JO. JACOBI MANGETI,

MEDICINÆ DOCTORIS,

& Sereniſſimi ac Potentiſſ. REGIS PRUSSIÆ Archiatri;

BIBLIOTHECA CHIRURGICA,

SIVE

Rerum ad ARTEM MACHAONICAM quoquô modô ſpectantium

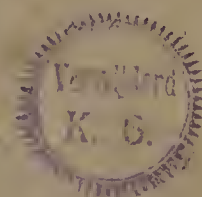
THESAURUS ABSOLUTISSIMUS;

QUO OMNES PRORSUS HUMANI CORPORIS AFFECTIONES, Chirurgi Manum, aut aliam aliquam ejuſdem Operam expoſcentes, *Ordine Alphabeticô* explicantur;

ET PER CURATIONES, OPERATIONES, CONSILIA, OBSERVATIONES, AC CADAVERUM Anatomicas inſpectiones, è variis, iiſque præſtantiſſimis Autoribus, Veteribus ac Recentioribus petitas; abundè; imò & curiosè tractantur. *Cum* FIGURIS *æneis neceſſariis.*

TOMUS SECUNDUS

GENEVÆ,

Sumptibus GABRIELIS DE TOURNES & FILIORUM.

M. DCC. XXI.

CATALOGUS LIBRORUM MEDICORUM &c.

Apud GABRIELEM DE TOURNES, & FILIOS, Bibliopolas Genevenses venales prostantium.

ALberti Introductio in universam Medicinam 4. 1718.
——— Semiologia 4. 1719.
Agricola de Re Metallica fol. *Basileæ.* 1657.
Aldrovandi Ornithologia fol. *figur. Bononiæ* 1681.
——— Dendrologia fol. *figur. ibid.* 1668.
——— de Animalibus Insectis fol. *figur. ibid.* 1638.
——— de Piscibus & Cetis fol. *figur. ibid.* 1638.
——— de Quadrupedibus digitatis Viviparis, & de Quadrupedibus digitatis Oviparis fol. *figur. ibid.* 1635.
——— de Quadrupedibus solipedibus fol. *figur. ibid.* 1639.
Actuarius de Urinis 8. *Trajecti*
Argenterii Opera Medica *fol. Hanoviæ* 1610.
Arculanus de febribus 4. *Patavii* 1686.
Alexander de Medicamentorum naturâ, viribus, & compositione 4. *Ffurti* 1604.
Anatomia Vesl'ngii *cum notis* Blasii 4. *figur.* 1695.
A Campi commentaria in libros Galeni de differentiis Febrium 4. *Neapoli* 1642.
Albertus Magnus de Secretis mulierum 12. *Amst.* 1702.
Albinæi Bibliotheca Chemica 8. *Genevæ.*
Appini fasciculus Dissertationum Academicarum 8. 1718.
Aphorismi Hippocratis illustrati a Dieterico 4. *Giessæ* 1656.
Amati fructus Medicinæ ex variis Galeni locis decerpti 12.
Augenii Epistolarum Medicinalium tomus 3. fol. *Venetiis* 1607.
——— de Ratione curandi per sanguinis missionem fol.
Arcani magni Philosophorum revelator 12. *Genevæ.*
Augurelli Chrysopœia, *seu* Tractatus de Auro 12.
Bibliotheca Medico-Pract. Mangeti fol. 4. vol. *Genevæ* 1695.
——— Anatomica Ejusdem fol. 2. vol. *figur. Genevæ* 1699.
——— Chemica Ejusdem fol. 2. vol. *figur. Genevæ* 1702.
——— Pharmaceutica Ejusdem fol. 2. vol. *figur. Genevæ* 1704.
——— Chirurgica Ejusdem fol. 4. vol. *figur. Genevæ* 1721.
Boneti Polyalthes *sive* Thesaurus Medico-Practicus fol. 3. vol. *Genevæ* 1696.
——— Sepulchretum, *sive* Anatomia Practica fol. 3. vol. *Genevæ* 1700.
——— Medicina Septentrionalis fol. 2. vol. *figur. Genevæ* 1686.
——— ——— Ejusdem pars 2da *separatim* fol. *figur.* 1687.
——— Labyrinthus medicus extricatus 4. *Genevæ.*
Bauhini Historia Plantarum fol. 3. vol. *figur. Ebroduni* 1650.
——— Pinax Theatri Botanici 4. *Basileæ* 1671.
Baglivi Opera Medica 4.
Barbette Opera Medica Anatomica & Chirurg. 4. *Genevæ* 1704.
——— Chirurgia 12.
Bayle Physica 4. 3. vol. *cum figuris.* 1703.
——— de Apoplexia 12. *Tolosæ* 1677.
——— Problemata Physica & Medica 12. *Hagæ* 1678.
——— Dissertationes Physicæ 12. *Hagæ* 1678.
——— Medicæ 12. *Hagæ* 1678.
Barchusen Elementa Chemiæ 4. *figur. Lugd. Bat.* 1718.
——— Acroamata 8. *Trajecti* 1703.
——— Pyrosophia curiosa 4.
——— Pharmacopœus Synopticus 8. *Lugd. Bat.* 1712.
——— Compendium Ratiocinii Chemici more Geometrarum concinnatum 8. 1712.
Baldus de humanarum propensionum differentiis 4. *Bononiæ* 1664.
Baricelli hortulus Genialis 16. *Genevæ* 1620.
Bartholdi Opera Medica 4. 1717.
Balthasaris Diatribe de Dosibus medicamentorum 8. 1719.
Bartholini *Thomæ* Anatomia 8. *figur.*
——— Acta Medica & Philosophica Hafniensia, Annorum 1671. 72. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 4. *Hafniæ.*
——— varia alia scripta.
Bauschius de Lapide Æmatite & Ætite 8. *Lipsiæ* 1665.
——— de Cæruleo & Chrysocolla 8. *Ienæ* 1668.
Bellinus de Urinis & pulsibus de Missione Sanguinis, de Febribus &c. 4. 1717.
——— Opuscula aliquot Medica &c. 4. *Lugd. Bat.* 1714.
——— Exercitationes Anatomicæ de Structura & usu renum & de gustus organo 4. *Lugd. Bat.* 1711.
Beccheri Physica subterranea 8. *Ffurti* 1713.
——— Œdippus Chymicus 8. *Ffurti* 1716.
——— Experimentum Novum ad Curios. de Minera Arenaria Perpetua, &c. 4. *Londini* & 8. *Lipsiæ* 1680.
Bergerus de Thermis Carolinis 4. 1709.
Bennet Theatrum Tabidorum 8. *Lugd. Bat.* 1714.
de Bils Inventa Anatomica Antiquo-Nova 4. *Amst.* 1692.
Blancardi Opera Medica, Theoretica, Practica & Chirurgica 4. 2. vol. 1714. *Lugd. Bat.*
——— Anatomia 8. *figur. Lugd. Bat.* 1695.
——— Lexicon Medicum 8. *Lugd. Bat.*
Bidloo Anatomia fol. *figur.*
——— Opera omnia Anatomica-Chirurgica 4. *figur. Lugd. Bat.* 1715.
Blasii Zootomia, seu Anatome hominis, brutorumque variorum 8 *Amst.* 1677.
——— Observationes Medicæ rariores 8. *Amst.* 1677.
——— defensio Plempii contra Primerosium 4. *Amst.* 1659.
——— Medicina curatoria 8. *Amst.* 1680.
——— Observationes Anatomicæ Selectiores. 12. *cum fig. Amst.* 1667.
——— Anatome Medullæ Spinalis, & nervorum inde provenientium 12. *figur. Amst.* 1666.
Boyle *Roberti* Opera Philosophica, Chymica, &c. 4. 4. vol. *cum figuris Genevæ* 1714.
Bohn Circulus Anatomicus 4. *Lipsiæ* 1710.
——— de Officio Medici 4. *Lipsiæ* 1704.
——— de Renunciatione Vulnerum 4. *Lipsiæ* & 8. *Amst.*
——— dissertationes Chymico Physicæ 8. *Lipsiæ* 1696.
Borrichii lingua Pharmacopæorum 4. *Hafniæ* 1670.
——— Hermetis Ægyptiorum & Chemicorum sapientia 8. *Hafniæ* 1674.
Botalli Opera omnia 8. *Lugd. Bat.* 1660.
Bonaventura de Partu fol. *Ffurti* 1601.
Boerhave Institutiones Medicæ & Aphorismi 8. 2. vol. 1721.
——— Materia medica 12. *Londini* 1718.
Vanden Bossche Historia Medica 4. *Brux.* 1639.
Boudevvyns Ventilabrum Medico Theologicum 4. *Antverp.* 1666.
Blondel Thermarum Aquisgranensium & Porcetanarum Descriptio 12. *Vltrajecti* 1685.
Bicaisii Manuale Medicorum 12. *Genevæ.*
Beguini Tyrocinium chemicum 8.
Boëtii de Boot, Florum, herbarum, ac fructuum selectiorum icones, & vires pleræque hactenus ignotæ, 8. *cum figuris. Brugis* 1640.
Boccone Icones & descriptiones rariorum Plantarum 4. *figur. Londini* 1674.
Breynius de Plantis fol. *figur. Gedani* 1678.
Bracelchi Alchymia 8. *Hamb.* 1673.
Bravo Opera Medica fol. 5. *vol. Lugd.* 1671.
Brunni Glandulæ Duodeni 4. *Ffurti* 1715.
Broeckuysen Œconomia corporis animalis 4. 2. *vol. Amst.* 1683.
Bravii Resolutiones & Consultationes Medicæ 4.
Brovvne Myographia Nova, *sive* Musculorum omnium accuratissima Descriptio fol. *figur. Amst.* 1694.
Briggs Ophtalmographia, sive Oculi ejusque partium Descriptio Anatomica 8 *Cantabrigiæ* 1676.
Brunneri experimenta nova circa Pancræas 8. *Lugd. Bat.* 1709.
Burckard medicus Gravissimus 8. 1716.
Burneti Thesaurus Medicinæ 4. *Genevæ* 1697.
——— Hippocrates Contractus 8. *Edimburg.* 1685.
Cardani Opera omnia Philosophica, Mathemat. Astronomi, Medica & Philologica fol. X. vol. *Lugduni* 1663.
——— Opus Novum fol. *Basileæ* 1582.
Castelli Lexicon Medicum 4. *Lipsiæ* 1713.
——— idem 8. *Roterdam* 1651. & 12. *Tolosæ* 1669.
Camerarii Medicina Conciliatrix 4. *Ffurti* 1714.
——— Eclecticæ Medicinæ ac physicæ specimina quædam Miscellanea ad Amicos &c. 4. *Ffurti* 1713.
——— Sylloge memorabilium Medicinæ & mirabilium naturæ Arcanorum 8. 1683. & 12. 1630.
Casserius de quinque sensibus fol. *Ffurti* 1610.
a Campi de differentiis Febrium 4. *Neapoli* 1642.
a Castro de universa muliebrium morborum Medicina 4. 1689.
——— Medicus policitus 4. *Hamb.* 1662.
——— Tractatus de natura & causis pestis quæ anno 1596. Hamburgum affligit 4.
Casi Lapis Philosophicus 4. *Oxoniæ.*
Carl Therapia Praxeos Medicæ 4. *Halæ* 1718.
——— specimen historiæ Medicæ 4. *Halæ* 1719.
——— Lapis Lydius Philosophico-Pyrothecnicus 8. *Ffurti* 1704.
Carpzovius de sexus sequioris Gonorrhæa 8. *Lipsiæ* 1718.
Catalogus Plantarum circa Cantabrigiam nascentium 8. *Cantabrigiæ* 1660.

Catalo-

Catalogus Amœnissimi horti Patavini 8. 1713. *Patavii.*
———Medicamentorum simplicium & compositorum Basileæ usitatorum 12. *Basileæ* 1646.
Cassii cogitata de auro, & ejus natura, generatione, affectibus &c. 8. *Hamb.* 1685.
Celsus de Re Medica 8. 12. & 16. *var. edit.*
Chabræi Stirpium Icones, *sive* de Plantis fol. *cum fig. Genevæ.* 1678.
Chymica Vannus *seu* Chymiæ aurifodina 4.
Charleton exercitationes de Nominibus Animalium fol. *figur. Oxoniæ* 1677.
———Œconomia Animalis 12.
C. H. E. D. relatio de itinere suo Anglicano & Batavo ann. 1706. 1707. facto qua variæ ad Anatomiam; Chirurgiam, Botanicam, & mater. medic. spectantes observationes sistuntur 8. *Amst.* 1711.
Claudini Empyrica Rationalis fol. 2. vol. *Bononiæ.*
———Responsiones & Consultationes Medicæ 4 *Taurini* 1628.
———Tractatus de Natura & usu Thermarum 4. *Ffurti* 1660.
———de Ingressu ad Infirmos 4. *Venetiis.* 1690.
———Opuscula 8. *Ffurti* 1673.
Clauderi Methodus balsamandi corpora &c. 4. *Altemb.* 1679.
———Inventum Cinnabarinum 4. *Jenæ* 1684.
———dissertatio de Tinctura universali, vulgò Lapis Philosophorum dicta 4. *Altemb.* 1678.
Clerici *Danielis* Historia naturalis & Medica latorum Lumbricorum intra hominem & alia Animalia nascentium &c. 4. *cum figuris Genevæ* 1715.
Cleveri Specimen Medicinæ Sinicæ &c. 4. *Ffurti* 1682.
Collectanea Chymica Thomsoni 4. *Ffurti* 1693.
Cockburn de Virulenta Gonorrhæa 8. *Lugd. Bat.* 1716.
———Œconomia Animalis 12.
Cohausen de Phosphoris 8. *figur. Amst.* 1717.
Coberi Observationes Medicæ 4. *Helmstad.* 1685.
Conringius de Hermetica Ægyptiorum vetere, & Paracelsicorum nova Medicina 4. *Helmstad.* 1648.
———de calido innato, sive igne animali 4. *Helmstad.* 1647.
Commelini Præludia Botanica, ad pu licas Plantarum exoticarum demonstrationes &c. 4. *fig. Lugd. Bat.* 1703.
———Catalogus Plantarum indigenarum Hollandiæ 12. *Amst.* 1683.
Costeri affectuum corporis humani Theoria & Praxis 4. 1675.
de Comitibus metallorum ac metallicorum Naturæ Operum Elucidatio 8. *Coloniæ* 1665.
———de liquore Alchaest; Lapide Philosophorum; sale volatili &c. 12. *Ffurti* 1664.
Cole de febribus intermittentibus 8. *Londini* 1693.
Collectanea Pharmaceutica, *seu* Apparatus ad novam Pharmacopæam à Penicher 4. *Paris* 1695.
Cosmopolitæ historia Naturalis 12. *Lugd. Bat.* 1686.
Cozzandus de Magisterio Philosophorum 12. *Genevæ* 1684.
Cratonis Consilia Medica 8. *Ffurti* 1671.
Cracii observationes de Quæsitis in arte Medica fol. *Venetiis* 1622.
Crollii Basilica Chymica 8. *Genevæ* 1658.
Dale Pharmacologia, *seu* Manuductio ad materiam medicam 8. *Bremæ* 1696. & *Londini* 1693.
Davidsonii commentaria in Medicinam Severini 4. *Roterd.* 1668.
Deusingius de mundiopificio, Discursus physicus 4. *Groning.* 1647
———de Anima humana dissert. Philos. 4. *Hardervici* 1644.
———varia alia scripta.
De Dondis Promptuarium Medicinæ fol. *Venetiis* 1676.
Denstonii Pan-sophia Enchiretica, *seu* Philosoph. Univers. Experimentalis 12. *Norimb.* 1682.
Diemerbroeck Opera omnia Anatomica & Medica 4. 2. vol. *cum figuris, Genevæ* 1688.
———Opera Medica *separatim* 4.
Dionis Anatomia 8. *cum figuris* 1696.
Dioscoridis Opera fol. *gr. lat. Ffurti* 1598.
Dillenii Catalogus Plantarum circa Giessen nascentium 8. *fig.* 1719.
Dispensatorium Collegii Medici Norimbergensis fol. 1666.
Dolæi Opera Medica & Chirurgica fol.
Donckers idea febris Petechialis 8. *Lugd. Bat.* 1686.
Drake Vindiciæ contra Primerosium 4. *Londini* 1641.
Drebelius de Natura Elementorum; & de Quinta Essentia 12. *Genevæ* 1628.
Drelincurtius de Lichosis 8. *Lugd. Bat.* 1711.
———Stadium Appollinare Monspeliense 12. *Lugd. Bat.* 1680.
———de partu Octimestri Vivaci 12. *ibid.* 1680.
———Oratio lugubris super misero Civitatis Leydensis statu 12. *ibid.* 1680.
———Apologia Medico-Romana 12. *ibid.* 1671.
———Præludium Anatomicum 12. *ibid.* 1680.
———Libitinæ Tropœa cum appendice 12. *ibid.* 1680.
Duretus in Coacas Hippocratis fol. *Genevæ* 1665.
Ettmulleri Opera Medica fol. 3. vol. *Ffurti.*
Elsholtius de Phosphoris 4. *Berolini* 1681.
Entii Opera Medico Physica 8. *Lugd. Bat.* 1687.
Endeleichii Carmen de morbibus Boum 8. *Lugd. Bat.* 1715.
Eresii historia Plantarum fol. *Amst.* 1646.

Fabricii Hildani Opera Medica & Chirurgica fol. *cum fig. Genevæ*
———Observationes & Epistolæ Chirurg. Med. 4. *Argent.* 1713.
Fabricii ab Aquapendente Opera omnia fol. *Lipsiæ* 1687.
Faber de Plantis & de Generatione Animalium 4. *Norimb.* 1677.
———Strychnomania 4. *Augustæ* 1677.
Fernelii Opera Medica fol. & 8. *Genevæ* 1679.
Ferrarii Hesperides fol. *Romæ* 1646.
Feynei Medicina practica 4. *Lugd.* 1650.
Ferrerii methodus medendi 8.
Feltman de cadavere inspiciendo 4. *Bremæ* 1692.
———de Deâ Podagra 8. *Bremæ* 1693.
Felicis Epistola ad Marcellum Malpighium de ovis Cochlearum cum Harderi Epistolis aliquot &c. 8. *Augustæ* 1684.
Fieni de signis medicis 4. *Lugd.* 1664.
Fischeri corpus Medicinæ Imperialis 8. *Herbipoli* 1680.
Flud de Fluctibus integrum morborum mysterium f. *Ffurti* 1631.
———Historia utriusque Cosmi fol. 2. vol. 1617.
———Clavis Philosophiæ & Alchymiæ fol. *Ffurti* 1633.
Flora Malabarica, sive Horti Malabarici Catalogus a Commelino fol. *Lugd. Bat.* 1696.
Foresti Opera Medica fol. 4. vol. *Rothomagi* 1653.
Fonseca in Aphorismos Hippocratis 4 *Patavii* 1678.
De la Font dissertationes de Veneno pestilenti 12.
———de Hydrope 12. 1697.
Fracastorii Opera Philosoph. & Medica 8. *Genevæ.* 1637.
Franci Castorologia 8. *Augustæ* 1685.
———Trifolii Fibrini historia 8. *Ffurti* 1701.
———de Unguibus 4 *Jenæ* 1696.
Franchimont Lithotomia, sive de Calculo renum & Vesicæ 8. *Pragæ* 1683.
Fraundorfferi Tabula Smaragdina Medico-Pharmaceutica 8. *Norimb.* 1713.
Freind de Febribus 8. *Amst.* 1717.
Freni Libri Chirurgici XII. 4. *Ffurti* 1669.
Friccius de Venenorum virtute 8. *Vlmæ* 1701.
Fromman de Hæmorrhoidibus 12. *Norimb.* 1677.
Frizimelicæ liber de Balneis metallicis artificio parandis 8. *Norimb.* 1679.
Furstnau de morbis eorumque signis 8. *Amst.* 1712.
Fuchsii Metoposcopia & Ophthalmoscopia 8. *Argent.* 1615.
Galenus de affectorum locorum Notitia fol. *Paris* 1543.
———de naturalibus facultatibus fol. *Paris* 1546.
———Campi Historiales *cum notis* Symphoriani Campigii fol. *Basileæ* 1532.
———Operum Epitome; fol. *Lugd.* 1643.
———varia alia scripta.
———Galeni & Hippocratis Opera gr. lat. fol. 13. vol. *Paris* 1679. *cum figuris.*
Garciæ disputationes Medicæ *cum observat.* Ferrioli fol. *Burdigalæ* 1628.
Gaukes Praxis Chirurgico-Medica 8. *Amst.* 1708.
Gaukes Dissertatio de Medicina 8. *Amst.* 1712.
Gallarati Systema Renovatum Physiologiæ Medicæ 12. *Lugd.* 1677.
Gavetus de Febribus 12. *Genevæ* 1700.
Gansii Coralliorum historia 12. *Ffurti* 1669.
Gerbesii Chronologia Medico Practica & de Morbis complicatis 4. *Ffurti* 1713.
Geijeri Triga Medica de Cantaridibus; de Montibus Conchiferis & Glossopetris & de Dictamno 4. *figur. Ffurti* 1687.
Gender de Fermentis 8. *Amstel.* 1689.
Gebri Arabis Chimia 8. *figur. Dantisci* 1682.
Giesvvein Hodegus Medicus, *sive* Systema universæ Materiæ Medicæ, 8. *Ffurti* 1676.
Gesneri Historiæ Animalium, Libri quinque fol. 2. vol. *figur. Ffurti* 1620.
Ginnii Arcanum Acidularum 12. *Amst.* 1682.
Glissonii Tractatus de Ventriculo, & Intestinis &c. 4 *Londini* 1677
———de Natura Substantiæ energetica, *seu* de vita Naturæ, ejusque tribus primis facultatibus 4. *Londini* 1672.
———Anatomia Hepatis 12. *Amstel.*
———Opera Medico-Anatomica 12. 3. vol. *Lugd. Bat.* 1691.
Gladbach Praxis Medica 8. 1711.
Goelike Historia medicinæ universalis 8. *Ffurti* 1717.
Goris Mercurius Triumphator 8. *Lugd. Bat.* 1717.
Goedartius de Insectis 8. *figur. Londini* 1685.
Gockelius de Peste & Venenis 8. *Augustæ* 1669.
———Consilia & Observationes Medicinales 8. *Augustæ* 1683.
———Consiliorum & Observationum novarum Centuriæ duæ 4. *Vlmæ* 1707.
Grebneri Medicina Vetus & Nova 4. *Lipsiæ* 1696.
Grimbergh Observationes Medicæ 12. *Amst.* 1689.
Grulingius de Triplici in Medicina Universalis Evacuationis genere 4. *Lipsiæ* 1671.
———Medicina Practica 4. *Lipsiæ*
———Curationes & Observationes Medicæ 4. *Lipsiæ* 1668.
———Florilegium Hippocrateo-Galeno-Chymicum 4. *Lipsiæ* 1645.

Graaf

Series hujusce Catalogi reperitur cum Titulo Tomi tertii.

JOH. JAC. MANGETI
BIBLIOTHECÆ CHIRURGICÆ
LIBER QUARTUS
De Affectibus & Operationibus Chirurgicis à Litera D incipientibus.

DECUSSORIUM INSTRUMENTUM. *vid. in* Trepano, *sub titulo* CRANII FRACTURÆ.

DEDOLATIO

Dedolatio apud Galenum significat Cranii incisionẽ cum amissione substantiæ de qua in Cranii Fracturis.

DELIGATIO *per Fascias vid. sub titulô.* FASCIATIO.

DEGLUTITIONIS VITIA.

LÆDITUR deglutitio quando 1. impeditur, sive imminuitur & aboletur, vel quando depravatur. 1. œsophagi ex parte: 2. stomachi seu orificii ventriculi superioris culpâ.

Oesophagi vitium est; (1.) quando musculorum 3. paria, fauces sui ampliatione efformantium, unà cum sphynctere paralysi resolvuntur, (2.) quando ipsa musculosa ejus tunica simili malo corripitur. De posteriori vid. VVillis. Pharm. rat. vol. 1. pag. 11. de priori Tulpius lib. 1. observat. 42. (2.) quando angustatur nimis, sive hoc fiat (a) vel à tumoribus tam propriis, quàm partium vicinarum. Illud quando inflãmatur Synanchi, aut quando scirrhoso tumore obsidetur, aut quando à caruncula excrescente vitiatur. Exempla quorum vid. Rhod. observ. 46. 47. cent. 2. Hoc quando tonsillæ, aspera arteria, aut uvula intumescunt, inflammantur, &c. Sive hoc fiat (b) 2. ab arcta nimis clausura, & strictura fibrarum ejus, idq; nunc ex spasmo sive convulsione, quo pertinent hypochondriaci subinde, non secus ac mulieres hystericæ, gulę adstrictionem & contracturam per nervorum spasmos ob consensum patientes, quod alii ex vaporibus stypticis ex hypochondriis elatis fauces stringentibus male derivant, nempe pertinent hæ gulæ stricturæ ab utero; cujus mentionem facit Helmont. Tr. Asth. & Tussis §. 31. Hinc etiam in Epileptico paroxysmo difficillima aut nulla solet esse deglutitio. Nunc ex illarum nimia exsiccatione in febribus ardentibus continuis. Quo suo modo etiam pertinet defectus salivæ, deglutitionem plus minùs impediens, nunc ex illarum ab assumptis constrictione & corrugatione, quo Hochstetteri facit observat. decad. 3. cap. 5. adstrictio gulæ ex potû vini malvatici, in quo radix consolid. major. infusa fuit Sive illud fiat (g) 3. ab obstructione, propter deglutita varia aut majora in faucium isthmo sive principio œsophagi hærentia, ubi boli majores, nux Persica ovum gallinaceum, &c. aut acuta gulæ infixa, ibique tam sui insolita præsentia, quàm propter dolorem, & hujus occasione inflammationem aut abscessum, deglutitionem impedientia, v. gr. officula, spinæ piscium, aciculæ gulæ infixæ.

Orificium superius ventriculi sive stomachus in culpa est quando rite licet, per œsophagi iter demissa, nihilominus admittere debita recusat, id quod fit imprimis, quando quacunq; occasione irritatus sive lacessitus, contumacius se stringit & claudit, adeoq; assumpta ulterius progredi impedit, id quod fit, (a) quandò vel inflammatum, vel velut excoriatum; aut plus minus exulceratum, vel tumore quocunque; à priori nullo modo cognoscibili, obsessum fuerit, quo facit curiosa & notabilis observatio Willisii Pharm. rat. vol. 1. p. 45. (b) quando copiosiores, plus minus acriores, flatus in ejusdem angustiis inclusi fuerint, quorum inimica præsentia utrumque, speciatim superius; orificium ad pertinacem sui stricturam irritatur. Unde assumpta nonnisi difficulter admittit; aut admissa eadem copiosi flatus eructantes insequuntur, eaque plus minus simul unà rejiciuntur, quo facit non inelegans observat. Riverii 11. de morbis infrequent. Idem Plateri observat. l. 1. pag 223. (g) Quando quacunque de causa nauseat, aut assumenda horret ventriculus, nam & sic orificium claudit, non assumptu us sibi

ſibi hoſtilia. Hac ratione familiare eſt febricitantibus, quælibet liquida aut eſculenta fluida deglutire, ſed carnes, ova frixa, vel ſimilia pertinaciter reſpuere, & oblata nullo modo, aut non niſi difficulter admittere.

Pertinet huc Amat Luſitan. cent.*6.* cur.49. ubi poſt ſcreatum ſanguinis, & aſſumptorum vomitionem, deglutiendi omnimoda difficultas etiam aquæ, ſola vini aſſumptione ſalva. conf. *Hildan. cent.5. obſerv 34.*

Depravata tandem deglutitio eſt, 1. quando liquida difficulter, ſolida facilè, & contra deglutiuntur, de quorum affectuum theoria in Philoſophicis, ubi de deglutitione pluries actum 2. quando in eodem aſſumptorum vel ſolidorum vel liquidorum genere, quædam facilè, quædam difficulter, quædam omninò non deglutiri poſſunt. De ejus ratione ex ſuperioribus, ſpeciatim ex nauſea ventriculi jam conſtat.

Quoad Prognoſin.

Igitur deglutitio quò magis vel minus tollitur, eò magis periculum vitæ imminet. A paralyſi muſculorum faucium nata difficilis deglutitio periculoſum & difficulter curabile malum eſt. Quod ſi ob ſpirituum moventium defectum, & adeò inſignem virium reſolutionem, prout in acutis interdum accidit, malum evenit peſſimum ſignum, & mortis futuræ indicium, ſi cum ſonitu, quaſi in lagenam vacuam decidat potus. In vulneribus ſi accidat ex convulſione deglutitio læſa, periculoſum, ſicut aliàs convulſiones faucium in acutis periculoſius, in chronicis minus. Si à tumoribus per ſe quidem, & ex interna cauſa naturali oriatur malum pro tumorum vel facilè vel difficulter, vel omnino non curabilium naturâ, prognoſis facilis eſt. Sic v.gr. ex ulcere œſophagi cancroſo omnimoda, adeoque lethalis deglutiendi impotentia. Sic ob œſophagum cartilaginoſum factum deglutitio penitùs abolita: *Ann.3.M.C.pag.26.*adeoq; lethalis.

Deglutitæ res alienæ in faucium iſthmo vel hærent, vel extra hunc, vel ad ventrem tandem deſcendunt. Dum in faucibus hærent, præter inimicam ſui præſentiam interdum ſimul dolorem excitant, unde tumor, inflammatio, abſceſſus, iique vel lethales, de quo vid. *Hild. cent.1. obſerv.35.* Item *cent.5. obſerv.35.* ex oſſiculo œſophago infixo, tumor, dolor, febris, inflammatio, mors: Vel hoc rupto abſceſſu rei peregrinæ cum pure excretionem, aut deſcenſum faciunt. Confer item *Hild. cent.1. obſerv.35.* ubi mulier oſſiculum devoratum, quòd pene ſuffocabatur, ſeptimo tandem die, excitata ſuppuratione, ejecerit: Vel per alia plus minus vicina loca, exitum ſibi quærunt. Quo facit exemplum notabile *Parei lib.24. cap.29. Chirurgiæ,* de graminis ramulo deglutito, qui poſtea integer per intercoſtale ſpatium erupit. Item *Hild. cent.1. obſerv.33.* ubi ſpina piſcis gutturi biennium infixa, poſt, excitato abſceſſu, in extrema colli parte extracta. Dum verò ad ventriculum quocunq; modo deſcendunt, vel inferiùs per anum ſucceſſivè denuo excluduntur: dum v. gr. quidam metu, ne in itinere ſpoliaretur, *6.* ducatos deglutivit, eoſq; poſt aliquot dies; injecto clyſtere abſtergente, ſine noxa rurſus reddidit, teſte *D. Michael.*Vel dum fiſtula deglutita tertio die ſine noxa per alvum fuit reddita, authore *Bartolino cent.1 hiſt. anat 59* Vel in ſtomacho pertinaciùs hærentes, varia mala inferunt, dum v. gr. pylorum obſtruunt, quæ obſtructio, ſi contumacior fuerit, mortem comitem trahit, authore *Kircking. in ſpecileg. Anatom. obſerv.1.* Confer etiam *Hildanum cent. 6. obſerv. 5.* Quò etiam pertinent aciculæ, quarum quædam ſine periculo, quædam cum ſummo periculo deglutitæ obſervantur, conf. M.C. *Ann.4. pag. 77.* Vitri fruſtula aut annulus, cujus aſperitate excitatam dyſenteriam notat *Zacutus Luſitan. lib.2. Med. Princ. hiſt.84.* Cæterorum huc facientium affectuum prognoſis ex dictis facilis eſt.

Cura.

Pro cauſarum varietate, & mali inde nati diverſitate, etiam variat. Paralyſis partium deglutitioni inſervientium curatur per decoctum ſalviæ in vino, & continendo in ore v.ſ. infuſionis thymi vel decoctum ſalviæ & erucæ gargarizatum, aut in ore contentum egregium eſt. Nux moſchata maſticata & deglutita eſt egregia ol. ſuccini deſtill. aut ol. deſtill. aniſi ſalv. guttatim intra fauces aſſumpta, ſunt efficaciſſima. Eſſentia caſtorei, ſpir. ceraſorum nigrorum, liliorum convallium, ſpir theriacal. cum eſſentia caſtorei juncti; *Item* aqua anhaltina eſt egregia, illinatur collum ac nucha ol. lumbric. terreſtr. coſtin. ol deſtill. ſuccin. aniſ. lavendul. & S. Tumores harum partium, ſiquidem cogniti fuerint, quales ſint, more talium tumorum curari debent. Clauſura faucium & Oeſophagi à ſpaſmo, aromaticis & nervinis, blandis opiatis additis, tam internis quàm externis curanda. Si à vitio hypochondriorum per acidum abſorbentia & opiata, item caſtoreata. Sin ab exſiccatione in febribus, interne mucilag. ſem. cydon. cum aq. ſperm. ran extracta eſt egregia. Externè unguent. Zacuti ad hunc affectum, compoſitum ex nnguento filii Zach. unguento roſato, reſumptiv. ol. amygdal. dulc. violar. & mucilaginibus cum lacte muliebri Salivæ defectus potû præſertim vini, vel cereviſiæ ſecundariæ reſarcitur: Item *cryſtalli* fruſtula in ore circumacta, ſalivæ copiam nonnihil provocant. Aſſumpta externa pro ſua varietate oppoſitis curanda, ut in illo *Hochſtetteri* exemplo, propinato aceto ſtrangulatio & faucium anguſtia ſublata fuit.

Quoad res alienas deglutitas, ſed intra œſophagi ſuperiorem tractum adhuc hærentes, eę quanto ocyus iterum artificiosè eximendæ veniunt, vel ad ventriculum, ſi innocuæ ſunt; detrudendæ, cui fini inſervit, vel inſtrumentum *Williſ. Pharm. rat. vol.1.pag.45. aut Hildani cap 1. obſerv.31.* Quòd ſi his modis non ſuccedat negotium, inſtrumentis res tentanda, in quem finem vel forcipes roſtris longis, vel inſtrumentum *Hildani cent. obſerv.36.* aut hujus ſuccedanea *cent. 6. obſerv. 34.* Vel candela cerea, vel ſpongiola cum filo, it. pro aciculis *Hamulus Hildan.cent.6. obſerv 36.* Adhibetur ol.amygd. d. & ſaccharum in forma electuar. ante paſtum, ut dolor per oleum leniri, per ſaccharum verò ulcus fortè præſens abſtergi poſſit.

Quòd ſi aciculę, vitri fruſtula, ſpinæ piſcium, aliave acutiora per deglutitionem in ventriculum penetraverint, opera danda, ut hæc ſine noxa per inferiora tandem excludantur. In quem finem propinetur puls aliquanto ſpiſſior ex oryza, vel milio, vel panico, ita quidem, ut aliquandiu æger à potu abſtineat, ut ita per hujuſmodi ſpiſſiora involuta res deglutitæ acutiores ſenſim ex ventriculo per inteſtina ulteriùs promoveri queant.

In ſtomacho ſi fuerit vitium, priori ex cauſa, vel mala ejus methodicè curanda, vel inſtrumento *Williſ. Pharm. rat vol.1.pag.45.* utendum. Si ex ſecunda cauſa carminantia interna & externa propinanda, infrà de inflammatione ſtomachi præſcribenda. Quoad tertiam cauſam ſtomacho gratis & acceptis inſiſtendum, ventriculus nondum cogendus.

Depravata deglutitio, cùm quædam curabilis, quædam non curabilis ſit, illa verò *nervorum ex vitio* ſpeciatim orietur, partim ex dictis vel ſuo loco dicendis curatio manifeſta erit. *Michael Ettmull. Colleg. Pract. lib.1.*

Con-

Consultationes.

De Læsa Deglutitione. Pro Adm. Reverend. Patiente.

Patiens Adm. Reverend. annorum 66. temperamenti à naturæ ortu calidi & humidi, habitusq; mediocriter carnosi, duodecim abhinc annis hernia hydrocele laboravit, ex qua quotannis arte educebantur sex circiter libræ aquæ. Anno præsenti ab hac liberatus, conqueri cœpit sex ab hinc mensibus de læsa deglutitione cùm solidorum, tùm liquidorum; siquidem ubi primum duos vel tres bolos deglutiverit, replentur ei fauces, & œsophagus pituita viscida albicante, in quibus tantam angustiam parit, ut nil prorsus deglutire valeat. Quod si vim sibi tunc inferat, dolor intensissimus suboritur, cujus ratione assumpta evomuit, dum copia pituitosæ materiæ; nec quicquam appetit; imo nec panem, nec cibos ex pasta deglutire potest, carnem verò paucissimâ copiâ, & minutissimè incisam. Propterea extenuatus de agendis consulit.

Ex hac historia constat, Adm. Reverend. Patientem læsam habere deglutitionem, ac proinde œsophagum esse partem principaliter læsam, à Latinis gulam, & ab Hippocr. fistulam vocatam à linguæ radice ad os ventriculi pertingentem, cùm ex omnium consensu deglutitionis munus œsophago à natura demandatum sit. Tripliciter autem læsa est deglutitio, deperdita, scilicet, imminuta, & depravata est. Deperdita, ratione panis, & aliorum solidorum ciborum, quos nullo modo deglutire potest; imminuta, ratione carnis, & aliorum in minutissimas partes incisorum; & depravata, ratione doloris intensissimi provenientis ex violenta deglutitione. Cùm autem deglutitio dupliciter lædi possit, per essentialem scilicet affectionem, & per consensum cum aliis partibus. In casu præsenti œsophagus utroq; modo afficitur; atq; essentialis ipsius affectus compertissimus est ex dolore, *Ubi enim dolor, ibi morbus*, Affici etiam per consensum patet ex inappetentia. Appetitus namque est actio oris ventriculi. Et cum œsophagi morbus triplex esse possit, intemperies scilicet, mala compositio, & soluta continuitas; ex enarratis ab ægro Adm. Rever. constat esse morbum in mala compositione, obstructionem scilicet factam à materia pituitosa, crassa, viscida, albicante, quæ ad instar globi, ubi deglutitionis canalem ita occludit, ut propterea usum ciborum intermittere cogatur. Non tamen perfecta est ea obstructio, alioquin neque liquida deglutirentur; cui tamen junctam esse censeo intemperiem humidam fibrarum transversarum œsophagi, ob quam non possunt ita constringi, ut cibos solidiores detrudere possint ad ventriculum, concurrente laxitate oris ipsius ab eadem materia producta, cujus causâ non fit ipsius corrugatio, appetitum ciborum præcedens. Dolor autem fit à violenta solutione continui tunicarum ab eodem cibo facta.

Ac propterea causa præcipua, hujus affectus est copia pituitosæ materiæ, cùm à capite fluentis, intemperie frigida, & humida laborante, hæc ætate in primis ultimi senii, tam à ventriculo frigidiori quam par sit, non sine consensu imbecillioris jecoris, quod loco sanguinis serosam materiam generat, quæ antehac ad scrotum confluxit, & hydrocelen produxit; nunc verò ad partem affectam recurrens eam magis humectat, & relaxat. His ergo sic constitutis, cùm neque in ventriculo chylus, neque in jecore sanguis sufficienti copia generari possit, nemini mirum videri debet, quod subsecutâ sit macies, & totius corporis imbecillitas.

Ex his cuilibet in arte versato compertissimum esse potest, quàm difficile sit præsentem affectum, hac ætate, & hoc virium languore, superare: ut propterea metuendum sit, ne in marasmum senilem labatur æger, & fato cedat. Non tamen supersedendum est medicis præsidiis, ut vita saltem longius protrahatur.

Quare materia fluens à capite derivanda; à ventriculo, & jecore revellenda ad infernas partes, fluxa sensibiliter, & insensibiliter evacuanda; viscerum intemperies corrigendæ contrariis; & viribus consulendum. Quibus intentionibus satisfaciendum remediis Chirurgicis, Pharmaceuticis, & Diæteticis.

Ex Chirurgicis tres præsidiorum materiæ locum habent, cauteria, cucurbitulæ, & picationes. Sanguinis missioni nullus locus, cùm potius infundendus, quàm effundendus esset. Duos fonticulos inurendos censerem, alterum quidem sinistro brachio, pro derivatione scil. alium verò interno femori, pro revulsione à ventriculo, & jecore, & revocatione serositatis ad scrotum. Quam ob causam setaceum per illud transmissum profuturum censeo. Neque ex his emissariis majoris maciei imminet metus; evacuant enim materiam excrementitiam, non alimentalem. Rubificans applicatum suturæ coronali fluxionem revellet, & exsiccabit. Cucurbitulæ cum flamma infrà ventriculum, attractionem cibi sollicitabunt. Picationes eidem ventriculo bis in die administratæ sanguinem alliciendo, juvabunt coctionem: imò non præter rem censerem applicare vesicans infra scapulas, ad evocandam, & digerendam materiam in œsophago contentam.

Pharmaceutica sint alvum subducentia, per clysteres, qui admittant hieram picram Galeni, cum melle rôs. simpl. oleo rutaceo, & decoctione betæ, mercurialis, malvæ, & flor. chamæmeli; mox & validiores, paratos ex hiera Pachii, vel Logadii, cum decoctione symphyti, utriusque centaurii, colocyntidis, nodulo inclusæ, addito electuar. de benedicta laxativa; alternis clysteribus nutrientibus ex vitellis ovorum, carne contusa, & jure caponis. Licet enim clysteres medicamentosi non pertingant ad intestina tenuia, cùm ab ipsorum facultate non attrahantur; renutrientes tamen alimenti inopiâ attrahi possunt, atq; ita nutrire. Interim per os ex usu erunt attenuantia, & incidentia; oxymel nempè simplex, scilliticum, ad attenuandam materiam, vomituque expurgandam, quibus addi potest modicum farinæ lupinorum vel fabarum, quò diutius hæreant, & magis detergant, vomitu provocato oxymelite simplici, & succo raphani cum mulsa. Mox exhibeatur mulsa, vel aqua Tetutiana, pro majori detersione; præscriptis interim rotulis ex tribus piperibus, vel ex radice iridis in ore detinendi. Applicetur extrinsecus supra vertebras unguentum Aggripæ, vel Marciatum: vel fiat inunctio cum oleis de castoreo, rutaceo, & theriacâ antiquâ. Caput evacuandum per errhina, non per masticatoria, ne majori cum impetu fluat materia ad œsophagum: ideò succus betæ, radix cyclaminis, agaricus in lacte dissolutus, vel etiam pulvis nicotianæ præscribatur in curationis progressu. Quum verò œsophagus minori pituitæ copia redundabit, exhiberi poterit mel. rosl. solut. cum aqua Tetutiana, tres vel quatuor dies; moxque reliqua materia insensibiliter digerenda; & partes affectæ erunt exsiccandæ decocto ex ligno Indico, salsa parilla, & modico sassafras, cum jure columbæ, additis symphyto, betonica, stœchade, salvia, &

& origano, cum spiritu terebinthinæ, vel spiritu vitrioli. Quod si deglutire poterit, paretur bolus ex castoreo, & trochiscis cypheos: pergatque in usu ipsius plures dies.

Victus sit attenuans, incidens, ac valde nutriens. Propterea fiat contusum ex pulpa caponis cum pistaciis, succo citri, & cinnamomo: fiat consummatum ex capone asso, adsperso succo citri, & caryophyllis: intinctus item ex petroselino, pane assato, pistaciis, & pulpa perdicis, concedantur carnes, & pisces saliti minutim incisi, ferculaque nutrientia. Vinum sit generosum, sed pauca copia. Atque parum & sæpe nutriendus est patiens, & in cibis familiariter utatur melle Hispano, vel Cretico, quod in senibus non difficulter in sanguinem vertitur. Sic enim sperandum est fore, ut vita protrahatur & vires conserventur. *Bened. Silvatic. Consil. & Respons. Medic. Cent. 2.*

De Solidorum Deglutitione læsa, & Motu colli impedito. Pro Illustrissimo Comite.

Duo sunt Affectus Comitis Illustrissimi, tumor scilicet scirrhosus glandularum faucium, solidorum deglutitionem prohibens; & motus impeditus colli, & scapularum, cum aliquo dolore accedente, & recedente, magisque vel minus intenso.

Quorum uterq; dependet à catarrho, qui à capite fluxit ad partes affectas, crassiori quidem ad glandulas, ubi in scirrhum conversus, tenuiori verò, & fluxiliori ad tendinosas, & musculosas partes colli, & scapularum. Quo sanè catarrho abundat Comes Illustrissimus, qui copiosus congeritur in ipsomet capite, cùm per modum generationis, ratione humiditatis excedentis, tum per modum receptionis; ab imbecillo ventriculo, & à venoso genere; tertiò, quia suppressus, ob antiquam narium angustiam, propria excrementa non expurgantium. Collectus autem in capite, liquefactus est à calore ex motu, & insolatu contracto, fluxitq; ad partes subcutaneas colli primò, deinde & scapularum, ubi ab ambientis frigiditate detentus, stipatis porositatibus cutis est, causa læsionis motus, & doloris prædictarum partium.

Affectus equidem non adeò facilis curationis in hac senili ætate, & hoc inæquali anni tempore: non tamen incurabilis, quoad motus impedimentum. Glandularum verò intumescentiam quod spectat, aliis utiq; remediis curari non poterit, quàm amputatione alterutrius ipsarum, quæ non difficulter fieri poterit, quoniam tumor est externus, & non amplus, ad radices linguæ hærens: tunc enim ligata radice glandulæ filo serico, amputari potest forfice: prout mihi non semel feliciter successit. Atq; tunc hæc operatio, fieri debebit, quando deglutitio & respiratio erit graviter læsa.

Cæterum hoc affectu nunc prætermisso, si agitur de difficultate motus, hæc curabitur digerendo materiam fluxam, divertendo fluentem, atq; prohibendo regenerationem similis, per correctionem intemperiei, jam peracta universali totius corporis evacuatione, de qua propterea non est quod pluribus agamus.

De peculiari capitis evacuatione difficultas aliqua occurit: credimus tamen caput expurgandum esse etiam per os; siquidem tumor ille scirrhosus indicat nullam amplius fluxionem adesse. Tentanda quin etiam est expurgatio per nares, eas laxando oleo amygd. dulcium, & alliciendo materiam *tabaco pulverizato* attracto, & insufflato. Per futuras quoq; insensibiliter expurgabitur frictionibus, pectinationibus, & similibus. Hisque peractis decoctum præscribetur ex medulla ligni sancti, & salsa, cum visco quercino. Opus est enim valido medicamento, attenuante, & ventriculum roborante: quod omnium maximè præstabit lignum Indicum, parato decocto cum carne, renutritionis cujusdam causâ. China enim debilium est virium, *santala* subadstringunt, & refrigerant, quibus non admodum opus in hac ætate: si permitteretur Terebinthina Cypria, esset accommodata. Sudor interim allicietur doliolis, vel cucurbitis repletis aqua fervida, alterata salvia, rore marino, stœchade, majorana, calamento, carduo sancto, & similibus. A quo inungatur occiput, & scapulæ oleo laurino, rutaceo, de castoreo, & chamæmelo, superposita lana succida, vel pelle agnina, quam continuò gestabit, excepto tempore sudoris.

His remediis speramus fore, ut Illustrissimus Patiens xx. dierum spatio circiter pristinam sanitatem recuperet, si præsertim jungatur congrua victus ratio. Circa quam notandum est, quod abstinentia à vino conferet: cujus loco in usu erit secunda illa aqua decocti, parata ex coriandris. Quoad purgantia, laudamus generosiora, puta pulverem hermodactylatum sæpè repetitum, vel jalappam, vel mechoacam, cùm pilulas non possit deglutire. Et hæc est nostra opinio de affectu præsenti. *Idem ibidem.*

De Sublata Panis Deglutitione. Ad Perillustrem Hieronymum Odasium Medicum Brixiensem.

Ex doctissima dissertatione constat, Nobilem Patientem quinquagenarium, mediocris constitutionis, habitus sanguinei, cum bilis subdominio, dum cum sodalibus cibum sumeret, atque panem attritum deglutiret, motum quendam circa os ventriculi persensisse, panemque ad fauces regestum fuisse, atque ejus frustulum, quod hæserat in faucibus rejectum, quod toties contigit, quoties ipsum ingerere tentavit; ac proinde nunquam panem deglutire potuisse, sive solum, sive cum potulentis; huncque affectum sex menses perdurare; quamquam panem summopere appetat, cæteris alimentis cùm liquidis tum solidis deglutitis; ita tamen, ut solida gravitatem aliquam circa os ventriculi inferant, qua levatur, dum liquidorum beneficio præcipitantur; solo pane etiam cum liquidis superbibitis vomitu rejecto, cibo aliquo suavi cùm liquido, tum solidiori aliquando deglutito. In ciborum assumptione observantur, à primo, vel secundo bolo deglutito eructationes nidorulentæ, quibus resolutis progreditur in assumptione cibi, quæ etiam extra illud tempus aliquando superveniunt. Quod si in deglutitione impedimentum aliquod observat, subsistit aliquantulum, atque tunc erumpunt flatus, materiamque catharrhalem aliquando expuit insipidam, ac deinde pergit in cibi usu: nunquam tamen panem deglutire potest. Persentit aliquando ardorem in ore ventriculi, nullo observato tumore in visceribus naturalibus. Multa frustrà hactenus fuerunt administrata, lenientia, præparantia, purgantia, & alterantia, cùm interna, tum externa, sanguine misso ex jecoraria, & hæmorrhoidibus, stillicidium ventriculo ex oleis, frequentes clysteres: & tandem dejectorii usu, multa bilis copia fuit evacuata, vehemensque syncope supervenit; æstus causa aquam endiviæ quandoque cum juvamento sumpsit; quod nullum fuit in panis deglutitione. Propterea quæritur præsentis affectûs causa, & quibusnam medicis præsidiis superari possit.

Quod ut fiat, supponam tanquam verissimum cum Viro Præclarissimo, flatulentam materiam à ventriculo erumpentem, & pituitosam, quę à capite confluxit,

fluxit, ciborum descensum remorari posse. A flatibus namque repelluntur, & à pituitæ crassitie retardatur solidorum descensus, quousque potulentorum usu fluxilio es fuerint redditi. Quam ob causam gravitatem inferunt in ore ventriculi. Suspicari quin etiam possumus, adesse humiditatem excedentem in œsophago; impedientem validam constrictionem fibrarum ejus transversarum, cibos ad ventriculum detrudentium. Verum cur panis neque solus, neque cum liquidis deglutiri possit, perobscurum censeo. Respondere, quidem possemus cum Galeno, & Hippocrate, panem esse viscidioris, & magis glutinosæ substantiæ, quàm alia assumpta; hæc tamen viscidiras, & lentor est qualitas, quæ in pane semper inest, & nihilominus antehac deglutiebatur absque impedimento. Verum quidem est, quod tunc non aderat ille renixus in passo; qui nunc apparet, quoniam neque tanta flatuum copia, neque adeò copiosa pituita observabatur: attamen flatus erumpunt, & pituita cùm sponte, tum medicamentorum beneficio sæpius fuit detersa, & expurgata, & nihilominus nunquam successit panis deglutitio, ac fortè alia assumpsit viscida & lenta ut oryzam, far, cibos ex pasta, limaces, & similia à quibus impedimentum nullum accidit. Ac proinde in eam concedo sententiam, quod hoc proveniat ab antipathia ventriculi, & aversione specifica ab ipso pane, non verò aliorum assumptorum. Plures etenim sunt, quibus à specificis quibusdam assumptis afficitur ita ventriculus ut non solùm ea revomant, sed etiam graviora superveniant ipsis accidentia. Aliqui enim abominantur Allium, teste Julio Alexandrino, Secundo de Tuenda sanitate, Cap.13. qui scribit, novisse se, qui ita allium aversabatur, ut nunquam, illud comederit; quod & ego fide mea possum testari de Nob. nostro Patavino Anaxarte Pigna, cui propterea cum ab amicis invitato ad comedendum accipenserem piscem variis modis præparatum, & conditum, cum patinis allium affrictum esset, interdictum illi fuit ejus esu. Refert Amatus Lusitanus; Stephanum Surdastrum Hispanum à piscibus adeò abhorruisse, ut si cum aliis cibariis eo inscio ipsi exhibiti fuissent, in animi angustias, compressiones cordis cum vomitu, alviq; dejectione incideret. Petrus Aponensis, referente Matthæo de Gradi, lac ita abominatus, ut nec illud comedentes sine nausea videre posset. Brasavola in Lib. secundum Hipp. de Ratione Victus in Acutis, comm.4. hæc scripsit: *vidimus Illustrissimam Italiam Tarraconensem, Frederici Regis Neapolitani filiam natu minorem, quæ carnes edere non poterat; imò nec gustare. Si enim bolum in os immittebat, in gravissimam incidebat syncopen, ac vehementem clamorem edebat, in terram procidens volutabatur, idque horæ semis spatio contingebat, deinde ad se redibat.* Alii abhorrent à caseo, & eo quidem quocunque modo sumpto, alii seorsum ab aliis alimentis, atque alii eo vereri non recenti delectantur. Aliis acetum vomitum excitat; ut mulieri Burgundæ; aliis sedat. Nec solum in assumptis alterationes observantur, sed etiam absque iis. Scribit enim Autor v. Epidem. Hippoc. adscripti, historiam 79 affectionis Nicanoris, qui cùm ad portū progrederetur, tibicinem sonantem cùm audiret horis nocturnis, præ timore vix se sustinere poterat, interdiu autem eundem audiens nihil commovebatur. Aliam jocosam sympathiam retulit Scaliger de Subtilitate ad Cardanum, Exerc.344. Reguli Valconis Equitis, qui, dum viveret, audito phormyngis sono, urinam illico emittere cogebatur, quæ quendam ex turma aspexit; qui ridiculam illi molitus est ultionem: pone accumbentem adduxit cœcum quendam cum phormynge, cujus ut solebat, sono permotus, ibi sub mensa in clarissimorum convivantium sodalitio quin pedes permeieret, continere sese non potuit. Quinimò nec defuerunt alii vinum aversantes, alii panem ipsum raro comedentes: inter quos liceat mihi referre Patrem Cœtus Augustinianorum Excalceatorum, nunc Præfectum Cœnobii Viennæ ex Nob. Familia de Ramersthal, olim S.Cæs. M. puerum nobilem, nunc verò ætatis annum 40. excedens, qui nunquam panem quocunque modo coctum degustare potuit nec in præsentia potest, & in primis à pane calido abhorret. A pane autem calido ventriculum quam maximè affici asseruit Hippoc. Secundo de Ratione Victus in Acutis text. 34. Cur autem facta sit hæc panis abominatio in casu præsenti, si quis quæratur, respondere possum cum Scaligerò Exerc.274. de subtilitate ad Cardanum; *Harum rerum causas neque ego scio, neq; scire labores tu: sapientia vera est nolle nimis sapere.* Addam nihilominùs duas causas ab Hippoc. assignatas, Secundo Acutorum citato; quarum prima est, repentina præter consuetudinem panis deglutitio; Secunda æstu ventriculi Prima habetur ex morbi historia, dum referunt juxta Italici sermonis vim, quod in convivantium consuetudine, dum vellet comedere, assumpto pane, cum manducasse, & deglutiisse, sed cum sensisset quandam commotionem circa os stomachi, rejectum esse panem. Ex quibus colligitur, à pane confertim deglutito læsionem aliquam in ore ventriculi subsecutam esse, cujus sensus semper exquisitus primam renovat molestiam, ideoq; panis rejicitur. Secunda habetur illis verbis historiæ, quod eructationes sunt nidorulentæ, dejectiones biliosæ, & quod insignis æstus percipitur in ore ventriculi; atq; ita panis attritus, conversus in naturam recipientis rejicitur tanquam ventriculo infensus; cùm habeamus ex eodem Hippocr. Secundo Acutorum citato, quod panis calidus assumptus maximam turbationem facit in ventriculo, sitim infert, & repentinam plenitudinem inducit. Has ergo ob causas, præter occultas, panem deglutire non potest, quanquam ipsum appetat, ex memoria delectationis ab ipso perceptæ, quando ventriculus erat naturaliter constitutus Plus enim potest præsentia objecti molestiam inferentis quam memoriæ præteritæ oblectationis. Ita usu venit in aliis omnibus naturaliter abominabilibus, quod tunc tantum aversionem inducunt, quando sunt præsentia, & actualiter operantur.

Ex his apparet, difficillimam fore præsentis affectus curationem, non tamen impossibilem. Quoties enim cunque expurgatus fuerit ventriculus ab excrementis biliosis, discussique flatus; ac tandem æstuans ventriculi intemperies refrigerantibus contemperata; convalescet æger.

Purgatio propterea ex Viri Præclarissimi consilio instituenda. Atq; inter ea quæ proposita sunt, valde commendo fonticulum dextro femori inustum. Aquas Carasanianas tanquam detersorias quam maximè laudo, cum dejectoriis triduum potui datas ad libras tres circiter. A quarum usu aquas Villenses in agro Lucensi, vel nostras Beatæ Virginis, vel aquas Ficuncellæ in agro Senensi, vel etiam Nocerianas summoperè profuturas existimo. Copiosè bibantur quindecim dies circiter, cum diureticis non dulcibus puta emulsione sem. melonum, cremore tartari, & spiritu vitrioli, vel salis, incipiendo à libris sex, &c. singulis diebus addendo libram, ad tredecim usq; : mox singulis diebus libram subtrahendo, ad libras sex, præmissa parca cœna, quod facilius permeent. Quod si libere fiat, ut spero, cùm hypochondria benè habeant, supersedebit quindecim dies ipsarum usu plus minus ad libitum: atque iterum ipsas assumet. Nil enim magis extinguet æstum ventriculi: sintque aliquando dejectoriæ, cum majori dosi cremoris tartari; ita namque excitabitur appetitus, juxta Hippocr. in Epidemiis: Aqua vorax, & vigiliæ voraces; Caput interim Errhinis purgetur: hepati

refrigerantia applicentur: alvus continuò lubrica servetur. Ventriculo nil extrinsecus apponendum; quoniam à jecoris refrigerio ventriculus roboratur. Panis interim siligineus variâ formâ aniso, fœniculo, & coriandro condiatur. Et hæc in medium quæ afferrem habuit, committendo omnia prudentiori alicujus judicio. Obiit autem sex mensibus à morbo, impedita deglutitione omnium solidorum, vel liquidis ipsis dissolutorum. *Idem ibidem.*

Rarissimus affectus, in quô æger cibum quamvis solidum & durum, absq; difficultate: Potum non sine suffocationis metû deglutiebat.

Soloduri cuidam sexagenario, Domino Urso Rouchti nomine, cujus etiam in aliis ad te literis mentionem feci, quùm catarrhus ad sinistrum latus delapsus esset, non tantùm paralysis istius lateris sequuta est; verùm etiam deglutitio adeò depravata fuit, ut liquida omnia, præsertim vinum non sine suffocationis metu deglutire posset: reliqua verò quamvis solidissima facillimè, ad ventriculum descendebant. Quùm itaque liquida sorbere non posset, & solidis non satis nutriretur, tandem ad summam imbecillitatem, lapsumque virium pervenit. Ego tertiò Aprilis Anno 1620. ad ipsum vocatus, primò pilulis (quas facillimè deglutiebat) corpus leniter leviterque expurgavi: deindè omnia quæ ad vires instaurandas requirebantur, exhibui. Et quia, ut dictum est, liquida, inprimis vinum sine suffocationis metu sorbere non potuit, jusculа utcunque spissa præparavi, additis vitellis ovorum: pro potu lac amygdalarum dedi. Latus resolutum oleis convenientibus & aquis appropriatis inunxi. Collo sacculum ex radicibus, herbis, & floribus resolventibus & corroborantibus, in aquâ coctis, applicui. Hinc cùm Symptomata omnia multùm imminuta fuissent, & latus resolutum ferè restitutum esse videretur: liquida quinetiam faciliùs quàm antea sorberet: quæ superetant facienda, domesticis administranda reliqui. Verùm enimverò non diu post meum abitum, quùm catarrhus iterum inopinanter ad latus sinistrum & laryngem decidisset, omnia deteriora evaserunt: catarrhus enim denuò, maximo cum impetu ad latus sinistrum & laryngem delapsus est, & de novo paralysin induxit: quapropter cùm nihil liquidi deglutire posset, nec solidis satis reficeretur corpus, vires quinetiam propter longitudinem morbi (antea enim femoris os sibi fregerat, quemadmodum alias ad te scripsi, neque penitùs à fracturâ restitutus fuerat, cùm paralysi corriperetur) prostratæ essent, brevi naturæ debitum persolvit.

Porrò Vir Amplissime, quænam hujus affectus tam rari tamque difficilis fuerit causa, pro summo ingenii tui acumine, nobis quæso expone. Ego sedem mali in Epiglottide, illamque simul & adjacentes partes in ipso quoque momento, cùm paralysi corriperetur, humore viscido imbutas fuisse, existimo. Hinc Epiglottide cùm laryngem asperamque arteriam exactè obtegere non posset, facilè fieri potuit, ut liquida, & inprimis vinum, quia tenuium est partium, ad ipsam arteriam asperam pervenerit; & suffocationis metum excitaverit; duriuscula verò ratione crassitiei & ponderis, operculum asperæ arteriæ depressérint, & proindè sine difficultate ad ventriculum pervenerint. Est & alia causa quæ mortem acceleravit, nimirùm aër frigidus, qui, non satis obturatâ asperâ arteriâ suo operculo, facilè ad pulmonem perveniebat, & calorem vitalem præter modum refrigerabat.

Quantum autem aër frigidus hoc modo, cum impetu & in copiâ ad pulmones delatus, facultatem vitalem prosternat, in morbo etiam meo expertus sum. Cùm enim propter vehementissimam tussim, epiglottis tandem quoque ita labefactata fuisset, ut asperam arteriam non satis promptè obtegeret; & tussiendo, aut etiam oscitando aër frigidus ad pulmonem perveniret, vires protinùs ad lipothymiam ferè usq; prostratæ fuerunt. Tandem necessitas me edocuit, ut tussiendo, linteo calido (quod continuò in promptu habebam) nonnunquam quoque volâ manus os obtegerem, tussiendoque auram calidam ex linteo attraherem. Hoc enim modo lipothymiæ multò minùs sequebantur. His vale, Vir Amplissime, & me, ut facis, amare perge. Raptim Bernæ, 30. Aprilis, 1621. *obs. 37. Guil. Fabricii Hildani.*

Anatomica inspectio.

Vir honestus 56. circiter annos natus in tantam incidit deglutiendi difficultatem, ut cùm aliquid in ventriculum exinanitum ingerendum pro vita conservandâ veniret, non tantum solida viam sibi in medio œsophago præclusam invenirent, sed etiam liquidorum illâc transitus adeò impeditus foret, ut plures conatus qualibet vice per horæ ad minimum quadrantem essent impendendi, subsequentibus etiam ingestorum quæ à parte læsa ad fauces usque restagnabant vomitionibus, antequam guttula una aut altera sibi viam aperiret in ventriculi concavum, quô demùm peracto aliquid liquidi ulteriùs absumere imò pultem tenuiorem ex lacte & farina aut pane confectam vorare valebat. Nec aliquid in subsidium poterant vel instrumenta Chirurgica ordinaria, vel alia quæcunque à nobis excogitata, quin vitam sic miserrimam per annum & dimidium transegerit, tandemque marasmo, nulla tamen adveniente febre, præterquam ultimis diebus, confectus obierit. Cadavere in casus tam rari causam retegendam aperto, vidimus tuberculum in parte œsophagi media eo latere quo tracheæ arteriæ adjacet situm, non equidem admodum magnum, sed quod in cancrosum quid jam abierat, lividum enim atque etiam saniosum, varicosisque vasis refertum apparebat. Undè satis constitit non tantum tumoris corpore viam impeditam fuisse, sed etiam succo stiptico inde continuo quasi transudante œsophagum eâ parte constrictum non parum alimento transgressuro, obstitisse. Similem propè historiam proponit Clariss. Willis Pharmaceutices rationalis parte prima sect. 3. cap. 3. his verbis. Vir robustus & aliter satis sanus, à longo tempore vomitu crebro laborans, comesta quæque sæpius, etsi non semper, mox rejicere solebat: Tandem victis omnibus remediis morbus in eum statum devenit; ut valde esuriens comederet ille, donec œsophagus ad gulam usque impleretur, dein nihilo in ventriculum illabente, ingesta quæque cruda regereret; Cùm pharmacis nihil juvantibus præ fame summè elanguesceret, & propediem interire periclitaretur, instrumentum ei instar virgulæ, è pinna cetacea, cum spongiæ fibula apici ejus affixa parabam; hoc ægrotans statim à cibo & potu assumptis gutturi, unaque œsophago immittens, alimenta secus restagnatura in ventriculum, orificio ejus reserato, detrudebat: atque hujus ope per sedecim annos pabulum quotidie sumsit; eademque adhuc machina utitur, & etiamnum vivit valetque, secus inedia periturus. Procul dubio in hoc casu os stomachi, sive à tumore, sive à paralysi semper occlusum, nihil, nisi violenter reseretur, in ventriculum admittit.

Deglutitio impedita à Broncocele Oesophagum utrinque constringente, & tumore atheromatico ejusdem Oesophagi.

Lectissima Virgo, annos præter propter quadraginta nata, postquam variis morbis ac præcipuè affe-

ctibus

ctibus phthisicis, per plurium annorum decursum, conflictata fuisset. Eô tempore quô ab iis omnibus evasisse, & valetudine satis integrâ frui credebatur, in deglutiendi aliqualem difficultatem incidit, quæ per menses sensim aucta, cum adjunctâ febri de lentarum genere, eiq; subinde Intermittentium spuriarum paroxysmis intermistis; nihil prorsùs ad mali eradicationem facientibus selectioribus remediis intùs & extra adhibitis, tandem post annum & dimidium in absolutam impossibilitatem aliquid deglutiendi incidit: unde necessarium fuit injectô per syphonem alimentô eam ad tempus enutrire, die 25. Julii anni 1717. inter loquendum, & dum ipsi injectio enutriens parabatur, subitò suffocata obiit. Die subsequente 28. horis matutinis, cùm morbi sedem attentiùs indagaremus sub musculis colli reperiebamus glandulas thyroidæas utrinq; non parum tumefactas ac induratas; imo interius ita protensa, ut non tantùm œsophagi later. comprimerent, sed etiam subtus exporrectæ, eum undiq; circumcingerent; laryngé interea, nisi ad latera, omnino liberô. Oesophagum præterea, vidimus quasi scirrhosum, & sex circiter lineas crassum, ab eâ ipsius parte qua tracheæ annulo quarto usq; ad annulum nonum subjiciebatur, & per totum hunc tractum à glandulis tumefactis indivisibilem. In ea œsophagi tumefacti extremitate quæ tracheæ annulo nono subjacebat, interiùs aderat tumor atheromaticus, magnitudinem ovi gallinacei minoris æquans, œsophagi canalem omnino obstruens, & è quô recenter disruptô effusa fuerat in ventriculum usq; materia quasi sebacea, seu potiùs cerebrum alicujus animalis excoctum referens, qualis etiam erat tota illa quæ in hôc inferiori tumore concludebatur. Ex eâ autem effusione procul dubio enata est subita suffocatio, & mors promptè advocata in debilitissimô subjectô, ac innumeris affectionibus, imò & inediâ prægressâ, jam prorsùs attritô.

DENTALIS LAPIS. vid.

DENTIUM MORBI.

De quibus jam per

Curationes, Consultationes & Observationes ex variis.

De Variis Dentium Affectionibus ex Clariss. Antonio Nuck, ac Jo. de Dolore Dentium.

Inter alias corporis nostri partes, intolerabili aliquando dolore affectas, ptimas sanè tenent Dentes, qui varias ob causas tantis non rarò afficiuntur cruciatibus, ut patiens (omnibus incassum adhibitis medicamentis) doloris acerbissimi impatiens, eundem ampliùs perferre non possit.

Huic incommodo, ut succurreret Ars Chirurgica, Instrumentum, quô dolor hic momento citiùs, & quasi incantamentô tolli posset, excogitatum Instrumentum hoc *Cauterium actuale* est, quod ignitum *Antitragum* leniter tangit, & cutim, unà cum subjacentibus nervulis, à secundo p ri vertebrali oriundis, adurit.

Ut autem tutius hæc Operatio absolvatur, cannula sive vagina necessaria erat, quæ cauterii m dictum transmittens, impedimento esse posset, ne latera auris viciniora lædantur.

De Dentium Extractione.

Dentium Extractio feliciter ut succedat, unusquisque Operationem hanc instituturus, exactam eorum ut & alveolorum habeat notitiam, perquam necessarium existimamus. Magna siquidem uti inter Dentes sic & alveolos observatur differentia. *Dentium minimi* unicâq, tantùm radice donati *Incisores*, *Longissimi Oculares* & *Canini*, *Crassissimi Molares* appellantur, pro quibus etiam duo, tres vel quatuor radices, totidemque alveoli numerantur.

Gaudent quoq; dentes suis vasis sanguineis pariter & nervosis: Sanguineâ videlicet arteriolâ à Carotid., Venosa à Jugulari, Nervosa à nervis oculorum motoriis & gustatoriis accipiunt, quæ per peculiaria foramina illos ingrediuntur. *Minora* tamen Vascula *Incisoribus*, *numerosiora Molaribus*, (quorum quælibet radix ramum accipit) *majora Caninis*, *maxima* vero *Ocularibus* dentibus sunt destinata.

Quibus consideratis haud difficile colligitur, cur quidam dentes facilius, quidam verò difficilius & cum periculo extrahantur.

Ad hanc autem Operationem debitè exercendam varia requiruntur instrumenta: Aliis enim dentes Canini & Incisores, aliis Oculares, aliis Molares & Sapientiæ, aliis deniq; dentium frusta & fragmenta evelluntur.

Instrumentorum huic scopo convenientium sequentia potissimum in usu sunt:

1. *Pedes Caprini*,
2. *Rostrum Corvinum*.
3. *Forcipes dentaria varia.*
4. *Pelicanus*.
5. *Dentiscalpium*.
6. *Trulla*.

Antequam verò Extractio instituatur, explorandum an vacillet dens, vel carie sit consumptus, imò an etiam possit aut debeat extrahi benè perpendendum. Dedecori namq; Chirurgo esset, nec parum ejus famâ detrimenti caperet, si sine successu Operationem instituerit, speciatim ubi ad Principes, Magnates & Matronas delicatiores vocaretur.

Præterea, quoniam Symptoma aliquod urgens, molesta scilicet hæmorrhagia dentium extractioni subinde supervenire solet, Stypticum medicamentum necessariò ad manus esse debet, *Linteum* v.g. *carptum* vel solum, vel *succo Citri* madefactum. Vel

℞. *Fungum* (*Belg. Bovist*) *ejusq; particulam extracti dentis alveolo immitte.* Vel
℞. *Linteum Ustum* (*Belg. Tintel.*) Vel
℞. *Pulv aut Caput mort. Vitriol.* Vel
℞. *Chartam Emporeticam oleo Vitrioli madidam, hanc sicca, siccatam iterum madefac, madefactam denuo exsicca, hocq; ter quaterve repete, tum chartæ hujus siccatæ & præparatæ portiunculam parti sanguinem fundenti admove.*

Si verò hisce non cedat hæmorrhagia, cauterium adhibendum.

Ut itaq; extractio feliciter procedat, gingiva ab ipso dente *separatorio* instrumento prius separanda, (ni jam ante à Scorbuto consumpta fuerit) quia alias gingivæ firmiter aliquando dentibus adnatæ dilacerantur. Mox *Pede Caprino*, si ex *Incisoriis* fuerit ex alveolo dens expellitur. *Ocularis* aut *Caninus Forcipe Dentaria* vulgari extrahitur, quamvis aliquando (ubi cariei nota impressa conspicitur) hujus extractio *Pelicano* felicius peragatur.

Dentes verò *Molares anteriores* convenientius *Pelicano cum brachiis rectis*; *Molares posteriores Pelicano cum brachiis curvis* melius evelluntur. Ad Dentium deniquè frusta extrahenda *Rostrum Corvinum* potissimum convenit.

Gravidis aut nunquam aut rarissimè dentes sunt evellendi, præprimis Oculares, quòd fœtus oculorum vitio aliquando exinde fuerit affectus.

Subinde Dentes extra seriem prominentes, oblique versus interna aut externa nascuntur. Horum

prominentiæ tantillum limâ corrigendæ, non tamen eo usque auferendæ, ut dentis cavum in conspectum prodeat, ne intolerabilis Odontalgia exinde pullulans, patientem nimis excruciet. Idem malum facilè supervenire solet, si *Forcipe incisoria* Operatio hęc instituatur.

De Dentium mobilitate, Casu, & Dentibus Artificialibus.

Mobiles sæpe fiunt dentes, vel quòd gingiva laxior reddita, dentibus firmiter non adhæreat, vel eâdem acri quodam humore ad alveolos usque comsumptâ denudentur, minusque stabiles reddantur.

Quo in casu gingivæ blandioribus astringentibus Antiscorbuticis permixtis roborandæ, quale est medicamentum *Ettmulleri* sequens,

℞. *Radic. Bistort.* ℥ß.
Flor. Ros. rubr. ʒij.
Balaust. ℈iv.
Alum. Ust. ℈ijſs.
M. cum S. q. Spirit. Cochlear. Vel
℞. *Herb. Scord. sicc.* p. j.
Myrrh. opt. ʒſs.
Alum. Ust. gr. vj.
Coq. leniter in Vini alb. Gall. ℥iij.
Colat. ℥ij. *add. Mell. alb. opt.* ʒiij.
Spir. Vin. Caphur. ʒijß.
Cochlear. ʒj.
M. F. oris & gingivarum collutio.

Hæc mixtura in plerisque oris vitiis à Scorbuto oriundis magnæ quoque est efficaciæ. Vel

℞. *Herb. Salv.*
Rorismarin.
Flor. Ros. rubr. aa. p. j.
Myrrh opt. ℈ij.
Alum. Ust. ʒj.
Carioph N. vj.
Coq. in Vin. Gall. & aq. Chalybeat. aa. ℥ij.
Colat. ℥iij. *add. Mell. Ros.* ʒvj.
Spir. Cochl. ʒj. *M.*

Ad corroborandas gingivas, dentésque dealbandos Matronæ quædam Parisienses sequenti pulvere, ut secreto utuntur.

℞. *Oss. Sep.*
Corall.
Cremor. Tart.
Lapid. prun. aa. ʒijſs.
Bol. Rubr.
Pulv. Rosar. rubr. aa. ℈j.
M. F. Pulvis, quo dentes quotidie fricentur.

Præter gingivam malé affectam duplici de causa Dentes cadunt: vel quòd à semine (sive nevo dente) dens alveolo expellatur, vel quòd ob vasa sanguinea malé affecta, nutrimento destitutus, decidat.

In priori casu totum opus naturæ relinquendum; In posteriori verò (quum sermoni articulando Dentes multum auxilientur) *Artificiales* conficere, & in deperditi dentis locum substituere, sæpius necessarium.

Nihil quidem frequentius, quàm ex *Ebore* eosdem conficere, confectos alveolis immittere, filoque serico aureove vicinis dentibus adalligare. Verùm quum hi brevi temporis spatio &c. à saliva & à cibo potúve assumto notabili flavedine tingantur; rectius ex *Hyppopotami dente* conficiuntur, præprimis si cortex ejus exterior in vero colore superbiat: Hæc enim si adfuerit, ad aliquot annos ejusmodi dentes naturali albedine illibatâ semper remanentes, gestare possunt.

Si omnes maxillæ inferioris dentes nullô remanente decidant, integra dentium series ex frustô eburneô, vel Hyppopotami dente conficienda erit, atque intra labium ita disponenda, ut motâ maxillâ inferiore, eadem quoque moveatur, cibusque ore assumtus quodam modo adhuc comminui possit.

Dentium morbi ex Clariss. Michaele Ettmullero

Dentium vitia sunt si deficiant, si vacillent, si stupore aut dolore afficiantur.

Deficiunt dentes, vel proprio vel alieno, gingivarum vitio, infra, ubi de dentium vacillatione, prolixius explicando. Proprio vitio, dum evelluntur, aut excutiuntur à quavis causa externa, vel alterantur, ut tanquam minus viventes non amplius cum gingiva viva cohærere queant, sed sponte sua decidant. Ut enim mortificatum, v. gr. cariosum os, cùm vicinis partibus, vita communi & propria pro ratione spiritus influi & insiti gaudentibus, uniri nequit, sed necesse est, ut excidatur & separetur, quo cum vivo esse partes subjacentes molles, viventes, consolidatione debita, nutrimento mediante uniri denuò queant: ita & dens minùs vitalis non jungitur ampliùs gingivę, sed ab hac separatus excidit, idque.

1. Si mortuus fuerit propriæ ætatis, adeoque senii sui ratione, de quo videatur *Helm. alimenta* Tartari *insontia* §. 25.

2. Si ab externis nimis lædatur & vitietur ut sunt nimis frigida, aut copiosiùs assumpta dentibus inimicissima, & quæ senium eorum accelerant, item nimis calida, dentes & gingivas quasi amburendo alterantia, eaque vel crebriùs assumpta, vel dentibus admota, à quibus successive ita penetrantur & arroduntur dentes, ut frustulatim tandem excidant. Quò facit perversa plurium consuetudo, dolores dentium vel aceto simplici vel per coctionem medicato curantium, à quibus stupefiunt non solum omninò dentes, & insensibiles fic fiunt subtiliores illorum intimæ fibrillę, sed & ipsi dentes simul mortificantur & corroduntur.

3. Nimis viscida & glutinosa dentibus inimica sunt, ut sunt omnia dulcia, saccharum, ficus, uti & caseus &c. hæc ipsa enim, ut prompte & tenaciter dentibus adhærendo, transpirationem eorundem propter necessariam nutritionem impediunt, ita & successivè acorem attrahunt qui continuata sui adhæsione, successivè eosdem alterat, hinc & lac, & quælibet lacticinia, ob hanc rationem inimica dentibus observantur, eò usque ad sui corruptionem sive cariem & successivam deficientiam disponere. Hæc ipsa gingivas simul plus minus alterando, & laxiores flaccidiores reddendo, indeque nutrimentum pro dente, per gingivas transmittendum, corrumpendo, ipsos dentes insigniter lædere valent.

4. *Carie* denique plus minus exesi dentes à lapide dentali sive lithodonto obsessi seu sordibus variis inquinati, nigrique ac fœtidi redditi, minus firmiter gingivâ cohærent sed successive decidunt. Quæ posteriora vitia non nisi ex vitiata dentium nutritione privata, undecunque primitus orta, originem ducunt. In quem finem noto, nutriri dentem, non solùm per propria sua vascula, arteriolas & venulas, circa sui radicem implantatas, sed lateraliter etiam, ex adhærentibus ipsis gingivis, unde & tam firmiter earum quousque sani sunt, est nexus, ut dens sive osseum concretum, ex se indolens, quousque gingivis investitur, acutissimi tamen sit sensus? adeo mutuæ vitæ & nutritionis dentes sunt participes.

Ac sanè particularis, ac præ aliis partibus, propria dentibus est nutriendi ac augmentandi ratio, adeo ut, cum continua attritione necessario imminuantur, nisi

nisi nova eaque continua augmentatione repararentur, brevi penitus absumerentur. Quod ulterius ex eo patet, quod uno evulso vel elapso, vicini utrinque se dilatare magis soleant, & ex opposito ipsi respondens oblongari nonnihil, & prioris spatium aliquantulum subintrare observetur.

Cariem igitur dentis quod attinet, hæc est *arrosio dentis, nunc major, nunc minor, qua insensibiliter substantia ejus absumitur, & nunc successivè excavatur, nunc altero latere pedetentim consumitur, donec successivè magis corrosus frustulatim excidat.* Inchoat malum ut plurimum in parvo puncto extrinsecus quod nigrescit primitus, hinc foraminulum aperitur, sicque ad interiora ejus penetrat, quæ quò teneriora ac molliora, indeque faciliùs dissolubilia, eò promptiùs absumuntur, & dentem cavum reddunt. Conjungitur tunc, ad interiora, ubi penetraverit corrosio, dolor, nunc major nunc minor, prout radicem dentis nerveam diversimodè simul arroserit. Ex corroso ita dente nata sanies, ubi per dentis foraminulum relictum, ceu per fistulam, liberum spatium effluendi haud nacta fuerit, sed interiora magis ac radicem dentis unum alterumve, speciatim in maxillaribus, vitiaverit, acrimonia sua nunc gingivam, nunc ipsam maxillam rodit & præsertim per illa hujus foramina, per quæ vasa in dentes subeunt, sensim extra effluit, & tubercula, nunc in gingivis, nunc sub maxillis, excitat, quæ tandem exesa saniosum acre liquamen fundunt. Et licet curetur tale tuberculum & excitatum ulcusculum, subinde tamen, quoties ex carioso dente sub nutritione vitiata nova sanies generatur, recidivat, & interdum in fistulam vel gingivæ, sive maxillæ, degenerat, adeo ut talia curari nequeant, nisi dens læsus evulsus fuerit. Fœtorem etiam subinde dentes cariosi inferunt, halitum oris inficientem, præsertim si major fuerit eorum excavatio, ut alimenta carnosa retenta in eadem putredinem attrahere queant: Imò ex nutrimenti dentis cariosi proprii corruptione, aut alimentorum masticatorum in iisdem retentorum putredine, vermes in eorum cavitatibus generantur, gravissimorum dolorum aliorumque malorum autores.

Causa cariei est læsa dentis quacunque occasione nutritio sive gingivarum vitiatarum, & à contiguo dente abscedentium, indeque ejus lateralem nutritionem impedientium, (unde scorbutici, gingivæ vitio, omnium frequentissimi cariem patiuntur) eveniat causa, sive ipse dens sub nutrimenti assimilatione, aut hujus successiva transpiratione frustratus ex illius corruptela, & in acidum corrosivum degeneratione, cariem pedetentim contrahat. Acidum itaque ex nutrimento dentis degenerato, tandem corrodens cariem inducit. Causæ remotæ rationem habent, tum omnia dentes alterantia supra allegata, quàm infra circa gingivas, alleganda.

Quoad lapidem dentalem sive lithodonton (ut vulgò ex varia persuasione vocant Tartarum dentium;) hujus ortum & genesin optimè delineavit *Helmont. Tract. alimenta Tartari insontia §. 22.* nempe nutrimentum dentium laterale ex gingivis depravatum, sub sui perfecta cum dente assimilatione frustratum & vitiatum, sicque in excrementitiam plus minùs naturam degenerans, adhærescit saltem, superficie tenus denti, ibique quia jam ad duritiem dentalem ex aliquali sui pro nutriendo dente alteratione, determinatum fuit, ad induтescentiam quasi lapideam dentalem, coagulatur saltem, & talem, plus minùs tamen friabilem duritiem acquirit, simulque quicquid mucilaginis ciborum ac potuum imbiberis, simul secum fortiter indurat. Nunquam igitur sanæ gingivæ & quæ cuspiduli figura ad dentis medium assurgunt, hancque firmo complexu retinent, dentalem hunc lapidem generare solent, benè autem laxæ, flaccidæ, cruentæ, minusque aptè dentibus adhærentes, adeoque externis injuriis ad sensilem dentis partem aditum permittentes, nec commodum nutrimentum suppeditantes, sed potius etiam laudabile pervertentes, hoc malum inducunt. Par omninò est ratio sordidorum, nigrorum aliove modo male coloratorum dentium: quicquid enim hic subest vitii, nonnisi productum morbosum ex frustrata ac depravata privata dentium nutritione enatum, sive externa illa supra circa dentium casum, memorata speciatim viscida & dulcia primam occasionem suggesserint, sive gingivarum morbosus status, alterando nutrimentum dentium, & vitiando lateralem ejus nutritionem, in causa fuerit. Sanè ut scorbuticis nil æquè familiare est, ac gingivarum varias subire passiones, speciatim cruentam flacciditatem, ita & in talibus dentium nigrities & sordities frequentissima est. Nigrities sanè dentibus adhærens, quid nisi extravenati ex gingivis, plus minùs corrupti, & acore infecti cruoris dentibus adhærentis vestigium est; à cujus hostili præsentia, ut irritantur gingivæ, & invíscantur dentis pori, ita ex facili hinc acescentia erosio & cariei successivus progressus. Juxta læsionem gingivarum & dentium læsio, indeque sordium excrementitiarum pluralitas ac veritas æstimanda; Hinc & ab inunctione Mercuriali pro cura luis venereæ similive concitata salivatione, uti notabiliter vitiantur gingivæ, ita nigrescere subitò, & pluribus sordibus inquinari observantur dentes.

Quoad Curas.

Dentes excidentes aut deficientes reparare, soliùs naturæ est, quæ in junioribus, per recentium dentium subnascentiam priores alveolis suis extrudit, & defectum ita restituit. Quamdiu itaque dentium novorum primordia & quasi semina inter gingivas restitant recondita, novi dentes, post priorum defectum renasci facilè possunt; id quod non tantùm genuini sive sapientiæ dicti dentes comprobant, sed quod etiam interdum in senectute dentes renati observati fuerint. Arti quod relictum est, saltim defectus illos naturæ nonnihil supplere, artificiales dentes, ex ebore, vel dente hyppopotami, fabricatos in istorum locum substituendo, pro loquelæ saltem gratia, non autem pro melioris masticationis beneficio. Equidem exempla quædam prostant dentium sanorum ex homine recenter revulsorum, in proprios vel alienos alveolos denuò insertorum firmiter cum gingiva coalitorum, tanquam si nunquam dens defuisset, ita ut etiam masticatio fortis hoc modo perfici potuerit. Sed quoniam adeò incerta res nondum confirmata est, eam in medio relinquo. Vid. observat. Schenchii pag. 202. ex Paræo l. 1. c. de dentib. Item Riverium in observ. comm. pag. 357. vel 615. Borell. lib. 2. observ. 10. p. 18.

Quoad cariosos dentes, equidem præsentissimum remedium est cariosi evulsio, interdum etiam necessarium, si longius processerit caries, cùm facilè alias contiguus dens contagio carioso infici, & hinc idem malum contrahere possit. Ut taceam, confirmatam cariem, alia ratione quàm evulsione, curari non posse. Quamdiu verò vel nondum eòusque processerit malum, vel propter pericula, sub dentium evulsione interdum observata, hæc nimis metuatur, remediis res tentanda est, cariei progressum ulteriorem inhibendo.

Evulſio appropriato peragitur inſtrumento ac ſuccedit eo melius, quo minus firmiter dens hæſerit, & quo magis idem vacillaverit. Quo autem eò ponatur ad facilem, magis & minus dolentem, evulſionem, remedia quædam à nonnullis adhiberi ſolent, verbi gratia, Tithymali ſuccus denti inditus: aut ſi ex eo ſale & ammoniaco formentur globuli, aut cum farina triticea fiat paſta, & cavitati dentis indatur.

Præter tithymali lac alia ex ſimili lactearum genere, pari virtute pollent: ut lac ficulneum farinæ admiſtum, vel ex lacte tithymali cum farina triticea ſubacta fiat paſta, quæ frixa in pinguedine ranæ facit dentes ſine dolore cadere: vel farinæ ſiliginis miſceatur cum lacte cataputiæ, inſtar pultis, indatur denti cavo, ſicque aliquandiu permittatur, brevi ſic cadere affirmant. Succus pariter chelidonii majoris, cavis dentibus inditus, eos frangit & ejicit. Pinguedo item ranarum viridium, dentibus affricata, aut iiſdem indita, dentium caſum promovet, nempe coquuntur ranæ in olla vitreata. affuſa aqua communi, & pinguedo quædam innatabit, quæ dentis evulſionem promovet.

Vel ℞. Gumm. ammon. ſem. hyoſcyam. ſucci ejuſdem an. ℥i ß. Miſtis addatur Pinguedinis ranæ viridis ac ceræ parùm F. unguent. denti extrahendo applicandum vel indendum.

Cariei verò ulterior progreſſus per artem, & medicamenta inhibetur, efficaciſſimè imprimis per inuſtionem dentis carioſi in loco carioſo cum cauterio actuali, ſive ex ferro, ſive ob ſubtilitatem commodiorem, ex argento vel auro facto, quo facto auro foliato dens cavus repleatur. preſervatur enim ſic à majori putredine & corruptione: vel ex cera cum mirrha probe ſubacta, vel potius ex cera viridi, propter admiſtam æruginem, impleatur dentis carioſi excavatio. Ipſa myrrha denti indita, egregia eſt in hoc caſû. Confer hîc River. in obſervat. communic. pag. 309. ubi refertur, quod dentes terebinthina impleantur, & cauterio actuali dens inuratur in carie. Loco actualis cauterii, ubi neceſſum viſum fuerit, potentiale adhibeatur: Sic aqua fortis denti carioſo admota vel ſpiritus vitrioli ad gutt. 1. vel 2. bombaci inditæ, ac denti adhibitæ, mirè corroſionem juvare & præſervare dicitur. Item Zingiber in oxymelite coctum, & in cavernam dentis immiſſum, præſervat corruptionem coralliorum pulvis denti cavo inditus, vel oſſa ſepiæ, item camphora cariei ulteriorem progreſſum inhibent: vel ex pulvere coralliorum alborum cum melle roſato ad conſiſtentiam linimenti craſſioris redacto dentibus illitum cariem inhibet.

Fœtorem dentium ablata caries ſponte curat: ſin minus gallia moſchata cum cypero & maſtiche miſta, denti cavo indatur. Tollitur & fœtor dentium, ſi abluuntur aqua in quâ ſal armoniacum ſolutum, poſt prandium & cœnam.

Vermes ex dentibus elicere ſubinde neceſſe eſt. Præſtat hoc optimè Sabina in vino decocta & in ore retenta, quæ copioſius vermes elicit. Fumus item ſeminis hyoſcyami ſpecificus eſt, per infundibulum ſuſceptus ore, mirabiliter vermes expellit. Confer. Act. Med. haff. volum. 1. pag. 209. Suffitus item ſive fumus ex fructu halicacabi contuſo, cum cera mixto, facta exinde paſta, & in laminam ferream ignitam injecta, fumum ſuggerit, quo ore excepto, catervatim vermes cum ſputo copioſo rejecti, & crudeliſſimi dolores ſopiti, obſervati fuerunt. Spiritus ſulphuris quoque dentibus cum bombace inditus vermes optimè necat, & dolorem inde oriundum placat, vel ex pulvere gallarum, cum ſucco rad. pyrethri impregnato paratur remedium, quod denti inditum vermes expurgat ſevum cervinum quantum contra vermes dentium valeat. Vid. Bartholinus centur. 3. hiſtor. 96.

Quoad Tophos (ſive Lithodonton) dentium eorumque ſorditiem & nigritiem, ne ab iis dentium caries, crebrior dolor, aut præmaturus caſus ſuperveniat, cura inſtituenda venit, per ea, quæ ſordes dictas abſtergere, vitioſum earum acidum, gingivis & dentibus hoſtile, abſorbere & hinc blanda adſtrictoria vi gingivarum tonum roborare valent: quod ſi longius proceſſerit malum, & tenacior mucus dentes vitiaverit, potenter incidentia & diſſolventia, & quidquid heterogenei fuerit abſumentia & quaſi exedentia adhibenda erunt, habendo ſemper reſpectum ad ſcorbutum plus minus. Convenient igitur in leviori malo oſſa ſepiç, CC. uſt. mandibul. luc. piſc. teſtæ ovorum calcin. cinis majoran. roriſmarin. urina calida, cum qua fricentur ſubinde dentes & gingivæ: Tartarus calcinatus aut parum ſalis tartar. uſt. &c.

Duriora ſubjecta lapidea ex ſilicibus, pumice, &c. vitanda ſunt, quia crebriori usû gingivas atterere & abſumere valent, ut rectè monet Zvvelferus in Pharm. reg. pag. 101. niſi ubi fortius agendum: tunc enim paulo tamen rariùs adhibita, talia minus nocent, Exempli loco ſit farina virginea Mynſich. egregie dentes dealbans, & à tartaro corroſivo purgans.

Hiſce modò dictis convenienter radix Irid. Flor. additur, præſertim quod & ipſa conveniat propter odoris gratiam, propter quem ultimum finem non inepta. Paratis dentifriciis aliquot guttæ olei deſtill. caryoph. aut lign. Rhodii poſſunt addi. Quod ſi dictis pulveribus color purpuraſcens conciliandus, Coccionigliam in aqua aluminis ſolvamus, & ſoluto aſpergamus pulverem, qui exinde rubeſcit, ſed leni admotus igni idem purpuraſcit. Quod ſi pertinacius fuerit malum, ſordes tenaciores, obſtinata nigrities firmius dentibus impacta, ac firmius conglutinata lithodontes, optimum remedium eſt ſpiritus ſalis cum melle ad gratiam ſaporis, vel quantum placet miſtus, & ita gingivis illitus. Spiritus vitrioli ſuſpectus eſt, cujus loco oleum ſulphuris in aqua communi dilutum, vel cum melle roſato ſubactum adhiberi poteſt. Pertinet huc opiata Borelli cent. 2. obſerv. 65. ad gravius malum præſertim conveniens. Non incommodum eſt, ſi recipiatur vinum, cui permiſceatur ſpiritus ſulphuris, ut aceſcat, huic immitte radiculam polypodii per 24. horas, hunc ſicca & utere pro dentifricio, firmat, mundat, & candorem iiſdem inducit. Et ea quæ de ſpiritu vitrioli refert Riverius in libro ſexto prax. capite ſecundo, potius ſpiritui ſalis, quàm ſpiritui vitrioli applicanda veniunt. Quo etiam facit ejuſdem liquor ex auro uſto, hic egregiè conveniens citato loco.

Pulvis dentifric. Principiſſæ Altenburgenſis.

℞. Oſſ. ſæpiæ, CC. uſt. pumic. præp. an. ℥iij. moſchi ℈j, M F. pulv. cui adſpergatur ſpir. roſar. ℥ß. & ſicca. Interim.

℞. Gran. cherm. Santal. rubr. an. ſpir. vini q. ſ. pro extrahendo Tinctura, qua irrora aliquoties prædictum pulverem, & ſicca. Non incommodum eſt hujuſmodi pulveribus dentifriciis ſal armoniacum ſubinde addere, dentibus, gingivæ, ac omnibus oris partibus imprimis conveniens.

Quod attinet dentes vacillantes ſive minus firmiter gingivis connexos hoc vitii contrahunt propriâ vel alienâ, gingivarum culpâ. Propria eadem eſt, ſed in minori ſaltem gradû, quæ & dentes decidere penitus & cadere facit, de quo ſuperius ſufficienter actum. Aliena gingivarum culpa conſiſtit in eo, quod fibroſa illarum caro vel mollis, ſive flaccida, vel

ſimul

simul tumida, vel etiam nonnihil exulcerata, adeoque omnibus his casibus plus minus cruenta simul evadat. Rarum est, quod in Schenckii collectis observat. libro primo capite de dentibus pag. 200. refertur, ex defluxione in dentium alveolos, hos gypseâ pituitâ interdum impleri, ut dentes extrudantur. Suspicor tamen non tam ex defluxione, quam lapidis sive tophi dentalis uberiori incremento, potiùs vitium hoc ortum traxisse. Ita verò mala gingivarum oriuntur frequentissimæ salivæ, vel in genere acriori, vel in specie scorbutico sapore, sive vitioso acri sale inquinatæ culpa, à qua tenus fibrarum gingivarum resolvi & emolliri penetrari eadem, & plus minus successivè, non raro sensili admodum cum pruritu erodi arduè lent, vasculis sanguinis unà per diæresin vitiatis, sanguinem paulatim fundentibus.

Postea & mercurii usus, tam in salivatione excitanda, & hinc acriori & præter naturalis cujusque copiosioris salivæ profluvium, quàm faci i pro usu cosmetico applicatus, ordinariò gingivam valdopere laxare, & omnes dentes hinc mobiles quasi reddere solet.

Quòd si ulterius procedat negotium vitiari magis gingivæ, exulcerari profundiùs, absumi eædem, vel corrumpi etiam, & ad gangrænam disponi assolent. Malum, quod in genere Scorbutus appellatur.

Quod si firmior paululum gingivarum fuerit textura relaxata, eadem nihilominus sanguinem uberius in se recipit, & spuria intumescit & excrescit carne laxa, flaccida, & sordida, & facilè ad tactum cruorem stillante in gingivarum hinc dicta excrescentia sive dentium superincarnatione.

Ut igitur moveantur hæc mala, præmissâ debitâ radicis morbosæ internæ curatione, gingivæ flaccidæ, tumidæ, cruentæ adstringendæ, exulceratæ absorbentibus, & mundificantibus ac adstringentibus consolidandæ, corruptæ & plus minus gangrænatæ, ab ulteriori mali progressû præservandæ. Conveniunt igitur Flor. ros. rubr. flor. aquileg. & ex his paratum unguentum de aquil. ad scorbut. oris præsertim proficuum. Descriptio prostat in Tilemanni materia Medicin. CC. & ebur. ust. Lacca & Myrrha alumin. tam crudum quàm ustum lap. cancror. fol. quercus, ligustri, radix ireos, flor bistort. tormentill. flor. malvæ arborescent. nasturt aqua ruta, salvia, Rosmarin. Ex his vel fiunt Pulver. dentrificii, cujus exemplum vide in Barthol. Centur. 6. histor. 54. vel ex iisdem fit decoctum verbi gratia, Ruta in vino decocta, quo calidissimo os eluatur, egregia est contra hos affectus scorbuticos. Salvia. item Rosmarin. decocta in aqua cum pauco addito alumine, egregius est Gargarismus ad dicta dentium vitia vel.

℞. Herb. salv. Man. ij ſs. flor. malv. hortens rubr. Man. j. rad. polypod. unciam sem. Fiat decoctio in lib j. aqua fontana colatur. adde mellis rosat. ℥iſs. alum. ust. ʒj. lapid. prunell. ℥ iij. terr. sigillat. ʒj. M, F. Dentiluvium.

Pertinet huc *Gargarismus de Tormentilla Mynsicht. pag.* 403. *Decoctum ad gingivas roborandas Poterii in pharmac. pag.* 313. Si quoque aliud quid, certè Myrrha & lacca in istis gingivarum vitiis sunt præstantissima. Huic Tinctura laccæ associari solet. Nam sola Myrrha crebrius Masticata præservat egregiè contra scorbutum oris. Tinctura laccæ prostat, *pag.* 46 Armament. Myns. & Conf. M. C. *Ann.* 6. *App.* 26. *B. D. Michaëlis* tincturam laccæ ita parabat.

R. Phlegm. vitrioli q. v. in quo dissolve alumin. q. s. soluta & mista infunde laccæ pulverisatæ donec tingantur M. Porrò ulteriùs mel rosaceum cum spiritu salis tantillo usque ad gratum acorem impragnatum, omnia ulcera & putredinem partium in ore sanat, si præsertim ex scorbuto originem ducant. In specie si simul cum decocto salviæ subinde abluantur gingivæ. Egregium quoque est *linimentum Hartmanni* ad hos gingivarum affectus, quod describit in *prax. chymiatr. pag* 123. Sed cui non incommode Myrrha addenda venit, ad imitationem *Senn. in prax. lib.* 3. *p.* 5. *s.* 2. *cap.* 7. *pag.* 635. Cui simile est el gans linimentum contra oris & gingivarum scorbutum, quod habet *Deckerus. in comm. in prax. Barbett. pag.* 156. Cujus loco possit etiam recipi.

℞. Alum. crud ʒiſs. flor. aquileg. fol. salv. an. ℥ ij. Rad. ireos fl. ℥ iij. Myrrh. elect. ℈ ij. c. s. q. mell. ros. F. linimentum egregium ad vacillationem dentium scorbuticam. Vel.

℞. Rad. bistort. ʒiß. flor. ros. rubr. ʒiſs. Balaust. ʒj Aluminis usti ℈ij.

Impregnetur largiter spirit. cochlear. qui ad oris scorbutum est egregius. Hinc in excrescentia gingivarum scorbutica, succus cochlear. cum alumine usto mistus perquàm egregius est. Sicuti ad hæc ipsa gingivarum vitia ex scorbuto nullo cedit vermicularis; cujus decoctum cum alumine & melle nobile experimentum est, gargarisando usurpatum. Vid. M. C. *Ann.* 6. *pag.* 50. In *Dighé Medic. Experiment. part.* 2. *pag.* 78. Ibidem egregia est mistura pro his gingivarum malis ex aq. calc. viv. cum alumine crud & ust. ac rad. ireos flor. quod in mentem revocat aliam non inconvenientem misturam; efficacissimam in scorbuto oris, nempe cremorem aquæ calcis vivæ supernatantem saliformem.

℞. Hujus cremor. ʒiij. Gumm. lac. ʒij. Vitriol. Cypr. gr. vj. aq. rosar. salv. an. ℥iß.

Solve calore leni, ut probè impregnetur à lacca, eo laventur gingivæ probatum est. Ac merito extollitur usus, laccæ: Nam *B. D. Michaël* aliquando putredinem gingivarum scorbuticam, tantam ut gangrænam minaretur, & propter infensissimum fœtorem nemo juxta ægrum commorari posset, per solam tincturam laccæ, præmissis internis universalibus, feliciter restituit. Juxta laccam hanc nobilissima est Myrrha, verbi gratia.

℞ Fol. salv. alumin. ust. maxill. lucii piscis calcinat. Myrrh. rubr. an. ʒiſs. Mell. q. s. pro linim. ad fricandos dentes.

Quòd si efficacius postuletur, aliquot gutt. spir. salis impregnetur.

In graviori malo ulterius procedendum est, atque sic, præter *linimentum Hartmanni*, supra laudatum, ad unguentum Ægyptiacum melle rosato probè permistum, deveniendum, pro graviori exulceratione, aut inde metuendis malis gingivarum curandis.

℞. Alum. usti, salis armoniaci, an. ℈j. Mastic. thur. an. ʒſs. M. F. Pulvis.

Affricandus gingivis, postea quàm ante & post decocto salviæ, tormentill. ac ros. rubr. os elotum fuerit. Imò interdum aquâ forti gravior gingivarum luxuries sedanda. Confert item *Linim. Sennert. l.* 2. *prax. part.* 1. *cap* 16. *pag.* 52. Aut denique aqua viridis ex viridi æris, pauco auripigm. alumine & quibusdam vulnerariis, addito melle in aquam infusis & decoctis, hic commodè adhiberi possunt, quò affrictæ gingivæ à luxurie, flacciditate & putredine detendantur, e.g. sit vel aqu. virid. *Hartm. Pr. pag.* 110. Vel aq. virid. *Plateri* cujus descriptio prostat in fine observationum ejus.

Stupore, tandem sive *Hæmodia* affici dicuntur dentes, sicque masticationem impedire, quando speciali doloris genere afficiuntur, post acida vel assumpta, vel vomitu rejecta,

Cui

Cui affine malum eſt *Algor Dentium*, dum frigoris attactû notabiliter alterantur dentes, nempe acidum & frigus inimiciſſima exiſtunt dentibus, unde illorum nimia impreſſione afficiuntur fibrę illorum interiores, & quaſi irritantur, ut à cujuſvis objecti actione ſpecialis quidam dolor in dentibus percipiatur, maſticationis negotium inſigniter impediens.

Curat ſtuporem dentium portulaca recens maſticata, caſeus tam recens quàm vetuſtus, adeoque alcali manifeſtiori dives. Siliqua caracea maſticata, item, calidum ovi vitellum, ad duritiem coctum applicatum. Omnium optimum calida urina applicata; Algorem quod attinet ſpir. vini dentibus affrictus, vel panis calens maſticatus, vel vitellum ovi aſſatum, calidè maſticatum; item theriaca dentibus affricta huic malo medetur.

Dentium morbi ex Clariſſ. Ioh. Harthmannô.

In ſtupore dentium fricentur dentes ſtupidi ſale, vel maſticetur pannus laneus vel piloſus pileus.

In nigredine dentium evitanda, pręſertim evitetur acetum & cibi admodùm calidi.

Removeatur item ſæpiùs adnatus Tartarus & impuritates dentium, colluendo os à ſumpto cibo, cum vino.

Deindè nigredo & colores dentium fœdi hoc modo commodè auferuntur.

℞. Aq. fontanam, dilue in eadem ſpiritum Vitriol. vel aquam ſeu ſpiritum aluminis q. ſ. ne ſcilicet nimium aceſcat. Cum hoc lavamento quotidie manè & veſperi cum Lacinia lanea frica dentes diligenter, deinde eoſdem frica cum magiſterio Corallorum vel cum hoc pulvere.

℞. Mandibularum Lucii piſcis, Corall. albi. CC. uſti, aluminis uſt. radicis ireos ℥ß. ſal. gemmæ ʒj. M. F. pulvis.

Nigredo dentium & linguæ, ex eſu ceraſorum vel myrtillorum extemplo tollitur ſuffitu candelarum ſulphurearum, *Schvvefelſtecken*, faucibus tamen propter fumos nocivos occluſis.

(Nota, ſordes & nigredinem dentium ſtatim ac facilè quidem ſpiritibus acidis detergi, ſed, ſi ſæpiùs iis utamur, facilè dentes ut alcali oſſeum erodi fragileſque factos poſtea tanto majori nigredine & ſqualore infici, propterea in his affectionibus dentium commendatum habeas ſaccharum aluminis, de quo paulò infrà, aut per ſe aut cum pumice corrallisſve rubris pręp. commixtum ut dentifricium adhibitum.)

Mobilitatem dentium aufert peculiare & ſpecificum remedium ſeq.

℞. Gland. ʒj, gallar. ʒß, aluminis uſti, ſucci acaciæ an. ʒſs, fol. roſarum rubrarum M ſs. Coque cum vini rubri ℔ij, ad caſum unius pollicis, poſtea cola. Cum hoc decocto ſæpiùs quotidiè eluantur dentes, rurſum figuntur & immobiles redduntur.

Odontalgiam ex quacunque cauſa ortam ex quadam ſpecifica proprietate tollit radix lapathi acuti (ante germinationem vere collecta pręſtat, mihi familiaris) exſiccata & denti dolenti applicata.

Idem præſtat, ſed remiſſiùs rad. lappæ quæ dolores ſubitò aufert, humoremque ſuperfluum extrahit magis.

Si fiunt dolores ex deſtillationibus, decocto rad. urticæ majoris, alii decoctô cum pauxillo nucis moſchatæ raſæ & croci in vino aduſto & acet. ana parato & calidè in ore, locove dolente retento humores illapſos mirabiliter extrahunt: ab initio quidem videtur dolor augeri, ſed paulò poſt mitigatur & deſinit.

Idem præſtat decoctum Guajaci cum vino & aqua paratum. In eodem caſu præſtat decoctum ſerpilli (in primis ſi ex deſtillatione) vel ejuſdem aqua gargatiſando nempe cum iiſdem.

(Dolores dentium propediem ſedat aſperſum ſequens. *Saccharum Aluminis.*

Rec. Aluminis crudi ℔ ij. vel iij. & per retortam in arena lento igne phlegma abſtrahe, quo facto ceſſa, & refrigeratâ retortâ phlegma redde exſiccato alumini, cumque per 24. horas in digeſtione B. V. ſteterint, phlegma iterum abſtrahe, qui labor cohobandi, digerendi & phlegma abſtrahendi ſepties repetatur. Tum poſt ultimum phlegmatis egreſſum, illud quod in fundo retortæ remanſit, in cella humidove & frigido aëri expoſitum in liquorem abeat, qui filtratus & per 12. dies in cineribus igne lento digeſtus demum per cucurbitam in cineribus ad ſiccitatem uſque omni humiditate exuatur. Remanet in fundo ſaccharum Aluminis.)

Si dentes ſunt cavi & dolent, vel etiam citra cavitatem in dentibus dolentibus præſtans eſt ol. Caryophyllorum, in cujus ſcil. ℥j. Camphoræ ℈ß. ſolutus fuerit. Hujus compoſiti gut. j. vel altera in goſſypio (præſertim quod cum moſco fuit) cavo denti immiſſa vel etiam dolenti alioquin applicata, omnem dolorem aufert.

Externum eſt laudanum opiatum in forma pilularum dentibus illitum vel inditum, vel externè (in genis) cum unguento alabaſtrino (gr. j. laudani ad ʒj. unguenti) diſſolutum. It. cum Emplaſtro de maſtice & cera.

(Subitaneum eſt remedium perſicaria contrita & denti dolenti applicata, vel ut pilula efformata cavo dentis impoſita.)

Dentes corroſos juvat ſuffumigium ex ſemine Hyoſcyami per tubulum vel tritorium ad dentem dolentem factum.

Dentes carioſi evelluntur promptiùs, ſi duobus digitis madefactis, ac inſperſis pulvere ex lacertis aquaticis exenteratis & in clibano calcinatis aliquandiu prehendantur. Lacertæ colliguntur Aprili & Majo.

Sic etiam dens ex maxilla mortui evulſus, & cum radice ſua dentem carioſum ſæpiùs tangens, tandem poſt aliquot dies fruſtulatim dentem cadere facit.

Laxitati, putredini & exeſioni gingivarum à proprietate quadam Aquilegia mederi videtur. Poteſt autem-indè tale compoſitum fieri:

℞. Pulveris fol. aquilegiæ, ſalviæ, menthæ criſpę, Nucis Moſchatæ ana ℥ ß, Aluminis uſti ℥j, mellis puriſſimi ℥iv. Mel incaleſcat ad ignem & leniter decoquendo deſpumetur, deinde pulveres prædicti cum melle adhuc calente ſenſim aſpergendo miſceantur & ſerventur ad uſum. Hôc ungentô illinantur gingivæ bis quotidiè (NB. Decoctum ſummitatum rubi idæi etiam valet hîc) quòd ſi cibus capiendus eſt, eluatur os aquâ prunellæ vel infusô naſturtii aquatici in vino (in primis in ſcorbuto.)

Ad mundificationem autem gingivarum putreſcentium maximè valet aqua illa viridis mea compoſita ſecunda, de qua ſuprà in Narium affectibus, ozæna nimirum.

Dolor dentium, quià plerumque fit à capitis defluxionibus, ideoque in curatione ipſius ſtatim ad ea accedendum, quæ fluxionem inhibent. Unde ſtatim temporibus applicandum Emplaſtrum de Gummi Elemi, vel etiam Maſtiche factum, quod antequam applicetur, calefiat optimè.

Inter ſcapulas applicetur cucurbita magna ſine ſcarificatione.

Hinc ſtatim ad repellentia materiam fluxumque evacuantia confugiendum, qualia ſunt galla matura in acet. cocta, ità ut acet. in ore ſupra dentem dolentem detineatur calidè per horam ſs vel j.

Hinc ad topica, anodyna ex proprietate occulta dolorem tollentia progrediendum.

Quod

Quod si continuus sit dolor hisce non cedens, sed ab aliqua intemperie vel capitis vel totius corporis, aut copia materiæ ad caput fluentis, & indè ad dentes, capiti simul providendum tum evacuantibus, tum alterantibus & confortantibus medicamentis, tum etiam toti corpori.

Topicorum quibus vel solis sæpiùs dolor omnis aufertur sequentia sunt præstantia.

Laudanum opiatum cujus gr. iij. cum gut. ij. spir. Vitrioli denti dolenti applicentur, simulque pil. j. in corpus assumatur: Dolor sopitur, applicato etiam Emplastro ad tempora, &, si opus, cucurbitulis.

Similis planè effectus est oleum ex buxo destillatum.

℞. Serrati buxi q. s. & repleantur 3. partes retortæ vitreæ, retortam in cineres loca & destilla oleum & liquorem aqueum igne primùm lentô, postremùm fortiori, & tandem summo, & destillabit oleum. Idem oleum rectiùs per descensum aut per vesicam destillatur. Hujus olei (è buxo)

℞. Gr. iij. & cum vino, si affectus à frigida defluxione veniat, aut cum acet. si à calida. M. Contineat æger mixturam dictam in ore, post aliquid tempus exspuat. Si dolor nondum cessabit, repetatur, donec ad sextam vicem, tandem abluat os vino aut aceto, & sedabitur dolor.

Idem pulvis gallarum in succo radicis pyrethri decies vel 12. imbibitus & exsiccatus cum fermento, M. F. globulus parvus qui denti dolenti impositus dolori medetur, dentes firmiores reddit, vermiculos in ipsorum cavernis genitos necat, fluxiones omnes ad gingivas delapsas extrahit.

Tandem ultimum in omni & acerrimo dolore perfugium, applicare vesicatorium post aures & cervici.

Exterius inungi possunt maxillæ oleo amygdalarum dulcium, & tumori applicetur emplastrum de meliloto. Si intus in ore ad apostema tendat dolor; fiat cataplasma ex ficu assata cum farina tritici. Si aperiatur, dissolvatur mel rosatum in aqua plantaginis, atque eo abluatur os.

Dentium Morbi ex Clariss. Luca Tozzi.

Dolent sæpissimè Dentes in radicibus, ubi membranulæ, & nervuli diffunduntur, à sanguine, vel lympha eas partes pertingente, acri, acida, salsa, aut aliter præter naturam affecta; unde interdum etiam tument mandibulæ, & gingivæ; quin & dentes carie, ipsæ verò erosione, ulcerationeque inficiuntur, & cùm scalpuntur, vel cibus manditur, nonnihil sanguinis stillant. Tantus autem; ac talis dolor quibusdam accidit, ut impatientes mortem sibi adsciverint; quamobrem maximis tormentis annumerari potest ex Celso.

Inter dolorem sedantia, illiusque causam corrigentia omnium præstantissimum perhibetur à Roderico à Fonseca oleum buxi, si in foramen dentis una vel altera gutta injiciatur: quod etiam à Samuele Formio confirmatur, & modus illud extrahendi describitur, apud Riverium *in observationibus eidem ab illo communicatis*. Idem quoque præstari dicitur ab oleo caphuræ pari modo in dentis foveam instillato. At Iulius Cæsar Claudinus extollit oleum Terebinthinæ chimicè paratum cum pulvere camphoræ. Camphoram ipsam in aceto modicùm elixam adhibet Montagnana; itemque opium: Thonerus solam camphoram: & Rulandus oleum camphoræ gossipio exceptum; vel etiam oleum ligni heraclei, quo præterea humores ibidem stagnantes educi, vermes dentibus innatos necari, & causam quamcunque doloris adimi, ait. Alibi quoque laudat aquam solani, cum oleo vitrioli romani ad acidum saporem usque permistam. Radices sambuci in Aceto, & vino decoctas singulare experimentum inquit esse Raymundus Mindererus apud Gaullingium. Decoctum Nicotianæ, & florum chamæmeli tepidum ore detentum commendatur Io. Heurnio, & Riverio; & Cardilucio illud Sabinæ. Atque Foresto radix lapathi acuti concisa, & supra dentem dolentem apposita: quam etiam magnifacit Hartmannus, qui præsentaneum quoque fatetur esse remedium oleum caryophyllorum cum quinta parte camphoræ. Essentiam similiter saturejæ mirificè dolores dentium sedare tradit P. Io. Faber si aliquot guttis dens dolens & gingiva perfricetur infusâ, etiam in auribus guttulâ. Mirum est quod refert Helmontius se vidisse os brachii bufonis statim primo contactu odontalgiam tollere: & contactu dentis hominis senio extincti, dolentem dentem excidere. At admirabilius, quod memoratur à Borello: allium contusum cum momento salis pollici admotum vesicas excitando, aquam educere, & dolorem dentium fugare. Bursâ pastoris pinsitâ, & inditâ auribus, sicut & naso betonica ejusmodi dolorem aliquando desiisse fertur ab eodem; itemque lapide imperiali dicto denti dolenti imposito: conficitur autem is ex sale petræ, & alumine fusis cum aliqua portione sulphuris; atque cerebro purgando, visui acuendo, & nervis opticis detergendis plurimùm conferre dicitur. Sale fraxini arteriæ temporum applicito curatum dolorem dentium vidit D. Ieseq. apud Riverium: & pice Burgundica cum pulvere nucis odoratæ, Borellus. Magnetem cœlo sereno in pulverem redigit Tacchenius, deindeque in calcem, donec viridescat; postmodùm miscet cum farina, vino, & tragacantho in formam rotularum, & denti laboranti utiliter imponit ex Grulingio.

Ad extrahendos verò dentes dolentes absque ulla Chirurgi opera, scribit Riverius efficacissimum esse helleborastrum, si eo dens affectus confricetur. Et Franciscus Iœl. dissolvendum ait gummi ammoniacum, aut galbanum cum lacte esulæ; vel hyoscyami, ac decoquendum lento igne donec lac absumatur; residuum verò in globulos redactum dentium foraminibus indendum per noctem: mox sine dolore dentes eximi posse subdit. Idem & ego aliquando usu gummi hederæ arboreæ factum vidi: cujus decoctum cum rore marino in posca, tepidum ore detentum dolentibus dentibus mederi notat Heurnius.

Si verò stupeant dentes, ut ab acidis, creduntur prodesse portulaca mansa, cera, succus glycyrrhizæ, amygdalæ, avellanæ. At quicquid calet, certò hæmodiam tollere experimur; unde panis calens, vinum calidum, præcipuè si in eo ebullierit salvia, rosmarinus, piper, pyrethrum, aliudve simile; aqua etiam ardens optima observatur. Fehr. Academicus curiosus fumum absinthii supra prunas injecti ore exceptum, dolorem, & stuporem dentium prohibere docet. Et Hartmannus eos sale fricari jubet.

Ad dentes insuper erosos valde prodesse suum odontalgicum scribit Crollius ad granum unum denti admotum cum gossipio. Et Fridericus Hofmannus spiritum salis adhibet. Olea etiam & essentiæ omnium aromatum aliis sunt in usu, sed præsertim caryophyllorum; itemque spiritus vini cum modico camphoræ. Quod si præterea gingivæ ulcerentur, & sanguinem stillent, commendantur antiscorbutica medicamenta, infusiones, pulveres, & spiritus Nasturtii; cochleariæ, beccabungæ, salviæ, menthæ, & aquilegiæ, quam cæteris præfert Hartmannus. In usu prætico sunt pulveres, & conditura baccarum myrti, rosarum rubrarum, Coralliorum, myrobalanorum. Sed alkalia acutiora præstantiora existimantur; Et si fortasse tumeant gingivæ, ficus assus intrinsecùs admotus præsentaneum remedium dicitur ab Hartmanno, & Borello.

Si dentium mobilitas acceſſerit ſequens decoctum expertum, ait Hartmannus, quod habet: gland. ʒj. gallar. alum. uſti, & ſucc. acac. ſingul. ʒß. fol. roſ. punic. m. ſs. decoq. in lib. ij. vini rubr. & ſervetur ad uſum. Eo autem ſæpiùs dentes eluendos præcipit. Aliud commendat Zecchius, quod paratur ex mell. ℥ſs. ſandarachæ, ſeù vernic. ammon. alum. ſciſſilis, & thur. ſingul. ʒſs. bull. j. in aquæ vitæ ℥iij. acet. alb. ℥j. deinde col. & add. croc. g. ij. & cum goſſipio eo dentes, & gingivæ fricentur. Non ſolùm, inquit hic Auctor, mobiles dentes confirmat, & roborat, verùm etiam congelatos in priſtinum ſtatum reſtituit, dolorem ſedat, & rheuma deſiccat. Tincturam enuloticam Curandi Frommanni deſcribit Grulingius; cujus vires ſummas eſſe fatetur in dentium mobilitate, & gingivarum putredine. Hinc etiam opiatam efficaciſſimam teſtatur Borellus ad dentium radices carne obducendas; denteſque firmandos, & dealbandos. Conficit autem illam ex modico aluminis cum uncia una olei ſulphuris, & conditurae florum bugloſſi, vel roſarum unciis ſex. Mox deterſo dentium tartaro, ope ſcalpelli lignei opiatam prædictam admovet. Præſtat itidem Aqua deſcriptione Porræ ad dentes confirmandos, quâ mobiles ſtabiliri, & exeſos carne repleri ait. Firmandis quoque, & dealbandis dentibus optimum dicitur oleum vitrioli à Montano, & Foreſto, ſi nimirùm eo dentes refricentur; ſed aliquoties in uſum relato, exitus acta non probavit.

Vermes denique dentium radicibus hærentes perimuntur decocturâ corticum fraxini, & radicum urticæ, Auctore Jo. Cratone. Et Thomas Bartholinus ſibi à Ruſtico quodam Empirico communicatum refert mirabile remedium ad vermes extrahendos: & dolores mitigandos: nempè ſevum cervinum linteo exceptum, ad ignem liquatum, & gingivis impoſitum.

Dentium morbi ex Clariſſ. Theod. de Mayerne.

In dentium dolore primò videndum eſt quænam ſit iſtius cauſa, & ſecundùm varia cauſarum genera varia & appoſita remedia ſunt adhibenda. Dentes dolere ſolent. 1. ab humorum in eos & partes adjunctas influxu, licet dentes ipſi non ſint vitioſi. Hoc caſu ante omnia purgetur patiens hydragogis fortioribus; hinc enim humores vel pituitoſi, vel ſeroſi, per ſedem educti à dentibus derivantur, unde eorum dolor protinus ceſſat. Revulſio etiam per cucurb. vel veſic. prodeſt. Vel 2. à Catarrho in dentes carioſos; vel concavos delabente. Hîc etiam purgatio imprimis utilis eſt; at topica ſæpè etiam ſunt neceſſaria, eaque ſæpiſſ. opiata. Ut.

♃ Olei Caryoph. ſtill. ℥ſs. diſſolve camph. ʒj. adde tinct. opii cum optim. ſpir. vitr. priùs digeſti, deinde cum vin. ſp. extract. & ad mellag. reduct. ʒ ij. tinctur. croci ℥ſs. Ambr. griſ. ℈j. Moſch. gr. v. mſ. ſerv. in pyxide argentea bene clauſa, vel vitro latiuſculi orificii veſicâ occluſo. Urgente dolore intingatur goſſypium & indatur concavo denti.

Aqua hæc Crollii magnæ eſt efficaciæ.

♃. Origan. ſerphyl. ſalv. mentaſtr. hydropiperis, ſeu perſicar. raſur. guajac. raſ. tamariſc. & buxi, ana m. j. affunde ſpiritum vini opiatum, id eſt à præparatione Laudani reſiduum, ad eminentiam quatuor digitorum. Extrahatur infuſione tinctura. De hoc ſpiritu tincto tantillum in ore teneatur parte illâ ubi ſunt dolentes dentes, poſtea iterum expuatur. Reiteretur ſi opus ſit. Si dens ſit concavus, goſſypium intinctum imponatur.

Vel fiſtulæ tabaci circa tubi medium indatur filo ferreo aliquid goſſygii aut linamenti carptis; caput tubi repleatur pulvere tabaci pro more, accendatur, & totus fumus exſugatur donec pulvis redigatur in cineres; frangatur tubus, & eximatur goſſypium oleo tabaci madens, quod indatur denti cavo: illico ceſſat dolor.

Sic oleum ſtillatitium buxi denti cavo inſtillatum dolorem compeſcit certo experimento.

Remedium ſequens non fallit.

♃. Lithanthracum pinguium partes tres, ſulphuris vivi partem unam, pulverizentur ſimul in mortar. ſtann. & diſtillentur in retorta lento igne: primò exibit fuliginoſa ſubſtantia nigra & pinguis, tunc auge ignem, & exibit aliquid unctuoſum, quod ſeorſim clauſum reſervetur; poſtea ſepara oleum à liquore: oleum rectifica; ſerva; applica cum bombace.

Trochiſci ſeq. cavis dentibus inditi mirè dolorem ſedant.

♃. Sem. opii ʒj. Sem. hyoſcyam. ʒij. ſtyrac. calamit. maſtich. ana ℈ij. pyrethr. piperis longi ana ʒſs. Caſtor. croci ana ℈j. camphor. gr. v. opii præparati ʒiſs. mſ. & cum balſamo Peruv. q. ſ. f. maſſa, ex qua trochiſci.

Denique hæc aqua nulli ſecunda eſt.

℞. Succi allii ℔ij. opii ℥ij. caryophyll. ℥iij. vini Malvatici vel Canarini ℔j. macerentur per quatriduum, deinde f. diſtillatio ad ſiccitatem in B. vaporoſo vel ſicco. Aquæ ſtillatit. adde camphor. per vini ſpiritum ſolutæ ℥ſs. Mercur. anodyni in opt. vin. ſp. ſoluti ʒvi. mſ. ſerva vaſe optimo clauſo, applic. denti eroſo è goſſyp. Mercurius anodynus hic eſt.

♃. Merc. ſublimat. q. v. huic affunde aqu. fact. ex nitr. i. & vitriol. ij. q. ſ. & f. cohobatio decies aut duodecies, donec inſtar olei fluat, & in frigido cryſtallizetur: cryſtallos ſpir. vini ſolve, exhala ad ſiccitatem; ſolve iterum, exhala ad pelliculam, & in cella ut a. e. cryſtalliza.

N. B. Ut fœtor ab opio removeatur (docente Saladino) piſtetur ℥j. opii cum duobus capitibus allii: deinde diſtilletur hæc mixtura per alembicum: De iſtâ aquâ detur in potu ſecundùm diſcretionem, qui mirabiliter provocat ſomnum & erit ſine fœtore. Quod pulchrum ſecretum non eſt omnibus revelandum.

♃. Opii ʒij. caſtor. ʒj. croci ʒß. addito pauco balſamo Peruviano nigro, f. maſſa, ex qua turundæ, quæ involutæ ſyndone rariſſ. indantur auri lateris dolentis.

♃. Maſſ. iſtius ʒij. maſtich. cum vin. ſpir. emollit. ʒj. gum. elemi & tacamahac. ana. ʒß. mſ. f. Emplaſtrum, cujus portio extendatur in holoſerico, & applicetur arteriis temporalibus ad fluxionem inhibendam.

3. Dentes aliquando dolent à vermibus qui in iis geniti eos exedunt. Hi enecantur vel ab aquâ Mercuriali ſuprà præſcriptâ, vel ab Aloë ſuprà laudatis medicamentis admixtâ.

Si dolor (undecunque oriatur) nullis remediis cedat, dens dolens ferro extrahendus eſt: quam operationem ſi præ metu refugiat æger, tentetur medicamentum empiricum ſequens ad dentes ſine dolore evellendos.

♃. Ranas virides arboreas quot voles, has in ſufficienti roris Majalis quantitate probè obturato vaſe vitreo in cinere vel arenâ locato; tamdiu fac coquere donec liquentur & aquæ fiant: hanc in fimo equino vel balneo inter ſerraturam abiegnam putrefac, & ſupernatantem oleoſam pinguedinem, quoties apparuerit, corneo cochleari, aut ligneo aufer; nulla ampliùs adveniente, reliquam ut inutile abjice. Hæc allecta pinguedo dentes à ſuis radicibus vellit, adeò ut ſi fœnum hac illinatur bos aut equus hoc fœnum vorans in ipſo præſepi dentes amittat. Linitur lignellum hoc unguento, & circum dentem ducitur, qui ſtatim à tali illitu poſtea facilè ſeparatur.

Conſultationes.

Dolor ille dentium, qui te tam immaniter exercet, à frigida deſtillatione originem habet, quæ à ſiniſtra capitis parte in maxillam ejuſdem

dem lateris, & dentis nervos, interdum usque ad omoplatas decumbit.

Ad hujus præcautionem primò cohibendus est catarrhus, causaque ejus penitùs circumcidenda. Id autem fiet his catapotiis semel in mense devoratis, vel hac potione, si æstas sit aut calida aëris constitutio. Sequenti die à prima purgatione tonsum caput his seminibus in duplicato linteo conclusis fricabitur, idque fiet spacio duodecim aut quindecim dierum, quibus elapsis purgabitur corpus ut priùs. Dein postridie caput maximeque pars ejus sinistra, pauxillo aquæ vitæ singulis matutinis temporibus fovebitur, asperso pilis, post fotum, sequenti pulvere. Interea dentium ratio habenda: quibus detersis ter aut quater in die longè à cibo sumpto, retineatur in ore & manducetur hoc masticatorium, ad pituitam è toto cerebri corpore, maximè ex ejus ventriculis, per infundibulum in os & palatum attrahendam. Deinde hoc decocto sæpissimè in die gingivæ abluantur.

Interim cibis boni succi vescendum, sobriè vivendum: abstinendum ab humidis; vitandum frigus capitis, dentium & pedum.

Remedia infrà scripta diu ac diligenter continuanda, quia morbus est inveteratus.

℞. Mass. pilularum cochiarum & de agarico, Pilularum assaiereth. an. ℈j.

℞. Aquarum salviæ & betonicæ, vini albi an. ℥j. In quibus infunde rheubarbari electi, Agarici trochiscati an. ʒj. In expressione dissolve diaphœnici ʒ ij. Syrupi capillaris ʒ ſ. Fiat potio purgans.

℞. Milii ℔j. Salis communis ℔ ſ. Seminis anisi & fœniculi an. ʒ ij. baccarum Lauri contusarum ℥ j. fiat pulvis tenuissimus. Inspergatur raso capiti.

℞. Pyrethri, Staphisagriæ, Gingiberis, Cardamomi, Caryophyllor. Styracis calamitæ ana ℥ſ. Fiat pulvis subtilissimus ad usum dictum.

℞. Mastiches ℥j. Radicis Pyrethri ℥ ſ. Cubebarum ʒij. Incorporentur in forma solida cum melle anthosato: fiat masticatorium.

℞. Salviæ minoris man. j. foliorum myrti man. ſ. Mastiches conquassatæ ℥ſ. Bulliant simul in vini albi & aquæ fontanæ an. ℔ ſ. coletur & reservetur in phiala pro collutione oris. *Joh. Fernelius consilior. Medic.* 5.

Dn. Egidius Heidemann, Senator Colbergensis optimè meritus, compater & amicus meus honorandus dolore dentium punctorio ac profundo afficiebatur, adeò vehementi, ut aliquot noctes insomnes duceret, sapor in ore salsus, acris & subamarus deprehendebatur cum aliquali totius corporis æstu & siti.

Resolutio.

Causam hujus odontalgiæ, humorem ex bile & sero mixtum esse, sapor indicat salsus, acris & subamarus, non minus ac ipse dolor punctorius, qui vehementior quidem est & profundus, quatenus materia circa nervulum in radicibus dentium & membranam eorundem internam nerveam hæret.

Humores itaque serosi & biliosi addentes confluentes revellendi & repellendi, qui verò jam influxere discutiendi & evacuandi, imprimis autem dolor, tanquam symptoma urgens, mitigandus.

Præscripsi hoc nomine anodyna quædam & narcotica, sotirellam scilicet parvam Mindereri, & laudanum opiatum cum spiritu vitrioli.

Revulsionis gratiâ cucurbitulas scarificatas scapulis & brachiis apposuit: à phlebotomiâ enim prorsùs abhorrebat.

Hinc vesicatorium Riverii post aures applicui; fronti & temporibus ad intercipiendam fluxionem emplastrum adstringens ex bolo, mastiche, & ovi albumine, induxi.

Interea & collutiones oris ex repellentibus & adstringentibus usurpatæ:

℞. Fol. myrth. plantag. acetos. ana m ß. Rad oxylapath. tormentil. ana ℥ ij. flor. rosar. rubr. balaust. ana p.j. Cort. granator. ʒiij. Incis. & conquassat. coq. ex aqu. plantag. & aceto q. s. & colent pro collutione oris.

Ad evacuationem humoris serosi & biliosi præbui potiunculam:

℞. Rhabarb. opt. ʒ iij. Cinam. acut. ʒß. infund. per noct. in aqu. cichor. ℥ iß. Endiv. ℥j. Manè colentur. add. syr. de cichor. c. Rhabarb. ʒvi. pulv. Gialapp. gr. ix. M. F. potiuncula.

Sub noctem magna ex parte remisit dolor, manè ad reliquias materiæ discutiendas & absumendas commendavi aquam rorismarini & salviæ cum tantillo aceti florum lavendulæ. Calorem totius & sitim restinxi Iulapio quod sic componitur.

℞. Aq. cichorii acetos. Endiv. ana ℔ß. Syr. berber. ℥ iij. flor. pap. Rhead. ℥ij. spir. vitrioli q. s. ad grat. aciditat.

His methodicè adhibitis ab immani cruciatû liberatus est vir optimus, quem ut porrò salvum & superstitem divina præstet clementia devote precor. *Baldass. Timæus casuum Medicin. lib.* 1.

Adolescens 15. annorum, temperamento pituitoso præditus, cùm à validiore exercitio excalefactus, nudo capite se aëri frigido & ventoso diutiùs exposuisset in atrocissimum maxillæ sinistri lateris plurium dentium incidit dolorem, usque ad capitis interiora & superiora se extendentem, quo diu noctuque continuò infestatur. Nullus in gingivis aut maxilla exteriore tumor, nulla rubedo aut inflammatio apparent. Sentit è dente quodam molari excavato serosum, salsum, acrem, ac instar glaciei frigidum humorem in os exstillare.

1. Hujus ægri affectio Medicis *Odontalgia* & *Dentium dolor* appellatur.

2. Causa antecedens sunt humores pituitosi ac frigidi in toto corpore collecti, qui à majore calore exercitio conquisito in vapores attenuati, sicque copiosiores ad caput delati, à causâ procatarctica, scilicet frigore externo, non tantùm ob pororum occlusionem intus detenti, verùm etiam in liquorem serosum, & ob cruditatem salsum atque acrem rursus condensati sunt, qui cùm ad vias excrementorum cerebri evacuationi dicatas non decurreret, sed ad sinistri lateris maxillares dentes deflueret, acerrimum ibi dolorem excitavit.

3. Frigidum, serosum, ac salsum esse hunc humorem ipse æger lingua satis percipit ex guttulis per excavatum dentem in os delabentibus.

4. Dolor autem inde fit, quòd nervulus cavitati cujusque dentis molaris insertus unà cum periostio, quo cavitas & radix investitur, ab acri humore eroditur, ab ejusque summo frigore (quod nervis maximè inimicum) malè afficitur.

5. Dolor autem sursum usque ad capitis interiora extenditur, quia nervuli dentium cavitatibus inserti, sunt propagines tertii & sexti paris; iis igitur male affectis, non est mirum totos illos nervos usque ad capitis interiora dolere: imò credibile est hunc frigidum & acrem humorem per cranii foramina, ex quibus nervi illi egrediuntur, secundùm nervorum istorum longitudinem usque ad dentes defluere; sicque non tantùm eas particulas, quæ radicibus dentium inseruntur, sed integros nervos secundùm longitudinem à cranio usque ad dentes à dicto humore affligi.

6. Nullus autem tumor est in exteriore maxilla, quia humor ille, unde fluxio procedit, non est copiosus, sed paucus & acer. Neq; etiam tumor fit in gingivis, quia humor in iis non diu subsistit aut colligitur, sed paulatim per excavati dentis foramen in os effluit.

7. Nulla etiam rubedo præter naturam aut inflammatio in gingivis aut maxilla apparet, quia licet humor defluens sit acer, est tamen actu & potentiâ frigidus, ita ut inflammatio aliave calida intempies ab eo produci nequeat.

8. Atrox hic dolor, licet in parte sit ignobili, atque hinc minoris momenti esse videatur, tamen contemnendus non est, cùm propter summam crudelitatem, & continuas quas inducit vigilias, humorumque & spirituum commotionem, facilè delirium, convulsionem periculosissimam, aut febrem validam inducere posset. Ac proinde illius curatio differenda non est.

9. In curatione primò imminuenda est causa antecedens, mox continens, ac procatarctica statim removenda, dolor sedandus, & caput corroborandum.

10. Corpus igitur purgetur cum pulveris diaturbith aut diacarthami drach. j. aut cum his pilulis:

Rec. Massæ pilul. cochiarum, aurearum, ana scrup. j. diagridii gr. IV. Cum pauxillo syrupi de stœchade, fiant pil. VII.

11. Ad humoris in cerebri ventriculis contenti evacuationem hoc errhinum in nares attrahatur:

Rec. Succi mercurialis, majoranæ, ana unc. ſ. betæ unc. j. ſ. Misce pro errhino. Hujus loco æger hoc pulvere sternutatorio subinde uti poterit:

Rec. Rad. pyrethri, hellebori albi, fol. majoranæ, ana scrup. j. piperis nigri gr. v. fiat pulvis.

12. Ad capitis corroborationem, pororum apertionem, & frigidi humoris dissipationem, præparetur hoc capitium:

Rec. Fol. rosmarini, majoranæ, salviæ, ana m. ſ. flor. lavendulæ, meliloti, rosarum rubr. ana p. j. nucis moschatæ, gariophyllorum, ana scrup. ij. thuris, mastichis, ana drach. j. fiat pulvis grossus, è quo in tenui serico consuatur ſ. art. capitium.

13. Temporibus utrinque imponatur hoc emplastrum:

Rec. Thuris, mastichis, ana scrup. j. sagapeni, tacamaccæ, ana scrup. j ſ. Misceantur, & extendantur in serico nigro: fiantque duo emplastra rotunda.

Interea etiam exhibeantur condita & apozemata cephalica, ex majorana, rosmarino, salvia, betonica, conserva anthos, salviæ, aliisve similibus confecta. Tabaci etiam fumus per fistulam communi modo sumptus non erit inconveniens.

14. Æger os sæpe colluat hoc decocto calido:

Rec. Radic. oxylapathi unc. j. pæoniæ maris unc. ſ. Herb. majoranæ, salviæ, hyssopi, thymi, betonicæ, rosmarini, ana m. j. Sem. fœnic. anisi, ana drach. ij. vini q. ſ. coquantur ſ. art. ad lib. j. pro collutione.

15. Post collutionem denti excavato cum petia ex gossypio immittatur guttula una olei origani, aut gariophyllorum. In summo dolore interdum etiam pauxillum spiritus vini in ore ad dentes affectos detineatur, quod tamen non est sæpe faciendum, ne gingivæ inde lædantur.

16. Interea etiam ad humorum diversionem summa cum utilitate vesicatorium post aurem, atque in cervice applicabitur, & locus diu apertus servabitur.

17. His omnibus non juvantibus, in summa doloris atrocitate exhibeatur sub vesperam pilula ex laudani opiati gr. iij. aut tres pilulæ ex massæ pilularum de cynoglossa gr. xiij. aut dentur philonii romani scrup. ij. vel iij.

18. In victu sit aër calidus & siccus, viteturque turbulentus, pluviosus, imprimis aquilonius. Cibi condiantur cum cephalicis calefacientibus; fugiantur autem omnia salsa, acria, acida, & ea quæ caput vaporibus replent, ut alliumporrum, raphanus, &c. Potus sit cerevisia mediocris notæ. & vinum tenue. Somnus longior. Exercitium mediocre, & alvus facilis sit.

Observationes.

Vir quidam literatus gingivarum laxitate & dentium carie affectus, scripta quædam medica evolvens, fortè incidit in Consilium Cratonis 72. ubi hæc habentur: Ad dentium putredinem & cariem vix ulla res melior est, quàm spiritus vitrioli: *paulo post & Horstii tractatum de Scorbuto relegit, ubi sectione. 2. Thesi 15. hæc existunt.* Dentibus vacillantibus optimum est remedium spiritus vitrioli cum melle rosato mixtus, quantum ad intensam aciditatem sufficit: Inungantur gingivæ & aliæ oris partes affectæ, singulis diebus ter. Remedio itaque huic à Medicis celeberrimis tantoperè laudato confisus, singulis diebus spiritum vitrioli cum melle rosato gingivis & dentibus illinivit. Sed pænitendo admodùm eventu: Brevi enim consumptis gingivarum carnibus & laxatis alveolis, dentes, quos primores appellamus, tam superiores quàm inferiores exciderunt, reliqui molares subsistere quidem, sed à medicamenti acrimonia adeò corrosi, ut ciborum masticationi parùm sufficerent.

Rectiùs olim hâc de re judicasse videtur Joël, cujus tomo sexto sect. 2. p. 137. hæc sunt verba: Parùm benè consulunt, qui spiritum vitrioli crebrius dentibus illinire docent. Etsi enim eos candidissimos efficiat, tamen crebrior ejusdem usus eos calcinat & friabiles reddit: *Baldass. Timæus casuum Medicin. lib.* I.

Dentium dolor ploratu solutus.

Nobilissimus Dn. Richardus Froreich, Hæreditarius in Czarny Damerovv, amicus meus specialis, ultra semestre dentium dolore interpolato & per intervalla recurrente miris modis vexabatur, tentata varia remediorum genera tam interna quàm externa, sed frustrà, subinde enim recruduit dolor, tandem inter acerbissimos cruciatus plorare cœpit, adeò effusè ut ultrà horam à fletu sibi temperare non posset. Exindè dolor penitùs remisit, absque ullâ in hunc usque diem recidiva.

Resolutio.

Dentium hunc dolorem ab humore tenui & seroso excitatum nullum est dubium, is fletû solutus & per lachrymas tam copiosè promanantes, effusus, doloris immunitatem, sublatâ scilicet causâ, dentibus attulit, secundum illud Poëtæ (ut inter lacrymas etiam jocari liceat.)

Expletur lachrymis, egeriturque dolor. *Idem. ibidem.*

Filia N. de intolerabili dentium dolore conquerebatur, qui per aliquot menses continuos duraverat, nec ullis topicis aliisque assumptis medicamentis dispelli potuerat. Consului ut per aliquot dies cubitum itura deglutiret duas pilulas, pisi magnitudinis, ex sola Aloë lucida confectas, nec quicquam superbiberet. Hoc cùm ter quaterve fecisset, dolor cessavit, neque deinceps rediit. *Isbrand. de Diemerbr. in Observ. & Curation. Medic.*

Cornelia Jacobi mulier robusta dentium dolore vehementissimo cum dimidii capitis dolore laborabat: Huic tale vomitorium exhibui.

℞. Vitr. antimon. pulver. gr. XII. vin. alb. ℥v. Fiat maceratio per noctem. Manè coletur vinum per chartam emporeticam & detur pro haustu. Hinc plurima biliosa, pituitosa, ac tenacia evomuit, aliquot etiam secessus habuit. Nocte sequenti bene dormivit, & cessavit dentium dolor, neque rediit. *Idem ibidem.*

Dens cancro affectus.

In Sacris Ægyptiorum literis si quid auditum, aut arcanum luci proditum ac revelatum ostendere quis vellet, inquit *Pier.* Hieroglyph. l. 28. de Cancro, Pagurum & ejus gener[illegible] [illegible]isces. vel testacea; quæ latebris gaudent, face[illegible] [illegible]sita figurabat. Ego hodie ubi obscurum infantis Hebræi casum, cancro non absimilem, ad illius causæ indaginem Naturæ curiosis propono, ab eorundem ingeniorum splendore, & toto orbi cognita eruditione illi facem adponi exopto. Erat hic puerulus unius anni, corporis emaciati, coloris ad lividum inclinantis, in quo anteriores aliquot dentes naturaliter albicantes erupere, mox prodeunte alio retruso in mandibula sinistra, qui totus quantus niger conspectui sese offerebat: hoc etiamsi intuentes parentes, ut inauditum, & nunquam visum admirati essent, cum tamen nullam molestiam puero inferret, per integrum fere annum nullo adhibito consilio tolerarunt. Sed ubi alios proximos mandibulæ sinistræ dentes pari atro colore inficere, tumor dolorosus parti accedere cœpisset, ad malum debellandum Chirurgum sollicitarunt: Is non cognito affectu varia adhibuit, etiam tumorem scarificavit, infelici sane successu, non tantum gingivam sed & totam genam sinistram exulcerando. Anxio Chirurgo, parentes me in consilium vocare coacti sunt, Examinatis examinandis Cancrum primo occultum, nunc per intempestive, & immoderate adhibita exulceratum, ulcus certe malignum, sordidum, livens, & cacoëthicum aspectu horrendum esse deprehendi: Facto prognostico de gravi & periculoso morbo, in quo est repugnantia in via Naturæ, & quod Cancri confirmati & exulcerati nulla fere curatio (maxime ubi commode exscindi vel exuri non valet) meliusque fuisse eum occultum non curasse, curati enim citius intereunt, non curati verò longiori tempore vivunt, teste Hippocr. 6. Aphor. 30. nam cancri non exulcerati medicamentis resolventibus facile exulcerari possunt, quæ ulcera, ut ab atrabilario humore provenientia incurabilia esse dixit idem Hippocr. Nihilominus ne misellus infans omni auxilio destitueretur, præter Diætam modice humectantem & refrigerantem, (aderat enim socia lenta febricula) palliativa ordinavi, quæ ipsi cancro blandiri, eumque lenire possent, ut ita minori cum molestia vitam transigeret, ceu est Aqua ad Cancrum *Chalmetæi.* Henrici III. Gall. Regis Chirurgi peritiss. quò ulcus foveretur & ablueretur, apposito deinde Emplastro Saturnino *Mynsichti*; Sed ulcus pertinax & rebelle, imò de sua natura insuperabile, superari non potuit, quod sensim serpendo musculum temporalem affecit, & convulsionem inducendo mortem acceleravit; Mirabilis certe hæc fuit observatio, & forte inaudita, Cancrum radices suas tanto temporis spatio in hoc solo dente sparsisse, nec alios statim dentes affecisse: quod factum puto ob nutrimentum dentis depravatum, quod provida natura, quamdiu potuit, retractum servavit, abhorrens sui interitum.

Cancer hic à Dente oriundus, non fuit caries, nulla enim caries solido denti aderat, nec ista tumorem excitat, ut musculosas partes occupat: Neque fuit Gangræna, ea enim est imperfecta mortificatio ad necrosin, seu principium & via ad corruptionem, quæ ad plures menses absque vicinarum partium sphacelo & corruptione perdurare non potuisset. *Galenus l.* 2. de Arte curat. ad *Glauconem* cap. 5. *Celsus* l. 5. suæ Medic. c. 38. & alii. *Matth. Franc. Hertoli.*

Odontalgia à Verme excitatata.

Quidam Odontalgia immani ac periodica vexatus sensit in dente quid saliens per temporum intervalla, cui remedia plura incassum adhibita: Abrasa demum carie dentis in vasculum subjectum vermem exspuit, qui capite ad caudam reflexo saltus varios iteravit, foramine insigni, per quod exierat vermis in dente conspicuo: Qui vermes suffitu hyoscyami, sevo cervino gingivis imposito, aliisque è dente elicitos pro fibrillis habent, ab experimento hoc sæpius laudati *Tyson* aliter erudientur. *Oligeri Jacobæi.*

De Mirabili quadam Odontalgia, & Innoxia Opiatorum continuatione.

Nobilis & honesta fœmina, à longo tempore valetudinaria, ob suppressos menses & regurgitationem sanguinis ad superiora, hæmorrhagia narium, quandoque satis enormi, sæpius afflicta, cum duritie laterum, inflatione ventriculi, pedumque tumore, ante duos annos convenientibus tractata remediis, & imprimis ex *Acidularum Egranarum* usu, penitus convaluit, & per integrum annum optime se habuit. Præterita autem æstate ex mœstitia & fletu largiori, dentium acquisivit dolorem, quem uno vel altero medicamento adhibito suppressit. Non multò post tamen recruduit malum, miris stipatum symptomatibus. Nam quotidie circa vesperam redicre dolores, quorum prodromus fuit materia quædam crassa, viscida, sanguinolenta inter dentem caninum primumque molarem in maxilla sinistra superiori effluens: hanc excipit limpidissima pituita, continuo stillans, adeò copiosa ut vasculum satis magnum impleverit, cum cruciatibus tota nocte durantibus. Observavi, quo sputum limpidius eò acriores fuisse dolores; illo cessante, remisisse etiam istos. Adhibui quæ concipere poteram, revellentia, repercutientia, appropriata, sed omnia frustra. Nihil magis conduxit quàm *Laudanum Opiatum*, quo dolores & fluxus istius pituitæ suppressi, somnusque procuratus optimus. Dum hæc ita fiunt, in oculo sinistro extrinsecus naturaliter constituto, omnia apparuere duplicata, sine quidem dolore, sed cum magna molestia: applicatis vesicatoriis restitutus visus in integrum, quem tamen elapsis aliquot septimanis penitus in eodem oculo amisit, itidemque exiguo temporis spatio elapso recuperavit, perseverantibus in eodem statu doloribus. Dentes quos inter hæc materia effluxit sine labe erant, alterum tamen eorum, quia vacillare videbatur, evelli curavi, absque ullo emolumento. Tandem omnium pertæsa, solis, me licet quàm maximè dissuadente, inhæsit opiatis, sumendo illa quotidie. Sic allevata Mense Decembri *Viennam* concessit, unde mihi ante sex vel septem septimanas scripsit, quod in illum usque diem quotidie, antequam cubitùm eat, bolo ex granis tribus *Laudani cum Confect. Alkerm.* parato utatur, quo vel una vice omisso, statim percipiat dolores majores. *Caroli Raygeri.*

De Vermibus Dentium.

Quemadmodum nulla ferè corporis humani pars, quàm nobilis etiam illa sit, existit, quam non aliquando à vermibus infestatam observarint Scriptores Medici; ita neque dentes ab iis immunes sunt, quippe qui, carie exesi excavatique, huic ex putredine enatæ soboli nidum sat commodum præbent.

Quales eos observaverit *Excell. Dn. D. Joh. Nicolanus Pechlinus, P. P. Kilonensis*, & *Collega curiosus* honoratissimus. *Observatio* 24. superius exhibita ostendit. Nobis, ut paulò post dicemus, alia prorsus species sese obtulit, nosque dubios fecit, utra eorum *Sinonum* nomine, quo vermes dentium, *Battao Syriæ monacho* olim ob nimiam inediam enatos, vocari docet *Jonstonus*; *Hist. Nat. de Insectis l.* 3. *c.* 2. *art.* 3. *p.* 184. appellanda sit.

Acutissimorum

Acutissimorum verò dolorum vermes hi omnes caussa existunt, adeò ut de necandis & tollendis iis meritò solliciti sint Practici: & præ reliquis varia commendat *Sennertus Med. Pract. lib. 1. cap. 10. pag. 26.* Quibus jure meritò annumerandum censeo mucum, seu chyli reliquias interiori tunicæ ventriculi suilli adhærentes, qui licet sordidum quadantenus, & delicatioribus fortassis abominabile sit remedium, vulgo tamen nostratibus crebris experimentis est commendatissimum.

His ipsis diebus Fœmina, intra lares meos habitans, doloribus acutis lancinantibus dentis maxillaris excavati vexabatur, qui, licet medicamentis sopirentur, subinde recrudescebant. Tandem suasu alterius fœminæ, ut est istud hominum genus in talibus consilii promptissimi, rorellæ foliola conglobata denti cavo, remisse tunc dolenti, indit. Malum! subito dolores in immensum exacerbantur adeò, ut ob eorum vehementiam saltim non ad insaniam redigeretur. Commodum autem accidit, ut in vicinia porcum culinæ destinatum eviscerari audiret: Auxilii ergo, quod alia vice in simili dolore senserat, adhuc memor, lanionem adit, & mucum, pyloro ventriculi adhærentem, calentem avide petit, cumque linteolo exceptum, formulâ noduli, dolenti denti imponit. Post breve tempus titillationem gingivæ percipiens, nodulum ex ore eximit, atque vermes plurimos linteolo adhærentes invenit, pluresque alios cum phlegmate viscido exspuit: dolore paullò post sopito.

Vermes hos aquâ ablutos mihi ostendebat, qui, lumbricorum more variè se contorquentes, aliquandiu adhuc vivebant. Latum pollicem longitudine ferè omnes æquabant, tenuissimum netricum filum crassitie vix superantes; coloris, dum vivebant, incarnati, mortui verò & arescentes magis rufescebant. Per microscopium inspecti egregiè intestinorum lumbricos referebant, utrinque in acutum rostrum desinentes, corpore ex annulis innumeris coagmentato pellucido, rubello intestinulo per cutim transparente.

Cæterùm ut muco isto vermes dentium inescatos & ex cavernis suis elicitos vidimus: ita olim *D. Ræslerus*, vermem crus perforantem interna ventriculi suilli pellicula evocatum observavit *Observ.* 312. anni 3. Eph. Germ. dubio procul ob congenerem quendam putredinis odorem, quem tunica ista, multoque magis mucor ex dapibus, quibus præprimis gaudet amica luto sus imbibit. *Gottofredi Schultzii.*

Vermis Odontalgicus.

Horrida olim morborum exempla nunc tandem suffragante experientiâ credibilia fieri compertum est. Vermes in solido durissimoque corpore generari res visa supra fidem: at postquam Lapidum quoque corruptelas & detrimenta à vermibus excitari innotuit, etiam de verminosâ Dentium carie observata narrantibus fides negari non poterit. Mirari autem usque subit, qui molliculum & penè invisibile vermiculi rostrum tam solidi durique corporis perforare substantiam possit: perforat tamen, & à basi ad radicem usque cylindrico foramine pertusum dentem solo doloris indicio commonstrat: neque enim ante demolitione animalculi constabit, quàm transmisso corpore sensiles nervorum fibras attigerit. Enim verò tum immanissimos cruciatus parere mobilis rostri petulantia solet, & in abdito latenti impune grassandi libertas est, non facilè alio quàm Dentis jacturâ coërcenda. Sed quod & quale illud rostrum? Sanè plusquam Corneum & annulati corporis impulsu vibratum vel ferro par; neque enim aliter tanta ossis duricies superari posse videtur. Major autem de origine & natalibus hujus animalculi difficultas. In Dentium cavernis, ubi ciborum reliquiæ hospitari solent, putredinem esse, quæ spiritu animata in vesiculas sese induat, ideâ aliqua operante, articulatas vermemque referat, mobile animal, tralaticium est. Sed unde prima vermiculi exordia, quando nulla adhuc caries in Dentibus conspicienda, aut quis ille in integro solidoque Dente foraminis cylindrici auctor? Nimirum oblitę sunt plerunque Dentium bases, qua alvearibus infiguntur, muco quodam albo, quem qui oris amant nitorem, aliquoties de die, imprimis autem manè, detergere solent, aptatis in hunc usum Radicis Altheæ fibris. Hic ipse mucus nuperis Leevvenhoekii, mirifici in explorandis minimis Mystagogi, Observationibus totus quantus verminosus deprehensus, & fortè ex hac classe aut tribu est, qui deinde oberrans rostri aliqua prærogativâ impulsus Dentem corripit, erodit, tandemque miserum os notis doloribus crudelissimè exercet. Cùm autem mihi quoque exemplum vermium ejusmodi objectum sit, operæ pretium me facturum esse existimo, si, quid mihi obtigerit, recenseam. Vetula erat tabifico & propemodum corrosivo Scorbuto affecta, quæ tandem inter alia Symptomata præter meam exspectationem in deploratam incidit Odontalgiam nullis planè remediis, neque optimis, cedentem. Solet nempe ludibrium Artis esse Dentium dolor, & magis sæpe anilibus, superstitiosis vulgaribusque subigi remediis, quàm exquisitis, delectis, &, ut alibi vocant, Canonicis. Adeò nihil hic conceptę formulæ aut excogitatissima remedia juvare videbantur. Anicula autem, sive asperitate doloris seu casu adacta, Mel, quod fortè in propinquo erat, cujusque aliàs usum suspectum habebat, delibare audacius cœpit, & ne consilium temeritati deesse videretur, ruinosis dentium cavitatibus petulanti linguâ inferere. Hic ubi medicaminis inconsultò assumpti pœnam exspectabat, augmentum doloris, præter opinionem alia accidunt; nam vix horæ momentum, cum dolore se remittente notat intolerandam in summâ linguâ pruriginem, quam ut à fluore acri falsò oriri credidit, tentata manu medela, reperit tandem volubiles passim vermiculos numero quinque. Accersi me protinus jubet tam exilium monstrorum fortuita domitrix; vixque intraveram ædes, cùm illa gaudio perfusa atque à doloribus libera tum lusum fortunæ mirabilem, tum vilis remediis successum operosè explicat. Postquam autem nudam oculorum aciem, tandem & armatam admovere cœpi; inveni eos pediculis planioribus, si seriem pedum annulatamque corporis formam exceperis, sanè quàm similes multò saltem concinniores, quàm quos in Ovium Hepate comperit experientia vulgusque Lanionum in Italia *Bisciolі* vocat, à Francisco Redi, Nobili Aretino, illo de Insectis libro, depictos. Illi autem Vermiculi unde nati, quo ovo, semine aut putredine educti? Figuratum ibi rotundulumque & oviforme corpus hæsisse, quod sese deinde accessu Archæi alicujus in Vermiculum refinxerit, nequidquam credas, jam verò etiam superstitis escæ ramenta seminio ante aliquo aut ovulo animata in planum tandem figuratumque animal excrevisse est cur dubitemus. An potius ex Scorbutico dentium Tartaro Spiritus, vel Ideę seminalis unde raptæ commercio vivaces & ampullatæ vermium vesiculæ, tandem etiam rostratæ pedatæque emerserint; penes alios judicium esto. Quomodo deinde tantum creaverint dolorem? Utrum sugendo trahendoque Hirudinum instar, nam dolorificæ suctionis speciem persensisse se ægra significabat? An verò mordendo & vellicando fibrillarum nervearum extrema, quâ exesæ cavitatis fornici impendent, si modò ulla denticulorum vis in tantâ exilitate fingi possit? Id verò constat, Vermes, qui in vultu sæpe nidum ponunt pustularum specie, ipsis sese

lis iele cutis & glandulosi contextus potis intulisse, subinde etiam fusco aut nigro capitulo emicare doloremque si quem excitant, aut pruriginem, ad seri salsioris affluxum inquieto articulorum motu efficere. Sed quod de Verme Odontalgico monui, utrum ad alios quoque dolores & Auris illos quos immanes sæpe notavimus, & Dentium istis vel pares aut majores, transferri possit, non antè dixerim, quàm in Cerumimibus quoque non aliter ac in Dentium illo muco, Vermes enasci experientiâ compertum sit. Memini tamen in corrupto utriusque auris Cerumine analogi quid vidisse; corpuscula certè erant ampullata & figurata alia aliis incumbentia; sed quod vitali motu, attrita fortè & refrigerata, destituerentur, non statim temerario sensui accedere opinio debuit. At cum in Pipere, in Calce, & acerrimis quibusque rebus, nasci vermiculi possint; ceruminum illa materia, mitis sæpe & putulenta, verminationem non abnuet, & sic etiam novis dirissimisque doloribus scenam parare poterit. *Nicol. Pechlin. in Observat. Physico-Medicis.*

A Dentium dolore Maxillæ Caries.

Neque ideo omnis dentium dolor à Verme repetendus; aut particulare contingens universali enunciato æquiparandum; quando tot iterum aliæ causæ tragœdiæ huic ineundæ materiam præbere possint. Est Sanguis, Serum, Pus, sunt alia, plerunque tamen corrosiva, quæ eundem illum dolorem creare queunt, quid quod flatuum ex hâc parte sit immunitas. Atque hinc adeo est, quod in nullo admodum morbo tanta sit medicamentorum varietas, tanta farrago, atque in ipso hoc, si partem æstimes, exili sane morbo. In Fœminis sæpe Sanguis sive ab Utero seu aliunde in caput inque dentem redundat sola sanguinis missione revocandus. Aliis Serum copiosè destillat, nerveisq; dentium filamentis acrimonia, eaque salsa aut acida, insultat; aliquando & frigore Ammoniacali, nunc & æstuoso calore aut vicina aut deflua lympha infestat. Aliquando etiam à sordibus & dentium mucilagine, cui ipsi vermes innasci non improbabile est & jam vidimus, orta aciditas atrocissimis doloribus ansam præbet. Hac ego mucilagine universos insterni atque incrustari dentes vidi, nec ante dolorum requiem fuisse, quàm acri adstringenteque Decocto comminuta visci lamellati aut membranæ instar recederet. Hic certe acor est putredine natus, & ut Ossium texturæ nihil est acido hostilius, ita Caries quoque ab uno illo nasci plerunque solet; atque ita feralis ille dolor ab impuritate oris, ab ascendentibus ciborum reliquiis originem sæpe trahit. Sit Vermis, qui denti allapsus foramen figat penetretque, sed in hoc deinde foramen abditæ ciborum reliquiæ putredinem & ex illa acrimoniam concipient adeò Nervorum filamentis Dentiumque radicibus infestam. Posse verò etiam lympham, illam glandulosæ Gingivarum carnis sobolem, tam internecina subinde acrimonia imbui, ut omnem à Medicamentis temperiem recuset, & tandem cum tempore carnium texturam ipsorumque imprimis ossium terebret permolatque, nec ante desinat, quàm rodendo suam ipsius infregerit acrimoniam, Observationibus puto constare. Ostendit mihi Pharmacopœus & doctus & Artis suæ peritissimus spongiosas tubulatasq; maxillæ inferioris laminas complures, quas acrimonia lymphæ sæpius per aliquot hebdomadas sævientis sedibus suis extruserat exulcerata carne, mox iterum sedata ferocia coeunte. Notus mihi aliàs, qui Fistulam aluerit in Gingiva inferiore prope dentem primum molarem; fundebat illa semper aliquid putidę saniei, quâ sufflaminata dici non potest, quantis doloribus excruciaretur; adeò nunquam de consolidando hoc vulnere fuit sollicitus. Sed quæ illa lymphæ ferocia, aut, si mavis, ἰδιοσυγκρασία non carnes tantum sed & ossa, spongiosa illa & tubulata maxillarum, narium viciniæque depasci illæsis dentibus, quod in atrocissima illa Scorbuti, Stomacacæ specie; in Lue Venerea non sine horrore vidimus. *Idem ibidem.*

Alveoli dentium ob varias causas penitus consumti, unde dentium vacillatio & casus.

Affectui in Observatione 76. descripto; puta ossium diminutioni, jure merito annumeranda est talis alveorum dentium in nihilum redactio, in qua ne vestigium quidem eorum relinquitur, unusquisque tanquam ex tripode dictum, pro certo habet alveolos seu præsepiola dentium evulsionem aut casum spontaneum neutiquam manere aperta. Cui opinioni calculum quoque oppono: Ast verò quid proprie in illa commutatione eveniat, non satis unanimiter eloquuntur Anatomicorum Coryphæi. Curiosus partium & structuræ corporis indagator Thomas Bartholinus hæc nobis reliquit in sua anatomia cap. 9. fol. 720. Aliquando *obliterantur & constringuntur* (de dentium disserit alveolis) *dentibus cadentibus vel evulsis. In senio non rarò amissis dentibus alvei obliterantur, & circuitus acutiores facti, duriq; ut in senibus ad manducandum dentium vices subeant.* Adrianus Spigelius super hac re ita inquit: *Tot sunt cava, quot dentes, cùm quilibet primùm erumpens sibi proprium ac peculiare condat præsepiolum, concidens etiam secum unà alveolum suum perdat, ita ut ne vestigium quidem maneat.* Joannes Riolanus in sua Anthropographia hæc habet: *Dente evulso, nisi novus succedat, ita constringitur & occæcatur alveolus, ut ipsius nullum remaneat vestigium.*

Horum neminem refutare animus est, sed potiùs eorum observationibus illustrandis hæc addere; nempe non solùm alveolos in senio obliterari, & circuitus acutiores & duriores fieri ad manducandum, aut alveolos occæcari, aut concidere; sed præterea in multis ita in nihilum redigi, ut, mirum visu! maxilla tam superior quàm inferior tantum spatii in profunditate amittat, quantum occupavere alveoli: ita ut ne quidem minimum digitum lata maneat inferior, superiorq; ad nasum ferè usque deficiat, Hinc foramina pertranseunti ramo nervi quarti paris, (ut cum antiquis loquar destinata,) non in antica & laterali maxillæ inferioris parte, sicuti in maxillis quę dentibus alveolisque omnibus instructæ sunt, inveniuntur, verùm in summo maxillæ inferioris. Hinç etiam maxilla superior tantum amittit de sua altitudine, ut inter os & nasum latitudo calami scriptorii vix intercedat. Causam istius destructionis aut potiùs totalis annihilationis alveolorum, soli attritioni in masticandis cibis non possumus adscribere, sæpè enim videmus dente uno evulso alveolum ipsius ita aboleri, dentibus proximè adsitis alveoli attritionem cohibentibus. Imò non rarò in nihilum rediguntur alveoli ante dentium casum aut evulsionem, unde vacillantes dentes maxillis solummodo cohærent gingivarum & membranarum beneficio; & gingivis quoque deficientibus eos soli membranæ adhærentes depræhendi. Frustra itaque in tali constitutione, dentium remedia ad firmiorem cohæsionem quæritant homines totum malum scorbuto attribuentes, & nil minus quàm defectum alveolorum suspicantes: Noli interim credere, Lector benevole, hoc malum nemini contingere, nisi ætate provectioribus; memini me hoc in triginta solùm annos nato vidisse, qui aliquot ex anterioribus dentibus ita vacillantes aliquamdiu gestarat, donec nullis proficientibus remediis antisco buticis facillimè eos solis digitis evelleret. In aliquibus (ut dixi) etiam observavi, simul cum alveolis gingivas perire, & per solas tunc membranas

dentes maxillis adhærere, idque tum laxe, ut ne quidem libere comedere possint afflicti, imò à linguæ motû in locutione tanquam fluctuantes sese moveant dentes. Dixi superius, eorum alveolos in masticando cibo ab attritione sola non aboleri, neq; etiam puto eos semper pellicula ossea claudi, aut concidere, vel occæcari, verum in nonnullis senibus in totum aboleri & in nihilum redigi, quemadmodum arteriæ umbilicales, fœtu in lucem edito, sæpè in tenuem degenerant membranam, ac si nunquam arteriæ exstitissent; sic & mammæ in senectute sæpenumero in totum exarescunt. Itaque si perquàm tenues sint à natura facti alveoli, evulsis aut elapsis dentibus non habent unde repleant cavitatem, & propterea maxillæ ita diminuntur. Si vero aboleantur alveoli antequàm dentes exciderunt, nullam aliam agnosco causam, quàm scorbuticam affectionem, & tartaream materiam dentes obsidentem; unde non solùm gingivæ, verùm etiam alveoli sensim sensimque consumuntur. *Frideric. Ruysch. Observat. Anatomic. Chirurgic. Centur.*

DEPILATIO. *Vid.* PILORUM DEFLUVIUM.

DERBIA *vid.* IMPETIGO.

DIÆRESIS *vid. sub titulô* OPERATIONES CHIRURGICÆ.

DIGITORUM COALITUS, Contractio, & Digitus sextus.

Curationes.

NOstro consilio digitorum coalitûs cura à ferro tantùm, eoque à prudenti Artifice administrato, sequenti modo exspectari potest. Cùm unionis hujus inconvenientis vinculum sit tenue, nec multis vasis sanguineis majoribus aut tendinibus intermixtum, sed solâ cute contextum sit, facilè cura succedit. Hoc enim in casu uno ictu, acuta forfice incidi potest cutis carnosæ paries integerrimus, exscissis utrobique superfluis digitorum novorum quasi fundamentis. Non opus hîc est ligno, triangulari, ad imitationem Plateri *Mantiss. Observation.*43. Nec scalpello quô uti solet. *Hyeronimus ab Aquapendente Parte secunda Chirurg. cap.* 101. Hic tamen asterisco notandum venit monitum *Celeberrim. Ronhuys Observ.* 10. p. 41. quòd deligentur digiti in novam cohæsionem proni, quod optimè, institutis ligaturis, ac medicamentis idoneis, præcaveri potest. Sic quoque cura coalitus digitorum fæliciter cessit, testantibus Ephem. nostr. Ann. *6.* Observ. 58. *Joan. Dolæus Encyclop. Chirurg. ration. lib.*7.

Sexti digiti cura, me arbitro, in ejus ablatione consistit, & optimè perficitur abscissione cum ferro, novaculâ scilicet, ligaturâ prius institutâ, & hoc potest fieri in infantibus. Legimus enim in *Ephem. Germam. Ann.6. & 7. Observ.*118. Cùm infans tertiam septimanam tantùm complevisset, ligaturâ priùs institutâ; digitum firmiùs adhærentem novaculâ absciderunt Chirurgi, mox alterâ die absque ligatura alium adhuc digitum amputarunt, quod sine magno dolore & sanguinis profusione factum, & vulnera facilè sanata sunt, ita ut vix vestigium relictum fuerit. Confer *Clar. Riedlini Observ. p. m.*187. Sunt qui exemplo *Plateri* test. *Obs.* 42. *Mantiss.* à resectione abstinent, usque infantes adultiores facti sunt, sed non videmus ob quam rationem id omitti debeat, cùm digitus tantùm quasi petiolo pendeat, & exiguus sit, is institutô anabrochismo facilè curari potest, hoc est ligaturâ cum filo sericeo instituta; hinc enim digitus superfluus marcescit & decidit, postmodum facili negotio medicamentis congruis penitùs sanari potest. In adultioribus verò digitus sextus commodè cum ferro quod Germani *ein Meissel* dicunt, extirpari potest. *Idem ibidem.*

Observationes.

De Digitorum Contractione.

Anno 1596. Isaacus Gotteran de Perroy, adduxit ad me Lausannam filium suum Michaëlem, 14. menses natum. Is autem sexto mense ætatis manu dextrâ in prunas ceciderat: Hinc index, medius, annularis, & auricularis unà cum externa metacarpi parte, adeò combusti fuerunt, ut apices horum digitorum usque ad primam articulationem deciderint. At quia pater curationem imperitis commiserat, digiti omnes, (excepto pollice) cum cute metacarpi quasi in globum conglutinati fuerant. Septimô mense post absolutam curationem, adducunt ad me puerum parentes Lausannam, auxiliumq; meum implorant. Purgatô itaque corpore, mannâ ex jusculo exhibitâ, topica & Chirurgica sic institui. Primò sequenti decoctô emollienti, & unguento per dies aliquot usus sum.

℞. Rad. alth. cum toto, rad. bryoniæ, lilior. alb. an. ℥ j. flor. chamom. meliloti, hyperici, chamæpit. chamædr. an. m. j sem. fænigr. lini an. ℥j. coquant. in jusculo pedum & capitis vervecis aut vituli pro fotu. Postea inunxi totam manum & brachium sequenti unguento.

℞. Unguenti dialth. ℥ j. axung. human. gallinar. anser. ursi, an. ʒ ij. succi lumbricor. ʒß. M. F. unguentum. Tandem manum involvi emplastro de mucilaginibus. His nervi & callositas ex corrugata cute metacarpi & digitorum, in externâ manus parte concreta, satis emollita. Hinc callum inter digitos & metacarpum novacula excidi, digitos item separavi. Deinde inspersi pulverem nostrum ad sanguinem sistendum, & albumina ovorum mista cum aqua rosacea, & plantaginea oleoque rosaceo, applicui. Defensivum quoque ad carpum adhibui, & totum brachium oleo rosaceo, myrtillorum, & lumbricorum inunxi. Postero die sequens digestivum filamentis suavibus supra incisiones posui, & brachium, ut antea, suprà dictis oleis inunxi.

℞. Terebinth. lotæ in aq. rosac. & plantag. ℥j. olei rosac. & de vitell. ovor. an. ℥ij. croci ℈ß. vitellum unius ovi. M. Quinto die apposui sequens instrumentum, ex ligno fabricatum, & incæpi paulatim attrahere digitos ad naturalem situm. Hoc instrumentum componitur ex ferulâ, latâ tribus digitis in latitudine positis, ejus longitudinis ut à carpo ad cubitum ferè usque pertingat. Secundò ex baculo rotundo pollicis crassitie, qui ferulæ firmiter affixus est: mediô autem hujus bacul. exsurgunt 4. clavi rotundi ex ligno fabricati. Habet item ferula fibulas duas, & lora duo, quorum beneficio instrumentum brachio alligatur. Alligato itaque instrumento, & undique linteis, stupis, aut gossypio bene munito, habui in promptu digitalia ex pelle fabricata, quæ extremitatibus digitorum apposui, deinde filo ipsis appensô, digitos deorsum attraxi; & clavis baculo descripto affixis alligavi, atque singulis diebus magis magisque incurvavi. Id autem ut eô melius fieret, brachium & manum superiori unguento, quotiescunque vulnera tractabam inunxi.

iunxi. Ne autem digiti denuò conglutinarentur, laminas plumbeas digitis interponebam. His paulatim digiti ad naturalem situm reducti fuerunt. Interim vulnere quoque consolidavi & cicatrizavi, non quidem iis quæ valde exsiccant, sed iis quæ simul emolliendi vim habent medicamentis. Atque sic Divinô favore manus in integrum restituta fuit. *Guilielm. Fabric. Hildanus Observat. Chirurg. Cent. 1.*

Post diuturnum colicum morbum, & resolutiones contractionesque secutas in manibus & pedibus in Nobili quodam Sene remanserunt in utraque manu contracti digiti, internodiis duobus exterioribus adeo astrictis, ut incurvati in volam manus digiti nulla vi extendi amplius possent. Multis usus remediis, & thermis, nihil profecit, durante & jam per biennium perseverante malo, meo tandem utens consilio; hoc pacto curationem inchoavi, purgato prius decenter corpore per triduum vino cathartico nervis simul accommodato; dextræ manui sequens Emplastrum applicui.

℞. Gummi ammoniac. ℥ij. galban. opoponac. bdell. an. ℥j. dissolv. in aq. vitæ, adde Styrac. calamit. ʒß. axung. anser. medull. cruris vituli an. ℥j. thuris ʒ ij. rad. Ireos. ʒj. hermodact. ʒj. laric. & resinæ communis an q. s. f. Emplastrum, super alutam extendi & manus interiori sedi universæ applicetur, & in plicaturam astrictorum digitorum imprimatur. Fuit Emplastrum scissum in partes tot, quot digiti erant, chirothecæ instar, singulis digitis petii obvolutis, ut exactè illis jungeretur. Postea pittacium ex panno duplicato formatum, firmiter impressum, & asserculum panno involutum transversim collocatum, & omnia fasciâ probè coercita sic ut Emplastrum undique se digitis incurvatis accommodaret, eosque nonnihil extrorsum premeret, totam noctem sic collocatam retinuit, aliquotque noctibus continuavit, manè verò hisce impedimentis, singulis digitis plumbeam massulam chorda plana appensam, quæ illos sensim extenderet, gestavit, suffitu insuper manè usus est ex trochiscis sequentibus carbonibus ignitis impositis, parato,

℞. Marcas. ℥i ß. myrrh. mastich. an. ʒ ij. Storac. benjoin. an. ʒj. rad. Ireos ʒß. cum laricea, F. trochisc. hisce vix dum octiduo usus est, cum digitos, premendo tamen eos, extendere posset. Emplastrum rursus sinistræ quoq; manui, tribus noctibus tantum apponens, eos etiam digitos jam cedere nonnihil sensit, quibus ad me scriptis, jussi ut articulorum roboris causâ, bis aut ter manum decocto Salviæ in lixivio, in quo chalybs extinctus esset, foveret, usq; horum pergeret: & ut utramque manum digitosque ante Emplastri appositionem hoc unguento illiniret.

℞. Ol. Lumbric. Lilior. an. ℥ ij ss. ol. chirin. irin. an. ℥ss. Lithargyr. ℥j. coq. parum, adde gummi ammoniac. in aq. vitæ solut. ℥j. Styrac. ʒ ij. laric. ℥ß. ceræ q. s. F. unguentum, Interea licet omnia in melius tenderent spesque esset integræ restitutionis; nolens amplius apud nos subsistere, thermas adiit Piperinas, Sed irrito conatu, nam earum usu, digiti amplius astringi potius quam relaxari cœperunt. *Felix Platerus, Observ. lib. 1. pag. 147.*

DIORTHOSIS. *vid. sub titulô* OPERATIONES CHIRURGICÆ.

DRACUNCULI.

D*Racunculi Vena Medinensis nomine ab Avicenna donati, propterea quòd Medinæ urbis Arabiæ incolas familiarius afficiant, fusè describuntur à veteribus Medicis Paulô Æginet â, Aëtio, Actuariô de Nobis verò hic jam sufficiant quæ de illis accuratissime disseruit Clariss. Hieron. Welschius.*

Dracunculus seu Vena Medinensi lumbricus quidam est, qui proprio suo seminio generatus, sive cum sanguine, sive latice & humore, ut vocant, secundariô, ad partem quandam subcutaneam delato, ejusque calore naturali, aut si quis ita velit, etiam putredinis socio, formam sive animam in ipso latentem excitante. unde primò exiguus, sensim in longitudinem illam insignem, quamdiu licet, auctus, atque idcirco in sinus variè flexus, nihil aut parum molestiæ adfert, sed tandem seu alimenti copiosioris defectu, seu loci angustia, seu aliâ quâcunque de causa, egressum meditatus cutem lacessit, in qua, adfluxu ichoris melancholici seroso sanguini permixti, pustula exoritur, quæ deinde intumescens, vesicam, seu phlyctænam contrahit, atque mox perforatâ, sive exulceratâ, dracunculo viam aperit, qui tunc exerto capite paulatim prolabitur, neque cessat continuò protendi. Hæc ille; quibus sanè nihil adjicimus in morbo nobis prorsus ignoto, ac de quo magnum ipsum non puduit Galenum sic scribere: *In quodam Arabiæ loco (ut aiunt) in tibiis hominem dracunculi vocati nascuntur, nervosi natura, colore crassitudineque lumbricis similes. Multos sane audivi qui se vidisse eos dicerent, ipse verò cùm numquam viderim, neque de ortu, neque de essentia ipsorum quicquam exactè conjicere possum.*

Pars affecta ab istis lumbricis, secundùm Welschium, mentem Avicennæ explicantem, est musculosa caro, tum crurum, tum brachiorum, tum laterum, idque non tantùm in hominibus, sed etiam in equis &c.

Differunt à *Crinonibus* de quibus suo loco, quod illi crassitudinis sint tantum capillaris, atque breviores, hi verò crassiores ac aliquando plus quàm ulnæ integræ longitudinis. A verme de quo in *Affectione Bovina* quod ille varias corporis partes pererret ac obambulet, hi verò in ea in qua creati sunt parte consistant, donec suo tempore caput exerendo è nido suo, retrahantur. Quomodo præterea ab aliis discriminentur vermibus, sive umbilicalib. quales ex Camerario suprà cap. de Crinonibus descripsimus, sive intestinalibus &c. per se patet.

De *Caussis* Dracunculorum hic quædam è præfato Welschio adducimus, scilicet è pituita viscosa & tenaci enasci, eo propè modo quo pili in viis generantur urinariis, unde morbus, enascitur qui *Trichiasis* vocatur, quæ pituita ab alimentis congeneribus, qualibus Arabiæ incolæ utuntur, crassis nimirum ac viscidis; sufficitur. De modô autem quô animetur in vermes viventes, ejusmodi materia; jam mentem suam aperuit in morbi descriptione idem Clar. Welschius.

Signa morbi *Diagnostica* ex eadem satis patent descriptione, si addamus ex Avicenna ab ipsô Welschio explicatô. Si materia ex quâ generantur ac aluntur Dracunculi mitior, & præcipue pituitosa fuerit, nullum ferè, aut valdè obtusum dolorem faciunt; si verò acrior sit illa materia, calidior, ichorosa & melancholica; exquisitum illi dolorem excitant. De *Prognosi* hæc habet Avicenna: *Etiamsi uno in corpore quadraginta ferè, aut quinquaginta locis obtingat* Dracunculus, *curatione tamen evadit.* Unde, ut concludit Welschius, apparet affectum nequaquam lethalem esse: Imò nec valdè periculosum, si modò dextrè & decenter tractetur. Nimirùm nisi aut violenta extensione in parte cui adhæret Dracunculus, dolor atque inflammatio excitetur, aut ipse etiam abrumpatur, nihil magni mali minatur

minari solet, tum enim relicta in corpore particula, repentè, magnoque cum dolore atque periculo lumbrici in minorem, contorquebitur: mox etiam putrescens, ichoresq; aut humores acres in partes nervosas exstillans, gravissima symptomata, atq; imprimis convulsionem excitabit, quam ipsa tandem mors excipere consuevit.

Curatio Dranculorum seu Venæ Medinensis ex Avicenna ejusq; Commentatore Doctissimo Welschio duplex est, *Præservatoria* una, *Curativa* altera. Pro præservatione vitanda est regio in qua generatur; cùm enim morbi endemii ea sit conditio, ut toto illius terræ tractu, quam occupat, causam suam omnibus communem faciat, ut non fore ullam certiorem præservationem quàm locum fugere clarum est. Sin autem id commodè fieri non possit, saltem à cibis abstinendum ex quibus gigni creditur. Quinam tamen illi sint non explicat Avicenna, Alzaravius omnia olera, omnesq; fructus illic vitare jubet, ubi vena exiens sive proserpens generetur; hæc enim esse ait, è quibus produci soleat. Ebn. Jezla autem pisces sigillatim enumerat, & lenticulas cum aceto, dactylis, aliisq; similibus indirect. morb. tabul. partic.7. §. 1. Nihil enim dactylis crudis, coctisque, recentibus pariter, passisque toto Oriente & Africæ Asiæque tractu universo frequentius in cibo. Joan. Colle Comm. in Avicennam, omnia cibaria potusque calidiores omnes commemorat, adustos, vitiosos, salsos, ut aquam salsam, carnem salitam, pisces, brassicam, betam, spinaciam, aliaque quæcunque chylum acrem, acidum, acutum & melancholicum gignunt. Vina item nimis potentia, vapida, crassa, & excrementitios humores generantia. Præterea vult Avicenna ut oppugnandæ causæ morbi antecedaneæ evacuetur vitiosus sanguis, secta vena basilica, aut saphena. Item intus ad expurgationem humoris adhibet syrupum myrobalanorum, decoctum epithymi, pilulas coccias, ac tryphæram cum sena & fumaria paratam: quibus omnibus addit humectationem corporis cibis humectantibus, balneis &c. Hæc de præservativa; Morbi præsentis expugnationem quod spectat illa sic instituetur. Cùm vestigium lumbrici, seu Dracunculi apparuerit, membri refrigeratione uti conveniet, per cataplasmata refrigerantia, qualia fieri possunt adhibitis succis frigidis expressis cum sandalis & caphora, imò post corporis purgationem, per hirudines quoque loco applicitas. Succos expressos frigidos sigillatim ceu vulgò notos non enumerat Avicenna nec quisquam alius recenset præter unum Berta paleam, qui succum sempervivi, vermicularis, & herbæ apostematum, quę faba crassa, seu crassula ac telephium est, nominat. Addi possunt, commentante Welschio, quoque alii, ut lactucæ, nymphææ, parietariæ, alsines, portulacæ, lenticulæ, polygoni, oxalidis, umbilici veneris, capreolorum vitis, & maximè tussilaginis, cujus virtutes omnibus inflammationibus planè singulares & eximiæ compertæ sunt. Cataplasma quoque Matthiæ Naldii ex farin. lupin. orob. lentium, myrrh. aloë, croco, & ol. absinth. nec non oleo ex fol. absinth. abroton. matric. sem. acetos. santon. & ol. laurin. compositum, satis commodum contemni non debet, & si ipsum adfectum nunquam vidisse aut curasse ex scriptis illius satis appareat. Nimirum quæcunque vermibus inimica sunt etiam dracunculis adversantur. Sin autem istæc eludat, jamque prodierit, tunc convenit ei præparare aliquid, cui adligetur, & supra quod blande & paulatim convolvatur, ita ut sic usq; ad finem sui sine disruptione exeat. Ad hoc autem optimum est plumbi bacillum quod præterquam quòd dracunculo convolvendo aptum sit, ejus ponderis fiat necesse est quod ei trahendo non abrumpendo sit satis. De pondere bacilli nihil amplius Avicenna, sed illud explicat Alzaravius dum ex barbaro interprete sic habet. Si de dracunculo jam aliquid exierit, non valet ingeniatio, nisi ut attrahatur, si est parvus, quousque egrediatur totus, & si est longus ligetur in extremitate ipsius arundo plumbeâ cum pondere ʒj. & deducatur in ipsum quicquid exierit de eo, & caveat ne vena detruncetur. Alii pondus illius faciunt à ʒj. ad ʒij. imo etiam alii ad ℥j. veniunt. Verùm pro diversa Venæ Medinensis crassitie aut robore, pondus illud ex Medici solertiâ & ingenio variandum est. Figura debet esse cylindrica. Summa verò cura sit in exitu Dracunculi facili reddendo, quod sit fulciendo membri cui insidet imbecillitatem & rarefaciendo illud irrigationib. ex aqua calida, & mucilaginibus, refrigerantib. oleisq, emollientibus, frigiditate aut subtili calore præditis, & quæcunque ad egressum illis simili ratione facilem reddendum idonea sunt. Ac tandem si videatur apertione opus esse, ut integra prodeat Vena Medinensis, nihilque sit quod prohibeat, aperiatur, & extrahatur. Sin verò exitus ejus commemorata extractione non reddatur facilis, & apertio non sit possibilis, butyro putrefacies, tota enim putrefiet, atque egredietur. In hoc negotio Aëtius Cornatio interprete ait. Quòd si Drancuculus sponte progrediens facilè extrahi poterit, nihil ampliùs faciendum est. Sin ad suppurationem vertetur, à cataplasmatis & aquæ mulsæ ac olei irrigatione non est discedendum. Nos verò & emplastrum è baccis lauri post cataplasmatum à farinis, mulso & oleo ablationem imponere solemus. Facta verò suppuratione, cutis per longitudinem secetur, & dracunculus denudatus auferatur, & cutis ligamentis inditis disparetur, & reliqua curatio suppuratoria adhibeatur, ita ut animali suppurato & extracto ulcus incarnetur, & ad cicatricem perducatur. Incisio, quæ aliquando necessaria, duplex est, una dracunculo integro extrahendo, altera quæ abrupto tantùm conveniat. De illa sic Avicenna: Maximè verò si secetur locus à Vena Medinensi longinquior, ibique immissô subtus specillô depellatur, & frictio dum egreditur cum sale paulatim & blandè continuetur. Ubi enim cum ipsa ita actum fuerit, tota egredietur. Posteriorem incisionem idem Avicenna his exponit verbis: Quod si rumpatur, sese occultet, nullum dubium esto quin aperiri debeat, ita ut denuò capiatur, deinde leniter extrahatur, & locus ut vulnera solent, percuretur.

Atque hæc de Dracunculo seu Vena Medinensi dicta sunto: in cujus ulteriorem explicationem Observationes demùm aliquot à Clariss. Welschio in suô de Venâ Medinensi tractatû à variis adductas, adjungemus.

Observationes.

Æthyops maris præfecti servus, juvenis 28. annorum, cùm primùm ex Memphi Ægypti celebri civitate Thessalonicem advectus esset, illico de cruris dolore conquestus est, in quo juxta talum primò ulcus excitatum est, in quo venæ modo caput conspiciebatur, quod advertentes Turcæ morbum cognoverunt, periculosum esse in Ægypto & India, ac reliquis regionibus quibus innascitur, significarunt, quæ Arabes præcipuè Avicenna, Venam Medenam, fen. 3. lib.4. appellari tradit, veluti Avenzoar & cæteri hujus doctrinæ homines, quibus morbus hic satis cognitus & familiaris erat: Pro cujus curatione accersitus Medicus Parahyas linguæ Arabicę doctus, ita orsus est.

est. Primò debita victus ratione proposita, partem extremam venæ, aut veriùs nervosæ cujusdam substantiæ subtili ligno alligavit, quam paulatim ligno trahebat rotabatve, adeo ut ad ejus ultimam partem, h. e. ad trium cubitorum longitudinem post multos dies pervenerit. Unde Æthyops à doloribus & angustiis, morbove ipsis liberatus est, nullo suprapositô cataplasmate concoquendi vim habente, aut calida. superfusione aliqua, quæ ex Sorano & Leonide ultimis verbis lib.4. suæ Medicinæ huic morbo auxiliari tradit. *Amatus Lusit. Cent.7. Curat.64.*

Hollandus quidam è penuria Rupellam delatus, de dolore, inflammatione, & tumore in utroque malleolo conquerebatur, rem Chirurgo defert, monetque ut de vermibus cogitaret. Id factum. Inflammationi succurrebat cerato Galen. 14. Meth. med. 3. descripto, cui parum basilici miscebatur. En duos quasi vermes, aut nervos, ex utroque malleolo unum, prorumpentes. Hos Chirurgus sensim protraxit, usque dum æger de dolore conquereretur, tum in nodum, quod extractum erat, replicando concinnavit, de die in diem opus idem repetendo, usq; dum planè exciderit. Istud quicquid fuerit nervi, aut ligamenti, aut vermis, nunquam vitæ alicujus specimen exhibuit. Longum erat pedes quinq; convaluit. *Antonius Guenotius Parisiensium Medicus & Chirurgus, referente Welschio è suis adversariis à schedis Versungianis petitis.*

Montalbanum è Rupellæ penuria homo allatus jam descripto morbo laborans, sed non ita feliciter curatus: Dum enim rei istius p.n. extractioni nimiâ violentiâ operam dedit Chirurgus, eam disrupit, unde inflammatio, dolor, convulsio, & 24. horarum spatio ipsa mors sequuta. Aperto cadavere, periosteum inflammatum deprehensum est, cui planè adhærebat istud, quicquid fuerit, funiculi instar juxta malleolum in gyros quinq; vel sex contorquebatur, inde rectâ ad genu porrigebatur, quo in loco iterum in circulos reflexum, tandem ad os Coccygis ferè, aut saltem Ischii protendebatur. *Idem, eodem referente VVelschio.*

Ad littus cui nomen Capocors, sive promontorium Corsicum; quidam correptus tanquam febri, primò horrore concussus est, calore succedente, totoque corpore pustulis erumpentibus, valdè exiguis, quæ tamen omnes, probè operto mox iterum discussæ evanuere. Delatus igitur in proximum pagum, cui nomen Agtara, haut procul à Castello Sancti Georgii, seu arce Nigritis Mina dicta, circa malleolum in tibia dextra duas pustulas erupisse advertit, quæ vesiculam contrahentes mox rumperentur, & vermis sive dracunculus ibidem latitans caput suum exereret, non majus quàm aciculæ, est, quod ideo à Chirurgo Batavo captum, pennæque medio parumper fissæ insertum, deinceps quotidie circumvolvendo eò usque extrahebatur, donec dolorem aliquem percepisset. Ita unius bidui spatio integer paulatim eductus, prodiit, alter verò abruptus tumorem cruris doloresque maximos excitavit, Qui integer prodierat longitudinem ulnæ nostratis superabat, tenuis erat ad instar chordæ testudinariç, coloris dum recens erat albi, exsiccatus autem nonnihil flavescentis, qui tensus etiam ad instar fidium sonabat. Chirurgus morbi istius nondum satis peritus erat, ideoque unguentum basilicon & emplastrum palmeum applicuit, quibus tamen solis curationem feliciter absolvit. Nigri illius regni incolæ aliàs ligno utuntur exiguo ad extrahendum, & reliquum curant solo oleo palmarum, sive coccorum, quod habent copiosissimum. Triennium illic transegit, antequam morbum hunc contraxisset, qui toti regioni familiarissimus ex aquis præcipuè in cibos potumq; adsumtis oriri creditur. *Georg. Hieron. VVelschius ex communicatione Joan. Abrab. Heinzelii Patricii Augustani qui ultra decennium in Guineâ regno vitam duxit.*

Qui in Guineam navigat, & in Castello S. Georgii de Mina habitant, cujus districtus ad aliquot milliaria extenditur, toto corpore vermibus adfligi solent, magis tamen Æthiopes incolç, quàm Germani advenç. Notatu autem dignum est, si quis tantùmmodò prætemaviget pruritum in cute sentire, maximè in brachiis & cruribus, frequentissimè verò in femore. Tunc oritur vesicula, unius, in quibusdam tamen trium pisorum magnitudine. Hæc autem nisi à verme ipso pertundatur, ubi Chirurgi satis maturam judicârint, (sunt autem ejus rei peritissimi) aperiri debet. Mox prodeunt pili gemini, albi, & capite adnati, qui ideò barba vermis dicuntur. Vesica ipsa aquâ distenta est: tum vermis quotidie mane & vesperi extrahitur. In partibus corporis musculosis, si articuli ferè longitudine promineat sæpe accidit ut unico tractu educatur. Longitudine ulnam, aut etiam sesqui cubitum, exæquant, nivei coloris & frigidissimi, quamvis ex carne calidâ exeant. Tenues ad instar fili, alii tamen ut funiculi. Crassiores venenosissimi & pessimi existunt, valdèque difficulter extrahuntur. Inferiori crurum parte sæpius nervis & venis circumvolvuntur, atque tum quidem educi nequeunt: sed abrumpuntur. Abruptis autem tumor ingens in pedibus, suppuratus, & copiosam materiam concludens, donec tandem fonticulus excitetur, aut scalpello foramen fiat, quo plures quandoque ἀκίνητοι redduntur, magnisque doloribus affliguntur. Ipse ego, cùm illic degerem, tribus ejusmodi laboravi, duobus scil. in dextro & uno in sinistro crure. Primus dextri pedis in ipsa planta enatus erat; quô 14. dies decubui, neque ambulare potui, donec tandem disruptus exaresceret. Alter infra malleolum ad digitos usque protensus, ideoque magnis cruciatibus & ulcerationibus curatus est. Tertius itidem sub talo sinistro, cùm ad dimidii cubiti longitudinem prodiisset, disruptus retrocessit in tibiam, quæ ideò insigniter intumuerat, ut 4. menses integros ægrotarem. Nec enim nisi sectione curari potuit, quô tempore nec stare, nec ambulare poteram, sed necesse habebam ab Æthiope perpetuò gestari, Stolarchæ nostri coquus 30. ejusmodi vermibus diutius excruciatus est, per semestre integrum decumbens, ut plerique de vita ejus desperarent, tribus enim aut quatuor curatis, mox alii exoriebantur. Quamquam verò pauci reperiuntur, qui absque hoc morbo ex illis locis redeant, vicissim tamen pauci occurrent, qui tam multis, ac coquus iste adfligantur. Sanatus autem & ipse est, ut me discedente, etiam ulterius restiterit. Æthiopes se ipsos sic curant: Ubi vermem digiti longitudine extraxerint, abscindunt & oleo palmæ illinunt, foliumque recens ejusdem arboris emplastri loco superimponunt: tumorem quoque, postquam apertione facta, materiam purulentam & ichorodem effluere permiserint, ita persanare solent: Postquam aquâ ex pipere aliisque herbis satis acri reddita eluerint, imponunt deinde oleum palmeum cum folio ad mitigationem. Atque hoc remediô ad omnia ulcera utuntur, *Michael Hemmersamius Noricus Itinerarii Guineens. vernaculâ linguâ conscripti cap. 13.*

Lara urbs magna est benè structa, murisque fortissimis cincta summo montis apice sita. In illa mercatus est, quo varia mercium genera venum comportantur, magnaque illic fructuum copia reperitur. Sed aqua prava, insalubris, putredinum & morborum graviorum ac lethalium causa exsistit. Ex hac aqua, ad Gomeron usque se extendente, ut scribunt, vermes quidam longissimi generantur, qui cruribus humerisque excrescunt, rotundi, congyrati, & in carne occulti. Quamprimùm animadverti concipiunt, aperitur locus, ut caput vermis

capi

capi possit. Tum ligneolo dississo captus circumplicatur sive convolvitur, sex sæpe pedes longitudine excedens: parùm tamen quotidie sic extrahitur, donec totus sensim prodierit. Caute tractandus est, si enim abrumperetur, portio in carne residua, ulcus periculosum efficeret. Medicina contra hanc aquam vitiosam est vini providentia, vel saltem abstinentia à potu aquæ illius, antequam eum cura per pannum transcolata fuerit. *D. de Bourges in descriptione Gallica itineris ab Episcopo Berytiensi in Sinas suscepti.*

Peregrini imprimis qui Guineam appellunt, corripiuntur vermibus in corpore genitis: imò & Æthiopes non tantùm albi, sed etiam nigri prope Meinam, locisque vicinis, cùm tamen ii qui 25. milliaribus orientem versus habitant, huic malo non sint obnoxii. Vermes isti, quos linguâ vrenaculâ *Icrion* vocant, non omnibus, qui eò tendunt sed quibusdam rantùm manifestantur. Sunt enim qui iis laborant, dum in litore aurifero degunt, alii in reditu demum, & iterum alii post iter peractum, etiam 4. 5. 6. imò & 12. mensibus, infestantur. Sunt vicissim, qui ter littus illud adierunt, & tamen nunquam de his vermibus quidquam audiverunt. Nonnulli congressui causam adsignant, alii singularis cujusdam piscis esui, vermibus scatentis. Alii natationibus & balneationibus in aqua frigida adscribunt. Quidam à nimio vini palmei potu, vel esu panis miliacei, Candrarum, originem trahere dicunt. Sed omnes istæ rationes parum vero consonæ videntur: quia, qui nec cum mulieribus rem habuerunt, nec pisces panesve illorum degustarunt, nec vinum palmeum biberuut, nec frigidam marinam aquam ingressi sunt, verminm tamen hoc morbo adflicti fuerunt, cùm è contrario plures in terra illa, etiam cum meretricibus viventes, vinoque palmeo sæpius inebriati, nihil hujus mali pertulerint. Verosimilius idcirco fuerit, ex singulari quadam aëris malignitate, aut aquæ potu, nasci, quam Nigri illic ex quodam fonte petunt, Albisque vendunt Verum quidem est peregrinos multos in litore aurifero aquæ plus nimis bibisse, qui nunquam morbo correpti: sed hi navibus suis infra Mouream appulerunt, non Acaræ, aut aliis locis, Qui enim Moureę appellunt, vel aquam multam bibunt, citiùs vermibus laborant, quàm qui Acaræ, aut superioribus loci. Variis modis invadit hic adfectus: Alios scil. cum febri, vel horrore febrili, alios cum imbecillitate, lipothymia aut anxietate magna, quosdam etiam cum delirio. Primò se manifestat vesicula exigua, sive pustula, morsui pulicis similis, vel tumor, in quo vermis inter cutem & carnem sæpe etiam videri potest, vel efflorescentia quædam sanguinea cum symptomatibus similibus. In carnosa maximè parte crurum, brachiorum, genuum & natium, imò præcipuè in omnibus partibus carnosis, quandoque etiam in scroto, quo maximos dolores creat, quanquam etiam interdum hic loci non doleat. Sunt qui trimestri integro iis molestentur, alii è contrario, vix tribus septimanis. Alii etiam aliis plures, Quidam unum tantùm, nonnulli una vice etiam 10 habent. Variæ sunt longitudinis & magnitudinis. Alii duas ulnas exæquant, alii unam tantùm, alii denique unâ etiam breviores sunt. Quidam crassi, ad instar fidium crassiorum, alii tenues, ut filum sericum. Multi non credunt vivere, sed pro nervis corruptis habent, nec vermes esse putant. Sed motu, quem exitu ostendunt, diversum comperitur. Curatio rarò instituitur, antequam vermis ipse exitum paret; aut caput exserat. Tunc enim capitur, & tenetur, ne retrocedat. Sensim postea extrahitur tamdiu, donec ulteriùs prodire cesset. Ita parumper quiescere sinunt, donec denuò prodire incipiat. Quidquid extractum est, ligno cuidam exiguo circumvolvitur, ne in corpus retrò meet. Sic verò trahendo ex intervallis pergitur, donec totus omnino egressus fuerit. Si justò fortiùs trahatur, haut rarò abrumpi solet, & tum plerumque vulneris inflammatio subsequitur. Exeundo etiam plerumque multum saniei secum defert. Nigri manum non admovent, sed cicurari sinunt, vulnusque aquâ salsâ eluunt. Optima curatio est, corpus à putrida sanie, mundare, & vulnus butyro recenti insulso inungere. Locus quô vermis se manifestat, ante omnia, semper caleat, necesse est, custodiendo illum diligentissime ab omni frigoris sensu. Nisi enim id probe observetur, intumescit plaga, & inflammatur. *O Dapperus in Africæ descriptione ex Isaaci Vossii Manuscriptis.*

DROPAX *De eo vid. Bibliotheca nostra Pharmaceutica.*

DURÆ MATRIS VULNERA *Vid. sub titulô* VULNERA.

DYSURIA & ISCHURIA. *vid. sub titulô* URINARUM MORBI.

Finis Libri Quarti.

BIBLIOTHECÆ CHIRURGICÆ

Liber Quintus.

De Affectibus & Operationibus Chirurgicis à Litera E. *incipientibus.*

ECCHYMOMA *Vid.* CORNEÆ MORBI.

ECTROPIUM *Vid.* PALPEBRARUM VITIA.

ELEPHANTIASIS.

Elephantia totius substantiæ morbus est, contagiosus, occultus, venenatus, ferè elephantis corio ac tergori cutem haud absimilem reddens, unde & nomen accepit. Habet igitur corporis elephantici forma fere elephantis naturæ similia multa. Ut elephas nulli animali similis est, sic neque hic morbus, alii cuiquam. Ille omnia animalia magnitudine & crassitie superat: hic morbus non solum genere maximus est, sed laborantes etiam efficit seipsis majores & crassiores, totumque corpus in tumorem attollit. Qua ratione nonnulli hunc definiunt tumorem præter naturam, qui totum corpus in speciem elephantis immutat: non quod tumor unus in corpore sit, sed multiplex & inæqualis, & per universum corpus hinc illuc dispersus, intus à visceribus facto initio, & progressione usque ad extimam cutem continuata. Summa corporis elephantici pars crebras maculas, crebrosque tumores, & tubercula, verrucis persimilia habet, quorum rubor in lividum aut atrum colorem paulatim convertitur. Et omnes quidem elephantes maculis multis leviter extuberantibus aspersi notatique sunt, & livido cinereoque colore toto corpore obscurantur, nocti & morti pene similes. Ad hæc summa elephantici cutis inæqualiter crassa & dura, quasi squammis quibusdam exasperatur, ac interdum finditur, rimisq; dehiscit· & elephas quidem corium habet asperum, crassissimum, duris extuberationibus inæquale, & scissuris multis, semitis

ac

ac sulcis prælongis intersectum atq; inaratum. Elephanticis capilli & supercilia & barbæ pili vel excidunt, vel in lanuginem extenuantur rarissimam. Et elephas rarissimam lanuginem, non pilos, aut setas toto corpore gerit, præter animalium morem. Denique frigoris impatientissimus est elephantiâ conflictatus, & elephantes quidem hyeme, aut regione frigida contremiscunt, horrent, & intermoriuntur, nisi tota hyeme calido in loco contineantur, & vino generoso reficiantur. Quæ causa est, ut in frigidis regionibus, nec nascantur, nec aliunde advecti diu vivere possint. Tument digiti in pedibus, ac pedes pene similes evadunt elephantum pedibus: unde nonnulli vitium elephantiasim appellatum volunt. Archigenes tamen à magnitudine morbi, sicut ante proposui.

Sunt & qui morbum hunc leonem aut leontiasim appellent, à buccis & superciliis, in his non minus quàm in leone protuberantibus, ac flexili mole prææditis, seu ob tumidæ frontis dilatationem ad similitudinem rugosæ pellis superciliorum leonis. Aut denique quòd non minus horrendum & formidabilem, quàm leonis aspectum præ se ferant elephantiasi laborantes.

Satyriasis etiam nonnullis appellatur, quod iisdem malæ cum rubore attollantur, & musculis maxillaribus veluti convulsionem patientibus, mentum ipsum effictа quadam ad satyrorum formam similitudine dilatetur, aut ob inexplebilem impudentemque coeundi, qua hi continenter jactantur libidinem. Hac enim fabulosi Poëtæ satyros exardescere memoriæ prodiderunt. Habent igitur faciem satyris persimilem, & concubitum vehementer appetunt atque concupiscunt. Dicitur & herculeus, quoniam eo nullus major est, neque contumacior: & magnus quidem est potestate morbus, quod ad mortem inferendam potentissimus sit atque omnium longe efficacissimus. Nempe à mortis causa ducit originem, quæ primigenii est humidi ab alieno calore depopulatio præpropera, quam terrena omnium partium siccitas consequitur.

Contagiosus vero morbus existit elephas, idque magis quàm lues venerea. Non enim, ut illa solo impuro vel concubitu, vel attactu, sed etiam inquinati aëris inspiratione contrahi vulgo fertur. Inquinatur autem aër quem inspirando trahimus, ulcerum virulentorum fœtore, & corrupta spiritus exhalatione. Quod si aliquando neque ex parentum semine, neque ex alterius inquinati contagione, sed ex proprio intimoque vitio generatur, non idcircò contagiosorum morborum numero expungenda est elephantiasis, non enim contagiosus morbus, ex solo ortu primo, sed ex invadendi serpendique modo & ratione spectatur.

Occultus autem morbus dicitur, quod diu intus delitescat, priusquam se prodat, nec ullam insignem sui conjecturam notamve ipsius principium exhibeat, ut qui à manifesta humorum intemperie, aut putredine oriuntur, & quod neque dolor, neque febris, ullave alia aperta atque inusitata affectio ante hominem incessat: neque in corporis summis partibus repræsentetur per initia, ut protinus eum videre quis possit, & venienti occurrere ac resistere. In visceribus namque abditus fomes succenditur, ibique sævit, dum interiorum victor, in superficie tandem exardescat Non igitur ut rectè scripsit Archigenes, tum gigni morbum hunc existimandum est, quum ad cutem tumores prorumpunt, sed potius perfici. Prima enim mali labes in jecore & liene residet, atque inde vitium serpit, pares in internis visceribus tumores excitans, qui in externis postea apparent.

Venenatus quoque censetur elephas. Non enim terrenus & melancholicus humor, toto etiam corpore exuperans, vel bilis flava, vel ex iis genita atra, prius hunc infligit, quàm venenatam quandam malignitatem ac perniciem asciverit, quæ tum universi corporis humores, tum partium solidarum substantiam polluat & labefactet. Hujus rei argumenta sunt, melancholia morbus & mania, in quibus atra bilis toto corpore diu redundare potest sine elephantiasi, & febris quartana, tum intermittens, tum continua, in qua melancholicum humorem putrescere fatemur nullo elephantiæ periculo.

Elephantiæ causæ, aliæ externæ & evidentes, aliæ antecedentes, aliæ proximæ continentesque dicuntur. In externis numerantur, diuturni & exurentes solis ardores, longa & perperam suscepta inedia, victus tenuis, siccans & excalfaciens, decocti guajacini usus diuturnus & intempestivus, vini generosioris & meracioris potus: esculenta ac potulenta, quæcunque vel bilem flavam exurunt & extorrent, aut crassum & melancholicum succum procreant, ut bubula, cervina, asininave caro, & reliqua ejus classis omnia, quæ alibi particulatim enumerata sunt. Deinde salsamenta omnia & pipere aut alio aromate condita. Postremò legumina plurima, ut lentes, fabæ. Hæc enim omnia crassi pravique sunt succi.

Secundum locum tenet alterius inquinati contagio, quæ sive concubitu, sive accubitu, sive assidua vitæ consuetudine comparetur, idcircò elephantiam infligit, quod ex elephantico corpore perniciosa quædam qualitas pariter cum humore, vapore aut spiritu transferatur in integrum corpus, cujus non solùm humores, sed partes etiam omnes sensim pervadat atque contaminet. In evidentibus primum ac præcipuum locum sibi vendicat vitiosa alterius aut utriusq; parentis elephantia laborantis constitutio. Nam si forte parentum alter quum genuit elephantia tenebatur, fœtus profectò ei nascetur elephanticus, tanta est divinæ procreatricis facultatis energia, ut in semine intemperato ac prorsus impuro consistens, corporis partes vel ex impura materia fingat & efformet. Si nondum elephantiâ parens quum genuit, tenebatur, sed in eam duntaxat propensus erat atque proclivis, filius eadem ætate qua parens, elephantiâ præhendetur, eritque elephantia hæreditarius morbus elephantico parentum semine genitus. Fieri tamen posse arbitror, ut quemadmodum Aëtius scriptum reliquit, non omnino contagiosæ sint successione hujus affectionis in omnibus, quum videlicet alterius parentis integra valetudine præditi semen in conceptione vincit.

Mulierem quæ instantibus aut profluentibus mensibus conceperit, fœtum edere in elephantiam proclivem Avicennas literis prodidit, non admodum verisimili opinione. Multis namque orbis tractibus nunquam grassari deprehensa est elephantia, in quibus tamen sæpe profluentibus mensibus mulieres concipere verisimile est. Et in hac nostra Gallia, quæ parum mensibus repurgantur, vix alio quàm ipsius purgationis tempore concipiunt, citra ullam in elephantiam propensionem. Secundo loco sunt mensium & hæmorrhoidum diuturnarum suppressio, aut varicum, in quas natura sese exonerare consueverat, sectio, vel ustio. Deinde jecoris calida & sicca intemperies bilem flavam cumulans, quæ diu cohibita in atram facilè degenerat, & venenatam perniciem indipiscitur, quam toti impartitur, ac communicat. Animi mœrores, & perturbationes, quæ melancholicum & terrenum humorem adaugere possunt. Frequens iracundia, quæ bilem flavam in atram ustione commutat.

Antecedentes causæ putantur bilis flava, sanguis, melancholicus humor, & pituita salsa. Hi enim humores quum supra modum torrentur, in atram bilem degenerant, quæ diu coërcita sensim ac tempore venenata labe inficitur. Nam venenum in nobis sponte gigni

gi posse, Pelopis auctoritate confirmat Galenus, & experientia docet in epilepsia, suffocatione uterina, aliisq; ejus classis affectibus.

Proxima continensque elephantiæ causa terrenus & melancholicus est humor, virus perniciemque adeptus, quod pustulæ maxime demonstrant, duræ, siccæ, lividæ, purpureæ, inæqualis cutis duritiesex rubro nigrescens. Hic autem humor malignam ac venenatam qualitatem ustione indipiscitur, quam tum visceribus, tum aliis partibus omnibus sensim impertitur, ac communicat. Illa vero semel inquinata, non nisi terrenum quendam & melancholicum succum, vel ex purissimis alimentis postea proferunt, ejusdem veneni participem: quo partes deinceps imbutæ ac enutritæ, tempore similem nanciscuntur naturam, fitque elephantia totius substantiæ morbus, & universi corporis velut cancer quidam. Totum igitur corpus in elephantia ita afficitur, ut ipsa quoque ossa vitiari dicantur, quod ipsa etiam impuro fruantur succo. Verùm prima ac præcipua mali labes in jecore residet, è quo postea cum sanguine in totum spargi propagarique solet.

Quæ sponte proprioque vitio nulla alterius inquinati contagione invadit elephantia; viros quàm fœminas sæpius & crudelius exercet, atque inter illos, rursum frequentius, qui crassum, lentum & melancholicum sanguinem, aut salsam pituitam congerunt. Ac proinde qui victu ad hujusmodi procreandos humores idoneo utuntur, sæpius, quàm qui contrario.

Quamplurimos enim in Alexandria elephantia conspurcari propter victus rationem, & regionis fervorem, ex veterum monimentis accepimus. Illic enim elixata farina, & lentibus, & cochleis, & multis salsamentis, & nonnulli ex ipsis, à nimis carnibus & aliis quibusdam cibis, qui crassum & melancholicum succum generant, vescuntur At in Germania & Misina rarissima hæc affectio videtur. Et apud Scythas lactis potatores nunquam ferè apparuit. Deinde qui vel otio torpescunt, vel cibo & potu nimio sese ingurgitant, vel inedia, vel violenta exercitatione, quæ sæpe humores adurit, vel cibos in ventriculo corrumpit, præsertim in calida & sicca regione utuntur, non raro in elephantiasim incidunt.

Nationum igitur aliæ familiarem agnoscunt morbum hunc, ut Ægyptus & Judæa. Aliæ vix novere, ut Germania & Scythia & olim Italia. Aliæ inter utrasque mediæ. In universum æstuosis regionibus, quàm temperatis, & frigidis, frequentior. Quanquam sunt qui extreme frigidis ac gelidis familiarem esse contendant, quod prohibita transpiratione, coercitoque calore humores exurantur.

Quod ad ætates pertinet, quum nec pueri, nec adolescentes, humorumque dixi vitiis pateant, elephantia vix eos, sponte sine seminis labe invadit, sed ætate florentes, vel etiam provectiores. Vix etiam ullus eunuchus hoc morbo tentatur. Qua ratione nonnullos legimus sibi testes execuisse, ne ea ignominiæ labe aspergerentur. Sed & qui elephantico patente progeniti sunt, raro in elephantiasim ante pubertatem incurrunt, si prudenter se gerant atque contineant, Eadem de mulieribus, quę singulis mensibus naturæ lege purgantur: deque viris, quibus statis temporibus hæmorrhoides fluunt, vel insignes varices, in tibiis sanguinem profundunt, sententia ferenda.

Antequam in externis corporis partibus certæ elephantiæ notæ se prodant, ingens corporis segnities, & ignavia motusque difficultas, exercet, spiratio tarda & difficilis evadit, alvus sicca & adstricta est, urinæ jumentorum lotiis simillimæ, albæ, crassæ & turbidæ sunt. Expiratio gravis & fœtida, ructus continui, ipsi etiam ægroto non parum molesti, alii dura cruditas. Appetitus nec integer est, nec omnino prostratus, digestio facilis, tanquam in suum ipsius alimentum morbo raptim attrahente, propterea inferioris ventris siccitate laborant. Impetus in venerem intensus, in somnum propensio. Insomnia metûs & mœstitiæ plena, velut & animi mores, qui subdoli quoque & vafri existunt. Vitii causa foras emigrante, maloq; ad cutem progrediente, malæ crassiores fiunt, & pro florido ac vivido colore, livido rubore tinguntur, & tumores in facie extuberant. Plerumque enim in facie hæc lues erumpens, tanquam ignis de specula procul conspicuus effulget. Hinc humore multo perfusa cutis sensim crassior, durior, asperior, decoloratiorq; redditur; & crebras maculas, crebrosque tumores habet: & aliis quidem nigricat aut livescit, quibus melancholicus succus, aliis flavescit, quibus bilis flava, aliis albicat, quibus pituita salsa, vel in atram bilem degeneravit, vel atræ bili permista est, aliis ex rubro livescit, quibus crassus sanguis ustione nigrescit, atque in atram bilem depravatur: unde quatuor elephantiæ differentiæ constitui possunt. Alia enim subrubicunda dicitur, quæ à sanguine melancholico & limoso profecta est, & mitior esse solet. Alia alba à melancholico humore pituitæ salsæ admisto, vel potius à pituita salsa nitrosa & acri, & hac minus deturpari ac dehonestari ægri solent.

Alia nigra ex vera atra bile (quæ omnium pessima & fœdissima existit: In hac enim corpus universum tandem ulceribus scatet, & extrema putredine consumpta plerumq; nullo sensu decidunt. Alia subflava, quæ à bile flava præassata, & in atram degenerante fit. Hæc per initia quidem mitis, tandem fervida & pessima evadit. Primum autem in facie, aut in manibus, aut in pedibus elephantiæ signa comparent, natura quoad licet vitia longissime à corde, & hepate propellente in corporis extrema, minime tamen expurgante, ob humoris crassitiem & cutis densitatem: deinde verò & in reliquo corpore pullulant. Eadem de causa in extremis corporis partibus sensus paulatim hebescens; tandem plane torpescit, inestq; frigus perpetuum, maxime vero in pedibus, & tibiis calore in præcordiis coercito, ubi noxiæ materiæ scaturigo & focus latitat. Motus verò semper per initia integer, in quibusdam etiam ad obitum usque servatur: in aliis tandem depravatur vel prorsus abolitur: maximè verò in pedibus & tibiis. Ac frigoris & stuporis sensus toto morbi decursu fatigat, sed magis eo ingravescente. Tum temporis depravatæ in omnibus partibus concoctiones & assimilationes fiunt, qua ratione tubercula plurima verrucarum instar, alia juxta alia succrescunt, & tumores alii juxta alios exurgunt, melancholici humoris exuperantiam natura foras extrudente, quæ in cute concrescit. Primùm quidem, ut supra positum est, in fronte & reliqua facie, quoniam exhalatio omnis sursum facillime fertur, præsertim ad faciem, in qua venulæ multæ obliterantur. Deinde etiam in manibus, & reliquo corpore. Pedes, suræ, manus & facies, elephanticis facilè intumescunt, interdum quoq; & reliquum corpus, quod intolerabilis gravitatis sensu semper premitur & torpescit. Labra sensim adeò crassescunt ac prominent; ut invertantur, eorum parte inferiore livescente. Nares resimę evadunt, & extrinsecus atris tuberculis scabræ: intus verò alarum crassitie obstruuntur, & rimis disceptæ, atq; ferè intus ulceratæ crustulas nigras atque cruentas excutiunt. Quibus ex causis olfactus ferè concidit. Venæ temporum distentæ sunt, & quæ sub lingua conspicuæ apparent, livido, nigro, & fæculento sanguine turgent. Lingua verò ipsa grandinosis varis extuberat, velut & palatum verrucosis tuberculis.

tuberculis. Aures extenuantur rubentq; admixto nigrore, ulcera in earum basis sunt, è quibus sanies defluit, ac pruriunt, aut obstructæ sunt & elephanticæ, ut solito grandiores esse videantur. Oculi caliginosi, in orbem coguntur, alio atq; alio colore notantur, plerunque tamen candidum ex rubro flavescit, miraque crassitie quasi ungue obtegitur. Supercilia pilis nudantur, prominent, crassa, prædura, ac fere callosa evadunt, deorsum versus pondere vergunt. Color lividus aut ater est. Episcenium vehementer contrahitur, dum tandem oculos contegat, ut irascentibus leonibus accidit, unde & leonina hæc affectio forte vocitata est. Pili in toto corpore præmoriuntur, dein sensim defluunt. sed primum supercilia, & palpebræ, & mentum & pubes glabrescunt. Dein rara in capite evadit cæsaries, intempestivi cani, & calvitium subito ingruunt. Horrenda denique evadit partium omnium deformitas. Nam si qui pauci pili remanent, hi magis dedecent, quam qui defluxerunt. Totus corporis habitus sic commutatur, ut multi alarum instar, prominentes scapulas habeant, & mutato faciei colore, caracteri & mole auribus retortis satyros referant. Pedum plantæ & calnea rimis profundis & asperis interfecta sunt, manuum pedumque digiti siccitate dehiscunt, unguesque finduntur ac dilacerantur. Totius corporis cutis exarescit, atque fœda eaque sicca scabie exasperatur: sæpius cum pruritu, nonnunquam sine hoc. Malo ingravescente, alimento quidem privatur corpus, ipsaque musculorum caro absumitur, sensimque liquescit, sed crassescens tamen cutis rugis asperis magis ac magis exaratur. Ad hæc quæ primum stupida cutis erat, sensu omnino destituitur, manente motu, ut ne infixa quidem acicula dolorem moveat, neque aspersa fervens aqua exurat. Observavi tamen in quibusdam pedum motum cum sensu periisse, & in quodam alterius brachii: qui tamen restitui sunt. In omnibus spontaneæ insunt lassitudines, & singula membra quamtumvis exigua, inusitata & intolerabili gravitate premuntur. Quinetiam corpus omnia gravatim fert, non illuvie delectatur, non cibo, non jejunio, non motu, non quiete. Ab omnibus enim morbus alienus est. Somnus exiguus & brevis est: vigilia pejor, mala sua cogitans, vox raucescit, crassefacta, exasperataque grandinosis variis arteria & gutture. Neque enim, ut recte scripsit Areteus, inopinabile est omne corpus talibus scatere tuberculis, quandoquidem & suillæ carnes, elephanticæ grandinis plenæ sunt. Spiratio difficilior multo quamdudum evadit, & nonnulli circa somnum sic afficiuntur, ut præfocari, strangulatique videantur. Spiritus totiusque corporis exhalatio fœtore molesta est. Pulsus exiguus, imbecillus, creber, tardus. Tumores malarum, menti, digitorum, aliarumque partium, in sordida & virulenta, eaque fœda ulcera degenerant, gravisque putredo omnia contaminat, dum aliis nasus, aliis manuum aut pedum digiti: nonnullis etiam pedes ac totæ manus de corpore excidant. Neque enim elephantia prius perimit à turpi vita, sævisque cruciatibus liberans, quam membratim dilaceratus homo sit, sed longæva est, quemadmodum & elephas animal. Aliter atque aliter in hisce habet appetentia, non obtusa, sed gustatus atq; qualitatis expers est, nullaque edendi aut bibendi delectatio. Angusto pusilloque animo fiunt, neque præ vitæ amore vitam relinquere & contemnere possunt, neque calamitatem generoso altoque animo perferre, verum seipsos condemnantes sese occultant, & hominum notorum consortia, conspectusque fugiunt. Non tamen omnia in omnibus, sed alia in aliis symptomata deprehenduntur, ut est peculiaris cujusq; corporis natura, vitæ lex, & grassantis veneni pernicies. Et quo graviora insunt, eo sævior elephas judicandus est. De elephantiæ signis plus satis, nam quæ ex urinis ac sanguine petuntur, incerta sunt omnia atque fallacia.

Quum morbis quo dissolvantur, vel paria, vel majora esse remedia oporteat (quod enim super infirmiusque morbo est, hunc quidem minuere, eaq, ratione juvare, sed nec prorsus tollere, nec profligare potest) nemini mirum videri debet, si nulla remedia a veteribus excogitari potuerunt, quæ elephantem ingens malum expugnare, ac funditus excindere queant. Neque enim in parte una, aut viscere uno inhærescit, neque aut intus duntaxat labes occulitur, aut extra tantum prorumpit, neque humores solum, mollesque corporis partes leviter afficit, sed in penetralibus totum hominem occupat, & extrinsecus totum amplectitur, in solidas quasque partes, atque in ossa ipsa ita sese insinuans ac penetrans, ut propriam illarum substantiam prorsus immutet. Triste profecto & visu terribile spectaculum. Quod ubi ad summum malignitatis suæ fastigium conscendit, tum stabilem ac firmam in ipsis visceribus & solidis partibus sedem collocat, ut omnino dimoveri, divellique non possit. Hic igitur perniciem differre non auferre, vitam in longius tempus protrahere, & morbi fœditatem emendare, non funditus ejus causam excindere licet.

At si ad novam & adhuc orientem elephantiasim curandam, idonea victus ratio, & medicamenta quæ mox referam, conferantur, salutis spes tandem affulgebit, præsertim si ex improba victus ratione, vel ex alterius inquinati contagione, non ex parentum semine malum originem habet. Nam quum ex elephantico semine vitium contractum est, etiamsi adhuc oriatur, de ægri tamen salute spes omnis abjicienda, nostris tamen remediis morbus coerceri reprimique potest. Sunt autem ex iis, qui vitium ex prava victus ratione, vel inquinati alterius contagione, non ita pridem contraxerunt curatu faciliores, quibus à bile flava, aut à pituita salsa, aut à crasso sanguine superassatis, proxima mali causa orta est. Quæ à bile originem trahit, sævioribus quidem symptomatis urget, & neglecta citius premit, quam quæ à melancholico succo in atram bilem converso proficiscitur: ideoque majorem curandi rationem postulat, sed facilius remediis cedit & obsequitur. Quibus testes vel natura desunt, vel execti sunt, ii. vix unquam elephantia tentantur; si Archigeni credamus. Sed nec jam prehensis aliunde præsentius remedium, quam ex testium excisione affulget. Quoquot enim execti sunt, tanti mali discrimen effugiunt, si modo temperatam eamque frigidam & humidam victus rationem in posterum tenuerint: hancque veterum complures, ut omnium tutissimam curandi rationem sequutos esse comperio. Legibus cautum est ne cum sanis versentur elephantiaci: nec injuria, mea quidem sententia. Licet enim ex iis, qui elephantia laborantibus perpetuo assiderent, neminem hactenus sola inspiratione eodem virio contaminatum videre poruerim: observavi tamen halitus graveolentia, ulcerum fœtore, & tetra totius corporis expiratione illorum bonam constitutionem tandem labefactari.

Quanquam igitur elephantiæ perinde atque luis venereæ virus humore quodam non spiritu, pro vehiculo utitur, sine quo vix consistere, aut in alios commigrare, & parem affectum parere queat: ideoque vel concubitu, vel accubitu, vel osculo, vel alio impuro attrectatu opus est, ut contagionis seminaria celeriter in alios commigrent: quoniam tamen inspiratione sic aërem inficiunt elephantici, ut assidentibus omnibus gravis & morbidus fit, recte eos à reliquorum societate leges sejunxerunt.

Qui elephantiam curare aggreditur, humores præter naturam in corpore collectos primum educere debet, deinde contractam intemperiem & terrenam siccitatem veneni participem emendare. Quæ dum fiunt & in corpore jam genita tubera ferro excindenda, aut caustico medicamento excedenda & ulcera illinc relicta, vel sponte nata, tergenda, implenda, atque cicatrice obducenda, & alia symptomata corrigenda sunt.

Remedia ergo in genere sunto, initio quidem, incremento, & quandiu humor effervescit, refrigerans & humectans vitæ lex: ubi vero deferbuerit, & calor elanguescere cœperit, temperata, vel paulo calidior. Purgatio frequens, venæ sectio ex intervallis repetita. Balneum aquæ dulcis, litus ex hydrargyro, aut certe catapotia ex eo ipso & auro, alia alexipharmaca varia. Cornua seu cucurbitæ. Caustica & cutem detergentia, atq; faciem illustrantia: quorum omnium usum particulatim expediam à victus ratione orsus.

Incipiente morbo victus ratio imperanda, quæ refrigerandi & humectandi facultatem habeat. Calida enim & sicca est morbi causa, quæ per contraria profligari postulat: plus tamen aut minus, pro humoris morbum committentis, & corporum differentiâ. Convenient igitur frequentes sorbitiones ex pullis gallinaceis, & vitulina carne, quibus sub finem coctionis, acida & refrigerantia olera adjiciantur, oxalis, atriplex, portulaca, viola, buglossum, borrago, lactuca, scariola, plantago, uva acerba, oxyacantha, aliaq; ejusdem classis, quæ atræ bilis calorem & siccitatem temperant, malignitatemque infrænant. Ebur, & cornu cervinum siccitate quidem aliquantum obesse videri possunt, sed veneni perniciem oppugnant & infringunt: maxime vero cervinum cornu, ideoque & sorbitionibus incoquitur, & cibis utiliter permiscetur, qui illius siccitatem corrigant. Carnes boni succi & coctu faciles, elixæ optimæ sunt, si suprapositis herbis condiantur. Conceduntur & assæ, si cum omphacio aut alio condimento acidulo earum fervor retundatur. In id primas tenent mali punici, aut citrii, vel medici succi. Sequitur oxalidis succus, omphacium & acetum: quibus aqua ros. aliquando commode adjicitur. Item ova sorbilia & pisces euchymi. Cremor hordei amygdalino lacte exceptus, & cum saccharo rosaceo coctus, omne alimenti genus anteit profecto, seu bonitas succi, seu coctionis facilitas, seu calidæ & siccæ, ustæq; bilis contemperatio quæritur. De lacte asinino eadem ferè sententia est. Vacuationibus igitur necessariis præparato corpore, invicem modò hordeatum, modò lac asininum, pro jentaculo sit, præsertim per æstatis ardores, & in elephante quem atra bilis à flava genita procreavit, aut certe alternis mensibus usurpentur. Quinetiam qui ex hordeo panis conficitur, utilis est, terget, refrigerat, alvum liberam efficit, & alimentum corpori præstat non contemnendum.

Vitentur salsamenta omnia, & aromaticis condita, aliaque omnia potulenta & esculenta, quæ bile ferventem sanguinem procreant, veluti cæpe, allium, porrum, sinapi: deinde bubulæ, cervinæ, asininæ, suillæ, leporinæ carnes, caseus vetus, aliique cibi omnes, qui terrenum ac melancholicum succum progignunt. Item legumina omnia, & quæ difficile coquuntur, & flatus, quibus elephantici maxime premuntur, proferunt. Nisi forte per morbi initia quum fervidus calor omnia exurit. Tum enim & mala carpendula cruda & pira christiana cum saccharo esse licet, & lactucam ac portulacam in acetariis, ut tantum fervorem restinguant, maxime verò melones & reliquos fructus horarios ejusdem generis, vel cerasa acida. Capparum usum etiam veteres in acetariis concedunt.

Potus esto non merum, quod invalescentem partium siccitatem foveat, & humores exurat, non cerevisia, quæ crassi succi copiam aggerat, non aliud denique potulenti genus, quod ferocientem elephantiæ causam exasperet: sed vel pomaceum, limpidum, pellucidum, optime defæcatum, nec acidum, nec prædulce, pari etiam aquæ portione dilutum, vel hordei & passarum decoctum, vel vulgaris ptisana. Quod sequitur, decoctum humorum fervorem restringuere & malignitatem occulta proprietate reprimere atque obtundere potest. Ideoque in hac curatione omnibus aliis antecellit, quandiu insiti caloris vires frigida nullo negotio vincere, ac concoquere possunt. His enim languescentibus decocto frigida detrahere præstat.

℞. Saniculæ, buglæ, plantaginis, pimpinell. calendul. ulmariæ, singul. p. j. scobis eburneç, cornu cervini, utriusque ʒ j. passarum purgat. glycyrrhizæ rasæ, utriusque ℥ ij. hordei p. j. Coquito in aquæ ℔ VIII. dum duæ decesserint. Decoctum percolatum, & syrupo violato conditum usui reponito. Easdem vires habet quod sequitur.

Cichorii radicis tres quatuorve unciç, cum passarum pari pondere, aquæ ℔ VIII. coquuntur, dum sex solùm supersint. Tum glycyrrhizæ purgatæ rasæ sescuncia, hordei pugillus, scobis eburneæ, cornu cervini & sem. fœniculi, singul. ʒj. adjicitur. Ferveant omnia rursum dum libra una absumpta fuerit: dein olla ab igne semota, perfrigeratum decoctum colo trajiciatur, quod per se vel cum syrupi violacei momento in vicem vini usurpetur. Plantago & lactuca recte inseritur tum sorbitionibus, tum decocto, modò descripto, dum fervet humor & exuritur. At inclinante ac fatiscente natura frigida omnia marcescentem insitum calorem convellunt, & flatus gignunt, sæpe etiam febrem movent. Pimpinella quòd venenatæ perniciei obluctetur, neque frigore aut calore obsit, omni morbi tempore tuto usurpatur, velut & borrago, sanicula, calendula & bugla, quod putredini adversentur. Hordei solius decoctum (aqua hordei vulgo appellatur) & palato non ingratum, & retundendo incipienti morbo aptissimum existit. Commode in eo mali punici acidi aut subdulcis granula imponuntur, & in vicem sacchari glycyrrhiza ac uvæ passæ.

Bene faciet & potus divinus, qui pro aquæ coctę, vel decocti hordei libris singulis succi mali citrii unciam, & sacchari unam habeat unciam cum cinnamomi pauxillo: sed tandem ventriculo officit. Si fortè ingrata hæc displicebunt omnia: aqua simplex optima usurpetur, quæ tamen affecta ætate & remissiore calore noxia putanda est, cujus loco aq. sacch. & modico cinnamom. condita conceditur. Inedia quum biliosas materias imprimis commoveat & accendat, atque grassantem clanculum partium siccitatem promoveat, jure inter res huic morbo infestissimas habeatur. Invalescente putredine ac calore fatiscente potus deligendus, qui spiritus instauret, vires foveat, serpentem putredinem arceat, & vitam in quàm longissimum fieri poterit, tempus proferat: cujusmodi est qui sic habet.

Capus & frustum vituli aquæ libris decem coquitur, dum sex supersint: sub finem adduntur veronicæ utriusque, buglosf. borrag. asclepiad. pimpinell. calendul. saniculæ, symphyti majoris & minoris, plantag. scariolæ singulorum M j. rad. pentaphyll. veronicæ coronariæ, sem. cardui, scobis eburneæ, & cornu cervi, singulorum ℥ß. Colatum jus in vitream ollam inditur, ut in duplici vase aqua proliciatur, quæ

saccharo

saccharo & santal. citrini momento condita usui apta sit. Cibus igitur sit paulo plenior, sed euchymus & coctu facilis, isque bis die potius quam semel sumatur. Nova enim esca continenter corpori applicata spatio temporis antiquam vacuationibus jam minorem factam, obscurat atque infringit.

Vehemens omnis exercitatio, quæ sudorem elicit imprimis noxia est, ut & duræ corporis frictiones, & quæcunque vel corpus exiccant, vel humores inflammant & torrefaciunt. Adde & fomenta omnia sicca, & natationes in mari aut sulphureis & aluminosis aquis. Dein & unctiones omnes siccandi facultate præditas, & vinum absynthites (quod tamen à vomitione aliquando, & ubi cruditas urget tuto dari potest.) Hæc enim omnia aliaque ejus generis invalescentem partium solidarum siccitatem diuturno aut frequenti usu fovent, & mortem accelerant: quemadmodum & ira, & mœror, & reliqua omnia animi pathemata, quæ humores exurere, & calorem insitum labefactare, atque atterere possunt. Somnus diurnus elephanticis perniciosus est, nocturnus autem aptissimus, post justum à cœna intervallum. Deambulatio lenta commoda, velut & frictio lenis, subductis alvi fæcibus redditaque urina. Hæc quidem refrigerans & humectans victus ratio, quandiu fervet humor, vigetque calor insitus, alieno tamen æstuante tenenda: maxime vero in eo elephante, qui ab atra bile quam flava procreavit, profectus est. Nam quum ita jam exusta ac retorrida sunt omnia, ut cinis duntaxat superstit frigidior, in calore & frigore temperata alimenta necessaria sunt, alioqui labascente calore insito ac pene jam extincto, quæ ab eo fiunt concoctiones frustrantur, aggeruntur que flatus & cruditates, quæ corpus mire lacessunt. Qui eo miseriæ jam præcipites acti sunt, sumpto potulento aut esculento refrigerante, febre tentari solent, donec nata inde cruditas evicta sit: qui tamen morbi initio calidis tum alimentis, tum medicamentis valde offendi viderentur. Itaque pro morbi progressione, ætatis & temperamenti differentia, aliaque medendi opportunitate prudenter immutanda victus ratio. Hoc tamen sciri velim, calidiore & sicciore victu, quam humidiore & frigidiore graviorem noxam ab elephanticis contrahi. Inclinante ergo natura, vini sed diluti usus concedendus, alimenta temperata, euchyma ac concoctu facillima deligenda, imperandaq; sunt, quæ à languidiore calore nullo negotio confici, concoquique possint. Fugienda etiam acida omnia, nisi saccharo aut cinnamomo condiantur. In iis nulla tentari debet curatio, quæ morbi causam excindat. Illic enim symptomatum impetum retundere, ac perniciem differre, non morbum radicitus evellere licet. Idonea victus ratione præscripta, in humorem qui naturæ molesti sunt & graves, præparationem & vacuationem incumbere oportebit. Sed quoniam tres omnino sunt corporis regiones, è quibus excrementa arte educuntur, priusquam crassus & fæculentus sanguis, venis majoribus coercitus agitetur, quæ in prima corporis regione coacervata sunt, eluenda, expurgandaq;, primum quidem clystere, deinde cathartico blandiore: cujusmodi sunt cassiæ atramentum, rhabarbarum, & senna, & quæ ex iis fiunt compositiones catharticæ. Si quis tamen, ubi plenitudo inest, ante usum catharticorum sanguinem mittat, nullam gravem noxam accersiverit. Avicennas Græcorum imitatione venæ sectionem quum ex usu est, purgationi præmittit, nec ante octavum ab ea diem purgare aggreditur. Purgat autem perhieram diacolynthidos, vel per apozemata, aut catapotia, quæ helleborum, scammonium, lapidem cyaneum, pulpam colocynthidos, & aloen habeant, à quibus in hujusce morbi initiis, ob cruditatem, lentorem & crassitiem humoris abstinendum censemus, ne magna sequatur perturbatio. Ille satis esse putat, si semel aut bis quoque anno validis hisce pharmacis purgentur elephantici: nos mitioribus sæpius repetitis, sensim cacochymiæ sentinam melius, tutiusque exhauriri didicimus: illorum tamen usum turgente materia haudquaquam repudiamus.

Archigenes primas purgationes molitur colocynthidis pulpa in catapotia redacta, qua tamen serosos humores, qui atræ bili, veluti frænum aliquod injiciunt, & pituitam potius detrahi comperimus melancholia retorrida intus restitante. Itaque primo curationis hujus die, alvus clystere proluenda, postridie vero, purgans medicamentum, quod nulla perturbatione ventriculum, primas venas & intestina sordibus exoneret, propinandum: tertio die vena incidenda in cubito dextro conspicua: postero die secanda & interna sinistra si vires valent: sin minus, bidui interjectio iis recreandis aptior fuerit. Detrahendi autem sanguinis modum, vires & vasorum plenitudo præscribent. Oportebit & in malleolis, post aliquot dies venas tundere, deinde & in fronte. Ut semel dicam, sæpe & multum, & variis ex locis in hoc affectu sanguinem mittere operæ pretium est. Reviviscit namque elephanticorum calor detracto putri & fervente sanguine hacque quasi sarcina levatum, corpus multo alacrius evadit. Exigua quippe sanguinis pars, in elephanticis optima est, quæ naturæ in alimentum cedat; reliqua vero plurima. Hanc repetita evacuatione detrahere, illam familiari ac bono alimento adaugere oportebit. Habendus tamen modus in evacuando; dandaque erunt intervalla, quæ recreandis viribus satis sint, & quo magis progrediente morbo vires imminuuntur, eo minus sanguinis detrahendum. Interea dum sanguinis detractiones fiunt, si durior alvus diutius substiterit, alternis diebus solvenda, aut etiam ducenda, vel cassiæ atramento, vel jusculo purgatorio, vel clystere, aut vicissim modo hoc, modo illo. Sanguine quantum opus erit detracto, duo scopi supersunt, ad quos medici consilium omne, curaque dirigitur, purgatio & commutatio. Purgatio quidem ejus quod sic vitium fecerit, ut pristinam integritatem recipere non possit. Commutatio vero, cum humorum, tum partium nostri corporis sic venenata labe inquinatarum, ut tamen in pristinam bonitatem revocari, reducique possint. Arte igitur sensim educenda quæcunque à naturali statu ita recesserunt, ut nullis remediis restitui queant. At vero immutandum quicquid emendari atque corrigi posse videbitur. Educetur autem secta vena, catharsi, cucurbitis, cornubus, balneis, unguentis, & emplastris digerentibus aut suppurantibus. Venæ sectio noxium quidem humorem demit & vacuat; sed una cum eo utiles spiritus & humores puros in sanis detrahit, eaque ratione vires dissolvit; & nativi caloris robur atterit: at in elephanticis, ubi fere totus sanguis venenatam putredinem concepit, si intervallis repetatur, nihil nocuerit quandiu vires valebunt. Purgans tamen medicamentum id duntaxat detrahit, quod naturæ prorsus ineptum atque inutile est, relicto utili alendo corpori idoneo, quod immutantibus emendetur, si quod substantiæ aut qualitatis exiguum vitium contraxerit. Qui circum viscera & in venis majoribus redundat crassus ac fœculentus humor, (ejusmodi esse solet, qui hujusce morbi materia censetur) nec per sudores evacuari, nec cæca transpiratione digeri, nec vomitione facile ac tuto excludi, sed sola alvi purgatione & venæ sectione detrahi potest. Porro horum remediorum usus multiplex ac varius existit, nam modo purgantibus & immutantibus

immutantibus confusis atque permistis, eodem die purgatio & commutatio adhibentur, modo vicissim purgatio & immutatio tentatur. Noxios igitur humores eodem die præparare ac purgare possunt syrupi & apozemata, quæ præter sennam, agaricum & elleborum, radices, herbas, semina, ac flores habeant, quibus attenuandi, incidendi, aperiendi, humectandi, refrigerandi, putredinem inhibendi, atq; atræ bilis perniciem edomandi, infringendique facultas insit. Sed his alternis duntaxat diluculis, aut quarto quoque die locus erit, ne quotidiano usu ventriculo ac visceribus (quorum robur ad morbi longitudinem tueri operæ pretium est) ulla vis & noxa inferatur. Diebus verò interjectis, preparantibus, & immutantibus pugnabimus. Immutant autem quod emendari potest, & præparant quod purgatione excludi postulat, cardiaca refrigerantia, humectantia, bilem utramque & crassam pituitam attenuantia, incidentia, & vias purgationis aperientia medicamenta, zulapii, apozematis, syrupi, sorbitionis, opiatæ, tabellæ, pulverisve forma: quorum materia medico exercitato notissima est. Adde & unguenta & balnea, & alia quæcunq; in id usus comprobavit. Veteres ellebori nigri obolos tres cum scrupulo scammonii in sero lactis asinini dissolvebant, ac frequenter præbebant elephanticis. Purgato dein sępius corpore vomitiones proritabant, primum quidem à cibo deinde etiam jejunis, idque interdum per raphanos, interdum per album veratrum Sed effrænis nimis & periculosa, ac nihilominus parum efficax isthæc medendi ratio deprehensa est. Purgatio per elleborum ante balnearum usum, & exquisitam præparationem magna molestia minimum proficere comperi. Vomitio nec materiam crassam circum viscera, & in venis inhærescentem detrahere, nec genitam intemperiem emendare, nec malignam morbi perniciem infrænare potest: mucosam duntaxat ventriculi pituitam & bilem multis cruciatibus evellit. Multo igitur sit satius, si nigra & tetorrida bilis cassia, rhabarbar. & senna haud satis strenue detrahi videatur, ellebori nigri momentum, apozematis, & syrupis purgantibus, quæ sennam & rhabarb. habeant incoquere, hisque semel aut bis in hebdomade alvum ducere. Est autem purgantium, & præparantium quæ modo proposui, usus vicissim repetendus, dum alimenti penuria morbis fatigetur, ipsæ vero corporis vires alacriores evadant. Nec negligenda etiam in cibis medicamentosa purgatio, quibus diebus validiora cathartica non porriguntur. In prunorum damascenorum decocto colo transfuso, aut in jure pingui sennæ semuncia recte incoquitur, cum buglosso, borrag. oxalide, & hyssopi ac thymi pauxillo. Excolatum dein decoctum horis duabus cibis præmittitur. Hæc dum fiunt, si vel tubercula, vel latæ quædam maculæ livido rubore cutem deturpent, sive sensus in his jam perierit, sive integer adhuc & incolumis perstiterit, primum fotu & unguento emolliendа, deinde discissa cute cornua suctoria identidem adhibenda, quæ parti tenacius impactum, & hærentem sanguinem exugant atque extrahant. Sic illa fronti, genis, cervici, brachiis, manibus, aliisque minutioribus partibus, commode infiguntur, oreque exugitur, quicquid in parte redundat humoris alieni. Cornua suctoria quum desunt, nec cognitus est admovendi modus, cucurbitulæ sufficiuntur, etiamsi multo imbecillius trahant. Post cornua altius rursum discindenda tubera, & catheretico medicamento, aut etiam caustico exterenda, absumendaque sunt. Latæ maculæ scalpelli cuspide discissæ, mercurio sublimato in populeo unguento dissoluto radicitus exedauntur. Idem sed imbecillius ac minore molestia præstat pulvis mercurii, vel solus vel unguento rosato exceptus, neque validioribus opus esse comperio ad omnes elephanticorum verrucosas pustulas, si quis prudenter uti noverit. Maculæ emplastro è cantharidibus, fermento & sapone nigro facile abolentur. Hoc enim vesicas latas tenui sero turgidas exiccat, quibus ruptis effusoque humore, mortua epidermis à vera & crassiore cute divulsa, facile nulloque negotio vel excidit, vel eximitur. Tumque si locus nimium extuberat cathereticum unguentum imponitur, quod illam reliquis adæquare possit. Quo quum ventum est, cicatrix inducitur. Si non extuberat, contractus ardor unguento rosato demulcetur, dein cicatrix contrahitur. Jam vero quum primum istorum præsidiorum usu toti corpori provisum fuerit: balneum tepidum ex remollientium decocto apparandum, in quo bis die elephanticus insideat, mane quidem ante epulas horis duabus, & vesperi ante cœnam horis totidem. Hoc in biduum asservari potest integrum, & semel in hebdomade instaurari, donec remittant, aut prorsus evanescant omnia luis hujus symptomata. Ea cautione, ut neque in ipso balneo sudor cieatur, aut difflua è corpore. Hic enim calidioris balnei nota est. Sit igitur justo tepore moderatum balneum, ne calidius morbi causam (quæ sudoribus, præ nimia crassitie tolli nequit) exasperet.

Vesperi post balnei egressum corpore resiccato, illitus ex hydrargyro adhibetur & postridie balnei, catharticum propinatur, quod fusum, liquefactumq; humorem in alvum rapiat. Singulis ergo hebdomadib. balneum innovari debet ad biduum, & semel quoq; die à balneo corpus unguento ex argento vivo in lecto perungi: dein sumpto cibo euchymo & eupepto, somnus si accedat excipiendus nulla sudoris profusione. Non enim partium solidarum substantiam hydrargyri litu liquefacere, & in sudores, aut mucosum sputum depravare, sed earum siccitatem humectantibus emendare ac corrigere, & refrigerando fervorem retundere consilium est. Ideoque si bis inuncto corpore sputatio aut dysenteria imminere sentiatur, semel duntaxat in hebdomade postea inungatur, & impendens sputatio propinato cathartico coerceatur, ne corpus quod humefacere consilium est, nimio exiccet opere. His quæ dixi remediis, tribus mensibus continuatis, tametsi morbus in totum nondum erit abactus, fatigatæ tamen naturæ duorum triumve mensium remissionem concedere operæ prætium fuerit: ea lege ut interea octavo quoque die, & syrupo, aut alio cathartico, quicquid de quotidianis alimentis corrumpitur, detrahatur, & balneum singulis mensibus biduo saltem usurpetur citra hydrargyrum. Interim asinini, aut caprini, aut si ne hoc quidem suppetit, vaccini lactis quinq; sexve unciæ quoque diluculo exsorbendæ adjecto saccharo rosaceo, cujus usu atræ bilis pernicies coerceatur. Recreata natura, si nondum prorsus deleta erunt elephantica symptomata ad principium suprapositæ curationis reflectere oportebit, omniaque suo ordine facere, velut ante positum est, præterquam quod multo religiosius sanguis mittetur. Idque bis, ter, quaterve his, quæ dixi intervallis repetere operæ pretium fuerit, si ex descriptis præsidiis profectus evidens quæritur. Maligna hujus morbi natura, tenaciter adeo visceribus, alisq; partibus solidis inhærescit, ut in plerisq, nisi sæpius repetito remediorum usu, funditus non excindatur. Aliis igitur annus unus ad curationem satis est, qui neque ex parentum semine vitium contraxerunt, neq; diu tentati sunt, aliis, quibus extrinsecus acceptum vitium jam diu inhæret, vix anni satisfaciunt: aliis, qui vel hæreditario hoc vitio, vel ascititio; sed inveterato tenentur, in totam vitam continuanda, quæ postea tradetur curatio.

Una

Una elephantia præ aliis longis morbis remediorum varietate ac vicissitudine gaudet. Suntque in hoc affectu, si quo in alio, ab omnibus fere remediis induciæ quædam & intermissiones sæpe ægro concedendæ, deinde & resumptio, & ad priora reditio, & novorum remediorum admotio adeo necessaria, ut eum vix unquam convaliturum credam, qui in unico remedio quamlibet generoso spem salutis collocarit.

Alia curandi ratio superiori affinis, sed facilior.

Præparato qua dixi ratione corpore, neglecto litu ex hydrargyro, catapotia usurpanda, quæ calidam & siccam viscerum ac solidarum partium intemperiem emendare, omnium humorem ferociam & perniciem reprimere, obstructiones viscerum solvere, & earum causam sensim expurgare, atque idcirco elephantiam profligare solent. Cujusmodi sunt, quæ sic habent.

℞. Argenti vivi ℥ß. cum panis adhuc calentis medulla, manibus diu subige, ut in eam plumbaginem deponat, purg tum dein hydrargyrum succi limonum momento, & olei è myrrha arte Chymica deprompti ℥ss. exacto misceto. adjecta terebinthinæ venetæ aqua rof. elotæ ʒ j. tum adde auri purissimi, eodem artificio Chymico in tenuissimum pollinem redacti, vel si desit, foliorum auri ℈j. ambaris ℈j. pulveris electuarii, diamargar. frigidi & electarii trium santalor. simplicis, utriusque ʒij. fingito massam, cui sequentis magmatis ℥ i ß. admisce.

℞. Foliorum sennæ electorum ℔ j. rhabarbari in frustula dissecti ℥iv. rad. arefactæ ellebori nigri nostratis ℥ j. diem unum œnostagmate macera, quod dein exime ac sepone, atque aliud affunde, idque rursus exactis duodecim horis expressum cum prio e misceto, & vitreo vase exceptum in diplomate exhalare curato, atque relictum magma ad usum servato. Hujus compositionis ʒss. dabitur quindecim alternis diluculis, tribus horis ante cibum: idque alternis mensibus, interjecto balneorum, & aliorum omnium præsidiorum descriptorum usu.

Recens orta elephantia quæ gentilitio jure comparata non sit, his remediis profligatur. At quæ vel hæreditario jure successit; vel inveterata est, nullo unquam remedio penitus excinditur. Hæreditaria quippe naturæ & seminis vitio, quod ars nulla emendare potest, committitur. Inveterata vero quoniam partium solidarum substantiam in sui naturam prorsus jam immutavit, nullo amplius remedio vincitur. Præstat tamen in rebus angustis, arctisque, vel etiam deploratis, aliquod experiri remedium, quam in certam desperationem, ægrum præcipitem dare. Humanum enim est, & plenum benevolentiæ signum, in summis etiam malis ad experimentum usq; progredi, ut difficilem affectum, si non omnino tollamus, certe leniamus & compescamus, sic tamen ne vulgo dedecore afficiantur præsidia, quæ multis fuere saluti. Itaque in utrisque tentetur modo tradita curatio, si caloris nativi robur supererit. Elephantiæ hæreditariæ aut inveteratæ causam, si radicitus non tollit, eam saltem infringit ac debilitat, perniciem si prorsus non aufert, illam certe differt, vitamque prorogat, plerumque in longissimum tempus, & morbi fœditatem obscurat. Sed ut erit nativi caloris robur, & corporis natura, hydrargyri modus in unguento, quod in egressu balnei aliquando adhibebitur, veniet decernendus, veluti & in catapotiis, In omnibus quidem naturis ac corporum generibus, idem remedium, sed non eodem modo usurpandum fuerit. Qui viribus valent, ac firmo corporis habitu præditi, neque ætatis florem egressi sunt, eis non raro multa & frequens hydrargyrosis, quæ ad sputationes usque progrederetur, sed citra sudorum profusionem præsens auxilium, opemque attulit: qui vero senilem jam ætatem assequuti, viribusque fracti, rheumatismis afflicti, oppressique sunt, nihil aut parum adjumenti ab hydrargyro percipiunt: Quum enim frigidus & humidus sit hydrargyrus, frigidum senum corpus calore nativo qui supererat extincto, morti celeriter addicit. Incipiente igitur, increscente & vigente elephanticorum calore, non vanis titulis famigeratum ex viperis remedium, non theriaca, non ferrum, non ignis, non aliud denique ullum præsidium hydrargyro secundum deprehendetur. Quod ne temere dictum videatur, meæ opinionis longo jam usu & experientia confirmatæ, rationem paucis, ut mos est, expediam.

Elephantia admodum siccus & terrenus morbus est: argentum vivum summo humore præditum, quum partium tenuitate omnia permeet, indurata omnia mollit, laxat & humectat. Acris, exustus & malignus humor est, qui elephantem parit, argentum vivum tum frigore, tum alia occulta proprietate & efficientia, acrium omnium humorum fervorem retundere, & maligni atem, feritatemque infringere deprehenditur. Elephantia non externas tantum corporis partes attingit, sed solidarum etiam substantiam labefactat. Argentum vivum maxima partium tenuitate præditum, non in extima cute hæret, sed ad viscerum, & solidarum partium substantiam usque pervadit ac penetrat, omnia ex æquo fere suis viribus afficiens, atque efficaciter immutans. Itaque prudenter, ut jam præmonui, corporum generibus, & nativi caloris robori, aptetur hydrargyri modus, & justis cancellis circumscribatur utendi ratio. Hic enim grassantem solidarum partium siccitatem remorari, atrabilarii humoris incendium restinguere, feritatem cohibere, & invalescentem putredinem arcere potest.

De venæ sectione idem esto judicium. Neque enim in deploratis, quorum languent jam vires, fatiscitque calor insitus, tam sæpe mittendus sanguis fuerit, tamque copiose, quam in recens contaminatis, qui & virium robore valent, & sanguinis plenitudine tenentur. Mittendus tamen justo intervallo quum putredo nimium in venis invalescens, perniciem accelerabit, ut sublata putrentis sanguinis sarcina, reliquum languescens calor facilius concoquat.

Cætera omnia quæ elephanticis convenire dixi remedia, vix unquam ulla noxa, maximo fere profectu semper à prudenti & rerum usu perito medico usurpantur. Tenendus tamen vel in his modus, quæ semper salutaria deprehenduntur, concedendaque naturæ intervalla, & veluti quædam remediorum induciæ, feriæque, quo repetita illam postea magis velut nova afficiant atque immutent. Itaque non modo semel in hebdomade melanagogo medicamento alvum ducant, sed etiam clysteribus sæpe illam solvant, atque etiam interdum sorbitione purgante quæ borraginis, buglossi, oxalidis, oxylapathique folia habeat cum sennæ semiuncia; & thymi atque hyssopi pauxillo. Sæpe laxantibus atque emollientibus balneis insideant. Sanguinem quoque mense, aut si ætas jam valde inclinat, tertio aut quarto quoque mense, aut saltem vere & autumno detrahant, plus minusve, ut feret plenitudinis, putredinis & virium ratio.

In loco habitent salubri, temperato, lucido; æstate media, solis ardoribus minime exposito; sed ad septentrionem aperto, nam hyeme meridianum solem habere præstat., frigidis hisce regionibus.

Cibis utantur boni ſucci & facilis concoctionis, iiſque temperatis, ſi jam inclinat ætas ac reſtinctus eſt bilis atræ fervor: refrigerantibus verò & humectantibus, ſi nondum morbi calor deferbuit. Vino in omnem vitam abſtineant, aut certe ad ſexageſimum annum uſque, tumque eo quam dilutiſſimò utantur. Calfacientia & ſiccantia alimenta, & medicamenta omnia declinent, nec ſe inedia conficiant, iracundiam cohibeant, mœrorem metumq; pellant, cupiditates, ſolicitudineſque omnes detrahant, & perturbationes, concitatoſque animi affectus coerceant, atque moderentur. Cardiaca quæ venenatæ labi obluctantur, frequenter uſurpent, opiatæ, conditi, pulveris, electuarii, aquæve ſtillatitiæ forma, idque mane, & ante epulas, vel ſub horam ſomni, interdum & cum epulis: quorum omnium compoſitiones poſtea trademus.

Qui elephanticò ſemine progeniti ſunt, non ſubito concidunt, ſed ſenſim invaleſcente putredine corrumpuntur, membratim dilacerantur, tandemque intereunt. Hic varias humorum mutationes ac multiplices morbi & naturæ conflictus obſervare licet. In his primum faciei cutis craſſeſcens vividum colorem amittit, atque ex rubro liveſcere incipit, quod ſymptoma antevertere, atque arcere expedit, alienæ materiæ, (quam è venis ac viſceribus natura ſeſe exonerans eo pepulit) vacuatione, balneis aquæ dulcis tepefactę. in qua emollientes, laxantes, ac tergentes ſtirpes decoctæ fuerint, victu humectante & refrigerante, fotu emolliente & rarefaciente, unguento molliente, rarefaciente & tergente, admotis cucurbitulis, aut cornu ſuctorio poſt ſcarificatum, unguento ex hydrargyro corpori poſt balnei egreſſum illito. Si malum nihilominus ſerpit, brevi tubera erumpunt, primum quidem in facie, dein in tibiis, manibus, aliiſque partibus. Hæc ſcalpello diſciſſa cathæretico medicamento radicitus exeduntur, deinde cicatrix inducitur. Progrediente tempore cutis quibuſdam faciei locis mire craſſeſcens, maxima deformitate in tumorem attollitur, cui color ineſt ex rubro nigreſcens ac pellucens. Hæc ſcalpello vulnerata feculentum ſanguinem fundit, qui etiam cucurbita, vel cornu ſuctorio, majore vi elicitur. Emplaſtro dein cathæretico quicquid inæqualiter intumuit ac ſupercrevit, exeditur, atque adæquatur, cicatrix tandem contrahitur. Neque enim verendum, vel ſupercilia, vel frontem, vel genæ particulam ſic vulnerare, atque reliquis quæ non ita intumuerunt, æquare, quum relicta ex ulcere cicatrix, multo quam reliqua cutis venuſtior eſſe ſoleat. Ulcera quę ſponte vel in tibiis, vel in aliis partibus naſcuntur, ſanguinis fæculenti & corrupti eò decumbentis ſoboles ſunt. Ideoque purgato corpore à ſanguinis miſſione, curatio ineunda. Mittitur autem primum quidem inciſa vena, quæ fluxionis fontem exhauriat, dein quę ab ipſa parte derivet ac vacuet. Hinc pars incidenda ſatis altis plagis, ut multus ex ea ſanguis extillet, adhibendęque cucurbitulæ: poſtremo ulcus aliorum more curandum.

Commune eſt in omnibus ulceribus, quæ in hoc morbo ſponte emergunt, poſt vacuationes univerſales, & derivationem, ex affecta parte, altis ſectionibus, partem ipſam cædendam eſſe, ut adhibito cornu ſuctorio, aut cucurbita, ſanguis ipſi impactus extrahatur, dein cathæretico medicamento quicquid vel occaluit, uel ſupercrevit, vel nimis intumuit, vel aliud inemendabile vitium contraxit, abſumatur: poſtremo ulcus aliorum more & carne impleatur, & cicatrice obducatur quam elegantiſſima.

Morbo ingraveſcente ſæviora ſymptomata emergunt. Primum igitur ſenſus in externis partibus hebeſcit, incſtque frigus fere perpetuum. Quę ſymptomata etſi nullis auxiliis funditus tolluntur, leniri tamen ſolent, & periculum differri: primum quidem ea curatione quam ſupra retulimus: deinde topicis medicamentis, quæ frigidum & craſſum humorem parti inſertum digerere, craſſeſcentem cutim emollire, laxare ac levigare, & inſitum ipſius partis calorem fovere atque erigere poſſint. Cujuſmodi eſt oleum quod ſic habet.

Sigillum Mariæ, radix bryoniæ, & altheæ, prunis vino albo & oleo ſenſim incoquuntur, dum vinum abſumptum ſit, oleum dein exprimitur, quo pedes, tibiæ & manus, ſi ſtuporis & frigoris ſenſus inerit quoque veſpere inunguntur. Benefaciet & fotus digerens, rarefaciens, & corroborans, ex malva, violaria, ſem. lini, rad. altheæ, origano, ſampſucho, ſalvia, anagallide, roſ. rub. omnibus ſacculo concluſis, & aqua ac vino albo incoctis.

Quum jam eo miſeriæ ventum eſt, ut putredo hominem membratim dilaceret, infœlix ſed unicum ſolatium ſupereſt, quicquid ſic vitiatum eſt, vel medicamentis exedere, vel ferro reſcindere, vel urere. Exſcinduntur, vel viciſſim exuuntur minutulæ partes, quas putredo cadaveroſa tabefacit, & ulcera illinc relicta aliorum more curantur: in corporis trunco cathæreticis potius locus eſt.

Oculorum membranæ ſenſim craſſeſcentes, viſus obſcuritatem inducunt: remedium eſt, fotus emolliens, rarefaciens & diſcutiens. Collyrium tergens, attennans & ſiccans, aquæ, pulveris, ſyrupi unguentive ſpecie. Fotus fiet ex malva, violaria, euphraſia, fœniculo, ſemine lini, ſacculo concluſis, & aqua ac vino albo decoctis. Collyrium ejus qui ægrotabitur naturæ & vitii magnitudini aptum comparabitur ex myrrha & ærugine, ovi albumine coctione indurato, concluſis, & loco humido reconditis, dum aqua viridis extillaverit: cui ſyrupus de abſynthio, aquæ ſtillatitiæ, euphraſiæ, fœniculi & plantaginis, ea temperatione miſcebuntur, ut citra vehementiorem dolorem efficaciter attenuet craſſeſcentes membranas, & ſordes omnes abſtergat, Acriori remedio opus eſt quum membranulæ ex majore oculi angulo enatæ pupillæ obtenduntur, aciemque perſtringunt, qualia ſunt quæ ad pterygium traduntur. Bufo vivus olla fictili exceptus exuritur: tenuiſſimus pulvis in oculum afflatus, pterygium concoquit, & in pus deducit. Sed quum adhibetur refrigerans remedium, extrinſecus oculo ſuperponendum, ne ejus acrimonia, dolorem & inflammationem pariat.

Malo invaleſcente, ſic elangueſcit inſitus calor, ut in omnibus corporis partib. fruſtrentur concoctiones, multaque ſeroſa excrementa colligantur, maxime vero in capite, quæ ſæpe in thoracem tanto impetu decumbunt, ut aſthma ſuffocationis periculo horrendum, ſæpe etiam febrem accerſant. Interdum in oculos irruunt, & diſruptis eorum membranis, repentinam cæcitatem inducunt, aut inter eas intercepta, implacabiles dolores cient, ac prorſus obcęcant, oculis protuberantibus, ac pene exertis. Pręſentaneum auxilium affert ſanguis celeriter miſſus, phlegmagogum atque hydragogum confeſtim datum atque repetitum, dein concoquentia & tenuis victus ratio.

Quum nares præ alarum craſſitie, ac cruſtulis, quæ illic adnaſcuntur, obſtruuntur, primum cruſtulas excutiet molliens, tergenſque decoctum, dein ſiccitatem leniet, & cruſtas denuo adnaſci prohibebit butyrum ſalis expers, aut certe oleum amygdal. dul. recens expreſſum rudicula & linteolo, vel calamo intromiſſum illitumque.

Concubitum elephantici maximopere concupiscent, nec eo interdici debent, quum & corpus refrigeret, & mœrentem illorum animum demulceat. Quoniam tamen nimis frequens vires solvit, pro ratione ætatis & naturæ ægrotantis in eo modus adhibendus.

Qui descriptorum remediorum efficacia integram valetudinem recuperaverit, ne recollectis in corpore noxiis excrementis, mali radix tandem aliquando reviresçat, omni opera prohibeat. Itaque cibis euchymis uti conveniet, vel temperatis, vel paulo frigidioribus & humidioribus, vino omnino sibi interdicere, vel eo quàm dilutissimo uti, calidis & siccantibus alimentis omnibus vitatis, salsis quoque & aromaticis omnibus, porris, cœpis, alliis, sinapi, & reliquis omnibus, à quibus abstinendum esse in superiori curatione præcepimus. Loca incolant, æstate quidem frigida & humida, hyeme verò pauloficciora & calidiora. Ad hæc aliis atque aliis medicamentis melanagogis, alvus intervallis ducenda. Habenda sæpe & medicamentosa in cibo ratio.

Vere ineunte & autumno vena secanda est, aut etiam sæpius, si quando ulla plenitudine corpus tenebitur. Sæpe & cardiaca, quæ venenatæ morbi malignitati resistant & obluctentur, usurpanda venient, opiatæ, conditi, pulveris, electuarii solidi, syrupi, aquæve stillatitiæ formâ. Biduo etiam quoque mense, balneum comparandum æstate præsertim, & in eo bis die desidendum, qua methodo supra posuimus, adhibita in exitu, corpore tamen prius re siccato hydrargyrosi, velut ante præceptum est. Alioqui catapotiis ex Sole, & Mercurio supra descriptis, ex intervallis utendum.

Fama est elephanticum quendam vitæ pariter ac morbo finem imponere quærentem, viperam in musti dolium irrepsisse, conspicatum, extincta in eo vipera, sese musto ad satietatem, semel atque iterum ingurgitasse. Cujus vi post virulentas vomitiones, ebrietas, profundusque sopor morti haud dissimilis obrepsit. Quibus tandem discussis, imprimis pili defluxerunt omnes, & ungues exciderunt, dein omnia in ambitu membra corporis contabuerunt, denique certum exitium in propinquo videbatur, quum ex reliqua quadam virium scintilla, natura hominem redintegrans, alias carnes enutrivit, ungues novos, & nitidam formam instauravit, ac vetus corium, ceu serpentis senectam exuit. Ita habet fabula non admodum verisimilis quidem, sed cujus tamen imitatione, antiqui elephantiæ curationem ad occultam viperarum proprietatem retulerunt, de aliis remediis desperantes. Occultam proprietatem dixi, propterea, quod qualitatibus manifestis elephantiæ causam augeant potiùs quam infringant. Nam vel Galeni testimonio, manifestæ ac generales qualitates carnium viperarum sunt, exsiccare valenter, digerere mediocriter, & excalfacere. Atra autem bilis, quæ hujus luis causa est, calida & sicca quum sit, per contraria retundi postulat. Vere potissimum elephanticorum curationem aggrediuntur, primumque corpus in aliorum fere omnium diuturnorum morborum modum identidem purgant: deinde venam secant, si vires ferunt: hinc ad viperas se convertunt, quas alii aliter apparare solent. Omnes in hoc conveniunt, caput & caudam ut abscindant, dein interanea omnia ac cutem etiam ipsam eximant, postremo corpus ipsarum exquisite eluant. Quidam, quod casu contigit imitatione confirmantes, in vini generosi dolium illas conjiciunt, ac sinunt dum suffocentur, dein vinum ægris nescientibus propinant. Alii medicinam ex viperis confectam, quam theriacam vocant, sæpius adhibent. Alii sale theriaco utuntur, quod vivis viperis cum quibusdam aliis medicamentis in fictili novo combustis comparatur. Alii viperas ipsas comedunt in pastillos redactas. Alii illas in anguillarum modum apparatas exhibent. Atque hoc omnibus commune est, viperis tandiu utendum esse, dum elephantia vel in lepram abeat, vel in totum desinat, in tenues auras difflante per cutem affectu. Galenus elephanticos aliquot ita se percurasse gloriatur: quin & incipientem morbum sola catharsi & phlebotomia, vere & autumno præscripta profligasse atque propulsasse se venditat. Cujus auctoritatem tot seculis confirmatam, etsi non repudio, vix tamen quid de hoc remedii genere censuerit Fernelius, quidque, partim dum is Lutetiæ floreret, partim post ejus obitum expertus sum, perpetuo silentio involvere possum. Elephanticos multos veterum imitatione quum viperarum usu restituere maxima methodo studuisset Fernelius, nemini in tota vita, ut erat in votis successit: quod cùm mihi indicasset, & à remediis omnibus siccantibus abstinendum non esse monuisset, veterum medicorum auctoritatem ejus opinioni anteponendam ratus, & illorum polliciti, nimium fortè addictus: theriacam elephanticis multis, qua methodo illi præcipiunt, præbui, sed nullo prorsus profectu: quæ res effecit, ut viperas ipsas aliter atque aliter apparatas experiri aggressus sim, quas tamen nihilo plus opis afferre comperi.

Paucos (fateor) post dies cutis extima squammas & furfures remittit, tanquam elephas in lepram degeneret, videturque juvare per initia hoc remedii genus, si solius cuticulę rationem habeas, sed neque viscerum constitutio, hocce modo melior fieri, neque verrucosa tubera intermori, neque crassescentis cutis deformitas emendari solet: sed elephanticum virus, post viperarum usum, è visceribus multo majore quàm unquam impetu in cutim remeans, omnia symptomata sic exasperat, ut aucta putredine membratim dilacerentur ægri teterrimo fœtore. Neque enim pastilli theriaci, neque venenatæ viperarum carnes, quovis modo præparatæ, siccam & terrenam partium constitutionem corrigere possunt, sed omnia depravare, atque venenata pernicie inficere. Si quis tamen veterum auctoritati tantum tribuit, ut Fernelii & meam hanc experientiam universis medendi legibus consentaneam suspectam habeat, ei facile sit, qua ratione illi præcipiunt, viperarum usum experiri. Tutissimam utendi rationem hanc tradunt recentiores.

Viperas præparatas in aqua cum hordeo decoquito, quo postea gallinæ alantur dum implumes evadant. His ergo gallinis elephantici alendi sunt, donec comæ ac pili defluant omnes, & crassior cutis squammas ac furfures remittat.

De proximæ elephantiæ causæ temperamento multi inter se non parum dissentiunt. Galenus melancholicum quidem humorem elephantiam progignere passim confirmat: sed quum ampla significatione id nominis Latini usurpent (nam & de proprie dicta atra bile, acerrimo & ardentissimo humore, qui & corpus rodit, & terram fermentat, & de melancholico succo frigidiore, qui sanguinis veluti fœx & limus est, dici solet) haud facile assequi posse putant, quo in significatu, melancholici humoris nomen in procreatione elephantis accipiat. Sunt qui eum comment. in Aphor. 2. lib. 4. succum melancholicum frigidum, proximam elephantiæ causam his verbis facere existiment. In atra, inquit, bile totius corporis color ad nigritiem tendit, pustulæ nigræ fiunt ex ejus colore. Et quicunq; morbi ex ejus fiunt exuperantia, multitudinem melancholici humoris manifesto indicant; quemadmodum cancer, elephas, quartanus circuitus ex melancholico humore generantur. Si Galeni

ſententia, inquiunt, quartanus circuitus & elephas ex eodem fiunt humore, quartanus autem circuitus non raro ex propria dicta atra bile pernicioſiſſimo humore, ſæpe vero ex melancholico ſucco frigidiore & terreno originem habet, & elephantem ab eodem ſæpius fieri, oririque neceſſe fuerit. At libro de atta bile aliter ſentire videtur hac ſententia. Verum alia quoque plerisque non febricitantibus in cute craſſeſcente, ſicceſcenteque exanthemata provenire videmus, cum melancholici humoris redundantiam natura ad extimas partes pellit, quo genere, is quem elphantem nuncupant, continetur. Ubi autem tale quidpiam ſimul cum febre exoritur, humor melancholicus, qui in cutem abſceſſit, facit eum quem carbonem appellant. At ſi citra febrim decumbat, ſitque cum ſanguine conjunctus, gignere elephantem poteſt: ſi ſolus ſit in principio quidem tumorem atrum producit, ſed progreſſu temporis in cancrum deſinit, cum utique corroſa cute acrior ſit magiſque malignus, cum mitior ſine ulcere, latentem cancrum efficit. Evidens enim eſt hos affectus omnes, præcipue cancrum, ex humore melancholico gigni. Cancrum, inquiunt, carbunculum & elephantiam, ab uno & eodem humore fieri tradit Galenus: at carbunculus à maligna atra bile fieri, contrahique alibi dicitur, quare & elephas: Contra tamen, qui calidus eſt humor melancholicus carbonem, qui non eſt ejuſmodi, cancrum & elephantiam gignit ex Galeno. Eodem etiam libro eum affirmare tradunt, ſubrubros elephantes, ab atro humore qualitatibus mitioribus prædito, ſanguinique admiſto, procreari: & ſi inveterarint, nigriores reddi. Quod ut componatur diſſidium, atram bilem ex humore melancholico nuper genitam, humoris melancholici nomen & appellationem idcirco veteribus etiamnum retinere crediderim, quod nondum plane incaluerit, nec priſtinis qualitatibus omnino ſpoliata ſit. Procedente vero tempore quum manifeſte jam incaluit, ſævioraque ſymptomata invexit, proprie tum atram bilem nuncupari: tametſi eadem utriuſque forma, eademque ſit ſpecies: ſic enim videtur ſentire libro de tumoribus præter naturam. Elephas, inquit, affectus melancholicus eſt, cujus prima origo ex melancholico ſanguine eſt, ſpatio vero temporis copioſior, quam ſanguis atra bilis redditur: quo tempore corpus jam male & graviter olet, turpeque & deformatum videtur, & aſpectu horrendum, atque interdum etiam exulceratur. Hunc affectum, quum incipit, ſatyriaſmum vocant, quod ſatyris aſpectu ſimiles elephantici evadant.

Atra igitur bilis proxima eſt omnis elephantiæ cauſa, ſed quæ quum vel ex ſucco melancholico ac feculento ſanguine, vel ex bile vitellina, vel ex nitroſa pituita exuſtis ac torrefactis, non ita pridem habuit originem, illorum etiamnum appellationem interdum retinet. Neque me judice, immerito, quod ſuæ procreationis initio nondum late ab humore à quo nuper genita eſt, diſſideat. Frigida quidem videtur atra bilis Galeno, quia terreſtris, non tamen caloris expers, quemadmodum nec cinis, nec etiam acetum. Jam Arabum de ea judicium ac ſententiam inquiramus.

Avicennas auctor eſt elephantiaſim partium ſolidarum ſubſtantiam, qualitatib. vitæ noſtræ è diametro repugnantibus & infenſis, continenter immutare ac pervertere. Quod ſi verum eſt, frigidam & ſiccam ſtatuere oportet elephantis cauſam (calore namque & humore vita noſtra fovetur, contineturque:) Quibus perſpicuum eſt, frigidum & ſiccum è diametro opponi. Elephantia, Avicennæ eſt bilis atræ per univerſum corpus profuſio, qua membrorum temperamentum, forma & compoſitio labefactatur: unde tandem continuitatis ſolutio, & partium caſus & fœda ulceratio ſequatur. Ad hæc melancholicum humorem uſtum non prius elephantem parere tradit, quam refrixerit, & inveteratas, diuturnaſque obſtructiones non aliam ob cauſam elephantiam inurere, quam quod minime ventilatus calor nativus præfocetur, unde & refrigeratur & craſſeſcit ſanguis, eique gignendæ idoneus fit. Poſtremo in elephanticis ſanguinem non raro circum articulos congelari, & pulſum imbecillum iis idcirco eſſe dicit, quod facultas ſit imbecilla, & exigua neceſſitas, frigido ut pote morbo fatigante. Principem hunc ſcholæ Arabicę ſequuti recentiores fere omnes, elephantis cauſam frigidam & ſiccam eſſe prodiderunt, atram bilem non prius eam inferre dictitantes, quam abſumpta omnino fluxili, liquidaque ejus ſubſtantia, calor tandem prorſus diſſipetur atque divaneſcat, terrena duntaxat eaque ſicciſſima ejus parte cineri haud abſimili ſuperſtite. Idque perinde eſſe atque quum ſuccenſus ignis abſumpto prorſus ligni humore, quo terrenæ ejus partes inter ſe junctæ cohærebant, evaneſcit, & extinguitur, ſicciſſimum duntaxat cinerem pro ligno relinquens, quem accenſo ligno, ſi conferas, frigidum exiſtimes. His igitur auctoribus frigidus & ſiccus humor elephantiam progignit.

Ego vero (ſi de re tam controverſa meam dicere ſententiam licet) facile efficiam, ut hoc compoſito diſſidio inter veteres concordia coeat, vel ſi dogma eligendum eſt, Græcorum potius ſententiæ ſubſcribendum ſit. Quanquam acerrima ac calidiſſima atra bilis, quæ corpus rodere, & terram fermentare creditur, à frigido & ſicco melancholico ſucco, temperie ac ſpecie recedit atque diſſidet: ſæpe tamen veteres illam melancholici humoris appellatione deſignant & inſigniunt: ſive quod illa metu & mœſtitia, aliiſque melancholicis perturbationibus animum mentemque percellat & exagitet, perinde atque melancholicus ſuccus frigidior, ſive quod ſuæ procreationis initio, dum nondum vehementer incaluit, accenſaque eſt, haud multum à feculento ſanguine diſcrepet, ut nec quum ſicceſcens de ſuo calore non parum deperdiderit. His ergo ex cauſis, veteres maximeque Galen. elephantiam quæ reipſa nunquam aliunde quam ab atrabilario humore undecumque genitus ſit, proficiſcitur, ſæpe à melancholico ſucco aut humore naſci tradunt, & Avicennas frigidum morbum eſſe prodidit.

Quanquam autem elephantiæ omnis origo, ab atra bile ducitur, ea tamen pro affectorum corporum natura, & humoris è quo orta eſt, affectione, non parum & invadendi, ſerpendique modo, & ſymptomatis variat. Ut enim quæ elephante prehenduntur corpora, minime ante hanc, melancholica, ut ita loquar, erant omnia, ſed alia ſanguinea, alia billoſa, alia melancholica, alia pituita ſalſa perfuſa, alia ex iis miſta: ſic certe neque atra illa bilis ex uno eodemque humore perpetuo naſcitur, ſed interdum à ſucco melancholico, frigido & ſicco, interdum à bile flava in vitellinam verſa, interdum à nigroſa pituita originem habet. Quæ igitur ex frigido & ſicco, eoque melancholico ſucco exuſto procreatur atra bilis, quoniam ejus humoris, à quo non ita pridem uſtione genita eſt, naturam conditionemque etiamnum redolet, diutius occulitur, nec niſi ſenſim lenteque tandem in externas partes erumpit: quo quum ventum eſt, elephantem levioribus ſymptomatis conſpicuum profert: quem nonnulli frigidam cauſam habere idcirco dixere, quod manifeſta caloris ſymptomata nulla ſtatim corpori intentet nec incutiat. Quæ vero ab aduſta flava bile fit, cauſæ ſuæ naturam redolens, multo tenuioribus partibus quum ſit, brevi contami-

natis

visceribus, in extremitate corporis ocius exardescit, sævissimaque incendii symptomata, nisi occurritur, inducit, quæ sui causam calidam esse manifesto demonstrant. Medio quodammodo se habet, quæ à falsa pituita proficiscitur. Quæ vero à sanguine fervidiore exusto proxime ad eam, quæ à præassata fit flava bile accedere deprehenditur: ut quę à feculento & crassiore, ad eam quam à melancholico humore fieri diximus. Quod autem proponunt nonnulli, quum jam eousque serpendo processit elephantia, ut exhausta humida atræ bilis substantia, cui calor insidebat, soli ejus cineres frigidiores supersint, ardoris, incendiique omnia symptomata tum remittere, morbumque frigidam causam habere, plane falsum est. Licet enim usti ligni cineres minime eum retinent calorem, quem vel ejus flamma, vel carbones exhibebant: sunt tamen integris rebus, à quibus demanarunt multo calidiores. Quod vini fæces demonstrant, quæ ustæ longe calidiores, acrioresque evadunt. Tantumque abest, ut vel atra bilis, aut nonnullarum aliarum rerum cineres frigidi judicari possint, ut etiam frigidorum quorundam cineres, non parvam ustione acrimoniam, caloremque conquirant, & assequantur, sicut experientia nos docuit, qua compertum est frigidissimi ac humidissimi argenti vivi cineres, cathereticos, acres, urentesque esse. Ad hæc si frigida & sicca est elephantiæ causa, cur cedo non solum elephanticorum tubercula exedantur, & in profunda ulcera serpendo degenerent, sed etiam partium ipsarum extrema, vel humoris acrimonia absumpta pereant, vel corrupta, & putredine carieque confecta excidant? Non enim frigidus & siccus humor melancholicus, vel frigida & humida pituita, illorum possint esse operum causa: nisi immutata specie in alterius humoris naturam commigrarint. Quod igitur dictitant nonnulli, atram bilem per initia elephantiæ calidam, absumpta tandem liquida & fluente ejus parte, frigidam evadere, minime permutata specie, absurdum plane censeri potest. Habent enim singuli humores proprium & peculiare temperamentum, quod superstite forma nunquam deperdeat. Calida enim semper bilis flava, calida & atra, ut pituita semper frigida, frigidusque semper melancholicus humor. Hæc tamen bilis alia calidior, frigidiorque interdum hæc, quàm illa pituita censetur. Nisi forte putrescens, per febres pituita, quoniam incalescit manente forma, istius axiomatis veritatem convellat, atque labefactet. Sed hanc impermistam, veterum nonnulli vix unquam putredine sic incalescere censuerunt, ut febrem accersat, febres omnes biliosas arbitrati: quorum opinioni subscripsit Fernelius. Nec si putrescens incalescat, amplius pituitę nomine insignitur, sed ejus humoris, in quem putrescens degenerat.

Elephantia itaque omnis calidam causam habet; quæ tamen caloris, siccitatisque ratione, pro corporis affecti, & humoris, è quo profecta est, natura, proque morbi tempore, non parum varia est. Quod & veterum auctoritate doceri potest, qui non alia ratione castrandos censuerunt elephanticos, quàm quod testes vim maximam caloris, fervoremque in universum corpus effundant, qui elephantiæ causam exasperet.

Pomaceum è succo malorum dulcium maturitatem assequutorum, satis defecatum; satisque maturum, tenue, subflavum, & limpidissimum, quale in Neustria copiosum ferunt agri Constantini, elephanticis & melancholicis ab atrabilario humore adeo salubre est, ut omne potionis genus bonitate vincat. Quod me longo usu, ratione duce comperiisse profiteor, & complures melancholicos hypochondriaco, quibus jecur & mesenterium morbo causam dederant, ejus ope restituisse. Nam & tetros melancholiæ vapores, multò quàm syrupus è succo pomorum efficacius discutit, & cordi lætitiam adfert, & viscerum atque humorum siccitatem, ferinamque qualitatem omnem demulcet ac contemperat, & alimentum copiosum corpori præstat, & assuetis gratissimum existit. At pyraceum omne & pomaceum, è malis acidulis expressum, vel vetustate coacescens, noxium existit, perinde atque omnia cruda & acidula vina vulgo vidia appellata. Repudiandum & pomaceum, quod ex malis dulcibus expressum dulce quidem existit, sed nondum satis concoctum: multoque magis quod fecibus prorsus non depositis turbidum & crassum persistit, nec inclarescit donec acescat, qualia fere sunt in pingui Algiæ solo nata. Copiosius quidem alimentum corpori suppeditant, & agricolis ac fossoribus expetuntur, sed quia obstructiones pariunt, crassique succi copiam aggerunt, tum sanis tum ægris noxia putanda sunt. Utent igitur Medici, ut elephantici & hypochondriaci, quibus jecur & mesenterium (quod rare fit) vitio causam prębent, tenue, subflavum, pellucidum, beneque maturum pomaceum, pro generosissimo remedio veteribus quidem incognito, sed nunquam satis laudando, in vicem vini usurpent, quod tamen calidæ & siccæ naturæ, præsertim vero æstate, aquæ quadrante diluent.

Aliud gratum & innoxium poculenti genus, temperatis, aut non ita calidis naturis ex usu.

℞. Aquæ purissimæ ℔ vj. scobis santali citrini ℥ j. sacchari alb. ℥ v. fervefacito horam dimidiam vase argenteo, aut in olla nova. Colo postea trajicito.

Aliud fervente magis humore commodius.

Habet aquæ purissimæ ℔ vi. sacchari alb. ℥ iv. scobis santali citrini ʒ j. hordei integri P. j. succi mali medici acidodulcis ℥ ij. Conferveant aliquantisper, dein percolato, & utitor. Vulgus prisanam vulgarem, vel hordei decoctum semine fœniculi conditum, usurpet, vel certe (modo ventriculi & præcordiorum ratio toleret) purissimam & limpidissimam aquam.

Potus nonnullis divinus appellatus, calidis omnibus naturis, in calidis morbis omnibus utilis, si valet ventriculus.

℞. Aquæ optimę ℔ vi. sacchar. ℥ v. succi limonum ℥ j ß. (plus minus pro ventriculi & caloris nativi robore, aut imbecillitate & ægrotantis palato) scobis santali citrini ʒj. Bulliant horam dimidiam, tum adjicito cinnamomi ʒß. colato & utitor.

Alii sacchari plus minusve inserunt. sumpta indicatione ab ægrotantis natura, ætate, consuetudine, anni tempore, & partium nutritioni dicatarum constitutione.

Alius in elephante bilioso, fervente etiamnum circum viscera humore, commodior, sed insuavior.

℞. Radicum cichorii agrestis, uvarum passarum purgatarum, glycyrrhizę singulorum ʒij. hordei integri P. j. scobis eburneæ & corn. cervini, sem. fœniculi, santal.

santal. citrini, singul. ʒß. conferveant horam dimidiam in ℔ VIII. aquæ, dein decoctum transcoletur. In magno ardore plantago & lactuca recte inferuntur.

Quum partium putredo invalescit, fervente etiamnum humore, profectu majore usurpatur, quod hic habet poculentum.

♃. Radicum cichorii agrestis, uvarum passarum purgatarum, glycyrrhizæ, singulorum ℥ij. hordei integri P.j. saniculæ, bugulæ, pimpinellæ, calendul. ulmariæ, plantag. lagopi, singulorum P.j. scobis eburneæ, & cornu cervini, santal. citrini, singulorum ʒj. sacchari ℥vj. succi mali citrii ℥ij. Coquito in aquæ ℔VIII. ad ℔ vj. decoctum, percolatum seponito, & utitor. Quum calor nativus elanguescere incipiet, frigida detrahentur.

Destillatum instaurans magnatibus extra epulas in vini vicem ex usu affecta ætate & viribus labascentibus.

Vituli frustum & carnem capi in libris XVI. aquæ purissimæ, elixato dum VIII. duntaxat libræ supersint: adde sub finem veronicæ, utriusq; bugloss. borragin. pimpin. saniculæ, calend. bugulæ utriusq. plantag. letiolæ, singulorum Mj. rad. tunicis & tormentillæ, seminis cardui, scobis eburneæ, & cornu cervini, singulorum ʒij. in colato jure, rursum adjicito conservæ buglossi, borraginis, violarum, nymphææ, ana ℥iij. conservæ ocellorum seu caryophyllorum nostratium ℥ ij. omnia in ollam vitream indito, ut in duplici organo aqua proliciatur. quæ saccharo vel Syrupo è limonibus, aul violaceo & cinnamomi momento condita, usui apta sit.

Et his quidem, aliisque ejus generis potionibus, quas ex tempore & pro re nata, prudens & exercitatus medicus instituere poterit, elephanticis occurretur. Jam purgationum formulæ describendæ.

℞. Polypodii querni, seminis cartami, radicum cichorii & oxalidis, uvarum passarum purgatarum, foliorum sennæ, singulorum ℥ß. coquito igne remisso horæ quadrantem, dein adde bugloss. borrag. lupul. scolopendriæ. ceterach. adianti, fumariæ, epithymi, singulorum P. j. conservar. bugloss. borrag. & viol. an. ʒ ij. seminis fœnicul. & melonum an. ʒ ß. conferveant rursum aliquantisper, dein in decocto percolato tepido, macera horis duabus rhabarb. optimi ʒ ij ß. cinnamomi ʒß. in eodem expresso dissolve syrupi è fumaria ℥j. fiat potus mane sumendus hora quinta.

Si hoc ægre movetur cathartico Elephanticus, Catholici descriptionis Fernelii ℥j. remiscebitur.

Bolus si magis arridebit, esto hujusmodi.

℞. Atramenti cassiæ recens extracti ℥ij. sem. fœniculi pulverisati gr. VI. Syrupi violati pauxillum.

Vel sic.

♃. Medullæ cassiæ recenter extractæ, Catholici descriptionis Fernelii, utriusque ℥j. syrupi violati ʒ j. misce, præbeto mane tribus horis ante cibum.

Vel sic.

℞. Cassiæ recenter purgatæ ℥jß. rhabarb. pulverisati ʒjß. sem. melonum mundatorum & contusorum ʒß. sem. fœniculi, gr. IV. Syrupi violar. modicum, fiat bolus. Si undique tenues etiam humores detrahere expedit, confectionis Hamech. ʒ ij ß. inserentur, rhabarbaro quidem detracto, si effrenis purgatio metuitur, sin minus eo etiam relicto.

Apozema primas corporis sedes expurgans, venarum infarctus melius expedit.

℞. Rad. petroselini, fœniculi, & apii, in aceto horis VI. maceratarum, singulorum ℥jß. rad. cichorii ℥ij. rad. oxylapathi, oxalidis, asparag. & graminis, singulorum ʒß. foliorum sennæ ℥ij. rad. hellebori nostratis præparatæ ʒij. Coquito in aqua ad doses tres, adde sub finem pimpinellæ, bugloss. borrag. endiviæ, scariol. lupulorum, omnium capillarium, fumariæ, singulorum manipulum ß. florum cordi dicatorum, mentæ, epithymi, hyssopi, singulorum p.j seminis fœniculi, coriandri præparati & melonum, singulorum ʒ j ß. In colato decocto dissolve, syrupi è chichorio simplicis ℥IV. Clarificetur & condiatur ʒjß. cinnamomi, & ʒj. santal. citrini.

Alius parandorum apozematum modus, quo nihil virium coctione deperit.

Omnia modò descripta simplicia medicamenta, in ollam argenteam aut terrenam induntur, cum eo aquæ modo quem superesse volumus, (ferè tamen apozema ad tres doses aquæ ℥VII. habet) olla dein luto philosophico obsignata, in caldarium ferventis aquæ collocetur, ut horas tres conferveant omnia: ubi olla à lebete summota refrixerit, decoctum collo trajicitur: & syrupus aut saccharum additur, ut in tres aut quatuor doses alternis diluculis sumendas dividatur apozema.

Detracto helleboro, strenue quidem melancholiam detrahet, sed nec à cerebro, nec à venis majoribus satis efficaciter.

Syrupus solemnis.

℞. Polypod. rad. oxylapathi, oxalidis, cichorii, bugloss. & borrag. uvarum passarum, glycyrrhizæ, singulorum ℥j. quinque capillarium, bugloss. borraginis, scariolæ, endiviæ, chamædryos, singulorum M.j. Coquito in aqua ad ℔j. Decoctum colo trajectum in ollam inditur, dein adjiciuntur foliorum sennæ purgatorum ℥VI. rad. hellebori nostratis præparati, seminis fœniculi, anisi & melonum, singulorum ℥ ß. agarici albi, rhabarbari selecti, contus. singulorum ℥ß. succorum endiviæ, fumiterræ, malorum redolentium, bugloss. borrag. aquæ rosarum, ℥ ij. florum cordi amicorum, foliorum mentæ, hyssopi, origani, melissæ, singulorum p.j. epithymi ℥ß.

Olla luto philosophico obsignata, in duplici organo (balneum mariæ vocant) fervere sinitur horis quatuor. Decoctum denique colatum cum duplo sacchari perpurgatum, in syrupum coquitur, in vase duplici, olla obsignata: dosis ℥ij. aut ℥ ij ß. aut ℥iij. cum pari portione decocti borraginis & glycyrrhizæ, bis, ter, quaterve mense.

Opiata.

♃. Uvarum passarum purgatarum, uvarum corinthiacarum, jujubarum, singulorum ℥ jß. polypodii querni, glycyrrhizæ, utriusque ℥ß. foliorum sennæ ℥IV. radicum bugloss. borraginis, & lupulorum, singulorum ℥j. coquito in aqua bugloss. igne remisso, ad ℔ j ß. dein adde utriusque bugloss. utriusque asplenii, adianti utriusque, singulorum M.ß. florum cordi amicorum

&,

& nymphee, singulorum p. j. sem. fœniculi, coriandri præparati, utriusque ℥ij. in decocti libra colo trajecta, dissolve sacchari optimi ℔j. Coquito in syrupum, cui adde conservarum bugloss. borraginis & viol. exquisite contritarum, singulorum ℥iij. conserve rosarum ℥iß. conservæ ocellorum, qui & caryophil. ℥ij. sem. 4. frigidorum majorum mundatorum, sem. fœniculi, coriandri preparati, singulorum pulverisatorum ʒiß. santal. citrini, cinnamomi pul. utriusque ʒß. atramenti cassiæ ℥iv. fiat opiata mollis, ut ex cochleari vorari possit, cujus dosis erit ℥iß. aut ℥ij. mane duabus horis ante cibum. Acrem ac ferinam omnium humorum qualitatem frequenti usu domat ac demulcet, viscerum & humorum siccitatem temperat: quicquid ventriculum & intestina obsidet, strenue detrahit, simulque primas venas & viscera ipsa, obstructione liberat, earumque partium impuritatem sensim ac blande in alvum deducit & expurgat.

Huc pertinet syrupus saporis purgatorius, à Mesue descriptus, & syrupus è cichorio compositus, cum ℥iv. rhabarb. pro libris singulis: hujus, aut illius, si tria cochlearia opiatæ superdentur. plenior, nec tamen molestior erit effectus. Dantur per se ab ℥ ij. ad ℥iij. idque ex cochleari, cum aquis cardiacis. Catholicum à Fernelio descriptum invalescentibus cruditatibus, & crescentibus humoribus commodissimum.

Ius pulli purgatorium.

℞. Decocti pulli gallinacei, & vitulinæ carnis ℥viii. in quo macera per noctem foliorum sennæ mundate ℥ß. mane bulliant horam dimidiam, igne valde remisso: dein in percolato decocto, rursum fervere facito borraginis Mj. bugloss. oxalidis, an. p. j. origani, hyssopi, thymi, singulorum pauxillum; decoctum percolatum, & prebeto tribus horis ante epulas. Si radicis nostratis hellebori præparatæ ℈j. inseretur, melancholicum humorem validius detrahit, nec nocuerit, modò ex longioribus intervallis repetatur. Simplex enim modò descriptum, semel aut bis quaque hebdomada tuto usurpatur, velut & opiata.

Præparantia melancholicum humorem, quibus inter purgationum vices utendum erit.

Accipe radicum apii, petroselini, & fœniculi, in acetum maceratarum horis vi. uvarum passarum purgatar. glycyrrhizæ, radicum bugloss. borraginis, lupulorum & cichorii, polypodii querni, visci querni, corticis radicum capparis, & tamarisci, singulorum ℥ß. coquito horam integram in olla nova, dein inserito bugloss. borraginis, endiviæ, scariolæ, fumariæ hepaticæ, utriusque asplenii, adianti utriusque, singulorum M. j. conservæ florum violarum, borraginis, buglossi. nymphææ, epithymi, singulorum ℥ß. quatuor sem. frigidorum majorum, sem. endiviæ, lactucæ, fœniculi dulcis, singulorum ʒij. in decocti libra dissolve syrupi è succis descripti ℥iv. Syrupi Byzantini ℥ij. parato apozema clarum & conditum ʒjß. santal. citrini, & ʒj. cinnamomi. Prebeto ℥iv. ante singulos pastus, idque in triduum ante singulas catharses. Convenit quum pars humorum fervet & exuritur, pars verò jam retorrida, contumaces obstructiones invexit, quas solvere tetros vapores discutere, cordis arcem ab iis tueri, & incendium internum restinguere, consilium est.

Aliud in elephante bilioso superiore, nisi obstructiones multæ insint aptius, incipiente, augescente & vigente bilis retorridæ fervore: Eo enim represso, alia præparatione opus est, quæ postea tradetur.

℞. Rad. cichorii sylvestris ℥ij. radicum oxalidis, lupul. bugloss. borraginis, uvarum passarum, polypodii, singulorum ℥ß. glycyrrhizæ ʒij. coquito igne remisso horam unam: dein adde utriusque asplenii, utriusque bugloss. utriusque adianti, lupul. fumariæ, endiviæ, scariol. plantaginis, singulorum. M. j. conservæ, bugloss. borraginis, violarum, nymphee, epithymi, singulorum ℥ß. quatuor seminum frigidorum majorum, seminis fœniculi & endivie, coriandri præparati, scobis eboris, & cornu cervi singulorum ʒij. in libra decocti, percolati dilue syrupi de endivia, descriptione Fernelii ℥iv paretur apozema conditum, santali citrini ʒj. & cinnamomi ℈iv.

Syrupus è succis, melancholicum humorem & bilem atram demulcens.

℞. Succorum depuratorum utriusque bugloss. & pomorum redolentium, singulorum ℔ß. succorum oxalidis, lupul. & endiviæ, singulorum ℥ij. sacchari albi ℔ß. Perpurgato ovorum albuminibus agitatis, atque in syrupum coquito, cinnamomi & santali citrini, utriusque ʒj. f. conditum. In quem dein nodulum qui isthæc contineat, diu macerari sines.

℞. Croci ʒß. granorum tinctoriorum ʒj. ambaris cinericii coloris gr. vj. ligni aloes ℈j. fiat nodulus.

Usus tempore, miro profectu inseritur tenuissimus pulvis auri præparati, pondo ℈j. mane præsertim duabus horis ante epulas: vorandus autem ex cochleari, ne quid auri pereat bis, terve in hebdomade.

Syrupus alius qui, dum tetros melancholici humoris vapores strenue discutit, cordi etiam jucunditatem atque hilaritatem, & incensis atque conflagrantibus humoribus refrigerium præstat.

℞. Sacci cerasorum rotundorum, rubicundorum & acidulorum, bene maturorum ℔iß. succorum bugloss. & borraginis, utriusque ℥vi. in quibus macera noctem integram florum ocellorum, seu caryophillorum nostratium ℥iß. Mane expressis & adjectis floribus, alios rursum indito, quos exactis horis 24. exprimas & abjicias eandemque operam tertiò aut quartò repetito: in expressis, tandem succis sacchari par pondus diluito, ligni deinde aloes & santal. citrini momento adjecto perpurgatum præsidium in Syrupum coquito.

Si succi fumariæ ℥vij. inseratur, insuavius, sed adversus melancholicum humorem efficacius remedium fuerit.

Syrupus de endivia à Fernelio descriptus, locum habet in elephante bilioso, quamdiu incendio conflagrant viscera.

℞. Conservæ florum caryophillorum nostratium ℥vj. conservæ florum utriusque bugloss. ℥iij. conservæ rosarum, & nymphεæ, utriusque ℥iß. conservæ florum viol. ℥ij. pulv. elect. diamarg. frigid. ʒj. scobis cornu cervi, eboris, & coral. singulorum ʒß. auri præparati ʒiß. ambar. gr. vi. syrupi è succis supra descriptis q. s. Conficito opiatam, utitor mane, & sub horam somni, quum tetros bilis atræ vapores discutere, & cordi letitiam conciliare est animus.

Si propria ac peculiaris ægri natura, aut humorum exuperantium qualitas, aut anni tempus, præsidium, quod magis refrigeret, postulare videbitur, conserva florum cichorii rectè inseretur; sin contra, quod magis concoquat, ac flatus discutiat, conserve helenii, mente, & florum rorismarini, singulorum semuncia.

℞. Radicis siccæ helenii, uvarum passarum, glycyrrhizæ singulorum ℥ij. polypod. quercini, corticis radicum capparis & tamaricis, singulorum, ℥ß. coquito igne remisso, in aqua purissima, ad ℔j. adde sub finem coctionis asplenii, utriusque sicci p. ij. & quum ab igne summoventur, absynthii vulgaris succi p. 1. conservæ viol. buglost. borraginis, nympheæ, & epithymi, singulorum ℥ß. In colato decocto, dissolve syrupi de succis suprapositi ℥iv. Hoc apozemate ante pastus utendum fuerit ex intervallis, quum flatus & cruditates invalescent. Cruda mire concoquit, crassa enim attenuans, & serosa ac tenuia coctione incrassans, flatus discutit, viscera obstructionibus liberat & corroborat, tetros melancholici humoris vapores discutit & mitificat: ut semel dicam, morbis omnibus à cruditate & frigida causa, aut viscerum imbecillitate natis, supra opinionem opitulatur, & tamen nihil calore nimio exurit; sed præparatus humor melanagogo medicamento ex intervallis repetito detrahendus.

Si fortè à jecoris siccitate & fervidioris bilis acervo metus est, ne repetito hujus apozematis usu insolescant, (quod tamen in senibus calore insito jam effœto & frustrata concoctione minime pertimescendum esse comperi) sylvestris cichorii radicis ℥ij. commode inserentur, & opportune interjicietur purgatio. Huc pertinent Syrupus de Epithymo, Syrupus de asplenio, & Syrupus Byzantinus, & multo efficacior, qui sic habet.

℞. Rad. helenii siccæ ℥iv. macera horis vi. in succis utriusque bugloss. dein adde omnium capill. epithymi, singulorum M. j. conservæ florum cariophyl. bugloss. borraginis, rosarum, singulorum ℥ß. fervefacito igne valde remisso horam dimidiam, adjecta aqua sufficienti: tum imponito absynthii sicci vulgaris p. j. & ab igne summoveto: in expressione dissolve sacchari albi ℔j. Coquito in syrupum conditum, ʒiß. cinnamomi, & ʒj. santal. citrini.

Usus erit ante pastus ex cochleari ℥iß. pro dosi, ad imminentem ex utriusque visceris obstructione & imbecillitate, hydropem, cruditatem, atque ad omnem insiti caloris à frigida causa languorem. Cruda enim & crassa omnia concoquit & attenuat, frigida & serosa coctione incrassat, flatus discutit, fuliginosos atræ bilis vapores dissipat, viscerum obstructiones expedit, ventriculi jecoris, cordis, & pulmonum robur tuetur, augetque.

Remediorum cardiacorum & alexiteriorum formæ.

℞. Conservæ caryophil. seu ocellorum, bugloss. borraginis, violarum, nympheæ, rosarum & cichorii, singulorum ʒij. auri in tenuissimum pollinem redacti, vel auri foliati, ʒj. scobis eboris, & cornu cervini, corall. unedonum, scobis cornu unicornis, singulorum ℈j. ambar. optimi grana vi. Syrupi è succis q. s. fiat opiata, utenda mane ante epulas ʒj. aut ʒiß. pondere.

℞. Conservę florum bugloss. borraginis, caryophil. nymphęę & cichorii ana ℥j. mithridat. theriacis, utriusque ʒj. scobis cornu cervini ʒj. Syrupi de nymphea q. s. fiat opiata. Præfertur in re tenui, quod minori constet, & facilè paretur, præsertim si calor jam deferbuit: nam æstuante etiamnum humore, quæ sic habet commodior erit.

℞. Conservæ florum cichorii ℥ij. conservę florum nympheæ, bugloss. borraginis, rosar. singulorum ℥j. rasuræ cornu cervi ʒj. conservæ ocellorum ℥j. seminum quatuor frigidorum majorum purgatorum, singulorum ʒij. Syrupi è succis, descripti q. s. fiat opiata.

℞. Scobis cornu cervini & eboris, unedonum, ossis è corde cervi singulorum ʒiß. coral. ʒß. auri præparati aut bracteolarum ipsius ʒiß. ambar. ℈ß. conservæ caryophyl. & boraginis ana ℥ß. sacchari rosar. sextuplum, fiat conditum.

Aliud in re tenui.

℞. Scobis cornu cervini ʒj. scobis eboris, coral. margaritarum splendidarum, singulorum ʒj. conservæ bugloss. borraginis, nympheæ, ocellorum & cichorii, singulorum ʒij. sacchari rosf. q. s. fiat conditum. Inclinante calore, incalescentibus autem cruditatibus, mithridatii & theriaces utriusque ʒj. inseretur; usus erit ex cochleari ante pastus, atque etiam sub horam somni.

Detractis conservis ex utroque condito, pulvis fiet ex cochleari, ut conditum, ante pastus vorandus.

℞. Radicis tormentil. scobis cornu cervini & eboris, margarit. corall. singulorum ℈j. scobis cornu unicornis, ℈ß. pulv. elect. diamargarit. frigidi, & de gemmis utriusque ʒj. sacchari alb. diss. in aqua rosf. ℥vi. fiat elect. per tabellas pond. ʒiij. quarum usus erit ante pastus.

Aquæ stillatitiæ, quæ ad frænandam luis venereæ perniciem præscriptæ sunt, hic etiam locum habere possunt: Alterutrius autem ℥ij. cum syrupi violacei ℥j. opiatæ, aut condito, aut tabellæ superdabuntur, quæ tamen sequitur peculiariter, elephanticum virus domat, ac serpentem putredinem inhibet, deploratis præcipuè ad protrahendam vitam frequenti usu commodissima.

℞. Utriusque veronicæ, bugloss. borraginis, betonicæ, plantaginis, saniculæ, buglæ, lagopi, ulmariæ, calendulæ, symphiti minoris, florum hyperici, & sambuci, cacuminum centaurii minoris, pimpinellæ, singulorum M.j. Contundito omnia, dein in ollam novam indito permistis, quæ sequuntur.

℞. Scobis cornu cervini ℔ß. scobis eboris ℥ij. radicis tormentil. tunicis, dictamni, singulorum ℥j. Conservarum nympheæ, cichorii, rosf. bugloss. borraginis, singulorum ℥iv. aquarum stillatitiarum cardui benedict. agrimonii, scabiosæ, succisæ, singulorum q. s. ut supereemineant. Harum tamen loco præstantissima est aqua è sanguine humano, e plethoricis bene habentibus secta vena detracto, & à sero secreto elicita.

Omnia olla conclusa ac luto philosophico obsignata in balneo Mariæ triduum macerantur, dein in alembicum vitreum conjiciuntur, ut aqua eliciatur, dosis ℥iij. cum ℥j. Syrupi violacei. Aqua è fecibus humanis elicita multis profuisse creditur, cujus tamen nullum feci periculum. Sed pane hordaceo atque hordeatis vulgo appellatis eum vesci oportere tradunt, è cujus stercore elicietur: saccharo, aut syrupo accommodato, & santal. momento condiri debet, & mane ęgris nescientibus propinari.

Fotus emolliens & rarefaciens.

℞. Radicum altheæ & liliorum, sem. lini, rad. helenii recentis, singulorum ℥ij. malvæ violaris, parietariæ, acanthi, anagallidis, meliloti, chamæmeli, singulorum M. j. fiant duo sacculi, ferveant in æquis partibus aquę & vini albi, ad fotum partis.

Unguentum

Vnguentum emolliens, rarefaciens ac detergens cutem.

℞. Violariæ mucaginis, sem. lini, & radicum althææ extractæ in decocto meliloti & chamæmeli ℥iv. butyri salis expertis, ol. è sigillo Mariæ, & bryonia quod postea tradetur, singulorum ℥iij. ol. è myrrha eliciti ℥ß. concinnetur linimentum, quo mox à fotu pars illinatur.

Fotus emolliens, rarefaciens, & discutiens oculis ex usu crassescentibus membranis.

℞. Fœniculi viridis, chelidoniæ, euphrasiæ, chamæmeli, meliloti, malvæ, violariæ singulorum M. j. sem. fœniculi & lini, rad. altheæ singulorum ℥ſs. absynthii sicci p. j. Confice sacculos, quos in aqua & vino-albo fervefacies ad fotus oculorum.

A fotu aqua instilletur hujusmodi.

℞. Chelidoniæ, euphrasiæ, fœniculi, symphiti minoris, saniculæ, singulorum M. vi. sem. fœniculi cum aqua euphrasiæ macerati ℥j. Contusa omnia cum mellis libra, fimo equino in olla nova obruantur dies vi. dein aqua arte chemica eliciatur.

℞. Tutiæ præparatæ ʒ ſs. aluminis usti, vitrioli usti, utriusque grana iv. sacchari candi. ℥ ſs. lapidis calaminaris sexies usti & extincti aceto, & postremo in aqua fœniculi ℥j. conficito pulverem tenuissim. tergendis & absumendis oculorum albuginibus, & attenuandis crassescentibus membranis commodissimum.

℞. Succorum chelidoniæ, euphrasię, & fœniculi, singulorum ℥ij. sacchari candefacti ℥iv. vitriol. usti grana vi. Coquantur in syrupum oculis instillandum ex intervallis.

℞. Unguenti de tutia ℥ ſs. cui adde vitrioli usti, aluminis usti, utriusque grana ij. saponis alb. ʒj. conficito linimentum.

℞. Calcis vivæ ℔ß. fecis vini siccæ & calcinatæ ℥iv. diluito in lixivio claro cineris filicis & corticis fraxini, dein sæpius transcolato, ac tandem per feltrum lixivium elicito limpidum, denique vase æneo ad mellaginem coquito. Elephantica omnia tubercula exterit.

Aliud dolore molestius.

℞. Sublimati ℥j. pul. mercurii ʒß. unguenti rosat. descriptionis Mesues paulum, ut fiat linimentum.

Discissa tubercula in crustam indurat, qua decidua adæquate parti cicatrix inducitur.

Alius emplastri forma.

℞. Vitrioli calcinati, auripigmenti usti, utriusque ʒij. emplastri de cerussa ℥ß. malaxentur simul cum unguento rof. Mesue, fiat emplastrum, cujus portiuncula, discissis elephanticorum tuberibus, præmunita, refrigerant, & emplastico præsidio vicinia, ne medicamenti acrimoniam & fervorem sentiat, imponetur.

Emplastrum quod maculas Elephanticorum cutem deturpantes extirpat.

℞. Cantharidum pul. ℥ß. saponis nigri q. s. ut unguenti fiat consistentia cum aceto modico, imponito ac finito dum vesica extuberet, superdato tamen emplastico remedio, quod vesicatorium contineat.

Simplicia ad balneum Elephanticorum.

℞. Malvę, violariæ, parietariæ, acanthi, singulorum M. iv. fumiterræ, morsus gall. utriusque M. iv. radicum althęę, sem. lini, utriusque ℔ij.

Vnguenta Elephanticis à balneo illinienda.

Succi fumiterrę ℔ß. aqua ros. ℥iv. rad. serpentariæ majoris ℥ij. Coquito dum radix contabuerit, & succus pene assumptus sit: terito, dein adde axungię porci butyri recentis, axungię capreoli, singulorum ℥iv. hydrargyri pręparati ℥ iij ß. Caphurę ʒij. fingito linimentum.

Vel sic:

℞. Butyri recentis salis expertis, axungię porci purgatæ, utriusque ℥iv. eluito sæpius in succo fumiterræ, vel si hyems est, in aqua rosarum, dein addito, ac diligenter permisceto argenti vivi perpurgati ℥ ij ß.

Catapotia ex hydrargyro quæ retorridæ bilis, & omnium acrium ac malignorum humorum ferociam domant & compescunt, eosque sensim expurgant, nullo ventriculi incommodo.

℞. Argenti vivi cum panis adhuc calentis mica, manibus ut plumbaginem deponat ac expurgetur, diu subacti ℥iß. longa agitatione exactè misceto cum succi limonum momento, & olei è myrrha deprompti, semuncia adjecta terebinthinæ Venetæ, aqua ros. elotæ ʒß. his postea adde auri purissimi præparati in tenuissimum pollinem, vel si id desit foliorum auri ʒß. ambaris ℈j. pulv. elect. Diama g. frigidi & triasantalon simpl. utriusque ʒij. aloes ℥i ß. fingito massam cum sequenti magmate.

℞. Foliorum sennæ integrorum ℔. j. rhabarb. in frustula dissecti ℥iv. rad. arefactæ & tusæ, hellebori nigri nostratis ℥j. diem unum macerato in œnostagmate, quod dein exprimito & vitreo vase exceptum adjecta sacchari pari portione in diplomate exhalare finito, dum magma mellaginem referat. Remedii hujus dosis fuerit ʒß. aut ℈ij. quindecim alternis diluculis, tribus horis ante cibum catapotiorum specie.

Calidis naturis commodius erit, quod sic habet:

℞. Hydrargyri à plumbagine repurgati ℥j. exactè misceto atque extinguito in æquis partibus syrupi de limonibus & de succo salviæ, adjecta terebinthinæ in aqua ros. elotæ ʒß. dein adde elect. Diamargariton frigidi & triasantalon utriusque ʒij. pul. elect. tragacanthi frigidi ʒiß. myrrhæ, croci, gentianæ, ana ℈j. rhabarb. pul. ʒiij. Aloës lotæ in aqua endiviæ ℥i ß. auri præparati ℥j. fingito massam, addendo ambaris moschi optimi, utriusque grana vi. syrupi de stœchad. q. s.

In re tenui aurum detrahitur.

Omnium remediorum Elephanticorum vires superat catharticum nostrum metallicum, acrem omnem ac ferinam humorum omnium qualitatem ac malignitatem mirè obtundens, ac nihilominus blandè adeò alvum solvens, ut pueris & prægnantibus tuto dari possit. Constat ex hydrargyro & auro sic

ſic permiſtis atque immutatis longa maceratione, ut vim catharticam aſſequantur. Una autem & eadem opera & pituitam, ac craſſos omnes humores expurgat, & calidam ac ſiccam viſcerum conſtitutionem emendat, datur granorum ſex pondere. Hoc remedium Cadomi præparat Petrus Philippus, olim nobilis Typographus. *Julius Palmarius de Morbis contagioſis lib. 4.*

Curationes, Conſultationes, Obſervationes & Anatomicæ inſpectiones ex variis.

Curationes.

Elephantiaſis ſeu elephantica lues, etſi tantùm involucra corporis aliqua cutemque imprimis, eamque certis duntaxat in locis poſſideat, tamen ægerrimè, licet primùm illa incipiat, præcaveri, multò minùs ſi confirmata ſit, curari poterit, præſertimque ſi hæreditaria ſit. Necdum qui eam curarint, hactenus inventi fuerunt, quamvis ii qui pſoram, falsò, ab imperitis pro elephantiaſi habitam, curarunt, ſe elephantiaſim ſanaſſe, glorientur. Quæ licet ita ſint, tamen non negligenda hæc lues, ſtatimque ab initio huic, omnibus artibus occurrendum, & ſi penitùs impediri nequeat, ſaltem ut protrahatur quàm diutiſſimè fieri poterit, cura adhibenda. Atque ubi vitia eruperint, hiſce delendis incumbendum, ne ægris ſi invaleſcant, tandem exitium pariant, cùm niſi id fieret diu ſæpè poſſent ſupervivere. Dein & cùm deformitatem ſummam hæc vitia creent, ut minùs ſuſpecti, diutiùs in hominum conſortio verſari queant, cura interdum palliativa illis quoque adhibetur: Quam magnates, à Medicis ſæpè magnis promiſſis efflagitant.

Curatio elephantiaſis duplici modo inſtituitur: Primùm generatim toti huic morbo accommodata, poſtea particulatim vitiis tantùm illius inde natis.

Generalis Curationis ſcopus in eo conſiſtit, ſi fieri poſſit, ut cauſam hujus luis, venenum ſcilicet illud evacuantibus educamus & qualitatem venenatam inde natam emendemus: Verùm cùm quæ peculiari quadam vi id efficiant, vel certis evacuationibus, ut in lue venerea, in hac non ſint hactenus inventa, eoque modo in curatione illius procedere nequeamus; Curationis methodus plerumque vitiis hiſce pravis, quæ naſcuntur delendis, accommodatur. Et proin cura non adeò abſimilis huic, quæ in pſora perverſa, aliiſque pravis maculis, puſtulis ulceribuſque malignis uſurpari ſolet, in elephantiaſi quoque inſtituitur, ſequentibus modis.

Purgationes prout corpus humoribus ſuperfluis, vel excrementis ſcatere cognoſcimus, inſtituuntur, cùm eas cauſæ venenatæ accommodare nequeamus, quam tamen ad melancholicum humorem educendum plerique dirigunt, præcipueque ea quæ illius excretionem moliuntur, ſeligunt, permiſcendo, illius humoris acrimoniam ſuâ humiditate & frigiditate contemperantia, quæ cùm & aliis acribus ſalſis & bilioſis pertinacibuſque humoribus expurgandis competant; uti in cæteris vitiis externis inde genitis, in ſcabie perverſâ & in lue venereâ, ſic & in hac lue, in qua & hæc plerumque congeruntur, locum habebunt. Quibus corpora hæc præcautionis loco & ne augeatur malum, veris & Autumni tempore unâ vice vel pluribus purgamus: Interdum & intermediis temporibus, ſi impuritas cordis illud requirat.

Perficitur autem hoc ritè: Primùm levioribus communia excrementa eluendo: Ut injectione Clyſmatis ſtimulantis, qualia paſſim deſcribuntur, eaque quæ in melancholiæ veræ cura deſcripta ſunt, hîc quoque poſſunt competere.

Vel datur eo nomine Caſſia, Catholicon, Tryphera perſica, vel Saracenica, Diaſena diſſoluta cum aquis convenientibus, vel decocto cicerum, aliove, vel cum Sero Caprino.

Vel ℞. Rhabarbari infuſi in aqua Endiviæ, vel ſero lactis ʒj. vel ℈iv. Syrupi roſarum ſolutivi ℥ß. Caſſiæ vel Catholici, vel Trypheræ perſicæ ℥ß. aquarum Bugloſſi, fumariæ q. ſ. fiat potio.

Horum loco vomitus aliquando, cùm, ut minùs excrementa coacerventur, juvet, in conſuetis provocandus, tum levioribus ſumptis, tum etiam fortioribus, Hellebori præſertim uſu concitatus.

Præparatio ante purgationem humorum præmittitur, cum ſyrupis, ut violarum vel fumariæ ſimplic Bugloſſi, Endiviæ; Vel etiam fumariæ compoſito, Nymphææ, de Cucurbitis, diſſolutis cum aquis fumariæ, Lupulorum, Bugloſſi, Endiviæ, Cichorii, Acetoſæ, &c. Aromatiſ. pulvere Trionſant. vel ſantalis.

Vel hoc decocto: ℞. Bugloſſi utriuſque cum radicibus M. ij. rad. Graminis, Aſparagi, Liquiritiæ ana ℥ij. cort. Capparum, Tamaricis ana ℥j. Herb. Endiviæ, Cichorii, Lactucæ, Capill. ana M. j. florum cordial. Cicerum rubr. ana P. j. quatuor ſemin. frigid. Major ʒvi. Sem. aniſi ʒij. Paſſul. mund. ℥ij. fiat decoctio & in ℔ijß. diſſolve de ſyrupis prædictis, q. ſ. vel adde ſaccharum, aromatiſ. Trionſantalon: Pro 5. vel 6. vicibus.

Vel utatur Julepo præparante in Melancholiæ cura expoſito:

Qui ℞. Syrup. viol. borrag. &c.

Aut eo qui ℞. Succorum Bugloſſi utriuſque de Pomis redolentibus.

Vel decocto quod ℞. Rad. Bugloſſ. utriuſque.

Purgamus poſt præparationem prægreſſam ſequentibus:

℞. Rhabarb. infuſ. in aqua Endiviæ ʒj. Agarici trochiſc. infuſ. in ſyr. roſ. ſol. ℈ij. Confect. Hamech. vel Diaſenæ ſol. ʒiij. Syrupi viol. ℥iſs. diſſolv. cum aqua fumariæ, Lupulorum, &c.

Vel detur, Bolus: ℞. Catholici ℥ß. Conf. Hamech ʒij. de ſucco Rol. ʒj. cum ſaccharo, fiat Bolus.

Aut hæc potio: ℞. Herbarum cum radicibus Bugloſſi alterutrius, vel Cichorii aut Endiviæ, foliorum fumariæ, ſummitat. Lupuli ana Mß. ſeminum Endiviæ, Portulacæ, Melonum, Citri ana ʒß. Aniſi ʒj. Florum Cordial. P. j. paſſul. mund. ℥j. Prunorum num. v. pulp. Tamarind. ℥ß. Radic. liquir. Polypod. ana ℥j. Foliorum Sennæ mund. ʒvi. Epithymi ʒij. adde ſacchari, q. ſ. fiat potio. Poſſunt infundi Myrobalani vel Rhab. vel electuaria in ea diſſolvi.

Horum loco dari poſſunt purgantia in Melancholiæ cura deſcripta;

Ut potio quæ ℞. Catholici ℥j. &c.

Vel quæ ℞. Sennæ, Polypodii, &c.

Vel Pilulæ ibidem propoſitæ.

Præparamus & purgamus interdum ſimul hoc Apozemate:

℞. Radic. Graminis, Aſparagi, Ruſci, cortic. Capparum, Fraxini, Tamaricis ana ℥ij. Temperentur in vino acidulo, vel addito pauco Aceto, radic. liquiritiæ ℥iij. Rad. Enulæ ℥j. Herbarum cum radicibus Bugloſſi, utriuſque Cichorii, Acetoſæ, Lapathii ana Mj. Herbarum fumariæ, Lupuli, Mercurialis, Scabioſæ, Capillarium ana M. ij. Herb. Endiviæ, Dentis Leonis ſeu roſtri porcini, lactucæ, Hepaticæ,

Lenticulæ aquat. ana M. j. Betonicæ, Thymi, summit. Rosmar. Chamæpit. Chamædr. ana M. ß. Florum Cordialium, Genistæ, Tanaticis, Nenuphar. ana P. j. Semin. quatuor frigid. Majorum ℥j. quatuor seminum frigid. Minorum ℥ß. Sem. Acetosæ ʒij. Sem anisi ʒiij. Sem. fœniculi ʒij. Cicerum rubr. p. j. Passularum enucleat. ℥ij ß. Prunorum n. x. Jujub. Sebesten. ana par. v. Tamarind. ℥j. Polypodii quern. ℥iv. Sennæ ℥iij. Seminis Carthami conquass. ℥iß. Epithymi ʒvi. Coquantur omnia in aqua cum radicibus, earumque infusione ut dictum, addendo sacchari q. s. aromatis. Santalo citrino, cinamom. vel pulvere Trionsantalon, vel Diamarg. frigid. Pro 5. vel 6. vicibus.

Per vices purgationes instituuntur, aliàs continuando per aliquot dies, alternis, ternis, quaternisve, semel, vel bis usurpando, prout corpus excrementis redundare videmus.

Syrupi, in hanc rem parantur, qui ad usum diutiùs conservari possunt; Componiturque ex apozemate predicto purgante & preparante convenienter talis. Recipiendo radices, herbas, flores, fructus, semina uti illic demonstratum, atque addendo Tamarind. ℥ij. Polypodii ℥vi Foliorum Sennæ quart. j. ß. Seminis Carthami conquass. ℥iij. Epithymi ℥j. Hellebori nigri ℥ß. factaque decoctione in s. q. colaturæ, infundendo Myrobal. citrin. indarum confricat. oleo amygdal. dulc. ana ʒiij. Rhabarbari ℥ß. Spicæ ʒß. Cinamomi ʒj Agarici trochiscati ʒv. factaque expressione, miscendo syrupi rosarum solutivi ℥iv. Sacchari ℔ß. & decoquendo ad consistentiam syrupi; Cujus decens quantitas per se, vel cum jure Cicerum, aut sero lactis, vel decocto Mercurialis exhibeatur, vel cum aquis convenientibus.

Ex succis sic fiet; ℞. Rad. Polypod. liquiritiæ ana ℥iij. foliorum Sennæ ℥iv. Seminis Carthami conquass. ℥ij ß. Epithymi ʒvi. Tamarind. ℥ij. passul. ℥j. Semin. Anisi ʒij. fiat decoctio in sero Caprino & in colaturæ ℔ij. adde succorum fumariæ, Lupulorum, Buglossi alterius, scabiosæ, Lapathii ana ℥iij. Iterum decoquantur & despumentur, addendo Sacchari ℔ß. coquatur ad consistentiam, aromatisetur Santalis & cinamomo ad usum. Si succus Mercurialis addatur, erit efficacior.

Hellebori dilutum seu decoctum, ut ipsius acrimonia minuatur, aliqui sic parant. Fit decoctum in aqua ex endivia, cichorio, Buglosso, utroque, atque in ℔vi. colaturæ infunditur Hellebori nigri radic. incisorum ℥iß. & post macerationem aliquam decoquitur ad consumpt. duarum partium. Et de tertia dantur ℥iv. cum syrupi viol. ℥ß. continuando per aliquot vices.

Epithymi pulverem ad ʒij. cum sero Caprino per mensis spatium & ultrà propinant. Operabitur meliùs si pulveris & Epithymi, & Sennæ ana ʒj. Tartari ʒß. Sacchari Candidi ʒj. cum sero detur, aliquandiuque continuetur, quibus & alia ut Turbith addi possunt, & quæ grata sunt, pauca aromata. Quæ rectius quàm pulvis Diasenæ, quem aliàs commendant, propinantur.

Electuarium gratum laxans: ℞. Pulpæ Cassiæ fistularis ℥iß. Pulpæ Tamarindorum ℥iß. Pulpæ passul. majorum & Prunorum dulc. rob. de Pomis redolentibus ana ℥j. Syrupi violac. & Ros. solutivi ana ℥iß. Diagrydii ʒij. Subtilissime triticum Sacchari Candi ℥ß. Turbith. ʒiij. Pulv. rad. Liquirit. & Cinamomi ana ʒiß. Misce in formam electuarii: Capiat ʒij. experiundi primum gratia, postea plus minusve prout operatio successerit.

Medicamentosum saporem magis habebit, si omisso Diagrydio, & Turpeto, hisce pulpis Catholicon, Trypheram, syrupum rosarum solut. cum infus. Rhabarbari addas; Item pulv. Rhabarbari, Sennæ. Vel fortiora solutiva elect. ut de succo rosarum, Hamech, Diasenam, de Citro similiaque.

Conveniunt & in eosdem usus ejusmodi per vices usurpatæ purgationes, in melancholiæ cura expositæ: ut apozema vel syrupus ex succis parata; vel vinum aut electuarium: Pulvis item.

Uti & alia aliqua, quæ in cura scabiei perversæ fuerunt, declarata ut serum lactis cum permistione aliorum; syrupi item usuales decoctaque purgantia: Ex succis paratus syrupus: dein & vina purgantia. In primisque Infusum vel decoctum Hellebori portionesque aliæ, electuaria & pilulæ, quorum illic meminimus.

Multa quoque in lue venerea exposita purgantia, maximè quæ in acrium humorum redundantiâ illic competere diximus hîc quoque usurpari poterunt.

Finitâ purgatione visceribus robur additur, exhibitione conservarum rosarum, Buglossi utriusque Cichorii, Violarum, Capill. Nenuph. vel tabul. Diarrhodon, Trionsantalon Diamargaritonis; vel Theriacæ, cum conserva Buglossi similibusve.

Sanguinis detractio per venam sectam, Veris & Autumni temporibus, cùm generales purgationes fiunt, ante horum usum institui solet, ad generalem totius corporis evacuationem faciendam, cùm alioquin per eam semina hujus luis, quibus sanguis in venis, uti ostendimus infectus non est, tolli nequeant, atque eo nomine minimè institui debeat. Fitque hæc in brachio, atque in plethoricis mox quoque sequentibus diebus in manu vel pede: Vulgò si sepius phlebotomiâ utantur, hac malum præcaveri posse creditur; Cùm tamen per eam corpore exhausto, lues citiùs & ampliùs invalescat. Temerè quoque ut vulgatæ opinioni satisfiat, sanguis, ut ex eo lues hæc cognoscatur, dum examini sistuntur, emittitur & censetur.

Scarificationem singulis mensibus repetitam, in scapulis, tibiis, adhibitis insuper cucurbitulis, convenire admodum credunt; vel etiam sanguisugas illic adhibitas.

Menses movere, si tardi vel omninò suppressi sint, valdè utile, venâ Malleoli sectâ; aliisve illud præstantibus.

Hæmorrhoides provocare in primis quoque conveniens, applicitis in podice sanguisugis, aliisve admotis.

Ustio per Cauteria actualia & potentialia, si fortè extremum hoc remedium aliquid efficere posset, aliquando tentatur, non solùm in brachiis aut tibiis, utì magis consuetum, sed & in capitis superficie quandoque facta.

Castratio in virili sexu à veteribus in desperatis interdum instituebatur; idque fortè quòd per eam totius corporis temperamento immutato, in iis sic effæminatis redditis, atque aliam planè constitutionem adeptis, morbum hunc faciliùs cessurum, crederent. Quo remedii genere eò minori cum difficultate sunt usi, quod elephantis alioquin ne alios inficiant, congressus interdictus sit, & illis sublata virilitas nullum afferat in ea functione ipsis non necessaria incommodum; utque etiam eo nomine à coitu arcerentur, quàm ut sic curarentur.

Alteramus ipsorum corpora; ut si fieri possit in meliorem statum ducantur: Verùm cùm intemperies, non manifesta, ratione hujus luis se patefaciat, non quæ certa qualitate contraria illi resistant, possunt illi opponi: Sed usurpantur plerumque quæ acrium humorum proventum impediunt, eosque contem-

contemperant. Dein & cùm observatur in ejusmodi corporibus siccitas, ariditasque & consumptio quædam; quæ humectando reficiendoque corpora ejusmodi, restaurent reficiantque, plerumque ipsis præscribuntur. Inter quæ multa ex illis quæ in hectica competere diximus, hîc quoque possunt convenire: uti & sequentia.

In Aëre puro, non valdè fervescente, sed temperatiore versentur, sintque procul ab illis qui hac lue infecti sunt, semoti.

Cibus euchymus ex carne juniorum animalium, jusculis, ovis, lacticiniis, oleribus, fructibusque humectantibus & temperatis: Ut in hecticis & consumptis convenit.

Ranarum uti & Astacorum fluviatilium & Testudinum aquaticarum & nemoralium carnes comestæ, uti in hecticis sic, & hîc probantur.

Potus sit aqua vel vinum non nimium potens vel dilutum: Interdum & lac caprinum bibant, aliaque decocta in hectica exposita.

Medicamenta varia quæ refrigerant & humectant seu temperata sunt, atque acres humores contemperant, hinc inde in aliis vitiis externis descripta, hîc quoque possunt competere. Uti & illa quæ in febre hectica describuntur: Julepi, Syrupi, Aquæ, Confectiones, Conditurae.

Inter reliqua hoc electuarium maximè illis conveniet:

Quod ℞. Conf. florum Buglossi utriusque ℥ iss. florum Cichorii, Violarum, Nympheæ & Rosarum ana ℥j. Capill. Vener. Rosmar. ana ℥ss. Rad. Buglossi condit. ℥j. specierum Trionsantalon vel Diarrhodon, Diamarg. frigid. ana ʒss. trochiscorum de Camphora ʒj. cum syrupo de Pomis redolentibus, misce.

Superbibat aquas Fumariæ, Lupul. Buglossi utriusque, Endiviæ, &c.

Alia multa quæ hepati conveniunt & lieni quorum vitio sanguinem immundum genitum lui huic occasionem præbere putant, propinant, & foris simul hisce visceribus applicant, passim in morbis ipsorum ab intemperie calida & obstructione progressis descripta. Quæ tamen nisi hæc viscera manifestè sic affecta cognoscamus, inutiliter plerumque usurpantur.

Antidota quędam quę peculiari vi elephantiasi contraria esse creduntur, præ cæteris commendantur, suntque sequentia.

Viperarum carnem quocunque modo assumptam, in primis elephantiasi resistere, plerique statuunt. Alii etiam aliorum Serpentum cujuscunque generis, etiam cæcorum usu, cutem cum vitiis illi adnatis abscedere posse, ex eo colligunt, quod cum ejusmodi serpentes exuvium quotannis exuant, hoc ab innata illorum carni vi procedere, & proin etiam in homine idem operari posse, existimant.

Exhibetur autem hæc caro ipsis, præparata variis modis: Aliàs cocta in jure aliquo convenienti cum sale, uti anguillarum caro, pelle etiam, uti in illis, priùs detracta, aut alioquin per coctionem derasa, capiteque & caudâ amputatis, & exenteratis visceribus: sic enim, cum se anguillas comedere, illis persuadeatur, minùs à cibo hoc abhorrebunt. Licet & aliter sic coctam & dein incisam, aliove modo conditam, ut minùs eam agnoscant, præparatione possimus efficere. Cujus usu cutem squamarum instar certis in locis vitiatis abscedere, alioqui prodiderunt.

Sufficit & jus interdum, in quo caro hæc coxerit, ut illud sorbeant, vel unà cum carne comedant. In quo præter sal, semen Anisi, Anethum decoqui possunt; alii etiam Mentham addunt vel Porrum.

Syrupus ex Jure prædicto Serpentum, addito Saccharo, Cinamomo, aliquando coquitur, ut ad usum diutiùs asservari possit: Eâque formâ sæpiùs exhibetur.

Alii, si Gallinæ carne serpentum tamdiu donec pennæ illis decidant, saginentur, & postea coctæ comedantur, idem præstare docent.

Sunt qui & Vinum in quo vipera extincta fuerit, propinatum præbent.

Exiccata quoque caro viperarum, ut diu ad usum servari, & cùm non passim viperæ inveniantur, etiam alio transmitti queat; in trochiscos redigitur. Ad quos parandos sumitur caro ipsarum tantum, abjectis uti dictum etiam extremitatibus & visceribus, atque cum Anetho & sale in aqua coquitur, postea tunditur, & cum panis triticei micis quarta parte in pastam cum jure subigitur, indeque in Pastillos formatur atque exiccatur: Talesque Pastilli, trochisci de Therio quo nomine viperas Græci appellant, vel de viperis nominantur. Licet è serpentibus aliis eodem modo paratos, æquè efficaces esse aliqui judicent.

Hi autem trochisci rariùs per se, sed cum conservis permisti usurpantur. Quales in electuario supradicto descriptæ fuerunt. Cui & si trochiscorum horum ʒj. vel plus addatur, efficacius reddetur. Dein & cum hi trochisci Theriacam subeant, eam propter ipsos, vel quia aliàs venenis resistit, huic veneno adversatur, Elephanticis quoque exhibent.

Astacorum fluviatilium, cancrorum vulgò dictorum carnem, eâdem vi quâ & serpentum operari ex eò quòd uti illi exuvium sic & canceri testam quotannis mutant, colligunt, nec solum vi reficiente, quâ & prodesse diximus, sed & hac potissimum operari, putant.

Herinacei terrestris carnem exiccatam seu assam in cibis quoque exhibet Dioscorides & Salamandram aliis medicamentis miscet: Quæ si quid in hac lue possunt, proprietate quâdam illud moliuntur.

Sanguinem humanum à recenter jugulato, bibitum, profuisse, historiæ aliquæ, si non potius fabulæ sint, testantur: Aquam inde destillatam similiter probant.

Cornu Cervi & Eboris rasuram elephantiasi, ut & aliis venenis resistere aliqui docent. Imprimisque magnatibus, unicornu, ut pretium augeatur, commendant, magni faciunt.

Smaragdi pulvis exhibitus aliquibus magni fit.

Lepræ perfectam curam Chymici pollicentur, per legitimum usum Auri potabilis, Tincturæ Antimonii exaltatæ, Tincturæ veræ & genuinæ Coralliorum, adhibitis specificis purgantibus, inter quæ extollunt, Arcanum Corallinum, Mercurium dulcem, pilulas Antimoniales per secessum tantùm purgantes; Clarissimus D. Hartmannus Viridelli, & Essentiæ sulphuris vitrioli dulcissimæ usum, in cura lepræ in sua praxi Chymiatrica docet & commendat.

Externa remedia, quibus in generali elephantiasi utimur, sunt Balnea, si fortè illorum continuo usu vis illa venenata & maligna cuti membranisque impressa, auferri atque extirpari posset, & si hæc lues maturè præcaveri, aut etiamsi jam invaluerit, curari; Vel saltem per hæc in delendis tuberculis, ulceribus & cutis scabritie, quousque hæc deformitas palliari. Suntque ejusmodi balnea vel naturalia vel artificialia.

Naturalia balnea sunt aquarum dulcium calefactarum, quæ certis temporibus corpore priùs & postea quoque bene purgato, frequenter usurpata; Veris & Autumni temporibus, ante & post prandium; in iis sedendo,

ſedendo, perſeverando in uſu horum per tot dies, donec cutis effloreſcat, rurſumque ſanetur, de hac cauſa maligna in ſuperficie cutis latente, multùm demere poſſunt.

Thermæ Naturâ calidę validiùs id præſtant, Sulphureæ præſertim, quales ſunt in Helvetia noſtra, in Argoviâ Badenſes, in Valeſia Brigenſes, aliæve aliis in locis, quæ uti ſcabiem cujuſcumque generis, vi ſingulari, uti in ea dictum, ſanant, ſic & in hac lue hac eadem vel malignam illius vim abſumere, vel tantùm vitia inde nata, ſi non penitùs, ſaltem ex parte delere poſſunt; ſi diu illis, uti aliâs fieri ſolet, utantur. Eoque nomine ad has thermas non ſolùm cùm de hac lue conſtat, ſc. ut malum celare aliquandiu poſſint conferunt, ſed & cùm de ea adhuc dubii ſumus; poſt examen, eò, an fortè aliqua inde ſequutura eſſet mutatio, illos ablegamus.

Artificialia balnea humida in quibus ſedeant, illiſque uti de naturalibus dictum, diu utantur, ex aqua fiunt, in qua varia, quę cutem rareſaciendo & detergendo pravos ſuccos abſumant, decoquuntur. Qualia ſunt ex radicibus cum foliis, Althęa, Lapathum, Ebulus, Enula: radices item Ari, Serpentariæ, Cucumer agr. Bryoniæ, Cyclaminis, Iridis, Raphani, Hellebori utriuſque, Liliorum; Item herbæ unà cum radicibus, Malva, Bugloſſum utrumque, Cichorium, Endivia, Sonchus, Beta; Item Abſinthium, folia item Sennæ, fumariæ, Lupuli, Scabioſæ, Saponariæ, Parietariæ, Violariæ, Hepaticæ, Lenticulæ aquaticæ, Senecionis, Aceroſæ, Agrimoniæ, Artemiſiæ, Plantag. Polytrichi, Hederæ utriuſque Chelidonii utriuſque, Nymphæa, Tamaricis; Flores Chamomill. Meliloti, Sambuci. Dein & favæ aliave legumina. Furfur macrum, Semina Lini, Fœnugræci, & Cucurbitacei generis.

Hiſce plerumque ſulphur, Alumen vel Sal addunt, maxime ubi jam aliquoties leviori decocto uſi fuerint.

Adduntur & alia, fortè artuum causâ, Primulaveris, chamæpitys. Item odoratæ plantæ, ut Calamintha, Roſmarinus, Lavendula; ſunt qui & quinque Aperitivas radices addant.

In ſcabie perverſa expoſita balnea humida non multùm ab hiſce differentia, hic quoque locum habere poſſunt: Imprimiſque efficax illud quod Gypſum cum aliis recipit. Uti & decocta quædam, quibus maculas vitioſas ablui debere, in illâ oſtendimus, pro balneo hîc uſurpari poterunt.

In ſanguine humano ſi ſedeant, eoque balnei vice utantur, profuiſſe quibuſdam, hiſtoriæ aliquæ teſtantur.

Sicca balnea in aëre calefacto, cum nimiùm corpus accendant, & violenter ad ſuperficiem corporis, humores propellant, non ita probantur. Poſſumus tamen & illis, ex ſuffitu decoctionis balnei humidi, leviter calefactis & tepefactis, aliquando corpus, antequam balneum humidum intretur, ut hoc meliùs operetur, ſic diſponere.

Illitiones variæ quoque extrinſecùs pro generali etiam cura hujus luis fiunt, in corpore hinc inde ubi præſertim cutis puſtuloſa, ulceroſa & ſcabra tumidaque occurrit, ad vitia hæc tollenda, & ſi fieri poſſet, malignam illam impreſſam qualitatem aliquo pacto auferendam. Fiuntque ex illis quæ vi exiccante detergenteque illud agant, additis inſuper iis, quę proprietate quadam id efficere poſſe exiſtimantur, qualia à Serpentum genere deſumpta exiſtunt; ſic axungiam illorum inunctam; idem quod carnem ipſorum aſſumptam, præſtare poſſe, putant, nimirum ut cutis inde cum vitiis illi adnatis abſcedat. Uti & oleum in quo caro Serpentum coxerit, vel ſerpens vivus ſuffocatus fuerit: Carnem ipſam coctam aliqui inunctionibus quoque miſcent.

Ex prędictis itaque tale fiat Unguentum.

℞. Radic ſerpentar. utriuſque, Aſphodeli vel liliorum, Enulæ campanæ, Betæ, croci ſativi ana ℔j. piſtentur optimè oleo roſaceo omphacino. adde unguenti Citrini ℔ß. Axungiæ Serpentis ℥iij. Terebinth. ℥ß. Olei de frumento vel vitellis ovorum ℥iß. Olei de Tartaro ℥ij. Sulphuris vivi, Nitri ana ʒiij. Lithargyrii vel ceruſſæ ℥ß. Boracis uſt. ʒvi. Tutię prępar. Sarcocoll. nutrit. thuris ana ʒij. Mucilagin. ſem. lini ℥ij. Succi lapathii, fumariæ, limonum, ana ℥iij. Agitentur invicem in formam nutriti: Ungantur partes ſcabrę, ulceroſę & puſtuloſę.

Vel fiat tale: ℞. Succorum Limonum, vel arant. vel citri, Lapathi, fumariæ, ſcabioſæ, enulæ camp. ad ℔j. Aceti ℥ij. Aquæ vitæ ℥j. Olei roſac. omphac. Myrtillorum vel Maſtichini ana quart. j.ß. coquantur ad ſuccorum conſumpt. addendo olei vitellorum ovorum ℥ij. de Tartaro ℥iſs. Saponis gallici ℥ij. Axungiæ ſerpentis ℥iv. Pomatæ ℥ij. Fellis tauri vel hirci ℥ſs. Mucilagin. ſem. pſyllii vel lini ℥ij. Mellis ℥iſs. Radic. Ari vel ſerpent. cucumer. agreſt. cyclaminis, Ireos, ana ʒiij. Hellebori utriuſque ʒij. ſeminis ſtaph. agr. Raphani ana ʒj Boracis & Tartari uſti ana ℥ſs. Sulphuris vivi ʒiij. Oſſis ſepiæ ʒij. Cochlearum terreſtr. cineris ʒj. Camphoræ ʒiß. Lithargyr. tutiæ & ceruſſæ ana ʒiß. Agitentur diligenter & fiat linimentum: Pro partibus affectis in corpore.

Hiſce & alia addi poſſunt, veluti oleum de frumento, de ſemine raphani, oleum in quo coxerit ſerpens, ſuccus cyclaminis; item Nitrum.

Poſſet & argentum vivum hiſce unguentis addi, quod licet venenatam illam vim in elephantiaſi, uti in lue venerea, minimè extirpet, & proin non eam uti illam ſanet, tamen quia vitia hæc externa in cute, in utriuſque admodum emendare ſolet, ob eam cauſam illis quandoque miſceri poterit, non tamen eâ quantitate aut ea ratione, præſertim ſi generaliores fiant inunctiones, qua luis venereæ venenum expellit, non poſſit hoc in elephantiaſi præſtare, ſed ſaltem ad vitiorum ablationem opitulari, & proin in particularibus, quæ tantum ut puſtulis adhibentur remediis, rectius uſurpatur. Quòd ſi tamen generalibus etiam inunctionibus permiſcere velimus, poterimus prioribus unguentis primò præſertim, argenti vivi ℥j. addere.

Vel tale cum eo linimentum parare;

℞. Unguenti Citrini quartarium j. Olei ovorum ℥j. Olei de Tartaro ℥ſs. Argenti vivi diſſoluti cum pauca terebinth. & unguento prædicto. ℥ß. Succi Limonum vel arantiorum ℥iiſs. Boracis ʒij. Radic. ſerpentariæ vel ari, lapathi & aſphodeli vel liliorum, parùm toſtorum & contuſ. & cum prædictis miſtorum ana ℥ij. Miſce.

Si prædictis linimentis & unguentis theriaca Andromachi & oleum Juniperi admiſceantur valde, augebitur ipſorum virtus & operatio.

Particulares applicationes, vitiis tantùm adhibentur, à lue hac prodire ſolitis, ut licet lues hæc ſanari nequeat, ſaltem vitia hæc minùs deforment aut noceant. Uſurpanturque tum in vitiis externis, ſi forte ea delere vel aliquo pacto imminuere aut oblitterare, ut minùs appareant, poſſint, ut puſtulis & ulceribus internis, in Dyſpnæa, atque oculorum Pelliculа.

In puſtulis externis, tuberculis, aliiſque tuberoſitatibus cutis, tum in facie ubi magis patent, tum aliis in locis, applicantur remedia; Fiuntque ex illis quæ exiccando, detergendoque potiſſimum illud agant;

vel vi potentiore & caustica. Quâ ratione & cutis nigredinem in cosmeticis & maculas & pustulas rubras aliasve pravas, ut vitiligines similesque deleri, in ejusmodi vitiis ostendimus. Quæ remedia externa illic exposita, tam leviora, quàm fortiora, uti & interdum caustica illic enarrata, cùm pustulæ delendæ sunt, hîc quoque locum in ejusmodi vitiis tollendis habere possunt: Quæ variis modis & formis applicantur.

Ex illis quæ nondum erodunt, aquæ destillatæ ad faciem plerumque usurpantur. Qualis hæc est.

℞. Sulphuris ℥vi. Tartari calcinati ℥ij. salis nitri, vitri crystallini calcin. ana ℥j. Thuris, Myrrhæ, ana ʒij. Camphoræ ʒj. Succi Lapathi, ℥iv. Succi Limonum ℥ij. Aquæ rosarum, florum fabarum vel florum Nymphęæ aut Plantag. ad ℔j. destillentur.

Alia aqua: ℞. Tartari calcinati quartar. j. Boracis ℥ß. Thuris vel Mastiches ℥ij. Sacchari candi ℥j. Camphoræ ʒj. pulveris, & subigantur cum mucilagin. Seminis psyllii vel infus. Gummi tragacanth. factis cum aqua flor. fabarum vel nenuphar. ℥vi. albumin. ovorum agitatis num. 3. succi Limonum vel Arantiorum ℥ij. vel iij. Destillentur in Alembico.

Aliæ aquæ quoque idem præstare possunt in discoloratione, inter cosmetica expositæ efficaciores, quæ urinam, tartarum, sublimatum cum cæteris recipiunt, vel ex pluribus componuntur & in pustulosa rubra facie, descriptæ aquæ, imprimisque illæ quæ Lithargyrium & tartarum cum aliis admittunt. Dein & in maculis aliis diversorum generum ibidem declaratæ aquæ ex variis compositæ & cum tartaro effectæ.

Liquor albus, quo instar lactis virginalis uti possunt, ad illinendam faciem al ave tubercula:

℞. Lithargyr. ℥iß. Aceti albi ℥vi. Succi Limonum vel arantiorum ℥ij. Aluminis vel salis gemmæ ʒij. Tartari calcinati ʒß. Camphoræ ℈j. Macerentur & agitentur sæpè, ad usum, vel coquantur parum, si statim eo uti velimus.

Vel sulphuris, salis nitri & Crystalli seu vitri Crystallini tenuissimè triti æquæ portiones, parùm coquantur, in aceto forti albo: Et cum colatura facies illinatur.

Alii liquores in facie pustulosa in discolorationibus descripti cum sulphure, vel lactei ex lithargyrio parati, horum loco usurpari poterunt. Uti & lac virginale in maculis aliis ibidem declaratum.

Inunctiones privatis partibus adhibentur variè, quales in discoloratione copiosè sunt expositæ, ut in cosmeticis, unguentum citrinum, quo facies illinitur, potissimùm, paratum uti illic descriptum fuit. Dein & in pustulosa rubra facie, propositę ex variis concinnatæ: Uti & in aliis maculis illic descriptæ, ex succis plantarum, aliisque inde petitis, & ex oleo vitellorum ovorum & tartari, aliisve cum helleboro factæ; Item ex sanguine leporis & fellibus. Inter quæ Capræ sylvestr. fel in elephantiasi probat Dioscorides, oleum lacertæ etiam hîc magni fit.

Aliud ad pustulas valdè efficax unguentum.

℞. Aloës ʒiij. Radic. Asari ʒj. Hellebori utriusque ana ʒß. Seminis Staphis. Agr. ℈j. Colocynthid. ℈ß. Fellis auri q. s. fiat linimentum.

Ex argento vivo, in discolorationem uti & in luis venereæ maculis & pustulis enarratæ illitiones, hisce quoque vitiis appositæ; admodum opitulantur, quæ inde peti possunt.

Aliqui hoc remedium extollunt: Ova duo vel tria macerentur in Aceto forti tamdiu, donec testa consumatur, postea contundantur, addendo quartam partem illius aceti; misceaturque pulvis Thuris, Pro facie inungenda. Si saponem nigrum vel aliud addas, efficacius erit.

Caustica quibus ad pustulas delendas utimur, in discolorationibus copiose fuerunt in macularum cura exposita, ex sublimato plerumque præparata. Uti & cauteria, quibus in elephanticorum vitiis delendis quoque uti possemus.

Vel fiat talis illitio. ℞. Unguenti Citrini, olei de Tartaro an. ℥ß. succi limonum ℥j. sublimati ʒß. axung. Serpentis vel gallinæ ℥ß. fiat linimentum: Pro facie.

Sunt qui vermes natos in serpente sub terra defosso colligunt, eosque siccatos cum Cantharidum æquo pondere & acri aceto subigunt, atque in unguentum redigunt.

Ablutiones faciei fiunt, ut unguenta aliaque abluamus, ex decocto furfuris macri, fabis conquassatis, illarumve Corticibus, cineribus, oryza, Hordeo, lupinis confractis saltem non in farinam redactis, ne passa cum decoquitur, fiat, sicuti & decoctum pro facie illustranda, in cosmeticis fieri diximus. Cui decocto & flores Fabarum, Nenupharis addi possunt, & Malum arantium in frusta dissectum prius.

Vel lavetur facies aliis aquis, ut florum fabarum vel decoctis, in facie tuberosâ rubrâ, vel fuscâ, in cosmeticis & maculis expositis.

In ulceribus externis, serpentibus, callosis, multa ex illis remediis, quæ pustulis convenire diximus, juvare poterunt. Vel utimur illis quibus alia prava ejusmodi ulcera curari, in doloribus exposuimus:

In pilorum casu topicis præsidiis in pilorum defluvio in deformationibus prolixe expositis, illud quoque vitium avertere studebimus.

In pustulis internis & ulceribus inde natis, narium, palati, faucium, non alia remedia, quàm quæ in cæteris harum sedium ulceribus, in doloribus descripta sunt, quoque adhibentur. Uti & si columella excisa sit, raucedoque inde proveniat, sicuti in utroque hoc affectû quoque ostensum, procedendum.

In dyspnæa & raucedine, pulmonum affectorum causa, quæ in illis affectibus cura describitur, etiam hîc adhibebitur. Et si narium obstructarum causâ difficulter aërem attrahant, illic quoque, quid agendum, declaratum fuit.

In oculis enascens pellicula carnea rubra, ne pupillam obtegat, & cæcitatem pariat, mature quantum & quandiu fieri poterit, impediendum, idque non alia ratione, quàm ea, quæ in panniculi oculi cura, in visus læsionibus, tum si alias ob causas, tum ob hanc luem eveniat, fuit copiose descripta. Quod si palpebrarum accedat rubedo, xerophthalmia vel scabrities, eodem quoque modo in illis, uti in aliis illorum ejusmodi affectibus, procedendum. *Felix Platerus Praxeos Medic. T. 3.*

Consultationes.

De Lepra. Pro Eleganti Muliere Cretensi.

Cùm Juvenis Hebræa Cretensis, annorum 26. temperamenti calidi, & sicci, menstruis parcius fluentibus, totius corporis pruritu divexata fuisset; cum tuberculis, quę Essere vulgo; iidem prorsus subsistentibus biennio abhinc, universum illi corpus fœdatum est; cum ulcusculis in dies magis, magisque serpentibus, atque ichores acres; & mordaces jugiter effundentibus; quibus non raro accedebant rigores, & febres; iique aliquando exsiccatis, squamosa excrementa emergunt; recrudescentibus tamen paulo post denuò majori molestia ulcusculis eodem

eodem ichore manantibus. Quæ affectio pluribus hactenus in Patria tentata remediis; sanguinis frequenti scil. eductione ex saphena; duobus fonticulis utrique interno femori inustis, ac seri lactis caprini usu, cùm impermixti, & copiosioris, tum addito rhabarbaro. Extrinsecus quin etiam succis refrigerantibus, & aliquando detergentibus applicitis, nec prætermisso balneo universali ex aqua dulci detergentibus alterata. Quæ cùm irrita fuerint, Medicam exposcit manum.

Primò itaque hujus affectus essentia, & causæ inquirendæ, atque cùm pruriginosarum cutis affectionum plures sint, species duplex tamen potissimum earum genus complectitur, universalium, & particularium, præsens affectus particularibus non est accensendus, ut patet ex ejus historia: proinde, nec herpes nuncupandus, quo laboravit Illustris illa patiens, à Gal. memorata 14 Meth. cùm eodem teste, malleolum obsederit. Universalis autem triplex cùm sit, Scabies, Lepra, & Elephantiasis, de hac postrema omnis prorsus abest suspicio; quæ cancer est universalis, Galeno, in qua varia in cute prominent tubercula, in fronte potissimum, aures sunt acutæ, resimæ nares, labra crassa, & tumida, cutisque subrubra, & dura torpescit, ex Gal. Lib. de Morb. Causis. 2. ad Glauc. & Libro de Atra bile, quorum nullum in hac Patiente est conspicuum. Quamobrem statuendum censeo, affectum hunc vel esse scabiem feram, & confirmatam, vel Græcorum lepram incipientem, ab Avicenna Albatam nigram nuncupatam, cùm squammæ se prodant, lepræ indicio luculento, Actuario teste, inter Græcos non obscuri nominis 2. Method. Utcunque tamen, cùm utriusque affectus eadem sit causa, præter solum discrimen ejusdem gravioris & levioris, censendum est, præsentem ortum ducere à sanguine melancholico exusto, in jecore fervidiori genito, nec per uterum stato circuitu ex temperamento patientis, ætate, vita præterita, & potissimùm ex regione ipsa; qui sua crassitie uteri venas prorsus obstruens, atque ad partes cutaneas refluens, tenuiori sui parte solum pruritum antehac induxit; crassiori verò sub illis coercita, altiùs carnem depascit; inusta quinetiam intemperie calida, & sicca, qua purum sanguinem, qui in earundem partium alimentum cedit, corrumpit; atque affectum præsentem fovet, juxta Pauli, & Aristotelis sententiam, quod scil. lepra non solam cutis superficiem sed & intima absumat.

Quæ cùm ita se habeant, quàm difficilis curationis futurus sit hic affectus, patet luculentissimè cùm sit in habitu, à quo periculum insuper imminet elephantiasis, seu lepræ Arabum. Prout enim Elephantiasis Græcorum in lepram facessere potest, contemperato humore, & expurgato sanguine illo fæculento in visceribus, & venis redundante, & ab iis ad partes cutaneas transmisso, ita non difficili negotio lepra in elephantiasim desciscit, exuberante vicissim atra bile, atque viscera ipsa gravante.

Curatio itaque tentanda, atque humores corrupti cuti impacti detergendi, non sine aliqua adstrictione, & partis corroboratione, fluxio derivanda menses cientibus, & ad alias partes revocantibus, tum novus hujus humoris proventus prohibendus, jecur refrigerantibus, & humectantibus, atque pars affecta contemperanda. Tandem boni succi alimentis sanguis impurus reparandus, corroboratis visceribus, cum venoso genere, quo humores corruptos à se propulsent, & extrudant, ac partes ipsæ idoneo alimento nutriantur, præmissa universali corporis purgatione, quam hucusque accuratius institutam missam facimus.

Chirurgica itaque præsidia quod spectat, prout nobis commendatur repetita sæpius sanguinis missio ex partibus inferioribus præmisso uteri fotu, ex humectantibus, & modicè attenuantibus, quò sanguis fluidior fiat, adhibitis frequentibus pedum, & crurum frictionibus, ac lotionibus aqua alterata malva, althæa, floribus, chamæmeli, & meliloti: ita temporis progressu, sanguis corruptus in partibus sub cute conclusus, cucurbitulis scarificatis iisdem affixis, vel hirudinibus appositis educendus fuerit, reseratis quinetiam hæmorrhoidibus, derivationis causa; quanquam huic evacuationi naturam assuefaciendam non esse censeam, hoc potissimum ætatis flore, ne facta hac materiæ metastasi, in totum supprimatur menstrua purgatio, cum sterilitatis periculo; ut hanc ob causam nubere quàm maximè ipsi consultum censeam, licet non sine præsenti conjugis discrimine, cùm affectus sit contagiosus.

Pharmaceutica plura quidem suppetunt interna, & externa, atque in internis duo, me judice, potissima. Primò quidem viperæ in cibi usum per multos dies, in modum anguillæ, abscisso capite, & interioribus rejectis, ob venenosam harum partium naturam, atque amputata cauda, velut nulli usui, per diem in aqua maceratæ, ademptis exuviis, mox cum oleo anethino in aqua, cum modico sale coctæ, summopere in hoc affectu commendatæ ab Avic. & Aetio, atque propriâ experientiâ maximè ex usu compertę, longè quidem potiori ratione, quàm solum vinum, in quo eadem extinctæ fuerint elephantiasin sanat, ex Gal. Lib. de Subfigur. Empir. & Isagog. Cap. 12. ubi plures memorat hujusmodi historias; cujus propterea potum suaderem. Aliud remedium accommodatissimum erit lactis potus asinini in primis, velut magis detergentis, & tenuioris substantię: quotidie manè ad libras duas, cum sacchara, & cremore tartari, quo dejectorium fiat. A quibus, continuare poterit usum jusculorum ex cichorio, cùm ejusdem succo, ad unc. 1. quotidie, non prætermissis aliis, aperientibus, & menses cientibus.

Externa remedia erunt primò valida detergentia; in quibus linimentum ex sulphure vivo, nitro, sale, lapatho, & lupinis exceptis oleo amygdal. in formam linimenti; quo illinendum totum corpus, immergendum primò in Aquis Thermalibus sulphureis; vel aqua marina moderatè calida, tertia qualibet nocte per horam ante cœnam, quintum, aut sextum; quę excipiant refrigerantia, & humectantia, & potissimum Balneum aquę dulcis, inuncto toto corpore oleo amygdalino, contemperandæ cutis siccitati.

Quibus accedat recta victus ratio; in qua abstineat ab omnibus carnibus, & piscibus salitis; quibusvis leguminibus, carne bubula, caprina, cervina; avibus palustribus, atque omnibus aliis melancholię feracibus; nec non à vinis generosis, & subastringentibus: quorum loco uti poterit piscibus petrosis, carnibus agninis, vervecinis, cucurbitis, melonibus, lactariis, hujus generis refrigerantibus, & humectantibus, ac vino item albo, tenuis substantiæ, oligophoro, & aliis hujusmodi. Quæ in præsenti affectu potiora duxi. Quæ ut ad vota succedant, faxit Deus salutis Author *Benedict. Silvatic. Consil. & Resp. Medic. Cent. 4.*

Elephantia

Elephantia incipiens.

Nobilis annos quinquaginta natus, carnosus quidem, sed tamen squalidus, & ad eum accedens habitum qualis est ictericorum, facie rubicunda, seu ex rubro livescente, sanguine crasso nigroque perfusa, qua maculæ nigræ, aut lividæ, interdum exoriebantur, ut etiam in reliquo corpore, sensû nullo aut obtuso præditæ, sed sine siti, sine cibi fastidio, & aliis symptomatis gravioribus. Infinitas hic potiones hauserat medicas, & sudoribus corpus exsiccaverat in balneis calidioribus, non sine valetudinis jactura. Verebatur ne Elephantia corriperetur, cujus jam videbatur rudimentum.

Rescripsit D. Fernelius hæc remedia.

℞. Radicis acetosæ, lapati acuti, & Enulæ campanæ, Polypodii quercini, seminis Carthami, Passularum mundatarum an. ℥ß. Endiviæ, Cichorii, Plantaginis, Buglossi, Boraginis, lupulorum, Fumariæ, Cuscutæ, Ceterach. Chamædryos, chamæpityos, an. m. j. florum violarum p.ij.Fiat decoctio ad ℥xvi. In colatura infunde per noctem Epithymi ʒß. Foliorum Sennæ mundatorum ʒv. agarici albi ℥ij. gingiberis ʒij. Manè bulliant parum, & fiat expressio in qua dissolve succorum depuratorum Fumiterræ & Plantaginis an. ʒiv. Sacchari albi lib. j. ß. Fiat syrupus perfectè coctus, dosi ℥ij. vel ℥ijß. cum sero lactis, quinto aut quoque sexto die.

℞. Conservæ Buglossi, Boraginis an. ʒj. Rasuræ, eboris, & cornu cervi, an. ℈j. Mithridatii veteris ʒij. Misce pro duabus dosibus post purgationem, horis iij. ante cibum.

Post tertiam aut quartam purgationem vena secetur interior brachii sinistri, detrahaturque sanguis ad ℥x. Deinde si qua ratione fieri potest, reserentur hæmorrhoïdes: primùm quidem fotibus emollientibus & alterantibus: deinde suppositoriis ex hiera simplici, cum succo Mercurialis, vel cum felle: aut si foris conspicuæ sint, & intumescant, affixis hirudinibus: ut his rationibus sanguis ater & melancholicus emanet. Quum ita corpus diligenter præparatum evacuatumque fuerit, perutilis erit balneatum usus ex aqua dulci potabili usque ad multos dies continuatus, mane jejuno stomacho: sed eâ ratione non admodum calidæ sint, verum duntaxat tepidæ, ut corpus tantum humectetur, non autem sudores eliciant.

Victus observandus refrigerans, & humectans: Cremor hordei jejuno maximè conducit, cum præsertim non est opus medicamentis. Juscula quoque ex pullis gallinaceis, carne vitulina aut vervecina, cum buglosso, boragine, oxalide, lactuca, & plantagine. Si vinum æstate circumcidatur, ejus vice saluberrima erit aqua hordei, vel alius potus in laborantis gratiam comparatus.

Si quæ partes in cute existunt nigricantes aut lividæ, nullo vel obtuso sensû præditæ, his affigantur cornua vel cucurbitæ exiguæ cum scarificatu, eoque satis alto, ut sanguis promanet, sensusque revocetur.

De Elephantia.

Quum de his, quæ in facie Jo. Bocquirese prodiunt, non benè inter doctos Medicos conveniat aliique affirment aspectu illum esse horridum: & leoninos oculos, supercila glabra, rarescere barbam, nares humidas, multisque tuberculis tum intus, tum foris deformes cum incipiente ulcere. Hinc respirationem difficilem, tonsillas ulcerari, cum voce rauca & obscura: alii verò istorum quiddam deprehendi negent, & tubercula, si qua, sunt rubra apparere. Necesse est signa, de quibus inter celebres Medicos certatur, omninò obscura & infida latere neque ab his judicandum quenquam elephanticum, neque si, quæ dicta sunt, omnia compareant judicandum propterea est elephantiæ initium, cum præsertim probè corpus alatur, nullusque pedum aut manuum stupor aut refrigeratio subsit, qui elephantiam statim initio concomitari solet. Neque si elephantiæ initium adsit segregandus ideò est laborans ab hominum consortio, quum nondum corpus aut spiritus graveolens, nec putredo ea sit, cujus contagione vicinos labefactare possit. Ita igitur de re controversa & litigiosa nos subsignati doctores Medici censuimus Johannem Bocquiret etiam crasso aut melancholico sanguine suffusum, & tuberculis subrubris deformem nondum esse inter elephanticos numerandum, nec segregandum ab hominum consortio.

At si posthac malum omnem medendi vivendique rationem aspernetur, nullisque cedens remediis ingravescat, & manifestiora de se indicia proferat, tum satis opportune quid agendum fuerit æquiore judicio decernetur. Curatio verè suscipienda. Victus refrigeret ac humectet. Purgetur singulis hebdomadis apozemate. Vino prorsus abstineat. Calida autem omnia, & venenata pharmaca tum purgantia, cum alexipharmaca declinet, cujusmodi sunt scammoniata, mithridarium, theriaca, & utquæ non modò non juvent affectum, sed etiam humores adurant, & morbum conduplicent. *Ioh. Fernelius Consilior. Medicor.* 70.

Observationes.

Cuidam ad elephantiasin vergenti ita consultum est, jussus est in totum abstinere vino, aut eo dilutissimo uti, vescatur carnibus elixis, & pullis nutritis pastâ ex carne colubrorum factâ, Theriaca bis aut ter septimana utatur ad ʒj. cum aqua melissæ, bis mense catholico cum ℥iij. confect. hamech.purgetur, aperiatur vena basilica sinistra, balneis aq.dulcis utatur. *Guil.Ballonius consf.61.lib.*1.

Præmisso lenitivo aperiatur vena brachii sinistri, & extrahantur sanguinis circiter ℥x. plus minus, tota etiam hac æstate velim singulis mensibus circa novilunium hirudines applicari venis sedalibus, ut inde duæ aut tres sanguinem exugant, quoad sponte sua cadant, etenim ferè ex alio nullo remedio majus juvamentum sperare debet: quare ei Author sum, ne ullo modo hoc remedium post primam purgationem intermittatur, sed hac æstate & sequenti autumno etiam, singulis ut dictum est mensibus reiteretur. Postquam octo diebus ex ordine usa fuerit syrupo præparante & digestivo assumat hoc pharmacum.

℞. Confect. hamec. ʒß. el. e succo rof. ʒiß. fol. sen. ʒj. polipod. q. ʒij. F. infusio in decocto liquir. flor.& fruct. cordial. cum pauco cinnam. q. f. syr. rof. solut. ℥j. F. potio quæ sæpius prout opus fuerit reiteretur, purgato corpore; volo utatur singulis diebus mane hoc electuario ad quantitatem nucis juglandis.

℞. Conserv.fl.borrag. rof. ana ℥iß. diarrhod.abbat. theriac. opt. ana ℥j. cum syr. de pomis q.f. F. electuar. quo assumpto ingrediatur balneum aq. dulcis egelidæ in

in quo incoxerint rad. acetos. vel lapath. maj. fumaria, lupini contusi furfuribus mixti, & in panno ligati, quo in balneo sordes abstergi velim; in balneo moretur per horæ spatium, post decumbat, post horam unam aut alteram, absterso sudore, crura & cæteras partes infectas inungat hoc linamento.

℞. Succ. solani, succ. scabios. acet. rosac. an.℥j. succ. rad. lapath. succ. rad. enul. an. ʒvi. ol. ros.ʒiv. cortic. helleb. nigr. in petia ligat. ʒiij. coq. omnia ad succorum ferè consumptionem, deinde helleborus abjiciatur, adde butyr. rec. ℥iß. pingued. viper. si haberi possunt, si non loco ejus teriac. bonæ ℥j. plumb. ust. ℥ß. lithargyr. cerus. an. ʒij. thur. ʒiß. styrac. calam. sal. nitri an. ʒij. omnia M. & cum succo limonum agitentur tamdiu in mortario plumbeo donec formam linimenti acceperint. Post balneum absolutum, placeret hoc remedium, quod apud quosdam pro experto secreto in hoc morbo conservatur, accipiunt milvum deplumatum, postea absciſſo capite, pedibus, atque eo eviscerato, interiora omnia, caput & pedes in ollam rudem conjiciunt, quam tectam luto oblinunt, & in furnum calidum imponunt. Ubi omnia combusta sunt, extrahunt, quodque in ea inveniunt, pulverant, atque ex eo pulvere manè in aliquo liquore propinant, quod verò reliquum est avis, partiuntur in tres partes, & quomodocunque coctum edendum præbent ægroto, eo ordine, ut tertia die postremam partem avis absumat, quo remedio testantur quidam hunc morbum aliàs novem dierum spatio persanatum esse. A me verò aliàs in *Italia* hoc sequenti experimento curatus est hic affectus. Accipio duas vel tres viperas, si haberi nequeunt, totidem alios serpentes, conscindo vivos & adjecto multo hordeo decoquo in aqua quoad hordeum tumeat aut crepet, hordeo eo & ipsa serpentum carne pullos gallinaceos multos continuò alo, nec aliud alimentum suppedito; solent pulli postquam aliquot dies enutriti sunt, implumes evadere, & tandem rursus plumis vestiri: ubi igitur per multos dies ita aliti sunt, paulatim incipio ægrum horum carne, & carnium eorum jusculis alere, hoc remedium comprobatum est experientiâ. *Reinerus Selenander. consil.25. sect.* 1.

Valescus de *Taranta* castrationem in hoc casu valde probat, nec ego eam improbandam censeo; testium enim amputatione evitantur homines in morbum proni, sicque in fœmineam naturam degenerant, & hepatis sanguinem assantis ardore restincto, humidi & frigidi evadunt: quæ temperies elephanticorum intemperiei calidæ & siccæ toto est genere contraria, adde quod sublatâ elephanticis gignendi facultate, tollitur ea hujus mali contagio quæ per prolis propagationem in humanum genus serpit & effunditur. *Paræus lib.* 20. *Chirurgiæ cap.*13.

Elephas lues, venerea & struma aliquid habent cognatum & συγγενές, tres has hydras unus alexicacos *Hercules* hydragyrosis vincit & opprimit. *Guil. Ballonius lib.1.epid.& ephem.pag.*15.

Lac asininum arcet elephantiasim, caro asinina proritat & advocat, unde hoc? an quia carnes crassum succum generant; lac autem serosum & tenue? hoc autem videtur absurdum. Nam *Hippocr.lib.*2. *De Diæta*, ita scripsit: quorum animalium lac tenue est, & sanguis similiter, eorum etiam carnes sunt consimiles. *Idem lib.2.epid pag.*186.

Neapoli cùm subsisterem narravit mihi *Marius Schipanus* summus ibidem medicus, Principem *Neapolitanum Caraffam* pro curanda lepra vesci solitum carne asini pulli. *Thom. Bartolinus. Histor.* 33. *cent.*6.

Multi, ut ait *Ætius*, castratione se ab hoc morbo vindicarunt, hac ratione juvenem hoc anno liberavimus, qui incipiebat, & ultra principium fuerat progressus, utatur carne erinacei terrestris, exsiccata in furno, hæc non elephantiacis tantum, sed & cachecticis, nephriticis, convulsionibus obnoxiis, & iis qui aqua intercute laborant, convenit, ut testatur *Galenus*. Potest in locum carnis viperarum substitui, servetur igitur caro erinacei terrestris quæ si multa haberi potest, ad formam placentæ reducatur, comedat manè ante alia omnia, vel si velit; elixet cum salvia & borrag. & de ea comedat. *Guil. Rondeletius* consil. 53. lib. 7. consil. *Cratonis*, & aliorum medicorum à *Scholtzio* editorum.

Tanquam certum remedium ulmi usus in curanda recenti elephantiasi à *Iacobo Doyvineto, lib.* 1. *cap.* 7. prædicatur. Vidit enim adolescentem tali affectu laborantem, & decoctionis, ulmi usu (factis faciendis) convaluisse, ea quidem pro omni potu utebatur in quolibet pastu, cum pauco vino albo, & tanti sudores movebantur graveolentes, ut vix illos custodes ferre possent, ita viscera purgabantur, & magna urinæ copia excernebatur, quibus excretionibus sanus factus est. *Iul. Cæsar Baricellus*, in hortulo geniali pag.306.

Anno 1637. tempore autumnali, Ulmensis lanio in medio fermè Viennensi itinere, à venefica quadam hospite, inque diversorio demortui cujusdam leprosi carnibus coctis mensæque appositis tractatus fuit, quarum esu tota ipsius sanguinea massa infecta brevi temporis interstitio, proradici instar, malignitas pustulas cum defœdatione capitis inprimis, ad superficiem corporis expulit, & percepto rubore, quod scelesta illa fœmina, ob plura alia & varia delicta, publicè flammis combusta fuerit, vultuosus patiens de sanitatis suæ restitutione desperare cœpit: Nihilominus tamen ne sibi ipsi deesse videatur, chirurgum aliàs exercitatum in consilium vocavit, qui re non satis ponderata, solis externis unguentis eundem, sed inani spe, restituere attentavit, usque dum, aliquoties in nostris observationibus citatum, Clarissimum Dominum meum Collegam, Doctorem Johannem Georgium Croekelium (ex cujus communicatione & hanc curationem habeo) summis precibus exoravit, ut hac in parte sibi gratificari & extrema tentare velit.

Hic pro sua humanitate, & ægro & chirurgo solidis rationibus demonstrans, absque juge internorum remediorum usurpatione, sanguineæ massæ per præparantia, purgantia & venæ sectionem exacta depuratione; communicatæ malignitatis mediantibus sudoriferis discussione; hepatis corroboratione, &, vel tandem, externorum debita, inunctione, huic, etsi nondum, radicato malo, occurri minimè posse. Quare carnario illi omnem in curando assiduitatem, & diligentiam promisit, modo patiens se in omnibus morigerum præstare velit, quod dum sanctè sponderet, curam sequenti methodo aggressus est.

1. Ordinatâ victus ratione, præscribendo videlicet cibos optimi nutrimenti ac omni acredine destitutos, ut in morbi gallici cura fieri debet, pro potu decoctum ligni guajaci & sassafras cum seminibus anisi & fœniculi debitè præparati curavit. *Primo, ad sudorem movendum, reservato, altero verò tanquam debiliori ad sitim compescendam concesso.*

2. Cordus per biduum digestivo hoc ad expurgationem præparavit.

℞. Syrup.

℞. Syrup. de duab. radic. ℥j. mell. rof. col. ℥ß. crem. Tart. pulveris ℈j. aq. afparag. fumar. ana ℥ij. M. pro dofi una.

3. Vitiofam ventriculi faburram, per fequens medicamentum, vino affumptum, removit.

℞. Mercur. opt. dulcis. ℈j. croc. metall gr. VI. Gutt. Gamand. gr. VII. M. F. Pulvis.

4. Hinc medianam dextri brachii primùm aperiri, detractis ℥v. fanguinis, juffit.

5. Per aliquot dies conceffa quiete, rursùs ad corporis præparationem, quater in jufculo repetitam, acceffit.

℞. Pulveris Tartari vitriol. ʒß. dentur dofes quatuor & quælibet ad fingularem chartam.

6. Fœliciffimè fanguinis mundificationem molitus eft per appofitas pilulas.

℞. Panchymag. Croll. ℈ij. mercur. dulcis ℈j. Gutt. Gamand. gr. VII. cum aq. ceraf. nigr. Form. pilulæ communes, pro una dofi.

7. Acceffit ad fudorifera, ubi æger maxime obediens quotidie in prioris decocti faffafras hauftu, dofin fequentis hydrotici accepit.

℞. Sulphur. aurat. diaphor. à gr. XII. ufqeu ad grana XV. F. pulvis ad chartulam.

Quare ad quatuor feptimanas, tempore matutino folùm, in lecto per binas horas commorando, largiffimum fudorem movit, exceptos feptimo quovis die in quo fuperius notatas pilulas reiterando affumpfit.

8. Siniftri hinc lateris vena tacta fanguis emanans prior longe purior inventus eft. IX. Sordium recrementa laconico abfterfa, & caput appropriatis, alterato lixivio, mundificatum fuit.

℞. Radic. bryon. ℥j. lapat. acut. ℥ß. herb. marrub. menth. crifp. origan. beton. ana M. ß. flor. chamomill. Rad. afar. cum toto ana p. ij. agaric. crud. ℥ß. Craffiufcule l. a. concifa coquantur lixivio communi.

9. Remanentes quædam puftulæ in quibufdam corporis partibus & capite, depulfæ, & omnia externa inquinamenta fequenti unguento in fine fublata fuerunt.

℞. Unguent. alb. camphor. ℥j. Mercur. dulc. ʒij. Terendo probe, M. ad vafculum.

Sic divino favore, patiens amicis maxime notus, decem hebdomadibus feliciffime reftitutus, aliquandiu decoctum faffafras pro potu ordinario ufurpavit, ita ut per dies vitæ non amplius malum hoc repullulaverit. *Ioh. Scultetus in obfervationibus armamentario chirurgico adjunctis.*

De Elephantia Iavæ nova.

Ante 20. circiter annos incolæ Javæ horrendo quodam morbo affligi cœperunt, qui digitos manuum pedumque confumit, duris atque horrendis tumoribus, qui poftea exulcerati in putrida atque cacoëthica ulcera cum carie offium degenerant, facies defædatur, neque ullis medicamentis vicinæ partes ab hac infectione reddi poffunt immunes, nifi membrum infectum extirpetur. Pus tam acre & corrofivum eft, ut quando tubercula fponte non aperiuntur, poftea fuerit animadverfum, illud in offa fubjecta fæviiffe: in initio morbi, aurium extremitates fupra modum intumefcunt, calcaneique omni fenfu deftituuntur, adeò ut fine dolore acus integra poffit adigi, illæque partes utplurimum exulcerantur: in initio lividæ apparent maculæ, omnis fenfus experres, capillitium, barba, & fupercilia decidunt, quanquam aliquando id non contigiffe obfervaverim. Inter procatarcticas caufas eft contagium, Milis, putridis, fœtidis & fale conditis pifcibus marinis, aliifque craffi chyli cibis & fructibus incolæ vefcuntur, piperis Indici, Lada Chili dicti, integros devorant manipulos, cibos calidos & aromata fine menfura adfumunt, atque àd libidinis pruritum excitandum Aro quotidie in cibis utuntur, hinc etiam integra terræ jugera herba ifta funt confita: lues venerea inquilina eft, adeò ut febre quotidiana fit vulgatior: Utque eo melius morbus hic pateat, icon ex adverfo poftea infpicienda. Quæritur jam, ad quod morbi genus pertineat, quibufve medicamentis curari debeat, *Ex Arce Batavia Anno 1681. 25. Novembr. ad D. D. Chriftian. Mentzelium.*

Scholion.) Præter Obfervationem hanc, à curiofiffimo noftro *Diofcoride*, ad Nobiliffimum noftrum *Apollinem* præfcriptam, ejufdem etiam dilucidatio, quam magni Parentis filius clariffimus, *Dn. Ioh. Chriftianus Mentzelius*; in Academia Francofurtenfi cis Viadrum, Anno præterito, fub Excellentiffimi *D. D. Bernhardi Albini*, *&c.* per modum Difputationis publicæ, non infeliciter in lucem dederat, digna fuit judicata, cujus præcipuæ partes hîc recenferentur. Is itaque morbo huic Elephantiafis, quæ Arabum Lepra eft, nomen compeτere arbitratur, cùm taliter adfectis digiti in manibus & pedibus; *Celfo* tefte, fub tumore condantur, prætεrea excdantur & livida ac fœtida ftillent fanie, juxta *Cafalpinum prax. univ. art. med. lib.* 4. *cap.* 13. malo etiam increfcente fordida ab humorum acrimonia & malignitate plerifque locis excaventur ulcera, notante *Ant. Valetio exerc.* 64. ipfas partes, nafum, digitos, &c. fenfum decidere, ex *Aretæo lib. 2. de diut. cap.* 13. offa interdum fieri cerea; ex *Petri à Caftro obferv. MS.* 40. plerumque in facie hanc luem erumpere, *Jul. Palmario Conft. de morb. contur. lib. de elephant. cap.* 3. extuberationes fieri rotundas, & duras fub lingua, palpebris, auribus, *Jac. Hollerio de morb. int. lib.* 1. *c.* 64. *in Schol.* aures exulcerari, Aretæo, aures extenuari rubereque admixto nigrore, atque exulcerari, *cit. Palmario*, fenfum perire extremitatum, & fi acu altius pungantur, non fentire, *Hollerio & Francifco du Pont. de Sign. morb. l.* 4. *c.* 25. §. 30. neque aqua fervente exuri, *Palmario*, pilos paffim decidere, ex *Platero tom.* 3. *cap.* 4. conftet. Quæ omnia ceu maximè pathognomonica figna, dum hoc etiam in morbo, à viginti faltem annis in Java graffante; ideoque nóvi morbi nomen ibi pro merito, deprehenduntur, nomen quoque illud mereri, concludit. His ita ftatutis, fermentum iftius morbi in Javam aliunde fuiffe illatum inde oftendit, quod fine dubio & ante hæc tempora idem incolis fuerit victus, qui tamen elephantiaci non fuere, aut certè jam ad unum omnes fub hujus mali vexillo militare deberent, & ibidem licet loci, unde apportatum eft, adeò non fæviat, fieri id fine dubio, quod maffa fanguinea fermentanda hîc aliis impraegnata fit particulis, unde & alius debeat effe effectus. Contagium autem hujus morbi in eo confiftere, quod è corpore elephantiaci exfpiret id, quod abundat, fpirituofioribus videlicet partibus ex humoris peccantis fermentatione furfum afcendentibus, & de fermento elephantiaco participantibus. Cujus exigua portione totum inquinari hominem, non fit mirum, dum quotidie magnam maffæ farinaceæ molem à pauco fermento, cerevifiæ quantitas à paucis floribus fermentari, integra regna ab uno pefte infecto infici videmus; inteftina nempe à fermento excitata lucta paulatim mixturam humorum turbante, tandemque ut in fui generis abeat fermentum cogente, adeò ut fanguis elephantiaci poftea totus fiat fermentum, fomefque fit inexhauftus &

& lein. innumerarum infectionum. Favere huic morbo ipsum Insulæ situm, qui totus in Zona torrida est, magis directos excipit solis radios, multumque ab illius fervore aduritur; Piper Indicum, quod manipulatim adsumunt, cibos calidos cum aromatibus, quos sine modo devorant, Arum, quo quotidiè in cibis vescuntur, massam sanguineam omnino multis acribus salibus impregnare, illamque valdè acrem reddere; pisces marinos, putridos & fœtidos, crassi chyli cibos, & fructus suo lentore, viscidis terrestribusque particulis, illam incrassare & viscidam facere; luem veneream utrumque indicare, quæ acres volatiles atque fixas particulas tenaci pituitæ junctas esse doceat; nimiam illam venerem, cui supra modum dediti, quidquid in massa sanguinea balsamicum est & spirituosum, omne exhaurire; adeò ut sanguis illorum sit crassus, terrestris, viscidus, & simul valde acris: si misceatur jam huic sanguini aliquod fermentum, quod acre è sanguine præcipitet, tunc lentorem stimulo illo orbatum causari obstructiones, acredinem verò stamen partium lædere, sicque Elephantiaseos causam adesse continentem. Lividas maculas nihil aliud docere, quam illas à reliqua cutis superficie superficies mutatas à fermenti admixtione habere & differentes, adeoque angulos incidentiæ & reflexionis utrobique non esse eosdem, unde mens id animadvertens discrimen, de utraque diversas habeat perceptiones, & sic variegata adpareat cutis. Intumescentiam extremitatis aurium & reliquorum membrorum oriri, quòd fermentum elephantiacum partium sibi alias mixtarum cohæsionem turbet, quæque intestinis iis motibus adeò promptè non obsequuntur, eas ad peripheriam pellat, quæ ingressæ tubulos illos propter crassitiem obstruant, humores præsentes retineant, affluentium transitum impediant, partisque ita causentur tumorem, in primis in auribus, quorum substantia fibris rigidis constans, cartilaginosa, duriuscula & ita obstructionibus magis est obnoxia. Stupêre & insensiles esse calcaneos, quia humores viscidi, crassi, terrestres, in his corporibus abundantes, à tubulis nervorum recepti, illos tumere faciant, unde nervi comprimantur, regurgitantibus ita, à clausis hac ratione portis, spiritibus animalibus; hinc nervi illa potio fiat flaccida, & mota licet, motum non propaget, nec mens percipiat quid in illa parte rerum agatur, calcaneum verò & quidem in ipsis morbi principiis adfici, quod sanguis gravior crassiorque deorsum, naturæ legibus, tendat, maximumque illius propter lineæ rectitudinem impetum sustineat calcaneus, vel ipsa cutis duritie & ligamentorum copia commendabilis. Exulcerari istas partes, qui oppellulati tubuli ab humoribus à tergo prementibus, vel claudantur arctius, vel illas rigiditate sua perrumpat acre sal, quo sanguis abundat, perrumpant etiam propter subtilitatem & alii spirituosi humores, qui viribus fracti in ipso tumore nidulantur, unde calor totius corporis, usque affluens, subtiles illas particulas agitet, sal acre commoveat, atque sic impulsum elephantici fermenti juvet, concutiantur hinc fibræ tandemque disrumpantur, quarum pars in cincinnos resiliat, pars utrobique rupta humoribus innatet, & turbato sic fibrarum ordine fiat cavitas, in qua colliguntur humores, sale acri & corrosivo, à pipere, aro, contagio, infecti. Quod acredo puris subjecta potius corrodat ossa, nisi tumor arte fuerit apertus, quàm carnem, nihil esse insoliti, prout aqua fortis ferrum, non ceram vel picem adgreditur, stamen ossium carnoso solidius multo esse & rigidius, quiescere osseas particulas pertinaciter juxta se, & ita excipere ictus & impetus irruentium, cedere nescias; carnosas verò, molliores utpote & flaccidiores, licet percutiantur, cessione sua ictu in absorbere vim quandam, retroagere aliam, diutiusque resistere, perinde ac pilæ immissæ vim absorbeat arena, quam efficaciter retroagit murus, & globus sclopetarius trajiciat asseres solidos, quem putre lignum cedendo & resistendo, viribus privat. Hoc modo fieri cacoëthica illa ulcera, ruptos esse nervos, ossa cariosa, carnes corrosas, humorem adesse causticum, unde pars illa non solùm moriatur, sed vicina membra paulatim patiantur eademque, serpatque id malum ulterius, denegato commeatu decidant membra, & sic miserrimum hominis fiat spectaculum. Quod si materia morbifica ad glandulas subcutaneas deferatur, radicibus pilorum, quibus hi sunt infixi, refectis, eos decidere, raramque fieri cæsariem, si minus, hærere suo loco, utut hoc inter rariora numerari debere videatur. His prælibatis, & prognosi ex *Hollerio*, *Cæsalpino*, *Platero*, *Aretæo* & *Aëtio* addita, ad secundæ Quæstionis solutionem progreditur, iteratam primò suadens venæsectionem, cum enim sanguis terrestris & viscidus sit, abundetque multis acribus, volatilibus, & fixis salibus, corrigi eundem debere, innuit, quod quam arduum sit, ægrorum diuturnas testari querimonias, ut igitur felicius immutari regique possit, imminuendum esse, ita enim medicamenta hostem viribus fractum superare facilius, & sanguinem cor subire sæpius alterarique, nullo venarum habito delectu, si tamen is observandus, electa in eum finem pedis vena, si magna satis conspiciatur, crasso utpote sanguine magis in truncis artuum inferiorum reperiundo. Hæc dum fiunt, sanguinem corrigi debere internis medicamentis, & quæ incidant & attenuent, copiose adsumendis, ut omnis misceantur sanguini. Hinc Guajaci decoctum commendat, leve, nec nimis crebro, ob acredinem ejus, sumptum; cui ideo præfert Sarsaparillam in mucilaginem, qua acres particulas temperat, resolutam; aut hordei aquæ immaceratam; aliisque etiam, ut liquiritiæ radici, vel passulis permixtam, & manè ac vesperi inter stragula calide sumptam, aut interdiu urgente siti haustam. Decoctum etiam fieri posse ex cortic. tamarisci, fraxini, rad. cappar. chin. Sarsaparill. lign. sassafr. sant. omnium, antimonii crudi vel cinabaris in petia ligatæ uncia una vel altera; cum tartaro crudo in aqua chalyb. vel sero lactis infusis, addito oxymelite scyllitico & succo limonum; quo per triduum quatriduumve usurpato, purgationem è mineralibus, quarum particulæ sunt solidiores & graviores, adeoque efficacius operantur, instituendam esse; addendo Pilulas de fumaria aut helleboro nigro, Mercurium dulcem, Arcanum corallin. &c. aut, si pituitæ in ventriculo mobilis suspicio foret, unum alterumve granum Mercurii vitæ, vel sulphuris aurati antimonii, vel Turbethi mineralis; quo facto, ad apozema per aliquot dies redeundum, deinde rursus purgandum, periodo illa toties reiterata donec sanguis videatur emendatus, corpusque satis præparatum, tunc enim exhibendum potens aliquod ex mineralibus sudoriferum, è Mercurio diaphoretico, Tinctura antimonii, Q. E. Antimonii Regulo antimonii sine marte, Sulphure antim. Bezoartico minerali, additis, ut mineralia hæc eò citius in actum deducantur, sale viperarum volatili, croco, tinctura opii; &c. Ut verò sanguis mollior fiat, sal acre infringatur & educatur, præterea laborandum esse; ibi Emulsiones amygdal. dulc. &c. Seminis psyllii mucilaginem, &c. hic Acidulas naturales, clyssum antimonii, scobem eboris, C. C. oculos cancri, corallia exhibenda. Nec usum, cautum tamen, millepedum vel asellorum spernendum, imò nec vermium majalium acri suo sale caustico spoliatorum atque in pilula redactorum, vel etiam simpliciter exhibitorum, ortam hinc stranguriam lactis dulcis

dulcis haustu statim sedante; copiosum enim sal ita cum urina educi. Viperas ab *Aëtio*, *Cæsalpino*, & *Galeno* dilaudatas, ab *Aretæo* & *Palmario* reprobari notat, ipse verò utrisque, habito diverso respectu, adsentitur, cum enim maxima viperarum efficacia à sale volatili veniat, si illud in copia ad massam sanguineam derivetur nondum correctam, inanes non solum facere impetus judicat, sed sali acri novum insuper addere stimulum, unde necessario exasperentur symptomata. Cum verò massa sanguinea satis præparata, eo deventum sit ut diaphoreticis uti concessum sit, maximo cum fructu mineralibus diaphoreticis, utpote in operando tardioribus, ea addi, neque tunc ullum ab eo sale metum esse posse, cum nullibi hæreat, sed libere transeat, & qua diaphoresi, qua diuresi, sal copiosum secum educat. Castrationem à quibusdam, ut infallibile & præsentissimum remedium, magnopere commendatam rejicit, morbi enim causam ab ea non tolli, adsit licet, ab acrium spirituum influxu, inexpugnabile coëundi desiderium, illud tamen non causam, sed morbi effectum esse, unde neque illo remoto morbum curari. Inter externa remedia, ad humorem terrestrem fluidum reddendum obstructiones deobstruendas, sal acre educendum, partesque corporis emolliendas, balnea aquæ dulcis tepida reponit, quorum particulæ aqueæ in poros sese insinuando, illos aperiant, tenacem pituitam diluant, & sal educant; quæ ipsa tamen noceant, si illud sal morbosum sub densa nimis hæreat cute, ita ut educi nequeat, sed majorem concipiat ab aquæ spiritu motum; quo in casu satius sit aquæ salsę balneum, quod aperiendo poros sali latenti viam exeundi paret, & efficacissimum fore sal, quod antimonio, sale communi & tartari igne potentissimo fusis regulo supernatat, vel scorias reguli antimonii cum nitro & tartaro facti. Thermas etiam sulphureas, mere adstringentibus, qualia sunt aluminosa, repudiatis, hic prodesse, quarum defectum suppleant artificialia Balnea, ex fol. & rad. alth. enul. bryon. cyclam. helleb. utriusque, lil. furfure macro, cort. sambuc. sem. lini & fœnugræci, sale ammoniaco, sulphure &c. parata, purgantia studio addendo, ut ab iis excitatis fermentationibus humores incipiant moveri, poris vim faciant, atque sic egrediantur. Tumores esse emolliendos Unguentis &c. notioribus, quæ inprimis Mercurius præcipitatus albus, vel Arcanum corallinum, vel Mercurius dulcis ingrediantur. Quibus non proficientibus, tumoribus vel maculis scarificatis cucurbitas vel cornua suctoria Palmarii superimponendas esse, pro crasso sanguine educendo, vel quod melius, alte discindi & medicamentis cathæreticis vel causticis, crystallis scil. argenti, Mercurio sublimato corros. Oleo mercurii, Oleo antimonii, Butyro antimonii, vel quod eo fortius, Butyro arsenici. Arsenico sublimato, aliisque exedi, ulcera verò forti guajaci decocto elui, cicatricemque superinduci; & his nihil proficientibus, ferro exstirpari membrum oportere. Tandem si ab ullo medicamento, certe à salivatione sperandum esse remedium, quæ omnibus indicationibus satisfaciat, glutinosamque pituitam, revera quandoque acerrimam, in copia educat. Denique brevi diætæ enarratione erudito discursui finem imponit. *D. Andreæ Cleyeri.*

Hisce omnibus addamus jam quædam de Cute ejusdemque morbis è Clarissimi ac celeberrimi Carol. Drelincurtii Collegiis excerpta, & ab Excellentiss. D. Guyot. M. D. communicata.

1. Matronam, vidi quæ fluorem album astringentibus internis & suffumigio thuris sibi suppresserat, sed incidit in pruritum jugem, inque cuticulę scabritiem tantam, ut per plures menses furfures largos atque numerosos interdiu, noctuque decorticaverit.

Jusculorum usu è carne vitulina cum chęrefol. agrim. eupator. cannabin. cichor. atque fumar. nec non baln. aq. tepid. cum fol. vitis feliciter curata, intermediis V. S. & purgatione.

2. Virum autem quadragenarium frustrà curavi perplurimis volatibus, misturis & diæta tenui atque diaphor. quò cuticulam ejus emendarem universè scabram instar vel leberidos vel elephantini corii, quæque per amplas & spissas squammas hinc & illinc passim decidebat, aliâ protinus succrescente, perinde scabra, spissa atque dura, sed pruritus omnis expertè. In Italiam se contulit quo viperarum inungatur adipe, & viperinas carnes edat. Exitum ignoro.

3. Juvenem unum & alterum miratus sum quibus sub morbillorum declinationem salutarem, tota cuticula *manuum & pedum* abscessit chirothecarum veludonum instar. Id Ipsum tertia vice in viro deprehendi sub finem curatæ febris malignæ:

4. Præprimis autem in admirationem me traduxit decennis puer, cujus mater ideâ piscium, sub initia graviditatis commota, ipsum nonimestrem exclusit pedibus manibusque squamosis, cyprini more, squamis scil. latis, mobilibusque & mutuo ad digitorum motiones sese affricantibus. Imo squamis illis vel sponte, vel imprudenti quovis allisu deciduis, novæ continuò succrescunt.

Quævis autem squama pedunculo nervaceo atque sensili cohæret, sicut mihi patuit earum aliquot apicibus unguium sublatis, atque commotis vel etiam leviter inversis, puer enim, præ dolore nullius evulsionem admittit.

Ab Anno autem 1681. quo ipsius squamosis artubus studui nihil de ipso mihi suboluit.

5. Largissimam porro cuticulam, suis vel unguiculis vel unguibus instructam, & è cadaveribus revulsam meis αὐτόπτως subjicio. Mirantur omnes quo artificio id præstem, nam tota illæsa & illacera una quæque portio digiti sui refert ideam, sed secretum meum singulos fugit. Extrema priùs macero tepida sæpiùs renovata, donec putredinis initia subodorer, & tunc certè levi industria tantas portiones & taliter figuratas extraho.

6. Coronidis vice cuticulam Æthiopum producam, à me quidem invisam, *sed fide Riol. Anthropogr. lib. 2. cap. 4. atque Pechlini, in tractatu de nigred. Æthiop. mihi inscripto*, nigricantem unicè, cute verò subjacente candida.

Observatio circa leprosum falso sic reputatum.

Non ita pridem ad cujusdam viri, de lepra non suspecti duntaxat, sed tertiùm jam à Chirurgis lepræ adjudicati, examen, Magistratûs jussu vocatus, cùm viderem bonum virum nihil minùs quàm leprâ laborare; licèt octo jam annorum curriculis leprosis cohabitare fuerit coactus; jussi, ut prædicti illi Chirurgi suam de hoc leproso prolatam sententiam signis syllogisticis, & rationibus instructam in medium proferrent. Hi vultu quodam supercilioso, & fastu, ut ferè fit, plùs quàm ampulloso, illum leprâ laborare instabant, tum quòd nativus faciei color in lividum & fuscum desineret; tum quòd visus hebetudine & vocis raucitate laboraret, tum quòd maximò anhelitus fœtore & mephiti obvios quosque deterreret, tum quòd in crure fœdum aliquod ulcus habuerit; tum demum, quòd ante aliquot annos ejusdem filiam lepræ adjudicarint, quæ tandem leprosa mortua fuerit. Hisce machinis & argutiis tantùm apud Magistratum effecerant, ut bonus vir communi hominum

hominum societate exclusus, & leprosis adscriptus fuerit, quibus jam octo annis convixit, citra ullam tamen veræ lepræ signaturam.

Quæ cùm audivissem, ipsique Chirurgi nihil ulteriùs de lepræ naturâ, essentiâ, causis, differentiis, signis syllogisticis seu pathognomonicis, in medium proferrent, statim intellexi, illos lepræ essentiam ignorare, nec inter lepram & non lepram distinguere, nec ullam differentiam inter lepram Græcorum, quam psoram perversam vocamus, & veram lepram Arabum, seu Elephantiasim, facere posse, unde nec mirum, si incautiores, & imperitiores isti Chirurgi in cæco hoc examine decepti, cæcam quoque tulerint sententiam.

Paucis igitur quæ sit inter lepram Græcorum, seu psoram, & lepram Arabum, seu morbum elephanticum, quem & elephantiasin, leontiasin, seu satyriasin & tyriasin vocant differentiam illis aperui, bonum hunc virum, nullis horum affectuum caracteristicis signis laborare, demonstravi.

Cùm enim hoc subjectum nulla feræ & siccæ scabiei species turpiter defœdet, nullisque nec tenuioribus squammis obducatur, sed universum corpus incolume, sanum & nitidum, pilosæ tum capitis, tum superciliorum partes puræ, firmiterque fixę hęreant, conclusi, bonum virum à Græcorum leprâ immunem & salvum esse.

Eundem quoque nec Arabum leprâ, seu vera elephantiasi laborare, ex absentia omnium signaturarum caracteristicarum, aut signorum pathognomonicorum convici. Cùm enim hic affectus sit contagiosus, sæpe hæreditarius malignâ & perniciosâ suâ qualitate, pluriumque vitiorum congerie corpus defœdans atque membranea solùm aliqua involucra, & cutem præsertim inficiens, si tali affectu laboraret bonus vir, haud dubiè octo jam evolutis annis, sese aliquod vitium in apertum dedisset, cùm tamen ex sex illis signis syllogisticis nullum hactenus fuerit observatum: Nec enim unquam in cute vel faciei, vel frontis vel genarum, cubiti, fœmorum, manuum, pedumve tubercula facilè mobilia, indolentia, & ex livore ad rubedinem tendentia, horridumque aspectum præbentia, epullularunt.

Nunquam in eo visa sunt oris tubercula, quæ ore hiante, Linguaque depressâ in palato, & faucibus circa linguæ radicem, nunc flavescentia. nunc sublivida, vel visa, vel reperta fuere. Nunquam item vel in pedum digitorum interstitiis, vel in plantis, in crassâ præsertim & durâ illius parte, vel in manibus, juxta cubiti articulum, præsertim in acutiore illius sede, aliisve artuum locis, ulcera efflorueruut. Cùm enim ejusmodi ulcera & fissuræ veram cutem penetrent, lata sint, & rarenter ulteriùs serpant, labiis callosis, ac prætumidis constent, atque læsa facilè cruentent, indolentia sint licèt, si talia vel adessent, vel adfuissent facilè quoque videri potuissent, & ex iis firmum aliquod judicium ferri. Nunquam insuper in eos visa sunt narium ulcera, earum septum, fungos & ossa, seu cartilaginem depascentia, nasô turpiter delabente, palatum columellamque depopulantia. Nunquam pręterea in eo observati tumores, non tumidæ in aurium ambitu pinnæ, non crassescentes auriculę, non plus justo auctæ, aut dilatatę narium alæ, non palpebrę, non labia, non pedes, manusve inflatæ, aut tumidæ. Nunquam demum in oculis juxta majorem canthum nata pellicula, sensim accrescens, quę sane prędictis jam signatnris accederet, magnô argumentô haberetur.

Cùm igitur pathognomonica hæc sex signa nunquam in hoc subjecto apparuerint, quis illud leprâ correptum dixerit? Cætera autem signa ab illis Chirurgis allata, quemadmodum & alia quæ addi possent, uti cutis scabrities in pilosa capitis parte, cum squammis & furfuribus, fissuræ item cutis pedum, manuumque & unguium; pilorum item defluvia, sanguinis quoque detracti livor, crassities, cum arenosis seu granulosis quibusdam arenulis; cachectica corporis constitutio, frons cornu instar splendescens, formicatio ac titillatio faciei, palati, linguę, totiusque corporis, sensuum stupor; Hæc, inquam, & similia, non moror, eò quòd aliis morbis consectaria atque communia esse possint, quamvis nec & ipsa in nostro hoc subjecto repeiiantur, vel si quędam adsint, tanti tamen momenti non sunt, quin durissimos labores, noctuque dieque familię sustentandæ causâ, obire possit.

Filiam quod concernit, quam leprâ mortuam putabant Chirurgi, falsà morbi specie decepti fuerunt. Dum enim rem ipsam diligenter investigarem, cognovi tandem, ipsam non leprâ, sed inveteratô morbô gallicô correptam obiisse. Et quod notatu dignum est, dum cum leprosis octo annis versaretur bonus vir, prolem ab uxore sana sanissimam accepit; Unde si infectus fuisset pater, haud dubiè jure contagii hæreditariô, vel prolem, vel matrem, vel utrumque infecisset. *Claudius Deodatus apud Guilielmum Fabric. Hild. Epistol. centuria.*

Anatomica Inspectio.

Lepra infectæ Matronæ cadaver exhibuit viscera, tum vitalia tum naturalia marcore confecta.

Illustris Matrona, Vasconię Proceribus proxima affinitate conjuncta, Burdegalam venit anno 1660. aditque Dn. *Dezelis* seniorem, Chirurgum, apud quem tunc temporis artis tyrocinia ponebam lepræ, qua infecta erat, curationem ab illo exposcens: Lepra fuit, eaque confirmata ex judicio Clariss. Medicorum D. D. *Mingelozeau* & *Emery*, Facultati Medicæ Burdegalensi adscriptorum: Magistrorum item *Dezelis* & *Choves* Chirurgos peritiss. Illius quippe morbi vix ulla desiderabantur indicia: Capillitium omne deciduum tum sponte tum pectine, quod furfureas sordes fœtidas simul decussit: Torvus erat aspectus micantesque oculi, Vultum gutta rosacea fœdabat, & luridus color violaceo proximus; maximè nasum, & labia: Auribus tamen nativa servata conformatio, nec pone ullæ tumebant glandulæ: quę in parte colli sinistra, juxta claviculas, juglandis nucis magnitudine utrinque eminebant mobiles: Lingua tumebat, extrema parte & prope venas raninas pustulis obsita: admodum fœtebat anima: Thoracem anticum adhuc candidum nullæ squammę exasperabant, sed macies illic summa ut & totius corporis habitus: Mammarum nulla vestigia: Vox nequaquam rauca nisi sermonem protraxisset, fusca enim illico fiebat & adeo obscura ut aures vix feriret, subsequente mox potus desiderio ad inductam siccitatem leniendam: Posticibus sua constabat crassities, manus squammas aut furfures nullos dabant, at sensus tactus obtusus erat, ad punctionem tantum & fortem vellicationem sensiles: Respiratio qualis phthisicorum anhela; Abdomen, præsertim circa pręcordium dextrum durum, & ἀντίτυπον: Lotia effundebat pauca cruda, sæpius & crebro cum foetore turbida: Alvi fœces, quanquam σκύβαλα & πρὸς ἀνάγκην tantum dejiceret, tetro odore nares feriebant: Cutis color ab imo pectore ad pedes usque fuscus erat, nigro proximus, ubique ea arida & scabra: Femora tibias, non secus ac Gallorum Indicorum, squammæ vestiebant, omni sensu destituta, acus quippe citra sensum alte adigebatur: Genitalibus ob importunum pruritum

pruritum manum perpetuo inferebat: Ea nudata pustulas pisi magnitudine exhibuerunt, è quibus nigricans sanies exsudavit: Tetricis erat moribus, in excandescentiam prona, maxime post scalptum: Narrabat Illustriss. Parentem similem morbum necasse, contagio in legatione ad Lusitanos contractum, imò in matrem, [ante natam Illustrem Aegram] transfusum, paulo post puerperium mortuam: Patrem xij. annos illi superstitem fuisse, sed à fœda illa lue tam male exceptum, ut non Aula solum sed & omni consortio se subducere necessum habuerit, quamquam celeberrimi *Garciæ à Lopes* Medici Hebræi, opera usus fuerit toto biennio: *Affectus primordia* quatuor ab obitu Illustr. conjugis annis elucescere cœpisse, Ex eo duos liberos, utriusque sexus suscepisse, non diu superstites: Luis immunem fuisse at non scabiei levis, quem phthisis anno ætatis xlij. sustulerit: Consanguineis cæteris pepercisse: Curam Illustris Matronæ susceperunt supra dicti D. D. Medici & Chirurgi, strenuamque operam toto trimestri navarunt, quorum industria, Deum testor, pene salva & incolumis, castellum suum procul dissitum reperiit: pleraque enim recensita Lepræ indicia delituerunt: Novo & nativo capillitio ornatum caput, desiit fœtor, evanuerunt faciei pustulæ, nisi tamen apice suum servante livorem & crassitiem, imminutum tamen; deposuit & lingua sua tubercula: Sitis non amplius molesta, subsedere quæ circa claviculas glandulæ: Femoribus & tibiis cutis æqualitas restituta, solus pruritus ex intervallis redivivus molestus fuit: liberior fuit Respiratio, oculi non ut ante truces: At ab axillis virosus odor manabat: Si de venereis sermo incideret, recurrebat in os saliva: detumuit quoque abdomen, cessitque hypochondriorum durities: Vegetus ubique erat sensus Tactus, punctiones vel levissimas impatienter ferens: nec excrementorum alvi tantus fœtor comes fuit, liberiusque & liberalius efferebantur: Urinæ colore & consistentia naturalibus erant proximæ, aculeato sale exutæ qui ad crebriorem mictionem excitabat: Sibi tandem omnino dissimilis facta est, cunctis mirantibus qui in ea tam insignem ad statum naturalem reditum, quo XIV. mensium intervallo frui licuit, à quo in priorem, & sex intra septimanas pejorem relapsa est, cui se febris continua adjunxit, quam sitis inextinguibilis consequuta est statim lethalis: Lethum præcessit vultus defœdatio horrorem omnibus incutiens: Crura, quæ in priore morbo excarnia, insigni tumore conspicua erant.

Cadaver à dicto D. Dezelis, me præsente, prænominatis Medicis & Chirurgis dissectum fuit, cujus imæ & mediæ partes solum evolutæ: Pulmones scirrhosi omnino & aridi apparuerunt, obsessis illorum bronchiis mucoso, crasso & extreme viscido humore: Sanguis vasis thoracis conceptus crassus erat & adustus, sero omnino destitutus: Trachæa arteria adeò exsucca & arida ac si sub dio plures dies jacuisset: Cor minimum, parvumque serum in pericardio: Pulmonum lobi ab omni connexu liberi. Iecur scirrhosum lividumque apparuit; imo adacta in visceris interiora novacula, strepitus perceptus ab occursu corporum durorum, quasi lapilli oblati essent: admodum quoque parvum erat & aridum, cujus minor lobus vix latitudine duos digitos transversos æquabat, & longitudine tres: Major eam sequebatur proportionem: Cystis fellea magna, bile turgens: Splen summe parvus & durus: Pancreas succo quodam ad nigrum vergente turgebat, & sicco: Mesenterium duris glandulis, magnis & aridis obsitum, succo sebum unguento basilico remixtum, referente tumidis: Inania quoque & arida erant intestina quoad utramque tunicam: Renes calculis infarcti, sinapi instar seminis exiguis, duris, solidis, porri semina colore referentibus: quorum plurimi ureteres occupabant: pelvis & carunculę laceræ erant: In vesica plurimi etiam reperti calculi cum phlegmate; tres item lapilli phaseolum æquantes ad instar tophi molles vel indurati gypsi: Uteri quoque membranæ exsiccatæ erant, nec non illius substantia, coarctata etiam & vulva & rugosa, patentibus nihilominus admodum multis vasis spermaticis: Incisuris factis in habitus corporis musculis, præsertim artuum inferiorum, reperta pluribus in locis caro scirrhosa, præterquam in tibiis, in quibus paulo minus arida: Venam cruralem implebat sanguis niger & adustus, inanibus pene arteriis: absque vi è digitis pedum ungues abscessere, manuum pressius cohærebant: *Theophilus Bonetus, ex communicatione Ludovici Bailly Chirurgi Sepulchreti Tom. 2.*

EMBROCHA. vid. in Bibliothecâ Pharmaceuticâ.

EMPHYSEMA. Vid. sub titulô *Atheroma.*

EMPLASTRA varia vid. in Biblioth. nostra Pharmaceut.

EMPYEMA.

Antecedentia in Empyemate sunt.

Peripneumonia, pleuritis, pulmonis Vomica, derivatio sanguinis, vel cujuslibet alius humoris, chyli, lymphę, &c. in pus mutabilis facta in cavitate pectoris à quacunque causa per erosionem, dilatationem, fractionem &c. Sic Hippocrates. *Si in ventrem sanguis prater naturam effusus fuerit, is suppuretur necesse est.* Et. *Destillationes in ventrem superiorem ad suppurationem perveniunt intra dies viginti.* [ventris autem superioris nomine pectus intelligendum esse, Author est Galenus in Comm.]

Conjuncta.

Pleuritide, vel peripneumonia non expurgata febris intensior, rigor, pondus, & sensus gravitatis in parte. Ita Hippocrates in Prognosticis, & Galeno teste, fluctuatio, ait enim. *Ubi quis affatim à decubitu transmutatur, idque maximè, si ab uno in alterum latus se convertens defluere aliquid sentiat, puris multitudinem ibi contineri, haud dubia conjectura est.* Hactenùs ille. Auditur etiam aliquando fluctuatio, cum scilicet pus est tam liquidum, & copiosum, ut fluctuare, & sonum excitare possit.] Respiratio difficilior, sputum aliquando purulentum. Empyema autem jam factum, & confirmatum comitantur febris mitior, & lenta, continuè infestans, quæ partim putrida, partim hectica videtur, interdiù mitior, noctu vehementior: sudores multi, sed inutiles, & noctu pręsertim supervenientes: tussis frequens, & molesta. Demum maxillæ rubent, oculi fiunt concavi, curvi ungues, tumidi pedes, pustulæ circa pectus, & ut plurimùm in latere affecto cutis inflatio, & tumor œdematosus. Ait Hippocrates in prognosticis. *Si Empyema in altera tantum parte existat, hos convertere, ac discere oportet, doleantne in altero latere, & an alterum altero calidius sit, atque cubantem supra sanum latus interrogare, an videatur sibi onus aliquod desuper suspendi; si enim ita est, in quodcunque latus pondus insit, in altero suppuratio est, quemadmodum si utrinque calor, & pondus sentiatur, in tota thoracis cavitate pus continetur.* Et idem primo de Morb. *Applicetur linteum thoraci madefactum secundum utramque partem, dextram, & sinistram; citiùs enim exsiccabitur illud, quod supra partem pus continentem appositum est.*

Succedentia

Succedentia.

Hippocrates in Prognosticis. *Suppuratorum ii potissimum superſunt, quos febris eadem die dimiſerit poſt ruptionem, ac cibum citiùs appetunt, & ſiti liberati ſunt, & venter exigua, & conſiſtentia rejicit, & pus album, leve, concolorque eſt, & vacans pituita, & abſque labore, & valida tuſſi expurgatur. Itaque optimè quidem ſic, ac celerrimè judicantur, ſin minus quibus ad hæc proximè accedunt. Moriuntur verò ii, quos febris non deſierit, aut cùm videtur deſerere, denuò recaleſcens innoteſcit, & ſitiunt, nec cibum appetunt, alvus humida eſt, pus viride, lividumve ſpuunt, vel pituitoſum, ſpumoſumque. Pereunt, ſi hæc adſint omnia. At quibus alia veniunt, alia non, horum quidam intereunt, quidam in multo tempore incolumes evadunt.* Hęc ille. Et idem. *Qui ex pleuritide empyi fiunt, ſi à ruptione intra dies quadraginta ſurſùm purgentur, liberantur, alioqui tranſeunt in tabem.* Et. *Si empyis, cum uruntur, aut ſecantur, purum, & album pus effluat, evadunt: ſi verò ſubcruentum, fœculentumque, & fœtidum, pereunt.* Et idem in Coacis. *Empyici meliùs habentes, & qui fere expurgari videntur, ſi ſputum fœtidum excernant, cum recidiva intereunt.* Et ſimiliter. *Quibus ſpecillum à pure velut ab igne coloratur, ii ferè moriuntur.* Et pariter. *Ex ſuppurationibus, quas pulmonum morbi excitarunt, ferè ſenes moriuntur, ex cæteris verò juvenes.* Et in Aphoriſmis. *Quicunque empyi, vel hydropici uruntur, aut ſecantur, ſi pus, aut aqua univerſim effluxerit, omnino moriuntur.* Galenus autem 4. de Loc. Aff. 7. *Quibus in magna puris copia intra thoracem, & pulmonem collecta thorax in reſpiratione attollitur, celerrimè ſuffocantur.*

Cùm empyema ſit collectio puris in cavitate pectoris, & in ejus cavitatem per membranas exſudare poſſit etiam ex Galeno, ut oſtendimus in iis, quæ ad morbos particulares planè exponendos præmittimus; ſuppuratis igitur pleuritide, peripneumonia &c. vel humore quolibet in pus mutabili per canales quoslibet in cavitatem pectoris derivato, ita ut demùm in pus veniant, fiet inde empyema. Cur autem in peripneumonia etiam ſuppurata, & quomodò fieri poſſit, ut pus non per os reddatur, ſed in cavitatem pectoris abeat, ex qua deindè rurſus per os, ac ſputum reddi poſſit, in peripneumonia expoſitum. Cur autem diſtillationes in ventrem ſuperiorem intra dies viginti ſuppurentur, nulla peculiari à cauſa pendet, ſed per ſolam obſervationem, atque experientiam didicit Hippocrates, naturam ejuſmodi diſtillationum talem eſſe, ut viginti dierum ſpatium exigant ad fermenteſcendum. Incipientis autem empyematis pathognomonicum ſignum non crediderim eſſe febrim intenſiorem non repurgatis pleuritide, & peripneumonia, imò verò arguere poſſet pus nondum factum, cum, dum pus conficitur, dolores, & febres magis fiant, quàm jam confecto juxta Hippocratis aphoriſmum. Sed neque pondus, & ſenſus gravitatis in parte, cùm hæc omninò eſſe debeant conjuncta cum ipſis inflammationibus, & augeri, prout illæ augentur: augentur autem mole, dum pus conficitur. Fieri tamen poteſt, ut pus ſibi viam aperiens ad cavitatem pectoris, neque adhuc multùm fluxile ſubeat vaſa ſanguinis, & per corpus derivetur, unde vel obſtruendo propter craſſitiem, vel agitando, & fermentando febrem intendat, atque interim ejus demum aliquid ad cavitatem pectoris è pulmonibus deveniat; in quam tamen cum deductum fuerit, difficillimum erit dijudicare pondus; & gravitatis ſenſum ab eadem derivata materia pendere, niſi fluctuatio audiatur, vel æger ſentiat locum ponderis, & gravitationis non eſſe permanentem, ſed hùc illùc dimoveri, & hoc eſſe poterit argumentum collecti puris certiſſimum. Rigor ab alapſu, & contactu puris, & membranarum erit vellicatio nervorum, ſeu motus eorum, qualis, dum obſtupeſcunt dentes ab audito ſono, ut in rigoris expoſitione. Quia verò intra cavitatem pectoris derivatur pus; prohibet igitur, ne pulmo dilatetur, quantum opus, & ne pectus conſtringatur ſimiliter, quantum requiritur; dolor igitur, aut moleſtia, & difficultas major reſpirationis. Quod ſi pus poſſit per ſuam tenuitatem &c. intra pulmonem derivari, per ſputum purulentum reddetur: niſi verò poſſit, pus non expuetur. Facto autem jam empyemate, vel ſuppurata prorsùs inflammatione admiſcebitur ſanguini ſolum pus concoctum, nempe ſatis fluxile, ac fixum, hoc eſt, minimè obſtruens, & minimè fermentans: remittetur proinde febris, & cùm pus continuè exſudet in vaſe ſanguinis, erit continua, lenta ex humoris placiditate vix intendens ſe, aut remittens, & ex hoc ſimilis hecticæ: cum autem interdiù pateant magis pori corporis, perſpirare poterit aliquid ejus humoris, & ſiet febris mitior: noctu iiſdem obſtructis fiet intenſior. Inſuper cum cavitates pectoris, & humores totius corporis infarcti ſint, validè autem nitatur pectus in humidum infarciens, validè exprimet tàm ipſum, quam humores totius corporis, qui proindè in ſudorem abire poterunt; non erit tamen ille ſudor ullius levaminis propter puris abundantiam ſemper remanentem: quia verò noctu pori conſtringuntur; partes igitur ejuſdem puris, quæ interdiù expirare poſſunt propter exiguitatem, & raritatem inviſibiles, noctu ad anguſtias pororum ſubſiſtant oportebit, quouſque cum aliis ſuccedentibus conjunctæ, & in molem majuſculam collectæ reſiſtentiam pori ſuperent conjunctim erumpentes in formam aquæ, ſeu ſudoris. Propter ſtimulum autem à pure intra pectus provenientem fiet tuſſis, ut ex iis, quæ de tuſſi ſcripſimus, & ex eo quidem moleſtior, quod pulmonem, & pleuram vellicat, & aliquandò quolibet etiam niſu moleſtia minimè minuitur. Invaleſcente morbo pulmo à pure magis comprimetur, ſanguis influere non poterit, ſubſiſtet in ramis venæ cavę ad faciem, unde partes ejus rubeſcent. Quia verò ingraveſcente hoc morbo fit gradus ad tabem, nempe corruptionem, & abſumptionem partium: igitur vel quia per corruptionem flacceſcant, vel quia per abſumptionem extenuentur, fiet minor ipſarum moles, & hoc decrementum iis in partibus erit magis obſervabile, quę duris, & immobilibus terminis circumſcribuntur, cujuſmodi ſunt oculi dura atque immobili orbita oſſea circumſcripti, unde oculi fient concavi. Curvi ungues cur faciendi, ex iis, quæ de peripneumonia, intelliges. Tumidi pedes, vel quia eò devolvetur pus, humor nempe qui utpote minus mobilis facile ad eos ſubſiſtit propter minimam vim preſſionis, vel quia corpore jam ad tabem vergente eæ partes ſimiliter citiùs corrumpuntur, in quibus minor vis pus expellendi, unde tabeſcunt, hinc fermenteſcunt, & in tumorem attolluntur. Cum autem pus membranas ſubeat; per empyematis igitur protractionem poterit ad cutim uſque penetrare, & quidem vel in inſignem molem collectum, vel hùc illùc in minores maſſulas cumulatum: producet hoc ad cutim pectoris hic illic puſtulas: illud tumorem œdematoſum propter contentum pus, niſi & hoc contingat propter corruptionem partis, ut in ſecundo caſu tumefactionis pedum expoſuimus. Quæ autem recenſuimus ex Hippocrate inter conjuncta ad dijudicandum, alterutra-ne, an utraque pars pectoris empyemate laboret, certa eſſe poſſunt, ſi aliunde conſtare ſupponatur, propoſitum ægrum empyemate laborare: ſi verò non conſtet, pondus, & ſuſpenſionis ſenſus, & calor, & exſiccatio lintei eſſe poterunt quid neceſſariò conjunctum cum peripneumonia, aut pleuritide, ut patet ex ſuperioribus, & eorum morborum expoſitione;

expoſitione: & cum eorundem ratio, ac neceſſitas ſtatim ex ſe ipſa pateat, nihil ejus explicationi immoramur. Quoniam verò febris ab admiſtione puris proveniens, vel ejus nimiam viſciditatem, vel vim fermentandi, aut ſtimulandi arguit; ſi igitur in expoſitis pulmonum affectionibus, quorum ſuppuratione fit empyema, eadem die, qua empyema fit, ſeu tumor, in cavitatem pectoris rumpitur, febris ceſſet, argumento erit, pus eſſe optimæ qualitatis, non fermentans, non obſtruens: ducitur autem in vaſa ſanguinis, & etiam per ſputum excernitur, æger igitur evadet ab empyemate. Cum itaque pus non ſit quid ſumme viſcidum, non ita multum reſiſtet abſtractioni ab interioribus membranis pulmonis, quibus allabitur, eaque de cauſa ſine labore, aut valida tuſſi per ſputum reddetur. Eadem de cauſa pus erit album, lęve, concolor, nempe æquabiliter liquidum, & ex eadem materia æque liquata, unde concolor, album, cum hic ſit puris perfecti color naturalis. Quia verò pituita eſt humor crudior, & qui ad empyematis conſtitutionem in pluribus caſibus concurrere potuit, hinc ſi pus cum pituita mixtum reddatur, adhuc aliquid ſupereſſe concoquendum arguet: nihil, ſi abſque eadem. Itaque cum hæc apparuerint omnia, evadet æger plus minus facilè, aut tutò, ſi eorum aliquot: ex quibus fiet, ut æger in melius evadens ſucceſſive magis ad naturalem ſtatum accedat, unde ſitire deſinet, cibum appetet, alvi fœces demittet, ac producet non multum abſimiles naturalibus, nempe, conſiſtentes, & propter cibi parvitatem, exiguas. Contra ſe habebunt omnia morituris, quæ recenſet Hippocrates, ut ex his patet. Spumoſum autem ſputum arguet & lentorem humoris, & eundem nondum concoctum eſſe, & parvam quantitatem ejus, quæ difficilè ſubeat pulmonem, & difficilè ab ejus tunicis divellatur, unde magis per minimas partes permiſcetur aëri, cujus eruptioni reſiſtens lentore ſuo ſpumam producit. Quadragenarius dierum numerus eſt tempus, quod naturaliter requiri obſervavit Hippocrates ad hoc, ut per ſuperpurgationem per ſputum poſſit empyicus evadere, quo ſuperato tabes fit corrumpente pure pulmonem, & impediente elaborationem ſanguinis. Ratio, cur *ſi ab empyis per paracenteſim effluat pus bonum, evadant: moriantur, ſi ſecus*, patet ex ſuperiùs dictis. Quod ſi empyi melius habere, & ferè expurgati videantur, ſputum verò fœtidum excernant, venient in recidivam, & morientur; apparens enim ille tranſitus in melius arguet, expurgatam quidem eſſe quantitatem puris, ſed ſputum fœtidum oſtendere poterit, genitum eſſe ulcus intra pectus, aut pulmones, ex quo & novum pus generabitur, unde in empyema relapſus, & mors propter partis corruptionem. Similiter ſpecillum à pure, ut ab igne coloratum arguet pus non coctum, lividum, & fortè cum ulcere partem corrumpente, unde mors. Senes verò præcipuè, & juvenes ab empyemate per pulmonum morbos producto moriuntur, cum in ſenibus propter partium ſiccitatem difficile coaleſcere poſſint villi rupti à ruptione tumoris, in juvenibus autem hunc ipſum coalitum impedit tenuitas, & vigor ſanguinis: & ex iis adhùc difficilius evadent, qui temperamento ſunt aliquanto humidiores; flacceſcent enim partes magis, & facilius à ſanguinis impetu, & motu reſpirationis in divulſione detineri poterunt. *Cur verò pure confertim effluente per paracenteſim moriantur empyi*, vide in ejus aphoriſmi commento, quod ſeorſim morbis præmittimus. Textus autem Galeni ex ſe ipſo patet, ſicut etiam, quid ſit Empyema. *Clariſſ. Laurentius Bellini Tractatu de Morbis pectoris.*

Sequitur jam Clariſſ. VVilliſius.

Pleuritin, & Peripneumoniam morbos non tantum affines, ſed invicem commutabiles, & alterutrinque ſucceſſivos eſſe, ex ſuperioribus manifeſto liquet; porrò tum hæc, tum illa, & nonnunquam utraque ſimul non bene judicatæ, in Empyema tranſeunt. Si quando enim phlegmone circa pleuram excitata ſuppuratur, tandem Apoſtemate diſrupto, pus in thoracis cavitatem decidens, hunc morbum producit. Pariter ex pulmone inflammato interdum ſuccedit: nimirum ichor circa locum affectum aggeſtus, diutina coctione in humorem craſſum & flavum abit, qui niſi per tuſſim ejicitur, aut pulmonis ſubſtantiam interiorem ſenſim labefactans, diatheſin phthiſicam infert, vel unitatem pulmonis totius ſolvendo, tandemque membranam extimam corrodendo in pectus dilabitur, adeoque empyema parit. Unuſquiſque pulmonis abſceſſu aut ulcere laborans, etſi pus copioſum & fœtidum, [uti in pulmonis vomica ſæpè contingit] expuat, non ideo dicatur Empyematicus. Enimverò vocabuli hujus acceptione communi denotatur, puris intra cavitatem thoracis collectio, quâ ſcilicet reſpirationis organa opprimuntur: illuc vero pus iſtud confluere ſolet vel ex Pleuritide, vel Peripneumonia [& quandoque forſan ex Angina] ſuppuratis, & diſruptis.

Quandoquidem igitur empyema nunquam primario & ex ſe incipit, ſed aliorum morborum haud rite judicatorum, fere ſemper effectus ſive productum eſt, circa cauſas ejus non opus erit multum inquirere. Ratio formalis ſive cauſa conjuncta ejus ſatis innoteſcit. Ea ſcil. eſt materia purulenta, è pleura, aut pulmone, aut larynge, in thoracis cavitatem effuſa. Cauſę autem reliquæ affectuum præviorum proprię, ad cujuſque iſtorum Ætiologias pertinent.

Circa materiam morbificam quædam diſceptatio eſt; quippe alii hanc merum pus, aliique non hoc, ſed materiam purulentam eſſe contendunt, in qua opinione eſt Joh. Heurnius, qui materiam purulentam pro Empyematis cauſa conjuncta ſtatuens, inter hanc & merum purumque pus diſtinguit; aſſerens hoc fieri, *ab humore nutritio ſanguineo*, hoc eſt *ab ipſo ſanguine aliquatenus corrupto, ſed pepaſmi capaci, materiam vero purulentam humorem excrementitium*, viz. *ſerum*, aut *ichorem* eſſe, qui à ſanguine inter circulandum alicubi præpedito & obſtructo provenit. Hinc obſervare eſt de abſceſſu qui pus verum & laudabile exhibet, eum plerumque compactum, undique concluſum, & vel cyſti, vel privatis quaſi mœniis obvolutum eſſe; dein poſtquam maturatus & diſruptus humorem contentum effundit, cito ac facile ſanari. Verum abſceſſus materiam purulentam præbens, nidum ſuum non ita conſtipatum & parietibus obſeptum, ſed plerumque inæqualem & ſinuatum obtinet, atque diſruptus ſaniem potius quam pus effundit, dein ob perennem humoris excrementitii ſcaturiginem ęgre ſanatur.

Porro advertere eſt, utrumque humorem, ſcil. tum pus, tum materiem purulentam interdum inſigniter fœtere, quandoque item odore quovis tetro prorſus immunem eſſe. Quædam apoſtemata maturata, & diſrupta pus fœtidum, alia inodorum effundunt. Pulmonum vomicas, quin & partium aliarum phlegmonas, ita diverſim habuiſſe ſæpius notavi. Materies purulenta è pleriſque ulceribus effluens grave olet; phthiſicorum ſputa, quæ multo magis periculoſa exiſtunt, ut plurimum inodora ſunt. Uſitatum eſt è latere propter Empyema perforato, materiem primo haud inſuavem exundare, dein poſt duos, vel tres dies aëre orificium ſępius ſubingreſſo, eam horrende putuiſſe, quæ tamen putiditas poſt injectionem ſpiritus cujuſvis vinoſi aut aromatici rurſus brevi evanuit. Sed multi tędii res eſſet, ſingulorum hujuſmodi accidentium & alterationum rationes particulares deſignare, in quantum perexigua tantum puris, aut materiæ purulentæ alteratio, iis fœtorem inducit adimitque. Cum particulę ſulphureæ æqualiter

æqualiter coctæ, & salinis subjugatæ in mixto continentur, graveolentia abest; quamprimum verò illæ solutæ avolare incipiunt, secumque salinas (è quibus aculeantur) auferunt, odorem valde tetrum quaquaversus dispergunt. Quod autem ulceri putido, aut Empyematis nido, lotio, vel injectio cum liquore vinoso aut aromatico aliquoties adhibita sæpe fœtorem tollit, in causa est, quoniam ulceris haud secus ac testæ putentis latera quodam quasi fermento liquorem contentum inquinant, adeoque fœtorem imprimunt: cumque adeo à liquore bene temperato & potente, illud vasis aut visceris fermentum eluitur aut subigitur, deinceps fœtoris propagatio ista cessat. Hinc sequitur indicium non semper malum, nec itaque valde bonum esse, siquando phthisicorum sputa, & empyematicorum abscessus cum, vel sine graveolentia excernuntur, quoniam utriusque generis casus quosdam salubres, aliosque funestos extitisse cognovi. Ad hæc non certius indicium inde sumitur, quod phthisicorum quorundam sputa aquæ injecta supernatant, aliorumque submerguntur.

Quamquam autem istam puris & materiæ purulentæ distinctionem haud multum improbamus, attamen nec solummodo hanc, nec semper istud Empyematis causam conjunctam esse statuimus. Quando hic morbus pleuritidi simplici succedens, ab apostemate in latere suppurato & disrupto oritur, sæpissime purum merumque pus est, quod in pectoris cavitatem decidens morbum istum parit. Sin verò empyema Peripneumoniæ soboles sit (nisi pulmonis vomica intercedat) materies ichorosa, circa phlegmones locum aggesta, & postea mera coctione crassescens, pulmonis unitatem solvit, tandem membranam investientem perforans, inque thoracem exundans, Empyema producit. Ista materia purulenta potius, quam merum pus dicatur.

Empyematis signa, vel ipsum dum in fieri est prænuntiant, vel plane factum indicant. Prioris generis habentur morbi alii, quorum hoc proles esse solet, prægressi; cujusmodi sunt Pleuritis, Peripneumonia, Angina, quandoque item pectoris plaga aut vulnus, quin & alii interdum ejus affectus, non bene judicati, aut soluti: è quibus empyematis secuturi major erit suspicio, si post unam aut alteram septimanam sine sputo copioso rigores & febris & spirituum languores superveniant. Dein post XIV. aut XX. dies empyematis plane facti signa erunt, respiratio difficilis, pectoris gravitas, materiæ fluctuatio, & molestiæ sensus è corporis situ mutato, sitis & febricula fere constans, genarum rubor, totius inquietudo & vigiliæ.

Empyema multifariam distingui solet, scil. imprimis juxta affectionem præcedaneam cujus soboles est; item quoad sedem ejus in thoracis latere modo dextro, modo sinistro, modo in tota capacitate ejus; & denique quoad materiam morbificam, quæ vel merum & laudabile pus est, vel materia purulenta, atque hæc modo mitis & benigna, modo acris & fœtida.

Morbi hujus Prognosis tum ante, tum post sectionem instituitur; prior determinat utrum latus aperiri debeat nec ne; item prædicit, cujusmodi cum, vel sine apertione morbi eventus futurus sit. Si empyema tardius post primarium affectum, scil. non ante 30. aut 40. diem, quando vires plurimum attritæ, atque pulmones vitiati sunt, eorumque conformatio læsa, succedet; ac insimul si febris velut hectica persistet, respiratio brevis ac laboriosa, pulsus debilis & celer, cum sudore frigido, cumque diarrhea velut colliquativa, & crebris spirituum deliquiis tunc empyici status plane deploratus sectionem minime admittit, medicus eum sinat incruente mori, ne videatur occidere. Sin verò è contra, post manifesta empyematis maturius facti indicia, pulmonum, aut lateris molestia, nec non febris aliaque symptomata remittent, atque pulsus & spirituum robur constabunt, licebit tuto ad sectionem procedere, indeque successum felicem sperare. Sectione facta si pus album, verum bene coctum, aut alias laudabile cum euphoria exilit, & exinde pectoris gravitas, & dyspnœa remittit, & ægrotans quoad alia pathemata melius habet, de therapeia minime dubitandum erit: sin vero pus nullum aut malum, si tenue, subcruentum, aut fœtidum ex latere aperto effluet perexiguam exinde salutis spem concipere licebit.

Hippocrates inter signa empyematis funesti prænuncia recenset specillum à pure velut ab igne coloratum; sive quod sæpe advertimus & nonnunquam absque malo eventu, si specillum argenteum lateris aperti orificio inditum, statim colore tanquam aureo aut cupreo tingeretur: quod certe nihil aliud significat, nisi quod puris aut materiæ purulentæ particulæ sulphureæ adeo exaltantur, & à mixtionis vinculo laxantur, ut facile abscedentes, corpori cuilibet alteri, & imprimis argenteo, (cui affines sunt) affigantur. Vidi aliquando ferinam à longa & laboriosa venatione occisam statim ob epulas in clibano coctam, non modo tenerrimam ut cochlearibus eximi potuerit evasisse, sed etiam cochlear argenteum nitidum primo contactu deaurasse. Cujus ratio prorsus eadem ac prioris est; nempe carnes istas à nimio dum viveret animal exercitio adeo ad putredinem dispositas fuisse, ut sulphuris particulæ à concretione liberæ, & ad avolandum aptæ, subjecto statim alteri capaci adhærent. Verum hæc in parergo.

Quod autem spectat ad Empyematis Therapeiam, imprimis considerare oportet, utrum morbi hujus, utpote jam facti, indicia certa sint vel dubia. In priori casu pharmacia haud multum opus erit, sed tantum corpore præparato, illico ad lateris apertionem procedatur. Itaque si à pleuritide, aut Peripneumonia non ritè judicatis, aut à sanguine post plagam, casum, aut vulnus intus suffuso, puris, aut materiæ purulentæ, vel sanguineæ intra thoracis cavitatem fluctuatio, cum sputo nullo, aut diminuto percipitur; non opus erit ut medicamentis maturantibus, aut expectorantibus amplius immoremur; verum alvo soluta, & sanguine ac humoribus per Julapia, Apozemata, & Anodyna rite contemperatis, aut nuda sectio instituatur; aut in teneris & meticulosis cauterium imprimis inter sextam & septimam vertebram applicetur; dein eschara excitata, scalpellus oblique posteriora ac superiora versus sensim, ac paulatim adigatur, donec in cavitatem thoracis penetret; dein cannula argentea indita, materies intus contenta per vices emittatur; ita tamen ut quantum vires ferent totius humoris evacuatio acceleretur; nam portio ejus intus relicta intra paucos dies (propter aërem prout supra dictum est sæpius intus admissum,) fœtorem horrendum contrahet, quod malum ut precaveatur aut cito tollatur, liquor traumaticus & absterſivus bis terve in die per syphonem injiciatur. Non opus erit reliqua ad operationem hanc, ejusque processum spectantia particulatim describere; quoniam hæc singula Chirurgis quibusque peritioribus planè innotescunt, & in praxi familiari habentur. Post sectionem ejusque administrationem appendicem rite institutam, medico hanc multum præterea agendum supererit. Ratio victus idonea, crebra alvi (quoties opus erit) per enemata solutio, insuper & remedia vulgo dicta traumatica, quæ sanguinis dissolutionem, ejusque in serositates pectori injurias profusionem impediunt, præscribere oportebit.

Quod si morbi hujus indicia minus certa, ac (uti à Peripneumonia ac pulmonis vomica præviis plerumque assolet) prorsus dubia sint, ad sectionem haud cito nimis, aut temere procedatur. Novi enim in aliquibus materiam purulentam, imò pus fœditum cum insigni dyspnœa & pectoris gravitate expuentibus, thoracis paracentesin & frustra, & non prorsus innoxie celebratam fuisse. Itaque dum per signa pathognomonica de empyemate plane facto constabit, medicamentis (qualia pro Peripneumonia curanda supra præscribuntur) expectorantibus, necnon evacuationem per urinas & sudores blande moventibus, aliquandiu insistendum erit: quibus tandem nihil proficientibus, & empyemate adhuc manente, vel aucto (quia dummodo vires constabunt, præstat remedium anceps experiri, quàm nullum) ad paracentesin procedatur.

Quod spectat ad medicamentorum pro empyemate curando requisitorum formulas, ante sectionem eadem remedia quæ ad Peripneumoniam præscribuntur conveniunt; paracentesi autem facta, sequentia potissimum ex usu erunt.

Contra languores, & spirituum deliquia quæ in operatione ista, vel postea contingunt, Julapium sequens presto sit, subinde ad 4. vel 5. cochlearia sumendum.

℞. Aq. Melissæ, Cerasorum nigrorum ana ℥vi. Aq. mirabilis ℥j, Margaritarum pulv. ʒj. Syrup. caryophyllorum ℥j. Misce, f. Julapium.

Decoctum sequens propinetur ter aut quater de die.

℞. Folior. linguæ cervinæ, veronicæ, eupatorii, tussilaginis, pilosellæ, saniculæ, ana Mj. Radic. Rubiæ tinctor. cherefoli ana ℥j. hordei ℥ß. cicerum rubr. ℥ß. passul. solis ℥ i ß. coquantur in aq. fontan. ℔ iv. ad medietatem, edulcoretur inter sumendum ad placitum cum melle depurato, vel cum syrupo de pilosella. Si absit febris pilulæ seq. sumantur vesperi, & primo mane ad ℈j. vel ʒß.

℞. Pulv. oculor. cancri ʒij. flor. sulphuris ʒj. salis prunellæ ʒſ. spec. diarrhod. abbatis ℈j. Terebinth. venet. lotæ q. s. f. massa, formetur in pilulas exiguas: vel omissa Terebinthina idem medicamentum sumatur in forma pulveris ʒß. ad ℈ij. bis in die.

Empyematicorum exempla non ita passim & crebro prostant, atque ab eo morbo curatorum multo rarius. Novi duos, lateris sectionem à medicis omnimodo præscriptam admittere nolentes, fatum obiisse, eorumque cadavera dissecui. Item binis aliis operationem istam adhibitam vidi, quorum unus convaluit, alter tabidus interiit; cujus tamen ratio erat, quod pulmone ingfiniter vitiato, & viribus prostratis, lateris apertio serius facta nullum isti juvamen contulit; sed spiritus prius imbecilles depressit valde, eorumque copia absumpsit. Iste cujus latus aperiebatur, pulmonem satis firmum habuit; sed à lateris abscessu intus rupto, materies in thoracis cavitatem decidens septum adeò comprimebat, ut vix respirare potuerit. Chirurgus sine caustico, inter vertebram sextam & septimam scalpellum intrusit, & carne penitus perforata cannulam indidit. Ichor cruentus primo effluxit, & dein per vices in modica copia exemptus per triduum sine fœtore quovis effluxit; postea verò quoties foramen aperiretur, odor teterrimus, cloacæ cujusvis maxime putentis fœtorem superans expirabat, totamque cameram graveolentia intolerabili inficiebat: quinetiam adeò per plures dies persistebat, donec per injectiones ex myrrha, & herbis amaricantibus aqua & vino incoctis factas, & sæpius quotidie adhibitas, tandem extingueretur, quorum usu diuturno, materia morbifica, & sorditie omni demum abluta effluxus omnis cessavit; & denique foramine clauso patiens integrè convaluit. Illorum, qui, cum lateribus apertionem nullo medici aut amicorum suasu admittere vellent, interibant, cadavera dissecui. Unius alibi mentionem feci; cujus summa erat, quod pus ab Apostemate in pleura, & musculis intercostalibus excitato, intusque disrupto emanans, loci affecti & pulmonis contigui partem sphacelo affecerat, indeque diaphragma corrodens, & foramine in dextro ejus latere facto, in viscera imi ventris descenderat: ibidemque toto ductu ventriculi, & intestinorum tunicæ exteriores, in quas materies purulenta deciderat, corrosæ & discolores apparebant; & demum materies purulenta intestinum rectum corrodens, & perforans, unà cum excrementis per anum; foras prodibat. D. Ægrotans robustus & medicinæ cujusque impatiens, morbi hujus Tyrannidem per duos circiter menses sustinuit; sed interim febriculâ, siti, inquietudine, ventriculi molestiâ, & crebrâ subversione & ἀγρυπνίᾳ ferè continua miserrime afflictus degebat. Cadavere post obitum aperto, odor fœtissimus cloacam omnem superans per totam cameram diffundebatur. Alterius ab Empyemate defuncti Anatome, non ita vastam materiæ purulentæ diffusionem exhibebat. Illa quidem in latere nidum habuerat, unde in thoracis cavitatem decidens, ibidemque in copia ingenti aggesta, & pulmones continue immersos polluens, febrem lentam & quasi hecticam, à qua ægrotans valde senex interiit, excitabat.

Hæc Thomas Willis Pharmaceutices rationalis parte 2. supersunt jam quædam tum ex Thesibus Discipulorum, tum ex ipsis Collegiis & Dictatis Clarissimi ac Celeleberrimi Viri D. Caroli Drelincurtii in ulteriorem hujusce materiæ illustrationem adjicienda.

Empyematis, Primarii & Genuini causa est sanguinis intra capacitatem thoracis effusio, ejusdemque inibi diuturnior mora, quam vasorum vel ἀναστόμωσις vel διαπήδησις vel ῥῆξις, vel διάβρωσις produxerunt, uti certè dignissimi observationum scriptores luculentam nobis quadruplicis illius causæ fidem faciunt, ac proin nullus omninò superest dubitandi locus de Divini Senis Oraculo *sect. 6. Aphor 20. Si sanguis in ventrem effusus fuerit præter naturam necesse est ut suppuretur*, cui Sententiæ subscribit & Hippocrates Latinus *lib. 2. cap. 7.*

Speciatim autem id *Empyematis Primarii* post vulnera in thoracis alveum penetrantia haud insolenter in Castris se vidisse profitetur *Clariss. necnon Celeberr. Vir D. D. Carolus Drelincurtius, Galliarum Regis olim Consiliarius ac Medicus Ordinarius, nunc verò Praxeos & Anatomes hâc in Academiâ Professor dignissimus,* Præceptor ac Præses meus æternùm colendus.

Empyema, quod Secundarii nomine indigitamus, pro causa *Pleuritidem* agnoscere elicitur ex hoc aureo *sect. 5. Aph. 8. Quicunque pleuritici facti expectorabilem materiam non excludunt intra dies quatuordecim, iis in Empyema degenerat,* quia nempè materia illa quæ inter pleuram musculosque huic incumbentes, maturescit, vel, *si magis placet*, purulenta sit, membranam pedetentim arrodit, atque sic gliscit in pectus; imò etiam aliquoties impetu facto, locum ampliorem sibi quærit & membranam illam confertim disrumpit; Utrô autem illorum modô accidat per μετάστασιν & quandam veluti μετοικεσίαν, *deportationem & commigrationem* in *verum & Legitimum Empyema* degenerat, uti *Heurnius* etiam comprobat in viro annorum 30. qui ex *pleuritico Empyicus* factus est, sed qui *tabidus* mortem obiit. *Comm. in sect. 5. Aphor. 8.*

Quanquam autem rariores sint *Empyici* à Pleuritidis rupta vomica, (*Lutetiæ præsertim Parisiorum, ubi Medicorum Atlantes suis toties iteratis venæsect. necnon & aliis benè multis vel evidente, vel clanculum evacuantibus, Empyematis ortui sese opponunt & illum occupant*) nihilosecius Clariss. noster Præses Honorandus, eò

loci praxin numerosissimam exercens, Militum Ducem veteranum curavit, qui *Epyemate Pleuritidi succedaneo*, liberali puris expectoratione atque solius γαλακτοποσίας & aliquot bechicorum usu integre, *trimestri spatiô*, defunctus est. Alteram itidem in practicis suis collegiis, conscriptam à se historiam nobis exhibuit, de Matrona consistentis ętatis, quæ propter ruptam & intrò latam pleuritidis vomicam, syncopen primùm perpessa est, *uti fert Aph.* 8. *sect.* 7.& tandem per alvum atque mictuales ductus largiter profuso pure, dysenteriâ atque dysuriâ laborisissimis divexata fuit; sed ab illis, *uti ab Empyemate*, Artis Æsculapicæ subsidio, *paucos intra menses*, immunis evasit.

Virginem insuper vidi pulmone ulceroso, quæ per os & *alvum* unicè, citra *dysuriam*, pus suum profudit ad obitum usque.

Aperto cadavere totum pectus pure stagnatum, reperi à dextris & à sinistris, sed nusquam par fui detegendis viis à pectore in alvum purulentiam deducentibus, proximis ob festinationem rei, urgentibus defunctæ consanguineis.

Empyema dextrum periculosius esse sinistro.

Hippocr. lib. 3. de Morb. dextrum Empyema sinistro damnosius esse pronunciat, quia, de mente Præsidis mei, *vena impar* corrosioni magis obvia quàm Aorta durior atque compactior. At *Riverius* è contra Lib. Prax. 7. cap. 4. sinistrum Empyema pejus esse censet, quòd puris edacitate ventriculus cordis sinister periculosiùs arrodatur. Sed isthæc ratio apud nos ficulnea atque futilis. Cordi siquidem *pericardium* & *ejus aqua*, vice sunt *propugnaculi*, atque *fossæ*. Cor ergo puris mordacitati patet. Imò etsi cor puris injuriis obvium foret undique; annon sinister ejus venculus tot illas faciliùs eluderet? nam plurimis atque validissimis *fibris musculosis* donatus est. Cor siquidem universum ex *Hippocr.* sententia, *reclamante licet Galeno*, musculus est robustissimus non nervo sed carnis densitate atque compactione. Et profectò veritatem illam Hippocratem firmam & immotam stare adversum Galenicos impetus, Clariss. oculatissimusque Præses meus, partim libris, partim viva voce, partim αὐτοψία me docuit. Is enim nunquam satis laudandus Præceptor, in nuperis suis Collegiis frequentissimis, necnon in Amphitheatro majori, corda nobis cessit ovilla, vitulina, atque humana in fibras spirales à basi ad conum densè revoluta atque retorta. Imò fibras illas non solùm in orbem reflexas, sed & musculosas esse ad oculum probavit, & illas prætereà à sinistris, quàm à dextris longè numerosiores atque crassiores replicuit atque retexuit. Rationem porrò discrepantis structuræ suis demonstrationibus attexuit, densiores scilicèt esse sinistri ventriculi fibras ut systole validiori sanguinem pellat ad extremos usque microcosmi fines; at ventriculo dextro parciores atque graciliores inesse, ut systole leviori in proximam & insertam sibi pulmonum arteriam sanguinem acceptum regerat.

Ex istis itaque liquet sinistrum cordis ventriculum dextrò validiorem, validiùs etiam dextrô omnes à se puris noxas amoliturum, atque adeò non ita periculosum extare sinistrum empyema, sed cassos penitus esse Riverianos in Hippocratem insultus.

De latere Empyico internoscendo, ubi memorabile recitatur exemplum de Empyemate inaudita methodo exteriùs purgato.

Riverius Prax. lib. 7. cap. 4. signum proponit, tanquam suum, quo latus Empyicum à latere sono distinguatur, tumorem scilicet œdematosum in latere eo-roso. Verùm diagnosim illam genuinis suis observatoribus Præses meus restituit, Hipprocrati nimirum, *Guidoni*, *Pigræo* atque *Thevenino*. Videbis præsertim *Duret.* Coac. lib, 2. cap. 16. Coac. 68. Sed præterea Præses meus docet latus Empyicum non modò Oedematis more tumêre, verùm etiam ichores quandoque emittere & sero quoquam sanioso atque glutinoso, fœtidoque stillare. Imò latus narrat *sudorum poris* tabo quodam purulentò hic & illic maduisse, & cùm omnia symptomata insinuassent pus esse vel ferro vel igne potentiali educendum, ac interim ægerMartem & Vulcanum perinde horreret, frustillum plumbi, instar festucæ, in pororum patentiorem unum, tabo crassiori fluxum, turundæ ritu solerter intrusum esse, atque sic in dies crassius illud atque longius plumbum inditum esse, donec tandem intimiùs adactum, pectus ipsum penetrasset, ut ex ejus penetralibus pure deinceps liberiùs manante & probè deterso pristina salus redintegraretur.

In Empyematis operatione falsò doceri vasis intercostalibus parcere Chirurgos.

Lippis & tonsoribus notum est ad Empyici pectoris apertionem præcipi ut scalpelli dorsum obvertatur costarum crenis, ne vasa cædantur. Sed cautionem illam futilem & agyrticam esse nos in Amphitheatro docuit Clariss. Præses meus, Anatomiæ magnus Antistes; Nostris etenim oculis subjecit brevi duntaxat tractu crenari costas, & falsissimum esse intercostalia vasa costarum crenas longè decurrere. Imò vasa isthæc pleurâ suà ita nudavit, ut luculenter viderimus *superiorem* ubique *venam*, *nervum infimum*, *arteriam* verò *intermediam* esse, idque tam alta à costarum crenis distantia ut nusquam secandus veniat musculus intercostalis interior, quin isthæc intermedia vasa sauciantur transversa. Quid igitur nobis obtrudunt, *suam industriam obtenturi Chirurgi*, sese vasa pleuritica longè declinaturos, si modò, inter Empyicum pectus aperiendum, scalpelli aciem in inferioris costæ dorsum obverterint. Apage nænias agyrtis unicè dignas, à Medicis verò genuinis atque cordatis longè abhorrentes. *Atque hæc ex Clariss. D.Drelincurtio. Sequuntur jam.*

Curationes, Consultationes, Observationes & Anatomicæ inspectiones ex variis.

Curationes.

Quoad curam empyematis, seu quando pus factum in cavitate fluctuat, & stagnat, 1. Est evacuandum. 2. Acrimonia ejus noxia corrigenda. 3. Lęsio partis inducta restituenda.

Quoad *puris evacuationem*, hęc per convenientes vias instituenda venit. *Viæ convenientes* sunt vel *naturales* vel *artificiales*: *illæ* quibus *natura* molitur evacuationes, & quæ subinde per varia loca inimitabili arte purulentias evacuat, ut dum v. g. pleuriticorum; vel alias in thorace suppuratorum purulentias, nunc per *urinas*, nunc per *alvum*, nunc frequentissime per *sputum* evacuat, imò per *purulentam*, in toto corporę *scabiem*, quo de viro. M. A. N. C. *Ann.* 2. *pag.* 230. solvi observatum fuit. Sanè *pus empyici* per *urinam* excretum c. dolore quasi nephritico & stranguria refert *Horst. l.* 3. *observ.* 10. Simile *vid. ap. Panarolum*, item *Borellum cent.* 2. *observat.* 17. Ipsemet *curavi mulierem* gravi pleuritide correptam, suppuratam, cui supervenit fœtidissima materiæ purulentę urina, quæ per 19. vel plures dies continuante cum sensibili alleviatione ipsa sanabatur. *Præcavebam simul phthisin ac tabem* per pulveres

pulveres & antihectic. Poterii, myrrh. ocul. cancror. antimon. diaph. balſ. ſulphuris therebinth. &c. Elix. Prop. rarò propinabam, quia hoc ſemper alvi fluxum ſiſtebat, ut neceſſe eſſe, eam denuo provocare clyſmate. Sicut jam ſuprà hujuſmodi variæ excrecretiones *circa hepatis & lienis abſceſſus* inſinuatæ fuerunt. Facit huc quod refert *Hildan. centur. 3. hiſt. 39.* Nempe ulcus diuturnum in brachio ex ictûs ſclopeti, quod, quia *per urinam* pus excernebatur, ulcus ſiccabatur: Quamprimum verò ulcus recenter fluebat, tum patiens rurſus urinas laudabiles nullo pure permiſtas reddebat. *Per quas vias materia empyematis in pectore*, v. gr. *deferatur ad urinam* aut alvum, *aut etiam ad os* pro expuitione, plures autores litigant. *Conf. Senn. lib. 2. prax. ubi* de pleurit. quæſt. 3. Willis Pharm. rat. P. 2. *pag.* 150. 201. M.A. N. C. *Ann.* 3. *pag.* 393. & *Ann. 6. pag.* 75. His in caſibus ſi moliatur aliquid natura, ſemper miniſter ejus eſt Medicus, dum, quò illam vergere videt, eò ſimul motum illius promoveat. *Si verò rupto abſceſſû & collecto* jam *empyemate* pectoris, eam nil moliri obſervat, pro copia puris dum vires adhuc conſtant, evacuanda, imprimis *vomitus* convenit, cujus inſignes utilitates pluribus *Piſo de colluvie ſeroſa* declarat. Hinc *ſputum* imprimis promovendum, ut hujus medio ceu per proximas vias, modumque magis ordinarium, puris fiat evacuatio. *Pro quo ſcopo Nicotiana* eſt egregia cujus uſum ſuprà ex *Ferdinando* declaravimus.

In ſputo hoc promovendo habenda ſimul ratio qualitatum materiæ purulentæ evacuandæ, quę *quò acrior* fuerit, ac tenuior, eò magis *temperantia* ſimul uſurpanda ſunt: *Quòd ſi verò non acre ſed craſſius* ſit pus evacuandum, *incidentia & abſtergentia* magis in uſum vocanda. In ſpecie *mel*, & ex eo paratum *hydromel* ſeù *aqu. mulſa*, *oxymel ſquilliticum* inter expectorantia primatum ducunt; in qua *mulſa hyſſopus*, *ſcabioſa*, *parietaria*, *helenium*, *iris*, *marrubium*, *liquiritia*, *jujub. paſſula* pro indicantium varietate ſimul incoqui & propinari poſſunt. Vel fiat *miſtura* expectorans.

♃. Aq.. hyſop. ℥iij. aſthmat. ℨiij. oxymel. ſquillitic. ℥vi. ſyr. Nicotian. ℥ß. emet. ℈iß. M. capiatur pro lubitu.

Artificiales viæ pro evancuandò pure ſunt *paracenteſi*, quæ ubi *priores*. illæ *naturales* vel non ſuffecerint, vel non ſuffecturas ſuſpicio eſt, *in tempore* inſtitui poteſt. *In tempore dico*, ut quando natura *empyema* non expurgit per *urinam* ſtatim inſtituenda *Paracenteſis*, ne pus in ſaniem convertatur, ne vires frangantur, ac pulmo à ſanie corrumpatur.

2. *Acrimoniam puris & ejus noxam corrigunt*, hoc eſt, ut aliàs dicunt, ulcus *abſtergunt & mundificant* optimè remedia *ſulphurea*, quodcunque acre temperantia & *balſamica*, quaſi vi ulteriorem progreſſum *apoſtematis* & *puris* inhibentia, uti ſunt *ſulphur* & *antimonialia fixa*, &c.

3. *Ea verò*, *quæ læſionem partis* poſt abſceſſum ſuppuratum *reſtituunt*, ſunt *vulneraria*, præ cæteris *hedera terreſtris*, *ſcabioſa*, *chærefolium*, item *lignorum & radicum decoctum*, &c. Optimè hæc duo junguntur, ſed ſemper habenda eſt ratio *Puris* ut hoc vel ſimul evacuetur. *Febris adjuncta*, ne hæc plus majus intenſa augmentetur. Ad hoc *ut evacuetur pus* præter evacuationem per vomitum ſi eſt in thorace, vel in alio loco, convenientiſſima ſunt omnia *antimonialia fixa*, v. gr. *antimonium diaphoretic.* quod ipſum *cum decocto chærefolii*, vel cum *hedera terreſtri*, vel quod meliùs cum *decocto radicis chinæ* propinetur, propinando ſępius cum hauſtu iſtius decocti ℨj. *Antimonii diaphoretis.* Hoc enim mirabiter ſuppurationes quaſcunque curat ſanguinem congrumatum & empyema imprimis pectoris.

Et tunc cum *radice Chinæ* ſimul coquenda ut *tuſſilago*, *hyſſopus*, *conſolida major*, *capill. veneris* & ſimiles: Non opus eſt multa addere, ſimplex enim ſufficiat decoctum cum quo propinetur *Antimonium diaphoreticum*.

Poſt Antimonium diaphoreticum imprimis eſt Balſamus ſulphuris, qui quancunque ſuppurationem ac internarum partium & viſcerum corruptionem, cito, tutò & jucundè curat. Vel ſimplex vulgaris, cum ſpiritu terebinthinæ, vel aniſatus cum oleo aniſi pectoralis, vel ſuccinatus cum oleo aniſi pectoralis, vel ſuccinatus cum oleo ſuccini; vel juniperinus cum oleo juniperino. Loco Balſami ſulphuris ſimplicis ſumatur Balſamus ſulphuris auratus antimonii ex Polemanno, erit balſamus eo magis laudatus.

Denique Arcæus tract. de capitis vulneribus, Egregium modum docet curandi empyemata beneficio decocti ligni Guajaci, cujus methodus eſt optima, & quâ abſervatâ aliquot empyematici reſtituti fuere.

Nec incommodè ligna ſantala hîc recipiuntur, verbi gratia.

♃. Raſur. ligni Guajaci ℥j. ſaſſafr. ℥ß. Macera per 11. horas in aquæ comm. ℔vii. coque ad conſumptionem ℔iß. adde heder. terreſtr. comar. flor. hyperici. herb. veronic. an. m j. ad mij. rad. glycyrrhiz. ℥ß. ſem. fœnic. ℨvi. paſſul. minor. conquaſſatar. ℥iij. Coqu. ad remanentiam ℔. iv. M. S. decoctum de quo æger ad minimum ter in die capiat, ſubjungendo & alia remedia.

Hedera denique terreſtris omnibus præferenda eſt ſpeciebus ſimplicium quæ ſuppuratos ex fundamento, ut ſic dicam, curat: Ejus decoctum ſeu eſſentia ſi aſſumatur, aut quod meliùs cum eodem antimonium diaphoret. propinatur, aut denique ſi ejus ſuccus ſemper cum decocto Guajaci permiſceatur.

Certum eſt quod hedera terreſtris ſit inæſtimabilis in hoc casu.

Hinc ſunt qui maximè æſtimant.

♃. Succ. hederæ terreſtr. ℥iv. praſſii (id eſt marrubii) ℥ij. thuris, myrrhæ an. ℨj.

Sacchari parùm; redigantur ad conſiſtentiam ſyrupi, & ſubinde uſurpentur.

Denique decoctum braſſicæ capitatæ rubrę, cum tantillo ſacchari temperatum, eſt egregium, quia materiam purulentam educit per urinam. Poteſt etiam dari cum decocto Chinę, antimon. diaphoret. & ſimilia.

Lac quoque caprillum cum ſaccharo roſato uſurpatum, pro ultimo hoc ſcopo eſt egregium. vid. M. A. N. C. an. 1. p. 78.

Confert. cum his Willis. Pharm. ration. p. 2. ubi de phthiſi & empyem.

Balſami ſulphuris fecit mentionem: ſi hujus igneus calor pertimeſceatur, optimè permiſcetur. ſaccharum Saturni vel Antihecticum Poterii, quę in his caſibus ſunt egregia.

Item Balſamus Peruvianus non incommodè poteſt ſubſtitui balſamo ſulphuris. *Michael Ettmuller. Collegii Medici Part.* 1.

Quoniam curantur Empyici difficillimè, conſueverunt veteres Thoracem incidere: ut indè purulenta materia promptiùs educeretur. Monet autem Hippocrates ne pus univerſim effluat, tunc enim languentes Mors certò excipit, ut experimentis pluries innotuit. Partem verò urendam, vel ſecandam nonnulli eligunt inter tertiam & quartam coſtam: alii inter quartam & quintam: & alii inter quintam, & ſextam. De qua re legendi potiſſimùm Paulus Ægineta, Fabritius ab Aquapendente, Fienus, Scultetus, Barbette, Marchetti, Hippocrates 2. de Morbis utroque latere

latere pure affecto, sinistrum potiùs aperiendum voluit: minùs etiam lethalem dicit factam ibi sectionem. Verùm Epiphanius Ferdinandus ex eodem Hippocrate de internis affectionibus tutius putat perforare costam ipsam. Idipsum approbat Martianus etiam in Hydrope Pulmonis ex eodem Hipp. de Natura mulieb.

At longè periculosiorem, quàm vulgò creditur, Paracentesim esse existimat Jo. Van-Horne, & Tulpius pluries infeliciter institutam ait. Quamobrem plerique ad alia remediorum genera confugiunt, quæ si non magni juvaminis, saltem minoris sunt periculi Fumo tabaci per fistulam excepto, ejusdemque decocto calido cum saccharo bis tantùm sumpto, pus è cavo Thoracis per tussim excretum memorat Epiphanius Ferdinandus: debet autem illud convenienti digestione depurari, & castigari. Alii communiùs diureticis insistunt documento Galeni 6. de loc. affect. cap. 4. Nec denique desunt, qui etiam per alvum expurgatum empyema recenseant: nam præterquam quod visum id aliquandò fertur ab eodem Galeno c. 6. de loc.aff. cap. 4. confirmatur quoque à Velschio, qui acceptum à Matthia Baccono refert, Empyicum ex pleuritide sanatum frequenti potione, ex syr. Althææ, oxymelle, saccharo, manna, oleo amygdal. dulcium recenti, & aquâ scabiosæ, pure nimirùm, ut ipse inquit, alvo procliviùs, quam ore, expurgato. At ductus isti nondum satis perspecti sunt, quamvis illos ostendere adnisus sit Bauhinus relatus ab Horstio, & à Sennerto; ac multò antea Galenus cap. 6. de loc. affect. 4. & 7. Aph. comm. 30.

Profuisse nimiùm vidimus Empyicis decocta ex scabiosâ, pulmonaria, fanicula, tussilagine, hyperico, hyssopo, carduo benedicto, betonica, iridis Florentinæ, & lappæ majoris radice, glycyrrhiza, consolida, C. C. C. & majori ex parte ligno guajaco, & lentiscino composita, & exhibita ad plures dies cum balsamo sulphuris, anis. vel terebinth. ad guttas aliquot mane per quinq; saltem horas ante cibum. Efficax quoque observatur elixir proprietatis elicitus cum aqua cinnamomi, cum quo commisceri potest syrupus de tussilagine, de hedera terrestri, de hyssopo, de prassio, si libuerit. Flores Antimonii fixi, & Antimonium diaphoreticum ritè præparatum, miram opem præstitere, sicut pariter illius cerussa descriptione Angeli Salæ, non neglectâ tamen in hanc rem observatione Friderici Hofmanni. Magna etiam vis inest Terebinthinæ albæ Cypriæ, si cum modico vitelli ovi dissolvatur, & cum aqua hederæ terrestris stillatitia guttatim infusa tantisper subigatur, quousque cremorem lacteum æmuletur. Capi potest ad unciam unam vel alteram jejuno stomacho. Succus ejusdem hederæ utilissimus memoratur à nonnullis, si cum olibano diapenid. redigatur in formam Electuarii, & per vices assumatur, vel in ore detineatur.

Ad Pulmonis vomicam, refert Cardilucius sibi pro secreto communicatum spiritum è pulegio in spiritu vini per octiduum infuso elicitum, vel insensibiliter vel per sudorem, aut urinam illam dissolvere. At Morbus hic sicuti rarissimus, ita difficillimæ curationis; quinimò priùs hominem enecat, quàm internoscatur aut opportunis remediis tractetur, cùm repente è vivis ægros tollere soleat, nisi sponte sua rumpatur vomica & purulenta materia in Thoracis cavum deponatur, vel sensim expuatur. *Lucas Tozzi de Medicin. Practic. part.* 1.

Signa Empyematis sunt gravitas cum fluctuatione (præcipuè cùm ab uno latere in alterum decumbant) in thoracis cavitate, si Pleuritis aut Peripneumonia præcesserunt, respiratio difficilis, sputum purulentum & fœtens, febris hectica, & aliquando sudores nocturni frigidi.

Indicationes sunt puris excretio per expectorationem, urinas, aut alio quocunque modo, ulceris detersio & consolidatio, & febris hecticæ ablatio.

Primò injiciantur Clysteres lenientes, emollientesque & carminativi, & repetantur, si alvus non respondeat. Purgetur æger potione sequenti.

℞. Rad. enul. ʒj. glycyrrhiz. ʒij. sem. anis. fœnicul. dulc. ana ʒj. crem. tart. ʒß. fol. sen. mund. vin. alb. odorif. nutrit. ℥v. Coque, & Colaturæ ℥iv. aut vi. adde diaphœnic. ʒij. syr. ros. solut. cum agaric. ℥j. M. f. Potio mane sumenda cum regimine.

Si vires ferant & febris urgeat, instituatur venæsectio in brachio.

Victus sit tenuis & siccans, ex assatis potius quàm elixis. Sæpius comedat pineolas, avellan. amygd. dulc. ficus, passul. &c.

Potus ordinarius sit hujusmodi.

℞. Sarsæp. ℥vi. sassafr. ℥ij. lign. sanct. ℥ijß. glycyrrhiz. ℥iß. passul. ℥iij. aq. hord. ℔xxiv. Infund. & coq. ad tertiæ partis consumptionem. Coletur & aromatizetur ℥j. pulv. coriand. ad usum servetur in lagenis lapideis.

Vel ℞. Rasur. lign. sanct. inter. nigerr. ℥iv. rad. symphyt. maj. ℥vi. rad. tussilag. ℥v. scabios. veronic. caryophyllat. botry. an. m. ij. glycyrrhiz. recent. ℥ij. Infund. in ℔viii. aq. f. vase probè occluso, mox coq. in alembico superposito capitell. ad ℔ij. consumpt. Colatura sumatur bis terve in die ad ℥vi. vel viii. quâvis vice longè à pastibus.

℞. Rad. chin. ℥ij. enul. ℥j. tussilag. ℥iij. caryophyllat. totius, scabios. an. m. ij. fol. beton. pulmonar. pilosell. heder. terrest. erysim. an. m. j. summit. marrub. alb. hyssop. an. m. ß. passul. purgat. par. xx. jujub. par. x. dactylor. ficuum an. par. iv. Coq. in hydrom. dilut. lb. vj. ad lb ij. consumptionem. Colatur. adde syr. capill. ven. ℥iv. ol. sacch. ℥ij. M. f. Apozema. Dos. ℥. vi. bis in die longè à pastibus per octiduum.

℞. Rad. enul. rec. ℥j. urtic. urent. ℥ij. glycyrrhiz. Hispan. ʒx. fol. veron. mar. cum toto, hedef. terrest. botry. an. m. jß. erysim. m. ij. summit. hyssop. marrub. alb. an. m. j. Coq. in hydrom. vinos. defæcat. fiat Colatura, in qua clarificata macera passul. mundat. lbiß. ficuum ping. ℥viii. Bulliant, extrahe pulpam, quæ cum liquore residuo lentè coquatur in Electuarium.

℞. Hujus Electuarii ℥v. mell. despumat cum phlegmate, ex distillatione olei anis. ℥iij. sacch. cand. ℥v. vin. de Malaga ℥vi. Coq. lentè ad consistentiam eclegmatis, instilla ol. suphuris per campanam, q. s. ad gratam aciditatem. M. ß. & lambatur instar linctus.

Aliquando oleum sacchari hujusmodi præscribo.

℞. Rad. enul. ℥j. ireos Flor. ℥ß. glycyrrhiz. ʒvi. fol. sicc. marrub. alb. hyssop. scabios. heder. terrest. erysim. an. ʒv. rad. caryophyl. sicc. ʒx. cort. rad. sassafr. ʒiij. sem. anis. fœnic. dulc. an. ʒvii. affund. aquæ vit. ad iv. digit. supernatationem, infunde per quatriduum: Colaturæ ℔ij. adde sacchar. crystal. pulv. lb j. flor. sulph. ℥j. accende liquorem in paropside stannea, & agita donec inflammatio cessat; cola per linteum, & adde mellis passulat. quartam partem, f. Eclegma.

Si sputa sint purulenta, & tussis urgeat,

℞. Pulp. rad. alth. & passul. in aq. scabios. & hyssop. simul. coct. pist. & traject. ℥ij. pulv. subtiliss. fol. tussilag. glycyrrhiz. Hispan. an. ʒiß. ireos Flor. ʒij. lact. sulph. ʒiij. sacch. crystal. pulv. ℥viii. cum pauca aqua hyssopi f. Pasta pro trochiscis hypoglott.

Si opus

Si opus sit majori detersione, convenit Lohoch de thure.

℞. Thur. mascul. ʒ ij. sacch. crystal. ℥ij. pulv. includ. cavitate majoris pomi dulcis, quod proprio operculo tectum torreatur, & pulpa bene cocta à superfluitatibus separetur, addendo pulp. rad. enul. in hydromel. ad putrilag. coct. pist. & traject. ℥j. pulp. passul. ℥ ij. pulv. hyssop. & fol. tussilag. an. ʒ iij. ireos Flor. ʒij. succ. glycyrrhiz. ℥ß. syr. de erysim. heder. terrest. roris solis an. ℥ iij. flor. vel lact. sulph. ℥ß. Mf. f. Lohoch.

Potens admodum est remedium Saponea, sequens magistralis.

℞. Rad. enul. rec. ℥ij. alth. ℥ iv. passul. maj. ℥iij. Coq. ad putrilaginem in hydrom. malvar. pistentur, trajiciantur per setaceum, de pulpa sume ℥ ij. suc. glycyrrhiz. ℥ß. ireos Flor. ʒij. sem. anis. fœnic. dulc. an. ʒiss. sem. angel. cardam. an. ʒß. mastich. olib. an. ʒj. cinam. inter. ʒij. croci ℈ij. Terantur terenda in alcohol, adde duplum saponis Venet. alb. & cum syrupo pectorali f. Electuarium, addend. ol. anis. ʒß. dos. quant. nusc. moscat. bis terve in die.

Mel Passulatum de quo sæpiùs suprà dictum est.

℞. Passul. lb iv. aq. f. lb xii. macera per hor. 24. dein coq. ad tertias. Colatura coquatur ad mellis consistentiam, & usui servetur.

Tabellæ de Althæa de quibus mentio supra facta est.

℞. Spec. diatrag. frig. pulv. glycyrrhiz. ana ℥ ivß. sem. papav. alb. ℥ iij. ireos Flor. ʒijß. sacch. alb. ℔iß. cum pulp. alth. q. s. f. Tabellæ.

Post detersionem, si opus sit validâ exsiccatione usurpetur suffitus talis.

℞. Auripigm. ex cineribus vitis vel cum flor. sulphur. sublimat. ℥ß. Tabaci Indici opt. ʒ iij. tussilag. rad. enul. calam. aromat. ana ℈ iv. lign. aloës, benzoin. gum. guajac. naturalis ana ʒ i ß. f. pulvis subtiliss. & cum tereb. Venet. q. s. vel balsam. Peruv. f. trochisci num. 12. pro suffitu, cujus fumus excipiatur cum infundibulo.

Sæpius Tabacum compositum sequens præscribo.

℞. Fol. tussilag. siccat. ʒß. laur. salv. malabathr. an. ʒ ij. rad. enul. ʒ ijß. cort. guajac. gum. ejusdem an. ʒiß. tabac. Indic. ʒiijß. succin. oliban. an. ℈vii. auripigm. flaviss. scintillant. ℥ß. Auripigmentum, succinum, oliban. cort. & gum. pulverizentur, & cum cæteris crassiusculè incisis misceantur; & capiat fumum instar Tabaci vulgaris, idque paulò ante assumptionem apozematum pectoralium bis terve in die.

Si Empyema per latus alterutrum viam moliatur, latus affectum foveatur fotu seq.

℞. Rad. alth. lil. alb. an. ℥ ij. brion. ari ana ℥iß. enul. ℥ iij. fol. malv. parietar. senecion. ana m. j. scabios. heder. terrestr. marrub. alb. ana m. ij. sem. fœnugræc. ʒx. sem. anis. fœnic. ana ℥ iij. Coq. in aq. f. part. xii. mell. part. ij. acet. scillit. part. j. Colaturæ adde ol. violar. ℔ j. chamæm. rut. ana ℔ ß. M s. & cum spongiis eodem madidis f. Fotus mane & vesperi per horam integram.

Post fotum, optimè detersâ parte, applicetur Emplastrum sequens lateri affecto.

℞. Empl. diachyl. ireat. ℥iv. pic. Burgund. ℥iij. ladan. ℥ ij. gum. caran. tacamahac. an. ℥ j. pulv. flor. chamæm. melilot. trifol. odorat. ana ℥ ß. pulv. cumin. cut. flor. sulphuris ana ʒvi. croc. ʒ ij. bals. Peruv. terebinth. Venet. an. ʒvi. cer. flav. q. s. f. Emplastrum. Aut applicari potest Emplastrum Diasulphuris Rulandi.

Si adsit catarrhus, conveniunt fontanella, vel in sutura coronali, vel in homoplatis.

Aquæ Thermales sulphureæ hîc maximè conveniunt.

Paracentesis antequam vires sint nimis consumptæ semper fere fœliciter succedit, aperto latere inter quintam & sextam costam (ab inferioribus numerando) eo in loco ubi sub infimo exortûs pectoralis musculi angulo musculus serratus major & epigastrii obliquus externus dentatim junguntur, scalpello acuto panniculo obligato deorsum natante mucrone, servatâ rectitudine fibrarum intercostalis musculi, & cutem ipsam cum subjectis partibus audacter dividat Chirurgus, adactâ in superiorem costæ quintæ partem acie. N. B. Potiùs antrorsum aliquantulum quàm versus spinam secandi sunt omnes Empyematici, salvis diaphragmate & pulmonibus qui in ista parte vulnerari nequeunt, sumto inter secandum expirationis momento. Dein fiant injectiones vulnerariæ, detergentes, & postea exsiccantes & consolidantes. *Theodor. de Mayerne Prax. Medic. lib. 2.*

Hic in Curatione Empyematis jam addamus quæ de Paracentesi thoracis, habet Thomas Fienus in suo de præcipuis artis Chirurgicæ controversiis libello: sic autem ille.

Paracentesis est sectio, per quam fit vulnus penetrans in corporis cavitatem. Etsi autem per paracentesin intelligatur proprie tantum sectio, quæ fit ferro frigido, tamen volo ego eam hîc latius considerare, sic ut sub paracentesin non tantùm sectio comprehendatur, sed etiam ustio, qua fit ulcus penetrans. Perforatio enim usque ad corporis cavitatem fit duobus modis, vel ustione, vel sectione. Quia autem utraque est ad eundem finem, ideo utramque sub generali nomine paracenteseos hic comprehendere volo. Dico, penetrans in corporis cavitatem. Corporis autem cavitates duæ sunt; una supra diaphragma, quæ est cavitas intra thoracem contenta: alia sub diaphragmate, quę est cavitas in abdomine contenta. Ideo duplex est paracentesis; alia pectoris seu thoracis, alia abdominis.

Usus, & finis utriusque paracenteseos unus est, ut nimirum per foramen sic arte factum aliquid, quod intra illas cavitates contra naturam continetur, & alia ratione à natura excludi non potest, educatur. Quod ibi continetur, vel est pus, vel aqua. Itaque omnis paracentesis est aut ad pus, aut aquam; & vel ex pectore, vel ex abdomine educendum. Pus in pectore colligitur, vel à præcedente anginâ, vel pleuritide, vel peripneumonia suppuratis, & ruptis, & sic affectus vocatur empyema. Vel etiam à vulnere, vel casu ab alto ruptis intra venis & sanguinem multum effundentibus, qui in pus convertitur. Pus intra abdomen colligitur aliqua phlegmone alicujus partis, intra ipsum contentæ, suppuratâ aut ruptâ, ut renum, hepatis, mesenterii, peritonei, aliusve. Aqua colligitur supra Diaphragma in cavitate pectoris, sic ut pulmo ei innatet, ex pulmonis nimia refrigeratione, pericardii fissura, aut seri ex osculis venarum diapedesi. Et is affectus vocatur hydrops pulmonis. Aliquando colligitur aqua in abdomine, & ille affectus vocatur Hydrops simplex, seu Ascites. In his omnibus affectibus convenit paracentesis. Puto ego, adhuc aliam causam esse, propter quam paracentesis fieri possit; nimirum, non tantum, ut aliquid ex cavitatibus corporis evacuetur, sed ut aliquid etiam in eas immittatur. Sic potest fieri hæc sectio ut decocta aliqua abstergentia, cum syringis injiciantur; interius scilic. ulceribus aliquot difficilibus existentibus, quæ curari non possunt, & ad quæ non possunt alia ratione medicamenta commode pervenire. Sic Harcerus insignis Chirurgus Hispanus docet, ulcera pulmonis, & Phthisim facile esse curatu, & sese sæpius ea curasse, & curę

modum docet hunc; ut nempe in pectore ſectio fiat, & per foramen decocta detergentia injiciantur, quibus ulcus eluatur, mundetur, & conſolidetur.

Quæritur autem: an unquam paracenteſis pectoris ſit facienda? Videtur autem quod non, autoritate Pauli Æginetæ l. 6. c. 44. ubi dicit; *aliquos uti ſectione, vel uſtione thoracis penetrativa uſque ad cavitatem. Sed iſti, inquit, ſtatim mortem inferunt, vel faciunt, ut fiſtula remaneat.* Hollerius comment. Sect. 6. Aphor. 27. dicit; *ſe duos vidiſſe empyicos, ſed unum eorum obiiſſe, alterum fiſtuloſum ulcus reſervaſſe.* Hiſce ratio videtur ſuffragari. Quia ſi in thorace foramen fiat, per illud externus aër ingredietur, & calor, & ſpiritus interni egredientur; & cor, & pulmo, principes & calidiſſimæ partes, ſpirituque plenæ refrigerabuntur, & debilitabuntur, & mors ſequetur. Secundò, quia eſt communis opinio Medicorum, quod pulmo moveatur fuga vacui, ad motum thoracis. At ſi in pectore fiat foramen, jam ceſſabit ratio illa fuga vacui, quia aër, qui poteſt de foris ingredi per foramen, faciet, ut tunc non ſit amplius tale periculum vacui, & ideo debebit, motus pulmonis ceſſare, vel ſaltem valde minui; pulmonis verò motu vulnere imminuto & pure interius cavitatem opplente; & reſpirationem impediente, ſequitur, quod fieri debet ſuffocatio; & mors. Saltem, cùm in cavitate utrinque thoracis pus continebitur, non poterit ſectio talis ulla ratione fieri; quia illa ſectio tunc fiet, vel in uno latere, vel in utroque: ſi fiat in uno tantum, fiet fruſtra, quia per illam tantum poterit evacuari pus, quod in illo latere eſt, quod autem eſt in oppoſito latere non poterit, & tunc illud poterit adhuc tam bene mortem cauſare per ſe, quàm antea. Si fiat ſectio in utroque latere tunc omnino ſequitur, quod non poterit pulmo fuga vacui moveri, ergo neceſſe erit pulmonem à reſpiratione ceſſare, & ægrum mori.

Contra verò quod hæc ſectio in empyicis, & hydrope thoracis aliquando fieri poſſit, docet, Hipp. variis in locis. Nam lib. 3. de morbis docet, quomodo empyemate laborantes ſunt urendi, & ſecandi. lib. de intern. affect. docet coſtas ipſas perforare in hydrope pulmonis, quo per foramen aqua valeat exire, & Aphor. 27. ſ. 6. dicit: quicunque empyici aut hydropici ſunt, & ſecantur, vel uruntur ſi pus vel aqua confertim exeant, moriuntur. Ubi inſinuat, quod illi quidem ſecari, & uri poſſint; ſed hoc tantum ſit cavendum ne aqua & pus conferrim exeant. Porrò omnes ferè Practici docent in empyemate, ſi videamus, quod natura intra certum tempus pus ejicere non poteſt paracenteſin eſſe faciendam. Etſi enim illa abſque dubio non ſit periculi expers, non eſt tamen certò lethalis, ſed ſæpiſſime poteſt curari, ut experientia docet. Præſtat ægro remedium adhibere, à quo ſit ſpes ſanationis, etiamſi periculi aliquid habeat, quam certæ morti relinquere. *Si* enim ſic relinquuntur vel mox moriuntur, multitudine puris ſuffocati, vel quia pulmones in eis inflammantur, & corrumpuntur: vel in phthiſin abeunt, quæ omnia ſunt mala lethalia. Quod autem hæc ſectio non ſit tàm periculoſa, ex eo patet, quod omnes ſingulis diebus experimur, plurimos homines convaleſcere, qui vulnere thoracis penetrativo læſi fuere. Huic accedunt exempla eorum, qui paſſi talem paracenteſin, tamen fuere curati. Scribit Plin lib. 7. cap. 50 quod Phaleteus deploratus à medicis vomicâ laborabat. Et cum mortem in acie, inquit, quæreret, vulnerato pectore medicinam ab hoſte invenit, & per vulnus erumpente pure fuit curatus. Idem ſcribit Val. Max. lib. 1. cap. 6. Hipp. in Coacis prænotionibus ſcribit, ſe compertum habere, uſtione aut ſectione quoſdam evaſiſſe in diuturnis thoracis ulceribus. Paſchalius li. 1. c. 39. commendat hanc ſectionem, & dicit, quendam nomine Lupum ſic ab empyemate fuiſſe curatum. Veſalius in conſilio pro vulnere Ducis Terræ novæ, dicit, ſe hac ſectione ſæpius uſum fuiſſe, & alios uti ſe vidiſſe, & ſe nunquam advertiſſe ex ea aliquid ſiniſtri, aut contrà præcepta artis eveniſſe, & licet contigerit aliquando, aliquos ſic ſectos mori, non fuiſſe tamen mortuos ratione iſtius ſectionis, ſed magnitudinis primi mali propter quod ſectio erat inſtituta: ſcribit Braſagonius in ſuis comment. in 6. Aphor. 27. ſe quendam ſuppuratum uſſiſſe, & ſanatum fuiſſe. Saxonia etiam ſe unum ſecuiſſe dicit, & adhuc vivere. Paræus, Harlæus, Guinimæus, aliique Chirurgi celebres hanc ſectionem commendant, & faciendam docent. Quapropter ad argumenta, in contrarium allata ſic debet reſponderi Ad autoritates; dubium non eſſe, quin aliquando ſecti moriantur, ſed id ſæpè accidit, ut ait Veſalius, ratione Empyematis, quod interna corrupit, & non ſectionis, ſæpe quod ſectio mala ſit facta, aliquando fortè etiam propter ipſam ſectionem. Sed non ſequitur, quod ideo remedium omnino ſit omittendum, quod aliquando obfuit. ſufficit, quod poſſit ſæpius prodeſſe, & ad hoc ut in deſperatis caſibus adhibeatur. Ad rationes, atque ad primam: non propter foramen internas illas partes valde refrigerari, propterea quod parvum ſit, & ſemper emplaſtris, & aliis linteis bene ſit tectum, & clauſum. Ita videmus ventrem ſæpe eſſe apertum, cerebrum eſſe denudatum, thoracem à vulneribus magnis pertuſum, & nihilominus tamen adhuc ægros convaleſcere, nec exinde internas illas partes adeò refrigerari, ut inde mortem ſequi ſit neceſſe. Ad alteram dicitur quod reſpiratio non fiat fuga vacui, etſi communis ſchola medicorum ita ſentiat. Scribit enim Felix Platerus, & alii, ſeſe ſæpe ægrotos habuiſſe, qui ab utroque thoracis latere penetranti vulnere affecti fuere, qui tamen non deſierunt, propterea commodè reſpirare, quod tamen omnino neceſſum foret, ſi pulmo fugâ vacui, ad motum thoracis moveretur, ut aſſerunt. Scribunt etiam Alex. Benedictus, Nicolaus Piſo, & alii, quod cum ab utroque latere pus continetur, quod ab utroque latere ſectio ſit facienda: quod non facerent, ſi utrinque vulnerato thorace reſpirationem ceſſaturam, aut pulmonem fuga vacui non amplius motum iri crederent Sed poſito, quod ita foret, adhuc tamen poſſet ſectio utrinque fieri, quando pus in utraque cavitate continetur, ſed non ſimul, verùm una poſt aliam, ſcilicet pure unius lateris per ſectionem ejuſdem lateris evacuato, & vulnere iterum conſolidato. Poſſet ſectio demum in altero ſeu oppoſito latere fieri.

Ut hæc paracenteſis commodè fiat, ante omnia conſiderandum eſt, quis locus ei conveniens ſit; Pro quo ſciendum eſt, quod ſemper ſectio fieri debet, in loco, in quo pus continetur, & in illa parte, per cujus foramen poteſt pus exire. Nam ſi ſectio fieret in eam uſque cavitatem, in qua non eſt pus, fruſtra facta eſſet, & fruſtra periculum tentatum, & Medicus ignominia affectus. In thorace autem duæ ſunt cavitates diſtinctæ; una à dextro latere, à ſiniſtro altera: propterea quòd membrana, mediaſtinum dicta, in medio thoracis ſit conſtituta, & unam ejus medietatem ab altera ſeparet: ex quo fit, quod pus, quod in una cavitate eſt collectum, non poſſit ad alteram cavitatem venire. Accidit autem, ut aliquando pus in una cavitate, aliquando in altera tantum, in utraque aliquando cavitate colligatur, quapropter multum refert, in quo latere ſectio fiat. Colligitur pus in uno vel altero latere, prout phlegmone vel in uno vel in altero latere eſt generata.

Quæ in dexterâ parte facta eſt, in dexteram cavitatem pus deponit; quæ in ſiniſtra, in ſiniſtram. Per

pleuritidem semper in unum tantum latus pus deponi potest, per anginam & peripneumoniam, aliquando in unum tantum, aliquando in utrumque. Nam in angina pus quod effluit, & delabitur in tracheam, interdum potest dilabi in unum ramum tracheæ tantum, seu dexterum seu sinistrum: interdum in utrumque. Trachea enim, cum ad pulmonem pertingit, in duos ramos bifurcatur, quorum unus in dextram, in sinistram pulmonis partem alter fertur: & exinde in sinistram aut in dextram cavitatem thoracis vel in utramque. Peripneumonia etiam est aliquando in uno latere pulmonis tantum, aliquando in utroque, Cum est in utroque, potest in utramque cavitatem pus deponere, etsi non necessario: quia etsi in utraque parte sit, non tamen necessario abscessum facit in utraque parte, aut erumpit. In quo ergo latere pus continebitur, in eo erit secandum. Si autem in utroque latere contineatur, quid erit faciendum? Dicit Alex. Bened. lib. 10. cap. 25. & Nicolaus Piso ac alii, tum in utroque latere esse secandam, sed non eodem, aiunt, die. Et certè, si in utroque latere pus contineatur, vel non erit secandum, propter periculi magnitudinem, vel si secandum erit, secandum in utroque: nam alioqui, quod in opposita cavitate pus continetur, non poterit per oppositæ sectionem evacuari, & sic maneret idem periculum mortis à pure in uno adhuc latere contento, quod antea erat à contento in utroque.

Cognoscendum ergo imprimis exactè latus est, in quo pus continetur. Illius cognoscendi varia signa sunt, tumor, calor, dolor, pondus, & strepitus puris fluctuantis. Imprimis dico, tumor: quia tumet, & sublimius quodammodo est latus, ubi collectum pus est, cum cutis exterioris livore quodam, & calore, quem corrupta evaporatio inducit. Sed & naturæ beneficio pus aliquando extrorsum extruditur, atque in musculos externos erumpit. Calor etiam est signum, quia latus illud, in quo pus est, magis calet. Hinc Hippoc. l. 3. de morbis, ad sciendum, in quo latere pus contineatur, docet, totum thoracem creta liquida, vel terra erictica obducendum esse, & quæ pars primo fuerit exsiccata, in ea pus contineri. Tertium signum est pondus, quia cum æger in oppositum, ac sanum latus incumbit, illi pondus aliquod à superna parte pendere videtur, unde interdum angustia premitur, & tussi fatigatur, & majori dolore infestatur. Denique fluctuatio & strepitus manifestus puris auditur in affecto latere, cum æger convolvitur, nisi forsan puris crassities aut copia, totum spacium implens, impediat. Hinc Hippocrat. alibi docet, ægrum manibus esse tenendum, & toto corpore concutiendum, & Medicum oportere aures pectori dolenti adhibere, ut audiat, qua parte strepitus puris audiatur. Cognito latere in quo est secandum, locus præcisè est cognoscendus, illum locum aliquando monstrat natura. Itaque si aliqua parte thoracis tumor, aut calor major appareat, ibi est secandum. Extra illum casum artificio locus est inveniendus.

Aliqui dicunt, intra secundam vel tertiam Costam sectionem fieri debere. Aliqui, inter tertiam, & quartam. Alii inter quartam, & quintam. Alii (inter quos est Vidus Vidius.) Inter quintam, & sextam dicunt esse secandum. Plerique omnes, vel inter tertiam & quartam, vel inter quartam, & quintam statuunt. Ego noto famosiores asserere, inter quartam & quintam. Illæ autem costæ debent computari ab infra sursum, à costis nothis incipiendo: unde, cum dicitur, quod debet sectio intra quartam & quintam, non debetis tunc intelligere costas spurias, sed veras & legitimas. Verum adhuc multum refert, an versus pectus an versus spinam locus eligatur. Versus spinam periculosus est: Imo quia ibi pulmo pleuræ vicinior est. Secundo, quia ibi costæ sibi mutuo sunt viciniores, ad latera autem costarum decurrunt magnæ venæ, quæ sunt venæ azygii propagines. Itaque illæ venæ ibi sibi mutuo sunt vicinissimæ, sic ut difficile sit secare inter costas, quin illæ venæ tangantur. At sursum versus pectus costę, & venæ divaricantur, & paulatim fiunt tenuiores, & ideò illic minori periculo sectio fieri potest, debet ergo locus eligi, antrorsum, versus pectus; sex aut septem digitis transversis remotus à Spinâ. Hippoc. 1. de internis affect. advertens periculum in sectione esse, ne illæ venæ tangantur. Docet alium modum, qui videtur esse tutior, ut nimirum supra tertiam costam secetur, & tunc ipsæ costæ terebello perforetur, & inde pleura transpugatur. Illa sectio videtur minus periculi habere. Recentiores tamen Medici nunquam eam usurparunt: quapropter necesse est, ut illa magnum aliquod incommodum habeat. Illud imprimis est, quod aliqui habeant costas tam parvas, & angustas, ut eas perforare impossibile foret. Secundò, quia etsi habeant costas satis magnas, tamen nemo eas tam magnas habet, ut per eas magnum foramen fieri possit, sed tantum parvum: per parvum autem foramen non possit satis commodè pus & sæpè tàm multum, & crassum evacuari, sed tantum aqua Et ideo in quibus propter aquam in thorace paracentesis fit, in iis hæc costarum perforatio locum habère posset: vel etiam in iis, qui costas habent valdè latas. At verò in iis, qui angustas, vel qui Empyemate laborant, non item, ut Libantius super Aphor. & Paræus in Chirurg. etiam attestantur. Realdus Columbus insignis Anatomicus, alium locum insinuat, & dicit, commodè, & satis tuto hanc perforationem in sterno fieri posse, quam alii quoque nonnulli sequuntur. Sed cum non habeant certam aliquam de illo loco doctrinam, vobis vulgarem intra costas sectionem commendo.

Quo ad modum perforationis. is duplex est: vel enim fit sectione, vel ustione. Alii sectionem, alii ustionem præferunt. Interdum fit utroque modo. Ustio autem dupliciter fieri potest, vel cauterio actuali, vel potentiali. Antiqui solebant ferro candenti urere, ut ex Hippocrate. & Paulo manifestum est: Paręus lib. 7. cap. 10. dicit, ustionem quæ cum ferro candente fit magis esse securam. Idem ait Leonus: Ratio, propter quam id dicant est, quia ubique inter costas sunt magnæ venæ, quæ facile tangi possunt, & si sectione tangerentur, periculum adferrent magnæ, & periculosæ hæmorrhagiæ: at si ferro candente tangantur non est illud periculum, propterea quod venæ à cauterio claudantur. Vidus Vidius, dicit, debere fieri sectionem cum scalpello, postea ferro candenti locum esse inurendum absque dubio ad eandem hæmorrhagiam evitandam; Verum ego imprimis non probo, ut locus ferro candente usque ad cavitatem inuratur. Nam præterquam, quod hoc remedium sit horrendum, & crudele, non convenit etiam corporibus, jam à morbo tam debilibus; & attactu ignis febris augeri, & membrana succingens costas inflammari posset. Ideo Paulus, & Albucasis, cum de ustione usque ad cavitatem loquuntur, dicunt esse remedium; à quo statim mors sequatur. Quod si vero profectio fiat, & tum videatur sequi hæmorrhagia, equidem ut tum insuper ustio fiat, sicut Vidus dicit, esse necessarium. Restat ergo ut perforatio fieri debeat, vel sectione, vel cauterio potentiali; & vel alterutro solo, vel utroque simul. Cauterio potentiali solo inurere, nimis longæ moræ est: sunt enim decem dies, antequam eschara excidat, & interim à pure intus partes corrumpuntur. Hodie moderni Chirurgi utuntur vel sectione sola; vel cauterio potentiali, & postmodum sectione per escharam ab ipso cauterio inductam.

Uterque modus eſt bonus. Sed qui ſola ſectione fit habet interim periculum hæmorrhagiæ conjunctum. Qui verò cum prævio cauterio fit, non item: per eſcharam enim venæ clauduntur. Quapropter puto ego, hunc ultimum modum eſſe ſecuriſſimum, uti etiam Guilimæus atteſtatur: non tantum, quod per hanc non ſit periculum fluxionis ſanguinis, ſed etiam, quia, cum eſchara excidit, magnum fit foramen, quod ultro diu apertum manet, per quod pus poteſt evacuari. Nam, ſi ſola ſectione perforatio fiat, debent ægri continuo cruciari impoſitis tentis ad foramen apertum retinendum, quod & calorem, & febrem, & inflammationem parit. Si ſimplex ſectio fiat, illa debet fieri, cum novacula anguſta, & acuta, non autem ſcalpello; quia inſtrumentum debet ab una parte eſſe obtuſum. Sciſſio debet fieri superne deorſum, ſic, ut obtuſa pars cultri ſit ſurſum: quia ſic cavetur, ne vena quæ ſub coſta jacet, vulneretur. Et debet duci obliquè ſecundum ductum fibrarum muſculorum, nimirum verſus deorſum ut ſic facilius poſtea iterum vulnus conglutinetur. Cùm autem potentiale cauterium imponitur, tum poſt factam eſcharam ſectio fieri debet: non cum novacula, ſed lancetta, ad cavitatem uſque: & tunc non neceſſarium eſt ductum fibrarum obſervare, ſed præſtat rectè tranſverſaliter ſecundùm coſtas incidere. Sectio etiam facienda eſt, cùm æger expirat, propterea quod pulmo tunc contrahatur, & à coſtis recedat, & ſic minus tunc tangi poſſit.

Sectione facta pus, aut aqua per foramen educenda ſunt, ſed paulatim. Nam ſi confertim educerentur, ſubitæ mortis periculum eſt, ſicut Hippocrat. ſect. 6. Aphoriſm. 27. & aliis libris, toties eſt atteſtatus. Tunc ſuppurantia, quæ cruſtam excidere faciant, ſunt deforis adhibenda, intus verò per foramen, cum ſyringa, injicienda ſunt medicamenta, quæ leniendi, & ad temperiem reducendi corruptas partes ſimul, & pus detergendi vires habent, ut ſunt aqua hordei cum melle roſato, aliaque decocta detergentia. Fuit etiam alius veteribus empyicos curandi modus: ſcilicet ut multis cruſtis ſuperficiariis, non autem in cavitatem penetrantibus, circumquaque thoracem urerent, quem docet Paulus l. 6. c. 46. Albucaſ. l. 1. c. 3. & meminit Gal. l. 7. Aphor. 44. cum ex Platone Comico refert, Lineſiam Evageræ Filium ab Euriphonte Medico, multis eſcharis inuſtum, fuiſſe curatum. Sed de illo modo nos hic non loquimur: ſed tantum de tali uſtione, quæ in capacitatem thoracis penetrat.

Quoad tempus paracenteſeos faciendæ, illud vel eſt generale vel particulare. Quoad generale tempus, dicunt omnes eam in empyemate eſſe faciendam ante X. à puris eruptione diem: nam poſt illud tempus vires ægri nimis debiles ſunt, & partes thoracis corrumpi inceperunt. Unde etiam ſi tum paracenteſis fiat, partibus ſic corruptis, fruſtranea eſſet, & æque bene mors ſequeretur. Monent inſuper Medici ex præcepto Hipp. in Coacis prænotionibus, ut neque tum ſtatim à puris eruptione etiam ſectio fiat, ſed uſque ad XV dies poſt illam expectetur. Rationem dicunt, ut pus illud interim concoquatur, quod perpetuo poſt eruptionem craſſeſcere, ac refrigerari poteſt. Verùm puto ego & aliam rationem eſſe potiorem, ut interea ex propriis ſignis certius nobis conſtet, an ita pus erumpere poſſit, & an in thorace, & qua ejus parte ſit collectum: ſimulque videatur, an non illud alia aliqua via à naturâ commodius ſit expellendum.

Hæc generalis regula eſſe debet, ut nunquam paracenteſis fiat, cum ſuſpicio jam eſt, partes intra thoracem à pure corruptas eſſe. Secundò, ut nunquam fiat, niſi adhuc cum mediocriter vires ægrotantis conſtant: nam cùm illæ vehementer ſunt proſtratæ, non ſunt tam magno remedio tolerando; ſed æger ſuccumbit, & moritur. *Hactenus Thomas Fienus de Paracenteſi Thoracis: Plura rurſus de ea videri poſſunt ſub titulo Paracentheſis. Sequuntur jam pro Empyemate.*

Conſultationes.

Pro quodam Illuſtri, & Nobili Iuvene Empyemate, ſeu ſuppuratione laborante.

Quiſnam ſit locus affectus in caſu Illuſtris & Nobilis Juvenis apud omnes non ita conſtat, thoracem tamen ego ſecundùm cavitatem eſſe exiſtimo; thoracem quidem, ut ſuadet ſpiratio valde difficilis, ſecundùm cavitatem, ut gravitas illa, quæ in profundò ejuſdem præſentitur, necnon fluctuatio ibidem percepta, demonſtrant.

Et quoniam cavitatis morbus propius eſt anguſtia, & hæc multiplex eſſe ſolet, puto ego anguſtiam hanc eſſe conſtipationem factam à materia purulenta, quæ ex abſceſſu anginoſo ſuppurato, atque diſrupto in thoracem cecidit, nam cùm abſceſſus ille præceſſerit, per os non fuerit expurgatus, & nunc pus cum tuſſi expuatur, ſatis apparet thoracis cavitatem dictam à pure conſtipari; Ex quibus, ni fallor, conſtat, quæ ſit immediata cauſa conſtipationis, eſt enim pus illud, non quidem genitum in thorace, ſed in partibus ipſi ſuperioribus, occaſione anginæ progreſſæ productum: Pus namque cum tuſſi rejectum thoracis actiones neceſſariò ſequitur, expulſionem inquam, atque coctionem expulſionem quidem tantùm, quando pus in eodem thorace non generatur (ſicuti in caſu propoſito contigit) coctionem verò ſimul; dum generatur in pectore; ſeu cavitate thoracis occaſione materiæ à capite deſtillantis, quod in patiente noſtro minimè locum habet.

Quibus ita breviter conſtitutis. Dico pus ut eſt quid à toto genere præter naturam eſſe eradicandum, ut craſſum, & viſcidum detergendum, ut acre attemperandum, ut lædit thoracem eſſe educendum per tuſſicularia, & convenientia remedia, proportio tamen ſemper omnium viſcerum thoracis eſt conſervanda.

Quod autem in ſimilibus caſibus Medicus vix poſſit ad optatum finem pervenire, de ſe patet, quinimò niſi ſpatio 40 dierum materia hæc expuatur, actum erit; Accedit (& hoc in caſu præſenti non levem timorem incutit) quod longè pejus eſt Empyema, ad Anginam, quàm ad deſtillationem ſubſequi; Quapropter niſi citò ſuccurratur, imminet hectica imminetque phthiſis: Quod tamen aliquid ſpei pollicetur, eſt ægri prudentia, & ætas juventutis, nec non & illud quod tota thoracis cavitas haud eſt repleta, ſed tantum dextra ejuſdem pars afficitur.

Accedens itaque ad curationem, venæ ſectionem improbo, ſed aliis non conferentibus judico ad thoracis perforationem in parte dextra inuſtione, vel ſectione faciendam erit deveniendum.

Quoad medicamenta, quæ antequam chirurgus ad perforationem accedat, tentanda ſunt, dico quod vel ad pus quieſcens, vel motum diriguntur; ſi ad quieſcens, jam oportet materiam attenuare, atque diſcutere emplaſtro ex radicibus altheæ, pulvere cimini, radicis ireos, & oleo liliaceo, vel ceratis convenientibus, uti eſt Diachylon gummatum, Diapirites, & ſacrum.

At ſi idem pus moveatur; prout ad partes diverſas movetur, diverſa quoque ſibi requirit medicamenta:

Si igitur ad cutim facta perforatione utendum eſt mulſa, & melle roſato ſimplici cum aqua hordei; At ſi ad pulmones inclinent, conveniunt oxymel ſimplex, ſcillinum, loch de pulmone Vulpis, ſanum, & expertum, adjecto modico ſyrupi violati, vel de liquiritia, vel de farfara, propter puris mordacitatem. At ſi vias urinæ adeat, decoctum convenit Aſparagi, fœniculi cum lacte ſem. melonum, ſi verò ad alvum tendat, licebit uti mel. roſ. ſol. agarico, & clyſteribus communibus.

Quoad victum neceſſe eſt patientem cibis uti medicinalibus. Ideò pure quieſcente, convenit amygdalatum, & pineatum, ſi moveatur ad cutim mel cum cibariis erit opportunum, ſi ad renes petroſelinum, Aſparagus, & lac ſem. melonum probantur, ſi demum alvum petat, jus caulium, mercurialis, & paſſularum mirum in modum proderit. In materia quieſcente convenit vinum odoratum, in materia verò, quæ ad Cutim movetur vinum cum melle potandum erit, in ea, quæ ad renes à vino medicato cum radicibus aperientibus non eſt recedendum, ac tandem in materia, quæ ad alvum inclinationem habet, vinum alteratum cum ſenna, cum cartamo accommodatum exiſtit. In reliquis autem quid ſit agendum, unicuique ex medicis etiam trivialibus manifeſtum eſſe judico, atque ideò reliqua conſultò prætermitto. Denique quàm maximè oro, ut ſanitatem huic Illuſtri Juveni miſerè laboranti concedere ne dedignetur. *Julius Cæſar Claudinus in Conſultationib. Medicis.*

De Pleuritide in Empyemà degenerante. Pro Reverendiſſ. Veſtali Abbate.

Reverendiſſima & Religioſiſſima Veſtalis Abbas, ætatis annorum 54. temperamenti calidi, ad humidum vergentis, deſtillationi obnoxia pituitoſæ materiæ à capite ad varias corporis partes, cujus ratione antehac dolores articulares paſſa eſt, duobus abhinc menſibus febricitare cœpit, febriſque ſingulis diebus habebat annotationes quolibet tertio die ſibi reſpondentes, cum levi quadam extremorum refrigeratione; ac deinde incaleſcentia, vigiliis, & capitis gravitate: cui quarta die ſupervenit dolor gravis in thorace reſpirationi moleſtus, cum difficili decubitu in utrumque latus; tuſſi, cum excretione materiæ pituitoſæ & aliquando cruentæ, urinis craſſis, & pulſus oppreſſione adeò gravis, ut vix percipi poſſet motus diaſtoles: quibus acceſſerunt animi pathemata, & palpitatio cordis. De agendis propterea conſulit.

Quocirca in conſultationem acciti, contrectatis viſceribus naturalibus, exacerbatoque dolore ad compreſſionem partium utrinque ſub coſtis mendoſis, in eam ſententiam deveni, quod laboraret inflammatione ſpuria ſepti tranſverſi, cùm ipſius Medici clinici, aliique contrarium tuerentur, febre ſcil. mali moris eam detineri; quæ cauſa fuit, cur tunc, & antea plurimis cardiacis uſi fuerint, atque veſicantia infernis partibus applicuerint, lenita alvo, & præparatis humoribus, ſanguineque miſſo ex ſalvatella. Ego verò obfirmatus in prima mea ſententia, eclegmata præſcribenda duxi ex ſyr. de farfara, acetoſo ſimpl. ſyr. de hyſſopo; atque in dies dolore utrinque invaleſcente, præſcriptum fuit ol. amygd. dulc. ad ℥v. cum ℥ ij. ſyr. acet. ſimplicis, à cujus uſu, remittente dolore, cum ſenſu majoris gravitatis, & difficiliori decubitu in latus dextrum, ſuſpicatus fui inflammationem in abſceſſum mutari in ſiniſtra parte pleuræ, qua pertingit ad coſtas mendoſas: ac propterea præſcripto acri clyſtere, quod ob virium imbecillitatem dejectoria per os ſumpta ferre non poſſet, moxque fomento parti affectæ ex flor. chamæm. rad. alth. ſeminib. lini, & meliloto, in vino albo generoſo manè, & veſperi, cum ſpongia calida applicato, dolor remiſit luculentius, ita ut decumbere poſſet in utrumq; latus, pulſu invaluerunt, cordis palpitatio, febriſque remiſit, gravitate tamen in parte affecta perſiſtente. Lambitivum propterea validius fuit præſcriptum, ex oxymelite ſcillitico, ut & cardiacum, Mithridatica nempe confectio, quam bis ſumpſit; ac tandem validiori tuſſi excitata, abſceſſuque diſrupto, expuere cœpit materiam purulentam, cum quibuſdam ſanguinis notis: atque ita præſens affectus in empyema degeneravit. Quare tunc eò collimavit conſilium noſtrum, ut expurgaretur materia illa, prænunciato Hipp. prognoſtico 5. Aph. 15. quod *quicunque ex morbo laterali Empyi fiunt, ſi 40. diebus purgantur, à qua die fit diſruptio, liberantur; alioquin ad tabem tranſeunt.*

Expurgari autem debet ſenſibiliter, vel per partem affectam, vel per urinam, vel per alvum, vel per os, & ſputum. De evacuatione per partem affectam, thoracem, ſcil. locutus eſt Hippoc. 6. Aph 27. cum dicit: *Quicunque empyi uruntur, aut ſecantur, ſi totum pus confertim effluat, omnino moriuntur.* Ex quibus patet, quod educi poteſt, vel per uſtionem, vel per ſectionem. Ad alterutrum tamen tunc tantum deveniendum eſſe ait Gal. in commento, quando nulla eſt ſpes materiam evacuandi per os, adeſtque maxima difficultas reſpirationis, cum periculo ſuffocationis, In hoc ſolo caſu hæc operatio adminiſtranda. Verum in præſenti, quum levior ſit ſpirandi difficultas, quam ante ſuppurationem, vireſque ſint robuſtiores, ideo ipſa ſuperſedendum erit, quin potius procuranda eſſet prædictæ materiæ expurgatio; vel per vias urinę, ut non raró fit, Galeni teſtimonio 6. de Loc. Aff. 4. cui ſubſcripſit Paulus Ægineta, & Ætius, cum Recentioribus, facta nempe ipſius tranſmiſſione per ramum venæ ſine pari inſertum ſub diaphragmate in venam cavam propè emulgentes, per quam pus ad urinas permeare poteſt, ut inquit Fallopius; non verò per venam arterioſam ad dextrum cordis ventriculum, hincque in venam cavam, jecur, & renes, ut aſſeruit Meſue; valvulę namque venæ cavæ in corde admittunt quidem in ipſum materiam, non autem ejuſdem ab eo effluxum ad jecur: per alvum itidem expurgari poteſt prædicta materia, vel per ramos venæ portæ diaphragma perreptantes à quibus per venam portæ ad inteſtina; & alvum patet via, ut aſſeruit Gal. 6. de Loc. Aff. 4. vel tandem per os, tanquam per locum omnium accommmodatiſſimum, ut optimè obſervat Gal. 5. de Loc. Aff. 2. & ſæpius experientia comprobatum eſt. prout contigit Reverendiſſ. noſtrę Patienti, quę ſingulis diebus extuſſiit 8. libras, & quod excedit, purulentæ materiæ; cujus rei cauſa nos quoq; eclegmata præſcripſimus parata ex ſyr. de farfara, de liquiritia, looch de pulmone vulpis, de caulibus, radicibus Ireos & ſeminibus ervi pulverizatis, ſyr. acetoſo ſimplici exceptis.

Præſcripſimus in primis victum detergentem, & humectantem, cremorem hordei integro cortice. Potus loco mulſa fuit diluta aqua hordeacea, cum coriandris præparatis. Atque ita Divina juvante clementia ſpatio 40. dierum curata fuit. *Bened. Silvatic. Conſil. & reſp. Medic. Cent. 2.*

De Empycmate ex vulnere thoracis. Pro Nobili Cretenſi.

Nobilis Cretenſis annorum 30. temperamenti calidi quoad jecur, & totum corpus, frigidi & humidi quoad caput, ſub cœlo nocturno ſæpius moratus, compotationibus & comeſſationibus deditus, atque incompoſitiſſimè ſe gerens in omnibus ſex rebus non naturalibus, tribus abhinc annis, & quod excedit, gravi dolore correptus fuit in regione mamillæ dextræ, gravitatemque ſenſit in occipite, cum aliqua

imbecillitate

aliqua imbecillitate motus corporis. His successit tussis, spirandi difficultas, & expuitio cum tussi pituitosæ materiæ novem mensium spatio: quo tempore pugione confossus fuit in læva parte thoracis, inter quintam, & sextam costas, à superioribus, vulnere spithamam penetrante, inferiora versus, & dorsum, cum aëris exsufflatione per foramen, sanguinisque excretione per sputum: cui paucis post diebus obducto accessit febris, cum ingenti æstu, magnaque spirandi difficultate, & tussi, atque excretione sanguinis grumosi, cum pure, & quidem sinceri, graveolentis, 30. menses continuos. Foramine deinde patefacto anno post, ex eo valida exsufflatione, & tussi excernitur pauca puris copia, perseveratque ejusdem excretio singulis diebus per tussim; ad libram. Propterea Patavium se contulit, & de agendis consulit.

Tria itaque in casu præsenti inquirenda veniunt, supposito, vulnus penetrasse ad cavitatem thoracis, prout patet ex præterita exsufflatione, & sputo cruento tunc apparente. Primum est, quænam partes thoracis sint affectæ. Secundum, an pulmones sint exulcerati, cujus rei suspicio est. Tertiò consulendum de agendis, pro præsentis affectus curatione. Et non immeritò quæritur primò, quænam partes thoracis sint potissimum affectæ, cùm in thorace contineantur pulmones, cor, cum pericardio, & septum transversum. De singulis harum partium dubium esse potest. Existimo tamen pulmones affectos quidem fuisse antehac ex defluxu materiæ pituitosæ à capite, non solùm ad musculos thoracis circa mamillam dextram, ubi dolorem; nec ad occiput tantum, & principium nervorum, ubi gravitatem, & motus imbecillitatem induxit; sed etiam ad pulmones, ubi spirandi difficultatem, & tussim excitavit, cum excretione materiæ per tussim. *Morbum enim ostendit sanatio.* Verùm quod ex vulnere læsi sint pulmones, verisimile non est. Tunc enim major sanguinis copia, & ipsius quidem spumosi fuisset excreta: qualis non apparuit, ex medici curantis fide. Secundò, facta fuisset inflammatio in pulmonibus, indeque febris statim se prodidisset, eaque perseverans. Tertiò successisset ulcus, ac deinde phthisis. quæ non apparent 30. mensium spatio, quo robustus permanet. Præterquam quod situs loci affecti est declivis, in quo non rarò fit paracentesis in empyemate, absque ulla pulmonum offensa. Minus suspicandum est de essentiali cordis labe. Successisset namque procul omni dubio lipothymia, palpitatio & syncope, nec tamdiu superstes fuisset. *Cor namque viscus omnium princeps diu tolerare non potest graves affectus,* ut asseruit Aristot. De septo transverso gravior incidit suspicio, cum vulnus vergat ad inferiora, atque difficilior facta sit respiratio. Verum tamen neque septum transversum vulneratum fuit. Inflammatio namque, delirium, major spirandi difficultas, & motus aliqui convulsivi necessario supervenissent; quemadmodum contigit Theoni in obsidione circa Datum sagitta in pectore percusso, ab Hippoc. descripto 5. Epid. Hist 93. cui statim successit risus tumultuosus, sive Sardonius; & tertiâ convulsus obiit: quorum neutrum apparuit. Quod si febris acuta, spirandi difficultas accessit, hanc habet causam: quia obducto vulnere & expurgata materia, decumbens hæc ad septum & putrescens prædicta induxit mala. Quare statuendum censeo, vulnus penetrasse in cavitatem thoracis, ibique sanguinis copiam fuisse collectam, ob intempestivam vulneris curationem, neque inde expurgari potuisse, patefacto licet foramine, atque immissa fistula argentea perforata: quoniam foramen illud fuit altius quàm par erat, adeoque neque valida exsufflatione, & tussi excerni potuit; Et proinde transmissa ad pulmones materia per sputum fuit excreta, jugiterque copiosa excernitur, ob confluxum humorum ad partem affectam, ubi putrescunt, ideoque & patiens ipse observat eandem materiam per tussim inde expurgari, non sine continuo aliquo murmure. Cùm autem triginta menses ferè continuos fluxerit, hæc materia ad pulmones, non sine ratione dubitare licet, & de pulmonum erosione, & exulceratione. Si enim exulcerari possunt à catarrho salso, potiori ratione à pure corrupto, & fœtido id fieri potest, cùm aliquandò phthisis fiat ex purulenta materia, absque sputo cruento, aut catarrho salso, ut asseruit Galenus. & experientia sæpius comprobatum fuit. Existimo nihilominus in casu præsenti non esse exulceratos pulmones. Febris namque continua esset, à qua tamen mensibus elapsis erat immunis; corpus esset extenuatum magis, viresque longè imbecilliores. Quare sum in ea sententia, quod sit potius empyematicus, ex collectione puris in thorace, quàm phthisicus ex ulcere pulmonum.

His sic habentibus, quoad essentiam, & causas præsentis affectus, non desperandum censeo de salute patientis; quamquam affectus sit antiquus nec dum sanatus. Virium enim robur indicat calidum innatum validum esse, atque posse materiam peccantem evacuari, ac deinde ulcus sanari.

Quod ut fiat, tria occurrunt agenda: primò materia in thorace stagnans est evacuanda, cùm per locum declivem magis affectæ partis, tùm per vias urinæ, tum & insensibiliter per digerentia. Secundò divertenda est materia confluens ad partem affectam: & tertiò pars affecta exsiccanda, consolidanda, & roboranda.

Primæ intentioni satisfiet potissimùm per foramen patefactum in loco declivi ejusdem partis; secundò per aquas nostras Thermales Aponitanas, detergentes exsiccantes, & materiam ad vias urinæ comportantes, sumptas ad ℔ vi. singulis matutinis horis, cum spiritu vitrioli; & tertiò potione vulneraria, à Pareo descripta in sua magna Chirurgia. Secundam implebunt cauterium dextro brachio inustum, pro majori diversione à parte affecta. Frequentes item alvi subductiones; Caputpurgia per os, & nares: & tandem decoctum paratum ex ligno Indico, salsaparilla, visco quercino, & ligno rhodio, cum radicibus consolidæ, rubiæ, plantagiuis, & betonicæ. Tertiò ex usu erunt mulsa injecta cum siphone, pro detersione; pulveres exsiccantes injecti, & balsamica medicamenta. Quorum beneficio patiens Nobilissimus pristinam sanitatem recuperavit, ad laudem, & gloriam Omnipotentis Dei. *Idem ibidem.*

Empyema à Pleuritide.

Reverendissimus Canonicus annorum triginta septem circiter, temperamenti totius calidi & sicci, fervidi jecoris; humidi capitis, gracilis habitus & proceræ staturæ, dum sanus ruri vitam agebat, mense Octobris proxime præterito, sub nona die extemporaneo lateris sinistri dolore in regione costarum legitimarum correptus fuit, prægressa tantummodò eadem die in prandio inappetentia, sequuris vero horroribus inæqualibus, cum tussi & difficili respiratione acutaque febre. Et cum dolor iste perseveraverit, tertia die in cursu decumbens ad Urbem se contulit, ubi ab Excellentissimis Medicis sanguis ex brachio lateris affecti, præmisso Clystere, detractus fuit: & congrua præscripta tenui victus ratione, pectorales unctiones & lambitiva. temperata prius & concoquentia, in usum ducta fuere; Quibus tamen non sufficientibus, dolore perseverante, iterum præmisso Clystere die sexta repetita fuit ex altero brachio sanguinis missio: imo & die septima hirudinibus ex venis sedalibus fuit

fuit rurſus ſanguis extractus, cognita nimirum ab Excellentiſſ. Viris inflammatione interna; Die vero ſequenti puris effuſio à ſecuta intus in latere ruptione ab ipſomet Patiente percepta fuit, cum ſucceſſerit in eodem latere fluctuatio, & materiæ graveolentis ac purulentæ per tuſſim excretio, non ſine catarrhali copioſo à capite defluxu. Quibus omnibus ita perdurantibus, tenui victu à Medicis multis diebus præſcripto, Expectorantia plura & varia adminiſtrata ſunt: quinimo & Exiccantia atque inſenſibiliter digerentia, necnon per urinam ducentia: parata namque fuerunt Julapia, decoctione prius facta radicis chinæ, ſalſæ, viſci querc. & lentiſci aliorumque pectoralium ingredientium, & Terebinthina exhibita: ſic aliæ confectiones ac lambitiva. Verum hucuſque, nempe ad vigeſimam ſecundam uſque Novembris jam adminiſtrata non ſatis profuerunt, cum perſeverent ſputa purulenta & fœtida, cum macie & inſenſibili febricula. Verum tamen eſt quod poſtquam paucis adhinc diebus paulo pleniorem victum Excell. Viri conceſſerunt, cum exigua quoque vini portione, Reverendiſſimus Patiens vires reaſſumpſiſſe viſus eſt, ita ut & ſtare & per cubiculum parumper deambulare poſſit. Sed à fœtido ſputo liberari cupiens de agendis conſulit.

Affectum lateralem, eumque pleuriticum fuiſſe primum dolorem, propter inflammationem ejuſdem Pleuræ, & forſan etiam internorum muſculorum, ut à Viris Excellentiſſ. judicatum fuiſſe ex Curatione aptiſſime præſtita, conjicio, ita talem eundem & ego confirmo; Contigit tamen Reverendiſſimo Patienti quàm citiſſima ſuppuratio, octava die ſcilicet, forſan quia fervidiſſimus fuerit ſanguis: calor uterque, naturalis ſcil. & præter naturam validus, nec forſan ſputa (de quibus in relatione nulla mentio facta eſt) inflammationis minorativa apparuerunt. Suppuratæ autem atque diſruptæ inflammationis purulenta materia inter pulmones atque thoracem contenta, affectum empyematicum produxit, dum per ſputum antea expurgata non fuit: cujus qualitas ſicut abunde patet, dum purulenta apparet, & fœtida à Patiente percipitur, ita quantitas mihi non innoteſcit, cum de fluctuatione, de difficili decubitu in latus oppoſitum, nulla mentio fiat. Verum tamen eſt quod quantacumque fuerit, niſi in quadraginta diebus poſt eruptionem expurgata fuerit, in Tabem incidere Patientes pronunciavit Hippocrates, cum à pure ipſo pulmones inficiantur, & aut eroſione aut fraciditate afficiantur. Quare cum hodie quadrageſima tertia dies à ruptione tranſegerit, de Tabe incipiente dubitandum eſt. Et quamvis Suppurati, ſive Empyematici quandoque etiam à catarrhali materia à capite defluente fieri poſſint, hæc tamen cauſa in caſu noſtro locum non habet, tum quia præceſſit dolor lateris inflammatorius, tum quia eo modo nonniſi diuturno tempore fit, & tandem quia catarrhalis à capite deſtillatio octava tantùm die ſucceſſit. Et ideo verum atque legitimum pus quod ab inflammatione emanavit, in thorace contineri credendum, cui tamen aliquam catarrhi portionem aſſociari poſſe non eſt prorſus negandum. Et quamvis Patiens Reverend. infebricitantem ſeipſum exiſtimet, hoc tamen impoſſibile cenſeo.

Medica intentio potiſſima in hoc ſtatu debet eſſe, puris quàm celerrima evacuatio, quæ tanquam per viam regiam, per tuſſim & per ſputa perfici ſolet: quamvis enim Galenus aſſerat ſe vidiſſe pulmonis vomicas per urinam expurgatas, rejecto nempe pure à pulmone quidem per lævam arteriam ad ſiniſtrum cordis ventriculum: à corde autem per arteriam magnam ad renes: atque illinc tandem per ureteres ad veſicam; rari tamen cenſendi ſunt hujuſmodi caſus; ſicut impoſſibiles apud Matthiolum atque Fernelium: Ille enim contra Galenum affert, quod ex materia purulenta & fœtida cor ad Syncopen duceretur: iſte verò ait, quod unà cum pure ſanguis quoque per urinam educeretur. Verum neutra objectio tenet: non prima, quia ſyncope ſequeretur, ſi in corde materia ipſa diu hæreret: nec ſecunda, quoniam expultrix facultas pus expellit, & retentrix ſanguinem retinet. Sed revera modicæ materiæ in thorace exiſtentis per ſputum expurgatio tentanda: ſicut copioſa, ſectione aut uſtione educenda, ut monet Hippocrates: eoque audentius, cùm affecta pars ſit ſiniſtra, in qua ſectio minus periculoſa evadit. Sed pro hac operatione obſervandum Hippocratis monitum, dicentis quod Hydropicos citius ſecare oportet. Tabeſcentes verò ſtatim urere. Quartus quoque modus pro materia purulenta abſumenda à nonnullis tentatur, Decoctis nimirum inſenſibiliter digerentibus & exiccantibus, ſed incaſſum ſemper, ſi materia copioſa: & frequenter, ſi etiam exigua fuerit.

Quibus intentionibus propoſitis & conſideratis, exigua exiſtente materia, per regiam viam, nimirum per ſputum erit educenda; At ſi fluctuatio in latere manifeſta percipiatur, & decubitus ſuper latus oppoſitum difficilis Patienti evadat (copioſæ materiæ indicium) tunc ſatius erit anceps remedium experiri, quàm Ægrum ipſum certæ Morti relinquere. Interim totis viribus materia per ſputum evocanda Lambitivis jam præſcriptis: quibus addi poterit oleum ſacchari & grana butyri, ſive guttulæ aquæ ſulphuris. Oxymel quoque parabitur, facta maceratione hyſſopi, praſſii, enulæ camp. & ireos. Efficaciſſimum quoque expertum Lambitivum hujuſmodi.

℞. Hyſſopi, praſſii, pulegii, calamenthi an. pug. j. liquiritiæ, iridis, ſcillæ, helenii, nucleorum pineorum an. ℥ ß. biduo macerentur in aqua tuſſitaginis & aceto, mox expreſſioni addatur mellis opt. q. ſ. ad oxymel. conſiſtentiam. Extrinſecus quoque Diſcuſſorium optimum parabitur ex farina lolii, bitumine, addito pulvere iridis, & baccarum lauri, omnibus lixivio dulci reformatis.

Quod ſi placeat materiam ipſam ad vias urinarias ducere, uſus Terebinthinæ aptiſſimus erit cum ſucco liquiritiæ condenſato; cui potio ſuperpræbeatur ex decoctione chinæ, ſalſæ, exiguo ſaſſafras, radice fœniculi & apii parata: ita enim unum facere, & alterum non omittere, non inutile erit. Et ſi dabit Deus, ut materia purulenta tota aliquo ex jam dictis modis excernatur, & Reverendiſſimus à Tabe præſervetur, Vere venturo pulmonum laxitas corrigi poterit potu aquæ noſtræ ſulphureæ Aponitanæ.

Præſcriptis autem omnibus congrua erit addenda vivendi ratio: cibos acres & ſalitos concedendo: Vini albi tenuis & ſubdulcis potum in menſa permittendo: & mulſam irrataṁ pro frequenti oris collutione parando: cæteraque omnia præſcribendo, Viris Excellentiſſimis perquam nota: quibus notiſſimam quoque hujus caſus anguſtiam eſſe exiſtimo. *Raym. Joan. Fortis Conſult. & Reſponſ. Medicin. T. 2. Cent. 1.*

Empyema & Phthiſis.

Admodum Rev. Pater annorum quadraginta quinque, temperamenti totius bilioſi & ſubſanguinei, capitis calidi & humidi, deſtillationibus obnoxii; duobus jam menſibus ex improviſo ſanguinis copiam, non ſine aliqua purulentia, tuſſi excernere cœpit, prægreſſa multo tempore tenui & ſalſa à capite deſtillatione cum perenni faucium ſiccitate. Acceſſitus Medicus ſtatim miſſionem ſanguinis juſſit, victuſque rationem refrigerantem & humectantem inſtituit, ptiſanam

ſcil.

scil. hordeaceam, & Malvæ ſuccum depur. pro ſyrupo alterante. Et cùm ſanguinea & purulenta excretio perſeveraverit, quamvis minori copia, unà cum febrili alteratione à Patiente non percepta, & inſigni macie totius corporis, decrevit Excellent. Medicus uſum lactis inſtituere: cujus tamen uſus potius moleſtus erat; ut ideo lacti ſubſtitutum fuerit Decoctum in jure pulli paratum radicibus graminis, foliis malvarum; cich. borag. violarum, ſeminibus melonum, addito cochleari tart. albi; quibus parum aut nihil ceſſit affectus: quotidie namque purulenta atque cruenta materia excerni non deſit. Quare in eadem victus ratione inſiſtendo, Balneum aquæ dulcis aliquot diebus adminiſtratum fuit, ſine tamen Patientis tolerantia, imo cum virium diminutione; & idcirco hoc quoque remedium genere omiſſo, & victus ratione refrigerante & ſubſtantiſice humectante præſcripta, ab eodem Excellentiſſimo Medico quid agendum quæritur, & à Patiente Admodum Rev. enixè expetitur.

Empyema duorum menſium ab Excellentiſſ. Viro in relatione deſcriptum, ſanationem admittere non poteſt, ſi Gal. & Hippoc. credimus: etenim ſicut Pleuritici non expurgati, ſuppurantur: ſuppurati verò, ſi quadraginta dierum ſpatio poſt eruptionem non expurgentur, ad Tabem tranſeunt, cum poſt jam ſtatutum tempus pulmonum ſubſtantia non amplius illæſa ſervari poſſit, ut propterea febricula non hectica tantum, ſed phthiſica quoque neceſſario ſuperveniat; ita cum jam ſexageſimus dies prætererierit, quo ſanguis unà cum purulenta materia per tuſſim à pectore excretus fuerit, & quotidie uſq; in hunc diem excerni perſeveraverit, idcirco Tabem ſive Phthoem jam ſubſecutam eſſe credendum. Sed præterea conſideranda ſanguinis excretio poſt diuturnam tenuem, & ſalſam à capite in pulmones deſtillationem, quæ non ſolam flacciditatem & fraciditatem pulmonum, ſed eroſionem quoque, diærefim & ulcus excitare potuit, ſicq; non tantum Phthiſim ſecundam ab Hipp. deſcriptam, ſed primam quoq; Phthiſim ab eodem recenſitam conſtituit, præter Empyema quod à catarrhali deſtillatione in thorace paulatim collectum fuit, ab Hippocrate ipſo deſcriptum.

Quibus ita ſe habentibus, cum Admodum Reverendi Patris affectiones prçter naturam longè ſuperent Artem ipſam, remedia nonniſi ad vitam producendam, nullo modo ad ſalutem recuperandam proponi poſſunt. Et quoniam ex una parte purulentia, necnon catarrhalis materia medicamenta exiccantia exigunt: ex altera verò febris & totius corporis gracilitas expetunt humectantia; idcirco unum facere, & alterum non omittere oportet; ut vitam protrahamus, urgentiori ſemper incumbendo: Et ideo uſum lactis Aſellæ bene nutritæ confirmo; & præterea Emulſiones in eandem intentionem, ſeminum melonum mundat. amygdalarum dulc. nucleorum pineorum, in jure cum ſaccharo; Item carnes pullæ junioris ..imo parentur Morſelli ex eadem carne nucleis pineis, piſtaciis, cum ſaccharo & exigua aqua flor. citri. Pro potu verò vinum album dulce, tenue & oligophorum: non omittendo quotidianas univeſi corporis inunctiones oleo amydalino recenti. Pro altera verò intentione, in uſum ducenda erit radix Chinæ, ita ut quatuor aut quinq; ejuſdem inciſæ taleolæ unà cum carne ſemper ebulliant: imo & in vino quoq; pro potu infuſæ detineantur. In cœna præbeatur ferculum Saxoniæ, cui addatur China ipſa in pollinem redacta. Interim materiæ purulentæ expectoratio ſemper adjuvanda Lambitivis paratis ex Oxymelite, æqua portione ſacchari & mellis Hiſpanici, cum aqua farfaræ & globulo pulveris ireos compoſito. Aptiſſimum quoque erit Lambitivum ita paratum.

℞. Julap. acet. ſyr. de Ibiſco, olei de ſaccharo an. ℥j. m. Nec omittendæ pectorales inunctiones.

Ut ℞. Unguenti malvini, adipis Anſeris, an. ℥j. ol. lil. alb. amygdalarum dulc. an. ℥ſs. pulv. ireos Florent. ʒ ij. m. reformetur. Et hæc ſunt quæ in hujus ſtatus anguſtia adducere potui, cum efficaciora ut eſſent, Decocta exiccantia, Terebinthi uſus, & ſulphurata alia medicamenta nec admitti, nec tolerari poſſint: ut propterea nec à Viro Excellent. Adſtanti adminiſtrata, minuſque propoſita fuerint. *Idem ibidem.*

Juvenis 26. annorum, poſt vulnus, in pectoris cavitatem penetrans, conſolidatum, jam ab aliquot menſibus ad ſummam maciem redactus, pus quotidie expuit; magnumque dolorem in illo pectoris latere, ubi vulnus fuit inflictum, ſentit. Tumor etiam, quatuor digitis à vulneris cicatrice diſtans, ibidem inter coſtas obſervatur, liquoriſque alicujus fluctuatio ibi digitis percipitur. Vigiliæ ipſum magnopere affligunt. Febris adeſt, quæ hecticam refert. Niſi in lecto erectus ſedeat, præ reſpirandi difficultate ſuffocari metuit.

Afficitur in hoc egro totum corpus, quod ex ejus ſumma macie: item pulmo, quod ex puris ſputo & reſpirandi difficultate: nec non pleura & muſculi intercoſtales, quod ex dolore lateris, ejuſque tumore: præterea etiam cerebrum, quod ex vigiliis: ad hæc quoque cor, quod ex febri eſt manifeſtum.

Morbus, qui ipſum affligit, eſt cavitatis thoracis, à pure, in ea collecto, nimia anguſtatio; quæ è puris illa collectione, anguſtiam cavitatis thoracis faciente, Empyema vulgo appellatur.

Cauſa prima hujus morbi fuit vulneris, in pectoris cavitatem uſque penetrantis, inflictio; vulneris verò conſolidatio, ante juſtam ſanguinis è pectore evacuationem, & vaſorum vel pororum, ſanguinem in cavitatem thoracis emittentium, juſtam conglutinationem facta, pro ſecunda ejus cauſa, eſt habenda; ſanguis autem poſt intempeſtivam vulneris conſolidationem in pectore retentus, & per vaſa pectoris læſa in cavitatem ejus deſcendens, eamque replens, ibique in pus converſus, parteſque vicinas vitians, tertiam & continentem, proximamque hujus morbi, ejuſque ſymptomatum conſtituit cauſam.

A copia enim ipſius ſanguinis, in pus converſi, in cavitate thoracis collectione, facta fuit magna cavitatis thoracis anguſtia, juſtam pulmonum expanſionem impediens; *reſpirationemque tam difficilem inducens, ut jam æger, niſi erectus ſedeat, ſuffocari*, à magnâ copiâ puris, (jacentes pulmones magis, dum illud ſurſum attollitur, quàm eos ex aſpera arteria, in erecto corporis ſitu, pus deorſum pellente, recta ſive perpendiculariter dependentes; prementis & gravantis,) metuat.

Qua autem jam, ab aliquot menſibus, pus illud pulmonum ſanguiniſque, per os perpetuò tranſeuntis, temperiem vitiavit, eumque ad corpus nutriendum ineptum reddidit, & pulmonum poros, imo ipſa eorum bronchia, ingreſſum eſt, ac cordis ventriculis ſeſe inſinuavit, temperiemque malignam ipſius parenchymati impreſſit, ac membranam pleuram & muſculos intercoſtales ſuâ acrimoniâ pungit, & jam ab aliquo tempore corroſit, hinc, *ſumma ægri macies cum hectica febri & magnis vigiliis conjuncta; dolorque in pectoris latere moleſtus; item puris ſputum; tumor etiam inter coſtas, circa vulneris cicatricem, cum liquoris fluctuatione perceptibilis, originem duxerunt.*

Morbus hic periculoſiſſimus eſt; propter febrim, hecticam referentem, puris ſputum, & ſummam maciem, quæ ſummam pulmonum & cordis arguunt corruptelam.

corruptelam. Quia tamen experientia docet, nonnullos, ita affectos, fuisse sanatos, ideoque Curationem etiam tentandam censeo.

Eaque in puris evacuatione, per apertum thoracem facienda; ulceris mundatione, & consolidatione, & intemperiei pulmonum, per contraria, correctione, consistet.

Quàm primum itaque pectus, circa locum tumoris, scalpello aperiatur, & pus ad quantitatem libræ vel sesquilibræ, pro ratione virium, & sequentibus diebus quotidie paulò minus, educatur, donec totum pus evacuatum fuerit. Partitis autem vicibus educendum pus, ne conferta ejus evacuatio spiritus subito effundat, & ita ægrum valde debilitet, vel enecet.

Pure evacuato, & ulcere mundato, ejus consolidatio erit, more solito, procuranda: quæ ut felicius procedat, tali æger ab aperto thorace, utatur decocto vulnerario, sanguinem purgante, ulcera detergente, & putredinem inhibente.

℞. Herb. saniculæ, bugulæ, Scabiosæ, betonicæ, Hyperici, card. bened. pilosellæ, pimpinelliæ, vincæ pervincæ, agrim. plantag. an.m. j. flor. cord.p. j. coq. in hydromelite ad ℔ j. s. & colentur pro apozemate, de quo sumat æger ℥ vi. bis in die.

Ex hoc eodem decocto poterunt fieri injectiones, in cavum thoracis injiciendæ, ad puris evacuationem, & detersionem, & ulceris consolidationem, promovendam.

Victus ratio sit siccans, attenuans, & abstergens. Ideoque cibi condiendi hyssopo, fœniculo: utiles amygdalæ dulces, pineæ, &c. Abstineat æger à leguminibus. Potus conveniens est hydromel, præcipuè hyssopo conditum, item aqua hordei, vel cerevisia saccharata. Vinum obligophorum etiam concedi potest; nisi febris sit magna. *Henric. Regius apud Theodor. Craanen. Medicationum lib.2.*

Pro Empyemate Consultatio.

Viro quadragenario, gravi sinistri lateris pleuritide detento, remedia non ante tertium diem fuerunt adhibita, quibus postea morbus imminutus non est, sed ultra decimum quartum diem excurrit, febre aliisq; magnis symptomatibus comitatus. Ab eo tempore dolor multum imminui, febris mitior fieri, & ponderosa gravitas in latere affecto ad costas sentiri cœpit. Circa vigesimumquintum diem, febre jam valdè parva existente, cum exiguo dolore, molestam gravitatem, ad sinistrum maximè latus diaphragmati incumbentem percepit æger, & si ab uno in alterum latus se repente devolveret, humorem aliquem defluere sentiit, cujus etiam fluctuatio in motu corporis antrorsum manifestè obauditur. Adjungitur tussicula sicca, qua nihil effatu dignum exspuitur. Respiratio difficilis est, imprimis si in latere dextro decubitus fiat. Æger anxius & debilis est, facilè & sæpe sudat sine levamine ciborum fastidio tenetur, & magis potum quàm cibum desiderat.

1. Affligitur Æger *Empyemate, quod est puris in thoracis cavitate collectio.*

2. Dignoscitur hic affectus, partim ex signis præcedentibus, partim ex præsentibus. Præcedentia signa sunt, quod pleuritis præcesserit, quæ ante decimumquartum diem non est imminuta: quod postea dolor cum febre imminui cœperit sine manifesta aliqua evacuatione per sputa, atque hinc gravitas ponderosa ad costas in latere affecto percepta fuerit. Præsentia sunt, quod molesta gravitas diaphragmati incumbat, & in devolutione corporis fluctuatio humoris in pectore sentiatur & obaudiatur: quod irrita tussis adsit, cum difficili respiratione, anxietate, debilitate, & ciborum fastidio.

3. Causa collectionis hujus puris fuit, membranæ pleuræ & musculorum mesopleuriorum inflammatio mutata in abscessum, è quo rupto, pus illud in thoracis capacitatem delapsum est, cumq; per diaphragma nullus ei daretur transitus, nec per pulmonem commodè evacuaretur, ibi detentum & cumulatum est.

4. Quod per sputa pus non fuerit evacuatum, factum est: 1. Quia procul dubio hujus ægri pulmo lateri affecto firmiter non adhæsit, ut in multis contingit, in quibus è rupto abscessu pus facilè in pulmonem annexum eructatur. 2. Quia pus in cavitate thoracis contentum, ob suam crassitiem, poros membranæ pulmonem investientis subire, sicque pulmonem ingredi non potuit. 3. Quia fortè pori hujus ægri pulmone angustiores sunt, ita ut hujusmodi crassiores humores non admittant.

5. Dolor cum febre imminutus est, inflammationis acri materia jam in pus conversa, & sic mitiore reddita: cujus puris magna quantitas membranâ adhuc conclusa, ad affecti lateris costas ponderosa gravitate molestiam exhibuit. Tandem circa vigesimumquintum diem, rupto apostemate in thoracis cavitatem effluens, molesto pondere diaphragmati incubuit, ejusque in corporis commotione, manifesta fluctuatio percepta est. Ejusdem etiam pondere depressum diaphragma non satis liberè movetur, hinc difficilior fit respiratio, imprimis si lateri sano incumbat æger, tum quippe, præter diaphragma, etiam dexter pulmonis lobus à puris cum mediastino incumbentis pondere comprimitur.

6. Tussicula procedit à vellicatione pulmonis exteriori tunicæ ab acrimonia puris illata. Hacq; nihil ferè exspuitur, quia materia irritans extrinsecus pulmonem attingit, nec ejus quicquam bronchia ingreditur.

7. Æger anxius est ob impeditam respirationem. Etiam debilis, quia ab acuto præcedente morbo vires admodum sunt prostratæ, unde quoque facilè & sæpe sudat sudorem symptomaticum. Ventriculo autem eandem ob causam, unà cum hepate, valde debilitato, ejus coctio imbecillis, & appetitus dejectus evasit, hincque cibi fastidium processit: adde quod etiam pus diaphragmati incumbens, stomachum ei annexum languidum faciat. Potus tamen magis desideratur quàm cibus, ob aliquam sitim à permanente febricula excitatam.

8. Affectus hic periculosus est. 1. Quia respiratio læditur. 2. Quia subsequitur acutum morbum qui vires admodum imminuit. 3. Quia pus in thoracis cavitate conclusum sponte nusquam commodè evacuari potest, nam quæ per sputa, vel urinas nonnunquam fit excretio, illa adeò rara est, ut ex sexcentis vix uni contingat. 4. Quia si pus dicto loco diutius subsistat, putrescet, sicq; pulmonem ei innatantem corrumpet, febresq; augebit. 5. Si curatio per medicamenta exhibita instituatur, incertum erit de felici eventu, quia pus è thoracis cavitate per purgantia non potest educi, & per alterantia difficulter in pulmonem impellitur. 6. Si ad chirurgiam deveniendum sit, illa etiam non vacabit periculo. Interim tamen quia febris exigua est, vires adhuc mediocriter constant, atque conveniens adhibita medela multos hujusmodi ægros servavit, non est omnino desperandum, sed curatio quamprimùm instituenda, quippe quo diutius malum protrahitur, eò magis vires collabuntur, & affectus periculosior evadit, nam corrupto tandem pulmone facilis fieret in phthisin transitus, juxta 5. *Aphoris.* 15.

9. Præmissa igitur clementi evacuatione alvi, mox ad expectorantia devenire suadet tussicula. Sic enim tentandum anne pus per illam viam possit educi, ope talium medicamentorum, quæ partim pulmonis poros laxant & dilatant, partim pus ad faciliorem in istos poros ingressum præparant.

10. Hunc

10. Hunc in finem præscribendum tale apozema.

℞. Radicum helenii unc. j. iridis florent. drach. ij. glycyrrizæ rasæ, unc. ß. herb. hyssopi, prassii albi, capilli Veneris, violariæ, ana m.j. brassicæ rubræ m.ij. sem. anisi drach.ij. ß.4. frig. maj. ana drachm. j.ß. passulatum mund. unc. iij Aquæ q.s. fiat s.art. apozema ad lib.j s. cui admisce, syrupi de prassio, de hyssopo, oxymelis, ana unc.j. dentur tres quatuorve doses de die.

Per intervalla lambat æger hunc linctum.

℞. Syrupi de prassio, de hyssopo, de jujubis, ana unc. j. croci pulverisati scrup. j. misce, fiat linctus.

Terebinthina cum vitello ovi in aqua hordei ad cremorem redacta & saccharo dulcorata, plurimùm quoque proderit. Neque horum medicamentorum aliqualis calor propter febrem valde extimescendus est, quia febris exigua est, & causæ ejus major ratio habenda est, utpote qua sublata, facilè evanescet febris.

11. Si his & similibus medicamentis æger spatio duarum septimanarum ad puris excretionem non deveniat, ab eorum usu vix quicquam sperandum est, ac proinde, antequam longiore mora vires magis concidant, & pus corruptelam contrahat, eamque pulmoni imprimat, citior illius evacuatio molienda est per Chirurgiam.

12. Igitur in latere affecto, infra axillam, inter quintam & sextam costam, thorax usque ad interiorem cavitatem cultello perforandus est (cavendo læsionem pulmonis, ut & arteriæ, venæ ac nervi intercostalis) foramini non valde lato, sed tali tamen quod tubulum argenteum cavum admittere potest, qui facta incisione statim immittendus est, & ita ligandus ut sponte excidere non possit; anteriore autem parte sit turunda linea obturatus, ut pus præter voluntatem Medici illum effluere nequeat. Per hunc tubulum bis de die, extracta turundâ puris lib. ß. vel lib.j. (plus minus, pro puris quantitate & facili tolerantia ægri) extrahenda est, hinc ejusdem effluxus immissâ turundâ rursus sistendus.

13. Ubi tandem pus totum evacuatum videtur, & nihil ampliùs effluit, pulmo & interior cavitas aliquoties abluatur hac mixtura per vulnus injecta.

℞. Decocti hordei unc. v. spiritus vini unc. iv. mellis rosacei, syrupi de prassio, ana unc.j. misce pro injectione, quæ per aliquot horas intus relinquenda est, & postea per dictum tubulum rursus educenda.

14. Si continua & diuturna puris effluxio indicet ulcus interius nondum esse persanatum, præscribenda erunt decocta abstergentia & vulneraria, necnon injectiones modicè siccantes & abstergentes. Tubulus verò argenteus in dicto vulnere detinendus est quousque nihil puris ampliùs effluit, tunc demum eximendus, & vulnus secundum artem consolidandum.

15. Victûs ratio siccior attenuans & abstergens instituatur, cibique condiantur cum cherefolio, hyssopo, brassica rubra, beta, fœniculo, passulis, amygdalis, &c. Potus sit prisana saccharo vel melle dulcorata, aut hydromel. Somnus mediocris sit, & alvus facilis. Ira & tristia, animi pathemata fugiantur. *Isbrand. de Diemerbr. Medicationum parte 2. de morbis Thoracis.*

Observationes.

Senem curavi qui ex pleuritide empyema est passus, febre assidua, tussi sicca, sputo saniei copiosæ, difficultate spirandi laborabat, & tabidus prorsus factus erat. Medicis jam deploratus videbatur, & mirum erat, ex quo loco tanta puris copia emanabat, nam quotidie libras duas excernebat. Huic præter alia quamplurima auxilia, lactis asinini potus, per tres menses exhibitus miro fuit auxilio, hujus enim ope, puris copia omnino est imminuta, refectum corpus, febricula evanuit, tussis nulla. *Zacutus Lusitanus, observ. 119. lib. 1. prax. admirand.*

Apud nos Juvenis quidam à me fuit liberatus, qui per annum pus in thorace collectum post pleuresin gestavit, & quasi absumptus erat, ustus fuit, & per vulnus purgatum pus. Multos hoc modo curavi, quorum nomina supprimo. *Guil. Rondeletius, prax. med. cap. 15. lib. 2.*

Puer quidam quinque annorum febre continua laborabat, per duos ferè menses perseverante, cum tussi frequenti ac molesta, ita ut ad tabem vergere crederetur. Tandem vocatis in consilium Medicis, relatum fuit illum conqueri de dolore lateris sinistri, præcipuè cùm manu contrectaretur, tum etiam relatum fuit, illum in febris principio persensisse aliquem dolorem in illo latere, qui tamen intra paucos dies delituerat, idcircò pleuriticus non fuit judicatus à Medico ordinario. Suspicio fuit Empyema aliquod ibi latere, atque ut res clarior evaderet, decretum fuit, admovendum esse per aliquot dies Cataplasma emolliens & attrahens, quo per triduum admoto, apparuit elevatio quædam in parte, & in ea fluctuatio subobscura percipiebatur, convocato iterum consilio, de Empyemate nemo amplius dubitavit. Apertione facta pus copiosum effluxit, ejusque vacuatio per duos menses continuata est, donec tota materia evacuata, æger tandem pristinæ sanitati restitutus fuerit. *Lazarus Riverius, obs. 55. cent. 2.*

Servus quidam ex curru decidit, læsus est thorace, præsertim dextra in parte. Dolores remediis non cesserunt, cogitabant de sectione inter quintam & sextam costam. Divisæ sunt sententiæ, tandem vicit pars minor, & periclitandi occasionem captans ex desperatis penè rebus, applicatum cauterium, fluxit per dies plus minus viginti jam viginti quinque materia saniosa ferè ad pintas 15. ut retulerunt Chirurgi, convaluit. *Guil. Ballonius, lib. 2. Epidem.*

Cum summus Hippocrates passim hoc remedium usurpet, nunquid satius est aliquo remedio cruento & ancipiti certam mortem (si aliter facias, & id remedii genus omittas) redimere? Humanum est, & officii plenum aliqua ratione miserorum ægtorum dolores levare, atq; id magis si cum aliqua salutis spe. *Guil. Ballonius, consil. 6. lib. 2.*

Enatum ex pleuritide Empyema, cùm alia non profuissent, frequenti potione ex syrupo altheæ, oxymelite saccharino & manna cum oleo amygd. d. rec. & aq. scabios. feliciter curatum *Romæ* accepimus à *Matthia Baccono* Anglo, pure nimirum alvo proclivius quam ore, expurgato. *Geor. Hieronymus Velschius, observ. 29.*

Empyema ex pleuritide, sectione inter quintam & sextam costam, felici successu sanatum, frustrà adhibitis ex consilio Medicorum magni nominis, externis medicamentis.

Quæ verò observavi in Empyematicis, nunc in medium producenda, Nobilis Patavinus, ex pleuritide non expurgata, incidit in Empyema, tanta puris copia in cavitate Thoracis conclusa, ut iterum & tertiò per diem incideret in Lipothymiam, Syncopi proximam: quem propterea cum decrevissem perforare, neque ejus parens hoc admitteret, vocavit Medicos hujus Civitatis primarios, & potissimum Joh. Veslingium,

gium, meum olim in praxi discipulum, præter alios, quorum nomina non refero, quoniam Patavii res est notissima, cum quibus habita consultatione, proposui sectionem inter quintam & sextam costam, ab omnibus Auctoribus laudatam, atq; propriâ experientiâ sæpissimè felici successû administratam; quam cum Medicus quidam in primis improbaret, hujus loco præscripsit cataplasma, apponendum Thoraci, cujus præsidio materia purulenta discuteretur; quem secutus quinetiam Veslingius, quo tamen præsente sæpissimè hanc operationem feliciter peregeram, eam & ipse damnavit, metu scilicet læsionis vasorum intercostalium; quorum opinionem miratus, qui hæc in medium afferre ausi, sequenti die mane Thoracem secui inter quintam & sextam costam, immissa turunda crassa satis, quæ foramen patens servaret, quam sub vesperam eduxi, ac simul tres, & quod excedit, puris libras; à quibus Nobiliss. Juvenis à Lipothymia convaluit, quem postmodum curavi, prout alioqui vulnera Thoracis, educta scilicet quotidie materia purulenta, atque immissa in vulnus paucis post diebus, cannula plumbea, per quam tota sanies penitùs exhausta: qua demum educta, ad cicatricem tandem vulnus spatio viginti octo dierum adduxi. *Petrus de Marchettis observat. Medico-Chirurgic. Sylloge.*

Ex vulnere thoracis superiùs, magna puris copia in ejusdem cavo congesta, sectione inter quintam & sextam costam expurgata; necnon per os, & urinam, diei spatiô.

Cujusdam scribæ filius, ex Agiaciorum familiâ, vulneratus parte superiori thoracis, ad ejus usque cavum, ex quô cùm pus ægrè expurgaretur, multâ copiâ in eundem congestum, decrevi ipsum secare inter quintam & sextam costam ejusdem lateris, imposita postmodum turunda, ut superiùs dixi, sequenti die, quâ eductâ, duę puris libræ effluxerunt. Observatione verò dignum, non solùm vulneris orificio pus emanasse, sed & per os quinetiam magnâ copiâ, necnon per urinam quoque ad libram unam, & quod excedit, per diem; quæ viæ licet omnibus pateant, non tamen naturæ consuetæ, factâ potissimùm sectione, quæ materiam copiosam effudit; cùm tamen patiens esset juvenis 18. annorum, ac robustus, natura propterea has vias communes sibi paravit, ægrô spatio mensis omnino sanato, & adhucnum incolumi ob rationem superiùs propositam.

Dubium verò nonnullis quâ ratione materia purulenta, supra diaphragma hærens, non impediat respirationem, cùm tamen hoc Galeno instrumentum sit proprium respirationis; quòd scilicet experientia sit ipsis compertum, quendam Nobilem Bellunensem fistulâ laborantem Thoracis, inter sextam & septimam costam, nullâ respirandi difficultate laborasse, cujus morbi causâ consultatione habitâ cum viris hujus urbis præclarissimis, negantibus multam adesse puris copiam in cavitate Thoracis, nullâ potissimum respirationis difficultate ipsi molestâ; illorum tamen opinionem mordicùs oppugnavi, materiam scil. purulentam intus concludi affirmans, cujus ratione immisi turundam crassam satis & longam circa horas vespertinas, vocatis sequenti mane multis studiosis, qui consultationi interfuerant, quibus præsentibus, cùm turundam educerem erupit ex Thoracis cavo libra, & quod excedit, puris fœtentis adeò, ut adstantes præ odoris gravitate excedere coacti fuerint, quod pus eò confluxerat ex tumore thoracis, quô sex ante mensibus laboraverat patiens, superstite postmodum fistulâ prædictâ. Ex quibus patet, quòd quotiescunque pulmones pus non contingunt, vel motô quinetiam ipsô diaphragmate, tunc respiratio illæsa est. Quòd verò aliquis objicere posset, quâ ratione scil. innotescere possit pus in ipsâ cavitate conclusum, nullâ præsente respirandi difficultate? Respondeo observandum esse, quòd quando adest minima portio puris in Thorace, id non sit sine febre, quod est signum illius pathognomonicum, præter alia ab Autoribus proposita; ut propterea superiùs admonuerim vulnera Thoracis non esse ad cicatricem ducenda, nisi patientes immunes fuerint ab ipsa aliquot dies: quinimò advertendum quinetiam, quòd quando purulenta materia in cavitate Thoracis supra diaphragma decumbens, non superat pulmonum alas, tunc per tussim non expurgatur; quia admittere non possunt, eandem non contingentes. Nobilis verò hic patiens non solùm laboravit fistulâ simplici Thoracis, sed & præterea duabus costis corruptis, quas proinde abradere opus fuit, non sine quibusdam aliis remediis; qui tamen cùm per negotia hîc morari diutius non posset, non integrâ valetudine discessit, illi tantùm præscriptis brevi eo temporis spatio, injectionibus ex vino mulso, & aquis thermalibus sulphuris; in quarum usu mirum occurrit, quòd statim infusæ tussi excernebantur, ex vino verò injectô, medicamentis potissimum imbutô, illicò nullâ morâ, maximô impetû rejiciebantur majori copiâ; ut propterea observandum sit, non solùm pulmones, raræ utpote substantiæ, sed etiam omnes partes nostri corporis suis poris patere, per quos non solùm excrementa communia, sed etiam materiæ saniosæ extruduntur ad communia loca; sicuti contingit in vulneribus thoracis, quibus non solùm ex locis omnibus notis materia purulenta fluit, sed etiam per intestina. *Idem ibidem.*

De Empyemate à parotidibus, & Phthisi à Quartana.

Juvenis quidam 22. annorum incidit in febrem continuam; 14. die fit translatio materię morbificæ, & fiunt parotides ex utraque parte valdè magnæ, & cessat febris; factis faciendis parotides copiosissimè fluxerunt, ita ut ex una ultra ℔. pro una vice effluxerit, & cùm propter copiam materiæ Chirurgus illas sæpius ligare & aperire debuisset, nescio an ex negligentia id de die vix semel aut bis fecit, materia hæc satis copiosa & acris partem ipsam etiam glandulosam & mollem usque ad asperam arteriam corrosit, & facto ibi ulcere ad pulmones & thoracis cavitatem ruit, & in momento loquelam amisit, disparet tumor parotidis sinistræ, nullum amplius ibi pus apparet, tussit potenter, & propter dejectas vires à priori morbo ejicere non potest, & 40. die post moritur. Vir quidam 43. annorum incidit in quartanam, vadit ad aliquem circumforaneum, qui sexies consequenter illi dedit vinum antimoniatum, emansit quidem febris, sed ob tot vehementes vomitus fit phthisicus, partim ex translata materia, partim ex rupto aliquo vase ob potentissimos & toties repetitos vomitus, hic ad exemplum sui Domini, cui Phthisico & Hectico cum optimo successu diætam lacteam præscripsi, absq; ulteriori consilio, eâ etiam uti incepit, adhuc continuat, & in tantum se sustentat, ut tamen adhuc sua perficere posit absq; magna molestia. *Joh.Georg. Greiselii.*

Puris sputum Menstruum sine Phthisi.

Nota mihi est matrona quædam Nobilis, quæ singulis *mensibus semel puris sputo* laborat, adeò, ut sæpisſime

ad

interim se habet, & formosa est neque etiam tussi vexatur, nisi quando periodicum hoc imminet *sanguinis sputum*; menses tamen parce fluunt. Judicent nunc eruditi an semper sputum signum phthiseos pathognomonicon existat. Ego sanè in ea sum sententia, ulcus pulmonis tabem non esse, nisi longo temporis tractu degeneraverit, vel in vomicam vel in empyema. Inspectio variorum hoc morbo mortuorum & dissectorum Cadaverum aliud me docuit. *Alnardi Hermanni Cummii.*

Lactis usus in Empyemate.

Si Aquilonia tempestas, tusses vigent, faucium asperitates, alvi duræ, horrores, costarum dolores & pectoris aperuit *Hippocrat. sect.3. §.5.* Expertus idipsum Parochus Kosselczensis in Moravia, habitus crassioris, annorum 30. pleuritide exquisita ascendente sinistræ partis ex inflammatione pleuræ laborans, cum dolore punctorio, febre acuta, difficili respiratione, tussi ac pulsu duriusculo, quæ inseparabilia exquisitissimæ pleuritidis signa proposuit *Galen. lib.3. de Loc. Affect.cap. 3. & lib.2. de Cris. cap.10. & l. de constit. art. med. cap. 15.* Is septimo die præmissis Universalibus, partim per resolutionem judicatus est.

Patitur post 5. dies ob causam externam, recidivam, & non aderat magnifica intentio adhuc ut sputum facilè fiat, quemadmodum loquitur *Avicen.10. 3. tract.5. cap.2.* adeoque spatio dierum 14. materia plurima, quæ præ virium imbecillitate resolvi non potuit, retenta in suppurationem abiit, est enim his terminus acutorum Hipp. s.5. §.8. quicunque igitur morbo laterali laborantes in 14. diebus non repurgantur, ii ad suppurationem vertuntur. Rupto abscessu Empyicus noster magnam puris diversicoloris copiam exspuit, quæ sputiones ad septimanas 5. perdurabant, ea quantitate, ut die noctuque pelvim 5. & ultra libris puris impleret. Innuimus cum Hippocr. s.5. §.15. Empyici qui ex morbo laterali suppurantur, si in 40. diebus purgentur à die, qua fit ruptio, liberantur, si verò non, ad tabem transeunt.

Sumpta itaque prima & potissima indicatione à suppuratione, & instituto commodo victus & 6. rerum non naturalium ordine, ea adhibuimus quæ clementer & securè pus educerent, & detergerent, non neglectis quæ febriculam comitantem respicerent, & vires hic apprimè necessarias roborarent.

Sed ob plurimum pus, & sputiones copiosas patiens multum delassatus, somnoque privatus, viribus destitui, & ad Tabem transire cœpit. De salute vix non desperantes venit in mentem quod habet *Galen. 6. §.27.* Ustione igitur indigent qui plurimum habent pus, ut qui desperent per sputiones posse expurgari, &c. meliusq; esse nos in via salutis dubia aliquid agentes periclitari, quam ægrum omni spe adempta certo perire; Sed vires enormiter fractæ ab hoc præsidio generoso avocabant.

Exacto die 49. Patienti Empyico *Lac Caprillum*, cum sacchato rosaceo mistum (deerat enim asininum) proposuimus quod cum per alias septimanas mane calidum, & recens à capra, etiam in majore quantitate quam à nobis præscripta esset, videlicet ab lb ij. hausisset, expurgato ulcere, omnique putrilagine, eoque glutinato perfectè convaluit, & crassior quam ante evasit, prout in hordiernum diem incolumis vivit. *Matthæi Francisci Hertodi.*

De Metastasi humoris per vias occultas; seu, de empyemate post pleuritidem notham per foramen cutaneum, à vena mediana incisa, salutariter soluto.

Rectè sanè *Stephanus Rodericus Castrensis in eruditissimo tractatu, quæ ex quibus, inscripto lib.3. cap.2.* scribit: Metastasis, seu humoris in morbis transmissio, non solùm per vias manifestas, sed per occultas etiam fit. Nam præter vias unicuique cognitas, per quas quicquid fluxibile in corpore est, fertur, sunt aliæ incognitæ, quarum nos contemplatio in admirationem deducit. Et *libro eodem cap. 3* ita pergit. Cùm Metastasin per vias incognitas fieri audis, intelligito incognitas nobis, naturæ verò, quæ licet cognitione non utatur, dirigitur tamen à cognoscente, cognitas, unde *Hippocrates 6. Epidem. sect.5. text.2. è versione Foësii*, Natura, *inquit*, ipsa sibi per se, non ex consilio motiones ad actiones obeundas invenit, partim quidem ut nictare, partim verò etiam quibus lingua subservit, & quæcunque alia id genus. A nullo quidem edocta natura citraque disciplinam ea quæ conveniunt efficit. *Galenus* accessus exponit vias, aut impetus ad agendum, ut scilicet natura οὐκ ἐκ διανοίας sine consilio vel edocta in eas actiones feratur, quibus exequendis accommodata habet instrumenta. Hoc argumentum latissimè prosequitur *1. de usu part.cap.3. & ejusdem operis lib.15. cap.7. & 6. de loc. affect. cap. 6.* Cæterum *Hipp.* apud quem prius νούσων φύσιες ἰητροὶ, *natura morborum medicatrix dicitur*, adjungit paulò post: adinvenit natura sibi accessus, nempe vias; quapropter non solum loqui videtur de admirandis actionibus, sed de viis etiam, per quas natura ista medicatrix metastasin humorum efficiens morbis medetur; constat hoc, quia utriusque rei exemplis utitur, &c. Huc usque citatus *Author*, cujus verba paulò prolixiùs hic recensere volui, ut eò meliùs præsens casus singularis & contemplatione dignus intelligatur.

Virgo quædam Thorunensis, Dorothea Kriegerin, honesti Johannis Georgii Zöbners, civis & negotiatoris apud nostrates non infimæ notæ privigna, annorum septendecim, constitutionis gracilioris, complexionis phlegmaticæ, incidit anno 1675. hyemali tempore in pleuritidem spuriam sinistri lateris à pituitosa causa, cum pauca bile permixta, originem ducentem, sed à causa procatarctica, scilicet saltatione longa, & sudore subsequente à frigore externo suppresso in actum deductam, post suppressionem sanguinis menstrui, huc usque inordinatè, utpote pituita copiosa permixti, indeque orta obstructione fluentis: cui jam à longo tempore singulis noctibus gravis fuit sudor oleaginosus, fœtidus, coloris crocei, tam in capite, quàm in dorso, etiam indusium tingens, & pinguedine quadam inficiens.

Huic ego perspectis signis, inter quæ urina crassa & tincta erat, dolor cum punctura sinistri lateris gravativus, pulsus celer & validus, respiratio difficilis cum quadam dyspnœa, tertia die morbi è vena mediana dextri lateris sanguinis ultra sex uncias extrahere jussi; qui merè pituitosus erat: dein remisso paulatim dolore laterali, sed calore adhuc superstite, altera die post è vena poplitea utriusque pedis ad sanguinem magis revellendum, & menstruum fluxum proritandum (qui etiam postridiè, quamvis in pauca quantitate apparuit) aliquot unciæ ejusdem eductæ sunt; tum statim calor remisit, puncturæ lateris desierunt, gravativo tantùm dolore residuo cum difficultate spirandi manente. Sanguis autem eductus pallidus

erat, tunicasque quasdam secundinis similes repræsentabat, qualem ego quidem nec vidisse unquam, nec è minoribus vasis extractum fuisse, me legisse recordor. Interim hæmorrhagia narium, ut antea, ita & nunc continuabat, urina concocta apparebat, dyspnœa non remittente, quam mox sputum tenue sequebatur, Aphorismum illum *Hippocraticum lib.5. Aphor.8.* qui pleuritidie laborant, nisi intra quatuordecim dies superne per sputum repurgentur iis in empyema fit transmutatio, verificans. Quanquam *Aretæus* hic interdum vigesimum diem terminum constituat: *Galenus* verò in commentario non solùm empyema, sed quamlibet in pus mutationem intelligat. Sed dum nos materiæ evacuationem per sputa cocta è pectore expectabamus, Ecce novum emergens intervenit, scilicet puris cocti albi instar lactis, paululum tamen ad colorem croceum inclinantis, per foramen cutaneum à vena incisa nondum consolidatum, excretio, quæ quidem metastasis materiæ per vias occultas, nobisque incognitas pectoris & lateris dolorem sensibiliter sustulit, sed cubiti illius manus, ut & homoplatarum dolorem majorem excitavit, sputo liquido, salso per aliquot septimanas continuante: quod tamen posteà salubriter secum euphoria cessavit, fluxu menstruo reverso, virgineque ad hanc usque diem feliciter & pancraticè valente. *Simonis Schultzii.*

Ab Empyicis non abducar quin 1. juvenem proferam à pleuritide Empyicum, sed cujus purulentia, costas arrosit, quas mihi conservo; & sponte sua diu manavit extrorsum, & quidem fœtidissimè & lethaliter.

2. Phthisicam autem curavi annum agentem 30. cujus ulcus pulmonale dextrum tam altos egit cuniculos in pleuram, & in musculos intercostales ut ejus tabum per cutem effluxerit, citra pectoris damnum. Pulmonis enim ulcus toti ambitui interno lateris ulcerosi ita accreverat, ut digito intruso, & orbiculatim ducto deprehensa sit cohæsio. Bechichis & injectionibus bis de die iteratis, vitam fœmina protraxit in septennium; nec interea statis mensibus caruit. Imò filium nonimestrem pertulit, & ita vivacem exclusit ut adhuc dum alacer vigeat, stupentibus amicis.

3. Belli ducem curo Empyicum à plumbi globulo. Is jam ab octennio fistulam gerit è Saturno intra fistulam pectoralem dextram, quotidieque manè & vesperi, pus tam feliciter per ulcus excludit, ut nusquam decumbat, sed vitæ muniis fungatur.

4. Id mihi memoriam refricat viri quadragenarii cui à dextris, circa 3. & 4. costam spuriam tumor in suppuratum abiit, & plurimum pus per tres hebdomadas fudit. Quum stuperem ad puris molem horrendam, ulceris fundo studui. Sed profectò iecur esse derexi, cujus purulentia, cuniculis actis, ipsum orbiculatim hypochondrio tam strictè agglutinavit, ut puris nihil in abdomen influxerit, sed id omne proruperit extrorsum.

Indicem sæpè sæpiùs in ulcus intrusi, & hepar sensi profundiùs excavatum, quasi digitum inderem pomo vieto partim atq; sano; quę pars enim sana est firmitudinem conservat, dum vieta diffluit nec attrectari sustinet. Diætâ vulnerariâ & balsamis injectis & admotis cuncta symptomata eluctatus est æger & salubri nunc vescitur aurâ. Qui in renibus ulcerantur, tam levi cum labore se extricare non possunt, urinis enim stranguriosis divexantur in annos & miseri pereunt, vigiles, febricitantes, sitibundi, ἀνόρεκτοι exsucci, sed lumbis indolentes; & id decipit Medicos falsò jactantes ibi dolorem esse ubi morbus, & è contra. Hic enim dolor in vesica & in urethra calculum mentitur, cum urinis glutinosissimis atq; purulentis. Dolor autem in rene nullus, quia consumpta i lius carne, coriaceus evasit & corii bubuli crassitudine. Tales sacculos renales coriaceos sæpe sæpiùs habui præ oculis, cum ureteribus è directo pariter praeduris & callosis. Unicum vidi è multis qui lacte, trochiscis Gordon. & Balsamo Lucatelli purulentiam renis superavit. Alii omnes ex incti, inter quos exemplum mihi sine exemplo, renis enim dextri ulcus arroserat & sibi agglutinaverat ex ulceris directo ileon intestinum; Inde colica immanis & dementans cum excretione alvina dysenterica, pauca, frequenti purulenta, sanguinea cui tanquam dysenteriæ Medicinam feci. Sed cadaver errorem meum detexit. Non erat enim dysenteria primaria sed à renis tabo transitu suo excoriante & inflammante fistulam intestinalem; haud secus ac dejectiones visuntur dysentericæ in Empyemate pectoris; sed ab empyemate renis id nusquam à me vel visum aliàs, vel auditum, vel lectum. *E Collegius Clariss. Carol. Drelincurtii communicante Excellentiss. D. Guyot ejusdem Discipulô Medic. Doct.*

Empyematis curati historia rara; Communicante Clarissimô Virô, Joh. Rod. Bulet, Med. Doct. *Celeberrimô, & Collegii Medicorum Genevensium Aggregatô Dignissimô.*

Anno 1688. mense Matrio, cùm domicilium meum ordinarium tenerem in Prædio meo in villa *St. Simphoriani* supra Morgias; Ægrum nomine *Nicolaum Curnex*, honestum Agricolam, ætatis tunc circiter 25. annorum, invisi in Pagô *VVullerens* à Stô *Simphorianô*, unô milliariô, dissitô: Ille autem Æger, post veram Pleuresin acutissimam, licèt quater Venæ-sectio ipsi celebrata fuerit, & varia pectoralia administrata, Empyicus factus est.

Diagnosin illius Empyematis habui, ex eô quòd postquam dolor lateris ex Pleuritide cessaverit circa diem Xam. post primum insultum, & simul ac febris. Alia de novô post duos dies apparuit violentior febris, & cum difficiliori anhelitu quàm antea, ita ut Æger, vix spiritum trahens, suffocari identidem videretur. Aliquantulam fluctuationem percipiebam in ejus Thoracis capacitate; Pauca, proculdubio & minor fluctuatio erat quàm illa ordinaria in Empyicis, propterea quòd in hoc casu esset maxima puris Copia, totam capacitatem utriusq; lateris replens, & ideò fluctuationem aliquo modo impediens. Metuens ne Æger suffocatus citò periret, ni Materia purulenta è Thorace evacuaretur: Quod judicabam facilè & tutò fieri posse per Operationem, Paracenthesin dictam, nempe pungendo & incidendo intra Costas 6am. & 7am. usq; ad capacitatem Thoracis; ut jam didiceram ab anno 1670. quo Gradus Doctorales accepi in Illustri Universitate Monspeliensi: Et postea sæpius illa Operatio Autopsia mihi nota fuit, tum in magno & celebri Nosocomio Lugdunensi annis 1678 & 79. tum in Castris apud varios Milites, cùm annis 1680. & 81. Medici Castrensis Munere fungeret. Ideò, ne ille meus Æger VVullierensis misere periret & suffocaretur meâ culpâ, non aperiendo ejus latus; ineunte nocte in urbem Morgiarum, tribus milliaribus dissitam, ivi, atq; ibi à Chirurgo illius loci, Dn. *Pappus*, lancettam majorem quam habebat ad Abscessuum aperturas, accepi. Crastina die, summo manè redii in Pagum *VVullierens* ad Ægrum meum ut Egomet illâ dictâ lanceolâ Paracenthesim exercerem; ut Puri, in ejus pectore contento daretur exitus. Sed ecce, mirandum! cùm ad eum accessi, mihi narrant Ægrum bene se habere, absque febre & libere respirare; scilicet nocte præterita, cùm dormiret paulisper Æger, sponte sua, absque ulla arte, aperturam factam fuisse in superiori capacitate Thoracis & ipsius Sterni inter duas Claviculas; & Puris valde laudabilis, nempe albi, lævis, bonæ consistentiæ, & minimè foetidi, prima vice ℔ j ſs. quantitatem effluxisse.

Potum calidum è Traumaticis nostris vulgaribus sæpius propinari, bis aut ter quotidie; In iis potionibus Veronicæ dosin præ aliis auxeram. Illa præcautione uti judicavi, ut foramini ex se facto, Turunda ex lineamento satis dura inderetur, ne citiùs clauderetur, antequam omnis Puris copia è Thorace evacuata fuisset, superponendo Emplastrum è Diapalma ad continendam ne ex se exiret. Quotidie manè & serò Æger ipse Turundam auferebat, ut Puri daretur exitus, imò asserculo Sternum comprimebat, ut puris effluxum cogeret; Primis diebus, Puris quantitas, quæ qualibet vice egrediebatur, erat ℥ iij. ad IV. sed quotidie sensim minuebatur, donec nullum Pus ampliùs prodierit, nempe usque ad quatuor septimanas, & tunc turundâ ablatâ, facta fuit cicatrisatio illius foraminis. Meo consilio tamen adhuc per quindecim dies, post illam cicatrisationem, potionibus vulnerariis calidis, & bis leni purgante usus est. Ab eo tempore optimè se habuit, & adhuc hodie Incolumis vivit, æt. 68

Anatomicæ inspectiones.

Empyema Pleuritidi succedens ante decimam quartam diem.

Advertant juniores, quanquam Hippocr. observatione pleuritis non ante 14. diem ad suppurationem tendit; Nostra tamen observatione, non solùm in juvenibus, sed etiam viris constantis ætatis, 7. vel etiam 4. id evenire, & evidenter *id detegi rigore* & subsequente febre, ab illis diebus invadentibus & singulis diebus recurrentibus: Sic sane in Nobil. adolescente *rigor febrisque*, 4. 5. 6. 7. usq, repetentes *prænuntiarunt suppurationem.*

Dissectio autem cadaveris secundum intra septenarium morbi, in illo factam suppurationem ante perfectam fuisse demonstravit, cum universus thorax pure prægnans repertus esset: Quin memini me vidisse pus in thorace cujusdam Sacerdotis, qui 9. die extinctus obiit, quod præpostero consilio purgante medicamento usus esset, neglecta v. s. & dilata in sextum, quo sum advocatus. *Carolus Piso de morbis ab illuvie serosa sect. 3. cap. 9.*

Empyema insigne Sinistri lateris thoracis, nulla sui signa exhibens.

Suppuratum mortuum secuimus, in quo nulla pulmonis sinistri pars aderat, sed tota cavitas aqua & pure repleta erat: cum tamen per duorum mensium spatium, quo tempore ab hoc morbo vexatus fuit, *nullam respirandi difficultatem*, & paucam tussim, sine ulla materiæ morbificæ ejectione habuisset, Attamen secto corpore tota thoracis sinistri cavitas aquâ purulentâ referta erat. *Dom. Panarolus Pentec.* I. *Observat.* 46.

Empyema pulmonum exulcerationem frequenter sequitur in Phthisicis.

Pus in Pulmonum exulceratione genitum, non solùm asperæ arteriæ ramis illapsum exspuitur, sed & tandem quando ex corruptione Pulmonum substantia dividitur, in pectoris cavitatem effuens, illicque sensim coacervatum, atque interdum magnâ copiâ congestum, Empyema producit, Quod ab exulceratione hac in phthisicis eo modo prodire Sectio patefacit, per quam in corruptione pulmonum puris semper aliquam saltem portionem, si non magnam, pectori adhærere vel innatare deprehendimus. *Platerus pract. lib. 3. cap. 5.*

Suppurati pericardium totum ferè corruptum repertum est, & cordis major pars exesa

In suppurato, qui post diuturnam affectionem obierat, observatum est ferme pericardium totum corruptum fuisse, majoremque ipsius cordis, quod adhuc quidem, ob diutius scil. putredinalem in eo asservatum calorem, palpitabat, partem exesam extitisse, ut quidem ulcus diutius tulisse facile credi possit: *Franc. Rota cap. 23. de Tormentar. vulnerum curatione.*

ENCANTHIS.

Encanthis, Græcè Ἐγκανθὶς in oculi angulo, unde etiam nomen accepit, exiguum tuberculum est, vel ex fluxione obortum; vel ex ungue parum exciso, ac proinde contracto, conglobato, & in tuberculum converso, conveniunt Celsus & Paulus in Chirurgia, quod excipi hamulo & circumcidi debet. Paulus volsellam, ad apprehendendum usurpat; sed hic quoque diligenter temperata manû utendum, ne quid ex angulo abscindatur; tum exiguum linamentum, aut Cadmia, aut atramento sutorio inspergendum est, Paulus Chalcitidem lævigatam usurpat. Sed mitiora, quæ non irritant, tutiora sunt, ut est tuthia aut pompholyx, aut sief album sine opio. *Hieronim. Fabric. ab Aquapendente in Chirurgic. operation.*

Ἐγκανθὶς est Cornelio Celso, ac Paulo Æginetæ, tuberculum, enascens, in oculi angulo: quem κανθὸν nominat, Ruffus Ephesius *lib. 2. c. 5.* dividitur autem in benignam, ac cancrosam. Illa ut occurrit frequenter, sic hæc nonnisi rarissimè.

Vidimus tamen eam, luce clarius in naupego Hornano: cui, ex fluxû lacrymali per oleum vitrioli, intempestivè suppresso, usque eò luxuriavit glandula, à narium parte, oculis adposita, ut ejus excrescentia coopetierit, non tantùm malam, sed degeneraverit quoque in peniciosissimum carcinoma. Quod tentavit quidem filo, comprehendere; & convenienter ferro exscindere Cornelius Sasboutius, Lithotomus, ac Chirurgus satis felix: Sed acquisiverat jam tum eam malignitatem hic tumor: ut vix potuerit attingi, quin protinus, profunderet plurimum sanguinis: ac proindè fuit necesse solis lenientibus uti: quibus exitium ægri magis fuit dilatum, quàm ablatum. Viderint itaque illi, quibus actia medicamenta in frequenti usû quàm facilè committatur error: nullâ arte deinceps emendabilis. *Nicolaus Tulpius Observ. Medic. lib. 1.*

Plura vid. sub titulô Oculorum vitia.

ENTEROMPHALOS *Vid.* HERNIA.

ENTEROCELE *Vid.* HERNIA.

EPHELIDES *Vid.* CUTIS VITIA.

EPINYCTIS.

De Epinyctidibus & roseolis, morbis prorsùs affinibus, sic scribit Clariss. & accuratissimus Marcus Aurelius Severinus in suô, de Reconditâ Abscessuum naturâ, Tractatû.

Mihi invenire aliquid eorum, quæ nondum inventa sunt, quod ipsum notum, quàm occultum esse præstet; scientiæ votum ac opus esse videtur, similiterque

similiterque & semiperfecta ad finem perducere & absolvere, verba sunt Hippocratis libri de arte principio conscripta, quod ego monitum semper reveritus, in meis de re medica scriptis quidem omnibus, atque in hoc quoque opere de abscessibus, quantum ego judico, ad hunc usque terminum servavi, ac deinceps etiam in hac, quæ superest, parte pro mea virili servabo, aversus & abhorrens ab eorum more, qui priorum excogitatis utentes actam rem agunt. Equidem vidi jam diu vitium hoc extimi habitus corporis, quod epinyctis à Græcis dictum est, apud Latinos non aliud vocabuli nactum, sic à posterioribus medicæ rei scriptoribus aliisque magistris ignorari, ut ex observati numeri viriis hanc facere minime norint, itaque ex eis affectionibus haberi consuevit, quæ jam à longinquo tempore desierit, nomen tantummodo retinens, non aliquam speciem; adeoque sit ex morbis secularibus, id est, aliquandiu vigentibus & fugacibus: veluti lichen atque mentagra, quæ Pompeii magni tempore primum visa, non ad longam posteritatem extitit; vel sit ex his denique morbis, qui nuper eruperint paulo superioribus seculis, ut Syphilis, Plica, Brunnus, & alii: verum longe aliter se res habet, ac nusquam interruptum est malum, nostra etiam tempestate stabile, ut certius equidem reddam, quam quæ fuerunt ad Sagram, & si apud solas ineruditas fœminas vulgari di rosole saltareccie nomine cognitum. Porrò neque discernendi mali curam Medici susceperunt, neque ejusdem curandi rationem attigerunt, indignum profecto facinus, atque omni, qua licet, animadversione festinaque sollicitudine convellendum, neque enim aut medicinæ amplificandæ aut medicorum auctoritatis tuendæ, aut miseræ mortalitatis adjuvandæ causâ patiendum est, ut error hic protrahatur, qui qualis quantusque sit, ipse cognoveris, ubi mali rationem in libri progressu didiceris, viderisque quantum acerbitatis & molestiarum noctu diuque exhibeat, quamdiu pertinax, quàm sæpe intractabile sit, quantum ex medico curæ, ac solertiæ, quantum medicaminum & exquisitorum, tum, quæ exterius exhibentur, expostulet: ad summam tam crudus & insolens affectus est, quantum aliqua Syphilis & strumæ, quæ communem propemodum cum illa curationem habent: quin etiam in arthritim pessimam morbi sortem perperam curata facessit: quemadmodum audies in prognosticis. Quas ob causas omnes visum est, humani ac minime socordis hominis officium, si super eadem re tantisper mentem ac studium adhiberemus; quatenus ad justam suam comprehensionem ac lucem res obscurissima restitueretur & à vulgarium medentium turpi præsidio ac putido procuratu vendicaretur. Igitur nos id, quod in terminthis atque aliis plerisque fecimus, in hanc quoque rem diligentem operam navabimus, ut plana tota reddatur si tantum is, qui lucem altam inhabitat, cujus aliquam particulam nostris allabi sensibus concesserit.

Quæst. I. *De notione epinyctidis.*

NOminum verbis imponendorum ratio varia fuit Græcis autoribus, quemadmodum Galenus explicavit lib. 2. Methodi therapeut. cap. 2. A læsa enim particula dicta est cephalæa, phrenitis, ophthalmia, peripneumonia, pleuritis, arthritis, ischias, podagra, dysenteria. A symptomate verò nomen acceperunt vigilia, coma, palpitatio, dispnœa, paralysis, ilios, tenesmus. A causa dicta sunt melancholia, cholera, aqua intercus, leucophlegmatia. A symptomate simul & parte affecta cephalalgia, odontalgia, cardialgia. A similitudine ad aliquid extra positum alopecia, ophiasis, polypus, cancer, elephas, myrmecia, sycosis, morus, thymus, uva. Denique ut nonnulla brevi perstringam, à tempore nuncupati sunt ephemera, nyctalops, epinyctis instituti jam nostri sermonis materia, cujus & ipsum etymon diligentius est enarrandum; nimirum alii, quorum uni sunt Celsus & Galenus; ab ea, quod noctu apparet, dictam volunt; alii, quorum est Julius Pollux, Aëtius, Paulus, Plinius ab eo, quod noctu molestiam exacerbant.

Jam verò te non perturbet pauca hæc dissensio, quod hi quidem ad nocturnos exortus, hi ad nocturnos aggressus retulerint nomen; id enim utrunque constare potest autoribus Joanne Gorrhæo Parisiensi definit. medic. E. & Philippo Ingrassia comment. de tumoribus præter naturam 34. ac denique Ludovico Septalio in comment. 2. ad lib. Hippoc. de aer. atque locis P. porro, quo tempore, & quibus vigentibus causis sua primum initia novit affectio, iisdem etiam & quotidie efflorescere, ut loquitur Hippocrates, vel exaltari, quod Paracelsistæ dixerunt, id est, exacerbari verisimile est, quanquam etiam neque perpetuum est, ut ipsa oriatur noctu, sed fere apud Celsum, id est, maxima parte, ut Ingrassias explicavit. Igitur utroque complexim nomine latam epinyctidem opinari licet & quod vesperi primum surrexerit, & quod hoc etiam tempore novos semper insultus instauret, de quibus omnibus causis tum nascendi, tum invadendi proprietatibus posterius inquiremus.

Interim homonymiæ dirimendæ causa non omittenda est altera epinyctidis usurpatio, qua usus est Plinius l. 20. natural. histor. cap. 6. ad notandum ulcus, quo videndi acies hebetatur, in oculi angulo perpetuum humorem manante coarctatum, fortasse autem promptius hoc nomen oculi vitio accommodavit Plinius qui legerat apud Hippocratem lib. 5. & 7. epidem. affectionibus circa oculum dolores ad noctem. Sed enim Plinius, si recte adverteris, etiam per appellationis modum, duarum affectionum discrimen prodidit, quandoquidem ocularіam epinyctidem singulariter, alias vero, quæ nocturnam inquietem invehunt, numero plurium extulit: quo numero nominarunt semper Oribasius, Aëtius, Paulus, Actuarius justam quidem hujus rei mentionem professi, modicam enim Hippocrates lib. de aeribus, aquis, locis n. 4. & lib. 2. prorrheticorum n. 28. Sunt hæc de etymo, cujus etiam luculentam suam rationem audies suo loco.

Quæst. 2. *De genere morbi.*

INquirentibus rite nobis epinyctidis omnem naturam, prima, quæ se offert, generis est quæstio, in qua re statuenda non consenserunt omnes, qui de hac re tradiderunt, sive Græci, sive Latini, ex his primus Cornelius Celsus lib. 5. rei medicæ cap. 28. retulit ad pustulas: atque ita etiam Plinius lib. 20. cap. 6. circa principium: Itemque Julius Pollux Onomastici lib. 4. cap. penultimo: ac Synesius in commentariis, ut est apud Raphaelem Volaterranum Physiologiæ lib. 24. pag. 75. sed è Græcis Oribasius lib. 7. Synopseos c. 37. & post hunc Aëtius l. 14. c. 61. & Paulus lib. 4. c. 9. & Joannes Actuarius lib 2. meth. medendi c. 11. epinyctidas ulcuscula dixerunt.

Novissime verò Philippus Ingrassias, ut ejus dissensionis aliquis modus esset, videtur id judicii interposuisse pag. 288. F. ut ab initio suæ generationis statim pustula quidem sit ista; verum eadem abrupta ulcusculum reddatur. Sed Joannes Gorræus lib. definit.

lib. definit. med. litera E. censuit nil referre, quod illi quidem pustulas, hi ulcuscula dixerint: sunt enim & ipsæ pustulæ ulcuscula. Mihi vero ipse placidius res utrorumque compositurus videor; si commonefecerim auditorem, Græcos illos autores neque simpliciter ulcuscula protulisse, verum φλυκταινώδη, id est, pustulosa, seu pustuli-formia. Præterquam quod & Celsus, qui pustulas dixit, idem & ulcerari post hæc ipsas affirmavit.

Omnibus autem modis, utra prævaleat vis tumoris an ulceris, quæres: mihi quidem cunctos hos interpretes observanti, neutra aut mista ex utrisque videtur, neque admodum apud hos intererit, sive ulcuscula pustulosa, sive pustulæ ulcerosæ, id est, intus exulceratę dicantur. Sed Philippum Ingrassiam video sæpe in id procedere, ut tumorem vocet: idemque placuit Ludovico Septalio, loco, quem proximo capite recitabo; quod neque displicere cuiquam debet, quando magis omnino tumor, quam ulcus videtur, testimonio autem est, quod eseræ Arabum, quę simillimæ sunt epinyctidis Græcorum, habitæque à multis etiam ipsæ, inter apostema & exituras descriptę sunt ab Avicenna, nec non ab aliis, quin & circa hanc pustulam vehemens inflammatio est Cornelio, qui magnitudinem ejus fecit faba non majorem, quid quod has duas vocet patum inter se distare comperies assiduo scribentium usu?

Quæst. 3. *De colore epinyctidum.*

Diversam quoque coloris faciem epinyctidis tribuerunt Græci, quàm Latini. Ex his enim Cornelio vel sublivida, vel subnigra, vel alba esse consuevit, post quem virum & liventes etiam colore proposuit Plinius, verum Aetio Pauloque subrupta sunt ulcuscula, quibus diruptis cruenta sanies effluit, quem sanguinis farctum perhibuit & Julius Pollux. Quæ scribentium omnium dissentio conspectu primo levis quidem videtur; etenim Celso color est varius, Aetio Pauloque constitutus & unus, qui subruber est ad quam sententiam accessit & Pollux.

Veruntamen hos inter se discrepantes composuit primus Joannes Gorræus? siquidem sub colore subrubro & subnigra & sublivida compræhenduntur, omnis enim sanguis etiam biliosus, sub cutem effusus, in eos colores facile mutatur: Illud autem, quod Gorræum torsit, est quod & album colorem interseruit idem autor. Cui etiam illud additur, quod & circa pustulas vehemens inflammatio relata est: res certe sic explicatu difficilis, ut offensus incompetenti rerum consequutione desciverit à Gręcis Ingrassias. Verum enim vero de coloris albi discrimine dicam ego post brevi. Interim, quod ad conciliandos autores pertinent, nulla inde difficultas suadetur, si heterogeneus hic tumor statuatur, sive quidem humorum concursu sive partis affectæ varia difformitate; de qua re mox plenior atque evidentior demonstratio parata est, si tantisper attenderis.

Quæst. 4. *De morbi materia, secundùm priorum opinionem.*

Ad hæc, de humoribus quorum vitio producitur epinyctis, non leves sunt, aut silendi modo memoratorum autorum dissensus: Aetii siquidem & Pauli opinione satis apparet sanguinem esse, qui causa sit mali, tum inde, quod subruber color asseritur, tum quod ulcuscula dirupta sanie cruenta manant. Contra vero Celsus decrevit adaperta pustula mucosam intus exulcerationem reperiri, atque hanc humori, ex quo facta sit pustula, similem colore. Præterea si color interdum est albus, pituita profecto erit, cui respondeat, & quoniam non sublivida facies ejusdem est & subnigra:bilem atram hæc arguent, qui succi se produnt etiam nocturno motu, atq; ut planius dicam, nocturna exacerbatione, quam ob eundem humorum nocturnum motum atq; vigorem inferunt.

Hoc binorum hominum dissidium visum est tanti Siculo Philippo: ut enodationi diffisus, alteri parti adhærere crediderit præstabilius, quàm leves aut infirmas conciliationes comminisci; apparuit autem Cornelii definitio potior, ut quæ magis sibimet ipsi constaret, qua definitione morbi opifex aut pituita, aut melancholia videtur adstrui, qui duo succi nocturnos soli dolores movere possunt. Quantum igitur hanc ob causam Celsiana propositio Philippo probatur; tantundem Aetii Paulique refellitur, per quos sanguis effectrix causa proponitur: cujus vi & natura tantum abest, ait, ut epinyctis induci debeat, id est, noctu gravans dolor, ut verius ephemeris, id est, diu molestans appellari debuerit, est autem Philippo succus, qui prævalet ad effectum hunc excitandum præcipuus nitrosa pituita, unde & albus tumoris color existit, & ob quam adaperta intus pustula mucosa, qualis in ceriis & achoribus exulceratio reperitur. Altera post hanc atræ bilis est portio, unde sublividus alter sit color, aut lividus etiam, si plus ejus humoris affinxerit, aut postremo subniger, si plurimus idem accesserit.

Hęc Ingrassiæ sententia & Celsiana tuitio, nam multum sibi visa est efficax; ut vanam etiam existimaverit defensionem eorum, qui vellent adstruere, posse fieri, ut tuberculum principio quidem subrubrum, mox in livens, aut subnigrum ulcusculum immutaretur, quippe firmus in eo Philippus est, ut contendat omnibus modis negari non posse, sanguineam ac biliosam exuperantiam aut utriusque miscellam interdiu vexatrices, pituitosam & atrabilariam, noctu graviores esse. Contra quam tamen Ingrassiæ contumaciam est, quod avertere possit quispiam. Nimirum neque subrubra facile sanguinem absolute coargui carnem vitio tactam, & alieno quovis appulsu succi computrescentis inflammatam, colorem interdam inflammationi consentaneum indipisci: quemadmodum scilicet ex coryza videmus hyeme nares interne atque externe flagrare ac per brumales rigores internodia manuum rubella & gravi pustula tentari.

Neque sit tam difficile Philippo, biliosum humorem noctu moveri, quando febres tertianæ & hemicranii paroxysmi per noctem haud infrequenter statis periodis accedant. Pręterea, neque, si bilis aut calidus humoris adstruatur, qui moveat epinyctidas: propterea fit, ut noctu invadere non possit: sed satis est, ut noctu moveatur quippe mutatis humoris sedibus & fluctuante ipso, clara Hippocratis doctrina in lib. de natura humana 23. necessum est; dolorem consequi duplicem, & unde egressus humor est, & ubi redundat. Quibus addidit Galen. te. 21. ejus comm. hoc inprimis evenire per illos humores, qui validas habent vires, siquidem non solum multitudine particulam in quam declinaverunt, aggravantes; sed etiam qualitate dolorem inferunt, cum excalfaciant aut refrigerent insigniter.

Atqui humor is, quem memoramus (inquam ego Severinus) talis ad unguem est, qualem delineat Galenus, est autem hæc, mea quidem opinione, pituita nitrosa & salsa cum plurima succi melancholici portione commista. Quorum ego duorum humorum concursum, tum ex symptomatis jam indicatis, sed plenius etiam exponendis conjicio: tum ex Oribasii Aetii Pauli testimonio; qui nominatim acetum

acetum & falsa in esum abstinenda monuerunt. porro salsa talem etiam pituitam plane augent, auget etiam acetum melancholiam, aucta videlicet hujus substantia: Præterquam quod acetum & aliam ob causam damnatur, de qua nos paulo posterius dicemus.

Hæc ego de humoribus epinyctida procreantibus habui quęcunque autem adversus Ingrassiam digessimus: eadem etiam disputata putes contra Ludovicum Septalum, qui comm.2. ad lib. Hipp. de aerib. aquis & locis suffuratum ex Philippo judicium unum idemque protulit.

Quæst. 5. *Utrum calidus, an frigidus sit hic affectus?*

DE qualitate affectus non ita promptum est decernere, nam & pleraque suadent frigidum & non desunt, quæ demonstrent calidum, ex frigidorum esse ordine statues utique, si spectaveris nocturnos adscivisse ortus nocturnosque motus. Sed neque colores hujus à Cornelio relati, qui sunt albus, sublividus, & subniger; prçterquam humoris subsistentis frigidi sunt facies, & indicia: quæ autem affectionis diuturnitas & adversus multas magnasque medelas contumacia? quę in arthritim artuumque languores affinitas ac transmutatio? quin, præterquam in frigidas affectiones secedat; sui etiam ipsius natura extremas corporis partes à caloris fonte dissitas tentare solita est hæc morbi species. Postremo veterum autorum curatio ad frigidiorem affectum videtur adversa, quæ multa continet calida, quale mel est, brassica, centaurium, ruta, sesamum, calx cum oleo, sulphur, vinum: quæ primus Oribasius & huic succedentes Aëtius & Paulus præcepêre.

Ex adverso de calore testantur, & doloris acrimonia, & pustulatio, quę sine fervore non est; adhæc inflammatio vehemens, de qua Celsus, & color subruber, de quo Paulus & Aëtius retulere: quibus factum est fortasse, ut has curandas Actuarius cum phlyctenis, calidis eruptionibus, & iis, quæ à fervore ingenti perizomata nuncupantur, item adustionibus libr.6. method. medendi cap.8. voluerit. Sed neque febris abest semper ab hoc morbo, qui potissimum insectatur juniores hoc nostro tempore, quamvis enim Hippocrates lib. de aeribus, aquis & locis, epinyctidas viris nominatim attribuerit: tamen in australibus & meridiei suppositis plagis id statuit: quod neque nostro placito adversatur, ac fortasse etiam adstipulatur, dum à caloris limitibus & hypothesi non ablegamus: Sed & crases naturasque omnium, quas sibi subjicit morbus ad calidiorem notam hæ vergunt omnes: nocent autem his calida, nam inter cætera sol, balnea, fomenta sunt cavenda monito Oribasii, Aëtii, Pauli: ita non dubium apparet, in calidis reponendum hunc affectum. Verum enim vero quid, quod aliud ante fuerat suasum? an igitur in ancipiti judicio consistamus?

Philippus quidem Ingrassias deliberatè professus est, tumorem calidum: quę quidem opinio minimum est consentanea veteribus, neque rationi, sicuti mox apparebit, enim verò morbus hic heterogenea constat materia, nec simplices sunt humores calidi neque frigidi, seu utriusque modi sunt, aut utramque naturam servantes, certe sanguis non deest, qui fundamentum est humorum omnium, seu secundum naturam; seu præter naturam habentium. Deinde & alio nomine, si græcos sequaris, quod color epinyctidum subruber est, unde & apud Celsum inflammatio vehemens accenditur, verum tamen hic sanguis plurimam adustionem agnoscat oportet, qui sublividum aut subnigrum Celso colorem facit.

At pituita ex intervenientium humorum excludi numero non debet, quæ nocturnam mali generationem architectatur: quemadmodum paulo posterius explicabo; hæc autem ex aliqua parte admista colorem album, cujus apud Celsum est mentio, facit. verum hæc nocte vigens interdiu dissipari videtur, melancholia vero adusta, de qua modo dixi, persistit firmius ac longe superat, ut ex symptomatis & cacoëthia luculenter apparet, cujus causa Cornelius pessimam pustulam enunciavit, ex qua una materia utramque qualitatem complectente, ut supra de syphilide disputans ostendi, conflatus hiç morbus tum calidus tum frigidus, aut certe neuter, veluti cancer & cancrosa struma dici potest.

Habes jam nostram de vitii qualitate & complexione sententiam.

Quæst. 6. *De dolore nocturno.*

NON parum equidem anceps fui, num assistens epinyctidi dolor, periodicus habendus esset, qui nocturno tempore protinus emicat, paratosque suos aculeos defigit obnoxiis, verum periodi quotidiani, tertiani, quartani, aut alii, suos singuli paroxysmos indiscriminatim tum diu tum noctu complicant, at vero dolor epinycticus nocturnum sibi privatim & peculiariter adsciscit, quam ob causam alia mihi hujus, quam illius recursus ratio videtur afferenda, propterea relicta via vestigandarum periodorum communi, propriam aliam & singularem institutam. Referam autem primum aliorum opiniones, quorum unus Philippus Ingrassias lib. de tumor. præternat. 34. causam omnem retulisse videtur ad condensationem cutis & hujus meatuum obstructionem, quæ à superveniente aeris frigore inducitur: Sic enim non expirantes, sed coacti sub cute halitus mali dolorem, seu simplici sua retentione seu cutis aliqua distentione movent.

Sed hæc Philippi ratio non satisfacit, ad hunc enim modum & diurno tempore, quod nocturno frigidius incideret, facta ejusmodi constipatione dolor vexaturus pariter esset. Adde, quod interdiu ad pluviosos & ventosos nivososque aeris occursus epinyctides expositæ dolitare deberent magis, quam noctu, quo tempore sub tecto, in concluso & igne percalfacto conclavi contectæ straguli: & tentoriis foventur membra. Quibus omnibus non sic obdensari atque adeo non sic affligi deberent epinyctidibus obsessæ partes, itaque cutis densatio causa simplex ejus doloris non est, sed certe alia, quę nobis est hæc.

Meministi causam mali continentem positam à nobis melancholicum humorem ex sanguine scilicet adusto, tales enim ad unguem sunt naturæ & corporaturę, quæ vitium hoc incurrere consueverunt, hic quidem humor, ut nosti, fixus est: cæterum ad hunc accedit pituita non fixa: quæ cum noctu cumulatur, causam doloris exhibet ad hunc modum. Notum est, aridam calcem injecta aqua statim exardescere atque fervere, refert autem calcem melancholia, ut quæ cinis & ipsa est; Galeno sępe numero testante tum lib. de atra bile, tum aliis plerisque locis. Præterea refert aquam pituita, ut quæ frigida est & humida, perinde ut illa, itaque si fluxa pituita ad melancholiam nocte mota squallorem ejus irriget ac madefaciat, fieri poterit, ut excandescat melancholia, æstuausque dolorem accersat, sed sic accidit quidem, ut accreta & mota noctu ad melancholiæ sedem, nimirum ad debilem partem, accedat pituita, igitur effervescet ab hac illuvie melancholia, doloremque in epinyctica compage faciet.

Atque

Atque inde quidem eſt, quod uſum balnei fomentique ad epinyctidum curationem tres uno conſenſu ſcriptores græci diſertis verbis omnino prohibuerunt, quin & inſolationis uſu interdixerunt, eam ob cauſam, quantum equidem opinione aſſequor, ut ne multus præſenti ſiccitate fieret acceſſus; materia certe mali ſpectata, quę ſicca eſt & aduſta. Denique voluerunt abſtinendum & aceto, quippe quod ut *ἀναγώγη*, id eſt, ferveſcat humor melancholicus, facit Hippoc. autore, lib. de ratione vict. in acut. atque etiam Galeno magiſtrum hunc ſequuto, tum hoc loco, tum lib.4. aphor. 21. & 23. quod intelliges ex fermenti definitione tradita per Platonem in Timæo, quæ eſt; Fermentatio eſt partis terrenæ motio & in aerem converſio, ut enim per acidam ſubſtantiam attenuata ac percalfacta panis maſſa, ſic iſta circumtollitur & ampliatur. Jam igitur, ut ne ab aceto commoveatur & exardeſcat humor hic epinyctidis ſator, cavere jubemur unice ab aceto.

Sed enim inſtabis dicens, & acetum ſub ſulphure à Paulo Aegineta, cum ſeſamo verò aut lithargyro ab Aetio propoſita. Ad quod quęſitum reſpondeo, extrinſecus quidem acetum extenuare diſſolvereque tubercula, id quod adverſus lienes facit, quanquam Oribaſio (quod refert Aetius) pro aceto teritur cum vino potius. Ita jam plenis veterum omnium ſuffragiis, comprobatiſque ſingulis horum traditionibus, ac nulla relicta prorſus ambiguitate, certum ratumque apparet noſtrum de epinyctidibus aduſta natura nocturnoque dolore decretum.

Quæſt. 7. *De parte affecta.*

Poſt hæc autem vide, num in affectus ſede perhibenda conſenſerint autores omnes modo citati. Porro primus Hippocrates, mox Oribaſius, Aetius, Paulus nullam epinyctidibus partem corporis præſcripſerunt, aut excluſerunt, verum totum huic affluxui corpus patere ſunt profeſſi: ſed unas tibias, ac pedes huic malo ſubjecit Julius Pollux. Quorum tertius Cornelius Celſus has puſtulas eminentibus corporis partibus addixit; quam Cornelii ſententiam Polluci plurimum adverſantem credidit Philippus Ingraſſias, qui partes eminentes interpretatus eſt umbilico ſuperiores, tamquam eminentes ſint, quæ emineant, id eſt, ad ſummam corporis partem ſpectent, & cæteris incumbant; itaque, ut hos componat: id quod ad exortum nocturnum Cornelius addidit (fere) Philippus hoc ad eminentes partes retulit: cum magno ſcilic. ſenſus diſtractu ac enormi concinnitatis injuria, piget autem Ingraſſiæ viri quidem latinarum literarum, nam neque græcarum, non inerudit, qui tantum elegantiæ non diſcreverit; quæ eſt exporrigi græce *ἐξέχειν* atquę extra corporis, ut ita dicam, truncum manere: id quod Celſus declaraſſe videtur, cum explicuit de his raro evenientibus in medio corpore ſed ſæpe in eminentibus, id eſt, extantibus ramorum modo partibus.

Sentit mecum (res, quę poſtmodum lecta mirum in modum placuit) eruditiſſimus Marcellus Vergilius in Comm. lib.1. Dioſcoridis cap. 122. cujus de hac ipſa re verba ultro patieris huc afferri; quæ ſunt: vocatque ille (Celſus puta) eminentes partes, quæ longius à medio homine diſcedunt & quaſi ex trunco pendunt, quales ulnæ, manus, brachia, cruraque & pedes ſunt. Hæc ille. Quibus vides, non diſcrepare quidem à Polluce Cornelium, niſi quantum hic & brachia, manuſque videtur comprehendiſſe. Rem à Polluce fortaſſe non negatam, ſed qui tibias ſæpius affici compertum habebat. Jam autem hanc enatrationem partium nudis nominibus definitam, exactiorem nos alteram ordiemur, qua demonſtretur ſcil. particulæ ratio privatæ, quæ in ſingulis iiſdem artubus vim morbi ſuſcipit.

Hæc nonnullis judicibus eſt perioſtium propterea fortaſſe, quod parte tibiæ anteriore non poſteriore viſatur hæc affectio, ſimul etiam quod acerbe dolet: membranæ autem ſunt, quæ non mediocriter dolent. Verum hæc opinio facile refellitur, primum quod dolor epinyctidis minime punctorius, neque ſenſivus eſt; quin potius inflammatorius & incenſivus. Deinde perſpicue videntur affectæ carnes puſtulis roſeis undique diſtinctæ, quod ſi perioſtia membrana vitium ſubſtitiſſet in principio, non ſpectarentur utique tubercula per carnes muſculoſque fuſa: ſed color puſtulæ ſubrubet longe aliud declarat, quam quod competat perioſtio. Jam igitur, quando perioſtium excluſum eſt malo: noſtra eſt opinio, partem, quæ ſubluvici dolorumque malis influxibus ſubdita eſt, exteriorem carnium & muſculorum faciem eſſe; cui cutis intima pars incumbit, hac intercapedine ſtabulatur mucoſum illud & ſemiputre concrementum, in fabæ magnitudinem coactum: quale quantumque Celſus citato loco deſcripſit: Quoniam autem cutis inficitur ſubterius, quæ diaphana eſt, propterea nonnullam vitii ſpeciem in ſe diffuſam oſtendit.

Quæſt. 8. *Definitio ex pluribus una quæ recipienda.*

Exacta legitima quæque definitio genere proximo conſtat ac propria differentia: quorum utrumque cum uno plura non extent; fit inde, ut unius naturæ plures unà definitiones tradere non liceat: At verò perfectæ definitiones humanitus non dantur propterea, quod ultimæ ſicut philoſophi loquuntur, differentiæ ſunt ignotæ: plurimum ergo deſcriptionibus, id eſt, definitionem æmulantibus explicationibus, quæ nimirum coagmentatis accidentib. conflatæ ſunt, uti conſuevimus, quales quidem & unius rei plures eſſe poſſunt; ut in aliis, inquam, facultatibus & artibus, ita & in noſtra medicina. Itaque epinyctidis non una, ſed multiplex ejuſmodi declaratio fuit apud ſcribentes, quarum omnium optimam minime promptum eſt ſeligi. Sed neque omnes homines in delectu conſentiunt, aut neque omnes rei enarrationes pariter ſunt acceptandæ, quanquam enim verum vero non diſſentit, tamen non æqua ſingularum apparet veritas. Ideo ne mirum quidem fuerit cuiquam, ſi Principum noſtrorum autorum doctrinæ, nunc à nobis in examen, aut in delectum ponantur, præterquam quod cogit nos Philippus Siculus, qui (Paulum in libro 1. Jatrapol.c. 3. cunctorum præter Hippocratem & Galenum optimum ęſtimavit) hujus nunc teſtimonium & autoritatem; ut & Aetii videtur renunciaſſe, quandoquidem hanc confutatam & falſi redargutam latinis prætulit, quam nos rem præſertim non antè judicatam, aut diligenter expenſam procedere non debemus pati; verum ad dexterum ſenſum etiam dextere non explicatas trahemus opiniones eorum, qui tradendarum nobis aut explicandarum medicinæ rerum curam ſumpſerunt, atque eo etiam amplius, quod ab antiquioribus omnia ſua ſcripta compilaſſe confeſſi ſunt Oribaſius, Aetius, Paulus. Primus igitur, qui citatur ab aliis, Oribaſius lib.7. ſynopſ. 37. ſic epinyctidas finivit.

αἱ ἐπινυκτίδες ἑλκύδριά εἰσιν ἀπὸ ταυτομάτου ἐξανθοῦν τὰ φλυκταινοειδῆ ὑπέρυθρα ὧν ῥηγνυμένων ἰχὼρ ὕφαιμος ἀπορρεῖ. ταῦτα τῆς μὲν ἡμέρας οὐ πάνυ ἐνοχλεῖ νυκτὸς γὰρ ἐπώδυνά ἐστιν μᾶλλον, ἢ κατὰ τὸ ἕλκος.

quorum is latine ſenſus eſt, epinyctides ſunt ulcuſcula ſponte naturę erumpentia puſtulis affinia ſubrubra; ex quibus diruptis ichor ſubcruentus emanatur, per diem non magnopere excruciant; per noctem verò magis quam pro ratione ulceris dolore torquent.

Appenſam hanc definitionem ſua lance reprobavit Ingraſſias, quod duo adſtruat; alterum quod ex ſanguinis exuperantia productus affectus ſit; alterum quod noctu pluſquam ulceris ratio poſcit, indoleſcat; qui dolor ex ſanguinea materia profectus interdiu potius advenire deberet. Sed nos hanc oppugnationem nullam fecimus in Controverſia III. Itaque cum ſibi res conſtet, quod ad hoç ſpectat; nam neque aliud animadvertit Philippus, cæterum ſupereſſe videtur, ut græcorum definitio, cum ea, quæ latinorum eſt & prima Celſi conferatur; quam nos rem hercle ſine autorum invidia peragemus.

Ait Cornelius; Peſſima puſtula eſt, quæ epinyctis vocatur, ea colore vel ſublivida, vel ſubnigra, vel alba eſſe conſuevit: circa hanc autem vehemens inflammatio eſt: & cùm adaperta eſt; reperitur intus exulceratio mucoſa: color eſt humori ſuo ſimilis, dolor ex ea ſupra magnitudinem ejus eſt, neque enim ea fabâ major eſt, atque hæc quoque oritur in eminentibus partibus & fere noctu: unde nomen quoque à Græcis & epinyctis impoſitum eſt. Hæc ille: quæ non eo quidem inſtituta & producta videntur, ut brevi morbum finiant, ſed utcunque doceant & exponant, itaque enarratio eſt diexodica potius, quam periodica, ac potius hypotypoſis, quam ὁρισμὸς atque adeo non cadit in numerum & comparationem aliarum definitionum. Tametſi rectam hanc doctrinam, & cum græcis viriſque conſentientem, & nunc aſſerimus, & ſupra oſtendimus. Verum enim vero poteſt ex tot omnibus una definitio concinnari, quæ ſit; epinyctis eſt puſtula vel ſublivida vel ſubnigra, vel alba, circa quam vehemens inflammatio eſt, & in qua adaperta reperitur intus exulceratio mucoſa: perdolens ſupra vitii magnitudinem, oriens in partibus eminentibus fere noctu. Hanc quidem orationem videris ab Oribaſiana diſcrepare in genere, in colore, contentis. Sed diſſenſus iſtos omnes nos ad conſenſum revocavimus. Atque ita liberum eſt cuiquam, vel hunc vel illos autores ſequi.

Sed poſt hæc examinanda reſtat ſententia definitioque Julii Pollucis, qui ait; ἐπινυκτὶς φλυκταίνα ὑπόπελιδνος, ὕφυγρος, ἔναιμος περὶ κνήμας ἐν νυκτὶ γενομένη. quæ latine ſunt, me quidem interprete, epinyctis eſt puſtula ſublivida, humore ſuffuſa, ſanguinem referens circa tibias pedeſque noctu exoriens. Hujus definitionis ſenſus partim tuetur id, quod Celſus de colore ſublivido invaſuque nocturno expreſſit: partim amplexatur ſententiam aliorum, qui de materia ſanguinea contenta perhibuerunt. Quamobrem erraſſe comperitur Philippus Ingraſſias, qui eandem hanc cum Cornelio convenire, à Gręcis vero diſcrepare judicavit. Quin etiam in eo deliquit, quod hanc ex eodem Polluce recitavit perperam interpretatam ad hunc modum. Puſtula ſublivida modice extumeſcens, plena ſanguine; in tibiis & pedibus fere noctu infeſtant. Porro quod τὸ ὕφυγρος modice extumeſcens redditum ſit: hæc non reſpondent vocabulo, quod ſub humida valet. deinde quod γενομένη genita noctu infeſtans verſum ſit: hoc quoque falſum, in qua re magis accuſandus eſt Philippus, qui, cum in nocturno morbi exortu conſentiant Cornelius & Pollux; tamen ſtatuit, contradixiſſe Celſo Pollucem, qui noctu moleſtantem epinyctidem reccerit.

Ad hunc, inquam, modum reliquit Philippus definitionem Pollucis afferens; non tam quidem ipſe ſuo ipſius judicio, quam lexicorum teſtimonio fretus; non minus autem lapſus eſt Rudolphus Gualterius eruditiſſimus alioqui Pollucis interpres, qui ὑπόπελιδνόν lividum tranſtulit, nullo inter πελιδνὸν, καὶ ὑποπελιδνὸν lividum & ſublividum diſcrimine facto, quaſi vero gratis & libidine temeraria τὸ ὑπὸ prępoſitum fuerit, non ſpectato plane, quod in definitionibus nil temere proponatur: quod magis mirum fuerit, quod τὸ ὕφυγρος ſubhumida eſt interpretatus, quaſi vero retulerit hoc nomine τὸ ὑπὸ reddere, in altero vero nil retulerit.

Quæſt. 9. *Epinyctides Græcorum eſſeræ-ne ſint Arabum?*

HÆc controverſia præclaros habuit diſceptatores; quales fuerunt Joannes Manardus, Joannes Tagaultius, Philippus Ingraſſias: inter quos (quidem auſus ſurgere non fuiſſem; ſi diſputationem hanc diſſimulare licuiſſet. Verum interpellavit me problema majorem in modum, quam ut ſilentio prætetire potuerim. Referam igitur qualis qualis ſit, opinionem meam, rationibus alioqui pro hac allatis, quę diſplicituræ non ſint, ſi tantum æquos ac doctos judices nactę fuerint. Tagaultius quidem lib. 1. c. 2. diſertis verbis profeſſus eſt, Arabum eſſeras epinyctidas eſſe Græcorum. Sed Manardus lib. 7. ſuar. epiſtol. medicinal. 2. Græcorum epinyctidas præciſe contulit ad eſſeras Avicennæ: cujus illa deſcriptio legitur lib. 4. fen. 7. eſſere eſt puſtula parva lata ſicut veſica, & ad aliquantulum tendens, rubedinem & pruritum faciens, & anguſtias; eveniens ſubito ſecundum plurimum, & accidit quandoque, ut currat ab ea humiditas, & fortaſſe eſt ſanguinea, & ſecundum plurimum fit vehemens in nocte, & ejus anguſtia fit in ea vehementior & ejus triſtitia.

Quę magnorum quidem hominum, ſed levi collationis examine concepta opinio, haud mihi diligentius expendenti probari potuit: ſed neque probabitur fortaſſe, cui rationes hæ, quæ ſequuntur fuerint perpenſæ: quas tu quæſo purgatis auribus audi. Principio eſſere videtur affectus ex acutorum genere, quod & modus generationis declarat, qui cito fit, ut Avicenna docuit, & cito etiam diſſolvitur, ut recte notat Philippus Ingraſſias, qui teſtatus eſt experimentis, tum in ſe ipſo, tum in aliis perſæpe factis, ſola venæ ſectione internaque ferventis bilis ac ſanguinis, frigidæ copioſo potu, vel cujuſpiam alterantis cremoris refrigeratione ſanatos; quin interdum ſanguinis duntaxat miſſione corpus adeo refrigerari periculum feciſſe aſſerit, ut extemplo detumuerit cutis, atque ex aſpera lęvis reddita fuerit, extincto enim (aliquanto poſterius ſubjunxit] fervore remotaque illius cauſa continuo deferveſcit ſanguis.

Quod ſi Philippi teſtimonium inficiaberis, en principem Avicennam, qui conceptis verbis ait, & cauſa eſt ejus (eſſere ſcilicet, quod indeclinabiliter effertur) vapor calidus elevatus in corpore ſubito, aut à ſanguine cholerico aut à phlegmate baurachio: baurachium autem Dinus interpretatur ſalſum, quod eſt admiſtum cum cholera. Huc autem vide, quæ de vaporis materia ſcripſit Nicolaus ſerm. 7. ſum. 1. tract. 9.

1. tract. 9. c. 19. Et recte quidem atque constanter, inquam, ejusmodi traditur hic halitus, quando pruritum etiam invehere dictus est apud Avicennam.

Affectus igitur hic apprime calidus apparet; tum ex his; tum quod angustiam, id est, æstum vehementem, ut in variolarum eruptionibus, Nicolao teste inducit, febremque tertianam accersit, materiæ scilicet utrobique fervidæ communitate: qua fit etiam, ut nunc præcedant hæ febres, ut dictum est, nunc subsequantur, quod ex Arabum etiam sententia proposuit Ingrassias pag. 189.

Atqui tot & tam multum calidæ notæ neutiquam ab ullo græcorum attributæ sunt epinyctidis: quin etiam si recte perspicis, haud ita multus huic impositus fervor est; quando nulla viscerum internorum attemperatione, vel refrigerantium oblatione curata est affectio: verum per exiccantia & horum plurima calida, licet exteriora, quibus & qualibus unis plurimum hæsisse veteres appatet: quando & talia sunt ea, quæ præceperunt omnia, & exiccationem inprimis nominavit primus horum autor Oribasius, mox Aetius, & ipse idem Actuarius lib. 6. meth. med. cap. 8.

Sed extra Græcos Cornelium Celsum etiam requiramus, qui de morbi genere videatur sensisse, ac certe contumacem, & longum professus est, cujus colorem lividum, subnigrum, album humori suo similem; deinde mucosam exulcerationem adaperta jam reperiri dixit. Id declaravit & remediis, quæ adhibenda voluit: nimirum, ut qui tentatur hoc morbo vir, desudet in balneo, simulque super eas pustulas nitrum inspergat, oleoque vinum immisceat, & sic ungatur, tum descendat in solium; ulcera vero ex pustulis facta tollet, ait, argenti spuma cum semine fenogræci mista sic, ut his invicem rosa, atque intybi succus adjiciatur, donec mellis crassitudo fiat. Hæc ex Celsi doctrina epinyctidos est vitiositas: quam vidit, & Ioannes Manardus, id testatus in lib. 7. epist. 2. minime autem naturam ejusdem comprehendisse videtur Philippus hujus auditor, cujus opinio fuit pustulas esse fabiformes, artubus ac toto corpore confertim apparentes, brevique, non diu permanentes, chronicus autem affectus epinyctis; siquidem, quæ pessima pustula est, ea melancholica: sed hæc difficilis curatu semper, ac plane refractaria est.

Ex his igitur omnibus, ut ad propositum revertamur, plane perspicitur; acutum hunc epinyctidis affectum, quales Arabum essete, non est, sed chronicoteron; ac tum propter alia, tum quoniam in tibiis & eminentibus tantum partibus nascitur, & calidioribus remediis vincitur, rigidiorem. Accedit, quod nullam ejusmodi pustulam, ex qua vel sanguis, vel ichor, vel quivis alius humor manaret, conspexisse nobis aliquando permissum est, per habitum namque sensibus occultum difflantur, ait Philippus citato jamdudum loco. Vide autem, ut mihi laborem repetendi leves & quę idem Ingrassias de Arabum in hac re perplexitate comprehendit pag. 188. & 190. etenim, & si nonnulla sensisse cum Græcis videntur: tamen in cæteris non constitisse sibi se produnt.

Iam ergo postquam essete Avicennæ epinyctis non sunt: alios autores exponi tibi petes. Ad quod quæsitum respondeo; Serapionem vetustissimum inter Arabas medicos scriptorem, esseras discrevisse in duplices; altera forma ducitur à sanguine cholerico, quam materiam atque exortum attestantur vis & acrimonia, partis extumescentis rubor, æstuatio magis interdiu quam noctu, ac levamen ex refrigerantibus pharmacis, & phlebotomia. Altera species exoritur ex phlegmate salso baurachino: cujus notæ sunt æstus noctu major, dilutusque tuberculi rubor & levamentum ex pharmacis detergentibus & exiccantibus, & citra sanguinis detractionem perpurgatio corporis ex medicamentis extergentibus, atque emundantibus propria substantia. Hæc ferme Serapion.

An igitur ex duabus his esseræ modis posterior, qui noctu prævalet, epinyctis græcorum est? Hæc sane opinio non parum probabilem se facit his, qui sinceriorem Arabum doctrinam sequi velint. Porro præter hunc unum virum videntur cæteri corrupto judicio, & commentitia scripsisse. Sed neque ab his, si modo Philippo credimus, eximitur Avicenna, qui græcorum autorum, & primi Serapionis consultis æque codicibus res utrotumque confusit. Primum enim Serapionem sequutus & diurnas fecit esseras & nocturnas: mox ad græcos latus esseræ definitionem partim ad epinyctidis græcanicæ modum concinnavit, partim etiam de suo addidit halituosam materiam. Deinde verò curationem, quæ apud græcos tantum ex erna est, spreta ejus, quæ apud Arabas est, diurnæ esse æ medicationem internam retinuit, utrique i. nocturnæ, ac diurnæ communem; qua quidem re quid incertius? quid instabilius? quid indignius professori fideli pravique sit, ait Philippus. Verum enim vero non potuerunt ad græcorum dignitatem, ac majestatem succedentes barbaræ scholæ castigatissime ac limpide ex omni parte philosophari; necessum profecto in horum doctrinam nonnulla irrepserint, quæ aut sinceritate, aut firmitudine, aut splendore defecerint, ut in anatomica, botanica, & nominum interpretatione plane res est.

Quæst. 10. *Quod epinyctides Græcorum non sint Arabum Benat noctis.*

AVicenna l. 4. fen. 7. tract. 3. cap. 10. quod est inscriptum de Benat noctis, memoriæ mandavit hæc: si quis passus est desudationem cutis & oppilationem pororum, & boni atem digestionis, quandoque accidunt in frigore noctis pruritus, & asperitas, & bothor parvæ, quæ nominantur planta noctis; & causa est retentio ejus, quod oportet, ut resolvatur, propter constrictionem pororum in radice quam adjuvat, & in qua addit soliditas frigoris, &. proprie in hora, in qua multiplicatur digestio, & sequitur multitudinem ejus multitudo vaporis, & aer noctis, & propter illud nominatur planta noctis, quia plurimum accidentium ejus est in nocte & de dispositionibus hujus passionis est, quod pruritus in ea fit vehemens, & delectat prius, deinde perducit ad dolores vehementes, quos efficit in locis pruritus.

Hunc ita descriptum morbum Philippus Ingrassias sensit græcorum epinyctidis esse; primum indicio sumpto à nomine, quod insultum in nocte significat. Deinde argumento ducto à generationis modo, qui est per condensationem cutis; ex qua causa noctu existente plus hoc tempore dolor, quam interdiu accedat, necesse est. Post quæ & definitionem Benat non traditam ab Avicenna ad hujus sententiam conatur tradere Philippus, quam multo scilicet, tam irrito labore; quando gratis & ex suo cunctas definitionis particulas comminiscitur potius, quam ad Avicennæ sensum accommodet. Itaque piget ambages

ejus & vanam confirmationem repetere, præsertim, quando referat magis apud suum auctorem legi omnia.

Interim nos ab epinyctidis opinione Benat longe removemus, vel hoc uno argumento, quod pessima pustula epinyctis est attestante Cornelio, cui super omnes adhæsit Philippus; mitissimæ vero inter omne Benat, quod cum bona sanguinis concoctione conjunctum est. Adde quod Benat, Avicenna autore, principio quidem delectationem, mox dolorem vehementem inducit, at vero nulla unquam ab epinyctide delectatio est. Præterea multo plenius coibit cum epinyctide vel Avicennæ verbis, essere, quam Benat noctis, est autem illa ex hoc ordine rejecta, ergo multo magis & Benat noctis: quare non est hoc utique epinyctis.

Jam igitur quoniam incerta res est epinyctis, & sic obscura nostro sæculo, ut pro morbo jam obsoleto sit habita: nitemur mox ipsi non exoletum & obscurum ostendere, sed eum, qui quotidie cunctis liceat observare. Rem sane difficilem ac plane incredibilem, verum ego plurimum probabilem, & certam omnino reddam, si modo Deus optimus maximus largitor intelligentiæ præsit; in quam rem illud facio sermonis initium.

Quęst. 1. *De Roseolis Vocatis Saltantibus, Primum autem de harum nomine.*

Majorum nostrorum memoria, vulgo percrebuit affectus, cui roseolæ saltantis nomen; quo per vulgus trito meis hisce sermonibus, quos ad latinos homines scribo, equidem abstinerem; siquidem proprium suum, id est, à doctis impositum aliud cognoscerem; verum admitto coactus, quod expedit, ut nil relinquere videar eorum, quæ ad stabiliendam comprobandamque futuram nostram sententiam faciunt; facit autem & vulgaris appellatio, seu potius per hanc notata res quæpiam, affectus nempe præter naturam, cui si nostris & amicorum doctrina præstantium fidere licet observationibus, tum quidem est macula subrubra, fæculenta, tumoris intrinsecus non expers; sed sub indicata modo facie recondit tuberculum, quod tactu fabæ vel lupini magnitudinem, ac formam refert, dolore se declarans non mediocri, tum etiam præter tuberculum, interdum etiam ulceratum aliquem præfert ac pustulam. Quæ triplex vitii species non una perpetuo particula corporis insidet, sed per artus omnes manus pedesque varie vagatur, sunt autem & qui testentur à minimo digito ad singulos ordinatim alios, atque ab alterutra manu in alteram propagatam, per truncum vero nunquam visam meminimus.

Quam ipsam tum formæ, tum sedis inconstantiam aliquando advertentibus nobis, ac quemadmodum licet, exprimere studentibus, visum est, ut inconstantis naturę sit dicendus abscessus, si tamen abscessus nomen non presse, sed laxius, ut in aliis observavimus, factum, accipiatur. Quod ipsum nomen eo accipere debes libentius, quod ab antiqua vulgarium appellatione non discrepat. Roseolas enim intelligo bifariam, vel quod rosarum imaginem & colorem præ se ferunt, vel quod rosidas quasdam inspersiones repręsentant. Dicuntur autem saltantes, seu saltuiciæ, quod tibias privatim occupare consuetæ, per dolorem & irrequietem faciant, ut stantes homines saltuiant, id est, tibiis alterne sublatis, aut terra pressis crebro agitentur.

Quamquam hujus ejusdem appellationis & altera ad discernendum est imposita ratio, quam mox exponam, nempe roseolæ simpliciter dictæ, quæ manibus pedibus auribusque defixæ visuntur, perniones sunt alias dicti latinis: saltantes verò, quæ indefinitis & incertis sedibus inhærescunt, vagisque excipiuntur hospitiis. Itaque non abs re per vulgus hominum expertorum additum saltantis est discornicum, quasi sint hæ quidem inconstantes ac vagæ, perniones vero partium certarum vitia. Quas ob res aperti convincuntur erroris hi, qui roseolas saltantes cum pernionibus confundunt, adeoque multo maxime lapsus est Gabriel Falloppius, qui pernionibus obnoxias fecit virgines, quibus suæ non procedunt expurgationes menstruæ, quasi verò perniones interiores causas agnoscerent, quæ duntaxat ab hyberno frigore ortum habent.

Quæst. 2. *Quod roseolæ non sint chymethla Græcorum, aut perniones Latinorum.*

His etiamsi constantibus, tamen non, ut oportebat, adversis, plerique sunt nostrorum hominum, qui morbum hunc novum minime patientes, ad chymethla seu perniones retulerunt, nixi tum communi aliqua tumoris, doloris, coloris imagine; tum quod perniones calcaneis insidiantes roseolas appellare vulgo consuevere. Quæ tamen opinio se falsam prodit planis utrorumque discriminibus, causarum & morum. Siquidem perniones non aliter producuntur, quàm à frigore brumæque rigoribus: quo tempore ad extremas corporis partes, ad internodia scil. manuum ac pedum, ad horum calces & ad digitorum utrorumque membrorum extrema, atque etiam ad aurium infimas pinnas supremosque lobos & ad omnem earundem ambitum & flexuram excitantur noduli quidam, atque tubercula dolentia, & supra naturalem carnis colorem aliquo rubore, vel livore tincta: unde fortasse roseolarum, aut rosellorum vulgo dictorum est nomen, propterea, quod hi talem aut colorem, aut figuram & formam habent.

Ita jam appatet pernionum externa privatim causa, & non maligna: roseolarum vero saltantium interna & maligna ex aliis, quæ postmodo disputabimus, ostendetur. Interim quænam roseolarum sit natura, & ad quod ab antiquis descriptum vitii genus sint referendæ? an vero non fuerunt hæ veteribus cognitæ? Difficilis profecto definitu res, ac maxime incerta: præsertim quando doctum nullum in hac re ducem habeamus, ac de nominis quidem pervia conjectura sit. Verum tamen adlaborabimus nos probabilius hac de re judicium, ac nostrum in re tam obscura studium & industriam desiderari non permittemus.

Quæst. 3. *Quod roseolæ non sint terminthi.*

Hippocrates 6. epidem. comm. 3. partic. 37. prodidit mariscis laborantes inter cæteros morbos non premi terminthis, qui teste Galeno nigræ quędam sunt pustulæ in tibiis maxime orientes, à figuræ, coloris, magnitudinisque similitudine, quam cum terminthorum, id est, cicerum fructibus habent, appellatæ. Equidem ejusmodi nostræ roseolæ facile videbuntur, si terminthorum accidentia singula spectentur; primum quidem hi ad atrabilariam materiam relati per mariscas exhausti desinunt; ut phagedæna, ulcus, lepra, vitiligo. Deinde, niger istorum color refertur à Gal. in hoc loco. Tertio tibias infestare maxime soliti sint. Quarto cicerum figuram, colorem & magnitudinem æquant. Quinto universo suo perspecto charactere gravis & contumax terminthorum

thorum affectus videtur præcipue, quod alii græci dixerunt hoc phyma cum adnata pustula, quæ cùm extenuata dirumpitur, ulcus parit; ut nos in lib. de novis observatis abscessibus explicavimus.

Quæ quidem singula non dissentiunt à natura vulgarium roseolarum. Quod enim ad communem materiam, contumaciam, & sedem affectam pertinet, haud sane de his dubitaverit aliquis, cætera vero plurimum ad eam naturam accedunt, neque ego de colore ambigo; licet ambiguitatem aliquam exhibuerit Galeno, qui principio quidem statuit nigros terminthos, deinde cicerum dixit colori similes, qui plurimum quidem flavi, vel, ut vulgo dicunt, albi sunt: cæterum non desunt nigri, fortasse igitur nigris animo conceptis, ciceres simpliciter, & absolute protulit, aut subnigros verius & nigro-virides; quales Dioscorides Alexandræus, ac Iulius Pollux terminthos proposuere.

Major hæsitatio est de figura & magnitudine, & omnino de tumoris genere; porro sicut aliquanto posterius ostendam, atque, ut nomen indicat, roseolæ pustulæ sunt latæ potius, quàm phyma ac tuberculum, terminthi verò phymata sunt ac tubercula elata supra cutem & rotunda, non lata & fusa, suntque superne pustulata, ut græci definiverunt, qua una re jam constante, & figura, & magnitudo, & habitus terminthorum non is videtur, qui roseolarum. Quid autem si addideris summe repugnantem notam, quæ est, roseolas noctu præsertim molestissimas & acerbissimas esse? id quod utique de terminthis significatum ab antiquis aut à nobis compertum non est. Ita tam satis apparet, argumentis interim aliis pro tempore missis, diversa plane vitia corporis terminthos, ac roseolas esse.

Quæst. 4. *Quod roseolæ non sint latæ pustulæ ab Hippocrate memoratæ.*

ALterum nunc problema se offert, quandoquidem ex pustularum latarum ordine posuimus roseolas, an has expertus fuerit Simon, cujus meminit Hippocrates l. 6. epid. comm. 2. sentent. 30. per hæc; latæ pustulæ non admodum pruriginosæ, quales Simon hyeme habebat: qui cum ad ignem inungeretur, aut calida lavaretur, iuvabatur, vomitus non iuvabant, puto si quis calida fomenta adhibuisset utilitatem percepturum. Non est, inquam, admodum difficile, ut unus idemque morbus sit, atque ille fuerit, nimirum hoc suadet latæ pustulæ conditio non admodum pruriginosæ. Deinde, quod per hyemem vitium hoc hominem tenuerit, quo tempore vigent roseolæ. Tertio, quod ad ignem inunctus & calida lotus aqua levaretur, non autem vomitu, fortasse quod humor melancholicus, qui vitii autor erat, per eam viam ab inferioribus tractus non vacuaretur. Præterea monstratur humor is frigidus & discussu contumax ex pustularum pressula forma; quippe calidorum acuties est, & celeritas; ut notat Galenus in hoc comm.

Hæc certe singula si contuleris & comprobaveris cum vulgari roseolarum affectu, speciem unam utrorumque feceris. Verum enim vero laxa nimis, & infirma duorum sibi invicem similium est conjectura, imo verò pleraque similitudinis capita non adsunt, & illa quidem plane maxima; & quod ab igne & calidis plurimum irritantur roseolæ, ut quæ atrabilario succo præcipuo constant; & quod deest his character inquietamenti nocturni, quo privatim ab omnibus aliis secernuntur, quare non crediderit recte quispiam. ut vulgarem. hunc nostrum affectum ibi comprehenderit Hippocrates.

Quæst. 5. *De formis roseolarum secundùm vulgarium hominum opinionem.*

NON una est apud omnes roseolarum forma, verùm aliqui sunt, qui statuunt, macularum modo cutem supremam lambentes & efflorescentes, quorum opinantium alii requirunt dolorem in his & colorem livescentem atque opacum, alii etiam rubescentem, sunt autem & qui florida facie ac levi qualibet molestia sunt contenti; hique ipsi plus loci subterius comprehendentes, plusque tuberculi, quàm maculæ modum volentes: sunt autem & hi, qui putant ad suppuratum easdem venire, typumque habere strumarum, terminthorum autem fortasse dicerent, siquidem hos cognoscerent, à nobis plus uno loco descriptos, atque ita per universum corpus hos dicunt esse & ad ulcerationem etiam deducunt. Præterea, sunt & qui nominant dolores arteticos (interim articulorum, an artuum etymo spectato) dummodo noduli quidam rubei circa manuum pedumque digitos & comprehensionem appareant; ac denique reputant alii symptomatum ejusmodi comitatu calidum, alii frigidum affectum, nec desunt, qui promiscuum faciant etiam.

Hæ sunt multiplices ac vulgares hominum opiniones de roseolarum altantium forma & natura: verùm falsi deprehenduntur opinantes, hi cuncti, quòd non memorant ulli proprietatem ac diorismum, qui est invadendi noctu, quem nos tam singulariter spectamus, & quam privatam & propriam affectûs conditionem affirmamus; quæ autem ejusmodi non sunt, eas à verarum roseolarum numero facile relegamus. Sed ipsi interim istarum formam enucleatius edisseremus.

Quæst. 6. *De charactere tumoris.*

INfinita pene, sicut in arborum malis omnibus adverterunt Botanici; sic in abscessibus est, seu naturæ fallentis, seu morbi cum suo materiarum comitatu luxuriantis varietas, formas eorum seu verius difformitates inducentis, tam multa horum genera, tot vultuum species, tot figurarum discrimina, tot colorum & maturitatis modos non tam evestigarunt, quàm exprompserunt utrique: quæ, ut nunquam satis pro dignitate speculabitur aut comprehendet unus quispiam sic non ad unguem, aut exponet aut graphice delineabit. Quis enim tam solerti sit ingenio, qui singulas suas conformationes methodo comprehenderit? aut qui tam felici sit stylo, ut explicare possit in his fcisilem formam, in his extumescentem globum, in aliis ambitus in rotunditatem circumacti, figuram, in aliis informem pulmonis tumorem? qui quidem à mammarum crassiore longitudine, qui à pannaceis rugis describantur; quidam corpore toto vegetius habent, quidam qua parte tantum illustrat calor, sunt tales, qua verò frigidus humor incumbit, emortui. sunt aliqui in varicosum gibbosumque flexum circumducti, aliqui panis instar coacti, nontuberculosi, nonnulli bifiditrifidi-que, qui pedunculo nitentes: qui lata basi, sed in turbinem elata sese nulli producunt extra prominuli, videbis & reductos, fossulatos & resimos, præterea pyramidis coni, columellæ, verrucæ, scopuli, grandinis & clavi formams succurrunt & animantium genus æmulantes talpa, testudo, myocephalon, polypus, ranula, myrmecia, condyloma, unguis, ala, lichenes, & ex vegetantium ordine sycosis, uva, melon, morus, terminthi, glandulæ, amygdalæ, thymus, lenticula, milium, hordeum, porri; & quis sub compendii præscripto referat omnia.

At equidem

At equidem si recte mentem & oculos per omnia conjicio; non vulgaris & obvia, sed insolens & singularis apparet forma tumoris, qui roseolarum saltantium promeritus est nomen; hunc equidem nulli conferam ex memoratis, nam hi omnes aperti, revulsique propemodum è corpore; noster hic non tam extra, quam intra sua limina tumor est. Veruntamen observaveris circa sua septa latiusculum, sed uniforme substare tuberculum, quin verius tubercula plurima semet, ut dixi, singula suis quasi latebris occulentia, ob id autem, quod unitate contenta non sint, ob id ipsum à majoribus nostris roseolæ numero plurium sunt nominatæ, sed, ut communi suorum omnium complexu non multum exsuperantem conficiunt turgorem, ita etiam singula pressulam referunt rotunditatem, adeo ut recte quidem fabis contulerit Cornelius, nos quoque lupinis æquiparavimus: itaque si nostra hæc referas ad summam unam, est hoc tumoris genus fusum ita, ut homines nullos lateat duntaxat peritos. In qua ipsius circumscriptione, si quidem oculate perspexeris, visentur & quasi rodii quidam ex albo rubescentes, quas sanguineas ego fibras existimo, per cutem humoris alluvie translucentes, credo autem, & has insignius alterari, luculenterque turgescere, ubi per noctem dolor incurrat; si vel intendantur ipsi, vel rem comprehendere sub maligna luce sentientium oculi possint.

Quæst. 7. *De differentiis roseolarum.*

AD hæc autem discrimina roseolarum sunt exponenda, ex qua una te plurimam lucem huic universo sermoni manaturam confido. Comperimus tum aliorum auditione, tum observatione nostra duplices esse roseolas, alter modus est nulla non anni parte molestantium, & ad plures etiam annos etiam adversus excellentia medicamenta contumacium, quippe quæ ab adusta melancholia, nitrosaque pituita proveniunt, ob utrorumque gravitatem crura tibiasque potissimum affligentes, quas privata comprehendit proposuitque nobis Cornelius Celsus, qui colorem sublividum, & subnigrum illis attribuit pustulis pessimis nominatis, item quas definivit Iulius Pollux ad Cornelii sententiam maxime accedens autor.

Alter roseolarum modus est lenior, brevior & curatu facilior: imo, qua per se ipsas discedunt appetente vere, quæ hyeme fuerant ortæ; superiores autem partes. i. manuum, articulos & internodia tentare consuetæ pruriginosæ, ac de uno in alios digitos, deque sinistra in dexteram manum vagæ, in metacondylis verò natæ ad extremum discessum ungues ab radicibus plerumque divellunt, proprietates nimirum, quæ in alteris non sentiuntur. Hæc ego de utrisque discrimina & observationes collegi: quæ medens usu tuto comprobare possis omnia, si dulci quidem & accurata rerum istarum contemplatione gaudeas.

Quæst. 8. *Epinyctidas Græcorum roseolas esse vulgi saltantes.*

HUjus mihi problematis demonstrationem rite recteque instituenti, necessarium videtur, ut definitionem sive græcorum sive latinorum, & horum præcipui Cornelii comprobem, nostris ad unguem roseolis accommodatam, idautem non fit, nisi per expensas collatasque particulas ejusdem definitionis, ex his autem primum occurrit genus, quod est apud græcos quidem ulcuscula, apud latinos vero pustula. Hæc igitur utraque appellatio nostris roseolis primum congruat oportet, ut cæteram ostensionem complere possimus, atque adeo monstrandum est, duas illas voculas discriminis complecti nihil, aut parum.

Primum igitur ne displiceat, quod ἑλκύδρια, ulcuscula dixerit Paulus, hoc alioqui nomine non usus exactè. Porrò vocabulum aut ulceri significando non est allatum, aut tubercula denotat. Quod enim ad priorem partem pertinet, quomodo quæso te ἀπὸ αὐτομάτου sponte, quod Paulus ait, ἐξανθοῦνται efflorescunt? nempe ulcera non efflorescunt; præterea quid subrubra dixerit ulcera, quorum nulla unquam ab aliquo dicta sunt rubra? quin neque dici verè talia queunt, quando ruboris catigorema, prætetquam solutis sive ulceratis ipsis partibus & carni corio nudatæ non competit.

Attributum igitur aptius tuberculis, quam ulcusculis rubor fuerit, atque ad hunc modum etiam ulcusculi nomine videtur usus autor libri de virtute centaurii cap. 4. P. qui ait. Iuvat etiam ulcuscula, quæ fiunt in capite spissa, & parva, & rubicunda, parvis papillis similia, & phygethla spissa, parva & rubicunda, permistus cum aqua, & abraso capiti inunctus succus. Enimvero ulcuscula dixit papillis similia, ac si dixisset tubercula pustulasve, similiter & ulcuscula eminentia in partibus corporis dixit Galenus in l. 5. de compos.medicam. secundum loca cap. 7. Quo autem modo ulcera emineant, quæ natura non eminent, sed cava sunt & abrosa?

Præter hæc & quo pacto calx cum oleo, aut acetum cum sesamo, aut oleo prudenter imponatur ulceribus, quæ maximopere ejusmodi medicamentis irritantur, ergo non ruptis tuberculis hæc instituuntur. Confirmatur autem nostra hæc interpretatio, quod Oribasius, ex quo Paulus & Aetius acceperunt, apud Aetium scripta reliquit hæc; Postquam vero epinyctis excoriata fuerit, emplastris liquidis utere, & cave ne acria & acida, & salsa adhibeas, quo igitur, inquam, modo calcem, aut acetum prius proposita sunt, nisi quod haud ulceratæ carni præcepta sunt? distinctum autem explicite (postquam excoriata fuerit,) &c.

Iam vero ne te perturbet, quod ulcuscula, quasi parva ulcera dixerit idem, nempe ulcuscula nomen numero plurium usu medicorum veteri & communi, positum videtur pro tuberculis minutis, licet ulcusculum singulari numero possit usurpari pro parvo ulcere, significetque solutionem continui, non tuberculum verè, qui sensus apparebit apette per id, quod mox addidit dicens; quibus ruptis, quasi non fuerint ante rupta: similiter & alio hujus ejusdem libri loco, perniones definivit quidem ulcera principio, mox ad eadem ulcerata curationem accommodavit hic vir, ergo perniones naturâ non sunt ulcera.

Sed ad pustularum nomenclaturam veniamus, ex his, quæ observamus tum apud Cornelium Celsum, l. 5. tum apud Paulum l. 4. atque apud alios etiam melioris notæ autores, quadtuplex apparet tumorum omnium ordo: primus, tumorum præcipuæ magnitudinis; ut carbunculus, carcinoma, & his minores struma, furunculus, phyma, phygethlon. Secundus est tuberculorum, è quibus sunt ac rochordon, thymium, myrmecia, clavus. Tertiæ sunt pustulæ, de quibus mox dicemus. Quartæ sunt asperitates cutis, ut scabies, impetigo, &c. sed pustulæ triplices sunt Cornelio exanthemata, psydracion, epinyctis, quam quidem epinyctidem cum nos tuemur verè non aliam, quam vulgares nostrorum roseolas, has quid dubitamus in pustularum recensere familia? Est

lia? Ett non evidens quidem tumor, neque tuberculum, sed qualia quidem lata exanthemata. vocavit Hippocrates lib. 6. epidem. sect. 2. part. quæ est (lata exanthemata) &c.

Neque enim placet opinio Francisci Vallesii, qui argumentatur lata exanthemata tumores esse propterea, quod latum contrarium est acuto. Sed non vidit latum, quod adjungitur, sequi perpetuo naturam exanthematum, quæ non præsefetunt, neque adstruunt tumorem, sed solam cutis ex humore superfuso tincturam, præter quam quod neque latum adversatur acuto, sed obtusum, utcumque autem suam opinionem tueatur Vallesius: non erunt lata exanthemata tumores, sed aliquid tumoris habentia. Tales equidem aio roseolas nostras, quæ neque pustulæ simpliciter, neque tubercula absolute sint, sed mistam ex his naturam habentes. Quamquam est interdum, ut inconspicua quidem, sed acri tactu deprehendendam infra contineant tuberculi speciem, quam lupino vel fabæ fortassis æquiparaveris.

Ad hunc modum apparet non absurdum, quod pustulam, id est, pressulam rotunditatem intro forisque delitescentem, simul & eminentem enunciaverimus, rem quippe veteribus non insuetam. Sed Avicenna dixit pustulas glandulosas l. 4. fen. 3. tract. 2. c. 7. & ex hujus viri sententia Leonardus Bertapalia l. de apostemat. cap. proprio, & Ioannes Manardus l. 7. epistolarum 2. quod durum, & admirabile videri cuiquam non debet, reminiscentibus nobis, quod & Oribasius meminerit terminthorum, qui supra tuberculi faciem adsciscant pustulam, enim vero mutua duorum est affinitas & congressio: ex pustulis, inquam, nonnunquam etiam ulcuscula sunt; licet aridiora, & modo tantum cum prurigine, modo cum inflammatione, aut dolore, eritque aut pus, aut sanies, aut utrumque. Ita quidem Celsus de pustulis ἑλκώδεσι exulceratis, de contrario vero ulcusculorum in pustulas commutata testati sunt indicato sæpe loco Græci tres, qui ἑλκύδρια φλυκταινοειδῆ dixerunt; itaque commutatis velut hospitiis, ac vicibus, nunc ulcuscula transmigrant in pustulas, nunc pustulæ in ulcuscula, adeoque non aberraverimus à recto nos, qui roseolas fecerimus ulcuscula simul & pustulas: tuberculum quidem, quod aliquanto subterius abditumque existit, fabæ vel lupini modo ex crassiore materia coalitum; pustulas verò paulo evidentiores ex tenuioribus succis conflatas.

Quæst. 9. *Hypothesis de nocturno roseolarum dolore experimentis, comprobata.*

EST primum roseolarum indicium primumque symptoma discretivum noctu molestans dolor: quam ante omnia spectari statuique oportet, quo possit ad cæteras comprobationes fieri gradus, qui mihi labor ineundus fortasse nunc non esset; si nostrates medicos nossem hanc rem advertisse: verùm quando rem ejusdem omnium & curationem fœminis remiserunt, neque de his rebus observatio per viros doctos ad hoc tempus facta est, necessarium profecto videtur, ut de perpetuo sub noctem epinyctidis dolore differatur; imo verò, ut ejus rei per experimenta fides aliqua proferatur, quandoquidem hæc tractatio magis ad observationem, quàm ad subtilem disquisitionem pertinet, quamquam non est, ut aliquam ejus rei rationem comminisci non possimus; est autem ea me judice, quod humor melancholicus, omnium astronomorum & medicorum consensu vespertinis horis analogus est, igitur hoc tempore vigens & hoc etiam decumbentes exercebit accretus, qui humor in hoc affectu constando & conservando præcipuus est. Taceo, nam nil repetere necessum est, rationem aliam, quam parte libri priore cap. de nocturno epinyctidum dolore produxi.

Sed hæc apud alios, qui tergiversentur, nulla sint: observationes & experimenta prosequor; quarum, præter quam quod infinitas alii super multis languentibus facere per se ipsos poterunt, has mihi numero non exiguo collegisse, sed verius meminisse licuit: quæ sunt.

Prima inter omnes forte nominanda Dionora Stephagnola puella colore fuscior, habitu corporis procero, nec male firmo 17. annum natu, parthenophilacii. Spiritus sancti templi Neapolit. una, quæ 4. jam annos id morbi quæsta est sic, ut infirmas contubernales omnes, quas trecentis frequentissima puellis domus hæc sacra alit; inquietet ac vigiles teneat secum. Surgit autem è strato dolore præceps & non conquiescit, nisi plurimum temporis alternè tibias commoveat sic, ut tripudiare propemodum videatur. Altera ex ejusdem Parthenophilacii virginibus, quæ roseolas utrisque tibiis passa est, fuit Lucretia de Castro puella, contra quam prior, tenuis habitus, & subalbidi. Tertia, filia est obstetricis habitans in angiportu sancti Gregorii Cœnobii Neapolitani, plus semel hoc lib. memorata: quæ nocte adventante protinus acres dolores persentiscere singulis diebus solita est. Quarta puella quindecim annos nata filia Mercularii. in vico, qui ducit ad portam Plagæ, quam unà cum doctore medico Nicolao Angulo ab Elisœis ad observandum à me perducto, viro rerum nobilium curioso, observavimus. Quinta Olympia Cytharella Tryphonis Cytharellæ Amalpaensis auditoris in re medica nostri soror germana, quæ nocturna tempora duriora sentit, hoc vitio diu gravata. Sexta Antonia Moza vivens ad mœnia secus D. Mariæ Gratiarum, quæ exulceratas pariter & tuberculosas eas pustulas annum est experta, fœmina coloris fusci ac prope virago. Septima, quæ postrema quidem omnium se obtulit, ac dignitate prima, Victoria Purpura magnifici viri Andreæ Medati conjux, quæ X. jam annos hisce pustulis nigricantibus secundum tibiam sinistram afflicta est, quas ego exulceratas hoc anno detractis nigris crustulis curavi. Hos ego languentes (fœminas ergo maxime vides obnoxias) è quamplurimis memoria servavi paucos. Numerabunt autem vix numerabiles alios id morbi passos Reverendæ sanctimoniales Dini Marcellini Cœnobii Neapolitani: quarum pia jam multis annis est cura, accommodatos hisce langvoribus syrupos parare: hæ quippe nocturnas hujus mali vexationes longis experimentis competere.

Quæst. 10. *Comprobatio coloris, materiæ, ac reliquorum indiciorum.*

REstat ad incœptam demonstrationem postrema comprobatio reliquorum omnium adnexorum: inter quæ prima seminaria sunt humorum, & inde color. quorum hic alteros consequitur, ac refert, si verum sit, quod testatum reliquit Hippocrates l. de humoribus; similis color efflorescit humoribus, nisi intro regurgitaverit: verum quod ad posteriorem enunciati particulam attinet, porro sub hoc vitio se foras exeruit humor: pustulam enim fecit. Atqui hæc multiplex est, quotuplex & epinyctis apparuit, etenim si subrubram quæsieris. qualem græci viri proposuerunt, & ejusmodi per initia nos eam vidimus: quo s. tempore nihil difflatus coloris flos (inde enim exanthemata dicta) subrubram illam rosaginis speciem conservare potuit, donec

donec aeris occurfantis refrigeratione & contaminatione obtufus in dies mutatufq; nitor eft in faciem opaciorem, atq; aliquantulum livefcentem, ac deinceps in obfcuriorem virorem.

Præter quos ad nigrum accedentes colores, & albus memoratus eft à Celfo, qualis & ipfe vifitur in noftratibus rofeolis: ubi f. aliqua ipfarum parte vel recurrit humor rofeus, vel non totam æque carnem denfa coloris afpergine tinxit. Ita quidem feu accedentes, feu collecti funt uno brevi circumductu varii colorum modi. Neque Hercules injuriâ, fiquidem humores fubftratos fpectes; qui in fanguine plurimum abundent, pituita f. & melancholia: quarum quidem aduftam hanc, ob pravitatem firmumque ac longum adhæfum; nitroden illam, ob nocturnam præfertim inquietem & ob exulceratum, quem fæpe facit, opinor, fic calidum fimul & frigidum affectum conftituto: qualis & uterque fuccus eft, nam pituita nitrofa bilis amaræ non caret admiftione, atra verò bilis, quoniam æquiparatur aceto, quemadmodum l. de atra bile docuit Galenus: ob id utique utramque qualitatem fervat.

Quæft. II. *Dubietates aliquæ difcuffæ.*

His oftenfis aliquę nunc ambiguitates fuperfunt refolvendæ, quæ noftro huic placito fufpicionem aliquam injicere poffent, una eft, quod veteres per externa duntaxat medicamenta curandum hoc vitium profeffi funt, atqui noftræ rofeolæ, præterquam internis expurgamentis non eximuntur, ut alio loco monftratum fuit, qua de re malum aliud hoc, atque illud apparet: Ad hæc aliud adverfari noftræ fuafioni videtur, quod nullum contra cacochymiam, aut cacoethiam remedium admoliti funt autores antiqui, æquum autem fuerat, ut exactius & abfolutius fuam morbi curationem expofuiffent, quod cum non eft factum, fua eft in promptu conjectatio: quod non tanti momenti morbum fecerint, quanti nos facimus, ac proinde non unum idemque fe monftret vitium.

Hæc quidem argumenta in fpeciem primam videntur rem non obfcure confeciffe: verum enim vero nil plane conficiunt, enim vero fieri potuit, ut græci pharmaca quidem interiora filentio prætererint, at non diætetica tamen auxilia, quibus inter omnia maxime confifi funt, illa autem quamvis tacuerint, tamen eodem pro confeffo velut præceptum perpetuum & univerfale ftatuerunt, quod fi recte advertetis in aliis plerifque facere confueverunt, neque enim fic funt hi profufi præceptorum inculcatores, quales hodierna die funt noftri, fed finguli tres ante citati Synopfes & compendia medicinæ ex vaftis Galeni latifundiis translata confcripferunt. Prçterquam quod fuperioribus iftorum temporibus affueta corpora variis, ac frequentibus exercitationum generibus, exhauftu multo non habebant opus, fed natura in his libera plurimis excrementis longe validiorem ad evincenda mala fe exhibebat. Quibus rebus factum eft, ut optimi fcriptores, & non tanti vitium æftimarint, & multum in his operæ ponendum non judicarint. Quanquam neque fic genus hoc morbi vilipendit Cornelius Celfus, ut non præceperit ambulationes, exercitationes, geftationes, abftinentiam plurimorum, fudationes in balneo, defcenfus in folium, atque alia; quæ fi providerunt aliqui veterum; quid adftruant ulli, quod epinyctidas æftimaverint, quàm nos, certe minoris.

Quæft. 12. *De caufis rofeolarum generatim*

Quidam in hac re philofophantes, dum accidentium varietatem fpectant, cutantque, ut cunctis problematis per fuas hypothefes fatisfieri facile fit: è quatuor humoribus omnibus, quorum vitio morbus emergat, nullum eximunt, fanguis quidem, cujus fæpe vifatur color, aut ad hunc accedens maxime difcolor facies. Deinde &, quod hic affectus plurimum in calidis atque humidis ætatibus, habitibus, naturis vifatur, quæ maxime ad fanguineam exuperantiam accedunt. Poft fanguinem eft pituita, quæ non difficile congeritur in fœminis & albidis corparaturis, fed nitrofa potiffimum illa eft, cum glycypicra prurigo male valentem locum infeffit. At neque rejicitur bilis, quæ vellicatum aliquem & acrimoniam præ fe ferat. Multo verò maxime deprehenditur melancholica portio, præfertim aliqua parte retorrida: cujus & malignus mos, & fufcus color, & pertinacia fæpenumero obfervantur. Itaque vides in coagmentada Pæcilocace (fic enim appellare nunc licet) nullum excludi vitiofum humorem, fed omnes aut plurimos confluere; fed & multa parte ichores fingulorum humorum etiam fubfunt, quod fane fuadetur eo argumento, quod polypodio curari confuevit hic affectus, quod fi & geniftæ medicamento corripitur à noftris inhærens humor: id fit propterea, quod admiftum fanguini non nihil eft vifcidæ pituitæ, quo fit, ut curentur fæpe non aliter, ac ftrumæ.

Quæft. 13. *De caufis fpeciatim, & exactius.*

Sunt evidentiores hujus morbi caufæ, aeres, aquæ, loci; maxime ficut opinor, cum ad frigidam & humidam exuperantiam exorbitant. Ita plerifque populis eft endemius hic affectus, potiffimum verò Neapoli frequens eft, in qua urbe propter celfitudinem ædificiorum, quæ fe proxime, id eft, pauca loci intercapedine fpectant, minimus eft folis luciſque colluftratus, & in qua etiam pluviofa nimium eft anni pars & fæpe auftrina conftitutio: quibus caufis accedit & victitatio ex carne bubula & fuilla, & ex omni braffica genere, capitato præfertim, & ex falfis pifcibus ufitatiffima. Eft ex hoc genere multorum ufus ferculorum à quo morbos ubertim excitari ex omni antiquitate in Nepentes opere demonftravit Petrus La Seine vir multifcius, ut docta ejus edita commentaria fatis teftantur. Additur & caufa, labor, qui prope nullus agnofcitur pueris, & puellis: quem utrumque ordinem privatim obnoxios fibi morbus tenet; inde enim funt cruditates, obftructiones, cacochymiæ, cachexiæ, quarum vi pollet, excitatur, fovetur ejus vitii cacoethia.

Taceo, quod pofteaquam venerea lues extitit, ab illo corrupta eft plurima parte fanitas integritafque corporum, quæ progignunt, unde melancholica potiffimum, & prava malorum fementis eft hodie in hac terra: porro tam multum abeft, ut παρθένων ὀπωπη fit Parthenope vera vocabuli fide, ut cum puberem, feu dicam potius, cum vix compotem veneris fe fenferit homo, continuò cum fcorticulis commifceri ac provolutari confuefcat.

Eft & præter hæc fuppreffio fuperfluorum caufa mali præcipua, unde fœminis folennis morbus, quanquam pueris, ac puellis impuberibus, puberibus, qui prima generationis expurgamenta non abjecere, vel plufquam puritati conveniat, retinuere; pædarthrocace nil operata, hoc affine vitium fuccedit. Sed & fœmellis menfes defiderantibus frequentiffimus hic affectus eft: qualium unam, inter cæteras novi, filiam obftetricis in Divi Gregorii, angiportu;

cognofces

cognosces autem facile superfluorum hanc suppressionem, quod gens hæc erit languorosa, defędati coloris, & oculis impuris omnes: quanquam non propterea fit, ut meliore colore præditis non adveniat hocce malum, sic modo memorata filia obstetricis utroque crure languebat etiam belle colorata, sed hoc unum exemplum mihi vidisse contigit, neque mirum quidem est: nam nihil in medicina perpetuum affirmavit Cornelius Celsus in operis proœmio.

Aliud adhuc explicandum posces; & quid huic affectioni sint obnoxii juniores, vel accedentes ad hos annos alii, non seniores & ætatis grandiusculæ homines hoc mali genere infestentur? Nimirum, inquam, quod ętatis primę mutatio cum calore vegeto conjuncta vitium intro conceptum non potest mature non expromere; diducereque in exteriorem corporis habitum, ut in aliis quoque superfluitatibus fieri nosti. itaque non restat hæc effusio in grandioribus facienda, quod si restat tamen magno quopiam impedimento, sive ad expultricem facultatem, sive ad humoris crassitiem, sive ad vias spectante certus eris id evenisse, vel dic juniores huic vitio subditos & opportunos fortasse propterea, quod his primis ætatibus superfluitatis sanguinis multa redundant, quas vegetus & in incremento, & in ætatis mutationibus versans calor nativus in rara corporum textura secernit ac purgat: quod non ita facile nec sæpe evenit senioribus propterea, quod sunt exucciores, minusque vegeti.

Quæst. 14. *De modo generationis.*

Pustularum in aperto corporis generationem aperiit Galenus in comm. 2. ad lib. 6. epidem. text. 30. per hæc: Egerminant pustulæ natura corporis altiores sedes repurgante, ut nonnunquam per excretionem, ita & per depositionem ad cutaneas partes, subtiliores siquidem dilutioresque succos extenuans natura discutit; crassioribus autem cuti, sed potius pelliculæ, quæ epidermis vocatur, utpote densiori inhærescentibus pustulæ exoriuntur: idque magis incidit, his qui densiore ac duriore cute sunt; difficilis est enim per ipsam pinguiorum tenaciorumque succorum transitus. Hęc ille.

Refertur autem excretio quoquo pacto ad operam naturæ criticam, ac melioris valetudinis gratiâ institutam, neque enim prius, quàm expultrix vis polleat, fieri solita est. Jam enim quando natura viderit superfluitates istas & ichores, menstrui sanguinis reliquias in corpore congestas, quę principiis graviter incommodent, & officiant, protinus, ut aristocratię convenit, lectissima corporis parte vendicata, quæ cerebrum, cor, & hepar sunt; ad abjectissimas i. ad extremos artus inquinamentum amandat. quo videas haud mirum esse, quod prope pręcordia aut visceribus incumbens nusquam visa sit rosea mali facies.

Quoniam autem ex internis venarum conceptaculis prodit malum, post majora vasa, quæ sarcina levantur, sunt rami descendentes iliaci, à quibus continuo facto pulsu, jam ad crurales deveniunt minores, per quorum minimos surculos eructata materia per tibias antica, postica & omni facie persperfa visitur. Jam verò cum & per brachia, quod rarius aliquanto fit, sese proferunt ejusmodi maculæ, verisimile fit; humoris tenuitate aut transmeatu bilis id evenire.

Quæst. 15. *Notæ discretrices à consimilibus noxis.*

Quoniam autem cum plerisque vitiis extimi corporis conveniunt roseolæ: notas istarum discretiva exponam. cætera enim indicia, quę ad materiam, formam, figuram, colorem, dolorem, ac reliquas noxas; & symptomata pertinent; jam credo me satis in prioribus hujus libri disputationibus explicuisse. Similis hic affectus est aliis multis i. terminthis, latis exanthematis, esseris, benat noctis, glandulis, à quibus quantum distent, & per quæ, jam audisti.

Restant syphilia tubercula inflammatoria noctuque perdolentia, quæ manus pedesque & eminentes omnes partes corripere consueverunt, ad has accedunt maxime roseolæ, accedit & arthritidos quędam sors, quæ memoratas roseolas, per exuscitatos manibus pedibusque nodulos rubeolos, & affligentes æmulatur. Sunt hi quidem utrique tumores, ac dolores nonnulla parte similes, verùm, ut ne tibi imponant, adverte causas, quæ in morbo venereo per alia symptomata se produnt; in morbo verò articulari juncturæ ossium & articuli privatim tentantur, non artus medii, sicut in roseolis consueverunt.

Adde, quod rosea morbi species peculiaribus & propriis suis definitur signis; quæ supra jam exposui; præter quę nunc describam & alia, quæ spectant partim ad tempus sui accessus, & ad ætatem hominum, qui hoc malo tentantur; partim ad corporis statum. Porrò nos observavimus affectum hunc potissimum advenire pueris, sed multo maxime puellis, ac fœminis junioribus & omnino ad florentis ætatis annos, nimirum propterea, quod impuriores sunt semper mulieres, præsertim quibus stati sui menses minus rite recteque prodeunt, si grandioribus id tale eveniat, apparente quidem imagine roseolarum, non tamen erunt veræ roseolę, plurimum enim syphilidos est hoc germen; verrucosam simul & impetiginosam vitii formam referens, ut dixi: quam ex deleteria sua causa sedulus inquisitor facile deprehendet.

Hujus ejusdem vitii stabilis ortus ad hyberna tempora, sicut equidem observo, solet esse, quanquam Cornelius Celsus in libri V. loco alias citato generatim ait, pustulæ maxime hybernis temporibus oriuntur, nec injuria quidem ad hyemem est earum accessus, quo tempore calor ad excernendum valentissimus est, atque humor alioqui crassiusculus difflari per compactam cutem facile non potest.

Ad hæc longa observatione comperimus, qui hocce malo tentantur, his omnibus esse plurimum in sanguine impuritatis ac superfluitatis, cacochymiam gręci dicunt: qua causa fit, ut longus & pertinax sit hic affectus, ob quam eandem sanguinis impuritatem non injuriâ quoque fit, ut mulieres, quibus expurgatio menstrua non est, etiam grandes, & bene habitæ vitium hoc incurrant, ac tamdiu detineantur ab illo, quamdiu morantur, & non effluunt iidem menses.

Quęst. 16. *De re prognostica.*

Futurorum observationes in hoc morbo factæ mihi sunt hę: neminem ad interitus pericula perduci. sic Hippocrat. 1. epid. sect. 3. nocturna non admodum lethalis, verùm longa. Sed tamen in arthritin & membrorum languores sæpe finiisse visa est curata perperam affectio; neque me Hercules injuriâ: Siquidem vigens & diu consistens humoris pravitas, ut ulterius procedat, tempore obtinet; processus autem à mediis artubus ad ipsos articulos invalescente morbo facilis est, quibus locis hęret firmius & hospitatur imperiosius, in ulcus autem transmigrat sæpe lata pustula fomentis acribus & salsis fota, nisi tamen id, quod gravatum erat corpus ope medica mundatum sit; sunt autem morbi moræ cum obsesso corpore semper longę propterea, quod humores plurima parte frigidi crassi multique dominantur.

Via salutis est natura quidem concoquente ac difflante superfluitates, in quibus nimirum corporibus ipsa prępotens est; veruntamen admodum rarò visum est; aut sponte naturæ sine medicamentorum auxilio discussus

discussus fuerit vitiorum gravidus hic affectus, quæ facit omnia contumax & refractaria humoris, qui morbum fovet, natura. Ars igitur accedat oportet, quę & crassos humores attenuet, obtusosque indicat, meatus expediat & ampliet, & in summa concoquat aut discuriat, tum per interna, tum per externa medicamenta, atque alias medendi rationes, quas brevi tradere jam instituo.

Quæst. 17. *Indicationes curandi, ac therapeutica ratio generalis & particularis.*

POstrema nunc cura superest recte medendi, atque omnibus, quæ præter naturam sunt, occurrendi, sic rite nobis agenda proponemus hæc; Primum enim studium erit, ne qui molestat, affectus, in dies augeatur. Secundum, ut, qui concervati jam sunt humores, naturæ prægravantes, ac vitium foventes extrudantur, & hęc quidem adversus causam proviso est. Tertium, quoniam nos admonuit magnus Hippocrates 2. epid. sect. 2. abscessus veluti glandularum signum quidem eorum, quæ germina habent, ob id, & quia significatur inde malignus morbus, ut Vallesius indicavit, propterea partes interiores ac tota viscera medicari diutius oportet, ut tum eximantur, cum castigentur. Quartum, discutiendum quodcumque circa particulam incubuit alienum incrementum. Postrema circa partem dolore levandam, roborandam & in suo statu naturali conservandam, est occupatio.

Jam igitur, ut generales has præscriptas medendi formulas singulatim, & adamussim exequamur: principio cibi parcitas amplectenda, quorum ciborum est & qualitas eligenda, sic, ut hi non salsi, aromatici, acuti, non atrum succum gignentes, non frixi, non exusti capiantur, itemque non legumina, non carnes vetulorum pecudum, non cetaceorum, aut aliorum piscium, non suilla, non pinguia & oleosa, non acida, neque acetum usiterur; sed homo contentus esto carnibus juniorum, quę mactantur, avium montanarum, gallinacei generis, potius elixorum, quam assorum, ovis dudum partis, recentibus caseolis & coacto lacte; ex oleribus esitetur inprimis buglossum, vulgo borrago, post hęc endivia, cichorium, atriplex, condrilla, beta, lactuca memoraris carnium juribus decoctæ, vinum aut olygophorum esto, aut paulo vividius aqua dilutum, à grandi & nigro abstinendum; ut quod exhibet fomentum atro succo, fervorique ejusdem, cui remittendo atque attemperando refrigerante victûs ratione utendum admonuit Joannes Huccherius l. de pustulis. Cum alimentorum observatione conjungitur & aeris usura siccioris quidem, quod ad patibiles qualitates, sed temperatioris, quod spectat ad activas.

Accedit secundus scopus, qui bifariam expletur corporis purgatione, qui delinquentem humorum qualitatem expugnat, & sanguinis detractione, quæ plenitudinem exhaurit, si ipsa sit. Sed vulgarem medentium opinionem ac morem non omittam referre, qui minime patiuntur, ut vena pungatur, aut quę arthritidis dextrimenta, quotidiana molestiarum incrementa solet immittere; quam quidem idiotarum opinionem me judice contemnere non oportet: Sed reputandum est animo vitium hoc hęrere succis, quę potissima parte dissiti sunt à natura sanguinis, i. pituita & melancholia: unde fit, ut & polychronius affectus sit, quales omnes affectus venæ sectione non tractarunt majores nostri, caventes, ne sanguinem amplius refrigerarent. Adde, quod venę sectio suapte natura mobiliorem & expeditiorem in vasis reddit humorem, qua causa fit sæpe, ut podagra vel chiragra aduocetur, quam ob causam credo factum, ut apricatum ac fomentum prohibuerint græci; quanquam balneum probavit Cornelius, quod pleniorem & calidiorem hic autor statuerit affectum. Sed neque modico diffident intervallo medicamentum universale ac particulare, hoc quidem fomentum, illud balneum est, omnibus autem modis expertæ nostrates vetulę & obstetrices roseolarum medicæ, timent à sanguinis detractione; detrimenta fortassis expertæ. Quibus quidem suis eperimentis; & quibus nuper expositis rationibus manus dare non oportet, verum sit, gracilis homo sit, qui malo vexatur, abstinendum est phlebotomo, quod si plenior corporatura sit & confactior, hanc utique semel inanire multitudine non alienum est; ne s. illa facultati stimulus sit expellendi. quod 13. methodi therapeuticæ ne semel quidem adnotavit Galenus. Sed & absolute phlebotomę curandas epinyctidas docuit Joannes Huccherius in l. de diæta, ac therapia pueror. c. de pustulis alias citato. Atque sic brevi controversia composita, est evacuandi locus è brachio, vel ex manu; si mas sit; è pede verò, si fœmina; sunt & qui utriusque sanguinem è venis sedis eximendum velint, quæ tamen vacatio secunda sit aliis phlebotomis oportet.

Sed, ut tertio scopo satisfacias, cathartica non sunt alia deligenda, quàm phlegmagoga & melanogoga, ex his autem præcipua sunt mel rosatum solutivum, & Serapium de polypodio, sive apud nostros D. Augustini, & confectio catholica Arnaldi; & Regis Hamech, quæ pro virium, habitus, ætatis, & regionis modo plus minus commiscueris & obtuleris: Serapiis pręparantibus ad hæc ordinaris è cortice citri; & è succo fumariæ cum aqua melissæ vel buglossi. Jam autem, ut quod maximum & præcipuum est, viscera restituas, & malam his habitudinem eruderes, non una quidem ratio est. Nostri curatores omnes è vulgo consueverunt offerre genistæ flores saccharo conditas, sunt autem & decoctum lenticulę cum melle dicant satis bene fecisse. Plurima verò pars polypodium prędicant optime facere, quod Mesuæus lib. de simplicibus cap. 5. calidum fecit ordine tertio, siccum secundo, quod humores crassos lentosque terget, digerit, siccat; bilem arram & pituitam vel crassam, vel lentam purgat etiam à juncturis: affectibus ob hæc melancholicis prodest, ut quartanis præsertim cum mulsa epithymo, sale indo. Verùm nos, ut polypodium probemus, tamen exoticam sennam minoris non facimus. tertium verò, sed in attemperandi facultate primum asserimus. Centaurium majus à divino Chirone primo quidem chirurgiæ, at non secundo pharmaciæ magistro inventum. Adhæc non omittenda smilax est aspera, quam pro sparto parili ipso indico, exacte restituit Marius Schipanus singularum medicinę partium, & botanicæ excellenter peritus; neque quod nodoso sit smilax propterea de hac re dubitaveris. quippe id, in quo æquiparantur nostra hæc smilax & rubus Indorum viticulosus, fibrę sunt enodes ac longæ, quę sunt utrisque cum lignosa interna portione pariles ac perpetuæ. Sed de his apud Prosperum Alpinum l. de plantis Ægyptiorum late, non interim revertimur ad institutum.

Quibus medicamentis compositum unum decoctum saccharo, vel melle conditum offeres ad multas, tres minimum, aut duas hebdomadas hauriendum selibræ pondo, Centaurium ad uncias iij. polyp. ad unc. i—: senna ad unc. j. in aq. fontanę sex lib. decoquantur, primum rhaponticum, mox polyp. extremum senna. Hic dispar admodum non est Serapium dictum majus è fumaria, cujus binas uncias tum polypodij, sennę, rhapontici decocto ad duplum addito, languens hauriet, ad longum etiam dierum numerum, quorum jam pręscripsi.

Sed

Sed omnes compositiones superaverit ea, quam mox exponam. Sunt, ut in Pædarthrocace docui, angues, quos à calore cervinos dicunt, ad contumacium gravissimorumque morborum curationem mirum in modum accommodati, qui superfluitates corporis exiccantes eluunt, & naturæ lapsus omnes nativa quadam virium proprietate castigant, itaque & ad luem veneream efficaciter expugnandam hoc præcipue medicamentum voluit utendum Ludovicus Mercatus inter Hispanos omnes medicos experientissimus. Quod ego Serapium sic parare consuevi anguem cervinum vulgo cervonum ętate media, ac bene habito corpore in arcula ligneola, quæ furfures ac salem receperit, aliquandiu conclusum capite & cauda podice tenus exectis, excoriatum & exenteratum in multas partes concide, & coque in aqua fontana quanta suffecerit cum his simplicibus medicamentis, i. radicis centaurii majoris vulgo rhapontici succosi in taleolas præsecti unc. iij. radicum smilacis asperę contusarum unc. ij. polypodii quercini unc. i⁻ radicum buglossi, endiviæ, cichorii, graminis, asparagorum, adianthi, asplenii, singulorum manip. i. radicis glycyrrhizæ drachmis iij. euparorii, chamędryos, scabiosæ, pimpinellæ, coronopi, phyllitidos, hepaticæ, betonicę, melissę, singulorum manip. j. plantaginis manip. ij. hordei pug. ij. uvarum passarum exacinatarum unc. ⁻ foliorum senæ orientalis unc. 1. ferveant omnia simul ordine competenti, & succi colatura cum saccharo albo condiatur modo, & consistentia syrupi, qui conclarescat ovi albumine despumato S. A. Dosis ab unc. iiij. ad unc. vj. Quod si partito atque multoties decoctum confici certiore conservandarum medicamenti virium, & palati commodo libuerit: consultum huic rei fuerit, ut ante abrasas è spina carnes anguis ad Clibani torrorem exempto pane pastillorum forma paululum exiccaveris s. mox sacchari & mellis pauci conditura obductos eosdem conservaveris, sic ad usum eam materiam in decoctum pro ratione sumpseris & admiscueris.

Post hęc ad pustulosam partem remedia referet; quorum pars medicamenta, pars chirurgia est. medicamenta quidem, ut indicavit Oribasius, exiccantia quidem sunt, sed sine mordicatione, qualia l. 7. synops. c. 37. dixit silphii succum aqua solutum, aut cicutam tritam, cujus ejusdem libri c. 42. scripta reliquit hęc; Ad epinyctidas valet apium cum polenta tritum & illitum: brassicæ folia trita imposita: alterci folia ex melle trita applicita. Solanum per se, & cum cicuta viridi, aut olivæ foliis cum aqua coctis utitor, uvas passas ademptis acinis tritas admisceto, easque splenio illitas imponito, adianthum quoque ex melle tritum facit. His Paulus l. 4. cap. 9. comprobatis omnibus, & integre traductis addidit adianthum ex melle, & capite sequenti argenti spumam & sulphur ignem non expertum pari portione cum aceto applicitum, item myrtus, ait, in lævorem redacta sordium illitione cum oleo & vino benefacit &c.

Sed Cornelius Celsus hęc tradidit, epinyctis post lenticulam, recte herba quoque sanguinali vel viridi coriandro curatur, ulcera ex pustulis facta tollit spuma argenti cum semine fænograeci mista, sic ut his invicem rosa, atque intybi succus adijciatur, donec mellis crassitudo fiat. Hæc ad epinyctidas antiqui: è junioribus verò Joannes Huccherius in l. jampridem citato medicamentis partim refrigerantibus ad ardorem leniendum, partim digerentibus propositis, tradidit adponendum cataplasma ex hyoscyami foliis contusis cum melle mistis, atque ex brassica, apio, & hordei farina concorporatis, vel ex coriandro viridi cum cymis oleæ coctis, nostri ad roseolas, ut ipsi dicunt, fel porcinum aut bovinum adhibent hordei farina, vel crassiore item aliqua materia, quæ consentiat, exceptum, interim ad 9. dies oblato plantaginis succo.

Sed omnia medicamenta superat longè chirurgicum experimentum, quod est scarificatio tum ad ipsas roseolas, tum ad tibiarum anteriorem faciem semel aut amplius phlebotomo facta, non alia ferme ratione, quam, quæ à Prospero Alpino 3. de medicina Ægyptiorum, & à Jacobo Manno lib. de scarificatione vulgata est, à barbaris plerisque nationibus & Asiaticis hodierna die feliciter exercita, & à me etiam fere quotidie in sacro Incurabilium nosocomio nunquam sine fructu administrata. hanc autem in hoc eodem vitio curando sentii mire proficuam in utraque memorata virgine Parthenophilacii, & in obstetricis filia, qua miro quodam & incredibili modo visus est dolor sopiri, ut ne talis quidem alias confectis rite corporis expurgationibus persentiretur, qua vacuationis exacta opera, vix aliud erit necesse, si fuerint satis intima perpurgata, atque hactenus de roseolis.

De Epinyctide rursus quædam, ex Clariss. Joh. Munnicks.

I. AD Furunculum haud ineptè referri possunt Epinyctis, & Terminthus. Epinyctis, ex C. Celsi, Pauli Æginetæ, & Aëtii sententia, est pustula pessima colore sublivida, vel subnigra, vel rubicunda, vel alba, circa quam vehemens suboritur inflammatio cum ingenti dolore, noctu magis affligens, cumque aperta est, intus mucosa reperitur exulceratio. Color est humori suo similis, ab eaque cruenta emanat sanies. Dicta vero Græcis ἐπινύκτις, quia fere semper noctu oritur. Arabes *Essere*, *Sere*, vel *Saire* appellarunt.

II. Fit Epinyctis, haud secus ac Furunculus, è sanguine impuro, acri, maligno, criticè in corporis superficiem expulso.

III. Signa verò quibus cognoscitur Epinyctis, sunt quod pustulæ hæ sua sponte proveniant, colore sint rubicundæ, vel sublividæ, vel albicantes, atqui gravius noctu quam interdiu affligant. Cæterum dolor in Epinyctide vehementior est, quam pro ejus magnitudine, cum fabâ major non sit: sponte exulceratur, & cùm rumpitur mucosam parit exulcerationem, unde subcruenta emanat sanies.

IV. Equidem pustulæ hę, ex C. Celsi sententia, maximè eveniunt in puerili ætate, rarò in medio corpore, sæpè in eminentibus partibus, & verno tempore, suntque nullius periculi, nisi in curando error committatur, quamvis pravos humores in corpore redundare indicent.

V. In Curatione Epinyctidis, haud secus ac in Furunculo Curando, procedendum; viz. Pustula maturanda, & Puris generatio acceleranda, appositis Uvis passis contusis; vel imposito Cataplasmate ex Uvis passis, Caricis pinguibus, & Ruta viridi, simul comminutis; vel Emplastro Diachylo cum gummi, cum Unguento Basilicone, vel, ut malignitas si quę adsit corrigatur, tali Digestivo.

℞. Unguenti Basiliconis ℥j. Terebinth. venet. ℥ß. Theriaces Andr. ʒij. Mellis virginei ʒvi. Olei Scorpionum ʒiij. M. F. S. A. Digestivum. Postea ulcus mundetur Digestivo communi; Unguento Aureo vel Basilicone impleatur; atque imposito Emplastro Diapalma, vel Stypticò tandem cicatrice tegatur.

VI. Terminthus autem Tuberculi species est, & Epinyctidi ferè similis, cui superne & inferne nigra pustula incumbit, qua ruptâ infernè desquammatio apparet: dissecto autem tuberculo pus invenitur. Sed cum Terminthus ex eadem causa, qua Epinyctis, hoc est, ex adusto, acri, & venenato sanguine fiat, eademque pars afficiatur; hinc eadem Curatio ei convenit, idemque Prognosticum, quod Epinyctidi.

EPIPHORA.

Ἐπιφορὰ (à φέρω fero) eſt immoderata tenuis humoris fluxio lachrymarum ſpecie in oculos præter naturam facta; humor qui fluit, modò frigidus eſt & aqueus, nullo dolore moleſtus, modò acer eſt aut ſalſus, dolorem; ardorem & ruborem, imò nonnunquam palpebrarum exulcerationem inferens. Symptoma eſt in excretis. Hujus affectus cauſa proxima eſt humor excrementitius, à capite vel aliunde à parte aliqua corporis in angulos oculi influens. Cauſæ diſponentes ſunt partis affectę imbecillitas, roburque mittentium. *Thom. Burnet. Theſaur. Medico-Practici lib.* 5.

Poſt evacuantia generalia & particularia, revellentia & derivantia, quibus cerebrum ab humoribus ſeroſis depleatur; ad fluxionem ſiſtendam utatur æger ſequentibus.

♃. Nuc. cupreſſ. gallar. virid. rad. biſtort. ana ℥ß. pulverizentur, & irrorentur aceto acerrimo, & ſiccentur; add. maſtich. ſang. drac. ſandarach. ana ʒvj. ochræ in aceto lotę & ſiccat. oſſium human. calcinat. lap. hęmatit. ana ʒiij. bol. Armen. alum. rup. ana ʒiiß. Terebint. Venet. ceræ ana q. ſ. ut fiat Emplaſtrum, cujus portio extendatur in panno ſericeo & applic. arteriis temporalibus & ſupra ſupercil. & tota nocte geſtetur.

♃. Aloes è veſica ʒj. tutię pręp. ʒß. Mac. ℈j. Ireos Flor. ʒj. Maſtich. ſang. drac. ana ℈ij. Vitriol. alb. gr. xv. Sacchar. cand. ʒjß. Aquę ſtillatit. fœnicul. euphraſ. roſ. plantag. ana ℥iij. Mſ. inſolentur per octiduum, mox f. colatura, de qua cap. ℥j. phlegm. alum. q. ſ. ad contemperandum; inſtilletur gutta in ocul. ſępiùs in die. *Thedor. de Mayerne Praxeos Medic. lib.* 1.

Puellę cuidam novem annorum ex uno oculo lachrymę ultro effluebant, quę frigidę erant, neque oculum corrodebant. Erat autem puella pituitoſa & catarrho obnoxia, pręmiſſis univerſalibus ut ſequenti collyrio uteretur mandavi, quod omnibus convenit in quibus malum perſeverat.

♃. Aloës, nucis cupr. thuris, maſtich. myrrh. ana ʒij. tutię præp. ſarcocoll. nutrit. an. ʒjß. ſang. drac. berber. ſumach. roſ. rub. ana ℈j. pulveriſentur tenuiſſimè & excipiantur aquâ fœnic. & fiat collyrium, cujus ope ab hoc malo liberata eſt. *Petrus Foreſtus, obſervat.* 11. *lib.* 11. *De morbis Oculorum.*

Epiphoram calidam in muliere quadam ita curavi, corpore repurgato & vena ſecta, collyrio ſequenti utebatur.

℞. Troch. alb. rhaſis ſine opio, ʒj. Aq. roſ. vel peculi roſ. ℥iij. Aq. fœnic. (ne ob refrigerationem obtundatur acumen viſus) ℥ij. M. F. Collyrium.

Si illud non juvaret, conſului ut ſequenti uteretur.

℞. Ceruſſ. ablutæ, ſarcocoll. nutrit. licii, acacię, thuris, ana ʒj. oſſium myrobal. aduſtor. corall. alb. rub. ana ʒß. Margarit. ℈ß. ſucci mali punici ad dimidii abſumptionem cocti, q. ſ. F. Collyrium. Solus etiam malorum punicorum ſuccus coctus, donec dimidium abſumatur, lachrymas calidas curat. In hac Epiphora commendantur etiam cauteria retro aures. *Rondeletius* potius laudat cauterium ſupra commiſſuram. Vetula quædam in *Italia* cum oculos haberet lippientes, lachrymantes & ſanioſos, cum intenſo dolore & prurigine, & nullis remediis poſſet curari, tandem raſo capiti emplaſtrum veſicatorium impoſitum eſt; excitatiſque veſicis ac ruptis, butyro impoſito, ac demum caulis folio, quo pręſidio perfectè curata fuit. Veſicatoria etiam in collo egregiè proſunt. *Petrus Foreſtus, obſerv.* 12. *& Schol. lib.* 11.

Pro ſingulari experimento habetur hoc unguentum.

℞. Æruginis æris, gr. xij. camphoræ, ʒj. tutię pręp. ʒj. butyr. rec. quod cum aqua roſ. liquefiat, & parum bulliat, ʒvj. M. decenter ut fiat unguentum. Indatur piſi magnitudo in oculi canthum majorem: leviterque inungantur palpebræ. Eſt ad Epiphoras & pruritus oculorum, ſingulare experimentum. *Felix Platerus, to.* 2. *prax. med. pag.* 279.

EPIPLOCELE Vid. *Hernia.*

EPIPLOMPHALOS vid. ſub titulô *Hernia.*

EPULIS ET PARULIS.

I. QUemadmodum Laxa, Fungoſaque intra Nares excreſcens Caro *Polypus*, ita *Hyperſarcoſis* ſeu *Carnea Gingivarum circum Dentes Excreſcentia* Epulis dicitur. Hæc vehementer aliquando increſcit, atque augetur, ut adeò & loquendi, & manducandi adimat facultatem: viſcidam, tenacem, ac fœtidam effundit Salivam, & non rarò in Cancrum quaſi degenerat.

II. Solet verò Affectus hic ex *Scorbuto* ſemper oriri. Enimverò ſanguis labe ſcorbutica infectus, recrementa ſua acri-ſalina tum per arteriolas, tum per vaſcula ſalivalia, in Gingivas quoque deponit; quæ laxam, fungoſamque Illarum Carnem erodunt, hinc & corrumpunt ſępe, ut Dentes ſtabilire nequeat; aliquando vero Eroſam Gingivarum Carnem ultrà excreſcere faciunt, adeoque *Epulidem* cauſant: quæ idcircò in Norvegia, aliiſque Septentrionalibus Regionibus, ubi Scorbutus Endemius eſt Morbus admodum frequenter contingit.

III. Refert Paręus *Chirurg. lib.* 7. *cap.* 4. ſępius ſe obſervaſſe, carnoſam hujuſmodi excreſcentiam in cartilagineam, & oſſeam vetuſtate induruiſſe: quapropter quàm celerrime fieri poterit, *Curationem Hujus* aggrediendam eſſe ſuadet. Igitur exilis quum ſit Epulis, tentanda Ejus per Medicamenta Curatio; atque Univerſalibus, ut in Scorbuti Cura fieri ſolet, haud neglectis, Topica adhibenda ſunt Exſiccantia & Adſtringentia; viz. *Aluminoſa*, aliaque Antiſcorbutica, v. gr.

℞. Aq. Plantaginis, Salvię, Antiſcorbuticę, Vini Albi Gallici ana ℥iß. Aluminis Crudi pulver. ʒij. Aquę Cinamomi ʒiij. Miſceantur pro Oris Collutione.

Sed Medicamentis ſi tolli nequeat hic Gingivarum Tumor quàm citiſſimè Filô, vel Cultrô abſcindatur, ne pręter modum induretur, vel in Cancrum abeat. Ubi verò abſciſſa eſt Epulis, Ægrotans frequenter os colluat, atquè Gingivas fricet pręſcriptâ nunc Oris Collutione, vel ſimili.

IV. Naſcitur quoque in Palato Tumor ex viſcoſa & acri materie, quę Os inter & Membranam hęrens, illud non rarò putrefacit, atque corrumpit, hinc Ulcus grave excitat. Tumor hic Parulis dici conſuevit, atque contingit ex Saliva pręter modum acri & ſalſa, ſimulque glutinoſa; quæ per exiles Palati ductus prodiens, & ob ſuam ipſius viſciditatem membranę poros tranſcolari nequiens, adeoque inter Os & Membranam ſubſiſtens, Tumorem hunc producit. Qui ut Curetur, diſciſſa pinguis Carica apponatur; hinc quamprimum non expectatâ ſuppuratione, ſectione latâ & profunda, ad os Palati uſque, incidatur, & acris, viſcidus, necnon ſubcruentus humor exactè exprimatur: ſecus enim ſubjectum os facillimè corrumpitur, oriturque fiſtuloſum, ęgreque ſanabile ulcus. Facta verò ſectione, evacuatoque concluſo humore, abſque medicamentorum ope, ſola Saliva aperturam ſanat. *Joh. Munnicks Chirurgia lib.* 1.

Parulis parva eſt inflammatio partis alicujus gingivarum cum tumore, quæ ſi non reſolvitur ſuppurat, & in abſceſſum vertitur, qui malè curatus in ulcera ſerpentia ſępè degenerat. Si unà dolor adſit, leniatur ille gargariſmatis è lacte tepido, cataplaſmate ex mica panis albi in lacte cocta, miſto ovi vitello, croco & oleo roſato. Si non reſolvatur tumor, & ad ſuppurationem tendat, ficus pinguis per medium ſecta carboni accenſo ſuper

fo ſuperponitur, dum aliquantulum areſcat, dein tumori gingivæ apponitur, interdiu atque noctu geſtatur dum matura parulide pus ſponte aut arte fluat. Abſceſſus hinc relictus non ad cutem faciei, non ad radices dentium aperiri ſolet, vel ſponte naturæ, vel manu Chirurgi, quo aperto pus erumpit, ſtatimque dolor ceſſat, & brevi pars redit ad priſtinum ſtatum. Si gingivę citra tumorem inflammantur, id eſt, ſi phlogoſi laborent, convenit gargariſmus ex aqua communi tepida, Aqu. plantag. roſar. addito aceto roſato, vel oxycrato, vel ex ſuccis ſempervivi, plantaginis, ſolani.

Epulis eſt excreſcens gingivarum caro, parulidem male curatam ſępè conſequens. Niſi enim in parulide, quæ ſuppuraverit, ulcus fuerit probè deterſum, luxuriat ibi caro, quę Epulis dicitur, & ſenſim augetur, aliquando ovi magnitudinem ſuperans, & ſermonem maſticationemque impedit. Interdum in cancrum degenerat, quod inde noſcitur, quod cùm prius eſſet indolens, nunc lancinante dolore comitata eſt. Cumque in cancrum degenerat, nec ferro nec manu Chirurgica attingi debet. At quę nullum dolorem excitat, alligetur filo duplicato, donec excidat, ubi autem excidit, ne repullulet, ejus radix cauterio ignito attingatur, vel potentiali, vel oleo vitrioli, aqua forti & ſimilibus, cavendo tamen, ne ab iis corrodentibus partes ſanę lędantur. *Autor. Enchirid. Medico-Practic. apud Fernel.*

Epulis horrenda.

Clariſſ. Ioh. Acoluthi. Miſcell. Curioſor. Decur. iij. Ann. 4.

Horrendum jure dixero. Epulidem quâ fœmina, triginta circiter annos nata, miſera, ex Polonia 1693. ad nos deferebatur. Maxilla ſiniſtra ſuperior, dentis ineptâ evulſione fiſſa, primam malo originem dediſſe videbatur, unde tumor parvus, ex evulſi dentis alveolo enatus, intra biennium in tantam excreverat molem, ut duplicis pugni magnitudine, totum ferme os occuparet, genâ illius lateris, ad proximè imminentem crepaturam extensâ, magnâque tumoris parte extra os prominutâ, ut à multo tempore labiorum clauſura, & dentium commiſſio interciperetur. Notabili verò à paucis hebdomadis ipſi acceſſerat augmentum, adeò, ut vel ſuffocatum, vel fame & ſiti brevi periturum eſſet hoc miſeriæ humanę exemplar, niſi ſubitaneo auxilio ſubverſaretur. Hoc, ut Chriſtianę charitate moti, pro viribus præſtaremus, accuratiùs inter oris rimabamur, deformem hanc maſſam duriſſimam, & maximè palati parti pariter, atque maxillæ ſuperius dictæ connatam, ita ut univerſi ſiniſtri lateris dentes arctiſſimè includerentur, oſtendentia. Sic omni ſpatio, quod cultrum admitteret, excluſi, tranſverſa inciſione malum dividebamus, ab angulo oris incipiendo, mox falcato cultro denudatum aggredientes tumorem, qui cornea cartilagine (ex qua maximam partem conſtabat,) pertinaciſſime renitens, omnes ferè chirurgi atque ferri vires exhauriebat. Tandem cedere coactus, tres, quatuorve dentes, firmiſſimè ſibi implicatos, cum carioſi oſſis maxillaris parte inſigni, comites extrahebat. Hac verò opera, illa tantùm Epulidi, dimidietas, quę extrorſum ſpectabat, ſeparabatur, plus negotii adhuc faceſſente alteram, quam cavitas oris circumſcribebat. Hæc ineptiore poſita loco, quàm ut uno tractu reſcindi poſſet, per partes extrahebatur operatione adeò laborioſâ & crudeli, ut parem omni vitâ non viderim. Quà vel hæmorrhagia urgebat, vel fungoſa caro videbatur, candente ferro probè adurebatur, eo ſucceſſu, ut brevi omnia lætiores acquirerent vultus, ſolo loco, qui natales malo dederat, carne fungoſa luxuriante. Ferrum igniſque hanc aliquoties in vanum ſuſtulerant, cùm tandem attentiſſima investigatione deprehenſæ relictæ carioſi oſſis feſtucæ ac ſquamę, eximerentur, preſſo pede, felici ſanatione, illas inſequente.

Epulis prægrandis, ſingulari encheireſi, feliciter extirpatus.

Clariſſ. Georgii Abrahami Mercklini; Miſcell. Curioſ. decur. iij. Ann. 5. & 6.

Cùm Peritus Chirurgus, Joh. Nicol. Marſchalckus, notiſſimus apud nos Balneator, Anno Chriſti 1690. menſib. Jun. & Jul. haberet, quod Viennę Auſtr. coram Judicio Imperiali in communi Balneatorum Norimbergenſium causâ ageret, commodum accidit, ut ab Illuſtri Sexagenariâ majori & quidem admodum obesâ Matronâ, de ſatis magnâ, eâque carnosâ excreſcentiâ in inferiori maxilla dextri lateris, inter caninos dentes, enatâ, conſuleretur. Hęc Epulis per quinque ferè annorum decurſum in tantam indies accrevit molem, ut jam dimidii ovi gallinacei magnitudinem ſuperaverit; quo factum, ut inde duobus illis dentibus, intra quos primùm, luxuriantis carunculę adinſtar, propullulare cœpit, ultra digitalis articuli ſpatium ab invicem divulſis, ſuiſque ex alveolis excuſſis, rictus oris indecorè ſubinde hiaverit, nec unquam claudi potuerit. In conſilium interea vocati ſunt diverſi iique celebriores cùm Medici, tum etiam Chirurgi, quorum plerique, quòd Tumorem, præmiſſis univerſalibus, aliiſque neceſſariis internis Remediis, corrigere, & cauſticis exedere ſtuduerint, tantùm abfuit, ut iis remiſerit Malum, ut potiùs magis magiſque inde exacerbuerit. Hic Marſchalckus noſter in tempore recordatus, ſimilem Epulidem jam patrem ſuum itidem Chirurgum in plebeio homine ſingulari encheiriſi ſuſtuliſſe, eandem ipſe quoque proponere ſatagit. Quum verò operatio iſta ceu minùs nota, nova, inſolensque & ambigua videretur, undique conquiſitis priùs, ſuper propoſitâ hac enchiriſi, plurimorum Medicorum Judiciis, in conſilium adſciſcere placuit adhuc alium, & quidem ordinarium celebriorem Viennenſem Chirurgum, nomine Georg. Schlenzkium, qui re, qua licuit, ſagacitate, penſiculatâ, non potuit non annuere, inque medium allatum procedendi modum approbare, quem uterque prævia ex Pilulis conſtante à Medico pręſcriptâ Purgatione convenientiſque Diætæ ordinatione, ardenter implorato DEI adjutorio, hoc feliciter excogitato artificio aggreſſus eſt. Nimirum ferreum repetitis excandeſcentiis ductilius redditum cheleuma, Tumoris radici ſtricte injecerunt; quod cùm in dies arctiùs ad exhibiti coniſmi formam ſingulari forcipe conſtrinxiſſent, tandem die nono eò deventum eſt, ut ob illas à maxillari oſſe intereà ſponte ſemotas lamellas ulterior conſtrictio fieri nequiverit, unde reliqua radicis tenuior portio, quæ adhuc cohęſit, peculiari ad hunc ipſum uſum fabricato inſtrumento abſcindi & debuit, & facilè potuit. Hoc facto, in locum ablatæ Epulidis applicuerent *Pulverem Pannie. rubr.* quo, exacto triduo, in conſpectum venit ipſe Tumoris fundus, ex quo abſque ullo dolore novem oſſium ſquamæ prodierunt. Quare viſum eſt, ulcuſculum *Vnguento fuſco* Fel. Würzii, addit tantillo *phlegmatis Vitrioli*, mundare, illudque medicamentum diu adhibere, uſque dum eſchara excidit, & caro paulatim repullulaſcere coepit; in uſum poſthęc porrò vocato *Gargariſmate adſtringente*, nec non exteriùs, defenſionis quodammodo loco, appoſito conveniente *Epithemate*, unà cum *Balſamo Florum Seletani.* Quibus adeò feliciter ſucceſſit curatio, ut Nobiliſſimâ fœmina non ſolum integrè convaluerit ſed & hodienum optimè habeat, valeatque pancraticè.

ERYSIPELAS.

Curationes.

Tumor qui Græcis *Eryſipelas*, Latinis Ignis Sacer, ſeu Roſa nuncupatur, ab Autoribus malè deſcribitur, quòd ſit tumor præter naturam ex bile ferè in ſolam cutem, quandoque etiam in muſculos ſubjectos, effuſa, dolorem, calorem aliaque ſymptomata cauſante. Si namque ſola Bilis in cutem effunditur Herpes, non Eryſipelas oritur.

II. Sed quum vera Inflammatio, atque adeò Phlegmonis ſpecies ſit Eryſipelas, potius dicendum videtur, quod ſit Inflammatio valde ardens, maximeque circa cutem conſiſtens, & aliquando ſubjectæ carnis aliquid occupans, orta ab effuſo, extravaſatoque bilioſo, tenuiore, & ſubtiliore ſanguine, cum tumore vel exiguo, vel ſępè, quoad ſenſum, nullo; cujus color pallidior aut magis flaveſcens eſt, quàm Phlegmonis, & ſi tetigeris facilè ſanguis ſubterfugit, rurſuſque illabitur exquiſitè tenuis, aſpectuque rubens.

III. Eſt autem Eryſipelas duplex; verum ſeu legitimum, & non verum ſeu ſpurium. Verum Eryſipelas ſimplex eſt, ſimplici fervore & rubore affectum ſine ulla exulceratione, è ſanguine bilioſo, tenuiore, fervidiore, in quo Acidum volatile prædominatur, genitum. Non verum ſeu ſpurium Eryſipelas trium vulgo habetur generum: Unum quod oritur ex ſanguine bilioſo, tenuiore, at acri, pungente, & rodente, qui idcirco latam, & aliquando profundam ſatis efficit exulcerationem: Alterum Eryſipelas ſpurium eſt ſine partis affectę exulceratione, in eo tamen exiguę ſuccedunt puſtulę & veſiculę, quę nonnihil inciſę, perforatęque Saniei aliquantulum fundunt: Tertium genus eſt, quod fit quidem è ſanguine tenui, fervido, at ſimul vel copia peccante, vel ſero abundante, vel terreſtribus, acido-auſteris, ſimilibuſve particulis redundante, unde Eryſipelas dicitur vel Phlegmonodes, vel Oedematodes, vel Scyrrhodes.

IV. Igitur verum ſeu legitimum Eryſipelas è ſanguine bilioſo, tenui, ſubtili, fervido, in quo Aciditas volatilis abundat, generatur; qui ex minutiſſimis capillaribus vaſculis exiliens, prę ſua tenuitate & ſubtilitate in interiore carne ſubſiſtere nequit, ſed per extremam cutem, parteſque ei vicinas diffunditur, atque ardentem ibidem excitat Inflammationem.

V. Ardens autem illa cutis, partiumque proximè ei ſubjectarum Inflammatio, Eryſipelas dicta, à Phegmone diſtinguitur, 1. Colore; eſt namque color ruber; Eryſipelatis ex rubro flaveſcens. 2. Pulſatione; quæ magna adeſt in Plegmone, parva vel nulla in Eryſipelate. 3. Tumoris magnitudine; Etenim in inſignem tumorem Inflammatio partem attollit, cùm & cutem & ſubjectos muſculos occupet; Eryſipelas verò partem affectam modice elevat, adeo ut vix appareat tumor, cùm cutaneas partes ſolummodo ardens hæc Inflammatio invadat. 4. Calore, qui major eſt in Eryſipelate, quàm in Phlegmone. 5. Dolore, qui in Erypelate minor eſt, at pungitivus; in Phlegmone tenſivus, & gravativus. 6. Duritie & Mollitie; cùm Inflammatio tactui non cedat, ſed renitatur; Eryſipelas verò ſi tangatur, tactui cedat. 7. Eo, quod rubedo, quæ in Eryſipelate adeſt, ſi digito prematur, ſtatim abeat, & cutis ſub digito alba evadat, deinde verò mox redeat eadem rubedo, ob tenuem ſubtilemque ſanguinem, à quo fit; in Inflammatione verò hoc non accidat. 8. Quod in Eryſipelate nulla tenſio, ut in Phlegmone appareat. 9. Loco affecto; Eryſipelas namque loco dimovetur, ſerpit, & vicinas partes ſimiliter afficit, Inflammatio autem in uno figitur loco, ab eoque nec diſcedit, nec dimovetur.

VI. Signa itaque, quibus hic affectus cognoſcitur, ſunt æſtus ingens, dolor acris non valdè vehemens, rubedo ad flavedinem tendens, ad tactum ut facilè cedens, ita & facilè rediens, partis intumeſcentia, ac tenſio levis, pulſatio minor; fitque invaſio ejus plerumque cum Febre, niſi à cauſa externa oriatur.

VII. Equidem rarò periculoſus eſt affectus Eryſipelas, niſi ab exteriobus ad interiora materies repellatur: periculoſior verò, ſi circa oculos, fauces, aliaſve nobiles partes conſiſtat; aut ſi vulneri, ulceri, fracturæ, luxationi ſuperveniat. Ut autem facilius tutiuſque ſanetur, reſolutione, aut inſenſibili tranſpiratione, ſeu per diaphoreſin terminari debet, non ſuppuratione, quæ in hoc affectu mala admodum eſt, difficiliſque curationis.

VIII. Ut verò Eryſipelas ritè Curetur, 1. Conveniens inſtituenda Diçta, atque eadem ſex rerum non-naturalium diſpenſatio hic obſervanda, quę in Phlegmone. Dein Antecedens Materia evacuanda Cholagogis blandioribus, Venæſectione, ac imprimis Diaphoreticis iterandis, reiterandiſque.

IX. Tertia Cura erit de Medicamentis Topicis: Quę in Principio ninimè ſint validè Repellentia, Exſiccantia, Adſtringenria, quod illorum uſu Materia acrior intro compulſa vicinas partes corrodat, & exulceret. Sed ſi exiguum fuerit Eryſipelas, pars affecta à nobilioribus remota; humoreſque adhuc fluxerint, applicentur modicè Repellentia, at Reſolventibus mixta; ne occluſis nimium poris, hinc radiante nativo calido ferè ſuffocato, Gangræna accedat.

X. Peſſimè quoque Ægris ſuis conſulunt Chirurgi, qui partem Eryſipelate affectam inungunt Unguento Nutrito, de Ceruſſa, Populeo, Roſaceo, Oleo Roſarum, Violarum, ſimilibuſve pinguibus; utpote quæ bilioſum, tenuem, fervidum atque in partes cutaneas effuſum, extravaſatumque ſanguinem excitant magis, incendunt, adeoque ardenti huic Inflammationi maximè adverſantur, ut rectè monet Galenus *lib. 5. de ſimpl. Facult.* Et ſcribit Fabritius Hildanus, *Cent. 1. obſerv. 82.* ſe obſervaſſe, Eryſipelas ex Olei Roſacei inunctione in Gangrænam mutatum fuiſſe.

XI. Modicè ergò Repellentia, at Reſolventibus Volatilibuſque permixta, quę ſimul Acidum volatile infringere ac mitigare póſſunt, hîc ſunt apponenda, v. gr.

℞. Aquę florum Sambuci ℥viii. Aceti Sambuci ℥ij. Spir. vini ℥i ß. Sacchari Saturni gr. xv. Camphoræ ℈j. Miſceantur pro Epithemate.

Vel ℞. Aquæ florum Sambuci ℥viii. Vini albi Gallici ℥iv. Miſceantur.

Vel ℞. Aquę florum Sambuci ℥vi. Spiritus vini ℥j. Camphorę ℈j. Troch. alb. Rhaſis ℈ij. Miſceantur.

Vel ℞. Fol. Malvæ, Althæ, Parietariæ, Salviæ an. Mj. Flor. Sambuci, Camomillæ an. Mij. Roſarum Rubr. Mj. Coq. in æq. part. aq. comm. & Vini albi Gallici ad ℥xxx. pro Fomento. Vel decoquantur Flores Sambuci in Lacte Dulci, vel Ebutyrato, & applicentur.

Vel fiat Sacculus interſutus ex Floribus Sambuci, iſque in Aqua Florum Sambuci, tantillo Aceti Sambucini addito, madefactus iterumque leviter expreſſus calidè parti affectæ applicetur, & ſæpius renovetur.

Vel diſſolvatur Sapo Venetus in Aqua Pluviali, vel Florum Sambuci, atque iſto lixivio imbuantur panni lanei mundi, qui dein fortiſſimè exprimantur, & parti affectę calidi applicentur, ac identidem permutentur.

Sunt

Sunt qui Stercus ovillum in vino aut aceto decoctum uſurpant.

Alii laudant Cretam pulveriſatam ope chartæ emporeticæ parti impoſitam.

Nonnulli Spiritum Vini, in quo Theriaca diſſoluta eſt, linteis duplicatis aut quadruplicatis imponunt.

XII. Sed remediis hiſce ſi Eryſipelas curari nequeat quin potius exulceretur, hoc vel ſimile illinatur Unguentum.

℞. Troch. albor. Rhaſis, Tutiæ præp. an. ʒj. Lithargyri ʒ1ß. Ceruſſæ ʒij. Flor. Sulphuris ℈j. Camphoræ ℈ß. Olei Roſarum ℥ij. Ceræ albæ q. ſ. Terantur diu, & exacte lævigentur in Mortario plumbeo, ac F. S. A. Unguentum.

XIII. Sin vero in Facie fuerit Eryſipelas, nulla apponenda ſunt Repellentia vel Adſtringentia, ne quidem Reſolventibus mixta; ne materia ad Oculos, Fauces, aliaſve partes nobiles pellatur. Sed imponatur Sacculus interſutus ex Floribus Sambuci, in calida Aqua Florum Sambuci, addito Vino albo Gallico, madefactus, leviterque expreſſus, qui identidem renovetur. Vel calide applicetur Sacculus, ſubtiliſſimâ Tritici vel Hordei Farina repletus.

XIV. Atqui cùm Caput occupet Eryſipelas, uti Mulieres aliquando experiuntur, nulla omnino humida ſunt apponenda; ſed lintea munda recenter lota, adeoque vapore Saponis perfuſa, calida imponantur, ſæpiuſque permutentur. Vel calide applicetur laudatus ſacculus, ſubtiliſſimâ Tritici vel Hordei Farinâ repletus. Vel Lixivium fiat fortiſſimum ex Sapone Veneto cum Aqua Florum Sambuci; eô imbuantur lintea munda, quæ dein exſiccata, & calide appoſita, identidemque renovata, mirum in modum Ardentem illam in capitis partibus cutaneis Inflammationem diſcutiunt, reſolvuntque. *Joh. Munnick. Chirurgia lib.* 1.

Eryſipelas recens quamcunque partem invaſerit externa diſcutientia requirit moderata. Sanguis menſtruus in aceto roſaceo diſſolutus & calide applicatus ſubitò ſolvit, præſertim ſi ſudores quoque moveantur ex Bezoardico, cùm ſimplici tum compoſito, vel ſolari vel lunari in aqua ſenecionis. Item ex miſtura ſimplici in eodem vehiculo.

Sic decoctum Myrrhæ & Olibani in Vino & aceto calideque applicatum cito diſſolvit.

Folia raphani ſylveſtris conquaſſatis fibris calidiuſcule applicata fervorem ſanguinis reprimunt.

Nonnullis aqua ſpermatis Ranarum, ad extinguendum ignem ſacrum familiaris eſt, ſed ſæpe malo cum ſucceſſu. Eſt nimirum nimis frigidum, hoc eſt, habet in ſeſe Mercurium cum Saturnina quadam proprietate conjunctum. Itaque repercutiens quidem eſt, ſed ſubſequentium gravium ſymptomatum cauſa manifeſta. Mortificantur exinde tum partes nervoſæ tum venoſæ. Ejus tamen particula cum decocto Myrrhæ & Olibani miſta laudabilior eſt ad inſtitutum.

Tibialia linea imbibita aquâ ſpermatis ranarum & viciſſim exſiccata, ſubindeque eodem opere præparata, pedes & crura ab Eryſipelate ſæpius recurrente muniunt & præſervant.

Eryſipelatis exulcerati curam vide apud Rulandum centuria 1. curatione 43. Hac curâ feliciter uſus ſum in mulierculis, (Naſturtium aquaticum ſingulare.) Item Eryſipelatis phlegmonoſi curat. 61. cent. 9. *Joh. Hartmann. in Prax. Chimiatr.*

Febris Eryſipelatoſa.

Nullam non corporis partem, idque nullo non tempore inceſſit hic morbus, at præ reliquis faciem, exeunte præſertim æſtate; quo tempore ſæpe dum ſub dio verſatur, corripitur æger. Facies ſiquidem ex improviſo in tumorem attollitur, qui ſubitò exortus cum dolore ruboreque ſummis, denſo minimarum puſtularum ordine diſtinguitur, quæ auctâ magis inflammatione in veſiculas ſubinde faceſſunt: hinc per frontem ipſumque caput latiùs ſerpit, oculis interim tumoris magnitudine planè obrutis (ruſticis *Syderatio* audit;) neque multùm profectò abludit, niſi quod adſunt puſtulæ, ab iis ſymptomatis quæ inflicta ab apum veſparumque aculeis comitantur vulnera. Hoc ſe habet modo ac vulgaris.

At verò quamcunque corporis partem hoc vitium obſederit, ut etiam quocunque anni tempore, rigor atque horror, niſi præceſſerint (quod nonnunquam pridie, aut nudius-tertius ſolet contingere.) huic ſe inflammationi ut plurimum adjungunt, ſitis inſuper, inquietudo, ac reliqua Febrium indicia. Procedente morbo, uti primùm Febris dolorem, tumorem, atque alia peperit ſymptomata, (quæ indies ingraveſcentia nonnumquam in *Gangræna* terminantur,) ita hæc invicem haud mediocrem ad Febris augmentum conferunt operam, donec remediis idoneis utraque reſtinguantur.

Eſt & alia hujuſce morbi ſpecies, licèt rariùs occurrens: Hæc quolibet anni tempore invadit, idque hac ut plurimum προφάσει, quòd ſcilicet æger vinorum ſubtilium magis magiſque attenuantium potationi paulò liberaliùs indulſerit, aut liquoris ſimilis ſpirituoſi. Febriculam, quæ agmen ducit, mox excipit puſtularum per univerſum fere corpus eruptio; quæ urticarum puncturas referunt, & nonnunquam in veſiculas attolluntur, mox recedentes, tuberculorum more ſub cute ſe condunt cum pruritu mordaciſſimo & vix tolerando. At quoties leviſſimam ſcalpturam ſubeunt, rurſùm apparent.

Curatio. Hìc ego materiam peccantem ſanguini permixtam ritè evacuandam, ejuſdemque ſanguinis ebullitionem remediis illum contemperantibus ſufflaminandam cenſeo; eam denique quæ jam partibus impacta eſt, materiam evocandam, diſcutiendamque.

Hæc ut fiant, ubi primùm accedo; ſatis largam ſanguinis quantitatem è brachio extrahi præcipio, qui quidem Pleuriticorum ſanguinem ferè ſemper æmulatur. Die ſequente blandam illam Potionem Catharticam mihi in Praxi familiarem exhibeo, & horâ ſomni (ſi paulò frequentiùs dejecerit æger) hauſtum aliquem Paregoricum è. Syr. de Meconio in Aq. flor. Paralyſ. vel aliam ejuſmodi. Peractâ Catharſi, partem affectam ſequenti decocto foveri jubeo.

℞. Rad. Alth. & Lil. an. ℥ij. fol. Malv. Sambuc. Verbaſc. an. M ij. flor. Melilot. ſummit. Hyper. & Centaur. min. an. Mj. Sem. Lini & Fœnugr. an ℥ß. Coq in ſ. q. aq. ad ℔iij. colẽtur liquor & tempore uſûs adde ſingulis libris decocti, Spir. Vin. ℥ij. Stuphæ è panno laneo levis texturæ hoc decocto immerſæ ac expreſſæ, calide admoveantur parti bis in die, quæ poſt fotum quotidie illinatur ſeq. mixturâ.

℞. Spir. Vin. ℔ ß. Theriac. Andromi. ℥ij. Pulv. Piperis longi, Caryophyll. an. ʒij. M. Charta Emporetica hac mixturâ madefacta parti circumvolvatur.

Æger inſuper ut juſculis tantùm hordeaceis atque avenaceis, cum pomis aſſatis veſcatur, volo; tum etiam cerevisiâ utatur tenuiſſimâ, & per horas aliquot ſingulis diebus à lecto ſibi temperet. Hac methodo tùm Febris, tum alia ſymptomata citiſſime ut plurimum fugantur. Sin aliter, rurſus venam ſeco; quod & tertiùm nonnunquam fieri debet, interpoſito ſemper die uno, ſi prava nempe adſit ſanguinis diatheſis, & Febris intenſior. Diebus à Venæſectione liberis Enema è Lacte cum Syr. Violaceo, & Julap. refrigerantia ex Aq. Nymph. &c. in Rheumatiſmi

curatione jam dictis, qualibet horâ diei uſurpanda preſcribo. Ut plurimum verò unica Venæſectio & ſubſequens Catharſis, ſi tempori adhibeantur, rem expediunt.

Quæ urticarum punctu ras, cum pruritu, refert ſpecies pari modo eſt amolienda, niſi quòd hæc remediis ab extra applicandis minùs egeat.

Hîc obiter dicam, quòd licet non ſolùm hic affectus de quo jam loquimur, ſed & plerique eorum qui cutim impetunt, & eruptionem aliqualem comitem ſibi adjungunt (modo Chronici ii ſunt) facile huic methodo cedant, ac proinde ſanguinis miſſione & Catharſi iteratis brevi ſe proripiant; eorum tamen aliqui viâ planè diversâ tractandi ſunt, nec evacuationes modo dictæ quantumlibet repetitæ, nec pulveres teſtacei ſanguini edulcorando deſtinati quiquam proficiunt; cùm recrementa quædam pravam diatheſin adepta intimiùs cuti impingantur, non niſi remediis quæ ſanguini robur ac vim conciliant, proindeque cutis ſpiraculis deobſtruendis apta nata ſunt, ullatenus amovenda debellandaque: Cum ſucceſſu itaque non vulgari ſequentem methodum aggreſſus ſum in Pruritu ferino, atque inveteratis id genus cutis eruptionibus. Ut

℞. Theriac. Andromach. ʒß. electuar. de ovo ℈j. rad. ſerpent. Virgin. ſubtiliſſ. pulv. gr. xv. lapid. Bezoard. Oriental. gr. v. cum. ſ. q. ſyr. e Conditurâ Citri f. Bolus, ſumendus mane & horâ ſomni per dies xx. ſuperbibendo cochl. vi. ſeq. Julapii.

℞. Aq. Card. Benedict. ℥vi. Aq. epidem. & Theriacal. ſtillat. an. ℥ij. Syr. Caryoph. ℥j. Mſ. f. Julapium.

Singulis matutinis poſt aſſumptum medicamentum ſudet horæ unius vel alterius ſpatio, vel potiùs pluribus ſtragulis quàm ſoleret coopertus in lectulo levi madori indulgeat per dictum tempus. His finitis ſi puſtulę adhuc non evanuerint, ſequenti linimento partes affectę inungantur.

℞. Unguent. ex oxylapatho. ℥ij. Unguent. pomati ℥j. flor. ſulphuris ʒiij. ol. Rhodii ℈ß. f. Liniment. Verumtamen medicamenta præſcripta haud uſurpentur, niſi Venæſectione atque catharſi ſolùm adhibitæ curationem non abſolvunt, ægrum tamen contra febrim prȩmuniant, ob uſum medicaminum calidorum aliàs occurſuram.

Eſt & alia Eruptionis ſpecies, etſi minùs frequens, ad cujus medelam nullæ prorſus evacuationes conferunt. Hæc tametſi in aliis quandoque partibus, ut plurimum tamen in pectore apparet, loco aliquo determinato ſe figit, vix cutim ſupereminens, latiorem maculam præ ſe ferens, niſi quod aliquantulum porriginoſa, ac quaſi furfuracea, cum ſquamulis colore ad flavum vergente tinctis, cernitur. Hâc ſive maculâ, ſive impetigine vigente, ęger bene ſe habet, eâdem verò evaneſcente, ut ſæpe fit, leviculam ęgritudinem patitur, aque urina ejus turbidior, & rubicundior, ſed ad flavedinem accedens, redditur. In hujus etiam affectus curatione eadem via atque iiſdem poſt evacuationes univerſales, plane remediis inſiſtendum ac in Pruritu ferino modò dicto; ac proinde quod non omittendum, vini, ut & carnium εὐπέπτων uſus omnino concedendus, cùm refrigerantia omnia magis officiant quàm proſint. Atque ita hęc poſtrema Eruptionis ſpecies curatur, quæ tamen aliquando non niſi Aquis Ferreis diu epotis cedet. *Thom. Sidenham de morb. acutis.*

Conſultationes.

De Tumoribus Erypelatoſis Crurum, & Pedum, cum Impedimento Motus. Pro Illuſtriſſ. & Excellentiſſ. Marchione Gonzaga.

Ex doctiſſimis ſermonibus præſtantiſſimi Viri competiſſimum ſit Illuſtriſſ. & Excellent. Marchionem laborare tumore pedum, & genuum, qui ſe profert plurimum œdematis eryſipelatodis facie quandoque, ſed rarius, eryſipelatis œdematodis, pro humorę ſcil. vitioſo redundante. Hernia inſuper hydrocele teſticulum dextrum, labefactatum fuiſſe, quæ nedum in præſentia detumuit omnino; cum teſtis affectus ſiniſtro craſſeſcat magis.

Qui tumores dubio procul ortum ducunt à materia heterogenea; cum magis, minuſve promineant, ad exercitii modum validioris, aut remiſſi magis: & quidem ſeroſa potius, quàm aliorum aliquo humorum, hoc indicio; quòd facili admodum negotio fluat, & refluat à parte affecta, nullumque partibus tumefactis impreſſum digiti veſtigium hęreat. Utrum autem à capite, vel à ventriculo profluat, cùm aliàs à nobis in dubium revocatum fuerit, quòd ab utraque parte manare poſſit, nedum in præſenti ea de re quicquam nobis conſtat, ut non inani conjectura cenſeamus, prædictos humores potiſſimum à cerebro promanare calido, & humido: quod proinde facilè repletur; accedente tamen aliqua ventriculi labe; prout & jecoris fervorem prodidere antehac fluentes hæmorrhoides; Patienti Excellent. adoleſcenti quod nunc luculentius palam facit eryſipelas frequenter recurrens.

Affectus certè difficillimæ curationis, cùm ob inęqualem partium intemperiem, tum ob affectarum partium imbecillitatem. Sperare tamen juvat, fore ut remittant, ope remediorum à Viro Excellentiſſ. præſcriptorum.

Inhærens propterea & ego & prædictis intentionibus divertendæ fluxionis, evacuandæ materiæ, quæ fluxit, contemperandæ frigidæ ventriculi intemperiei uſu calidorum, & calidæ jecoris, ac cerebri, refrigerantibus; non ſine quibuſdam caput exſiccantibus; commendo quam maximè univerſalem totius purgationem, eamque repetitam, ſimplicibus primò, & levioribus, mox generoſioribus, cùm præparantibus, tum purgantibus.

Mittatur tamen primò ſanguis ex jecoraria dextri brachii, mox & ex hæmorrhoidibus. Quod ſi interim fluxio aliqua à capite conſpicua fiat magis, de qua non levis viget ſuſpicio, caput quoque peculiariter expurgandum erit, errhinis, & maſticatoriis temperatis. Neque præter rem fuerit fonticulus ſiniſtro brachio inuſtus, derivationis cauſa à capite & revulſionis ab inferioribus partibus.

Inter Pharmaceutica dejectoria illa præferenda cenſeo, quæ ſeroſitates ducunt, hydragoga nuncupata. In quibus potiſſima ſunt, manna electa, radix mechoacan; necnon pulvis ex hermodactylis; aliquot item grana quandoque diagrydii, cum flor. Caſſiæ & hujuſmodi. Alterantia, & digerentia omnia à Viro Excell. pręſcripta mihi videntur apprimè accommodata; & decoctum potiſſimum; paratum tamen ex ſalſa parilla, lentiſco, ligni ſancti cortice, viſco quercino; & ſantalis; miſſo ſaſſafras ligno, ob ejus in caput exhalationem; radice item chinæ, malæ notæ ut plurimùm, & carioſa. Quod ſi in ventriculo evidens noxa deprehendatur, decoctum, parabitur cum columba turricola; alioquin ſincerum, præmiſſa drach. i. Terebinthinæ laricinæ, cum ſcrup. ſem. oſſium combuſtorum. Si verò dum utitur decocto, ſudor manaverit in partibus inferioribus, cum pane ſiligineo à furno recenti linteo obvoluto, diſcutiet magis; miſſo vini uſu tempore decocti; cujus loco parabitur mulſa dilutior, ex hordeo, & coriandro; atque pro cibo erunt nuclei pinei potiùs quàm amygd. dulces; quæ caput tentant magis. Extrinſecus utatur pulvetibus capitalibus temperatis, ex cornu cervi, roſis ſiccis, oſſibus combuſtis, & pumice. Hepar inungatur unguent. ſantalino, cum ſucco cichorii; vel epithema

eidem applicetur ex ſucco cichorii, cum modico abſinthii ſucco; ventriculus verò oleo maſtichino, de mentha & abſinthite; ſuperaddito etiam cerato ex maſtiche, & tacamahaca. Ab his verò dum utetur pulvere viperino, à Viro Excell. præſcripto, & à me ſummopere commendato, cruta, & pedes roborentur lutis, & aquis Thermalibus; extrinſecus quinetiam adhibitis ſpongiis exſiccatis aqua calida prius imbutis, & fortiter expreſſis; paratis calceamentis ex pelle canina, tanquam minus ſequaci. In quorum tamen localium uſu magna religione procedendum erit; cùm experientia conſtet, Excell. Patientem à diſcutientibus deterius habere, invaleſcente pedum intumeſcentia.

Victus ratio ſit à Viro Excell. præſcripta, quæ conſtet ex alimentis exſiccantibus, & facilis coctionis; ac vino tenuis ſubſtantiæ, non admodum generoſo; aſſumpto medicamento aliquo familiari, quò alvus laxior fiat, & bilioſum ſerum aliorum humorum vehiculum educatur: in quem uſum conferent pilul. ex Aloë lota ſucco roſ. quarum ope ſanguis quinetiam hæmorrhoidalis nunc cohibitus revocari poterit, non omiſſis localibus tumenti teſticulo applicandis, inprimis verò cerato oxelæo. Atque hæc potiora duxi, in ſalutem Illuſtriſſ. & Excell. Marchionis, quę ut illi uſui ſint ſalutis autorem Deum O. M. enixè precor. *Benedict. Silvatic. Conſilior. & Reſponſ. Medic. Cent. 3.*

Eryſipelas in facie.

Juvenis 35. annum agens, temperamenti totius & jecoris, ad calidum & humidum vergentis, habitus mediocriter carnoſi, comeſſationibus & compotationibus indulgens, quatuor abhinc annis bis per annum, Eryſipelate in facie corripi cœpit, quod incipere ſolet à parte dextera faciei circa nares, indeque ad totum caput ſe diffundere, cum levi intumeſcentia, calore inſigni, & potius rubore quàm flavitie, quod mali genus ipſius quoque Genitor pati ſolebat. Quoniam autem veris tempore, & ineunte Autumno invadere ſolet hujuſmodi affectio, quę repetita ſanguinis miſſione, & alterantibus hucuſque curata fuit, non tamen ſine vitę diſcrimine, quia febris acutiſſima eandem comitatur, & quandoque ad fauces quoque propagetur, ideo hoc Menſe Martio, & inpoſterum, de agendis pro pręſervatione conſulit.

Hujuſce affectus per intervalla periodica recurrentis, & hunc Juvenem Nobil. moleſtantis idea jam notiſſima eſt, Eryſipelas enim nuncupatur, quod licet vix ad auctam magnitudinem referri ſoleat, cum corporis potius ſuperficiem, quam intimas partes occupare ſoleat, attamen quoniam rariſſimè datur legitimum Eryſipelas, à ſincera flava bile productum, ideo Phlegmonoſum hoc propriè appellabimus, quod à ſanguine bilioſo, ut ferè ſemper, ortum trahit, cujus cauſa familiare eſſe ſolet trigeſimo uſque ad quadrageſimum annum, quibus ſanguis pletumque abundat, ideo color ejus, cum calore, rubens ſive rubicundus obſervatur, qui roſeus dicitur, redundantis ſanguinis indicio, cujus effluxus atque proventus facilis in hoc Juvene ſemper fuit, temperamento calido & humido prædito, & meracioribus compotationibus dedito, unde bilioſior ſimul & copioſior genitus, venarum facultatem irritat, ad ſui in partem hæreditario jure imbecillem, expulſionem, potiſſimum Veris tempore, quo humores à centro ad corporis peripheriam moveri ſolent, Autumno ineunte, cum ab ambiente cutis meatus denſantur, univerſa diaphoreſis imminuitur, & humores per expreſſionem, utpote calidi, ſurſum in caput feruntur, & facilius obſident nares genamque dexteram è directo jecoris, partes ſcil. quæ facilè tenuiſſimo ſanguine ſuffunduntur, utpote cæteris molliores atque imbecilliores, à quo inflammantur, & in tumorem elevantur, unde phlegmonoſum Eryſipelas conſtituitur, quod neceſſariò febris acuta, ut ſymptoma conſequitur.

Affectus equidem non ſpernendus, nam ex levi aliquo errore, aut externa occaſione lethalis evadere poſſet, ſi ab extra ad intra retrocedat humor, unde Phrenitides nonnunquam ſuccedunt, quandoque etiam Anginæ, quandoque pariter ſuppurant, ut propterea ſumma cum ratione egregius hic Juvenis à nobis præſervationem poſtulet, cum melius ſit prævenire quam præveniri. Quod ſi non ſtatim adeo præſervativis remediis arceri poſſit affectio, ejuſdem quoque præſentis curationem expoſcit.

Pro præſervatione autem intentiones Medicę erunt, redundantem ſanguinem imminuere, ejuſdem vitium corrigere, regenerationem inhibere, & partem affectam roborare. Quibus omnibus ſatisfaciendum partim Menſe morbi acceſſionem præcedente, partim poſt.

Fontem Chirurgicum ſpectantia locum habent paucis diebus ante acceſſionem, ſanguis enim omnino educendus, quia vitium in eo eſt, peccat enim quantitate, ut multus, qualitate, ut acris & bilioſus, & motu, quatenus ruit in caput, & ideo aperienda ſaphena pedis, præcedente tamen hac prima vice Jecorarię dexteræ ſectione. In uſum etiam duci debent quotidianę pedum lotiones aqua calente.

Ex Pharmaceutico reliqua ſunt depromenda medica auxilia. Et primò Lenientia erunt, Syr. Roſ. ſol, cum potione Manna clarif. vel Caſſia cum Tart. Pręparans eſſe poterit decoct. Cich. Borrag. End. Acet. Viol. Sonchi, cui præmittat Julap. Acet. ad ℥j. ſ. Repetatur deinde præſcriptum leniens, addita infuſ. conſuetæ Rhabarb. drachma. Inde ad ulteriora præparantia erit progrediendum. Decoct. ſcil. Cich. End. Acet. Sonchi, Viol. Hepat. Portul. pręmittendo Julap. Roſ. & Viol. ad ℥ij. Præparati humores ſunt expurgandi. Rhab. potiſſimum, cujus ʒ ij. in Aq. End. infundantur, cum ʒj. Myrob. Citrin. Infuſ. addendo Syr. Roſ. ſol. vel præbeatur Elect. de ſucco Roſ. ad ʒiij. cum Flor. Caſſ. quibus ſuperbibat Seri depur. Capr. aut Aſin. ℔ ij.

Hac ſequuta humorum bilioſorum expurgatione, calida jecoris & venarum intemperies corrigenda venit, in quem finem Aq. Acidulæ ferreæ erunt omnino uſurpandæ. Verùm quoniam nonniſi ſub Cane perficiuntur & aſſumuntur, ideo interim in uſum ducat Aq. ſtillatitias ad ℔ j. de Succo Cich. vel Acet. End. & Cucurb. Anguriæ quoque aqua utebatur Avic. & Arabes, cum Syr. de Acido Cit. & de Succo Lim. ut tandem ad Acidulas, vel Calderianas in Agro Veronenſi, vel B. Virginis in Patavino ſe conferat, 15. aut 20. diebus aſſumendas. Familiarem inde habeat. Roſ. Conſ. & 15. aut 20. diebus autumnalem acceſſionem præmiſſo Leniente, ex ſaphena dextera pariter ſanguinem ſibi mitti permittat, & jam dictis alterantibus ſuavioribus utatur. Tandem pro partis roboratione, facies matutino tempore abluatur Aqu. chalybeata, interdum madefiant genę Aqu. Roſar. Hæcque abundè.

A fonte Diętetico magna ex parte pendet hujus affectus præſervatio. Etenim primò, nec igni, nec radiis ſolaribus caput diutius exponere debet. Secundò compotationes evitandæ, merique potus, etiam in menſa, à cibis calefacientibus ac vaporoſis abſtinendum, à condimentis Aromatum, Allii, Cæparum, & hujuſmodi. Somnus diurnus vitandus, vel ſit brevis ſaltem, & capite elato. Exercitium probatur, ſed ante cibum. Et ſemel per menſem aſſumere poterit ʒj. Pilul. de Trib. cum Rhab. ſub cœnam, & in cœna ptiſanam

hordeac

hordeac. Alacriter vivat, & intenſas applicationes vitet. Quod ſi jam dictis non obſtantibus recurrat affectus, eadem purgatio erit anno proximè futuro peragenda, ut mali radices omnino evelli & extirpari poſſint.

Eryſipelas vero rurſus invadens curandum erit ut aliàs, melius enim eſt, dicebat Avic. Medicamentum expertum non experto. Nihilominus, ut Patienti morem geram, nonnulla peculiaria attingam, quę in curando Eryſipelate Medentibus dubium afferre ſolent.

Et primo Medicæ intentiones eſſe ſolent, humorem ad partem affectam fluentem revellere. Secundo repellere. Tertio eundem expurgare. Et tandem partem roborare.

Quibus explendis, de ſanguinis miſſione dubitari ſolet, cum Gal. in curatione Eryſipelatis, neceſſariam non eſſe dixerit. Verum primò ſanguinis miſſionem non reprobavit, ſed præterea omitti poſſe cenſet in Eryſipelate exquiſito, quod rariſſimè datur. In noſtro autem caſu de hoc dubitari non poteſt, ſiquidem phlegmonoſum eſt, & præterea in capite, quo caſu, Celſus & Paulus ſanguinem educebant, & ideo ſanguis iterum atque iterum ex inferioribus & ſuperioribus venis adducendus, & reliqua omnia genera revulſionum adminiſtranda, ſcilicet pedum lotiones, frictiones, & cucurbitulę.

Extrinſecus repellentia admoveri ſolent, quę tamen cautè valde capiti ſunt apponenda. Sufficiant igitur lintea Aq. Roſ. tepida imbuta, vel ſucco ſempervivi, qui & repellendi & quodammodo etiam digerendi facultatem obtinet, ab oleoſis vero & pinguibus omnino abſtinendum, ut quæ partis fervore excalefacta magis inflammare poſſint. Ab his autem repellentibus tertio aut ad ſummum quarto die abſtinendum, nec quicquam aliud curioſè agendum, ſed circa ſeptimam lintea apponantur Aqua, in qua ſapo noſter Venetus diſſolutus fuerit, imbuta.

Interim ſanguine prima vice evacuato, poſt injectum clyſterem, medicamentum evacuans eſt exhibendum, quod eſſe poterit, Syr. Roſ. ſol. cum decoct. Pulp. Tamarind. vel Flos Caſſ. cum eadem pulpa, à quibus bibenda præbeatur Aq. Nocer. ad ℔ ij. & inde uſque ad declinationem Clyſteribus utendum. Poſtea alterantia in uſum quotidianum revocanda, ex Aq. ſtill. Acet. End. quinimò & Plantag. parata addito Syr. de Succo Lim. & de Acido Cit. Et licet videatur Gal. purgationem electivam approbare, ad hanc tamen valdè cautè deveniendum eſt, nonniſi in declinatione, ne agitentur humores & in affectam partem irruant. Quare poſt ſeptimam præberi poteſt Elect. de Succo Roſ. cum Caſſ. & ab ea ſerum, aut Aq. Nocer. ad libras.

Et his omnibus congrua addenda victus ratio, in caſu noſtro tenuis, non autem adeo ut in exquiſito Eryſipelate, ſit autem incraſſans, verbo, ſufficiat ptiſana hordeac. vel Lactuca, aut Cucurbita in jure cocta, cui prope ſeptimam Ovum recens addi poteſt, conceduntur poma & pyra cocta, & cibum claudat Conſ. Roſ. Pro potu autem hauriatur Aq. ſtillat. Acet. aut Hordeac. Quibus addendum, quod nil pernicioſius eſſe poſſit quàm faciem aëri frigido, aut ventis exponere. Quæ pro curatione ſufficiant. *Raym. Johan. Fortis Conſult. & Reſponſ. Medicin. Tom.* 1. *Cent.* 1.

Puella duodecim annorum, jam à tribus annis, circa menſem Majum, incidit in totius faciei tumorem ſubrubicundum, oculos pene claudentem. Adeſt calor & pruritus magnus. Pulſus etiam eſt juſto celerior; appetitus eſt proſtratus; & plus ſolito ſitit.

Afficitur in hac puella facies, ut ad oculum eſt maniffeſtum: uti & cor, quod pulſus juſto celerior; item ventriculus & œſophagus, quod ſitis, & appetitus proſtratus indicant.

Morbus, qui eam affligit, eſt tumor faciei, ex bilioſo ſanguine ortus, qui calorem immoderatum, & pruritum, ac colorem ſubrubicundum in facie inducens, Eryſipelas faciei phlegmonodes appellari ſolet.

Cauſa antecedens hujus morbi eſt ſanguis bilioſus, ex temperamento ſanguineo & diçta forſan calidiore, tanquam è cauſa procatarctica, in toto hujus puellæ corpore, ſingulis annis genitus. Pars vero ejus circa menſem Majum, ob aeris caliditatem, in corde effervefcens, inducit pulſum juſto celeriorem; ad ventriculum vero & œſophagum delata, ibique œſophagum nimium exſiccando, ſuccumque acrem ventriculi, famem excitare ſolitum, copia ſua & qualitate bilioſa perfundendo, ſitim & appetitus proſtrationem excitat: ad faciem vero à corde propulſa, ibique poros vaſorum aperiens, & ſe in cutim vicinaſque partes magna quantitate effundens, vehementiuſque, ob ulteriorem coruptelam ſive putredinem ſupervenientem, incaleſcens, ibidem tumoris, ruboris, pruritus, & caloris faciei, cauſa continens exiſtit.

Metus eſt, ne hic affectus eryſipelas exulceratum faciei, vel, ſi humor hic ad cerebrum vel alias nobiliores partes feratur, ne inflammationem cerebri, vel pulmonum, vel pleurę inducat. Diligenti itaque hic morbus erit impugnandus Curatione; quæ in cauſæ procatarcticę, antecedentis, & continentis, item intemperiei, & tumoris ablatione, conſiſtet.

Atque ideo primò tale exhibeatur purgans:

℞. Syr. roſ. ſol. cum fol. ſennæ ℥j. Cremor. tartari ℈j. Scammonii gr. x. Aq. cichor. ℥ ij. Miſce, fiat Hauſtus brevis, mane exhibendus.

Toti faciei deinde imponantur lintea ſequenti liquore tepido imbuta, ſæpiuſque, ubi exſiccata fuerint, renovetur imbutio & applicatio:

℞. Aq. plantag. roſar. an. ℥iv. Lapidis alchymiæ ʒj ß. Miſce.

Vel ℞. Aq. flor. ſambuci ℥x. Sperm. ranar. ʒv. Spiritus vini opt. ℥vj. Miſce.

Si palpebrę oculorum valde etiam intumeſcant, iis imponantur lintea, ſolâ aquâ roſ. & plantag. tepidâ madefecta.

Ad precavendum, ne ſub ſequentem Majum rurſus recidivam patiatur, menſe Aprili ſemel atque iterum purgetur, & utatur diæta tenuiore, & refrigerante. *Henric. Regius apud Theod. Craanen Medication. lib.* 4.

Obſervationes.

Ruſticus quidem Eryſipelate phlegmonode in ſiniſtra manu laborans, ex tonſoris conſilio per aliquot dies manum & brachium oleo roſac. inunxit: unde dolores, inflammatio, aliaque ſymptomata magis magiſque ingraveſcebant; ita ut tandem gangręna correpta ſit tota manus, is cum ad me acceſſiſſet, ſcarificatione aliiſque remediis quę ad gangręnę curationem ſpectant, curatus fuit. Ex quibus perſpicuum eſt, oleum maximè inflammationibus adverſari. *Guil. Fabrit. Hildan. obſ.* 82. *cent.* 2.

Quidam Eryſipelas in ſeipſo & aliis plurimis curavit ſecreto præſtantiſſimo, quod ſic habet, accipiebat folia & ramuſculos Sabinæ & in pulverem craſſiuſculum redactis quodidie ter ſuffiebat membrum affectum. Si verò exulceratio adjuncta eſſet, ceram virgineam in aqua calida manibus tractatam, emplaſtri modo, ſolam imponebat. *Hieron. Reuſnerus. obſ.* 124.

Eryſipelas cruris

Domino Kelfken, urbis Noviomagi Conſuli, dextrum crus eryſipelate correptum fuit, cui malo ſæpius etiam

etiam antea obnoxius eſſe conſueverat. Sexagenarius erat, & corpore valde cacochymo. Eryſipelati, ex more vulgi, ipſemet impoſuerat lintea intincta in aceto & aqua florum ſambuci, quibus eryſipelas aliquantum quidem minuebatur, ſed veſiculę quędam hic illic excitatę fuerunt, quales etiam antea ab hujus aceti & aquæ uſu ſæpius habuerat: his acu pertuſis impoſuerat folium tabaci viridis (quo prędecentes veſiculas ſemper curaverat) quod cùm per tres quatuorve dies applicatum fuiſſet, ab acrimonia humorum effluentium cutis magis magiſque exulcerata fuit, ac in medio particula quędam nigra & grangręnoſa apparuit, qua viſa, æger ſibi metuens, Chirurgum accerſiri juſſit. Hic particulam iſtam gangręnoſam in ſola cute facilè exſcidit, & variis emplaſtris impoſitis ſolutionem ſanare conatus fuit; toti cruri propter eryſipelas inungens unguentum refrigerans Galeni. Atque iſto modo æger per ſex ſeptimanas tractatus eſt. Tandem cùm variis & ſępe mutatis emplaſtris ac unguentis nihil omnino proficeretur, ſed malum in dies accreſceret, menſe Junio etiam ego ad curationem advocatus fui. Animadverti ęgrum multis aquoſis ac pituitoſis humoribus abundare, qui ſalſi ad crus deſcendentes hujuſmodi continuam exulcerationem inducebat: hinc etiam alvum humidam & liberam, imò quatuor vel quinque ſeceſſus quotidie habebat. Appetitus mediocris erat: ſed à medicamentis tantopere abhorrebat, ut nihil, niſi extrema urgente neceſſitate, per os aſſumere vellet. Inſpecto crure, comperi emplaſtra in cauſa fuiſſe quod vicinæ partes exulcerarentur, cùm enim ob pinguedinem & denſitatem humores acres & ſalſos effluentes in ſe retinere vel exſugere non poſſent, illos ad circumvicinas partes effluere neceſſe erat, quę ab eorum acrimonia exedebantur. Proinde crus illud cataplaſmatibus curare pręſtabilius mihi viſum fuit, quę ob mollitiem humores effluentes imbibere ac in ſe continere, partemque exſiccare poſſent. In hunc finem ſequens cataplaſma abſque ulla pinguedine præſcripſi.

℞. Corticum granatorum, flor. balauſtiorum, an. ℥ß. foliorum quercus, plantaginis, agrimoniæ, ſaniculę, an. m. ij. pimpinellæ, flor. roſarum rub. an. m. j. aquę communis lb IV. coquantur ad medias.

℞. Foliorum quercus m. IV. agrimonię, plantaginis, an. m. jß. pulveriſentur ſimul, tunc adde farinę fabarum ℥ij. decocti pręedicti q. ſ. coquantur aliquantum, & fiat cataplaſma.

Hoc poſtea aliquoties reiterato, ulcus omnino ſanatum fuit. Circiter tertio poſt ſanationem menſe, rurſus nova defluxio ad crus deſcendit, magnum ulcus eryſipelatodes inducens. Pręter unicum hauſtum purgantem, & unum decoctum ex radicibus chinę, ſalſęparillę, & ſimilibus, nullum aliud medicamentum aſſumere voluit. Impoſitum fuit antedictum cataplaſma, quo res ad tempus bene ſucceſſit: tandem verò nova rurſus accedente defluxione cum magno eryſipelate, dolores valde accreverunt, ulcus multum extendebatur, ac paulo poſt etiam gangræna partem invaſit, & in cruris exteriore latere particula gangrænoſa nigricans, latitudinis daleri imperialis, conſpiciebatur. Chirurgus vino tepido partem affectam aliquantum abluit, ac poſtea unguento mundificativo ex apio inunxit, & prædictum cataplaſma ſuperpoſuit; atque his aliquot diebus continuatis, gangrænoſæ particulę tandem exciderunt. Tunc ulcere prius mundato, ſolum cataplaſma impoſitum eſt. Interea ad humorum deſcendentium commodiorem evacuationem, libenter fonticulum in ſurę exteriore parte feciſſem, verùm illud permittere noluit ęger. Menſe Martio ulceribus jam ſanatis rurſus nova acceſſit acris defluxio cum eryſipelate, hinc ab utroque cruris latere novum ulcus latitudinis palmę manus excitatum fuit. Cataplaſma impoſitum nihil profuit, vires cum appetitu dejectę ſunt, & æger adeo debilis evaſit, ut ampliùs incedere non poſſet. Paulo poſt gangręna ad palmę latitudinem ſubito acceſſit, Æger periclitari nobis viſus fuit, tam propter cacochymiam corporis, quàm propter magnam virium debilitatem. Ulceribus gangrænoſis inunctum fuit unguentum mundificativum ex apio, & cataplaſma ſuperpoſitum; ſi ſpiritus vini admoveretur, tantus excitabatur dolor, ut illum protinus abjicere neceſſe foret. Tunc fonticulum in ſura fieri permiſit æger, quem ſectione novaculę libenter feciſſem, verùm cùm inde nimis abhorreret, cauterium potentiale, holoſericum Paræi, impoſitum fuit; quod ſine ullo dolore operationem brevi peregit. Poſt tres quatuorve dies grangræna in ulcere multum adaucta eſt, atque etiam invaſit locum illum cui cauterium impoſueramus, unde eſchara nondum exciderat. Hunc proinde locum cauteriſatum ad canem uſque vivam ſcarificavit Chirurgus, ut eſchara citiùs ſepararetur, cujus etiam fruſtula quędam excidit. Sequentibus tribus diebus gangræna magis magiſque accrevit ita, ut in loco fonticuli carnis emortuæ pars magnitudinis daleris imperialis, & profunditatis latitudinis pollicis, exſcindenda foret. Poſtridie gangręnoſę partes fœtebant inſtar cadaveris putreſcentis, tanto fœtore quem vis quiſpiam adſtantium ferre poterat, & gangręna continuò increſcebat. Ut mortificationi ac putrefactioni reſiſteretur, partes infectas abluimus cum ſpiritu vini in quo ſal commune diſſolveramus, & petias eodem liquore madefactas impoſuimus, ulcuſque ter de die religavimus, quo medio fœtor fere totus intra ſeſquidiem receſſit. Deinde ut gangrænoſę & emortuę partes à vicinis per ſuppurationem citiùs ſepararentur, & ſanę à corruptela pręſervarentur, balſamum noſtrum Magiſtrale impoſitum fuit, quod putredini potenter reſiſtebat, & ſuppurationem egregie promovebat: atque ita partes gangręnoſę paulatim cœperunt excidere; quibus ablatis, per aliquot dies impoſitum fuit unguentum digeſtivum, ac tandem rurſus ſolum cataplaſma, quo ulcera progreſſu temporis, ſed admodum lentè, ſanata ſunt, humoribus poſtmodum per fonticulum effluentibus. Hoc ęgro, qui ab omnibus pro deſperato habebatur, pręter multorum opinionem, ſanato, magnum nobis honorem conciliavimus. *Isbrand. de Diemerbroek in Obſervat. & Curation. Medic.*

Eryſipelas tibiæ cum œdemate cauteriô in ipsâ parte affectâ, ex parte curatur.

Vir Ampliſſimus, Senator Bernenſis, εὔσαρκος, καὶ εὐσπλαγχνος, abdominis ampli, validus, ac robuſtus, florentis ætatis, eryſipelate affligebatur in tibiâ ſiniſtrâ, cui ſuccedebat œdema. Medicamenta adhibebam convenientia eryſipelati; ſed tandem ſuccedebat ulcuſculum in parte inferiore tibiæ materiam ſeroſam fundens; cujus influxui ut irem obviam, de cauteriô potentiali infra genu applicandô cogitavi, quę operatio ſucceſſum ex animi ſententiâ aſſequebatur optatum, eryſipelaſque longè minùs frequens infeſtabat tibiam. Verùm cùm Celeberrimus Dnus Wepferus Bernam acceſſiſſet, Ampliſſimumque D. Senatorem inviſeret conſilium pro eryſipelate exoptatum ipſi erogaturus, ſuaſit ut cauterium in alteram tibiam transferretur, primumque occluderetur, Sed ab eâ occluſione frequens rediit eryſipelas, ulcuſque renovabatur: mutatâ igitur rerum vice, priſtinum reſerare ſategi cauterium; à quô iterum effluebat materię permultum, retardabantur

eryſipelatis invaſiones, ulcuſque ſanabatur, cauteriumque in tibiâ dextrâ à prælaudatô D. Wepferô inuſtum claudebatur, inde per multos annos ſanitate gaudens Vir Ampliſſimus, incedebat pede firmô, donec per hyemem rigentiſſimam, ac nivoſam properans ad Senatum, ingruente fortè fortuitò eryſipelate, inſtròque repulſô ab ambiente frigore viæ intercapedine ab ædibus ad Curiam, ad hujus ingreſſum vehementer perhorreſcebat: appropinquabatur ideò ad hypocauſtum, cui admovebat lumbos, ubi potiſſimum frigus perſentiebat, ac ſimul dolorem atrociſſimum. Domum inde reverſus Vir Ampliſſimus febre corripiebatur protinùs acutâ. Accerſiti Medici haud inter ſe de morbi idea convenientes, apozema neſcio quale laxans, aut purgans pro tribus aut quatuor doſibus infauſtis præſcripſerunt avibus, nam quartô ad quintum vergente die è vivis excedebat Vir Perilluſtris, cum deliriis leviuſculis & lipothymiis, remittentibus tamen tum, ut adſtantibus apparebat, & febre, & renum doloribus. Illud autem morbi genus, me judice, non aliud fuit quàm Eryſipelas repercuſſum, ad renes translatum, quorum inflammationi ſucceſſit gangræna quæ virum tam robuſtum paucos intrà dies enecuit. *Ex communicatione amica Clariſſ. Viri D. Antonii Drelincurtii Rerumpublicarum Bernenſis et Friburgenſis Archiatri Extraordinarii.*

De Eryſipelate raro, Fonticuli naturalis additamento.

Exemplum ejuſmodi fonticuli, de quo hiſtoria prægreſſa, ſeu potius ſcaturiginis cujuſdam ſine alveo fonticuli, producam, ut ſimul eryſipelatis tam miri quàm rari fieri poſſit mentio.

In ſummitate interſtitii, quod eſt inter digitos pedis ſiniſtri majores, à multis annis ipſemet ſenſi, ſed ſine triſti ſenſu, exſudationem quandam, modò humidam ſeri vel ſaniei, modò ſiccam ſquamularum vel cruſtularum, quæ ſæpè & facilè ſeparabiles.

Aliquando peregrè vocatus, poſt cœnam finitam appuli, apponebatur ſerius venienti cyprinus, qui ſalis & elixationis defectu palato conciliabat nauſeam: vitium hoc non ſatis poterat corrigi vino, quia villo. Lecti ingreſſum comitabatur horror, hinc curioſè plumis ſepultus dormiebam more ſolito. Somnus profundior exonerabat maſſam ſanguineam ſero per ſudorem copioſiſſimum.

Evigilanti horæ matutinæ Bubonis rudimentum oſtendebant in inguine, & amaritiem ex bile in palato, & dolorem quendam totius pedis gravativum, inprimis autem in interſtitio digitorum pedis ſuperius dicto extenſivum.

A meridie domuitionem urgebam & expediebam, quo facto tandem radium ſeu ſtriam ἐρυσιπελατώδη digitos duos latam, æquali latitudine & rubore, à bubone uſque ad digitorum pedis ſcaturiginem extenſam vidi. Hæc ſetum conſueto copioſius fundebat per aliquot dies, & mox à principio cum inſigni levamine.

Ἔκκρισις ejuſmodi, tanquam ſummum prophylacticum, optanda eſſet Podagricis: ſed cùm beneficium hoc naturæ ſit rariſſimum, an non excretiones artificiales hîc locorum quærendæ?

Aſſentiri videtur Sennertus de arthrit. c. 7. qui & venæ ſectionem & cucurbitulas ad pollices pedum laudat rationibus & experientia. Salmuth. cent. 3. obſ. 46. commendat ſuo & aliorum exemplo ſcarificationes menſtruas pollicum pedis circa radices unguium.

Contradictor accerrimus eſt Crato Epiſt. 152. ad Thom. Jordanum. Diſſenſiones aliorum Medicorum in ſcenam non produco. Et affirmantibus & Negantibus non deſunt rationes ſat prægnantes. Arbitriam optimam judicare eſſe experientiam, quæ tamen fallax & non rarò periculoſa. Si quid ſtatuendum, concludo, Artem utut Naturæ miniſtram & ſimiam, rarò tam eſſe felicem in excretionibus materiæ morbificæ ſollicitandis, ac Naturam: & excretiones naturales utplurimum eſſe placidas & criticas, artificiales contra violentas & quodammodo ſymptomaticas. *Sigiſmundi Graſſii.*

De Zona ſive Ζωστῆρι Eryſipelatis ſpecie, ejuſque curatione.

Marcus Aurelius Severinus Philoſophus & Medicus celebratiſſimus lib. de recondita abſceſſuum natura 4. de noviſſime obſervatis abſceſſibus cap. 9. §. 11. p. m. 194. de Zona Herpetis, ſive ignis ſacri ſpecie, ita ſcribit. Zonam quidem ad hoc tempus nemo tradidit, à ſe obſervatam; uſque adeò, ut veram ejuſdem formam ipſe, qui vidiſſet, teſtificari cæteris poſſet. Rariſſimus ſanè affectus hic eſſe videtur: Nam ex Veteribus, præter Scribonium, Apuleium, Marcel. & Plin. nemo ejus meminit Joan. Langius Epiſt. Med. l. 1. Epiſt. 32. ſub alterius cujuſdam Eryſipelatis & quidem pernicioſi ſpecie, quæ merito à cingulo Ζωστὴρ appellatur, eundem depingit, & binis exemplis demonſtrat. Henr. Smetius Miſcell. Medic. lib. 10. ubi rariorum aliquot morborum & Symptomatum Obſervation. recenſet. p. m. 538. ſequentibus verbis eum deſcribit. Filiolus civis Francodalenſis febricitabat, & Eryſipelate corripiebatur, quod totum pectus cum dorſo toto occupabat. Inde deorſum per totum abdomen & femora ad genua uſque, ſurſum verò per collum, in faciem & brachia ad cubitos uſque ſeſe exporrigebat. Den rooden Umloop vocant Flandri, Supra citatus M. Aur. Severinus loco prædicto p. m. 196. talem Zonæ modum & formam obſervavit, verba hîc tranſcripſimus: *Sæpius hæc viſa poſteriore thorace, & ſecundum ſuperiores lumbos circinata: Quam in Societatis Jeſu Sacerdote Sacrarum Collegii ædium vidi cum Mario Schipano diligentiſſimo rerum iſtarum Obſervatore: Alteram cum Franciſco Nola Medico ſatis induſtrio curavi Mario Canello Sacerdoti integerrimo. In palma ſimiliter cujuſdam Sutoris calceolarii, qui Syphilide fuerat affectus, luculenta nuper fuit obſervata cum primis Zona; Qui primum dolorem acrem in pectore perpeſſus fuerat. Itemque alia pleraque ſe obtulerunt in valetudinario morbis incurabilibus dicato: Quas omnes explicare longum eſſet. Hæc Severinus.* Huc etiam referri poſſunt Maculæ Volaticæ Infantium, Germanicè *der Flug.* dictæ; quas deſcribit Sennertus Pract. Medic. lib. 5. Part. 3. Sect. 1. c. 6. & Melchior Sebizius Manualis ſive Speculi Medic. Pract. part. 6. cap. 32. ſub titulo Volaticæ. Autoribus hiſce inter ſe collatis apparet, affectum hunc quem ſinguli deſcripſere, unum eundemque eſſe, proindeque ad Eryſipelas referendum: eſt enim (ut verbis Sebizii citato loco p. m. 1828. utar) utriuſque eadem natura atque eſſentia, unaque cauſa & una curandi ratio. Diſcrimen in eo ſolùm conſiſtere videtur, quòd Eryſipelas in uno loco plerumque perſiſtat: in Volatica autem ſeu Zona, rubor priorem locum deſerat, ulterius tamen progrediatur, locaque vicina invadat. Deinde quòd ſanguis Volaticæ ſit calidior, ſubtilior, & forſan etiam malignior, quàm Eryſipelatis vulgaris; Quo fit ut hinc inde vagetur: & quia ſanguis illius acrior eſt atque mordacior, expultricem partium facultatem irritat, ut non in loco permanere nequeat. Quæ tamen omnia ratione naturarum & ætatum, temporum & locorũ ſæpiſſimè variant. Mihi, ut ingenuè fatear, in praxi Medica per Dei gratiam ſpatio viginti annorum continuè occupato,

dignis Autoribus ſuperius deſcripſimus, (ſive Zona, vel ζωςὴρ ſive Vpſarica vocetur) tantum bis curandum obtigit. Primum hoc affectu correptum Vidi A. 1667. Spectabilem p. m. Andream Scidler Juriſconſultum doctiſſimum & Scabinum Thorunenſem Suburbanum digniſſimum, quinquaginta ſex annos natum, unà Cancrum ulceratum in dorſo foventem, quem dicti Anni, Menſis Septembris die vigeſima quinta febris adorta, uſque ad tertiam Octobris continuè exercebat, tumor autem Eryſipelatodes, incipiendo à ſcapulis, ſuperiore pectoris parte ad collum ſerpebat, poſtea faciem totam & caput occupabat, cum ſummo dolore, fervore & cordis anguſtia, ut neque cibum capere, nec ſomno indulgere potuerit: Sed adhibitis tandem interne Medicamentis partim alterantibus, partim expulſivis & Bezoarticis: externè verò tumori applicatis linteaminibus, aquis plantaginis & roſarum, cum pauxillo croci tepide madeſcentibus, pedetentim circa nonum diem & tumor & rubedo diſparere cœperunt, donec undecima morbi die, decidentibus ſimul capillis planè evaneſcerent. An. dein 1668. die 4. Novemb. eodem morbo affectam obſervavi puellam ſeptennem, Chriſtinam, plurimum Reverendi Viri Simonis Weiſſii Eccleſiaſtæ Mariani Vigilantiſſimi & Profeſſoris Gymnaſii Clariſſimi, Compatris mei admodum colendi, Filiolam: cui malum ſimiliter totum pectus & dorſum ad collum uſque cinxerat: haſque partes paulatim deſerendo, ad faciem & caput aſcenderat, propinatis autem remediis idoneis, ut in priore caſu, denique cum totali pilorum capitis defluvio evanuerat. Refert quidem ex aliorum mente loco ſupra allegato *Sennertus*, qui affectum hunc ſe nunquam vidiſſe teſtatur; Si maculæ illæ orificium aliquod, os puta, nares, oculos, aures attigerint, & eo uſque penetrarint, malum lethale fieri, ideoque ad præcautionem orificia dicta aquâ roſarum cum pauxillo croci mixto illinenda ſuadet: Verùm nos tale quid animadvertere haud potuimus, ſed licet tumor ille totam faciem, labia, nares, oculos & aures, in prædicto utroque caſu plene occupârit, morbi tamen lætum eventum ſubſequutum videmus. *Simonis Schultzii.*

Eryſipelas ζωςὴρ.

Inter plura Ignis ſacri genera ζωςῆρα numerat Plinius N. lib. 26. cap. 11. qui medium hominem ambiens ſi cinxerit eum enecat, quo Marchionem Brandemburgenſem in Oneslbachio interiiſſe, Principem verò Palatinum Otthenricum correptum, ſanitati à ſe reſtitutum refert Langius lib. 1. epiſt. 52. Corripiebatur eodem honeſta Matrona Hildefici Spanmanni Jurium Practici vidua, quod cum præ pudore diſſimularet, & tibiam ſaltem eodem igne inflammatam & exulceratam Chirurgo tractandam exhiberet, accidit ut altero illo ſubitò invaleſcente, & in gangrænam deſinente, ægra præter ſpem placide exſpiraret, paulò ante mortem & ſuperioris illius inſpiciendi copiam faciens, deprehendi a. illud inferiorem ventrem tam accurate circumdediſſe ut cingulum fuſcum palmam latum examuſſim referret. *Joan. Henr. Brechtfeld.*

Ancillam vetulam quandam habui quinquagenariam, Norimbergæ adhuc commorans, quæ triduum diu noctuque inquieta de moleſtia cum cardialgia circa præcordia queritans, denique ſenſit ſub præcordiis prope ſtomachum circumcirca ad latitudinem manus, cinguli inſtar, puſtulas parvas lucidas, cum cutis inflammatione acri prorepere, ſed aſſumto cathartico leni, & ſudoriferis cum cordialibus ac alexiteriis miſtis, externe quoque ſe fomentis modicè refrigerantibus ſæpius tepide detergens, & ſponte deſiccari permittens, intra ſextiduum relevavit ea, à tam moleſto & periculoſo affectu liberata. *Joan. Helvvigii.*

ESSERE Vid. *Pinyctis.*

EXANTHEMATA.

Exanthemata Scorbutica, quorum hinc inde facta mentio, hiſce imprimis tetris tam vulgaria ſunt atque obvia, ut nemo facilè periculum inde ominetur, atque etiam non advocato Medico lubens ea toleret; verùm alia iſta, quæ inter morbos exſurgunt corporiſque ſuperficiem defœdant, magnum ſtatim ſpectantibus, imprimis fœminis, terrorem incutiunt & neſcio quid ſiniſtri alere videntur. Atque hinc nulla eſt mora, quin ad eorum conſpectum Medicus protinus accerſatur, qui de iis ſententiam ferat dubitantibuſque metum eximat. Eſt febris quædam ſpecies, Purpura dicta, quæ variis ſeſe maculis & ipſa exſerit, nunc pallidioribus, nunc rubicundioribus, tandem etiam nigris; hanc, ſive quod Scorbutici ſalis illa fructus ſit, ſeu quod inteſtino & proprio veneno exſurgat, malignam eſſe & periculoſam omnino ſum perſuaſus. Levior autem eſt ſpecies minuſque habet diſcriminis, quam Galli febrem Scarlatinam vocant; hæc fermentationis paulò vehementioris materiamque in cutem evomentis progenies eſt & ex facili diſſipatur. At ego alia quoque exanthemata erumpere vidi, quæ cum iſtis quidem comparari minimè poſſint, omni periculo vacua, certè ludicro ſpectaculo quàm ſymptomati affiniora. Et primo quidem in duobus ex pectore vulneratis, uni quidem poſt vomitum ebullitionemque ſanguinis, alteri poſt ſputa detenta ruborem toto corpore verecundum illum & planè cermeſinum effloruiſſe vidi, finito intra quatuor horas cum colore leviori paroxyſmo. An fortè de eo intelligi debeat Hippocrat. illud in Coacis? ὅσιν ἀλμυρώδεα σ̓ῖνελα̃ καὶ βὴς ὑφίςαται, τούτοισιν χρὼς ἐρυθραίνεται. Alii, & ipſi Aſthmatico, Servo à pedibus, cutis tribus quidem diebus continuis eleganti ſſimo rubore perfundebatur tota, periculum metuentibus, qui aderant, omnibus: at verò cum ſingulis paroxyſmis; qui quotidie redibant, remittebat quoque color. Fœminam Nobilem ex febre Tertiana cum vomitu laborantem itidem cum Paroxyſmo invaſerant hæ univerſo corpore maculæ, ſed cum uno alteroque paroxyſmo etiam ipſæ deficiebant. Magna interim familiarium & domeſticorum ſollicitudo in corpore obeſiſſimo jam Morbillorum, jam Malignitatis ſuſpicionem moverat; at ſubita febris ruboriſque remiſſio metum omnem exemere. Virgo venuſtiſſima, quæ elapſa hyeme cum Quartana conflictata erat, ad intempeſtivas mendici male morati preces perculſa recidivam ineunte vere ſenſit, ſed quam tres ex ordine Paroxyſmi finirent; hanc & ipſam cum primo inſultu paulo poſt terrorem color inceſſebat toto corpore eleganter roſeus inque maculas diſtinctus, conſternatis ad novum ſpectaculum parentibus; at, quod tertio inſultu apparuit, ſine ulla admodum offenſa corporiſque periculo. Sed quid de iſto Exanthematum genere, tenendum, quod Morbillorum ſpecie totos ſæpe terrarum tractus infeſtat, & ante hos ſex annos, quando ſuperior mihi Germania cum Principe perſona decurrenda erat; Palatinatum & Sueviam occupabat, cuique tributum ipſe quoque cum pleriſque itineris ſociis pendere debebam. Leviculus erat ille morbus, *Rothel* nomine notus, qui nullo habito ſexus ætatiſque diſcrimine promiſcue omnes invadebat. Pauciſſimis ille erat funeſtus, aliquos diem biduumve aut triduum lecto affigebat, aliqui ſtando

ſtando eum vincebant nonnullos impuro corpore diutius vexabat, pleroſque tamen moleſtia quidam & calore paulo intenſiore, appetitu dejecto & membrorum ſegnitie, multabat, quæ vel ſponte aut ſumto Sudorifero ceſſabant. In unâ autem Stutgardia ſimul ſemelque ſeptingenti cum hoc morbo conflictati ſunt, quo etiam in levibus contagium aut ſporadicum quid hærere intelligas. Exanthemata verò illa non ſtatim univerſo corpore, ſed variis locis, ut conſtitutio ferebat, ſeſe oſtendebant, plerunque tamen in Carpo erant manifeſtiora, in aliquibus tamen etiam remiſſior rubedo attentè quæri debuit. Crediderim ego collectas per hyemem in ſanguine ſordes aliquas ad initia veris exæſtuante ſanguine in cutim facile exiiſſe, quod ſuperficiei maſſæ potius quàm centro inhæreſcerent, & ſic originem febriculæ populari & criticæ darent, ubi tamen etiam certæ & aſtralis influxus partes fuiſſe aliquas non de nihilo quis ſuſpicetur. *Joan. Nicol. Pechlinus Obſer. Phyſico Medicar. lib. 3.*

EXCRESCENTIA.

Comprehenditur ſub Tumoribus: hîc tantum ſuper ea obſervationem unam afferemus è Clariſſ. Godefridi Bidloo Exercitationibus Anatomico-Chirurgicis petitam; quæ hæc eſt.

Annô hocce 1703. ipſis Kal. Aprilis, duxit ad me Wilhelmus Beaudoux, Watmondæ Chirurgiam exercens, Martytie Korszen, ætatis 45. viduàm, quinquies prole beatam, & quidem vice ultimâ ann. 1700. novembr. 7. ab ſex jam nunc annis in inguine ſiniſtrô, geſtantem cuti concolorem, doloris omnis expertem, in principio piſi; temporis verò tractu minoris caſtaneæ magnitudinis tumorem ſubdurum, circa menſis hujus anni Martii initium valdè extuberantem (ad ovi ferè dimenſionem enim jam pervenerat) & continuò incrementum capientem: ad hujus inſpectionem XIX ejuſdem menſis, prædictus *Beaudoux* vocatus, audita relatione, accreſcere nempè, hunc tumorem immensùm, quotidiè ſanguinem emittere aliquando ad quatuor, aut quinque libras, rei mirabatur ſtatum eumque, poſt octiduum: ruſtica, pauper enim & ultra duo milliaria ab eo vivebat remota, præſcriptis quibuſdam ſtipticis ligaturaque comprimente, iterum vocatus, horrebat: ea enim breviſſima dierum intercapedine hunc tumorem ferè rotundum 5. pollicum diametri & 8. longitudinis experiebatur; ego, elapſo triduo, perluſtrato eocum hocce caſu, eocum eum ſanè horrui, ſtupui, maximique momenti & periculi renuntiavi; cùm autem hic Chirurgus ſolus & ægræ plures huic viſitationi intereſſent, conſanguinei, iis, quantùm potui, perſuaſi, conſulerent & alios hoc de negotio Medicos & Chirurgos ſtatuerentque: in mora enim periculum monebam, de rebus peragendis, quantocyùs.

3tiò; Apr. denuò cum Chir. *Alderkerk & Beaudoux*, rem examini ſubjeci obſervavique tumorem ad oculum quaſi continuò augeri, nigredine conſpergi, fœtore & putredine ſuperficiali corrumpi; inquiſivi ſedulò in omnes mali hujus circumſtantias, quo, videlicet, modo & pedunculo inguini adhæreret? quo eſſet de genere tumorum & ſic porrò; brevi, convenimus ſequente die horâ matutinâ ſeptimâ; Chirurgi *Torrenius, Contenot, Alderkerk, van Loo, Beaudoux* & quidam Med. Studioſi; quibus coram mentem meam de hacce excreſcentia & methodo, quâ, ſecundùm me, curari aut ſaltem tractari poſſet, explicui: eſſe, nempè, diſtentionem, excreſcentiam glandulę cujuſdam inguinalis, lato quidem pedunculo inguini inhærentem; ſed tamen ad ejus interiora non pergentem; vicinas quidem partes tegentem, iis tamen (puta meatui urinario & aliis) non affixam: de cauſa, ut vocant, proxima, citiſſimam, poſt tot elapſos annos derepente hanc promovente extuberantiam, opinatus ſum; glandulam hanc inguinalem, obſtructâ arteriâ, primò induruiſſe & manſiſſe eo in ſtatu, uſque dum magno accedente motu impetuque ſanguinis, obſtructio illa reſolveretur, pertunderetur extenſaque protenſaque propagataque arteriarum glomeratione, brevi extrueretur, quam videbamus; excreſcentia: poſſe verò hoc modo paucorum dierum ſpatio formari magnum tumorem liquidò demonſtravi & exemplis de bubone peſtilentiali, de fungo & ſimilibus, deſumtis, illuſtravi; huic ſermoni alia adjeci egique de methodo agendi in hunc tumorem; eum, videlicet, tutò non poſſe auferri eſcaroticis, inuſtione, neque inciſione; ſed verò in conſtrictionem omnem eſſe collocandam ſpem: hæc & plura hunc caſum in genere & ſpecie ſpectantia, leguntur explicatiùs inferiùs.

Prædictis ergo viris mecum ſentientibus mihique auxiliatrices præbentibus manus, injeci elevatæ undique & annulo ferreo plicabilique coarctatæ & ab abdomine, quantum fieri potuit, avulſæ excreſcentiæ decuſſatim duo, cerâ oblinitâ, vincula linea (ſericis enim potuiſſet fortè perſcindi cutis nimium citò) horum finibus adaptavi in utraque inguinis parte, ex levi ligno torcularium, cujus cochleæ manubriolum apponi curaveram; ut, pro re nata, verſatili hocce inſtrumento, ad abdominis & inguinis figuram formato, excreſcentiæ pedunculus arctari, aut laxari poſſet ad nutum.

Hacce die, ſuffulta, ab omni parte, pulvillis (compreſſulis) excreſcentia, de hora in horam conſtringebatur, uſque dum, ex dolore, judicaremus eſſe ab ulteriore coarctatione abſtinendum.

5tò; Manè experiebar, omnia pro tempore meaque intentione ſeſe habere benè ægramque & alvum & veſicam ſine moleſtia exoneraviſſe; ſtrictius ergo ligavi molem; veſperi autem, ne forſan inflammatione, aut gangrænâ partes vicinæ infeſtarentur, fœtor, planè cadaveroſus, abigeretur ipſaque excreſcentia deſiccaretur, abdomini, addito ſpiritu vini, femoribus verò ipſique tumori ſimpliciter ſequens, corroborans dicunt & deſiccans, inſperſi fomentum:

℞. *Herb. abſinth. M.* iij.
Scord. M. ij. *majoran. M.* j.
Rad. polypod. ℥ß. *ſpic. nard.* ʒij.
flor. Roſar. Rubr. M. jß.
incid. coq. in vino Rhenan. aut Gall. generoſ.
col. ſerv. in uſum.

6tò; Inſpexit mecum & Chirurgis *Alderkerk & Beaudoux* (iis enim uſus ſum ex munere) negotium noſtrum Clariſſ. Medicus *H. Ooſterdyk Schacht* renuntiavitque, perluſtratis diſcuſſiſque omnibus ad rem facientibus; ab me agi ſecundùm artem exitumque mecum dubium; ſed verò hac una methodo premendum urgendumque, ſtatuit.

7mò; vidi excreſcentiam putredine corruptam, gravi magnoque cum fœtore nigreſcentem; dormiverat autem ægra ſatis benè conſtrinxique iterum vincula firmiter.

8vò; Accipiebam, ægram, præ dolore, hac nocte fuiſſe inquietam, inſomnem, alvum non depoſuiſſe; veſicam verò ſæpèſæpius: ſed tamen ſine moleſto dolore, pulſu itidem genarumque rubedine febrem denotantibus, injici ano curavi *ſuppoſitorium*, quod circa meridiem intentioni meæ ſatisfecit: ſitibundæ quidem aliquid potionis præſcribere volui; verùm illa ad medicamentorum titulum, eam teſtata eſt ab iis averſionem; ut potius iis ſuperſedere, quàm ea, hac hora, urgere, ratum duxerim.

9nò; Iterum omnia è voto ſuccedebant, utente alimentis, non ſine appetitu & hilaritate, ægrâ obſerva-

viquc

vique circa vincula pus cutimque perſciſſam, ulceri itaque huic, *ung. digeſt.* calidè applicari curavi.

xmò; Dormiverat in utramque autem patiens tota ferè nocte: hoc die abſtuli excreſcentiæ flaccidam lividoque-nigerrimam inſignem partem.

ximò; Nobiſcum convenerunt Chirurgi *Torrenius* & *Le Mair* tentavique vincula conſtringendo, totam avellere de corpore fætentem molem; ſed ſtillitantibus quibuſdam ſanguiferis vaſculis puri puti ſanguinis aliquot guttulas, me ab hoc propoſito abſtinui; conſtituique ut ab initio, prudentiæ & tempori rem committendam totam.

xiimò; & *xiiitiò*; Ægra & omnia ſeſe habebant ad normam artis naſcebaturque mihi jam nunc boni eventus firmior ſpes; affirmavi & non vanus vates prædixi, nos in portu navigare.

xivtò; Vidit mecum Doctiſſ: Medicus, *W. Mylius*, quem habuiſſe diſcipulum gaudeo & Chirurg: *Ellinkhuyzen.* totum ad vincula circulum, ulcere circumſcriptum puro abdomenque femoraque ab naturali diſpoſitione, nullo modo, mutata.

xvto; Et ita duodecimo, ab injectis Vinculis, die, (me abſente) ſolvens, cum faſcia, apparatum, Chirurgus *Alderkerk*, unà totum vidit ſolutam de inguine excreſcentiam inguinique vel minimum quid ejus reſtitare, aut ſanguinis effuſum; ulceri itaque detergens, *mixtum* vocant, adhibuit *unguentum*. Veſperi (fateor ſumma cum voluptate) ægram lætitiâ exultantem remque ipſam in vado comperi.

Conſtitueram, poſtero die, in avulſam hanc molem anatomicum inſtituere examen; ſed tantus ei erat fœtor, quantus, ne per minimam quidem horæ partem ab naribus ſuſtineretur: quod tamen obſervare potui, eſt, maſſam hanc glandoſo carneam, uno conſtitiſſe corpore, ejus excepta parte pudendæ proxima: hæc enim ſulco diſtincta ſingularique circumſcriptione notata videbatur; hinc ſtatui unam majorem, duas porrò, aut tres & quidem temporis interventu, hocce morbo fuiſſe infeſtatas glandulas; duæ tamen minores, verſus ilia & naturaliter conſtitutæ adhucdum inveniuntur.

xvito; *xviimo*; Eouſque ulcus depuratum obſervavi; ut,

xviiivo; Miſera nuper, pleniſſima nunc fruens valetudine ad conſanguineos ſuos, in pago *Voorhout* degentes, abierit: ulcus autem cicatrice obducendum, Chir. *Beaudoux*, utpete huic loco proximiori, tradiderimus, quodque eo cum ſucceſſu peregit; ut *xxv.* maxima parte & 3tio; M. Hujus Maji, illud in totum conſolidatum invenerimus, adjecto ſolummodò inguini, puro, cum faſcia, carpto.

De faſciis ab me uſurpatis nihil commemoro: ſuſpenſoriæ enim in initio & retinentes apparatum poſtea fuerunt tantùm.

Obſervatum autem volo, ęgram medicamentorum, ne vel unicum aſſumpſiſſe, per os, granum.

Habes (Lect: Benev:) rei feliciter peractæ hiſtoriam; quæ autem (ut ſupra monui) cum Chirurgis & ſtudioſis medicinę in anteceſſum communicavi, duo erant, nempè, cogitata mea de hocce morborum genere & methodo illud tractandi; profeſſus, me ſtatuere, triam earum carnearum excreſcentiarum genera darique, hoc ex ſyſtemate, tria carnis genera, muſculoſum, glandoſum & ſpecificum; ſive fibroſum, vaſculoſum, lamellatum.

In muſculoſo obtinere verum *Sorcoma*, aſſurgens una & æquali ſuperficie, cujus margo, temporis tractu incurvatur, circumvolvitur, invertitur & tandem oculum latet: in eo curando probè uſui venire cauterium (quod vocant) actuale; potentiale verò minimè: abſciſſione porro, inciſione, neque ligaturâ hocce poſſe extirpari malum, affirmavi; niſi (quod in extirpatione mamellæ feci ſæpius, ejus pedunculus unà & ſimul, cum parte muſculi, ex quo ortum duxit, abſcindatur: hoc autem quàm quibuſdam locis factu ſit difficile, pronuntient veri Chirurgi; addidi, inciſione hoc modo non inſtituta, *Sarcoma* citius violentiuſque excreſcere & ptopullulare; inſuper vinculo, ligaturâ, non poſſe auferri, cum infra excreſcentiæ Principium, injici tumorique illa adhiberi nequeat.

Glandularum carnearum ſyſtematis excreſcentias duplicis pronuntiavi generis; conglobatarum, nempè, una mole & circuitione; conglomeratarum verò variis ſulcis: protuberantiis fiſſuriſque diviſa, erumpere.

Ad haſce auferendas, rejecto utroque cauterio, commendavi cultrum (inciſionem) & ligaturam, uſus exemplo abſciſſionis mammarum, glandularum tum axillarum, tum inguinum, uvulæ &c.

Contra hanc doctrinam, ex Chirurgis quidam movit dubia & fortiter & amiciter; contendens, eſcaroticis glandulas carneas ſcirrho; imò exulcerato & carcinomate infectas, mammam, papillam, uvulam, &c. poſſe curari; cui ego, me nunquam; niſi in principio morbi & una, aut altera, tantùm, glandula laborante, cum optando eventu, illud tentaviſſe, aut ab aliis tentatum vidiſſe demonſtravique eandem illam curationem tutius & citius inciſione & ligaturâ potuiſſe fieri & eſcarotica poſt infelicem harum partium inciſionem, ſcirrho non probè extirpato & repullulante &c. ſolummodò locum obtinere; retuli porrò me cum famigeratiſſ: medic Chirurg: (ſit lect: ben: huic digreſſioni venia) Burcinac: &c. dynaſt: ad extirpanda prædicta mala utplurimùm eſcaroticis nunc exterius ad extruendam crenam, ferrum poſtea excipientem, nunc interius & ad finem uſque utente, hoc de lemmate, quondam ferniſſe ſermones, poſtquam mamellæ ſcirrhoſæ extirpationi, ab me inciſione peractæ clanculum & niſi poſt actum faciètenus notus interfuiſſet meque eò eum, pro mea cauſa dicendo, duxiſſe & preſſiſſe anguſtiarum, ut pro omni argumento ſolummodò diceret; *age tu pro conſuetudine & methodo tua; ego tamen meam excolam*; quærens tandem omne effugium in aquam ſuam quam (*leſchof biandſtillend mater*) dolores & inflammationes ſiſtentem appellabat, aſſeverans hocce ſuo Arcano, eſcarotici ſui etiam Arcani ſævitiem ad lubitum poſſe moderari, frænari & cum tempore hoc modo, ſine dolore, aut hæmorrhagia, ſcirrhos cancroſque curari; cùm autem poſtea hæc aqua cauſticumque hoc Orbi innotuerunt, compertum eſt, fuiſſe lac quoddam (ut aiunt) *virginis*, cujus formula ſatis jam eſt cognita & *mercur: ſublim: corroſiv*: ſed quâdam larvatus maſſâ gypſeâ: quapropter multi mecum ſunt ſuſpicati, cum terribili ſub titulo cancri leviores glandularum indurationes &c. (nam de ulceroſo carcinomate, ne unum quidem exhibuit exemplum) hoc remedio excepiſſe & curaviſſe.

Quàm malè eſcaroticis; præſertim ol: vitriol: uvula, tonſillæ &c. & quàm probè ligaturâ & inciſione excreſcentes auferantur; primum matrona nobilis hac in civitate experta, adhucdum dolet & ſecundum; *Hagæ comitum* Juvencula quædam lætatur;

Tertium carnis genus, quod conſtituit glandem penis, gingivas, &c. cum frequentiſſima; imò ab nativitate hominis habeat excreſcentias, docui, pro opportunitate eſcaroticis, ignito ferro, inciſione, ligaturâ, verbo, vario modo, poſſe deprimi, coërceri, auferri.

De fungo (excreſcentia ſubitanea in corpore animalis, alio nomine aliquando hyperſarcoſi) ſuſtinui, eſſe ex arteriis læſis, aut ad earum extremitates, tono perditis, ſucci nutritii profluvium, cujus prima guttula tubulo arretioſo adhærens, ſequente alia, protrudirur; ſed tamen huic adaptata atque cum ea, vivificante ſubtiliore ſucci nutritii portione dotata, vivit & hoc modo inſequente una effuſione ſucci nutritii alteram, porrò fieri hanc excreſcentiæ Pſeudo-carneæ ſpeciem.

Pro ulteriore meæ hujus opinionis aſtructione, duxi in medium omnia illa phænomena, quæ in *Fungo* proſtant quibuſque ille ab *Sarcomate, Glandoſis* & *Tertii Generii Carneis Excrescentiis*, diſtinguitur, ut; initio digito, linteo, carpto &c. poſſe abſtergi, removeri inſtar glutinis; albeſcere; quinimò etſi tractu temporis ſubrubrum, vel lividum obtinuerit colorem, induruerit variiſque ab latere, ornatus fuerit ſanguiferis; cum tamen fibris nunquam inſtructum carneis, vaſis ab ortu, aut lamellis apparere. inde collegi fungos, mox deſiccantibus & comprimente ligatura; poſtea verò vinculo (intellige ſimul ligato fonte, arteriâ) aut actuali cauterio debere auferri: de abſciſſione docui eam, minimè convenire, utpote quâ morbus potius augeretur, quàm corrigeretur: de eſcaroticis itidem, hoc in ſymptomate omne conamen eſſe irritum; nam unâ confectâ eſcarâ eâque ſeparatâ, ſecundâ opus eſt; propullulante interea de fonte, fungi materiâ & alimento: videntur mihi cum Siſypho ſaxum volvere, qui hoc opus aggrediuntur: problemati huic, aſſentiri nemo negabit, qui ab ulceribus dictis hyperſarcotico-impuris, ab mola &c. fungoſitatis & citiſſimæ excreſcentiæ probam petiit fungi & aliarum excreſcentiarum comparationem: quæ enim materia, fluidum quod, ulceri huic, de hora in horam ex imo adfluit eique adhæret, dicitur quidem (ſed falsò) caro; ſed verò nec genere, nec ſpecie eſt: nullæ etenim carneæ, haccе in pſeudoſarcoſi, deteguntur ſtriæ: verum quidem eſt, ulcere neglecto ac diutius ſordeſcente gluten hoc duritie & colore quodammodò carnem, potiùs ſpuriam, carni ſimilem maſſam fingere; ſed tamen ritè examinatum, nihil minus, quàm carnis veſtigia relinquere inſpicienda; ſic de mola, polypo & aliis.

Fungoſitatem hanc, ut curetur, uſque ad ipſa oſſa, cum quibus, utplurimùm, ei commercium eſt, debere abſtergi ſcalproque abradi ipſa oſſa & in totum crudeſcere, notiſſimum novimus: hujus generis ulcus, ante aliquot menſes, in hujus civitatis noſocomio ſtudioſis conſiderandum propoſui.

De glandulis veſicularibus nihil memoravi; etſi ſui generis potuberantias excreſcentiaſque patiantur frequentiores: de carneis quoniam excreſcentiis agere, pro ſcopo, hac in diſſertatione habui tantùm.

De excreſcentiis cutaneis cenſui, eas eſſe de glandoſo-carneo genere atque proinde eodem modo, cum iis hujus generis; quamvis in aliis corporis locis, tractitandas extare: de *Verrucis* tamen aliiſque quibuſdam cutaneis tuberculis, cùm diverſa, ab communi, mea ſit opinio atque illa meum hoc thema directè ſpectare non videantur, diſſeram brevi ex profeſſo.

Reſtat (Lect: Benev:) ut enarrem, quid me moverit, quare vinculo, non verò alia methodo, hanc excreſcentiam auferre conſtitui.

Primò; cauterio actuali poſſe deſiccari, perurive eam, ſalvo, cum inguine, abdomine, noſtrûm nemo, vel propoſuit: nota nempè, nimium imi ventris tenera tendinoſaque diſpoſitione, quàm ut rudiori huic exponi poſſet medicationi.

2dò; Quare eſcaroticis uti ratum non videbatur, ratio non erat una; ſed multiplex. 1mò; major erat excreſcentia, quàm ut iis conſumi, ſive in totum necari poſſet, priuſquam ex ipſa hac methodo toti corpori noxa induceretur & vitę periculum. 3tiò; accreſcente indies tumore obſervabam eum jam multo latice & ſanguine hîc & illic madere, quapropter de eſcaroticorum vi, hoc in caſu, nulla mihi erat expectatio; adde 4tò; quæ ſupra circa fungi curationem dixi de extruendis & ſolvendis continuò eſcharis.

5tò; Cultro, inciſione ſanè ad excreſcentiam nullus patebat tutò aditus; baſis item excreſcentiæ latior erat firmiùſque inguinis cavitati inhærens, quàm ut inciſione poſſet extirpari; huic rationi adjice inſtantis hæmorrhagiæ periculum veſtigiaque ejus, ſupra memorata, me terrentia; vinculo itaque deſcripto, Deo adjuvante, opus hocce magnum peregi tutò, citò & jucundè.

Ultimò; ut probem, me verbis non inhærere & ſuum Antiquitati ſemper tribuere honorem, concedo facile *Sarcoma* eſſe horum morborum quaſi genus; cæteras verò carneas excreſcentias, ejus ſpecies, aut claſſes: modò meam de curatione doctrinam & agendi methodum approbaverit peritorum calculus.

EAdem illa fœmina, cujus ſtupendam Practicis hiſtoriam, mox enarravi: poſtquam duos circiter annos, toto tumore, ablato ejuſque ulcere nitidiſſima cicatrice obducto confirmatoque, ab omni inguinis intumeſcentia liberata vixiſſetque perfectiſſimè, per omne id temporis, ſana; iterum me convenit, A°. 1705 6tò menſis Martii, tantam, eodem in inguine, denudans excreſcentiam, quantam ne, vel conſtantiſſimus quidem, animo, Medico-Chirurgus, ſine horrore inſpexerit; miſera porrò, egena & ad incitas redacta, profitebatur lacrymabunda, ſe; utpote, quæ recenter natis infantibus ab cura eſſe ſolebat, obſtetricis vetulæ conſilio obtemperaviſſe & tumorem, ante tres ſeptimanas, oleo obliniviſſe & ſuaſu Chirurgi cujuſdam, compreſſiſſe firmiter; eum verò, feſtinatione ea, eâ violentiâ eoque cum dolore prorupiſſe; ut peractæ imprudentiæ veniam ſimulque, meam implorare opem cogeretur; utramque ei conceſſi facilè, tum quia miſerandus omninò erat mulierculæ ſtatus, tum (ut apertè rem prodam: ſic enim decet virum honeſtum) quia ſollicita quadam agebar dubitatione, an prima excreſcentia radicitùs totaque & omnis, ab me eſſet extirpata? an verò quædam forſitan ejus pars relicta atque hoc modo, aut meâ inſcitiâ, aut imprudentiâ, recidivam (ut vocant) pateretur: nam, etſi minimè homo Euripus & de peracta operatione ſecurus, ab omni viderer parte, nunc propter rem, coram multis celeb: Medicis & Chirurgis præſtitam & ab eorum ſuffragiis comprobatam, tunc propter temporis intercapedinem, quâ integra extiterit & quæ porrò argumenta, de fonte Medico-Chirurgico, pro me militabant, tamen ipſe experiri ſtatui, hæc an præteritę eſſent excreſcentiæ infauſtæ reliquiæ veſtigiaque, non probè deleta, an verò novum ſymptoma?

Manum ergò, Lunæ 16 Martii, circiter octavam, iterum unà cum Chirurgo *M. Alderkerk* operi admovi; quò (ut ſequ: exhibet figura) hanc excreſcentiam, unicuique, artis Medico-Chirurgicæ fautori & ſtudioſo; quemadmodum & tuto tractationis tempore, inſpiciendam præbui. (*Vid. Tab. V.*

Explicatio Tabulæ V.

A. Inguen Siniſtrum.

B. B. B. *Protuberantiæ Ipſa De Mole Tumoris eminentes, ſplendentes Atque livescentes.*

C. C. C. *Sulci. Rimuli excavationesque, luridi coloris Labiis & Marginibus obſeſſæ.*

D. D. *Partes ſuperficiariæ, putredine correptæ.*

Tale,

Tab. V.

Tale, quale ad vivum depictum, proftabat fœ eus & multo madens latice faniofo, ingens & dirum hoc monftrum; ita ut multi, oculo, mox ftomachabundi, ab horrendo afpectu retorto, ad eum redier nt raro.

Injeci, quod, exercitatione præcedente defcripfi pag. 100: huic excrefcentiæ torcularium cumque; eodem; ut prædictam, excipere, & tractare incepi modo: totum infuper, oxycrato madefactis, tumorem exornans fpleniis & linteamine multo.

Hocce die, conftricto rer tumoris pedunculo, potiùs bafi; accipiebam, ab iis, qui ægræ ab officio fuerant,

17 mò. Eam tranfegiffe pervigilem totam noctem, cum frequentiffimis, ac dolore intenfiffimo & veluti flammula corripiente, querelis; nulla cùm tamen fefe manifeftaret febris, paulo, magis coarctavi vincula: poft meridiem cruciatu defeffa obdormifcere; fed non fine febre incepit, vefperi verò, omnis videbatur fuppreffus dolor, fed tamen utrique inguini, quinimò & pubis regioni impofitum *Empl. defenfiv. vigon.*, ne inquinata ab effluente undique, fœtidiffimo latice, corriperetur: levis etenim jam nunc confpiciebatur inflammatio; noctem fatis eg t tranquillè.

18vò. Apparentibus veficulis, gangrenæ prænunciis ægraque; de fummo dolore circa pudenda totiufque infima regione, conquerente, omni parti, extra vincula, *ung. alb. caphurat.* injeci; ex fœtore tamen cùm ægra in levia animi deliquia rueret, præfcripfi ei, quod fequitur, cardiacum cochleatim ufurpandum;

℞. *Aq. Meliff. Puleg.* a ℥ij.
Cinnamom. ℥ ß.
Confect.: Alkerm: ʒij.
Sacch: perlat ʒ ß.
Syrup: Pæon: ʒiij.
Sal: volat: aromat: ℈ ß.
M.

Tumore, circa meridiem, firmiter conftricto, habuerat patiens fefe benè; febricula licet intermittente & periodica, per noctem, infeftata, ut Chirurgi famulus, qui excubias celebraverat vinculaque, ut erat monitus, conftrinxerat ulterius, referebat.

19 mò. Elevato autem apparatu, mirabamur (multi enim huic vifitationi interfuerant Medici & Studiofi) tumoris, five excrefcentiæ adauctam molem: fuperabat enim capitis hominis magnitudinem longè: propofitum nihilominùs perrexi & ea, qua potui vi, conftringere & comprimere vinculis molitus fum ex-crefcentiæ fontes; tamen monuerim expresfè, toto die, non ingravuère fymptomata; fed verò.

20mò. Hauriebam ex relatione, tum ægræ, tum ei adftantium, eam moleftam fuftinuiffe & omni fomno expertem noctem: febrem ipfe quoque detegebam infignem, quam fymptomaticam ftatuebam; coarctatis itaque vinculis, exhibui: alvus enim erat adftricta ab tribus diebus; quam folvere tamen; nifi coactus volui: debilis enim & quæ vix jufcula, ferebat, viribus opus habebat mifera, circa meridiem, hanc ei infufionem;

℞. *Fol: fenn: mund:* ʒ ß.
Semin: anif: ℈ j.
Ebull: in aq: pur: colatur: ad ℥iij.
adde
Mann: Calabr: ʒj.
Cremor: Tartar: ℈j.
detur ufui.

ex qua inftanti vefpera femel alvum depofuit.

Curavi, ne excrefcentia ftrictiùs complicaretur; tranquilla enim nocte parùm fperans, paroxysmo infuper febrili cum exacerbatione & ægræ de dolore vociferatione, omnem me monentibus prudentiam.

21mò. Mane mutatum fuit nihil circa apparatum; ægra verò retecta jufculo &c.; tantus jam in conclavi erat fœtor; ut neceffum fuerit, odorifera igni dare tumoremque cannabe & linteamine multo cooperire: feriebantur quippe ægræ nares (taceo adftantium & ei manus exhibentium) ea vi; ut quandoque videretur exanimis.

Circa meridiem, novum torculari eft appofitum vinculum, putredine confecto fractoque altero; elevato; hac opportunitate, tumore, apparuit in cute crena & circulare ulcus, pure confpertum puro & puto, ominis boni præfagium; nifi (L. B.) rem factam enarrare; non verò è longinquo petendis ratiocinationibus de talibus Phænomenis differere, mihi propofuiffem, haberem hoc loco exfpatiandi amplifiimum campum, quem circumire Philofophaftros jubeo: fub vefperam (primis enim diebus ad minimum ter ægram conveni) dormientem inveni eam: commendavi itaque, jufculi, in quo Raf: C. C. erat cocta, crebrum ufum.

22dò. Totus grabbatus, impuro latice fanguineo confpurcatus erat, gangræna indies & dè momento in momentum irruente: incipiebat tumoris circumferentia flaccefcere: ulcere circulari *ung: digeftivo*, confper o, redii circa primam, quâ pandiculationibus, rigoribus & naufeâ miferè miferam vidi agitatam: præcepi propterea crebriorem *cardiaci præfcripti* ufum fimulque, per temporis interpolationes (fed fine *foporiferis*) emulfionis & hordeacei decocti.

23tiò. Iteratus eft *hauftus purgans*, profpectum ulceri & cæteris.

24tò. Hoc die memoriæ dignum acceffit nihil.

25tò. Pendente jam nunc ex minori pedunculo excrefcentia, multa mihi facta nataque de deciduo hoc & præcoci fructu, fpes; quia autem alvus adftricta manferat, acui purgantis ftimulum;

Quoniam autem fphacelo confectus ex parte tumor, ita fœtore fuo infeftabat ægram; ut delirio corriperetur, ei tinct. ex Aloë, Myrrh. &c. Spir. vin. injeci & (uti impoftrùm) veficâ, qua potui fedulitate cooperui habuitque patiens fuccedentem noctem amicam; deponens alvum bis & commodè victumque appetens, quod ei eft exporrectum ad lubitum.

26tò. Ex lurido nigram excrefcentiam ter, hoc die, complicavi, ulceri *digeftiva*, inguini & abdomini inferiori *defenfiv. vigon.*: fuperiori verò corroborantem hunc fotum injeci:

℞. *Herb. Ruth.*
Philandr. a. *m.* iij.
Flor. abfynth. mj ß.
Ebull. in vino Gall. colat. ad ℔ ij.
detur ufui.

ægræque hauftum vini cum vitell. ovor. &c. propinavi & ut feftinaretur totius tumoris ab inguine feparatio & fimul relinquendi ulceris tum abfterfio, tum deficcatio, præfcripfi hoc ung:

℞. *Ung. Bafilicon.* ℥v.
Fufc. Felic. VVurtz. ℥j.
ter, fingulis diebus, applicandum.

Habuit fefe, toto hujus diei tractu, benè, exonerans tum alvum, tum veficam, ulla fine moleftia; quia partes tumori vicinæ, hîc & alibi locorum excoriatæ proftabant, iis *Empl: diapalm: diffolut:* applicui.

Veſperi de frigore totius femoris conqueſta eſt ægra & iteratum ſuprà indigitatum cardiacum: oboriente tuſſi magnaque, circa eſcharam, hæmorrhagia, noctem valde egit inquietam.

27mò. Præſcriptæ, hoc mane, fuere contra tuſſim ex *ſacch: alth:* tabellulæ, biſque arctiſſimè conſtricta vincula: phænomenis reſpondentibus ad votum, præſtitis porrò præſtandis, ſuccedentem noctem ullo ſine notabili ſymptomate, tranſegit.

28vò. De ardore faucium, difficili deglutitione, alvo adſtricta & capitis dolore querelas movit: quæ omnia, circa meridiem, evanuere, alvo laxata, ſymptomata; fœtenti tumori ſpir. vin. injecto optimè dormivit.

29nò. Mane, ut & meridie, torculario firmiſſimè compulſo, bis hoc die alvum exoneravit; veſperaſcente tumori, quaſi de novo, præſertim ad partem verſus abdomen protuberanti impoſitum fuit ſeq. Medic.

℞. *Ung. Baſilicon.* ℥iij.
Mercur. ſublimat. corroſiv. ʒj.
M.

nullo inſigniore incommodo vexata & nocte uſa pacata.

30mò. Abſciſſo altero, novum excreſcentiæ impoſitum fuit vinculum torculariumque ab una parte novum; quoniam præ putredine ipſa tota nigredine conſpurcata & imbuta comperiebatur machina; hoc autem, cùm fieret, non levis oborta eſt hæmorrhagia, quæ tamen mox depreſſa, tum ſtupis ex cannabe gypſo ornatis, tum ligaturis ad partem accommodatis in formam faſciæ.

Totus hic apparatus, ea nocte, non fuit ſolutus (etſi ægra conquereretur de maximo circa inguen dolore) ob metum hæmorrhagiæ, circa meridiem immiſſum ſuppoſitorium acutum *troch. alhandal.*; alvo tamen medicationi non obtemperanti, præſcriptum eſt, quod ſequitur, purgans:

℞. *Reſin. Jalapp. gr.* vj.
Diagrid. gr. v.
Cremor. Tartar. ℈ß.
Diſſolv. c. q. ſ. vitell. ovor.
addendo
Aq. fœnicul. q. ſ. pro hauſtu

ejecitque circa veſperam induratas & nigricantes fæces; ſed tamen ab febre & faucium dolore liberata fuit minimè, ita ut, ne vel momentum temporis, dormiviſſet.

31mò. Mane ligaturâ, circa meridiem, toto apparatu ſepoſito, ex voto ſeſe habuerunt omnia.

Primò Aprilis. Qua potuit (ſecundùm artem) vi compreſſa eſt excreſcentiæ baſis, quæ jam nunc vix pollicis tranſverſi erat latitudinis: inter agendum cùm ægra de dolore non conquereretur, mecum omnem adſtantes Medici & Chirurgi judicabant eam penitus & totam extare emortuam; cujus effati veritatem demonſtravit dies poſtera:

2dò. Ab inferiore quippe parte, magna ſqualidæque excreſcentiæ pars, gangrænâ plane corrupta, cecidit; eo tamen cum fœtore; ut, hoc die, quater putreſcenti plagæ proſpicere neceſſum fuerit.

3tiò. Tumoris ſuperficies parte, quâ dextrum ſpectat femur, nigerrima apparuit, effluxitque de eo fœtentis liquidi ingens copia; hoc die & animo & corpore patiens erat debilis, nauſeabunda & mœrore, quaſi ſuffocata; præſcripſi ei *ex vino Rhenano, croco & pane toſto* hauſtum dixerim, *an cardiacum?* qui cùm ea pernoctaverat, renunciabat eam; poſtquàm ſudoris multum ejeciſſet & media nocte, vagi ſermonis ſeruiſſet multùm, ſomno ſatis alto fuiſſe oppreſſam:

4tò. Refectam viribus & in prandio utentem juſculo vervecino, ægram inveni, hoc die mutationis porrò obſervatum eſt parum.

5tò. Non probè comprimens ſolutum abſciſſum eſt vinculorum unum, comeditque bono cum appetitu dormivitque poſt meridiem, per 3. integras horas, deponens commodè alvum ægra.

Ornata tum abdomen inferius, tum inguina, loco, quo excreſcentia, ulcere facto per vincula dehiſcebat ab continuitate, *ung. Baſilicon.* eique cum *ægyptiac. mixtum* injectum.

6tò. Strictiſſimè; quin imò; ut ulterius non potuerit, contorto vinculo, conqueſta eſt ægra de rigoribus & totius corporis tremore; febris tamen cùm vel vix adeſſet; rem in vado meque in portu navigare collegi.

7mò. Flacceſcere in totum tumor cepit &

8vò. Pendulus eſt viſus; ut eum reliqui, qui

9nò. Totus de inguine cecidit, relicto æquali & rubicante ulcere; ſed o! non evanidam artis Chirurgices fiduciam! certitudinem & ab utroque propoſito demonſtrationem! vidimus etenim Medici, Chirurgi, Studioſi omnes, omnem, totam, integram hanc, de novo, elevatam & luxuriantem excreſcentiam extirpatam prioriſque ablatæ albidam, contractam, confirmatam cicatricem.

Nunc à poſteriore conſentiebant omnes, unamquamque inguinalium glandularum, eodem poſſe laborare ex vitio, neque hanc excreſcentiam fuiſſe præteritæ ablatæ veſtigium, recidivam, vel, eodem de pedunculo, non ritè depreſſam eradicatamque luxuriem;

Sed ne vel aliquid detrimenti ægra, ars Medico-Chirurgica, aut poſteritas ab præcoci hac mea fiducia & aſſertione caperet, texi ſolummodò, ab

xmò. Uſque in

xımum, Hujus menſis diem, ulcus per ſe madens puro & ſufficiente liquido, carpto; poſtea verò illi adhibui *ung. Baſilicon. cum Præcipit: Rubr:* quibus ritè paratis abſolutiſque, minimè feſtidando, illud cicatrice, priore non deformiore eique à latere, fuit obductum conſolidatumque egregiè.

Qui huic actui ab initio uſque ab finem, extra omnem lucri ſpem, intereſſe non deſtiterunt hincque Laude, non mediocri, ab me artiſque noſtræ fautoribus celebrandi veniunt, fuerunt, Clariſſ: Doct: Med: *Mylius & van Hooren.*

Hactenus Clariſſ. Dominus Bidloo. Nos in Noſochomiô quod hîc Genevæ in gratiam Gallorum pro religione profugorum præcipue erectum eſt; in virgine triginta præter propter annos natâ, menſe Juniô anni 1717. manibus ſolertiſſimi Chirurgi Dom. *Grenier*, filii, excreſcentiam amputavimus, ſeu potiùs inciſione à ſuperioribus ad inferiora, & utrinque tegumentis excorticatis, ſeparavimus, atque ejus radices pollicem circiter craſſas & imæ ſcapulæ adnexas, filô transfixô utrinque ita colligavimus eâ fortunâ ut brevi exciderent, & grande admodùm vulnus pro ejusmodi extirpatione factum, intra ſex ſeptimanas occluſum ac cicatriſatum probè fuerit: Excreſcentia autem illa tota carnea, variis eminentiis protuberans, ac maximam dorſi partem occupans, parum dolens, niſi à paucis diebus ex quô lividiuſcula evaſerat, libras medicas pendebat decem. Totô autem curationis tempore, quod omnino mirum, nulla febris exorta eſt.

EXOM-

EXOMPHALOS vid. HERNIA.

EXOSTOSIS Vid. OSSIUM MORBI.

EXTIRPATIO MEMBRI Vid. *sub titulô* GANGRÆNA.

Finis Libri Quinti.

BIBLIOTHECÆ CHIRURGICÆ LIBER SEXTVS.

De Affectibus & Operationibus Chirurgicis à Litera F. incipientibus.

FASCIÆ & FASCIATIO

Tractatum habemus eximium apud Hippocratem super Deligationibus, Fasciis, Suturis &c. in Librô de Medici Officinâ, cum fusô Galeni in eundem Commentariô, adjectis etiam Tabulis perelegantibus decem, in Editione Operum Hippocratis & Galeni Parisinâ, Charterianâ, illa omnia quàm concinnè exprimentibus. Verùm ab iis hîc inserendis jam abstinemus, ut & ab aliis omnibus generalibus in eâdem materiâ dissertationibus, quia fasciationum variæ ac speciales methodi abundè demonstratæ reperientur, in variarum Operationum Chirurgicarum super Corpore Humanô exercendarum descriptione: Ut & itidem quædam ex iis in Tabulis XVI. XVII. quæ sub titulô *Instrumenta Chirurgica*, afferuntur.

FAVI Vid. *Crusta Lactea*

FERULÆ.

Quandoquidem nostrô hôc tempore deficit copia ferularum Hippocrati propriè sic dictarum, Chirurgi utuntur laminis è lignô factis, è quô fiunt vaginæ ensium, vulgo assulas vocant, quas stupâ obvolvunt. Alii utuntur chartâ, seu papyrô crassissimâ: Alii ligneis frustulis, digitum crassis. Horum usus est, non solùm immobile, sed etiam rectum tenere membrum; quod optimè præstant ferulæ; quæ cùm lævissimæ sint, non premunt, nec inflammationem movent; quatenus verò sunt rigidissimæ rectum servant membrum. Assula facilè incurvatur, ut & charta illa crassissima, oleô præsertim, aut vinô madefacta: Ligna autem crassiora valdè premunt, & movent inflammationem. His utebatur Hippocrates, demùm post septimum; quia ante septimum magis urgebat intentio arcendæ inflammationis, quàm intentio stabiliendi fracturam: Post septimum autem contrà accidit. *Hieronimus Fabricius ab Aquapendente.*

FIBULA.

De fibulâ ejusque usû, hæc, habet Hieronimus Fabricius ab Aquapendente. Fibula est instrumentum quô constringitur id quod separatum est. De harum materiâ, & figurâ autores discrepant. Oribasius enim cap. 4. lib. de machin. ait fibulas fieri ex ære, aurô, ferrô, & habere formam circuli. Guido fibulas appellat hamos, qui debeant esse parvi, pro ratione membri, & ab utrâque parte curvati, ut labrô, utrinque infigantur. At tales aculeos pungentes infigere in ipsâ carne, & nervosis partibus est pessimum: Unde hęc sententia falsa est, maximè quia hami postea latius esse vulnus permittunt. Fallopius voluit fibulas esse primam suturæ speciem, in quâ filum abscinditur, & qua communiter in vulneribus utimur, & hoc potissimùm colligit ex eô, quòd Celsus ait fibulam fieri ex aciâ molli; ubi Fallopius per aciam intelligit filum, quod nobis vulgò azza dicitur. At contra hanc sententiam multa afferri possunt. Primùm enim acia nusquam in linguâ latinâ invenitur, nisi hôc locô apud Celsum, & proinde non potest probari quòd acia latinis significet filum. Secundò in editionibus nonnullis pro *acia* legitur. *acû.* Tertio dicit Celsus, quod fibulæ ferè vulnus latius esse patiuntur: at fibula quę fit cum filô, secundùm Fallopium labia vulneris valde adstringit. Quartò apud nullum probatum, auctorem materia fibularum est filum, sed æs, ferrum, aurum, lignum: Unde Celsus cap. 25. lib. 7. agens de ratione infibulandi, ait exemptô filô fibula additur; ac proinde patet fibulam non esse è filô. Quintò modus loquendi ipsius Galeni, & Celsi, quando mentionem faciunt fibularum, talis est, ut per fibulam nullô modô filum intelligi queat: dicunt enim, additis, impositis, injectis, superdatis fibulis: quæ filo non competunt. His ergò rationibus olim adductus, fibulam credidi nôn fieri ex filô, sed ex ære, aut materiâ ferreâ, non quidem è materiâ durâ, quæ in vulneribus infigeretur, ut Guido sentit, sed molliore, quæ infigeretur per utrumque labium, & deinde intorqueretur. Postmodùm verò meliùs rem considerans, inveni opinionem Fallopii esse verissimam. Nam primùm Celsus fibulam, & suturam simul dicit fieri ex aciâ molli, non nimis torrâ, ubi dictio illa, non nimis torta, nullô modô acui potest competere, sed filo, quod duplicatum sumitur, & intorquetur, non tamen nimis, ne evadat durum & inæquale. Præterea, si illa dictio, ex aciâ, intelligeretur, ex acû, nihil faceret ad rem: Sicut enim sutura non fit ex acû, sed è filô, ita & fibula. Modus etiam loquendi ipsius Celsi, cum dicit injiciendam esse fibulam, valde respondet illi loco, cùm dicit, injectum vinculum mordet. Licèt autem quædam fibulæ aliàs fierent è ferrô, aurô, lignô &c. in vulneribus tamen nihil prohibet, quin è filô fiant: Pro diversô enim usû, & materia, & figura variari potest. *Hæc Aquapendens in Pentateucho; cum quibus tamen non omnino consentit in Appendice ad lib. de Vulneribus, ut & in libr. de Operat. Chirurg. ubi dum de operatione in labiis leporinis ac divisis exercendâ agit, fibulam facit ex filô quidem, sed circum acus per labii partes utrinque transmissas contortô.*

FICUS.

De Ficû, ac ejus curâ sic specialissime scribit Hieronimus Fabricius ab Aquapendente. Ficus ita dictus est propter similitudinem cum ficû

fructû; quæ similitudo in tribus spectatur; vel quia habet pediculum tenuem, vel quia continet in se grana similia illis quæ continent ficus; vel quia à ficû curetur. Ficus autem vel in capite, vel in aliis corporis partibus viget. De secundô non agemus, quia hic est valdè exiguus, qui actionem ferè nullam lædit, estque flaccidus, & curatur forcipe præcisô pediculô, aut sericô constrictô, ut mortuus decidat. De primô hîc est sermo, qui est tumor capitis, ex quo rupto, sanies exit similis granis ficuum. Auctores autem non concordant de ejus naturâ & loco proprio; dum alii ulcus esse dicunt; alii tumorem. Est etenim ulcerosa eruptio, subdura, rubens, cum dolore, secundùm Paulum; ast Hippocrati tumoribus annumeratur. Ficus igitur est tumor, qui facilè degenerat in ulcus, ex Galenô 5. de Medic. per loc. cap. 4. Sed dubium restat de locô; dum alii hunc tumorem capitis proprium dicunt; alii, ut Hippocr. palpebrarum, & oculorum; alii, ut Galenus, menti; alii, ut Celsus, partim barbæ, partim capillorum. Est autem tumor maximè in capite, & puerorum præsertim, qui tandem etiam excitatur in aliis corporis partibus, ex Aetiô lib. 8. cap. 14. Tumor ergo rubens est, rotundus, subdurus; ex quô sanies exit similis semini ficuum, ubicunque sit. Fit autem ficus ex humoribus mistis, sanguine scilicet crassô, pituitâ, & serositate, quia est tumor rubens, rotundus, in capite, qui citò, non ritè curatus, exulceratur, propter serositatem pituitæ admistam; illa enim facilè cutim erodit. Differt ficus à Psydraciô; quia hoc est tuberculum acutum, subalbidum, non dolens; ille verò tumor est major, rotundus, rubens, dolens, ex quô exit sanies coarcervata, propter copiosam serositatem quæ prohibet quò minùs crassa materia à calore concoquatur, unde fit ut conglobetur.

In curatione ficûs, prohibenda exulceratio, quia migraret in alium morbum qui longior est: Exulceratur autem ficus si non rectè curetur; Curatio autem quæ illam exulcerationem prohibet est, quæ purgat totum corpus, ut pilulę cochiæ, decoctum salsæ parillæ cum sudore; ad evacuandam serositatem; quod fit etiam per curationem capitis: Dura pars affecta verò ficûs emollienda; aliàs discutientibus & evacuantibus utendum. Itaque hæ sunt indicationes, ac prohibetur suppuratio in pueris, ut millefoliô contusô; cum paucô sale impositô; aqua sulphuris, & salis per spongiam impositą; aqua marina; & muria appǫsita; ficus decoctę in aquâ & emplastri modo impositæ. In durioribus corporibus, valent calchanti usti, aluminis, glutinis, partes æquales, squamæ æris duplum, gluten in acetô modicô diluatur, & cum reliquis imponatur. ℞. lithargyr. ℥ iv. sal. fossil. ℥ij. thuris ℥iij. sandaracæ ℥ j. terantur, imponantur. Si exulceretur, adhibendum ceratum citrinum, elaterium tritum, lini semen tritum, cum aquâ impositum. Item detergendus est ficus exulceratus, pulpâ ficûs melli admistâ; item ceratô triapharmacô. Convenit etiam unguentum citrinum linamentis obductum.

FISTULA

De Fistulis *Pectoris*, *Abdominis*, aliarumque partium, vide Caput de Ulceribus ubi hæc pertractabuntur. Hîc tantùm de iis quædam in specie ex Clar. Petro de Marchettis ac Theodor. De Mayerne; aliisque.

De fistularum Ani Differentiis.

Licet non me lateat, ab omnibus auctoribus curationem fistularum ani proponi, cùm tamen diversi sint à me modo, & ordine eas explicandi, ac curandi, ideo decrevi eum in medium afferre, quo sæpe felicissimo successu has sanavi, à differentiis ipsarum exorsus.

Aliæ itaque fistulæ sunt propè anum, non tamen pervenientes ad ejus orificium; nonnullæ ad ipsum pertingunt, & serpunt exteriùs supra intestinum, quod tamen non perforant: quædam verò ipsum pertundunt; & quidem aliæ in externo musculo sphinctere; aliæ ad partem usque ejus mediam; quędam propè eundem externum superius, vel etiam ultrà, superiori tamen parte: aliquæ inter utramque tunicam intestini recti sursum tendunt, modo ad medium sphinctærem, modo ulterius: earum item quędam aliquando ad vesicam deflectunt, quæ sunt species fistularum ani, & intestini recti à me observatæ. Præterquàm quod aliæ uno tantùm sinu, aliæ pluribus perreptant; quædam tortuosæ, quæ differentiæ accuratè recensendæ fuerunt, utpote ad earum curationem apprimè necessariæ.

De Caussis Fistularum Ani, & Intestini Recti.

Causæ harum fistularum aliæ sunt externæ, aliæ internæ. Externæ, vulnera, in ulcera degenerantia, atque hæc in fistulas: contusiones ex equitatione, ex lapsu, vel aliqua hujusmodi causa anum contundente, cujus ratione oriuntur abscessus; quę contusiones, propè anum: potissimum, ex pure in iis concluso, perforant absque dubio intestinum, quæ si longiùs ab ano recedant, illud non labefactant, sed tantummodo carnem, supra quam exteriùs serpunt.

Causæ verò internæ fistularum ani, & intestini recti sunt humores, hæmorrhoides, exulceratio.

Hæmorrhoides siquidem, ratione doloris sanguinem attrahunt, suborto postmodum tumore, qui in sinum, tandem in fistulam descîscit. Ab excoriatione verò intestini recti suboriuntur, dum ab aliqua materia biliosa, mordaci, vel virulenta, ex Lue potissimum Venerea exulceratur, atque sensim excavato ulcere ab eadem in eo congesta, & diutius hærente, paulatim perfoditur; atque materia inter partes musculosas collecta, progressu temporis suboritur tumor in partibus externis ani, qui disruptus in fistulam facessit, quæ tum partes ejusdem musculosas externas pertundit.

Ab humoribus quinetiam heterogeneis aliquando ad intestinum confluentibus, & musculum sphincterem perforantibus, abscessus, & fistulæ suboriuntur, ratione superius allata.

Atque hæ sunt causæ, & modus generationis fistularum ani, & intestini recti. Ad signa modò progrediamur.

Signa Fistularum Ani, & Intestini Recti.

Si fuerit fistula in partibus externis prope anum, quæ tamen musculum sphincterem non perforaverit, id specillo patebit, prout si penetraverit in intestinum; intruso siquidem digito oleo inuncto in anum, specillum nudum illi occurret.

Dignoscuntur

Dignoscuntur fistulę inter utramque tunicam intestini, immisso specillo, si digito non fuerit obvium; sed membrana ipsius intestini tectum. Observandum verò, quod specillo immisso, totam longitudinem fistulæ deprehendimus, quo non pertingit digitus in anum immissus. An verò eadem fistula perforet intestinum rectum in musculo sphinctere, vel supra eundem, hoc prodit signum; siquidem si digiti in anum intrusi apex ab eodem non constringi, sed in loco veluti vacuo hærere sentiatur; quo stylus quinetiam in fistulam demissus pervadat ad extremum usque digitum, in illud scilicet cavum, fistulam perforate, intestinum supra musculum indicio fuerit, cujus intestini perforati signo ab omnibus proposito, accedunt flatus, male olentes scilicet ex fistula erumpentes, aut fæces.

Utrum verò fistula fuerit in principio musculi sphincteris, medio, vel fine perbelle patet digito, & specillo, ut supra observatum. Quando verò ad vesicam tendunt fistulæ, situs id nobis demonstrat; oculis siquidem ipsis id patet specillo in locum vesicæ demisso: si verò vesicam pertuderint, copiosa effluet urina, atque aut per totum vitæ curriculum laborant, aut miserè paucis post diebus ægri moriuntur, si fistula valde dilatetur. Et hæc quoad signa, in quibus Medico Chirurgus multùm accuratus desideratur, in iis potissimùm, quæ musculum, & intestinum perforatum produnt.

De Fistularum Ani Prognosi.

Omnes fistulæ superius descriptæ à perito Medico sunt sanabiles; prout, omni ambitione procul, felicissimo successu earum quamplures, imo sexcentas perfectè sanavi, methodo inferius proponenda: quanquam in his quædam facilius, quædam difficilius; & quidem ægre admodum sanantur, quæ scilicet supra sphincterem musculum intestinum perforant; et quæ à Lue Gallica subortæ. Facilius verò, & brevi tempore, quæ in orificio ani: minus facile, quæ in medio musculo, ut & quæ intestinum perforant supra musculum, quippe difficillime istæ, nec nisi longo tempore admittunt sanationem.

Majori autem difficultate, si symptoma aliquod grave eisdem accesserit, utpote inflammatæ hæmorrhoides, atque proximus illis subortus abscessus, dolor gravis partis affectæ, ut & callus annosus, ac durus admodum, quæ symptomata licèt diutius protrahant earum sanationem, non verò eam prohibent omninò; quin potiùs his sublatis, facilius eadem contingit.

Dubium verò apud auctores, utrum ani fistulæ occludi debeant, quibusdam id omninò neganribus, utpote quæ insanabiles, ipsorum sententia, qui hanc curandi viam ignorant; quibus refragatus, censeo omnes debere, ac posse sanari, his exceptis, quo casu observandum, an fistulę post cachexiam sint obortę, an verò fistulas cachexia exceperit: si enim fistulæ cachexię succedant, tunc non sunt sanandæ, nisi prius sublatâ viscerum omnium intemperie, & ad laudabilem redactâ: quæ verò cachexiam præcedunt, omninò obducendæ.

Quod verò ex fistulis induci possit cachecticus habitus, facile est probare; sanguis siquidem, dum circulatione partem à fistulis corruptam, ac proinde inquinatam alluit, pravam nescio quam suscipit qualitatem, quam visceribus postmodum impertit, ac cachecticam infert dispositionem, vel saltem, non concessa circulatione, sanguinis tetri vapores, elevati à parte fistulosa pure obsita sanguinem contaminant, unde vitiata nutritione oritur cachexia.

Quod verò aliqui objectant, quo scilicet purulenta illa materia, quæ continuò ex fistula effluebat, erumpat, eadem sanata; hanc certè, inquiunt, tetram, & corruptam necesse est recurrere, atque alias partes labefactare; ut propterea pessimo consilio fistularum ani sanatio tentanda sit. Respondemus, nullum exearundem sanatione sequi detrimentum; siquidem prout natura singulis corporis partibus proprium alimentum largitur, ita parti fistula laboranti; cui tamen putridæ cùm sanguis laudabilis licet, accedit, corrumpitur, & in pus convertitur; qui propterea est expurgandus, unde sanatâ fistulâ, alimentum illius partis non corrumpetur amplius; quinimò alimentalis substantiæ particeps in eam facesset, ut non sit opus materiam illam refluere ad partes sanas, atque ipsarum temperiem corrumpere; ut propterea fistulæ ani, & intestini recti possint nullo ęgrotorum periculo sanari, ut sępissime observavi præmissa tamen totius corporis cura, expurgantibus materiam morbificam; & viscerum nativam temperiem redintegrantibus: atq; quo omnis prorsus timor absit materiæ refluxus, fonticulus femori dextro inurendus, expurgandis quotidie excrementis.

Curandæ verò fistulæ ani, periculo gravioris mali, ex puris effluxu, ut sæpissime fit, cohibito, quod acrius, & calidius in varios sinus se diffundit, pertuso intestino, & amplius ulceribus productis, ex quibus quamplures moriuntur; prout exacto biennio accidit Illustrissimo, & Excellentissimo Maliptro, D. Marci Procuratori, non admissa sectione fistulæ ani, quod & in sexcentis aliis observavi; ad quarum propterea curationem me accingo.

De Fistularum Ani, & Intestini Recti Curatione.

Curatio fistularum duplex est; alia universalis causæ, alia particularis ipsi morbo dicata. Universalem quod spectat, si viscera patientis fuerint bene constituta, ut patet ex inculpata valetudine totius corporis, abunde erit corpus expurgare lenientibus, præparantibus, & purgantibus, levioribus tamen, misso sanguine, si opus fuerit, ex brachio, vel pede, quanquam aliqui abhorreant à medicamentis; quibus quidem non refragamur, pręsente optima corporis constitutione, qua prędítos multos curavi, non expurgato corpore, felici successu, & absque ullo futuri morbi periculo. Quod si patiens fuerit mali habitùs, & cacochymicus, purgandus primò semel, & iterum, fluxioni arcendæ, ac tollendę; tum propinandum decoctum ex ligno Guajaco, salsa parilla, aliisque medicamentis, pro ægri temperamento; præsente siquidem cachexia, raro admodum ex toto sanantur fistulæ, nisi sublata viscerum intemperie, iisdemque corroboratis. Quoad curationem topicam, multiplex ea est, pro varietate, & differentiis fistularum: Fistulæ quippe prope anum, quæ non pertingunt ad ipsius orificium, facillimè sanantur, non tamen absque sectione, & quidem si rectæ, non sæpius repetita, si sinuosæ, pluribus.

Primò igitur foramen fistulæ dilatandum turundis, imbutis aliquo proprio medicamento, unguento scilicet ex betonica, mattisylva, & hujusmodi; ac quotidie eędem crassiores immittendæ, donec foramen fistulæ satis ampliatum admittat scalpellum ad sectionem; quod si aliquando non sufficiant, aliæ adhibendę ex radice gentianæ, aut medullâ sorgi, vel spongiâ filo constrictâ: satis verò dilatato foramine; demittendus cultellus rectus, ab Aquapendente delineatus in instrumentis Chirurgicis, atque facienda unica sectio ad fundum usque ipsius fistulæ; postmodum

poſtmodum imponendi globuli imbuti ovi albumine, ad prohibendam inflammationem, ſuperinjectis ſtupis in eodem madefactis; quibus poſtero die remotis, diligenter ſtylo inquirendi alii ſinus, qui dilatandi, atq; ſecandi modo jam dicto; tum refrigerantia applicanda, atque ſupra fiſtulam primo ſectam adhibendum digeſtivum. Quia verò ſæpiſſime à ſectione callus ſuborſtus impedit ſanationem, illi tollendo ex uſu erit viride æris, vel præcipitatum inſperſum; cavendo tamen ne hæc corroſiva contingant labia vulneris, metu doloris gravioris. Quibus fruſtra adhibitis, deveniendum ad ignem actualem; quanquam obſervaverim aliquando callum ſublatum ſolo digeſtivo; quod licet alicui forſan novum, & præter rem videri poſſit, ſæpius tamen experientia mihi eſt compertum, potiſſimum verò in muliere quadam laborante antiqua fiſtula, perfodiente ambas nates, per oſſis coxendicis foramina, quæ clauduntur à muſculis obturatoribus externo, quæ callo obduruerat admodum duro, ad craſſitiem medii digiti, quam curavi amplis utrinque ſectionibus, ad oſſa uſque; poſtmodum applicato digeſtivo, concoctionis cauſâ, quibus callus mollior factus, levi negotio abſceſſit, inſtar corticis arboris, ſpatio quinque menſium, perfecte adeo muliere ſanata, atque multis poſt annis incolumi.

Conſumpto verò callo, deterſoque vulnere, caro generanda, non quidem unguentis ſarcoticis, utpote humidioribus, ſed ſiccis, de tuthia vel Iſidis; atque ita globulis his imbutis vulnus implendum, ut caro è fundo ſuccreſcat, priuſquam illi imminuantur; necnon ſupra eoſdem applicandum ceratum de chalcitide vel de ceruſa, aut de gratia Dei; vel, hyemali potiſſimùm tempore, Barbarum.

Producta æqualiter carne, inducenda cicatrix non pulveribus, nec filamentis aridis, quibus labia vulneris calloſa evadunt; & cicatrix non ita facile obducitur, ſed eorum loco, medicamentis potentiâ ſiccis, actu verò humidis, prout ſupradicta unguenta, Iſidis, de tuthia, de plumbo, & ſimilia, quibus dura, ac ſolida evadet cicatrix, quæ difficiliùs dehiſcat.

Quia verò quandoque ſuccreſcit caro, quę remoratur cicatricem, atterenda hæc lumine uſto, præcipitato, & ſimilibus. Atque hæc de curatione primæ differentiæ fiſtularum.

Aliæ verò fiſtulæ, quæ ad orificium ani pertingunt, & ſerpunt exteriùs ſupra inteſtinum rectum, non tamen ipſum perforant, non ita facilè ſanantur, ob copioſas humiditates, quæ ab inteſtinis continuò defluunt. Iſtæ tamen, prout in aliis diximus, ſunt dilatandæ, & ſecandæ; nullo quippe alio præſidio ſanantur.

Hîc oritur dubium, an ſectio ſit facienda in interna, an externa parte; ſi enim externa longior videtur futura, ac nimis profunda, non levi ſane periculo fit, ratione magnæ ſectionis; ſi interna, vulnerantur ſanæ partes. Id tamen ſolvitur, quod ſcilicet ſectio internæ partis ſit præferenda; quia fiſtulæ, quæ ſerpunt ſecundùm inteſtinum rectum, quamvis ipſum non perforent, nunquam poſſint conſolidari niſi ipſo quinetiam ſecto; nec abſque ratione, cùm heterogeneæ ſubſtantiæ ſint, inteſtinum, & caro circumpoſita, quæ proinde non poteſt adglutinari, niſi carneæ ſubſtantię ope, quod per ſectionem curandum.

Quod verò caro inteſtino coaleſcere non poſſit, cauſa eſt humiditas ichoroſa, quæ ab ejus membranis effluens, humectat carnem ipſam, impeditq; quominus poſſit agglutinari; ut propterea non ſit omnino metuenda muſculi ſphincteris, & inteſtini recti ſectio; hac tamen cautione ut muſculus non totus ſecetur, ne fæces involuntariè excernat.

Facta ſectione, omnia præſtanda ſuperiùs præſcripta; hoc ſolùm excepto, ut digeſtivi loco, utamur unguento ex Betonica, vel de matriſylua aliquot dies; adhibitis deinde exſiccantibus paulò validioribus, coercendæ ſuperfluæ humiditati, atque ſolidiori carni in fundo fiſtulæ producendæ; oppleta verò fiſtula carne firma laudabili, obducenda cicatrix modo ſuprà dicto; quæ tamen mollior ſit, non dura, quo muſculus perfecte conſtringi poſſit; hæc ſiquidem aliquando dura adeo evadit, ut ille ſatis non poſſit coarctari, non ſine involuntaria fęcum excretione, cujus cauſâ imperiti ſectionem muſculi à Medico, factam calumniantur.

Quod ſi contingat callum durum produci, emolliendus erit aqua forti, vel ſpiritu vitrioli, præter inſeſſus in aquis noſtris thermalibus, apprimè utiles, quarum vis non ſolùm callos emolliendi, ſed etiam ſimul & ſemel mirificè corroborandi partes læſas; in quam rem propterea vitanda olea, Unguenta, & cerata, quippe quæ laxando, reddunt partes fluxioni obnoxias; & callo nonniſi tardiùs producendo opportunas.

Succedit modò curatio fiſtularum, quæ inteſtinum perforant, ſive in externa muſculi ſphincteris, ſive media, ſive ſuprema ejuſdem parte; quæ tamen loci diverſitas non mutat curationem, ſed ſolummodo ejuſdem tempus; extremi quippe muſculi fiſtulæ citius ſanantur, medii verò, vel ſupremi, tardius, propter profundas ſectiones, quibus ad perfectam earundem ſanationem opus eſt; quæ, prout aliæ omnes, primùm dilatandæ turundis accommodatis, mox ſecandæ, idque duplici ratione, vel ſyringotomo, vel filo ſerico, aut ſeta equina. Utimur filo, patientibus ferrum reformidantibus; licet hæc ſectio longa ſit, & dolore moleſta; frequentius verò ſyringotomo, quia citius, & minori dolore operatio perficitur.

Patefactâ fiſtulâ, alterutrô modô ſuprà dictô procedendum, cavitaſque ex ſectione opplenda, globulis imbutis ovi albumine. Notandum tamen, quod hæ fiſtulæ plures poſtulant globulos, ut ſectio patens ſit, ne coaleſcente denuò inteſtino, quod facile fit, partibus circumpoſitis, fiſtula eôdem ſtatû, quô antea vigeat. Factâ coctione, potiùs unguentô ex Betonicâ, cum digeſtivô, atque oprimô pure apparente, producenda caro, non quidem ut aliorum vulnerum, ratione ſuperiùs allatâ, Unguentis de Betonica, vel de matriſylva, quibus, ob actualem humiditatem laxa fit, & mollis, in parte potiſſimum humidiori, ſed adhibitis filamentis ſiccis, pulveribus tuthiæ præparatæ, terrę ſigillatæ, cornu cervi uſti, plumbi, & hujuſmodi medicamentis actû, & potentiâ ſiccis inſperſis, quinetiam firma obducitur.

Quod ſi muſculi ſphincteris multum ſit abſciſſum contraria inſtituenda curatio, unguentis nempe actu humidis, non verò ſiccis ne cicatrix, ut jam docui, durior, & ſolidior evadat, quæ prohibeat conſtrictionem ipſius muſculi, cum fæcum involuntariô exitû.

Modum verò quod attinet curandi fiſtulas, quæ inteſtinum perforant ultra ipſum muſculum ſphincterem, ſuperiori parte, quanquam inſanabiles à multis habentur, niſi totô muſculô ſphinctere pręſectô, ex quô involuntaria fæcum excretio; eas tamen ſæpius ſanavi ſummâ felicitate, citra illud incommodum, factâ congruâ dilatatione, prout in aliis omnibus præſcriptum; muſculus ſiquidem ſphincter euſque ſecandus, ut aliqua ipſius pars, verbi gratiâ, ad latitudinem annuli, integra ſuperſit, ac intacta, quæ ſuô fungatur officiô.

Factâ ſectione, ſuperſtes fiſtula erit inurenda, ut callus tollatur, cujus ſublata cruſta butyro, vel digeſtivô, implenda cavitas globulis, imbutis unguento de tuthia; hac obſervatione, ut imminuantur illi donec proba caro æqualiter generetur, & cavitas oppleatur.

Quia

Quia verò plurimùm accidit, ut propter redundantem humiditatem partis generetur caro fungoſa, & mollis huic abſumendæ, valet Unguentum Iſidis, cum unguento de tuthia æqualiter mixtum, uſque dum caro utilis producta fuerit, cicatrice poſtmodum obducta.

Succedunt modò fiſtulæ, quæ ſerpunt inter utramque tunicam inteſtini recti, & ſuperius tendunt, modò ultra latitudinem ſphincteris, modò infra; quæ tamen raro calloſæ fiunt, ut ego obſervavi, propter affluentem humiditatem inteſtinum, & membranas continuo alluentem, quę proinde ſtatim ſunt dilatandæ turundis ex panno lineo confectis, vitatis illis ex medulla ſorgi, radice gentianæ, & ſpongia præparata, quæ plus ſatis dilatando, lacerant membranas inteſtinorum; quib. abunde dilatatis, ſecandæ illæ ſunt ſecundùm longitudinem, abſque ullo metu læſionis muſculi ſphincteris; ad interna verò facienda eſt ſectio.

Dum verò ſecantur, immittenda intra anum cannula rotunda, altero extremo clauſa, altero verò latere, ſi fiſſura patefacta, in cujus medio lana mollis, vel goſſipium lateat, ne acies ſcalpelli hebetetur; cujus cannulæ uſus eſt, ut ſecta fiſtula, excipiat gladiolum, illæſis proinde inteſtini partibus oppoſitis.

Curantur facilè iſtæ fiſtulę ſectæ obductæ cicatrice, injectionibus exſiccantibus bis quotidie infuſis, nec non immiſſis turundis imbutis unguento ex tuthia, atque pulveribus itidem exſiccantibus.

Facta ſectione, ſtatim indenda turunda longa ad fundum uſque ſectionis pertingens, illita ovi albumine, cum bolo armena orientali conquaſſato, poſtero die ad deterſionem, injicienda aqua hordei, cum melle roſaceo, & ſupra turundam, inſpergendi pulveres ex bolo armena, terrâ ſigillata, cornu cervi uſto; tum ad exſiccandum, tum ad adſtringendum. Notandum verò, quod his fiſtulis nunquam digeſtivum adhibendum, ne tenues membranæ inteſtini corrumpantur. Tranſactis quatuor, aut quinque diebus, parandæ injectiones ex aquis thermalibus montis ægrotorum; vel harum inopiâ, artificialibus ex vitriolo, nitro, ſale, alumine, cum aqua communi, immiſſa ſemper turunda imbuta prius unguento ex tuthia; deinde pulveribus exſiccantibus jam dictis; quibus remediis obducenda cicatrix, quę durior licet, & calloſa, nequaquam tamen impedit conſtrictionem muſculi ſphincteris; quinimo ſi mollior foret, brevi reſolveretur de novo ab humiditate continuò partem illam alluente.

Supereſt curatio fiſtularum ad veſicam ſerpentium, quæ differunt: quædam enim perveniunt ad ejus collum; & quidem aut juxta ejus exortum, vel medium, vel finem, nec ipſum perforant; aliæ ipſum pertundunt in ejuſdem exortu, aut medio, aut circa finem, qua veſica annectitur ſuæ cervici.

De prioribus actum in tractatu de fiſtulis urethræ de aliis non eſt differendum, cùm omnino ſint inſanabiles, & ſolo prognoſtico relinquendæ, ne infamentur præſidia, quæ multis fuere ſaluti, ex Celſo, ut proinde earum ſola curatio docenda ſuperſit, quæ pervadunt ad cervicem veſicæ, ipſam tamen non perforant, in quibus majori dilatatione opus eſt, quàm in ſuperius propoſitis, in quam rem, ex uſu ſunt turundæ ex ſpongia concerta, & compreſſa, radice gentianæ, medulla ſorgi, vel ſambuci; atq; dilatata fiſtula, facienda ſectio, non quidem ſcalpello, ſed gladiolo in hunc uſum parato, admodum recurvo, dorſo lævi, ne lędatur collum veſicæ, acuta acie, quod partes illud inveſtientes ſint membranoſæ, quæ difficulter ſecantur. Si ſint plures ſinus, prout plurimum ſit pluribus quinetiam ſectionibus patefaciendi, illæſa ſemper cervice, ne Medico infamia inuratur; turpe quippe, ac fœdum foret, urinam per aliam partem effluere, quàm naturalem. Facta ſectione, callus removendus, tum abſolvenda curatio modo jam propoſito in aliis fiſtulis, à quibus iſtæ non differunt, niſi ratione ſitùs. Obſervandum tamen Medico, ut ſtatim ad fiſtularum ani curationem ſe accingat, niſi renuente ægro; ſuppreſſa ſiquidem, ut ſæpe fit, purulenta materia, varii ſinus excavantur, unde progreſſu temporis fiſtula in plures diffunditur, ex qua materia ſuppreſſa ſuboriuntur aliquando abſceſſus, non ſine magno dolore, & febre ſatis gravi.

Quod ſi fiſtulæ fuerint amplæ, deducunt totum corpus in cachexiam; ſanguis quippe, dum circulari motu movetur, & partem affectam permeat, ſuſcipit neſcio quam malam qualitatem, & inquinatur, atque à parte fiſtula excavata elevantur vapores putridi, qui labefactant viſcera naturalia & vitalia.

Fiſtulæ verò, quæ perforant inteſtinum, ideo ſtatim ſunt curandæ, quia ægri plurimum laborant teneſmo, & frequenti dejiciendi cupiditate, cum doloribus in excretione fæcum; & quod gravius, cùm pars affecta pure ſemper redundet, accidit ſæpius, ut in ulcera phagedæna faceſſant; quod frequentiſſime obſervavi.

De Symptomatibus ſupervenientibus curationi Fiſtularum ani, & Inteſtini Recti.

Præcipua ſymptomata, quæ in fiſtulis ani ad ſe trahunt curationem, ſunt, ſanguinis fluxus, inflammatio, vehemens dolor, & hæmorrhoides. Dolor ſedandus anodynis, ut oleo amygdalarum dulcium, violarum, chamæmelino, lacte, butyro loto aquâ roſaceâ, & hujuſmodi.

Aliquando inſignis ſuboritur inflammatio, præſertim ex ſectione, ſi fuerit magna, ratione ſcilicet doloris attractis humoribus; tunc vero applicanda repellentia, ut ovi albumen, ſuccus plantaginis, portulacæ, polygoni, myrtillorum; atque ſi dolor, & ardor urgeant, educendus ſanguis è venis ſuperioribus, revulſionis cauſâ, ad partes longinquas.

Tument verò ſæpiſſime hęmorrhoides, ſectione potiſſimum, & applicatione medicamentorum acrium irritatæ, hinc acuti dolores, qui curationem trahunt; quibus ex uſu eſt linteum in lacte tepido expreſſum, & applicitum, necnon offa panis lacte vaccino imbuta, & appoſita; prout optimum unguentum roſaceum; quo caſu conveniunt quinetiam ſtupefacientia, leviora tamen, ut unguentum populeum, vel ſantalinum, cum portiuncula opii. Nullum verò præſtantius remedium ſectione venæ brachii, 1. ratione revulſionis; poſtmodum ex pede, derivandi cauſâ, ratione morbi, & virium.

Ultimum ſymptoma eſt ſanguinis profluvium; ſecantur quippe aliquando rami venarum hæmorroidalium, qui ſtatim ſanguinem magno impetu effundunt; qui proinde omni ope ſiſtendus, cùm in eo vita conſiſtat; applicandum propterea goſſypium uſtum, cum pulveribus adſtringentibus; necnon ſtupæ imbutæ ovi albumine, parte manu opprime compreſſa per aliquod tempus, donec coerceatur; quo apparatu utendum duos, aut tres dies, quouſque ſponte à pure alluente defluat. Quibus verò inſtituta eſt aliqua ſectio, vel hæmorrhoides fluunt; inſeſſus ex aquis thermalibus non ſunt adminiſtrandi, utpote qui facultate quadam fluxum ſanguinis denuo excitant, quorundam chirurgorum graviſſimo errore, qui illis utuntur.

De

De Obſervandis in curatione Fiſtularum Ani & Inteſtini Recti.

Perperam exiſtimant multi Pſeudo-Medici, ſe ſanare poſſe fiſtulas ani, & inteſtini recti balſamis, unguentis, injectionibus, aliiſque hujuſmodi præſidiis; verùm fruſtra laborant, cum hæ nonniſi ſectione, & uſtione ſanabiles ſint. Siquidem ego ſpatio, quinquaginta annorum, nullam vidi fiſtulam ani ſanatam perfectè; licet obſervaverim aliquas à barbitonſoribus, imperitiſq; Chirurgis ad cicatricem deductas, quibuſdam arcanis remediis, ſed ſpeciem ſolum, & ſuperficie tenus, in quarum quippe fundo materia purulenta deliteſceret, paucos poſt dies in novas majores fiſtulas, & graviores diffuſa.

Quare ſi ex toto fiſtulæ ſint ſanandæ, ferro ſunt omninò ſecandæ; quod licet multi reformident, Anatomes ignari, ejuſdem tamen periti nullo periculo, & metu hoc præſidio utuntur, quod tamen cautè adminiſtrandum in hujuſmodi fiſtulis, ne lacerentur venę ſedales, hæmorrhoides dictæ, cum ſanguinis erumpentis magno impetu, qui non adeò facilè ſiſtitur. Si itaque hæmorrhoides non tumeant, faciendę ſectiones inter unam & alteram ani rugam; ſi verò appareant, eadem inter ipſas adminiſtranda.

Fiſtulæ profundæ opus habent pluribus, & repetitis ſectionibus, metu inflammationis, unica enim, & ampla, ob vulneris magnitudinem, dolorem, & inflammationem excitat; quod obſervandum etiam in ſinibus profundis; ut propterea graviſſimo errore quidam imperiti chirurgi, laniones potiùs, ſtatim poſt ſectiones ani, & inteſtini recti, ferramento candente urant partes recenter cultro læſas, unde dolor inſignis, & curatio longiùs protracta.

Sępiſſimè verò accidit, ut flaccida caro ſubcreſcat, quæ corroſivis abſumenda, alumine ſcilicet uſto, præcipitato, viride ęris, trochiſcis de minio, & hujuſmodi: in quorum tamen uſu obſervandum, applicanda mane potius quàm veſperi, ne ratione doloris, patientibus ſomnus intercipiatur, magno eorum detrimento; multos ſiquidem vidi, qui ob vigilias, & dolores à medicamento veſperi adhibito, inciderunt in febres; quod non accidit, ſi interdiu eadem medicamenta uſurpentur; quia vis ſenſiva occupatur, & avocatur à variis objectis externis, præterquam quod poſſumus eadem removere, & illorum loco, ſedantibus dolorem uti, ſine ullo incommodo patientis, & ſomni, quod noctu commodè pręſtare non poſſumus.

Quod ſi pars ægra dolore afficiatur, adſitque febris, vel inflammatæ hæmorrhoides, tunc à ſectione abſtinendum, donec propriis remediis cedant; contingit verò aliquando dolor à materia purulenta, ſupreſſa in aliquo loco ipſius fiſtulæ, & potiſſimum in aliarum partium fiſtulis, & ſinibus flexuoſis, in quibus acrimonia corrodit partes ſubjectas, & dolores infert continuos, quos quibus ſanandis ſtatim facienda ſectio, ut eadem effluat.

Obſervandum etiam ſumma diligentia, ut antequam ęgri hujuſmodi dimittantur, ſectiones omnino ſint carne oppletæ, & cicatrice obductæ; ſi enim vel minimum quid earum ſuperſtes fuerit, non occluſum, progreſſu temporis puris guttæ genitæ erodunt partes, atque ulcus, & fiſtula ſuboriuntur; cujus erroris crimine laborant Medicorum nonnulli.

Obſervationes.

De Fiſtulis Ani.

Quatuor fiſtulæ perforantes rectum inteſtinum, in infantulo unius menſis, perfectè ſanatæ.

Curavi infantem unius menſis, Nobilem Patavinum, laborantem quatuor fiſtulis ani, perforantibus rectum inteſtinum, parte inferiori.

A principiò exiguis turundis duas tantùm ipſarum dilatavi, impoſitò filò ſericò, cui alligavi parvum ſyringotomum, arte paratum; quas poſtmodum ſanavi modò mox propoſitò, tractatû de fiſtulis; alias vero duas eadem methodo ſecui, & ad cicatricem deduxi, ægro firma etiamnum valetudine degente. Quod obſervaſſe è re fuit, ut rarum, ratione ætatis.

De Ulceribus Ani.

Quia verò noſtrò ævò frequentiſſimè ſuboriuntur ulcera in inteſtinò rectò, ægrè admodùm ſanabilia, ut quotidianâ patet experientiâ, modum propterea hæc ſanandi proponere decrevi, hôc præmiſſô, quod pleraque horum ulcerum ortum ducunt à Lue Venereâ, & potiſſimum præpoſtera, rara verò ab alia cauſa; licet quædam oriantur à dyſenteria, in parte nempe ſuperiori ipſius inteſtini recti, & coli; alia verò ex hæmorrhoidibus, partis ſcilicet inferioris ejuſdem recti, & circa orificium ani; rhagades verò, vel ſciſſuræ quæ à ſalſo, & acri humore ortæ; facile tamen ſanabiles, dummodo mala aliqua qualitate careant. Ulcera autem ex dyſenteria facta, deterſione aquâ hordei, & melle roſaceo iterum, & tertiò per ſiphonem infuſis; poſtmodum noſtris aquis thermalibus, brevi ſpatio temporis ſanantur; prout rhagades unguento ex ceruſa camphorato, ducto in plumbeo mortario. Ulcera verò Venerea, quæ plurimum ſupra muſculum ſphincterem, non adeò facile; ex concubitu quippe ſemen corruptum, & virulentum in ipſo ſuperſtes, ulcera ampla excitat, quæ progreſſu temporis ſerpunt, aut ſuperius, vel interius? cùm obſervaverim in cadavere ſupra triginta ulcera, diſtincta magnitudine unguis ſupra ipſum muſculum ſphincterem, per totum rectum inteſtinum ſerpentia, ad coli quinetiam partem aliquam; ex quibus ulceribus duæ, treſve libræ puris per diem evacuabam. Hic autem patiens erat valde emaciatus, cùm febre lenta ex ulcere qui à me curatus tredecim, aut quatuordecim dies, tandem obiit. Præter ulcera verò ſupra muſculum ſphincterem, adfuit ſinus quidam, ab ulceribus ſuperioribus ſerpens, uſque ad ani orificium; quorum ulcerum cauſa fuit Medicorum incuria, qui duos ante annos ipſum non ſanatum dimiſerunt, ejuſdem ſalutis prætextu, quod materia à toto corpore maligna expurgaretur; ut propterea miſerrimus patiens ſine remediis diem obire coactus, quamobrem modum docere decrevi, quo in curatione horum ulcerum uti ſoleo.

Primò itaque totum corpus ab humoribus expiandum medicamentis propriis, humores redundantes purgantibus; deinde aſſumendum decoctum ex ligno Guajaco, & ſalſâ, per quadraginta dies, cum ſudore, prout in Lue Venerea; atque dum hæc fiunt, adhibenda remedia topica, in primis injectiones à principio,

à principio, ex aqua hordei, miſta, cum Unguento Ægyptiaco, ad abſtergenda ulcera, ſemper ſordida, uſquedum dolorem inferunt, atque cum ex ipſis aliqua portiuncula ſanguinis effluit, tunc verò abſtinendum ab Ægyptiaco, cujus loco erit decoctum Guajaci, ſcordii, virgæ aureæ, & hujuſmodi, poſtmodum utendum aquis noſtris Thermalibus montis Ægrotorum: atque ab injectionibus immittenda ſemper turunda longa, & craſſa, imbuta unguento rubro, Placentini, dicto, aut unguento ex tuthia, miſto cum unguento Iſidis æquali doſi, & aliqua ſemper portione præcipitati, ut Lui Venereæ dicati. Quomodò multa ulcera Venerea ſanavi, & quotidie ſano, quanquam ulcera quandoque adeò maligna occurrunt, quæ remediis dictis non cedunt, in quibus deveniendum ad ignem, quo inurenda non ſemel, ſed iterum, & tertiò, ac quartò atque ne partes ſanæ lædantur, locus primò ulceris inveniendus; in quam rem utuntur quidam inſtrumento ſpeculo ani vocato, quo lacerant partes, cum dolore, & inflammatione, neque tamen locus ulceris patet. ut propterea uſum ſpeculi non probem, cum facilius quod optamus conſequi poſſimus. Quo itaque ipſum dumtaxat ulcus inuratur ſine læſione aliarum partium, hac methodo utor, immittò turundam longam, craſſam, aliquo unguento ex prædictis imbutam, quatuor aut ſex horarum ſpatio, qua educta, obſervo, quæ pars ejuſdem unguento careat, cujus loco aliqua materia purulenta ſuperſtes ipſi turundæ inhærens patefaciat locum; & magnitudinem ulceris, tum mihi paro cannulam ejuſdem longitudinis, quæ poſſit pervenire ad ulcus, cujus extremum, ſit obturatum, & perforatum tantùm illa parte, quæ ulceri reſpondet; deinde munio cannulam linteolo imbuto ovi albumine cum aqua roſarum, ipſamque in anum intrudo, & ferramento eandem immiſſo, repetitis vicibus inuro ulcus; hac tamen cautione frequentius id fiat, & citius, remoto ferramento candente, potius quam eodem diutius intra cannulam contento, ne ſcilicet inteſtinum rectum altius inuratur, & perforetur. Facta inuſtione, duos aut tres dies utendum turunda imbuta butyro; poſtmodum deveniendum ad injectiones ſuperius dictas ex aquis thermalibus, vel decoctionibus exſiccantibus, impoſita ſemper turunda imbuta dictis unguentis, qua methodo multa ulcera Venerea inteſtini recti ſanavi, quam propterea latere nolui.

Obſervatio Singularis.

Gravia ſymptomata ex vi in anum immiſſa cauda porcina, ejuſdem ſetis ad medium uſque ſectis brevi omnino ſedata, cum ſalute ægra.

Memini Meretricem quandam in vitæ periculum deductam, cui à quibuſdam ſtudioſis cauda porcina quæ acri hyemis frigore obriguerat, intra anum immiſſa fuit hac ratione; ſcilicet primò ſetis ejuſdem, ad medium uſque, valde aſperis, poſtea inuncta eadem oleo, atque in anum ipſius mulieris vi intruſa; cùm verò aliqua portio ipſius caudæ, tres digitos, extra emineret, atque eandem Medici tentarent educere, pili inverſi defigebantur in inteſtinum rectum, ut dolorem ægra ferre non poſſet, cùm verò medicamenta poſtmodum per os exhibuiſſent, ſpeculumque immiſiſſent, ut anum dilatarent, & educerent caudam, fruſtra fuerunt, adeò ut ſex dies alvus illi ſuppreſſa fuerit, accendente vomitu, cum febre, & dolore omnium inteſtinorum: accitus verò, cum omnia prædicta intellexiſſem, arundinem longam duas, aut tres ſpithamas perforavi, in extremo lævigatam; deinde filo craſſo extremum ipſius caudæ, extra anum prominens arctè alligavi, atque immiſſo filo in cavitatem ejuſdem arundinis, in podicem immiſi, per quam filo attracto caudam eduxi, illæſo omninò inteſtino recto, ex quo ſtatim maxima copia fœcum effluxit, cum patientis levamine; poſtmodum injecto, duos aut tres dies, lacte caprino, bis, terve per diem, atque ſedatò dolore, graviſſimò certe, infudi vi vinum nigrum auſterum ad corroborationem partis, quibus ex toto convaluit ægra. *Petrus De Marchettis in Sylloge obſervationum Chirurgicar.*

De Fiſtulâ in Ano.

Morbus per ſe patet; præcipuè ſi inſtrumentis exploretur ulcus.

Indicationes ſunt hæ: ſanguis fluxus ſi adſit ſiſtendus, ulcus ſordidum detergendum, carne replendum, per ſiccantia conſolidandum, & cicatrix firma eſt procuranda: humorum acrimonia obtundenda, & corpus eſt renutriendum.

Quoad Victum, comedat parcè, veſcatur unico cibo, prunis, paſſulis: bibat cereviſiam medicatam. Conveniunt quoque emulſiones, amygdalata, hordeata, Paſta regia, panis marcius, gelatinæ, lacticinia, ſed præcipuè lac aſininum ad humorum acrimoniam temperandam.

Purgetur ter diebus alternis hoc modo.

℞. Calomelan. opt. præparat. gran. xv. vel. xx. diaprun. ſolutiv. ʒij. gum. Arab. ℈j. fol. aur. numero 4. Mſ. f. Bolus manè ſumendus, ſuperbibendo tantillum vin. alb. aut cereviſ. medicat, & poſtea juſculum. Sine ullo dolore operatur aut ſanguinis fluxu.

Injiciantur Clyſteres ex vulnerariis & lenientibus, ut ſanguis fluxus ſiſtatur, ut in Capite de Diarrhœa Dyſenteria & Teneſmo deſcribuntur.

Injectiones fiant primò anodynæ, dein detergentes, & denique aſtringentes & exſiccantes. Anodynæ ſupra in Cap. 3. de Teneſmo, &c. deſcribuntur. Detergens ſit talis.

℞. Raſur. guajac. ℥ij. rad. caryophyllat. ℥iij. ariſtol. rot. ℥j. fol. ſanicul. prunel. vinc. pervinc. veronic. herb. Robert. piloſell. ana m. j. Coq. in aq. fabror. ferrar. ad ℔j. adde ſp. vin. ℥iij. mucilag. ſem. pſyll. & cydon. in aq. roſ. & plantag. extract. ℥iij. tereb. Venet. ℥j. vitell. ovor. numero 2. Mſ. f. Injectio. Addi quoque poteſt mel. roſ. aut Tapſimel.

Tapſimel de quo hoc ſermo eſt, nihil aliud eſt, quàm mel decoctis vulneratiis additum & deſpumatum, ubi baſis eſt tapſus barbatus.

Injectio aſtringens ſit talis.

℞. Sterc. aſinin. rec. m. ij. aq. roſ. plantag. ana ℥iiij. Infunde & decoct. interim. adde ſucc. plantag. ℥iij. ſyr. de papav. ℥ij. gum. Arab. in aq. ſpermat. ranar. ſolut. ℥ß. F. Injectio bis in die uſurpand.

Aliquando addo phlegmat. alum. uncias aliquot, ol. myrrh. per deliqui. ℥j. trochiſc. alb. Rhaſ. ℥ß. ſacch. Saturn. ʒj. vitriol. Martis ʒß. Aliquando facio ex calce viva ℥j. in aq. fabror. ferrar. ℔iv. vaſe æneo per hor. xij. macerat. vnde ſumo ℔j. & mucilagines, ovi vitellos, &c. addo.

Aliquando compono ex aq. calcis & mercurio ſublimat. ſimul commiſt. & ſacch. Satur. edulcorat.

Conveniunt intus Diaphoretica viz. Hartmanni aut commune, cum pulveribus teſtaceis & terreis commiſta, viz. ocul. canc. magiſt. perlar. bezaor. orient. corall. &c.

Persistat in usu Decocti sudoriferi sequentis ad 20. 30. 40., dies, plus minus pro ratione operationis & virium.

℞. Rasur. lign. sanct. rec. & resinos. sarsap. medulloss. buxi ana ℥ij. rasur. quer. rec. rad. caryophyllat. ana ℥iß. rad. taps. barbat. filipend. scrofular. maj. ana ℥j. rad. symphyt. maj. cortic. rad. ononid. ana ʒx. rasur. corn. cerv. rec. dent. equi marin. ana ℥ß. persicar. maculat. m. ij. prunell. bugul. sanicul. veron. utriusque, scabios. ana p. iiij. flor. primul. ver. p. viij. rorism. p. ij. Matracio indantur, & superaffunde aq. sequentis ad supereminent. iiij. digitor. Digere in fimo equino per biduum. Cola pro iiij. dos. matutin. provocetur sudor, superpositis stragulis sine calore externo.

Aqua sudorifica talis est.

℞. Rad. petasit. rec. ℔ij. rad. bardan. ℔j. ulmar. card. bened. calend. bened. ana m. viij. scord. m. vj. summit. anth. beton. ana m. iiij. cort. citr. ℥vj. incis. & contus. affund. cerevis. fort. gallon. iiij macera in fimo per quatriduum, & vase duplici distilla ad usum.

Post quartum quemque sudorem repetatur bolus purgans cum mercurio.

Diebus sudorum, nisi fluat alvus, subducatur Enemate.

Postea (præcipuè si tabis sit metus) deveniat ad usum balnei ex aqua & lacte cum multo tapso barbat. ad 4. 6. aut 8. dies semel in die.

Cerevisia medicata sit hujusmodi.

℞. Rasur. lign. sanct. ℥ij. sarsap. ℥vj. rad. symph. maj. ℥v. cort. rad. dulcamar. rad. caryophylli. filic. fœmin. scrofular. maj. filipend. tormentill. ana ℥iij. rasur. dentis equi matin. ebor. ana ℥iij. fol. rec. siccar. bugul. prunell. scabios. agrimon. pilosell. veronic. utriusque, sanicul. ana m. ij. nuc. moschat. per frusta dissect. numero viij. cerevis. lupulat. fort. cong. XII. bulliant in parte cerevis. mox ubi refrixerint, reliquum addatur cum succ. cochlear. ℔iij. nasturt. becabung. ana ℔ij. pomor. redolent. rec. express. ℔vj. fermentatione peractâ lagenis lapideis indatur pro potu ordinario.

Ad fontem imputum occludendum utilissimum est Electuarium seq. in cujus usus diu persistat.

℞. Conserv. flor. papav. rhœad. ℥j conserv. ros. rub. ℥ij. pulv. rad. symph. maj. ℥ß. rad. scrofular. filipend. rad. marin. ana ʒiij. magister. perlar. corall. lap. hæmat. præparat. ana ʒiiß. sang. dracon. ʒij. spod. ʒj. gumm. Arab. ʒiiiß. syr. corall. q. s. f. Electuarium.

℞. Hujus ʒij. terebinth. coctur. indurat. croc. martis corallin. ana ℈j. Mf.f. bolus mane sumendus, superbibendo haustum lactis asinini, & vesperi horis tribus à cœna. Addo aliquando batturam ferri vin. Hispanic. extinct. & in porphyrite lævigat. ad ʒiij. aut ℥ß. aut ampliùs pro re nata.

Eidem intentioni inservit Julapium hoc, quod post dosin Electuarii (vel aliàs) sumi potest.

℞. Flor. veron. rub. p. iiij. papav. errat. p. ij. malv. roseæ p. iiß. ros. rub. p. iß. aq. cichor. fumar. pomor. redolent. ana ℔ß. * aquæ è cordibus animalium ℥vi. sp. vitrioli q. s. ad gratiam; extrahe tincturam. Cola, & in ℥iv. colaturæ dissolve syr. de symph. ℥j. de pomis redolent. corall. ana ℥ß. Ms. f. Julapium bis in die sumend. Singul. dos. adde gum. Arabic. in aq. plantag. solut. ʒß.

Juscula Medicata fieri possunt è rad. chin. rasur. ebor. dent. equi marin. corn. cerv. rad. scrofular. symph. filipend. sem. melon. passul. & herbis vulnerariis & adstringent. ventre galli veteris inclus. & incoct. cum frusto carnis vitulinæ.

Hydromel quoque ex vulnerariis & ingredientibus cerevisiæ medicatæ parari potest.

Si adsit callositas, conveniunt pulveres cathæretici ut pulv. Vigonis, æruginis; immò stercus humanum siccatum, calcinatum, & pulverizat.

Si adsit caro fungosa, absumatur ad fundum alum. usto, Præcipitato per se aut cum alum. mist. pedetentim alterutrum pulverem augendo, ol. antimon. unguent. Ægyptiac.

Balsamum ad ulcus detergendum tale sit, præcipue si adsit caro fungosa.

℞. Virid. æris depurat. & subtiliss. pulv. ℥j. vitriol. Hessiac. ʒij. ol. abiet. lin ana ℥iiij. tereb. Venet. gum. elem. ana ℥ij. liquefiant gummata cum ol. & adde virid. ær. & vitriol. & digere super ciner. tepide per noctem, addendo flor. antimon. mercur. alb. præcipit. ana ʒj. sal. Saturn. ʒij. Ms. & limpidum à crasso separetur. Huic balsamo addi potest balsam. sulphuris.

Ad omnia ulcera putrida Pulvis sequens est præstantissimus.

℞. Mercurii præcipit. ʒj. vitriol. alb. alum. ust. ana ʒß. escharam facit profundam. Aut ol. antimon. cum ol. papav. aut ros. commist. donec stanno illitum id nigrescere non facit, exedit carnem putridam nullo vel saltem exiguo dolore.

Intestinum rectum pondere suo deorsum tendens cum dolore, sustentetur spongia molli cum idoneo subligaculo.

Post injectiones ne coacervetur purulenta materia cannulam interdiu gestet, cui apprimatur spongia, ne aër subeat.

Suffitus quoque exsiccans hujusmodi fieri potest post ulceris detersionem.

℞. Mercur. ℥j. lap. pyrit. ʒvi. mastich. thur. sandarac. ana ʒiij. ladan. ʒiiiß. styrac. calamit. benzoin. ana ʒij. gum. guajac. ʒß. f. Alchool. & cum terebinth. Venet. q. s. f. Trochisci pond. ʒij. Recipiat fumum in sella perforata, dein per embolum in anum semel in die; pro euphoria continuetur. Addi potest gum. animæ, benzoin. &c.

Prosunt Aquæ Spadanæ: Aut si haberi non possunt, substituatur Vinum Chalybeatum vulnerarium sequens.

℞. Rasur. lign. sanct. ℥iij. cortic. ejusd. ℥ij. sarsap. ℥viij. rad. sicc. symph. maj. scrofular. utriusque, filipend. raps. barbat. sanguinar. caryophill. ana ℥iiij. fol. sicc. prunel. bugul. veronic. maris, virg. aur. hyperic. ana m. ij. androsem. equiset. pimpinell. agrimon. ana m. i. rasur. dent. equi marin. ℥ij. spod. corn. cerv. ad albed. ust. ana ℥iß. croc. Mart. aperient. ℥xv.

Imbibantur vin. albo generoso ad macerationem, dein eiusd. vini adde ℔xxx. F. Vinum medicatum.

Si à vino nimis incalescat æger, diluatur dosis viz. ℥iiii.) cum aq. Spadens. ℥ii.

Si sinus non satis sit apertus, aperiatur turundis ex medulla sambuci, vel ex spongiâ carâ, glutine taurin. aut icthyocolla imbuta.

Si exulcereretur ipsum intestinum rectum, & nullis cedat remediis, tandem ad excisionem deveniendum. Nam secundùm Hippocratem, Rectum intestinum & secans & resecans, & consuens sive ligans, & urens, & putrefaciens, etiamsi hæc gravissima esse videantur, nihil læseris. *Theodorus De Mayerne in Praxi Medica.*

De Vlceribus, & Fistulis Vrethræ.

Oriuntur ulcera ex gonorrhœa Gallica, plurimùm in

in extremo collo veſicæ, atque urethra; aliquando etiam ab humoribus calidis, acribus, & corrodentibus, licet raro. Ulcerum autem colli veſicæ in perineo ſitus; eorum verò, quæ paulo infra ipſum, ſcroto; quandoque verò inter glandem, & penem deliteſcunt, in foveola ſcilicet illa, ubi glandis ortus. Hæc autem non ita facile ſanantur, niſi ex toto gonorrhœa ſublata: quæ enim ab aliis humoribus oriuntur, emulſione ſeminum melonum decem, aut duodecim dies, ſponte ſunt ſanabilia. Si itaque ex gonorrhœa ortum ducant, curanda hæc medicamentis accommodatis, ab omnibus propoſitis, luem ſpectantibus, decocto ſcilicet Guajaci, cum ſudore, & hujuſmodi. Sanata gonorrhœa ulceri incumbendum primò; niſi enim ſanetur, caro ex ipſo luxuriat, unde affectio, quæ ſarcoma Græcis, vulgo carnoſitas, quam lithotomi corroſivis medicamentis atterunt. Hæc itaque ne ſuccreſcat, ulcera cum candelis quibuſdam, compoſitis ex pulveribus plumbi uſti, ceruſæ, tuthiæ præparatæ, miſtis cum cera, in urethram immittendis, & detinendis diù noctuque, quæ, meiendi pruritu ſolicitante, educuntur; quibus ſolis hæc ulcera ſano. Obſervandum tamen, non eſſe imponendas, fluente gonorrœa, ne ab iiſdem ſuppreſſa, exulceret collum veſicę, & alias partes proximas; atque, ſi malignitatis aliqua ſuſpicio ſubſit, eadem candela imbuenda unguento ex ceruſa camphorato, miſto cum præcipitato pulveriſato, abſque ullo metu, ne hoc exulceret partes ſanas; tum quia eſt correctum unguento ex ceruſſa; tum propria experientia duce, hoc ſcilicet non excoriare partes ſanas ſed tantummodo extinguere malam qualitatem ulcerum, qua ſublata, candelis ſupra dictis poſtmodum ſanantur facillimè: in quam rem utor etiam aqua Aponitana, aſſumpta per os, ad decem libras, cum ſpiritu terebinthinæ, aut vitrioli decem, aut duodecim dies, quatuor horis ante prandium, qua, urinæ meatum perlabente, ejuſdem vi exſiccante ulcera urethræ facillimè conſolidantur, qua methodo quamplurima hujuſmodi ſanavi.

Et quia ſolent perforare urethram cum integumentis, aliquando in perineo, quandoque in ſcroto, ab illis, progreſſu temporis, fiſtulæ ſuboriuntur; quæ ſi in perineo, abſente gonorrhœa, pars calloſa circa urethram, & partes adjacentes, inurenda fermento candente, quo caro illi accreſcat; & ad cicatricem deducatur fiſtula; hac tamen lege, ne ille inuratur, atque fiſtula amplior fiat, nec urethra, pars ſpermatica amplius inſtauretur, & reſarciatur; ut propterea ſat futurum ſit, eidem parti circum circa carnem inducere, quæ vice ſit urethræ, ut cicatrice obduci poſſit medicamentis ſarcoticis, & epuloticis jam dictis.

Obſervandum tamen, quod ſi pars interna urethræ non ſolideſcit, oriri carunculam ſuperius jam dictam ac proinde in curatione harum fiſtularum; parienti candelam ceream in eadem ſemper geſtandam, ne in caſſum omnia adhibeantur.

Si verò pars urethræ ſcroto oppoſita fiſtula laboraverit, urina ex ipsa effluens ſcrotum corrodit pluribus foraminibus; quæ curatio ardua admodum, & difficilis, licet felici ſucceſſu eandem ſæpius hac methodo tentaverim. Expiato prius corpore, & exhibito decocto Guajaci, cum ſudore, fluxioni ſiſtendę, ſtatim accedo ad partem ipſam læſam, quæ ſi multiplex fuerit, omnes fiſtulas ſeco: & per candelam propoſitam omnem operam in ſananda urethra adhibeo; cum alia ratione fiſtulæ ſcroti non omninò ſint ſanabiles, niſi cura palliativa, qua denuò recrudeſcunt: quod ſi non poſſit ſanari urethra candelâ, ſcrotum ſecandum, uſque ad illius fiſtulam, ipſaque inurenda, modo jam dicto, & carne ſectæ partes opplendæ: ac tandem cicatrix inducenda medicamentis propoſitis. Conting'r verò aliquandò, quod in quibuſdam obſervavi, ut ſcilicet pertuſa urethra ex gonorrhœa, amplo foramine, urina profluat, & ſcrotum repleat, ad magnitudinem quandoque capitis pueri, dilatatis nempe partibus ejuſdem, unde dolor, inflammatio inſignis, ex qua tandem gangræna, & ſphacelus; quorum cauſa, ferramentis candentibus, & incidentibus pars ipſa, alienata, & emortua amputanda; quod aliquando obſervavi, ſcroto ſphacelo corrupto, & extirpato, nudatos teſtes, foramine amplo in urethram patefacto; quod ſanavi modo ſuperius propoſito, per candelam ſcilicet, & uſu ſarcoticorum; ac tandem epuloticis: neque alia ratione vidi hujuſmodi patientes ſanatos, quæ licet ab aliis Medicis forte obſervata, propriâ tamen experientiâ confirmata, addere præter rem non exiſtimavi. *Petrus de Marchettis in Sylloge obſervationum Chirurgicarum.*

Conſultationes.

Pro Illuſtri & nobili equite Simone Merlino Foroliviense Vlcere inteſtini recti fiſtuloſo, & ſinuoſo partem externam natis ſiniſtræ vicinam apprehendente detento.

Sicuti perennis deſidendi cupiditas in illuſtri, & nobili patiente affectus inteſtini recti ad finem eſt indicium, ita & excretio portiunculæ ramenti inteſtinalis idem inteſtinum paulò ſupra laborare, præcipuè verò ſecundum partem ſiniſtram tum noxa circa natem ejuſdem lateris, tumor inquam, ac inflammatio quædam prægreſſa, tum immiſſa tenta, & in partem ea recepta demonſtrant. Verum affectum præter naturam nullum alium eſſe, niſi ulcus, quod inteſtinum rectum ac partem externam natis ſiniſtræ, vicinam apprehendit, præter fidem oculatam, ichor ſanioſus ad flavitiem inclinans, qui continuò effluit, ſatis ſuperque ſuadet, quod & cavum eſſe ex tenta immiſſa, & affectu natis, item & fiſtuloſum ex diuturnitate illius, jugique ichoris tenuioris emanatione. (nam à multis annis talem effluxionem cum pruritu intra, extraque anum paſſus eſt quæ induſia è regione ipſi ano ſemper infecit) confirmari poſſe mihi videor videre; Atqui ulcus prædictum per totam inteſtini ſubſtantiam pervaſiſſe, orificiumque ulceris in eodem reperi inteſtino, ex vicina nate affecta facile ſuaderi poteſt.

Sed quid cauſæ ſit quod dum mingit illuſtris patiens, ut plurimum egerat, ac antea inter mingendum difficultatem perſenſerit, fœceſque ſemper liquidas excreverit, non erit abs re cognoviſſe. Arbitror ego poſtremum ex humore acriori, & copioſiori tunc temporis ad inteſtina defluente, eorumque expultricem facultatem ſollicitante, accidiſſe; difficultatem verò lotii in aliqualem compreſſionem ob tumeſcentiam partium affectarum veſicæ proximarum factam, referendam eſſe cenſeo, atque tandem dejectionem tempore mictionis aliquando fieri puto quia inteſtinum rectum ſecundùm proprium muſculum ſphyncterem malè habens, facile in redditu urinæ afficitur, ac velit, nolit, egreſſum fœcum admittere cogitur.

Principia autem generationis ulceris propoſiti ſunt proxima & remota, proxima in unius materiæ acrioris copioſum affluxum referre non dubito, materia namque acredine eroſionem, copia vero ſinum & cavitatem efficere valet, & ubi diutius colluvies ſanioſa

fanioſa detinetur, callo, ac proinde fiſtulę datur occaſio.

Principia remota pertinent ad cauſas generantes materiam prædictam, & genitam moventes, in ſerie illarum tum intemperiem jecoris fervidam, uti calor flavus exeuntis jecoris ſoboles docet, cum errata in vita anteacta repono, in harum verò numero nativam imbecillitatem partium ani, ob earumdem laxitatem, & humiditatem, robur autem expultricis partium totius, præcipuè verò jecoris pono.

Ut ex his unicuique facilè ſit intelligere, ad Medicum pro curatione inſtituenda attinere, ut ulcus illud fiſtuloſum amotis impedimentis agglutinetur; cœterum cùm impedimenta & propria, & communia exiſtant, ratione illorum oportebit ampliare, detergere, & ſiccare, callum eximere, & quod eſt deperditum ſarcoticis reparare, ratione horum, communium ſcilicet,humorum affluxum inhibere erit neceſſe.

Quæ opera ad fœlicem exitum perduci poſſe non dubito, tametſi meo judicio cum inſigni difficultate, quia medicamenta opportuna prohibentur, aut ſaltem difficulter admittuntur, & partem affectam undequaque non poſſunt attingere, parsque demum malè habens ſuâ naturâ imbecilla exiſtit.

Sed an hæc facienda curatio meritò dubitari poteſt, nam ex una parte ætas patientis ultimi ſenii) eſt enim illuſtris eques ſeptuagenarius) diſtantia loci affecti à partibus præcipuis, tandemque præſervatio forſan à gravioribus malis, quam homines mediis hiſce ulceribus fiſtuloſis ut plurimum ſibi nanciſcuntur, facile quemvis perſuadere poſſent, remedia pro perfecta, & vera ſanatione non eſſe tentanda; Ex altera verò parte, quoniam nobilis patiens viribus eſt valens, bene habitus, ac in cœteris ſanus, ſæpiuſque hujuſmodi fiſtulæ multiplicantur, & concitata fluxione humorum inflammationem, dolorem, cruciatuſque ſibi inſignes adjungant, tuberculaque dura in inteſtinis occaſione illarum ſuboriuntur, meritò quorum exitus fœcum intercluditur, curatio abſoluta videtur ex uſu opportuna,& neceſſaria.

At ego in ea ſum ſententia, ut ſi veræ curationi ſeſe dare voluerit vir illuſtris,quod poſſit utiq; curari, ſin minus, Medicus in id incumbat opportet, ut præſervetur, qua amputatis vel ſaltem refractis cauſis remotis, ulcereque continuò deterſo, exiccatoque malum non augeatur, ſed potius reprimatur, quem curandi modum, tametſi fictum, & palliatum, graviſſimi nihilominus viri inſequuntur.

Deveniens ergo ad præſidiorum materias, & primum chirurgicas, ſtatuo curationem ab aliqua ſanguinis miſſione per ſectam venam auſpicandam eſſe, vena ideò in cubito, vel in manu ſecanda ſeligatur,ſanguis enim in toto redundat, robur virium adeſt, & corporis habitus ad craſſum inclinat, deinde cauteria in brachio ſiniſtro aut femore dextro, ſecundum partem domeſticam inuſta ſicuti & perennes frictiones, deligationes, ventoſationeſque partium ſuperiorum mihi ſummo purè probantur, apertionem verò loci ab experto chirurgo, medicamentis non conferentibus non improbo.

Poſtmodum ad pharmaca, primum communia, dein privata devenio, quare ſi de communibus ſit ſermo, pro lenienda alvo ſyrupum roſatum ſolutivum, ac de polypodio, pro humoribus concoquendis decoctum cichoraceorum, boraginis, betonicæ, ac paſſulatum cum ſuis ſyrupis; pro purgatione infuſum Rhabarbari, Agarici, & ſenæ, cum manna etiam, atque etiam laudo: Quinimo & catapotia de tribus cum Rhabarbaro, tempore verò calidiori decoctum, infuſumque mirobolanorum citrinorum, chebulorum, & indorum ex ſero lactis paratum, intervallis quibuſdam aſſumpta profutura propono; Vomitum quoque, ſi patiens ad eum à natura pronus fuerit, ſemel in menſe habitum à cibo non vitupero. Verum & de medicamentis inſenſibiliter evacuantibus, præmiſſa purgatione eſt cogitandum, decoctum idcirco guajaci, & ſalſæ cum china, & ſandalis erit miri uſus, & ſi ſudor, modeſtè tamen, & placidè promovebitur, tanto efficacius reddetur medicamentum; Urinalia quoque medicamenta, non vera (nam vera jecur magis accendunt) huc referenda, quare inter alia mihi tum thermæ frigidæ,tum ſerum lactis diſtillatum, adjecto lacte ſeminum melonum copioſè bibitum tempore opportuno mihi maximè arrident, verum & ab oxymelle dilutiori ex decocto radicis apii recentis, capillorum veneris, ſcolopendrii, & eritroidis non abhorreo.

Demum de particularibus pharmacis cogitandum, quæ ſi referantur ad jecoris intemperiem, præter aliqua ex urinalibus dictis, ſuccum quoque cichoreaceorum non ſolùm aſſumptum, ſed formâ irrigationis hypochondrio dextro unà cum aceto, & pulvere ſandalorum adhibitum, ſicuti & conſervæ roſarum cum ſpeciebus confectionis ex tribus ſandalis uſum continuum non improbo; Quòd ſi medicamenta hæc ad ulcus attineant, non ſolum à qualitate manifeſta, ſed & à proprietate, duo ſunt, primum eſt pulvis radicis gentianæ, vel ariſtolochiæ ex vino epotus, alterùm eſt pulvis ranarum adhibitus, verum à quibuſdam radix hellebori nigri in fiſtula tribus diebus dimiſſa, item & elaterium terebinthinâ exceptum radixque cucumeris aſinini ſummis laudibus extolluntur. Sed quæ à qualitate nota operantur, ſunt detergentia, ſiccantia, callum abſumentia, & agglutinanantia; Atqui orificium dilatandum turundâ vel ex gentiana, vel ſpongia confecta, deinde ad medicamenta prioris ordinis deveniendum, ſunt autem thermæ ſalſuginoſæ, inter quas, velut omnium regina eſt aqua Tettuecii vocata, quæ non ſolum in potu per tres vel quatuor dies ante decoctum guajaci aſſumpta, ſed & injecta ac per modum ſemicupii uſurpata plurimum valet; ſuccus quoque apii cum vino Mulſo decoctionis hordei, myrrhæ & aloes injectus, eſt accommodatus, at pro callo eximendo nil præſtantius unquam ſucco herbæ Reginæ cum Ammoniaco aceto dilutis, & injectis, ſed quod omnibus præferendum, eſt unguentum Ægyptiacum lixivio dilutum, à quorum uſu, ſi pars nimium irritetur, injiciatur ſerum lactis, vel ipſummet lac aſininum, & ſi ex voto callus auferetur, ad ſarcoticorum uſum accedendum, qualia erunt unguentum iſidis, vel de tutia vino Mulſo dilutum; item & ſuccus pimpinellæ, virgæ aureæ, & Centaurii minoris, omnia injecta. Pro agglutinatione fiat injectio ex vino nigro auſtero decoctionis plantaginis, rubi, malicorii, hypociſtidis, & acaciæ, huc referendum oxeleum Galeni, & ceratum barbarum.

Victus his omnibus undequaque conveniens injungatur, qui erit ut nobilis patiens veſcatur bonis cibis, & abſtineat à ſalſis agruminibus, aromatibus, lacticiniis, cibus, ſarina ſubactis piſcibu spaludoſis; atque ſimilibus acrioris, & craſſioris naturæ, bibat vinum ſubrubrum, ſubauſterum, guajaco, ac ſandalis medicatum, tempore autem decocti inſtituatur victus ſemi attenuans, & vinum interdicatur, reliqua his ipſis reſpondeant, Deuſque O. M. faxit, ut cedant in ſalutem illuſtris, & nobilis Equitis. *Julius Cæſar Claudinus in Conſultationibus Medicis.*

De

De Vlcere fiſtuloſo Ani. Pro Nobili Patiente.

Quod morbi vel diligentiſſime curati, aut non ſanentur, aut ægrè ſaltem, modo ob ipſorum contingit pertinaciam, modo ob ægrorum, aut medicorum frequentes errores, modo utramque ob cauſam, prout in caſu præſenti contigiſſe obſervo. Subortum enim nobili huic patienti tribus ab hinc annis ulcus fiſtuloſum in ano, cujus ratione frequentem paſſus eſt, & patitur dejiciendi voluntatem, doloremque,& gravitatem circa podicem. Neque hactenus ab affectu propoſito liberari potuit, variis licet remediis præſidiis adminiſtratis. Idque duplicem ob cauſam, primo quidem ob incuriam cum ipſiuſmet ægri incompoſite viventis, & affectum ipſum aliquamdiu ſpernentis, tum medicorum, vel potius circum-foraneorum quorundam, qui generoſis cathatticis humorum colluviem à toto ad partem affectam attraxerunt; tum & ob ipſiuſmet affectus pertinaciam. Sicuti enim facillime ſuboriuntur ulcera fiſtuloſa circa anum, ob innatam illarum partium mollitiem, laxitatem, & humiditatem: ita genita ægrè admodum ſanantur, ob continuam ad ipſas fluxionem, & difficilem localium parti affectæ adhæſionem, cum præſertim ulcera hæc veteraverint, & dolorifica, putrida, depaſcentia, intemperata, & tabe Gallica inquinata fuerint; cujus naturæ eſſe ulcus hoc valde ſuſpicor. Hoc etenim ſicuti originem duxit à flava bile, ſalſaque pituita, genita ob incompoſitam vivendi normam, & ad prædictas partes, tanquam imbecilliores à tribus annis decumbente: ita fovetur à continua fluxione à cerebro humido, ventriculo imbecilliori, & jecore præcalido, ratione intemperie ipſius. Quod contumax quinetiam factum eſt, ob virulentiam Gallicam, & alias pravas qualitates propoſitas: cum præſertim adeo altas egerit radices, ut non immerito ſuſpicari liceat propagatum eſſe in varios ſinus, atque in inteſtinum ipſum penetraſſe. Qua de re certiores erimus, ſi digito in podicem immiſſo ſtylum in ulcus demerſum perceperimus, vel ſi ſanies per alvum, & materia fæculenta, & fœtida per ulcus effluere obſervabitur: atque hinc febricula illa lenta, qua hebdomadas, & menſes conflictatur, originem ducere potuit, vaporibus ſcil. putridis jugiter ad cor elevatis ab ulcere hoc putrido; quæ invaleſcit, dum egeruntur fæces duræ, cum rigore, iiſdem præterlabentibus partem exulceratam exquiſito ſenſu præditam, atque calore, accenſis ſpiritibus, ratione doloris, hincque tandem carnis excreſcentiæ, ex ſanguine illo vitioſo genitæ, ut propterea ulcus propoſitum omnium malorum ſit fons, & origo, quo non obducto, nec alii affectus cedent.

Hoc autem conſequi difficillimum cenſeo, ne dicam impoſſibile, ſi præſertim pertingat ad inteſtinum ipſum. Non ob id tamen medicis præſidiis ſuperſedendum cenſeo, quib. ſaltem ipſius incrementum coerceatur, metu alioquin febris fixæ, quæ ad tabem, & mortem nobilem noſtrum patientem tandem deducat; cui nunc ſatis vires conſtant, generoſis remediis pares. Neque hæc fiſtulas enim ex illarum cenſu eſt, de quibus verba fecit Hippoc. 3. in 6. Epid. 39. dum prodidit, tales fiſtulas aliquando humores ſuperfluos purgando præſervare à gravioribus malis, propterea non curandas. Illæ enim ſunt fiſtulæ calloſæ, ſine dolore non depaſcentes; hæc vero eſt dolorifica, ideo non calloſa, depaſcens & dyſepulota, cacoethes, & maligna.

Ipſius autem curatio abſolvetur exſiccatione ulceris. Quod fieri non poteſt, niſi ſublatis impedimentis, quæ in caſu præſenti ſunt quatuor. Primò fluxio perennis, quæ eſt avertenda, & alexipharmacis extinguendum inquinamentum. Secundo intemperies calida & humida refrigerantibus, & exſiccantibus removenda. Tertio ſinus, qui aperiendus, ſi fieri poteſt, vel ſaltem laxandus. Atque demum detergendum, & exſiccandum eſt excrementum craſſum, & tenue in parte exulcerata.

Ut prædictis indicationibus ſatisfiat, præmittenda eſt diligens totius corporis evacuatio, cum eductione ſanguinis, tum ex jecoraria dextra, tum ex ſaphena ſiniſtra, accedente ſimplici, ac repetita humorum vitioſorum præparatione, & purgatione, atque inuſtione facta duorum fonticulorum dextro femori, & ſiniſtro brachio, exhibita triduum Aqua Tettutiana, cum ſyr. roſ. Placet quin etiam repetitus uſus blandi decocti ex ligno Indico, ſarſaparilla, & ſantalis, cum cephalicis, & aliis quæ hypochondriorum rugitus, & tenſiones ſpectent: à cujus uſu 40. dierum ſpatio, cum blando ſudore, commendatur uſus Lactis caprilli, tanquam detergentis, refrigerantis, & agglutinantis, 20. dies circiter cum octo, aut decem guttulis olei ex ligno Indico; ac tertio ex uſu erit aqua B. Virginis, refrigerans, detergens, & exſiccans, vel ipſius loco aqua Vi lenſis in agro Lucenſi. Atque hæc de internis. Externa topica varia ſint, pro ſinuum varia conditione, in magnitudine, & profunditate. Si enim admodum alte deſcendant, cultro falcato anguſto ſunt aperiendi, profundiores verò turunda laxandi. blandiiſque erodentibus atterendus levis quidam callus in ſuperficie, non enim cenſeo totum ſinum occaluiſſe, alioquin non eſſet dolorificus. His peractis, exſiccandum eſt ulcus, non omiſſa ipſius deterſione. In quem uſum maxime pollent aquæ noſtræ Thermales, in primis Montis agrotorum. Per alexipharmaca deinde ipſi ulceri occurrendum. Tandem ad majorem exſiccationem, & roborationem partis, balſamum occidentale opportuniſſimum cenſeo, præter alia leviora cuilibet in arte verſato notiſſima, brevitatis propterea gratiâ prætermittenda. Atque hæc potiſſima pro præſentis affectus curatione proponenda dux'. *Benedictus Silvaticus Conſilior. & Reſponſ. Medic. Centur. 3.*

De Vlcere Ani. Pro Nobili Matrona Cremonenſi.

Vigeſimus nunc agitur menſis, cùm Nobiliſſima Matronæ annorum 27. ulcus patitur in tota interna parte inteſtini recti, ſubortum forſitan ex acri materia bilioſa in jecore fervido genita, & à toto corpore ad inteſtina, tanquam ad ſentinam, tunc temporis tranſmiſſa, quando diarrhœa bilioſa laboravit, non ſine confluxu pituitæ ſalſæ, abſque ulla ſuſpicione alterius corruptionis virulentæ. Ulcus hoc nunc calloſum factum eſt, propter materiam craſſam poroſitatibus partis affectæ infarctam eſt ſordidum, ob defectum caloris nativi; atque dyſepuloton, ac difficilis ſanationis, ob ingentem affluxum materiæ pituitoſæ, bilioſæ, & atrabilaris à ventriculo, jecore, & toto corpore ad partem affectam, cacoethes quinetiam, propter intemperiem humidam partis affectæ, cujus indicium evidens caro circa eandem inæqualiter excreſcens. Eſt doloriſicum aliquando, cum propter decubitum prędictę materiæ, tum propter violentam fæcum excretionem, fiſtuloſum fortaſſe, cum ſupradictæ partes facilè ſinuoſis ulceribus ſint opportunæ, propter continuam earum humiditatem.

Difficillimę propterea curationis, ut mirum videri non debeat, ſi uſu tot medicorum prędidiorum ex methodi

methodi lege propositorum non cesserit. Non ob id tamen iis supersedendum est, quorum beneficio speramus fore, ut aliquo saltem temporis Nobilissima patiens pristinæ sanitati restituatur.

Quoad ut fiat præmissa universali totius cura, revellentibus, derivantibus, & evacuantibus sistenda est fluxio, & materia fluxa evacuanda, ulcus detergendum, validè exsiccandum, & cicatrice obducendum, administratis interim jecur refrigerantibus, & calidum innatum partis affectę foventibus. Quæ prę-stabuntur remediis Chirurgicis, Pharmaceuticis, & Diæteticis.

Pro totius itaque evacuatione, pręscribatur leniens paratum ex mell. & syr. ros. sol. cum manna electa; vel ex electuario lenitivo, & manno, cum pulpa tamarindorum. Sanguis interim educatur ex vena interna utriusque brachii, longe à menstruis purgationibus: mox sub illorum tempus, ex saphena. Prępareritur humores syr. de succo borraginis, & oxymel. simplici, cum decoctione cichorii, sonchi, hepaticæ, borraginis, agrimonię, & seminum citri; ac deinde purgentur rhab. senna, & agarico infusis in decoct. cord. adhito syr. de polyp. compos. ros. solut. & manna. Repetatur deinde prædictorum humorum præparatio syrup. de fumaria compos. de cichorio cum rhabarb. & oxymel. composito, additis aquis beton. fumariæ, lupulorum, & cichorii: alternisque diebus prædictarum aquarum loco, addatur unc. ris. decoct. epithymi Mes. & facta humorum præparatione, repetatur purgatio medicamento jam præscripto, vel hujus generis. Validiora namque; traherent humores ad partem affectam. Interim inuratur fonticulus brachio sinistro, ad majorem revulsionem, & detersionem cum materiæ fluentis tum fluxu, & in parte ulcerata contentæ. Exhibeatur aqua Tettutiana quatuor aut quinque dies quolibet mane, ad libras quatuor, cum unc. iij. mel. ros. sol. A quibus ex usu erit decoctum radicis chinæ, salsæ parillæ, & santalorum citrinorum, additis hordeo, & cichoraceis, 40. dierum spatio, excitato sudore cum doliolis lixiulo fervido plenis semel in die: victu modice tenui præscripto, vini oligophori potui concesso. His internis accedant externa localia, & quæ clysterum, & suppositoriorum ope partem affectam attingunt: atque adeò apprime convenient clysteres ex aqua Tettutiana, cum melle ros. vel etiam ex muria, ad majorem detersionem, tum ex vino rubro, cum pulvere tuthiæ, fabarum, hordei, & thuris. Turundæ parentur ex terebinthina Cypria, & melle, cum ciner. quercus, chalcitide, ostreis ustis, & aristolochia rotunda. Omnium tamen maxime usui erunt aquæ Thermales montis ægrotorum, utpote quarum vis præsens ad ulcera antiqua, admissarum per clysteres, vel insessus formâ; in iisdem tertia tamen quaque die oblinitì poterit pars affecto sevo hircino, atque ex ipso turunda parata continenda in ano, ad emolliendum callum, qui deinde attereretur detersoriis validioribus. Quæ si frustra fuerint: deveniendum erit ad ignem, parata cannula undique ferrea pertusa, in podicem inseranda, in quam deinde immittatur ferrum candens, idque ter, & quater in die; nullum enim præstantius, & tutius remedium in ulceribus antiquis putridis intestini recti expertus unquam fui. Aquis Thermalibus propositis, injiciendis addentur aloe, thus, & sarcacolla, ad majorem exsiccationem; tandemque applicentur sarcotica, ut betonica, matrisylva, plantago, & ossa cremata, cum vino. Ad compescendum autem jecoris fervorem absque ventriculi noxa, conferet aquarum Thermalium frigidarum internus usus, decem aut 12. dies, cum diureticis, quo ad urinæ vias perducantur.

Quibus addatur congrua victus ratio prædictis proportione respondens. Ita namque spero fore, ut pristinam sanitatem consequatur Nobilis Matrona. *Idem ibidem.*

De Fistula antiqua, & Condylomatibus, cum febre. Pro Nob. Florentino.

Tot, & adeò refractarii sunt affectus Nobil. patientem divexantes, ut nec ipsius Apollinis manu debellari possint; ex fide Virorum Præclarissimorum, qui ad nos scripserunt, ut propterea medica exposcant præsidia, non pro hujus salute, sed pro vitæ saltem prorogatione. Fistulæ namque antiquæ in podice sunt semper curæ difficilis, ob laxitatem & humiditatem insignem partis affectæ, continuamque excrementorum colluviem; magis verò profundæ, sordidæ, verminosę, & tabo Gallico infectæ; deteriores autem, & magis rebelles, quando perforant intestinum, ita ut fæces transmittat per ulcus; licet tamen vita in longum protrahatur. Avenzoaris testimonio inter Arabes, & Matthęi de Gradi inter Latinos, historiam referentis Medici Ticinensis de Filibertis, qui fæces per ulcus excrevit annos viginti continuos. Quod si ulceri antiquo, fistuloso, profundo, cacoethi, verminoso, & Gallico accedant condylomata, sive carnis excrescentię, longis incurabilem produnt affectum, ob confluxum sanguinis vitiosi, & melancholici; quem sanè in Nobili juvene prędominari conjicere facile est ex descripto ejus temperamento. Quando verò decennio fere integro variis medicis præsidiis ritè, & ex lege prescriptis cùm assumptis, tum applicitis, non solùm non cessit affectus, sed in dies magis invaluit, vesicę collum erodens, ita ut fæces, & ventris crepitus cum lotio excernantur; quo prorsus modo id à Fernelio proditum est 6. de Partium morbis & Sympt. Cap. 11 vel saltem urinę crassæ, fœtidæ, & saniosæ sunt conspicuę, cum ipsius ossis sacri aliqua labe, atque omnium circumpositarum partium. qui locus quæso fuerit ullis medicis præsidiis? Accedente verò his omnibus febre hectica, tabida, marasmode, cum grandi corporis macie, ut ossa sola cute tecta videantur, viribusque adeo prostratis, ut semper decumbere cogatur quæ spes elucescit de vita proroganda? Quinimo præsens impendet metus, ne adventante ęstate, deteriora fiant omnia, viribusque collapsis, succumbat tandem patiens; ut propterea vix in promptu mihi sit, quo vita quidquam ejus prorogetur, quod à Viris doctiss. & in arte versatissimis hactenus non fuerit præscriptum.

Quare sicuti summopere laudo quoad partem affectam, frequentem ulcerum detersionem, modò aqua Tettutiana, & melle, modò vino in quo ebullierint scordium, matrisylva, lupini, & fabę omissis causticis, validioribusque detersoriis; ita non inconsultum censeo eam roborare ferro candente per canuulam ferream longiorem à latere undique pertusam, intra podicem semel ac iterum singulis diebus applicato. Hoc enim unico remedio vidi fistulas Gallicas, putridas, & altas multos annos, absque ulla noxa durasse, nondum tamen ad has calamitates perductas. Ratione autem febris, si vires ferent, ex re erit consilio marasmum torridum in senilem mutare, per refrigerationem corporis balneo aquędulcis, administrato ex Gal. precepto in Methodo medendi. Et quanquam alias non admodum profuerit decoctum radicis chinę, atque lac non fuerit adeo familiare naturę ipsius; utrumque nihilominus iterum præscribendum existimarem. Omnia enim secundum rationem facienti, licet non

non succedant, non est ad alia transeundum, stante eo quod à principio visum est, ex Hippoc. decreto. Quod licet locum habeat in curativis intentionibus, non autem in materiis remediorum: attamen in casu presenti etiam iisdem presidiis medicis utcunque alteratis insisterem, atque aliquot dies decoctum radicis chinę repeterem, cum carne porcelli, ranis, & caudis cancrorum paratum; ita tamen ut in ipso deinde fiat contusum pulpæ caponis nutriti carne viperina. Sic namque erit medicamentum alimentosum. Quod si in ipso dissolvatur scrupulus magisterii perlarum, vires quinetiam magis instaurabit: exhibito deinde cibo modica quantitate, facilis coctionis, & substantię; cujusmodi erunt ova tremula, expressum vel contusum perdicum, testes gallorum juniorum, gelu ex carne caponis, cum succo citri; & morselli ex pistaciis, nucleis pineis, amygdalis dulcibus, pulpa perdicis, & nucis Indicę, cum saccharo, & aquę ex fl. citri. cum quibus assumet aliquando unum vel alterum cochlear aquę vitę ad instaurandas vires jam collapsas, à Quercetano descriptę in sua Pharmacopęa Restituta. Post usum autem pręedicti decocti aliquot dies, lac præscribetur, ptimo arte paratum ex nucleis pineis, pistaciis, amygdalis, & seminibus melonum, in jure pinguis caponis, cum saccharo; tandem vero & naturale, idque asininum, si muliebris non fuerit copia, ex mamellis exsuctum, aut cum modico saccharo, & buccella panis, ubi primum emulsum fuerit, dummodo venter flatibus non obmurmuret. Quod si redundent, cum aliqua imbecillitate ventriculi, præmitti potest stillicidium supra ejus fundum ex oleo absinthite, amygd. amararum, chamęmelino, & mastych. cum vino albo generoso ad penetrationem; munito deinde toto abdomine summitatę purpurę pręedictis oleis imbutæ; ac deinde lac vel humanum ex ubere, vel asininum, cum quarta parte mellis Hispani, loco sacchari, ev Gal. decreto 7. Meth. medendi præscribetur ad uncias quatuor, vel quinque ad summum singulis matutinis horis in aurora, premissa parca cœna, quo ventriculus vacuus sit; atque ita quatuor vel quinque dies periculum fiet ejus tolerantiæ. Quod si nullam noxam inde capiet, & facile feret, continuandus erit usus ipsius aliquot hebdomadas; non omissa interim totius corporis inunctione oleo amygdal. dulcium, facta blanda frictione ad revocandum sanguinem, & retardandam corporis exsiccationem. Et hec adnotanda duxi Virorum præclarissimorum mandatis obsecundans potius, quam ut magni fore usus sperem. *Idem ibidem.*

De Ulcere antiquo Intestini recti. Pro Illustriss. Equite Maffeo Ferrariensi.

Rogatus ab Illustrissimo Marchione Pio sententiam de Chirurgica operatione pro salute Illustrissimi Equitis Maffei inveterato recti intestini ulcere laborantis, proposita, intestini nempe ejusdem extractione, atque ustione, inficiari sanè non possum, à Chirurgis celebribus solertia, & usu, nonnunquam præstari quædam miraculis perquam similia: quemadmodum & legi ab ipsis ex dorso è regione renis tentatam ipsius cum extractione calculi, patientisque salute sectionem, rem profecto longè difficillimam. Quare & operationem propositam quod attinet, illam eorum peritiæ lubens committo: quam tamen & periculi plenam esse, & male cessuram existimo. Tametsi enim non ignorem, intestinum rectum partem esse, quæ loco dimoveri, & foras prolabi possit: quod pueris non raro accidit, ob laxatos humiditate musculos, nonnunquam & nixu majore parturientibus, atque idcirco lubens fatear validioribus emollientibus, aptisque instrumentis intestinum id à Chirurgo extrahi, detergeri ulcus, urique posse: cum tamen semel duntaxar admoto igne subsequi haudquaquam possit usque adeo curatu difficilis, inveterati scilicet, sordidi, profundique sanatio, Chirurgia hęc quid allatura sit emolumenti non video. Foris certè relictum intestinum longè maximum subibit gangrænæ periculum. Eodem vero mox ab ustione intro reducto, quid aliud sperandum, quàm eschara recedente, statu ulceris pristino simillimus? Neque enim de sectione hìc cogitandum. Esto tamen (quod impossibile ego quidem judico) siccari ulcus hoc, sanatique modo prædicto possit, non poterunt certè non superesse continuæ ab intestini procidentia molestiæ. Neque enim quamvis exsiccato, ac cicatrice obducto ulcere, tanta unquam esse poterit laxatarum partium corroboratio, ut continuum intestini prolapsum prohibere possit, ni idipsum continuò globulo idoneo, fasciaque competente coerceatur. Hæc mea super ea re sententia. *Idem ibidem.*

De Ulcere fistuloso in podice: Pro Illustriss. D. Georgio Nani.

Affectum Illustrissimi D. Georgii: etsi minus mihi, quam Viris illis Excellentissimis, qui ad ipsum Venetiis diutius continue inviserunt, cognoscere licuit, Excellentiæ tamen tuæ Illustrissimæ geram morem, quæque mea sit de mali hujus natura; ejusque futuro successu sententia paucis aperiam. Malum ego hoc ex ulcerum esse genere indubitanter pronuncio; quod & à paucis jam mensibus eram suspicatus; argumento fuerat exeuntis materiæ qualitas. Neque enim id quod effluere solet, simplex pituita est, sed materia quædam cum modica plerumque sanguinis portione permixta. Sed neque ex venis hæmorrhoidalibus, ut censent, manat hic sanguis. Esset enim & copiosus, & floridus, & à qualibet materia sejunctus, flueretque vel ad mediocrem conatum semper, & à partibus ano circumpositis emanaret. His autem omnibus conditionibus sanguinem, de quo nobis sermo, videmus destitutum. Etenim neque multus is unquam est, neque expers putredinis, neque à reliqua materia separatus; sed & lotis aqua thermali illis partibus, ejus sistitur fluxio; atque ab altiore loco eundem profluere ipsi nos cum speculi beneficio exploravimus, tum stylo argenteo gossypio involuto altius immisso, neque sine sanie extracto. Accedit, quod quæ speculo adhibito videri potuere partes, viderimus nec absque carne superflua exulceratas. Verum non unico ulcere constat malum hoc. Videre enim mox ulcus est in ani extremo sub ipsis hæmorrhoidibus; in ipso dein progressu excoriatio multa speculi beneficio detegitur, non sine metu ne aliud intus delitescat, quod aut speculo, aut etiam stylo deprehendi non possit. Materiæ enim exeuntis & copia est major, & terminus à quo, quod partem altior, quam ut universam ab iis, quæ videri possunt, ulceribus promanare statuamus. Quare cum neque alicujus momenti adsit dolor, internam quandam adesse fistulam non levi suspicione adducor, tametsi hac de re Excellentiam tuam Illustrissimam certam reddere non possim.

Utut sit, non leve sane est hoc malum, cùm quod partim sit hæreditarium, quod imbecilli, humidoque naturâ sit loco, atque inveteratum; tum etiam quod continuè ab pravorum universo corpore humorum affluxu foveatur. Quapropter & quid boni augurari possim

poſſim non video. Neque enim facile crediderim eam fore Illuſtriſſimi Domini Georgii patientiam, quam diuturni adeo, atque pertinacis mali curatio expoſcat: quinimo pronunciare auſim, hunc ejus affectum eodem, quo Illuſtriſſimi Domini Antonii ejus parentis, ſucceſſu finiendum. Quod tamen prognoſticon haud diffiteor uſque adeo ratum eſſe, quin ſperare liceat fore, ut Illuſtriſſimus patiens diuturno uſu præſidiorum, victuſque præſcripta ratione, ſanitati tandem aliquando reſtituatur, quam eidem à præpotente Deo toto animo enixe precor. *Idem ibidem.*

De Fiſtulis Ani. Pro Nobili Polono.

Ea eſt affectuum pertinacia,qui à decennio Nobiliſſimum patientem exercent, ut de ipſis ſanandis nulla affulgeat ſpes; adſtipulantibus etiam Viris doctiſſimis, qui ad nos ſcripſerunt, adeo ut medica ſolummodo admittant præſidia, quorum ope vita ſaltem longius protrahi poſſit. Fiſtulæ ſiquidem antiquæ ani ſemper ſunt difficiles, ob fluxionem, imbecillitatemque partis affectæ difficiliuſque ſanantur, quando ſunt ſordidæ, profundæ, & verminoſæ, virulentiæ Gallicæ participes: potiſſimum verò, quum perforant inteſtinum, ita ut fæces ex ulcere effluant; cum quo tamen affectu vitam longius prorogari poſſe, prodidit Avenzoar, & Matthæus de Gradi, qui refert hiſtoriam medici cujuſdam de Filibertis Papienſis, qui inteſtino perforato, & fæcibus per ulcus erumpentibus vitam traxit viginti, & plures annos. Quinimo, inteſtinis perforatis, & ventre ipſo, adeò ut fæces illac tranſmittantur vivere ægros, prodidit Avic. Prim. 3. Fen. 6. Tract. 1. cap. 1. Neque lethalis omnino eſſe ſolet ani fiſtula, licet veſicam exulcerans, ut ſuccedat mictio fæcum, & puris, crepituſque per pudendum, teſtimonio Fernelii Lib. 6. de Partium morbis, & ſymptomatibus Cap. 11. Quod ſi ulceri antiquo, putrido, ſinuoſo, Gallico, inteſtina perforanti accedant carnis excreſcentiæ, ſeu condylomata, longe magis incurabilem exhibent affectum, ob confluxum ſanguinis vitioſi, & melancholici quem ſane in nobili patiente præpollere conjicere eſt ex ejuſdem temperamento. Verum quum toto ferè decennio variis medicis prædictis præſidiis, cum internis, tum externis non ſolum ceſſerint affectus prædicti, quin potius in dies magis convaluerint, quibus acceſſit febris hectica, tabida, & maraſmodes, cum corporis macie adeo gravi, ut oſſa pelle obducta ſuperſint, vireſque adeò proſtratæ ut continuo ſit ipſi decumbendum, non modo valetudinis adipiſcendæ, ſed neque longioris vitæ alicui ſpei locus eſt, quin potius metuendum ne ſub æſtatem in deterius omnia labantur, vireſque jam collapſæ tandem fatiſcant: ut propterea vix mihi ſuperſit quod iis addam, quæ à Viris doctiſſimis fuerunt hactenus uſurpata ad vitam longius ſaltem producendam.

Quare ſicuti laudo ſummopere frequentem ulcerum deterſionem, modo aqua Tetutiana, modo vino albo in quo ebullierint matriſylva, lupini, addito modico melle; omiſſis omnibus cauſticis, & validioribus detergentibus: ita non inconſultum cenſeo exſiccare validius, & corroborare partem illam affectam ferro candente, per cannulam ferream pertuſam ad latera intra podicem iterum ac tertium in die inſerto, nec diutius detento. Ratione verò febris maraſmodis, ſi ferant vires, conſultum eſſet ex Galeni conſilio curare ut maraſmus torridus in ſenilem faceſſat, refrigerato, & humectato corpore balneo aquæ dulcis,ex Galeni præſcripto adminiſtrato in lib. methodi medendi. Et quanquam alias non magno fuerit uſui decoctum radicis chinæ; atque lac naturâ averſatus fuerit; utrumque nihilominus iterum tentandum exiſtimarem, exhibito decocto radicis chinæ quindecim dies circiter, parato cum carne ſuilla recenti, ranis, & cancrorum caudis; in quo deinde fiat contuſum carnis caponis, nutriti carne viperina. Ita namque fiet medicamentoſum. Quod bis in die exhiberi poterit, interpoſito pauco cibo mediocris quantitatis, & facilis concoctionis, puta ovis ſorbilibus, pulliis Indicis, vel teſticulis gallorum, aut gelu ex carne caponis, cum ſucco citri: morſellis etiam ex piſtaciis, nucleis pineis, amygdalis ducibus, carne caponis, & pulpa nucis Indicæ à quo lac ipſum erit accommodatiſſimum, primò quidem arte paratum, aliquot dies, ex emulſione ſeminum frigidorum majorum, nucleis pineis, piſtaciis, & amygdalis dulcibus, in quo diſſolvatur ſyrup. ſem. magiſtiris perlarum, deinde & naturale aſininum, cum modico ſaccharo, & mica panis, ad uncias quatuor circiter: niſi antea ex uſu viſum fuerit Viris præclariſſimis periculum facere lactis muliebris ex ubere exſucti. In quorum uſu cœna parciſſima ſit, quo uſus lactis tempore ventriculus ſit jejunus. *Idem ibidem.*

De Fiſtula lachrymali quamvis ſuprà capite de Ægylope fusè ſatis egerimus, perplacet tamen huc rursùs adducere ejuſdem hiſtoriam ſatis raram, ac primò reſponſionem, quam dedi informationi parum accuratæ mihi ſuper hâc re tranſmiſſæ, cui ſubnectam morbi integram hiſtoriam; qualem ſcilicet habui poſtquam Nobiliſſimam Ægram, Lauſannam hac de causâ profectus, adivi.

Ex iis omnibus quæ per epiſtolam ad me tranſmiſſam ſignificata ſunt, ſatis agnoſco Fiſtula Lachrymali affligi Nobiliſſimam Matronam, at non itidem conſtat, an eminentiæ omnis jam facta ſit expers, ſicque fiſtulam quam Chirurgi Galli *Fiſtule platte* vocant conſtituat, & an omni prorsùs carie os ſubjectum careat, nam etiamſi ſpecillô exploratoriô obſervata non ſit, non inde tamen concludendum nullam adeſſe, ſiquidem ſpecillum commodè, ac pro arbitriô non movetur, ac volvitur hiſce in partibus delicatioribus, nec caries ita inciſionibus peractis ſemper ſubjacet, quin multi ſinus arctiores, ac variè contorti ſæpius ad eam difficili deducunt viâ. Suppono interim Medicos ac Chirurgos in hanc explorationem adhibitos, nihil quod exquiſitioris accurationis ſit omiſiſſe, & ea propter tantùm novam meditari operationem, quòd per viam ſibi primò locô paratam ad morbi penitiores penetrare radices non detur: Verùm liceat mihi opponere, 1. quòd ſi fiſtula de quâ agitur omnis prorſus eminentiæ ſit expers, vix concedatur diſtinguere quô demùm incidenda veniat locô, pro cura perficienda, quòdque etiam ſi fiſtula pus multum eructaret, elevationem ſatis ſenſibilem præberet. unde innoteſceret ſubjecta cavitas, attendendum foret an ne, cùm Domina Ægra junior ſit, fiſtula eô locô ponatur, in quo, carie abſente, commodum fuerit deligationem compreſſivam adhibere, ſicque curam, quam non ſemel expertus ſum, peragere. 2. Videndum ſi fiſtula ejus fuerit conditionis quæ inciſionem neceſſariò exquirat qua in ipſius deveniatur fundum, fungoſitateſque oſſi adnatæ illius cariem obtegentes remediis abſumi queant, videndum inquam, quis locus operationi eſſe debeat, quò ſcilicet fructuoſior, quàm priùs celebrata, evadat, quod non levis eſt difficultatis,

dum

pum interim errores in hoc commiſſi, inciſiones ſæpiùs multiplicare cogunt, & vultum non parum deformant; ſic aliquando vidi à Chirurgô, quamvis peritô, totam propè oculi circumferentiam ferrô violatam, quia dum caries in ipſô oculi angulô partibuſque vicinis exquirebatur, inde ad oſſis Zygomatis partem remotiorem, ubi poſita erat deveniendum fuit. 3. Quamvis mihi non ſatis perſpectæ ſint omnes Medicorum aſſidentium rationes quibus ad apertionem cauteriô potentiali ſibi parandam inducuntur, non poſſum quin regeram ejuſmodi applicationem non parum ſecum vehere periculi, dum ſcilicet non ita penes nos eſt illius actionem cohibere, quin ſæpius ad ipſum oculi canthi majoris ligamentum pervadat, quô eroſô, vel nimium debilitato enaſcitur morbus qui Rhyas dicitur, quique præter alia incommoda non parvam deformitatem inducit. Adde quòd etiam ſi tale quid non contingat, ſemper futurum ſit ut turpitudo non mediocris de cicatrice reſtitante enaſcatur: quodque tam promptè quandoque molliorem pervadat cutem medicamentum, ut ad os naſi ſpongioſum levique tantùm pellicula indutum liberius perveniat, illudque ſuâ acrimoniâ carie afficiat, ac inflammationem in viciniam accerſat per exagitationem ac fermentationem ſalium, ſero fluxionem facienti innidulantium, quam procurat. Unde patet ad hoc præſidii genus non eſſe deſcendendum, donec alia omnia inutilia prorſus videantur; ſuper his autem non eſt quòd determinatè pronunciemus, priuſquam ægritudinis examen diligentiùs perfecerimus Medicoſque ac Chirurgos ordinarios audierimus.

In ſequentibus cùm Lauſannam ivíſſemus, propriô noſtrô examine novimus de morbo ea quæ jam fuſius paulò enarrabimus.

Nobiliſſima Matrona D. B. annos circiter 28. nata, fiſtulam lachrymalem juxta dextri oculi angulum majorem gerit, qua coacervatur pus copioſum, illudque craſſius aut tenuius, pro ratione temporis quô in parte afflicta commoratur. Per ſe autem non evacuatur pus aggeſtum, ſed tantùm expreſſione factâ per immiſſionem indicis inter oculi globum ejuſque orbitam, illo ſpatio quod canthum inter majorem ac minorem medium interjacet; digito verò tum aliqua vi adacto per punctum lachrymale inferius non minori eructatur vehementia humor, quàm ſi per ſyphonem truderetur. Imò ſi materia contenta intactô longiùs ſaccô copioſiùs aggeſta ſit, quod ſeroſius eſt ac lympidius ſub lachrymarum formâ effluit quidem, ſed parcè admodum. Præteritis temporibus compreſſâ parte affectâ per canalem lachrymalem pus tranſmittebatur ad nares, verùm cùm à ſeptem jam menſibus glutinoſiores ipſius particulæ hanc ſibi viam clauſerint, ad ſuperiora neceſſariò illud refluit, unde non mirum ſi canalis ſuperior pars, hernioſa facta ſit, inque ea quam paſſa eſt dilatatione continere valear humorem ad cochlearis mediocris quantitatem, ſi modò per octo horas non comprimatur. Originem hujuſce fiſtulæ repetunt ab ictû ex ipſâ infantiâ oculo inflictô enata eſt magna inflammatio, quæ eam in glandula lachrymali reliquit alterationem, unde ſuffectus ſit continuò humor, qui per orificium canalis lachrymalis inferioris, ſeu punctum lacrymale inferius, expurgatusſ, lympidus primò viſus eſt, donec alteratione ſenſim auctâ purulentus evaſerit; nec hodie totus ab ipſa glandula derivetur, ſed etiam à carnibus ac membranis glanduloſis ſuperiori prædicti canalis parti aſſidentibus, in quas proculdubio liquor deſuprà elapſus, acrimoniâ ſuâ eam irritationem ac debilitatem fecit, quæ in cauſâ ſit quod ea ſucci nutritii quæ in eas corrivatur, lymphæque excernendæ etiam portio in pus abeat, & à multiplici hac ſcaturigine tam copioſum promanet. Si per orificium canalis lachrymalis quod hîc, non parum dilatatum reperitur, nobis licitum fuiſſet filum argenteum tenue inducere, facilè de carie, an ſcilicet in interiori orbita forſitan adſit, (quod aliquando vidimus) conſtitiſſet: Verùm quandoquidem præ metu irritationis ac inflammationis moleſtæ ſic procurandæ, ab eo arcebamur tentamine, conjecturaliter tantùm hæc in re pronunciamus; ſcilicet, tum ex qualitate humoris profluentis, qui nec odore, nec colore cariem arguit; tum ex carnibus ſuperſtratis quæ nec livent, nec dolent, quantumvis quotidie vehementiùs pro educendo pure comprimantur: tum ex oculi globô ejuſdemque muſculis, ubi nec rubor, nec ad alterutrum latus illa retractio apparet; tum ex ipſius glandulæ lachrymalis color, qui ſatis naturalis eſt, nec aliqua fædatur ulceratione aut eroſione. Exinde enim probabiliter admodum deducitur materiam excretam malignioris non eſſe ſortis, aut intenſioris acrimoniæ, ſicque hactenus vaſis ſuis quantumvis dilatatis coerceri potuiſſe; ac ea minimè ſic perrupiſſe, ut ad nudum os pervenerit. Quod etiam faciliùs deducere eſt ex eo, quòd humor totus compreſſô ſuô ſaccô per punctum lachrymale effluat; ſi enim perruptus foret canalis humorque in orbitæ cavum, aut extùs ad eam effuſus liberius vagaretur, quidni ſibi alias pro exitu recluderet vias? Verùm quod hactenus magno Ægræ bono, infectum eſt, non ſic impoſterum ſemper perſtabit, ni totis viribus & derivetur & mitigetur humor, oculuſque cum adjacentibus partibus corroboretur. Caries autem hâc in parte eò pericuIoſior fieret, quòd vix ac ne vix quidem medicamenta aut operationes neceſſarias pro ſui cura admitteret. Pro humore evacuandô proponebatur naſi perforatio juxta oculi majorem canthum, at hæc operatio minùs fructuoſa foret, quia etiamſi prima mali origo in glandula lachrimali fuerit, illinc ad vicinas & inferiores ſibi partes corrivata eſt, ac earumque conſtitutionem ita vitiavit, ut copiæ materiarum quæ jam excernuntur præcipuè faciant. Jam autem quis non videt perforationem propoſitam ſublimiori perficiendam loco, quàm quo aſcendere valeat humor inferiùs infra oculi orbitam aggeſtus, ut ſic commodè exhauriatur? Itaque donec tumor aliquis exteriùs enaſcatur quô inciſô ad cavitatis fundum pergere detur, (quod vix poſſibile credimus) cogemur curæ inſiſtere palliativæ, cujus fructus aliquando lætior multò evadit, quàm quod nobis primò polliceri fueramus. Hâc de causâ ut emiſſarium aliquod aperiremus humori, ſetaceum omnino conducibile foret, ſed delicatior Nobil. Ægræ conſtitutio, illiuſque pro tam generoſo præſidio ſumma averſatio, nos in cauteriô in nuchâ continuò inurendô jam continebit. 2. Semel ſingulis ſeptimanis corpus expurgabit Ægra; & quandoquidem ventriculus purgantia ordinaria tolerare non valet, hoc commodè fiet per infuſum rhei & ſennæ cum pauco ſale prunellæ, quo vice aquæ communis parabitur potus coffè, ſaccharo edulcorandus, & aquâ naphæ aromatiſandus. 3. Serum in genere abſumet, & ejuſdem acrimoniam non parum obtundet ſi in potu ordinario utatur, loco aquæ communis cum vino, decoctô tenui radicis chinæ, ſalſeparillę, viſci quercini & ligni lentiſcini. 4. Singulis noctibus cubitum itura oculô affectô, nareque ejuſdem lateris excipiet fumum, qui de pugillô unô aut alterô pulveris in carbones immiſſi elevabitur; qui pulvis ex maſtiche, olibanô, myrrhâ, ſuccinô & ſanguine draconis, cum pauciſſima antimonii cinnabari paratus eſt; continuoque

poſt

poſt fumigationem apponet oculo linteola conduplicata liquore balſamicô, è myrrhâ, balſamo verò & Tolutanô, extractô. 5. Imponet capiti ſacculos cephalicos è ſuccino, maſtiche, gummi elemi, benzoin. flor. lilior. convall. ſalviæ, anth. betonicæ, confectos, addito balſamô verô. 6. Subinde de die attrahet in nares pulverem naſalem catarrhis educendis non parum aptum &c. His D. O. M. benedicat. Datum Lauſannæ die 6. Martii ann. 1693.

Remediis præſcriptis omnino convaluit ægra, & poſt multos annos oculô ſana ex inflammatione pulmonum obiit.

Obſervationes.

Loës Auff dem Sande Hildenæ, conſanguineus meus, vehementiſſimo dolore cujuſdam dentis molaris vexabatur. Adiit barbitonſorem, qui fracta dentis eminentia radicem in alveolo reliquit, inde continuato dolore exortus eſt abſceſſus circa dentis radicem, quo rupto exterius, paulatim remiſit dolor, ulcus verò (quod nullo modo conſolidare potuit barbitonſor) in fiſtulam degeneravit. Diverſorum Chirurgorum conſilia imploravit: ſed fruſtrà, donec ego quinto poſt anno ad paternos lares reverſus, curationem Dei beneficio infrà ſcriptis remediis feliciter abſolvi. Inſtituta optimâ victus ratione ſequentem exhibui potiunculam.

℞. Pulver. Paſſaphanti ʒj. detur cum decocto betonicæ, ſalviæ, roſmarini & majoranæ. Poſtridie venam in cubito incidi. Deinde materiam in capite ſequenti decocto præparavi, & leniter purgavi.

℞. Herbar. & flor. betonic. ſcab. veron. cuſcutæ, agrimon. an. m. j. ſummit. roſmar. major. flor. ſalv. & primul. veris an. m. ß. ſem. aniſ. fœnic. an. ʒij. liquirit. ℥j. Coquant. in aq. ad conſumption. tertiæ partis. Hujus colaturæ per triduum in aurora calidè ad ℥iv. melle deſpumato dulcoratæ, exhibui.

Poſtea. ℞. Ejuſdem decocti colaturæ ℔j. fol. ſen. mundat. ℥ij. agar. recent. trochiſcat. & rhabarb. elect. an. ʒij. Maneant in infuſione horas 12. deinde iterum leniter calefacta, fortiter exprimantur. Expreſſioni admiſce ſyrup. de betonica & roſat. ſolut. compoſ. cum rhabarb. agar. & ſena an. ℥j. M. f. potio pro 4. matutinis. Tandem ſumſit ſequentes pilulas.

℞. Maſſ. pilul. aurear. & aggregativ. ana ℈iß. trochiſc. alhand. & diagr. an. gr. 4. Cum ſyr. de ſtœchad. formentur pilul. 5. quæ diluculo ſumantur. Præparato ſatis corpore radices dentis effodi, calloſitatem verò fiſtulæ unguento quodam cauſtico abſumſi & ulcus unguento de ſucco apii mundificavi, tandemque cicatricem emplaſtro diaçalcith. & pulv. alum. uſti induxi, ſicque curationem ſpacio 30. dierum feliciter abſolvi *Fabr. Hildan. Obſer. Chir. Cent. 3.*

Juvenis quidam Colonienſis non ex obſcurâ familiâ oriundus, cùm ſimili morbo laboraret, in manus barbitonſoris incidit, qui variis & per menſes aliquot fruſtrà adhibitis remediis, tandem me conſuluit, & quidnam ampliùs agendum eſſet à me inquiſivit, cui præſcriptam methodum fideliter communicavi, quâ & brevi ſanatus fuit æger. *Idem ibidem*, ubi rurſus duo alia adducuntur exempla quibus ulterius confirmatur quid valeat methodus deſcripta; ſed ecce rurſus ex Clariſſ. Hildano aliud exemplum.

Inveterata ac deplorata inferioris maxillæ fiſtula quomodo curata.

Nobilis matrona Baſileæ, ex morbo acuto ſanitati reſtituta, defluxione ad dentes inferioris maxillæ ſiniſtri lateris, cùm per multos menſes vexata eſſet, nec dentem, ad quem catarrhus decumbebat, ſibi extrahendum curaſſet, tandem radicem ipſius exorta inflammatione & dolore maximo generatus eſt abſceſſus. Quo exteriùs rupto remiſit dolor: niſi quod inter maſticandum & loquendum, moleſtiam doloremque aliquem ſemper ſentiret, ulcus in fiſtulam degeneratum per annos quatuordecim apertum remanſit. Interim etſi variorum Chirurgorum conſilia auxiliaque imploraret, multa tamen fruſtrà tentavit. Nullus enim de extractione dentis cogitaverat, imò potiùs extractionem omnes diſſuaſerant. Ego cùm ann. 1610. Sereniſſ. Princ. *Janutio Radzivilio* Lithuaniæ Duci, in difficili ac longo morbo operam meam impertirem, ad matronam quoque hanc (quæ jam ſexageſimum annum ætatis prætergreſſa eſt) accerſitus fui. Tum ſuperiorem partem dentis, ad cujus radicem fiſtula erat, ad alveolum ferè uſque eroſum inveni. Semel atque iterum expurgato corpore radicem dentis extraxi. Poſtea turundam unguento noſtro ad calloſitatem abſumendam impoſui, erosâ calloſitâte pulverem præcipitatum quotidie inſperſi, & emplaſtr. palmeum applicui, nec medicamenta hæc mutavi uſquedum ulcus perfectè ſanatum eſſet, quod intra menſem contigit. Radix autem dentis eroſa, inæqualis, & materia quadam lapidoſa per laminas diſpoſita, obducta erat.

Pro Fiſtula in dorſo à Scapula ad lumbos pertingente.

Purgato corpore potionem hanc vulnerariam præſcripſi.

℞. Rad. conſol. maj. ʒij. rad. biſtort. ariſtol. rot. dictamn. alb. an. ʒiß. herb. pyrolæ ʒiij. conſolid. Saracen. ʒij. fol. alchimill. agrimon. equiſet. beton. fl. hyperic. roſ. an. ʒj. ſem. hyperic. perfoliat. an. ℥ij. ocul. cancr. ʒij. F. omnium pulvis: cujus ſumatur tertia pars, & coq. in menſuris quatuor vini albi, & menſura una aq. plantag. coletur & ſervetur ad uſum, addendo Sacchari quartar. j. aq. cinnam. ℥j. bibat de eo manè jejunus cyathum unum, & ſub veſperam horis duabus ante cœnam tantundem; ita continuando donec reliquæ pulveris partes conſumptæ fuerint. Interea dum hoc decocto utitur, injectionem ſequentem per Syringam in ulcus indies infundat.

℞. Succ. apii officin. ſucc. plantag. & agrimon. an. ʒij. ſucc. tabacc. ℥iß. mell. roſ. ℥iij. vini rub. ℥j. diſſolv. chalcanth. alb. aluminis tartari, an. ʒij. vel plus dum ſordidum adhuc eſt ulcus, ærugin. æris, auripigmenti, an. ʒß. F. injectio. Cum ſuprà & infra pateret ulcus, ut ſiccaretur, fumus per canalem infundibuli in humilius ulcus fuit intromiſſus, tamdiu donec per ſuperius ulceris foramen prodiret, ſicque interiores omnes cavitates pervaſiſſet.

℞. Maſtich. thuris an. ℥ß. myrrh. ʒij. benjoin. ſtorac. an. ʒiij. ſarcocoll. pic. reſin. pini, gummi elemi, an. ʒj. F. Pulvis carbonibus inſpergendus pro fumo. Poſtquam curam hanc per injectionem & ſuffumigationem aliquot ſeptimanis continuaſſet, integrè ſanatus fuit. *Felix Platerus obſ. lib. 2. pag. 568.*

Studiosus quidam octodecem annorum in pectore diu habebat Fistulam, ex qua effluebat multum aquosum pus. Hæc à me curata sic fuit, mane & vesperi postquam exivit omne pus, injeci per Syringam oleum heraclinum, ac postea foramini fistulæ turundam majorem imposui, ut maneret aperta, atque tali processu quotidie penitus consanuit *Martinus Rulandus, curat. 39. cent. 8.*

Domina quædam juvencula fistulosis ulceribus pluribus locis prorumpentibus multùm debilitata, post expertissimorum Chirurgorum irritos plane conatus, & cum ab omnibus pro deplorata haberetur, tandem brevi temporis spatio sequentis remedii usu integre curata est.

Absynth. & menth. an. Mi. millepedum bene contusor. (demptis prius capitibus) 300. Sacculo omnia includantur, qui suspendatur in cerevis. tenuis pintis VIII peracta fermentatione, capiat haustum de ea bis terve in die, plurimùm præstant millepedes in fistulis & mammillis exulceratis, modò non sint cancrosæ. *D. Rob. Boyle. lib. De Utilit. Natur. Philosoph. part. 2. sect. 5. cap. 5.*

Cultri oblongi dimidium lumbis infixum, biennio pòst extractum est, relictaque inde Fistula sanata.

Anno 1591. adiit me juvenis robustissimus optimique habitus laborans perangustâ quidem, sed profundâ & perpetuò dolorificâ fistulâ, ad dextram spinæ dorsi partem, circa quartam vertebram lumborum. Is narrabat, sibi ante biennium cultro illatum vulnus, in quodam tumultu, quod à nemine hactenus curari potuisset. Dilatatâ fistulâ trochiscis de minio & spongiis præparatis, item radice gentianæ, inveni in ima parte oblongi cultri dimidium, cujus mucro defixus fuit inter tertiam & quartam vertebram, reliquum callo obductum. Inciso callo extraxi cultrum. Exin mundificato ulcere, cum pulvere præcipitato, & unguento quod Apostolorum vocant, juvenis brevi tempore convaluit. Id autem hic insigne est, quod à vulnere accepto, ad extremam curationem, vix unquam febricitarit; nedum passus sit inflammationem, spasmum, dolorem acutissimum, & reliqua symptomata quæ solent saucio dorso accidere gravissima. Anno 1612. Cum Hildinam profectus essem, prædictum virum in arce Nesselrod prope Dusseldorpium, apud generosum Virum Dom. Wilhelmum Kethrum &c. cujus tum temporis, quamvis senex, erat domesticus, vidi: qui & coram generoso suo, omnia quæ acciderant exposuit; seque ab eò tempore, quo à me curatus fuit, quàm optime habuisse constanter affirmavit *Guilhelm. Fabric. Hildan. obs. Chirurg. cent. 1.*

Fistula ex parotide orta.

Studiosus quidam circa annum 12. ætatis abscessu sub aure dextra (parotis vocatus Medicis) correptus fuit, qui quum paulatim in fistulam abiisset per tres integros annos frustra à barbitonsoribus excruciatus fuit. Tandem 28. Julii Ann. 1620. cùm Bernam venisset, & mihi adductus fuisset, fistulam cuniculosam, inveni; exteriùs in cute duo saltem erant foramina angustissima, quorum unum sursum versus cranium tendebat, & in duos sinus dividebatur, alterum deorsum versus jugulares venas descendebat. Sed omnia intus erant callosa, Optimâ præscriptâ victus ratione, semel quin etiam atque iterum expurgato corpore, causticô meô cutem quæ fistulis adjacebat, erosi, & digestivum, nec non unguentum basilic. ad casum escharæ applicui. Deinde eodem causticô, nec non pulvere angelicô, diligenter rectificatô, callositates omnes paulatim absumsi, ita ut intra septimanas septem plenissimè convaluerit. Porro in ejusmodi curationibus diligenter attendendum, ne quicquam de cute à musculosa carne separata, & venis capillaribus destitutâ, remaneat, Consolidationem enim impedit. Et quia illa in primâ applicatione in nostrô ægrô propter callositatem insignem erosa non fuerat, applicationem caustici aliquoties iteravi; ubi diligenter prospiciendum est, ut quantitas caustici, cum cute, quæ erodenda est justam, & ut dicimus; ad pondus habeat proportionem. Et ita quidem ut partes integræ & sanæ conserventur, malè affectæ verò destruantur. Id autem rectè ut fiat, necesse est ut Chirurgus optionem habeat notitiam facultatis sui caustici. Deinde etiam ut naturam subjecti cognoscat, hoc est, an molle, rarum, humidumque, an verò solidum, densum & siccum exsistat? 2. Quàm periculosum enim sit in applicatione causticorum medicamentorum errare lector ex aliquot observationibus meis observare poterit. *Idem Centur.*

Fistula Urachi.

Valentinus Vogel calculum è seroto extraxeram; vicesimâ martii proximè præteriti iterum me invisit, retulitque se ab eo tempore quo à nobis discessit, iterum me invisit, quàm optime habuisse, & in ditione Tigurina in pago quodam ludimagistrum egisse, jam verò propter instans ver, atque æstatem (quô tempore Ludimagistros suos ablegant Helvetiæ rustici) ut alibi se nutrire possit, prospiciendum esse. Ante aliquot autem menses ulcus haud procul sub ipso umbilicô exortum est. Ex quo plerumque pars aliqua urinæ, utpote subtilior, non tantùm guttatim exstillat; sed nonnunquam veluti cum impetu erumpit. Ulcus hoc sine dolore fere, molestia, & febre, ex tuberculo ad instar furunculi, factum esse, sanctè nobis asseruit. Ego stylum exploratorium per illud ipsum ulcus, quod valde angustum & callosum, ad vesicam ipsam immisi. Ex quibus videre est Urachum in virô isto pervium factum esse, tam sagax ac provida est natura, in conservatione sui individui. Cùm enim ductus urinarius callosis ulceribus impeditus esset, aliam sibi pro evacuatione urinæ fabricavit viam. Clarissim. Wierus in ea fuit sententia Urachum in omnibus pervium esse, & proinde diuretica maximo cum fructu umbilico applicari posse &c. *Idem Centur. VI.*

Fistula lacrymalis in puella, sanata sectione, causticô, aliisque præsidiis, ex artis lege. Accedit, contra multorum sententiam, vera & tuta fistulas lacrymales curandi methodus.

Quamvis omnes Medicinæ, & Chirurgiæ Scriptores, variam præscribant curationem fistularum lacrymalium, ego tamen quædam à me observata proponam, licet ab aliorum methodo non aliena. Sanavi itaque puellam septem annorum, Curti mercatoris filiam, ab incunabulis fistula lacrymali laborantem, cujus à multis frustra tentata erat curatio hac ratione; sequi fistulam ipsam, & quia puella non ferebat diutius hanc operationem, usque erat corruptum, quod simplici propterea sectione abradi non poterat, coactus fui illi adhibere causticum; mixtum

mixtum cum unguento ex betonica, & paulatim fiſtulam dilatare, quo totum os corruptum eradi poſſet, quo ſublato, applicui ſupra os ſuperſtes filamenta arida, quouſque caro laudabilis ab ipſo excrevit: præmiſſa tamen digeſtione medicamentis propriis; poſtmodum ſupra labia vulneris unguentum ex tuthia, ſarcotici loco, propter continuum ichoris fluxum ad angulum oculi; tandem induxi cicatricem cerato ex Diachalcitide, filamentis tenuiſſimis aridis, qua methodo multos curavi quanquam occaleſcente ſinu, libentius inuſtionibus ferramento candente utar, ſi ægri admittant, utpote quæ callum non modo atterant, partemque ipſam corroborent, ſed etiam citius ſeparent os corruptum, quicquid ſentiant aliqui, perforandum ſcilicet os, quo materia illa purulenta per nares effluat & cicatrix exterius obducatur; qui tamen fruſtra ſunt, quia os perforatum inurendum, ex illorum ſententia, quo foramen meliùs pateat, præbeaturque exitus puri; at quando os eſt corruptum omnino removendum, cùm alioquin fiſtula non poſſit ſanari, neque ad cicatricem deduci exterius, atque ita hæc curatio futura ſit palliativa, & intuta; præterquam quod hujus perforationis non alius ſit uſus, quàm ut os perforatum, & inuſtum citius abſcedat, cujus loco natura carnem prius aliquam generat, quæ progreſſu temporis evadit calloſa, & dura inſtar oſſis, qui curationis finis; quia cutis cum carne ſubjecta, quæ ab ipſo oſſe excreſcit, cum ipſa coaleſcit, atque ita fiſtula ſanatur; non verò foramine ſuperſtite, ex quo continuo emanat materia purulenta, cui antea patebat exitus ex angulo oculorum per foramina, puncta lacrymalia dicta; progreſſu ſiquidem viginti, aut triginta dierum circiter, os inuſtum, & perforatum, abſcedit, unde foramen obſtruitur à carne, ut dictum eſt, ex ipſo pullulante. Graviter proinde errant, qui exiſtimant, perforationem hoc commodum præſtare, ut materia per nares effluat, licet hujus ope os perforatum citius abſcedat; obſervandum tamen, non eſſe perforandum os, niſi præſente maxima ipſius corruptione, quæ perveniat uſque ad cavitatem internam ipſius naſi; ſola ſiquidem ejus ſuperficie corrupta, aut alterata, ſat fuerit partem læſam ſcalpro abraſorio abradere, dum pars cutis coaleſcat oſſi, quod tamen, fieri non poteſt, niſi ſanum fuerit, & incolume, ejuſdem autem corrupti, & ſcalpro exciſi hoc vobis fuerit indicium, cùm ſpatio, decem aut ſummum, duodecim horarum, caro illi accreverit, quod nonniſi facta abraſione contingit, coaleſcente fiſtula. Quod ſi poſt abraſionem nulla caro ſubcreverit, os corruptum adhuc ſubeſſe pronunciandum, quod proinde denuò abradendum, quouſque hæc ſigna omnino non appareant. Qua ratione feliciter ſemper, & tutò ſanavi fiſtulas lacrymales, non ſolùm puerorum, ſed etiam adultorum, qui cùm plures ſint, eorum nomina referre ſuperſedo, quæ in memoriam revocare difficile eſt.

Quia verò non omnes fiſtulæ lacrymales ſunt cum corruptione oſſis, ideo iſtæ duobus modis poſſunt curari; vel inciſione ſola, & attritione calli, cum generatione carnis; vel ſecundò, abſente callo, per compreſſionem ipſius partis, inſtrumento ab Aquapendente deſcripto, aut aliquo alio ſimili: quæ, quia à pleriſque pertractantur, ſupervacaneum cenſeo repetere, cùm mihi ſit animus, proprias tantummodo in medium adducere obſervationes, iis prætermiſſis, quæ paſſim ab omnibus proponuntur. *Petrus de Marchettis in obſervation. Medico-Chirurgic. Sylloge.*

Fiſtulæ colli anterioris infra laryngem, ex tumore à barbitonſore intempeſtivè ſanato. Obſervanda in curatione vulnerum colli, ne venæ jugulares, & carotides arteriæ lædantur.

Multas ſanavi fiſtulas colli potiſſimum verò qua laboravit adoleſcens quatuordecim annorum, in parte ejuſdem anteriori, infra laryngem, oborto primum ex contuſione tumore, cui à Barbitonſore ſanato, ſuperſtes fuit fiſtula inter utrumque annulum aſperæ arteriæ, cum læſione utriuſque cartilaginis, ex qua ſpiritus efflabatur. Habita itaque prius totius corporis ratione, medicamentis humores peccantes purgantibus, deveni ad topica; & primò quidem quatuor integumenta dilatavi, turundâ ex ſpongia; deinde ſcalbro abraſorio partes ipſas cartilagineas utrinq; læſas accurate abraſi; tum filamenta arida ſupra eaſdem applicui; poſtmodum unguento Iſidis, quod occaleſcere cœperat in parte carnoſa, attrivi. Tandem globulis ex filamentis imbutis unguento ex tuthia, cum unguento Iſidis, cavitatem opplevi; atque ſenſim & ſenſim imminutis globulis, cerato ex Diachalcitide, cum filamentis aridis cicatrice fiſtulam obduxi.

Hìc autem obſervandum, quòd ſi vulnera colli punctim inflicta fuerint, nec ſtatim mortem inferant, pro ſigno hoc habendum ſit, venas jugulares, & arterias carotides illæſas eſſe, ac proptetea maxima cautione curanda; quia licet non pervadant totum collum, turunda tamen non eſt immittenda longa, & craſſa, ſed breviſſima, quæ integumenta non excedat, quæ principio imbuenda ovi albumine, ſuperinjecto poſtmodum linteolo duplicato per totum collum, eodem ovi albo intincto, cum bolo armena, & ſanguine draconis: educto deinde ſanguine, pro virium tolerantia, atque exhibito medicamento leniente poſtero die; à quibus per duos dies non immutanda remedia parti vulneratæ adhibita, cùm ſolum linteolum ex uſu ſit ſæpiſſime, quotidie prædictis pulveribus cum ovi albumine inductum. Victus ſit ſolùm ptiſana hordacea bis per diem exhibita; potius verò aqua hordei pauca copia, quod ſi deinceps inflammationis metus ingruat ex altero brachio ſanguis ducendus, juſta quantitate, atque urgente dolore, viribuſque permittentibus, affigendæ quin etiam cucurbitulæ, ſcarificatæ: omni quippe ingenio, & arte prohibenda generatio puris, utpote quod venas & arterias corrodat, cum mortis præſenti periculo, prout obſervavi in quibuſdam ab imperitis male curatis, dum intruderent turundas longas admodum, à quibus puris copia congeſta, venas, & arterias conſumpſit, mortiſque cauſa fuit; ut proptérea duobus aut tribus poſt diebus, removeam turundam illam brevem, applicato deinde linteolo inducto cerato ex ceruſa, repetito alio perinde duplicato eodem modo, pulveribus prædictis, cum ovi albumine inſtructo, quibus ſpatio octo, aut ſummum decem dierum hæc vulnera ſanare conſuevi, ſervata tamen ſemper diæta tenuiſſima, ne humores ad partem vulneratam confluant, atque in purulentam materiam converſi vaſa erodant.

Quod ſi vulnus trajiciat collum, hac methodo utor, impoſita ſcilicet breviſſima turunda utrinque eodem modo, quo ſuperius propoſui. Animadvertendum præterea, hæc vulnera nunquam eſſe tentanda ſpecillo, ne, quòd facile contingere poteſt, diſrumpantur vena, aut arteria, cum vitæ proximo periculo.

Qua

Qua methodo multos ſanavi, multoſque quinetiam mortuos vidi, diverſa ab hac curatos. *Idem ibidem.*

Duæ Fiſtulæ ſub axilla, variis remediis fruſtrà tentatæ, igne actuali feliciter ſanatæ.

Quidam laborans duabus Fiſtulis profundis ſub axilla me acceſſit, variis fruſtra tentatis remediis; quippe, quę cum ad ſubjectas uſque coſtas penetrarent, inciſiones proinde non admittebant ſine vaſorum læſione, ac præſenti vitæ diſcrimine. Cum autem Medici, fuiſſent primò uſi corroſivis; poſtmodum verò compreſſionibus, ligaturis, & hujuſmodi præſidiis, in caſſum tamen; ego corpore jam expurgato, ſtatim ad operationem me accingens, utramque fiſtulam ad fundum uſque inuſſi, ferramento candente, abſque cannula, repetitis vicibus, donec omninò, & æqualiter toto fiſtularum ſinu callus attereretur; eſcharæ verò detergendæ, turundis primò longis, & craſſis butyro illitis, poſtmodum digeſtivo uſus; Pure verò apparente laudabili, alias immiſi, inductas unguento ex Betonica, quas quotidie breviores paravi, quibus omninò remotis, pulvino ex linteolis ſub alis, compreſſa parte ligatura ſatis arcta, ſpatio vinginti dierum ægrum ſanitati omninò reſtitui. *Idem ibidem.*

Qua ratione curandæ fiſtulæ thoracis, cum labe ipſius oſſis Sterni, quod abraſione ſolùm, nonnunquam verò inuſtione tentandum.

Fiſtulas ſæpiſſime præ manibus habui, ex abſceſſu, aut vulneribus ſuperſtites, quæ aut corruperant, aut aliqua ſaltem labe affecerant os ipſius ſterni, ex abſceſſu potiſſimum, ratione redundantis puris; quo caſu, amplianda fiſtula, aut turunda ex ſpongia; tota poſtmodum pars oſſis corrupti abradenda, dum caro laudabilis, paucis poſt horis illi accreſcat; tunc verò imponendi globuli ex filamentis imbutis unguento ex Betonica, aut Matriſylva, atque carne inducta, cicatrix, medicamentis exſiccantibus aliàs propoſitis, obducenda; quod ſi caro parvo temporis ſpatio non ſuccreverit, indicio fuerit, totum corruptum os non eſſe abraſum, ac proinde operationem repetendam, donec caro optima adnaſcatur, quo illis poſtmodum remediis detur locus. Nunquam verò deveniendum ad inuſtionem ipſius oſſis ſterni, quia non abſcedit, aliorum more, quæ licet ex toto corrupta non ſint, ſed aliqua tantum parte, ſi inurantur, ſola illa labefacta abſcedit, ſuperſtite alia laudata, quod non contingit oſſi ſterni, quod lentum ſatis, non poteſt ita facile in ſquamulas dirimi; quin potius inuſtione ad internam uſque ipſius partem pervadente, totam partem corruptam abſcedere neceſſe eſt, non quidem ſpatio triginta, aut quadraginta dierum, prout alia oſſa, ſed trium aliquando annorum, unde conſulo, ut nunquam os ſterni inuratis; obſervavi ſiquidem in multis non abſceſſiſſe, niſi duobus vel tribus annis exactis; ut propterea tutior, & facilior ſit curatio per abraſionem, quàm per uſtionem; quæ methodus curandi fiſtulam à vulnere; vulneris autem, quod non penetret in cavitatem, principio ſtatim ad mutuum contactum labia adducenda, & quidem ſi amplum fuerit, per ſuturam, ſi verò anguſtum, per compreſſionem, prohibita puris generatione, ne os ipſum corrumpat, aut ſaltem afficiat. qua ratione in his vulneribus non penetrantibus, ſed lædentibus tantum os ipſum ſterni, progreſſu octo vel decem dierum illa ad cicatricem perduxi, ſola appoſito cerato ex ceruſa, vel ex Diachalcitide. *Idem ibidem.*

Fiſtula umbilici ad inteſtina uſque ſerpens, diu fruſtrà curata, parvô temporis ſpatiô feliciter ſanata.

Patrem quendam Theatinum vidi, laborantem fiſtulâ umbilici, ad inteſtina uſque penetrante, de quorum dolore erant querela, ex demiſſo ſtatim in eandem ſpecillò: quem hac methodô curavi. Facta ſcil. totius corporis expurgatione, inuſſi totum orificium fiſtulæ jam calloſum, & induratum immiſſâ in illud, parvâ turundâ, quo omnis cruſta ſimul callo atteretur, & quidem imbuta à princio butyrô, poſtmodum digeſtivô, quam facta concoctione eduxi appoſitis filamentis, illitis unguentô, ex betonica, & ſuperdato & diachalcitide; atque octo poſt diebus circiter abſtinui à filamentis, ſolô contentus ceratô, quô cicatricem induxi, ægrô ſpaciô viginti dierum ſanatô, qui à Medicis Mutinenſibus multos menſes in caſſum fuerat curatus. *Idem ibidem.*

Quinque fiſtulæ femoris ex vulnere ſclopeti cum tumore, & oſſe carioſo, malè curatæ, ſublatô callô, & accommodatis remediis ſanatæ quidem, ob extremum tamen os fractum ſupra aliud diutius coaleſcens, aliorum Medicorum incuria, claudicante ægrô. Quòd antiquæ fracturæ ex vulneribus ſclopetorum ſint incurabiles.

Memini me curaſſe Illuſtriſſimum Vincentium Briti, ſclopeto vulneratum in femore, novem menſes Venetiis fruſtrà curatum. Laborabat autem quinque fiſtulis femoris, & inſigni ejuſdem tumore, cum oſſe carioſo. Illuſtriſſimô ægrô adeo emaciato, ut oſſa ſola cute tecta apparerent, accedente febre fixa ex fiſtulis orta; quem cùm interrogarem de remediis, & methodo curationis antea adhibitis, reſpondit; ſine turundis proceſſiſſe, applicito quidam cerato & cataplaſmate ex farina lupinorum, theriaca & vino malvatico; præſcripta à Medicis victus ratione ex pane furfuraceo, & carnis loco; ut pote quæ vulneribus ſclopetorum noxia, oleribus, vel ſaltem aliquando ſolius vervecinæ conceſſo uſu; quod valdè mirari ſubiit, cum fiſtulæ, omnium conſenſu, non ſanentur niſi ſublato callo, qui non ſolùm his accreverat, ſed & oſſis quinetiam corruptio accedebat: Tumor autem à cataplamate calidiori, & nimis exſiccante, induratus adeo fuit, ut reſolvi omnino non poſſet. Ego verò hoc modo curationem ſum aggreſſus, præſcripta primò victus ratione, ex pane ſcilicet triticeo puriſſimo, pullis junioribus, glandulis ac cerebris vitulorum, ovis ſorbilibus tremulis, ptiſana hordeacea. vino oligophoro & hujuſmodi; exhibui quandoque ex pharmacia ſemiunciam floris caſſiæ noviter extractæ, præſcripto aliquandò clyſtere, aut glande ad alvum ciendam; à quibus quinque fiſtulas priùs dilatavi turundis ex medulla milii indici, ſeu ſorgi; aliquando etiam ex ſpongia, & quia tumor, curationem impediebat, illi applicui aliquot dies cataplaſma Galeni 2. lib. ad Glaucon. ex farina, triticea, aqua & oleo communi, quibus brevi temporis ſpatio ex toto diſcuſſus eſt; expurgata quinetiam ſenſim materia, prout in omnibus fiſtulis, in eo congeſta, atque in pus converſa earum dilatatione. His peractis deveni ad abraſionem oſſis carioſi, atque eadem opera ad calli attritionem; cùm verò hæ fiſtulæ à parte externa ad internam femoris penetrarent, & quædam mutuis oſculis in ſe invicem hiſcerent: his immiſi ſeta-

ceum ex ſerico imbuto unguento iſidis, cujus præſidio callus ex toto fuit ſublatus; tum ferramentis totum os fiſtulis ſubjectum eraſi; poſtmodum ſetaceis dimiſſis, ſenſim turundas imminui, adhibitis medicamentis ſarcoticis, miſtis cum aliqua portiuncula iſidis, ne caro laxa, aut callus denuò ſuccreſceret, curationi impedimento futura; applicui quinetiam ſpongias ſupra femur, madefactas noſtris aquis thermalibus montis nempe ægrotorum, atque modicè illud faſciâ conſtrinxi cum ſpongiis, ita tamen ut in quælibet fiſtularum orificia brevem cannulam plumbeam immitterem, ne materia aut purulenta, aut ſeroſa, alicubi hærens aliud ſibi pararet foramen. Tandem ſublatis cannulis, & arctius alligatis ſpongiis, orificiis fiſtularum adhibita filamenta arida, cum cerato ex diachalcitide, cicatrici inducendæ; cùmque Medicorum Venetorum incuriâ extremum oſſis femoris fracti ſupra aliud coaluiſſet, non potui antiquam hanc fracturam, novem nempe menſium, componere, cùm ratione debilitatis virium Illuſtriſſimi ægri à principio curationis; tum quòd fracturæ ex vulneribus ſclopetorum, iis quinetiam integris, cùm initio non bene committuntur, difficillimè ſanantur, quod nec quidem tentandum, oſſibus fruſtillatim fractis, niſi præſenti vitæ diſcrimine; ut propterea nobilis claudicare coactus fuerit. *Idem ibidem.*

Ex Gonorrhæa venerea antiqua variis fiſtulis pertuſum collum veſicæ, prope urethram, cum effluxu urinæ, non ſolùm ex ſcroti pluribus locis, verùm etiam ex inguinibus, præter ſpem ſanitati reſtituto ægro.

Cæſar Quojotus Rhodiginus, morbo detentus, meæ curæ ſe commiſit, multorum fruſtra expertus, qui primò laboraverat gonorrhæa venerea, quæ longo temporis ſpacio ſua acrimonia & mala qualitate, collum veſicæ prope urethram utrinque pertuderat, ut non ſolùm ex ſcroto pluribus locis urina, verùm etiam ex inguinibus efflueret, variis proinde fiſtulis ſubortis, quas inſanabiles prædixi, ſuperſtite adhuc gonorrhæa: quarum tamen curationem agreſſus, & primò quidem corpore quàm accuratiſſimè expurgato, illi exhibui decoctum ex ligno, & ſalſa, cum ſudore; turundis interim uſus imbutis ſolo unguento ex betonica, minoribus primò, tum craſſioribus, fiſtulis dilatandis; à quibus earum primò ſectionem ſum molitus in inguine, non ultra integumenta quanquam pervaderent uſque ad collum veſicæ, immiſſa poſtmodum turunda ad fundum alterius fiſtulæ, & quidem ſub vaſis ſpermaticis ad teſtes delabentibus, per quorum ductum fiſtulæ utrinque ſerpebant, quia verò cultro non poteram, earum quod ſupererat ſecare, illæſis vaſis tranſverſis, has propterea quotidie hinc inde diu tractavi, atque patefactis vaſis ſine ipſorum labe, ſub ipſis eadem forfice, ſenſim & ſenſim dilatatione facta, mihi viam paravi, impoſitis globulis imbutis unguento iſidis, & ex betonica ſimul miſtis; qua methodo multos dies uſus, urina cæpit imminui ceſſante gonorrhæa, atque eadem tres menſes continuata, injectionibus ſcilic. aliquando ex aqua hordei & portiuncula Ægypriaci, abſumendæ carni laxiori in quibuſdam locis, atque alibi callo, non tamen valdè duro, ob continuum urinæ & gonorrhææ fluxum; inſeſſiones, & injectiones poſtea ex aquis montis ægrotorum præſcripſi, quibus progreſſu quatuor menſium circiter, non ſolùm fiſtulæ inguinum ſanatæ fuerunt, ſed etiam tres aut quatuor ipſius ſcroti, ſolis immiſſis turundis imbutis unguento ex Tuthia & Iſidis miſtis, quas tandem eduxi ſublatâ cauſâ ipſius gonorrhææ & fluxus urinæ, incolumi multos annos ægro. Quum morbum, cùm nunquam antea, nec deinceps obſervaverim, inſanabilem proinde exiſtimaveram. verùm cùm medicorum ſententia in Medicina aliquando naſcantur monſtra, nunquam propterea ſaluti ægrorum deſperandum. *Idem ibidem.*

Fiſtula ani.

Ulcera ani, inquit Doctiſſimus Profeſſor Hier. Fabr. ab Aqua pendente ſæpe ſolent creare fiſtulas exteriùs circa anum perforando inteſtinum rectum. Interdum verò circa anum oboriuntur fiſtulæ rectum inteſtinum haud quaquam perforantes, ſed circa anum conſiſtentes, & in carne terminum habentes, quæ ferè non ſanantur niſi inciſione.

Quàm moleſta ſint, & dolorifica ani ulcera ſimplicia, (ne de compoſitis quid dicamus) optime omnium experiuntur illi, qui ſordida linteamina doloreſque graves veſtimentis ſuis occultare, imò toto vitæ tempore tolerare malunt, quàm levem dolorem perferendo curationem exſpectare, ſatis licet conſtet partem eam, quæ ulcerum ejuſmodi ſubjectum, pronam valdè eſſe, non ſolum in corruptionem, ſed ulcerum propagationem.

Inciſio eodem ab Aquapendente authore duobus modis, & duplici Chirurgia, abſolvitur, hoc eſt filo ſ. lino, & ſyringotomo.

Ad Chirurgiam antequam deveniamus, notandum nobis, quoties ulcus adeſt fiſtuloſum variis cavernis præditum ſine calloſitate aut inteſtini perforatione, Chirurgos varios curationem tentaſſe uſu ſuppoſitoriorum ex unguento fuſco Felicis Wurtzii, per evaporationem indurato confectorum, ſic enim ulcera talia per liquefactionem unguenti mundificari poſſe, exſiccarivè ſibi perſuaſerunt.

Hæc curandi methodus arridet nobis, utpote qua in non uno ſubjecto proceſſi, imprimis ubi ſimplex adeſt ulcus, idque recens.

At verò ubi ulcerum datur multitudo, maxime quæ occalluêre, etiam non perforato inteſtinô rectô, nullo alio medio ea curare nobis licuit, quàm inciſione, quæ adeò ab H. Fabr. ab Aquapendente celebratur, ut, etiam inteſtinô rectô non perforato, exemplum aliorum ſecutus, eam inſtitui debere doceat.

Ipſa Authoris cap. 93. propoſita verba hæc ſunt; quæritur quomodo curanda ſit fiſtula quæ exterius à tuberculo in cute oborto habeat originem & verſus anum permeet, non tamen inteſtinum penetret, ſed ad uſque inteſtinum pertingat.

Ad hoc reſpondet Vir experientiſſimus ſe in ejuſmodi ulcerum curatione, etiam non perforato inteſtino, neutiquam vereri inteſtinum ipſum incidere, maxime ubi podicis circulo proxima. Extremum enim inteſtini recti, verba ſunt Hippocratis, quæ habentur libro de Hæmorrhoidibus, & ſecans, & reſecans, & conſuens, & urens, & putrefaciens, etiam ſi graviſſima hæc ſint nihil læſeris. Conſentit Ætius Ex leonid.

Ad Chirurgiam antequam deveniamus cognoſcere Chirurgo intereſt, inteſtinum rectum adhuc integrum an ſit, an verò perforatum; eadem enim licet ſit curandi ratio, læſum ſivè fuerit inteſtinum, ſivè integrum, facillimum tamen conceptu, facilioris operationis perforationem eam eſſe quæ ubi inteſtino foramen aliquod adeſt, per quod inſtrumentum duci poteſt, inſtituitur, quàm ea eſt ubi eodem

per

per intestinum sanum viam sibi facere tenetur Chirurgus.

Signa quibus intestini perforatio cognoscatur; Cuivis sine dubio cognita; Certum est, si flatus per externum foramen exeat, certius si alvinorum excrementorum aliqua particula per exteriora excernatur, certissimum, si Chirurgus digito in anum immisso, instrumentum per fistulam insertum tetigerit.

Instrumentorum ad incisionem usualium primum filum est; hujus ope quæ peragitur Chirurgia licet minus dolorifica, incerti tamen magis eventûs est; Celsus ipse lib. 7. cap. 4. ubi incisionem per filum admittit, imo ubi ejus opera eam absolvi posse desperat, fieri posse docet, ut curationis gratia cultellum hîc adsumere cogamur.

Filum quo in hoc casu utimur ex filis crudis, fortioribus, contortis, pilis equinis, & filis sericis rubris crassioribus conjunctis, cerâ flavâ ad eum modum quo sartores fila sua munire ductiliaque magis reddere solent, incrustatis conficitur.

Filum hoc debitæ longitudinis excipimus foramine quod inest extremo uno (simile foramini quod in acu ea notatur, quæ ad setacea efficienda usurpatur) instrumenti exploratorii ex plumbo ad necessariam flexibilitatem parati.

Hinc digitum indicem sinistræ manus, cujus unguis, monente Paræo lib. 13. cap. 24. resectus, in anum immittimus, mox manu dextra instrumentum dictum filo instructum per fistulæ anfractus sensim variis modis intorquendo ad locum eum intestini qui perforatus est deducimus, sic ut auxilio digiti in intestino hærentis incurvari, tandemque par anum exire queat.

Fili utrumque extremum conjunctum alligamus ligno cuidam tereti, sicque ad eum modum, quo cum festuca sua processit ab Aquapendente, contorsione continua, fortique constrictione quicquid filo comprehenditur dividimus.

Operatio secunda Syringotomo perficienda certior est, minusque dolorifica, imo breviori absolvitur tempore, ab ea tamen abhorrere magis solent ægrotantes. Instrumentum hoc invenit Galenus, delineavit Andr. à Cruce, emendavit H. F. ab Aquapendente; approbavit Schultetus; figura ejus quæ operi quàm maxime accommodata est, in qua globulus est, qualis etiam in instrumento exploratorio plumbeo suprà indicato requiritur, ne, dum per fistulam, hinc intestinum ipsum, protruditur, nocumentum ei adferat; hinc per fistulam & intestinum ducitur, sic ut per anum exeat usque ad tertiam suæ longitudinis partem ubi acuties incipit instrumenti, cujus dorsum obtusum, similiter ac illud quod est cultri domestici, quo panem scindimus. At autem totum instrumentum ad instar falcis incurvat.

Instrumentum hoc per fistulam immissum, digito in intestino apprehensum celeri manu extrorsum ducitur, & hac ratione quæcunque attingit imperu uno discindit.

Sincere ut hîc agamus, necessarium non modo qualiter instrumentum dictum tractare debeamus cognoscere, sed & quomodo ulcus tale fistulosum incipiat, procedatque, imo quænam de eo prædici queant. Ad hæc casum sequentem exhibere utile erit.

Franciscus Volkertsen vir aliquomodo melancholicæ complexionis, exanimi affectû catharrosam persentiebat destillationem, per dorsi longitudinem ad os usque caudæ, hinc ad natium concursum ubi intestinum rectum ossi dicto accumbit. Brevi tumor hic exortus, qui pinguedinem, marginem musculi glutæi, imo, quod admirandum, intestinum rectum, perforavit.

Accedens ægrotantem, præter febrem, doloremque gravissimum, tumoris duritiem, rubedinem, extensionem, consideravi. Quod symptomata alia, tumori adscribi debere, certum. Cataplasma hoc eidem applicari necessarium duximus, quo eo maturatio promoveretur.

℞. Rad. Altheæ. Brion. Lilior. alb. an. ℥j. ß. Fol. Malv. Bismalv. Violar. an M. j. Flor. Chamomill. M. ß. Sem. lini. ℥ß. Coquantur & contundantur, addendo Farinæ fœnugr Semin. lini an. ℥ii. Axung. porci q. s. Butyr. recent. ℥j. Vitell. ovi n. j. M. F. Cataplasma

Calide hoc applicavimus tumori, secundo die eum aperire consultum duximus, & effluxit materiæ fœtidæ, purulentæ insignis satis quantitas.

Post hæc excrementa alvina, quibus flatus permixti, sonitu se manifestantes, tumorem accedere notabamus, unde perforatum jam esse intestinum clarè constabat. Multa equidem adhibebamus, quorum operâ consolidare, carnemque regenerare nos posse credebamus, ast frustraneus omnis labor; ad incisionem adeoque, modo in prægressis indicato perficiendam, devenire coacti, qua & intestini reliquas partes sanas, & cutem musculosamque intestini portionem adhuc integram dissecare necessarium; dissectione peracta, quod sanguinis fluxus gravis ex Venarum hæmorrhoidalium apertione adesset, medicamentum adstringens ordinarium vulnerato loco applicavimus.

Die sequenti puris minus solito in vulnere reperire licuit, imo omnia sanitatem veram promittere videbantur, quæ etiam brevi tempore, auxilio divino, introducta.

Per animi affectum excedentem in parte dicta humoralem collectionem exoriri posse, non est quod mirum alicui videatur; etiam in aliis subjectis similia iis quæ in hoc observare licuit, notabimus; At verò vitii principalissima causa hæmorrhoides exulceratæ, ex sanguine acriori ortum ducentes, unde vicinarum partium corruptio. Exemplis variis quæ proposuimus illustrare liceret, nisi ægrotantium plerique impedirent.

Sunt, inquit ab Aquapendente, qui ferrum pertimescant & universi sinus incisionem à filo fieri expetant, quod non laudo, quia nimis molesta & tarda est incisio, & dolor assiduus, & longa curatio.

Partem hanc, in qua ulcera hæc fistulosa occurrunt, sensilem omnino esse, variis exemplis verum esse comperimus; testatur idem memorabilis historia, quam Reverendus Pater Augustinus lib. de civit. Dei 22. cap. 8. de Innocentio summè dolores fugiente proponit; hanc rerum Chirurgicarum cultoribus coronidis loco communicare placet, cum voto curationis, similis omnino illi quam sanctus Episcopus adducit.

Quis, inquit, novit, præter admodum paucissimos, salutem quæ facta est Innocentio Advocato Vicariæ præfecturæ ubi nos interfuimus & oculis aspeximus nostris; venientes enim de transmarinis, me & fratrem meum Alippium, nondum quidem clericos, sed jam Deo servientes; ut erat cum tota domo sua, religiosissimus ipse susceperat, & apud eum tunc habitabamus: curabatur à medicis, propter fistulas quas innumeras atque perplexas habuit in posteriore atque ima corporis parte. Jam secuerant eum, & artis suæ cætera medicamentis agebant. Passus autem fuerat in sectione illa & diuturnos & acerbos dolores, sed unus inter multos sinus fefellerat medicos, atque ita latuerat, ut eum non tangerent, quem ferro aperire deberent. Denique sanatis omnibus, quæ aperta curabant, iste remanserat solus, cui frustra impendebatur labor. Quas moras ille suspectas habens, multumque formidans ne iterum secaretur, quod ei prædixerat alius medicus domesticus ejus, quem non admiserant illi, ut saltem videret cùm primum sectus est quomodo id facerent iratusque illum domo abjecerat

abjecerat, vixque receperat, erupit, atque ait, iterum me ſecturi eſtis? ad illius, quem noluiſtis eſſe præſentem, verba venturus ſum. Irridere illi medicum imperitum cœperunt, metumque hominis verbis promiſſionibuſque lenire, prætererierunt & alii dies plurimi, nihilque proficiebat omne quod fiebat, Medici in ſua pollicitatione perſiſtebant, non illum ſinum ferro, ſed medicamentis eſſe clauſuros, adhibuerunt & alium grandævum jam medicum ſatiſque in illa arte laudatum, adhuc enim vivebat, Ammonium dico, qui loco inſpecto, idem quod illi, eorum diligentia peritiaque promiſit. Cujus ille factus authoritate ſecurus, domeſtico ſuo medico, quod futuram prædixerat aliam ſectionem, faceta hilaritate veluti jam ſalvus illuſit. Quid plura? poſtea tot dies inaniter conſumpti tranſierunt, ut feſſi atque confuſi faterentur eum niſi ferro, nullo modo poſſe ſanari. Expavit, expalluit nimio terrore turbatus, atque ubi ſe collegit, farique potuit, abire illos juſſit, & ad ſe ampliùs non accedere imperavit: nec aliud occurrit fatigato lachrymis, & illa jam neceſſitate conſtricto, niſi, ut adhiberet Alexandrinum quendam, qui tunc Chirurgus mirabilis habebatur, ut ipſe faceret quod ab illis fieri nolebat iratus. Sed poſteaquam venit ille, laboremque illorum in cicatricibus, ſicut artifex, vidit, boni viri functus officio, perſuaſit homini, ut illi potius, qui in eo tantùm laboraverant, quantùm ipſe inſpiciens mirabatur, curationis ſuæ fine fruerentur: adjiciens quod revera, niſi ſectus eſſet, ſalvus eſſe non poſſet. Sed valde abhorrere à ſuis moribus ut hominibus quorum artificioſiſſimam operam, induſtriam, diligentiam, admirans in cicatricibus ejus videret, propter exiguum quod remanſit, palmam tanti laboris auferret. Redditi ſunt animo ejus, & placuit ut eodem Alexandrino aſſiſtente, ipſi ſinum illum ferro, qui jam conſenſu omnium aliter inſanabilis putabatur, aperirent. Quæ res dilata eſt in ſequentem diem. Sed cùm abiiſſent illi, ex nimio mœrore Domini, tantus eſt in domo illa exortus dolor, ut tanquam funeris planctus, vix comprimeretur à nobis, viſitabant eum quotidie Sancti Viri, Epiſcopus tunc Uſalenſis, beatæ memoriæ Saturninus, & Præsbiter Geloſus, ac Diaconi Carthaginenſis Eccleſiæ. In quibus erat, & ex quibus ſolus eſt nunc in rebus humanis jam Epiſcopus cum honore à nobis debito nominandus, Aurelius; cum quo recordantes mirabilia opera Dei hac de re ſæpe collocuti ſumus, eumque valde meminiſſe, quod commemoramus, invenimus. Qui cùm eum, ſicut ſolebant, veſpere viſitarent, rogavit eos miſerabilibus lachrymis ut mane dignarentur eſſe præſentes ſuo funeri potiùs quàm dolori. Tantus enim eum metus ex prioribus invaſerat pœnis, ut ſe inter medicorum manus non dubitaret eſſe moriturum. Conſolati ſunt eum illi, & hortati ut in Deo fideret, ejuſque voluntatem viriliter ferret. Inde ad orationem ingreſſi ſumus. Ubi nobis ex more genua figentibus, atque incumbentibus terræ, ille ſe ita projecit, tanquam ſi fuiſſet aliquo impellente graviter proſtratus, & cæpit orare. Quibus modis, quo affectu, quo motu animi, quo fluvio lachrymarum, quibus gemitibus atque ſingultibus concutientibus omnia membra ejus, & pene intercludentibus ſpiritum, quis ullis explicet verbis? Utrum orarent alii, nec in hæc eorum averteretur intentio, neſciebam. Ego tum prorſus orare nil poteram, hoc tantummodo breviter in corde meo dixi, Deus quas tuorum preces exaudis, ſi has non exaudis? nihil enim mihi videbatur addi jam poſſe, niſi ut expiraret orando. Surreximus, & accepta ab Epiſcopo Benedictione diſceſſimus, rogante illo ut mane adeſſent, illiſque, ut æquo animo eſſet, hortantibus. Illuxit dies, quem metuebant, aderant ſervi Dei, ſicut ſe affuturos eſſe promiſerant. Ingreſſi ſunt medici, parantur omnia quæ hora illa poſcebat, tremenda ferramenta proferuntur, attonitis, ſuſpenſiſque omnibus. Eis autem quorum erat major authoritas, defectum animi ejus conſolando erigentibus, ad manus ſecturi, membra in lectulo componuntur, ſolvuntur nodi ligamentorum, nudatur locus, inſpicit medicus & ſecandum illum ſinum armatus atque intentus inquirit; ſcrutatur oculis, digitiſque contrectat, tentat denique modis omnibus, invenit firmiſſimam cicatricem. *Job. à Meekren. in Obſervat. Chirurg.*

De ulcere inteſtini recti Braſilianis familiari.

Anno 1624. cùm ego (Jacobus Lachmund) qui totius claſſis Batavicæ chirurgus conſtitutus eram, cum illa in regionem Americæ Meridionalis, Braſiliam, profectus eſſem, militibus noſtris in illa regione ulcus naſcebatur in inteſtino recto, eo modo, quo in noſtris oris homines in digitis panaritio corripi ſolent, quod ipſis maximos dolores afferebat, ita ut ferè inſanirent propter urentem materiam, antequam matureſceret & aperiretur. Braſiliani hunc affectum, ſeu morbum, quo ſæpe infeſtantur, vocabant Byetos. Remedium autem hoc erat: ſumebant citrium pomum, quod in ſex vel octo partes longas diſſecabant, ex his particulam quandam, inſtar ſuppoſitorii in inteſtinum inſerebant, & hoc ſæpe iterabant recentibus pomis citriis; hoc modo ſtatim magni illi dolores ſedabantur. Ego, cùm Braſilianos hanc medicinam facere viderem, pari modo medicas manus adhibui & dolori & morbo noſtrorum militum, qui hoc pacto pariter convaluerunt. *Friderici Lachmund.*

De Calculis ex Ani fiſtula extractis.

Civis quidam Uratislavienſis, ob enormem corporis craſſitiem, obeſitatemque prorſus ſtupendam tota Urbe famoſiſſimus, neſcio ex qua cauſa fiſtulam Ani contraxerat, ſineque inſigni moleſtia aliquot annis toleraverat. Tandem ægriùs eam ferre incipit, doloreque indies magis magiſque exacerbato, tumorem inflammatorium fiſtulæ orificium, à parte ſiniſtra ſphincteris ani ſitum, attollentem ſentit, qui ipſum neque ſedere, neque ambulare, ægreque cubare permittit. Acceſſitur Chirurgus Dn. Gottfried Schultz, Vir ob inſignem induſtriam non vulgari peritiæ junctam merito laudandus, qui lanceola tumorem, re ſic ferente aperit.

Ex vulnere primò puris copia, mox quoque calculus prorumpit. Evacuatâ ſic doloris & inflammationis cauſâ, vulnus à Chirurgo debitè tractatur, ac tandem conſolidatur, fiſtula, monitu Albucaſis, intacta relicta, utpote quam patiens non admodum moleſtè ferret. Elapſo autem abhinc circiter biennio, denuo inter deambulandum vexari, atque de die in diem dolores acerbiores ſentire incipit, donec tandem nimis ingraveſcentes iterum Chirurgi manum in auxilium vocare eum cogunt. Hic, denuò paracta ſectione, inter ſordes varias ex vulnere emanantes, jam non unicum calculum, ſed geminum, & utrumque priori illo majorem invenit, ac deinceps vulnus ut antea cogit. Calculos iſtos, à Patiente magni habitos, Chirurgus mihi videndos examinandoſque obtulit; quorum primus redditus aſper eſt & ſuperficiei inæqualis, lupini inſtar compreſſus, cinerei coloris, ſtriis ſplendentibus variè interſtinctus, ſat elegantis texturæ, gr. viij. pendens.

pendens. Secundus eorum scilic. qui secunda vice excisi sunt, major, avellanam mediocrem mole æquat, formâque fere refert, lævis est, pallidus, venulis rubentibus hinc inde pictus; fereque silicem mentitur, cui tamen & substantiæ firmitate multùm cedit, & pondere, quo gr. xxvi. non excedit, inferior est. Tertius denique postremò inventorum scilic. minor albidior est, colore & substantiâ tartarum; qui dentibus accrescit, exactè refert; lævis maximam partem, nisi ubi sulcis quibusdam, sanguineum quid ostendentibus, quasi incisus est. Uterque horum eâ parte, quâ mutuo se tetigerant, detritus est: atque ille in plano ab attritu facto lineolis ellipticis aliquot, quasi in totidem laminas sive tunicas, successivè accretas, dispescitur: hic verò in medio detritæ partis puniceum quendam globulum ostendebat, qui distracto calculo nucleus cerasinus, circa quem tartarea ista massa concreverat, esse deprehendebatur. Integer adhuc pendebat gr. xiv. diffractus verò & nucleo cassus, vix gr. viij. attollebat. *Gottofredi Schulzii.*

Fistula sub mammâ dextrâ.

Fistularum pertinaciæ causa unde repetenda ostendunt allata exempla: Pertinacissimæ & tandem tabem inferentis, exhausto totius cruore, exemplum mihi occurrit anno 1652. cùm eo tempore incumberet cura Medica pauperum Gallorum advenarum, vel urbis incolarum, inter illos commissum habui quendam nomine Bourgeois, Prætoris Urbani Apparitorem, Virum raræ texturæ, anno circiter xxx. natum; Malæ illi, bene se habenti, leviter rubebant; vino modice utebatur, in victu temperans: Morbo prehensus utitur calceolarii agyrtæ operâ, qui antimonio exhibito ipsum ad hypercatharsin deducit, unde vir naturâ debilis ad Orci fauces compellitur: Vix recreatum, pravoque victu deinceps sustentatum, pleuro-peripneumonia vehemens adoritur; E qua mea ope emersit, sed superstite in pectore, sub mamma dextra, fistula, quam præcesserat abscessus inibi excitatus, quanquam universam materiam pectore contentam exhausisse videtur libera & liberalis purulenta anacatharsis: Adeo copiosam eructabat Fistula saniem, ut illius occludendæ omne concideret consilium: Indito tenui stylo & longo, origo ejus superior esse deprehendebatur & inter musculos pectoris deerrare; qua de causa inito cum aliis consilio, discissa est forfice (quantùm alte progredi licuit) secundùm longitudinem Fistula; sed cùm ad claviculas usque factus esset progressus, nec exortus pateret; ingressus præterea, ob tortuositatem non pateret amplius stylo, res naturæ committenda fuit, & usui decocti traumatici pectoralis, hydromelitis formâ præscripti, à cujus usu vitam per triennium produxit, Apparitoris officio ad ultimos usque dies functus æger. *Theoph. Boneti in Sepulchreto.*

Fistula quintuplex in pene & scroto feliciter curata.

Clariss. Gustavi Casimiri Gahrliep Miscell. Curios. Decur. iij. An. I.

Generosus quidam in Martis æquè ac Veneris castris strenuus & excellens miles, tot quæ commiserat posterioris hujus militiæ præliis solitum promeruerat stipendium, ac alias inter hujus belli manubrias carunculam in urethra satis grandem, quæ urinæ transitum aliquandiu suffiaminarat, unde Natura, ut alia ratione huic necessitati subveniret, quinque, præter stillicidium, quod pristinæ viæ adhuc restabat, cuniculos in ambitu Penis atque Scroti egerat, eosque callis admodum duris muniverat, qui totum illum ambitum scirrhosum planè, imò ferè saxeum, reddiderant. Unde serosus ille urinæ latex è fonticulis quasi quinque, cùm illam reddere cogeretur, non sine atroci dolore prosiliebat. Torturæ huic remedia præter vernacula hinc inde in Germania, Belgio, Gallia, sed frustra quæsierat, habito hoc malo ab omnibus, quos ubique exploreverat & consuluerat maximè celebres, tam Medicis quàm Chirurgis pro deplorato ac incurabili. Redux ab hoc itinere, tandem & Chirurgum quendam ac Chimicum per Germaniæ quasdam præcipuè oras, quam sibi medicamentis nonnullis paraverat, quorum mercaturam diu exercuerat admodum lucrosam, hincque Mercatoris ut nomen habebat sic omen, famâ vix non super æthera notum, adierat. Ille vervecem sibi oblatum ut arietem inde faceret quæstus, post varia tentamina frustra uno aut altero mense adhibita, eodem illum, si non pejori, in statu constitutum remiserat. Unde de recuperanda sanitate desperans denuò se Chirurgo cuidam, satis aliàs sagaci & experto, Gallorum Refugorum de numero, qui jam ante ipsum, sed & tum frustra tractaverat, ut aliquod saltim mali levamen haberet, commiserat; Qui postquam per aliquot illum rursus septimanas balneis aquæ tepidæ, ptyalismô, diætâ & similibus venereæ luis antidotis exercuerat, sed etiamnum irrito successu, tandem me conveniebat ac consilium efflagitabat, cùmque illud dare, antequam ægri ac ægritudinis status mihi satis cognitus esset ac perspectus recensarem, ad illum me tandem adducebat; Ubi tale, quale depictum hîc addidi phoenomenon oculis objiciebatur, Priapum in fontem quinque Epistomiis salientem Ovidianâ Metamorphosi transformatum dixisses. Difficultate rei detectâ ægroque indicatâ, suadebam ut orificia fistularum oleo Antimonii, quod butyrum communiter vocant, singulari, è minera illius peculiari modo extracto, quod à me factum illi suppeditabam, semel iterumque leviter tangeret, non omnia simul, ne dolore simultaneo adeoque nimio succumberet æger, sed singula seorsim & successive per intervalla satis longa, utque initium ab infimo faceret. Parebat Chirurgus & quidem optimo eventu; Ægro quidem initiô de dolore aliquo non admodum atroci, sed pro rei exigentiâ tolerabili satis, aliquantisper conquerente; sed callo fistularum paulatim absumto & cum escharâ sublato, cuniculorum parietibus sponte coalescentibus ac consolidatis. Minerâ mali internâ, ut & carunculâ urethra Præcipitati rubri Helmontiani, à me parati ac subministrati, atque tam interne exhibiti, quàm per turundam urethræ applicati beneficio, sensim imminuta ac sublata, sic naturali urinæ meatu deobstructo; Reliqua scirrhosa partium circumjacentium duritie, Emplastri de Ranis cum Mercurio duplicato Vigonis, applicatione, funditus emollita & edomita, sicque exactissime quinque fortassis aut sex septimanarum spatio persanato. Adeò ut Eques aulam Serenissimi Electoris, quatuor milliaribus hinc tunc temporis dissitam, Potstami nimirum agentem, invisere, seque sanum & incolumem, præter omnium tam Medicorum quàm Chirurgorum spem & opinionem, sistere posset, imò cùm rei fidem omnium omnem superaret, etiam oculari eorundem examini, quos consuluerat submittere non vereretur.

Fiſtula Ilei extra abdomen pervia.

Clariſſ. Ioh. Conradi Wepferi, Miſcell. Curioſ. Decur. iij. Ann. 2.

Virgo quædam ruſtica N. N. annorum circiter 35. ſtaturæ mediocris gracilis, capillis nigris prędita, coloris fuſci; à juventute conſtitutionis debilioris; erat In hac ætate jam edentula: laboribus ruſticis tamen pro viribus vacavit, quorum promiſcuè diætâ etiam utebatur. Anno 1690. in vere, febri continuâ malignâ, tunc ubique ferè graſſante, graviter decubuit, nullis medicamentis haud profligare valuit, ſitim durante ſebre maligna moleſtiſſimam, ſolâ aquâ limpidâ frigidâ compeſcebat, & aliquando in reconvaleſcentiæ ſtatu, adhuc tamen æſtuante corpore, plenis faucibus affatim aquam frigidam hauſit, mox inde inſtar tympani abdomen inflabatur, ac tumorem durum renitentem, nucis juglandis magnitudine in dextro inguine prorumpentem obſervavit, qui in dies creſcens ad magnitudinem ovi gallinacei majoris excrevit. Inteſtina in hunc prolapſa eſſe, ipſamet animadvertebat, nam aliquando hæc in abdominis cavum protudere valuit, quæ in quocunque motu rurſus elabebantur. Satis diu Enterocelem hanc celavit. Anno 1693. in vere prope hanc Anthrax cum inſigni inflammatione enatus fuit, ruptus per multa foraminula, ceu ex cribro multùm puris fundebat, ac tandem extractâ ſubſtantiâ fibroſâ, albâ, craſſâ & tenaci ulcus ſatis magnum poſt ſe reliquit, ex quo aliquot dierum ſpatio ultra 20. Lumbrici magni proruperunt, imò aliquoties tales manè in lecto repentes invenit. Particulæ etiam ciborum ingeſtorum unà cum lumbricis & pure ſæpius extrudebantur; Hoc ulcus per decem ſeptimanas apertum manſit, ac ſua ſponte ſine ullius operâ ſanabatur. Hoc autem ſanato, Enterocele multùm increvit, duosque pugnos viriles magnitudine excedebat, ac maximos inde dolores patiebatur, anxietates ſcilicet, tormina &c. nec elapſa penitus in cavam abdominis immittere ampliùs valuit.

Horum dolorum pertæſa tandem curæ Dn. Balthazaris Zchenderi Herniotomi noſtratis expertis, ſe commiſit, qui die 6. Januarii 1694. manè, horam circiter nonam, præſentibus Ext. Dn. D. Screta, cognato ac compatre meo colendiſſimo, aliiſque Chirurgiæ Studioſis ſectionem in dextro inguine auſpicatus eſt, feliciterque eam peregit, in reponendis inteſtinis multùm occupatus, quum hæc proceſſui peritonæi firmiter accreta eſſent; attamen dextrè ſeparata tandem repoſuit, vulnuſque more ſolito deligavit, filum juſto tempore excidit, ac vulnus ad ſanationem tendebat: nulla ſymptomata primis diebus ſuperveniebant, excepto broncho, qui tamen adhibitis anticatharralibus, expectorantibus à laudato Dn. D. Screta ceſſavit. Die 16. Januarii, ſcil. decimâ poſt ſectionem die, maxillam inferiorem ritè movere nequit, nec ab invicem diducere valuit, deglutitio difficilior etiam reddebatur, liquida faciliùs quàm ſolidiora deglutiit. Dn. D. Screta accerſitus ſuaſit mixturam antiſpasmodicam ex cinnab. antimonii, ſuccin. alb. prep. ungul. alc. ſal. volat. Succin. aq. flor. Saturei, til. &c. cochleatim ſumendam, externè articulus maxillarum in utroque latere, ol. è flor. Slot. lumbr. terreſtr. & ſpir. lumbr. &c. inungebatur, deglutitio indies difficilior evaſit. Die 19. Januarii, cum Dn. D. Screta ipſam viſitans, reperit inter deglutiendum fauces quaſi conſtringi, juſculiſque deglutiendis viam præcludi: vi quadam & nixu ſatis forti ingeſta juſcula per isthmum faucium ad gulam protrudit; plerumque inter hanc actionem mucum pellucidum ex naribus copioſum emiſit: maxillas nec ſponte diducere, nec vi ſive inſtrumento dentes divelli poterant. Pulsus erat celer & frequens, ſudavit multùm, appetiit & ſitiit, urina juſtè tinctior, cæterùm naturalis. Totam ſpinam dorſi à nucha ad os ſacrum uſque, panno aſpero fricare curavimus, poſtea inungebatur mixturâ ex oleis laurin. lumbricor. Slotan. euphorb. caſtor. &c. collo faſciculus ex filis crudis in lixivio coctis circumponebatur. Die 20. Januarii, prægreſſa nocte nunquam dormivit, decumbenti convulſiones in toto imminebant, propterea ei extra lectum ſedendum fuit, & quidem incurvato corpore; erecta enim atrociſſimos dolores experta eſt, ut ejulandum fuerit: in abdominis latere ſiniſtro doluit: de Cardialgia etiam ſæpius conqueſta eſt: difficultas deglutiendi augebatur; à meridie omnia potulenta abhorruit, ac ſi Hydrophoboica eſſet, quamprimum ſiphone juſculum injecturi erant, mox & clamavit & hujus admiſſionem nixu quodam recuſavit. Convulſiones in toto, nunquam in nervum erumpebant; vires ſingulis momentis deficiebant, mente tamen ſemper conſtante, articulatè loquebatur, circa horam 12. noctis, vivere deſiit.

Die 21, Ianuarii, abdominis tegumentis diſſectis obſervavimus omentum macrum & tenue, cujus portio proceſſui peritonæi in latere dextro, & Inteſtinum Ileum in inguine dextro cum peritonæo ibi, ubi ante annum anthracem paſſa erat, firmiter accreta, heic etiam non latè, at ℥iij. longitudine cum meſenterio portio hujus ſphacelata & nigricans erat: ubi ſectio peragebatur, hæc Inteſtini Ilei pars cum peritonæo etiam coaluit: Alibi Colon & Ileon in ſiniſtro quoque latere, peritonęo, mediantibus fibris p. n. accreſcebant; in dextro latere coli portio peritonæo prope ſpinam oſſis Ilei fortiter adhæſit. In portione Ilei, ubi exulceratum pridem fuit, lumbricus teres repertus fuit. Inteſtinum rectum & portio coli ſcybalis duris referta erant, reliqua inteſtina ſatis ſana erant, in dextro latere, rubicundiora; Hepar pallidius: Veſicula fellis externè albicans & ampliſſima erat, ac ſi flatibus turgeret, ut ab initio portionem Coli putaverimus, tacto percepimus calculos incluſos eſſe.

Fruſtum Hepatis cum Veſicula bilaria portioque Duodeni & Jejuni ac Pancreate exemptum fuit, ut per otium Venerandus meus Dominus Parens in ædibus nobiſcum has partes accuratiùs perluſtrare valeret. Veſicula bilaria à cava parte Hepatis ſine ulla læſione, vel ſanguinis vel bilis emerſione integra ſeparari facile potuit, nihil neque ex Hepate neque per tunicam veſiculæ tranſſudavit, imò tum Hepar ſuccengens, tum veſiculæ membranæ multò craſſiores naturalibus erant, ſuperficies harum quidem madebat, at nihil vel bilioſi vel cruenti apparuit. Veſiculæ tunica ſecundùm longitudinem inciſa propè ſextuplo craſſior, denſior, tenacior & ſciſſu difficilior erat; Cavum veſiculæ refertiſſimum fuit humore albumini ſimillimo: à calore inſpiſſatus, gelatinæ ſimilis evaſit; ſiccatus flammam contraxit inſtar ſeri exſiccati. Muci pondus prope ℥ iv. erat: in illo natavit unus ex calculis, alter firmiſſimè ejus collo impactus erat, ut vi extrahendus eſſet; collumque ita obturavit, ut nec guttula quidem bilis per ductum cyſticum aſcendere & in veſiculam transfundi potuiſſet, quod inde manifeſtè patuit, quia macula flava à ductu communi per cyſticum expanſa eis calculum impactum ſubſtitit, nec quicquam flavi trans illum in reliquo ductu & veſicula apparuit. Ambo calculi magnitudine nucis moſchatæ erant, oblongi & rotundi, in utroque extremo obtuſi, leviſſimi, ex albo parum flaveſcentes, ceracei,

Ochræ

ochræ ſimiles, ſed albicantiores. Mucus erat ſubſalſus Interna ſuperficies veſiculæ penitus glabra nullibique exulcerata fuit: circa collum viſa quidem fuit textura quædam fibrarum reticularis, per tunicam internam tranſparens integra membrana (ex quibus omnibus manifeſtum fiebat mucum inſtar lymphæ vel ſeri per poros ejus in cavitatem ſtillaſſe; cujus extruſioni forte calculi anſam dederunt, non ſecùs ac calculi in veſica muco, quemque hoc tormento obnoxii copiosè emingunt) inflato ductu choledoco communi. implebantur vena Pancreati affixa, portio Duodeni, ramus venæ Portæ & alia vena Pancreati ſubtenſa: non autem ductus Pancreaticus, cùm tamen aqua ſiphone injecta etiam in ipſius ramulos plures promptè ingreſſa fuerit ductu communi foris preſſo, ex ejus porulis aqua exſudavit

Ulcus in cute ut & inteſtino, ex quo vermes, alimenta & pus pridem prodierant, penitus coaluerunt adeò, ut nec ſtylus nec flatus ampliùs penetrare valuerint. Ibi, ubi Fiſtula ex Ileo extra abdomen pervia erat, intùs in Ileo ſcrobiculus ſupererat, apicem parvi digiti admittens, Fiſtula verò arctiſſime coaluit, nec veſtigium foris in vulnere apparuit. Veriſimile eſt, juxta hanc Fiſtulam inteſtina & omentum novam viam pro elapſu illorum factum fuiſſe. In ulcere foràs nihil. p. n. apparuit, licèt Ileon ibi accretum ſphacelatum eſſet, pulchrè rubebat & mundum erat, ut & interna Ilei cicatrix.

SCHOLIUM. I. Et hæc foemina exemplum ſuppeditat fiſtulæ ex inteſtinis extra abdomen perviæ, poſt inflammationem ſuppuratam & ruptam, in qua exeſis inteſtini portione, Peritonæo, muſculis abdominis & communibus integumentis, contentis in cavo inteſtinorum exitus paratur extra abdomen cum hac ſingulari naturæ providentia, ut inteſtinum cum peritonæo agglutinetur & arctè coaleſcat; ſecus enim ſi fieret, contenta inteſtinorum in cavum abdominis effunderentur, non ſine ſæva & fœda ægri ſublatione, ut ex aliis hiſtoriis, medicis notum eſt.

II. Herniotomiæ in utroq; ſexu & cuicunq; ætati convulſionem plerunque funeſtam ſupervenire, frequenter obſervatum fuit. Idem quoque ſectioni & uſtioni in coxa profundè factis, demum die decimo, Scamandrio contigiſſe, conſtrictis maxillis poſt diem octavum, teſtis eſt Hippoc. Epidem. l.5. An ſectio hujus ſymptomatis d. 10. ſubſequentis & mortis poſt quintum diem ab ejus invaſione cauſa fuerit? diſceptabatur. Occaſionem fuiſſe, negari non quidem poterat, cùm citra ſectionem fortè illud nunquam obſervatum fuerit: attamen & hoc notum eſt, citra ſeparationem omenti & inteſtini à proceſſu peritonæi hunc ſpaſmum non rarò eveniſſe, qua in re Herniotomi cauſabantur hauſtus frigidos, exſertionem pedis extra lectum: & rite peractæ ſectionis teſtes erant, vulneris facies pulchra, fiſtulæ omnimoda conſolidatio, cujus vinculi & abſentia omnium ſymptomatum, excepto broncho, qui tamen quoq; ſublatus fuerat diu ante obitum, Sphaceli ſigna in aliis quoque reperta fuerunt in talibus cadaveribus, licèt non neceſſum fuerit, vel omentum vel inteſtinum ante obitum ſeparare, & ſi hæc in culpa fuiſſet, vix fiſtula cum ulcere conſolidata fuiſſet, & fortè alia ſigna periculum minitantia apparuiſſent. Quo concenſu nervi muſculorum maxillam inferiorem attollentium & pharyngem contrahentium & attollentium ad contractionem talem compulſi fuerint? Judicium meum cum Commentatoribus in Hiſtoriam Scamandri ſuſpendo. Foeminæ iſtius Hydrophobia veriſimilius evincit illam ab animali rabido demorſorum potius convulſioni alicui pharyngis, quàm depravatæ phantaſiæ, & neſcio quibus ſpectris in potulentis apparentibus deberi.

III. In contemplatione veſiculæ bilariæ non pauca notatu digna occurrerunt: Primum eſt, bilem non immiti ex Hepate, vel per poros, vel ductulos peculiares, ibi ubi Hepatis caro adnata erat, nam in hoc cadavere facilè ſeparari potuit ab epate, manente eouſque integrâ tum membranâ hepatis cavum ſuccingens, tum tunicâ veſiculæ, adeò ut nec guttula quidem ſanguinis profunderetur, nec ullibi vel guttula bilis tranſſudarit: Superficies quidem utriuſque maduit diſciſſis vaſorum lymphaticorum ſurculis, quibus abundat. Mucus, quem veſicula copioſum continuit, procul dubio ſeri vel lymphæ ſoboles fuit, quia pellucidos & ſapore ſalſo præditus erat, in vaſculo prunis ardentibus ſubjectis ampliùs inſpiſſatus, in gelatinam mutabatur, planè exiccatus; flammam contraxit more ſiccati ſeri humani. Non influxit ob internam ſuperficiem exulceratam, nam ubique glabra erat; nullibi aſpera, etiam ibi circa collum, ubi per membranulam internam ſuperficiem operientem fibræ reticulatim diſpoſitæ tranſparebat, ſed per poros tranſſudavit, ejus fibris à calculis attritis, & ad aliquam corrugationem & expreſſionem ſeu percolationem compulſis, non ſecus fieri ſolet in calculi veſicæ affectis, qui magnâ copiâ talem mucum diu emingunt, ſalvis plerunque renibus & abſente ulcere; unde etiam hujus veſicæ tunica multò craſſior naturali evaſit, quod etiam in veſica urinaria obſervatur. Per porulos ſerum tranſſudare potuit, quis ſemper maduit: inflato ductu communi, ipſe cum inſteſtino Duodeno & portione Jejuni ligata ſimulq; vena inſignis Pancreati accumbans & rami aliquot venæ Portæ diſtendebantur, poſtea diſciſſo ad duodenum ac digito impoſito & fortiter preſſo ex plurimis porulis clara lympha exſudavit. Quâ viâ & per quæ foramina flatus ad Portam & illam venam Pancreatis pervenerit, indagare nequivimus; quia rudìter portione hepatis, inteſtinorum cum Pancreate exciſis, vaſa maximam partem lacera & detruncata erant: certò tamen conſtitit flatum, non per oſculum ductus Pancreatici, utcunque hians eſſet, intraſſe, quia ductus ab inflatione nec quicquam movebatur, cùm tamen aqua ſiphonem injecta protinus cùm multis ramulis impleretur & amplior redderetur. Denique innotuit ductu veſiculari occluſo icterum non produci, dummodo communis patulus ſit, ac bili per oſculum exitus concedatur, nam nec ante nec poſt ſectionem Icterica erat; & poſt ſectionem urina propè naturalis manſit; Inteſtinaque potius rubicunda quàm flava erant, & ſi tinctior paulò fuerit, illud tamen magis febri comiti, quàm bili adſcribendum erat. Qualia ſymptomata calculi veſiculæ bilariæ patient. Vid. Schenk. L. 3. Obſervat. Med. de Veſicula bilaria. D. Sorbait Operum Med. Tom. V. c. 5. p. 759. Meermann, Conſil. Vid. Cl. Hagendorn. c. 2. Obs. Med. Phyſ. 8. Miſerandam calamitatem Chir. Gôrliz. ſimul calculis veſicæ & veſiculæ bilariæ affecti.

Fistula ossis squamosi sequuta, auris abscessum, ac feliciter curata.

Clariss. Theodori Zwingeri, Miscell. Curios. Decur. iij. Ann. 5. & 6.

Vir annos natus 45. εὔσαρκος, labori deditus, victu copioso semper usus, sed, quod vitæ requirebat conditio, humido frigidoque aëri multùm expositus, per annum circiter integrum Hemicraniâ lateris dextri laboravit, eâ tamen minùs vehemente, nec nisi exiguum operibus domesticis impedimentum procreante. Tandem verò mense Anni 1691. Dolor capitis acerbior reddi, indeq; noctes inquietæ ac insomnes evadere coeperunt: dolor ille tensivus fuit, & gravativus ad aurem usq; dextram se extendens, ac modò mitiùs, modò vehementiùs Ægrum excrucians. Varia hinc ab ipso primùm remedia euporista in usum trahebantur, sed sine morbi remissione: Vocatus autem ego in subsidium, dum ad Ægrotum accedebam ἀπύρετον statim eum deprehendi, bene appetentem, digerentem & egerentem: urinas simul monstravit à naturali neque colore, neque consistentiâ, neque enæoremate deflectentes, unicè conquestus est de insigni Hemicraniâ per aliquot dies sine intermissione durante, totamque capitis dextram partem occupante, cum aliquali, sed vix adhuc perceptibili retrò aurem tumore. Sitis aderat nulla; pulsus tantùm non prorsus naturalis, vires satis constantes. Nares, imprimis dextræ, satis siccæ manserant, mucique naturalem & solidam quantitatem non exhibuerunt. Quibus singulis ritè pensitatis, seri alicujus acris salo-fixi stagnationem in variis tubulis supra aut infra cranium mihi imaginabar à quo fibræ membranaceæ lancinarentur atque dolorificè roderentur. Ad istud ergo serum, partim edulcorandum, partim attenuandum, resolvendum atque dissipandum, cùm tota medendi ratio mihi dirigenda videbatur, Curationis initium feci à *Clysmate emolliente & laxante, ex decocto herbarum emoll. & cephalic. cum Melle rutac. & Electuar. lenitiv.* parato. Hinc venam in dextro brachio curabam incidi & octo præter propter sanguinis uncias extrahi. Post aliquot etiam dies *purgantes è succino Cratonis pilulas cum Cinnabar. Antimon. Milleped. præparat. Magist. Jalapp. & Oleo stillat. Rorism.* præscripsi. Deinceps quotidie Remedia intùs absorbentia, incidentia & dissipantia obtuli, ex *Antimon. Diaphor. succin. alb. præpar. alb. præpar: Ebor. præpar. Corall. præpar. Ocul. Cancr. præpar. Diaphor. Jovial. Lumbr. terr. præp. Ægagropil. præpar. Cinnab. nat. vel Antimon. opt. sale volatili succin. viperar. vel C. C.* & similib. concinnata, nunc in formæ pulverum, nunc in pilulis cum *Extracto Angelic. Beton. Lign. sassaphr. ac Oleo destill. Amarac.* adornatis. Quibus subinde Opiata ad leniendam dolorum acerbitatem permiscui, cùmque parum levaminis ex usu talium Medicaminum deprehenderem, etiam *Tincturam Antimon. Essent. Beton. Zedoar. Croc. spirit. salis Armoniac. urinosum cum Oleis stillatit. Rutæ, Amarac. Rorismar. Succin. Oleosum redditum* ordinavi, omnibus tandem *Infusum fol. Thee* addidi, utque interea extus primò quidem lintea, accenso *Mastichis, Succin. Styrac. calamit. Thur. Sandaraci fol. Menth. Solan. Flor. lil. convall. ac salv.* pulvere fumigata calidè frequenter dextrò capitis lateri applicanda, postmodum etiam sacculos è *Salvia, Majoran. Solan. Heder. terr. Melissa, serpillo, Ocymo, Flor. Chamomill. Melilot. Primul. Ver. Bacc. juniper. Semin. Fœnicul. Carv.* concinnatos, modò siccos, modò etiam lacti incoctos, calidosque diligenter admovendos curavi: demum & alia suasi, quibus Lympham ubicunque stagnantem resolvi discutique posse credidi. Sed his omnibus nihil obstantibus, juvantibusve, tandem Abscessus extra cranium formatus, atque in interiorem Auris dextræ meatum apertus, saniem albam minùs fœtidam, nunc crassiorem, nunc aquosiorem fundere cœpit, non sine insigni dolorum mitigatione. In usu hinc sacculi in lacte decocti perrexit Æger, simul ac meo suasu *Oleum Amygdalarum amarar. Melque rosaceum* Auri sæpiùs immisit, ejusdemque cavitatem sibi extergi curavit. Reiteravi tum etiam purgans *ex mass. pilul. è succino Crat. cum Mercur. dulc. pluries sublimato*: insuperque *Decoctum Lignorum atque Herbarum traumaticarum* per longum sat tempus bibendum ordinavi. Nihilominus tamen ulceris curatio protrahebatur, dumque fluxus saniei cessabat, Hemicrania statim in affecto latere augebatur, manante dein iterum pure, dolor minuebatur. Tandem verò cùm sanies per aliquot dies lentè prodiret, ac interdum prorsus subsisteret; retrò aurem tumor apparere cœpit, quotidie magis dolens, citra tamen mutatum cutis naturalem colorem: dolor verò pulsans fuit, uti in Abscessibus, locus autem duriusculus. Cogitans hinc de loci ejusdem suppuratione, atque apertione, pro conciliando faciliori puris effluxu, peritum in rem præsentem vocari jubebam Chirurgum, *Dn. Joh. Conradum Zachmannum*, cujus experta manus quotidie ulcùs tractaret. Accedens ergo Chirurgus, Ægrumque examinatus, mecum animadvertit, tumidam retrò & ponè aurem, cutim; ex auris cavitate tum, sicut ferè continuò manabat quædam aquosa & ichorosa materia, auditum in eadem aure penitus intercipiens: somnus à longo tempore vel perturbatus, vel nullus, vires Ægri atterebat, Dolore lateris, sive Hemicrania nunc remissiore nunc intensiore existente: Affecto lateri, minore cum incommoditate quàm sano incubuit; Appetitus valde imminutus fuit: sine tamen febri vel siti quadam molestâ. Accuratiùs verò locum dolentem examinantes, intumescentiam non levem retrò aurem dextram invenimus, quam licèt primo attactu duram ac renitentem deprehenderemus, nihilominus saniem subtus latentem continere satis animadvertimus, ichoremque ex aure jugiter profluentem inde velut ex fonte suo, scaturire conjecturavimus. Inito postmodum consilio, Abscessum retrò aures rumpendum esse conclusimus, eàque propter intus statim *Laxans ex Infus. fol. sen. atque Rhabarb.* propinatum, atque postea *Decoctum traumaticum ex Lign. & Herb. Vinc. pervinc. Pyrol. Alchimill. Beton. Ulmar. Scabios. Sanicul. Anserin. Seminib. Hyperic. Aquileg. Fœnicul.* ordinatum fuit, de quo Æger manè ac vesperi Cyathum plenum hauriret, si possibile, calidum. Externè verò tumorem retrò Aures emollire, suppurare atque aperire conati sumus primâ nocte, imponendo *Gummi ammoniacum aceto solutum*, formâ Emplastri crassioris alutæ inducti. A quo postridie statim vidimus tumorem nonnihil

nonnihil fuisse auctum; cùmque simul appareret mollis, adeoque sic puris intus latentis indicia præberet, lanceolâ, à Chirurgo profundè satis adactâ, fuit apertus, bonamque coctæ sufficienter materiæ quantitatem exhibuit. Ligatum vulnus more solito cum carptis linteis stegnotico pulvere, ad impediendam hæmorrhagiam, respersis, superimposito *Emplastro Diapalma*, *atque sacculo ex Discutientibus & Traumaticis adornato*, *vinoque* incocto, ad præcavendam inflammationem. Subsequente nocte Æger quàm optimè dormivit, ac postridie retulit, sibi dolores insigniter lenitos esse. Tumor valde minutus apparuit, ac parum saniei pro tempore reddidit. Immisso autem in ulcus stylo, illud sinuosum deprehendimus, cùmque introductum ulteriùs stylum ad cranium usque penetrare, ejusque superficiem asperam offendere deprehenderemus, protinus eò loci cariem quandam contraxisse credidimus, simul ac vulnus ampliandum magis statuimus, quod cùm novâ Chirurgus incisione postero mane effectui daret, iterataque operatione negotium prosequeretur, cranium tandem detexit, sed propter obortam Hæmorrhagiam, nihil tum conspici poterat: quamobrem novum hocce vulnus statim eâ, quâ priùs, ratione tractatum & deligatum fuit, vicinis tamen etiam partibus, *Oleo rosaceo* atque *Chamoemelino calefacto* inunctis. Sequenti die, cùm sedata esset Hæmorrhagia, cranium immisso iterum stylo, exploravimus, ac prope suturam squamosam in foramen quoddam incidimus, utramquè cranii tabulam perterebrans, per quod stylus cautè transmissus, aliquousque inter Meningem duram & cranium absque Ægri dolore versus cerebellum protrudi poterat. Cùm autem prima hac vice stylus paulatim extraheretur, notabilis ipsum quantitas seri cujusdam flavescentis secuta est, quod tamen hinc copiosius adhuc emanabat, Ægro in strophiolum exhibitum cum nisu sufflante. Quo quidem sic observato interrogatus est æger, num aliquando ictum in istam capitis regionem qualicunque ratione acceperit, sed negavit, se tale quid intra proximè elapsos quinque vel sex annos passum esse. Quamobrem in hanc tandem conjecturam devenimus, Hydatidem fortè aliquam in crassâ Menynge enatam, vel Lymphaticum quoddam vas crassiusculo sero nonnihil infarctum & expansum, sternutationis fortiore nisu ruptum esse, atque tantillam quantitatem seri salsioris inter cranium & Meningem effudisse, quòd cùm non sufficerit ad Apoplexiam quandam, pressione forti basεos cerebri ac principii nervosi, excitandam, satis tamen erat ad Hemicraniam, atque imbecillitatem quandam artuum dextri lateris inducendam, sæpe enim de hoc conquestus est, quod in dextris artubus longè minùs roboris, quàm in sinistris obtineat. Sed insimul opinabamur, extravasatum illud serum acrimoniâ suâ teneriorem cranii substantiam in loco suturæ squamosæ inductâ carie perfodisse, sicque facto foramine ulteriùs per exteriores partes molliores perrumpendo, Abscessum illum ponè aurem sinuosumque ulcus progenuisse. Ad hoc verò probè detergendum, osseamq; cranii substantiam ab ulteriore carie præcavendam, spiritus vini dephlegmatus tepide sub qualibet deligatione inspersus, indeque iterum ab Ægro aërem inspiratum in strophiolum efflante, excussus fuit. Vulnus autem sive ulcus dein filis linteis carptis, *Spiritui vini*, *Essentiaque Myrrhæ* intinctis replebamus, vicinias *Oleis* suprà dictis illinebamus, *Emplastrum de Betonica* imponebamus, tandemq; omnia sacculo superiùs quoque descripto cephalico traumatico, in vino albo decocto & expresso tegebamus. Cui sanandi methodo, cùm per plures dies, mane atque vesperi insisteremus, tumor paulatim omnis, dolorque simul evanuit ac cessavit, sanies ex aure nulla ampliùs promanabat, appetitus somnusque naturalis redibant, omniaque bene satis cedebant. Accidit interea aliquando, ut, dum Chirurgus, more consueto, sub deligatione *Spiritum Vini* ulceri inspergere conabatur, nil prorsus ex siphone proflueret, nesciens, quid causæ subesset, pistillum Siphonis fortiùs adigit, unde confertim, & impetuosè expulsus Spiritus undiquaque diffundebatur ac penetrabat; Ægrum quasi attonitum subitò reddens, vel ita saltem perterritum, ut arrepto confertim strophiolo totam comprimeret antrorsum nutantem faciem. Sed territus magis Chirurgus, qui metuebat, ne qua fortè spiritus per ipsum cranium, Meningesque fortè erosas perrupterit, Apoplexiam promptè suscitaturus. Æger autem brevi caput rursus erigens conquerebatur, inspersum Vini spiritum in Palatum & nares usque penetrasse, cujus veritatem vel ipse Spiritus per Nares in strophiolum penetrans, & odore se prodens, arguebat. Unde colligere necesse fuit, saniem Ulceris adhuc latentis cuniculos egisse, & ad meatum auris usque penetrasse. Ea nocte Æger, à fortiore inspersione dolorem quendam sensit, qui tamen paulatim rursus cessabat. Paucis hinc elapsis diebus, varia cariosi cranii frustula unà cum pure bene cocto, fetoque flavescente prodibant; cùmque ab eo tempore notaremus, ulceris interanea paulatim carne obduci, minoremque in dies quantitatem saniei profundere; loco *Spiritus Vini*, & *Essentiæ Myrrhæ*, *Decoctum plantarum traumaticarum cum Tinctura composit. Myrrh. Aloës, Croci, Hyperic. Pyrolæ &c.* postea inspersum; sicque tandem spatio quatuor hebdomadatum totum ulcus perfectè sanatum, ac cicatrice obductum fuit. Ab isto tempore Æger in hunc usque diem perfectâ sanitate fruitur, recuperato etiam in artubus dextris robore integro.

Anatomicæ inspectiones.

Fistula insanabilis ex inspectione anatomicâ.

Filia Pictoris, Nicolai Æliæ infesta aliquandiu acerbo lumborum dolore, incidit tandem in molestam Inguinis fistulam, quæ perenni suo cursu usque eò consumpsit tenelli corpusculi vires, ut brevi excesserit è vita.

Cujus mortis causam inquisitura Anatome, invenit evidentem cariem in costa spuria emittentem continenter in subjectas partes tantùm acrioris ichoris, ut illis erosis prodierit inde fistula, ut longa & anfractuosa; sic eludens quamcunque opem Medicam.

Quam artis impotentiam non rarò quoque videre est fistulis prope anum exortis; Quarum principium excurrit nonnunquam altissime sive ad Lumbos, sive Thoracis vertebras, imo interdum ad ipsas scapulas, quas scoptula operta vocat Corn. Celsus; Quibus in locis equidem non semel offendi fontem remotissimarum & immedicabilium fistularum.

Earum inaccessa caries, quo minus exploretur specillo impedit tortuosus ipsarum flexus: qui etiam remoratur clysteres eluendo ulceri dicatos: Excluditque manum exemturam os intus vitiatum: quo tamen minùs mature sublato, tollitur immatura morte homo, & obnixe ne à Medico sanetur Fistula à remotiore

à remotiore carie originem trahens: Cujus oras licet forfice diducas & amplies (quod tamen ad cutaneas fistulas summe utile) operam nihilominus ludes, nec pervenies unquam ad remotissimum sinuosorum flexuum principium, à quo descendunt tot ramuli, & tam frequentes rivuli per profundiores musculos ac tendines, ut licet specillum vel dexterrime immittatur in tortuosam ejusmodi fistulam, neutiquam tamen attingat, nedum immutet, vel tollat cariem genuinam perennis ulceris causam. *N. Tulpius lib.3. observ.28.*

Ex vulnere Thoracis fistula suborta, spatio aliquot mensium pervadens ad capsulam Cordis, hujus substantiam ad fibras usque cavitatis absumsit.

Ex vulnere sterni ad quartam costam sinistra parte, suborta fistula in quodam Veronensi, cum per aliquot menses eadem laborasset, ad ejus curationem me vocavit; cujus corpore primò expurgato, nulla licet spe salutis, ratione maciei, qua confectus erat, nec non febris & virium imbecillitatis, immissâ turundâ copiosum pus eduxi, à quo aliquot post diebus syncope correptus æger vitam cum morte commutavit.

Dissecto cadavere, inveni capsulam, & fere totam cordis substantiam ad fibras usque ab ulcere excesam. Videant igitur an constare possit sententia Aristotelis lib.3. de part. animal. cap.4. quod cor nullum vitium grave diu patiatur; siquidem hic patiens diu vixit, quamdiu scilic. ulcus & fistula penetravit ad cavitatem aut ventriculum sinistrum ipsius cordis. *Petrus de Marchett.in observat. Medico-Chirurg. Sylloge.*

Fistula Lumbaris à rene dextro calculoso &c. cum Cadaveris Anatome.

Clariss. Theodori Zwingeri, Miscell. Curiosor. Decur. iij. Ann. 7. & 8.

Johannes Burcardus; Pannitonsor ac Civis Basiliensis, staturæ parvæ, cholerico-phlegmaticus, herniosus, *Mense Januario Anno* 1693. qui fuit ætatis ipsius circiter quinquagesimus, consilium auxiliumque meum in gravi, quo laborabat, affectione corporis imploravit. Accedens enim ad ipsum, prolixâ statim narratione mihi exponere cœpit, se ab aliquot jam retrò annis, pro tenuioris fortunæ exiguitiâ, Victûs ratione satis crassâ, crudâ, frigidâ atque salsâ uti coactum fuisse, eaque propter sæpius Nephralgiâ & Calculis laborasse, imò jam aliquoties calculos minores sabulosos cum Urinâ non sine cruciatibus excrevisse. Dum verò in Ægri præsentem magis inquirerem statum, audiebam mox ipsum de immani quodam, tensivo, pungente & pulsatorio dolore, dextra Hypochondria sub regione Hepatis occupante conquerentem: hunc verò dolorem jam ultra sesqui annum, nunc intensiùs, nunc remissiùs durantem, persensit; nunquam tamen acerbiùs hominem afflixit, quàm cùm Urinæ prodibant claræ, tenues, minùs turbidæ vel turbatæ; si verò eædem crassæ admodum ac turbidæ existebant, dolor quidem remissior evasit, neutiquam autem perfecte remisit, atq; tum Urinæ ab Ægro excretæ mediâ sui parte sedimentum efficiebant crassum, album, purulentum, sed neque fœtidum neque viscidum. Pulsus semper extitit justo debilior & crebrior: Alvus præterea quotidie respondebat, & appetitus ciborum utcunque laudabilis manebat: Sitis verò modica sæpe urgebat. Somnus fuit nec diu continuus; nec multus: vires evadebant paulatim debiliores, & habitus corporis diminuebatur. In hisce igitur cruciatibus Æger remediis non caruit sive externis, sive internis, quibus credebatur Ulcus internum ubicunque latens extergi, atque consolidari, eâdem simul operâ dolorem leniri posse, ast in cassum singula usurpabantur. Ut proin hac ratione emaciatus extremè & viribus maximè exhaustus, ultimos Vitæ halitus spirare videretur, cùm interea in loco cruciatuum hucusque perpessorum inflammatorius appareret Tumor, Abscessum penè maturum referens, atque Regionem Lumborum dextram immediatè sub costis nothis occupans. Tumor hic primò durus fuit, atque parvus, sed auctus, brevi eminentiam non levem acquisivit, molliusculam, sub quâ purulenta colluvies, admotis percipi digitis poterat. Præsente hoc Tumore, ubi pus jam aliquam quærebat exitum, Urinæ & parciores, & clariores mingebantur, sedimento carentes, quod jam validum præbebat affectorum antea Renum indicium. In tumente verò parte dolores acres & pulsatorii immane quantùm sæviebant, eousque donec etiam Convulsiones, sed lenes primùm illas, mox verò universales graviores excitaret; quæ licèt non diu durabant, imminentem tamen mortem facilè præsagiebant, nisi anodynis citò remediis eadem anteverti, proculque adhuc arceri posset. Hoc igitur in Statu cùm inviserem Ægrum, ac insimul Abscessûs valde jam conspicui locum, magnitudinem atque mollitiem conspicerem, neque tamen signa deprehenderem ejusdem sponte rupturi; proposui statim illius incisionem minimè differendam, ceu Remedium ad præcavenda majora accidentia, leniendumque dolorem præsentissimum. Sed dubius aliquandiu hæsit Æger, utrum mortem seligeret valde propinquam, vel utrum admissâ Apostematis incisione, miserioris vitæ usum diuturniorem præferret. Tandem collecto jam vacillante animo, captâque subsequuturæ incolumitatis melioris spe, præsentem Chirurgum suâ in Arte peritum Dn. Samuelem Braunium, jussit sine morâ lanceolam Abscessui infigere; quo confestim peracto, ingens puris sinceri quantitas effluxit, Ægroque levamen dolorum insigne conciliavit. Vulnus inflictum, Ulcusque subsequens pro more deligatum tractatumque postea fuit, sed, cùm sinuosum illud fistulosumque esset, nullis sive internis sive externis detergentibus, siccantibus, consolidantibus, absorbentibus atque traumaticis, quomodocunque diligenter usurpatis, sanari potuit; quin ab ipso adaperti Abscessûs tempore ad ultimos usque vitæ dies, ultra quadriennium semper, nunc purulentus, nunc aquosus, nunc etiam tantillum sanguineus ichor copiosè effluxit: sed ita tamen, ut interea redeunte appetitu integro ad vires paulatim sufficientes, & εὐσαρκίαν tantùm non prorsus sibi naturalem rursus devenerit, urinasque nunquam amplius purulentas, sed quandoque sabulosas, easque claras reddiderit. Quamquam autem Ulcus in principio statim sinuosum existeret, stylum tamen profundiùs immittere haud potuimus, propter curvitatem sinuum, in occulto decurrentium. Verosimile tamen nobis ex ulceris situ & conditione visum est, sinum illius ad Renem usque dextrum terminari, præsertim, quoniam à tempore facti Ulceris, nullum amplius pus per Urinam defluebat, quamvis largiter defluentem, & ad vesicam sine incommodo progredientem. Imò licèt interdum Fistulæ ostium, superinducti tenui membranulâ, coalesceret & clauderetur, nullum tamen ampliùs serum purulentum cum Urinâ excernebatur, sed illud omne intra sinuosos Fistulæ ductus coacervatum, dolores

prius

prius leniſſimos denuò fecit acerbiſſimos, eoſque tamdiu durantes, donec Fiſtulæ orificium, diſruptâ membranulâ, iterum aperiretur, liberumque puri exitum denuò concederet. Temporis hinc progreſſu, cùm Æger, poſt elapſum annum ferè ſemper lecto affixus teneretur, ichoroſum ſerum paulatim ſubter cutim inter muſculos Clunis dextri novos excavavit ſinus, tandemque & ibi ſaccum ulceroſum fecit, quem profundius intra muſculos abſconditum, cùm natura aperire haud poſſet, ſcalpello itidem aperiri, puſque omne extrahi curavimus, ſpemque tum aliqualem concepimus, fore, ut pure jam verſus muſculos femoris effluxum conſecuto, ſuperius Fiſtulæ in lumbis orificium clauderetur, & perfectè conſolidaretur; aſt contrarium evenit: etenim ex utroque poſtea ulcere, continuè purulentus emanavit ichor, ut non tantùm commacularet, ſed & inſimul lecti ſtragula perpetuis ſordibus madefaceret, citra notabilem foetorem, niſi quando diutius in talibus ſordibus immundus obhæſit. Interjecto autem tempore iterum emaciari Æger, viribus exolvi, atque circa initium Anni hujus 1698. ſimul vomitibus affligi cœpit, primùm quidem continuis, cum Urinæ, Alvique ſuppreſſione, anxietate præcordiorum inſigni, atque Cordis palpitatione haud vulgari: poſtea verò rarioribus, & neque tam crebrò, neque tam acerbè excruciantibus. Symptomata verò illa per octiduí ſpatium continuabant, & manifeſta Nephritidis indicia præbebant; ab uſu autem Nephritico-Cardiacorum paulatim ceſſabant. Alvus denuò aperiebatur, Urinæque excerni rurſus, ſed modicè incipiebant, tandem & meliùs profluere: atque ita Æger ferè exanimis ad ſe redire paulùm videbatur: ſed cùm Appetitus interea nihilominus maneret dejectus, & ſitis augeretur, vomitus quoque interdum redierunt; orificia Fiſtulæ claudebantur, ac ne guttulam quidem Ichoris ampliùs fundebant. Tum verò inductâ noviter macie extremâ, dolores Ægrum univerſales, Pectoris anxietates, ſicca tuſſis, palpitatio Cordis aſſidua, denique & ardor Interaneorum, cum crebris vomitibus, atque Iſchuriâ novâ, adeo torquere cœperunt perrexeruntque, ut inde ad deſperationem ferè adactus miſer, neſciret prorſus quid ageret, vel loqueretur, donec aſſumtâ ſæpe Eſſentiâ narcoticâ, animi tranquillitatem rurſus nanciſceretur, ſub qua dein ad beatam ſeſe analyſin præparabat, eamque etiam ex voto, *Die* 28. *Aprilis Anno* 1698. conſecutus eſt, poſtquam ſuum mihi cadaver luſtrandum, vivens adhuc non ſemel commendaſſet.

Itaque poſtridie ad Cadaveris apertionem me contuli, in luſtrationis conſortium admiſſis *Viris Juvenibus Nobiliſſ. atque Præſtantiſſ. Dominis, Joh. Henrico Hottingero, Tigurin. Chirurg. & Medic. Doct. Gabriele Bely à Belfort, Curiâ-Rhæto, Medic. Candid. Mauritio Sutero, Zoffingenſi, & Martino Bogdano Bernenſi, Medic. Cultoribus.* Cadaver autem primo nobis intuitu comparuit undique emaciatum, cum Abdomine depreſſo penitus atque velut collapſo, in cujus inciſione tamen adipoſam adhuc tunicam, ſufficiente axungiâ repletam notavimus. Muſculi quoque Abdominis haud adeò macilenti fuerunt, quemadmodum antea credebantur; imò aperto in crucem Peritonæo, Omentum neque conſumtum, neque adipe, qui cineritii fuit coloris orbatum apparuit. Hepar autem juſto minore nobis mole præditum videbatur; ſubſtantiæ friabilis admodum minuſque compactæ, ſed ſideratæ prorſus, intus extuſque ſimilis, coloris variegati. Veſicula Fellis autem valde ampla fuit, bileque fluidâ quidem, ſed admodum nigricante repleta. Ventriculus Inteſtinaque prorſus exinanita, hinc inde ſiderata quoque. Cor, Pulmones, Lienem, Pancreas, Veſicam urinariam omni labe carentia deprehendimus, niſi quod in dextro Cordis ventriculo, craſſus ſatis, longeque in Venas extra Cor protenſus extiterit Polypus, ſine dubio Palpitationis atque Anxietatis frequentis author, quam Æger ante mortem expertus eſt validam. Ren verò ſiniſter naturali multò major, in pelvi quidem concretum tenuit Lapidem, inæqualis admodum figuræ, aſperum, angulatum, ſabuloſum, neque adhuc valde induratum, magnitudine Nucis juglandis; per ipſam verò reliquam Renis ſubſtantiam, deprehendimus haud contemnendam ſabuli calciformis ac friabilis quantitatem; quæ ſabuloſa materia, viſcido interſperſa ſucco, & papyro ad exſiccationem impoſita, in Lapides ſatis duros concrevit. Præterea adeò numeroſæ in quamplurimis ejuſdem Renis tubulis extiterunt arenulæ, ut ſubſtantiam viſceris ad attactum ferè arenoſam redderent. Ren dexter conſumptus planè, omnique parenchymate deſtitutus, non niſi craſſas quaſdam, duras atque tenaces tunicas, omni cavitate carentes, exhibuit, Integumentis Lumborum internis valde adnatas, atque intra ſe tamen adhuc quinque lapillos duriſſimos, ſiliceos, magnitudine Piſorum majorum continentes. Fiſtula autem, quâ Æger laborabat tamdiu, ejuſdem Renis ſubſtantiam tranſibat, & ad lumbares uſque vertebras progrediebatur, jam jam carie infectas, exteriùs verò tranſiens inter binas ultimas coſtas nothas, obliquo admodum ductu perrexit, ac tandem cutim in lumborum latere dextro penetravit, hincque ulteriores agendo cuniculos ſubter cutim divagata, plures ſinus ulceroſos, inter clunium muſculos deflectentes, nobis conſpiciendos monſtravit.

FOETOR *Narium, Oris, Pedum &c.* *Vid. in Morbis ſpecialibus earum partium.*

FOETUS.

Super eô videri poſſunt quæ ſub titulô PARTUS habentur: Hic tantùm ſingularia quædam afferemus de Fœtibus extra uterum locatis, ac enutritis; imò & inde per Chirurgiam eductis; nec non de Fœtû mortuô innoxiè quandoque in uterô per plures menſes commorante, aliiſque non minùs Chirurgo-Medico utilibus, quàm curioſis. Veniant itaq; primò hiſtoriæ plures fœtuum extra uterum locatorum, ibiq; plùs minùs auctorum, ac etiam ad plenam propè maturitatem vegetantium.

Formationum Fœtûs in Ovario Muliebri, Hiſtoriæ tres.

Hiſtoria I.

Petitur ex Epiſtolâ à Clariſſ. Dominô de St. Maurice M. D. ad Clariſſ. Dominum de la Cloſure, apud Petrocorios Medicinam facientem, 26. April. Ann. 1682. conſcriptâ.

Poſt id quod modò Nobili Matronæ *de S. Mére* accidit, de fœtûs in mulierum teſticulis formatione, ac proinde de Ovorum exiſtentiâ, vix quenquam dubitare debere crediderim, Vir Clariſſime. Matrona illa, cujus eximias noviſti dotes, cùm jam octies feliciſſimè peperiſſet, & ab annis quinque gravida non fuiſſet, atque propterea ejuſmodi periculô defunctam ſe putaret; in illud iterum ſe incidiſſe ante tres circiter menſes putavit: quia menſtruis, quæ eam nunquam defecerant per menſem integrum & ampliùs,

& ampliùs; etsi aliàs malè non haberet, destituta fuerat. Sed cùm paulò post aliquid sanguinis ex uterô (per duos postremos vitæ ejus menses jugiter ferè, absque tamen ullô incommodô, stillaret, se prægnantem non ampliùs credebat. Vicesimâ secundâ autem hujus mensis die, postquam sana mane surrexisset, & per horam præter propter unam scripsisset, in deliquium, quô pulsus omnino supprimebatur, incidit: loquebatur tamen, & cognoscebat. Dominus *de S. Mére* deliquium illud vapori cuipiam mulieribus familiari adscribens, eò non multùm commotus est, donec attrectatô brachiô nullum invenit pulsum. Tum privatio illa, pallori lethali juncta, eum adeò terrefecit, ut emissô nunciô me festinanter accersiverit. Ad ægram circa octavam vespertinam accessi. Eam frigidam & sine pulsû inveni. Facies decolor, sudore pingui & frigidô madebat; rationè tamen & loquelâ etiamnum liberè utebatur. De vehementi dolore colicô ab inguine dextrô ad renes continuatô querebatur; & tantus ille erat, ut cùm partem dolentem tangere voluissem, ea me ne se attrectarem, præ syncopes metû, rogaret. Momentô post imminentis partûs omnia sensit præludia. Chirurgum suum vocat, atque inter ejus brachia, se peperisse exclamans moritur, nullô sanguinis effluviô, aut aliô mali ipsius statûs indiciô, extrinsecùs apparente. Lethum adeò inopinatum attonitos omnes reddidit, & Dominum *de S. Mére* ad cadaveris apertionem, ut ejus causa retegeretur, petendam impulit. Dominus *la Chese*, Chirurgus ad id officii, me assistente, præstandum, electus fuit. Domini *de Montauson*, Velanæ Petrocoriorum Advocatus, *de la Porte*, Eques Domini Comitis *de Taleran, du Vair*, Pharmacopæus, cum duobus famulis, testes fuere. Apertis Abdominis integumentis, intestina omnia, parte epigastricâ, sanguini immersa visa sunt. Sanguinis illius ultrà duas libras, cochleari, ne situs partium mutaretur, extrahi curavi: ita tum prodigiosam ejusdem coagulati quantitatem, in dextrô latere restitantem advertens, eum manû auferre ipse tentavi. Quali verò stupore perculsus fuerim, cùm inter priores grumos, fætum pollicem crassitie æquantem, longitudine verò eôdem tertiâ parte breviorem, distinctè formatum, in quô sexus masculinus facilè agnoscebatur, nudum ac sine integumentis inveni, judicet Vir Clarissimus? Fætum hunc quadræ impositum omnibus adstantibus ostendi, atque locum unde exiverat reperiendi avidus, vicinas partes diligentissimè examinavi. Duobus digitis ab eô locô in quô consistebat, distare uteri cornu dextrum vidi. At auctus est stupor, ubi testiculum secundùm longitudinem per medium dilaceratum quâ parte tubæ non obversus est, adverti, ejusque capacitatem sanguine oppletam notavi. Ibi infantem formatum fuisse nullus dubitavi, simulq; eum, nimium in eô locô incrementum adeptum, opportunô tempore excidere non potuisse, sed tandem effractô carcere, erupisse cognovi. In meâ sententiâ confirmatus fui, cùm testiculum hunc cum sinistrô comparans, eum quadruplô crassiorem inveni, ovum enim gallinaceum crassitie æquabat; sinister verò minorem castaneam vix magnitudine suâ attingebat. Ille foris & intùs rubebat, & præterea in se sanguinis grumos continebat; at sinister pallidus & granulis, sebo luteo similibus refertus erat. Tubam dextram examinavi, nec fætum eam unquam subiisse notare potui; quin ea sinistræ omnino similis erat. Uterum tandem accuratissimè lustravi. Is nullatenus laceratus, sed in statû merè naturali mihi visus est. Notavi tantùm eum crassiorem & molliorem, quàm in fæminis non prægnantibus inveniri solet, fuisse. Talis omnino erat, qualis ab Harvæô primô graviditatis mense describitur. Specillum per vaginam in uteri capacitatem introduci, huncque diffindi curavi, inibique ne vel minimum conceptionis indicium animadverti potuit. Membranæ interioris vasa sanguine turgida, & non parum varicosa mihi equidem apparuerunt; atque hinc dubiô procul parvus ille, de quô locutus sum, fluxus obortus est. Quanquam mortis hujus matronæ causam aliorsum inquisitum ire necesse non esset; cæteras tamen, tum abdominis, tum thoracis partes considerare voluimus, easque optimè & naturaliter constitutas reperimus, &c.

Historia 2.

Exscripta est è Dissertatione de Structurâ & Usu Uteri, quæ jam à duobus annis mihi fuit peramicè communicata à Præclarissimô Dominô Vieussens, Regis Galliarum Consiliariô ac Medicô Ordinariô, & Illustrissimarum Academiarum Regiarum Parisiensis ac Londinensis, Sociô dignissimô: quamque ego Dissertationem ultimæ Clariss. Philippi Verheyen Anatomiæ Editioni, insertam tradidi. Historiæ autem de quâ hic agitur titulus & materia hæc sunt.

Observatio Dn. Dn. Montagnier, Celeberrimo Massiliensium Medicorum Collegio Aggregati, super formatione Fætûs Humani in locô insolitô.

Mulier 30. annos nata, temperamentô siccô & melancholicô; triginta ab hinc mensibus nupta, fælici cum successû ineunte mense februariô anni 1697. filiam peperit. Mense verò post partum elapsô, è domô suâ egressa, parum adhuc fluentibus lochiis, ipsómet exitûs die, horroribus internis corripitur, & biduô rursùs elapsô, in febrem continuam incidit, quam comitabatur pectoris angustia, ut & tumor durus in mammâ sinistrâ, à lacte diu intra ipsius texturam congestô ortus. Febre hâc cruciata, fuit per 20. dies: tumor autem evanuit post longam suppurationem, & ineunte tantùm Junii mense rebus domesticis vacare potuit. Interim fætum suscepit, quamvis conceptionis illius nescia; siquidem hemorrhagiâ uterinâ laborabat vires parum frangente. Octo ante obitum diebus, animi deliquium ita vehemens passa est, ut cadaverosam faciem præ se ferret; artus summô algore fuere correpti; pulsus explorationem omnem fugiebat; totus corporis habitus sudore frigidô madebat. Ab his horrendis symptomatibus, per remedia à me præscripta, horâ secundâ pomeridianâ liberata visa fuit. Dein ordinariâ agendi methodô ad ultimum usque vitæ diem, citra ullum grave sanitatis dispendium, institit; recidivam metuens medicamen purgans fælici cum successû propinavi, quô exhibitô, aquas *de Meyne* dictas, manè jejunô ventriculô per biduum, potavit; appetitus vigebat, & lautô utebatur cibô; rebus domesticis ut antea vacare perrexit; sed irritis omnibus meis conatibus, die sextâ Julii mensis, anni præmemorati, horâ quintâ pomeridianâ, ingens vomitus ipsam torsit, ut & novum animi deliquium. Cardiaca remedia in usum adhibita sensus externos suscitârunt; sed facies cadaverosa videbatur, & artus glaciei instar algidi persentiebantur; pulsus digito exploranti se se quasi proripiebat: interimque summô cum virium languore de aliquibus internis conquerebatur. In cassum fuere exhibita omnis generis pharmaca, quinque enim horis post lypothymiæ paroxismum elapsis, vitam cum morte commutavit. Hæc tam stupenda quæ hactenus memoravi symptomata,

ſymptomata, argumento mihi fuerunt, cur fæminæ illius cadaver aperiri rogaverim, eò fine ut ipſorum cauſas indagarem. Facta fuit apertio, me præſente, poſtridie mortis ejus, à Dominô Monginotiô, Lambeski peritiſſimô Chirurgô. Hic autem & ego arbitrabamus polypum aliquem in cordis cavitatibus nidulari: imò & in pulmone ſanguinem aliquem nimis condenſatum contineri. Sed nos fefellit hæc opiniô; nulla enim in hiſce partibus animadverſa eſt alteratio, quæ ſub ſenſum caderet. Cùm verò apertus fuiſſet imus venter, ejus cavitatem vidimus omnino repletam ſanguine, partim concretô, partim fluidô. Dum autem plenis manibus illum hinc hauriebat Dominus Monginotius, bimeſtrem, aut circiter, fœtum in eô natantem deprehendimus, optimè jam efformatum, cum funiculi parte majori umbilico ſuo annexâ, quatuor digitorum tranſverſorum longitudine. Exhauſtô totô ſanguine in imi ventris cavitate diffusô, & aquâ optimè lotis viſceribus, illa omnia adeò integra invenimus, ut nullum vas ſanguineum in iis apertum deprehendere potuerimus. Exploratô itaque Jecoris, Stomachi, Epiploi, Lienis, Inteſtinorum, Meſenterii atque Renum Statû; Uterum à partibus vicinis ſeparavimus, cum ligamentis ſuis & Vaginâ. Cùm verò viſcus illud coram ingenti teſtium numerô attentiſſimè examinaremus, nihil in hujus naturali magnitudine, ut & in figurâ ac ſubſtantiæ texturâ; immutatum reperiebamus. Teſticulus ſiniſter in naturali exiſtebat ſtatû: dexter verò, qui ab uteri corpore tribus tranſverſis digitis diſtabat, viſus eſt nobis ſexies ſiniſtrô craſſior; & cùm extimam ejus ſuperficiem examinaremus, plura inter ejus binas membranas tranſpeximus ova, illumq: quâ parte dexteræ Fallopii Tubæ Tentorio obvertitur prorsùs lacerum invenimus. Hujùs partes & vaſa cùm perſcrutaremur, inibi carnem quandam mollem, ſubrubicundam, vaſculis ſanguineis conſperſam deprehendimus; quæ tamen album acquiſivit colorem, ſimul ac aquâ probè fuit abluta. Caro hæc internæ ovarii membranarum ſuperficiei ita adhærebat, ut eam pro puerili placentulâ habuerimus. Datum Lambeski 17. Quintilis, anni 1697. *Montagnier.*

Præclariſſimus poſtea Dominus Vieuſſens, Maſſiliâ Monſpelium rediens, cùm Lambeski tranſiret, fœtum in præcedenti obſervatione deſcriptum, apud Dominum Monginotium aſſervatum vidit.

Hiſtoria 3.

Habetur in Commentariis Illuſtriſſ. Academiæ Regiæ Pariſienſis, Anni 1701. & refertur à Præclariſſimô Dominô Littre Academiæ illius Sociô digniſſimô. Hic etenim inter alia multa in Ovariô ſiniſtrô mulieris cujuſdam reperta, verba facit de ſpeciali quâdam veſiculâ, quam tertiam dicit, quia de duabus aliis jam locutus fuerat; à quibus hæc ultima in eô differebat 1. quòd minoris eſſet voluminis, ſeu molis. 2. quòd per membranas veſtientes non tranſpareret. 3. quòd in capſulâ concluderetur rotundâ, è duabus ſubſtantiis conſtitutâ, & per ſui fundum ipſi ovario, vaſculis multis, ac membranaceis fibrillis colligata. Cujus ſubſtantia exterior tertiam lineæ partem, exterior verò dimidiam, craſſitie æquabat: illaq; præterea rubra & muſculoſa; hæc verò glanduloſa & coloris ſubflavi erat. Tertia autem illa veſicula, præterquam quòd liquorem diaphanum ac mucilaginoſum concludebat; exhibebat etiam fœtulum, lineam unam & dimidiam craſſum, tres verò longum, interioribus veſicæ membranis, per funiculum tertiam lineæ partem craſſitie æquantem, & lineam unam ac dimidiam longum, connexum. In quô fœtulô ſenſibiliter diſtinguebatur caput, & in capite parvula fiſſura, ibi loci ubi naturaliter os aperitur: ac præterea ipsô naſi locô minima eminentia, atque utrinque ad hujus latera linea inſculpta, quâ oculi deſignabantur. In imi trunci utrôque latere aderat eminentia rotunda, mediocris aciculæ capitis craſſitie: Item ad latera ſupremi ejuſdem trunci, utrinque eminentia itidem rotunda, ſed inferioribus minor: quæ eminentiæ procul dubiô rudimenta ſuperiorum ac inferiorum artuum præbebant.

Hactenus de Ovis in ipſis Ovariis fæminarum fœcundatis ac in plenè efformatos fœtus abeuntibus, ex duabus allatis hiſtoriis ſatis. Jam videamus quid de iiſdem ovis ex ovariis ſuis excidentibus, & à naturali ſuâ per tubas in uterum viâ in ipſum abdominis cavum deerrantibus per alias hiſtorias, plenâ cum certitudine pronunciare poſſimus.

Ex iis quæ in Theatro noſtrô Anatomicô, ſub finem Capitis de Partibus Mulierum Genitalibus, ſuper Matronâ Genevenſi Phthiſicâ, 21. Junii, ann. 1679. à nobis apertâ obſervavimus, abundè conſtat, non rarò ova ex ovariis in abdominis cavum delabi, ibique abortiva ac fruſtranea fieri, ſive quòd non ſatis fœcundata ſint, ſive quòd in partes non deveniant quibus commodè adhærere poſſint. Verùm talis fruſtratio non eſt perpetua, ſiquidem illa ova aliquando in grandiores fœtus in eô abdominis cavô enutrita fuere, ut ex ſequentibus patebit hiſtoriis.

Hiſtoria. 1.

Reperitur in Diariô Eruditorum Pariſienſi, ex relatione Peritiſſimi Chirurgi Domini *Saviard*, nec non famoſiſſimæ Obſtetricis Dominæ *de Govei:* ſubſcribentibus itidem Solertiſſimis Chirurgicis Dominô *de Ioui*, Dominô *Hemmerez*, Dominô *Mauriceau* & aliis. In illâ agitur de Muliere, quæ poſtquam in maximis doloribus extincta fuiſſet, in ſuô abdomine reſeratô exhibuit fœtum incorruptum: cujus ſola cuticula detracta erat, cujuſque placenta tam validè alligabatur meſenterio ac inteſtinô colo à parte lævâ, ut ab hiſce ſuis adhæſionibus difficulter admodum ſeparari potuerit.

Hiſtoria. 2.

Refertur à Præclariſſimô Dominô *Courtial.* Medicô Toloſate, in ſuis Obſervationibus Anatomicis, & hæc eſt. Cùm Chirurgus quidam Toloſanus accerſitus fuiſſet pro operatione cæſareâ peragendâ in Muliere, quæ ipsô momentô extincta fuerat: inciſionem ſuam inſtituit in abdominis parte dextrâ, quæ ipſi eminentior viſa eſt, uterôque conſpectô ipſum aperuit. Ille revera magnus repertus eſt, ſcirrhoſus; ac quatuor digitos tranſverſos craſſus; ſed cavitatis minimæ, ſanguine ſubnigrô & grumosô refertæ, at omni prorsùs fœtû vacuæ. Cùm interea Parentes mulierem hanc gravidam eſſe aſſererent, totum ille abdomen reſeravit, ac non parum perculſus eſt, cùm in latere ſiniſtrô ſub epiploô fœtum perfectum obſervaret. Itaque hâc novitate motus ad Scholam Medicam, in quâ de cathedrâ tum temporis docebam, deprecans ut ad ſe quantocius accederem, continuò dimiſit: cùmque advenìſſem caſum mihi expoſuit. Tum ipſe manum operi admovens, infantis hujus ſitum exploravi.

exploravi. Cubabat capite infrà poſitô ſuper lumborum ſpinâ ad lævum latus, atque longitudine ſuâ tres abdominis regiones occupabat. Pedes ſub ſtomachô ac inteſtinô colô, reliquumque omne corpus omentô contectum, reperiebantur. Funiculus umbilicalis ipſius collum cingebat, totumque corpus è membranis ſuis ac involucris exceſſerat. Funiculum reſecui, infantulumque iſtum de matris ſinû, in quô mox extinctus fuerat, retraxi. Obſervavi autem quòd ille ſibi cubile quoddam depreſſum paraverat, ab ipsô inferioris ventriculi mediô, ad uſque dimidium pedem infra renem ſiniſtrum; quòdque ad latus dextrum inteſtina omnia tenuia, medium abdomen ordinariò occupantia, propulerat. Maſculus erat, in omnibus ſuis partibus perfectè conformatus, bene enutritus, ac maturitatem nonimeſtris fætûs plenè adeptus. Funiculum poſtea, quem in matris abdomine reliqueram diligenter perquiſivi, ac ſecundinas reperi è placentâ & membranis conſtitutas. Eam autem placentam ſub inferiori ſtomachô, ipsôque inteſtinô colô, vaſis gaſtro epiploicis adhhærere obſervavi: verùm cùm illam adhæſionem attentiùs examinare averem, illud minimè licitum fuit, quia ſeparatio horumce corporum ab invicem momentô temporis facta eſt. Illud reverà percepi, quod placenta, ſecundùm totam adheſionis ſuæ circumferentiam humiditatibus viſcoſis madebat, quòdque inibi vaſa ſanguinea, & magis dilatata, & ſanguine turgidiora, apparerent quàm naturaliter fieri ſolet. Interea tamen inæqualitatem aliquam notatû dignam, ac ſenſibiliorem in inferioris ventriculi ſuperficie deprehendere nequivi; etiamſi hoc viſcus, eâ in ipsâ parte, cui ſcilicet placenta adhæſerat, paululum craſſefactum animadverteretur. Opinatus ſum quòd ille fætus ex uterô, vel ejuſdem tubis perfractis exceſſerat, ac propterea ſedulus inquiſivi unde demùm elapſus eſſet. Uterum attentô oculô contuitus ſum, in totâ ſuperficie externâ, quam æqualem & prorſus integram obſervavi: ejuſdem uteri cavitas itidem integra viſa eſt, ut & tubæ ac teſticuli. Hæc omnia peracta fuere, pluribus aſſiſtentibus teſtibus, tum mortuæ conſanguineis; tum aliis, &c.

Hiſtoria. 3.

Mihi peramicè communicata eſt primô die Maii, anni 1714. à Præclariſſimô Virô Dominô Johanne Baptiſtâ Bianchi, Medicô & Anatomicô Taurinenſi, magnô ſanè ſuô meritô Celeberrimô. Atque hæc eſt.

Angela Franciſca Marona, menſe februariô anni currentis 1714. ſubobſcurô afflicta eſt in abdomine dolore, ac nobis aſſeveravit ſe nonimeſtris graviditatis tempus complevisse. Quieverunt poſtea hi dolores; ſed vehementiùs recruduerunt die quartâ Martii, unde ſe partui proximam credens obſtetricem accerſivit, quæ poſtquam eam in ſitû aptô collocâſſet, ac manum in vaginam introduxiſſet, ſequuta eſt copioſa hæmorrhagia, vomitus, cardialgiæ ac febris intenſa: illiſque omnibus, quod notatû digniſſimum, adjunctus eſt dolor divulſivus in regione umbilicali. Verùm & dolores & ipſi vomitus integrè ſopiti ſunt, eô ipſô momentô quô fœtus vivere, ſeu potius moveri deſiit. Interea continuò apparuit tumor in umbilicô è quô ſtillabat humor fætidiſſimus. Chirurgus exploratô tumore ac dilatatô ejus orificiô, ex abdominis tandem cavitate, octodecim diebus poſtquam omnis motus intùs ceſſaverat, eduxit fætum perfectæ maturitatis, cum ſuâ placentâ, ſed membranis omnibus deſtitutum. Mater huic operationi decem dies ſupervixit, & forſitan integrè evaſiſſet, ſi illa maturata fuiſſet, antequam ſcilicet corruptio à fœtû mortuô partibus ſibi vicinis per longiorem moram communicata, lethalem ipſis labem impreſſiſſet. Fœtus ille ut apparuit in abdomine poſt mortem reſeratô, ſuperficiei omnium inteſtinorum incubuerat, iiſque alligatus fuerat mediante membranâ, in id à naturâ efformatâ, quâ etiam prædicta inteſtina veluti novô ac ſuperadditô meſenteriô invicem connectebantur; & unde fœtus alimentum neceſſarium trahebat. Fœtus hic, ut iam dictum fuit, naturalis erat magnitudinis, oſſa cranii per putrefactionem à ſuis divulſa regumentis reperta ſunt, cerebrumque prorsùs diſſolutum.

Eadem hæc Hiſtoria fusè poſtea deſcripta fuit, Italicô Idiomate, à Peritiſſimô, & magni nominis Chirurgô Taurinenſi, Dominô Paulô Bernardô Calvô.

Poſtquam huc uſque per hiſtorias allatas ſatis conſtitit de Conceptione, ac fœtuum etiam formatione, tam in ipſis Ovariis, quàm in Abdominis cavô, ſupereſt ut jam tranſeamus ad Conceptiones Tubarias, imò fœtuum in hiſce canaliculis plenas efformationes; quod iiſdem pluribus perficiemus hiſtoriis.

Hiſtoria. I.

Proponit tranſitum ovi ex ovariô in tubam dextram, prout deſcribitur à Solertiſſimô Anatomicô & Chirurgô Gallô, Dominô Buſſiere, in Epiſtolâ Gallicâ, Actis Philoſophicis Anglicanis, menſe Januariô, anni 1694. inſertâ, quæque ſic latinè ſonat ex traductione Præclariſſimorum Collectorum Actorum Lipſienſium.

Mitto Tibi, Domine, deſcriptionem Tubarum in uterô muliebris corporis, à me non ita pridem diſſecti deprehenſarum. Mulier erat juvenis, 25. vel 26. annorum, quæ non multò ante fatalem horam fœtum fuerat enixa; ut obſervare mihi licuit 1. ex infimi ventris cicatricibus adhuc dum recentibus. 2. Ex diſruptione furcillæ, cujus cicatrix admodum erat nova. 3. Ex uteri magnitudine. Denique ex aperturâ Ovarii in latere ſiniſtrô, ex quâ ovum quod inſervierat priori infanti exierat, quæque adhuc dum lata valdè erat, & cujus extrema aliquatenus adhuc lacera cernebantur. Ea autem tametſi non longô ante tempore peperiſſet, denuo, ſeu ex libine, ſeu quod ſperaret mortem, ubi gravida facta eſſet, illatum non iri, cum amicô quodam, aut fortè aliquô aliô ex iis qui in publicâ cuſtodiâ erant congreſſa eſt, ita ut conceperit. Verùm mortis ſupplicium antea ſubiit, quàm ovum à ſemine virili imprægnatum in uterum deferri potuerit. Eum verò, dum inciſione factâ aperiiſſem, deprehendi tubam dextri lateris versùs extremitatem ſuam præter ſolitum diſtenſam, quòdque ea diſtenſio in maximâ ſuâ latitudine complectebatur paulò plus quàm pollicem unum in diametrô, ac versùs uterum ſenſim diminuta paulò ultra ſeſquipollicem procedebat. Ea pars hunc in modum dilatata ſe incurvabat, totumq; ferè amplexabatur ovarium cujus membranæ tam firmiter adhærebat, ut ab eâ non niſi vi divelli poſſet. Divulſa verò liquorem præbuit limpidum & pinguem, qui probabiliter iſti fuit uſui, ut vel membranas tubæ relaxaret, quò diſtenderentur commodius, ſpatiumq; ovulo concederent quô in uterum pregrederetur, vel fortè ut canalem illum, ad

ad parand m ovo faciliorem transitum lubricaret, vel etiam ut utrumque præstaret. Et illicò quidem inquisivi, numquid dignosci in corpore tubæ posset, à quô liquor ille originem traxisset? Sed nihil tale in eâ deprehendi, licèt multò crassior esset solitô. Crassitudo autem illa provenerat ex ejus fibrarum intumescentiâ, quæ non minùs carnosæ erant, quàm ipsæ musculorum fibræ. Id quod sine dubiô acciderat, ut satis virium ac motûs illi parti; ad ovulum comprimendum, postquam ab ovariô separatum erat, atque illud in uterum propellendum suppeteret. Ego itaque judico, quòd liquor iste in tubâ contentus ex ovario proveniat, quòdque ex fibris, parvisque vasis lymphaticis & aliis, quæ ad transitum ovo imprægnato aperiendum rumpuntur, liquor ille defluat, adeò ut licèt laceratio ovarii vulnus sit ac symptoma, utilitatem tamen præbeat, effectusque fortean necessarios producat, seu ad primam ovi nutritionem. seu ad facilitandum ejus ad uterum transitum: ita enim natura novit cuncta ad salutatem usum dirigere. Confirmatur sententia mea ex eô, quòd in fæmellis brutorum animantium, ex quarum ovariô plura ovula simul prodeunt, maxima illic liquoris hujus copia deprehendatur. Tubâ tandem ab ovariô separatâ, liquoreq; delapsô, ovum apertè conspectui nostro fuit oblatum. Æquabat illud magnitudine avellanam, liquore in mediâ tubæ cavitate dilatatâ conclusô involutum. Tres hujus ovuli quadrantes jam extra ovarium per factum illic foramen exierant, & illi non ampliùs adnexum videbatur. Nihilominus tamen cùm illud auferre eniterer, adhuc adhærêre illi deprehendi per petiolum satis durum, per quem decurrebant vasa sanguinea, intra ovulum, & etiam supra illud dispergenda. Per illa vasa fœtus materiam sui nutrimenti ac incrementi recipit, non minùs in ovariô quàm in uterô, siquidem petiolus ille placentę rudimenta procul dubiô continet; (ni eam velis in ovariô jam efformatam) ac per illum uteri parietibus adhæret. Atque hinc omnino intelligi potest quòd seminalis maris spiritus ad usque ovulum in ovariô ascendat, motumque illi ac fæcunditatem inibi conciliet. Uterum quod spectat, nulla adhuc dum sensibilis in eô advertebatur mutatio, nisi quòd humoris mucosi plusculum contineret, quod cum naturali ejus statû multùm non disconvenit. Tuba sinistri lateris naturaliter se habebat, ut & ovarium sinistrum, si eam exceperis apetturam per quam exierat ovum unde prior fœtus efformatus fuerat.

Hactenus Peritissimus Dominus *Bussiere* circa ovum fœcundatum ex ovariô in tubam uterinam delabens, quod itidem evidentissime patet ex observatione quam sub finem capitis de Mulierum partibus Genitalibus in Theatrô nostrô Anatomicô, attulimus. Hoc unum subjungimus, scilicet quòd ex magnitudine ovi à Dominô *Bussiere* descripti, atque ex vasis quibus illud ovariô adhærebat, non tantùm constet de ovô fœcundatô ex ovariô in tubam sibi per corpus fimbriatum intimè connexam decidente. Sed etiam de conceptione non parum auctâ, unde procul dubiô fœtus efformatus in spatiô ovarium inter & tubam intermediô, sen cujus placenta in ovariô, maxima verò corporis pars cum suis membranis, in tubæ introitû, exstitisset.

Historia. 2,

Habetur apud Clarissimum Graeffium, & reperitur in Theatrô nostrô Anatomicô, sub finem Capitis de Mulierum Genitalibus partibus, ejusque plena explicatio traditur in illius Operis Tabulâ 78. figur. 1. ubi ex observatione prædicti Clarissimi Graaffii satis superque apparet conceptionem Tubariam illic describi, seu potiùs fœtûs in tubis efformari, ac non parum aucti delineationem contineri.

Historia. 3.

Commodè peti potest ex explicatione figuræ 3. Tabulæ 78. Theatri nostri Anatomici, nec opus est ut hîc specialiùs illi enarrandæ immoremur.

Historia. 4.

Grandiorem sistit tubariam conceptionem ex Accuratissimô Anatomicô Dominô *du Verney* peritam; cujus plena descriptio habetur in Theatri nostri Anatomici, Tabulæ 78. figuræ 4. explicatione.

Historia. 5.

Exhibet fœtum in Tubâ efformatum, atque inde matre superstite à Clarissimô Abrahamô Cyprianô, M. D. ac Anatomiæ & Chirurgiæ in Academiâ Franequeranâ Professore eductum. Illa autem, ipsô celeberrimô Virô referente, hæc est, prout in Epistolâ ad Insignissimum Thomam Millington, Equitem Auratum, Medicum Regium Ordinarium, & Collegii Medicorum Londinensium Præsidem, refertur.

Cùm tuo rogatu accersituqne (Vir Clarissime) calculum è vesicâ tuâ feliciter excidissem currente annô ætatis 68, Tibique post peractam operationem ferè quotidie assiderem, ut fit, inter nos sermo incidit de rarioribus quibusdam casibus, qui inter medendum occurrerant, quique ad Chirurgiam inprimis spectabant; itaque dum inter alia tibi narrarem de Fœtû ex Tubâ Uterinâ exsectô, matre etiam nunc salvâ ac superstite, tuque à me continuò quæreres, quid sit cur hanc historiam adeò memorabilem scriptis nondum mandaverim? Hoc inprimis respondebam, me, tum ob adversam, quâ duos abhinc annos usus sum, valetudinem, tum ob varias peregrinationes vix tantùm otii nactum fuisse, ut quæ jam dudum in adversaria retuleram in ordinem quendam redigerem. Statueram enim non solùm hunc casum merito inter rariores numerandum, sed & alias quamplurimas observationes & curationes Chirurgicas minùs obvias publici juris facere. Verùm cùm amici quidam doctissimi à me impensiùs efflagitent, tuque potissimum Vir Celeb. auctor fueris ut hanc Historiam sigillatim typis mandarem tuo inprimis desiderio morem gesturus eam commentariolô illustratam Amplissimo tuo nomini inscriptam voveo, utque quâ soles humanitate æqui bonique consulas enixè rogo.

Atqui verò hîc interim dolendum est, Chirurgos plerosque etiam celebres & magni nominis, periculosas & difficiles operationes omni studiô vitare, haud dubie verentes si res minùs feliciter, & pro ægroti votô non successerit, ne quid detrimenti fama & existimatio apud vulgus ceperint. Hinc fit, ut morbis quotidie occurrentibus medentes, & contenti ire quâ itur, lucrum ex iis quærant unde minus est invidiæ & periculi, difficiliora verò omnia recusent, nimium forsan illius memores quod in scholis

ſcholis inculcatur: *Incurabiles non attingendi, ne ars diffametur.* At ſi quæ difficiliora ſunt animoſiùs aggrederentur, profectò multos à faucibus orci ereptos, vitæ valetudinique optatæ reſtituerent, quos abſque omni ſpe & ſolatiô deſerunt & inſanabiles ſatis temerè aliquando pronunciant. Horum uti plurimis ſaltem videbatur, inſanabilium, tum in Patriâ tum hic Londini à me feliciter, Deo annuente, reſtitutorum, exempla non pauca, Tibi Vir Excellentiſſime, haud ignota ſunt. Quod non ideò hîc memoro ut inanem gloriam aucupari videar, ſed potiùs ut aliis calcar & ſtimulum addam. Et profectò quantùm inter revera incurabiles morbos & tantùm putatitios interſit, vel unicus hic caſus palam omnibus faciet.

Uti verò corporis humani fabrica jam perfecta & numeris omnibus abſoluta meritò omnes naturæ ſcrutatores in ſui admirationem rapit, ſic eadem dum *in fieri* eſt, hoc eſt hominis generatio, ſummi videlicet Protoplaſtæ opus ſummum, mortali intellectui imperſcrutabile, multò magis & attentionem & admirationem noſtram meretur; inprimis ſi devium, extraordinarium & anomalum ejuſdem modum, eumque ſæpiùs vel matri vel fœtui, vel utrique ſimul funeſtum ſpectemus. Quamobrem & ſi quas in materiâ adeò obſcurâ & difficili conjecturas offeram cenſoribus quibuſdam malevolis minùs probatas iri non dubitem, ſpero tamen me apud æquos rerum æſtimatores veniam facile impetraturum. Cùm enim de accretione fœtûs hiſtoria adhuc manca ſit, & à nuperis etiam Anatomicis penè intacta relinquatur; nec non in iis quæ ad humorum theoriam & ad oſſificationem ſpectant coactus ſim *Avia peragrare loca vix ullius ante pedibus trita*; Ecquis in re tam arduâ demonſtrationes à me exigat? Si probabiles rationes & veriſimiles conjecturas proponam, ſi denique quod dubitanter tantùm adduco, Tibi & reliquis cordatioribus viris, quibus *de meliori lutô finxit præcordia Titan*, non diſplicuiſſe ſciam, erit quòd mihi multùm gratuler.

Die 17. Decembris annô 1694. vocabar Franequerâ Leovardiam inviſurus uxorem Henrici Levvis ſub ſignô Capitanei Peterſon militis Prætoriani *Hermentie ten Boom* vocabulô noſtrô belgicô appellatam Hæc annos circiter 32. nata, & ceſſantibus menſtruis jam tertiùm imprægnata ad nonum uſque menſem ſe experta eſt, quô ad omnia ingravidationis ſigna in eôdem ſtatû ac dum alias uterô gereret, hôc unô exceptô, quòd totô illô tempore nihil lactis in mammis apparuerit. Moleſtior etiam ipſi videbatur & inſolita geſtatio, inprimis cùm fœtûs vivacis motum fortiorem & auctum perſentiret: Crevitque maximè moleſtia geſtationis, cùm locô non conſuetô ſed paulò altiori ſitum eſſe fœtum deprehenderet, ubi verò inſtaret parturiendi tempus tum magnos dolores ſenſit, tum etiam motus in fœtû vehementiores, adeò ut jam partus appropinquare videretur: verùm omnia irritô prorſus ſucceſſû. Nam præter crebras & magnas inſuetô in locô motiones, nullus fœtum egerendi conatus adfuit; neque ulla Aqua Amnii effluxit. Exinde omnis ſpes partûs legitimi evaneſcebat, & ceſſante tunc omni fœtûs motû, ac paulatim meliùs ſeſe habente ægrâ, fœtum in hôc inſtanti fatô ceſſiſſe non eſt quod dubitemus.

Elapsô menſe decimô fluxerunt de novô menſtrua, per totam geſtationem ſuppreſſa, neque jam ampliùs motus aliquis in fœtû deprehenſus, ſed pondus tantùm iners & incommodum. Hæc indies augebatur moleſtia, ſed præcipuè circa menſem decimum octavum ea fuit ſymptomatum ingraveſcentia ut lectô decumbere Muliercula cogeretur. Paulò poſt de dolore acutô circa umbilicum parteſque vicinas conqueri cœpit; Huncque dolorem duabus ſeptimanis ante fœtûs extractionem ulcus fungoſum in regione umbilici ſubſequebatur. In conſilium vocatis Medicis ac Chirurgis in varias itum eſt ſententias. Aliqui fœtum in uterô latere putabant repugnantibus aliis, quidam de Hydrope; quidam de excreſcentiâ internâ loquebantur.

Menſis erat à primâ conceptione vigeſimus primus, cùm ego advocabar Leovardiam, comitante Cl. Collegâ P. Latané Medicinæ practicę Profeſſore nec non quibuſdam Academiæ Franequeranæ ſtudioſis, qui unà cum Celſiſſ. Principis Naſſoviæ Medicô primariô ac Chirurgis, & N. Simonide Chirurgô ægræ clinicô operationis inſolitæ, ac præſertim eventûs feliciſſimi teſtes fuerunt.

Ego cùm primùm ægram conſpexiſſem, & tam præteriti quàm præſentis ejus ſtatûs circumſtantias omnes ad examen revocaſſem, eam fœtum mortuum geſtare aſſerere non dubitavi; neque defuerunt ſigna aſſertionis meæ veritatem demonſtrantia. Dum enim attentiùs omnia rimarer; deprehendi ventris intumeſcentiam inferiùs paulò in acumen deſinentem, & corpus gravidum minùs tamen tenſum æmulantem. Inſuper compreſsô fortiter utrinque ambabus manibus abdomine magnam ſenſi duritiem, quæ ad Peritonæum uſque pertingebat. Hęc autem durities evidenter magis obſervabatur circa ulcus inferius, quod fungoſum exiſtens ſtilum facile admiſit, quô durum quid attingere mihi videbar. Hinc dilatatô tantiſper orificiô, digiti minoris apicem immiſi, eôque fœtûs os parietale me contingere mihi indubitanter ſuadebam. Ex iis audacior factus, & de ſitû etiam ſecurus fœtum in tubâ dextrâ uteri latere, nullâ morâ pronunciavi, ægramque admonui, ſi ſectionem admittere vellet, ſpem adhuc aliquam ſalutis ſupereſſe, cùm cæteroquin mors miſeranda eam præſtolaretur. Ipſa interim jam ſeſe movere non poterat, aut alimenta capere, verbô morti vicina: itaque admonitioni meæ faciles præbuit aures, atque conſtanti animô ſe quodlibet paſſuram dixit, ut quamprimùm fœtus eximeretur. Omnibus igitur ad exciſionem paratis ægram cum lectulô in mediam cubiculi partem deferri juſſi, ut non ſolùm utrinque famulis auxiliatrices manus porrigentibus locus foret, ſed etiam ut eò faciliùs omnibus copia fieret novi hujus ſpectaculi; Et ut obiter hoc notem, cùm ego non incurvatus aut ſedens, ſed pedibus ſtans atque erectus, operationes Chirurgicas majoris momenti peragere conſueverim, utpote quod convenientiſſimum in ſimilibus caſibus multoties expertus ſim, lectum in quô ægra decumbebat ita elevari juſſi, ut pedibus inſiſtendo ſectionem commodè inſtituerem. Deinde hôc modô procedebam.

Introductô per ulcus ſtylô abdomen à latere dextrô aperui, ac indicem digitum immiſi: ubi verò me intra tubæ fallopianæ cavitatem perveniſſe deprehendi juxta rectitudinem lineæ albæ, forcipe ſupra digitum poſitô deorſum versùs ſciſſuram feci, quantam unâ vice poteram. Tunc fœtus illicò in conſpectum venit iſque juſtæ magnitudinis. Hunc ut faciliùs abſque ullâ vi eximerem, aperturam utrinque produxi ad pedalem uſque longitudinem, manûque ſiniſtrâ leviter premendô inteſtina, aliàs operationem turbatura, ſi motû diaphragmatis extruderentur, in cavitate detinui, ac fœtum abſque multô negotiô integrum extraxi. Quin etiam in majorem cautelam, ne inteſtina delaberentur, ægram ita collocaveram, ut ſuperiores corporis partes aliquantulum

quantulum essent depressæ; imò in eôdem hoc ferè situ permansit Muliercula, donec prorsùs convalesceret ad vitandam scilicet Herniam Ventralem.

Factâ verò incisione caput fœtûs primò sese ostendebat pedibus versus Diaphragma extensis, Mediante Placentâ tenui admodum & maximâ ex parte consumptâ funiculus umbilicalis tubæ fallopianæ etiamnum adhærebat, uti mihi ulteriùs apparuit cùm eam à tubâ digitis decorticatam egessissem. Hujus autem cavitas undique mucagine quâdam obducebatur, materiam purulentam æmulante: Verùm illa propiùs examinata non pus sed residuum aquæ amnii fuisse deprehendebam; utpote parte nullâ interiori exulceratâ, ac materiâ nullô pactô fœtidâ existente.

Vacua jam infantis cella nobis se in conspectum dedit peramplâ cavitate magni instar marsupii, ferè patens. Hinc operæ pretium duxi spectatoribus demonstrare eam partem, unde fœtum extraxeram, peritonæo adnatam ita fuisse ut una quasi videretur membrana: Deinde partem hujus facci inferiorem dextro lateri Uteri circa fundum affixam fuisse; qui tubæ locus cùm sit, neque ulla alia reperiretur, manifestum fuit in tubâ dextrâ foetum hæsisse. Datâ etiam copiâ uterum ipsum inspiciendi ac contrectandi, illum in statû naturali constitutum cum ovariô ac sinistrâ tubâ prorsùs illæsis jucundum fuit omnibus ostendere. Hisque conspectis non vanô auguriô, prout eventus docuit, pronunciavi, si modò ægra sanaretur eam denuò impregnari posse.

Sed ut historię finem faciam; madefactam aquâ tepidâ spongiam in cavitatem immisi, eâque mucaginem omnem abstersi. Tum probe mundatum vulnus acu curvâ quatuor in locis æqui-distantibus comprehensô, præter integumenta & musculos, ipsô peritonæô. Duplici autem utebar filô cerâ illitô; imò ut firmior esset sutura, laminam ligneam linteô obductam quâ securiùs ora vulneris occluderentur toti incisioni ab utrôque latere applicavi, ac fila supra laminas, sed non arctè ligavi. Ab eâ ligaturâ majorem quàm à totâ operatione dolorem passam se fuisse dicebat ægra, quę alioquin vix de acutô dolore conquesta est. Cæterùm juxta inferiorem partem vulneris aperturam reliqui, eique turundam ingessi, ut materiæ omni secernendę exitus pateret.

His feliciter absolutis diætam tenuem ac convenientem præscripsi ex liquidis euchymis, &c. & postquam inter me & N. Simonidem Chirurgum ægrę clinicum de methodô ægram tractandi convenisset, reliquum curationis ipsi commisi. Paruit omnibus ægra, & sese obsequentissimam prębuit, summopere gavisa eô usque perductam esse operationem. Exinde sensim indies meliùs se habuit vires etiam acquirens. Preter Chirurgos quotidie eam invisit D. Portius Sereniss. Principis Nassoviæ Medicus; quin & liberalitate Celsiss. Principissæ ex ejus culinâ ægre alimenta subministrabantur. Ego sæpiùs & pro rei necessitate ad eam accessi, & expertus sum, Vulnus illud ordinario prorsus modô sanatum, nempe separatione parietis interioris tubæ Fallopianę. Quodcunque excernebatur non tantùm per orificium inferius effluxit, sed etiam per interstitia suturarum. Separatio autem facta fuit non tubæ totius sed membranæ solummodo interioris. Exterior paulatim sese contraxit, & loco incisionis peritonæo coaluit, ac duritie suâ cartilaginem æmulabatur; id quod vulnere nondum clausô digito persentire facilè poteram.

Sic post sectionem quodammodo Cæsaream convaluit hæc mulier, & tertiô ab operatione mense 17. nempe Martii 1695. domô exivit. Exinde benè se habuit & huc usque hilariter & pancraticè vivit.

Postremò ne quidquam desit casui huic extraordinario, postridie Kalendas Januarii 1696. filiam feliciter peperit, iterumque subsequente anno 1697. gemellos filium & filiam enixa est, maximô indiciô, sicut antea monui, tubam sinistram integram prorsùs, & absque inflammatione remansisse. Quô pactô autem inflammatio post difficilem partum excitari, ac tubæ orificium occludi possit, ex subsequentibus palam fiet.

Ad majorem rei fidem atque certitudinem fœtum ipsum nunc ante quinquennium exsectum; quem in liquore Balsamicô etiamnum integrum servo, curiosis omnibus & novitatum studiosis ostendere paratus sum. Iconem interim hic subjungo, quam vide in Theatri Anatomici Tab. LXXVIII. fig. 2. Fœmella autem fuit, eaque ut antea dixi justæ magnitudinis. Mirum est profectò per duodecim menses absque putredine cadaver illud in tubâ latere potuisse; exceptô enim capitis latere sinistrô, ejusdemque lateris humerô, quæ partes cùm è regione ulceris sitæ essent jam à materiâ purulentâ corrodi cœperant, reliquum corpus adhuc integrum conspicitur.

Cùm Epistola hæc de materiâ non adeò communi; sed rariore & verè extraordinariâ tractet; non abs re fore arbitratus sum, partes ejusdem aliquas, quæ majoris esse momenti videntur, ad examen revocare, symptomatum quorundam rationem subjicere, & nonnullis hujus Epistolæ articulis, commentarioli in modum, ulteriùs immorari.

Exempli gratiâ:

Quòd totô gestationis tempore nihil lactis in mammis perceperit.

Plurima non tantùm ipsi vulgo, sed & aliis Medico-Philosophis præconceptâ opinione laborantibus videntur esse absurda; eaque imprimis quæ ad statum gravidarum & puerperarum pertinent: quæ tamen si accuratiùs examinentur, reverâ non absurda, sed potiùs verisimilia & rationi consentanea videbuntur.

Sic in præsenti casû vulgo incredibile esse videtur, fœminam fœtum vitalem uterô continere, & tamen lacte semper carere, fovente hanc opinionem eorum hypothesi erroneâ, qui lac è mammis ad uterum pro fœtû nutriendô confluere statuunt, vel qui ex sanguine menstruô retentô lac generari credunt in mammis, adstipulanteque quodammodô huic dictæ opinioni falsô, vel non satis intellectô Aphorismô Hippocratis Sect. 5. 39. ubi inquit: *si mulier quæ neque gravida est, neque peperit, lac habet, ei menstrua defecerunt*; item aliô Aphorismô Sect. 5. 37. ubi inquit Cous senex: *si mulieri uterum gerenti mammæ gracilescant, abortit.* Quia (inquit *Entius* statuens lac è mammis ad uterum ejusque membranam Amnion fluere. Apolog. Digress. 5.) nihil alimenti fœtui suppeditari potest, qui hâc de causâ tunc moritur & per abortum ejicitur. Sic vulgus menstruorum suppressionem in corruptis, signum ingravidationis esse putat: Si motus infantis non percipiatur, ejusdem mortem significari: partus Octimestres non vitales esse pronunciat, & multa alia, quæ tamen ratio & experientia clarè satis refutant. Rationibus adducendis & excutiendis inhærere nimis prolixum esset, eæ enim suô locô apud Auctores videri possunt: quid ab experientiâ nobis constet, satis patebit, si saltem Virorum & Virginum lactiferarum exempla consulamus: Ex his enim Aphorismum

rifmum adductum Sect. 5. 39. apertè deprehendetur non esse utrobique verum, Aphorismum autem posteriorem citatum ex Sect. 5. 37. non semper experientiæ respondere, inter alios casus, historia ex relatione Viri cujusdam curiosi & fide digni mihi communicata palam facit. Noverat (inquit is) nobilem puellam, quæ deflorata & etiam ingravidata à suô amasiô, per omnis generis remedia sibi à vetulis suppeditata, Cathartica, inquam, imò & venæsectionem profusissimam abortum facere conabatur, mense gestationis ferè quintô: donec tandem eò res devenerit, ut motus infantis non ampliùs perciperetur, & pubi moles incumberet iners plumbei ponderis instar; mammæ conciderent, lac disparcret. Hinc fœmina suspensô jam atque anxiô animô, & de fœtû, uti putabat, mortuô excludendô solicita, consilium auxiliumque Medici expetebat, apertè scilicet atque ingenuè confessa suos conatus, quibus usa est ad fœtum enecandum. Ego itaque (pergit ille) jussi ut cibis euchymis & spirituosis reficiatur, porrò ut quieti indulgeat & denique abstineat ab omnibus Catharticis & evacuantibus: quô factô infans denuò se movere cœpit, & decimô mense feliciter in lucem prodiit. Ex hôc casû edoctus sum (inquit) & mammarum concidentiam & lactis absentiam, & motum infantis abolitum non usque vera esse abortus, (juxta Aphorismum citatum) vel fœtûs mortui signa, atque ex iis nihilo plùs certò argui aut indicari, quàm fœtus languorem & imbecillitatem.

Ut vel hinc pateat falsam esse veterum opinionem, quæ decrevit ex sanguine menstruô retentô lac generari, fœtum lacte nutriri, nec non lactis defectum abortûs esse causam, atque etiam lactis in mammis præsentiam, menstruorum absentiam necessariò arguere. Experientiâ enim constat, fœminas præ terrore vel aliâ quacunque causâ subitaneâ abortum passas, lacte non privari; Et quamvis mulieres, quæ præ solâ debilitate abortiunt, lac non percipiant generari in mammis, inde adeò hoc fit quod eadem sit causa debilitatis ac consequentis abortûs, quæ simul lactis generationem impedit, nempe ariditas quædam & inopia succorum omnibus corporis partibus necessariorum.

Quæ ratio autem in præsenti casû sit, quòd fœmina totô ingravidationis seu gestationis tempore nullum in mammis lac senserit, id videtur ad connexionem quandam intimam & sympathiam uteri cum mammis referendum. Nam antehac bis puerpera cum in uterô ipsô fœtum gereret lac ipsi non defuit, quô nunc dum fœtus in tubâ hæreret prorsùs caruit. Itaque mihi videtur ad lactis generationem ejusque incrementum & copiam hoc multum contribuere, quòd uterus, imprimis circa finem gestationis, in tantam molem extendatur, ut vasa ad inferiora tendentia magis solitò inde comprimantur, iisque compressis sanguinis fluxus versùs superiora uberior ascendit: sanguine autem copiosiùs affluente major etiam secretio in mammarum cellulis adiposis pinguedinem, & in aliis glandulis lympham separantibus oritur, eaque ipsa secretio vasa magis aperta & ad separationem magis prona reddit, accedente suctione, frictione, & imaginatione matris lactantis circa mammas defixâ, quibus concurrentibus semel aperta & dilatata vasa in statû solitô conservantur, etiam uterô jam concidente & vasis non ampliùs compressis. Hôc, inquam, assertô facilè apparet ex quâ causâ in præsenti casû lactis defectus oriretur; nimirum quòd fœtus in tubâ hærens & consequenter à latere situs, vasa sanguinea, versùs inferiora tendentia more solitô non compresserit sanguinisque fluxum versus superiora solitô majorem non effecerit. Et verò quemadmodum secretio lactis à compressione arteriarum, sic in gravidis intumescentia pedum à venis simul compressis oritur, unde major sanguinis remora circa glandulas & major secretio: præcipuè in cellulis adiposis, ubi ille tardior sanguinis motus superiora versus in causa est quòd locô pinguedinis, in istis cellulis, lympha secernatur, sicuti tardior motus sanguinis generalis causa est secretionis lymphæ in cellulis adiposis per totum corpus, uti patet in Anasarcâ.

Dari quidem lac in mammis extra statum ingravidationis & potest & solet; hinc dantur non solùm Virgines & Vetulæ lactiferæ, sed & Viri lactiferi. Notabilis in hanc rem historia est quam recenset Cl. *Diemerbroeck* lib. 2. c. 2. Anatom. *Illud ipsum* (*inquit*) *liquet Vianæ* (*quæ est oppidum nobis propinquum*) *ubi ante annos triginta, præterpropter in diversoriô ante portam sitô, cui caput porcinum pro insigni est, mulier caupona. non diu post obitum mariti peperit, atque statim post puerperium extincta est superstitem relinquens infantem suum sanum: cùmque illi res angustissima domi superesset, ejus mater nominata Johanna Wijltuyt, etsi & ipsa egena præ paupertate nutricem conducere non posset, tamen infantis filiæ suæ miserta, eundem enutriendum suscepit, ætatis suæ annô sexagesimô sextô; cùm, inquam, eum vagientem, summâ cum commiseratione, mammis suis aliquoties apposuisset, eique papillam sugendam obtulisset, per fortem illam imaginationem, continuatam etiam suctionem, & contrectationem, mammæ lac dare cœperunt, idque paucis diebus tantâ copiâ, quæ nutriendo infanti abundè sufficeret, ita ut vix aliis alimentis indigeret: atque sic cum omnium admiratione infans lacte hujus vetulæ (cujus mammæ à plurimis annis omnino exaruerant & conciderant, jamque rursus, tanquam juvenculæ de novô intumuerant) optime nutritus fuerit. Causæ prædictæ veritatem etiam non semel confirmarunt lascivæ ac prurientes virgines, quæ libidinosis cogitationibus totæ intentæ, atque tunc mammas suas sæpe contrectantes, ac cum titillosô pruritû fricantes, interdum virginitate illæsâ, lactiferæ evaserunt, quales indubitatæ pudicitiæ lactiferas virgines mihi bis videre contigit.* Hæc prædictus Cl. Diemerbroeck. Viri autem lactiferi hodie adhuc mihi noti, apud nostrates suppetit exemplum. Hic, inquam, alioquin satis obesus & pinguis (in macilentis idem contingere vix possibile est propter humorum defectum) continua illa pressione mammarum ita easdem partes assuefecit ut lac funderent quoties voluerit, sæpe cum adstantium mulicrcularum risu & admiratione. Est in omnibus his una eademque generationis lactis ratio, & partes ad generationem lactis necessariæ ubique eædem, nempe cellulæ adiposæ pinguedinem per structuram suam glandulosam à sanguine separantes, & glandulæ lympham ab eôdem secernentes (statuimus enim lac nihil aliud esse quàm mixturam pinguedinis cum lympha) ubi solummodo requiritur tanta istorum duorum humorum secretio, ut omnis quantitas quæ separatur eôdem tempore in sanguinem iterum non possit reduci, & cogatur per papillarum tubulos, dum abundat, foràs effluere, aut saltem si tantâ copiâ non adsit, ut multò faciliùs exprimi possit.

Hæc interim omnia non obstant, quin simul vasorum sanguiferorum uteri compressio supra allegata sit vera & sufficiens causa ad lactis generationem tempore gestationis. Possunt enim & solent sæpiùs dari plures causæ homogeneæ, subalternæ, coadjuvantes & ad unum eundemque finem tendentes, neque sibi mutuò contrariantes.

Fœtum

Fœtum in tuba repertum iri.

Postquam magna illa Analogia observata fuit inter partes generationi inservientes ipsius hominis & aliorum oviparorum, fœtusque in tubis hærentes apertis cadaveribus sæpius reperti sunt, (quod & in hôc casû in muliere vivâ licuit videre) nullus est, qui ampliùs dubitat tubas uteri esse ductus per quos fœtus ab ovariô ad uterum transit; sed quæ sit causa cur fœtus jam in tubam illapsus non semper ad uteri cavitatem usque protrudatur, sed aliquando in tuba hæreat & quidem ibi debitô incrementô augeatur, id quidem examinare operę precium duxi. Hujus itaque rei duplicem statuimus causam, naturalem nempe & accidentalem. *Naturalem* illam nomino, ubi tuba vitiô connatô malæ conformationis non sit pervia circa uteri introitum, & sæpe adeò angusta, ut ne quidem flatus circa extremitatem fimbriatam immissi penetrare, & ad uteri cavitatem procedere queant. *Accidentalis* illa est, ubi à casû aliquô, v. g. post partum difficilem, vel aliâ quâcunque de causâ, tuba inflammatione correpta est, unde ejus insertio coaluit, transitusque ad uterum interceptus fuerit. Omnes enim partes & præcipuè canales atque ductus corporis nostri, ubi privantur humore eos naturaliter humectante coalescunt. Sic etiam tuba Fallopiana constans tunica interna glandulis referta, eum in finem ut è glandulis hisce continuò, exudante liquore conglutinatio præcaveatur & ductus suus lubricus reddatur, atque sic ovis in eandem devolutis facilis in uteri cavitatem pateat transitus: si, inquam, in tubâ dictâ casû aliquô & violentiâ externa inflammatio oriatur, per inflammationem hanc secretio glandularum debita impeditur & sic coalescentia oritur. Casus autem similis ex violentiâ externâ sæpe numerò accidit illorum culpâ, qui manus auxiliares parturientibus præbent, præcipuè ubi placentam magis solitô adhærentem per funiculum umbilicalem avellere conantur, ignari interim quis verus sit & maximè idoneus separandi modus. Hinc fit ut totum uteri fundum violenter interdum trahant, & consequenter tubis simulque aliis annexis partibus vim inferant; unde necessariò sequitur inflammatio. Inflammationis autem effectum esse coalescentiam, observarunt haud dubiè illi quibus licuit plurima cadavera aperire; sic semper videmus post pleuritidem pulmones eô loci pleuræ adnatos, ubi pleura inflammatione correpta fuit, sic post frequentia tormina ventris intestina sibi invicem & cum peritonæô sæpius coalescunt. Ratio ubique eadem est, nam sicuti pleurę ita etiam peritonæi facies interior multis gaudet glandulis, quæ continuò partes irrorant, hinc dum vel pleura, vel peritonæum inflammatione corripiuntur, nihil hujus humoris necessarii debitè constituti à sanguine separatur & consequenter partes, ob defectum irrorationis atque lubricationis debitæ, mediæ collabuntur & coalescunt. Idem est de omnibus cavitatibus nostri corporis judicium.

Tubas autem Fallopianas non solum circa uteri introitum claudi & cohærescere observamus, sed etiam circa extremitatem earundem fimbriatam, & magis apertam: Id quod licuit mihi observare in fœminâ quâdam, quæ cùm quartâ jam vice pareret, ex difficili partû, sed multò etiam magis quòd ab imperitâ obstetrice dum Placentam paulò arctiùs Utero adhærentem extraheret, violentissimè tractaretur, in tantos dolores infimi ventris ac præcipuè circa lumbos incidit, ut totos 15. dies jaceret moribunda & pro deploratâ haberetur, verùm ipsa fatis robusta cùm esset & doloribus ferendis par, adhibitis opportunis remediis, præter spem & expectationem omnium feliciter evasit, & decem post annos superfuit: circa lumbos autem insignem debilitatem semper sentiebat, & exinde sterilis permansit. Ejusdem hujus fœminæ, tandem mortuæ, cadaver cùm mihi forte fortuna liceret aperire ut subitaneę mortis causam inquirerem; hanc interim notatu dignam sterilitatis causam inveni nempe coalitionem extremitatis fimbriatæ tubarum, ortam ab inflammatione quâ partes utero contiguæ correptæ sunt post partum ultimum laboriosum & malè administratum.

Ex hôc & similibus casibus abundè liquet, quàm exitiosum sit in partû difficili obstetricibus uti imperitis, aut etiam Medicis vel Chirurgis non satis exercitatis: cùm Patientes, etsi fortè superstites maneant, hujusmodi accidentia, & quandoque etiam pejora ad mortem usque comitari soleant. Porrò ab hâc male administratâ operatione alia adhuc Tubis imbecillitas accidit, quæ applicationem partis fimbriatæ ad ovarium impedit, & propter quam Ova nequeunt ad uterum usque protrudere; paralysis nempe fibrarum motricium exteriùs Tubam amplectentium earumque motui peristaltico inservientium. Hæc, inquam, ab enarratâ jam causâ facillimè oboritur, nempe ubi nervi in parte inflammatione correptâ concrescunt, & inutiles redduntur.

Perspectis jam causis quarum ratione quandoque fœtus in tuba hæreat neque ad uterum progrediatur: reliquum est ut paulisper expendamus quomodo fœtus interiori tubarum tunicæ suâ cum placentâ affigatur, ibique æquè ac in uterô suum acquirat incrementum.

Id quod ut faciliùs intelligatur, primò opinionem meam quomodo id ipsum in uterô contingat tradam, ac tandem analogiam inter uterum & tubas demonstrabo: ubi satis clarè elucescet modus incrementi fœtûs in tuba. Postquam ergo tot Viri illustres circa enodandam generationem hominis in ovô laborarunt & illam satis clarè demonstrarunt, nullus videtur dubitandi locus ampliùs restare, cùm manifestum sit, fœtum in ovô omnibus suis partibus absolutum & quidem membranis cum placenta munitum, (quoad primam Ideam & delineationem in germine hæc intelligo) ab Ovariô per Tubam Fallopianam ad uteri cavitatem protrudi, ibi remanere & incrementum suum habere. Hoc autem incrementum Ovo accedere ab ipsô locô cui ad

incrementum Ovo accedere ab ipsô locô cui adhæret, seu uteri ipsius, seu tubæ, inde sequitur, quia illud Ovum non tantùm substantiæ in se continet, quanta requiritur ad nutritionem increscentis fœtus, cujus contrarium quidem observare est quotidie in ipsis propriè oviparis, quorum ova tantum spatii continent, quantum toti materiæ sufficit quę in incrementum pulli in cicatriculâ hærentis converti debet. Ut ergo Fœtus ab Uterô recipiat humores ad sui incrementum necessarios, debet illi quasi affigi & ut ita dicam quodammodo inclavari, adeò ut deinceps efformentur tubuli aut continui ductus ex uterô in fœtum; quibus mediantibus humores, imò ipse sanguis tandem communicentur.

Quâ autem ratione illud fiat demonstrare, *hoc opus hic labor est.* Et certè dolendum est à cadaverum apertione populum usque adeò abhorrere ut non liceat satis frequenter inspicere ac perscrutari corpora mortuorum imprimis verò gravidarum. Neque enim dubito quin multò plura circa generationem possent detegi, si frequentiùs prægnantium cadavera liceret

examinare, & præcipuè quidem abortientium, vel aliô quôcunque morbô ad uterum gravidum spectante extinctarum. Plerumque enim partium structuram meliùs observamus in corporum statû præternaturali ac morbosô quàm sanô: cujus exempla hìc plura possent adduci; sed ad rem. Itaque videtur esse explicatû admodum difficile quomodo ante dicta illa insitio sive inclavatio placentę in uterô fiat. Sententiam autem meam super hâc re breviter in sequentibus explicabo. Atque imprimis experientiâ teste videmus, postquam ova aliquot dies nondum utero alligata, sed libera ac mobilia fuerint, eorum superficiem externam, præcipue locô placentæ, villosam fieri, ipsisque filamenta quædam fluctuantia, levissimi musci ad instar, adnasci; quæ quidem filamenta, intra superficiem antea compacta, ubi ovum ad majus spatium, uteri nempe cavitatem pervenerit, humiditate ibi contenta lubricantur & quasi evolvuntur ac extricantur. Eadem hæc filamenta pro tubulis esse habenda arbittor ad humorem percipiendum apta, instar tenuissimarum fibrarum in radicibus humores nutritios è terrâ ad corpus plantæ vel arboris deferentium: illos autem tubulos recipiendis humoribus necessariò inservire qui in superficie internâ uteri glandulosâ naturaliter secernuntur: Tunc præcipuè ubi ovum motû intrinsecô humorum in se contentorum in tantam magnitudinem excrevit, ut latera vicina uteri premat, utpote quorum interna cavitas fabæ majusculæ dimensionem ordinariò non excedit. Ex hôc mutuô attactu, non sine aliquâ compressione, fit ut superficies externa Ovi quasi detractâ pelle, præcipuè locô placentæ, superficiei internæ uteri agglutinetur, & tubulorum in ovô hærentium pars aliqua (nempe quæ ad hanc rem satis sit) cum poris secretoriis glandularum in internâ facie uteri consitarum uniatur, tandemque continui ductus fiant: eodem planè modô quô videmus coalescentiam aliarum partium contingere: ex. gr. malarum cum gingivis ubi earum alterutra est ulcerata vel excoriata; (id quod semper accidet hôc in casû, nisi frequenti lotione impediatur continuus ille contactus) sed hisce diutius immorari supervacuum est, cùm ex pluribus in Chirurgiâ hujus generis exemplis idem elucescat. Hæc verò filamenta vel tubulos, venas placentæ ad venam umbilicalem tendentes subintrare supponimus eôdem modô quô vasa lymphatica per poros obliquos foràs intrò transeuntes, in venas ingrediuntur, iisque omnes humores in cavitatibus corporis nostri existentes inferunt. Certum enim est ferè omnes humores ad certos usus secretos in massam sanguineam iterum reverti: sic lympha ex superficie internâ peritonæi glandulosâ perpetuo stillicidio depluens ad faciliorum partium contentarum motum & earum concretionem impediendam, in venas ubique per cavitatem infimi ventris & superficiem membranarum sparsas redit: eosque meatus obstructos pro ordinariâ causâ Ascitis habemus; eôdem prorsùs modô lympha in membranis glandulosis cerebri secreta, & in ventriculis & interstitiis ejusdem contenta, in sanguinem iterum regreditur; quô regressû impeditô in infantibus, quibus propter interstitia membranacea cranium potest dilatari, Hydrocephalos oritur: in adultis autem ubi cranium extendi non potest, hujusce liquoris circulatio impedita apoplexiam insanabilem & mortiferam infert, cerebrô à nimia ejus quantitatę compressô. Denique eâdem ratione multorum morborum causa & origo ex hôc fonte derivari potest.

Suppositis itaque hisce omnibus quæ superiùs recensita sunt, nempe succum in superficie uteri internâ naturaliter secretum, venas placentæ subintrare, eumque ad fœtûs incrementum & aquæ in amniô contentæ generationem inservire, sequitur corpus uteri magis magisque debere extendi, & ipsius substantiam extricari & evolvi, vasaque etiam eidem inhærentia priùs clausa & sanguinem nondum admittentia tum demum aperiri, atque eô pactô circulationem per majorem peripheriam fieri. Omnes enim partes totius nostri corporis ex vasis sunt conflatæ, quorum plurima semper humores vehunt, uti majores Arteriæ, venæ, nervi &c. aliqua autem tantùm in statû morbosô, ut in inflammationibus partium molliorum & in exostosi ipsorum ossium; ubi non solùm vasa membranarum sanguinea, quæ priùs quàm in ossa mutarentur erant aperta, formatis autem ossibus clausa & indurata, iterum aperiuntur; sed & ipsi nervi in substantia ossea obliterati rursus spirituum influxum admittunt ossibusque sensum eundem reddunt, quô antea sub formâ membranarum ante ossificationem gaudebant; Alia tandem sunt Vasa quæ nisi certis temporibus dilatantur: sic videmus in fœtû nascendo & recens natô sanguinem implere vasa minima cuticulæ, in eaque circulari, & totam rubore perfundere, quæ vasa tamen natô fœtû, paucô post tempore elapsô, ab aëre ambiente, eademque comprimente ita clauduntur, ut rubor penitus evanescat. Exterior enim hic aër suâ compressione sanguinem cogit versùs interiora, ita ut ille postea in minori peripheriâ circuletur, hinc motus cordis & arteriarum sanguinem ulteriùs protrudere non valet, quod quidem poterat in uterô matris adhuc fœtû hærente, & nullô aëre ambiente unde Vasa capillaria comprimerentur. Hic loci etiam observare est, vasa uteri quæ extra statum gravidationis membranam fere exanguem componunt, eadem tempore graviditatis evolutis uteri tunicis aperiri & sanguinem uberiorem vehere, eumque tantâ copiâ, ubi menstrua statis temporibus non fluunt, versùs fœtum dirigere propter vasa jam magis patentia, ut major jam oriatur pressura in glandulas uteri, usque adeò ut quæ in principiô lympham tantùm fœtui communicârant, ab influente sanguine dilatentur, & tandem ipse per eos fluat, perque ductus jam descriptos ad venas umbilicales deferatur, tantâ quantitate quantâ ad fœtus incrementum liquorisque in amniô secretionem est necessaria. Ejusmodi sanguinis transitus per poros secretorios in pluribus partibus corporis nostri, quandocunque est in statû aliquô morbosô, observatur, experientiâ & praxi quotidianâ testante; v. g. in renibus, si fortè exhibeatur nimia diureticorum acrium (uti cantharidum &c.) quantitas. Neque enim est quod credamus tunc extremitates vasorum sanguiferorum (quas non admittimus) uti volunt aperiri, sed tantummodo ipsius medicamenti acrimoniâ poros vasorum glandulas componentium, quasi tot terebris ita dilatari, ut non solùm humor secernendus, sed & ipse sanguis transeat. Idem mihi licuit videre in fœminâ cui à lochiis retentis sanguis tantâ violentiâ & tantâ quantitate superiora versùs ruebat, ut per vasa oculorum secretoria locô lymphæ lacrymæ sanguineæ magnâ copiâ effluerent. Idem observabatur in ejusdem fœminæ glandulis ad os pertinentibus & præcipuè quidem ad gingivas, quæ instar spongiæ compressæ undique sanguinem emittebant; sic sanguis locô sudoris excernitur, ubi præ nimiâ anxietate major sanguinis determinatio est versùs corporis

poris peripheriam, quorum omnium eadem est ratio. Hoc tantùm differentiæ inter allata exempla & casum nostrum intercedere videtur, quòd iste quidem sit naturalis, exempla autem de statû morbosô agant, ubi non tam facilè remedia adhibita operantur, inde adeò quòd etsi jam causa sit ablata, pori tamen non facilè claudantur, & ad pristinum statum reducantur; nulla, inquam, talis difficultas est in puerperis ubi exclusô fœtû & secundinis, brevi tempore uterus rursùm ita coarctatur ut vasa illa omnia quæ dilatatô uterô aperta fuerant iterum occludantur, eorumque tubuli & canales ad sanguinem recipiendum inepti reddantur. Plura hîc possem addere de menstruorum & lochiorum fluxû; sed cùm hæc non sint hujus loci, pergam ad examen tubarum, ut pateat quæ sit analogia earum cum uterô, & quomodo in iisdem fœtus etiam suum habere potest incrementum. Diximus uteri faciem internam esse glandulosam talemque structuram requiri ad inclavationem placentæ, eadem autem ipsissima conformatio reperitur in tuba: diximus exiguitatem cavitatis in uterô multùm contribuere & necessariam esse, accedente mutuô illô & continuô contactû ut fiat coalescentia, atqui eadem cavitas paulò minor est in tubâ, ita ut faciliùs huic placenta possit accrescere: diximus vasa dari in substantiâ uteri, quæ pro ratione dilatationis uteri aperiuntur & sanguinem recipiunt, eadem ipsissima reperiuntur in tubâ, quamvis non æquè magna, sed interim satis patentia, uti docet experientia in præsenti casû.

Hæc verò vasa tam uteri quàm tubæ sunt innumera, quorum paucissima pars in statû non gravidô sanguinem admittit, reliquis tunc non patentibus & visum fugientibus, quæ tamen ex impRægnatione dilatantur ac per appositionem particularum nutritiarum sanguinis ampliora & firmiora fiunt, unde in tantam molem in quam hæc tuba excreverat potuerint extendi; cùm enim nunquam vasa in corpore nostrô formentur de novô, non possumus sine admiratione observare ex quàm ingenti vasorum imperceptibilium copiâ singulæ partes corporis sint conflatæ, sicut in hac tubâ naturaliter exiguâ, sed in hoc statu in immensum extensâ, conspicuum est: verùm non semper, uti in hôc casû, accidit ut vasa integra maneant & absque disruptione extendantur: dantur enim exempla, teste Vassariô apud Dn. de Graef, ubi tubam (pro aliâ matrice habitam) ruptam fuisse post mortem apparuit, procul omni dubiô à nimiô impetû sanguinis affluentis in vasa ad subitaneam illam dilatationem à naturâ non destinata. Eâdem de causâ fœtus in abdominis cavitate repertos subinde fuisse credo; ruptâ enim tubâ, placenta, quamvis adnata, pondus fœtûs non potest ferre; nam & in ipsô uterô, si fœtus ab aquâ amniô contentâ cui innatat non undique sustineretur, continuò fere fœminæ abortum paterentur. Hoc incrementum tubæ, (id quod magis admirandum est) interdum contingere, etiam ubi fœtus in eâdem reperitur disruptis licet vasis & destructis partibus fere omnibus ex quibus componitur, non paucis exemplis posset probari: unum tantùm instar omnium, hîc operæ precium duxi inserendum.

Filia civis cujusdam mediocris sortis & conditionis, matrimonium inierat cum virô Nobili, sed propter inæqualitatem statûs ab omnibus mariti consanguineis contemptui habita, tandemque ab ipsô maritô deserta fuit, adeò ut per aliquot annos Amstelodami sub parvô lare pauper & mœrore confecta viveret; tandem post aliquod temporis intervallum redit maritus, sæpiùs invisit fortunæ prioris restitutionem pollicitus: inter has blanditias ex iteratô concubitû gravidam se esse mulier credidit, suspicione hâc indies auctâ ex ventris tumore & menstruorum absentiâ (etsi ex hâc mensium suppressione nihil certi colligere potuerit, jam enim longè ante à regulari periodô defecerant.) Consanguinei hâc de re interim certiores facti, maritum aggrediuntur, immutant animum & eousque iterum alienant à conjuge ut nec promissis staret, nec miseram unquam ampliùs mulierem inviseret. Atqui postrema hæc mariti aversatio, priore longè gravior, tantô mœrore uxorem afflixit, ut ipsa totô graviditatis suæ (sic quidem putabat) tempore tristis semper & melancholica videretur, diesque summô cum tædiô tereret; Elapsis tandem novem mensibus nullum successit puerperium; at obstetrix eam invisens gravidam esse credebat, quamvis nullum infantis motum percepisset unquam, opinionis suæ rationem istam afferens, nempe quòd fœtus unà cum matre langueret, & præ debilitate se movere non posset. Cùm verò elapsô tempore non pareret, Hydrope laborare putabatur, & quod sequutum est totum biennium, continuò remedia varia contra hydropem incassum tentabat. Cùmque jam monstri instar in lectô jaceret, & propter ventris incredibilem molem atque tumorem, vix omnino corporis partes tam superiores quàm inferiores conspici possent, advocabar ego ad paracentesin instituendam, simul autem ac ægram in hôc statû viderem, manus ab operatione consultò equidem abstinui (utpote qui summa pro temeritate semper habuerim in Ascite firmatô Paracentesin attentare. Sed de his alibi) Fœminæ hujus cadaver, cùm paucos post dies fatis cessisset, aperui, & vel minimam quantitatem aquæ in ipsa cavitate abdominis nullam reperi, sed totum illum tumorem monstrosum nihil aliud fuisse quàm tubam uteri in immensam molem extensam, atque in se continentem præter propter 150 libras aquæ quas inde exhausimus: sed quò meliùs omnia & accuratiùs examinare possem, tubam hanc cum uterô annexô domum, datâ veniâ, mecum retuli & ad vivum delineari curavi, potestque ipsa pictura apud me videri.

Substantia tubæ membranacea exhaustâ aquâ ultra triginta libras pendebat. In ejusdem internâ facie diversi generis substantia conspiciebatur, nempe tumores carcinomatosi à materiâ intra glandulas tubæ contentâ exorti. Nam inter scirrhosum, cancrosum seu carcinomatosum & alium quemvis tumorem in abscessum degenerantem, nullam prorsùs differentiam agnoscimus, quàm quòd materia cancrum efficiens sit liquor secretus adhuc in corpore glandulæ contentus & cum nullô aliô humore mixtus, obstructô vase secretoriô, qui liquor ibi continuò crescens & propter firmitatem membranæ glandulam complectentis non erumpens, nullamque aliam viam in sanguinem redeundi inveniens, non potest resolvi; ibique crassescit & glandulas induratas, nullique ampliùs emollitioni aut discussioni contentorum auscultantes efficit. Hinc in pus converti non potest; ad puris enim confectionem requiritur mixtura diversorum humorum, ut postea suô locô videbitur. Tumores autem in glandulosis partibus suppurationem subire apti, fiunt ab humoribus jam per vasa secretoria extra glandulas productis, ibique extravasatis, & cum diversæ naturæ humoribus commixtis, de quibus alibi ex professo. Ac præter hosce tumores reperiebatur in eâdem cavitate lympha in gelatinæ formam mutata, & procul dubiô in glandulis tubæ secreta.

Antequam

Antequam autem hanc hiſtoriam deſeram, libet inſuper quid ſentiam de hujus tubæ in tantam molem intumeſcentis causâ in medium proferre, & non dubito, quin in principiô gravida fuerit illa fœmina, & fœtus hæſerit in tubâ, ibique non magnum ceperit incrementum, ſed brevi poſt conceptionem extinctus ſit, quem tamen propter exiguitatem & ſubſtantiæ tubæ perturbatum chaos in diſſectione videre non licuit. Mortuô jam fœtû propter inclinationem majorem ſanguinis jam factam ad illam partem & vaſis jam aliquomodo magis dilatatis, tantus ſanguinis fuit impetus in glandulas internam tubæ tunicam conſtruentes, ut continua ibi facta fuerit ſecretio lymphæ, quæ tandem hunc Tubæ hydropem peperit; nimirum quòd lympha illa nullas in ſanguinem redeundi vias invenire poterat, & tubæ inſertio in uterum erat occluſa.

Placentam exſiccatam in membranaceam ſubſtantiam mutatam vidimus.

Id quod neceſſariò debebat ſequi: nam poſt elapſos novem menſes, mortuô jam fœtû, nulla ampliùs ſanguinis circulatio continuari potuit; Et quamvis placenta conatû fœtûs exitum incaſſum quærentis non eſſet ſeparata à tubâ, ut ab uterô fieri ſolet in partû naturali, ſanguis tamen in eâ circulari non potuit, nec ex parte matris, quia ſanguis maternus ad venas placentæ perveniens atque ibi ſanguini fœtûs jam ſtagnanti occurrens motum proprium amittere debet: quia quamvis ſatis magna preſſione in ductus communicationis jam deſcriptos influere conetur, ſanguinem tamen fœtûs in motum ciere non valebat, ſed jam extra peripheriam circulationis tubæ in ductus communicationis derivatus, ibique hærens & regredi neſcius, in membranaceam ſubſtantiam faceſſit; eâdem prorsùs ratione quâ videmus, infante jam natô, ſimile quid fieri in vaſis umbilicalibus: ubi nempe ſanguis ab ipsô umbilicô (jam ſcilicet ligatô) uſque ad arterias crurales ſtagnans, cùm contra motum proprium per arterias umbilicales regurgitare nequeat, randem exſiccatur atque in membranaceam ſubſtantiam mutatur. Hujuſmodi mutatio ſanguinis pedetentim & gradatim facta in vitulis (præ aliis animalibus) quotidie poteſt obſervari. Eſt porrò quiddam (hîc obiter notandum) quod ex prædictis quâm clariſſimè patet, nempe ſanguinem ritè mixtum & particularum ipſum componentium debitâ proportione conſtantem, quamvis etiam ſtagnaverit, non ſolùm non mutari in pus, ſed etiam non putreſcere, de quibus alibi. Hæc placenta maximâ ex parte exanguis facta, & in membranam mutata, ac cum tubæ ſubſtantiâ quaſi una effecta, non potuit aliàs, quàm ex parte, à tubâ in operatione per me inſtituta ſeparari, uti eam delineatam videmus. Denique hæc placentæ & tubæ concretio, atque in unam eandemque membranam mutatio, non obſcurè demonſtrat vaſorum in iis continuitatem: ſi enim partes iſtæ tantùm eſſent contiguæ (uti multi volunt) & ſimplici ſolùm ſuctione placenta aliquid ab uterô vel tubâ reciperet, procul dubiô perfecta hujuſmodi in unam membranam mutatio, uti in hôc casû videmus, non oriretur, ſed partes iſtæ potiùs, mortuô infante, ſponte ſecederent, atque etiam in hâc operatione faciliùs ab invicem ſeparari potuiſſent.

Moleſtior ipſi videbatur geſtatio.

Hanc moleſtiam à loci anguſtiâ & ſublatô corporis æquilibriô deducimus; tuba enim in quibuſdam diverſam plane ab uterô habet ſtructuram, & vaſa ipſius non ſunt à naturâ diſpoſita ad facilem illam evolutionem quæ reperitur in uterô. Hîc enim lintei complicati & in parvum globum compreſſi ad inſtar facilè in planum latius extenditur. Hinc vel minimus infantis in tuba hærentis motus inſolitam moleſtiam inferre debuit. Præterea corporis æquilibrium ablatum non parum moleſtiæ neceſſariò creavit; ſcimus enim quàm moleſtum ſit onus aliquod inæqualiter à quâcunque corporis parte externâ libratum: quâ de re experientiâ quotidie docemur à bajulis, qui incredibile pondus dorſo & capiti impoſitum commodè ſatis portant abſque magnô moleſtiæ & defatigationis ſensû, dummodo illud ipſis ad æquilibrium imponatur, quod ſi ſecùs fiat impoſſibile eſt ipſis vel momentô temporis ſuſtinere. Hinc ergo non eſt quod dubitemus, corpus infantis non in centrô abdominis ſed à latere poſitum maximè ægræ oneroſum fuiſſe magnamque moleſtiam ipſi attuliſſe.

Non eſt quod dubitemus fœtum tunc mortuum fuiſſe.

Quæritur hîc: quare infans iſte cui nulla exeundi patebat via, cui nihil nutrimenti deerat, nihilque aquæ effluxerat, unô verbô, cui nihil demum erat, non diutius vixit, ſed præciſè elapſis novem menſibus mortuus eſt, cùm tamen de partubus decimeſtribus & undecimeſtribus &c. ſatis fide dignæ hiſtoriæ extent? Reſpondeo, ubi partûs tempus ultra nonum menſem protrahitur, certum eſt fœtum eſſe debilem, ejuſque partium incrementum lentiùs ſolito fuiſſe factum, & hoc ipſum quidem foraminis ovalis tardiorem in corde diminutionem atque conniventiam arguit. Hujus enim foraminis minorationem pro maximâ maximeque genuinâ causâ motus exitum parantis ſeu calcitrantis fœtûs & dilacerationis membranarum habemus. Ubi nimirum hoc foramen ovale fit minus, tunc & ſanguinis fluxus in pulmones neceſſariò debet eſſe major, hæcque major ſanguinis quantitas non poteſt tranſire, niſi vaſa pulmonis ab aëre inſpiratô comprimantur, ſicque in illis acceleretur ſanguinis motus & circulatio. Quod ſi ſecùs contingat, cordis motus perturbatur, & functiones neceſſariæ irregulariter procedunt, tandemque moritur infans, quæ omnia etiam fœtui intra tubam concluſo neceſſariò accidebant.

Menſe decimô iterum fluxerunt menſtrua.

Cùm jam mortuô infante nihil amplius ſanguinis ipſi ſuppeditaretur, ille ſolitas vias iterum petiit & ſeſe per vaſa ſecretoria more ſolitô menſtruatim nempe exoneravit. Quæ autem ſit propriè hujus menſtrui fluxus cauſa in fœminis, variæ apud auctores ſententiæ proponuntur. Juxta alios, inquam, cauſa hæc aſſignatur, quòd enim in uteri ſubſtantiâ interiore *admodum pauca ſint venæ*, per quas copiæ rantæ ſanguinis, arteriarum beneficiô affluentis (ſupponitur interim uterus plurimas habere arterias) circulatio commodè fieri non poſſit, & orificia tubulorum uteri ſint laxa & mollia, hinc fit quod redundans ſanguis, qui ob copiam ſatis citò circulari nequit, per dehiſcentia & aperta tubulorum

rum orificia, nec non per fines vaſorum in collô uteri hærentium ut ſupervacuus & Naturæ ſuâ copiâ moleſtus, foras effluat. *Alii fermentum certum uterinum* pro causâ aſſignant & ſtatuunt materiam quandam fermentariam in liene, hepate, pancreate, glandulis, aliiſque partibus progigni quæ unà cum ſanguine per arterias aut per vaſa lymphatica ad uterum delata, atque ibi partitè depoſita & paulatim coacervata (ſemper enim in diſſectis viſcoſus ſeu mucoſus quidam humor invenitur) à ſpecificâ quâdam uteri proprietate peculiarem quandam qualitatem nanciſcitur, ſicut eadem in ventriculô aliam peculiarem qualitatem adipiſcitur quâ chylus ex alimentis educitur. Itaque hæc qualitas à calore loci excitata humorem iſtum cui ut ſubjectò inhæret, in ſanis, menſis ſpatiô ad tantam volatilitatem perducit ut ſponte ſuâ efferveſcat, ſpecificam quandam fermentationem ſanguini introducat quâ totum mulieris corpus, imprimis partes utero vicinæ (in aliis magis, in aliis minùs) conturbantur, & ſanguis ſuperfluus turgeſcentiâ ſuâ vaſorum orificia dilatans, foràs proturbatur: qualitate autem illâ, aut dicti humoris fermentarii juſtâ volatilitate deficiente (uti fit in gravidis, in refrigeratis, aut longô morbô confectis &c. item in brutis) ſimul deficit iſta menſtrua evacuatio.

Alii Lunæ influxui menſtruorum periodos; Lunæ, inquam, humorum dominæ aſſignant, unde tritum illud emanavit:

Luna vetus vetulas, juvenes nova luna repurgat.

Sed miſſis his & aliis opinionibus, ubi quiſque ſuô abundat ſensû; ſententiam meam paucis ſubnectô, & judico idem hîc fieri quod aliàs tempore geſtationis fieri ſolet, dum fœtus in uterô ſanguine matris nutritur. Sicuti enim uterô gerentibus per glandulas uteri ſanguis locô illius humoris viſcidi ibi continuò ſecerni ſoliti profluere ſolet, ita eôdem prorsùs modò in non gravidis fieri putandum eſt menſtruis fluentibus; ubi portio ſanguinis abundans exitum quærit, præcipuè circa illas glandulas quæ naturaliter ita ſunt diſpoſitæ, ut earum pori facilè ab impetu ſanguinis auctô dilatentur, & ſanguinis motû iterum diminutô etiam facilè contrahantur, ita ut tantummodo mucoſo humori ſecernendo tranſitum præbeant. Sanguinem, inquam, menſtruum hôc modô profluere arbitror, non autem per extremitates vaſorum apertas. (uti voluerunt veteres) Ea enim vaſa ſemel aperta difficillimè iterum clauderentur: à poſteriori verò ſatis clarè probatur ſanguinem hunc menſtruum effluere per poros vaſorum glandulas componentium, nempe ubi examinamus ſtatum partium v. g. in fluore albô, qui eſt humor in iſtis glandulis ordinariò modô ſecretus, ſed majori quàm par eſt quantitate: Dum enim humores more ſolitô augentur & aliqua pars eorundem debet evacuari, & motus ſanguinis eſt tardior in corporibus iſtis fluore albô laborantibus, ipſe ſanguis per poros ſecretorios non prorumpit ob deficientem aut nimis languidum ipſius motum, ſed humor ille ibidem ſecerni ſolitus majori quantitate labitur, atque in plurimis ægris non ſolùm certis temporibus ſed continuò foràs effluit, propter nimis flaccidos & apertos poros, à continuô illô humore acri transfluente & contractionem pororum (quæ naturaliter poſt fluxum menſtruorum contingere ſolet) impediente, ita ut continuâ evacuatione, fœminæ fluxû albô laborantes præter modum enerventur, & tantùm non ad tabem perducantur. Hæc cùm ita ſint, ſatis clarè patet quàm difficile ſit dictum fluxum album curare, poroſque illos debito vigori reſtituere, ut ſeſe iterum more ſolitô contrahere poſſint, cui nemo Practicorum non facilè aſſentietur. Porrò ad hujus ſententiæ elucidationem multa poſſent adferri Phænomena quæ obſervantur ſæpe numero in gonorrhæà virulentâ fœminarum, ſed de his aliâ occaſione. Fermentationem in ſanguine aliaſque cauſas ab antiquis recenſitas pro verâ fluxûs menſtrui causâ non admittimus, ſed ſolummodo ſanguinis bene conſtituti nimis magnam copiam exitum quærentis, ubi nempe is ad certam quantitatem naturæ moleſtam pervenit & per illas vias quæ huic exonerationi idoneæ & deſtinatæ ſunt evacuari conatur, quales ſunt ipſæ glandulæ uteri & vaginæ. Hæc exoneratio in fœminis non gravidis eſt neceſſaria; nam præter externa quædam conformationis diſcrimina inter virilis & fœminei corporis conſtitutionem, ea maxime naturalis eſt differentia quod in fœminis, iis præcipuè quæ ad pubertatem pervenerunt, ſanguificatio ſit copioſior quàm quæ ad nutritionem proprii corporis requiratur, adeò ut tempore graviditatis fœtum ſuô ſanguine ad hunc finem redundante poſſint nutrire, in non gravidis autem illa nimia ſanguinis quantitas, dictô modô debeat evacuari. Si enim hæc facultas plus ſanguinis conficiendi tantummodo ubi ingravidantur in fœminis vigeret, eademque mox à partû iterum ceſſaret, quomodo quæſo id fieri poſſet abſque magnâ & inſolitâ naturæ fœmineæ mutatione? Verùm illa ſanguinis ſuperfluentis copia atque ubertas ſicuti circa pubertatem primò oritur, ita ingraveſcente ætate in fœminis ſenioribus tandem occidit, ubi naturà jam non ſufficit ad pleniorem illam ſanguificationem. Dicimus porrò Menſes bonô & laudabili ſanguine conſtare & menſtruali illâ evacuatione humores corpori ſuâ qualitate noxios, uti volebant veteres, non excerni, ſed verum & incorruptum ſanguinem qui ſola quantitate moleſtus ſit Si enim qualitate etiam peccaret in gravidis; ubi nulla evacuatio fit, graviſſima, ob retentos iſtos humores (ex hôc ſuppoſitô) ſymptomata, orirentur aut ſaltem cogeremur ſtatuere fœtum impurô nutriri ſanguine: cujus contrarium tamen veriſimile eſſe docet experientia.

Juſtæ magnitudinis abſque ulla putredine.

Cùm jam ſemel fœtus mediante placentâ ſuâ tubæ interiori tunicæ eſſet affixus, & modô jam dictô ſanguinem à matre reciperet, ipſaque Aqua Amnii debitâ quantitate ſecerneretur, ut tuba neceſſariò inde deberet vel ſufficienter extendi, vel rumpi, nihil erat quod obſtaret quin fœtus in debitam magnitudinem excreſceret. Anguſtia loci incrementum fœtûs impedire nullô modô poterat, cùm non corpus fœtûs ſuccreſcens, ſed aqua Amnii pro ratione augmenti ſui, tam quantitate quàm humiditate tubam extendat, impediatque quominùs ille à tuba comprimatur. Quod enim partes membranaceæ inprimis à contentô in ſe humidô faciliùs extendantur quàm dum eædem ſiccæ, duræ & ſibi relictæ ſunt, quotidie obſervatur v. g. in hydrocephalô facilè & abſque ullô ferè dolore dilatantur membranæ cranii & oſſificatio impeditur; quia contentum illud humidum vaſa membranas illas componentia, laxiora efficit & influxum ſanguinis promovet id quod oſſificationis impedimentum eſt. Contrarium videmus in eô caſû ubi membranæ dilatantur à corpore durô: Ex. gr. à calculô in

uretere hærente, à quô non solùm difficùlter extenditur sed intensissimos simul patitur dolores. Quemadmodum autem Aqua Amnii incremento & extensioni partium favet, ita fœtum non eâ sed sanguine matris nutriri, & ipsius vasa quæ corpus ejus componunt, per appositionem particularum humoris quem vehunt ampliari atque sic incrementum corpori accedere omnino credimus, cùm satis sanguinis, uti jam vidimus, ad fœtum fluat, & sanguis humoresque ab eô secreti ad omnium partium nutritionem sufficiant. Atque hinc aquæ amnii alium usum & necessitatem assignamus, nempe illam inservire uteri vel loci ubi fœtus hæret extensioni, ut partes absque impedimentô incrementum capiant fœtusque faciliùs sese movere possit, & à lateribus uteri vel Tubæ non comprimatur, tum prætere quòd suos quoque habeat usus tempore partûs, lubricando vias exitui fœtûs destinatas. Aliquid hujus Aquæ Amnii per os posse intrare non omnino negamus, nempe ad humectanda intetiùs & dilatanda intestina, ne illa nimis contraherentur, (contractio enim intestinorum ab inediâ vel aliâ quâcunque causâ nimis exsiccante oriri potest, quorum quotidiana videmus exempla) vel pro attemperandâ bile, succô pancreaticô, humoreque & fermentô in tunicis ventriculi atque intestinorum secretô. Qui humores cùm à circulante omnibusque suis particulis constante jam sanguine separentur, & nihil inveniant in quod agant, haud dubiè majorem indies acrimoniam concipiunt, & hinc opportunè satis à prædictâ aquâ amnii attemperantur. Ab istis etiam humoribus in intestinis fœtûs secretis meconium, & non à residuô aquæ amnii oriri statuimus.

At fortasse quidam hîc quærent, cur fœtum humanum sanguine ipsô nutriri statuam, & non aliô potiùs humore, sicuti pulli in ovô qui nihil sanguinis dum ova incubantur suscipiunt? Porro objicient alii in brutis plerisque animalibus cotyledones ab uterô separari nullô sanguine prorumpente, ideoque minus verisimile esse sanguinem ipsum ab uterô in cotyledones deferri, sed humorem prorsùs alium in uteri substantiâ secerni ex quô in cotyledones translatô, reliqua animantium genera nutriantur atque incrementum suum habeant.

Ad hæc autem respondeo, analogiam in omnibus animalibus per omnia similem non dari, sed tantam potiùs differentiam, & tam multiplicem varietatem à summô Protoplastâ in rebus creatis esse constitutam, ut eò majore admiratione afficeremur, & agnosceremus ipsius opera esse sine fine. Et quid quæso tandem obstat quò minùs etiam ovum in ovariô humanô posset tantam materiæ quantitatem à matre accipere, quâ totus fœtus posset increscere & nutriri, ac postea per ductum tubæ majorem ad uterum delabi & absque adhæsione ibi quasi incubari & suô tempore excludi? Nihil prætcrea impedit quin fœminæ omnino oviparæ esse possent. Ideoque hoc unum ad prædicta respondere possumus, nimirum Deo placuisse ut imperscrutabile generationis opus, in diversis animalibus hôc modô varietur. Quocirca etsi verum esse concedatur bestias non sanguine, sed solô humore à sanguine in substantiâ uteri secreto nutriri, hinc tamen non sequitur idem contingere in homine. Cæteris enim animalibus nec lochia post partum, nec menstrua extra tempus ingravidationis fluere solent; at verò in genere humanô separatâ placentâ ante fœtûs exclusionem tanta sanguinis profusio ex uteri substantiâ fieri solet, ut brevi moriatur mater ab illâ quam tunc patitur hæmorrhagiâ, & simul fœtus quasi submergatur, nisi ab aliquô satis peritô statim auferatur infans & in lucem producatur. Hôc autem factô, uterus exoneratur datâque copiâ sese contrahendi sensim concidit atque constringitur, denique vasa ejus maximâ ex parte clauduntur, & hæmorrhagia diminuitur. Atqui verò si nullus sanguinis ipsius transitus daretur ab uterô ad placentam, unde hæc tanta hæmorrhagia posset oriri, & quare separatâ, placentâ, humor ille alter secretus non solus profluit? Sed puto hinc absque ullâ difficultate posse concludi, fœtum humanum ipsô sanguine maternô nutriri, atque ab eô nutrimentum suum habere. Quomodo itaque fœtus in præsenti casû ad justam pervenire & succrescere magnitudinem potuerit in tubâ æquè ac in uterö jam vidimus: sed quomodò incorruptus & integer absque putredine ad tot menses durare posset multi mirabantur, imprimis illi qui ante operationem factam ullum hîc omnino fœtum fuisse negaverant, eâ potissimum ratione persuasi, quòd fœtus tantô temporis spatiô in corpore maternô delitescens necessariò corrumpi soleat ac debeat. Et quidem fatendum est hoc plerumque aut etiam semper accidere ubi fœtus in uterô ipsô continetur, ibique moriens non excluditur, nec datâ occasione extrahitur: idque propter aëris introitum sese per uteri orificium internum insinuantis: cujus plurima exempla passim exstant. Atqui verò huic fœtui in tubâ hærenti, idem non contigit ob præclusum omnem aëris introitum, qui si in tubam usque penetrare posset fœtus, corruptionem haud dubiè accelerasset. Hujus autem rei veritas quotidianâ fere Chirurgorum observatione comprobatur, nempe partes qualscunque præternaturaliter affectas & in cavitate aliquâ corporis inclusas corrumpi atque suppurari, ubi aër externus illas attingere potest, sicuti contrarium evenire solet ubi aër non potest intrare. Utriusque habemus exemplum in præsenti casû ubi fœtus incorruptus intra tubam usque latuit, donec ulcus ab interiori Tubæ membranâ exortum ad exteriorem usque ipsius cutis superficiem serperet, cujus per fungosam & laxam substantiam particulæ aëreæ sese insinuantes primam putredinis labem intulerunt; nempe partibus ulceri vicinis atque substratis. Hoc enim ulcus si ~~non~~ extitisset, procul dubiô fœtus integer atque ab omni putredine immunis permansisset. Sæpenumero enim reperti sunt fœtus in Tubis absque ullâ putredine omnino exsiccati, qui à plurimis annis ibi hæserunt atque in globum omnis externæ figuræ expertem mutati, pro molâ vel frustô carnis informi habiti sunt: cùm tamen in ipsis hujusmodi molis, si benè examinentur & extricentur, omnes partes fœtûs plerumque apparere solent, & quidem debitâ proportione formatę. Quæ partes suis membranis involutæ post mortem fœtûs à contractione tubæ sæpe ita comprimuntur ut figuram tantùm irregularem & superficiem inæqualem præ se ferant: id quod frequenter licet observare in vaccis propter sterilitatem saginatis & mactatis. Idem certè accidisset & in præsenti nostrô casû, si unius lateris os parietale ab inæquali pressione tubæ, idem os alterius lateris non transcendisset, & suô margine serræ ad instar, peritonæum vulnerasset, eâque ratione ulcus fungosum & aëri ad cavitatem tubæ transmittendo idoneum, procreasset.

Nihil aquæ amnii repertum fuit, sed materia quædam mucosa.

Omnes liquores naturaliter in cavitatibus nostri corporis contentos in membranis glandulosis quibus continentur

continentur à sanguine secerni, & pro ratione quâ secernuntur etiam iterum in sanguinem modò suprà dictô reduci, nullus dubitandi ampliùs restat locus. *Sic aquam pericardii* in internâ pericardii superficie glandulosâ à sanguine secerni & in venas reintrare credimus, eamque sic continuâ quâdam vicissitudine quasi renovari; quæ si eadem semper remaneret ex stagnatione procul dubiô in deterius mutata usui ad quem à naturâ destinabatur minùs apta redderetur, parte scilicet ejusdem subtiliore continuò per poros æquè subtiles avolante. Hinc enim crassior evaderet & cordi ad se faciliùs & liberiùs movendum non tam adjumento quàm impedimento esset. Similiter *humorem aqueum* in oculô generari & circulationis legibus, more aliorum succorum, subjici experientia docet, utpote qui interdum regenerari soleat, si quando, fortè casû aliquô effluat & effundatur. Pari ratione etiam aquam in amniô contentam totô gestationis tempore non semper eandem esse numerô statuimus, eamque (præterquam quòd aliquid per os intrat) ope venarum, quę reperiuntur in membranis, in sanguinem fœtûs reduci & ab humore ex eôdem sanguine in superficie placentæ internâ ac glandulosâ secretô denuò instaurari, ut utrobique verum sit tam in microcosmô quàm in macrocosmô quod Poëta canit:

Ut vitium capiant ni moveantur aquæ.

Exemplum hujus rei evidentissimum in hôc nostrô casû suppetit, ubi aqua amnii mortuô jam fœtû non ampliùs circulans, partem suam subtiliorem per insensibilem transpirationem amisit & quod reliquum erat gelatinæ instar in tubâ concrevit; fœtumque ampliùs à compressione satis tueri non potuit. Porrò observamus etiam aquas præternaturaliter in plerisque aliis cavitatibus corporis collectas & stagnantes, colore mutatô turbidas & concretas conspici. Retulit mihi Dn. D. Sylvester Med. Doct. Londinensis se hydropicum quendam apertum vidisse, cujus abdomen gelatinâ quâdam repletum esse observabatur; quinetiam ipse Amstelodami dum curationem palliativam cuidam hydrocele laboranti adhiberem, scrotumque ipsius acû Barbettianâ perforarem, ut aquam ibi contentam emitterem, nihil extraxi præter aquam tenacem, quæ non sponte effluxit, sed manuum ope & pressû quasi emulcta exstillabat, adeò ut eam solâ punctione, quod tamen aliquoties antea in eôdem ægrô cum succesû tentaveram, evacuare ampliùs non possem. Quam obrem ipsi curationem eradicativam proposui, quam etsi æger antea recusasset, cùm videret tamen se more solitô sublevari non posse, jam facilè admisit. Ubi ergo totam scroti cavitatem aperirem ut separationem membranæ istius humorem continuò extillantis expedirem, & recidivam impedirem, inveni aquam diversi coloris, turbidam, eamque tenacem: procul dubiô quia pars subtilior ejusdem transpirâsset, ob continuos fotus quibus prædictus æger tunc usus fuerat per menses aliquot, ex consiliô Medici sui: quod quidem cùm antea non fecerit aqua etiam antehac magis fluida reperta est. Quocirca hinc jam satis clarè patet unde in nostrô hôc casû illa materia mucosa fœtum ambiens totamque faciem tubæ interiorem contegens ortum traxerit, quòdque eadem materia mucosa aquæ in amniô secretæ pars crassior fuerit, quæ per insensibilem transpirationem avolare non potuit, non autem materia purulenta, prout primâ quidem fronte à nonnullis adstantium esse credebatur. Sic enim sæpenumero falluntur illi qui materiam similem mucosam in cadaveribus repertam pro materiâ purulentâ habent. Sic memini me aperuisse abdomen cujusdam Hydropici in quô paracenthesis antea fuerat instituta ad evacuandas aquas, sed pessimô (uti solet) cum successû. Inveniebatur, inquam, ibidem similis materia, omnia intestina & reliquas infimi ventris partes tegens; adeò ut ex adstantibus aliqui statim omnia intestina & reliquas partes ulceratas pronunciarent, atque hinc mali succesûs causam deducerent: ubi verò hæc materia spongiis & aquâ repidâ fuit ablata, nihil in abdomine ulcerosi apparuit, omnisque partium in eôdem contentarum superficies intacta conspiciebatur: quod si nobiscum paulò attentiùs reputemus, quid propriè & necessario requiratur ad puris confectionem, non tam facilè decipiemur: quâ in re paucis opinionem meam exponere non gravabor. Statuimus itaque nullos humores corporis nostri, quamvis extravasatos, esse mutabiles in pus, quamdiu illi seorsim absque commixtione aliorum humorum sinceri permanent: Ideoque sanguinem extravasatum & eâdem texturâ præditum quâ in vasis fluit, inque interstitiis partium sine mixtione commorantem, non mutari in pus omnino affirmamus; id quod experientia quotidiana nos docet in Chirurgiâ. Sæpiùs enim observatur sanguinem extravasatum inprimis in vertice capitis post casum aliquot septimanas incorruptum reperiri, & prorsùs immutatum extrahi; ubi nempe fotibus aliisque ad resolutionem topicis frustrà applicati, tumores tandem aperiuntur. Omnis mutatio quam solet & potest in tali casû sanguis subire est, quòd is quodam modô coagulatus interdum apparet, præcipuè ubi continuò fotuum usû pars ipsius subtilior avolavit per insensibilem transpirationem: Memini tamen me decimô nonô post casum die extraxisse sanguinem floridum & fluidum in vertice cujusdam nautæ extravasatum, qui cùm esset ebrius ex summô navis per operculum apertum, in ejusdem cavitatem vacuam ceciderat. Ille enim quamvis emplastrum de cuminô continuò parti applicatum fuisset, tamen quia capilli non fuerant abrasi, sed forcipe tantummodò abscissi, cutemque haberet maximè induratam, inde adeò quòd susque deque habitâ omni aëris inclementiâ, capite apertô semper incedere assueverat; evaporatio partium subtiliorum sanguini facta non est, eâque de causâ sanguis fluidus repertus est. Aliud exemplum addam de sanguine coagulatô incorruptô & inclusô in eâdem membranâ unâ cum tumore carcinomatosô glandulæ parotidis, quem Amstelodami extirpavi Anno 1680. Patre meô præsente. Iste æger postquam tumore carcinomatosô juxta aurem sinistram quatuor annos laborâsset, qui magnitudine ovum gallinaceum exæquaret, ejusdem acerrimô dolore ex improvisô correptus est, quem dolorem tumoris incrementum satis insolitum sequebatur; adeò ut intra sex septimanas ad pugnorum duorum magnitudinem increverit; quô tempore magnum is dolorem tensivum patiebatur, omninò distinctum à dolore lancinante, quem quandoque in tumore antea senserat. Cùm jam per annum post incrementum illud subitaneum Chirurgi plurima emplastra & cataplasmata maturantia nullô cum succesû applicuissent; sperantes scilicet, nec absque ratione, se tumorem ad suppurationem perducturos, propter subitaneum illud incrementum, extravasationem humorum indicans; tandem ubi humorem non satis fluctuantem & maturum sentirent, ideoque tumorem aperire non auderent, nihil præter extirpationem totius tumoris (si vellet sanari æger) superesse pronunciarunt. Tunc inter alios Chirurgos Pater meus quoque consulebatur, qui cùm examinatis omnibus

omnibus idem sentiret, nempe nihil præter extirpationem superesse; æger operationi, curæque patris mei se submisit. Cùm itaque ego, præsente Patre meô, extirpationem aggrederer, & circa basin, tumorem more solitô separarem, tanta sanguinis grumosi copia prorupit, ut in mediâ operatione sistere, partemque sanguine scatentem abluere coactus fuerim, quô mihi copia meliùs videndi fieret quid porro agendum restaret: ablutâ itaque parte tumorem reliquum, ovum magnitudine æmulantem feliciter abstuli, ægerque brevi post sanatus est. Notandum hîc quoque aliquid satis insolitum, nempe quòd sanguis ille grumosus extravasatus & in eâdem membranâ cum tumore carcinomatosô contentus, tam arctè conclusus, & tam crassis integumentis tectus, ut suâ duritie atque inæqualitate ipse tumorem carcinomatosum referret, nihil in se tamen purulentæ materiæ continuerit. Plura hujus generis exempla satis insolita possem adducere, sed cùm non dubitem quin allata abunde demonstrare possint, sanguinem extravasatum nullôque cum humore mixtum non mutari in pus, hisce supersedeo. Sic lympham etiam omnis generis non mutari in pus quotidie satis superque observatur in hydropicis, in hydrocele laborantibus, in hydrocephalis &c. neque etiam lympham crassiorem in pus mutari observamus; uti lympha intra articulos reperta, ad faciliorem motum ossium, quæ si per accidens detineatur & in tumorem exsurgat, si sola & sincera maneat lymphæ specie apertô tumore effluet. Lympha albuminis ovi instar crassa Ganglion efficiens, nunquam ad suppurationem perducitur, cùm sit liquor secretus in superficie internâ vaginarum tendines amplectentium ad faciliorem tendinum in iis motum procurandum; qui propter crassitiem istarum vaginarum non facilè prorumpere potest, nec propter obstructionem pororum iterum in sanguinem redire. Ejusdem generis lympha tenax & crassa reperitur in ranulâ, tumore sub linguâ ortô, quæ nunquam mutatur in materiam purulentam, etiamsi per annum & ultra ibi extravasata contineatur. Nec tantùm in supra narratis, sed in aliis etiam corporis partibus similes quotidie occurrunt lymphæ extravasationes, absque subsequente suppuratione.

Pinguedo si extravasata hæreat & stagnet, per se sola & absque aliorum humorum affluxû, nullam ferè subit mutationem; præterquam quòd aliquando durior aut liquidior evadat, sed in pus nullô modô convertitur, uti observare licet in Atheromate, Steatomate, Meliceride &c. qui tumores per annos quamplurimos durant innoxii, nullâ interim subsequente suppuratione. Denique idem de cæteris humoribus in corpore repertis esto judicium.

Ut igitur pus formetur, requiritur ut humores diversæ naturę extravasati invicem misceantur & simul fermentationem quandam subeant; Hinc pro variâ misceLæ atque humorum diversitate, diversum quoque genus puris formatur. Si humores lymphatici diversæ naturę colligantur extra vasa & misceantur simulque acescant & fermententur, formatur pus ichorosum, si sanguis cum aliô misceatur humore, dicitur pus saniosum, verùm ut pus laudabile fiat, & bonum, requiritur mixtio lymphæ cum pinguedine, qui duo humores si extravasati certâ proportione misceantur, abscessus ut plurimùm efformantur; unde etiam observatur illas partes quæ hisce humoribus abundant, magis abscessibus esse obnoxias, id quod quotidie conspicitur in mammis mulierum. Hæ enim cùm præ cæteris partibus, abundent duobus illis humoribus ad lactis generationem necessariis, frequenter etiam abscessibus infestantur: interstitia musculorum propter eandem rationem sedes ordinariæ abscessuum esse videntur. Quin etiam ipsa ossium medulla, in membranâ glandulosâ ossa interiùs investiente á sanguine secreta, & pinguedinis instar communis circulans in pus mutatur, quoties lympha per ossa porosa facta ad eam penetrat: id quod observare licet in illis qui tophis laborant. Hôc enim in casû ossa dilatantur, molliora redduntur, [apertis iterum vasis eadem componentibus) transitumque præbent humoribus lymphaticis extravasatis & ipsis incumbentibus: id quod sæpiùs mihi observare licuit. Hæc autem puris formatio, & eô loci collectio cum dolore præ cæteris acerbissimô fieri solet: cùm enim dolor abscessuum æquè dependeat à partis extensione ac ab humoris contenti acrimoniâ, videmus partes illas quæ difficilius extenduntur majori dolore affici: sic ubi semel pus in ossium cavitatibus formatur, si propter ossium nimiam resistentiam per membranam medullam cingentem non possit foras prorumpere atque hinc per totam ossis longitudinem hæc membrana prematur, necessariò dolor intensissimus debet oriri, qui quidem nullis remediis cedit, nisi os ipsum in cavitatem usque perforetur, ut puri detur exitus. E contra verò partes hisce humoribus, lymphâ nempe & pinguedine non abundantes, abscessus non patiuntur, quale est ipsum corpus musculi carnosum, quod nunquam abscessû infestatum vel pure repletum visum fuit, & si aliquando pus intra membranas scroti collectum observetur, à perinæô id ut plurimùm originem suam habere solet, adeò ut si probè hanc rem examinemus, patebit pus propriè dictum solummodô ex lymphâ cum pinguedine mixtâ generari. Quòd si remotis omnibus obstaculis spontè ex ulcere aut vulnere profluere possit, fit pus laudabile sive balsamum illud quô natura in sanandis ulceribus ipsa utitur: adeò ut nostrum tantùm sit medicamentis topicis & instrumentis prospicere, ne aliquid hujus puris hæreat, ubi possit suâ morâ acescere, & consolidationem quam natura molitur impedire; quod quidem bestiæ continuò lambendo ex naturæ instinctû perficiunt, sed de his plura suô locô ubi de iis ex professô agemus, hæc tantùm ad elucidationem casus præsentis adducta sunto, & ad demonstrandum materiam illam in anmiô repertam purulentam non fuisse.

Aperturam perduxi ad pedalem longitudinem.

Duplici de causâ hanc aperturam tantæ longitudinis feci, primò ut ablatô fœtû omnes partes separandæ faciliùs possent foras sese protrudere. Si enim tota cavitas ad imum usque fundum non fuisset aperta, pars certè magna materiæ separandæ simulque pus ex oris vulneris continuò fluens, & propter ægræ situm ad cavitatem illam prolabens, in ipsius parte infimâ subsedissent, unde à naturâ difficiliùs superiora versùs rejici aut expelli poterant; donec putredinem ex morâ concepissent, totôque hinc tandem sanguine infectô, certam mulieri mortem attulissent. Alia ratio fuit, ut fœtum commodiùs absque omni violentiâ per vulnus possem eximere; si enim angustior fuisset hæc apertura, adeò ut hinc coactus essem vi aliquâ vulneri illatâ fœtum extrahere, multa sane & graviora symptomata ex vulneris contusione orta procul dubiô partes vicinas tumefecerant febremque auxerant, quibus ægra resistere tandem ampliùs non posset, cum eâdem febre continuâ ante operationem afflicta, jam

summe

summe debilis & morti proxima jaceret. Cæterùm aperturas atque incisiones ferè in omnibus operationibus chirurgicis, quoties corpus aliquod magnum extrahendum est, prælargas fieri oportere, nempe ad præcavenda symptomata graviora, quæ certò certiùs aperturas minores comitantur, exemplis bene multis & observationibus confirmare possem; Atqui unum tantummodo hic proferam, quod pro normâ esse poterit in reliquis id genus operationibus.

Sclopetarius in urbe Franequeranâ degens & herniâ intestinali jam ab aliquot annis magnâ laborans, quam tamen pro lubitû reducere & ferè omnia intestina in abdominis cavitatem ubi vellet reponere posset, negligenter usque sine ullô subligari incessit; adeò ut intestina suô pondere peritonæum magis magisque indies dilatarent. Hic cùm die quôdam extra urbem exivisset, frigoreque se correptum sensisset, domum rediens intestina non potuit ampliùs in suum locum reducere, propter inflammationem & tumorem circa annulum, quæ symptomata brevi ita increvere, ut excrementa non solùm per intestina, quæ jam in scrotô continebantur transire non possent, sed illa quæ annulum usque pervenerant sursum regurgitarent & ab ægrô evomerentur. Cùm itaque in deploratô hôc statû versaretur & spes vitę vix ulla superesset, advocabar ego circa undecimam vespertinam, & ægrum agonizantem inveni. Parte affectâ autem examinatâ maculas quasdam in scrotô vidimus, gangrænæ imminentis signa infallibilia: Hęc autem omnia symptomata à strangulatô intestinô provenire discipulis meis aliisque adstantibus denunciabam, neque ullum jam remedium præter reductionem intestinorum, factâ prius aperturâ, superesse, cùm fomentationes aliaque ejusmodi remedia incassum fuissent applicata: denique periculum esse in morâ. Annuentibus itaque amicis ęgroti, quamvis non magna spes boni successûs jam tandem superesset, ad operationem me accingo, satius esse credens, anceps remedium adhiberi quàm nullum, præsertim cùm ęgrum si fortè aliis de causis, at contra tamen is ex operatione ipsâ non moriturum satis mihi constaret experientiâ edocto, operationem hanc in Bubonocele, si rectè fiat, non esse lethalem. Paratis ergo omnibus in hanc rem necessariis ægrum cum lectô super tabulam eô in sitû posui ut pedibus stans operationem possem perficere: Itaque à scroti & productionis peritonæi apertione incepi, ut intestina contenta detegerem; quibus detectis digitum, conductorem omnium optimum, & simul forcipem supra digitum introduxi, scrotumque & peritonæi productionem secundùm totam longitudinem aperui: quô factô præter expectationem apparuere intestina crassa æquè ac tenuia; intestinum enim Cæcum cum magna parte Coli & majore adhuc Ilii portione nudum illicò in conspectum venit, colore omnium mutatô, ob gravem & diuturnam illam strangulationem. Hôc visô majorem solitô aperturam esse instituendam statim dixi, ut facilè & absque ullâ vi aut pressione intestina in cavitatem abdominis reduci possint. Si enim apertura parva tantùm fieret & intestina (quæ jam plus debitô antea, ubi reductionem tentabant, compressa fuerant) absque ulteriori compressione reduci non possent, procul dubiô mortificatio (quæ jamjam imminebat) evitari non poterat. Apertô itaque scrotô supra stilum cannulatum à latere intestinorum in cavitatem abdominis introductum, cultellô annulum eò usque dilatavi ut indicem manus sinistrę facilè supra stilum potuerim introducere, quô factô extraxi stilum & supra digitum forcipe tantam aperturam feci per integumenta & tendines musculorum infimi ventris (qui annulum, per quem peritonæum se prolongando unà cum intestinis in scrotum delabitur, componunt) atque etiam per ipsum peritonæum ipsis subjectum, ut absque ullô impedimentô intestina tam crassa quàm tenuia reducerem. Verùm in reducendis illis difficultas alia inexpectata mihi occurrit, Coli nempe intestini cum productione peritonæi in ipsô annulô coalitio; quam cultrô separare coactus sum, & quamvis operatio inde retardata multò difficilior redderetur, peregi tamen eô cum successû ut reductis intestinis & suturâ in annulô factâ partibusque reliquis incisis, æger statim sublevari se sentiret, vomitusque cessarent, placideque illâ ipsissimâ nocte dormiret, magnâ cum febris, quæ antea aderat, diminutione, meliùsque indies se haberet, & brevi, quamvis jam quinquagesimum ætatis superasset annum, sanaretur.

Ex hâc historiâ non obscurè colligi poterit, quantâ cum ægrorum utilitate in hujusmodi casibus incisiones amplæ & majores fiant; adeò ut ausim asserere plerumque ob nimiam hâc in re chirurgorum cautelam curationes ægrorum retardari, doloresque augeri, denique paucos dari casus ubi largiùs incidere non liceat & profectò non prosit. Hoc interim lubens concedo in facie id esse evitandum propter deformitatem, in collô vesicæ idem prohiberi, propter urinæ incontinentiam, quæ frequenter nimis magnam incisionem eô loci factam consequi solet; ideoque in ani sphinctere (quantum possibile est) pari cautione procedendum. Quocirca singularem hunc casum eô tantùm fine hîc proposui, nempe ut satis clarè pateat, quàm necessarium sit quandoque largiùs incidere, & non tantùm esse periculi ex incisione peritonæi, quantùm sibi persuadent illi, qui pro metû hæmorrhagiæ cautè nimis & parcè incidendo symptomata interim alia auxere; non sine infelici operationis successû: Tantùm abest ut existimandum sit Peritonæi vulnera esse lethalia; Non possum autem prætereire quin hîc addam quod mihi observare licuit in hôc ægrô post sanitatem ipsi restitutam. Nempe herniam de novô propullulasse à latere factæ incisionis: cujus tamen cicatrix tam firmiter ossi pubis locô incisionis adhærebat, ut nullus recidivæ metus superesse videretur. Huic tamen ut in posterum caveret subligaculô se munire coactus est; quod quidem ipse antea ferre non poterat propter intestini Coli cohæsionem cum ipsô annulô. Cùm, inquam, hoc intestinum nullô modô tunc temporis reduci posset, compressionem ejus immediatam tolerare non poterat. Notandum etiam in transitû, quàm inutilis sit operatio quæcunq; in adultis, cùm post incisionem, licèt annulus vel ligatura vel cicatrice occludatur, plerumq; tamen vel à latere nova formatur hernia inguinalis vel à superiori parte hernia ventralis; eô nempe in locô, ubi tendines magis laxi reperiuntur. Causa enim herniæ ordinaria est tendinum ad musculos abdominis pertinentium debilitas, qui relaxati, fibrarum suarum separationem facilè admittunt: peritonæum enim quia solùm suâ vi pondus intestinorum sustinere ipsisque incumbentibus resistere non potest, paulatim extenditur, & per interstitia fibrarum tendinosarum scrotum versus delabitur atque unà cum intestinis herniam facit. In infantibus minus adhuc admittenda est hæc operatio, quia hi ferè omnes dum adhuc crescunt ubi robustiores fiunt simplici subligaculô sanantur, dummodo hernia à prolapsû tamdiu impediatur, ut fibris annulum componentibus detur tempus sese contrahendi. Sed & hoc obiter notandum, nempe, in Galliâ, Italiâ, Hispaniâ magnam partem hominum herniâ laborare ob usum olei continuum (olei enim apud ipsos idem usus est qui apud nos butyri) &

Franequeræ in Frisiâ tertiam fere partem incolarum herniæ esse obnoxiam ex continuô lactis ebutyrati usû. Itali quidem & Hispani utuntur oleô, quia illô abundant, longè magis quàm butyro: Franequerenses autem dum volunt otio indulgere, malunt per desidiam tenui victû & lacte ebutyratô vesci, quàm labore & industriâ victum meliorem quærere & mereri. Sicut autem oleum in Italis, Hispanis & Gallis, ita lacticinia in Franequerensibus hernias frequentiores procreare possunt, corporis partes nimis humectando, lubricando, & relaxando.

Tubæ Facies interior sub finem curæ cartilaginem æmulabatur.

Tubam Fallopianam naturaliter constitutam, nunquam in os vel cartilaginem mutari satis liquet. Ergo ut explicetur hoc phœnomenon, quomodo nempe in præsenti casû hæc mutatio accidit, vel potiùs necessariò fieri debuit; demonstrandum erit, quæ partis mutatio hîc facta sit, & quid requiratur ad partium constitutionem quæ in cartilagineam aut osseam substantiam mutandæ sunt. Constat itaque quò magis humidô abundant partes aliquæ, & quò major in illas humorum copia influit, eò tardiùs & difficiliùs easdem concrescere in osseam soliditatem, è contra autem quò minùs humiditatis in se continent, & quò rigidiores eunt eò citiùs illas indurescere. Sic videmus omnes partes secretionibus inservientes, & per consequens magnum sanguinis affluxum, refluxum, humorique secreto transitum præbentes in ossa rarò aut vix unquam mutari, è contra observare est membranas istas quæ maximâ ex parte ex tendinibus sunt conflatæ, & tantam solummodò humoris quantitatem admittunt quanta ad nutritionem atque incrementum suum est necessaria semper ferè in ossa mutari. Hæc autem (si ita loqui liceat) ossificatio quatenus vel citiùs vel tardiùs fiat tam in ossium conformatione naturali quàm in accidentali, multum à situs, & figuræ differentiâ dependet. *Quoad situm* ossificatio retardatur vel acceleratur, prouti membranæ partibus magis aut minùs humiditate abundantibus sunt appositæ vel impositæ, id quod clarè patebit ubi de ossificatione à primâ conformatione ad adultam usque ætatem posthac fortè plenius tractabimus: sed id non est hujus fori. Hoc unicum pro exemplô addam, nempe epiphyses cartilaginosas substantiam ossis molliorem tantùm adipisci; propter humoris magnam quantitatem continuò ipsas ambientem, & eò delatam ad faciliorem motum; quæ tamen cartilagines, si casû fortè aliquô humoris affluxus impediatur, statim in ossa mutantur: id quod quotidie observatur in ossium concretione & motus abolitione propter illius humoris defectum. Propter humiditatem nimiâ quantitate peccantem, ossificationem in totum impediri in hydrocephalo jam supra diximus. Hinc jam deducimus partium siccitatem requiri ad ossificationem, & omnia quæ siccitatem illam quôquomodô imminuunt, ossificationem pariter impedire. Sic continuus olei usus homines agiliores reddit, & in ipsâ senectute tardiorem tendinum ossificarionem efficit, quia nempe vasa illa sanguinem oleosum vehentia difficiliùs occluduntur, & diutiùs mollia, atq; recipiendo sanguini apta permanent.

Figuram ossificationi vel celebriori vel tardiori aliquid etiam contribuere, demonstrant totius corporis nostri ossa, quorum in primâ conformatione ea pars citiùs in osseam duritiem concrescit quæ maximè elevata est atque gibbosa. Sic in craniô videmus induratonis initia eô loci primò apparere, ubi partes magis sunt prominentes & elevatæ, non autem in centrô vel mediô (uti olim voluerunt (cujus ratio est satis evidens ex prædictis: nam ubi circulatio pigrior & difficilior est ibi vasa facilius concidunt atq; occluduntur, & propter defectum humoris eò citiùs rigescunt atque in duriorem ossis substantiam abeunt.

Jam itaque tandem examinabimus quæ mutatio facta sit in hâc nostrâ membranâ tubam adeò dilatatam constituente ut indurationis ejus ratio liquidiùs elucescat. Hujus igitur membranæ superficies interna olim glandulosa fuerat, quò meliùs secretioni inserviret majoremq; sanguinis copiam admitteret, at jam tandem, deficiente humore mutata est in aridam & exuccam quæ sanguinem vix ullum recipiat.

Extractô siquidem fœtû omnis superficies interior glandulosa fuit separata, membranæ autem pars exterior quæ superfuit vasis jam constrictis & propemodum clausis in siccam & ferè exanguem pelliculam mutata sensim exaruit. Quæ quidem siccitas ex humoris defectû necessitate quâdam huic parti duritiem adferre debuit: nempe qualis in plurimis etiam cicatricibus eandem ob causam observatur, quia ubicunq; partes conglutinantur, ibi vasa simul occluduntur usque adeò ut humoribus vix transitus præbeatur. Accedit & hoc quòd cutis instrumenta sudorem secernentia fuerint deleta, unde & minor humoris affluxus & major penuria. Sed ut hæc nostra tubæ facies interior cartilaginis substantiam præ se ferret, requirebatur adhuc partis figura gibbosa: hanc autem magnâ ex parte, ab intestinis aliisque partibus in infimô ventre contentis habuit. Quæ (quia tanta in hôc casû à fœtû crescente ipsiusque humoribus resistentia non obstitit, quin suâ mole pristinum locum facilè occuparent) membranam Tubæ ipsorum ponderi & compressioni cedentem in partes contiguas ita impulerunt, ut figuram abdominis gibbosam tanquam à proplasmate acciperet. Hinc major difficultas transeunti sanguini oborta majorque vasorum occlusio & partis rigiditas facta est, quæ tandem cartilagineam hanc duritiem tubæ induxerunt.

Hæc interim tubæ indurata membrana cicatricem præmuniens, & per totam ejus circumferentiam ubique cum peritonæô coalescens tendinum in operatione transcissorum defectum utcunque supplevit. Hæc enim janua cartilaginea nisi à naturâ semper providâ fuisset efformata atq; ante ostium illud collocata; profectò hæc fœmina eâ facillitate fœtus in utero gestare non potuerat, præsertim gemellos quos trienniô post curationem hanc peractam peperit: Abscissis enim tendinibus qui abdominis partes præcipuè continent ac coërcent, vulneris ora sibi invicem ita appropinquare non potuerant, ut absq; ulla intercapedine conglutinarentur, obstante partium suppuratum exitû per ipsa futurarum interstitia: ideòque eô loci à fœtûs pondere & incrementô tanta extensio acciderat ut vi expultrice omnino abolitâ, hernia ventralis inevitabilis atque immensa succrevisset. Quippe tendinum fines abscissi atque in hâc parte induratâ concreti, nec satis validi fuerant & actuosi ad fœtum excludendum, & prolapsui intestinorum insolito certò certiùs secuturo resistere non poterant.

Plura adhuc testant, Vir ornatissime, quæ in hôc casû notatû digna commentarium plenius sane & uberiûs postulent. Sed hæc hactenus. Nam & ego Epistolæ modum mihi videor excessisse, nec te diutius morari debeo gravioribus fortè curis & negotiis districtum. *Vale.*

Fœtûs.

Fœtus mortui, innoxia per duos menses in utero, gestatio.

Clariss. Christoph. Güntheri Schelæmammeri, Miscell. Curios. Decur. iij.

Nobilis quædam Matrona ab E. gravida, cùm ad menses VIII. fœtum suum gestasset, accidit, ut conspectu N. subitò exterrita, ex illo tempore infantem suum sentiret, sensim debilitari, & post aliquot demum hebdomadas versus noctem, motu violentiore concuti, tremere, & se hinc inde jactare, tandem verò quiescere & in unum locum latere dextro collabi & emori. Nullos ab eo tempore fœtûs ampliùs motus, nulla vitæ indicia, neque tamen symptomata, quæ consequi solent mortuum fœtum, matremque affligere, observata sunt, sed pulchrè valens, ad mensis decimi finem, sine ullo incommodo fœtum portat suum perpetuò in illo loco, ut pondus inutile, cubantem. Completo partûs tempore, dolores sensit consuetos, rumpuntur fœtûs membranæ, aquæ effluunt, sequitur ipsum tenelli cadaver, funus in ipso partu repræsentans proprium; Mater nihil mali admodum patitur, sed valens & fœlix deinceps aliquoties adhuc vivos & pulchrè sanos fœtus parit.

Ex quibus colligitur: 1. Nom semper gravia symptomata mortem infantis in utero comitari, nec 2. semper mortuos fœtus putrescere, sed tempus partûs incorruptos præstolari. 3. Falli illos, qui partûs causam in fœtus maturitate quærunt, & vel ejus magnitudinem, locique hinc angustiam, vel alimenti defectum eum ad exitum concitare arbitrantur. Nihil enim horum in nostro apparet, tamen legitimus partus justo tempore secutus est. Unica itaque fortè Naturæ lex est, à Creatore & conditore suo sibi imposita, quæ hæc ut cætera; gubernat, ac moderatur, ut, quotquot naturalem terminum ex causis mechanicis explicare, satagunt, frustra se torqueant, etsi negari non possit turbatum parvulum sanguinis affluxu & tumultu spirituum, & in angustias redactum calcitrare, seque jactare vehementiùs: At hoc est adjuvare partum non etiam efficere.

Fœtus in Utero exsiccatus.

Clariss. Joh. Christophori Bautzmanni Miscell. Curios. Decur. iij. ann. 7. & 8.

Anno MDCLXXXIX, circa tempus Paschale, Uxor Tabellarii nostri Henrici *Schroders* suppressis hactenus mensibus & insequente motu Embryonis, gravidam se esse percipiebat. Circa festum autem Pentecostes, per duas noctes insequentes horrores Febriles patiebatur, & motum Embryonis ab eo tempore Mater non ampliùs sentiebat, tumorque ventris indies subsidebat, adeò ut vestimenta strictiora, hactenus remota, rursus capessere potuerit, cæterum tamen nullatenus malè habebat. Quid fit? mensi Julii fine, partum edebat mortuum, ita exsiccatam, ut osseus planè, cute saltem superductus appareret, Lochiis parciùs, aut ferè nihil fluentibus, nec Lacte in Mammis accrescente, nullisque aliis symptomatibus insecutis.

Fœtus in Utero materno verminefactus.

Clariss. Ambrosii Stegmanni, Miscell. Curios. Decur. iij. Ann. 7. & 8.

Ante biennium & quod excurrit, rustica quædam ex proximo pago *Helffta* me convenit & retulit? Se octavo mense jam gravidam sentire in infimo ventre motum vermiculantem: *Es sey nicht anders, als wann der untere Leib voller Ameisen wäre.* Gerebat quidem hęc fœmina ventrem prægrandem, sed ex toto marcidum, nec ulla fœtus vivi, vel moventis indicia edentem, hinc potiùs ex obstructione mensium, quàm ex ingravidatione tumefactum esse ventrem hariolabar. Ne verò fœtui, si quis adesset, nocerem, corroborantia, uterum respicientia, & alia in ejusmodi casibus dubiis proficua illi ordinabam, & jubebam, ut si quid sinistri acciderit, mecum communicaret. Absoluto nono mense accersitus ad rusticam hanc convulsam sine intellectu & voce deprehendebam, propinabam itaque illi optima quævis, ut aliquo modo refocillaretur. Hinc, cùm ad rem ipsam indagandam, tum à patiente, tum ab adstantibus admonerer, tacto abdomine, observabam molem versus pubem prorumpere ingentem, atque admodum mollem, partes vaginæ internas deprehendebam siccissimas, nullamque uteri aperturam vel pariendi conatum alium. Abiens suadebam, ut luteum liliorum incoquerent juri gallinæ, & oleo Amygdalar. pingue redderent, ordinabamque pellentia cum confortantibus mixta per vices adhibenda. Altero die post revisebam Ægram, illamquę doloribus partûs insufficientibus, languidis, & per longa intervalla recurrentibus oneratam videbam, hinc fortiora pellentia illi propinanda, itidemque fomenta applicanda & linimenta emollientia ad infimum ventrem, lumbos ac regionem circa os sacrum, pectinem, ossa pubis, pudendaque cum cervice illinenda ordinabam, à quibus parturiens in vehementiores partûs dolores incidebat, quos non longè post hiatura uteri aliaque partûs instantis indicia sequebantur. Cùm autem Pariens admodum debilis, nec tanta uteri apertura adesset, ut fœtus ab obstetrice apprehendi possit, hinc illam supinam, reclinato capite, elevatis coxis & posterioribus locandam suadebam: Obstetricem verò instruebam, ut obstetricantem manum oleo delibutam sensim sensimquę in uterum immitteret, alterâque Parientis abdomen leniter comprimeret. Dictis obtemperans Obstetrix, referebat: Instare quidquidem utero, sed nullum esse partum, neque manu posse extrahi. Jubebam, ut quale quale unco apprehenderet, illudq; leniter & paulatim extraheret. Hinc maximo molimine & longo labore protrahebat sacculum quendam Obstetrix (qui membrana erit exterior fœtum includens χορίον dicta, admodum densa & p.n. crassa) ex quo innumera vermium progenies figuræ latæ & coloris rubri in conspectum veniebat, qui totum fœtum, exceptos paucis officulis, consumpserant. Secundinæ admodum retorridę, ac si in fornace pistorio tostæ fuissent, adhærebant firmiter huic membranæ, & vix ℥j. ponderabant. Nullam aquam puerperalem neq; ante, neq; cum, neque post partum exclusit hæc fœmina; Lochia verò à datis medicamentis demùm post quintum ritè excrevit diem, edititq; post annum, incolumis & sana, sanum fœtum rursus in lucem, cum quo iterum, quod mirandum, aliquot viginti ejusmodi suprà dictorum vermium, absque tamen læsione matris & infantis simul exclusit.

Fœtûs, præter opinionem & intentionem parentum, admiranda in utero materno conservatio.

Clariss. Gustavi Casimiri Gahrliep, Miscell. Curios. Decur. iij. *Ann.* 7. & 8.

Decadis II. Ephem. Naturæ Curiosorum Anno VIII. Observ. 565. variæ adducuntur historiæ, quibus frustraneos in exturbando fœtu tam artis, quàm Naturæ conatus narrando, difficultatem provocandi vel directè vel indirectè abortum astruere satagit Author. Haud multùm abludens ab illis, notabile aliquod exemplum mihi quondam observare contigit.

Anno 1666. ad Juvenculam Professoris cujusdam juvenis sanguinei ac torosi uxorem, qui hanc comprivignam suam paucos ante menses duxerat, vocabar, de colicâ & motu quodam, ut ajebat, præternaturali, in ventre & sub hypochondriis ac Iliis conquerentem, ac meum de illis judicium ac consilium exposcentem. Re probè pensitatâ, & cùm constitutione utriusque Neonuptorum ac tempore nuptiarum collatâ prægnantem illam esse judicabam, motumque à fœtu oriri asserebam, sed tam ab ipsâ quàm à marito, & quod majus à Socero & Socru, patre matreque nimirum utriusque conjugum, satis, ut saperent, annosis non sine indignatione explodebar, imò, qui aliàs familiæ illius Medicus eram ordinarius, derelinquebar, atque alius, me quidem senior, at in hoc casu vix oculatior vocabatur; Qui assensum parentibus præbens, illam strenuè contra colicam, tam carminantibus, quàm purgantibus, nec venæsectione omissâ, pugnando exercebat sed frustra. Motus illi & subinde quidam dolores continuabant nihilominus: Tertius itaque & huic adjungebatur, & uterque collato consilio nil quicquam, quod vel alterando vel purgando, aut externè etiam applicando ad colicam hanc, uti illam vocabant flatulentam debellandam ullo modo facere posse videretur, intermittebant; sed haud majori quàm ante successu. Parentes præterea ipsi cum marito ex ambubajarum, Medicastrarum & Medicastrorum consilio tentabant quamplurima tam interna quàm externa, eaq; inter quædam satis violenta & periculosa auxilia; Alia inter ad compescendum motum illum, uti ipsis putabatur præternaturalem, allisio & angulo mensæ quadratæ violenter impacto ventre aliquandiu illam detinebant, donec nimirum lassatus ac debilitatus hac violentiâ fœtus aliquantisper à motu cessaret; aliàs humi, aut in lectum prostratæ utroque genu incumbentes, alvum deprimebant, ut colicam illam exorbitantem cohiberent, sed & hæc omnia irrito effectu. Unde suffraganti Medicorum illorum consilio Berolinum eam deducebant, atque illic celebriores Medicorum antesignanos in consilium asciscebant, qui sinistrâ relatione, Patientis, Mariti & parentum dementati aliquoties illam purgarant, & quidem satis largiter & copiosè & cum virium non exiguâ jacturâ, ter, nisi omnis fallor, venam secuerant, ac sanguinis insignem copiam profuderant, præter omnem necessitatem in subjecto gracili ac nil minùs quàm plethorico. Sed & hoc absque omni, quem intendebant & sperabant fructu; Reverti itaque, post exactum illic ferè trimestre spatium, domum coacti, turgescente jam magisque utero, ac tempore partûs paulatim appropinquante, non intermissâ tamen interea solitâ, quam ante narravi tragœdiâ & torturâ, me rursus vocabant, spe fortè mutandæ à me sententiæ, sed manifestioribus jam in illâ confirmatus indiciis, colicam illam brevi vitalem fore prædicebam, ideòque denuò cum indignatione demittor. Biduo vix elapso, motuq; validiùs quàm ante continuante & perseverante, Matrona quædam è viciniâ, honesta, ac Lucinæ Mysteriis satis imbuta, Consulis cujusdam vidua, invitatur, ut suum & illa de Colicâ illâ molestâ sententiam ferret, hæc re prudenter expensâ, scrutatis quoque ipsis Naturæ adytis, obstetricem quantocyùs advocandam indicat, periculum & quidem summum tam matri quàm infanti in morâ esse, indignantur & contradicunt & huic adhuc stupidi; Illa verò seriis tam maritum quàm parentes affata terminis, nisi matris & fœtûs velint fieri homicidæ, è vestigio obstetricem accersant, ad singula enim momenta partum imminere: Hac igitur ocyssimè accurrente, vix dimidii quadrantis horæ spatio prælapso, vivum ac vitalem satis grandem fœtum, nil remorantibus omnibus illis objectis valde violentis ac periculosis obicibus & obstaculis enixa est. Manifesto exemplo Deum vitæ nostræ ut Authorem, sic fœtûs in utero materno Conservatorem esse Omnipotentem, quem servatum velit ac vitalem, hunc contra nulla valere etiam violentissima mortalium machinamenta.

FOMENTATIO.

De ejus variis speciebus, & applicandi ratione, consuli potest Bibliotheca nostra Pharmaceutica.

FONTICULI.

De Fonticulis sic scribit Hieronim. Fabricius ab Aquapendente.

Fonticuli vulgo appellati, sunt parva ulcera deditâ operâ facta, ad morbos, qui infestant, aut infestaturi sunt tum curandos, tum cavendos; id quod præstant tum evacuatione, tum revulsione, tum derivatione humorum, qui in corpore supervacui sunt. Morbi autem quos præcavent, aut curant fonticuli, longi sunt, non breves & acuti; ratio est, quia cùm evacuatione humorum id præstent, quæ omnino exigua ab exiguo ulcere provenit, ideo sensim, spatio temporis commodum præstant, quare neque in phreniticde, neque in acutis febribus, neque in aliis, & repentinis morbis fiunt, sed in chronicis tantùm, tum qui ex abundantia supervacuorum humorum; tum maximè ex fluxione fiunt.

Conferunt autem primò evacuatione, quæ etsi exigua est, & sensim facta, quia tamen continua est, & continuo tempore fit, ideò progressu temporis tantùm juvat, quantùm quævis alia evacuatio; quod aliæ per longa fiant intervalla, hæc continuè evacuet, & corpus sanum conservet. Ideoque Siculorum plerique, etiamsi sani sint, sibi tamen fieri fonticulum volunt, ut sani conserventur. Propter quam caussam, cùm in omni corporis parte fieri possit fonticulus, ad humores tantùm ab universo corpore evacuandos, ut plurimum tamen non fit; propterea quod non solùm in genere evacuandi causâ, sed etiam revellendi, & derivandi administratur, ratio ex his elicitur, nam cùm humores in corpore supervacui alii quieti sint, alii in fluxu, & motu, cùm fonticuli fiant, & evacuationis, & revulsionis;

ac

ac derivationis causâ, meritò non promiscuè in omni corporis parte, sed potissimùm aut ubi quiescunt, & fluxerunt humores, ut in parte affectâ, ad eos solùm evacuandos; aut cùm in fluxu sunt, & revulsionis, ac derivationis causâ, ut in contraria parte, aut vicina, nonnunquam etiam intercipiendæ fluxioni fonticuli fiunt, videlicet in parte, ante prolapsum ad partem affectam. Veruntamen potissimum usus invaluit, in contraria parte, fluxione laborante administrentur; propter quam causam fit interdum in occipitio, ad revellendas ab oculis fluxiones, anterius, retro; interdum in sutura coronali, ad retrahendos humores, qui intus sunt, extra; in brachiis, ad revellendos humores, qui à capite descendunt in fauces, laryngem, & pectus; sic in cruribus, ad renes, lienem, uterum, & alia id genus membra juvanda, & humores tum derivandos, tum revellendos. Servatur quoque rectitudo partis affectæ, aut mittentis, ideoque in liene obdurato, in sinistro crure; in jecore affecto, in dextro paratur; sic sinistra capitis parte dolente, aut aliter affecta, in sinistro brachio; dextra verò, in dextro; quæ omnes sunt probæ revulsionis conditiones, ut fiant fonticuli, & in parte contraria, & è directo. Quia verò dictum est, fonticulos derivationis causâ fieri, ideo auribus affectis, non incommodum est in occipitio fonticulum parare. Fonticulum ergo felici successu in eadem parte fluxione laborante, tum ad evacuandum, tum ad intercipiendum humorem influentem, ante decubitum ad partem affectam, paramus, potissimùm, cum humor fluens crassissimus est; unde in sene, in tibia valde tumida, & ulcere affecta, facto fonticulo supra genu, in coxa, sanatus est; quòd humor propter sui crassitiem, & segnitiem neque revelli ad alterum crus posset, neque interea trahi ulterius ad locum affectum. Ultimò fonticulum aliquando, non quidem paravi, sed reliqui in parte affecta, aut ulcere, aut fistula, quæ esset diuturna, & propemodum incurabilis, ut in fistula pectoris, aut ulcere, cum osse corrupto, spatio enim temporis locus sanatus est, tota materia noxia evacuata. Itaque conferunt fonticuli in genere, & perpetuò, evacuatione: speciatim verò evacuatione, & revulsione, evacuatione, & derivatione, evacuatione, & interceptione; denique sola duntaxat evacuatione. Sed hoc adhuc non est satis ad fonticulum rectè parandum; sed cùm hi fonticuli sint ulcera, quæ indigent custodiâ, & detersione, ut plurimum bis in die, matutino scilicet, & vespertino tempore, propterea consueverunt ipsos parare, potissimùm quò manus possint commodè attingere, & oculi prospicere: propterea non in dorso, non in pede, sed in brachiis tantùm, ut plurimum, & cruribus fieri solent, hoc est, vel supra cubitum, vel paulo supra, aut infrà genu.

Quia verò humores supervacui, quos aut evacuant, aut revellunt, aut derivant fonticuli, in duobus locis consistunt, vel in vasis, vel extra vasa; ut plurimum autem consistunt, humores supervacui in vasis, aut magnis, aut minoribus, aut minimis, præcipuè ubi tumor in aliqua parte non est, propterea bonus fonticulus exigit, ut sit propè vasa, quæ quò majora sunt, eò melior est. Ex quibus colligo, quòd cùm fonticuli fiant tum in brachiis, tum in cruribus, non tamen promiscuè in omni parte crurum aut brachiorum parandi sunt, sed ut paucis comprehendam; ubi & venæ majores sunt, aut propagines earum; & ubi commodè à manibus regi, & mundari possunt; in venis, inquam, hoc est, propè ipsas, non supra venarum corpus.

Rursus altera conditio boni fonticuli est, ut cùm brachia, & crura sint ad motum destinata, hæc verò sint ulcera, quæ cutem prætereunt, & in musculos descendunt; & cum diutiùs ea aperta detinere oporteat, quod pila, aut ex cera, aut piso, aut ex hedera radice fiat, hæc corpora sæpenumero sua duritie musculos comprimunt, & motum, propter dolorem impediunt; ideo requiritur hæc conditio, ut locus seu spatium, seu interstitium inter musculos eligatur; nequaquam in corpore musculi, & ejus carnosa parte, multò minus in nervosa, ac tendinea, qua conditione deficiente, multi coacti fuerunt claudere jam factos fonticulos; confert etiam efficere fonticulum in interstitio musculorum, ut humores, qui in spatiis sunt, faciliùs evacuentur: quod sanè interstitium, in brachio quidem, ex cubiti valida tum flexione, tum extensione; in crure autem ex genu, si supra; si verò infra fonticulus fit, ex pedis similiter tum flexione, tum extensione exploratur; interea apice indicis digiti in musculorum interstitio compresso; in brachio quidem, inter deltoida musculum, & superiorem cubitum flectentem; in crure verò, ubi interstitium digito comprimitur, ut in fovea. Ultima conditio est, ut cùm deligare locum fonticuli oporteat, quò pila seu globulus detineatur, ideò necessarius est locus, ubi deligatura commodè consistat, neque decidat; ideoque vitamus omnes loci declivitatem; quo fit, ut in declivitate musculi deltoidis non detineatur fonticulus; sic supra genu. Itaque ut summatim omnes boni fonticuli conditiones referantur, fieri debent, ut plurimum in partibus oppositis partibus affectis; interdum in vicinis; nonnunquam in parte affecta; & hoc dupliciter, vel paulò supra, vel in ipsamet parte affecta; tum in iis, quas oculi, & manus possunt prospicere, attingere, & mundare; tum prope venas majores, tum in interstitio musculorum, ubi deligatura contineri potest.

Propterea usus invaluit, ut fiant in brachiis, & cruribus fonticuli; & ut judicium faciatis de exacto, & congruo loco, in brachio fieri consueverunt quatuor locis; vel posteriùs ad fines deltoidis musculi, vel in medio; vel anteriùs; vel inferiùs; atque olim ab omnibus fiebant aut in medio, aut posteriùs, aut in fine. Ego autem locum anteriorem elegi, & substitui, quòd alia loca opportuna non sint, ut ex conditionibus deficientibus patet, una tamen primò in omnibus spectatur contrarietas; nam si posteriùs, desunt tres conditiones, prima, quod ligatura, & fascia non consistit, sed decidit; secunda, quia propè venas non est; tertia, quia aspici oculis, & manibus mundari non potest; si verò fiat in medio musculi corpore, nota non caret, quia non in interstitio musculorum fit, neque propè venas, neque fascia consistit; quòd si in fine musculi deltoidis fiat, diu detineri non potest; quod propter pilæ gravitatem deorsum excurrat, & supra musculos veniat, ac tendines, quos cum dolore comprimat, & ita detineri non possit, quod si anteriùs fiat, uti ego soleo, inter deltoidem, & alium, qui cubitum flectit, & vulgo vocatur, *il Peschetto*, hic exactus est fonticuli locus: quod videri, & attingi possit, quod inter musculos; quod

quod propè venam cephalicam fiat, & deligatura permaneat.

In crure autem effici fonticuli consueverunt tum infra, tum supra genu, tum extra, tum intra; si extrà fiant, deest una conditio, quia non habet venas vicinas; in interna verò habet saphenam. Igitur melius est ut fiant in interna aut coxa, aut tibia, ea scilicet parte, quæ deligari potest, & deligatio contineri; nam nimis supra genu, declivitatem regio habet; si nimis deorsum, articulo, & tendinibus nimis vicinus locus est; præterea interna pars non habet latum tendinem; quam vitare oportet, alioqui graves inflammationes superveniunt. In mulieribus sive supra, sive infra genu fiant, perpetuò propter uterum, & menses intus parabuntur. Atque hęc de loco.

Fiunt fonticuli vel caustico medicamento, vel ferro. Superiori ætate, ferè omnes fonticuli caustico parabantur; sed experientia, tandem docuit, causticum non esse tutum, quod non solùm mala qualitate præditum est, sed etiam quòd sæpe magis comburat, quàm est partis spatium, ut non rarò vis ejus pertingat ad musculos, tendines, & nervos, ob quam causam, excitati sunt dolores, & inflammationes, inde gangrænæ, & sphaceli, & magna ulcera, ita ut nonnullis fuerit opus crus excindere totum; nonnulli quoque ex ea re interierint; quæ omnia hîc Patavii contigêre. Propter has causas, usus jam diu invaluit, ut ferramento candente fiant, sed nonnulli sunt, qui ferramentum ignitum adeo formidant, ut nolint illud admittere, & caustico uti necesse sit; cujus oportet primò vires habere perspectas; inde in loco opportuno poni, cavereque ne spargatur, & majus ulcus quàm oporteat paretur; quod fit operculo glandis supra posito. Sunt qui oleo de sulphure, aut de vitriolo, intincto in eo specilli mucrone, specilloque convoluto, supra cutem fonticulum excitent. Sed quomodocunque caustico fonticulus paretur, nunquam postea butyrum apponatis, quod sub caustico putrefacit, & gangrænam excitat, tum etiam ubi in hydrope in cruribus fonticuli fiunt, à butyro omnino abstinendum, sed solùm diapalma utendum, & vino.

Sed potior, ac tutior modus est, qui ferramentis procedit; quæ duplicia sunt, alia candentia, alia incidentia. Sunt qui incidentia usurpant, duplicando cutim, & ita incidendo, & pilam statim imponendo, sed ne dolor excitetur, dum inciditur, ego paravi duas ferreas laminas; quæ in medio scissuram habent. elevatur cutis, & duplicatur, & inter duas laminas, stringitur arctè, ut sensus ferè obstupescat, tum scalpello ad scissuram inciditur, & ita fit fonticulus per incisionem. Sed cum minori molestia fit fonticulus cum ferramentis candentibus, quàm incidentibus; quia incidendo dolor excitatur, & inflammatio. Ferramenta autem varia sunt; nam tria quidem habentur, quæ tamen ad duo reducuntur; etenim ex duobus sibi ipsis similibus, alterum nota interdum non caret; quod partes circunstantes sub eo vim ignis persentiant, dum ex compressione circuncirca attolluntur, & incalescunt; quod tamen sub altero non succedit. Itaque duo sunt instrumenta, quæ commodè usurpantur. In horum usu, quo præcavere oportet, ne scilicet vis ignis, & dolor persentiatur, aut certè quàm paucissimè contingat. Præterea ne ignitum ferramentum videatur; nam propter hæc duo multi formidant ferramentum ignitum, & propter dolorem, propter aspectum ignis. Tria enim sunt incommoda, quæ molestant hominem, cui fonticulus inuritur, calor, dolor & ignis aspectus. Ad hæc tria vitanda ars primò excogitavit laminam ferream, latam, & crassam, in cujus medio sit foramen, ejus latitudinis, ut admittat cannulam instrumenti, quod sinistra manu detinetur, & comprimitur; quæ lamina, inferna parte, quæ corpori applicatur, circulum habet cum supercilio tenui, & quadantenus acuto, quæ ponatur supra locum fonticuli signatum attramento. Hæc lamina primò refrigerat partem circunstantem, & consequenter calorem ferramenti candentis; inde dolorem mitigat, obstupefaciendo ipsum; quod facit tum frigiditate, tum compressione marginis acuti circuli; cui postea circulo, si supponatur instrumentum, quod ignem abscondit, erit abundè satisfactum tribus incommodis jam relatis; habetur enim instrumentum, quod aspectum ignis tollit, quod candens ferramentum intrusum, & occultatum habet, in tubulo, aut ligneo, aut osseo, aut argenteo, quod altero extremo orbiculare foramen habet, parti apponendum; ex altero verò, operculum candenti ferro conjunctum, quod deorsum comprimitur.

Modus urendi est, ut ferramento candente cutem uramus, & ipsam tantùm attingamus, & leniter comprimamus. Neque in omnibus par comprimendi modus requiritur, sed variat, pro cutis varietate, videlicet mollitie, & duritie, tenuitate, & crassitie. Ideoque in puero minus, in adulto magis, in sene adhuc magis; item in brachio, ubi mollior, & tenuior cutis est, minus; in crure, ubi durior, & crassior, magis comprimendum ferrum est. item variat, prout pars urenda integra est, aut affecta; propter quam causam in hydrope, & cruribus aqua tumentibus, vix attingitur cutis, & à butyro abstinetur. item in cacohymo corpore, aut crure fluxione laborante, mitius adigitur ferrum, & butyrum non apponitur; sed diapalma, & linteum vino nigro austero expressum usurpatur.

Combusto loco, si quis velit fonticulum parare, sine ullo dolore, & sine ulla loci alteratione, seu irritatione, quæ interdum causa est, ut fonticuli molestè gestentur, non est festinandum globulum præproperè imponere, sed cerea primum pila tunc imponenda est, cùm crusta nigra, & alba decidit, & caro rubra, bonaque apparet, quæ omnino sit expers tum doloris, tum inflammationis, & labiorum, & partium circunstantium, tunc enim ceream primò pilam parvam apponere; & supra, duriusculum pulvinar, ex linteo factum, fascia angusta adstringere, & comprimere oportet, quousque descendat in profundum, & sedem congruam sibi paret; quo tempore jam hederæ folium, non rotundum, sed fissum, & inter duo linteola aversum ponere supra fonticulum oportet, & quotidie mundare. Sed quæ curatio post facto fonticulo conveniat, scheda mea multos jam ante annos facta dilucidè explicat.

Hisce de Fonticulis ab Aquapendente accuratissimè traditis subjungamus jam ea quæ rursus in hôc ipsô argumentô habet diligentiss. Anatomicus, Antonius Nuck, in suis Experimentis Chirurgicis.

Fonticulô in Suturâ Coronali.

Hæc Operatio Italis magis, quam Nostratibus familiaris est, eamq; in Oculorum affectibus, Ophthalmia, Gutta Serena, Catharris, Asthmate, Insultibus Epilepticis,

Epilepticis, aliisque frequenter instituunt, certò sibi persuadentes, noxios humores in Capite collectos, ad inferiores corporis partes descensum minitantes, hâc viâ commodè expurgari posse.

Verum enim verò, pace illorum statuimus humores noxios, Fonticuli beneficio è corpore eliminandos, non speciatim in Capite colligi, ibidemq; solummodo hospitari, sed universæ sanguineæ massæ permixtos, ope circularis ejusdem motûs per totum corpus oberrare, ac ubicunq; obicem inveniunt pedem figere, variasque morborum species producere. Si itaq; in itinere suo circulatorio ad Fonticulum appellunt, ibidemq; poros figuræ suæ proportionatos inveniunt, eos subingrediendo à reliqua sanguinis massa separantur. Quam separationem prolixius explicatam videre licet apud *J. Mnys* in praxi Chirurg. Rat. *De usu Fonticuli, ejusque operandi ratione.*

Sequenti autem modo locum Fonticulo huic convenientem certo inveniri posse Veteres contendunt: Abrasis nimirum verticis capillis filum ducunt à naribus ad verticem, deinde aliud à media auris ad mediam oppositi lateris aurem extendunt. Ubi verò hæc fila se mutuò intersecant, ibi foramen cuti inurendum volunt.

Ast per fila tali modo ducta verus sæpe locus non assignatur; Coronalis siquidem Sutura non in omnibus craniis in uno, eodemq, semper reperitur loco, sed in aliis versus verticem elatior in aliis versus frontem declivior non rarò conspicitur, quemadmodum diversorum craniorum frequens inspectio ad oculum demonstrabit.

Verùm locus iste digito melius, quàm ullo instrumento explorari poterit: In quovis enim fere subjecto Coronalis Sutura inæqualitate quadam & protuberantiâ leviori se prodit; In nonnullis verò depressa quodammodo persentitur. Unicum proinde filum à naso ad verticem ducendum, quod digito pressum Suturæ Coronalis oram, quà Sagittalem tangit, manifestissimè notabit.

Quoniam autem materia, quam Fonticulus hic plorat non ex cerebro, nostro quidem judicio, sed ex partibus cranium ambientibus proficiscitur, uno eodemque recidet, sive supra, sive infra Suturam Coronalem, sive in eâdem cauterium applicetur.

Facili itaque negotio Operatio hæc sequenti instituitur modò: Inuratur loco modo notato profundum satis foramen cauterio quodam actuali, ab *Aquapendente* invento, á *Sculteto*, aliisque, præprimis à *Jobo van Mekeren* in Observationibus Chirurgicis distinctè admodum delineato. Postea escharæ separatio promoveatur *Ung. Basil. Butyr. recent.* & simililib. vel.

℞. *Unguent. Popul.* ℥j.
Sapon. Nigr. ʒj.
M.
℞. *Axung. Porc.*
Butyr. Insulf.
Sapon. Nigr. aa ʒijß.
M.

Remotâ tandem Unguenti beneficio escharâ, quod utplurimum tertio quartove die observari solet, pisum, globulusve ex *Hedera arborescenti, Corio bovino, Aristol. Gentian. Irid. Flor.* &c. confectus cavitati indatur, ut locus apertus servetur, poriq; ulcusculi patentes maneant. Deniq; (superimposito jam Emplastro) fasciâ quâdam *Cancer* dictâ, vel strophiolo deligatio instituatur.

De Setaceô, è Fonticulorum Classe.

Præter Fonticulum in Sutura Coronali excitatum, occurrit aliud Fonticuli genus, *Setaceum* dictum (quia per foramina nuchæ inflicta filum ex setis contortis olim ducebatur) evacuationis gratia à Veteribus institutum. Hinc in nonnullis Capitis morbis, quibusdam Oculorum affectibus, dolore Dentium, Obstructionibus, Asthmata &c. magnæ utilitatis fuit habitum.

Et licet inter Neotericos non deficiant, qui Fonticulum etiam hunc ut minoris momenti ex Medicina eliminandum volunt: multiplici tamen constat experientiâ magnum (præter exspectationem post alia incassum tentata remedia) exinde ægros percepisse levamen.

Est autem *Setaceum* nihil aliud præter ulcusculum, in nucha inter primam & secundam, secundam & tertiam &quartam vertebram excitatum, ex quo indies materia quædam purulenta excernitur.

Hanc Operationem instituendi modus occurrit varius. Veteres magno cum apparatu stringebant cutim *Forcipe alata* ab utraq; parte foramen habente, per quod *acus*, interdum ignita, interdum non ignita, pro vario Medici scopo transmittebatur, unà cum funiculò è setis equinis parato.

Nos verò simpliciori, commodiori, & patienti minus dolorificâ methodo utentes, sequenti modo procedendum censemus. Capite dorsum versus paulisper reflexo, abrasisque (si opus sit) capillis locus postea pertundendus atramento tali modo notetur, ut puncta notata non ultra pollicis latitudinem à se invicem distent; mox cutis duplicata alterâ Ministri, alterâ Chirurgi manu elevetur, & cuspide acûs ab anteriori parte parum incurvatæ, à posteriori rotundæ ligulâque lineâ, vel serico non contorto (Belgicè *Vlosside*) instructę perforetur, filumque ea parte, quæ sub cute latere debet, *Oleo Rosaceo, Ung. Basil.* aliove *digestivo* inungatur, ac sæpius horsum vorsum trahendo moveatur.

Alii *Lanceolâ* cuspide robustiori donatâ cutim elevatam pertundunt.

Hisce ita peractis plumaceolum planum utrique foramini applicetur: dein *Emplastrum glutinosum*, duobus foraminibus pro fili extremitatibus transmittendis donatum, imponatur, filùmq; laxè ibidem constrictum linquatur, vel circà collum ducatur, ne ulceris latera dilacerentur, quæ denique compressa impositæ fasciæ ope alligentur.

Si verò, uti non rarò contingit, hocce Fonticuli genus patienti nimis sit molestum, simplex tantùm hâc in parte excitetur Fonticulus, solâ cutis incisione, globuli cerei aliorumque applicatione; quemadmodum Operatione sequenti sumus demonstraturi.

De Fonticulis in Artubus excitandis.

Propositis Suturæ Coronalis & Nuchæ Fonticulis, examinandi veniunt illi, qui in frequentiori usu sunt & in artubus excitantur, quiq; ad varios capitis morbos tam internos, quàm externos, infantum & puerorum motus Convulsivos, Ophthalmiam, Tumores strumosos, Cephalalgias, Affectus Soporosos, Vertiginosos & Spasmodicos sæpius & cum successu in usum vocantur.

Excitantur istiusmodi Fonticuli in *Brachio* inter musculum Deltoidem & Bicipitem. In *Femore* interiùs supra genu ad trium quatuorve circiter digitorū transversorum distantiam (si à genu ipso mensurare incipias) inter Vastum internum & Sartorium musculum. In *Pedis parte superiori* ad digitorum trium quatuorve latitudinem infra genu circa marginem Solei, vel inter Soleum & Gastrocnemium.

Parantur autem vel *Cauterio potentiali*, vel *Incisione*: Cauteriorum potentialium descriptiones passim extant apud

apud Authores Chirurgos. Si cui verò simplex aliquod arrideat, quod tamen profundè satis & minori quidem cum molestia, quàm quæ magno cum apparatu proponuntur, partes corrodit, utatur Cauterio ex *Calce viva* & *Smegmate Hollandico* parato.

Admirandum etiam *Cauterium Barbettianum*, quod sequitur, præstat usum.

℞. *Sulph. Crud.*
Arsen. alb.
Antimon. crud. aa ℥ij.

Sulphuri lento igne separatim liquefacto, & Spatulâ agitato adde Arsenicum, & Antimonium pulverisatum, quæ tamdiu agitando misceantur, donec cum Sulphure uniantur & rubescant. Dein

℞. *Hujus Mixtur.* ℥j.
Cap. mort. Vitriol. ℥ß.

M. F. Pulv. aliquoties Sp. Vin. lavandus & siccandus.

Hoc medicamentum non tantùm ad Fonticulos excitandos, sed & in mali moris ulceribus, imò Cancrosis, carnisque excrescentiis singularem sæpius habet utilitatem.

Cui itaque *Cauterium potentiale* applicare placet, Emplastrum in medio foramine donatum, parti apponat, foramini dein partem caustici admoveat, eamque pulvillo, aliôve Emplastro tegat, tum tribus, quatuor aut quinque horis effluxis emplastra removeat, & escharæ, *Emplastrum Diapalm.* singulis diebus bis, donec separatio peracta fuerit, applicet.

Nos verò incisionem, cutim videlicet manu elevando, & forfice vel phlebotomo dissecando, præferemus.

Eschara interim separatâ, vel facto per incisionem Fonticulo, globuli ex plumaceolo formati, medicamentisque detergentibus inuncti, ulceri sunt apponendi, usque dum satis excavatum fuerit. Cavitate itaque satis magnâ existente, *Globulus cereus*, *ligneus* aut *argenteus*, vel *pisum* eidem imponendum, quod sæpius novo substituto auferendum: Hocque tamdiu continuandum usque dum vel morbus curatus, vel virium debilitas ulterius pergere prohibuerint.

Notandum interim dari patientes qui à Fonticulis excusari possunt ac debent: Illi nimirum in quibus hi Fonticulorum rivuli aut nimis aut minus quàm par est excludunt, & quibus intolerabiles dolores excitant.

Quomodo inflammationes, vicinarum partium exesiones, ulcuscula, excrescentiæ carnosæ, aliaque Fonticulis nonnunquam supervenientia mala, tractari debeant, de iis inter alios præprimis consule *VVilisium*.

Quæritur denique *an Fonticuli ad sterilitatem disponant*? Resp. si gravidæ nihil à Fonticulis levaminis sentiunt atque emaciantur, omittendos eos censemus. Si verò materia vitiosa quotidiè excernitur, concipere non possumus, cur Fontanellæ in his nocerent, quum tamen experientia nonnumquam contrarium monstraverit.

De Fonticulis frustraneis, & salutaribus.

Clariss. Samuelis Ledelii, Miscell. Curios. Decur. iij. Ann. 1.

Ordinabam virgini nobili, in districtu Grunbergensi, fonticulum ad brachium; apertum tenebat per annum & ultra, nec ullam sentiebat affectûs, ob quem adhibebamus, remissionem, ideò demùm claudebamus absque periculo. Fœmina alia, in loco consueto supra genu ob mala uterina gestabat fonticulum, me ordinante, nec hîc scopum attigi quem proposueram. Pastor scorbuticus & succosus in vicina Marchia portabat geminam fontanellam in brachio & pede per plures Annos, & quia absque juvamine servabat, ideò sanabamus. Pannifico Grunbergensi, ob ulcus pedis instituebam fonticulum absque euphoria. Idque quotidianum fermè est in foro Medico, ut quod huic prodest, secundo aut tertio nil emolumenti conferat. Hoc ipsum commovit plures ut penitùs è campo Medico relegare ausi fuerint, generosum hocce Chirurgicum remedium. Non autem tam rigorosâ hîc opus est sententiâ: Pluribus, si non profecêre fonticuli, plures etiam enumerare possemus qui singulari cum levamine aluêre. Quem corripuerat Apoplexia Nobil. adhibitô fonticulô, optimè habuit, & per plures annos supervixit: sponte autem exsiccato fonticulo, Apoplexiâ obiit. Alius asthmate seroso correptus, singulari cum emolumento per plures annos sanctè in brachio & pede servabat. Infinitos alios non tango. Quemadmodum cum plurimis se res habet medicinalibus, ut huic laudabilia existant, & salutaria, alteri haud quaquam: & ita & hîc esse deprehendes. Occurrit singularis vasorum corporis constitutio, quæ in hoc & illo subjecto se exerit, in aliis non; applicatio quoque in causa esse poterit, ab imperitâ manu administrata, ut quæsitum effectum non attingamus cauterio nostro: viscididas humorum incusanda itidem, & aliæ plures causæ, ob prolixitatem hîc non tangendæ. Lege si placet Dec. 1. Ephemerid. Curios. Anni 3. Observat. 156. ubi plures, quibus utiles fuere fonticuli, consignatos invenies.

Fonticulorum utilitas.

Clariss. Joh. Ludovici Hannemanni, Miscell. Curios, Decur. iij. Ann. 5. & 6.

Satis mirari non possum, quî fiat, quod & generosissima præsidia artis Medicæ, quæ gravissimos morbos humani corporis curent, etiam fato calumniæ subjaceant, ut multi ea prorsus è Republicâ medicâ eliminare & proscribere velint, ac si prorsus inutilia humanoque generi damno forent, id genus sunt *vena sectio*, *purgantia*, *clysmata*, *fonticuli*, *setacea &c.* Cùm autem, si Medicorum Observationes consulimus, docemur eorum ope & tempestivâ istorum administratione gravissimos morbos fuisse curatos, si secùs quid evenit, illud vitium non ipsis præsidiis, sed præsidiorum istorum abusui tribuendum est. Medicorum ergo est, pro istorum medicamentorum authoritate & dignitate pugnare. Ego jam aliquot exemplis & historiis hactenus dignitatem fonticulorum eorumdemque utilitatem asserui, alii alia defendenda sumant. Fonticuli utilitati asserendæ, ejusdemque commodo, quod in morbis curandis affert, commemorando, porrò meum dicabo laborem. Quidam Generosissimus Dominus oculorum laborabat caligine, capitis imbecillitate, ad hoc malum curandum fonticulum in brachio inuri suo passus est, dicto facto evanuit malum. Curat ergo rursum fonticulum occludi. Quid fit? Recrudescit malum cum aliqua vertigine & pectoris angustia; patitur hoc malum per aliquod temporis spatium, tandem incidit in tussim cum gravissimo asthmate. Curat ergo rursum emunctorium artificiale fieri in brachio, experitur rursum magnum emolumentum, malo curato, postea rursum claudi fecit. Quid fit? post ejusmodi clausuram fontanellæ, rursum respiratio fit angustior, & rursum procul dubio incidisset in periculosissimum asthma, metuens autem illud, rursum fontanella in brachio aperta est, quæ ipsi

jam

jam valde prodest. Sic hic Generosiss. Dominus satis suo exemplo expertus est, quem usum & effectum habeat fontanella in curandis humani corporis morbis, & quòd fontanellâ occlusâ, materia peccans sese in pectus infundat. Minime itaque *Excellentiss. Moxvelli* opinio, (quem autorem cæterùm ob *curam Magneticam* cujus & ego defensor sum, magni æstimo) complectenda, quam fovet in sua *magnetica Medicina.* l. 11. c. 4. p. 128. &c. Quem locum quoque citat *Excellentiss. Spleissius* in suis aureis *annotationibus* ad *Zapatæ Mirabilia*, cap. 52. pag. 440. Sed quid dicendum est quod legatur in *Fortunati Fidelis relationibus: observatumque est à peritissimis viris* (*Vicomercat.* 3. *de affect.* mulierum 5.) *eos* qui *fonticulos* in brachiis *diu apertos tenuerunt*, ut *multum inde humoris emanarit, aut qui cervicem trajecto setaceo sauciatam gerunt*; *magna ex parte steriles esse. lib.* 3. c. 4. p. 364. Verùm respondemus (1.) *fallaciam* causæ, (2.) à *particulari* ad universale non valet consequentia, (3.) è contra multi habent fonticulos in brachio apertos, qui tamen copiosâ prole gaudent. Historiam hanc transcripsimus è *nostris philomatheticis Chiliade* 2. *Cent.* 6. *Lemmat.* 92. quæ publico destinavimus. Similis farinæ historiam commemorat Nobiliss. *Vitus Riedlinus*, *in suis Lineis Medicis*, *Mense Martio Lemmate XXX. p.* 91. Hæc hac vice in Apologiam & defensionem fonticulorum sufficiant. Et ex hac mea & Nobiliss. *Riedlini* historia quilibet Æger & Medicus hoc capiant monitum, ne temerè ista emunctoria, quæ aliquantum temporis spatium aperta fuêre servata & humorem excreverunt, occludant. Et quamvis interdum hæcce emunctoria huic vel illi damno fuerint, non tamen propterea illorum usus tempestivus improbandus vel damnandus. Quippe nullum corpus sub sole, quod non huic vel isti damno esse queat, licèt aliàs plurimis maximè utile & proficuum sit. An fonticuli sterilitatem inducant? hoc quæsitum prolixè definimus in nostris *philomatheticis* Cent. 4. Chiliade 2. Lemmate 41.

Fonticulorum applicatio, non omni tempore tuta.

Clariss. Joh. Adami Losпichleri; *Ephemerid. German. Cent.* 1. & 2.

Quales Archeus, modò timore, modò horrore subitaneo concitatus, nec non gaudio, ac ipsâ animi tranquillitate satisfactus, tenerrimis infantium corpusculis, utero adhuc inclusis, susque deque solâ continuatâ inspectione, blandiendo, quasi inurat maculas, vix non integra loquuntur volumina, & quotidianę testantur experientiæ, sic etiamsi lumen soli apponatur, & noctuæ Athenas deportantur, enarrando hunc casum, eundem tamen, ob rei veritatem reticere nolui, estque hujus historia sequens.

Prænobilis quædam fœmina, temperamenti phlematico-biliosi, ac corporis obesi, al quarum jam prolium mater noviter impregnata, eodem, quo semper utero gerens, correpta fuit capitis dolore gravissimo, repetitim affligitur, nullo tum temporis medicamento remedibili, quam ob rem præmissis præmittendis, usus fonticulorum proponitur, admittitur unus, & doloris requies sequitur ex hac parte, applicatur & alter, sicque totum caput liberatur, interim tempore debito hora partûs instat, & quidem felicissima, parturit etenim feliciter, at infantem fœminei sexûs, cujus nates firmiter adeò cohærebant & connectebantur, ut debita partium divisio nulla, loco ani consueti verò in plano nonnisi foramen parvulum ad instar fonticuli signatum observaretur; at observabatur tantum, siquidem hæc ipsissima recens nata jam jam hydropica & summè debilitata inventa fuit, sicque paucas post horas, accepto sacro fonte fatis cessit, & vitam cum morte commutavit, hujus matris soror, elapsis antecedenter aliquot annis conjugii fructum & effectum percipiens, de convivio quodam splendidissimo binis milliaribus distante, ac reliquis ferculis laudatissimis, in abundantiam rerum, & limaces apponendas fore, certior facta, eo pruritu & appetitu vix non explicabili esum limacum phantasiæ impressit, ut hunc unicum cibum constanter tum temporis desideraret, ac cùm hoc ipsum desiderium occultaverat, & alibi locorum hujusmodi cibus non ad manus erat, filium debitò tempore peperit; cujus membri glandem formosissima limacis figura, quo ad omnia condecoravit: & hæc ob loci ac figuræ raritatem.

FORCIPES, *earumque varia genera.* Vid. sub Titulô, INSTRUMENTA CHIRURGICA.

FORMICA CORROSIVA AVICENNÆ

Est Herpes exedens.

De qua vid. sub titulô HERPES, in CUTIS VITIIS

FRACTURA.

In Fracturis explicandis adhibebimus Celeberrimi Hieronymi ab Aquapendente, Librum de Fracturis; ut & illum quem etiam in eôdem argumentô conscripsit, Clariss. Joh. Munnicks; Quibus subjungemus varias Observationes &c.

Hieronymi Fabricii ab Aquapendente Liber.

De Fracturis.

Cap. I. *De Definitione, causis; & signis fracturarum.*

SI Continui solutio in osse fit à causa interna, id est, ab humoribus corporis erodentibus, dicitur Caries; de qua nos capite 10. lib. 3. in ulcerum doctrina, agimus; si fit ab externa; dicitur Fractura, de qua jam agemus. Definitur autem à Paulo, c. 89. lib. 6. quod Fractura sit solutio continui in osse; à violentia quadam extrinsecus adveniens.

Differentiæ fracturarum, secundùm Galenum cap. ult. lib. 6. Meth. sumuntur à figura, à magnitudine, ab ossium fractorum varietate. A figura, fractura est, vel recta, id est, quę fit per longitudinem; vel transversa per latitudinem; vel obliqua, quæ è prædictis quasi componitur. Secundò fractura est magna, vel parva. Tertiò, differentiæ sumuntur à subjectis, id est, ab ipsis ossibus fractis; vel enim fractum est femur; vel humerus, vel costæ, & cætera.

Inter

Inter causas fracturæ, rarissima est instrumentum erodens, ut ignis actualis, rara pungens; frequens, secans; & frequentissima, tum rumpens, tum contundens.

Fractura sine vulnere existens, cognoscitur primò è cavitate, quæ percipitur, si sub, & supra fracturam pars tangatur. Secundò, si contrectetur membrum fractum, & plerunque solet efficere crepitum, seu fragorem, in loco fracto; ob durorum corporum mutuam affrictionem. Tertiò dolor vehemens adest: ob divulsionem nervorum; aut ob distorsionem corporum nervosorum, aut ob puncturam eminentiæ alicujus ossis in nervoso corpore. Quartum signum est impotentia sustinendi membrum fractum, & innitendi in ipsum. Postremum signum est, si præcesserunt causę fracturarum, & simul proposita signa adsunt. Hæc signa perpetuò comitantur; interdum verò etiam adest membri tortuositas, & brevitas, sed non semper. Si vulnus adjunctum sit fracturæ, præter signa proposita, digito, aut specillo immisso, ruptura vel asperitas ossis persentietur, & hæc de fractura transversa. Quod si os secundùm longitudinem fractum sit, primò adest membri crassities, ultra naturalem statum; deinde dolor, tum membri inæqualitas.

Quoad præsagium, fractura ossium non vacat periculo: quia necessariò solutio continui fit magna; in parte quidem carnosa, si fit vulnus; tantum vulneratur, quantum instrumentum incidens vulnerat, non ultra, at si os rumpatur, propter frigiditatem, & continuitatem, non potest frangi, nisi totum frangatur. Fractura etiam periculosa est; quia fit in loco profundissimo, ad quem Chirurgi manus pervenire non potest. Aliæ etiam aliis magis sunt periculosæ: nam fracturæ in osse magno, difficiliùs curantur, quàm in parvo, multiplex, quàm simplex; cum vulnere, quàm sine vulnere; juxta articulos, quàm longè ab his.

Cap. 2. *De arcenda inflammatione in fracturis.*

CUratio fracturarum requirit unionem; unio autem fieri nequit, nisi hæmorrhagia præcaveatur, & inflammatio, secundùm Cellsum, cap. 26. lib. 2. Hæmorrhagia quidem in ossibus non est formidanda, ut in carnosis partibus, nisi fracturæ sint cum vulnere; ad ossa enim non feruntur insignes venæ, & arteriæ; cùm in durissimo corpore calor exiguus minimum de substantia dissipare queat; inflammationem verò hîc summè formidâmus, & quidem magis, quàm in parte carnosa; propter dolorem enim fit attractio, propter imbecillitatem, multa excrementa tum recipiuntur, tum generantur, quæ à parte fracta ampliùs extrudi non possunt; augetur periculum, quod ossa in multa carne sepulta jacent. Prohibetur autem inflammatio, remotis causis: ut abundè in vulnere carnis simplici, supra cap. 4. lib. 2. ostendimus.

Cap. 3. *De curanda fractura transversa; sine vulnere, & primùm de coaptandis partibus ossis fracti.*

ACcedamus ad ea, quæ tantùm ipsius fracturæ curationem respiciunt, & primùm agamus de fractura transversa sine vulnere. In hac fractura indicatur unio ossis, quæ non per primam intentionem, nisi in infantibus, sed per secundam fieri potest, interventu scilicet calli supernati, & fractas partes circum alligantis. Scopi ergo hi proponuntur; primùm fracti ossis partes rectè committere; secundò, commissas servare; tertiò, partium adjacentium saluti consulere; quartò, callo generando studere; quintò, accidentia corrigere.

Ut rectè committantur partes, opus est extensione, & coaptatione; quia enim in fracturis, potissimùm transversis, ossa distorquentur, rectitudo membri deperditur, accidit ut quædam partes emineant, & alibi cavitates contrahantur; quoniam verò una ossis fracti pars alteri superponitur, membrum necessariò fit brevius, quia musculi perpetuò membrum trahunt versus suum principium, qua de causa extensio est necessaria, quæ partes fracti ossis, quæ directæ non jacent, in directum agat, & eminentias in suas cavitates recondat. Et quamvis interdum membrum non videtur brevius fieri, ut si è duobus constet ossibus, & alterum tantùm frangatur, vel si una pars ossis fracti non superponatur alteri, nihilominus, si proba debet fieri coapatio, necessariò in omnibus fracturis transversis fieri debet extensio, aliàs enim periculum est, ne eminentiæ frangantur; si absque extensione velimus os distortum dirigere, & circum rotare, aut confricare mutuò partes ossis fracti; nam si eminentiæ franguntur, tunc vel intercidunt inter ossa coaptanda, & sic coaptationem impediunt, vel procidunt extra ossa, & excitant dolorem tum distendendo, tum pungendo partes nervosas; hæc incommoda in ἀντιτάσει vitari possunt. In extensione autem modus est servandus; Si enim validior sit quàm requiritur, oritur dolor insignis, unde febres, & convulsiones & resolutiones, interdum etiam musculos esse divulsos Gal. scribit. Com. 1. lib. 1. de fractur. Si mitior sit extensio, quàm parest, confricabuntur invicem ossis eminentiæ, & aut frangentur, aut in proprias cavitates non recondentur; proinde ossa grandia, & musculi magni, qui membrum robustissimè trahunt versus suum principium, validissimam postulant extensionem, talia ossa sunt, primum femur, deinde humerus, & tibia; tertiò cubitus, post quæ in summa manu, & summo pede sunt. Præterea si utraque ossa sunt fracta, minimam extensionem postulat radius in cubito, id est, os superius; quia hoc os non habet musculos, qui sursum trahant, cùm moveatur pronum, & supinum. Oportet etiam observare debitam figurationem, id est, ut membrum extendatur in ea figura quæ minimum facit dolorem, quod fit si fibræ musculorum in rectum intendantur, & musculus integer in una membri parte conservetur. Pueri, & qui molli sunt corporis habitu, validiorem tolerant extensionem; contrà, adulti, & duri. Denique perpendendum est fracturæ tempus, si enim Chirurgus primo die adveniat, validius extendere potest: at si post primam diem, aut non debet extendere, aut mitius, propter influxos humores, & metum inflammationis, secundùm Celsum cap. 10. lib. 8.

Instrumenta extensionis sunt triplicia; Primum manus Chirurgi, ad debilem, seu exiguam extensionem. Secundò, funes, & habenæ, ad mediocrem. Tertiò, organa, & machinamenta, ad validam.

Laxatis igitur instrumentis extendentibus, optima fit partium ossis coaptatio; quam factam esse, tribus signis dignoscimus; Primò, si membrum fractum sano in figura respondeat. Secundò, si tactu nulla cavitas, asperitas, vel inæqualitas in osse fracto notetur. Tertiò si dolor mitescat.

Cap. 4. *Quomodo partes ossis fracti unitæ servari debeant.*

Secundus fracturas curandi scopus est, ut partes coaptatæ serventur; quod fit deligatura, quæ ita fieri debet, ut & partes commissas servet, & inflammationem arceat.

Hippocrates tribus utitur fasciis, è linteo non nimis crasso, vel tenui, ne vel premat, vel rumpatur. Primam fasciam ter obvolvit circa fracturam; deinde sursum circunvolvit, usque ad bonam membri partem; ita ut tres, aut quatuor, vel plures circunvolutiones faciat.

Hoc modo stabilitur fractura, dum ter linteum obvolvitur; arcentur etiam humores, qui inflammationem facere possunt, tum influxi, unde ter circa partem fractam fascia volvitur; tum qui adhuc influunt, maximè à partibus superioribus; vasa enim inferiora, sensim in nihilum terminantur, unde fascia sursum circunvolvitur. Secundam fasciam, prima duplo longiorem, contrario modo obvolvit; si enim prior versus dextram, hæc versus sinistram obvolvitur; ut si musculus aliquis, nimirum per primam fasciam, ad partem aliquam sit attractus, restituatur in partem contrariam, per secundam fasciam; quę semel circa fracturam obvolvenda est; deinde, ut exprimantur humores influxi, deorsum est circunducenda, usque ad aliquam membri partem, factis scilicet tribus, quatuor, aut pluribus circunvolutionibus, si opus sit; postea oportet sursum redire per ipsam fracturam, & prætetire, circunvolvendo etiam ipsam fracturam, quousque tandem ventum sit ad finem prioris fasciæ, ubi & secunda fascia terminanda. hæc fascia, vi dixi, primò obvolvitur circa fracturam, ut humores ab hac exprimat; deinde deorsum fertur, ad detinendum humores, qui à partibus infernis ad fractam partem fluere possunt; ceu ad debilem; & quia timor est descensus humorum à parte superiori, ob id Hippocrates non terminat fasciam deorsum, sed sursum eam circunvolvit, ut finem habeat, ubi prior finitur. Hæ duæ fasciæ inflammationem potius arcent, quàm fracturam stabiliant; ad hanc enim plures circunvolutiones requiruntur.

His factis, apponit Hippocrates circa fracturam, pannos quosdam triplicatos, aut multiplicatos, ejus longitudinis, formæ, & cujus sunt fasciæ parti obvolutæ ac angusti, ut 5. 6. aut plures possint circa fracturam accommodari; inuncti hi cerato modico, si enim copiosum esset, ceratum difflueret, non autem continerent, apponuntur per longitudinem, circa partem fractam tot, quot requiruntur, ita ut unius digiti vel duorum spatium inter unum, & alterum intercedat. Dicuntur plagulæ, & splenia, à forma oblonga; supplent vim glutinantis medicamenti; & præterea leniunt dolorem, dum compressionem fasciarum prohibent. Tertia Hippocratis fascia, plagulas jam dictas firmat; initium circunvolutionis hujus fasciæ fit à fractura; deinde alterum hujus fasciæ caput sursum, alterum deorsum volvitur. Id notandum, fascias magis constringi debere in parte fracta, quàm alibi, ut pars fracta magis illæsa servetur ab humorum defluxu.

Celsus alium deligandi modum ponit, c. 10. lib. 8. Primùm enim circa fracturam injicit lintea, in oleo, & vino uncta; deinde sex ferè circunducit fascias, quarum prima est brevissima, & ter circa fracturam obvolvitur, ter etiam circunvolvitur circa partem membri superiorem, altera dimidio longior, incipit à fractura, & deorsum circunducitur, postea sursum reducta, in parte superiori ultra priorem fasciam debet desinere. et hæ sunt duæ primæ fasciæ Hippocratis Super has latius linteum cerato oblinitum est obducendum, ut priores fascias contineat, & ubi os eminet, semper enim membrum fractum propensionem habet ad illam partem, ad quam in ipso frangendi actu propensionem habuit, semper apponendus est pannus triplex, vel multiplex, eodem vino, & oleo madens, ei parti, quæ illi contraria est in quam membrum inclinat. Ego interdum pannis utor, interdum stupâ, quam madefacio in vino nigro austero, si volo roborare, & arcere inflammationem; vel in ovi albumine, si fractura dolore caret, & solum stabilire volumus. Celsus madefacit in vino, & oleo, potissimum rosaceo, si dolor scilicet infestat. Latiore linteo applicato, circunvolvere oportet quatuor reliquas fascias, ita ut sequens semper priori sit adversa, & tertia in inferiori parte, reliquæ omnes in superiori terminnm habeant.

Celsi igitur deligatio ab Hippocratis deligatione differt; nam Hippocrates tribus utitur fasciis, Celsus sex; Hippocrates utitur plagulis, quarum loco Celsus latiora lintea usurpat; Hippocrates cerato utitur, Celsus vino, & oleo. Si dolor alicujus momenti partem infestat, Celsi deligatura magis prodest; at si dolor est vel nullus, vel exiguus, præstat deligatio Hippocratis, quæ maxime à Galeno probatur, cap. 5. lib. 6. Meth. Recentiores statim sumpta fascia, è duplici initio deligant fracturam, non animadvertentes, quæ Hippocrates, & Celsus scripserunt. Nos autem medicinæ principes sequemur.

Terminus adstringendi debet esse bona laborantis tolerantia, ut deligatura leviter premat, & sic tum contineat, & stabiliat fracturam; tum humores exprimat. Sunt etiam alia hujus signa, quæ altero die apparent; si enim æger eo die, quo deligatus est, sentiat se valentius constringi, postera verò die tumor laxus, mollis, & parvus appareat, in manu quidem, si brachium; in pede verò, si crus fractum sit, bona est deligatio; quia jam humores à parte fracta sunt expressi; si verò aut nullus tumor, aut magnus, & durus postridie in manu vel pede appareat; prava est deligatura; quia illa non continet; hæc verò nimis arcta est, & inflammationem movet.

Tertio die, à deligatione factas Hippocrates fascia, resolvit, tunc enim incipiunt laxari, quæ prima causa est, cur solvantur; altera causa est, quod frequentissimè in fracturis intolerabilis pruritus infestat, ob humores, & vapores per deligationem detentos, & acriores redditos; qui pruritus terminari solet in excoriationem cum dolore, & inflammatione; & tunc solvendæ fasciæ, parsque pruritu infestata, sæpe aquâ tepidâ perfundenda, ut sic omnia evaporent; postea rursus membrum

membrum deligandum. Facta bona deligatura, & pruritu non infestante, à tertio usque ad septimum, oportet ægrum deligatum detinere; septimo membrum rursus solvendum, perfundendum tepida aqua, & ligandum.

Sed hoc tempore, vice plagularum, oportet ferulas, ita Hippocrati dictas, apponere, nostro tempore, quia non habemus copiam ferularum, chirurgi utuntur laminis è ligno factis, è quo fiunt vaginæ ensium vulgò assulas vocant, quas stupâ obvolvunt; alii utuntur charta, seu papyro crassissima; alii ligneis frustulis, digitum crassis, utuntur. Horum usus est, non solum immobile, sed etiam rectum tenere membrum; quod optimè præstant ferulæ; quæ cum lævissimæ sint, non premunt, nec inflammationem movent; quatenus verò sunt rigidissimæ, rectum servant membrum. Assula facilè incurvatur, ut & charta illa crassissima oleo præsertim, aut vino madefacta; ligna autem crassiora valde premunt, & movent inflammationem. his utebatur Hippocrates, demum post septimum; quia ante septimum magis urgebat intentio arcendæ inflammationis, quàm intentio stabiliendi fracturam; post septimum autem contra accidit.

Cap. 5. *Quomodo Ossis substantia salubris conservari debeat.*

TERTIUS scopus curationis fracturarum est, substantiam partis salubrem conservare; natura enim, id est, partis temperies, os unire nequit, nisi pars sit sana, quia ergo pars fracta debilis est, ut corporis excrementa ad eam facilè confluant, ut etiam ob coctionem debilem multa excrementa secernantur, & expelli nequeant, & præterea, quia in osse fracto, etiam optimè coaptato, cavernulæ tamen quædam remanent, quæ postea sanie replentur; idcirco ut partem salubrem conservemus, opus habemus medicamentis, quæ materiam influxam deficcant, & influentem repellunt, uno verbo, adstringentibus.

Hujus præsidii materiæ variæ sunt: nam Hippocrates utitur cerato, deinde vino nigro austero. Celsus linteis, oleo, & vino tinctis. Recentiorum quidam sumunt linteum vino nigro austero expressum; quidam stupam pexam, vino nigro austero expressam; quidam vinum, & oleum sumunt, hisque admiscent pares portiones pulverum boli Armen. sang. drac. myrtillorum, balaust. rosarum rub. Alii præter hos pulveres, subigunt ovi albumen, & faciunt medicamentum instar mellis crassum, imponuntque supra stupas pexas, aut supra latius linteum. Quidam sumpto ovi albumine, & vino nigro austero, admistis pulveribus propositis, absque linteo, aut stupa, membrum fractum circumcirca illinunt; et hæc medicamenta, propter ovi albumen, statim siccantur, & valdè parti adhærescunt. Nonnulli fascias è vino nigro austero expressas circumvolvunt, ut firmiùs hæreant.

Quantum ad horum usum attinet; scopi considerandi sunt, nimirum primò, arcere inflammationem; secundò, substantiam partis salubrem conservare; tertiò dolorem lenire. Debet etiam perpendi, tempus anni, habitus corporis, ætas, fracturæ magnitudo. Si ergo dolor urgeat, ceratum Hippocratis supra latius linteum convenit; supra ceratum autem hoc, aliud linteum è vino nigro austero expressum circunponi debet, ad inflammationem arcendam. Si fiat ceratum è cera, & oleo rosaceo, vel myrtino, leniet dolorem, ratione olei, arcebit phlegmonem, & stabiliet fracturam, ratione adstrictionis. Si dolor sit exiguus, non tamen omninò despiciendus, magis incumbimus in id, ut phlegmonem arceamus, & fracturam stabiliamus; unde sumimus oleum rosar. vinum, & ovi albumen, his pulveres dictos, ad mellis crassitudinem miscemus, & cum linteo, aut stupa apponimus.

Si nullus ferè adsit dolor; tunc totis viribus arcemus inflammationem, & stabilimus fracturam; ideòque ab oleo abstinemus. Si habitus corporis sit durus, tempus æstatis, fractura magna, ut in femore; ovi albumini miscemus pulveres confringentes propositos, additis corticibus granatorum, gallis immaturis, succo hypocystidis, quæ stupis imponuntur; supra stupam autem imponimus latius linteum è vino expressum; aut si non placeat tot lintea obvolvere, primam fasciam, itemque secundam è vino nigro exprimimus, & circunvolvimus. Et his medicamentis substantia partis salubris conservatur; quæ omnia ante deligaturam sunt imponenda.

Deligaturæ succedit positio, seu collocatio membri, lib. 13. de illis, quæ fiunt in medic. Comm. 51. 52. & 58. lib. 2. de fract. Hæc secundum Hippocratem debet esse mollis, ne premendo dolorem inferat; æqualis, ne distorqueat; sursum versus, ne humores descendant. Hinc chirurgi membrum fractum collocant in lecto, & molli stragulo; vel pulvinar è molli lana, aut pluma, parti fractæ circunligant; vel chartam crassam, *chartone* vulgò, in canalis modum conformant, & intus stupa subfulciunt, in cubito, & iis ossibus, in quibus æger non cogitur in lecto degere; si autem in lecto decumbat, nil melius est, quâm formare capsulam è tabulis ligneis tenuibus, & stupa multa, aut lana implere.

Præterea, in positione, sicut etiam in extensione, & deligatione, oportet congruam membri figurationem considerare; quæ scilicet dolore vacat, & musculos integros servat ex utraque parte; hæc autem est figura media, in qua, dum otiamur, singula membra continere consuevimus; ut in cubito, figura angularis; in carpo recta, &c. ea nimirum, quæ inter extremos cujusque membri motus intermedia est. Hæc figura nisi observetur, exiguo post tempore membrum dolere solet.

Cap. 6. *De Callo in fracturis generando.*

QUARTUS scopus est callum generare; quod faciendum, postquam timor inflammationis recessit, plerumque circa diem septimum, secundùm Galenum cap. 5. lib. Method. Licet interdum citiùs hoc fiat, interdum tardiùs, pro magnitudine fracturæ, anni tempore, ætate, habitu corporis, ut supra etiam de simplici carnis vulnere diximus; dum enim affluxum adhuc timemus, non possumus studere generationi calli; quia natura partis læsa non potest callum generare.

Generatur

Generatur autem callus, ex ossis alimento, quod à labiis fracturæ exsudans, circum ossa fracta concrescit; & licet non sit os, ita tamen durus est, ut si membrum illud rursus frangi contingat, potius in alia parte frangatur, quàm ubi callus est genitus. Duo igitur hîc indicantur, primùm, ut congrua materia suppeditetur. secundo, ut à labiis fracturæ non eluatur, aut foras evocetur.

Quoad calli materiam, cibi debent esse crassi; quia ossis alimentum crassum est, & simul viscidi; unde utendum oryza, frumento in aqua cocto, farre, pedibus, ventribus, & capitibus animalium, potissimum vitulorum, & castratorum; dabitur etiam cutis hœdi, & vervecis, crura vaccina. Vinum tunc exhibendum omninò est, idque nigrum, & crassum; debet autem victus è tenui in pleniorem mutari.

Medicamenta etiam per os dari solent, quæ ad callum generandum, & induandum faciunt; ut succus primulæ veris, pluribus diebus potus; pulvis radicum agrimoniæ, in vino sumptus, aut succus ejus epotus.

Localia erunt emplastica; unde in pueris, & mulieribus, paramus emplastrum è farina volatili, & ovi albumine; in adultis, apponimus hoc emplastrum; R. boli Arm. thuris, myrrhæ, aloes, acaciæ, tragacanthæ, ladani, gallarum, nucum cupressi, ana part. æqu. in pollinem redacta, immisceantur ovi albumini, cum modica farina volatili. Utimur etiam perfusionibus, è decocto granorum, & foliorum myrti, radicum ulmi, radicum, & foliorum fraxini; item è succo foliorum vitis albæ. Hæ perfusiones fiunt, quando ligatura resolvitur, antequam emplastrum apponatur, & deligatura adhibeatur. Inter cerata à chirurgis usurpatur emplastrum Barbarum; item oxycroceum, tempore Hyemis, Veris, & Autumni, quia sunt calida; Diapalma verò, tempore æstatis. Sic ergo materiam paramus aptam ad calli generationem, tum victu, tum medicamentis.

Ne autem materia hæc, è qua callus generari debet, foras evocetur, oportet deligaturam mutare; non enim amplius pars ita deliganda est, ut humores exprimantur, sed ut persistant, & concrescant circa fracturam. non ergo tam frequenter fractura est deliganda, ut prius, sed quinto quoque die; laxiores etiam debent esse circunvolutiones; at in prioribus deligationibus non est tantum intervalli interponendum, sed videndum, quomodo callus in fractura procedat. satis ergo erit, duos dies protrahere deligaturas sequentes, & interim prospicere oportet, num tantus, talisque callus generetur, quantus, & qualis requiritur. Quomodo autem callo minori, vel majori occurrendum, infra paulo post docebimus.

In fractura per longitudinem facta, eadem prorsus curatio adhibenda, quæ in transversa, saltem ut deligatio magis adstringatur; alias enim facilè posset decidere. cap. 5. lib. 6. Method.

Cap, 7. *De Symptomatibus fracturæ supervenientibus.*

QUINTUS succedit scopus, nimirum correctio accidentium, quæ fracturis solent supervenire, & curationem retardare; ea verò sunt, dolor, inflammatio, pruritus, excoriatio, callus justô major, vel minor. membri debilitas, gracilitas, depravata figura, gangræna, vulnus.

Si ergo dolor infestat, leniendus est anodynis; ut lana succida, infusa in oleo, & aceto simul mistis, & coctis; spongia ex oleo rosarum expressa, & imposita, inunctio ex oleo chamæmelino, & lumbricorum; deinde linteum vino nigro austero imbutum, & impositum, quibus omnibus actu calidis utendum. Hippocrates utitur cerato, quod præstantissimum est, si ex oleo rosato fiat. Convenit fomentum cum spongia expressa in aqua, in qua malva, & chamæmelum bullierint.

Inflammatio nondum orta ut præcaveri debeat, diximus; quod si autem oborta sit, apponimus hoc medicamentum. R. rad. althææ, florum chamæmeli, violarum, ana. M. j. coctis in aqua, & contusis. adde farinæ hordei unc. iv. sapæ. unc. iii. olei ros. viol. ana unc. iii. vini nigri, aut aquæ hordei q. s. Misce pro cataplasmate si calor magis urgeat R. fol. violar m, balaustiorum, plantaginis, an Manip. sem florum chamæmeli Manip. I. decoquantur in aqua, & cum oleo ros ac chamæmel æquis portionibus simul mistis, fiat emplastrum, si inflammatio sit in declinatione, utimur fomento è florib. chamæmel. & bet. decoctis in vino albo, item fomento è rosis, & calamintha, similiter decoctis,

Si pruritus infestat, ob detentos humores, perfundatur locus aquâ calidâ, ut poris apertis, flatus, & vapores difflentur: aut foveatur locus spongia aqua calida imbuta, & expressa. perfusio, & fomentum maximè conferunt, ex aqua marina, quæ, propter salem, expurgat, & poros aperit.

Neglectus pruritus terminari solet in excoriationem dolentem, & interdum inflammatoriam, cui occurrendum est exsiccantibus, & refrigerantibus. Aestate igitur, confert unguentum de cerussa, & in calore insigni, unguentum de cerussa caphuratum; si æstas sit, & corpus calidissimum, convenit unguentum populeon; item linimentum simplex dictum, recens; aliis temporibus, prodest unguentum è lithargyro, unguentum de minio. hæc omnia sunt refrigerantia, & siccantia; sed differunt secundùm magis, & minus.

Callus interdum justò est, vel minor, vel major. si minor, signa sunt, quod pars ad motum redditur debilis, & si pars fracta tangatur, callus aut nullus, aut exiguus sentitur. Fit autem hoc, vel quia æger tenui usus est victu, vel cibis aut non crassis, aut non viscidis, sed friabilibus; deinde, quia fasciæ nimis fuerunt adstrictæ. Debet ergo major reddi, per victum pleniorem, fasciæ sunt laxandæ, medicamenta adstringentia mitiora reddenda; attrahendi etiam humores perfusionibus ex aqua calida, non admodum tamen, ne attracti rursus evaporent, donec pars rubescat, & in tumorem attollatur, tunc enim desistendum. Si callus supra modum sit auctus, signa sunt, quod tactu percipitur, & comprimendo musculos, partesque nervosas, dolorem infert. Denique pars redditur inepta ad motum, propter dolorem & compressionem. In hoc casu omnia contraria sunt facienda, quo ad victum, fascias, &c. deinde callus molliendus, & digerendus: unde fiunt emplastra è radicibus althææ, foliis malvæ, & meliloti, decoctis in aqua cum axungia anatis. Antequam autem emplastrum apponatur, fiunt perfusiones ex eodem decocto. Facta emollitione fiunt postea perfusiones ex aqua, in qua decocta sit betonica, scabiosa, scordium, parietaria, & tandiu

& tandiu fiunt, donec non tantum pars rubefiat, & in tumorem attollatur, verum etiam decidat, & corrugetur.

Si gangræna oriatur, statim initio partem debemus perfundere, & abluere lixivio, in quo decocta sint scordium, & plantago, deinde apponendum emplastrum, factum è farina lupinorum, pulvere scordii, & oxymelite, cum modico lixivio.

Si membrum gracile reddatur, vel remaneat, propter nimiam, fasciarum adstrictionem, aut propter nimiam perfusionem, aut nimios motus, aut paucitarem viscosi alimenti; æger nutriendus est; deinde administrandum balneum ex aqua dulci, in qua si aliqua portio carnis decoquatur, erit melius; præterea, picatio efficienda apposita pice, supra linteum ducta, & multoties velociter ablata, ut dolor quidam excitetur, ratione adhæsionis, & pilorum; ob quem dolorem alimentum attrahatur, & pars nutriatur. tandem perfusio facienda est aquâ calidâ.

Post curatas autem fracturas, sæpè membrum in figura depravatum, & distortum manet, quoniam ossa non bene sunt coaptata; id quod fit, aut propter inscitiam medici, aut propter motus ægri inordinatos; aut pravam deligaturam. Si ergo læsio membri in suis motibus non sit effatu digna, æger forte sua contentus esse debet. Si effatu digna sit membri læsio in suis operationibus, & æger sit senex, ac debilis, callus vetustus, os fractum magnum; æger similiter sorte sua contentus erit, At si æger sit juvenis, & robustus, callus recens, os fractum exiguum, unicum erit refugium fracturam denuo rumpere, ubi tamen priùs per multos dies, quantum fieri potest, callum mollire debemus, perfusionibus ex althæa, & malvis, lutis, thermalibus D. Petri & D. Bartholomæi, vel lotura lanarum, œsypo; multæ frictiones fient, digitis œsypo inunctis; fient perfusiones ex aqua, cui incocta sint folia cicutæ. utimur etiam emplastro è foliis cicutæ, cum axungia porcina. deinde rursus os frangitur, manibus, vel digitis impellendo, seu comprimendo.

Si callus fuerit durior, frango, instrumento attrahente in diversas partes; deinde sano, ut hactenus docui.

Cap. 8. *De Curanda Fractura cum vulnere, in qua nec os nudatum est, nec aliquo ossis frustulum abscessurum expectamus.*

IN fractura cum vulnere, vel os nudatum est, vel non est nudatum. Præterea, vel frustulum ossis abscessurum esse opinamur, vel non. Nos primum de ea agemus, in qua nec os nudatum est, nec frustulum ossis abcessurum putamus. In hac satisfaciendum est & vulneri, & fracturæ scopis, idque alternatim.

Primò enim coaptanda sunt ossa, per extensionem, ut supra docuimus in primo scopo fracturarum.

Deinde satisfaciendum secundæ, & tertiæ indicationi vulnerum, id est labia vulneris ad mutuum contactum adducenda, & adducta conservanda, quod fit suturâ, aut fibulis.

Postea incumbimus tertio scopo fracturæ, & quarto scopo vulneris, id est, substantiam fractæ, & vulneratæ partis salubrem conservamus, imponendo medicamenta supra vulnus consutum, & fracturam coaptatam, quæ tum dolorem leniant, si adsit, tum inflammationem arceant, id est materiam influentem repellant, influxam exsiccent, & procul à parte exprimant, qualia sunt adstringentia, & glutinatoria, de quibus supra fusè. In præsentia si dolor adsit, & sit hyems, utendum est cerato picato, quod, secundùm Hippocratem, dolorem lenit si æstas, cerato rosato aliis temporibus, cerato simplici. Si dolor non adsit, magis est incumbendum stabiliendæ fracturę, & inflammationi arcendæ, unde superponere debemus stupas pexas, & ovi albumine illitas; vel linteum è vino nigro, & oleo rosato expressum. Si pars omninò sit expers doloris, possumus etiam uti pulveribus adstringentibus supradictis, ovi albumine subacto permistis.

Post hæc, explendus alter scopus fracturæ, id est, deliganda est fractura, sicut supra docuimus. hîc tamen notandum, ut fasciæ sint molliores, & latiores, quàm in fractura sine vulnere, ut oras vulneris utrinque comprehendant, & sic labia vulneris constringant, non comprimant; minus etiam stringendæ sunt fasciæ, quàm si vulnus non adesset, ne compresso vulnere, dolor, & phlegmone oriatur; unde Hippocrates, & Celsus, plures circunvolutiones faciunt, cum melius sit sępè circumire, quàm adstringere. Debet autem fascia tertio quoque die solvi, & semper minùs comprimi, quamdiu durat timor inflammationis.

Ferulæ vel non apponendæ, ne vulnus comprimant, vel si apponantur, supra vulnus apponi non debent: magisque hoc in casu, multitudo fasciarum probatur; unde Celsi deligatio, quæ fit 6. fasciis, convenire videtur. Et hæc hactenus.

Cap. 9. *De fractura cum vulnere, in qua os nudatum non est, aliquod tamen ossis frustulum abscessurum expectamus.*

OS recedere, seu abscedere intelligimus, quando ossis portio à reliquo osse separatur, & foras à natura extruditur; quod fit, primùm cum è veteri vulnere ossa emarcuerunt, aut arefacta sunt, & marcida effecta; tunc enim à facultate partis expultrice, marcidum os à probo separatur, & sic fit abscessio, seu desquamatio ossis; quæ etiam sine fractura contingere potest, ut in fistulis, & vetustis ulceribus, propter multam saniem diutiùs cum osse commorantem, os corrumpentem; potest etiam hæc desquamatio ossis contingere in fractura non conformata, propter multam saniem collectam. Secundò etiam abscedunt ossa, cùm ob fracturæ impetum, aliquod ossis frustulum, aut è toto à reliquo est separatum, aut ita concussum, ut parum absit quin sit separatum.

Causæ ergo sunt, vel impetus externus, vel ossis corruptio, aut à sanie diutiùs commorante, aut ab alteratione aeris externi, quæ & ipsa ossa corrumpit, & à naturali temperamento dejicit.

Signa verò, quibus os abscessurum significatur, sunt plura. T. 18. lib. 3. de Fract. Primùm enim sanies copiosior effluit, non respondens magnitudini vulneris; unde os corruptum, & abcessurum indicatur. Deinde vulnus gliscere videtur, id est ad excretionem incitari, unde labia vulneris non coëunt, sed potius invertuntur, & æger in hanc rem intentus, motionem quandam tacitam in membri parte intima

intima sentit. Tertium signum ponitur T. 44. lib. 3. de Fract. si ossa conformatio frustretur; enim tunc propter moram saniei os corrumpentis, abcessurum est ossis frustulum. Quartum signum, si os carne nudatum sit, necessariò abscedit; quia non amplius porrigi potest alimentum, cùm venæ, & arteriæ non amplius ad partem nudatam excurrant; quia etiam aeri externo os exponitur, & ab hoc corrumpitur. Quintum signum ponitur à Paulo c. 107. lib. 6. nam caro, quæ accrescit super labia vulneris, est laxa, hebes, vacua, spongiosa; natura enim non sanat vulnus, ubi aliquid intus habet, quod non potest detinere; ea igitur parte, ubi caro laxa est, os abscedet.

Citissimæ autem abscessionis signa sunt, quando citissima fit suppuratio in vulnere, & citissima, atque pulcherrima carnis excrescentia; non enim alio modo os abscedit, quàm dum natura carnem in labiis ossis sani creat, quæ os superpositum suspendit, & propellit. os quidem magnum, solidum, ætate adulta, tempore hyemali, tardius abscedit, ut totus ejus circulus 60. diebus, at mediocre, laxum, tenera ætate, & æstivo tempore, citius, ut 40. diebus, sic pars ossis citius abscedit, quàm totus circulus.

Quantùm verò ad curationem, si os recessurum omnino à reliquo osse separatum sit, & intra vulnus inciderit, ibique consistat, volsellâ est apprehendendum, & foras trahendum, si autem ossis frustulum, per rimam, undique è reliquo osse sit separatum, in suo tamen adhuc loco detineatur, nihilominus, quoniam nunquam cum reliquo osse glutinari potest, apprehendendum est, & extrahendum, si citra violentiam fieri potest; si absque vi magna fieri nequit, non debet extrahi; quia excitaretur dolor, inflammatio, febris, convulsio, & ulcus redderetur fistulosum; cum extracto osse, cavitas illa sanie repleatur, quæ corrodendo, carnis generationem impedit; tunc ergo negotium hoc ipsi naturæ permittendum, quæ sensim carnem in labiis ossis, sani gignit, facitque ossa abscedere, quemadmodum in vulneribus capitis diximus.

Considerandum etiam est, num ossis frustulum abscessurum sit magnum, aut parvum, quod è signis propositis intensioribus, & remissioribus cognoscitur; si enim suppuratio tardiùs fiat, & multa saniei copia conspiciatur, copiosa etiam caro laxa, & hebes generetur, majus frustulum est abscessurum, si contra, minus. Curationem autem utriusque fracturæ tradit Hippocrates T. 20. & 21. L. 3. de Fractur.

Si parva est ossis portio abscessura, primò cavendum, ne pus collectum diutius moretur, intra vulnus, & os etiam bonum corrumpat; evacuandum igitur pus est, non quidem expressione fasciarum arctè adstringentium, sicut in fractura sine vulnere; sic enim dolor, & inflammatio oriretur, sed ita vacuandum est pus ut ipsum è vulnere fluat. Alter scopus est, ut ossis abscessionem juvemus; quod tamen negotium in osse parvo, ipsi naturæ committendum est; in magno autem, medicamentis juvandum. his de causis, Hippocrates probat deligaturam laxiorem, ac frequentiorem; ne pus intercludatur, sed facilè effluere queat; ferulas non apponit, ne comprimendo dolorem excitent; reliquum naturæ committit. Id notandum, licet ossis abscessio expectetur, vulnus tamen consui debere; nec enim natura sanat vulnus ea parte, qua os abscessurum est; stabiliri etiam potest fractura fasciis pluribus, ut supra diximus.

Si os magnum est abscessurum, curatio in duobus differt à prædicta; nam & medicamenta adhibentur, & modus deligandi peculiaris. Indicationes sunt, ut pus non intercludatur, sed effluere possit; stabiliatur fractura, inflammatio arceatur, dolor non excitetur, denique procuretur citissima ossis abscessio.

Ad hæc omnia præstandum, quoad deligaturam, multæ sunt sumendæ plagulæ, è panno lineo duplicato. longiores, quàm ut semel membrum circundent; nam breviores non conservarent fracturam stabilem; breviores autem, quàm ut bis membrum circundent, longiores enim non essent commodæ; dum membrum, propter medicamenta renovanda, resolvitur; oportet enim membrum attolli, & dimoveri, ut sic fractura contineatur; & immoto membro, laxatis ambobus capitibus, ipsum vulnus solvendo appareat. Latitudo plagularum, non minor erit dimidio palmo, in summa; tanta, ut labia vulneris sufficienter apprehendat. circundurendæ sunt è duobus initiis, ut decussatim se intersecent, crucis modo; vel, ut paulo longius ab extremitatibus sese decussent, in opposita parte. Tot autem debent esse plagulæ, quot sunt necessariæ, ne ullus vacuus detur locus, & sæpè ego expertus sum, satius esse plures ponere, quàm pauciores, pro fractura stabilienda; ita tamen, ne gravando comprimant. Madefaciendæ sunt in vino nigro, austero, crasso, sic enim melius adhærescunt, inflammationem arcent, substantiam partis salubrem conservant; quibus de causis, potissimum propter phlegmonem, Gal. non tantùm plagulas ita madefacit, sed etiam per totum diem, & noctem, vino illo partem perfundit; aut linteola, & spongias imponit in eo madefactas: ne autem vinum defluens madefaciat totum cubile, & stratum, subjicit corium, canalis modo figuratum, quod exitum dat vino influenti.

Verùm ante admotionem plagularum, necesse est medicamenta apponere; quæ in principio, id est, quandiu durat tempus inflammationis, & dolorem leniant, & inflammationem arceant; ut ceratum rosatum, laudatur etiam ceratum picatum, eo maximè tempore, quo pus conficitur; juvando enim coctionem, & faciendo suppurationem, arcet phlegmonem; quoniam suppurata materia, nihil mali evenire potest; Com. Aphor. 23. Sect. 4. Contra dolorem etiam, & imminentem convulsionem, Hipp. interdum utitur linteolis madefactis oleo, & vino, simul mistis.

Si tempus inflammationis præteriit, omni industria attendendum est, ut os recedens, citissimè foras trudatur, quod licet à natura fiat, hæc tamen medicamentis juvanda, Manifesta qualitate hoc faciunt calida; ut oleum vetus, cera citrina, sordities vasorum apum, ad ignem liquata, cui admiscebitur pars una euphorbii, duæ tithymali, tres aristolochiæ; hoc medicamento utendum hyeme, in corporibus adultis, & duris, & laudatur etiam ab Avicenna aliis temporibus, & corporibus prodest Ammoniacum, & Bdellium, dissoluta cum oleo liliaceo. Proprietate quadam occulta, os recessurum extrahit, cinis lumbricorum terræ, melli admistus, & impositus. Ceratum etiam factum calore ossa extrahit.

Cap. 10. *De Fractura cum vulnere, in qua os nudatum est.*

Os nudatum omnino ab aeris alteratione defendendum est, ne putrescat, & recedat; proinde si os nudatum non eminet extra vulnus, cooperiendum est, non medicamentis abstergentibus, quæ irritant, & dolorem excitant; nec oleosis, & mitigantibus, quæ sordidum reddunt vulnus, t. 43. lib. 3. de fract. sed naturali tegumento, id est cute. Labia igitur vulneris adducenda sunt ad mutuum contactum suturis, & fibulis, deinde curatio instituenda, ut in fractura simplici, cum vulnere.

Si os nudatum extra vulnus emineat, si quidem facilè in propriam cavitatem restitui possit, beneficio debitæ extensionis, citra violentiam, utique restituendum; postea vulnus consuendum, ut paulò ante diximus. Quod si eminentia ossis nudati, ita foras protuberet, ut sine violentia in locum suum reponi nequeat, tunc è duobus malis minùs est eligendum; & os præcidendum, vel limâ, serrâ, aut alio instrumento aliquantulum brevius reddendum; & postea coaptandum, modica facta extensione, hoc enim melius est, quàm hujusmodi ossa non coaptata relinquere; vel extensione violenta ægrum ad convulsionem, & mortem deducere. Si os retusum, & præfectum adhuc difficulter coaptari queat, & metuimus validam extensionem, in qua propter vulnus, multæ fibræ distrahuntur, & dolor insignis excitatur, ut convulsio sit expectanda, tunc Hippocrates reponit fracturam, quantùm potest, & ferramenta quædam, vulgò *Scarpelli* dicuntur, altero extremo latiora, & tenuiora, inter ossa fracta imponit, ceu cuneos quosdam, & modo vectis inflectit; ut sic ossa, magis quàm musculi extendantur, & reponantur.

Hactenus Aquapendens: Sequitur jam Joh. Munnicks de Fracturis Liber.

Cap. I. *De Fracturis in genere.*

Quod in parte molli est Vulnus, id in dura & ossea est *Fractura*, propriè Græcis ἄγμα καὶ κάταγμα, quæ est ossis divisio seu ruptura à causâ externa violenter irruente. In fracturæ Definitione omnes ferè auctores sunt concordes, quod sit *Continui Solutio in Osse facta:* in hoc verò differunt, quod Galenus, Paulus Ægineta, & alii Græci, per Fracturam intelligant *quamcunque Unitatis sivè Continuitatis Solutionem in Osse, à re extrinsecâ violentâ factam, tam ab instrumento incidente, quàm contundente, vel rumpente.* At verò cùm de Fracturis tantùm simus dicturi, quæ à re contundente vel rumpente fiunt; ideò cum Guidone de Cauliaco *Fracturam* definiemus: quod sit, *Ossis Continui Solutio absque incisione, violenter extrinsecus à re rumpendi, vel contundendi vim habente facta:* vel potiùs dicamus, *Fracturam* esse *Continuitatis Ossium Solutionem, à violentiâ quâdam extrinsecùs irruente, accidentem.*

II. Sunt autem variæ Fracturarum Differentiæ, quas tradit Galenus *lib. 6. Meth. Med. cap. 5.* Franguntur namque Ossa vel simpliciter, vel cum adjuncto vulnere, extremitatibus acuminatis fractis ossis musculos, cutemque perforantibus. Idem contingit, cùm à glande plumbea vulneratur caro, & subjectum os frangitur. Simplex Fractura tribus modis contingit: vel enim franguntur ossa transversim, quæ inprimis & propriè *Fractura* dicitur. Et quidem si ità franguntur, ut nullo pacto extrema cohæreant, atque è directo non jaceant; in specie hujusmodi Fractura καυληδὸν, à fracti caulis similitudine appellatur. Dicitur etiam ῥαφανηδὸν καὶ σικυηδὸν, à similitudine fractæ radiculæ & cucumeris. Vel franguntur ossa secundum longitudinem instar alicujus asseris; atque hoc Fracturæ genus *Fissura* vulgo, Galeno σχιδακηδὸν nuncupatur. Vel franguntur cum contritione in plures partes, & talis Fractura σύντριμμα *Comminutio* appellatur; quæ & καρυηδὸν *nucatim* à quibusdam dicitur, quod sit facta in modum contusarum nucis testarum.

Dein à parte affecta variæ petuntur Fracturarum Differentiæ. Alia enim est cranii fractura, alia humeri, alia brachii, alia femoris, alia aliùs partis. Insuper alia fractura magna est, alia parva, alia simplex, alia multiplex, alia sola, alia cum carnis contusione & vulnere, alia cum luxatione, inflammatione, gangræna, &c.

III. Causæ autem Fracturarum Internæ nullæ sunt; Externæ verò ea omnia, quæ contundendi, vel ossa rumpendi, ac dividendi vim habent: sive sit casus, sive ictus quidam violentus, qui suâ vi & violentiâ os frangit & comminuit, ac continuitatis solutionem, quam *Fracturam* appellamus, efficit. Facit tamen ad faciliorem ossium fracturam eorundem constitutio fragilis, ut etiam leviorem impetum sustinere non possit; sive ea sit naturalis, sive à carie (in primis luem veneream, ac inunctiones mercuriales subsequente) acquiratur. Enim verò ex lue venerea, arthritide, aut inveterato scorbuto cariosum os, levissimâ accedente causâ externâ, fractum fuisse aliquoties notatum est. Memorandæ & raræ fragilitatis historiæ exstant apud Marcellum Donatum *de Hist. Med. Mirabil. lib. 4. cap. 5.* Schenkium *Libr. 5. Obs. 8.* Hildanum *Cent. 2. Obs. 66. 68.* Qualem & nos observavimus in muliere Scorbuto graviter afflicta: cujus historiam adferre haud gravabor. Mulier septuagesimum septimum agens annum Scorbutica, postquam tum brachiorum tum crurum doloribus lancinantibus ac rodentibus diu fuisset afflicta, vasculum quoddam è pavimento attollens, mox vehementissimum in crure sinistro sentiit dolorem, ob quem deponere vasculum, & proximo in loco sedere fuit coacta. Dolor hic indies augebatur, variaque ei sedando per quinque hebdomadas imposita fuerunt remedia: quæ cùm nullum adferrent levamen, ecce 2. Junii 1688. per gradus descendens eadem in parte ossium crepitum persentiebat, ab eoque momento omnis incedendi potentia cessabat. 14. Junii vocatus cum Gerardo Dompselaar, Medicinæ Doctore, & Cheirurgo N. Schut, crus omninò diffractum observavimus. Fracturam composuimus, & deligavimus, linteaminibus madefactis Epithemate ex æquas libus partibus *Aqua Puræ, Aceti Rosacei, & Spiritus Vini*, addito tantillo *Salis Communis.* Sed penitus emaciata quum esset Ægra, nulla succrescentis calli indicia unquam apparuerunt: quin potius, labescentibus indies viribus, tandem ad plures abierit.

IV. Ad Dignoscendas Fracturas jubet Hippocrates, partem sanam cum ægra conferre, ut discrimen, si quod sit, faciliùs intelligatur. Nam si partis affectæ figura fuerit inæqualis, utpotè in loco percusso cava, & in opposito tumida, Fracturam suspicari licet. Insuper transversim vel obliquè facta Fractura facilè cognoscitur, quia ossis fracti extremitates separatæ tactu deprehenduntur: si membrum fractum contrectetur ac variè dimoveatur, crepitus ac fragor in affecto loco, ob ossium mutuam collisionem, ac affrictionem, auditur; dolor vehemens adest, ob divulsionem ac distorsionem partium

partium nervoſarum, aut ob puncturam eminentis oſſis in perioſteo. Adhæc Fractura femoris, tibiæ, aut pedis, omnem inceſſum tollit, quem aliqualem, admodum licèt dolorificum, luxatio concedit: Et hoc certum Signum diſtinguens Fracturam & Luxationem. Adeſt quoque interdum membri tortuoſitas, & brevitas, dum inferiorem oſſis partem muſculi convulſi ſurſum trahunt; ſed non ſemper.

Si verò fracturæ Vulnus ſit conjunctum, non ſolùm dictis ſignis eà cognoſcitur, ſed etiam tactu; digito vel ſpecillo intra vulnus immiſſo, quibus fractura vel oſſis aſperitas perſentitur.

Fracturæ autem ſecundùm longitudinem factæ difficiliùs cognoſcuntur; deprehenduntur tamen ex membri præternaturali craſſitie, inæqualitate, dolore. At Comminutio tactu explorari facilè poteſt: variis enim in locis os digitis cedit, exaſperatum valdè.

V. Cæterùm Oſſa Fracta nunquam verè reuniuntur, & ſicut caro non coaleſcunt ſecundùm intimas partes; ſed ob oſſium ſiccitatem ac duritiem, duntaxat ſecundùm exteriorem ſuperficiem mediante callo, circà oras ipſorum oborto, conſolidantur. Faciliùs autem curatur fractura oſſis tranſverſim facta, quàm quæ obliquè contingit, quęvè inæqualitatibus prædita eſt; quia neque facilè committuntur, & nullo retuſo innituntur; carnemque, interdum & nervum quoque, & tendinem vulnerant: ſunt namque illæ fracturæ, in quibus capita fractorum oſſium ſunt retuſa, minùs periculoſæ.

Difficilius item curatur fractura, ubi os in multa fragmenta diviſum eſt, quoque plura ſunt fragmenta. Etiam quò fractura major, & oſſa fracta majora, eò difficiliùs & tardiùs conſolidatur.

In illis partibus, ubi bina ſunt oſſa, ut in brachio & crure. ſi alterum tantùm frangatur, faciliùs fractura curatur, quàm ſi ambo ſint fracta, cùm minus muſculi contrahantur, ſed ab altero oſſe integro tenſi ſerventur, atque integrum os fracto ſit veluti ſuſtentaculum. Faciliùs item conſolidantur fracta oſſa, quæ ſuis ſedibus mota non ſunt.

„ Oſſa autem minùs periculosè in medio franguntur, & faciliùs curantur, & quò proprior fractura capiti, vel ſuperiori, vel inferiori oſſis eſt, eò pejor eſt. Celſus *lib.* 8. *cap.* 10. „ Enimverò & majores adfert dolores ob nervoſarum, tendinoſarumque partium læſionem, & difficiliùs curatur. Quæ verò fracturæ articulis ſpatio trium vel quatuor digitorum proximæ ſunt, non ſolùm periculoſæ, ſed & curatu difficiles, cùm commodè ligari nequeant, ac ut plurimum tales difficilem juncturæ motum relinquunt; vix. ob calloſam inter tendines, articulorumque ligamenta concreſcentem ſubſtantiam.

In genere tamen recens fractura ad conſolidationem aptiſſima eſt. Si verò tempus protrahatur, curatio difficilior redditur, Arabum Princeps Avicenna inquit: quantò ſerius fracturæ reſtaurantur, tantò pejores ſunt; cùm ſpatium illud alienâ ſubſtantiâ repleatur, & in reſtauratione, majore extenſione egeant, magnæque extenſioni ſæpè ſpaſmus ſeu convulſio accidat.

Quæ porrò Fracturæ cum Vulnere ſunt conjunctæ, periculoſæ ſunt eò periculoſiores, quò majora fuerint vulnera; ac ſenſibiliores partes tetigerint; cùm in hujuſmodi fracturis dolores, inflammationes, ac gangrænæ ſupervenire ſoleant, & ferulis, aliiſque ſubſtentaculis uti vix queamus.

Demum de tempore conſolidationis fracturæ nihil certi prædici poteſt, cùm id variet ſecundùm ætatem, habitum corporis, anni tempus, ac alias circumſtantias. Ut plurimum verò naſi, maxillæ, juguli, pectoris, ſcapularum oſſa, coſtæ, oſſa ſpinæ, tali, calcis, manûs, & plantæ pedis, intra vigeſimum, vel vigeſimum quartum diem conſolidantur. At crurum & brachiorum intrà trigeſimum quintum & quadrageſimum diem, &c.

Circa tempus verò, quo oſſa fracta confirmari, ac firmo ſoleant obduci callo, obſervavit Fabritius Hildanus *Cent.* 6. *Obſ.* 68. tibias gravidarum fractas, quamdiu uterum gerunt, mediante callo coaleſcere non poſſe „ Tota enim natura, *inquit*, cùm circa formationem fœtûs occupata ſit, materiam pro calli generatione deſtinatam ad uterum mittit, & oſſa fracta negligit. Cujus rei memorabile exemplum refert *Cent.* 5. *Obſ.* 87. de matrona gravida, quæ tibiam fregerat; ubi tantas circà generationem calli habuerunt difficultates & labores, adeò etiam, ut tertiâ & vigeſimâ hebdomadâ, poſt contractam fracturam, movendo & circumagendo pedem, oſſa confracta adhuc vacillarent. Tandem tamen, ſcilicet à tertia & vigeſima ad trigeſimam ſeptimanam, fractura fuit confirmata. Cauſam autem tardioris generationis calli in fœtu quærendam eſſe judicat. Quamdiu enim in utero fuit fœtus. alimentum pro calli generatione deſtinatum, ad ſui nutritionem per vaſa umbilicalia attraxiſſe putat.

Cap. 2. *De generali Fracturarum Curatione.*

I. **A**T Fracturarum Curatio, tum in rupti, fractique oſſis adunatione ac reductione; tum in illius conſolidatione & conglutinatione conſiſtit. Oſſis verò Adunatio Chirurgi operâ & dexteritate efficitur: Conſolidatio autem & Agglutinatio virtute ac viribus Naturæ, cumque Balſamo ſuo Naturali; glutinoſo nempè humore, ad coadunanda & conſolidanda oſſa accommodatiſſimo, efficaciſſimo. Enimverò cum Fractura ſit Oſſis Continui Solutio, pro ejus Curatione finis ac prima intentio erit Unitio. Hanc tamen Unitionem Medicus facere nequit, ſed ſolius Naturæ opus eſt; quæ in junioribus nonnunquam per intrinſecam & omnimodam partium disjunctarum unionem; in adultis verò, in interveniente πώρῳ ſeu Callo, tanquam Glutine, conjungere fractas extremitates ſolet. Eſt autem Callus idoneum ac proprium fracti oſſis alimentum quod ibidem efferveſcit dum concoquitur, & in tumorem attollit ſubſtantiam oſſis, haud ſecus ac in taleolis arborum per inſitionem adaptatis contingere ſolet. Atque hic Porus ſeu Callus, licèt non ſit os, ità tamen durus eſt ut ſi idem membrum denuò frangi contingat, potiùs alia in parte frangatur, quàm ubi callus genitus eſt.

II. Verùm enim verò Unitio illa, etſi Naturæ opus ſit; tamen ut Ea ſcopum ſuum aſſequatur, plura adhuc neceſſaria ſunt. Nimirum cùm oſſa fracta plerumquè ſuo loco dimoveantur, ſi id accidat, ea reſtituenda, & ad amuſſim coaptanda. Deindè hoc modo conjuncta ſervanda. Quæ ſi dextrè à Chirurgo fiant,

Unitio postea Ossium seu Calli Generatio opus Naturæ est. Medicus tamen & hîc Naturæ opem ferre debet; quod fit; si partis naturalem temperiem conservet, & Inflammationem, ac omnia symptomata, quæ naturam in opere suo turbare possent, avertat.

III. Primò itaque, ut Corn. Celsus *lib.* 8. *cap.* 7. docet, animadvertendum & considerandum est, utrum ossa fracta proprio loco exciderint, nec ne, cùm non semper, ubi transversim franguntur ossa, suâ naturali sede excidant. Cognoscitur autem ossa suo loco dimota non esse; si in fracturæ loco nulla cavitas percipitur, nec punctionis sensus adest, nec membrum brevius apparet. In hac ergò fracturæ specie non opus est, ut membrum extendatur, & de ossium repositione ac coaptatione laboretur.

At verò ossa fracta si loco suo exciderint, ita ut unum suprà alterum efferatur, prima cura esse debet, ut restituantur. Fit autem hoc duabus Operationibus, quarum altera *Extensio*; altera *Conformatio* seu *Ossium in suum locum Repositio* appellatur.

IV. Igitur in fractorum ossium restitutione opus est membri *Extensione*: cùm enim musculorum fibræ, ossis robore destitutæ sequantur naturalem suam determinationem, & in se contrahantur, necessum est per vim eos, simul cum fracto, tantùm elongare, quantùm à naturali statu recesserint. Alioquin, si non recta fiat extensio in fracturis, ex attritione rumperentur ossium eminentiæ, quæ dein suas in cavitates reponi non possent; sed vel exterius ad ossium latera hærerent, vel inter ossa fracta remanerent, ossisque fracti coaptationem impedirent.

Ut autem justa fiat Extensio, danda opera ut fiat minimo cum dolore. Fiet verò hoc, si membrum extendendum eâ figurâ collocetur, in qua musculi non agant, sed otiosi, & omnes laxati sint, *hoc est*, membri talis sit situs, qui ipsi sano omnium familiarissimus, quivè nullam ipsi adferat lassitudinem: quo modo & minore extensione opus est, minore cum dolore opus perficitur. Extensio interim fiat neque validior neque debilior, quàm requiritur; sed moderata: quoniam ex validiore extensione insignis oritur dolor, ex quo postea febres, convulsiones, & resolutiones sequuntur: in debiliore verò ossium capita committi nequeunt; sed eorum eminentiæ simul confricantur, vel franguntur vel in proprias cavitates recondi ac reponi non possunt.

Cæterum fit Extensio hæc aut solis Manubus, idque unius vel plurium; vel Habenis, sive Linteis, Fasciisvè circumpositis; vel per Trochleam tracto fune, quale exemplum habet Fabric. Hildanus (*cent.* 5. *obs.* 86. & ex eodem Scultetus *Armam. Chir. Tab.* 22. *Fig.* 1. Extensio namque major vel minor requiritur pro diversitate temporis, ætatis, magnitudinis ossis. Fractura recens, Æger debilior, os exile, leviorem exigunt extensionem; vehementiorem verò fractura inveterata, Æger robustus, os magnum. Sic minimam postulat extensionem radius; majorem ossa, quæ in summa manu & summo pede sunt; adhuc majorem ossa cubiti, validiorem humerus & tibia; validissimam femur.

In genere autem cognitâ fracturâ mox instituatur Extensio; si namque id non fiat, magnus ob dolorem vehementem fit humorum affluxus, & musculi versus sua principia trahuntur, hinc extensio difficilis evadit, & si instituatur, ossa fracta adjacentes partes carnosas pungunt, ac sequuntur inflammationes, convulsiones, aliaquè mala accidentia, „ Quidquid suo loco motum est, ante inflammationem reponendum. Si verò convulsio oriatur, ossibus in suam sedem restitutis, rursus ea (si commodè fieri possit) suis locis propulsabimus, Chalmet. *in Enchir. Chirurg. lib.* 4. *cap.* 2. Quod idem docet Hippocrates *Lib. de Fracturis.* §. 30.

Si cum fractura Luxatio incidit, primùm luxatio, modo fieri possit, dein fractura erit curanda; quod majorem vim in restaurando postulet luxatio, quàm fractura. Tagaultius *lib.* 5. *cap.* 4. Anton. Chalmetæus Enchir. *Chirurg. lib.* 4. *cap.* 2. Oribasius *Lib. de Machinamentis, Vide Interprete pag.* 498.

V. Extensioni succedere debet *Conformatio*, quæ est ossis fracti in suum locum repositio, & extremitatum recta coaptatio; quam musculorum legitima figuratio optimè determinat, sic ut nulla in illis contorsio notetur. Ea fit, si postquam membrum eatenus extensum est, ut in reponendo ossa se tangere nequeant, Chirurgus membrum, utraque manu comprehensum; studeat ad pristinam figuram reducere, impellendo hinc, inde, ante, retro, ad latera, donec extantes particulæ in suas cavitates & pristinas sedes fuerint reductæ. Non sunt autem eminentiæ ossium cum impulsu vehementi in suas cavitates intrudendæ, ne rumpantur, sed potius sponte sua, extensione laxatâ, manubus Chirurgi leniter directæ in suas sedes recedant. Repositionem verò probè factam esse, ex doloris cessatione, ossis fracti in superficie æqualitate, & comparatione cum sano membro factâ, elucescit; sique membrum reductum post fracturam longius appareat, id violentæ extensioni tribuendum est.

VI. Ossa sic probè coaptata exactè conjuncta sunt tenenda, quod præstabit *Deligatio*, quæ ita fieri debet, ut & partes commissas servet, &, inflammationem arceat. Sed priusquam Fascia membro facto injiciatur ad humorum affluxum & inflammationem prohibendam, atque partem affectam roborandam, linteum reduplicatum. *Oxycrato* aut *Vino Rubro Adstringente* madidum (omissis *Oleis, Emplastris*, & similibus, utpote inutilibus, ac non rarò admodum noxiis) imponatur; dein Deligatio instituatur, quæ nec nimis laxa sit, ne ossa suo loco iterum dimoveri possint; nec nimis arcta, ne alimenti affluxum prohibeat, & dolorem excitet. Perficiatur verò duabus Fasciis, paratis ex linteis vetustis, aliisque usibus ex parte attritis, ut sint tractabiliores, validis tamen, nec extentæ lacerentur; nullas consutiones aut extantias habentibus, ut æqualiter, ac sine dolore constringant. Prior Fascia supra fracturam injicienda, & circa eam modicè comprimendo ter involvenda, dein sursum versus ducenda, usque dum ad sanam membri partem, quatuor quinque, vel pluribus circumvolutionibus perveniat, paulatim imminutâ compressione. Ubi autem satis de sana parte fuerit comprehensum, ibi deligationem terminare oportet. Dein altera Fascia, priore duplo longior contrario modo involvenda: si enim prior versus dextram, hæc versus sinistram obvolvatur; ut si forsan musculus aliquis per primam fasciam nimiùm ad alteram partem sit attractus, restituatur in partem contrariam, per secundam fasciam, quæ primùm fracturæ injicienda, &, unâ vel alterâ circumvolutione factâ, ab ea incipiens deorsum aliquoties circumvolvenda, similiter paulatim compressionem minuendo, iterumq; suprà fracturam ducenda, ità ut ultrà primam fasciam in parte sana terminetur.

Maximâ igitur diligentiâ opus est in fasciis arctandis, cumquè eæ injiciuntur, Patientem interrogare oportet, qualem

qualem circumjectam fasciam sentiat, & si premi se dixerit, laxari debet; sin verò fasciam ita laxam affirmet, ut minime fractum membrum sustineat, adstringere est opus. Moderatè ergò fasciæ adstringi debent, magisquè in parte fracta stringi ac coarctari, quam alibi, ut ab humorum defluxu ea defendatur.

VII. Quoniam verò hæ duæ fasciæ, jam circumvolutæ, ad fracturam continendam debiliores sunt, adhibenda insuper *Splenia*, seu panni linei sæpius complicati, oblongi, crassi, splenis brutorum instar. *Compressa* barbaro vocabulo, latino *Pulvilli* vocantur.) Hæc circà fracturam, & totum membrum, per ejus longitudinem adhibenda, ut unum alteri non superponatur, sed inter ea digiti transversi spacium circiter intercedat: quæ firmentur appositis *Ferulis*, ex ligno tenui lævigato, aut potius charta crassiore paratis. Etenim cum fasciæ & splenia inflexibilia non sint, fracturam firmam & directam servare nequeunt; sed facilè fieri potest, ut tum vigilantibus, tum dormientibus membrum moveatur. Ut igitur in motibus membrum firmum teneatur, opus est iis, quæ rigida sunt, & non flectuntur, & tamen minus ponderosa. Quem in finem Hipp. elegit Ferulas, quæ & rigidæ sunt, ac inflexiles, sed læves. Quod si ob membri inæqualitatem ferulæ aptari non possint, partes cavæ spleniis implendæ sunt, ac membrum æquale reddendum, ut ferulæ commodè applicari queant. Desuper Vincula alliganda admodum laxa, sic ut appositæ ferulæ cum spleniis contineantur, nec quicquam partem adstringant, ac comprimant, sed ut tutum, immobile, ac in debita figura membrum servent. At verò in ferularum appositione cavenda sunt ossa prominentia & excarnia; illis namque appositæ dolorem, nec non alia inferrent graviora symptomata.

VIII. Signum autem congruæ deligationis potissimum ipse Æger indicare solet, ubi, num prematur, rogaveris, atque is respondeat, se premi quidem, sed leviter, idquè præsertim, quà fractura est. Sin verò Patiens fasciis nimis prematur, eæ celerrimè solvendæ & aptius deligandæ, ne ex arctiori vinculo prava eveniant symptomata. Sin fasciarum circuitus justo laxiores, & nihil se premi respondeat Patiens, arctius vinciendæ, cùm laxa vincula non prohibeant membrum, quô minus, quà fractura est, depravetur.

IX. Congruæ deligationi succedit bona membri *Repositio*, quæ fit mollis, æqualis, sursum vergens, sic ut nec protuberantia, nec sinus in loco fracto notetur, neque dolorem & inflammationem excitet. Præterea in Repositione oportet congruam membri figurationem considerare; quæ scilicet dolore vacat, & musculos ex utraque parte integros servat: hæc autem est figura media, in qua dum otiamur singula continere consuevimus, ut in cubito figura angularis, in carpo recta, &c. Ea nimirum, quæ inter extremos cujusque membri motus intermedia est. Hæc figura nisi observetur, exiguo post tempore membrum dolere solet.

Pars igitur deligata in Capsula Lignea, qualem depingit Hildanus *libr. de Ichore & Melicer. cap.* 29. & Scultetus *Armam. Chir. tab.* 56. *fig.* 1. 2. 3. stupâ linteo involutâ repleta, sive in pulvinari molliusculo deponatur, atque ità in tertium usque diem relinquatur, si Patiens eo, quo deligatus est die, & sequenti nocte sentiat se valentius stringi; postero verò die minus, nec non in parte extrema tumor laxus, mollis, & parvus appareat: si verò aut sit nullus tumor, aut magnus & durus postridie in manu vel pede, prava est deligatura; quia illa non continet; hæc nimis arcta est, & inflammationem movet, atque gangrænam non rarò minatur, unde nullâ interpositâ morâ Æger solvendus, ac denuò, sed moderatè, deligandus est.

X. Igitur si probæ deligationis signa adsint, nullusque dolor insignis, nullavè inflammatio suspecta sit, reliquum opus, quod est callum, per quem fracta ossa conjunguntur, gignere, naturæ committendum, & deligatio ante tertium diem non solvenda. Tertio autem, post primam deligationem, die, quum laxiores videntur fasciæ, solvantur; cumque fuliginibus ac vaporibus ob deligationem exhalare prohibitis, & per moram ac stagnationem acrioribus redditis, ità intolerabilis non rarò excitetur pruritus, ut in dolorosam excoriationem, ac inflammationem terminetur; hinc pruriens pars *Aquâ Tepidâ* aliquoties perfundatur, ut apertis poris detentæ sub cute fuligines evaporari queant: dein membrum ligaturâ, quæ moderatâ paulo arctior sit, constringatur, ac portò ut prius deligetur, inque capsula seu molliusculo pulvinari deponatur in septimum usque diem; nisi pruritus vel inflammatio, vel dolor, vel quid aliud infestet. Septimo die fasciæ iterum solvendæ, membrum *Aquâ Tepidâ* perfundendum, & deligandum, arctius adductis fasciis; ità tamen, ne sanguinis circulatio; spirituumque vitalium ac animalium radiatio prohibeatur.

Membrum ita deligatum detineatur immotum ad duodecimum circiter diem, quo fasciæ denuò solvendæ, & membrum deligandum. Si namque tardius solvatur deligatio, magna sæpè incommoda (qualia sunt, partis exulceratio, putredo, gangræna, &c.) inde oriuntur, quorum exempla notavit Fabritius Hildanus *Cent.* 2. *Obs.* 91. qui propterea monet, ut secundo aut saltem tertio die semper deligatio solvatur: & quanquam post septimum non sit adeò necessarium toties fracturam solvere, se tamen de quarto in quartum fascias solvere, partemque affectam inspicere solere, scribit. Atque hæc Deligatio continuanda, (paulò laxius tamen fasciis & ferulis indies adstrictis, ut nutrimentum ad ossa fracta magis confluere, & callus gigni, firmusquè reddi possit) donec callus genitus, & fractura sanata sit; quod triginta aut quadraginta intrà dies plus minus fieri solet.

XI. Interim ad Calli Generationem alii exhibent *Jusculа, in quibus bullierunt Folia Agrimoniæ, & Radices Consolidæ Majoris.* Nonnulli *viscidiores Cibos* præbent. Alii *Lapidem Osteocollam pulverisatum & cum Jusculo exhibent, & cum Cerata extrinsecus applicant.* Sed cum Calli Generatio, adeoquè fractorum ossium mediante callo unitio, solius Naturæ opus sit, hæc omnia, ut inutilia ac planè inepta, meritò rejicimus. Nihilominus tamen, ut omnia quæ Naturam in opere suo turbare possent removeantur, bona Diæta Ægrotanti præscribenda: Venæsectio aliquandò instituenda, & sanguis nonnunquam depurandus: In partium inferiorum fracturis Purgantia rarius, ferè sola Suppositoria usurpentur: in superiorum autem partium fracturis Purgantium atque Enematum usus necessarius admodum est.

XII. Quod si Fractura per longitudinem ossis facta sit, fasciæ arctius stringendæ, quàm in reliquis, ut ossa fracta, quæ secundùm latitudinem à se invicem recesserunt, ad mutuum contactum ducantur, & removeri nequeant. Cæterum ea omnia agenda, quæ in transversæ fracturæ curatione dicta sunt.

Cap. 3.

Cap. 3. *De affectibus præter naturam, qui fracturis accidunt.*

I. Quoniam verò Fracturis non rarò quædam accidere solent, quæ aut curationem remorantur, aut post curatam fracturam remanent; ut sunt dolor, inflammatio, pruritus, excoriatio, membri debilitas & gracilitas, figura depravata, &c; quæ idcircò Medici operam requirunt, de iis paucis dicendum.

Dolor igitur si adsit, ne in causa sit, ut humores in partem affectam confluant, & inflammationem vel quid aliud excitent, omninò leniendus ac tollendus. Ut verò tollatur, considerandum, à qua causa proveniat; quæ statim tollenda. Perpendendum ergò, an ab osse aliquo pungente Dolor sit, an à fasciis nimium adstrictis, an ex pravo membri situ, an ex humorum affluxu.

Si ex osse pungente Dolor sit, (id quod ex levi partis contrectatione, & pungente dolore cognoscitur) fasciæ solvendæ, & os pungens vel in locum suum reponendum, vel, si fieri possit, eximendum, aut præcidendum. Sin ex fasciarum nimiâ adstrictione Dolor oriatur, deprehenditur id ex tumore, qui in membri extremitate apparet, Ægerque se vehementer premi conqueritur: tunc quamprimum fasciæ solvendæ, & laxior deligatio instituenda. Sed ob malam membri situationem si Dolor fiat, id Æger facilè indicat, & situs mutationem postulat, quæ ità instituenda, ut jam sine dolore se esse fateatur.

II. Verùm ex humorum defluxu quum pars doleat, *Tumor*, & *Inflammationis* signa apparere incipiunt. In hoc casu si membrum devinctum sit, quamprimum solvendum, & cum linteo duplicato vel quadruplicato calidè imponendum *Oxycratum*, vel *vinum Rubrum Adstringens*: vel applicetur Fomentum Anodynum, Resolvens, leviterque Repellens, ex *Malva, Althæa, violaria, Scordio, Floribus Sambuci, Camomillæ, fl. Rosarum Rubrarum, &c. in Lacte Dulci, vel Cerevisia Tonui decoctis*. At priusquam sedata fuerit inflammatio, pars affecta non deliganda, saltem arctè non stringenda.

III. *Pruritus* cùm partem infectet, & Ægrotantem torqueat, cessabit si *Aquâ Tepidâ* pars inter deligandum foveatur, ut apertis poris materia pruritum efficiens diffluri possit. Quod si locus affectus Aquæ Tepidæ affusionem commodè non admittat, ejus vapori satis utiliter apponitur: prohibenda interim Ægris scalptura, eò quod pessima, & præter excoriationem dolores excitet graves. Si tamen ex imprudenti scalptura, vel ex fasciarum resolutione diutius quàm par est protracta, dolorosa oriatur *Excoriatio* sanatur affusione *Aquæ Tepidæ*, uti pruritus; & Litu ex *Unguento de Cerusa, Albo Camphorato, Nutrito*, vel simili.

IV. Non rarò quoque Fracturis, vel ex attritu, vel ex arctioribus vinculis, vel qualibet alia de causa *Gangræna* accidit. Quæ qua ratione tractanda sit, *libr.* 1. *cap.* 17. abundè dictum fuit.

V. Sed nonnunquam post Fracturam *membrum gracile & debile manet*: quod fit ob alimenti penuriam, dum à nimia fasciarum strictura partis affectæ vasa & porositates admodum constringuntur, adeò ut sufficiens alimentum affluere nequeat. Id quando fit, pars *Aquâ moderatè Calidâ* fovenda, donec rubescat, eaque laxius deinceps vincienda. Insuper commendatur à nonnullis *Picatio*, quæ fit *Nigrâ Pice suprâ linteum ductâ, parti multoties applicatâ, & violenter, velociterque ablata*, ut ratione adhærentiæ, pilorumque evulsionis, ac doloris, alimentum alliciatur, cavendo postmodum strictam fasciarum circumductionem, quę affluens alimentum iterum repelleret.

V. Etiam contingit, ut postquam Ossa Fracta iterum coaluerunt, pristinam & convenientem figuram non recipiant, sed Distorta sint, unde membri motus impeditur, & claudicatio in pede oritur, vel in brachio apprehensio læditur. Fit autem hoc, vel ob Chirurgi ossa componentis & fracturam deligantis imperitiam aut negligentiam; vel ob Ægrotantis vitium, quandò membrum fractum ante calli confirmationem mòvet, aut ipsi innititur: vel ob ipsius Fracturæ culpam, quum ossis frustulum inter ossa fracta continetur, quod mutuum eorum contactum impedit.

Emendatur autem hoc vitium, si quidem læsio membri sit magna, continuoque punctiones, ob acuitatem capitum ossium non rectè compositorum, persentiantur. Patiens sit juvenis & robustus, callus recens, & non diu concretus, os fractum non adeo magnum; si callus iterum frangatur, & ossa rectè coaptentur & componantur. Verùm ut tutius fiat hæc calli fractio, is emolliatur multos dies Fomentis, Balneis & Linimentis. Callo satis emollito, Chirurgus membrum fractum genu suo imponat, & os utrinque utraque manu deprimat, ac denuo frangat; deindè ossis fracti partes manuum palmis coaptet, & fracturæ novæ convenientem curam instituat. At verò si Patiens sit senex vel debilis, callus vetustus & induratus, os magnum, quale est femoris vel humeri; optimum est illi manum non admovere, ob periculosa, quæ hanc curationem subsequi solent, symptomata: satius enim est vel deformem vel claudum multos adhuc annos vivere, quàm crudeli curâ, læthaliâ, provocare symptomata. Etiam si læsio membri in suis functionibus non sit admodum magna, Æger sorte suâ sit contentus.

Atqui si ossis frustulum membrum totum distorqueat, Incisio fiat ad os fractum usque, & Volsellâ ossis portio glutinationem impediens extrahatur, dein Fractura per extensionem coaptetur, deligetur, & deponatur, eodem modo quo recens fractura.

Cap. 4. *De Fracturis cum Vulnere.*

I. Sed *Fracturis* non rarò conjungitur *Vulnus*, quando ossium fractorum eminentiæ, acutæ incumbentem carnem perforant. Atque in hisce interdum os fractum nudatum est, interdum non est nudatum; Quumque denudatum est, nunc extrà vulnus non eminet, nunc verò eminet: deinde interdum os, seu fragmentum aliquod abscessurum esse metuimus, interdum nihil abscessurum speramus. Quę omnes Differentiæ cùm variæ sint, variam sanè expostulant Curationem.

II. Fractura cum Vulnere Simplici, *hoc est*, in qua nec os à suis tegumentis denudatum est, nec aliqua ossis portio abscessura, duas habet pro sui curatione Indicationes. Prima est, ut Ossa Fracta loco suo restituantur, & conjungantur. Altera, ut Vulneris Labia simul reuniantur. „ Quod si os frangatur, & unà cum ossis fractura etiam musculi & „ corpora adjacentia vulnerata sint, tunc curationis „ intentio oritur duplex, quarum altera quidem „ circà ossa fracta, altera verò circa corpora adja„ centia vulnerata versatur. Galenus *lib. de Arte Me„ dica cap.* 91.

Primum ergò, cruore sordibusq; detersis, membrum congruè extendendum, & ossium fractorum capita debitè coaptanda, haud secus ac in fractura sine vulnere. Hìc tamen notandum, ne Extensio sit adeò valida, quod partes carnosæ ac membranosæ admodum laceræ, contusæ,

contusæ, & attritæ plerumque sint; alioquin dolores ingentes nec non convulsiones excitarentur, non rarò cum vitæ discrimine. Et quidem Extensio hæc, Ossiumque Repositio statim, & primo aut ad summum secundo die fiat, priusquam parti gravis superveniat inflammatio.

Extensione peracta, Osseque reposito, Vulneris Labia ad mutuum contactum adducenda, adductaque servanda per Linteola Emplastica cruciatim imposita, & Fasciam. Dein Vulneri ea applicentur, quæ conglutinandi ac vulnera consolidandi vim habere suo loco docuimus.

Post hæc Fractura Deliganda est, perindè ac si ossa citrà vulnus essent fracta. Fasciæ tamen hîc sint molliores & latiores, ut oras vulneris utrinque comprehendant, & sic labia ejus constringant, non comprimant. angustiores namque si essent fasciæ, tunc vulnus cinctum tenerent, & dolorem inferrent. Cæterum minus etiam stringendæ sunt, quam si vulnus non adesset, ne compresso vulnere dolor & inflammatio oriatur: unde Hipp. & Celsus plures faciunt circumvolutiones, cum melius sit sæpius circumvolvere, quàm adstringere. Nonnulli autem hujusmodi fracturæ deligationem instituunt per Ascialem Fasciationem, (de quâ Scultetus *Armament. Chirurg. tab.* 27. *fig.* 1. & *tab.* 28. *fig.* 8. 10.) ut crebrior fieri possit partis affectæ inspectio.

Tertio, nonnunquam secundo, à prima deligatione die pars solvatur, iterumque deligetur; ita tamen, ut deligatio paulò magis comprimat, quamdiu durat timor inflammationis, nisi dolor prohibeat. In secunda verò, & tertia solutione laxior semper fiat deligatio, ut libera omninò sit sanguinis, pro futuri calli materia, circulatio. Reliqua curatio eadem erit, ac fracturæ sine vulnere; nisi quod Ferulæ non sint ad vulnus apponendæ, ne id comprimant: si verò apponendæ, adhibeantur ad vulneris latera & partem oppositam, donec sanatum sit vulnus. Rarò autem contingit, simplex vulnus, si fracturæ conjungitur, secundo vel tertio apparatu cicatrice non obduci, vel saltem carne non repleri. Sanato vulnere si nondum confirmatum sit os, eadem agantur, quæ in fractura simplici.

III. Interdum tamen accidit in Fractura cum Vulnere, ut os nudatum non sit; ossis tamen frustulum abscessurum metuamus. Id quod fit, cum ob fracturæ impetum aliquod ossis fragmentum ita à reliquo osse separatum sit, ut cum eo denuò conjungi nequeat. Tum enim natura id quod sibi molestum est, aliisque ossibus uniri non potest, foras protrudere conatur, neque finem facit, donec expulsum sit; id quod longiore demum tempore non rarò perficere solet.

At verò abscessurum os indicat sanies, quæ copiosior, quàm pro magnitudine & constitutione vulneris, effluit. Deindè labia vulneris non coëunt, & si coiverint, iterum dehisci, & ad excretionem stimulari videntur, & laxa quasi ac spongiosa evadunt; nec non tacita quædam motio in parte vulnerata percipitur: Neque enim natura vulnus integrè sanat, ubi aliquid intus hæret, quod reliquis agglutinari non potest. Adhæc ossa abscessura indicatur, si in plures particulas os comminutum sit: neque enim tunc omnes facilè conglutinantur.

Citò autem futuram abscessionem suspicatur, si caro laudabilis in parietibus ossis sani generetur. Enimverò non alio modo os recedit, quàm dum natura carnem in labiis ossis sani creat, quæ os superpositum attollit, atq; propellit „ maturum ossis exitum, præ„ ter probabiles quasdam conjecturas, inde cognosce„ re licet; si os semel, iterum, atque tertiò quis pulset: „ percussum enim si clangorem, & vacui resonitum „ reddit, apertum de maturitate testimonium dabit. M. A. Severinus *Efficac. Chir. part.* 2. *de iis, quæ ad ossa spectant. cap.* 11.

Tempus verò, quo ossa recedere soleant, varium est. Enimverò ætate tenera, tempore æstivo, siquè os non adeò magnum sit; viginti, triginta, aut quadraginta dierum spatio abscedit. Si verò sit magnum, ætate adulta, tempore hyemali, vix sexagesimo die, aut etiam tardius, os separatur. In magnis ossium contritionibus, etiam post multos annos fragmenta ossium prorumpere, exemplo demonstrat Hildanus *Cent.* 4. *Obs.* 97. Quod & in Praxi frequenter observari solet.

Si igitur os abscessurum suo loco motum sit, & in vulnere consistat, statim volsellâ extrahendum. Similiter si ossis frustulum per rimam undique à reliquo osse sit separatum, in suo tamen adhuc loco detineatur, nihilominus quoniam nunquam cum reliquo osse glutinari potest, apprehendendum & extrahendum; siquidem sine dolore & violentia extrahi possit: atqui magna vi si id fieri nequeat, non debet extrahi, quia facilè excitantur dolor, inflammatio, febris, ulcusque fistulosum redditur, cum extracto osse cavitas illa sanie repletur, quæ corrodendo carnis generationem impedit. Hinc potius Naturæ negotium tunc committendum, quæ sensim id, quod agglutinari nequit, separat. Interim tamen opus naturæ à Medico juvandum, & propterea deligatio laxior instituenda, sæpiusque (de tertio sc. in tertium solvenda) ne pus detineatur, sed facilè effluat. Ferulæ etiam eo loco, quo os abscessurum, non imponendæ, ne dolorem comprimendo pariant. Insuper Medicamenta vulneri admovent, quæ ossa & omne alienum è vulnere expellant. Quem in finem Barbette *Chir. par.* 1. *cap.* 5. sequentia proponit:

℞. *Cineris Lumbricor. Terrestr.* ℥iij.
Mellis Virginei ℥iß.
M. F. Unguentum.

Vel;

℞. *Aloës, Myrrhæ an.* ʒß.
Rad. Consolid. Maj. Aristoloch. Rot. an. ʒiij.
Euphorbii ʒj.
Therebinthinæ, Ceræ q. s.
Ol. Liliorum Albor. parum.
M. F. Unguentum.

Ossiculo tandem omninò separato, ac citrà violentiam extracto, Ferulæ adhibeantur ad latera vulneris, donec id consolidetur. Si autem, vulnere ad cicatricem perducto, fractura nondum fuerit confirmata, Ferulæ undique erunt apponendæ, ut in fractura simplici.

Verumenimverò si ossium fragmenta, quanquam à suo toto separata, periosteo tamen adhæreant & affixa sint, nullo modo sunt educenda, sed potius in suum locum, situmq; naturalem aptè reducenda, cum coalescere & conglutinari queant.

Attamen insignis ossis portio si sit abscessura, ideò quod ossis fracti partes non potuerint cum aliis componi; tales partes vulneratæ omninò leniter tractandæ sunt. Enimverò propter motum & compressionem dolores accidunt vehementes, pungentibus ossis diffracti particulis non ritè compositis partes vicinas.

Si verò non statim, sed demum posteà, os abscessurum appareat, Deligatio hæc (ut membrum quotidiè deligari & solvi commodius queat, absque eo quod fractura moveatur) mutetur in Ascialem Fasciationem, donec os abscederit. Osse autem abscesso, ac in conspectum detruso, eoque volsellâ, si citrà violentiam fieri possit, extracto; vulnus consolidandum.

Quod

Quo ad cicatricem perducto, membrum in quiete conservandum, donec fractura confirmetur, appositis undique ferulis.

IV. Cæterum in Fractura cum Vulnere si os periosteo suo denudatum appareat, videndum, utrum extrà vulnus emineat, nec ne. Extrà vulnus si non emineat, curatur modetata membri Extensione, convenienti Coaptatione, Labiorum Vulneris ad mutuum contactum adductione, apta Deligatione, & congruâ Depositione. In Deligatione tamen denudatum os cute, musculisque quamprimum cooperiendum, sicque ab aëre externo, quantum fieri possit, defendendum, ne alteretur, & posteà abscedere necesse sit: hinc considerandum, an aliqua ossis portio sit recessura, vel nulla? nulla abscedet, si os nudatum statim cutis operculo fuerit retectum: aliqua recedet, si os diutius aëri fuerit expositum, quanquam & hæc regula non ità universalis, quis sæpius observatum sit, ossa propter causas tum externas, tum internas denudata, non fuisse alterata, nec squammam abjecisse. uti variis exemplis ostendit Fabritius Hildanus *Cent* 4. *Obs.* 95. & 96.

Si igitur nullum aut parvum os abscessurum sit, Deligatio peragenda, velut in fractura cum vulnere simplici, & in qua parvi ossis expectatur separatio: sin magnum sit abscessurum, Asciali Deligatione pars vincienda, uti in fractura cum osse magno abscessuro.

At verò os fractum, nudatumquè si extra vulnus emineat perpendendum, an in propriam cavitatem, beneficio debitæ extensionis, citra violentiam & convulsionis periculum, restitui possit, nec ne? si possit, restituatur, sin minus, non restituatur. Periculosam restitutionem indicant, prominentia magna, inflammatio, & pars ob musculorum contractionem dura: facilem verò, os eminens parvum, absentia inflammationis, & partis mollities.

Cum igitur os eminens citrà violentiam & periculum convulsionis reponi possit, primò membrum moderatè extendatur, deinde fractura componatur. Quod si ossa extensione difficulter coaptari queant, ob timorem magni doloris, & periculosæ convulsionis, validior ne fiat extensio, sed Vecte seu Scalpro quodam incisorio, inter ossa fracta immisso (vid. Sculter. *tab.* 27. *fi.* 9.) extensio juvetur, donec ossa è directo collocata videantur: deinde paulatim extensio relaxetur, & vectis extrahatur. Verum enim vero si os, cui innititur vectis, in superiore parte, multa fragmenta, vel aliquod acutum habeat officulum, ut vecti non detur commodus locus, illa Scalpro Rasorio auferenda, hoc autem Forfice præcidendum, ut vecti tuta comparetur sedes. Osse reposito, considerandum, an fragmentum aliquod abscessurum sit, nec ne? si nihil sit recessurum, pars affecta (vulneri apposito conveniente Digestivo) deligetur, ut fractura cum vulnere simplici, sin verò aliquid recessurum, deligatio instituatur, ut in fractura cum magni ossis separatione.

V. Quod si eminentia denudati ossis ita foràs protuberet, ut sine violentia in locum suum reponi nequeat, tunc è duobus malis minus eligendum, osque eminens & nudum Forfice præcidendum, vel potius subtili Serrâ amputandum, & posteà fractura per modicam extensionem coaptanda: hoc enim melius est, quam hujusmodi ossa non coaptata relinquere, vel extensione violentâ Ægrum in periculosam præcipitare convulsionem, & ad mortem deducere. Fracturâ coaptatâ, membrum deligetur, ut in fractura cum vulnere simplici, ità tamen, ut vulnus quotidiè sine cruris commotione inspici possit: atque hinc suadet Scultetus, ut fasciis & emplastris foramen suprà vulnus incidatur, ad Medicamenta vulneri magno quotidiè applicanda. Rationem porrò fasciarum perforationis addit: „ quia vulnus magnum, & „ ideò per secundam intentionem curandum, co„ piosam generat saniem; indequè crebram re„ quirit inspectionem; os autem comminutum, „ ob metum novæ musculorum contractionis, fre„ quentiorem membri elevationem, fasciarumque „ resolutionem prohibet, unde media via, ut „ vulneri & fracturæ satisfiat, incedendum.

Verumtamem cum eminens os resecatur, ità ut os brevius fiat, multi Ægro prædicendum volunt, partes fractas futuras esse breviores: quę prædictio ex Hippocrate & Galeno vera est, quandò femur vel humerus fractus particulam ossis amiserit, sed cum tibiæ vel cubito portio quædam abscindatur, brevitas membri semper timenda non est: os enim sanum conservat membrum distentum, donec natura defectum abscissæ portionis callo compensaverit. Cujus rei memorabile in Nobili Viro vidimus exemplum. Is è curru, equis in furorem incitatis penitus diffracto decidens, tibiam cum fibula circiter in medio diffregit, tanta cum violentia, ut superior tibiæ pars cutem ad duorum digitorum latitudinem perforaret, atque omni periosteo privaretur: vocatus cum Cornelio van Beest Medicinæ Doctore, & Chirurgis Herberto à Ravensvvay, N. du Prée, suasimus unanimiter eminentis istius ossis, periosteo penitus denudati, ablationem; dictum factum, & altero die os illud subtili Serrâ amputavimus, crus ad pristinam longitudinem extendimus, & in molli pulvinari æqualiter deposuimus, vulnus quotidiè inspiciendo; atque sic ex utroque ossis fine paulatim succrescens callus tandem coivit, sensimque in osseam duritiem firmatus est, ità ut crus pristinam longitudinem retinuerit, & ubi ablatum sit, nunc videri vix possit. Haud absimilem historiam recenset Cl. Diemerbroekius *Anatom. lib.* 9. *cap.* 1. nec non Scultetus *Armament. Chirurg. tab.* 28. ex quibus insuper patet, Ægrum è duplici fractura cum vulnere & deperditione ossis, restitutum nonnunquam non claudicare. Imò femur licet, vel humerus fractus particulam ossis amiserit, non tamen semper sequitur, partem illam futuram fore breviorem: ità videtur observasse Doctissimus Lindanus, qui *Physiolog. cap.* 16. *artic.* 21. hæc habet: „ memo„ riâ dignum est, quod meus pater vidit Enchusæ. „ Puero sexenni comminutum est os femoris: frag„ mentis arte & naturâ sequestratis, medio osse exos „ spatium erat quatuor pollicum. Id visum est ex re„ liquis partibus ossis sensim adauctis & tandem „ coëuntibus ità impleri, ut dicere non liceret, „ ubi absuisset, aut quod incommodum haberet ex „ fractura.

Cap. 5. *De Fracturis in specie*

I. IGitur de Fracturis in genere, cum satis nunc dictum sit, cumque ossa quæ franguntur varia sint, & secundùm ossium fractorum varietatem curatio nonnihil variet, haud abs re erit, de iis in specie quædam superaddere; saltem proponendo differentias, quæ à subjecto, & ossium fractorum diversitate sumuntur. Et quia frequentissimè franguntur humerus, brachium, manus, femur, crus, patella, ossa pedis, de iis primò dicemus; posteà & reliquorum ossium fracturas subjungemus.

II. Enim verò *Humerus*, cum externis injuriis expositus

positus sit, sæpius frangi solet. Appellatur autem *Humeri Os* id, quod inter Cubitum & summum Humerum interjacet, & superiore ejus capite cum Scapula committitur, inferiore verò Ulnæ & Radio articulatur.

Cognoscitur ossis hujus Fractura non solùm ex partis dolore & actione læsa, cùm cubitus amplius sustineri & elevari nequeat; sed etiam tactu, cùm, si pars hæc prematur, ossium fragor ac strepitus audiatur, & inæqualitas persentiatur.

Humeri os, ut Hippocrates *Lib. de Fracturis.* §. 9. Paulus Ægineta *lib. 6. cap.* 100. & Celsus *lib.* 8. *cap.* 7. inquiunt, quadraginta diebus coalescit. Cùm autem sit grandius, longiore ad callum generandum opus habet.

Fractum verò Os Humeri ut restituatur, brachium incurvetur, sic ut incumbat pectori, mox humerus circa articulationem inferiorem comprehensus deorsum ducatur: factâ hac extensione, ossa convenienter manuum operâ componantur; quod haud ità difficulter fieri potest. Sedulò tamen hîc curandum, ut semper in hoc situ servetur, ne iterum, quod levis mutatio efficere valet eo excidat. Chirurgus interim, post secundam præter propter deligationem, quavis vice brachium in rectum prudenter extendat, ne tendines ab humero ad cubitum excurrentes diuturniâ eâ quiete contrahantur, sicque rigiditas accidat brachio. Si verò hæc tendinum contractura relinquatur, haud difficile est eam curare, si quotidiè ingens pondus gestet Æger. Chirurgus autem rigidum membrum frequenter illinat Unguento Emolliente & Relaxante.

Hippocrates *Lib. de Fracturis* §. 8. alium proponit modum, quo humeri os fractum extendi & componi debeat, de quo inspiciatur Sculteti Armamentarium Chirurgicum *Tab.* 23. *Fig.* 1. Vult enim Sapientissimus Senex, ut rotundum lignum cubiti longitudinis vel paulo breviùs ab utroque capite habenulis alligetur, quæ trabi, vel alicui sublimi adhæreant, sicque æqualiter ac firmiter lignum suspendatur, ne sursum vel deorsum ferri possit: Deindè Æger brachium super dictum lignum imponat, *id est*, ut transversum lignum alæ subjiciatur; tum Patiens sedeat i à sublimis, ut parum absit, quin suspendatur; interim aliquod aliud paretur, cui brachium inhæreat, pulvinari uno vel pluribus brachio suppositis, ità ut ad eam altitudinem perveniat, ut cubitus ad rectum angulum collocetur, vel à ministro ità detineatur. Deinde cubito valida, mollis, & lata habena circumdetur, cui magnum pondus appendatur; quod extendere convenienter possit, aut robustus aliquis partem inferiorem, cubito cum humero ad rectum angulum figurato, cogat, ac trahat. His factis, Chirurgus stans, altero pede super re quapiam sublimiori collocato, prominentioribus palmarum partibus fractum os componere debet. Alii autem Scalarum gradu suspensi ligni vice utuntur.

At verò Manubus non rarò fieri potest hæc Extensio, præsertim in pueris: resupinatô enim Ægrotante, ne molestiâ aliquâ afficiatur, & alligatâ ac suspensâ ipsius manu ex cervice, ità ut angulosa figura servetur, alter ex ministris ambabus manubus humeri superius caput apprehendendo, alter inferius in diversa extendendo. Quod si manuum operâ expediri non possit in adultioribus, ob musculorum crassitiem & robur, Laqueis extensio fiat, quorum alterum supra, alterum infra fracturam brachio circumligare debemus, iique duobus ministris (quorum alter ad caput, alter ad pedes Ægrotantis consistat) ut in diversa æqualiter & simul extendant, præbeantur.

Facta quovis modo Extensione, ossibusque convenienter compositis, Fasciæ injiciendæ, incipiendo à fractura; attendendumque, ut semper in ea figura ligetur membrum, in qua manere debet, *id est*, ut cubitus cum humero rectum angulum constituat. Cætera porrò agantur, ut in generali fracturarum curatione superiùs diximus.

III. *Brachium* propriè dicitur illa pars, quæ est à Cubito ad Carpum. Constat duobus ossibus; quorum alterum *Radius*, alterum *Vlna* dicitur. Atquè frangitur nunc utrumque, nunc alterutrum tantùm.

Fractura Brachii, ubi unum saltem os fractum est, faciliùs curatur; at utrumque si fractum sit, pessima est, & difficiliùs curatur: majore namque extensione tunc opus est, cum ossa fracta nullum fulcrum & sustentaculum habeant; atque adeò musculorum fibræ, ossis robore penitus destitutæ, naturalem suam determinationem omninò sequantur, & in se contrahantur. Ut plurimùm tamen Brachii Ossa intrà triginta præter propter dies coalescunt; quanquam ætas ab ætate, natura à natura differat. Veruntamen si alterum saltem brachii os fractum sit facilior est curatio, cùm subjectum habeat alterum, in quo plus opis est, quàm in fasciis, ferulisque. Et si Radius tantùm frangatur, faciliorem admittit curationem; sin Ulna, difficiliùs curatur.

In Curanda Brachii Fractura haud secus procedendum, ac in aliarum partium fracturis curandis. Ad Extensionem verò minore vi opus est, ubi Radius fractus fuerit, majore, ubi Cubitus seu Ulna; maxima, ubi utrumque os. Et quidem si ambo ossa sint fracta, æqualis Extensio facienda: si alterutrum solummodò fractum sit, ea in parte, ubi fractura est, fortior Extensio, instituenda. Atque hæc actio ex sententia Pauli Æginetæ *lib. 6. cap.* 101. fieri debet inflexa manu ad angulum rectum, sic ut pollex omnium digitorum altissimus, contrà minimus digitus omnium infimus habeatur. Fieri autem potest extensio Manubus, à duobus ministris in diversa extendentibus, & si vehementiore extensione opus est, utriusque præsertim ossibus fractis, & in valde carnoso, Habenis facienda, alligando unam supra fracturam, alteram infrà. Extensione factâ, admotis prominentibus palmarum partibus os fractum dirigendum & componendum, atque in pristinam sedem restituendæ, si quæ ossium adsint eminentiæ. Osse fracto reposito, fractura Fasciis circumdanda, & alia, quæ in genere de fracturæ curatione dicta sunt, peragenda, tandemque brachium rectè collocandum ac situandum: quod fit, si incurvatum imponatur pectori, sic ut manus paulò altiorem occupet locum, quàm brachium ipsum, nec non mitellâ commodissimè excipiatur è cervice suspensum in ea figura, *hoc est*, quæ rectum angulum referat in cubiti curvatura, ut conjuncta ossa nullo modo dimoveantur. Post hæc singulo biduo aut triduo leniter brachium extendatur, quò affluentes humores non nimis diu in articulis detineantur, adeoque non efficiant harum partium coalitum, & hinc membri rigiditatem. Similiter si superius Ulnæ tuberculum,

Olecranon dictum in ipsa Cubiti flexura fractum sit, qualibet vice, inter deligandum, leniter brachium extendatur & iterum cubitus incurvetur, ne in ipso articulo, vix. inter ejus tendines & ligamenta, callosa concrescens substantia juncturæ difficilem motum, vel omnimodam rigiditatem relinquat.

IV. *Manûs ossa* sunt octo *Carpi*, quatuor *Metacarpi* seu *Palmæ Manus*, & quindecim *Digitorum*. Hæc ossa, Digitorum vix. & præsertim Metacarpi, fracturam nonnunquam patiuntur; at verò Carpi ossa contunduntur magis, quàm franguntur.

Cognoscitur autem fractura in hisce ossibus facilè, visu & tactu; cùm hæc ossa fracta vel ad exteriora ut plurimum declinent. Non difficulter tamen, & quidem intrà viginti præter propter dies, perfectè coalescunt, & sanantur.

Quandò ergò quoddam Manûs os frangitur, Patiens læsam manum super æqualem & lævem tabulam deponat. Deindè minister ossa fracta extendat: Chirurgus verò manu in suam sedem ea restituat; hinc conveniente Fasciâ partem obvolvat. Et quidem si Digiti fracti sint, excepto pollice, vicinis sanis alligandi, ut ab iis in suo loco, quasi à ferula apposita, contineantur. Tandem Glomo ex Linteo Convoluto manûs vola complenda, ut hoc modo ossa composita faciliùs contineantur, & digiti in media figura conserventur. Manus quoque cum brachio à collo idoneâ fasciâ suspendatur, ac in quiete detineatur, quousque fracta ossa consolidentur; dein tertio vel quarto quoque die vincula solvenda, & pars *multâ Aquâ Calidâ* fovenda ac perfundenda, cùm dixerit Hippocrates *Lib. de Fracturis*, „ In omnibus autem, qui juxta Articulos sunt, „ affectibus, liberaliter Calida Aqua perfundenda „ est, deindè Medicamenta applicanda, & rursus „ pars deliganda. Et sane multùm hoc modo præcavebitur, ne digitis vel extensis vel contractis callus tam facilè generetur, adeoque ne manus officium in comprehendendo lædatur. Hipp. *lib. 6. Epidem.* nautæ cujusdam historiam refert, cui ob fracturam medii digiti, exortæ inflammationi gangræna successit, tandemque spasmo episthotono correptus interiit.

V. *Femoris os*, licet cæterorum ossium, quæ in corpore humano sunt, maximum, crassissimum, & longissimum sit, nonnunquam tamen frangitur, vel in medio, vel in extremis, locisque vicinis.

De Femoris Fractura Hippocrates *lib. de Fracturis, ex edit. Lindani*, §. 23. ità scribit: „ at „ verò si femoris os fractum fuerit, extensionem „ præ omnibus facere oportet, ità ut ne defectuosius fiat. Amplior enim facta nihil læserit. Neque enim si quis distantia ex vehementia extensionis ossa deligaverit, fieri poterit, ut deligatio ipsa teneat, ut ità distent: sed coëunt inter se ossa quàm citissimè, ubi intendentes ipsa remiserunt. Crassissimæ enim ac fortissimæ quum sint hac parte carnes, deligationem superabunt, non ab ipsa superabuntur. Hoc confirmare videtur C. Celsus, dum *lib. 8. cap. 10.* id scriptum relinquit: „ si femur fractum est, fieri brevius „ oportet, quia nunquam in antiquam sedem reverti, „ cur summisque digitis posteà ejus cruris insistit. Sed „ multa tamen femori debilitas est, ubi fortunæ „ negligentia quoque accessit. Et Avicenna *lib. 4. Fen. 5.* tradit, raram admodum esse femoris fracti integram curationem. Quibus verbis nos monent, ut integram femoris fracti curationem nunquam promittamus, sed omnem potius diligentiam adhibituri claudicationem dubiam prædicamus, ne ex fracturæ natura, aut ex Ægrorum impatientia superveniens, nostro adscribi errori, & præmii loco famam minuere possit. Scribit quoquè Fabritius Hildanus *Cent. 5. Obs.* 86. se neminem unquam vidisse, qui ex hujusmodi fractura sine claudicatione evaserit, præter unicam puellam, cui novam & peculiarem curandi rationem adhibuit, quæ ibidem videri potest. Id autem præcipuè accidit, si femur in loco superiore juxta coxam frangatur. Sin verò genu versus, aut in medio femoris os frangatur, & diligens cura adhibeatur, non adeò difficulter, & sine claudicatione fractura sanari potest.

Ubi igitur femoris os fractum est, valenter omninò extendi debet, & recto tramite, ità ut in neutram partem convertatur: violenta extensio convenit, quoniam maximi sunt musculi, qui femur circumdant, & magnam versus suum principium contractionem faciunt.

Resupinato ergò Ægrotante, & extensis cruribus, valida Extensio fieri debet, vel Manibus, vel Habenis, ut videre est apud Scultetum *Armam. Chirurg. tab. 26. fig. 1.* vel Instrumentis sive Machinamentis, Glossocomo puta, vel trochleâ trajecto Fune, qualem depingit Fabritius Hildanus *Cent. 5. Obs. 86.* nec non Scultetus *tab. 22. fig. 1.* Extensione sufficiente factâ, musculi, utpotè validissimi, facilè fracti ossis partem inferiorem ad superiora adducunt. Id tamen ut ritè & decenter fiat, prominentibus palmarum partibus, ut in aliis fracturis, os dirigatur & comprimatur, adeoque ossis fracti capita coaptentur. Interim meminerit Chirurgus priusquam operi se accingat, femur anteriore & exteriore parte gibbum esse, interiore & posteriore curvum, ut ad eam figuram femur reducat, ne superveniat claudicatio. Hipp. *de Fract.* §. 24.

Reductum femur aptâ & conveniente Ligaturâ deligetur, qualis est Fascia Ascialis, quæ simul & in orbem circà coxam & ilia, ut inguina etiam, & quod inter anum & genitale est, involvatur; cùm ob alias causas, tum ne externæ ferulæ nudam partem offendant.

Insuper fractum femur conveniente fasciâ obligatum longo Canali, qui poplitem excedit, imponatur. Nam si canalis femori adaptetur, qui poplitem non excedit, is noxam potiùs, quàm opem adfert: prohiberi enim non poterit, quin corpore aut crure moto femur quoque moveatur. Popliti etiam molestus erit, & genu curvari permittet: si verò quis genu quodammodo flectat, femoris quoque vincula moveri necesse est, & musculos alio atque alio modo figurari, adeoque & ossa fracta dimoveri. Ideoque utilissimum videtur, femur in canalem conjici, qui à coxa ad pedem usque pertingat; & præcipuè, si ad poplitem cum canali fascia laxa circumjiciatur, velut infantes in cunis fasciari solent. Enimverò ubi femur in partem superiorem, aut ad latus distorquebitur, ità cum canali melius continebitur. Canalis igitur à summo ad imum usque, aut nullus adhibendus.

Cæterùm

Cæterùm imò calci magna habenda cura, ut tum in femoris, tum in tibiæ fracturis aptè collocetur: etenim si pes dependeat, tibiâ reliquâ obfirmatâ, ossa in anteriore cruris parte gibba apparere necesse est, idque eò magis, si hominis calx suapte naturâ grandior fuerit. Hipp. *l. de Fracturis* §. 26.

Sed distorsio femoris præcavebitur, si membrum in, ante, & post deligationem instrumento Glossocomo (vide Scultetum *Armam. Chir. tab.* 21. *fig.* 4.) conservetur extentum, usque ad perfectam fracturæ confirmationem. Ne autem instrumentum hoc partem suâ duritie atterendo lædat, ideò aliquid molle subjiciendum, uti est lana carpta, mollis stupa, vel simile.

VI. *Patella* etiam interdum frangitur, & quidem nunc secundùm longitudinem, respectu totius femoris, nunc in transversum, nunc in obliquum; & nunc in duas, nunc in plures partes comminuitur; insuper nunc cum vulnere, nunc sine vulnere.

Hujus autem ossis Fractura facilè innotescit ex tactu, cùm partes divisæ persentiantur, cavitas appareat, & crepitus in contrectatione audiatur, nec non omnimoda adsit incedendi impotentia.

Patella equidem, ut alia ossa rara, facilè coalescit, modo rectè conjungatur, & conjuncta servetur. Et si secundùm longitudinem facta sit fractura, sine manuum operâ solâ musculorum tibiam extendentium contractione, ossa conjunguntur, & conjuncta pulvillis, spleniis, fasciisque non difficulter in suo loco retinentur, ac uniuntur viginti circiter dierum spatio; atque ità nulla calli extuberantia, & hanc subsequens claudicatio, facilè metuenda. Ambrosius Paræus tamen *Chirurg. lib.* 14. *cap.* 22. neminem sibi visum fuisse scribit, cui os hoc fractum esset, qui non per vitæ reliquum claudicaverit: idque ideò, quod facta calli concretione consolidatio liberam genu flexionem impediat. Verùm etsi hæc de transversa fractura facilè concedi possint: tamen rectè statuit Fabritius Hildanus *Cent.* 5. *Observ.* 88. non semper, præcipuè in fractura patellæ secundùm longitudinem facta, id esse necessarium; cùm non semper callus ità protuberans nascatur, ut motûs impedimentum in genu, & claudicationem afferat, videamusque in aliorum ossium fracturis, naturam tam eleganter callum generare, ut sæpe vix fracturæ appareat vestigium; quod in primis accidit, ubi periosteum integrum est, quod materiam calli retinet, ne nimis excrescere, & protuberare queat.

Si verò Fractura transversim vel oblique facta sit, difficulter admodum curari potest, ut incedendi impotentia, vel saltem claudicatio non relinquatur. Enimverò cùm musculi tibiam extendentes sursum versus, & pedem moventes deorsum trahant patellam, ossa fractæ patellæ ita disjunguntur, ut haud facilè conjungi, aut conjuncta retineri queant, unde callus extuberat, qui cavitatem inter femur & tibiæ os adeò adimplet, ut articuli istius motus impediatur. Nihilominus symptoma hoc prudens Chirurgus non rarò prohibere solet, si qualibet vice, inter deligandum, fractam patellam digitis (ne fragmenta composita denuò dimoveantur) firmiter apprehendat, & undique loco prudenter moveat.

Itaque in hujus ossis restauratione, crus primò extendendum est; dein à Chirurgo Patella seu in duas, seu in plures partes fracta conjungenda, & secundùm naturalem figuram æquanda, nec non conveniente ligaturâ continenda. Totulis verò impositis straminеis, ut in fractura cruris fieri solet, membrum immobile tenendum, & omninò cavendum, ne crus flectatur. Hoc enim si fieret, fragmenta composita suo loco iterum dimoverentur; quem in finem poplitis cavitas rotundis pleniis exactè implenda, ut genu curvatura impediatur. Religiosè interim observet Chirurgus, ut inter deligandum fractam patellam prudenter ultrò citroque moveat, ne inter tendines & ligamenta, quibus continetur patella, callus concrescat; hinc & articuli istius motus difficilis, vel omnimoda rigiditas, atque adeò incedendi ferè impotentia, aut saltem claudicatio relinquatur.

VII. *Crus* illa pars appellatur, quæ à Genu ad Pedem extenditur. Constat duobus ossibus, quorum quod crassius est, & internam Cruris regionem occupat, *Tibia*; quod tenuius & exterius, *Fibula* nominatur. Franguntur hæc ossa interdum ambo simul, interdum unum tantùm; & Fractura accidit vel in medio, vel in superiore, aut inferiore parte.

Si utrumque os fractum sit, facillimè id cognoscitur; cùm totum crus inflecti possit. Nec difficulter cognoscitur Tibiæ Fractura, si ea tota fracta sit; quoniam totum hoc os in conspectum, utpote in loco excarni, facilè venit. Si verò Fibula sola frangatur, id non ità facilè cognoscitur; quoniam multâ carne tegitur: fracta tamen pars ad interiora inclinare solet.

Si ex ossibus hiscè alterum fuerit fractum, facilior curatio est: præsertim si Fibula tantùm sit fracta, curatur faciliùs, & Æger citiùs pedi insistere potest; cùm faciliùs crus extenditur, & tibia maximam oneris corporis partem sustinet. Tibia verò si fracta sit, curatur difficiliùs, quia crassior, & vice fundamenti totum corpus sustentat: hinc & majore extensione opus est, & homo tardiùs incedere audet. At utraque ossa si fracta sint difficilis admodum est curatio, tum quia validior requiritur extensio, tum quia omni fulcro destituta est pars affecta.

Sive ergò utrumque, sive unum os frangatur, crus, quantùm opus est, extendendum: ut sine læsione ossa suo loco restitui & conjungi queant. Quod plerumque duo viri robusti (si alter in partem inferiorem, alter in superiorem Crus trahat) manubus præstare possunt. Quod si id exsequi nequeant, Habenis vel Machinamentis utendum. Et ubi satis extensum crus fuerit, ossa fracta reponenda. Deindè Fasciis crus involvendum; quæ & latiores & longiores esse debent, quàm in brachio; & omninò ità situandum ac componendum, ne in ullam partem perverti possit, neque ossa fracta depravari queant. Tandem crus rectum & extensum super pulvinari, aut re molli & plana collocandum, & Ferulæ, ac Canales adhibendi, ut *Cap.* 2. de Generali Fracturarum Curatione diximus. Qua in re observandum, ne superemiinentes ossium extremitates applicentur, vel super magnum musculorum Gasterocnemii ac Solei tendinem, qui calcaneo inseritur. Hæ namque partes, cùm sensum habeant exquisitum, compressionem non ferunt, sed compressæ dolent, ac inflammantur. De situ autem tibiæ fractæ hęc habet Fabritius Hildanus *Cent.* 1. *Observ.* 93. „In fracturis tibiarum

,, tibiarum curandis, nonnulli Chirurgi non levem ,, committant errorem, quum volunt tibiam erectam insistere talo, ex qua situatione hæc sequuntur incommoda. Primò quidem fit, ut ,, Æger temporis progressu majorem dolorem patiatur in talo, quàm in ipsa fractura, idque ,, propter tendines magnos & nervosos, qui talo inseruntur. Dolor autem ille multos ad se ,, trahit humores, qui in ipsa junctura, & spatiis inter ossa pedis fracta, atque ligamenta ,, retinentur. Et quia ex hac situatione venæ & ,, arteriæ comprimuntur, & proindè pars affecta ,, suo calore quodammodo destituitur, necessariò condensantur & refrigescunt hi humores in ,, ipsa junctura; & spatiis inter ossa pedis. Inde curatâ fracturâ, pes novam adfert molestiam: ,, ægrè enim & difficulter movetur junctura, sequuntur & nonnunquam alia quàm pessima symptomata. Id quod idem Hildanus memorabili ,, exemplo confirmat, quandò subjungit: prospiciant igitur Chirurgi, ne nimis curiosè situationem hanc in fracturis tibiarum observent. Involutâ autem tibiâ fasciis, spleniis, & stupis, & in capsula idonea collocatâ; ea eligenda est situatio, quæ minimè sit dolorosa. ,, Itaque modò in hanc, modò in alteram partem collocanda est tibia, ut Æger nunc in hoc, nunc ,, in illud latus decumbere possit: sic enim multa ,, accidentia evitabùntur. Hæc ille.

VII. Hominis *pes*, sicuti Manus, ex multis minutisque, nec non duris constat ossibus, magnitudine & figurâ diversis. Sunt autem ea, septem *Tarsi* ossa, quinque *Metatarsi*, quatuordecim *Digitorum*. Ossa verò Pedis & Manûs non frangi scribit Hippocrates *lib. de Fracturis, paragraph.* 10. nisi acutâ vel gravi quapiam re carnosæ partes vulnerentur. Sunt enim duriora: & quæ acuta sunt, & gravia, si ossa hæc frangant, cutem incumbentem salvam non relinquunt. Et Paulus Ægineta *lib. 6. cap.* 106. scribit, Talum nullo modo frangi, non tantùm ob duritiem: sed quia undequaque ab ossibus eminentibus est munitus. Similiter Albucasis *lib. 3. cap.* 18. inquit; ossi Calcis nullo modo accidere fracturam, aliis verò Pedis ossibus fracturam accidere posse, ac etiam ossibus Digitorum; sed rarò hoc evenit, potiusque hæc ossa atteruntur, quàm franguntur.

Si autem Pedis ossa frangantur, visu & tactu id deprehenditur; cùm hæ partes excarnes sint.

Horum ossium Fractura per se periculosa non est; sed quia non nisi à valida admodum & violenta causa franguntur, partes incumbentes, & vicinæ carnosæ ac tendinosæ simul contunduntur & vulnerantur, unde dolores gravissimi, inflammationes, aliaque supervenìunt accidentia. Diebus tamen præter propter viginti conservent & occallescunt; nisi quæ cruri vicina sunt. Ea enim cùm sint majora, longius tempus requirunt.

Curatio ferè eadem est quæ ossium Manûs fractorum. Commoda nimirum facienda Extensio, & ossa, sive in superiorem sive inferiorem partem emineant, in naturalem sedem compellenda: quod commodiùs fit, si æger pede fracto tabulæ planæ panno obductæ insistat. Deindè fasciis pes involvendus. Et cùm pedi Ferulæ ob loci inæqualitatem commodè admoveri non possint, Splenia *Oxycrato*, vel *Vino Rubro Adstringente* madida loco affecto imponenda, Fasciisque locus vinciendus, ut ossa composita in sua sede contineantur. Situatio tamen & collocatio aliter hîc instituenda, quàm in manu. Enimverò cùm manus datæ sint ad apprehensionem, curvâ figurâ digiti collocandi sunt. Pedes verò cùm ad ambulandum & standum dati, rectâ figurâ situandi, non curvâ, ne eorum actio depravetur.

IX. Insuper & alia nonnunquam franguntur ossa, inter quę Nasi primo loco occurrunt. Conflatur autem *Nasus* ex ossibus & cartilaginibus: ossa ejus propriè franguntur; cartilagines contunduntur, deprimuntur, distorquentur.

Fracta verò hæc ossa ex signis manifestis innotescunt, quoniam si adversa fracta sint, nares desidunt, & simus nasus apparet, difficulterque spiritus trahitur: si à latere os sit fractum, is locus cavus apparet: Sin cartilagines contusæ sint, earum distorsio, & in alteram partem inclinatio adest.

Commodissimè ex sententia Hippocratis *lib. de Articulis, ex edit. Lindan.* §. 31. restituitur Nasus fractus eodem die, vel certè paulo post, nec differenda curatio, quia in naribus callus citò generatur, intrà decem dies, nisi corrumpatur. Subjungit tandem sapientissimus Senex :- ,, Nasus ex ,, omnis corporis partibus facillimè componitur, ,, & nisi protinus dirigatur, dirigi postea non potest, sed pervertitur.

Itaque si Nasus fractus in inferiorem partem æqualiter dimittatur, simulque reddatur, quamprimum quicquid in cartilaginem incidit, leniter excitandum, ac sublevandum, ut sublatum posteà decenter coalescat: viz. in nares aliquid intromittatur, quod dirigat, ut Specillum ad digiti formam fabricatum, ex Buxo, vel Ebore, vel Ferro: aut quod fractum est, elevetur Digito in nares immisso, atque in naturalem sedem restituatur. Extrinsecus etiam ab utraque parte Nasus apprehendatur, ac sursum ducatur. Ubi autem probè conformatus fuerit nasus, ut naturalem figuram conservet, longa linamenta contorta in Nares immittanda sunt, quæ narium cavitatem implent, vel perforata Cannula, aut Penna introducatur, superimposito exteriùs Emplastro Defensivo, vel simili.

Si verò in uno tantùm latere Nasus fractus sit, dirigere etiam convenienter ab ea parte, quæ declinat, & in naturalem sedem restituere oportet, tum Digitum vel Instrumentum commodum in nasum, qua parte læsus est, immittendo, tum extrinsecus dirigendo. Et ne quod compositum est, iterum depravetur, in singulas nares (at crassius in narem læsam) Linamentum, vel Penna Ansetina grandior molli pellicula obducta, vel Fistula aut Cannula è Plumbo vel Argento, itidem pelliculâ obducta, immittatur, ac tamdiu intus relinquatur, donec os aut cartilago satis roboretur. Neque multùm refert, quid immittatur, modò præstet, ne fractum nasi os subsideat, & molle sit, odorisque gravis expers. Monet tamen Hippocrates, nullo pacto Spongiam esse immittendam, quoniam humorem imbibit, atque sic turgendo, partem distendit, cunctaque dissolvit. Etiam Deligationem improbat, quam C. Celsus proponit, quia magis nocet quam confert, cùm simitatem, & majorem ampliorem que distorsionem adferat. At de necessitate ligaturæ in Narium Fractura Curanda disputat Guido de Cauliaco *in sua Chirurgia*, qui videri potest.

Si juxta cartilaginem Nasus fractus sit, & in obliquum distortus, post congruam conformationem, Habenula digitum lata, Glutine aliquo illita, naso ea parte, in quam inclinat, agglutinanda; posteà intendenda, quantùm expedit, ut nasus rectè dirigatur. Longa autem sit hæc habena, ut circà

circà autem obducta circum caput obducatur. Hæc justè dirigit nasum, & remitti ac intendi potest. Et si intrà nares impositæ turundæ dolorem excitent, tollendæ, & tamdiu nares habenâ directæ servandæ. Post quartum decimum diem habenæ demendæ, & Emplastrum aliquod Catagmaticum imponendum.

Si autem Nasi ossa minutim fuerint confracta, quantùm licet, singula in suam sedem reponenda, vel idoneis Instrumentis compellenda, neque facilè, & nisi nullo modo agglutinari possit, os aliquod eximendum; cùm semper deformitatem pariat. Posteà Ceratum vel Emplastrum ad ossa confirmanda imponendum. Plura de Narium Fractura videantur apud Hippocratem *Libr. de Articulis, articul.* 30. 31. 32. 33. 34.

X. Interdum & *Inferior Maxilla* frangitur, vel transversim; vel in plurima fragmenta, ossibus semper inter se aliqua ex parte cohærentibus, raro penitus disjunctis, & dissolutis, ut in aliis.

Facilè autem Fracta Maxilla cognoscitur, quoniam si tantùm extrinsecus ossa fracta sint, tactu apparet, & in interiore oris parte aliqua gibbositas digito persentitur. Sin verò transversim fracta fuerit, introrsum manifesta cavitas fit, & in interiore oris parte ferè dens super proximum dentem excedit.

Maxillæ ossa, si primis diebus inflammatio non accedat, intra viginti præter propter dies consolidantur, & dentes integri remanent. Sin verò cura diutiùs protrahatur, dentes vitiantur, & inutiles redduntur, auctore Hippocrate *Lib. de Articulis, articul.* 29.

Si igitur Maxilla ità per transversum fracta sit, ut ossa inter se aliqua ex parte equidem cohæreant, digitis utrinque, tam ori immissis quàm extrà applicatis, os comprimere & in suam sedem compellere oportet: interius namque tuberculum, foràs propellendum, & alterâ manu ossa inæqualia complananda. Maxillam verò in suam sedem esse restitutam, ex ejusdem, nec non dentium æqualitate apparet.

Si verò Maxilla tota transversim fracta sit, quod tamen raro accidit, sic ut os super os emineat, & dens super proximum dentem excedat, digitis ori immissis, & extrà manu adhibitâ, ossa fracta componenda: & nisi simplici compressione id fieri possit, primùm extensio, ministro retrò continente & Chirurgo ante extendente, fieri debet, hinc & ossa inter se componenda. Deinde dentes qui sunt ad fracturam, non tantùm bini, verùm & plures inter se colligandi, donec ossa ferruminata sint. Hipp. filo aureo utitur: cujus defectu vel filum sericeum, vel seta equina usurpari poterit. Si Maxilla in mento fracta fuerit, qua parte ambo colligantur ossa, ambabus manubus inter se coaptari & dirigi debet.

Ubi autem fracta ossa fuerint reposita, quod ex æqualitate dentium cognoscitur, ut suo loco conserventur, extrinsecus Ferula, ex corio seu alia conveniente materia, maxillæ longitudini correspondens, apponenda, hinc conveniens Deligatura instituenda; quæ fiat Fasciâ duabus extremitatibus fissâ, duos digitos latâ, mediâ quoque sui parte in longitudinem incisâ, ut utrinque mentum complectatur. Cùm ergò fasciæ in extremitatibus fissæ quatuor sint, capita duo inferiora ad summum caput deducantur, ibidemque deligentur, vel pileolo nocturno assuantur; duo superiora transversim traducta ad imum occiput deligentur, vel eidem pileo assuantur.

Sin tali fracturæ Vulnus sit conjunctum, Specillo explorandum, an minutim, & in plures partes diffracta sint ossa; & si ossis fragmenta separata inveniantur, aliisque conferruminari nequeant, idoneo Instrumento eximenda; sicque vulneris orificium angustum sit, ampliandum: deinde vulneris labia ad mutuum contactum adducenda, & appositis Linteis Emplasticis adducta conservanda, atque dicatum cruentis vulneribus Medicamentum superponendum, donec consolidentur. Interim ne decumbat Æger in partem maxillæ fractam, sed in sanam; at non huic, sed capiti innixus, ne ossa composita iterum distorqueantur. Maxilla quoque immobilis servetur; ideoque Æger, non multum loquatur, nec duriores cibos masticet, sed mollioribus & liquidis nutriatur, donec callus obduret. Et si aliquid denuò suo loco motum fuisse observetur, tertio præter propter die deligatio solvenda, & si quid exciderit in suum locum reponendum.

XI. *Clavicula* Acromio & Sterno articulata movetur; qua parte autem jungitur sterno manifestiùs agitatur, obscuriùs & ferè insensibiliter cum acromio, quia scapulæ motum sequitur. Idcircò fractæ claviculæ pars acromio juncta situm mutat, & in anteriorem, vel posteriorem vel inferiorem locum conversa, alterâ ejusdem parte semper immotâ.

Frangitur verò Clavicula vel transversim, vel obliquè, vel per longitudinem. Si per transversum id accidat, vel propè humeri articulum, vel magis versus articulationem cum sterno diffringitur.

Cognoscitur ossis hujus Fractura tactu potiùs, quàm visu; ut & ex dolore.

Si per transversum frangatur Clavicula, faciliùs curatur; difficiliùs autem, si per longitudinem. Nam quod transversim fractum est, facilè extensione, & digitorum compressione in naturalem sedem revertitur: reliqua fractura semper quid eminentiæ habet, quod ægrè coaptari potest. Perficitur tamen Claviculæ Fractæ Curatio quatuor & viginti circiter diebus.

Igitur ut hæc Fractura curetur, ministri duo ad extensionem requiruntur, quorum unus utraque manu humerum, qui claviculæ fractæ adjacet, ad posteriora, alter caput in latus oppositum ducat; interea Chirurgus digitis id quod prominet propellendo, ima foràs attrahendo, & quæ deorsum tendunt, sursum; & quæ sursum, sunt deorsum compellendo, fracturam componat. Aliqui autem, ut facilior fiat restitutio; Glomum Lineum alæ subjiciunt, hinc brachium ad costas comprimunt, atque ità os suæ sedi restituunt. Si verò ossis fracti extremitates ità depressæ sint; ut sursùm reduci hoc modo nequeant, Æger resupinandus est in pulvinari duriore, spinæ inter scapulas subjecto; humeri interim manubus sic deprimendi, ut ossis fracti extrema depressa eleventur eousque, ut in naturalem sedem restitui possint.

Compositis fractæ Claviculæ ossibus, Plagulæ tres convenientis crassitiei & longitudinis, ut cavitatem, quæ suprà & infrà claviculam est, repleant, parandæ, quarum duæ lateribus, tertia crassior prominenti fracturæ imponenda. Ità enim & os fractum eminens deprimetur, & nec sursum, nec deorsum, nec ad latera è suis sedibus ossa fractæ composita dimoveri poterunt. Hinc Deligatio instituenda; quæ fiat Fasciâ palmum

palmum latâ, debitæ longitudinis, duplex caput habente, decussatim injectâ quæ sæpius circumducenda, & obvolvenda ut brachium ad posteriora deducat: Interim cavitas sub axilla linteaminibus convolutis replenda; sic namque faciliùs deligationem sustinet Patiens.

XII. *Scapula* etiam qualibet sui parte frangi potest, rarius tamen in processu illo, qui Acromium dicitur; sæpius juxtà Spinam, & in aliis extremitatibus. At si Acromium frangatur, visu & tactu percipitur, præsertim si pars ægra cum sana comparetur: sin verò latior ejus pars, & in extremitatibus frangatur, tactu cavitas quædam deprehenditur, & punctorius dolor in parte percipitur.

Fractura quæ in Summo Humero seu Acromio est, difficiliùs curatur, quàm in aliis Scapulæ partibus. At in cervice Scapulæ, aut circâ articulationem ejus cum humero, quæ est Fractura, ferè incurabilis est.

Si ergò os fractum Scapulæ adhuc cohæreat, manu Chirurgi in suum locum restituendum. Quod si non facilè fiat, & majore vi opus sit, Pila ex linteo sub axillâ ponatur, & minister deorsum humerum trahat, cubitum ad costas adducendo, Chirurgus verò manu Fracturam comprimat & componat. Sin os fractum Scapulæ non cohæreat, modò ligamentis & periosteo quodammodò adhæreat, & pungendo admodum molestum non sit, etiam suo loco restituendum. At si penitus & ab osse, & à periosteo ac ligamentis separata sint fragmenta, sic ut carnes pungant, cute incisâ, eximenda. Sin verò non pungant, relinquenda: natura namq; quod reliquis non cohæret, tandem sponte expellit, etsi interdum post longum tempus id fiat; sic refert Ambrósius Paręus *lib.14.cap.9.* cuidam Marchioni è scapula vulnerata ossium quædam fragmenta post annos septem, cicatrice reseratâ, erupisse.

Ossibus ritè compositis, Deligatio conveniens instituenda, sicque summum Humeri fractum sit, Pila sub ala vincienda, & deligatio non frequenter solvenda: Æger interim in opposito latere cubet, & partem in quiete detineat.

XIII. Interdum *Costæ* ex causis violentis quoquè franguntur; casu vix. aut contusione. Et quidem fractæ Costæ interdum intrò declinant; interdum extrà eminent. interdum, etsi totæ franguntur, proprio loco non dimoventur; nonnunquam & caro circa costas colliditur.

Si Costa & tota fracta, & extremitates loco motæ, quædam inæqualitas & cavitas tum visu, tum tactu deprehenditur, & strepitus auditur. Quibus accedunt & alia symptomata; adest viz. dolor gravis, pleuriticum dolorem æmulans, respiratio difficilis, tussis molesta, & non raro quoque sanguinis sputum, dum ex vasis ruptis effluentem sanguinem pulmo imbibit, nec non febris. Si tamen Costa quidem fracta sit, at fractæ extremitates neque intrò cesserint, neque in exteriorem partem compellantur, pauci febricitant, aut sanguinem spuunt.

Costarum Fractura si simplex sit, absque partium vicinarum gravi contusione, aut inflammatione, periculo vacat, & intrà vigesimum diem non raro curatur. Sin verò caro circà costas atteratur, periculosum malum est, & non raro lethale, teste Hippocrate *Lib. de Articulis.* Etiam periculosa est Fractura, si Costa intrò compellatur, & pleuram pungat vel vulneret, tuncque eadem ferè symptomata, quæ pleuriticos infestare solent, superveniunt, ac longiùs protrahitur curatio.

Si ergò Costa fracta sit, proprio tamen loco non dimota, nec incumbentium, vicinarumque partium contusio adsit, per se facilè consolidatur. Sin extrà promineat, manu comprimenda, & in propriam sedem reducenda, ac æquanda. Si intrò vergat, Æger tussi, ac spiritûs, ore clauso, retentione eam exteriùs compellat; Chirurgus verò Ægrotanti manubus, quantùm fieri potest, succurrat. Quod si non succedat, nonnulli Emplastrum cuti validè adhærens censent imponendum, idque aliquoties cum impetu auferendum, donec in locum suum Costa sit restituta. At quandò Costæ fragmentum membranam pungant, atque acerbissimi inde dolores, aliaque prava symptomata oriantur, cutis incidenda, ac pungentia fragmenta vel eximenda, vel præcidenda. Plura de Costarum Fractura videantur apud Hippocratem *Lib. de Articulis.* §. 51. 52. 53. 54. Insuper de felicissima curatione fracturæ costarum, in qua nonnulla notatu digna occurrunt, videatur Fabritius Hildanus *Cent.5. Obs.85.*

XIV. *Dorsi Spina* est *Vertebrarum* omnium contextus, & sicut quædam corporis carina, quæ constat *septem Cervicis Vertebris, duodecim Dorsi, & quinque Lumborum*, nec non *Osse Sacro*, & *Coccygis.* Vertebrarum Corpora rarò admodum Fracturam patiuntur; earundem tamen Processus à causis externis & violentis nonnunquam franguntur. Id autem tactu facilè deprehenditur, cùm huc atque illuc moveri persentiantur diffractæ Apophyses.

Vertebrarum Processuum simplex Fractura simplici lenique manuum operâ restituitur, ac consolidatur viginti circiter dierum spatio: sunt namque Processus hi ossa spongiosa & rara. Sin verò per vim admodum violentam totæ Vertebræ frangantur, adeò ut medulla spinalis simul patiatur, dehinc Paralysi afficiantur brachia, pedesve Ægrotantis, ac urina fæcesque alvi retineri nequeant, mors in propinquo est. Interim tamen ne Æger sine auxilio deseratur, nil faciendorum negligendum, & facto Prognostico cutis incidenda, ac libera fragmenta eximenda, hinc vulnus curandum.

Ad Fracturas Spinæ pertinet *Ossis Sacri & Coccygis Fractura*; quæ si ita sit, ut & Spinalis Medulla lædatur, lethalis est. Sin ea non lædatur, adeoque salutis spes sit, immisso in anum digito usque ad locum affectum, os fractum expellendum; extrinsecus verò alterâ manu ossa æquanda, & in suum locum reponenda. Et si aliquod ossis frustulum abruptum persentiatur, facta apertione, id eximendum, ac porrò vulnus ex arte curandum.

XV. *Os Innominatum*, quod ossibus tribus; *Ilio*, *Coxendicis*, & *Pubis*, simul unitis constat, frangitur ut scapula, vel in extremitatibus, vel secundùm longitudinem, vel in medio.

Cognoscitur Fractura hæc ex dolore, qui tactu, & compressione inprimis exasperatur; nec non cavitate, inæqualitate, punctura, nonnunquam stupore in crure ejusdem lateris.

Exigit autem Fractura hæc celerem restitutionem, perficiturque consolidatio quatuor & viginti præter propter diebus. Interim si sit in Ossis Innominati extremitatibus, digitis vel manu ossa fractâ componenda ac æquanda.

Si verò frangatur os per longitudinem, vel ad interiora declinet, ità situetur, Patiens ut super ventrem decumbat, Chirurgusque manubus, uti potest, fracta ossa componat.

Sin os fractum comminutum sit, Apertio facienda, sicque & fragmenta libera auferenda, & alia reponenda. Verùm cùm vix sub cute solùm, sed sub ipsis musculis talia fragmenta plerumque

rumque lateant; sine periculo hîc Sectio non instituitur: hinc omninò cavendum, in facienda hac apertione, tendines, vel vasa quæpiam majore lædantur, sicque graviora excitentur symptomata.

Hactenus de Fracturis Clariss. Joh. Munnioks; circa eas variæ

Observationes.

De fracturis ossium, nulla accedente coalitione.

Contingere non raro observamus, ossium extrema in fracturis haud reuniri, quæcunque etiam externa æque ac interna adhibeantur medicamenta.

Exemplum huc faciens considerabile, non nisi semel (quod in Chirurgo adeò exercitato admiramur) visum proponit Fab. Hildanus obs. 91. cent. 3. his verbis: Ante duos menses ex Germania redux, Basileæ fracturam observatione dignam in quadragenario vidi. Hujus viri brachium sinistrum cùm ante annos decem rota molendina apprehenderet inter cubitum & carpum ossa in transversum adeo confregit ut omnino inter se disjungerentur, cutis quinetiam & musculi mirum in modum dilacerarentur. Dolor supervenit maximus inflammatio & intumefactio totius brachii, non solùm ob magnitudinem morbi, verùm etiam quod ossa in suum locum reposita non fuerant, carnemque continuò compungerent. Multùm puris per menses aliquot effluxit, multaque ossicula à Chirurgo extracta fuere; tandem remiserunt symptomata, & consolidata fuerunt vulnera, sed ossa disjuncta remanserunt, & ita quidem ut eo in loco veluti alterum articulum constituerent. Manum enim dextram si adhibet, sinistrum brachium antrorsum & retrorsum ducit, non secus ac si naturalis priore in loco articulus esset, idque sine ullo dolore. Ossa se invicem non attingunt, sunt enim extremitates ipsorum callo obducta brachium aliquo modo extenuatum est. Cubitum quidem movet, sed difficulter, quapropter brachium ferè inutile est. Cæterùm quid causæ sit cur ossa in hoc viro per callum connexa non fuerint, profectò me latet; nisi forsan improprium nutrimentum ossis, ex quo, teste Galeno callus procreatur, in pus conversum unà cum pure effluxerit, aut caro & membrana aliqua inter utramque extremitatem ossis intercederit. Adeoque natura adeo est diligens atque provida, ut extremitates ossium confractorum, licet levissime se contingant, statim conglutinet, atque conjungat.

Exulcerationes fracturis supervenientes quacunque à causa, primitiva sive fuerit, sive antecedens, sive etiam conjuncta, impedimento esse posse, quo minus ossium detur coalitus, maxime cùm alimentum ossium suffocationi, consumptioni, corruptioni, aut cum pure evacuationi ansam præbent, haud impossibile nobis videtur; at quis rationem dabit unde eveniat quod ossa fracta haud reuniantur, ubi exulceratio nulla adest, imo nulla vel in cute vel in musculo continui observatur solutio; Notare etenim nobis docuit, non solùm in ulna & radio, ossibus adjutoriis, tibia & fibula, sed & (in duobus licet subjectis) ossibus femoris, per infortunium fractis, quæcunque etiam usurpatentur media, interna æque, inter quæ considerabilis Ichtyocola, ac externa, emplastra, splenia, ligamenta, nullam securam extremitatum unionem, etiam omni exulceratione absente.

Causa hujus rei quæ sit cum prædicto Hildano, me ignorare fateor, nisi dicamus, deligationem in fracturis usualem, non urgente dolore, tumore, inflammatione, aut gangræna, frequentiùs justò fuisse solutam, vel etiam humores ad calli concretionem promovendam necessarios plus debitò attenuatos, splenia brevia nimis aut molliora applicata; imo fractam partem, ad arcendam incalescentiam quandoque supervenientem, nimium humectatam. Et harum ultimam calli generationem impedire satis constat. Spleniorum nimis brevium, molliorumque applicationem, hinc deligationem minùs arctam efficere posse, quo minus extremitates ossium fractorum coëant, in nauta quodam, cui ex itinere reduci os humeri dextrum diffractum, in quo quod splenia mollia nimis usurpata, nec manus extrema cum ulna extremorum coalitio secuta.

Externis impedimentis sic consideratis, Chirurgo in arte exercitato interna adhuc varia occurrunt; quæ ad id ut extrema ossium fractorum callo nullo obducantur plurimùm facere possunt. Tales humores nutritii os accedentes minùs pingues, aquosiores, corrupti, imo etiam nonnunquam omnino maligni, habita tamen ubivis consideratione structuræ corporis & ossium.

Observare nobis licuit in aliquo, morbo gallico quasi tabefacto, ossa adeo fuisse exsiccata imò arefacta, ut ad quemvis attactum frangerentur; sic enim claviculam in partes varias confractam in eo vidimus, dum thorace pectus vestire conabatur.

In tali casu ubi ossium extrema uniri recusant; nil convenientius, quàm, instrumento quodam apto, ex ferro confecto, utrinque membrum comprehendere, extremaque conjungere, ne in motu, vel incessu incommodum aliquod ægrotanti adveniat. *Joh. a Makren in observat. Medico-Chirurgicis.*

Pro Fractura Brachii in Sene decrepito.

Curationem hoc modo institui, clementer expurgato corpore, illam victûs rationem, quæ multùm nutrit (omissis tamen cibis viscosis, qui mihi in fracturis mirum in modum suspecti) sanguinemque optimumque procreat, calidum nativum & humidum radicale instaurat, præscripsi. Singulis quoque diebus jejuno stomacho, ad ℥ ij. sequentis pulveris ex jusculo carnis recentis exhibui.

℞. Lapidis osteocoll. diligenter præpar. ℥j. cinnam. el. ʒiij. facch. ℥ ij. M. F. pulvis tenuissimus. Brachium usque ad scapulam sequenti linimento quotidie bis inunxi.

℞. Ol. lumbric. ℥ij. ol. gran. junip. ℥ij. succi lumbric. ℥j. M. F. linimentum. Sed ante omnia primò ossa in locum suum, ea qua fieri potuit diligentia reposui. Post inunctionem sequens applicui emplastrum.

℞. Empl. Vigonis ad fractur. ℥ ij. empl. oxycroc. ℥ß. lapid. osteocoll. præpar. ℥iß. lumbric. præpar. & in subtilissimum pulverem redactor. ℥ j. cum q. s. ol. lumbric. f. emplastr. fracturam de tertio in tertium, aut de quarto in quartum diem solvi, & medicamenta renovavi, reliquum verò brachium quotidie semel aut bis, ut dictum est, ad scapulam & nucham usque inunxi: hisce adhibitis remediis, callus intra paucos dies, usque adeo procreatus fuit, ut collisio ossium non ampliùs perciperetur, & brachium intra quatuor septimanas restitutum fuerit: & sic natura in hoc decrepito veluti assopita expergefacta, & calor

P 4 nativus

nativus ferè extinctus in ista parte, iterum beneficio prædictorum medicamentorum accensus fuerit: quantùm valeat in fracturis ossium osteocolla seu lapis ossifragus non rarò expertus sum: reperitur in campo quodam arenoso prope Darmstadium. Eligitur qui sub terra absconditus, extra terram prominens est invalidus nulliusque momenti. *Guil. Fabrit. Hildanus Observ. 90. Cent.3.*

Lapis osteocolla, qui & Sabulosus dicitur, singulari quadam virtute & proprietate occulta generandi callum præditus est: idque ego cùm in aliis tum præcipuè in quadragenario quodam observavi, is quum utraque focilia ad malleolum sibi transversim confregisset, me advocandum jussit. Ossa in situm naturalem reposita, singulis matutinis horis jejuno stomacho ʒj. hujus lapidis in marmore cum aq. rad. symphit. præpar. exhibui, primis diebus cum ptisana, aut jusculo carnis recentis, postmodum verò cum vino: iis quæ fracturæ applicui eundem lapidem pulverisatum & præparatum admiscui: inde factum est, ut spatio triginta dierum plenissimè restituta sit tibia, ut sine adminiculo incedere potuerit. *Guil. Fabrit. Hildanus, Observ. 90. Cent. 1.*

Lapis hic cautè & in senibus tantùm, aut extenuatis, & quibus languet calidum nativum adhibendus est, ne aliàs callus superfluus generetur multo labore diminuendus. *Guil. Fabritius Hildanus Obs.91. Cent. 1.*

Ego jam à multis annis magno cum successu sequenti utor emplastro in fracturis.

℞. Emplastri Slotani ℥vi. ceræ nov. ℥ij. coloph. gummi elemi pinguissimi an. ℥j. dissolv. lento igne. Postea insperge sequentes pulveres, rad. consolid. maj. balaust. nuc. cupress. ros. an. ʒj. mastic. thuris, an. ʒij. M. addendo ol. rosac. q. s. ut F. ceratum. In adultis & extenuatis ad ℥j. hujus emplastri, tantundem osteocollæ præp. admisceo. Singulis quoque diebus manè tribus ante pastum horis, de eodem lapide cum jusculo carnis vel vino albo exhibeo: multùm enim curationem lapis ille accelerat. In juvenibus verò, & qui optima corporis sanitate fruuntur, lapis ille sive per os datus, sive exteriùs adhibitus minimè convenit: non autem statim ab initio, neque primis diebus applicandum est prædictum emplastr. multò minùs oxycroceum, ne effluxus humorum ad partem læsam sequatur: ab initio itaque postquam os fractum in situm suum repositum est, sequens applico cataplasma.

℞. Rad. consolid. maj. tormentill. bistort. an. ℥ß. boli alb. ℥j. balaust. ʒj. nuc. cupress. gallarum, ros. rubr. an. ℥ij. F. omnium pulvis tenuiss. cui admisce farinæ hordei ℥vi. hujus pulveris accipe quantùm opus est pro membri fracti magnitudine, ex quo cum posca formetur cataplasma in mortario vel alio vase sine calore ignis, addendo vitellum ovi cum albumine, parumq; olei rosac. applicetur membro fracto & renovetur ab initio, tertio vel ad summum quarto quoque die, donec symptomata non amplius sint metuenda. Tunc emplastr. Vigonis, vel meum applicari poterit, & de sexto vel decimo in decimum diem reiterari. *Guil. Fabritius Hildanus. Cista militar. classe 15.*

Emplastri palmei sive Slotani qui primus ejus author fuit, hæc est descriptio.

℞. Adipis porcin. rec. & fragrantis, minii, an. ℥xii. chalcitid. ust. sed non ad rubedinem, aluminis usti, an. ℥ij. adipis cervini ℥iv. mastich. thuris in tenuiss. pulver. redacti, an. ℥ij. fiat emplastr. S. A. agitando bacillis saliceis & succulentis. Guil. Fabrit. Hildanus. in consilio de conserv. valetudine, in epistola ad Croquetum.

Curationes illas ossium confractorum per lapidem, quem Erastus sabulosum vocat, quis non penè fabulas esse indicet? Multò etiam magis unguentum illud, quo telorum inunctione, vulnerati sanantur, ridiculum videatur: & tamen fide digni amici nostri utrumque sanctè affirmant. Sunt alia sexcenta, quæ fidem omnem superant, non tamen ideo falsa sunt quare vehementer in iis ἐπέχω, & ubi ratio repugnat experientiæ, cum admiratione subscribo. *Andreas Dudithius, epist. 25. lib. 6. consil. & epist. Cratonis & aliorum à Scholtzio editorum.*

Pro fractura humeri.

Osse per Chirurgum reposito, emplastrum hoc adhibitum est.

℞. Farin. fabar. ciceris, hordei, farin. volatil. molendini, an. ℥ß. mastich. tragacanth. gummi arab. mummiæ, bol. armen. myrtill. pulveris. an. ʒiij. album. ovor. v. conquassata in vino styptico nigro: succi plantag. aut vini styptici q. s. ad incorporandum. f. emplastrum. Hoc constringit, repercutit, roborat, & firmat. Deinde stupas longas, latas, aquâ priùs balneatas & expressas toti brachio circumvolvebat, & fascia latitudine quatuor digitorum, aut quandoque duabus præparatis alligentur dicta, adjectis ferulis quatuor aut sex, interim facta restauratione, etiam pannus lineus infusus in ol. ros. priùs apponatur. Deinde aliqua jam dicta, ut emplast. stupæ & ferulæ injectis fasciis ut moris est: non solvebatur ad quinque dies. Interim brachium inungebat, nec non & spatulam & loca vicina aliquo detersivo; & sanguis detractus est ex brachio opposito: atque ita Chirurgo procedente, ut in reliquis fracturis, hic tandem curatus est. *Petrus Forestus. obs. Chirurg.*

In principio fracturæ dislocationis & torsionis juxta Jo. de Vigo hoc medicamentum apponi potest.

℞. Album. ovor. nu. 3. ol. rosac. omphac. ol. ros. compl. an. ʒx. ol. myrtilli ʒiss. farin. volat. farin. hord. an. ʒvi. bol. armen. subtiliss. triti, sang. drac. an. ʒiij. M. F. Emplastr. Est mirabile primis diebus. Transacto autem nono aut decimo die; nullo contradicente symptomate, ut est dolor, apostema, pruritus, tunc supra fracturam & dislocationem utilissimum est, hoc infrascriptum apponere.

℞. Albumin. ovor. nu. 4. ol. myrtin. ol. rosac. an. ℥ij. tereb. claræ ℥iß. myrrh. aloës, an. ʒij. sang. drac. bol. arm. an. ʒß. far. volatil. ℥iij. m. & utere, in fractura & dislocatione est singulare remedium. *Petr. Forest. obs. 3. lib. 8. Obs. Chirurgic.*

Ubi callus justæ magnitudinis generatus fuerit, medicamentis roborantibus confirmandus est. Ideo tale emplastrum imponendum est.

℞. Ol. rosac. ℥ij. ceræ ℥iijß. resinæ pulveris. ℥ iij. colophon. mastich. thuris, an. ℥ß. nuc. cupress. rad. erythrodan. id est rubiæ tinctor. an. ʒj. croci ʒß. M. F. ceratum, quod super linteum vel alutam extendatur, & applicetur. *Daniel Sennertus, practic. lib. 5. part. 5. cap. 1.*

De situ tibiarum fractarum.

In fracturis tibiarum curandis, nonnulli Chirurgi non levem committunt errorem, cùm volunt tibiam erectam insistere talo, ex qua situatione hæc sequuntur incommoda. Primò quidem fit ut æger, temporis progressu, majorem dolorem patiatur in talo quàm in ipsa fractura, idque propter

tendines magnos & nervosos qui talo inseruntur. Dolor autem ille multos ad se trahit humores, qui in ipsa junctura, & spatiis inter ossa pedis fracta atque ligamenta retinentur. Et quia ex hac situatione venæ & arteriæ comprimuntur & proinde pars affecta suo calore quodammodo destituitur; necessariò condensantur & refrigescunt hi humores in ipsâ juncturâ, & spatiis inter ossa pedis. Inde curata fractura, pes novam adfert molestiam; Ægrè enim & difficulter movetur junctura; sequuntur & nonnunquam alia quàm pessima symptomata.

Ante annos aliquot cum D. Janô Ant. Sarracenô, Marcô Offredi; Andreâ Bonerô Medic. Doct. curandum habui Nobil. Henricum Balbanum. Is ulceribus nonnullis in tibiâ laborans ex erectâ illâ situatione pedis, gangrænâ ad talum correptus fuit, quæ ipsi & nobis non parvas attulit molestias, ita ut tibiam abscindere coacti fuerimus. Erecta autem situatio pedis primaria hujus mali causa fuit. Primò enim dolorem tali excitavit, qui ad se humorem & sanguinem attraxit, unde consequuta est inflammatio. Secundò contusus & quassatus fuit talus ex erectâ illâ pedis situatione; Tertiò arctatæ & compressæ fuerunt ex eadem situatione venæ & arteriæ, quæ per ipsum crus & tibiæ pulpam descendunt; ita ut sanguis & spiritus ad talum liberè descendere non potuerint. Assidua quoque tibiæ extensio, non parum huc fecit; distentis enim vasis, innatum calidum & sanguis non possunt descendere in partem affectam, unde tandem ea frigescit & interit. Ea porrò extensione vasorum, posse frigescere partem affectam, ex eo intelligitur, quod equitando per frigidam tempestatem, pedes si diutiùs intra fulcra equestria contineantur, frigeant impensissimè; si extra fulcra propendeant, per se ocyus incalescant. Sanguis enim & calor, patentibus ipsis vasis, illico ad pedes recurrunt.

Prospiciant igitur Chirurgi, ne nimis curiosè (ut hujus artis imperiti solent) situationem hanc in fracturis tibiarum observent. Involuta autem tibia fasciis & stupis, & in capsula ad id apta collocata: (ut Galenus docet Meth. Med. l. 6.) eligenda est situatio, quæ minime sit dolorosa. Itaque modò in hunc, modò in alteram partem collocanda est tibia, ut æger aliàs in hoc, aliàs in alterum latus decumbere possit. Sic enim multa accidentia evitabuntur. *Fabricius Hildanus Observ. Chirurgic. Cent.* 1.

Brachii Fractura admiranda.

Vir quidam Lugdunensis sexagenarius ex arthritide pituitosâ in articulis humeri & cubiti dexteri, jam ferè bimestre spatium obtusô dolore torquebatur: nullis utitur remediis. solam sibi partis illius quietem imperat, dum brachium affectum fasciâ obvolutum, & pectori innixum continuò haberet. Is alioquin sanus & valens, in publicum horâ circiter diei octavâ progressurus, dum chirothecam in manum affectæ partis induere levissimo conatu admititur, brachii os quatuor aut quinque digitis infra humerum transversim effregit.

Vocatus ego confestim, rem non sine admiratione conspicio, exploro & per Chirurgum os ipsum restituo, quæ conveniebant remedia jubeo admoveri. Elapso triduo ægrotum reviso, num apposite restituta essent omnia exploraturus, remotis fasciis & assulis, naturalem ossis situm rediisse vidimus, & appressis digitis persensimus. Sed ecce paulo inferius circa cubiti articulum, nova se & nondum conspecta obtulit ossis ejusdem fractura, dolores urgent clamosi, restitutioni itidem sedulò incumbimus. Inde placatâ omnia, & nunc bellè quiescit; nondum tamen ab eo tempore explicatæ fasciæ; nec visum, uti se habeat pars ea. Miratus sum diù tantam ossium fragilitatem in eo homine, qui se ullis ossium affectibus, vel à lue venerea, vel aliunde contractis, laborasse pernegavit. Percurri tum animo meo, quæcunque à veteribus medicis circa fracturas adnotata fuerant, sed nihil quod longè absimile esset, mihi occurrebat, unâ exceptâ historiâ. quæ apud doctissimum Johan. Schenckium, observationum rararum & admirabilium lib. 5. observ. 7. huic non valdè dispar recensetur. Hanc ab ipso authore tibi petendam relinquo. De hoc inaudito casu quid tui judicii sit, velim si placeat, audire. *Idem Cent. 3, Observat. Chirurgic. ex communicatione D. Saraceni Medici Lugdunensis.*

Reverendus Dominus Wolffbrandus apud Dusburgenses Cliviorum Verbi Divini Minister fidelissimus ac primarius; homo pietate, virtute & doctrinâ præstantissimus, ætatis consistentis, robustus & obesus, cum anno 1582. (si rectè memini tempore hiemali, terrâ congelatâ in proximum pagum ad ægrum quendam invisendum & consolandum ipsi abeundum, domumque redeundo ex aggere quodam tres circiter pedes alto, desiliendum esset, dextrum pedem adeò sibi torsit ac fregit, ut integrum os tali aut astragali, non solùm ex suo loco dimoveretur; verùm etiam abruptis & abstractis ligamentis, quorum beneficio, reliquis ossibus alligatur; sub interno malleolo per cutem ipsam erumperet; & foris propenderet. Ad ædes suas deportatus, Chirurgus accersitur, is videns os omnino separatum; & fibris nonnullis tantummodò adhærescens, ipsum abscidit, & ea quæ sanguinis fluxum impediunt; applicuit.

Alterâ die Clarissimi, Viri, Domin. Galenus Wierus, Illustriss. Cliviacensium Juliacens. Montensium &c. Principis Medicus ordinarius atque primarius, & D. Cosmus Slotanus piæ memoriæ ejusdem Principis Chirurgus, præstantissimus, Præceptor meus plurimùm honorandus, in consilium vocati fuere. Qui victum tenuem præscripserunt, corpus à pravis humoribus evacuaverunt, venam inciderunt, vulneri anodyna & pus moventia applicuerunt. Repellentibus item seu defensivis, ut vocant, affluxum humorum prohibuerunt. Curatio difficilis fuit, dolorosa atque longa. Interim tamen amici & quidem viri docti ipsi non defuerunt. Etsi enim proprium suum Chirurgum Dusburgensem; nunc & in arte non mediocriter versatum haberet, attamen nunc Johan. Wierus; nunc Galenus Wierus, nunc Reinerus Solenander, omnes prædicti Principis Doctores Medici longè celeberrimi, ipsum inviserunt; omniaque quæ necessaria videbantur præscripserunt. Ego quoque non rarò unà cum præstantissimo Dom. Cosmô Slotano Dusseldorpio, ad ipsum profectus fui. Sic divino solo numine tandem ita convaluit, ut & sine Scipione incedere posset, uti ego eum incedentem anno 1599. cùm Coloniâ Dusburgum ad pium & honestum virum D. Simonem Engelgraff, à cane graviter morsum, vocatus essem, ipsemet vidi. *Idem ibid.*

Quidam ex domesticis D. Samuelis Moratelli, civis Paterniacensis; vir robustus & optimo corporis habitu præditus, æstatis tempore brachium sibi ad cubitum fregit. Et quia tum temporis Basileam profectus eram, rusticum quendam, (qui in hoc tractu præ aliis etiam exercitatis Chirurgis in fracturis ac dislocationibus reponendis extollitur) ex pago proximo accersiverunt;

Conjux

Conjux quoque mea, quia, non raro, me absente fracturas ac dislocationes reposuerat, & sanitati restituerat, simul vocata fuit, ad meum quoque finem, ut domestici mei vulnus, quod fracturam comitabatur (cujus curam rusticus ille Empiricus aggredi nolebat) curarent. In locum suum fracturâ repositâ, emplastrum ex pice flavâ applicuit, fasciisque, & spleniis omnia deligavit, (relicto tamen foramine pro vulneris mundificatione. & ne ante decimum tertium diem solverentur fasciæ, splenia, & emplastrum amoveretur, jussit, domumque se contulit. Quid fit? Alterâ die post denuo dolor supervenit qui paulatim auctus erat. interim domestici mei, qui vulnus quotidie curabant, ægrum & adstantes, ut emplastrum amoveretur, admonuerunt, sed frustrà: Maluerunt enim impostorum quàm in arte versatorum consilium sequi, dolore tamen magis magisque aucto, tandem parere coacti fuerunt. Præsentibus itaque D. Moratello, aliisque fide dignis hominibus, fracturæ à domesticis meis soluta, emplastroque ablato, brachium non solùm tribus in locis exulceratum offenderunt, verùm etiam fœtens, ut hinc inde vermes, quales in carne putrida generari solent, conspicerentur: Imposito itaque unguento nostro Ægyptiaco, & cataplasmate aliquo, puttedini resistente, applicato, curationem feliciter absolverunt, brachiumque pristinæ sanitati domestici mei restituerunt. *Idem ibidem.*

Sabaudus quidam, Vir Senex ac decrepitus, Genevæ in ponte Rhodani ex equo delapsus, tibiam sibi paulo supra malleolum fregit. D. Joh. Griffonio mecum advocato, fracturam feliciter reposuimus, omnisque dolor protinus sedatus fuit. Tertio die pòst, cùm fracturam solvere vellemus, æger recusabat: aiebat enim, sibi à quodam amico, & in arte versato (erat autem is empiricus) significatum, fracturam ante septimam diem non esse solvendam. Quinto tamen de morbi, dolore exorto & propter serias admonitiones D. Griffonii, in præsentiâ D. Jani Antonii Sarazeni Medici Regii, soluta fractura, pustulæ multæ ac lividæ, quæ gangrænam proximam significabant, conspectæ fuerunt. Scarificata tamen tibia, & medicamentis gangrænæ adversantibus applicatis, tandem convaluit.

Rusticus ex pago quodam in agro Paterniacensi, sub plaustro lignis onusto, pedem adeò sibi fregit, ut à juncturâ separatus, & mirum in modum contractus esset. Advocatus ego, antequam manum adhiberem, utque opprobrium omne præcaverem, adstantibus sequentia significare visum fuit. Primò etiamsi summa adhiberetur diligentia, curationem nihilominus, propter magnitudinem morbi, ante menses sex vix absolvi posse. Secundò quia fractura ingens, claudicationem impediri non posse. Tertiò, quia ego tum temporis cum aliis quoque ægris occupatus, necesse esse, ut ægrum ad me adducerent; Ad hæc cùm parentes & adstantes consensissent, fracturam reposui, & demum redii, expectavique donec ægrum adducerent, sed frustrà. Tanta enim fuit apud eos negligentia; ut ægrum apud se retinerent, neque quenquam alium qui fascias medicamentaque mutasset, advocarent. Post itaque dies aliquot, rursus dolore acerbissimo, inflammatione item ac fœtore subortis, miser ille extinctus est.

Ego quoque quum in solutione fracturæ cujusdam Nobilis Belgæ non satis diligens essem, ac à decimo quarto usque ad vigesimum primum diem, medicamenta minimè mutassem, callus adeò magnus procreatus est, ut inde maxima deformitas tibiæ sequuta fuisset, nisi protinus callum pressissem. Quâ verò methodo id factum sit, lector ex Observat. 91. Cent. 1. colligere poterit.

Ut itaque cautè ac securè agamus, secundo aut ad minimum tertio quoque die, Hippocrate & Galeno docente, fractura solvenda est, idque in eum finem, ne in membro, præter solitum cooperto, dolor aut pruritus suboriatur, neque ejus humoris qui jam parti affectæ infixus est, perspiratio prohibeatur. Post septimum, etiamsi, non usque adeò necesse sit toties fracturas solvere, partemque affectam inspicere solitus sum. *Idem ibidem.*

Fractura costarum felicissima curatio.

Porrò casus, quem in præcedentibus meis ad te litteris promisi, talis est. Decimo nono mensis Decembris, superioris anni, interim dum ego Soloduri apud Dom. Kallenbergium ægrotantem hæsi, quadragenarius quidam hujus urbis, Michael Dilberger nomine, Vir robustus & plethoricus, cùm in propugnaculo extra urbem noctu excubias perlustrasset, & forte fortuna super congelata terra, retrò in capulum gladii cecidisset, nonam decimamque costam lateri sinistri prope spinam confregit, ita ut partes confractæ ad exteriora vergerent. Deportatur à commilitionibus ad ædes suas, quæ extra mœnia sunt: ubi noctem in maximis doloribus contrivit. Summo mane cùm uxor mea accersita esset, hominem in maximis angustiis invenit.

Dolor enim & pungitivus & maximus erat, cum pectoris angustia & respirandi difficultate. Præparatis omnibus quæ ad operationem necessaria erant, confracta ossa feliciter in sinum naturalem reposuit. Totum latus oleo rosaceo inunxit, & cataplasma ex farina hordei, pulvere rosarum, balaustiorum, nucum cupressi, gallarum & tormentillæ, cum posca & ovo integro confectum applicuit; ferulas quinetiam & pulvillos prout ad ossa continenda necesse esse videbantur, apposuit, omniaque convenienti ligatura constrinxit; leviter tamen. Arcta enim ligatura quàm sit periculosa in fracturis costarum aliàs coram ex me intellexisti. Costis confractis sic repositis dolores reliquaque symptomata protinus ex parte remiserunt. Statim quoque post repositionem costarum confractarum, haustum aquæ prunellæ & fionis, partibus æqualibus commixtis exhibuit. Victum quinetiam tenuissimum præscripsit. Sequenti die venam secari jussit, & de tertio in tertium diem fracturam deligavit, & curavit. Interim bis in die haustum de prædictis aquis in octavum usque diem bibendum dedit. Post decimum cùm ego domum reversus fuissem, ægrum ab omni periculo liberatum reperi. Tum curationem prædictis remediis & emplastro ad fracturas ossium, spatio quatuor hebdomadarum plenissimè & feliciter, absolvimus.

Cæterùm in hac curatione annotatione dignum fuit, quod in cute ne minimum quidem judicium, ut fieri solet, contusionis apparuerit, sed sanguis ille contusus per alvum effluxerit & quidem in copia. Testatur enim æger, testantur & adstantes, uti quoque domestici mei, ad aliquot libras sanguinis contusi & grumosi per secessum effluxisse; idque hoc modo.

Tertio die cùm suppositorio ducenda esset alvus, insurgit natura, & per se alvum illa ter quaterve ducit, ac ultra libras tres humoris viscosi sanguinisque concreti, & excrementis mixti, rejicit;

Fluxus

Fluxus iste ad sex fermè dies continuavit, ita tamen ut priori biduo, numero sedium ac quantitate excrementorum viscosorum & sanguinis grumosi paulatim adauctus fuerit.

Biduo autem intermedio fluxus neque auctus neque imminutus fuit, sed in eadem quantitate & numero permansit. Ultimo tandem biduo sensim iterum decrevit, donec ad naturalem excernendi modum rursus pervenisset: viribus interim satis semper constantibus, neque unquam admodum imminutis, uti nec ægro ab ulla febri infestato.

Hæc omnia domestici mei mecum, videlicet. Dn. Joh. Burgovverus, & Dn. Franciscus Monhemius, qui & operationi interfuerunt, diligenter observarunt. Vides clarissime mi Domine Doctor, quàm provida & sagax sic natura in conservatione sui individui, quæ meo quidem judicio per venas & arterias lumbares, ad intestinum colon, ea in parte, ubi è regione renis sinistri peritonæo annectitur, viam sibi quæsivit.

Secus procul omni dubio advenisset si in dextro latere fuisset contusio, id enim ante duos annos hic in cive quodam, *Hans Rust* nomine, vidi. Huic enim ex minori contusione, quàm non fuerat hæc, lateris dextri, & sine ulla fractura costarum, talis sequuta est Ecchymosis, ut totum latus ab axilla ad clunem, umbilicum & spinam dorsi occuparit, & multa gravissima symptomata excirarit.

De quibus tamen tandem maxima adhibita diligentia, Deo benedicente remediis curatus fuit & satis commodè vixit, usque ad nonum hujus mensis: tum inter pocula accepto colapho, cum retro in pavimentum hypocausti cecidisset, & posteriorem partem capitis cum nucha contudisset, aliquantisper veluti exanimis remansit: ad se tamen cùm rediisset, surgit & ad ædes suas se confert, ubi cibum indigestum evomuit. Circa primam noctis apoplexiâ corripitur, & sequenti die debitum naturæ persolvit. Post obitum multùm sanguinis & pituitæ viscidæ per os rejecit. *Idem Centur. 5. Observat. Chirurgic.*

Quadragenarius quidam, vir robustus & optimo corporis habitu præditus, domesticus perillustris Principissæ ac Dominæ, Dom. Annæ Landgraviæ Hassiæ, &c. Comitissæ in Solens, Labach; ex casu sibi patellam in transversum fregit, cum maxima contusione genu, sine vulnere tamen. Ab initio etsi ex arte curatus fuisset æger, nihilominus tamen dolores acutissimi aliaque symptomata supervenerunt. Tandem dolore, reliquisque sedatis symptomatibus convaluit quidem, sed claudicatio ac summa imbecillitas totius cruris sequuta est, ita ut nonnisi maxima cum difficultate ambulare & tibiam, ascendendo, vix sublevare possit. Ego ante paucos dies ex Hassia rediens; cùm Fridbergæ in Wetteravia apud Dom. Georgium Fabrum, Landgraviæ Hassiæ, & castri Fridbergensis Imperialis Doctorem Medicum ordinarium; ac longè celeberrimum; amicum meum singularem; per dies aliquot detentus essem; ad prædictam Dominam Comitissam consilii causâ simul vocati fuimus; ubi virum istum vidimus; & quæ ipsi acciderant, ex ipso coram collegimus. Præscripsimus & nonnulla ad partes nervosas roborandas: sed verebar, ne frustrà omnia adhiberentur. Occurrebant tunc ea, quæ tua Exc. l. de ossibus parte 4. cap. 4. ex Amb. Paræo recenset, qui l. 15. cap. 22. testatur, se neminem cui patella fracta fuisset, vidisse, qui non claudicasset. Tu cum Domino Baazeo ex mamas, causam claudicationis ad callum, cujus beneficio patella fracta connectitur, referendam esse; cùm videlicet capacitatem articuli subter patellam implet, motumque articuli impedit. Etsi verò opinionem hancce rationi consentaneam esse, in dubium revocare minimè conabor; unus tamen restat scrupulus, videlicet, in fractâ patella; extuberantia colli talis esse possit, ut cavitatem hancce (quæ inter femur & os tibia magna est) adeò adimpleat; ut motum actionemque genu impedire possit? videmus enim ut plurimum in reliquis ossium fracturis; [nisi contusio ossis & periostii fuerit maxima] naturam tam decenter & eleganter connectere ossa, ut rarò relinquatur vestigium fracturæ. Periostium enim, quandiu integrum est, materiam calli retinet, quò minus in extuberantiam accrescere possit; nisi ea adhibueris, quæ ex proprietate quadam specifica generationem calli pro[..]o[.]ent, uti ego adhuc juvenis in Belgio feci, & quidem pauco cùm successu; quemadmodum videre poteris centur. primæ Observat 91. Deinde in hoc nostro ægro, callum non fuisse causam claudicationis ex sequentibus apparebit; quapropter distinctione hîc opus est. De quibus plura vide apud *Hildanum Observat. Chirurgic. Cent. 5. p. m. 485.*

Mira ossium fragilitas.

Sæpissime cùm admiratione legi, Vir Amplissime ea quæ de mira & ferè incredibili fragilitate ossium, cùm apud Marcellum Donatum mihi lib 5. cap. 1. scribuntur, tum etiam à temetipso, & à Dom. Joh. de Burgo observata, mihique communicata, necnon Cent. 2. Observationum mearum inserta fuere. Cùm enim ossa partes sint corporis omnium solidissimæ, ex substantia quin etiam crassa & terrestri ita compactæ, ut etiam per multos annos illæsæ in ipsa terra remaneant, impossibile mihi videbatur, tam facilè ea disrumpi ac frangi posse: sed experientiâ aliter edoctus, adscribam exemplum unum aut alterum.

Superiore anno 1620. Matrona quædam honesta & robusta, quæ nondum 30. annum ætatis attigerat, Dom. Philippi Thomæ, hujus urbis Senatoris filia, cùm quodam die circa rem familiarem occupata esset, & in ipso hypocausto fortè fortuna in pavimentum cecidisset, tibiam dextram circa poplitem sibi fregit. Vocantur Barbitonsores duo, qui quidem fracturam se rectè reposuisse asseruerunt, interim tamen insecutus est dolor adeò magnus, aliaque symptomata adeò sæva, ut quum ego septimo mense post acceptam fracturam, in consilium adhibitus essem, ipsam veluti in agone reperirem. Quapropter manum adhibere recusavi, corroborantia tamen quædam præscripsi, & astantibus significavi, ipsam brevi finem vitæ facturam. Post paucos dies paulatim, & veluti lumen cui deficit fomes, extincta fuit adeo consumpta atque extenuata, ut ossa vix cute obtegerentur. Nec mirum: propter gravissimos enim, continuos ac longos dolores & cruciatus, quos ex inepta deligatione & situatione tibiæ perpessa fuerat, propter diuturnum item decubitum, quam de universalibus toto isto tempore morbi, ne semel quidem fieret mentio, calor nativus labefactus, & humidum radicale absumptum, obstructiones quinetiam quàm gravissimæ hepatis, lienis, & venarum mesaraicarum sequutæ fuerunt.

Ante annum, sexagenarius quidam Solodurensis, ex Senatorio ordine, Dn. Ursus Rouchti nomine, ab aliquot annis catarrhis adeò obnoxius

obnoxius fuerat, ut maxima inde virium, totiusque corporis labefactatio, etiam externarum pa tium, sequuta sit. Die quodam lectum egrediens, cùm per cubiculum deambularet, vestesque indueret, nec non inopinato pedem dextrum non satis aptè deduceret, protinus in pavimentum decidit, non sine maximo dolore, aliisque signis, quæ os fractum esse arguebant. Advocato Empirico quodam, cujus consilio & remediis in fracturis ossium plerique isto in loco utuntur, femur seu femoris os, ad quatuor circiter digitos, in latitudinem positos supra genu in transversum fractum esse, repertum fuit. Reposuit quidem fracturam, si Empiricis jactantiis credendum: dolor enim verissimum signum, os non satis rectè fuisse repositum, non remisit, sed potiùs ductus fuit, donec tandem, quum universalia planè neglecta fuissent, exorta esset phlegmone, & ex inde ulcus circa fracturam, quapropter ad menses aliquot decumbere coactus fuit. Tandem cùm utcunque restitutus videretur, & innixus suffulcris per cubiculum deambulare posset, paralysi aliisque gravissimis symptomatibus (de quibus posthac data occasione ad te scribam) correptus fuisset, naturæ debitum solvit. Os autem verissimè fractum fuisse, testis sum ocularis. In postremis enim morbo suo, non diu ante obitum ulcus ipsum adhuc ad os usque apertum, inspexi, osque fractum fuisse, manifestè cognovi. De causis hujus fragilitatis ossium inter se non conveniunt Medici: ego libentiùs tuam intelligam mentem, quàm quicquam hac de re inpræsentiarum proferam. Vale Vir Amplissime & cum tuis omnibus æternùmque fœlicissimè vive. Raptim Bernæ Helvetiorum, 28. Februar. 1621. *Idem ibidem.*

Mira femoris fractura.

Petrus Kerler Ulmensis, artificii Murarii, mense Novembris, anno 1614. Argentinæ per lapsum femur sinistrum dupliciter transversum fregit, ut postea patebit. Adhibitis adhibendis, per semestre ferè penes Chirurgum decumbit, donec fractura consolidata, nec femore breviore reddito respectu alterius, huc Ulmam pedes sese conferret; ac de abscessu circa locum affectum, nec non ulcere fistuloso conquereretur: adveniens itaque medicam implorat opem, ubi particulam aliquam ossis fracti diuturnioris istius abscessus causam statuimus. Hinc igitur ulcus fistulosum ampliandum, & naturæ, quò citiùs ab aliena materia liberetur, succurrendum esse putavimus. His itaque continuatis tandem femoris fracti partem insignem trium digitorum transversorum longitudinem æquantem, Chirurgus noster Boulerus, 18. Augusti 1615. extraxit, non absque singularis naturæ miraculo, quæ callo tanto spatium istud intermedium in femore fracto repleverat, ut etiamnum absque claudicatione, benè restitutus, dictus juvenis ambulet, & in longitudine huic femori nihil quicquam decedat. Hoc pedetentim diuturno isto tempore factum fuisse reor, quo femur ad longitudinem alterius solerter à Chirurgo semper extensum fuit, particula separata interim ad intermedia musculorum spatia per naturam remota quæ postmodum abscessui fistulosisque ulceribus ansam præbuit. *Gregorius Horstius operum medicorum tom.* 2.

Patellæ fractura à causa notatu digna.

Patellam propter duritiem suam hanc frangi posse nonnulli perversè asserunt. Nos verò, eandem non solùm à casu grandiori in genu frangi, experti sumus; verùm etiam sine casu; cujus rei historiam recensere animus est. Ante tres præter propter annos visitavi cum Magistro Petr. Adriani filio, virum satis robustum, qui è ponte descendens in terram ferè ceciderat, imò pede lubrico, resistens, tamen quantùm potuit in terram non fuerat prolapsus, sed ab illa resistentia transversim fracta ejus patella, & adeo quidem evidenter, ut inter utramque partem locati potuerit manus, una enim supra, altera infra genu sentiebatur. Fracturam, ut artis est, deligavit dictus Magister peritissimus. Quid fit? Patiens, rectiùs dixerim impatiens, contulit sese secundo die Igispam, unde incurabilis post aliquot septimanas rediit, claudicans in hunc usque diem. Mirabar olim patellæ mollitiem in cadavere, & duritiem ejus in sceleto, & quantùm hæ ab invicem differant, sat accuratè cum Doctiss. Viro Matthæo Slado, Medicinæ Doctore Celeberrim. investigavimus, reperimusque eas duritie toto cœlo inter differre. Ansa ergo erroris, quo nonnulli patellam frangi posse negarunt, exinde orta videtur, quòd patellas sceletorum solùm inspexerint. Quippe per exsiccationem ita indurantur, ut difficile sit eas frangere, recentes non item; quicunque enim utrasque ritè examinavit, reperiet recentes extrinsecè tantùm duriori lamina obductas, intrinsece verò substantiâ osseo-spongiasâ præditas, instar diploës in cranio *Freder. Ruysch. in Observat. Anatomico Chirurgic.*

Fractura ossium duorum carpi post tres annos nondum coalita.

Fracturam magnorum ossium, purà brachii, femoris &c. aliquando talem esse, quæ nunquam ferruminetur, quantumvis in arte tractetur, noto notius est. Ast mirandum, ossa carpi, quæ admodum sunt exilia, fracta ex casu ab alto non iterum coaluisse. Ann. 1681. nebulonem quendam (nomine *Slagertie*) ob furtum ad suspensionem condemnatum, in carcere visitavi, & an ullo morbi genere antehac fuisset vexatus interrogavi.

Vixi, inquit, sat pancratice, & nullus fere morbus me unquam infestavit, præter febrem, quam ante aliquot annos perpessus fui: Præterea dextram, aiebat, in mensa planam reddere haud unquam potui, postquam semel cecidi ab alto. In hujus suspensi cadavere reperi membranam lienem ambientem (quæ in naturali constitutione tenerrima) in sui medio, duobus in locis, ita incrassatam, ut maximi scriptorii calami crassitiem adæquaret. Hanc crassitiem à prægressa inflammatione ortam fuisse, dubitandum non est, quia sæpissime ab ea ita incrassari membranas observamus. An verò inflammatio isthæc à febre supradicta aut febris ab inflammatione provenerit, me latet. Posthac manum ejus cultro anatomico subjeci, & ex anterioribus carpi ossibus duo fracta inveni, quorum fragmenta, juncturam manùs violentiâ, obstaculo fuerant ut manum in mania planam reddere non potuerit: ut quod magis mirum est, ossa dicta à triennio fracta, nondum erant ferruminata aut conjuncta nec callo obsessa, quemadmodum adhuc videre est in nostro musæo.

De fractura tibiæ.

Vir triginta annorum è curru desiliens fracturam passus est obliquam in medio fere ossis tibiæ, aderatque

aderatque cruris inæqualitas, crepitus ossis, dolor & motus imbecillitas.

Una nempe tibiæ extremitas, ob fracturam acuta in hanc, altera in illam partem vergebat, unde cruris inæqualitas, & dum illæ extremitates ad se invicem allidebantur, ossis crepitus exortus est, ac dum periosteum, partesque vicinas acie sua premebant, prima doloris causa prodibat, secunda autem tunc, quando extremitates ossis disrupti pressione sua cogebant humores, ut in tubulis partium vicinarum stagnarent, acescerent ac fibrillas irritarent.

Dum autem fibrillæ hoc pacto ab ossium acie & humoribus acidis vellicabantur, spiritus animales non poterant potiùs in hunc quàm in illum musculum determinari, sed sine discrimine proruebant ad omnes partes vellicatas, & si qui adhuc in parva quantitate ad certos musculos accedebant, eosdem tamen intrare & inflare nequibant ob tubulos ipsorum musculorum ab humoribus stagnantibus obstructos, & si qui spiritus eosdem musculos adhuc intrarent & inflarent, tamen nihil agebant aliud, quàm ut unam ossis disrupti extremitatem scindentem in hanc, aliam in illam partem moverent, unde nil nisi vellicatio, pressio, novusque dolor proveniebat, atque ex his satis manifestum redditur, quæ causa extiterit imbecillitatis motûs.

Ego accersitus ossa fracta statim reposui, atque tum temporis hoc agere præcipuè volui, ut restituerem impeditam circulationem humorum & sanguinis, cui absque dubio hîc atque illic etiam stagnavit, ideoque ad acidam peccans temperandum partem affectam lavi spiritu vini, in quo aliquid gummi ammoniaci dissolutum erat, ac in eundem finem imposui emplastrum ex diapalma, bolo, spiritu vini ac oleo camomillæ compositum, tandemque ad ossa reposita retinenda ligaturas, aliaque idonea applicui, atque hæc per intervalla quædam renovavi, atque ita patiens intra sex septimanas iterum incessit.

Non dicam hoc in loco, quod fractura per transversum facta faciliùs possit retineri, quàm obliqua, nec etiam, quod pro signo bonæ restitutionis in fracto tibiæ osse plerumque habeatur, si pollex pedis directe respiciat genu, quandoquidem hæc nimis nota sunt; nec magis causam reddere conabor, cur dolor post os repositum mitigetur, quoniam liquidum est, hoc fieri, quia prima doloris causa, de qua modò locutus sum, aufertur tum temporis, sed antequam finiam explicare decrevi, quo pacto callus producatur: qui ossa fracta conglutinat.

Quando sanguinis & humorum circulatio restituitur iterum tam in osse fracto, quàm alibi, tunc particulæ quædam ex poris arteriarum egressæ transeunt per tubulos ossis, &, cùm perveniunt ad extremitatem ossis diffracti, amplius pergere nequeunt per lineam rectam ob tubulos à fractura interruptos, ideoque deflectunt ad latera, ubi ossi & sibi invicem adhærentes constituunt tandem callum, qui ossa iterum conjungit.

Callus hic in senibus & debilibus tardiùs generatur ob sanguinem viscosum & crassum, qui per angustos ossium tubulos transire non potest, atque ideo in tali casu crassiores sanguinis particulæ debent attenuari per lapidem osteocollam dragmæ pondere quotidie sumtum, imo nocere non posset, si lapidis ejusdem pulvis commisceretur etiam cum emplastro, quod externe imponitur.

Sed in ægroto nostro res longe aliter se habuit, nam callus indecoram molem excrescebat, quamobrem imposui emplastrum de ranis cum mercurio & strictam ligaturam, ut scilicet emplastrum hoc particulas quasdam calli ita attenuaret, ut avolarent, & ligatura callum ita comprimeret, ut nova apponi non possent.

Atque ita finem imponam huic observationi, postquam dixero, quod crus ægroti semper extensum jacere jussi, & curam gessi, ut calx pedis inniteretur pulvinari parvulo, in cujus medio foramen erat, nam aliàs contingere posset; sicut experientia testatur, ut gangræna invaderet calcem, quia vasa & tubuli partium à longo decubitu vehementer comprimuntur.

Reperiuntur nonnulli, qui in fractura tibiæ commendant viscosa, quæ ego, ut noxia, rejicio, quandoquidem in corpore se non exercente obstructiones non parum augent, quæ è contra potiùs diminuendæ forent. *Johan. Muys in prax. Chirurg. rationali.*

De Fractura tibiæ cum vulnere.

Virgo 20. annor. ictu scloperi parvis globulis plumbeis onerati & cominus inopinato ac nescio quo infortunio explosi in interiore cruris parte paulo infra genu vulnus accepit, quod longè lateque egregie patebat, imo in tantum ut palmæ spatium superaret; aderatque ingens ossis tibiæ in valde parva fragmenta diffracti contritio & comminutio, quæ se per totam vulneris longitudinem atque ossis tibiæ crassitiem extendebat; hinc dolor atrocissimus affligebat ægrotam, quæ ideo multas noctes insomnes transigebat, aut si per exiguum temporis intervallum aliquando dormiret, mox evigilabat non sine summo terrore, ac quasi cum convulsione cruris vulnerati, unde ossa diffracta non raro distorquebantur.

Ossa confracta absque magna extensione reponebantur, & fragmenta quæ ab aliis partibus prorsus erant separata, soluta & libera, è vestigio blande eximebantur, reliquis adhuc aliquatenus adhærentibus relictis, donec progressu temporis separentur.

Tunc digestivum confectum ex therebinthina, vitello ovi; pulvere radicis iridis, aristolochiæ, myrrhæ, aliisque imponebatur cum emplastro ac lavamento acidum temperante; deinde adhibebatur communis ligatura, tandemque crus affectum capsulæ ligneæ inclusum concinnè collocabatur in lecto, supra quem funis suspendebatur, quo ægra corpus aliquatenus, ubi necessitas exigebat, posset exigere; ac ad pedes ægrotæ in lecto ponebatur erectus semicirculus ligneus, ne scilicet stragulorum gravitas cruri affecto aliquam crearet molestiam.

Venæ-sectio, quam plures commendare solent in tali casu, omnino omissa fuit, quandoquidem nihil utilitatis inde promanare potest, nec magis secundùm methodum vulgarem hîc in usum revocata sunt purgantia, quia hoc in malo quiete nihil optabilius, atque nihil perniciosius quàm motus, sed ubi ægra nonnunquam alvum exonerare tenebatur; linteum quadruplex supponebatur natibus, quod alvi excrementa excipiebat.

Patiens interea temporis comedebat cibum concoctu haud difficilem, bibebat cerevisiam recentem ac primis singulis vesperis assumebat blandum aliquod

aliquod anodinum ad mitigandum dolorem ac tollendum illum terrorem, de quo dixi.

Ossa reponebantur, quotiescunque post terrorem nocturnum reperiebantur distorta.

Vulnus ob magnam puris copiam quotidie bis religabatur, atque ita progressu temporis complura fragmenta separata sunt, tuncque calli generationem ac accretionem quotidie conspeximus propullulantem, non ex medulla, sed ex ossis tubulis, valdè angustis, per duos humores nutrientes ex arteriolis egressi deferuntur.

Vulnus hoc, periculosum adeò, intra semestre spatium coaluit, ac patiens fere iterum tam belle incessit ac obambulavit, quàm fecerat, priusquam hoc vulnus infligeretur.

Simili cum successu aliam fœminam eodem malo decumbentem à patre meo sanatam esse recordor; sed hæc duo exempla aliquem adeo securum reddere non oportet, ut fracturam cum vulnere parvi faciat, nam illam plurimis necem intulisse compertum habeo; sic ubi in nosocomio Rotterodamensi aderam cum aliis quotidie per totos fermè dies curandis plurimis vulneratis, qui ex obsidione urbis de Graaf appulerant, omnes, qui fracturâ tibiæ cum vulnere laborabant, è vita abreptos esse novi, ac inter alios unus affligebatur fracturâ tibiæ cum vulnere, in quo plurimos vermes latos, crassos & albicantes non sine admiratione conspexi; sed unde hi vermes suas traxerunt originem? scil. ab ovis ex aëre in vulnus delapsis, ex quibus exclusi sunt vermes, ubi quædam in humoribus stagnantibus exorta fuit fermentatio. Sic ova non pauca ex aëre decidunt in lac, ex quo postea conficitur caseus, & quandiu hic recens est, ova non excluduntur, sed ubi caseus putrescit, hoc est, ubi fermentatio quædam progressu temporis producitur in caseo, tum demum vermes prorepunt ex ovis.

Sic in valde magna ossis contritione fracturam cum vulnere eo comitante crus paulo infra genu extirpatum esse memini.

In fractura tibiæ cum vulnere quidam adhibere consueverunt ligaturam octodecim capitum, quæ Belgicè nominatur *een boexvviise ligatuur*, sed nos feliciter usi sumus communi, quam bis quotidie mutavimus ob ingentem puris profluentis multitudinem.

Novi chirurgum, qui loco capsulæ ligneæ, de qua dixi, in usum revocat instrumentum quodnam ferreum, cui crus affectum imponitur, & conservatur ita extensum & immobile, sed illud instrumentum hîc, verbis exprimere non possum.

In simplici fractura tibiæ apponuntur plerunque ferulæ ex charta crassa confectæ; illæ verò in nostra ægrota prorsus omittebantur, quia in vulnere tam vasto minime videbantur convenire.

Digestivo nostro, quod vulneri imponebatur, nulla admiscebatur pinguedo ob ossa denudata, nam quod pinguedo noceat ossibus experientia abunde testatur, ejusque rationem reddidimus antea.

Paræus de praxi chirurgica bene meritus est, multumque habuit experientiæ, attamen perperam in fractura cum vulnere commendat astringentia, quæ quare & quantùm noceant, sæpius diximus. Non puto autem aliquem in malam partem interpretaturum, quod tantum virum audeam reprehendere, nam quò clarior est aliquis, eò periculosiores sunt ejusdem errores, quia plurimi sola auctoritate tanti viri permoti, cæco quodam impetu eundem sequuntur, euntes qua itum est, non qua eundum.

Notandum est callum difficillime produci in fracturis gravidarum & lactantium, quia materia idonea à fœtu aut infante callo subducitur. Sic Fabricius Hildanus refert in Cent. 5. Observat. 87. quod hac de causa in fractura tibiæ cum vulnere vigesima tertia septimana ossa adhuc vacillarint.

In fractura tam simplici quàm composita, ubi callus ossa confracta iterum conjunxit, ægri plerumque molestiam quandam persentiscunt in motu, quod contingit, quia callus recenter generatus occupat locum musculorum hanc aut illam partem moventium.

Antequam huic observationi finem imponam, duo problemata valde intricata, extricanda superesse mihi videntur; primum est, quare ossa, dum hiems est serena, facilius ac citius diffringantur, quàm alio quovis tempore; alterum verò, unde proveniat terror post somnum brevem ægros tam simplici quàm composita fractura laborantes plerunque invadens.

Ad primum aliqui fortasse responderent, glabritiem glaciei efficere ut homines sæpius prolabantur in terram atque hoc pacto facilè venire, ut ossa disrumpantur; verumenim verò hoc nodum non solvit, hoc difficultatem nondum tollit, nam ossa non tantùm, sed & ferrum, lignum aliaque dura corpora brumali quàm alio quovis tempore faciliùs disrumpuntur. Unde igitur hoc contingit? dicam, ausculta paulisper, Quo partes corporum durorum pertinaciùs & firmiùs conjunguntur inter se, eo difficiliùs diffringuntur; hoc certum est: sed quodnam est illud; quod in partibus durorum corporum efficit cohærentiam? non quies, ut quidam opinantur, quoniam illa non est aliquid positivum in corpore, sed tantùm privatio motus, ideoque hoc effectum non producit quies, sed aër comprimendo partes durorum corporum conjungit ac cohærere facit, ut patet ex experimento in observatione septima tertiæ decadis citato; aër autem, dum æstas est, magis premit quàm media hieme, partim quia tum temporis à calore solis validiùs agitatur, partim quia tunc gravior existit ob admistos plurimos vapores ab ardente sole sursum propulsos; atque hîc jam manifestum evadit, quare ossa aliaque dura corpora hiemali tempore faciliùs frangantur quàm æstate; hinc etiam facilè colligi potest, quare ligna in foco multo citiùs comburantur, cùm rigida premimur hieme, quàm dum amæna fruimur æstate; nimirum aër brumalis debiliori sua pressione non valde pertinaciter particulas ligni conjungere potis est, unde hæ particulæ à ligni corpore facilè separantur, dum vim patiuntur à particulis quibusdam terrestribus soli materiæ mundi subtilissimæ innatantibus, ideoque rapidissime agitatis. Huc accedit, quod aër hiemalis, utpote minus premens & pauciores continens, flammam liberiùs divagari permittat.

Veniamus jam ad alterum problema, quo quæritur, unde oriatur terror in somno, non autem in vigilia, ægros ossis fracturam patientes invadens, ac ossa disrupta non rarò iterum distorquens.

Paræus magnâ experientiâ in arte chirurgica locupletatus, qui ipse aliquando fracturam tibiæ ac fibulæ cum vulnere passus est, ac in proprio corpore hunc terrorem vivide satis persentiit, ut ait, hujus phænomeni rationem reddere conatur in capite vigesimo sexto libri agentis de fracturis, sed misere philosophatur ibidem, non nisi nugas ac chimæras in medium proferens.

Videamus igitur, num nos rationem magis verosimilem afferre valeamus; tentabimus saltem. Ubi vigilant ægroti, vident, audiunt, edunt, bibunt, agitant brachia atque hoc modo multùm succi nervei consumunt, sic ut ille haud adeo magnâ copiâ profluat in partes irritatas ex cerebro, sed cum somno sua membra demulcent ægri, longe aliter se res habet. Aures non audiunt tum temporis, oculi occlusi sunt, nares consueto negotio non vacant, lingua silet, brachia quiescunt; ubi igitur illo tempore humores circa fracturam tibiæ stagnantes ac acescentes distensione sua fibrillis afferunt molestiam, ac easdem scissione sua irritant, tunc inquam, succus nerveus, qui jam ad negotia in vigilia peragenda non impenditur, magnâ copiâ prolabitur in musculos irritatos, qui hoc pacto inflati crus vehementer movent, ac unam ossis diffracti extremitatem in hanc, alteram in illam partem miserè distorquent, unde dolor satis atrox exoritur, & sic patiens post brevem somnum non sine terrore expergiscitur. Ut autem hujus phænomeni rationi, quam reddidi, faciliùs fidem adhibeas, consultum judico, ut ad paucula verba sequentia attendas. Dum viges & vigilas, dum vesiculæ tuæ seminatiæ multùm fœcundi seminis continent, imaginare, quàm vividè poteris, pulcherrimam quandam puellam, hoc pacto tamen te semen ejaculaturum non opinor, nisi alia moliaris; verùm si tibi somno placido fruenti ante imaginationem obversetur haud inelegantis formæ puella, & si interea temporis vesiculæ tuæ semine satis distentæ sint, semen non raro summa cum voluptate hoc pacto prolabetur, quia scilicet vesiculæ seminariæ valde contrahuntur à succo nerveo, qui magnâ copiâ, dum dormis, a cerebro in vesiculas seminarias à semine distentas & valde irritatas defertur, quia jam non impenditur ad alia permulta negotia, dum vigilas, peragenda.

Sic novi duos Epilepticos, qui nunquam, dum vigilant, sed semper, ubi somno sepulti jacent, paroxismo corripiuntur, quod sententiam meam non parum confirmat. *Idem ibidem.*

Fractura tibiæ & fibulæ cum vulnere.

Filius Domini N. N. quatuordecim annorum, cum sociis ludens, tibiam & fibulam dextram confregit, ita ut prostantia hæc ossa musculum Castronemium & suralem cum venis quibusdam pertuderint: pes extensus per ministros fortes & in æquilibrio detentus erat, usquedum utraque manu Chirurgus membrum comprehensum ad pristinam figuram reduxit, & impellendo hinc inde, antè, retro, ad latera extantes partes, in suas concavitates, & pristinas sedes reduxit; quo dolor magna ex parte cessavit, osque fractum in superficie æqualitatem adeptum, & sano membro simile redditum est: vulneri tum imposuit Cerotum Galeni, & desupér emplastrum adstringens, deligavit pedem fasciâ tres ferme ulnas nostrates longâ, ter fracturæ circumvolvendo, & versus genu finiendo, aliam dein fasciam affecto pedi bis circumduxit, versus malleolum finiendo; Hisce fasciis imposuit compressas per transversum & juxta membri longitudinem, ut inæqualitas omnis caveatur, & deligatio super fracturam firmetur: propterea compressas has epidesmo retinuit, & Syndesmo theca chartacea munivit; tandem pedem directum, ut calcaneus ab omni compressione liber fuerit, capsulæ ligneæ imposuit. Modus hic deligationis per duas hebdomadas continuatus fuit; post instituta ascialis fasciatio octodecim capitum dicta, ob copiam puris, & crebram partis inspectionem: post tertiam hebdomadam in melius profectus est æger, calloque fractura conglutinata, & persanata.

In fracturis ritè sanandis Chirurgus officio suo neutiquam satisfecisse dicendus est, si ossa ab invicem disjuncta rite iterum coaptaverit, cùm & eadem debite ligando ac reponendo, ut concrescere denuo queant, apta reddere teneatur, non solùm coalescentiam aliàs impediturus, sed pluribus etiam aliis incommoda ægrum expositurus; quæ inter sphacelus crudelissime eundem è vita tollere valet, cujus exemplum, præter Ephemeridum nostr. curios. dec. 1. ann. 2. obs. 248. Phil. Hochstetterus decad. 5. observ. med. cas. 7. exhibuit, ubi cruris fracti ab imprudenter facta arctiori ligatura sphacelum descripsit; qualem etiam in alio calcaneus non rite collocatus concitaverat, quem sistit Joh. Hellvvigius observ. med. 154. Prout vicissim à laxiorinis ligatura coalescentiam ossium impediri, Joh. Meekeramus cap. 68. observ. chirurg. non immerito admonet. Scilicet fasciæ membri partes diffractas iterumque in naturalem situm locatas, conservare in eodem debent, quo ita particulæ glutinosæ exsudantes, ossium alimento aliàs inservituræ, se invicem contingere atque coagulatæ, callum constituere queant; unde laxiori ligatura extremitates ossium fractorum è loco suo moveri facilè cùm possint, unio sperata impeditur: & è contra si strictiori ligatura, aut inconcinna repositione spiritibus animalibus ac sanguini aditus reditusque; compressis scilicet nervis & arteriis, denegetur, partem tandem emori necesse est, Glutten verò illud nutritium è sanguine deponi, particulæ illæ viscosæ, in ejus sero abundantes probabile reddunt, ut ita à nervis illud sperare; cum aliis, haud opus habeamus. *D. Joh. de Muralto.*

Fractura costæ & cruris in gravida.

Anno Christi 1681. die 29. Decembr. honesta matrona, *Dn. Naauratho*, t. t. Præfecti in *Dirmstein* trans Rhenum, Uxor, in glacie cecidit adeo periculosè, ut in dextro latere frangeret costam, in sinistro utrumque focile cruris paullo supra malleolum; nihilominus (utut jam à semestri esset gravida) rite curabatur utraque fractura intra tres menses; donec tandem feliciter enixa esset fœtum, qui adhuc tum ultra triennium superstes est. *D. Georgii Franci.*

De miro effectu tabaci in fractura femoris cum vulnere.

Chirurgus mihi notissimus, & à mea directione dependens, curationem suscepit cujusdam juvenis Rustici, cui in terram lapso femur dextrum à tota currus onusti ita contusum & contritum fuit, ut caro musculosa denudata ab ossibus quasi divulsa cerneretur. Diu actum fuit mundificantibus, siccantibus, sarcoticis, epuloticis, sed continuus humorum affluxus omnem operam & vim medicamentorum elusit. Pulverem tabaci, utpote herbæ vulnerariæ aspersit parti læsæ, sed vix hoc facto, patiens ad enormem vomitum fuit concitatus. Retulit mihi inopinatum hoc symptoma prædictus Chirurgus, quod ex naturali causa forsan ortum suspicatus, jussi ut inspersionem hujus pulveris repeteret;

reperceret; Dictum factum, semper inspersionem immediate sequebatur vomitio. An vellicando nervosum genus, & stomachum in communicando vapores, hæc anacatharsis excitata? utrumque videtur probabile; totum enim corpus, ex doctrina Hippocratis, & ab experientia unguentorum Mercurialium, est conspirabile & confluxile.

Fateor equidem & mihi stomachum moveri, si odorem fumi tabaci naribus etiam à longè excipiam. Eliminarem sanè & proscriberem ex toto medico hanc herbam; si in mea potestate foret, propter tot nocumenta, quæ à Simone Pauli Commentar. de abusu tabaci allata sunt; sed nolo offendere Clarissimos Viros, Thomam Bartholinum & Diemerbrœkium, quos esse tabacophilos testentur; illius Consilium de anatom. pract. fol. 18. hujus verò tract. de peste Cuique placeat fumus odorque suus. *D. Adami à Lebemwald.*

Herba Ossifraga.

Fertur in Norvvegia nostra plantæ cujusdam ossifragæ vis singularis emolliendi ossa Jumentorum, quæ illâ vescuntur. Et quod mirum ex eadem incolæ unguentum conficiunt pro ossibus glutinandis. Suspicatur D. Simon Pauli noster, mercurii vel plumbi subesse mineram, deditque id negotii peritis loci Sereniss. Rex noster, ut de veritate rei inquirant, & quid terra illa, ubi planta nascitur, sinu suo occulti condat. Quicquid rescivero posthac scribam. Vidi plantam siccam apud. Clar. Borrichium Collegam, quæ proprius ad juncum accedere mihi visa est D. Barthol. in litter. ad D. Sachsum missis.

Herbam hanc à nemine Botanicorum descriptam vocat Gramen Norvveg. πολύῤῥιζοι, ossifragum. Ex D. Simon. Pauli Prof. Regius. Hafnens. in quadripart. novæ edit. clas. 4. pag. 529. Norvvegis dicitur *Beengras.* Herbam istam secum anno 1641, è Norvvegia primùm adduxit D. Jacob. Fabricius Med. R. Christiani IV. narravitque eidem Generos. D. Janus Bielke Regn. Norvveg. Cancellarius compertum esse ejusdem herbæ efficaciam, ut si boves eo vescerentur, ipsos usque ad ambulandum fieri ineptos, ut elumbes videantur, nec vestigium facere possint. Imo ut *Georg. Arichvvein* Generalis Major Philobotanicus, retulit in litteris ad D. Simon. Pauli, adeo ossa mollescunt, & conteruntur, ut baculo possit quasi circumvolvi animal, non tamen moritur, sed curari potest, si ipsi ossa exhibeantur alterius animalis, hujus herbæ esu peremptі. Conjecturam facit D. Simon Pauli pag. 532. delitescere fortè ibi, ubi crescit herba hæc, in intimis terræ visceribus mineram saturni vel mercur. currentis, quia secundùm Kircher. art. magnet. l. 3. p. 5. c. 3. omnes plantæ alimentum verè magneticè ex terra trahant & naturam metalli supra quod creverunt assumant. Contrà meminit Jacob Bontius J.V. med. Indor. cap. 33. f. 86. herbulæ, quæ semen fert instar hordei, sed nigrius & hirsutius in Malacca & Continentis quibusdam Indiæ locis crescentis, quæ ossa adeo firmat & roborat, ut si ejus succo solummodo dentes imbuantur, silicem in pollinem redigere possint. *Thom. Bartholini.*

De gramine ossifrago.

Graminis hujus originem Norvvegiæ debemus, quod ea virtute vel malignitate præditum dicitur, ut jumenta, quæ vescuntur, enervet, ad motum inepta reddat, ut velut exossata videantur. Hinc conjectura ingeniosa suspicatur Celeberrimus noster D. Simon Paulli, magnum illud floræ & anatomes decus, subesse illis locis, ubi germinat herba, fodinas vel plumbi vel argenti vivi, unde vitium hoc ossifraga herba trahat. De quo argumento eruditam epistolam ad me publice laudatus magno suo merito Senex exaravit, ex qua excerpam quæ ad hoc negocium spectant, ut Lectoribus curiosis satisfiat: Ita vero ille:

Porrò, Celebratissime Bartholine, vitio minime mihi vortes, si insuper gnaviter ac obstinate, te exorare contendam, consilio, studio, operâ tuis, mihi non desis, sed ut defesso Atlanti, impiger successit Hercules? ita tu mihi in statione mea successor, patriæ in honorem & commodum, suppetias feras; & pluribus te rogarem hæc omnia, nisi scires, Ciceronem à Platone præclare scriptum putare in officiis: quod non nobis solùm nati simus, sed ortus nostri partem patria sibi vendicet, hinc eundem quoque statuere, quod omneis omnium caritates patria una complectatur, pro qua quis bonus dubitaret mortem oppetere, si ei sit profuturus? Quæ cùm ita se habeant, egoque complusculis abhinc annis in eam devenerim sententiam, & adhuc in ea permaneam, certo quodam in tractu Norvvagiæ, novo & inaudito exemplo, delitescere fodinas vel plumbi vel argenti vivi; æque ac pridem Dei gratiâ omni populo innotuit, argentum aliaque metalla in ea reperiri ac effodi; quæ omnia Celeberrimus Joh. Laurenbergius, popularis meus, qua Poëta ad Maronis, qua Mathematicus ad Euclidis famam pergens, suo Heroico, meo honori dicato, cùm floram meam Danico idiomate 1648. publici juris facerem, universo orbi asseverare studuit. Atque interim non immerito, meæ conjecturæ, de inveniendis plumbo ac argento vivo, in Norvvagia & occasionem & rationem prudenter exigis? Nisi ergo grave molestumque tibi, perdocte Bartholine fuerit, quartam partem quadripartiti mei botanici posterioris editionis, & quidem in ea historiam graminis evolvere (heluo aliàs librorum qui es, si tam honesta in re, hoc loquendi modo cum Cicerone uti mihi liceat) utrique nullus dubito, quin illic loci exacto & perpolito judicio tuo abunde satisfaciam, præsertim cùm Nobilissimæ Europæ Nationes (quas inter Gallicam & Britannicam recenseo) studium hoc meum sive collaudent sive tacitè approbent; Sed in fidem priorum omnium Nobilissimi ac maxime strenui Domini Georgii Reichvvein, natione Catti, chiliarchæ literas, Germanico Idiomate ad me datas, ex meo quadripartito huc accersam: quem meritissimo, cùm adhuc superesset, redicivum appellasses Dioscoridem, adeo subactus erat, non solùm in militari disciplina, sed quoque Botanico studio, ita ut si nonnullis Medicinæ Candidatis, negotium facessere ipsi placuisset, herbam illi ultro ei porrexissent, & quidem presso pollice. Sed linquam hæc illius verò ad me datarum literarum verba ita habent (Latine versa in gratiam exteriorum.)

Honoratissime Dom. D. Simon Paulli. Quandoquidem editum herbarium tuum pervolvi, intellexique Te D. Doctorem, Herbarum apprime esse partium, & ex Te ipso audivi plura meditari hæc illius verò ad me datarum literarum verba de eis in publicam lucem proferendis: reticere non possum multas in hoc regno elegantes & mirandas species inveniri, quarum quædam quidem cum aliis conveniunt, sed singulari figura & colore, aliquæ verò prorsus raræ, & me conscio (qui tamen in juventute mea istius studii maximus cultor fui, plurimisque

cultor fui, plurimisque cum Medicis præclaris familiaritatem contraxi, meque ex parte in iis exercui, & adhuc data occasione & temporis opportunitate summopere oblector & recreo) à nullo descriptæ unquam. Inter alias, duas species tibi enarrabo, & quoad fieri potest describam, & futuro anno, si Deus vitam prorogaverit, & valetudinem indulserit, ad vivum depictas & compactas, vel etiam, si possibile, recentes & vivas me missurum promitto, quia hoc tempore haberi non possunt, cum dissitis abhinc locis crescant, sexaginta circiter leucis, meque alia negotia impediant, quominus illas afferri ad me jubeam, nec enim libenter unicuique revelarem.

Prima species similis est apio risûs, sed radices habet crassas & nodosas, instar radicum seu raparum rothfeldianarum. Si bestia, ut equus, vacca, bos, ovis, vel porcus illam devoret, (cujus tamen appetunt esum, unde rustici ubi hæc herba crescit, ista loca circum sepiunt in quibus copiose luxuriat) statim moritur, & dirumpitur, venenum ejus quoque tam vehemens, ut avis si cadaver involet, pariter concidat confestim, & si inde repellatur, statim ex aëre decidat moriaturque, hanc plantam incolæ hujus regioni, appellant *Sylleuvebber*.

Alterius speciei hæc est historia; gramen est, longis acutisque foliis instar iridis. Si eo pecudes vescantur, sicut de priori dictum, confringit & conterit illis statim omnia ossa, ita ut ossa fracta intra pellem circa bacillum circumvolvi possint, non statim tamen expirant, sed curari possunt, si illis exhibeamus ossa contusa alterius alicujus bestiæ ex usu hujus herbæ mortuæ. Hinc etiam incolæ sedulo provident; ut semper in promptu habeant hanc medicinam. Sæpe hanc plantam beatus Dn. Cancellarius Jan. Bielcke & ego habuimus, qui nomen ossifragi illi dedit & imposuit. Quando ad manus tuas pervenerit ipsa planta, de ea ulterius inquires, ejusque decentem anatomen ipse suscipies. Christianæ 24. Augusti anno 1661.

Posthabita ergo ranunculi venenata specie; contra illa graminis maxime meretur ejus ut hîc loci habeatur ratio, quàm Perillustri ac Generoso Heroi ac Dn. D. Jano Bielcke, Norvagiæ Regni quondam Cancellario dignissimo, eleganti mecastor, ingenioso & effectui illius convenienti Vocabulo, Gramen ossifragum appellare allubuit: ceu qui peritissimus non literarum solùm, sed insuper quoque rei herbariæ ac medicæ erat: quin & ille, in utrisque his septem trionibus subjectis regnis; suam senectutem iisdem studiis hoc seculo æque oblectavit, ac multis retro actis seculis Orientales sive Reges sive Reginas se oblectasse accepimus; hinc ego sequutus incomparabilis rerum naturalium indagatoris Athanasii Kircheri, è societate Jesu Concionatoris, aliorumque eruditorum vestigia, aut potiùs illorum rationes & observationes, scisco; in terræ visceribus profundis ~~in~~ Norvvagia delitescere vel plumbum vel argentum vivum, ceu quorum minerales exhalationes, cùm utræque insensissimæ nervis sint, jumenta veluti enervant, dum pascuntur hoc gramine ossifrago eo in tractu, ubi alma mater terra, veluti ex gremio suo, hoc genus graminis, in jugis uti hariolor, profert, ne ergo te, eruditissime Polyhistor, te compello Bartholine, amicorum intime, æque ac me ipsum pro re nata male habet, quod Nob. D. Georgius Reichvvein, verbulo non meminerit tractus istius Norvvagici, ubi hoc graminis genus pubescit aut pullulat, sed solum ad me scribat loca illa circiter 60. milliaribus Christianâ distare. Dolendum sanè ob publica commoda, hunc prisca virtute & fide Virum, ocyus vitæ pausam fecisse suæ, quam in rem ea conferre posset, quæ in suis ad me datis literis mihi pollicitus est; adeo verum illud nostri Hippoc. occasionem præcipitem, ac pindari quoque illud; homines quotidie ceu arborum folia cadere. Quæ cùm ita se habeant, jam nostrum est, ut pro re nata Christophorum Columbum imitemur. Qui sic inquies? ut enim ille ratione & sagaci conjectura, æterna sui laude Americam sive primus invenit, sive detexit, ita adderet graminis ossifragi subsidio, nondum detectas, sive plumbi, sive argenti vivi fodinas, in musæis nostris lucubrantes, conjectura, ratione non cassa, indagare ac assequi, mox calamis nostris, Deo fortunante, dicta metalla veluti effodere. Etenim nullus dubito, cùm aliquot exemplaria typis expressa hujus meæ epist. nomini ac honori tuo dicatæ, Christianiam, Bergas, Stavangriam, Nidrosiam aut Dronthemium, data in rem oportunitate, mittere mediter; ut in Norvvagia & præsertim celeberrimis his emporiis; distrahantur & divulgentur; Quin Reverendi Dn. Episcopi, Pastores, Verbi Divini Ministri, ac alii honesti Viri, passim in Nob. Septentrionali hoc Regno habitantes, ubi intellexerint, quàm pervicaci studio ac opera contendam, alteri huic patriæ, in qua quidem educatus, tu verò Celeberrime Bartholine, natus es, prodesse, nobiscum sagaciter loca illa indagare, aut requirere in istos tractus occipiant, ubi gramen ossifragum germinet; tibi verò amicissime Bartholine, Domine Collega, Affinis ac Compater honoratissime, cùm plures eorum præ me, vel noti vel affinitate juncti sint, proin quæso te, publico hoc in negotio, tradamus operas mutuas, ego publicis his ad te datis literis, tu ad eos privatim dandis. Ego interim hîc loci, priscum aut more majorum, acclamo feliciter! &c.

Plura senis diserti & eruditi D. Simoni Paulli verba, in epistola parænetica publica legi possunt, quo Lectorem amando, ut ad ipsam rem veniam quam nos curare per amicitiam intimam pro publico bono publici amantissimi sategit.

Ne votis tanti Viri deessem, cùm ille ad Episcopos Christianiensem & Nidrosiensem literas cum sua parænetica epistola mitteret, ego ad Episcopos Stavagriensem & Bergensem commissum negocium cum officiosis literis detuli, ut & per singulas Regni Norvvegiæ diœceses exquiri sedulò posset, an in locis, ubi gramen ossifragum provenit, minera aliqua plumbi vel argenti vivi eruatur. Rei veritatem tempus aperiet, quo suspicio Magni Viri roboretur. Certè probabilitate non levi se tuetur, cùm plerumque herbæ locorum suorum vim redoleant, & qualem ex terra succum trahunt, talem vescentibus præbeant, sibique associent, apud Achillem Tatium elegans locus occurrit lib. 4. de Clitoph. & Leucip. Amor. de Elephante bene olente, quia vescitur nigrâ rosâ. Autoris verba hæc sunt latio donata: Indorum flos est, quem nigram rosam vocant. Hac elephantes vescuntur, quemadmodum, gramine apud nos boves. Igitur à primo fere ortu pabulo ejusmodi enutrita bellua cibo similem odorem reddit, halitumque odoratissimum ab imo, ubi ei spiritus fons est, efflat τὰ καρυόφυλλα hîc designari Salmasius in notis docet per rosam nigram, quæ in India ex Græco nomine, folia sunt, in Græcia flores nigri. Quale igitur alimentum, talis corporis habitus. Allio vescentes Orientales, hircum olent. Venenatis herbis pasta puella, Alexandrum inficere potuit. Purgantibus usa nutrix, lac purgativum exhibet. Rosmarino, thymo, aliisque

aliisque odoratis herbis pastæ oves in Provincia Narbonensi sapidissimas carnes nobis exhibuerunt. Infinita in eam rem exempla suppetunt. Herbas denique ex terræ visceribus impraegnari tam notum, quam olim Martis lucus. Hinc uvæ Aurelianenses ex sulphureo solo infames cum succo suo ex mensa Regia exsulant. Vinum quoque alsaticum glebæ suæ gravitate noxium calculosos efficit. Ne plura exempla afferam, sufficit, quia de mineralibus sermo est, Pechlini, nuperi de purgantibus scriptoris facundi, observatio, qui ex relatione Nicolai du Pont Medici Coloniensis, scribit ostentatam fuisse Lugduni Batavorum arboris particulam vivo obsitam mercurio: posse quoque pestilentem afflari auram à metallicis partibus ex eo constat, quod in Polonia in graminum radices irrepere vivum mercurium testetur Beguinus, & in Dalmatia arborum truncis instillatum mobile metallum oculorum se judicio agnovisse testentur Chymici. Simile quid in Norvvagia metallis fœcunda pati potest gramen Ossifragum, ut non tam ossa pecudum, quàm nervi, quibus mercurius vivus inimicus est, afficiantur, tendinesque contrahantur. Sunt, fateor, etiam ex vegetabilium classe, quæ ossa emolliunt, folia nempe cicutæ vescentibus eapropter exitiosæ, hinc pro callo ossis emolliendo tale remedium proponit Chalmeteus l. 4. Enchirid. Chirurg. c.

♃. Fol. cicut. m. iv. f. decoct. pro fotu. Folia terantur cum axungia suilla vel gallinacea, f. cataplasma post fotum applicandum. An verò ossa pecudum ab esu graminis ossifragi ita emolliantur ut fragilia sint, sicut narrat Reicovveinius, vel potiùs nervi debilitentur, quod verò fit mihi similius, & suspicatur quoque experientissimus noster D. Simon Paulli, accuratiorum relationes, quas ex Norvvagia exspectamus, edocebunt. De his aliisque ad ossifragum gramen spectantibus dum sollicitè cogitatemus, ecce veriorem graminis historiam Bergis Norvvegorum ad Amplissimum Virum D. Rotlinum, in Collegio Commerciorum assessorem bene meritum, Hafniam transmisit Excellentissimus Medicus D. Joh. Frid. Treublerus, amicus noster, cujus Viri in Re Medica versatissimi, adeoque fide pleni relationem hîc subjungam, ut ab omnibus intelligatur, latina consuetudine donatam.

Mitto unà caulem graminis desiderati in frusta quod dissectum, ut angustia epistolæ caperetur, quod rustici nostri (quorum non paucos hac de re examinavi) *Storregros*, flores flavos jam amisit, plenum seminibus adhuc tamen immaturis. Locis paludosis & humidis crescit inter alia dumeta prope omnes villas colonorum, Primum gramen est, quod vere prodit, unde avida sunt pecora ad decerpendum, quàm primùm verò alia gramina copiosius prodierint, hoc gramen aversantur, forsan propter caulem duriusculum. Ex esu hujus pecora male habent; macie confecta, spina dorsi extra protrube-rante, (unde rustici dicunt, quod dorsum sit factum,) pedibus ossibusque debilibus, ut ægerrimè incedere queant. Quod autem prorsus mollia fiant ossa, vix fieri potest, alioquin omnia animalia perirent, & humi posternerentur. Pro antidoto rustici semper habent exsiccata ossa in promtu, quæ quotannis conservant ad hunc usum, quando carne prius abrasa usi sunt, eadem quoque ossa in plateis & ædibus colligunt, quæ exsiccata in parva frusta confringunt, & mox ab animalibus magno appetitu in minima dentibus comminuta devorantur, unde quasi salivatio subsequitur, multumque aquæ ex ore profluit, ut statim meliùs habeant pecora, & prorsus convalescant. Aliqui pro remedio in pharmacopolis emunt radicem tormentillæ; plerique tamen & pene omnes ossibus acquiescunt. Videtur (quia rustici rationem nullam dare sciunt) quod pecora plerumque primo vere, terrâ adhuc humoribus nimiis fœtâ, ex hoc gramine præcoci tantam in se humiditatem superfluam sorbeant & devorent, quæ deinde per ossa exsiccari debet. Unicuique tamen suum relinquo judicium. Ad satisfaciendum curiosorum animo, gramen hoc in particula terræ, in qua crescit, servavi, & in vase collocari jussi, idque juveni cuidam Pastori Jano Danielis tradidi, cujus navicula in portu medio milliari hinc dissito hæret Hafniam cogitans, adjunxique particulam graminis ipsius in charta consignatam, ut petitioni satisfacerem.

Tandem de gramine ad amicum laudatum perscripsit Dn. Treublerus, magna cum fama medicam Artem Bergis exercens, ut plenam ex illo graminis ossifragi historiam jam habeamus, cui nihil addi potest, nisi uberior subterraneorum investigatio, ut de mercurio vel plumbo forsan latente, certiores simus. Ex salivatione subsequente suspicionem suam de mercurio confirmari credit Dn. Simon Paulli. Quam tamen nimiæ graminis devorati humiditati ascribit D. Treublerus, per ossa exsiccatæ. Sola quidem humiditas herbæ ista symptomata inducere non videtur, quæ patiuntur pecora, nisi alia maligna qualitas adjungatur ex quocunque principio derivanda, quod dies docebit. Figuram graminis integram confeci ex frustis à Treublero missis, & ex aliis non ita pridem mihi à Cl. D. Borrichio communicatis, accuratiorem daturus cùm ex condicto D. Treublerus vas miserit integra herba terræ suæ immersa conspicuum.

Idem D. Treublerus 14. Octobr. 1673. hæc porro ad amicum laudatum scripsit: de gramine hoc tantùm restat ut dicam, copiosum in omnibus villis reperiri, mihique affuisse duos Chirurgos cùm plantam hanc in mensa mea reposuissem, qui existimabant esse Centaurium minus, affirmabantque diu pro ista herba se in usum suum traxisse, nec exinde quidquam mali profluxisse. Unde non video ex gramine vel herba, provenire damnum, sed ex humiditate, sicut antea dictum. *Idem ibidem.*

De Gramine Ossifrago.

Quæcunque de Gramine Ossifrago dici poterant in Actorum nostrorum Volum. II. absolvimus. Pauca hîc residua commemorabimus. Comperimus exinde non in Norvegia tantùm istam plantam provenire, sed in Cimbria quoque nostra luxuriare in locis paludosis, & sine ullo damno à jumenmentis consumi, ut credere fas sit plantæ hujus naturam, sicut aliarum, variare pro locorum diversitate & climatum conditione. Ingentem copiam exsiccatæ plantæ ad nos ex Cimbria nuper attulit Pharmacopæus Urbis peritissimus Christophorus Herford Senior, ut omnibus curiosis satisfaceret. Forma florum elegantissimorum eadem est, quam figurâ expressimus ad Observ. 43. Volum. II. nisi quod in acumen magis desinant, & densiores sint. Centaurium non malè referunt colore saturato. Experimentum decantatæ virtutis emolliendorum ossium frustra in brutis nostris tentavimus. Forsan in exsiccata planta, qualis ad nos delata fuit, cum sale volatili, vis expiravit, quemadmodum in nonnullis aliis, ut ruta similibusque exsiccatis evenit.

Meminerunt Curiosi Parisienses in Diario Eruditorum, quod *Journal des Sçavans* vocant, Anni 1675. hujus plantæ ex nostris Actis, sed non satis mentem nostram videntur assecuti, digni tamen omni laude, quod tanto judicio seligant ex variorum scriptis quæ & prodesse possint & delectare curiosum Lectorem.

Ita verò illi pag. 192. §. 3. de nostra herba ex nostris Actis scribunt.

Ce qu'il dit (ass. Bartholin.) *d'une autre espece d'herbe qui vient aussi de la Norvvegue, & qu'il appelle ossifragum, est encore particulier. Car il assure que quand les chats en ont mangé, les os de leurs jambes semblent sortir de leur peau, & ils ne sçauroient marcher en cet état. Pour les guerir on leur donne des os secs & broyez; ce qui leur excite une grande salivation qui les guerit enfin. Et il croit qu'aprez cette guerison une vapeur mercurielle ou quelque autre vapeur maligne passe dans cette herbe.*

H. e. Id quod narrat (*Bartholinus*(de alia specie herbæ ex Norvvegia advectæ quam Ossifragam appellat, singulare quoque est. Nam ille affirmat si feles eam comedant, ossa pedis videri extra pellem prodire, ut nequeant tali statu incedere. Pro curatione illis exhiberi ossa siccata contrita, quibus salivatio succedit ingens, qua tandem curentur. Creditque peracta hac curatione vaporem quendam mercurialem vel alium vaporem malignum transire in herbam hanc.

Feles) De felibus quæ herbis non vescuntur, nihil dixi, sed aliis pecoribus animalibusque in pascuis herbas decerpere suetis.

Ossa extra pellem) Ossa tantùm debilitari usu herbæ scripsi, ut ad incessum inhabiliora reddantur.

Vaporem mercurialem) suspicio ingeniosa est D. Simonis Paulli, Viri summi, exhalationes minerales seu plumbi seu argenti vivi in terræ visceribus profundis Norvvegiæ fortè delitescentis, jumenta enervare. Quam salivatio confirmare videtur. Ante curationem hæc fiunt, neutiquam peracta curatione. An verò talis minera lateat in Norvvegia, ubi hæc herba crescit, necdum experientia constat. In Cimbria, ubi quoque uberior est ejus proventus, nulla minera observata, nec eapropter illis symptomatibus infestantur pecora innoxie isto gramine vescentia.

In cæteris Eruditi Parisienses rem acu tetigerunt.

e Gramine Ossifrago, Appendix Ex Epistola Illustris & Magnifici Cancellarii Norvvegiæ Iob. Friderici Marschalch, Bergis scripta ad D. Simonem Paulli Medicum Regium.

Quandoquidem intellexi Te adhuc sollicitum esse de herba vel gramine, quod ex relatione beati Generalis Majoris Reichvvin, ossa confringit animalium quæ eo vescuntur; inquisivi diligenter in illam rem, & tandem inveni gramen illud, quod in his regionibus appellatur Stur, cujus specimen mitto, forsan minùs, quàm pro naturali magnitudine, quod hujus anni frigori imputandum. Quando æstas calore suo graminis hujus flores protruserit, vivis coloribus delineari curabo, captaboque occasionem commodam, perfectiorem plantam Dn. Doctori transmittendi. Alias intellexi fœminas quæ pecus custodiunt & curant narrare bestias ossium dolores experiri quando eo gramine vescuntur, sanarique exhibitis ossibus contritis aliorum animalium, non enim audivi exhiberi illis ossa animalium eodem gramine occumbentium, sicut Reichvvinus beatus scribit. Vale. *Idem ibidem.*

Observatio Fracturæ brachii, in quâ nova quædam efformata fuit articulatio, communicata à Clariss. Dom. Sylvestrô, & ex Diariô Reipublicæ Literariæ in Acta Lipsiensia translata, ac in iis latina facta.

Anni sunt plures, cùm Vir quidam ex casû sibi brachium sinistrum, ad quatuor à carpô digitos ita fregit, ut utrumque ulnæ & radii os transversim diffractum, & omnino disjunctum foret. Mox equidem Chirurgi pro brachiö reponendò fuere accersiti; Vir tamen hic doloris vehementioris metû tangi ab iisdem plane recusavit, abnuendo unà fascias ipsas, quibus brachium commodè deligaretur. E diversö brachium potiùs commovere incepit, huicque postea motui tali cum successû assuevit ut brachium vel in ipsô fracturæ flecteret locô. In quô statû, commovendo scilicet manum, ac duobus in locis absque dolore vel incommodô ullô, cubiti os flectendo, satis diu vitam protraxit. Postquam verò esset defunctus, unus è Chirurgis qui ipsum visitaverant, brachium hoc ab ipsius petiit agnatis, musculisque rescissis oppidò novam in fracturâ factam invenit articulationem, sequenti dispositam ratione. Scilicet ex parte flexûs cubiti, in utriusque ossis extremitate, caput quoddam rotundum, apophyseos nomine insignitum, occurrebat; ex parte autem carpi duæ aderant cavitates satis profundæ capitibus ossis cujuslibet excipiendis inservientes. Dehinc ipsum periostium; quod fracturæ tempore fuerat laceratum. circumcirca majori præditum observabatur crassitie, adeò ut ligamenti vicem pro articulatione firmandâ præstaret. Tandem cavitatum harum oræ à parte anteriori multò minùs elevatæ advertebantur, quàm à parte posteriori; unde duo notabiles producebantur effectus: Quippe ex unâ regione satis erat opportunitatis pro meliori flexionis motû iucundô: Ex alterâ verò nimia brachii extensio impediebatur; similem ferè in modum, ac in cubiti flexurâ contingere deprehenditur.

Duo hîc se se offerunt consideratû digna, & quorum rationes accuratam omninò merentur indagationem. Primum est, quomodo articulatio hæc nova fuerit continnata? Alterum verò quomodo Vir hic cubitum eô in locô flectere potuerit, cùm absque dubiô musculi novi, motui isti inservientes formati essent nulli. Quæ meæ circa utramque quæstionem sint conjecturæ, eâ nunc proferam lege, ut aliorum majori me perspicaciâ pollentium subjiciam judicio.

Quò intelligatur ratio qua articulus efformatus fuit, animo concipiatur oportet, ossium brachii, postquam utrumque transversim fractum ac penitùs disjunctum esset, extremitates nihilominùs sibi invicem oppositas, unam supra alteram ita mansisse adaptatas, ut calli materies è qualibet ossium extremitate stillans, haud dubiè illas denuò conglutinatura fuisset, nisi brachium in continuâ agitatione permansisset. Hic siquidem motus in causa fuit quod calli materia à fracturæ lateribus difluens, quandoquidem viscidâ ac glutinosâ est,

est, ossium fractorum marginibus adhæsit, ubi temporis successû limbi quædam species, cum ad modum qui etiamnum in ossium capitibus cernitur, fuerit effecta. Qui limbus cavitatis loco fuit, ex carpi potiùs quàm cubiti parte, ob declivem carpi situm. Cavitate verò sic efformatâ; in ipsis ossium extremitatibus ex parte cubiti, capitis seu apophyseos figura necessariò erat recipienda, quoniam calli materies tota exudans, mollis atque fluida, dum motû brachii ad alteras ossium extremitates vehebatur, non poterat non ad eam rationem quâ illæ erant dispositæ, formari, id est propter concavam cavitatis figuram evadere convexa.

Sed priusquam motus qui in nova hac articulatione fiebat enodetur, duo veniunt considerandа. Primò, musculos plerosque ulnæ ac radii ossibus superstratos ubique ferè duobus hisce ossibus annecti & agglutinari: deinde carpum, veluti partem mobilem respectû cubiti, versùs hunc, secundùm motûs musculorum regulas flecti. Quibus suppositis, si nova quædam formetur pars mobilis, seu quod idem est, si duo ossa penitùs frangantur, musculi agentes pro flexurâ naturali cubiti, necessariò etiam agent pro flexurâ novæ partis mobilis efformatæ. Extremitates quippe ossium eorum quæ sunt ex parte carpi, eodem modò ac si nova essent ossa evadunt mobiles respectû cubiti; unde oportet ut ratione adhærentium musculorum flectantur contractionis tempore, quia scilicèt illi partes divisas, quibus adnectuntur, necessariò tum adducunt. Atque hæc motûs ratio verè est mechanica, musculorum cum ossibus connexioni tota superstructa. Verùm etiamsi talis non daretur connexio, idem tamen motus adhuc procedere posset, quia ossium ulnæ ac radii extremitates, quibuscum carpus articulatur, cùm non sint stabiles, carpi motum necessariò sequi debent; idest musculi carpi, dum agunt, trahere omninò debent partes carpum fulcientes, veluti mobiles factas.

Meum non est in consequentias hîc inquirere, quæ ex hâc deduci queunt observatione. Chirurgi interim exinde poterunt discere, quàm necessarium sit ossa fracta, ut reuniantur, fasciis deligare, atq; immobilia servare. At alterâ verò parte observabunt inde Physici, quòd natura in rebus extraordinariis iisdem semper insistat viis, adeoque minimè credendum esse, quòd omne monstrosum nobis visum, sit fortunæ quidam effectus, aut naturæ aberratio: Sed quòd omnia potiùs in mundô fiant per constantes motûs leges, à Deô pro corporum generatione ac conservatione stabilitas. præterea certus sum alias adhuc inde sequelas, quoad succi ossium nutritii motum, & quoad rationem quâ eorum formantur articulationes, posse inferri: Verùm hîc locus non est hanc excutiendi materiam.

Ad nostram jam regredior observationem, quæ rarissima videtur, maximèq; singularis, cui similem apud Autorum neminem legere licuit. Verum est quod Guilielmus Fabricius Hildanus Centur. iij. Observ. 91. refert, quod in Virô quôdam postquam brachium sinistrum inter cubitum & carpum fuisset confractum, duoq; ossa prorsus disjuncta, cum insigni carnis contusione, ingens orta sit suppuratio, quâ durante multa prodierint officula: remittentibus verò symptomatibus, ac vulneribus consolidatis, ossa nihilominùs remanserint disjuncta, ac ita quidem, ut novum quendam veluti constituerint articulum. Virum etenim hunc, ubi dextram adhiberet manum, brachium sinistrum in ipsô fracturæ locô antrorsum & retrorsùm duxisse. Unde cernere est, magnam quidem inter utramq. historiam intercedere convenientiam, verùm eandem prorsùs rem nullatenus esse. Certum est in Virô de quô loquitur Fabricius Hildanus, ossa haud denuò fuisse conjuncta, quæ fuit ratio cur brachium in fracturæ locô flectere potuerit, verùm inde non sequitur articulationem aliquam inibi fuisse efformatam; quia scilicet tali in casû Vir iste absque dextræ manûs auxiliô brachium sinistrum movere minimè poterat, ut commodè faciebat ille de quô jam differimus. Quicquid itaque inde inferre licet, huc recidit; nullum callum, cùm insignis facta sit suppuratio, nullaq; unà prodierint officula, in casu Fabricii Hildani, fuisse generatum, pro ossibus reuniendis, horumq; extremitates exsiccatas induruisse, absq; eô ut invicem essent conjunctæ, vel se invicem tangerent, quemadmodum id expressis ibidem innuit verbis Hildanus, dum addit, ossa se invicem non attingere, quia eorum extremitates callô sunt obductæ. Inde etenim vera quidem partium ossis arguitur separatio; sed de articulatione subsequente nihil subjungitur.

Fractura ossium cruralium multiplex, cum juncturæ tali dislocatione feliciter sanata.

Clariss. Theod. Zuingeris Miscell. Curios. Decur. iij. Ann. 7. *&* 8.

Henricus Plattner Caupo Pagi *Lausen* in Urbis nostræ ditione, Horreum quoddam ædificaturus, Die 28. Decemb. 1697. à prandio in vicinam excurrit sylvam, Fabros Lignarios in cædendis quibusdam arboribus sibi necessariis adjuturus. Accidit verò tum; ut dum cæsa jam arbor prosternebatur, ejusdem truncus Cauponis incauti, nec satis celeriter ad latera fugientis, crus dextrum arriperet, atque super integrum ferè simul humi prostrati hominis pedem devolvendo, in Femoris cuidem osse, paulò supra genu, Fracturam transversam sine vulnere, hinc maximam contusionem in Genu; porrò in mediâ Tibiâ Fibulaque contritionem insignem cum vulnere, atque spinarum ossium prominentiâ, tandem & in Tali juncturâ dislocationem atque vulnus, cum Malleoli interni cartilagine obtecti expulsione, atque prominentiâ visibili extra vulnus suscitaret, sicque Ægrum rigidâ hac anni tempestate, post largam sanguinis è vulneribus profusionem, semianimem relinqueret. Cùmq; Locus tanti infortunii dimidiæ propemodum horæ spatio ab ædibus Patientis distaret, bihorium elapsum est, antequam domum reportari, atque Chirurgorum curæ submitti potuerit. Fuerunt autem illi è proximo nostratis Ditionis Oppido Lucis vallensi *Martinus & Samuel Gisii*, in Chirurgiæ Artis praxi satis bene versati, qui refectо primùm nonnihil per propinata jussula, atque *traumaticum Decoctum* Ægro, fotibus è *Decoctione Herbarum Nervino-Aromatico-Vulnerariorum in vino* factâ, læsas undique refrigeratasque partes probè calefecerunt; ac interea, quæcunque ad justam deligationem tot fracturarum necessaria videbantur, præpararunt. Tandem ad Ægrum accedentes antè omnia elapsum Malleolum, quomodocunque poterant, in pristinum locum reposuerunt, vulneri carpta linteorum filamenta Tincturæ *Myrrhæ*, *Aloës*, *Absynth. &c.* intincta applicuerunt, *Emplastroque Opodeldoch.* texerunt. Postea Fracturam Tibiæ, abscissis, quæ prominebant, Spinis osseis, post extensionem debitam factam commodè satis adaptarunt, vulnus uti prius deligabant; ac postmodum *Emplastrum discutiens*, quod poros minimè infarciret,

infarciret, toti fermè pedi circumposuerunt, hincque Lintea quadruplicata Vino, cui traumaticas atque balsamicas Herbas incoxerunt, immersa ita applicuerunt undique, ut sine pedis commotione adimi atque bis quotidie mutari, simul ac ipsa Vulnera probè mundari, novisque remediis foveri possent. Tandem Splenia Assulasque injecerunt, & mediocriter ligârunt, ita ut sanguinis circuitus per Vasa commodè fieri pergeret. Quibus ita secundùm Artem, & quemadmodum partis multiplex læsio ferebat, institutis, (ubi fascia novem utrinque capitum sic dicta maximum præstabat commodum; ut pote quâ præsente membri elevatio sub deligatione necessaria non-fuit) ad Femoris progressi sunt Fracturam, quę, licet in transversum contigerat, multùm tamen negotii Chirurgis facessebat, dum propter genu contusionem, reliquamque adhuc graviorem pedis læsionem, nesciebant commodè membrum extendere; sicque fractum Os probè adaptare, faciliorem tamen reddebat operationem vulneris absentia, ita quidem, ut extenso tandem quomodocunque membro, fracti Ossis extremitates adaptarent, statimq; Membrum Spiritu Vini Camphorato probè lotum; superimposito *Emplastro contra Fracturas* cum *Oleo Rosar.* nonnihil macerato, ac spleniis assulisque probè munirent. Et postquam sic quoque ipsum Genu *Traumatico discutiente decocto vinoso* fovissent, totum Crus longæ admodum cavæque Assulæ in rem præsentem accommodatæ imponebant, ac fasciis in genu aliisque locis ita ligabant; ut neutiquam sive vigilans sive dormiens Æger genu flectere posset. Atque ita deligatus probè miser Caupo dolorum, antea propè intolerabilium; levamen insigne percipere; meliusque habere coepit; præprimis cùm jam Lecto suo peculiari impositus fuisset, ita prorsus accommandato, ut affectum Crus per totam suam longitudinem rectâ lineâ pulvinari è paleis facta incumbere, & quietum prorsus manere posset.

Peractâ sic primâ deligatione, conciliatoque, ut moris est decubitu, quo minus pes extremus ad quamcunque rem duram allidere valeret, nox inquieta valde successit; & sequenti Die 29. Decembris febricitare jam Æger incepit, sitire, cibos omnes fastidire, malique accepti enormitatem graviùs sentire. Quamobrem Chirurgi, præter usum Jusculorum carnium optimorum; Decoctique traumatici, internum, ad Venæsectionem progressi sunt; quam non sine ratione credebant Ægrum quadragenarium, & satis aliàs plethoricum, athleticum, balsamicâ Massâ humoralis texturâ præditum, probè ferre posse; Sanguinis hinc unciç sex vel septem circiter; ante meum adventum, à venâ brachii dextri secatâ extractæ fuerunt, citra imbecillitatem Ægrotantis ullam, qui vires per noctem; licèt inquietam non parum recollegisse videbatur. Ego verò ad Ægrum hac die, vocatus accedens; eundem satis vegetum adhuc præter spem reperi; sed febricitantem, inspectâque miserè affecti Pedis deligatione, omnia secundùm Artem; & Mali ipsius conditionem requirentem, instituta peractaque esse vidi; quamobrem Chirurgos ad continuandam suam industriam ferè admonui externè præter *Tincturam aloëticam* vulneribus continuè immittendam, adhuc *Unguentum fuscum VWürtzii* digestivi loco, nec non *stypticum Crollii Emplastrum* iisdem superimponendum commendavi. Internè verò præter usum *Decocti vulnerarii* quotidianum, ad plures hebdomadas, imò menses continuandum; simul præscripsi blanda *Diaphoretica*, sanguinis circuitum; insensibilemque transpirationem jugiter conservantia unà cum *Mixturâ Cardiaco-Diaphoreticâ* atque *Antispasmodica* per cochlearia sumendâ, sæpiusque repetendâ. ℞. *Antimon. diaphoret. Ocul. cancr. ppt. Rasur. ebor. ppt. Ungul. Alc. ppt.* aa. ʒß. *Cinabar. Antimon. opt.* ℈ j. *Misc. F. Pulvis; in 6. doses æqual. divid.* & aliquoties repetendus. ℞. *Aqu. Borrag. Flor. Tiliæ, Ulmar. Scabios. aa.* ℥ jß. *Syrup. Idæi* ℥ ij. *Confect. AlK. inc.* ʒ i ß. *Corn. C. Philos. ppt.* ʒ j. *Bezoard. min.* ʒß. *Misc. ad Vitr.* & singulis horis aut bihoriis exhibeatur cochleatim. *Decoctum traumaticum* pro interno usu fuit sequens, ℞. *Rad. Caryophyllat.* ℥ j. *Herbar. Virgæ aureæ cum Florib. Pyrol. Sanicul. Alchymill. Beton. Card. bened.* Veronic. *Agrimon. aa. Mj. Incisa probè invicem atque in pulverem grossum redacta, dentur ad Scatul. De hoc pulv. dein pugilli duo sumuntur; atque Vini albi veteris & Aquæ fontan. aa.* ℔ j ß. *incoquuntur aliquandiu in Ollâ probè clausâ; postea de colato decocto manè ac vesperi cyathus unciarum quatuor exhauritur.* Externæ eædem Herbæ unà cum *Salviâ, Majoranâ. Absynth. Scordio, Marrub. albo* permixtæ; *Vino albo* semper incoquebantur pro fomentatione pedis. Diætam præscripsi tenuem satis, à Vini; Acidorum; Flatulentorum, Salsorum valde, Dyspeptorum usu; à Tristitiâ, ab Irâ, commotione corporis noxiâ, prorsus immunem. Prò potu ordinario concessi *Decoctum Rad. Filic. Herb. Agrimon. & Tussilar. minor.* Alvus libera, servabatur Clysmatibus subinde, & interdum suppositoriis, quamquam frequentem ejus solutionem haud procurabamus.

Usu itaque talium; æque internorum ac externorum medicaminum diligenter continuato; intra spatium quinque vel sex hebdomadarum; quod in talo erat vulnus, cicatrice prorsus obductum sanatumque conspiciebatur, redeunte interea simul ad digitos pedum sensu tactûs; qui antea prorsus abfuerat. Fractura Femoris ternâ vice iterum elapsa reponi debuit, ut pote satis firmam propter mala inferioris pedis ligaturam minime ferens, nihilominus tandem intervallo trium mensium callum nacta est firmum. Tibiæ autem Fractura, propter magnam ossium in minuta frustilla, sensim ac sensim prodeuntia, contritionem, ante elapsum semestre integrum neque callum satis validum, neque consolidationem perfectam admisit, tandem verò etiam integrè curata, & proba cicatrice obducta fuit, sicque Æger post semestre demum pedi rantillum insistere; nondum tamen sive in Talo, sive in Genu flectere poterat; quæ tamen flectendi potentia in Talo satis commodè, quod tendines haud essent multùm dirupti, in Genu autem tantillum saltem hucusque rediit. Atque ita per Dei Gratiam, atque inde fessum præsentium Chirurgorum industriam, Crus illud integrum fuit servatum; & vix semipollicis latitudine sano crure brevius remansit, quod certè plures alii Chirurgi, in Galliis præsertim; statim in principio amputatum voluissent.

Anatomicæ inspectiones.

Vincentius Balduinus; Vir infractæ ætatis, vixit aliquandiu miserandum in modum, ob humeri os intra annos quindecim quater effractum, quod paulatim increscens, sive ex viscido contusi ossis succo, sive sanguine eo uberiùs affluente in eam tandem devenit molem; ut nec pectus nec scapula immodicum ipsius pondus fuerit ampliùs ferendo, excitatis non solùm maximis nervorum doloribus, verùm etiam summa spiritus difficultate, ob luxuriante pondus

pondus thoracis motum continenter impediens, cum indefatigabili vigilia. Quibus è salebris quo evaderet, usus fuit consilio variorum Chirurgorum, quorum alii tumorem emollire atque in pus convertere: alii contra luxuriem ipsius arctiore fascia coërcere: ac nonnulli vitiatum os serrulâ præcidere adnixi fuere, sed omnes successu infelici: Venæ enim ac arteriæ hujus tumoris latiores erant quàm ut pollice humano potuissent obturari, ac proinde magis impedimento quàm auxilio fuere fasciæ: mortemque adeo non distulisset, quàm maturasset amputatio improvide instituta.

Facto autem vivendi fine, docuit anatome omnia sub cute visci crassitiem ac steatomatis induisse naturam, parumque discrepasse â materia veri cancri, cujus nomen fortassis propterea huic ossis vitio haud male impositum ab industrio Celso. Ipsa verò ossa erant non modò à se invicem sejungata, verùm quasi malleo minutatim confracta, ac præ irriguo madore adeo tenera, flaccida ac mollia, ut instar ceræ scalpello facillime conciderentur. *Tulpius observat. lib.* 4. *cap.*12.

Strenuo militiæ duci globulus plumbeus à bombarda hostili emissus, utrumque os brachii sinistri propè carpum perfregit, & vulnere penetrante sauciavit brachium: Antequam pugnâ excederet, statim intolerabiles sentit dolores, qui frigore hyberno exaucti sunt, cùm quatuor horas equitando in via impenderet, antequam in proximam civitatem delatus, Chirurgi manui subjiceretur. Sedula opera in hujusmodi casu difficili adhiberi solita, non impediit gangrænam parti læsæ imminentem, quę in externa manu & brachio se non prodit sanorum similis, Sed cum intolerabili cruciatu interno interiora pervagabatur, & dolores sensim ad totum brachium & scapulam sinistram diffundebat, cum tumore, sed striis quibusdam lividis sanguinis secundùm brachii longitudinem ascendentibus: Ampliato demum vulnere, immissaque manu Chirurgus observavit interiora frigida & sphacelatam manum assistentes vidimus: cumque nihil in medicamentis spei ampliùs superesset, de manuum operatione cogitatum mature fuit, ipso etiam viro generoso urgente, ne serperet ulterius malum, quod interne latius protensum videbatur: Quamquam verò parum profuturam membri læsi amputationem judicaremus, anceps tamen remedium cum prognostico dubio experiri statuimus.

Brachium medium serrâ resectum prognosticon ominosum confirmavit: Primò quippe copiosus ichor flavus effluxit ex musculorum interstitiis, cui tandem sanguis successit ex vasis suis, qui facilè aquâ stypticâ constitit: Septimo hæc die peragebantur, & eodem circa vesperam exspiravit æger.

In amputato brachio vulneris conditionem interiùs rimati, vidimus ulnam fractam, & læsum quoque radium, fragmenta ossium tendinibus musculorum manûs incumbentia & vellicantia, amplum hiatum fœtentem, sphacelata omnia.

Dolorum magnitudo ex tendinum punctura ab osse fracto & aculeatis ejus frustulis, necnon pilis in vulnere latentibus, à tunica pellicea sine dubio abrasis, repetenda est: Sphacelus verò à venenati globuli ictu ortus, sive veneficam qualitatem naturæ suæ debeat globulus à narrato pulvere protrusus, sicut plurimis persuasum: sive globulus iste fatalis veneno per artem fuerit imbutus. Hisce sane vulneribus, præsertim in nervosis partibus, malignitas ferè semper conjungitur, quod ex partium affectarum decoloratione, mortificatione, leipothymiis, & celeri fato colligimus: imo febris in nostro ægro vel nulla vel exigua, mente sibi semper ad extremum spiritum constante: Ex observatione *Plazzoni* l. de Vulner. sclop. cap.30. Vulnus à sclopeto unà cum ossis fractura illatum, si minutum sit, certissimum genus fracturæ existit: Nam carnosa & nervosa substantia non solùm à qualitate venefica, ustione, contusione & attritione læditur, sed etiam propter ossis fracturam partes magnopere alterantur, hinc & vehementes inflammationes, dolores, convulsiones & gangræna oriuntur, quæ omnia ut plurimum mortem ipsam inducunt: à convulsione tamen noster æger immunis fuit. Cæterùm de globulo veneno imbuto magna nobis oborta suspicio, quia statim ab ictu accepto de immodico dolore conquestus fuerat, strenus Dux & miles: & cito ad cor penetravit mali vis: Variis tingi solet, etiam succo allii, ne vulnera admittant curationem. Globulus nobis visus, infortunii causa, aliquod monstri videbatur alere: Incisuris enim multis distinguebatur, arte factis, quo fine nescio, certè non bono: uni incisuræ adhærebat frustulum ossis, ab ulna fracta fragmentum. Ichor verò ille flavus copiosè ex brachii amputati trunco stillans infectarum partium argumentum erat & putredini vicinarum: digito compescere voluit Chirurgus, sed eo remoto fontis instar prorupit serum; Et tale quoque ex vulnere sclopeti, puris loco, stillabat; Quicquid sit, ex levi, ut videbatur vulnere, sed lethali, magna tragœdia excitata: Lethalissima verò hæc vulnera globulorum pronuntiant artis periti, quod non solùm nervosæ partes solvantur sed & lacerentur, & affectio non tantùm cerebro communicetur, ratione vulneris, sed quod magis est, ratione nervorum venefica qualitas immediate cerebro communicari potest & ægrum subitò interficere: Non verò per nervos solos cerebrum inficitur, sed per vasa sanguinea, hìc quoque affecta, cor ipsum infestatur. Hinc in nostro ægro leiphothymiæ anxietatesque frequentes, & ad ultimum halitum recurrentes observatæ, nec cerebrum læsum ex actionibus apparuit. Forsan nisi fatum præcipitasset cor affectum, etiam ad cerebrum serpendo penetrasset venenatus vapor. *Th. Bartholinus in Actis Medicis annor.* 1674. 75. 76.

Anno 1629. sub finem Martii, visitavimus mortuum ex vulnere femoris cum omnimoda ossis fractuta. Invenimus os etsi pessime repositum, ex parte tamen coaluisse: Maxima & acutissima ossium fragmina in vulnere relicta, ad minimum corporis motum dolores læso summos concitabant, novamque movebant hæmorrhagiam, unde post longam atrophiam, gangræna totum crus occupante, septimo à vulnere mense mortuus est. *H. ab Heers observ. Medic. xxii.*

Lites sequutæ ingentes, Chirurgi enim ex vulnere mortuum testabantur: Negabant Medici dicentes à perito artis curari potuisse, nec ullum vitæ, sed claudicationis periculum adire potuisse: Ego arbiter à Dom. Scabinis adhibitus, misi ex tempore qui Hippocr. meum afferret, statimq; exhibui textum qui est l. 1. de morb. sect. 5. *Hæc autem cùm fiunt ex necessitate contingunt.* In vulneribus quidem si crassi nervi, & musculorum capita in femoribus præsertim vulnus acceperint, necessaria est claudicatio: Moritur etiam si quis vulneratum habet cerebrum, aut spinalem medullam, aut jecur,

jecur, aut septum transversum, aut vesicam, aut Venam multum sanguinem effundentem, aut Cor; Ex vulneribus autem minime mori contingit, si his partibus vulnus acceptum non fuerit. Hæc verba omni luce clariora, quonam Leguleï literarum aucupes torturi sunt, tempus nos docebit. *Idem ibidem.*

Obiit puer annorum 12. in Xenodochio Basileensi 20. Augusti 1673. qui saltando fregerat femur, in quo fissura, facta, Per biduum magno tamen dolore, scalas descendit & ascendit: Non observatâ fracturâ, à quodam Mago male curatus: Tandem Chirurgo accersito, omnia semper in pejus ivere, ut pure collecto febris accesserit lenta; hinc cacochymia, defluxiones ad partem debilem, os ischii & caput femoris, non sine magno dolore; Tandem luxato osse femoris ex acetabulo, & facto ulcere paulo infra trochanterem majorem, dolor mitigatus est: febre non cessante, & materia purulenta in femore multiplicata, tandem obiit.

Sectus fuit à D. D. Glasero, qui ulcus sordidum deprehendit, & secundùm ductum vasorum & interstitia musculorum cavitatem magnam, ut & musculos ab osse femoris omnino separatos; In hac cavitate ingens puris copia visa est, quæ à genu, ubi primò tumorem fecit, premendo, ad ulcus ascendit, nec substitit prope genu, sed protraxit se secundùm ductum nervorum, & musculorum interstitia ad talum usque, ubi etiam humor & pus observabatur. Separatis à femoris osse cute & musculis, fissuram ossis deprehendimus, secundùm longitudinem simul & transversum, ut in margine patet: musculi omnes laxi ex humoribus madefacti erant, imprimis nates constituentes: in acetabulo erat mucosa substantia indurescens: prope genu sub patella similis mucus erat: In imo ventre nullum ingens malum inventum est, nisi quod à cacochymia viscera essent debilitata & pallidiora, aliàs in statu naturali plane consistebant. *Ex communicatione D. D. Jo. Georgii Mangoldt Basiliensis. in D. Boneti Sepulchreto.*

Hinc ratio datur totius morbi, hic puer hinc inde petulanter saltans fregit os, unde derepente ingens dolor oboriebatur; domum redux intolerabilem dolorem sentit, retinens saltem, per biduum tamen adhuc (quoniam erat fissura, & dimidia pars ossis consistebat) per scalas ascendit & descendit, sed tantùm extremis digitis pedis (qui dexter fuit) innixus; Modò decumbebat modò non, dolore interim continuante, tertioq; die adeo intensus est, ut fere amplius consistere non posset, propter solutam unitatem periostii & tendinum puncturam ab osse fracto: Ob istum motum autem fissura se magis dilatavit, & musculos pressit punxitque, unde motûs læsio & genu incurvatio, quod musculi genu flectentes affecti essent ab osse fracto. Quoniam autem fractura non esset nota, & patentes putassent puero à saga mali quid accidisse, accusarunt sagum, qui talia sanare profitebatur, sed hic nil profecit cùm malum ignoraret: adhibuit suæ sortis remedia & malum auxit, si quidem intumuit genu & totum femur usque ad caput femoris, nec dolor mitigatus est. Tandem frustra accersito Chirurgo perito, nomine Schvvartz, pure jam presente, dolore aliquatenus mitigato, (nam pure facto omnia mitiora fiunt) & præsente febre lenta, à materia purulenta excitata, ulcus factum est à natura paulo infra trochanterem majorem, unde puris copia quotidie evacuabatur, hinc tumor prope genu, & dolor plane incepit evanescere, sed diuturnitate temporis, & imbecillitate corporis secundùm musculos & vasa, pes infra genu ad talum usque intumescere cœpit: propter copiam puris ulcus toto reliquo tempore apertum servabatur; à pure musculi ab osse separabantur & semiputridi erant, quod femur esset fractum, ideo exterius tangendo apparuit duplex os esse, aut instar ossis quædam materia juxta tendines musculosque orta; Interim cacochymia orta fluxiones ad partem debilem fiebant, hinc musculi laxi, & tandem luxatum est caput femoris ex acetabulo; Interim febre omninò consumptus & emaciatus tandem obiit. *Idem ibidem.*

Dominus Marchandus, Jurisconsultus Parisiensis, passus est defluxionem in genu articulum totò octimestri ipsi molestam, qua de causa usus est operâ plurimorum tum Medicorum tum Chirurgorum, at sine fructu, quod malum ab osse duceret originem: Dum quadam die in lecto de latere in latus se convolveret, effractum illi est os tibiæ juxta genu, morte paulo post subsequuta.

Apertum fuit Femur, repertaque fuit fractura & separatio apophysis ossis illius, quod carie & putredine infectum erat, quanquam lue nunquam laborasset. Ideoque rectè ab antiquis traditum ossa triplici morborum genere affici posse, Intemperie, compositionis & solutæ unitatis.

Notent Tyrones ossium apophyses sæpe divelli, quod luxationis quoddam genus est vix sanabilis, teste Columbo Anat cap. 2 quod ejusmodi ossium conjunctio & σύμφυσις non fiat ossis unico capite acetabulum subeunte, sed pluribus tuberculis totidem sinus subintrantibus, cujusmodi reductio difficillima est, à causa interna vel externa: externa, quandoque Chirurgi errore, interna humoribus quibusdam illapsis in quempiam articulum inibique retentis; quod in lue Venerea & Variolis sæpenumero accidere videmus, vel ob alium aliquem humorem lue non inquinatum, quod accidit prædicto Jurisconsulto, *Paræus Operum lib. 15. cap. 21.*

In Fracturis, ut aliorum ossium, ita & femoris curandis sæpe vitia advertuntur, primò in figura, deinde in callo: In figura, dum non ritè extenditur, conformatur, deligatur, deponitur. In Callo, dum ille fit nodosus, ubi conjungitur, & monstroso callo, qui insigni eminentia nodis in arborum ramis subinde comparentibus respondet; similis est. Talis monstrosus callus apparebat in utroque femore Pilæ magistri aulici lusoriæ.

Eo fortè suffocato, & post anatomen, cocto ad sceleti structuram, uterque ab invicem abscedebat callus, *Rolfinkius Dissertat. Anat. lib. 2. cap. 49.*

Scriba rusticanus cùm Norvvagiam, sylvis asperrimis collibus & montibus horridam, equo circumiret, procul Bergis lapsu graviore Fracturam tibiæ sinistræ passus, dolores sentit gravissimos: Vicini rustici hominem miserum hospitio exceperunt, & pedem fractum sine extensione instrumento ligneo excavato firmiter incluserunt, summaq; cum diligentia oleo ex cineribus inunxerunt; Hunc in modum lecto affixus inter rusticos annum complevit, & tandem magna cum difficultate ex Septentrione Bergas delatus fuit, Ad consilium vocatus Medicus, deprehendit os tibiæ cum fibula esse fractum, quinque digitorum latitudine supra malleolum, ita ut pars tibiæ inferior fractæ, cum parte superiori callo ad latus firmissime connexa fuerit, latitudine trium digitorum, fibula autem fracta inferior nusquam firmata in musculis oberraret, ut moto pede exactè sentiri posset: ob callum firmiorem extensionem nullam fieri prædixi, at rogatu amicorum instrumentum efformavit, quo utrumque os in diversa

diversa trahebatur, sed frustaneo conatu, cùm cutis sola eò usque extenderetur, ut jam disrumpi videretur, illa præsertim in parte, cui extubetantia ossis superioris fracti adnectebatur. Ideoque & hoc in loco, & alibi, vulnus metuendum esse adstantibus monstravit, jussitque ut Chirurgi instrumentum remitterent, quia nec æger amplius perferre posset: Inflammatio statim oborta, cui sedandæ externa applicabantur, & ad doloris mitigationem interna propinabantur: Igitur abscissionem pedis suasit Medicus, ut ad officium è lecto rediret; Sed æger acerbius credens mutilari quàm extingui, maluit, persuasus quorundam agyrtarum blanditiis, ut instar ossis fracti, jamque in suum locum repositi, pars deligaretur fortioribus adstringentibus, atque emplastro catagmatico, quod absque ulla ratione, aut consensu Medici, approbarunt Chirurgi, unde dolores fere intolerabiles cum tumore novo surrexere: Quibus nihil proficientib., serò æger à doloris acerbitate & longo decubitu fere insanus, tibiæ magis amissionem optabat quàm cruciatus diuturniores: Die itaque 5. Martii 1655. operatio commissa est Chirurgo peritissimo, qui, carne priùs ad os incisa, nudatum os feliciter abscidit.

Peractis deinde peragendis, Dissecti membri cutem cum musculis aperuit Medicus, calli formam lustraturus: Ossa tibiæ fractæ tanta firmitudine connexa erant, ut parvo cultello dissolvere nequiverit: Ossiculum autem acutissimum cuticula adhærebat tenuissima ossi inferiori: Fibulæ ossa fracta nullo modo conjungebantur, id quod ex commotione persentiebatur antequam essent rescissa; Inferior pars ossis tibiæ, ubi quædam cavitas conspiciebatur, nigricabat & sphacelum minitabatur: Optime inde convaluit æger & artificioso pede amissi damnum compensat. *Th. Bartholinus cent. 3. Histor.85.*

Nob. quidam Pomeranus annos 44. natus, circa solstitium hybernum anni 1593. gravissimis in dextro humero, nullo vel tumore vel qualitate p. n. affecto, doloribus, nocturno potissimùm tempore torquebatur: Quorum leniendorum causâ primùm Tonsoris cujusdam operâ usus est, qui neglectâ morbi causâ, parti affectæ multis septimanis medicamenta calida attrahentia, & exulcerantia applicavit: Sed magis subinde auctis doloribus, & succedente insuper femoris dextri dolore, à me consilium petiit: Urinæ tum erant aquosæ & crudæ, appetitus mediocris, mens integra, vires tantæ ut interdiu cùm dolores remitterent, in area domûs obambulare posset, Et si verò ipsi convenientia quædam remedia adhibebam, tamen parum aut nihil profeci: Cùm post me aliorum quoque Medicorum auxilium frustra expertus esset, omnem deinceps recuperandæ valetudinis spem abjecit: Porrò Dominica Exaudi anni 1594. matutino tempore è lecto in sellam sublatus, maximo tremore & concussione totius corporis oppressus, eoque simulac lectum repeteret iterum relevatus est: Eadem die circa vesperam doloribus Femoris ingravescentibus, contenta voce exclamare cœpit halt! halt! halt! Uxor itaque ipsius ad eum in lecto decumbentem accurrens, femur affectum utraque manu comprehendit; idque media parte introrsum, versus sinistrum pedem subitò inflecti atque incurvari sensit, sic ut genu dextri pedis inguen sinistrum respiceret: Visa tum est ægro arbor in pedem decidere, ejusque casu, in quo se manifestum fragorem percepisse ajebat, confringi. Cùmque uxor & alii eadem cum ægro opinione essent, ac femur plane confractum esse arbitrarentur, sequenti die Chirurgum pro curatione accersiverunt, qui affectum locum diligentissime inspiciens atque contrectans, præter inflexionem, quæ postmodum in dies magis magisque aucta est, nullum vel fracturæ vel tumoris p. n. indicium in eo deprehendere potuit. Hanc femoris inflexionem octo diebus antecesserunt, & totidem etiam consequutæ sunt urinæ cruentæ, quæ tamen postea ad naturalem statum redierunt: Ratio quoque circa illud tempus ut plurimùm turbata fuit, vires prostatæ, dejectio appetitus: Facta inflexione, æger cruciatus in femore sensit intolerabiles ut se loco dimoveri non pateretur, sed quinque septimanis continuis in loco immotus jaceret, donec tandem ipsa solstitii æstivi die vitam cum morte commutaret.

Mortuo ægro femur incurvatum nullo negotio extendi atque in pristinum statum reduci potuit, ac tum demum fractura, media ipsius regione, se conspiciendam exhibuit, commissura partium fracti ossis adeo æquali ac si serrâ esset incisum: Similis fractura, mortuo jam ægro, in medio quoque ossis humeri dextri deprehensa est, cujus tamen nullum ipso adhuc vivente vestigium animadverti potuit, & semi horâ ante obitum amici adstantes utrumque brachium citra omnem difficultatem ab ægro elevari atque extendi videbant. *Jacobus Seidelius observat. Medic.vi.*

Ossis femoris caries ac fractura.

Jurisconsultus de tumore dextri genu querebatur cum dolore ingenti: hocce morbo octo mensibus affligitur. Ad se interim doctissimos Medicos ac Chirurgos vocat, sed nihil auxilii attulerunt. Postea cùm lecto decumbebat, ac de latere in latus se vertebat, os femoris in duas partes prope genu diffractum est, & brevi pòst obiit.

Post mortem femur aperiebatur, ejusque os in duas partes, circa genuum apophyses diruptum cum carie inventum fuit.

Prudentissimus vir circa genu ex obstructione vasculorum quorundam tumorem habuit; liquor obstruens acidus factus periosteum corrosit, unde gravissimus dolor; corrodendo tandem ipsum os invasit, idemque totum carie usque ad intima consumpsit, cùm jam consultissimus vir se de latere in latus volvebat, non dificile fuit concipere, id præ corporis onere, quod sæpe femori innititur, in partes duas rupisse. *Stephanus Blancard in Anatom. Pract.*

Fractura brachii à globulo sclopetari.

Nobilis quidam per os brachii sclopetari globulo ictus. Vulnere accommodato, sine dolore, tumore aut inflammatione se primis viginti diebus bene habuit. Postea febre vehementissima correptus: trigesimo die obiit.

Exenterato cadavere pulmones putridi, & schirrositatibus duris pleni. Ren dexter ulceratus, cujus purulenta in vesicam deposita.

Liquet in hoc nobili morbi causam lincæis oculis latitare; non enim vulnere obiit, sed à malo interno. Multa sacro involucro tecta jacent, neq; ullis mortalibus omnia scire fas est. Inest namq; sæpe in incredibili verum, & in verisimili mendacium. *Idem ibidem.*

Fractura costarum, quam subsequebatur syderatio, hydrops Pulmonum, & Mors.

Clariss. Theodori Zuingeri, Miscell. Curios. Decur. iij. Ann. 5. & 6.

Matthias Lang. Civis Basiliensis, annorum circiter 50. fortunæ tenuioris, obesus quidem, sed ad Cachexiam inclinans *die XIII. Junii Anno* 1698. Molitoris equum fortè perterrefactum, ac citato admodum cursu per plateas unà cum alligato sibi curru profugientem, arreptâ ejus habenâ cohibiturus humi prosternitur, & partim equi pedibus calcatur, partim rotam currûs onusti super dorsum suum devolutam experitur, ita ut semianimis in proximam Chirurgi Tabernam deportatus, vix spiritum ducere valeret; paulatim tamen ad se rediens ope *Aquæ Reginæ Hungariæ* Capiti & Naribus applicatæ, conquestus est de contusionibus in Capite, Pectore atque Dorso acceptis, gravibus satis atque dolentibus, ast nihil tamen extus in corpore statim à Chirurgo videri, neque ad primum attactum visumque fractæ potuerunt deprehendi costæ; sugillationes tamen mox cum cutis intumescentia sese conspiciendas præbebant. A Chirurgo hinc confestim vena sinistri brachii fuit secta, & sanguis ad octo ferè uncias extractus; externę verò partes contusæ ubique fomentabantur *decocto Herb. Betonic. Scord. Meliss. Scabios. Absynth. Chamomill. Salv. Agrimon. Bacc. Laur. Juniper.* in vino facto; *Emplastrum discutiens* dorso applicabatur, unà cum fomentis superimpositis Linteis quoque Fotui calefacto immersis atque tursus expressis, inspergebatur *spiritus vini Camphoratus spiritu volatili Lumbricor. terrestr.* acuatus, & ita admovebantur. Tandem ego accersitus statim sequentem potionem discutientem ordinavi. ℞. *Aqu. Card. bened. Chærefol. Scabios. an.* ℥j. *Pulv. contra Casum* ʒß. ♁. *diaphor.* ℈ß. *Roob. sambuc.* ℈iß. M. F. Potio, quam una vice hausit. Præscripsi quoque species pro *Decocto vulnerario*, in media parte *vini albi & aquâ* coquendas: ℞. *rad. Virg. aureæ. Consolid. maj. an.* ʒij. *herbar. Sanicul. Pyrol. Alchymill. an. M* j. *Semin. Perfoliat.* ʒij. *Incis. & contus. d. ad chart.* pro decocto, de quo mane & vesperi quatuor vel quinque hauriantur unciæ, idque tepidè. Cùmque Æger debilis esset, deque continuâ pectoris anxietate & tussiendi quodam conatu querelas moveret, sequentem simul tulit, cochleatimque sumpsit Mixturam Cardiacam: ℞. *Aqu. Fumar. Cardiac. offic. ana* ℥ iß. *syrup. Rubi Id. ac Jujub. an.* ʒ iij, *Confect. Alkinc.* ʒj. *spirit. Oleos.* ℈j. *Antimon. diaphor. C. C. phil. præp. an.* ʒß. *Misc. ad vitr.* D. XIV. & XV. Perrexit in usu præscriptorum diligenter, cum aliquantillo levamine. Pro potu ordinario sitiens bibit *Decoctum Agrimoniæ, Liquiritiæ atque Hordei.* D. XVI. cùm de Agrypnia, Tussi siccâ, eâque maximè molestâ, Doloribus pectoris dorsique pungentibus, tussiendi conatum impedientibus conquereretur, simul ac febricitaret, præter continuandum *Decocti traumatici*, atque Mixturæ cardiacæ usum, simul adhuc sequentem *Pulverem* ordinavi *pectoralem demulcentem, anodynum, diaphoreticum & expectorantem*, singulis bihoriis vel trihoriis dosi scrupulorum duorum circiter assumendum ℞. *Pulver. Lichen. petr.* ʒiij. *Pulv. folior. Veronic.* ʒiß. *C. C. Philos. præp. Diaphoret. Jovial. an.* ʒj. *semin. Papav. alb.* ℈ij. *sacch. candi alb.* ʒvj. *Misc. F. Pulvis subtil. detur ad scatul.* D. XVII. Anxietate pectoris semper urgente, sequens colostrum duabus dosibus noctu scilicet & sequenti mane sumpsit: ℞. *Axung. canin.* ʒj. *Spermat. Ceti recent.* ℈ij. *Essent. Croc.* ℈j. *Misc. detur ad fictile.* D. XVIII. Omnibus in pejus ruentibus sequens tulit *Eclegma Cardiaco-Pectorale* cochleatim sumendum, ℞. *Aqu. Veronic. Plantag. syrup. de Erysim. Lobel. syrup. Bellid. min.* ℥j. *Confect. Alk. inc.* ℈iß. *spirit. sal. Armon. urinos.* ℈j. *Diaph. Jovialis, Oculor. Cancr. præp. ana* ʒß. *Misc. d. ad v.* D. XIX. *Electuarium confortans pneumonicum* Ægro magis arrisit, in pejus continuè ruenti, & jam Diarrhæâ laboranti: ℞. *Conserv. Bellid. min. Beton. Rosar. rubr. an.* ℥ß. *Rad. symphit. condit. Nuc. Indic. condit. an.* ℥j. *Confect. Hyacinth. inc.* ʒß. *Boli. Armen. pp. Unicorn. fossil. ana* ℈ij. *Antimon. diaphor.* ℈j. *syrup. Papav. rhæad. q. s. M. F. Electuar. ad formam Opiat. d. ad Oll.* & inde sumatur sæpe, quantum cuspis largiter cultri capere valet. *Herbæ* præterea *Traumatico-Pectorales* unà cum *Jujubis & Passul's majoribus exacinatis* in Aquâ solâ per horam decoctæ fuerunt, ut inde manè ac vesperi cyathus unciarum 5. vel 6. calidè biberetur. Externa remedia interim tumorem omnem ubique discusserunt, sed cœruleus tamen sugillationi color adhuc subsistebat. Vulnus nullum in dorso vel pectore comparuit; licèt facilè sese movere Æger, inque Lecto flectere corpus haud posset, ob dolores thoracis inde acerbiores redditos. D. XXI. Symptomatibus continuè excruciantibus & magis magisque auctis, quanquam sedatâ diarrhæâ, nunc per biduum copiosum phlegma limpidum, cruentum; minimè autem pus coctum cum Tussi expuebat; sequentem denuò præscripsi *Mixturam cardiacam* cochleatim capiendam ℞. *Aqu. cardiac. officin. Scabios. Ana* ℥iß *Syrup. de Jujub. Rub. Idæi, ac Anodyni an.* ℥ß. *Confect. Alk. inc.* ℈ij. *Rasur. Ebor. pp. Antimonii diapheret. Ana* ℈j *Misc. ad Vitr.* Inter usum verò hujus, aliorumque Remediorum, parum levaminis apportantium, Æger D. XXIV. Junii, postquam fortè è lecto surrexisset, inopinata suffocatione prehensus, miseram cum beata morte vitam commutavit. Cadaveris hinc lustrandi facultatem à Viduà consecutus, eò me contuli, idque cum commensalibus atque Discipulis meis, ut & Rerum Chirurgicarum petito *Dn. Theophilo Freulero Reipublicæ nostræ Senatore.* Extus itaque in cutanea corporis expansione, à scapulâ sinistrâ usque ad Os innominatum, Inflammatio vel Gangræna certè & sideratio apparuit. Abdomen verò apertum nihil nobis insalubre aut præter naturale obtulit, nisi Hepar schirrhosum, durum, friabile tamen; & in cujus cavo Cystis fellea densa valde ac omni bile vacua extitit. Pinguedinis interea sat fuit ubique circa viscera: Intestina flatibus expansa apparuerunt; in osse sterni autem inferiores sinistri lateris cartilagines disruptas planè notavimus. Thorace post aperto, Lobus sinister Pulmonis maximè, tumidus, expansus, corruptus undique Mediastino, Pleuræ, Diaphragmati, atque Pericardio ita firmiter cohærescebat, ut sine dilaceratione inde divelli minimè potuerit. In ipsâ verò substantiâ hac Pulmonis vesiculosâ atque corruptâ, postmodum apertâ, plures amplos majores minoresve datum est cernere loculos, eosque omnes sero cruento, pituitoso, sordidò purulentoque plenos, quale serum in cavitate ipsa pectoris neutiquam conspeximus. Remoto parum Lobo isto Pulmonis, Spinæ prodibant osseæ, valdè acutæ, à fractis tribus Costis superioribus, propè

finiſtrum Spinæ dorſi latus introrſum truſis, atque in ipſam Pulmonis ſubſtantiam adactis, oriundæ: quam Fracturam, lethalem certè, inciſâ poſtmodum Dorſi cute adhuc meliùs conſpeximus, inflictam vel ab ictu pedis equini, vel à contuſione per rotam Currûs acceptâ. Intra Pericardium maximè denſum ac firmum, ad quinque vel ſex uncias ſeri purulenti invenimus, atque inſuper in dextro cordis ventriculo Polypum maximum deteximus tribus appendicibus præditum. Denique Lobus Pulmonis dexter ab omni corruptione liber & immunis extitit.

Fractura dorſi in quinquagenario, poſt octo demum annos, Anatome detecta.

Clariſſ. Guſtavi Caſimiri Gahrliep, Ephemerid. Germanic. Centur. 1. & 2.

Decuriæ ſecundæ Ephemeridum Medico-Phyſicarum, anno decimo Obſerv. 80. inter alia de Opio ſingularia, Viri cujuſdam eruditione ac prudentiâ politicâ apprimè nobilis mentionem feci, quâ ut & aliis inſignibus virtutis togatæ meritis Conſiliarii aulici titulo ornatus, ac nobilitatis, à qua prædeceſſores ejus bellorum Germaniæ diuturniorum calamitatibus aliiſque perſecutionum injuriis, patriâ exules ac ſedibas ſuis avitis exuti deſciverant, inſtaurationem Regis ſui Sereniſſimi gratiâ, æger licèt & valetudinarius in Equeſtrem Ordinem paucis ante obitum annis evehi promeruit, qui continuo Opii & opiatorum uſu valetudinem admodum afflictam, per plures annos aliquatenus tolerabilem ſibi reddidit. Hic paucis ante obitum diebus morti ſe vicinum animadvertens, ſeriò aliquoties poſt obitum cadaver ſuum aperiri, ac in cauſas mille malorum, quibuſcum valetudo ejus tot annos conflictata fuerat, inquiri mandaverat, inprimis quid dorſi ſui ſpinæ annos ante circiter octo acciderit, & unde dextrorſum ac ſiniſtrorſum obliquata & aliquatenus incurvata, ſtaturam ſui corporis tres ~~penè~~ ~~digitos~~ tranſverſos breviorem quàm antè fecerit. Medio enim ſanitatis adverſæ ſtudio cæteras inter afflictiones tuſſi ferinâ correptus, intempeſtâ aliquando nocte excitus vehementiſſimè tuſſiens, violentâ illâ thoracis ac dorſi conquaſſatione fragorem in dorſo cum dolore, quaſi baculus aliquis confringeretur, auditu perceperat, ſed præter dolorem, quem ſanè acutum ſenſerat, quid actum nec ipſe, nec quiſquam alius vel conjecturâ aſſequi poterat, quibuſdam vertebrarum dorſi exarthrorsin quandam inſignem factam ſuſpicantibus, ſed aſſeverare non audentibus. Fatis itaque poſtquam 20. Auguſti An. 1704. ceſſerat, Ego, qui per plures annos illi, utpote affinitate mihi ſatis propinquè juncto, Medicus fueram ordinarius, & Dominus D. *herch*; Aulæ Regię Medicus, qui poſtremis morbi diebus curæ ejus rationem quoque habuerat, ut eviſcerationi ejus intereſſemus, vocato Chirurgo Aulico *Hulſpax*, unà cum filio meo Medicinæ tum Studioſo, nunc Doctore manus ſectioni adhibentibus. Abdomine primum aperto, Omentum pinguedine flavâ veſtitum, inteſtinis derelictis ac aliquouſque detectis, extra naturalem ſitum, ſiniſtrum verſus latus provolutum ac quaſi conglomeratum, inteſtina ſatis bene conſtituta invenimus, niſi quòd qua parte Cyſtidi, felle ferè vacuæ, vicina à bile effusâ flavo colore tincta eſſent; Verùm cùm diutino morbo, ob pronum corporis ſitum, thoracis regio & coſtarum unà cum diaphragmate deorſum ſolito magis vergeret, ac viſcera abdominis potiora, ventriculum nimirum & hepar, aliquatenus tegeret & abſconderet, ſicque illa ulteriori liberæ luſtrationi quadantenus ſubtraheret, hinc pectus ſimul aperiendum erat. Quo facto Ventriculus cum Hepate primò ſe offerens, ſuperficie exteriori præter naturam rubente, inflammatus quaſi apparuit, tunicæ ejus admodum erant tenues, chartæ paulò robuſtioris craſſitiem vix æquantes; interior hinc inde albicans, maculis nigricantibus variata, ac venulis liveſcentibus hinc inde diſſeminatis interſtinctæ, plicis autem omnino deſtituta. Quæ facies omnibus ferè Thee potûs helluonibus continuis ac diuturnis, me ſæpius hoc in cadaveribus illorum exenteratis, ipſius quoque Doctoris Bontekoë, Magni illius, dum viveret, Thee Patroni & Encomiaſtæ, obſervante, familiaris & quaſi propria eſt. Epar equidem quoad cætera ſanum, niſi quod circa cyſtidem gilvum, ac parenchyma ejus exiguis ſparſim calculis diſtinctum. Pancreas ſine notabili labe; Lien flaccidus ac livido fuſcoque colore fœdatus. Renum uterque copioſa pinguedine ſtipatus, ſiniſter dextro minor, bene aliàs conſtitutus, paulò tamen flaccidior, dexter debito major & turgidior, plurimis per ſubſtantiam hinc inde putulentam diſſeminatus exiguis candicantibus glandulis fœtus, cujus pelvi, quatuor diverſæ magnitudinis calculi, quorum maximus quadratus, ſed inæqualium laterum, ad piſi mediocris ferè magnitudinem aſcendens, inhærebant. Reliqua contenta abſque inſigni vitio. Quibus omnibus tandem exemtis, diaphragmate quoque à coſtis priùs, mox & à mediaſtino & pulmonum Lobis; quibus in dextro præſertim latere firmiter valde coaluerat, ægrè ſeparato, ac ſterno perinde ad claviculas uſque levato & reclinato, pulmonem tam ſiniſtrum quàm dextrum, & coloris exterioris lividi & parenchymatis ratione planè à naturali ſtatu alienatum, duris quibuſdam grumis, glandularum inſtar ſchirrhoſarum refertum; dextro imprimis lateri mediante pleurâ, hîc admodum craſſâ, tam validè connexum, ut vix, niſi inſigni molimine, ſcalpelli & digitorum ope, ab illa divelli ac ſeparari potuerit, uterque phlegmate viſcido & penè purulento ſcatens. Tentata in ſuperiori dextri pulmonis regione prope claviculam ſeparatione, cum ſcalpello, quod digitis non valuerat, perficere Chirurgus anniteretur, ac incautiùs illud profunde nimis adigeret, ex apoſtemate illic latente & caſu hoc aperto, magna puris ſinceri copia regurgitare coepit, cujus ſcaturiginem ulteriùs indagaturi in ſinum incidimus fiſtuloſum, pulmoni circa tracheæ inſertionem continuum, à ſummitate pleuræ) membranæ aliàs inſtar ſatis tenuis, hîc verò & in toto pectoris latere dextro præter naturam admodum denſæ ac tergoris bovini mediocris craſſitiem æmulantis) ex una parte pulmoni, ex alterâ coſtis firmiſſimè cohærentis, ac quaſi duplicatæ, cujus per medium, tumoris ſaccati ſpecie, ſupernè ultra pollicem latum, paulatim procedendo capaciorem, ſub & à claviculâ ferè, ad diaphragma uſque deorſum verſus deſcendentem, ibique infernè

palmum

palmum latitudine fermè æquantem, atque ſpinæ dorſi contiguum, hîc loci & ad medietatem uſque ſuæ longitudinis materiâ ſpiſſâ ac ſebaceâ, quale ſteatomatum contentum eſſe ſolet, inde verò paulò liquidiore, ac ſupernè plane purulentâ aliquouſque refertum, tuſſis illius continuæ ac diuturnæ, ut & doloris ac ardoris in dextro thoracis, quem inter ſcribendum, qui labor ipſi officio efflagitante ferè perpetuus, jugiter perpeſſus fuerat, latere menſæ incumbendo molesti fomitem, & ingentis illius, de quâ mox, rupturæ originem atque cauſam. Cor tandem in mediaſtino ac pericardio bene ſatis conſtitutis, magnum, bovinum ferè proportione æquans, ſed flaccidnm patuit. His demùm omnibus ſeparatis ac è cavitate thoracis exemtis, ſpinaque dorſi ſimul ab integumentis ac adjacentibus vaſis majoribus, ut & ductu thoracico nudatâ obſtupuimus attoniti, dorſi nonam circiter vertebram cernentes non luxatam, ſed in ipſo medio tranſverſim fractam, non exiguâ fiſſurâ haud ſuperficiali, ſed grandi, totam vertebræ partem ſuperiorem ab inferiori divaricante, adeò ut earum interſtitium extremum digiti minimi apicem aut pennam anſerinam facile admitteret, margine utrinque tam supernè quàm infernè aſperis & oculeatis à rupturæ apicibus armati ac quaſi denſati; explorantibus ſpiculis ſuis obnoxii, ipſa ſubſtantia interna & ſuperior & inferior cruore à recenti quaſi fracturâ rorans, nullo tot annorum ſpatio ſubnaſcentis calli vel veſtigio apparente, unde præſentium nonnulli catiei aliquod indicium ſuſpicati ſunt, indeque fracturæ initium deducere ſategerunt, meum tamen id hebeſcentem jam viſum effugiſſe fateor. Res ſanè ſummè admiranda, & quæ omne ratiocinis acumen eludit, qui calamitoſo hoc ſpinæ dorſi fractæ ſtatu octo circiter annos æger hic vivere ac ſupereſſe potuerit, nullo ſpinali medullæ læſæ aut interceptæ manifeſto apparente indicio, nullo externo inſigni incommodo, niſi quod, ut ſuprà relatum, ſtaturâ ob curvaturam ſpinæ parum decurtatâ, cernuus aliquantulum incedere ac ſedere cogeretur, Cæteras tamen tàm naturales, quàm animales corporis, ut & animæ functiones & actiones durante valetudine tam enormiter afflictâ, ut ut patienter admodum toleratâ, rite ſatis, imò valde exactè obire atque exequi valuerit; Nonnumquam etiam æſtate, ſudo ac ſereno cœlo, liberioris aëris capiendi ergo eſſedo extra pomoëria vehi ſuſtinuerit. Num compar huic exemplo Hiſtoria Medica ullum habeat, ego ſaltem valde dubito.

FRENUM PENIS BREVIUS Vid. *Penis morbi.*

FULMINE ICTI. Vid. *Combuſtio.*

FUNGUS.

Fungus eſt mollis excreſcentia, ſenſim incrementum capiens ex dilatatione aut laceratione membranarum, & circa has collectis & evaſatis ſuccis, imprimis nutritio, & ut plurimum circa articulos oborta.

Ut plurimum circa articulos apparent fungi, & membranis radicitus inhærere ſolent. In genu ſæpiſſime apparent ejuſmodi tumores; & dum hæc ſcribo infans trium annorum & juvenis 20. annorum iiſdem affecti mihi curandi offerebantur.

Per ſe patet hujuſce morbi diagnoſis, nam excreſcentiæ fungoſæ facilè in viſum noſtrum incurrunt, & ex tractu ab aliis haud difficulter dignoſci poſſunt, cùm ſubſtantiam habeant ſpongioſam; mollem atque albicantem & impreſſo digito nulla remaneat fovea, nec ægri magnum inde percipiant dolorem. Ut plurimum verò incrementum capiunt, & circa articulos obſervantur; imprimis circa genu, & molam ſeu patellam, hinc genu loco ſuo ſæpe adeo dimovetur ut extenſioni ſeu deambulationi obſit pedemque ad ambulandum faciat ineptum. Cùm tamen & aliæ partes carnoſiores non ſint ab iis immunes, ſed membranis quibuſcunque inhærere queant, & à vulneratione membranæ cranii fungum enatum non ita pridem in milite obſervavimus. Fungoſi hi tumores ſimiles ſunt ſtrumis glandularum.

Fungi ut plurimum circa articulos oborti, fiunt ex violenta diſtenſione, dilatatione ac laceratione membranarum, vel ex luxatione violentâ fibrarum tendinoſarum, hincque effluit ſuccus nutritius & quidem in maxima copia, ex quo caro mollis, rara & luxurians ſquamoſa generatur, quæ dicitur fungus, qui ut plurimum poſt vulnera membranarum emergere ſolet; quòd ſi accedat aceſcentia & corroſio, fungi exoriuntur cancroſi.

Prognoſin quod concernit, fungi ſæpe etiam per plures annos afficiunt homines, ſed præter incommodum & dolorem: niſi ſi contingant in articulis, motum ac ſenſum, premendo nervos, aliquo modo tollunt. Ob ſtagnationem verò diuturnam ſuccus acrior redditur, qui facilè tumorem cancroſum producere poteſt. Corpus quoque ad rabem diſponunt omni ſucco nutritio in fungo deperdito. Aliquando malum hoc lethale eſt.

Quod diætam refert, iſta eò dirigenda, ut ſucci ritè conſtituti abſque ruptione tubulorum circulentur, in quem finem aër eligatur calidus ac temperatus. Frigidus verò admodum nocet, quoniam incraſſat ſuccos noſtros, tranſpirationemque impedit. Alimenta ſint facilis digeſtionis, exulent acida, acria, ſalina, muriatica, corroſiva, exinde enim ſuccus nutritius peſſimus partibus affertur, & ſic ruptio tubulorum, & evaſatio ſucci nutritii facilè produci poteſt. Potus ſit calidus, imprimis potus theæ, vel coffeæ; vel ſuccolad. vel vinum Gallic. Hiſpan. aliudque non acidum. Vinum enim Rhenanum, Franconicum, imo ipſum ſæpe Moſellanum, quatenus acido & tartaro abundant, coagulando ſuccos maximè nocent; eligatur potius cereviſia tenuis ritè defæcata, & herbis volatilibus ac aromaticis maritata. Vigiliæ & ſomnus, item motus & quies ſint moderata, & modum ſolennem haud excedant, motus enim nimius, ſi mox à paſtu fit, chylum crudum & cum impuritatibus per alvum expellendis, permiſtum, in ſanguinem pellitur, quies verò immodica, ut eſt vita ſedentaria, quam experiuntur ſartores, nocet, quibus propterea verrucæ fungoſique tumores familiares ſunt. Animus ſit hilaris, nullis paſſionibus obnoxius. Animi enim paſſiones vehementiores, ad affectus hos excitandos anſam dare poſſunt, quæ fulminum inſtar ſanguinem percutiunt, & inter ea potiſſimum quæ ſpiritus figunt,

figunt, debitam eorum ex cerebro in partes subjectas emanationem sanguinis ac succorum circulationem impediunt, & per consequens succis crassis ac acidis, imprimis nutritio, corrigendis ansam præbent; cujusmodi sunt tristitia, mœror, curæ immodicæ, odium, terror &c.

Fungi curatio difficilis est, eo autem strenne incumbendum, ut obstructiones reserentur & evasatio succi nutritii ante omnia impediatur, quod obtinere possumus, si particulæ acres, scindentes, ac corrodentes, è succo nutritio eliminentur, in quem finem conducunt interna sudorifera, & pro re nata interna laxantia mercurialia. v. g.

♃. Rad. scabios. enulæ camp. ana ℥ß. sarsæpar. ʒiij. herb. scord. fumar. nummular. veron. scolopendr. ceterach. ana M. ß. flor. sambuci p. ij. hyperic. p. 1. rasur. santal. citr. ʒvi. sassafr. ℥ß. guaiac. ʒij. cortic. ejusdem ʒiij. vitr. marr. ʒ ifs. sal. tart. ʒ i ß. sem. dauci ℥ß. M. pro mensura iß. vini. Dein exhibeantur Tinct. antimon. tartaris. essent. viperar. essent. lignorum, aliaque. Chalybeata hîc præcipuè egregia sunt, nodulo propterea includenda, & potui ordinario indenda.

Cura autem præsertim externis peragitur topicis. Thermæ præ aliis conducunt, in quem finem artificiales facilè parari possunt. Sæpe etiam ad ferrum est accedendum & exscindendus est fungus, in casu ubi inclinat ad cancrum, & cùm hoc sit periculosum, pro partis affectæ ratione, pulveribus acidum temperantibus incrementum ejus quantùm possibile impediendum, in quem scopum conducnnt omnes pulveres ex sale saturni, camphor. calce viva, tuthia, lapide calaminari, myrrh. succin. thure, C. C. usto parati. Spongiosis his tumoribus item inspergi possunt, vitriol. alum. ustum, vel pulvis ex aristoloch. rotund. calam. aromat. caryoph. concinnatus. Applicetur etiam spir. matricalis, oliban. cum calce viva, imò instituantur varia suffumigia ex succino, sabin. oliban. mastiche &c. Vel ex herbis sale volatili gaudentibus parentur fotus, cataplasmata, & calidè fungosis imponantur tumoribus. Nec negligenda sunt emplastra optimè resolventia, ut sunt emplastrum de thea, divin. de labdan. de ran. cum mercur. & vitriol. albo parat. vel cataplasma egregium ex cucumere asinino, limac. rubr. coctis in vin. gallic. addendo pulver. rad. jalapp. & bryon. s. q. Emplastr. de cicuta & de cumino itidem conducunt. Frequenter tumores hi non deligandi, nec, quod Chirurgicis notandum, aperiendi sunt, hinc etiam à cauteriis abstinendum est, quare ex hujusmodi tumore improvidè aperto mors sequuta est. *Joh. Dolæus in Encyclopædia Chirurgic. rationali.*

Quemadmodum in stirpibus arborum humores semiputridi per corticem extuberantes in fungos coalescunt: Sic fracta exemptaque portione aliqua cranii, ac dura matre læsa, statim humores cerebri circa plagam affluunt, qui sive ossis (ut Alexander Aphrodisæus voluit) sive aëris frigiditate condensati, instar fungi concrescunt, atque interdum adeò intumescunt, ut extra cranium per foramen terebrâ factum emineant. Affectus autem ille Galen. lib. 1. de loc. affect. & 3. epidem. fungus ex similitudine nuncupatur; est enim caro mollis, levis, pallida & spongiosa, quæ quidem citò excrescit, lento verò pede retrocedit. Potest & ex flatu procreari. Si enim calor cerebri imbecillus factus in materiam quæ circa vulnus collecta est, aliquid agere intendit, flatum procreat qui cùm per tenuem meningem expirare nequeat, eam in altum elevat. Observavi enim hactenus in his qui fungis affecti mihi occurrerunt, tenuem meningem, ut plurimum integram, crassam autem disruptam fuisse. Crassa enim disruptâ, factaque digestione vulneris, natura statim incipit carnem supra tenuem meningem generare, quæ loco tegumenti incumbit, ne ex aëris injuria nocumentum contrahat. Si namque humores copiosi, aut flatus circa plagam colliguntur tenuem membranam simul cum adnata carne facilè, instar fungi, in altum elevant, quia caro est mollis, & radix subnixa, fungi instar, supernè latior, infernè tenuior. Augetur verò & decrescit pro materiæ affluentis copia, & chirurgi arte incrementum intercipientis. Fœtet valde hæc caro: vulgo ficum sancti Fiacrii nuncupant, qui Galeni sententiâ, partium quibus adnascitur naturam & conditionem redolet; quanquam in genere; sit de natura verrucarum malignarum.

Ad ejusmodi fungorum profligationem admovenda sunt remedia quibus specifica facultas insit absumendæ carnis superfluæ, qualia sunt quæ validiùs exsiccant, & blandiùs atterunt & exedunt, quale est quod sequitur.

♃. Sabin. ʒij. ochre ʒj. pulverisentur simul & aspergatur caro excrescens.

Vel, ♃. hermodact. combust. ℥ß. fiat pulvis in eundem usum.

Vel, ♃. Fol. & flor. beton. & chamæm. mel. lil. rosar. summit. major. rorisinar. ana Mj. sem. anis. & fænugr. ana ℥j. incidantur & contundandantur pro fotu. Harum herbarum q. s. indatur sacculo ejus magnitudinis, ut mediam ferè partem capitis cooperiat, qui filo intertextus coquatur in vini & aq. comm. partibus æqualibus, & applicetur calidè. Post fotum abstergendum est caput linteis calidis, deinde sequentem pulverem insperge fungo, atque toti vulneri.

♃. Rad. caryoph. angel. calam. arom. ana ʒ fs. rad. aristol. rot. ireos Flor. lign. guajaci an. ʒ ij. flor. salv. summit. major. & ror. mar. ana p. 1. f. omnium pulvis subtilissimus.

♃. Emplastr. de beton. ℥iiij. gumm. elemm. dissol. in aceto rosac. ℥j. pulver. ros. rubr. myrtill. ana ʒ j. mastich. calam. aromat. ana ʒ i fs. olei rosar. q. s. F. emplastrum. Quod si ejusmodi caro fungosa, eò ut sæpe fit incrementi veniat, ut ovi magnitudinem æquet, quàm proximè radicem serico filo ligabis & constringes arctiùs, cùmque vi constrictionis deciderit commemoratis pulvisculis asperges. Sic enim certiùs quàm acrioribus cathæreticis profligatur. *Joh. Vigierius in Chirurgia sua magna.*

De Fungis tam carnosis, quàm osseis, in diversis corporis partibus nascentibus, ad Clariss. D. Danielem Sennertum.

Guilhelmus Fabricius Hildanus.

Affectus quos communicasti, tecum fungos appello, & fungos appellari posse, non est ut quispiam in dubium revocet. Etiamsi enim Authores tantummodò de fungis in capite denudatis membranis nascentibus, mentionem faciant, attamen diligenter exploratis causis fungorum, cur & in aliis corporis partibus nasci nequeant, nondum video. Sed quia id rarissimè accidit, & sæpissimè ad aliquod aliud genus tumoris hujusmodi excrescentiæ carnosæ referri possint, ut postea dicam, visum est Authoribus, illas solummodò excrescentias

excrescentias carnosas, quæ excepto cranio, ex membranis, aut cerebro ipso propullulant, fungos vocitare, quum tamen, si (ut dixi) causas & generationem fungorum spectare velimus, in aliis quoque corporis partibus, non minùs quàm ex ipso cerebro, aut ejus membranis, nasci possint. Hujus sententiæ quoque ex antiquis nonnulli sunt, & quidem præstantissimi Chirurgi, Bruno in primis, Theodoricus & Bertapalia. Quandoquidem Bruno sub nomine *Natta*, nihil aliud intelligit, quàm fungosas hasce excrescentias. Sic enim verba ejus sonant. *Plerunque accidit in quibusdam hominibus superfluitas quædam, quæ vulgari nomine dicitur Natta: & est apostema carnosum, magnum, molle ut plurimum sicut fungus, & non est cum eo dolor; aut si est dolor in eo, est parvus, neque calor, neque pulsatio, &c.* Theodoricus eadem habet verba, non tamen Nactam, sed Naptam; ejusmodi excrescentias: Bertapalia verò Nattam illas appellat. Et disertè dicit, esse apostema glandulosum sive carnosum; & rectè quidem. Aliquando enim hujusmodi excrescentiæ (de fungis in capite non loquor) malignam aliquam in se continent qualitatem, duræ inæqualesque sunt. A glandulis tamen differunt, ut idem Bertapalia testatur. Ex supradictis itaque descriptionibus, hæc definitio rectè elici posse, mihi videtur, nimirum, Fungum corpus quoddam esse carnosum, ut plurimùm laxum, molle, ferè indolens, ex humoribus superabundantibus & flatulentis, subitò & parvo temporis spatio, progenitum. Ut plurimùm; inquam, sæpissimè enim non laxa aut mollis est excrescentia hæc, sed dura, & glandulosa, inæqualisve, non indolens, sed cum dolore, præcipuè si malignitas aliqua adfuerit, quemadmodum in fungis, qui in infimis corporis partibus nascuntur, sæpissimè adest. In membranis verò cerebri non ita fit, & rarissimè fungi maligni, nisi insignis aliqua contusio adfuerit, & proinde putrefactio, inveniuntur: crassus enim humor, ex quo fungus malignus generatur, non facilè sursum ascendere potest. Materia enim fungi circa menynges, aut cerebrum ipsum ut plurimùm benigna est, & ut Joh. And. à Cruce refert, aërea, nec non vaporosa, ideoque excrescentiam minimè malignam procreat. Excrescentia autem illa, quia sæpissimè parvo temporis spatio prorumpit, mollis est, Galeno à similitudine fungus appellatur. Quemadmodum enim fungi qui cœlo existente calido & humido, ut plurimùm una nocte è terra provenientes, spongiosi ac molles sunt, ita etiam fungi circa menynges aut cerebrum ipsum, si humor aliquis benignus copiosè affluxerit, citissimè exoriuntur, & quidem propter summam naturæ providentiam. Cùm enim vix aliquid reperiri possit, quod adeò sit inimicum cerebro ejusq; membranis, atque aër externus, illa est providentia naturæ, ut quamprimùm ipsas tegumento aliquo muniat obtegatq; ideoq; copiosè affluente humore aliquo (non tamen putrido, à quo fungi terrestres & arborum enasci solent, sed benigno & laudabili) protinùs & caro copiosè enascitur. Quòd si igitur aliquis generationem prædictorum fungorum ad humores secundarios, rorem, glutem, & cambium referre velit, meo quidem judicio non multùm à via recta aberrabit. Eandem naturæ industriam in ossibus quoq; denudatis conspicimus, quibus, cùm aër similiter sit infensissimus, natura ea quamprimùm fungosâ quadam carne tegit. Hinc fit, ut fungus nonnunquam, durâ membranâ existente integrâ, enascatur, pro ejus scilicet præservatione, ne uti dixi, ab aëre externo lædatur. Si enim natura eâdem providentiâ in ossibus denudatis, quæ corpora solida, siccissima, paucis venis, arteriisq; prædita, minusq; partes nobiles sunt, utitur, nonne multò magis in dura menynge, membrana nobilissima, innumerisque venis & arteriis prædita, præstabit?

In dura tamen menynge, quamdiu integra fuerit, rariùs & vix (excepto, ubi contusio & affluxus humorum supra modum fuerit magnus, & revulsiones ab initio non adhibitæ) fit fungus ingens, & qui extra vulnus extuberare potest, quum propter spissitudinem suam difficulter in altum elevetur dura menynx. Rupta verò dura menynge, pia mater, unà cum adnata carne fungosa facillimè, si flatus aliquis subter membranâ collectus fuerit, in altum elevatur, ut etiam extra vulnus protuberet. Clarissimus atq; doctissimus vir Dn. D. *Jacobus Aubertus* Vindo, piæ memoriæ, Medicus apud Lausannenses longè celeberrimus, fautor meus charissimus, fungum fieri vult ruptâ dura menynge, & tenui in altum elevatâ, substantiâq; cerebri repletâ. Sed hæc cum distinctione intelligenda esse, nec simpliciter de omnibus fungis intelligi posse, planè mihi persuasum habeo. Sciunt enim Practici & in primis ii, qui aliquam in Anatomicis cognitionem habent: cerebri substantiâ etiamsi mollis & laxa sit, non facilè tamen ita dissolvi aut relaxari posse, ut fungum hunce implere possit. Vellem itaq; fungum cerebri ita distinguere, nimirum in simplicem & compositum. Simplicem voco, qui (uti dixi) pro conservatione membranarum aut ipsius cerebri, summo naturæ beneficio atq; providentiâ procreatur. Compositum verò, qui aut maximam contusionem, inflammationem, & intempestivum humorum affluxum, aut simile aliquod symptoma adjunctum habet. In simplici fungo præterea cerebrum suo loco non movetur, fitq; fungus ex adnata carne spirituque aëreo, qui membranas ipsamque adnatam carnem in altum elevat. In composito autem, ubi propter inflammationem, & colluviem adfluentium humorum cerebrum circa vulnus veluti corruptum, & in pus conversum est, membranæ ipsæ in altum elevatæ, etiam substantiâ cerebri liquefactâ & dissolutâ, impleri possunt: suntq; ejusmodi fungi periculosissimi, & ut plurimùm lethales. Ideoque horum solummodo mentionem fecit author modò citatus, Reliquos verò, quia non usque adeò periculosi, faciliùsque curantur, propter brevitatem (quam in isto libello studiosè observavit) omisit. Hoc quoque modo, (meo quidem judicio) locus in Paræo de fœtore fungi intelligendus est. Simplex enim fungus in capite, (ut ego sæpiùs expertus sum) minimè fœtet, nec usque adeò (ut Bruno & Theodoricus testantur) dolet. Quod si acciderit putrefactio aut corruptio aliqua, tunc ut fœtor quoque superveniat, necesse est. Præterea fungi ejusmodi ex humoribus semiputridis ad instar fungorum arborum, originem atque ortum habere, rectè docent. Paræus & alii. Joh. And. à Cruce in fungis duræ menyngis motum naturalem deperdi, scriptum reliquit; quam opinionem esse absurdam, aliquis existimare posset. Non enim deperditur motus, sed tegitur atque absconditur propter adnatam carnem: sed author hic excellens de eo loquitur fungo, ubi mors est in propinquo, ut ex textu illius libri facilè colligere est. Hæc ego propterea scribo, ne aliquis opinionem horum doctorum virorum, & de Cheirurgia bene meritorum, ridiculosam esse existimet.

Cæterùm de curatione fungorum, circa membranas cerebri nascentium, superfluum est hîc disserere, cùm de ea in prima Centuria Obs. 15. egerim, ex quâ reliqua facilè dijudicari ac percipi possunt. Hoc tantùm addo, fungos ruptâ durâ menynge difficiliùs curari, quàm illâ illæsâ: causa est in promptu. Cùm enim dura menynx exquisitissimo sensu prædita sit, ac continuò moveatur; si disrupta aut sauciata fuerit;

continuò quoque affluunt humores, ex quibus incrementum fungi, nec non symptomata varia oriuntur. Quapropter & majorem requirit diligentiam.

Ante omnia autem prospicere convenit, ut summo studio humores illis qui sursum ascendunt, deorsum trahantur: Deinde quoque, licet Galenus in carnis excrescentia acria præscribat medicamenta, hîc tamen minimè esse applicanda, multò minus excisionem, quæ novaculâ fit, tentandam, imò neque ligatura, quæ filo serico fieri solet, tuta est, propter gravia, quæ inde sequi solent, symptomata. Ubi tamen putredo aliqua circa membranam adfuerit, tutò Ægyptiacum applicant Practici, in exigua tamen quantitate, & quidem cum cautione, de qua re consule tractatum meum de Gangræna, Germanicè editum, cap.28.

Hactenus ostendimus, fungos circa cerebri membranas rarò malignos esse: fungorum verò in infimis corporis partibus nascentium alia est ratio: humor enim, qui adfluit, non semper benignus est, sed ut plurimùm crassus, fæculentus & malignus, ex quo corpus non molle, sed plus aut minùs durum, prout humor, qui adfluit, plus aut minùs crassus fuerit, procreatur.Nihilominus tamen, possumus ejusmodi excrescentias, cùm propter formam, tum etiam, quòd in momento, ut ita dicam, excrescant, fungos appellare, cum illa tamen distinctione, ut alios simpliciter fungos, alios verò, qui duritiem aut malignitatem aliquam adjunctam habent, fungos malignos, aut etiam cancrosos appellemus. Exempli gratiâ: Ante annos aliquot, quinquagenarius quidam mihi adductus fuit, cui membrum virile in tantam molem excreverat, ut magnitudinem capitis infantuli, recens nati, ferè adæquaret. Hæc excrescentia dura erat, & hinc inde ulceribus putridis scatens.Et hanc excrescentiam fungum cancrosum appello: fungum à forma: cancrosum verò ab essentia, durus enim, lividus, putridus, malignusque erat.In articulorum quoq; vulneribus, nonnunquam substantia quædam modò ex albedine rubescens, modò livescens, subitò excrescit, & fluxum illum serosi humoris, quem Germanici nostri Cheirurgi, ineptissimo vocabulo, *das Glidvvasser* appellant, ut plurimum præcedere, vel etiam comitari solet.Nec solummodò in vulneribus articulorum, verùm & in aliis circa nervos, hujusmodi fungos excrevisse, cùm aliàs, tum etiam ante menses quatuor Paterniaci in quadam puella cacochymica observavi.Propter doloris enim vehementiam, sanguis & humores affluunt, qui diversa progignunt symptomata, veluti inflammationes, phlegmones, herpetes, fluxum serosi humoris, & ejusmodi quamplurima. Quod si sanguis benignus, laudabilis & flatulentus admixto humore pituitoso affluxerit, ac natura, quæ nunquam ociosa est, ex eo aliquid procreaare tentaverit, sequitur extuberantia excrescentiaque carnis fungosæ.Ante dies quatuordecim Augusta Vindelicor. rediens, Lavingæ à viris Clarissimis & Doctissimis, Dn. D. Bartholomæo Mercklino, atq; Valentino Rulando, Medicinæ Doctoribus, juvenis quidam mihi visendus exhibitus fuit, cujus lingua in fungum cancrosum, qui totum fere os implebat, excreta fuit. Cujus historiam integram, qualisnam tandem exitus erit, à Clarissimo Dn. D. Rulando exspecto, eamque in tertia Centuria, Deo volente, videbis.

De Uvula scirrhosa, & veluti in fungum excreta, exemplum in Observatione 19. hujus Centuriæ vidisti.Ficus ille cancrosus, cujus in prima Centuria Observ.1.fit mentio, nonne poterit quoque fungus cancrosus appellari? Itaq; subjectum fungi non solùm cerebrum, ejusque membranas, sed & omnes corporis partes statuendas esse, existimo: imò & circa anum aliquando fungos nasci, testatur Paræus lib.12. cap. 24. Differunt tamen primò, quoad causas: circa membranas enim cerebri ut plurimùm ex sanguine benigno, aëreo, & minimè maligno generantur, in reliquis verò corporis partibus, unà cum sanguine fæculento quædam imò & aliquando maligna, corruptaque materia adfluit.Differunt deinde in curatione: circa membranas enim cerebri præter universalia, blandè, uti antea quoq; monui, fungus tractandus est, nec ullo modo medicamentum acre est applicandum, quemadmodum ex Observ.14. & 15. Centur.1. colligere licet.In reliquis verò corporis partibus, præter medicamenta acria & insigniter exsiccantia, imò & erodentia, aliquando quoq; & ferrum & ignem applicari posse, sæpissimè cum fructu expertus sum.In vulnerum articulorum fungis, quia simul dolor ingens & adfluxus humorum adest, victus tenuis instituendus est, corpus à pravis humoribus expurgandum, vena quin etiam incidenda.Ab initio Topica, quæ dolorem leniunt, sunt applicanda, veluti sequens linimentum.

R. Ceræ novæ &
Gummi elemi ana ℥iiij.
Therebinth. lotæ ℥ ij.
Ol. rosac.
Butyri recent. non saliti
Ol.de vitel. ovor. &
Amygdalar. dulc. ana ℥vj. Liquefiant omnia lento igne, & colentur. Deinde admisce
Croci ʒj.
Vitellum unius ovi.Misceatur & cum filamentis imponatur.Postea applicetur sequens Cataplasma.

R. Micæ panis albi ℔ß.
Farinæ sem. cydonior. &
Fœnigræci ana ℥iiij. Coquantur cum lacte vaccino usque ad consistentiam cataplasmatis, tum admisce butyri recent.
& olei rosac.
De vitell. ovor. ana ℥j.
Axung. hum. ℥.ſ.
Croci ʒ.ſ.
Vitellos ovor. N.2. Misce, fiat Cataplasma, quod calidè unà cum præscripto unguento tantisper applicetur, donec dolor omninò fuerit sedatus, neque interim circa fungum multùm laborandum est: quod enim magis urget, ei inprimis & ante omnia incumbere convenit.Sedato dolore, & humorum affluxu, sequens pulvis fungo inspergendus est.

R. Pulv. præcipitati,
Alum. usti ana ʒ ſ.
Vitrioli usti ʒj.
Pulv. radic. angelicæ
Aristoloch. rotund.
Caryophyllatæ &
Iridis Florentinæ ana ʒj. Misce.
Postea applicetur sequens cataplasma.

R. Farinæ fabar. &
Lupinor.ana ℥iiij.
Fimi columbini ℥ij.
Pulv. rosar. rubrar.
Myrtillor.
Balaustior.
Absynth. ana ʒij.
Salis marini ℥ij. cum lixivio fiat Cataplasma.

Si autem durities aliqua aut malignitas, quæ naturam cancri sapiat, adfuerit, tunc reverà levioribus hisce medicamentis non cedet fungus, acrioribus verò, veluti arsenico, oleo vitrioli, & hujusmodi septicis, escharoticis adhibitis; magis irritatur malum, necnon malignius efficitur: quemadmodum Observ. 1.Centur.1.monui.Quid igitur inquies, faciendum? Profectò quomodo hujusmodi excrescentiæ, nisi radicitùs exscindantur, tutò, citò, & absque magno dolore, & periculo

& periculo curari possint, nondum video, quum, quemadmodum dixi, ab acrioribus medicamentis irritentur, & majorem malignitatem acquirant. Hoc modo ante annos decem fungum illum malignum ac deploratum, in membro virili existentem, cujus antea memini, feliciter extirpavi, miserumque sanitati restitui, qui & ad hunc usque diem in agro Lausannensi vivit, uti fusius in 3. Centuria declarabo. Sed prospicere convenit, ut hujusmodi fungi radicitùs extirpentur, alioquin mox repullulant & recrescunt, quemadmodum & in puella ista, cujus Excell. T. in prima sua historia mentionem fecit, fungum repullulasse, intelligo, quod & mihi aliquando observare contigit. Clarissimus ac doctissimus Dn. D. *Martinus Chmielecius*, Medicus Basiliensis celeberrimus, amicus meus plurimùm honorandus, cùm hisce diebus Exc. T. literas vidisset, casum sequentem, annotatione dignum, mihi communicavit. Virgo quædam ex honesta familia Basiliensi oriunda, ulcere in tibiâ dextrâ, longo temporis spatio laborabat. Ex hoc autem ulcere caro fungosa adeo copiosè erumpebat, ut Cheirurgi aliquando illam pondere duarum librarum abscinderent. Quamvis autem funditùs abscissa esse videbatur, mox tamen cum impetu denuò provenie-bat. Tandem tibia ex consilio Medicorum ad poplitem abscissa fuit. Post operationem abrasa carne, & osse denudato, foramen rotundum, ad medullam usque penetrans, in ipso repertum fuit. Operatio ad votum successit: sed quum cuncti ipsam evasisse sibi persuaderent, ecce fungosa caro, quæ denuò ex trunco ipso propullulat, easdemque ferè, ut antea, molestias parit: ad annos tamen circiter duos post operationem factam supervixit, & quidem utcunque commodè, adeò ut in publicum prodire, atque exercitiis sacris interesse posset. Ex his, quæ dixi, apparet, mirum non esse, si fungi oris, inprimis magni, incurabiles sint, quum neque radicitùs exscindi, neq; causticis exedi possint

Atque hæc sunt, Vir Amplissime, quæ in præsens de fungis carnosis ad te scribere potui. Addam & aliquid de fungis osseis, quæ etiamsi omnium partium corporis sint durissima, & paucas venas, ac arterias, easque exiguas habeant, nihilominus tamen interdùm ad instar fungorum excrescere, sequentibus exemplis confirmare tentabo.

Anno 1600. propè Lausannam ad nobilem virum, D. in Goumoins vocatus, & per dies aliquot, propter adversam valetudinem filiæ suæ ibi commoratus, interea temporis ad puellam quandam subditorum suorum 20. circiter annorum ætatis suæ, accersitus fui, eumque unà cum genere & virtute nobilissima Domina in Goumoins invisi. Laborabat autem puella ista, gravissimo in tibia sinistra affectu: pars enim illa subter genu adæquabat ferè crassitiem illam, quam crus in coxa habere debebat, quum tamen à genu usque ad coxam potius extenuatum esset crus, infinitis prætereà ulceribus putridis, malignis & dolorosis tibia hæc scatebat. Sed quod admiratione non vacat, in omnibus ulceribus os ipsum denudatum, spongiosum, cariosum, & nonnisi cute tectum cernebatur, adeò ut ulcera in ipsum penetrarent, & manifestè appareret, ossa tibiæ in istam crassitiem spongiosam excrevisse. Causa hujus excrescentiæ hæc fuerat. Laboraverat puella hæc ante aliquot annos morbo acuto, eoque gravissimo, ex quo naturæ potiùs, quàm medicamentorum beneficio (nullus enim adhibitus fuit Medicus Rationalis) ut videbatur, curata, de dolore gravativo in tibia conqueri cœpit, paulatimque natura sese in tibiam hancce exoneravit. Ab initio tamen actionem motumque ejus non aboleverat. Tandem verò cum in diversis locis ulcera sese prodidissent, lecto affixa fuit, nec ampliùs incedere potuit. Volebant autem parentes, ut tibiam amputarem, sed cùm maximam virium imbecillitatem, ac summam totius corporis extenuationem (tibia tamen hæc excepta) adesse animadverterem, ipsamq; in ipsa operatione interituram vererer, operationem hanc aggredi ausus minimè fui. Itaque post paucos dies naturæ satisfecit.

Habeo in Musæo meo, ossa tibiæ, hominis mediocris staturæ, quæ apud nos in vetusto monumento reperta fuere: sunt illa duplo crassiora quàm naturaliter esse deberent, ita ut omninò appareat, illa præter naturæ ordinem excrevisse. Præterea materia quædam ossea, per laminas disposita, illis adhæret, non aliter ac tartarum doliis adhærere videmus, sunt tamen ossa hæc satis dura ac solida. Habeo & aliud os tibiæ, similiter duplo crassius, quàm naturaliter esse deberet, sed id spongiosum fungosumque est.

Ante aliquod tempus à nobili viro Dn. *Jacobo* de *Bruel*, os è pede bovis mihi communicatum fuit. Est id durum, nec ullo modo malè affectum, prÿterquàm quòd à latere ejus ossis fungus osseus magnitudine ovi anatis excreverit. Fungus ille ad instar spongiæ porosus est, durus tamen, infinitisque hinc inde ductibus, in quos venulas ad ejus nutritionem insertas fuisse apparet, præditus.

Hæc Basileâ inter multas occupationes circa Serenissimum Principem ac Dominum, Dominum Janutium Radzivilium &c. graviter laborantem, raptim ad te scribo. Quapropter si Excell. T. exspectationi minùs plenè satisfeci, ut me excusatum habeat, & defectum occupationibus potiùs meis adscribere velit, etiam atque etiam rogo. Vale vir Amplissime, & me quod facis, ama. Basileæ 17. Junii, Anno 1610.

Fungus Scirrhosus, ex aure propullulans quomodo sanatus.

Clarissimo Dn. Petro de Spina

Guilhelmus Fabricius Hildanus,
S. P. D.

Te Chirurgicis casibus, inprimis raris, Vir Amplissime, non solùm oblectari, verùm etiam non mediocriter in iisdem versatum esse, cùm ex variis nostris colloquiis, Anno supra millesimum quingentesimum nonagesimo quarto, primò Aquisgrani, deinde quoq; Heidelbergæ habitis, tum etiam ex literis, quas ante annos quatuordecim inter nos de rebus Chirurgicis, & præcipuè de vulneribus sclopetorum commutavimus, abundè mihi cognoscere licuit. Atque hæc est causa, cur ad continuandam incœptam nostram amicitiam, sequentem casum chirurgicum, & quidem non vulgarem, tecum communicare constitui; quem ut hilari fronte accipere, & imposito stylo ignoscere velis, obnixè rogo. Animus enim dolet, & tremulenta manu hæc ad te scribo. Ante paucos enim dies, duæ ex filiabus meis, peste (quæ hîc & in vicinia gravissimè grassatur) obierunt, uxor mea charissima ex ea convaluit, sed filius meus major natu etiam nunc vehementer laborat.

Cæterùm, Vir amplissime, in auris meatu varii oriuntur affectus, & quidem gravissimi; omnium verò difficillimus est, si excrescentia aliqua carnis profundè ex auris meatu excreverit. summamque requirit diligentiam. Cùm enim pars sit exquisitissimo sensu prædita, neque caruncùlæ absque causticis & erodentibus medicamentis absumi possint, facillimè ex eorum usu dolores acerbissimi, aliaque graviora symptomata suboriri solent. Hanc ob causam, cùm præsentem casum publici juris facere constituissem, illum in artis chirurgicæ studiosorum gratiam, paulò prolixiùs & diligentiùs conscribere volui. Tu verò, Vir amplissime, ne prolixitatem ægrè feras, obsecro.

Circiter annum itaque 1594. genere & virtute vera nobilis puella, *Margarita* de *Martines*, Nobilissimi ac prudentissimi viri *Dn. J. Francisci* de *Martines*, Domini in *Bourgeou* & *Pally*, filia primogenita, ætatis annum octavum agens, variolis correpta fuit; ex quibus eò graviùs laborabat, quia pustulæ ad extremam cutem nihil ferè eruperunt. Porrò quia materia variolarum non satis ad partes externas expulsa, puella quinetiam à teneris annis scabie in capite, & circa emunctoria, parùm obnoxia fuerat, non diu post, nimirum Anno 1595. qui fuit annus 9. ætatis, dolore capitis, eoque acutissimo correpta est. Dolor in meatu auris dextræ præcipuè acutus & pungens erat, ita ut tota illa pars faciei in tumorem elevaretur. Auri oleum Chamomelinum tepidum, doloris leniendi causâ, gossipio imponebant, faciemque eodem oleo inungebant. Post dies aliquot in ipso meatu auris ruptus est abscessus, ex quo primis quidem diebus materia subtilis & loturæ carnis instar, deinde pus crassum spissumque extillabat. Dolor capitis & auris paulatim cessavit, tumefactio quinetiam faciei evanuit. Tribus elapsis mensibus, iterum materia subtilis extillare cœpit, & deinceps continuò extillavit; absque tamen dolore: quapropter nullum ex hoc malo sibi accidere posse incommodum, cuncti arbitrabantur. Circa annum verò 1600. quum auditum paulatim diminui viderent parentes, atque hac de re soliciti essent, meatumque auris inspexissent, in profundo ipsius excrescentiam quandam carnosam, & meatum planè obstruentem deprehenderunt. Interim tamen, etsi quotidie nonnihil materæ subtilis extillaret, quia tamen neque dolor, neque aliud quodpiam adesset symptoma, puella quinetiam ratione ætatis timida esset, & ab operationibus chirurgicis abhorreret, res de die in diem prolata fuit.

Anno verò 1604. quum excrescentiam illam carneam, ex meatu auris propullulantem, viderent parentes, attoniti ac perturbati fuerunt, protinusque Medicos, eosque doctissimos, inprimis verò Dn. *Marcum Offredum*, & *D. Andream Bonetum*, apud Genevenses Medicinæ Doctores longè celeberrimos, hac de re consuluerunt, illi quum affectum difficilem esse, & manum diligentem requiri cognovissent, ut ego vocarer, suaserunt. Vigesimo itaque tertio Decembris 1604. cùm in Perroy, ad lacum Lemanum, ad prædictum Dominum de *Bourgeou* pervenissem, & aurem inspexissem, excrescentiam in ipso meatu auditorio, magnitudinis castaneæ minoris inveni.

Caput externam cavitatem auris ejus, conchulam dictam, planè implebat. Non autem omninò rotundum, sed secundùm cavitatum figuram formatum erat: cujus pars amplior extremum, sive posteriorem ambitum auris: minùs verò ampla faciem respiciebat. Dura præterea, inæqualis, lividaque erat extuberantia hæc. Reliqua pars hujus fungi, secundùm capacitatem meatus auditorii, tympanum versùs in apicem desinebat, habebatque planè formam fungi, nondum tamen, propter extuberantiam ex parte integer, sed tantummodò conspici potuit.

Superficie sive extuberantiâ hujus fungi, uti posteà dicemus, ablatâ, quod reliquum erat, paulatim usque ad ipsius radicem, quæ prope tympanum erat, in conspectum veniebat: A forma itaque & duritie, excrescentiam hancce fungum scirrhosum appellare libuit.

Propullulabant præterea circa ipsius radicem, alia duo parva germina, ex quibus procul dubio etiam fungi procreari fuissent, nisi angustia meatus auditorii obfuisset. Est tamen notandum, meatum huncce dextrum altero aliquomodo ampliorem apparuisse. Videbatur enim dura ista excrescentia, interim dum accresceret puella, impedimento fuisse, quominùs proportionem suam observaret meatus ille.

Porrò quum ex colore livido & duritie, affectum huncce difficilem esse, & periculo minimè vacare, vidissem, denuò, ut prædicti Medici in consilium adhiberentur, author fui. Et quia Nobilis Dn. de *Bourgeou*, aliorum negotiorum causâ Genevam profecturus erat, voluit ut cum prædictis Medicis de affectu filiæ suæ pleniùs consulere possem. Convocatis itaque Medicis, & diligenter explorato & perquisito morbo, deliberatum fuit, ut curatio, propter maximum frigus, usque in proximum Ver protraheretur.

Vigesima itaque septima die mensis Martii 1505. cùm iterum in Perroy pervenissem, sequenti die hoc minotativum exhibui.

R. herbarum Agrimoniæ,
Betonicæ,
Veronicæ,
Scabiosæ,
Florum primulæ veris, ana M. ß.
Sem. Anisi,
Fœniculi ana ʒij.
Liquiritiæ rasæ ℥ß.
Foliorum senæ mundat. ʒij.
Fiat decoctio in aqua, ut colatura cum forti expressione, redeat ad ℥iiij. In quibus dissolve.
Elect. diacarthami ʒiiij.
Syrupi rosati solutivi ℥j.
Misc. fiat potio.

Porrò quum nihil magis in hoc affectu verendum esset, quàm affluxus humorum, visum est, uti diversione aliquâ insigni & continuâ; Minorativo itaque præscripto expurgato corpore, postridie cucurbitulas scapulis, cum flamma magna, & scatificatione, postero verò die, nimirum 30. mensis, setaceum vertici adhibui. Deinde pro corroboratione cerebri, & in eo humorum superfluorum desiccatione, sequens præscripsi & exhibui electuarium.

R. Conservæ florum rosmarini,
Salviæ,
Betonicæ,
Summitatum majoranæ ana ℥j.
Ligni sassaphras subtiliss. pulver. ℥ß.
Specierum Aromatici rosati, ʒij.
Cum syrupo conservationis corticum citri, fiat electuarium: de quo capiebat singulis diebus, tribus horis ante prandium, ad magnitudinem castaneæ. Sequens quoque pulvis quotidie semel capiti inspergebatur.

R. Corticum citri siccatum.
Radicum Iridis Florentinæ,
Radicum Cyperi an. ℈iiij.
Thuris,
Masticis,
Sandaracæ,
Succini,
Granorum kermes.
Rosarum rubearum an. ʒ. j.
Florum betonicæ M. ß.
Storacis calamitæ.
Spicæ nardi an. ʒj.
Fiat ex illis omnibus pulvis, inspergendus suturæ coronali, & quotidie renovandus, deterso pectine priore pulvere, fungo verò bis in die linteum suave reduplicatum, & aquâ nostrâ ad ulcera maligna, (cujus descriptionem pete ex Obs. prima cent. primæ) imbutum, tepidè applicui: neque aliud quicquam usque ad mensem Majum cum fungo tentare volui: quò natura ante omnia ad ablegendas superfluitates cerebri, versùs setaceum sese assuefaceret. Interim tamen, uti & per totum tempus curationis, optimam victus rationem observabat.

His,

His, uti dixi, institutis, iterum me domum contuli, usque ad 13. Mensis Maji, tum denuò ad ipsam profectus, 14. sequentem exhibui potiunculam.

R. Rhabarbari electi ℈iiij.
Agarici trochiscati ʒj.
Cinamomi ℈j.

Infundantur in aqua Cichorii & Betonicæ, per horas duodecim. In forti expessione dissolve syrupi rosati solutivi ℥j.

Elect. Diacatholici ʒij.
De Citro solut. ℈iiij.
Decocti laxativi ℥ij.
M. fiat potio.

Postridie medianam dextram incidi, sanguinemque ad uncias septem extraxi. Decimo sexto, 17. & 18. sequens exhibui apozema.

R. Radicum oxalidis,
Cichorii,
Graminis,
Passularum &
Liquiritiæ, aa. ʒvj.
Boraginis,
Scabiosæ,
Agrimoniæ,
Betonic.
Pimpinellæ,
Melissæ an. M j.
Capillorum omnium ʃ
Artemisiæ an. M. ſ.
Florum cordialium;
Genistæ,
Hordei integri an. p. j.
Corticum & seminis citri,
Oxalidis,
Melonum an. ʒj. ß.

Fiat decoctio ad ℔. j. in qua colata & clarificata, dissolve,

Syrupi de fumaria, &
De Cichorio simp. an. ℥j. ß.

Misce, fiat apozema pro tribus dosibus matutinis: aromatizetur ʒj. coriandri præparati.

Decima nona ad drachmas sex sequentis Electuarii, quatuor horis ante prandium exhibui.

R. Electuarii diacatholici,
Diasebesten, an. ʒj.
Elect. de Citro solutiv. &
Diapruni laxat. an. ʒvj.
Diacarthami, &
Tabellarum de Rhabarbaro, an. ℥ß.

Cum melle rosato Laxativo q. s. fiat opiatum, de quo per totum tempus curationis, per intervalla ad drachmas sex vel septem, pro dosi sumebat; modò in forma boli; modò in forma potionis, cum decocto aliquo convenienti dissoluto. Singulis quoque septimanis cucurbitulas magnas scapulis semel applicui.

Omnibus istis, uti dixi, adhibitis, ad fungi extirpationem transeundum fuit: ea autem, quia aut abscissione, aut erodentibus & causticis medicamentis, vel ligatura fieri debebat, ante omnia nobis explorandum perpendendumque erat, quænam tutior & securior esset via atque methodus? Excisio adstantibus propter hæmorrhagiam suspecta erat, & ægra illam abhorrebat. Erodentibus quoque & causticis medicamentis massam illam fungi, qui externam partem auris adimplebat, absque periculo absumi minimè me posse sciebam. Inprimis verò, quia ex colore livido, duritie, & inæqualitate tumoris, malignitatem aliquam subesse apparebat, verebar, ne ex usu medicamentorum causticorum magis irritaretur malum, & humor ille acris, qui post applicationem causticorum ex ulceribus effluere solet, vicinas partes simul exulceraret. Malui itaque ligaturam instituere. Singulari enim, & ad hanc operationem perficiendam commodissimo à me excogitato instrumento quodam, fungum istum satis profundè in ipso meatu auditorio amplecti & ligare me posse, sperabam.

Instrumentum autem hoc ex lamina cuprea, aut argentea fabricatum esse debet, ita quidem, ut per se apertum sit, extremitates tamen digitis facilè comprimi ac claudi possint. Prædictæ extremitates quoque aliquomodo excavatæ esse debent, quò carunculam, quæ lubrica est, eò meliùs amplecti possint.

Vigesima itaque tertia Maji, electo loco splendido, ægram in sedem collocavi, & ita quidem, ut radii solares in auris meatum penetrare possent. Posteà caput, sive externam fungi extuberantiam, filo apprehendi. Hujus enim fili beneficio caput fungi suspensum tenebam. Interim funiculum cum semi nodo, intromisi, & cum Stylo quodam exploratorio, tam profundè, quantùm fieri potuit, intrusi.

Deinde ambas extremitates hujus funiculi, per foramina, instrumenti mox descripti, traxi.

Posteà instrumento tam altè, quantùm fieri potuit, in meatum auditorium, & quidem ad utrumque latus fungi intromisso, extremitatibus funiculi, ambobus indicibus apprehensis, & fortiter tractis atque constrictis, fungum arctissimè ligavi, in pedunculi sui parte circiter media. Interim autem dum filum simul & instrumentum, intruduntur, minister filo, extuberantiam fungi clementer leviterque in altum trahet: idque in eum finem, ut funiculus simul & instrumentum, eò faciliùs & profundiùs intromitti possit.

Factâ ligaturâ instrumentum clementer extraxi: filum verò suspensum reliqui. Deinde linteum reduplicatum, & sequenti liquore G. notatò, insuccatum applicui:

R. Aquæ nostræ ad ulcera maligna ℥j.
Aquæ ranarum aquatilium
Plantaginis,
Rosarum an. ℥. ß.
Sem. Cydoniorum subtiliss. pulverisati ℈. ß.
Cornu cervi usti & ppt.
Tutiæ &
Plumbi usti an. ℈. ß.
Misce.

Monitum autem velim lectorem, funiculum in hujusmodi affectibus nullo modo. (ut in aliis quidem corporis excrescentiis aliquandò fieri solet) aquâ forti insuccandum, multò minùs Arsenico illiniendum esse; propter gravissima, quæ inde sequuntur symptomata; Funiculum tamen; ut fungum paulatim abscinderet, singulis diebus iterum immisso & adaptato instrumento, clementer contraxi; nodúmque magis magisque constrinxi.

Cùm extuberantia fungi ita ligata esset, paulatim flaccescere cœpit; emanavitque ex illa humor putridus & fœtidus, is verò ne in meatum internum auris defluet, quotidie ter, quaterve peniculis ex spongiis paratis, abstersi.

Deinde extuberantiæ undique spongias, in præscripto liquore madefactas iterumque fortiter expressas, supposui, idque in illum finem, ut humorem illum putridum fætidumque absorberent exciperentque; ita paulatim abscissa est extuberantia fungi, ita ut 27. ejusdem mensis absque dolore & hæmorrhagia excideret.

Sed quia fungum ad radicem ipsius, propter angustiam meatus auditorii ligare non potueram, quod reliquum erat, erodentibus, ut posteà dicam, absumere cogebar

cogebar: priùs tamen, nimirum 24. ad drachmas sex electuarii superiùs descripti, & B. notati, exhibui: quo optimè expurgata fuit ægra. Ad majorem quoque humorum exsiccationem sequens exhibui decoctum.

℞ Radicum sarsæparillæ ℥j.
Ligni sassaphras minutim dissecti ʒiij. Radicum chinæ in tenues orbiculos sectæ ʒj.

Macerentur horas viginti, in aquæ fontis tepidæ ℔ iij. & coquantur ad duarum partium consumptionem. De colatura moderatè calida ad ℥iiij. hora quinta matutina exhibui, interim dum utebar præscripto decocto, victum utcunque tenuem & exsiccantem observabat, à jusculis, & fructibus horariis, humidisque abstinebat, eorum verò loco uvis passulis, & amygdalis tostis utebatur. Pro potu ordinario sequens decoctum præscripsi.

R. Residuum prædicti decocti,
Passularum,
Liquiritiæ an ℥j. ß.
Aquæ fontis ℔ vj.

Macerentur per horas quindecim, deinde coquantur ad unius tertiæ partis consumptionem: paretur potio gustui grata, & aromatizetur pauco coriandro præparato.

Hoc decocto, & victûs ratione, per mensem integrum utebatur, interim quoque decima quaque die, corpus Electuario B. notato expurgavi, cucurbitulasque scapulis, uti dixi, per intervalla, cum levi scarificatione applicari jussi.

Ab initio dixi, extuberantiam fungi usque ad medium ejus pediculum, beneficio ligaturæ excidisse, nunc quibus remediis, quod reliquum erat, usque ad ipsius radicem, (illa autem prope tympanum erat) absumpserim, dicendum est. Statim itaque postquam extuberantia exciderat, iterum ægram ad radios solares in sedile collocavi: mox laminas parvas tenuissimasque, è cera fabricatas, & aliquantùm incurvatas, undique circumcirca carunculam imposui: idque in eum finem, ne medicamenta acria quæ imponenda erant, meatum auditorium attingerent exulcerarentque, deinde penicillis ex spongiis paratis, abstersa humiditate, Escharotici nostri, ad magnitudinem capitis aciculæ imposui. Postea filamentis, & spongiis meatum implevi, & linteum reduplicatum, nec non liquore superiùs descripto, & C. notato, exteriùs auri superimposui. Medicamento quotidie bis, nimirum hora septima matutina, & quarta pomeridiana, (ad candelam enim hujusmodi operationes minimè sunt tentandæ) imposito; 28. ac 29. escharam induxi, illa verò ut abscederet, sequens medicamentum filamentis in ipso intinctis, applicui.

R. Mucilaginis sem. cydoniorum, extract. æqualibus partibus, aquæ Arnoglossæ majoris, & ranarum aquatilium ℥ij.
Cornu cervi usti & præparati,
Tutiæ pp.
Lapidis calaminaris ana ʒj.
Croci Martis,
Saturni calcinati ana ʒß.

Misce, fiatque medicam. ad instar collyrii utcunque liquidi. Signetur D. Medicamentum hoc, propter meam absentiam usque ad quartum Junii impositum fuit. Tum uti & sequenti die laminis cereis iterum investitâ carunculâ, denuò de prædicto escharotico bis in die applicui.

Sexta die ejusdem mensis, ad drachmas septem Electuarii superiùs præscripti, & B. notati, cum decocto Betonicæ, Agrimoniæ, Veronicæ, Rosmarini, Salviæ, & sem. Anisi, exhibui, quo & optimè expurgata fuit, nihilominus tamen medicamentum escharoticum ea die bis imposui. Septimo, 8. & 9. ad casum escharæ collyrium D. notatum applicui. Decima eschara denuò exempta, laminâque novâ impositâ, escharoticum ea die ter, undecimâ verò bis iteravi.

Duodecima die mensis, quia eschara satis magna apparebat, neque pinguia ut imponerentur, consultum mihi videbatur, separatoriô cultellô in cuspide ad instar hami incurvato ipsam excidi.

Excisa eschara, quia propter angustiam meatus auditorii, laminas cereas difficulter imponere mihi licuit, escharoticum applicare ausus non fui: globulum itaque lentis magnitudine, ex filamentis contortum, & sequenti pulvere immersum, carunculæ applicui: & spongiis suavi superiori medicamento D. notato, madefactis, iterumque expressis, ductum auditorium adimplevi. Spongiæ autem in purulentis auribus summoperè conveniunt: materiam enim purulentam ex profundo attrahunt absorbentque, partemque affectam ab injuria aëris vindicant.

R. Pulveris præcipit. optimè rectificati ℈j.
Lapidis Bezoardici diligenter pulverisſ.
Saturni calcinati & abluti ana ℈. ß.
Misceantur, fiatque pulvis signetur. E.

Decima sexta, cùm beneficio speculi auris ad tympanum ferè usque inspexissem, & nonnihil de radice fungi superesse probè cognovissem, sequenti die iterum laminas cereas, eâ qua fieri potuit diligentiâ, infixi, & medicamentum escharoticum applicui. Verùm decima septima, quum domum proficisci coactus essem, sequentem pulverem præscripsi, & me absente imponere jussi.

R. Croci Martis opimè præparati,
Cornu cervi usti & præp.
Saturni calcinati & abluti
Lapidis calaminaris præp. an. ℈. j. ß.

Misce, fiatque pulvis tennissimus, qui filamentis Collyrio D. notato madefactis, usque ad tertium Julii impositus fuit. Quarta, quum ad nobilem ægram rediissem, & radicem fungi nondum penitus absumptam esse, imò & præter radicem duo parva germina, in prima figura E. notata, adesse cognovissem, iterum pulverem E. notatum, & spongias madefactas imposui.

Sexta Julii, speculi & radiorum solis beneficio, nonnihil puris in profundo meatus auditorii oculis sese offerebat, in quo motus, veluti diastole & systole arteriarum, conspici potuit. Absterso pure, quia radicem mali nondum omninò absumptam esse animadverti, iterum laminam ceream, cui ex una parte nonnihil medicamenti escharotici annexeram, ad radicem ipsam applicui, & spongias madefactas super imposui. Radicem præterea fungi cranio adhærentem, imò ex ipso cranio originem traxisse, bellè apparuit. Septima, de eodem medicamento escharotico ad magnitudinem capitis aciculæ bis applicui.

Octava, electuario superiùs descripto, & B. notato ægram expurgavi, post prandium, cùm radiorum solis & speculi auris beneficio meatum auditorium inspexissem, fungi vestigium nullum nobis apparuit: qua de re in posterum nihil, præterquam pastillos Andronis, syrupo de rosis siccis dissolutos, imposui. Post dies tamen aliquot, quum in profundo auris, & illa quidem in parte, qua radix fungi fuerat, os denudatum invenissem, sequentem pulverem catagmaticum, melle rosaceo parumque spir. vini mixtum, per mensem ferè integrum, me absente imponere jussi.

R. pulv. florum Betonicæ
Rosarum an. ℈. ß.

Rad.

Rad. Iridis Flor.
Angelicæ
Cariophyllat.
Mastiscis an. ℈. j.
Benzoi.
Styracis calamitæ an. ℈. j. ß.
Misce.

Post mensem quum ad ipsam rediissem, nullam amplius ossis denudationem inveni: qua de re ut in posterum pro corroboratione & exsiccatione partis affectæ, linimentum ex pastillis Andronis, & syrupo de rosis siccis imponeretur, corpusque per intervalla expurgaretur, ac optima victus ratio observaretur, consului. Sic divino aspirante numine pristinæ sanitati restituta fuit, qua & ad hodiernum usque diem 24. Octobris, 1613. (quo hęc scripsi) feliciter utitur, & quidem in matrimonio non infelici, proles præterea aliquot progenuit: & auditum, qui antea per annos aliquot deperditus fuerat, magna cum admiratione multorum recuperavit. Tam provida & diligens est natura: præcipuè si in juvenibus diligentia Medici intervenerit: Plura non adscribo, quandoquidem nobilissimum simul ac doctissimum virum, D. *Johannem De Martines*, ægræ nostræ fratrem (qui tibi, dum Heidelbergæ vixit, familiaris fuit) integram historiam, & successum curationis aliquando coram te narrasse, non dubito: quapropter ne prolixitate epistolæ metas transgrediar, subsisto, *Deumq. Opt. Max.* suppliciter oro, ut te tuamque lectissimam uxorem & liberos, quam diutissimè conservare velit. Vale Vir amplissime, & æternùm vive, cum tuis, quos tecum ex corde saluto. Dabam Lausannæ Equestrium 24. Octob. Anno 1615.

Ex fungo cranii mors.

Cosmus Slotanus, Chirurgus præstantissimus Juvenem nobili familia natum, cui cranium fractum, portioque ejus quædam exempta fuit, unde fungus exortus, curandum habuit. Ille ab omni propemodum periculo levato ęgro, & sedatis symptomatibus à curatione continuanda desistere coactus fuit, quod aulam Principis sui sequeretur. Barbitonsor cui erat demandata, contempto consilio & medicamentis *Slotani*, nullaque habita ratione loci affecti pulverem aluminis & vitrioli usti inspersit fungo. Inde exortis statim dolore vehementissimo, febre acutissima, delirio & inflammatione, paucis post diebus mors subsequuta est. *Hildanus in Observ. Chirurgicis.*

Legitima fungi curatio.

Anno 1601. 9. februar. Dom. Francisci Croserani Lustriacensis Patricii ac tribuni filius, Petrus nomine, 14. annos natus, vulnus ex casu lapidis, ex alto diruti (cujus pondo librarum duodecim cum unciis decem) in dextro bregmate cum insigni cranii fractione accepit. Ego ad curationem vocatus, puerum invenio sine loquela, visu, auditu, & ut breviter, dicam, semianimem. Vomitus aderat vehemens & continuus, & sanguinem ejiciebat, tum per os, nares, tum etiam per aures. Abrasis crinibus, dilataroque vulnere, impressum cranium altius in substantiam cerebri & duram matrem disruptam, conspiciebamus. Exemptis eadem nocte cranii fragmentis, curationem aggredior, prout necessitas urgebat. Et quamvis gravissima essent symptomata, ita ut de recuperanda sanitate parum superesset spei, tandem nihilominus paulatim & ante vigesimum diem, morbi ex toto fere remiserunt. Pars quoque duræ matris ab impresso cranio disrupta, sensim naturę [& medicamentorum beneficio frustratim excidit, ita ut sperabamus jam procul abesse à periculo. Sed elapso vigesimo die morbi, ecce novum malum, exortus enim est è vulnere fungus insignis qui intra viginti quatuor horas ita excrevit, ut magnitudine ovi gallinacei extra cranium emineret, quem divino favore infra scriptis medicamentis feliciter persanavi.

In principio, deinde alternis, ac tandem tertio quoq, die, sequens enema injeci.

℞. Radicum & foliorum altheę, malvarum, Parietariæ, mercurialis, florum Chamomill Meliloti, florum & foliorum betonicæ ana m. ſ. semin. fænigræci, lini, anisi ana ℥ß.

Coquantur in aqua ad consumptionem tertiæ partis, in ℔. j. colaturæ dissolue benedictæ laxat. & hierę pictæ compositæ an.ʒiij. Vitellum ovi, salis p. 1 Ol. chamomillæ ℥ ij misce fiat enema Bis verò in die fomentationem sequentem vulneri applicui.

℞. Foliorum & florum betonicæ, salviæ, chamomill. meliloti, rosarum, summitatum majoranę, rosmarini ana m.j. sem. anisi & fęnigræci ana m. j. sem. anisi & fænigræci ana ℥i. Incidantur & contundantur pro fotu. Harum herbarum q. s. indatur sacculo ejus magnitudinis ut mediam fere partem capitis cooperiat, qui filo intertextus, coquatur in vini & aquæ communis partibus æqualibus, & applicetur calide, post fotum diligenter abstergendum est caput linteis calidis, deinde sequentem pulverem inspersi fungo atque toti vulneri.

℞. Radicum gariophillat. Angelicæ, calami aromatici an. ʒß. Rad. arist. rotund. Iridis florent. ligni guajaci ana ʒ ij. florum salviæ summitatum majoran. rosmarini ana p. 1. fiat omnium pulvis tenuissimus ; deinde sequens emplastrum applicui.

℞. Emplastri de betonica ℥ iiij. Gummi elemi dissolut. in oleo rosaceo ℥ i. pulver. rosarum, myrtillorum ana ʒ j. masticis, calami aromatici ana ʒiſ. cum ſ. q. ol. rosacei fiat emplastrum.

Hic fungus paulatim & intra quatuordecim dies subsidit. Ossicula quoque quæ cum aliis prima nocte extrahi non potuerant exierunt, ita ut intra hebdomadas decem plenissime convalesceret. *Fabric. Hildanus in observ. Chirurgi.*

Facis in observationibus tuis Chirurgicis mentionem fungorum, & læsis membranis cerebri, ex humoribus ad locum affectum affluentibus eos nasci doces. Quæ & aliorum Chirurgorum est sententia, ubi in mentem mihi hoc incidit dubium An solùm membranis cerebri affectis generentur fungi? Faciunt quidem, ut vides, Medici solùm fungorum in vulneribus capitis mentionem: sed in aliis quoque partis fungos nasci posse, hæ duæ persuadere videntur historiæ, quæ superioribus annis, dum hic VVitebergę Medicinę operam darem, acciderunt. Prior hæc est. Puer quidam annos natus circiter decem, ex saltu pedem sinistrum ad terram vehementius allisit, atque in planta è regione minimi digiti, læsit. Hinc tumor primò supra malleolum externum conspectus fuit, qui à Rustico quodam imperito (forsan luxationis alicujus reponendæ gratiâ, adhibito) postea deorsum pulsus fuit. Hinc tumor paulatim incrementum sumsit, ita ut totum pedem prehenderet cutimque insigniter distenderet, & pedes digitorum magno intervallo ob tumorem interjectum distarent. Cutis tamen colore sanæ parti planè fuit similis. Tentata, ut fieri solet, à variis varia, sed omnia frustra. Tandem ad Chirurgum perventum: qui cùm suppurationem ob insignem loci mollitiem

factam

factam esse crederet, & dolores increscerent, aperuit locum. Parum sanguinis, puris verò nihil effluxit: mox verò prosiluit quasi pinguedo quædam quæ vulnus claudebat. Sequentibus diebus spongiæ, nigro seroso sanguine plenæ copiosiùs erumpere cœperunt: & in planta pedis versus digitum minorem una nocte quasi νέκρωσις incidit tanta, quæ dimidium thalerum æquaret. Aperta illa nihil tamen putridi decidit, & nihil mortuæ carnis separari potuit, sed fuit caro quasi spongia adusta, cruenta, sanguine turgens & stillans. Cœperunt & aliis in locis, ad latera, & supra talos fungi se efferre fœdo & horrendo aspectu, ut pars illa pedis magnitudinem capitis superaret. Tandem ad sectionem ventum, & præcisum est pedium usque ad os naviculare & calcis: quod abscissum est, caro fuit tota fungosa, partim putrida & corrupta, partim coagulata, densa & viscidæ pinguedini porosæ similis, pondere fere ℔. iiij. Verùm sequentibus diebus spongiosa caro, iterum magna vi prorupit, & quantum interdiu auferebatur, tantum noctu iterum succrevit. Denique tumor magnus ad sinistrum inguen loco, quo glandulæ sunt, in femore exortus est, specie plane similis ei, qui in pedio ab initio conspiciebatur, qui & ipse posteà, sua sponte ruptus est, ex quo magna spongiosæ carnis copia excrevit. Non ita multò post puer in vivis esse desiit.

Altera historia hæc est: Puer duodecim annorum, dentium dolore graviter vexatus est. Deventum tamen ad extractionem: extractus est unus ex dentibus superioribus. Oritur postea tuberculum in palato prope illum dentem, magnitudine nuclei pruni. Isthinc cùm esset molle, nec sponte aperiretur, pus subesse creditur: aperitur, sed nihil effluit, nisi aliquot sanguinis guttæ. Postea verò caro spongiosa, nigricans prorumpit; quæ usque adeo increvit, ut non solùm per os prominneret, sed & per nares excresceret, pueroque tandem mortem afferret. Parentes primam mali causam suspicantur hanc fuisse. Puer ictus fuit pilâ niveâ cui lapillus inclusus fuerat, ad interiorem oculi angulum. Eo loci post menses tres ortum fuit tuberculum, quod postea præsente illa carne spongiosa in fistulam quasi degeneraret. Hæc eo fine ad te vir Clariss. scribo, ut ex te audiam, quid tibi de generatione fungorum videatur. Faciunt quidem antiqui Chirurgi, Guido, Theodoricus, & alii mentionem excrescentiarum, natarum, seu naptarum, ut appellant, quæ apostemata magna, carnosa & mollia, esse dicunt: fungorum tamen, quantùm quidem memini, mentionem faciunt tantùm in vulneribus capitis. Itaque ad me perscribas velim, an hi, quos in duabus historiis descripsi, veri fungi fuerint; si non pro fungis habes, ad quod genus tumoris pertineant. Si verò pro fungis agnoscis: qui fit, quod authores, saltem in capitis vulneribus de iis mentionem faciant? Verum itaque fungorum subjectum scire velim. Quid, si illud sit membrana in genere aut quodcumque corpus membranosum? Sed nihil definire volo: verùm tuum ea de re, & aliquid etiam de vera fungorum curatione (si quid præter illa, quæ in observationib. sunt, habes) expecto. *Idem ibidem.*

Fungus ex capitis vulnere pulveribus ex spica, Et schœnantho inspersis sanatus.

In consilium vocatus, vidi patientem vulneratum in syncipite, cujus vulnus ad cranium usque & duram menyngem pertingebat; cùm verò ægrum aliquot post dies à vulnere inflicto reviserem, observavi fungum avellanæ magnitudine. Consului ut insper-gerent pulveres ex spica, & schœnantho, quorum usu, sequenti die attritus est, & brevi etiam propriis remediis vulnus sanatum. Quo remedio sæpius fungos sanavi, ac proinde tanquam arcanum vobis propono. *Domin. de Machettis observ. Medico Chirurgic. Sylloge.*

Fungus Palati cum carie, scalpello & cauteriis feliciter extirpatus.

Multi magni morbi sæpius à nobis curarentur, si magis fiderent Medico, minusque meticulosi forent afflicti. Nobiliss. Dominus Coliin, Jurisconsultus, dum viveret apud Amstelodamenses meritissimus (cujus nomen propter raram & inauditam animositatem in admittendis & sufferendis remediis, licet durissimis, præter morem appono) ante aliquot annos me convenit, dicens sese aliquid incommodi in postica & laterali parte palati sentire; quo viso & bene explorato, hisce usus sum verbis, Noli Spectatiss. Domine hoc malum flocci facere, & multò minus unicuique revelare; verebar enim ne in manus incideret eorum, qui omnis generis remedia nil profutura illi præscriberent, imò periculum, quod erat præ foribus, interim augerent. Hisce auditis, rogavit me Dn. Patiens, qualis esset affectus, quomodo & quibus remediis morbo occurrere vellem? Respondi malum consistere in carie posticæ & lateralis partis ossis palati cum carnea excrescentia fungosa eandemque excrescentiam esse extirpandam, & ossis cariem inurendam. Patiens generossimus hanc curam diu non distulit, ast verò quamprimum vocari jussit Allardum Cyprianum, Petrumque Adriani filium, Chirurgos dexterrimos; qui eandem à nobis propositam commendarunt curationem. Itaque confectis cauteriis loco affecto appropriatis, universalibus præmissis ut & dentibus aliquot molaribus qui nobis in ipsa operatione obstitissent, evulsis, aggrediebamur curam ut sequitur. Omnibus prospectis & ritè præparatis, monuimus patientem, ut digitum elevaret simul ac instio suffocationis periculum afferret, & diutius non esset ferendo, ipseque respirare vellet; nam experientiâ eramus edocti tantum fumum oriturum, quantus in renovandis soleis equinis excitatur: Hisce monitis frustum ligneum digiti crassitie inter utramque maxillam immisimus, ne in operatione os clauderet; posthac scalpello acuto, recurvato, & secundùm palatum accommodato, abstulit alter Chirur. totum tumorem, alter interim buccarum partem interiorem spatulâ admodum latâ muniebat, ne à cauteriis nimis læderentur, in quem finem etiam spleniis è linteo carpto confectis & aquâ frigidâ madefactis buccis prospiciebat. Ablato tumore cauteria candentia successivè fortiter unum post alterum adacta sunt, donec videretur sufficere: cùm interim patiens digitum attolleret, eduximus dicta cauteria candentia. Hisce peractis composuimus ægrum in lectum, non sine facetis verbis, quibus subsidens non alloquebatur. Interim præscripsimus hordeatum ad ardorem compescendum, ut & oris collutionem dolorem leniendi causâ. Sequenti die invenimus afflictum nemini magis esse dissimilem, quàm sibi ipsi, ita intumuerat ejus caput, propter inflammationem immanem, unde etiam à febre haud manserat immunis. Hæc omnia remediis inflammationi resistentibus oppugnantes, brevi inde cessaverunt & inflammatio & febris. Interim ad escharæ casum promovendum, decoctum malvæ, ficuum &c. usurpavimus, addendo sufficientem quantitatem mellis rosacei, quod pro re nata mutavimus. Post escharæ separationem omnibus rubicundis apparentibus, videbamur in portu navigare.

navigare. Paulò verò post exigua particula carnis fungosæ in conspectum sese dedit, quod nobis ansam dedit cogitandi malum non esse in totum eradicatum; Itaque novam inustionem commendavimus, quam æger neutiquam renuebat, dicens: facite quod artis est. Proximo die instituimus novas inustiones cum simili ferè eventu, caput enim rursus vehementer intumuit, comite febricula, quæ iisdem profligavimus remediis; brevique post in totum convaluit patiens, qui postea per plures annos incolumis vixit. *Ruysch. observ. Anatomico Chirurgic. Centuria.*

Similis casus, dissimilis verò eventus ob Medicastrorum inscitiam.

Eodem ferè tempore quidam contra fungosum palati sui sarcoma, junctamque ei cariem, remedia quæsivit apud Pharmacopeos, & audaces medicastros, quorum cæca & stolida temeritate malum eò ducebatur, ut propemodum esset inexpugnabile. Tandem sciolorum istorum nugatoriis remediolis fatigatus me aliosque accersivit; Audito verò, sine inustione nil boni esse sperandum, recusavit nobis obedire, eo magis quòd non deessent, qui eum spe recuperandæ valetudinis inescabant, solis scilicet medicamentis loco affecto applicandis, quæ tamquam secreta nec ulli revelanda servabant. Post aliquod tempus me de novo consuluere consanguinei, dicentes ægrum inustionem admissurum: quid fit? Chirurgus, qui curationi præerat, inurere partem affectam volens, eum in finem cauteriolum, quo dentes cariosos inurere solemus, attulerat: Rogatus quid facere vellet, respondit, palati cariem inurere. Quum verò audivisset, qualibus cauteriis indigeret ad opus illud perficiendum, animus ferè illi defecit; & sic patiens defectu requisitorum remediorum miserrimè per aliquot hebdomadas adhuc vixit, donec vitam cum morte commutaret. *Idem ibidem.*

Fungus ex vulva excisus.

Fungum primùm indolentem vident Medici; Sed mox non sine alicujus doloris sensu. Qui eò plerumque fit gravior: quo plus æstu & à præassata bile; Cujus uberior affluxus, excitat in ipso non modò dolorem, pruritum, ac inflammationem, sed interdum utique livorem, & post illum, veram carcinomatis naturam. Uti evidenter demonstrant mammæ, lingua, labia, guttur, vulva; aliæve partes, vel raræ ac teretes; vel glandulis ita refertæ; ut facilè degenerent in fungos: proximum carcinomatis subjectum.

Ex cancroso oris fungo, sequitur præter ardoris, ac doloris sensum, frequens ac molestum illud sputum: quod Hipocrates in coacis prænotionibus, cap. 16. aph. 36. πτυαλισμὸν vocat cujus naturam asserit in eo consistere quod præcedat pus, ex thorace eruptum. Sed in uliginosa nostra Hollandia, terminat plerumque, ceu fidissima crisis, febres etiam vehementissimas. Utique variolas internas, & interdum contumacissimos, obstructi lienis, affectus. In quibus nonnumquam ejusmodi ptyalismus excurrit, ultra mensis curriculum.

Quòd si verò fungus aliquis vulvam occupet: irritat illam continenter, & effundit menstrua, ipsius non minùs copiosè, ac si instaret verus partus: à quo tamen fixus hic tumor minimè quum expellatur; necesse est tandem confugere ad scalpellum & ejus ope radicitus evellere: quod nequiit exstirpare irritus ejuscemodi partus.

Sed artis est talem sectionem vel audere, ritè perficere, in tam obscuris tenebris. In quibus tamen illam bis vidi, non minùs securè institutam; & fungum ejus loci à Bernardo Ollulario, Chirurgo dexterrimo: sine ullius partis offensa, non secus ex vulva excisum ac si subdio & in loco maximè obvio scalpellum suum direxisset.

Matrona pia ac verecunda, lacessita aliquandiu ab immodico menstruorum profluvio, incidit tamen in urgentem urinæ difficultatem: & ex illa, quasi in veri partus conamina, à quibus licèt nihil expelleretur solidi; dilatabatur tamen inde usque eo angustum vulvæ os: ut obstetrix in auxilium vocata, potuerit illic sentire fungum vulvæ tam firmiter basi sua, adnatum; ut nulla vi inde dimoveretur.

Qua propterea desperata, itum fuit ad Chirurgum jam nominatum qui (explorata convenienter tumoris natura) scalpellum suum nec timidè dimisit in sinum pudoris; nec infeliciter excidit fungum hunc uteri, æquantem magnitudine sua ovum gallinaceum. Mirabantur amici præsentes, hinc fiduciam ægræ, aliàs maxime verecundæ: illinc verò, non minùs audaciam secantis, agredientis tantâ animi præsentiâ, tam inauditum, ac insolens opus.

Cujus ope ubi exemisset fungosam hanc excrescentiam, cessabant illico dolores, menstrua inordinata, sed præcipue indefatigabiles illi conatus, quibus continenter stimulabatur uterus ad expellendum onus; plus æquo sibi molestum; quod tamen post anni curriculum sensit iterum illic increscere. Sed mutabatur brevi in pus; quo cum, frustulatim ibi excideret, liberavit ipsam à repetenda sectione, sed nequaquam à continuo fœtore, vehementibus angustiis, & frequentibus animi deliquiis. Quorum symptomatum ergo, necesse habuit deinceps integrum decennium, immundam hancce vulvæ illuviem, aliquoties abluere per inequentem clysterem.

℞. Herbarum plantaginis, boni Henrici, singulatum manipulum, Solani, pyrolæ, veronicæ singularum manipulum medium. Seminum lactucæ, cidoniorum, singulorum dragmas duas. Decoquantur ex aqua hordei, admiscendo novem ipsius uncias, succi sempervivi majoris unciam unam, mellis rosac. uncias duas, myrrhæ dragmam mediam, misce, fiat clyster uterinus. *Nicolaus Tulpius observ. Medico-Chir.*

Fungus cancrosus in interiori matricis colli parte.

Honesta quædam Vidua hic Hagæ habitans quadraginta circiter annos habens, temperamentique calidi, ac sicci, nec non atra (quam jam olim dixere) infestabile de tumore quodam extra corpus propendente mihi quæsta est, quem non parum incommodi sibi adferre, quoque velut stimulis assiduè se pungi dixit; fœtore insuper ingenti illum abundare; ac instantibus catameniis, extendi, multòque ampliorem fieri, asseruit.

Quamobrem non parum solicita meam imploravit opem. Ipse autem suasi, uti, præparato, prout deceret, corpore, quicquid hoc esset, tumoris (malignum namque perspexeram) Manuali Chirurgi opera tolli juberet. Cùm itaque (nec enim alium mali finem videbat) consentiret, rem cum fratre *Ioh. Stalpartio vander wiel*, nec non cum tunc quidem Chirurgo, nunc autem & Medico *Cornelio Solingio* communicavi.

Tumorem itaq; hunc exactè perspectum, fungum sive colli matricis excrescentiam cancrosam esse compe-rimus, anteriori quidem parte latiorem, posteriori verò angustiorem. Statuimus idcirco basin hujus excrescentiæ, si contingere daretur, valido cingere filo, ac quotidie paulò arctiùs vincire, ut siquidem fieri posset, tumor

à ſana parte ſeparaietur. Rem itaque aggreſſi dupli- ci fili circuitu anteriorem, craſſioremque excreſcentiæ cinximus partem; Chirurgus autem, quod utramque manum eodem tempore vagina non admitteret, digitis ſenſim eo uſque promovit filum, ut baſin attigiſſe crederet: tum verò ob viæ anguſtias præpediebatur vinculum contrahendi facultas. Id tamen ut perficeretur, nihil conſultius duximus, quàm ſi utramque fili extremitatem craſſiori firmiorique alligaremus ſpecillo, ut hoc contorſo, illud contraheretur, coarctaretque excreſcentiam; hoc autem ita ſucceſſit, ut illa intra quatuor, vel quinque dies alimento deſtituta protinus decideret. *Stalpartius Vanderwiel in obſerv. Medico-Chirurgic.*

Caſum huic noſtro admodum ſimilem refert *G. Segerus miſcell. med. phyſ. Germ. dec.* 1. *an.* 2 *obſ.* 41. *fol.* 200. de honeſta & pia vidua, atque temperamento melancholico prædita, annorum circiter 47. cui excreſcentia fungoſa, fœtens, & ſphacelo poſtmodum correpta, uterique prolapſum mentiens propendebat è vagina, poſt cujus extirpationem ægra è vita diceſſit, cujus cadevere aperto ſphaceloſam illam ſubſtantiam nihil aliud fuiſſe compertum eſt, quàm excreſcentiam fungoſam ex uteri collo majori prope veſicæ orificium enatam, ac à menſium & corruptorum humorum affluxu procul dubio ampliatam, atque dilatatam. Ejuſmodi ferè excreſcentiæ mentionem faciunt dictæ *Ephemerides German. dec.* 2. *an.* 2. *obſ.* 186. *fol.* 413. *&c.*

De maligno fungo ſcribit. *N. Tulpius in obſ. Med.* qui è vagina exciſus gallinaceum æquaret magnitudine ovum; ex hoc autem proximè ſequenti anno eodem apparente loco temporis tractu malignum, fœtidumque ulcus natum, cui purgando, abluendoque mulieri aſſiduè ſyphone aquâ repleto opus fuerit, addit, cap. 34. agens de maxima uteri excreſcentia, quæ exciſa pugno magnitudine par eſſet; hanc autem craſſa, firmaque exteriùs cinctam membrana, at interiùs albeſcentem, ac glanduloſam fuiſſe ſcribit, at poſtea non rediiſſe.

Theod. Kerckringius obſ. anat. 53. de muliere quâdam memorat Coloniæ Agrippinæ habitante, cui in interno uteri ore carnoſa fuerit excreſcentia, quæ per totam ſeſe diffundens vaginam, atque extra corpus propendens multis uteri procidentia credita ſit.

Plura ejuſmodi habent *Victor Trincavellus lib.* 9. *cap.* 15. *Aretæus acut. lib.* 2. *cap.* 11. *Hieron. Fabr. ab Aquapendente oper. Chirurgic. cap.* 85. *&c.* Idem in Scholiô obſervationis mox allatæ.

De Fungis Microcoſmicis.

Juvenis XVII. annorum in ſiniſtro hypochondrio primùm, poſt circa genu illius lateris leves quoſdam ultra menſem incurrit dolores, quos, cùm negligeret, à tumore circa genu oborto claudicare incepit, donec dolor & tumor totum femur occuparet, & omnimodum pedis iſtius uſum auferret. Ad parentes ſuos Chemmicium delatus, & acerbiſſimis doloribus affectus, chirurgi noſtri Theophili Voigtii opem implorabat, qui, ut dolori occurreret urgenti, varia cataplaſmata, veſicatoria tandem, & potentiale cauterium femori applicuit. His nil juvantibus, ubi & ego vocor, ægrum à continuis doloribus tantùm non exanimatum invenio. E ſiniſtro hypochondrio materiam calidam & acrem ad genu defluere querebatur: tactu locum affectum exploranti humor ſupra genu fluctuans occurrit.

Præmiſſis igitur præmittendis, ſequenti die, ut aperiatur tumor, jubeo. Effluit cum impetu ad tres fere uncias materia ſeroſa crocei coloris, qua evacuata, & turunda molli vulnuſculo occluſo, ultra horam quieſcebat æger. Redit doloris acerbitas, materia tamen iſta evacuata remittit, & exhibitis anodynis patiens placidam tranſigit noctem. Dolore ſequenti die recrudeſcente turundam iterum removere jubeo, & ſerum loturam carnis referens, circa veſperam autem portiunculæ fungoſę ſero iſti junctæ evacuabantur, ex quo cauſſam illius doloris ſingularem, & vix curabilem affectum, cùm à fungis intra cavitates muſculorum latitantibus dependere videatur, enuncio. Nec fefellit prognoſticum; non tantùm enim ſingulis diebus notabiles fungos extrahebat Chirurgus, ſed & cùm poſt obitum femur illud & genu ipſi Cal. Maii 1673. diſſecaremus, muſculos omnes emaciatos, & ferè tendinoſos invenimus, intra eorundem autem cavitates varios fungos, tumoris & doloris autores: Conſumtum præterea in oſſe femoris conſpiciebamus perioſteum, nec oſſis ſuperficiei pepercerat humoris acrimonia, abſque tamen nigredinis aut putredinis alicujus notis: ubi caput ſeu pars femoris inferior cum tibia per γιγγλυμὸν articulatur, cartilago luxurians tumoris in genu cauſa deprehendebatur, quæ molam ſive patellam genu loco moverat, & extenſioni & ambulationi pedem fecerat ineptum. Infimum ventrem aperire erat animus, ſed parentes id piaculum reputabant, quo circa mali fontem timari non licuit.

Occurrunt hîc quædam, quæ conſiderationem utique merentur. Materia è qua fungi generantur, aliquando è loco, in quo propullulant, aliquando è locis remotioribus ſcaturit, illaque haud raro acris exiſtit & corroſiva, quod non ſolum dolor evincit, verùm etiam oſſium, ſolidiſſimarum corporis noſtri partium, abſumtio. Favet huic pronunciato etiam ſubſequens hiſtoriarum biga.

Fœmina quædam fungum in pollice pedis dextri geſtabat, qui à linimentis & emplaſtris à balneatore quodam illitis & applicatis irritatus, & ſenſibilia ſumebat incrementa, & dolores inferebat intolerabiles. Hic unciam pendens, unà cum pollicis anteriore articulo, amputatus, non ſolùm unguem, ſed & ipſum os in ſui ſubſtantiam converterat, immo in oſſe radices egiſſe, aut ex oſſe in mucorem reſoluto, aut tabeſcente, haut ſecus ac ex C. C. raſi ſanie (vid. Verulam. Sylv. Sylvar. cent. VI. n. 546. p. 864.) prognatus videbatur, eo, quod radix ilius cartilagineam præ ſe ferebat duritiem.

Idem mihi videre ante triennium fere contigit in quodam hujus loci pannifice, quem etiam fungus in pollice pedis dextri mirum affligebat in modum, qui unà cum pollicis articulo dextrè ablatus, eandem totius oſſis propalabat conſumptionem, ut adeo mirum non ſit, ſi ipſi fungorum ſubſtantiæ aliquando oſſicula impacta compareant. Infelicior erat pannifex illâ fœminâ, quòd facta articuli diminutione non tantùm non minuebantur dolores, ſed & è vulnere alii naſcebantur fungi: illius verò vulnus poſt duarum ſeptimanarum decurſum perfectè conſolidabatur. Cauſa fuit non alia, quàm quo materia fungorum in fœmina in loco affecto deliteſcebat; in viro in inguinis dextri glandulis, quas duras tumidaſque inſtar bubonum oſtendebat; perinde ac juvenis iſtius in parte abdominis interna. Referebat Chirurgus ſe in alio, cui in digito ſiniſtri pedis excreverat fungus, inguinis glandulas ſimiliter tumidas obſervaſſe, quo unà cum fungo pedis digito ablato vulnus quidem ad cicatricem perducebatur; è ſup-

è suppuratis autem postmodum glandulis erupisse fungulos, mortis lentæ, acerbissimæ tamen, præcursores autoresque. Agyrtarum præterea, barbitonsorum & balneatorum gloriatio est, se curasse, aut curare posse, si fomenta non juvent aut emplastra è cauteriis, immo ipsa sectione illos, quos vocant *die Glitd-Schvvamme*, genuum tumores Ego verò in his tumoribus semper cartilagineam excrescentiam adverti, qua & patellam loco movet, & pedum usum sufflaminat, & proinde illis, qui curari nequeunt, annumeravi. Quadriennnium est, cùm in vicinia nasutulus quidam mulieri cauterio potentiali circa genu applicato consulere conaretur; sed non multùm aberat, quin inflammatione, tumore & doloribus excitatis gangræna superveniente in vitæ discrimen conjecisset aliàs miserrimam. Interim tumores genuum à flatibus & humoribus ortos curationem admittere neutiquam nego. *Christophor. Frider. Garmanni.*

FURFURES Vid. *Pilorum Vitia.*

FVRVNCVLVS.

De Furunculô vid. præcipuè sub titulô Tumor, Hîc tantum de eô pauca ex Clariss. Ioh. Munnicks.

FUrunculus Latinis, δοθιὴν Græcis, Nostratibus *Een Bloet-hin*, est Tuberculum in acumen protuberans, cum inflammatione, duritie, rubore, ac summo dolore, ovum columbinum magnitudine non excedens. Similiter C. Celsus lib. 5. cap. 28. Furunculum definit, quod sit, tuberculum acutum cum inflammatione, & dolore, maximeque ubi jam in pus vertitur.

II. Species autem furunculi plures sunt: Alius enim benignus est, ac mitis: Alius malignus, ac vehementiùs dolens. Idem observavit Paulus Æginera „ lib. 4. cap. 23. sic inquiens: Furunculorum alius est „ clemens, alius maleficus: Clemens quidem cùm „ in sola cute coierit; Maleficus autem, curatuque „ difficilis, cùm altiùs radicibus actis in cutem erum„pat.

III. Fit verò Furunculus è crasso, impuro, acidoacri, aliisve modis depravato sanguine, quem natura à reliquo puriore secernens, tanquam infensum & inutilem in corporis habitum criticè expellit.

IV. Signa quibus cognoscitur hic affectus sunt exigua inflammatio cum pustula, & vesicula sensim increscens, cum dolore, duritie, & rubore, cùm Statum attigerit, qui paucos intra dies absolvitur. Porrò tuberculum in acutum tendit, & columbini ovi magnitudinem non excedit. C. Celsus aliud signum adjungit, dicens: „ Qui ubi adapertus est, & exit, super „ apparet pars carnis in pus versa, pars corrupta „ subalbida, subrubra, quam ventriculum quidam fu„ runculi nominant.

V. Idem Celsus loco citato docet, in furunculo nullum esse periculum, etiamsi nulla Curatio adhibeatur. Maturescere enim per se, atque erumpere. Sed dolorem efficere, ut potior Medicina sit, quæ maturiùs liberet.

Dicendum ergo furunculum periculo vacare, nisi morbo grassante maligno in Anthracem degeneret. Sed quoniam Cacochymiæ soboles est furunculus, hinc rarò fit, quod solitarius erumpat, sed ferè multis corpus scateat, atque inquinetur.

VI. In curatione furunculi, quum humor hujusmodi tumorem efficiens crassus sit, impurus, acidoacris, & aliquando malignus, nunquam Repellentibus utendum est, sed ex sententia Galeni, & Pauli Æginetæ, furunculus coquendus apposito Pane masticato, & in Cataplasmatis formam redacto; vel Diachylo cum gallinaceo adipe; vel ex C. Celsi præscripto, Gummi Galbano.

VII. Igitur applicandum mox emplastrum diachylum cum gummi; vel quid simile facilè confici potest, ut Puris generatio promoveatur & acceleretur: v. gr.

♃. Picis navalis, liquidæ an. ℨij. Gummi Sagapœni ℨiß. emplastri diachyli cum gummi ℨß. M. F. S. A. emplastrum.

Vel ♃. Rad. lilior. alb. rec. ℥ij. cæparum sub cineribus assatar. ℥iß. fol. althææ, flor. camomillæ, meliloti an. Mj. Coctis in aqua pura, vel cerevisia tenui ad mollitiem, & in mortario contusis adde Farinę Secaliginis, mellis virginei an. ℥ij. unguenti Basiliconis ℥iß. vitellos duorum ovorum M. F. S. A. Cataplasma. Furunculo aperto, & expresso omni Pure, vix ulla ultra Curatio necessaria est. Equidem Puris eductio ut faciliùs fiat, imponendum porro emplastrum diachylum cum gummi, cum unguento basilicone, aut alio quodam mundificativo: postea emplastrum diachylum simplex, vel diapalma.

VIII. Sed malignus si sit furunculus, & ex venenata materia excitatus, malignitas illa, priusquam applicentur remedia, foras trahatur, admotâ cucurbitulâ cum multa flamma.

IX. Cæterùm ut præcaveatur ne sæpius ejusmodi tubercula infestent, præcipiunt multi ut nux moschata mas vestibus insuatur. Sed qua vi & proprietate amuletum hoc ab istis satellitibus immune corpus reddere queat, sagacioribus expendendum relinquo. *Joh. Munniks in Praxi Chirurgica.*

Finis Libri Sexti.

JOH. JAC. MANGETI
BIBLIOTHECÆ CHIRURGICÆ
LIBER SEPTIMUS
De Affectibus & Operationibus Chirurgicis à Litera G incipientibus.

Allica Lues Vid. *Lues Venerea.*

GANGLIUM.

De eo videatur caput de Atheromate. Hîc tantùm observationem adducemus de Ganglio Nemausi mense Novembri ann. 1682. morsu viperæ curato, quam benignè nobis communicavit Clarissimus D. Rivalier, qui illic per plures annos Medicam Artem cum magna celebritate exercuit, nunc verò Patria sua Religionis ergo exul, Lausannæ pro tempore commoratur.

Ganglium in sinistro carpo gerens Pharmacopola Nemausensis, Farie nomine, nullius non generis remedia, ad fastidium usq; per sex aut septem annos, importuno tumori adhibuerat. Fermenta, purgationes, thermas, emplastra, gummi, hydrargirum, omnia frustrà. Mactandas aliquando viperas incautè tranctans, in pollice sinistræ manus commorsus est: sed ita leviter, ut nullo affectus dolore, oculatorum testium fidem vix sequutus, ictum se fuisse crediderit. Sed cùm inceptum opus intentiori animo prosequeretur, nocentissimum, tamen pollicis & brachii, innotescens venenum, serò satis sibi consulendum esse docuit. Jam interiora pervadens, humoribus pestifero fermento coinquinatis, vitales partes adoriebatur, spiritibusque, præ animi terrore, aut ob humorum depravationem, in confusionem actis, apertum mortis periculum impendebat. Permultis igitur Medicis certatim Pharmacopolæ saluti studentibus, multaque promiscuè antidota propinantibus, ipse unam aut alteram viperam super craticula tostam devorabat, inciso sæpius vulnerato pollice, haustisque cardiacis, imprimis verò sale viperarum volatili; ganglio penitus evanescente, terribili periculo perfungebatur.

GANGRÆNA.

De Gangrænâ & Sphacelô, sic accuratissimè scribit Gulielmus Fabricius Hildanus Tractatû singulari.

Cap. I. *Quid Gangræna & Sphacelus?*

Bene Cicero, *Omni* inquit, *quæ à ratione suscipiuntur de aliqua re institutio, debet à definitione proficisci, ut intelligatur, quid sit id, de quo disputatur.* Omissa autem definitione fluctuat tractatio. Est autem definitionum genus duplex, unum quo rei, nomen declaratur, & nonnihil illustratur: velut cùm Etymi ratio adfertur: alterum, quo pleniùs rei natura & essentia absolvitur. Illam Nominis, hanc rei definitionem vocant Dialectici. De Gangræna agenti nominis erit definitio illa latior Etymologica: Gangręna est morbus carnem exedens: siquidem Græca vox γαγγραίνα deducta est à verbo γράειν, sive ut *Hesychius* γραίνειν, hoc est, exedere sive rodere. At essentiales Gangrǽnæ definitiones plures sunt, apud idoneos scriptores Medicos utriusque ævi: quarum tamen nonnullę descriptiones potiùs, quàm definitiones. Medicarum definitionum Auctor ait: Gangręnam esse mutationem coloris naturalis, in colorem pręter naturam, & mortificationem, sive adsit exulceratio, sive absit. *Galenus* sic videtur definire, initium mortificationis in parte ęgra, quę paulatim sic invadit & occupat partes vicinas, & adjacentes, ut nisi adferatur remedium, perfecta subsequatur mortificatio. Idem *Galenus* dicit Gangręnam esse dispositionem mediam inter summas inflammationes, & Sphacelum, eumque inflammationibus tantò deteriorem, quò mitior est Gangræna Sphacelo. Idem *Galenus* de Gangręnis, quę inflammationibus accidunt, ait: tum credi membrum Gangręnâ affectum, cùm propter summam inflammationem tendit ad mortificationem, nec tamen planè mortuum est, & sensu expers. Alibi dicit, locum censeri Gangręnâ affectum, cùm propter summam inflammationem incipit mutari color, & perire sensus, tenditque ad mortificationem. Omnes omnium definitiones, aut descriptiones adferre, infinitum fuerit: superiores satis sint, ceu ex quibus etiam reliquę omnes derivatę, ac penè transcriptę videntur. Nos quidem ut eam Gangręnę definitionem colligamus, quę & brevis & accommodata sit omni Grangręnę, ex quacumq; causa ortę, statuimus *Gangrænam esse principium mortificationis, eamque ut plurimum magnas inflammationes sequi, atque corrumpere partes molles corporis humani; veluti cutem, musculos, venas, arterias, nervos.* Vel Gangręnam esse incipientem & imperfectam suprà dictarum partium mortificationem.

Similiter & Sphaceli nobis tradenda est definitio, quandoquidè de eo simul acturi; cùm haud dissimilis sit affectio, imò in eam superior sæpius degeneret. Sphacelus igitur sive Sphacelismus & Syderatio Latinis, est plena, perfecta & absoluta mortificatio, non solùm suprà dictarum partium, simul & ossium (uti sæpius usurpantur apud *Hippocratem*) verùm & cæterarum omnium plus minusve solidarum. Itaq; in Sphacelo cutis, caro, venę, arterię, nervi, tendines, & ipsa ossa putrefacta sunt, ac magis magisque putrescunt: quemadmodum *Galenus* & experientia ipsa testatur, Et in summa, membrum Sphacelo affectum planè mortuum & frigidissimum est. Ideoq; Gangræna & Sphacelus à Clarissimo Viro Dn. Jacobo Auberto Vindone, olim Amico meo familiarissimo, quem honoris & amicitiæ causâ hâc nomino, non immeritò inter tumores frigidos numerantur.

Cap. 2. *Differentia inter Gangrænam & Sphacelum.*

Porrò quamvis ex superiori definitione Gangrǽnæ & Sphaceli differentia satis manifesta sit: attamen quia nonnulli, & pręcipuè hi, qui nondum satis sunt versati in cognitione morbi, & praxi, vocabula hęc adeò confundant, ut ne ipsi quidem sese extricare possint: atq; nunc Sphacelum Gangrænam, nunc Gangręnam Sphacelum; Nonnulli quoq; indifferenter, & sine distinctione tum Gangręnam, tum etiam Sphacelum, aut Gangręnam, aut Sphacelum vocitent, atq; hoc modo non solùm nomina, verùm etiam (in perniciem damnumq; maximum ęgrorum, & sui ipsorum ignominiam) curationem ipsam confundant, visum est, distinctionem horum affectuum paulò prolixiùs declarare, atq; ob oculos ponere.

Licèt autem tum Gangręna, tum Spacelus non ex diversis, sed ex iisdem causis originem trahant, nihilominus tamen non exiguam inter se differentiam habent, & requirit uterq; propria sua remedia, atque curandi methodum. Primò dum membrum aliquod emoritur, nec tamen planè est mortuum, sed sensu aliquo adhuc pręditum, affectus ille à Galeno aliisq; Medicis Gangręna appellatur. At quia pars affecta in Gangræna, ut plurimum maximo ardore, inflammatione, dolore, tumore, reliquisq; signis, calorem ac æstum maximum significantibus afficitur, & inflammatio atq; inflatio hæc instar ignis adjacentes partes invadit, rectè Gangrænam Germanico idiomate, *Heissen Brand* appellare possumus. Quamprimùm verò inflammatio atq; incendium hoc innatum ac ipsum calorem humidumq; radicale absumpserit, ita quidem ut membrum planè sit emortuum, tum ab Hippocrate, Galeno, aliisq; Medicis Sphaceli nomẽ sortitur. Nos verò, quia in Sphacelo membrum in grescit, ac frigidissimum est, nihilominus tamen (propter putredinem) proximas adjacentes partes invadit, erodit, atq; devastat, Sphacelum cum quibusdam Medicis celebribus, Germanicè (*Kalten Brand*) nuncupamus.

Gangræna

Gangræna ut plurimum est in superficie, atque (ut superiori cap. declaravimus) cutem, musculos, aliasque partes molles afficit. In Sphacelo verò non tantùm hæ partes molles, verùm etiam ossa ipsa afficiuntur. In Gangræna cutis rubet propter inflammationem maximam, in Sphacelo verò fit primò pallida, deinde livida, & mox nigra. In Gangræna nullus adest fœtor, in Sphacelo verò putrescit membrum & pestiferum emittit fœtorem. Interim dum Scalpello adhibito æger sensum exquisitum habet, Gangræna, dum verò nullus amplius adest sensus, Sphacelus, appellari debet. Membrum enim planè emortuum est: cautus tamen hac in re ut sit Chirurgus, necesse est: frequenter enim ægri existimant, sensu nondum expers esse membrum, digitos quoque & pedem ut plurimum movent, usque dum tibia ad genu ferè planè sit emortua. Sensus autem ille non verus est, sed fit per imaginationem præcedentis doloris, & Sympathiam partis vivæ cum illa, quæ jam emortua est. Digiti quoque & pes moventur, quamvis membrum omninò sit mortuum: propterea quod, dum nervi, & musculi fœmoris, & circa genu moventur, nervos digitorum & pedis quoque movent, & ad se trahunt. Sextò & ultimò differunt Gangræna & Sphacelus curatione. In Gangræna enim totum negotium in hoc consistit, ut præcaveamus, ne putredo aliqua membrum invadat, occupetque, aut si jam adfuerit, ulteriùs non progrediatur. In Sphacelo verò superfluum est in hoc impendere laborem, quandoquidem pars illa, quæ emortua est, revivisćere non potest, ideoque ut protinus auferatur, sive id novaculâ & serrâ, sive cauterio actuali aut potentiali fiat, necesse est.

Cap. 3. *Gangrænæ & Sphaceli causæ Universales.*

GAngrænam & Sphacelum definivimus mortificatione, hunc quidem perfectâ, illum autem imperfectâ. Cùm autem mortificatio sit vitæ extinctio, ac proinde calidi innati destructio, ut pote in quo vita verissimè consistat, videndum quot modis, & quibus ex causis contingat innati calidi extinctio & deperditio. Nam eædem causæ, si corripiant membrum, aut partem corporis, prout plus minusque sunt efficaces, parti illi vel Sphacelum vel Gangrænam inducunt, ac plerumque ut augentur, Gangrænam quidem priùs, deinde verò Sphacelum.

Non potest autem calidum innatum existere sine humido suo radicali, & Spiritib. fixis in omnibus corporis partibus; Adeò ut graviter læso humido radicali, innati calidi fomite & alumno, læsis item Spiritibus, in quibus tanquam in subjecto insidet, ipsum quoque lædatur innatum calidum. Humidum autem radicale resolvitur, dissipatur & absumitur cibo quotidiano non satis reparatum, & restauratum: vel si occurrat illi alienus calor vehemens & diuturnus; Aut etiam si concrescat, & veluti fixetur, cogaturque acutissimo frigore. Sic etiam Spiritus, qui partibus affixi, ipsum tum humorem radicalem, tum innatum calidum comitantur, possunt vel dissipari, vel suffocari, vel infici. Dissipantur negatâ refrigeratione & recreatione; per influentes Spiritus, qui à partibus primariis continenter communicantur, ac distribuuntur reliquo corpori per nervos, venas & arterias. Suffocantur abundante humore, siquidem innatum calidum assiduæ ventilationis egens, non potest integrè conservari. Inficiuntur deniq; à materia prorsus maligna, venenata & corrupta. Hinc quæcunque causæ possunt exsiccare, aut cogere humorem radicalem. quæcunq; item dissipant, suffocant, aut inficiunt ipsos Spiritus, humoris radicalis comites individuos, eædem sunt intercipiendi ac destruendi innati calidi causæ, ac proinde mortis. Et verò interitus omnis, sive naturalis, sive violentus ad aliquam ex his causis revocatur. Nam verbi gratiâ, qui lenta, aut violenta febri, aut igni, aut fame, aut senio intereunt, illi, hercle, moriuntur ex dissipatione & absumtione humoris radicalis, quæ in his subitò & repentè, in illis fit lentiùs. Sic & qui rigidissimo algore pereunt, dici possunt interire propter congelatum, coagulatumve humorem radicalem. Qui ex ingenti aliquo vulnere, cum insigni hæmorrhagia vel secùs pereunt, illi procul dubio extinguuntur propter magnam dissipationem simul & semel factam. Qui strangulantur, aut submerguntur, vel qui ex hydrope, aut ingenti insignique contusione pereunt, eos verè dicimus mori propter suffocatos eosdem spiritus. Postremò, qui ictu morsuve venenato, aut toxico sumpto pereunt, in his maligna spirituum infectio mortem creat. Quod si totum corpus hoc modo interit, innato calido sic affecto, uti suprà diximus, sive penuriâ humoris radicalis, sive etiam inopiâ spirituum eum comitantium, haud dubiè quædam illius partes possunt pariter mortificari, ubi similes defectus innato calido accidunt. Tum enim necesse est illarum crasin & harmoniam dissolvi, sive subitò, sive sensim. His ita constitutis, dicimus membra sive partes corporis mortificari, seu potiùs extingui posse, ab aliquâ ex his tribus causis. Primò quidem ex vehementi alteratione qualitatis manifestæ, qualis est intemperies calida, frigida, humida & sicca. Deinde ex qualitate occulta, hoc est, materiâ malignâ & virulentâ, sive corpori ingenitâ, sive extrinsecus contractâ. Omninò enim hujusmodi materia totâ suâ substantiâ corrumpit innatum calidum, & spiritus interficit. Tertiò deniq; cùm partes corporis pariter afficiuntur, ex spirituum maximèque vitalium suffocatione, aut interceptione. Atq; hæ causæ dum exstinguunt innatum partibus illis calidum, prout sunt magis minusve violentæ, efficiunt in eis primò Gangrænam: deinde si eis non satis rectè occurratur, aut occurri non possit, Sphacelum. Hæ in universum sunt causæ Gangrænæ & Sphaceli; Clarioris tamen doctrinæ gratiâ tres hasce causas tribus subsequentibus capitibus ordine, & paulò prolixiùs declarabimus.

Cap. 4. *Prima particularis causa Gangrænæ, alteratio videlicet vehemens ex qualitate manifestâ, puta intemperie calida, frigida, humida, & sicca.*

SIquidem res omnes, auctore *Galeno*, conservantur proprio calido temperato & naturali, contrà externo & præter naturam corrumpuntur, utique pars aliqua diuturnâ inflammatione affecta, per affluxum aut congestionem humoris sanguinei, aut biliosi, desinit tandem in Gangrænam, aut etiam Sphacelum. Nimirum quia humor radicalis à calido extraneo, & præter naturam exsiccatur & absumitur, unde & ipsius tandem innati calidi exstinctio. Usu venit id quoties phlegmoni temerè adhibentur frigida, & adstringentia, aut etiam emplastica, à quibus spiritus influentes, ipsumque nutrimentum primò arcentur & repelluntur, ut *Fernelius* & *alii* docent, à parte affecta: ipsisque adeò poris eorundem medicamentorum usu constrictis, humores excrementitii parti impinguntur magis, ac veluti inculcantur; Atque ita obruitur præfocaturque quantulumcunque inest innati calidi. Ideoque non immeritò hac de re nos monet divinus *Hippocrates*, inquiens: *Erysipelas, & aliud quodcunque corporis malum, ab exterioribus & ignobilioribus partibus, verti ad interiora, ut ad partes principes & nobiliores non est bonum, quin vitæ periculum*

periculum adfert. Nam quicquid eft illorum, humorum à quibus *Eryfipelas* nafcitur, ad partes principes, ut cor, jecur, cerebrum propellitur & protruditur. Ab interioribus autem ad exteriora converti *Eryfipelas*, & aliud quodvis malum interius effufum,bonum eft: evocatur enim ad fuperficiem cutis fuperfluus & malignus humor. Adftipulatur & *Avicenna*, cùm ait: malignos interdum oriri dolores ex repercutientium ufu, ipfumque humorem fæpius intrò pelli, unde pars affecta livida & nigricans evadat, denique computrefcat. Quidquid enim tranfpiratione minimè ventilatur, putrefcit facilè, tefte *Galeno*. Cùm enim phlegmonis antecedens & continens caufa fit fanguis calidus & humidus, quantitate aut qualitate peccans, hic alio quovis humore citiùs putrefcit & corrumpitur; Si repercutientibus, aut Emplaftricis intrò pellitur, aut alioqui retinetur in ima parte affecta: hac ex caufa inflammationi plerumque Gangræna fuccedit. Hîc nonnullorum Chirurgorum ignorantia, (qui in magnis inflammationibus frigida fua, & emplaftrica cataplafmata, ex farina hordei, bolo Armeno, albumine ovorum, aceto, & fimilibus frigidis, frigidè applicant, meritò eft notanda. His enim calidum innatum non folùm debilitant & imminuunt, verùm etiam ut plurimum extinguunt fuffocantque: ita ut Gangræna & Sphacelus neceffariò fequantur.

Altera caufa, cur ex ufu frigidorum medicamentorum in magnis inflammationibus Gangræna fæpiffimè confequi foleat, eft, quòd humidum radicale gelatum, & ineptum ad caloris pabulum factum fit: quemadmodum oleum & pinguedinem frigoris vehementiâ condenfari videmus, ut poftea fufiùs declarabimus. Ut autem in inflammationibus adftringentia & emplaftrica periculofa, fic & præter modum calida, pinguia item & oleofa. Olei enim & fimilium pinguium ufus nufquam inflammationi, tefte *Galeno*, convenit. Arteriâ vulneratâ, cutis fuperjecta coalefcit, Et arteria propter continuum motum, & duplicem ac duriufculam, quâ prædita eft, tunicam feriùs agglutinatur, & coalefcit, ita extravenatur fanguis, & fit tumor Medicis Aneurysma dictus. Tum fanguis ille extravenatus corrumpitur, auctoque calore putrefcit, unde fæpius Gangræna & Sphacelus Id accidit, quoties improvidè Chirurgus tundens brachii Bafilicam, non eam modò, fed & arteriam illi fubjectam pertundit. In fectione itaque hujus venæ uti quoque medianæ, adhibenda eft diligentia: Bafilicæ enim arteria, uti diximus, medianæ verò tendo mufculi Bicipitis fubjacet. Quare periculofa autem harum partium fit punctio phlebotomiâ factâ, ex fequentibus apparet exemplis. Anno 1587. Genevenfi cuidam à barbitonfore incisâ bafilicâ, arteria fimul pertufa fuit. Non diu poft inflatum, dolore item & inflammatione correptum eft brachium, Advocato *Johanne Antonio Saraceno* Medico celeberrimo, ac *Joh. Griffonio* Chirurgo longè ingeniofiffimo, inventum eft Aneuryfma quod in Gangrænam degeneravit. Renuente verò ægro amputationem brachii, intra paucos dies naturæ fatisfecit.

Ante annos aliquot Coloniæ in ædibus *Remundi Ringult* pharmacopolę vigilantiffimi, puellæ cujufdam ex domefticis à juvene barbitonfore incisâ medianâ, fubjecta cauda mufculi bicipitis fimul puncta fuit. Hinc ftatim exortus eft dolor vehemens, totius brachii inflammatio, & convulfionis periculum. Ego cum Clariffimo & Doctiffimo Viro *Dn. Henrico Bottero* Illuftrifs. Juliacenfis, & Montenf. Ducis, nec non Illuftr. Haffię Landgravii Doctore Medico ordinario atque Celeberrimo, vocatus, illam purgavimus, brachium Anodynis inunximus, & cataplafmata ejufdem intentionis applicavimus, venam in malleo incidimus, ita, ut tandem Dei beneficio convaluerit. Hæc ea de caufa recenfere volui, ut Chirurgus in fectione venarum cautus fit & prudens, ut rectè monuit *Celfus*.

In Articulorum & nervofarum partium vulneribus, & fi Chirurgus propter imperitiam, aut negligentiam, vulneris fimul & corporis rationem non fatis diligentem habuerit, oriuntur dolores maximi, fequiturque inflammatio, inprimis fi plenitudo ad vafa, aut ad vires adfuerit, Tandem quoque humor acris, fubtilis, & indigeftus, quem *Celfus* hydropem & meliceriam, noftrates verò Chirurgi ineptiffimo vocabulo *Gliedwaffer* hoc eft, aquam articulorum appellant, & effe arbitrantur, fed falfò, quemadmodum in tractatu noftro peculiari, de hoc affectu fcripto fufiùs declaravimus. Effluit autem humor ifte aliquando tam copiosè, uti *Langius* teftatur, ut pars ita affecta emoriatur, & Sphacelo corripiatur. Infignes contufiones quales ex fclopetorum vulneribus, & aliæ undecunque factæ partium carnofarum, inprimis, fi offa fimul fracta fuerint, non raro definunt in Gangrænam & Sphacelum; præfertim verò fi longo tempore adftringentibus curentur, uti fit ab imperitis. Cùm enim impeditur digeftio, quæ fieri debet medicamentis calidis & humidis, caro contufa, & fanguis coagulatus facilè corrumpuntur, tandemque putrefcentes ipfum innatum calidum extinguunt.

Accidit etiam Gangræna infantium pudendis, five obftetrices, dum ex utero prodeunt, eorum lumbos duriùs attrectaverint, five in ipfo partu nimium compreffi fuerint. Pudenda enim, ceu mollia & fpongiofa, facilè fufcipiunt fanguinem contufum ac livefcentem, qui inibi corrumpitur, unde dolor & inflammatio, quæ demùm fuffocat innatum calidum, id quod non ita pridem mihi apud diverfos infantulos videre contigit.

Enormes uftiones interdum excipit Gangræna, vel etiam Sphacelus, quemadmodum accidiffe comperi honeftiffimæ matronæ apud noftrates Hildanos. Illa enim tempore hyemali, quodam die propter domeftica negocia defeffa, ad focum fedens, & Syncope correpta, in terram, & una quidem tibia in ipfas prunas cecidit, illamque antequam domeftici accurrerent, graviter fibi inuffit. At quia hæc matrona obefa valdè & pravis humoribus non parum onerata fuit, fecutus eft adfluxus humorum, dolor, inflammatio, non diu poft Gangræna. Illa nihilominus, Dei beneficio, & medicamentis à me adhibitis feliciter curata, & in integrum reftituta fuit. Quòd autem magnæ uftiones interdum in Gangrænam terminantur, hifce fit de caufis, primò quia vafa corrugantur uftione, & conftringuntur, ficque via obftruitur fpiritibus vitalibus, ut nequeant liberè permeare: fecundò, quia humor radicalis partis abfumitur, & exficcatur ignis vehementiâ. Cùm enim deftituatur innatum calidum humore fuo radicali, neceffe eft partem affectam interire. Eft & tertia caufa, nempe quod tum empyreuma, tum etiam corrugatio cutis fummum accendat dolorem, ac proinde humorum affluxum excitet, quibus in parte affecta incalefcentibus, & inflammationem concipientibus, exiccatur humor radicalis, ipfumque innatum calidum fuffocatur.

Gingivarum inflammatio maximè in infantibus, in gangrænam interdum degenerat: partim propter abundantem oris illorum humiditatem; partim, quòd non poffint ad juftam morbi neceffitatem medicamenta apponi. Morbus enim magnus, vehemens, & pera-

& peracutus, magna quoque requirit remedia: sed quis illa in ore adhibere usus? Accedit & alia difficultas, nimirum, quòd magnâ illâ abundantiâ salivæ medicamenta protinus abluantur. Hujusmodi Gangrænas non solùm in Scorbuto, verùm etiam aliis oris affectibus, & præsertim inflammationibus gingivarum laborantibus, me vidisse memini. Inflammationes quoque internæ non rarò desinunt in Gangrænam & Sphacelum: cujusmodi vidimus in ipsis etiam cerebri membranis, ut patet ex sequenti historia. Fusis apud Delphinates Helvetiis Anno 1587. quendam ex eo numero curavi, robustum juvenem, bono habitu, ac capite sauciatum, hunc in modum. Ensis Helvetici ictu secta illi fuerat pars ossis parietalis, circiter palmam lata: hæc autem cuti musculosæ adhæserat, suoque loco erat reddita: quin & sanguinis & pilorum interventu concreverat veluti crusta, quæ totam illam partem contegens, impedierat, quo minùs ulla materia sex diebus totis ab accepto vulnere promanaret. Porrò abrasis crinibus apertoque vulnere, inventa est inter partem ossis separati, & duram matrem, plurima materies graveolens simul & ossium tenuia aliquot fragmenta; prætereaque, quod majus est, vermes grandiusculi quatuor aut quinque. Insuper & dura mater denigrata & infecta erat putredine, tam diu insidente. Æger nihilominus convaluit, Clarissimi *Jani Antonii Sarazeni M. D.* Consilio, & *Joh. Griffonii* Chirurgi longè peritissimi operâ atque industriâ: quibus & ego interfui. Uxor Judicis Obertadensis ad Coloniam 24. annis scirrho hepatis laborans, tam multa subinde adhibuit emollientia, ut tandem inflammatione, deinde etiam abscessu maximo in hepate facto, abdominis musculi & cutis labem, ac demùm etiam exulcerationem senserit. Adhibitus in consilium cum Domino *Arnoldo Manlio* Medicæ facultatis in Coloniensi Academia Professore primario, deprehendi maximum tumorem in hepatis regione, paulò ante ruptum, quàm advenissemus, cum tanto fætore, ut nihil suprà. Inibi excitatum est ulcus ingens, ex quo plurima materies sanguinolenta, subtilis & graveolentissima, simulque plures omenti particulæ, ut & hepatis loborum, planè sideratæ: unde paucis post diebus obiit. Ex quibus perspicuum fit, scirrhosis tumoribus emollientia non esse adhibenda, quemadmodum *Galenus* de simpl. Medic. facultat. lib. 5. c. 1. rectè monuit. Nec solùm schirrhosi tumores internarum, verùm etiam externarum partium, ex usu emollientium exasperantur, & in cancros convertuntur, ut in meis Observationibus variis exemplis demonstratur.

Filio meo septenni accidit magna ex cerebro defluxio in ureteres: unde urinæ obsttuctio tanta, ut ne guttula quidem permeare posset, & quantumvis ritè variis adhibitis remediis, sextâ die obierit. Inciso apertoque abdomine coram Clarissimo *Joh. Slotano* M. D. inventi sunt renes cum vicinis partibus inflammati, & Gangrænâ correpti. Cæterùm cùm hîc de inflammatione renum sermo sit, sequentem casum exoticum, qui mihi à Clarissimo Domino *Dn. Bartholomæo Merchklino* Medico Palatino & Laugingano longè celeberrimo, & amico meo singulari studio observando, per epistolam communicatus fuit, in gratiam Studiosorum rerum rararum hîc inserere visum est. *Renum*, inquit, *frusta, pollicis magnitudine, per virgam maximo tormento & dolore excreta vidi in Archimagiro Dillingano, Seiz dicto, Anno 1593. tandem tamen 14. Julii mortuo. Testes oculati sunt hæredes, inprimis Chirurgus peritissimus* Dn. Michaël Berchtoldus *Dillinganus, qui perpetuò ipsi adstitit.* Hact. Mercklinus.

Nobilis quidam sexagenarius Dysentericus, cùm quinta die morbi vitam cum morte commutasset, & venter ipsius à *Dn. Claudio Chapusio* Cheirurgo celeberrimo apertus fuisset; intestina undique Gangrænosa reperta fuere, procul dubio propter ingentem inflammationem. Historiam hanc ipsemet *Dn. Chapusius* ad me scripsit Anno 1615. die 25. Februarii. Aperui olim corpora ex Iliaca passione defunctorum, in quibus omentum & intestina totâ Sphacelo tenebantur: ex his fœtor gravissimus vetuit penitiùs morbi causam indagare Breviter; nulli non corporis parti Gangræna potest accidere. Biliosis quoque inflammationibus, ut pote Erysipelati aliquando succedit Gangræna: sed inprimis quando frigidis adstringentibus, & emplastricis medicamentis calor ille adventitius intrò repellitur. Hinc extincto calore nativo, & absumpto humido radicali, emoritur pars ita affecta. Pinguia quoque & oleosa, ut Galenus testatur, hîc minimè ex usu esse debent, ut antea quoque monuimus.

Hactenus de Gangræna ex intemperie calidâ: nunc de iis, quę ex altera activa intemperie, nempe frigidâ oriuntur, agendum. Talis ea est, qualis qua sæpè extremæ partes corripiuntur, dum summa vi frigoris humor radicalis & spiritus adeò frigescunt, ut cogantur atque concrescant, quomodo pinguedo, oleum, & ipsa aqua frigore densantur & congelantur. Humore radicali sic indurato, calido innato suum deficit alimentum: adde quod externum frigus spiritus devios ad interiora pellit. Tum verò natura novos spiritus, parti affectæ subsidiarios mittit, qui quidem malè compositam partis harmoniam nacti, illicò ad suam originem recurrunt: atque ita pars affecta calido proprio destituta interit. Idem usu venit hyeme iter facientibus per nivem, glaciem, & aquam frigidam, maximè in regionibus algidis, Alpibus inquam, Islandia, Norvegia, Livonia, & cæteris Septentrionalibus, quippe iis in locis frequens, ut *Olaus Magnus* & alii testantur, hyeme mortuorum ex frigore occursus. Plurimis extremâ concidunt aurium, narium & digitorum.

Hîc memini, me Anno 1588. mense Decembri cum Clarissimo, & longè celeberrimo Viro Dn. Jano Antonio Saraceno Medico Regio, curasse Comitem Mansfeldium, cui Gangræna ex frigore utrumque pedem invaserat; unde & digiti aliquot perierunt: attamen brevi persanatus est. Curabam quoque tum temporis supra quinquaginta Equites & milites Germanos, hoc ipso morbo, ex eadem causa contracto, laborantes: ex quibus complures restitui, nec tamen sine tibiarum aut pedum, manuumve detrimento. Eo tempore (proh dolor!) dissipatas magnas illas Germanorum nostrorum in Gallia copias, hostis in Sabaudiam usque ita persequebatur, ut plerique miseri è natatis amnibus, aliisque locis nivosis superatis, vitam fugâ redimere cogerentur. Eadem ex causa paulò post obierunt plurimi Lipothymiâ, Syncope ac sudoribus frigidissimis; alii verò Gangræna & Sphacelo correpti. Hos interim boni Genevenses (quod commemorare juvat) benignè & Christianè amplexi sunt, nonnullos Xenodochio suo, alios privatis ædibus excipientes, iisque liberaliter Medicos & Chirurgos suos adhibentes, ac inter cæteros præstantissimos Viros, Janum Antonium Saracenum Med. Doct. & Johannem Griffonium Chirurgum longè præstantissimum: Sed & plerisque sanitati restitutis, & in patriam remigrantibus suppeditavere tum etiam vestimenta, quoniam spoliati nudatique venerant.

Medicamenta Narcotica, velut Opium, Cicuta, Hyoſciamus, Mandragora, temerè inflammationibus adhibita, videntur cogere humorem radicalem, ipſumque adeò innatum calidum extinguere, quod & ipſius aquæ frigore uſu venire obſervavi. Siquidem Anno 1591. ſub Canicula Hildenæ in patria, puella, Sophia nomine, laborans febri continuâ, eâque ardentiſſimâ, dum die Critico ſudore & calore ſummo æſtuat, deducitur ab imperita quadam fœmina è lecto ad puteum: hinc hauſtâ ſitulâ frigidiſſimæ (qualis eſt ferè puteorum id temporis) immerſiſque manibus ad frigus captandum, ſtatim exortus eſt dolor, quòcunque aqua attigerat, cum tumore, cui paulatim ſucceſſit livor. Propinqui neglectis remediis initiô ſalutaribus, poſt octavum demum diem, me conſuluere: tum deprehendi dextram puellæ ad carpum uſque veſicis lividis extuberantem, extrema digitorum arida, & ferè ſiderata: adhibitis tamen ſcarificationibus aliiſque idoneis remediis tantùm effeci, Deo ſic favente, ut tota propemodum manus conſervata fuerit, exceptâ primâ digitorum articulatione. Altera verò manus initio quidem tumore doloreque affecta fuerat, ſed poſtmodum omnem malignitatem in dextram quaſi depoſuerat. Vixit puella uſque ad annum 1607. menſem Auguſtum: obiit peſte Hildenæ apud Rev. Virum *Dn. Joh. Klee Sleidanum*, ejus loci verbi divini Miniſtrum fideliſſimum, cujus per annum integrum fuerat ancilla. Is mihi affirmavit, illam omnia opificia ruſticana quàm optimè & abſque impedimento peragere, imò & nere potuiſſe.

Etſi qualitas humida patiens potiùs eſt, quàm agens: tamen (ut ſupra cap. 3. attigi) ſpiritus inſiti humorque radicalis, & cum his innatum calidum, poſſunt ab ea ſuffocari. Itaque quoties pars aliqua corporis, ac potiſſimum tibiæ, & pudenda inſigni aliqua intemperie frigidâ & humidâ, eâque diuturnâ, conflictantur, facilè poſſunt Gangrænâ & Sphacelo prehendi. Verùm hæc Gangrænæ ſpecies vix aliis accidit, quàm qui diutiùs morbo aliquo laboraverint, velut hydrope aut alio quopiam graviſſimo partium internarum affectu. Neque verò exiſtimandum, ſolam per ſe id genus intemperiem, partem extimam occupantem, inibi Gangrænam efficere: at præcipua cauſa innati calidi, ſpirituum item & alimenti penuriæ adſcribenda. Iſta enim morbi diuturnitate & acerbitate plurimùm imminuuntur, maximè in partis intimis, & organicis; adeò ut partes remotas iis tandem deſtitutas neceſſe ſit interire, ut ſæpiùs hydropicis accidiſſe memini; præcipuè ſi adfuerit ſchirrhoſus tumor in hepate. *Is enim*, ut rectè docet *Valleriola*, *Vaſa delationis ſanguinis occludit, ita ut ſanguis bonus ad partes inferiores deferri minimè poſſit. Unde fit tandem, ut inſigniter refrigerata parte Gangræna enaſcatur.*

Sic & pudenda cùm ſint vicina hepatis emunctoriis, prætereaque ſuapte natura, rara & mollia, facilè imbuuntur humoribus ſeroſis, quibus redundantibus ſuffocatur innatum calidum, haud ſecùs, ut exigua flamma aquâ copioſâ injectâ facilè reſtinguitur. Quòd ſi quis imperitus admoverit Emplaſtica, ut fit interdum, tantò citiùs accidit ipſa ſuffocatio.

Ex eadem cauſa Gangræna in ore infantium oritur, quotieſcunque humor ſeroſus ex capite copioſè extillat, & gingivas palatumque occupat, uti accidit iis, qui cerebrum præter modum humidum habent, aut hydrocephalo tenentur.

Etſi ſicca difficilè corrumpuntur, eſt tamen Gangrænæ ſpecies, quæ non niſi ad intemperiem ſiccam revocari poteſt: & nihil eſt aliud, quàm abſumptio humoris radicalis atque exſiccatio, & quaſi marcor venarum & arteriarum, ex eo contingens, quòd nullum accipiant à partibus organicis ſanguinem: hinc enim fit, ut cùm innatum calidum, & ſpiritus inſiti non alantur & foveantur ampliùs ſanguine naturali & vitali, neceſſe ſit partem ſenſim emori, quomodo lucerna oleo aut ignis ligno deficiente reſtinguitur. Hæc Gangræna ſolis corporis extremis partibus videtur accidere, præſertim digitis, tibiis, & pedibus eorum, qui morborum vi extenuantur, & contabeſcunt; verbi gratiâ, febrium tam acutarum, quàm diuturnarum, atrophiæ, phthiſeos, & ſimilium internorum affectuum. Idem ſenio, aut longâ diuturnaque fame confectis evenit. Nam & his partes intimæ & organicæ, cùm extremis ſufficientem ſanguinem & ſpiritus ſuppeditare nequeant, non vaſa modò, ſed & ipſas integras partes exiccari neceſſum eſt. Sed & partibus deſtitutis humore radicali innatoque calido, ſenſim accenditur calor præter naturam, qui quidem eas corrumpit & putrefacit.

Majorum item articulationum, puta ſcapularum aut coxendicum luxationibus (ſive à cauſa externa & violenta, ſive ratione affluxûs humidorum & viſcoſorum humorum fuerint) malè reſtitutis, ſequitur atrophia, & macies brachii, aut tibiæ: cùm quia mucoris copia frigiditate ſua obſtructionem parit, atque adeò impedit, ne nutrimentum illuc deferatur, tum etiam, quòd caput oſſis ſuo loco motum comprimat ipſa vaſa, prohibeatque, quo minùs ſanguis & ſpiritus ad partes ſubjectas deferantur, unde atrophia. Quòd ſi hujuſmodi ægri ad ſenilem ætatem pervenerint, aut longiori morbo conflictentur, tandem ferè in Gangrænæ diſcrimen incurrunt. Idem accidit obſtructâ venâ cavâ, ut ante aliquot annos obſervavi. Quidam alioqui bono temperamento præditus, & ætate integra, incidit in Gangrænam utriuſque tibiæ, latente cauſa, niſi quod antea tibiæ & pedes aſſiduè frigebant, ingraveſcebant, & quaſi ſtupore tenebantur. Ut ut ſit, illi ſupervenit Gangræna, nulla præcedente febri, aut causâ externâ: ita paulò poſt obiit, oborto ad uſque genua Sphacelo. Aperto cadavere, invenimus tumorem ſcirrhoſum circa venam cavam deſcendentem, nempe intra renes, ubi hæc vena ad utramque tibiam bifurcatur. Scirrhus in magnitudinem auctus, ita conſtrinxerat venam cavam & arteriam, deſcendentes, ut nullus ſanguis ad crura nutrienda & vivificanda permeare poſſet. Hæ igitur duæ poſteriores Gangrænæ ſpecies poſſunt quoque ad ſpirituum interceptionem, ceu cauſam referri. Brevitati ſtudens taceo cætera ſimilis Gangrænæ exempla, quæ habeo. Ex ſuperioribus autem omnibus colligo omnem intemperiem poſſe eſſe cauſam Gangrænæ: nec ita tamen, ut omnis intemperies neceſſariò in Gangrænam degeneret, ſed ea tantùm, quæ & vehemens eſt, & diuturna, aut contra artis præcepta tractatur.

Cap. 5. *Secunda particularis cauſa Gangrænæ, nempe alteratio vehemens ex qualitate occulta.*

Suprà de Gangrænis, quæ oriuntur ex qualitate manifeſta, hoc eſt, ex intemperie aut calida, aut frigida, aut humida, aut ſicca: ſub quibus etiam compoſitas complectimur; quando raro

raro sola & simplex intemperies occurrit, ut annotat *Galenus*. Nunc tradenda est altera causa, qualitas videlicet occulta, ideò sic dicta, quòd non agat in corpore calefactione, refrigeratione, humectatione, aut exsiccatione manifesta, quemadmodum superiores intemperies, sed modo quodam occulto, & mentibus nostris impervestigabili, subitò corrumpat corporum substantiam, ut fit in Gangrænis compluribus. Unde intelligimus, quàm sapienter *Hippocrates* divinum quiddam inesse morbis pluribus dixerit. Quamvis autem in Gangræna à medicamentis septicis, aut à morsu ictuve venenato, potest plerumque notari causa aliqua manifesta, nempe intemperies: est tamen præterea quiddam aliud peculiare, & supra naturam ac mentes humanas, quod vel mediocriter in Chirurgia excercitatis licet animadvertere: Quibus optimè cognitum est, quàm sævissima symptomata ex minima portione Arsenici, aut Mercurii sublimati, vix granum hordei adæquante, ulceri alicui in crure, pedibus, manibus, aut digitis imposita, non rarò suboriri, omnesque partes corporis, inprimis principes, commovere atque alterare soleant. Ita enim partes nobiles petit, ut in cerebro delirium, in corde lipothymiam excitet: calefactâ deinde à venenosa ipsius qualitate massâ sanguinis intemperies calida in toto corpore & Febris, quin etiam nausea & cibi fastidium, eructationes, aliaq; symptomata suboriuntur, ut *capite 13.* fusiùs declarabimus.

Porrò materia hujusmodi malignitate comitata, aut corpori innascitur, aut extrinsecus advenit, ex morsu ictuve virulenti animalis, aut ex adhibitis septicis. Ingenita causa dici potest, verbi gratiâ, cùm grumus aliquis sanguinis extravenatus, aut alia quævis materia corruptione tantam venenositatem & malignitatem adsciscit; ut postea, si naturæ vires tulerint, in extremitates excussa & translata, inibi suffocet innatum calidum, adeòq; brevi partes eas perdat atque corrumpat. Tale quid observavi in rustica puella, ad Dusseldorpium. Huic enim peste antea conflictatæ, cùm persanata videretur ab omnibus suis symptomatibus, puta bubonibus, carbunculis, febri, &c. subitò tantus exortus est dolor in utriusque pedis digitis, ut syderati fuerint illicò; adeòque ad ultimam usque articulationem amputandi fuerint. Quo facto, & adhibitis remediis, tandem convaluit. Verisimile, reliquam illi fuisse à pestilentia materiam quampiam malignam, quam velut per crisin natura in extremitates excusserit.

Idem vidimus in minùs malignis, ut in Variolis, naturâ criticè exonerante materiam penitùs malignam in extremitates & articulos: unde & ipsa ossa cariosa evaserant. Hujus rei exemplum singulare videre licet Observ. mearum Chirurgicarum 80. Centuriæ primæ. Vidi in sævissima pestilentia, quæ Novisiam Germaniæ, & quidem Archiepiscopatûs Coloniensis Oppidum infestavit, aliquot Anthraces, qui, si quam partem carnosam invaserant, uti clunes, femora, scapulas, mammas muliebres, ejus bonam partem intra horas 24. ita stupefacerent primùm, ac deinde etiam planè corrumperent, ut tandem pars tota excideret. Age, quis valeat tantę malignitatis causam reddere? Et verò omnes pestilentes carbunculi, quoniam momento partis; quam occupant, nativum calorem extinguunt, malignitatem abditam & occultam, quæ totâ substantiâ agit, in sese continent. Nonnunquam in fine morbi alicujus acuti materia quædam venenosa & maligna ad pedem descendit, ibiq; calorem innatum extinguit, harmoniam partis destruit, & Gangrænam inducit, cujus rei exemplum mihi communicavit Clarissimus & doctissimus Vir Dn. Janus de Burgo Medicus celeberrimus, uti lector videre poterit. *Observat.3. Cent.3.*

Anno 1587. Nobili cuidam Orbati Helvetiorum Dn. Johanni Tomaceto, Viro Genere & Virtute, inprimis verò pietate verè Nobili, & mihi familiari, idem accidisse memini. Is enim, cùm ex febre continua & acuta curatus esset, & paulatim vires suas recolligeret, post duos menses dolore acutissimo in ipsa planta pedis sinistri correptus fuit, cui mox inflammatio, Gangræna, & Sphacelus sequebantur. Dn. Jacobo Auberto, & Dn. Abrahamo Marello, apud Lausannenses Medicinæ Doctoribus longè celeberrimis, in consilium adhibitis, & ad poplitem amputato crure, brevi convaluit, & ad hunc usque annum *1616.* optima valetudine fruitur. Ex ligno autem grallam in formam cruris tam elegantem effingi atque fabricari curavit, ut ab altero crure vix discerni possit, tibialibus enim & caligis grallam illam quoque induit, imò & ocreis quando equum conscendere animus est. Post Dysenteriam puero cuidam idem accidisse, lector in 4. Centuria Observationum nostrarum videre poterit.

Ad hanc quoque causam revocanda Gangræna ex morsu & ictu bestiarum venenatarum. Quanquam enim quarundam venenum est calidum, puta viperæ & pastinacæ Marinæ, quippe quod calidam intemperiem isti parti inprimat: aliarum verò frigidum, proindeque sanguinem in venis congelans, uti Scorpii & Aspidis venenum, habent tamen particularem quandam & occultam vim putrefaciendorum humorum, & inficiendorum spirituum. Idem constat ex rabidi canis morsu. Equi & leonis morsus nonnullis venenatus creditur, ob gravissima, quæ ciet, symptomata: sed dixerim potiùs has belluas ceu longè robustissimas, vi sua contundere, & conterere musculos, venas ac nervos, imò & ipsa ossa interdum: unde acutissimus dolor & inflammatio, ac tandem Gangræna & Sphacelus, ex vehementissima (uti credo) contusione; non quod venenum ullum latere comperiatur. Si enim morsus horum animalium per se venenosi essent, tum parva vulnera, non minùs ac magna, essent periculosa, quemadmodum in morsu canis rabidi fieri videmus; ubi minimum quidem vulnus, si neglectum fuerit, mortem infert. Contrà verò in prædictorum animalium morsibus, vulnera ingentia, præcipuè ubi ossa simul sunt fracta, tantummodò periculosa, exitiosaque esse, & aliquandò in Gangrænam degenerare, experientia testatur: idque præcipuè si fracturæ nimis arctè ligatæ fuerint, ut sequens historia fidem facit. Cuidam in Belgio brachium ab Equo morsum fuit, cum maxima contusione, & ossium fractione. Fractura à barbitonsore repositâ & arctè nimis ligatâ, post paucos dies brachium inflammatione & Gangrænâ correptum fuit, ut in nostris Observationibus fusiùs declaravimus.

Luporum morsus venenatos tradit *Carolus Stephanus* in venatione luporum, quia quæ momorderint animantia ægrè sanentur, ac sæpenumerò demorsæ partes computrescant. Hanc opinionem etsi aliàs in dubium vocaverim, rationi tamen consentaneam esse, & morsus hujus feræ aliquid venenosi vulneri imprimere, ac post se relinquere; ante annos aliquot experientia me edocuit, quemadmodum in quarta Centuria Observationum mearum exemplo quodam memorabili demonstrabo. Deinde septica, inprimis

Arsenicum,

Arſenicum, Sandaracha, Aſiæ petreæ flos, aqua fortis, ol. vitrioli, & hujuſmodi, temerè admota locis calidis & humidis, verbi gratiâ, ori, emunctoriis, pudendis, & infantium carni molliculæ, fœminarum itidem & eorum, qui in otio degunt, aut ſedentariam vitam agunt, creant interdum Gangrænam & Sphacelum. His enim occulta vis ex tota ſui ſubſtantia liquandæ & putrefaciendæ carnis, cujus vapor dum ad partes principes fertur, ſpiritus inficit. Memini, ut antea quoque monui, cùm vix granum Arſenici, quantumvis aliorum miſtione correctum, applicatum eſſet ulceri tibiæ, ſubinde accidiſſe deliquia, Syncopen, febrim, delirium, & inquietem, ex quibus ſymptomatis facilè erat conjicere, tres partes corporis primarias, cerebrum, cor & jecur labem aliquam ſenſiſſe, transmiſsâ nimirum Pharmaci malignitate per arterias, venas & nervos. Sic mihi retulit Clariſſimus Dn. Janus Antonius Saracenus Medicus Regius, Genevę intra paucos dies ſublatum robuſtiſſimum Helvetium, cui, cùm tumore cancroſo ad carpum laboraret, Chirurgus quidam alioqui doctus, & in arte ſua verſatus, pulverem ad cancrum, qui recipiebat Arſenici tantillum, quôque aliàs in ulceribus putridis & malignis, non tamen cancroſis, feliciter uſus, adhibuerat. Liquefactâ enim; & putrefactâ carne vi arſenici, venenum ſimul & vapores putridi & maligni à carne liquata & putrida per arteriam, quæ in carpo eſt, ad cor adſcendere facilè potuerunt. Monitos etenim velim Chirurgos, ne hujuſmodi medicamentis ſepticis & venenoſis, niſi ſumma cum prudentia & moderatione utantur.

Cap. 6. *Tertia & ultima cauſa particularis Gangrænæ; nimirum interceptio ſpirituum.*

Tertia & ultima cauſa particularis Gangrænæ eſt interceptio ſpirituum, ſanguinis & alimenti, quoties videlicet arteriæ ac venæ quacunq; ex cauſa obſtruuntur, ita quidem, ut ſpiritus illi & ſanguis nequeant permeare, fovendo partium humori radicali, & innato calido, unde neceſſe ſit eas interire. Tale quid nimium frequenter accidit, dum Empirici, & cæteri improvidi homines, arctiùs luxatos artus oſſave fracta conſtringunt. Sic enim dupliciter peccant: Primò, quia majore copia, quàm par ſit, ſanguis & reliqui humores ad locum affectum attrahuntur, quemadmodum videre licet in venarum ſectione, niſi enim arcta atque ſtricta ligatura injecta fuerit, ſanguis vix adfluet effluetque. Secundò conſtringuntur vaſa, putà venæ & arteriæ inprimis per iſtam ligaturam, hinc fit, quòd nihil humoris aut ſanguinis in partem affectam influere aut effluere poſſit. Neceſſe itaque eſt, ut ſanguis, ſive extravenatus, ſive quovis alio modo corruptus, aut alteratus fuerit, in parte affecta incluſus atque incarceratus remanere cogatur. Ideò *Hippocrates* aliique veteres non ſolùm vetant, in his curationibus tam arctis vinculis faſciisve conſtringere partem affectam, ſed & ferulas ante ſeptimum aut undecimum diem apponere. Hoc tempore enim dislocationes & fracturæ oſſium, affluxu humorum, dolore, inflammatione, aliiſque ſymptomatis inprimis ſunt obnoxiæ. Prohibetur quoque ſpirituum & alimenti ad partem quampiam læſam tranſitus, quoties luxata pars ſuperior perperam reſtituta eſt. Tum enim os, quod ex ſua ſede naturali excidit, vaſa veluti venas & arterias, comprimit, impeditque, quo minus ſpiritus vitalis, ſanguis item pro nutritione permeare poſſint, ſequiturque atrophia, extenuatio, ac ſæpiſſimè Gangræna, atque mortificatio. Idem accidit quotieſcunque ſchirroſi tumores circa vaſa magna indureſcunt, eaque vaſa conſtringunt. Multò verò faciliùs pars aliqua Gangrænâ atque Sphacelo corripitur, ſi vas aliquod inſigne, veluti arteria, aut vena, per tranſverſum abſciſſum fuerit. Immoderato quoque uſu adſtringentium, quæ practicis Denſenſiva dicuntur, interdum adeò conſtringuntur vaſa, ut inhibeantur, arceanturque ſpiritus & alimentum; refrigeranturque ſimul & ſemel inſiti parti affectæ ſpiritus, ut elanguida tandem fiat, & ſæpe occupetur Gangrænâ & Sphacelo.

Ex interceptione ſpirituum animalium, *Avicenna* Gangrænam oriri ſtatuit. Hunc ſequuti neotericorum nonnulli, Gangrænam paralyticorum ex interceptione ſpiritus animalis provenire arbitrantur. Verùm Gangrænam hanc ex interceptione ſpiritus animalis ſimpliciter non fieri, in ipſis paralyticis apparet, quos indies videmus paralyſi corripi, ac per multos annos laborare, Gangrænam tamen inde non ſubſequi. Gangrænam enim & Sphacelum ex alimenti, & ſpirituum vitalium penuria, interceptione, corruptione, ſuffocatione, &c. fieri, luce meridiana clarius eſt: At alimentum hoc, & ſpiritus vitalis, à corde & hepate per arterias & venas, non autem à cerebro per nervos partibus influit. Poteſt itaque pars aliqua corporis vivere, & calore ſuo naturali prædita eſſe, interim tamen ſenſu, & motu, aut utroque carere; quemadmodum in paralyſi fieri cernimus. Quomodo autem in paralyticis fiant Gangræna & Sphacelus, ex ſequenti obſervatione facilè colligere licet: quę etſi in obſervationibus noſtris commemorata fuit, non erit tamen contra ſcopum, ſi eam hîc ſummatim recenſuero. *Jurgen von Bonſuel* vir robuſtus, altitudine ſedecim pedum in terram cadens, paralyſi ab umbilico ad pedes ipſo momento correptus fuit. Ego tertio die morbi vocatus, invenio ipſum maximis doloribus ventris affectum, quòd à principio morbi neque urinam neque alvum exoneraſſet. Exhibitis ſuppoſitoriis & clyſteribus, urinam reddidit, & alvum exoneravit, dolor ceſſavit, ſed urina guttatim exſtillavit, nec excrementa retinere potuit. Ego ex conſilio D. *Coſmi Slotani* Illuſtriſſimi Clivenſium, Juliacenſium, Montenſium, &c. Principis Architurgi, illam, quam potui, diligentiam adhibui: nihilominus tandem Gangræna nates invaſit, quas neceſſe fuit diſſecari, ita ut 25. die à morbo contracto è vita diſceſſerit. Cauſam autem hujus Gangrænæ non paralyſin, ſed decubitum, & exſtillationem urinæ fuiſſe, rationi conſentaneum eſt. Urina enim, quæ guttatim effluebat, & quę propter decubitum in dorſum excalefacta & acris reddita fuit, cutem exulceravit, hinc ſecuta eſt inflammatio, atque affluxus humorum. At quia corpus à lumbis uſque ad pedes, ſuo ſpiritu animali, ac proinde facultate ſentiendi deſtitutum erat, redditum fuit grave & immobile. hinc propter decubitum in dorſum, & molem corporis, nates continuò compreſſæ, excalefactæ & ab urina & excrementis humectatæ fuerunt, inde Grangræna & Sphacelus; quod mirum nemini videri debet. Vidimus enim ſæpiſſimè in diuturnis morbis, coccygem non ſolùm ulcerari, verùm etiam Gangrænâ corripi, ut *Obſervatione 3. centur. 1.* fuſiùs atque exemplo declaravimus.

In Enterocele sive hernia intestinorum fit quoque Gangræna, interceptis spiritibus & nutrimento, cùm intestini pars aliquantisper intra scrotum continetur, quæ flatuum & excrementorum copiâ plurimùm distenditur, in ipsis autem rupti peritonæi relaxati angustiis ita arctè comprimitur, ut spiritus & alimentum intercludantur; sic enim necesse locum Gangrænâ & Sphacelo prehendi, quemadmodum sæpissimè mihi videre contigit, præcipuè in Nobili matrona Margarita de Gleresse, quæ septendecim annorum spatio insigni hernia laboraverat, Anno 1597. verò torminibus maximis correpta, intestinum in abdominis relaxationem cum doloribus maximis, inflammatione, febre aliisque gravissimis Symptomatibus impulsum est. Ego tandem vocatus, inveni dextrum inguen Gangrænâ affectum: adhibitis tamen remediis convenientibus, caro putrida, & callositas rupturæ exciderunt. Excrementa quoque intestinorum per ulcus excernebantur circiter menses duos; ægra tamen divino favore, mirantibus adstantibus, tum ab ulcere, tum etiam à ruptura optimè sanata fuit, nullâ relictâ fistulâ ut *Obs. 55. Cent.* 1. declaravimus. Recensuimus & alia exempla *Observ. 72. ejusdem Cent.* quæ Lector ibi videre poterit.

Corripit & talum Gangræna, qualem nuper observavimus in Ornatissimo Viro Dn. *Henrico Balbani.* Quoties enim propter fracturam, vulnus ulcusque tibiæ pes diutiùs erectus insistit talo, inde talus contunditur & comprimitur, atque ex ista contusione & compressione, tandem oritur primò inflammatio, dolor & affluxus humorum; secundò comprimuntur ex ista situatione tibiæ venæ atque arteriæ, quæ ipsum crus & tibiæ pulpam decurrunt, ita ut spiritus & sanguis nequeant liberè ad talum penetrare. Huc quoque facit assidua tibiæ extensio, per quam distensis etiam vasis innatum calidum, & sanguis nequeunt descendere in partem affectam, unde tandem ea frigescit & interit. Eâ porrò distensione vasorum posse frigescere partem affectam ex eo intelligitur, quod equitando per frigidam tempestatem, si pedes diutius intra fulcra pedum equestria contineantur, frigent impensissimè: sin extra fulcra propendeant, per se ocyus incalescunt. Sanguis enim & calor nativus patentibus ipsis vasis, illico ad pedes recurrunt. Videat itaque Chirurgus, ne tibias confractas aut vulneratas diutiùs talo insistere permittat; sed nunc in hanc, nunc in illam partem disponat.

Cap. 7. *Signa Gangrænæ ex intemperie.*

Verissima est sententia ab *Hippocrate* prolata: Medicus si quidem suffecerit ad cognoscendum, sufficiet etiam ad sanandum. Tanta enim cognitionis morbi est necessitas, ut sine eâ methodica curatio institui non possit. Si enim prima curandi indicatio à morbi naturâ sumenda, Medicus ut morbi notitiam habeat, necessariò sequitur: id quod passim *Galenus* in libris meth. med. aliisque in locis fusiùs demonstrat. Quicunque verò Medici aut Chirurgi in hac parte Medicinæ non satis sunt edocti, atque exercitati, multos gravissimosque circa ægros committunt errores, ut in observationibus nostris de quibusdam Chirurgis, qui tumorem cancrosum à Phlegmate, & cicatricem ad papillam cum ungula non distinguebant, aut potiùs inter se non cognoscebant, annotavimus. Sic accidit D. *Eliæ Banqueto*, Paterniacensi Senatori, is inflammatione hepatis cum maximis doloribus & torminibus ventris correptus, incidit in manus pharmacopolæ, qui eum colicâ laborare arbitrabatur, quapropter furfures avenamque in sartagine calefactam, & in sacculum projectam loco dolenti applicuit: hinc dolores, febris, vigiliæ, aliaque symptomata adeò aucta sunt, ut de vita periclitaretur. Quibus verò remediis Dei singulari beneficiò sanatus sit, lector *ex 2. centur. observat.* 48. *Chirurgic.* videre poterit. Recensere hasce historias breviter visum est, ut iis tyrones ad studium Semeioticum invitarem. Ut itaque hujus tam magni tamque gravissimi morbi Chirurgus pleniorem notitiam habeat, signa ordine recensebimus, & quidem à Gangræna ex intemperie calida, ut quæ omnium est frequentissima, incipiemus.

Signa autem Gangrænæ ex inflammatione sive intemperie calida sunt hæc: dolor pulsans, qui præcessit cum inflammatione, multò remissior est; Mutaturque rubicundus inflammationis color in pallidum, fuscum, & livescentem. Exoriuntur & pustulæ grandiores plenæ ichore, loturæ carnium simili. Hæc autem omnia contingunt, quod locus affectus tendat ad mortificationem, sanguinisque & calor partim recurrant ad centrum & originem suam, cor & jecur, partim corrumpantur. Inde enim pallor in parte affecta, remittitque dolor pulsatilis, qui ante extitit, ex elevatis propter conflictum innati calidi cum calido, præter naturam vaporibus humorum putrescere incipientium. Nisi verò superatur præsenti remedio morbus, revocato innato calido ad partem affectam, & expulso eo calore, qui est præter naturam, evacuatisque simul & semel humoribus jam corruptis, tum quoque desinit arteriarum pulsus, quia spiritus non transmittitur, aut si transmittitur, invenit partem tam malè affectam, ut ab ea recipi nequeat. Sic deficiente spiritu vitali, pars oppletur excrementis & humoribus unde ea mollescit & relaxatur; atque adeò si comprimas, remanet impressum vestigium, ceu à compresso œdemate; Quod tamen vestigium difficulter, & nonnisi tractu temporis propter spirituum & caloris nativi penuriam in altum elevatur. Denique sensus nervorum minuitur, ut tandem secari, vellicari & uri possit locus absque ægroti sensu, aut perceptione distincta. Hujusmodi res accidit Nobili fœminæ Coloniensi, cujus tibiæ Gangrænâ affectæ tria aut quatuor cauteria actualia applicui, coram Clarissimis Medicinæ Doctoribus D. D. *Heinrico Bottero* Illustrissimi Principis Juliacensis, Clivensis, Montensis, &c. & illustr. Langravii Medico, & D. D. *Joh. Kuento Bridbachio.* Tantùm verò abest, ut conquereretur de cauteriorum ustione, ut contrà subinde exprobraret, à nobis applicatam nivem, glaciem aut frigidissimum quippiam; Erat enim tempore hyemali. Hæc privatio sensûs non Gangrænæ tantùm, sed & Sphaceli, adeoque imminentis mortis signum est longè certissimum; Eo quòd putredo tanta venis, arteriis & nervis concepta est, ut inde non minima portio ad partes principes deferatur. Hanc quoque ob causam febris acutissima cum syncope; dolor capitis, delirium, vomitus eructationesque, aliaque & pessima & graviora symptomata, & oriuntur & augentur.

Signa Gangrænæ ex flava bile ortæ, à superioribus non multùm discrepant, nisi quod in his inflatio aut tumor non æquè ac in phlegmone sit magnus. Pustulæ quoque minores sunt, sed plures in numero, ex quibus aqua, quę effluit, multò subtilior, magisque flavescens, quàm in pustulis ex phlegmone ortis, cernitur.

Gangrænę ex frigore facile est indicium. Ex frigore enim subitò magnus dolor oritur pungens & mordax, ac initio rubor scintillans, eo quod cutis meatibus, frigore constrictis, calor abundè concurrit,

concutit, atque in ipsa parte retinetur: aut paulò post locus ex rubeo fit lividus & frigidissimus, frigore depellente sanguinem, & innatum calidum, adeòque refrigeratis & dissipatis insitis spiritibus. Itaque pars privatur motu & sensu, accedente horrore, sive tremore, qualis solet quartanam præcedere. Præterea ex ipso ægro scire poteris, utrumne nives, aut aquas frigidiores trajecerit, ex quibus frigus contraxerit. At si tam diuturnum sit frigus, ut loci innatum calidum nequeat amplius resistere, superveniet Sphacelus, & omnimoda mortificatio. Frigidum enim ossibus, dentibus, nervis, cerebro, spinali medullæ (utpote quæ sint aut ex semine, aut exiguo calore præditæ) adeoque vitæ nostræ, quæ quidem in calido humidoque temperatis consistit, adversissimum & inimicum esse, nos docet *Hippocrates*.

Signa Gangrænæ ex intemperie humida sunt hæc: Locus jampridem affectus fuit ingenti tumore, aquis & humoribus serosis, ac œdematosis referto, ita ut compresso digito, relictum sit vestigium atque fovea, quæ tamen paulatim denuo in pristinam altitudinem elevata fuit. Æger præterea est debilis, macilentus, cachecticus, imò etiam plerumque hydropicus. Talis ferè Gangræna pudendis & tibiis accidit, nullum tamen antea dolorem magnum passus est æger. Neque enim humida intemperies dolorem gignit, nisi extensione ob ingentem humorum copiam. Attamen membro extinctioni proximo, dolores acerbissimi, non secùs ac in aliis Gangrænæ speciebus, ut plurimum supervenire solent: tum quia humores illicò ex corpore ad partem affectam confluunt, atque sensûs organa, membranas scilicet, nervos & tendines distendunt; Tum quia propter putredinem maximam, calor præter naturam exoritur, ex quo dolor augetur. Postremò arteriarum pulsus desinit, livescitque locus, ac sensus paulatim imminuitur, deperditurque. Malum hoc, si faucibus & gingivis acciderit, quemadmodum aliquoties in pueris evenisse observavi, tunc genæ antea simili tumore œdematoso affectæ fuerunt. Puer ut plurimum cachecticus est, aut hydrocephalo laborat.

Gangræna ex intemperie sicca, deficiente videlicet alimento, eò primum cognoscitur, quòd nullus adsit dolor, inflammatio tumorve ab initio, deficiente nimirùm affluxu sive copia sanguinis, aliorumve humorum, inflammationi conficiendæ paratorum. Deinde hæc Gangrænæ species accidit corporibus macilentis, infirmis, & extenuatis, sive senio, sive diuturno & gravi morbo quorum, vires elanguidæ, alimentumque absumptum est. Tertiò, pars statim à principio refrigeratur, ac stupefit, eò quòd spiritus animales, vitales, & nativi in ea minimè vigeant. Quartò hæc Gangræna extremis accidit, puta tibiis & pedum digitis plurimùm, aliàs etiam manuum digitis, extremo naso, & auriculis. Interim æger morbum vix sentit: at ubi tandem exoriuntur pustulæ, aut bullæ aquâ rufa plenæ, quarum ima pars, si exciderit, conspicitur livida, nullo aut exili sensu, cùm acutissimi dolores, febris aliaque symptomata utplurimum superveniunt, arteriarumque motus & pulsatio sistitur: ut plurimum, inquam; Aliquando enim totum ferè crus, in hac specie Gangrænæ, quæ ex intemperie frigida & sicca, sive penuriâ alimenti & spirituum, ortum habet, absque dolore emortuam fuisse observavi. Præcipuè autem in Dn. *Jacobo Marquardo*, Archigrammate Moratensi, huic cum in decrepita ætate frigus molestum, & stupor in crure sinistro exortus esset; Gangræna secuta est. Ego cùm tandem Anno 1611. 5. die Septembris advocatus essem, tum crus in ipsam suram usque Sphacelatum, & instar carbonis nigrum, frigidum item & rigidum inveni: dolor tamen nullus, neque ab initio morbi ad illud usque tempus adfuerat: & vix alteratio in pulsu percipi potuit, uti fusiùs *in 4. cent. Observationum mearum Chirurgicarum* declarabitur. *Henricus Smetius* Comitis Palatini ad Rhenum, & Electoris Medicus ordinarius; ac longè celeberrimus, mihique familiaris, hac de re observationem singularem in suis miscellaneis habet, quam hîc in gratiam lectoris adscribere placuit. Wesaliæ in principatû Clevensi, inquit, coriarii cujusdam Galli uxor, alterum pedem aridum, nigrum, absque tumore emortuum, nempe syderatum, aut sphacelatum, sine ullo motu, aut sensu aliquamdiu gestaverat, absque separatione à parte sana, quam tamen multò post factam intellexi, & speciem linguæ, bovillæ fumo induratæ, præ se tulisse.

Cap. 8. *Signa secundæ speciei Gangrænæ, nempe ex qualitate occulta.*

QUantum ad Gangrænas ex qualitate occulta, videat Chirurgus, ut eas diligenter, & accuratè distinguat à Gangræna ex frigore aut intemperie sicca: quia, ut dictum est, si intemperies in causa est, symptomata interna, puta febris, syncope, deliria &c. obscura erunt, nec priùs sese patefacient, quàm pars extima corruptionem capessat: At si qualitas occulta, materia videlicet maligna corpori ingenita, quam ab intimo corpore ad extimas partes depellat natura, tum erit ingens naturæ cum morbi causa conflictus: unde etiam subitò febris, alteratio, syncope, nausea, eructationes. Postea verò pars extima, in quam humor malignus atque pestiferus decubuit, primò livida, postea nigra fiet, tandemque emorietur.

Sin Gangrena fuerit ex morsu, aut ictu bestiæ venenatæ, aut carbunculo pestilenti, aut septici alicujus applicatione; Id per se facilè & ægri, & adstantium sermone intelligi potest. Et ut paucis multa comprehendam: Si Gangrænæ materies innata sit corpori, symptomata interna apparebunt primò, antequam Gangræna sese patefaciat: sin extrinsecùs aliunde advenerit venenata materies, contrà eveniet.

Cap. 9. *Signa tertiæ & ultimæ speciei Gangrænæ, ex interceptione spirituum.*

SIgna Gangrænæ ex spirituum interceptione, maximè ex arctiore ligatura in fracturis, & luxationibus hæc sunt: Pars prætumida est, dura & distenta, nempe quia constrictione illa plurimus sanguis, aliique humores evocantur, qui vehementes dolores faciunt, & inflammationem. Exoriuntur etiam bullæ majusculæ, ichoris plenæ, loturam carnium repræsentantes. Præterea pars affecta ingravescit, & fit immobilis, quia deficiunt spiritus: ex eadem etiam causa impressi digiti vestigium in ipsa parte remanet, ipsaque cutis à carne diduci videtur. Distenditur & nonnunquam pars flatibus, ita ut si contrectes, non aliter crepitet, quàm vitulina caro, quam lanius suo flatu impleverit. Si pungas scalpello, exit flatus, cum humore pauco stridens, haud secus atque cùm ex ferventis ollæ angusto foramine quidpiam effunditur. Hæc omnia sigillatim Coloniæ Agrippinæ observata Anno 1595. cùm à me ipso, tum à clarissimo & celeberrimo Viro Dom. *Johoanne Kueni*

Breidlachio

Breidbachio Med. Doct. in famulo ornatissimi Dn. *Gualterii* à *Prato*, p. m. compatris mei longè clarissimi, Denique ex ægro ipso etiam poterit resciri, num quod ingens vulnus acceperit, ex quo vasa, arteriæ nimirum & venæ, per transversum secta fuerint: aut num luxatio malè fuerit restituta, utrumve adstringentia emplastra diu gestaverit.

Cap. 10. *Signa Sphaceli.*

TRibus præcedentibus capitibus signa Gangrænæ diversa notavimus, prout ex causis quoque diversis orta erat: at Sphaceli quantumvis è diversis orti causis, illa planè eadem. Nam sive ex calida, sive ex frigida, sive ex humida, sive ex sicca deniq; intemperie, aut ex ipsa spirituum interceptione oriantur Sphaceli, omnes sunt inter se simillimi, hoc uno excepto, quod in Sphacelo ex qualitate occulta, graviora cernuntur symptomata, febris, inquam, syncope, delirium, &c. quàm ex causâ manifestâ, sive fuerit intemperies, sive interceptio spirituum.

Sphaceli autem signa sunt. 1. Pars affecta multò quàm ante gravior est, ita ut æger etiam vix, aut omninò nihil possit movere; idq; propterea, quòd spiritus, sanguis, & cum eo calor nativus & vita, non ampliùs in partem affectam influant. 2. Rubor & genuinus color depereunt, fitq; pars livida, atra, graveolens, instar cadaveris. 3. Pars antea, dum viguerat Gangræna, mollis, per Sphacelum exiccatur. 4. Cutis apprehensa & digitis in altum sublata videtur à carne deduci. 5. Sensus exquisitus & perfectus nullus amplius adest, ita ut facilè sit secare, ligare, urere, & quamlibet operationem moliri, citra sensum ægri. Quod si quid æger sentire videatur, id profectò non aliunde accidit, quàm ex prioris doloris phantasia, aut ex operationum, quæ fieri debent, apprehensione. Præcedentis enim doloris tanta apud ægros est efficacia, ut non solùm ante abscissionem membri, quantumvis jam planè emortui, & revera omni sensu destituti, verùm etiam per multos menses, imò annos post abscissionem, ingentes pati dolores sibi imaginentur, cujus rei exempla Lector in secunda Centuria Observationum mearum videre poterit.

Quod ad motum extremorum, qui diutissimè perstat, prudens Chirurgus propter eum non differet amputationem. Cùm enim musculi caput movetur, ejus cauda nempe tendo motum eum sequitur: Sic cùm moventur tibiæ musculi, pedis insequuntur digiti, quamvis fortè ante quatriduum mortui sint digiti. Prudenter igitur hàc in parte ut agat Chirurgus, atque tum saluti ægri, tum existimationi suæ consulat, necesse est. Quapropter quamprimum cognoverit digitos pedum, & manuum emortuos esse, præsentibus adstantibus & familiaribus, ægro tamen inscio, emortuas particulas, novaculâ undique pungere & secare debet, ut nullam ampliùs adesse vitam, amputationemque pernecessariam esse, cuncti adstantium agnoscere possint. Porrò etsi Sphaceli signa quædam cum Gangræna sint communia, veluti color lividus, gravitas, sensus depravatio &c. ea tamen in Sphacelo, quàm in Gangræna evidentiora, & longè vehementiora visuntur.

Cap. 11. *Prognostica Gangrænæ & Sphaceli.*

COgnitâ Gangrenâ & Sphacelo, antequam Chirurgus curationem aggrediatur, prospicere debet, quis morbi futurus sit exitus, utrumne sanabilis sit, an etiam diuturnus futurus; Omnes enim morbos sanare impossibile, teste *Hippocrate*, quamvis illud optabilius foret, quàm præsagire impolterum eventura. Atque id, cùm fieri nequeat, Medicus ut utatur providentiâ necesse est. Significare itaque Chirurgum oportet ægri familiaribus, quis futurus sit morbi eventus. Quia autem malum hoc adeò grave, ut plerumque de recuperandâ valetudine, nulla ampliùs supersit spes, quæstio est, sint ne desperati attingendi, necne? Nonnulli ex antiquis, quibus nomen divinum retrusum, absconditumq; fuit, desperatos relinquendos esse voluerunt: idque illam ob causam, ne infamentur præsidia, quæ multis aliis profuerunt, neve videatur Medicus eum occidisse, quem fors peremit. Ego verò Christianam charitatem aliud nos jubere, planeque inhumanum esse, ægrum sine artis auxilio derelinquere, assero. Quòd si tamen Chirurgus affectum planè insanabilem esse cognoverit, cavere debet, ne ea, quæ præstare non potest, promittat. Hoc enim faciunt non viri boni, artisque periti homines; sed Empirici, atque impostores, qui lucrum proprium potiùs, quàm salutem ægrorum quærunt. De periculo itaque ac immedicabili malo admonitis amicis, atque adstantibus ægro, si illi rogent, invocato priùs auxilio divino, suscipienda est curatio, talis quidem, quæ si morbum tollere non queat, ejusdem tamen acerbitatem atque tyrannidem, quantum quidem fieri potest, refrenet, doloresque leniat, demulceatque. Idq; præcipuè in eum finem, quò æger in ipsis quoq; mortis angustiis Deum Creatorem, atq; Jesum Christum Salvatorem suum acclamare, peccata quin etiam sua, & anteactum vitæ suæ miserrimum statum, simul & mysteria salutis suæ, rectè perpendere, tandemq; vitæ suæ finem piè imponere possit. Quis enim hominum hæc præstare poterit, quis peccata sua enumerabit, si corpus doloribus acerbissimis, extorqueatur, si vigiliis, inquietudinibus, nauseis, æstu febrili, aliisque gravissimis symptomatibus, quæ dolorem veluti umbra consequuntur, vires prosternantur, mensque simul & intellectus invertantur? Atque hæc prima & præcipua est causa, cur desperati minimè relinquendi. Accedit & alia causa, nimirum quod sæpissimè observatum sit, derelictos, & pro deploratis habitos, adhibitâ diligentiâ Medici, in integrum restitutos fuisse. Tertiam causam addit Amplissimus ac Doctissimus Vir, Dn. Petrus Pavius Anatomicus & Botanicus longè celeberrimus, amicus meus singularis; *Nam vel hoc,* inquit, *mortem accelerare ægro possit, à Medico ac Chirurgo se deseri si animadvertat.* Sunt itaque attingendi, non autem relinquendi desperati; de eminenti tamen periculo, ut antea quoque monui, priùs factâ prognosticatione; quæ hîc simul & in omnibus morbis gravissimis necessaria est; quandoquidem quæ ex arte fiunt præsagia, primò Medicum, ut docet *Galenus*, à mortis crimine vindicant. Tanta enim est imprudentia, ne dicam impietas, apud indoctum vulgus, ut si quando res pro voto non successerit, & mala, ut *Hippocratis* verbis utar, malis necessariò superaccidant, omnem culpam, imò & causam mortis in Medicum transferant. Si verò prædixerit Chirurgus, quæ superveniunt ægro, tum nihil illi ab ægro, aut adstantium turbâ, utpote qui ex arte omnia, quæ supervenerunt, prædixerit, imponi poterit, omnique prorsus culpâ vacabit. Secundò, reddunt præsagia ægros obtemperantiores, & magis atque libentiùs, ut *Hippocrates* docet, se concedunt Medico. Percipiunt enim ægri Medicum penitus agnoscere naturam morbi, ac proinde symptomatibus, quæ ventura sunt, atque periculis obviam ire posse confidunt.

Porrò bene prædicturus, atque prognosticaturus Chirurgus, tria consideret, primò Essentiam atque naturam morbi, hoc est, gravis sit, an levis; secundò vires ægri, aut vegetas, aut imbecilles: tertiò partem ægram. Nam si levis est morbus, & quidem

quidem in membro à partibus principibus remoto veluti in brachiis, aut tibiis, vires autem vegetæ & firmæ, facilè sanabitur. Sin omnes hæ conditiones, aut earum pars contra sint, æger in vitæ, aut diuturnioris morbi periculo, versabitur. Verùm hæc fusiùs & accuratiùs declarantur hunc in modum. Gangrænam, authore *Celso*, si nondum planè tenet, sed adhuc incipit, curare non difficillimum est, præcipuè in corpore juvenili. Attamen summa diligentia & industria desideratur; corpus itidem vegetum, ac robustum esse par est; alioquin frustra nitente Chirurgo desinet Gangræna in Sphacelum & eum quidem insanabilem, authore *Paulo Ægineta*, nisi tota pars vitiata amputetur, atque separetur.

Gangræna in partibus humidis, gingivis, palato, naribus, pudendis, osculo uteri, & intestino recto, rarò sanabilis: in Sphacelum autem degenerans insanabilis: propterea quòd partes illæ sint & humidæ, raræ, spongiosæ, adeoq; plurimis humoribus, & excrementis suscipiendis opportunæ. Præterea verò ipsum innatum calidum, cùm facilè succumbat in illis partibus, eo etiam citiùs suffocatur.

Gangræna partium internarum, jecoris, lienis, renum, &c. non solùm periculosa, verùm etiam lethalis est, quemadmodum quarto capite exemplis nonnullis declaravimus. *Quibus cerebrum Sphacelatum est, intra triduum pereunt: Si verò hoc superaverint, sani fiunt*, inquit, *Hippocrates*. Tum enim sperandum est morbum declinare, & vires esse validas, quæ corruptionem vincere possint. Attamen *Galenus* in commentario istius aphorismi negat, *Hippocratem* intellexisse. quem nos Sphacelum vocamus, sed Gangrænam potiùs, aut ingentem aliquam inflammationem: atque ita Sphaceli nomine priscis Græcis dictam interdum Gangrænam testatur. Si enim: inquit *Galenus*, *Sphacelus est corruptio partis cujusque quam is occupat, insanabilis est:* at *Hippocratis* Sphacelus sanabilis est nonnunquam. Non est ergo verisimile eo loco pro priore significato accipi Sphacelum, sed pro Gangræna potiùs verè dicta, quæ est quasi via ad Sphacelum, & illius velut anteambulo.

Gangræna hydropicorum tibiis superveniens, rarò sanabilis, sæpiusque in Sphacelum degenerat. Quod si relevetur æger, restabit tamen ulcus, non nisi longo tempore sanandum, teste *Hippocrate*. Cùm enim non sanentur ulcera, nisi exactè priùs desiccata, quod in hydropicis fieri nequit, propter nimiam humiditatis copiam, necesse est hydropicorum ulcera difficilè sanari, quamdiu saltem eorum corpora ita affecta sunt.

Perniciosa est talis Gangræna, propter symptomata, quæ secum invehit, ratione magni tendinis, acutissimo sensu præditi. Quod si os tali corrumpitur, ut plurimum æger pedis actionibus privatur: tum quia corruptio ea non nisi difficillimè corrigi potest: Os quippe molle & spongiosum cùm sit, facilè humores allicit, & combibit, qui cariem augent ac fovent:) tum quod tendo ille à talo veluti solvitur, atque ita divellitur, ut ipsius pedis motum deperdi necesse sit.

Sphacelus à pede, aut tibia ortus, indeque genu ipsum transcendens, lethalis ut plurimum: pars enim illa femoris carnosa, putredo facilè serpit, & in musculos ita sese insinuat, ut nequeat penitus tolli, quamtumvis tibia ipsa amputetur.

Gangrænæ ex causâ primitiva, puta contusione, ustione, fracturâ, &c. ferè sanabiliores, & minùs periculosæ, quàm quæ ex antecedente causa ortum ducunt. Hujusmodi enim Gangræna interna viscera testatur adeò malè affecta, ut medicamentis vix ullus sit locus.

Gangræna ex siccitate, & atrophia, difficile & tardè sanabilis: in Sphacelum verò desinens penitùs insanabilis est & lethalis; maximè si æger sit provectioriis ætatis, debilis, & macilentus, morbus autem in tibiis sit, & pedum digitis. Id enim extremam siccitatum arguit, quæ insanabilis est, *Galeno*.

Gangræna ex qualitate occulta perniciosissima, ac plurimum deplorata & lethalis, præcipuè si in Sphacelum transeat: siquidem ex partibus Sphacelo affectis virus, sive vapor quidam venenatus attollitur, qui partes nobiles planè inficit.

Gangrænæ ex prohibitione ac interceptione spirituum vitalium, & naturalium, ac potissimum quæ luxationibus malè restitutis superveniunt, & quæ à vasis transversis sectis proficiscuntur, difficillimè sanantur; in Sphacelum verò degenerantes, lethales. Rei causam præcedentibus capitibus declaravimus.

Gangræna quoque, uti & alia vulnera, quemadmodum doctè ostendit clarissimus Dn. *D. Pavius*, loco præallegato, pag. 63.) æstate superveniens, periculosior, quàm quæ hyeme. Primò, quòd innatus calor alacrior, & plus possit hyeme quàm æstate. Secundò, æstivi aëris nos ambientis æstus evocat, dissipatque nativum corporis calorem. Tertiò minùs periculi est à calamitosis, quæ æstivo tempore supervenire solent, symptomatibus.

Ulcus in Gangræna & Sphacelo considerandum quoque diligenter. Nam si sit lividum & aridum, aut nigrum & aridum, parum aut nihil egerens materiæ, pro magnitudinis ratione, inclinent autem ægri vires, certa mors intra paucos dies expectanda: quippe adeò immutatur altrix facultas, ut nequeat ampliùs transmittere sanguinem, aut alimentum parti affectæ, sed eam siccari sinat. Quod si qua fortè materies corrupta ineiat corpori, antea evacuari solita per ulcus, cùm sit facultas expultrix infirmior, quàm ut valeat transmittere, & propellere ad partes remotiores, ea manet in corpore, & partes primarias lædit: unde interim & ipsum quoque ulcus siccum & aridum conspicitur.

Ex Gangræna, & inprimis ex Sphacelo moribundis, plurimùm adest frigidus sudor universalis: sive quia totum corpus ita abundat humoribus frigidis, ut neque nativo, neque febrili calore possint incalescere: sive quia natura vel juxta *Hippocratem*, perquam imbecille est. Accidunt quoque syncope & cordis palpitationes, exhalatis ad cor vaporibus putridis. Interim pulsus obscurissimus & vermiculans est, propterea quòd arteriis vaporum copia oppletis prohibentur diastole, & systole. Adsunt quoque deliria, & paraphrenitides propter vapores copiosos sublatos ad caput, & cerebrum offendentes. Ut autem Gangrænæ variæ sunt causæ, ita & varius est ex ea morientium status. Alii enim veluti sopiti moriuntur, alii etiam inter loquendum: plerosque tamen comitantur acutissimi dolores, spasmus, deliria, &c. Quibus enim Gangræna orta ex intemperie sicca, aut quibus ætas grandior, & extenuatio multa, hos ferè mors opprimit loquentes. Quibus autem Gangræna ex intemperie calida, ferè morte violenta pereunt, quam comitantur febris, syncope, deliria, paraphrenitides & spasmi, præsertim si juvenis, & robustus æger fuerit. Contrà quibus intemperies humida in causa est, hi somnolenti, & sopiti pereunt. Hujus rei exemplum Anno 1604. Paterniaci in sexagenario Viro Dn. *Philiberto Ruerat* ibidem Patricio, & Senatore Prudentissimo, mihi videre contigit. Is enim desperata hydrope laborans, cùm suo & adstantium desiderio, atque efflagitatione maxima, crura (non tamen sine prognosticatione de futuro atque præsenti periculo) scarificassem, ad tempus quidem levamen aliquot

aliquot percepit, quin etiam tussicula, quâ antea laboraverat, multùm immutata fuit, tandem nihilominus Gangrænâ correpta fuerunt crura, ex qua 12. Novemb. Anno 1604. quasi somno & sopore correptus, placidissime & pie naturæ satisfecit.

Cap. 12. *Gangrænæ curatio universalis.*

PRobè cognitâ Gangrænâ, ac de ea prudenter prognosticatione factâ, ad curationem deveniendum est, ea verò in remediis tum universalibus, hoc est, Gangrænæ, cum aliis morbis communibus, tum particularibus consistit. Universalia sunt; verbi gratiâ, diæta, evacuatio corporis, adhibitis purgationibus, phlebotomiâ, cucurbitulis, frictionibus, &c. Particularia traduntur scarificationes, cauteria, sive potentialia, sive actualia, & quæcunque hujusmodi putredini & malignitati repugnant, caloremq; nativum, ac humidum radicale refocillant, atque instaurant, de quibus *infrà* fusiùs. In administrandis remediis universalibus accuratè perquirenda est causa antecedens sive interna; ut ab ea sumatur prima curationis indicatio. Nam si Gangræna proficiscitur ab influxu humorum calidorum, & humidorum, oportet diætam, & sex rerum non naturalium usum tendere ad refrigerandum, & exsiccandum: sin verò adfuerit febris (rarò autem occurrit Gangræna, quæ non sibi adjunctam habeat febrim) tum diæta paulò humidior præcipienda est ægro, juxta illud *Hippocratis*: Victus humidus, adde & frigidus febricitantibus ut contrariis confert, præsertim pueris, & qui tali victu uti consueverunt, consuetudo enim consimilibus indiget, naturam imitans. Eadem quoque victûs ratio convenit, si materia calida & sicca fuerit. Purgatio siquidem erit necessaria, perficietur Cholagogis, uti electuariis Diascebesten, Diaprunis, solutivo Mesuę, de succo rosatum, syrupo rosato solutivo simplici, & compos. cum rhabarbaro, agarico, & sena, cassia, manna, & similibus. Phlebotomia, & cucurbitulæ, hirudinumque applicatio conducibilis, cùm ad revulsionem, & derivationem, tum ad humoris peccantis evacuationem, præsertim in Gangræna ex affluxu sanguinis. Venæ sectionem enim, ut docent celeberrimi Medici, præscribimus, ut morborum incrementum impediamus, inflammationes vitemus, meatus apperiamus, transpirationem liberam reddamus, peccantem materiam minuamus, corpusq; refrigeremus. Illa autem vena secanda est, ut *Galenus* docet, quę ab ipsa affecta particula sanguinem celeriter avertat: inprimis si præter affectum externum interna inflammatio quoq; adfuerit. Cæterùm etsi nonnulli etiam in non plethoricis, non secus ac in plethoricis corporibus, venam secare jubent, in ægris tamen Gangrænâ laborantibus, cautè hac in re agendum est. Si enim Gangræna ex intemperie frigida & humida, veluti in hydropicis acciderit, venæ sectio vix locum habebit. Multò minus adhibere convenit, si Gangræna ex intemperie frigida & sicca, aut propter penuriam alimenti vel etiam propter senectutem decrepitam, originem traxerit. Sin mera bilis flava, hoc est humor cholericus præ aliis abundaverit, phlebotomiæ parcendum est: quippe sanguis veluti frenum humoris biliosi est. Hinc fit, quod *Galenus* in erysipelate & herpete venam minimè secandam, sed corpus à flava bile potiùs purgandum esse doceat. In erysipelate tamen phlegmonoso venæ sectionem rationabiliter adhiberi posse *Tagaultius*, & alii testantur. Sed quia hac de re apud classicos auctores variæ sunt opiniones, nec cuivis Chirurgo datum: ut possit distinguere, an sola bilis prædominetur, an verò alios sibi adjunctos habeat humores, perquam necesse est, ut Medicum in consilium quoq; adhibeat æger, quò omnia ritè & cum præmeditatione adhibeantur. Unum tamen ut sciat Chirurgus (non enim semper sibi adjunctum potest habere Medicum) necesse est: nimirum si in facie fuerit erysipelas, & suffocationis periculum, sanguinem detrahendum esse. Cùm enim erysipelas, non tantùm ratione qualitatis humoris, & sanguinis, verùm etiam suæ qualitatis, vehementissimas inflammationes excitet, insignem refrigerationem requirit. At refrigeratio illa, quàm periculosa sit in facie, etiam tyronibus notum est, quandoquidem refrigerantium, & repellentium vi, materia ad partes nobiles, in primis ad cerebrum, protruditur. Quapropter non solùm Topicis, verùm etiam victûs ratione, internisq; medicamentis corpus refrigerandum est, &, enemate exoneratâ alvo, sanguis ex brachio lateris dolentis detrahendus; & quidem copiosè, ne inflammatio in Gangrænam transeat. Id enim cuidam fœminæ 24. circiter annorum ætatis, in pago Puilli propè Lausannam habitanti, quin advenerit, parum abfuit. Huic cùm ano 1615. mense Aprili materia quædam catarrhosa in dextram partem faciei decubuisset, & circa labium superius pustula cum ingenti dolore exorta fuisset, octava die morbi me accersivit. Tum totam faciem, imò & ipsam linguam & collum adeò intumefacta inveni, ut vix cibum, aut potum deglutire posset. Febris aderat continua, nausea; & capitis dolor. Inflammatio erat maxima, cùm quadam lividitate, & ita quidem, ut nihil aliud, quàm Gangrænam in proximis esse, & de vita periclitari ægram vereret. Curationem porrò sic institui, laxatâ alvo, venam in cubito dextro pertudi, & ad uncias decem (erat enim plethorica) sanguinis extraxi, mox sequens cataplasma applicui.

R. Sempervivi minoris
Geranei ana M.j.
Farinæ hordei ℥iiij.

Commisceantur diligentissimè in mortario, fiatque cataplasma, addendo aquæ rosarum q. s. applicetur tepidè. Eadem nocte meliùs habuit: postera die corpus cholagogo expurgavi, tenuissimamque victûs rationem præscripsi. Primam potiunculam propter colluviem pravorum humorum in ventriculo collectorum, cùm evomuisset, sequenti die illam iteravi; idq; maximo cum successu. Intra paucos dies enim summa cum admiratione adstantium pristinæ sanitati restituta fuit.

In Gangręna ex qualitate occulta venæ sectio vix locum habebit. Verendum enim esset, ne maligna illa qualitas ab externis partibus, ad partes nobiles raperetur, mortemque acceleraret. Quapropter sanguis præcipuè in plethoricis, scarificationibus, sanguisugis; cucurbitulisque ex parte affecta potiùs, quàm alibi incisâ venâ, evacuandus est. Quod si Gangręna jam in Sphacelum abierit, maximaque putredo adfuerit, eandem ob causam venæ sectionem vix administrare licebit, quemadmodum capite 18. declarabimus.

Porrò siderum adspectus, an in venæsectione observandus, inter se discrepant Medici. *Alii* enim inquit *Horatius Augenius, dies quosdam infaustos & infelices observant, tum pro purgatione, tum etiam pro venæ sectione.* Quam opinionem ab Ægyptiis proditam fuisse, idem *Augenius*, post *Guidonem* & alios testatur: & *Ptolomæus* hæc habet verba: *Membrum* inquit *ferro ne percutito, cùm luna signum, quod ei membro dominatur, obtinet. Hæc enim totum corpus humectat; præcipuè verò membrum signo subjectum, quod tunc ipsa percurrit, cujus profectò largiore humectatione magnum illi nocumentum adferatur, si ferro tunc ictum fuerit.* Hæc *Ptolomæus*, cui & nonnulli ex neotericis adstipulantur

adſtipulantur. Apud *Hippocratem* verò & *Galenum* ne verbum quidem de hiſce obſervationibus Aſtrologicis me legiſſe memini. Legimus apud *Galenum* ſuo tempore vixiſſe Medicos, qui ante tertium diem morbi venam non ſecabant. Non quidem ratione ſiderum, ſed ut dignotionem aliquam haberent, qualis ſit forma & morbus, totaque ſuâ naturâ morbus. Hi Diatritarii appellabantur contra quos *Galenus* diſputat, loco præallegato, tandemque hæc addit verba. Quoniam verò, inquit, temporis progreſſu in plurimis morbis virtus exolvitur, ideò mittendi ſanguinis occaſio dierum numero amittitur. Hæc ſi quis ad obſervationes Aſtrologicas quoq; referre velit, meo quidem judicio à via recta minimè aberrabit. Dum enim benignum vultum ſiderum expectamus, occaſionem, quæ præceps eſt, amittimus. Quapropter non immeritò *Horatius Augenius* loco antea citato hæc protulit verba: *Ego*, inquit, *nihil conferre ejuſcemodi obſervationes non rarò ſum expertus, & meritò quidem. Primùm, quia cœlum univerſalis eſt cauſa, quæ non agit, niſi cauſæ particulares bene diſpoſitæ fuerint: tum etiam deinde quia Aſtrologiæ judicia plurimùm incerta ſunt, varia, ambigua, ſuosque opifices illudentia, ob diverſitatem proximarum cauſarum. Idcircò in ægroto homine temerè eam admittimus, cùm plurimum urgeat occaſio.* Hactenus *Augenius*. Hujus quoq; ſententiæ fuiſſe inſignem illum Philoſophum ac Medicum *Levinum Lemnium*, patet ex libro ejus 4. de occultis naturæ miraculis c. 15. ubi hæc habet verba: *Cæterùm cùm lunæ decurſus magnâ ex parte damna ac detrimenta corporibus, infirmis & valetudinariis inferat, in controverſiam, ac diſputationem vocari poſſit. An in ea parte qua conſiſtit ac moratur luna, incidenda? nam in hac re plerique meticuloſi ſunt, nec tale quiddam tentare audent, etiamſi morbus urgeat, atque hujusmodi præſidium confeſtim expoſcat. Ego verò intrepidè, magnaque ſubſidii, morbique propulſandi fiducia, maturè id aggrediendum judico: acuti enim celereſque morbi, nullas admittunt inducias, nullas moras, aut deliberandi ſpacia: ſed ut hoſtis in bello, ut incendium in ædibus, peſtis in urbe, in agro ac ſegete rubigo & depopulatio graſſantur atque in perniciem properant. Nec quis etiam deterreri debet, aut ab incepto deſiſtere, etiamſi adverſo, aut maligno ſidere id teneri videatur. Sic in pleuritide; angina, pulmonis atque hepatis inflammatione, neglecta aſtrorum anxia obſervatione, ac ſiderum adſpectu, maturè ad venæſectionem properandum, etiam in ea membri parte, quam luna occupat.* Plura hac de re lector videre poterit apud *Arnoldum de Villa nova, Guidonem, Ioubertum*, & alios.

In extirpatione morborum Gangrænâ affectorum, cum imperitis de electione ſignorum cœleſtium, non raro mihi certare quoque opus fuit; etiamſi periculum quàm maximum in mora eſſet. Sed laus ſit Deo, qui ſemper mihi ſuâ gratiâ ita adſtitit, ut etiam in graviſſimis operationibus, & in diebus infauſtis (ut loquitur vulgus) imò & in ipſiſſimo membro, cujus ſignum tunc Luna obtinebat, adminiſtratis, omnia tamen ad votum ſucceſſerint. Et ſincerè dico, ne minimam quidem alterationem poſt venæ ſectionem, aliaſque operationes contra regulas Aſtrologicas factas, unquam ſecutam in tota praxi mea me obſervare potuiſſe. Videant igitur tyrones, ne ab inſtituto facilè deterreantur. Si enim præclara illa lumina *Hippocrates, Galenus* & *alii*, quos citavimus, obſervationes illas Aſtrologicas flocci fecêre in venæ ſectione: quantò, quæſo, minùs in aliis quamplurimis graviſſimis periculoſiſſimiſq; operationibus, ubi minimè procraſtinandum, & benignus aſpectus ſiderum exſpectandus, locum habebunt? In peracutis enim morbis vel purgandi, vel venam ſecandi opportunitatem à cœlo petendam non eſſe, docent viri docti.

A vino quoque, cereviſiâ generoſâ, & calidis omnibus, abſtineat æger: bibat verò Priſanam, cui ſint incocti Tamarindi, Oxalis, addito ſyrupo citriorum, aut de ſucco limonum, de acetoſa, aurantiorum acetoſorum, granatorum, & ſimilium. Aut utatur decocto Agrimoniæ & veronicæ cum ſuprà dictis ſyrupis, emulſiones ſeminum frigidorum, & lac amygdalarum, hîc ſummopere conveniunt.

Sin ex cauſa frigida & humida ſit morbus, diæta, & ſex rerum non naturalium uſus vergent ad mediocrem calorem & ſiccitatem. Quamobrem addantur in cibis roſmarinus, hyſſopus, thymus, majorana, cinamomum, macis, crocus, & ſimilia. Apozemata quoque alterantia, & obſtructiones aperientia exhibenda ſunt. Poſtea pituita purganda electuario Indico majore, & minore, diaturbith, diaphœnico, diacarthamo & ſimilibus, pro ratione ægri, ætatis & virium. Tandem quavis arte corpus à pravis humoribus evacuandum, & exſiccandum. Partes item nobiles, imprimis jecur, trochiſcis de rhabarbaro, de eupatorio, diarrhod. Abbatis, confectione alkermes, & ſimilibus roborandæ ſunt. Venæ ſectionem quoque niſi particularis aliqua occaſio intervenerit, non uſque adeò hîc, propter hepatis ut plurimum imbecillitatem approbare poſſum.

Prædominante humore melancholico, ſive atra bile, abſtineat quoque æger à cibariis craſſioribus, & concoctu difficilibus, ſalitis & fumo exſiccatis carnibus, piſcibus, aromatis, leguminibus, ferinâ, avibus aquatilibus & ſimilibus. Ac ubi præparatus fuerit humor ſyrupis de epithymo, de fumaria, & lupulorum, ſumptis cum aquis diſtillatis, aut decocto earundem herbarum, purgetur diaſenna lenit. pulv. ſenæ præpar. confect. Hamech. aut pilulis de fumo terræ. Diſſolventur iſthæc electuaria in decoctione fumariæ, epithymi, rad. polypodii, lappat. acuti, & corticum radicum frangulæ.

Si Gangræna proficiſcatur ex ſiccitate, & ex atrophia; erunt internæ partes humectandæ bono alimento, veluti juſculis carnium, recentium pullorum, gallinarum, caponum caſtratorum & ſimilium. Totum item corpus oleo amygdalarum dulcium, liliorum alborum, violarum, pingued. gallinæ, & ſimilibus, ut calor nativus conſervetur, inungendum eſt. In hac Gangrænæ ſpecie nocet venæſectio, itemque frictiones, & cucurbitæ: niſi fortè ipſi parti affectæ adhibeantur, alliciendorum gratiâ ſpirituum & ſanguinis, quo ipſa alatur. Ætas quoque, temperies corporis, ſexus, regio, & anni tempeſtas indicant, quid facto ſit opus. Amplius enim refrigerantia deſiderantur in habitu bilioſo, æſtuoſa regione, tempore, & anni tempeſtate itidem calida, quàm ſi omnia ſecus habuerit.

In topicorum quoque uſu habenda erit ratio, nempe 1. cauſæ. 2. ætatis 3. ſexus. 4. virium. 5. partis affectæ. 6. omnium verò maximè vehementiæ, & magnitudinis morbi. A cauſa morbi, quemadmodum ab initio hujus capitis quoque monſtravimus, præcipua & prima ſumitur indicatio. Nam ſi fuerit affluxus plegmonicus, potentiùs refrigerandum eſt, & evacuandum, quàm ſi cauſa in humore pituitoſo conſiſtat. Præterea humores arcendi ſunt defenſivis. Si verò cauſa Gangrænæ intemperies ſicca, & defectus nutrimenti, atque ſanguinis fuerit, quocunq; modo id fieri poterit, ad partem affectam nutrimentum atque ſanguis attrahendus eſt. Evacuationes quoque corporis, venæ item ſectio, & uſus cucurbitularum, atque defenſivorum hîc minimè conveniunt. Rurſum ſi cauſa ſit arctior ligatura, ea ſolvenda, & medicamen

adhibendum incidendis, abstergendis, & deficcandis humoribus retentis circa ligaturam, quò pateat spiritibus via. Si erit luxatio, aut ossium eminentia, suo quoque loco restitui oportet, quò ad fieri poterit. Tumores schirrhosi, aliaque præternaturalia, si circa vasa magna induruerint, sanguinique & spiritibus, ne perfluant, impedimento fuerint emolliendi, & discutiendi sunt.

Secunda indicatio ab ætate desumitur. Nam juveni ægroto caro, & partes omnes molliculæ: sunt proinde medicamenta adhibenda minùs efficacia, quàm quæ provectioribus. Horum enim caro & partes duriores, verbi gratiâ agricolarum, nautarum, venatorum, bajulorum, & aliorum ejusmodi laboriosam vitam agentium. Et ut verbo dicam: necesse est, ut medicamentum cum natura, ætate, ac viribus ęgri suam habeat proportionem.

A sexu itidem indicatio. Ferè namque delicatiùs tranctanda mulier, aut puella, quàm vir quispiam, aut habilior adolescens: similiter & molliùs otiosi, ac delicati omnes: Itemque Eunuchi, quàm superiores illi agricolę aliique id genus.

Ab ęgri quoque viribus quarta sumitur indicatio. Nam si firmæ fuerint, Chirurgo integrum erit applicare valentia remedia, & necessarias operationes exequi. Sin morbo jam dejectæ vires, vix præstari poterunt, quæ alioqui necessaria forent. Est itaque prudentis hominis, quemadmodum Celsus docet, eum, qui servari non potest, non attingere, ne videatur occidisse, quem sors ipsius peremit.

Quinta indicatio petitur à parte affecta. Nam oculi, os, pudenda, uterus, anus, articuli, vertebræ, & alia id genus, itemque partes exquisito sensu prędite, sunt molliùs tractandæ, quę sunt musculosæ, uti brachium, tibia, &c. Ita sese gerat Chirurgus, quoad ejus fieri poterit pro ratione indicationum, quę sese offerunt.

Sexta & postrema superest indicatio, quę propemodum omnia subvertit, nempe morbi magnitudo. Itaque si recens est morbus, & putredo tantummodò superficiaria; sat est, leviter scarificare partem affectam, & adhibere Ægyptiacum nostrum suo loco descriptum, vel simplex vel melle rosaceo temperatum, pro partis affectę natura, proque ætatis & sexûs ratione. Sin gravis sit morbus, mineturque Sphacelum, scarificanda, & incidenda est pars altiùs, apponendumque Ægyptiacum, aut ruptoria, & cauteria potentialia: aut ipso actuali cauterio, si quidem fieri potest, auferendum quicquid corruptum est. Nihil enim in tam diro morbo, in quo non solum de parte aliqua, verùm etiam de toto corpore agitur, clementer agendum; maximè cùm degenerat in Sphacelum. Quapropter si superiores indicationes vel tantillam spem faciunt, protinus adhibendum est extremum remedium, juxta Hippocratis Aphorismum: *Extremis morbis & maximis, quales sunt peracuti, quibus periculum impendet, extrema remedia, ut est victus tenuissimus, & alia præsidia maxima, sunt adhibenda.* Interim tamen nihil temerè sed omnia secundùm rationem, & non nisi factâ prognosticatione, coram astantibus facienda sunt. Non enim agitur hic de corio boum, sed de homine, ad imaginem DEI facto. Attamen remedium simul & operatio si cum morbo Analogiam habuerint, non possunt non esse utilia, quamtumvis violenta fuerint. Sic Helvetio illi in capite vulnerato, cujus capite quarto mentionem fecimus, vidi præstantissimum Dn. *Johannem Griffonium* Chirurgum longè excellentissimum adhibuisse supra duram matrem syrupum ex unguento Ægyptiaco, liquidissimam scilicet ipsius unguenti partem quæ pulveribus subsidentibus innatat: unde statim cohibita est putredo, quæ duram matrem occuparat: alioquin remedio imbecilli nihil fuisse effectum, erat verisimile: Sicque extremus morbus extremo curatus fuit remedio. At Ægyptiacum hîc valentissimum; aut extremum appello remedium, habitâ partis ratione, cui apponebatur; quod alioquin extremum dici non possit. Monitos interim velim Chirurgos, ne hæc aliave id genus valentia remedia adhibeant; cerebri membranis, nisi manifestâ putredine seu corruptione tentatis; qualis in illo Helvetio cernebatur; in qua medicamentum suas operationes cum fructu perficere potuit. Deinde ut iis parcè utantur, ac cùm primùm vehementia morbi inhibita fuerit, ab iis desistant. Bis itaque aut ad summum ter membranis cerebri imposito syrupo isto Ung. Ægyptiaci; & quidem in maximis putredinibus, sufficit. Deinde mitiora applicanda sunt. Filamentis autem nequaquam applicandum est medicamentum hoc, modum enim excederet, & ad partes sanas deflueret, maximaque symptomata excitaret: sed penicillo minimo pictoris, prędicto syrupo intincto superficies membranæ parcè, uti dixi, leviterque illinenda est. Est enim medicamentum summè acre, respectu membranarum cerebri, quę exquisitissimo sensu sunt prędite. Quapropter graviter errant barbitonsores nonnulli, quorum nomina studio hîc supprimo, qui oxymel in vulneribus capitis, & quidem detectis membranis, copiosè applicant. Propter acrimoniam enim aceti gravissima excitat symptomata; præcipuè autem dolorem ingentem ac maximum; quem è vestigio membranarum inflammatio, febris, delirium, spasmus, paralysis, tandemque mors sequuntur. Quapropter ego in detectis membranis cerebri vix melle rosaceo per se, nisi cum aliis mixto, uti ausus sum. Meninges enim cerebri, quia exquisitissimo sensu sunt prędite; nihil acre sufferre possunt.

Porrò, quia omnis in universum Gangręna & Sphacelus, putrefactionis ratione, veneni plus minusve particeps est, pro ratione morbi majoris minorisve; conservandæ, firmandęque partes primarię, cerebrum, cor & jecur, ut ne vaporibus & exhalationibus; à putredine ista subortis tententur; idque remediis tum internis, tum externis.

Cor omnesque partes nobiles egregiè corroborat, easque à vaporibus malignis tuetur lapis Bezoar, cum aqua aliqua appropriata, veluti buglossæ, borraginis, cardui benedicti, aut melissę exhibitus. Ego ut plurimum nonnihil confectionis Alkermes, & aquæ cinnamomi destillatæ sine vino addo; non solùm, quòd cor partesque nobiles roborant, verùm etiam ut sint veluti vehiculum lapidis; qui alioquin tardè operatur. De Dosi hujus lapidis authores inter se non conveniunt, cùm alii magnam probent, alii verò ipsum in exigua quantitate exhibeant, de quo vide Dn. *Casparum Bauhinum*. Ego à granis quatuor ad sex vel octo exibeo. Sequens quoque pulvis cor partesque nobiles mirum in modum roborat.

R. Lapidis Bezoar
Ossis de corde cervi ana ℈j.
Margaritar. pręparat. ℈ij.
Cornu cervi usti, pręparat.
Terræ sigillatę ana ʒj.
Sacchari candi ℥iiij.
Misce; fiat pulvis; de quo drachma una, cum aqua appropriata, ut dictum est, exhibeatur.

Os quod in corde cervi reperitur, insignem habere vim corroborandi cor hominis, indubium vocare minimè

minimè contendam; sed quia in corde boum hujusmodi ossa quoq; reperiuntur, & plerumq; à Pharmacopolis pro ossibus de corde cervi substituuntur; Videat Medicus ne decipiatur.Ego expertus loquor, pharmocopolam enim & aromatarium quendam celebrem familiariter cognovi, qui quotquot laniones mactabat boves, eorum corda sibi adferenda curabat: à quibus extracta ossa, pharmacopolis in nundinis pro ossibus de corde cervi vendebat. An autem crudum, aut potius ustum & præparatum exhibendum sit, postea dicam. Quibus non suppetit Bezoar, per intervalla scrupulus terræ sigillatæ, aut boli Armenæ aut cornu monocerotis exhibendus: huic tamen, ut testantur viri docti, cervi cornu haud multùm cedit contra venena, & venenatos morbos: à malignis enim vaporibus cor defendit, & ut *Gregorius Horstius* testatur, viscositatem humorum incidit, internorum viscerum obstructiones aperit, & vi sua penetrandi putrescentibus humoribus resistit, adeoq; Balsamica quadam virtute malignitatem humorum corrigit: unde *Jouberto* maximè Cardiacum dicitur.

Calcinatum autem & præparatum, teste *Horstio*, loco ante citato, non crudum exhibendum est, cùm crudum propinatum frequenter eodem modo, ut fuit exhibitum, per alvum, sine omni alteratione reddatur. Spirituosa enim substantia, omnis actionis causa, per fœculentam materiam additam, colligata, impeditur quo minùs virtutes suas exercere possit, ita ut in crudo vis illa quasi sepulta jaceat: imò sal etiam balsami sui vires exercere nequit, nisi terrestribus suis vinculis expediatur. *Cum igitur vis illa diaphoretica*, inquit idem *Horstius*, *quæ propter salem fixum inest huic remedio, unà cum aliis qualitatibus ab impedimentis suis post calcinationem, & præparationem maximè liberata sit, ideò concludimus, magis conveniens esse cornu cervi ustum & præparatum quàm crudum, imò tam tutum & jucundum in gravissimis quoq; morbis hoc medicamentum est, ut omni ætati, ipsis etiam recens natis commodissimè, necessitate urgente præbeatur.* Hactenus *Horstius*.

Eadem quoq; methodo in exhibitione ossis de corde cervi (quod hominis cor, ut testatur *Quercetanus*, quadam substantiæ similitudine roborat, & ad cardiacam affectionem, syncopemq; inprimis utile est) procedendum esse existimo Illud enim nisi prius calcinatum, & præparatum fuerit, propter suprà dictas causas veluti inutile esse, & vires suas minimè exercere posse, sed cum excrementis sine omni alteratione per alvum excerni, quis quæso in dubium vocare poterit?

Hîc autem negligentia, aut potiùs imperitia quorundam Pharmacopœorum notanda est, qui cornu cervinum non in catillis fusoriis, aliisq; vasis ad præparationem medicamentorũ aptis, sed simpliciter inter carbones comburunt: præparatio profectò, quæ uti compendiosa, & Pharmacopœis facilis, ita etiam sordida ægrisque exitiosa est. Quandoquidem carbones malignum & pestiferum in se continere vaporem, inde manifestum fit, quod accensi in loco aliquo occluso dolorem capitis, nauseam, & lipothymiam excitent, mortemq; aliquando immaturam accelerent, uti Coloniæ Agrippinæ circa annum 1593. duobus accidisse memini: qui cùm noctu in platea, *die Kloeker Gasse* appellata, vigilias agerent, & in domuncula quadam ad id extructa, carbones ligneos incendissent, mortui reperti fuere: tertius verò etiamsi velut in agone versaretur, ad aërem tamen deportatus, adhibitisq; ipsi, quæ adhibere debuerunt, pristinæ sanitati restitutus fuit. Cæterùm cornu cervinum, dum in carbonibus istis comburitur, cineresq; undiq; ipsi adhærent, facilè aliquid malignitatis ab ipsis carbonibus retinere posse, ratio suadet.

Succus citriorum cum saccharo, & prisana, aut decocto agrimoniæ & veronicæ, in eundem usum efficacissimus, Theriaca, & Mithridatium laudantur, si solvantur aqua, aut decoctione cardui benedicti, & ægro præbeantur à scrupulo uno ad drachmam unam. Sunt quoq; conservæ rosarum, violarum, buglossi, & nenupharis utlilissimæ. Et si vehementior sit febris, cordialibus (theriacæ, & Mithridatio) addendum est aliquantum throchiscorum de camphora. Camphora enim inter fortissima alexiteria non immeritò à viris doctis numeratur: putredini enim mirum in modum resistit. Quapropter non solùm vapores, qui ex corrupto & putrefacto membro versus cor ascendunt, repellit; verùm etiam maximum illum calorem internarum partium temperat. In magnis tamen capitis & ventriculi doloribus hâc cautè utendum esse monet *Mindererus*: *Licet* inquit, *extrinsecus frontis embrochis spleniis & perfusionibus indita, semper nobis visa sit plurimum profuisse.* Sequens itaque potiuncula per intervalla ægro exhibenda est:

R. Theriacæ optimæ ℈ij.
Cornu cervi usti & præparati ʒß.
Syrup. de succo citronum ℥j.
Trochiscor. de camphor ʒß.
Cum aq. card. bened. Fiat. potiuncula.

Pueris delicatulis, qui præscriptam potionem propter saporis gravitatem bibere non possunt, detur sequens potiuncula.

R. Lapidis Bezoardici,
Margarit. præpar. ana gr. iiij.
Cornu Cervi usti & præpar. ℈ß.
Cum decocto agrimoniæ & veronicæ, fiat potiuncula.

Confectio Alkermes quoque per se cor partesque nobiles roborat, & malignos vapores repellit, præcipuè si scrupulum unum, aut alterum cornu cervi usti & præparati admiscueris.

Extrinsecus applicandum est sequens epithema:

R. Aquarum rosarum.
Buglossæ
Borraginis ana ℥ij.
Vini Malvattci ℥j.
Aceti ʒß.
Specierum diamargar. frigid.
Ligni Aloes.
Corticum citri
Rasuræ eboris ana ℈ß.
Croci gr. vj.

Misce, fiat epithema, applicetur tepidum cordi regioni, cum panno purpureo.

In pauperiorum gratiam æstate accipitur borrago, acetosa, & melissa; contundantur in mortario cum cyatho vini albi & pauxillo aceti rosati, expressioni addatur cinnamomum & crocus, pulverisata, dein applicabuntur, ut suprà.

Contemperandus quoq, vehemens jecoris calor; idq; exhibito ægrotanti syrupo citriorum, granatorum, acetosæ, violarum, oxalidis, de agresta, aut de ribes, cum aqua buglossæ, borraginis, aut acetosæ; Aut dentur cum decocto agrimoniæ, veronicæ vel cum ptisana. Poterit quoq; parum specierum diamargariti frigidi admisceri. Interim à vino aliisq; calidis prorsus abstineat æger. Exrrinsecus jecori sequens epithema tepidè applicetur.

R. Aquarum endiviæ,
Agrimoniæ,
Cichorii,
Lactucæ,
Absinthii an. ℥ij.
Aceti, ℥ß.
Specierum diarrhod. Abb. ʒj.
Sandali rubri ʒs. Misce.

Si fueris ruri, desintque aquæ destillatæ, harum loco herbæ illæ aut omnes, vel pleræque omnes usurpentur: succus exprimatur, aut fiat earundem decoctio, deinde addito pauxillo aceti, & caphuræ, applicetur tepidè jecori cum panno rubro.

Si capitis dolor vehemens sit, nec æger somnum capiat, vapores clysteribus & suppositoriis revellantur: inungantur tempora, & frons unguento populeo, vel sequente.

R. Ol. rosarum,
Nenupharis an. ℥. ß.
Caphuræ,
Opii dissoluti in aqua betonicæ an. gr. vj.
Misce, fiat linimentum.

In eundem usum applicato frontale ejusmodi

R. Aq. Rosarum
Betonicæ ana ℥ij.
Aceti.
Ol. Rosacei.
Misce, applicetur tepidè.

Si dolor capitis, vigiliæ, & inquietudines maximæ fuerint, detur ægro aliquid laudani, aut tripheræ magn. cum opio.

Æger, uti dictum est, abstineat à vino & cæteris rebus calidis, aut concoctu difficilibus, quippe ex his vapores ad cerebrum copiosi transmittuntur: quos ut inhibeas, post cibum sumere poteris aliquantum ex miva cydoniorum sine speciebus, è conserva rosarum, rob de ribes aut berberis & similibus.

Defensiva loco affecto applicata impediunt quoque, ne vapores ad caput ascendant, sed cautè eis uti licet. Ex immoderato enim usu adstringentium, aliquando Gangrænam fieri *cap. 6.* declaratum fuit.

Cap. 13. *Curatio Gangrænæ particularis, nempe ejus, quæ ex alteratione vehementi per qualitatem manifestam ortum ducit.*

Jam proximo *præcedente capite* attigimus, quæ in genere ad curationem Gangrænæ pertinent: sed cùm non veniat in Chirurgi manus gravior, aut difficilior morbus, haud erit abs re, eundem paulò fusiùs persequi. Ubi igitur ex ante commemoratis signis perspexeris, oriri Gangrænam ex intempestivo affluxu, & inflammatione sanguinis, perpendendum est, sistaturne materia, an verò adhuc defluat in partem affectam. Materiam autem defluere judicabis, si dolor ingens, inflammatio item magna, ac vehemens febris fuerit, axillarumque, aut ilium glandulæ subtumidæ sint ac dolorificæ. Tum quavis arte primò inhibenda est defluxio: deinde eadem aliò derivanda: tertiò & evacuandum, quod in loco affecto jam congestum est.

Primum illum scopum assequemur adstringentibus, sive defensivis, quibus defluxio potest arceri à parte affecta. Chirurgus itaque statim ab initio post præscriptam victûs rationem, qualis antea proposita est, applicet loco affecto defensivum sequens.

R. Boli armeni ℥iiij.
Terræ sigillatæ ℥ij.
Cornu cervi usti &
Rasur. eboris an. ʒij.
Caphuræ ʒiij.
Ceræ ℥iij.
Ol. rosati ℔j.
Aceti ℥iiij.
Aquæ rosar. ℥ij.
Album. ovorum num. ij.
Misce, fiat unguentum, quod diu servari potest.

Aut quod parabilius est, impensæque minoris.

R. Farinæ hordei ℥iiij.
Boli armeni albi ℥ij.
Pulv. gallarum virid.
Nucum cupressi
Corticum granatorum an. ʒj. ß.
Caphuræ ℥j.
Cum oxymelite, fiat cataplasma.

Alterutro in eundem usum promiscuè, aut aliò quopiam ad arbitrium uti potest Chirurgus: mihi posterius usitatum est. Oleosa enim mihi omnia, aut quovis modo pinguia suspecta sunt in Gangræna: poros enim obstruendo, transpirationem inhibent; & vapores putridos in parte affecta retinent. Cessante defluxione, possunt defensiva intermitti, ut innatum calidum minore negotio penetrare queat in partem affectam, Sin aliquod corruptionis principium sese patefaciet, tum erunt continuanda defensiva, ad arcendos vapores, qui ex putredine ad partes primarias attolluntur.

Alter scopus est aliò revellere, & derivare humores in partem affectam affluentes, idque quàm citissimè, adhibitis purgationibus, phlebotomia, cucurbitis, hirudinibus, aliisque id genus remediis. Corpus purgandum medicamentis lenientibus, puta bolo sequenti:

R. Cassiæ recens extractæ ʒij.
Elect. diacathol. ℥ ß.
Cum sacch. fiat bolus.

Aut dissolvendo in aqua buglossæ, aut decocto endiviæ, lupul. scabiosæ, cichorii, & florum cordialium, fiat potio. Alvus laxa servanda: lubrica reddetur quoad ejus fieri poterit usu, seu clysterum & balanorum, seu etiam prunorum dulcium decoctorum in infusione sennæ, mechoacan. & rhabarb. si animus est purgare validiùs.

Secanda vena, nisi ætas, tempus, aliudve quippiam obstiterit, & multùm sanguinis extrahendum, sumpta indicatione à magnitudine morbi, & virium ægrotantis. Vena aperiatur, quæ consensum habeat cum parte affecta. observatâ interim fibrarum rectitudine.

Hîc quoque utiles cucurbitæ, iis præsertim, qui phlebotomiam ferre nequeunt: Sic & hirudines anò adhibitæ, ad evacuandum humorem attabilarium. Arctior quoque ligatura remotarum partium utilis: at frictiones, quæ fiunt manu, & linteis calidis, noxiæ, sanguinem enim & humores subtiliores & acriores reddunt.

Tertius scopus est, ut pars in pristinum, ac naturalem statum restituatur. Id fiet evacuato accuratè sanguine, & cæteris humoribus parti affectæ impactis, ac in ea conclusis. Itaque quamprimum prospiciendum est, quid facto sit opus; & scalpelli acie tentandum, sit ne gangræna profundior, an superficiaria: tum pro diversatis ratione scarificationes leviùs aut altiùs imprimendæ: dein satis magna sanguinis quantitas sinenda effluere. Quin etiam si qua sit in parte affecta grandior insigniorq; vena, ea audacter, & sine mora incidenda: sic enim sanguis & humores exonerantur, pars affecta refrigeratur, & aperitur pororum obstructio, quæ arteriarum systolen & diastolen inhibeat. Id tamen nequaquam aggrediendum, nisi morbus gravissimus, & æger juvenis; & vires firmæ fuerint. Nervos autem majores, tendines & arterias, nefas attingere, nisi maxima & insignis adfuerit corruptio: alioquin metuendum à convulsione, motus deperditione, doloribus

doloribus acutiſſimis, ſanguinis profluvio, & ſpirituum vitalium reſolutione, ſyncope, imò & morte.

Præter ſcarificationes Avicenna & alii ſcriptores jubent apponere hirudines, quo plus depleatur ſanguinis & humorum: id quod & ipſe ſoleo facere, quoties potiſſimum ſanguis parcus educitur ſcarificatione. Si deſint hirudines, aut ſi æger eas reſpuat, ſoleo tres, aut quatuor cucurbitulas minores applicare: majores enim cucurbitæ vehementiùs attrahunt. Hirudines tamen aptiores, propoſito convenientiores. Evacuato ſanguine abluenda pars aceto, & ſale marino ſimul liquatis: hæc enim putrefactioni plurimùm repugnant; At ſi profundior fuerit Gangræna, efficacior adhibenda lotio, qualis ea eſt, quæ ſequitur.

R. Lixivii fortiſſimi
Aceti optimi ana ℔iij.
Scordii utriuſque
Abſinthii
Rutæ
Lupinorum contuſorum ana M.ß,
Rad. Ariſtoloch. rotund.
Vincetoxici ana ℥ß.
Salis marini ℥iiij.

Coquantur ad conſumptionem tertiæ partis, in colatura diſſolve.

Aloës
Myrrhæ ana ℥ß,
Aq. Vitæ ℥ij.
Camphoræ ʒß.

Quoties remedia permutare neceſſe fuerit, lavare oportebit partem fotu illo tepido: nam præterquam quod plurimum reſiſtit putredini, etiam revocat innatum calidum, reſolvit & exſiccat corruptos humores inibi concluſos. Inſuper toti parti affectæ ſcarificatæ imponendum unguentum Ægyptiacum Meſues, quod componitur hunc in modum.

R. Æruginis ℥v.
Mellis optimi ℥xiiij.
Aceti ℥vij.

Coquantur omnia ſimul donec fiat unguentum ſpiſſum & purpureum.

Quod ſi corruptio major eſt; ſoleo idem unguentum ſic componere.

R. Æruginis ℥v.
Mellis optimi ℥xiiij.
Aceti ℥viij.

Coquantur omnia ſimul donec fiat unguentum ſpiſſum, & purpureum.

Quod ſi corruptio major eſt, ſoleo idem unguentum ſic componere.

R. Æruginis ℥iiij.
Mellis optimi, & cum decocto abſinthii, & ſcordii deſpumati ℥xvj.
Aceti ſcillitici ℥vj.
Aluminis rochæ
Salis ammoniaci ana ℥j.
Succi rutę
Scordii utriuſque &
Alliariæ ana ℥iij.

Coquantur ad ſpiſſitudinem mellis, deinde admiſce

Theriacæ optimæ
Mithridatii ana ʒiiij.
Camphoræ (plurimum enim penetrat, & putredinem inhibet) ℥j.

Sic præparatum unguentum non ſolùm reſiſtit putrefactioni, ſed & temperat, ac minuit vaporum malignitatem, qui perpetuò attolluntur à parte obſeſſa Gangræna, & lædunt principes. Breviter Ægyptiacum præſtantiſſimum & primarium eſt in Gangrenæ remediis, ſeparatque mortuam carnem à viva & laudabili gignens eſcharam. Ubi tota pars Ægyptiaco correcta fuerit, inſuper applicandum cataplaſma ſequens, quod & ipſum reſiſtit putredini, exiccat humores excrementitios, doloreſque ſedat.

R. Farinæ lupinorum
Lentium
Fabarum
Lolii
Salis marini an. ℥iij.
Pulv. Summitat. abſinth.
Scordii utriuſque
Alliariæ
Rutæ ana ℥j.

Coquantur in oxymelite ſimplici, & fiat cataplaſma. Refrigerato adde

Aloës
Myrrhæ ana ℥j.
Aq. Vitæ ℥j.
Miſce.

Prædictæ autem farinæ, inprimis lupinorum, mirum in modum in Gangręna, aliiſque putridis ulceribus conveniunt: exſiccant enim, diſcutiunt, & putredini adverſantur; Quemadmodum *Dioſcorides, Galenus, & alii* teſtantur. In præparatione autem & uſu farinæ, ſive lupinorum, ſive lentium, aut fabarum fuerit, diligenter proſpiciendum eſt, ne diu cum reliquis pulveribus coquantur. Fieret enim nimis viſcoſum, glutinoſumque, ac proinde inutile cataplaſma. Viſcoſa enim omnia, quia poros obſtruunt, vaporesque putridos in parte affecta retinent, in Gangręna, omnibuſque ulceribus venenoſis ac putridis exitioſa eſſe, aliàs quoque monui. Atque ego hanc autumo cauſam eſſe, cur *Nicolaus Goddinus* in Chirurgia militari has repudiat, utpotè ad Gangrænam inutiles: ſiquidem emplaſticas putat. Quamobrem læviſſimè tantùm excoquendæ cum pulveribus. Hæc autem remedia omnia, ablutio, cataplaſma, &c. tepidè ſunt admovenda, linteiſque prætereà calidis obvolvenda pars affecta, etiamſi Gangræna orta ſit ex inflammatione. Sic enim penè exſtinctum, & intermortuum innatum calidum, revocatur, & quaſi rurſum accenditur in parte affecta.

Chirurgus, quoties ad ægrum accedet, his remediis excitatæ eſcharæ ſummam partem tollere conabitur; aut ſcalpelli acie incidat, uſque ad partem ſanam, quo detur medicamento quacunque penetrandi via, ad corrigendum, quicquid depravatum, & corruptum eſt: nec alia procedet methodo, donec videat morbum ſuperatum, & victum. Id verò ex eo deprehendet, quòd malum non latiùs ſerpet: & circa ipſum apparebit circulus exactè rubens, & exquiſiti ſenſûs: Separationem enim carnis mortuæ à vivâ naturæ & medicamentorum beneficio fieri indicat: præterea in iſto circulo rubro, materia ſpiſſa & alba reperitur. Corriguntur etiam corruptio & caro emortua cauterio, tum potentiali, tum actuali. Pro cauterio potentiali *Johan de Vigo*, & quidam *alii* utuntur arſenico, & ſublimato, aut per ſe, aut cum unguento Ægyptiaco miſto, in hunc modum:

R. Floris æris
Aluminis,
Mellis,
Aceti ana ℥ij.
Arſenici pulveriſati ʒij.
Sublimati ʒj.

Bulliant omnia ſimul, priùs pulveriſandis pulveriſatis, uſque ad ſpiſſitudinem.

Sed videamus nunc, an arſenicum ſive purum, & in pulverem redactum, ut docet *Fallopius*, loco allegato, ſive unguento Ægyptiaco permixtum tutò in Gangręna applicari poſſit? Cenſetur autem Arſenicum in numero medicamentorum, quæ à *Galeno* & aliis

& aliis septica dicantur, hoc est, putrefacientia, & ustoriam vim habentia: Colliquare enim, ut *Galenus* loco proximè allegato addit sunt nata, & potissimùm carnem tenellam. Hujus quoque sententiæ fuisse *Avicennam*, ipsius scripta testantur, his verbis: Putrefactiva verò est illa, videlicet medicina, cujus proprietas est, ut corrumpat complexionem spiritus, pervenientis ad membrum, & complexionem humiditatis membri ejus cum resolutione, ita quod non est conveniens, ut sint pars illius membri, & non pervenit ad hoc, ut adurat ipsum, & corrodat, & resolvat humiditatem ejus: imò dimittit in ipso humiditatem corruptam, in qua agit aliud à caliditate naturali, quare putrefit. Et hujusmodi quidem exemplum est Arsenicum. Hactenus *Avicenna*. Quibus verbis quid de Arsenico censendum, & quàm periculosus ipsius usus sit in Gangræna, satis superque docet. Gangræna enim cùm nihil aliud sit, quàm putrefactionis principium, quæ ex calido & humido gignitur, ac similia similibus conserventur, augeanturque, ut *Galenus* multis in locis testatur: non video, quomodo arsenicum, cùm putrefaciens sit, & humiditatem corruptam, ut *Avicenna* testatur *loco præallegato* in membro relinquat, quicquam laudabile hîc efficere possit, cùm sit potiùs putrefactionem promuturum. Ex his apparet, *Fallopium* aliàs virum de Chirurgia optimè meritum, sibi ipsi contradicere: Libro enim *de tumorib. c. 26.* hæc habet verba: *Fit quintò*, inquit, *Gangræna, cùm medicamentum erodens parti applicatur, ut risagallum & similia, cùm sine ratione applicantur, tunc introducitur intemperies calida, destruens caliditatem naturalem partis.* Hoc in loco applicationem risagalli, hoc est, arsenici, veluti causam Gangrænæ posuit. At paulò post & quidem *eodem capite* jubet in Gangræna arsenico, & sublimato pari pondere pulverisatis, & commixtis scissuras explere, imò & secundò iterare, & si prima vice non satis operatum fuerit.

Andreas Vesalius institutionum Chirurgicarum *lib. 5. de tumoribus cap. 12.* eadem habet verba. Verùm opinionem illam non genuinam, & *Vesalio Prospero a Burgarutio* falsò adscriptam esse existimo. Utut autem sit, non video, quomodo Arsenicum, si membro alicui corporis, Gangrænâ minimè obsesso, applicatur, Gangrænam procreare, eamque introducere, & è contra Gangrænam jam factam evincere atque extirpare possit. Præterea practici, qui ulceribus, scrophulis, & fistulis applicuerunt unguenta & trochiscos ex Arsenico paratos, facilè potuerunt observare, quàm gravia exoriantur ab eo symptomata, nempe dolor ingens viginti quatuor horis ad minimum perseverans, febris, delirium, deliquia, & syncope. Hæc autem symptomata ex eo sunt omnia, quòd Arsenicum transmittat vapores suos malignos ad partes principes, liquatâ priùs carne in materiam corruptam, quæ illi pro vehiculo est, ad deferendam illius qualitatem malignam, ad eas partes primarias, & quamvis ulcera sint remota à partibus primariis, ejus tamen malignitas ad eas facilè pervadit per medias venas, nervos, & arterias: cujus rei exemplum lector circa finem quinti capitis videre poterit. Hinc intelligimus, Arsenicum nihil ad Gangrænam conferre: Quapropter *Paracelsus* hujusmodi caustica ex Mercurio sublimato, & similibus parata, artes carnificum appellare consuevit. Itaque si quando applicanda sunt cauteria potentialia, feliciùs & tutiùs mihi usurpari posse videntur caustica, parata ex fortissimo lixivio, è cineribus sarmentorum, & calce viva. Hujusmodi enim ruptoria operantur præsentissimè, & levi cum dolore, quippe vix ad horulæ spacium perseverat: contrà Arsenico excruciatur æger ad viginti quatuor horas, imò & totum biduum cum symptomatis longè gravissimis. Adhæc cùm Arsenico dissolvatur, liqueturque caro, ruptoria contra extenuent, deficcent, & dissipent humores superfluos: item cùm maligna & venenosa qualitas soleat pervadere ad partes principes, ut dictum est, ruptoria, cùm sint crassioris substantiæ, in ea tantùm agunt, quæ proximè contingunt. In applicatione autem causticorum sive ruptoriorum, magnitudo quoque morbi diligenter perpendenda, & pro ipsius ratione ruptorium aut parcè, aut copiosè applicandum est; quapropter Gangræna an profunda, an superficiaria sit, inprimis acie scalpelli pervestigare convenit. Factâ escharâ excidenda est ipsius superficies, ut carnem vivam proximè attingat, sin nondum satis profundaverit ruptorium, denuò illud applicare convenit. Deinde medicamenta, quæ escharam auferunt, applicanda sunt, de quibus postea dicemus.

Sequitur nunc cauterium actuale, nempe ferrum ignitum, quod uti supremum remedium, ita quoque maximum putatur, quapropter non immeritò in curatione Gangrænæ & Sphaceli potentiali, ab authoribus classicis, dignitate videlicet & præstantiâ præponitur. Primò, quia potentia ignis, teste *Albucasi*, simplex, & omnis alienæ qualitatis expers est: quapropter nihil aliud præterquam calorem, & empyreuma post se relinquit: cùm potentiale è contra, inprimis arsenicum, sublimatum, & hujusmodi venenatam & malignam qualitatem habeant, & post se in parte affecta relinquant. Secundò, quia ignis actionem habet determinatam; quapropter ferrum candens non ultra arbitrium Medici operatur? cauterii potentialis verò operatio, nequaquam in potestate Medici, sed in ipsa proprietate medicamenti sita est. Tertiò, præfertur cauterium actuale potentiali, quia propter ignis vehementiam è momento operatur: Potentiale verò, quia ipsius vis atque urendi facultas in potentia tantùm sita est, tardè. At cùm Gangræna sit morbus peracutus, quique non dat inducias, promptissimum quoque remedium celeriter, & abjectâ cunctatione secundùm *Hippocratem*, adhibendum est: tale autem est ferrum candens. Quartò, cùm ut plurimum in Gangræna & Sphacelo sit humorum excrementitiorum abundantia, medicamentum in summo gradu calidum requiritur: At tale est ferrum ignitum, non autem cauterium potentiale, præcipuè arsenicum. Etiamsi enim calidum sit, relinquit tamen post se humiditatem corruptam, ut *Avicenna* loquitur: Quintò, cùm pars, quæ Gangrænâ laborat, supra modum sit debilis, & propter excrementitiorum humorum abundantiam, laxa, ut corroboretur; & exsiccetur necesse est. Corroborat autem & exsiccat cauterium actuale, humectat, & debilitat, uti dictum est, potentiale; cùm, quia loco affecto malignam infligit qualitatem, tum etiam quia ipsius operatio tarda est, simul & dolorosa: hinc fit, ut humores ratione doloris copiosiùs affluant, partemque magis magisque laxam ac debilem efficiant. Dolor verò cauterii actualis momentaneus est: quamprimum enim ferrum candens amovetur, desinit, præcipuè si anodynum aliquod applicetur. Quid plura? *Cauterizatio* (*Avicennæ* verbis lib. 1. fen. 4. cap. 29. mihi pag. 156. utor) *est medicamen valdè utile, juvans ad prohibendum, ne corruptio spargatur & ad confortandum membrum, cujus complexio est frigida, & ad restringendum sanguinis fluxum.* His verbis quatuor utilitates, in curatione

Gangrænæ maximè neceſſarias, ex cauterio proveni- re teſtatur *Avicenna.* Docet enim, 1. cauterium prohibere ne corruptio vicinas partes invadat, 2. ipſum confortare membrum, cujus complexio frigida eſt. At in Gangræna, etiamſi ex intemperie calida orta fuerit, conſtitutio tamen partis affectæ frigida eſt, propter caloris innati defectum atque imbecillitatem. 3. reſolvere materias corruptas in membro contentas. 4. & ultimò docet cauterium actuale ſiſtere ſanguinis fluorem. Atque hæc omnia in curatione Gangrænæ ſummoperè ſunt neceſſaria. Ex quibus error ſimul & inſcitia *Felicis Wirtzii* luce meridianâ clariùs apparet: Libro enim 1. cap. 4. de hoc à tot ſeculis, & à tot viris in arte Chirurgica eruditis, approbatiſſimo remedio loquens, ad illam uſque impudentiam devenit, ut illud à carnificibus inventum fuiſſe, & non niſi latronibus adhibendum eſſe, ſcriptum reliquerit. Nullam tamen aliam cauſam adfert, quàm quod nervi à cauterio actuali lædantur, contrahanturque: quaſi Chirurgus rationalis, & in operibus artis exercitatus, confuſè, & abſque judicio & ratione operaretur, neque diſcrimen ullum inter nervos, aut nervoſas partes, & venas aut arterias faceret. Venæ & arteriæ ut anatomicis notum eſt, cuti proximè, nervi verò multò altiùs jacent: quomodo igitur cauterizando venam, aut arteriam, nervi læderentur. Deinde non utimur cauterio actuali ad ſanguinem ſiſtendum, niſi maximâ urgente neceſſitate, & ubi reliqua medicamenta fruſtra adhibentur, & æger de vita periclitatur. Sed & ex duobus malis, ut ſonat proverbium, minus ſemper eligendum: Si itaque contractio aliqua nervorum pertimeſcenda eſſet, nonne tamen præſtaret incommodum hoc, quàm mortem ſubire? Deſinant itaque *Wirtzii* Avorum noſtrorum divinam ſcientiam, quâ tot ægri conſervati fuerunt, ſtultè irridere, deſinant inquam, remedium hocce, cujus efficacia talis eſt, quemadmodum divinus *Hippocrates* docet, ut quæcunque ulcera putrida ab ipſo non ſanantur, inſanabilia putare oporteat, contemnere, & ludibrio afficere.

In Gangræna tamen ex intemperie calida ſine affluxu, uti quoque in illa, quæ ex ſiccitate, & penuria alimenti exiſtit, cauterium actuale mihi ſuſpectum eſt, ut ſuo loco fuſiùs declarabitur. Eſcharâ his remediis factâ, curandum quamprimùm excidat. Id tamen fieri non debet remediis, applicari ſolitis ad relaxandum Eſcharam, puta butyro recenti, baſilico, oleo dulci, adipe ſuis, anſeris, caponis, & cæteris id genus; quæ cùm ſint calida & humida, poſſunt novam generare putredinem, ſimulque ulcus ſordidum reddere. Itaque ex *Galeni* ſententia applicandus eſt ſuccus porrorum cum ſale: hic enim penetrat & exſiccat plurimùm, ſicque putrefactioni repugnat. Adde quod relaxat, & adjuvat Eſcharæ caſum humectatione ſua, ut teſtatur *Hippocrates.*

Morbi vi ſuperatâ, Paulus Ægineta vult applicari farinam hordeaceam decoctam in hydroleo, aut, (quod magis probatur) farinam orobi cum melle. Utile quoque ad Eſcharæ caſum unguentum ſequens, itemque ad ulcus abſtergendum, & mundificandum.

R. Farinæ ervi
Rad. Ariſtoloch. rotundæ
Iridis Florentiæ
Vincetoxici
Angelicæ ana ℥ß.
Theriaces ʒij.

Cum ſ.q. mellis roſati, fiat unguentum.

Verumtamen hîc meminiſſe oportet eorum, quæ ſupra monuimus, videlicet non expectandum, dum naturæ beneficio, aut medicaminis ope Eſchara ſeparetur. Natura enim cùm ſit debilis, tardior eſſet, ac interim poſſet regigni nova putredo ſub Eſchara. Adde quod Eſchara, cùm non debeat humectari oleis, pinguedine, & ſimilibus, exiccatur, ac proinde contrahitur & corrugatur, idque non ſine dolore.

Si fuerit Gangræna ex eryſipelate malè curato, aut ex proprio partis calore incenſo, diæta præcipiatur frigida & humida, exhibeanturque ſæpè hordeacea aliqua juſcula, ex vervecina, aut volatilium carne, in coctis lactucis, portulacâ, acetoſa, borragine & ſimilibus. Corpus quoque ſic purgandum.

R. Catholici ʒvj.
Rhabarbari in ℥iiij. aquæ endiviæ cum paululo cinnamomi & aniſi infuſi ʒj.
Syrupi roſati ſolutivi compoſiti cum Rhabarbaro, agarico & ſenna ℥j.
Miſce, fiat potio.

Pars affecta ſcarificetur ad vivum, exin lavetur decoctione ſequenti

R. Aquarum endiviæ
Lactucæ an. ℔j.
Aceti ℔ß.
Lupinorum ℥j.
Rutæ
Scordii utriuſque
Salis an. M. ſ.

Coquantur lento igne ad conſumptionem tertię partis. Parti ad hunc modum lotæ applicandum Ægyptiacum noſtrum, deinde cataplaſma ſequens

R. Farinæ fabarum
Lupinorum
Hordei an. ℥iij.
Scordii pulveriſati ℥ij.
Cum oxymelite q. ſ. fiat cataplaſma.

Sin propter doloris, reliquorumque ſymptomatum violentiam, ac continuationem pars affecta repletur humoribus, quantumvis prima cauſa fuerit humor bilioſus, aut inflammatio ſine affluxu, nempe ex proprio partis calore, ad valentiora remedia progrediendum eſt, nempe cauteria actualia, vel potentialia: Eſcharæ item caſus procurandus ad modum antè propoſitum. In cauterii actualis tamen applicatione cautè hîc procedendum, ac non niſi ſumma urgente neceſſitate replicandum eſt. Bilioſæ enim inflammationes, cùm ſuapte natura ſint calidæ & ſiccæ, eas cauterium magis magiſque deſiccat, & maligniores reddit. Sin autem quemadmodum antea dixi, propter doloris vehementiam ſanguis & humores copioſè effluxerint, putredinemque procreârint, tunc cauterium actuale locum hîc quoque habere poterit.

Si ex congelatione ſit Gangræna, propter univerſalia (quæ judicabit neceſſaria Chirurgus) videndum eſt accuratè, incipiatne tantùm affectus, an jam aliquantiſper perſeverarit: id autem ab ægro & adſtantibus ſimul ex ſequentibus ſignis promptum eſt reſcire. Morbus enim poteſt intelligi incipiens duntaxat, ſi pars eximio rubore ſcintillat, dolor autem ſit vehementiſſimus, punctorius & exurens. Sin verò utcunque inveteratus eſt morbus, pars erit livida & frigida, uti *cap.* 7. diximus. Ergo ſi incipiat tantùm morbus, non ſtatim admovendus ignis, aut calida quælibet apponenda: quin potius aquâ frigidiſſimâ irriganda eſt pars, aut nive perfricandâ: ſic enim ea poterit reſtitui, & paulatim incaleſcere. Hoc ipſum quilibet facilè hyeme experitur, ſi manus frigore propè congelatus fricet nive, aut aquâ gelidâ: ſic enim ſubitò incaleſcent, at igni admotæ magnum ſentient dolorem eumque punctorium. Prӕterea ſi quis poma aut rapas congelatas injiciat in aquam frigidiſſimam, videbis ipſum gelu internum foras quaſi allici, ita ut fructus illi redeant ad ſuam naturam priſtinam.

pristinam. Sin verò demerguntur in aquam calidam, aut tepidam, confestim flaccescent, & paulò post nigrore contracto computrescent. Istiusmodi porrò curatio Livoniæ, Irlandiæ, Norvvegiæ, & cæterarum Septentrionalium plagarum incolis usitatissima est. Neque enim vesperi ingrediuntur in diversorium aut ad ignem, vel vaporarium accedunt, nisi egregiè perfricatis priùs manibus, extremo naso, & auriculis plurimâ nive. Quod si cui vecto trahâ, pro regionis ritu manus pedesque probè congelari fuerint, cùm primùm diversorium ingressus est, non dubitant illicò immergere partes gelidas in aquam frigidam, aut nivem, & sic eum refovent; frigore enim, quod inest aquæ vel nivi, per antiperistasin repellente, & cogente in unum, quod reliquum est calidi innati in partibus affectis, ipsum innatum calidum ita invalescit, ut frigus seu adversarium expellat, Generosus Vir *Dn. Bernhardus ab Hatzvelt*, Dominus in Wildenberg, Vir pius & fide dignus narravit, se, cùm eas regiones peragraret, incidisse aliquando in viatorem secundùm viam frigore rigidum, ac penè mortuum: quem plaustro suo impositum, cùm deduxisset in diversorium, hospes illicò demersit in frigidam: quo facto undiquaque erupit gelu, ut ipsius corpus glacie seu ferro contectum conspiceretur. Tum quoque propinatum illi, ajebat, cyathum ampliorem hydromelitis, quo illi seu potu ordinario utuntur, addito pulvere cinnamomi, caryophyllorum, & macis, unde sudor in lecto provocatus est: atque ita ægrum ad se rediisse, & convaluisse, amissis duntaxat manuum, & pedum extremis articulis. Hinc intelligimus, hanc methodum sanandi congelatos veram & tutam esse, ac eam etiam probant summi Philosophi, & Medici, inprimis verò *Avicenna & Levinus Lemnius*, qui regiones illas frequentavit. Sic enim scribit *Avicenna*: *Sunt præterea*, inquit, *hominum quidam, qui ponunt in aqua frigida & faciunt utilitatem, ac si nocumentum ab eis removeretur, quemadmodum fructibus accidit congelatis. Cùm enim in aquam projiciuntur frigidam, fiunt quemadmodum si ab eis extraheretur congelatio, & ab eis labitur, & leniuntur, & æquantur; & si igni applicantur, corrumpuntur.* Hactenus *Avicenna. Levinus Lemnius* verò de hac re scribit: *Partes quoque sic affectæ, modò ne prorsus frigore rigescant, ac nonnullus sanguis subsit, aquâ gelidâ immersæ, eaque subinde irrigatæ, in pristinum vigorem restituuntur, ac sensim incalescere incipiunt.* Et paulò post: *Sic poma congelata in aquam frigidam demersa ad naturam suam redeunt.* Hæc tamen distinctio diligenter observanda est, nimirum, ut statim ab initio adhibeantur hujusmodi frigida, neve frigore prorsus rigescant partes, ac nonnullus calor subsit. Nam si innatum calidum exstinctum, aut exstinctioni proximum sit, tum aqua frigida nunquam revocabit, imò vix etiam medicamentum ullum: Quamvis tamen ratione illiciendum erit in partem affectam frictionibus & cæteris, quæ paulò post in medium afferentur.

Conjiciens autem Chirurgus ex sedato dolore pungente, ipsam quoque congelationem magna ex parte mitigatam, missam faciet, aquam frigidam, aut nivem, & lenes frictiones adhibebit: deinde fotus è lacte dulci, cui lauri baccæ, rosmarinus, salvia, lavendula, & similia calida incocta fuerint. Jus è capite, pedibus, & intestinis vervecinis, incoctis herbis iisdem, aptissimum est alliciendo sanguini, partique affectæ in pristinum vigorem restituendæ. Rapatum decoctio, aut eædem rapæ coctæ & cum butyro recenti, Ol. Rosac. & vitello ovi in mortario plumbeo contusæ, plurimùm juvant, teste *Vigone*. His peractis componendus æger in lecto, probèque contegendus, circumponendæque partibus congelatis vesicæ, plenæ jure illo, modò dicto aut lacte dulci. Deinde per os exhibendum, quod calidum innatum, & sanguinem vitalem partium intimarum ad extimas impellat. In eum verò usum laudatissima theriaca electa, in vino albo, eoque generoso, dissoluta, cui nonnihil conf. Alkermes, lap. Bezoar, & cornu cervi, addi poterunt. Perendie continuandi fotus ex jure intestinorum, & herbarum suprà dictarum. Dein illinenda pars affecta Ol. de lateribus, de terebinthina, de cera, semine urticæ, nasturtii, &c. Quin & aliquoties theriacæ usus ex vino iterabitur. Sin frigore vehementissimo & diuturno planè suffocatum sit innatum calidum, ipsaque Gangræna multùm invaluerit, tum adhibenda est scarificatio, aliaque ante proposita remedia.

In Gangrena ex congelatione, defensiva ab initio morbi locum non habent: nulla enim adest affluxio humorum. Sin repletio sive ad vasa, sive vires in ægro adfuerit, tandemque propter doloris vehementiam affluxio humorum, & inflammatio supervenerint, tunc non tam ad præcedentem causam, quàm ad præsentem affectum respiciendum est. Poterunt itaque tunc quoque applicari defensiva ad repellendos humores, qui affluunt. Interim tamen calidum innatum partis malè affectæ, quia ex præcedenti frigore, & congelatione mirum in modum labefactatum, conservandum & refocillandum est, adhibitis assiduò vesicis, plenis sequenti decoctione.

℞. Fol. Lauri
Melissæ
Rosmarini
Rutæ
Origani
Scordii utriusque
Absinthii ana M. ß.
Rad. Vincetoxici
Angelicæ ana ℥ij.

Coquantur in vino albo ad consumptionem tertiæ partis.

Quoniam in Gangræna ex intemperie frigida & humida, morbi origo ut plurimùm consistit in partibus intimis, hepate, splene & cæteris, habenda est inprimis ratio harum partium, & præcipienda diæta, purgationes & cætera, prout earundem dispositio postulabit. Hîc autem consulendus est doctus Medicus; Gravissimus enim est morbus; & ut plurimùm lethalis, quemadmodum ex eis, quæ antea dicta fuere, satis colligere licet.

Quoad remedia topica, si adsit magnus humorum pituitosorum affluxus, applicandum est defensivum: non tamen ex simplicibus frigidis & siccis, uti in affectibus calidis, sed ex eis, quæ mediocriter calefaciunt, & propter vim suam adstrictoriam, partes roborant, compositum. Ab *Avicenna, Vigone*, & aliis varia proponuntur, ego sequenti utor.

℞. Fol. Rosar. rub.
Absinthii vulgaris
Schænanthi
Stœchados ana M. ß.
Scordii M. j.
Baccarum myrtillorum & juniperi an. ℥j.
Sampsuchi
Anthos ana ʒj.
Nucum cupressi
Aluminis an. ℥j.
Salis marini ℥ij.

Incidantur & contundantur omnia grosso modo: deinde bulliant omnia cum vini & lixivii barbitonsoris

bitonsoris æquis partibus, addito pauco aceto, ad consumptionem tertiæ partis: deinde colentur. Tandem

Accipe farinæ fabarum
Lupinorum
Lentium
Hordei an. ℥iij.

Misce, fiat cum præscripto decocto cataplasma, addendo in fine pulveris cinnamomi opt. ℥. ß. croci ʒ. ß.

Iohannes de Vigo præscripto emplastro oleum rosaceum, chamomelinum & spicæ addit: Verùm oleosa & pinguia, quia poros obstruunt, & perspirationem impediunt, non sine maxima necessitate, quemadmodum ante quoque monui, in Gangræna usurpanda sunt.

Sin affluxus nullus, nihil defensivo opus, nisi putrefactio plurimùm progressa fuerit, parsque Sphacelo sit proxima: tum enim defensivo cohibendi vapores putridi, quo minus ad partes principes pervadant. Applicato defensivo, quavis ratione desiccanda est humorum copia ingens, loco affecto inclusa, exhalandusque calor extraneus, qui putrefactionis fuit in causa. Itaque scarificatis locis omnibus suspectis, sive altiùs, sive superficietenùs, prout malum magis minusve altas radices egerit, fovenda est & lavanda calidè pars affecta decoctione sequente.

R. Lixivii barbitonsoris ℔ viij.
Calcis vivæ, ℔j,
Coquantur parùm.
In colatura iterum coque Lupin. M. *j*.
Scordii utriusque
Absinthii
Rutæ
Salis marini an. M. ß.

Tandem coquantur ad consumptionem tertiæ partis. Colaturæ fortiter expressæ admisce
Aquæ vitæ
Aceti scillitici an. ℥iij.
Aloës
Myrrhæ an. ℥ij.

Postea ubique applicandum Ægyptiacum nostrum antea descriptum, aut etiam ruptorium, si sit necesse escharam profundiorem excitare, ac tandem induenda pars sequenti cataplasmate:

R. Farinæ lupinorum &
Lolii an. ℥iiij.
Summitatum absinth.
Scordii utriusque
Rutæ an. M. j.
Radic. vincetoxici
Angelicę an. ℥ij.

Omnia in pulverem redigantur, leviterque cum lixivio jam præscripto coquantur: deinde cùm penè refrixerit, admisce
Aloës
Myrrhæ an. ℥. ß.
Aquæ vitæ ℥iiij.
Misce, fiat cataplasma.

Pars sic curata calida est in lecto continenda; in idque plurimum laudo fragmenta lapidis molaris calefacta, & parti circumposita. Is enim lapis præterquam quod calidum innatum revocat, exsiccat quoque & resolvit plurimùm. Chirurgus dum cataplasma detrahet, conabitur scalpelli acie, aut separatoriis, ad calcem hujus capitis adumbratis, escharam unguento Ægyptiaco, vel ruptoriis, aut quovis alio modo inductam, separare, deinde abluet denuò partem antè dicto fotu, adhibebitque Ægyptiacum & cataplasma, ut antè: nec aliter se geret, donec sisti malum animadverterit. Tandem nitetur separare escharam pharmacis ante commemoratis: continuando interim cataplasma, quod putrefactioni repugnet. Quod si Ægyptiacum, aut ruptoria non satis valeant contra vim putredinis; adhibendus erit cauter actualis, qui mihi in hoc Gangrænæ genere probatur, propterea quod egregiè desiccat, resolvit & roborat partem affectam, ejusque calor agens penetrat altiùs quovis remedio.

In Gangræna ex intemperie sicca, nimirum ex atrophia, & penuria alimenti, quavis ratione humectandum est corpus, tum commodo victu, tum his, quæ sequuntur. Igitur est necesse diætam ægri & aërem, in quo moratur, tendere ad calorem & humiditatem: debet ergò cibis uti, sanguinem & alimentum plurimum gignentibus, concoctu facilibus, & juribus collatitiis, & restaurantibus, aliisque bonis jusculis, è vervecina, gallinaceis, pullis & capis: hordeo item mundato benè cocto, dein colato, muliebri quoque lacte, vel si desit, asinino. Lac autem summo mane recens emulctum cum pauco saccharo & sale bibendum est, & quidem jejuno stomacho. Necesse quoque est, ut æger per horas ad minimum tres post sumptum lac, neque bibat, neque comedat quicquam. Dum utitur lacte, ab omnibus acidis veluti aceto, succo citronum, aurantiorum, & similibus abstineat æger, ne lac in stomacho coaguletur, putrescatque. Cubiculum meridiem spectet: in summa, humectandum est corpus, vitatis quæ exsiccant, qualia sunt vehementer purgantia, sudorifera, & diuretica omnia.

Extrinsecus inungendum corpus oleo amygdalarum dulcium, liliorum alborum & violarum: ut hoc modo comprimantur pori, & innatum calidum intus conservetur. Partes, quæ sunt supra affectam partem, puta totam tibiam, ad femur usque, si pes æger sit, inungendæ sunt succo lumbricorum terrestrium, ad eum modum parato, qui ad finem hujus capitis describetur. Succus ille longè optimus est, quia calefacit & humectat, aperitque simul & semel valorum obstructiones, ut eò liberiùs sanguis & spiritus à corde & epate ad locum laborantem permeare possint.

Quod ad partem affectam, videndum est, num intemperies sicca, veluti causa futuræ Gangrænæ, solummodò adsit; an verò Gangræna ipsa jam invaserit? Si nihil aliud præter intemperiem siccam adfuerit, quavis ratione humectanda est pars affecta, & alliciendum alimentum in partem ægram. Quare fovenda jure tepido intestinorum, capitis & pedum vervecis; quod si manipulum unum aut alterum lumbricorum terrestrium aquâ lotorum, & incisorum admiscueris, majorem efficaciam habebit decoctum. Postquam per quadrantem horæ pars affecta, prædicto decocto ita fota fuerit, cucurbitulæ nonnullæ applicandæ sunt, citra tamen scarificationem. Interim autem, dum adhærent, tegendus est locus linteo duplicato, aut spongiâ, filtro intincto in jure antè dicto; his continuatis, usque dum locus incipiat rubescere, illicò demendæ sunt cucurbitulæ, simulque lintea calentia, ne resolvatur & evacuetur, quod attractum fuerit: dein inungenda pars sequenti unguento.

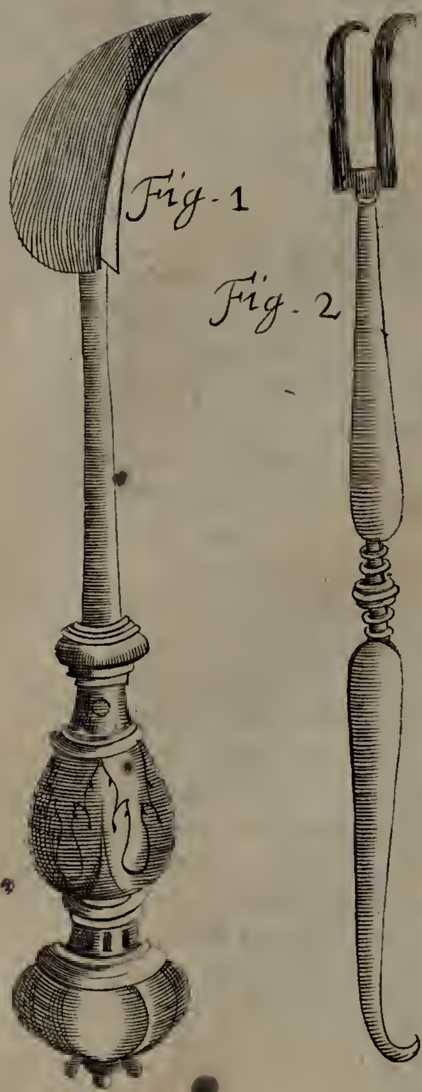
R, Ol. amygdalarum amararum
Ol. synapi ana ℥ij.
Succi lumbricorum terrestr. ℥iiij.

Misce, & applicetur tepidè. Deinde sequens emplastrum applicandum est

R. Picis liquidæ ℥vj.
Farinæ lolii, &
Lupinorum quantum satis erit ad inspissandum.

Sin

Tab. V

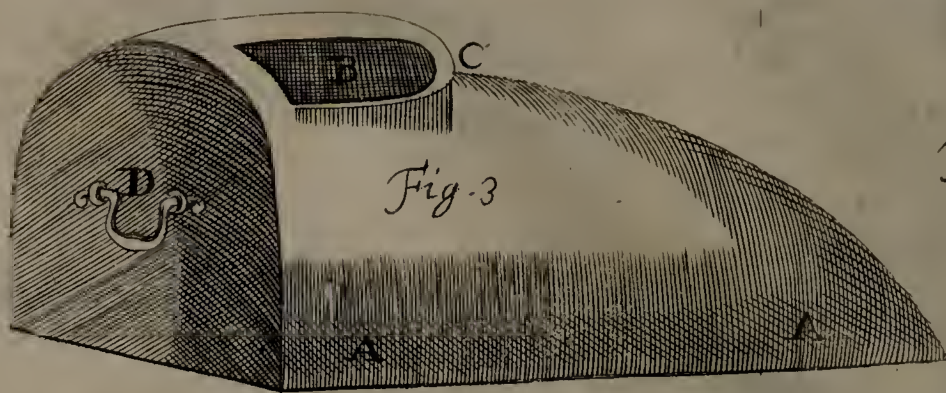

Fig 7

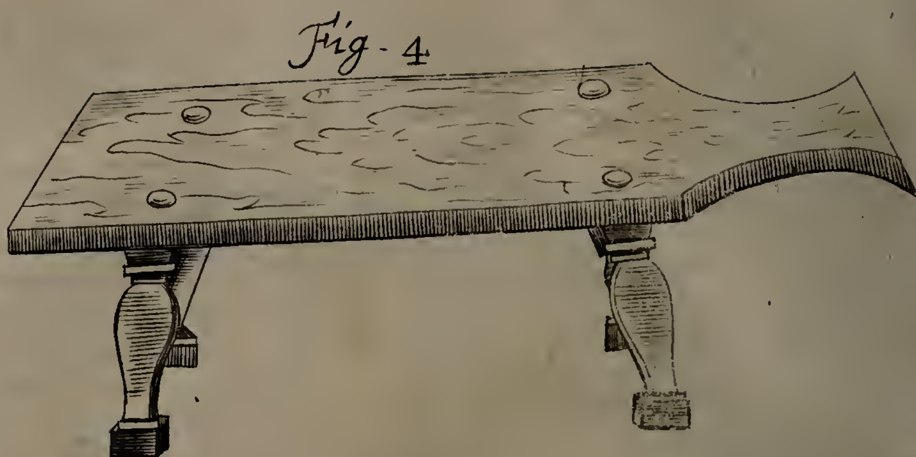
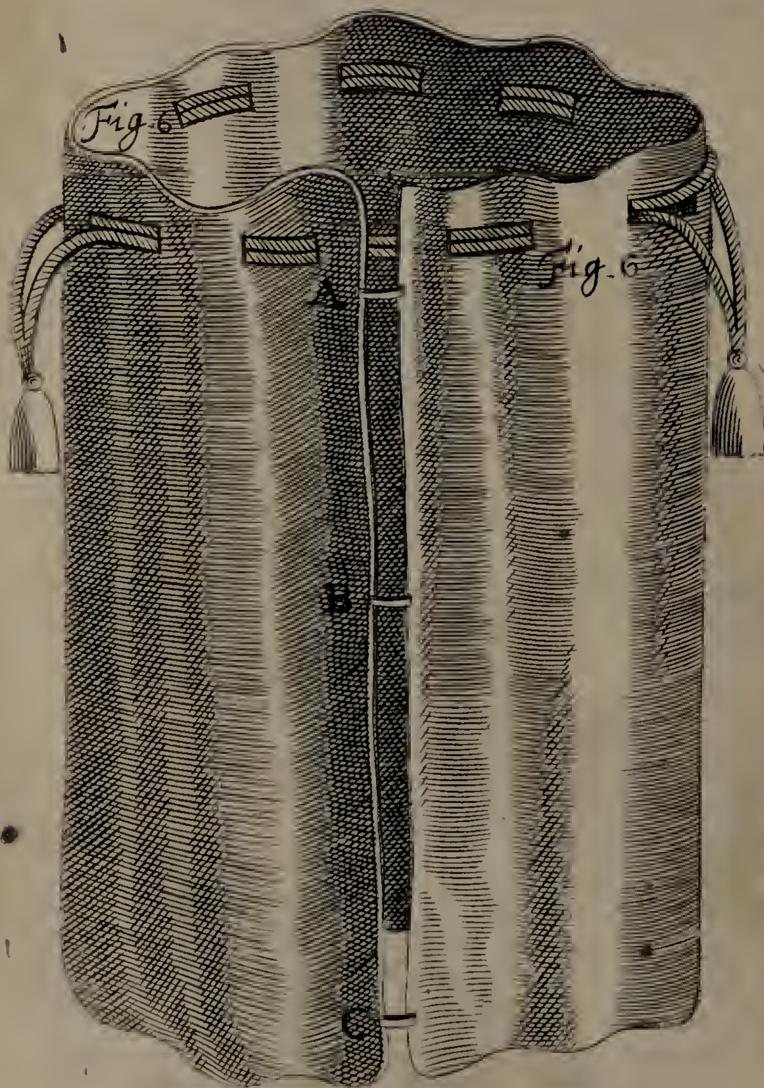

Fig. 8

Morff fc.

Sin Gangræna jam invaserit, & putredinem concipiat locus, duplex aut triplex sumenda erit indicatio, prout erit morborum & symptomatum complicatio. Enim verò, quia totius morbi causa est atrophia, alimentum quavis ratione attrahendum est, frictionibus mediocribus (asperæ enim, protinus desiccant, & evacuant, quod attractum est) vel linteis calidis, vel manu inuncta oleis suprà memoratis, cucurbitulis, &c. Quia etiam jam adest putredo, hæc evacuanda est, sive scarificationibus, sive hirudinibus, & Ægyptiaco applicato: deinde applicandum cataplasma sequens, putredini obsistens simul & nonnihil attrahens.

℞. Farinæ lupinorum.
Lolii ana ℥iiij.
Summit. absinth.
Scordii utriusque
Folior. rutæ an. M. j.
Rad. vincetoxici &
Angelicæ ana ℥ß.

Misce, fiatque omnium pulvis, cui admisce picis liquidæ, quantum sufficit ad figendum emplastrum.

Cauterem actualem hîc ex *Albucasis* doctrina improbamus. Cùm enim maxima adsit extenuatio & siccitas, ac cauter mirum in modum desiccet, non video, quomodo prodesse possit, nisi quando ad amputationem membri deveniendum est: tunc enim cauterio carere non possumus, ut postea dicemus. Cùm autem subitò inducenda est eschara, applicanda erunt ruptoria: vel novaculâ resecandum est, quicquid corruptum est: deindeque apponendum Ægyptiacum, & procurandus escharæ casus, velut antè monuimus.

Hæc Gangrænæ species planè abhorret à defensivis, siquidem defensiva adstrictione sua prohibent spiritus & alimentum à parte affecta: in desperata tamen Gangræna, quæ in Sphacelum degeneravit, ubi nulla amplius spes est, ut membrum conservari possit, etiam locum habent defensiva, in eum finem, ut vapores putredinis arceantur à partibus principibus. Amputato verò membro, non ampliùs conveniunt, nisi de novo symptoma aliquod, quod ea requirat, suboriatur.

Antequam autem pars amputetur, necesse habet Chirurgus ventura pericula prædicere, eaque palàm commemorare apud ægri amicos, & adstantes omnes. Nam etsi amputetur altiùs pars affecta, in ipsa quoque carne viva, tamen malum, ut plurimùm truncum iterum invadit atque occupat. Cujus rei lector exemplum habet Observation. 89. Centuriæ 2. item Observ. 92. Centuriæ 4. de sene quodam *Jacobo Marcuardo* nomine. Atque ut paucis dicam, Gangræna omnis ex siccitate, ut plurimum lethalis est, ut ante dictum undecimo capite. Idque revera mirum nemini videri debet, morbi enim ex siccitate & humidi primigenii absumtione, insanabiles sunt, quod & ipsemet *Hippocrates* testatur, cùm dicit, convulsionem ex helleboro lethalem esse. Indicat enim, humidum radicale à pharmaco absumptum esse: At longum tempus exigitur, ut *Galenus* docet, ad siccitatem nervorum removendam, morbi autem acerbitas tempus non expectat: quin citò vires dissolvit, & subitò exitium adfert: Quæ omnia ad hanc speciem Gangrænæ optimè adaptari possunt.

Sedatâ Gangrænâ, mundificandum & incarnandum est ulcus. mundificativo nostro, de succo apii infrà cap. 18. describendo, aut melle rosato, addito pauxillo aquæ vitæ, & theriacæ, idque citra pinguedinem ullam. Tandem incarnandum & cicatrice obducendum sequenti pulvere.

℞. Radicum iridis flor.
Aristoloch. rotund.
Angelicæ ana ʒij.
Foliorum scordii ʒß.
Olibani
Masticis ana ℈ij.
Lapidis Bezoardici.
Croci ana ℈j.
Cornu cervi usti & præp. ʒj.

Misce, fiat pulvis tenuissimus, qui ulceri inspergatur. Si ad cicatricem inducendam majore exsiccatione opus fuerit, addatur parum tutiæ, cerussæ, lithargyrii aurei, aluminis usti, lapidis calaminaris, & cornu cervi usti, & præparati.

Succus lumbricorum terrestrium, *suprà* memoratus, variè componitur. *Iohannes Wierus in tractat. de Scorbuto*, lumbricos usurpat cœmiteriorum pinguissimos, quos aquâ primùm, deinde vino apprimè lotos, minutim incidit, & phialæ indit, pastâ obvolutæ, hanc furno inserit cum alio pane, hocque cocto phialam simul extrahit pastâ obvolutam, ac ubi refrixit, mergit in aqua, hincque mollescente pasta, ac phialam deserente, lumbrici resoluti in liquorem sese offerunt: percolatus liquor reservetur ad usum, sed alterno quoque die renovandus est; citò enim corrumpitur, præcipuè æstatis tempore. *Nicolaus de Metri* eodem modo liquorem illum præparat, nisi quòd nonnihil olei olivorum vermibus affundit. *Cosmus Slotanus* Illustriss. Juliacensium, Clivensium, & Montensium, &c. Principis Archichirurgus, usurus hoc succo ad atrophiam, & extenuationes particulares, aut ad Gangrænam ex sicca intemperie, sumebat eosdem lumbricos, eosque, ut *supra* mundatos, collocabat in magno recipiente: deinde sat copiosum oleum amygdalarum dulcium & violarum affundebat: demum super cineres calentes resolvebat in liquorem, quo post fortem expressionem colato, utebatur.

Hæc autem mihi longè præstantissima compositio videtur, in siccitate particulari: quoniam hoc modo integrè servatur utraque facultas, & olei & lumbricorum. Succus lumbricorum propriâ & peculiari vi penetrat illicò, permeatque ad nervos; & nervosa omnia, ipsasque adeò venas & arterias, quarum tunicæ nervosâ constant substantiâ, & eas quidem partes succus ille roborat, alit & calefacit mediocriter, tollendo, quæ in iis sunt, obstructiones. Inest præterea compositioni huic qualitas viscosa ab oleis, cujus ratione statim atque succus penetravit, oleum poros claudit & obstruit, atque ita cohibetur innatum calidum, & intra partem affectam veluti concluditur.

Vid. Tab. VI. *fig.* 1. *&* 2. *ubi reperitur*

Delineatio cultellorum & hamulorum ad separandas escharas.

Cap. 14. *Curatio secundæ speciei Gangrænæ, ex alteratione videlicet vehementi, per qualitatem occultam.*

C*Apite* 5. diximus, esse Gangrænæ speciem, quæ quidem ortum non ducit ex causis manifestis, intemperie videlicet calida, frigida, humida aut sicca; verùm ex qualitate & malignitate occulta, nostrisque mentibus impervestigabili, unde sequitur, non esse instituendam curationem solis pharmacis operantibus per qualitates manifestas, sed illis etiam,

etiam, quæ occultis agunt qualitatibus, sive ore sumantur, sive foris adhibeantur. In his autem excellunt Theriaca, Mithridatium, Bezoardicus lapis, dictamnus Cretensis, scordium, radices vincetoxici, angelicæ, & succus citriorum. In hac autem Gangræna summâ vigilantiâ opus est, quia plurimùm lethalis: quippe ilicò appetit, læditque partes principes. Quamobrem Chirurgus aggrediens ad curandam id genus Gangrænam, nec plenè compertam habens, ut sibi à calumnia præcaveat, faciatque, quæ decent, suæ eruditioni diffidens, consulat præstantissimum aliquem Medicum, aliosve doctos, in arte Chirurgica plurimùm exercitatos.

Ubi autem Chirurgus ex signis istis, *cap*.8. enumeratis, cognoverit, Gangrænam ex qualitate occulta ortam, ilicò infundat ægroto, si stipata est alvus, clysterem lenitivum, aut suppositoria subdat, factâ eorum operatione, sequentem potum propinet.

R. Radic. angelicæ
Vincetoxici ana ℥iiij.
Scordii utriusque,
Rutæ,
Dictamni Cretici ana p. j.

Coquantur in s. q. aquæ buglossę, & cardui benedicti, ut colatura redeat ad uncias duas, in quibus dissolve
Theriacę opt. ʒj.
Succi citri ℥ß.
Misce, fiat potiuncula, detur calidè.

Pro pueris & delicatulis, qui prædictam potionem propter saporis injucunditatem bibere non possunt, præparetur sequens:

R. Lapidis Bezoardici gr. vj.
Cornu cervi usti & præp. ℈.jß.
Syrupi de succo citronum ℥ß.
Cum aqua cardui benedicti, fiat potiuncula.

Poterit & aliquid confectionis Alkermes, & aquę cinnamomi admisceri, hunc in modum:

R. Lapid. Bezoard. gr. vj.
Cornu cervi usti & præp. ℈j.
Margaritarum præp. ℈ß.
Confect. Alkermes. ℈j.
Aquæ cinnamomi ℥ß.

Cum aqua cardui benedicti, aut decocto suo, pro potu ordinario, cujus descriptio mox sequetur, fiat potio.

Æger sumpto potu tegatur aliquantisper, dum promoveatur sudor, ut hoc modo materia maligna à partibus principibus arceatur. Foris etiam applicetur cordi epithema, quale capite 12. descripsimus: Iterentur item præscriptæ potiones auctâ imminutâve ingredientium dosi pro ęgri ætate & habitudine. Quamvis autem ad singulos haustus non procedat sudor, minimè tamen is utilis esse desinet. Quippe hujus ope materia maligna, si qua fuerit corpori ingenita, foràs ad extrema detruditur procul à corde, & cæteris primariis partibus: Sin verò extrinsecus propter morsum, aut ictum bestiarum venenatarum adveniat, corroborat etiam ac tuetur partes primarias, dum ab illis malignitatem arcet. Hîc vehementes purgationes minimè conveniunt, uti nec phlebotomia, aut somnus diuturnior, ne fortè retrahatur venenum ad partes primarias.

Quòd ad victus rationem spectat, vitet æger cuncta difficilia, salita, & piperata, aut alioqui acria: sorbeat cremorem hordei ritè cocti, aut juscula vervecina; pullis gallinaceis vescatur, aut caponibus, incoctâ copiosâ boragine & acetosâ. Loco vini bibat ptisanam, in qua acetosa, pruna, aut tamarindi cocti sint, aut sequens decoctum.

R. Herbarum agrimoniæ M. j.
Veronicæ M. ß.
Rasuræ cornu cervi crudi ℥iij.

Coquantur in ℔ xij. aquæ, donec quarta pars sit absumpta: aromatizetur cinnamomo & saccharo.

Utatur frequenter succo citri, tum in ptisana, tum etiam in jurulentis. Hujus succi loco potest etiam usurpari syrupus ex eodem succo, item ex succo acetosæ, granatorum acetosorum, & berberorum.

Quòd ad topica, Chirurgus summo studio debet extrahere & evacuare materiam malignam: Itaque scarificabit profundiùs, quæcunque videtur obrepere Gangræna, & quantum satis, sit sanguinis effluere sinet: vel adhibebit hirudines, vel cucurbitulas: pręterea que abluet partem decoctione sequenti.

R. Radicum angelicæ
Vincetoxici,
Lupinorum ana ℥j.
Herb. Scordii utriusque,
Absinthii,
Dictamni Cretensis,
Rutæ ana M. j.

Coquantur in lixivio barbitonsoris ad consumptionem tertiæ partis, in ℔ ij. colaturæ dissolve
theriacæ ℥ß.
succi citri ℥j.

Hac decoctione calidè diligenter ablotis scarificationum vestigiis, & unguento Ægyptiaco nostro, præcedenti capite descripto, applicetur cataplasma sequens calidiusculum.

♃ farinæ lupinorum,
fermenti acris.
alliorum sub prunis coctorum ana ℥ij.
Pulv. foliorum rutæ.
scordii, dictamni Cretensis,
Rad. angelicæ,
vincetoxici ana ℥ß.
theriacæ optimæ
mithridatii ana ℥j.
Cum decocto scordii, fiat emplastrum in mortario.

Exinde pergens Chirurgus in ægri curatione, auferat escharam, si adsit, deinde scarificet denuò partem affectam, ad educendum sanguinem: & applicet cucurbitas, ac hirudines: locum abluat, & applicet Ægyptiacum cum cataplasmate, & in iis perseveret, donec malum superatum fuerit.

Tandem nitatur escharam removere succo porrorum, vel (quod magis placet) novaculâ, aut cultellis delineatis. Exin ulcus diu apertum teneat, quò materia maligna continuò effluere possit. Ex intervallis quoque ægro præbeatur theriaca, Mithridatium, terra sigillata, cornu cervi ust. & pręp. cornu monocerotis, Bezoar, confect. Alkermes, aqua cinnamomi, aliaque, quæ partes nobiles corroborant, & à venenatis vaporibus defendunt.

Cùm verò Gangræna oriunda est ex materia extra corpus genita, velut à morsu venenato, aut septicis adhibitis, unde periculum, ne malignitas communicetur partibus principibus, necesse est cauterii actualis ope urere & absumere subitò, quicquid ejus malignitatis est particeps: aut etiam, (quod magis probatur) abradi potest novaculâ aut cultellis separatoriis, quicquid suspectum est: Et cùm sanguis pro virium tolerantia effluxerit, adhibendum est Cauterium actuale. Demum abluendum erit ulcus decocto suprascripto: tandemque unguentum Ægyptiacum nostrum, & cataplasma

& cataplasma præscriptum applicandum. Forti quoque defensivo arcendi sunt vapores maligni à partibus principibus. Sin verò Gangræna orta fuerit ex materia maligna, corpori ingenita, quæ ad partes externas feratur, defensivo, aut quibusvis adstringentibus nullus est locus.

Sedatâ Gangrænâ, superest ut mundificetur, & incarnetur ulcus mundificativo nostro de succo apii, aut melle rosato, mixto cum pauxillo aquæ vitæ & theriacæ. Deinde incarnetur pulvere sarcotico, ad finem præcedentis capitis descripto, & cicatrice obducatur.

Cap. 15. *Curatio tertiæ & ultimæ speciei Gangrænæ, ex spirituum interceptione.*

IN hujus Gangrænæ curatione, præscriptis universalibus, nempe diæta, sive usu sex rerum non naturalium, ut & phlebotomia, purgationibus, & cæteris, pro morbi ratione, & ægroti viribus, diligenter inquirenda erit causa, ob quam spiritus arceantur à parte affecta, eaque si fieri possit, statim tollenda. Itaque si arctior sit ligatura, laxanda est: deinde adhibenda pharmaca resolventia, exsiccantia, & incidentia quicquid ligaturâ illâ attractum est. Tale est cataplasma sequens:

℞. Farinæ lupinorum,
Fabarum,
Lentium ana ℥ij.
Pulv. Summitat. absinth.
Scordii,
Flor. Chamomillæ ana ℥ß.
Cum oxymelite, aut syrupo de succo acetosæ, fiat cataplasma.

Si invalescat nihilominus ægritudo, statim scarificandus locus, & apponendæ hirudines, Ægyptiacum nostrum, aliaque remedia, uti dictum est, *cap.* 13. in curatione Gangrænæ ex intemperie calidâ & humidâ.

Si in causa sit defensivum adstringens, aut emplastrica adhibita, hæc pariter protinus auferenda sunt: deinde frictionibus moderatis & calidis revocandum innatum calidum, aut locus fovendus forti lixivio, cui incoquantur lupini, scordium, & folium rutæ cum pauxillo aceti, sub finem addito, ut hoc modo rursum aperiantur pori, & detergatur ab emplastrico medicamento inducta viscositas.

Si sint tumores scirrhosi, circa majores arterias, venas, & cætera vasa, qui spiritus ipsos arceant & inhibeant, emolliantur ii hoc vel simili unguento:

℞. Ping. Gallinæ,
Anatis,
Ursi ana ℥j
Ol. Liliorum alborum ℥ß.
Succi Lumbricorum ℥ij. Misce.

Deinde applicetur emplastrum ex mucilaginibus, aut ex ammoniaco dissoluto in aceto. At si tumor in quapiam parte sit, in quâ tutò possit operatio perfici, præstiterit incidere cutim, deinde separare tumorem, usque ad ipsius radicem, quâ ligatâ filo reduplicato, abscindendus est tumor, ut expeditior spiritibus sit via. Hic autem diligenter cavendum, ne attingantur, aut transversim secentur vasa: id enim aut subitam mortem, aut Gangrænam insanabilem adferre posset. Verùm ut hujusmodi operationes tutiùs exsequi possit Chirurgus, summopere necesse est, ut in Anatomicis eruditus sit. Anatomia enim, ut *Galenus* scriptum reliquit, nos docet accuratissimè proprietatem essentiæ uniuscujusque partis. Quapropter Chirurgus, qui hujus scientiæ penitus ignarus fuerit, non nisi summo cum periculo hujusmodi operationes administrare poterit, ut ex sequentibus historiis videre licet. Anno 1596. unà cum Clarissimo Viro Dn. Doct. *Jano Antonio Saraceno* puellam strumâ laborantem vidi. Strumam verò hanc cùm asperæ arteriæ, nervis recurrentibus, & venis jugularibus hærentem cognovissem; manum adhibere nolui, etiamsi mater maximoperè id à me efflagitaret. Non diu post, temerarius operator, cùm advocatus esset, & strumam exstirpare vellet, puella in ipsa operatione animam, mater verò, quia hanc unicam prolem tantummodò habebat, in longum tempus lachrymas, & quidem copiosè effudit.

Illustri cuidam Germano, cùm temerarius Empiricus, & rerum anatomicarum planè ignarus, tumorem scirrhosum: ex interna parte femoris exscindere vellet, & novaculam nimis audacter, nimisque altè infixisset, ramumque istum venæ cavæ, qui ad poplitem descendit, abscidisset, in ipsa operatione, propter ingentem hæmorrhagiam, & penuriam cauterii igniti, ab hac lue subtractus fuit, ut in 3. Cent. Observat. 82. fusiùs declaratur.

Sin Gangræna ex retentione, & obstructione spirituum animalium fuerit, ut in paralysi & spasmo accidit; spina dorsi, veluti origo nervorum, simul cum ipsa, parte affecta, sequenti linimento inungatur:

℞. Succi Lumbricorum ℥iij.
Ol. Costini ℥j.
Ol. Terebinth.
Ol. Ceræ &
de lateribus ana ℥ß. Misce.

Ante inunctionem autem origo nervorum, simul & pars affecta decocto florum chamomillæ, salviæ, betonicæ, primulæ veris, lavendulæ, baccarum juniperi, & similium vino coctorum calidè fovenda est.

Quòd si Gangræna accidat coccygi, aut clunibus, æger decumbet modò in sinistrum latus, ad levandam partem affectam. Est & in tali Gangrænâ, sive ex alia quapiam causa, pes ita locandus, & ad latus reclinandus, ut ne talus offendatur.

Si sit paralysis in vesica, & guttatim stillet lotium, id diligenter excipiendum est: comparatum in id vasculum, à nobis excogitatum & hîc adumbratum. (*vid. Tab.* VI. *fig.* 3.) Nam si tibiæ simul & semel cum vesica fuerint resolutæ, ita ut æger in lecto decumbere cogatur, incalescet lotium, tandemque exulcerabit coccygem, qui deinde proclivis erit in Gangrænam, uti sæpiùs accidisse memini.

Tab. VI. *fig.* 3. *Denotat*

Vasculum ex stanno aut argento fabricatum, ad urinam involuntariè effluentem excipiendam, aptissimum. Hujus autem hæc est explicatio.

A.A. Capacitas hujus vasculi est, quæ tanta esse debet, ut libram circiter contineat: Posterior pars autem D. notata obtusa est, paulatimque in acutum definit, quò meliùs inter clunes intrudi & limbus ille C. notatus, parumque elevatus perinæum immediatè attingere, & urina per foramen ipsum B. notatum in vasculum instillare possit.

D. Manubrium est, cujus beneficio vasculum intruditur in clunes, iterumque pro necessitate extrahitur.

In viris sat est, si membrum virile in foramen B. notatum propenderit. In fœminis verò, ut limbus C. notatus perinæum attingat necesse est.

Cæterùm si causa Gangrænę sit luxatio, ea restituenda est, & os in suo loco fasciis & ptygmatiis sive pulvillis ex stupis, aut linteis reduplicatis factis, continendum. In locum suum reposito osse adstringentia parcè adhibenda sunt, ac potiùs inungenda pars affecta succo lumbricorum terrestrium, cui tantillum olei rosati, aut myrtillorum pro corroboratione partis & dolore leniendo addi poterit. Si autem pars infra luxationem sit præsicca, macilenta & extenuata, ea fricanda, & cætera necessaria peragenda, quæ cap. 13. dum de Gangrænæ ex intemperie sicca curatione egimus, commemorata sunt. Conveniunt quoque scarificationes; vehementer enim attrahunt, ut *Galenus* testatur. Priùs verò fovenda est pars jure tepido intestinorum, capitis, & pedum vervecis, quemadmodum cap. 13. diximus. Ante scarificationem tamen perpendendum est totumne corpus siccum atque extenuatum sit, an verò pars affecta tantùm. Si totum corpus extenuatum fuerit, frustra erunt scarificationes, sin succulentum utilissimæ.

Cap. 16. *Sphaceli curatio.*

SI quantumvis sedulam Chirurgi vigilantiam & adhibita remedia natura morbo succumbens, ita eludat, ut desinat Gangræna in Sphacelum, sive mortificationem perfectam, tunc non erit ampliùs sumenda indicatio à causis antecedentibus, aut pro illarum ratione & varietate mutanda remedia. Sive enim Gangræna orta fuerit ex intemperie calida, sive frigida, humida, aut sicca, Sphacelus semper est idem, nempe extinctio caloris nativi, destructio humidi innati, ac proinde mortificatio ejus partis, quam occupat.

Cùm igitur Sphacelus (ut sæpiùs dictum) sit perfecta mortificatio substantiæ partis affectæ, ut loquitur *Galenus*, quæ quidem partes vicinas sensim inficit, & corrumpit, fieri nequit, ut ei, quod plenè mortuum est, vita restituatur. Unica igitur hæc erit curandi Sphaceli ratio, nimirum ut pars sincera & sana conservetur. Id autem fit primò applicatis defensivis, quæ impediunt, ne mortificatio altiùs serpat, partesque sanas occupet; Secundò extirpato eo omni, quod corruptum est: Ergò paulo supra, aut circa partem jam emortuam applicandum erit defensivum, quale suprà cap. 13. præscripsimus. Et quamvis nonnunquam nulla detur spes conservandi partem sanam (sæpissimè enim Sphacelus adeò vehemens est, ut nullo remedio quantumvis ex arte præscripto, & adhibito cedat) nihilominus tamen defensiva sedulò sunt applicanda; ut hoc modo vapores ex putredine exhalantes arceantur à partibus principibus, veluti à corde, cerebro & hepate.

Cæterùm, corrupti extirpatio variis fit modis. Nonnulli scarificationi altiùs factæ inter sanam partem, & mortuam, inspergunt pulverem ex arsenico, vel unguentum Ægyptiacum induunt, arsenico fortificatum. At nos jam antea docuimus arsenicum in medicamentis septicis censeri, atque dira & periculosa inferre symptomata, ac proinde alienum esse ab hujus morbi curatione.

Loco arsenici mirè placent ruptoria facta ex cinere sarmentorum & calce vivâ: quippe, ilicò, & ferè sine dolore profundam, gignunt, escharam, & cùm nulla qualitate maligna sint prædita, nequaquam partes principes, veluti cor, cerebrum, & hepar lædunt, ut facit arsenicum.

Ruptoria autem propè carnem sanam applicanda sunt, nec opus est, prius scarificare carnem; per se enim satis valida sunt, & altè penetrant. Escharâ verò factâ, non est ejus casus exspectandus naturæ, aut medicamentorum ope; sed removenda, separandaque est novaculâ, aliove instrumento idoneo. Tandem, si videat Chirurgus carnem mortuam nondum penitus exstirpatam, denuò applicabit, ut antè, ruptoria, eaque reiterabit, quoad quicquid est putre, à sana separatum sit.

Alter modus exstirpandi, quod corruptum est, cauterio actuali perficitur, dum uritur, quicquid infectum, & corruptum est, removetur eschara novaculâ vel pharmacis, veluti succo porrorum, aliisque antè cap. 13. propositis.

Tertio modo resecamus primùm una eademque vice novaculâ quicquid corruptum & mortuum est; idque quàm proximè accedentes ad sanam & sinceram carnem: deinde cautere actuali vulnus inurimus, tum sistendi sanguinis gratiâ, tum etiam siccandarum, & absumendarum reliquiarum sanguinis & humorum corruptorum in parte affecta: postmodum aggrediemur, ad removendam, ut antè escharam.

Veruntamen si insit parti vas aliquod veluti arteria, aut vena, operatio tantò erit periculosior, quantò hæ grandiores fuerint. Itaque si metus est hæmorrhagiæ, præstabit cautere potentiali & actuali operationem exsequi, quàm novaculâ (præcipuè si æger exsanguis & imbecillus fuerit) quamvis hæc ratio tutior, & securior est, tum quia, dum amputatur caro emortua, fit simul & semel sanguinis, & corruptorum humorum evacuatio; unde pars nonnisi plurimùm levari potest, tum quia, dum primùm secatur portio carnis corruptæ, cauter actualis altiùs penetrat, adeòque exsiccat potentiùs corruptionis reliquias: contrà verò si relinquatur caro mortua, cauter subitò gignet escharam durissimam, sub qua putredo manebit conclusa, citra perspirationem ullam: itaque res erit loco, quàm antè, pejore.

Hæ operationes possunt exerceri, cùm Sphacelus inest parti corporis, quam non sit necesse, aut possibile totam exstirpare, verbi gratiâ femori, clunibus, & cæteris id genus partibus. At si sit in manu, pede, brachio, tibia, totumque membrum occupet, id unum restat extremum nimirùm remedium, hoc est, ut non solùm partes carnosæ, sed ipsum os, totumque membrum exstirpetur. Verùm antequam declaremus operationis modum, videamus, quo loco tutiùs, & commodiùs ea possit institui.

Cap. 17. *De Amputationis loco.*

DIcturis de loco, in quo amputatio facienda est, consideranda occurrit partis affectæ differentia. Quare si Sphacelus sit in pede, aut tibia, operatio facienda est quatuor quinqueve digitis infra genu, nempe sub poplite. Etsi enim Chirurgus tenetur, quantum potest, corpus quàm integerrimum conservare, amputatio tamen nullo alio in loco, quàm prope genu, uti diximus, fieri debet. Sic enim æger commodiùs utetur ligneâ tibiâ, firmiusque incedet, alioquin reliquus tibiæ truncus impedit, & ita quidem, ut nonnulli, quemadmodum testatur *Paræus*, iterùm subire periculum, reliquamque partem trunci ad poplitem sibi amputandam curare coacti fuerint. At si Sphacelus genu superarit, quàm minimam sinceri resecandum, quoad ejus fieri poterit. Primò, quia operatio tantò periculosior, quantò trunco corporis est proximior, propter vasorum, venarum scilicet, & arteriarum amplitudinem. Secundò, quia lignea tibia difficulter adaptari potest, si crus supra genu abscissum fuerit. Idem de manu judicium; in qua operatio commodè fiet ad carpi articulationem, ut tantum è brachio conservetur, quantum commodè alligandæ & aptandæ manui ferreæ sufficiat.

Cæterùm monitos velim Chirurgos rationales fideles, ne in abscessione manuum & digitorum eos (nisi maxima urgente necessitate ut postea cap. 19. fusiùs dicam) sequantur, qui membrum in scamnum collocant, & apposito scalpro, aut securi, ictu mallei carnem & ossa simul & semel maximâ cum vehementia, maximoque cum impetu abscindunt. Est enim operatio nimis violenta & crudelis, ac proinde rationali Chirurgo indigna: ægris verò planè exitiosa, propter maxima, quæ ipsam sequuntur, symptomata. Non solùm enim hac operatione partes nervosæ, & musculosæ supra modum contunduntur, & conquassantur, verùm etiam ossa ipsa ad proximam articulationem usque, ut plurimum finduntur: hinc etsi ossa nullum habeant sensum, ratione tamen periostii dolores gravissimi, inquietudines, vigiliæ, inflammationes, convulsiones aliaque pessima symptomata sequuntur, imò & nonnunquam Gangræna de novo suboritur, ægrumque perimit. Sin verò hujusmodi symptomata omnia non supervenerint, ulcus tamen, & non nisi maxima cum difficultate ad cicatricem perducitur, idque propter maximam confractionem, & comminutionem ossium, quæ hinc & inde per partes musculosas remanent, & ad tempus periostio adhærent; tandem verò paulatim beneficio naturæ rejiciuntur, atque expelluntur, cujus rei exemplum memorabile hîc in gratiam tyronum inserere non gravabor.

Anno 1578. juveni cuidam propè Novisiam, in Episcopatu Coloniensi, cùm crepitu bombardæ sinistra perfracta fuisset, Magistro *N. Clout*, barbitonsori Novisiensi, se curandum commisit. Is (ad imitationem Leonhardi Botalli,) in scamnum collocatâ manu, securim, quâ rustici findunt ligna, parti, ubi abscindenda erat manus, apposuit. Deinde quendam cordatum hominem ex adstantibus jussit, ut ponderoso quodam malleo ligneo, quo rustici ad findenda ligna utuntur, tergum securis fortissimo ictu percuteret: quod quidem ita ad votum successit, ut manus primo ictu abscissa fuerit. Ab initio gravissimi quidem dolores, vigiliæ, aliaque supra commemorata symptomata supervenerunt: post longum tempus tamen, & ingentes dolores evasit, corporeque convaluit. Ulcus verò difficulter ad cicatricem perduci potuit, propter ossiculorum fractorum & comminutorum abundantiam, quæ menstruales ferè molestias, novaque symptomata ægro paraverunt.

Ex his manifestum fit, quàm ineptus, quàmque periculosus sit modus abscindendi membra, quem Johannes Schenkius observationum medicinalium libr. 5. mihi pag. 791. ex Leonhardo Botallo lib. de vulneribus sclopetorum proponit, his verbis: Cæterùm inquit, major cura est adhibenda in magnis membris amputandis, quàm si digitus tantùm sit: nam hic facilè demitur: collocatur aut super banco, filtro, aut exiguo pulvillo ex gossipio submisso, mox illi acies gladii, vel scalpelli plani ac lati optimè acuminati, quasi ad perpendiculum aptatur, & instar cunei ligneo malleo adigitur, ut unico ictu opus peragat.

Pro magnis verò membris alius est modus excogitatus: nempe cultri duo lati, quorum unus intra duas columnas ligneas cippo infixus est, aciem sursum producens, alter verò intra easdem columnas superiore loco ponitur, qui ad amussim descendat, ut aciem acie fricet. Hic autem quo minus labatur, sulco in utraque columna facto recipitur, ut quasi fistuca sursum deorsumque liberè ferri possit, non ultrò citroque: & quò suo solo descensu ac pondere totum membrum detruncet, cippo vel plumbo onerandus est, quantum satis esse videbitur, vel ipse quoque cædendus est ingenti & gravi malleo ligneo, ut unica illisione absolvatur opus: sed melius est si instar fistucæ cadat. Modus autem hic, eo qui serrâ efficitur, multò tutior est, facilior & celerior, imò etiam fermè citra dolorem: adeò ut Regius Chirurgus Magister Jac. cognomine, Vir in arte suâ cùm doctrinâ, tum experientiâ exercitatissimus, fateatur, suâ operâ vivere nonnullos, simili instrumento crure mutilatos, qui putabant ex lychnio ignis scintillam super pedem incidisse, cùm detruncatum membrum est: quod non evenit, nisi actionis ejusdem instrumenti celeritate, quæ quantum commodum ferat, solummodò prudens artifex novit, & qui in talem calamitatem incidit. Nam præter id, quòd dolor exiguus & momentaneus est, ex arbitrio etiam artificis illicò arteria & vena occluduntur: quod non pauci est momenti. Imò quidem ex iis, qui à cæsis membris intereunt, plures ob effusum sanguinem occidunt, quàm ob aliam causam. Nam intereà dum serrâ ossa secantur (præter id quod & plerumque multas nervosas partes à novacula relictas hæc miserè lacerat) perpetuò sanguinem & spiritus fundunt sectæ venæ & arteriæ, quare non possum non vehementer hoc loco serram vituperare, & ex adverso cultros laudare ac commendare. Sed qui vel animi prudentiâ, vel stupore, vel artis imperitiâ non facilè ad insueta transeunt, statim opponunt ossium confractionem, vel carnosæ partis contusionem, vel operis crudelitatem. Ast hæc nulla prorsus est, si cum eâ, quæ serram consequitur, conferatur: & contusio nulla fit, si cultri acies, prout licet, fuerit adducta: nullius etiam momenti est ossium confractio, cùm facilè fragmenta hoc loco arte deducantur, vel à naturâ rejiciantur. Cùm igitur negotium ipsum obeundum est; candentia cauteria habenda sunt præstò: apponenda ad axillam, vel inguen repellentia, aures obturandæ, oculi avertendi, & membrum, prout dictum, est ligandum, postea sic inter utramque est collocandum, ut (si intra cubitum vel genu sectio fiat) ambo ossa æqualiter inferiori aciei insistant; non autem unum alteri superfistat, (non idem observandum est, si supra genu vel cubitum secare expediat, quod unicum tantùm os sit) deinde repentè à sano segregandum, mox ad cauteria deveniendum est, quibus arteriæ & venæ cohibentur: incepto opere ab arteria: nam sanguinis aliquid effluere utile est: deinde protinus tenuis crusta inducenda, perinde atque alibi jussum est: inde vincula solvenda, & totum ulcus cum adjacentibus partibus obtegendum medicamento confecto ex rosaceo, ovo, & bolo armeno, quod tepidum applicetur: usurpetur hoc biduum. Hæc Botallus, quæ quidem, mi candide lector, non adscribo, ut modum ac methodum illam approbem, quin potiùs ut tyrones, quibus methodus illa facilis esse videbitur, admoneam, ut diligenter sibi ab ea caveant. Causam, ut multis verbis exponam, supervacaneum esse existimo; Unicum enim illud exemplum, superiùs commemoratum, de juvene, cui Magister Clout, Barbitonsor Novisiensis, manum abscidit; tibi sufficiet. Ego operationi non interfui: eram enim tunc temporis adhuc juvenis, quæ verò recensui, ex viris fide dignis habeo, partim quoque propriis oculis vidi, ægrumque cùm in istis miseriis esset, cognovi. Nunc iterum ad institutum nostrum.

Alii membrum, inprimis verò digitos tenaculâ inciforiâ, & ad id aptatâ abscindere tentant. Quæ quidem operatio absque maxima contusione, & dilaceratione nervosarum partium, ossiumque comminutione, ac periculo ægri fieri non potest; Hujusmodi enim tenaculis ferrum, si nilisque materiæ dura, potius & faciliùs, quàm nervus, aut nervosum quid, abscindi potest: quod diligens Chirurgus etiam

etiam in brutis experiri facilè poterit. In extractione fœtus mortui, aliquando ut brachia in ipso humero abscindantur, necesse est, sciunt practici. Ab initio itaque cùm operationem illam administrarem, & abscissionem novaculâ, non nisi summo cum periculo fieri posse perpenderem, ad tenaculam incisoriam confugi, eaque parvo cum negotio abscissionem brachii perficere me posse sperabam: Verùm fefellit me opinio, aliaque instrumenta ad operationem illam exsequendam excogitare coactus fui. Quid plura? cùm contusa vulnera, ut experientia docet, reliquis semper sint periculosiora, suadeo, ut Chirurgus ab hujusmodi operationibus ineptis atque periculosis, ne dicam crudelibus, abstineat. Quomodo autem membra sint abscindenda, posthac declarabimus.

Porrò docent nonnulli ex neotericis, & quidem magni nominis Medici, partem resecari in ipsa carne mortua, ac corrupti etiam nonnihil relinqui, ad vitandam hæmorrhagiam, dolorem, & convulsionem: ac nihilominus censent, quicquid putredinis reliquum est, absumendum cauterio actuali. *Andreas Vesalius* Institutionum Chirurgicarum lib. 5. c. 14. eadem habet verba. Quam tamen opinionem falsò *Vesalio* adscriptam fuisse, vel solus ipse stylus testis est. Non enim *Vesalius* illo in loco loquitur, sed alius, magni tamen nominis Medicus, ex quo *Dn. Prosperum Borgarutium* qui Chirurgiam *Vesalii*, ipso defuncto, in lucem edidit, locum illum de verbo ad verbum transcripsisse, vix unâ voculâ immutatâ, facilè animadvertet, qui verba unius atque alterius authoris inter se conferre velit.

Opinionem autem hanc ex *Johanne Vigone* deceptam fuisse, verisimile mihi videtur: *libro* enim 4. cap. ult. jubet, ut de carne putrida atque corrupta, propter causas antea recitatas, nonnihil relinquatur. Verùm locum istum inscitiâ amanuensis, aut forsan ipsius typographi depravatum esse neque hanc fuisse mentem *Vigonis*; scripta ipsius luculenter ostendunt. Sic enim scribit lib. 2. cap. 17. *de cura Gangrænæ, aschachilos & estiomeni*; *Ultimò*, inquit, *loco, si ista corruptio transire videtur ad estiomeni dispositionem quæ (ut superiùs diximus) corrumpit membrum, in quo talis reperitur indispositio, in tantum, quod ossa etiam dicuntur vitiari*; *Tunc statim pro ejus curatione succurrendum est, sequestrando à sano* totam partem corruptam, *novacula bene incidente*; *Deinde os serrâ secandum est*, &c. Ubi dictiones *totam partem corruptam* notandæ sunt: nullam enim in se continent exceptionem. In compendio verò suo l. 2. c. *de curatione Gangrænæ mihi* pag. 851. Etiamsi ipsummet *Vigonem* aliter sentire videatur, cùm membrum corruptum in carne mortua, & putrefacta amputandum esse refert: attamen quia *eodem capite*, uti & *capite* 13. l. 8. doctrinam suam authoritate *Celsi* probat, atque stabilire nititur, certum est, ipsum cum *Celso* consentire; Alioqui in quem, quæso, finem ipsius authoritatem protulisset; At *Celsus* potiùs de parte sana aliquid exscindendum quàm de ægra & corrupta quicquam relinquendum esse, postea addit. Hinc ita argumentari potest. *Celsus* post *Galenum* membrum Sphacelatum inter carnem sanam & corruptam abscindendum esse docet; Ita tamen, ut potiùs de carne sana non nihil exscindatur, quàm de corrupta quicquam relinquatur.

Vigo opinionem suam, de abscissione membri Sphacelati, authoritate *Celsi* duobus in locis confirmat.

Vigonem itaque cum *Celso* consentire, ac membrum potiùs in parte sana, quàm in carne mortua amputandum esse, sequitur. Hæc propterea adscribo, ne aliquis celeberrimum, atque de Chirurgia optimè meritum virum Dn. D. *Vigonem* hujus controversiæ primum fuisse authorem existimet.

Quod ad *Galeni* doctrinam attinet, ea videtur pugnare cum *Celsi*, & complurium antiquorum, & recentiorum usurpata praxi: sic enim scribit: *Etenim cùm ita membrum affectum est mortuum, ut nec punctionem, nec sectionem, nec etiam ustionem sentiat, statim ipsum rescindere oportet, qua vicinam sanam partem attingit.* Verùm intelligendum est, *Galenum* spectasse, quod præcipuum est potiùs, hoc est, ad radicem mali, quàm quæ ex eo consequuntur. Quia ergò putredo semper altior est in ima parte, ceu calidiore & humidiore, ut postea fusiùs dicam, noluit *Galenus* inchoari amputationem extrinsecus à mali radice, ita ut relinquatur præcipua radix & putredo in ima parte nimirum inter musculos, & vasa; Ibi enim vera putrefactionis radix, non item foris in cute; ut igitur tollatur radix illa, necesse est, sinceri aliquid resecari, idque extrinsecus, quemadmodum *Celsus* & alii docent.

Est præterea modus loquendi passim à *Galeno* aliis quoque in locis usurpatus. Sic enim scribit, de arte curativa ad Glauconem lib. 12. c. 10. ubi de excisione cancri ait: *At scopus*, inquit, *in hujusmodi curatione est, totum, qui circumstat, tumorem præter naturam, quæ partibus sanis adhæret, abscindere*: quibus verbis *Galenus* tumorem propè carnem sanam exscindendum esse docet. Alibi verò, nimirum Methodo Medendi lib. 14. hæc habet verba. *Ubi verò quod vitiatum est, prorsus excideris, sic ut nulla supersit radix, sines effluere sanguinem*, *&c.* Et libro de atra bile: *Omnes*, inquit, *exulcerationes ab atra bile, sunt insanabiles, nisi quis sanationem appellet, ut affecta pars tota circumquaque ad partem sanam abscindatur.* Hinc manifestum fit, *Galenum* cum *Celso* consentire; Ac proinde membrum potiùs in parte sana, quàm demortua abscindendum esse. Atque hanc fuisse opinionem atque mentem *Galeni*, *Aëtius* disertè testatur. Cùm enim curationem Gangrænæ & Sphaceli ex *Galeno* operi suo inseruit, hæc habet verba: *Proinde*, inquit, *partem mortificatam celerrimè resecare oportet, quatenus contingit vicinam sanam, ita, ut nihil prorsus putridi ac cariosi relinquatur. Bartholomæus Maggius* sententiam *Galeni* & *Pauli*, in excisione non totius membri, sed partis alicujus corruptæ, intelligendam esse, testatur, & membrum Sphacelatum in parte sana amputandum esse, docet.

Sed redeamus nunc unde digressi fuimus, & videamus, an operatio illa, quæ fit in carne mortua & putrida, secundùm tria illa præcepta *Galeni*, quæ lib. 4. cap. 13. meth. med. protulit; fieri possit: ubi operationes *citò*, *tutò & jucundè*, hoc est, absque dolore fieri debere præcipit.

Extirpationem membri, quæ fit in carne mortuâ, citò fieri non posse, ut demonstrem, illud *Galeni*, Sphacelum, scilicet corruptionem esse substantiæ partis, quam ipse occupat, ita, ut etiam ossa ipsa labem sentiant, iterùm in memoriam revocandum est. Inde enim apparet, quicquid putridum est, absumendum esse; At non video, quomodo extirpatio illa citò fieri possit, si toties iteranda erit operatio. Ad carnem enim putridam ad os usque incidendam: deinde eandem ad vivam carnem usque cauteriis multis ignitis absumendam, & os serrâ abscindendum, profectò tempus longum requiritur. Et quia hujusmodi operatio etiamsi in carne mortua fiat, dolorosa, ut postea demonstrabo, ac interim æger ingenti

ingenti horrore perstringatur, dejiciuntur vires, si longa fuerit operatio. Abscissio verò quę fit in carne viva, præcipuè si Chirurgus diligens, & manu promptus fuerit, ferè, ut ita dicam, momentanea est, uno enim ictu caro ad os usq; inciditur. Quòd si Chirurgus ad carnem incidendam cauterio cultellari, ut postea dicam, uti voluerit, vasa quoque simul constringet, & hæmorrhagiam impediet. Sin novaculâ carnem abſciderit, facilè tamen, & parvo temporis spacio, vasa aut ligabit, aut cauterio actuali claudet. Hæc non ex conjectura scribo, sed expertus loquor. Citò itaq; abscissio membri, quæ fit in carne corrupta, fieri non potest.

Nunc an tutò fieri possit, videndum est, ubi verba proxima ex Galeno allegata, iterùm sunt perpendenda. Si enim Sphacelus partem, quam occupat, ita corrumpit, ut etiam ossa ipsa labem sentiant, non sat est extrinsecus cutem conspicari, sed quousq; pervadat malum attendere, ut tota pars affecta extirpetur: alioquin futura est inutilis operatio: nempe quia corruptio ossi impressa denuò inficiet partem sanam. Advertendum præterea, quò calidiores & humidiores sunt partes, eò faciliùs eas putrescere. Est autem certum, musculos & vasa in intimis sita partibus, multò calidiora & humidiora esse, quàm sit cutis extima, ac proinde putredini & corruptioni magis obnoxia. Hinc sequitur, corruptionem & putredinem altiorem esse sæpenumero in ima parte, quàm foris in summa cute apparet. Itaq; si juxta id, quod apparet, operationem tuam administraveris, frustra ægrum cruciabis, dum carnis emortuæ plurimum in ima parte relinques; Quemadmodum ex sequentibus historiis manifestum sit. Annò 1586. cum præstantissimo illo Chirurgo, Dn. *Iohan. Griffonio* Genevâ in Sabaudiam ad virum quendam juvenem robustum Gangrænâ in tibia laborantem, profectus fui. Gangræna ad poplitem usq; ascenderat. Ut igitur genu conservare possemus, tibiam ad ipsam radicem mali abscidimus: deinde truncum diligenter, quoad fieri potuit, ferro candenti decoximus, ut si quid forsan reliquum esset putredinis, id Cauterio absumeremus. Verùm frustrâ languens æger excruciatus fuit. Abscisâ enim tibiâ, sub genu; ubi vasa magna descendunt, & propè os Gangræna jam multò altiùs, quàm in cute apparebat, ascenderat. Aliud & quidem recens exemplum satis memorabile addam. Juvenis quidam duodecim annorum ætatis, Coppeti ad Lacum Lemannum, cùm ex Dysenteria curatus esset, Gangræna in dextro pede exorta est, quæ in Sphacelum degenerans, totum crus invasit. Naturæ autem beneficio per se in ipso genu substitit, ibiq; in fœtidissimum ulcus degeneravit, ligamenta erosit, ipsamq; juncturam disjunxit. Ego cùm ultima die Januarii Anno 1614. accersitus essem, crus supra genu, & quidem in ipsa carne viva ad duos digitos in latitudine positos abscidi. Alterâ die cùm truncum denudassem, os ante carnem prominentem, & musculos versus coxam retractos & longè altiùs, quàm extra in cute apparuerat, ab ipso osse separatos esse reperi. Sphacelus enim etsi miro beneficio naturæ in ipso genu, ut dixi, substiterit: putredinem tamen ulceris longè altiùs in centro partis affectæ, hoc est, circum circa os serpsisse, ipsumque os carie contaminasse, postea manifestè apparuit, quemadmodum in Centuria quarta Observationum meatum fusiùs dixi. Simile videmus in pomis & pyris, in quibus nonnunquam extrà in cortice macula solummodò nigra conspicitur, cùm tamen intra ad nucleum usque, aut etiam ulteriùs, putrida cariosaque sint.

Nunc, quid de hæmorrhagia censendum, & an illa tantoperè in amputatione membri formitanda sit, investigandum est. Ubi constitutio ægri perpendenda est. Æger enim si supra modum debilis, atq; extenuatus fuerit, quemadmodum juvenis ille Copeti, cujus jamjam mentionem feci, sanguis, quoad fieri potest, conservandus est. Conservatur autem, si caro ad os, cauterio actuali, & in formam cultri fabricato, abscindatur, & vasa cauterio obturata fuerint. Hæmorrhagiam quoq; impedies, si arctissimè constringas lorum, quod superligatur parti, cui serra adigenda est: Sic enim venarum & arteriarum vasa ita constringuntur, ut vix tres quatuorve sanguinis unciæ in amputandâ tibiâ pereant, modò Chirurgus industrium sese gesserit. Tamen etiamsi paulò plus pereat, non est existimandum, superne omnem prodire, sed partem etiam ex ipsâ parte amputatâ manare, quæ quidem quicquid continebatur sanguinis effundit. Sin verò æger juvenis, robustus, & plethoricus fuerit, tantum abest, ut hæmorrhagia sit evitanda, quin potius ex præstantissimorum Medicorum atq; Chirurgorum sententia, operatione facta, sanguinis quantitas aliqua sinenda effluere, neq; absq; re. Enimverò sanguis putredini, sive carni mortuæ contiguus, cùm jam quodammodo corruptionem conceperit, nonnisi nocere potest, quàm diu in parte moratur: imò nisi sufficienter evacuatus fuerit, paucis post operationem diebus, Gangræna rursus truncum invadet, aut saltem inflammatio phlegmoneve, aut dolor, & cætera gravia symptomata supervenient; quapropter nonnihil sanguis ut effluat, necesse est; habitâ tamen rationé virium.

Porrò, an operatio in carne mortua facta, jucundè, hoc est absq; dolore, ut illi existimant, fieri possit, nunc quoque perquirendum est; Excitatur dolor in amputatione membri Sphacelati, ratione nervorum, membranarum, & periostii. Quòd si itaque volueris operationem absq dolore fieri, hæ partes ut planè sint corruptæ & emortuæ, necesse est. At verò nervi & nervosæ partes propter suam siccitatem, multò tardiùs carne corrumpuntur: ubi iterùm apparet, aut multùm relinquendum esse carnis putridæ; aut operationem dolorosam esse, etiamsi in carne mortua fiat. Sæpissimè enim, etiamsi cutis, & caro sint emortuæ, nulloq; sensu præditæ, interim tamen nervi majores, & periostium sensu nondum destituti sunt. Quapropter cùm os serrâ resecandum venit, tum acutissimi percipiuntur dolores, non quidem ossis ratione, quod insensibile est; sed ipsius periostii, quod acutissimo sensu præditum. Ut igitur operatio fieret citra dolorem, necesse foret totam partem ita corruptam esse, ut illi etiam membranę corruptio communicaretur: Id, si ita se haberet, annon, quæso, & ipsum os tali imbutum esset corruptione, & ossi adhærens iidem corrupta, putris & emortua multò profundiùs, quàm extimam cutem spectanti videretur? cùm caro illa ossi vicina proclivior sit ad corruptionem, quàm quæ cute proxima, sicut ante quoq; monuimus. Sic autem inutilis foret operatio, cùm reliqua corruptio nunquam possit cautere corrigi.

Isti autem, dum vitare dolorem nituntur, eundem duplo videntur augere. Ubi enim tantum emortuæ carnis absumendum est, quantum relinqui volunt, vix satisfacient duo, tresve cauteres, imò etiam quinque, sexve cum ardentissimo igne desiderabuntur, usq; dum, inquam, eos percipiat æger: alioquin irritus labor. Cæterùm summo cauteriorum ardore liquantur adeps; ac reliqui humores, imò & effervescunt, atque ita uruntur; & immodicè calescunt partes sentientes, quales sunt nervi, tendines, & panniculi; unde acutissimus dolor, inflammatio, vigiliæ, febris;

febris, convulsiones, aliaque gravissima symptomata. Hinc *Avicenna* monet; *Cauterizator*, inquit, *sibi cavere debet, ne fortitudo cauterizationis ipsius ad nervos perveniat, neque ad chordas, neque ad ligamenta: quòd si propter sanguinem, qui fluit, cauterizaverit, oportebit, ut cauterizatio sit fortis, adeò ut crusta grossitiem habeat, & spissitudinem, & citò cadat, &c.* Alterum præterea, ex fortissima illa cauterizatione fit incommodum, nimirum quòd eschara illa, sive crusta durissima & densa malignorum & putridorum vaporum exhalationem inhibeat, unde fit verisimile, eas ad partes principes ferri. Neque sic possunt omnia cautere exsiccari, quin remaneat aliquantum novæ quasi corruptionis fermentum, dum eschara putrescit. Præterea carne mortua sic absumptâ, cutéque cauterum vi contractâ, magna ossis eminentia relinquitur, ac fortè talis, quæ serræ opus denuò efflagitet. At si perpetuò incidenda pars in carne mortua, quid fiet in pedis Sphacelo? nunquid magna tibiæ portio tibi relinquenda erit; aut exspectandum, dum curruptio aut putredo altiùs pervaserit? Hoc autem ægro erit periculosissimum, illud eidem molestum, ac laboriosum. Sed & arcta ligatura Chirurgis usitata spiritum animalem impedit, quo minus vigeat in parte affecta, adeò, ut veluti obstupescat, proptereaque novaculâ optimâ sectio prius absolvitur, quàm ipsam vix animadvertit. Non potest itaque fieri operatio in carne mortua *citò*, multò verò minùs *tutò* & *jucundè*, hoc est, absque dolore. Præterea cùm ars Medica sit nobilis, subjectum verò Medicinæ nobilissimum, æquum est operationes cum ornatu & splendore quodam fieri. At verò in operatione ista, quæ fit in carne mortua, ubi primò caro & os inciduntur, deinde cauteria ignita toties iterantur, ut non solùm domus, verùm etiam platea, tetro isto odore impleantur, quemadmodum *Fallopius* de quodam scribit, & ægri in longum tempus mirum in modum tormentis lacerantur, nullum ornatum, nullumque splendorem video. Operatio verò, quæ fit in carne viva, veluti momentanea, securissimaque est, fitque sine magno dolore.

Sed videamus nunc, quid de convulsione censendum sit, anque illâ factâ amputatione in parte viva, potiùs metuenda, quàm si in parte corrupta fieret? Convulsionem fieri aut à repletione, aut ab inanitione, *Hippocrates & Galenus* docent. Neoterici etiamsi multas statuant causas, omnes ad prædictas illas duas ab *Hippocrate* traditas, referri possunt. Verùm in amputatione alicujus membri, si convulsio supervenerit, illa erit vel propter immodicam hæmorrhagiam, aut ingentem dolorem, vel denique ex materia aliqua maligna, ex parte affecta ad cerebrum ascendente. Si ex nimia hæmorrhagia fuerit, periculosa erit, testante *Hippocrate*: fit enim ex siccitate: quapropter Chirurgus, ut sanguis conservetur, diligens esse debet, præcipuè in delicatulis, aut quovis modo extenuatis corporibus. In robustioribus & plethoricis verò, ut aliquid sanguinis post amputationem membri effluat, necesse esse, antea demonstravimus.

Impediet autem Chirurgus hæmorrhagiam, si loco novaculæ cauterio cultellari, ac bene ignito utatur, diligens, & manu promptus fuerit. Anno 1600. Paterniaci brachium ad humerum, præsente reverendo Viro Dn. *Joh. Merula*, verbi divini ministro, & Dn. *Petro Freuderich*, ibidem Oeconomo, abscidi: in qua operatione vix unciæ duæ sanguinis emanarunt. Anno 1614. Coppeti similiter tibiam in ipso femore abscidi, ubi similiter vix uncias tres sanguinis amisimus. Erant autem hi supra modum extenuati, & debiles, alioquin non soleo tantopere esse sollicitus, etiamsi aliquid sanguinis post operationem effluat.

Ratione doloris supervenit convulsio, cùm nihil sit, ut testatur *Galenus*, quod magis profluvium excitet, sanguinemque attrahat, quàm ipse dolor: hinc inflammatio, & convulsio sequuntur, quæ quidem, ut *Hippocrates* docet, lethalis. Non quidem tanquam ex immensitate, ut addit *Galenus* in comment. sed tanquam adeò crebrò. At operationem illam in carne viva factam, ferè absque dolore fieri, ante demonstratum est: est enim dolor ille, ut ita dicam, momentaneus, respectu doloris, qui fit, si in carne mortua abscissio facta fuerit. Adde quoque post operationem dolorem illum, medicamentis mediocriter refrigerantibus, & repellentibus, facilè leniri posse. Nervi enim in ipso momento, quo abscinduntur, sursum retrahuntur, & à carne teguntur: factâ verò abscissione in parte mortua, etiamsi nervi versus originem retrahantur, propter cauteriorum tamen numerum, & ignis violentiam liquantur, & effervescunt humores in ipsa parte affecta, & circa nervos, nervosasque partes, ac proinde maximos dolores inferunt, quemadmodum antea quoque demonstravi.

A maligno vapore fieri convulsionem, sciunt practici. Interdum, *inquit Joh. de Vigo, putrefiunt nervi, ex qua putrefactione materia venenosa elevatur in fumum, & per nervos rapitur ad cerebrum: quamobrem necessariò cerebrum, sentiens nocumentum venenositatis materiæ, quæ causat motionem cerebri, compassione movetur, ad expellendum nocumentum veneni.* Hactenus Vigo. Cæterùm in parte viva abscisso membro, quomodo quæso superveniet convulsio ex malignis vaporibus, ad cerebrum elevatis? cùm quicquid putridi est, abscissum sit. Contrà in parte mortua factâ amputatione, remanet tamen pars aliqua putredinis circa nervos, imò & in ipsis venis & arteriis: quæ etiamsi à cauterio exsiccetur ex parte; non tamen omninò absumitur, sed ratione ignis effervescit acriorque efficitur. Post dies itaque aliquot affluentibus humoribus, magis magisque incalescit pars affecta, & quia eschara illa spissa, ne effluat materia illa acris, & putrida, obest, malignitatem acquirit, ex qua postea malignus & pestiferus vapor ad partes nobiles ascendit per nervos ad cerebrum, ubi nunc convulsiones, nunc vigilias, inquietudines & delirium procreat; per arterias adscendendo ad cor, spiritus vitales inficit, & lipothymias, viriumque prostrationes excitat. Per venas verò majores ad hepar si pervenerit maligna illa qualitas, massam sanguineam inficiet, intemperiemque calidam cordi, totique corpori inducet. Hinc videmus, convulsionem potiùs supervenire posse, si membrum in parte putrida abscindatur, quàm si in carne viva facta fuerit operatio. Ego multa abscidi membra, eaque omnia in carne viva; nunquam tamen (Deo opt. max. sit laus atque gloria) convulsionem ægris meis supervenisse, Deus testis est.

Est itaque amputatio illa, quæ fit in parte viva, securissima, certa ac vera, nec non à *Galeno* & *Celso* approbata. Hujus quoque opinionis fuisse *Avicennam*, hæc ipsius verba fidem faciunt. *Cùm autem*, inquit, *confirmatur corruptio in carne, tunc necessarium est, accipere totum ipsius.* *Aëtium* similiter cum *Celso* consentire, & mentem *Galeni* explicare, ante demonstratum est. *Albucasis* verò de hac controversia sic scriptum reliquit. *Si ergò*, inquit, *corruptio, aut percussio est in extremitate digiti, tunc incide digitum, & non des spatium corruptioni, ut*

perveniat

perveniatusque ad reliquam manum. Et similiter si accidit in manu, tunc incide eam ex radice, nihil de corrupta parte relinquens, &c. Hujus quoque sententiæ fuisse *Theodoricum*, *Bertapalliam*, *Guilhelmum de Saliceto*, *Guidonem de Cauliaco*, & neotericos ferè omnes, ipsorum scripta luculenter fidem faciunt. Sic enim *Theodoricus*, de Sphacelo loquens, scribit: *Unde mox, ut sanatio evenerit, ferro secari debet usque ad vivum, & usque ad locum sanum, ita ut nihil de mortua carne remaneat, &c.* & eodem cap. *Si necesse fuerit amputari, aut secari aliquod membrum corporis, usque ad loca sana abscindas, ita ut nihil carnis putridæ derelinquas, sed magis de viva, aut sana carne aliquid auferas: sic enim melius & citius curabis.* *Bertapallia* & *Guilhelmus de Saliceto* eadem habent verba. Uti & Rulandus *lib.* 3. *c.* 31. de cancris & fistulis, & aliis pustulis, in genitalibus consurgentibus. *Theodoricus lib.* 3. *c.* 10. *Bertapallia de Apostematibus c.* 7. *Guilhelmus de Saliceto, c.* 58. *Guido de Cauliaco tr.* 6. *doctr.* 1. *c.* 8. *Gualterus H. Reyf, in Chirurgia sua magna, parte sexta. Felix Platerus, tract.* 2. *c.* 17. *de curatione doloris superficiei corporis. Angelus Bologninus lib. de cura ulcerum c.* 16. *Bartholom. Maggius lib. de vulneribus Sclopetorum cap. de membri Sphacelo affecti & corrupti excisione. Johannes Guinterus Andernacus de Medicina veteri & nova cognoscenda commentario* 1. *dialog.* 8. *Paulus Offredus in quadam Epistola ad me scripta, & Cent.* 4. *Obs. mearum inserenda quæ sic incipit. Non sine voluptate tuas perlegi, &c. Antonius Bussennius comment. in Galeni librum de inæquali intemperie. Antonius Chalmeteus Enchiridio Cheirurg. lib.* 1. *cap.* 4. *S. Ambrosius Paræus lib.* 12. *cap.* 29. *Josephus Quercetanus lib. de Sclopetor. vulnerib. c.* 5. *Petrus Francus lib. de Herniis c.* 95, & 103. *Johannes Jessenius à Jessen Institut. Cheirurg. c.* 21. *Johannes Andreas à Cruce l.* 1. *tract.* 3. *c.* 18. *Stephanus Gormelienus l.* 2. *cap. de Eccope. Johannes Tagautius Instit. Cheirurg. lib.* 1. *cap.* 10. *Laurentius Joubertus l. de Sclopetor. vulnerib. mihi pag.* 113. *Leonhardus Bottallus de vulnerib. Sclopet. cap.* 22. *Petrus Pigry lib.* 1. *cap.* 9. *Jacobus Guillemius lib.* 10. *cap.* 4. *Sebastianus Franciscus Ranchinus Tract. de morbis subitaneis c.* 29. *Cortilion Instit. Cheirurg. lib.* 1. *c.* 3. *Johannes Emberiza à Chotieborzen Bohemas Probl. Therapeut. decad.* 3. *quæst.* 10. *Rodericus à Castro Lusitanus de Medico Politico l.* 3. *cap.* 18. *Jean Vegierensa Chirurgie des ulceres chap.* 52. *Claude Dariot in versione Gallica Cheirurgiæ Paracelsi lib.* 1. *tract.* 3. *c.* 12. *Petrus (von der Sulle, im andern Theil seines Handbuchs der Mundarkenen im ersten) tractat. cap.* 4. *(wie auch im ersten Theil) quæst.* 23.

Concludemus itaque ex prædictorum Medicorum, atque Cheirurgorum sententia, operationem administrandam esse in parte sana: cùm satius sit syncerum aliquid resecare, quàm emortuum quippiam relinqui. Neque *quicquam interest*, ait Celsus, *an satis tutum sit remedium, quod unicum est.* Et cùm morbus sit extremus, quis non fateatur adhibendum extremum remedium? Denique si tutò opereris, feliciorem sperabis eventum, quàm si secus feceris. Nullo verò modo tuta operatio est, quæ fit in carne mortua, quoniam mali radix relinquitur. Quid plura?

Cuncta priùs tentanda sed immedicabile vulnus
Ense recidendum est, ne pars syncera trahatur.

Quod spectat ad eam quæstionem, quæ proponitur: Liceat ne membra Sphacelo affecta in ipsa articulatione amputare, nec ne? Scio quosdam, & quidem magni nominis Medicos esse, qui illam minimè admittunt. Primò, inquiunt, propterea, quòd vulnera articulorum periculosa, imò & mortalia esse solent, propter gravissima quæ ea sequuntur symptomata, cùm sint partes nervosæ, ac proinde exquisitissimo sensu præditæ. Deinde, quia ossa circa articulos lata ac magna, caro verò exigua, ac calor nativus imbecillis, difficulter iterum ad cicatricem perduci possunt. Ego verò cum *Guidone*, *Laurentio, Jouberto, & aliis* sentio, membrum in ipsa articulatione minori cum difficultate, & citra periculum amputati posse; idque sæpissimè expertus sum. Minore cum difficultate fit amputatio in ipsa articulatione: quia uno ictu novaculâ optimè cædente, præcipuè si promptus manu fuerit Chirurgus, fieri potest: nec opus est serrâ, aut quovis alio instrumento; quapropter dolor non usque adeò magnus: nunquam enim tam præcisè amputes & separes nervorum & membranarum portiones, quin aliquatenus serra in eas incidat, easque divellat, cum vehementissimo ægri cruciatu. Citra periculum verò, quia nervi & tendines penitus abscissi sursum contrahuntur, eosque caro operit, unde nec spasmi, nec alius symptomatis metus est. Deinde, quia juncturæ carne destitutæ, ac venæ magis conspicuæ, faciliùs sanguis supprimitur. De cicatrice inducenda nulla est difficultas, satis enim circa articulos est carnis, & calor nativus ad cicatricem inducendam satis vegetus est. At hîc rursum pro partis affectæ differentiâ administranda operatio. Nam si malum sit in pede, aut tibia, incisio facienda circa poplitem, ut eo commodiùs aptetur ægro lignea tibia. Sin Sphacelus poplitem superarit, in ipsa genu articulatione incisio facienda veniet. Quod si malum totum digitum occupaverit, ad metacarpum in ipsa articulatione abscindendus est. Hanc operationem cùm aliàs, tum præcipuè Anno 1581. Dusseldorpii in Viro robusto triginta circiter annorum ætatis, *Rutgero Pistore*, ex voto successisse observavi. Hunc enim cùm bombarda dissiliendo sinistram mirum in modum lacerasset, *Dn. Cosmus Slotanus* Chirurgus præstantissimus, præsente Viro Clarissimo atque Doctissimo *Dn. Galeno Wiero* Illustriss. Principis Juliacens. Cliv. & Mont. Doctore Medico, aliisque Viris doctis, manum in ipso carpo feliciter abscidit. Nullum supervenit symptoma molestum, & brevi sanitati restitutus fuit.

Cap. 18. *Quomodo corpus ante operationem sit præparandum?*

Exploratis ac satis designato loco amputationis membri corrupti, statim ad operationem perveniendum esset. Verùm unum obstat, præparatio nimirum corporis ægri. Id enim, nisi probè, & ut decet, ad operationem præparatum fuerit, non video, quomodo operatio ad votum succedere possit. Pravi enim humores, quibus corpus oneratum, ratione doloris ad locum affectum, veluti ad cloacam confluunt, ac gravissima symptomata excitant. Videmus id quotidie in praxi Empiricorum, artisque imperitorum hominum, qui (cùm lucrum proprium potiùs, quàm salutem ægrorum quærunt, & vix inter ligna lapidesq; ac corpus humanum distinctionem faciunt) tot ægros ad summam miseriam redigunt.

In præparatione autem corporis, iterum indicatio ab essentia & magnitudine morbi sumenda est. Si enim morbus peracutus fuerit, & corruptio partes sanas celeriter invaserit, non dantur induciæ, ut corpus ante operationem, prout necessitas postulat, expurgetur: ab eo enim, quod magis urget, semper inchoandum

inchoandum est. Clystere itaque exoneratâ alvo, juſculo & ovo ſorbili, nec non hauſtu vini, exhibitis, & epithemate regioni cordis & carpis applicato, protinus membrum amputandum eſt. Poſt operationem verò corpus clementer purgandum eſt: non tamen ſecundo, aut tertio die, ne propter motum & agitationem corporis, & præcipuè internorum viſcerum, hæmorrhagia de novo excitetur. Interim tamen alvus enematibus, aut ſuppoſitoriis lubrica retinenda eſt. Sin morbus mitior, præſtat ante operationem illud præparare, hoc eſt victûs rationem præſcribere, pravos humores educere, vires reficere, cor parteſque nobiles corroborare, reliquaque, quæ neceſſaria ſunt, ex arte adminiſtrare.

In victûs ratione à viribus ſumenda eſt indicatio; Si enim æger juvenis, robuſtus, & plethoricus, morbus verò acutus fuerit, victûs ratio tenuis inſtituenda eſt, juxta illud *Hippocratis*: *Ubi morbus peracutus eſt, ſtatim extremos habet labores & extremè tenuiſſimo victu utendum eſt.* Corpus aliquoties à pravis humoribus mannâ, caſſiâ, rhabarbaro, electuario lenitivo, diacatholico, de ſucco roſarum, ſyrupo roſato ſolutivo, compoſito cum rhababaro, agarico & ſenna, & ſimilibus expurgandum. Si plethora maxima adfuerit, diminuendus eſt ſanguis, ne factâ operatione intempeſtivè ad locum affectum fluat: circumſpectè tamen hac in re agendum eſt. Niſi enim magna fuerit plethora, miſſio ſanguinis ante operationem locum non habet; ſed deperditio illa ſanguinis, quæ in ipſa operatione ſequitur, ſufficit. In Gangræna ex qualitate aliqua occulta, vel ubi putredo jam majora vaſa occupaverit, phlebotomia quoque minimè convenit, putredo enim ad partes traheretur. In his ſanguis, ut poſt amputationem membri, ſi vires adfuerint, effluat, ſummoperè neceſſe eſt.

Si verò æger ſenex, aut ratione morbi imbecillis fuerit, cibis boni ſucci, cujuſmodi ſunt juſcula carnium recentium, veluti caponum, gallinarum & ſimilium, antè & poſt operationem reficiendus eſt, ut ante ſuo loco diximus. In his purgationes fortes minimè conveniunt, corpus nihilominus medicamento aliquo lenitivo, niſi vehementia morbi obfuerit, ante operationem expurgandum eſt: Id ſi fieri nequit, alvus clyſtere lubrica reddenda eſt. In his venæ ſectio quoque minimè convenit.

Omnibus autem, quibus membrum aliquod amputandum eſt, per dies aliquot (ſi maturè advocatus fuerit Chirurgus) ante operationem, ut epithemata regioni cordis & corporis quotidie ter quaterve applicentur tepidè, neceſſe eſt. Quotidie bis terve nonnihil de ſequenti cardiaco exhibendum eſt.

R. Lapidis Bezoardici
Off. de corde cervi præp. an. gr.vj.
Cornu cervi præp. ℈ij.
Margaritar. præp. ℈j.
Confect. Alkermes ℈j.ß.
Aquæ cinnamomi ℥j.
Bugloſſæ &
Calendulæ an. ℥j.ß.
Syr. de ſucco citronum ℥j.
Miſce.

Fiat potiuncula, de qua detur bis aut ter in die ad ℥j. plus aut minus, ad libitum Medici.

Ea die, qua operatio fieri debet, paulò ante operationem juſculum, item ovum recens & ſorbile, nec non hauſtus vini offerendus eſt. Tandem domeſticis & amicis convocatis, & flexis genibus, & ad cœlum elevatis cordibus, Deus pro felici ſucceſſu operationis (quod & in aliis magnis operationibus ſoleo facere) ſuppliciter invocandus eſt. Deinde iterum factâ prognoſticatione de periculo, & an amici & parentes, omnes ad operationem conſentiant, poſtquam perquiſitum ac iterato epithemate, operatio eâ, quâ fieri poteſt, dexteritate exequenda eſt.

Cæterùm in exhibitione cibi & potus, diligenter proſpiciendum eſt, primò, ut cibus, qui ante operationem exhibetur, concoctu ſit facilis: deinde, ut paucus ſit, & per horam unam, aut alteram ad minimum ante operationem offeratur, idque in eum finem, ut tempore operationis ventriculus ſit vacuus: Ventriculo enim cibis onerato, vomitus vehemens (qui partes omnes, cùm internas tum externas concutit) ſyncopen, viriumque proſtrationem excitat, & hæmorrhagiam adauget. Ventriculus enim oneratus, hepar ſimul & venam cavam comprimit, ſanguinemque exprimit. Cujus rei exemplum Anno 1609. 31. Maii, Paterniaci mihi obſervare contigit. Fœminæ enim cuidam *Tomace* nomine, quadraginta circiter annorum ætatis, cùm propter ulcus inveteratum & incurabile, tibiam ad poplitem feliciter amputaſſem; interim dum ego in ſiſtendo ſanguine, & deligando trunco occupatus eram, in tantum animi deliquium incidit, ut adſtantes mecum nihil aliud, quàm ipſam mortem obiiſſe putarent. Sanguis quoque, etiamſi carnem cauterio cultellari & maximè ignito abſcidiſſem, adeò copiosè effluere cœpit, ut niſi alia cauteria in promptu habuiſſem, de ipſa actum fuiſſet. Reſtrictâ hæmorrhagiâ, faſciiſque involuto trunco, ac ægrâ veluti mortuâ in grabatum poſitâ, ſequentem potiunculam, quæ in promptu erat, exhibui.

R. Confect. Alkermes ℈ij.
Aq. cinnamomi deſtillatæ ſine vino ℥j.
Aq. calendulæ
Bugloſſæ an. ℥iß.
Miſce.

Potiuncula hæc quamprimum ad ventriculum perveniſſet, vomitus adeò copiosè ſecutus eſt, ut pelvim cibo indigeſto, quem me abſente atque inſcio devoraverat, adimpleret. Ventriculo ſatis exonerato, cùm iterùm non nihil de præſcripta potiuncula ſumpſiſſet, vires recollegit, & ad hunc annum 1616. quo hæc ſcripſi, vivit, optimeque valet.

Præterea, quæ in & poſt operationem neceſſaria eſſe poſſent (ne aliquid deſit in operatione) ante præparanda ſunt. Primò prædicta potiuncula ex confectione Alkermes, & aquis deſtillatis, ut in triplo aut quadruplo in promptu ſit, neceſſe eſt; Serræ item duæ, ſed ejuſdem ſpiſſitudinis, ut ſi forſan in ipſa operatione una frangeretur, alia ad manus eſſet, & commodè in tramitem prioris ſerræ intromitti poſſit. Ne forſan accidat tibi, quod negligenti cuidam tonſori Neocomi Helvetiorum accidiſſe memini. Illi enim, cùm tibiam ad poplitem amputaret, in ipſa operatione rumpitur ſerra: ita ut ad Arcularium M. Pierre ſans fin nomine, alioquin Roſcium in ſua arte, excurrere, & aliam repetere neceſſum habuerit. Accurrit Arcularius ipſe, & exprobando Barbitonſori negligentiam, ipſemet ſectionem oſſis abſolvit, ægrumque ex tanta hæmorrhagiâ languidum & penè exanimem feliciter liberat. Hæc non ſolùm ex ingenioſiſſimo Arculario, amico meo ſingulari, verùm etiam ex ore aliorum virorum fide digniſſimorum habeo. Serra autem, quod quoque notandum, ſi membrum aliquod magnum, veluti tibia, aut brachium, amputandum eſt, magna eſſe debet; Parva, ſi parvum fuerit

fuerit membrum, veluti digitus, aut tibia, vel brachium infantulorum. Novaculæ, forcipes, cauteria ignita, pulvis ad sistendum sanguinem, tenacula ad liganda vasa, defensiva, fasciæ madefactæ oxycrato, pulvilli, stuppæ albumini ovi intinctæ, & pulvere ad sistendum sanguinem adspersæ, vesicæ bovinæ, & si quæ alia in opere necessaria esse videbuntur, antè erunt diligenter præparanda.

Instrumenta simul & medicamenta ita sunt collocanda, & ordine disponenda, ut in ipsa operatione, unum alteri minimè sit impedimento, quemadmodum cuidam Chirurgo, cujus meminit Dn. Dn. *Michael Doringius* accidit: ille enim dum crus Sphacelo contaminatum abscinderet, & in medio esset opere, serra fasciæ (quâ cutem & carnem sursum reduxerat) ita involuta fuit, ut ab opere aliquandiu desistere cogeretur, dum serram è fascia iterùm extricaret.

Cap. 19. *Amputandi membrum ratio.*

Corpore omnibusque ad operationem necessariis (uti in præcedente capite declaravimus) præparatis, & ordine dispositis, ad operationem perveniendum est. Quapropter si tibia amputanda occurrit, collocandus æger supra scamnum, quò firmior maneat tibia. Tum Cheirurgus sursum retrahet musculos, & cutim, arctissimoque vinculo partem sanam constringet, paulò supra locum amputandum: erit id vinculum è tenui redimiculo, cujusmodi illud est, quo mulieres ad religandos, nodandosque suos crines uti consueverunt. Usus ligaturæ duplex. Primùm enim ita comprimet venas & arterias, ut non usque adeò metuenda sit hæmorrhagia. Deinde compressione sua inhibebit spiritum animalem, quò minùs per nervos deferatur; Unde reddetur pars quasi stupida, adeoque incisionem faciliùs perferet. *Guido* vult vinculum alterum adhiberi parti mortuæ, ut inter duo illa fiat incisio: nec malè fortassis. Cùm enim adstantes terreantur hæmorrhagiâ, seu sanguinis eruptione, quæ sæpiùs Cheirurgum calumniandi occasionem præbet, hujusmodi ligaturâ coërcetur sanguis intra vasa partis emortuę, ne tam copiosè diffluat. Alii supra genu vinculum adhibent, si sit amputanda tibia, circa poplitem, ac sub cubito, si sit incidenda manus ad carpum, ut sit, inquiunt, obscurior sensus. At præterquam quod nervi ibi sint profundiùs siti, quàm ut eos ligatura valeat comprimere, contunduntur sæpiùs istiusmodi compressione partes musculosæ; & nova fit spirituum interceptio.

Arctâ ligaturâ sic factâ, Cheirurgus ad extremum scamnum locabit tibiam, ita ut illius extremitas perveniat infra genu, & ferè ad locum illum, in quo amputatio fieri debet: tum fasciâ alligabit genu scamno, ne quà fortè demoveatur. Femur autem & genu, ut scamno commodè annecti possint, necesse est, ut extremitas scamni ex utraque parte aliquantulum excavata sit, quemadmodum sequens figura indicat. (*Vid. Tab.* VI. *fig.* 4.)

Genu scamno diligenter fasciâ annexo, in promptu sit manica, ex aluta aptata, hunc in modum. (*Vid. Tab.* VI. *fig.* 6.) Longa sit circiter spithamam unam, lata verò, ut tibiam ea in parte, quâ amputanda est, præcingere possit. Ex utraque parte aperta esse debet, ita tamen ut anterior pars A. notata, ad formam crumenę duplici funiculo claudatur: quemadmodum sequens figura denotat. Funiculus autem ut lubricus sit, & in actu faciliùs constringi possit, rotundus, & oleo inunctus esse debet. Superior pars hujus manicæ, quæ A. B. C. notata est, aperta esse debet, nisi quod in utraque extremitate, uti & medio, simplici filo connexa sit; quò abscisso osse, celeriter forfice dissolvi & abjici possit.

Usus autem hujus manicæ triplex est. Primò enim sanguinis impetum cohibet, ita ut Chirurgus multò meliùs videre possit, quo in loco apponenda sit serra. Secundò æqualiter, & parvo quidem cum negotio, musculos & cutem sursum trahit, quæ facta operatione iterum descendit, extremitatesque ossium cooperit, atque ut truncus faciliùs cicatrice obduci possit, efficit. Tertiò, ne serra carnem attingat: atque dilaceret, impedit.

Figura autem hujus manicæ hæc est: (*Vid. Tab.* VI. *fig.* 6.)

Guido & *alii* loco hujus manicæ carnem linteô cooperiunt: præstat tamen manicâ uti; ut enim caro ad os incisa, linteis obtegatur, longum requiritur tempus: deinde facillimè serra in ipsa operatione linteo ita involvitur, ut difficulter extricari possit: quemadmodum cuidam accidisse, ad finem superioris capitis ex Dn. D. *Doringio* declaravimus. Manicæ verò longè alia est ratio: celeriter enim mediantibus funiculis, undique circa os constringitur, cutemque simul & musculos æqualiter in altum, uti dixi, trahit. (*Vid. Tab.* VI. *fig.* 6.

Sin verò Chirurgus præscriptâ manicâ uti noluerit, vinculo præscripto superiori ex utraq; parte tibiæ laqueus adaptandus est, quemadmodum proximè præcedens Figura indicat: *Vid. Tab.* VI. *fig.* 7. idq; in eum finem, ut minister, qui genu tenet, indice & medio laqueos illos apprehendere, & factâ incisione carnis usque ad os, illam horum laqueorum beneficio in altum trahere possit. Hoc modo aliquot membra feliciter abscidi, neque manicam, multò minùs lintea, secundùm mentem *Guidonis* adhibui. Genu scamno, uti dixi, annexo, inducenda est manica, ita ut inferior pars B. notata, genu cooperiat; altera verò, quæ in modum crumenæ constringitur, ad superius vinculum ita colliganda est; ut factâ incisione carnis usque ad os, minister, qui genu tenet, illam protinus vulneri imponere, & circa os constringere possit. Pars autem illa, quæ aperta & A. B. notata est, ut ex superiori parte tibiæ sit, necesse est; idque eam ob causam, ut factâ amputatione, prædicta fila ex utraque parte, simul & funiculi, forcipe protinus abscindi, & manica abjici possit.

Ita, ut dixi, indutâ atque adornatâ manicâ, aliud scabellum, quod cum priori scamno ejusdem sit altitudinis, pedi tibiæque supponendum, & fascia alliganda est. Tandem adsint tres cordati ministri, quorum unus ad scapulas, alter ut pedem cum scabello contineat, tertius verò ad genu collocandus est, firmiterque teneat ægrum, ne in operatione in hanc vel illam partem vacillet. Qui autem ad genu tenendum constitutus est, ut indicibus, & mediis digitis funiculos manicæ, aut vinculi superiùs adumbrati apprehendat, pollicibus verò & reliquis digitis, ut annexa figura indicat, genu amplectatur, necesse est. (*Vid. Tab.* VI. *fig.* 8.)

Quòd si nervi ita retracti, & genu adeò incurvatum fuerit, ut ęger illud extendere non possit, in solum conclavis collocandus est æger, tibia verò ita in altum elevanda, ut scamno, eo in loco, quo excavatum est, annecti possit, quemadmodum sequens figura indicat. (*Vid. Tab.* VI. *fig.* 9.)

Processus

Processus autem ille, meo quidem judicio, minimè spernendus est. Primò enim tibia, cùm jam sit mortua, aut quovis alio modo corrupta, arctissimè scamno absque periculo alligari potest: At sciunt Practici, quantò arctiùs membrum, quod abscindendum est, scamno alligatur, tanto minori cum difficultate fieri amputationem. Secundò, hoc modo instituta operatione, æger in dorso decumbit, ac proinde liporhymiæ minùs obnoxius est. Tertiò, minùs metuenda est hæmorrhagia, cùm tibia in altum sit elevata. Vinculum tamen sub genu cum suis laqueis non est omittendum; Et ut minister in ipsa operatione carnem & cutem in altum trahat, prospiciendum.

Cæterùm videat minister ille, qui scapulas tenet, ne brachiis suis ægrum amplectatur, aut quovis modo pectus aut ventrem comprimat: si enim pectus compresserit, respirationem impediet; Sin ventrem amplectendo, stomachum, hepar, cæterasque partes contentas, augetur hæmorrhagia propter compressionem venæ cavæ, satius itaque erit, si scapulas & brachia tenuerit.

Monitos autem velim Cheirurgos, ne operationem hanc, in lecto decumbenre ægro, incipiant, nisi fortè eo modo, à nobis in proxima præcedenti figura proposito, collocatus fuerit: aut brachium vel manus amputanda sit. Membrum enim, quod amputandum, inprimis femur & genu, nisi firmiter scamno annexum fuerit, operatio vix dextrè fieri poterit. Ante annos aliquot unà cum clarissimis viris D. D. *Jano Antonio Saraceno*, & *Georgio Jenischio* Medicinæ Doctoribus, ad ægrum, cui tibia amputanda erat, vocatus fui. Illum cùm Cheirurgus in lecto decumbentem reliquisset, & tibiam scalbello solùm annexisset, femur verò simul & genu omninò libera essent, multùm & quidem in longum tempus sustulit æger. Præ dolore enim, cùm ex una in alteram partem sese projicere coactus esset, serra hinc & inde, & quidem aliquoties osse implicata fuit.

Si verò æger propter imbecillitatem lectum egredi minimè poterit, asserculum spondæ annectendum est, deinde æger ita collocandus, ut totum corpus præter tibiam inter pulvinaria in lecto conquiescat, femur verò & genu prædicto asserculo firmiter annexa sint. Brachium similiter, aut manus, si amputanda occurrunt, æger inter culcitras manere poterit, brachium verò aut manum extendere, quæ scabello, aut asserculo aliquo spondæ annexo fasciâ alliganda est. Ut autem sive tibia, sive brachium, quod abscindendum, eò firmiùs scamno annecti possit, neque ex una in alteram partem vacillet, sequens instrumentum excavatum, scamno annectendum & infigendum est. (*Vid. Tab.* VII. *fig.* 1.

Femore & genu scamno, ut dictum est, annexo, ministris constitutis, omnibusque, sive medicamenta fuerint, sive alia ad operationem necessaria, ordine dispositis, novaculâ probè exacutâ, aut alio quovis cultro incurvato, & ex utraque parte acuto, (*Vid. Tab.* VII. *fig.* 2.) incidat carnem usque ad os, separans simul & semel periostium, quoad fieri poterit: Si duo sint ossa parallela, veluti infra genu & supra carpum, cultro incurvo & acuminato separanda est caro intermedia, ne quod serræ obstaculum occurrat.

Incisio autem carnis ex superiori parte ossis tibiæ, & ad latera incipienda, ibique periostium diligenter ab osse separandum est, semel enim absque impedimento si serra apposita fuerit, postea non facilè ac levi aliquo obstaculo remorari potest. Inferior verò pars tibiæ, sive sura, postremò incidenda, & ab osse separanda est. Ea enim in parte cùm majora vasa venarum & arteriarum descendant, si primò incideretur, multùm deperderetur sanguinis interim, dum cutis & caro in superiori parte separaretur. Omnia tamen quàm celerrimè, festinanterq; & tutò perficienda sunt.

Cùm primùm caro ad os usque abscissa fuerit, videat minister, qui genu tenet, ut protinus limbum manicæ incisioni imponat, funiculorumque beneficio circumcirca os constringat, carnemque æqualiter in altum trahat, ut Cheirurgus os altiùs carne amputare, cicatricemque firmiorem, & temporiùs inducere possit. Tandem serrâ resecabit os, quantâ poterit agilitate & dexteritate. (*Vid. serræ iconem Tab.* VII. *fig.* 3.) Abscisso osse, protinus forcipe separanda, & abjicienda est manica, incisis funiculis A. B. notatis, superiùs in delineatione manicæ.

Deinde ubi sanguinem effluere siverit, pro ratione plenitudinis, & virium ægri, cauteriis vasa inuret ad sistendum sanguinem, ipsumque etiam os, quò citiùs excidant ejus fragmenta. (*Vid. Tab.* VII. *fig.* 4.)

Restincto sanguine, solvet vinculum, quod est supra incisionem, & applicabit prygmation è stupis, intinctum priùs Oxycrato, dein ovorum albuminibus, & adspersum pulvere sequenti plurimo.

R. Farin. volat. ℥vj.
Sanguinis draconis
Thuris an. ℥j.
Boli armen. orient.
Terræ sigillat. an. ℥ß.
Gypsi ℥j. ß.
Ranarum aquatilium præparatarum (mirificè enim & proprietate quadam occulta sanguinem sistunt) ℥. j.
Musci cranii humani ℥j.
Pil. lepor. minutissime incisorum ʒij.
Pulv. albuminum ovorum sole caniculari exsiccatorum.
Spumæ maris
Spongiæ novæ torrefactæ an. ℥j.
Misce, fiatque pulvis subtilissimus.

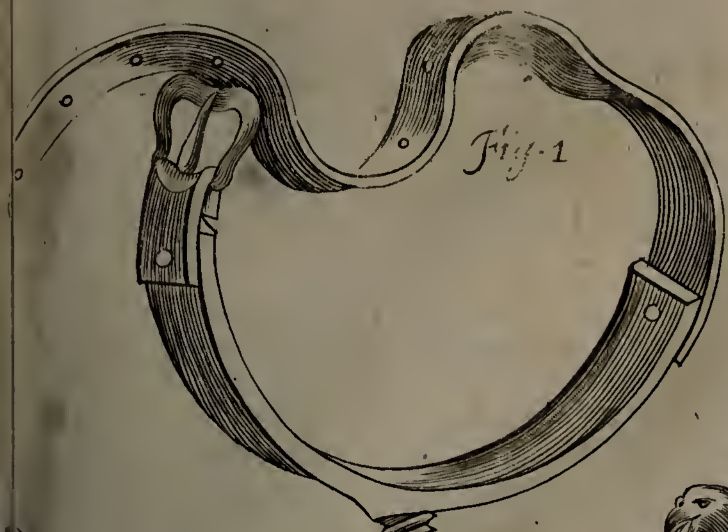
Ranæ autem quomodo præparandæ, lector ad finem hujus capitis videre poterit.

Postea defensivo applicato, ac trunco vesicâ bovinâ involuto, revinciet omnia fasciis, intinctis in oxycrato, nec mutabit hunc apparatum ante secundum diem, si æstas fuerit, aut tertium, si hyems. Defensivum tale sit, quale descriptum est capite 13. aut etiam hujusmodi.

R. Boli armeni albi
Sang. draconis
Masticis
Gypsiana ʒi.
Ol. Rosacei &
Myrtini ana ℥j. ß.
Albumina ovorum num. ij.
Aceti q. s. Fiat unguentum in mortario.

Defensivum autem non circa ipsum truncum, sed supra genu, si tibia ad poplitem; aut circa cubitum, si manus abscissa fuerit, applicandum est. Impedit enim defensivum, quo minùs vesica trunco commodè adaptari possit. Deinde singulis diebus iterandum est defensivum, quod fieri nequiret, si circa truncum applicandum fuerit.

Inferior autem pars vesicæ bovinæ madida, superior verò ubi aperta est, sicca esse debet: sicca, inquam, ut extensa & aperta remaneat, & faciliùs, celeriusq; trunco indui possit: madida tamen ex inferiore parte; ut æqualiter ac firmiter stupas cum pulvere contineat.

Fig. 1

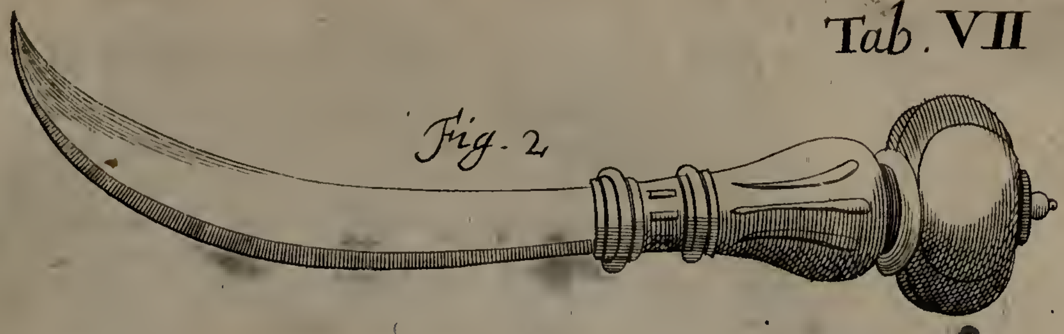
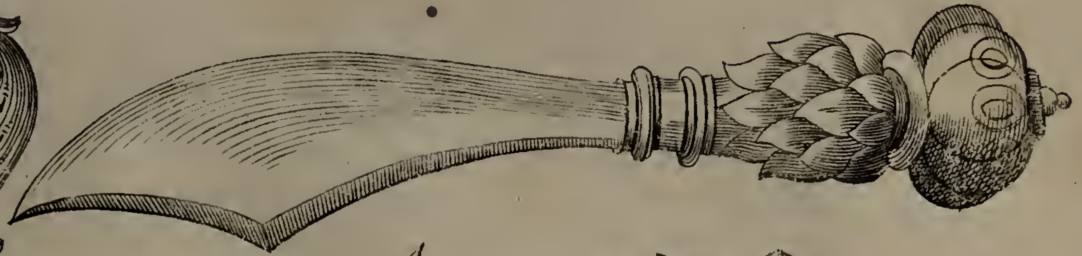
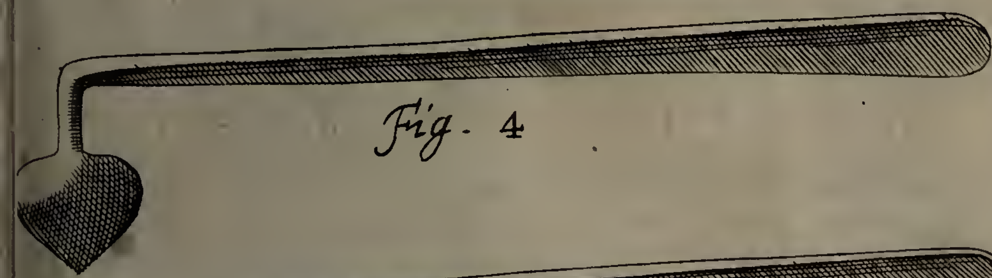
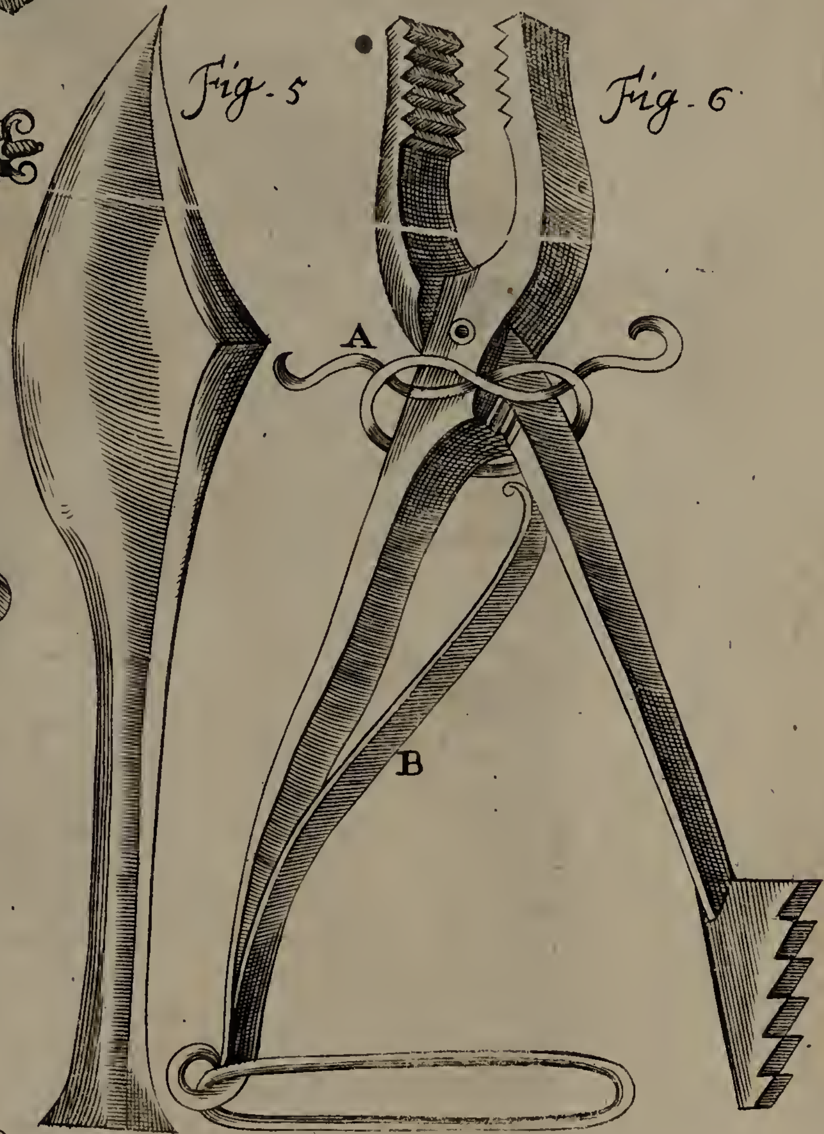
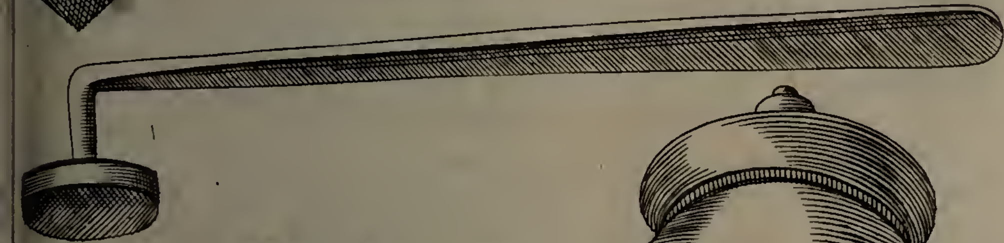

Fig. 2

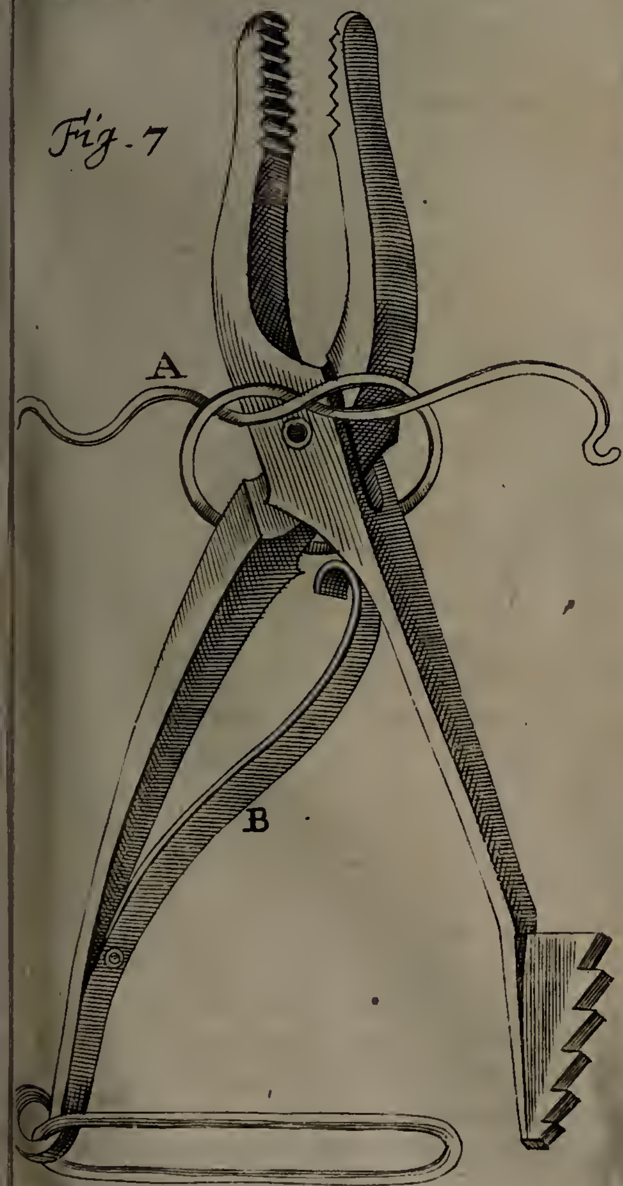

Fig. 3
PATERE VT SALVERIS 1719

Fig. 4

Fig. 5
Fig. 6
A
B

Fig. 7
A
B

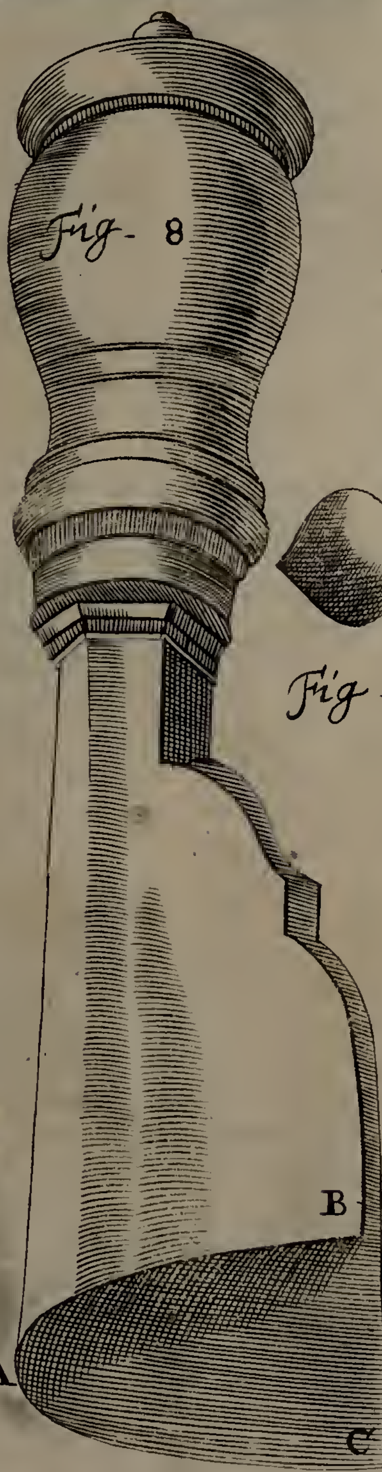
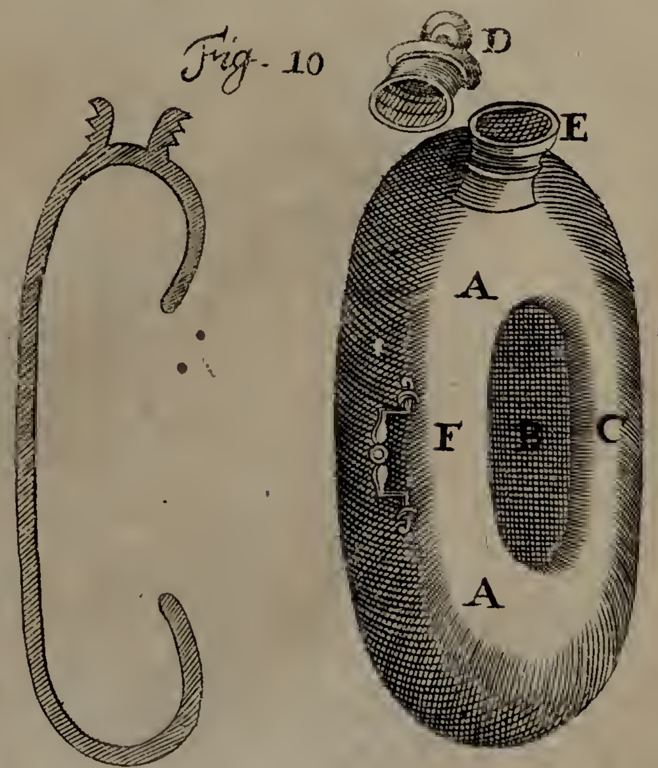

Fig. 8
B
A
C

Fig. 9

Fig. 10
D
E
A
F
B
C
A

Morff fc.

Nonnulli, quò securiùs præcaveatur hæmorrhagia, ligaturæ: aut vinculi, ex superiori parte incisionis, solutionem differunt in secundum apparatum. At hoc non nisi cum ægri damno fieri potest, quoniam vinculum illud magnos excitat dolores, attractationemque promovet sanguinis, atque humorum, qui accensi tandem in parte suppurantur; unde nova pravorum symptomatum occasio.

Alii unico tantummodò cauterio, eoque adeò lato, ut totum truncum obtegere possit, utuntur, eoque vasa omnia venarum & arteriarum corrugare tentant: Verùm incerta, ne dicam, inepta est operatio. Venæ enim simul & arteriæ cùm primùm abscissæ fuerint, sursum retrahuntur, ita ut cauterium illud latum illas, propter eminentiam ossis, attingere non possit. Interim cutis propter vehementiam ignis comburitur & contrahitur, curationemque difficiliorem, ac cicatricem imbecillem reddit. Præstat itaque ad vasa constringenda cauterio Sphærico, ad os verò lato ac plano, qualia antè depinximus, uti.

Cauteria autem absque manubriis, non sine causa depinxi. Cauteria enim dum calefiunt, relaxantur manubria, ita ut in operatione hinc & inde vacillent, & difficiliorem efficiant operationem: quapropter extremitates cauteriorum stupis involvo, quas interim dum ignescunt, unus ex ministris continuò aquâ frigidâ irrorat.

Porrò ante operationem vires ægri perpendendæ sunt. Si enim æger debilis & extenuatus fuerit, & putredo locum amputationis nondum attigerit, eâ, qua fieri potest, diligentiâ profusio sanguinis cohibenda est, ne unà cum sanguine spiritus dissipentur, viresq; dissolvantur, & æger periculosa syncope corripiatur. Quapropter majora vasa cauterio actuali corrugandа sunt, neque pulveri ulli ad sanguinem sistendum, quantumvis probatissimo, fidendum. Impetus enim sanguinis medicamentum repellit, impeditque, quò minus ad vasa aperta pervenire possit, ut ibi vires suas exerceat. Graviter itaque errant Cheirurgi, qui præstantissimum hocce remedium in abscissione membrorum, aliisque magnis operationibus, in perniciem ægri rejiciunt, illudque præter omnem rationem vituperare, & maledico dente carpere non verentur. Interim verò, dum suis pulveribus in sanguine sistendo occupati sunt, multùm sanguinis deperditur, sæpiusque æger in ipsa operatione extinguitur; quemadmodum ante cap. 15. & Centuriæ tertiæ Observ. 82. de Illustri quodam Germano fusiùs declaravimus. Quapropter cùm partes animantis non solùm ex sanguine alantur, sed & calor nativus mansionem ex sanguine obtineat, perinde atque ignis, qui in foco est, ex lignis, ad ardendum idoneis, à quo totas ædes calefactas conspicimus, summo studio, & quantum quidem fieri potest, conservandus est. Quod si tamen corruptio atque mortificatio ad locum, ubi amputatio instituta est, pervenerit, necesse est, ut nonnihil sanguinis effluat, ne sanguine corrupto in vasis relicto, de novo putredo truncum occupet: sensim tamen ut profluat, danda est opera idque optimè fiet cauterio ignito, si vasis leniter leviterque tantisper admovetur, usque dum nonnihil sanguinis effluxerit. Tandem verò, ut sanguis omninò sistatur, cauterium fortiter admovendum est. Ne autem interim, dum vas unum cauterio clauditur, ex altero sanguis nimis copiosè profluat, soleo duobus cauteriis, uno dextrâ, altero sinistrâ apprehenso, uno eodemque tempore operari; idque aliàs quàm sæpissime, tum non ita dudum in puero Copeti ad Lacum Lemannum, cujus antea mentio facta fuit, feliciter mihi successit. Cheirurgus itaque ut ambidexter sit, necesse est.

Cæterùm ad impediendam hæmorrhagiam, aut ad minimum ipsius impetum veluti freno compescendum, Cheirurgi cauterium cultellare excogitarunt, quo & ego multoties maximo cum fructu ægrorum usus sum: quandoquidem incidendo carnem usque ad os, venas quoque & arterias simul comburendo corrugat. Dorsum autem hujus cauterii, ut pollicis spissitudinem superet, necesse est, alioquin non satis diu calorem suum conservare posset. Ut autem caro, quæ est inter utrumq; os, eo quoq; abscindi possit, acuminatum esse debet, quemadmodum sequens figura indicat. (*vid. Tab.* VII. *fig.* 5.)

Quòd si præter spem atque opinionem, etiamsi cutis & caro cauterio actuali abscissa fuerint, sanguis, uti sæpissimè mihi accidit, profluxerit, protinus cauteriis sphæricis sistendus, tandemque os serrâ abscindendum est, inprimis si æger extenuatus ac debilis fuerit.

Porrò excellentiam hujus cauterii non satis extollere possum. Primùm enim, ne sanguis impetuosè profluat, ac spiritus dissipentur, impedit. Secundò, minus dolorosa est operatio, quàm si novaculâ cutis carnisque amputatio fieret, imò tota curatio minori cum dolore absolvitur, quemadmodum eventus in multis me edocuit. Hujus autem rei causa hæc mihi videtur, quòd nervi partesque nervosæ, inprimis periostium, cùm primùm ferrum ignitum sentiunt, protinus sursum retrahantur, & ita quidem, ut serra illas non attingat. Novaculâ verò, quomodo periostium exactè, & ita quidem, ut serra liberam inveniat viam, separari possit, nondum video. Serra itaque undique offendens periostium, maximos excitat dolores, vigilias, febres, phlegmones, aliaque gravissima symptomata: idque præcipuè propter dilacerationem periostii membranæ, exquisitissimo sensu præditæ. Accedunt præterea & alia, quæ malum adaugent. Cùm enim calor nativus in parte affecta maximè sit labefactatus, eum, si caro & nervi cultro frigido incidantur, & postea medicamenta frigida ad repellendos affluentes humores applicentur, magis magisque debilitari, & dolores insuperabiles, juxta illud *Hippocratis*; *Frigidum ulceribus mordax*, &c. procreari, quis, quæso, in controversiam vocare poterit? Cauterio verò cultellari periostium, uti dixi, omninò separatur. Cùm primùm enim ignem persentit, veluti pars nervosa sursum deorsumque retrahitur, & serra tramitem à partibus nervosis liberum invenit. Deinde mediante calore isto simplicissimo, & elementari ignis, refocillatur calor nativus, in parte affecta labefactatus, ac veluti prostratus. Et quia calidum, ut idem *Hippocrates* docet, ulceribus, ossibus denudatis, nervis; ac omnibus partibus nervosis amicum, doloremque lenit, sequitur mox digestio vulneris, ità ut omnia salva sint. Expertus loquor: multis enim hac methodo membra amputavi, iterumque truncum sanitati restitui, ut vix de dolore conquererentur, multò minus intumefactio aliqua circa truncum appareret. Sed videtur obstare locus *Hippocratis*, qui habetur *libro de Articulis*, ubi ignem nervis inimicum esse, scriptum reliquit. Sed loquitur *Hippocrates* eo in loco de nervis, non abscisis, aut malè affectis, sed adhuc integris & sanis, quibus revera ignis, ut qui omnium calidissimus & tenuissimus, ac minimo negotio ad illos penetrat, adversissimus; illosque contrahit, & dolores excitat. De nervis verò malè affectis alia est ratio. Cùm enim multa ignis commercio reddantur meliora, ut *Galenus* docet, ignisque omnia dissolvat; ut idem *Galenus* author est; quis, quæso, non videt, cauterium in tanta putredine circa nervos collecta;

collecta, multum prodesse posse? Hæc etiamsi ita se habeant, non sequitur tamen, methodum illam amputandi membrum in parte mortua, reliquamque putridam carnem cauterio comburendi approbandam esse. Ex maxima enim combustione illa, non solùm nervi supra modum incalescunt, verùm etiam (quia adhuc in parte demortua hærent, ita ut quantumvis abscissi, minimè tamen sursum retrahi possint) vi ignis ita comburuntur, contrahunturque, ut maximi dolores, vigiliæ, aliaque, symptomata inde sequantur. Effervescunt præterea in parte affecta adeps, cæterique humores, & continuò urendo, de novo affluxum excitant, quemadmodum c. 17. diximus. Alioquin calidum nervis maximè convenit, doloresque sedat, ut antea ex *Hippocrate* demonstratum est. Cujus rei exemplum non vulgare ante annos aliquot mihi observare licuit Matrona Paterniacensis à carne rabido in digitum medium morsa fuit: circa septimum dolor acutissimus exortus est: cùm verò balsamum abietinum calidè vulneri instillassem, ac ægra maximum levamen inde persensisset, petiit, ut parum calidius illud infunderem; Tandem eò usque, rogante ægrâ, gradum caloris auxi, ut ferventi balsamo vulnus adimplerem, quo facto dolor intra paucos dies remisit. Integram historiam pete ex Centur. 3. Obs. 98.

Si verò æger juvenis, robustus, & plethoricus fuerit, viresq; constiterint, putredo quinetiam ad locum ferè amputationis pervenerit, necesse est, ut factâ amputatione membri, nonnihil sanguinis effluet: hinc enim totum corpus aliquo modo refrigeratur, & veluti onere quodam gravi deposito allevatur, viresq; iterum colligit, omniaq; symptomata imminuuntur. In hujusmodi ægris amputató membro, pulvere meo præscripto aliquoties hæmorrhagiam absq; cauterio actuali cohibui. Interim tamen ut Cheirurgus cauteria in promptu & quidem ignita habeat, suadeo: ut si forsan propter impetum hæmorrhagiæ pulvis non sufficeret, ad cauterium confugere possit.

Pulvis autem non unico pulvillo magno ex stupis præpararo, ut nonnulli facere consuevere, sed variis applicandus est. Unico enim applicato ad vasa, quæ statim post amputationem sursum retrahuntur, cùm vix pervenire possit, veluti inutilis est; impetus enim sanguinis pulverem repellit & abluit. Habeat itaq; Chirurgus multos pulvillos parvos, spissos, bene compactos, albumine ovi madefactos, & pulvere nostro ad sanguinem sistendum copiosè adspersos; quos ad ora venarum & arteriarum trudat, unum post alterum, donec truncus undiq; sit coopertus pulvillis. Habeat deinde pulvillum ejus magnitudinis, ut totum truncum obtegere possit, qui similiter ovi albumine imbutus, & pulvere adspersus esse debet, quo applicato, protinus omnia vesicâ bovinâ, ut dictum est, madefactâ, obtegenda sunt: deinde fasciis oxycrato madefactis diligenter deliganda, ut pulvis circa ora venarum & arteriarum remaneat.

Galenus, & post ipsum *Avicenna*, *Celsus*, & alii, aliam Methodum sistendi sanguinem, & quidem aptissimam excogitarunt, vasorum scilicet ligationem. Convenit autem præcipuè in robustioribus & plethoricis corporibus, & in eis, in quibus hæmorrhagia non usq; adeò pertimescenda est. Ad liganda enim vasa, unum post alterum (nisi Cheirurgus manu promptissimus fuerit) tempus requiritur: at quia sanguis interim profluit, ac deperditur, non nisi in plethoricis & robustioribus tentanda est: In delicatulis verò & extenuatis, absque periculo administrari non potest: in his enim sanguis propter causas, quas antea recensui, protinus sistendus est. Quod si necessariò membrum circa ipsam radicem carnis putridæ abscindere coacti fuerimus, methodus hæc sistendi sanguinem locum quoque non habet: Cauterio enim actuali, ut corruptio illa castigetur, necesse est. Convenit præterea & in eis, qui animo sunt pusilli, ac ferrum ignitum supra modum metuunt.

Comprimum itaque os serrâ abscissum fuerit, apprehendat Cheirurgus forcipe hîc adumbratâ, (*Vid. Tab.* VII. *fig.* 6.) vas, quod reliquorum erit maximum, & cùm aliquantulum illud ad se attraxerit, protinus minister vinculum, ex filo canabino factum & A. notatum, vasi injiciat, illudque arctè constringat. Interim autem, dum Cheirurgus & minister vas unum, uti dixi, amplectuntur, atque constringunt; tertiùs quidam digitis reliqua vasa obturet, impetumque hæmorrhagiæ, quantum fieri potest, impediat, & si forsan nonnihil carnis unà cum vena, aut arteria apprehenderit, nihil nocere potest, & faciliùs obturabitur vas. Vinculis ita diligenter vasis injectis, ad majorem securitatem pulvilli ex pilis leporinis, aut gossipio factis, ovi albumine madefacti, & pulvere ad sistendum sanguinem adspersi, ad ora vasorum, quemadmodum superiùs diximus, imponendi: deinde omnia vesicâ bovinâ, fasciisque diligenter vincienda atque deliganda sunt.

Explicatio fig. 6. Tab. VII.

A. Laqueus est ex filo canabino reduplicato & interlaqueato, quorum Cheirurgus quinque aut sex paratos, & in promptu habere debet. Ad ipsam autem forficem adaptari debent, quemadmodum ex delineatione videre est, idque in eum finem, ut cùm primùm Cheirurgus vas aliquod apprehenderit, minister eò faciliùs laqueum ad ipsum vas usque detrudere, nodumque conficere possit.

B. Plectrum est, quod forcipem apertam tenet.

Sin verò vena aut arteria sursum retracta fuerit, ita ut præcedenti forcipe, quia lata & in formam rostri anseris fabricata, apprehendi non possit, sequentem forcipem, in formam rostri ciconiæ factam, in promptu habet. (*Vid. Tab.* VII. *fig.* 7.)

Nonnulli resecto membro, & restricto sanguine, acu oblongâ, & filo æquali ac levi, quale est sericum, labia vulneris decussatim, quantum fieri potest, contrahunt: Verùm methodus illa mihi non probatur. Cùm enim truncus post operationem intumescat, sutura hæc dolores mirum in modum adauget, filum quoque hoc, intumescente carne, cutem abrumpit, quapropter sutura relaxatur, ita ut planè inutilis fit. Impedit præterea sutura hæc, quò minùs pulvilli ad ora vasorum commodè applicari possint, si forsan de novo hæmorrhagia superveniret. Præstat itaque, loco suturæ glutino uti, quemadmodum postea dicam.

Restricto sanguine, fasciisque deligato trunco, in tertium usque diem (nisi dolor obfuerit, quemadmodum *cap.* 24. dicturus sum) relinquendus est primus apparatus, propter metum hæmorrhagiæ. Interim tamen totum femur, aut brachium, quotidie bis oleo rosaceo, aut myrtillorum inungere, defensivum quin etiam singulis diebus iterare convenit. Postea cùm proximum apparatum abjicere voluerit Cheirurgus, iterum tres, aut quatuor pulvillos parvos ex stupis, aut gossipio paratos, albumine quin etiam ovi madefactos, & pulvere nostro ad sistendum sanguinem adspersos, in promptu habeat. Omnia clementer admovenda sunt, pulvilli tamen, qui in primo

primo apparatu vasis impositi fuere, si aliquo modo, quantumvis levissimè adhæserint, propter metum hæmorrhagiæ, in sequentem usque diem relinquendi sunt. Sin verò facilè, & veluti per se deciderint, recentes vasis imponere convenit, ossi filamenta sicca, reliquo vulneri sequens digestivum applicetur.

R. Therebinth. lotæ in aqua plantaginis ℥iij.
Ol. Rosacei.
amygdalarum dulcium ana ℥j.
Gummi Elemi dissoluti cum prædictis oleis, & colati ℥ß.
Croci ℈j.
Misce, fiat unguentum, addendo vitellum unius ovi.

Neque verò mutabantur hæc remedia ante digestionem factam; in primis defensivum; adspergaturque vasis pulvis noster ad sistendum sanguinem, quoad non sit amplius ab hæmorrhagia periculum; Tum remoto digestivo detergebitur ulcus mundificativo nostro de succo apii, cujusmodi infrà extremo hoc capite, aut etiam sequente.

R. Terebinth. lotę in vino ℥iij.
Pulv. rad. aristolochiæ rotundæ
iridis florent.
farinæ hordei ana ʒiiij.
mellis rosacei ℥j.
aquę vitæ ℥ß.
theriac. optimæ ʒij.
Misce, & fiat mundificativum.

Interim nitendum deorsum trahere cutem, ac musculos, qui sursum attracti fuerant, ut paulatim denuò contegant ossium incisorum extrema, utque post cicatricem inductam cutis ea, & ipsi musculi pulvini instar extremis illis ossibus substernantur. Quamobrem solent nonnulli decussatim ipsa vulneris labia suere, statim ab ipsa operatione, sicque cutem & carnem appropinquant. Qui modus mihi non probatur propter incommoda, quæ inde sequuntur, quemadmodum antea ostensum est. Placet itaque loco suturæ, quæ fit in carne & cute, uti pulvillis, spleniis, fasciisque, aut glutino ad id apto, & sequenti modo applicato.

Digesto vulnere, & inflammationis experte, linteum, ejus longitudinis, ut totum truncum ambire possit, induco sequente emplastro, aut glutino, & ad labia vulneris applico; Ita tamen; ut labia minimi ferè digiti sit inter labia vulneris & emplastrum. Posterâ die siccato emplastro, & tenacissimè hærente, acum filo trajectam insero, sicque vulneris labra haud aliter conjungo, quàm si ipsam cutem & carnem perforassem. Glutini, quo ego utor; descriptio hæc est.

R. Farinæ volatilis ℥j.
Masticis
Thuris
Sang. draconis
Pulv. Rosar. rub.
Gummi tragacant. ana ʒij.

Misce, fiatque pulvis tenuissimus, cui adde albumen unius ovi, aquæ rosarum q. s. ut crassitiem mellis adipiscatur glutinum. Maneant in infusione per noctem: sequenti die si nimis spissum fuerit medicamentum, iterùm affunde aquæ rosarum, aut plantaginis quantum satis est: deinde utere quemadmodum dictum est.

Loco glutinis utimur emplastro de pelle arietis, aut aliquo alio ex pice navali, colophonia, & similibus confecto.

Relaxatur autem aliquando glutinum, aut propter abundantiam puris, aut quia Cheirurgus medicamentum aliquod humidum applicat. Si propter abundantiam puris acciderit, inspergatur vulneri sequens pulvis, qui exsiccat absque mordicatione, & casum extremorum ossium procurat.

R. Rad. Aristoloch. rotundæ,
Peucedani
Iridis Florentinæ
Corticum pini
Ligni Guajaci ana ℥ß.
Misce, fiatque pulvis tenuissimus, qui ulceri quotidie semel, aut bis inspergatur.

Linteum glutino obductum si deciderit, novum applicandum est; idque toties, quoties opus fuerit. Est enim tutissimum remedium, minimè dolorosum, & periculi expers, quo in omnibus vulneribus, quæ suturâ indigent, uti possumus.

Tandem dum curatur vulnus, procurandus casus extremorum ossium, quæ aëris & ferræ contactu alterata fuerunt, aspersis pulveribus catagmaticis, cujusmodi est iste, paulò antè descriptus.

Ab omnibus autem humidis & oleaginosis in denudatis ossibus, in quacunq; parte corporis fuerint, planè ut abstineat Chirurgus necesse est. Quapropter statim ab operatione filamentis siccis, necnon pulveribus catagmaticis ossa diligenter tegenda, ac muniendа sunt. Accelerat quoq; casum ossis, si post amputationem cauterium actuale, ut suo loco diximus, ossi leniter leviterq; applicatum fuerit. Etenim actualis ignis proculdubio, quod potentialis non potest, absumet, ossi robur addet, & plura alia dabit commoda; ut eruditè monet Anatomicus & Botanicus D. PETRUS PAVIUS. Leviter autem ossa cauterio actuali, tractanda; Primò quia nulla adest caries; Sed solummodò alteratio quædam à ferra, & aëre externo contracta. Secundò ne medulla vehementiâ ignis nimiùm incalescat, ac novam inflammationem excitet. Euphorbium quoq; (etsi, ut verisimile est, genuino & legitimo *Dioscoridis* caremus) separat & deturbat ossium cariosorum fragmenta, quemadmodum Obs. 92. Centur. 3. fusiùs demonstravimus: velut & emplastrum de betonica.

Ab initio autem, ut antea quoq; monui, diligenter filamentis os denudatum obtegendum est, donec natura carne aliqua spongiosa id obtexerit, quod circa decimum, aut decimum quartum diem post amputationem fieri consuevit. Cum n. aër ossibus denudatis sit adversissimus, ea statim carne aliqua fungosa tegit natura, sub qua nihilominus partem illam ossis ab aëre, aut medicamentis, vel etiam à ferrâ alteratam, paulatim separet, & per carnem illam fungosam expellit: os verò carne solidâ, & laudabili tegit. Itaque non satis rectè, nec prudenter faciunt nonnulli, qui in ossibus denudatis quotidiè ferè (ut ego apud quosdam vidi) scalpris os abradunt; Aut carnem istam fungosam causticis absumunt. Hinc multoties ex recenti vulnere fiunt ulcera maligna atque diuturna. Extrema autem fragmentave ossis minimè vi sunt extrahenda; Sed interdum concutienda & commovenda leviter, reliquum naturæ & pharmacis permittendum. Non est interim expectandus horum casus ante trigesimum vel quadragesimum diem ab amputatione. Est & excrescens in trunco ipso caro coërcenda pulvere aluminis usti, aut sequente.

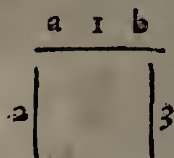
R. Aluminis usti ʒij.
Lapidis calaminaris
Plumbi usti
Cerussæ ana ʒj.
Vitrioli calcinati ʒß.
Misce, fiat pulvis tenuissimus.

Deinde inducenda eſt cicatrix emplaſtro palmeo, de ceruſſa cocta, unguento deſiccativo rubro, diapompholygos & ſimilibus.

Manus ſi ſola contaminata fuerit, in ipſo carpo amputanda eſt ſequenti modo. Cutis verſus cubitum reducenda fortiterque liganda eſt; Quemadmodum de abſciſſione tibiæ diximus: Poſtea circumcirca juncturam linea atramento ducenda eſt. Tandem miniſter aliquis cordatus brachium firmiter teneat; Cheirurgus verò ſiniſtrâ manum, quæ amputanda, apprehendat, dextrâ autem cutem & carnem ſecundùm lineam atramento inductam cultro ante delineato incidat, parumque manum deprimat, ſic enim articulus protinus disjungitur & novacula abſque ullo obſtaculo, & celeriter quidem operationem abſolvit. Truncus poſtea curandus eſt, quemadmodum de tibia diximus.

Sin verò brachium extra articulum amputandum eſt, cutis & caro uſque ad os incidenda eſt, aut cauterio cultellari ante depicto, aut aliis cultris: Deinde os non ſcalpris, aut ſecuri, ut nonnulli artis imperiti homines facere conſuevêre, ſed ſerrâ præcidere convenit. Operatio autem ut dextrè perficiatur, brachium ſcamno annectendum eſt, quemadmodum de tibia diximus. Quod ſi Chirurgo libuerit, poterit quoque applicare & uti manicâ, antè in abſcisſione tibiæ deſcriptâ & depictâ.

Digiti, ut capite 17. fuſiùs diximus non forcipe inciſoriâ, ut vulgus Chirurgorum facit, aut ſcalpris, ſed novaculâ, vel ſerrâ amputandi ſunt. Novaculâ quidem parvâ, & acuminatâ, ſi in ipſo articulo facienda eſt operatio: ſerrâ verò ſi extra articulationem. Miniſter itaque brachium & manum teneat, Chirurgus verò forcipe apicem digiti apprehendat, firmiterque ſiniſtrâ teneat, tandem ſerrâ minimâ os abſcindat. Operatio hæc cùm aliàs, tum Anno 1591. in puella quadam Hildenæ, cui omnes digitos dextræ manus abſcidi, feliciter ſucceſſit, de qua vide hiſtoriam capite quarto. Præterea in peregrino quodam Gallo, qui Anno 1600. Româ rediens, & in monte S. Bernhardi à via deflectens, & inter nives pernoctans, tantum frigus paſſus fuit, ut extremitates omnium digitorum dextræ manus (extinctis in iſtis calore nativo) Gangrænâ correptę ſint quemadmodum in 2. Cent. Obſ 87. fuſiùs declaravimus. Porrò in abſcisſione digitorum, talis obſervandus eſt ordo, videlicet, ſi apex pollicis, apud Veſalium, de corporis humani fabrica *Lib.*1. *cap.*25. *fig.*1. C. notatus, abſcindendus fuerit, fiet id in prima articulatione, & quidem non forcipe aut ſcalpro, ſed novaculâ. Si verò putredo primam articulationem transgreſſa fuerit, proximamq; in eâdem figurâ T. notatam, nondum contaminaverit in medio, ubi B. notatus, abſcindendus eſt digitus; caro quidem ac reliquæ partes molliores novaculâ, os verò ſerrâ exiguâ. Quod ſi dimidia illa pars oſſis B. notati, reſervari quoq; non poſſet, abſcindatur in ipſo articulo, T. notato. Si pars illa pollicis in prædicta figura A. notata, reſervari quoq; non poteſt, non tamen in medio, ubi os in prædicta figura A. notatum eſt (id enim Chirurgo in operatione perquam difficile, ægro verò moleſtum eſſet, & deformitatem pareret) ſed ad quintum brachialis os P. notatum, abſcindendus eſt pollex, ſequenti modo. Adſit miniſter cordatus, teneatq; firmiter ſiniſtrâ ſuâ (ſi abſcindendus eſt pollex, aut alius digitus dextræ manus) brachium ad Carpum, dextrâ verò digitos omnes arripiat, leviterq; ad ſe trahat. Dum Chirurgus ſiniſtrâ ſuâ pollicem apprehendat, & nonnihil ad ſe trahendo, videlicet pollice, inciſionem ad ipſum articulum T. notatum, novaculâ bene acuminatâ inchoet, & rectà ad quintum os brachialis ducet, ſic ad ſe trahendo pollice, primo vel altero ictu ipſum facilè abſcindet. Si verò pollex ſiniſtræ manus abſcindendus eſt, miniſter dextrâ ſuâ brachium ad carpum, ſiniſtrâ verò digitos teneat, eodemq; modo, uti jamjam dixi, procedat. Si corruptio, aut caries indicem occupaverit, prædicta methodus non eſt mutanda, facillimèq; ad metacarpum, ſive poſtbrachiale os, in 1. & 2. figura I. notatum, hoc eſt, in tertia articulatione abſcinditur, quemadmodum ego in aliquibus expertus ſum. In abſciſſione minimi digiti eodem modo procedendum eſt: poteſt tamen ad brachiale os ubi in prædictis figuris N. notatus eſt digitus, parvo cum negotio quoq; abſcindi. In abſciſſione medii atq; annularis digiti, ſi corruptio aut caries eo uſq; pervenerit, ut ad tertiam articulationem, ſive poſtbrachiale os, abſciſſio inſtituenda neceſſariò fuerit, hactenus non exigua fuit difficultas: Idq; propter ſeptum digitorum. Tertiò enim iterandus fuit ictus ſcalpri, vel novaculæ, ut ex adjuncta figura facilè colligitur. Primus ictus digitum in poſtrema articulatione à metacarpo ſeparabat. Secundus, & tertius ſeptum digitorum, ex una atq; altera parte digiti, incidebat, ut ſequens figura indicat.

Per ſeptum autem digitorum, intelligo partem illam carneam, quæ ſita eſt inter tertiam ſive poſtremam juncturam digitorum & ſecundum articulum verſus, uti videre licet, & figura 2. cap. 25. lib. 1. Veſalii, à litera R. ad D. Porrò in hac operatione ac tertiò repetito ictu ſcalpri, in uno aut altero angulo, *a* & *b* notato, facillimè carnoſum aut membranoſum quid à ſcalpro, intactum remanere, & operationem difficiliorem, longioremque reddere poterit. Hæc apud me perpendens, & quomodo hac in re, tum ægris, tum etiam Chirurgis ſuccurrere poſſem, nervos intendens, ſequens inſtrumentum excogitavi, quo digitus in extrema articulatione, unà cum ſepto, ex una atque altera parte, unico ictu facillimè & ſine difficultate abſcinditur. In abſciſſione digitorum pedum eodem modo procedendum eſt. Eſt autem ſcalprum peracuminatum, & alatum, cujus poſtica pars A. notata ſemicircularis, ejuſque eſt magnitudinis, ut cum oſſe, quod amputandum, juſtam habeat proportionem. Alæ B. & C. notatæ; pollicem cum dimidio ſint longæ, acuminatæque ut ex ſequenti figura, ad vivum depicta videre eſt. (*Vid. Tab.*VII. *fig.*8.)

Operatio autem ſequenti modo inſtituenda eſt, præparato corpore, manus in ſcamnum aut tabulam collocanda, & à Viro Cordato tenenda eſt: deinde articulus, in quo amputatio peragenda, diligenter atramento notandus eſt, & appoſito ſcalpro, malleo id tam validè percutiendum, ut unico ictu digitus abſcindatur. Mox quæ ſanguinis fluxum cohibent, & dolorem leniunt, applicanda ſunt, de quibus ſuo loco fuſiùs.

Cæterùm, Candide Lector, etſi antea cap. 17. uſum ſcalpri & tenaculæ in abſciſſione membrorum improbaverim, in hoc tamen caſu, quia aliter fieri nequit, ex duobus malis, minus eligendum, & extremum remedium potiùs adhibendum, quàm ægrum, in periculo conſtitutum, derelinquendum eſſe exiſtimo. Cæterùm quomodo poſt curationem lignea tibia, aut ferrea manus adaptanda ſit, Lector apud Ambroſium Paræum *l.* 23. videre poterit.

Sunt

Sunt præterea, qui ægro ante operationem soporiferum aliquod præbent, ut minùs sentiat dolorem. At nos ex boni *Guidonis de Cauliaco* sententiâ abstinebimus: Quippe ista narcotica perquàm periculosa sunt, propter gravissima, quæ inducunt, symptomata, imò & mortem: quemadmodum posthac *cap.* 24. exemplo quodam demonstrabimus. Quare de iis agere supersedebo.

Mundificativum nostrum de succo apii, ad mundificanda & incarnanda Gangrænæ ulcera, aliaque sordida & maligna, sic præparatur:

R. Succi apii,
Scordii,
Arnoglossæ majoris,
Rutæ ana ℥iiij.
Mellis rosati ℔. j.

Coquantur ad consistentiam syrupi, tum admisce.
Farinæ lupinorum,
Pulv. rad. Aristoloch. rotundæ,
Angelicæ,
Vincetoxici,
Theriaces ana ℥ß.
Aquæ vitæ ℥j.

Misce, fiat unguentum, quod servetur in vase vitreo: Ranas, quarum antè in descriptione pulveris nostri ad sistendum sanguinem memini, sic præparo. Accipio ranas aquatiles, suspendo illas in cucurbitam, ita tamen, ut fundum non attingant, ne in carbones comburantur, & aqua, quæ exstillat, odorem gravem acquirat. Accenso igne aquam in arena clementer extraho, & ad usum reservo. Est enim preciosa in ulceribus malignis & cancrosis, item iu polypo, ozena, aliisque pudendorum & sedis ulceribus: inflammationem exstinguit & malignitatem corrigit. Ignem non exstinguo, usque dum omninò exsiccatæ fuerint ranæ, nec ulla ampliùs exstillet aqua. Illam tamen, quæ circa finem exstillat, separatim colligo; odorem enim aliquo modo graviorem habet, & in ulceribus oris & narium minùs grata est. Ranas ita exsiccatas in catillum fusorium projicio, ac in albissimos cineres comburo. Valent non solùm ad sistendum sanguinem, verùm etiam in omnibus ulceribus malignis, & sordidis, si eis inspergantur, mundificant, abstergunt, & malignitatem corrigunt.

Cap. 20. *De symptomatibus, quæ post amputationem membri supervenire solent, deque eorum causis.*

CÆterùm, etiamsi Medicus & Cheirurgus summam adhibuerint diligentiam, corpusque ante operationem ritè præparaverint: æger tamen non semper à symptomatibus immunis esse potest. Primò, quia Medico non obtemperat & in victus ratione peccat: aut quia adstantes officio suo minimè funguntur. Est enim verissimum, quod *Hippocrates* scriptum reliquit: nimirùm non sufficere, si Medicus officium suum circa ægros fecerit, omniaque summâ cum diligentiâ adhibuerit ad morbi oppugnationem, nisi æger ipse & qui circa ipsum constituti sunt, officio suo quoque fungantur: & quæ à Medico præscribuntur, diligenter observent. Primò itaque, ut æger obediens sit, & in omnibus Medici consilium sequatur, necesse est. Secundò ministros, qui ægro inserviunt, diligentes & vigilantes esse convenit. Tertiò exteriora quoque, veluti aër secundùm morbi naturam, victus ratio, & habitatio commoda, requiruntur. Sin verò æger morosus & inobediens, habitatio ægri incommoda, & victus ratio prava fuerint; rarissimè scopum suum attinget Medicus, etiamsi diligentissimus fuerit.

Secundò superveniunt symptomata post operationem, quotiescunque corpus pravis humoribus, sanguineque oneratum est. Cum impetu enim ad truncum confluunt, aut symptoma aliquod molestum in corpore excitant.

Tertia causa symptomatum ad morbi magnitudinem referenda est. Si enim membrum aliquod magnum, veluti femur, aut brachium, abscindendum est, aut in vulneribus capitis membranæ læsæ fuerint, quis quæso à gravioribus symptomatibus securus esse poterit? Tandem imperitia & negligentia Cheirurgi sæpissimè multorum gravissimorum symptomatum causa est: nonnunquam enim affectum, causas & symptomata, propter imperitiam non satis agnoscunt, at quis symptomata præcavebit, nisi morbi habuerit notitiam? Alii ab initio affectum negligunt, & flocci faciunt, ac interim dum corpus ægri expurgare, victus rationem præscribere, aliaque ad præcavenda symptomata, administrare debeant, ventri & voluptatibus dediti sunt. Hinc occasionem, quæ, ut rectè *Hippocrates* docet, præceps est, negligunt, fitque aliquando ex levissimo aliquo vulnere gravissimus affectus, qui ægrum aut exstinguit, aut ad summum periculum perducit, maximaque incommoda post se relinquit.

Vulnus simplex facilè curatur, imò natura, quæ, teste *Hippocrate*, morborum est medica, per se & absque medio aut Cheirurgo, sæpissimè vulnera consolidat: symptomata verò cùm supervenerint; omnes naturales operationes invertunt maximasque molestias, ac ingentes labores aliquando Medico pariunt. Ut autem Cheirurgus symptomata, quæ vulneribus aliquando accidere solent, præscire, præcavere, vel etiam ex arte curare possit, non satis est, ut nudam solummodò habeat experientiam: ratio (ut rectè monet *Galenus*) atq; doctrina quoq; requiruntur. Sed proh dolor, quorsum nunc devenit ars Cheirurgica? jacet profectò, & priscus ipsius splendor, apud multos veluti caligine quadam sepultus est. Multos circumforaneos, barbitonsores & castratores cognosco; quos vulgus ad cœlum usque extollit; quorum tamen nonnulli maternam linguam legere & scribere ignorant, malvam, aut parietariam vix cognoscunt: Hi nullâ habitâ ratione corporis ægri, herniosis testiculos evellunt, calculos extrahunt, aliasque gravissimas operationes, non purgato corpore, maximo cum detrimento ægrorum perficiunt. Factâ enim operatione, humores ratione doloris, veluti ad cloacam, circa locum affectum confluunt, gravissimaq; quandoque symptomata excitant. Illa autem, quia non rarò totum negotium invertere, majoresque molestias ac labores, quàm ipse morbus procreare solent; necesse est, ut Cheirurgus rationem subjecti sui habeat, morbum, ipsiusque causas, naturam ægri, simul & facultates atque vires medicamentorum rectè agnoscat, eaq; ex arte præparare, & adhibere sciat: quæ omnia ex ipsa scaturigine artis, nimirùm ex *Hippocratis, & Galeni, Avicennæ, Celsi*, aliorumq; antiquorum, ac neotericorum Medicorum atq; Cheirurgorum scriptis potissimùm haurienda, & ita collocanda sunt, ut ratio & experientia simul conjungantur. Deinde, & quidem potissimùm quia omnia bona dona à Deo proveniunt, quemadmodum divus Apostolus monet, item quia Medicina à Deo creata & data est, & absq; benedictione Creatoris nihil operatur, videat Chirurgus, ut in omnibus suis actionibus & operationibus Deum invocet, & quantum fieri potest, piè & Christianè vivat. Circa ægros vigilans sit, summamque diligentiam adhibeat. Et quia, ut antea quoq; monui, symptomata sæpissimè totam curationem prioris morbi invertunt, ideoque quomodo illa removenda, hîc in gratiam tyronum annectere visum est.

Symptomata autem, quæ post operationem potissimum supervenire solent, hæc sunt; Syncope, & virium prostratio, hæmorrhagia, febris, dolor, inflammatio, phlegmone, vigiliæ, phrenesis, convulsiones, atq; Gangræna & Sphacelus de novo. De quibus omnibus ordine & sigillatim, breviter tamen dicturus sum, præterquàm de Gangręna & Sphacelo, quæ si denuo superaverint, præcedens curatio iterùm adhibenda est.

Cap. 21. *De syncope, & quomodo ea præcavenda & removenda sit?*

SYncope, quæ præceps virium lapsus est, & in hujusmodi gravioribus operationibus non raro accidere solet, periculo non vacat: nonnullos enim in ea exstinctos fuisse, observatum est. Videat itaq; Cheirurgus, ut ante operationem eis omnibus, quæ in syncope requiruntur, instructus sit.

Multis variisque de causis præceps virium prostratio oritur, de quibus Lector *Galenum*, aliosq; authores videre poterit. In gravissimis verò operationibus has potissimùm ob causas accidit. Primò, propter maximam dissipationem & deperditionem spirituum vitalium. Hinc enim cor aliquo modo refrigeratur, ac prosternitur, donec cætera viscera iterùm novum præsidium ad ipsum miserint. Hujusmodi autem lipothymiæ supervenire solent, quotiescunque Cheirurgus in gravissimis operationibus cauterium actuale improbat, & in sistendo sanguine aut negligens, aut tardus fuerit. Cum sanguine enim spiritus simul effluunt, atque dissipantur. Cujus rei exemplum Lector *cap.* 15. de illustri Germano videre poterit.

Altera causa est, quando sanguis & spiritus repente & nimis copiosè, sive sit propter iram, timorem, vel aliam aliquam causam, circa cor confluunt, spiritusque vitales veluti suffocant.

Tertiò supervenit lipothymia, quotiescunque vapor putridus & malignus ex trunco per arterias ad cor ascendit, spiritusque vitales inficit. Quapropter quotiescunque membrum aliquod putridum in parte mortua abscinditur, & quod reliquum est carnis putridæ, cauteriis actualibus in escharam comburitur, lipothimiæ gravissimæ & mortales pertimescendæ sunt. Vapores enim putridi, vi ignis excalefacti, subtiles & acres facti, facillimè per arterias ad cor adscendunt.

Quibus orificium ventriculi exquisitissimo sensu præditum est, facillimè syncope corripiuntur, si bilis flava, aut aliquis alius humor acris sursum regurgitaverit: Uti accidisse memini, cùm Empirici, & imperiti barbitonsores hujusmodi, aliasque operationes, non purgato corpore administrant. Civi cuidam Bernensi, *Hieronymo Zobel* nomine, cùm Anno 1614. Aventici venam, non purgato corpore, in sinistro cubito incideret barbitonsor, cardialgiâ primò, mox quoque epilepsiâ correptus fuit: finito paroxysmo epileptico, imprudens barbitonsor protinus venam in dextra manu incidit, multumque sanguinis extrahit. Quid fit? iterum cardialgiâ, mox quoque epilepsiâ gravissimâ & periculosâ correptus fuit; uti lector *in* 4. *Cent. Observ. nostrarum* fusiùs videbit. Corpus itaque antequam vena incidatur, aut membrum aliquod abscindatur, ab excrementitiis humoribus ut evacuetur, plus quàm necesse est.

Ubi lipothymiæ invadunt, pulsus languidus, & ita obscurus fit, ut quandoque difficulter percipi possit: Sudor frigidus in facie, aliquando quoque circa pectus erumpit: Nausea, non raro quoque vomitus superveniunt, frequenterque oscitat æger: Sanguis ex toto corpore ad cor confluit: quapropter extremæ partes frigent: faciei nitor & color vividus aufertur; nasus acutus & oculi cavi apparent. Sanguinis quoque fluor ut plurimum, fluente ad interna sanguine, remittit, nonnunquam, rarissimè tamen, augetur, propter retentricis facultatis labefactationem, atque summam prostrationem; quod & eis, quibus vena secta, & sanguis nimis copiosè extractus fuit, accidisse memini. Corpus, ut semel dicam, prostratum, & sine motu ac sensu jacet, nec quicquam videt, neque audit æger eorum, quæ circa ipsum fiunt.

Cùm autem remedia secundùm causam morbi sint mutanda, & adhibenda, necesse est, ut Cheirurgus ex sequentibus signis edisсat, an syncope propter dissipationem spirituum, vel ex eorundem oppressione proveniat? idque primò ex pulsu cognoscere licet. Solutæ enim vires inquit *Galenus*, parvum, languidum, ac valde frequentem pulsum efficiunt: oppressæ verò pulsus mutant, cùm in reliquam omnem inæqualitatem, & ordinis confusionem, tum in eam, quæ in vehementia spectatur & magnitudine. Nam inæqualitates hæ oppressarum virium maximè propriæ existunt. Secundò, virium lapsus propter dissipationem spirituum semper post intempestivam hæmorrhagiam accidit. Ex oppressione verò spirituum etiam ab initio operationis, & antequam sanguis profluxerit, supervenire consuevit. Si syncope circa finem operationis, aut etiam absoluta operatione pervenerit, haud difficulter ex sanguinis, qui effluxit, quantitate conjiciet Cheirurgus, syncope, an ex spirituum vitalium dissipatione fuerit, nec ne? Tertiò, in syncope ex retentione spirituum, item ex magna crudorum humorum copia, præcordia inflantur, & totum corpus majorem naturali molem habet: & color aliis in albidiorem, & aquosiorem speciem mutatur; aliis ad nigridiorem, ac lividiorem. Quartò, æger, si optimo corporis habitu præditus, cordatus & animosus, nihilominùs tamen lypothymiâ correptus fuerit, verisimile est, malum propter dissipationem spirituum accidere: propterea quod æger ante operationem intempestivè per alvum, aut sudores expurgatus fuerit, aut in ipsa operatione multùm sanguinis profuderit. Sin verò æger delicatulus fuerit, stomachum debilem habuerit, intempestivè expurgatus non fuerit, neque hæmorrhagia usque adeò magna supervenerit, certum est, lipothymiam propter retentionem & suffocationem spirituum accidere: propterea quod aut ratione timoris, aut aliquam aliam ob causam, sanguis, humores, & cum ipsis spiritus intempestivè confluxerit. Ignosce, candide Lector, si in enumeratione signorum prolixus fuerim. Id enim eam ob causam feci, quò tyrones, junioresq; Cheirurgi hujus affectus plenissimam notitiam habere possint. Quàm grave enim & periculosum sit symptoma, Medicis in confesso est, & sequentes observationes finem faciunt Duo ex domesticis serenissimi Principis ac Domini, Dn. *Janutii* à *Radzevil* Lituaniæ, &c. Ducis, cùm in decertatione unus ex illis gladio parùm supra genu vulneratus fuisset, protinus in lipothymiam incidit, vitamq; posuit, antequam Cheirurgus Principis accurreret: etiamsi nulla supervenisset hæmorrhagia, & vulnus non usq; adeò profundum esset. Hæc ex relatione serenissimi Principis habeo.

Gersheimensis quidam barbitonsor, *Wilhelmus Fix* nomine, cùm velitando cum Düsseldorpensi quodam in via, haud procul ab ipso oppido, circa carpum (si rectè memini) sinistrum, vulnus exiguum recepisset, protinusque syncope correptus fuisset, in ipsa extinctus fuit, etiamsi nulla supervenisset hæmorrhagia:

Ambos

Ambos autem istos viros propter conceptam iram extinctos fuisse, verisimile mihi esse videtur. Dolor enim iraque, ut Pontanus refert, mentem præcipitant: Sanguis enim, & spiritus cum impetu ad cor confluunt, caloremque vitalem extinguunt, quemadmodum videmus flammam in lampade extingui, si nimium olei affunditur. Adde quoque conturbationis proprium esse, ut idem *Pontanus* docet, mentem labefactare: at altercatio illa absque conturbatione fieri non potuit. Honesta quædam matrona Hildenæ, cùm An. 1502. 4. Septembris per totam diem in administratione rerum domesticarum occupatissima, ac proinde defessa fuisset, & quoad cœnam ad focum sederet, periculosissimâ lipothymiâ correpta fuit: quemadmodum lector in tractatu, de combustionibus fusiùs videre poterit.

Quamprimùm itaque Cheirurgus ex supradictis signis cognoverit, lipothymiam in propinquis esse, protinus ut secundùm causas adhibeat remedia, necesse est. Quapropter ne in ipsa operatione longos dolores patiatur æger: aut multùm sanguinis profundatur, viresque dissolvantur; cordatum & manu promtissimum convenit esse Cheirurgum. Habeat præterea in promptu pulveres, ad sanguinem sistendum exquisitissimos, simul & cauteria ignita; ut venas simul & arterias protinus obturare possit. Adsint etiam ægro Ministri divini, qui consolationibus piis ipsi animum erigere possint. Sin verò virium lapsus, propter spirituum circa cor collectorum copiam acciderit, non usque adeò opus est, confestim restinguere sanguinem, imò expedit, ut sanguis & spiritus iterùm ex interioribus ad exteriora, beneficio hæmorrhagiæ, & arctissimis ligaturis evocentur. Verùm enim verò in his omnibus virium inprimis habenda est ratio. Cùm primùm autem supervenerit lipothymia, ægrum protinus in dorsum collocare convenit, ita tamen, ut caput & pectus aliquo modo elevata sint, ne membra nutritioni inservientia, veluti ventriculus & hepar, diaphragma reprimant, pectusque coarctent. Hanc quoque ob causam vestimenta, & quæcunque circa pectus & ventrem sunt, protinus relaxare convenit: quo membra respirationi inservientia libera esse possint.

Porrò si lipothymia propter dissipationem spirituum fuerit; exteriùs adhibenda sunt ejusmodi, quæ poros obturare, sanguinem quinetiam caloremque nativum simul & spiritus iterùm ad interiora propellere valeant. Quapropter facies, tempora, & carpi, aquâ rosarum, plantaginis & aceto rosaceo sunt irroranda: Sin prædictæ aquæ minimè in promptu fuerint, aqua communis, acetum item commune substituendum est. Aqua autem (quod notandum) cum impetu, & ægro nesciente, in faciem projicienda est: sic enim spiritus veluti sopiti excitantur, & ad fontem vitæ recurrunt. Os præterea & nares digitis comprimantur, quo inspiratus aër versus interiora recurrens, excalefactusque cor calefaciat, & spiritus reficiat. Protinus quoque parum vini, aut vini Malvatici, vel nonnihil aquæ cinnamomi, in qua aliquid confectionis Alkermes dissolutum sit, ægro propinandum est: Crines trahendi, & spiritus circa cor sopiti, vociferationibus excitandi sunt. Cùm primùm lipothymia nonnihil remiserit, buccella panis vino aut vino Malvatico madefacta, ovum item sorbile, & jusculum ex optima carne, haustusque vini ægro offerendus est. Sin febris ardens adfuerit, vinum ptisanâ, aut decocto agrimoniæ diluendum est. Sequens quoque epithema regioni cordis, temporibus item & arteriis brachiorum applicetur.

R. Aquarum rosarum.
Buglossæ.
Borraginis.
Acetosæ.
Aceti rosarum ana ℥j.
Corallior. præpar.
Santalorum omnium.
Specier. diamargariti frigidi ana ʒj.
Confect. Alkermes ℈ij.
Ossis de corde cervi.
Caphuræ.
Croci an. ℈ß.

Misce, fiat epithema, ut dictum: Ori præterea & naribus continuò linteum aut spongia epithemate isto insuccata admovenda est. Odores enim suavissimi, ut postea dicam, vires quoque reficiunt, instaurantque.

Quod si syncope propter sanguinis copiam, aut ex putridis & malignis vaporibus, ex membro putrefacto ad cor elevatis advenerit, sanguis, ut post amputationem membri nonnihil fluat (secundùm tamen virium tolerantiam) necesse est. Sic enim vapores putridi iterùm ex partibus nobilibus ad truncum trahuntur. Hanc quoque ob causam ut vinculum illud paulò supra locum amputationis, protinus solvatur, non usque adeò est necesse: sed poterit per quadrantem horæ relinqui, ab interioribus enim ad exteriora quoque trahit. Quapropter in maximis & periculosis lipothymiis, brachia & crura arctè ligare solemus. In dorsum similiter collocandus est æger, & pectus à vestimentis liberandum. Facies vino, in quo flores spicæ macerati fuerint aut etiam aqua spicæ: labia verò & lingua theriacâ confricanda sunt: parumq; theriacæ vino malvatico dissolutæ, ex cochleari exhibeatur. Aut

R. Aquæ cinamomi
Buglossæ ana ℥ß.
Confect. Alkermes ℈.j.
Lapidis Bezoar. gr. vj.
Misce, fiat potiuncula.

Naribus suaviter redolentia, veluti aqua cinnamomi, in qua confectio Alkermes dissoluta, aut storax, Benzoi, ambra, moschus, crocus & similia macerata fuerint, admovenda sunt. Hujusmodi enim spiritus recreant, viresque, ut *Galenus* & alii docent, instaurant. Sin autem lipothymia propter vitium aliquod matricis acciderit, aut ægra hysterica fuerit, naribus, non suffitus ex odoratis, sed fœtidis, veluti asa fœtida, fumus item plumarum perdicum combustarum, aut cornu caprarum, aut solearum calceamentorum, corticum cæparum, & id genus aliorum; pudendis verò odorata adhibeantur. Ita etiam, si capitis dolor ingens ac magnus adfuerit, suffitus aromatum naribus admotos minimè convenire, nos docet *Hippocrates* his verbis: *Suffitus aromatum, & ex odoramentis, muliebria ducit.* Sæpius verò ad alia utilis esset, utpote ad omnia frigida & humida corporis, uteri præsertim mala; nisi capitis faceret gravitatem, quippe vapores suffitu, utpote tenuiores, ad caput feruntur, idq; complentes, gravitatem ejusdem efficiunt. Quod si syncope adeò gravis & vehemens fuerit, ut de vita periclitetur æger, extremitatibus, veluti brachiis & cruribus vincula dolorosa protinus injicienda sunt. Naribus pennâ pipere confricatâ, inditâ, aut nonnihil pulveris piperis albi calamo inspirati, sternutamenta cienda sunt, quo spiritus sopiti excitari possint. Hanc quoq; ob causam pennâ oleo communi inunctâ, & œsophago intrusâ, vomitus provocare convenit. Nonnunquam enim ob crudorum humorum, vel etiam cibi copiam, in hujusmodi

operationibus lipothymia gravissima accidere solet, quemadmodum cap. 18. exemplo de gulosa quadam ostendimus. Interim autem, dum Chirurgus sternutamenta evocat, aut vomitum excutit, diligentissimè ut prospicias, plusquam necesse est. Quapropter hujusmodi præsidia non nisi maximâ urgente necessitate adhibenda sunt. Cordi sequens epithema applicetur.

℞. Aquarum Borraginis.
Buglossæ ana ℥j.
Melissæ ℥ij.
Vini Malvatici ℥iij.
Electuarii de gemmis ʒj.
Croci ℈j.
Misce, fiat epithema.

Sequens elixir vitæ quoque mirum in modum in lipothymia, & virium lapsu convenit: quandoquidem cerebrum, cor, ventriculum, omnesque partes internas roborat, spiritus recreat, ac humidum radicale instaurat, noxiosque vapores à partibus nobilioribus ad ignobiliora expellit. Detur à drachmis duabus ad unciam semis, per se, aut pauco saccharo, vel confectione Alkermes dulcorata.

℞. Aquarum rosarum odoriferarum.
Melissæ,
Buglossæ ana ℔j.
Aq. Cinnamomi ℔iij.
Garyophyllorum confractorum,
Nucis Muschat.
Macis,
Benzoini,
Storacis calamitæ,
Cortic. Citronum,
Aurantiorum ana ℥j.
Florum anthos,
Salviæ,
Betonicæ,
Primulæ veris,
Buglossæ,
Borraginis,
Violarum,
Summitatum majoranæ ana M. ß.

Incidantur & contundantur, quæ contundenda, deinde cum aquis commisceantur, & digerantur in Sole per dies 24. vase diligenter cerâ obturato. Tandem per alembicum vitrum in balneo Mariæ lento igne destillentur. Aqua excipiatur ampullâ vitreâ. Ex remanentia s. a. extrahatur Sal, & admisceatur aqua, item
Moschi ℈ß.
Ambræ gr. vj.
Croci ℈j. ß.

Misceantur omnia, & reserventur in ampulla diligenter clausâ ad usum. Præstans est, ut dixi, si ex cochleari exhibeatur, naribus quin etiam, fronti, & arteriis brachiorum admoveatur.

Sequens quoque pulvis summopere convenit in lipothymia, naribus & ori calamo inditus.

℞. Rosarum odoriferarum ℥ß.
Storacis calamitæ
Benzoini ana ʒij.
Mosci &
Ambræ ana gr. vj.

Misce, fiat omnium pulvis subtilissimus: reservetur in vase vitreo, cerâ diligenter obturato.

Cap. 22. *Qualisnam victus ratio ægro post operationem præscribenda sit.*

Peractâ operatione, & remotâ lipothymiâ, si forsan supervenit, victus ractio talis, quæ reliqua symptomata partim removere, partim quoque præcavere possit, præscribenda est: ubi iterum essentia & magnitudo morbi, simul & vires ægri perpendendæ.

Porrò Gangræna cùm sit ex numero gravissimorum morborum, extrema & exquisita remedia, juxta *Hippocratem*, convenire, omnibus in confesso est: Victus itaque tenuissimus præscribendus esset ægro, nisi vires ut plurimum contrarium suaderent. Humidum enim radicale cùm propter morbi violentiam, dolorem gravissimum, & sanguinis deperditionem, sit absumptum, & spiritus vitales dissipati, omnesque actiones corporis prostratæ, pleniori victus ratione iterùm ut instaurentur, reficianturque, perquam necesse est. Major enim error, ut testatur *Hippocrates*, in tenui victu intempestivè adhibito fit, & graviùs vires læduntur, quàm in paulò pleniore victu, præsertim ubi vires prostratæ fuerint. Quâ victus verò ratione id fieri debeat, alibi nos docet *Hippocrates*, his verbis: Victus humidus aut frigidus actu, aut potentiâ talis, febricitantibus confert; at in hujusmodi gravissimis periculosissimisque operationibus, semper adest febris: quapropter cibi boni succi, qui humectando simul refrigerant, æger nutriendus est. Hujusmodi cibus autem est, jusculum carnium recentium, caponum inprimis, gallinarum, & castratorum, hordei mundati, & avenæ decorticatæ, & similium: conveniunt & panatellæ, ut vocant, emulsiones seminum frigidorum, amygdalata, & ova recentia. Cum carne coquendæ sunt herbæ refrigerantes, veluti borrago, buglossa, acetosa, lactuca, cichorium, spinacia, cerefolium, & flores calendulæ. Spiritus enim vitales recreant. Conveniunt quoque pruna damascena, & uvæ passulæ, aquâ & saccharo coctæ. Aromata, præcipuè piper, zingiber, garyophylli, item alia, cæpæ, raphanus, sinapi, & hujusmodi omnia, quæ insigniter excalefaciunt, summoperè nocent. Ab initio vinum, omniaque potulenta calida, omninò interdicenda sunt, nisi vires planè prostratæ, lipothymiæ frequentes adfuerint, tunc enim per intervalla vinum aquâ dilutum exhibere convenit, alioquin bibat ptisanam, in quâ pruna, aut tamarindi incoctæ fuerint: vel detur decoctum agrimoniæ & veronicæ saccharo dulcoratum, & cinamomo aromatizatum, vel lac amygdalarum. Ptisanę quoque & decocta agrimoniæ admisceri poterunt, syrupus citronum, de limonibus, de succo acetosæ, de agresta, de succo berberorum & similia. Loco Syruporum succi quoque conveniunt. Si verò tussis adfuerit, aut æger vitio aliquo pectoris laboraverit, ab omnibus acidis ut abstineat æger, necesse est: præcipuè ab initio morbi, ne auctâ tussi propter concussionem corporis, sanguis circa truncum iterùm erumpat.

Alvus ut lubrica sit, prospicere oportet, ubi enemata lenientia, suppositoria, & pruna aquâ & saccharo cocta conveniunt. Ira præterea, tristitia, omnesque affectiones animi vitandæ sunt. Gaudium mediocre, uti spiritui recreando convenit; Sic risus inprimis immoderatus supra modum nocet: Ridendo enim cor totumque nervosum genus maximo cum impetu moveri, atque ex una in alteram partem ferri, *Centuria prima Observat.* 23. annotavimus. Hinc perspicuum fit, duabus de causis risum nocere eis, quibus membrum aliquod amputatum est. Primò, quia ridendo nervi contrahuntur, unde dolor, & convulsiones: secundò, quia ex maxima illa concussione, & agitatione corporis & musculorum, venæ quoque & arteriæ agitantur & commoventur, ac proindè sanguis iterùm erumpit, quemadmodum loco jam jam allegato fusiùs monstravimus & exemplo non vulgari

vulgari in Nobiliſſimo & Strenuo viro Dn. *Imberto à Diesbach*, Domino ad S. Chriſtophorum obſervato, confirmavimus. Prædicta victûs ratio non ſolùm amiſſas vires inſtaurat; Verùm etiam quàmplurima ſymptomata, quæ ægris inſidias parare ſolebant, avertit.

Cap. 23. *Quomodo hæmorrhagia, ſi poſt primum apparatum iterum ſupervenerit, prohibenda & compeſcenda.*

OMnium ſymptomatum, quæ vulneribus ſuperveniunt, hæmorrhagia meritò periculoſiſſimum eſt cenſendum, præcipuè autem, ſi arteria aliqua aperta fuerit. Ex arteriis enim ſanguis longè impetuoſiùs, quàm ex venis proſilit; Et propter continuum motum earum, denſam duplicemque tunicam, difficulter obturari poſſunt. Hinc æger in vitæ diſcrimine verſatur. Cum ſanguine enim ſpiritus diſſipantur, vires diſſolvuntur, humidumque radicale exhauritur: hinc partes nobiles adeò labefactantur, ut ſæpiſſimè obſtructiones graviſſimæ viſcerum, ictericia, & hydrops ſequantur. Quòd ſi ſingultus ſupervenerit, de ægro actum eſt. Ubi enim ſanguis plurimus effluxerit, à quovis loco, ſive à naribus, ſive ab ore, thorace, ventriculo, utero, hæmorrhoidibus, ſingultus, qui ventriculi depravatus motus eſt, aut convulſio ſuperveniens, malum. Fit enim hujuſmodi ſingultus ex inanitione & abſumptione humidi radicalis, quapropter ut plurimum lethalis eſt, ut *Hippocrates* & experientia docent. Hanc ob cauſam proſpiciat Cheirurgus, ut diligentes & fideles miniſtros ægro adjungat, qui omnia, quæcunque neceſſaria videbuntur, adhibeant: Inprimis autem manu madefacta oxycrato, ſtupas cum pulvere continuò per vices continuare debent, ne ſanguis erumpat. Proſpiciant præterea, ne multum ſe commoveat æger, ſternutet, vociferetur, tuſſiat, rideat, aut corpus culcitris multùm oneret. Quid plura? quæcunque corpus commovent, aut quovis modo excalefaciunt, vitanda ſunt.

Monitos autem hîc velim juniores Chirurgos, ut interim dum æger dormit, vigilans & diligens ipſi adſit miniſter: ne æger propter falſas imaginationes, quæ aliquando ſupervenire ſolent, truncum commoveat, iterumque ſanguis erumpat, quemadmodum cuidam ægrotorum meorum in agro Paterniacenſi accidit. Huic cùm brachium ad cubitum amputaſſem, ille verò tertio die, me abſente, brachium, (quod minimè ſibi amputatum eſſe perſuadebat) extendere, & manu, neſcio quid, apprehendere vellet; denuò apertâ venâ, hæmorrhagia magna & virium proſtratio ſecuta eſt, ita ut paucos poſt dies è vita diſceſſerit. De hujuſmodi falſis imaginationibus videat Lector *Obſerv.* 14. & 15. *Cent.* 3. item *Laurentii Jouberti* tractatum *de vulneribus Sclopetorum.*

Quod ſi hæmorrhagia ſupervenerit, non illico tamen amovendus eſt primus apparatus, ſed prius tentandum, an aliis remediis retineri poſſit. Protinus itaq; unus ex miniſtris manu ſtupas cum pulveribus contineat, fortiterque contra oſcula venarum reprimat. Ne autem incaleſcat manus, ſæpiſſimè oxycrato immergenda eſt. Alius præterea adſit miniſter, qui ſuperiorem partem trunci, linteis oxycrato madefactis involvat.

Si amputatum fuerit crus, brachia ad cubitum arctiſſimo vinculo conſtringenda ſunt, erit id vinculum è tenui redimiculo, cujuſmodi illud eſt, quo mulieres ad ligandos nodandosque ſuos crines uti conſueverunt: Sin amputatum fuerit brachium, crura ad poplitem conſtringere convenit: Ligatura enim hæc ſanguinem protinus attrahit, & hæmorrhagiam ſæpiſſimè impedit. Ad eandem intentionem ſummoperè quoque convenit venæ ſectio, in oppoſita parte facta: hoc eſt, ſi crus dextrum amputatum fuerit, in cubito dextro ſecanda eſt vena: ſi verò brachium abſciſſum, venam in poplite ſecare convenit. Quod ſi vena in poplite non apparuerit, in pede ſecanda eſt, dummodò id abſque immerſione pedis in aquam calidam fieri poterit. Quandoquidem in his frigido, frigidaque aquâ utendum, unde fluit ſanguis, aut fluxurus eſt. Immerſis enim pedibus manibusque in aquam calidam, totus ſanguis incaleſcit, adeòque efferveſcit, ut difficulter reſtingui poſſit. Quapropter etiam frictiones eis, quibus ſanguis fluit, aut fluxurus eſt, minimè convenire, rationi conſentaneum eſt. Evacuatio autem hæc non ſolùm in hæmorrhagia convenit; verùm etiam reliqua ſymptomata, veluti febrem, dolorem, inflammationem, & ſimilia arcet atque impedit.

Ante venæ ſectionem autem diligentiſſimè perpendere debet Chirurgus, an æger ſit plethoricus, juvenis, & robuſtus. Si enim cacochymicus, ſenex, aut multùm imbecillis fuerit, minimè aut in pauciſſima ſaltem quantitate detrahendus eſt ſanguis.

Si intemperies maxima hepatis adfuerit, ſequens epithema tepidè applicare convenit regioni hepatis.

℞. Aquar. endiviæ,
Cichorii,
Lactucæ,
Abſinthii an, ℥ij.
Aceti roſacei ℥. ß.
Specier. diarrhod. abbatis
Diatrion ſantalor. an. ℈ij.
Caphuræ ℈. ß.

Miſce, & applicetur, ut dictum, cum filtro aut ſpongia, vel etiam linteo reduplicato.

Aër, in quo æger verſatur, frigidus ut ſit, neceſſe eſt: quapropter, ſi tempus calidiſſimum fuerit, cubiculum aquâ frigidâ aſpergendum & foliis plantaginis, ſalicis, quercinis, roſarum, gramine, & ſimilibus hinc inde ſparſis, calor attemperandus eſt.

His adhibitis remediis, ſi ſanguinis fluxus non ſiſtitur, faſcias, veſicam, reliquaque omnia clementer ſolvere & amovere, iterumque renovare neceſſe eſt. Quod ſi vena, ex qua ſanguis profluit, in conſpectum venerit, forcipe apprehendenda, & filo reduplicato liganda eſt, quemadmodum ſuperiùs dixi. Si verò impetuoſè profluxerit ſanguis, ità ut de vita periclitetur æger, ſequenti cauterio candente compeſcendus & reſtinguendus eſt. (*Vid. Tab.* VII. *fig.* 9.)

Tandem ſtupæ cum pulvere ad ſanguinis fluorem ſiſtendum, veſica item, ac reliqua, quemadmodum *cap.* 16. declaravimus applicanda ſunt. Adſit quoque miniſter, qui manu oxycrato madefacta, ſtupas cum pulveribus ad oſcula venarum reprimat.

Cap. 24. *De dolore, inflammatione, & intumefactione, & quomodo hujusmodi ſymptomatibus occurrendum.*

POſt hæmorrhagiam, omnium ſymptomatum periculoſiſſimum dolor meritò cenſendus eſt, cùm ſit mater, ex qua quàm plurima mala generantur. Quapropter non ſine graviſſima cauſâ monet *Galenus*, vulnera blandè eſſe tractanda, ne dolor ſuboriatur. Etiamſi enim corpus ante operationem eâ, quâ fieri poteſt, diligentiâ expurgatum ſit, attrahit nihilominus dolor, maximo cum impetu, ſanguinem & humores ex toto corpore ad truncum, iterumque inflammatio, intumefactio, phlegmone, convulſiones, aliaque ſymptomata ſuboriuntur. Ratione item doloris vigiliæ, inquietudines

inquietudines, phrenesis, lipothymiæ, prostratio appetitus viriumque consequuntur. Digestio quoque non tantùm ventriculi, verùm etiam vulneris impeditur, ita quidem, ut sæpissimè Gangræna iterùm circa truncum suboriatur. Monitos itaque velim juniores Cheirurgos, ut in omnibus operationibus illam adhibeant diligentiam, quo omnia, quantum quidem fieri potest, absque dolore perficiant: Id n. verò *Galenus*, cùm operationes jucundè fieri debere præcipit. Quapropter omnes meritò vituperandi sunt, qui ægros nulla urgente necessitate, doloribus ac tormentis lacerant.

Dolor autem præcavetur internis externisque remediis. Internis, quæ affluentes humores, & sanguinem, sive is qualitate sive quantitate peccaverit, evacuant: Externis, quæ eosdem humores sanguinemque à parte affecta repellunt, alterantve. Quod si circa truncum aliquid dolorificum à Chirurgo commissum fuerit, hoc est, si medicamentum aliquod acre applicuerit, aut vinculum (uti nonnulli faciunt) ad truncum reliquerit, id protinus quoq; corrigendum & removendum est.

Cæterùm sedatur dolor tribus modis, 1. auferendo causam, 2. corrigendo intemperiem, quæ partem læsam afficit, 3. stupefaciendo & sensum partis hebetando. Quapropter si dolores ex affluxu humorum acciderint, corpus iterum secundùm humoris prædominantis naturam expurgandum est. Id tamen, nisi violentia morbi obfuerit, ante operationem fieri debet: quo facta operatione corpus purum sit, ne forsan ex motu isto sanguis iterum erumpat. Sin verò corpus ante operationem expurgatum non fuerit, & dolor ac inflammatio supervenerint, post operationem (si vires permiserint) clementer expurgandum est. Ne autem, dum æger è lecto ad exonerandam alvum egredi cogitur, hæmorrhagia iterum superveniat, sequens vasculum ad excipienda excrementa aptissimum ipsi supponatur.

Vasculum autem illud ex cupro, aut stanno fabricatum, & rotundum esse convenit, latum pollices 13. altitudo pollices quatuor non excedat. In superiori parte foramen habeat rotundum, & pollices septem longum, cujus limbus aliquo modo depressus sit; quemadmodum sequens figura indicat. (*Vid. Tab.* VII. *fig.* 10.)

Explicatio fig. 10. *Tab.* VII.

A.A. Vacuum sive ventrem vasculi denotant.

B. Foramen rotundum, in superiori parte pollices septem longum, adumbrat.

C. Limbus est vasculi, nonnihil impressus, idque in illum finem, ne æger ab ipso lædatur, sed commodè ei insidere possit.

D. Operculum fistulæ E. notatæ, per quam pelvis mundatur, denotat. Est quoque loco manubrii, quo vasculum sub ægrum intruditur iterumque extrahitur.

Quò lector figuram vasculi, & inprimis limbi depressionem, eò meliùs intelligere queat, apposita est figura altera; quæ vasculum per medium dissectum repræsentat.

Interim autem, dum æger alvum exonerare nititur, minister, ut manu posca madefacta pulvillos, fasciam & pulveres ad sanguinem sistendum, versus vasa reprimat, necesse est. Clementer tamen omnia facienda sunt, ne dolor excitetur. Victûs ratio talis præscribenda est, qualem c. 22. & alibi fusiùs indicavimus. Si plethora maxima adfuerit, & sanguis in partem læsam confluxerit, doloremque excitaverit, incidenda est vena, dummodò vires consentiant, & æger sit juvenis, neque in ipsa operatione multùm sanguinis profusum fuerit: Quandoquidem venæ sectio in omnibus doloribus, præcipue qui ex plenitudine sanguinis proficiscuntur, singulare præsidium est.

Solent nonnulli Chirurgorum vinculum ex superiori parte amputationis, in secundum apparatum relinquere: idque in eum finem, ut oscula venarum, simul & arteriarum constringantur: Sed perperam profectò faciunt. Vinculum enim hoc maximos atque continuos dolores, ingentesque cruciatus excitat. Hinc inflammationes, febres, vigiliæ, aliaque Symptomata suboriuntur. Attrahit enim cum impetu sanguinem, atque humores ex toto corpore ad partem læsam. Hanc quoque ob causam primus apparatus, si ullo modo fieri possit, aut ad summum secundo, aut tertio die removendus est. Fasciæ enim & vesica bovina, cùm circumcirca truncum exsiccantur, doloresque non spernendos excitare solent. Nonnulli ab initio linteaminibus, ac culcitris calidis ita solent obvolvere truncum, ut inde (maximo ægrorum damno) præter modum incalescat, atque ratione suæ caliditatis, sanguinem humoresque ex corpore attrahat. Hæc, si causa doloris fuerint, corrigenda quoque erunt.

Unica superest causa doloris, quæ removeri non potest, nimirùm, quæ propter puris præparationem accidit, ac præcipuè tertio, quarto, ac quinto die ægrum infestare solet. Pus enim, *Hippocrate* teste, dum conficitur, dolores fiunt, ratione quâ materia circumstantes partes intendit, ob ipsius fusionem, & spirituum dissolutionem. Febres item accidunt magis corde jam concalefacto, quàm jam confecto pure: quippe materia tum attenuata est, & multùm spirituum exhalavit, putrida denique concocta sunt, atque effluunt. Hoc itaque tempore æger blandè & circumspectè tractandus est, omniaque, quæ dolorem excitare solebant, evitanda, atque removenda sunt.

Secundò sedatur dolor, corrigendo intemperiem partis affectæ. Ratione enim solutionis continui, pro plenitudine & cacochymia corporis, humores in partem affectam plus minusque confluunt, & excalefaciendo, ac partes nervosas extendendo & alterando, dolorem atque intumefactionem excitant. Itaque statim ab initio, quemadmodum antea quoque monui, repellentia applicare convenit. Quapropter totum membrum bis aut ter in die oleo rosaceo & myrrillorum ut inungatur, & defensivum applicetur, necesse est. Pulvilli item & fasciæ oxycrato imbuendæ sunt. Hæc omnia enim non solùm affluentes humores repellunt, verùm etiam calorem partis affectæ ad temperiem reducunt.

Etsi autem hujusmodi frigida parti affectæ applicare necesse sit; Ipsum tamen vulnus, ut temperatè sit calidum, prospicere debet Cheirurgus. Quamobrem digestivum utcunque copiosè filamentis & pulvillis applicandum, & ne oxycratum aliaque frigida ad ipsum vulnus perveniant, danda est opera. Frigidum enim, inquit *Hippocrates*, ulceribus mordax, non quidem erodendo, quod continuum est; Sed potiùs divellendo cutem obdurat, substantiam ejus densans & constringens, dolorem importabilem facit, eò quod nativum calorem, qui suppurationis causa est, exstinguat; livorem obducit, & denigrat, rigores febriles, convulsiones, distentiones creat, non quidem per se, ut rectè docet *Lygæus*, sed ex accidente: Nam conclusis corporis meatibus putredinem, & subinde febrem excitari, necesse est. Summa, ut verbo dicam, pars affecta ad temperiem, quantum quidem fieri potest, reducenda est: hoc est, ut neque nimis sit calida, frigida, humida, aut sicca: Quandoquidem, nisi pars affecta quàm optimè fuerit temperata, minimè curari posse, *Hippocrates*, & experientia fidem faciunt. Sin verò materia

effluens

effluens pituitosa fuerit, victûs ratio utcunque calida & sicca instituenda est, uti *cap.* 12. in victûs ratione, in causa frigida & humida, fusiùs declaravimus. Trunco non frigida, sed temperatè calida, veluti unguentum basiliconis, aureum, cataplasma item ex farina fabarum, lupinorum, baccarum lauri, floribus chamomillæ, sambuci, meliloti, rosarum, & summitatum absinthii, omnibus vino rubro coctis, applicanda sunt. Truncus quin etiam linteis & stupis calidis involvatur, & digestio vulneris celeriter promovenda est. Venæ sectio hîc vix locum habebit, quin potiùs corpus à pravis humoribus expurgare expediet.

His, uti dixi, adhibitis, si præter spem atque exspectationem dolor, inflammatio, affluxus humorum & febris iterùm supervenerint, denuò corpus secundùm humoris prædominantis modum expurgare, venam secare, & defensiva applicare, & truncum totumque membrum sequenti linimento calidè inungere necesse est.

R. Ol. rosarum.
Myrtillorum.
Anethi.
Lumbricorum an. ℥j.
Misce.

Interim tamen etsi inflammatio aliqua adsit, vulneri tamen, ut omnia tepidè applicentur necesse est. Calidum enim, ut *Hippocrates* testatur, pus movet, cutem emollit, dolorem sedat, rigores, convulsiones, & distensiones mitigat. In hunc itaque finem sequens digestivum vulneri filamentis copiosè imponendum est.

R. Terebinth. claræ & aquâ betonicæ, aut Veronicæ lotæ ℥ j ß.
Ol. Rosacei &
de vitellis ovorum ana ℥j.
Gummi Elemi &
Ceræ novæ ana ʒvj.

Dissolvantur lentissimo igne, & percolentur: postea admisce
Croci ℈j ß.
Vitellos ovorum num. ij.

Misce, fiat unguentum, quod filamentis tepidè applicetur, & emplastro basilicone cooperiatur. Aut applica sequens cataplasma, quod dolorem mirùm in modum mitigat:

R. Medullæ panis ℔. j.
Coquatur cum lacte vaccino, ad formam cataplasmatis; Deinde admisce
Ol. Amygdalarum dulcium,
de vitellis ovorum ana ℥j.
Butyri recentis ℥ij.
Croci ℈j.
Vitellos ovorum num. ij.
Misce, & applica calidè.

Oleum autem de vitellis ovorum, & amygdalarum dulcium, quod diligenter notandum & observandum, non ex vitellis aut amygdalis cōbustis (quemadmodum nonnulli seplasiariorum, quo oleum copiosiùs & minori cum labore extrahere possint, facere consueverunt) sed leviter calefactis, eâ, quâ par est diligentiâ, extrahendum est. Combustis enim vitellis amygdalisve oleum quidem facilè, sed sordidum, fœtidum, & ad sedandos dolores ineptissimum elicitur.

Sequens item fomentum dolorem lenit:

R. Flor. Chamomillæ,
Meliloti,
Rosarum rubearum,
Absinthii ana M. ß.
Rad. Altheæ ℥j.
Sem Anisi.
Fœnigræc. ana ℥ß.

Incidantur omnia in minutissimas partes, & coquantur in lacte vaccino, in quo spongiâ aut filtro madefacto calidè applicetur loco dolenti, & cùm primùm refrigeratum fuerit, iterùm prædicto lacti calido intingatur.

His si non sedatur dolor, ad narcotica transeundum est: à levioribus tamen incipere convenit, hunc in modum:

R. Syr. de papavere ℥j.
Aq. Lactucæ
Papaveris albi, &
Buglossæ
Aq. Cinnamomi ana ℥ß.
Confect. Alkermes ℈j.

Misce, fiat potiuncula, detur duabus horis post cœnam.

Si ad fortiora transire necesse fuerit, detur Philonium Romanum, Triphera magna cum opio aut Laudanum *Paracelsi*. Vulneri emplastrum ex hyoscyamo, floribus nenupharis, sem. papav. albi, opio, & similibus applicetur. Cautus tamen hac in re ut sit Chirurgus, necesse est, præsertim in exhibitione *Laudani*: quamvis enim sit medicamentum præstantissimum, quendam tamen, cùm eo abuteretur, mortem sibimet intulisse observavi. Fuit is Nobilis, haud procul à Coloniâ habitans, & quinquaginta circiter annorum ætatis: Is cùm dolore Nephritico, simul & Arthritico mirùm in modum excruciaretur, Coloniam ad Medicum mittit, auxiliumq; ejus exposcit. Præparat Medicus doses aliquot *Laudani*, & ad ægrum transferendas tradit tabellario, cum instructione, quomodo medicamento isto uti deberet. Servus ad Nobilem suum reversus, medicamentum quidem tradit, schedam verò in via amiserat: Æger præ maximo dolore cùm veluti prostratus esset, neque ut famulus Coloniam rediret, iterumq; instructionem Medici exposceret, expectare posset, medicamentum, quod pro aliquot dosibus miserat Medicus, unâ vice deglutiit. Dolores ita sedati fuere, somnoq; tam profundo correptus fuit æger, ut dormiendo inter homines esse desierit. Basileæ in duobus ægris idem accidisse, ex relatione *Dom. D. Caspari Bauhini* habeo. Hasce adscribere volui historias, non in eum finem, ut medicamenta hæcce præstantissima utilissimaque improbare velim, quin potiùs juniores Chirurgos admonerem, ut circumspectè & prudenter ea exhibeant. Ante exhibitionem tamen *Laudani*, aut cujusvis medicamenti arte chymica præparati, prospiciendum est, ut fideliter & ab exercitato artifice sint præparata. Et quia in præparatione maxima difficultas sita (uti alibi fusiùs demonstravimus) caveat sibi Chirurgus, ne facilè præscribat medicamenta chymica, nisi ipsemet, aut exercitatus & peritus pharmacopæus illa præpararit: cautiones præterea, quæ apud *Dn. D. Osvvaldum Crollium*, & alios leguntur, in eorum exhibitione diligentissimè observandæ sunt. Atque hæc sunt præsidia, quibus dolores sedentur, inflammatio extinguatur, & intumefactio partis malè affectæ consumatur. Quod si inflammatio in abscessum abierit, sequenti cataplasmate procuranda & acceleranda est suppuratio;

R. Medullæ panis albi ℥vj.
Radicum altheæ ℥ij.
Pulv. seminis lini, &
fœnigræci an. ℥j.
Ficuum num. vj.

Cum decocto radic. altheæ, fiat s.a. cataplasma, addendo in fine butyri recentis,
Axung. porcin. recent. an. ℥j. ß.
Vitellos ovorum n. ij.
Croci ℈j ß.

Misce, fiat cataplasma, quod calidè applicetur: lenit dolores, & suppurationem accelerat.

Rupto

Rupto abſceſſu, mundificandum & incarnandum eſt ulcus, ut artis eſt. Sin verò inflammatio de novo in Gangrænam terminaverit, remedia, quæ in curatione Gangrænæ tradita ſunt, iterùm admovere convenit.

Cap. 25. *De immoderatis vigiliis, inquietudinibus, & mentis alienatione.*

Vigiliæ inquietudineſque, ex numero quoque ſunt graviſſimorum ſymptomatum, quæ poſt operationem ægros torquere ſolent. Ratione enim vigiliarum, & inquietudinum, digeſtio ſtomachi ſimul & ſuppuratio vulneris, impediuntur retardanturque, vires quoque proſternuntur, & humidum radicale abſumitur: cujus loco viſcera pravis humoribus gravantur. Moxque febris oritur, tandemque mentis alienatio, & quandoque phrenitis, ſymptoma longè periculoſiſſimum ſequitur. Maturè itaque ægris prædictis ſymptomatibus correptis ſuccurrendum eſt. Inprimis autem, quàm diligentiſſimè perquirere convenit, quæ vigiliarum ſit cauſa, eaque auferenda eſt. Ea ſi fuerit dolor, ſedandus eſt, quemadmodum in præcedenti capite fuſiùs declaravimus. Si febris adfuerit, purgandus eſt æger; vena item (dummodò vires adfuerint) ſecanda, & victûs ratio præſcribenda, de quibus omnibus antè ſatis prolixè dictum fuit.

Animi perturbationes, inprimis mœrores, apud hujuſmodi ægros, quibus membrum aliquod amputatum eſt, vigiliarum & inquietudinum non raro in cauſa eſſe ſolent. Quapropter, ut gratiſſimi amici ægrum adeant, ipſumque blandè alloquantur, animumque ipſius à ſollicitudine abducant, perquam neceſſe eſt.

Ira ſimiliter ſummoperè vitanda: impedit enim non ſolùm ſomnum, & quietem, verùm etiam, ſanguinem & humores ita incendit, ut febris inde alienatio mentis, & nonnunquam mors ſequantur. Quòd ſi ſplendor Solis quietem retardaverit, linteis nigris feneſtras obſcurare, lumenque recludere convenit. Quandoque fluxus alvi ægro adeò eſt moleſtus, ut ſomnum capere non poſſit: quapropter reſtinguendus eſt; Cibus quin etiam talis exhibendus, qui non ſolùm facilè concoquantur, multùmque nutriat, verùm etiam humectet, ſomnumque conciliet. Cum carne itaque lactuca, folia violarum, borrago, bugloſſa, portulaca, item hordeum decorticatum, & hujuſmodi coquenda ſunt. Aut exhibeantur emulſiones ſem. frigidorum, & ſem. papaveris albi. Mitiſſimum & optimum remedium, quod poteſt dari cum debilitate virium, eſt tale hordeum mundatum refrigerans.

R. Hordei mundati, diutiſſimè cocti ℥iij.
Amygdalarum dulcium infuſ. in aq. frig. & roſarum tantundem.
quatuor ſem. frig. majorum mund. ana ℥ß.
Sem. papav. albi ʒ j.
Sacchari roſati q. ſ.

Fiat hordeum mundum, contundendo omnia ſimul, & coquendo parùm poſt impoſitionem ſacchari roſati; Detur poſt cœnam in introitu lecti, nec ſit ſpiſſa ſorbitio. Conciliat ſomnum humectando & refrigerando, & vires imbecilles reparat.

Sequens quoque potio intemperiem calidam internarum partium mitigat, ſomnumque provocat.

R. Fol. Lactucæ.
Portulacæ ana M. j.
Flor. Nenuphar. &
Violarum ana M. ß.
quatuor ſem. frig. major. ana ʒij.
Papaveris albi ℥j.
Liquiritiæ &
Paſſularum ana ℥ß.

Fiat decoctio in aqua ad conſumptionem tertiæ partis. In ℔. j. colaturæ diſſolve ſyrupi de papavere, & nenupharis an. ℥j. ß. Miſce, fiat potio, de qua bibat æger bis, aut ter in die, jejuno ſcilicet ſtomacho, & duabus horis poſt ſumptam cœnam, ad ℥iiij. pro doſi. Si recentes herbæ in promptu minimè fuerint, ſumendæ ſunt aquæ deſtillatæ cum ſyrupis.

Laudanum quoque opiatum, triphera item cum opio, philonium Roman. & requies Nicolai, ſomnum provocant, intemperiemque calidam internarum partium mitigant, ſed cum judicio hæc omnia exhibenda ſunt, quemadmodum *præcedente capite* juniores Chirurgos monui.

Sequens enema ſomnum quoque provocat, incendiumque renum mitigat.

R. Hordei mundati ℥ ij.
herbar. plantaginis,
Violarum
Portulacæ ana ℥ij.
Quatuor ſem. frig. maj. ana ℥ij.
Sem. papav. albi ℥j.

Fiat decoctio in aqua ad conſumptionem tertiæ partis in ℔j. colaturæ diſſolve
Ol. Violarum &
Nenupharis ana ℥jß.
Caphuræ ℈ß.
Miſce, fiat clyſter.

Si maximus tamen capitis & ventriculi fuerit dolor, caphurâ cautè utendum eſſe, monet Dn. D. *Raymundus Mindererus*, quapropter medicamentis ſive per os exhibitis, ſive per alvum infuſis, aut exteriùs admotis, camphoram, ſi dolor capitis adfuerit, minimè admiſcere ſoleo.

Frons & tempora bis aut ter in die ſequenti Linimento inungere quoque convenit.

R. Ol. roſacei &
Nenupharis ana ℥j.
Opii diſſoluti in aqua roſacea
Caphuræ ana ℈j.
Aceti roſacei ℥ß.
Miſce.

Tempore æſtatis nodulus ex ſequentibus herbis fieri, & naribus admoveri poterit.

R. Florum, aut folior. papaveris.
Folior. hyoſcyami.
Mandragoræ ana M. ß.
Caphuræ.
Opii ana ℈ß.
Aceti parum. Incidantur & contundantur ſimul in mortario ad uſum.

Uno vel altero prædictorum medicamentorum exhibito, fronte item & temporibus inunctis, & nodulo naribus admoto, feneſtræ obſcurandæ ſunt, & ut omnia placidè, & ſuſpenſo gradu circa ægros agantur, adſtantibus injungendum eſt.

Si phrenitis cauſa vigiliarum fuerit, injecto priùs enemate, & ſectâ venâ in cubito, ſi vires conſtiterint, iterùm corpus Cholagogo aliquo medicamento, veluti ex rhabarbaro, electuario de ſucco roſarum, ſyrupo roſato ſolutivo, cum aqua cichorii & lactucæ diſſoluto expurgare, cucurbitulaſque ſcapulis & nuchæ applicare convenit. Victus frigidus ac humidus præſcribendus eſt. A vino omninò abſtineat æger, cujus loco ptiſanam, aut decoctum agrimoniæ, cum ſucco berberorum, citronum, granatorum, & ſyrupo violaceo, & de ſucco acetoſæ bibat. Potio ſomnifera, reliquaq; omnia ſuperiùs commemorata, hîc quoque conveniunt. Topica ab initio ſint frigida; & repercutientia. Abraſis itaque crinibus inungatur caput unguento populeonis recenti, antiquum enim calefacit: Deinde,

R. Aquæ

R. Aquæ rosarum,
Nymphea,
Solani,
Betonicæ ana ℥ij.
Aceti rosacei ℥j.

Misce, & applica tepidè cum panno. Tempore æstatis, contusis herbis exprimatur succus, & cum pauco aceto applicetur. Ad somnum conciliandum adde capita papaveris albi, aut eorundem stillatitium liquorem. In augmento morbi multis repellentibus pauca resolventia addenda sunt, ut:

R. Ol. violarum &
Rosarum ana ℥j.
Ol. chamom. ℥ß.
succi aut aquæ betonicæ ℥j.
Misce, pro linimento.

Vigiliæ quàmprimum remiserint, & phrenitis in declinatione fuerit, ab omnibus medicamentis, quæ opium, mandragoram, papaver, & hujusmodi recipiunt, abstinendum est, ne temperamentum cerebri, quod frigidum & humidum est, destruatur. In declinatione itaque cùm resolvendum est, catulus aut columba per medium dissecta, & calida applicata, summopere conveniunt: uti quoque pulmo arietis calidè applicatus. Hæc verò quamprimum refrigerata fuerint, auferenda sunt. Pulmonem tamen aquâ, in qua betonica, rosmarinus, rosæ, & flores chamomillæ incoxerint, iterùm excalefacere soleo. Sequens quòque pulvis capiti inspergatur.

R. Flor. Betonicæ,
Anthos,
Salviæ,
Rosarum odoriferarum ana p.ij.
Rad. Iridis Florentinæ.
Caryophyllatæ ana ℥iiij.
Styracis calamitæ ℥j.
Misce, fiat pulvis.

Cap. 26. *De Spasmo.*

Spasmus quoque nonnunquam ægrum post operationem non tantùm excruciare, verùm etiam non raro trucidare solet: quapropter ipsius curatio minimè hîc omittenda.

Spasmus autem sive Convulsio, ut docet *Galenus* est, qui nervos & musculos in eum cogit affectum, in quem ab animali facultate, cùm naturalem habitum servarent, ducebantur. In hoc enim malo nervi & musculi in eas partes attrahuntur, quibus innascuntur, verùm id motu quodam violento, ac præter voluntatem ægri fit.

Convulsio est aut universalis, aut particularis, Universalis triplex est: aut enim caput, totumque corpus in pectus contrahitur, aut caput cervixque ac reliquum corpus ad posteriora, & dorsum convellitur; Aut corpus immobile manet neutramq; in partem inflectitur; sed recta in utramque partem intenditur. Convulsio particularis est; quæ partem aliquam corporis saltem occupat. Fit autem hic morbus vel ex repletione vel exinanitione, aut propter putridos & malignos vapores, ad cerebrum & originem nervorum elevatos, de quibus vide suprà *cap.*17.

Omnis convulsio periculosa est, præsertim ea, quæ fit ab inanitione. Nervi enim post immoderatas purgationes, vomitum, hæmorrhagiam intempestivam; & febrem ardentem exsiccati, non facilè humectari possunt, ita quidem, ut morbi acerbitas vires exsolvat, exitiumque afferat, priusquam nervi iterum humectentur, & ad temperiem reducantur. Quapropter convulsionem ex helleboro lethalem, rectè pronunciavit *Hippocrates*, fit enim, propter immodicam evacuationem, quam sequitur siccitas incurabilis. Convulsionem ex vulnere lethalem esse; docet *Hippocrates*, accidit enim propter nervosarum partium læsionem, & inflammationem, quibus de causis dolor ingens oritur, qui propter consensum cerebrum gravissimè afficit. Convulsio ex malignis vaporibus non minùs periculosa est. Vapor enim malignus non solùm cerebrum afficit, verùm etiam per arterias ad cor ascendit, spiritusque vitales inficit.

In curatione causa morbi diligentissimè perquirenda est. Si ex repletione fuerit convulsio, evacuationem requirit, docente *Hippocrate*. Quapropter victus tenuis instituendus, corpus expurgandum, & vena secanda, parsque affecta, totaque spina dorsi sequenti linimento inungenda est.

R. Ol. Lumbricorum.
Vulpini ana ℥ij.
Terebinth.
Ceræ.
de castoreo ana ℥ß.
Axungiæ humanæ ℥iij.
Succi lumbricorum ℥j.
Misce, applicetur calidè.

Si verò convulsio ex inanitione & siccitate fuerit, nequaquam purgantia, aut sectio venæ adhibenda, quin potiùs corpus, quantùm fieri potest, cibis euchymis nutriendum, & humectandum est; de quibus abundè *cap.*13. ubi de curatione Gangrænæ ex intemperie sicca, & penuria alimenti egimus. Si sitis magna fuerit, sequens potio exhibenda est.

R. Aquar. buglossæ.
Rosarum &
Violarum ana ℥iiij.
Syrup. violacei ℥iiij.
Misce, fiatque julapium, de quo sumat æger quotiescunque sibi libuerit.

Emulsiones sem. frigidorum, & lac amygdalarum quoque conveniunt, uti quoque conserva violarum, florum nenupharis & borraginis.

Alvus si non responderit, clyster injiciendus est. Sit autem emolliens simul & nutriens, veluti ex decocto carnis vervecinæ, caponis, & gallinæ cum vitellis ovorum parumque pulveris croci, macis, & aquæ cinnamomi.

Pars affecta, totaque spina dorsi sequenti linimento inungenda est.

R. Pinguedinis humanæ,
Ol. violarum &
Amygdalarum dulcium ana ℥ij.
Succi lumbricorum Wieti ℥iij.
Misce, & applica calidè.

Si convulsio propter consensum, hoc est, ratione doloris, inflammationis & intumefactionis trunci fuerit; dolor sedandus, inflammatio extinguenda; & intumefactio membri resolvenda, ac dissipanda est. Quo in casu sequens linimentum mirum in modum convenit.

R. Ol. Salviæ,
Anethini,
Chamomil.
Vulpini,
Succi lumbricorum terrestr. Wieti.
Pinguedinis humanæ ana ℥ij.
Ol. terebinth.
Aquæ vitæ ana ℥j.
Croci ʒj.
Misce, fiat linimentum.

Ambrosius Paræus Chirurgus æternâ laude longè dignissimus, sequens linimentum in affectibus nervorum præcipuè ex causa frigida ortis summoperè laudat.

R. Salviæ,
Chamæpithyos,
Majoranæ,
Rosmarini,
Rutæ,
Lavendulæ ana M. j.
Flor. Chamomil.
Meliloti,
Anethi,
Hyperici ana pug. ij.
Baccar. lauri &
Juniperi ana ℥ij.
Radic. pyretri ʒij.
Masticis.
Assæ odoratæ ana ℥j. ß.
Terebinth. Venetæ ℔.j.
Ol. Lumbricorum.
Anethi.
Catellorum ana ℥vj.
Ol. Terebinth. ℥ iij.
Axungiæ humanæ ℥ij.
Croci ʒj.
Vini albi odoriferi ℔j. ß.
Ceræ q. s.

Contundenda contundantur, pulverisanda pulverisentur; postea coquantur cum oleis & axungia prædict. in vase duplici, fiat linimentum secundùm artem. Adde in fine aquæ vitæ ℥iij.

Quòd si convulsio ex pravis & malignis vaporibus, ad cerebrum aliasque partes nobiles ex trunco elevatis, fuerit, acceleranda est digestio & suppuratio vulneris. Defensiva aliaque frigida circa truncum applicata, etiamsi elevationem vaporum impediant, quia tamen suppurationem vulneris retardant, nervisque nocent, non sine maximo judicio in spasmo uti iis licet. Acceleranda itaque est digestio, uti jam jam dixi, ut cum pure unà quoque vapores maligni exhalare possint. Id autem fit calidis & humidis temperatis, de quibus suo loco abundè dictum est. Saltem hoc addo; Linimentis, quæ vulneri imponuntur, semper nonnihil theriacæ, Mithridatii & lapidis Bezoar addendum esse. Mithridatium quoque, theriaca, Bezoar, cornu cervi, aliaque alexipharmaca, de quibus *in præcedentibus* diximus, per os exhibita, summoperè conveniunt. Regioni cordis, uti quoque carpis, epithema applicandum est.

Cap. 27. *Ægri à præcedente curatione victus ratio.*

Neque verò in curatione tantùm canta esse debet ægri diæta; verùm etiam, si favente Deo liberatus fuerit à tam dira & funesta lue, aliquantisper sibi temperabit, laudabili victu contentus, omnem intemperantiam, seu in potu, seu etiam in cibo vitabit, multò magis, quàm antehac, sobrietati studebit, quandoquidem imminuto corpore non tantùm alimenti desideratur. Si fuerit juvenis quispiam robustus, & sanguine copioso præditus, purgabitur interdum & venam ad minimùm bis in anno, præcipuè autem in Vere tundendam curabit. Venas autem malleoli præ cæteris incidere convenit. Plurimùm enim, quibus amputatum est brachium vel crus, accidit, ut dum natura de more transmittit sanguinem alimentarium, ut antè solebat, is obstructâ viâ, cogatur sursum regurgitare, & inflammare partes intimas, hepar nimirùm, pulmones, diaphragma, & cæteras id genus partes.

Cuidam ex militibus Germanis, quorum *cap.* 4. mentionem fecimus, cùm utramque tibiam ad poplitem amputassemus, trunci quinetiam cicatrice obducti essent, ac æger nihil aliud quàm tempus vernum, quo ad suos se conferre posset, expectaret, circa principium mensis Aprilis dolore torminibusque maximis ventris, febre continuâ, ac tandem Dysenteriâ quoque correptus, à qua quinto die morbi extinctus fuit. Causam hujus morbi, regurgitationem sanguinis ad partes Nobiles, hepar inprimis, fuisse, Medici mecum suspicabantur: Cùm enim propter lautam victus rationem, & constitutionem temporis, sanguis in hepate auctus esset, eumque natura deorsum ad crura alenda mitteret, sursum regurgitasse, & in ipso hepate, & venâ cavâ propter sui copiam inflammatum fuisse, & acrimoniam contraxisse, rationi consentaneum esse mihi videtur. Humorem porrò illum cùm vesicula fellea ex officio copiosè attraxisset, & ad intestina effudisset, secutus est dolor maximus, tandemque dysenteria. Quapropter omnes, quibus membrum aliquod magnum amputatum est, admonitos velim, ut in victus ratione omnem excessum, vitamque desidiosam, & quæ viscera interna sanguinemque excalefaciunt, evitent: Econtrà verò iis, quæ viscera sanguinemque aliquomodo refrigerant; veluti sunt syrupus granatorum, de succo limonum, acetosæ, violarum, rosarum, de succo berberorum, & de agresta, utantur. Corpus per intervalla syrupo rosato solutivo, rhabarbaro, electuario de succo rosarum, lenitivo & similibus expurgandum est, venæ item poplitis, aut malleolorum incidendæ. Si verò utrumque crus amputatum fuerit, venæ brachiorum pertundendæ sunt.

Venus maximè nocua, in ipsa quidem curatione lethalis, & multos etiam post dies plane periculosa. Ejusce rei fidem faciet historia memorabilis Nobilis cujusdam, cui *Cosmus Slotanus* experientissimus Cheirurgus, Valentiæ lævam amputarat, ex ictu Sclopeti contusam. Ægrotanti juveni voluptatibus dedito, disertè interdictus erat cum uxore congressus: at is vulnere propemodùm persanato, & sedatis symptomatibus omnibus, eam interpellavit, quâ renuente propter seria *Slotani* monita, ipse emisit sperma citra coitum, atque hinc recidit protinus in febrim, deliria, spasmos, aliaque gravia symptomata, tandemque obiit quarta post die. Ex his intelligimus, quàm infesta sit Venus nervis & nervorum vulneribus, æquè ac capitis & articulorum affectibus. In aliis quoque morbis acutis nocentissimam esse Venerem, cùm aliàs, tum in Coloniensi quodam observavi. Is enim ex pleuritide ferè liberatus, cùm decima die morbi uxorem amplexus fuisset, iterùm in febrem incidit, & decimo tertio naturæ satisfecit.

Super Amputatione partis Gangrænosæ hîc rursus, subiungamus quod paucis admodum lineis tradit Clariss. Antonius Nuck in suis Experiment. Chirurgic.

Quotiescunque corporis nostri pars vel sphacelata, vel gangrænata, aut alio modô malè affecta, ne vicinis labem inferat, ut inutile pondus tollenda occurrit; toties, aut supra, aut infra articulum, si fieri potest, in parte sanâ Amputatiô instituenda.

Cibô itaque potûque, vel spirituosô quôdam, aut aromaticô medicamentô roboratus patiens in sedili, ut decet, locetur; hinc sana cutis cum carne subjectâ sursùm trahatur; mox ad duorum digitorum transversorum latitudinem supra locum incidendum vinculô fortiori, quod ligneô bacillô, *Torcular* propterea dictô, contorqueatur, pars amputanda arctè constringatur; quibus peractis, cultro falcatô celeriter in orbem dissecetur, periostiumque (& si duplex os occurrat caro & ligamentum intermedium simul separandum) ilico ab osse abradendo separetur. Non tamen diu huic separationi incumbendum, quoniam magnæ utilitatis sæpe non est, & Patienti maximam molestiam afferre solet.

Mox

Mox *Serrâ acutiori* ossa præcidantur, & hæmorrhagia, si major fuerit, Cauterio *Actuali* sistatur, dummodo eschara ejus beneficio inducta, postea decidens, novæ hæmorrhagiæ causa non existat.

Nonnulli hæmorrhagiam inhibere laborantes, abscissa vasa *Teraculâ* apprehendunt, eaque filo deligant; verùm cùm hic modus admodum sit molestus, & Patienti dolorificus, illum omnino improbamus.

Præstabit itaque *Pulverem stypticum* Albumini Ovorum permistum, cum Plumaceolis, Petiisque applicare: vel Fungum illum *Bovist*, qui in sanguine sistendo non ignavam semper navat operam, partibus sanguinem eructantibus admovere.

Stypticum interim multoties felici cum successu adhibitum sequens esto:

℞. *Bol. Armen.* ℥iij.
Calc. Viv.
Vitriol. Ust.
Alum. Ust. aa. ℥j.
Lap. Hæmatit.
Aloës Lucid.
Sang. Dracon.
Terr. Lemn.
Croc. Mart.
Mumiæ aa. ʒiij.
Mastich.
Thur.
Oliban. aa. ℈ij.
M. F. Pulv.

Si verò Hæmorrhagia minor fuerit, sunt, qui statim, factâ Extirpatione, filo cerâ obducto, quatuor in locis cutim cum carne perforant, hinc priori vinculo soluto, eandem deorsum ducunt, atque ita cutis extremitates propius ad se invicem accedentes externum aërem excludendo, subjectum os à corruptione præservant, vulnusque citiùs curatur. Verùm hæc methodus jam apud plerosque inoluit, & modò præscripta familiatior est.

Styptica igitur admota, beneficio *Emplastri defensivi & glutinantis* in situ convenienti detinentur: quod Emplastrum in crucis formam præparari debet, ut extremitates ejus eo melius parti affectæ adaptari possint; quibus omnibus Vesica bubula superinducitur, & admotâ compressâ unâ aut alterâ, *Fasciatio Cruciata* instituitur.

Nonnulli Manum *Sphacelo* correptam aut occulto *Cancro* affectam (factâ prius ligaturâ) *Scalpro* majori, cum successu amputare solent. Corrupti verò digiti aut pollices, facili negotio vel forfice vel forcipe robustiori abscinduntur.

Fusius hactenus de membrorum, vulgari methodô decurtandorum ratione ex Clariss. Viris Gulielmô Fabriciô Hildanô, atque Antoniô Nuckio, egimus; in illisque merito subsisteremus, ni aliam, eamque & curiosam, & forsan etiam utilissimam in hac operatione perficiendam methodum nobis exhiberet Celeberrimus ac Peritissimus Petrus Hadriani F. Verduin apud Amstelodamenses Chirurgus felicissimus: Cujus propterea Dissertationem Epistolicam cum adiectis figuris, recensebimus, anno 1696. vulgatam, *additâ etiam in eôdem argumentô, observatione, & animadversionibus quas in Epistolâ suâ Anatomicâ problematicâ decimâ quartâ, Praclarissimus adfert Fridericus Rhuischius; Sit itaque primò,*

Illustrissimo, Nobilissimo, & Amplissimo

VIRO

NICOLAO WITSEN,

Urbis Amstelædamensis Consuli ac Senatori,

In Concilium Delegatorum Hollandiæ sæpius;

In Consessum Ordinum Generalium quondam Delegato,

Fœderati Belgii ad Magnæ Britanniæ Regem

GUILIELMUM

Exlegato Extraordinario.

Societatis Indiæ Orientalis Assessori &c. &c.

S. P. D.

PETRUS HADRIANI F. VERDUIN.

Diu multumque dubius hæsi, Vir Amplissime, an Te, maximis Reipublicæ, ac quidem hôc tempore calamitosô, negotiis occupatum, & non nisi solidiora studia meditantem, levioribus hisce meis interpellare essem ausurus: Verùm Tuâ fretus facilitate, quâ omnes, etiam minimos, qui tuum implorant auxilium, audire non dedignaris, haud ægrè Te laturum spero, si à Te modestè petam, ut novum hoc meum, quod vidisti & probasti, de crurum amputatione inventum, Illustrissimo Tuo Nomini inscribi permittas. Promulgandum equidem, cum aliis viris doctis, judicasti; & cùm nihil mihi sit antiquius nihilque religiosius, quàm Tuis obtemperare mandatis, è re meâ esse credidi, hoc qualecunque inventum, Tuis sub auspiciis, publicum facere. Tu enim, qui apud omnes nationes multis nominibus notus es, fortiter illud tueri, magnumque ipsi pondus adferre potes. Moram minùs hâc in re trahendam putavi, hôc opportunô id experiundi tempore, quô, ex infestissimô inter omnes ferè Christianos bellô, multi artubus truncati, multi cruribus orbi redduntur, qui hâcce novâ meâ methodô, breviùs non tantùm & feliciùs restitui possunt, sed ut etiam genu flectere, & ipsâ truncatâ parte inniti, imò ei insistere, maximô commodô queant.

A multis jam annis observavi, plura circa ἀκρωτηριασμὸν desiderari, plura minùs rectè perfici; cùm respectu ipsius operationis; tum etiam ratione apparatûs ad eam, & maximè quidem fasciarum, quæ magno molimine, & multò majori quàm natura rei requirit, adhibentur: Unde factum est, ut pedetentim novum omninò & succinctum apparatum invenerim, quem facilè & procul ab omni periculô quisq;, etiam minus in arte exercitatus, imitari posset; cùm è contra, vel versatioribus Chirurgis, quandoq; infeliciter contigit, ut ex vulgatâ fascias involvendi normâ, Gangrænam parti induxerint. Decurtationem ipsam quod spectat; mirum in modum me semper affecit, promptum illud & stupendum naturę opus, in partibus sibi invicem agglutinandis, licèt longissimè dissitis, si abscisâ cute, labra earum vulnerata & sanguine madentia, proximè duntaxat ad invicem jungantur, ac probè conjuncta serventur, cujus rei frequentissima in praxi meâ habui exēpla, inprimis in

restituendis labiis leporinis, etiam maximè distantibus; unde mihi aliquoties in mentem venit, an non in decurtandis artubus simile quid præstari posset? insignis obstabat difficultas; quòd scilicet animadverterem, partem, in quâ operatio est instituenda, maximè esse ossseam, parum carneam: videram equidem aliquoties in vulneribus capitis aliisque, denudatum etiam os, si aëris inquinamentum subitò ob ipsô arceretur, agglutinationem superinductæ carnis tulisse; verùm id in truncatô osse, & medullam continente, nunquam fueram expertus: nec etiam sufficiebant, ad illud os tegendum, laxata cutis & caro, solitô more, ante mutilandæ partis constrictionem, sursùm, quamvis fortiter, attractæ. Hæc meum torquebant ingenium, & tentamen morabantur; præcipuè cùm operatio hæc per se esset ambagibus plena & crudelis; in quâ & æger & adstantes, multô terrore perculsi, non facilè dubium & difficile experimentum in se primis admittunt. Porrò dum varios, & primam familiam ducentes Chirurgos consulo; inter antiquos nempè Hippocratem, Cornelium Celsum, Paulum Æginetam; inter recentiores Ambrosium Paræum, Gasparum Taliacotium, Guilhelmum Fabricium Hildanum, Hieronymum Fabricium ab Aquapendente, aliosque præclaros Viros, video sanè illos, etiam de truncandis artubus, & curtorum Chirurgiâ ex professô agentes, tamen ne verbum quidem, de artuum per insitionem curandorum methodô protulisse. Atq; etiam, quanquam in magnis aliquid quoq; tentasse, laudabile est, facilè quis calumniæ metû nova experiri vereatur, *virtuti* enim *comes invidia*: & sæpiùs profectò illô metû, me, quæ & artis erant & rationis facere, deterritum atque retentum confiteor. Hîc enim dolere possem, quoties, supra vulgus in meâ professione sapere annisus fui, & majora in arte moliri (tametsi id masculè fecissem ac feliciter, ut, si Deus siverit, observata mea, ubi in publicum prodierint, aliquando probabunt) nihilominus tales, qui quæstui ducunt malè loqui de melioribus, illa vel vituperasse vel minoris fecisse.

Dum sic protraho hujus operationis instituendæ desiderium, en mihi literas cujusdam Londinô scribentis amici, olim mei Discipuli, & qui apud me vixerat: ille, qui noverat quantâ ego illustrandæ artis arderem cupiditate, scribit Prosocerum suum, inter Londinenses Chirurgum dexterrimum, hanc, quam meditabar, methodum ex parte instituisse; scilicet in cruris decurtatione servasse suram, eamq; truncatis ossibus applicuisse, idq; eô successû, ut sibi invicem adhæserint ac coaluerint; parum vel nihil de cæteris circumstantiis. Vereor imperfectiorem fuisse ejus instituendi rationem cùm, quantùm rescire potui, nullus alius ibi ipsum fuerit imitatus; hodieque in ipsâ Angliâ æquè parum ac in cæteris orbis regionibus hæc Methodus invaluerit. Imò & inter illos nuper Vir Nobilis & in rebus medicis multùm versatus, hanc à me peractam operationem per literas cujusdam familiaris edoctus, per eundem petiit, ut integram hujus instituendi historiam, ad se transmitterem, quam, tanquam rem novam, raram & scitu apprimè necessariam Societatis Regiæ actis inseri volebat.

Verùm, Vir Nobilissime, ne in publica commoda peccem, si longiore sermone tua tempora morer, rem ipsam aggrediar, & primò instrumenta, quibus uti solemus, & plurima à nobis aut excogitata aut emendata, describam: deinde ipsum operandi modum, & in illô observanda, verbis quàm perspicuis, adjungam; postremò utilitates & commoda, quæ ex eô proveniunt, subjiciam: Imò, quò faciliùs & clariùs hæc intelligantur, multa, juxta eorum adhibendi methodum æris incisa, artis Chirurgicæ cultoribus ob oculos ponam.

Instrumenta autem, tam ratione materiæ, quàm temporis, quô applicanda, sunt varia: Alia enim ex coriô, alia ex ferrô, alia ex chalybe vel quâvis aliâ materiâ idoneâ sunt fabrefacta: Respectu temporis; alia in operatione, alia post illam, alia denique Sanatione peractâ adhibentur.

In Operatione.

1. Requiritur Cingulum quoddam latum constrictorium, ex coriô vitulinô, quod vulgò pingue audit, fabricatum, & ad crassitiem femoris decurtandi cruris accommodatum, cum tribus corrigiis & duobus loris appendentibus; juxta internæ externæq; faciei, Tabulæ A. Figurâ primâ & secundâ delineationem.

2. Lamina concava, ex ære, aut aliâ quâvis materiâ ductili, ad mutilandæ partis peripheriam complectendam, parata: secundùm Tabulæ, A. figuram quartam.

3. Zona gracilis ex prædictô coriô confecta; alterô extremô fibulâ æneâ munita, alterô multis foraminulis ex ordine, & exiguis interjectis spatiis, pertusa: quam figura undecima Tabulæ A. denotat.

4. Sex lingulæ, quibus corrigiæ, lora & Zona clauduntur; quas ubique à fibulis liberas reliqui, ne ullus corrigiarum, Lororum, aut Zonæ, inter claudendum, sit retrocessus; qui evitari nequit, si lingulæ, ut solent, fibulis sint affixæ. Harum quinque Tabulæ A. figurâ tertiâ, & una Tabulæ ejusdem figurâ undecimâ literâ A. notata, sunt delineatæ.

5. Duo Splenia teretia & crassa, duos tresve digitos transversos lata, & Spithamam circiter longa; ut figurâ quintâ, & sextâ Tabulæ A. exprimitur.

6. Linteum quadruplicatum, cingulô constrictoriô majus: figurâ septimâ Tabulæ A. demonstratum.

7. Tænia vel vitta lata ac valida; Tabulæ A. figurâ nonâ denotata.

8. Bacillus, ad vittam prædictam contorquendam, ejusdem Tabulæ figurâ decimâ depictus, & eorum usus Tabulæ A. figurâ decimâ octavâ.

9. Sint in procinctû duæ tresve vesicæ bubulæ; quarum una parata & aquâ emollita, figurâ decimâ sextâ ejusdem Tabulæ est delineata.

10. Totidem fasciolæ emplastrô glutinosô (exempli gratiâ Emplastrô Diachalciteos tantillo Therebinthinæ commixtô) illitæ; duos tresve transversos digitos latæ, tres, plus minus, spithamas longæ, alterâ extremitatum paululum incisæ; ut eâdem Tabulâ figurâ decimâ septimâ denotatur.

11. Sit quoque in promtû fungus orbicularis vernaculè *Bovist*, Linamentum, & Stupa; quorum quædam frusta, plumaceoli & pulvilli, figuræ decima tertia, decima quarta, & decima quinta ejusdem Tabulæ, demonstrant.

12. Ne sit etiam penuria Lintei detriti & mundati; ex quô Splenia, plagulæ & fasciæ requisitæ ac in Iconibus designatæ, parantur.

13. Catillus cum aquâ tepidâ & molli spongiâ; quem Tabulæ ejusdem figura duodecima indicat.

14. Culter falcatus & anceps, quorum duo diversæ magnitudinis, Tabulâ A. figurâ 23. & 26. sunt delineati.

15. Separatorium potest esse paratum, si cui eô uti lubeat, cujus effigiem, ejusdem Tabulæ figura 24. habet.

16. Binæ serræ, tenuissimarum laminarum, acutissimisque dentibus præditarum, quarum Schemata eâdem Tabulâ, figurâ 22. & 25. videbis: alteram majorem, in femore, aut crure obesô adhibendam; cujus arcûs extremum manubriô, literâ A signatô, munitum est; quô, dum adhibetur, manû arreptô, Serra majori vi reciprocari & adigi potest, ut eô citior ossium fiat dissectio: Alteram minorem, in minoris crassitie extremitatibus idoneam.

Post

Post Operationem, & quidem primô apparatû remotô.

Instrumentum Retentivum, cujus prima pars, femoris postico lateri, laneô pannô, aut linteô complicitô priùs vestito admoveatur; altera pars carnem trunco adjunctam, & plagulâ tectam sustineat. Cujus integri Schema, nec non in partes divisi, Tabula B. figuris 1.2.3.4. invenies.

Panniculum, plagulas & fascias, quæ ad ejus applicandi modum requiruntur, eadem habes Tabula, figuris 5.6.7.& 8.

Ipse verò modus applicandi & usus, ac etiam quæ ad vulnus tractandum requiruntur, Tabulæ B. figuris nonâ, decimâ, undecimâ, duodecimâ, & decimâ tertiâ describuntur.

Vulneris Sanatione consummatâ.

Crus artificiale, ex lignô aut alia qualibet materia levi fabrefactum. Pulvillus ex setis equinis contortis aut coctis & alutâ tectis compositus, mutilatæ parti subjiciendus, quorum formas, & usum Tabulæ B. fig. 16. 17. & 18. indicant.

Deniq; caliga ex aluta, ad trunci, genu, & femoris crassitiem & formam accommodata, quæ figurâ 16. Tabulæ B. est depicta.

Hactenus quæ ad hunc actum ex arte perficiendum à nobis necessaria judicantur, enumeravimus arma: Quibus si superesse quid aut deesse quis putet, quippiam addere aut demere, per me integrum erit; quippe quæ facilè quandam admittunt mutationem: Sæpe etiam pro re natâ, & loci ac temporis opportunitate res sunt disponendæ. Nunc eorum, apertissimis, quantum poterimus, verbis usum trademus.

Si igitur Chirurgo crus offeratur decurtandum, ante omnia ægri examinandæ sunt vires, an operationi ferendæ sint pares: Præterea pars affecta, quæ quò magis integra & carnea, eò aptior: cautè enim prospiciendum, ne Sphacelô in totum affectô cruri, aut aliis morbis nimiùm corruptô, culter adhibeatur; vana enim & inutilis foret operatio. In homine itaq; haud malè habitô, atq; crure torosô, operatio sequenti modô est instituenda.

Ægrô luci clariori oppositô, femori denudato, primò Splenia teretia, unum in poplite, inter tendines crus flectentium, alterum ad internum femoris latus, ubi magna sita sunt vasa, applicantur. Tegantur hæc, nec non infima pars femoris & genu quadruplicato linteo, quæ fasciolâ, ut suo loco maneant, obvolvi possunt. His cingulum latum constrictorium superimponatur, quod ope brevium corrigiarum, fibulæ & lingularum, firmiter in poplite clauditur, ut vasorum sanguiferorum fiat coarctatio: Majoris tamen constrictionis gratiâ, Tænia lata ac valida omnibus superinjiciatur, quæ bacillô, inter operandum, à famulô contorqueatur: quod instrumenti genus apud Gallos audit *Tourniquet*, & ab illis subinde hîc loci, subinde circa inguen, femori admovetur.

His ita præparatis, illa pars cinguli, quæ genu tegit, cum loris dependentibus; retrorsùm, ne operantibus obsint, flectatur.

Deinde crus, gracili Zonâ, paulô supra locum, ad amputationem destinatum, arctè constrictum, à duobus viris intrepidis, alterô crus circa Zonam, alterô pedis articulum amplectente, immobile teneatur.

Mox sura, lęvâ manu arrepta, cultrô falcatô & ancipiti, ab ipsâ Zonâ crus coarctante inchoando, juxta cruris longitudinem, pone ossa, deorsum abscindatur. Reliquæ verò cutis carnisque partes, ut moris est, transversim incisæ, separatô nunc, eôdem cultrô, periostiô, unà cum ossibus Serrâ decurtentur, retroductâ interim, ob læsuræ Serræ metum, prædicta avulsæ carnis portione. Extemplo jam vulnus recens, molli Spongiâ, aquâ tepidâ uvidâ, abstergendum, ne quid scobis vulnere remaneat, quod sanationem remorari posset. Quô factô, ac Zonâ constrictoriâ solutâ, remota carnis portio dictô citiùs, antrorsum est reflectenda, & mutilatæ parti coaptanda. Vulneris oræ fungô, linamentô, stupâ aut aliô quôvis stipticô idoneô (pauxillum enim requiritur) totusq; truncus vesicâ bovinâ, aquâ egelidâ emollitâ, tegantur, quæ fasciolâ, emplastro viscoso oblitâ, circumvolvantur: Necessitate autem urgente, altera vesica, more prædictô, superinjici potest.

Deligatô hôc modô vulnere, plagula seu linteum complicatum trunco imponi debet, illi verò lamina concava, quæ prolixioribus cinguli constrictorii (cujus pars anterior jam genu est adaptanda) loris decussatim arrepta, sursumq; quadantenus tracta, mediocriter, quamvis arctè etiam satis, in genu duabus fibulis suisq; lingulis claudatur; atque sic, vel copiosior commodè & tutò inhiberi consuevit hæmorrhagia.

Modus hic deligandi Tabulæ A. Figurâ 20. liquidò designatur. Et, ne quicquam suo loco recedat, unde nova hæmorrhagia, aut aliud quid incommodi posset oriri, fasciolam muniendi causâ addere solemus.

Illâ supra genu injectâ & contortâ Tęnia jam est laxanda, quæ quidem, si novæ hæmorrhagiæ non esset metus, (quam nunquam, adhibitâ hâc vulneris deligatione, etiam in vulgari amputandi methodô, me vidisse affirmo) mox posset auferri.

Si etiam cingulum constrictorium plus æquô constringere videatur, facilè tantillùm, remissis pauxillulum corrigiis, laxari potest, quod in fasciarum usu non item; id nihilominus quibusdam horis post operationem fieri, satius est.

Habes hîc, Vir Illustrissime, insolitam hanc, & à nobis excogitatam corruptos, nec ullâ arte redintegrandos, artus demendi rationem ac methodum. In brachiis enim, imò in femoribus æquè ac in cruribus eam adhibendam censeo, si sagax modò Chirurgus, ea quæ ad rem requiruntur, pro partis decurtandæ statû ac conditione scitè mutare atque disponere noscat. Quæ an distinctè satis hisce meis verbis, quantùm potui, dilucidis (brevis enim, attamen perspicuus esse laboro) proposuerim, perspicaci Tuo judicio subjiciuntur: Si verò descriptioni quid desit, id ex adjunctis iconibus probè Te intellecturum nullus dubito.

Hactenus instrumentorum adhibendorũ, vulnerisq; optimum certissimumq; deligandi modum exhibui, quem dexterrimis Chirurgis latiùs exponere supervacaneum foret, unde, ut in diverbio est, *manum de tabulâ*. Verùm cùm & hanc, in tyronum & minùs exercitatorum manus incisutam prævideam dissertationem; operæ pretium me laturum putavi, si in eorum gratiam, quî sanari hoc vulnus debeat, adjungam. Sciant ergo tyrones, ejusmodi vulnera, & quidem maximè in principiô, admodùm cautè esse tractanda, ne quâ proxima pars ullo modo lædatur, nedum abscedat, verùm potiùs mutilatæ parti conjuncta servetur, quò faciliùs unitæ jam partes in unum coalescant; quem in finem aliud quoddam, haud contemnendum, excogitavi instrumentum, Tabulæ B. *fig.* 1. 2. 3. & 4. delineatum; necnon ejus usus ejusdem Tabulę Figurâ nonâ; quod, primô apparatû remotô, in usum est revocandum; qui est partes sibi invicem unitas conservare; ne, vel inter curandum, ullô modô discedant, relictis ad id vulneris oris in totum liberis.

Instrumentum hoc, cui nomen Retinaculi imponere lubet, duas habet partes, altera est lamina ferrea vel cuprea tenuis, ad dimidiam femoris truncati cruris peripheriam & formam incurvata; hujus extremitatum alteri vagina ex eâdem substantiâ obliquè sit affixa, quæ eminentiam alterius partis capere, & cochleâ, quæ in vaginæ posticâ est parte, clausâ, retinere potest: altera

tera pars rotunda eſt lamella, cochlearis inſtar utcunque cava; cui eminentia prædicta ſit affixa, ut in Tabulæ B. figuris primâ, ſecundâ, tertiâ & quartâ videre licet.

Modus applicandi hic eſto. Primùm panniculus aut linteum complicitum poſteriori femoris lateri, & huic prima pars inſtrumenti accommodetur, tali modô ut truncus vaginæ incumbat: hæc faſciâ femori alligetur, & truncus vaginæ aliâ faſciâ.

Deinde eminentia alteriùs partis in vaginam eſt immittenda, uſque dum lamella cavâ, carnem mutilatæ parti adjunctam linteôque tectam, ſuffulciat; poſtremò cochlea in poſticâ vaginæ parte, eſt torquenda, ne, eâ clauſâ, lamella diſcedat; ſed ita carnem mutilatę partis carni probè coünitam conſervet, etiam interea dum vulnus, faſciâ & plagulâ ſolutis, quotidie curatur; ut in Tabulæ B. figurâ nonâ, ubi ejus uſus demonſtratur, dilucidè patet.

De Medicamentis ad vulnus ſanandum neceſſariis, non eſt quod multùm dicam, nec non qui vulnus ipſum ſit tractandum, quoniam qui artem modò a limine ſalutarint, facilè ſcient, quid ad recens vulnus conſolidandum, atque cicatrice obducendum, deſideretur; nec eos latebit ſplenio eſſe tegendum, & faſciolâ obvolvendum.

Ipſas jam varias utilitates atque commoda, quæ ex noſtrâ hac profluunt agendi methodô, cognoſcere ſi deſideres, Vir Illuſtriſſime, hæc ſunt præcipua: Copioſiſſima, frequens aliàs, ſanguinis profuſio, debilitatis plerumque cauſa, è veſtigio ſupprimitur; ut ſileam ingruentis nonnunquamGangręnę metam exulare. Atque hæc, ut vera dicam, ſola in cauſâ fuere, quare jam dudum, imò in triviali decurtandi modô, antiquum illum faſciarum uſum rejicere, ac certiorem morem circumſpicere fuerim coactus: Quid enim moleſtius, quid periculoſius, quàm arctiſſima illa longiſſimorum involucrorum compreſſio? unde perfacilè Gangræna; quæ conſtrictio ſi minor fiat, novum ſanguinis oboritur profluvium: Quam Scyllam & Charybdim hâc pyxide navigantes tutò evitabunt Chirurgi: Et eò magis hâc Operandi methodô, quod carne carni junctâ, hiantia Vaſorum oſcula ipſâ carne obturentur.

Aliud ſanè commodum non minimum videtur, cùm aliàs crebrò ſoleant ſeparari ab oſſe aëre tactô quædam fragmina, ſæpè numero omnimodam ſanationem impedientia, aut ad minimum protrahentia; quæ nulla hanc noſtram methodum ſequentem Chirurgum remoratur. Nec eſt quod quis timeat ſuperficiei oſſis, crudô aëre, aut ſerrâ tactæ ſeparationem; cùm jam olim multoties obſervârim, hanc non adeò, ut quidam volunt, eſſe neceſſariam. Inſuper, quod miratu dignum, & ſcrupulum injicere poſſet, ne ipſa quidem ſupereminens caro, quâ vulnus tegitur, ut ut magna, quippiam adfert incommodi, tantum abeſt ut dematur; quandoquidem labia illa ita contrahuntur, ut parva admodum cicatrix, in anteriore, aut, ſi mavis, ſuperiore tibiæ parte relinquatur; ut in Tabulæ B. figurâ 14. manifeſtè liquet: Ex quibus etiam multò citior vulneris eſt Sanatio.

Ex prædictô commodô tertia, quæ ſi qua alia, ipſi ægro quidem maxima, oritur utilitas· ut ſcilicet parti, hôc modô mutilatæ percommodè adaptari queat, ex quâvis levi materiâ, arte factum, caligâ calceôque ornandum, atque ita naturale mentiens, crus: cujus ope haud ſecùs ac alterô pollet incedere: Quapropter hîc monendum eſt, ut quàm longiſſimus, in decurtandô, ſervetur truncus, ut eò firmius crus factitium illi adjungatur. Nec eſt quoque quòd quis metuat, ne agglutinata illa decurtato artui caro incommodum adferat, cùm eâ è contrario reſectum crus tanquam pulvinari, ſine ullô dolore, innitatur & inceſſum admittat; remanentę quoq; in genû motû voluntatiô, qui, ſi ſubinde inter ſanandum genu non moveatur, omnino aboleri videtur.

Deniq; ſilentiô præterire non poſſum aliud quoddam emolumentum, nequaquam pœnitendum; nimirùm, quòd hôc modô reſtituti non conquerantur, ut quidem alii, de dolore Sympathethicô in pede cruris ablati, qui dolor magnus, ut alios multos, idque per diuturnum moleſtiſſimè infeſtat tempus, ita ab his ne minimus ſentitur; quod & denuò me docuit uſus in virô paulò poſt memorandô, qui antea, ſolitô more, pede truncatus, hôcce dolore admodum infeſtabatur: jam verò genu propiùs crure decurtatô, ac per inſitionem, juxta methodum noſtram curatô, dolor ille planè ceſſavit. Cujus rei cauſam, licet Philoſophis rerumque naturalium abditarum indagatoribus inveſtigare maximè proprium ſit, tamen ſi meam (ſalvô aliorum judiciô) liceat proponere ſententiam, hinc deduci poſſe arbitror; quòd nervorum extremitates, in vulgari modò truncatis, levi duntaxat cicatrice obductæ, & aëris aliiſque injuriis expoſitæ, facili negotiô tangantur atque offendantur; unde illicò ex ſpirituum ad cerebrum recurſû, in mente, præcedentis in pede incommodi recordante, antiqui doloris fit perceptio: Quod in his, ubi nervorum extremitates tantâ carnis mole ſunt coöpertæ, locum habere minimè poteſt. Quæ res ſanè non exiguum adfert commodum, & quidem ex præcipuis eſt cauſis, quòd æger mutilatâ parte inniti & incedere queat; quæ alias minimam non fert preſſuram.

Plura enumerare non eſt animus, ſuffecerit vel hoc unum, quo prædicta confirmare queam, ſubjicere; quod meus hic agendi modus tam proſperis fuerit inſtitutus avibus, ut hujus Urbis Noſocomii Chirurgi, mea veſtigia preſſe ſecuti, virum triginta præter propter annorum, ſecundâ vice, altero pede truncarint, & per inſitionem ſanarint: & quidem adeo feliciter, ut nullus dubitem, quin iiſdem emolumentis breviſſimè ſit gaviſurus æger, quibus noſter fruitur adoleſcens; Truncato enim non tantùm inſiſtit ac incedit cruri, verùm tam liberè genu flectit, ut internoſcere ſit difficile, quo crure magis laboret truncato-ne an integro; ut in Tabulæ B. *fig.* 18. videre eſt.

Vale, Vir Illuſtriſſime. meoſq; conatus, quô ſoles aliorum, favore proſequere. Ita fiet, ut Spartam hanc, quam nactus ſum, Chirurgicam, ulteriùs, Tuô ſub præſidiô, ſim exornaturus; ſumturusq; impetum plura non indigna hâc, cui præes, Republ. elaborandi, & magnô miſerorum hominum bonô evulgandi.

Amſtelædami Sexto Iduum Junii. cIↄ Iↄcxcvi.

Tabulæ A. figurarum Explicatio.

Fig. 1. & 2. Cinguli lati conſtrictorii facies interna externaque demonſtratur.

Fig. 1. A. Facies ejus interna, & quidem partis femori applicandæ.
B. Pars genu adjungenda.

Fig. 2. A. Facies externa partis femori applicandæ.
B. Ejuſdem faciei pars genu adjungenda.

Fig. 1. & 2. ccc. Tres corrigiæ, quibus cingulum in poplite clauditur.

Fig. 2. D. Fibula tribus foraminibus oblongis, ad prædictas corrigias tranſmittendas, pervia.

Fig. 1 & 2. E.E. Duo lora, quibus lamina concava clauditur.

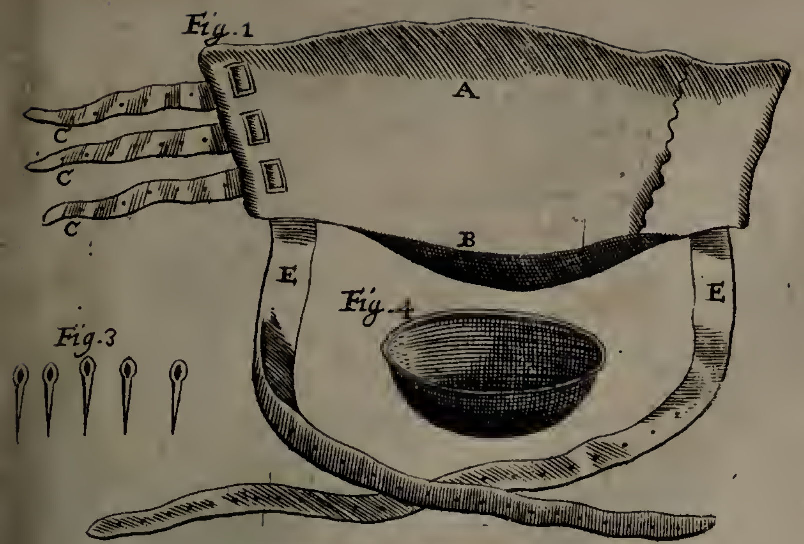
Fig. 2. F.F. Fibulæ duæ, quarum foraminibus extremitates lororum ſunt trajectæ.

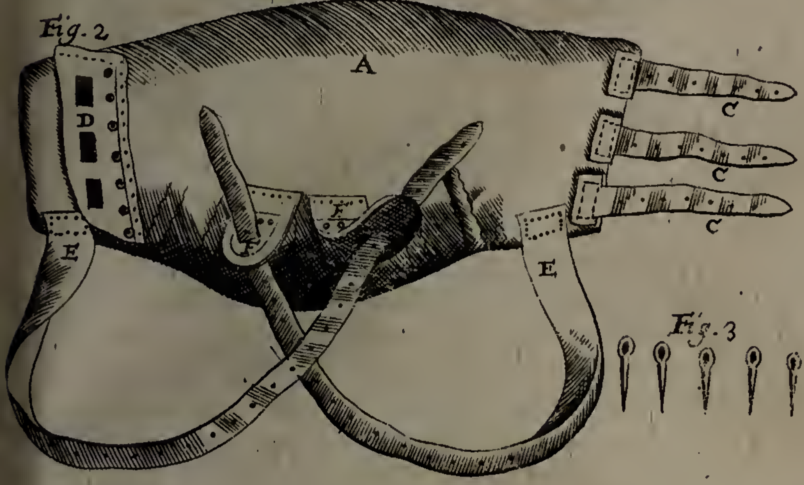
Fig. 3. Quinque lingulæ, foraminulis tam corrigiarum quàm lororum, tranſmittendæ.

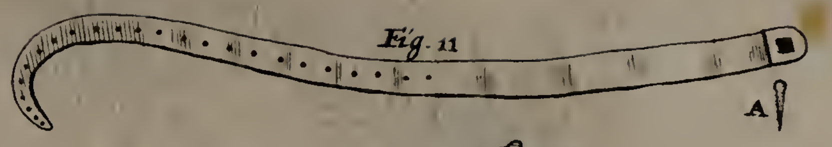
Fig. 4. Lamina concava, trunco poſt decurtatum crus, adjungenda.

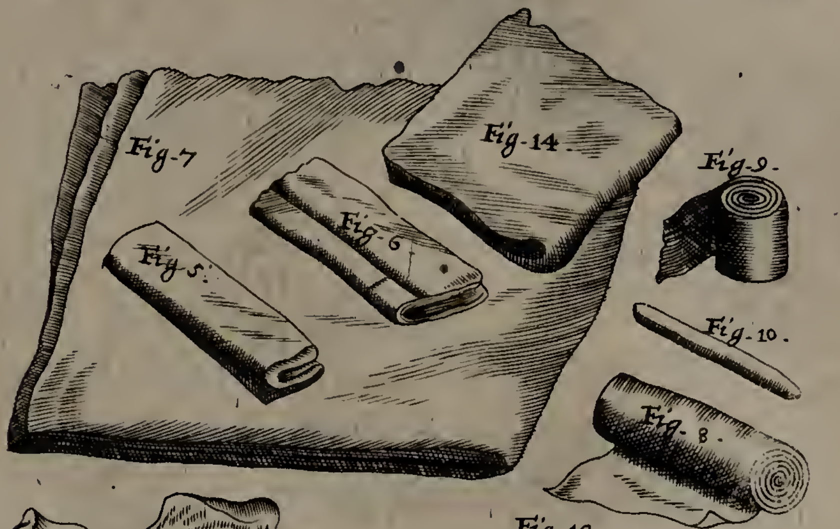
NB. Methodus horum inſtrumentorum applicandorum hujus Tab. Fig. 18. & 20. oſtenditur.

Fig. 5.

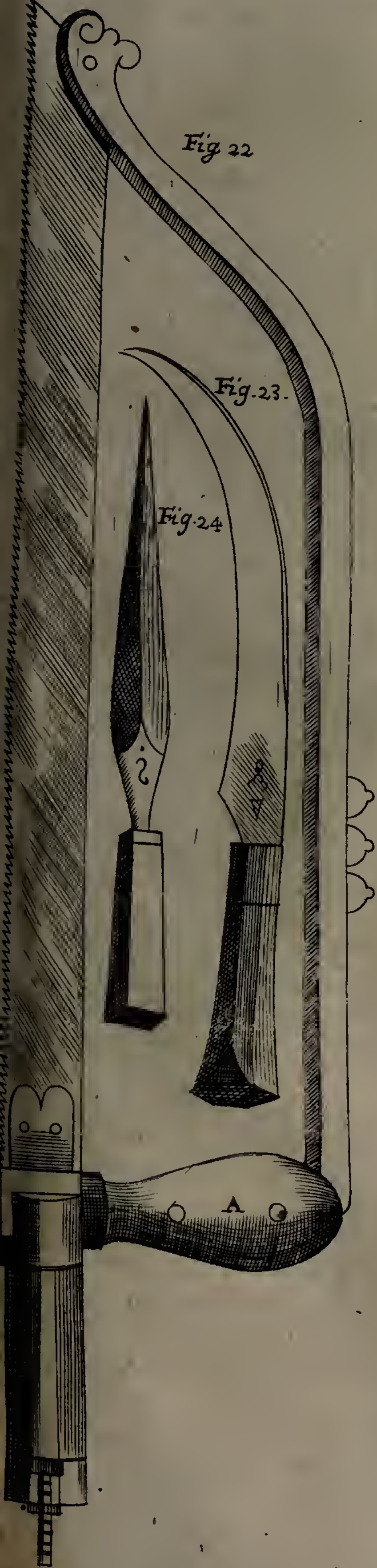

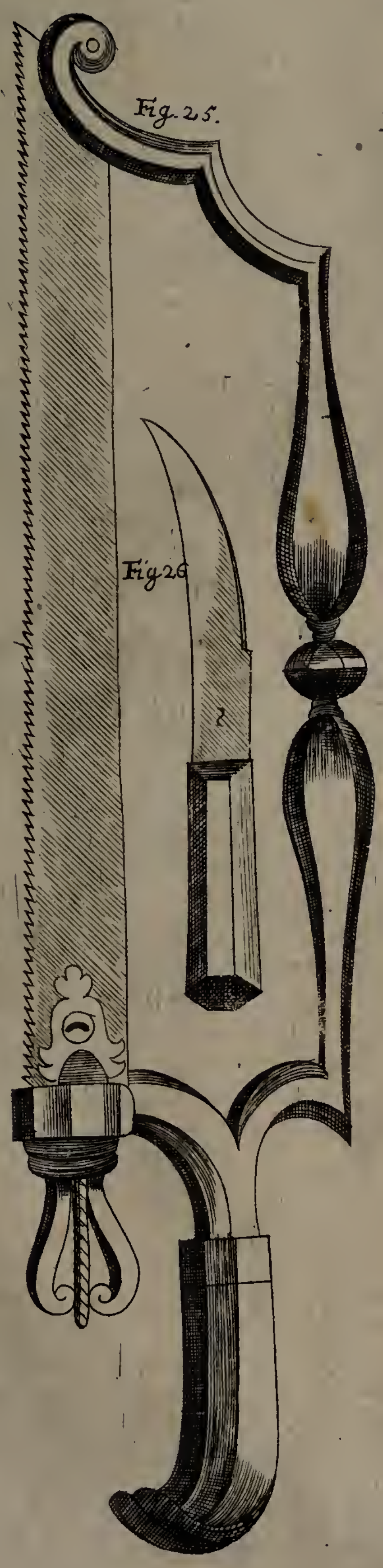

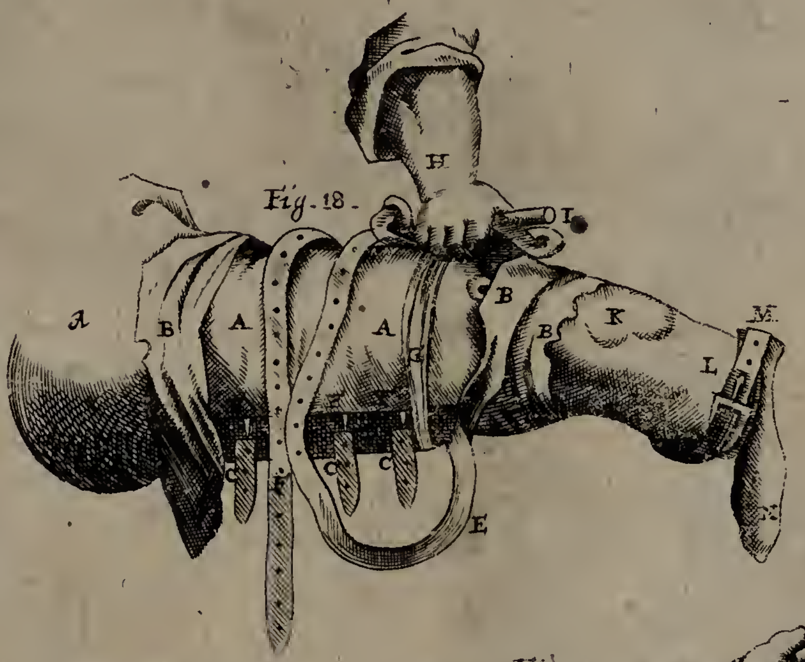

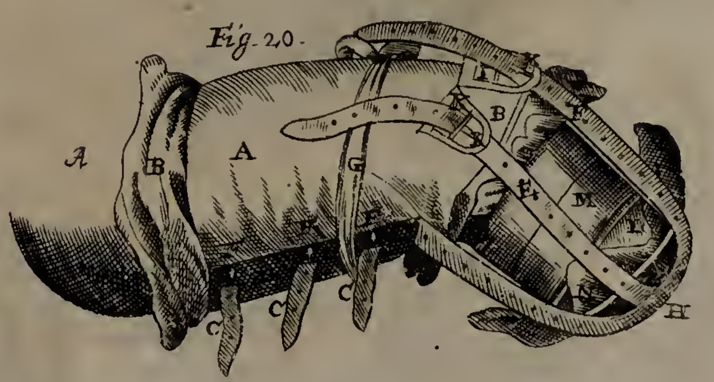

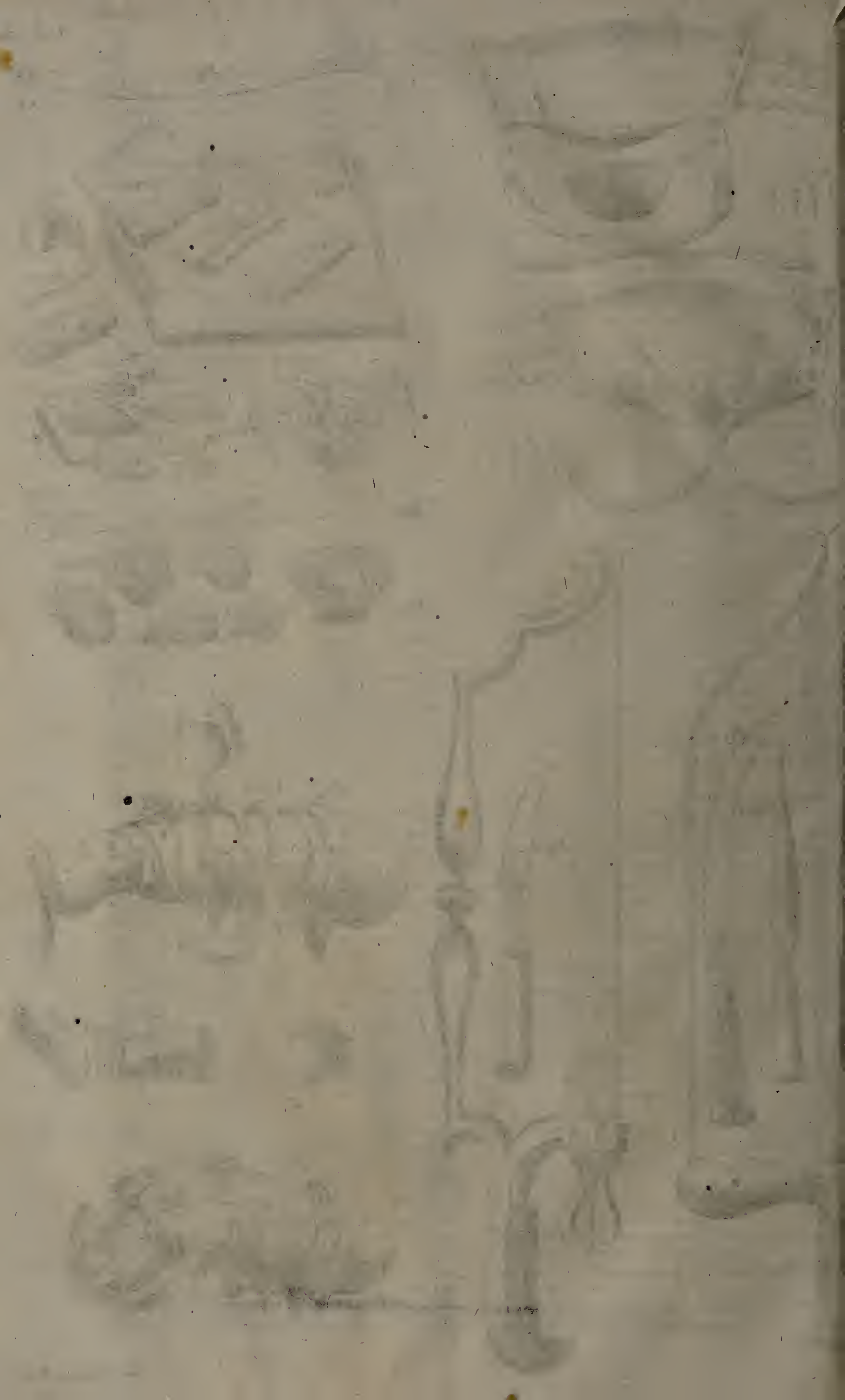

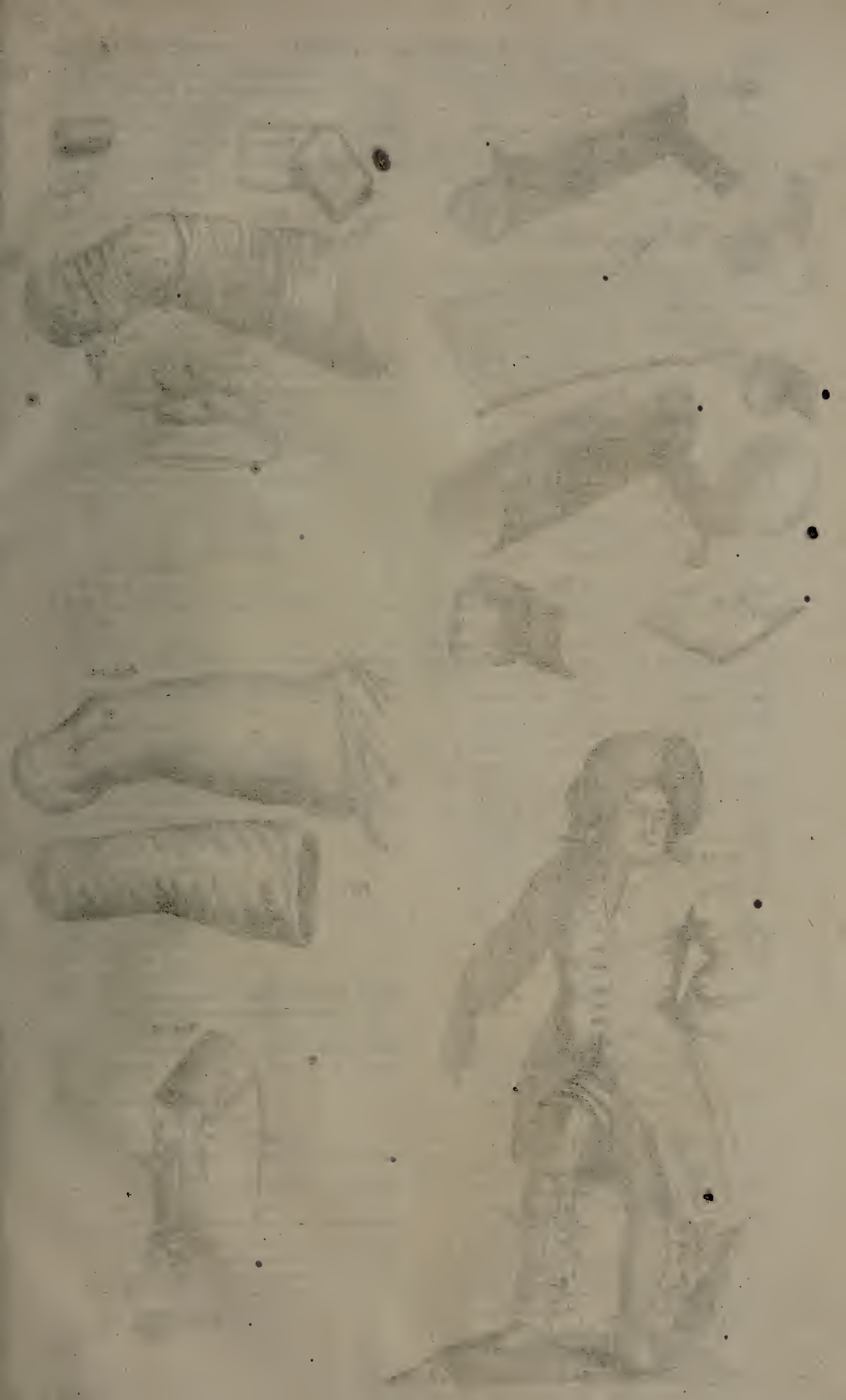

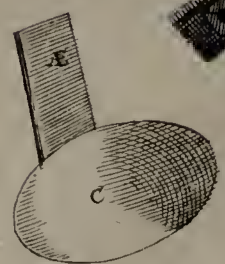
John Martin Morff f.

Tab. B.

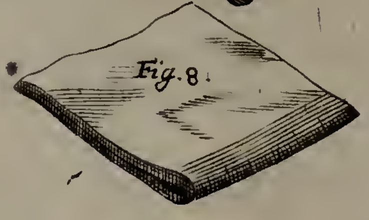

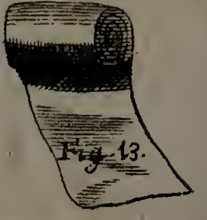

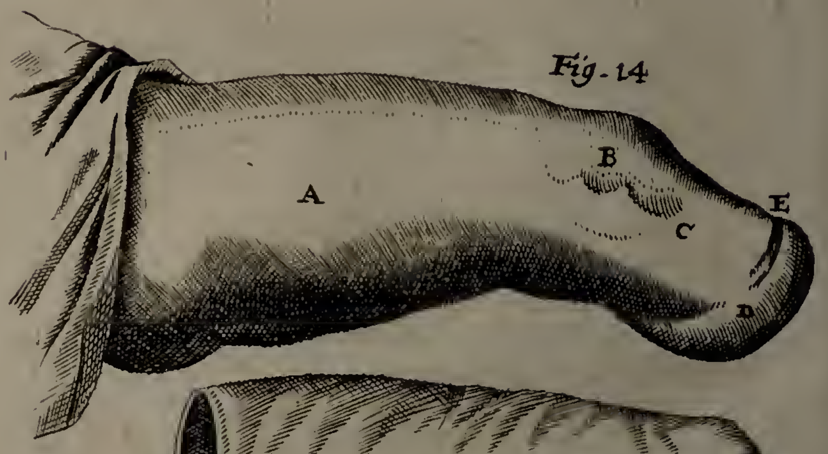

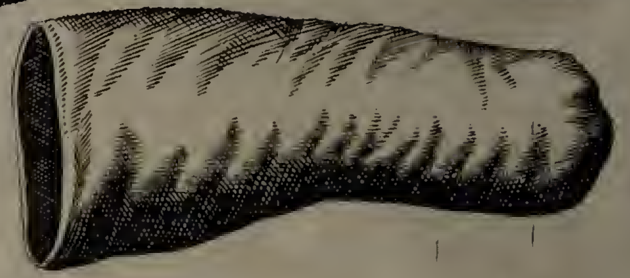

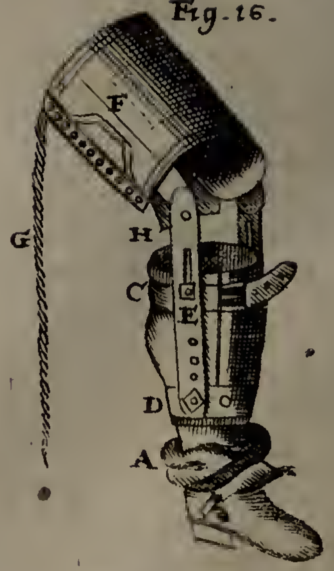

Morff fc.

Fig. 5. Splenium crassum, popliti imponendum.
Fig. 6. Splenium paulò latius, interno femoris lateri adjungendum.
Fig. 7. Linteum quadruplicatum, quo totum femur, genu & splenia teguntur.
Fig. 8. Fascia, quâ prædicta quadantenus possunt obvolvi, ut suò locô maneant.
Fig. 9. Vitta vel Tænia.
Fig. 10. Bacillus Ligneus, ad Vittam contorquendam.
Fig. 11. Zona Gracilis, cum sua lingulâ A.
Fig. 12. Catillus cum aquâ & spongiâ.
Fig. 13. Frusta Fungi orbicularis.
Fig. 14. Plumaceoli ex linamentô.
Fig. 15. Pulvilli ex Stupâ.
Fig. 16. Vesica parata & aquâ emollita.
Fig. 17. Fasciola Emplastrô Glutinosô oblita.
Fig. 18. Femur & partem Cruris, cui altera pars est dissecta, demonstrat; relictâ carnis portione mutilatæ parti adaptandâ.
A. Pars femoris
B. Linteum complicatum femur tegens.
A. Cingulum constrictorium.
B. Ejus pars Genu tegens, cum loris E, E. retrorsum flexa.
C.C.C. Tres Corrigiæ, quibus Cingulum clausum est.
D. Fibula ænea, cui corrigiæ per tria foramina sunt traductæ.
E.E. Duo Lora.
F. F. F. Lingulæ tres, quibus corrigiæ sunt clausæ.
G. Tænia vel Vitta.
H. Manus quæ Vittam, ope bacilli I. contorquet.
I. Bacillus manu arreptus.
K. Genu.
L. Pars Cruris.
M. Zona, crus arctè constringens.
N. Portio Carnis ex Surâ exsecta.
Fig. 19. Pars cruris amputata.
A. Locus ubi portio carnis exsecta est.
Fig. 20. Totum apparatum, crure jam deligatô, ostendit.
A. Femur.
B. Linteum complicatum,
A. Cingulum constrictorium.
B. Ejus pars antrorsum in genu jam reflexa.
C.C.C. Tres corrigiæ.
D. Fibula ænea.
F. F. F. Lingulæ tres.
G. Vitta jam laxata.
E. E. Duo Lora, quibus Lamina concava H. decussatim amplexa, & trunco adjuncta est.
H. Lamina concava.
I. I. Duæ fibulæ, per quarum foramina lora traducta, & lingulis suis K. K. clausa sunt.
K.K. Duę lingulæ prædictę.
L. Vesica trunco applicata.
M. Fasciola emplastro glutinoso illita.
N. Plagula, trunco ante laminæ applicationem admota.
Fig. 21. Fascia, quâ lora & totus truncus, ne quid suô locô decedat, obvolvuntur.
Fig. 22. Serra Major, in femoribus aut cruribus obesis utenda; cujus arcus extremum manubrio, literâ A. signato, est munitum; quò, dum utimur, manû arreptô, Serra majori vi reciprocari & adigi potest, ut eò citior ossium fiat dissectio.
Fig. 23. Culter falcatus major, qui etiam est anceps, quo solo omne quod scindendum & separandum est, exceptâ ossium dissectione, absolvere consuevimus.
Fig. 24. Separatorium: Si cui eo uti lubeat.
Fig. 25. Serra Minor, in tenuioribus amputandis artubus idonea.
Fig. 26. Culter falcatus & anceps minor.

Figurarum Tabulæ B. *interpretatio.*

Figuræ 1. 2. 3. & 4. Instrumentum retentivum sive *Retinaculum*, cum annexis, designant.
Fig. 1. Pars prima ex tenui laminâ ferreâ, A. ad dimidiam cruris peripheriam incurvata.
B. Vagina ferrea, priori affixa.
Fig. 2. Altera ejus pars, cochlearis instar, utcunq; cava C. cui eminentia Æ. vaginæ immittenda, est affixa.
Æ. Prædicta eminentia.
Fig. 3. Cochlea, cujus ope eminentia, in vaginâ premitur, clauditur & retinetur.
Fig. 4. Partes prædictæ conjunctæ.
A. Pars prima.
B. Vagina ejus.
C. Altera pars, cujus eminentia in vaginam est inserta, & cochlea D. clausa.
D. Cochlea, quâ eminentia premitur & ita retinetur.
Fig. 5. Panniculus femori, priusquam prima lamina adjungitur applicandum; cujus loco linteum complicatum adhiberi potest.
Fig. 6. Fascia, quâ femori alligatur.
Fig. 7. Fascia, quâ truncus vaginæ annectitur.
Fig. 8. Plagula seu linteum complicitum, carni adjunctæ prius imponendum: postea lamellâ cavâ fulciendum. Quę omnia hujus Tabulæ figurâ nonâ demonstrantur.
Fig. 9. Usus Retinaculi, prius designati indicat.
A. Femur nudum.
B. Panniculus posticum femoris tegens latus.
A. Lamina primę partis, femori applicata.
B. Vagina ferrea, priori laminæ affixa.
C. Lamella concava, carnem suræ trunco conjunctam amplectens & sustentans.
D. Cochlea, mediante quâ eminentia Æ. in Fig. 2. in vaginâ B. premitur & detinetur.
E. Fascia, quâ lamina prima femori annectitur.
F. Fascia, quâ truncus vaginæ alligatur.
G. Plagula, vaginæ imposita.
H. Linteum complicitum, quô caro adjuncta coöperta est.
K. Genu.
L. Pars cruris mutilati.
M. Caro excisa prædictæ parti adaptata.
N. Vulnus crudum.
Fig. 10. Plumaceoli unguento illiti, vulneri applicandi.
Fig. 11. Emplastrum his imponendum.
Fig. 12. Plagula seu splenium ad partem tegendam.
Fig. 13. Fascia, quâ tota pars obvolvitur.
Fig. 14. Tota Pars jam sanata, omnibusq; emplastris ac vinculis soluta & libera.
A. Femur.
B. Genu.
C. Truncus, seu pars mutilata.
D. Caro Suræ, parti mutilatæ aduata.
E. Vulneris cicatrix, in Tibiâ vel cruris anticô latere.

Fig. 15. Caliga ex alutâ, trunco & femori induenda.

Fig. 16. Crus artificiale designat.

A. Pes ligneus caligâ & calceo ornatus.

B. Vagina ex laminâ æneâ, duobus locis, ad truncum immittendum, incisa.

C. Fibula, quâ vagina post immissum truncum, quadanterius clauditur.

D. Locus ubi vagina pedi ligneo est affixa.

E, E. Duæ laminæ ferreæ, quarum ope crus ad Genu latera flectitur.

F. Instrumentum femorale, constans ex laminâ ferreâ anticum femur ambiente, & corio vestitâ: quod restat femoris corio circuitur, & in postico femore ligamine G. notato ordine connectitur.

G. Ligamen prædictum.

H. Flexuræ locus cùm crus incurvatur.

I. Caliga ex alutâ, quâ truncus & femur sunt vestita.

Fig. 17. Pulvillus, ex setis equinis contortis & alutâ vestitus; cui truncus subjicitur antequam in vaginam immittitur, ut eò commodiùs incumbat.

Fig. 18. Æger jam sanatus & restitutus, crureq; arte factô innitens & incedens.

ADMONITIO.

Sciat Lector benevolus, hocce cruris Schema, non, ut in omnibus casibus sit exemplar, hîc esse delineatum; talia autem pro ægrorum statu, conditione ac ætate sunt paranda: In adulto enim, qui cautè & modesto gradu scit incedere, ex ferro, ære aut aliâ qualibet materiâ idoneâ, crus multò aptius fabricari posset; in quo pedis articulus concinnè esset imitandus, qui, vi elasticâ, ex instrumentis chalybeis, adeò mobilis foret, ut, à naturali motû parum differens, rigidus ille incessus, qui, ex pede ligneô & circa malleolos immobili, semper reperitur, admodùm corrigeretur. Istiusmodi verò crus velle parare adolescenti (cui, propter enormem motum & continuum corporis incrementum, id sæpius est renovandum) multùm requireret laboris, nec minùs sumptus.

Hactenus Celeberrimus Petrus Verduin, cui commodè jam succedet Præclarissimus Rhuischius, Cujus superius indicata Epistola Anatom. Problem. hæc habet.

Clarissimo Doctissimoque Viro

FREDERICO RUYSCHIO, &c. &c. &c.

S. P. D.

MAURITIUS à REVERHORST.

Litteræ tuæ nuper ad me datæ gratissimæ fuêre præcipuè quum ex adjectis relationibus circa Methodum secandi Fratris *Jacobi de Beaulieux*, vulgò Eremitæ, intelligere licuerit, qualem successum in suis patientibus, vestrâ in civitate, habuerit, quum de illo tam variè apud varios differatur; hi enim Manum ipsius in secando tanquam optimam, dexterrimam & quasi cœlitus datam deprædicant; alii contrà ipsam pariter cum famâ ipsius rejiciunt, fœdisque proscindunt convitiis, quum nos tamen æque ac illi, quibus Lugduni Batavorum cura illorum patientum mandata fuerat, satis felices in curatione fuerimus; quippe è tredecim, diversi sexus & ætatis, tam à Calculo, quàm diversâ Herniarum specie sectis, non nisi duo fatis cesserunt, ambo quinquagenariis majores; quorum prior à diuturno Vesicæ ulcere, macie confectus, quin & Calculo ipso satis magno, aspero & inæquali, non nisi cum insigni Hæmorrhagiâ extracto, intra novem hebdomadarum spatium, usque eò pristinæ valetudini fuit restitutus, ut ille, qui antea nimiis doloribus, continuisque vigiliis & Vesicæ ulcere attritus, & penè consumptus erat, jam multò obesior appareret, quin etiam jam urinam ad aliquod tempus retineret, & per cubiculum suum obambularet, & munia sua in ipsâ officinâ (faber enim ferrarius erat) utcunque obiret; adeoque, si in ullo patiente salutis spes affulgeret, hîc in nostro fuit, qui tamen ex Incendii alicujus terrore è lecto suo prosiliens, variisque in diæta erroribus commissis, incidit primò in Febrem continuam cum tussi, à qua corporis vehementi agitatione, vulneris labia, jam fere coalita, iterum disrupta fuêre, & variæ Calculosæ incrustationes, ab urinâ perfluente sese continuò lateribus apponentes, nostræ curationi remoram injecêre, dum interim in urethrâ ipsâ, variis in locis Carunculæ obortæ, liberum urinæ effluxum prohiberent; sic ut reliquis Symptomatibus cum Febri auctis, hic noster patiens vitam cum morte commutaverit: quid autem in corpore ipso latuerit, Cultro Anatomico indagare nobis non licuit. Quid verò notaverimus in altero nostro patiente, itidem ab illo à Calculo secto, cujusque cadaver à nobis inspectum est, à Petro Adriani Verduyn, ejusve Filio absque dubio intellexisti, tam de statu ipsius corporis morboso, utpotè anteà Apoplectico, Mictu cruento, & nonnunquam Urinæ suppressione laborante, nec non Herniâ ejus intestinali, operationis tempore prolabente, ut & altero rene ab ulcere consumpto, cæterisque præter naturam in corpore repertis, & observatis, unde hoc infelix omen satis prævisum fuit: hæc & pleraque alia, hunc casum spectantia, & notatu dignissima, non dubito quin intellexeris, quocirca longiori narratione illâ de re hic supersedebo, cùm adhuc ex dictis illis tredecim patientibus, D.T.O.M. sit gloria! undecim qui vivunt valentque, satis de illâ secandi Methodo testari possint. Interim nullus etiam dubito, quin suo tempore aliquis Gallus, aut alius, qui ipsius secandi Methodum pernoverit, quique politioris styli est ac dictus Eremita, hanc ejus methodum contra sinistros ejus famæ obtrectatores sit defensurus, uti ex nuperis litteris ex Arce Versalliâ ab ipso ad nos missis non obscuré colligere potuimus, ubi simul, sed obscuriùs, loquitur de novâ Hernias (absque Testis jactura secandi Methodo, quam se jam aliquoties instituisse perhibet, quæq; multas ob causas antiquæ præferenda foret, uti dies docebit: Sed hæc de Eremitâ ejusque litibus, quas uti meas non facio, ita quoq; illas componere nolo; progredior ad aliam, & novam quoque, seu nuper propositam in illâ arte (videlicet amputandi) Methodum, quam P. A. Verduyn nuper proposuit, variisque experimentis ab illo tempore, ipsi oblatis, confirmavit, quâ de Methodo tantò lubentiùs tecum agam, quoniam illam nuper Amstelodami Te præsente à P. A. Verduyn, ejusque Genero & Filio, præclaris illis Rei Chirurgicæ luminibus, ipsam institutam vidi, eademque Amputatio apud nos quoque paulo post, non in Manu, non in Juvene, non novâ illâ Methodo, sed

sed in Pede, in Virgine, idque antiquô modô instituta fuit à Stephano de Rouvv, & Adolpho Stukery, juvantibus Abrahamo van Kervel, & Everardo van Ourik, Chirurgis apud nostros in suâ arte non parum versatis, spectantibus verò, seu potiùs patientis curam habentibus, Jacobo de Bye atque me M.D.S.

Casum nostrum priùs ego hîc exponam, deinde quid à Te, vestro in Casu, desiderem, addam.

Virgo triginta duorum annorum ante hos decem undecimve annos ab ustione dextri pedis circa talum diu malè tractata, & ut in adustis nunc his, nunc illis remediis adhibitis, aluit ab illo tempore, hac in parte ulcus cum Carie tam Apophysis ipsius ossis Tibiæ, Fibulæque, quàm reliquorum adjacentium ossium totius Tarsi, interim jam hâc, jam illâ in parte, aliqua curationis spes affulgebat, sed quod ad cæteras corporis functiones rectè sese habebat, & quamvis usu hujus pedis malè affecti (utpotè plerisque Ligamentis, quæ hæc ossa aliàs continent, jam ab ulcere consumptis. digitisque versùs terram omninò & præter naturam protractis) destituta esset, tamen beneficiô scipionis satis benè sese movebat, adeò ut Scalas quoq; promptè conscenderet, cæterisque suis muneribus alacriter fungeretur; interim nescio quo malo lapsum patitur, ex quô ossa illa, præcipuè Calcis, non tantùm fracta, sed & tota corporis mole desuper incidente, omninò comminuta fuerunt, cum tantô Sanguinis profluviô, ut vix evasura videretur, quô tamen sublatô, & vulnere pro temporis ratione tractatô, nec ullâ restitutionis spe, nec pedis usû affulgente, unanimi consensû in illud omnes convenêre, ut ille pes paulò infra Genu rescinderetur; quæ Operatio quamvis dextrâ pariter atque celeri manû instituta fuerit, quinetiam ipsa Curatio satis feliciter pro tempore succederet, optatumque eventum polliceretur, contrarium tamen videre coacti fuimus; nam præter continuos & ferè intolerandos dolores, tam in parte affectâ, quàm jam ablatâ, de quibus continuò conquerebatur, incidebat primò ante justum tempus in Mensium fluxum, cum magnis intestinorum Cruciatibus, & assiduis dejectionibus; qui simul ac componebantur ac sistebantur, statim conquerebatur de Faucium anxietate, & Respirandi difficultate, quod in principiô pro Passione Hystericâ, utpotè malo ipsi familiari, habebatur; sed Colli dolore, ejusque motû molestiore, & Masticatione æque ac Deglutitione aliquô modô impeditâ, cum aliquâ oris Clausurâ, & Musculorum Faciei distorsione, aliud cogitare cœpêre, præcipuè illi, qui unà nobiscum ex patientibus, ab Herniâ Intestinali ab Eremitâ Sectis, quique jam saluti proximi videbantur, nihilominus lethale utplurimum extitisse, fuerant comperti; illi, inquam, qui hoc anteà nobiscum notarant, non sine ratione utut laudabilia omnia in vulnere apparerent, nihilominus aliquid sinistri ominabantur, præcipuè cùm enarrata Symptomata neque externis, neque internis remediis minuerentur; sed contrà febris magis intenderetur, quinetiam jam quoque de difficultate tam in reddendâ urinâ, quàm in excludendis alvi fæcibus conquereretur, quod malum tamen applicatis Clysteribus aliquô modô levari videbatur; hôc non obstante, doloribus tam in abdomine, quàm in parte jam ablatâ (præcipuè ubi Ulcus fuerat, hæc enim pars continuò ipsi in animô versabatur, utpote nervi, nervosæque partes terminum suum jam in vulnere ipsô obtinentes, & aëris incommodis aliisque injuriis externis obnoxiæ, jamque malè affectæ, hanc menti ideam obtulêre) his, inquàm, cùm febre & deliriô magis auctis, huic nostræ patienti Mors sæpiùs optata finem dolorum imposuit.

Quid jam dicemus de dextrâ in operandô manu? Curatione ad tempus satis felici? Si tam tristem eventum obtineant; quare non tantùm cum Hippocrate in suis Aphorismis notare debemus *Experimentum periculosum esse*, atque idcircò alia excogitanda media, quibus tam infelici successui, cæterisque Symptomatibus enarratis obviam eamus; hæc enim omnia quis dicet non provenire ex Nervorum Nervosarumque partium consensû atque cohæsione? Quæ in hac extirpatione, vel continui Solutionem patiuntur, vel alio modo malè affectæ, diruptæ, dilaceratæ, vel ab aëris injuriis minùs sunt vindicatæ; an non illa Methodus, quam P. A. Verduyn nuper proposuit, quamque in Tuâ præsentiâ ab ipsô satis feliciter institutam, vidi, an non illa, & quibus modis, antiquæ præferenda foret, utpotè ubi Curatio non tam diuturna, neque dolor post operationem tantus; nec tum quoque talis Hæmorrhagiæ metus, nec ossis separatio expectanda venit, & Nervi Nervosæque partes, Tendines earumque Fibræ & Vasa ipsa jam tecta, & à frigore cæterisque molestiis & incommodis externis ab applicatâ Musculosarum partium mole satis conservata videntur: non quòd ego hîc novam illam Methodum, solùm quia nova est, introducere velim, sed quòd in curatione sit minùs dolorifica, pauciotibusque Symptomatibus stipata, an non ideò amplectenda, veterique præferenda videretur?

Jam nihil est quod avidiùs expectemus, quàm ut tua illa Observatio in lucem prodeat, & quid in Curatione ipsâ acciderit, & quot quibusve modis antiquæ Methodo aut præferenda aut postponenda veniat hæc nova, tam respectû doloris, & moræ in Operatione ipsâ, quàm reliquorum Symptomatum post ipsam institutam, nec non intumescentiæ illorum Musculorum, quibus Ossium, & reliquarum partium extremitates tegendæ veniunt; quod ad reliqua non dubito, quin Manum ipsam amputatam dexterrimâ tua Methodo contra omnem interitum defensurus, ærique, uti assoles, incidendam daturus sis, idque si fieri possit, formâ naturali, cùm aliàs Judicium non tam accuratè fieri possit, uti in Severino Lib. de nov. observ. absc. similem ferè Casum proponente liquidò apparet: certiores sine dubio nos quoque facies de qualitate illorum tumorum, qui sese in manu offerebant, & an Cartilagineæ, an Osseæ, an verò (uti Cl. Pechlin. Obs. lib. III. Obs. XLVI. habet) Glandulosæ indolis fuerint, nec non quibus cum partibus cohæreant, seu potiùs, unde primùm originem sumpserint, cuiq; natales debuerint, an propriis vasis ab ipsis primordiis, unà cum forti imaginatione tempore Gestationis, his tumoribus à naturâ datis, an ex communibus, an ex tendinibus earumq; involucris, an ex periostio, an verò ex ipsô, tanquam ex fonte, & primâ Scaturigine principium suum duxerint; unô verbô, quid solita tua solertia in eruendis corporum abstrusissimis mysteriis ulteriùs detexerit, avidi à Te expectamus; interim ut diu vivas, valeasq;, & Artem Anatomicam novis & hactenus inauditis tuis inventis ulteriùs ornes, ex animo precor.

Hagæ-Com. xij. Kalendas Martii, CIƆ IƆ CCI.

FREDERICI

FREDERICI RUYSCHII RESPONSIO,

Ad Clariſſimum Virum

MAURITIUM à REVERHORST,

Med. Doct. & Anatomiæ Profeſſorem.

SUPER

Nova Artuum decurtandorum Methodo.

Litteræ Tuæ, Vir Clariſſime, & longè chariſſime, ad meas quidem pervenerunt manus; arduum autem mihi erit, nodum, in iis propoſitum, diſſolvere: Si enim ulla in re judicium difficile ſit, ut ait magnus ille ſenex, certè illa, à Te exhibita, haud exiguam hactenus crearunt Medicorum filiis moleſtiam.

Quod ad relationem attinet, de operationibus Lithotomicis, Hagæ-Comitis, à Fratre *Jacobo Beaulieux* inſtitutis, jamdiu eſt quod veram hujus rei relationem deſideravi. Gratulor quod inter 13, quos à calculo Veſicæ, Herniaque liberavit, 2. tantùm fatis conceſſerint; quot hîc Amſtelodami, poſt calculi ſectionem evasêre, ex relatione, typis mandata, cernere quoque licuit.

Novam methodum amputandi membra quod ſpectat, in ea varia conſideranda veniunt, quæ, ſi conferantur cum antiquo exſtirpandi modô, longè inter ſe differre, palam erit; Uter horum ſit præferendus, Tibi, aliiſque in Anatomicis & Chirurgicis verſatiſſimis, judicandum relinquam; ego interim, quid ſentiam revelare non detrectabo, poſtquam ſuccinctè retulero operationem non ſolùm, in Juvenis brachio inſtitutam, in Tuâ, meâ, & aliorum præſentiâ, verùm etiam quicquid in curatione ſeſe obtulerit, in quâ Te præſentem ſiſtere haud potuiſti.

Juvenis quidam, cui nomen Chriſtianus Veldmet, 16. annos præter propter natus, nuper ad noſtras venit ædes, correptus non ſolùm tumoribus magnis in dextrâ, verùm etiam ſiniſtrâ manu, uti & in utroque pede, eorumque digitis, qui tumores admodum duri, extrinſecus accurate Radices Cyclaminis, aut potiùs Chryſanthemi Americani, radice tuberoſâ, æmulabantur, ſicuti in annexis figuris repræſentantur.

Hujus mali cauſam nobis expiſcantibus, retulerunt ægrotus, ut & anus quædam, quæ dicebatur ejus matertera, quòd mater imprægnata impensè appetiverat dictas Radices Chryſanthemi Americani, quas tamen impetrare haud potuerat; fœtû jam in lucem editô, reperti ſunt, uti ajebat anus, exigui tumores in manibus atque pedibus, qui temporis ſucceſſu in tantam excreverunt molem, præſertim in ſiniſtrâ manû, ut brachium diutiùs ſuſtinere vix potuerit, imò coactus fuerit dextra ſiniſtram ſuffulcire. Tandem, cùm unus ex iſtis tumoribus ulceroſus factus, emiſiſſet aliquoties multùm ſanguinis, & patiens manus ponderoſitatem, doloreſque immanes diutius perpeti haud poſſet, totius manus extirpationem nobis propoſuit. Nos autem, conſideratis conſiderandis, annuebamus quidem ejus petitioni, aſt verò abſque Magiſtratûs conſensû, variorumque Expertiſſimorum Medicorum & Chirurgorum adſtipulatione, operationem non aggreſſus eſt Magiſter Petrus Verduyn, auxiliantibus ejus Filio, ut & genero Gomaro à Bortel.

Die igitur conſtitutâ ad dictæ manûs amputationem, præſens fuiſti Clariſſ. Vir, præſentes quoque ſeſe ſiſtêre Medici expertiſſimi Ulackveld, Smedingh, Schyn, Valentyn, La Grue, Smit, nec non exercitatiſſimi Chirurgi, Aurick, Deutelius, Pothuyſen, &c. Patiens brodiô confortatus, admodum erat animoſus, operationemque perpeſſus eſt ferè abſque ejulatu, ut omnes, qui operationi interfuêre, admirati fuerint.

1. Humeri pars ſuperior circumducebatur ſpleniô quadruplicatô, ſuperimpoſitô ſpleniô longitudinali, lateri interiori brachii & quidem ſecundùm longitudinem, ut hujus & funiculi ſeu cinguli conſtrictorii ope, vaſa tutiùs & minori cum noxâ inter operationem comprimi poſſent.

2. Hôc factô Dn. Smith. Hafnienſis injungebatur cingulum conſtrictorium bacilli ope leniter, & in operatione ipsâ, fortiùs contorquere, partim ad ſanguinis profuſionem inhibendam, partim ut pro tempore, brachii ſtupor excitaretur, & dolor arceretur.

3. Anſâ gracili arctè circumducebatur cubitus infra juncturam. Hiſce peractis, Magiſter van Bortel; gener Magiſtri Petri Verduyn, partem muſculoſam ſiniſtrâ arripiens, dextrâ cultellô ancipiti & mucronatô eam perfodit, quàm proximè fieri potuit. ad oſſa cubiti & radii. Hæc initiô facta latere interiore Brachii, quem locum quoque occupabat Operator dictus. Perfoſsâ parte muſculoſâ cultrum ulteriùs adegit, inciſionem continuando donec ſufficere videbatur pro vulneris tegmine, & ſic ulteriùs tranſverſim carnem abſcindebat. Porrò Magiſter P. Verduyn cæteram partem carnoſam circulariter & celeriter incidebat cultro falcatô ad oſſa uſque, & perioſtiô abrasô, utrumque os ſerrâ dividebat: Interim ne caro propendens à cultrô aut ſerrâ offenderetur Mag. Adrianus Verduyn proſpiciebat.

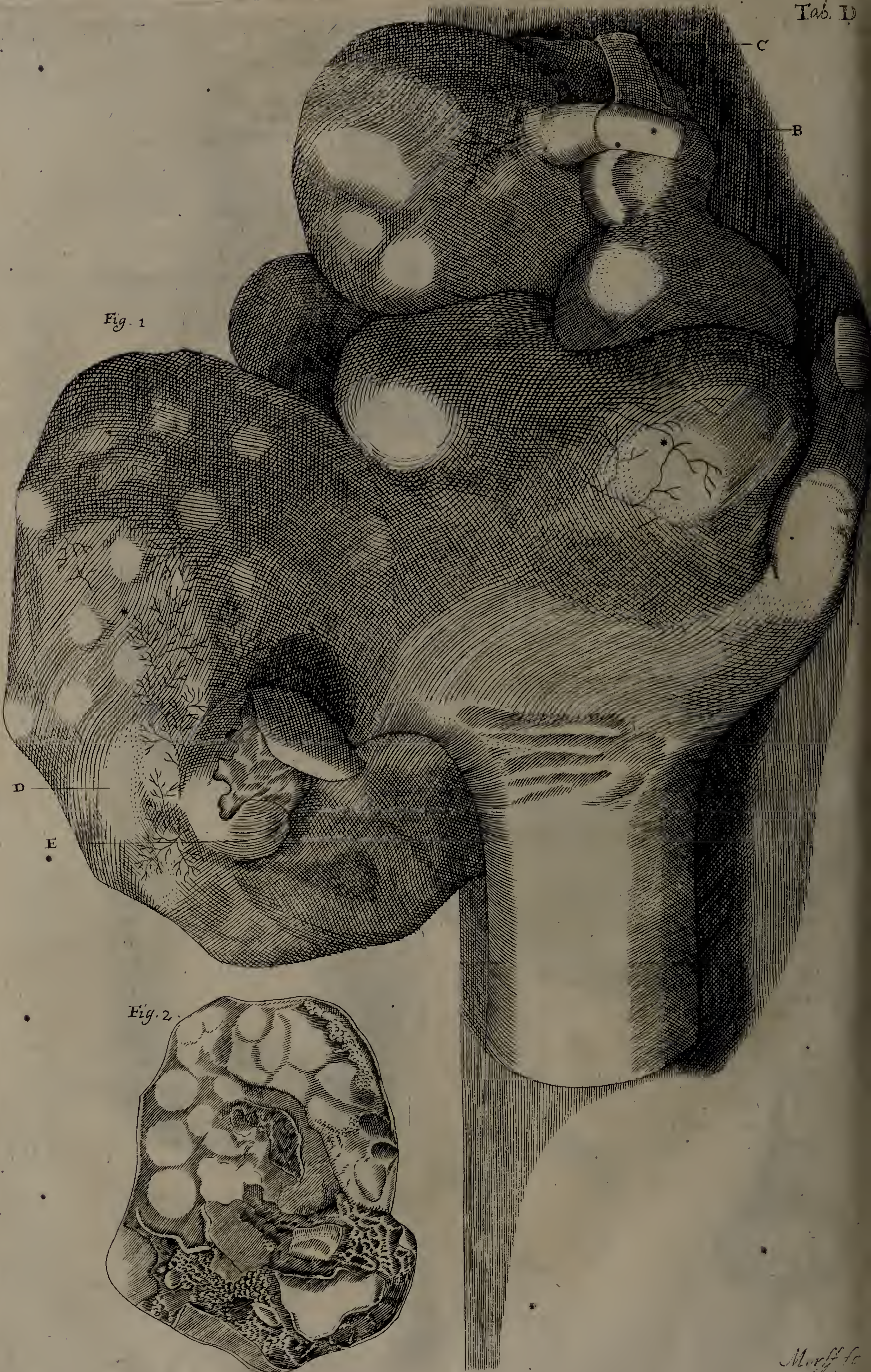
Manû amputatâ & ſpongiâ madidâ raſurâ oſſium ablatâ, vulnus, & per conſequens utriuſque oſſis extremitas tegebatur quidem à dictô Magiſtrô carne propendente & reſervatâ; aſt verò propter carnis contractionem, quæ illicò fit poſt inciſionem, totum vulnus ex votô contegi haud potuit: itaque, quod reſtabat vulneris; ut & totius membri amputati truncus fruſtrô planô fungi Orbicularis, obducta & contecta fuerunt, ſuperimpoſitâ Veſicâ madidâ, & ſuper eam alterâ madefactâ, quæ priori aliquantò major erat: Hæ binæ Veſicæ, ut firmiùs cuti adhærerent, comprimebantur & ſtabiliebantur circulariter fruſtrô Emplaſtri conglutinantis, cujus latitudo erat unius unciæ, longitudo autem Spithamarum duarum.

Hôc facto tertia quoque Veſica madefacta ſuperimpoſita fuit, hæmorrhagiæ metu. Iſthæc præcedentibus longior & eôdem modô ſtabilita altiùs brachium coôperuit.

Hiſce ita munitis, lamina concava, ſplenio quadruplicato intus obducta, membri extremo applicata fuit, ea intentione ut deligatione peracta, famuli manû laminâ comprimeretur truncus, hæmorrhagia inhiberetur, & ligaturas laxius applicare liceret: ut autem dicta lamina cava trunco cohæreret, duo fruſta Empl. conglutinantis cruciatim adhibita ſunt, ejuſdem naturæ ac ſupra citatum. Hiſce peractis & cingulo conſtrictorio (Gallicè *Tourniquet*) diſſoluto, membri extremo applicatum

fuit

Tab. C
Fig. 1
C
D
B
G
E
F
A
Fig. 3
C
Fig. 2
Morff f

Tab. D
C
B
Fig. 1
D
E
Fig. 2

fuit alterum splenium ex linteô confectum, præcedenti majus & crassius, illudque firmatum fuit fasciâ simplici capite præditâ.

Deligatione ita peractâ composuit se patiens in lectô ad quietem; quam ut faciliùs acquireret, Emulsio ex hordeo ad Crep. coctô, Sem. Cucum. & Amygdal. præscripta fuit, additâ Syr. Diacodii dimidiâ unciâ; sub noctem sese mediocriter habens & alimentum petens parum dicti brodii exhibitum fuit, & sic sese ad quietem composuit, noctemque transegit satis tranquillam, nullo sanguinis profluvio suborto.

Die insequente brachium bene videbatur constitutum, nullo tumore insigni obsitum, patiens quoq; immunis ab omni febre.

Hisce visis consultum duximus, patientem ex ædibus Magistri Verduyn transferre in locum quietiorem, ubi illum inviserunt Magister van Bortel & Verduyn, qui deligationis exteriora abstulerunt, vulnusque mitiùs deligarunt, id quod levamen patienti adferebat. Tertiâ die sub meridiem integra deligatio simul cum Vesicis ablata fuit, invenimusque separationem Epidermidis, seu Hydatidem onustam humore loturæ carnis æmulo, idque parte anteriore juncturæ cubiti, eâque apertâ, reperimus subsitam cutim nonnihil quoque infectam, & gangrænam ulteriorem mentientem; eôdem quoque tempore patiens non immunis erat ab omni febre, & membri extremitas justò magis tumefacta: Vulnus tamen magnâ ex parte carne, quæ in amputatione conservata fuerat, coöpertum invenimus, sine sanguinis profluviô. Quia autem omnis hæmorrhagiæ novæ metus nobis nondum erat ademptus, in deligationis renovatione haud omissus fuit Fungus Orbicularis, munitus Empl. Diapalma dissolut. spleniô quadruplicatô & ligaturâ convenienti.

4. Die pulsum invenimus concitatiorem, & vulnus non minùs extumefactum, itaque ablatô fungô leniter tantùm adducebatur caro in amputatione conservata, idque fasciolâ Empl. Glutinosô oblinitâ, vulgò sutura sicca dicta, porrò totum vulnus tegebatur Empl. Diapalma dissol. plumaceolis, ex linteô carptô confectis, haud neglectis. Die insequente quæ erat quinta ab amputatione, res eôdem ferè modô sese habuit, nec febris quoque mitior facta: itaque eôdem ritû remissiùs deligatum fuit vulnus, ast verò eô locô, ubi Gangrænæ metus fuerat, sc. circa juncturam cubiti, Gangræna jam prodiit levis, quapropter consultum videbatur cautiùs prospicere huic symptomati, quàm trunci integumento carneo: itaque lenissimè tantùm adductâ carne reservatâ, Cataplasma ad Gangrænam sistendam applicatum fuit. Die insequente vulneri prospeximus digestivô Cataplasmate superimpositô: die autem 7. truncus non nihil detumuit & vulnus quoque humidius apparebat; interim locus, Gangrænâ obsessus, magis magisque intumuit, doluitque, nec patiens à febre immunis, ita ut magis metueremus abscessum quàm Gangrænam profundiorem, qui tamen haud supervenit. Altera die, eôdem modô res sese habuit, exceptô, quòd nonnihil mollior pars tumefacta nobis obveniret, die autem 9. haud pejus res sese habuit quoad truncum, Gangræna verò in pejorem statum erat redacta: Itaque post ablutionem cum Sp. Vini calefactô factam, applicati sunt plumaceoli, tetrapharmacô cum digestivô permixtô, illiti, nec non in Spir. Vini humectati, superimpositô Cataplasmate, Spirit. Vini aspersô.

10. Autem die febris remissior facta, trunci vulnus pure coctô obsitum, Gangrænæ tumor quoque minùs durus: hôc tempore nihil immutatum fuit circa deligationem, patiens verò eodem die primâ vice questus fuit de dolore pollicis membri detruncati, & præsertim quidem, cùm inopinatò pollicem extendere conaretur aut mentiretur, non autem cùm in animô haberet eum flectere; de cæteris digitis nullæ erant querelæ, illud enim distinctè interrogavimus.

Die undecimâ major spes affulgebat, quandoquidem omnia in melius vergebant, pus enim laudabile promanabat de vulnere trunci, tumor diminutus, escaræ peripheria humida cum aliquali separatione: in hâc renovatione omissa fuit Cataplasmatis applicatio supra truncum, non autem supra partem Gangrænâ infectam: Caro autem reservata, quæ ob symptomata supra citata, haud satis erat adducta, & propterea retracta, jam denuò fasciolis Emplastrô Glutinosô oblinitis redacta & vulnus maximâ ex parte coöpertum fuit.

Die 12. patientis status non erat quidem deterior, sed verò Gangrænam profundiores egisse radices, videbamus, utpote separatione partim facta; imò tendines musculorum non fuisse immunes à dictâ Gangrænâ, ita ut varii quoque separarentur. Jam à Cataplasmatis usû destitimus, dicto loco prospeximus digestivô, & carnem reservatam dictis fasciolis, ut antea, adduximus.

Die 13. patiens immunis erat ab omni febre, placidè dormiverat, cibum appetebat, truncus carnis adductione maximâ ex parte coopertus erat, & quod restabat vulneris, applicuimus Unguentum, *fac totum* dictum, ut cicatrice ulteriùs obduceretur vulnus: quicquid autem emortuum & Gangrænâ infectum fuerat sub cubiti juncturam, partim forcipe excisum, partim à naturâ separatum erat, adhibitis plumaceolis Ung. Digestivô, basilico permixtô, oblitis. Diebus insequentibus meliùs atque meliùs sese habere cœpit patiens; imò paucis post diebus prorsus fuerunt curatæ dictæ solutiones continui, quin etiam quò magis appropinquarunt earum curationes, eò majores erant querelæ de dolore amputati membri, & nunc quidem circa volam manus, nunc verò de dolore totius manûs; & quoties quis leviter tantùm comprimeret cicatricem infra juncturam, ubi Gangræna fuerat, summis cruciabatur doloribus; interrogatus, quâ in parte? regerebat in digitis amputatæ manus, compressâ autem in parte dictæ cicatricis confiniô, nullum sentiebat dolorem.

2. Consideratione dignum esse censeo, nos nullam sensibilem separationem extremitatum ossium cubiti, & radii in curatione offendisse, quia minùs aëris injuriis expositæ fuerunt dictæ extremitates ossium.

3. Comprimendo trunci extremum, cicatrice obductum, dolor sursum vergebat versùs brachium.

4. Truncum flectendo, sibi imaginabatur, quod simul quoque digiti flecterentur, idque sine ullô dolore: pollex verò videbatur illi rigidus & sine motû.

5. Quum dextrâ fricaret, supra juncturam trunci, idq; parte exteriore, dicebat nobis, sese non solùm sensum motumq, hujus fricationis in digitis membri detruncari percipere, verùm etiam cùm fricaret sese in latere Thoracis sinistrô: id quod (quamvis non obscurè nobis arguere videatur consensum membranarum, nervorumque in corpore nostrô,) magis mirandum, quàm explicandum.

6. Contractionem

6. Contractionem singularem præstare poterat in trunci cicatrice ; quam quasi corrugabat , dicens , jam mihi videor digitos flectere , jam denuô extendere.

Hisce à nobis observatis , imposterum expiscandum, utrùm dicti dolores, quos videbatur passus in manû extirpatâ patiens , & à quibus haud immunes sunt homines , quorum artus vulgari modô extirpati sunt semper superveniant patientibus, quibus eò , quô retuli modô , extirpata fuit manus , an verò hisce ansam dederit Gangræna, circa cubiti flexuram prognata , an ex aliâ causâ ortum duxerint , occasione data inquirendum esset, quandoquidem Magister Petrus Verduyn testatur in Epistolari sua Dissertatione , sese quidem bis hanc operationem in pede instituisse , idque eadem methodo , & quòd tales dolores Sympatheticos nondum offenderit. Verba ejus hæc sunt, *denique silentiô præterire non possum aliud quoddam emolumentum, nequaquam pœnitendum ; nimirùm quòd hôc modô restituti non conquerantur , ut quidem alii , de dolore sympatheticô in pede cruris ablati, &c.*

Hæc sunt Cl. Vir , quæ nobis in , & post exstirpationem, observare licuit. Quid autem de hâc exstirpationis methodô sentiam , à me scire cupis, in quâ , ut rectè censes , *curatio non tam diuturna , neque dolor post extirpationem tantus , nec tum quoque talis hæmorrhagiæ metus , nec ossis separatio exspectanda venit , & nervi nervosæque partes, tendines, eorumque fibræ, & vasa ipsa jam tecta , & à frigore cæterisque molestiis & incommodis externis ab applicatâ Musculosarum partium mole satis conservata videntur, &c.*

Hisce concessis, ut revera concedenda esse putem , amplectenda videtur hæc nova extirpandi methodus.

Fateor quidem in manûs aut brachii amputatione nos semper sollicitos esse , ut tantùm membri conservetur , quantùm fieri potest , quia ad nonnulla munera obeunda illud inservire potest , & si velimus truncum membri amputati mole carneâ tegere , quæ in cubiti extremô nimis exigua, quàm ut eâ contegi possit , necesse foret in altiore loco membrum decurtare , sicuti , uti fateor, in hôc patiente , factum. Verùm enim verò in posterum minùs sollicitus ero, de coopertione trunci carneâ mole ; existimo enim sufficere , si truncus tegatur cute manûs , quæ totô dorsô vel volâ manûs separari & conservari posset ; Contrà in pedis exstirpatione necesse est partem detruncatam carne surali integere , uti olim factum à Magistris Exercitatiss : Petro Verduyn , VVilhelmo à Vleuten , & Adriano Coenerdingh ; dico *necesse esse* , sc: si per insitionem curari , & parti detruncatæ, non verò genu insistere atque incedere velint homines : caro enim reservata mutilatæ parti pulvinaris locô est.

Circa hancce hactenus inusitatam amputandi methodum , non nulla adhuc consideranda veniunt , &

1°. Quidem , si in crure facta operatio , & patienti in animô sit per insitionem ulteriùs curari , an non obstaculo erunt excrescentiæ seu exostoses, quæ in homine vegetô observantur aliquando è truncô emergere.

2°. Si in cubiti extremô instituenda sit operatio, an cutis , quæ in manû est, sufficiens est pro vulneris integumentô ?

3°. An in novâ hâc methodô major aut minor gangrænæ supervenientis ansa detur ?

Quoad 1um, nempe ossium excrescentiam : Resp: in cubiti aut manûs amputatione non est cur de eâ solliciti simus , membro enim detruncato non incedit homo : verùm enim verò in amputatô crure ejusmodi excrescentiæ admodum nocivæ forent, hæ enim carnem conservatam compungerent incedendo continuè, si nempe per insitionem ulteriùs incedere vellet patiens. Hoc incommodum , si Magister Petrus Verduyn inter curandum inhibere valeat, (sicuti affirmat) idque suo apparatu novo, soluta est isthæc difficultas.

Demonstravit quoque nobis puerum, qui crure amputato , crure artificiali incedit, currit, genu flectit, extenditque pro lubitu. Vide ejus dissertationem Epistolarem de novâ Artuum decurtandi ratione, Anno 1696. in lucem editam ; in quâ exhibetur Instrumentum retentivum , ut & lamina excavata , quibus factâ amputatione in pede aliquot post diebus , cùm dicta excrescentia metuenda sit , trunci extremum ita comprimitur, ut illud incommodum inhibeatur.

Quod ad 2m. attinet , sc: an cutis manus sufficiens sit pro vulneris integumentô , propter retractionem cutis ? Resp. si non sufficiat omnino, saltem magnâ ex parte truncum coôperiet, id quod de vulgari amputatione dici non potest, & quô magis nervi , tendinesque abscissi propriô tegmine conteguntur , eò remissiora exspectanda symptomata ; præterea curatio citiùs quoque absolvetur ; imò Auctor essem , ut in eô casû carnosum & cutaneum volæ manus arriperemus , & in auxilium vocaremus , pro trunci nervorum ac tendinum tegmine. Præterea amputato membro Chirurgi applicare ast solent pulv: adstringentes , quos inter varii Pulv: Escarotica recipiunt ad sanguinis hæmorrhagiam inhibendam , id quod planè rejiciendum censeo, propterea quòd illi suâ acredine nervosis partibus nocere valeant : in hâc autem operatione tale quid non adhibetur, sed vulnus tegitur propriô involucrô.

Quod ad 3m. attinet, sc: an in hâc novâ methódô, major aut minor Gangrænæ metus adsit ? Resp. si non minùs Gangrænam minatur operatio isthæc nova , saltem haud major erit hujus symptomatis metus , modò deligatio ritè peragatur. Fateor quidem illam in supradictâ curatione nobis obvenisse , verùm circa cubiti flexuram sedem fixit , forsan à ligaturâ, justô arctiùs circumligatâ, id quod multùm negotii nobis facessivit, & hoc præcaveri poterit in posterum, præstabitque laxiorem adhibere ligaturam , & per 12. imò 24. horas truncum manû continere & comprimere , & hoc ut æqualius fieri possit , in auxilium , ut dixi, revocanda lamina excavata, quæ ante compressionem applicanda.

Pergam ulteriùs ad ea, quæ Cl. Vir me admonet, sc: brachii amputati conservationem , ut & naturali magnitudine delineationem , *cùm alias judicium tam accuratè ferri nequeat , uti in Marcô Aureliô Severinô, de Nov. observ. abscess: similem ferè casum proponente, liquidò apparet.*

Rectè adstruis, objecta naturali magnitudine semper esse delineanda, si quis proposita accuratè demonstrare satagit, & hoc quoque in omnibus meis Epistolis Anatomico-Problematicis observavi. Est mihi in animô hanc manum amputatam ita sepelire, ut quicquid in figuris expressum fuerit, semper demonstrari possit. Porrò unum ex istis tumoribus in manû existentibus , ut me monuisti, examini subjeci, reperique , illum neutiquam esse Glandulosæ indolis, at Cartilaginosæ, imò & Osseæ, eratque quasi ex innumeris minoribus tumoribus partim Cartilaginosis,

partim

partim Offeis, compofitus; finguli autem eorum denuò ex innumeris minoribus humore fuccosô, gelatinosô repletis Vid. Tab. D. figur. 2. Impoffibile autem mihi fuit indagare, an ex offibus manûs, tendinibus, aut perioftiô, tanquam ex fonte, & prima fcaturigine originem duxerint: Omnia enim ita funt confufa & connata, ut ulteriori indagini haud fuerit locus; cùm illud perfcrutarer, fub cute confpicienda fefe exhibebant vafa fanguinea, quæ cùm ceraceâ materiâ repleviffem, diftinctè videre licuit eorum curfum, & capacitatem: Venæ per dorfum manûs diffeminatæ, calami fcriptorii capacitatem adæquant: horum ramuli minutiffimi à naturali curfû quoque recedunt; quin etiam circa cutem obfervatu dignum effe cenfeo, fc: quòd cutis in hâc ingenti tumorum excrefcentiâ, tenuior facta aliquid vifui offert, quod in cute fanâ non tam accuratè occurrit: Imò cutis de fua integritate & compofitione aliquid in viâ amittit, quod cutis incrementum infequi non poteft. Id quod jam fefe videndum luculenter exhibet, funt papillæ cutaneæ, extra cutem nonnihil protuberantes: Vid. Tab. C. Fig. 4. ut & Fig. 5. Lit. C. ubi ordine naturali difpofitæ: illud autem quod in excrefcendô amittit cutis, funt eædem papillæ cutaneæ, quæ circa bafin tumorum, non in apice videri poffunt. Plura ob cœli ferenitatem non addam, illa enim me invitat, ut hifce diebus æri incidi curem, quæ in ftomachi ftructura, ab aliis nondum funt detecta. Præterea multùm moleftiæ mihi creavêre hifce diebus, quæ in oculô adhuc funt oftendenda, purà vafa fanguinea per tunicam humoris cryftallini diffeminata, &c. hæc enim Thefaurô fecundo inferere mihi in animô eft. Hifce Vale, Vir Celeberrime, & ut artem Anatomicam magis magifque nobilcum promoveas, ex animô optat, Celeberrimi Nominis tui.

Cultor

FREDERICUS RUYSCHIUS.

Amftelod.
10. Junij. 1701.

TABVLÆ C. Expofitio.

FIGURA I.

A. Pars Brachii amputati cum manû, in quâ pars fupina videri poteft.
B. Pollex.
C. Index.
D. Digitus Medius.
E. Annularis.
F. Minimus.
*Arteriolæ cutaneæ.

FIGURA II.

Digitum exhibet parte fupinâ, cum fuis papillis cutaneis, ordine debitô fitis.

FIGURA III.

Demonftrat digitum parte pronâ.

A. Papillæ cutaneæ epidermide deftitutæ, & confufo ordine compofitæ.
B. Pori cutanei, fitû, nullum ordinem fervantes.
C. Papillæ cutaneæ naturali ordine fitæ.

Circa has Papillas confiderandum, fc. eas epidermide artificiosè deftitutas, extra cutem nonnihil prominere.

TABULÆ D. Explanatio.

FIGURA I.

Demonftrat partem Brachii fupra citati cum annexâ manû, parte fupinâ.

A. Pollex.
B. Digitus medius.
C. Index.
D. Tumor maximus.
E. Ulcus.
* Arteriolæ cutaneæ.

FIGURA II.

Repræfentat Tumoris maximi portionem abfciffam, ut conftitutio intrinfeca compareat, quæ partim cartilagineæ, partim cartilaginofæ fubftantiæ æmulâ, cellulofa, & mucaginofa.

Iisquæ jam ex Celeberrimis Viris Petrô Verduin, ac Fridericô Rhuifchiô attulimus, liceat fuperaddere, quòd artuum decurtationi, novâ hâc methodô à peritiffimô ac verè induftriô apud noftros Chirurgô, D. Sabourin feliciffimè peractæ, interfuerimus; quòdq; non ita pridem viderimus virum utroq; crure eâdem methodô truncatum per vicos urbis noftræ maximè declives, bacillis quos in utrâque manû geftabat innixum, fatis commodè incedentem.

Confultationes.

Gangræna Pollicis finiftræ manûs lethalis.

Filia Jofuæ Heffi, Ecelefiæ Megageftinenfis Paftoris, ex inflammatione pollicis manûs finiftræ gangrænam contraxerat, quam quum negligentius haberet in fphacelum degeneravit; accerfitus Chirurgus quidam Caftrenfis Paullus Polt, digitum uno vehementique ictu paullo infra articulum amputavit, utque fanguinis profluvium fifteretur, ferro candenti aduffit: hinc dolores acutiffimi, vigiliæ perpetuæ, animi deliquia, convulfiones, aliaque fuborta fymptomata, quæ etfi adhibitis idoneis remediis quandoque mitigarentur, fubinde tamen recruduerunt, donec tandem è vita decederet ægra.

Inflammationes partium infolentes, quandoque in gangrænam abire fphacelum, vulgo notum eft, quatenus à copia fanguinis humorum calor nativus partis affectæ fuffocatur: qua via autem quibufque remediis præcaveri poffit, ne in gangrænam degeneret inflammatio, apud authores paffim obvium eft.

Curationem verò quantùm attinet & in fpecie quidem fphaceli, nullâ aliâ ratione perfici ea poteft quàm amputatione, fiquidem quod planè jam corruptum eft vitam amplius recuperare non poteft ac propterea. *Enfe refcindendum eft ne pars fincera trahatur.*

Quibus autem modis & inftrumentis hoc fieri debeat, alii aliter fentiunt: quidam carnem mortuam prope fanam multis fectionibus rectis & obliquis fcarificant, idque fatis profunde ufque ad os, poftea vulneribus pulverem ex arfenico & fublimato infpergunt, ut pars mortua à fanâ feparetur. Alii cauterio quod corruptum eft, adurunt, ufque dum dolor percipitur in parte: alii fectione amputant corrupta: Idque vel novacula, vel ferra, aut modiolo, vel fecuri.

Verùm quàm noxia sit arsenici sublimatique vulneribus scarificatis inspersio: docet Paræus; quàm perniciosa cauterisatio demonstrat Fallopius; quàm periculosa per modiolum aut securim amputatio, exemplis evincit Fabricius, quibus meritò accensetur hoc nostrum, in quo triplex error commissus videtur.

Primus quidem in eo quòd pollicem infra articulum resecuit Chirurgus, cùm rectiùs & cum minori periculo & dolore in ipso articulo fiat amputatio: nervi enim & tendines incisi sursum contrahuntur, carne conteguntur, neque ulla sequitur convulsio.

Alter verò, quòd ictu adeo vehementi & per modiolum pollicem amputavit, id quod novaculâ meliùs expediri poterat. Fieri enim non potest quin percussionis violentia nervi & tendines contundantur, rumpantur, ossaque conterantur & immanissimi cruciatus, inflammationes, tumores, convulsiones, aliaque prava symptomata excitentur, ut in tractatu suo de gangræna & sphacelo cap. 17. annotavit Guilielmus Fabricius.

Tertius denique in sistendo per ferrum candens sanguine, siquidem ut Paræus monet, ustiones non tantùm summum dolorem inferunt, sed & partibus nervosis prava accidentia inducunt, multumque sanæ carnis absumunt, unde ossa denudantur, & caro ac cicatrix summa cum difficultate vel planè non obducitur.

Quæ cùm observare ex usu sit, in gratiam Tyronum hoc loco inserenda duxi, ut cautiùs de corio humano ludere discant, & sic ubi ferro aut igni agendum est, diligenti cum præmeditatione, & circumspectè hoc faciant. Arduæ enim & difficiles sunt hæ operationes, & quandoque etiam peritorum eludunt conatus, adeoque temere non tentandæ, nisi ubi nullum aliud est præsidium, tunc satis tutum est, ut Celsus loquitur, quod unicum est, modò exquisitè sit comparatum. *Balthassar Timæus in casibus Medicinalibus.*

Gangræna brachii & sphacelus ex ulcere pedis intempestivè occluso.

Vir quidam Consularis ulcere Rheumatico pedis sinistri per multos annos affectus, tandem consolidato ulcere, in vehementissimos capitis dolores incidit, quibus cùm per integram hyemem conflictatus, circa æquinoctium vernum anni 1652. subito vehementique dolore brachii ejusdem lateris prehensus est, cum insigni ardore & inflammatione, quæ cùm à Chirurgo ejus loci initio negligentiùs haberetur, in gangrænam & paulo post in sphacelum desiit, amputato brachio, æger quadriennio post apoplexia forti extinctus est.

Quàm periculosa sit ulcerum fluentium maxime inveteratorum occlusio, suprà lib. 2. casu 26. & lib. 6. casu 24. dictum est, ubi enim natura longo tempore assuevit humores noxios ad partes ignobiliores detrudere & per ulcus apertum subinde evacuare, fieri non potest, quin præclusa via in partes principales regurgitent, ægroque certissimam perniciem, aliquando interitum adferant, nisi tempestive sufficienterque evacuentur & exsiccentur, quod cùm in præsenti casu neglectum sit, mirum non est quòd à multis annis per ulcus pedis effluens humor exitu denegato, ad cerebum delatus, capitis dolores, postmodum cum impetu in brachium decumbens, gangrænam & sphacelum excitaverit. Humores enim pravos à natura in membrum aliquod detrusos subitò id mortificare posse multiplici experientia constat & suprà lib. 5. casu. 8. demonstratum est. Accessit & culpa Chirurgi, qui initio malum hoc plane neglexit, nihilque applicandum sed pannis calidis solummodo fricandum, tegendumque suasit, unde proculdubio attractis per frictiones & calorem humoribus exasperatum est, quanquam & in eo peccatum, quòd postmodum suasu Balneatoris vehementer repellentia, refrigerantia & adstringentia, ut succus sempervivi, acetum vini & id genus alia imposita, quibus poti constipati calorque nativus suffocatus est, ut in responsis nostris prolixiùs docuimus. *Idem ibidem.*

Gangræna scroti,

Nobiliss. D. Petrus *Von Sovenhausen* cognatus meus ex dysenteria in hydropem ascitem incidit, cui cùm scrotum supra modum intumesceret, apertionem ursit. Ego dubii eventus auxilium, quòd paucis, bene, multis malè cesserat animo volvens, tandem ex arbitrio Celsi, meliùs esse anceps quàm nullum remedium, ratus, ministrante lithotomo, scrotum uno vulnere, eoque satis amplo aperui & primo quidem die serosi humoris libras circiter duas per cannam argenteam vulneri impositam, partitis viribus, eduxi; secundo tres, tertio quatuor, quarto supervenit gangræna, suasi scrotum illico sectionibus multis undique scarificaretur & postmodum decocto sequenti probè ablueretur.

♃. Rad. vincetoxic. ireos, aristoloch. rotund. an. ℥ß. scordii, absinth. flor. sambuc. lupinor. ana m. ß. acet. vini & lixivii fortiss. an. ℔ ij. coq. ad tertias; in colatur. dissolv. theriac. andromach. ℥ß. aloes, myrrh. an. ʒ iij. mell. rosat. colat. ℥j. spir. vin. opt. ℥ iij. m.

Facta ablutione unguentum Ægyptiacum & supra id cataplasma ex scordio, absinthio, lolio, junipero, myrrha, aloë, farina lupinor. aliisque putredini resistentibus, applicuimus, simulque convenientem victus rationem præscripsimus, corpus per intervalla hydragogis convenientibus blandè purgavimus, nihilque eorum quæ ad viscerum roborationem facerent, intermisimus. Scrotum sphacelatum partim naturæ beneficio sponte decidit, partim novaculâ resectum est, ut testiculi nudi conspicerentur, qui tamen medicamentis resiccantibus & incarnantibus, carne ex inguinibus succrescente quasi novo involucro obducti sunt.

Interea natura multùm humoris serosi per hanc viam deposuit, ut brevi tempore totum abdomen detumesceret, nec exigua reconvalescentiæ spes affulgeret, ægro jam ad consueta munia redeunte.

Verùm major erat viscerum labes, ut in cadaveris apertione deprehendimus, quàm ut superari posset, unde cumulato iterum sero & superveniente alvi profluvio, æger fatis concessit, cùm paullo ante, multa cruenta ἄνω καὶ κάτω rejecisset. *Idem ibidem.*

Gangræna faciei, palpebrarum & utriusque oculi.

Vir quidam Nobilis & de Patria optimè meritus, erisipelate faciei affectus, postquam ad restinguendum ardorem, aquâ frigidissimâ totam faciem repetitim perfunderet, gangrænam primò in genis

in genis, postmodum etiam in palpebris, ipsisq; oculis contraxit, adhibita varia & exquisite comparata remedia, Medicis & Chirurgis dies noctesque excubantibus, sed frustra, malo in dies augescente, donec sphacelatis faciei & palpebrarum musculis, totaque oculorum substantia, misere, pie tamen & constanti in Deum fiducia, interiret ęger.

Discant ex hoc Tyrones, quàm periculosum sit humores, quos natura à partibus interioribus ad exteriores protulit, rursum ad interiora repellere, naturamque rectè agentem in munere suo impedire, imprimis verò in erysipelate, ubi materia quam natura expellit, per refrigerantia & repercutientia plerumque in ipsa parte affecta concluditur, unde putredo & suppuratio, non rarò gangręna & membri νέκρωσις oritur, ut docet Hipp. 7. Aph. 2. in rustico quodam observavit Guilielmus Fabricius Cent. I. obs. 82. *Baltassar Timæus in casibus medicis.*

Gangræna pedis.

Vir 40. annorum robustus, post cœnam, benè potus, media hieme, in stabulo, cujus fenestræ erant apertæ, se ad dormiendum composuit. A somno surgens, pedes vix poterat movere, in iisque exiguus erat sensus, ac color in iis apparebat lividus.

Partes affectæ in hoc ægro sunt pedes; quod eorum stupor, movendi difficultas & livor probant.

Morbus quo laborat, est intemperies frigida & putrida atque contagiosa pedum, quæ sensus stuporem, & movendi difficultatem ac livorem, ex caloris nativi extinctione inchoata, inducens, & ad vicina facilè prorepens, gangræna appellari solet.

Causa hujus morbi externa est aëris frigus, in quo æger noctu, corpore non satis adversus aërem frigidiorem munito, dormivit. Frigoris enim vehementia calor nativus in pedibus valde fuit extinctus; quo fibrillæ nervorum pedibus insertorum, ita fuerunt vitiatæ, ut motum pedibus impressum, ad cerebrum, sensationis excitandæ causâ, satis valide transmittere nequeant; partesque insensibiles cutis & vicinarum partium, propter ingentem putredinem & corruptelam, ex frigore illo inductam, ita fuerunt corruptæ, ut pedes jam liveant & stupeant.

Morbus hic est periculosissimus, cùm sit magnus à naturali statu recessus, & magna adsint symptomata: malumque hoc valde prorepere, & brevi in sphacelum converti soleat.

Celerrima itaque & prudentissima curatione mox erit aggrediendus eaque in corruptelæ partium ablatione, & intemperiei correctione, & denique in partium, quę aperientur, consolidatione consistet.

Statim itaque pedibus applicetur tale emplastrum, calefaciens & corruptelam sistens:

℞. Rad. raph. hort. rapi ana n. ij. contund. in mortar. addendo sem. sinap. ℥j. pulver. caryophill. ʒiij. olei sem. lini, juglard. veter. ana q. s. M. & fiat emplastr. calidè applicandum pedibus per unum diem, ægerque in calido loco decumbat.

Si contingat malum ad internas partes extendi, illico scarificationes satis profundæ, usque ad vivam carnem sunt adhibendæ ita ut sanguis egrediatur.

Deinde partes laventur aquâ salsâ, vel spiritu vini in quo unguentum ægyptiacum est dissolutum; & lotio sit valde calida. Postea adhibeatur tale unguentum, quod præstantissimum est ad omnem putredinem, & ulceris malignitatem sistendam & tollendam.

℞. Flor. ęris, alum. rochæ, mell. comm. ana ℥iij. aceti acerrimi ℥v. sal. comm. ℥j. vitriol. rom. ℥ß. sublim. pulver. ʒij. Bulliant & fiat unguentum.

Si ita putredo superetur, eschara separanda est apposito emplastro ex quinque farinis, fabar. scilic. lini, fænugræci, hordei, lupinorum, vel alio simili.

Quod si neque per hæc sistatur corruptela, igne utendum.

Eoque nihil etiam proficiente pedes exscindendi ex Paræi sententia, in carne viva: ex Fallopii, in parte mortua, in confinio vivæ; quæ deinde post sectionem cauteriis actualibus adurenda, donec æger dolorem cauteriorum sentiat. *Henric. Regius apud Theod. Cranen. Medication. lib.* 4.

Observationes

De Gangræna ex contusione, quæ totum crus, scrotum & inguen, spatio 29. horarum mirâ cum celeritate invasit, atque ægrum è medio sustulit.

Die 21. superioris mensis Julii, Stephanus Stoppinus, civis Fassaciensis, Oppidi hîc in vicinia ad lacum Neocomensem siti, quinquagenarius, robustus, & optimo corporis habitu pręditus, cùm in maximis messis occupationibus, ipsemet plaustrum vacuum ducere tentasset, ac currendo in terram procidisset, tota internam partem sui sinistri cruris dilaceravit, cum tibiæ ossis, à periostio suo ad longitudinem Spithamæ, denudatione; neutrum tamen os fractum aut fissum fuerat, ita ut pedes domum, à qua iret dimidiæ horæ abfuerat, se conferret.

Ego eodem die vocatus, illico totum crus coxamque olei rosar. ℥ifs. inunxi. Vulneri prius vino rubello & aqua tepida, à sordibus & arenâ abluto, digestivum sequens imposui.

℞. Terebinth. lotæ ℥j. ceræ ℥ß. gummi elemi ʒij. ol. de vitell. ovor. ℥j. dissolve lentissimo igne, posteà admisce croci ℈ß. vitell. ovor. n. ij.

Ut autem affluxum humorum impedirem; fasciâ intinctâ poscâ, totum crus involvi, victumque optimum ac tenuem præscripsi; & pro potu ordinario decoctum agrimoniæ & veronicæ ordinavi. Hinc dolor plurimùm remisit, noctem tamen eam, utcumque inquietam transegit. Circa scapulam quoque & humerum sinistrum (licèt nullum manifestum contusionis indicium apparuerit) quia tamen eo loci de dolore conquerebatur, eodem oleo rosar. inibi bis illum in die inunxi, adeo ut dolor scapulæ intra biduum cessaverit. Die 22. Julii sequens medicamentum ei exhibui.

℞. Syr. ros. solut. compos. cum rhabarbaro, Agarico, & senna ℥ifs. pulver. sennæ præpar. ℈ij.

Cum decocto agrimoniæ & veronicæ fiat potiuncula, qua corpus leniter purgatum fuit. Paulo post deligatione soluta, optima futuræ digestionis signa apparuerunt. Denuo itaque præscriptum digestivum imposui;

mposui, totumque crus oleo rosar. inunxi, & fascia posca imbuta, omnia colligavi. Circa vesperam eadem reiteravi, qua nocte optimè quievi.

Die 23 Julii summo mane basilicam dextram (sinistra enim propter cicatrices ad cubitum nullo modo in conspectum sese dabat) incidi, sanguinisque ad ℥vi. extraxi, soluta deligatione vulneris partem illam suræ dilaceratæ & à subjecta carne disjunctæ, quia livescebat, ac ad gangrænam tendebat, abscindere visum fuit. Qua parte in præsentia reverendi D. Johan. du Moulin ejus loci præsbiteri, abscisa, eaque aceto & sale abluta, Ægyptiacum nostrum ad radicem putredinis, reliquiæ verò parti vulneris digestivum imposui. Postea sequens cataplasma, quod putredini resistit, applicui.

♃. Farinæ fabar. ℥iiij. salis marini ℥j. pulver. summitat. absynth. vulg. scordii utriusque, rutæ ana ℥j.
Coquantur in oxymelite simplici, fiatque cataplasma, addendo sub finem myrrhæ, aloes, an. ℥ß. fiat cataplasma.

Circa vesperam rursus eadem methodo processi, sed quia nox subsequens ei non admodum quieta futura videbatur, grana aliquot laudani ei exhibui. Qua nocte nullos dolores persensit, sed quietè & securè dormivit.

Die 24. Julii mane soluta deligatione, putredinem inhibitam, neque gangrænam amplius proserpere, certis signis conspicere licuit. Ad majorem tamen securitatem, unguentum Ægyptiacum, ut antea filamentis complicatis, & ad radicem putredinis, totamque partem læsam, supradicto cataplasmate cooperui. Intemperies nulla neque inflatio aut dolor aderat. Domum itaque me confero; circa tertiam pomeridianam illico, & quidem me absente, in alterius tibiæ, nimirum externa parte suræ dolore acutissimo corripitur.

Ego circa nonam noctis horam ad ipsum veniens, maximis quidem doloribus ipsum vexari facilè conjicere potui, absque ullâ tamen intemperie manifestâ, aut inflammatione conspicuâ. Unde Hippocratis sententiam, libro de vulneribus capitis animo volvens, videlicet, carnem contusam necesse esse putrefieri, & in pus converti, ab inceptis desistere nolui, sed denuo digestivum imposui, tibiam oleo rosar. inunxi, ac rursus tempore somni nonnihil laudani ei exhibui. Verùm tantùm abfuit, ut somnum capessere potuerit, quin potiùs circa tertiam horam noctis me accersivit, si fortè aliquo modo dolorem lenire possem. Deligatione ita rursùs solutâ, externam partem suræ, & quidem ipsum locum dolentem ex parte lividum deprehendi. At quia dolor magnus, nihilque aliud in promptû erat, illicò cataplasma ex micâ panis in lacte coctâ, additis vitellis ovorum, parumq; butyri recentis, calidè applicui. Hinc dolor aliquô modò sedatus fuit, parumque æger quievit.

Die 25. circa septimam horam matutinam solutis fasciis, partem externam suræ palmæ latitudine nigram & sphacelatam offendi. Subitò ergo Paterniacum me recepi, ut ea, quæ pro morbi magnitudine necessaria, videbantur, præpararem. Circa meridiem instructus omnibus necessariis ad ægrum rediens, statim sic exclamat: ô utinam attulisses serram, tibia enim hæc est amputanda, quò dolore & cruciatû possim allevari.

Solutis ergo denuo fasciis, totam externam partem suræ, & ipsum pedem sphacelatum, vesicis etiam nigris & maximis, nec non aquâ loturæ carnis similis, repletis, animadverti. Interim tamen nonnullis in locis, dolores & maximi & continui aderant. Efflagitantibus itaque tum amicis, tum imprimis ægrotô ipsô, ut tibiam amputarem, denuò me domum contuli, & instrumenta cum omnibus ad hanc rem necessariis mecum attuli, atque circa horam secundam pomeridianam ad ægrotum redivi, tumque totam tibiam, præter illam partem vulneris cui præcedentibus diebus Ægyptiacum applicueram, syderatam & in locô sanô non ampliùs abscindi posse comperi. Supra genu item ad externam partem in quôdam locô, crines novacula abradens, sonum quasi vacuum aliquod subfuisset, percipere potui. Inde malum inibi subesse conjiciens, adstantibus atque amicis, significare cæpi, amputationem plane infructuosam & inutilem fore, & ut alios Medicos atque Chirurgos in consilium advocarent, suasi. Post duas horas iterum soluta deligatione, locus iste, in quo antea sonum audiveramus, prorsùs sphacelatus deprehensus est. Circa decimam horam noctis in inguine ad scrotum, vesica ovi magnitudine nigra, & aquâ loturæ carnis simili plena, & sphacelata conspiciebatur. Intra horas duas scrotum in magnitudinem capitis intumuit & syderatum est. Tum æger sudoribus primò calidis, postea frigidis correptus, circa tertiam post mediam noctem horam, quæ quarta dies sui morbi cum undecim horis erat, ab inceptâ verò gangrænâ, hora vigesima quarta, placidè, & inter loquendum ferè expiravit.

Post mortem totum latus & caput paulatim ita intumuerunt, ut sequenti die, cùm cadaver inhumare vellent, capulam ampliare necesse esset. Sub hypocondrio sinistro vesica, quæ magnitudidem capitis adæquabat, nigra & aquâ sanguinolentâ plena, exorta est. Ex ore quoque & naribus aqua ista sanguinolenta tam copiosè emanavit, ut per cubiculum instar rivuli deflueret. Ex cadavere item talis fætor expiravit, ut adstantes in fugam converteret. Ab initiô morbi usque ad finem vitæ, vix ulla febris in illô cognosci potuit, uullumque symptoma febrile, veluti dolor capitis & renum, sitis, siccitas & ariditas linguæ, aut pulsus à naturali statu recessûs, apparuerunt. Urinæ tamen statim ab initiô morbi ad finem usque vitæ sanguinolentæ erant.

In istâ autem recitatâ historiâ, nonnullæ occurrunt difficultates quarum aliquæ, quamvis ex Doctissimo tuô Tractatû facilè discuti possunt, cupio tamen hac de re Excell. T. judicium atque sententiam, si quando sibi per ocium licuerit ulteriùs intelligere.

Primò quidem, an gangræna hæc tam furiosa, tamq; dira & immanis, ut vix unquam similis conspecta, ex contusione sola, vel ex causa aliqua interna & occulta, orta sit necne?

Ego ex sola illa contusione tibiæ, tam horrendum malum oriri non potuisse, planè sentio.

Primò enim contusio in tibia etsi magna pro magnitudine tamen gangrænæ non respondebat: erat enim cutis tantummodò cum carneâ membranâ à subjectô musculô separata: ita quidem, ut ne ramus ille insignis qui per musculum, suræ partem internam constituentem (qui crus moventium in ordine primus) superficie tenus descendit, dilaceratus, aut disruptus fuerit; denudatus tamen, & integer conspiciebatur. Hanc quoque ob causam pars illa cutis dilacerata & à subjectis partibus separata, nutrimentô suô destituta, necessariò gangrænâ & sphacelô

& sphacelô correpta fuerat. Hâc verò parte abscissâ, gangræna protinùs inhibita fuit, quemadmodum antea dixi, neque postea ullum indicium gangrænę apparuit, usque dum totum crus invaserat. Secundò, si gangræna ex internâ parte surę ad externam serpendo penetrasset, vulnus priùs labe ista infectum fuisse, quàm vicinas partes invadere potuisse, luce meridianâ clarius existit: at penetratio illa, quomodo sine dolore, inflammatione & inflatione maxima fieri poterat, nondum video. Post primam autem noctem usque ad 24. mensis diem, quæ fuit tertia morbi dies, nullum (pro magnitudine vulneris) dolorem, nullamque præterea inflammationem adfuisse, sed optima signa digestionis apparuisse, testabuntur & fidem facient adstantes, quorum ex numero erant Rever. Joh. D. du Moulins, ejus loci Presbiter; uti & D. Emanuel Vistitius Philosoph. mag. & Medicinæ Candidatus, convictor meus suavissimus. Adde quòd extremâ suræ parte nullum unquam indicium contusionis apparuerit. Tertiò non potuit gangræna hæc ab externâ parte ad coxam nisi serpendo, ac in transitû partes, unam post alteram inficiendo, pervenire. Ac in hôc casû gangrænam cùm tibiam, tum etiam femur, inguen & scrotum, quasi unô eôdem momentô (interim tamen hinc inde partes nonnullas illæsas relictas) invasisse, ex præcedenti historia elicere licet. Potuit itaque contusio hæc in crure, meô quidem judiciô, esse causa adjuvans, præcipuum autem materiam aliquam venenatam ex corpore eò propulsam fuisse planè sentio. Quamvis enim antea morbis non adeo obnoxius homo iste, quia tamen tota, totum latus trangressa fuerat (id quod dolor circa scapulam indicat) potuit facillimè sanguis, aliquô in locô concretus ac putrefactus, in pestiferum hocce venenum conversus, postea verò à natura expulsus hocce crudele malum generare. Gravissima enim quandoque ex sanguine coagulatô, Fernelio de abditis rerum causis lib. 2. cap. 15. teste, symptomata oriuntur. Idem testatur Fernelius aliquando se partem sphacelari vidisse sine causâ externâ, sine tumore aut rubore conspicuô, obortô primùm dolore immanissimô, tandemque ægrum extinctum fuisse, sine febre, sine symptomatis admodum gravibus, idque in hôc ægrô bellè observare licuit.

Ex modò dictis autem oritur secundum dubium, nempe, quomodo natura hancce pestiferam materiam absque symptomatis conspicuis, puta febre, syncope, deliriis & similibus, tam diu retinere, multò magis ad extimas partes corporis propellere potuerit? Tertiò quomodo factum fuerit, quòd caput & totum cadaver, exceptâ tibiâ dextrâ, post obitum in monstrosam hancce magnitudinem intumuerit: Cùm animæ facultates, animale extinctô, omnes abolitæ sint ac cessent.

Prolixè & ordine hancce historiam recensere placuit, propter varias & ineptas, quæ hâc de re apud vulgus habentur opiniones. *Gulielmus Fabricius Hildanus in Observ. Chirurg.*

De gangræna gravissima ex morsu equi progenita.

Casum de gangræna, ex morsu equi cujus in via Mildunum versus, mentionem fecimus nunc T. Excell. penitus adumbrare statui, dum tamen de venenositate vulnerum à feris inflictorum prius verbum unum aut alterum præfatus fuero. Percrebuit apud vulgus Chirurgorum opinio morsus equorum, canum, ursorum, leonum, ac similium belluarum, maximum ac exitiosum in se continere venenum. Hujus opinionis in causa sunt symptomata gravissima, quæ hujusmodi vulnera sequuntur, & præcipuè quod sæpissime in gangrænam terminantur. Chirurgum non mediòcriter in operibus artis chirurgicæ versatum, familiariter novi, qui hac imbutus opinione, omnes morsus animalium, etiam non venenatorum, aut ferro candenti, aut oleo ferventi, protinus inurebat, atque hac occasione plerumque sibi nomen crudelis parabat. Ego etsi hujusmodi vulnera non nihil malignitatis in se continere profitear, quemadmodum postea dicam, attamen quomodo eorum opinio qui ipsa absolute venenosa esse sentiunt, fulciri possit, nondum video. Si enim morsus horum animalium, per se & absolutè venenosi essent, tunc profectò parvum quandoque vulnus, ab ipsis inflictum, non minus ac magnum malignæ qualitatis particeps esset, quemadmodum videmus in morsu canis rabidi, ubi minimum quidem vulnus, si neglectum fuerit, mortem inferre, potens est. Contrarium in prædictorum animalium; (nisi rabie infecta fuerint) morsibus observatur. Ingentia enim ac magna ab ipsis inflicta vulnera imprimis ubi ossa simul sunt fracta periculosa exitiosaque esse, necnon aliquando in gangrænam terminari experientia fidem facit: præcipue si fracturę arctè nimis ligatæ aut error aliquis in curatione commissus fuerit. Unde igitur, inquies, pessima illa symptomata? Profectò ego plane sentio, ipsa magis ex contusione quàm ex venenosa aliqua qualitate horum animalium accidere. Cùm enim sint robustissima, vi sua contundunt, & conterunt musculos, venas, arterias; imo & ossa ipsa. Hinc dolor, hinc inflammatio, humorum affluxus, tandemque spirituum suffocatio & gangręna. Cujus rei exemplum memorabile mihi videre contigit, quod tibi viro doctissimo & chirurgicarum operationum avidissimo, prout promiseram, communicare non gravabor.

Anno 1579. quum Novisiæ Cheirurgiæ operam darem, civis quidam in oppido Zoons ad Rhenum, ab equo in brachio graviter morsu vulneratus fuit, cum carnis dilaceratione & ossis fractione. Advocatus Barbitonsor, ossa fracta in sedem naturalem reposuit: vulneri digestivum, fracturæ verò medicamentum ex bolo armeno, farinâ & albuminibus ovorum confectum, applicuit. Fascias item ferulasque apposuit, & fenestellam, qua vulnus quotidie absque fasciarum solutione curari posset, reliquit. Sed quia fascias ferulasque nimis arctè constrinxerat, auctus est dolor, auctus est & affluxus humorum. Et quia corpus neque à pravis humoribus, neque ab abundantia sanguinis exoneratum fuerat, sequuta est inflammatio, tandemque gangræna. Magister Joh. Dumgens, apud Novisienses Cheirurgus exercitatus, præceptor meus plurimùm honorandus, in consilium adhibitus, brachium scarificavit, unguentum ægyptiacum, reliquaque medicamenta, quæ ad curationem gangrænę requiruntur, applicuit; ita ut gangræna remiserit, tandemque brachium sanitati restitutum fuerit: sed curatio fuit & longa & laboriosa, non quòd qualitas aliqua admodum maligna animadverteretur, sed quia os fractum fuerat, & gangręna supervenerat.

Ante paucos annos mulier quædam Bernæ cùm ursis, qui continuò ibi in propriis fossis asservantur, escam obtulisset, ac ursus ipsius manum, ni fallor dextram, per cancellos arripuisset, adeo manum & brachium momordit, ut illud abscindere necesse esset. Non quòd medici venosam aliquam qualitatem in morsu isto agnoscerent: sed quia caro simul & ossa penitus contusa, contritaque fuerant.

Cæterùm etsi in morsu animalium prædictorum & per se non venenatorum, illam quam vulgus Cheirurgorum ipsis adscribit venenositatem, ut antea quoque dixi non inveniam: non negarem tamen, ab ipsis inflicta vulnera ab aliis, ense & cultro incisis, non nihil differre, imo etiam nonnihil in se continere posse malignitatis, atque proinde peculiarem curandi methodum requirere. Itaque ut omnia rectè, & ut artis est administrentur, morsus beluarum sive equorum, sive ursorum, canum, leonum, aprorum (ut & de hominis morsu obser. 84. cent. 1. scripsimus) sic distinguo. Aut enim animal rabiosum est, aut solummodo commotum, & simpliciter iratum, cum morsu violat: (donec enim mansuetum, & minimè irâ percitum, neminem mordebit, ut quidam morsum carnis distinguit.) Unde affectus quilibet, peculiarem requirit curandi methodum. Si enim animal rabiosum fuerit, vulnus sive inurere expedit, reliquaque media, quæ observatione 87. cent. 1. & observ. 98. hujus centuriæ recensentur, applicanda erunt. In morsu verò ab animali non rabioso facto, inustione opus non est, ea tamen remedia quæ ab alto ad superficiem trahunt, usurpanda sunt idque in eum finem, ut si quid maligni subesset, paulatim educeretur. Primò itaque vulnus aceto, in quo theriaca dissoluta est, abluo: postea si vulnus parvum fuerit, spiritum vini cum theriaca, filamentis impono, & emplastrum Basiliconis applico.

Aut ℞. Pulveris radic. Angelicæ aristoloch. rotundæ, vincetoxici, caryophillatæ an. 3 1. folior. scordii, rutæ an. ℈j ß. theriacæ, extract. card. benedicti an. ʒij.

Cum s. q. mellis rosacei fiat mixtura in forma, unguentum hoc in omnibus vulneribus ac ulceribus malignis & venenosis, anthrace & similibus præstantissimum est. Sin vulnus magnum & contusio ingens fuerit, ut quamprimum digeratur, affluxus humorum evitetur, necesse est, alioquin inflammatio, dolor ingens, aliaque pessima symptomata ferenda erunt. Statim itaque victus tenuis instituendus, corpus à pravis humoribus evacuandum, & vena, si nihil est quod obstat, tundenda erit. Membrum verò malè affectum oleo myrtino & rosaceo inungere convenit. Defensivum quoque ut affluxus humorum impediatur, applicandum. Vulneri verò sequens digestivum imponendum.

℞. Ceræ novæ, colophoniæ, gummi elemi an. ℥ß. terebinth. lotę in aqua cardui ben. ℥j. olei rosacei, Amygdalar. dulcium, de vitellis ovorum an. ℥j. liquefiant lento igne & percolentur, deinde admisce croci ℈j. theriacæ, extract. cardui bened. an. ʒiij. vitellos ovorum 2. misce fiat unguentum.

Vulnere hoc modo satis digesto, imponatur antea descriptum unguentum ex pulvere radicum Angelicæ, Aristolochiæ rotundæ, tandemque emplastro diapalmeo, aut de cerusa, vel simili aliquo medicamento inducatur cicatrix. Si dolor supervenerit nimius; applicetur cataplasma aliquod anodynum, ex tractatu nostro de gangræna, vel de combustionibus, excerptum. Si fractura adfuerit clementer & absque violentia reponantur ossa, diligenterque in sede naturali retineantur, absque ferularum tamen nimis arcta ligatione, ne fiat humorum attractio, calorisque & spirituum suffocatio, quemadmodum in viro illo, cujus antea memini, accidit. Pura astringentia, uti etiam emplastica hîc, propter insignem contusionem non conveniunt: sed quæ simul digerunt. Inuncto itaque toto membro oleo rosaceo & mirtyno, sequens applicetur cataplasma.

℞. Farinæ hordei ℥ij. pulv. rosar. rubear. myrtillor. fænigræci an. ℥ß. pulv. scordii folior. rutæ an. ʒij. coquantur cum vino rubro, ad formam cataplasmatis: tum admisce. Croci pulverisati ℈j. ol. rosacei, myrtillor. an. ℥j. de vitellis ovorum ℥ß. vitellos ovor. n. 2. applicetur tepidè singulis diebus semel, pręcipuè si contusio magna fuerit, idque usque ad decimum quartum diem, donec vulnus optimè digestum sit, & graviora symptomata non ampliùs sint timenda. Tum in fasciis & tincteaminis quæ fracturæ circumponuntur, fenestella, ut vocant, per quam vulnus singulis diebus mundetur, relinquatur, fractura verò quarto aut etiam sexto quovis die tantummodo deliganda erit. *Idem ibidem.*

De gangræna ex frigore, ac congelatione.

Anno 1600. peregrinus Britannus Româ rediens, & in monte S. Bernardi à via recta deflectens, ac inter nives pernoctans, tantum frigus passus fuit, ut extremitates omnium digitorum dextræ manus, extincto in ipsis calore nativo, gangrænâ correptæ sint. Exorto statim dolore vehementissimo viriumque prostratione, maxima nonnisi cum difficultate Sedunum Vallesiorum pervenit, ejusque loci Chirurgum quendam diligenter satis in consilium adhibuit. Is videns gangrænam jam in sphacelum degeneratam, apicesque digitorum plane emortuos esse, carnem digitorum circum circa ossa, prope carpum incidit, necnon ad proximum articulum usque separavit: digitos quin etiam in ipsis articulis novaculâ abscidit. Idque tali artificio & dexteritate perfecit, ut postea gangræna ulterius & partes sanas invadere non potuerit. Sed quia serrâ ad hujusmodi operationes aptâ, bonus iste vir minime instructus, forcipe verò aut scalpro (ut plerique Chirurgorum facere consuevere) ossa abrumpere, rem nefariam, ac artifice indignam esse censuit, miserum huncce peregrinum Lausannam ad me misit: ubi præsente viro clariss. ac doctiss. Dn. Alberto Roscio, ejus Reipubl. Doctore, Medico ordinario atque celeberr. Reverendo item viro Dn. Johan. Retherio ibidem linguæ sanctæ professore dignissimo, multisque aliis, ossa omnium digitorum dextræ manus ad metacarpum serra abscidi, quo facto brevi convaluit, & in patriam rediit *Idem ibidem.*

Gangræna ex intemperie frigida & sicca, cum defectu alimenti curata.

Cùm senectus (Gal. Teste) intemperies quædam sit, ad frigiditatem & ad siccitatem declinans, mirum nemini videri debet, morbos ex hac intemperie ortos, in senibus vix curari posse: Deficit enim in iis calor nativus, qui omnia vivificat, concoquit & restaurat, deficit & humidum radicale, quod

quod omnes partes corporis humectat, atque calori nativo pabulum subministrat: E contra abundat hæc ætas humoribus excrementitiis, quorum illuvie sæpe numero calidum innatum paulatim suffocatur, aut ad minimum debilitatur; inde diminuuntur vires, ita ut morbi minime resistere possint. Hinc fit ut gangræna ex intemperie frigida & sicca omnium sit periculosissima, præcipuè autem in senibus, & quibus partes principes male afficiuntur: Incipitque hęc species gangrænæ circa extremitates, quum partes illæ priùs nutrimento destituantur. Non immerito itaque Benivenius scriptum reliquit, gangrænam à digito pedis (id quod de hac specie gangrænæ intelligendum) incipientem mortalem esse. Ego (ut ingenuè fatear) inter omnes quotquot hactenus gangrænâ ex intemperie frigida & sicca, vel alimenti penuriâ laborantes vidi, unus tantummodo evasit. Quam historiam hîc in gratiam juniorum Chirurgorum subjungere placuit, ut semper in morbis, quantumvis desperatis, de sanitate bene sperent, atque ad eam recuperandam summam diligentiam adhibeant.

Anno 1582. die 20. Augusti, cùm essemus apud Illustrissimum principem Cliviacensium, & Iuliacensium, Montensium &c. in arce Beneburgensi, Presbiter quidam homo septuagenarius & decrepitus, Gangrænâ ex intemperie frigida & sicca, vel (ut rectiùs dicam) defectu caloris nativi & alimenti, in dextra tibia correptus fuit sine causa aliqua externa. Nullus in principio morbi dolor aderat, nullumque inflammationis indicium, sed potiùs frigus in crure persentiebatur, unde statim ad se accersivit Clariss. D. D. Galenum Wierum Archiatrum Principis, ac Cosmum Slotanum, ejusdem principis Chirurgum primarium Præceptorem meum summè honorandum. Invenimus autem paulo supra talum pustulam nigram nucis avellanæ magnitudinem vix excedentem, & (ut dictum) sine dolore, inflammatione, & tumore. Qua pustula incisa, non nihil ichoris, coloris flavi effluxit, subjecta verò caro livida, & sensûs expers erat, Pustula in fætidissimum ulcus degeneravit, quod intra paucos dies tantâ sævitiâ crus invaserat, ut una ex parte semimortuum conspiceretur. Unde ex consilio Clariss. ac Doctiss. Wieri crus, ubicunque suspicio aliqua gangrænæ aderat, scarificavimus, cataplasmata item, ungenta, aliaque plurima, quæ putredini adversantur, & nativum calorem simul & nutrimentum attrahunt, applicuimus. Cæterum Clariss. D. Doctor Wierus particularibus quibusdam internis medicamentis calorem nativum refocillavit & continuò bonis ac euchymis alimentis instauravit. Sic Dei beneficio & Medici hujus ac Chirurgi diligentiâ summâ, atque industriâ, revocato tandem colore nativo, & humido radicali, putredo remisit, reliqua quin etiam symptomata paulatim cessarunt. Mundificato dein ulcere & penè sanato, Clyviam reversus est æger, ubi domi suæ adhuc ad tempus aliquod supervixerat. *Idem ibidem.*

Quidam cùm supra modum incaluisset, & ipsius corpus aquâ frigidâ perfusum fuisset, gangrænâ & sphacelo in tibia corripitur.

Cæterùm antequam ad problemata tua respondeam, affectum gravissimum tibi communicare visum est. Superiori æstate, cùm Basileæ apud sereníssimum Principem ac Dn. D. Janutium Radzivilium Lituaniæ &c. Ducem, per menses aliquot (ut ex præcedentibus meis ad te litteris intellexisti) moram traherem, accidit noctu ut in platea quæ portui proxima est, domus quædam incenderetur.

Cùm verò cives accurrerent, ac quidam juvenis, viginti circiter annor. ætatis, robustus, plethoricus, & optimo corporis habitu præditus, tectum proximum conscendisset, ibique cùm propter caloris ab incendio vehementiam, tum etiam propter labores supra modum incaluisset, rogavit socios ut aquâ frigidâ sibi corpus perfunderent: hoc enim nisi facerent, æstum maximum non ampliùs se sufferre posse, sed de vitâ periclitari, aiebat. Affundunt aquam eamque copiosè, ita ut vestimenta omnia ipsumque corpus undique madefactum esset. Quid fit? corripitur horrore, ita ut vix eo tecto descendere & ad ædes suas pervenire posset. Postero die, ac deinceps etsi graviter laboraret & maximum incendium internorum viscerum persentiret, morbum tamen neglexit. Circa quartum natura cùm per criticam expulsionem sese exonerasset, crus dextrum quoque intumuit, & inflammatione correptum fuit. Ad Xenodochium itaque deducitur, ubi clariss. ac æterna laude digniss. Viro Dn. D. *Jacobo Zwingero*, piæ memoriæ, & Chirurgis commissus fuit. Post dies aliquot, cùm inflammationem in tibiâ ad gangrænam tendere videret Dn *Zwingerus*, rogavit me, ut miserum quoque inviserem, ad ægrum itaque me confero, tibiamque ad poplitem fere usque, gangrænâ corruptam animadverto.

Porro etsi vires prostratas, febrim maximam, tibiam quin etiam ad coxam fere usque supra modum tumefactam, ac proinde rem istam in angustiis positam esse, satis superque videremus, attamen quia sæpissimè, etiam in desperatis, divina clementia atque Potentia, præter spem atque opinionem Medicorum sese patefacere solet; & semper (ut divinus Hippoc. lib. 2. Aphor. 25. nos monet) omnia secundùm rationem sint facienda, ejus undique scarificavimus, unguentum Ægyptiacum, aliaque medicamenta quæ putredini adversantur, applicuimus, sed frustra, sequenti enim die, ad coxam regionemque hepatis usque livida reperta fuit, Lipothymiæ, frigus extremitatum & sudor frigidus aderant, & eadem die vitam cum morte commutavit. *Idem ibidem.*

De gangræna & retentione urinæ, historia singularis, in quâ rara nonnulla recensentur.

Cæterùm quia statum generosi nostri ægri scire cupis, ipsius jussu paucis, sed ordine ipsum tibi aperiam. Reversus hîc ex magna *Britannia* sæpissimè de ardore urinæ, nonnumquam quoque de ipsius retentione conquestus est, sed sumptis emulsionibus à te præscriptis Enematibusque, adhibitis quoque candelulis facilè restituebatur. Ex sinistrâ tamen parte peritonæi à duabus aut tribus mensibus ante morbum, usque dum ruptus fuit abscessus in perineo, ut postea intelliges dolorem pungitivum, non usque adeo acutum tamen continuò persensit. Circa principium verò mensis Aprilis hujus anni, cùm præscriptam victus rationem non satis exactè observasset, in exercitiis quinetiam corporis, modum excessisset, fœtorem quendam in urinâ percipere cœpit. Fœtor ille paulatim adeo auctus fuit, ut mirum sit, quomodo talis putredo absque febre, nauseâ, aliisque gravissimis symptomatibus in corpore tam diu delitescere potuerit. Eodem quoque tempore in fundo urinæ, materia quædam viscida, spermati ranarum non absimilis conspiciebatur. Præterito mense Majo, cùm ad Alpes prædia sua invisendi gratiâ, profectus esset & scopulos pedes ascenderet descenderetque, & proinde præter modum ac consuetudinem suam incaluisset, longè vehementiùs quàm antea ipsum invaserunt symptomata. Reversus Bernam cùm esset, Emulsiones exhibui, Enema ex

lacte quod præscripsisti, injeci aliquoties: Renes unguentis & oleis refrigerantibus inunxi, post dies quoque aliquot corpus medicamento cholagogo leniter expurgavi, venamque in brachio incidi. Et quia materiam illam fœtidam & viscosam cum urinâ copiose ipsum excernere videbam; suasi, ut per dies aliquot sero lactis cum sacharo uteretur. His per dies quatuordecim adhibitis medicamentis, & exquisitissimâ observatâ victus ratione, cùm omnia salva esse videbantur, fœtor quin etiam urinæ nonnihil remittere videretur, Solodurum ad Illustrem Dn. Merovium Christianiss. Regis legatum vocor. Non diu post meum abitum, malum & longè acerbius & crudelius quàm unquam antea, ipsum invasit, non solùm enim febris ardentissima & continua, cum urinæ retentione, verùm etiam phlegmone in ipso perinæo exorta est. Quapropter me absente, Dominum Davidem Regem, hujus Reipubl. Doctor. medicum ordinar. & doctiss. appellare coactus fuit. Insistit & ille Emulsionibus Enematibusque & locum affectum oleis convenientibus inungit; semicupio quoque propter doloris vehementiam, uti coactus fuit. Interim ego accersitus adeo anxium ægrumque veluti in agone reperio. Febris enim vehemens, syncopæ frequentes, nausea, cibi fastidium, urinæ ardor & retentio, omniaque fere signa, quæ mortem præsentem præcedere solent, aderant. Phlegmone in perinæo magnitudine ovum anserinum adæquabat cum maximo dolore pungitivo, tumore & duritie scroti & virgæ. Dn. D. Rex ante meum adventum anodynis, & quæ discutiunt ac resolvunt simul usus fuerat, sed frustra; quapropter ad pus moventia nobis transeundum fuit: Sequens itaque cataplasma applicuimus.

℞. Radicum & folior. altheæ, malvæ, an. m. i. coquantur & pistentur, ut artis est, quibus admisce farinæ tritici, ℥. ii. farin. sem. fœnigræci, & lini. an. butyri recentis, Olei liliorum albor. & unguent. de althæa an. ℥. i. s. croci. ʒ. ß. vitell. ovor. num. ii. misce, fiat cataplasma, quod calidè applicuimus bis terve in die. Vigesima nona maii cùm in medio perinæo & quidem in ipso tauro ruptus fuisset abscessus, pus adeò putridum & fœtens in copia effluxit, ut totum conclave, incredibili & plusquam cadaveroso suo fœtore adimpleret. Fœtor, ille per dies aliquot continuavit; talis enim erat sphacelosa putredo, ut totum perinæum emortuum excideret, & ulcus ingens post se relinqueret. Interim ego quæ putredini resistunt, applico, ulceri unguentum Ægyptiacum meum in tractatu meo de gangrænâ descriptum, cum filamentis & duabus turundis, quarum una versus scrotum ascendebat, altera deorsum versus podicem descendebat, imposui; postea sequens cataplasma applicui.

℞. Farin. lupinor. fabarum an. ℥ i ß. Pulver. summitat. absynthii, scordii, rutæ, an. ʒ ii. coquantur in oxymelite simplici, fiatque cataplasma: adhuc calenti admisce. Aloes, myrrhæ, an. ʒ i ß. carnem autem emortuam quotiescumque ulcus deligavi, forfice & scapellis ad id aptis, quantùm fieri potuit, excidi, pus cum penicillis ex spongiis in decocto scordii, rutæ, absinthii, & lupinorum, addito sale, madefactis abstersi. Sic per singularem Dei misericordiam putredo paulatim, & quidem intra triduum cessavit, nec ulterius serpsit: quapropter usum unguenti Ægyptiaci intermisi, & linimentum ex pulveribus radicum Aristolochiæ rotundæ, Iridis florentinæ, Angelicæ, Aloes item & myrrhæ, cum Extracto scordii, parumque vitelli ovi mixtus, ulceri imposui. Cataplasmate tamen præscripto ultra hebdomadas tres usus fui. In perinæo autem non solùm cutis & caro à putredine erosa fuit, Verùm etiam membranæ multæ putridæ, ductus urinarii, procul dubio tunicæ, exscindendæ atque extrahendæ nobis fuerunt: quapropter omnis fere urina per ulcus effluxit, idque in longum, ut postea dicam.

Circa initium junii in medio virgæ, & quidem in ipso latere dextro tuberculum, quod ab initio ferè morbi duriusculum fuerat, in abscessum abiit, qui paulo post ruptus quoque est, non tamen ad ipsum ductum urinarium penetravit: quapropter adhibitis emollientibus, digerentibus, & mundificantibus haud difficilè coaluit. Triduo à rupto in virga tuberculo, humor qui antea per totum scrotum expansus erat, in imam ipsius partem, versus ulcus in perinæo decubuit, ibique extuberantiam quandam duram effecit.

Postquam verò applicuissemus sacculos emollientes, unguentum item de althæâ, & Emplastrum ex meliloto; materia ibidem collecta, per ulcus in perinæo paulatim evacuata fuit.

A carne putridâ & membranis sphacelatis satis mundificato ulcere, decocto Traumatico ex pyrolâ, alchimilla, sanicula, consolida saracenica, artemisia, & beta rubra, cum vino rubro styptico usi fuimus, hoc modo: bibit æger haustum tribus horis ante prandium & totidem post cœnam: cum siphone quoque ulceri illud bis in die calide injecimus: duabus quinetiam cum turundis eodem decocto madefactis ulceri immisimus, unâ videlicet sursum, alterâ deorsum versus protrus. Tandem linteum reduplicatum in eodem imbutum calide applicuimus. Non tantùm autem ulceri cum siphone decoctum, verùm & ipsi ductui urinario, tam sursum quàm deorsum infudimus. Id verò ut commodè fieret, rostrum siphonis incurvatum fieri curavimus.

Non autem admiratione caret, in hac gravissima maximaque putredine sphincterem semper salvum & incolumen extitisse. Apparet id inde, quod æger etiam in morbi ipsius vigore urinam semper retinere potuerit, nec unquam illa involuntarie effluxerit. Ulcus nihilominus quod deorsum versus vesicam tendebat profundum erat, & ad ipsas Prostatas, quas ego à longo tempore male affectas fuisse existimo tendebat. Quotiescunque autem urinam excernebat, partim quoq; per ulcus effluebat, absque ulla tamen difficultate & dolore. Prædicto decocto Traumatico, eo modo ut dixi, in tertium mensem usus est, ita ut paulatim ulcus plenissime consolidatum fuerit, nec fistula ulla remanserit. Faxit Deus Opt. Max. ut recuperata valetudine diu ad Dei gloriam frui possit. Porro præter Topica enumerata etiam in universalibus nihil prætermissum fuit. Ab initio vires præter modum labefactatas cibis optimi succi, cordialibus item medicamentis, quantùm fieri potuit, instauravimus. Deinde paululùm recuperatis viribus, de triduo in triduum, aut etiam alternis diebus, nonnihil Terebinthinæ optimę exhibuimus, cujus beneficio alvum lubricam fecimus, & vias urinarias simul expurgavimus. Renes unguento rosaceo cum camphora inunximus, & laminam plumbeam ejus magnitudinis ut lumbos & os sacrum cooperiret, applicuimus. Nunc optimâ valetudine, laus sit Deo, fruitur generosus ille, nec ullum incommodum hujus mali gravissimi persentit. Urinam absque ullâ difficultate & impedimento excernit, præterquam quod cùm post cœnam ipsam reddit, pruritum quendam dolorosum, eo in loco, ubi antea fuit ulcus, persentiat. In urinâ præterea nonnunquam furfures conspiciuntur. Præterea quotiescumque vult ipsam excernere, guttula una materiæ viscidæ, albę & glutinosę in extremitate ductus urinarii ante excretionem urinæ apparet. Qualis illa sit materia, & unde

provenat, ex Te scire, cupit generosus? Ego materiam illam ex labefactatis & nondum satis corroboratis prostatis pervenire existimo, esseque veluti excrementum seminis, beneficio naturæ ad extremitatem virgæ projectum. Deinde etiam quærit, cur pruritus ille dolorosus in urinæ excretione, post cœnam, cùm cubitum iturus est, solummodo, non autem mane aut interdiu persentiatur? Arbitror ego, naturam locum illum membranâ suâ destitutum, nocte, cùm naturales operationes præcipue fiunt, viscosa quadam & glutinosa materia in eum finem, ne ab acrimonia urinæ lædatur, munire: Interdiu verò urinam, quia aliquoties excernitur, materiam illam abluere, partemque adhuc debilem vellicare. Hæc si non probabilia, verisimilia tamen mihi esse videntur. Sed ampliorem declarationem, & quomodo hisce symptomatibus imposterum occurrendum sit ex Te nobilissime vir, avidè expectamus.

Generosum ægrum porrò quod attinet, etiam nunc optimam exquisitissimamque observat victus rationem. Per intervalla quin etiam utitur Terebinthinâ. Prætcrito quoque autumno Apozemate laxativo corpus expurgavimus & venam in brachio sinistro secuimus. *Idem ibidem.*

De admirandâ curatione scroti post gangrænam delapsi.

Anno Domini *1616.* mense Junio, vir quidam honestus, annorum circiter quadraginta, vino obrutus, cùm repente in scroti tumorem cum febre acuta, & virium subita dejectione incidisset, à Chirurgo vocato remedium petiit, qui cùm livorem istius partis cum exulceratione penis totius, imo periculum, quod manifestam gangrænam deprehenderet, notaret, de cura solicitus, petiit consilium Medici. Ego vocatus injecto prius clystere, quoniam alvus à biduo non responderat, præscripsi cataplasma ex scordio, ruta, farina lupinorum, orobi cum oxymelite, vino & similibus. Per os exhibui diasenam Hieron. Fracastorii, subinde aquam Theriacalem, quòd malignitatem cordi communicatam observarem, sine hac enim vix respirare potuit. Die sequenti deposito cataplasmate super cuticulam, quam Epidermidem vocant, separatam vidimus: tertio die scrotum sponte apertum, circa vesperam vel libras aquæ decem effluxisse. Quarto die testes ex toto nudatos conspeximus, deciderat enim scrotum à pectine usque ad perinæum. Hîc quod facto opus deliberavimus, resiccantibus & incarnantibus remediis, quatuordecim dierum spacio tantum profecimus, ut non tantùm testes scroto muniverimus; sed & natura scrotum novis pilis vestiverit, glans peni redierit integra, omnia ulcera penis consolidata fuerint, & officium viri deinceps patiens præstare potuerit. Ego nec quisquam Medicorum nostrorum similem nec vidit, nec audivit: luis venereæ nulla suspicio: nunc inculpata fruitur valetudine.

Ego naturam potiùs in conservatione speciei quàm individui solicitam esse dixi: studet enim perpetuitati, ut cùm individuum servare non possit servet speciem, quod præstat partibus, quibus sobolescimus. Si molestum non fuerit, & negotia ferant, judicium Cl. T. officiose peto, *Idem ibidem.*

De Gangrana Perinæi & scroti admirandâ curatione.

Monstra in morbis fieri, Vir nobilis, Amplissime, Averroëm, summum illum Philosophum rectè scriptum reliquisse, indies experimur. Testis est admirandus & fortè inauditus ille casus, quem Clarissimus vir mecum communicavit. Ego infinitos propemodum vidi ægros, gangrænâ scroti laborantes, sed, ut ingenuè fatear, ne unus quidem restitutus fuit. Pudenda enim cùm partes corporis sint humidissimæ, raræ & spongiosæ, facilè excrementitios humores ex corpore descendentes recipiunt, sequiturque gangræna, uti sæpissimè in hydropicis observamus, in quibus gangrænam pudendorum, propter cachexiam corporis, & labefactationem viscerum, nec non caloris nativi partis affectæ imbecillitatem, plane insanabilem esse existimo.

Ægrum autem de quo Clariss. vir scribit, non fuisse diuturno aliquo morbo affectum; ex litteris clarissimi viri colligo: scribit enim, ipsum vino obrutum repente tumore scroti cum febre acutâ correptum fuisse. Vires itaque non fuerunt à diuturno aliquo morbo, quemadmodum fit in hydropicis, consumptæ, sed adhuc integræ: quapropter morbum faciliùs debellare potuerunt. Simile quid videre mihi licuit.

Generosus quidam Bernensis, quadraginta circiter annorum ætatis, à multis annis carunculâ laboraverat, quæ ipsi multùm negotii facessebat. Ante annum, circa principium Aprilis, cùm præscriptam à Medicis victus rationem non satis exactè observasset & in corporis exercitiis modum excessisset, primò fœtorem cadaverosum in urina (quæ sedimentum viscidum, spermati ranarum non absimile habebat) percipere cœpit. Ego quæ renes, viasque urinarias abstergunt & mundificant, præscripsi, interim tamen fœtor ad septimanas aliquot continuavit. Tandem penitùs supresſâ urinâ, & exortâ inflammatione, in ipsô perinæo gangræna sequuta est, ita quidem ut totum illud interstitium, quod est inter podicem & scrotum, ductus item urinarius partim exciderit, partim quoque exscindendus fuerit. Longa esset ratio, si omnia quæ annotatione digna in hôc ægrô occurrerunt, recensere vellem. Clariss. Vir omnia ordine videbit in v. Centuriâ Observationum mearum, observ. *64.* in quâ paulatim progredior. Tandem omnibus admirantibus, veluti ex cymbâ Charontis evasit, & nunc integrâ fruitur valetudine, neque ullam molestiam in reddendâ urinâ sentit. Carunculæ enim omnes, quæ antea ductum urinarium coarctabant; erosæ & ablatæ fuerunt. Exigua præterea fistula in perinæô remansit, & maximô quidem cum ipsius commodô; Viscidi enim atque excrementitii humores, qui ex superioribus & labefactatis partibus veluti renibus, vesicâ & vasis spermaticis, descendunt, liberè per ipsam effluunt, non tamen involuntariè sed cum ipsâ urinâ, quam pelvicula, ad id ex industria fabricata, excipit. Observatione autem dignum est, ante menses aliquot, cùm ulcus illud in perinæô, ita volente & jubente ægrô, me verò dissuadente, maximâ adhibitâ diligentiâ, cicatrice obductum fuisset, ęgrum retentione urinæ aliisque incommodis, quæ carunculas comitari solent, de novô tantisper afflictum fuisse, donec fistula iterum rupta fuerit. Porro ut redeam, unde digressus fui, nisi juvenis adhuc esset generosus hic æger robustus, optimô quin etiam corporis habitû præditus, vix evasisset.

evasisset. Natura enim ut Clariss. Vir rectè quoque sentit, semper sollicita est in conservatione individui sui, morbisque sese opponit: sed prout valida aut imbecillis fuerit, aut victrix evadit, aut victa succumbit. Memini aliquoties ex Dn. Cosm. Slotano. p. m. Chirurgo præstantiss. intellexisse curationem admirandam, nec absimilem illi, cujus Claritas tua mentionem facit; cujus etiam memini centur.1. observ.48. Est autem talis.

Quadragenarius quidam Coloniensis, robustus, optimô corporis habitû præditus, cùm æstatis tempore supra modum, incaluisset, & maximum haustum frigidæ bibisset, post dies aliquot febre continua correptus fuit. Ex qua potiùs naturæ beneficio & industria, quàm arte & medicamentis Medicorum curatus fuit: interim tamen intemperies & vitium in hepate remansit, quapropter paulo post in cachexiam incidit. Et ita quidem, ut primò Ictericiâ, postea quoque Ascite prehenderetur. Advocatus Dominus Doctor Bernardus Cronenburgius, si recte recordor Medicus Coloniensis longe celeberrimus, omnia quæ ad morbum debellandum necessaria esse videbantur, adhibuit. Tandem veluti per criticam expulsionem in scrotum delapso humore Dom. Slotanum quoque vocarunt in consilium. Ambo omnem adhibent diligentiam atque industriam. Interim tumor scroti non cedit, sed paulatim eô in locô, extinctô calore nativô, in gangrænam desinit. Scrotum itaque undique phlebotomô scarificant, sale marinô & theriacâ acetô dissolutâ abluunt: Unguentum Ægyptiacum & cataplasma ex farinâ Juniperorum, lolii, aloë, myrrhâ, scordiô, aliisque putredini resistentibus applicant, nec quidquam eorum quæ ad universalia spectant, prætermittunt. Optimam victus rationem præscribunt, corpus per intervalla leniter, leviterque expurgant: Corroborantia & obstructiones aperientia, cùm intus exhibent, tum carpis, hypochondriis, & ventri applicant. Interim dum aqua copiosè per scrotum effluit, æger meliusculè habere, viresque recolligere cœpit. Demum scrotum sphacelatum, partim naturæ & medicamentorum beneficio decidit, partim quoque quod sphacelatum erat, à Dn. Slotano novaculâ resectum fuit, ita quidem ut testiculi nudi conspicerentur. Ulcus per menses aliquot apertum mansit. Interim innatura quidquid humoris excrementitii visceribus inhærebat, per hanc viam ita evacuavit, ut partes nobiles in integrum restituerentur, & à morbô planè liberaretur æger. Circumcirca autem testiculos, quod notandum, natura cicatricem duram, adeoque callosam procreavit, ut ipsos vice scroti, ab externis injuriis vindicare sufficiens esset. Sic Dei beneficiô omninò restitutus fuit æger, & ad multos annos in matrimoniô vixit, liberosque aliquot progenuit.

Ante annos aliquot cùm Lausannæ Medicinam facerem, venit ad me Sabaudus quidam 41. circiter annor. ætatis, cujus nomini de industriâ parco, huic ulcus ex lue venereâ ortum plusquam dimidiam partem scroti & testiculorum eroserat. Adhibitis à me medicamentis, Deo benedicente restitutus fuit, & liberos ex uxore suâ suscepit. Hanc coronidis loco addo historiam, etsi à præcedentibus diversa sit. *Guilielmus Fabricius Hildanus in observationibus Chirurgic.*

Gangræna Universalis.

Seni fatuo, neque heri, atque hodie, sed diutissime debili fatiscebant tandem usque eò, cùm languidum cor, tum effectus partium calor; ut à nimia corporis offensa, sequeretur protinus perniciosissima gangræna. Dispergens se per iners hocce corpus, tam liberè, ac latè ut id intra paucos dies, consumpserit universum.

Non licebat illi, vel naribus insidere; vel cubito incumbere: nedum calcem pavimento imponere, vel scapulam in parietem inclinare, quin protinus extingueretur calor: & à gangrænâ obsideretur non minus pars premens, quàm pressa. Quæ labes, tam præpete penna, corpus universum, ubi pervolaret: vidimus brevi, vix ullam partem intactam: quin omnia jam emortua, antequam verè emoreretur, miserrimum hocce, lascivientis mortis ludibrium. *Nicol. Tulpius Observationum Medico-Chirurgic. lib. 3.*

Gangræna pedis.

Lucas Sircus, geometer Amstelredamensis; contraxit ex penuria caloris innati, gangrænam pedis sinistri. Cujus digitis à parte sana jam avulsis, obtulit nonnunquam, homo naturâ jocabundus, Chirurgo suô; ubi jam meliusculè ipsi foret, pedem dextrum: quasi recreandi causâ.

Sed eo, eadem labe paulo post, itidem infecto; deseruit illum illico intempestiva hæcce hilaritas, & quasi desperata, jam tum omni salute, credidit firmiter, pœnam hanc cælitus sibi immitti: quod tam intempestive joculatus fuisset. Quæ certe tristitia non deseruit ipsum, antequam deseteret ipsa vita. Adeò periculosum in seriis nugari.

Infortunium autem, quod ipsum oppressit; circumvenit plerumque, quoscunque à simili gangræna detentos. Neque fuit fortassis, ipsius conditio, eo deploratior, quod peccatum hoc, peccasset: sed quia cordis robur fuit imbecillius, quàm ut convenienter ab interitu vindicaret pedes; ceu longissime, à se remotos. Quarum partium exitium, propterea judicium facit circumspectis medicis, brevi utique pessum iturum, & totum hominem, *Idem ibidem.*

Gangræna partium naturalium.

Innumera in fœminas cadere incommoda, menstruis post partum minus prospere succedentibus, vel Tyroni notum. at cui cognitum, exploratumve? Omnem expurgationis uterinæ impetum confertim propelli, in partes naturales, illasque inde, non tantùm extrinsecus protuberare, Verùm gangræna etiam obsideri, quorum fælicissimorum eventuum duo nobis oblata fuere Exempla, & utrumque puerperis æque exitiale.

Matrona locuples difficillimè enixa, cui nihil post partum, ex naturæ lege, à vulvâ secederet, doluit impense circa naturalia, præ insigni illorum tumore, quem tamen invitissima quum ostenderet, satagimus quidem cùm per clysteres ac potiones; tum per fomenta ac olea opem adferre, sed oleo ac opera deperditis, maloq; in dies invalescente evicit tandem pudorem, factâ copiâ illius tumoris, quem necessitas non sinebat ulterius celare.

At fluxus uterinus tam libere, tantoque impetu jam tum, se effuderat, in declives hasce partes, ut erosæ ac distentæ ab anô ac fervido hoc uteri excremento, jam induissent naturam gangrænæ; cum cute nigra, febre ardente, crebro animi deliquio imi ventris dolore, ac summis præcordiorum angustiis,

anguſtiis, quorum graviſſima ſymptomatum vehementia, adactus Chirurgus, aperuit non ſolùm ſcalpello locum, eximitque inde plurimum concreti ac grumoſi ſanguinis, ſeu veras infuſorum menſtruorum reliquias. Verùm ſategit quoque loca ſincera defendere, & quod induruerat, in pus convertere, cujus voti propemodum compos, conceperat certe non exiguam ſanitatis ſpem.

Sed heu vanas hominum ſpes & incerta conceptæ valetudinis argumenta. Vix animos fecerat ſperata victoria, quin protinùs in pejus ruere, atque ante duodevigeſimum intervenire puerperæ inexpectatum vitæ exitium, ſecundùm illud Celſi: Adeo in medicina, ubi etiam perpetuum eſt, quod fieri debet, non tamen perpetuum eſt id quod ſequi convenit. *Idem ibidem.*

Vulvæ Rectique Inteſtini gangræna & perforatio feliciter curatæ.

In gravioribus affectibus haud decet Medicum facilè deſperare; ſæpius enim fiunt, quæ fieri poſſe pernegares. Reperiuntur ardeliones qui non verentur mox exclamare: *Non curabitur, non eluctabitur. Moriendum eſt ægro &c.* Attamen ſi nomini & famæ cuperent conſulere, cautiùs certe prognoſticari deberent. Uxor cujuſdam Piſtoris Amſtelodamenſis, ob partum difficilem, incidit ante aliquot annos in vulvæ inteſtinique recti gangrænam adeo enormem, ut multi exiſtimarent afflictam brevi è vivis exceſſuram. Poſt gangrænæ ſeparationem foramen vulvæ à nobis repertum fuit tantum eſſe, ut facillimè nux juglans viridi cortice obducta per illud ad inteſtini recti cavitatem inſeri potuiſſet: unde fœcibus alvinis dabatur locus, ut ex inteſtino recto ad vulvam nullo negotio tranſirent, id quod in tali caſu admodum familiare, Vulva enim tam arctè cohæret inteſtino recto, ut quaſi continuum ſit corpus. Itaque ſi alterutra pars afficiatur, altera nequit remanere immunis. Chirurgus qui mecum curationem ſuſcipiebat, excogitabat inſtrumentum è bracteâ confectum, in forma peſſarii excavati, cujus ſuperficiem exteriorem obduxerat ſarcotico medicamento: quale juxta Theoriam Chirurgicam equidem non erat improbandum, ſed tamen in praxi præſenti inutile fuit repertum, neque enim illud perferre potuit ægra. Itaque dictis medicamentis, plumaceolis exceptis, aperturæ dictarum partium proſpeximus, quibus brevi in totum reconvaluit hæc puerpera. Ubinam jam ſunt ſcioli, qui effutiunt ejuſmodi malum eſſe incurabile, & ſine fiſtula remanente nunquam curam poſſe abſolvi? ſciant non ſolùm hanc puerperam in totum fuiſſe reſtitutam, ita ut nulla ſupereſſet labes, verùm etiam diverſas ex eodem affectu à nobis eſſe curatas. Hoc verò diſcrimen in gangrænis partium animadverto: Scilicet, ſi partes poſteriores, nempe, quæ os ſacrum reſpiciunt, tali afficiuntur morbo, faciliùs curantur, propter inteſtini recti carnoſitatem; vulvæque diſpoſitionem, quæ verſus inteſtinum rectum non gaudet tot rugis tranſverſis, nerveis & duris, curationi obſtaculum inferentibus, ſed quod omnia ibidem molliora, curationique magis prona. Præterea in parte anteriore, nempe, quæ meatum urinarium reſpicit, propter continuum urinæ ſtillicidium ſanatio præpeditur, unde tum ſæpiſſimè fiſtula relinquitur incurabilis. *Freder Ruyſch. obſerv. Anatomico-Chirurgic. Centuria.*

Sphacelus ſtrictiorem ligaturam ſequutus.

Patitur puer quidam ruſticus IX. annorum in agro Gorlicenſi fracturam ſiniſtræ manus in medio cubiti & radii: Ligatur ab imperito æditu â iſtius loci nimis arctè, unde ſubſequente aurora, rubore nigricante in manu ſubortô, cum ſanguinis eruptione circa apices digitorum manus cœpit gangræneſcere cùm infelici ejuſdem ſphacelo, factaque hinc amputatione. *D. Ehrenſtrid. Hagendorn.*

Gangræna brachii ab incautâ venæſectione

Nobiliſſ. & magni nominis Jure-Conſultus D. Oe. à ſ. Patricius Norimbergenſis, tum juvenis, ex Hiſpania redux, Monſpelii in galliis ex præcipitantia, Chirurgi aliàs percelebris, ſanguinis miſſionem procurantis, in extremum fere vitæ diſcrimen inciderat. Nam iſte, conſpecta quadam in medio brachii flexu cicatrice, profundiorem venæ ſitum conjecturans, cultelli (*Lancette* galli vocant) cuſpide juſtô longiùs arreptâ, non venam tantùm infelici ictu pertuderat ſed ſimul nervum quoque ſub vena latenti graviſſime læſit. Aſt Oe. infelicis hujus ſectionis ignarus, cùm ſubſequente die horrorem febrilem ſentiret, in emittendo ſanguine ex altero brachio, ejuſdem Chirurgi operâ, ſed feliciore auſu, uſus eſt. Sequentibus diebus, in primis ſeptimo, brachium dextrum ſupra modum extumeſcebat, inflammabatur, ac tandem in ſphacelum converti videbatur, tanto cum patientis exquiſitiſſimo cruciatu & dolore, ut plurima ſanguinis & ſaniei copia excreta, ad interitum fere decumberet; variis quidem medicinis intus & extrinſecus, fruſtra tamen applicatis. Et quamvis ſingularis fomentationis beneficio ex catellis & felibus recentiſſime editis, atque ſummo ſtudio ad id requiſitis dolores aliquantulum mitigarentur, atque calor brachii naturalis nonnihil redintegraretur; ipſum tamen malum à gangræna conceptum non niſi cum brachii abſciſſione, vel funeſta totius corporis pernicie, curari, aut deponi poſſe credebatur. Quapropter totum Medicorum Collegium inclytæ inibi Academiæ in conſilium convocatum, præmiſſa inſpectione oculari, unum ex iſtis tribus ægro eligendum pronunciabat, vel brachium ob incidens gangrænæ malum incurabile, amputandum; vel nervum cum amortizatione totius brachii diſſecandum; vel vitæ ſubſidium quodcunque. Is reputans ſeu ſub toga, ſeu ſub ſago, ſe brachio indigere, ultimum eligens, maluit vitam cum brachio amittere, quàm ſine brachio eandem miſere & otioſe producere. Ob id in tam deſperato caſu Medici & Chirurgi abeuntes ægrum miſerè reliquerunt. Poſtero verò die ordinis Medicorum illius loci ſupremus, D. Joh. Hucherus de Bellovac, ad ægrum jam quaſi conclamatum acceſſit, narrans in ſimili plane caſu, olim Carolum IX. Galliarum Regem provida cujuſdam Medici ope & arte curatum fuiſſe, ſi æger dubio artis eventui ſe committere, & tam ad graviſſimos dolores obduratum, quàm ad ſumptuum plurium erogationem lubenter paratum præſtare vellet, ſuum quoque ſcientiæ & operæ ſtudium adhibiturum ſe fidenter promiſit. Annuente ægro Hucherus novaculâ arreptâ, in affecto brachii loco novum vulnus cruciatim incidit; & ægrô ipſo vulneris inciſi partes forcipe tenente & dilatante, ficticula quadam inſerta, vulnereque rurſus colligato, paucis diebus

diebus id effecit, ut vena perforata & nervus læsus conspicerentur. Cùm verò fomentationibus præmissis, fervido & bulliente oleo locum affectum Medicus crebro perfunderet, eo ipso patienti tantum cruciatum causavit, ut viribus plane consumptis denuo in mortis vicinia versaretur. Tandem immensis doloribus paulatim remissis, ligatura aperta, notabiliter apparuit, quomodo nervus præcissus infusi bullientis olei beneficio coaluerit, ac quasi conglutinatus fuerit, quo & peracto, vulnereque persanato, ipsum brachium pristinas vires indies recipere, & patiens præter omnem expectationem in integrum restitui cœpit. *D. Thom. Bartholini.*

An gangræna pedis ex Sp. C. C. rectificati inunctione processerit.

Amplissimi Viri amicæ petitioni satisfacturi, perlegimus justâ diligentiâ transmissum Casum Medicum, & ad quæstiones propositas brevissimè respondimus. De facto tamen judicium nostrum suspendere debuimus, quia deficiente Medici Sempronii relatione, circumstantiæ variæ desiderantur de ægræ Viduæ statu, malo præcedente, remediis adhibitis &c.

Interea ad Quæstionem Primam officiose respondetur, videri pustulam in pede excitatam, fuisse mali moris ante farinarum Medicarum applicationem, alioquin enim cessisset, ad minimum ex parte, post admotas farinas, quin & pravitatis ejus indicium esse, quod totus ille prior dolor, & cordis, & aliarum partium superiorum, defierit velut in punctum aut centrum pustulæ, adeoque ibidem tanto vehementiorem in angusto spatio excitarit dolorem. Putamus autem minus convenienter illitum postea Spiritum Cornu Cervi rectificatum, præsertim si purus ille fuit, & non temperatus misturis aliis, qualem scilicet mitiorem nostri pharmacopœi divendunt. Opportuniùs adhibuisset Sempronius diaphoretica interna, quàm externum illum vehementem liquorem, qui non potest non, præcipue in affectu non frigido, causari tandem dolores & alia incommoda. Neque spiritus ille in hoc casu salutari potest *Schmerz stillender* spiritus, si accuratè loqui placeat. Solent tamen Medici in Inscriptionibus medicamentorum propter diversas intentiones ludere quandoque vocabulis, atque id innoxie.

Deinde, postquam ex superioribus constat, pustulam fuisse pravi & mali moris, non credimus inflammationem illam, & supervenientem gangrænam, in totum Spir. illi Cornu Cervini adscribendam esse, cùm etiam sine illo medicamento potuerit sensim ex pustula illa ceu fonte infecto manasse, præsertim si corpus fuerit Cacochymicum, & ætas in senium declinans. Potuisse tamen dolores accelerare, & aggravare non negamus. In sana autem carne gangrænam ab liquot guttarum illitu, terque quaterve repetito, excitatam fuisse, hactenus non observavimus.

Tandem, quanquam Theriaca diatessaron succo Sambuci permista cum fructu applicari possit erysipelati incipienti, adultæ tamen inflammationi sistendæ quomodo servire potuerit, non videmus, Solum rob Sambuci applicitum fuisset innoxium.

Conclusum in Collegio nostro Medico, Hafniæ 26. Martii CIↃ. IↃC. lxxix. Th. Bartholin. Er. Bartholin. W. Worm. Ol. Borrichius. Gasp. Bartholin. Th. F. *E. Clar. Thom. Barthol, Act. Hafn.*

Remedium ἐυπόϱιστον ad Gangrænam

Acceptis Miscellaneis Academiæ vestræ Curiosæ gratias ago, quòd me inter Principes Archivos primum in Scenam producere voluerit Instituto præclaro Deus annuat, ut tantum opus quod molimini in Reipubl. Medicæ emolumentum cedat. Alias Observationes superadderem, sed Vulcanus omnes turbavit meos calculos. Quia aliis subsidiis jam destituor, prona voluntas inserviendi æqui bonique consulenda, donec ad me ipsum rediero, interea tantùm unam alteramve mitto historiam, quę scribenti occurrit. Grassabantur nuper apud nos Morbilli maligni; facies exinde puellæ gangræna adeo defædata, ut labia pene fuerint consumpta. Sedavi statim serpentem gangrænam aqua marina, cui absinthium incoxeram, quod experimentum in aliis quoque gangręnis opposui felici cum successu. Dn. Th. Bartholini *in Lit. Haffnia Danorum ad D. Sachsium datis.*

Scholion.) Remediorum simplicium maximam esse varietatem, nemo est qui dubitet, habuerunt Græci sua remedia, suppeditarunt Mauritani maximam eorum sylvam, sed ut Rombæus ait Ep. 28. p. 98. Videmus adhuc alia in usum cessisse, quæ illi ne attigerint aut viderint unquam. Quanta non Remediorum cornucopia inaudita priscis seculis emergit inde ex utraq; India, & ejus adjacentibus Insulis, adeò rectè dixit Comicus.

Usus, ætas, tempus aliquid apportat novi.
Ut quæ te modo scire credas, nescias.

In Gargarea tali messe plurimi non sine certa ratione Remedia apud nos nata Exoticis præstantiora judicant, ut pote tum ob familiaritatem cum nostræ naturæ constitutione, tum quod frustra foris petantur auxilia, quibus domi abundamus, ut censet Andr. Libav. Ep. ad Schniz. 44. p. 135. in cista Hornung. Agnovit hoc inprimis Exc. Joh. Beverovicius Med. Dordrecht. qui Lugd. Bat. Anno 1614. edidit elegantem tractatum αὐτάρκεια Batavia s. introductionem ad Medicinam indigenam, in qua demonstrat cuilibet Populo satis apud se esse ad necessitatem, cuique proinde morbo sua ubivis remedia, & cum Natura (μήτε μηδὲν, ποιεῖ μάτην μήτε ἀπολείπει τῶν ἀναγκαίων nec frustra quicquam faciat, nec deficiat in necessariis) cur Orientis illa solum sit mater fæcunda in superfluis largiendis; reliquarum verò terrarum injusta noverca, quæ cogeret ex alieno orbe advehere remedia. Indigena remedia sane quoad certitudinem, vigorem, puritatem, impensas, convenientiam cum natura incolarum (Beverovic. l. a. cap. 2. pag. 65.) majorem habent, quamvis longe petita plerumque æstimentur. Eandem simplicium defensionem suscepit Primoros. de Error. in Medic. lib. 4. cap. 7. jam suo tempore Plin. (quanquam fere nimis acerbe) L. 24. cap. 1. exoticis indigena prætulit, quando inquit. Ex terra nascentibus Medicina: hæc sola Naturæ placuerat esse remedia, parata vulgo, inventu facilia, & sine impendio, ex quibus vivimus: postea fraudes hominum & ingeniorum capturæ Officinas invenere, in quibus sua cuique homini venalis proponitur vita. Statim compositiones & misturæ inexplicabiles decantantur. Arabia atque India in medio æstimantur, ulcerique parvo Medicina à rubro mari imponitur, cùm remedia vera pauperrimus quisque cœnet. Id l. 22. cap. 24. non placent remedia tam longè nascentia, non nobis gignuntur, imò ne illis

illis quidem, aliàs non venderent. Hæc Plinius. Eundem in finem Excell. Thom. Bartholin. conscripserat libellum, cui titulus: Medicina Danica inquilinis remediis proprios morbos sanans, sed in miserando illo elapsi anni Incendio cum reliquorum librorum incomparabili jactura periit. De eodem hæc ipsemet scribit in de Incend. Biblioth. pag. 69. vulgo inservire placui, non doctis, quanquam malam gratiam inire videar à Pharmacopæis: Dedit Deus inquilina remedia pro curatione morborum domesticorum, quibus uti potest quisquis ab officinis Pharmaceuticis remotior, nec Medicos habet, quos consulat, nec marsupium, quod peregrinis remediis impendat. Sic Paralisin lateris sinistri curavi Spiritu frumenti cui herba paralysis incocta, Pleuritides populariter grassantes solo decocto hordei sanavi; Scorbuticos folio aquatico in Cerevisia veteri decocto: hydropicos purgavi foliis tenerioribus Sambuci. *Hæc Bartholinus.*

De malo Gangrænoso totius corporis.

Describit tale ferè malum à scorbuto Eugalenus de Scorbuto pag. 191. quale non ita pridem in Xenodochio S. Crucis Goslariensi observavimus, in quodam cœlibe XL. annorum. Hic ab aliquot mensibus rigidior incessit, & quasi immobilis, ut pedes & crura, immo ipsum dorsum non satis ex animi sententia flectere valuerit. Ante aliquot hebdomadas fit clinicus, & in lumbis oritur primo intuitu quasi excoriatio, quæ à diuturno decubitu aliàs oriri consuevit. Hæc primis diebus ab ipso ægro negligitur, post paucos tamen dies advocatur, qui manum Chirurgicam admoveret. Ille pro viribus rem tentat; sed perperam, quippe malum ipsos lumbos & dorsum adeo infecerat, ut ad interiora serpendo ipsas vertebras lumborum & os sacrum denudasset, cum insigni & intolerabili putredine: & ipsa caro lumborum plane indolens apparebat, &, quasi carnes dilacerassent, ipsam hanc musculosam carnem. Accedebat ἀναισθησία inferiorum partium & abdominis, quippe injussa & excrementa & urina, modò corpus moveretur, effluebant. In pedibus & brachiis utcunque apparet macula nigricans, altera die tumor, tertio die subsidebat tumor, & apparebat ulcus gangrænosum fœtidum, uti & uterque calcaneus brevi spatio sensum & vitam exuit. Hunc, rogatus, miserrimum die ante suum obitum desperato morbo, visebam, ubi vix intolerabilem fœtorem cum aliis perferre poteram. *D. Joh. Georg. Trumphii.*

Sphacelus fracti cruris.

Ratisbonæ observavi in Viro quodam, ac juvene alio, quod, cùm in cura & deligatura fracti cruris calcaneus non ritè & subtus concave ponebatur, hunc brevi sphacelo infestari. *D. C. B. Wincleri.*

Scholion Schrockii.

Calcaneus cùm in parte posteriori magis præ crure exstet ac promineat, adeoque in supino decubitu concavitatem aliquam efficiat, si illa suppositis pulvillis non expleatur, cruris ossa, ob fracturam tono suo & robore orbata, pondere quasi concidunt, adeoque partes circumjacentes molliores comprimendo, vel etiam distendendo, inflammationem facilè atque sphacelum inducere valent. Siquidem ut Hippocrates in lib. de Officina Medic. scribit, jacere eo habitu convenit, qui secundùm naturam sit; & dolorem minime faciat; quod paulo post calcaneo in specie adplicans, in prominentibus, inquit, corporis positus mollis, æquabilis esse debet, & qui sursum tendat, velut in calcaneo & coxendice, ita ut neque reflectantur, neque evertantur. Et lib. de fract. hæc habet: Ubi devinxeris, supra molle aliquod & æquabile deponere, ut ne in hanc vel in illam partem pervertatur, aut in anteriorem aut posteriorem partem inflectatur. Ad id verò plurimùm confert pulvinum lineum, mollem non durum, medium in longitudinem, aut aliud quid tale cruri supponere.

Gangræna sanata.

Nobilis à *Grutschreiber* laborabat Gangrænâ, Chirurgus imposuit jus sive muriam de Brassica acidâ feliciter.

Brassicam acidam egregiam vim refrigerandi habere, nemo est qui negat. Memini Dominum Capitaneum à Weixel mihi enarrasse, quòd aliquando pulvere pyrio adustus felicissime seipsum sanaverit, imponendo Brassicam acidam. Sic *D. D. Sim. Pauli* 4. part. Bot. p. 16. refert: Gangrænam in femore sola applicatione pomorum putridorum contusorum, sine affusione ullius liquoris coctorum sanatam. De Brassica Gal. l. 2. simpl. med. dicit; Brassica esculenta desiccandi vim habet, tam esa quàm foris imposita. Quantùm Brassicæ acidæ ad usum usque tribuat *Hippol. Guarinonius ita Grevel der Bernustumg. Menschzen Geschelts. p.570.* videri potest. *D. C. Wincleri.*

De Natibus sphacelatis.

Glutæos sphacelatos videre frequentissimum mihi fuit in febribus malignis & chronicis multis à diuturniori decubitu supino. Licet autem ex illis amplæ habenæ atque lamellæ defectæ sint, atque optima quæque antiphagædenica tam intus, quàm extrà fuerint adhibita, mortis tamen præda fuerunt, uno duntaxat excepto, vegetiore viro, belli duce, purpurata febre correpto; de quo mihi toties à Chirurgis inclamatum; *tuêre vitæ præsidia, nos externis prospecturi sumus.* Et reverà quisque nostrum suas partes feliciter peregit, instaurando salutem Numinis afflatu. *E. Clar. viri Carol. Drelincurtii Collegiis, communicante Excell. D. Guyot, Med. D.*

Gangræna ex Elleboro lethalis.

Rustica mulier juvenis, doloribus ventriculi molestata, infusum, è cortice radicum ellebori albi cum vino paratum assumpsit. Hausto pharmaco incidit in Dyspnæam cum strangulationis sensu; cardialgiâ, pulsu debili & frequente; sudatiuncula, extremorum frigore, tussi, sputoque cruento. Ter aut quater alvum deposuit, postridieque cum tribus aut quatuor sedibus, lumbricos dejecit, cum intenso frigore universum corpus obsidente, dolor in dextro crure oboriebatur. Non fomenta ex vino rubro cum herbis nervalibus parata, non spiritus vini applicatio, membri mox emorituri frigus sustulerunt. Sensim evanescente dolore, qui per biduum misellam cruciaverat, nativus cruris color in purpureum lividumque mutatus fuit, membrumque sensu

ſenſu & vitâ carere compertum eſt. Nulli fuere auxilio ſcarificationes, permultaque alia Medicinæ præſidia. Amputata infra genu tibia, nullus manavit ſanguis. Interim ſerpens & interiora pervadens gangræna ægrotantem è vivis abſtulit. *Ex communicatione Clar. D. Rivalier Medic. Doct. Celeberrimi.*

Gangræna pedum podagram mentiens.

Clariſſ. Marci Gerbeſii, Miſcell. Curios. Decur. iij. Ann. 1.

Egregiè poſt Galenum de gangræna & ſphacelo Hieronymus Fabricius ab Aquapendente Pentat. Chirurgi l. 1. c. 19. dicendo: Gangrænam eſſe mortificationem partis, quæ inflammatione tentata eſt; Sphacelum verò affectionem, in qua pars omnino emortua eſt. Cauſam verò eorum inter cætera quandoque etiam eſſe influxum pravorum, & quaſi venenatorum humorum, in corpore à pravis cibariis genitorum in partem aliquam. Communiterque incipere ſolere in digito magno pedis, & mox inde progredi ulteriùs, ita ut brevi tibiam, & totam coxam apprehendat. Omnem etiam gangrænam quidem eſſe adeò curatu difficilem, ut niſi quis præſentiſſimis remediis occurrat, pars continuato quodam motu ſenſim emoriatur, ac brevi temporis ſpatio hominem jugulet: eam tamen, quæ ex humorum afluxu contingit, eſſe omnium deterrimam, & planè raro feliciter terminari, imò homines ſenes ſubinde intra diem necare. Curationem verò tentari poſſe, (1.) Sanguinis emiſſione. (2.) Peccantium humorum correctione. (3.) Eorundem humorum expurgatione. (4.) Doloris lenitione (5.) Caloris nativi in parte affecta reſuſcicatione, aut ſi is jam planè emortuus eſt, quod quidem ſaltem in malo jam ulteriùs progreſſo, & in ſphacelum commutato fit, partis affectæ à non affectis omnimoda ſeparatione (6.) Virium conſervatione. Quemadmodum hæc omnia unà cum Remediis ad id idoneis, pluribus videre licet loco citato.

Reverendiſſimus & Illuſtriſſimus Comes Octavius Bucellenius Præpoſitus Labacenſis, hujus inclytæ Provinciæ Carnioliæ Deputatorum Præſes, vir omni virtutum genere ornatiſſimus, & patronus olim meus gratioſiſſimus, ætate ſexageſimo anno propinquus, temperamenti cum prædominio melancholici, habitûs gracilis, & diætæ aliàs obſervantiſſimus, podagricis tamen doloribus, jam à pluribus annis valde obnoxius, circa finem Decembris anni 1691. poſtquam cum familiarioribus ſuis præter ſuum morem in novo vico nobis *Proſ-ſeckher* dicto, vino, ſi ejus claritatem excipias circa illud tempus guſtuoſiſſimo, nonnihil exceſ-ſiſſet, & fortè quoque in aliis deterioris ſucci cibariis, in alvi quendam fluxum incidit, adeò quidem tolerabilem ut Ordinarius ſuus Medicus Excellentiſſimus Dn. D. Andreas de Coppinis, in ſcientiâ Medicâ aliàs nulli facilè palmam concedens, eum exceptâ probe diętæ obſervantiâ nullo alio remedio indigere judicaverit, quemadmodum malo in dies decreſcente, res tandem etiam eò devoluta eſt, ut diarrhoea in totum cum ægri levamine ceſſaverit, ſed cum quo tamen eventu, audiamus.

Dum Illuſtriſſimus Patiens ſe ita planè in ſalvo eſſe exiſtimat, nulliuſque ulterioris remediis egere, in pedis dextri extremis digitis dolorem quemdam ardentem percipit; podagricum tamen, cui, uti priùs innui, valde obnoxius erat, defluxionem ratus, nihil minùs, quàm infauſti quid inde ſibi metuit. Aſt invadit idem ardor & alterum pedem non minori cum furore & pauli poſt utriuſque pedis digitos, immobilitas quædam in aliis podagricis paroxyſmus inſueta, unde ad ſcrupulum ſibi hac in parte adimendum, mox ordinarium ſuum Medicum advocari curat, qui, re & ſibi ſuſpectâ visâ, author fuit, ut pro re exactiùs dignoſcenda adhuc alii in arte verſati viri advocarentur. Et advenimus noſtrûm tres, qui viſo in pedum digitis livore quodam inſueto, & immobilitate, mox de gangrænâ præſente & à materia quadam atrabilari, valde calidâ, acri, & quaſi malignâ, ex alvi fluxu fortè reſiduâ, illuc tanquam ad partes ob toties perpeſſos podagricos dolores debiliores à naturâ præcipitatæ progenitâ, ſuſpicari coepimus, & proinde, quò allegatis ſuperiùs ex Hieron. Fabricio ab Aquapendente in ſimili caſu indicationibus cum aptis remediis tempeſtivè ſatisfaciendo, ulteriorem mali progreſſum ſatis maturè præcaveremus, omnem quidem lapidem movimus; ſed priuſquam ferè aliquid, excepto acri clyſtere, qui mox ab habito conſilio injiciebatur, iu uſum tractum erat, jam actualis ſphacelus adfuit: Dolor ſcilicet ceſſavit, pedum digiti adeò arefacti, quod quidem fidem ſuperare videtur, conſpſciebantur, ut in furno magis exſiccati nequiviſſent, reliqui verò pedes pallore quodam inſueto, frigiditate, flacciditate mollitieve ita affecti ſunt, ut contrecta cato œdematis ad inſtar facilè ad intrò cederet, & cutis, quaſi à ſubſtratis carnibus avulsa eſſet, digitis elevari potuerit, cum ſuccedente per interiorem tibiam livore quodam, inſenſibilitate & immobilitate, ut propterea de actuali ſphacelo jam præſente, nemo noſtrûm ampliùs dubitare potuerit. Hinc de quinto ſuperiùs memorato ſcopo cum emortuarum partium ab adhuc ſanis actuali cum ſerrâ abſciſſione exſequendo mox quidem ſolliciti fuimus, quod vires tamen valde proſtratæ, ætas utcunque provecta, & ferè inevitabilis ſub ipſa operatione ingens hæmorrhagia ſimile remedium nobis diſſuadere videretur, evidensque periculum minari, ne æger ſub ipsa operatione ſuccumberet, judicatum eſt, conſultius eſſe mitioribus, & qualia proponit citato loco rurſus Aquapendens emortuarum partium iſtam à ſanis ſeparationem tentare. Unde mox applicata fuere ſanis adhuc partibus defenſiva, emortuis verò præmiſsâ profundiſſimâ ſcarificatione, putredinem corrigentia & carnem emortuam à ſana ſeparantia, aſt quibuſcunque non obſtantibus, malum inſenſibiliter eatenus proſerpebat ſolâ partium immobilitate, & cutis aliquali validitate paulò poſt verò etiam inſenſibilitate ſe prodens, ut Illuſtr. Dn. Patientem planè interfecerit. Sed quàm inſueto mortis genere! quaſi mors metuiſſet tantum ſubjectum palàm, & modo aliis mortalibus uſitato aggredi, ſed potiùs coactu fuiſſet ſimile ſtratagema ſtudio excogitare, & mutuatâ à podagra larvâ, ab extremis pedibus quaſi clam ſurſum ſerpendo nobiliſſimo illam lectiſſimiſque virtutibus ornatam animæ ſedem, cor invadere. Uſque adeò moriendum eſſe cunctis certum eſt, mortis verò genus & tempus incertum.

Gangræna in pede curata.

Clariss. Christiani Helvichii, Miscell. Curios. Decur. iij. Ann. 4. p. 92.

Cùm animi relaxandi gratiâ brumali tempore iter in pagum suscepissem, Ruricola quidam me accessit, referens in filiæ 20. circiter annis natæ pede alterutrô primò quidem visam esse inflammationem cum rubore, tensione, deinde verò eam de dolore jam pulsatorio, jam scindente, æstu quoque & siti graviter conquestam esse, mox visas aliquas vesiculas cum maximo sensu doloris, modò pedem esse lividum & in parte quadam nigrum, foetore putridô ac cadaverosô circumstantibus perquam gravem, ac jam stupidum fieri, motumque perire: ego hisce intellectis periculosissimum affectum esse agricolæ significavi, me ex ore ejus modo audivisse signa gangrænæ, imò sphaceli sive perfectæ cessationis vitæ, jubeo denuò explorare diligenter, an supersit adhuc sensus in organô, si aut pungatur, aut putrescens caro præscindatur, quòd si nihil sentiat, unicum servandæ vitæ modum esse præscissionem scilicet & amputationem, si vires adhuc Ægræ constent, ne pars sincera trahatur, & quo modo in vicino oppidô Chirurgus sese gerere debeat, scriptâ Epistolâ doceo, quòd si sensûs indicium aliquod se se prodat, jubeo aquâ calcis partem affectam lavare, & lotæ, Emplastrum Diasulphuris applicare; recordabatur enim Martinum Rulandum cum felici successu his euporistis triste malum stitisse; ipse extremam caussabatur paupertatem, & cùm meo sumptu vel Spiritum salis Armoniaci aut oleum Terebinthinæ, vel ex acidis ex fide multorum bene se gerentibus, oleum vitrioli emere vellem, iter etiam detrectabat, instanter orans, ut nominarem vegetabilia Germanicis nominibus: Laudo Scordium, Card. bened. Centaurium minus, Radicem Galangæ, Rutam & alia alcalica ac balsamica non effœta, quia verò Tinct. Bezoardica more Michaëlis parata ad manus erat, imò etiam constituentia eam & spir. vini muneris locô allata amicô, offero homini, usumque Tinct. internum, specierum verò cum Spiritu vini externum mando, & hac ratione ex loco discedo. Post quinque menses cùm reditem, diligenter percontabar, quid post abitum meum contigisset; Rusticus narrabat, sese domum revertentem nullum planè sensûs indicium in pede isto ampliùs offendisse, nec tamen paupertatis suæ sibi conscium advocasse Chirurgum, postea in festo memoriæ S. Jacobi sacrô tibiâ & fibulâ citra adminiculum quasi serra, ut loquebatur non procul è genu abscissis, decidisse pedem, nec serpsisse malum longiùs aut genu transcendisse, & eum antea TRam Bezoardicam ad guttas aliquot porrexisset, alteri pedi idem malum minanti Species Spiritu vini imprægnatos imposuisse, & sic evanuisse periculum & filiam de nullo amplius morbo conqueri, ac amisso altero pede domestica pro virili negotia tractare. Ex his igitur evidenter patet, Gangrænam non tantùm arteriosum, venosum ac nervosum genus infecisse, sed etiam ossa corrosisse. Quantùm verò conjicere ex relatione hominis licebat, ex frigore nimio nuda (enim pedibus obambulaverat sævienti brumâ) in hoc malum inciderat, frigus verò circulationem sanguinis sine dubio impedivit, fibræ enim & propagines nerveæ in corrugationes & spasmos adactæ, Spiritibus in fugam conjectis, aut distractis, vasa sanguifera ab ipsis circumligata strinxêre, hinc orta stagnatio & inflammatio; per hanc autem notabili temporis morâ sanguis acredinem Spiritibus & humoribus inimicissimum & corrodentem videtur acquisivisse; unde necesse est prædicta mala consequi. Hæreo verò anceps, quî malum nullo ab arte impedimento facto in altero pede sese non diffuderit latiùs, an unius Bezoardicæ T. RÆ usus fortassis obicem posuit?

Pollex pedis gangrænosus feliciter separatus in septuagenario.

Clariss. Joh. Pauli Wurffbainii, Miscell. Curios. Decur. iij. Ann. 9. & 10. p. 436.

Hieronymus Schedel, ob formæ pulchritudinem in juventute, Hieronymus formosus dictus, ex eo Textorum genere qui ex stamine lineo, trama verò vel serica vel bombycina telam conficiunt & quod circa annum. 1488. è Suevia familias suas transtulerint Norimbergam, hodienum Textores Suevi vocantur. Anno 1700. in pedis pollice dextro, insignem percipit dolorem, nullo tamen sive tumore sive rubore conspicuo, quem Arthritidem credidit eò faciliùs, quo frater Podagricus constanter hoc affirmavit, remedii tamen nihil applicavit, nisi quod propriâ salivâ jejunus adhuc, pollicem non sine levamine, ut putavit, quotidie inunxerit.

Elapso quadriennio rediit dolor, priorem tamen atrociâ longè superans, & clavum fortiter adactum, simulans, cum tumore & inflammatione insigni, cui vicinorum suasu Linteamina Lacte caprillo calido madefacta, non sine tumoris decremento; mox pessimo consilio, Terebinthinam ovi albumine mixtam, applicuit, exsudante deinceps materiâ purulentâ, quæ mox copiosiùs abbreviatô à Balneatore ungue, affluebat, guttulis aliquot sanguineis mixta, sequebatur, elapsis aliquot diebus sanguis grumosus, putridus, nec sine foetore, augebatur dolor indies, ita ut insomnes planè æger consumeret noctes, non sine virium notabili læsione, & quod maximum, livescebat pollex, & sphacelum minabatur præsentissimum; conterritus hac rerum facie, Balneatoris ad insigne Rosæ beatè defuncti, Minister Gotofred. Pau Lissâ prope Gørlicium oriundus, Medici consilium summe necessarium, & absque ulla mora implorandum esse ajebat. Vocatus ab Ægri filio, d. 22. Maij. Anno 1704. accuratè omnia inspicio, & tam ex pollicis nigredine, quàm striis rubris à pollice ad suram usquè jam ascendentibus, gangrænam cum summo vitæ periculo adesse, Conjugi & adstantibus denuncio; & internè Confortantibus sic dictis fractas resuscitare vires, Gangrænæ verò putredini resistentibus; admixtis simul antiscorbuticis obviam ire intendo; externè verò Spiritum Vini Camphoratum myrrhatum cum plumaceolis ulceri imponere, quàm linteaminibus totum pedem cum Tibia, quousque nempe se extendebant striæ, involvere jubeo, non sine effectu laudabili, brevi enim striæ modò dictæ imminentis sphaceli prodromi, disparebant; pollex magis quidem nigrescebat & corrugabatur; gangrænosis tamen partibus à sanis rubicundo apparente circulo, optimo sane præsagio se separantibus.

rantibus ac discedentibus ; erexi ergo ægrum nostrum senem solatio, decurtandum tamen esse pollicem si prolongare velit vitam suam, dixi, annuit senex, animo fortissimo, & die 26. Maii Anno 1704. ætatis verò suæ septuagesimo quinto (natus est Anno 1630. d. 6. Maij) sustinet intrepidus; sed delitescebant adhuc bina appendicis Metapedii fragmenta, quæ post aliquot septimanarum effluxum à benignissima Matre natura, non sine admiratione separabantur, & foras protrudebantur (quæ unà cum pollice inter varia curiosa servo) lymphâ hactenus emanante, sensim emanente, carne sana cavitates replente, cutemque omnia debito rursus modo investiente, ut ædes pro lubitu perambulare, templa frequentare & pro senii satis aliàs vegeti ratione, vivere queat pancratice.

SCHOLIUM) Naturam in senibus, tantarum esse virium, ut ossium fracturas consolidare, fissorum lamellas & squamulas separare, ulcera mundificare, carnem sanam regenerare, cutemque superinducere queat, dubitare omnino licet, cùm hæc omnia succum requirant nutritium copiosum & gelatinosum, in senibus verò cutis rigescat, musculi languescant, membra incurventur, non alia certe ratione, quàm quòd pleraque viscera succi hujus nutritii elaborationi dicata languescant, ut sensim deficiat, vel non satis sit glutinosus, unde non potest non fieri, quin fibræ exsiccentur, vasa contrahantur, pori ductuumque meatus immutentur, corpusque nostrum stirpium instar exarescat; Meritò hinc vegetum adhuc Textoris hujus senium, succique nutritii & copiam & bonitatem, quem ex effectu hoc satis raro, probamus, miramur, simulque concludimus, Gangrænosos affectus à causa externa, extirpatione Membri vix curari meliùs, ab interna verò ortos, nec igne curari, nec ferro, sed morte, ut plurimum, & hîc lineam esse rerum ultimam.

GASTRORAPHIA vid. de eâ in *Vulneribus Abdominis.*

GENU immobile quomodo curatum ab Aquapendente. Vid. sub titulò *Articuli.*

GIBBOSITAS.

De Gibbis quædam videri poterunt ex Marco Aureliô Severinô *sub titulô* Luxatio, *in fine, ubi de Luxationibus internis, seu ab internâ causâ. Hic autem primò trademus quod de ejuscemodi infirmitate habet in Dissertationibus Medicis Selectis Clariss.* Wolfgangus Wedelius. *Sic autem ille.*

NE in frontispiciô statim propositi nostri mæandris implicemur, sed succinctô & solido tramite procedamus, more recepto à vocis significatu initium facturi sumus. Nomina enim sunt εἰκόνες sive imagines rerum, quibus intellectui propositis ipsæ res, uti sunt, exprimuntur, & concipiuntur prout par est. Hinc eleganter Plato in Gorgiâ: ὃς ἂν τὰ ὀνόματα εἰδῇ, εἴσεται καὶ τὰ πράγματα, nominum gnarus, gnarus rerum. Consistit autem illa nominum cognitio in tribus: *Etymologia, Homonymia, & Synonymia.*

Gibbus itaque, si *etymologiam* spectemus, nomen græcum est & latinitate donatum, descendit enim à κύπτειν inflectere incurvare, à cujus præterito medio κέκυφα, abjecto augmento κε, & mutato α, in ος, dicitur κυφὸς incurvus. Alii hoc nomen derivare allaborant ab ὑβὸς curvus, inflexus. Hinc ὕβωσις, ὕβωμα, curvamen, tanquam ab ὑβόω curvo, quòd illi, qui hoc affectu afficiuntur, non erecto sed magis depresso & inflexo incedant tergo; quæ tamen derivatio cum priori eadem est. Videri de hac Philologia inprimis meretur Pergamenus l. 6. aphor. comm. 46. Ex quo ipso loco & rei ipsius fundamentis potissimum arguere licet, quidnam sentiendum sit quoad.

Homonymiam, magni momenti quæ est, ut rite procedamus hinc in dicendis. Notandum enim est, sumi gibbi vocem 1. latissime pro omni convexo & extuberante, etiam naturali, unde notum est, non solùm montes ab Helmontio & aliis dici gibbos terræ; verùm speciatim hepar dividi in partem gibbam & simam, convexam & cavam. Referri huc meretur, quod ipse Cous spinam scribit à sacro osse usque ad magnum verticulum κυφὴν gibbosam esse, lib. de ossium natura c.2. t.6. Quod repetit lib. de articul. c.41. t.8.

2. Late & improprie paulo gibbus notat omne vitium ossium circa ipsam cratem sive spinam, à statu recto in curvum abeuntium, & eminentiam inde consequentem, qualis tum in aliis ex consuetudine observatur, tum frequenter in senibus jam decrepitis, potissimùm procerum corpus habentibus, quibus corpus præ siccitate aut imbecillitate nimia in anteriora incurvescit ac inflectitur, quæ tamen potiùs curvitas, quàm gibbositas nominanda, ut quę nullo pectoris aut spinæ vitio accidat.

3. Strictè magis gibbi dicuntur in universum, quibus luxatæ suoque loco dimotæ prominent spinæ vertebræ. Hæc autem luxatio varia est, & deprehendimus illius quatuor vel quinque potissimùm annotari differentias, quas communi & recepto ordine recensebimus. Una fit extrorsum, quum foras sive in posteriorem spinæ partem, vertebrę convertuntur, Græcis κύρτωσις, sive κύφωσις Latinis gibber gibbositas dicta. Altera fit introrsum, quum in partem interiorem vertebræ luxantur, ita ut in dorso fit cavitas, in pectore circa sternum præcipuè tumor Græcis λόρδωσις, Latinis repanditas, recurvitas. Tertia ad spinæ latera, quando nempe vertebræ neq; ante, neque retro recurvantur, sed in obliquum sive ad latus declinant, Græcis σκολίωσις. Latinis obstipitas, divaricatio: est autem sic dicta, quòd tortuosum vel lumbricum terrę reptantem referat spirarum similitudine. Refert etiam Hieronymus Cardanus in Comm. de causis, Signis & Locis morborum part. 3. §. 56. id quod etiam obtigit citanti id. M. A. Severino, l. de gibb. c. 1. p. 324. & D. D. Præsidi, visam sibi puellam, flexa ita spina, ut literam S. referret. Quarta est, quum vertebræ in loco quidem suo manent, earundem tamen compages laxatur, cum æquali magis in sedendo incurvatione, quod in tenellis infantum corporibus speciatim visitur, non item in senibus, exceptis, quibus id vitium incuratum remansit, qualem sartorem novit D. D. Præses, qui continuò incurvato & prono fere corpore incedit, non aliter ac si aliquid amissum studio curioso semper quæreret. Græcis σεῖσις, Latinis commotio sive concussio, quassatio vertebrarum. De singulis his speciebus videri potest Galenus l. 4. de loc. aff. c. 3. & comment. 3. de artic. t. 2. Quinta est, quando tum vertebris dorsi,

dorsi, tum lato ossi pectoris, quod sternum dicitur, ut incurventur intus & extus, accidit, fœdaque corporis existat figura cum depressione colli & elevatione humerorum, atque exsiccatione coxarum. Et ista corporis tortura vocatur ante & retro gibbositas.

Ex quibus patet, tum singulas species probe discernendas, tum unamquamque illarum strictissima acceptione venire posse, cumprimis verò, & magis κατ' ἐξοχὴν, gibbi nomine venit, quando, quod frequentissimum est, extrorsum fit spinæ protuberantia, qua de etiam in præsentiarum agemus potissimum, ita tamen ut reliquarum hæc ipsa sit velut quædam norma, juxta quam illis opem ferre queamus.

Si Synonymiam spectemus, variis hic affectus gaudet nominibus. Dicitur enim Græcis, præter dicta, κῦφος, κῦβος, κύφωσις, κύβωσις, κύρτωσις, Latinis gibbus, gibber, gibbositas, gibberositas, & qui hoc affectu laborant, vocantur gibbi vel gibberosi. Germanis *der hokerode der puckel*. Et hæc de definitione nominali. Plura hac de re scire si quis desiderat, Philologorum consulat oracula. Nos hac vice de nomine non ulterius solliciti, progressum facimus sine ambagibus ad ipsam definitionem realem.

Jam investigavimus Gibberis nomen, ejus denique nominis significationem examinavimus, nunc ipsam quoque ejusdem definitionem producimus.

Definitur autem gibber, quòd sit eminentia præter naturam, in dorso cumprimis, vel thorace, cum deformitate & motûs impedimentis, sine febre, dependens à spinæ dorsi luxatione vel contorsione.

Genus est eminentia seu tumor, in hoc enim gibberis essentia & formalis ratio consistit, ut sensu teste, id deprehendatur, in omni proprie dicto gibbo esse extuberantiam, etiam quando cavitatem extrinsecus videatur exhibere. Omne siquidem convexum corpus sua gaudet cavitate.

Qui verò per contorsionem spinæ morbum hunc definiunt, causalem definitionem offerunt, neque nobis hinc contrariantur. Præter hinc vitium esse structuræ, tum in conformatione, quoad figuram, quandoquidem quæ recta vel recti æmula debebat esse spina dorsalis, & in longum magis excurrere incurrere incurvatur, & actionem naturalem in motu lædit, ac symptomatum diversorum causa existit; tum in compositione, situ & connexione mutata.

Differentiam specificam constituunt reliqua definitionis verba, ut facile γενικὸν τὸ εἶναι tumoris pateat; esse nimirum tumorem ob partes solidas sede sua dimotas. Ut enim ossa loco, suo excidentia partes ad quod contorquentur, intumescere faciunt, illo verò loco, ubi exciderunt, cavitatem efformant, quod luxationis nomine in scholis Medicis venit; ita ad hujus latitudinem etiam gibbus pertinet, & simili contento solido est conspicuus.

Limitatum id speciatim fuit ad dorsum & thoracem, tanquam partes ad hunc affectum recipiendum quàm maxime convenientes. Reliquæ enim partes corporis, præter dorsum, non facilè & fermè in totum non sustinent gibbum, ut mox dicemus pluribus. Limitatum etiam ab adjunctis velut individuis comitibus primariis, deformitate & motûs impedimentis, aliisque verbis, ut iis conjunctim spectatis facilis oriatur distinctio ab aliis tumorum generibus in dorso evenientibus, siquidem partibus ejus musculosis, seu mollibus in genere, affectis enormes sæpe tumores, imò nonnunquam scirrhosos quoque & rebelles, ibidem oriri & gestari experientia rerum magistra loquitur.

Sede morbi priùs bene perspecta atque perpensa, feliciùs hinc in ejus notitiam & curationem pervenire quemque posse, monet Celsus l. 4. de medic. c. 1. Cujus monitum ut nos quoque sequamur, in gibberis subjectum seu partem affectam jam inquiremus.

Subjectum Principale gibberis sunt vertebræ spinæ dorsalis enim præcipuè affici sensu & ratione patet; Adæquatum verò constituunt vicinæ & connexæ cum iisdem partes osseæ aliæ thorax, sternum, costæ, scapulæ. Neque enim nisi gradibus læsionis & speciali loco different tumores circa scapulas, dorsum, humeros gibbosi. Remotius subjectum est totum corpus. Unde ossium horum consideratio, quomodo affici possint, multùm ad investigationem causarum penitiorem faciet.

Certum enim est 1. effatum generale Hippocraticum, præcipuè huic parti conveniens, l. de ossium natura c. 7. t. 1. & 2. (qui de venis in edit. Linden. inscribitur) τὰ ὀστέα τῷ σώματι στάσιν, καὶ ὀρθότητα, καὶ εἶδος παρέχειν, τὰ δὲ νεῦρα καμπὴν καὶ ξυνταστιν καὶ ἔκτασιν, ossa corpori stabilitatem, & rectitudinem, ac formam exhibere, nervos flexionem & contractionem ac extensionem.

2. Constat verò per Anatomen, spinam non uno osse continuo gaudere, sed pluribus, quæ spondyli sive vertebræ audiunt, à vertendo dictæ, quòd harum beneficio spina in omnia motus genera aptari & verti possit, flectendo corpus antrorsum, retrorsum, dextrorsum, sinistrorsum.

3. Vertebras hasce sibi invicem superponi, foventes in centro suo medullam à cerebro prolongatam, ut velut columna quædam fit, morbi lis tamen, ut & conjunctis iis corporis sustinere moles queat, & iidem conjunctim & æqualiter inflexis & curvatis motus peragi.

4. Ipsam spinam secundùm longitudinem ἰθυσκολιὸν rectobliquam, & in quatuor velut sectiones exporrectam esse, collum, dorsum, lumbos & os sacrum. Ex his verò dorsi vertebræ, quod antica parte thoracem constituit, frequentissime, hinc lumbi afficiuntur cumprimis & gibbum pariunt.

5. Ut motus fluxionis & extensionis possit confici, γιγγλυμοῦσθαι τοὺς σπονδύλους, copulari sibi invicem vertebras per γίγγλυμον & motum conspicuum edere; circumfusas cartilagine insigni utriusque extremis, quibus se excipiunt; connexa præter συγχόνδρωσιν nexu firmissimo per ligamenta & vincula crassa valida ac dura, implicari processibus, & præcipue vinculum membranis validis intextum universam spinam extrinsecus obvolvere, à quo robur & firmitudinem acquirit. Connexæ sunt vertebræ (ut loquamur cum B. Rolfincio dissert. anat. l. 2. c. 35. p. 278.) dura extrinsecus membrana: intus verò ligamento membranoso, duro & robusto, à summa cervicis vertebra ad os sacrum producto. Elegans connexionis hujus exemplum per speciale membraneum vinculum, à suprema contignatione spinæ protensum, curiosa speculatione videri potest in halecibus, modò certa ἐγχείρησις adhibeatur, ut à carnibus separatum oculis pateat, ad cujus flexionem & spineam cratem curvari oportet. Id verò non nisi in coctis apparet. Neque obstat, non perfectum attribuere alios ossibus hisce γίγγλυμον, quod non fiat hoc loco mutua duorum ossium insertio,

sed moveri potiùs eadem per ἀρθρωδίαν: Sufficit enim, concedendum omnino esse ut motum quendam & articulationem, ac eundem in finem & vertebras sibi invicem incumbere, flecti aptas, & articulari earundem apophyses ascendentes & descendentes inter se.

6. Speciatim etiam vertebras dorsi, sive thoracicas, costas excipere, firmare, & hinc inde ad vicinas partes nervos emittere, ubivis annexas inflectentibus musculis.

Qua viscera spectant, vertebras rotundas esse cum substantia tenera magis & rara, extrorsum verò processibus eminere, per σύμφυσιν connexis, & æquali positu rectitudinem proportionatam servantibus. De quibus evolvi præter alios possunt. *Archangel. Piccolhom. prælect. Anat. l.8.p.367. seqq. Rolfinc. l.c.7. & 37.*

Ex hisce, ut alias mittamus, clarum esse potest, illi principaliter morbum esse assignandum, ubi læsio contingit, & consequens vitiosa conformatio. Fitque id ipsum modò per essentiam, proprio & domestico vitio, quod frequentius est, modò per consensum aliunde morbo inducto, ita tamen, ut successu temporis essentialis labes fiat.

Ut ut verò sint, qui subjectum hoc latius extendere velint, & præter spinam dorsalem gibbum pati etiam alias partes extra hoc clima medium, uti Severinus l. de recond. abscess. nat. manus & pedes quoque huc refert, cùm hæ partes æque distorqueri queant, adducitque exemplum in adolescente, quod videri potest l. c. p. m. 342. Propriè tamen loquendo reliquæ dictæ partes corporis sustinere quidem possunt luxationem perfectam, vel imperfectam, curvitatem, eminentiam, at gibbum non item, illa ergo solùm competit spinæ & præcipue quidem, quoad dorsum frequentissime, cum annexis thoraci partibus, hinc & lumbos.

Cùm itaque plurimum referat causam nosse, & in morbis his conformationis ad oculum pateat, non cognitam eandem nec auferri posse, merito ad hujus inquisitionem provehimur.

Causa immediata est vertebrarum spinæ dorsalis luxatio, laxatio, subluxatio vel διαστροφὴ distorsio, seu contorsio nominata Hippocrati l. de art. c. 45. c. 5. ut μετάστασις τῶν σπονδύλων Galeno l. 4. de loc. aff. c. 3. quibus innuitur articulationem earundem esse læsam, συγχόνδρωσιν, συνδέσμωσιν σύσσαρκωσιν non pristino naturali deprehendi in statu, vel laxata vincula, quod in στέρνῳ potissimum visitur, vel luxatos penitus verticulos. Hisce enim luxatis & non mature repositis, statim aliqua eminentia, aliqua protuberantia conspicitur.

Notari verò meretur, laxationem hîc accipi paulo latius non pro dislocatione omnino perfectâ, violenta, & simul ac semel contingente, quæ majorem vim causarum externarum sequitur, & si vera sit ob spinalis medullæ compressionem, prævia communiter paralysi nervos inde accipientium partium, & aliis symptomatibus, ut plurimum lethalis esse consuevit, vel alia facie saltem visenda; qua de re videri potest Celsus l. 8. c. 14. p. 580. sed imperfecta; minus respective violenta, & successiva, unde è sede sua sensim sensimque dimotis verticulis nutritiva & auctrix vix à limite suo aberrat.

Causarum Mediatarum Proximiorum vicem sustinet quæcunque ἕλκειν τὰ νευρώδη σώματα trahere vel distendere nervosa corpora vertebrarum possunt, quas commodè in externas & internas dividere licet. Internæ, quoad essentiam, sunt vel vaporosæ, vel humorosæ. Vapores quidem concurrunt, quòd videantur debiliores ex ordine suo dimovendis vertebris; si tamen impetum horum respiciamus, etiam suo loco aliquid conferre poterunt, exemplo illorum, qui juxta 6. aphor. 46. ex tussi & asthmate gibbi evadunt, quatenus coactiva expansione thoracis in anxiâ illa respiratione etiam vertebræ in dispositis extrorsum coguntur cedere, successivè impressa debilitatis nota, licèt magis videatur loqui aphorismus de asthmate & tussi, tubercula latitantia comitante.

Hinc si retento anhelitu comprimatur abdomen, sæpe manifestus hujus rei sensus in dorso se exerit.

Humores verò potissimam absolvunt paginam si peccent, quoad essentiam, serosi cumprimis, luxare & laxare præ reliquis apti nati. Quoad essendi modum verò considerati, si delinquant quantitate, qualitate, & motu.

Quantitate, partim in excessu, tum primario interdum, tum secundario & dispositive, facilitantes dimotionem illam, si male sint dispositi, si humores in articulis & juncturis acerventur, qui articulationis ipsius ligamenta primùm madefaciunt, dein laxiora reddunt & tandem ob copiam os ipsum è sede sua protrudunt; partim in defectû, si sufficiens humiditas desit, ipsaque ligamenta velut magis nuda, minusque investita partibus carnosis & adiposis contractioni faciliùs auscultent.

Qualitate peccant, si vel alimentarem blandam, roscidam oleosam deponant naturam, & acidis vel alcalinis particulis scateant, unde aridius corpus consurgit, & tenerius, vel ichorescant, concepta facili labe ab extravasatione vel στάσει.

Maxime ergo accusandus venit eorundem motus, tum generationis, tum localis. Generantur sæpe in parte affecta ipsa per συναθροισμὸν seu congestionem paulatinam, inductam ob debilitatem nativam vel acquisitam, ob intemperiem humidiorem, vel errores externos, unde non legitime nutriuntur partes teneræ, molles, cartilaginosæ, nec debitam acquirere possunt consistentiam.

Idque ut paulatim magis fit, ita majori cum ἐνεργείᾳ & impetu, si extra locum affectum generati vitiosi humores, seu latex vitiatus ad spinalem medullam ejusque vertebras per ῥευματισμὸν appellat, unde considerabimus, partem mandantem, recipientem, vias & modum.

Partis mandantis vicem obtinet totum aliquando corpus, ob cacochymiam serosam, acetosam, nervisque & ossibus minùs benignam, unde ut ex hoc fonte seri vitiati στραχότι, sæpe consurgit; ita speciatim quoque hæc gibbum conjunctum frequenter habet. Plethoricos verò minus vides gibbosos, quòd in iis torosiores musculi minùs læsionibus sint obnoxii. Interdum viscerum δυσκρασίαι concurrunt particulares, ventriculi, hepatis, lienis, cerebri, depuratione & cohobatione sanguinis minùs rite peracta, unde promptus laticis decubitus, & spiritus animales minùs vegeti in nervis decurrunt.

Pars recipiens est spina dorsalis, sustinendo corpori dicata. Cùm ergo pars hæc sit spermatica, à sero incrementum sibi capiens, mollis naturâ suâ & frigidior, adeoque ibi jam tum glutinosus humor existat, si huic ipsi alius & quidem in excessu peccans supetveniat, haud difficulter vitium & tuberculum aliquod excitari potest.

Viæ sunt arteriæ advehendo, venæ & vasa lymphatica non recipiendo superfluum.

Modus fit ὠσεῖ καὶ ἕλξει. Pellit continuo spirituosi sanguinis & succedentium sibi undarum impetus; obice ergo posito, sive concepto calore pori magis rarefiunt,

rarefiunt, seu dolore velut spina infigatur στάσις prompta est; verbo, circulatione sanguinis vel lymphæ impedita hoc vel illo speciali loco, promptus affluxus & ῥευματισμὸς consurgit, hujusque hinc affectus, tubercula seu abscessus. Sane summi Medicorum proceres Hippocrates & Galenus, binas has præcipuas & unas fere causas gibberis laudant, quas verbis Galeni proferemus ex 6. aph. comm. 46. ὑβοῦται ῥαχίς, inquit, ὅτε μὲν καὶ διά τινα πληγὴν ἢ κατάπτωσιν, ὑβοῦται δὲ καὶ διά τινα φύματα σκληρὰ συστάντα κατὰ τὴν πρόσω χώραν. Gibbositas spinæ fit aliquando propter ictum aut casum, fit etiam propter quæ in parte anteriore consistunt. Et paulo post asserit, omnes qui sponte seu citra externam aliquam causam, sine ictu vel casu gibbosi fiunt, propter dura & concoqui difficilia tubercula tales fieri, ἐπὶ φύμασι σκληροῖς ἢ δυσπέπτοις τοιούτους γίνεσθαι. Quæ ipsa mens quoque est, imo verba eadem, divini senis lib. de artic. c. 37. t. 11. nisi quod ἀπέπτων loco δυσπέπτων meminit, additque plerisque propter tales συστρόφας, collectiones, morbum fieri.

Quomodo verò à tuberculis hisce tractio, tensio & consequenter contorsio vertebrarum fiat, indeque modò introrsum, si una saltim parte resideant, modò extrorsum, si utrinque, modò laterorum vertebrarum exturbatio contingat, pluribus l. cit. *l.* 4. *c.* 3. *de loc. aff. & comm.* 3. *l. de artic. l.* 2. *Galenus* explanat elegantissimè, ibidem videndus. Sufficerit nobis, exemplo tumorum extrinsecus oculis occurrentium idem concipi & illustrari posse. Constat enim v. g. in colli tumoribus inflammatoriis, ea, qua residet malum parte, tensione fibrarum inæquali & laterali magis inflecti caput & curvari velut ad latus, & si in oppositum reclinetur, dolorem mirum quantum augeri, quòd hoc pacto major fiat tensio & consequenter dolor; ab æquali verò & majori in oppositum magis verti. Eadem ratio est, si tumor in inguine consederit, aliisque locis, ubi flexura inprimis opus est. Tacemus exemplum mechanicum corporum flexibilium, bacillorum recentium, & calamorum scriptoriorum, itidem Galeno & ex eo Severino laudatum. Ut in aliis quoque luxationum generibus, quando tendines & ligamenta extenduntur, nimis laxantur, flaccidiora evadunt & hinc dimittunt ex acetabulo suo ossa; ita & in affectu hoc nostro plurimum ipsi ligamentorum & nervorum vitio adscribendum est. Facta horum tensione, necessum est vertebras etiam unà nunc dextrorsum nunc sinistrorsum, aliàs introrsum rapi, sicque sua sede dimoveri & luxari. Et hac ratione tubercula quicquid præstant, quod non exiguum sed plurimum est, præstant vitium affricando illis corporibus, quibus vertebræ alligantur.

Hinc cùm molem superpositam ferre non sustineant vertebræ, non firmatæ nec ferruminatæ, uti priùs, fensim fatiscunt, cedunt, & anomalias in figura patiuntur; dimotæ magisque è loco suo. Pro varietate ergo loci, ex quo dicto modo ligamentis & vertebris dislocationis intentatur vitium, etiam modò hic, modò illic, idq; iterum variè, conspicuum concitat malum consectarium. Confer *Mayovv. lib. de rachit. pag.* 124.

Præter internas has proximiores, etiam causa externa consideranda venit, cujus vicem obire potest omne illud, quod corpus grave durumque quassat, allidit, percutit, qualia sunt ictus, casus violentus in scapulas vel coxas, nimiæ compressiones, inflexio nimia & similes causæ violentæ, αἱ κυφώσιες αἱ ἐν τοῖσι σώμασιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γίγνονται ἢν ἤ τοῖσιν ἐρείσῃ, ἢ ἐπὶ τοὺς ὤμους πέσῃ. Gibbositates ex casibus contingentes pleræque fiunt, si aut in costas innitatur, ac impingat, aut in humores cadat, inquit Cous l. c. 45. t. 2. Quo pertinet etiam nutricum imprudentia, quando infantes fasciis nimis arctè aut inæqualiter constringunt, (quod Hildanus in multis observavit, ob strictiorem scil. involutionem gibbum infantibus frequenter accidere: siquidem ossa adhuc tenera, mollia, cerea quasi & cartilaginosa facilè retorquentur, extraque sedem naturalem reprimuntur, quæ dein paulatim excrescentiâ indurescunt) aut in brachiis gestant priùs, quàm spina tam firmata est, ut erecti sedere possint; ut si dum infantes è cunis elevant, dorsum manu altera non fulciunt. Huc referenda est & vestimentorum nimia constrictio & angustia, dum puellas stultæ matres junceo corpore esse student, tenella enim ista ætate mollia nimium & mucosa spinæ dorsi ligamenta eam rectò & constanti casu continere nequeunt, sed sequacia nimium ejus vertebras in interiorem, exteriorem aut lateralem partem protrudere & projicere se facilè permittunt.

Est & ex causis externis memoranda consuetudo; corpus quoquoversum inflectendi, atque inflexum continendi. Quemadmodum enim virgultis & viridibus lignis pondere pressis, assidueque contortis, ita & dorso nostri corporis curvitas accidit sub opificiis diversarum artium & sub institutis vitæ diversis. Ad hanc consuetudinem referendus videtur & indecorus juvenilium & mollium adhuc corporum situs & positus in stando, ambulando, saltando, gesticulando, aut simile quid agendo, de quibus omnibus plura legi merentur apud *Severin. l. c. c.* 3. *p.* 327.

Prædictis causarum generibus obstetricantur tum προηγούμεναι seu antecedentes, tum προκαταρκτικαὶ; seu occasionales, quas sub naturalium, nonnaturalium & præternaturalium notione complectemur.

Ex Naturalium causarum censu est dispositio corporum, si non hæreditaria, tamen individualis, quâ alii præ aliis procliviores sunt ad hujus mali fomitem recipiendum, nam omne agens requirit patiens dispositum ad agentis energiam recipiendam.

Quoad Dispositionem Hæreditariam, licet gibbus non sit morbus æque seminalis propriè sic dictus, nihilominus tamen multùm ad illum producendum conferre valet vitiosa in utero conformatio. Hæc autem facilè contingere potest ibidem vel interno humorum vitio à matre traductorum, tum quoque, ut colligere non ineptum aliquando est, ex situ fœtûs mutato, & exantlatis gravioribus in partu angustiis, præcipuè in primiparis. Hinc rectè Helmont. libro Retenta inscripto p. 497. Ad continentis morbos, ait, spectant quoque spontaneæ excrescentiæ, gibbositates, luxationes & exarthroses; Quæ quia innatam roboris inæqualitatem sequuntur, semini parentum plerumque vel nutricum defectibus acceptum ferunt.

Temperamentum frigidum & humidum, ut & frigidum & siccum maximopere ad hanc proclives reddit labem. Nec solùm totius temperamentum corporis, sed etiam & quidem præcipuè reliquorum corporis nostri viscerum attendendum venit. Ventriculus si non rectè dispositus, non rectè concoquit cibum sed corrumpit; ex quo haud laudabilis fit sanguis; sed cruditatibus cumulatur corpus, quod vitium concoctionis primæ non corrigitur in secunda, multò minus in tertia. Cor si non bene se habet, non bonus elaboratur sanguis, & male fit nutritio; cor enim est primaria sanguinis officina.

Ætas unice huc facit & præ aliis quadrat infantilis & puerilis 3. a. 26. Illa quidem, quando considere incipiunt, σεῖσιν frequentiùs patiur, hinc & κύρτωσιν quale exemplum XVII. mensium infantis recenset Theodos. ep. 42. p. 250. & similia in praxi sæpe occurrunt, hæc quando jam ambulare cœperunt, anno cumprimis quarto, quinto & sequentibus, donec ex ephebis excesserint. Rarius paulo ultra septimum annum provecti gibbosi, ab interna maxime causa, redditi observantur, vel saltem quò serius malum hinc impetit corpus, eò minus incrementum vitiat.

Inprimis verò id fit, si accedat habitus corporis gracilior & textura tenerior ac serosior, unde spina debilior, ex cartilaginibus magis quàm ossibus adhuc constans, pro sustentanda capitis mole fulcrum minus firmum præbet, prompteque si præsertim ictus vel casus superveniat graviori oneri cedit, & rectitudinem suam non sine insigni costarum sternique contorsione amittit. Hinc Hippocr. lib. de articul. c. 6. carnosis minùs contingere luxationes, scribit, & si fiant, difficilius restitui, contrarium verò λεπτοτέροις καὶ ἀσαρκοτέροις tenuioribus & magis ex carnibus accidere.

Juvenilis verò, crescendi terminum supergressa, ut & media consistens ætas libera ab hoc malo ferè est, nec hujus insultum facilè experiri cogitur, si quidem de gibbositate proprie dicta sermo sit. Talis enim incurvatio æqualis magis etiam in ætate senili & decrepita visitur, seu quod vires sint debiliores, unde imbecillitas corporis in genere multùm huc confert, seu nimis exsiccata vincula & contracta, unde minus onus corporis substinere norunt, quin spina nutet & incurvetur; hæc autem imbecillitas fit partim ex copia pravorum humorum, partim ex penuria succi alimentitii. Sin illud accidat, id magis extraordinariè & à causa graviori fieri putandum est, uti exemplum de coquo recenset lib 5. epidem. c. 22. § 4. Hippocra. de quo inferiùs agemus mox.

Quoad sexum, apprehendit hoc malum frequentiùs fœminas, & quidem magis urbanas præ ruricolis, quàm viros, fœminæ enim majorem præ viris habent mollitiem, teneritudinem & serositatem sive fœminæ serosiores sunt viris, unde ipsarum corpora deprehenduntur laxiora, & citius adolescunt quàm viri.

Nec causæ non naturales suis destituuntur viribus penitus ad gibbositatem juvandam & producendam.

Aër qui inevitabile & perpetuum corporis velut integumentum est, crebris suis mutationibus, cùm partium anni, tum ventorum vaporumque putridorum admistorum respectu, in alterando saltim sero maximarum est virium, idque tantò magis, quantò corpora sunt teneriora. Sic frigidus & humidus huc facit, quatenus calorem nativum obtundit, humoresque in corpore auget. Calidior verò æstivus, ob exsiccationem majorem.

Cibus & potus si peccent substantiâ, quantitate & qualitate multùm ad hujus affectus γένεσιν conferre queunt. Sic commune puerorum vitium ἀδηφαγία corpus vitiosis replere succis apta nata est inprimis si assumantur, quæ minùs laudabile præbent nutrimentum, sed tantùm generant pravos humores, ut sunt lacticinia, piscium largior esus, fructus quoque nimis frigidi & humidi ὡραῖοι ut cerusa, pruna cerea, melones, cucumeres, fungi & similia terræ ulcera aliaque pituitam cumulantia. Tacemus, aquas crudiores, nivosas, usu suo continuato multum conferentes. Cervisiæ minùs defecatæ ex aquis palustribus & putridis coctæ, nec lupulo bene conditæ usus huc facit, vini item intempestivus usus tenellis corporibus infantum summe nocet, eferando humores & exsiccando nimis.

Motûs summa vis est ad distorquenda ossa tenella, quocunque demum modo excedat, sive tendatur nimis corpus, seu contrahatur, seu tensum & contractum teneatur, unde ligamenta articulorum facile fatiscunt, & ex ordine dimoventur.

Nec quies omnino culpâ vacat, cùm videamus etiam adultos sedendo & incurvando dorsum hinc positum corporis obstipum reportare. Multò magis in infantibus id valet, quando erecto corpore superiori immature desidere coguntur, plusque ipsis, ut solet, virium tribuitur, quàm substinere corpus queat.

Par ratio est somni & vigiliarum in accumulandis vel dissipandis humoribus. Excreta & retenta magni etiam sunt momenti, non solùm quando crassiora excrementa per alvum & urinam reddenda restitant, unde vitiosi humores cumulantur, & exinde semina pro morbo hoc excludendo sparguntur in reliquum corpus; verùm etiam & potissimum tenuia per habitum corporis exhalari solita. Hinc retentis humoribus & transpiratione prohibita facillime febres & tubercula interna enasci solent. Sin nimiis sudoribus fatigentur succosa corpora & depauperetur serum alimentarium ultra sphæram ætatis, tum nutrimenti tum augmenti defectus oboriuntur necessariò.

Tandem Animi Pathemata ad hunc affectum producendum sua etiam non carent virtute, quo loco saltim memorabimus iram, si, contra Apostoli monitum, irritentur ad excandescentiam infantes & pueri, atque inde in inconditos ploratus, cum pectoris singultuosa quasi concussione, adigantur, facilè noxa ad ossium & ligamentorum stimulum redundante.

Nec causæ præter naturales silentio sunt prætereundæ. Intemperies & humida & sicca hîc occurrit accusanda; illa quatenus ligamenta vertebrarum laxat, distendit & tandem è suo loco dimovet; hæc quatenus ariditate vincula vertebrarum spinæ in anteriora protrahuntur, sicut in ardente potissimum febre visitur.

Pertinet huc exemplum ab Hippocrate visum l. c. τῷ μαγείρῳ, *inquit*, ἐν ἀκάνθῃ τὸ κύφωμα ἐκ φρενίτιδος ἐγένετο. Coquo in spina gibbositas facta est ex phrenitide.

Quòd angina ad gibbum facere possit, legi meretur Cous l. 2. epid. s. 2. t. 66. seqq. quòd dolores, idem l. de artic. c. 45. t. 1. Gibbositatem ex longo ventris dolore observavit Epiph. Ferdinand. hist. 84. p. 279. seu ob conjunctam frequentem, longam & diuturnam ventris compressionem, & consequentem vertebrarum dimotionem, sive decubitum humorum ad spinam, uti notum est πάρεσιν aliàs ex colica non rarò oboriri, & tantò quidem magis, quia tumore hoc apparente dolore evanuit.

A palpitatione cordis costas è suo loco motas esse post Fernelium l. 5. pathol. c. 12. observavit Horstius l. 3. obs. 17. p. 139.

Ex dysenteria prægressa gibbum factum in puello quinque annorum notavit D. D. Præses, ubi gravissimo malo succis vitalibus depauperatis cuti vix ossibus hæsit, & hinc vertebræ ex sede sua sensim excreverunt. De aliis externis injuriis jam satis diximus superiùs, hæ verò frequentissimæ sunt causæ.

Si Res Supernaturales addere lubeat, certum est, per veneficia quoque & incantationes ut contracturas, & convulsiones horrendas, ita quoque gibbos oboriri posse. Neque opus fuerit immediato damno, satis est per diabolicas artes casus, ictusque in partes osseas hasce & consequenter gibbum concitari posse. Aliàs verò ope Diaboli in αὐτοχείροις talia contingere luxationum stupenda exempla notum est, & tale refert *Hildanus Centur. 5. Observat. 68. pag.* 158.

Cognitis

Cognitis nunc causis, differentias ut proponamus, ordo postulat: Præter differentias itaque gibberis essentiales, quas repetere denuo non opus est; alias quoque considerare operæ pretium fuerit, quandoquidem hæ & diagnosin & prognosin, adeoque ipsam quoque curationem limitant & modificant.

Ratione Generis, alius gibbus est major, alius minor, unde & minor vel major deformitas: alius in acutum magis, alius in orbem magis versis vertebris.

Refertur huc, & nominatim ad σπᾶν, etiam à Sennerto l. 2. p. 2. prax. c. 21. p. 294. affectus, quem Germani *das Gehthun* appellant, à tensione membrorum & ligamentorum circa vertebras itidem ortus.

Ratione subjecti, gibbus alius est in cervice, alius in thorace; alius supra, alius infra septum; alius in lumbis. Quemadmodum enim vertebræ sunt inter se distinctæ pro vario situ, quem in spina obtinent; ita gibbositas, quæ vertebrarum spinæ vitium est, quoque variat, pro earundem inducta læsione, unde & diversitas symptomatum, quæ singulæ secum invehunt.

Ratione Causarum tot sunt differentiæ, quot causæ, ex recensitis petendæ. Alius fit à causa interna, alius ab externa; alius à repletione, alius ab inanitione; alius ex intemperie frigida & humida, alius ex intemperie calida & sicca. Alius ab humorum influxu citatiori, & inflammatione; alius à congestione; alius cum fractura, cum ulcere, alius sine his.

His omnibus missis, advertimus vertebras interiùs rarissime, exteriùs frequentissime, ad latus vero frequenter obliquari.

Si ullis in morbis diagnosi opus est, sane in gibbosis quàm maxime id valet; adeoque & hîc quæ Coi verba sunt, solus is, qui signorum horum cognitionem habuerit, rite curationem aggredi tur.

Duplicia verò signa Diagnostica sunt ratione Gibberis, alia imminentis, alia præsentis. Indicia incipientis gibbositatis, verba sunt Rolfinc. epit. affect. part. l. 4. c. 2. p. 350. adeo interdum latent musculosis in spatiis occultata, ut etiam peritos fugiant. Augescens omnium exposita est oculis. Illa verò metuere oportet, quando ex jam dicendis minori gradu se φαινόμενα exhibebunt.

Spectabimus ergo ordine fontes consuetos, ut demonstrative hinc concludere liceat, gibbum adesse, vel non.

Ex Essentialiter inhærentibus, quæ quidem hoc in casu ipsos in sensus incurrunt, vitium adest in situ, in figura, & rectitudine, cum magnitudine aucta, quoad locum affectum, ita ut non instar carinæ in navi decurrat ὀρθότητα ac στάσιν præbeat spina dorsalis, sed modo extuberent ante & retro vertebræ, ut in gibbere proprie dicto, modò velut excavato dorso intro spectent, ut in λορδώσει, modò sinuentur in latus, modò viminis in modum incurventur universæ, ut in reliquis speciebus. Junctim verò reliquæ quoque partes figuram vitiatam exhibent, sternum magis acuminatur, scapulæ, costæ magis protuberant, prout varia præcessit læsio, caput thoraci arctiùs insidet, breviori collo.

Ex Essentialiter consequentibus symptomata gibbum patefaciunt varii generis; in actionibus læsis animalibus cumprimis motus imminutio evidens fit. Neque enim ὀρθοστάδιοι stricto sensu possunt, stare diu nequeunt, neque sedere, nisi corpus vel mentum fulciatur manu, donec confirmato vitio aliud consuetudo & adultior ætas induxerint. Inflecti dorsum renuit versus inferiora, ut si terram contingere manu velint demissis poplitibus id facere cogantur. In sternutando molestiam sentiunt, magis ob angustiam concussis partibus. In vitalibus pulsus celerior, respiratio difficilis, defluxiones frequentes, asthma & tussis succedunt, idque tantò magis angustatur spatium thoracis, & vice versa. Cùm enim in thorace cor & pulmo resideant, horum actiones potissimùm lædi necessum est. Variant ergo hæc ratione loci, seu partis affectæ specialis, si enim infra septum transversum malum contingat, minus hæc observantur. In naturalibus actionibus nutritio & actio mirum quantum fatiscunt corporis succedit macies & incrementi penuria, ut ad solitam proceritatem non extendatur corpus æqualiter, neque incrementum sumant unà carnes. Haurire hæc ex fontibus Hippocraticis operæ pretium est, ex quibus quippe alii fere hæc sua fecere; Quibus inquit divinus senex, gibba fit spina, dum pueri sunt, priùs, quàm corpus ad augmentum plenum perfectum fuerit, his corpus juxta spinam ξυναύξεσθαι coaugeri non amat, sed crura quidem ac manus perficiuntur, illæ verò partes defectuosiores fiunt. Et quibus supra septum transversum gibbositas est, his & costæ in amplitudine augeri non solent, sed in anteriorem partem, & pectus acutum fit, sed non latum ipsique & difficulter spirant & stridulam faucium asperitatem habent l. de artic. cap. 37. t. 4. seqq. Causæ maciei potissimùm debentur cum rectitudini vitiatæ, unde in latum magis quam in longum fit extensio; tum sero nutribili magis rarefacto. Aliæ videri possunt apud *Helmont. l. vita brevis p. 588. Barthol. de lact. thorac. c. 14. p. 107.*

Notatu dignum verò est & hoc phænomenon peculiare in gibbosis, quoad thoracem occurrens, quòd nempe abdomen superiori parte circa epigastrium contrahatur, & cincturam quasi patiatur, durante exspirationis actu, quod sine dubio contingit ob diaphragmatis vitiatum unà situm & tractionem. Constat enim per Anatomen, testante Galeno l. 4. de loc. aff. c. 3. septi transversi nervos sub quartâ vertebra emergere. His igitur patientibus necessariò motus hujus, uti decet, expediri non potest, sed magis versus superiora trahitur, unde non sola angustationis culpa libera spiratio impeditur, verùm etiam plurimum, ut ad respirationem aliàs, confert diaphragmatis consensus hic, ut & musculorum pectoralium & intercostalium ipsorum.

Quandoque & paralysis succedit, sed rariùs, quale exemplum notavit. D. D. Præses Ann. 2. Ephemer. Germ. observ. 20. p. 333. & Hildan. cent. 5. obs. 7. eâ tamen differentiâ, quòd posteriori casu dolor & affluxus præcesserint, à cujus decubitu & μεταστάσει successit crurum resolutio; in priori non item. Licet enim non subitanea æque vertebrarum dislocatio in gibbere fiat, ipsa tamen paulatim hæc & pedetentim facta nonnunquam obstructiones pororum nerveorum causari potest.

In excretis sæpe tentantur hæmorrhagia narium à quod & angustiori spatio decurrere cogatur sanguis, & ob respirationem difficiliorem moveatur velocius, unde quocunque errore externo, vel aliunde rarefactione majori inducta, prompte stillant nares, illic exitum affectante sanguine.

Causæ Prægressæ quoque patefaciunt affectum, sive externæ, præcesserit ictus, lapsus, contorsio violenta, vel alia injuria evidens; sive internæ, quando nil tale deprehendi potest, dolores, pectoris angustia, febris & similia.

Hæc

Hæc ipsa etiam ad signa causarum lustranda faciunt. Si læsæ fuerint æqualiter magis vertebræ, quoad ἁρμονίαν, per quam sibi connectuntur secundùm corpora, mediante cartilagine non pauca, fit σεῖσις, seu incurvatio æqualis; si versus interiora fiat extentio fit λόρδωσις: si versus exteriora, qua processus, ubi per σύμφυσιν fit connexio. fit gibbus, & κύρτωσις καθ' ἐξοχὴν dicta. Par ratio est costarum, scapularum, versus exteriora protensarum; sin ad alterutrum latus σκολίωσις.

Nec Similitudo abludit, sed hæc omnia confirmat magis, sive ęgri spina cùm alterius sani hominis comparetur, sive ad priorem sanum statum ipsiusmet cogitatione recurratur.

Signa subjecti specialis, ex visu & sensu patent. Si superiori parte malum hæreat, caput humeris contiguum, cervix & collum brevius deprehenduntur, humeri non depressi, sed velut alati; in inferiori non item.

In morbis etiam externis hisce multum interest, ut munimentum famæ Medici prognosis observetur, ne vel temerario promisso desperato malo promittatur salus, vel prognostico relinquatur, cui adhuc mederi licuerit.

Eventûs prædictionem quod concernit, illa in salutis & mortis, curationis item possibilis vel impossibilis signa concinne dividi potest. Quoad priorem quidem distinguendum meritò & hoc loco est inter luxationem perfectam ac repentinam, quæ à solo casu externo graviori accidere potest; & imperfectam, successivam, propulsoriam. Illa ut vel lethalis est, vel satis gravis; quando scil. angulosa fit spinalis medulæ luxatio, cùm non paulatim sed affatim, perinde ac si frangeretur, pars aliqua curvatur, subjectas partes omnes lædi necesse est, paulatim verò facta luxatione atque in orbem magis, nihil notatu dignum patiuntur partes teste Galeno l. 4. de loc. affect. c. 3. Ita secundariò magis huc spectat. In gibbere verò videnda in se lethalis minus est, licet satis molesta, nam juxta Hippocratem l. c. de artic. c. 45. t. 5. spinalis medulla ejusmodi distorsiones facilè fert, eo quod circularis ipsi distorsio contingit, non angularis, sive in acutum.

Id ipsum tamen quoque intelligendum est de violenta magis in angularem seu acutam figuram propulsione. Dari enim casus possunt, ubi, citra illam prægressam, id minus periculum infert. Ita ferulis teretibus, ligneis, cavis itidem spinam lumborum in acutum gibbum una aut altera vertebra prominentem in infantibus quinque, sex, septem mensium, quod sępe contingit, aliquoties correxit B. *Rolfincius l. 4. epit. affect. part. c. 2. p.* 381.

Quoad posteriorem, ratione Essentialiter inhærentium λορδώσις omnium difficillimè curatur, imo ferè incurabilis est, ob inaccessam opem medicam, ut extrudi possint & exporrigi vertebræ. Post hanc κυφὸς à casu non facilè etiam cedere consuevit, nisi læsio fuerit levior & recens. σκολίωσις verò & σεῖσις cumprimis faciliùs ferè auscultant medicæ arti. Omnibus verò commune est, quod non nisi recenti malo & imminente nondum facto & confirmato, eoque minori & in corpore adhuc molliori, cereo & succulento, ubi flexilis adhuc spina commodiùs tractari & pro lubitu decenter flecti potest, æquè curabile fit malum; sed satis grave, tantoque gravius, quo magis à statu naturali, & διαφορία naturæ facta est mutatio.

Quo magis itaque æqualis fuerit & pluribus vertebris communis distensio, eo levius & facilius curatu est malum judicandum, & contra. In lumbis si extiterit prominentia, facilior curatu est, imo quo magis versus inferiora declinat, eo etiam promtius cedit; quo magis versus superiora pectoris, eo difficilius, tum ob alias causas, tum quod ibidem commodior & constantior fieri potest deligatio & compressio, hîc verò minus.

In essentialiter consequentibus, quo faciliùs fertur malum in respiratione, motu, incremento aliisque; eo etiam mitius est, & contra. Intuitu causarum, si malum fuerit hæreditarium, diu duraverit, & callum jam contraxerit, desperatum est. Ab externa exortus gibbus curationem magis admittit, tanquam magis evidente & obvia; non item ab interna, nisi mature obviam eatur per discutientia & roborantia.

Quoad tempus eventus, seu longitudinem & brevitatem, variat id ipsum pro læsionis, pectoris angustia majori vel minori, adeoque tolerantia & respiratione facili vel difficili. Hinc assertum Hippocraticum 6. aphorism. 46: Qui gibbi ex asthmate aut tussi ante pubertatem fiunt, moriuntur; non alio quàm hoc intuitu videtur intelligendum, quatenus producta sunt hæc duo à tuberculis latitantibus, ut suppurentur, & in bronchia pulmonum effundantur, unde vel suffocationem, vel phthisin post se trahunt, utramvis vitæ insidiantem mature, idque ut plurimum. Confer Galenum in comment. Neque opus est, quod Severinus contendit, ut in græco textu loco ἐξ legatur ἔξω, cùm, quòd sciamus, unanimis sit illa lectio.

Et sane anni pubertatis de salute & morte in posterum definiunt ferè prognosin in gibbosis quandoquidem vel incrementum tùnc aliquod capiunt mutatione illa solemni ætatis, quod eo usque dilatum fuerat, ut hinc ætatem reliquam faciliùs assequantur; vel sensim ad mortem fit transitus, exacerbatis symptomatibus. Hinc diuturnum est malum gibbus, ad plures annos ductus & σαυαποθνήσκων, ita tamen, ut præter dicta, etiam εὐφόρως & ὑγιεινῶς facile ac sanorum more degant maxime illi, quibus ad carnositatem ac pinguedinem promotum fuerit corpus. Pauci verò talium sexaginta annos superarunt, plerumque brevioris vitæ, teste Coo l. de artic. cap. 38. t. 5.

Quin & omnis quæ sperari potest curatio, si σεῖσιν exceperis in parvulis, lento & paulatino fere gressu fit, non citâ manu.

Modus eventûs ad salutem fit repositione vel perfecta, vel quasi tali, ut saltem tolerabilius sit malum & ad naturalem modum magis pertingens, cavendo hoc ipso, ne nimis excrescat, majoremque deformitatem acquirat. Inferiorem finitam in nonnullis dysenteriâ & varicidus memorat Hippocrates l. cap. 37. t. 4. Ad mortem suffocatione, asthmate, phthisi omnibus fere pulmonum morbis expositis hisce ęgris, nonnunquam & apoplexiâ, quod D. D. Præsidi visum est in juvene, terminari consuevit.

Cùm Gibbus ex illorum morborum censu sit ubi natura cedit arti, ejusque opem & auxiliares manus unice exposcit, ad curationem devolvimur. Absolvitur hæc ipsa, ex Medendi Methodi regulis, indicationibus, morbis figuræ & sitûs aliis communibus, & indicatis seu materiis præsidiorum huic fini aptatis.

Curatoria morbum ipsum respicit per repositionem, adæquationem & complanationem partis affectæ eminentis, ut figura naturali conformis, quantùm omnino possibile est, consurgat, quorsum solitæ illæ luxatorum indicationes subordinatę, extensio, repositio, deligatio & collocatio spectant. Ut enim videmus in vegetabilium genere, quæ curvitatem crescendo affectant, facta ad rectos comites deligatione, inflexione blanda vitium corrigi, ita etiam in corpore se res habet. Totum enim & præcipuum artificium curandi gibbi in hoc consistit, ut extuberantia vertebrarum reprimatur retrorsum, seu in locum pristinum, alioquin omnia frustra tentantur.

Præser-

Præservatoria causas vel internas affluxu suo malum foventes, vel externas, morbum deteriorem indies reddentes, removet, & reposita firmare jubet.

Vitalis denique viribus subvenit, & symptomatibus urgentibus, atrophiæ, respirationi difficili & aliis occurrit.

Materiæ Præsidiorum ex Chirurgico, Pharmaceutico, & Diætetico fontibus desumuntur.

Maxima spes in Chirurgia sita est, quæ sola suppetias & genuinum juvamen ferre apta est, vel primario saltem, reliquis ministrantibus, tum revera, tum palliative, prout conditio obvenientis mali variat. Cùm ergo ἀρθρεμβόλω, seu reductione vertebrarum lesarum & contortarum in suum locum, opus sit, triplex etiam hîc modus usitatus locum obtinet: palæstrites, methodicus, & organicus, pro apparatu scilicet minori vel majori ita dictus, pro ratione subjectorum, malique majoris vel minoris accommodando.

Primus Palæstrites dictus, præ aliis est εὐπόρισ@, sola manûs Compressione, vel Extensione proprie dicta instituendus. Illa in tubere ipso & in plerisque gibbi speciebus, hæc in vicinis quoque locum habet, in λορδώσει, item & luxatione recenti leviori & graviori. Extensio hæc, quórsum & conjuncta concussio pertinet, mature facienda, quod unice prosit, in locum reducendis quoque modo vertebris. Solent id & vulgo frequenter cum successu instituere in quassatione aliquali vertebrarum; de quo consuli potest Sennertus l. c. qui modum vulgi describit, licet ad superstitionem sæpe & accusetur illa & curetur, præsertim in infantibus. Cùm verò rarò statim in ipso principio factæ læsionis extrinsecæ advocetur Medicus ubi extensio primariò instituenda fuerit; facta jam extuberantia, compressio in ejus locum cedit. Τὰ μὲν γὰρ ἐξεστεῶτα, ἐς τὴν χώρην ἀναγκάζει ἡ ἴπτωσις ἴκνας, nam ea, quæ extant, ad locum suum redire cogit depressio.

Modus nempe hic est: fota prius parte affecta vel solo vino calefacto, vel cum nervinis mixto, ut cedere faciliùs & emolliri partes ligamentosæ queant, sinistra manu sterno apposita dextra, interjecto linteamine, vel in pugnum conformata fit intrusio, continuo velut semicirculo per motum ejus facto, vel, quod Hippocrates l. c. 45. vult, imposita manus vola supra gibbum; & altera manu insuper alteri superimposita deorsum cogitur, habita ratione loci affecti & status p. n. diversi.

Et hæc coagulatio maxime innoxia & tuta est, cui affinis & altera, cujus meminere etiam laudati medicinæ proceres, quando insidere vel pede inambulare gibbo jubent, quod tamen minùs fere usitatum est. Inde verò emplastris, unguentis, fotibus subjunctis, & ex fonte pharmaceutico repetendis, deligatio instituitur, quo magis magisque & intro adigatur tumor, ut decet, & firmentur repositæ partes, Tali usus est *Epiphan. Ferdinand. hist.* 84. *p.* 280. *seqq.*

Ministrant hinc deligationi fasciæ, splenia & alia, in situ suo detinentia vertebras affectas, adminicula. Et convenit maxime hæc operatio in tenellis & aliis personis, solaque fere sufficit in σιίσει, hinc & in reliquis, si cætera consentiant; Præcipue verò in lumbis, ubi fortiùs comprimere licet. Utiliter adhibetur eadem in σκολιώσει scapulæ & aliis lateralibus eminentiis, in sterni acuminatione ipsâ, redigens in ordinem thoracem.

In cervicis verò gibbere & λορδώσει extensio magis administranda, quæ ipsa & conjuncta concussio etiam in reliquis in principio statim, recenti adhuc malo, spem restitutionis in integrum facit.

Alter Methodicus modus eidem fini dicatus, sed mediis diversis, locum habet magis pro successiva impulsione. Referemus huc primò Ferulas, quas teretes, cavas seu imbricatas adhibere consultum est, seu ligneas quales l. c. B. Rolfincius utiliter adhibuit, seu æneas, quæ in σκολιώσει sub axillis commodè gestantur, erigentes corpus & rectum tenentes. Sufficiunt illæ sola cum deligatione in climate lumbari, cui paria faciunt etiam alibi, æque ac ferulæ pro re nata applicandæ, laminæ ferreæ plumbeæ itidem imbricatæ, magnitudini gibbi conformatæ, aliaque spleniorum in modum compressioni velificantia. Sic M. Antoninus Imperator, cùm esset longus & senex, adeoque exacta ætate nimiam ob proceritatem incurvesceret, tiliaceis tabulis infasciabatur, ut rectus incederet, quod refert Julius Capitolinus in ejus vita. Vid. etiam Scaliger. lib. 1. de plantis p. 286. qui thoracem, ait, tiliaceis assulis illum corrigere solitum, potiùs quàm aliis, propterea quòd calore suo foverent senem. Ipse tamen non tam ob calorem expetitam ad Imperatoris fomentum tiliam addit, quàm quòd mediocris est inter rigiditatem ac lentitudinem. Valet id quoque in λορδώσει cum primis ipsa.

Deinde in dorsali & thoracis regione eximius est thorax, seu coriaceus uti ex cute humana, præcipue ejus parte crassissima in dorso gestatum costas à gibbo distortas intra limites fidelissime coercere asserit Rolfinc. l. c. p. 381. Seu lineus, firmus tamen & ossibus seu setis balenarum interstinctus, ut firmetur rectitudo & erectum teneatur corpus; seu ferreus quoque, sive postica parte firmandus, si antica compressio magis requiratur, seu antica, si contra. Singuli hi iterum vel minoris vel majoris sunt apparatus, qui posteriores ad tertium magis modum referendi.

Notabile tamen est: 1. thoracem talismodi magis convenire emollitis priùs cartilaginibus & ligamentis.

2. Obduci posse commode corio; & leviores cùm sint laminæ, per se gestari, vel quoque, quæ leviores sint & perspirabiles magis multis & crebris foraminulis pertusæ, corpori aptæ.

3. Continuandum esse usum thoracis hujus per bene multum tempus, donec imbecillitas membrorum & mollities plenarie cessaverit.

4. Pro corporis increscentis & mali remittentis modulo novum fabricari & aptari posse, exactis aliquot mensibus.

5. Constrictione interim probe facta, ad εὐφορίαν tamen; & juncto, si opus fuerit pro extensione cervicis, in thorace postice firmato, capitis elevatorio, gradibus additis, prò majori vel minori intensione vel remissione variandis.

6. Thoraces hi in iis magis usum habent, qui incrementi adhuc magis sunt compotes, qui enim incrementi sui modum maximam partem acquisiverunt, minùs ab iis ipsis quoque juvantur, nisi forsan, ut firmetur magis debilior ossium crates, suadendi illi & tunc videantur. Confer Hildan. cent. 5. observ. 69. pag. 458. Paræum l. 22. c. 8. qui thoraces tales depingit, & alios.

Pertinet huc quoque ὁπλομόχλιον Fabritii ab Aquapendente, cujus icon antica & postica parte videnda in operibus ejusdem depicta visitur. Consulendus etiam seorsim idem pag 187. operat. Chirurg.

Porro huc etiam pertinet suspensio artificialis, quando firmatum sub axillis corpus, capite sub mento seorsim fasciâ excepto, ansisque geminis aptatis manibus, libero in aëre libratur agitaturve corpus pendulum una alteraque hora de die, ut hoc pacto pondere suomet extendat & exporrigat curvaturam, id quod non minùs, ac reliqua plura, cumprimis succedit ex voto quando inferiùs paulo declinat gibbus, non

non æque quando superiori loco residet. Meminit hujus etiam Mayovv. l. c. p. 148. Cujus succedaneum est, si capite manibus utrinque prehenso sustollatur corpus per vices.

Tertius denique mechanicus compressionem extensionemque; expetitam absolvit, vel intendit potiùs, scalarum, scamnorum, torcularium comprimentium & laqueorum beneficio, de quibus Hippocrates, Galenus, Oribasius aliique legi possunt. Memorandum hîc quoque est instrumentum mechanicum, quo aurigæ utuntur ad attollendas rotas & ponderosiora, cujus medianre impulsu gibbositatem curatam refert River. obs. commun. p. 668.

Genuinum tamen & probe attendendum monitum est Hippocraticum aureo libro de articul. c. 39. t. 1. parum sæpe his effici extensionibus, adde & compressionibus, quin sæpe optimum remedium est, graviori malo & frustra tentatis reliquis, remedio non uti, nisi nempe in principio statim adhibeantur, priùs quàm callo obducto, vel ossibus etiam coalitis, malum desperatum fit. Ita luxationem ipsam vertebrarum dorsi introrsum factam hoc modo curatam legere licet Ann. 4. Ephemer. Germ. obs. 77. p. 64.

Pertinet huc extremum illud spinæ reponendæ, in λορδώσει puta, remedium quòd præviis incisionibus manu in ventrem injecta perficitur, ex interna parte ad externam manu facta retrusione, quod mirum est Hildanum, tam insignem Chirurgum, centur 5. observ. 69. p. 460 admittere & commendare, imo tenacula manûs loco adhibere velle, quod latius ibidem videri potest, cùm tamen divinus Senex l. c. c. 43. t. 6. id in mortuo quidem fieri posse, in vivo autem non item, expressis verbis edixerit. Quin visus fuit aliquando abscessus in dorso ortus, spontaneo naturæ conatu, citra tamen mali ablationem.

Hæc verò proposita hactenus ut propria quasi sunt parti hîc affectæ; ita communia præsidia chirurgica huc arcessi quoque possunt, si eadem indicata ex usu esse videantur, quod tamen rarius paulo fit. Ita venæsectio non habet locum, nisi forsan lapsu vel ictu graviore facto statim in principio ad revulsionem.

Sin affluxu seri major & copiosior ad spinam dorsalem fiat, consentientibus reliquis, cauterium potentiale vel fonticulus admoveri potest, quale exemplum recenset Poterius cent. observ. c. 38. p. 136.

Cùm chirurgia ipsa ex fonte pharmaceutico sibi mutuatur remedia, etiam ad gibberis curationem, tum ipsa pharmacia non minimam de suo addit momentum, potissimum si ab interna causa ortum suum trahat, si cacochymia conjuncta eundem foveat, si laticis vitium sit extantius, quæ præsidia ordine brevi videbimus.

Ex universalium penu lenientia serosiorem & laxiorem habitum corporis, eductis è primis viis quisquiliis, & omnino respiciunt, ipsaque pro re nata propriè dicta purgantia. Notum quippe est, non solùm optime ferre purgantia infantes, contra ac nonnullis visum est, verùm etiam non minùs ac alias ætates admittere, imo opus habere iisdem, & indicate, siquidem ob ἀδδηφαγίαν facilè cumulant recrementa, & corpus infarciendo vitia in nutritione & auctione accersunt. Tacemus mature sese exerere salium scorbuticorum vel hæreditariam labem, unde expurgari postulant corpora nonnunquam & ut præserventur à morbis, & ut faciliùs curentur gibberis fientis vitia.

Notabile quin etiam est, in abscessibus internis latitantibus sæpenumero purgantium insignem fuisse virtutem observatam. Cavendum solùm, ne hypercatharsin patiantur tenella corpora, & hinc exhausto & depauperato nutritio succo nutare occipiant corporis sustentacula, partes osseæ, robur omne suum à spina dorsi velut basi quadam derivantes.

Hunc in finem dari possunt seligenda & individuis aptanda purgantia ex gialapa, mechoacanna alba, manna, rhabarbaro, aloe, sena Alex. & exin præparatis, sir. rof. solut. de cich. c. rhab. elect. lenit. resin. scammon. aliisque abunde notis.

Præter hæc, ut potiora saltim libemus, plurimum opis situm est in usu Diaphoreticorum. Cùm enim hæc ipsa omnem στάσιν seri & sanguinis, ubi fientem & factam, disjiciant, affluxum arceant, & circulum humorum vitalium in ordinem redigant, merito suo à Servetino l. c. c. 4. p. 35. habentur præcipuum & primarium ad morbi hujus causas aut eximendas & minuendas. Laudari hunc in finem merentur antim. diaph. C.C. phil. bez. martiale cachect. ens veneris Boylei, seu flor. sal. armon. vitriol. seu ex terra vitrioli dulci sublimati, M. S. sp. tart. tinct. bez. Exteriùs verò æstuaria, balnea laconica, tepidaria, thermæ, ad tolerantiam habitus corporis, ætatis, naturæ instituenda.

Par ratio Diureticorum, quæ aperiendi & resolvendi virtute serum superfluum partim imminuunt, partim in ordinem cogunt, ex succin. alb. ppt. magist. oc. cancri arcan. duplic. cujus insignis vis in atrophia ab obstructione glandularum mesentericarum, si à martialibus abierimus, accuratioribus practicis dudum notata est; arcano tartari & similibus

Alterantia specifica interna, licèt non adeo prostent, vel ad gibberis curationem venditentur; summo tamen jure huc referri possunt & pro his haberi (1) Resolventia ex lap. cancr. antim. diaph. sperm. cet. matr. perlar. ppt. pulv. absorbente Wedel. pulv. contr. casum; cerefolio, scabiosa, cinnabari nativa, quod divinum ad omnia seri stagnantis vitia remedium laudes omnes superat, & aliis. Non sine causa etiam horum censum subeunt laudata jam diaphoretica & anodina ipsa, singula uni eidemque intentioni debita.

(2.) Aperientia, quorum nomine complectimur, quę glandulas intestinales obstructas reserant, amurcam venarum extergunt, humores acetosos saturant, edulcant, absorbent quin & diluendo temperant, sicubi deficiat humor debitus. Talia cumprimis martialia esse queunt, quæ instar omnium sunt, modò humectantia & roborantia in ficciori statu magis eligantur, ut tinct. mart. pomata, cydoniata mart. solar. cum arcano tartari tincta, tartari balsamica, Zvvelfferi; essentia mart. antim. tartar. anima rhabarbari, elixir antiscorbuticum, ut alia antiscorbutica taceamus.

(3.) Nervina & Cephalica, illa præcipue quæ & vincula roborant balsamica virtute, & seri ichorescentiam & fluxilitatem peregrinam salinam corrigunt, ex chamædr. chamæpit. rosmar. salv. major. stœchad. arab. castor. rad. chin. sarsæparill. essent. succin. lignor. specif. cephal. cinnabarino, pulv. epil. March. & similibus.

(4.) Traumatica, quæ characterem suum alcalinum vel balsamicum sanguineæ massæ, & latici præcipuè impertiunt, ut impedimentis γλισχράτητος convenientis ablatis, solidescere magis in cartilaginosam & osseam duritiem possit, ut decocta, aquę & infusa ex plantis vulnerariis, facilè cum resolventibus & nervinis miscendis, essent. traumat. Rolf. Wedel. quæ omne absolvit punctum, seu per se, seu cum tinct. bez. elix. pector. essent. succin. anod. prout indicantia variant, miscenda; ut lapides cancr, illorumque infusum vel decoctum cum vino non denuo laudemus.

Inter

Inter roborantia hæc (5.) reponi merentur & Pectoralia, tussi, respirationi difficili, phthisi, seu mitigandis, seu præservandis, appropriata, non omissis, quæ calorem hecticum, si quis obrepat, attendunt. Hinc pulv. pector. D. D. Præs. uterque, elix. pector. spec. diamarg. fr. pulv. Haly contra phthisin. rec. disp. hic nominari merentur. Quin imo ipsa quoque pinguedo canina recens jusculis non inutiliter inferri potest, ad oleosiorem reddendum laticem.

Tandem & alterantia externa seu topica recensenda veniunt, quæ vi traumatica, nervina, analeptica, emolliente, vel roborante sunt conspicua. Sic fieri possunt Fotus ex cephalicis & roborantibus cum vino vel sp. vin. infusis & digestis; ex aq. anhaltina, essent. rosmar., castor. ejusque spiritu, sp. lumbric. junip. &c. Unguenta ex oleo momord. laurino, lumbric. lil. alb. ophiogloss. euphorb. n. m. petrol. medull. crur. vitul. sev. hircin. pingu. human. taxi, unguent. dialth. agripp. martiat. nervin. popul. resumptiv. additis quoque oleis destillatis pro lubitu. Sunt qui pinguedinem anseris, muribus juvenibus pluribus impleti & assati, pro secreto remedio habent. Quod tamen præstat, sine dubio arcessendum est ab emolliendi virtute, cum aliis communi. Compositum tale unguentum ad gibbositatem infantum describit Stroberg. tr. de aff. puer. p. 61. Emplastra ex cerato citrino, sandal. empl. ad fracturas & ruptur. nsit. oxycroc. emplastr. ad gibber. Hildan. descripto cent. 5. observat. 67. pag. 458. de rad. althææ, opoteldoch. Rolf. & additis adstringentibus, roborantibus & discutientibus, pulv. lumbric. terr. g. tacamah. carann. &c. Tale quoque est à Foresto commendatum l. 29. obs. 23. in schol. p. 824. simplicius quidem ex gummi ammon. & ladano, pro pueris, & compositum magis si desideretur.

Ex his verò non difficile fuerit medico rationali & experto seligere pro causarum & subjectorum diversitate, quod magis ex usu putet, Alia enim ratio est sicciorum, alia laxiorum vinculorum habenda, unde & emollientia & adstringentia, sed diverso tempore & respectu prosunt, cujus rei exemplum videri potest apud *Amat. Lusit. cent. 5. cur. 47. p. 143.*

Feliciorem tandem curationem præstat victus ratio, seu vivendi regimen, Diæta, quæ in genere ita comparata esse debet, ut ætatis & corporis temperiei sit conveniens.

In naturali cibus præbeatur εὔχυλος & πολύτροφος, inprimis si siccitas conjuncta sit major & aridura. Vitentur verò nimis viscosa, salita, infumata, frixa, aromatisata, obstructionibus generandis vel rarefaciendo sanguini magis apta.

Potus sit cerevisia defecata; recens & vetusta nimis noxia. Vinum parca præbeatur manu, imprimis generosum.

In vitali aër eligendus temperatus. Frigidus cùm nervosis partibus inimicus sit, & tussi ac catarrhis generandis aptior, à corpore arceatur. Nocet verò & calidus nimis, sanguinem ad motum magis ciens ac sudorem.

In animali quies cordi habeatur præ motu. Infirma illa corpora omnia lassantur & læduntur motu, qui jamdum difficilis succedit, & respirationem adauget magis.

Somnus cùm humectet; & humidum, quo nutrimur, magis ad lentorem debitum disponat, convenit præ Vigiliis. Opus sæpe est & de die & noctu simul gestare thoraces & ligamenta, ut constantiùs & reprimantur & reposita firmentur ex ordine dimota. Supinus decubitus, capite tamen paulò acclivi, hic reliquis modis fere præferendus. Vitandæ & in lecto, quas vocant, jectigationes.

Alvus & vesica recrementosas, spissas & tenues alimentorum partes justo reddant tempore, ne desidiâ vel exiccatione nimiâ indurata scybala conatum in egerendo majorem inferant, unaque ossibus laborem fœnerent.

Animi Pathemata ad rationis justæ normam moderari fas est. Gaudium moderatum infantum & crescentium ætatum reliquarum temperiei est aptissimum. Ita terror, metus & tristitia, quæ exiccant ossa; absint. Lachrymandi & plorandi occasiones, quantum licet, vitentur. *Excell. Fridericus Kaseberg. in Dissertat. Medic. select. Clar. Wedelii.*

Gibbositatis ab humorum affluxu incipientis curâ propria, quam maximo cum successu sæpius adhibuimus, hæc est.

℞. Turbith. gummosi, fol. senn. mundat. radic. mechoacan. hermodacty. cremor. tart. diagrid. cranii hum. extract. liquirit. ana ʒß. M. F. pulvis dividendus in doses 12. totidem septimanis assumendas.

2. ℞. Baccar. juniperi ℔ß. castor. camphor. ana ʒvj. rad. imperator. ℥j. flor. chamom. lavendul. ana ℥iß. conscindantur & contundant. omnia atq; immittantur lagenæ vitreæ, superaffusis sp. vini ℔. v. insolentur, aut igne arenæ digerantur per dies 14. post destillentur organis vitreis.

Spiritu hocce, singulis diebus, bis aut semel gibbus incipiens prope ignem per horæ quadrantis spacium perfricetur.

3. ℞. Fol. salv. recent. major. menth. crisp. rutæ, lavendul. paralys. hyperic. chamomill. summit. anethi ana Mj. baccar. laur. & junip. ana ℥j. rad. pyretr. ʒii. Conscindantur & contundant. post infund. per septimanas tres loco calido, in olei lumbricor. hyper. rosar. anethi ana ℥iij. additis axungiæ human. catellorum, cati sylvestr. ana ℥j. Insolatione, aut infusione in locô calidô peracta, coquantur omnia vase clausô ad humidi absumptionem; post colatis, & fortiter expressis, adde olei terebinth. ℥j. mastich. pulver. ℥ß. terebint. Cypr. ℥iiij. tinctur. benzoini ℥j. ceræ albæ ℥iij. Coquantur rursus horulæ spacio, & materias continuò agitando, ut fiat balsamus, seu unguentum.

Eo inungatur Gibbus post perfrictionem factam ex spiritû mox descriptô.

4. ℞. Emplastr. de gratia Dei, de pelle arietin. & consol. maj. ana ℥j. balsami sulphur. tantundem, M. in emplastrum, quod toti gibbo post inunctionem applicetur. Removendo & reapplicando bis de die, scilic. in singulis perfrictionibus & inunctionibus.

Potus sit decoctum radic. chinæ paucô cinnamomô aromatisatum, & sacchar ô ad gratiam conditum, illudque vel solum, vel pauco vino admistum.

Consultatio.

Gibbositas cum torpore partium infernarum.

Nob. Adolescens vigesimum primum annum agens, temperamenti & habitus melancholi; à nativitate

nativitate caput Morphæa sive lactumine affectum habuit, quæ affectio progressu in Tineam migravit, quæ decimo sexto suæ ætatis anno Topicis remediis absque diligenti totius expurgatione omnino cessit, sed quinque abhinc annis successit destillatio quædam à capite per dorsum, quę circa mediam spinalis medullæ partem firmata dolorem quemdam gravativum & obtusum excitabat, ad pectus & costas mendosas sese extendentem, & exiguo temporis spatio curvaturam eidem spinæ induxit, figuram ad instar S. repræsentantem, sicque non exiguam gibbositatem; neque toto jam dicto præterito tempore ullum internum fuit administratum medicum præsidium. Æstate autem proxime præterita remitti cœpit in illa spinæ parte atque costis jam dicta molestia, sed supervenit difficultas quædam deambulandi, cum pedum & crurum imbecillitate, & dolor gravativus atque obtusus qui antea mediam spinæ partem occupabat, lumbos molestare cœpit cum quadam musculorum atque tendonum sub genibus contractione. Tunc convocati fuerunt Excellentiss. Viri Urbis primates, & consultum fuit Nob. Adolescentem generosis remediis fore curandum, cujus curatio mense Septembri proximè præterito incepta fuit, ad redundantiam excrementorum melancholicorum atque pituitosorum deponendam. In quem finem primis viis expiatis, eductus fuit sanguis, primò ex brachio, deinde ex hæmorrhoidibus; præterea reseratæ fuere obstructiones quædam in visceribus existentes, inde totum venosum genus fuit diligenter expurgatum, mox caput ipsum, tandem institutum fuit Decoctum ex China, salsa, visco querc. santalis, necnon cichoraceis & capitalibus herbis paratum, & sudor moderatus in lecto fuit excitatus. Præterea inunctiones partibus læsis administratæ. Conservæ capitales cum cranio humano & ungula Alcis atque succino in usum ductę fuere. Progressu jam dicti decocti melius habere videbatur; verùm ambientis invalescente frigore, in deteriorem statum quàm antea lapsus est; siquidem impotentia ad ambulandum adeo adaucta est, ut fere ex toto motus progressivus ablatus sit cum torpore & stupore in cruribus & pedibus ipsis, quinimo quandoque motus aliquis convulsivus qui contrahit crura ipsa, observatur. Interim de capite nulla adest querela, licet prægressi fuerint timores, animi agitationes ob varia contingentia accidentia. Modo de agendis & quandǫ pro salute consulit.

Mirandum quidem, quod Nob. Viri parentes statum ejusdem morbosum tandiu neglexerint; siquidem licet lactumen seu Morphæa in infantia, progressu in Alopeciam sive Tineam conversa, bona fuerit, ut causa, mala tamen, ut signum, procul dubio semper fuit. Etenim aut totius venosi generis impuritatem, aut capitis insignem intemperiem, aut utrumque nobis significabat, & ideo radicitus extirpanda; quod cùm fuerit omissum, ætatis progressu capitis cute cum membrana carnosa crassiori atque densiori reddita, & ideo excrementorum egressum impediente; factum est ut ipsa Tinea evanuerit, sive potius non amplius apparuerit, superstite tamen humore excrementitio, ejusque reproductione vigente, quem à prædominio pituitosum fuisse in capite genitum, subdominio verò melancholicum atque serosum, à toto ad caput transmissum credendum, qui vias ad egressum sibi impeditas inveniens, quinque abhinc annis per spinam ad vertebras dorsales decumbere incipit, & sua acrimonia, seu potius aciditate partes nervosas vellicans atque pungens, dolorem quendam excitavit, sicut multo magis vertebrarum ligamenta madefaciendo atque laxando, ejusdem spinæ illa parte contortionem, sicque gibbositatem induxit, postremo verò, ut magis compressis nervis ab adaucta gibbositate, aut quia humor redundans inferius ad vertebras quoque lumbares pervenerit, compressione potius, quàm obstructione infernarum partium motum diminuit, imo tandem fere ex toto ademit, præter torporem stupore etiam inducto, diminuto nimirum etiam sensu cum ipso motu. Nec mirum motum convulsivum etiam quandoque observari, qui tamen vera convulsio non est, quoniam non ex nervosæ substantiæ repletione, sed ex irritamento, vel ab aciditate melancholici humoris, vel ab aliqua molestia, à vertebris male suo situ dispositis, eidem illata provenire speramus, nisi forsan portio aliqua melancholicæ serositatis à nervorum principio per medullam quoq; spinalem sese insinuaverit, ut non semel in praxi à nobis observatum fuit, quod Deus avertat. Deus, inquam, hoc avertat, quoniam non solùm infernæ partis, verùm & supernæ, futuræ Paralysis raro curabilis periculum immineret: sicut si extra nervosam substantiam reperiatur jam dictus humor mistus, non adeo difficilis evadet curatio: & si causa morbifica immediata adaugeatur, compressio nimirum vel à vertebris ipsis, vel ab humore multiplicato, motum quoque naturalem infernarum partium abolere, & præter naturam, convulsivum scilicet, frequentiorem ac molestiorem reddere valebit.

Quoniam verò ex adducta relatione comprehendimus malum hoc quotidie magis ruere in deterius; idcirco quamvis anni tempus vernum exigat ipsa curatio, ad eandem tamen festinandum esse credimus: duorum enim mensium spatio tantam posset vim assumere morbus ipse, ut difficilem curationem non sine vitæ discrimine admitteret. Quare statim repetenda curatio, primas vias mundando. Secundo totum venosum genus depurando. Tertio caput expurgando. Quarto materiam ad vertebras jam fluxam resolvendo. Quinto intemperies partium mandantium corrigendo. Sexto caput nervosumq; genus roborando; & tandem vires totius conservando.

Tribus autem prioribus intentionibus iisdem jam administratis remediis erit satisfaciendum, omissâ tantùm ex hæmorrhoidibus sanguinis eductione. Quartæ quoque intentioni adimplendæ, decoctum sudorificum erit instituendum, præscripto non dissimile: quod parari poterit in aq. stillat. cich atque beton: addendo pulv. viperini gr. xv. aut xx. Sed quod omnino necessarium censemus, est sudoris provocatio in hypocausto, ultra horæ dimidium nunquam moretur Nob. Patiens; & in hoc remedii genere supra trigesimum perveniat; ideoque non adeo tenui victu utendum, licet à vino eo tempore sit semper abstinendum.

Terminato sudore, in viperini pulveris usu erit perseverandum, ut diaphoresis adaperta servetur de quo dicebat Gal. quod extenuantis est facultatis, valde enim exiccat ac digerit, & ad cutem properat; & interim non interpositâ morâ ad Thermas sulphureas Aponitanas sese conferre debet, ut luta prius emollientia, si opus fuerit, deinde certò resolventia spinali medullæ administrari possint: & forsan etiam Balnea sulphurea, ut faciliùs sulphurea vis emolliens atque resolvens penetrare valeat; quo tempore & capitis stillicidium non parum profuturum credimus; tuncque & de aliquo ferreo instrumento adaptando cogitari poterit, sicut forsan & in præsens: quod excellentiss. præsentibus atque videntibus committere debemus. Interim ne humor magis

incrassetur

incrassetur atque exiccetur, quotidie exterso sudore tota. spina inungenda usque ad os sacrum, inunctione parata ex oleo lil. alb. de lumbricis, vulpino & viperino: non autem crura ubi deficit motus, exemplo Pausaniæ: sub genibus tantùm ratione motus convulsivi, oleum lil. alb. cum amygdalino conveniens erit.

Quibus jam dictis omnibus congrua victus ratio erit addenda; à vaporosis omnibus, tum calidis, tum humidis abstinendo, vinumque medicatum pro mensa parando, ligno roris mar. visco querc. lentisco & santalis alteratum; cæteraque observando quæ Viris Excellentiss. prrscribenda, sicut reliqua omnia dijudicanda atque corrigenda relinquimus. *Raym. Joh. Fortis Consult. & Respons. Medic. T.1. Cent. 1.*

Observationes.

Gibboso cuidam Puero nobili, cui spina dorsi extrorsum admodum extuberabat, thoracem ferreum qualem armati ferre solent, ex tenuissimis laminis fabricatum, atque intus forisque ne nimium illum premeret, pannis suffultum, induendum ut gestaret docui, quo facto, cùm eum integri anni spatio, dies noctesq; gestasset, eiq; sic assuevisset ut non magnam inde sentiret molestiam, sensim pressa illa curvatura, spina rectitudinem iterum suam naturalem est adepta, posteaq; semper recto corpore incedens, procerus admodum est factus. Felix Platerus. observat. lib. 1. pag. 164.

Puellula quædam octodecim mensium excrescentiâ vertebrarum dorsi laborare cœpit. Ad eam vocatus, tertiam & quartam vertebras lumborum extuberantes inveni ad ovi Anatis magnitudinem, quas secunda & quinta nonnihil sequebantur, ita ut in maximum gibbum excreverit spina, præcipue versus sinistrum latus: quapropter sinistrum crus dextro longe imbecillius fuit. In curatione sequenti modo processi.

Primò dorsum totumq; crus sequenti aqua ad nervos corroborandos inunxi.

℞. Aquæ gran. juniperi sine vino destillat. aq. salviæ, betonicæ, lavendulæ, an. ℥ ij. pulveris radicis bistortæ, tormentillæ. rosarum an. ʒij. M. fiatq; infusio in ampulla magna per dies octo vel decem. Dein per inclinationem à pulveribus separata aqua ad usum reservetur. Post inunctionem, sequens Emplastr. quo etiam in fracturis ossium utor, applicui.

℞. Emplastr. Slotani ℥v. ceræ novæ ℥ij. lapidis osteocoll. ℥j. pulveris radicis consolid. majoris, terræ sigillatæ an. ʒiij. pulveris balaust. nucis cupressi rosarum odoriferarum an. ʒj. misceantur lentissimo igne, fiatque emplastrum, addendo ol. rosac. aut mastich. quantum satis, totum autem præcipuumque artificium in curatione gibbi, in hoc consistit, ut extuberantia vertebrarum reprimatur retrorsum, alioquin omnia frustra tentantur. In hunc itaque finem laminam ferream, aliquantum incurvatam, & ejus quidem longitudinis & latitudinis, ut totum gibbum cooperiret, in thoracem ex reduplicata tela ita adaptavi ut extuberantes vertebras reprimere posset. Laminam tamen carbaso obtexi, ut puellæ minus esset molesta: thorax nudo corpori induatur & ita quidem adaptandus est, ut totum ventrem ad muliebria usque comprehendat: Per medium ventrem ligula oblonga constringatur: circa pectus quidem mediocriter, ne metaphrenum & costæ constringantur; post costas verò mendosas usque ad imum ventris arctissime, quo lamina ferrea extuberantes vertebras reprimere possit. Ne autem thorax à scapulis sursum trahatur, fasciæ duæ transversum digitum latæ, in utroque inguine annectendæ erunt thoraci, quæ descendentes subter nates, in utroque latere thoraci ligulis annectendæ. Emplastrum autem & inunctiones de quarto in quartum, aut etiam de sexto in sextum diem renovavi, coxam verò totumque crus singulis diebus, præscriptâ aquâ inungere jussi, sic divino favore, intrà menses sex, gibbus depressus fuit, thoracem verò, laminamque propter imbecillitatem & mollitiem membrorum in secundum usque annum gestavit. Nunc cùm annum ætatis tertium attingit, quàm belle se habet. *Guilielmus Fabricius Hild. obs. 67. cent. 5.*

Anatomicæ Inspectiones.

Gibbositas ob sinistrum Pulmonem & Pericardium firma cicatrice costis adnata

Quidam purulenta tussiens, circa diaphragma sinistrum vehementissime doluit, tandem ascitide obiit. Aperto cadavere, parenchyma sinistri pulmonis fere totum consumptum; bronchia verò relicta cum pauco parenchymate, & ipso pericardio firmissima cicatrice, ceu callo, costis adnata coaluere, ita ut propter diuturnum dolorem, hoc latere compresso depressoque, gibbosus altero latere factus fuerit miser. *Sal. Reiselius in miscell. cur. anni* 1673. *Observ.* 191.

Gibbositatis causa in capite reperta, ob vitiosam ossis Ethmoidis conformationem.

Adolescens à pueritia Gibbo & asthmate vexatus, tandem ex phthisi obiit, circa annum ætatis 16. Hujus cranium aperui, & inveni processum sive interstitium, aut septum illud quod eminet in medio ossis ethmoidis, seu cribrosi (qui processus crassitiem papyri excedere vix solet) in latitudinem & altitudinem ita auctum, ut ferè totum os cribrosum obtegeret, adeò ut foramina hujus ossis, per quæ pituita ex cerebro ad nares solebat effluere, plane oppleta viderentur, & quamvis percocto cranio, vix eorum ullum pateret. Denique ossicula superioris maxillæ, quæ in magno oculi cantho conspiciuntur, adeo excreverant, ut septum nasi hinc inde propemodum attingerent: Hanc præcipuam fuisse gibbositatis causam versimile est: nam cùm pituita per nares minime posset expurgari, versus spinalem medullam tendebat, sicque vertebræ, earumque cartilagines, assidue irroratæ pituita viscida & relaxatæ, tandem excreverunt in gibbum maximum. Nec solum pars illa Dorsi ex hac defluxione & irroratione pituitæ relaxata fuit, verùm etiam omnia ossa à collo usque ad pedes præcipue vertebræ, os sacrum, os pubis, ossa pedis, denique omnes epiphyses sive appendices, præter consuetudinem molles ac tenellæ erant, ita ut fere instar ceræ tractari possent. Illud prætera in hoc cadavere notandum visebatur, quod 6. 7. 8. 9. & 10. vertebræ metaphreni, quæ Gibbum efficiebant, exesæ erant carie, præcipue autem 7. 8. & 9. quarum nihil præter exteriores semicirculos, & eorum processus conspiciebantur. Interiores autem partes harum vertebrarum, in quatuor aut quinque fractas partes, non sine admiratione, in ipsa pulmonis substantia invenimus; Pulmo enim in parte, quæ dorsum respiciebat, ulcere magno & calloso laborabat; per quod ea fragmenta, ex continuo pulmonis motu attracta

attracta fuisse, dubium non est: Tanta enim est pulmonis ad se attrahendi facultas, ut nonnunquam tutundas ex vulneribus pectoris penetrantibus ad se trahere. Fabritius Hildanus cent. 1. Observ. xlv. Diximus in Gibbo illo 7. 8. & 9. vertebram metaphreni ita exesas fuisse, ut nihil præter exteriores semicirculos & eorum processus repertum sit: ubi admiratione non caret quomodo spinalis medulla conservata fuerit, Erat enim plane denudata, & nonnisi membranâ suâ cooperta: interim tamen insigni illa putredine ossium cariosorum, & ulceris pulmonis sordidi circumdata, neque tamen sequutum ullum symptoma ex iis quæ spinali medullæ læsæ accidunt. *Idem cent. 5. Observ. 66.*

Gibbositas Pectoris & Dorsi à magnitudine Hepatis extraordinaria, Rachitis Anglis dicta, Tabes Pectorea.

Pectoream Tabem appellamus, non quæ intra Pectus sedem habeat, quo facto Phthisis Pulmonia eo nomine comprehenderetur, sed in qua ipsa Pectoris crates vitietur, id quod fit in morbo quem describendum suscipimus. Est autem hic Puerilis duntaxat seu infantilis, & vulgatissimus in Anglia, uti & in Hibernia ab aliquot annis, ubi antea solebat rarissimus esse ac vix cognitus. Invadit autem non grandiusculos tantùm infantes, sed & valde teneros ac recens natos: Sicuti contrà rarissime trimis majores adoritur, & ut plurimum intra bimatum se continet. Multæ corporis partes in hoc morbo afficiuntur, pectus, caput, artus, aliæ, sed præ omnibus ac ante omnia pectus, cujus pars anterior, quæ lata esse debebat ac plana, angustior fit, & utrinque acclivis in medio, seu sterni regione, altiùs assurgit, tandem prorsus carinatur. Costæ inferiores, ad latus foveæ ventriculi, introrsum retrahuntur, ac quandam utrinque velut scrobem faciunt, totoque sui ductu, quibusdam velut nodis asperantur ac inæquales fiunt: vitiata pectoris figura respirationem facit impeditiorem ac crebriorem, quam etiam tussicula plerumque sicca, comitatur: Caput grandescit ultra debitum modum, ac inferiores corporis partes, coxæ, femora, crura, extenuantur & debilescunt, unde infantes incessui inepti redduntur; non modò illi qui nunquam adhuc eo usi fuerant, sed & qui firmiter admodum agiliterque incedere ac discurrere cœperant, diu antequam hoc morbo prehenderentur: Dorsi spina in multis curvatur, atque arcûs instar in exteriora flectitur: Ossa articulorum in brachiis & cruribus, non omnium, sed carporum ac talorum augentur, ac tantopere protuberant ac si duplicata esset fere eorum moles; unde etiam *Doubling of the joints*, i. e. juncturarum duplicationem id vitium nominant Angli, qui morbum ipsum, hoc symptomate stipatum *Tent* indigitant: quum alioquin eum generaliori vocabulo, omnemque ejus speciem includente *The Rickets* appellent; Præter hæc omnia dextrum hypochondrium intumescit totum, tumore æquali, magno ac renitente, sic ut digitos sub costas nothas adigere non possis: Et sane omnis mali vel origo vel fomes latet hoc in loco: Tumor iste cum pectoris aliqua angustia, statim initio morbi apparent, sic ut interdum quidem ambo ista simul, eodemque tempore se prodant, aliàs verò vel hoc vel illud altero nonnihil anterius sit: Nodi in costis, ac scrobes istæ in imis oris pectoris postea accedent: quando etiam pectus fit magis magisque angustum: Capitis incrementum illis posterius est, nisi quod pectus toto morbi decursu arctius redditur, donec ad summam angustiam deventum sit, sic ut carinæ instar acutum fiat, ac promineat, quod fere non fit nisi paucis ante mortem diebus: Est enim lethalis hic morbus, si vel negilgatur penitus, vel serò aut prave curetur, plurimosque quotidie absumit, neque ullus est annus quo non aliquot millia infantium pereant: Articulorum granditas fere nonnisi ultimo loco supervenire solet: quanquam multi sunt qui eam nunquam patiuntur, ac moriuntur priùs quàm ad eam deveniatur: sicuti rursus ex iis, quibus illa accidit, permulti evadunt, etiamsi incuriosius habeantur, quippe haud ita periculosa est illa Tabis Pectoreæ species quæ hoc symptoma trahit, quàm quæ eo caret.

Origo hujus labis à Jecore est, persæpe non vitiato ullamve noxam passo, sed supra modum adaucto, ita ut plerumque duplo, imo ferme triplo majus sit quàm par erat, totamque anteriorem epigastrii partem occupet, & ipsum quoque sinistrum hypochondrium attingat, interdum quoque impleat Jecur sic adauctum, cùm in ipso ventre non inveniat spatii satis, ubi se commode explicet, à thorace mutuatur quod ipsi deest, ac versus superiora assurgens, diaphragma longe impellit, adeo ut interdum pectoris cavo vix dimidiam partem spatii ipsi debitis relinquat: Pulmones sic in arctum redacti, contrahunt sese ac in sese colligunt, unde fit ut pectoris quoque crates, ipsorum causa facta, iis se accommodet ac angustior evadat; Quandoque ab ipso pectore & pulmonibus incipit malum, hectica quadam siccitate, cum nonnullo etiam caloris excessu, obsessis, qua sensim marcescentes illæ partes, ac sese contrahentes, quum vix ullum nutrimentum tunc capiant, sanguinem quem in statu naturali valde copiosum ad se trahere ac absumere solent, Jecori refundunt; quod eò circumfluens, plus justo increscit, atque in omnem partem sese adauget: cujusmodi nimium Jecoris incrementum principalis hujus morbi causa est, ita in hoc quoque non parum ad eundem fovendum confert, atque in progressu eadem omnia mala importat, quæ modò memoravimus, atque sic morbum, quanquam non ab ipso cœptum, fovet tamen & magnopere adauget: Neque in hâc Pectoreæ Tabis specie ullum magnopere periculum est, donec ista à Jecore noxa supervenerit: quæ & supervenit semper si diutius trahatur malum, neque statim initio curetur, aut ab alia causa præmortuus infans fuerit. Ego sane, quum plurima corpora, utravis hujus morbi specie extincta secuerim; autopsia deprehendi rem ita se habere; neque unquam mihi adhuc infantis, isto morbo defuncti, corpus aperire contigit, in quo non prægrande ejusmodi Hepar repererim.

Mali hujus orginem infantes sæpe in utero matris contrahunt, idque vel mox in ipso conceptu, vel gestationis tempore: Prius evenire solet ubi vel pater, vel uterque parens calida & sicca utriusque visceris, Jecoris & Pulmonum, vel alterutrius intemperie laborat: Alterum à [illegible]a matre proficiscitur, quando ea in victu multùm peccat, interea dum uterum gerit, atque vinum, cerevisiam fortem, aquam vitæ crebrius ac largius ingurgitat: Eodemque vel matris, vel adscititiæ nutricis, vitio, hæc labes accersitur etiam infanti, qui alioquin ei ab ortu obnoxius nequaquam fuerit, si liberaliori cujuscunque Siceræ potui crebrius ac largius indulgeant, istoque pacto lac suum inficiant, ac naturalem ejus bonitatem corrumpant: Quandoque cæcæ huic malo causæ subsunt, infantesque ejus

initia

initia fecum ex matris utero deferunt, vel poſtmodum id contrahunt, abſque eo ut ullus ejuſmodi defectus vel in parentibus vel nutrice compateat. Sane ut in aliis permultis humani corporis affectibus, ita in hoc quoque aſtra plurimum pollent, certorumque ſiderum ictus iſti vel procreando vel fovendo magnopere inſerviunt: Morbus iſte ægriùs tollitur ſi à jecore cœpit, quàm ſi à pectore; magiſque etiam ſi à primo ortu infans ei obnoxius fuerit: Quando in pectore ipſo originem habet, curatio ejus ſatis facilis eſt; quum ſiccitas, etiam hectica, quæ in corporibus adultis fere immedicabilis, in corpore infantili cum minori difficultate emendetur: Curatur autem balneis unguentiſque emollientibus atque chalaſticis, aliiſque ad humectanda pectoris oſſa pulmoneſque accommodatis: inter quæ pellis ovi aut agno recens detracta, & adhuc calens admota, atque aliquot horis relicta, mirifice multis profuit: Quod ſi jam in progreſſu eſt morbus, atque jecur ſuperaugeri cœpit, aut ſi ab ipſo jecore proceſſit malum, iſti quoque medicatio adhibenda eſt, omnibuſque modis conandum ut incremento ejus obſiſtatur, atque intra naturalem modum coerceatur: quam in rem, non linimenta modò & unguenta, aliaque topica, ſed interna quoque in uſum trahenda: ſic tamen ut non ſalubritatis tantùm ratio habeatur, ſed & teneræ iſti ætati effectus ac ſapor medicamentorum attemperetur: Pari quoque prudentia cavendum ne dum refrigerare ac contrahere Jecur nitimur, obſtructiones aliaque mala in eo generemus, nimio adſtringentium, aut intempeſtivo emplaſticorum uſu, atque ſic geminam pro ſimplici labem acceſſamus, morbumque penitus incurabilem reddamus: Super autem omnia ſciendum pro internis & externis medicamentis, ea hîc deligenda, quæ & Jecori privatim amica ſint, & præter communes cum aliis multis Refrigerandi & Adſtringendi facultates, peculiarem aptitudinem huic operi neceſſariam, ſortita ſint: Purgatio hîc nullum locum habet, nec ſanguinis quidem miſſio, niſi morbo longiùs progreſſo, ac capite jam nimium aucto: quando ſanguiſugæ venis poſt aures, atque in fronte & temporibus utiliter admoventur, multùmque ad univerſam curationem conducunt; ideoque ſi res ita ferat ſecundò ac tertiò uſurpandæ ſunt: Victûs ratio longe alia in hoc morbo inſtituenda eſt quàm imprudentioribus, ac naturam eius non ſatis perſpectam habentibus, videri poſſet: Non enim Atrophiæ, qua infantes contabeſcunt, per ſe attendendum eſt, neque conandum ei occurrere pleniore cibatu ac validiùs nutriente, quod eſſet oleum addere camino, ſed contrà omnis opera in id adhibenda eſt, ut exuperans ſanguinis copia compeſcatur, ac nimius ejus fervor, nimiaque tenuitas & acrimonia coerceantur; quod quibus potiſſimùm rebus effici debeat neminem doctum Medicum latere debet: Quod ſi ita teneri ſunt infantes, ut nihil dum præter lac nutritium aſſumant, matri vel nutrici ea danda ſunt quæ prædictis ſcopis inſerviant, ac lac earum debito modo attemperare valeant: In iis verò infantibus qui grandiuſculi jam, nondum tamen ablactati, & ubera ſugunt, & alios præterea cibos ac potus aſſumunt, utroque modo agendum eſt, & tum ipſorum, tum nutricum victus ita ut diximus ordinandus. Hæc curationis via ſolicite admodum obſervata, & diu admodum continuata (nihil enim hîc parvo temporis ſpatio effici poteſt, præſertim ubi altiùs hæſit malum) feliciter curatur iſte morbus.

Morbum iſtum non in Anglia duntaxat & Hibernia, ſed & in aliis quoque regionibus graſſari veriſimile eſt, & de Gallia quidem mihi certiſſime conſtat: diverſos enim Pariſiis infantes vidi eo laborantes. *Arnoldus Bootius de affectibus omiſſis cap.* 12.

GINGIVARUM MORBI.

Gingivarum caro ſpongioſa ac glanduloſa pluribus morbidis affectionibus ſedem præbet, quarum præcipuæ ſunt earundem cruentatio, corroſio, ulceratio, (etiam in fiſtulam abiens, imo & gangrænam) flacciditas, tumefactio, ac excreſcentia, abſceſſio à dentibus, pruritus, ac parulis. De gingivis cruentis, corroſis, ulceratis, flaccidis, tumefactis, vide quæ capite de ſcorbuto; de fiſtula & gangræna, vide quę propriis capitibus; de abſceſſione a dentibus, vide in dentium morbis; de pruritu, vide de morbis infantium; de parulide, vide in epulide. Hic itaque tantùm pauca.

Conſultatio.

Pro egregio quodam viro ſcirrho canchroſo cum ulcere circa gingivam in inferiori mandibula ad dextras exiſtente detento.

Tumor præter naturam, qui gingivam in inferiori mandibula ad dexteras occupat, ſcirrhus exiſtit; nam ibidem cum duritie, atque renixu aucta magnitudo reperitur, & quoniam nullus dolor, nulluſque ſenſus, ſaltem ſecundum dextram partem adeſt; ideo ſcirrhus ſecundùm hanc legitimus eſt habendus, vereque ſcirrhus, ut habetur à Galen. 14. Meth. & 2. ad Glauconem, præterea eſt immobilis ad Strumę & glandulæ differentiam, quæ etſi ſcirrhi dicantur, mobiles tamen exiſtunt; Cæterùm hunc non eſſe ſimplicem ſcirrhum, ſed complicatum cum rudimento quodam cancri, ita ut ſcirrhus canceroſus dici poſſit, facilè eſt ex inæqualitate, & livore in ore ad partem illam perceptis oſtendere, atque adeſt & ulcus, quia continuò ichor fœtidus graveque olens emanat ab eminentiis quibuſdam eroſis dolentibus ad tactum aliquo modo ſecundùm partes internas; rurſus quoniam ex Paulo, Cancer ulceratus vel eſt ſordidus, vel purus, hic, de quo agitur, purus profecto eſt, quoniam cum livore cruor quidam, & materia tenuis excernitur.

Cauſam ſcirrhi immediatam, humorem conſtituo pituitoſum craſſum, & lentum per congeſtionem, non autem per defluxionem à capite (de quo nulla querela à patiente noſtro habita fuit) ibidem collectum; item humorem melancholicum naturalem ſimul mixtos. de humore melancholico fidem faciunt prægreſſa quartana, nec non ſubdominium melancholicum in proprio patientis temperamento. Concedo equidem antea tumorem à ſimplici pituita ortum duxiſſe, nam veluti meliceris fuit, uti à ſuppuratione ſubſtantiam ſimilem melli reddente colligere potuit unuſquiſque; ſed nunc ob colorem fuſcum partis internæ humorem melancholicum admiſceri pro certo habeo, ab his autem duobus humoribus & ſeorſim diviſis, & conjunctim unitis ſcirrhos fieri poſſe ſcribitur lib. de Atra bile, & 14. Meth. Cæterùm duritiem acquiſivit ſcirrhus prædictus tum à repletione partis ob copiam humoris, tum à concretione à frigiditate oſſis mandibulæ facta, imo & ab ipſa

ab ipsa siccatione, qua nimirum celebrata suppuratione, disruptoque apostemate pars tenuior est excreta, & quicquid crassum est remansit. Verùm quoniam cancer fit ex melancholia genita per adustionem, vel melancholiæ naturalis, vel flavæ bilis lib. de Atra bile cap. 3. dico, præsens cancri rudimentum suam habere occasionem ex Atra bile genita per adustionem bilis, quod ætas juventutis confirmat, necnon habitus, ac ægri temperies biliosa, quam pili flavi in toto fere corpore enascentes ostendunt.

Sed & causæ remotæ ejusdem tumoris tum externæ, tum internæ non sunt contemnendæ, priores in errata externa, in quę juvenes incurrunt, referuntur omnes, posteriores verò, & moventes esse, & generantes non hæreo, moventes ad facultatem expulctricem totius, partisque laborantis imbecillitatem refero, nam partes oris laxæ, admodum sunt, & humidæ, ob idque ad suscipiendum aptæ, meritò quarum causarum humores per transmissionem, coagentibus his quæ sanguinem acuunt, usu nempe alimentorum calidorum, motuque corporeo, quibus patiens usus fuit, ad locum confluunt affectum, causæ demum generantes in alimenta ad generandos humores dictos idonea, in jecorisque caliditatem meo judicio referuntur.

Hinc scopos Medicos facilè est elicere, tum præservativos, tum curativos, pręservativi in causarum ablatione consistunt, primò scilicet in totius evacuatione. Secundò in prohibenda humorum dictorum per sublationem causarum moventium, & generantium, fluxione, atque generatione, proindeque refrigerandum jecur, ventriculus calefaciendus, & pars affecta attemperanda, roboranda, & constringenda, quibus scopis Morbi tantum augmentum prohibebitur; Scopi verò curativi in unicam partis affectæ evacuationem reducuntur.

De prognostico ita sentio, quod liceat. s. scopos præservativos obtinere, quoniam patiens est ætatis juventutis aliqua occurret difficultas, quoniam magnus observatur recessus à naturæ statu, causæ valenter agunt, præsertimque intemperies calida jecoris est in habitu: At scopos curativos absolvere per ea, quæ discutiunt, apud me est impossibile, nam facultas partis est abolita, medicamentaque actuari minime possunt.

An verò possit per recisionem, quæ fit & ferro candenti, & medicamentis corrodentibus malum hoc deleri, meritò dubitari potest: nam ex una parte id fieri posse videtur, quoniam pars est ignobilis, cui nulla vasa insignia, alicujusve momenti assistunt; præterea, ibidem aliàs est facta sectio, cujus occasione nil mali fuit subsequutum, & jure quidem: quia contra verum cancrum haud agebatur, hinc non obstat Aphorismus ille sextæ sectionis trigesimus octavus, ut pote qui de veris cancris, intimis, & non ulceratis, adhuc ægtos fatigantibus, & magnis existentibus, 2. ad Glauconem, loquatur, non autem (ut notat Gal. ibidem) de his, qui in summa cute exulcerati, & in parte, quæ rescindi possit existunt. Et si aliquis objiceret ex Gal. ulcera ab Atra bile esse prorsus insanabilia, responderi posset pro hac parte, quod Galeni sententia de ulceribus ab Atra bile sincera genitis, venit intelligenda. Ex altera verò parte (quod erat principale institutum) recisio nullo pacto videtur convenire, non quidem per ferrum candens, quoniam aliàs absque fructu tentata fuerit, & summa cum ratione, in similibus namque tumoribus dubio procul vasa materiam continuò suppeditant; adhibito autem igne, insignis à vasis fieri solet attractio, hinc augmento tumoris perbelle datur occasio; præterea, corrosiva partes penitiores non petunt, quocirca frustra adhiberentur; demum incisio scalpello non probatur, non enim est tuta propter vasa externa.

At quid ego sentiam nunc, ubi de materiis chirurgicis loquar brevibus aperiam, quas materias respicio, primùm ut disponentes; quæ sunt sectio venæ in cubito dextro, & hirudines ano applicitæ. Secundò ut curantes, inter quas ego seligo ferrum candens; Ad propositam autem difficultatem respondeo, quod tametsi non possit ita perfecte sanari vitium hujusmodi, potest tamen ea ratione præcaveri, qua saltem ne augeatur, prohibetur, nam aliàs posset ad tantam pervenire molem, quæ omnino intolerabilis existeret; tandem materias chirurgicas ut præservantes intueor, ac inter has unam instar omnium propono, cauterium in brachio dextro.

Medicamenta, quæ totum respiciunt, primùm occurrunt, hinc pro lenienda alvo, casia cum electuario lenitivo probatur, pro præparandis humoribus decoctum cicoreaceorum, lupulorum, & fumariæ cum suis sirupis, pro quibus humoribus educendis infusum Rhab. & senæ cum manna, pilulæque aggregativæ conveniunt, quinimo statutis quibusdam intervallis non desisterem ab usu syrupi de polypodio Magist. cum syrupo rof. solvente, vel ab infuso Epithimi, ac myrab. citreo. Et pro evacuatione insensibili Chinæ decoctum cum sandalis, cicoraceis, ac liquiritia arbitror præstantissimum.

Atque pro alteratione jecoris thermæ frigidæ Lucenses, vel Beatæ Virginis Patavii, vel Calderianæ, serum, & lac caprinum bibita, balneumque aquæ dulcis sunt admodum accommodata.

De topicis medicamentis ita statuo, ut alterum horum affectæ parti admoveatur; primum est unguentum, quod ex virgæ aureæ, seu tabacci succo, cum oleo rosato, & cerâ ductis in mortario plumbeo conficitur; alterum est aqua ex mercurio, & antimonio stillatitia. Tertium est Cinis Antimonii, postremum pulvis ex duabus partibus tutiæ, unâ Arsenici sublimati, pluries lotis, & in aqua plantaginis ebullitis, verùm & aquam stillatitiam ex ranis viridibus, vel pulverem ab humano stercore, & anetho crematis, tanquam à proprietate agentia non damno.

Et dum hæc administrantur, studendum est, ut patiens probe, & apposite vivat, utatur inquam probis alimentis, cibis cum simplicibus refrigerantibus medicatis, vescatur prisanâ hordeaceâ, ferculis ex cucurbita, endivia, lactuca, ac similibus, utatur vino oligophoro, aquâ hepaticæ, & boraginis diluto, in reliquisque omnibus modum servet jam dictis respondentem, sic etenim, Deo favente, melius in dies se habebit. *Julius Cæsar Claudinus in Consultationibus Medicinalibus.*

Observationes.

Gingivarum Gangræna, unde mors.

Gangrænam gingivarum & oris præcipuè in pueris raro sanabilem, in sphacelum autem degenerantem, insanabilem esse, quibusdam jam observationibus confirmare operæ pretium existimavi.

Puella 4. annos nata ex morbô acutô sanata catarrho vehementi ad gingivas cum nausea & capitis dolore correpta fuit. Tota facies in tumorem œdematosum elevata fuit. In sinistra malâ tumor rotundus,

rotundus, durus & lividus, non adeo tamen magnus apparebat: gingivæ verò & finiftra pars oris gangrænâ correpta fuit. Multa fed fruftrà ipfi adhibuimus remedia. Itaque tandem exefis gingivis, labiifque ad nafum ufque, è vita difceffit.

Genevæ cum Clar. Jano Anton. Saraceno M. D. & Joh. Griffonio Chirurgô præftantiffimô in duabus puellis fimilem penè cafum obfervavi. In curatione, nihil quod neceffarium videbatur prætermiffum fuit: nihilominus eæ laborantes febre, deliriis, fyncope, vomitu & fpirandi difficultate tandem è vita decefferunt.

Filius avunculi mei erofione gingivarum propter fcorbutum vehementer laborabat, tandem in gangrænam degeneravit erofio illa; & ut priores è vita deceffit cum doloribus maximis aliifque peffimis fymptomatibus. Summa igitur adhibenda eft diligentia in hujufmodi morbis oris: præfertim in junioribus qui putredini obnoxii funt: tum quia pars oris per fe calida eft & humida, tum etiam quòd conftitutio puerorum talis fit. Ideoque profpiciant tyrones chirurgi ne temerè polliceantur ægris, quæ præftare nequeant, & quæ queant fideliter præftent. *Guilielm. Fabric. Hildanus obfervat. Chirurgic. Cent.* I.

De Epulide infignis magnitudinis feliciter ablata.

Ut moleftum, inquit Nobiliff. Tulpius Obferv. 49. lib. I. fic quoque periculofum fanguinem profluere ex oculis, auribus ac dentibus, five quoad venas arteriafve, ex quibus facilè plus effluit, quàm partes quibus deftinantur fint ferendo. Sive quod remedia hujufmodi profluvio neceffaria, ægerrimè perducantur ad loca diverforum vaforum, fanguinis ex hac illâve parte affluxus præternaturalis graviter fæpius commovet homines, fic ut deliquium non rarò fuperveniat.

Nutrici cuidam, *Emmetie Gerrits*, virgini floridæ ætatis, dens extractus maxillaris cariofus, fequuta maxillæ, dentibufque adnatę carnis gingivalis ex exulceratione confumptio, illius in primis, quæ oculari maxillariumq; primò adhæret.

Ex loco læfo fungofa quædam caro, eaq; fatis magna, propullulabat, hanc, quòd fanguinem copiofè funderet, loquendique difficultatem induceret, præterquam quòd in cancrum commutari poffe fibi perfuaderet ægra, inftrumento apto exftirpari conveniens videbatur.

Primum hoc in cafu à nobis ufurpatum, medium illud erat, cujus meminit Aëtius fermon. 8. cap. 25. At fine fucceffu adhibitum. Confultum adeoque vifum, atram bilem præparans expurganfque decoctum, per vices affumendum præfcribere.

℞. Rad. cichor. cum toto m. j. petrofelin. fœniculi an. ℥j. polypod. quercin. ℥ſs. herbar. fcolopendr. betonicæ, fcabiofæ an. m. j. becabungæ, bugloffæ an. m. ſs. flor. borragin. bugloff. beton. an. p. ij. fol. fennæ el. mund. ℨvj. femin. anif. fœnic. an. ℨij ß. paffular. corinth. ℥ſs. decoq in f. q. aquæ comm. in colat. ℔ j. diffolve fyrup. fcolopendr. fumar. an. ℥j. diacnicu ℥iſs. f. apofema.

Per quatriduum Apozemate hoc ufa fuit, fingulifque diebus moderate per alvum dejecit. Eo confumpto inftituta à nobis Venæ brachii finiftri, hinc etiam pedis finiftri, ad malleolum, fectio, extractæque quavis vice fanguinis unciæ octo.

Hifce fic ufurpatis, peractifve, quòd fanguinis fluxio ex ore continuaret, molefta valde ægrotanti, ad operationem Chirurgicam devenire neceffarium duximus; quam ubi aggredi conftitutum, Cauteria quædam, igni impofuimus, ne, fi forfan vafa quædam abfciffa fanguinis nimiùm effunderent, pulvereque noftro ftyptico ufuali adftrictio debita perfici non poffet, omni medio fanguinis fluxum fiftendi deftitueremur.

Hoc præmiffo ægrotantem fedili commodo impofitam luci, quo ex debito fungum tractare nobis liceret, oppofitam, bono animo effe juffimus, brevi moleftam hanc carnem nos ablaturos. Inftrumentum ad ejus exftirpationem convenientiffimum nobis videbatur, quod parte 5. obf. 27. delineavit *Hildanus.*

Inftrumenti hujus ope, celeri manu, ablato fungo, fanguinis, rivulosè admodum, eo imprimis loco, qui denti oculari ac maxillari interjectus, effluentis impetum fiftere coacti; hîc, multùm effecimus pulvere noftro ftyptico, beneficio lintei combufti vulneratæ parti applicato, defcriptio ejus hæc eft:

℞. Nuc. Gall. immatur. ℥ij. Boli Armen. ℨij. Terræ Lemniæ ℨiij. Vitriol. Cypr. ℨſs. Alumin. Crud. ℨj. M.F. Pulv. fubtiliff.

Pulveris hujus ufus in eo confiftebat, ut primò conficiatur mixtura quædam ex albo ovi conquaffato & fpir. vitriol. gut. aliquot, huic imponatur linteum combuftum, hinc linteo hoc excipiatur pulvis loco vulnerato applicandus debite & per fafciam externam, & per manum ægrotantis in fuo fitu detinendus.

Cauteriis in hujus fungi ablatione haud indiguimus. Sequenti die adftringentia hæc vulneri applicata aufferri curavimus eorumve in locum fubftituimus decoctum hordei, cui aliquid unguenti Ægyptiaci mixtum, pro collutione ufurpandum.

Tandem ad omnimodam confolidationem mel rofar. præfcripfimus, cui gut. v. aut vi. fp. vitrioli mixtæ, pro linimento. *Job. à Meekren in Obfervation. Medico-Chirurgic.*

Gingivarum erofio incurabilis à vermium abundantia in inteftinis.

Puer quidam Duffeldorpienfis erofione gingivarum graviffimè divexabatur; multa à longo tempore remedia fruftra adhibita; tandem vitam cum morte commutavit. Apertô corpore tanta inventa eft abundantia vermium, ut aliquibus in locis inteftina erofierint, multique in vacuô ventris reperti fuerint. *Guilielmus Fabric. Hildan. obfervat. Chirurgic. cent.* I.

GLAUCOMA Vid. *Humorum oculi vitia* *Titulo Oculorum Morbi*

GLANS PENIS per Circumcifionem detecta, quâ operatione ex Cellô id fiat., Vid. fub titulô *Penis morbi.*

GLOBULI Plumbei, quomodo extrahendi Vid. fub titulô *Vulnera Sclopetorum.*

GLOSSOCOMIUM Hippocratis Vid. *Inftrumenta Chirurgica.*

GONORRHOEA.

Gonorrhœam melioris doctrinæ ergò duplicem facimus, *veram* scilicet & notham. *Vera* est, quando vera materia seminalis, aut ipsi saltim proxime similis in testibus tamen elaborata, crebrò nimis excernitur. *Notha gonorrhœa* verò est, quando alia materia vitiosa locô seminis excernitur.

Gonorrhœa vera, est triplex. Fit nempe 1. à nimiâ copiâ & abundantiâ seminis; unde non tantùm uberior veneris stimulus: Sed etiam ubi serum paulatim turgescere incipit, impetu facto ex vesiculis seminalibus prorumpit; id quod contingit præprimis nocturno tempore, dum supini jacent, ubi scilicet propter sanguinis circa partes dorsi inferiores & posteriores, & istarum partium inferiorum incalescentiam, semen abundans calefactum turgere & erumpere solet; Id quod fit non tantùm in juvenibus, sed etiam in viduis, qui à venere solita abstinere coguntur. Dico fieri in primis nocturno tempore; sin verò cum hac seminis abundantia conjuncta sit laxatio quędam vesicularum seminalium, aut certè quòd harum ipsarum meatus in urethram sint paulò patentiores facti: in talibus etiam interdiu seminis fit effluxus, accedente membri tensione, & aliquali venereo pruritu: quod excernitur semen est copiosum, crassum, spissum & naturaliter coctum. 2. Fit gonorrhœa vera à seminis acrimonia præternaturali. Unde & irritantur partes continuo pruritu venereo, & præterea ista irritatione vesiculæ stimulatæ vicinæque musculosæ partes se contrahere & ita semen stimulans exprimere incipiunt. Præcesserunt inprimis causæ quæ semen acrius generare valent, ut sunt aromata copiosiùs assumpta, in specie piperata: Sic enim Schenck. Observationum lib 4. refert de quodam qui semper quoties voluit, sisimbrio seu nasturcio gonorrhæam provocare valuit, ex acrimonia scil. sal. volatil. assumpti nasturtii, quæ stimulando semen copiosum genitum talem producit gonorrhæam. Imo & purgantia acria assumpta venerem stimulare & interdum gonorrhæam provocare solent. Exempla vid. in Plater. & Timæo, quin & cantharidum abusus hoc ipsum malum, acuendo semen, inducit. Facit & huc constitutio massæ sanguineæ, paulò acrior, aut serô salsiore temperata: quod ipsum serum acrius imminuens chylosam materiam, semen reddit acrius & stimulans: & tales continuô stimulô venereô, ac tentigine, sæpius urgente fortiori titillatione, excernere solent, idque non absque voluptate venerea, die ac nocte. 3. Fit gonorrhœa ex nimiâ tenuitate & fluccilitate seminis, concurrente tunc simul laxitate nimia vesicularum seminalium, non secus ac prostatarum glandulosarum: Unde & aquosum semen effluit; & hinc laxatis ac atonia, seu nimia relaxatione affectis vesiculis istud continere, aut retinere nequeunt: unde sine voluptatis insignioris & tentiginis acutioris sensu, interdum non advertentibus effluit tale semen, aut statim ad levem imaginationem veneream, vel ad levem fœminæ contactum hoc ipsum sponte quasi prolabitur, & est tenue admodum & fluidum plus solito. Vitium in primis hæret in testibus in hoc casu eorumque fermento debilitato, quod ineptum est elaborando semini, & hinc vitium est in vesiculis seminalibus nimium laxatis; si nempe illud citò elaboratum, & hinc non convenientem naturam seminis induxerit. Hæc posterior gonorrhœæ species sæpissime à damnata oritur manustupratione, qua sæpius reiterata, & testes laxantur, & fermentum eorum debilitatur. Exemplum hujus rei habet Timęus cas. 49. lib. 3. de studioso juris, qui tali damnato modo gonorrhœam sibi contraxit.

Species gonorrhœæ veræ sunt variæ, sed ex modò dictis facilè possunt dignosci. Hoc tantùm adeò, quòd dum loco seminis effluentis continui novum supplementum ex massa sanguinea suppeditatur, oriatur denique ut defraudata massa sanguinea succo suo chiloso corpus tabescat, & in primis tales ægri debiles & pallidi fiunt, oculorum orbitæ excavatæ apparent, & fulgor oculorum deficit, quin potius oculi cornei, & minus lucidi videri videntur, cùm semper cum semine aliquid spiritus animalis simul effluere soleat.

Tales gonorrhœæ ex se quidem non adeò insignis sunt momenti: verùm si diutius continuentur hominem contabescere & succumbere lethaliter cogunt. Supervenit inprimis febris hectica similis cum tali atrophiæ specie, qualis est tabes dorsalis noviter nuptorum. Qualis hectica tunc difficillimæ est curationis. Ulteriùs: Gonorrhœa diuturna subitò nimis non est supprimenda, imprimis ubi nonnihil inclinat ad virulentiam veneream: metus enim est, ne suppressa subitò materia antea copiosiùs affluente, hæc ipsa stagnando in testibus occasionem tumori suppeditet; unde postmodum periculosius malum superveniat.

In hoc in primis sunt causæ removendæ, & ita semen imminuendum, aut ejus fervor temperandus, aut denique testinm fermento roborato partium tonus legitimus restituendus, laxusque nimis adstringentibus firmandus.

His scopis quæ satisfaciunt remedia, in primis quæ semen, aut copiosum turgescens, aut acrius stimulans compescunt, sunt, præ cæteris radix nymph. albæ & flor. nymph. item sem. agni casti, seu viticis, uti etiam semen malorum, papaver. alb. lactuc. plantag. in specie semen cannabis ad inveteratas etiam, & tantùm non desperatas gonorrhœas contundatur; si ex eodem, non secus ac ex reliquis seminibus fiant emulsiones; quæ tamen emulsiones cum cautelâ usurpandæ propter admistam vim narcoticam: Convenit præterea urtica mortua, seu galeopsis flore albo, quæ ex signatura commendatur Catrichtero, egregio in hoc puncto botanico, si decoctum propinatur in vino. Præterea res nota est de mentha, item de ruta, de portulaca & similibus. Millefolium item laudatur, si nempe succus millefolii ad ℥iij. exhibeatur cum lacte dulci gonorrhœam totaliter sistere referunt, inprimis ubi simul succus lactucæ cum camphora externè testibus applicetur. Præterea succus limonum & succus citri præ cęteris sunt remedia, licet simplicia, ad gonorrhœas sistendas, sive sint ex acri semine, sive ex abundante, quę ab omnibus autoribus mirè laudantur. Unde experimentum Sylvatici cent.4. conf.1. est hæc non inefficax compositio; nempe.

℞. Aq. rosar. ℥iij. succ. limonum ℥ j. album. ovi crud. nu.1. Et hanc misturam quarta qualibet die propinat non sine sperato successu. Petrus Joh. Faber ad curandam gonorrhœam propinat succum limonum cui instillavit spir. terebinth. unà cum tantillo camphorę.

Porrò de essent. castit. de essent. absinth. de ejus vino & essent. menthæ &c. nihil dico, quia sunt satis clara & cognita. Terebinthina inprimis conducit, ac in specie spir. terebinthinæ si ipsi addatur sacchar. saturni: hinc enim evadit mistura elegantissimè rubicunda,

rubicunda, quæ crebrius usurpata mirè compescit gonorrhœas.

Deinde etiam succinata sunt commendata ad gonorrhœam, scil. pulvis succin. alb. quotidie propinatus in jusculo calido jejuno stomacho mirè ad gonorrhœam valet, quin & oleum succin. in tali casu usurpari potest, quod tamen est paulò fortius ita ut tutius solus pulvis usurpetur. Trochisci etiam de carabe possunt usurpari; ulteriùs, ossa sepiæ piscis admodum conducunt; præparata specificum fuerunt Harthmanni, ut & etiam D. Michaël, qui sæpissimè ad gonorrhœas compescendas adhibuit pulverem. ossis sepiæ præparat. unà cum antimon. diaphoretico, quæ mista à ʒß. ad ʒj. propinavit; nam & antimon. diaphoretic. in aq. plantagin. haustum gonorrhœas sistit, sicuti etiam bezoarticum martiale, item bezoarticum venereum usurpari solent.

Pertinet huc electuarium sequens quod à quibusdam laudatur.

℞. Conserv. rosar. & menth. crisp. an. ℥j. vel ℥iß. ossis sepiæ præpar. ʒij. borrac. calcin. ʒj. nucis moschat. ʒß. syr. de ros. sicc. q. s. M.F. electuarium, quod quotidie bis vel ter usurpetur. Obiter nota de borrace calcinata, quod instar aluminis adstringat, præcipiter, sistat gonorrhœam, coërceat venerem, dum crudus insigniter venerem, instimulat. Ulterius chrystal. montan. præp. etiam compescunt gonorrhœas nimias. Quidam præscribunt pilulas contra gonorrhœam hoc modo.

℞. Extract. rad. torment. ℈ij. sperniol. croll. ℈j. (hoc etiam admodum laudatur ad gonorrhœam) pulver. sem. agni casti, plantag. an. ℈ß. terebint. coctæ, camphor. an. gr. I. M.F. pilulæ.

Vel ℞. Extract. tormentill. ℥j. sacch. saturn. camph. an. ℥ß. M.F. pil. quæ subinde usurpentur.

Corallia, in primis eorundem tinctura, cum spir. lignor. aut etiam tinctur. corallor. salsaffrata egregii est usûs in gonorrhæis. Sic etiam martialia, ac in primis tincturam martis adstringentem laudare solent.

Modernorum experimentum est balsamus de Copaiva ex Indiis allatus, cujus 4. aut 5. guttæ haustæ mirum sunt experimentum ad gonorrhœas sistendas, propinatur cum vino Hispanico vel alio liquore appropriato, & pro mirabili habetur remedio. Ex modò dictis, misturæ, emulsiones, & aliæ formulæ pro usu prædestinato fieri possunt.

Essentiarum quas vocant castitat's compositio est varia; præ cæteris efficax est, idque propter terebinthinam admistam, aqua ad gonorrh. Riverii, cujus descriptio extat in ejusdem cent. I. obs. 25. item in cent. 2. obs. 30. Prostat etiam aqua castitatis Mynsicht. sed admodum inepta, multa enim continet quæ nihil per alembicum transmittunt: potiùs loco ejusdem è seminibus ingredientibus fiat emulsio, cui postmodum adduntur pulveres reliqui appropriati. Dabo exemplum talis emulsionis contra gonorrhœam, in specie si simul fervor quidam adjunctus sit in inguine circa perinæum, & hinc usque ad lumborum principium.

℞. Sem. melon. agn. casti an. ʒij. papav. alb. cannab. an. ʒiß. cum s. q. aq. nymph. & portulac. f. l. a. emuls. cui adde ossis sepiæ præp. ʒj. antim. diaphor. succin. alb. præp. an. ʒß. sperniol. croll. ʒj. edulcoret. cum s. q. rotular. man. Christi perlatæ.

Præterea sunt etiam qui insigniter ad has gonorrhœas commendant sequent. pulv. scilicet.

℞. Folior rut. sicc. semin. agn. casti, menth. gallar. pulveris an. q. v. cujus pulver. ʒij. hauriantur in vino chalybeato, repetendo quotidie: ἀνώδυνον hoc est Hælidei Paduani; qui non tantummodò ad gonorrh. sed præterea ad fluorem album mulierum commendat; ubi simul tanquam expertum specificum extollit succum cetherach, seu scolopendrii, si ad cochleare j. repetitis vicibus adsumatur; idque haber obs. 170. & 171. Quod si verò præter dictas causas semen aquosum, ac vesicularum laxitas inducat gonorrh. in tali casu interne, ex mentha, absinthio, succino, thure, & similibus conferunt, in specie corall. alb. & thus, essentia item lignor. & essent. lign. sassafr. tinct. coral. cum sp. lignor. item tinct. mart. adstringens admodum laudantur in specie succus menth. cum melle coctus & ad consistentiam syr. inspissatus, si ad ℥iß. usurpetur, commendatur à Foresto. Item thus pulverisat. in aq. plantag. propinatum feliciter has gonorrhœas sistit: sed non est tam sæpe hoc ipsum repetendum, quoniam aliàs etiam urinæ fluxum cohibet.

In genere conveniunt omnia, quæ inspissant & fluxilia coagulant, ut sunt martialia adstringentia, corall. & similia. Externè fiunt fomenta adstringentia cum vino austeriore in quo decoquuntur cortic. granat. balaust. & rosæ; item radix consolid. major. plantago & similia: aut fiat inunctio perinæi ac radic. penis cum oleo myrtillor. scilic.

℞. Olei myrtill. ʒiij. mastich. destill. ʒj. caryophyll. destill. nucis mosch. an. ʒß. cum pauca cera fiat linimentum quod vesiculas seminales nimis laxas nonnihil roborabit atq; adstringet.

Quòd si necessum fuerit ut etiam interdum purgationes instituantur, præ cæteris in usu erunt terebinthinata, v. g. pilul. de terebinth. Mynsicht. vel etiam pilul. factæ ex sola terebinth. cum rhabarb. pulver. Item pilul. factæ ex mass. pilular. de fumar. & terebint. cum mercur. dulc. ubi suspicio subest luis vener. Sic namque D. Michaël curavit aliquando militem quendam diuturnâ gonorrh. afflictum per solas pilulas de terebinth. Cypr. cum croco mart. adstring. nullis aliis adhibitis remediis. In genere terebinthinata, cùm laxent blandè, & simul vias urinarias ac spermaticas detergant, hîc sunt convenientissima.

Hæ fuerunt species Gonorrhœæ veræ. Quod attinet gonorrhœas nothas, in quibus loco seminis aliud quoddam liquamen vitiosum excernatur; hæc ipsa denuò est duplex, vel benigna, vel maligna, seu, ut aliàs vocatur, virulenta. *Benigna* est quandò citra causam manifestam, v. g. citra prægressum actum venereum suspectum, effluit continuò liquamen, seu materia tenuis aquosa & copiosa, idq; citra pruritum venereum, aut citra membri tentiginem: fluxus talis die noctèque diu satis continuatur, adeò ut observatum fuerit etiam ad aliquot annos durasse citra ullam intermissionem, & absque insigniori, & tali fluxui (si semen verum esset) proportionata virium prostratione.

Fluxus talis gonorrhœæ nothæ virorum respondet fluori albo mulierum: alia à quibusdam, utut pauci fuerint Autores qui ejusdem fecerunt mentionem, gonorrhœa catarrhalis appellari solet. Autores pauci, ut dico, qui de tali gonorrhœa agnoscunt. Langius in suis epist. lib. 2. epist. 5. item Laurentius in suis consil. p. 60. ac denique Marcellus Donatus, Histor. Medic. mirab. lib. 4. c. 18.

Si pressius examinemus hanc gonorrhœam notham inveniemus quod subjectum seu pars affecta in eadem sint prostatæ glandulosæ, seu spongiosæ in radice urethræ circa cervicem vesicæ sitæ, quas ipsas esse subjectum talis gonorrhœæ sufficienter declarat & confirmat

firmat Graeffius in noviſſimo ſuo tract. de organ. viror. generat. inſervient. Sicuti hæ ipſæ proſtatæ glanduloſę mirabilium morborum proinde ſunt ſubjectum. Scio enim ex iiſdem infarctis & inſigniter tumefactis; Iſchuriam ſeu ſuppreſſionem urinæ lethalem Romæ in quodam Principe fuiſſe inductam: ſicuti è contra hæ ipſę proſtatę glanduloſæ nimis laxæ, aut alio modo vitiatæ ſunt ſubjectum hujus gonorrhœæ nothæ dicendum. Naturaliter enim præparant & ſecernunt quandam lympham tenuem & lubricantem, quæ inſervit pro vehiculo ſeminis ex veſiculis in urethram expreſſi; quod ſemen, cùm fuerit glutinoſum, hujus lymphæ indiget vehiculo ad fortiorem ejaculationem. Quod ſi ergo fiat ut laxatis his ipſis ſubſtantiis glanduloſis, nimium copiosè, ac frequentiùs talis lympha in urethram excernatur, quæ tunc ſimul à naturali ſtatu ad quandam viſcoſitatem inclinat, exinde oritur hæc gonorrhœa. Fit hoc quando ipſa maſſ. ſanguin. tali humore aquoſo ſuperfluo ſaturata, qua data porta ſeſe exonerat. Ubi ergo hæc ipſa corpuſcula, aut ex equitatione nimia, aut ex lapſu, aut ex alia quacunque ratione, erant lacerata, aut diſtenta, aut alio modo vitiata, tunc talis latex maſſ. ſanguin. ſuperfluus per has ipſas proſtatas glanduloſas, tanquam colatorium excernitur, & ita gonorrhœam talem notham conſtituit,

Remotior cauſa hæret in primis in ſtomacho, qui non ritè digerens alimenta, ſed hæc ipſa in cremorem aquoſum pervertens, exinde vitioſum ſanguinem etiam generare facit, unde & talia ſubjecta ad cachexiam ſunt diſpoſita. Aut ſi non mox in principio reſolvatur talis gonorrhœa, poſtmodum cachexia ſupervenit,

Ex modo dictis ſigna tam diagnoſtica quàm prognoſtica per ſe patent. Quod attinet curam; in hoc affectu, ſcilicet ad hanc gonorrhœam, ceu ſuperveniens quoddam ſymptoma minus eſt dirigenda cura, ſed potius prima ratio habenda eſt ſtomachi, reficienda ejuſdem digeſtio, & maſſ. ſanguineæ cruditates emendandæ ac corrigendæ, idque quod ſupereſt laticis aquoſi per vias urinarias eſt expurgandum: tunc tandem externis adſtringentibus proſtatæ glanduloſæ firmandæ & in tonum naturalem ſunt reſtituendæ. Remedia quæ his ſatisfaciunt ſcopis ex illis quæ ſuperiùs de cachexia diximus petenda: præ cæteris conducunt ex ligno ſaſſafras parata remedia ejuſque eſſentia cum ſpiritu ſerpilli parata crebrius & in majori doſi aſſumpta. Huc & ea quæ ex mentha & abſinthio parantur, quæ & ſtomacho & gonorrhœæ ſatisfaciunt. Item ſuccinata, in ſpecie Sal. volat. quod cachexiam imminentem ſubinde prævertit, ciendo potenter urinam.

Immò obſervatum fuit acidularum potum, uti in aliis morbis chronicis, ita & in hac gonorrhœa diuturna contuliſſe; in primis ſi poſt bibitas acidulas thermarum externus uſus circa partes genitales exhibeatur, pro reſtaurando tono proſtatarum læſarum: aut etiam balnea aluminoſa artificialia, aut ſimilia adſt. ingentia externe erunt commode in uſum vocanda.

Non citò nimis ſupprimenda eſt hæc gonorrhœa, quoniam natura abutitur his viis ad evacuandam maſſam ſanguineam; emendetur ſaltim priùs imminens cachexia & vitium ſtomachi, & ferè ſemper ſponte ceſſabit gonorrhœa.

Quod attinet gonorrhœam notam malignam: hæc eſt ea quæ ex coitu cum fœmina impura, ac Lue venerea infecta contrahitur. Effluit in hac ipsâ liquamen aquoſum liquidum abſque dolore: hinc ſucceſſive flaveſcit, tandem virideſcit, iniqui... acescit, adeò ut tandem cum acerbiſſimo dolore effluat, imo non rarò pus ac purulenta ſanies ſimul excernitur, & ipſum ſemen odore fœtido & ſingulari fœtet: nonnunquam talis gonorrhœa accidit iſtis qui viſitant Galliam & Italiam, interdum fit ut nimia aciditate ſeminis, ſeu materiæ profluentis, corrodatur ac exulceretur meatus urinarius, ex quibus ulcuſculis tandem excreſcunt carnes ſylveſtres, ut ſic dicam, ſeu verrucæ, quæ hinc canalem urinarium obſtruunt, & vulgò carunculæ meatus urinarii appellantur. Affligit hæc gonorrhœa continuò, inprimis, ſecundùm indolem luis venereæ, veſpertino aut nocturno tempore cruciat, adeo ut eodem tempore acerbiſſimi dolores crucient penem, iique eo acerbiores, ſi forſan ſe erigat ac extendat membrum: ſin malum ulterius procedat, ſuperveniunt crudeles ardores nocturni lumborum.

Cauſa hujus gonorrhææ eſt contagium Gallicum fermentativum, per coitum ex muliere infectatâ attractum, ex tali ſcil. quæ ulcuſcula gallica in vagina uterina habet. Malum enim prolificum eſt hæc ipſa gonorrhęa gallica; adeò ut referat Ballonius Conſilior. lib. 1. conſ. 92. de quodam viro qui ex coitu impuro gonorrhæam virulentam contraxit. Unde poſtmodum non tantùm propriam uxorem inquinavit, ſed cum eadem filium quoque generavit mox à primo ortu eodem malo affectum.

Subjectum hujus gonorrhœæ ſunt eædem proſtatæ glanduloſæ quas modò nominavimus: id quod per experimenta anatomica confirmatum dedit Bartholinus Cent. 12. Hiſtor. anatom. 36. ubi, aliquot memorantur hac gonorrhœa affecti, & exinde mortui, in quibus proſtatæ glanduloſæ fuerunt repertæ ulceratæ. Nam dum hæ ipſæ jam excalefactæ in coitu intenſius incaleſcunt, tunc ulcera gallica vaginæ uteri exhalant & exſpirant miaſmata fermentativa, quæ poſt excretionem ſeminis virilis ſe inſinuant in urethram penis ibique ſe affigunt, & per meatus à modò excreto ſemine patentes ſe inſinuant in proſtratas glanduloſas & ſua fermentativa vi corrumpunt ſucceſſivè lympham in iſtis proſtatis elaborandam, ut degeneret in aciditatem corroſivam & virulentam ſeu malignam; ſicuti notum eſt, quòd in lue venerea abundet acidum virulentum corroſivum. Unde poſtmodum talis ſuccus acris & acidus fluens, non tantùm corrodit proprias proſtatas, eaſque exulcerat, ſed etiam meatum urinarium excoriat, & exinde tam dira, & atrocia & doloriſica ſymptomata poſt ſe trahit.

Promotum ulterius & altius ſerpens contagium, ita ut per vaſa deferentia teſtes ingrediatur horum tumorem & doloriſicam inflammationem infert.

Diagnoſis hujus gonorrhœæ ex primò dictis ſymptomatis patet. Quoad prognoſin, quò citius ei occurritur, eò faciliùs curatur. In ſenibus ut plurimum ad mortem terminatur. Niſi brevi ipſi occurratur in perfectam luem Gallicam, inquinata maſſa ſanguinea degenerat: & hic eſt modus communiſſimus quo lues venerea contrahitur.

Quod curam attinet; in hac virus Gallicum acidum appropriatis partim mercurialibus, partim acidum deſtruentibus corrigendum, & qua data porta evacuandum. Quod ſi cui libeat præſervare ſe ab hac gonorrhœa, quem nempe vexat appetitus venereus, nec tamen interim certus eſſe poteſt, an cum infecta coëat. Is præſervationis loco, mox ante, aut poſt coitum, aſſumat ſpir. ſeu olei terebinth. volatilis gut. 6. 7. vel 8. in hauſtu vini generoſi,

generosi. Hujus enim abstersoria vis meatum urinarium abstergit, ac corrigit contagium virulentum forsitan haustum. Quod si verò quis jam infectus sit hoc malo & laboret gonorrhœa, ante omnia præmittendo universalia purgantia mercurialibus mista, succurrendum v. g. Fiant pilulæ ex extracto ellebor. nigri, aut ex extracto catholico Andernaci cum ana mercurii dulcis, hìs pro stimulo addantur aliquot grana extract. trochiscor. alandhal. Colocynthidis enim efficacia mirè commendata est ab Helmontio in cura luis venereæ, prælata usibus lignorum; etiam loco mercurii dulcis, mercurius præcipitatus viridis venereus cujus descriptio videatur apud Schroderum cap. de mercurio, commodè usurpatur. Aut pilulis de terebinthina misceatur mercurius: vel fiat bolus ex terebinthina Cypria cum rhabarbaro, ac mercuriali remedio dulci, vel alio. Nam licet mercurialia talia in principio videantur augere malum, iisdem tamen audacter insistendum; cùm non detur magis appropriatum remedium contra virulentiam Gallicam. His ipsis commodè subjungatur aqua Quercetani contra gonorrhœam virulentam, quam se centies expertum esse gloriatur. Vid. etiam Scultetus in Armamentar. Chirurg. obs. 79. qui ipse etiam indictat hujus aquæ experientiam. Loco hujus aquæ etiam spir. terebinth. mistus cum saccharo saturni egregie conducit in hac gonorrhœa, non absumendo semen, ut vulgò putatur, sed absorbendo acidum vitiosum in hac gonorrhœa peccans; qua ratione etiam camphora conducit, non quod castret per nares, ut putant, sed tanquam sal volatile oleosum detergit & corrigit acidum venereum. Ex hoc ipso fonte infusum cantharidum in vino expertum est remedium cujusdam medici Belgæ: quatenus cantharides acerrimo sale volatili abundant. Vid. Bartholinus Cent. 4. Epist. pag. 343.

Decocta lignorum, essentias lignorum ceu per se notas, & ad luem veneream, & ejus prodromum gonorrhœam commendatissimas sicco pede prætereo. Tinctura corallior. cum spir. lignorum parata est egregia, sed crebrius usurpanda: gummi guajacum appropriatissimum est remedium ad hanc gonorrhœam. Commendatur sal ammoniacum, essent. aut extract. gumm. guajac. parat. cum sp. vini tartarisato & in aqua plantag. propinat. Nam in gummi guajac. hoc perfecta consistit cura gonorrhœæ malignæ. Aliàs etiam balsamum de Copayva ex fida Belgarum experientia ad gut. 5. vel 6. propinatum singulariter laudatur. Antimon. diaphoretic. bezoartic. miner. ac similia etiam laudantur; item succum limonum cum spir. terebinth. & camphora ex Fabro jam proposui; uti succin. experimentum videre est in Sculteto obs. 79. Armament. Chirurg. Bartholinus loco citato refert curam gonorrhœæ virulentæ per pulverem sympatheticum, id quod eatenus verum est quatenus eò processit exulceratio prostatarum, ut corrosis vasis sanguis quoque efflueret.

Quòd si fiat, ut sæpius etiam fit, exulceratio meatus urinarii, tunc etiam conducunt injectiones in penem, quæ fiunt ex succo plantaginis cum melle rosato, quæ diluantur aquâ appropriatâ, ipsisque pro re nata additur mercurius dulcis & aloë rosata: aut si altius processerit malum, injectiones aloëticæ cum modico mercurii præcipitati, aut etiam ubi ferocius fuerit malum, cum mercurio sublimato erunt instituendæ. Singulare experimentum cujusdam Medici est aqua mercurialis hermetica: scilicet accipit mercurium vivum, coquit in aqua communi per sex horas, decantat aquam & remanet mercurius in eodem planè pondere quo fuerat ante ebullitionem, & aquæ hujus singulo mane propinat bonum haustum: Unde successive sedatur gonorrhœa virulenta. *Michael Ettmullerus in Collegio Practico.*

In gonorrhœa ℞. Resin. jalapp. scamm. an. gr. vi. mercur. dulc. gr. xii. succ. liquir. ℈j. olei lign. guajac. rectif. gutt. 2. M. F. pilulæ num. vii.

Vel ℞. Extract. diacathol. ʒß. mercur. dulc. gr. xv. olei lign. sassafr. gut. iij. & F. pilulæ num. vii.

Seu ℞. Confect. Hamech. ʒj. pulver. rhabarb. ʒß. oculor. cancri ℈j. M. F. bolus.

Vel ℞. Pulp. cassiæ ℥j. resin. turbith. gran. viii. terebinth. Venetæ ʒij. M. F. bolus.

In India. ℞. Conserv. flor. cassiæ, tamarindor. an. ʒj. resin. turbith. gr. xii. mercur. dulc. gr. x. olei ligni ebeni rectificati gutt. 3. M. F. bolus.

Vel ℞. Pulp. cassiæ, conserv. flor. cassiæ an. ℥ß. resinæ scammon. turbith. an. gr. v. gumm. elem. liquid. ʒj. mercur. dulc. gr. xii. M. F. bolus. Qui boli qualibet septimanâ semel exhibeantur. Interim sequentibus unum ex his per diem in emulsione quadam, vel appropriato vehiculo, usurpatur.

℞. Bals. sulph. simpl. ʒj. dos. à gut. x. ad xii.

℞. Bals. sulphur. succin. ʒ ß. dos. à gutt. v. ad viii.

℞. Bals. sulphur. juniperini ʒß. dos. à gut. vi. ad gut. xii.

℞. Spir. vini terebinthinati ʒj. dos. à gutt. x. ad xii.

℞. Spir. vini succinati ʒj. Dos. à gutt. xv. ad xx.

℞. Tinctur. succini & tinctur. tartar. antimoniatæ an. ʒß. M. dos. à gut. x. ad xx. Ad ardorem urinæ ab ejus acrimonia; spiritus salis per diem bis usurpatus, ægrotum felicissimè adjuvat. In India.

℞. Olei still. gumm. elemi ℥j. dos. à gut. x. ad xii.

℞. Olei baccar. cinnam. ʒj. dos. à gutt. v. ad x.

℞. Bals. elemniati ʒj. dos. à gut. 8. ad 12.

℞. Spir. vini elemniati ʒj. essent. juniper ʒß. M. dosis à gut. x. ad xv. cui boli magis placent potest usurpare sequentes.

℞. Conserv. rosar. ℥j. flor. hyperic. ℥ß. pulp. cassiæ ʒiij. terebinth. Venetæ ʒij. tart. vitriol. ʒß. oculor. cancr. ʒj. tinctur. succin. ʒß. M. F. bolus dos. ʒj. manè & vesperi. In India.

℞. Conserv. flor. cassiæ ℥j. pulp. cassiæ ℥ß. lapid. peercar. præp. matris perlar. præpar. an. ʒj. pulver. liquirit. ʒ i ß. olei gumm. elemi ʒß. M. F. bolus dos. ʒj. emulsiones fiant tales.

℞. Sem. 4. frig. maj. an ℥j. amygdalarum dulcium ℥j. aq. hord. rosar. an. ℥iv. f. emulsio; huic adde aquæ petroselin. portul. an. ℥ij. sal. oculor. canc. ʒß. syr. liquirit. q. s. m. Ægroto juxta præscriptum modum tractato, curationi tandem finis per sequentes pilulas, pro valetudine plenario restituenda, imponendus est.

℞. Terebinth. Venetæ in aq. rosar. lotæ & in eadem ad justam consistentiam coctæ ℥j. balsa. Peruvian. ʒß. pulver. rad. tormentil. consolid. an. ʒj. oculor. cancr. præp. mercur. dulc. an. ʒß. M. F. massa pilularis. Dosis mane & vesperi ℈ß.

℞. Terebinth. Cypriæ in aq. plantag. lotæ & ad justam consistentiam coctæ ℥j. bals. copaivæ ʒ i ß. resin. guajaci ʒß. pulver. liquir. torment. rhabarb. an. ʒj. cortic. guajac. pulver. sangu. dracon. lapid. hæmat. an. ʒß. M. F. massa pilularis dos. ℈j. in die.

℞. Specier. diamarris ʒij. conservæ rosar. ℥j. m. dos. ʒj. ad ʒij. manè & vesperi.

Vel ℞. Conserv. rosar. flor. cassiæ an. ℥j. pulv. ad gonorrhœam ʒij. m. dos. ʒij. mane & vesperi. Si autem defluens materia coagulatione indurata dolores creat in viis, & ulcerum atque caruncularum causa est: illa frequenti decoctorum, quæ ex abstergentibus & emollientibus, sine adstringentibus consistunt, injectione abluatur. *Herman. Nicol. Grumm. compendii Med. Chym. lib.* 3.

In principio Gonorrhœæ laborandum ut fermentum illud peregtinum, acre corrosivum, per contagium contractum, expellatur vel suffocetur, antequam sanguinis materiam aggredi, eamque malignitate sua inficere queat. Quod potissimùm fit per purgantia, sudorifica, diuretica, & acre fermentum enervantia.

℞. Extract. cathol. ℈j. mercur. dulcis gr. VIII. Trochisc. alhandal. gr. IV. olei juniperi, gut. V. m. f. pilulæ num. VII.

Vel, ℞. Pulp. cassiæ recent. extract. ℥j. terebint. vener. lotæ, ℥ij. mercurii dulcis, salis prunellæ, ocul. cancr. præparat. an. ʒj. salis vol. succin. ℈ IV. syr. de althea Fernel. q. s. ad form. conditi. m. f. conditum, multi curantur hoc condito in principio, & hujus capiat æger ad magnitudinem nucis moschatæ, bis terve de die.

Corpore purgato, ad diuretica festinandum, ut venenum per easdem expellatur, per quas admissum est vias, ut.

℞. Tinct. vermium majalium cum alkali tartari præparatæ, â gut. x. ad xv. in aq. petroselini, vel vino propinentur. m. f. haustus diureticus. Quòd si verò post exhibitionem hujus tincturæ, æger conqueratur de intolerabili stranguria, hanc facilè superaveris, exhibendo patienti, lac tepidum saccharatum: vel emulsionem ex seminibus frigidis, addito sem. papaveris, temperatoque cum syr. de althea Fernel.

Ad venenum expellendum, multùm conducit aqua Quercerani in gonorrhæa.

Vel; ℞. Olei succini, gut. x. terebinth. lucid. gut. v. balsami peruviani, gut. 3. dentur ex vino calido saccharato, m. f. haustus diureticus.

Balsamum cobaiba non tantùm educit venenum, sed postmodum consolidat, & adstringit, hujus balsami dosis à gut. x. ad xv. exhibeantur cum potu calido.

Præ cæteris balsamum sulphuris antimonii therebinthinatum, quod sequenti modo sulphure antimonii imprægnatur.

℞. Scoriarum antimonii in confectione reguli simplici provenientium q. p. his affunde olei terebinthinæ lucidi ad emin. trium digit. transversor. stent in digestione, donec oleum terebinthinæ sanguineam extraxerit tincturam, cujus dosis est à gut. v. ad x. in vehiculo convenienti.

Ad evitandum, ne contagium aliquam materiæ nostri sanguinis imprimat labem, & ulterius serpendo glandulas inguinales inficiat, præscribatur sequens sudoriferum,

℞. Resin. ligni guajaci, aut ejus loco gummi ℈j. dissolvatur in s. q. sp. vini. m. f. haustus præservans una dosi exhibendus.

Vel, ℞. Theriac. venet. ʒj. ocul. cancr. præparat. ℈j. salis volatilis succin. gr. xv. camphoræ, gr. 3. olei juniperi gut. v. m. f. bolus præservans.

Si verò malum vel diuturnâ morâ, vel activitate sui veneni testes, vel glandulas inguinales prehenderit, vel urethram eroserit, vel ulcera maligna circum glandem excitaverit, pro ratione loci & veneni, medicamenta sequentia applicentur.

In inflammatione testium.

Si testes inflammentur & tumeant, præparatur sequens fotus ad inflammationem auferendam.

℞. Lithargiri auri, ℥ IV. flor. sambuci, rosar. pallidar. m. ij. coq. ex s. q. aq. & vini & aceti, an. m. f. Fotus, calideque applicetur. Majoris discussionis gratiâ, si opus fuerit, nobilitari hic fotus poterit cum spiritu vini camphorato.

Inflammatione sedata, postmodum tumori & duritiei obviam eatur, partem affectam balsamo sulphuris succinato calide inungendo, applicando postmodum emplastrum diasulphuris Rulandi, cujus præparationem vide in empyrica Rulandi.

Vel, ℞. Scoriarum reguli antimonii simpl. q. p. terantur in pulverem antequam humido aëris insinuantur, iisque affunde olei succini, terebint. an. q. s. ad eminentiam duorum digitorum transversorum, digerantur ut artis est; Fiatque balsamum magnarum virium in tumoribus duris emolliendis.

In Bubonibus.

Bubones si in inguine appareant, explorandum primò, utrum discuti queant absque suppuratione, illis applicando.

Emplastrum de ranis cum triplicato vel quadruplicato mercurio.

Quòd si æger conqueratur de pustulis cutis, hoc cum emplastro misceatur pauxillum sacchari saturni, quo mediante prædictum hoc incommodum evitabis.

Vel, ℞. Mercurii vivi cum aq. fort. ℥ VIII. soluti, ℥ IV. axung. porcinæ, ℥ VIII. coq. simul in fictili vase, continuò spatulâ ligneâ movendo, donec inspissari incipiant, massamque obtinebis mollem, adde cer. flavæ, ℥ij. mastich. olibani, an. ʒ VI. m. f. emplastrum discutiens.

Vel, ℞. Lithargiri auri subr. pulv. q. p. huic affunde aceti stillatit. q. s. coq. simul, donec acetum de acrimonia sua remiserit, & dulcedinem saccharinam acquisiverit, filtra.

℞. Hujus solutionis, ℥ VI. mercurii præcipitati albi vulg. ℥ij. lento igne evaporentur ad siccitatem pulveris.

℞. Hujus pulv. ʒj. m. f. unguentum discutiens tophis, glandulisque induratis applicandum.

Quòd si bubonum discussio ex voto non succedat, ad maturationem festinandum cataplasmatis ordinariis, vel emplastro diachilo simplici, ulcus porro aperiendo, mundificando & emplastro opodeldoc consolidando.

In ulcere urethræ.

Urethra si ab acri & corrosivo sale corrodatur, intolerabilis oritur dolor, ubi urinæ reddendæ sunt; acre enim sal. urinæ transiens, locum erosum, hunc infestissime mordicat, & pungit, per siringam itaque fit injectio talis.

℞. Lactis tepidi, vel aquæ rosarum ʒ ij. sacchar. saturni, ʒ i ß. m. f. injectio anodina.

Vel, ℞. Balsami saturni rubicund. gut. xx. aquæ rosf. vel lactis tepidæ, ℥ß. m. f. injectio anodina, quæ continuatur, donec pars erosa consolidata fuerit, sed

sed cùm à prætérfluente urina curatio valde retardetur, patiens, dum ipsi inungendum erit, fistulam argenteam, oleo olivarum illitam, in urethram introducat, ut hujus beneficio præcaveatur, quo minus urina locum affectum attingere queat.

Ulcus, si se manifestaverit, mundificetur sequenti

℞. Vitelli ovi, ad duritiem cocti, nu. I. mell. optimi, ℥j. misceantur exacte, terend. cum pistillo, donec obtineas colorem spadicium, adde mercurii sublim. ℈ ij. vel ʒj. m. f. mundificativum.

Sæpius ulcus tangatur oleo ligni guajaci mediante candela cærea.

Quod si summe pertinax fuerit, neque ordinariis cedat remediis, tangatur oleo uriginis, de quo vide Hartmannum in praxi sua chymica, capite de gonorrhea, vel aqua forti, & postmodum aqua tepida eluatur, & cicatrisetur, cum prædicto oleo guajaco.

Virus ubi expurgatum est, fluxus seminis sponte sedari solet. quod si verò ex debilitate vasorum vel erosione nimia, ex voto medici hoc non succedat, adstringentia, & confortantia sunt utenda, ut.

℞. Trochisc. de terra sigill. ʒj. corall. rubr. præparat. ʒß. Terebint. cum aq. plant. lotæ, ʒvi. M. F. pilulæ instar pisorum, quarum pro dosi v. vel vi. dentur mane & vesperi.

Vel, ℞. Vini rubelli, aq. simphiti, vel consolidæ major. ana ℥v. In quibus infunde per noctem fol. schordei, m. j. cort. granatorum, Bacc. juniperi, an. ʒiß. Boli armen. ℥ß. Mane leviter ebulliant, & colentur, & post urinam redditam, fiat injectio per seringam.

Vel. ℞. Sem. alkekengi, ℥ij. quatuor frig. major. papav. alb. lactucæ, plantaginis, ana ℥j. agni casti, ʒj. Rhabarb. electi, ℥ß. mastiches, ʒiij. boli armenæ, Gummi Arabici, Succini albi, Gummi tragacant. Amyli, ana ʒij. rof. rub ʒj. Terebinr. q. s. pro materia pilularum. M. F. pilulæ, dosis à ℈j. ad ℈ij.

In ulceribus malignis glandis.

Ulcuscula maligna si glandem infestent, ordinariamque medendi methodum respuant, medeunt aqua sequenti.

℞. aq. vulgar. q. p. ebulliat in lebete ærio, in ea dissolve, calcis vivæ parum, adde vitriol. hungar. tantùm, ut cœrulescat solutio, filtretur. M. F. fotus, & tepide applicandus. ad hoc suum confert aqua divina Fernelii, vel

℞. Lactis virgin. q. p. in eaque solvatur. Mercurii sublimati pauxillum M. F. liquor, quocum tangantur ulcera maligna sæpius.

Vel Axung. porcin. q. p. quocum misce olei tartari per deliq. tantùm, donec obtineas unguentum acre, cui si tandem non auscultent, Loco olei tartari per deliq. misceatur oleum vitrioli. M. F. linimentum mundificativum.

Mercurius dulcis, ut & turbith minerale, mixta cum unguento convenienti non inferiores hîc obtinent. *Anonymus Praxeos chymiatricæ rationalis cap.* 25.

Consultationes.

Pro Juvene Perillustri, & Nobilissimo Gonorrhœam patiente.

Quòd perillustris, & Nobilissimus Juvenis detineatur gonorrhœa, jam omnibus est perspectum; quæ nil aliud est quàm involuntarius seminis exitus. Verùm quoniam quandoque semen purum; quandoque mixtum cum bile semen exire, color flavus exeuntis indicat, sed an huic fluori conjuncta sit aliqua malities venerea meritò dubitari potest & pro utraque parte rationes non desunt. Primùm quidem pro parte affirmativa est ratio desumpta ex commercio, quod habuit cum pluribus fœminis suspectis, pro parte verò negativa est ratio desumpta ex consequentibus hunc fluorem, solent enim alia symptomata, ubi est adjuncta malities venerea, fluorem subsequi, quorum nullum observatur in juvene Nobilissimo. Ex quibus utraque pars sustineri posse videtur.

Verùm quamquam symptomata alia non appareant, dicerem hoc evenire posse, quia malum est in principio, & utinam non superveniant, nam ut verum fatear ego quasi certus sum de infectione, & eo magis quia novi patientem ultimò rem habuisse cum muliere lue illa venerea obruta & infecta.

Jam igitur causæ hujus fluoris sunt advenienda; qui fluor quoniam est symptoma secundarium necessario in aliquam actionem læsam refertur, hæc autem nulla alia esse potest, nisi retensio vasorum seminalium, quæ cùm possint lædi, vel per se, vel ex accidenti; per se quidem vitiatis vasis seminariis, ex accidenti verò irritata facultate expultrice ob seminis acredinem, quam accedere puto ex dicta bilis cum semine admixtione, atque forsan à lue illa venerea sanguinem, & semen inficientibus.

Sed utrum seminalium vasorum dilatatio aliqua conjungatur, jure quæreret aliquis, cui ego responderem, in hujusmodi vitio fere semper aliquam vasorum dilatationem conjungi, vix enim fieri potest, ut fluor prædictus aliquot diebus perduret, nisi aliqua vasorum relaxatio, ac apertio suboriantur.

Quare ex dictis patet ad medicum attinere seminis acredinem removere per evacuantia, & attemperantia, atque etiam materiam prædictam retrahere, si aliqua adsit qualitas venefica, eandem propriis alexipharmacis domare; Amplius oportebit vasa nimis dilatata constringere, maximeque viribus prospicere.

Quare omnia ardua erunt, ac difficilia, quoniam affectus est satis progressus, & suspicio non levis occurrit venereæ infectionis, ut ex hac immineat etiam defluvium capillorum. Danda tamen erit opera, ut quamprimum affectui præsenti, & huic imminenti, & aliis quamplurimum hunc subsequi solitis occurratur.

Ideo lenita alvo venam cubiti secare, & si opus fuerit cucurbitulas natibus cum scarificatione adhibere oportebit.

De pharmacis ita decerno, ut quàm citò lenia-tur alvus cum Diasebesten lenitivo, vel Diacasia cum manna, deinde præparentur humores decocto endiviæ, sonchi, acetosæ, plantaginis, & coriandrorum præparatorum cum syrupis accommodatis, postea deturbentur, cum diapruno lenitivo, & ab hac purgatione uterer ego sero chalybeato cum succo acetosæ, vel thermis frigidis, post quarum usum saccharum rosarum antiquum cum pulvere coralli rubri, seminum cannabis, coriandrorum præparatorum, plantaginis, & similium propinarem. Sed præter hæc si suspicio luis venereæ præsens erit, nil præstantius decocto salsæ, & chinæ esse poterit.

Externis autem convenit unguentum Comitissæ, infrigidans Galeni, Renibus adhibitum.

Quibus tandem addendus est victus accommodatus, qui erit, ut patiens degat in aëre temperato, vescatur ptisana, lacte seminum melonis, & cannabis, carnibus optimis in aqua chalybeata decoctis, ovis, piscibus petrosis, oleribus refrigerantibus, & utatur vino paucifero, vel aqua diluto, quod magis expediet, si sandalis, salsa, itemque china medicabitur, somnus sit longior vigilia, alvus proprium officium exerceat adjuta, si opus fuerit, clysteribus emollientibus, ac refrigerantibus, demumque animi, & corporis quies imperetur in quibus omnibus ad majorem efficaciam à D. O. M. auxilium implorandum est. *Julius Cæsar Claudinus in Consultationibus Medicinal.*

Gonorrhœa ex frequenti manstupratione.

Juvenis quidam Jurium studiosus, constitutionis sanguineæ, & per naturam in venerem proclivis, œstrô libidinis & coëundi appetentiâ sæpius tentabatur, quam ut compesceret, titillante virilia manu semen eliciebat, idque frequenter, ut ipse fatebatur bis, ter & ampliùs de die: tandem in gonorrhœam incidit cum insigni virium & totius corporis debilitate.

Causam istius gonorrhœæ laxitatem vasorum seminalium esse judico, quatenus ex frequenti manstupratione vesiculæ semen continentes toties inanitæ iterumque repletæ laxitatem contraxerunt, id quod etiam ab humorum affluxu fieri quandoque solet.

Corporis totius debilitas ab intempestiva & nimia seminis profusione proficiscitur. Quemadmodum enim semen intempestivè retentum corporis totius gravitatem inducit, & si corrumpitur gravissima symptomata excitat: Ita nimium excretum calorem nativum dissipat, cruditates cumulat, nervos lædit, mentem hebetat, & universum corpus debilitat.

Ut itaque facultas retentrix labefactata roboraretur & vasorum seminalium laxitas emendaretur, adstringentia quædam interna & externa præscripsi.

℞. Rad. torment. fragar. bistort. an. ℥ß. flor. rosar. rubrar. m. j. balaust. cortic. granat. an. ʒiij. succi acaciæ ʒß. sem. berber. ʒ ij. cassiæ lign. ʒ iij. mixta infunde in vini rubr. styptic. ℔ iv. adde sp. vitriol. gut. xxi. extrahe tinctur. lento calore MB. Colatur. adde syr. corallin. Quercetani ℥vi. M. De hac tinctur. bibat singulis matutinis ℥ vi. cum jejunio trium horarum. Vesperi decumbens confectionem stypticam Mynsichti, vel subsequens electuarium delibet.

℞. Conserv. rosar. veter. ℥iv. carn. cydon. condit. ʒvi. nucis Indic. condit. ʒ ij. pulver. tormentillę, balaustior. an. ℈ ij. terr. sigill. corall. rubr. præparat. an. ℈j. C. C. præparat. ℈iß. cum syr. granat. acido f. electuarium. Extra usurpetur tale unguentum.

℞. Olei rosar. myrth. mastich. an. ʒvi. bol. armen. terr. sigill. balaustior. an. ℈iß. ceræ albæ parum, M.F. unguentum molle.

His per integrum mensem adhibitis à turpi hoc malo liberatus est æger; monui in posterum à tam nefanda libidine abstineret, memor Divinæ comminationis, quâ ab hęreditate regni Dei excluduntur molles, Epist. Paul. ad Corinth. 1. cap. 6.

Abominandum sanè & homine Christiano indignum scelus, quod etiam Ethnici saniores detestati sunt, ut videre est apud Martialem, qui hoc nomine acriter reprehendit Ponticum.

Pontice quod nunquam futuis sed pollice lævô
Uteris & veneri servit amica manus.
Hoc nihil esse putas, scelus est, mihi crede, sed ingens;
Quantum vix animo concipis ipse tuo.
Nempe semel futuit generaret Horatius, ut tres,
Mars semel ut geminos Ilia casta daret.
Omnia perdiderat si masturbatus uterque.
Mandasset manibus gaudia fœda suis.
Ipsam, credo, tibi naturam dicere verum:
Illud quod digitis, Pontice perdis, homo est.

Baltassar Timæus in Casibus Medicin.

De gonorrhœa simplici.

Vir triginta quinque annorum, temperamento pituitosus, diu alimentis humectantibus usus, jam à longo tempore ex urethra inscius & sine sensu frequenter emittit liquorem aquosum, crudum, viscidum. Toto corpore gracilescit: oculi sunt concavi. Vires ejus in dies magis magisque imminuuntur. Cum impura fœmina non consuevit.

Afficitur in hoc ægro totum corpus; quod ex gracilitate & ejus debilitate innotescit. Sed præcipue afficiuntur prostatæ & aliæ partes, quæ seminis generationi inserviunt; quod testatur involuntarium illud ac imperceptum liquoris istius aquosi crudi & viscidi effluvium.

Morbus, qui hunc ægrum affligit, est intemperies frigida, ac humida & nimis laxa & rara testium, eorumque prostatarum & parastatarum, quæ frequentem liquoris aquosi crudi & viscidi, ac sine sensu ex urethra effluentis excretionem, magnamque totius corporis extenuationem inducens Gonorrhæa simplex appellari solet.

Causa procatarctica hujus morbi est diutinus alimentorum humectantium usus. Inde verò, adjuvante temperamento ægri pituitoso, aquei in corpore copiose geniti humores, antecedentem huic morbo præbuerunt causam. Pars verò ad parastatas, parenchyma testium, & prostatas delata, iisque partibus intemperiem frigidam ac nimis laxam raramque impartiens, continens hujus morbi, & aquosi crudi & viscidi humoris, per urethram sine sensu copioso effluentis, symptomatumque hinc sequentium, est causa.

Dum enim sanguis à corde in illas partes, intemperie ista laborantes, impellitur, propter ipsarum intemperiem frigidam & humidam relinquitur crudus, ac convertitur in materiam aqueam & viscidam, quę cùm nullos aut paucos habeat spiritus, è partibus istis, ob laxitatem & raritatem earum nimiam, sine ullo voluptatis sensu copiose emittitur. Et quoniam ille fluxus est perpetuus, quo succus alimentarius subducitur toti corpori, hinc totius coporis est extenuatio, oculorum excavatio, viriumque quotidiè sese augens debilitatio.

Affectus hic, quia diu duravit, & est in partibus genitalibus interioribus & à ventriculo remotis, ad quas vis medicamentorum difficulter deferri potest; satis difficilis ejus erit Curatio.

Quæ in causę procatarcticæ, antecedentis, & continentis ablatione, & intemperiei correctione, consistet.

Primò itaque ad causæ antecedentis, nempe pituitosorum humorum evacuationem, præscribatur hoc purgans.

℞. El. diacathol. ℥ß. turbith. pulv. ʒß. Rhabarb. ℈ß. cinamom. gr. iv. Dissolve in aq. card. benedict. ℥ij. ß. aq. fœnicul. ℥ß. Misce F. Haustus aliquoties repetendus.

Interim utatur hoc decocto ad intemperiei alterationem.

℞. Fol. menth. absinthii rom. an. m. j. Sem. agni casti, rutæ, myrthi, Cupular. gland. sem. rosar. rubr. an. ʒiſ. F. decoctio in vino rubro gallico ad lib. j. cum sacchar. q. ſ. Et fiat Apozema, de quo sumat haustum.℥vi. omni mane & vesperi.

Et inungatur regio lumborum & perinæi, inter scrotum & anum, hoc unguento.

℞. Ol. mastichini ℥j. rutacei, menthacei an. ℥ij. Sem. agni casti, urticæ, rutæ an. ℈j. Menthæ, cariophyll. an. ℈ß. ceræ q. ſ. Pulverisatis pulverisandis F. Unguentum.

Postea utatur dragma una sequentis pulveris, cum haustu vini rubri, vel cum lacte, cubitum iturus.

℞. Gland. quercûs in furno exsiccatarum ʒvi. Sacch. rosſ. tabellati ℥i. mastiches, thuris an. ʒj. Sem. coriand. ʒiß. succini ʒj. Viticis, fol. menth. an. ℈j. Oculor. cancri ʒj. F. Pulvis subtilissimus.

Si hæc & similia parum juvent, poterit per cauterium potentiale fonticulus excitari in utraque tibia, paulo infra poplitem, in paribus internis, ad humores pitnitosos, cum materia seminis ad genitales partes fluentes, easque nimis laxantes, aliò deducendum.

In diæta alimenta sint exsiccantia & calefacientia, & frequens orizæ usus. *Henric. Regius apud* Theodor. *Craanen* Medicationum *lib.* 1.

De Gonorrheâ virulentâ, & Vlcere præputii meatûsque urinarii.

Juvenis 30. annorum, jam à quatuordecim diebus patitur fluxum materiæ cujusdam purulentæ & fœtidæ, ex meatu ejus urinario perpetuò fere effluentis, & indusium ipsius commaculantis. Ardor in fine mictionis adest immensus, præputiumque ipsius extrinsecus est exulceratum. Hæc omnia præcessit coitus, cum fœmina non satis pudica aliquoties peractus.

Morbus, quo æger hic laborat est intemperies prostatarum, & forsan etiam vicinarum partium, maligna, contagiosa, acris, & nimis laxa & rara; cum urethræ ulcere & præputii externa exulceratione conjuncta: quæ perpetuum fere materiæ purulentæ & fœtidæ ex urethra effluxum, urinæque, ab ejus excretione, ardorem producens, vulgo Gonorrhæa virulenta appellari solet.

Morbus hic originem duxit à coitu, cum fœmina impudica & impura aliquoties instituto. Inde enim, per contactum partium genitalium, maligna intemperie laborantium, partes genitales hujus ægri, & in iis præcipuè prostatæ, similem intemperiem pravam contraxerunt; Eaque humores, ad alituram & seminis generationem eò propulsos, in materiam purulentam & fœtidam convertit. Hi verò prostatas laxantes & acrimoniâ suâ vellicantes, urethramque cum præputio erodentes & exulcerantes, partesque illas ad excretionem perpetuò stimulantes, perpetuum materiæ purulentæ & fœtidæ ex urethra profluvium, urinæque magnum, ab ejus excretione, ardoris, vel potiùs acrimoniæ, sensum producunt.

Morbus hic periculosus est: cùm luem veneream & carunculam in meatu urinario, producere possit.

Curatio itaque prudenter instituenda: quæ in intemperiei percontraria correctione, & ulcerum mundatione, consolidatione, consistet.

Primò itaque talibus purgetur bolis.

℞. Rhabarbari pulv. ʒj. Terebinthinæ venetæ ʒiii. Cassiæ recens extractæ ℥ß. Misce F. Boli mane à jejuno sumendi cum nebulis; qui subinde reiterari poterunt.

Postea mane, & vesperi circa horam 4. sumat cum lacte trochiscorum alkekengi pulv. ʒj. continuando per aliquot dies.

Si malum perseveret, utatur bis in die, de hoc decocto, haustu ℥iiij.

℞. Rad. petroselini ℥j. althææ ℥j. ß. Liquiritiæ, consolidæ an. ℥ij. Bistortæ ℥ß. Herb. plantag. alchimillæ an. m. i. Flor. malv. arborescentis p. i. Sem. lini, cydonior. an. ʒij. glandium ℥j. Nucleor. persicor. ℥ſs. Decoq. in aq. hord. q. ſ. ad lib. ij. & Colentur ad usum.

Dum his utitur, in penem primò talis fiat injectio detergens, syringâ injicienda.

℞. Lithargyr. argent. cerussæ, tuthiæ præpar. an. ʒj. Sacchari candi ℥ſs. camphoræ ℈ſs. aluminis ʒj. Aq. rosar. plantag. an. ℥iv. Misce.

Postea ad cicatricem inducendam, tali injectione utendum.

℞. Trochiscor. alb. Rhasis ʒſs. Boli armen. ʒſs. Aq. rosar. plantag. an. ℥iv.

Ulceri in glande adhibeatur hoc. Unguentum

℞. Cadmiæ fossilis, sive lapid. calaminaris. ʒiſs. Sulphuris, argenti vivi an. ʒj. Cum terebinthina misceantur in formam Unguenti, addendo parum axungiæ porci.

Si malum pertinaciùs perseveraret, ʒi. vel ʒſs. sumatur quotidie de hoc pulvere cum lacte.

℞. Rhabarbari opt. myrobalanor. citrin. Mercurii dulcis an. ʒj. F. Pulvis.

℞. Coralli rubri præp. succini an. ʒiſs. camphoræ gr. v. Terræ lemniæ veræ ʒij. nucis muscatæ ʒj. F. ſ. art Pulvis subtilis.

Victûs ratio, hîc instituenda humorum actimoniam obtundat. Propterea utilis est ptiſ. hordeacea cum amygdalis dulcibus & 4. sem. frig. majoribus. Utatur frequenter oryza & lacte. Vitentur acria, salsa, acida, & diuretica, *idem ibidem*.

Gonorrhæa cum Hypersarcosi.

Juvenis 27. annorum, postquam per aliquot menses gonorrhea virulenta, admodum acri & mordaci, ex coitu cum impuro scorto peracto nata, laborasset; ab ea liberatus cœpit laborare magna urinæ difficultate, ita ut ea aliquando penitus supprimatur, nonnunquam paulatim & guttatim magno cum urethræ ardore & dolore emittatur. Immissa in eam candela cerea liberè non transit, sed in medio meatûs urinarii impedimentum invenit, quod tamen paulo fortiore ejus pressione cedit.

Afficitur in hoc ægro media pars meatûs urinarii in pene; quod ex urinæ & candelæ cereæ impedimento, & magno urinæ excretionis ardore ac dolore, in eo ibi percepto, patet.

Morbus, quo hic æger laborat, est obstructio meatûs urinarii, orta à caruncula in media uretha nata; urinæ justam excretionem impediens; magnamque dysuriam inferens.

Hæc cùm à gonorræa virulenta, ex impura Venere contracta, & carunculam in urethra penis producente, fit profecta, græc. Hypersarcosis Urethræ Venerea, & latine Caruncula in meatu urinario, à causa proxima & parte affecta, appellari solet.

Causa procatartica hujus morbi est coitus, cum impuro scorto ab hoc Juvene aliquando peractus; quo ejus partes genitales per contactum pravam intemperiem contraxerunt, indeque succus seminalis & alimentarius in iis corruptus antecedentem huic morbo præbuit causam. Pars verò ejus ad prostatas delata, ibique in liquorem virulentum acrem & mordacem conversa, antehac suo profluvio gonorrhæam virulentam aliquot menses durantem, & postea acrimoniâ suâ urethram erodens, primò ibi ulcus, & deinde poros ibidem vitians, & nimis laxans, carnem nimis laxam & copiosam sive hypersarcosin, meatum urinam obstruentem, in urethra genuit; eaque ibi ita genita proxima & continens hujus obstructionis Urethræ, symptomatumque, inde sequentium, nempe urinæ modo suppressæ, modo guttatim cum magno dolore & ardore effluentis, est causa.

Morbus hic periculosissimus est, difficillimæque curationis; propterea quod sit in loco valde angusto, acutissimoque sensu prædito; ad quem remedia difficillime applicari, & applicata ægerrime ferri possint; atque ideo sæpe per totam vitam durare solet. Sæpe etiam, urinam penitus sufflaminando, mortem inducit. Non tamen de sanatióne desperandum censeo; quia hoc malum est recens, caruncula est mollis, non callosa, sed pressioni fortiori candelæ immissæ cedens.

Curatio itaque diligentissima hîc est adhibenda. Eaque primò in carunculæ extirpatione & consumptione, & deinde in ulceris, post carunculam ablatam reliqui, exiccatione & cicatrizatione consistet.

Quæ ut recte peragantur primò æger noster blando hoc medicamentò purgetur.

℞. Electuarii lenitivi, Cassiæ recent. extractæ an. ℥ß. Dissolve in s. q. aq. hordei, & f. Haustus brevis.

Postridie venæsectio instituatur ad uncias sex.

His peractis, adhibeatur carunculæ in meatu urinario cannula lintea, intus cerâ albâ & foris sequenti erodente linimento oblita, transversum digitum longa, & justa cavitatis latitudine prædita, longoque filo appendente transfixa. Medicamentum illud tale erit ex.gr.

℞. Mellis in cineres usti, Tuthiæ præp. Butyri recent. in aq. plantag. loti, Terebinth. similiter lotæ, Ceræ flavæ. an. ℥ß. Aluminis usti ʒß. Misce F. Linimentum.

Hoc crebrâ experientiâ teste, carunculas meatus urinarii, absque dolore, & sanarum partium excoriatione, consumit.

Quidam hoc experimentum summis laudibus extollunt.

℞. Pulv. argenti viv. Merc. præcipit. Viridis æris, Antimonii crudi an. ʒ iij. Ceræ albæ ℥j. Misce s.a. in mortario plumbeo ad formam unguenti.

Cannula igitur, cujus jam memini, ubi uno ex his medicamentis foris fuerit oblita, stylo, extra fistulam argenteam ad digiti transversi longitudinem prominenti, adaptetur, atque unà cum argentea fistula & stylo inserto, in urinarium canalem immittatur, donec occurrat carunculæ, & cùm jam est in loco carunculæ, primùm stylus & deinde argentea fistula retrahatur; quo fiet ut cannula, ex linteo cera inducto parata & immissa, relinquatur in meatu urinario, ut per eam urina excernatur, eaq, simul prohibeat, ne medicamentum, carunculæ admotum, ab urina elui possit.

Cùm volumus renovare medicamentum post unum vel alterum diem, tum ope affixi & propendentis fili cannula extrahenda est, aliaque modo jam explicato adhibenda.

Vel exstirpatio carunculæ institui potest sequente unguento, quo extremitas candelę cereæ inungitur, eaque ad partem affectam per urethram immittitur, ibique noctu diuque relinquitur; &, cum mejendi est pruritus, extrahitur, & postea rursus adhibetur.

℞. Præcipitati ʒij. unguenti de cerussa ℥iß. Misce. quibus pro magnitudine affectûs aliquid olei vitrioli addi potest.

Consumtâ carunculâ, quod ex facili & libera urinæ excretione deprehenditur, ulcus erit exsiccandum, & cicatrice obducendum tali medicamento.

℞. Butyri recentis ℥ij. cerussæ lotæ in aq. ros. ℥j. Camphoræ ℈j. ceræ parum F. Unguentum, quod candela cerea immissa loco affecto adhibetur.

Vel ℞. Aq. fabrilis lib. ß. Nucum cupressi, Gal. I. Cort. mali granati an. ʒiß. Alumin. rochæ ʒß. Bulliant omnia.

Ex hoc decocto tepido fiant injectiones in meatum urinarium syringâ, donec ulcera sanentur.

Victûs ratio hîc exsiccet, & humorum acrimoniam etiam obtundat: propterea convenit prisana hordeaca cum amygdalis dulcibus & 4. sem. frig. major. Utatur quoque frequenter oriza & lacte. Vitentur acria, salsa, & acida, atq; etiam diuretica. *Idem ibidem.*

Observationes.

Gonorrhæa Virulenta.

Nobilis mulier à marito inita, qui cum prostibulo impuro concubuerat, inquinatur: hinc gonorrhœa virulenta male fluorem muliebrem repræsentans. Quæ excernuntur, cum virore pallescunt. Jam fluxus ille per annos perseveraverat, illam à variis morbis vindicans. Tamen propter contagionem massæque sanguinis labem valetudinaria est; quoniam credo, non satis largiter virulentus ille humor decurrit. Menses plane subsistunt. Atque hinc illinc metus ingruit quidam. Num si supprimatur illud βραμῶδες & virulentum, pernicies consequetur? sin fluat, tametsi suo exitu commoditatem affert, sic tamen in maciem ita laborantem conjiciet? Quod plerisque usu venit; siquidem non potest non afficere partes per quas traducitur. Ineunte vere quo præsertim tempore omnia repuerascunt, summam in renibus gravitatem sensit. Dejicitur appetentia: languet: munia non obit sua: Dolores in ventre excitantur toto. Quo medicamento exhordeo & syrupo laxativo sæpe adjuta fuerat, eodem occurritur: malum recrudescit. Tandem diu noctuque ita vexatur, ut ferendo non sit. Pulsus languidus & sepultus: facultatum omnium fere concussio, ac maxime vitalis. Sursum deorsum fertur materia. Quæritur quid sit opus. Sensim atque sensim crescunt dolores pungentes & ferientes, divellentesque membranas. Dolor turgens est, & qualem Galenus describit lib. 3. de locis aff. i. e. in partibus quibusdam sentitur dolor veluti à remota alia parte velut radice derivatus; quod notandum est, falsò credunt colicum esse dolorem; proptereaque ut fere fit, liberales

liberales nos esse debere in usu rerum calidarum: imo tali usu ægrescebat magis; in eam sententiam ventum est, ut crederemus in provocando illo fluore incumbendum esse, alioqui frustra operam daturos. Atque ita provisum est. Primùm is clister injectus.

℞. Malvæ bismal. artemisię, an. m.j. sem. pœoniæ rubeniæ rubentis ℥j. agripalmæ p.i. rad. petrosel. asparagi. an. ℥j. sem. lini, fœnugr. an. ℥. ß. fiat decoct. In colat. dissol. terebinth. ʒij. sacchar. rub. ℥j. olei liliorum. Eodem die excitatus vomitus materiei virulentæ & ejus quæ olim per inferiora ferebatur: Non à ventriculo erat, sed ab jecinore & regione Renum, ut conjecturis deprehendebatur. Quæstio an esset sistendus an juvandus. Non placuit juvare, ne materiam quæ per inferiora moveri deberet, aliorsum revelleremus. Vrgentibus doloribus coacti sumus adhibere balneum, uti succo amygdalar. dulc. cum vino Hippocrat. Cessabant statim dolores: è balneo egressæ redibant. Secta vena in malleolo; adhibiti pessi ex hiera diacolocynt. Pulvere hieræ & galyops. addita styrace liquida: & involuti sunt santalo. Deinde pilulis de hiera cum agarico & rheo consultum est. Tandem repetiti clysteres primò similes. Et præscriptus bolus sequens post balnea.

℞. Terebinth. venetæ ʒiij. rhei. ℈i. cum syrup. capill. ven. capiat. Secta vena in brachio ob turgentem in lumbis dolorem. Applicatæ cruribus cucurbitulæ. Tandem ad decoctum sarsæparillæ ventum est ad proliciendos sudores. Provocati sunt atque ii admodum fœtentes, utcumque convaluit. *Ballonius Consilior. medicor. lib.*1.

Mercator quidam una muliere non contentus. quantum licuit libidinose vixit: & cum prostibulis versatus, inquinatus est, unde & gonorrhæa &. ulcuscula cacoethea in pudendo manaverunt: Tamen sibi pręcavens advocato Medicorum consilio, in suem non incidit. Sed cùm rem leviculam putaret, semine illius virulentæ gonorrhϾ intempestiviùs suppressæ redivivo, sensit dolorem acerbum in spina, & lumborum regione imo in pene, ulcuscula repullulant, statimque evanescunt difficultatem spirandi nonnullam habet ἀνεῤῥικτὸς est, macrescit in dies. dolet totam spinam, & lumbos. Inito consilio dictum est id totum esse à reliquiis istius virulentiæ quæ sensim vires acquirit: immò & rudimentum esse illius affectionis quam Hyppocrates in libris de morbis tabem ex dorso vocavit. Itaque tametsi ad oppugnandam vim morbi valeret usus guajaci, tamen de macie erat verendum. Itaque creditur satiùs corpus reficere, & interea non esse alienum ut interponeretur usus hydroticorum temperatiorum ut non proliciantur sudores, sed ut potiùs sensim humores deficcentur, & maligna qualitas emendetur. Consilii hæc sunt capita.

Bis hebdomade injiciatur clyster emolliens & detergens. Primo quoq; tempore utatur bolo cum rheobarbaro. Aperiatur basilica dextri brachii ad tria vascula.

Vtatur semel paucâ terebinth. cum syrupo de althæâ: Pauca autem sit quantitas, ne hinc alvus solvatur, sed tantùm ut vasa munda fiant.

Linatur frequenter spina oleo mastiches, cytonio, rosato cum aceto. Deinde utatur lacte asinino per dies viginti continuos.

In partibus decocto sarsęparillę diluto satis, idque cum passulis. Tandem cum renutritus fuerit, ad decoctum chinæ, & sarsæparillæ minime dilutum adducetur, si semen mali longius disseminetur. Et cùm perseveraret dolor, & calor summus in renibus, hoc quod sequitur fuit institutum.

℞. Sapæ lib.5. mucaginis decoctionis malvæ bismal. violarum, seminis psyllii, melonum: adde opii ℈ij. & applicetur instar cataplasmatis regioni renum. *Idem ibidem.*

Mulier quædam cùm Gonorrhœâ laboraret, hoc uno decocto. à profluvio seminis, & urinæ ardore post universalia remedia adhibito, ex incontinenti per me curata fuit.

℞. Liquirit. ʒvi. sem. myrtillor. coriandr. præpar. plantag. agn. cast. an. ʒj. sem. papav. alb. ℈ij. sem. hioscyam. ℈ß. hord. mund. M. j. acaciæ, sumac. an. ℈i. semina contund. crasso modo & bulliant omnia in aq. chalybeata pro ℔ißi. colat. adde troch. alkikeng. ʒj. M. Sumebat cyathum bis in die, neque aliis medicamentis opus habuit.

Benedictus Faventinus, Præceptor meus hoc in simili casu magno cum successu & experientia utebatur. Si & Gonorrhœæ adesset dolor & ardor, dabat tepide septem diebus lactis ovilli ℥iij. aq. plantag. vel succi ejus ℥j. boli. armen. ʒj. *M. Petrus Forestus. observ.*15. *lib.*26. *De Penis Vitiis.*

D. Bontius in Gonorrhœa, ut J. Heurnius inter secretoria remedia sua, annotavit, usus fuit his Pilulis.

℞. Sem. lactuc. papav. an. ʒiij. rad. nymphææ ʒiij. rof. rub. ʒj. corall. rub. ʒij. camphoræ ʒß. sem. agn. cast. ʒj. cum muccagine tragacanth. F. massa ex ʒj. fiant Pilulæ VII. In Notis ad cap. 13. lib. 6. *Pathologiæ Joann. Fernelii.*

Vir quidam Gonorrhœâ antiquâ laborans, à me consilium petiit: cui primùm præscripsi purgationem ex Mercurii dulcis ℈j. cum pil. coch. min. eadem quantitate, & sequenti die venæ sectionem. Deinde Bolum ex rhab. pulv. ʒj. cum terebinth. ʒiij. quem continuavit per quinque dies, eoque purgabatur ter aut quater in die: iterum sumpsit Pilul. Mercuriales, & prædictum bolum per alios quinque dies: ac tandem aquam sequentem per octo dies.

℞. Menth. sicc. ℥iij. sem. lactuc. rutæ agn. cast. an. ℥ iiß. ireos fl. ℥ii. dictamn. cretic. ʒx. sacch. albiss. ℔ij. omnia pulverentur addendo terebinth. venet. ℥v. vini albi generosi ℥xxx. F. destillatio in balneo M. capiat cochlearia duo mane duabus horis ante cibum. His remediis à contumaci illo affectu liberatus est. *Lazarus Riverius observ.*25. *cent.*1.

Juris quidam utriusque Doctor Gonorrhœâ laborans à me consilium petiit: illi bolum præscripsi ex rheo & terebinth. per quinq; dies sumendum: & cùm nondum fluxus cessaret, postea usus est aquâ ad Gonorrhœam Quercetan. in illius Pharmacopœa descripta: prima exhibitione omnino sublatus est fluxus, & ideo per tres aut quatuor dies tantùm illius usum continuavit: neq; amplius rediit affectus. *Lazarus Riverius obs.*36. *cent.*1.

Vir quadraginta annorum ex impuro concubitu Gonorrhœam contraxit, cui ab initio præscripsi bolum ex cassiæ ℥j, rhei pulv. & crystall. tartar. an. ʒj. Sequenti die volebam sanguinem mittere ex pede; quod ipse æger renuit. Emulsiones præscriptæ sunt ad tres aut quatuor dies, quibus urinæ acrimonia temperata est: fluxu eodem modo perseverante. Postmodum ptisana laxante usus est, per septem dies continuos, in hunc modum præscripta.

℞. Tamarind. ℥ij. aq. fontis ℔iv. coq. ad ℔iij. in colat. infund. frigide per noctem sen. mund. sem. coriand. liquirit. & rof. rub. an. ʒ ij. capiat cyathum unum mane horâ unâ ante pastum. Hoc remedio fluxus valde imminutus est, ad quem omnino delendum bolum sequentem præscripsi.

℞ Terebinth. venet. ℥iii. rhei pulv. ℥i. F. bolus quem capiat mane per quinque dies deinde aquâ superiùs descriptâ usus est per septem dies. Hoc modo Gonorrhæa curata est: quia tamen exigua quædam humiditas in extremitate glandis frequenter apparebat, ut in fine hujus morbi plerumque fieri consuevit: ad eam prorsus cohibendam & exsiccandam sequentes pilulæ præscriptæ sunt.

Gummi arabic. tragacanth. carab. mummię, bol. armen. an. ℥i. pulverentur, & cum syr. de rosis sicc. F. pilul. massa, de qua capiat ℈j. singulis diebus mane, duabus horis ante pastum per octo vel novem dies, & ita fluxus omnino cohibitus est. *Lazarus Riverius. observ.* 74. *cent.* 4.

Conservâ fructus brusci à ℥ij. ad ℥ß. per aliquot dies exhibitâ Gonorrhœas multas curavi.

Idem præstat aqua ejusdem fructus distillat. *Samuel Formius observ.* 47.

In Gonorrhœa commendatur pulvis sequens.

℞. Fol. menth. mumiæ, corall. rub. agn. casti, carabes, an. ℥1. M. F. Pulvis: de quo accipiat æger aliquid mane jejuno ventriculo cum ovo tremulo. Vehementiùs sistit profluvium seminis, pulveris ossis Sepiæ ℈j. cum conservæ rosf. ℥ij. bis vel ter sumptus. Excellentissimum est Magisterium ejusdem cum conserv. rosf. antiqua à gr. VI. ad ℈ß. sumptum. Tinctura etiam corall. mirabiliter prodest.

In Gonorrhœa virulenta interdum inflammantur testes cum maximo tumore: in eo casu præsentissimum remedium est Cataplasma ex foliis rutæ & ebuli aceto coctum & applicatum *Jo. Hartmannus. Practic. chimiatr. pag.* 165.

Juvenis viginti quatuor annorum, mirus formarum spectator ac verus Veneris alumnus, post coitum cum impura meretric peractum patiebatur continuum ferme materiæ albicantis ac viscidæ ex urethra profluvium, non tantùm absque voluptate, sed prętere a etiam cum dolore scindente, qui quoque aderat, cùm æger reddebat urinam.

Fermentum nempe acido-corrosivum in partibus genitalibus hujus scorti delitescens per penem hujus juvenis in poros prostatarum ac vesicularum seminalium à coitu plus solito apertos, sicque acredine sua & semen & humores nutritios alluentes infecit ac ulcuscula excitavit in illis partibus; hinc itaque vellicatio & continua fere contractio prostatarum ac vesicularum seminalium semen ac humores nutritios corruptos modo prædicto assidue propemodum cum dolore fundentium.

Malum hoc gonorrhæa plerunque nuncupatur, estque satis periculosum, quandoquidem sæpius degenerat in luem veneream, si differatur ejusdem medela, tunc etenim fermentum acido-corrosivum abripitur & cum massa permiscetur sanguinea.

Nulla itaque mora interjecta ad curam properavi, ac ad acidum corrosivum temperandum & evacuandum, ut & ad ulcusculorum sanationem sequentia præscripsi.

℞. Extr. cathol. Gr. XXIV. Mercur.dulc. Gr. VI. Sal. prun. antimoniat. Gr. V. M. F. pil. N°. VII. Has pilulas tempore matutino assumsit patiens, ac sequentibus quinque diebus semel quotidie jejunus devoravit bolum hunc.

℞. Thereb. ven. ℥ij. Rhab. ℥j. M. S. Post iterum mox præscripta purgatione & bolis usus est ut ante, atque hoc pacto pristinam sanitatem adeptus est æger.

Terebinthina à quibusdam tam diu coquitur, donec pilulæ inde formari queant, sed male, quoniam coctio oleum spirituosum in aëre propellit, cùm tamen in eodem præcipua therebinthinæ virtus consistere reperiatur.

In hoc malo iterum acidum criminor, sed mira fortasse alicui videbitur mea opinio, acidum scilicet in animali vivente adeo noxium existere ac inimicum sanitati, cùm interim acetum carnem mactatam conservet integram per longum temporis intervallum, sed ut & hunc amoveam scrupulum, respondeo rem longe aliter se habere in vivo animali ac in mortuo.

In vivo animali ad vitæ ac sanitatis conservationem apprime necessaria est sanguinis ac humorum libera per vasa tubulosque satis patulos circulatio, quæ tamen haud parum impeditur ab aceto aliisque acidis sanguinem ac humores coagulantibus. In mortuo autem animali ad mactatæ carnis conservationem prædicta non requiritur circulatio, sed tantummodo opus est, ut præcaveatur, ne valde parvæ carnis mactatæ particulæ ab aëre nimium agitentur, fermententur, ac è statione propellantur; acetum autem particulis suis crassis ac gravibus ad hunc effectum producendum idoneum est.

Quod autem caro maneat incorrupta, si motus particularum valde parvarum, aliàs futurus, hac aut illa de causa sistatur vel hinc manifestum evadit, quòd caro mactata brumali tempore per multos dies integra servetur, cùm tamen eadem æstivo tempore citissime corrumpatur ab aëre tum temporis, in motu valde celeri constituto.

Quod verò acetum constet particulis, crassis ac gravibus, liquet ex destillatione, quæ docet, spiritum vini citius ac prius in alembicum elevari quàm acetum.

Præterea dici posset, quod carnis mactatæ sal volatile cum aceto coaguletur, ac ita immotum conservetur & impediatur, ne fermentescat cum aëre, figuram suam mutet, ac avolet in aëra, sicut cernimus sal volatile cornu cervi aut aliud quodvis cum spiritu acido coagulatum non avolare, ut aliàs facere consuevit.

Dum ago hîc loci de gonorrhæa, in memoriam mihi redit haud illepidum alicujus medici responsum; interrogabatur hic aliquando inter pocula, quid foret in causa, quod homines tam facilè supplicium paterentur in pene, ubi cum hac aut illa meretrice concubuerant, dum interim canes masculi cum canibus alterius sexus innumeris coeunt impune, ad quod medicus subridens reposuit, hoc contingere, quia canes, hac in re hominibus longe prudentiores, statim post coitum peractum cultellos suos lingendo bene purgare solent à sordibus, quæ fortè adhærescunt; ex quo responso interrogator illud adhuc didicit, ut postea mox à coitu peracto membrum virile propria semper abluerit urinâ. *Iohann. Mays in Praxi Chirurg. rationali.*

Gonorrhœa periodica.

In sexum sequiorem num cadat seminis profluvium jam non disputabimus: Paratæ utrinque rationes: Silentio autem præterire minime decet laborasse apud nos Juvenem Gonorrhœa periodica: Reditum hujus hospitis nunquam non nuntiabant dolorifica labiorum diruptio, nec non prævius, universi corporis

corporis rigor: Proſtratis inde notabiliter viribus ad nos acceſſit petitum Medicinam, qua facilè impetrata, brevi convaluit: Præſentaneum auxilium præſtitit ſal corallorum ac Magiſterium Saturni cum aceto nitrato paratum. *Joh. Petri Pruckelii.*

In Gonorrhœa affecto balano, inſectulum limaciforme fuit inventum.*Petrus Borellus obſerv.*53.

Gonorrhœa virulenta cum excreſcentiis.

Juvenis quidam temperie bilioſus, opulentus & ſalax, ab impuro & impudico proſtibulo numiſma venereum pro aureo permutaverat, ut de ſeminis profluvio dolorifico eoque flavo querelas haberet, monſtrando inſimul excreſcentias verrucoſas ad fibulam, unicam principio quidem, poſtquam verò eandem acu aperuiſſet, proliferam, nam quouſq; ſanguis infectus fluxerat, eouſq; novatum notaverat exortum, ut etiam numerum tandem ſexagenarium tranſcenderent. Huic in anteceſſum nodulum ex lignis, rhabarbaro &c. cum vino ordinavi, deinde Pilul. de Terebinthina cum pauco mercurio dulci præſcripſi, tandemque decoct. nigrum Mynſichti compoſui, exterius applicandum, qui nunc aliquot liberorum pater vivit ſanus *D. Chriſtophori Seligeri.*

Anatomicæ Inſpectiones.

Gonorrhæâ diuturnâ laborantis Glandoſum corpus Semine repletum inventum eſt, cum Teſtibus eodem refertis.

In involuntario ſeminis fluxu laborante, quem Patavii diſſecuimus, corpus Glanduloſum cùm divideretur, non minus quàm teſtes ipſos ſemine opplétum conſpeximus: Et ſi verum fatendum eſt, inter diſſecandum nulla penitus corporis parte tanta ſeminis vis uſquam atque in hoc glandoſo corpore invenitur, quantumvis id à teſtium ſubſtantia, mollitie, æquabilitate differat.*Veſalius de Hum. corp. Fabrica lib.*5. *cap.*13.

Gonorrhæâ affecti cadaver vaſa ſemen deferentia in penem maxime dilatata exhibuit.

Vaſis ſemen in penem deferentis inſertio conſpectum quodammodo fugit, Er coitus, aut aliàs excretionis ſeminis tantùm tempore aperitur; Quod Patavii quidam diſſectus facile edocuit, qui ante ſuſpendium involuntario ſeminis fluxu laborans, hos meatus omnes apertos laxoſque habuit: eos potiſſimum qui ex teſtibus in Deferentis ſemen vaſis revolutiones gyroſve pertingunt, & quibus dextrum & ſiniſtrum deferentia ſemen vaſa in veſicæ cervicem terminantur. *Veſalius de humani Corp. fabrica lib.*5. *organis cap.*13.

Gonorrhæa excitata ab ulceribus orificii veſicæ vicinarumque partium.

Mercatore febre exigua laborante, ut ferè decumbendi neceſſitas non eſſet, & flueret Gonorrhæa, ut propterea ſectio venæ differretur; tertio poſt die exacerbatus eſt dolor, & continua febris tenuit, &c. Nonò mors:

Qui ſectioni cadaveris interfuit Chirurgus, retulit reperta eſſe ulcera in orificio veſicæ & vicinis partibus,Et tamen de his non querebatur. *Ballonius Epid. lib.*2.*pag.*160.

Glandoſum corpus [Proſtratæ,) Gonorrhææ virulentæ ſedes eſt.

Gonorrhææ virulentæ protrahuntur interdum ad decem annos, quale exemplum Patavii videmus in viro Bergomenſe, cætera ſano, ſed vix oſſibus hærente: unde in Gonorrhæa hujuſcemodi non excernis ſemen, ſed pus ulceri, ex proſtatis verò videtur proximum: Certe in omnibus Gonorrhæâ laborantibus in Noſodochio diſſectis, ulcera reperimus, ſeu callum, ulceris præteriti: Impoſſibile alioqui foret tanto tempore effluvium ſeminis vita ſuperſtite perſtitiſſe: Severinus Neapoli in diſſectis invenit inflammationem & abſceſſum in paraſtatis: *Bartholinus cent.* 2. *Obſerv.*36.

Gonorrhæa muliebris Glandoſo corpore affecto excitatur.

Fluor muliebris, ſi continuus, & Gonorrhæa, ita inter ſe conveniunt, ut niſi mentem adhibeat Medicus præ ſimilitudine facilè in errorem abeat, quanquam à diverſis partibus procedant & per deſtinata loca excernantur, quidam Fluor iiſdem quibus menſtrua fluunt, ductibus ejicitur, quod vel ideo judicamus, quia menſtruum cruorem ita ſubinde immutati cernimus, ut qui primò veluti à victima, referente Hippocrate, prodibat, nunc minus floridus, poſtea pallidus ac ſenſim albus appareat, Fluoremque muliebrem, Album dictum efficiat: Gonorrhæam verò ex Glandoſo corpore provenire, & per lacunas circum, & in meatus urinarii exitu collocatas erumpere, Cadaveris cujuſdam mulieris hoc vitio infecti palam fecit. Nam utero ejuſque vagina innoxiis corpus glanduloſum ſive Proſtatas, urethræ circumpoſitas ſolùm male affectas offendimus.

Dicet aliquis, Quomodo illa Medicus internoſcere valebit, ſi mulier affecta ſe caſtam & ab omni virili conſortio alienam profiteatur? utcunque dijudicare poterit ſi ad prolabentem materiam, ægræque querelas diligenter attendat? materia namque Fluoris alteram in Gonorrhæa manantem longe quantitate ſuperat: Querelas ſi conſideret, Fluore fœdatas lumbari dolore cruciari, aliàs verò Gonorrhæâ laborantes de oborta circa pudendas partes acerbitate lamentari audiet: Sin minus his contentus certior eſſe velit, genitalia inſpiciat, ſiquidem meatus urinarii exitum circumſiſtentes partes (in quibus lacunarum exitus terminantur) mucoſâ quadam materiâ obſeſſas, ac interdum ulceratas reperiet, reliquis vaginæ partibus decenter ſeſe habentibus, cujus contrarium in Fluxu albo fieri aſſolet: Sed hæc vulvæ inſpectio non ſemper neceſſaria eſt, cùm Medicus haud ſit culpandus ſi medicamenta ſecundùm ægrotantis querimonias præſcribat: Si verò illum eludat, nec optatum præſcripto medicamine ſucceſſum contumax mulier conſequatur, id ſibi imputet: *Regn. Graaf. de mulierum organis cap.* 9.

GRANDO Vid. *Hordeolum.*

GRAVIDARUM MORBI. Vid. *Prægnantium morbi.*

GVRGVLIONIS MORBI.

Gurgulio seu Uvula est corpus glandulosum supra laryngem è regione foraminum interiorum narium inter tonsillas situm, stiriæ instar rotundæ è palati limbo posteriore dependens. Contegitur involucris oris quidem & faucibus communibus, sed paulò crassioribus. Quidam asserunt binis suspendi musculis, interno scilicet & externô pari, ut antrorsum & retrorsum moveatur in deglutitione, sive ut humores contenti sic continuò exprimantur. Alii verò volunt hôc musculorum apparatû rarissimè ornari, & interdum ab involuctô processûs ossis sphænoidis ad ejus latera musculosas dimitti fibras, unde etiam quandoque totum ipsius integumentum carneum appareat. Apertô involucrô glandulosa partis retegitur constructio, fibris membranosis ac vasculis variis cohærens, quorum vasculorum extremitates inter papillulas ex interiori membrana ipsam investiente assurgentes, hiant, ac segregando cibi liquidiori cuidam salivali, sicut & aliæ omnes glandosæ palati & oris partes, inserviunt. Non tamen in hoc totus uvulę restringitur usus, siquidem etiam inservit impediendo cibi & potûs in nares ascensui; præterea, secundùm aliquot, modulando aëri à pulmonibus propulso pro voce articulanda non parum facit, ut & reprimendô aëris ad pulmones in inspiratione tendentis impetû, ne scilicet in illos liberiùs irruens suffocationem inducat.

Variis pars hæc tentatur morbis, qui partim ex congestione in ipsâ factâ, partim ab acrimonia aliunde adveniente enascuntur: Si enim humor salivalis in illa secretus, ac per vasa in faucibus hiantia evacuandus, per orificiorum suorum obstructionem in propria scaturigine diutiùs contineatur, illicque moras longiores trahat, non tantùm partem tumefaciet & prolongabit, sed etiam in acrius quid ac corrosivum evectus inflammationes & ulcerationes non parum molestas, procreabit, imò in cancrum abibit. Rursus si virus in sanguine nidulans, vel ex scorbutica constitutione vel ex venereâ lue illic copiosiùs depluat, sine mora inflammationes & ulcerationes aliis non absimiles, progignet; sed quæ curatâ morbi radice, per se, aut saltem paucis adhibitis, aut particularibus ac topicis, evanescent. Ast quid hisce diutius insistimus quum de Curationibus, Consultationibus, observationibus, varia è variis huc adducenda sese offerant.

Curationes

In uvulâ exulcerata commode usurpatur hoc remedium, quod in aliis etiam affectibus oris & anginâ est præstans.

℞. Herb. malv. hort. m. i. filor. rosar. rubr. prunell. veronic. salv. an. m. ß. radic. polypod. querc. ℥j. coq. in aq. portulac. ℔. iv. aceti vin. ℥vi. usque ad casum transversi pollicis, postea colentur & colatura leniter exprimatur. Pro uvulæ relaxatæ ac nimis tumentis abscissione singulare describit instrumentum Barthol. Hist.88. Cent.2. Aliàs recentem uvulæ prolapsum, ac relaxationem curat fermentum cum spir. vini humectatum & vertici impositum, unà cum gargarism. & decocto florum ligustri cum sale prunellæ, aut nitro. Item sal decrepitatum cum pauco pipere applicari potest uvulæ ita prolapsæ. Loco salis communis optimum est sal. armoniacum subinde uvulæ applicatum, spiritum aluminis commendant alii. Quod si simul uvulæ inflammatio adsit, optimum est decoctum herbæ aut radicis taraxaci; succini suffitus ore exceptus specificum est Rulandi. Vel semen cannabis in poscâ parum coctum & colatum, pro gargarismate adhibitum, est unum ex optimis remediis. Vel radix tormentill. & uvulariæ an. coquantur in cerevisia secunda, & cum modico mellis edulcorata exhibeantur pro gargarismate. *Michael Ettmullerus Collegii Practici l.*1.

Laxatur sæpissime gurgulio, & linguæ superincumbens vocis modulationi incommodat, ut in catarrhis; atque adstringentibus siccantibusque remediis in pristinum situm restituitur, præsertim gargarismo ex decocto rorismarini, rosarum puniccarum, plantaginis, uvularia baccarum myrteatum cum dianuco, vel diamoro; itemque pulvere ex pipere longô, corticibus myrobalanorum, tormentilla, alumine ustô, bolo Armena, & similibus. Fermentum capiti adhibitum cum succino, & spir. vini purus, optime confert ex Frider. Hoffmann. Suffitus etiam ex mastiche, gumm. animę, balsamo Peruvianô & Tolutano, pulvere nicotianæ, rorismarini, betonicæ. Piperis contactus quoque prodest ex Borello. De inflammatione uvulæ, vide ubi de Tonsillarum affectibus. *Lucas Tozzi Medic.Practica parte* 1.

De Uvulæ Descensu & Resectione, sic scribit Clariss. Anton. à Nuck, in Experiment. Chirurgicis.

Circa *Uvulæ Descensum*, ab humore crasso & pituitoso in ejus tubulis stagnante ortum trahentem, facilis & frequens occurrit Chirurgia.

Restituenda illa astringentibus, incidentibus, obstructionesque reserantibus pulveribus, v. g. *Alumine Usto, Pipere, Zingibere, Sale communi & sim.* qui *Cochlearis* beneficio ipsi admovendi, vel *Cochleari, Manubrio Fistuloso & exiguo Folli* donato eidem aspergendi; cujus delineationem vide apud *Hildanum Cent.*2. *Obs.*XXI. *Fol.*96.

Solus quoque *Spiritus Vini* per modum gargarizationis adhibitus, ut etiam *Spiritus Salis Ammoniaci* linteis carptis relaxatæ Uvulæ aliquoties admotus, præsentaneam nonnunquam tulêre opem.

Verbo, quicquid pituitosum incidere, viscidum attenuare, obstructiones solvere, humoribusque per hanc partem circulantibus calcar addere aptum natum est, illud hoc in affectu utramque paginam absolvet.

Verùm aliquando tam pertinaces sunt obstructiones, ut *Aquâ Sublimatâ* Uvula sit tangenda.

Quæritur, An capillorum verticalium retractio in Uvula relaxata conducat? Resp. Aliquando juvamen affert, dum major eo tempore quo retractio peragitur spirituum copia Uvulam irradiat, unde expeditis obstructionibus Uvula relaxata restituetur.

Ubi verò prædictis non restituitur, sed relaxata manens loquelam & deglutitionem impedit, aut Scirrho malive moris Ulcere, vel Gangrænâ afficitur, sunt qui imposito supradicto Cochleari *Aureo Nummo*, sed ignito (quamvis minus convenienter) eandem adurunt.

Præstabit

Præstabit in ejusmodi casibus eam extirpare, quod *volsellæ* & *Forficis*, beneficio haud difficilè peragitur. Quod si patiens Operationem hanc, ob sanguinis nonnunquam subsequens profluvium, ut cruentam nimis abhorreat, extirpatio Annulo cum Manubrio Cannulato & Filo adaptato facilè paratur. Instrumenti delineationem vide apud *Hildanum*, nec non *Scultetum in Armamentario*, cujus ope nuper Operationem hanc cum successu institutam vidimus.

Si cui volupe fuerit Encheiresin hanc minori cum apparatu absolvere, *Instrumento pro Uvula abscindenda* à Rustico quodam Norwego invento, à *Th. Bartholino Cent.* 2. *observ. Anatom. Hist.* 88. delineato & descripto, uti potest.

Quo instrumento aliorum quoque in corpore Tumorum, Tuberculorum, Verrucarum &c. extirpatio, singulari celeritate, inscio paciente, nihilque mali cogitante, peragitur.

Si verò resectâ jam Uvulâ immodicus sanguinis fluxus eidem superveniat, haud inconsultum erit depressâ linguâ, admoto *Vitrioli Cyprino* (in linguæ vinculo proposito) partem sanguinem fundentem tangere.

Posset tamen aliquando contingere, ut sanguinis impetuosior fluxus eo non sisteretur, quo in casu ad *Cauterium actuale* confugiendum putamus.

Chirurgus itaque *fistulam Annulo munitam* ori intromittat, manu sinistra teneat, Uvulamque fistulæ foramine excipiat: dein stylo ferreo ignito fistulæ immisso Uvulam tangat & cauterizet, probè cavendo, ne vicinæ partes lædantur.

Gargarismis denique convenientibus, vel melle rosaceô admotis, curatio absolvitur.

Consultationes.

Inflammatio Tonsillarum & gurgulionis laxatio.

Serenissimæ Reginæ Sueciæ Consiliarius, Sedini Pomeranorum in solenni quodam convivio præter intentionem; vir alioquin temperatissimus meracioris vini potu inebriatus, postero die molestiam quandam & dolorem circa radicem linguæ sentiebat cum ardore, siti, & quadam deglutitionis & respirationis difficultate.

Tonsillas, aut columellam, vel utrumque aliquid præternaturale pati suspicabar, ac proinde depressâ linguâ fauces inspexi, ubi primo intuitu amygdalas, uti vocant, sive tonsillas ex utroque latere tumidas, rubentes & inflammatas, mox & gurgulionem relaxatam & propendentem deprehendi.

Occasionem malo, procul dubio dedit largior vini generosioris potatio, quatenus sanguis ab ea incalescens & tenuior redditus, ad partes has sua naturâ molles & laxas defluens, tumorem ac inflammationem excitavit.

Confestim itaque apertâ basilicâ dextri brachii sanguinem detraxi; mox ad fervorem sanguinis restringuendum julapium refrigerans præscripsi.

℞. Aq. fragor. acetosell. endiv. an. ℥vj. rob. ribium syr. berb. rubi idæi an. ℥ij. succ. citri ℥iß. M.

Ex topicis gargarismum, vel potius collutionem oris ex repellentibus & astringentibus exhibui.

℞. Fol. plantag. prunell. an. m. i. flor. ros. rubr. m.ß. cortic. granator. ʒiß. coque ex s. q. aq. simplic. pro ℔iß. Colatur. adde rob.. ribium ℥ij. diamoron ℥j. syr. de agresta ℥ß. m. Mixtura hæc resupinato capite in ore contineatur tepide; inflammata enim nec frigus ferunt nec calorem, & valida gargarisatione plus materiæ ad locum affectum attrahitur.

Columellam elongatam sequenti pulvisculo undique conspersi, beneficio instrumenti à Gulielmo Fabricio Cent. 2. obs. 21. depicti.

℞. Flor. scabios. balaustior. ros. rub. cortic. granat. an. ʒß. rad. bistort. tormcnt. gallar. immatur. an. ℈ ij. alumin. usti ʒiß. M. F. pulvis.

Sedata paulisper inflammatione, repellentibus moderate discutientia admiscui; extra etiam guttur oleo amygdalarum dulcium & liliorum alborum inunxi.

Tandem corpus biliosis humoribus refertum extracto cassiæ & pulvere meo cholagogo purgavi; sicque virum integerrimum, meique amicissimum Dei gratia, bonæ valetudini restitui. *Baldassar Timæus in Casibus Medicinalibus.*

Uvulæ Relaxatio.

Juvenis viginti sex annorum, plethoricus, postquam aliquot dies liberaliori vini & cerevisiæ potui indulsisset, incidit in magnum dolorem faucium, quo non nisi cum dolore & difficultate quicquam deglutire potest. In faucibus etiam aliquid, instar boli degluriendi tumens ab ipso perpetuò percipitur. In ore ejus cum linguæ depressione aperto, apparet uvula valde tumida & laxata, vicinæque partes valde tumentes rubentes.

Afficitur in hoc ægro uvula, ac præterea fauces, quod ex dolore, deglutiendi difficultate, & tumore, instar boli fauces prementis; in illis partibus percepto: item, ex ipsa fauces ejus inspicientium autopsia, est manifestum.

Morbus, qui ipsum affligit, est faucium, tumor & præcipuè uvulæ, à sanguine calidiore & pituitoso ortus; qui partes illas vicinasque suâ copiâ distendens, uvulamque nimium relaxans, atque hic dolorem & deglutiendi perpetuam difficultatem, suffocationisque subinde invasuræ metum, inducens, uvulæ relaxatio, à præcipuo hujus tumoris symptomate, reliqua alia symptomata potissimùm producente, vulgo appellari solet.

Procatarctica hujus morbi causa est potus ille generosus & liberalis, cui hic juvenis per dies aliquot plus justo indulsit; inde enim multi humores sanguinei & pituitosi, in ejus corpore geniti, antecedentem huic morbo præbuerunt causam. Pars verò eorum in corpore incalescens, & poros vasorum circa fauces, uvulam, vicinasque partes plus justo, ex præcedenti potione illas partes præ cæteris magis laxante, apertos inveniens, & per eos se in partes illas copiose effundens, continentem hujus morbi, ejusque symptomatum, continuit causam.

Cùm enim per illum humorum sanguineorum & pituitosorum, in partes illas copiose illabentium, ibique vehementius incalescentium, influxum, tumor in faucibus vicinisque partibus & uvulâ nascitur, gula & guttur ita arctantur, ut ea, non nisi magna vi, magnum dolorem necessariò inferente, in deglutiendo aperiri queant. Uvula verò hinc justo longior & latior evadens, & fauces sua nimia mole replens facit in iis perpetuum, tanquam boli ibi hærentis, sensum. Interdùm verò illa plus solito intumescens, & humores quosdam in asperam arteriam

arteriam per rimas epiglottidis copiosiùs immittens, tantam subinde inducit respirandi difficultatem, ut æger suffocationem metuat. Hæc autem omnia in ore tam sunt evidentia, ut inspicientium oculis cerni possint.

Morbus hic, cùm deglutitionem & respirationem tollere, & uvulæ corruptelam inducere possit, satis est periculosus.

Diligenti itaque Curatione erit impugnandus. Eaque in causæ antecedentis, & continentis, item in tumoris & intemperiei, per contraria ablatione consistet.

E vena igitur in brachio dextro apertâ mox educatur sanguis ad uncias decem, Idque etiam posteà repeti potest.

Paulo post talis injiciatur clyster.

℞. Decoct. emollientis lib. 1. Elect. diapruni ℥vj. Ol. violar. lilior. an. ℥j. salis ʒj. Misce, F. Clyster.

Cucurbitulæ etiam scapulis & humeris sunt adhibendæ. Et utatur tali gargarismo;

℞. Hordei mundati p. 1. Fol. violariæ, portulacę, plantag. an. m. j. myrti m. ß. Cort. malor. granat. ℥iß. Flor. rof. rubr. malvæ arbor. an. m. ß. Sem. cydon. malvæ an. ʒj. Auricular. judæ ʒj. Decoq. in aq. com. ad lib. iß. in colatura dissolve diamori, dianuci, mell. rof. an. ℥ß. Misce pro gargarismo, quo sæpiùs in die gargariset.

Et sæpe lambat de hoc linctu.

℞. Diamori, dianuci, Sir. violacei an. ℥ß. Misce.

In ingenti dolore, interdum gargarisandum cum lacte recenti.

Postridie purgetur tali haustu, si tum deglutire possit; nam alioqui repetendus esset præcedens clyster.

℞. Sennæ ℥ß. Sem. anisi ʒj. Decoq. in aq. hordei q. f. ad ℥iv. In quibus dissolve el. diapruni ℥ij. Misce F. potio, mane exhibenda: & subinde, malo perseverante, iteranda.

Corpore bene purgato, uvula cum pulvere sequenti, cochlearis, ab Hildano centur. 2. obs. 21. descripti, vel alterius convenientis ope, sæpius in die erit sublevanda.

℞. Rosar. rubr. balaustior. cort. granat. an. ʒß. Rad. bistortæ, tormentill. gallar. immatur. irid. florent. an. ʒj. aluminis usti ℈ij. M. F. pulvis.

In diæta aër sit temperatus; cibus ex jusculis & ovis sorbilibus: vitentur omnia aromata: potus sit tenuis cerevisia: corpus quiescat: somnus sit moderatus: fugiantur animi affectus. *Henricus Regius apud Theodorum Craanen. Medicationum lib.* 1.

Vlcus in gargareone cum exesione tonsillarum & uvulæ.

Vir Illustrissimus, quadragesimum tertium annum agens, temperamenti totius calidi & humidi, jecoris calidioris, boni & carnosi habitus jam quintus decimus currit mensis; ex quo præcipiti & copiosa destillatione in fauces correptus fuit cum febre & insigni deglutiendi difficultate. Medicus autem domesticus accersitus sanguinis missionem jussit, gargarismos præscripsit, clysteribus ventrem exoneravit, & victûs rationem congruam instituit, quibus equidem meliùs habere visus est Nob. Patiens. verùm duobus transactis diebus, rursus invaluit affectus & præsertim in tonsilla sinistra eum ejusdem exulceratione: idcirco sanguis rursus extractus fuit & gargarismi detersorii instituti; quibus licèt febris, inflammatio, deglutiendi difficultas fuerint omnia remissa, exulceratio tamen progrediebatur uvulam versus, & non obstantibus medicamentis quoque refrigerantibus, & humoris acrimoniam atque aciditatem demulcentibus assumptis, ulcus tamen quotidie serpens, non solùm uvulam, sed & dexteram quoque tonsillam occupavit, tuncque lue celtica humores infectos fuisse Medici adstantes suspicari cęperunt: cùm ante inceptam destillationem Gonorrhæas, & caries passus fuerit; propterea ad alexipharmaca ea gallica devenire decreverunt, & Decoctum ex salsa, guajaco, ligno cydoniorum & santalo in aqua fumariæ atque cichorii præscripserunt, quod solutivum reddiderunt sennâ, polypod. & tartaro superadditis; pro potu verò consueto aqua ex salsa parata utebatur: interim melle ros. & syr. de rosis siccis cum spiritu sulphuris partes affectæ tangebantur. His per mensem adhibitis, non solùm levatus, sed ex toto sanatus, videbatur; verùm transacto mense, recrudruit affectus & ulcus in iisdem partibus apparuit. Causam autem retulerunt in novum commercium cum infecta muliere. Quamobrem repetita fuere quadraginta continuis diebus jam administrata remedia, omnia tamen in cassum tentata, siquidem ulcus serpendo semper magis undequaque sese dilatavit; ob idque Medici decoctum sudorificum instituerunt per plures dies, capite tamen extra sudatorium servato, veriti ne nimium illud incalesceret, sed frustra omnia & irrita fuerunt; etenim & uvulam, & ambas tonsillas destillatio corrosit vocemque & deglutitionem adeo læsit, ut loquendo vocem etiam per nares emittat, atque potus præsertim, nonnumquam etiam potulenta alimenta ad nares regurgitaverint atq; prodierint, corpore roto interim valde emaciato. Hoc infausto eventu pertertiti medici aëris mutationem consuluerunt; & ad locum quendam suburbanum tanquam ad Tabias Virum Illustrissimum dimiserunt, à qua loci mutatione juvamen majus, quàm à medicamentorum administratione Nob. Pat. cognovit. Attamen ad nos perveniens, accuratissimè locum affectum exploravimus, & tonsillas, necnon Uvulam ex toto ablatam atque corrosam invenimus; prætcrea ulcus tum superius ad os sphenoide, & inferius per œsophagum repere cum callositate atque non exigua sorditie obsetvavimus. Et quoniam à nobis auxilium petit, ideo de agendis, ut infra consulimus.

Ad quadragesimum usque annum, vitam incolumem duxit Vir Illustrissimus iste totius temperamento calido & humido præditus, boni & carnosi habitus, cùm capitis caliditate non valde excedente, & ideo sine sensibili molesta capitis destillatione, quæ ex tempore præceps ad gulam irruere cœpit, postquam Gallicam Gonorrhœam cum Carie contraxit, sicut eodem tempore totius corporis macies incepit; cujus veritatis ratio facilè adduci potest, namque si à calore temperamenti propter ætatem acutiori reddito, sanguis calidior & acrior factus fuisset, qui ut ineptus ad nutritionem, maciem introduxisset, & postea per venam cavam ad cor, indeque per arterias carotidas ad cerebrum circulando perveniens per jugulares venas internas ad fauces atque tonsillas, ut inutilis à natura transmissas affectum anginosum produxisset; id contigisset eo tempore quo magis calor ipse temperamenti viget, nimirum circa trigesimum aut trigesimum quintum annum; quod non evenit nisi post quadragesimum; postquam scilicet à Lue Gallica, non solùm vasa spermatica

ſpermatica, ſed & hepar unà cum maſſa ſanguinea inquinatum fuit, cujus Celticæ qualitatis impreſſio & characteriſmus cùm ſit exuſtio, idcirco viſceribus & ipſi ſanguini gradus caloris p. n. ſuperaddidit, ipſumque ſanguinem ad nutriendum ineptum reddidit, unde macies: naturæ autem moleſtus extra venas detruſus inflammationem in faucibus excitavit, ubi diutius remorans ſua prava & exurente qualitate tonſillas primò corroſit, & ſerpens exedendo Uvulam quoque conſumpſit. Non igitur mirum, ſi prioribus medicamentis minime ceſſerit affectus, & parum quoque alexipharmacis gallicis: etenim cùm calida & humida capitis naturalis intemperies non valde excedens, à Lue Gallica magnopere adaucta fuerit, caputque ipſum valde excrementoſum redditum, hæc corrigi non potuerat ſine ſudore, nec ſine ipſo Gallica qualitas in humiditatibus excrementitiis & partibus ſolidis fundata extirpari, & propterea nonnihil quidem remiſſa, at nunquam ablata fuit cauſa fluxionis & exulcerationis; imò fuſi tandem humores in toto à Decocto ſudorifico in hypocauſto ſicco ad caput impetum fecerunt, quod extra hypocauſtum exiſtens, nec ideo ſatis exudans, eoſdem infectos humores in ſeipſo retinuit, ſicque fluxio neceſſariò ad tonſillas & gargareon adaucta fuit, ſimulque adauctum ulcus. Ut autem Uvula impedit quominus alimenta, & potulenta præſertim ad ſuperiora aſcendere poſſint, & eorumdem deſcenſum atque deglutitionem adjuvat, ita eadem dempta atque conſumpta in cauſa eſt, ut ad ſuperiora regurgitent & ad nares ferantur, præſertim quia ab ulcere dolorem inferente impediebatur iiſdem alimentis deſcenſus: quod impedimentum tandem ceſſavit, quoniam ob calloſitatem ulceri obductam non amplius percipitur dolor; vox tamen ob columellæ defectum fertur ad nares, & non tota per os emittitur. Utinam verò in præſens ulcus non amplius depaſceretur; in parte namque inferiori vix terminus conſpici poteſt, ſicut nullo modo in ſuperiori, adeo ut ad os ſphenoide facilè pervenire poſſit, & præterea cùm palatum quoque colorem mutare inceperit, ideo & proximas partes brevi infici poſſe dubitandum: viget enim & abundat, copioſa Gallica deſtillatio, cujus aliqua portio in pulmones noctu delabens tuſſiculam excitat, copia vero major per œſophagum in ventriculum deſcendens ſubverſionem excitat, ciborum amplexum & concoctionem impedit, ac chyloſæ, & forſan etiam ſanioſæ materiæ catarrho immiſtæ regurgitationem inducit.

His autem ita ſe habentibus, facilè videre eſt ſtatum Illuſtriſſimi Viri adhuc eſſe periculi plenum, primò quoniam ulceris dilatationem & propagationem prohibere difficile erit, cùm ejuſdem termini non ſatis oculis patefiant, & præterea quoniam macies invaluit, & à perſeverante in pulmones deſtillatione, & ſimul ab aeris frigiditate ob Uvulæ defectum pulmones immediate feriente, Phthiſis facilè introduci poſſet.

Quare ſedulò agendum etiam hoc incongruo ann. tempore, ne ulcus ulteriùs progrediatur, Topica adhibendo primò, & potiſſimum Cachectica, mox Sarcotica, atque tandem Epulotica, dum interim expiato ventriculo, acrimoniam humorum demulcentia, & Gallicam qualitatem reſpicientia, (non tamen fundentia) ſint in uſum ducenda. Proximo autem ineunte Vere ineunda quoque erit regularis Purgatio, cauſarum extirpatio, & ulceris perfecta Curatio, ſine tamen deperditæ partis reſtitutione; tunc enim primis mundatis viis, maſſa ſanguinea erit depuranda. Caput purgandum. Celtica lues penitus debellanda, ſimulque humida capitis intemperies, jecoris calida remittenda. Sanguis temperandus & totum corpus renutriendum; Topicis verò ulceri incumbendum.

In præſens igitur ulceri totis viribus proſpiciendum, primò detergentibus & cachecticis quoque, non ſolùm ſaniem, ſed etiam calloſitatem auferentibus, deinde exiccantibus, ideo gargariſmi frequentes inſtituantur ex aqua Tettuciana, cum melle roſato ſimpl. cui aqua hordei poteſt etiam commiſceri; verùm quoniam jam dictis calloſitas non adeo facilè tolli poterit, ideo etiam ad Eſcharotica & adurentia, ad ignem ſcilicet erit deveniendum, idoneo inſtrumento applicandum; vel ſaltem valde exiccante gargariſmo erit utendum (quod tamen tolerabile ſit) ut tinct. roſatum, ſpiritu vitrioli extracta & aqua plantaginis, vel aqua Villenſi parata.

Interim ventriculus à præſenti infarctu eſt vindicandus, præbendo primò mel roſ. ſol. cum manna, cui ſuperbibat mulſæ dilutæ lib. ij. Mox die ſequenti aſſumat.

℞. Oxymel. ſimpl. ℥. iij. aquæ flor. citri ℥. i. m. pro ſyrupo. Tertio vero die aſſumat crem. tart. ad ℥. ß. in jure pullæ, aut vituli, cort. citri alterato. Die poſtea ſequenti rurſus aſſumat oxym. deinde cremorem tartari, & ita alternatim perſeveret x. aut xii. diebus, ut ventriculus cum œſophago mundificetur & primæ viæ exinaniantur; repetito ſuperius præcripto Leniente. Qua parata primarum viarum expiatione, in uſum ducat lac hujuſmodi artificiale.

℞. Sem. melon. mundat. ℥. j. ſem. cucurb. mundat. ℥. ß. amygd. dulc. mundat. n. xv. nucleorum pineorum n. xxv. m. contundantur omnia, & cum jure carnis pro cibo conſueto extrahatur Emulſio ad ℥. vii. aut viii. cui adde ſacch. albi cochlear. & irroretur hujuſmodi emulſio ad ſuavitatem guttulis aquæ roſ. aut è flor. citri, & ſummo mane præbeatur quatuor aut quinque horis ante cibum. Jus autem carnium, tum pro hac emulſione conficienda, tum pro ferculis omnibus parandis, ſit ſemper optima china alteratum. In uſu jam dictæ emulſionis perſeveret tota Quadrageſima, uſque ad tempus futuræ eradicativæ Purgationis: poterit enim inſervire, tum ad demulcendam humorum mordacitatem, tum ad totum corpus nonnihil enutriendum. Interim decimo quoque die aſſumat cremorem tart. ad ʒj. cum ſacch. in jure, ut ſuprà diſſolutum. Et congrua utatur victus ratione, evitando aeris inclementiam & nimis frigidam, & in cubiculo nimis calidam. Vitet quoque alimenta excrementoſa, coctu difficilia, calida, vaporoſa, ſitque cœna parca. Vinum ſit album, tenue, aquoſum china & ſantalo albo medicatum, ita ut pro ſingula ſitula ingrediantur ℥. ii. dictorum lignorum. Somnus nocturnus, diuturnus quoque proderit. Exercitium fiat ante prandium. Venus omnino ableganda, & alvus lubrica ſervanda paſſulis aut prunis coctis in prima menſa cum ſacch. aſſumendis. Tandem ab applicationibus & ſtudiis abſtinendum, animique alterationes & perturbationes arcendæ. Et hæc pro nunc.

Purgatio autem eradicativa ſub finem menſis Martii ineunda, tunc erit à nobis præſcribenda, ſi de ſtatu Illuſtriſſimi Viri tunc temporis certiores facti fuerimus: conſilium enim erit in arena capiendum, & ſupra propoſitis indicationibus pro viribus erit

erit satisfaciendum, sanguinis missione, primarum viarum expiatione, humorum præparatione succis depur. cich. borag. betonicæ pluribus diebus assumendis; & non semel elective purgantibus Cacochymia erit tollenda. Caput pilulis capital. Paracelsi expurgandum. Lues Gallica Alexipharmacis extirpanda, nimirum Decocto sudorifico, medulla guajaci, salsa, visco quercino & santalis albis in aqua cich. & beton. parato, quo humida quoque capitis intemperies corrigetur. Quibus peractis, ad jecoris atque sanguinis caloris moderationem & totius corporis renutritionem, intrinsecus facilè convenire poterit lactis asin. usus, & extrinsecus balneum aquæ dulcis herbis refrigerantibus alteratæ, non omissis Conservis capitalibus, & habita semper ulceris providentia, si opus fuerit. Quæ omnia Illustrissimo Viro à summo Deo salutaria precamur. *Raym. Joh. Fortis Consult. & Respons. Medicin. Cent.* I.

Observationes.

De uvulæ relaxatæ curatione.

Nunc quomodo ego rarò maximas quidem & ingentes relaxatas columellas sanaverim, paucis addam. Relaxatur autem ut Hippocr. docet libr. 2. de morbis, quotiescunque pituita à capite ad fauces defluens, à columella excipitur. Id quod facilè fieri potest, cùm sit pars admodum rara, mollis & spongiosa. Estque affectus hic periculosus: Aliquando enim columella cum tonsillis adeo inflammatur, ut æger neque cibum, neque potum deglutire, imo vix spirare possit. Horum ego nonnullos vidi, ac etiam feliciter curavi. Transit & interdum in gangrænam, ut ex præallegato loco. Hippocratis elicere licet. Quod & Forestus lib. 15. Observat. 5. annotavit, mihi tamen videre nondum contigit. Potest & in anginam terminari, ut tu ipsemet mecum hîc in Dno. Joanne Merula, sene omnimodo reverendo vidisti, & procul dubio annotasti. Is enim cùm inflammatione columellæ laboraret, me absente, Empirico & homini plane ignaro se curandum commisit. Hic per dies aliquot pulverem calidissimum atque adurentem faucibus insufflavit, unde mox inflammatione & angina sequuta, de vita periclitabatur. Curationem non addo, cùm tu ipsemet interfueris. Itaque ut Chirurgus in hoc affectu caute & præmeditate procedat, est necesse. Inprimis autem explorandum, an affectus sanabilis sit, nec ne, ne ægro temere quicquam polliceatur. Deinde etiam, an sit cum, vel citra inflammationem: si enim scirrhosa fuerit columella, & cancro proxima, quemadmodum illę quarum in præcedentibus observationibus meminimus, prudentis erit Chirurgi, manum non admovere, aut si ægri, amicorum aut adstantium precibus obtemperare cogatur, nihil quicquam tamen, nisi de eventu morbi prius facta prognosticatione tentet, ne nomen imperiti Chirurgi sibi acquirat, suadeo. Porro ex quacunque ortum duxerit causa, statim ab initio victus ratio tenuis instituenda est, corpus clysteribus, sæpiusque iteratis, Areteo præcipiente, evacuandum, & materia, quæ ad fauces defluit, deorsum trahenda, ligaturis item extremitatum, sectione venæ in brachio cucurbitulisque scapulis adhibitis. defluxus aliorsum revellendus est. Gargarisma ab initio sit repellens, quale hoc ego uti soleo.

℞. Folior. plantag. Mespilor. Caudæ equinæ, Rosar. rubr. an. m. folior. scabiosæ m. ß. gallar. ℥.ß. Coquantur in aqua ad consumptionem tertiæ partis. In lib. ij. colatura dissolve mellis rosati, aut diamori ℥. ij. aceti rosac. parum, misce, & fiat gargarismus. Loco decocti possunt sumi aquæ distillatæ cum melle ros. & diamoran. Aliquando & solâ poscâ feliciter usus sum. Nonnulli statim ab initio pulvere piperis longi gulæ inflato, Uvulæ relaxatæ auxiliari conantur, quod quidem periculo non vacare, tu ipsemet in reverendo Dn. Merula observare potuisti. Collum quoque oleo rosac. inungere solitus sum. Et si affluxus vehemens, sequens applico cataplasma.

℞. Farinæ hordei. ℥ij. Pulv. rosar. Myrtillor. nucum cupress. an.ʒij. Coquantur poscâ, fiatq; cataplasma, addendo sub fine olei rosac. parum & vitellum cum albumine ovi.

Os singulis ferme momentis, superiori gargarismate abluendum. Si dolor ingens adsit, gargarismati addo parum seminis fænigræci, cydoniorum & florum chamomillæ. Nonnunquam quoque ut loco gargarismatis lac recens sumat æger, jubeo, videndum tamen, ut quum semel os lacte deinceps quinquies, aut sexies gargarismate abluat: lac enim magis lenit dolores, quam verè affluxum repellat, quod tamen in hoc affectu circa initia præcipuum. Cæterùm quotiescunque æger aliquâ de causa per se fauces non satis recte abluere & gargarizare potest, soleo gargarisma ut lac ægro, syphone clementer in gulam injicere. Corpus præterea à pravis humoribus expurgandum: Si bilis abundat, conveniunt electuarium diacatholic. de succo rosar. lenitivum, syrup. rosac. solut. compos. cum Rhabarbaro, Agarico, & senn. Diaphœnicum. Si verò pituita, Pilulæ cochiæ, aureæ, & de Hiera cum Agarico, ex usu esse possunt. Si ęger pilulas deglutire non possit, potio ex electuario Indo majori aut minori, vel ex diacarthamo cum decocto betonicæ, scabiosæ, semine anisi & fœniculi dissoluto, est; Phlebotomiam (si nihil adsit quod impediat) in brachio, tum revulsionis gratiâ, tum quod humores omnes simul evacuet, tam in defluxione frigida, (si vehemens & suffocationis periculum fuerit) quàm calida administrare soleo. Cucurbitulas item scapulis, & musculis bicipitibus, cum fructu applico, Hippocrat. lib. de affectionibus, vult ut capiti raso in postica parte applicentur; indeque plurimum detrahatur sanguinis.

Id tamen extra laconium, ut fiat, suadeo. Fabianus Scheurerus lib. de catarrhis, capite de catarrho oculorum, cucurbitulas in Podagricis improbat, ne materia ad spinam, indeque ad articulos trahatur, Recte quidem, sed quia Podagrici sæpissime hoc affectu corripiantur, morbus item sit gravissimus, suffocationis quin etiam periculum nonnunquam adsit, ad id quod magis urget, Chirurgo præcipue respiciendum est. Interim etsi aliquid ad articulos defluxerit, minùs tamen periculosum erit, quàm si ad gulam, & facilè postea corrigi poterit. Affluxus autem impetu sedato, ad ea quæ magis discutiunt, transeundum. Unde sequenti gargarismate magno cum successu utor.

℞. Folior. & flor. betonicæ, salviæ, scabiosæ an. m. ß. Rosar. m. j. summitat. rosmarini & florum chamomel. an. p. i. Coquantur in ℔ iij. aquæ ad consumptionem tertiæ partis. Colaturæ adde mellis rosac. ℥ iij. etiam aluminis ʒij. misce fiat gargarisma nonnunquam etiam prædicta simplicia vino rubro

in

in coque. Exterius collum oleo chamomillæ aut oleo ex floribus solani inungo, & lanam succidam applico.

Aliquando columella propter continuum affluxum materiæ, intumescit adeo, atque relaxatur, ut non minimum negotii, tam ægro quam Chirurgo, facessat, sicuti mihi, tum in multis aliis, tum præcipuè, in viro quodam honesto, ac cive Paterniacensi videre contigit.

Huic uvula ad magnitudinem ferè nucis juglandis excreverat. Quare imperii affluxus sedato, corporeque semel atque iterum purgato, applicatis item cucurbitulis, sequentem pulverem, bis aut ter in die inflavi.

℞. Pulv. ros. rubr. balaustior. cortic. granator. an. ʒ. ſ. fol. & flor. Scabiosæ & ligustri ana ʒii. aluminis usti ʒi. f. misc, & fiat pulvis. aut.

℞. Radicum bistortæ, Iridis florent. tormentillæ, gallar. immatur. an. ʒii. rosf. rubr. & flor. scabiosæ an. ʒi. lapidis calam. præparati ʒi. ſ. aluminis usti ʒii. misce & fiat pulvis subtilissimus. Modus autem ejusmodi pulveres inflandi, talis est. Lingua speculo oris depressa, mox spatula aut cochleari parvo & ad id apto, pulvis uvulvæ admoveatur. Ut autem pulvis undique uvulvæ aspergi atque inflari possit, sequens excogitavi instrumentum, quo multoties usus sum.

Est autem cochleare ex capto cujus manubrium fistulosum, octo pollices longum, & inferiori cochlearis parti annexum, Ex altera parte folli culum (ex corio, eo modo, quo auceps fistulis suis ad fallendas coturnices, alligare solet, factum) annexum habet cochleari itaque impleto pulvere, uvulæque admoto follis corrugandus est, quo aër pulverem in altum pellat, sicque uvula ac palatum eo undique aspergantur. Sed quia necesse est, ut minister speculo linguam deprimat, interim dum Chirurgus hoc instrumento pulverem admovet, ac proinde sic unus alterum impedit, hanc ob causam, aliud instrumentum longè ad hanc rem commodius effinxi, quo Chirurgus interim dum sinistra speculo oris linguam deprimit, dextra pulverem admoveat.

Follis hic similiter alligatum habet cochleare cupreum cum sua fistula, longitudine pollices octo continens. Follis verò longitudo quinque, uti latitudo trium pollicum existit. Ut autem follis depressus per se in altum relevaretur, atque unicâ manu inflatio fieri posset, in interiore parte sua instrumentum veluti plectrum sive elevatorium ex chalybe fabricatum, continet, beneficio cujus, superior pars follis in altum relevatur. Nonnunquam adeo contumacem uvulæ inflammationem, aut relaxationem vidi, ut ultra mensem ejusmodi pulverem quotidie inflare, necessum fuerit. Hæc ideo moneo ut de salute ægri semper bene speres, etiamsi ab initio res per se difficilis appareat. Quod si levioribus hisce remediis morbus non cedit, ad fortiora progrediendum est. Nonnulli aquam fortem per se aut aquæ Plantaginis vel rosarum dilutam, aliaque medicamenta caustica admovent: prudenter tamen & cautè hac in re agendum est, ne malum ingravescat. Quotiescunque enim malignitas aliqua adest, facillimè malum ab ejusmodi medicamentis acrioribus irritatur: si quis tamen iis uti voluerit, ea quę à Paulo Æginethâ lib. 6. cap. 31. hac de re traduntur, observet.

Sæpenumero quoque uvulam forficibus abscindere aut filo ligare, vel cauterio inurere coacti sumus. Videat tamen Chirurgus ante omnia, ne aliqua subsit malignitas, vel dispositio ad cancrum, quod facile cum ex duobus proxime præcedentibus observationibus; tum ex Paulo Æginethâ loco præallegato, elicere licet, ubi monet contractas, rotundas, sanguinolentas & subnigras, Chirurgiâ aggrediendas minimè esse. Quæ vero contrario modo se habent, nimirum quæ, ut idem Paulus docet, tenues sunt, oblongæ, & in supremâ parte imminutæ, neque nigræ aut sanguinolentæ, sed subalbicantes, Chirurgiam admittere. Tantum autem de uvulâ quantum naturalem excedit modum, auferendum convenit; est enim veluti plectum rocis, qui ea carent, raro distinctè ac clarè vocem loquelamque proferre possunt, Raro inquam, quandoquidem mihi unum aut alterum videre contigit, quibus licet uvula erosa fuerit, adeo tamen distinctè & articulatè proferebant sermonem, ac si instrumenta omnia integra ac illæsa adfuissent. Alter eorum Ozenicus fuerat noster, cui per annum integrum ozænâ laboraret, uvula plane erosa conspiciebatur, ut suo loco dicemus: sed hæc rara sunt atque infrequentia.

Porro abscissio hoc modo perficitur. Cuspidem uvulæ rostrò ciconiæ Chirurgus apprehendat, deinde quod superfluum, forficibus abscindat, parumque sanguinem effluere permittat. Si autem plus æquo effluxerit pulvis noster ad sanguinem sistendum cochleari parvo, applicandus est. Postea gargarismis ejusmodi, quales antea præscripsimus, utendum. Quod si æger incisionem abhorreat; aut sanguinis profluvium vereatur, tum sequenti instrumento, à nobis primo invento uvulam absque omni difficultate atque periculo ligare, & abscindere soleo.

Est autem stylus fistularis, longus pollices octo, mihi ex ære fabricatus, cui ex una parte annulus adaptatur, est. Is verò ex inferiore sui parte tantum excavatus, quantum ad recipiendum filum opus. Postea seminodus, faciendus.

Fili deinde una pars per foramen, quod in superiori parte annuli est, similiter traducenda. Tum deorsum angustissimum foramen quod in externa parte annuli existit traducto filo, parti inferiori alligare oportet. Si autem externa pars annuli, similiter non nihil excavatæ, quo filum, ne hinc inde vacillet, continere possit. Quô factô minister speculo oris linguam deprimat, Chirurgus vero partem uvulæ abscindendam, annulo apprehendat, dextraque filum, vehementer attrahat, ac uvulam stringat. Sic enim nodus efficietur. Facto nodo ad uvulam, filum, abscindatur: & extracto instrumento, ut extra dentes propendeat, relinquatur; si enim in ipsa constrictione uvulam non absciderit, eadem tamen, aut sequenti nocte, id præstabit.

Sin verò immodicus sanguinis fluxus supervenerit, causterium actuale admovendum est, hunc in modum. Habeat Chirurgus duos ministros, quorum unus caput firmiter teneat, & ægroto oculos velet: alter linguam oris speculo deprimat.

Chirurgus viro fistulam æneam, octo pollices longam, linteoque madido, undique excepto foramine excipiat. Postea stylo ferreo ignito fistulæ intromisso, uvulam cauterizet, vicinis tamen partibus illæsis. Tandem gargarismis idoneis, melleque rosaceo curatio absolvenda est.

Putrefactio aliqua si adfuerit, efficacissimum erit cauterium. Sed quia ægri vehementer ab eo abhorrent, & totam, si res ad votum non succedat, Chirurgo adscribunt, ideo prius medicamenta hæc, quæ sequuntur experiri soleo, quibus magno cum successu utor. Instituta igitur optimâ victus ratione, purgato corpore

corpore reliquisque adhibitis universalibus, ut antea monui, sequenti gargarismate os continuo abluere jubeo.

℞. Hordei integri m. i. Radicum plantag. ℥i. Folio. Scabiosæ, geranii, scordii an. m. ſ. Rosarum & folior. plantag. an. m. i. Coquantur in ℔. iiii. aquæ ad hordei crepaturam, tum admisæ mellis rosacei, & diamori, an. ℥ij. misce, fiat gargarisma. Ter quoque aut quater in die unguento nostro Ægyptiaco, cujus descriptionem pete ex tractatu de gangrænâ, affectam partem penicillo inungo, idque eo usque continuo donec putredo, ac morbi sævia remiserit, tum ea quæ superius in relaxatione uvulæ tradidi adhibeo, iisque curationem absolvo. *Gulielmus Fabricius Hildanus observat. Chirurgic. Cent. iii.*

De ulceribus oris, ex lue venereâ contractis: Item de uvulæ relaxatæ periculosâ curatione.

Nobilis ac strenui viri, Dn. Joh. Held. inclytæ Reipublic. Freyburgensis Helvetiorum consulis prudentiss. uxor, cum quadam die sub ardentissimo sole equitasset, caputque plus, quam pro conservanda valetudine liceabat, excalefactum fuisset, catharro ad uvulvam & fauces corrupta fuit. Advocatus Barbitonsor, cum uvulam intumefactam esse deprehenderet, pulverem summe calidum & acrem quotidie ter quaterve inflavit. Hinc exorta inflammatione & abscessu periculosissimo, non tantum uvulæ, verùm etiam cartilagines narium erosæ fuerunt, ulceraque hinc inde in facie eruperunt. Tandem miseram calamitosamque hancce vitam, misera illa ægra (quæ nulla arte sanari potuit) misere, sed constanter & pie finivit, melioremque vitam sibi elegit. Hæc ex ore genere, & virtute nobilissimæ matronæ Dn. prænominatæ, ægræ filiæ, Anno 1561. 6. Martii præsente clarissimo V.Do. Sebastiano Mejero, Reip. Solodurensis, Do. medico ordinario excepi.

Anno 1612. ex Belgio rediens, una cum viro clariss. atque doctiss. *Dn. Georgio Fabro*, Castri imperialis Fridbergensis doctore Medico ordinario atque celeberr. matronam piam & singulari virtute præditam, nec non Dn. Fabro sanguine junctam vidi: cui cum propter catharrum uvula relaxata inflammataque fuisset, & Barbitonsor aquam quam Regis vocant, nimis indiscrete applicuisset, talis sequuta est inflammatio, & humorum affluxus, ut per dies aliquot de vita periclitaretur ægra. Tandem, cum Dn. D. Faber (qui peregrè profectus fuerat) advenisset summa suâ & indefessa diligentia restituta quidem fuit: sed uvula & portio aliqua ossis palati & cartilaginum narium exciderunt, maximo cum ipsius incommodo & loquelæ depravatione.

Ex pulvere piperis longi & croci, gulæ faucibusque insperso atque insufflato anginam periculosissimam sequutam fuisse, in reverendo viro, Dn. *Iohanne Merula* p. m. Ecclesiæ Paterniacensis pastore fidelissimo, observavi anno 1607. uti in 3. centuria observationum mearum fusius videre poterit.

Quapropter curandum est, ne corpore existente impuro, aut inflammatione & affluxu humorum tentatâ parte affectâ hujusmodi. Medicamentis calidioribus, & erodentibus facile utamur, uti etiamsi maligna aliqua qualitas, ex humore atrabilario progenita, quæque cancrum sapit, adfuerit. Cancrosa enim ulcera à medicamentis erodentibus exasperantur, irritanturque. In his potius medicamentum ex cineribus gammarorum & ranarum, cum eorum menstruo confectum applicatem. Illud quanto cum successu in egregio isto sene *Dn. Claudio Monteilleto* ante annum fecerim te non latet. *Idem Cent.* vi.

Pro Columellæ inflammatione.

Præmissis Clystere & venæ sectione, hoc gargarisma (cum essemus in principio, ad fluxionem reprimendam præscripsi.

℞. Aqua plantag. ℔iß. aqua equiseti. ℔ß. fl. rof. rubr. p. j. ß. ß. gallarum contritarum numero iij. ebulliant unica forti ebullitione colat. adde diamori ℥iij. Postea venas sub lingua secari, & uvulam etiamnum inflammatam, & propendentem pulvere aluminis usti & boli armeni simul mixtis sublevavi. Hoc deinde gargarismo urens convaluit.

℞. Plant. g. bellid. min. fl. rof. rubr. an. an. p. j. balaust. ʒiij. coq. in aqua ad ℔. adde aqua plantag. ℔j. sem. Cydon. ʒj. sem. malv. ʒß. rursus bulliant, addendo diamori ℥ij. ß. Mell. rosat. colat. ℥. M. pro gargarismo jubebam quoque ut ex dianuco lamberet, quo utebatur Galenus in Hortulano. Petrus Forrestus obs. 1. lib. 15. de faucium, guttur. gulæ, & asperæ arteriæ affectibus.

Mulieri cuidam tonsillæ vehementer tumebant, columella inflammata & valde laxata erat, ut deglutire & respirare vix posset, illam curavi in hunc modum.

℞. Aqua font. ℥ij. olei vitrioli tot guttas quo acidam multum reddant. In hac aqua intinctam pennam ad fauces tumentes immittebat aliquoties in horas singulas: cujus usu ore permulta phlegmata continuo emittebat & expuebat. Post aquæ immissionem ex præcepto meo Succinum album carbonibus imposuit, & per infundibulum ore fumum excepit, & sic cum multorum stupore intra diei spatium sanitatem obtinuit. Nam mox sine molestia deglutivit, facile respiravit, bene dormivit, tumor & inflammatio protinus sublata fuit. *Martinus Ralandus.* cent. 2. cur. 97.

Pro Uvulæ elongatione.

Fiat rasio capitis super commissura sagittali, & applicetur ibidem ventosa habens orificium satis amplum & oblongum, & teneatur saltem per unam horam, vel mediam, ter vel quater in die reiterando ipsam: violenter etiam sursum attrahantur capilli ejus ita ut cutis capitis exfolietur à cranio suo: per tale enim ingenium statim uvula mirabiliter sublevatur. Vidi ipsum fieri, & instanter profuit: sed non debet fieri nisi in casu arduo magnæ suffocationis. *Barthol. Montagnana consil.* 88.

℞. Gummi gott. gr. vi. tartar. vitriol. g. vi. ol. succin. gr. iij. cum syr ros. solut. F. pil. v. ante vesperam scarificatione cum cucurbitulis utebatur: & paulo post isto gargarismate usus est.

℞. Aqua verben. plantag. equiset. an. ℥iij fl. rof. rub. cortic. granat. an. p. j. sem. cydon. ʒiß. ebulliant omnia simul. in colat. dissolv. diamor. dianuc. an. ʒvi. syr. papav. mell. rof. colat. an. ℥ß. vini granat ℥j. syr. de granat. acid. ℥ß. sal. prunell. ʒj. spirit. vitriol. q. s. ad grat. acciditatem coletur denuo ut F. gargarismus pellucidus.

Tale circa collum inducatur cataplasma.

℞. Rad. alth. ℥j. fl. scabios. sambuc. rof. rub. melil. chamæm. an. M. j. sem. alth. ʒiß. coq. in vini albi q. s. ad mollitudinem & pistentur: adde farin. sem. lini & fœnugræc. an. ℥ß. Pulv. nidi hirundin. ℥j. mell. rof. ℥ß. theriac. el. ʒi. ol. salv. ℈ß. ol. chamæm. amygd.

amygd. d. rec. an. q. ſ. M. pro cataplaſmate.

Contra Uvulæ elongationem hoc etiam propoſui.

℞. Rad. biſtort. irid. tormentillar. immaturar. an. ℥ij. fl. roſ. rub. ſcabioſ. an. ℥j lap. calamin. præp. ℥iß: alumin. uſti ℥ij. M. F. pulvis ſubtiliſſ. lingua ſpeculo oris depreſſa, cochleari parvulo ad id facto, pulvis uvulæ admoveatur, imo ſi fieri poteſt undique inſuffletur, Petrus Lotichius obſ. 1. & 2. cap. 3. lib. 2.

Ad faucium glandulas tumentes. *Io. Heurnius* hoc in ſecretis habuit.

℞. Argentinam coq. ex cereviſia, & fiat gargariſmus, notis ad cap. 9. lib. 5. *patholog. I. Fernelii.*

Columella duplex, vel diviſa.

Columellam duplicem, imo potius diviſam, vidi in puello, qui Labio Leporino ita deformatus erat ut ſimul palatum ad imas uſque fauces fiſſum conſpiceretur. *Henr. Vollgnadt.*

De Uvula Gemina.

Uvulam ad bene loquendum eſſe neceſſariam, ideoque non adeo inepte vocis plectrum audire, à pluribus Anatomicorum creditur; id quod abſentia etiam ejuſdem, & prava, eaque vel connata, vel à morbo inducta, conſtitutio evincit; ceu inprimis ab Excell. D. Carolo Raygero in diſcurſu, agloſſoſtomographiæ, Jacobi Rolandi; Anno tertio Ephemeridum curioſarum German. adjuncto, præclare illud oſtenditur, ubi adpoſitum exemplum gargareonis duplicis, in memoriam revocat, quæ ſimili in materia obſervare mihi bis licuit.

Prima vice, dum annis duobus abhinc juvenis 24. annorum, curæ meæ ſubjectus, ſingularem in Columella naturæ luſum exhibendo, duplicem eam conceſſiſſe oſtenderet, non quidem immediate palato juncta, tanquam è baſi quadam propendentem, cæterum naturali plane ſitu locatam, ac figura & magnitudine juſta præditam.

Alterum exemplum hoc demum anno ancilla annorum 22. præbuit, cujus palatum duæ pariter uvulæ unitæ occupant, quoad figuram inſoliti oſtendentes magnitudine ſaltem naturalem illam haud æquantes, ita ut ambarum quantitas juncta, ſi cum hac conferatur, nonniſi parum eam ſit ſuperatura.

Revera autem binas in utroque ſubjecto uvulas adeſſe, non ſaltem diviſas, quales tum præfatus D. Raygerus l. c. pag. 568. tum D. Henric. Vollgnad. in Schol. ad obſ. 239. Anni II. Ephem. laudatarum ſibi occurriſſe, teſtantur, ipſa earum conformatio docet, cum ex latiori baſi in obtuſe acutum mucronem ſingulæ terminentur. Cæterum rara hæc aberratio in iſtis perſonis nullum aliud incommodum affert, quam quod vocem non ea gratia, qua fieri alias ſolet, edere poſſint, ſed raucam nonnihil, & obſcuram, è naribus quaſi deſcendentem, eandem emittant.

Similem plane affectum in pluribus utriuſque ſexus hominibus, quas lues venerea particula hac mulctavit, vel ſaltem ex parte mutilavit, in noſtro noſocomio Gallico, cujus curam jam per unde viginti annos ago medicam, obſevavi, ita ut omnes rauca quadantenus voce deturpati fuerint; hinc me illorum in partes abire permoverunt, qui experimentis edocti, Gabr. Fallopio, nullum vocis detrimentum excſæ uvulæ ſupervenire, in Obſerv. Anatom. affirmanti, contradicunt, ſicque ampla Riolano fides ſit habenda, dum lib. 4. Enchirid. Anat. cap. 11. de gargareone agens, quibus deeſt, inquit, vox rauca evadit. Cujus veritatem etiam nuper à Nobil. D. Nicol. Guil. Beckers, obſervatione Anno 4. Ephem. Germ. Obſerv. 66. inſerta fuiſſe confirmatam vide. Lucæ Schrœckii.

Columella abſens à nativitate ſine noxa.

Beatiſſ. Dn. D. Johan. Hagendorn patruelis meus, in praxi ampliſſima obſervavit abſentiam Columellæ in puella quadam à nativitate, quæ nihil inde incommodi paſſa eſt, cæterum ſana. Ehrenfrid Hagendorn.

De Uvulæ Ablatione.

Perilluſtris eques Romanus, temperamenti ſanguineo melancholici, pluribus annis defluxionibus ſtatis temporibus ſuper fauces ruentibus in Italia laborare ſolitus; Principum dum negotia Cæſarea in Aula pertractaturus. Viennæ moraretur, acri ac ferina circa ſolſtitium hyemale anno præterito ſuper fauces & circumſitas partes diſtillatione corripitur, quæ tantæ erat acrimoniæ, ut quanquam medicamentis tam totum, quam partes affectas reſpicientibus, ex Pharmacia & Chirurgia deſumptis abunde ægro proſpectum fuerit) Uvulam cum Tonſilla dextra corroſerit, ac ex integro ſuſtulerit. Quo facto Perilluſtris eques, non loquelæ, neque reſpirationis difficultatem, ut varii opinabantur; Verum cum uvula ſit aſperatum ac levium arteriarum tanquam operculum, aliam, præter levem vocis raucedinem, nullam ſenſit moleſtiam.

(Simillimum exemplum apud nos. h. l. videre eſt in fœmina primaria, quæ ob defluxiones ſalinas corroſivas ante aliquot annos plectro hoc vocis orbata effari quidem omnes literas, & loqui, ſed tantum rauca & ſubmiſſa voce non clara poteſt. *G. W. Wedelii.*

De hiatu Palati & Uvulæ.

Anno 1674. die 4. Aprilis evocatus ſum rus ad quendam Nobilem, cujus Generoſa uxor tum ante 21. ſeptimanas fætum maſculum pulchre formatum peperit, qui in oris palato quædam inſolita oſtendit. (1.) magnum hiatum ab anteriori oris parte ad locum uvulæ vergentem, ibi qua (2.) Uvula duplex & in medio diviſa videbatur, ita ut quis uvulam geminam diceret. (3.) Labia hujus hiatus in palato ab invicem digitum lata diſtant, ibique (4.) palatum ſpurium maxime rubeſcere in locum naturalis productum cernitur. (5.) liquida bene deglutit, niſi quando importune ingeruntur, tum per nares effluunt, ſi autem placide comedat minime, quomodo autem ſolidiora degluriet, tempus docebit: (6.) in ploratu per nares nihil revolvitur, & ſi quis juxta ploratum judicaret, nihil vitii ori ineſſe diceret.

Cauſam hujus affectus ipſa Generoſa Matrona rejicit in hunc caſum: contigit aliquando ut quidam Nobilis ephebus cum ancillis nugaretur, ſtrophiolumque ad eas mitteret, quo cum forte adveniret generoſa Matrona, in ejus os invaſit; hæc idcirco terrore affecta, linguam in ore retrahens, hinc miſſili ſtrophiolo hæc inſolita accepta refert. An ergo imaginatio hic locum habeat, dicant Naturæ Amaſii. Paulus Zacchias hanc vim adimit imaginationi, & cum eo alii. Verum meo judicio difficile & arduum erit contra tam receptam, totque ſeculis aſſertam, tamque

tamque innumerabilibus observationibus confirmatam sententiam, &c. *Joh. Ludov. Hannemanni.*

Exsecta prope uvulam carnea excrescentia.

Præsens excrescentia carnea nuper ex collo Conjugis civis nostri Argentinensis prope uvulam antrorsum à Chirurgo fuit excisa, & feliciter, Deo nobis favente, peracta ita operatio, ut nunc fœmina ista nil detrimenti exinde sentiat. *Feb. Schefferi.*

De ablatione Uvulæ forfice peractâ.

Uvulæ laxitatem ex decubitu mucosi humoris à capite oriri Hippocrates docet l. 2. de morbis.

Affectus hic; per se satis gravis, deterioris sæpius notæ efficitur ab iis, quibus vel morbi, causæque ejus conditio ignota est, vel adhibitorum medicamentorum virtus, qua de materiâ legi possunt quæ Fabritius Hildanus de Anginâ cap. 5. parte 6. obs. 15. parte 2. obs. 21. proponit. Hoc faciunt illi qui in uvulæ laxitate & elongatione, accedente illius cum partibus vicinis, amygdalis, palato, aliisque, inflammatione ex sanguinis affluxu, medicamentis utuntur summè calidis, qualia solent esse, eo in casu usualia, piper, zinsiber, sal ustum similiaque. Quæ improbat magnus Galenus 6. de sanit. tuenda & 6. de comp. med.

Placet variis in uvulæ prolongatione pilos quosdam verticis sursum attrahere; adeo ut sonitum quendam (quem se audire referunt) edant, sic enim eorum opera elevari censent pericranium, cujus ex elevatione locum concedi uvulæ sibi persuadent.

Uvula hæc non raro ex sanguine & pituita eam ad magnitudinem increscit, imprimis ubi pituita malum producit, ut Nuci juglandi æquiparari queat. Hac de re videri possunt quæ adferunt Hipp. lib. de affect. Aetius serm. 8. cap. 41. Hildanus part. 2. obs. 21. Quod si longè majorem corpulentiam ipsam quandoque assumpsisse dicamus, vera nos proferre scias.

Paulus ab Uchelen, Mercator celebris, vir temperamenti pituitosi, cui tamen cacochymia biliosa aliquomodo accedebat, Uvulæ tumore ex affluxu humorum copiosiore sæpius afficiebatur. Accidit ut ejus magnitudinis evaderet, ut coactus fuerit medicum domesticum, nobiscum, advocare. Primo omnium ad evacuationem humorum biliosorum, pituitosorumque exhibuimus. Purgans conveniens, imo etiam ad sublationem materiæ p. n. in uvula collectæ gargarismum hunc.

℞. Fol. Rosar. rubr. Plantag. caudæ equin. an. Mj. agrimon. vincæ Pervincæ an. P. ij. Cortic. Granator. ℥j. ß. nuc. gallar. ℥j. flor. balaust. ʒß. coquantur in aq. puræ & chalyb. an. part. æqual. ad consumptionem tertiæ partis. colaturæ ℔ij. adde syrup. Diamoron. granator. an. ℥ij. ol. Vitrioli gutt. v. M. F. gargarismus.

Collo applicabatur linum præparatum [vlas] quod ex thure accenso fumum exceperat; Cervici imponebantur cucurbitulæ præmissa scarificatione debita.

Uvulæ admovebatur pulvis sequens cochlearis commodi ope.

℞. Gallar. immat. ʒj. ß. cort. granator. ʒj. flor. Rosar. rubr. Fol. caudæ equin. an. ℈ij. alum. usti ʒß. Terræ Lemniæ ℈j. M. C. pulvis subtilissimus.

Instrumenta alia quorum opera pulvis hic aut similis uvulæ applicari queat, qui desiderat, incipiat quæ delineari curarunt Fabr. Hildanus, & Joannes Schultetus part. 2. cap. 21. Tab. 9. fig. 8. commodius licet nobis nullum occurrat cochleari nobis usuali. Medicamentorum dictorum usu, & affectus ipse & tristitia ægrotantis plurimum remiserunt.

Tempore aliquo elapso, convivio cuidam quod adfuisset æger, ex immoderato vino rhenani generogoris usu, subito uvulæ in tumescentia ipsum de novo invasit, pituita plus justo aucta, humiditatibusque superfluis denegato loco satis capaci, consternatos hæc fecit consanguineos, maxime ubi sine ullo levamine incrementum sumebat enorme, adeo ut gangrænam minari videretur, colorem sub nigricantem assumens, qualem uvulam describit Forestus lib. 15. observ. 5.

At usu dextro medicamentorum, prægressis magis calidorum, id effecimus, ut, colore purpureo remittente, flavus inductus fuerit, at ex affluxu flavescentis hujus humoris in eam longitudinem increvit uvula, ut supra linguam ad labia ipsa se extenderit, unde & linguæ motus, ipsaque adeo loquela, deglutitio etiam, & respiratio ipsa, ferè fuerint abolitæ.

Symptomata hæc tollere (nostro judicio) impossibile, nisi per extirpationem; hanc quo convenienter instituerem us, luci appositi ægrotantis linguam sinistra manu ope glossocatochi depressimus, dextra forficem admovimus acutissimum manubrio longiore præditum; videri possunt quæ hac de operatione habet Ægineta lib. 6. cap. 31.

Thomas Bartholinus cent. 2. hist. 88. delineationem exhibet instrumenti alicujus pro uvula abscindenda à rustico quodam Norvvego Canuto Thorberno, ingenio minimè plebeo excogitati; ut omnibus aliis etiam acutissimis, merito forficem præfero, secutus hac in re magnum Hier. Fabr. ab Aquapendente, qui part. 1. operat. chirurg. cap. 37. volsellam Celsi rejicit, & forfice uvulam male constitutam corruptamve aufert.

Ut redeamus ad ægrotantem nostrum, uvula abscissa exspuebatur, quo facto cochlearis ope applicabatur cataplasma ex linteo tosto (Tondel) farina volatili, & Spir. Vitrioli tantillo, utile ad id ut sanguinis fluxus, qui tamen parcus admodum, inhiberentur. Hinc melle Rosaceo absolvebatur curatio.

Modum hunc uvulam auferendi nil periculi habere certum est, nec est quod cum Chirurgis rerum Chirurgicarum minus peritis sanguinis fluxum metuamus; facillimum enim, cochlearis dicti ope, rei necessitate id exigente, ubi calefactum, minime ignitum, parti affectæ applicatur, eum sistere, quale quid fieri posse Hildanus loco citato docet.

Materiæ huic antequam finem imponamus, in gratiam Chirurgicæ artis cultorum, quibus haud grave fuit observationem hanc perlegere, redhostimenti loco medicamentum aliquod communicare placet, cujus vires insignes experti sumus in non uno, quoties exulceratio adfuit uvulæ, imo ubi exulcerationi conjuncta ulceratio Amygdalarum, pharangisque siquidem penicelli ope parti affectæ applicetur, præmisso usu gargarismatis ex Decocto Ligni guajacini, Rad. salsapatill. similibusque parati.

℞. Mell. Rosar. ℥ij. chelidon. ℥ß. aqua Mercuriall. ℥ß. mercur. præcipit. ℈j. s. iquor. Ægypt. ℥ij. M. F. litus.

Aqua Mercurialis cujus hic datur mentio, descripta est à Carolo Batto Tract. 2. cap. 13. estque Aqua Fallopii. *Job. à Meckren. in observat. Medico-Chirurgic.*

GUTTA

GUTTA SERENA.

De ea vid. Bibliothecam nostram Medicam. Item sub titulô *Oculorum Morbi.*

GUTTA ROSACEA.

De ea fusè admodùm scripsit nunquam satis laudandus, accuratissimus Marcus Aurelius Severinus, suô de recondita Abscessuum natura verè aureô tractatû. Nos hic nihil ipsô iis addimus quæ jam supra ex eô sub titulô *Epinyctis*, ut & etiam aliis quæ in cutis affectibus attulimus; sed tantum observationem unam atque alteram; dabimus quas collegit *Clariss. Burnetus in suô Medicinæ Practicæ Thesaurô.*

Gutta Rosacea, rubedo est Faciei maculosa, seu potius rubor cum tuberculis, quibus tota Facies defœdatur, ac si guttis roseis conspersa esset, cognoscitur visu. Ortum dat sanguis crassus & fervidus, ad faciem delatus. Hoc malum sæpe contrahunt, qui poculis & ebrietati nimium dediti sunt: quibusdam vitio naturæ obtingit.

Pro Gutta Rosacea.

℞. Lithargyr. auri ℨj. ceruss. ℥ij. axung. anser. & gallin. an. ℥ß. argenti vivi cum saliva extincti ℨij. F. unguentum, cum quo sero inungatur facies, & mane lavetur cum aq. furfuris. Item pineæ nuces recentes pistæ cum crema lactis in modum unguenti coeant, quo inungatur Gutta rosacea. Mirabile habetur.

Vel. ℞. Lithargyr, bene triti & pulverís. ℔j. aceti fortis ℔iiij. M. Stent. per duos dies. Postea coq. ad consumptionem tertiæ partis: deinde adde aq. fl. fabarum ℔ij. & simul ponantur in alembico & destillentur. Postea isti aq. destillatæ adde gummi tragacanth. & arabic. q. s. ut F. unguentum quo facies ungatur. *Petrus Forestus: schol. observ.9.lib.2. obs. Chirurg.*

Pro Gutta Rosacea.

Puellæ nubili facies admodum defœdata erat jam multos annos pustulis siccis flavescentibus serpentibus, accedente rubore, ita ut de lepra suspecta esset. Vocatus ego veris tempore primo venam aperui brachii. Scarificatione postea adhibitis cucurbitulis in scapulis, jussi uti singulis mensibus. Vesicatorium quoque nuchæ applicui, quod magnam illic vesicam excitavit, & quod admirandum, ut aliquandiu sanguinem minxerit, fecit: Bibit aliquoties hoc decoctum.

℞. Summitat. lupul. rec. fumar. rec. an. Mj. fol. sen. ℨiij. coque in sero caprino, colaturam bibat uno haustu, & aliquoties repetat.

Unguentum pro facie sequens præscripsi.

℞. Lithargyr. auri, ceruss. an. ℨij. unguenti citrini ℥iß. thuris alb. mastich. an. ℨiß. rad. serpentar. ossis sepiæ, an. ℨj. ol. tartar. ℥ß. succi limonum ℥j. M. Inungat faciem. Mane abluat aqua flor. fabarum: recesserunt hac ratione pustulæ, sed iterum de novo obortæ sunt. Denuo itaque eam phlebotomia uti jussi, alteroque mox die scarificationibus. Purgavique de novo sic.

℞. Fol. lupul. fumar. an. Mj. fl. cordial. p. j. sem. anis. ℨij. fol. sen. anis. ℨij. fol. sen. ℥j. epithymi ℥ß. decoq. in sero lactis. bibat duabus vicibus: sed in posteriore dissolvat conf. Hamec. ℨij.

Electuario deinde hoc utatur.

℞. Conserv. fl. cichor. viol. an. ℥j. conserv. fl. bugl. nymphææ, an. ℥ß. pulv. triosantal. duplicato rheo ℨij. diarrhod. abbat. diamarg. frigid. an. ℨß. medull. sem. melon. ℨij. Syr. conserv. cortic. citri q. s. F. Electuar. capiat alternis diebus bolum.

Postea illinat faciem singulis noctibus hoc unguento.

℞. Spec. unguenti citrin. ℥ß. camphor. ℨß. boracis usti ℨj. ossis sepiæ ℨß. rad. serpentar. ℨj lactis virginal. parati ex lithargyr. cum aceto & aq. fabarum ℥iij. succi limon. vel arantior. ol. de tartaro, de frumento an. ℥ß. fugitivi ℨi. (plus addidissem, sed valde denigrabat) misceantur bene, siccabatur sæpe, sed rursum succis molle reddebatur: mane abluat hac aq.

℞. Cuspid. rosar. p. j. fl. viol. Mj. furfur. ℥ij. cicer. rub. conquass. p. ß. rad. ireos, ℥i. rad. lilior. ℥ij. rad. serpentar. cyclamin. an. ℥ß. add. aquæ mensur. ß. eliciatur aqua, quam cum faciem ea lavat, aqua fabarum diluat: absumpto semel unguento & denuo parando addidi lithargyri & borac. an. ℨi. & hac ratione curata fuit. *Felix Platerus obs. lib.3 pag. 619.*

In gutta rosacea faciei sananda cuidam Doctissimo viro, qui jam fuerat purgatus & sanguinem detraxerat, Sequentia jam usurpanda, & autumni tempore repetenda præscripsi.

Hoc mense Maio frequenter lac caprinum mane bibat, in quo decoq. rad. lapath. fol. Mercurial. fumar. teneritates sambuci & Lupulorum. Ungat faciem unguento sequenti.

℞. Lithargyr. quart. i. infund. in aceto fortiss. sæpe moveatur, & acetum effundatur: residentia sumatur, cui adde camphor. dissolut. in aceto ℨß. pomatæ q. s. F. linimentum. Mane hoc decocto abluat.

℞. Fabar. conquassat. parum, & orizæ an. p. i. decoct. in sero lactis, & eo abluat faciem: quod si non sit satis efficax unguentum: succum granatorum illi permisceat. Reversus ex Italia, cum inspicerem, vix amplius apparebat rubedo, dicebatque imprimis profuisse unguentum ex Lithargyro. Felix Platerus observ. lib. 3. pag. 617.

Observationibus ex Burnetô jam allatis, aliam rursus adjiciemus.

Gutta Rosacea Errhini usû curata.

Clariss. Codofredi Davidis Mayeri, Ephemerid. Natur. Curios. Centur. I. & II.

Vir Pellio J. H. victû crudiori, imprimis esû brassicæ muriaticæ & lardi addictus, rubore primò circa nasi radicem, pustulisque passim per faciem conspicuis divexabatur. Cùm exantematum horum multitudinem reiteratâ scarificatione tollere laboraret, malum in brachia, dorsum & pectus deducebat, unde Orthopnæâ se interiturum credidit. Tandem cùm frequentiorem cucurbitularum applicationem intermisisset, coacervatis in facie variis, nanciscebatur Guttam Rosaceam, quam abusû salitorum & acidorum, quorum cruditas ex stomachô ad massam sanguineam deferebatur, in dies adaugebat. Diætæ convenientioris commonefactus; abstineat à salitis, pinguibus, acribus, & quotidianâ spiritûs vini ingurgitatione; victû potiùs tenui & refrigerante unà cum remediis convenientibus utatur: Cujusdam tamen suasû herbam Nicotianam Hanoviensem, communem, siccatam, & in pulverem redactam, naribusque sæpiùs attractam, instar errhini adhibebat; ex cujus assiduô per dimidium annum usû, diætæ legibus non adeò accuratè observatis; cùm ob alias rationes me postmodùm consuleret, omnibus aliis remediis

remediis susque deque habitis, se ab hôc malô feliciter restitutum fuisse Pellio gloriabatur.

Hanc medendi methodum citra rationes non esse susceptam ex Errhinorum agendi modô colligendum. Etenim eorundem energiæ ratio in sollicitatione, irritatione, ac vellicatione membranæ narium sensili, quis est qui neget? Hanc autem tunicam numerosissimis vasis sanguiferis, intertextam testatur celeberrimus Anatomicus Vieussens, Neurographiæ c.1. p.188. Unde occasione errhinorum, vasa hæc cum tunicâ pituitariâ, utpote fungosâ, spongiosâ & glandulosâ parte, ejûsque productiones vellicantur, solidumque & fluidum in motum rursùs concitatur, sicque massa sanguinea ingenti viscidorum humorum copiâ liberatur, & nova serositatis materia hâc ratione cerebro utilissimè subtrahitur: Quicquid in contrarium de usû hujus excerniculi publicè speculatus fuerit Conrad. Vict. Schneiderus, in diffusæ Eruditionis Scriptô de Catarrhis, aliique &c. Propterea non inconvenientet Clariss. D. Joh. Chr. Wolfium, in Scholiis ad Observat. Chirurgico-Medicas, Observ. 13. statuisse judico, cùm partes quasdam errhinorum arteriarum tunicas penetrare, & sanguini commixtas ad cerebrum devehi ibidem edocuit: Siquidem vi activitatis, humores circa cerebri promontoria collectos, & simul quicquid ibi hæret, attenuare, serumque restitans ad fortiorem motum incitare quàm optimè possunt. Discussio enim stagnantium humorum, inque ordinarium circulum actio, ut in allegatô casû, ita non minùs in aliis similibus, primarius existit Medicamentorum finis.

GUTTURIS AFFECTUS.

Gutturis affectus varii sunt; verum de illis jam abunde diximus; capitibus de Angina, de Deglutitionis vitiis, de gurgulionis morbis, ac in sequentibus ubi de Tonsillarum affectibus. Hic unicum nobis incumbit explicandum, scilic. quomodo variæ res extraneæ gutturi infixæ, commode extrahi queant; quod per observationes aliquot jam perficiemus.

Pro gulæ dolore ab officulo illic hærente.

Scriba quidam, cum in artocreate pullos columbinos, confractis ut solent prius officulis, coctos comedens, officulum simul ex parte deglutivisset, illic ubi abruptum fuit, acutum, œsophago infixum hæsit; unde tantus dolor subortus, ut miserè excruciaretur, mox sequuta inflammatione & tumore qui etiam foris in collo apparebat. Cum variis instrumentis illud eximere Chirurgus studeret, apprehendere tamen cum non esset conspicuum, minimè potuit, deorsum propellere, longè minus, cum tunc dolor admodum exacerbaretur. Vocatus jussi eum jusculis & lacte nutrire, crassiora enim deglutire minimè poterat, tumori extrinsecus, cum mollis esset, cataplasma maturans apposui, quo, exactis diebus aliquot, maturari, & in abscessum converti cœpit, quo aperto, una cum pure officulum quoque prodiit & exemptum est. Postea sanato ulcere, nihil mali amplius passus est. *Fœlix Platerus observation. lib. 2. pag.* 413.

Quidam per imprudentiam devorans frustum corii, propemodum suffocatus, tandem convaluit.

Anno 1594. Mense Maio, civis & sutor quidam Coloniensis è regione divi Laurentii, inter confabulandum ore continebat corii frustum, quod illo præ risu hianti gutturi se insinuavit & infixit. Provocavit statim vomitum sed neque regerere, neque deglutire potuit: quapropter homo ille propemodum suffocatus est. Vocatus unà cum clariss. Viro Domino Johanne Kuenio Bridembachio Med. D. protinus injeci gutturi decoctum emolliens ex radicibus Altheæ, seminis lini, fœnigræci, cum oleo amygdalarum dulcium: deinde stylo argenteo incurvo corium ad capacitatem stomachi depuli: quod post semestre spatium per alvum egessit, Operationi præter alios quamplurimos interfuit Rev.D. Dn.Sebastianus, Seydelvis, verbi Dei minister fidelissimus, qui & sanationis testis est. *Guilielmus Fabricius Hildanus observ. Chirurg. cent.* 1.

Mulier officulum devoratum, quo pene suffocabatur, septimo tandem die egessit.

An. 1592. *Metzgen auffden Walber* Hildenæ officulum undique peracutum deglutivit. Primo, secundo & tertio diebus provocato vomitu, neque egerere, neque transglutire potuit. Vocatus tandem quarto die, inveni collum intus & extra inflammatum, ita ut vix inspirare aut expirare, vel etiam jascula sorbere posset. Urgebant dolor vehemens, febris, delirium & convulsiones. Quum officulum neque vomitu, neque instrumentis ullis depelli, nedum extrahi posset, sed jam in ipso gutture abscessum procreasset, anodynis quantum potui dolores sedavi: & supurationem procreavi. Intus decoctum ex radicibus Altheæ, semine lini, fœnigræci, & cydoniorum, cum oleo amygdalarum dulcium per syphonem injeci. Exterius autem collum inunxi oleo anethino, liliorum alborum, & amygdalarum dulcium: & cataplasmata ex farina fabarum, floribus Camomeli, meliloti, semine lini, fœnigræci, coctum in hydræleo adhibui. Interim etiam aliquoties enemata injeci, & vires jusculis conservavi usque ad diem septimum. Tum per os rejecit plurimum puris, simulque officulum sicque liberata, & brevi curata fuit, & per multos annos à curatione feliciter vivit. *Idem ibid.*

Modus eximendi osicula, & alias res gutturi infixas.

Nihil præstantius, aut aptius ad eximenda officula, & spinas piscium è gutture, quam instrumentum, quo ego feliciter usus sum, tum aliàs, tum præcipuè anno 1603. 16. Aug. in Ludovicô Tissor Lustriacensi, qui inter cænandum officulum crassum deglutivit. (*Vid. hoc instrumentum in Tab. nostrâ* 8.) Oleum amygdalarum copiosè infudi posteaque instrumentum intromisi usque ad officulum, eôque modestè circumductô ac retractô, officulum simul extraxi, atque brevi convaluit noster suffocatus. Post extractionem ossis, guttur sæpe abluendum decoctô hordeaceô, aut aquâ plantaginis cum melle rosaceô & diamorone, oleumque amygdalarum ter aut quater de die ad cochleare sumendum &c.

Viro clarissimo ac Doctiss. Dn. D. Petro Offenbachio, Illustrissimi Landgrassii Hassiæ &c. necnon Inclytæ Reip. Francofurtensis medico ordinario ac celeberr. Amico meo singulari studio observando.

Fabricando nos fabros fieri, vir clarissime, juxta ac Doctiss. ante menses aliquot, in juvene isto viro cujus mentionem feci circa finem observationis 36. cent. 1. reipsa expertus sum. Tam vehementes etenim in ipso

erant

erant convulsiones, & corporis concussiones jam antrorsum jam retrorsum ac sinistrorsum, ut tres viri, quantumvis robusti, ipsum, ne membra disrumperet vix continere possent, donec tandem officulum, Oesophago infixum ad ventriculum detruderem, per os enim educi non potuit. Quid fit? In maximis istis convulsionibus, & dentium constrictionibus, instrumentum meum sat forte, & ex aurichalco fabricatum, sub dentibus adeo confregit ut plane inutile factum fit. Sed in quem finem, inquies, proverbium? Dicam sincere in hac operatione me edoctum esse, instrumentum ut à Domino Ryffio inventum, & mihi aliquoties usui fuit, non semper tutum esse. Si enim in ipsa operatione inter dentes ægri frangeretur, & fragmentum ad ventriculum descenderet, quotnam, bone Deus mala? Quotnam symptomata periculosa atque mortalia sequerentur? In prædicta itaque operatione edoctus fui, prædictum instrumentum (quod omnium quæcumque in hoc affectu excogitari poterunt, aptissimum est) quia propter multitudinem foraminum per se nimis imbecille est, corroborativo aliquo indigere. Idque facile fieri potest si stylus ex cupro vel aurichalco, prædicto instrumento ab artifice infixus & ex utraque parte, videlicet manubrium & spongiam versus firmiter annexus plumbatusque fuerit? Crassus ut sit stylus ille, necesse quidem est, ita tamen adaptari debet, ut in medio fistulæ collocatus foramina ne obturentur, & usus instrumenti imminuatur, non attingat.

Porrò quia gravissimus & periculosus, imò mortalis est affectus, uti ex observatione 35. cent. 1. apparet, suadeo; ut fidelis ac diligens Chirurgus, prædicto instrumento semper instructus sit, moram enim nequaquam admittit affectus iste, ut in prædicto juvene & aliis observavi. Nisi enim ego instrumentum, quod nullibi in hac urbe, nisi apud me reperitur, in promptu habuissem, de ipso actum fuisset, propter doloris enim vehementiam, statim affluunt humores, intumescit collum, sequiturque suffocatio: plerumque etiam inflammatio & gangræna, uti ex observatione 35. cent. 5. videre poteris. De his, clarissime mi Dn Doctor, quia lectorem admonitum esse cupio, tuam excellentiam etiam atque etiam rogo, ut epistolium hocce observat. 36. cent. 1. antequam apud vos excudatur, ad calcem annectere velit. *Gulielm. Fabric. Hildan. Observ. Centur.* 1.

De modo frusta carnis, casei, panis, aliaque corpora faucibus inhærentia auferendi.

Quam difficilis eorum sit respiratio, quibus ex Catharrho œsophagus angustatus, experientia quotidiana abunde docet. At difficilior longè iis obvenit, qui ex corpore aliquo duriore, pane, carne similibusque angustiam ejus incurrunt. Quandoquidem enim œsophagus asperæ arteriæ firmiter cohæreat, incumbatque, impossibile est, quoties frustum aliquod ei inhæret, aërem pulmones respirationi dicatos accedere posse, aut contra pulmonibus contenta exire.

Quæ de nummis, aciculis, similibusque authores, referunt, non est quod à proposito nos divertant, frusta carnis, casei, panis, aliaque his similia, ex gula auferendi hic est modus.

Ad manus Chirurgo sit stylus ferreus flexilis, cujus extremitas una manubrio gaudeat debito, altera instructa sit spongiæ particula, strictissime alligata, spongiam hanc oleo olivarum madidam, ad faucium posteriora atque inferiora, ubi œsophagi ingressus, dimittat, hinc sensim, ne respiratio magis lædatur, in œsophagum ipsum in hoc ubi ad frustum aut corpus aliud ei inh[...]ns instrumento dicto devenit, spongiam ad posti[...] premendo, studeat supponere corpori contento, [...]uo simul cum ea sursum retracta id extrahere liceat. Sæpius hæc operatio non raro iterari debet. Quod si corpus gulæ inhærens hac arte extrahi nequeat, & quidem magis si à ventriculo digeri queat, detrusione blanda ei offeratur.

Ne hic errorem committat Chirurgus, stylum suum in asperam arteriam, non vero gulam dimittendo, quod Chirurgo cuidam contigisse novi, sciat lector gulam à parte postica vertebris dorsi atque cervicis incumbere, asperam vero arteriam ab antica incumbere gulæ.

Hildanus obs. 36. part. 1. instrumentum delineat circa extremitatem foraminibus plurimis præditum, cujus ope spinas, officula, ejusque generis alia gulæ inhærentia extrahi posse scribit: Est hæc ex descriptione authoris fistula argentea aut ænea incurvata, crassitie pennæ oloris, longitudine vero unius pedis cum dimidio aut circiter; est & undique perforata, in sua extremitate vero habet spongiolam novam, avellanæ magnitudine, firmiter alligatam. Hac fistula in œsophagum immissa & sensim modiceque circumducta, postea extracta, officulum aut quicquid simile fuerit extrahitur. Si enim accidit, ut foramen aliquod fistulæ spinam aut officulum excipiat, tum simul cum fistula extrahitur; sin minus asperitas offis spongiæ adhærebit, & suo loco amovebitur.

Qualiter gula tractanda materia inhærente vel extracta, vel in ventriculum detrusa, notum satis Chirurgis. Vel hic usurpari potest gargarismus ex aqua hordei cum Syr. Violar. paratus, cujus etiam portio deglutiri potest, vel litus deglutiendus Oleo Amygdal. dulc. cum syr. viol.

Non est quod hoc loco prætereamus ea quæ in tali casu solius naturæ ope peracta observavimus.

Filius 5. aut 6. annorum Huberti Petri, casu particulam bracteæ ore receptam deglutit. Media nulla, quæcunque etiam adhiberentur, hic profuere, tandem particula dicta ex deglutitione fortiore in ventriculum ipsum delata. Hic non nisi continuum usum decocti hordei cui commixtus syrup. viol. & Alth. commendabam; interim excrementorum alvinorum haud neglecta inspectio, nec tamen deglutitum corpus unquam in iis observatum; nulla puerulo ullo tempore gravis cardiagia, nulla iliaca passio. *Iob. à Meeckren in observat. Medicæ Chirurgic.*

Finis Libri Septimi.

JOH. JAC. MANGETI BIBLIOTHECÆ CHIRURGICÆ

LIBER OCTAVUS

De Affectibus & Operationibus Chirurgicis à Litera H incipientibus.

HÆMATOCELE.
Vid.
HERNIA.

HÆMODIA.

SUNT qui hoc nomine omnem prorsus dentium dolorem intelligunt: verùm propriè sic denotatur stupor ille qui in dentibus gingivisque cum dolore percipitur, vel propter manducatos fructus, aliaque edulia austeriora ac acida, vel propter succorum salivalium per vasa glandulis eorundem secretioni destinatis, appensa in os derivatorum qualitatem etiam austeriorem. De hisce vide in Dentium morbis.

HÆMORRHAGIA.

Super eâ hic afferemus Consultationes & Observationes aliquot, easque præcipuè quatenus Chirurgiam spectant.

Consultatio.

Pro perillustri, ac Excellentissimo Iur. Pekaliminense fluorem sanguinis ab ore patiente.

Perillustrem & excellentissimum virum solicitari à fluore sanguinis ex ore, referunt excellentissimi curantes; Cæterum quoniam sanguis ab ore prodiens potest vel à capite, vel thorace, vel à partibus oris prosilire, ea propter locum affectum distinguere interim oportet; quoniam igitur tussi non excernitur, à thorace non potest exire, verum quod à capite, aliqua potest esse suspicio propter hæmorrhagiam, quam alias passus fuit vir perillustris, ac ut quod ingenue sentio liberè fatear, puto ego per palatum sanguinem hunc à capite emanare, quando sanguis usque adeo copiosus excretus ab ore, à thorace minime proveniens, nulla ratione possit à gingivis tantum, vel alia qualibet oris parte prodire; atque hoc eo magis, quoniam arbitror nobilem patientem absque sputationis occasione, sponte inquam, sanguinem excernere, quem ideo à capite non est dubitandum provenire, sed quod à gingivis idem prodeat, indicio est, præter sensus testimonium, simplex expuitio sanguinolenta.

Quam ob rem ad causas descendens dico, quod cum symptoma hoc sit secundarium in genere excretorum præter naturam, necessario dependet ab actione aliqua læsa, quæ nulla alia interea esse potest, nisi quæ facultatis est retentricis, cumque actio quælibet ex Galeno tertio de sympt. causis, primo lædatur vel facultate læsa, vel propter errorem externum, utrumque in casu nostro locum habet, primum enim læditur facultas retentrix vasorum capitis ob anastomosim illorum, ut patet ex copioso affatim, atque periodice sanguine excreto, læditur pariter & facultas retentrix gingivarum propter diapedesim, quoniam cum nulla fiat in illis corrosio, atque sensu judice exiguus admodum, calidus, & mordax sanguis excernatur, necessario hunc ipsum per transcolationem exire, est necessarium, quamquam & apertis exiguarum venarum ad illas pertingentium osculis, non sit impossibile sanguinem prodire modo dicto. Error autem externus est vitium sanguinis tum in quanto, unde nascitur Anastomosis, tum in quali, unde diapedesis, nasci etenim illam à copioso sanguine fatetur unusquisque, sicuti & hanc ex calidiori, atque tenuiori, defluit sanguis hic propter jecur à toto corpore in partes prædictas per transmissionem, uti ad locum imbecillum, quemadmodum hæmorrhagia prægressa videtur attestari propter jecur quidem; quoniam ut calidum & humidum plurimum sanguinem gignit, ut vero calidius factum ab erroribus externis, & in victu proprietatis sanguinem secundum qualitatem culpatum gignere potest. Quibus ita constitutis; quoniam à qualibet sanguinis evacuatione immodica, spiritus dissipantur, calorque nativus maximam jacturam patitur, non est mirum, si ciborum inconcoctio, flatulentia, cæteraque hujusmodi ventriculi symptomata, & animalis facultatis imbecillitas fiant; Ad hæc quoniam in qualibet sanguinis evacuatione agitatio maxima in ejusdem massa succedit, non mirum si in proposito casu bilis commota in os ventriculi

ventriculi decumbens Cardialgiam, & pro inde lipotimiam inducat

Quare universa medendi ratio tum in præservationem, tum in veram curationem dirigatur oportet, merito itaque illius copia sanguinis est minuenda, bilis ipsi commixta præparanda, ac inde detur banda, tandemque jecur temperandum, caputque, ac gingivæ roborandæ merito vero hujus sanguinis impetus in caput est coercendus, per revellentia, & per adstringentia, sanguinemque incrassantia.

Quos scopos assequi, etsi haud impossibile putem, rem tamen operosam valde, atque difficilem arbitror, necnon sine periculo, nam malum est quasi, in habitu, causæ morbificæ sunt adeò intensæ, plura symptomata, eaque non contemnenda complicantur, plures partes, eæque principes afficiuntur, & denique vires propter morbi activitatem, ætatemque declinantem non resistuunt, ut jure graviora longè mala superimmineant, sicuti totius refrigeratio, ac phtisis ipsa, sed non ob id ad materias Medicas non est ut descendam.

Et quantum ad Chirurgicas spectat, ad præservationem laudo, ut bis in anno secetur basilica dextra per quatuor dies ante tempus illud, quo symptoma hujusmodi prorumpere consuevit; præterea si studendum sit curationi, probo venæ sectionem in talo, apertionem venarum sedis per hyrudines, siccas cucurbitulas infernis partibus appositas, ac demum lotiones, frictiones, & vincula dolorifica crurum.

Inter medicamenta præservatoria, pro lenienda alvo laudo cassiam cum diacathoco, vel syruptum rof. fol. pro bilis præparatione arridet mihi decoctum in aqua calybeata sonchio, cicorii, acetosæ, hepaticæ cum syrupis de succo cicorii, & acetosæ; purgans verò ex Rhabar. diacatholico, & cassia poterit institui, quibus ad usum deductis cogitandum de secunda præparatione, quæ commode fiet medicamento proposito, additis plantagine, portulaca, atque syrupis ex iisdem simplicibus, & rosis siccis paratis, pro catartico non displicebit Rhab. cum eodem diacatholico cum decocto myrob. citrin. tamarindorum, sem. plantaginis, portulacæ, & acetosæ in aqua calybeata parato dilutum.

Atque ad alterationem jecoris intus probo serum caprinum, vel vaccinum depuratum & calybeatum cum succo acetosæ, & cicorii exhibitum, quo pertinent thermæ frigidæ tempore debito epotæ, potissimum autem Villenses, Porrectaneæ veteres Beatæ Virginis Patavii, ac tandem Brandulenses, quæ etsi nullum habeant frigoris excessum, summam tamen vim obtinent adstringendi; Exterius commendo jecoris perfusionem cum succo cicorii, hepaticæ, additis speciebus confectionis ex tribus sandalis.

Verum ad capitis robur theriaca recens, saccharum rof. antiquum cum bolo Armena, corallis, & pulvere ophioglossi hora somni decorato plurimi facio sicuti & embrocam sincipiti admotam ex thermis prædictis vel aliquo decocto ex arte patato, quod eandem cum thermis facultatem obtineat.

Deinde ad gingivas roborandas convenit frequens oris ablutio cum iisdem thermis, vel cum decocto equiseti ophioglossi, nucum cupressi, gallarum, & malicori in aqua calybeata facto, huc pertinet & succus plantaginis, in quo liquetur alumen, vinum etiam cydoniorum, extinctionisque laminæ aureæ erit opportunum.

Pro curatione laudo diatragagantum cum bolo in ore detentum, sic & succum plantagininis non solum in ore detentum, verum etiam & epotum, in quem usum pariter facit theriaca recens cum seminibus hosciami albi.

Quibus omnibus compar victus ratio est addenda, quare excellentissimus patiens vitet omnem aëris calidioris, atque ventosi inclementiam, abstineat à gestatione granium supra caput, atque demum omnes causas externas caput ipsum calefacientes effugiat, cibum sibi parari curet ad frigidum inclinantem, qui adhuc sit inviscans, unde carnes in aqua calybeata cum pedibus vituli decoctæ maximè probantur, sicuti & oriza, millium, ac fructus austeri; Condiantur autem cibaria cum succo Aranciorum, corallisque rubris, & alterentur seminibus plantaginis, portulacæ, acetosæ, radice consolidæ majoris, & hujusmodi. Potus sit vini nigri subausteris, pauciferi, quod poterit etiam alterari cum sandalis; corpus exerceantur; modeste tamen ac sine sudoris evacuatione, non statim à cibo, sed ventriculo jejuno, somnus devitetur meridianus, fiatque capite humili super pulvinar, non plumeum, sed laneum cum floribus rosarum, & nenufaris, Alvus servetur mollis clysteribus emollientibus, ac postremo studium post cibum, curas, negotia, sollicitudinesque, quantum fieri poterit, sicuti iram, ac excandescentiam evitare proficuum erit, quibus omnibus ut felicem successum D. O. M. benigne largiri velit, exopto. *Iulius Cæsar Claudinus in consultationibus Medicis.*

Observationes.

Hæmorrhagia Gingivarum in prægnante, lethalis, cum supervenientibus maculis rubris & sudore sanguineo.

Honesta fœmina juvencula, Pastoris in viciniâ conjux, in septimum mensem prægnans, mense Maio ann. 1624. incidit in hæmorrhagiam subitaneam gingivarum, sanguine confertim effluente, die noctuque per septimanas tres continuas, tantâ copiâ, ut aliquot mensuras implere potuisset, unde non tantùm matri, sed fætui quoque periculum præsentissimum imminebat. Tandem à capite ad calcem usque maculæ succudunt sanguineæ, quas cum sudorifero balneo discutere conaretur, sudor supervenit sanguineus, potissimum circa superiorem corporis partem, iis in locis, ubi ante maculæ sanguineæ sese manifestaverant, quem sudorem postea tanta virium omnium dejectio fuit subsecuta, ut paucis diebus post vitam cum morte commutaret.

Cum 17. Junii 1624. casus hic singularis, à marito prædictæ fœminæ per literas determinaretur, protinus recordabatur lethalis hæmorrhagiæ cujusdam honestę matronæ, conjugis Professoris Giesseni, quę anno 1622. sub initium Martii febrim continuam patiebatur, ex qua convenientibus remediis adhibitis liberata, circa tempus mensium instans, sub initium Aprilis, incidebat in gravissimam hęmorrhagiam per nares, quam excipiebat sanguinis continua secretio per gingivas, idque tanta copia per quatriduum continuabatur, ut tandem pręeunte alvi quoque fluxu sanguineo viribus exhaustis, 8. Aprilis naturæ debitum solveret. Aderat autem hîc constitutio corporis macilenta, sua natura ad acrioris sanguinis collectionem disposita, quam pręcedens febris adustione plurimum auxerat, unde propter imbecillitatem ex pręcedenti morbo relictam, loco menstrualis evacuationis per uterum, fortè viis ibidem reliquiis peccantis

peccantis materiæ infarctis, sursum vergebat sanguis actis, sero plurimo dilutus & symptomatice per nares ac gingivas profluebat. Quanquam verò Dodonæus observ. cap. 15. Virgini cuidam 18. annorum mensibus non succedentibus, superfluum sanguinem per oculorum angulos sanguineis lachrymis continuis, aliique per gingivas expulsionem sanguinis moliente natura, segregatum fuisse scribit, eventu salutari quemadmodum superius etiam sub finem observ. 3. varios alios modos annotavimus: distinguendum tamen ubi tale quid accidit naturæ robore concurrente, quod in hoc subjecto laborante deerat, ob morbum præcedentem naturæ viribus labefactatis. Similis verò casus nobis videbatur prægnantis illius in qua rectè quidem, propterea quod utero gestaret, mensium defectus aderat, sed symptomatice tanta sanguinis hæmorrhagia per gingivas superveniebat, idque propter sanguinis acrioris, serosi & aquosi constitutionem præter naturam, cujus ratione non tantùm ob denegatam adæquatam nutritionem & refectionem, debilitas omnium virium introducebatur, sed insuper etiam reseratis ab acri humiditate serosa sanguinis venarum osculis, præternaturalis, excretio fiebat in gingivis, tanquam partibus mollioribus, aliàs ad sanguinolentiam dispositis, cujus rei exemplum refert Marcellus Donatus lib. 4. hist. Mirab. c. 9. ex Matth. de Grado, qui in Moniali quadam, non ex abundantia humorum, nec propter causam aliquam violentam undequaque per sputum, per nares, per urinam sanguinis eductionem ad 18. libras, vidit, licet natura exilis, macilenta & phlegmatica fuerit, quam tamen ab interitu per narcoticum liberatam fuisse dicit. Imò lienoso cuidam Fabro Ferrario per venulam gingivæ spacio diei naturalis ultra octo libras sanguinis evacuatas fuisse Marcellus ipse testatur, ut potè in quibus etiam sanguis acri sero dilutus abundat. Hinc ego in periculo prædicto, frustrà suasimus illa quæ sanguinis effervescentis ὀργασμὸν lenirent, acrimoniam ejusdem temperarent, & naturam corroborârent, præsertim cùm symptoma rarissimum, nimirum sudor sanguineus, cum maxima virium debilitate superveniret. Ut autem Rondeletius lib. de dignosc. morb. c. 11. sudoris sanguinei observati causam in studioso quodam, ad venarum raritatem, illarumque osculorum laxitatem & sanguinis tenuitatem refert; Aristoteles verò lib. 3. de part. anim. cap. 5. & lib. 3. hist. animal. cap. 19. nonnullis περίσωμα αἱματῶδες accidere dicit, propter vitiatum corporis habitum, scilicet ubi corpus laxum, fluxumque; nec non quòd sanguis propter cruditatem imbecillitate caloris humescit, & ut posterior locus habet, γίνεται ἰχωροειδὲς, crescit: ita hic etiam accidens istud periculosum primum à sanguinis tenuitate & aquositate, caloris imbecillitate producti, nec nòn à cutis ejusque pororum laxitate; tandemque retentricis facultatis languore deducimus, unde neglectis ab initio convenientibus mediis, imò adhibitis iis, quæ morbi vehementiam augebant, inter quæ balneum erat sudoriferum, eventus lethalis subsequebatur. *Gregorius Horstius libro de morbis mulierum.*

Pro Hæmorrhagia ex dente avulso.

Domina quædam cum sibi dentem avulsisset, tam copiosa hæmorrhagia successit, ut fermè moreretur, irritis omnibus remediis. Vocatus jussi ut emplastr. contra rupturam satis magnam tempori denti avulso respondenti admoveretur, item ut alveolo è quo dens extractus erat, parum colcotharis pulverisati adhiberetur cum cotono & digito contineretur; His factis intra horulam substitit sanguis. *Petrus Pachequus. observat.* 28.

Pro Hæmorrhagia ex Ulcere.

Cum miles quidam vulnus accepisset in brachio, quo radius & cubitus transversim secabantur, tanta secuta est hæmorrhagia, ut post varia astringentia admota, tum etiam caustica & escharotica, fluxus tamen sanguinis per intervalla recurreret, ita ut Medici & Chirurgi de brachio penitus amputando cogitarent. Ego verò cui æger commissus fuerat, linteum complicavi in formam cylindri, longitudinis trium digitorum transversorum, & crassitiei pollicis, quod perpendiculariter in vulnus demisi; deinde plumaceolis reliquum vulneris spatium implevi, & quia cylindri extremum extra brachii superficiem pollicis crassitie eminebat, splenia quatuor admovi, quæ cylindrum æquabant firmabantque: ipsi verò cylindro quintum splenium, idque quadratum apposui, ac denique fascia arctè ligavi: & ab eo tempore sanguis amplius non effluxit, vulnus autem non detexi per quatuor aut quinque dies, donec caro intus enata venæ orificium impleverit. *Samuel Formius observat.* 1.

Cum equus commendatori cuidam mordicus digitum abstulisset, sanguinisque fluor, multis frustra tentatis, non sisteretur, jussi eum in pulli gallinacei vulnus, recenter jures podicem sectum, intrudere, & sic quamdiu caleret retinere, fluorque statim substitit. *Felix Platerus. obs. lib. 3. pag.* 772.

Hæmorrhagia à vena secta quam nemo sistere valuerat, solo aluminis tactu curata est. *Petrus Borellus cent.* 4. *obs.* 7.

Rusticus quidam vulneratus in manu, arteriæ læsæ solutionem patiebatur, ubi hæmorrhagia sanguinis arterialis cum saltu frequenter invadebat, nullisque remediis communibus corrigi potuit; hic tandem ad collegam meum D. Stromajerum accedens, auxilium in hac periculosa hæmorrhagia desiderat, cui pauxillum magisterii opii ad arteriam vulneratam opponitur, quo ad miraculum usque contumax hæmorrhagia mox restringitur: vulnere post emplastro stictico Crolliano facillimè consolidato. *Gregorius Horstius, obs.* 12. *lib.* 9.

Mirabilis Umbilici Hæmorrhagia.

Sanguinem ex umbilico infantulorum recenter natorum aliquando nimis copiosè profluere, multoties observavi, ut ex observat. 52. cent. 1. videre poteris. Vasa enim umbilicalia si post partum obstetrice nimis negligenter ligata fuerint, sanguinem maximo cum infantulorum damno & vitæ periculo profundunt, uti loco prææallegato ostendimus. In adultis vero, quia vena umbilicalis contrahitur & in ligamentum transit, sanguinem non amplius per eam naturaliter profluere posse, rationi consentaneum est. Verum naturam materia aliqua morbifica oneratam, aliquando iterum venam illam reserare, per eamque serosos humores copiosè projicere, nonnunquam in hydropicis observavimus, qua de re vide obser. 47. cent. 1. Sanguinem vero in adultis ex hepate per umbilicum adeò copiosè, ut in sequenti historia acciderit, profluxisse, hactenus an observatum fuerit, nunquam me legere memini: ideoque casum ordine recensere non gravabor.

Dn. Daniel Schertler, Apothecarius Solodurensis Helvetiorum, experientissimus, homo pituitosus, obesus & trigesimum sextum annum ætatis agens, amicus meus singularis, cum superiori anno 1612. circa festum

festu n Divi Joannis Baptistæ ad Nundinas Argentinenses, negotiorum suorum causa profectus, ibique occupatissimus esset, ac quodam die supra modum incaluisset, apertus sibi fuit umbilicus, ita ut ad libram unam & semis sanguinis efflueret, per se tamen & nullo adhibito medicamento substitit. Miratus simul & perturbatus hac de re cum esset, Medicos eruditos, simul & Chirurgum advocari jussit; qui hujusmodi medicamenta, quæ sanguinis fervorem refrenare solent, exhibuerunt, & exterius applicarunt; sed exiguo cum fructu. Altero enim die & subsequentibus, usque ad undecimum, ex umbilico quotidie bis sanguis, non quidem guttatim neque in parva quantitate, sed cum impetu & copiosè erupit. Foramen adeo erat angustum, ut vix lentem excipere posset. Certis autem horis (quod probè notandum) nimirum præcisè inter septimam & octavam matutinam, & inter secundam & tertiam pomeridianam, hæmorrhagia illa accidebat. Ut plurimum quoque hoc tempore singulis diebus semel hæmorrhagiam narium patiebatur. Medici simul & Chirurgi, etiamsi omnem adhiberent diligentiam, sanguinem tamen medicamentorum beneficio sistere nunquam potuisse, æger ipsemet mihi affirmavit; sed sponte & per se substitisse. Hoc modo, nimirum quotidie bis, totos undecim dies sanguinem profluxisse, & interim ad libras usque viginti septem emanasse, à Medicis & ipso ægro observatum fuit. Elapsa undecima die, ulcus umbilici accrevit, ex quo loco sanguinis materia purulenta per menses aliquot extillavit, paulatim tamen iterum coaluit.

Cæterum quia quantitas illa sanguinis, qui undecim dierum spatio, tam ex umbilico quàm ex naribus effluxit, modum excedere videtur, & vix hominem tanta sanguinis copia præditum esse, credibile sit; adeoque rem fabulosam esse aliquis æstimare possit, quæstio suboritur: nimirum sanguis an purus fuerit, nec ne? Ego ipsum non purum, sed aliis humoribus, inprimis serosis ichoribus permixtum fuisse, existimo.

Constitutio corporis phlegmatica & obstructiones viscerum, quibus antea per annos aliquot laboraverat, fidem faciunt. Serosi enim humores isti, beneficio naturæ exitum petendos, venam umbilicalem paulatim dilatarunt: tandemque unà cum portione aliqua sanguinis per umbilicum eruperunt.

Ex maxima porrò evacuatione ista vires adeò prostratæ fuerunt, ut nonnisi summa cum difficultate Solodurum reduci potuerit. Ego 14. Novembris in anno 1612. ex patria rediens, cum ipsum inviserem, omnia illa quæ recensui, ex ipsius relatione annotavi. Umbilicum extensum, rotundum & aliquantùm elevatum, & instar vesicæ aqua impletæ, molem inveni, necnon fluctuationem quandam in ipso percepi. Dolorem præterea per intervalla, in primis verò tussiendo & noctu decumbendo, ambulando verò nullum aut exiguum saltem adesse, referebat. Venter extensus, durus, appetitus prostratus, & sitis maxima aderant, parumque dormiebat. Posteà verò quid cum ipso acciderit, ad meos redeundo, & Solodurum transeundo, si intellexero, tibi volente Deo, per occasionem communicabo. Nunc propter festinationem plura adscribere non possum. *Guilielm. Fabric. Hildanus Observ. Chirurgic. Cent.* iij.

De admiranda Hæmorrhagia per Penem.

Aliquoties mihi, vir clarissime, Amice Colendissime, cum Lithotomis, rerum Anatomicarum imperitis, negotium fuit: Vesicam enim ipsiusque collum, venis, quæ alicujus momenti censeri possint, præditam esse, in dubium vocare ausi fuerunt. Atque hanc acceptam esse opinionem Lithotomorum Empiricorum in Germania existimo. Ex isto porro errore multa incommoda, & quidem gravissima sequuntur; In extractione enim calculi, dum hæmorrhagiæ & sanguinis, qui in vesicam confluit, ibidemque in grumos concrescit, rationem non habent, & ut effluat, subsidia non adhibent, putrescit, & gravissima excitat symptomata; videlicet dolores gravissimos, inquietudines, febres, inflammationes, Gangrænas, tandemque mortem ipsam. Verùm enim verò rem aliter se habere, tibi, Vir clarissime, omnibusque, qui fabricam humani corporis intelligunt, notum est. Ut autem ignorantiam horum hominum exemplo quoque refellerem, rationesque Chirurgos cautiores redderem, statui historiam illam observatione dignissimam, de Affectu Dn. Anthonii Marionis, Centuriæ meæ inserere. Nequaquam tamen illam publici Juris facere volui, nisi prius ad Virum Clarissimum, ut qui ante me ad ægrum accersitus fuit, referrem ea, quæ Ego hac de re consignavi, quod & nunc facio, submisse rogans, ut omnia perlegere, castigare, & si quid à me prætermissum fuerit, id adscribere non gravetur: in primis autem obnoxe rogo, ut excellentia T. quantitatem sanguinis, ab ipso rejecti, à Dn. Capitaneo *Meister* communi nostro Amico, qui etiam curationi interfuit, aliisque astantibus expiscari, mihique significare velit. His Vale, Vir, Clarissime, Consultissime, & cum tuis æternum feliciter vive. Dabam Bernæ 18. Septemb. 1626.

Anno 1623. cùm viri nonnulli juvenes Friburgenses saltando ac currendo sese exercerent, accidit, ut quidam ex eis, Antonius Marion nomine, homo viginti circiter annorum, robustus, & plethoricus, inter saltandum Perinæum contra extremum scamni angulum allideret, sine ulla tamen cutis vulneratione: quapropter etsi dolor protinus superveniret maximus, nulla tamen secuta est Hæmorrhagia, inde factum est, ut de affectu non usque adeo solicitus fuerit: sed aliquo modo sedato dolore, cum reliquis suis Sodalibus hilaris esset. Sequente verò nocte adaucto dolore, cum sanguinem copiosè emingere cæpisset, & intra paucos dies ad libras aliquot sanguinis per penem eminxisset, ac ita quidem, ut vires mirum in modum imminuerentur, haud parum perturbatus fuit. Quapropter nobilem & clarissimum virum Dn. Franciscum Prosperum Gottrovvium Reipubl. Friburgensis Medicum ordinarium atque celeberrimum, in consilium vocare jussit. Is considerato periculo, in quo versabatur æger, autor fuit, ut ego quoque accerserer. Quarta itaque Martii, 1623. cùm ad S. Albinum, in agro Aventico situm, ad ægrum pervenirem, vires, propter copiam sanguinis, per penem rejecti, mirum in modum prostratas inveni: ea quoque die, & subsequente nocte, ad libras circiter duas excrevit. De urina, quæ jam separatim cum sanguine permixta erat, non loquor. Sed quod admiratione non vacat, vidi his meis oculis, etiam præsente Dom. Doct. Gottrovvio, ægrum grumos sanguinis, qui magnitudinem ovi gallinæ excedebant, sine insigni molestia & conatu per ductum urinarium excrevisse, tam valida erat in ipso facultas expultrix. Inter effluendum autem veluti gelatina erat, è momento tamen in grumos spissos concrevit. Vix credibile est, quantum sanguinis per penem eminxerit. Interim tamen, divino aspirante numine, feliciter à nobis Sanitati restitutus fuit, & pristinas vires ita recuperavit, ut sequente anno in Galliam profectus sit, ubi

ubi in hunc usque annum 1626. hæc scribo, castra regia sequitur.

Curationem autem ut sequitur, instituimus: Primo victus rationem, quæ refrigerat, humectat, nutrit, & corroborat præscripsimus. 2. Sequentem potiunculam bis in die, videlicet mane & vesperi propinavimus.

℞. Aquæ Fragariæ, Prunell. Plantag. ana ℥. j. ß. syrup. de papavere, Althea Fernel. ana ℥. j. Tripheræ magnæ cum Opio, ʒ. ij. Misce fiat potio, pro sex dosibus, matutinis, & vespertinis.

Frequenter quoque interdiu nonnihil de sequente potione ex cochleare sumebat.

℞. Aqua plantag. Bursæ Pastor. Centumnon. ana ℥. j. Boli oriental. veri ʒ j. confect. Alkerm. ℈iiij. syrup. de papavere, ℥j. ß. misce. Perineo sequens cataplasma applicuimus.

℞. Farin. hordei ℥j. ß. pulv. Balaustior. Nucum cupress. Rad. Bistortæ, tormentill. an. ʒj. Rosar. ʒ. ß. Cum decocto rad. & Foliorum plantag. parumque acet. rosac. fiat cataplasma, applicetur tepide. Imo ventri, quia de dolore extensivo, propter copiam sanguinis in vesica collecti, conquerebatur, hoc applicuimus cataplasma.

℞. Parientar. malvæ, altheæ, an. m. j. flor. chamomill. melilot. sambuc. an. m. ß. sem. lini, fœnigræc. anisi, ana ℥. ß. misce, fiat omnium pulvis tenuissimus. Hujus pulveris.

℞. Ana ℥j. ß. farin. fabar. ℥iij. coquantur cum lacte vaccino, fiatque cataplasma, addendo vitellos ovorum num. ij. Butyr. recent. ℥j. applicetur tepide. Regionem Renum sequente unguento inunximus.

℞. Unguenti refrigerant. Galeni ℥iij. ol. nymphææ, ℥j. Camphoræ dissol. in acet. rosac. ℈j Misceantur in mortario, fiatque linimentum.

Cæterum, quum propter maximam, & ferè incredibilem sanguinis deperditionem, & proinde hepatis refrigerationem atque labefactionem, secuta fuisset viscerum obstructio, & cachexia, visum nobis fuit, ut sequente uteretur Syrupo Magistrali, qui non tantum viscera reserat, sed & internum ulcus circa collum vesicæ, propter casum factum, consolidat;

℞. Rad. fœniculi, petroselini, asparag. ana ℥. ß. herb. betonic. scabios. agrimon. veronic. Alchymill. Pyrol. sanicul. ana m. j. sem. anis. fœniculi, Urtic. an. ʒ. ij. flor. trium cordial. Genist. Hispanicæ, an. p. j. liquirit. mundat. uvarum exacinat. ana ℥j. Fiat s. an. decoctio in aqua fontan. ad consumptionam tertiæ partis: Colaturæ adde Mellis despumat. & sacchari miscellanei an. ℔j. fiat syrupus s. an. aromatizetur speciebus aromatici rosat. & Diarrhodon. Abbatis, an. q. s. de hoc syrupo sumebat æger singulis diebus per tres horas ante prandium cochleare unum aut alterum. Sumebat quoque per intervalla ad ʒj. aut ʒj. ß. terebinth. claræ, cum pulvere liquiritiæ. His non sine admiratione multorum feliciter & perfectè sanitati restitutus fuit. Quid non potest Juventus in corpore integris visceribus prædito? *Idem Centuriâ vj. Observationum.*

De periculosa Hæmorrhagia per pudenda, in Puella.

Casum illum gravissimum, quem vidimus una in Dn. Antonio Marione, Vir nobilissime, Amice plurimum honorande, non ita pridem consignavi, & ad T. excellent. misi. Ab eo porro tempore, cum quadam die adversaria mea revolverem, en incido in casum non longe absimilem quem tibi communicare volui.

Anno 1522. 5. Decembris, puella quædam ex nobilissima familia Bernensi orta, quinque circiter annorum, cochleare oblongo manubrio, qualibus in Culina utuntur, in manu gerens, cum ex scamno in pavimentum hypocausti decidisset, & mucrone manubrii infimam partem colli matricis, versus intestinum rectum vulnerasset, tanta secuta est sanguinis profusio, ut parens ipsa, & adstantes, non semel ad me dixerint, se nunquam credidisse, corpus tam exile ac juvenile, tanta copia sanguinis præditum. Ad libras enim aliquot effluxisse, ausus sum affirmare. Restricto tamen sanguine pulvere nostro ad sistendum sanguinem, & refocillatis atque instauratis viribus, vulnus, quod ad intestinum rectum fere usque penetrabat, brevi feliciter curavimus, & in hunc usque diem vixit.

Ex hac porro historia, nobilissime & clarissime vir, apparet imprudentia Lithotomorum quorundam, qui Hæmorrhagiam istis in locis esse pertimescendam, negare conantur. Videmus quoque, pueris urgente necessitate, & præsertim in morbis acutis, venæsectionem, quam vulgus tamen Germanorum tantopere rejicit, sine ullo periculo administrari posse. Si enim in hac puella ad libras aliquot sanguinis, sine vitæ discrimine, effluxerint, quid, quæso, obstat, cur Medicus rationalis ad paucas uncias non extrahat? *Idem ibidem.*

De sanguinis Narium fluxu per oculum sinistrum.

Teste Aristotele solus homo inter omnia animalia hæmorrhagiæ narium subjectus.

Sollicitos hæc non raro facit non solum ea laborantes, sed & adstantes, imo medicos ipsos, media quibus fluxum hunc inhibere studemus guttarum sanguinis ex stillantis numero sæpius respondent, ferè sine ullo successu adhibita.

Heraclides Tarent Galeno authore ablato prius cruore naribus inhærente, ad fluxum hunc cohibendum, turundam lycio contuso immissam naribus intrudere solitus fuit.

Chirurgi Germani, qui castra sequuntur, frustra adhibitis carpionum lapidibus, vel moscho craniis defunctorum innato, vel etiam bufone præparato, ad verba quædam quibus virtutem occultam inesse certo sibi persuadent, plurimumque tribuunt, ipso Borello Cent. 1. obs. 94. asserente, quæ tacite (quod si enim aliquis audiret, vana omnia habent) mussitant: sunt hæc idiomate germanico.

Gelijck Christus stil bleef staan im Jordaan, Also must ook diene bloede staan.

Pro secreto habent alii ex guttis sanguinis ex stillantis quatuor aut quinque vitriolo cyprio pulverisato mixtis conficere unguentum axillæ illi quæ est ejus lateris, cujus nares fluunt, illiniendum.

Missis his similibusque aliis, nullius considerationis & efficaciæ merito habendis, haud inutile quantum omni tempore negotii veteribus æque ac recentioribus, medicis, chirurgisve sanguinis hic per nares fluxus creaverit, exponere, cognoscereque.

Hæmorrhagia narium quævis, docente Hildano, parte 2. obs. 14. si moderata fuerit, cum salutaris, subito supprimi non debet, à dolore etenim capitis, variisque aliis morbis gravioribus hominem liberat; confirmat hæc exemplo *Simonis Clerkii aurifabri parte 3. obs. 11.*

Critica solutio morborum, salutaris sæpius, variis perficitur causæ morbificæ evacuationibus, per alvum, sudorem, urinam, sanguinis fluxum varium, etiam illum qui per nares fit, qua de re legi possunt quæ lib. 22. cap. 28. de *Fontan. refert Ambros. Paræus.*

Animus haud est, ea, quæ medicæ considerationis sunt, ut chirurgica proponere, faciunt tamen hæc eo, ut chirurgiæ tyrones attendere discant, quam arduum malum narium hæmorrhagia gravis, quamque necessarium, remediis certis huc confertentibus instructum esse.

Haud ita pridem ex inordinato sanguinis motu non solum largior ejus fluxus per nares, in Wilhelmo ab Erpecom, mercatore hujus loci, à nobis observatus, sed & (quod nunquam antehac notare mihi in praxi chirurgica licuit, ab aliis, ut Barthol. cap. 1. Hist. 2. Schenk lib. 1. fol. 197. &c. propositum) per oculos ipsos, sinistrum imprimis, sic ut linteo quoties tolleretur oculo collectus, toties noves eundem illico repleret.

Hildano minus notam sanguinis fuisse per oculos excretionem, vel ex eo colligere licet quod *part. 2. obs. 16. de Rever. D. Joanne de l'Osea agens hæc proponat verba: Et quod mirandum, lachrymæ sanguinolentæ ex oculis prorumpebant.*

Hujus conditionis inordinata de ebullitione sanguinis Hild. part. *6.* obs. 77. exemplum adfert, in Rever. Doctissimoq; Viro, D. Jacobo Blaunero, juvene robusto, observat. hæc verba præponens.

Huic viro sanguis non tantum ex naribus cum impetu promanabat, verum etiam ex gingivis & quidem sanis & incontaminatis exsudabat: ita ut sanguinem non solum responderet, sed & hinc inde circa gingivam, sub lingua & intra dentes in grumos concretum cogeretur digitis extrahere.

Mercator noster consilio Medici domestici venæsectionem admisit, imo potiones varias refrigerandi, sanguinisque motum inhibendi vi pollentes, quin & styptica quædam naribus recepit, ast frustra adhibita omnia, suasu hinc Amici cujusdam lapides sanguinis effluxum cohibere valentes manibus detinuit, etiamsi aliqua jam coagulatio in naso observaretur, & horum usu levaminis aliquid percepit.

Media hæc similiave alia cum successu licet sæpius usurpata, in gratiam nihilominus juniorum placet nobis, antequam huic discursui finem imponamus, quædam eorum, quæ usui nobis fuere, nec unquam fere nisi cum optato successu adhibita, quoties gravis ejusmodi narium hæmorrhagia ex sanguinis excedente ebullitione causata, homini fuit molesta, hoc loco proponere, quod exemplo uno alterove illustrabimus.

Ante aliquot annos Rusticus quidam, juvenis, validus atque carnosus hæmorrhagia tentabatur gravi admodum, venæsectione brachii dextri instituta sanguinis libram integram eduximus, mox succum plantaginis commixtum succo limonum naribus recipi curavimus. Vincula itidem brachiis, pedibusque injecimus, lintea frigida madefacta fronti, testibusque apposuimus, adstringentia nostris in locis usualia applicavimus, at nihil his omnibus effecimus frumenti pro cerevisia, aut Sp. vini cocti reliquias, quibus saginantur porci, quibus multum in hoc casu tribuunt varii, cum succo plantaginis mixtas assumeret suasimus; at frustraneus omnis labor, continuabat fluxio, nec ullo modo imminuebatur. Incidebat obs. 17. part. 2. Hildani haberi, sponsum quendam periculosa imo ut videbatur, lethali hæmorrhagia narium laborantem suasu Hild. refrigeratione universi corporis, in aqua frigida facta fuisse curatum; hujus ad exemplum etiam author fui nostro ægrotanti ut fluvio vicino se committeret nudum, quod etiam fecit, natationique satis diuturna corpus suum adeo refrigeraverat, ut tremulus prodiret, ac nec hoc medio fluxus sedatus.

Hisce sic frustra usurpatis Limonis recentis particulas teretes, linteo combusto, pulvereque gallarum, incrustatas naribus imponi jussimus, & quidem ad eam altitudinem, ut vasorum sanguiferorum extremitates, si quæ essent læsæ, attingerent.

Intus assumebat quantum cochlearibus tribus contineri poterat, singulis tribus horis, mixturæ hujus, & quidem frigide.

℞. Aq. plantag. ℥vj. sal. prunell. ʒj. laud. opiat. gr. iij. camphor. gr. iij. syr. papav. errat. ℥. ß. spir. vitriol. gutt. x. misce & detur usui.

Assumpta prima dosi, illico fluxus imminutus, imo fine ulteriore hæmorrhagia nox fuit quieta.

Joannes ab Heemstede, juvenis 18. circiter annorum, macilentus valde, & ex diuturno morbo debilis admodum, ex casu incidit in narium hæmorrhagiam largam; vocatus ego, quo laboranti succurrerem, venam secare haud audebam, quod vires impedirent.

Remedia hinc alia in usum ducere necessarium, styptica nempe naribus imponere ordinaria, vincula pedibus manibusque imponere, lintea frigida madefacta fronti, pudendisve applicare; at irritus omnis labor; coacti adeoque etiam in hoc ægrotante ad usum mixturæ modo præscriptæ, & limonum modo dicto naribus imponendorũ devenire, applicato insuper fronti emplastro nobis in tali casu usuali, cujus descriptio hec est.

℞. Succ caud. equin portulac. Solani, plantag. an. ℥j. ol. rosar. myrtill cydonior. an. ℥iij. coquantur olea succi ad consumptionem succorum, dein adde ceræ flavæ q. s. lapid. hæmatot. boli veri, nucis gallar. cortic. granator. an. ℥iß. F. c. a. emplastrum.

Et horum mediorum usu brevi sanguinis fluxio dicta sedata, licet in deliquium animi grave satis jam bis inciderit æger. *Job. à Mekren in Observat. Medico-Chirurgicis.*

Vermis ex Nare sinistra cum longa Hæmorrhagia adductus.

Studiosus quidam ætatis circiter annorum viginti, constitutionis phlegmaticæ sanguineæ à teneris unguiculis catarrhis admodum obnoxius, per biennium & quod excurrit, hæmorrhagia narium haud infrequenter exercebatur, sine ullo virium lapsu, quam subinde Cephalagia excipiebat. Morbo temporis tractu adaucto septies de die à nare sinistra copiosissime profundere cœpit sanguinem: hinc variarum pronata symptomatum congeries, dolor & imbecillitas capitis, virium prostratio, sternutationes frequentes, & tristis ac convulsiva quasi nasi circa appendicem sensatio. Non ita pridem iterum in largam narium incidit hæmorrhagiam, quæ per quatriduum sævire non desinebat; accedente denique quinto, cum sanguis affatim effluxisse, in sinistro naris spiramine aliquid exitum impediens hærere sentit: quod dum fortiter emungit, vermis hirudinis ad instar sanguine turgens, in terram decidit, vixitque per triduum.

Scholion) plura vermium, post vigilias perpessas, cephalalgias, & mentis aberrationes è naribus excretorum exempla habentur in Anno II. Eph. N. C. obs. 147. apud D. Conro. Vict. Schneiderum de off. cribr. p. 44. &c. D. Joh. Michael Fehr. N. Cur in sua Hiera Picra p. 79. D Th. Barth. cent. 2. epist. 74. D. Nicol. de Blegny Ann. I. Zod. Med. Gall. Mens. April. obs. 3. Theod. Kerkringium obs. anat. 43. Nic. Tulpium l. 4. c. 1. Petr. Borellum cent. 3. hist. 45. Jac. Holleriũ l 1. de morb. int. c. 54. in Schol. Guil. Fabr. Hild. cent. 1. obs. 8. & cent 5. obs. 1. Nic. Monardem hist. med. simpl. cap. 14. Joh. Georg. Schenckium

kium l.1.obſ.med.Marc.Donatum l.4.de hiſt.med.mir. c.26.nec nonVinc.AlſariumCrucium de quæſ.perEpiſt. cent.3. Nec indictum abire debet,quod excell.DD.Jo. Jac. Harderus non ita pridem per literas mihi retulit, de maleferiata quadam, nuper ſcilicet vermes quatuor præcedente atrociſſima cephalalgia, per nares eam excreviſſe, albicantes, oblongos, minimeq;hirſutos. Ipſe etiam Ebnſina lib. 3. fen.1.tr.2.c.3.ex medicorum quorundam indorum fide, cephalalgiam quandoque generari jam edocuit à vermibus in capite generatis, motu ſuo, tenſione & roſione lædentibus, addens: nam vermes multoties naſcuntur in anteriore capite & ſuper locum,qui eſt in ſtrictura narium;& poſſibile eſt,ut naſcantur apud velamina,etſi raro contingit. Locum generationis non ſemper eundem eſſe, veriſimile videtur;interdum enim,licet rarius,à partibus inferioribus,utpote ventriculo,&c. aſcendiſſe,perq; palati foramina ſic in nares perrepſiſſe,interdum vero in ipſa nares inveſtiente membrana, aut anfractuoſa earum cavitate, quandoque in caverna oſſis frontis ad radicem naſi ſita,quandoque etiam in ipſis oſſis ethmoidis ſpongioſis cavernis ſtabulari poſſe, autumo; quin & ſi cerebrum ipſum per nares excretum aliquando fuiſſe perpendamus, quod celeb. D. Georg.Wolffg.Wedelius Phyſiolog.med.ſect.3.c.24.ſe vidiſſe teſtatur,cur non ex ipſo cerebro, in quo vermes quandoque inventos fuiſſe D.Th.Barth.cent. 1.hiſt.anat.64. aliiq;memorant, eoſdem aliquando prodiiſſe, dicere liceat, haud video. Utrum vero ex ovulis inſectorum cum cibis, &c. adſumtis atque ad partes illas delatis: an vero ex ſingulari humorum putredine oriantur, eruditoribus dijudicandum relinquo; uti enim ovula inſectorum ejuſmodi, præcipue minima cum ſint,in remotam illam corporis partem cum maſſa ſanguinea deferri poſſe, nemo dubitabit: ita tamen argumenta, quæ generationem abſque ſeminio iſto arguunt, & à Franc. Redi in libello de inſect. proferuntur, qua ratione omnimode enervari queant, non perſpicio. *L. Schrock. L. F.*

Venæ Sectio ſpontanea & naturalis.

Helmontius ſanguinis evacuationes acerbiſſime inſectatur propemodum omnes. Rationem inter alias adducit hanc: ejuſmodi remedii genus à natura nunquam intendi, nec approbari divinitùs, ſed potius improbari per legem Moſaicam Gen.9.v.6.

Ut hoc ridiculum, ita illud experientiæ contrarium. Opponuntur hæmorrhagiæ criticæ narium, fluxus hæmorrhoidales, ut multis Hypochondriacis conſueti, ita maxime proficui; nec non & aliarum venarum diæreſes ſpontaneæ, quæ ſatis probant naturam nonnunquam intendere ſanguinis imminutionem.

Venam Malleoli in fœmina cruribus varicoſis onerata vidi ſponte apertam cum tanto ſanguinis profluvio, ut adhibenda eſſet manus chirurgica.

Matronam novi affinitate mihi junctam, quæ Cephalalgia urgente aliquoties venarum ſublingualium ſectione quæſivit lenimen. Hæc aliquando ſub furente Sirio faciens iter, dolore capitis ob æſtum correpta eſt recidivo. Domum reverſa ſub cibi maſticatione ſublingualem ſenſit apertam, quæ pro more fluens, feliciter mitigavit dolorem. *L. Sigiſmundi Graſſii.*

De Aquâ Styptica pro Hæmorrhagiis ſiſtendis fructuoſâ.

Hamburgi à Cl. Viro D. *Michaele Kirſtenio* noſtri amantiſſimo accepi, miſſa eſſe Florentia à Fr. Redi ad Fogellum varia experimenta ab Aqua ſtiptica facta; præterea obſervatum interdum aqua communi vulnera arteriarum ſanata, de quibus per literas idem *Kirſtenius* poſthac eſt amice conſulendus. Alioquin nuper Hamburgi egregie, ut accepi, probata eſt aqua ſtiptica in Nobiliſſimo quodam viro, cui ſub brachio ſiniſtro arteria gladio transfixa interitum profluvio ſanguinis minitabatur. Mihi etiam ibi delatum eſt cochlear unum ejus liquoris ipſa Medico Hamburgenſi propinatum.

A laudato *Kirſtenio* exinde rem uberius expoſitam 7. Auguſti, accepit filius Caſpar Bartholinus, & exercitationi ſeptimæ Miſcellan. Leiden 1675. editæ inſervit hunc transferam quæ compendio adducuntur, inhibitum eſt vaſculum, plenum aqua clara limpida, quæ ſiſtit omnem ſanguinem ex quocunque loco profluentem, modo tam ſubito & certo ut nulla opus ſit faſcia: ſufficiat tantum madefacere, aut imponere goſſypium aut pulvillum ex panno lineo, aqua madefactum.

Et relatum eſt etiam ita canem ſanatum, cui vena jugularis cum arteria fuit præciſa, & duos vitulos, quorum uni crus abciſſum, atque mulierem, cui mamma reſecta, denique viros duos, quibus crura amputata.

Franciſcus Redi, juſſu D. Ducis experimenta fecit; quæ tamen expectationi non reſpondebant. Anno 1673. d. 10. m. Julii & ſeqq.

Ovi detecta eſt vena, cum arteria, jugularis, ſive læſione muſculorum aut nervorum, deinde arteria cum vena plane diſſecta per tranſverſum, & ſtatim adplicitum goſſypium, madefactum liquore, & ſuperimpoſitus pulvillus manibus firmiter tenerentur & apprimerentur loco ſauciato, nullo modo ſiſti potuerit, oviſque ſit mortua intra quadrantem horæ.

Idem evenit cani, cui præciſa erat arteria jugularis, ſine læſione venæ.

d. XI. Julii. Rurſus arteria jugularis detecta & ſeparata eſt in ove, eaque phlebotomo ſecta per longum, eo modo quo aperiuntur à quibuſdam venæ. Non permiſſum eſt exire ſanguini, quoniam arteria digitis compreſſa tenebatur. Statimque applicatum goſſypium, & pulvillus liquore madidus, per quadrantem horæ. Nihil exiit ſanguinis. Hinc ligatum eſt vulnus faſciis, oviſque demiſſa. Verum poſt alterum horæ quadrantem, cum violento curſu ovis fatigata eſſet, & in ſepem incidiſſet, faſcia à collo decidit, & ſanguinis copia profluxit, ut mortua ſit.

d. eod. Iterum ovi jugularis arteria, & alii vena eo modo aperta eſt obligataque ut ante. Nihil ſanguinis exiit, dimiſſæ oves ad paſcendum ita durarunt ſpatio hor. 41. Poſt id tempus vulnus arteriæ inciſæ detectum eſt, & ſubito erumpente ſanguine animal mortuum eſt. Idem alteri, cui vena ſecta, evenit. Conſpectumque eſt, venam nullo modo conſolidatam.

d. XV. Julii. Tres oves captæ quibus arteriæ jugulares detectæ. Unius arteria diſſecta per transverſum, digitis comprehenſa, ut nihil ſanguinis emanaret. Aqua vulnus rigatum & digitis conſtrictum, per 10. minuta temporis. Retractis digitis ſtatim ſanguis exiit. Reditum eſt ad madefactionem & compreſſionem eam per 10. minuta alia, retractiſque digitis ſimiliter ſecuta hęmorrhagia. Ergo rurſus irrigato vulnere & ſuperimpoſito pulvillo, manu compreſſum eſt ſpatio 20. minutorum. Quo tempore cum exiiſſent ſanguinis unciæ quinque vel ſex, tandem ille conſtitit. Obligataque plaga, ovis dimiſſa ſtatim cœpit comedere. Eodem plane modo tractata eſt altera, eventu quoque eodem, niſi quod loco aquæ ſtipticæ accepta ſit aqua fontana pura, & octo vel decem unciæ ſanguinis exierint antequam ſiſteretur. Tertiæ

ovi arteria diſſecta eſt non per transverſum, ſed per longum, impoſito pulvillo madente aqua ſtiptica, & detento firmiter per min. 20. Nihil fere ſanguinis exiit. Obligata plaga in pratum miſſa eſt, in quod etiam priores duæ. Omnes hæ tres recte ſe habuerunt d. 15. Julii, quo in iis periculum factum, ut & ſeq. 16. ſed circa hujus veſperam primæ caput intumeſcere cœpit, crevitque tumor uſque ad d. 19. mane, quando mortua eſt. Alteri caput ſimiliter tumere cœpit d. 17. & d. 20. mane, illa quoque mortua eſt. Tertia ovis ſe ſemper bene habuit octo diebus, & tum faſcia dempta eſt. Arteria conſolidata inveniebatur, multa carne generata. Vulneri impoſitus pulvillus ex linteo ſicco & rurſus faſcia conſtrictum. Poſt d. 10. deprehendebatur vulnus plane conſolidatum cicatrice inducta.

d. XVII. Julii. Secta eſt in ove arteria cruralis, & eadem aqua ſtiptica adhibita: ſed poſt triduum mortua eſt reperta.

Eodem die in alia ove arteria jugularis per longum eſt aperta, & aqua ſtiptica adhibita ſine ulla ſanguinis effuſione. Plaga faſciis conſtricta per continuos d. 8. detenta eſt, ut ne tangeretur quidem. Quibus elapſis inſpectum vulnus eſt: optimeque habere ſe deprehenſum, ut in aliis d. 10. ſit prorſus conſolidatum.

d. XVIII. Jul. Secta eſt arteria cruralis in ove & eodem modo ipſi medicina facta. Reperta eſt mortua poſt triduum.

Eodem d. in alia ove aperta eſt ſecundum longitudinem arteria jugularis & aqua adhibita eodem modo, ut nihil ſanguinis effunderetur. Vulnus obligatum ſervatum eſt per octiduum, ut ne attingeretur quidem. Elapſo eo ſe habuit, & intra X. dies prorſus convaluit.

d. XIX. Julii. Arteria jugularis per longum aperta in duobus hœdis. Abhibita eſt pro medicina aqua fontana, & nihil fere ſanguinis exiit. Unus mortuus eſt intra quinque dies. Alter perfecte curabatur d. XV. abſque faſciis, quibus vulnus obligaretur.

d. XX. Julii. In ove arteria jugularis ſecundum longitudinem inciſa & vulnere ſatis longo: in alia eadem aperta anguſto foramine. Priori adhibebatur pulvillus madens albumine ovi, & nihil ſanguinis emiſit; alteri pulvillus madens aqua fontana. Utraque penitus convaluit ſine faſciarum ſolutione aut mundificatione vulneris.

d. XXI. Julii. Arteria jugularis in duobus agnis ſecundum longitudinem ſecta. Statim pulvillus ſuperimpoſitus ex goſſypio imbutus aqua fontana, & appreſſus manibus per 16. min. hor. Nihil fere exiit ſanguinis. Intra d. 18. deprehenſum eſt vulnera perfecte conſolidata ſine ulla alia providentia. Non vero hi agni tantum, ſed omnes oves prædictæ, ſub dio relictæ ſunt dies noctesque ſine ulla cuſtodia.

d. XXII. Aug. Truncata ala dextra in duobus caponibus, in medio oſſis ſuperioris, obligatumque vulnus goſſypio imbuto aqua puteali, & evaſerunt.

Similiter ii evaſerunt pulli gallinacei in quibus omnibus truncata alarum una: quorum ſex Medicina facta, adplicito goſſypio aqua communi madente: ſed aliis appoſitum goſſypium ſiccum, ſex reliquis nihil adhibitum, Naturæ providentiæ relictis. *Caſpar. Bartholini Thomæ Filii.*

Aqua Stiptica ex quibus conſtet.

Cum de aqua ſtiptica nuper incidiſſet ſermo in pharmacopolio Johannis Gotfridi Becker, ipſe, qua eſt rerum Chymicarum ſagacitate, non dubitavit ſimilem aliam aquam ſanguini ſiſtendo appropriatam poſſe componi, quod alios quoque attentaſſe accepimus. An vero paria cum aqua illa, quam Philippus Hacquart Hafniæ jam componit, & uſibus mortalium deſtinat, facere poſſit, non auſim dicere. Quanquam enim ſapor eandem indicet, poteſt tamen latere alia ſimplicis alicujus virtus, quam ignorant qui vera deſcriptione carent, quæ jam clementia Auguſtiſſimi Regis noſtri Chirurgo dextertimo Hacquardio innotuit, cujus etiam aquæ efficaciam experti ſumus non ſemel, & omnibus quantum poſſumus commendamus: ſuſpicatur vero Beckerus noſter ad hujus imitationem poſſe componi aquam ſtypticam aliam, de qua, uti & de Vitriolo ipſe ad Acta noſtra hanc diſſertationem miſit, quam ex mente illius hic ſubjungam.

Aliquam partem aquæ ſtypticæ Gallicanæ nactus ſum, eamque diligenti examine deprehendi conſtare ex vitriolo & alumine, quanquam hic commune vitriolum; non intelligam, ſed ex Metallico vitriolo. Licet commune vitriolum, quod vel nativum vel ex terra extrahitur, etiam ex metallis accidentaliter exſurgat, nam ſi nullum metallum in terræ viſceribus reperiretur, nunquam vitriolum exinde produceretur. Sane cogitavi hic locum habere Juris-Conſultorum axioma: quo quidque modo ligatum eſt, eo diſſolvitur. Quod axioma ad Chemiam Hermeticam applicari poteſt, & ab alio hoc modo tranſlatum eſt, ſed alio ſenſu, quippe ille de vera ſolutione auri illo loco cum illius homogeneo primo eunte ſive vero ſolvente explicandum judicat, ſcilicet, aurum debere radicaliter reſerari, ut nova regeneratio & plus quam perfectio producatur, ita ut imperfecta metalla etiam tingat, & in iſtam formam commutet. Ego vero hoc modo applicabo, quo commodiſſime poteſt explicari: quandocunque quis ſe læſerit, ſive vulneraverit, quod ſolo ferre ferro ſive ferreis inſtrumentis ordinarie, (quanquam etiam vitro aliiſque rebus vulnerari poſſimus, ſed ratione vulneris inflicti res eadem eſt) tum optime curabitur eadem materia. Aquæ ſtypticæ id concedo, plus tum valere, quando in forma liquida adhibetur, quia facilius datur illi ingreſſus quam formæ emplaſtri aut unguenti in vulneribus, ſympatheticum tale emplaſtrum ante pluſculos annos confeci. At unguenta & emplaſtra, quæ plerumque ex oleo & cera conficiuntur, prohibent acceſſum, ut omnes vulneris partes attingi nequeant, & quanquam unguenta mollia omnes particulas attingant, non poteſt tamen materia ex marte & alumine ita compoſita, quia aquoſa, propter pinguedinem aggredi illas. Hinc, ut dixi, aquæ formam præfero, ita tamen ut vulnera bene claudantur, ne accedant impuritates. Ego meam aquam ita confeci. Recepi partem Limaturæ Martis, additis ſpiritus vitrioli rectificati tribus partibus. Blando calore quia per ſe calefit, impoſui donec corpus diſſolutum & ſpiritus coagulatus eſſet. Deinde tantum phlegmatis vitrioli (quod nihil aliud eſt, quam aqua communis, niſi ſpiritus aliquis in prima diſtillatione una adſcenderit) additum ut bene ſolvi potuerit, & philtrari. Mox alumen crudum in ſufficienti, pro lubitu, aquæ deſtillatæ pluvialis quantitate ſolvi, ne aquam Gallicanam acrimonia ſuperaret, utramque aquas ſimul miſcui, & per duos dies ita reliqui miſtam, ut ſubſideret. Quanquam antea fuerit filtrata, tamen aliquæ fæces remanſerunt, per ſubſidentiam ſeparandæ, quæ nihil aliud ſunt quam Sulphur vitrioli. Cauſa, cur ſanguinem ſiſtat & ſanet ſine eſchara, mira non eſt, quia ſimile metallum diſſolutum majoris longe eſt efficaciæ, quam ſi alio modo deſtruatur, quando ſolum aceto, quo bene omnia diſſolvuntur, vel etiam ſulphure deſtruitur, qui ſpiritus in labore evaporat, & ita Mars ſicut caput mor-

mortuum seu scoriæ remanet, quod ulteriorem nullum vel certe exiguum ingressum habet, quia periit ipsi spiritus, qui ipsum dissolvere debebat.

Existimo etiam aquam istiusmodi vitriolatam solam sufficere sanguini sistendo & curando, sed quia alumen priori aquæ admistum in examine deprehendi, etiam illud addidi, alioquin aqua vitriolata dulci foret sapore, & à priori differenti Quia memoriæ meæ jam occurrit, narrabo quid nuper mihi evenerit. D D. Simon Paulli senior noster medicus, præteritis diebus ad me revisens, allatoque secum vitro aquæ flavæ, quod à Matrona quadam primæ notæ acceperat, quæsivit, anne constare possit qualis sit aqua & ex qua materia composita? Ego quamprimum gustu explorassem, statim divinare potui in his diu exercitatus quid illi subesset, inde duplici processu instituto, inveni primam aquam purpureo rubram eodem pene sapore, quam credo eandem habere virtutem, sed quia fæces per destillationem separatæ non sunt, colorem flavum accipere non potuit aqua, verum purpureo rubentem. Hinc mecum ratiocinari cœpi: si eo modo aquam siveris non credent illi, qui ea usuri sunt, eandem esse. Igitur secundam operationem tentavi, & ita destillatam aquam observavi eodem sapore prædictam & colore, adeoque eadem virtute. His finitis ex condicto reversus D.D. Simon Paulli visum quomodo successerit operatio mea, qui gustata utraque aqua, meam prorsus eandem esse judicavit, ideoque earundem quoque virium: idcirco utrumque vitrum secum tulit exploraturus eventus veritatem, de quo nullus dubito. Est vero aqua cosmetica ad faciei rubedinem tollendam cutemque levigandam, composita ex fixo & volatili sale unius subjecti. Igitur nisi similem hanc aquam cum altera mihi allata effecissem, non habita fuisset pro eadem vel ejusdem virtutis, quanquam nescius non sim, ipsum authorem hujus aquæ ignorare salem fixum & volatilem ex uno corpore esse. Quia verò hominem non novi; nec Chemiæ peritum credo, hæc relinquo: Sunt enim qui quidem componunt aliquid, idque recte, sed quia fundamenta rerum ignorant, sint licet periti, ulterius non inquirunt: Non facio cum illis, nec ita ego acquiesco.

De Liquore Styptico Experimenta.

Percrebuit hujus aquæ fama inter Gallos Anglosque naturæ curiosos, autore & inventore Gallo Dn. Vivient Colonello, & variis experimentis in Anglia confirmata fuit eo successu ut secretum hoc 5000. Imperialibus in usum classis suæ comparaverit Seren. Magnæ Britanniæ Rex, Hafniam nuper idem secretum advexit Dn. Boudet, de quo hoc Programma in vulgus disseminavit.

La veritable & infaillible Essence Styptique, pour arrêter le sang, dans toutes les Playes en un moment.

On doit convenir de bonne foy, que tous les siecles passez ont ignoré la nature & les qualitez merveilleuses de nôtre Essence Styptique; & que jamais on n'a trouvé un remede infaillible, prompt & sans crainte de retour, qui arrêtat le sang sortant de toutes sortes de vaisseaux, grands & petits, Arteres & Veines ouvertes, picquées, dechirées ou entierement coupées; comme le fait cette liqueur, le bonheur & le prodige de nôtre siecle, le tresor abregé de la vie & de la santé publique: Elle a une qualité très particuliere pour le saignement du nez, pour le flux des hemorroides immoderé, & pour le dereglement des ordinaires des filles ou femmes. Dans les playes on ne sçauroit trouver un plus excellent remede; son effet se fait tout sur l'heure, & presque en un moment. Elle ne se corrompt jamais, & ceux qui la sçavent à fonds & d'original, la boivent comme de l'eau commune, en font l'essay sur leurs personnes; ce que les Copistes ou Contrefaiseurs de cette eau n'oseroient jamais entreprendre.

La maniere de se servir de cette Essence, est de tremper un tampon de linge dedans, & l'appliquer sur la playe avec une compresse par dessus, trempée dans ladite liqueur tenant les doigts par dessus.

Ladite Essence se fait par le Sr. Boudet, & on la vend avec permission des Superieurs.

Ut ab omnibus legatur; eruditorum lingua faciet. Hic igitur verborum Gallicorum sensus est.

Vera & infallibilis Essentia Styptica ad sistendum sanguinem momento temporis in omnibus vulneribus.

Bona fide fatendum est, omnibus seculis præteritis ignoratam esse naturam & miraculosas qualitates Essentiæ nostræ Stypticæ, nec unquam inventum esse remedium infallibile, promptum & sine recidivæ metu quod sistat sanguinem exeuntem ex variis vasis magnis parvisque, Arteriis & Venis apertis, incisis, ruptis aut prorsus discissis, sicut liquor hic facit, felicitas & prodigium nostri sæculi, thesaurus compendiosus vitæ & sanitatis publicæ. Habet singularem qualitatem ad narium hæmorrhagiam, ad fluxum hæmorroidum immoderatum, & ad inordinatos menses puellarum & mulierum. Ad vulnera excellentius inveniri non potest remedium. Ipso quasi momento effectum suum prodit. Nunquam corrumpitur, & qui principia ejus & originem norunt, bibunt aquæ instar communis, in se ipso periculum facientes, id quod nunquam ausint tentare qui ad imitationem hujus similem aquam præparare præsumunt.

Modus utendi hic est, ut linea petia eo liquore imbuta applicetur vulneri, super imposito comprimente eadem liquore tincto, digitisque impositis.

Laudatam Essentiam conficit Dn. Boudet, venditque cum superiorum licentia.

Quanquam efficaciam Essentiæ suæ passim probatum à se fuisse affirmaret Boudet, veritatem tamen ejus experimenti ad oculum nobis quoque Hafniæ probare voluit. Igitur ab Illustrissimo Legato Gallico Dn. Terlon Equite invitati complures Medici convenimus cum aliis Magnis parvisque spectatoribus curiosis, certissimi experimenti testes. Cani majori femur amputatur ferrâ, mox petiam suam liquore styptico imbutam applicat Boudetus, & manu imposita vulnus velut velamine comprimente stringit. Nullus amplius cruor manare visus, nec ulla convulsionum indicia apparebant. Post mediam horam remota manu comprimente & petia, sine eschara visum vulnus nullo sanguine profluente, consolidatum, arteriis quanquam sub membrana tenerrima pulsantibus. Ut porro vulnus crudum curaretur, repetita petia vinculisque, & ligaturis injectis, canis in lecto stramineo quieti repositus, sed pede uno mutilus; laudantibus spectatoribus medicamenti astringentis insolitam virtutem. Ex vitriolo confectam esse aquam, gustu divinare potuimus, sed singulari modo præparato, quia sine vomitu bibitur. Narrat ipse Boudet ex senis ingredientibus compositam, & ex illis unum esse venenum, ita tamen attemperatum ut nocere non possit. Credendum illi sine testibus loquenti, quanquam rectius conscientiæ consuleret & publicæ utilitati, si sine quæstu arcanum hoc propalaret, quod aliquando facturum non dubitamus, si Magnatum indulgentiam fuerit expertus. Jam enim in Anglia Serenissimo Britanniæ Magnæ Monarchæ revelatum esse secretum, & ab aliis quoque Medicis in Regia Societate Londinensi experimentum factum nobis narravit Illustris Legatus Anglicus, Hafniæ residens, Dn. Tho-

Dn. Thomas Henshavv, Vir civilis prudentiæ & rerum Naturalium peritissimus, ut cæteras animi dotes, quibus fulget, prætercam.

De liquore isto astringente dubia non pauca occurrunt, quorum solutio facilior foret si arcanus non esset. An Chirurgorum nostrorum pharmaca sanguinem supprimentia ex aceto, ovi albumine, vitello, pulveribusque adstringentibus, quibus magnas hæmorrhagias in amputatione artuum, mammarum &c. repressas vidimus non semel, paria facere possint, expendendum illis qui ignota in usum trahere dubitant. In eo tamen nota remedia liquor hic post se relinquit, quod citius vim suam exserat. Vix enim ante tertium diem vulgatæ aliæ aquæ removentur à vulnere, cum liquor iste secretus non quidem momento, sed post semihorulæ moram vasa astringat & membranula obducat sine eschara. Deinde magicam artem subesse, affirmare non audemus. Cardano si credimus, si ter super vulnus recitentur hæc verba, statim omnis sanguinis eruptio compescitur.

Sanguis mane in te, sicut Christus fecit in se.
Sanguis mane in tua vena, sicut Christus in sua pœna.
Sanguis mane fixus, sicut Christus cum fuit crucifixus.

Nomen Christi morborum esse tetriculamentum non ignoramus, sed an bona Dei venia fiat, quod nomine sancto ad hæc abutamur, merito ambigimus. Novi amicum, qui ter repetito nomine Jesu, hæmorrhagiam narium quasi miraculo suppresserit, sine ulla alia, ut fatebatur, superstitione. Opposui oraculum: Non sumes nomen Dei in vanum. Reposuit, vanam non esse sanitatem. Respondi cum Theologis, solos illos recte usurpare nomen Dei, qui illud eo fine usurpant, quo ipse Deus illud usurpari mandavit. Ille vero quotidianas preces urgebat, quibus nos ab omni malo, etiam corporali, munimus, nomine Dei. Sed quo fuco illi factum suum regent qui ignotis verbis hæmorrhagiam sistunt? Ex Schedis Rhodii, olim Prævotii secretum accepi ab illo quidem, non me, probatum. Si re quacunque inventa inscribas parti viciniori unde fluxu manat, in Viris Ophilon, in mulieribus Ophila, hæmorrhagiam cujuscunque partis sedari. Quicquid de his sit, pro magica curatione non pauci traduxerunt unguentum armatium, & pulverem Sympatheticum, quo & vulnera curantur feliciter, & sanguis supprimitur, cum per naturam, quamvis nobis occultam, succedat quotidie operatio sparata. Hujus pulveris symphathetici virtus jam tot experimentis confirmata à vitriolo dependet, quod primas tenere partes in liquore hoc styptico, nulli dubitamus, quanquam de veneno aliquo, aliisque ingredientibus, nebulæ quædam oculis nostris objiciantur. Illud sapore quasi sorex suo indicio se prodit. Mera solutio vel coctio vitrioli videtur. Difficultas augetur unica, quod innoxie assumi dicatur. Et hic totum artificium latet, ut vitriolo emetica vis adimatur. Quod ubi successerit, in sanguinis vomitu cohibendo præclarum remedium inventum est.

Aliud experimentum ejusdem aquæ stypticæ Bonderi postea factum est in Arce Regia, me in prædio meo absente, de quo ita ad me perscripsit conjunctissimus Affinis & Collega. *D. Henricus à Moinichen.*

Præsente Serenissima Regia Majestate feliciter heri successit experimentum aquæ stypticæ in cane molosso, cui post acre cum Urso certamen postquam à motu & ira satis effervescere sanguinem constaret, circa horam decimam arteria carotis sinistra transversim dissecta est. Sanguinem ut in arteriarum vulneribus fieri solet, affatim & saltuatim prosilientem ex voto suppressit Aqua Styptica. In ea namque tincta linamenta præcisæ arteriæ imposuit Philippus Hacquard, ac manu super compressit, ita ut nihil sanguinis amplius ex vulnere elabi visum sit, Quo autem de Experimenti veritate certius constaret, placuit post horulam vulnus detegere, quia vero amotis linamentis novum sanguinem præsecta arteria evomuit, aliis eadem aqua stiptica imbutis vulnus denuo impletum est, ac fascia super injecta apte deligatum est, ac canem ad tertiam cum dimidia à meridie reliquimus, At tum vulnere detecto omnibusque linteamentis amotis, nudam sine tegmine conspeximus dictam carotidem arteriam, ne guttulam quidem sanguinis amplius fundentem, unde & simplex tantum linea fascia vulneri injecta, & Canis, ne quiescentem jam sanguinem aliorum incuria iterum commoveret, ligatus ad Dominum suum Leonum custodem defertur, ubi & hodie ipsum vidi solutum & comedentem, & quod magis, ne guttula quidem sanguinis hac nocte è vulnere stillaverat nec adhuc stillat. Expeditior posthac erit magnorum vulnerum curatio, quia post aptam stipticæ hujus aquæ admotionem sanguis statim conquiescit, nec amplius è læsa vena vel Arteria fluit, & quod palmarium, nulla ab hoc medicamento crusta inducitur, sed sole ruentis sanguinis impetu inhibito, vulneri statim prospici potest digestivis ac consolidantibus. Et si ulterior fides adhibenda Boudetto (à quo Serenissimus Rex noster compositionem stipticæ hujus aquæ obtinuit) post ejus admotionem nullus inflammationis, gangrænæ vel convulsionis metus erit: unde cordatiores in posterum habebimus Chirurgos in arteriotomiis in magnorum vulnerum ac affectuum curationibus, in artuum & cancrosarum partium amputationibus; quas ob certissima ingentis hæmorrhagiæ pericula (alia ut sileam) permulti hactenus subterfugere Chirurgi. Jussu Regio propria manu aquam hanc confecit Philippus Hacquart, ejusque copiam promisit se daturum urbis nostræ Chirurgis, ut ejus vires data occasione ipsimet experiantur, ita ut non opus sit ad alia peregrina & conquisita & composita medicamenta confugere. *Th. Bartholini.*

Aquæ stipticæ vis quo usque se porrigat.

Novissimus hodie liquoris illius styptici usus, quem Gallus ante triennium per Europam circumtulit, ubere, ob divenditum hinc inde secretum, marsupii proventu. Est sane cur inventum laudemus in vulneribus cæsim inflictis, sed in punctim non perinde experimur utilem. Quin & in hæmorrhagia narium compescenda sæpe inutilem deprehendi. Scilicet quoties ora vulneris ubique attingere licet, est suus ipsi honos, cæteroquin hebescere vel, quod sequitur exemplum, clare docuerit: Joachimus Nichel civis noster, in duello saucius ictum gladii excepit interna brachii dextri parte, paulo supra cubitum; penetraverat autem ferrum largo & profundo vulnere ad ipsam usque alam, fissa quoque quemadmodum postea constitit, arteria. Vocatus chirurgus familiaris G. Ursiedius, arte vulnus tractavit ad andecimum usque diem, ambiguus tamen futuri ob ichorem tenuem & sanguinolentum quotidie profluentem, nullo puris laudabilis indicio. Sed ecce undecimo die improviso tanta vis arteriosi sanguinis subito prorupit, ut æger in deliquia ageretur, & in metum chirurgus. Scilicet grumus sanguinis, qui jam ante hiatum arteriæ malefido obice clauserat, nunc demum in pus conversus laxaverat januam exituro cruori. Accersitus ego, tentatis jam frustra aliis, quæ ratio & consuetudo in simili casu suggesserant; propono aperturam vulneris ad usque locum male affectæ arteriæ; sed renitente ægro, ventum ad aquam stypticam; qua per aliquot dies subinde injecta, licet bis reverterentur im-

mensæ illæ sanguinis profusiones, novissime tamen stetit rivus in articulos omnes artis excunte, qui una adfuit Ph. Hacquardo, cui artificium conficiendæ aquæ illius stypticæ jussu Regio crediderat Gallus. Visus sibi tum defunctus periculo æger, me omnia alia suspicante tum ob superventum ardentissimæ febris, tum ob respirandi iter angustius. Quid plura? Succedunt spasmi, tumores brachii & in manu summi dolores: decimo octavo die obit æger, laudatur nihilominus aqua styptica, quod egregie fecisset officium. Aperitur jussu Magistratus cadaver, ut de causa mortis constet: mirum dictu, deprehenditur arteria adhuc quidem aperta, sed via quam gladius fecerat, circa arteriam grumis ab aqua styptica generatis obsidetur quo minus cruorem profundat. Interea postquam arteria per vulnus obstrictum nihil posset effundere, memor tamen sui officii alio derivarat sanguinem; scilic. vicinorum musculorum interstitia oppleverat omnia, nec eo contentus liquor proserpserat ad usque medium pectoris; namque inter costas, sternum & pectoralem musculum dextrum inventæ nobis vel tres libræ corrupti & fœtentis jam sanguinis, unde asthma, febris; & denique mors ipsa pependerunt *D. Olai Borrichii.*

Circa Hafniensem Stypticum liquorem observationes particulares.

Accepimus Hafniâ sub præcedentis anni 1678. principium, data sic occasione per Serenissimi nostri Legatum Dn. Prüeschenck à Lindenholen, famigeratum illum P. Hoequarti nunc liquorem stypticum. Et cum de effectu, externo scilicet, satis constaret, quodque promissis, licet experientes nonnunquam deseruerit, aut aqua saltem simplice, albumineve (referentibus in Actis Hafniensibus miscellaneisque Exercitationibus Magnis illis Bartholinis,) suppletus aliquando fuerit, de cætero tamen ut plurimum, sub competenti adhibitione satisfecerit; proinde potius ulteriori ingredientium, minus adhuc tunc secundum numerum proportionemque determinatorum perquisitioni dicare voluimus; in commune postmodum collaturi, quæ mihi forte specialius obvenissent: de interna vero exhibitione tantisper securi; non tam ob intermixtæ venenositatis cujusdam traditionem, quam opiatorum securiorumque adstringentium in ventris pectorisque, (quo modo laudati Dn. G. Bartholini observatio de Hæmoptoica pertinet,) affectibus præsentiorem (præ hujuscemodi strangulatoriis,) sufficientiam. Nam quod quidpiam, seu cochlear ejus, aliquando citra notabiliores interaneorum turbas datum foret, præterquam quod oppido sic minueret venenositatis suspicionem, id propter inhærentis vitrioli (mage forte martialis remissiorisque) pacitatem, aluminisque restrictionem, in robustiori forsan simul ventriculo, contingere potuisse conjiciebamus. Senarius autem numerus in liquore adeo limpido, eaque stypticorum diaphanorum, aut perspicuitatem mixturarum saltim postliminio non pervertentium paucitate, haut parum hinc fiebat dubius, Pachium in memoriam revocantibus, qui occultationis gratiâ longe plura, quam Hiera ejus requireret olim contudisse dicitur. Unde perreximus in suscepta perquisitione; donec alia quanto post D. D. Weherum, Med. Cæsar. librum de liquore styptico, sub Anchoræ sauciatorum inscriptione edidisse, in Germanicarum Ephemeridum Anno octavo legeremus. Et cum eodem tempore habitæ passim super ingredientia conjecturæ indies magis simul confirmarentur; insuper etiam per semestre, Serenissimos secuti, domo abesse teneremur, seposuimus collectas tunc observationes; usque dum ægre tandem tamdiu desideratum libellum nuper nancisceremur, per sanguinis naturam ac generationem, ad ejus chirurgicam quoque conservationem, (medium cum applicatione sua perspicue tradendo) ducentem. Quod si compendio factum hic retulerimus, cum liber hodieque hisce in locis sit rarior, operæ pretium videmur facturi.

Constat itaque Viri Excellentiss. liquor vitrioli Ung. aluminisque cujusq; libra dimidia: solvuntur per ebullitionem in phlegmatis vitr. libris quatuor, remotisque in fundo concrescentibus crystallis, reliquoque filtrato, singulis ejus libris drachma una olei vitrioli permiscetur. Applicatur autem quintuplicatis spleniis, probe eo madefactis, & sub competente deligatione per dies aliquot, ne sanguinis (statim quidem coagulati) crusta perperam detrahatur, sic relinquitur, vulnere perfecte subtus curato. Intus autem una, si placuerit, pro facilitando effectu, exhiberi posse putat prælaudatus Author, solutionem Terræ sigill. cum vitrioli, vel etiam aluminis atque vitrioli conjunctim destilatorum spiritu paratam; utpote tinctura terræ catechu, similibus longe præstantiorem. Hæc ibi Vir experientissimus. Quibus & forsan aliis nobis nondum visis, an nostras quoque super Hafniensem seorsim habitas observationes nunc demum superaddere queamus, equidem diu hæsitavimus: tandem tamen nihilominus particulariorem potiorum hic circumstantiarum considerationem iis saltem, ad quos, remotioribus præcipue in districtibus, iis in specie vix vel nondum pervenit, futuram putavimus hanc plane inacceptam.

Color proin erat diaphanus; sed aqua simplici aliquanto obtusior; præcipue si vitrum simile vilisque foret: non aperte viridis aut cœrulescens vitrioli cujusdam præsertim nativi, in saturata hinc aqua solitarii vel supereminentis index.

Odor nec ut recentiorum vel per asservationem minus alteratarum solutionum vitriolicarum; nec tamen etiam phlegmatis vitrioli vel aluminis (vehementiori denuo calori hanc expositi,) instar: sed ut diutorum triumve dierum pluvialis. An ulterius rosaceis quid mistionis initio affrictum fuerit, (ut occultanda odoriferorum tingentiumve pauxillo quoque obnubere solemus,) ex emortui jam, & è longinquo quasi perceptione conjecturali saltem, nunc quidem determinare nolumus.

Sapor deprehendebatur nec pure vitriolicus, (martialis aut adversior venereus;) nihilominus nec pure solum aluminosus, stypticus interea, & sub qualicunque vitriolici illius dulcoris nota, mox in austeritatem acoremque talium metallicum desinens.

Pondus, ut lagenula (de meliori luto adeo fere non ficta) aliquid improportionalius, (quod tamen vel externæ efflorescentiæ defectu tantisper non existimavimus,) absorbuerit, erat collata aqua simplici in tantum gravior, ut vitrum quinque ejus uncias capiens, dimidiam insuper liquoris admitteret.

Quod, quibus & quantis è contentis fieret, amplius investigaturi, evaporationem primitus tentavimus, sex (pro faciliori computatione) ejus uncia in patella vitrea successive, vegetiore tamen sub finem (cum ægrius nec sine acidi cujusdam perceptione ultima expiret humiditas,) colore exhalantes; ad eam, quę in ejuscemodi concrementis haberi potest, siccitatem. Provenerunt que inde adstringentis & (inter quasi cœrulei nonnullibi aliquid) viridescentis coaguli drachmæ quatuor, fere cum scrupulo dimidio.

Exsiccatum è guttis, lateribus vitri fortuito adhærentibus, sal ochrei coloris; aliud præterea albicantius, in repletioris adhuc vitri orificio interius con-

crescens;

crescens, (utrobique primo quidem subdulce, hinc tamen statim stypticum, demumque quasi ferrugineum,) hic tantum inter accessoria sunt; quemadmodum etiam instillati cultro tantilli liquoris concrementum; super mediocrem ignem, post brevem & fere aluminiformem ebullitionem remanens; gustanti ab initio crocum mart. saccharinum; inde satis quid adstringens metallizansque referens.

Quo proin circa pondus constitutivorum essemus certiores, Præcipitationem insuper adscivimus: atque hinc sex dicti liquoris unciis, instillabamus unam Alcali (ex ana nitri atque tartari invicem detonatis,) in aqua simplici dissolutam, & filtratione à terrestri sua materia separatam: quo scilicet per alcalium prædominium eo certius securiusque pessundarentur omnia. Exoriebatur sic, si confertim id fieret, ebullitio sat valida cum fatiscentis quasi aquæ regiæ cujusdam odore: fundum verò petebat massa, pingue quidpiam, aut aluminis per dictum oleum tartari præcipitati, liquorisve silicum Cl. conglomeratum crassamentum exprimens; albicans primitus, hinc affusa copiosiori aqua, concussisque inter se omnibus, saturate, (inter tenues quosdam tunc cœrulei gyros) virens; separata demum (per edulcorationem quoque accedente) humiditate, post exsiccationem pulverem relinquens croceum, ipso tamen vitrioli Martis factitii croco longe vividiorem, mole diffusiorem quam pondere, quod drachmarum duarum & scrupulorum duorum cum dimidio erat.

Collectam vero prædictam (salinas tam ipsius liquoris, quam præcipitantis quoque alcali particulas continentem) aquam postmodo lente exhalantibus, proveniebant sicci, & tartaro vitr. longe magis lixiviosi coaguli desuper spicei, de cætero ex albo virescentis drachmæ novem cum dimidia; adeoque detractis alcali drachmis septem, duobusque scrupulis, (quia terrestri ejus substantia filtro separata, cum ibidem absorpti salis tantillo, facile scrupulum unum excedit;) particularum salinarum liquori styptico propriarum drachmæ duæ, scrupuli duo.

Quod autem v. g. guttis octo vel decem aquæ simplici tribus unciis instillatis, invicemque (cum istæ prius in fundo conglomerentur;) concussis, totum lactescentem colorem induerit, parum huc fortasse conferet! singularius erat; quod post semestre demum domum redeuntes, in residuis adhuc quinq; præter propter unciis invenerimus ad vitri fundum expansum aliquod, liberè natans, crassioribus aranearum telis in molendinis simile, colore grisceum: atque post idem pene tempus,(quieto in angulo vitro aquositateque magis consumpta,)simile denuo, in superficie primo collectum, hinc sidens, scrupulorum duorum (cum conjunctim filtro separata & edulcata essent, pondere, odore in prunis satis sulphureo; pondus residui liquoris de cætero potius, quam saporem, nostra quidem opinione, mutantia.

Atque hæc quidem tum temporis successive notavimus. Quo vero eundem, quoad ejus fieri posset,aut æquivalentem saltem liquorem hinc erueremus, post varias ponderum ac putatorum ingredientium, præcipue vitriolorum permutationes, sapore tandem atque pondere (tam separatorum quam conjunctorum) eo ducente, in anaticam incidebamus proportionem aluminis atque vitrioli; non præcise martialis factitii, laboriosi ac præter rem carioris, (licet eadem inde eadem ratione oriantur producta;) vel è venalibus speciebus eo titulo, seorsim selecti; sed Goslariensis tantum alteriusve boni sat virentis. Solvebamus proin utriusque unciam dimidiam contusam moderato calore, & (cum operosum, necessitatisque tempore vix requisita quantitate suppetens vitrioli phlegma, in sulphureitate sua, alias facile dissipabili, forte nil, in exigua verò vulgaris destillationis acetositate parum conferre videretur,) saltem in aquæ simplicis (cui tamen ferrata quoque seu fabrorum sua substitui posset) unciis quinque: in sex enim color pene fiebat dilutior, sapor remissior, pondus duobus scrupulis minus: in minore autem quantitate, præter proportionis in sapore, pondere atque colore intensionem, tractu temporis salini quidpiam,) quod etiam in proportione quadrupla supra laudatus D. D. Weherus notavit,) quasi concrescere, (& quidem magis alumini formiter,) incipiebat. Filtrabamus hinc totum, quo ob vitriolum obscurior prius, limpidus nunc prodiret liquor; secedente simul ochræ impuritatumque vitriolicatum, (cum alumen raro quidpiam deponat,) grano uno ad alterum interdum: variant enim ista ibi exoterica. Hæc erat nostra tum imitatio.

Ut autem effectus in oblatis tantisper tunc fortuito vulneribus, &c. (nam ulterius progredi nec dabatur nec vacabat, similiter quoque statim erat evidens; in hæmorrhagia narium Serenissimi cujusdam, prius incompescibili; per siphunculum aliis aquis dilutum,) injiciendo præsentaneus, addito, secundum D.D. Weheri animadversionem, vitrioli spiritu, adstringentior: ita color quoque atque sapor, (de odore enim etiam affricto dicere supervacuum foret,)cum Hafniensi, (nostra quidem opinione, apparebat idem, aut saltem vix distinguendus. Pondus eodem recidebat; & liquor in vero quinque aquæ simplicis unciarum capaci, ut intermixtas aquositati minerales particulas,) uncia dimidia ad lancem pariter existebat gravior altera dimidia uncia, (quod pristinæ sex provenierent,) restitante, pro drachmis quidem tribus; in vitro mixturam illam antea continente, pro residua drachma in filtro, utut exiguo & satis expresso.

Dum autem simplex unciarum sex coagulum, eadem methodo collectum, similiter superiori in colore pondere responderet; nec separatus per alcalinam præcipitationem crocus, aut productum postmodum salinum coagulum ab istis differre videtur; colore croci ob candicantis aluminis terræ accessum æque diluto; odore vero sub præcipitatione talium pariter instar aquæ cujusdam Regiæ, ob nitrosas adhuc in alcali isto latentes particulas; urinosique in alumine tantillum, de quo alibi,) exurgente: majorem proin potius imitamenti nostri illustrationem experimentorum, circa vitriolum atque alumen, eorumque constitutiva, seorsim ac diversimode (per præcipitationes aliasque separationes, coagulationes, proportionales ponderationes, lentas evaporationes, &c.) habitorum collatione, indeque instituta supputatione tum quæsivimus; sed tamen (quod petimus,) sub unius alteriusve grani forte latitudine, & salvo quod ajunt, (in ea constitutivorum) variatione, extranearum dispersionum facilitate, &c.) errore calculi.

Insint itaque vitrioli, (pro modulo suo sicci, nec impuritatibus externis affluentioris,) unciæ dimidiæ, (secundum prædictorum experimentorum modos atque proportionem,) terræ sat edulcatæ & siccæ drachma una, scrupuli duo cum dimidio; utpote nondum per ignem quid, (ut in colcotare) passæ eoque minutæ. Salinarum, hic quasi concentratarum, aquosisque minus (ac in vitriolicis salificationibus artificialisque confectionibus,) complicatarum particularum ad minimum scrupuli duo. Aluminis porro unciæ pariter dimidiæ terræ saturninæ albissimæ & molis, antequam in tragacanthinum fere quidpiam

quidpiam coëat, diffusissima, communiter scrupuli duo, grana quatuor; salinæ substantiæ drachma una præter propter: (utroque enim: quod uni parti, pro puritatis siccitatisque ratione, ac metallicarum ab acido absorptarum particullicarum variante quantitate decedit, accedit alteri.) Si terræ jam; ut dicuntur utriusque, (aluminosæ scilicet ac vitriolicæ) invicem miscentur, proderunt denuo, eodemque colore, supra notatæ binæ drachmæ, scrupulique duo cum dimidio. Sin salinæ: habentur pariter iidem, ejusdem saporis ac coloris quinque scrupuli. Si denique utræque conjungantur, & exurgentes hinc, præter grana quatuor, scrupuli tredecim istis aquæ simplicis quinque unciis, aquosarum (natura sibi adhærentium, & ut simplex ibi phlegma constituunt, ita aquæ simplicis loco pondereque venientium) particularum medio (ceu in crudorum istorum duorum ingredientium dissolutione fit,) copulentur; è dimidia earum uncia (seu scrupulis duodecim) protinus id vitri quincuncialis superpondium, quod semunciæ secundum proportionem erat, provenit; residuis granis viginti quatuor in restante liquoris styptici semuncia hærentibus sive natantibus: uti ex adverso absolutæ illæ sex ejus unciæ facile habentur, si, (simplici solum additione,) aquæ simplicis unciæ quinque, mineralium (inibi gravitantium, & ex alumine vitrioloque profectorum) scrupuli, cum granis quatuor, tredecim, ac utriusque phlegmatis) spontanei quasi nec violento igne, etiam à salina substantia penitus expressi) scrupuli septem, grana sexdecim, (ponamus è vitrioli semuncia drachmam, unam semis, ex aluminis eadem quantitate drach. unam, præter propter cum sex granis,) invicem computentur, sed tantum de liquore hoc. Si interea logistica conjecturæque nostræ circa ingredientia eorumque præcipue proportionem non fefellerint; (verum telæ simile quidpiam in vitro negligentius obturato, sicque per menses aliquot reposito concrescere occipit;) negotiori saltem curiositati, (quod speramus & rogamus,) ignoscet benevolus feliciorque circa talia Lector. Sane licet interea, cum duo faciunt idem, non protinus fit idem: si tamen alius, saltem aliquantum variato ingredientium, v. g. pulveris laxativi pondere, eundem nihilominus effectum in catharsi adsecutus fuerit, peccasse propterea non creditur. De cætero de renitentissimo, inter salina coagula, alumine, alibi forte agemus: ut & de vitrioli vitriolatorumque (etiam in chirurgi) singulari, (ceu inter recentiores quidem, præcipuè quoque notavit in Physica sua subterranea Experientissimus D. Kircherus) vulgo interea minus in usum tracta, efficacia. *Dan. Ludovici.*

Magna dentis hæmorrhagia.

Anno Christ. 1655. Civis quidam Ratisponensis nocturno tempore in subitam hæmorrhagiam è dente quodam intimo, ac carioso superioris maxillæ in latere dextro inciderat, ubi sanguis subniger, serosus, per horas septem continuas, tanquam ex siphone prosiliit; post multa alia medicinalia, adhibitis ventosis siccis sine scarificatione, sæpiusque deorsum in dorso ad lumbos usque deductis, & assumpta oris collutione ex decocto astringentium, sanguis quidem destitit, sed ad horam & ultra serum plane clarum, subalbidum ac salsum adhuc sequebatur. Inde conjecturari licet, quod sanguinis acrimonia cum abundante sero salso hæmorrhagiæ tantæ ansam dederit. *Helwigii.*

Scholion Schrockii. Magnas ex dentibus, vel gingivis potius, hæmorrhagias alii etiam adnotarunt; potius quales in Scorbuticis non raro observantur, vix aliam ob causam, quam quæ ab Auctore nostro in Casu præsenti à seri acris in sanguine abundantia desumitur. Unde Clar. Gualt. Charleton libr. de scorb. cap. 14. art. 5. dicti hujus in scorbuto symptomatis causam in sanguinem, luxuriante supra modum sero dilutum, vel sale volatili acri, à quo debita ejus consistentia pereat, abundantem, sicque orgasmo exagitatum, per arteriolarum oscilla erumpentem, rejiciendam arbitrabatur. Quo etiam referre liceat fabri illius ferrarii lienosi historiam, cui è venula (ut quidem Donatus vocat, cui tamen rectius fortasse arteria substituenda erit, quæ in superiori maxilla à carotide interiore, in inferiori autem ab exteriore ad dentes propagari solet,) gingivæ, ichorosi sanguinis libras amplius octo effluxisse, Marcell. Donatus lib. 4. hist. med. mirab. c. 9. refert. Et Alex. Benedictus lib. 5. de curand. morb. c. 3. ex gingivis profluvia sanguinis incredibilia, supra modum salsa, vidisse se testatur. Tanta nonnunquam illa exoritur, ut ipsam etiam mortem comitem inveniat. Talem Hollerius Comm. 2. ad Aphor. 18. lib. 2. sect. 2. Coac. Hipp. memoravit, scribens. Nos vidimus è loculo dentis longo tempore sanguinem profluxisse, qui nullis remediis cessit ægrumque tandem substitit. Idem accidit juvenculæ in septimum mensem gravidæ, apud Gregor. Horstium par. 2. lib. 1. observ. med. 25. quæ in hæmorrhagiam subitaneam gingivarum, sanguine confertim & magna copia per tres septimanas continuas effluente, inciderat, maculis sanguineis, ac sudore sanguineo, tandemque morte ipsa subsequutis. In cujus observationis resolutione aliud porro exemplum magnæ sanguinis per gingivas excretionis lethiferæ profertur. Feliciorem vidit successum Illustr. D. D. Paulus de Sorbait in Murario, cui sanguis post diuturnam tertianam ad 24 libras ex gingiva effluxerat, pulvere tamen chalcanthi & cauterio actuali personato, ut ipse obs. 48. Anni II. Ephem. Germ. Cur. recensuit. Et femina illa apud Nic. Tulpium lib. 1. obser. med. cap. 49. plus æquo poculis dedita, plurimum sanguinis quotidie ex gingivis effundens, difficulter quamvis, sanata perhibetur. Nonnunquam carnosa gingivas excrescentia defœdans, magnum ibi sanguinis fluxum efficit, qui excisione illius feliciter curatur; ceu ejus specimina apud Joh. Mekerarum c. 16. & 25. observ. chirurg. occurrunt. A dentibus etiam evulsis immodicas sanguinis evacuationes contigisse scimus; qualem Valleriola lib. 5. obs. 3. à dente putrido sine ulla vi ac sine ferro, sola digitorum lenissima apprehensione educto, ex arteria subdita, rivuli instar è fonte per triduum manantem, brevi tamen curatam, descripsit. Hæmorrhagia quoque ingens à dente evulso curata habetur in obs. Laz. Riverio communic. à D. Petro Pachequo obs. 28. nec non obs. 22. Achill. Gasseri apud Geor. Hieron. Welschium in Syllog. curat. & obs. ut & obs. 72. Joh. Udalr. Rumleri apud Eundem. Egregius ille Ulmensium Chirurgus Joan. Scultetus tria remedia part. 1. Armament. Chirurg. tab. 29. §. 11. adnotat, quæ varias hæmorrhagias & deploratam quoque illam gingivarum, extractiones dentium violentas excipientem, infallibiter compescant, illudque, multa inter alia, exemplo Bractearii cujusdam confirmat, qui ob violentam à Circumforaneo dentis molaris evulsionem, incompescibilem fere in gingivæ hæmorrhagiam delapsus fuerat. Sed neque in hisce sanguinolentis fluxionibus semper exspectanda est salus, dum vel ob sinistrum remediorum usum, vel aliam ob causam, sanguinis impetus sisti nequit, & mors atra una cum humore

humore illo vivinco ipsam effundit animam: Sic duos eruto dente, ob multitudinem sanguinis obiisse Cardanus de caus. sign. & morb. ac Felix Platerus lib. 3. obs. fabrum ferratium, ab extracto dente canino, quem sanguinis saltu quodam exsilientis, subtilis, rubri, & fervidi per triduum eruptio, nullis remediis compescenda, insecuta fuerat, expirasse notarunt. Qua occasione magnam Agyrtarum imperitiam, fraudem & audaciam obiter perstringere licebit, dentium extractionem sæpe non necessariam, inconsideratius, argenti scilicet una extrahendi causa urgentium, quorum inutile officium ut Magistratus auctoritate inhiberetur, multoties necessum foret, ad Turcas potius ablegandum; Famosa enim illa humanitatis monstra, referente Menavio', scriptore Italo lib. 3. c. 22. Chirurgis suis olim interdicebant, ne sine impetrata Regis licentia dentes extraherent, dubio procul non negligendum sanitatis damnum declinaturi, uti Exc. Goth. Mœbius c. 6. Medic. physiol. loquitur.

Notabilis Gingivarum hæmorrhagia.

Murarius Italus Viennæ, ad aureum Cervum ex gingiva ad 24. libras sanguinis post diuturnam Tertianam emisit, & tandem sanguinem pulvere chalcanthi & cauterio actuali sedato, ex toto convaluit, nec minimo hydropis remanente vestigio. *Pauli de Sorbait.*

De hæmorrhagia universali, ex ictero nigro lethali.

Sanguis, vivificum flumen, aliquando coacte, nonnunquam velut pertæsus exitum affectat è corpore, & tanquam profugus ad internecionem fœdere rupto conspitat. Vidimus plus simplici vice in febribus ardentibus lethales hæmorrhagias narium, nulla arte compescendas, (quamvis in quibusdam cesserint ordinariis præsidiis,) donec extremum frigus, sanissima mente vitam exolveret. Ast non una via excidere eundem, & consimilem tamen ναυσίωσιν, vel exilium spontaneum, sequenti observavimus historia. Vir primarius, LXXIX. annorum, per plures annos cardialgia, hinc calculo laboraverat, per vices repetitis insultibus, remittente tamen dolore illo, postquam in calculum successive coierat tartarea mucilago, ob hypochondriacum πάθος consummatum præ se ferebat corpus cachecticum. Non raro tumere pedes, inprimis sinister, consensu laterali solenni, commoda tamen diæta cavere sibi, non minus ac medicamentis. Prædixerat Astrologus, ex infausto Saturn. aspectu mortis genus ex ictero nigro futurum, quod seu conjecturam probabilem casus firmavit, seu archeus ex conceptis ideis morbosis sibi exitium hoc struxerit, eveniebat tandem.

Oculi, icteri præcones, flavedinem concipere, urina cum sedimento tartareo, rubro, copioso, croceo olore linteamina tingere, corpus totum concolor reddi, alvi scybala non tingi. Visus alias morbus facile cedere vel unico purganti cholagogo, experimento Galeni & aliorum, imo nostro quoque, visus aperientibus generosis martialibus, infusis, nitrosis, hic rebellis restitit. Per duos prope menses durante fabula, color è flavo in fuscum tendens minitari mortem dudum quasi prævisam, terrore tanto majori incusso, quò certior credebatur eventus jam jam respondens prædictionis. Tandem, cum obstructa intimius vasa, & sine dubio cœmento tartareo bilis concreta negaret effundi consuetis loculis, licet vomitu amaricante os inficeretur nonnunquam leviter; sanguis screatu merus per os excretus mox excipiebatur hæmorrhagia narium, per alvum quoque concretus multus exibat, & urina cruore tincta ubivis patulas portas seu perruptas potius ostendebat. Ita per omnes vias effusus, nequicquam præstante arte omni, corpus morti tradebat. Denegata anatome nihilominus certum est, hepatis glandosos acinos æq; ac papillas biliosas, indoratas, obstructas & tantum non scirrho occupatas fuisse, lympham sanguini incoctam omnem successive, bilem granulatam in folliculo suo, sanguinem vero inspissatum, rarefactum tamen biliosa amurca citatum in motum, & præcluso debito spatio pro absolvendo circulo, illapsum laxioribus poris viarum ordinariarum erupisse, nulla humana arte corrigendum. Eodem propemodum tempore relationes publicæ narrabant, strenuum quendam virum militarem sanguine per os, aures, oculos, nares seditiose erumpente vitâ functum, *D. Georg. Wolffgang Wedelii.*

Hæmorrhagia penis spontanea.

Longius foret differre de multiplici usu quem corpori nostro fœnerat nectar illud vitale, sanguis, qui motu indefesso machinæ nostræ circulat mæandros. Nec levius nobis facesseret negotium, si eundem esset per omnes vias, quibus diffluere potest tam pretiosus latex. Non tamen æque tritæ sunt hæ semitæ, cum hac eatur frequentius illac rarenter. Tristius, hercle, omen habetur, si profluentem viderimus; ubi ne rivum expectassemus. Quamvis interdum, qui sponte reserantur fontes, obserentur gratuito, ipsa se corrigente natura, ne videatur errasse. Cum non ita pridem, per me, post Deum, in gratiam cum sanitate rediisset aliquis cruenta mictione quam gravissime laborans; accidit, ut alius è vicinia meam contra Ophthalmiam efflagitaret operam medicam. Dum autem varios invicem sermones cædimus, narrat sibi, ante aliquot annos, ex insperato largum profluxisse sanguinis imbrem, per membrum illud, quo viri sumus. Nesciebat planissimè quid de Thyrso fieret, alia omnia exspectans potius, quam sanguinem; qui observatus maximum incussit terrorem. Ubi vero per sesquihoram durasset hic æstus sanguineus, inarescens commodum, eadem, qua proruperat, sistebatur indolentia, nullo, ne quidem levissimo, tristioris cujusdam relicto symptomatis vestigio. Ego varia quæsivi huc spectantia; interrogans, numne causas quasdam scire potuisset hujus hæmorrhagiæ? an non, vel calculus ipse, vel equitatio succussans, vel gestatio gravioris oneris, aut aliquis in diæta error præcessisset, vel usus Aloëticorum quorundam medicamentorum, quæ oscula reserassent venarum, hanc rupissent cataractam? Verum omnia hæc negavit constanter. Hinc patet ipsam naturam, quasi provido consilio, imminens amoliri gestientem periculum, per hanc sentinam, superfluum tantummodo eructasse sanguinem. Atque ita hæc fidem celeberrimo conciliant Kozakio, dicenti, Tract. de Hæmorrhagia, lib. 1. cap. 11. pag. m. 302. Simplex sanguinis mictio non omnis est æque vel molesta, vel noxia, sed interdum & quædam utilis patientes à multis gravioribus tum liberans, tum præservans affectibus. *D. Georgii Hannæi.*

Ex ulcere penis hæmorrhagia enormis orta arte facili quidem, at singulari cohibita.

Chirurgus quidam in affectibus venereis curandis satis

ſatis bene verſatus me noctu ad ægrum accerſivit, qui ex apertâ arteriolâ in ulcere inter glandem & præputium penis tantum ſanguinis illa nocte profuderat, ut ipſe exſanguis propemodum videretur. Imò auſim dicere, me dimidiam cupam linteaminibus cruentis oppletam in cubiculo, ubi ille decumbebat, inveniſſe; non aliter ac ſi fœmina quædam in procinctu puerperii fuiſſet. Diverſi generis ſtyptica applicuerat Chirurgus ante meum adventum, ſine ullo tamen levamine, compreſſioni vix ullus quoque ibi locus erat, propter membri conſtitutionem: itaque in ſummis anguſtiis erant & Chirurgus & æger, quem tamen momenti temporis ſpatio ab hoc periculo, Dei auxilio, liberavi, idque remedio ſimpliciſſimo: ſcilicet glandem penis præputio ſtrinxi, & ſic præputium arctè digitis compreſſi, unde ne gutta quidem amplius effluere potuit, ſicque mihi fuit reſtitutus. *Frideric Ruyſchius in Obſervationum Anatomico-Medicarum centuriâ.*

Alia in eôdem argumentô Obſervatio.

Non ita pridem cum Henrico Annema peritiſſimo in hoc civitate Chirurgo vocati ſumus ad ægrum, ex cujus membro virili per urethram 14. circiter ſanguinis libræ effluxere, idque interdum tanta vi, ut majori urinam excernere non poſſet. Quod cùm ſit hujus parti vitium dignum ut poſteritati ejus hiſtoriam hic annectemus.

Jam Huybreckz annos 52. natus, vir robuſtus atque vegetus, habitans in vicô dictô Vocqueſtert, ultimò Januarii 1668. onuſtus ſacco tritici, dum per aſſerem ſuper aquam poſitam tranſiret, pedemque verſus marginem figeret, alter invertebatur eâ ratione, ut inter ipſius pedes aſſeris acies exiſteret, in quam pondere tritici ita comprimebatur ut peritonæi atque teſticulorum mira contuſio adeſſet, abſque vulnere externo aut hæmorrhagia, donec dimidia poſt caſum elapſa hora urinam emitteret, tunc enim primò tria circiter ſanguinis cochlearia effluxere, urina clara & ſine ſanguine mixta ſubſequente, quæ acrimonia ſua ſummos in urethra excitabat dolores, nunquam tamen ſanguinem effluxiſſe nobis retulit, niſi dum rurſus urinam redderet. Cùm itaque per horas 4. dies non niſi exigua quantitas ſanguinis per urethram efflueret, operæ pretium non exiſtimabat Medici cujuſdam auxilium implorare. Quid contingit? Quinto à caſu die, cùm ſupra ſedem ſeſe ponens, partes contuſas aliquantulum durius agitaret, ſanguis cum pulſatione tanto impetu per urethram effluxit, ut adſtantes ipſum jam jam moriturum crederent. Ne tam omnis ſanguis uno impetu efflueret, aliquis conſanguineorum penis partem anteriorem tamdiu comprimebat, donec noſtrum auxilium imploraſſent. Domum intrantes, inter uxoris, filiorum filiarumque ejulatum, imbutum, & ſanguineorum ſuſpiria, ægrum in miſerrimo illo ſtatu inviſimus. Lecti tegumenta & reliqua ipſi vicina non aliter ſanguine erant conſpurcata, ac ſi tubos in loco illo, ubi æger decumbebat, jugulatus fuiſſet. Intelligentes modum quo cecidiſſet, & quod per 4. dies conſequenter exigua ſemper ſanguinis quantitas, ſolummodo ante urinæ emiſſionem effluxiſſet, judicavimus ſpongioſam urethræ ſubſtantiam, ejuſque arterias læſas eſſe, licet tum impetuoſi illius ſanguinis effluxus cauſas non ſufficienter conciperemus. Præterea explorantes in inferiore abdominis parte, immediate ſupra pubis oſſa, tumorem inſtar capitis infantis magnum, aſſeruimus illum propter dictam penis conſtrictionem à regurgitante in veſicam ſanguine originem habere, quemadmodum dictum noſtrum eventus confirmavit: & explorantes ægrotantis pulſum, cum debilem ac languidum, propter tantæ copiæ ſanguinis effuſionem, invenimus; quapropter hærebamus dubii, quibus inter tot ac tanta huic primò occurremus, cogitantes præſertim, quod à ſanguinem ſiſtentibus, ſanguis in veſica nimium incraſſantur, & ab attenuantibus contra ſanguis in corpore fluidior evadens, majori etiam copia per arterias, ob caſum internè dilaceratus, efflueret. Tandem aliquando re, ut decebat, examinata, ex arena cepimus conſilium, & diximus invicem potiori malo ſuccurrendum eſſe, quod cum à nimia virium debilitate, propter ſanguinis effluxum immineret, ſimilem mixturam qualem magnus Profeſſor noſter Franciſcus De le Boë Sylvius in praxi ſua, nuper edi cœpta lib. 1. cap. 3. propoſuit, ægrotanti noſtro ad virium corroborationem & ſanguinis fluxum ſiſtendum præſcripſimus: quandoquidem propter ſummam virium debilitatem venæ ſectioni non daretur locus, & præterea perinæo, cùm partis effectæ compreſſionem per ligaturas non poſſemus inſtituere, medicamentum aſtringens applicuimus, atque ſic ægrotantis vitam per illam noctem conſervavimus; ſequenti die reverſi, cùm ſanguinis fluxus necdum in totum ceſſaret, & vires paulo melius conſtarent, venam ipſi in brachio aperuimus, atque decoctum vulnerarium præſcripſimus. Tertio die ægrum noſtrum, quem mediocriter pro tempore conſtitutum dereliqueramus, in peſſimo ſtatu invenimus; nam præterquam quòd ex nimia inanitione ſingultus, etiam à ſanguine in veſica & aliis partibus corrupto, ingens febris excitabatur. Graviſſima hæc ſymptomata, cùm poſt iteratam enematum ex lacte dulci & electuarii diacatholici uncia cum dimidia injectione minuerentur, decocto vulnerario quædam diuretica addidimus, quæ ſanguinis grumos jam ſemi-corruptos feliciter ex veſica propellebant, ceſſante ſenſim cum febre ſingultu. Paucis, præter ea quæ ennarravimus, medicamentis ægrum noſtrum in mortis bilance verſantem, Deo benignè annuente, parvo temporis ſpatio feliciter reſtituimus. *Regnerus de Graaf libro de Virorum organis &c.*

Venæ cruralis ſpontanea apertio.

Ruſtica quadrata triginta & quod excurrit annorum, plurium liberorum mater, enim denuo conceperat, ſub ultimum circiter geſtationis menſem ann. 1685. quotidiano labori vacans, in femore ſiniſtro, non procul ab inguine, è vena crurali turgeſcente, ſed ſponte aperta, hæmorrhagiam inſignem patitur, cui ligaturis, aliiſque vulgaribus album ovi cum aceto roſac. applicatis vicini occurrerunt: quatuordecim ab hinc diebus, cùm pratis verrendis ſola incumberet, vulnuſculum nuperum enormiter recrudit, cui miſella aqua frigida, qua corpus tantiſper potuit medelam quæſivit, poſtquam binis hiſce vicibus ultra quatuor libras ſanguinis perdidiſſet, quarta ſeptimana ægra mirum quantum intumeſcere cœpit, inprimis collum verſus, quod inſtat aquæ lympidæ pellucebat. Die 2. Auguſt. cùm nos convenirent, actaque narrarent, ſiniſtrum eventum prædiximus, in primis ſi dolores partus ipſam non corriperent, huncque ob finem miſturam convenientem præſcripſimus, quæ ex parte hauſta, ab ipſo mane infantulum feliciter enixa eſt. Sub veſper. cùm ipſam inviſerimus cum D. Schorhopff, de partu gratulati fuimus, juxta vero ægram pallere deprehendimus, tumore colli quamvis remit-

remittente, & circa præcordia per intervalla opprimi: exhibita hinc una alterave dosi diaphor. jovial. cum mixtura cordiali additis blandis volatilibus porreximus, commendatis juxta jusculis & prohibito vino: quibus cùm ipsa sedulo obtemperasset, licet paroxysmus graviores quandoque intercurrerint, attamen, Deo benedicente, pristinam sanitatem feliciter recuperavit. *Joh. Jacob. Harderus in observationibus Anatomico-Practicis.*

De hæmorrhagia ex ulcere tibiæ varicoso.

Fœminæ quadraginta annorum ulcus in tibia dextra exortum est à causa interna supra varicem satis amplum, quod nullis remediis obtemperabat, aderatque tumor & erysipelas satis grave nullis medicamentis morem gerens.

Post aliquot dies inopinato ab humore acido, corrosivo illic hærente apertus est varix, ex quo adminimum duæ libræ sanguinis nigricantis ac (ut astantes asseverabant) in effluxu valde fœtentis promanaverunt.

Ego placentam illam duriusculam ex medicamentis acidum temperantibus conflatam, quam in Observatione sexta primæ Decadis laudavi, à Chirurgo imponi curavi, & sic varicem non tantum obturavi, verum etiam acidum illud in ulcere hærens temperavi, quod alias corrosione sua varicem facile iterum aperuisset, ac præterea ulceris curationem impedivisset.

Erat visu mirabile, quod, postquam varix inexpectato apertus tantam sanguinis copiam profunderat, erysipelas, aliaque symptomata mox evanuerint, & ulcus, de die indiem melius habens, intra tres septimanas solius prædictæ placentulæ ope prorsus coaluerit.

Ego jam temporis minime mihi proposui originem ac medelam varicis, ulceris, ac erysipelatis tradere, quandoquidem illud in observatione sexta primæ Decadis satis accurate executus sum, & mihi semper, si cuiquam alii, crambe bis cocta mors est.

Sed animus mihi est hic loci per experientiam confimare, quod dixi & egi in primæ Decadis observatione sexta, quam indubitatum nempe si erysipelas ac ulcus originem suam trahere ab acido, & quam opportune instituerim sectionem varicis in ulcere illo tibiæ varicoso.

Hæc autem sine ullo negotio ex allato exemplo deducuntur, nam nec erysipelas nec ulcus, ullis remediis cedebat, quamdiu varix ille tanta nigricantis & absque dubio mora sua acescentis sanguinis copia repletus erat, & quam primum sanguis ille peccans effluxerat, erysipelas evanuit, ulcusque non longo post coaluit. *Johan. Muys Praxeos Chirurgicæ rationalis Decade.*

Ad hæmorrhagiam ex dente evulso, Remedium.

Clariss. Sylv. Samuelis Anhornii De Hartwiss. Ephemerid. German. Cent. 1. & 2.

Hærent dentes aliquando ita fortiter & profundè alveolis suis infixi, ut etiam expertissimis in hoc artificii genere magistris, licèt superato feliciter labore, ex hæmorrhagia vix compescibili famæ dispendium quandoque immineat. Non pauci sunt, quibus constringi laceratæ arteriolæ nullâ arte potuerunt, donec cum meliore vitæ thesauro, ipsam vitam exspirarent. Facilè & haud unquam fallens auxilium ad reprimendum fatale hocce diluvium, hìc addidisse tanto minus lectori displicebit, dum ejusdem pluries in desperatissima hujusmodi sanguinis ad usque deliquia profusione, vires præsentissimas expertus sim. Est verò hoc nihil aliud, quàm nucis juglandis particula accensa, & flagrans alveolo dentis extracti indita. Nî statim voto effectus respondeat, secundâ & tertiâ vice est repetendum, & nucleus fortiter alveolo imprimendus, quo læsa arteriola tangi, & calore ejus constringi commodè possit. Sic sine ullo excitato dolore omnis hæmorrhagia in momento cessabit. Patiens verò per horas aliquot quietus manebit, nihil masticabit, minùs calidum quid hauriet, potius de aqua ad hæmorrhagiam Sylvii aliquid per horas degustabit, donec vires paulatim redeant.

Plura alia de Hæmorrhagiis videri possunt in Bibliothecâ nostrâ Medico-Practicâ.

HÆMORRHOIDES.

Curationes.

Quamquàm sanguinis omnis fluxus periculosissimus sit, is tamen, qui ab hæmorrhoidibus est, si modum servare videatur, consuevit sæpenumero prodesse. Advertit insuper Hippocrates à diuturnis sanato hæmorrhoidibus, nisi una servetur, aquam intercutem vel tabem imminere: hæc autem certo superveniunt, cùm immoderatè fluunt, aut ichores inde exudant, ut pluries experientia comprobavit.

Tument autem & rubent nonnumquam hæmorrhoides, & dolorem acerbissimum afferunt, imò & capiti gravamen cordi, & pectori oppressionem, stomacho nauseam, & alvo duritiem pariunt. Huic incommodo variis occurrere consueverunt Medici: conferentiora verò putantur linimenta ex oleo vitellorum ovorum, seminum lini, buxi, balsamo sulphuris Rulandi, lacte aureo, sambuceo, unguento linariæ, populeo, & malorum insanorum. Scribit Henricus ab Heers, seipsum à Castrensi Pastore edoctum, expertum esse, minimum quid scrofulariæ, sive radicis, foliorum cum cibo aut potu assumptæ, statim dolorem hæmorrhoidum sedare. Hartmannus, & Horstius maximi faciunt linariam, quam in linimentum redigunt cum vitello ovi. Et apud Riverium Pacqueus ex Arnaldo Villanov. summè commendat infusum millefolii in aqua fervente, & per mensem integrum epotum. Chelidonium minus mirabile prædicat in omnibus hæmorrhoidum vitiis Solenander. Millepedes effert Quercetanus, & Hœferus, in oleo nucum excoctos. Aliter ex illis oleum conficit Borellus, illudque sæpius in die frigidum admovet dolentibus tumentibusque hæmorrhoidibus. Hartmannus utitur decocto scarabeorum rotundorum in oleo lini; itemque cinere suberis cum axungia cati, vel oleo myrtino. Decoctum tapsi barbati, malvæ, althææ, parietariæ, & quatuor anodynorum efficax aliis dicitur; itemque cœpa alba sub cineribus cocta, & cùm butyro recenti subacta instar cataplasmatis. Helmontio commendantur annulus dentis equi marini, & morientium sudor, quo hæmorrhoides, & extuberationes quascumque solo contactu comprimi, & complanari scribit. Oleum ex floribus sambuci, vel ex cortice ejusdem interiori in oleo seminum lini, vel nucum incocto cum modico croci ex voto aliquando feliciter profecit. Cardilucius in Hartmannum, excellentissimum se expertum

tum dicit emplastrum Apostolicum, quod dolorem sedet, & sanguinem effluere sinat.

His præterea immodice fluentibus medentur millefolium infusum, radix scrofulariæ, tormentilla, bistorta, C.C. ustum, ut & suber essentia mart. in aqua sempervivi stillatitia, & alia sistendo sanguini opportuna superius relata. Conficit Solenander pilulas ex bdellio, trochiscis terræ sigillatæ, & carabe, cum liquore è seminibus cotoneorum ex aq. rosar. expresso; quas mirabiles fatetur: scribit etiam, tribus seminibus genistæ mane quotidie sumptis, hæmorrhoidum, & cujusvis sanguinis profluvium sisti; itemque epota aq. stillatitia chelidonii, aut etiam (quod tutius ait) vino, in quo chelidonium ipsum fuerit maceratum. Externe vero fluentem sanguinem cohibere referuntur fumigationes ex thure, aloë, mastiche, pice, carabe verbasco, foliis quercus, crepitu lupi, qui solus siccatus, & venis sanguinem fundentibus admotus, remedio est: fluxum quoque inhiberi ex croco mart. insperso testantur alii: & Heurnius pulvere colchotaris, seu vitrioli usti. Si tangantur, inquit Frid. Hofmannus, hæmorrhoides tuberosa radice chondrillæ, siccantur, si chondrilla siccatur, corrumpuntur, si corrumpatur; quare sub camino exiccandam consulit. Cingulum conficit Hartmannus ex foliis hellebori nigri recentibus, quo nudum corpus circumdari ait successu felicissimo: atque hoc etiam cohiberi etiam menses immoderate fluentes. Succus plantaginis injectus cæcas quoque hæmorrhoides sanare fertur. Lotio ex urina propria, mox fumus sulphuris per tritorium exceptus dolori, & fluxui aliquando medela fuit, ex Velschio. Cætera alibi ad sistendum sanguinem descripta ex vitriolo, alumine, marte, opio, hîc etiam adhiberi possunt.

Si denique à suppressis hæmorrhoidibus mala in corpus universum proficiscantur, ac propterea opus sit illas reserare, indeque sanguinem elicere, præcipuum erit elixir proprietatis Paracelsi simplici etiam infusione paratum. Conferunt pariter pilulæ Aloëphanginæ, Rufi, Rhasis, Aloë, croco, & succo absinthii subacta, & quidquid ex Aloë est compositum. Interim adhibenda quæ venas ipsas emolliant, ac relaxent, uti potissimum sunt balnea ex decoctura laxantium herbarum, malvæ, althææ, anethi, violarum, quatuor anodynorum, & similium. Post hæc solent nonnulli foliis ficus, aut frondibus parietariæ illas perfricare, ut sanguinem deponant. Idipsum alii tentant succo cæparum aloë misto. At cavendum ne nimio affrictu partes illæ exasperentur, & inflammationem contrahant quam non raro gangræna comitatur: quamobrem satius erit medicamentis internis sanguinis exitum promovere, vel ejusdem vitium moderari; exterius verò blandioribus uti. *Lucas Tozzi Medic. Pract. lib. 2.*

De Hæmorrhoidum fluxu.

N.B. Hæmorrhoides diuturnæ non sunt statim supprimendæ, metu refluxus ad nobiliores partes; unde phthiseos, hydropis, cancri, maniæ, epilepsiæ, aliorumque gravissimorum morborum impenderet periculum. Fluxus itaque non astringentibus illico sistendus est, sed potius revulsione, sanguinis acrimoniæ correctione, toni partium corroboratione, &c. sensim minuendus.

Victus sit refrigerans & humectans. Vescatur utplurimum carnibus elixis juniorum animalium. Alterentur autem juscula boragine, buglosso, portulaca, agrimon. plantag. pimpinell. pomis, trifolio, acetosa, sylv. fruct. berber. addit. C. C. ebore, dente equi marini, rad. chin. tormentill. Fiant aut in aqua sæpissime chalybeata, vel saltem in lebete ferreo. Colatura acidula reddatur cum sp. vitrioli corallat.

Notandum, ea esse in cibo danda quæ non sunt duræ substantiæ, sed facile pertranseant, & mollia reddant excrementa; siquidem durities fœcum maxime noxia in hoc affectu. Ova sorbilia, succus carnium, sorbitiones crebræ maximè conveniunt. Abstineat ab omnibus acribus, salsis, præcalidis.

Potus sit ptisana cum china, rasura dentis hippopot. ebor. C. C. rad. tormentill. glycyrrhiz. Pomaceum cum iisdem & rad. filipendul. scrofular. major. &c. paratam, ita ut cum iis f. fermentatio. Amygdalata, & emulsiones ex quatuor frig. sem. maj. in aqua chalybeata, addit. plantag. sem. sophiæ chirurg. & portulac. Julapiæ item v. g.

℞. Ros. Rub. p. iij. flor. veron. rub. p. iv. violar. borag. buglosl. an. p. ij. rad. tormentill. ℥iij. sant. citrin. ℥j. aq. fontan. purissim. ℔ iv. cum sp. vitrioli corallat. q. s. f. tinctura. Colaturæ adde tertiam vel mediam partem pomacei, & sacchara edulcoretur.

Somnus convenit visceribus, ut labor articulis: propterea cavendum à vigiliis & lucubrationibus quæ sanguinem acuunt & fluxum augent. Somnus omnes fluxiones sistit, excepto sudore & seminis fluore.

Exercendum moderatè corpus ante pastus, & abstinendum à vita nimis sedentaria.

Ad fæces ex primis viis eliminandas injiciatur clyster leniens cum cassia vel elect. lenitiv. Decocto autem admiscenda sunt roborantia & astringentia quædam, ut dum liquor enematis fæces educit, qualitas intestino impressa remaneat, verbi gratia, ros. plantag. sophia, alchymill. &c.

Validiora purgantia noxia: Conveniunt syr. ex cassia, violarum solutiv. de pomis solutiv. cum tamarind. polypod. cass. senn. sem. & rad. violar. Prima laxantia cum manna. Horum ope (si alias alvus non respondeat) toto curationis decursu fæces, antequam nimis induruerint, subducendæ sunt.

Revulsio, præsertim in plethoricis, tentanda est per phlebotomiam brachiorum sæpius iteratam in parva quantitate: in aliis per cucurbitulas sæpissimè regioni hepatis applicatas.

Chalybs sive ferrum, specificum in hoc affectu remedium est, obstructiones viscerum tollens, atram bilem (nam hoc morbo laborantes plerumque sunt hypochondriaci) domans & plurimum dulcificans, viscera roborans. Incipiendum à syrupo de scoria ferri vel alio chalybeato cum cichor. tormentil. scrofular. filipend. portulac. plantag. prunell. vinc. per vinc. alchymill. &c. Inde veniendum ad vinum vel cerevisiam chalybeatam. Parentur autem ex croco Mart's aperient. parato ex ferro, non ex chalybe; vel ex battitura ferri. Tandem f. progressus ad substantiam Martis, inter cujus præparata maximè in hoc casu convenit ferrum cum aceto præp. Ex hoc fieri possunt Electuarium vel pilulæ, addit. margarit. corall. &c. sumend. mane per longum tempus. Horum medicamentorum formulæ sint hujuscemodi.

Scoria ferri decies ignita & extincta sit in succo plantag. & portulac. addita vin. alb. Rhenan. tertia parte. Pulveris hujus postea exsiccati,

℞. ℥vi. rad. sicc. scrofular. maj. filipend. tormentill. an. ℥j. rad. cichor. tapf. barbat. an. ℥iß. sem. sophiæ chirurgor. plantag. an ℥ß. rasur. dent. hippopot. C. C. ebor. an. ʒiij. santal. citrin. ʒij. Omnia præparata macerentur in q. s. succ. depurat. bugloss.

buglolf. acetofell. fylv. granator. ceraf. cydon. & vin. alb. fupereminentiam viij. digitor. Posteà coletur, & cum facchar. rofar. q. f.f. fyrupus. Sumat cochlear. ij. unoquoque mane ad dies plures ex aqua tapfi barbati, portulac. plantag. & rof. rubr.

Cerevifia medicata ferrata pro potu ordinario in hac forma inftituatur.

℞. Rad. chinæ ℔j. rad. verbafci ficc. ℥vi. rad. fœniculi, afparagi, rufci an. ℥iv. rad. fcrofular. major. ℥iij. rafuræ dentis equi marini ℥v. batturæ ferri in vino Hifpanico fexies extinctæ, atque in porphyrite cum aqua rofarum pulverizatæ, facculo inclufæ feorfim ℔j. nuc. mofchat. num. vi. cerevif. lupulat. galon. vi. fiat, ut artis eft. Bibatur per menfem unum vel alterum.

Si vinum magis arriferit, eadem in vini q.f. infundantur, Colaturæ bibat ℥iv. bis in die.

Electuarium tale fit.

℞. Conferv. rof. rubr. & flor. tapf. barbat. an. ℥iß. flor. papav. rhœad. ℥j. pulv. rad. fymphyt. major. tormentill. an. ʒiij. fcrofular. maj. rafur. dent. hippopot. an. ʒß. C. C. ℥iiß. magifter. perlar. corall. an. ʒiij. ß. tinctur. corall. chalybeat. & lap. cydon. an. q. f. f. Electuarium. Dofis ʒj. cum chalyb. vel ferr. per acetum præp. ℈j. m. ß. f. bolus mane fumendus per dies plures fenfim augendo chalyb. aut ferr. ad ℈ij.

Vel ℞. Magifter. corall. & perlar. dulcis (forfan fatius effet ad dulcificationem ifta communi modo præparata fumere) croci Martis corallini, gumm. arabic. an. ℈j. Excipiantur pauca conf. mororum rubi idæi, f. bolus mane fumendus, & fæpe repetendus.

Vel Pilulæ chalybeat. formari poffunt ad hunc modum.

℞. Salis tart. cryftallini ℈j. corall. rubr. triti in alkool cum aq. menth. & abfinth. gran. xv. fuccin. alb. præp. bol. Armen. præp. croci Martis corallin. alb. an. gran. xii. gum. Arab. gran. ix. cum fucco liquido five extracto glycyrrhizæ mellagineo f. maffa, ex qua form. pilul. deglutiendæ mane hor. 4. ante prandium.

Aquæ fpadenfes & minerales acidulæ multum valent in hoc affectu.

Corallii fyrupus fic fit.

Coralliata item magnæ funt efficaciæ, ut fyrupus, magifterium dulce, & tinctura corallii.

℞. Corall. rub. opt. lævigat. ℥iv. acet. acerrim. fucc. limon. an. ℥vi. macerentur in fimo per dies xv. ad tincturæ extractionem, coletur, colaturæ adde fucci depurat. cydon. ℥iv. fucc. fragor. moror. rub. Idæi fylveft. an. ℥ij. facchar. rof. dimid. ponderis, f. f. a. fyrupus, cui indatur nodulus continens nuc. mofchar. ʒij. fantal. citrin. ʒiij. Dofis cochl. ij. mane & vefperi.

Tinctura rofarum rubr. opem haud levem confert, præcipuè fi extrahatur in aqua duodecies chalybeata & filtrata, & acidula reddatur cum fpiritu vitrioli, addito fyrupo rib. berber. moror. corallor. aut julap. Alexand.

Julapium item feq. haud contemnendum eft medicamentum.

℞. Succ. urtic. alb. ℔j. aq. rof. ℥iv. facchari ℔. f. julap. utendum bis in die cum aqua hordei.

Hæc funt medicamenta præcipua quæ internè exhibere foleo, & in quibus curationis fymptomatis hujus fpem fummam colloco. Neutiquam verò omittenda funt *Topica*, quæ vel inflatas hæmorrhoidas externas difcutiant & earum dolorem tollant, vel earumdem fluxum nimium fiftunt; vel hæmorrhoidum internarum (cæcarum dictarum) dolorem leniant.

Inflatas hæmorrhoidas externas difcutiunt & earum dolorem tollunt fequentia.

℞. Unguent. popul. (quod potentius præparabitur cum fuccis hyofcyami, cicutæ, mandragoræ, folani, ftramonii fpinofi Indici) ℥ij. cochineliæ (quam fpecificam in hoc morbo afferit Rhedus) in alkool lævigatæ in porphyrite ʒij. plumbum ex mercurios facti, five mercurii per plumbum odorem coagulati in tenuiffimum pulverem reducti ℥ß. m. ß. & diuturna agitatione f. unguentum applicand. è bombace, & continuo geftandum.

Vel ℞. Ol. lini puriff. & limpidiff. q. v. radic. bulbof. Telephii (Anglicè *Orvm* dicti) quantitatem convenientem. Hæ recentes deterfæ non lotæ incidantur & terantur in mortar. marmor. mox ollæ parvulæ fictili inditæ cum oleo, vel potius lapideo vafi apprimè tecto vel obturato immittantur cacabo aquæ ferventis pleno, & bulliant per fex horas continuas; f. fortis expreffio olei fervandi ad ufum, qui erit intincta pluma tubercula lidendo, & fumendo floccos lanæ nigræ circa ovis nates five podicem crefcentes, ex qua lana formetur pulvillus, qui tinctus & imbutus oleo prædicto applicetur.

Si fanguis difcuti nequeat, venas opplens, rumpentur, & effluet fanguis; fin minus, detumefcent venæ, & ceffabit dolor.

Efficacius autem unguentum erit, fi aut fuccum exprimas ex radicibus, & cum oleo mixtum coquas ad fucci confumptionem, aut radices novas contufas eidem oleo ter quaterve indas, coquas & exprimas.

Vernix, qua pictores utuntur, eft remedium fingulare in curandis hæmorrhoidibus tam apertis, quàm latentibus: at fi apertæ fuerint, & nimis tenaciter vernix cuti adhæreat, additur ol. rofatum. In ifta autem vernice tingatur pannus lineus & admoveatur. Hujus ufu fanatus eft Carolus quintus à muliere, cùm nulla ope curari poffet.

℞. Unguent. popul. ℥j. caff. fiftul. recenter è canna extract. ʒiij. mucilag fem. pfyll. & cydon. extract. in aq. tapfi barbat. ℥ß. alibi Græci ʒij. m. fs. & agitentur diu multumque in mortario plumbeo, f. linimentum applicandum è bombace.

Vel ℞. Unguent. popul. ℥iiij. vernic. liquid. ex ol. fem. lini & gumm. juniper. fact. ℥ij. facchari Saturni, albi Græci ana ʒvj. opii in aq fcrofular. vel tapfi barbati diffolut. & infpiffat. ad mellag. ʒv. mf. & adde ufus tempore vitellum ovi crudum.

Fol. fcrofular. maj. cum butyro in forma cataplafmatis ano applicata hæmorrhoidas externas purgant & dolorem fedant.

Denique oleum feq. ad hæmorrhoidas eft fpecificum.

℞. Scarabæos in ftercore bovis repertos numero 50. afellos vivos numero 200. rad. fcrofular. majoran. fucculent. per taleolas fect. rad. chelidon. minor. ana ℥iv. fucci tapfi barbati, folani hortenfis an. ℥vi. fucci cicutæ, mandragor. baccar. folan. fomnif. an. ℥iij. olei lini recentis ℔j. medull. crurum bovis ℥iv. fperm. ceti ℥iij. Bulliant. fimul ad fuccorum confumptionem & ingredientium putrilaginem, deinde f. expreffio fortis, & fervetur pinguedo, quæ cum æquali portione unguent. popul. mixta fervetur in pyxide plumbea ad ufum. Applicetur ex bombace. Ex ifto litu addita

cera poterunt formari suppositoria ad necessitatem.

Ad fluxum immoderatum sistendum utiliter externè admoveri possunt sequentia.

℞. Unguenti populei ℥ij. mucilag. sem. psyll. & cydon. extract. in aqua plantagin. & spermat. ranarum ℥ijß. ossium humanorum ad summam albedinem calcinat. ʒvi. bol. Armen. croci Martis astringent. sang. draconis, sang. human. vel bubul. desiccati & subtil. pulverisat. an. ℥ß. vitell. ovorum numero 2. sacchari Saturni ʒiij. m ß. & longa agitatione f. *Nutritum* applicandum ano cum bombace molli. Vel.

℞. Plumbi albi (vide de sumenda residentia præcipitata in parando lacte virginali) ℥ss. cretæ ʒij. croci Martis astringentis, lap. scissilis (*ardoise*) an. ʒj. f. omnium alkool excipiend. unguent. popul. agit, diu in mortario plumbeo, & f. linimentum satis durum applicandum bis in die ex linimento carpto. Potest excipi partibus duabus vernicis pictorum, & una unguenti populei. Vernix autem præparetur ex ol. lini ℥xii. terebinth. Venet. ʒiv sandarac. puriss. sive gum. juniperi ℥iij. Liquentur simul lento igne.

℞. Cochlear. limac. in viribus collect. mundat. & in clibano exsiccat. ℥j. cum ℥j. butyr. recentis, agitetur tamdiu in mortario plumbeo donec f. linimentum.

Item aselli, vel æs ustum cum ol. rosar. agitatum in mortario plumbeum unguenti instar.

℞. Suberis q. v. uratur, & in pulverem redigatur, qui mixtus cum ovi albumine applicetur.

℞. Terr. Sigillat. boli Armen. trochisc. spod. de carabe an. ℥j. succi urtic. alb. ℔ß. alb. ovorum q. s. i. litus quo ungatur anus ter in die.

℞. Ros. rubr. summit. rubi, verbasci, caudæ equinæ an. manip. j. cort. granator. balaust. nuc. cupress. aluminis ana ʒij. aqua plantag. ℔ij. f. decoctio ad ℔j. Colaturæ adde mell. rosac. ℥j. f. fotus.

Experimentum Patris Ortonai. Pulvis quidam instar furfuris qui adhæret filici, ceterach, osmundæ regali; vino alb. vel aqua Rosar. locus humectatur, mox pulvere aspergitur.

Balneario in aqua fabrorum multum juvat.

Anus abluatur decoct. virg. aut. sanguinar. vinc. pervinc. sanguisorb. &c. parat. in aqua chalybeat. & conspergatur Cornu Cervi calcinato.

Suffitus fiat ex eodem decocto cum dimidia parte aceti projectis in scoriam ferri candent. excipiend. in sella perforata.

Cataplasma lumbis potest applicari ex argilla emollita succis plantag. portulac. sophiæ & acet. ros.

Si ab hisce fluxus immoderatus sisti nequeat, tunc rebus desperatis veniendum ad ferrum candens quo venæ sunt urendæ & cauterizandæ: quo casu venam unam intactam relinquere sæpe necesse erit, ne fluxu omnimodè simul suppresso pars aliqua ex nobilioribus pœnas luat.

Si sanguis ab hæmorrhoidibus internis immoderatè fluat, quæcumque ex prædictis commodè ano injici vel indi possunt, similem his ac externis opem conferunt.

N. B. Ubi aliquid indendum est ano quod partes affectas tangat, sumatur tantùm sebum cervinum, damæ, vervecinum, &c. ex quo, ut statim docebitur, præparato poterunt projici in modulos suppositoria variæ magnitudinis, quæ unguento populeo aut vernice liquida delibata immittantur ano.

Sebum sic præparetur.

℞. Tapsi barbati florem album gerentis totius minutim concisi man. ij. foliorum hederæ terrestris, chelidon. majoran. totius ana man. j. rad. scrofular. majoran. & chelidon. minor. an. ℥ij. rad. hyoscyam. concis. ℥iij capita papav. albi majoran. numero quarto aqua vel succ. rosar. plantag. solan. ana ℔ß. axungiæ suillæ recent. ℔j. sibi cervin. ℥iv. Coq. ad herbarum putrilagin. & liquorum consumptionem, f. expressio fortis pinguedinis ad usum dictum.

Quoniam autem hoc genus hæmorrhoides cæcæ dictæ, cùm non fluunt, sunt admodum dolorificæ, sedari potest dolor à seq.

℞. Emuls. sem. papav. alb. fact. cum decocto fol. taps. barbat. ℥iv. mucilag. sem. fœnugræc. & psyll. extract. in aqua solan. ℥. unguentum popul. cum vitel. ovi dissolut. ℥ß. m. ß. pro injectione facienda, quæ quamdiu fieri poterit, continuabitur bis in die tepide.

℞. Sebi hircini, vel, si desit, alterius q. s. ad formandum suppositorium; huic adde opii ℈ß. Alliga filo, immitte ano, dolorem tollit, somnum consequenter conciliat, qui, si sit nimius, extrahatur.

Unguentum anodynum potens fit ex succo stramonii & axungia, formantur veluti suppositoria quæ induntur ano. Compescunt dolorem hæmorrhoidum quasi miraculo. Stramonium autem sumatur spinosum Peruvianum. *Theodor. de Mayerne Praxeos Medicæ lib. 3.*

De Hæmorrhoidibus, ac earum Chirurgiâ hæc habet Hieronymus Fabricius ab Aquapendente.

De hæmorrhoidibus agentes, non Chirurgiam tantùm trademus, ut in aliis factum est, sed primò naturalem hæmorrhoidum historiam præmittemus. Deinde quisnam usus hæmorrhoidum in medicina sit, explicabimus. Ultimò Chirurgiam administrabimus.

Ad primum quod attinet, Hæmorrhois est vox composita, παρὰ τὸ αἷμα, quod sanguinem, & ῥέω, quod fluo significat, & sanguinis fluxum, seu effluvium sonat. Quod licet ad venas referatur, sanguinem fundentes, non tamen omnes venæ sanguinem fundentes hoc nomine appellantur, sed tantum Celsus, & Galenus de Theriaca ad Pisonem, Capite 5. venas sedis, & uteri, hæmorrhoidas appellarunt, fortè per excellentiam ita nominantes, quod præ cæteris, venæ tum ani, tum uteri frequenter fundere sanguinem soleant: unde Celsus Libro 6. Cap. 18. idem affirmans, & loquens de venis sedis, dixit; ora venarum, tanquam ex capitibus quibusdam surgentia, quæ sæpe sanguinem fundunt, hæmorrhoidas Græci vocant: & subjungit; idque etiam in ore vulvæ fœminarum incidere consuevit. Idem quoque sensit Paulus Lib. 3. Cap. 59. Quo loco advertendum, Galen. Celsum & Paulum, potiùs ora venarum hæmorrhoidas appellare, quam venas; & meritò, quia ex osculis sanguis effunditur; & quia ejusmodi ora sanguinem sæpe fundentia sunt potissimum in utero, & sede, ideo in his tantùm partibus hæmorrhoidas esse censuerunt. Causa autem, cur in sede capita venarum assurgant, & intumescant atque ora aperiantur, & sanguinem effundant, duplex esse potest; prima est, quando natura à sanguine crasso irritata, eum ad venarum capita propellit, & ora aperit; altera verò

verò causa explicatur ab Hippoc. Libello de Hæmorrhoidibus his verbis. Cum bilis, aut pituita ad venas recti intestini decubuerit, intelligatis vos, bilem, quæ à poro felleo in intestina eructatur, & pituitam similiter in ventriculo genitam, & quæ ad intestinum rectum transmittitur, & ex mora calefit, & salsa redditur, utraque sanguinem, qui in venis est, calefacit; calescentes autem venæ, ex vicinis venis sanguinem attrahunt; & ubi replentur, interna sedis pars intumescit, & capita venarum supereminent, & partim dum à stercore exeunte comprimuntur, partim dum à coacervato sanguine coguntur, sanguinem ejaculantur; atque hoc maximè quidem unà cum stercore, aliquando verò etiam sine stercore. Hæc ait Hippocrates. Nunc hæmorrhoidum differentiæ proponendæ sunt. Prima differentia hæmorrhoidum ea est, quia alii habent, alii non habent; quam differentiam posuit primò Hippocrates, dum dixit; Qui hæmorrhoidas habent, &c. & ex ipsa experientia, & rei natura elicitur, quæ etiam differentia observatur, non solum in singularibus, sed etiam in una magis, quam in alia regione; unde qui septentrionalem plagam incolunt, paucissimi solent hæmorrhoidas habere; contra qui Meridionalem. Puto ego id provenire ex frigiditate, & caliditate aëris ambientis, quæ in illis quidem venarum ora adstringit, in his verò humores, & sanguinem exutit, funditque, & ora venarum aperit. Secunda differentia sit illa, quam Paulus innuit Lib. 3. Cap. 59. item Aetius Lib. 14. Cap. 5. & ante ipsum Galenus in Isagogicis Introductionibus, quod aliæ hæmorrhoides sint cæcæ, seu obcæcatæ, aliæ apparentes, & apertæ. Apparentes notæ sunt; etenim sunt venarum ora hiantia, & aperta; cæcæ verò, seu obcæcatæ sunt, ut puto, quarum alias ora aperta fuere, nunc verò obcæcata sunt, & clausa; etenim ejus, qui nunquam hæmorrhoidas habuit, impropriè dicimus cæcas esse; Ideò Aetius cæcas hæmorrhoidas appellavit, semper intumescentes, nihil aut parum admodum excernentes. Tertia differentia est, quia hæmorrhoides aliæ sunt, quæ sanguinem fundunt, & tumidæ non sunt; aliæ verò, quæ sanguinem fundunt, & tument. Quæ non tument sunt veræ, & inculpatæ, si modò moderatè fluant; quæ verò tument, signum est non omnem sanguinem emittere, sed crassum in se continere. Rursus hæmorrhoidum, quæ cæcæ sunt, & tument, aliæ ichores effundunt, aliæ saniem; quæ saniem, sunt exulceratæ; quæ verò ichores, excoriatæ non sunt, sed ex porositatibus, propter intumescentiam adapertis fluunt; ideoque in nixu egerendarum fæcum ichores affunduntur. Alias quoque hæmorrhoidum differentias, videlicet quinque adhuc proposuit Gal. Lib. Definitionum Medic. quia à magnitudine, multitudine, figura, loco, & constitutione desumuntur. A magnitudine, cum aliæ magnæ sint; aliæ parvæ, aliæ mediæ. A multitudine, cum plures in aliis pauciores habeantur. A figura, quod nonnullæ angustæ, quædam lata sint basi. Item quædam uvæ acinum referant, tum figura, tum magnitudine, tum atro colore. A loco, quando aliæ in ano, quædam in sphinctere, id est strictore, aliæ in recto sunt intestino. A constitutione, quoniam aliæ mites sunt, aliæ malignæ, carcinodes dictæ; & præterea aliæ gangrenosę, alię non. His propositis hęmorrhoidum varietatibus, & differentiis, ea postremò proponenda est, ut sciamus hęmorrhoidas alias quidem fieri à vena portę, seu lienis, alia à vena cava. A vena lienis hęmorrhoidas fieri omnes tum antiqui tum recentiores testantur, & ipsa Anatome confirmat, quæ demonstrat, à vena lienis, à porta deducta, propaginem effatu dignam rectà deorsum ad rectum intestinum produci, & retrò magis ad coccygem in ipsum inseri, & propagari; at à vena cava, hoc est, à propaginibus venæ cavę, quæ in magna cavitate ab osse sacro, & coxendice efformata producuntur, duo effatu digni rami antiquis ignoti, ad anum propagantur, à dextra scil. & sinistra parte; qui per intestini, & sedis musculos disseminantur, quæ ipsas venas, constituunt hęmorrhoidales, sanguinem fundentes, quæ non sine ratione sanguinem fundunt; nam venarum rectitudo primò confert, inde sanguis suo pondere illuc influens, ac descendens, venas implet, ac distendit, postea sequitur musculorum motus, qui constringendo exprimit; tum dilatatio intestini, & musculi à fæcibus succedit. Omitto Hippocratis rationes superius adductas, quæ omnia, aperiri ora venarum cogunt; & utilem profusionem promovent, ad morbos tum præcavendos, tum debellandos.

Sed antequam id disquiramus, videlicet, quomodò hæmorrhoides morbos tum arceant, tum sanent, non incommodum est, ante omnia, duarum propositarum venarum historiam exactè recensere. Venę hæmorrhoidales, quæ potiùs vasa hæmorrhoidalia dici deberent, quod venæ à cava deductæ comitem habeant arteriam, non tamen ab Antiquis vasa, sed venæ dictæ sunt hęmorrhoidales; quod uti opinor, vena hæmorrhoidalis lienis arteriam non habet adjunctam, vel potiùs dicamus, quia venarum ora non difficulter aperiantur, & sanguinem fundant; arteriarum verò aut nequaquam, aut maxima cum difficultate; quia arteriæ corpus durum est, & ora adstricta sunt; tum verò arterialis sanguis vacuatione non indiget, cum rarò quantitate, aut qualitate peccet, ut venarum sanguis, ideo eum natura quasi thesaurum sibi conservat: hic igitur venarum sanguis, hoc sanè modo primum à porta ad sedem derivatur; etenim à magno portæ ramo, qui ad lienem fertur, quasi ab ejus medietate, propago effatu digna oritur, & rectà per mesenterium ad rectum descendit intestinum, quæ longè supra in ipsum pertingit, & discurrit, quam ad ultimas intestini oras finiatur. Ultimò, oris sui terminum ad intestini finem habet, multis, non tamen omninò exiguis propaginibus, præsertim cum tument, & sanguinem fundunt. At alia vasa hoc sanè modo à cava vena, & magna arteria ad anum deducuntur; etenim à magna utriusque bifurcatione, ut sic loquar, in ultimis lumborum vertebris facta, duo maximi rami hinc inde, unus tum venæ, tum arteriæ in crura propagantur, in qua parte privatim arteria venæ superstat; ab his duæ effatu dignę propagines producuntur, & ambæ obliquè ad rectum intestinum, non tamen in ejus corpus inseruntur, sed in musculum ipsum cingentem intestinum, sphinctera dictum, applicantur, & per ipsum discurrunt; postea adhuc exterius excurrentes, podicem, & alium sphinctera cutaneum, & ipsam etiam cutem intertexunt, atque in hæc finiunt. Podex enim, seu anus, hoc est, exterior anuli, seu ani pars, ex musculo, & cute constans, utraque pars tenuissima est; nam musculus ex tenuissimis membranę carnosę fibris, in orbem ad podicem circumductis conflatur; cutis autem propemodum labiorum cutem imitatur. Tenuissima autem oportuit esse hęc duo corpora, alioqui adstringi adamussim non possent; atque cum hic sphincter, superficialis musculus, conjunctionem habeat cum musculo alio sphinctere interno, qui exterius intestinum obvolvit, sit

ſit ut propoſitæ venæ cavæ propagines, quæ ad internum ſphinctera prius pertingunt, etiam ad reliquum podicem exterius perveniant; ex quo ſequitur, ut ſanguis omnis utriuſque ſphincteris, & cutis, venæ cavæ ſanguis ſit, & externæ hæmorrhoides jure appellari poſſint, quod in exteriori ſuperficie appareant, & finiant. Contra, quia vena lienis ad inteſtini corpus influit, & ipſum irrigat, omnis venæ portæ ſanguis ſit; tum verò hæmorrhoidales venæ internæ, hæmorrhoides jure debeant appellari, quod ad inteſtini oram perveniant, quam non ita promptè, niſi digitis eam exterius trahendo, conſpicies. Duæ autem ſunt hæmorrhoidales venæ, videlicet à porta, & cava deductæ: propter eam cauſam, quoniam uſus venarum, quæ in ſede ſunt, in genere iidem ſunt, qui aliarum venarum, videlicet ad partes ſanguine enutriendas. Et quia in ſede ſunt partes ab invicem multò differentes, craſſum inteſtinum & muſculi, quæ anum conſtituunt; nam quamvis Galenus tres partes in ſede conſtituat, anum, inteſtinum, & ſphinctera muſculum; quia tamen per anum, fortè muſculum in ſuperficie poſitum, tenuem, & coriaceum, ipſum quoque ſphinctera intellexit, propterea verè dictum eſt, in ſede duas partes notari, quas diverſo ſanguine nutrire natura conſuevit, nam inteſtinum craſſum, uti omnia in abdomine, & à peritoneo membra contenta, & concluſa, tanquam primæ, & infimæ animæ, vegetali nimirum, famulantia, à portæ ramis, & ſanguine, ſcil. chyloſo, neque ita puro, nutriuntur, muſculi verò omnes, & cutis, tanquam perfectiora organa, nimirum ſentienti, moventique animæ dicata, à cava nutriuntur, nempè ſanguine defæcato, & puro, ut cæteræ corporis partes, propterea conſentaneum erat, in ſede duplex genus venarum conſtituere, & portæ, & cavæ.

Notandum autem eſt, quod rarum vobis videbitur, quod etiam Gal. doct. non conſentire apparet, qui omnia membra in abdomine contenta peritoneo obduci voluit, ut ventriculum, inteſtina, jecur, fellis veſicam, lienem, omentum, meſenterium, renes, veſicam, uterum, vaſa, & ſi quæ aliæ ſunt in infimo ventre contentæ partes, cum tamen hoc verum non ſit. Sed rei veritas ſic ſe habet, quod omnia membra in abdomine contenta, quæ à porta ramos habent, & ab ea nutriuntur, tantum à peritoneo comprehenduntur; quæ verò à cava, extra peritoneum ſunt, etiamſi in abdomine contineantur. Quo circa renes, qui à cava per emulgentes, & uterus, qui à cava, quæ ad os ſacrum; & veſica, omnia, inquam, hæc à peritoneo non concluduntur, id quod non difficulter experieris, ſi peritonei ſeparationem à ſubjectis partibus, ex Anatome, ipſis digitis tentabis; liquidò enim apparebit, renes, & alia ſub peritoneo non conſiſtere. Quæ ſi vera ſunt, nil mirum, ſi in imo ventre, & recto inteſtino duas hæmorrhoidales venas conſtituamus, portæ, & cavæ, poſteaquam & aliæ partes in hoc infimo ventre contentæ, à porta quinetiam, & à cava venas ſortitæ ſunt, non tamen pari ratione omnes, nam renes ita à cava venas ſortiuntur, ut à portæ, nequaquam recipiant; at rectum inteſtinum, primo intuitu videtur tum à porta, tum à cava venas admittere; quod tamen verum non eſt, quia vena hæmorrhoidalis à porta, ad inteſtinum ſolum defertur, à cava verò, ad ſolos muſculos, uti paulò ſuprà dictum eſt.

Itaque ad rem revertentes, duplex genus venarum hæmorrhoidalium conſtituere oportet, portæ, & cavæ: & quia ani partes, quæ à cava nutriuntur, & numero plures, & mole majores ſunt; etenim quatuor ſunt muſculi, unus ſphincter, qui craſſus eſt, & in orbem cingit inteſtinum; & alii duo, hinc inde unus, inteſtinum attollentes, quartus cutaneus anum conſtringens, hinc factum eſt, ut venæ à cava deductæ, duæ ſint, à porta verò una tantum, & à lateribus primæ producantur, qua hinc inde muſculi ſunt. Et quia muſculi nobiliores partes ſunt, ideo arteriam adjunctam habent, ignobiliores verò, ut inteſtinum, arteria ſunt deſtitutæ, uti etiam plantæ hac eadem anima præditæ. Patet igitur, cur venæ in ſede duorum ſint generum, portæ ſcilicet, & cavæ, & cur una à vena porta, duæ verò à cava ſint tranſmiſſæ, & quæ à cava, hinc inde poſitæ ſint, quæ verò à porta retro magis; denique quæ à porta, arteria deſtituantur, quæ verò à cava, arterias habeant.

Ex qua hæmorrhoidum hiſtoria, & venæ cavæ nova hæmorrhoidum cognitione, multa licet ex his velut corollaria colligere, & Veterum decretis adjicere; videlicet, venas hæmorrhoidales duplices eſſe, portæ, & cavæ; utraſque autem ad ſedem pertingere, ac propagari, ſed portę hæmorrhoidas ad inteſtinum potiſſimùm deduci; cavæ verò, magis ad ſedis muſculos, quod eſt ſecundum corollarium. Tertiò, portæ hæmorrhoidas retrò primum in inteſtinum ingredi, indè per totum diſſeminari; cavæ verò, ad latera primum porrigi, inde per ambos ſphincteres muſculos progredi, & incedere. Quartò, ſanguinem à portæ hæmorrhoidibus exeuntem craſſum eſſe, nigrum, & fæculentum; à cavę vero, nonnunquam, imò ſępè tenuiorem, & rubicundiorem apparere. Propter quam cauſam, quintò elicitur, videlicet, inſignes ſanguinis hęmorrhoidalis profuſiones, majores fieri è venis cavę, quam à venis portę, ideoque priores cum majori periculo evenire; quod majores, & plures ſint rami cavę ad ſedem delati, & diſperſi, quàm portę; & prętereà, propè cavę grandiores ramos poſiti. Sexto elicitur, hęmorrhoidas portę ſubvenire morbis à ſanguine melancholico, propter ejus communionem, procreatis; cavę verò, ceteris aliis. Item ubi craſſum, & fęculentum ſanguinem exire videris, à vena lienis, ubi verò rubicundiorem, à cava manare, non perperam judicabis. Ultimò, licebit quoque aliquid colligere circa hirudinum applicationem, videlicet utilem, quinimò variam; Nam ſi intentio eſt melancholicum ſanguinem educere à vena lienis, tum retrò ſpinam, & coccygem verſus, tum intus magis, ad inteſtinum applicare hirudines oportet, quò ejuſmodi venę propagantur; ſi verò alium quenquam à cava, tum à lateribus, tum ſuperficie tenus, ubi venę ejuſmodi ſunt, applicandę erunt. Quibus ita de hęmorrhoidibus, tanquam ad naturalem hiſtoriam pertinentibus, exploratis, nunc quis uſus hæmorrhoidum in medicina ſit, & quomodo faciant ad morbos tum præcavendos, tum debellandos, inquirendum.

Certum eſt, hæmorrhoidibus abuti naturam paſſim ad ſanguinem expurgandum; ut ſi quid pravi, aut immoderati ſanguini inſit, tum in portę vena, tum in cava, extra corpus mittatur, atque ita, oſculis venarum adapertis hęmorrhoides fiant. Quam porro expurgationem, non per aliam partem, quam per anum commodius

efficere

efficere natura poterat, tanquam per eam, quæ ab ipsa natura ceu lentina, & cloaca omnium excrementorum constituta est; ut propterea non sit mirandum, si venarum osculis apertis, nonnulli inculpata fruantur sanitate, nonnulli à gravissimis morbis tum liberentur, tum præserventur, ut dicit Galenus. Itaque hoc in præsentia disquirere circa propositas venas opportunum est, nimirum quomodò, & quibus conferant, & ad sanitatem conservandam, & ad morbos tum curandos, tum præcavendos earundem tum apertio, tum occlusio; nam si aperiantur, ubi sanguis in corpore est vitiosus, aut immoderatus, sanum corpus degit; si occludantur, ubi sanguis in venis purus est, bonus, & moderatus, sanitas similiter consequitur; contra verò, si contrarium accidat; si itidem aperiantur, cum morbus adest, aut immineat, sanitatem pollicentur; si verò tunc occludantur, morbum præsentem auctum iri, & impendere certum est. Propterea Galenus Libro de Curat. per sang. miss. adversus Erasistratum Cap. 5. dixit, hæmorrhoidas servare hominem sanum; cujus rei ratio 3. de Hum. & de Morb. Vulg. Comm. 3. ab ipso affertur, quia per hæmorrhoidas supervacui humores expurgantur. Ideoque Hippocrates 3. de Humoribus dixit, qui hæmorrhoidas habent, nullis tandem morbis corripi posse; propterea quod, si maximus morborum proventus ex sanguine, & humoribus, qui in venis sunt, provenit, venæ autem duæ tantum in corpore sint, porta, & cava, si per hæmorrhoidas utraque expurgatur, cum ambæ ad sedem concurrant, omnino universum corpus expurgabitur per utramque, & ita corpus nullis corripietur morbis, ut dicit Hippocrates.

Ut autem hæc omnia luce meridiana clariora sint, & vobis perspecta; & simul quibus morbis hæmorrhoides conferant, unum ante omnia vos addiscere convenit, & memoriæ mandare, videlicet, Priscos auctores nullam habuisse notitiam venarum hæmorrhoidalium in sede, quæ à cava proveniunt, quod verissimum esse patet ex eorum auctoritatibus, quæ omnes, tantummodo venam, quæ à ramo lienis fertur ad intestinum, à qua sanguis crassus, & melancholicus expurgatur, respiciunt. Una Gal. Auctoritas est 6. Aphoris. 12. & 47. Per hæmorrhoidas, hepatis materia fæculenta vitiosa expurgatur. Secunda, in hæmorrhoidas atram bilem descendere. Secundo ad Glauc. testatur; & ob hanc causam dixit, naturam vas quoddam peculiare à vena lienis ad anum produxisse, per quod atra bilis, & omnino sanguis crassus, & melancholicus evacuatur. Tertia, 4. Aphoris. 21. & 25. Hæmorrhoides sunt maximum remedium melancholiæ, ita ut ipsam etiam futuram prohibeant. Idem quoque dixit 6. de Morb. vulg. Com. 3. & est quarta auctoritas. Quinta. Hæmorrhoides supervenientes atra bile vexato, bonum, 6. Aphoris. 11. idem 21. & 48. Sexta, Hæmorrhois sanat atram bilem & lienem induratum, sexto in Sextum de Morb. vulg. com. 8. Septima, melancholia fit ex atra bile, sicuti hæmorrhoides, quando ad venas, quæ in sede sunt, cumulatius decumbit, 3. Aphoris. 30. Octava, Atrabilariis cum phrenitide occupatis, si hæmorrhoides oboriantur, bonum est, Libro de Indicationibus, pag. 398. Et breviter, si Hippocratis, & Galeni, Veterumque volumina accuratè evolvantur, nihil amplius inveniemus. Illud autem inficiandum non est, Priscos, ipsa experientia inductos, nonnumquam fecisse morborum mentionem, qui ab hæmorrhoidibus sanantur, aut præcaventur, quorum causa abstrusa illis est, cum ignorent hæmorrhoidales venas cavæ, ut constat, ex Hippocrat. 2. Lib. de Humor. & 6. de Morb. vulg. utrobique Comm. 3. Qui hæmorrhoidas habent, ii neque dolore lateris, neque pulmonis inflammatione, neque furunculis, neque phagedæna, neque terminthis, neque lepra, neque fortè aliis corripiuntur; neque enim ullam communionem hæmorrhoides portæ cum pectore habent; & cum pleuritide, & peripneumonia. Similiter cum dicit Hippocrates 6. Aphoris. 11. hæmorrhoides supervenientes renum passionibus, bonum peto, quid renibus cum vena lienis? Neque obstat Gal. in Commento dicere, per hæmorrhoidas, crassum sanguinem evacuari, qui nephritim facit, quoniam crassus ille sanguis ex vena cava per hæmorrhoidas expurgatur, cum qua communionem, & rectum, ac propinquum habet ductum, nusquam ex vera portæ vena, quæ longinqua est, neque cum ea societatem habet ullam. Unde hoc loco ita Galenum excusare licebit, sicuti excusavimus, cum Pleuritidem expurgari per urinam docuit per læves arterias, cor, & magnam arteriam, cum commodiorem viam, tutiorem, & faciliorem ignoraret, quæ est per venam sine pari rectà ad emulgentes propagatam, & pertusam. Similiter si hæmorrhoidas febres sanare passim dicant omnes, & id quoque experientia quotidie comprobemus, ac videamus, quomodo ex prędicta venâ lienis sanatur, intelligere non possumus: Denique si Hippocr. & Galenus 6. de Morbis vulg. & 6. Aphoris. & alibi passim dicunt, varices furorem curare; aut varices & hęmorrhoidas insanis supervenientes, insanię solutionem sequi, certè, quomodo à venâ lienis, natura per varices, quæ in cruribus, & coxis sunt, atram bilem transmittat, non licet ita facilè assequi, si modo verissimum esse supponamus, venam portæ, cum vena cava communionem nullam habere, per magnos earum truncos: at nos, qui jam callemus, hæmorrhoidas venę cavę, jam promptissime possumus causam reddere, cur hęmorrhoides sanent tum Pleuritidem, tum Peripneumoniam, tum Renum passiones, tum Febres, tum denique alias plerasque affectiones; & pręterea, quomodo varices atram bilem à capite revellendo, furorem sanent, quod evenit propter maximam communionem, quam sedis venæ habent cum cava, cum ab ipsa oriantur, & propter magnos venę cavæ ramos sint. Similiter, crurum, coxarumque varices omnes à vena cava prodeunt, neque ullum cum porta habent connexum.

Quoniam verò hęmorrhoides interdum sanitatis causa sunt, interdum morborum, nonnunquam etiam mortis, ex Gal. propterea videre est, propter quas causas hęc eveniant. Eveniunt autem proculdubio, quia vel fluunt, vel non fluunt; & si fluunt, vel fit moderate, vel immoderate; si verò non fluunt, vel non fluunt naturaliter, vel quia supprimuntur; nam si fluunt, & moderatè, sanitatis causa sunt: ideoque dixit Galenus Libro de venę sect. adversus Erasistr. Cap. 5. Venæ hęmorrhoidales, sanguinem fundentes, servant hominem sanum, quod si immoderatè fluant, morborum causa sunt, interdum etiam mortis. Idcirco Gale. in Lib. de Curat. per sang. miss. Cap. 19. dixit. Quippe cum hęmorrhoidum evacuationem vereamur, ne in tantam evadat immoderationem, ut hominem vel protinus interimat, vel aquę inter cutem obnoxium, aut cachexiæ, hoc est, malo habitui reddat. Addit Aetius Lib. 14. Cap. 5. hæmorrhoidas cum deformitatem, tum vitam miseram, tum interdum mortem afferre; deformitatem, quia nimia inanitione universum corpus decoloratur, vitam miseram, quoniam perpetuę imbecillitati occurrendum est; mortem,

mortem, quia jecinore affecto, aqua inter cutem supervenit. Quod si non fluant, vel non fluunt, quia naturale alicui sit non fluere; quod scilicet sanguis neque qualitate peccet, neque quantitate immodicus sit, tuncque sanus degit homo, etiam si venæ sedis apertæ non sint; uti plurimos videmus sanos degere, sine ullo hæmorrhoidum effluxu. Quod si non fluant, quia aut sanatæ, aut suppressæ sint, & cæcæ redditæ, eo casu, morbi expectandi sunt. Unde Hippocrates, quarto de Morb. Popularibus, ad finem dicit, quod Alcippus, cum hæmorrhoidas haberet, sanatas, insaniit. Ideoque Gal. 4. Aphorif. 25. formidat utramque immoderationem, sive supra modum sanguis excernatur, sive omninò supprimatur; propterea factum est, ut suppressis hæmorrhoidibus, vel scirrhus lienis sit obortus, vel melancholia, vel febris, vel renum dolores, vel alia, ideoque Hippocrates in curatione hæmorrhoidum, præcipiebat, unam esse apertam relinquendam. Cùm verò Galenus, ex Hippocrate, utramque immoderationem suspectam habuerit, videlicet suppressionem, & nimiam evacuationem, ideo 4. Aphoris. 24. dixit, non esse assuefaciendum ei, quæ sit per hæmorrhoidas, evacuationi. Ex quib. Galeni verbis, vidi aliquos Medicos ita formidare usum hirudinum, & sanguinis evacuationis ex hæmorrhoidibus, ut non solum rarissimè hirudines affigant, ubi hæmorrhoides innatæ sunt neque fluunt, aut parcè, sed etiam ubi patiens nunquam eas venas aut turgidas, aut fluentes habuerit, nullo modo admittant; dicentes, hanc Galeni fuisse sententiam, non esse assuefaciendum ei, quæ fit per hæmorrhoidas evacuationi. Unde quæstio hoc loco exoritur ad praxim, & salutem ægrotantium maxime pertinens, utrum patiens, qui hæmorrhoidas in sedis partibus nunquam habuerit, hoc est, cui neque sanguis fluxerit, neque tumidæ fuerint venæ sedis, huic Medicus debeat per hirudines appositas eam evacuationem tentare in morbis curandis; ut puta, in melancholia, pleuritide, peripneumonia, capitis dolore, febribus, liene affecto, renum passionibus, & aliis affectionibus ab Hippocrate, & Gal. memoratis. Solutionem hujus dubii, ex Galeno petamus, qui 4. Aphorif. 25. in com. hæc habet, sanguis supra, id est, per os excretus qualiscumque fuerit, malum; infra verò, id est, per hæmorrhoidas, bonum, quando nigra evacuantur, hoc est, quando hominis natura multum talem accumulaverit sanguinem, aliter autem non est assuefaciendum ei, quæ fit per hæmorrhoidas evacuationi, ut quæ periculosam habeat utramque immoderationem sive supra modum sanguis excernatur, sive planè supprimatur, Causa hujus à Galen. redditur Libro de curandi ratione per sanguinis miss. Cap. 19. ubi habet; quippe cum hæmorrhoidum evacuationem vereamur, ne in tantam evadat immoderationem, ut hominem, vel protinus interimat, vel aquæ inter cutem obnoxium, aut cachexiæ, hoc est, mali habitus, reddat. Ex his Galeni verbis clarè explicatur, sanguinem melancholicum in corpore cumulatum per hæmorrhoidas esse evacuandum; neque hac in re Galen. ullam ponit distinctionem, sive sint, sive non sint innatæ hæmorrhoides. Huic rei rationes quoque adstipulantur. Prima est verò, Natura per hæmorrhoidas solet sanguinem evacuare, cum evacuat, homines à melancholia liberat, & lienem induratum sanat, & neque Pleuritide neque peripneumonia, neque aliis corripi potest; ergo omnino excitanda, & invitanda natura est ad hanc evacuationem efficiendam. Secunda, natura construxit vas, immò vasa huic muneri destinata quæ ubi munere suo funguntur, sanum degit corpus; ergo cùm munere suô non funguntur, neque sanguinem evacuant, est aperiendum, existente materiâ in corpore noxiâ, quod supponendum perpetuò est. Tertia, evacuationes, quæ fiunt aut à naturâ, aut à Medicô, quotiescumque adest materia noxia, sunt bonę, quia morbos tollunt, per Galenum, ex Lib. de Consuetud. Cap. 5. Quarta, si non sunt aperiendæ venæ hæmorrhoidales, quando homo multum sanguinem melancholicum cumulavit, & tumore durô lienis, aut melancholiâ, aut similibus afficiatur, neque etiam in aliis morbis est aut secanda vena, aut medicamentum purgans exhibendum, aut tale aliquid præstandum, quia par ratio est, quinimò illud asseveranter aio, quod major ratio est, ut evacuetur sanguis per hæmorrhoidas, quam per venam sectam, & quòd si non licet aperire hęmorrhoidas, minùs licet venam cubiti aperire, ratio est, quia natura rectè operans in morbis ex se aperit hæmorrhoidas, nunquam autem ex se aperit venam brachii. Item, si natura ex Hippocrate est morborum medicatrix, & iis quidem medetur & curat adapertis venis sedis, raro aliis; & nos quoque potiùs has quam alias aperire debemus. Demum, si natura nasi venas aut frontis, quanquam rarissimè aperiens, capitis dolorem è vestigio sedat; item si in crure varicem aperiens melancholiam tollit; multò magis aperiens hæmorrhoidales venas, quas passim solet aperire, morbos sicuti ipsa sic & nos curabimus. Ultimo loco unum audeo adjicere, quod admiratione dignum judicabitis, nimirum cùm hæmorrhoides venæ cavæ novum sit inventum, ideo nova erunt omnia, quæ ex his consequentur, præcipuè aut unum, videlicet sanguis evacuationem ex hæmorrhoidibus, conferre magis malignis febribus, quam venæ sectionem ex brachio, quod etsi paradoxum prima fronte videtur, ratio tamen huic adstipulatur, quia in malignis febribus putredo est in vasis majoribus, ut constat apud omnes; at venę hæmorrhoidales magis sunt vicinę venę cavę, ubi maxima est in lumbis, & ad os sacrum, quam in brachio, ubi longiùs absunt à majoribus ramis, ut puta axillaribus, & venę cavę trunco; ergo magis, loco putredinis subvenient. Quod autem appareat interdum non subvenire, & exiguam operam præstare, ea causa est quod fortè Antiquorum tantum consuetudinem insequentes, qui cum ignorarent venas sedis à cava prognatas, alias usurparunt, quæ in artubus sunt; vel fortè quia magis apparentes, & sectioni magis obviæ artuum venę sint; vel tertiò quia non ea sanguinis quantitas ex venis hęmorrhoidalibus extrahatur, quę ex artubus, ultima hac causâ in culpam Medicorum rejicienda, qui si vellent, ex hęmorrhoidibus tantundem sanguinis emitterent, idque cum evidentissima utilitate; quemadmodum non semel, sed iterum, ac sæpius mihi in praxi obrigit; præcipuè autem in nobili muliere, quæ cum ante quinque annos bis concepisset, & puellas duas peperisset, tum mensibus magna ex parte deficientibus, cessavit à conceptione; quam cum curarem, & manè hæmorrhoidas per hirudines aperirem, à prandio cum soli se dorso, ad dealbandos capillos exponeret, copiosum sanguinis per hæmorroidas profluvium supervenit, & ab ea hora menstruæ purgationes sufficientes apparuere, quaterve concepit, & quatuor masculos filios peperit, quam historiam paulò infra latiùs prosequar. Id quod etiam confirmari potest, ex menstrua sanguinis purgatione, quæ fit per venas hemorrhoidibus venę cavæ vicinas; quę ideo omnibus morbis muliebribus succurrunt, & ipsas sanas conservant. Quod si Galenus dixit, non assuefaciendum ei, quæ fit per hæmorrhoidas, evacuationi, huic respondetur, hanc Galeni auctoritatem nihil obstare, quia Galenus, ex

ex Hippocratis ſententia, duo dicit; alterum, quod cum hominis natura multum ſanguinem craſſum, nigrum, & melancholicum cumulaverit, tunc bonum eſſe ſanguinem per hæmorrhoidas evacuare; cum alioquin, quando hominis natura talis eſt, ut ſanguinem craſſum non cumulet, tunc inquit Galen. non ſit aſſuefaciendum ei; quæ fit per hæmorrhoidas evacuationi. Reddit rationem Galenus, quia Hippocrates habet, periculoſam eſſe utramque immoderationem, ſive ſupra modum ſanguis excernatur, ſive omnino ſupprimatur. Quorum verborum ſenſus eſt; quia ſi aſſuefacimus aliquem, qui natura non cumulet ſanguinem melancholicum, eſt evacuationem ſanguinis per hæmorrhoidas, alterutrum poteſt ſequi, in progreſſu ex hac conſuetudine; vel quia nimis excernatur, vel ex toto ſupprimatur; utrumque autem incommodum periculoſum habet Hippocrates in jam facta conſuetudine. Qui ſanè locus noſtram confirmat opinionem, quoniam nos ſi verbi gratia lien ſit induratus, aut aliquis melancholia laboret, neque habeat, nec unquam habuerit hæmorrhoidas innatas, volumus eſſe aperiendas, nos verò hæmorrhoidas cum Galeno loco citato; quia cum ſupponamus, materiam noxiam eſſe in corpore cumulatam, igitur ex Gal. aperiendæ ſunt, & corpus eſt aſſuefaciendum huic evacuationi, at cum corporis ea natura non ſit, ut talem ſanguinem cumulet, neque etiam nos volumus, eſſe aſſuefaciendum corpus huic evacuationi, ne quandoque ad alterum duorum deveniatur, vel ad nimiam excretionem, vel ad integram ſuppreſſionem. Quomodo autem una, nimirum conſuetudo evacuationi per hæmorrhoidas, poſſit contrarios producere effectus, videlicet aut nimiam excretionem, aut perfectam ſuppreſſionem, non eſt difficile aſſignare; etenim ad nimiam excretionem devenitur, ex frequentibus actibus contractam, & excitatam; ad abſolutam autem ſuppreſſionem, quæ poteſt contingere, quia ex nimia ſanguinis evacuatione vaſa exinanita in ſe ipſa concidant, & hac ratione omninò ſupprimatur. Quoniam verò Gal. nullam habuit cognitionem hæmorrhoidum venæ cavæ, ideo ſemper reſpexit affectiones à melancholia provenientes, & ſanguinem melancholicum à ramo lienis ad ſedem tranſmiſſum, quem voluit eſſe per hæmorrhoidas evacuandum, ubi ſcilicet cumulatus in corpore eſt; nos verò, qui ſcimus, hæmorrhoidas duplices eſſe, & portæ, & cavæ, adjicere oportet morbos à venæ cavæ ſanguine provenientes, quibus ſuccurrere hæmorrhoides poſſunt, videlicet ubi ſanguis in cava vena exiſtens immoderatus eſt, ita ut quantitate, aut qualitate peccet. Unde Galenus 6. Aphor. 47. dicit, per hæmorrhoidas excerni partem vitioſi ſanguinis; qui ſi per ſe non fluat, eſt evacuandus per hirudines appoſitas; ſic enim corpus ſanum conſervabitur, nam ſi duæ tantum in corpore venæ ſunt, quarum ſanguis ſi probus eſt, homo inculpata fruitur, ſanitate, porta, & cava, & utramque habeamus in ſede ſanguinem pravum expurgantem, omnino ex iis ſanitatem totius corporis reſultare neceſſe eſt, neque incommodum erit cavæ venæ hæmorrhoidas in vivo, menſtruis mulierum, ſeu hæmorrhoidibus uteri in mulieribus, cum & ipſæ à cava proveniant, comparare; ita ut, ſicuti per menſes moderatè, & naturaliter fluentes, & uteri hæmorrhoidas mulieres ſanæ degunt, iis autem ſuppreſſis, omnibus ſunt morbis obnoxiæ; ſic in viris hæmorrhoides ſe habent. Ex quo abſolutè concludendum eſt, hæmorrhoidas in omnibus ferè morbis tum præcavendis, tum curandis primas obtinere, & potiſſimas eſſe. Denique ſtatuendum eſt, aſſuefaciendum eſſe ei, quæ fit per hæmorrhoidas, evacuationi; propterea quod evacuatur vitioſus ſanguis, tum qui in abdomine, & partibus ejus omnibus, &. ſima jecoris conſiſtit, per venam hæmorrhoidalem à porta deductam; tum, qui in gibba jecoris, & reliquo toto corpore in cava redundat, per venas in ſede à cava deductas. Ita tamen tali aſſuefaciendum eſt evacuationi, ut uterque vitetur immoderatio, ne nimium fluat, neque prorſus cohibeatur. Eſt quoque evacuandus ſanguis per hæmorrhoidas, quando ſuſpicio eſt obſtructionis, tum in venis meſeraicis; tum in ſima, & gibba jecoris parte; uti in caſu Reverendiſſimi Abbatis, qui ex arte levatus eſt per hanc evacuationem. Patiebatur verò decem; aut duodecim dierum intervallo dolores, fluctuationeſque ad hypochondria & ventriculum, quæ quadantenus levabantur, tum ructibus emiſſis, & aliquo ſanguinis veſtigio ad hæmorrhoidas apparente; tum quæ prorſus recedebant mictione urinæ rubræ, & quaſi croceæ, & excitata alvi dejectione bilioſa, ac nonnihil æruginoſa; ex quo conjecimus, tum ſanguinis melancholici exuſti, à quo flatus, & dolores movebantur, redundantis; tum obſtructiones in ſima jecoris parte, & meſeraicis non ſolum adeſſe, propter alvi fluorem, & veſtigium hæmorrhoidalis ſanguinis, ſed etiam eadem ſubeſſe mala, hoc eſt obſtructiones tum in gibba jecoris; tum in cava vena vitioſi ſanguinis redundantiam, propter urinas rubras redditas. Propter quas cauſas jure conſultum fuit; ſanguinem potiùs per hæmorrhoidas evacuare; ut quæ utramque reſpiciant, & ſublevent partem, ab utraque ſcilicet evacuando, quam per brachii ſectam venam, ut quæ tantummodo è cava evacuet, & gibbæ jecoris partis obſtructiones referet. Quoniam verò rarò accidit, imò verò nunquam ut ſanguis vitioſus, & obſtructiones in ſima tantum jecoris parte, & abdomine conſiſtant, quin etiam & in cava vena, gibba jecoris, ac toto denique corpore redundent; hinc tanquam corollarium eliciendum eſt, ſanguinis per hæmorrhoidas evacuationem eſſe magis, quam per venam ſectam, tentandam, auſpicandam, & explendam; id quod & Antiquiores quoque aſſeruiſſent, ſi non ſolùs portæ, ſed utriuſque venæ hæmorrhoidalis, portæ ſcilicet, & cavę, notitiam habuiſſent. Libet huc afferre caſum, quem ſupra attigimus, de quadam nobili adoleſcente, quæ cum frigidi eſſet, temperamenti, ventriculumque frigidum obtineret, & menſtruas purgationes haberet, diminutas, ac duas quinque ante annis peperiſſet filias, amplius nec concepiſſet, cupiens non modo concipere, ſed mares parere, ſeſe meæ commiſit curæ. Ego autem primò totius corporis curationem iniens, medicamenta atque venæ ſectiones tum ex brachio; tum ex pede adhibui; ultimò hæmorrhoidas aperui, à qua parte circiter ſex ſanguinis unciæ evacuatæ ſunt; ſed paulò pòſt incuria adoleſcentis, quę ſtatim ſoli dorſum oppoſuit, ad capillos dealbandos, rurſus ex hæmorrhoidibus excitatum profluvium fuit; & decem circiter unciæ ſanguinis effluxere, ita ut totæ ſexdecim ſanguinis unciæ, & amplius fuerint evacuatæ; ex qua ſanè larga evacuatione, etſi incommoda potiùs metuebamus, ſubſecuta tamen ſunt omnia hæc commoda; primò enim cum prius menſes non ſingulo, ſed ſepe tertio quoque menſe fluere

solui essent, jam à larga hæmorrhoidum evacuatione proximo fluxere menses; deinde tribus diebus consuetum tempus prævertérunt, tertium commodum fuit, quod cum prius cum capitis dolore, cordis, seu oris ventriculi anxietate, tum verò etiam hypochondriorum molestia, ac rugitu; denique cum dorsi dolore supervenirent, jam nunc omnia istiusmodi cessarunt. Ultimò cum nulla expectarentur menstrua, propter copiosas sanguinis evacuationes factas; fluxere tamen uti prius fluere solita erant. Ex quibus colligatis hæmorrhoidum evacuationem, nedum menses prohibere, sed provocare, faciliores, promptioresque reddere. Verisimile est autem, hæmorrhoidas sanguinem menstruum provocare, quod à venis uteri, ipsum propter copiam, & crassitiem infarctum, & affixum, & ut sic dicam, incuneatum, ad ora venarum sedis, vi vacui, retrahant, aut potius derivent, & ita uteri venas ab infarctu, liberatas, & vacuas redditas reserent. Itaque, ut ad usum omnia referantur, in liene tantum indurato, jussi ut hirudines tum intrinsecus, tum posterius, coccygem versus, tum nonnihil ad sinistram affigerentur. In obstructionibus autem, ac tensionibus, tum in sima, tum in gibba jecoris, ut in Abbate, tùm exterius, tum interius, tum posterius, tum ad latera, atque ut summatim dicam, undique ad podicem affigere jussi. In renum autem affectione, necnon in pleuritide, peripneumonia, insuper in extremis affectibus, ut lepra, furunculis, & id genus, commodum erit exterius magis; tum verò etiam ad podicis latera hirudines applicare. In febribus verò, in quibus ferè obstructiones tum in meseraicis, & sima jecoris; tum etiam in gibba ejusdem, & cava vigent, tum exterius, tum interius, atque undique, ut supra dixi, hirudines affigantur. In mania tum interius, tum exterius, si exusti humoris redundantia in toto existit. In melancholia similiter. In phrenitide, exterius magis, & ad latera: verbo, prout evacuare supervacuos humores, aut à cava, aut à porta dependent, sic in podice locum eligere congruum oportet, aut exterius magis, & ad latera, aut interius rettoque magis. Quæ omnia ceu nova, etsi experientia comprobari hactenus exactè non potuerunt, comperta tamen à me utcunque fuere, qui multos passim à qualibet affectione curandos præ manibus semper habeo. Sed jam tempus est, ut ad nostrum institutum revertamur, & Chirurgiam peragamus; quæ sanè hæmorrhoidas respicit, cum non probè suo munere funguntur, quod est, vel cum ex toto supprimuntur, vel immoderatè fluunt; præter alias, videlicet cum nimium tumentes sunt, aut dolentes, aut inflammatæ, aut gangrænosæ factæ, & exulceratæ, & alia id genus symptomata patientes. Quibus omnibus succurritur vel medicamentis, vel Chirurgia, vel utrisque. Primo autem de tumentibus hæmorrhoidibus agamus, de quibus Hippocr. Chirurgiam proponit in Libello de Hæmorrhoidibus, sed tumorem Hippocrates videtur conjungere cum sanguinis fluxu; tametsi Chirurgia magis ad tumorem spectat, qui intelligi debet neque dolens, neque durus, neque inflammatus, quem vult accidere hæmorrhoidibus sedis, tum propter bilem, tum propter pituitam ad rectum intestinum transmissam; ita ut venis supercalefactis, & repletis tum tumidæ fiant, tum sanguinem ejaculentur. Tumores autem, seu tumidæ hæmorrhoides, velut uvæ acini lividi sunt, ait Hippocr. quos hac Chirurgia ferramentis candentibus audacter tollit, cum dicat. Rectum enim intestinum & secans, & resecans, & consuens, & urens, & putrefaciens, etiamsi gravissima hæc sint, nihil læseris. Primo igitur Hippocr. præparat septem, aut octo ferramenta palmæ longitudine, & crassitudine specilli crassi, cum summa parte reflexa, ac lata, veluti in parvo obolo, tunc fæcibus prius excretis, & hæmorrhoidibus foras aut per abdominis compressionem, spiritusque cohibitionem, aut fœcum excretionem, aut aliter extrusis, ferramentis propositis candentibus urendæ hæmorrhoides omnes sigillatim sunt, donec resiccati tumores sint; ita tamen urere oportet, notare, ut contingat ait Hippocr. Græca dictio habet, ὑπολείψῃς, quod leviter contingere, vel ἀπὸ τοῦ ὑπολείπειν, significat sub relinquere, quod idem ferè ac non contingere, etiamsi non tanges, irritaveris; propterea Hippocrates infra, seipsum declarans, ait; urito, cavendo, ut ne contingas ferro, sed propè admotis ferramentis resiccato, summatim, Hippocr. vult ferramenta candentia propè hæmorrhoidas esse admovenda, abstinendo à contactu earum, propterea quod intentio Hippocratis est, tumores resiccare, absque eo quod irritentur; quod fiet, si non tangantur, sed ferramentum tam propè hæmorrhoidas admoveatur, ut non irritentur, sed tamen vim ignis persentiant, ad bonam, ut puto, laborantis tolerantiam, quò hæmorrhoides tumentes resiccentur. Cognoscemus autem, inquit Hippocr. ipsas hæmorrhoidas, propè quas ferramenta admovere oportet, quia supereminent in interna recti intestini parte, veluti uvæ acini lividæ, & simul ut sedes extuberat, & foras prorumpit, sanguinem ejaculantur. His resiccatis tumentibus hæmorrhoidibus, Hippocr. supra ponit lentem, & ervum in aqua decocta, inde mollem spongiam, ad consummatam exsiccationem, circa imas ilium, seu lumborum partes, qua abdomen in circuitu fascia obvolvit, postea uno capite reflexa inter coxas ad anum, quo usque supra ad obvolutam fasciam applicetur, præcingit. Et notetis quæso, quomodo Hippocr. manuum opera, & ferramentis candentibus, quæ adurentia sunt, non tamen urit, sed tantum exsiccat, & digerit; tum vero exsiccando, & digerendo, tumentes curat hæmorrhoidas; est quippe modus rarus, & ab Hippocr. tantum excogitatus; qui non solum exsiccat, & digerit, & tumorem curat, sed partem quoque laxatam roborat, ignis enim vim roborandi habet. Huic similis esse videtur quarta Hippocratis Chirurgia, quam eodem Lib. proponit ad tumentes hæmorrhoidas exsiccandas; sumit arundinem sepiariam, phragmiten appellatam, quæ in sedem inditur; tum ferramentum candens, arundinis cavitati congruum immittitur, ac frequenter eximitur, quo magis calefieri sustineat, & neque ulcus ex calore habeat, & venæ resiccatæ sanæ fiant. Notandus verò error text. Hippocr. qui habet καυςῆρα φιομιοαΐδῆ, loco κλυςῆρα, clysterem facere oportet, velut arundinem sepiariam quod est perinde, ac si dicat cannulam, seu tubulum, vel fistulam facere oportet, velut arundinem sepiariam, quasi dicat non ita crassam, seu latam ut communis arundo, sed ut ea, ex qua sæpè fit; & hanc verò cannulam vult esse efficiendam ex ære, ut notat Gale. addo ego, oportere tubulum esse aut in fundo occultum, ne ferramentum altius quam oportet, perveniat; aut obstaculum, ferramentum candens habere, quod eundem præbeat usum. Proponit deinde Hippocrates secundam Chirurgiam, quæ tumentes hæmorrhoidas, ut ipse dicit, præsecat, non tamen ferro, sed erodente medicamento; ideoque pro-

proponit erode-s, ad secandum aptum; si in æreum vas meias, & in urinam, ęris florem tostum, tritum, lævem inspergas, deinde diluas, & vas agites, & in sole exiccces; ubi verò siccatum fuerit, eradas, teras, & lęvigatum ad anum apponas, & splenia oleo imbuta addas, ac spongiam supra deliges. Rursus Hippocrates tertiam proponit Chirurgiam, ad curandas hęmorrhoidas tumentes, hoc modo; adnascitur ad venam sanguifluam extuberantem, veluti mori fructus; & & si quidem valde extra fuerit extuberantia, carnis rectorium circa ipsam nascitur; si igitur mollis sit, & sub tectorio cedat extuberantia, digito ipsam auferre oportet; nihil enim plus difficultatis hęc res habet, quam si quis, dum ovicula excoriatur, digitum inter cutem & carnem adigat. Quod si extuberantia penitùs intùs delituerit, ea per catheterem inspecta, auferre postea ipsam oportet veratro nigro in anum sublito. Huic Chirurgiæ similes sunt duę aliæ Chirurgię ab Hippocrate propositę, eodem Libro circa finem capitis; quę neque verę, & simpliciter Chirurgię sunt, sed ex medicamentis compositæ, tumentes hęmorrhoidas extirpant. Ait Hippocrates; si verò neque urere, neque resecare voles, ubi multa aqua proluisti, & sedem eversam extraxisti, myrrham tritam, lævigatam, & gallam, & alumen Ægyptium ustum, una & dimidia, ac reliqua parte; ac melanteriæ tantundem accipe, ac siccis his utere, & dimidiæ chalcitidis mistæ pars idem efficiet; hæmorrhois enim ab his medicamentis decedet, veluti corium combustum. Ultimò aliud medicamentum proponit Hippocr. idem præstans, suppositorii formam; inquit enim. Si verò glandulis sanare voles, sepiæ testam, plumbaginis tertiam partem, bitumen, alumen, florem æris medicum, gallam, æruginem modicam commisceto, & mel coctum affundito, & formatam ex his glandem oblongiorem apponito, donec extirpaveris. Hæc sunt, quæ hæmorrhoidibus tumentibus, nonnihilque sanguinis fundentibus, ex Hippocrate, Chirurgiæ proponuntur; quarum nonnullæ difficiles sunt, nam ego experientia non potui unquam comprobare, rectum intestinum esse secandum, & resecandum, & consuendum, & urendum, & putrefaciendum, sine ulla læsione, ut dicit Hippocrates. Quod si verum est Hippocratis dictum, quod sine ulla intestini læsione hæc peraguntur, non tamen à plerisque tolerantur, & sustinentur, pars quippe ani sensu exquisito, imò verò, si aliqua pars corporis est, quę sensu exquisito prædita sit, hæc una est, propter quam causam ego tumentes hæmorrhoidas potius medicamentis, quam Chirurgia curavi, ut insessu in aquis thermalibus, & spongiis ex aqua thermali expressis, & arctè supra anum alligatis, & compressis. Item radicibus porrorum in oleo communi, aut myrtino decoctis, scrophulariæ radice in aqua decocta, contusa, & imposita; spongia ex aqua calcis expressa, & alligata.

Quod si exulceratę hæmorrhoides sint, ne in fistulas degenerent, si superficie tenus excoriatæ sint, in aquis tharmalibus, aut de Apono, aut Divi Petri, aut Montis ægrotorum insessus eas curat, aut quod his æquipollear, uti alias dictum est. Quod si exulceratio profundior est, & major, neque medicamentis cedit, non incommodum est ad Chirurgiam devenire, quæ candentibus ferramentis peragitur; quæ exigua quidem sint, & iis leviter tangere partem exulceratam oportet, quæ neque etiam sensum exquisitum habere debet.

Quod si hæmorrhoides inflammatæ sint, tumentes, & dolentes, medicamentis res peragitur, potius quam Chirurgia; de quibus agere ad præsentem locum non spectat; sed tamen unum atque alterum medicamentum expertum afferre nihil vetat, cujusmodi est plantago, parietaria, & malva, in aqua coctæ, & cum oleo rosaceo, cataplasmatis modo impositæ; interdum cum exiccare magis intentio est, farina milii, & hordei admiscetur; si vero dolor urgeat, lac omne adjicitur.

Quod si gangræna jam sint hæmorrhoides affectæ, eadem Chirurgia proficit; sed ferrum candens valentius imprimitur, propter sensum partis obtusum redditum. Quo loco illud mihi succurrit, aliquando accidisse cuidam Medico non obscuri nominis, qui curans ussit, neque locum affectum unquam perspexit; tandem post aliquot dies Medicus me duxit ad ægrotantem; ego autem statim locum affectum volui inspicere, & conspiciens, inveni ex omni parte multò antea ipsum fuisse gangræna affectum; & nonnihil in superficie sphacelo; quem servavi statim ferramentis candentibus, hoc dico, vos admonens, ut partes affectas, & malum videatis, quando patientes de iis conqueruntur, etiamsi obscœnæ sint partes; sic etiam in mulieribus. Fuit aliquando mulier nobilis, quæ pepererat, & de vulva conquerebatur, obstetrix, inungebat frequenter oleo amygdalino, & chamæmelino, & querelæ in dies augebantur, tandem vocatus, & videns locum, inveni labra vulvæ multis in partibus sphacelo obsessa, quæ statim ferramentis candentibus inusta sanavi, quæ alioquin obiisset, si oleis propositis demum esset, & visa à Medico non fuisset, simili modo, ut supra audivisti, alteram nobilem servavi, morti propinquam, inspectione scilicet, quæ hymenem habebat non perforatum. Non oportet igitur esse negligentem in re medica.

Verumtamen quod in hæmorrhoidibus maximè formidatur, ex Hippocr. & Galeno, est earum tum omnimoda suppressio, tum immoderata sanguinis fluxio; utramque autem immoderantiam, tanquam periculosam habuit Hippocrates, fluxum quidem, veluti aut protinus interimentum; vel aquam inter cutem, & cachexiam excitantem, ut dicit Galen. Aetius autem Lib. 14. Cap. 5. ait, nimium fluxum, tum deformitatem, tum vitam miseram, interdum & mortem afferre; deformitatem, quoniam nimia inanitione universum corpus decoloratur; vitam miseram, quoniam perpetuæ imbecillitati occurrendum est; mortem, quia frequenter jecinore, ob excedentem evacuationem, refrigerato, aqua intercus supervenit; suppressionem verò, tanquam omnem morborum turbam suscitare aptam, scilicet febres, melancholiam, lienis scirrhum, pleuritidem, peripneumoniam, maniam, & alia id genus, tum symptomata, tum morbos, qui respondeant vitiosis humoribus detentis, ut dicit Galenus 3. de tumoribus; nimirum humores detentos, symptomata, & morbos parere, eosque, cujusmodi sunt humores, qui redundant. Et quamvis Paulus, & alii, suppressas hæmorrhoides curare non videantur, quòd ab immodicè fluentibus suppressio plerumque fiat,

fiat, tamen Hippocrates curat, dum præcipit, apertam unam esse servandam. Docet autem perbellè Cel. Lib. 6. Cap. de hæmorrhoidibus, quo signo fluens moderatus ab immoderato sit distinguendus; tum verò, quando supprimendus, quando permittendus enim inquit, Patum tutò supprimitur, iis qui sanguinis profluvio imbecilliores non fiunt, habent enim purgationem hanc, non morbum; ideoque curati quidam, cum sanguinis exitum non haberent, inclinata in præcordia, ac viscera materia, subitis, & gravissimis morbis patientes correpti sunt. Igitur si immoderatus ex hæmorrhoidibus fluxus sanguinis sit, qui noceat, & imbecillum hominem reddat, coërcere ipsum oportet primo medicamentis, quæ à Celso Lib. 6. afferuntur; quod si his profusio non sistatur, Chirurgia opus est. Una est, quam proponit Hippocr. in Lib. de Ratione victus in morbis acutis, quæ vinculis procedit, filum lanæ succidæ crassissimum, ac maximum, in acum immissum transmittas, ex una primum parte hæmorrhoidis; inde ea comprehensa, ex altera acum, & filum trajicias, & ab eadem parte extenta fila adstringas, mox medicamentum erodens imponas, donec hæmorrhoides decidant, & semper unam relinquas, ait Hippocr. ne omnibus obstrictis, patiens in contrarium incidat affectum, id est, in omnimodam suppressionem, & accidat, quod dicit Hippocr. 6. Aphorism. 12. Hæmorrhoidas sananti diuturnas, si non una servata fuerit, periculum est hydropem, aut tabem accedere; cujus sententiæ reddit rationem Galenus in Commento, quia obstructis ex toto hæmorrhoidibus; per quas hepar transmittebat sanguinem fæculentum, non est mirandum, si scirrhosum reddatur, & calor jecoris, à quo sanguis gignitur, extinguatur, unde hydrops superveniat, sanguinis generatione frustra. Quod si jecus exustam materiam ad pulmones refundat, & venas rumpat tabes seu phtysis resultet, ut Hippocrates dicit. Huic tamen Hippocrat. legi de servanda una hæmorrhoide aperta, se se opponit Aetius Lib. 14. Cap. 5. qui ex Hippocrate affirmat non esse relinquendam ullam hæmorrhoidem apertam, dummodo servetur congrua victus ratio, & sanguis ex brachio mittatur. Quæ opinio neque Hippoc. neque Galeno consentit; nam licet æger, & cibi paucitate, & aquæ potione detineatur, & alvus subducatur, & vena cubiti incidatur, ut Aetius dicit, tamen quia hæc non possunt semper fieri, servari, aut frequenter repeti, neque viscera corrigi, quo minus superfluus sanguis gignatur, ideo tutius est Hippocratem aliter non exponere quam verba sonant, & Galenus exposuit, ut scilicet una relinquatur aperta.

Sed ad Chirurgiam redeamus. Galenus in Isagogicis, Chirurgiam hæmorrhoidum his verbis tradit, Hæmorrhoides lino duplici per ipsarum basin transeuntes, adstringentesque post horas duas abscindimus, Celsus verò Lib. 7. Cap. 30. de condylomatibus ait; si hæmorrhois capitulum exiguum, basinque tenuem habeat, adstringendum lino paulum supra est, quam ubi cum ano committitur; deinde supra nodum capitulum exulcerandum est; ut evacuetur sanguine, ac spiritu ibi contento, & celerius id emoriatur, ac decidat, quod nisi factum est, magni dolores subsequuntur, interdum etiam urinæ difficultas; quod si hæmorrhoidis capitulum majus est, & basis latior, hamulo uno, aut altero excipiendum est, paulumque supra basin incidendum, neque relinquendum quicquam ex eo capitulo, neque quicquam ex ano demendum est; quà incisum est, acus debet immitti, & infra eam, lino ad caput ulum alligari; si duo triavè sunt, imum quodque primum curandum est; si plura, non omnia simul, ne eodem tempore undique teneræ cicatrices sint; si sanguis profluit, excipiendus est spongia deinde linamentum imponendum; post quinque aut sex dies auriculario specillo linamenta educenda, si capitula simul non exciderunt, digito promovenda, tum lenibus medicamentis, ut puta ceratis utendum. Hæ sunt Celsi Chirurgiæ, ad sedis venas sanguinem fundentes. Sed idem Celsus Libro 6. Cap. de hæmorrhoidibus, ex Dionysii sententia proponit ustiones per causticum medicamentum, quando alia medicamenta non proficiunt, hoc modo; Inspergenda sandaracha est, deinde imponendum quod ex his constat, squamæ æris auripigmenti, singulorum partes quinque, saxi calcis partes octo; postero die, capitulum venarum acu compungendum; adustis capituli fit cicatrix, quæ sanguinem fundi prohibet. Ultimo non est prætereunda Pauli Chirurgia, quæ ad venas sedis sanguinem fundentes proponitur lib. 6. capite 79. primoque præcipit, clysterem, copiosissimum immittendum, compressione facta, quo anus invertatur, & hæmorrhoides extra anum exeant, & appareant; solent autem non difficulter apparere interdum capita, & ora venarum sanguinem fundentia; interdum venæ nigricantes, & tumidæ; quæ lino, quintuplici vinciendæ sigillatim sunt; una dumtaxat relicta, qua sanguis superfluus emanet, ut præcipit Hippocrates. At ubi hæmorrhoides vinculo constrictæ exciderint, linamentis vino madefactis cicatrix inducitur. Leonides autem, ut refert Paulus, non lino deligat, sed forcipe prehensas amplè hæmorrhoides scalpello excindit. Alii tandem, inquit Paulus, caustico medicamento repleto concavo instrumento, ad urendam venam accommodato, ipsasque similiter hæmorrhoidas usserunt. Hæc ab antiquis deprompta sunt, qui, uti audivistis, & vinculis, & incisione, & erodentibus, & adurentibus medicamentis usi sunt. Miror quod nullus antiquorum ferramenta candentia proposuerit, cum tamen caustici tutiora esse videantur, quod his urere, quantum opus est, possimus, illis verò legem ullam imponere non valeamus, insuper, caustica partem putrefacere passim videmus, contra ferrum candens corroborare pro comperto habemus, nisi forte, Antiquos ferrum candens silentio præteriisse dicamus, quod profusionem potius adaugeat, cum profluenti vasi admovetur, ut patet; sed inducta crusta, jam sanguis cum his quoque coërcetur. Propter quas causas ego ferrum quoque candens probo, cuspidatis ferramentis singulis venarum orificiis adapertis, admotis ut crusta excitetur; satius autem est, gossypii flocculum ad venæ orificium apponere, inde verò inurere, gossypium enim ita inustum duo præstat, & valentius hæret, & minus patientes dolent. Sed ut ingenuè fatear, potior ratio, & tutior ea est, quæ medicamentis pugnat, quæ valenter adstringentia sint ex Galeno 5. de Medic. per genera. Quo casu nihil magis valere expertus sum, immaturis fructibus contusis plantæ ligni guajaci; omitto ovi albumen cum bolo Armena, sanguine draconis, mastiche, thure, & gypso

subactum,

subactum, & gosypio usto exceptum, & impositum, omitto præterea, quę per os assumuntur, aut revulsionis gratia peraguntur, tanquam ad hunc locum non spectantia. *Hactenus Hieronymus Fabricius ab Aquapendente.*

Hæmorrhoides narium, de quibus Marcus Aurelius Severinus aureo tractatu de recondita abscessuum natura; ut & hæmorrhoides uteri de quibus alii, hic non describimus, quia si quid in ejusmodi morbis agendum veniat, ejus materia in curationibus, consultationibus &c. ad ani hæmorrhoides facientibus, abunde sufficitur. Jam itaque continuo ad

Consultationes.

Hæmorrhoidalis moles cum Vlcere.

Consultatio I.

Illustrissimus atque Reverendissimus Antistes quadragesimum octavum annum agens, temperamenti totius ad calidum & siccum vergentis, fervidi jecoris atque cordis, habitus gracilioris & fusci coloris, arduis semper negotiis implicitus, & longis itineribus deditus, multis abhinc annis hypochondriacus fuit, eodemque tempore usque in pręsentem diem hęmorrhoidalibus affectionibus obnoxius, quę prioribus annis adolescentię dolores eidem Illustriss. inferebant, quia cæcæ tunc temporis erant hæmorrhoides ipsæ, sicut iisdem adapertis itinerum occasione, dolores infestare cessarunt, semper tamen paulatim earum moles tantum augmentum suscepit, ut modo acini uvæ figuram repræsentent, & quatuor abhinc annis censueræ fæcalis evacuationis occasione, omnes extra mittantur, nec adeo facile mox intromitti possint; quę interim pręterito tempore quandoque etiam sanguinem effuderunt. Verum postquam mense Augusti proxime præterito duplici Tertiana fuit correptus, jam tumefactis hæmorrhoidibus dolor accessit, qui exacerbatur semper post fæcum depositionem, & plures horas, quandoque integrum diem perseverat; qui dolor utpote acutissimus, Virum Illustriss. Patavium ad me impulit, qui, facta loci diligenti inspectione, primo vidi hæmorrhoidas ad prædictam molem perductas, sed livi das & fere nigras, nempe atro sanguine repletas, sicut niger & crassus ex vena antea missus observatus quoque fuerat. Præterea in superiori parte versus coccygem, corrosionem, ulcus præseferentem & alias inferius leviores excoriationes observavi.

Quod ab ineunte ætate Præsul iste Illustriss. melancholiam dispositionem nactus fuerit, mirum non est: cum à nativitate cor ipsum fervidum, & jecur præcalidum sortitus fuerit, nec mirum pariter quod hujusmodi dispositio majus in dies augmentum susceperit, & ab immodicis exercitiis atque itineribus peractis, & à perpetuis animi applicationibus, quæ omnia viscerum dolorem intendere, sicque sanguinem exustum reddere potuerunt.

Quoniam verò provida natura totius massam sanguineam depurare totis viribus conata fuit, hinc factum est ut nigri & adusti sanguinis portionem ad vasa hæmorrhoidalia deposuerit, quibus repletis, hæmorrhoidales dolores distensivos immaturè excitaverit, qui erumpente sanguine, quodammodo cessarunt. Verum quoniam Curatio, nimirum totius massæ sanguineæ depuratio, fervidæ viscerum intemperiei correctio, & vasorum hæmorrhoidalium roboratio neglecta fuere, idcirco invaluerunt semper quotidie magis & causæ morbificæ, & pravi effectus, quandoquidem & sanguis niger, atque crassus, in vasis mesentericis stabulans, Melancholiam hypochondriacam firmavit, & ab eodem conspurcata massa sanguinea vitiatam reddidit totius nutritionem, naturaque stimulata, ejusdem atri sanguinis portionem ad hæmorrhoidas perpetuo, non solum per intervalla sanguinis excretiones tentare coacta fuit, verum superioribus postremis annis tanto cum impetu atque copia fuit sanguis effusus, ut deficiente nutritione, fere ad Atrophiam vir Illustrissim. ductus fuerit, qui tamen utpote robustam naturam alioquin sortitus, suppresso sanguine, pristinum habitum recuperavit, semper interim hæmorrhoidum malo quotidie magis augescente.

Tandem postquam mense Augusti proximè præterito biliosa febre correptus fuit, ab ipso febrili calore visceribus ipsis una cum sanguine super excalefactis, irritata natura ejusdem acriorem & magis acidam portionem per modum crisis ad hæmorrhoidas deposuit, quæ sua activitate vasa ipsa erodere valuit, & ulcusculum in superiori parte versus coccygem, aliasque leves excoriationes extrinsecus excitare: unde dolores atroces procedunt, qui exacerbantur à fæcum depositione, dum à fæcibus ipsis comprimuntur vasa, & exprimitur ichorosa, acris & acida materia, quę labia ulceris attingens, dolores infert, & ad cæteras hæmorrhoidas extrinsecus expansa, alias, sed leviores, excoriationes inducit.

Est quidem gravissima hæc hæmorrhoidalis affectio, non solum ratione causæ conjunctæ, verum etiam ratione antecedentium: naturales enim sunt viscerum intemperies, tota massa sanguinea atro sanguine infecta, & moles hęmorrhoidalis insignis & pravo colore affecta, quæ omnia ulcus jam contractum & excoriationes fovere valent, imo necessario fovent. Quare Curatione eradicativa opus habet quam anni tempus non permittit, & ideo ad Ver venturum est differenda. Interim urgent dolores, qui attrahendi novos humores vim obtinent, & præterea vigilias inducendo, corpus extenuandi: ut propterea Hippocrat. Vigilias veraces appellarit: & quod magis ac pejus est, si moles hujusmodi hæmorrhoidalis adhuc à doloribus augeatur, calor naturalis partis, adeo à fronte remotę, non adeo facile humores ipsos, multos & pravos regere & custodire poterit; ideo usque ad illud tempus diligenti cura & prudenti custodia opus est, ut dolores quidem leniantur, sed calor nativus partis conservetur, & exiccantibus pars ipsa à putredine & corruptione custodiatur.

Pro leniendis doloribus, materia illa ichorosa quæ à fæcum compressione foras exprimitur, omnium primò detersionem expostulat, ut citius & facilius & ulcus, & erosiones demulceri possint; id autem procuretur spongiosa madefacta vino tepido dulci, in quo capita papaveris ebullierint; vel aqua hordeacea, in qua pariter papaveris capita & rosæ ebullierint, addita mellis ros. simpl. portione. Illiniri quoque poterit unguento populeo, additis gut. ol. Jusquiami; quod si præsto non fuerit, reformetur unguentum cum ol. nenupharino. Sed in usum quotidianum ducatur balsamus Saturni, ut qui refrigerandi (exiccandi, roborandi & uniendi quoque, imo & demulcendi facultates obtineat. At nullo modo erit omittendus ignis usus, admovendo

prope

prope partem laminam ferream omnino ignitam, adeo ut pars ipsa citra dolorem atque molestiam excalefiat & exiccetur. Duæ igitur parentur laminæ ferreæ, ut altera admoveri, altera interim igniri & repeti possit.

Quibus jam dictis congrua erit addenda victus ratio, humectans atque refrigerans, alimentorum boni succi, facilis coctionis & distributionis, ut facilius proximo verno tempore mesenterii obstructiones reserari, massa sanguinea purificari, intemperies viscerum corrigi, & tandem moles hæmorrhoidalis, aut valde imminui, aut ex toto deleri possit. Interim tamen non erit inutilis usus emulsionis ex amygdalis & seminibus melonum, frequenter, vel summo mane, vel prima mensa assumendæ, ut humorum prava qualitas quodammodo emendetur, eorum nimirum acrimonia & aciditas edulcoretur, sicque minus acutè hæmorrhoidas ipsas feriant. *Joh. Raymundis Fortis, in Consiliis Medicis.*

Ab Hæmorrhoidibus Præservatio.

Consultatio II.

Quamvis Melancholiam hypochondriacam tot annis confirmatam & consummatam superare velle vanum videatur, eoque magis, cum tota massa sanguinea eodem humore melancholico sit infecta adeo ut & hypochondria cum toto, & totum cum hypochondriis communicationem habeant, sibique invicem materiam suppeditent; nihilominus hanc & illam non parum diminui posse pro certo habeo, ita ut facultas expultrix ab atro sanguine minus molestata, minus quoque imposterum ad hæmorrhoidas expellat atque deponat, sicque Illustr. Vir non parum ab hæmorrhoidali affectu saltem levari, si non omnino vindicari possit; præterquam quod ab aliis quoque plurimis Melancholiæ hypochondriacæ symptomatibus multo minus divexabitur.

In hunc igitur finem primæ viæ à crudis humoribus sunt mundandæ. Secundo Mesenterii obstructiones aperiendæ. Tertio Massa sanguinea purificanda. Quarto Jecoris & hypochondriorum fervor contemperandus; atque tandem hæmorrhoidum cura est habenda.

Pro prima intentione, primum Leniens erit potio ex syr. ros. solut. rec. & ex manna clarif. vel flos cassiæ cum lenitivo. Primum præparans erit hujusmodi.

℞. Julap. acet. ℥. iij. aq. florum citri ℥. j. m. pro syr. & sic pro aliis quinque. Quibus succedat hujusmodi Leniens.

℞. Syr. ros. solut. de polypod. an. ℥. iij. aq. florum citri parum, m. f. p. vel præbeatur elect. lenit. cum tartaro, quibus superbibat jus hordei.

Pro secunda intentione, medicamenta aperientia debent esse humectantia, non exiccantia, non calorifica: siquidem & cruditates jam exiccatæ, & sanguis ipse à calore crassior est factus, & in horum usu diutius persistendum: multo enim difficilius est humectare siccum, quam exiccare humidum; quare succi herbarum depur. humectantes & aperientes sunt in usum ducendi ita.

℞. Succi depur. & per arenam trajecti, cich. borag. pom. dulc. an. ℥.j. decoct. in jure pullæ paratæ malvarum, violarum, lupulorum, sonchi ℥.v. m. pro syrupo. Sequenti vero die assumat summo mane flor. cass. ʒ. ij. & post horam superbibat jus pullæ foliis malvarum, borag. & sonchi alteratum, tribus verò horis ab assumpto jure prandeat. Tertia verò die repetat succos, ut supra, & quarta florem cassiæ cum jure, sicque alternatim perseveret ad decimum quintum usque diem. Quo tempore assumat potionem hujusmodi.

℞. Rhabarb. opt. ʒ. j. fol. senæ mundat. ℥. iij. cinnam. integri. ʒ. j. aq. cich. q. f. m. f. inf. per hor. xii. deinde f. fortis expressio, & expressioni adde syrup. rosf. solut. ℥. v. m. f. potio, cui, tribus transactis horis, superbibat seri capr. depur. aut aq. Nocer. ℔.ij. duabus verò horis ab assumpto sero prandeat. Die autem sequenti repetat usum succorum aperientium ita.

℞. Succi depur. & per arenam trajecti, cich. borag. agrim. an. ℥j. sal. tart. fixi gr. x decoct. in jure pullæ factæ, malvæ, lupulorum, asparag. capill. Ven. ℥. v. m. pro syr. & sic per integra hebdomada. Interim hoc tempore Jecoraria dextera erit aperienda, & sanguis modice educendus. Transacta autem hebdomada, succedat talis expurgatio.

℞. Flor. cass. rec. extr. elect. lenit. an. ℥ß. Extracti rhab. ʒ. ß. m. f. boli, vel repetatur infusum supra descriptum, quibus pariter superbibat serum aut aquam: inde repetat eorumdem succorum usum integra altera hebdomada, & tandem quoque idem medicamentum purgans, modo descripto; & toto jam dicto tempore illiniatur quotidie totum abdomen unguento ros. malvino.

Pro tertia intentione explenda, rursus aliorum succorum usus erit opportunus ita:

℞. Succi depur. fumariæ, borag. pomorum dulc. an. ℥. j. salis tart. volat. g. x. decoct. in jure pullæ cich. endiv. agrim. fumariæ, lupulorum ℥. v. m. pro syr. & pro aliis quindecim; in quorum intermedio assumat hujusmodi medicamentum.

℞. Flor. cass. rec. extr. ℥. v. elect. de succo ros. ʒ. i. extracti senæ, polypod. an. ʒ. m. f. boli, quibus post horam superbibat seri capr. depur. aut aquę Nocer. ℔. ij. quod idem medicamentum repetatur in fine, interim primis diebus dictorum succorum aperiatur vena magis apparens brachii sinistri, & sanguis parce, prout Excell. Adstanti videbitur, educatur.

Quartæ intentioni satisfaciendum aquis stillatitiis potius, quam thermalibus, tum quia exiccantes esse solent, tum quia ab illarum copia facile calor nativus obrui posset; quare sat fuerit.

℞. Aquę stillat. de succo cich. ℥. x. julap. viol. ros. an. ℥. j. pro potu matutino quindecim diebus summo mane assumendo; cui præmitti quoque poterit Conservæ rosarum cochlear unum. Post hæc nullo verò modo omittendus est usus lactis asinini, ut quod & obstructionum reliquias valdè exsiccatas humectare & superare possit, & præterea jecur refrigerare, totamque massam sanguineam edulcorare valeat; in cujus usu quadraginta saltem diebus insistendum.

Tandem hæmorrhoidum cura est habenda, quæ præsente dolore, Anodyna requirunt, jam à me in altera Consultatione satis proposita: absente autem dolore, exigunt exiccantia, non tamen adeo valida ut nimis astringendo & corrugando dolores suscitare possint: fiat igitur, quod dum fæces deposuerit, abluatur hæmorrhoides vino nigro tepido, in quo ebullierint folia verbasci, ros. rub. myrti & plantaginis; valebit enim earumdem molem imminuere citra serositatum suppressionē.

Hisque jam dictis omnibus congrua victus ratio, intentionibus medicis atque medicamentis jam propositis proportionata, necessario addenda erit, ab excellentissimo viro adstanti singillatim præscribenda,

scribenda, ut ad multo meliorem statum redigatur vir Illustrissimus atque Reverendissimus, quem eidem optimum à Deo ex corde precor. *Idem ibidem.*

Plura super Hæmorrhoidibus vid. in Bibliothecâ nostrâ Medicô-Practicâ.

HEPATIS MORBI.

Hepar est magna glandula de genere conglomeratarum, ex cujus vasis excretoriis in truncum abeuntibus enascitur vas illud amplum nomine pori bilarii insignitum, imo & vasa alia minora, radices cystidis bilariæ dicta: quæ omnia inserviunt abducendæ bili, per viam fermentationis, aut percolationis, vel per utramque etiam simul, in hoc viscere, efformatæ; vel tantum à sanguine, per varia arteriæ hepaticæ ac venæ Portæ ramificationes, in glandulas ex quibus tota ipsius assurgit moles, accedente, secretæ. Ex hac compendiariâ admodum descriptione, quis non videt, si vel secretio bilis impediatur vitio glandularum viscus componentium, vel vitio fermenti, si aliquod tale in hac operatione naturæ detur, ut plurimis non mediocris nominis perplacet: vel eadem bilis secreta propter obstructum porum bilarium aut ejus præcipuos ramos, in intestina delabi non valeat: vel viscidior reddita imperfecte tantum illuc defluat: vel acrior, fluidior, ac serosior facta colatoria sua canalesque inde assurgentes vellicans, imo etiam corrodens, abundantius decurrat: Quis, inquam, non videt inde procreatum iri multiplices morbos, inflammationes, tumores, ulcerationes, fluxus biliosos, imò fluxus hepaticos &c? de quibus hic particularius quid non adjiciemus, sed continuo ad singularia quædam in hepatis morbis Chirurgiam maxime spectantia, descendemus.

Observationes.

Hepatis abscessus.

Cùm anno 1675. Parisiis Chirurgiæ operam daremus, curæ nostræ commissus fuit Vir consistentis ætatis faciei colore flavescente, pilis subrufis, sed minus lautæ conditionis, qui vulnere à gladii ictu profundiore intra costas nothas inflicto, abscessum hepatis incurrit, ita ut per sex septimanas materia purulenta copiosè manavit, eò majori cum periculô, in hepatis parenchyma stylus profundius adigi potuit. Hic octo circiter septimanarum spatio ab affectu funesto liberatus fuit, medicamentis balsamicis ac vulnerariis, detergentibus ac consolidantibus, internè & externè usurpatis; Nobili aliô, quem simili malô laborantem eodem tempore curæ suæ creditum, D. Morellus Chirurgus peritissimus ter de die invisebat, paucorum dierum intervallô è vivis excedente, adeò abjectioris sortis hortis homines quandoque præ divitibus natura favere dicitur. *Joh. Jacob. Harderus in Observat. Anatomico-Medicis.*

Hepatis durities & suppuratio feliciter finitæ.

Quantum sufficere possit pars adeò nobilis prout est hepar, Medicorum monumenta testantur. Hic quoque recensebimus exemplum non inauditum attamen rarum, quod in eadem parte accidit. Juvenis quidam Amsteledamensis qui Chirurgiæ operam dabat, ante tres ferè annos nobis querebatur de epigastrii tensione, cum dolore gravativo ad hypochondrium sinistrum sese extendente, tandem tumor durus ibidem ortus, cum aliquali difficultate respirandi & febricula. Hisce exploratis, hepar esse induratum judicavi, diversisque emplastris emollientibus applicitis, tandem cataplasmatis maturantis adminiculô tumor mollior redditus ad suppurationem pervenit, quô post cauterii potentialis applicationem, phlebotomo apertô, multum puris effluxit, & brevi post, ulcere purgato, sanatus est. In hoc casu non est dubitandum quin à præg essa inflammatione, gibba hepatis pars fuerit connata peritonæo, unde ulcere aperto, puri denegatus fuit in abdominis cavum decubitus. Ejusmodi exempla reperiuntur quoque in observationibus curiosis Nobiliss. Viri D. De Marchettis, Professoris Patavini, pag. mihi 120. *Frideric. Ruyschius in Observation. Anatomico-Chirurgicarum centuria.*

Hepatis inflammatio, ac suppuratio vomitu curatæ.

Mulier quintum completura climactericum, inflammatione hepatis cum tussicula sicca, spirandi difficultate & pungitivo in hypochondrio dextro laborans dolore, phlebotomiis aliisve non obstantibus remediis, juxta effatum Hippocrat. 4. acutor. eodem in latere suppurata est, atque XL. die puris crassioris sanguine striati libras sex sponte evomuit & convaluit. *D. Nicolai Gulielmi Beckers.*

Calculi ex Abscessû circa hepar.

Pauci elapsi sunt anni, quod hic Uratislaviæ vixerit, Johannes Groschius, Oeconomus Xenodochii ad Spiritum Sanctum, Vir robustus ac validæ Constitutionis, temperamenti Sanguineo-cholerici. Hunc quondam mense Junio, anno ætatis 60. desubito Rigor vehemens invasit, cui postliminio dolores in Hypochondrio dextro ad regionem Hepatis una cum Tumore, nucem juglandem æquante, accesserunt. Tumor is, doloribus persistentibus, intra semestre spatium adeo increvit, ut tandem panem siligineum Uratislaviensem quantitate tantum non superaret, sicque induruit, ut scirrhum referret. Quanquam vero Affectui huic diligentior adhibenda fuisset cura, ægrotus tamen nec Medico nec Chirurgo usus, sed sui ipse curam suscipere ausus est: interne quidem Balsamum Sulphuris, aliquandiu singulis diebus deinceps bis terve in Septimana, ut nonnunquam pulverem cardui benedicti adhibuit, & pro Evacuatione quandoque, velut pro libitu, Rhabarbarum; Externe vero ab initio ad finem morbi nil nisi Emplastrum Jeusigneri Norinbergense Tumori applicuit. Tandem aliquando contigit, ut circa Festum Nativitatis Christi, dum noctu ægrotus dormiret se haut sentiente, Tumor rumperetur, unde magna quantitas materiæ, pultis instar crassæ, cinericei coloris, integris 4. septimanis profluxit, donec Tumor quasi omnino desideret.

Posthæc ex vulnere, quod interea in fistulam degeneraverat, atque in nonum usque annum, indito in id instrumento argenteo, apertum servabatur, juxta cum humore ichoroso successive plurimi lapilli provenerunt, diversæ magnitudinis, formæ & figuræ, sic ut alii triangulares, alii quadrangulares, alii sexangulares, deprehensi sint, inter quos majores, glandibus faginis, minores vero, granis ericæ similes erant.

Iidem Coloris sunt extrinsecus sub-punicei, instar Castanearum nondum omnino maturarum, inducti tenui quodam cortice, intrinsecus lutei instar Rhabar-

bari, quo ægrotus sæpius utebatur. De cætero lapilli dicti sunt friabiles, pondere admodum leves, ac numerum eorum novem annorum spatio excretorum, quingentenarium aut sexcentenarium æquare, hæredes ægroti affirmant: Eorumdem etiam lapillorum numerum ad 80. apud me asservo. Quamdiu vulnus apertum conservatum est, & lapilli excreti sunt, cætera vir ille bene valuit, & ad quævis sua munia obeunda, supra morem ætatis, expeditus & alacer; quam primum vero vulnus sua sponte coaluit, in alios Morbos incidit, præcipue vero interdum in Asthma, interdum in Icterum, sæpius in Diarrhœam, quorum morborum unus tandem quoque ipsi vitam extinxit, postquam ad 72. ætatis annum accessisset. *Godofr. Thilesin.*

HERMAPHRODITI.

De Hermaphroditis, eorumque Chirurgiâ sic scribit Hieronymus Fabricius ab Aquapendente.

HErmaphroditus dicitur qui utrumque habet sexum, olim ἀνδρόγυνος vocabatur, ex Pliniô, ut apud Platonem, ita dictus, quia sit Mercurii, & Veneris filius, ut vocis compositio indicat; nam Mercurius Ἑρμῆς, Venus Ἀφροδίτη, à Græcis dicitur. Ut fabulantur Poëtæ, fuit adolescens formosissimus quem cùm esset complexa Salmacis Nympha in fonte, & blanditiis ac precibus in concubitum flectere non posset, illa à Diis petiit, ut ex duobus corporibus in unum redigerentur; quod factum est Plinius lib. VII. cap. 3. ait, quòd olim in prodigiis habebatur, nunc in deliciis. Quia verò multam utrique sexui affert deformitatem, ideò Paulus ejus Chirurgiam proponit. Primò autem ex Leonide ponit differentias hermaphroditorum, in viris nimirùm tres, in mulieribus unam. In viris quidem modò juxta regionem inter scrotum & anum, modò in mediô scrotô muliebris pudendi pilis obsiti forma apparet: Tertia verò ad has accedit, in quâ nonnulli veluti ex mulieris pudendô, quod in scrotô est, urinam profundunt. In mulieribus verò supra pudendum, juxta pubem virile frequenter reperitur genitale, tribus quibusdam exstantibus corporibus; unô tanquam cole, duobus autem aliis veluti testiculis. Hæc Paulus. Ego autem quid in hâc re observârim dicam: Observavi enim in homine inter anum, & testes, statim sub testibus, præter sua genitalia membra, formata quoque fuisse labia vulvæ, sine tamen aliquâ cavitate, itaut videretur naturam voluisse vulvam, & pudendum mulieris efformare, frustratam tamen fuisse: In mulieribus verò observavi nympham productam fuisse, nunc ad duos, nunc ad tres digitos; quæ tamen erat flaccida, neque erigebatur. Nihil ultra fuit hâc in re à me oservatum: Audivi tamen, & Perusii, & hic Patavii, mulierem fuisse hermaphroditum, quæ concubitum cum aliis mulieribus habebat, hâc parte erectâ, ut dicit Paulus. Fama quoque est in bellô Ungaricô proximè præteritô, militem peperisse, qui ad intuitum mas, sed clam fæmina quoque erat perfecta. Nec mirum hæc à naturâ fieri; quoniam in generatione, ut puta in naturæ operum maximè naturali, tantum fuit de successione natura solli cita, ut potius abundare in superfluis, quàm deficere in necessariis maluerit. Itaque primò fecit conceptum, ad utrumque sexum suscipiendum aptum, ut scilicet unum saltem, vel mas, vel fæmina, quô minus procreatur, fugiat. Sic in ovis quoque per duplicatum vitellum factum est. Propterea sicuti hominem fecit potestate fæminam, sic fæminam marem evadere idoneam molita est. In quô tamen præpollet femina, quod frequentius in femina, maris genitalia, non contrà; feminæ in mare posita sunt. Unde Paulus in mulieribus frequenter accidere dixit masculeum sexum. Ratio ea est, quia, uti ex Anatome dictum est, natura magis feminarum, quàm marium generationem appetit, & intendit, propter causas in anatome allatas; ad quam hæc fortè magis spectant, quàm ad hunc locum.

Sed nos Pauli Chirurgiam in Hermaphroditis afferamus, & primò in viris femineum sexum habentibus. Paulus dicit quòd tertia virorum deformitas, quâ urina per scrotum excernitur, curationem non admittit, reliquæ tres curantur, corporibus supervacuis è mediô sublatis, & ulcerum modô curatis. Quæ Pauli verba nihil aliud præcipiunt, quàm ut excidantur corpora mulieris, & pudendum, ac vulvam facientia. Ego verò cùm nihil istiusmodi viderim, neque actioni officere, neque incommodum esse, neque deformitatem ullius oculis afferre, satius fore existimavi, ab opere dolorem afferente abstinere, & sine Chirurgiâ ea dimittere.

Sed de Nymphâ solùm difficultas est (*sub eâ Clitoridem complectitur Autor noster*) de quâ Paulus privatim agit: Tum verò ab Ægyptiis excindi solet in virginibus, ubi scilicet multa promineret; quod duabus tribusque de causis factum esse reor. Primò, quòd existimarent hanc partem plus justô prominentem, actui venereo incommodam esse, quòd in vulvæ orificium incidat, & colis ingressum liberum prohibeat. Secundò, quia existimarent nefas & piaculum esse mulierem agere quoque virum posse. Tertiò, ut modestiores feminas redderent, & inexplebilem libidinem, locis illis æstuosis feminas urgentem, per nymphæ amputationem, quæ Veneris aculeus, & tentigo est, refrenarent: Nam hæc pars, uti Anatome demonstrat, formam colis, & substantiam, corporisque proprietatem exactè refert, proindeque & oblectationem, & omnem penis actionem habere necesse est. Sed jam tempus est ut hujus quoque partis chirurgiam peragamus; quam Paulus, resupinatâ muliere, & nymphâ volsellâ prehensâ, scalpellô excindit; diligentiâ adhibitâ ne tam altè ipsam penetremus, ut fluidus affectus, Rhyada vocant, excitetur. Sed melius erit, tum ad dolorem, tum ad rhyada vitandum, forcipe angustiore ipsam apprehendere, sensimque stringere, ut adstrictione sensus hebetetur, inde præcidere.

Observationes

De Hermaphroditâ perfectâ &c.

Absit ab hoc capitulo lasciva petulantia, & procul hinc, procul estote aures profanæ & salaces. Medicis scribimus, quibus & tangere subinde permittit necessitas,

tas, quæ natura, ſollicita pudicitiæ conſervatrix, velanda curavit. Iis ergo non moleſtum erit audire, quid circa eas partes etiam extra ordinem aliquando ipſa illa omniparens mater moliatur. Obſtupuit mecum Guilielmus de Penyn Amſtelodamenſi noſocomio præfectus Medicus, & aliquot celebres, qui aderant, Chirurgi, dum puellum ſeptennem viſitabamus, quæ anno ætatis ſuæ ſexto fluxionem menſtruam paſſa erat diuturnam & vehementem, atque ubi ea deſierat, pleuritide correpta fuerat; ac diu colluctata cum febribus eam ordinariè comitantibus, & hic diu etiam ſequacibus, tandem in regione pubis vehementiſſimos ſenſit dolores: parsque ea paulatim intumeſcens, anno ætatis ſeptimo, quo hæc oculis noſtris uſurpavimus, non puerum, ſed penem produxit, qui perfectus, & perforatus erat; ita ut urinam commode per eum redderet, teſticuli jam etiam ſui prodebant initia, nam in ſiniſtro latere tangentibus occurrebat globulus, qui manui cedebat, omnium, qui aderant, judicio extra omnem controverſiam, teſticuli latitantis adhuc, ſed ſe foras prorumpere conantis argumentum. Quamquam autem parte recenter adnata urinam redderet, non tamen eandem minus commode, qua antea ſolita erat via, emittebat. Mirabamur iſta tam inſolita naturæ molimina, & quo tandem evaderent inter nos quærebamus, quod ſuccedentia docebunt tempora; vivit enim & valet hæc parva hermaphroditula, quæ non minus obſtupuit, credo, quam famoſa iſta Anna Weylde Angla, quæ ne quidem per umbram ſuſpicans ſe aliam fore, quam fæminam, ſine ullo doloris ſenſu anno ætatis ſexto ſenſit prodire teſticulos, quibus decimo tertio adnatus eſt penis, ita ut utriuſque ſexus membra exhibeat, teſticulis etiam, quam ordinarii virorum ſunt, majoribus, titillabatur utriuſque ſexus libidine, ſed quia penis non erat perforatus, ſemen, quod eum inflatum impleverat, ſiquidem id affirmanti fides poteſt haberi, deorſum per muliebria, effluebat. Curioſa alia de hac perfectiſſima hermaphrodita referre poſſem, niſi illa per totam Europam pene vagata, penem & reliqua omnibus videnda, omnibus tangenda obtuliſſet.

Itaque aliud in hoc genere mirabile referam: quod etiam Amſtelodami viſendum fuit: puer eſt trium annorum, in quo nec teſticuli, nec ſcrotum apparet, ſed tantum virgæ cujuſdam imperforatæ exiguus tubus, & infra eum foramen, quod caput majoris aciculæ magnitudine non excedit, per quod urinam reddit ſine incommodo. Sed hiſce ſtupendis naturæ exorbitationibus tantiſper immoratum eſſe, ſit ſatis. Legat, qui curioſior eſt hac ſuper re, Auſonii carmen, non unum hujus rei exemplum adferens, quod hic tibi ſuis admetior numeris.

Vallebanæ res nota, & vix credenda Poëtis;
Sed quæ de vera promitur hiſtoria.
Femineam in ſpeciem convertit maſculus ales,
Pavaque de pavo conſtitit ante oculos.
Cuncti admirantur monſtrum; ſed mollior agna
Aſtitit in tenerum de grege verſa marem.
Quid ſtolidi ad ſpeciem notæ novitatis habetis?
An vos Naſonis carmina non legitis?
Cænea convertit proles Saturnia Conſus,
Ambiguoque fuit corpore Tireſias:
Vidit ſemivirum fons Salmacis hermaphroditum,
Vidit nubentem Plinius Androgynum.
Nec ſatis antiquum quod Campana in Benevento,
Unus Epheborum virgo repente fuit.
Nolo tamen veteris documenta arceſſere famæ,
Ecce ego ſum factus femina de puero.

Legat Fortunium Licetum de Monſtris, & Martinum Delrio in diſquiſitionibus magicis, ubi hermaphroditum genuiſſe & peperiſſe narrat, alios ex feminis ſubito in viros mutatos, alias ex aniculis in juvenculas, nec nugatur vir ille, tempus, locum, aliaſque aſſignat circumſtantias, quæ ſolent rebus fidem adſtruere. *Theodor. Kerckringius in Spicilegiô Anatomicô.*

De Hermaphroditô.

De *hermaphroditis* nihil omnino dicere ſtatuiſſem; ſed partim, quia Fabricius de iis nonnihil ſcribit, partim, quia mihi puella hermaphrodita ante biennium inſpicienda & poſt mortem examinanda oblata fuit, non poſſum, quin aliquid addam. Qui plura de talibus ſcire deſiderat, adeat celeberr. *Caſp. Bauhini tractatum* abſolutiſſimum. Infantem illum cum vivum inſpiceremus, dijudicare non potuimus, quiſnam ſexus in eodem præpolleret, habebat enim penem, pro ætatis ratione longiuſculum, ſimul quoque externam pudendi muliebris imaginem. Poſt aperturam cadaveris inventus eſt uterus cum teſticulis, rubis aliſque veſpertilionum, tum & ſinu pudoris, in cujus ſuperiore parte meatus urinarius quoque aderat, adeo occultus, ut in viva eundem animadvertere non potuerimus. Cæterum penis nullum habebat commercium cum veſica, eoque transverſim diſſecto, nulla ſpectabatur urethra, ſed tantum duo corpora nervoſa, quæ ſuis cruſculis adhærebant oſſibus pubis, ut clitoris mulierum. Potuiſſet hic ſine dubio curari, ſi longius habuiſſet vitæ ſpatium, è medio ſublato pene tanquam ſupervacuo, poſtea ulcere debite tractato, ut habet Ægineta *l. 6. cap. 69. Clariſſ. Joh. van Horne in Microtechne.*

Conceptio Hermaphroditica ſeu Androgynea.

Fortunius Affaytatus, Phyſicus atque Theologus Italus inſignis, in ſuis conſiderationibus Phyſicis atque Aſtronomicis, Paulo III. Pontif. Max. inſcriptis, & Venetiis Anno 1549. impreſſis, de conceptu Androgyneo cap. 2. hæc habet. Melinus Britannus, divinus vates, anno à Chriſto nato 446. ex ea matre natus eſt, quam conſtabat ſine viro concepiſſe, cum forte ſe cum viro jacere ſomniaret; id Sabellicus ſcriptor hiſtoriarum diligentiſſimus, aliique Hiſtorici & Chronologi, præſertim apud Anglos, literis prodiderunt. Averrhoes aſſerit hujuſmodi caſum ſuo tempore accidiſſe, hoc eſt, virginem ſine virili concubitu concepiſſe & peperiſſe. Divus quoque Thomas ait, ſuo ſeculo idem eveniſſe. Noſtrates etiam paucis abhinc annis reſtantur idem Cremonæ contigiſſe. Vivuntque adhuc tum obſtetrices boni nominis, tum probatiſſimæ quædam matronæ, cum quibus hac de re ſæpe longos ipſe ſermones feci, quæ jurant, ſe huic ſpectaculo interfuiſſe.

Allegatus Autor cap. 5. ſuam hac de re ſententiam fert, dum dicit: Dari hermaphroditos utriuſque ſexus munus egregie abſolventes, & alterum tantummodo ſexum foris oſtendentes: fœminea genitalia exterius conſpicua eſſe, virilia intus latere, ſemine prolifico prædita; & per certum ſeminis ductum, quotieſcunque opus ſit, ſemen ad matricem deferre, vehementi aviditate illud excipientem: illudque penetrare illæſa etiam virginea membrana in loco ad generationem accommodata, illicque reſidere, & ita conceptionem fieri, eodem modo ac ſi cum viro rem habuiſſet: & hoc plerumque ſolere per ſomnum niſu venire, quo tempore ſagax natura ad venerem excitandam varia ſimulacra

lacra confingere facile poteſt. Servatis igitur naturæ legibus, ſatis conſtare arbitratur, mulierem ſine viro foris adhibito concipere poſſe: qua in re providæ & almæ naturæ gratias ingentes agendas eſſe cenſet, quæ nullo pacto genus noſtrum perdi aut exſtingui voluerit: etiamſi viri non invenirentur, aut fœminas prorſus odiſſent. Immo omnia procuraſſe naturam ſtatuit, ut humanum genus tueretur & conſervaret, illudque homine etiam invito latius propagaret.

Rarus hic Tractatus plurima alia paradoxa in ſe continet non ubivis obvia: Speciosas etiam rationes complectitur, cur magnes ſe ad polum vertat, in quibus eruendis hactenus plurimi deſudarunt. An autem Lectori curioſo author hic in omnibus ſatisfaciat, in medio reliquitur.

Scholion) Ariſtot. l. 4. de Gen. Anim. c. 4. judicat, de Hermaphroditis, quibus gemina ſunt pudenda, unum ratum, alterum irritum habent. Non vetum hoc Ariſtot. decretum eſſe ſtatuit Joh. Faber Eynceus in not. ad Hiſt. Mexic. f. 547. certorum, inquit, mihi fide teſtimoniorum conſtat fuiſſe egregia ſtatura & venuſta facie juvenem, qui modo gladium cingebat, modo colum tractabat, & agi patique poſſet. Niſi Ariſtotel. intelligat, qui fœcundum virile profundit ſemen concipere non poſſe, aut vice verſa; quæ gravida ſit in alia fœmina generare non poſſe. Contrarium, ait, ferè foveo, Ariſtot. ſententiam. Exenteravit Theophil. Molitor Lynceus in Fabri æde murem majorem, Rattum, qui Hermaphroditus erat & prægnans, novem maſculos utero concluſos geſſit, non majores quam aliqua magna formica, vivos omnes, & in quibus cor pulſare viſum eſt: Erant huic omnia fœminam conſtituentia genitalia & ſemen præparantia, conficientia Teſtes ac deferentia vaſa una cum matrice: Altera ex parte aderant omnia vaſa ſemen facientia & jaculantia maſculina, cum ipſo utero, teſtibus, veſiculis ſemine denſo & optime concocto onuſtis. Hactenus Faber: Memorat Wolphius in memorabil. com.2. Camer. cent.16. f.510. fuiſſe Hermaphroditum Hieronymo Montano Gallo ſatis cognitum, qui ſexus muliebris putabatur, viro nupſerat, cui filias aliquot & filios pepererat, ſed nihilominus ancillas compreſſerat, & in his generare ſolitus fuerat; licet itaque rarum ut Hermaphroditus utroque ſexu & incubum & ſuccubum cum aliis agere poſſit, & utroque fœcunditatem exhibere; ut tamen ſolus ſibi ipſi utroque ſexu ſufficere poſſit, res videtur eſſe valde difficilis quæ & credi & probari ſatis poſſit. *Georgii Chriſt. Petri.*

De Duobus Hermaphroditis.

Inter praxim, quam in caſtris Brandenburgicis ad Anclamum Pomeranorum locatis, apud multos dyſenteria & febre maligna decumbentes, hoc Anno 1676. Menſe Auguſto, exercui, oblatus mihi fuit infans maſculus, vix tertium anni quadrantem ætate ſuperans, dyſentericus, ex plebeia ſtirpe minime oriundus: Puellus hic, cum ultra octiduum laboraſſet dyſenteria, & ea muliercularum medicaſtricum ope jam eſſet ſublata; accendenti videbatur mihi inſultibus epilepticis iiſque lethalibus decumbere: Cumque inter cætera indicantia Clyſter eſſet applicandus, & nemo in caſtris adeſſet, qui manum operationi huic adhibere gnarus eſſet, ipſemet ego enema paravi, idque inſtrumento apto infantulo infundi, ne aliquid damni imprudentia alterius adminiſtrantis pateretur. Etenim non mihi aut alteri Medico candido turpitudini ducendum exiſtimo, quandoque Pharmacopœi aut Chirurgi vices ſupplere, ubi id neceſſitas efflagitat. Cum itaque canaliculum ol. amygd. dulc. oblitum cauta ſatis manu ano admoviſſem, ut ſine noxa & dolore poſſet penetrare: Sphincterem ani (qui in dyſentericis quidem relaxari ſolet) adeo amplum inveni, ut is primo ſtatim intuitu mihi potius membrum muliebre, quam anus videretur. Rima erat oblonga, ampla, labiis ſepta, quæ rugis quibuſdam ſed paucis erant plicata, anique partim ſphincterem, partim vulvæ labra præſentare videbantur. Præterea cum ſyringam, hinc inde in ano laxo agitaſſem, nec tamen illam penitus intrudere poſſem, cum ſemper aliquid obſtare deprehenderem, quaquaverſum canaliculum movebam, & liquor enematis etiam reflueret, paulo ſuperius verſus os coccygis reperi ingreſſum, quo ſyringa penetrabat & clyſter plurimam partem infundi poſſet. Dubius igitur primo, an aliquid monſtroſi & Hermaphroditici ſubeſſet in tenero hoc ſubjecto, an vero ſecus, & (quod in his morbis familiariſſimum eſt) ani ſphincter nimis eſſet relaxatus, atque inteſtinum rectum acrimonia humorum dyſentericorum exeſum foramina acquiſiviſſet, rogavi Parentes, ut infantulum cum muliere, quæ illum à partu curaverat, lectica ad tentorium meum, quod inde ultra dimidium milliare diſtabat, duci curarent, ut per integrum diem eo melius infantuli curam haberem, quoniam officii Electoralis cauſa longius abeſſe non poſſem. Id autem feci ea de cauſa, ut præter diligentem curam iſtas partes exactius perluſtrare mihi ſimul copia daretur. Conſenſere Parentes, & ſubſequenti die miſerunt ad me puellum cum vetula. Illum ego lethalibus laborantem ſymptomatibus, quantum opus erat, refeci medicaminibus neceſſariis, & poſticas partes diducendo interiora ani perluſtravimus ego & vetula quid lateret poſt rimam, quam natura loco ſphincteris ani produxerat. Diductis itaque labiis externis, rugis quibuſdam (ut ſuperius innui) ſphincterem ani mentientibus, inveni nymphas & carunculas versus abdomen, inter quas hiatus erat pro vaginula uteri: Paulo ſuperius verſus dorſum, ſphincter erat inteſtini recti minime, ut alias, corrugatus, ſed tanquam duabus membranis rubris ex adverſo ſibi correſpondentibus, alvi excrementis exitum præbentibus, compoſitus: Hic valvularum more aperiebatur, quotiens infans ejularet, & (quod ob dolores internos fere continuo accidebat) vocem raucam minime ſonoram ederet. At, quod aſſequi ego non poteram, ſupra hunc ani ſphincterem internum aliud foraminulum parvum, ad formam meatus urinarii, in mulieribus alias verſus abdomen, hic autem verſus os coccygis, conſpiciebatur. Notabile & hoc erat, quod Perinæum, forma ſua ſuturam exactiſſime referens, ultra quatuor transverſos digitos inter penem & hunc monſtroſum anum diſtabat. Ita ſatis hiſce partibus perſpectis, infantulum hunc (Puellum ano-Puellam, vel quomodocunque eam appellare placuerit) cum vetula dimiſi, qui etiam ſubſequenti die epilepticus moriebatur, ſtatimque in proximi pagi templo ſepeliebatur, cum Parentes exenterationem, quam ſollicite implorabam ob internam partium ſtructuram, penitus abnegarent. Mulier quæ infantis curam à partu uſque geſſerat, eandem mecum ſententiam circa muliebre membrum fovebat, quę (ut ajebat) ſemper obſervaſſet, Infantulum circa illas partes ſeſe non bene habuiſſe, præſertim cum egeſſerit urinas & alvi excrementa.

Cadaver etiam denudatum militis cujuſdam ad propugnacula urbis Anclami occiſi, inter aliquos occiſos ita cum ſuis genitalibus utrinſque Sexus fuit conſpectum à plurimis, in quô membrum muliebre perinæi locum occupabat. *Chriſtiani Mentzelii.*

De

De Hermaphrodito.

Die 12. Julii proxime elapsi, comparuit puella quædam rustica, non imberbis, in nostro Othiniensi Consistorio, cui nihil in votis erat, prius quam ut nuncio & sexui sequiori, & ejusdem sexus habitui, misso, sibi integrum esset à Gynæceis ad masculum & sexum & cultum transire. Erat autem

Mercurio genitore satus, genitrice Cythera,
Nominis ut mixti sic corporis, Hermaphroditus.

Androgynus hicce natus in pago Fionensi, *Espe*, cum salutari Regenerationis tingeretur lavacro, dictus est Petrus, teste ipso loci istius Pastore; postea autem, cum errorem Naturę observassent Parentes, salutabatur Petronella, ultra annos unum & viginti, in hunc usque diem, quo captus vel tædio, vel odio sui generis, spreta nobilitate fœminei sexus & pręcellentia, (quam solam laudavit qui omnia vituperabat Agrippa) ad castra Virorum redire optabat. Casum hunc & causam ad forum Medicum mox devolvebant Assessores, ideoque remittebatur ad utrumque Clarissimum meum Affinem Dn D. Christianum Henricum Luja, Dn. D. Christophorum Balslavv, & me simul, ut nostra, qui una tum temporis aderamus, valeret existimatio. Nos varia primum huc spectantia rogantes, tandem ipsum hominem oculis subjicimus nostris. Ubi jam oculi nostri ad metam pervenissent, observavimus in perinæo, sive interfœmineo.

Pudendum muliebre, exiguum quidem, sed non plane clausum aut impervium, quod tamen otiosum judicavimus, nec omnibus, quod dicitur, absolutum numeris, cum nunquam vel lotium emiserit, vel tributum pependerit lunare. Prævaluit autem membrum illud quo Viri sumus, in quo defectus apparuit nullus, nisi quod Penis brevior videbatur, verum, præ pudore, ni fallor, brevitatem modo mentiebatur, confugiendo in viscera mille operta fugis. Testes adeo accreverant, ut non mereantur nomen Testiculorum, communem quippe supergressi magnitudinem, Vervecum pœne adæquant. Atque ita non modo bene testantur virilitatem, sed & salacitatem, cujus insimulatus dicitur (ut cum Plauto loquar,) præsentibus testibus petulcas adamare rusticolas. Percrebuit equidem rumor pamphilam quandam ex ipso gravidam esse, quod tamen ipse, à nobis interrogatus, negavit constanter, ideoque nec temere hoc affirmaveto. Egregii hi Testes rarissimo teguntur scroto, non ad communem Naturæ legem formato, sed prorsus bifido, & in dextram sinistramque partem exacte diviso; quippe cum lineola illa, in infima scroti parte secundum longitudinem communiter excurrens, quam suturam vocamus, heic sedem suam circa Penis elegerit radicem. Atque sic iterato sæpius luserat in hoc nostro Natura, in longum sui ludibrium ipsum reservatura. Immo & varias vices ac vicissitudines experta sunt hæc membra, ipso teste possessore. Tempore quippe nativitatis, & primis statim annis, favit Natura potissimum Virilibus, progressu temporis videbatur ad alteram inclinare partem, quasi organo muliebri dedititia futura, verum ubi pubescere cœpisset, rediit ad priorem locum, unde digressus fuerat, suetus Naturæ vigor, quasi eandem remensurus fabulam. Cum vero se heic sentiret diverti commodius, transtulit huc suas sedes, masculo generi futuras hæreditarias. His omnibus rite pensitatis, ductum Naturæ sequuti, Virorum numero hunc adscripsimus; jubentes ut, qui hactenus sub muliebri palla mas delituerat larvatus, jam, complicato sipario, in scenam sine fuco prodiret, vesteque fœminea cum virili mutata, masculesceret, & faciendo opere rustico, jam tum Vir futurus, digno Viro, lacertos posthac exerceret suos. *Georgii Hannæi.*

Andria, Sive mulier Hermaphroditica.

Emasculatam fœminam, non caridum luxu aut desidia pronatam Andriam, non illam Terentii ex Insula Lesbo ortam, sed rustica gente in superiori Bavaria editam exhibeo, cujus lepidum exemplar Marius Grapaldus lib. 2. Lexic. cap. 5. voce ἀνὴρ in Latine reddito Epigrammate exhibet.

Cum mea me genitrix gravida gestaret in alvo,
Quid pareret fertur consuluisse Deos.
Mas *est, Phœbus ait, Mars* fœmina. *Junoque* neutrum.
Cumque forem natus, Hermaphroditus *eram,*
Quærenti lethum, Juno sic ait, occidet armis,
Mars cruce, Phœbus aquis, sors rata quæque fuit.
Arbor obumbrat aquas, ascendo, decidit ensis,
Quem tuleram casu, labor & ipse super.
Pes hæsit ramis, caput incidit omne, tulique
Fœmina, vir, neutrum: flumina, telo, crucem.

Andria autem nostrę rustica *Martha Lechna* nomine, patriam habuit pagum superioris Bavariæ paramœnum Ilmunster, qui fere medium itineris inter Ingolstadium & Monachium peregrinantibus exhibet, à præterlabente fluvio Ilne, & Cœnobio, quod circa annum R.S. DCCLV. ibidem exstructum Bavariæ annales referunt, ita indigitatam, quam corrupto idiomate incolarum dialectus nunc *Idelmunster* vocat. Parentem habet *Johannem Lechna* mercenarium, matrem vero, ob motum pedibus negatum ægerrime inque summa penuria decumbentem. Amor Judicis in egenam hanc decimum quartum annum ætatis nunc agentem literis hisce commendatitiis pro viri posse munivit:

Demnach Mir Vorvveiser dessen mein Unterthan Hans Lechna unterthanig zuvernehmen geben, dass er unter seinen funff Kindern ein muhesam und armseliges, vvelches in gleichen Mann und Weib, nicht vveniger dessen Chevvirrhin vvegen zugestandenem Unglucks an beyden Fussen contract. *Sintemal er aber vvehen grosser Wehemuth Zu Curirung dessen keine Mittel, auch mit seiner Hand Arbeit, als Tagvvohlen, jedlich zverhaltem nicht vveiss, sondern ihnen kaum die Lebens Mittel schaffen kan, dahero gedrungen, gute, fromme, treuhertzige Christen umb das vvurdige Allmosen umb Gottes vvillen anzuruffen und zu bitten, hat er mich ihme dessen* Attestation *und Urkund zvertheilen unterthanig gebeten und angelanget, vvelches Ich der Warheit zu Steur, vvie es auch der Augenschein bezeugt, nicht vervveigern vvollendemnach an alle und iede, vvas Dignitaten und Standes sie seyn, vvelche mit diesem Urkund ersuchet vverden, mein gebuhr-dienstvvilliges und freundliches Ersuchen, Sie vvollen gedachtem Lechna auss Christlichem Milleiden die Barmhertzigkeit ervveisen, und ihme mit ihrer Gabe dem vvurdigen Almosen befohlen seyn lassen: Solches vvird Gott der Allmachtige seiher Verheissung nach hie zeitlich und dort evvig belohnen, der arme Mensch auch mit seinem Gebet gegen Gott furbittend nicht in Vergessenheit stellen. Der Warheit zu Steur habe Ich auff beruhrten Hansen Lechna, sein gebuhrendes Ersuchen vnd Bitten ihme diesen Schein verfertiget, zugestellet und geben.* Actum *Ildmunster* 20. Nov. Anno 1670.

(L. S.) *ULRICH VIRDE*
Richter allda.

Hac ratione oſtiatim victum quæritante Martha anno hoc P. C. N. & Inc. MDCLXXI. 5. Iduum Iun. quo die Romæ antiquitus Veſtalia celebrabantur, ædes meas adiit, pro obtinendo Viatico; lectis literis ſalvi commeatus, copiam videndi ut faceret hanc naturæ aberrationem petii, quæ antequam inſpiciendam ſe præberet, una cum fratre ſuo Iacobo *Lechna* faſſa eſt, ſe à primis unguiculis & dum ſacra initi fœderis cum ea celebrarentur, Hermaphrodiſias ſuſpicione detentam à potiori membri genitalis efficaciori ſigno, evirati Caſpari impoſitione fuiſſe indigitatam: ſuccreſcentibus vero annis cum & pudenda muliebris ſignaculi longiorem rimam evidentius oſtenderent, circa decimum ætatis annum, alterum, quod in ipſo S. Baptiſmatis fonte inſimul Marthæ nomen acceperat, pro diluendo ſexus dubio reaſſumere parentes anxie laborarunt: bavaro hinc Dialecto noſtra *Marthel* vocata, Monachiumque deducta eſt, atque cenſuræ & inſpectioni prudentiſſimæ ſagacioris Experientiæ Gratioſi Ordinis Medici ibidem commiſſa fuit, horum ſuaſu Marthæ nomen in hunc uſque diem retinuit, atque virili exuto habitu, ob perpetuum urinæ ſtillicidium, muliebrem utpote laxiorem veſtitum induit. Pendulos vero teſtes cum ſcroto vidimus juxta adumbratæ figuræ lit. A. A. quas juſta figura & proportione efformatas deprehendimus, ſupra quas brevior ac natura in viris finxit, præputii ac penis effigies BB. imminebat, ſiquidem præputii involucrum medii glandis caput C. C. quadantenus obvelabat, nee omnino obtegebat: erat autem glans penis turbinata, ut in aliis viris, cujus baſis reliquo membri virilis corpori, abbreviato nimium circuli inſtar, ſive in modum coronæ adhærebat, molli admodum acutie prædita: nec deerat χαλινὸν κύων ſive κυνόδεσμον in glandis inferiori parte, quod quidam ex nervorum extremitatibus conflatum, pro contractione præputii factum, frenum eſſe autumant D. Hoc ſuberat diſcriminis, quod eviratæ hujus penis in ſummæ glandis medio apice non fuerat pro more perforatus, ac in maritali ſexu, ſed in ſuperna membri parte rimam obtinuerat ſatis longam & profundam E. E. quæ ſe infra præputii partem pubi ſubſtraram ad dimidii pollicis tranſverſi longitudinem extendebat: diducta rima alæ pudendorum muliebrium conſpiciebantur, quin & bini meatus F. G. horum prior & ſuperior ſtyli medioris magnitudinem admittebat; perpetuo urinæ ſtillicidio ſqualens, inferior & longe minor ſatis difficulter & cum dolore non ita exquiſite perveſtigari potuit: ſticta rima, quæ mentulæ huic non in apicis medio, ſed potius in ſuperna parte ſita conſpiciebatur, diducto altius præputio, pollicis extimo articulo longior erat; tenellæ lanuginis veſtigia in pube pubertatis imminentis indicia dabant. Penis de hinc male conformatæ ex brevitate nimia membri (quia præter glandis ſolius corpuſculum tenellum nil de coli extenſa parte reſiduum cernebatur, quamvis alias pro membrorum proportione conformatum deprehendamus, & parvi ſtatura quandoque magno eoque pendulo membro conſpiciantur) judicium, quibus alte in mente hærebat, hi corporis proceritatem, macilentiam, vocem & vires viriles, promiſſiores comas, mammas ad latera minutas, & pudenda, non tamen ut in viris promiſſa adeo, cum appenſis teſticulis ſcroto obductis intuebantur, rimam elongatam cum binis ductibus altius rem ad rationis trutinam examinabant Tribades cum Cœlio Aureliano, & ad nequitias attrectantes ſubigatrices conjici referendam cenſebant. Hos curioſior Genitalium obſervatio in queſtionem intricatam ſatis adeo deduxit, ut de futuræ aut impregnationis aut prolificationis munere ſciſcitarentur: alios movit Galeni authoritas Comm. in 7. Aphor. 44. γυνὴ ἀμφιδέξιος οὐ γίνεται, mulierem non fieri æquimanum, cum eidem nil virile inſit, ex Divi Senis authoritate: alii pro ratione roboris genitalium dimicantes, virili potius habitu incedendum duxerunt: inter utrorumque diverticula alii media incedentes via utrumque veneris exercitium Marthæ noſtræ attribuerunt, quoniam juxta Suidam ὁ τὶ αἴσχρως καὶ ποιοῦντα καὶ πάσχοντα, adeo ut merito quærendum,

Num Dea fœmineum jam negligit Hermaphroditum,
Amplexu teneri ſollicitata viri.

Favet horum ſententiæ hiſtoria Keckermanni de milite Ungarico, qui in utriſque caſtris & Marti & Veneri litando aſſidue ſtrenuum ſe gerebat, tandem effeminatus puerperii vices ſubivit. Ut taceam binos Monachos, de quorum altero αὐτόγραμμα illud.

Mas, Mulier, Monachus, Mundi Mirabile Monſtrum.

Sic Andriam Scoticam herilem filiam in uno lecto acccumbentem ſtupraſſe Anno 1461. Boetius author eſt. Et hæc de Andria noſtra dixiſſe ſufficiant.
Jo. Sculteti.

Annotatio ad obſervationem præcedentem De Andria.

Quam ex cl. Dom. D. Joh. Sculteti relatione exhibuimus Andriam, illius deſcriptionem fuſius tradiderunt alii Duumviri Noribergenſes, quorum narrationem nunc ſubjungo, ita exc. Dn. D. Joh. Georg. Volkamerus.

Puero cuidam Scrotum intra crura ſub inguine convenientis formæ propendebat; exinde canalis quaſi nullus ſurſum adhærebat cuti, ſub cute glans prominebat nullo tecta præputio, antrorſum conſimilis cum aliis figuræ, ventrem vero verſus ubi adhæſit, diffiſſa, diduci potuit: extremum digiti apicem longitudine ſua vix æquabat, connata deinceps pone præputium glandem vulgarem è quercu referebat.

Altera relatio communicata à Dn. D. Georg. Abrahamo Merclino Juniore Medico Norsbergenſi, explicat magis magiſque Andriæ ſtatum, ſic autem ille:

Quam multifariam ac mirabiliter in minimis, in maximis ſæpe ludat natura rebus, præter Medicorum annales quotidiana experientia paſſim abunde docet: ludit quoque haud raro in nobiliſſimis etiam nobiliſſimi ipſius humani corporis partibus, ſed & vix unquam frequentius quam in generationi dicatis organis, adeo ut ejus arcanarum & occultarum virium ratio non ſemper ſubtilius quærenda, ſed effectus ſolummodo cum admiratione ſpectandus, fatendumque ſit cum incomparabili Thoma Bartholino, De inſolitis partus humani viis, cap. ult. multa in corporibus humanis quotidie fieri, quorum vim naturamque perſpicere non poſſumus: Hujuſmodi Naturæ luſum, dicam an errorem, notare licuit anni hujus 1671. menſe Junii in genitalibus cujuſdam vulgo, ſed ut opinor, minus recte putati Hermaphroditi, quem puerum, ſi ita loqui licet, fœmellatum aliqui vocaverunt, xiii. circiter annos natum, in pago prope Bavarorum Monachium ſito, infimæ ſortis patre Joh. Lechna, mercenario: Sacrum lavacrum nomen ei primum dedit Caſpari; at

quod

quod mutarunt, qui de fœminco sexu aliquid cum participare primitus observarunt, hincque nominarunt Martel, quo & Martham & Martinum subintelligere voluerunt, quo etiamnum audit nomine: muliebri incedit habitu, licet ad masculinum quam fœmininum longe manifestius inclinet sexum; an ut ex vesica continuo scaturientis urinæ molestiam facilius eo ferret, aut promptius declinaret? an ut in curiosorum animis majus se videndi excitaret desiderium? an quod parum curans qua indutus sit veste, quæcunque suppetit posthabito delectu assumat? Noribergam venit, non ob aliam quam ostiatim stipem quærendi causam, intercessionalibus literis ab illo illius pagi præfecto instructus, qui pietate erga pauperculum motus testimonium simul ejus infirmitatis ac indigentię impertivit; Mas est, maris enim generationi externa dicata exhibet organa omnia, Testes scroto inclusi ad naturalem alias eorum conditionem rite se habent, nisi quod minus quam par est propendeant, ac paulo latiores compressioresque sint, & pubis ossi arctius adhæreant. Penis præputio quidem, sed retroducto, & glande, sed denudata, instructus in hoc insuper discrepet, quod longitudine vix digiti manus articulum superet, supra cujus regionem pubes quoque sparsim pullulare jam incipit, Mammæ quoque tantum abest ut sororientur, ut potius admodum graciles & puerorum mammillis simillimæ conspiciantur, Fœmineum autem nil prorsus habet, nisi quod Penis foramen, per quod è vesica urina consueta Naturæ lege profluit, peramplum sit, sublongum, vulvę ad instar, labiis, quæ diduci possunt, & internis quibusdam carunculis conspicuæ formatum, satis crassum admittens stylum, e quo urina subinde stillat, adeo ut ne momentum quidem continere eam queat: Proluitque hinc subuculam, & adsitam cutim ita irrigat, ut sua acredine eam adurat, inspicientis nares graviter offendentem: Quam urinæ incontinentiam ex sola foraminis amplitudine, hincque rite ac strictè se constringentis ineptitudine deducerem.

De Hermaphrodita singulari.

Historiam (referam) de hermaphrodita, qualem nec Bauhinus, nec alii, qui hujusmodi meminerunt, admirabiliorem scripserunt; quamque egomet vidi Hagæ-Comitum, & examinavi: Est paupercula, quæ pro nummis lucrandis sese Medicis & Nobilibus quibuscunq; denudat, quare nuper in Hollandia fuit, jam, uti audio, ad Gallos ivit. Historia ipsa Regiæ Societati communicata est, ex qua sequentia transfero. Nomen illi est Hannali Wilde, nata mense Februarii A. D. 1647. in pago Agri Hamptoniensis Ringtood dicto. Sexto ætatis anno inter saltandum cum pueris coætaneis, extuberantiæ duæ, pro herniis bubonocelis habitæ, primum emicuere: quibus in ordinem redigendis, Chirurgi diu operam luserunt: Testiculi enim erant, qui jam prægrandes facti, scrotis duobus cutaneis, parum corrugatis, sed vix prominulis, pilisque obsitis visuntur, ex quibus divisis & elongatis confinguntur vulvæ labia: Adest sinus muliebris, in quo nymphæ, & caruncula una vel altera myrtiformium loco: Est & membranula, à perionæo sursum tendens, mediam rimæ partem tegens, unde non video, quomodo peni virili introitus esse queat. Clitoris non habetur, sed loco ejus penis imperforatus, nisi forsitan is Clitoris dici debeat: Usque ad decimum tertium ætatis annum pro fœmella habita est, cum forte pani subigendo strenuam navaret operam, derepente priapus hic, ad id temporis latens, magno cum impetu foris erupit, accedente non levi corporis metamorphosi. Penis hic aliquando erigitur, tum quatuor pollices pene æquat; præputio & frænulo, ut in viris fit, instruitur, sed ubi perforatio fieri debet, adest tenuis membranula foramen obducens, ut nihil inde excerni queat. Uteri vagina, quantum videre contigit, in cæteris à communi sequioris sexus lege non recedit, in quam non pauci digitos intulerunt; quare hymenem, si adfuisset unquam, corruperunt; sed nec hoc efficere potuerunt, sine flexura articulorum propter membranam mediam rimam obvelantem; ob quam etiam non satis explorari potest sive oculis, sive digitis, quomodo se habet uterus ipse, aut cervix ejus: hæc tamen adesse valde verisimile. Cum annorum esset sedecim, menstrua periodico & modo debito fluere cœperunt, & jam nunc fluunt, ut ipsa refert. Barba satis densa erupit; imò totum corpus est pilosum: Vox corporisque habitus viros æmulatur. Mammæ nullæ exurgunt, papillæ perquam exiguæ, pectus valdè latum. Dicit se ad utrumque sexum comparatam esse, cum fœminas concupiscit, penis erigitur, cùm viros, flaccidus manet, Oculos aliquando conjiciens in virum formæ venustioris, illum deperibat adeo, ut insequenti die, præ amoris œstro, in passionem hystericam inciderit, quam comprobarunt elevatio abdominis, crepitus, risus, fletus, uti & juvantia: convaluit enim ex emplastro de Galbano regioni umbilicali applicato; & aliis remediis hystericis exhibitis. Tandem utrum vir vel fœmina sit, nescio; Testiculos adesse mobiles, satis largos, extuberantes, scrotis contentos, uti supra his oculis vidi: priapus, qui erigi & flaccescere capax est, adhuc clarius videtur: quare vir dicatur. Adsunt rima, uteri vagina, nymphæ, foramen intra pudendum pro urinæ exitu; quare ad alterum sexum relegetur, vel ad utrumque vel neutrum.

De Hermaphrodito.

Ludere in humanis rebus Divinam potentiam; ac inter creaturas non raro monstrosa, & contra solitas naturæ vias accidere, singulis, qui æqua rationis lance Physica ventilant, non est incognitum. Similibus extraordinariis contingentibus non immerito adnumerantur homines illi, hermaphroditorum nomine quos insignimus, dum scilicet & virile & muliebre genitalia, bonam tamen partem ut plurimum imperfecta, à natura ludente vel errante talibus insimul impertiuntur.

Cum horum historiæ in observationibus Medicorum non sint adeo passim obviæ, junioribus autem Medicis, aliisque interest noscere circumstantias hujus erroris naturalis, ob divortium sæpe ideo quęsitum, & alia diversa, lubet heic aliquam proponere; præprimis cum nonnulla ab aliis similibus diversa contineat, atque rariora: Civis quidam in vicino aliquo oppido honeste vivens simili, id est honeste proposito matrimonium ingressurus, eligit sibi virginem, parentum honestorum filiam, famę itidem non inhonestæ. Dum conjugii debitum sponsæ suæ persolvere aggreditur, dapes hasce veneteas neutiquam experitur ita dulces, veluti quidem easdem sibi promiserat; (prima autem vice, dum vixerat, coitum tunc exercebat.) Rem enim suam in novellæ uxoris rem immissurus; (ignoscant mihi casti oculi, castæ aures; Egomet castus Medicus hæc castis scribo; si quis Genius protervus scandalum inde accipiat, sibi ipsi habeat,) invenit portam hancce nimis angu-

ſtam, & vix duos digitos tranſverſos amplam; Et quod majus adhuc fortunæ adverſæ obtigit tragicum ſymptoma, mentula conatu violentiore intruſa ſentit aliquid interius contra audentius ire audens, atque ita huic introitum ſumme dubium reddens.

Miſellus iſte cœci Cupidinis miles duellum hocce amatorium, præter opinionem ingratum, ſatis ægrè ferens, ex amicis calculum ſciſcitatur aphrodiſiorum caſtrorum exercitia, conſuetaſque circumſtantias, atque ita deſiderata caſtelli hujus mirabilis atque miſerabilis expugnatione deſperat, propterea rem geſtam Magiſtratui Eccleſiaſtico denuntians, divortium petit, & quod petit, obtinet.

Ocularis enim inſpectio, Magiſtratus juſſu à perito Chirurgo inſtituta, docuit, hominis hujus pudendum muliebre duos ſaltem digitos tranſverſos eſſe amplum, atque intra hoc ſuperiore in parte membrum apparere virile, primo intuitu duas ad tres digiti articulationes longum, inter leves autem contactus in æqualem magnitudinem adhuc excreſcere, durius inſimul redditum: Contrectatione adcuratiore itidem edocente, ſub carne adhuc latitare ejus portionem longam: Penem iſtum glande eſſe præditum non perforata, ac ſine præputio; Labiiſque pudendi muliebris diductis ſolitas non apparere nymphas; Collo item uteri anteriore exiſtente quaſi cartilaginoſe duro.

Cæterum ſanguineæ illa erat complexionis, ac ſatis vegetæ, corpus obtinebat forte, vocem virilem, mammis carens, barbæ rudimentis & viſum & tactum eludentibus, & quamvis tunc 26. ætatis ſuæ annum abſolverat, menſtruum tamen fluxum nunquam fuit experta. Modo dictis tamen non obſtantibus, illa ipſa ſeſe credebat fœminam, pluribus jam annis maſculorum inhians amori ac contubernio; imo è congreſſu mariti matrimoniali deſiderans & ſentiens, modo monſtroſa conformatio, & confuſa partium genitalium ſtructura haſce ipſi non invidiſſet. *D. Gabriel. Clauderi.*

Hermaphroditus.

In hermaphroditis Clitoris eſt quæ increſcens virgam virilem effingit, ut ex eo patet quod nulla manifeſte conſpicua perforatio in ea obſervetur, quamvis teſtes ei foris inferius à lateribus adſtent. Talem memini me prope Andegavum vidiſſe, ætatis 28. annorum, qui circum os, inſtar viri, totus barbatus erat, & tamen muliebri veſtitu utebatur, ſuaque genitalia pro vili pretio conſpicienda exhibebat: Huic ſuperiore pudendi parte clitoris excreverat ad medii digiti longitudinem & mentulæ craſſitiem, cum glande, frenulo, & præputio, ut in viris eſſe ſolet, excepto quod fiſſura glandis non eſſet manifeſte pervia: Inferius meatus urinarius & vagina uteri adſtabant, ut in mulieribus; In ſingulis pudendi labiis unus teſtis continebatur. *Clariſſ. Isbrandi de Diemerbroëck.*

H E R N I A.

NOn eſt quod humores tantum in cauſa eſſe imperiti credant, ubi tumidam cutim conſpicient; cùm circa umbilicum atque inguina ὄχεον haud rarò contingat, idque quod vel omentum, vel inteſtina, vel utrumque ſimul illuc decidant: Dicitur autem Latinis morbus hic Ramex, Ruptura, Hernia à Græco ἕρνος quod ramum innuit, vel à Sabinorum voce Hernia quæ idem quod ſaxum eſt. Cræcis κήλη, ἀπὸ τῦ κηλέω noceo: Quarum differentias demonſtraturi, ab ea quidem initium ſumimus, quæ & incompleta, inguinalis, βουβωνοκήλη dicitur, cùm inteſtinum, vel omentum, ruptô vel dilatatô tantum Peritonæô, in alterutrô inguine ſubſiſtant.

Initio ne quid ſicco à nobis pede prætereatur, Partium infimi ventris ſtructuram & uſum, Peritonæum, vaſa ſemen præparantia, Teſtes cum tunicis & ſcroto, quæ omnia hernias conſiderantibus explicanda præcipuè veniunt, paucis repetemus ex Anatomicis. Peritonæum membrana viſceribus circumtenſa, firmo eadem nexu continet, operit. Pervium ſubinde conſpicitur, ut vaſa tranſmittat, circa uterum imprimis ligamenta rotunda, vermiformia. In Viris Proceſſus, ſpermaticis vaſis exitum præbentes. In utriſque Veſalio teſte. Venam cavam, ventriculum cum nervis, aortam cum aliquot ſextę conjugationis nervis, vaſa ad umbilicum, podicem, & in fœminis ad uterum excurrentia, quæque ad muſculos majores tendunt. Cohæret vero multis in locis muſculis. Vertebris, ſepto tranſverſo. Spermaticis vaſis præparantes adnumerantur venæ, arteriæ, (quarum aliquando defectum vel abſentiam obſervarunt Sebizius, Bartholinus, Kerckringius, & nuper admodum Alardus Hermannus Cummenus, Lunæburgenſium Ducis Medicus, Carolus item Raygerus, Phyſicus Polonienſis, & Joan. Rhodius, cui Epididymides quoque deſideratæ viſæ in Mantiſſa Anatomica) ex aorta à dextris, ex emulgente ab altera parte, originem petentes: quamvis ab utroque nonnunquam latere arterias ſpermaticas ab arteriæ magnæ trunco exortas, Antonius Molinettus, Venetus, Medicinæ Theoricæ & Anatomiæ in Lycæo Patavino Profeſſor Primarius Inſignis atque Celeberrimus obſervaverit; quæ corpora efformantes pyramidalia, vel pampiniformia dicta glanduloſæ inferuntur Epididymidum ſubſtantiæ, ut ſenſus contra teſtimonium Epididymides teſtium crediderit tunicas Geierus. Jam teſtes adſunt Epididymidibus conjuncti ac ſemini conficiendo deſtinati, ſero nequaquam attrahendo, quæ eorum eſt temeritas, qui indoctam publicè ſententiam in Theatris profiteri, inter partium generationi inſervientium demonſtrationes auſi ſunt, vel argumento inconſiderate ſtabilire: Si teſtes non junguntur Epididymidibus, ſemen neque per teſtes tranſmittetur ad Paraſtatas variciformes. Hoc vero imprudentiam ſapit, fortè ignorantiam. At ſi noſtra illis tanti non videatur animadverſio, Auctores habeant diſſectionis peritiæ toto orbe Clariſſimos. Veſlingius,

---- Cujus ſolet eloquio florere Lycæum,

Incumbunt inquit Epididymides ſubjectis ſibi teſtibus, quorum propriæ membranæ quàm plurimis fibris meatibuſque conjunguntur. Deprehenditur hic nexus circa utrumque teſtium extremum. Spigelius, Serum, ait, reperitur in teſtibus, ſed alii uſui dicatum, quia, juxta Galenum, ſeroſa arteriarum ſubſtantia genitalis eſt, & ex ſero à ſanguine ſeparato ſemen conficitur. Quid elegantius dici, quid clarius poterit? quid & hoc Gliſſonii paragrapho? Tunica teſtium nervorum ipſos adeuntium dilatatio quædam eſt & expanſio, à qua nervuli undique emittuntur verſus teſticuli medium, ubi concurrentes vas nervoſum oblongum conſtituunt, quod in epididymidis canalem manifeſtè exoneratur. Fernelii quoque habemus αὐτοψίαν. In Animante, dicit, quæ à venere diutius abſtinuerat, diſſecta, copioſiſſimum craſſiſſimumque ſemen comperitur, quo & vaſa,

vasa, & testes; & epididymis turgent. Pergunt autem, si exsectis testiculis semen generatur fœcundum, testes nil conferunt. Epididymides eo interdum fungi munere non refragabor, immo semen in illis contineri παράδοξον non est, ut illud, meo quidem arbitrio: Eunuchi semen emittunt, ranæ absque utero, animalia exsecto liene, commode degunt, & canes voraciores redduntur, Politissimis Italo, Anglo adstipulantibus: Testes igitur, lien cultro removendi? Desperatum omninò consilium. At si ex filamentis constant, Aloysii Trissini, Nobilis Vicentini, ingeniorum suo tempore phœnicis, ratio valet: Cur sanguinis in vasis quibusdam albescit, similisque fit vasorum tunicis albis, in omnibus vero non item? an in quibus tantum diutius moratur, in illis albescit, vasisque similis fit? pars enim omnis alimentum sibi simile facit, ut in vasis seminis, quæ ob multiplices flexus sanguinem diu continent, in nullo autem alio vase accidit, quòd in nullo alio ita diu moretur; quanquam & vasis cujusque humidum nativum, à quo ipsorum tunicæ nutriuntur, est ejusmodi: Verum quomodo animalia quædam absque testibus generent, Severinus quoque habet. Testes membranosa circumdantur cute, Scroti nomine insignita. Hujus non simplex structura est, nam præter ὄχεον, albugineam etiam propriam, δαρτὸς est, & ἐλυτροειδὴς sive ἐρυθροειδὴς, quam unam eandemque contra Thomam Bartholinum, accuratissimum Anatomicum, & alios, notamus.

Accidit igitur, ut vel ex ictu, Celsi sententia, retento quoque diutius spiritu, vel ob læsam in genere facultatem, vel errorem externum, secundum Galenum, (neque prohibitum sperma inter herniæ causas cum Avicenna admittimus. Doctissimo notante Salio) ilia abdominis membrana dilatata, ruptave interiori (duplex enim existit,) omentum, ex tenui extensa membrana, in sacculos & stirias propagata, intus contenta pinguedine, conflatum, Illustris Marcelli Malpighii, Professoris Bononiensis Primarii, observatione, vel intestina, cœcum imprimis aut ileon (præter rationem esse, ut velamen sive peritonæum descendat, Salius contra Avicennam disputat) circa inguina subsistant, & tumorem, βουβωνοκήλην dictum, primam Herniæ speciem ab Aquapendente constitutam, efforment. Hic cum sæpe impingant imperiti, signa proponenda erunt, quibus accurate ab aliis discerni queat. Bubonocele quidem ex eo cognoscitur, quod Tumor æqualis sit, rotundus, compressus etiam facile cedat, vel penitus evanescat ubi Bubo, tensio adsunt, renitentia, aliquando rubor, calor, nonnunquam febris: ut plagiarius merito censeri debeat barbitonsor, cum in tenuioris fortunæ homine Bubonocelen, venereum bubonem credens, sectionem, abnuente ægro, aggrederetur; qua perpetrata, protuberantibus fecibus in lipothymiam incidit pauperculus, sed brevi tamen temporis spatio à Petro Marchettis restitutus, ut habet in Observationum Chirurgicarum Sylloge. Hieronymus Senex Juvenis recenset Historiam, qui, cùm circumforaneo testium suam exposuisset elevationem; difficili illum laborare hernia, & brevi, si opem respueret, fatis cessurum prædixit. Credulus homuncio, quo præsentissimum evaderet mortis periculum scilicet, sectionem, barbitonsoris suasu admisit. In eo jam erat carnifex, ut testem extraheret, ubi Pater attonitus cruentas retinuit manus agyrtæ accersito Medico, qui nulla puerum detineri hernia afferebat. Joannes Prævotius Professor Medicus Patavinus celebris, rusticum vidit, intestino tenui dissecto à Curione, qui se bubonolelem curaturum profitebatur, ex inguine toto vitæ decursu alvi feces excipientem. Affectus prorsus similis aliam descriptionem Hildanus notavit, qualis etiam decumbentis rustici fuit in valetudinario D. Francisci Patavino, cui intestinum in inguen prolapsum unà cum scroto computruerat, ex Elegantissimis Rhodii Observationibus. Testiculus quoque in inguine latens herniæ fingit speciem, narrante ex Jacobo Ætheo, Joan. Schenckio, & in Spicilegio Theodoro Kerckringio. Brechtfeldus testiculum circa annum ætatis octavum & decimum primum erupisse, in Hafniensium Actis Medicis recensuit. Alia igitur via tentanda Curatio, & prolapsum quidem intestinum digitis, quod si turgeat stercore accepto, vel aëre, balneo, fotu, lenientibus; vel imposito, ubi induratæ feces, cataplasmate quod recipit, radic. v. g. alth. & lilior. alb. an. ℥iv. folior. mercurial. malv. viol. an. m ij. sem. lin. fœnugr. an. ℥ß. flor. chamom. melilot. parietar. an. m ß. coct. contus. ac per setaceum trajectis add. farin. sem. lin. ℥ij. ol. lilior. q. s. vel corporis etiam concussione aut subagitatione, capite deorsum reflexo, id unice agendum, ut situi restituantur in abdomine contenta viscera. Quippe Michelotium quendam, quod imperiti barbitonsoris curæ, qui inguen, intestino ad partes superiores nondum restituto, devinxerat, se commiserit, è vita discedentem idem introducit ex Benivenio Schenckius.

His pro virili peractis, novus intestinorum descensus facile prohibetur, si & diætæ, vitandis scilicet quæ flatus, borborygmos, ac humiditates nimias procreant, & exacta quietis & θεραπευτικῆς habeatur ratio. Purgantibus imprimis blandioribus opus est, clysmis, medicamentis adstringentibus, agglutinantibus, exsiccantibus, quæ hinc inde ab Auctoribus recensentur prolixius. Fernelius inguen decumbenti supinè fovet decoctione, quæ constat Pisidiæ, Balaustiorum, Nucum Cupressi, Gallarum an. ℥j. Aluminis ℥iij. cum aq. fabarum. Ambrosius Paræus, Primarius Francorum Regis Chirurgus, fotum habet ex corticibus granator. cupress. nucib. gall. alum. caud. equin. sumachio, berberibus, aq. fabror. incoctis, immo, amici fide, magnetem in pollinem redactum commenda, & limacum rubrorum pulverem. Crato, Trium Augustissimorum Imperatorum Medicus, in bubonocele derasis pilis, tumorem terebinthina inungit, tum pulverem inspergit, qui habet Sang. drac. mast. thur. myrrh. an. ʒj. sumach. balaust. an. ℈. j. aloës, torment. mum. coloph. bol. arm. an. ʒiß. xyloal. spic. an. ʒß. Hieronymus propositis Avicennæ, Pauli, Celsi etiam medicamentis, & emplastro, quod ingrediuntur malicorii, boli armenæ. sang. drac. an. ℥j. tegul. pulverat. ℥ij. pulver. bislinguæ ʒiiß. cum ovi albumine, modico aceto & colophon. Ægrotantem quadraginta dies in lecto continet, risu, venere, balneo prohibitis, ac bis de die sequentis electuarii dimidiam unciam præscribit. Accipe rhabarb. assi, consol. maj. nuc. mosch. nuc. cupress. cymini, tragacanth. gum. arab. mastich. bol. arm. sang. drac. mum. pic. græcæ an. p. æq. in alcohol. contundantur, & cum melle despumato f. electuarium. Nonnulli pulverem leporis combusti addunt. Propinetur vinum austerum, vel aqua chalybeata, aut fluvialis cui folia cupressi, myrtique incoxerint. Schroderus, in Pharmacopœa, ad quamvis herniam excepta hydrocele, emplastrum posuit, cujus sunt, gluten ex anguillarum exuviis paratum, lapis hæmatitis, saccharum Saturni stann. ust. gum. ammoniac. in acetor ad. solut. & cum myrrh. ol. ℥ij. mist. reperiturve in gedanensium dispensatorio.

Michaël

Michaël Joannes Paschalius: mihi crede, inquit, quod si juvenis triginta resupinus dies quiescat, & de die ʒj. pulveris consolidæ majoris vel minoris cum jure pedum arietis, vel vino adstringente, mane accipiat, recens curabitur hernia. Nec virtute, si Medico fides, inferior valerianæ radix, succus scabiosæ, pentaphyllonis radicis pulvis. Decoctum contra Herniam, Unguentum Herniosum, Emplastrum contra Herniam, Mynsichtus descripsit in Armamentario. Christoph. Roeslerus, Principis Lignicensis Medicus, Filio, cui intestinum dimidii digiti longitudine a Scroto prominebat, postquam digitis intro adegisset, sequentem pulverem præscribit: Acc. Fol. Conf. Sarac. Sem. & fol. Perfol. an. ℥ijß. fol. Pilosell. rad. conf. maj. an. ʒß. Sacch. pen. ʒ. v. f. Pulv. quo indies usus in jusculo, & horas aliquot quievit. Insuper inguina inunxit oleo Momord. & Emplastrum contra rupturam cum subligaculo adhibuit, quibus feliciter restitutus, mortem evasit. Joannes Fridericus Allmacherus, Chirurgus Francofurtensis, desperatam Enterocelen in pago, præter alia hac potione restituit: Acc. Herb. Equis. Mj. rad. Liquir. Sem. anis. Car. an. ℥ß. Ebull. in aqua. Joannes Baptista Sitonius ad qualemcunque Herniam Emplastrum habet, quod accipit: Rad. Consol. utriusque an. ℥iij. Laventur optime, siccentur, pistentur, & in Pulverem redigantur, deinde per horas duas in vase ferreo bulliant, igne lento, & addendo Terebinth. ℥vj. optime misceantur, postea Mastich. ℥ij. Thur. ℥iij. pulver. & per setac. traj. semper agitando, donec bene misceantur, jam adjic. Gumm. Elem. in pollinem redact. & Tacamahac. ℥ii. remov. ab igne, & usui serv. ut distendi urgente necessitate super corium possit. Nicolaus de Blegny hoc habet: Acc. Oliban. Thur. Masc. Gumm. Ammon. Opopan. an. ℥ii. diss. in acet. destil. tum acc. piper. alb. sem. sinap. fol. bux. an. ℥j. Ebull. omnia in aquæ Fabror. corylis tribus ad ʒ. part. reman. Coletur Decoctum, & fervens adhuc aff. Gumm. dissol. mixta lento igni impon. & diger. per duas horas, demum aucto igne adde ol. Lumbr. ℥ii. & bull. quousque humiditas consumpta fuerit, jam, add. Pic. Nav. ℔ß. & serv. Bernardus Verrascha, Medicus & Scholarcha Basileensis, post Emplastri contra rupturam applicationem, vulnerariam Potionem mane & vesperi propinandam præscripsit: Acc. Rad. Torment. Conf. maj. Bistort. an. ℥ſs. Herb. Sanic. Pyrol. Alchim. agrimon. an. Mj. Fl. ros. rubr. pap. rh. Granat. an. p. ii. Sem. anis. ℥iß. incisa & contusa dentur ad sacculum, cui duæ mensuræ vini albi & una aq. font. affund.

At his non obstantibus, ubi neque medicamentis Tumor cedit, neque imminuitur papyro, in aqua quadam adstringendi vi prædita macerata, atque imposita ex Aetii & Paræi consiliis, paratove Aqua pendentis Emplastro, quod recipit: Terebinth. ℥ſs. Ceræ, Thuris, Myrrhæ, Ichthyocollæ, Carnis cochlear. an. ℥j. Quod si, inquam, adhuc conspiciatur, manu curari debet ex Celsi Sententia, atque effato Hippocratis Ὁκόσα φάρμακα οὐκ ἰῆται, σίδηρος ἰῆται, ὅσα σίδηρος οὐκ ἰῆται, πῦρ ἰῆται. ὅσα δὲ πῦρ οὐκ ἰῆται ταῦτα χρὴ νομίζειν ἀνίατα. Quæcunque non sanant medicamenta, ea ferrum sanat, quæ ferrum non sanat, ea ignis sanat: quæ ignis non sanat, ea incurabilia judicare oportet. Quidam locum inurunt cum Arabibus. Cum Guidone contra alii adductis Peritonæi portionibus Vasis Spermaticis, & cremastere masculo ad Ischium usque reliquæ Apophyseos parti Pyroticon imponunt, ut contracto callo, omentum à prolapsu vel intestina cohibeantur: sed cùm periculo non careant evidentissimo hæ Curationes, ideo haud facile à Chirurgo in Usum introducendæ, Paræo, Chirurgo in arte Exercitissimo consentiente ac adstipulante. Incisionibus Curationem absolvunt Celsus cum reliquis, quarum methodum non attinet ex Auctoribus excerptam adjicere, cum nuper admodum prolixior & accuratior earundem Historia Lutetiæ, gallico idiomate, Auct. Thevenino, Chirurgo Parisiensi Claris. prodierit. Verum non possum, quin Exercitat. Aquap. consilium quod nobis & prudentioribus omnibus, vel maxime arridet, hic annectam: Quod si dilatatio, inquit, aut ruptura ingens sit, eo casu fit Chirurgia cum extractione testiculi, quæ ita periculosa ut quamvis plures evadant, plures tamen aut sub ea, aut paulo post moriantur: propter quam causam ego fui semper hujus opinionis, ut nullo modo ægrotantes hujusmodi periculum subeant, cum præsertim tota vita bracherium gestare possint, idque eo lubentius consulo, quod hisce dieb. Horatius de Noscia, cum ea de re loquerer mihi dixerit, se ante aliquot annos plus quam ducentos singulis annis incidisse, nunc neque viginti, & causam retulerit, quia bracherio & adstringente medicamento imposito, plerique sanantur. Fateor, leve quoddam esse supplicii genus fasciis uti, & bracherium gestare in tumulum usque, & novi aliquos, qui nescio quid præoptarent, cum & quam maxime corporis debeant evitare exercitia, Mercuriali præeunte: Quos Herniæ labor sollicitat, omnem aversari debent exercitationem, quæ majorem, quam ipsa ambulatio, defatigationem parit. Deinde, præter doloris sensum, quem in utroque latere impertiunt musculos comprimendo & cutim, pudoris quandam prætendere speciem ἐπιπλοκομίσαι omenti gestatores, plerumque solent. At cum incerta penitus sit atque ambigua Curationis spes, Dodonæi accedente prognostico: Non omnes qui à ramice curantur, in vita servantur, plerique enim eorum moriuntur, cruciatus omittam & maximos dolores: nonnisi serio instituta deliberatione arripiendam esse censeo. Non me movent blandiora Aquapendentis verba; nec Hildani, celeberrimi Chirurgi, exoptatissimi latent eventus. Hic quidem Rupturæ quiete & decubitu in Sene Sexagenario curatæ exemplum habet in Observationibus Chirurgicis: Ille periculosiorem credit operationem & Empiricis usitatam, quæ cum testiculi ex sectione perficitur; alteram, cum testis relinquitur, Chirurgis summo decumbentium emolumento & sibi summopere probari asserit. Sed, Hieronymi venia, hanc ceu inutilem proscribo, illam cum periculo vitæ conjunctam profiteor, ægri vero cum levamine instituti: quod ejusdem plane opinionis Ἀρχιατρὸν Celeberrimum & Experientissimum deprehenderim, qui, post institutam, Hieronymi quoque præcepto ac jussu, hebdomadarum aliquot Curationem, adhibitis etiam, quæ conducere præsertim & è re videbantur, Emplastris, Ceratis, Pharmacis adstringentibus, tum post celebratam Sectionem Seni adeo commendatam nihil quidquam profecit; cum recidivam plerumque decumbentes senserint; ab illa verò, quæ testem eximit, curatione multis revixisse, frequenter annotavit. Mercurialis, ut est Auctor Elegans & Doctissimus, reprehensionem incurrit severa nimis approbatione. Verba afferam ut examinentur: Advertendum, inquit, licet facilis sit Curatio, præsertim in puero, tamen non ita est relinquendum inveteratum malum, nec etiam facile permittendum erit, quod facere amant isti Chirurgi, ut testes auferantur, ut castrati homines sapientissimi pene dimidium intellectus habeant,

Jure

Jure Magnus ille Avenzour scripsit, nullum fuisse unquam virum castratum qui esset optimi intellectus & bonorum morum, unde Vos considerate, qua ratione homines tardos & stupidos appelletis testiculos. Næ Eunuchos, Castratos, Spadones iratos sibi habeat Arabs, ob confictam fabulam, vel Sacra Philosophorum Decreta, propter translatam in testiculos animam. Incomparabili Cartesio, quod in pineali glandula animam quæsiverit, vitio vertitur, quæ tamen verisimilior longè, quàm vetus illa de Testibus sententia. Historias taceo, quibus ea, quæ diximus comprobari, Homines altero scilicet orbatos teste, virorum strenue obiisse officia, si locus requireret, nullo negotio possent. Sed & alium eadem dealbare fidelia parietem oportet. Novæ de ἐντεροσχεοκήλη Dissertationis Auctor ad Indos, qui castrant, ὀρχοτόμους temere relegat, nullis instructus argumentis, aut aliena, vel sua suffultus fide. Miror Hominis audaciam, qui ἐντεροσχεοκήλης vulgarem sectionem, iteratis vicibus revocatam, vidit Parisiis, quod miser Perizomatum usum neglexisset. Sapiant tandem cum Phrygibus nasuturi, & exemplis discant, communem operationis methodum in junioribus, si unquam, locum obtinere, quod vicinæ partes facilius coalescant; at in provectioris ætatis Viris, quibus mederi chirurgus aut barbitonsor studet, testiculum eximat. Neque Paræi quidquam objectio infert à barbitonsorum desumpta inscitia: Castratores dum timent ne Curatione absoluta superstes sit relaxatio, violento tractu Peritonæi processum à partibus divellunt, unde dolor, Convulsio. At Chirurgorum imperitia operationi nil detrahit. Quod si neque stillicidium, inquit Crato, ex aquis Montis Orthonis, in quibus res adstringentes bullierint, contulerit, consulimus, ut ad extrahendum testiculum deveniatur, adeo enim dextrè à nostris Ministris hoc munus obitur, ut omnes incolumes evadant. Fredericus Hoffmannus Emplastrum magneticum conficit, quod lumbis impositum intestina sursum trahit & iliaca licet passio adsit (verba sic habent,) tormina juxta sopiendo Ventris atrocissima, intorta, dislocata (ossa rectius dislocata pronunciamus) & incarcerata in scroto intestina quàm primum incaluerit, ad pristinam abdominis transfert sedem, ipsis etiam ægrotis non quidem sine molestia vim ejus attractivam animadvertentibus: si habenda Auctori fides, qui in Clavi Pharmaceutica paginas nobis vitiorum plenissimas obtrudit dictatorie, ut depictæ graphice in frontispicio Tabulę correspondeat volumen scilicet. Charrasius, Clarissimus in Galliis Serenissimi Regis Pharmacopœius, inscitiæ & Gallicæ levitatis memoriam Excellentissimo, si Diis placet, Germano refricabit. Processus facta nobis est copia, cujus tamen inventorem non ita multum à veterum recessisse formulis experimur. Agricola, Hartmannus, ejusdem naturæ malagma ad malignos humores alliciendos, præmisso vesicante, commendant.

Credula multorum superstitio latius serpit, ut posthabitis Prudentum Consiliis aniles fabulas, Magos, Præstigiatores, imprudentissimum vulgi genus, consulant. Doleo vicem plebeculæ: quis enim sana mente præditus recta ratione orbatis credat muliérculis? ita me hercle est. Magos utplurimum non veneficos, non fascinatores, sed insanos, vel superstitiosos credimus. Demonstratione quid facilius? Paterfamilias rudis, nullis instructus Scientiis, credulus, vinoque sepultus, insomnes se transiisse noctes inter spectra, larvas, immò flumina, maria transjecisse, & quot nescio confecisse milliaria momento citius, lustrare pagos, Urbibus, Regionibus, Regnis, infelici sidere natis domesticis, ac pro veris obtrudit historiis. Misera gens, verbis gestisve senis perterrita, ne dubitare quidem audet: cum subsequenti mox nocte in eadem se versari navi existimet. Hac pro sua ratione incantatricum crescit numerus vel insipientium & sola aliquando carminis violentia homines interemit apud Poëtas. Quod si cum melancholicis imposterum aut maniacis ad Anticyras ablegarent fascinantes, ubi ædepol gentium conspiceretur præstigiatrix? Nemo tamen me adeo secutum credat vel impium, ac si nihil posse præter vel supra naturam fieri, assererem: cùm potius Deum O. M. posse, quæ & ἀδύνατα humano apparent captui, ex S. Codice & D. Augustino didicerim: plerosque tamen ex Veneficis pro deliris habeo. Nec mea hęc est & nova sententia, sed Scripturæ S. & Philosophorum suffulta testimoniis. Quidni Regnum Satanæ destructum? Mundi Princeps in abyssum dejectus, & postquam Christus apparuit, nullam in nos habet auctoritatem Cœli angelus? Coram Deo non inferis expavescimus. Bernierius, Doctor Medicus Monspeliensis, in contracta Gassendi Celeberrimi Philosophia idem sentio. Joannes Schefferus, Vir Eruditus, ac Regius Upsaliæ Professor, specioso fortè Religionis prætextu, contrarium adstruit: Non pauci, ait, qui, ut sapere cordatius quam vulgo alii videantur, Magica omnia pro veris habent somniis, & anicularum credularum nugis ac commentis. Cur negant tandem! an, quod Diabolus non possit talia efficere, an quod nolit? immò vult, regerimus, dummodo possit. Ad Permissionem enim Divinam, in his talibus, statim aut promiscue confugere, res est non simplicitatis tantùm pudendæ, sed & insignis impietatis, certè superstitionis. Quid igitur de Curationibus magica ope factis? Ad Hernias quercum perforant ut ἐπιπλόφορ@ puer aliquoties excavatam subeat arborem: Sunt qui dic viridium ovum Gallinaceum è nido adhuc calidum sorbent, & testam herniosi urina repletam in camino suspendent. In Pleuritide, dolore lateris, cultrum lanionis, qui cruore madet, vino imponunt aut potui, ut propinetur: Seri collectionibus sive Catharris induusiis medentur: Singultibus, inverso cultro: & quid attinet dementium somnia exponere? Theologum ferunt quærenti circumforaneo, & stolida sua facinota jactanti, annon adstantium plerique vellent decipi, applausum dedisse. Idem nos facimus. Vulgus, quo est perverso animo, nullis subinde paret legibus; dissolutis moribus, quousque à sceleſtissimo seducatur, obtemperant. At quo feror! qui judicio pollent, eò non abripi se sinunt vecordiæ, ut magicis ac ineptis signaturis vim quandam inesse aut virtutem opinentur.

In ὄσχεον si quid decidat, (hinc ὀσχεοκήλη) vaginali tunica exitum præbente cujus studio supersedemus recensere causas, quod è Practicorum peti queant voluminibus, & levissima sæpenumero occasione eveniant. Naturæ illius calculo, cui, peritonæi processu ob factum naufragium atque aëris accepta incommoda in inguine relaxato, intestina in scrotum devoluta, perhibente Nicolao Tulpio, Amplissimo Amstelodamensium Consule; fungorum esu ex Hildano) duplex oritur Rupturæ species, intestinalis quidem ἐντεροκήλη, &, ubi omentum descendit, in mulieribus præcipuè, ἐπιπλοκήλη dicta. Omentum siquidem ita Vesalius vidit in testis tunica auctum, ut quatuor aut quinque librarum pondus excederet, ventriculumpue deorsum ita traheret, ut deficienre munere, multisque obortis singultibus, id pondus

mortis

mortis causa fuerit. Intestini prolapsi Signa Celsus habent & Mercurialis: Tumores facti ab omentis & intestinis ubi tanguntur, diversitatem quandam elationis & dimissionis nec non levitatis habere videntur. Amplius, qui fit ex omento prorsus est sine dolore, & sine multa rotunditate: iterum Tumores facti ab intestinis & omento, dum ægri balneo se lavant, vel fricantur, vel rebus emollientibus tractantur, vel corpora motu vehementi movent, incrementum insigne suscipiunt. Accedit postremo, quod qui fit Tumor ab omento prorsus digito absconditur, & cedit facilè sine rugitu: Factus vero ab intestinis, redit cum rugitu, cum intestina vel plena sint flatu vel fecibus. Hac quam gravia sequantur symptomata, Hildanus duobus demonstrat exemplis, & Meekeranus, quod Tumor ad genua usque prolapsus fuerit. Verum ut contineri aliquo modo possint, sacculum idem præscribit Hildanus ex rosf. rubr. absynth. fol. prunor. sylvestr. caud. equin. fol. salv. musc. querc. Cort. querc. sem. fœnic. anis. vino rubro incoctis. Quoad Curatricem, eadem utriusque quæ inguinalis ratio est, & si χειρυργικὴ morbi initio instituatur, felicem nobis spondere eventum licet: cùm hac imprimis ratione Parisiis quosdam in valetudinario à certissimo mortis periculo liberatos viderim. Senem Hernia laborantem, cui intestina ad scrotum delapsa sævissima excitaverant symptomata emollientibus & relaxantibus intra paucas horas restitutum, ex Holtzachio Schenckius habet in Observationibus. Enterocelen in quadragenario absque sectione subligaculi solius ope evanuisse, Paræum, Meekeranum fidissimos habemus testes. Quid de Hollerii herba proferamus aut polygono minori; novem diebus rupturas consolidante, si Hollerio credimus, Fallopio, Matthiolo, Pisoni? quid de aqua ejusdem stillatitia, cujus haustu puer sanatus, & emplastro, quod accipit: Emplastro, contra rupturam, & de gratia Dei an. ℥j. Sanguin. dracon. osmund. regal. olib. an. ʒij. cum ol. myrtill. f. massa apud Vallesium? Si hariolari fas est, ac divinationi locus, temerarios eur plebeculam gentem Medicis sæpè imponere, suspicor. Quis enim rei peritus aquam credat destillatam simplicem, vel succum herbæ expressum, cum vino albo propinatum, uno eodemque impetu versus Peritonæum ferri, ut ramici medeatur, ubi Ceroti Virtus exulat? Morbus iste nullis mehercle in adultioribus credit Medicamentis, nullis Medicorum formulis, omnia respuit, præter manuum operam. Ubi facta est per fracturam Hernia, Mercurialis dicit, in pueris quidem, ob corporis teneritudinem, osse per medicamenta curari; sed, ubi est in corporibus adultioribus, nequaquam nisi manuum opera. Nam, ut habet Hippocrates, Peritonæum discissum in durioribus corporibus non coalescit. Timæus puero Enterocele ex rupto in dextera parte, Peritonæo, laboranti sequens Electuarium & Emplastrum præscribit, post decoctum Herniariæ ex vino rubello cum syrupo de symphyto dulcoratum. Rec. Rad. consol. maj. ℥ß. fol. herniar. perfoliat. sanicul. millefol. an. ʒij. in pollinem redacta cum syr. de symphyto q. s. f. Electuarium. Rec. Pic. Naval. ℥ß. Aloes ʒij. lythargyr. colophon. galban. ammon. an. ℥iß. visc. quern. liquid. ʒvi. Aristol. rot. myrrh. thur. mastich. bol. armen. an. ʒiij. Conf. major. ʒvj. lumbricor. terrestr. gallar. an. ʒiij. sarcocoll. ʒvj. Terebinth. & Ceræ q. s. f. Emplastrum. Joannes Uldaricus Rumlerus, Medicus Augustanus, in Observationibus, unguentum habet Medici cujusdam Viennensis quod in magno ipsi secreto fuit, eoque infantes plurimos, nullum autem adultiorem, restitutos, affirmavit: Acc. Conf. Maj. ℥iß. Consol. Saracen. Agrimon. Caryophyll. fœnic. ped. Peon. Millefol. prim. ver. plant. an. m i ß. mastich. thur. cupul. gland. nuc. cupress. gallar. an. ʒvi. rad. tormentill. serpent. an. ℥j. butyr. majal. q. s. f. s. a. ungu. cui adm. vin. sublimat. ut fiat fluxile, instar liniment. Hieronymus Reusnerus, Medicus Nordlingensis hanc Curam proponit. Acc. Beton. Auric. mur. veron. alchimill. pyrol. conf. Saracen. agrim. sanic. an. m ß. rad. caryophyll. ℥ß. incis. & confus. coq. in m ij. aq. ad consumpr. med. bibat manè & vesperi haustum. Postea acc. Lap. magnet. mastich. an. ʒij. lap. calam. sangu. drac. an. ʒj. ferri ℥ß. boli arm. ℥ß. vin. sublim. quart. mens. in hoc pannus duplicatus intinctus herniæ fortiter adligabatur bis quotidie, mane & vesperi cum subligaculo, ac brevi convaluit. Monachum Deggingensem in utroque latere ex casu hernia intestinali laborantem, præter alia Syrupo quoque vulnerario feliciter sanatum in iisdem habet observationibus. Ad Syrupum autem conficiendum acc. rad. Caryophyll. ℥j. Dictamn. alb. conf. maj. an. ℥ß. H. Leontopodii Sanic. pyrol. auric. mur. Solidag. Sarac. consol. med. vinc. pervinc. perfoliat. numular. agrim. an. m ß. rhapont. opt. acor. commun. an. ʒiij. ros. rubr. p. IV. sant. rubr. ʒiij. ß. calam. arom. ʒj. mac. mosch. an. ℈ij. aq. font. ℔iij. stent. 24. hor. in loco calido vase bene obturato, & primum lento igne, post vehementiore ferveant ad cons. med. ubi refrixerint, col. & cum sacch. albiss. ℥VII. eoq. ac. consist. syrup. Scultetus hoc sibi habet inter assumenda expertissimum: Accipe conserv. symph. ℥ij. ros. antiq. ℥j. cort. citr. cond. arant. cond. an. ℥ß. pulv. herb. persol. herniar. ling. serpent. rad. consol. maj. an. ʒiß. semin. plantag. ℈iv. cichor. fœnicul. an. ʒj. corall. rubr. præp. ʒiss. marg. præp. ʒss. lap. chrysol. prep. ℈j. syrup. myrtin. vel corall. q. s. M. F. electuarium, quatuor ante prandium & tribus ante cœnam horis nucis juglandis quantitatè degluriendum, cui vini rubri austeri, suspensis nodulo, haustum superbibat. Acc. herb. fragar. consol. med. vinc. pervinc. equiset. ling. serpent. persol. an. m j. rad. sigill. salom. ℥iss. consol. maj. ℥j. sem. plantag. ℥ss. cichor. ʒiij. fœnic. ʒij. cumin. ʒj. incis. & contus. mis. ad sacculum in trib. vin. rubr. vel alb. mens. suspend. Marcellus Cumanus medulla Citri herniæ intestinalis Curationem molitur: Acc. Medullam Citri subtiliter incisam, bulliat in axungia porci recenti, post coletur per petiam, & iterum ponatur ad ignem, in fine misceatur mastix, olibanum, cera alba, eritque optimum unguentum Citrinum.

Virum recordor Parisiis eruditum, operam S. Literis strenue navantem, qui, ut superbissimas quasdam Aulæ Solemnitates intueretur, equum conscendit, nullis credo instructus subligaculis, ac si corpusculi extenuati satis, & ruptura affecti, curam studio posthaberet. Postridie, si recordor, in scrotum devoluta erant intestina, devolutum ἐπίπλοον, cum rubore, inflammationis principio, ac gangrænæ metu, confitentibus, quibus demandata erat Viri egregii cura. Aderant ex præcipuis & fama inclytis, qui sectionem omnibus modis urgebant, è contra sinistrum atque lugubrem pollicebantur eventum, ac certo certius prædicebant: aliis alta voce reclamantibus, feces intestinorum induratas cataplasmate vel fotu posse emolliri, inflammationem facili negotio curari, neque extremis subito exponendum esse corpusculum remediis. His relinquebant ægrotantem prognosticis, hæc adstantium erat altercatio, immo, ut, quod res est, eloquar,

eloquar, quorundam in optimum Chirurgum invidia accersito, siquidem, paucis interjectis diebus, novo Magistro, sectionem moliebatur funestam, quæ maximam artifici conciliare debuisset ignominiam. Rem, ut accidit, expono ac exitum, quòd cadaver postea diligentius ipse inspexerim. Rhasis quoque methodum in curatione rejicio, qui inguinis adurere locum, ubi intestina vel omentum descendunt, ad os usque pubis ferris candentibus, vel caustico medicamento, ex sapone nigro, calce viva & tartaro, vel sapone nigro, auripigmento, sulfure & calcantho, quod potentiale communiter rudiores vocant, consuevit. De puncti aurei administratione, cùm factâ super os incisione, speculum juxta Peritonæi processum immittitur, prehensisque cum cremastere musculo vasis spermaticis, acus fila aliquot ducens per reliquum processus ducitur, vel relictis vasis spermaticis, virgula, aut filum aureum, vel è plumbo, per processum adigitur, Paræum consulant, celebrem Auctorem. At verò accuratior nostris temporibus sectio inventa fuit à Chirurgis Parisiensibus, quorum fama & dexteritas multis superant reliquos parasangis, quam ne longior justo sim, ex Thevenino, Operationum Chirurgicarum Scriptore, cuilibet repetere facile admodum erit. De gangrænæ ex herniæ intestinalis ortæ curatione, gangræna itidem & subsequuta morte ex male curatis ἐπιπλοφόροις, Hildani evolvantur historiæ.

Non intestina tantum & epiploon, vel utraque in scrotum delapsa ἐντεροκήλην καὶ ἐπιπλοκήλην, sed humores nonnunquam, aqua, flatus, caro, humoralem herniam, ὑδροκήλην, πνευματοκήλην, σαρκοκήλην καὶ σκιρρωκήλην, constituunt. Haud raro enim evenire solet, ut viscerum quorundam vitio, non hic tenues solùm colligantur liquores; sed per universum corpus λευκοφλεγματία insignis conspiciatur. Sic sanguis in his vel biliosus magis, serosus aut melancholicus, affectus præter naturam varios & symptomata excitat, atque in tumores vel abscessus abit, vel lateralem morbum, ac pus in thorace, ἐμπύημα, producit. Horum eventuum causa evidens: accedunt verò subinde, προκαταρκτικαὶ, percussio, vasorum disruptio & quæ non? Nec infrequens est limpidam tunicas inter testiculos cooperientes reperire, quam & propriæ inclusam cuticulæ subinde vidimus in cadaveribus, & semel in Leydensium Nosocomio, annuente Illustrissimo Christianissimi Invictissimique Galliarum Imperatoris Consiliario & Medico, Praxeos atque Anatomiæ Professore Primario, Carolo Drelincurtio. Discrimen facilè deprehenditur: Humoralis Ramex cum calore, tensione; immo inflammatione oboritur: πνευματοκήλη impositis digitis sonum edit, inæqualis est, lubrica, levis. Σαρκοκήλη colore, duritie, tumore dignoscitur: tumor enim manui resistit: secus in ἐντεροκήλῃ, gravis est, obscurus; Fernelio docente; ὑδροκήλη opposito lumine distinguitur, & à πνευματοκήλῃ, quia obscurior, nec ita levis, interdum ὄσχεον obsidet, ἐλυτροειδῆν subinde inter & δαρτὸν reperitur. Quamprimum curationi nos accingimus, evacuationes instituendæ humores ac serosam massam absorbentes, cui intentioni inserviunt purgantia, diuretica, diaphoretica, præmissis tamen ubique ferè clysmis & ad diminutionem ac derivationem, Celso judicante, sanguinis detractione.

Digerentia scroto admovenda, quæ Ætius, Aquapendens; Paræus habent, vel illo suadente, unguentum Comitissæ, vel desiccativi rubri nomine donatum. Hydrocelen instar capitis brevi curatam refert Borellus. Lotichius, loco cum spongia fomentato, emplastrum præcipit: Acc. herb. origan. rut. absynth. chamom. an. mj. bacc. laur. man. j. sem. anis. fœnic. cumin. an. ℥ß. coq. in s. q. aq. comm. & acet. pro fotu. Acc. empl. de bac. laur. stercor. caprin. an ℥iß. cochlear. contus. cum testis ℥ß. sem. cumin. sulfur. an. ʒij. malax. cum ol. rut. cham. an q. s. f. emplastrum. Rondeletius, Professor R gius, & Cancellarius, fotum habet, qui accipit: lixiv. barb tonsor. ℔iv. coq. cum cur in. ℥ij. ceterach. vel petrosel. apii. an. ℥ß. sal. com. ℔j. Hieronymus Reusnerus Nobilem quendam hernia aquosa laborantem, his liberatum remediis introducit. Acc. vini sublimati quartar. sem. ol. chamæmel. cochl. j. Croci parum M. optimè in vitro, eoque calefacto ungatur quotidie hera ia mane & vesperi. Postea fac sacculos ex getan o cocto in vino rubro, & inter duos orbes ligneos expressos calidissime applica, semper applicatos vel n que noctu & interdiu, donec humor omnis omnino absumatur. Ubi ad aquarum effusionem devenieńdum, scalpello, vel acu absolvatur negotium. Arabes Caustica introduxere, ut vetus ferebat consuetudo, quæ à Posteris rejecta serio. In hydrocele medicamenta septica sive caustica non sunt tuta; quia gangrænam excitare possunt. Novacula itaque ima incidatur Scroti pars, & posteaquam omnis humor probe effluxerit, cicatrix inducatur. Setum si arri erit, aliquoties de die trahendum filum, ut aqua paulatim destillet, setaceum tamen non est ante parandum quàm aqua per foramen emissa. Dubium mihi præ video illatum iri, quod à causa χρονιζομένη proveniens aquosus ramex nonnisi sinistrum occupet testem, aut ab hac parte ὄσχεον, vel ἐρυθροειδῆν. Manifestum superius dedimus, sinistri lateris seminalem venam non ex magnæ venæ trunco, sed renis emulgente, originem ducere. Rene verò male habente, serum, quod excernitur, cùm per consueta demandari loca nequeat ἐρυθροειδῆ incurrit, & hydrocelen in scroto efformat, notante, in Anglo quodam, Dodonæo. Sexagenarium Belanthiis vidit Hildanus, cui ob ὑδροκήλην Chirurgus singulis annis ὄσχεον perforabat ex inferiori parte, postea ulceri cicatricem inducebat: id quod & mihi in Galliis videre contigit. Habet tamen & idem ille Historias, quibus lugubria multorum fata abunde satis cognoscuntur, Crotelii inprimis Senatoris exemplo. Aquapendens dec cto saliæ, cum sudore copioso, aquæ exsiccationem in abdomine molitur & universo corpore. Salius calculum apponit: Tutior est Curatio; si impediatur aquarum generatio, ex viscerum mala dispositione ortum habens, ut hydrocelen, in xv Dierum puero cum gangræna conjunctam curationem admisisse, testetur Binningerus in observationibus.

Φυσοκήλη καὶ πνευματοκήλη Scrotum à flatibus in tumorem elevatum innuit. Affectus cum facile dignoscatur, quoad causas, signa & prognosin, formulas concinnare, χειρουργικὴν instituere, nobis etiam tacentibus, in promptu erit. Mercurialis artidet: Flatuosam dicunt herniam Medicinam non admittere, in qua te non satisfaciunt, quoniam si spectemus hujus rei materiam, cum sit flatus, medicamentis dissolvitur & dissipatur. Si spectemus etiam locum affectum, sive fiat relaxatione, seu fractura, non est ita alienum ipsum persanare. At si malum in arteriis, quæ per δαρτὸν repunt, curam respuit. Ceterum pulverem magnificat Geierus: Acc. anis. fœnic. car. dauc. cumin. baccar. laur. contus. an. ℥j. liquirit. ras. zing. alb. galang. an. ℥ß. caryophyll. cubebar. piper. long. sem. rut. an. ʒij. anis. sacc. obduct ℥iij. Sacch. ℥vi. M. F. S. A. Tragea. acc. spec. arom. rosat. dianis. an. ʒiß. ol. fœnic. ℈ß. sacchar in aq. aurantior. solut. ℥iv. f. Tabellæ. Πνευματοκήλης ex vulnere mammæ

mammæ dextræ Curationem Meekeranus proponit in obſervationibus Chirurgicis. Rondeletius ramicem fovet vino adſtringente & lixivio in quo ebullierint cumin. bacc. laur. ſeſel. rut. an ℥j.

Σαρκοκήλη à carnea mole, vel fungoſa carne dicta quatuor & triginta ſemunciarum in mercatore Samio, annotante Borrichio, teſtes aut vaſa afficit ſpermatica, raro quamvis monente Celſo accidat, Medicamentis vix cedit ac perſanatur niſi amputatione. Salius duram facit & cancerroſam, à Medico nullatenus tractandam: Non cancerolam alteram, quæ ſimplicem admittit ſcirrhorum curationem, ὁκόσοισι κρυπτοὶ καρκῖνοι γίνονται, μὴ θεραπεύειν βέλτιον. θεραπευόμενοι γὰρ ἀπόλλυνται ταχέως. μὴ θεραπευόμενοι δὲ πλείω χρόνον διατελοῦσι. Quibus Cancri occulti oriuntur, eos non curare præſtat. Curati namque cito pereunt, non curati verò diutius perdurant. Aquam virgæ aureæ deſtillatam præclare agere, ac nonnullis eſſe in pretio, Patavii accepi à Clariſſimo Carolo Offredo. Rolfincius ad herniam carnoſam ſuum, quod Rolfincianum vocat, Emplaſtrum commendat: Acc. ſucc. fenulæ galbani feræ reſinoſi, ammoniaci reſinoſi an. ℥j. infund. per noct. in 4. ſcillitico ſolve ſuper igne, & cola, ut à ſordibus liberetur. Facta leni aceti exhalatione add. radic. ariſtol. ro. ireos Florent. an. p. 5. Marcaſitæ ſaturni ℥j. lapid. calaminar. myrrhæ an. ʒiij. ol. laurin. & ceræ q. ſ. f. emplaſtrum. Scultetus pulvere radicum ononidis tumorem reſolvit & emplaſtro, quod habet: Gumm. ammoniac. galban. bdell. an. ʒß. diſſolutis in aceto add. adip. anat. liquat. & col. ℥iß. ceræ citrin. ℥ij. ol. lilior. albor. medull. crur. bovis an. ʒx. M. F. Emplaſtrum. Herniam carnoſam fotu teſticulorum ex vino ſublimato fomitis calore in vaporem reſoluto, & impoſito cataplaſmate ex abſynth. malv. chamæm. rad. alth. & ſem. lin. an. part. æq. conſciſſis, & in lacte caprillo coctis, curatam, Joannes Uldaricus Rumlerus in obſervationibus habet. Georgius Hieronymus Velſchius, Medicus & Polyhiſtor. Auguſtanus Celeberrimus ex Guilielmi Quarræi ad Joannem Prævotium, Profeſſorem Patavinum, Literis adfert, viſam à ſe curatam Sarcocelen tam contumacem, ut omnia fruſtra tentata fuerint, ſolo emplaſtro illo Paracelſi, quod in Tractat. de Cur. vulner. Chirurgiæ minori adnexo copioſè deſcribitur & fodicationis alterum appellatur, quo ſcirrhos etiam duriſſimos & diuturnos ſanatos Prævotius quoque in ſecretis adnotavit. At, Borrichius, non ſatis providi rei æſtimatores mihi videntur, inquit, qui confirmatam σαρκοκήλην vel Medicamentis diſcuſſiſſe ſe, vel diſcuti poſſe evulgant, quod nimirum occalleat maſſa illa, & mille plexibus nervoſis, iiſque ſolidis, contrahat invictam duritiem. Aquapendens in teſte, carcinomate affecto, qui pileo major erat, vaſis prius circa inguen forcipe prehenſis, inde conſutis, & vinculo conſtrictis, eadem tranſverſè abſcidit, & univerſum abjecit teſtem, poſtea ferramentis candentibus inuſſit, hac ratione intra viginti dies ſanatus, qui alioquin parum ſuperfuiſſet. Quidquid ſit, periculo non vacat operatio. Studium itaque ac cautionem adhibeat Chirurgus neceſſe eſt, ut obſervato herniæ ſive tumoris loco, ſcrotum ad carnem uſque incidat. Quod ſi firmiter cum annexis partibus coaluerit, vaſa cum teſtibus præcidantur. Hîc in illos animadvertimus, qui, peracta ſectione, Πεπτικὰ καὶ ἐκπυητικὰ temerè præſcribunt, ut ſuperflua caro abſumatur putredine, cum hac ratione nullam planè admittat curationem, ſed ſymptomata frequentius excitet cane pejus & angue fugienda carnoſa moles. Hervæus faciliorem ſuggerit methodum: ad arteriarum, inquit, officium ſive circulationem reſpiciens, ingentes aliquando hernias carnoſas, præter omnem ſpem, perfectè curavi; id ſolum agens, ut præciſa, vel ligata arteriola, nihil nutrimenti ſpirituſve ad partem laborantem accederet, quo factum, ut tumor facile poſtea vel ferro vel igne extirparetur. Habuit quidam præ cæteris Sarcoſin in ſcroto ſeu herniam carnoſam humano capite majorem ad genu uſque deorſum pendulam: indeque ſurſum carnoſa moles ad carpi magnitudinem, ceu funis nauticus, abdomen ingrediebatur; adeoque malum increvit, ut nemo ferro, vel aliter curam aggredi auderet. Hanc tamen ingentem excreſcentiam ſcrotum tantopere diſtendentem, teſticulumque in medio obvolventem, quo dixi modo, planè abſtuli, & curatione perfectè defunctus ſum: relicto interea teſti vaſe ſuo præparante & deferente, reliquiſque in ſcroto per vaginalem tunicam deſcendentibus, ſalvis & intactis. Sarcoceles in milite Sectionem, cui teſticulus dexter ad capitis puerilis magnitudinem excreverat, Bartholinus deſcribit in actis Medicis Hafnienſibus. Pyroticis ſubinde caro abſumitur, & remediis convenientibus vulneris promovetur conſolidatio.

Simplices quaſdam herniarum ſpecies hucuſque in medium adduximus. Compoſitas, quas ſingularem non exigere Curationis methodum, in propatulo eſt, ſilentio involvere ſatius eſſet, quàm ingenii imbecillitate deterere. At ne ſponte quidquam nobis excidat, vel lubentes quædam tranſire videamur, nomina dabimus, ad reliquas ramicum differentias progreſſuri. Dicuntur itaque ἐντεροεπιπλοκήλη, ὑδροεντεροκήλη, ὑδροπνευματοκήλη, ὑδροσαρκοκήλη. Poſtremum rupturæ genus in valetudinariis vidi in Noſocomiis, ſed Curationem cum ſiniſtro plerumque decumbentis fato adhibitam. Fabricius curam aggreditur & modum exponit, cui Rhodii præfero Doctiſſimi ex Fallopio monitum: Si cum hernia aquoſa caro circa teſticulum concreverit, operatio periculoſa, & in cancrum proclivis. Teſtis enim corruptus facile inficit, ὑδροεντεροκήλης, ni fallor, Lugduni ad Rhenum meo tempore conſpectæ, depictam tabulam, inter chartulas repoſuimus.

Zirbus, Velamen, Inteſtina, βουβωνοκήλην, ἐπιπλοκήλην, ἐντεροκήλην, cum venæ intumeſcunt, κιρσοκήλην Græci appellant. Hæ non dilatatæ tantum, ſed intortæ quodammodo ac contractæ, Scrotum cum tunicis obſident. Inter cauſas προκαταρκτικὰς alimenta referunt, terreſtrem ſuccum ſuppeditantia: προηγουμένας, viſcerum pravam διάθεσιν ac diſpoſitionem: συνεκτικὰς demum ſanguinem humore melancholico abundantem aut copia peccantem, Galeni auctoritate: καὶ μέντοι καὶ ὡς ἡ φύσις ἀποτίθεται τὸ τοιοῦτον αἷμα πολλάκις εἰς τὰς κατὰ τὰ σκέλη φλέβας, ὑφ' οὗ διατεινόμεναί τε καὶ διευρυνόμεναι κιρσώδεις ἀποτελοῦνται. καὶ μελαίνεται γε τῷ χρόνῳ τὸ δέρμα, τὸ κατὰ τὰς τοιαύτας φλέβας ἐφ' ὧν δ' αἵματος πλῆθος μόνον εὑρίσκεται ἄνευ τοῦ μελαγχολικοῦ ὑπάρχειν, ἀσθενεστέρας οὔσας φύσει τὰς τῇ δὲ φλέβας, ἀνευρύνει, καταπεσκῆπτον, οὐδενὸς τοιούτου συμβαίνοντος, ὡς ἐφ' ὧν γε ἂν τὸ μελαγχολικὸν αἷμα τοὺς κιρσοὺς ἐργάσηται, κίνδυνος γὰρ οὐδὲ τούτων ἐστὶν, ἐὰν ἐκτέμητις τὰς πεπαθηκὰς φλέβας, ἁλῶναι μελαγχολίᾳ. Accedunt procatarcticis, corporis concuſſio vehemens, curſus, ſaltus, pedeſtre iter. Διάγνωσιν indicare, operæ non eſt pretium. Quoad prognoſin, cum Paræo notandum: Inveteratos, vel in hominibus temperamenti ac habitus melancholici, præſtare, Curationem omnino relinquere, quia à Curatis, Cancri, mania, ſuffocatio aſſentiente illo Hippocratis Genio, Joanne Porti, Celeberrimo Praxeos Doctore atque Profeſſore

Professore Patavino: Quando Varices, inquit, immaturè & præproperè, Medicorum imperitia, prohibiti fuere, vidi ego atra bile & insania vexatos, immo & intercostali inflammatione, & renali calore, sanguinis sputo attonito morbo, & intercutanea aqua eosdem detentos. Quod si vel à violenta provenerint Corporis exercitatione, gestato pondere, & stando nimium, sed eleganter & ad rem mercurialis: Marium scimus omnes, ex Plutarcho in ejus vita, laboriosum virum extitisse, ob quod, si quis dicat ei varices quibus affligebatur, in ambobus cruribus ortos, ob nimios in stando labores, eum minus erraturum, existimarem. Fortunatus verò Fidelis: Proditum, ait, memoriæ est, gignendi facultatem his tolli, qui à varicibus tenentur. Quod si, inquam, his de causis varices oriantur, auxiliares implorare manus convenit. Veterum mos erat referente Celso ferramentis acutis candentibus scrotum adurere; tum farinam ex aq. frigida subactam superinjicere, tertio die lenticulam cum melle imponebant; post ejectis crustulis, ulcera melle purgabant, rosis implebant, & ad cicatricem aridis linamentis perducebant. Similiter, tumentibus mediæ tunicæ venis, inguen incidebant, venas digitis separabant, &, filo utrinque injecto, sub vinculis præcidebant reposito testiculo. Ubi verò inter imam membranam & testiculum generatus varix, testem abscindere veterum ductu oportet. Nostra ætate, cùm gigantum humeris insidentes pigmæi longius prospiciant, Magno Angliæ Cancellario, Barone Verulamio, explicante, vix reperies, qui id perferre supplicii, aut injungere ausus fuerit. Recentiores ramicis curam aggressuri, ab utraque varicis parte venam hamulo aut digitis elevatam constringunt, ut scalpello incidatur, ac sanguis probe eximi possit. Aquapendens hoc loco, adstringentia componit ex tragacantho cum vino granatorum, bolo armena, mastiche, sanguine draconis, juxta varicis longitudinem conformata.

De βυβωνοκήλη, ἐντεροκήλη, ἐπιπλοκήλη, ὑδροκήλη, πνευματοκήλη, σαρκοκήλη, rupturis in inguine, scroto, inferioribus partibus conspicuis, verba fecimus, & ad nauseam fortè. Superiora versus herniæ contingunt, Græcis ἐξόμφαλος καὶ βρογχοκήλη, umbilici procidentia, & cervicis vitium.

Tumor qui umbilicum obsidet, umbilicus prominens, prociduus, umbilici eminentia, hernia umbilicalis, puerorum plerumque morbis accenseri solet: quamvis fœminæ laborioso quoque & difficili partu umbilici herniam incurrant. Mercurialis rupturam vel cum inflammatione facit, vel sine inflammatione φλεγμονώδην ὄγκον. Tumorem auctæ magnitudinis perhibet, cum dolore, & pulsu: ubi scilicet umbilicus in recens natis malè præscinditur. In hernia verò umbilicali, proprie dicta, omentum, intestina, aqua, flatus, caro supercrescit. Diagnostica, prognostica, ex Celso ac superius adductis repetenda. Quod si φλεγμονὴ Curationem exigat, injungantur refrigerantia, humectantia, anodyna, quæ scopo correspondeant. Ad peritonæi vero consolidationem, antequam manu, ferroque utamur; subducta alvo, Celsus super umbilicum imponit: Cicutæ & fuliginis, singulorum P. I. Cerussæ elotæ P. IV. Plumbei eloti P. VIII. cum ovis duobus, quibus solani succus adjicitur. Auctores, repositis omento vel intestinis, id quod memoria perpetuo tenendum, pilulas, electuaria conficiunt & ceratum umbilico. Habeant tyrones formulas. Acc. limatur. ferr. ℥j. Nuc. cupress. ʒiij. mum. sang. dracon. thur. corall. rubr. an. ʒj. confic. cum melle. dos. ʒß. mane & vesperi, superbibendo medicum vini adstringentis. Acc. radic. consolid. maj. caud. equin. burs. pastor. rub. canin. an. mß. coq. opt. vin. adstring. add. mastich. corall. rubr. bol. armen. nuc. cupress. an. ʒiß. cinamom. ℈j. cum melle f. electuarium cujus dos. dimid. cochlear. Acc. gumm. Arab. tragacanth. mastich. bol. armen. sang. dracon. corall. pisc. coll. de corio bovis an. ʒij. thur. ʒiij. Pic. græc. ℥j. Pic. nav. ℥ij. liq. ad ign. f. Magdaleon. vel. acc. boli armen. sang. dracon. mastich. sarcocoll. an. ʒj. bisling. tegul. pulv. an. ℥iij. resin. pin. ℥iß. Ov. album. & ceræ q. f. puerum exomphalo seu umbilici exitu laborantem, facillimo remedio sanatum Hieronymus vide Reusnerus. H. nempe & rad. sanicul. in aq. cocta & calide applicata. Eodem cum inflammatione & humiditate adflicta filiola, seq. pulvere insperso convaluit acc. bol. armen. ver. ʒj. myrrh. ℈ij. pompholyg. ʒiß. f. pulvis. Aquapendens subligaculum ex linteis componit, in cujus medio globulus intestinum vel omentum protuberans reprimit, & herniæ umbilici fascia sublevatæ exempla afferunt Hildanus, Ulmensiumque olim Physicus Joannes Scultetus Quod si vel in tenellis corporibus Medicinam respuat, vitium sectione curare incumbit. Hæc priusquam instituatur, repetenda quædam ex Celso erunt, & in limine quidem curationi neque infantem aptum, neque decrepitum exponendum. Quod superest, de χειρουργικῇ nihil adjicimus, cum nemini non, vel primis Artis rudimentis instructo, quam notissima esse debeat. *Clariss. Ludovic. Van Hammen Dissertatione de Herniis.*

Curationes.

Etiamsi quævis hernia non facile Curam suscipit, in infantibus tamen facilius curatur; in senibus difficulter, aut nunquam. Quod si intestinum flatibus aut excrementis repletum sit, sequitur dolor, atque hunc, si non illico tollatur, inflammatio, gangræna; hinc passio iliaca, ac ipsa denique mors succedit. Rarum est, quod refert Fabritius Hildanus Cent. I. Observ. 55. fœminam septendecim annos hernia laborasse, & circa annum ætatis tertium & sexagesimum maximis vexatam fuisse torminibus, intestinumque in abdominis rupturam impulsum ac inibi retentum dolores non leves, simul & inflammationem, aliaque graviora excitasse symptomata. Vocatus ad Curam Hildanus invenit dextrum inguen gangræna affectum: Tumore itaque scarificato, & cæteris quæ ad gangrænæ curationem attinent adhibitis, caro putrida & callositas rupturæ exciderunt; unde dolor, inflammatio, febris, tormina, lipothymia, nausea, vomitus, omnia denique symptomata sedata sunt: sed intestinorum materia, nondum penitus excrementitia; velut ilei & cæci, per abdominis rupturam excernebatur, circiter duos menses. Ægra tamen admirantibus omnibus curata, & à ruptura perfecte sanata fuit; nullâ relictâ fistulâ.

Atqui ratio curandi Herniam, in primis intestinalem, in hisce tribus consistit: viz. in intestini intra abdominis cavitatem repositione; in repositi conservatione, ne rursus descendat; in relaxati peritonæi constrictione.

Verum ante repositionem Cheirurgus diligenter consideret, an hernia sit parva, vel magna? an recens, vel inflammatione correpta? an flaccidum adhuc, vel materia aliqua repletum sit intestinum?

Si hernia parva sit & recens, intestinumque vacuum facillimè reducetur si æger supinus in lecto collocetur, capite declivi, pedibusque elevatis, quoniam hac

hac ratione intestina sursum ruentia secum trahunt id, quod prolapsum est.

Sin verò magna sit & recens hernia, oportet Cheirurgum intestinum nulla materia distentum digitis tractare, idque, ægrotantis capite declivius posito, sensim tamdiu molliter circumagere, donec paulatim abdominis cavitatem ingrediatur.

Atqui herniæ quum associatur aut inflammatio, quam indicant dolor, calor, febris; aut flatus adsunt, qui cognoscuntur ex eo, quod æger percipiat totum abdomen à flatibus distendi, si flatus emittat, & rugitus in intestinis audiantur, doloique extendens sit sine gravitate; aut fæces, alvusque supprimitur, tumor sensim increscit, & pondus majus, majorque durities percipitur: tunc à reductione intestini desistendum est, usque dum inflammatio abierit, fæces egressæ, & flatus dissipati fuerint.

Igitur inflammatio cum adsit herniæ, scroto vel inguini calidè imponatur cataplasma emolliens, digerens, simulque roborans, ex farina hordei, furfuribus tritici, foliis malvæ, althææ, floribus sambuci, rosarum, vino rubro, &c. idque identidem renovetur. Etiam ex Fallopio, pars affecta foveri potest lixivio calido, in quo cineres ex ligno fagino ebullierint. Accipiantur itaque duæ fili crudi massæ, indantur cacabo, & coquantur cum m. ß. seminis cumini in lixivio acri; deinde massarum una extrahatur, quæ inter duos discos exprimatur, atque expansa calidè, quantum ferre potest æger, apponatur; verum tepescens removeatur, & alia substituatur, eaque repetatur, donec omnino sublata sit inflammatio.

Si cum inflammatione concurrant fæces, quæ repositionem intestini impediant, casus quidem est maximè desperatus: nihilominus tamen fæcum tentetur eductio clysteribus lenientibus, identidem injectis; nec non fomentis; aut cataplasmatibus distensionem relaxantibus. v. gr.

℞. Fol. parietariæ, malvæ althææ an. m i ſs. flor. camomillæ, meliloti, sambuci, sum. anethi an. m. j. sem. cumini, fœniculi an. ℥ſs. incisa & contusa coq. in s. q. lactis vaccini pro fotu.

℞. Rad. liliorum alborum rec. ℥. ij. fol. malvæ, violariæ, parietariæ, flor. camomillæ, meliloti an. m j. furfurum m ſs. coctis in aqua pura ad mollitiem, & in mortario minutim contusis add. farinæ althææ, Hordei, lini an. ℥ij. olei rosarum, liliorum alborum an. ℥ i ſs. m. f. cataplasma. Vel Tumor continuo foveatur mappis calefactis, Oleo camomillæ & Anethino imbutis, atque subinde renovatis.

Sed & flatus non raro absque inflammatione Intestinum replent; quo in casu usurpanda sunt Fomenta ex emollientibus, calefacientibus & discutientibus composita; nec non Clyster calefaciens & carminativus injiciendus est, haud secus ac de Intestino Prolapso, & vel Inflammatione obsesso vel Fæcibus repleto, Reponendo nunc diximus.

Sublata vero Inflammatione, excretis Fæcibus, Flatibusque dissipatis, reponatur in propriam sedem Intestinum. Viz. collocetur Ægrotus capite plurimum demisso, affecta autem parte elevata; deinde manibus Tumor capiendus, tentandumque ut materies paulatim eo, unde exiit, regrediatur; digitum nempe sub tumorem reponendo, repellendoque leniter in ventrem, quod ex eo delapsum est, atque diligenter cavendo, ne contusio livorve intestino adferatur, quod ea pars Gangrænę obvia sit, & opportuna.

Atqui è contrario cum omnibus frustra tentatis remediis, intestinum prolapsum, & vel inflammatum, vel fæcibus flatibusve repletum reponi nequeat, adeoque præsens Ægroto immineat periculum, extrema quoque tentanda sunt. Quo in casu Ambrosius Paræus Chirurg. lib. 7. cap. 15. ad Chirurgiam accedere, & ductum illum, per quem intestina elapsa sunt, Sectione dilatare suadet, sic ut digito reponi queant. Sed ardua est Manualis hæc Operatio; quæ quomodo sit instituenda, videre insuper est apud Pigræum prax. Chirurg. lib. 2. Cap. 41. & præsertim apud Jobum Meekeranum observ. Chirurg. Cap. 45. 46.

Ubi jam intestina reposita fuerint, proximum est cavere, ne iterum excidant. Quem in finem maximi sunt momenti fasciæ seu Subligacula, adeo ut in Herniis recentioribus tota fere Curationis spes in iis sita sit. Parandi autem fascias commodissima hæc videtur ratio. Fiat cingulum seu fascia ex corio, quæ lino molliori seu panno gossypino, atque etiam gossypio nonnihil suffulto inducatur, quæ ligula stringi possit. Atque hæc fascia ventri infra hypochondria supra coxendicem prope inguina applicetur; ita tamen, ne partes quæ sunt supra ilia & ossa lædat, & atterat. Huic autem fasciæ seu Cingulo alia fascia cum splenio seu pulvinari quodam ita adaptari debet, ut quantum opus est constringi possit, ipsumque pulvinar recta loco affecto seu parti ubi intestina excidere solent, incumbat, suoque incubitu intestinorum prolapsum prohibeat. Quod ut rectius præstet, fasciæ, quæ ventrem ambit, nonnulli geminas habenas adaptant, quæ ad humeros ascendunt & collum ambiunt.

Fasciæ loco parari potest Cingulum ferreum cum Scuto ferreo, quod locum ubi Intestina procidunt arctè tangit, & Intestinorum Prolapsum prohibet. Rationem verò conficiendi omnia hæc instrumenta Praxis docet. Icones habentur apud Paræum Cheirurg. lib. 7. cap. 15. Sculteturn Armament. Chirurg. Tab. 39. aliosque.

Equidem intestinum postquam repositum est, priusquam adhibetur Bracherium, Adstringens aliquod relaxato peritonæo applicari potest Emplastrum, quale est oxycroceum, seu Emplastrum ad Rupturas in corio extensum, vel simile v. gr. illud Pigræi.

℞. Gummi Elemni ℥j. Mastichis. ʒij. olibani, Sarcocollæ an. ʒj. Emplastri contra Rupturam ℥iß. Pulv. Boli armeni ʒiß. Olei therebintinæ. q. s. M. F. S. A. Emplastrum. Emplastri loco nonnulli laudant fotus Adstringentes, adeoque relaxatum peritonæum Roborantes, ex Corticibus Granatorum, balaustia, Sumach, nucibus cypressi, floribus camomillæ, alumine, similibusve, in aqua fabrorum, & vino rubro adstringente decoctis. Alii inungunt oleum ovorum. Sed inprimis Quies hic impetranda est, qua sola nonnunquam graves sanantur herniæ; cujus rei memorabile adfert exemplum Hildanus cent. 5. Observ. 54. cujusdam generosi Bernensis sexagenarii, qui viginti annos insigni Hernia Intestinali laboraverat; cui curandæ tum Hildanum, tum alios in Gallia & alibi expertissimos frustra adhibuerat Medicos & cheirurgos: tandem cum de recuperanda sanitate ne quidem cogitaret amplius, & subligaculis, ne malum ingravesceret uteretur, in morbum incidit, quo ultra sex menses lecto affixus fuit. Post morbum hunc ne minimum quidem herniæ, qua tamdiu laboraverat, indicium persensit, nec amplius spleniis aut subligaculis uti necesse habuit.

Igitur fascia intestina, ne rursus prolabantur, contineri possunt: quod ubi factum, danda opera, ut excrementa potius mollia sint, quam dura, alvusque ne supprimatur; atque in egerendis fæcibus observandum, ut

ut manu inguina & scrotum probe contineantur, ne fæces emittendo intestina extrudantur. Deinceps abstinendum à cibis flatulentis, ne flatus intestina distendentes producantur. Insuper omnis vehemens motus, saltus, cursus, oneris gravioris gestatio, vociferatio, aliaque vehementiora vitentur exercitia. Denique in tussi & sternutatione idem observandum; quod modo in egerendis alvi fæcibus attendendum diximus.

Hisce alii reddunt ad accelerandam relaxati peritonæi confirmationem varia intus sumenda medicamenta & inter alia huic affectui curando specifica, qualia dicuntur Radix consolidæ, osmundæ regalis, herniaria, hypericum, &c. quorum formulæ plures habentur apud auctores.

Verumtamen si integram sanitatem iis æger consequi non possit, bracherio contentus sit, quo solo si rectè contineantur intestina, omnibus vitæ actionibus sine magno impedimento vacare poterit. Atqui hisce qui contentus non est, semet ipsum Cheirurgiæ tradat, quæ per ablationem Didymi Herniam penitus curare potis est; de qua videantur Pigræus prax. Cheirurg. lib. 2. cap. 40. Scultetus Armam. Chirurg. Tab. 40. Cl. van Horne in Microtechne Sect. 2. part. 1. §. 24.

Quæ autem hactenus de Cura herniæ intestinalis dicta sunt, quoque applicari possunt herniæ ex omenti prolapsu ortæ. Iidem enim in ejus curatione sunt scopi. Primo nimirum reducendum est Omentum manuum opera; deinde prohibendus elapsus, quod itidem bracherio fieri solet. Atqui si omenti prolapsus non exactè prohibeatur, adeo ut frequentius illud elabatur, facile peritonæi processui per fibras arctissimè accrescit, hinc reduci in abdominis cavitatem nunquam potest, manetque immedicabilis epiphocele.

Hydrocele porro pro Causarum varietate nunc magis nunc minus periculosa est: quæ enim cum Hydrope conjungitur, non curatur, nisi sanato prius Hydrope, ejusdemque causa ablata. Nam licet aquosus humor vel discutiatur, vel Scroti apertione evacuetur, novus tamen rursus affluit. Si vero causa Aquam generans minus gravis sit, facilius curatur. Equidem inveterata hydrocele, ne Testes corrumpantur, haud immerito suspecta est.

In Curatione autem herniæ aquosæ, Universalibus ad tollendas Causas Antecedentes haud neglectis, ut de oedemate, nec non de Tumore tum flatulento, tum aquoso curandis dictum fuit; vel Topica Scroto prætumido applicentur calida, Siccantia, resolventia, Digerentia, contentam adeo in eo aquositatem absumentia; vel Scroti quocunque modo apertione aquosa materies educatur.

Fallopius tom. 2 tract. de tumor. p. n. cap. 34. haud abs re duplicem statuit herniam aquosam; unam, in qua dilatato nimium peritonæi processu, aqua ex Abdominis cavitate in Scrotum descendit, adeoque fluere & refluere potest: hæc autem non curatur nisi prius ex Abdomine omnis educatur aqua.

Altera herniæ aquosæ species est, in qua nimium non aperto peritonæi processu, aquosa materies per extrema tum sanguineorum, tum lymphaticorum vasculorum oscula in Scrotum, vaginalem inter & albugineam testiculi tunicam, effunditur. Atque in hac specie Topica Medicamenta calida, Resolventia, & Digerentia adhibita multum prosunt, eaque semper experiri oportet, priusquam ad scroti apertionem veniamus.

℞. Rad. cucumeris asinini ℥j. fol. calamenthæ, abrotoni, rutæ, Sem. Anethi, flor. Camomillæ, rosf. rubr. an. Mj. Sem. cumini ʒvj. coq. in aq. puræ & vini albi an. p. æq ad ℥xxx. colatura fit pro Fomento. Magnæ quoque efficaciæ talia dicuntur medicamenta, si Aceto incoquantur.

℞. Rad. Cucumeris Asinini Bacc. Lauri, Sem. Cumini, Agni Casti an. ℥ß. fol. lauri, rutæ; rosf. marini an. Mj decoq. in aceto ad ℥xxx colatura pars affecta cum spongia foveatur. Vel Fomentum fiat ex lixivio cinerum Sarmentorum vitis, in quo similia cocta sint, nec non sal, sulphur, aut alumen liquatum fuerit. Etiam Litus hic multum prosunt. ex gr.

℞. Olei Cucumeris Asinini ℥j. Rutæ, Laurini an. ℥ß. Cumini stillat. gutt. x. Misceantur pro Linimento. Laudant alii cataplasma ex Stercore vaccino, mixtis cineribus Plantarum Digerentium, aut Seminibus Rutæ, viticis, cumini, baccis lauri, Juniperi, similibus.

Nonnulli imponi volunt Emplastrum de meliloto, de cumino, vel simile.

Scoltzius Consil. Medicin. 131. vehementer laudat, id quod sequitur.

℞. Rad. Cucumer. asin. rec. contus. & in Aceto scil. macer. ℔j. Mellis despumati ℔ij. Misceantur, & bulliant in cerati consistentiam, addendo in fine Sem. Cumini subt. pulv. ℥iiij. M. F. S. A. Emplastrum.

Sin his, similibusve remediis Tumor resolvi nequeat, ad cheirurgiam, hoc est, Scroti apertionem veniendum. Quo modo autem & ordine Scroti Apertio instituenda sit, docent Paulus Ægineta lib. 6. cap. 62. & C. Celsus lib. 7. cap. 18.

Nonnulli Scalpello Scrotum aperire solent, cui tamen methodo vix assentimur, quoniam id ex collecta aqua distentum admodum, & flaccidum difficulter consolidatur; atque non rarò ob partis affectæ porositates obstructas, spirituumque per eam radiationem valde imminutam Gangræna accedit.

Alii hanc apertionem caustico, vel Ignitis ferramentis efficiunt, atque apertum diu servant foramen cannula immissa Argentea vel plumbea.

Quidam Scrotum aperiunt, Acum filum duplicatum vel quadruplicatum ducentem Setacei in modum trajiciendo, & quotidie bis terve protrahendo.

Avicenna in Inguinis regione candentibus ferramentis inurit, ut pars corrugetur, ne aqua iterum descendere possit.

Sed potius Scrotum aperiatur acu perforata Barbetiana vel Blockiana, sicque aquosa educatur materies. Atque hac methodo sæpius hydrocelen curavimus, eduximusque aliquando ex Scroto tres, aliquando quatuor aquæ libras. Etiam nunc inter mortales versatur Vir septuagenarius, cui singulo præter propter biennio Scrotum perforata acu aperiri solet, ad collectam in eo aquam evacuandam. Similiter Fabritius Hildanus Cent. 4. obs. 66. scribit, se novisse virum Sexagenarium, cui ob Herniam aquosam singulis annis Scrotum ex inferiore parte perforabatur, & serosus humor evacuabatur, ac postea ad cicatricem ulcus perducebatur: addque hominem illum ad summam pervenisse senectutem. Equidem circa Scroti apertionem utiles quasdam admonitiones & observationes proponit idem Hildanus *Centur.* 4. *observ.* 65 66 67. 68.

Adesse Sarcocelen cognoscitur ex eo, quod Tumor in Scroto durus sit, sine inguinis tumore, sensimque adauctus; quo signo distinguitur ab hernia Intestinali, quæ mollior est, & subito oritur: insuper major hic molestia est, quam dolor, nisi pravi humores confluant. Indagandum quoque diligenter, ne Hydrocele vel alius Testiculi Tumor pro Carnosa

Hernia habeatur; quod interdum contingit, si aqua profundius lateat, & foris nulla sui signa exhibeat. Tale exemplum profert Forestus libr. 27. observ. 25. in scolio, de quodam, qui testem unà cum scroto in modum scyrrhi, paulatim majorem in molem auctum, & durum per quinquennium habebat, ut omnes Sarcocelem putarent. Postea tamen cum emollientia & maturantia applicarentur, tumor mollis evasit, & facto abscessu magna aq. copia, quæ intus latuerat, cum impetu erupit, unde scrotum & testiculus detumuit, ægerque penitus curatus fuit.

Equidem medicamentorum ope vix unquam curatur Sarcocele. Sed Cheirurgiæ opera tolli solet, ut plurimum cum didymo, cui adhæret, vel inhæret heterogenea hæc substantia. Ad inguina ubi se extenderit, fere incurabilis est.

Quoad Medendi Rationem; ea duplex est, scilicet ut vel tumoris incrementum prohibeatur, & porro tumor absumatur: vel substantia hæc carnosa cheirurgia tollatur. Primæ intentioni ut satisfiat, medicamenta interna ad tollendam Sarcocelen quoque commendantur. Et scribit Matthiolus in Dioscoridem libr. 3. cap. 18. se novisse quendam, qui ononidis radicis pulvere duntaxat plures menses sumpto, carnosum ramicem absumpsit, & sanatus est, licet à Medicis nullo alio remedio, quam sola sectione, ustioneque hunc curari posse esset statutum.

Inter Topica Medicamenta valde hic commendat Rulandus Cent. 9. Observ. 66. sum oleum Sulphuris, hoc est, Balsamum Sulphuris quotidie bis illitum. Alii imponere malunt hoc emplastrum.

℞. Gummi Ammoniaci in aceto soluti ℥ifs. Bdellii similiter soluti, pulv. seminis sinapi, urticæ an. ℥j. Aristolochiæ rotundæ ʒvi. Sulphuris ℥fs. therebinthinæ, Lapidis spongiæ an.℥ſ. spiritus vini ℥ifs. Ceræ ℥vj. olei olivarum ℥iiij. Ex hisce S A. Fiat Emplastrum. Scultetus post armament. Chirurg. Observ. 74. scribit, plures se curasse, exhibito quotidie pulvere radicum Ononidis, & imposito hoc in Emplastro.

℞. Gummi Ammoniaci, Galbani, Bdellii an. ℥fs. dissolutis aceto adde adipis anatis ℥ifs. Medullæ crurum bovis, olei Liliorum alborum an. ʒx. Misceantur in formam emplastri, quod linteo inductum Scroto applicetur, & quarto quoque die renovatur.

Sin hoc modo Carnosa Hernia non imminuatur, sed è contrario augeatur, sequenti methodo tentari potest Curatio. Fiat foramen exiguum in Scroti parte superiore: per hoc petiæ ope medicamenta applicentur suppurantia, quo sic carnosa hæc substantia tolli possit, quavis deligatione pus expurgando; verum non totum, ad meliorem reliquæ carnosæ substantiæ consumptionem.

Quod si nec hæc successerint, Testiculus extrahendus, & sectione tantum carnosæ excrescentiæ tollendum, quantum sine læsione fieri potest; hinc restituendus iterum in suum locum Didymus, & quod reliquum est carnosæ substantiæ suppuratione auferendum.

Quum verò nulla spes sit, dictis modis sarcocelen tollendi, Didymus, cum adnata ipsi carnosa substantia, vel tota sua substantia tumefactus exscindendus est.

Præterea Venæ spermaticæ in Scroto Varicum adinstar dilatantur nonnunquam, & Tumorem in Scroto efficiunt, qu Cirsocele seu Varicosa hernia nuncupatur. Ea namque nihil aliud est, quam circa Testiculos spermaticæ Venæ dilatatæ, & Varicum modo conglomeratæ, contortæque.

Hinc & eadem hujus affectus causa est, quæ Varicum; viz. sanguis crassus, ac terrestris; circa valvulas venarum spermaticarum subsistens, atque Varicosum hujusmodi Tumorem in Scroto excitans.

Facile quoque manifestum fit hoc malum; quod in Scroto supra Testiculum circa Peritonæi Processum venæ turgidæ, conglomeratæ, & capreolorum modo intortæ tangantur; quodque deorsum magis descendat Testiculus.

Cura equidem hujus Affectus facilis non est. Ea tamen ut observatur, commodo aliquo subligaculo, aut fascia convenienter apposita Scrotum cum inclusis testibus sustentetur; hoc namque tam certum est remedium, ut teste Fallopio, quidam eo solo curatus fuerit, quod testes per duos menses fascia suspensos gestaverit, & quotidie aquam è Nucibus cypressi destillatam adhibuerit, eaque Scrotum humecta erit, & per se exsiccari siverit.

Alii emollientibus & discutientibus Curam moliuntur, ideoque Balneum usurpant, seu semicupium ex Radicibus altheæ, semine Lini, similibusve in aqua decoctis; ac deinceps oleo amygdalarum, vel quovis alio locum inungunt. Alii id quod sequitur, imponunt emplastrum.

℞. Picis navalis ʒvi. Colophoniæ ℥iij. Gummi Ammoniaci, bdellii, opopanacis, Mastichis, lithargir. therebinth. an. ℥j. bol. armen. thur. sanguin. dracon. sarcocoll. aloës, centaur. symphyti, gallarum, malicorii; nucum cupress. lumbricor. terrestr. an. ʒij. glutin. pellis arietin. dissol. in aq. chalyb. & aceto q.s. M.F.s.a. Emplastr.

Quod si nec istis remediis morbus hic curetur, ad Cheirurgiam deveniendum, & vel, apertura in scroto facta, varicosæ testium venæ incidantur; vel simul cum didymo eædem exscindantur. *Joh. Mannicks in Chirurgia ad Praxim hodiernam adornata.*

Omnes illi qui Hernias gerunt, sive veras, sive falsas, si prudentes fuerint, sobrietatem colent, venere immoderatè non utentur, ea omnia quæ harum invaletudinum causa esse possunt, vitabunt; & quandoquidem partes quas occupant debiliores evadunt, earum indulgendum imbecillitati, & ad diætam attendendum. Vitanda itaque veniunt omnia ipsis contraria, qualia sunt legumina, fructus recentes, omne artocreatis genus, vel panis butyro conditus, & non satis excoctus, carnes muria conditæ, pisces, & caseus; inter equitandum lorum Scandulatium brevius faciendum; eo latere quod hernia afficitur; in sede humiliori non sedendum, nec brachia nimium elevanda; in extremos præterea assurgendo pedes, pro aliqua re in altiori collocata loco arripienda, caligarum zona non nimium constringetur, alvus servabitur libera, & si aliquando difficilius solvatur, in ipso nisu manus subligaculi pulvillo imponentur, violentiora devitabuntur exercitia; præcipue si herniis laborantes veris aptis & validioribus subligaculis chalybeis aut aliis à filo ferreo confectis, non fuerint instructi. De hisce subligaculis jam mihi verba veniunt facienda.

Subligaculum apud Gallos variis donatur nominibus; siquidem apud plurimos bandage; apud aliquos tamen vetustiori nomine brayer; apud Normannos ceint; apud alios retreintif, ceinture aliisque synonimis insignitur, quorum primum est & decentius & convenientius.

Pro

Pro conficiendo subligaculo apto vel è chalybe, vel è filo ferreo, attendendum ad ea omnia quæ in superioribus de herniis curandis diximus; indeque indicationes veniunt deducendæ pro subligaculi forma: nam si corpus fuerit macilentum, alia debet subligaculum ratione confici, quam si obæsum foret.

Viri macilenti & obæsi duas constituunt generales differentias formarum subligaculorum, ut & eorumdem applicationis, sed aliæ eæque innumeræ particulares dantur, corpora siquidem omnia in sua variant forma, unde necessarium est etiam innumeris modis subligacula variare, ut superius adnotavi. Hoc non parum facit difficultatis ignaris, qui unius tantum generis subligacula conficere norunt, arbitrari satis esse, si pro varia corporis crassitie validè constringant.

Non sic se gerit ille qui ad perfectionem tendit, quàm magna revera inter meam theoriam & praxim quam hic demonstrandam suscipio, intercedit differentia, & quamvis Guido dixerit peritum practicum, operari pro modulo theoriæ suæ, dantur tamen quædam facienda quæ scriptis explicari nequeunt, & quæ in demonstratione oculari posita sunt. Exempli gratia pro aptè flectendo subligaculo, illoque iis proportionibus donando quæ herniis maximè conveniant, necessario subjectum inspiciendum venit, alias in aliquibus semper deficit: Itaque multo commodius foret me operantem cernere, quàm docentem audire, sed quandoquidem in omnibus Ditionis Gallicæ regionibus præsens adesse non possum, ut inspiciar ab iis quos cupio doctos facere in cura Provincialium, qui tam sæpè ineptis affligi subligaculis Lutetiam adveniunt. Hoc unicum mihi liberum est, scil. pro ea qua polleo accuratione scriptis edoceam methodum in subligaculis mihi familiarem, cui si adjungatur perspicacia iis necessaria qui Chirurgiæ se dicant, non dubito quin facillimè acquiratur quod summo plurium annorum labore conquisivi.

Primum quod faciendum venit examinatis indicationibus necessariis, positum est in mensura crassitiei, sive viri, sive mulieris, sive puelli; hæc autem mensura instituenda est cum iis materiis quæ nec elongari, nec abbreviari facilè valeant, v. g. cum charta pergamena, vel tenia limbo donata validiori, incipiendo ab eo loco, in quo hernia apparet, & toto circumducto corpore ad eandem redeundo partem. Illa autem circumductio variè institui debet, unde non parva tironib. creabitur difficultas; alii quippe subligacula altius collocata, alii inferius, pro corporis forma, gerere debent. Quibus altius sunt applicanda subligacula, sunt illi qui crassiores habent nates, nam secundum earum majorem aut minorem crassitiem subligaculum variè flecti & ad superiora reflecti debet. Iis verò quibus subsident nates minus necessarium est subligacula ad superiora reflexa dare, imo aliquando omnino hac ad superiora flexione abstinendum est.

Subligaculum pro subjecti sui crassitie, debet ut plurimum ad duas suæ longitudinis tertias partes, aut paulo plus, è chalybe aut filo ferreo componi, reliquum verò debet ex corio robustiori confici, si subligaculum duplicem pulvillum lamina armatum ferrea habuerit, pro secundi pulvilli longitudine minuenda erit corii prædicti longitudo.

Chalybs autem debet esse melioris notæ & ejus generis quo effinguntur loricæ, ita ut illud subligaculum non possit abrumpi, etiamsi frigidum cudatur, & interim ea flexibilitate & vi elastica polleat, quæ aptæ corporis circumductioni necessaria sit. Hæc Fabrum spectant Ferrarium, cui probe & accurate significandum quod ab ipso exquiritur, ut qui in Chirurgia instrumentum aliquod aliud adinvenit, illud operationibus suis instituendis aptum, cultrario cudendum exhibet.

Secundum quod in subligaculi fabrica attendi debet, est validitas necessaria.

Duabus de causis necessarium est subligaculi satis robusta effingere, primo in herniis majoribus atque fluxibilioribus, secundo in obæsioribus subjectis, quod tamen committo prudentiæ chirurgi qui malum attentius examinavit, unum admonendo, attendat scil. exercitio illius cui applicabitur subligaculum, nam si fuerit homo magni laboris, aut exercitiorum violentiorum, subligaculum debet esse validius, ne herniam patiatur elabi, aut inter utendum abrumpatur.

Tertium quod adnotari debet in eo positum est, quod chalybs aut filum ferreum è quibus effinguntur subligacula, à scuto sive pulvilli lamina, ad suæ longitudinis dimidium, una quarta parte validior & crassior fabricari velit, sensim minuendo ad finem usque, ut sic vis major adsit elastica. Si verò necessarium fuerit pro duabus herniis subligaculum conficere, oportet ut illud scutum quod zonæ seu cingulo continuum est ponatur super molestiori hernia, sive illæ à latere dextro, sive à sinistro fuerint. Observandum autem quod omnium subligaculorum laminæ sint suis pulvillis minores, nam hi illarum oras ad dimidii saltem digiti quantitatem excedere debent, & præterea quo magis elevare velis eosdem pulvillos, eo minores debeant esse laminæ, inguina enim quibus applicantur, nequeunt grandiores laminas pulvillis instructas elatioribus ferre, præterquam quod parum adferant commodi.

Quarta eaque notatu dignior subligaculorum pars, pulvillus est, qui compressæ vices gerere, atque partibus è quibus herniæ elabuntur imponi debet, ut sic impediatur quo minus vel intestinum, vel epiploum vel utrumque simul excidat.

Generalior regula exigit, ut quantum fieri poterit pulvilli effingantur minores, nam sic & utiliores & minus importuni evadunt, & præterea ad peritonæi annulos commodius perveniunt, nec ita facile de loco moventur ac grandiores. Interim necessarium est eos tam variè effingere, ut illud describere sit impossibile, in hoc judicium exercendum, advertendo ad herniarum exitum unde tam multiplices enascuntur effectus. Præcipuè vero observandum ut prædicti pulvilli proportionentur parti cui imponuntur, nam aliquando requiruntur depressi & molliores, ut in subjectis macilentis, in quibus hernia non fuerit grandior, nec in inguine cavitas; ubi verò cavitas adfuerit major minorve, pulvillus exigitur plus minusve elatus ac turgens, ita ut cavitas repleatur, nec tamen pars ad atrophiam deducatur, quod evenit quibusdam novis Sectatoribus qui instrumentis utuntur acuminatis, quib. præter dolorem, substantiæ deperditionem faciunt per impeditam spirituum irradiationem, & nutrimenti appulsum; sic etiam annulos apertos servant, & unioni ad curam quàm maximè necessariæ, obstant.

Omnes herniæ contineri debent in eo è quo egrediuntur

diuntur loco, non verò in illo ad quem devolvuntur, itaque semper supra os pubis debent reprimi adque coxam propius, ubi annulorum sedes est, & ubi vasa vitantur spermatica; nam si subligaculi scutum propius ad penem adducatur dolor in prædictis paritur vasis, quæ inter pulvillum & os pubis sic arctius incarcerantur, præterea cum os pubis sit hic elatius quam prope coxam, impedimento est ne pulvillus cavitatem repleat, sicque hernia elabitur, præsertim inter sedendum, aut corpus curvandum, jam verò hoc attentius observandum ut devitentur mala quibus vix mederi valeas pro voto, cum sc. subligaculum elabi sinit intestinum, unde periculosissima enascitur strangulatio.

Regulam generalem flexionis subligaculorum quod spectat, attendendum ut circum totum corpus circumducta illi undique quam accuratissime & immediatè applicetur, ne sc. facile de loco moveantur quod ipsorum operationi non parum officeret. Particulares flexionis differentias quod attinet, in variis subjectis, illæ nullatenus possunt edoceri, & etiam, subligaculum quantum ante applicationem possibile, ad perfectionem suam deductum, necessarium est ipso applicationis momento variè flectere, ut corpori aptius commodetur, propterea melioris notæ metallo constitui omnino debent.

Qui subligacula è filo ferreo conficere norunt hoc fruuntur privilegio, quod sc. filum ferreum minus facilè in variis sui flexionibus abrumpatur, si fuerit melioris notæ; quod è Germania adfertur ineptum prorsus est.

Hæc Subligaculorum species inter præclarissima reponi meretur inventa, nam sic omnibus prope in locis, nulla fabri ferrarii adhibita opera, subligacula & apta & firmissima possunt effingi.

Pro condendo hoc è filo ferreo subligaculo eadem quæ in subligaculo chalybeo sunt adnotata observanda veniunt, & quoad mensuram sc. & quoad ferri longitudinem, validitatem verò quod attinet, siquidem variæ crassitiei dantur fila ferrea, illud pro prudentia sua seliget artifex, aptum illi firmitati suo subligaculo conciliandæ quam intendit. Observandum tantum quod cujuscunque demùm crassitiei filo utaris ferreo semper duplicandum sit, ad utrumque sc. subligaculi ut & ejus scuti limbum, & quandoquidem filum ferreum ejusdem est per totam suam longitudinem crassitiei, igne temperandum est ut ab ea parte cui corium alligari debet minus firmum evadat.

Conficiendum subligaculum postquam ad corporis modulum exegeris, & ad indicationes necessarias attenderis, validitatis aptæ filum ferreum seliges, ejus longitudinis ut commodè duplicari possit, & ab altera parte manuali aliquo instrumento flectes extremitatem rami ferrei superioris, ut ex ea constituas scutum, vel à dextris, vel à sinistris, ejus figuræ quam aptam videbis pulvillo sustinendo herniæ tuæ continendæ accommodato. Hocce peracto producetur mensura usque ad fili ferrei partem igne temperatam, ubi subligaculi futura est extremitas, indeque illud duplicabis. Quando secundus iste ramus duplicatus paulo ultra scutum deductus fuerit, eum priori subjicies, & filo multiplicitet complicato subligabis; tum ea extremitas quæ scutum excedet lima corradetur ut depressionem aliquam acquirat, postea eandem ad interiora contorquebis ad prædicti scuti figuram, ut illud è ferro duplicato construatur, ut ipsum cingulum. Continuabis validam ligaturam duarum extremitatum, quæ in unum scuti locum coïbunt; postea subligaculum pro lubitu flectes duabus adhibitis manibus, flectere incipiendo quasi ovalem aut aliam aptiorem figuram conficere in animo esset, recurvabis postea cingulum prope aut longè à scuto, prout necessarium fuerit altius illud applicare; reliqua & perfectior flexio malleolo conciliabitur, ramum ferreum interius leviter tundendo ut ad mensuram corporis exquisite adaptetur.

Quando subligaculum pro voto efformatum habueris, duos ramos simul deligabis, eos invicem complicando, & tænia filea tres lineas lata circumducendo: Hæc ligatura duplici adhibetur usui, sc. validitatis æqualitatem ramis duobus conciliat, & præterea prima est subligaculi instructio, cui secunda è tela confecta, bombace, aut lana tenui & bene carpta repleta, per totam longitudinem interius adsuitur, ut sic ferrum minimè lædat. Secunda hæc instructio non adsuetur quin prius extremitatem loro coriaceo, clavo adfixo, vel tela spissiori ad aliquam longitudinem producta, armaveris, postquam eandem illam extremitatem lima corrasam depressiorem feceris, ut sic minus crassa fiat atque minime lædat.

Pauci admodum cudendorum subligaculorum chalybeorum sunt periti, nullique in provinciis Gallicis tales reperiuntur, quantumvis aliis instrumentis cudendis; apti interim illud utilissimum foret, cui ego pro virili medebor, dummodo urbium chirurgi attentiori animo & magno cum studio legere velint quæ hactenus à me hic fuere perscripta.

Verum quandoquidem mensura à me descripta fabro pro conficiendo subligaculo est insufficiens, consulo unicuique chirurgo paret sibi exemplar aptum ex unico filo ferreo ejus crassitiei quæ facile flecti possit, ut sic apte curvetur ad figuram corporis cui applicari debet, & postquam filum illud ferreum ad corporis mensuram exquisite exegerit, tum faber viso exemplari facillimè subligaculum cudet, unicum supererit, scil. præscribatur & crassities latitudo cinguli, cui demonstrandæ cartaceum omnino aptum fuerit: Scutum quod attinet, conficietur ad normam illius quod per flexionem fili in altera extremitate; & quoad magnitudinem & quoad figuram necessariam, descriptum erit.

Habemus subligacula chalybea fracta miræ inventionis, quæ sæpissimè Magnatibus exhibui. Unico aut duplici armantur scuto, prout libuerit.

Quæ duplex scutum gerunt per scuta sua disjungentur mediante cochlea à dextris vel sinistris posita, hoc est si è duabus herniis quas reprimere necessarium est major à dextris fuerit, cochlea in eodem latere poni debet, & à sinistris, si hernia præcipua in eo fuerit latere. Hæc cochlea insinuatur in striarium cavum in altero scuto efformatum. Subligacula hæc, præter scuta sua è quatuor aliis concinnantur partibus, quarum prima, eaque brevissima, cochleæ continuatur, hæc à secunda; secunda à tertia, tertia à quarta, & quarta à quinta concluditur; quintæ autem debet adfigi lorum coriaceum validum pro subligaculo claudendo.

Subligacula fracta unico armata scuto, è quatuor tantum conficiuntur partibus quæ clavo ferreo ita compinguntur, ut ad interiora tantum flecti queant, sic magnum subligaculum in pera gestari potest. Eadem ratione muniuntur ac alia simplicia, è chalybe aut filo ferreo, & in eo tantum differunt quod pro flectendis partibus clavo compactis,

compactis, necessarium sit tria foramina, seu potius aperturas, in instructione, quæ ipsis adsuitur, conficere.

Subligacula hæc sunt admodum commoda atque præcipue iis, qui de die & nocte ea gerere necessarium habent.

Omnia subligacula chalybea, quæ noctu gerere animus est, latitudine trium aut quatuor pollicum breviora esse debent, quam ferant duæ tertiæ crassitiei corporis partes, ut quando super subligaculi extremitate cubatur, minime sic scutum aut ejusdem pulvillus de loco moveatur.

Pro infantulis fasciis suis adhuc dum circumvolutis aut aliis excrementis se inquinantibus, componenda sunt subligacula, quibus urina & sordes adhærere non possint, ut ea putrefaciant; ejus conditionis sunt, quæ è duplici fili ferrei tenuis ramo concinnantur, ad modum quem supra in majorum descriptione enarravi, sed alia instruuntur ratione, rami sc. duo non simul colligantur ut in majoribus, sed inter eos cartaceum reponitur segmen, duas aut tres lineas latum, circum aluta valida è filo cannabino tænia, in totum cingulum producta, & etiam multo ulterius pro pueruli crassitie, quod ultra cingulum producitur ter replicatur ut sic ligulæ coriaceæ, quæ hamulo aut productioni ferreæ è scuto ex linteo ad magnitudinem olivarem confecto, assurgit alligatur, vices gerat: mox memoratum scutum parvæ adsuitur lamellæ, quo peracto, interluetur tænia ramos ferreos inter & cartaceum per totam cinguli longitudinem, post ceræ albæ fusæ per totam sui longitudinem exquisitè immergetur, ut sic ab urina non corrumpatur: frigefacta cera cultello lævigabitur, atque ita subligaculum applicationi aptum habebis, quod de die & nocte gestum necessario hernias infantulorum intestinales, curabit, & iis minime molestum erit.

Pro umbilico conficitur etiam subligaculum ex chalybe aut filo ferreo, sed dimidias tantum; pro varia magnitudine corporis variè curvabitur, ut in aliis dixi, in hoc tamen differt, quod sc. partes, quibus hocce in casu applicatur, sunt omnino dissimiles iis, quibus alia admoventur. Lamina media sit grandior & ovalis figuræ, aliquando rotundæ; vastior conficitur hæc lamina, ut abdomen, quod in obæsioribus semper prope acuminatur, contineatur.

Si subligaculum hoc fiat pro intestino, & intestinum integrè reduci valeat, in media hac lamina collocatur mollior globulus ad umbilici formam constitutus, ut cavitas eo repleri possit.

Si subligaculum è filo ferreo construatur, necessarium fuerit, postquam laminam mediam duplicata spissioris textus tela instruxeris, illi adsuas aliam laminam è tenuiori subere Hispanico, aut è duplici carta lusoria confectam, prius apposito atque alligato hamulo ferreo istius laminæ parti media. Hujus subligaculi cingulum latius esse debet, per vaginam laneam aut xylinam, quæ propterea ab utraque cinguli parte frequentibus densabitur punctis.

Subligacula omnia, quantum fieri potest, levia sunt facienda, siquidem eorum majus pondus post aliquod tempus molestum est. Si materia è qua conficiuntur melioris fuerit notæ, frigidè facilè cuditur, & subligaculum exhibet leve, quodque eo validius est quo magis cuditur, sicut tenuior lorica malleo probe cusa, ictibus fortius resistit, quam quæ è pejoris notæ metallo & ponderosior fuerit.

Subligacula chalybea, ut & è filo ferreo triplici volunt vestiri instructu, tam quoad scuta, quam quoad cingula.

Primus instructus è spissioris textus tela cannabina confici debet, quæ adsuetur tum laminis scuto sustinendo destinatis, tum cingulis; sed super memoratis laminis semper duplicari debet, ut sic scutum sive pulvillus, validius colligari atque uniri possit, ut & hamulus ferreus ipsi commode inhærere valeat in subligaculis è filo ferreo constructis.

In omnibus subligaculis hamulus cui ligula coriacea connectitur in media lamina pulvillo subjecta semper collocabitur; hamulus vero, cujus mucro ad inferiora vergit, commodior erit, & indusium non lacerabit.

Ligula coriacea, cui oscilla inseruntur pro claudendo subligaculo, è corio constituetur validò ne facile elongetur & oscilla confertim inseri possint, ut sic constrictio pro libitu fiat, & prædicta oscilla nullatenus lacerentur.

Secundus instructus cinguli vagina erit, de qua mox verba feci, & quæ componitur è fascia linea oblique scissa & gossypio aut lana repleta, post subtus cingulum chalybeum à pulvillo ad oscilla usque consuta. Hic instructus efficit, ut ferrum minime lædat, utque rubiginem non contrahat; ejus loco potest etiam substitui limbus panni lanei tenuioris.

Pulvillorum secundum instructum quod attinet, multipliciter in forma & materia variant; forma pendet ab ipso artificis judicio, superius pronunciavi minimos esse optimos, quod non ita intelligendum, quasi omnes eadem ratione efformari deberent, penes opificem erit magnitudinem aptam seligere.

Si necessarium fuerit pulvillum paulo longiorem conficere, adeo ut usque super os pubis ascendat, quia sc. intestini eruptio juxta illud os reperitur, parsque macrior est, oportet pulvillus sit mollior, ut prædictum os in illum pulvillum inseri queat, alias vacuum fiet in loco, unde intestinum elabitur, & præterea si durior foret pulvillus hoc in casu, partem cui applicatur læderet; ut autem mollior evadat pulvillus, replebitur lana carpta, aut gossypio.

Quando agitur de duriore conficiendo pulvillo, adhibebitur tomentum panneum malleo contritum, & in sacculum è largioris textûs tela cannabina immissum, qui sic melius super lamina ferrea collocabitur; pilus equinus ad id etiam assumitur, qui medias inter lanam & tomentum occupat. Aliquando subere utor Hispanicô pro eâ quam in pulvillo expeto duritie, semper satis lanæ superimponendo, ejusque bene carptæ; ut pars præ pulvilli applicati duritie non atrophietur aut marescat.

Pulvillus pro Epiplocele, in iis, qui magnum gerunt abdomen, debet brevissimus fieri & obtusus, atque in sui superiore parte depressus, lævis, & inversionis commodæ, ut abdomen non lædat, nec effectum impediat, quem ab arcta compressione exquiris, hæc autem compressio per partem pulvilli inferiorem perficitur, quæ propterea magis aut minus tumebit, pro civitate partis; observandum præterea, quod semper pulvillus à parte coxæ magis turgere debeat, nec durior effici. Jam verò ut qui subligaculum gerit, illud inferius quàm par est applicare non valeat, in quo error committitur satis ordinarius, oportet pulvillum magis in transversum deducere, ut immediatè infra os pubis semper remaneat, oportet præterea eum & molliorem & depressiorem à parte vasorum & penis efformare.

Tempus mihi deficeret si tot pulvillorum genera, quot herniæ pro sua varietate conficere cogunt describere tentarem, in hoc exercebitur artificis judicium, nec mirum si qui chirurgiæ genium non satis possident, nihil boni conficere queunt.

Medium omnium pulvillorum, cujuscunque demum fuerint formæ, durius esse debet, quàm ejusdem limbi, excepto eo qui pro testiculo retento adhibetur: Necessarium autem est pulvillos laminis suis probe assuere, & postea corio ovillo albo, aut potius caprino tegere; eadem ratione tegitur cingulum, hicque tertius & ultimus instructus est; sutura vero tum pulvillorum, tum cingulorum, debet quantum potest à limbis eorumdem removeri, ut sic minime lædat.

Aliquando fascia quæ coxam complectatur opponitur, cujus aliud extremum cingulo appenditur, aliud vero hamulo scuti alligatur; hæc autem fascia ante ligulam coriaceam hamulo debet inseri, ut sic solvi nullatenus possit.

Et quandoquidem sæpissimè de vita proximi agitur qui subligaculis in suis herniis confidit, eorum faber per propriam tenetur conscientiam, se in hoc negotio peritum reddere, & omnes herniarum species nosse, propterea si artem cui se vovet dilexerit, in eaque delectetur peritus evadet, sin minus in difficultates multas impinget.

Debet præterea & prudens admodum esse, & in arcano tegendo religiosus, ne scilicet morbi ipsi commissi divulgentur. Inopibus etiam in charitate succurret, ut sic ab omni parte conscientiæ satisfaciat, sed potissimum quod ipsi impossibile est nunquam pollicebitur. *Nicolaus Le Quin Tractatû Gallicô de Herniis.*

De Operatione in Herniis aliàs incurabilibus exercendâ.

Herniarum causis cognitis facile intelligi potest in quo consistat curationis ratio. Nam sicut causa herniæ est illius meatus apertio, seu per relaxationem, seu per rupturam: Ita curatio è contra ejusdem est meatus constrictio. Illa constrictio aliquando conficitur per pharmaciam, nempe per medicamenta astrictiora, vel consolidativa intus exteriusque adhibita, & per Zonam simul gestatam, cujus constrictione impeditur, partium prædictarum exitus extra illum meatum: quo impedit, paulatim meatus consolidatur, præsertim cum tantum est dilatatio, & non ruptura, vel cum ruptura est exigua, & in ætate puerili. Interdum non potest per medicamenta, & Zonam curari, præcipuè cum hernia est non à dilatatione, sed à ruptura, & quidem ruptura magna, ac jam antiqua, & inveterata, tunc enim debet curari per Chirurgiam, nempe, vel sectione, vel ustione. Quando ergo per chirurgiam curatio instituitur, tota ratio ejus in eo consistit, ut illi meatus, seu dilatatione seu ruptura dilatati constringantur. Constrictio illa non fit per sectionem, sed sectio præcedere debet, ut postea constrictio fieri possit. Constringi enim meatus non potest, nisi prius sectio ad meatum usque fiat, & talis per quam Chirurgus ad meatum illum possit pervenire, ac eum possit contingere, non enim potest meatum constringere, nisi prius ad eum manibus pervenire possit. Cum ad meatum pertingi potest, tunc ille vel sutura, vel ustione, vel strictura fili aurei aut plumbei circumducti coarctatur, de quo latius.

Interim ex præcedentibus & ex eo quod sectiones hæ sint periculosæ colligere potestis, quod non facile, neque temere ad eas sit progrediendum. Nam si tantum sit hernia inguinis, quia illa tantum est incipiens, & incompleta, & tantum à dilatatione peritonæi, & quia ibi omentum vel intestinum facile per Zonam retrudi potest; ideo sectio non est necessaria, sed tantum per pharmaciam cura est instituenda, nec propter parvum malum debet tam periculosum remedium sustineri. Si etiam sit hernia scroti, & sit parva; sic ut omentum tantum incidat, non est opus sectione; omentum enim quia superius est ligatum, non potest procul, & non nisi exigua sui portione in scrotum incidere, & sic illa hernia non est tam magna, ut tantum remedium exigat. Si sit major, sic ut intestinum in scrotum incidat, sitque parva & recens, & in juvenili ætate, primum tentanda est cura per medicamenta: nam sæpe adhuc curatur, & ideo non est temere ad sectionem veniendum. Sin inveterata sit, & tumor maximus, & pharmacia omnis frustra adhibita, tum primum de sectione debet cogitari: debet autem ea fieri in ætate juvenili, senilis non sufficit tanto remedio ferendo. Est porro hæc sectio omnis valde periculosa.

Verum quia plures ejus differentiæ sunt, illa quæ fit modo ordinario, quo utuntur Empirici, & circumforanei, hernias secantes, quæ scilicet cum exsectione testiculi fit, omnium est periculosissima: quæ verò fit per punctum aureum vocatum, etsi etiam sit valde periculosa, minus tamen est pericula præcedente. Insuper quæ fit modo empirico, exponit hominem periculo sterilitatis, propterea quod fiat cum ablatione unius testiculi: imo, si hernia sit ab utroque latere, & ab utroque latere fiat sectio, facit hominem absolutè sterilem, quia talis fit cum ablatione utriusque testis. Punctum verò aureum non aufert testiculos, ideoque hoc periculum sterilitatis non adducit. Sed in universum modus Chirurgicæ curationis est triplex. Unus fit per ustionem. Secundus est ordinarius, & communis empiricorum, & fit cum extractione testiculi; Tertius vocatur punctum aureum, propterea quod fiat cum filo aureo, meatum per quem intestina labuntur, constringente.

Primum modum curandi per ustionem docent, Avicenna, Rhasis, Nicolaus, Theodoricus, Guido, & alii. Alii autem faciunt eam cum cauterio actuali, alii potentiali, qui illum modum docent, dicunt, quod æger debeat collocari supinus, cruribus elevatis, capite depresso, quodque intestina, si exciderint, debeant intra abdomen reponi. Inde, inquiunt, debet aduri, super inguen cum cauteriis ignitis, usque ad os pubis, eo scilicet loco, per quem descendere solebant intestina: & debent fieri ustiones plurimæ, incipiendo à sursum, & descendendo per totam regionem rupturæ. Tunc curandum est, ut escharis collapsis loca usta consolidentur, & cicatrisentur, & ut æger interim 40. diebus maneat supinus, nec moveatur, ut interim intestina non descendant. Cavendum autem est, ne intestinum aliquod vim ignis sentiat, nec vasa quoque spermatica; nam sic virtus generandi læderetur, quamvis, inquiunt, ægre fieri possit, ut illa non offendantur. Theodoricus, & Guido, docent, ustionem facere cum potentiali composito. Ergo, ut prius, ægro & intestinis intra abdomen repositis, laxiorem productionis peritonæi partem, unaque spermatica vasa, & cremasterem musculum ad ischii os adducunt: tum reliquam processus peritonæi partem caustico medicamento validiore,

validiore, vel debiliore, pro ratione corporis inurunt cauterio recta ad ossis perpendicula affixo ea parte, qua intestinum procidebat, escharam, quæ inde producetur, ad vivum usque divellunt. Tum aliud iterum causticum, eidem loco, quod ad os usque exurat apponunt, ut sic processus ille peritonæi aduratur, & in escharam convertatur, tum faciunt medicamentis, ut illa quoque eschara cadat, & in locum escharæ caro, & dura cicatrix, ac quasi callus succrescat. Nam cum processus ille peritonæi, per quem intestina incidere solebant, sic dura ac solida ac callosa cicatrice est obstructus, fit, ut omentum, & intestina non possint amplius per ipsum in scrotum procidere. Hæ ergo ustiones ea ratione curant herniam, quatenus faciunt talem constructionem, & coarctationem in loco, in quem intestina relabuntur, ut deinceps delabi per illum non possint. Cardanus Comment. ad Aphor. 27. l. 6. Hippocr. ait; quod ille modus sit facilior, & securior quam secundus modus, qui ordinarius, & empiricus dicitur, quippe cum ex sectione testis fit, idemque etiam Paræus. Verum tamen monet, ut ista curandi ratio tunc non tentetur, quando ipsum omentum, vel intestina ipsi processui peritonæi tam fortiter sunt agglutinata, ut inde divelli, & in locum suum compelli non possint: tum enim intestina adustione illa tangerentur & violarentur, unde gravissima mala sequerentur. Secundo etiam, ut non tentetur, cum illius processus dilatatio est valde magna, aut cum processus est ruptus, & intestina magna mole excidunt, tunc enim ustio ad curandum non sufficeret; quia satis callosa cicatrix non esset tunc satis fortis ad illam molem incumbentem retinendam; sed effringeretur & malum recideret. Tertio, ut etiam non tentetur, cum ægri adhuc in illa ætate sunt, in qua non possunt se immotos continere, & excrementa alvi ad arbitrium tenere.

Secundus modus, qui est ordinarius, & empiricus, & per sectionem fit, adscribitur à P. Ægineta c. 65. lib. 6. & fit hoc modo. Æger debet collocari supinus super scamnum, aut mensam, cruribus divaricatis, & extensis, non autem curvatis. Tunc intestina reponi intra abdomen, & retrudi diligenter debent: & porro palpandum scil. ut testiculus sit in bursa, an vero sursum retractus. Si sit in bursa, erit tum atramento faciendum signum, pro vulnere faciendo; vulnus debet fieri in inguine lateris, tam altè aut paulo altius, ac est origo seu radix penis. Obliquum debet esse vulnus, longitudinis ferè duorum digitorum transversorum. Ejus signo sic atramento notato, debet cutis in illo signo apprehendi, & secundum latitudinem transversam plicari, sic ut plicatura, cum linea notata, faciat crucem, & unum extremum plicaturæ tenebit, & attollet famulus assistens: alterum extremum, quod versus se est, attollet sinistra manu, ipse Chirurgus. Tunc secundum, & supra lineam ipsam, cum rasorio facienda est sectio profunda. In vulnus debent immitti duo digiti anteriores, & cum iis vasa spermatica, & processus peritonæi, illa vasa cingens, apprehendi, & à partibus, quibus adhæret, violenter separari, & separata uno cum testiculo ipsis vasis annexo extrahi per vulnus factum. Cum extracta sunt, & extra vulnus pendent, debent vasa spermatica, & processus peritonæi illa vasa circumdans, altiori, quo possunt loco, ligari serico filo valde longo, & tunc sub locum ligaturæ amputari: alii amputant tantum, alii extrema insuper adurunt. Quod amputatum est, nempe testiculus cum portione ista vasorum spermaticorum; & processus peritonæi, terræ mandari potest; quod supra amputationem est, ei corpori interius adhæret, reponi per vulnus intra abdomen debet: sic tamen, ut fili oblonga particula extra vulnus pendula maneat, quo postea possit filum extrahi, ut in corpore non remaneat. Per foramen potest olei aliquid rosati immitti: penicillum cum oleo rosato, & vitello ovi imponatur, & desuper stuppa cannabina cum unguento stiptico, & repellente, quod sanguinem compescat, & inflammationem arceat, ex albumine ovi, aceto, oleo rosato, bolo, sanguine draconis, &c. Ad latus vulneris lintea multiplicata, quasi pulvinare quoddam ad comprimenda labra vulneris adhibeantur. Postquam intra corpus, quod sub ligatura est computruit, & filum decidit, filum extrahendum est: extracto, vulnus curandum, claudendumque. Interea dum illud quod sub filo est, putrescit, & decidit, generatur caro & callus durus in locum vinculi decidentis, qui callus extremum processus peritonæi abscissum, per quem intestina incidebant, & seminarium vasorum, qui in illo processu sunt, occludit & obturat: Illo extremo sic per callum occluso non possint deinceps per illum processum intestina delabi in scrotum, & illa hernia est curata. Si hernia sit ab utroque latere, quod jam de uno latere dictum ab utroque esset faciendum.

Tertius modus vocatur aureum punctum. Vocatur autem sic, quod fiat stringendo cum filo aureo. Verum est notandum, quod sub hoc puncto aureo comprehendantur varii modi operationis, qui omnes verè & propriè non deberent dici punctum aureum, cum non fiunt omnes cum filo aureo, nec omnia fiunt eo modo, quo punctum aureum propriè dictum, tamen impropriè vocentur punctum aureum, & comprehenduntur sub eo per hoc, quod fere sic fiant, sicuti punctum aureum, & in eo cum puncto aureo, ab empirico, & ordinario secandi modo differant. Hac lata puncti aurei appellatione sunt plures aurei puncti modi.

Primus est, Ægro supra mensam collocato, & repositis si exciderint intestinis in inguine, supra radicem virgæ, fiat oblonga, & obliqua sectio, tam profunde, quo usque perveniatur ad vaginalem peritonæi processum. Cùm jam ille processus detectus est, debet blande digito à circumjectis partibus paululum separari, ut sub illo aureum filum duci possit. Cum ergo separatus est, tenue aureum filum, crassitudinis aciculæ majoris, subcurvum, sub illum processum duci debet, duplici circumductione, circumducti extrema debent conjungi, ne dissolvantur. Itaque debent per tenacula ferrea sibi mutuo intorqueri; Ab intortis, quod superest debet abscindi, & extrema abscissionis ita deorsum, & ipsi nodo implicari, ut ipsa circumjectas partes non pungant. Hoc est proprie punctum aureum, quo hernia curatur hac ratione, quatenus scilicet per illud filum aureum circum vaginalem peritonæi processum circumductum, ipse processus qui antea laxatus, vel ruptus, & per quam propterea omentum, & intestina in scrotum incidebant, ita constringitur, ac coarctatur, ut illa deinceps non amplius per illum dilabi possint. Verum sciendum est quod cum per illum processum debeant naturaliter spermatica; & deferentia vasa transire, ideo illa astrictio per filum aureum non debet esse nimis arcta; nam si esset arcta nimis, tunc illa vasa ita comprimerentur, quod per ea non posset esse materiæ seminalis transitus; & sic homines imprimis fierent steriles. Deinde, si nimis arcta esset, teste

teftes qui fub loco conftrictionis funt, putrefcerent; quia privarentur fluxu fanguinis alimentarii, & fpiritu vitali; qui per illa vafa fpermatica ad teftes debent pervenire. Debet ergo ftrictio cum filo aureo effe moderata, fed ita arcta, ut nec omenta, & inteftina per illum meatum & circulum aureum circumductum ei prolabi poffint, & tam laxa, ut commode & fine coarctatione poffint fpermatica, & deferentia vafa per eum tranfire.

Notandum propterea, quod in pueris ftrictio debeat minor effe, quam in adultis, propterea quod pueri adhuc debent crefcere, & ille proceffus & vafa fpermatica debent in iis cum ætate adhuc ingroffari. Itaque debet in iis ftrictura proportionari craffitudini, quam proceffus, & vafa illa funt habitura in adulta ætate, ut illa nimirum tunc adhuc fit fatis libera & laxa in ætate provecta, quia illa vafa non amplius crefcunt. Poteft ftrictio proportionari craffitudini proceffus, qui tunc eft. Filum illud aureum debet ibi tota vita relinqui, & vulnus factum debet defuper uniri, ac confolidari, modo quo alia vulnera curantur. Poftmodum debet æger adhuc 20. diebus in lecto contineri, capite demiffo, & pedibus in altum elevatis, ne inteftina contra partem fauciatam, & à fectione & contractione debilitatam incumbendo, eam dolore, & inflammatione afficiant. Capitur vero ad hanc rem filum aureum potius quam alterius metalli, quia illud eft imprimis valde flexile, & ideo apprime accommodatum, ad ita facile intorquendum. Secundo illud metallum in corpore remanens non corrumpitur, nec putrefcit, nec æruginem contrahit, nec maligna qualitate afficit partes, quas attingit. Et hic modus eft proprie dictum punctum aureum.

Secundus modus puncti aurei eft, qui fit fere eodem modo, fed non omnino. Differt autem à priore; quod filum, quod circumducitur, proceffui illi peritonæi, ad eum conftringendum, non relinquatur in corpore, fed poftea educitur, qui modus à nonnullis ideo eft excogitatus, quod putent, malum effe in corpore metallum aliquod, aut aliquod naturæ noftræ heterogeneum, in corpore relinqui. Incidunt ergo in inguine, ut prius, & proceffui peritonæi feu vaginali, eo modo, quo antea dixi, uno tantum circulo circumducunt, virgulam plumbeam, & quantum fufficit coarctando intorquent, & fimul extrema virgulæ, quæ longiora effe debent, extra vulnus propendere finunt, tum ægrum in lecto continendo expectant, donec naturam in loco coarctato jam callum duxiffe verifimile fit. Cum hoc factum arbitrantur, eam virgulam plumbeam iterum evolvunt, & explicant, & blande extrahunt, & tunc vulnus confolidant, & tunc hernia eft curata, hac nempe ratione, quatenus in loco illius proceffus vaginalis, ubi coarctatio à filo plumbeo facta fuit, eft à natura productus callus, qui facit quod ille proceffus non amplius poffit dilatari, & inteftina non amplius poffint per illum (ultra locum, in quo callus generatus eft) procidere, qui callus non potuiffet à natura produci, fi proceffus ita laxus permanfiffet, & fi locus per circumductum ejufmodi plumbeum filum non fuiffet fic coarctatum. Ideo autem hi capiunt filum plumbeum & non aureum, quia plumbeum adhuc eft mollius & ideo poftea facilius extricatur, & educitur, quam filum aureum. Verum mihi non placet ifte modus, quia imprimis per hoc, quod filum aureum in corpore remaneat, nihil mali poteft corpori inferri. Videmus enim aliquos globos plumbeos multos tota vita in corpore fine noxa geftare. Secundo, quia non puto per ejufmodi callum inductum, fufficienter herniam curari poffe, præcipue, fi magna fit: nam incumbens denuo magnum illud inteftinorum pondus fupra calli locum, eum facile effringere poteft, neque videtur, quod callus femper tam fortis generabitur, qui poffit incumbentibus inteftinis refiftere.

Eft & tertius modus fili aurei, quem ex Paræo vobis tradam, & eft talis. Incifio fiat fuper os pubis, in vulnus imponatur fpecillum fimile cannulæ. Illud fpecillum per foramen fub peritonæi proceffu, fecundum ipfius proceffus longitudinem impellatur, tum furrigendo fpecillum, divellatur eo dictus peritonæi proceffus, à vicinis, & fibris, nervofifque partibus, quibus adhærefcit, mox & fpermatica vafa à cremaftere, tefticuli mufculo, abftrahente. Quibus perfectis, Chirurgus ipfum proceffum feorfum adducet, ejufque quantum laxius eft, exiguis, & laxis tenaculis, foraminibus in medio præviis, comprehendet, atq; acu duplex filum ducente tranfadiget, proxime prope vafa fpermatica, & cremafterem tefticuli mufculum, fed & iterum ducenda erit acus in ejus, quod ex proceffu peritonæi reftat medium, una cum prehenfis vulneris labris: tum arcto modo filum reftringendum eft. & poftea perfecandum: fed ipfius tantum relinquendum eft, quantum fatis eft, ut extrorfum à vulnere pendeat, illud filum putredine fenfim ex fe diffolvente, nec vero ante abftrahendum, quam natura in ligaturæ locum carnem generaverit & repofuerit, alias fruftra omnis labor. Inde vulnus detergendum, carne implendum, & cicatrice obducendum, cujus callofa durities delapfuro iterum inteftino, vel omento obftabit. Hunc modum illis verbis defcribit Paræus, & ponit in modos puncti aurei, quamvis proprie non fit punctum aureum, fed ab eo multum divifum. Ideo tantum nomine puncti aurei appellatur, quod fit fine exemptione teftis, fic ut punctum aureum, & quia in hoc cum puncto aureo convenit, quod ficut in puncto aureo proceffus ille peritonæi, feu meatus vaginalis, in quem ruptum, vel laxatum, inteftina, vel omentum incidit, mediante filo aureo circumducto, conftringitur, & moderata ftrictione coarctatur. Ita in hac operatione, idem proceffus primo mediante futura, poftmodum vero callo in futuræ locum fuccedente arctior fit, qua arctione fit, ut omentum & inteftina non amplius per eum incidere poffint. Verum Paræus hunc modum valde obfcure defcribit, & multa funt, quæ vix intelligi poffunt, nec ipfe intelligo. Interim tamen notandum, quod hæc fit fumma operationis, nempe ut in inguine oblonga fectio fiat, donec proceffus vaginalis detegatur: cum eft detectus aliquo fpecillo feu inftrumento, à vicinis fibrofis partibus blande abducitur, cum eft abductus, videatur quantum proceffus ille excidat in laxitate, vel ubinam fit ruptus, & quanto fit meatus ille laxior quam debeat effe, aut quam pro tranfitu fpermaticorum vaforum requiretur; in quanta parte laxitatis excedit, in tanta debet mediante futura conjungi, fic ut fufficiens tantum portio cavitatis reftet, per quam libere fpermatica vafa poffint deferri, fic ut non fit totus proceffus fuendus, aut futura occludendus, fed tantum aliqua portio unius lateris ipfius. Ut autem futura illa commode fiat, debent vafa fpermatica, quæ in ifto proceffu funt, ad unum latus illius proceffus feu meatus abduci, nempe ad latus quod non debet fui, ne ab acu pungatur. Tunc portio ejus quæ fuperflua eft in laxitate debet apprehendi, & attolli, & conjuncta una cum labris vulneris, aut cum ipfa cute fui cum filo ferico, cujus extrema extra vulnus pendeant. Sutura facta, tam diu æger in lecto detinendus eft, donec filum putrefcat, tunc in locum futuræ à natura generatur callus. Callus, in illa portione fuperflua laxitatis ipfius proceffus productus fit, ut ille proceffus

fit

fit ſtrictior, & quia ſic ſtrictior factus eſt, fit, ut omentum, & inteſtina per ipſum non poſſint amplius decidere, callo nempe tranſitum impediente. Verum quia totus proceſſus non eſt ſic ſutura, nec callo occluſus, ſed tantum portio ejus, quæ erat ſuperflua in laxitate, aliqua vero portio ejus eſt relicta, & non conſuta, & conſequenter; in ea callus non eſt factus, ideo per illam poſſunt vaſa ſpermatica libere tranſire; Ergo per hanc operationem hoc efficitur,ut ille proceſſus peritonæi pro tanta ſolum portione reſtringatur,pro quanta erit nimis laxus,quo fit,ut hernia caretur, & tamen ſeminariis vaſis tranſitus non impediatur,atque hi ſunt aurei puncti, omnium herniæ ſectionum modi.

Modò quæritur, an hæ ſectiones in viris tantum,an vero etiam in mulieribus locum habeant? Videtur enim, quod non habeant locum in mulieribus;quia hæ ſectiones maxime ſunt pro hernia ſcroti, ea autem mulieres non laborant. Secundo omnes hæ ſectiones ſunt pro hernia, quæ fit ab omento, & inteſtinis incidentibus per illa foramina peritonæi,quæ ſunt in inguinibus, per quæ vaſa ſpermatica extra peritonæum ad teſtes extra corpus pendentes feruntur, & ſic tantum oro illa hernia,quæ fit ab omento & inteſtinis in proceſſum illum peritonæi à dictis foraminibus ortum habentem, & uſque in ſcrotum, per modum canalis pendentem, decidentibus: atque illa foramina peritonæi, & illi proceſſus non videntur in mulieribus eſſe; Ergo illis hæ ſectiones, quæ pro tali hernia fiunt, non videntur locum habere. Quod talis proceſſus, & foramina in mulieribus non ſint,docet Veſalius c.2.l.5.& ratio videtur ſuffragari; quia illi proceſſus, & illa foramina tantum ſunt facta,ut per eos deducantur vaſa ſpermatica, extra corpus ad teſtes, quia teſtes earum interius latent, ergò non ſunt in iis foramina illa aut illi proceſſus. Verùm reſpondeo Veſalium in eo erraſſe, ut Colimbus, Fallopius aliique notaverunt, quod mirum eſt, & ideò dico in mulieribus etiam illa foramina & illos proceſſus peritonæi eſſe, verum per illos non deferuntur in eis nec ſpermatica, nec deferentia vaſa ad teſtes, ſed uteri muſculi, cremaſteres, & ſic quia illos proceſſus & foramina etiam habeat, ideo quoque in eis hernia illa, quæ ab omento & inteſtinis, in illos proceſſus delabentibus, fit, contingit, quæ hernia in illis, tamen non eſt hernia ſcroti, cum ſcrotum non habeant, ſed tantum, hernia inguinis. Verum cum hernia inguinis eodem modo,& ab eadem cauſa fiat qua hernia ſcroti,& hæ ſectiones etiam in hernia inguinis locum habeant, etiam hæ ſectiones in curandis mulierum herniis locum habent. *Thom. Fienus de præcipuis Artis Chirurg. controverſiis.*

De Herniis ſic ſcribit Clariſſ. Anton. Nuckius in ſuis Experimentis De Herniâ Umbilicali.

Vaſis umbilicalibus infantis, jam in lucem editi, minùs bene ligatis, aut non ita ut decet, compreſſulis & umbilicali vinculò munitis, ſanguis motû particularum inteſtinô, vaſorum latera tantopere diſtendit, ut Umbilicus inde generetur admodum deformis,membrum potiùs virile referens, quàm Umbilicum.

Aliquando ab iiſdem cauſis, quibus Enterocele ortum debet, Peritonæum extenditur vel dilatatur, idque quidem eo in loco, ubi in abdomine concurſus vaſorum umbilicalium conſpicitur. Hinc flatus, vel Omentum, vel Inteſtini Ilei portio umbilicum ſubit, eumque diſtentum repræſentat.

Leviori itaque digitorum compreſſione, Umbilicum diſtendentia verſus Abdominis cavum (quod facili communiter peragitur negotio) propellantur, Umbilicoque prominenti jam compreſſo, *Emplaſtrum ad Rupturas* unâ cum lamina plumbea,vel corii craſſiuſculi particula, cum linteo ter quaterve duplicato, faſciæ ope jejuno ventriculo applicetur, eoque in ſtatu contineatur tamdiu, donec fibræ Umbilici viciniores contractiores redditæ, umbilici procidentiam impediant.

Hiſce nihil juvantibus, Umbilicus comprimendus,& vicina Abdominis cutis portio levioribus ſcarificationibus vulneranda, labiiſque vulnuſculorum Emplaſtris Glutinoſis adductis, ad cicatrices perducenda erit, ut ita fibræ laxiores ante, jam contractæ, Umbilici prominentiæ obſtent.

Si verò nec his cedat malum, ultimum refugium erit (propulſo in Abdomen inteſtinio aut omento) Umbilicum prominentem, filo ſerico triplicato cerâ obducto, decenter ligare, ligatumque extra ligaturam reſecare. Hæmorrhagia reſectionem ſubſequens, *Vitriolo Cyprino* ſiſtitur; quâ ſedatâ, leviori ſtyptico unà cum Emplaſtro applicato, fili ſeparationem, Umbilicique conſolidationem brevi ſperare licebit.

In adultis autem & corporibus cachecticis ab hac Operatione manum retrahe.

In obeſis *Hernia umbilicalis* notabile aliquando ſumens incrementum, nullo melius & rectius comprimitur, quàm (appoſito prius cerato) Cingulo umbilicali ex linteo duplici goſſipino parato, quod ea parte, quâ umbilicum tegit, ſcutum duriuſculum obtinet, in cujus centro prominentia apparet, quæ in dilatatum Umbilicum ſeſe inſinuando inteſtini, omenti, flatúſve exitum prohibet: quale Cingulum deſcribit *Scultetus in Armamentario.*

Quod ſi relaxato aut neglecto Vinculo, vel alia de cauſa ex improviſo major inteſtinorum portio Umbilicum ſubeat, & excrementa in eadem hærentia juſtò duriora reſtitutionem impediant, Umbilici cutis erit incidenda, & dilatato foramine inteſtinum reponendum.

De Herniâ Inguinali.

Non rarò caſu, ſaltu, ponderis geſtatione, vomitu enormi, tuſſi gravi, motuve corporis vehementiore, inteſtina verſus inguen prolabuntur, unde Herniæ ſpecies oritur, quæ *Bubonocele*, *Enterocele* ſive *Hernia inteſtinalis* appellatur.

Hæc autem vel uno ictu & actu derepentè, vel ſenſim producitur. In priori caſu lacerum, in poſteriori verò relaxatum & extenſum eſſe Peritonæum, ſunt, qui aſſerunt; nos verò in utroque caſu relaxatum ſolummodò invenimus.

Ubi repentè oritur, & inteſtina prolapſa durioribus fœcibus flatúve diſtenta conſpiciuntur, inteſtinum illicò reſtitui debet, quod ſi negligatur, funeſta ſymptomata, dolor videlicet atrox, excrementorum vomitus, inflammatio, gangræna, & ſubitanea mors plerumque ſubſequuntur.

Hoc itaque in caſu æger ſupinus, capite declivi, genubúſque ſurſum protenſis, collocandus; quo modo ſuâ ſponte prolapſum inteſtinum aliquando introrſum recedit aut leviori manus compreſſione in Abdomen repellitur.

Si verò flatus aut excrementa obſint, lene aliquod alvum laxans offeratur,autClyſter emolliens injiciatur.

Quibus nihil juvantibus ſequens applicetur cataplaſma:

℞. *Radic. Alth.* ℥ ij ß.
Herb. Malv. Mj.
Violar.
Parietar.
Flor. Chamomill.
Melilot. aa. M. ß.

Furfuris Mj.
Coq. ex Aq. Comm. factâque Expressione, Adde
Farin. Hord.
Fabar. aa. ℥ij ß.
Lini ℥iß.
Ol. Rosar.
Lilior. alb. aa. ℥j.
F. Cataplasma calidè applicandum.

Balnea ex Lacte dulci, Aq. commun. in qua Herbæ emollientes sunt coctæ, ut & linimenta varia externè calidè applicata, magnum habent usum.

Intestino jam restituto, *Emplastróque styptico Crollii*, aut ad *Rupt. Fernel.* applicato, fasciis vinculísque commodioribus, tamdiu detinenda intestina, usque dum Peritonæum aut consolidatum, aut corrugatum fuerit, quod in infantibus ferè semper felici peragitur successu.

In adultis sæpe periculum in mora, potissimum ubi præscriptis medicamentis intestinum non statim restituitur, hinc Manus Chirurgica sequenti methodo Operationem aggrediatur, maximopere erit necessarium.

Ægro decenter collocato, cutisque incisione factâ, extensum Peritonæum, quod intestinum includit, in conspectum prodit, quo itidem inciso, intestinum sensim & prudenter repellendum. Nonnunquam tamen partes trium musculorum Abdominis tendinosæ, transversalis scilicet, obliquè ascendentis & descendentis (quæ in linguine angustum quasi hiatum formant, ut via, sed obliquâ, Vasis Spermaticis transitum preberent) adeo angustatæ sunt, ut sine illarum dilatatione intestinum restitui non possit. Ad viam itaque hanc dilatandam, *Specillum Excavatum* intromittunt, factâque hiatûs incisione, intestinum in abdomen propellunt. Cavendum interim ne intestinum lædatur, nec incisio nimium extendatur, cùm alioquin facilè vas aliquod arteriosum lædi posset. Tutius idcirco erit annulum digito eo usque dilatare & expandere, ut intestinum prolapsum reponi possit. Si verò contingat, intestinum aëre in tantam molem esse distentum, ut commodè restitui non possit, variis in locis subtiliori acu erit perforandum.

Reposito itaque, ut dictum, intestino, hiatus, ad cicatricem fortiorem obtinendam in circumferentia scarificandus, vulnerique turunda vitello ovi illita immittenda, & applicatis plumaceolis atque compressis deligatio instituenda.

Aliquando eodem modo ac intestina, Omentum prolabitur. Qui affectus, Hernia Omentalis sive Epiplocele appellatus, minus est periculosus, ideoque ad aliquot annorum spatium sine notabili incommodo patientes eundem ferre possunt. Alioquin factâ, ut ante Peritonæi dilatati incisione, & ligatura prius injectâ, omenti prolapsi resectione, haud ita difficilè restituitur patiens.

De Puncto Aureo.

Præcedenti Operationi commodè annectitur illa, quæ *Punctum Aureum* dicitur, quæque instituitur, quando intestinum restitutum continuò iterum in scrotum prolabitur. Ægro itaque ut decet locato, & intestino, cutis incisione factâ, ad interiora propulso, instrumento separatorio obtusiori, aut unguibus Vasa Spermatica unâ cum extenso Peritonæo (quod hîc vaginæ instar sese habet) à vicinis partibus separanda, acusque *filo aureo* instructa per ipsius vaginæ latus prope inguen, illæsis Vasis Spermaticis, transmittenda, filumque eo usque adducendum, ut viâ hoc modo angustatâ intestinum prolabi non possit. Non tamen nimis constringendum filum, ne simul Vasa Spermatica constringantur, sanguinique per ea circulanti via præcludatur. Factâ constrictione fili extremitates Forcipis ope intorquendæ, ut cuspidibus suis partes vicinas, ipsúmque processum, sive Peritonæum extensum lædere non possint.

Præterdictum filum, alio Serico quadruplicato, aut Ligulâ lineâ, cujus extremitates extra vulnus pendulæ relinquuntur, paulo supra Aureum ante nominatum, processum constringere aliquando solent, ut hoc modo Peritonæum ampliatum angustius reddatur, intestinúmque alias prolapsurum, duriori attactu patienti principiò nec molestiam, nec dolorem creet.

Quo facto Turunda Digestivo quodam oblita immittitur, & appositâ Compressâ Vino albo calido imbutâ, unâ cum Fascia vulnus ad cicatricem perducitur.

Hæc tamen Operatio in adultis tantùm locum habet; Infantes enim Fasciarum aut Bracheriorum ope haud difficilè restitui possunt.

De Testiculi Extirpatione, sive Castratione.

Si præcedenti methodo institutâ, minus certa videatur Operatio, vel Testiculorum alter corruptus, Scirrho aliquo cancroso, aut excrescentiâ carnosâ obsessus fuerit, affectum Testiculum simul & semel auferre, tutissimum erit remedium.

Ægro itaque firmiter ligato, quo minus se movere queat, Chirurgus, factâ incisione lentè processum separet, eumque unà cum tunica vaginali (cui Testiculus includitur) ex scroto extrahat, & acum, filo serico fortiori & cerato instructam, prope inguen per processum traducat, traductam bis circumducat, arctè contrahat, & nodum duplicatum (ne decidat) imponat, fili verò extremitates extra vulnus propendere sinat. Tutius autem ut succedat Operatio, alterum filum paulo supra primum circumducat; Forfice denique Testiculum abscindat, vulnúsque ut suprà dictum obliget.

De Hernia Aquosa.

Non raro contingit aquarum mole Scrotum aut ex parte aut in totum mirificè distendi; quæ distensio vel Ascitem vel Vasa Lymphatica Testium disrupta, antecedentem causam agnoscit.

Dignoscitur hic affectus ex tumore, & transparentia, nonnunquam dolor quoque adest. Si Ascitem concomitatur, mane nonnihil Scrotum detumuisse apparet: Si verò à Testium Vasis Lymphaticis disruptis originem ducit, Scrotum æqualiter distentum manet.

Hæret autem aqua vel inter Scrotum & Tunicam vaginalem, vel vaginalem inter & albugineam.

Præmissis generalioribus quibusdam internis remediis, externa quoque conducunt, inter quæ primum locum obtinet *Radix Bryoniæ* contusa, & *Spiritu Vini* irrorata calidè admota. Vel Fotus & Cataplasmata ex Cephalicis, calefacientibus & penetrantibus parata, Vel seq. Empl.

℞. *Emplastr. de Cumin.*
Melilot.
Ranis cum
Merc. aa. q. s.
M.

Quibus nihil juvantibus, ad manualem Operationem confugiendum, quæ triplici instituitur methodo: *Acu* scilicet, *Lancettâ*, & *Cauterio Potentiali.*

Galli

Galli Cauterio magis, quàm Nostrates utuntur, rariùsque Acu Operatio peragitur. Vulgatissima namque methodus est, quæ Lancettâ absolvitur.

Factâ Lanceolæ ope incisione, aqua statim rivulosè prodit, quam (si in ipso Scroto extravasationis ejus causa lateat) simul & semel extrahere licet: Si verò ab Ascite originem traxit, prudenter procedendum, partitisque vicibus aqua evacuanda erit.

Ubi inter tunicam vaginalem & albugineam aquæ collectio observatur, lancetta intimiùs erit adigenda, alioquin ne guttula aquæ exiret.

Evacuatione peractâ, vulnus, immissâ turundâ &c. ad cicatricem perducere oportet.

Quòd si vas lymphaticum, semel diruptum, inductâ cicatrice denuò lympham eructet, singulis sequentibus annis semel operationem reiterare licebit, quemadmodum tales novimus, in quibus cum successû quotannis instituitur. Si verò operationem toties repetendam, ægrè ferat patiens; testiculus necessariò extirpandus erit, quô ablatô lymphę stillicidium certò cessabit.

Consultationes.

De dolore colicô & herniâ Bubonocele. Pro Illustrissimâ Matronâ Anglâ.

Dolor ille, quem à multis annis in ventre inferiori non raro recurrentem patitur. Nobilis Matrona cum nausea, vomitu, & adstrictione alvi, quinque aliquando annexum habet tumorem insignem in inguine dextro, cumque valdè dolorificum, & insensibiliter evanescentem, alius non est, quàm colicus, excitatus à flatibus in intestino colo conclusis, & præsertim in regione ejus dextra, ubi facta peritonæi dilatatione, ex prolapsu intestini ilei, illa herniæ spuriæ species suboritur, quam Græci bubonocelen vocant, quæque plurimum sponte subsideret, ubi primum flatu discusso, inopinate recurrit in naturalem situm. Flatulentaque hæc materia elevatur ab humoribus crudis in ventriculo genitis, imbecilliore reddito cum ob errores præteritos, tum & magis ob intemperiem frigidam, & humidam ejusdem ventriculi.

Affectus equidem curatu difficillimus, cum sit antiquus, & confirmatus, qui propterea, nisi congruis remediis occurratur, vel in siccum hydropem definet, ex Hippocrate 4. Aph. 11. vel in paralysin, populis Transmontanis familiarem: vel Iliacam saltem passionem, propter nauseam, & vomitum in dies graviores factos. Propterea medicis præsidiis tentandus est.

Ac proinde præmissa universali corporis expiatione blandioribus lenientibus, præparantibus, & purgantibus, attenuandi, incidendi, & evacuandi sunt humores peccantes, flatus discutiendi, ventriculusque & intestina calefacientibus sunt corroboranda variis præsidiorum materiis.

Propterea si nobilis Patiens hæserit Patavii, totum hoc negotium absolvetur aquis Thermalibus, primo Tettutianis, cum melle rof. sol. triduum assumptis. Hæ etenim sua salsedine attenuabunt, detergent, & evacuabunt materiam peccantem per alvum; deinde aquarum Aponitanarum interno usu, & externo forma stillicidii administratis: discutiunt enim flatus, & intemperiem corrigent, colefaciendo, & exsiccando. Quod si alibi locorum curæ Medicorum se commiserit, tunc decoctum præscribi poterit, præmissa semper universali purgatione, quod parabitur ex sassafras, tamarisco, seminibus fœniculi, dauci in jure Galli junioris saliti, præmisso bolo ex castoreo, & Theriaca antiqua, interpositis clysteribus attenuantibus, detergentibus, & & discussoriis ex melle rof. sol. electuario de benedicta laxativa & de baccis lauri, cum oleo rutaceo, & decoctione cymini, fœniculi, utriusque centaurii, & florum chamæmeli. Conferet quoque summopere familiaris usus specierum Hieræ simplicis, & aliquando Hieræ Archigenis, cum castoreo, additis à proprietate juvantibus; qualia sunt intestinum lupi exsiccatum, avis Galerita usta, & in cinerem redacta, ad unc. 1. hac tamen lege, ut ligaturam sibi curet parari herniosis familiarem, cujus beneficio compressa continuo detineatur dextra pars, quæ intumescere solet, metu scil. volvuli, à quo præsens imminet periculum, si ea solutus fuerit. Pro ventriculi corroboratione vinum generosum absinthites, ex usu erit; vel aqua vitæ, cum cinnamomo, si buccella panis prædictis intincta summo mane singulis diebus sumatur, mensis circiter spatio, & alvus continue lubrica servetur pilulis de hiera cum agarico.

Cęterum congrua victus ratio instituatur, omissis placentis, lacticiniis, limacibus, piscibus palustribus, aliisque omnibus flatulentis, & crassi succi, ac difficilis coctionis. *Bened. Silvaticus Consil. & Respons. Med. Cent. iij.*

De Herniâ Sarcocele, Tumore lienis, & Dolore ad os Coccygis. Pro spectabili Mercatore Vicentinô.

Ingenuus juvenis, temperamenti calidi & sicci, gracilis, octo abhinc annis gonorrhœa virulenta menses aliquot laboravit, quæ alexipharmaco extincta, aliud nullum symptoma Gallicum ab eo tempore se prodidit. Nunc vero de tribus aliis potissimum affectibus sunt querelæ, tumore scil. insigni, duro, & doloris experte in hypochondrio sinistro, in totum fere inferiorem ventrem diffuso, & quidem à pueritia, minori licet. Huic accessit ab anno tumor alius in inguine sinistro, propagatus ad sinistrum testiculum, qui sensim ad magnitudinem ovi anserini excrevit, dolorificus antehac, attollens se, & subsidens, nunc vero consistens, durus & doloris expers. Accedit & dolor ab eo tempore in articulo sinistri femoris, mox circa os coccygis, ubi nunc continuo eum torquet, licet non acutus, invalescens tamen per vices, cum potissimum equo vehi cogitur. Copiosa insuper illi fuit elapsis annis expuitio materiæ aquosæ, quæ nunc omnino fere nulla est.

Ex enarratis constat tres esse partes affectas, lienem scil. Testiculum sinistrum, & postremas dorsi vertebras; quarum & varii sunt affectus. Lien siquidem afficitur tumore scirrhoso, duro, doloris experte, ad inferiora declivi, amplo, totum fere abdomen obsidente; qui sicuti in pueritia ortum habuit ab heterogenea materia, crassa, & melancholica, à febre diuturna superstite, & cruditate puerilibus annis coacervata, ob errores in victu, ita nunc sensim adeo excrevit, & continuo hujusmodi materiæ pituitosæ & melancholicæ confluxu, ut in scirrhum verum, & legitimum obduruerit; ad inferiora declivem; ea mole, & amplitudine quaqua versum, cujus Hipp. meminit 2. in 6. Epid. 34. his verbis: Lien durus, non superius, sed inferius, latus crassus; ut propterea non comprimat diaphragma, ac proinde respirationem gravem non efficiat, sed decumbente saltem ægro in latus dextrum, pondere quodam fit molestus. Testem autem sinistrum tumor occupat carnosus, sarcocele à Græcis nuncupatus; vel potius scirrhosus, amplus, ad lividum vergens, ab hujusmodi materiæ heterogeneę decubitu, per vasa spermatica ad partem affectam; præpollente tamen melancholia, ut ex colore patet. Dolor tandem

primo ischiadicus ; mox circa extremam spinam, seu os coccygis, causam habet catarrhum, à capite calido & humido ad partem affectam ex frequentibus equitationibus imbecilliorem decumbentem : qua prorsus ratione Hipp. ævo Scythis contigit, ischiadi opportunis ob equitationem continuam.

Quorum affectuum alii sunt incurabiles, alii difficillimæ curationis; quam alii admittere possunt. Incurabilis est scirrhus lienis; quippe antiquus, & confirmatus, ex Gal. 2. ad Glauc. 4. ubi de Scirrho; nec solum incurabilis, sed hydropem quinetiam minatur, ob consensum jecoris. Non tamen propterea medicis præsidiis supersedendum, præservationis saltem causa.

Præmissa itaque totius evacuatione, usurpanda erunt emollientia, attenuantia, & sensibiliter, ac insensibiliter evacuantia, quorum ope dolori quinetiam coccygis occurremus, ratione autem sarcoceles putrefacientibus, & sensibiliter evacuantibus utemur.

Leniatur autem alvus melle rof. sol. & syrup. de polypodio composito, cum decoct. cord. Præparentur humores oxymel. simpl. syr. de pomis, & melle rof. simplici, cum decoct. betonicę, fumarię, lupulorum, agrimoniæ, & cetrach. cum decoct. betonicæ, fumariæ, lupulorum, agrimoniæ, & cetrach. Purgentur demum agarico trochisc. & foliis sennæ; in decoct. cord. infusis, addito syr. de polyp. compos. & manna electa. Repetatur mox ipsorum præparatio validioribus attenuantibus, incidentibus, & emollientibus, puta syr. de fumaria composito, de pomis composito; & byzantino cum aceto, addita decoct. radicum fœniculi, asparagi, corticum radicum capparum & althææ, præmissa drachm. 1. ammoniaci, boli forma, assumpto alternis diebus decocto epithymi Mesues loco prædictæ decoctionis: quorum usus erit novem dies. Repetatur tandem purgatio extracto hellebori nigri, confect. hamech. & elect. lenitivo. A quibus jus galli antiqui ex usu erit, sic paratum.

℞. Corticum radicum capparum, fraxini, asparagi, an. unc. sem. radicum enulæ campanæ, fœniculi, malvæ, an. unc. 1. seminum cardui sancti cymini an. unc. ij. incidantur incidenda, contundantur contundenda, & immittantur in ventrem galli antiqui, flagellati, deplumis, & eviscerati, atque decoquantur in libris xij. aquæ fontis, & tribus libris aceti, lento igne, ad perfectissimam carnis cocturam, addito splene bovis minutim conciso; factaque forti expressione, subsidentia, & colatura servetur ad usum; cujus singulis matutinis horis assumantur unc. v. cum decem guttullis chalybis potabilis, præmissa drach. 1. ammoniaci, viginti dierum spatio; usurpatis interim clysteribus ex crassiori juris parte, cum mel. rof. solut. oleo chamęmel. & decoct. carminativa; præscripto exercitio duabus horis ab epoto jure; atque applicato lieni cerato ex ammoniaco dissoluto cum aceto & succo herbæ reginæ. Cui parti apprime quinetiam conferrent luta emollientia Divi Bartholomæi in agro nostro; vel stillicidium ex oleis chamæmel. anethino, liliorum, rutaceo, & laurino. Ceratum Rhasis item 7. ad Almansorem, omnibus scirrhis accommodatissimum, sic paratum.

℞. Bdellii, ammoniaci, galbani an. partes æquales, oleo irino, vel liliorum alb. emolliantur in mortario calido; deinde adde mucilag. fœnugr. & sem. lini, ad pondus omnium, atque additis caricis pinguibus, fiat emplastrum, applicandum præmisso fomento ex decocto malvæ, althææ, & fœnugræci. Sudor autem tunc tempori excitari poterit in aquis Thermalibus, vel in fovea, ad umbilicum, usquequo discutiatur materia in extrema spina impacta; applicato deinde cerato sacro, vel citrino. Sarcocele item difficillimæ est curationis; ad quam nihilominus commendatur quammaxime à Matthiolo radix ononidis pluribus mensibus assumpta: cui tamen præferrem curationem Hieron. Fabricii ab Aquapendente, libro primo sui Pentateuchii Chirurgici cap. 29. ut nempe altius patefiat tumor in medio scroto, dummodo herniæ carnosæ accedat aquosa, ac deinde immittatur turunda longior, medicamento pus movente oblita, puta Terebinthina, cum thure, ovi vitello, & butyro; superaddito emplastro de meliloto, vel diachylo, primo cum butyro, seu de pinguedinibus, mox ex gummi parato, idque plures dies, absque putis evacuatione. Hoc enim citabit pus, atque ita per partes putrescet tota caro superflua; exsiccata deinde, & cicatrice obducta parte. Quod si non observatur aqua, supersedendum erit operatione illa; siquidem sive sectio fiat, sive non, res periculi plena est, solaque perforatio gangrænam inducere posset. Atque hæc in medium attuli, patientis precibus potius satisfacturus, quàm de ægri valetudine ulla spe concepta. *Idem ibidem.*

De Hernia Enterocele. Pro Nobili Raguseo.

Tumor ille, quo laborat generosus patiens in inguine dextro sex abhinc mensibus, alius non est, quàm qui à Græcis κήλη, à Latinis verò Hernia nuncupatur. Cujus cum plures assignentur differentiæ, epiplocele scil. sarcocele, hydrocele, physocele, & enterocele; pro varia materia eam producente, omento scil. descendente; vel carne adnata, aqua, flatu, vel intestinis ipsis; hæc species enterocele censenda est; cujus utpote causa est intestinum extra peritonæum protuberans, in eam quandoque molem, quę manum compressam æquet. Est tamen imperfecta; intestino non prolabente in testem, vel scrotum, sed hærente in inguine: quo nomine à parte affecta, bubonocele nuncupanda venit.

Cujus causa est flatuum, & humorum pituitosorum copia; qui antehac in ventriculo coacervati, ejus dolorem, nauseam, & vomitum induxerunt; atque ad intestina, & peritonæum decumbentes, hoc potissimum dilatato, & laxato, illapsum intestinum ad inguina, tumorem in eo excitarunt, dolorificum, ac sensim increscentem ex incessu; quod sane non contingeret, ex rupto peritonęo; quinimo intestinum confertim protuberaret, nec tanto cum dolore. Causæ autem producentes hanc pituitæ copiam, sunt errores in victus ratione; cum decubitu materiæ catarrhalis à cerebro humido ad ventriculum: quæ vero eandem in ventriculo genitam ad intestina propellunt, sunt magno conamine concitatus vomitus, exercitia violenta, & equitationes, verbo, errores externi.

Quæ cum ita se habeant, quoad essentiam, & causas præsentis affectus, si de prognostico sermo sit; quanquam herniæ in adultis plerumque sint insanabiles; de hoc tamen in bona spe sumus; nec difficili forsan negotio, cum quia recens est, tum quia imperfecta, tum potissimum, quia levis, tumore vix conspicuo, compresso licet spiritu, tussi excitata, & adhibitis aliis conatibus, soluto cingulo; quanquam sensim excrescat, cum aliquandiu ambulavit discinctus patiens.

Curatio autem in eo sita est, ut exsiccetur, adstringatur, & roboretur pars affecta, prohibeatur generatio materiæ, quæ illuc confluit: ; vel saltem alio divertatur; præmissa totius cura, exigente usu: quod ideo monemus, quia forte abunde fuerint externa, & quidem leviora præsidia.

Nunc

Nunc itaque sufficiet, ex medicis præsidiis, ceratum adstringens magistrale, quod hic prostat, parti affectæ applicatum, obductum membranæ pergamenę, aceto imbutæ, superaddito cingulo, continuo gestando, cum accommodata victus ratione, in qua abstineat ab omnibus cibis flatulentis, & crassi succi, quales sunt placentæ, legumina, brassicæ, lactaria, rapæ, castaneæ, carnes bubulæ, leporinæ, suillæ recentes. Vina item crassæ substantiæ, & recentia, aliaque hujusmodi. Quorum loco pane utatur condito fœniculo, aniso; & carnibus avicularum, cum cydoniis, vel diacydonite vel saccharo rosaceo, aut alii hujus census cibis facultate adstringente pollentibus; idque duos, aut tres menses. Quod si eo temporis spatio non cedat affectus, ad generosiora deveniendum erit, deprompta ex Chirurgia, & Pharmacia, una cum recta victus ratione præscripta.

In Chirurgicis convenit missio sanguinis ex vena communi dextri brachii; commendatur & fonticulus in brachio sinistro; & si postulet usus, inustio partis affectæ, ad validiorem ejus exsiccationem, & roborationem, quod tamen fiet irritis cæteris.

Ex Pharmacia, leniatur alvus electuario lenitivo, & speciebus hieræ; vel melle rosaceo solutivo, & manna. Præparentur humores syrupo de mentha, de betonica, & oxymelite simplici, cum decoctione betonicæ, menthæ, seminum citri, & cichorii. Purgabitur demum corpus medicamento jam præscripto; addita portiuncula agarici, & rhabarbari. A quibus utatur quatuor dies aquis Tetutianis, ad libras quinque, cum melle rosaceo solutivo. Hisperactis, localibus internis & externis demum locus erit. Interna erunt decoctum ex radice chinæ, salsa, & visco quercino, addito polygono, consolida minore, baccis myrti, & cupressi, cum foliis plantaginis, rosarum, & portulacæ: cujus usus erit semel in die, horis matutinis, ad uncias sex; præmisso bolo ex pulvere radicis sigilli Salomonis, valerianæ, mumiæ, & chalybe: tenuissime pulverizato, exceptis syrupo de ribes, citato tunc sudore, cum tenui victus ratione, & continuo decubitu triginta & quadraginta dies. Extrinsecus parti affectæ applicabitur ceratum ex mastiche, olibano, sarcocolla, sanguine draconis, mumia, & limatura chalybis, cum aceto, & albumine ovorum, commendatque Ætius globulum ex charta pergamena in aceto macerata, supra partem affectam continuo gestatum, non neglectis caputpurgiis, & lotionibus capitis ex lixivio dulci alterato betonica, agarico, salsa, stœchade, roremarino, rosis, & corticibus granatorum.

Victus autem ratio sit superius præscripta. Quibus ad amussim observatis à Nobili Patiente, pristinam valetudinem ipsi spondere audemus. *Idem ibidem.*

Hernia ad Scrotum.

Adolescens XX. annorum, temperamenti sanguineo-phlegmatici, habitus mollioris, cum ante biennium motu fortius agitatus & certatim fossam quandam transiliendo fatigatus esset, domum redux sentit in scroto præter gemellos testes tumorem quendam indolentem sinistro latere emergere, primum magnitudine castaneæ, hinc nucis, imo pomi majoris, cum movendi imminuta promptitudine; inde studiis diligentius operam navans rarius motu digessit torporem, cibis delectatus grossioribus, brassicæ, carnium infumatarum, suillarum, leguminum, esu, sola fere cerevisia contentus, neque corpus æquæ à frigore defendens, sentit à pastu ordinarie dolorem gravativum abdominis, ad locum affectum protensum, inde vero tumor magis inflatur, cum tensione & torminibus circa umbilicum, nec priùs conquiescit, quam desidendi vel decumbendi quoque detur occasio. Dolores iidem à diutina sessione & corporis inclinatione ac motu continuato, tumor vero ab iracundia vel motu increscit. Decubitu longiori retrocedit & quasi nullus est tumor, extraverso vero & caput quandoque dolet. Petit Consilium.

Affectus, historia præsenti expressus hernia est, generali nomine, speciali ὀσχεοκήλη, seu hernia scroti dicta, quo ipso ab omnibus aliis speciebus, sub uno eodemque genere militantibus, distinguitur. Uti enim hernia, si latinam significationem, Sabinis debitam, spectemus, durum, monticulosum & asperum notat, proprie hoc loco in abdomine, in proprie paulo in gutture ubi bronchocele audit; sin originem græcam, ubi ramum significat, qui videtur quasi protrusus à trunco, res eodem recidit. Sic utrumque hic visitur, tumor durus idemque aliunde velut ramus protensus.

Omnis hernia nomen sortitur vel à subjecto, vel prædicato, quo ipso differentiæ specificæ consurgunt & internoscuntur statim. In nostro casu dum herniam scroti, seu enterocelen dicimus, ab hernia quacumque locali alia, non minus ac duritiei modis, ut hernia aquosa, carnosa, flatulenta, varicosa, vel ipso nomine fit distinctio. Id vero ut ad diagnosin sic ad prognosin & curationem quoque multum facit. Ruptura adest, ut Latine alias vocatur ruptura vel in continuitate, vel in contiguitate, ruptura partis continentis προκαιρίσεως.

Demonstrant id ex usitatis fontibus signorum I. Essentialiter Inhærens, seu παθογνωμονικὸν, tumor mentiri nescius, isque in se indolens & subitaneus, testibus gemellis contra in sinistro latere exortus, de quo & hic valet, ubi tumor, ubi dolor, ibi morbus.

II. Essentialiter Consequentia symptomata idem confirmant, potissimum ex actionibus læsis animalibus, seu imminutam movendi promptitudinem, seu dolorem gravativum ordinarie à pastu ad locum affectum protensum, seu abdominis circa umbilicum tensionem & tristem sensum, seu hoc ipsum quoque circa meninges capitis expressum spectemus.

III. Causæ prægressæ subscribunt, & præ aliis quidem saltus intempestive institutus & frequentatus, cibi item grossiores & flatulenti, corporis infrigidatio & alia.

IV. Similitudo denique ultimum momentum addit, cum tali modo decumbentes hoc affectu laborare lippis quoque & tonsoribus notum sit.

Subjectum hujus morbi est scrotum, si quidem herniam ut tumorem reputemus; illud enim intumescit, sicque in dimensionibus suis augetur.

Est vero & scrotum de horum genere, quæ ut membranea contrahi & corrugari, hinc & dilatari possunt & solent pro modulo contentorum, qualia quidem in aliis varia occurrunt.

Sin subjectum causæ lustrare velimus, non aliud nisi peritoneum est, ejusque processus lateralis sinister. Proprie enim scrotum est subjectum recipiens, cum tumor præsertim hic non sit immanens, non substantiæ scroti proprius, sed transiens, pro illapsu ponderis vel egressu.

Subjectum Adæquatum sunt intestina, proxime huic loco accumbentia & ordinarie ab his thermopylis seclusa, uti per mechanicam quoque notum est,

est, per minores canales concedi posse transitum peculiarem, citra adapertam portam pro aliis quibuscunque. Hic verò ampliori concesso spatio & pondere suo prolabuntur mox intestina, & eodem ampliant sibi spatium, cumprimis & ipsa magis expansa. Nominandum speciatim hinc Ileum, quod & longissimum omnium & lubricitate magis ad exitum pronum, &, quod palmarium est, accubans huic regioni; Illud enim excidit, citra ullam προαίρεσιν quód proximum est, trudentibus vel cedentibus quoque superioribus.

Locus illapsus est processus peritonæi, quo mediante communicant cum reliquo corpore testes, extra mœnia quasi publica locati, latis illuc vasis spermaticis, & communi speciei usui & proprio testium dicatis. Processus concedit transitum his canalibus, & per accidens quoque intestinis, facta hic locorum læsione particulari, nam & plura alia dantur, & vicina inguina etiam in viris, ut ut minus constantem, ramicem sustinent non raro.

Causa Immediata est decubitus intestinorum laudatus. Omnes siquidem tumores materiale aliquod possident, quod velut causa continens eosdem fovet, quo ablato tolluntur & ipsi. Triplex talis cum esse possit materia, fluida, vaporosa & solida, posterior hoc loco accusanda est. Omnis enim tumor fovetur ab intestino huc delabente, idque immediate.

Causa mediata Proximior est extensio peritonæi inæqualis, Extensionem vocamus, ut sic satis fiat, quibus vel ruptura, vel relaxatio saltim in causa videtur. Medium hoc aliquod est præcipue morbo conveniens, & utrumque complectens. Nunquam fieri potest hernia citra extensionem, eamque inæqualem. Inæqualitas hæc proprie herniam facit, seu protuberantiam; in statu enim naturali æqualiter obtensum undique, visceribus infimi ventris visitur. Sique extensio fiat æqualis, sive per ætatem, exemplo adultorum, seu per morbum, exemplo hydropicorum, nulla fit hernia. Ubicunque vero inæqualitas talis manifesta in extensione observatur, ibi eadem sedem suam figit, seu in umbilico, seu inguine, seu scroto, seu aliis quoque his illis abdominis partibus.

Ita enim cessat munus hoc non infimum membranæ hujus, quo integumentum est proprium intestinorum, quod cum musculis cum habeat commune, nec illi extra omnem culpam sunt, tum aliis in spatiis definitis, relaxatis & inæqualiter tensis eorundem fibris membraneis, tum in nostro casu inferius ad pubem, quorsum & moles intestinorum reclinat magis, & ad exitum vasorum pro testibus perforatio datur.

Liceat speciatim & musculos laudare pyramidales, quorum usus inter alia est firmare basin musculorum reliquorum & una processus peritonæi, ne tam facile laxentur vel tendantur.

Inæqualis extensio est tum absolute & considerata in se, ibi facta, quorsum tendentium aliorum vis incubuit, tum respective. Consentiunt enim in hoc anatomici & medici, disrumpi in hernia hacce tunicam peritonæi interiorem, externam vero duntaxat relaxari. Id omne extensio inæqualis supplet & comprehendit.

Mediatæ causæ Remotioris titulum subeunt omnia ea, quæ quocunque modo extensioni huic & consequenti prolapsui velificantur.

Temperamentum ægri est sanguineo plegmaticum, cumulandis in corpore cruditatibus & impuritatibus serosis aptum natum, & ob id laxitati maxime conveniens, imo partium dispositio mollior & rarior, concurrente causa violenta, multum ad herniam confert.

Ætas consentit ipsa. Cum omnis ætas huic malo obnoxia esse potest, tum plerumque tamen infantes & pueri, ob texturam teneriorem, adolescentes & juvenes, ob licentiosam vitam & errores diætæ varios, frequentius sibi hoc malum accersunt, quod damno suo expertus non minus est æger.

Habitus corporis mollior fibrarum minus robur ac carnium denotat, unde facilior labes oboriri potest tam ab interna humorum indispositione, quam ab externis injuriis.

Ex non naturalibus accusandus venit Aër frigidus, qui & in genere calorem concentrando, poros cutis occludendo, insensibilem transpirationem prohibendo, sanguinem coagulando, ad varios morbos corpus nostrum disponere potest, & speciatim intestinorum tono infestus est. Inde flatuum proventus largissimus, ac exacerbatio ramicis. Videas sæpe quiete degere herniosos, simul vero aëri frigido exponunt corpus, accendi dolorum faces, tumorem augeri, indurari, incarcerari, & minitari symptomata horrenda alia. Idem longe magis fit in mollioribus, & tali temperamento, quali æger noster gaudet.

Cibus & Potus magnum morbo addidere momentum. Cibi grossiores negotium facessunt archeo, minus obsequi calori & menstruo, διάκρισιν & σύγκρισιν instituentibus, nec prompte evolvuntur inde alimentariæ particulæ, multum vero accumulantur recrementitiæ. Pinguia, oleracea, leguminosa ex hoc censu sunt præcipua, flatibus producendis & gravandis intestinis aptissima. Ex hoc vero inflata magis, non contenta spatio pristino, novum affectant, extuberant, prolabuntur magis, ut contra ea si tenuata subsidant, contrahi amant magis secumque habitare.

Intemperantia ergo in victu cum morborum genitrix, tum nutrix amplissima etiam herniosis onerosa evadit & lugubris. Excessus omnis talis cruditates, cruditates flatus, flatus tumores, tumores dolores, singula obstructiones & iliacam passionem facile inducunt herniosis. Accedit, quod non vini potu cruditates corrigere fategit roborando sic calore, & præpediendis flatibus. Tacemus inde quoque laxari magis debuisse vincula.

Motus gemino vitio accusandus venit, excessu & defectu. In promptu affectus causa est potissima, motus excessus, saltus citatus cum violentia conjunctus, quando certatim fossam transilivit plus vice simplici. Vix ex adultis centesimus corripitur hernia, citra hunc tyrannum, ut in tenellis quoque motus sui generis tensivi clamorum, & jectigationum malum hoc toto die producunt. Motus talis herniæ autor est, tum nisu illo summo & conatu ad impellendum, unde diaphragmatis socium & sororians paritonæum intenditur magis, facileque laxationem vel rupturam subit; tum pondere & mole corporis gravioris, quod ut non labatur, periculosam tamen quoad hoc concussionem patitur utrobique conjuncto violento impetu, quod sensus ipse testatur, si de loco in locum fossam transiliat quis, vel transilientem videat, abdomine non cincto vel munito, nec corpore alias satis robusto, vel jam dum disposito.

In defectu peccavit vita illa desentaria, quæ affectui quadrat quidem, eo ipso vero excernenda congerit magis, unde nec alvus respondet debite, nec transpirant fuligines serosæ, sed in glandulis stagnant & cum massa sanguinea remiscentur.

Imo

Imo violentia hæc motui conjuncta ad Causarum Præternaturalium classem referri meretur, siquidem actu lædit magis, unde ut tussis, sternutationes vehementes, vomitus contumaces, alvi obstructiones pertinaces, indeque orti nisus coactivi, ac plura alia hujus mali certissimi autores esse solent; sic & ipsa hæc exterior violentia.

A talismodi ac tantis causis productus affectus, non mirandum est, quod sequentia post se traxerit symptomata, quæ signorum loco habita explicanda nunc veniunt.

1. Tumor subitaneus scroti notat præternaturale contentum ibidem non natum, sed factum, & speciatim ab ingressu intestini per processum peritonæi.

2. Tumor sensim increscens primum castaneæ, hinc nucis juglandis, postmodum pomi majoris magnitudinem assequens, magis magisque dilatatum ductum ab incumbente volumine intestinorum, sicque perruptum magis parientem designat.

3. Tumor indolens est, ob æqualitatem læsionis majorem. Dolor enim omnis inæqualitatem tensionis sequitur & conjunctam habet; quæ si adsit, minor vel nullus est, quod per solutionem continui in fieri & facto explicant communiter.

4. Imminuta movendi promptitudo adest, partim ob articulationem femoris per accidens ac consensum læsam, ob tumorem sensim sensimque adauctum, qui illam impedit; partim ob tensionem majorem, motu & decubitu gravium inductam, utrobique spiritibus magis fatigatis & impeditis.

5. Sentit ordinarie à pastu dolorem gravativum abdominis, ad locum affectum protensum, ob chyli evolutionem & διάκρισιν & σύγκρισιν impeditam, indeque consurgentes flatus dolorificos. Hi cum per intestinorum glomeramina volvantur, ad locum affectum tanquam debiliorem pertingunt quoque, ibidemque magis exprimuntur.

6. Tumor inflatio major, cum tensione & torminibus circa umbilicum, debetur inflationi & obstructioni; flatus enim adaucti distendunt colon & reliqua intestina, distenta majus occupant spatium & pondere suo fibras intestinales vellicant, sicque tanquam in centro tristem sensum exprimunt.

7. Desidenti vel decumbenti levamen contingit, cessante sic tendente pondere, & motu peristaltico seu circumpressorio liberius succedente. Imo tumor sic recedit omnino, concesso ob positum hunc corporis pristino spatio, quo pondus extraversum remeat.

8. Exacerbatio dolorum à diutina sessione, corporis inclinatione ac motu continuato, eidem adscribenda tensioni, ponderi ac communioni intestinorum minus æquabili.

9. Tumor à motu animi & corporis increscit. Illud ob spiritus efferatos, viis minus patulis facilius in motu ordinario turbatis; hoc ob pondus gravius laudatum intestinorum, cæteroqui lubricorum, successione illa magis delabentium.

10. Caput quandoque dolet, extraverso tumore, tum ob vapores illos peregrinos, inæqualiter membranas afficientes, tum consensum nervorum sexti paris.

Perlustrata nunc insigni hac symptomatum turma, ad Prognosin faciendus est accessus.

In se affectus hic nullum lethalitatis metum incutit, intestinis loco quidem alieno exceptis, ibidem tamen non extra archei forum & imperium penitus latis. Ast in adultis rebellis est, & sæpe incurabilis, ob indolentiam neglectus, sicque productus utplurimum, præcipue vero ob interpositam hiatui remoram naturalem, ipsis vasis genitalibus ad testes euntibus, & intestino illic p. n. inhærente. Nulla vero solutio continui curari potest, nisi extranea quævis unitionem impedientia tollantur vel removeantur. Accedit diuturniore mora velut callus quidam, sive consuetudo potius. Nihilominus remoris illis ablatis, dicendis remediis, visi sunt etiam adulti curati, eademque spes ægro integra esse potest.

Ab altera vero parte metuendum est, ne vel ruptura negligentia reddatur major, sicque ad motum inconveniens dispositio, vel incarcerata, obstetricante frigore, obstructione aliisque cavendis. Incarceratam vero vocamus, quando intestina non tam quoad continentem suam tunicam includuntur huic malæ mensioni, quam quoad contenta stybala, ut provolvi nequeant penitus, occlusa ob tumorem & duritiem extraordinaria porta, qua eluctari eadem oportet, sicque iliaca passione inducta. Id enim si fiat, lethalis eventus accidere potest, quod tamen alius est loci.

Si, citra heroicam operationem ad remoram illam tollendam, curatio speranda fuerit, illud quoque longius temporis requirit spatium, unde συναποθνήσκειν facile solet & ad mortem usque comitari. Id vero cum variet secundum præsidia proponenda, liberum fuerit ægro, salutis suæ cupido, eligere quod magis ex usu est: Est enim hic morbus ex genere illorum, qui dum facile feruntur, nec periculum intentant majus, servantur in statu tolerabili, cœteroquin parum sanitati vel vitæ officiunt.

Modus eventus erit ad salutem, vel in totum, repositis in pristinum locum intestinis, inque eo detentis per deligationem & applicationem emplastrorum fortiter agglutinantium, membranarum tunicarumve tono roborato; vel in tantum, ut cessent symptomata à malo exacerbato oriunda, ipsum vero conquiescat & inducias incolumitati reliquæ præbeat.

Curatio innixa methodo medendi ad indicationum modulum instituenda. Curatoria pro diverso respectu variat; mala enim, quæ molestiam non fœnerant, seu non lædunt, suo modo sanitati quasi æquiparantur. Si ergo læsionem hanc intueamur, ex hujus regula vel ablationem completam meditabimur, curando intestinorum prolapsu hocce, vel incompletam, seu quasi talem, repositione & gestatione tolerabili solum procurata.

Præservatoria, causis intenta, omnia illa attendere jubet, quæcunque vel tendere vel ampliare intestina possint, seu præcavendo, ne id fiat, seu auferendo fomitem imprimis flatus.

Vitalis vires attendit dejectas, & tonum viscerum sibi restituit ac conservat.

Hanc in rem si consulamus institutos fontes, Chirurgus imprimis herniosis salutem, si aliqua reliqua, certissimam promittit.

Prima cura fit Repositionis, quæ facilis quidem est, ut in nostro hoc casu, nulla incarceratione præsente, sed ut constans sit, non æque. Altera, ut repositum maneat, longe potior.

Omnis igitur opera navanda, quo repositio intestini in abdominis cavitatem rite & legitime fiat, alias deligatio ex voto non contingit, nec motus perversus inde corrigitur.

Ut melius illud fiat, æger supinus in lecto vel alio loco conveniente ponendus est, capite quidem decliviori, cæteris vero partibus eminentioribus, unde

clunibus pulvinar subjici potest. Hinc cruribus divaricatis locus affectus inspiciendus, sensim & molliter contrectandus, digitis & vola manus oleo amygd. dulc. momord. vel alio inunctis, donec intestinum prolapsum sensim sensimque in suum locum reducatur. Possunt etiam hoc fine linimenta emollientia, ex unguent. dialth. oleo ovor. aneth. bals. traumat. aliisque illini, ut lubricatis partibus & discussis flatibus facilior fiat intrusio.

Ut vero repositum maneat, suademus 1. Decubitum continuatum per aliquot hebdomadas, ut sic recubans pondere suo domi manere discat intestinum, & tempus concedatur coarctationi & consolidationi, quæ alias fieri minus potest. Facit hoc ad bene esse, si id æger velit & possit.

Observatum est idem non solum injuncto decubitu, verum quoque per accidens & præter expectationem, herniam, sed probe ligatam, curatam fuisse, cum ob fracturam ossis decumbendum esset longius, quod *Helmontius* meminit.

Opus est 2. Roborante emplastro, quale est empl. contr. ruptur. seu de pelle arietin. usit. & imprimis 2. Deligatione, quo per fascias tanquam vincula occludatur aditus, sicque ars levet naturam firmando pariete debito.

Deligationem commendabimus duplicem, unam suspensivam, alteram stringentem. Illa duplex iterum est. Una cingulo constat latiori, ex panno xylino, cum bombace interpassato, solo, vel ferro simul ad id conformato, quo firmetur hypogastrium circa inguina. Huic vero iterum anterius splenium in pulvinaris modum compositum, lateri affecto respondens, adhæreat, & à perinæo ad lumbos ipsi cingulo illigetur.

Firmius idem reddit pro re nata culcitra adhuc alia, in medio perforata, ut dimitti penis cum testibus, unoque tegmine subligaculi melius sic deligari & coerceri vagina queat. Variandum hoc pro partium illarum in ægro modulo.

Altera ὑποζώματι, quæ ad modum humeralium, Germ. *ein Tragband*, humeris utrinque suspendatur, sicque gestando onus scroti levet, firmetque.

Ast cum probe quidem hæc se gerant; quando æger deambulat, flexo vero corpore vel ipsa sessione firmitudinis robur cedat, nec par sit occlusioni isti, cogitatum quoque est de alio modo, quem ob firmiorem detentionem stringentem nominavimus.

Stringens hæc deligatio sola fit fasciatione, quando fascia linea aliquot ulnarum, longiorem enim esse oportet, circa lumbos cingitur corpus, affecto vero latere artificiose circumvolvitur & decussatim traducitur extremum, sicque quasi nodum efformat, quo stringitur egregie vagina, repetendo hoc ipsum, ex lumbis ad perinæum utrinque progrediendo, quo pacto & deambulare potest æger sine molestia, aliaque præstare munia.

Proponimus hæc singula ægro, ut commodius eligat, & ex εὐφορίᾳ approbet. Ita enim, si consolidatio plenaria speranda non fuerit, præcavere tamen elapsum potest, & supplere illud damnum internum artis hac ope.

Cumque natura sit morborum medicatrix, quod nullo magis quam solutæ unitatis exemplo videri potest, expectandum est, quantum conferre suo loco possit hæc secundum ipsius intentionem administrantibus. Sin pertæsus mali, & tenax sanitatis desideratæ integræ, non contentus palliativa hacce, graviorem curam non adversetur, ablegandus fuerit ad ὀρχότομον peritum, qui cum exsectione testiculi, citra metum impotentiæ, id præstet.

Ex Pharmaceutico Fonte primo loco Lenientia se sistunt, magni usus in herniosis, quandoquidem alvo obstructa congeruntur & regurgitant flatus, sicque tumorem inflant & augmentant; unde alvum apertam esse in his consultum est.

Cordi sit ægro, talibus ἐκκοπροτικοῖς benedictis aliquando uti. Omnem vero obstructionem longiorem & dolorificam cumprimis habeat suspectam.

Promovebunt alvum ex lubricantibus butyri assumtio largior, ol. amygdalor. dulc. cum jusculo avenaceo, manna, & passulæ laxativæ. Ex stimulantibus & detergentibus aloëtica, & alia.

℞. Aloës rosat. virgo tartarear. an. ℈j. croc. mart. aper. ℈ß. ol. anis. g. j. c. s. q. elix. prop. laxat. F. l. a. Pilulæ minimæ. *S. Eroffnende Pillen.*

℞. Cryståll. tart. ℈ß. tart. vitriol. gr. viij. res. scam. gr. iij. ol. mac. gr. j. M.F. Pulvis. D. ad chartam. *S. Lind Pulver.*

℞. Ess. fol. senn. rhabarb. antim. an. ℈ij. M.D. in vitro. *S. Lind-Essentz.*

Ad hunc censum etiam spectant Clysteres sicubi obstructiones facessant negotium, vel aliquod minitentur periculum, sine ullo metu, imo certa cum spe promti auxilii adhibendi. Citra tumultum enim ullum ac molestiam emolliunt duras feces, demulcent tensa intestina ac elutriant, unaque flatibus exitum pacatum monstrant ut mirandum sit, intuta à nonnullis hæc in hernia præsidia haberi.

℞. Rad. althææ, lil. alb. malv. an. ℥ß. fol. rut. ros. marin. meliss. an. m. j. flor. chamom. verbasc. lil. alb. an. p. ij. bacc. laur. juniper. sem. anis. an. ʒj. fœn. græc. ʒiij. Coq. in s. q. aq. f. Col.

℞. ℔j. add. elect. de bacc. laur. ℥j. mell. rut. ℥ß. ol. lil. alb. ʒvj. vitell. ovor. n. j. M. F. l. a. clysma.

℞. Rad. apii, malv. gram. an. ʒiij. herb. 5. emoll. flor. verbasc. melilot. an. m. ß. sem. petsol. fœn. græc. bacc. laur. an. ʒij. caric. ping. n. vj. Coq. ex s. q. ser. lact.

℞. Col. ℥x. elect. diaphœn. ℥ß. ol. verbasc. ℥j. vitell. ovor. n. j. F. l. a. Enema.

Tacemus, in casu tumoris inducti & obstruentis, residuum decocti clysteris in cataplasma aptari posse emolliens, exterius scroto affecto imponendum non minimo cum successu, cum emollientia clysterum sint materia prima.

Respondent his in stimulanda alvo Suppositoria, quorum usus etiam hic locum aliquando habere potest, apparatus vero cum in officinis sufficiens extet, non opus est denuo præscriptionem fieri.

Purgantia tum præservandi fine, verno vel autumnali tempore, ex usu esse possunt, tum curandi, si fors ita ferat. Observatum quippe est, in εἰλεῷ nihil magis prodesse quam opiata & purgantia, illa compescentia archeum, hæc in viam ducentia cum juvamine.

℞. Spec. diagalap. ℈j. scam. rosat. mag. g. g. an. gr. iij. crystall. tart. ℈ß. ol. anis gt. j. M.F. Pulvis D. ad chartam. S. *Purgier Pulver.*

℞. Conserv. rosar. c. mann. rob. passular. an. ʒj. pulv. laxativ. veget. ℈j. polychr. gr. iij. crem. tart. ℈ß. syr. de pom. laxativ. q. s. F. l. a. Bolus.

Cumque in laxantibus ejusmodi membranarum lymphæ copia & qualitas plurimum momenti addat, tum ad ipsam lubricitatem, tum affluxum & στάσιν, huic sufficient Diaphoretica, vi sua halituosa lympham in motum cientia, rarefacientia, dissipantia & per poros cutis expellentia. Imo hoc pacto depurato sanguine & discussis, ob affinitatem operandi, flatibus, consolidatio non leviter promoveri, symptomata vero arceri possunt.

℞ Bez.

℞. Bez. martial. gr. xv. mag. C. C. ℈ß. cinnab. nativ. gr. vj. laud. opiat. gr. ß. M. F. Pulvis D. ad chartam. S. *Schevveisz 'Pulver.*

℞. Tinct. bezoard. essentif. M. S. an. ʒj. eff. carm. sp. sal. armon. vin. an. ʒß. M. D. in vitro. S. *Zertheilende mixtur.*

℞. Rob. ebul. ʒj. antimon. martial. cachect. g. xij. conch. opt. ℈ß. cinnab. antim. gr. iij. facchar. q. s. M. F. Bolus S. Schvveisz-Zucker.

Diureticis abstergi amat amurca venarum, fluxilitas vero & serositas superflua, alendoque corpori inconveniens educi, quo facto, minor pituitæ proventus torporem minorem intestinorum relinquit, eligendo inprimis magis polychresta, v. g.

℞. Magist. oc. cancr. tart. vitriol. an. ℈j. sal. onon. ℈ß. ol. lign. sassafr. gr. j. M F. pulv. D. ad chartam. *S. Zertheilendes Pulver.*

R. eff. antim. tartarisat. succin. an ʒj. ol. lign. sassafr. gt. iij. M. D. in vitro *S. Eroffnende Essentz.*

℞. mixtur. antiscorb. sp. aper. Penot. an. ʒj. M. in vitro. *S. Eroffnende Mixtur.*

Complementum addunt Alterantia & Roborantia, non tam archeum universalem attendentia, qui cæteroquin bene habet, & si vacillet, aliunde repetenda, quàm intestinorum & processus affectorum. Specifica hinc, quæ puta indicationibus determinatis satisfaciunt, esse possunt duplicia, carminativa & traumatica, quibus nervina, paregorica, adstringentia, aliaque ministrantia & secundaria includimus.

Carminativa sane omnem absolvunt paginam, quatenus & archeum irritatum placant, & discussis flatibus intestina, minori spatio contenta, domi manere discunt. Unde, Helmontiano experimento optimum est in reducendo tumore duro & inflato, vinum leviter bullitum cum sem. 4. carmin. & coriandri ana.

Traumatica verò lympham alimentarem aptant, ut γλισχρότητι sua gaudeat, sicque firmari magis laxæ membranæ & stringi possint.

℞. Eff. contr. hern. Mich. ʒij. tinct. mart. D. in vitro. S. Geilende Tinctur.

℞. Eff. traumat. Wedel. carminat. an. ʒj. anodyn. ℈ß. M. in vitro. *S. Mixtur.*

℞. Aq. plantag. zedoar. gentian. traumat. an. ℥j. magist. corallior. ocul. canc. an. ʒß. extr. torment. antim. diaph. an. ℈j. syr. de symph. Fern. cort. citr. an. q. s. M. F. l. a. Potio. S. *Starck Trancklein.*

℞. Rad. consolid. maj. aristol. rot. plantag. ulmar. an. ʒij. herb. herniar. sanic. millefol. chamom. flor. hyper. balaust. an. p. ij. sem. 4. carmin. coriandr. sand. omn. an. ʒj. oc. cancr. ℈iv. nucist. n. j. Concis. contus. g. m. D. in ch. S. *Hellende species.*

℞. Rad. onon. ℥ß. fol. herniar. ʒij. sem. 4. carmin. perfol. oc. cancr. ana ʒj. macis ℈j. facchar. ad pond. omn. M. F. Pulvis D. in scat. S. *Starck Pulver.*

Externa, immediate loco affecto applicanda insignem ferunt opem, merito hinc commendanda, tum balsamica traumatica, quæ vigorem archeo addunt, bal. Hispanicum; tum oleosa, ut quæ repositionem adjuvant, ubi præ aliis ol. ovor. & momordicæ optime se gerit; tum emplastica, quæ firmant, conglutinant & roborant.

Facta sunt hinc Emplastra pelle arietina, ad hernias Fernelii, Weckeri, Empl. ad ramices Agricolæ, Grülingii, Schroteri, Jessenii, contra rupturam Felicis Wurzii, & alia.

℞. Empl. contra hern. Mynf. ℥ij. sem. perfol. cumin. an. ℈j. bacc. laur. ʒß. pulv. stypt. Croll. ʒj. gum. tacamahac. ʒij. ol. ovor. q. s. pic. naval. patum. M. F. l. a. Empl. *S. Bruchpflaster.*

℞. Empl. contra rupt. ℥ij. magnet. A. S. ʒiij. ol. aneth. carv. chamom. destill. ana gt. iij. momord. q. s. M. F. Empl. *S. Heilpflaster.*

Agmen claudit Diæta, in rerum non naturalium legitimo usu comprehensa, quem merito æger noster attendere debet.

Ex Vitali aër vitandus est frigidus & humidus; nervis enim & membranis simul & intestinis inimicissimus est. Eligatur purus, amœnus, temperatus, nullis obsitus inquinamentis aut aliis miasmatibus impraegnatus, qui facile sternutationem excitare potest, herniosis cane pejus & angue fugiendam.

In Naturali Cibus, cum suggerat succis vitalibus pabulum, sit εὐκύμ⊙ & εὐπεπτ⊙, temperatus, boni succi pro optimi sanguinis generatione. Vitentur frigidi, flatulenti, crassi, leguminosi, incoctiles, oleracei, acres, salsi, panis non probe fermentatus, carnes fumo induratæ, fructus æstivi & omne genus ciborum, quod ventrem constipare & flatus inducere aptum natum.

Potus sit cerevisia, ab omni heterogeneitate feculenta libera, non recens, nec acescens: medicata etiam ex herbis traumaticis & roborantibus usum habebit egregium. Vinum, imprimis rubrum, tàm adstringendi, quàm roborandi fine, maxime erit conveniens & stomacho gratissimum.

In Animali motus quieti oppositus, moderatus & parcus suadendus: ut enim taceamus communes noxas, in nostro casu nil magis prolapsui intestinorum velificatur, quàm motus. Quieti ergo potius indulgendum est, ita tamen ne obstructiones pariat, atque calorem nativum obruat. Hinc leniter & æqualiter omnes partes exerceat, & nullo tempore modum excedat. Equitatio, saltatio, cursus per loca declivia, eo, quod corporis viscera quassent, summo vitentur studio. Elevatio oneris gravioris, jaculatio & quicquid musculos & ligamenta extendere & rumpere valet, procul absit. A clamoribus & vociferationibus maxime sibi caveat, quæ omnia peritonæum tendunt & exercent gravius.

Somnus cum animalium facultatum quies sit, vires restauret, & dolores mitiget, ægro commendatus esse debet, ut sufficiens sit, non immoderatus, ut sic alterna requies etiam intestinis quietem vel ipso decubitu concedat. Vigiliæ productæ exulare debent.

Excreta assumtis respondeant & curiose inprimis alvi munus cordi habeatur, ut non cesset, vel, si id fiat, admoneatur lenientibus laudatis.

In Animali, Animi Pathemata omnia dictamen sanæ mentis sequantur. Vitet æger iram, quæ sanguine circa cor effervescente humorum varias commotiones excitat. Animi sui sit compos & placidus, pellat timorem, nec dolor adsit. *Joh. Martinus Ehnlich in Dissertationibus Medicis selectis Clar. Wedelii.*

Observationes.

Gangrænæ ex hernia intestinali, cum intestini erosione curatio.

Nobilis matrona Margaretha à Glereffe, septendecim annis insigni hernia laboravit, qua circa annum

annum ætatis sexagesimum tertium, mense Decembri Anno 1597. torminibus maximis vexata est. Intestinum in abdominis rupturam impulsum, ac inibi retentum dolores non leves, simul & inflammationem, aliaque graviora symptomata concivit. Vocatus demum K. Januarii 1598. inveni dextrum inguen gangrænâ affectum. Scarificatio itaque tumore & cæteris, quæ gangrænæ curationem attinent, adhibitis, caro putrida & callositas rupturæ exciderunt: unde symptomata, dolores, inflammatio, febris, tormina, lipothymia, nausea & vomitus sedata sunt: sed intestinorum materia, nondum penitus excrementosa, velut ilei & cœci, per abdominis rupturam excernebatur, circiter menses duos. Ægro tamen, multum mirantibus adstantibus, favente Numine, sanata & à ruptura perfecte curata fuit, nulla relicta fistula, aut herniæ indicium.

Curationi sæpius interfuere, qui & sanationis testes sunt, Nob. Gabriel à Bloney, Baro en Chastelart, & Nob. Philippus Ceriatius, Dominus de Denesi, & Reverendus Claudius Merlinus, Villetanæ & Culicens. Eccles. pastor, Moyses Bettetus, & plurimi alii, quorum etiam mentio facta fuit in prima Observatione, vixit autem matrona illa usque ad finem fere anni 1613. obiitque peste. Ex his duabus jam recitatis Observationibus, palam fit, intestinorum vulnera non esse prorsus deplorata. *Guilielm. Fabric. Hildan. observation. Chirurgic. Cent.* I.

Ex epiplocele & enterocele, gangræna & mors sequuta.

Anno 1585. mense Augusto, robustissimus quidam faber lignarius, quum Genevæ elevasset pondus ingens, omentum ei prolapsum est in scrotum; & quia reductum non fuit, intumuit, inde dolor acutissimus, inflammatio, febris, vomitus, aliaque graviora symptomata exorta, denique mors sequuta est septimo die. Ego una cum Joanne Griffonio, Chirurgo præstantissimo vocatus, scrotum præsente Jano Antonio Saraceno, Medico regio, incidimus, & invenimus omentum, imo etiam testes & vicinas partes plane corruptas & gangræna infectas.

Anno 1596. cuidam intestina in scrotum ceciderunt. Unde, quia reducta non fuerunt, exortus est dolor aliaque symptomata graviora. Barbitonsorem in consilium advocat æger. Is fomentum ex absynthio & rosis, vino rubeo coctis applicari jussit: sed ut erant aliena à morbo, sic quoque ingravescebat morbus. Ego vocatus cum clarissimis doctissimisque D. Jano Antonio Saraceno, & Andrea Boneto, apud Genevenses Medic. Doctoribus, scrotum magnitudinem capitis excedens invenimus; febris erat vehemens, syncopæ, & vomitus frequentes.

Statim fomentum ex radicibus altheæ, semine lini, fœnigræci, seseleos, floribus chamomillæ, meliloti, foliis malvarum & violarum applicuimus. Deinde capite inclinato & pedibus in altum elevatis, reductum est intestinum. Sed quia propter inflammationem & compressionem, in ruptura abdominis jam cœperat corrumpi intestinum, paucis post horis è vita decessit. *idem ibidem.*

Ex herniâ gravissimâ symptomata & mors.

Nobilis quidam in Cuilly ad Lacum Lemanum, Daniel de Challon nomine, per annos aliquot Enterocele lateris dextri laborans, tandem 20. Octobr. anno 1606. cum violento nimis exercitio atque motu usus esset, intestinum in scrotum delapsum fuerat. Unde statim dolor ingens totius ventris exortus, eadem nocte quoque vomitus frequens, inquietudines, urinæ item, & excrementorum retentio supervenerant. Ille vero remediis neglectis, symptomatisque indies ingravescentibus, propter doloris vehementiam, die 2. 3. coactus fuit accersere D. Jacob. Marrionem, apud Lausannenses pharmacopolam exercitatissimum; Qui ægrum in summis angustiis constitutum videns, suasit ut me advocaret, verùm ne interea temporis in mei absentia, ociosus ibi degeret, Fomentationes & Enemata emollientia, anodyna & flatus discutientia exhibuit & applicuit. Ego 24. mensis hujus die; qui quartus morbi erat, illum invisens, maximis doloribus & inquietudinibus, vomitu quinetiam continuo infestatum, retentione item excrementorum, & urinæ laborantem, offendi, id tamen, quicquid urinæ excerneret, subrubicundum erat. Atque illa retentio urinæ ad 25. diem usque persistebat, quâ sub crepusculum urinam maximè furfuraceam excernebat. Exinde verò absque omni difficultate, imò quod magis mirandum, ad ipsam horam mortis usque, urinam tum colore, tum consistentia sanorum urinis plane similem reddebat. Scrotum porro inflatum ac durum adeò erat, ut tactui omninò reniteretur.

Statim itaque illi sequens Enema præscripsi:

℞. Radic. & fol. malvarum, althææ, fol. violarum betæ, parietariæ an. M. j. flor. chamomel. meliloti; sambuci an. M. ß. sem. fœnigræci, lini an ℥ß. ansi. fœniculi an. ℥j. Coquantur ad tertias. Colaturæ sume ℥v. In quibus dissolve electuar. diacathol. ℥ß. vitellor. ovor n. ij. ol. chamomel. anethini, butyri recent. an. ℥ij. Misce, fiat Enema.

Scroto verò sacculum ejusdem Enematis radicibus, herbis, floribus & seminibus confectum & aqua coctum, calidè applicui.

Idem quoque Scrotum & ventrem oleô anethinô & chamomelinô inunxi.

Enemate rejectô, aliud denuò exhibui, sacculum præscriptum calidè applicui, scrotumque & ventrem, ut priùs, inunxi.

Rejectô verò & hôc enemate, ægrum in lectô capite reclinatô, pedibus verò elatioribus collocavi; atque intestinum in locum suum reponere tentavi, sed frustrà. Quamobrem ne quid fortè mihi exprobraretur, si res ex animi sententia minùs succederet, suasi, ut D. Abelem Roscium, apud Lausannenses Medicum celeberrimum ac doctissimum, accerserent, ille, cùm advenisset, voluit, ut eâdem die denuò de intestinô reponendô periculum facerem, id si minùs succederet, fomentationes, inunctiones & enemata continuarem, quinetiam, ut herbæ, radices, & residuum ex decoctione clysteris in mortariô lapideô contunderentur, postea per cribrum cupreum pistillô ligneô traducerem, ex iisque cum micâ panis, vitellis ovòrum, oleô anethinô & chamomelinô fieret cataplasma, quod calidè ac frequentiùs applicaretur. Idem quoque Medicus, ut æger sequenti nocte ter aut quatuor aliquid olei amygdalar. dulcium biberet, alterâ verò die tempore matutinô potiunculam laxativam sumeret, imperavit. Circa vesperam itaque an intestinum reponi posset frustrà cùm tentassem, Enemata, fomentationes & inunctiones continuare cogebat. Oleum verò amygdalar. dulcium, quia sibi nauseam movebat, assumere non potuit.

Alterâ

Alterâ die Potiunculam hanc à Roſcio præſcriptam illi exhibui.

℞. Expreſſionem rhabarb. in aq. menthæ infuſi ʒj. ſyr. roſar. ſolut. ℥j. ſyr. violac. ex infuſionibus ℥ſ. Miſce, & diſſolve in aqua menthæ & hyſſopi, fiatque potior quam horis quatuor ante prandium ſumat.

Sed quum potiunculam hanc paulò poſt cum pituita multa, & nonnihil humoris bilioſi evomuiſſet, denuò fomentationibus uſus fui. Enemaque ex præſcripta decoctione, in quâ parum Electuarii Benedictæ laxat. & hieræ ſimplicis cum vitellis ovorum, ſale & oleis præcedentium clyſterum, diſſolutum erat, infudi. Cujus beneficiô nonnihil excrementorum induratorum ac fœtidorum excernere cœpit. Hinc dolores aliqua ex parte fuere diminuti, inflatio item & tumor nonnihil ſubſidit, ut ſcrotum manibus tractando, murmur inteſtini obaudiretur. Circa veſperam cùm denuò ſimile Enema exhibuiſſem, multum reddidit excrementorum, inteſtinum quoque levi compreſſione manus ſimul reductum fuit, ſcrotô tamen adhuc vehementer intumefactô, induratô, ac dolore affectô, adſtringentia applicare non licuit, ſed ſequens Cataplaſma emolliens, & flatus diſcutiens admovi.

℞. Farinæ fabar. ℥iiij. Pulv. flor. chamom. meliloti, Sambuci an. ʒij. pulv. ſem. aniſi, Fœniculi, cumini an. ℥ſ. pulv. baccar. lauri ℥j. Cum decocto radicum althææ, malvæ, parietariæ, florum chamomel. meliloti, ſambuci, & ſeminis fœnigræci, fiat Cataplaſma, quod bis aut ter in die calidè applicetur.

Die 28. menſis hujus circa veſperam, juſculum quod paulò ante ſumpſerat, cum multâ pituitâ fœtidâ evomuit; cùm nihilominus tamen eâ nocte ſpontè alvum, & quidem excrementum laudabile, beneque digeſtum exoneraviſſet.

Vigeſima nona die, mane rurſus ſponte beneficium ventris habuit, ſed excrementa livida, aut cinericei coloris inſtar, & fœtidiſſima erant. Eâdem quoque die bis juſcula illa, quæ aſſumpſerat, mixtâ pituitâ fœtidiſſimâ revomuit. Nocte verò ſequenti vomitus continuus & fœtidiſſimus cum lipothymiâ ſupervenit, unde cordi Epithema aliquod applicui.

Die trigeſimâ menſis, quæ morbi dies decima erat, continuò, & quidem materiam fœtidiſſimam adeò copiosè evomuit, ut mirum, ubi tanta in corpore copia materiæ retenta fuerit. Aſſiduô quoque egerendi conatû, cum modicâ tamen egeſtione vexabatur, atque excrementa fœtida, nunc ſolida, ſed cinericei coloris, nunc verò liquida, purulenta tamen, aut ſanguinolenta excernebat, atque ſic totâ illâ nocte, quæ principium erat undecimi, in eôdem ſtatû permanebat, ita ut juſcula, vinum, & quæcunque offerebantur, recuſaret: Sequenti enim die, quæ finis undecimi; circa meridiem placidè ex hâc ærumnosâ vitâ ad beatorum ſedes demigravit.

Porro nonnulla in hôc morbô obſervatione digna occurrunt. Imprimis enim urina à ſextô morbi die uſque ad extremam vitæ horam, ſanorum urinæ ſimilis planè conſpiciebatur. Contra verò pulſus à quartâ die morbi, quâ primò ad ægrum vocatus, ad finem uſque continuò tam debilis, tamque exilis & obſcurus, ut hominis jam tum morituri pulſui ſimilis omnino eſſet, reliquæ tamen facultates & actiones adeò validæ, ut interdum veſtes indueret, & in conclavi ambularet. Materiam illam viſcidam, pituitoſam, ac fœtidiſſimam, quam evomuerat, non omnino ex inteſtinis, ſed partim aliunde, ubi diu incluſa fuerat, proceſſiſſe, inde apparet, quod ante morbum aliquandiu valetudinarius adeò fuerat, ut & à paſtû anhelitus (qui gravis ac fœtidus, præcipuè tempore matutinô) aliquâ difficultate laboraret, tuſſiculâ quoque ſiccâ, ad mortem uſque illum comitante, continuò vexaretur; de dolore item ſtomachi ſæpiſſimè conquereretur. Ex quibus perſpicuum fit, ipſum non ſolum propter inteſtinum prolapſum, ſed aliam quoque internorum viſcerum putredinem extinctum fuiſſe; facilè tamen conceſſero, inteſtinum aliquam corruptionis notam præ ſe tuliſſe: Quandoquidem fieri non potuit, quin pars illa inteſtini, in ipsâ abdominis rupturâ, ſex dierum ſpaciô compreſſa atque coarctata, alimentô ſuô privata, ac tandem corrupta fuerit, (ſicut etiam ex Obſerv. 72. Centur. 1. colligere licet) ex quâ tamen inteſtini putrefactione tantus fœtor, quantus hic aderat, promanare non potuit. Utinam igitur Amici poſt mortem ipſius cadaveris diſſectionem conceſſiſſent, multa dubio procul rara & notatu digniſſima nobis innotuiſſent. *idem Centur. ij.*

De nobili Enterocelicô. Et Enterocele curatâ Divinitus.

Obſervatione tranſmiſſa, præſtantiſſime Medice, amiceque obſervande, verum te Hyppocraticum exhibes, referſque ἀκριβείᾳ ſingulari, divinum noſtrum ſenem in epidemiis, deſcribendo ſingula morborum Nobilis Enterocelici tempora.

Quantum vero iſtiuſmodi conducant ſingulares, confirmandis medicinæ catholicis theorematis obſervationes, teſtatur Galen. noſter, argumento primi epidemiorum, verbis hiſce notatu digniſſimis. Singularia, inquit, autumant Empirici univerſalis conſtitutionis eſſe principium, illaque tandem aſſerunt vera præcepta eſſe, quæ conſtituuntur ab experientia. Nobis multo aliter, adeoque numeroſa præcepta inventa eſſe ratione videntur, quorum tamen de veritate judicium facimus, prout ſtabiliuntur ab experimentis, & fidem accipiunt. Nam ſic quidem, etſi quæ inventa ratione, ac demonſtrata ſunt, de eo quid magnitudine Sol à Luna diſtet, his credamus tamen, cum à ſenſibilibus multis aliis, quæ Geomatricæ docent rationes, & ab Ecclipſibus ſingularibus, confirmentur, fidem habemus majorem. Quando igitur ab experimentis ſingularibus comprobata quæ per Geometriam demonſtrantur, accipiunt maiorem fidem, ſtabiliuntur firmius: longe magis, quę ex Medica diſciplina ſunt in univerſum inventa, ſingularibus ſunt probationibus conſtituenda. Quæ nos obſervari in libris vulgarium morborum docebimus. Hactenus Gal. cum igitur, Præſtantiſſime Fabr. quæ ex medica diſciplina in univerſum ſunt inventa, ſingularibus ſuis tamque accuratis probationibus conſtituas atque fulcias, profecto inſtitutum hoc præclariſſimum proſequi, tuumque ſic nomen, & publicam utilitatem amplificare conſtanter debebis.

Neque vero Pathologicæ tantùm parti Medicinæ lumen affert Obſervatio tua mihi communicata, verum etiam Therapeuticæ, dum remedia reponendo inteſtino feliciter, & ex arte adhibita Enemata, Fotus, cataplaſmata, inunctiones, & reliqua commemoras. Quin & illud ex eadem patet, haud ſolo prolapſu inteſtini, ſed alio quoque interiori affectu, nempe corruptela viſceris alicujus extinctum ægrum. Qui viſcidam illam, confertamque odore tetram, vomitu rejectam materiam, meſenterii profecto ſedibus diu concluſam aluiſſe videtur. Recte item urinæ illæ ſanorum ſimiles, obſervatæ abs te. Quæ declarant eorum de vulgo inſipientiam, qui medicos (celato etiam ægroti nomine) ex ſola urina de morbo ut pronuntient, cogere volunt (quales & mihi

nonnunquam molesti sunt) cum urina nullius sæpe morbi vestigium præ se ferat, quemadmodum ex hac tua liquet observatione. Ego vero ingratissimus sane erga Deum Opt. Max. censeri possem, si duobus nobilibus Viris commemoratis, enterocele mortuis, ego eodem affectu demum, decimo nempe octavo anno, solo Dei nutu absque sectione liberatus, id beneficium tam memorabile silentio præterirem.

Anno superioris seculi octogesimo quarto, tempore belli Coloniensis, in perampla Gymnasiô, & cœtû amplius centum discipulorum, ideoque contentiore voce docenti mihi, primum solâ ruptione interioris membranæ peritonæi, prolapsûque intestini tumor in solô inguine exortus est, non longô verò post tempore, cùm dilatatio quoque accessisset, ejus membranæ, quæ in scrotum devolvitur, hoc pariter distentum fuit. Adhibeo Emplastrum vulgatum ad rupturam, sed eô diu frustrà usus, uno cingor perizomate, à dicto jam octogesimo quarto anno ad annum usque hujus seculi secundum, meæ vèro ætatis quadragesimum primum; hoc est, ad annum usque morbi decimum octavum. Quô spaciô totô cùm nec quies curando necessaria concederetur, nec orchotomia mihi probaretur, graves perferendæ, ac molestiæ (per ventositates præsertim) elabente sæpius intestino, fuere. Gravissimus supremus mali dies extitit. Nam dum Einshemii, Alsatiæ Urbe, stipendiis Cæs. Majest. Rudolphi II. Curiæ Austriacæ medicinam facerem, celebri quoque vicino Xenodochio, D. Antonii Eisenheimensi ejusque Administratori Reverendissimo Domino Suffraganeo, Francisco Bero, summo Viro, salario annuo obligatus fuit. Itaque inde Gebvveilerium, Principis Murbacens. (qui opera quoque utebatur mea) sedem, verno tempore proficiscenti, immani cum dolore, universum intestinum erupturum videbatur. Nunquam ante, totos octodecim annos tumor major. Revectus ab amicis domum, insessû quôdam anodynô dolorem paulum lenivi, moxque petitô lectô, summô experrectus mane, & restituta concinnè suô locô τὰ ἔντερα, & peritonæum ita firmatum atque consolidatum deprehendo, ac si nullô unquam tempore enterocele laborassem. Cùmque nullo unquam ante die perizomate carere ausus fuissem, jam abjicere illud, absque eô incedere minimè dubitavi, nec in hunc usque diem eô egui, annosque ampliùs jam quinque, nec quicquam illius affectus (Conditori æternæ laudes ac gratiæ) percipio. Certe tam inveteratus affectus, in homine quadragenario, tempore præsertim, quo summum incrementum sumpserat, Physicis remediis, tamque brevi depelli non potuit. Quare verum ἀλεξικακὸν & liberatorem meum D.O.M. agnoscam, laudaboque quandiu fuero, cujus proinde inusitati, & hactenus (mihi quidem) inauditi beneficii prædicandi gratia, ac gratitudinis ergo, locô ut arbitror, non incommodô, sub mentione scilicet duorum nobilium hôc malô sublatorum, hæc adscripta volui. Gravissimô sub id tempus, per summam manifestamque injuriam affectus rerum mearum damnô fueram, quod Majestatem Divinam tantô beneficiô (quod quidem multis prætulerim) compensare, sarcireque voluisse crediderim. Eademque ab aliorum quoque me adversariorum machinationibus, quæ denuò paratæ mihi videntur, paternè tueatur, teque diu incolumem servet & sospitet. Fryburgi Aventicor. Calend. Feb. Anno 1607. *Sebastianus Meyerus Med. Friburgens. ad Fabric. Hildan. observat. Chirurgic. Cent.* II.

Intestina in scrotum prolapsa, quomodo reposita?

Quam gravissima symptomata, ac tandem mors quoque, ex prolapsu intestinorum in scrotum sequuta fuerint, tum præcedenti observatione, tum etiam Observ. 72. primæ Centuriæ, satis superque demonstravimus. Nunc quomodo iis in situm naturalem reductis, ægri convaluerint, exemplis tribus sequentibus declarare operæpretium erit.

Generoso cuidam ex familia Hatzfeldiorum, à multis annis hernia laboranti, cum quadam die intestina in scrotum prolapsa, flatuque protinus distenta essent, dolor maximus totius ventris, vomitus continuus, cibi fastidium, vigiliæ, inquietudines, præcordiorum angustia, & lipothymiæ exortæ sunt.

Ego altera die ad ipsum vocatus, quamvis graviter, & non absque mortis periculo ægrotantem offenderim, tamen aliquid tentandum suasi. Quocirca statim sequens exhibui Enema.

℞. Radicum altheę, malvarum cum toto folior. violarum, parietariæ, flor. chamomil. meliloti, sambuci an. Mj. sem. fœnigræci & lini aliquantum contusi, an. ℥.ß. sem. anisi, fœniculi, carvi, cumini an. ℥j. Incidantur & contundantur omnia, postea indantur sacculo, ejus magnitudinis, quo totum scrotum possit cooperiri, qui interlutus coquatur in ℔ 12. aquæ font. Hujus decoctionis.

℞. ℔ j. In qua dissolve Electuar. diacathol. ℥j. vitellor. ovor. n. ij. butyri recent. non saliti, & ol. commun. an. ℥iij. Misce, fiat Enema, quod protinus injiciatur. Sacculus vero parum expressus calide applicetur scroto, & recalefiat in eodem decocto, & applicetur, quotiescunque opus fuerit.

Post mediam horam rejecto Enemate, rursus aliud ejusdem decocti Enematis, cum admixto Electuario, oleo, butyro, vitellis ovorum, parumque mellis infudi, & sacculum calide applicui. Quo enemate denuo rejecto, & sacculo calido intestino probe lubricato, ægrum in lecto capite declivi, pedibus vero in altum elevatis, collocavi. Postea manu sinistra scroto apprehenso, eoque ventrem versus sublevato, & aliquo modo compresso, dextra vero imo ventris admota, reliqua intestina sursum versus pectus retrusi, sicque intestinum prolapsum felici cum successu in locum suum naturalem reposui. Deinde ad intestinum suo in loco cohibendum, sacculum hunc adstringentem applicui.

℞. Rosar. rubr. absynthii vulgar. folior. prunor. sylvestr. caudæ equinæ fol. salviæ & musci quercini an. M. s. corticum querc. ℥ij. sem. fœnic. & anisi an. ℥j. Incidantur & contundantur, postea indantur sacculo, qui filo intersutus, & vino rubro incoctus, calide frequentius applicetur. Postera die, corpus sequenti potiuncula expurgavi.

℞. Radic. fœniculi. petrosel. gramin. polypod. querc. an. ℥ß. herbar. agrimon. veronicæ, cuscutæ an. Mß. sem. anisi fœniculi an. ʒij. folior. sen. mundat. ℥ß. Coquantur in aqua, ut colatura redeat ad ℥iiij. In quibus dissolve Electuar. diacarthami & diaphœnic. an. ʒiij. aq. cinamom. destill. sine vino ℥ß. Misce. fiat potio.

Tandem Emplastrum aliquod adstringens applicui, & subligaculum adaptavi. Sic divino favore gravissimo hoc periculosoque affectu liberatus fuit.

Joannes Hoff. Grammateus Hildenæ, compater meus plurimum honorandus, à multis annis Enterocele gravissime vexatus, cum anno 1593. in itinere aliquo modo defessus, in terram somni capessendi

gratia

gratia decumbens, obdormivisset, intestinum ad magnitudinem ferè capitis infantis in scrotum prolapsum est; quod quia illico repositum non fuerat, ab aëre tum temporis satis frigido in ipso scroto frigefactum & inflatum est. Hinc dolore exorto, ipsoque à somno expergefacto, vix domum (à qua iter unius horæ aberat) præ maximo cruciatu redire potuit. Ego ad illum accersitus, ipsum quasi semianimem cum animi deliquiis, vomitionibus frequentibus, iisque fœtidis, offendi. Dolores item tam maximi, tamque frequentes aderant, ut subinde sese ex una in alteram lecti partem jactare coactus esset. Statim itaque supra scriptum Enema exhibui; & sacculum loco affecto applicui. Postea pedibus elevatis capiteque declivi posito, intestinum feliciter reposui. Tandem expurgato corpore, & subligaculo applicato, plenissime convaluit, multosque dehinc annos sanus vixit.

Anno 1607. die 26. Augusti, Joannes Nadler, faber sclopetarius, civis Paterniacensis, homo septuagenarius & herniosus, dolore colico cum intestini descensu correptus fuit. Ego quarta die morbi vocatus, ipsum febricitantem, cum maximis doloribus inferioris ventris offendi. Intestinum cum nonnullis excrementis in eo contentis in dextrum inguen prolapsum erat, supraque modum durum percipiebatur. Quapropter cum illud vi reducere, consultum minus fore animadverterem, protinus ventrem, scrotum & inguen, oleo liliorum albor. pinguedine anser. & caponis inunxi, sacculumque ex emollientibus qualem supra descripsi, calide applicui, & enemata infudi. At quia in reductione intestini quæ citra violentiam maximam fieri non potuisset, timendum erat, ne intestinum læderetur, in usu medicamentorum prædictorum, per dies aliquot pergere visum fuit. Interim excrementis in intestino prolapso inclusis, emollitis, injectis quoque per intervalla enematibus emollientibus & attrahentibus, intestinum paulatim in locum suum naturalem retrocessit, ita ut ex maximo illo periculo Dei beneficio liberatus fuerit. *Idem ibidem.*

Sarcocelen ut plurimum dextras occupare partes probatur.

Generosus quidam juvenis, cum amasiam suam amplecteretur, atque cum ipsa in actu venereo esset, & jam semen ejaculare vellet, à quodam cubiculum ingrediente in actu ita deturbatus fuit, ut semen retrocesserit, retentumque fuerit, quapropter dolor in inguine exortus est, &, testiculi intumuerunt. Cum vero morbum propter verecundiam celasset, dolor in sinistro inguine paulatim per se remisit, intumefactio evanuit, & testiculus ad naturalem statum rediit, circa dextrum verò tumor remansit, qui successu temporis in ingentem herniam carnosam excrevit. Ego cum aliis magni nominis Medicis in consilium tandem adhibitus, non solum carnem circa dextrum testiculum concretam, verum etiam scrotum serosis humoribus ita extensum reperi, ut magnitudinem capitis infantis fere adæquaret.

Ante annos aliquot patritium Coloniensem unà cum clarissimo viro Dn. D. Joanne Slotano Medico celeberrimo invisi: Laborabat & ille maxima hernia carnosa, eaque ex dextra parte.

Anni elapsi sunt tres, à quibus Bernam Helvetiorum ad virum quendam nobilem unà cum clarissimo viro Dom. D. Paulo Lentulo poliatro Bernensi vocatus fui. Laboraverat ille per annos aliquot hernia carnosa ex dextra parte, tandem quoque hydrocele accessit, ita ut scrotum in illam magnitudinem extenderetur, ut membrum virile planè absconderetur.

Ante menses quatuor Paterniacensis quidam Johannes Comes nomine, viginti quatuor circiter annorum ætatis, Lausannam ad me venit. Huic testiculus dexter in massam carneam durissimam, quæ magnitudinem pugni longe superabat, excreverat. Deliberavimus inter nos, ut ineunte Vere manum adhiberem. Verum cum aliquantisper diutius apud vos moram traherem, & affectus de die in diem mira celeritate accresceret, Freiburgum se contulit, ibique curationi cujusdam Chirurgi sese submisit. Quid vero cum ipso factum sit, nondum intellexi.

Cùm ante menses duos apud vos viverem, in pagum Vauxuallançon ad Reverendum Virum Dn. Casparum Perretum, ibidem presbyterum vocatus fui. Illi autem non solum testiculus dexter, verum etiam vasa spermatica veluti in lapidem induruerant, ita ut manu compresso abdomine, duritiem illam in ipso quoque hypochondrio dextro persentire possem. Malum autem ad ipsam originem usque vasorum spermaticorum ascendere, dolor ipse, quem è regione vasorum spermaticorum ad renem usque dextrum continuo persentiebat, indicabat. Aderat præterea vomitus, & appetitus prostratio, non tamen propter herniam, ut quidam, qui ipsum ante me inviserat, statuit, sed ratione tumoris dolorosi & duri, è regione fundi ventriculi existentis, quique compresso abdomine, tactu facile percipi potuit. Quid plura? in tota praxi mea unicum solummodo, ex sinistra parte laborantem hernia carnosa (quæque tandem in cancrum exulceratum atque insanabilem degeneravit) me vidisse memini. Peculiaris itaque hujus rei ut aliqua sit causa, necesse est. Te, Vir doctissime, ut pro acumine ingenii tui, usu, atque experientia rerum medicarum, illam inquirere, mihique haud gravatim communicare velis, obnixè rogo. Ego quid sentiam hac de re, paucis annectam.

Hernia carnosa, quam Græci Sarcocelen vocant, teste Galeno, fit testiculo indurato, & ut idem Galenus testatur, cum scirrho convenit. Caussam vero, humorum crassorum, ad testiculorum decurrentium abundantiam, atque partis affectæ debilitatem esse, Guido & alii statuunt. Platerus ex contusione vasorum spermaticorum in scroto, item ex succo è vasis illis luxuriante: Petrus Pigray vero ex humore non naturali è venis exsudante, ac paulatim in carnis substantiam transeunte, fieri scribunt. At vero Vigo docet, per affluxum alicujus humoris fieri herniam carnosam, nempe cum hujus materiæ subtilior pars propter calorem testiculorum in halitum resolvatur: quicquid vero crassum & viscosum est, remaneat, in scirrhum tandem illam indurescere. Prædictæ porro caussæ, etsi minime rejiciendæ, attamen cur potius in dextro, quam in sinistro testiculo locum habeant, nondum satis manifestum fit. Etenim potius circa sinistrum testem herniam carnosam gigni debere, non immerito cuipiam videri possit. Dexter enim testiculus cum propter vasa à magnis vasis eo delata, sit calidior sinistro, ipsum robustiorem quoque esse sequitur. Ad calidum enim & siccum temperamentum (Galeni verbis utor) quod actionum robur consequatur, omnibus in confesso est. Potius itaque circa sinistrum testiculum, qui dextro imbecilior est, sanguinemque impuriorem, ut idem Galenus testatur, ad se trahit, fluxum

fluxum illum humorum delabi; ac proinde carnosam illam substantiam procreari posse, verisimile esse mihi videtur. Id vero cum rarissimè observatum sit, caussam carnosæ herniæ obscuram esse, cum Paulo Ægineta statuo. Quod si tamen præter prædictas caussas, retentionem & alterationem, aut veluti corruptionem quandam seminis hujus mali caussam quoque esse, concedere velis, non usque adeo difficile erit causam invenire, cur in dextro testiculo potius quam in sinistro gignatur. Et revera retentionem seminis in Generoso isto viro, cujus ab initio memini, caussam totius mali fuisse, certum est. Cum enim vasa omnia semine & spiritibus turgerent, & natura ut sese exoneraret, intenta esset, retentionem, ac veluti refluxum illum seminis absque ingenti periculo fieri non potuisse, dolor ille, qui in inguine subortus est, testis fuit. Idem fortassis & in reliquis, quorum facta fuit mentio (qui forsan caussam morbi propter verecundiam celarunt) accidit. Hujusmodi enim herniæ utplurimum in juvenibus, qui sanguine & semine abundant, & in cœlibatu vivunt, accidere solent. Raro autem fit ex sinistra parte, quandoquidem seminalis vena sinistra non à vena cava, quemadmodum dextra, sed ab emulgente sinistri renis exoritur. Itaque verisimile mihi plane esse videtur, cum semine ex vena emulgente nonnihil salsedinis & nitrositatis, quæ crassos viscososque humores incidat & resolvat, exsiccet, & putredini advertetur, ad sinistrum testem defluere. *Idem Cent.4.*

De Hernia aquosa, in qua præter spem & opinionem carnosa quadam substantia, vasis spermaticis adnata, reperta fuit.

Argentina discedens, in Alsatio nobilissimum quendam juvenem, hernia aquosa laborantem invisi. Huic quia spatio quatuor annorum varia medicamenta, cum à me ante annum, tum etiam ante ab aliis frustra præscripta & adhibita fuere, petierunt parentes, ut tentarem an aliqua alia via sanitati restitui possit filius, se quoque fore contentos, ut incideretur scrotum, dummodo conservaretur testiculus. Parui, intra 3. septimanas curationem me feliciter absolvere posse sperabam: quandoquidem exterius nihil aliud præter aquam, quæ sive ad radios solares, sive noctu ad candelam exponerem scrotum, limpidissima, & in vesicula veluti in ampulla inclusa, apparebat: tactu quin etiam nulla durities percipi potuit, ita quidem, ut nihil præter aquam subesse putarem, uti & ante me ab aliis Medicis & Chirurgis judicatum fuerat. Sed bone Deus, quàm me refellit opinio! quam verissimam esse divini Hippocratis sententiam, *Judicium difficile*, reipsa inveni? purgato enim & præparato prius corpore, cum caustico meo, absque ullo tamen dolore, scrotum perforassem, & tertio die post applicationem eschararn separassem, præter aquam etiam carneam quandam & induratam materiam circumcirca vasa spermatica inveni. Post excisionem itaque escharæ, cum nonnihil humoris serosi effluxisset, dolor ingens in infimo ventre, imprimis in inguine dextro (qui erat locus affectus) subito exoritur, sed momentaneus: antequam enim anodynum præparassem, per se, & nullo adhibito medicamento, remisit. Sequenti nocte scrotum aliquomodo intumuit, & tumor durissimus in superiori parte vaginæ, circumcirca vasa spermatica plenius percipiebatur. Tunc gravissima illa & periculosa symptomata, quæ ex hujusmodi apertionibus aliquando provenire sciebam, mihi in mentem venerunt. Ante annos enim aliquot, cum præstantissimus ille atque Excellentissimus Medico-Chirurgus Dom. Johannes Griffonius, piæ memoriæ, Sabaudo cuidam Lausannæ scrotum aperuisset, & nihil aliud præterquam de hydrocele cogitasset, carnosa quoque substantia, testiculo & Vasis spermaticis adnata; sed seroso humore velut submersa & tecta, reperta fuit, quæ & paulò post in cancrum malignum degeneravit, ubi medicamenta, ferrum simul & ignem, frustra adhibuit Griffonius.

Ante annos circiter tres Lausannæ idem ferè mihi in quadragenario accidit. Sed ambo isti viri, quod non omittendum, pravis humoribus referti erant. Nobilis verò noster æger sanus est corpore, interim tamen seriò apud me perpendens periculum, anxius fui, præcipue eam ob caussam, quod de periculo ab initio nihil prædixeram. Ægri tamen ætas juvenilis, constitutio corporis optima & sana, & quod ad illud usque tempus ab omni dolore, inflammatione, & febre immunis fuerat, obediens præterea, cordatus & ad omnia, quæ agenda & patienda, paratissimus esset, animum meum à solicitudine abducebant. Iterum igitur expurgato corpore, quæ leviter emolliunt, simul & discutiunt, veluti emplastrum de mucilaginibus cum gummis, de meliloto, & de ranis, per dies aliquot applicui. Ex illis cùm malum minime ingravescere, quin potius duritiem decrescere, ac nihil maligni subesse (ab emollientibus enim medicamentis, inquit Galenus de simplicibus medic. lib. 5. cancrosi tumores exasperantur, uti quoque in prima centuria observationum mearum exemplis demonstravi) inde cognovissem, ad fortiora perveni. Ulceri itaque pulverem insigniter emollientem, & materiam ex profundo extrahentem quotidie semel inspersi. Exterius linimenta, emplastra, cataplasmata, & similia emollientia applicui, quibus remediis Deus Opt. Max. ita benedixit, ut per singularem Dei misericordiam (cui in omne ævum laus sit & gloria) spacio quinque septimanarum, curatio feliciter ad optatum finem perducta sit. Vides clarissime mi Dom. Schlanovi, quanta in hisce affectibus sit difficultas, quantaque diligentia & vigilantia requiratur, quod si corpus cacochymicum extitisset, procul dubio propter accursum humorum de ipso actum fuisset. Hæc non sine caussa, quæ te non latet, ad te scribo, & ut litteras nobilissimo viro, simili affectu laboranti, communicare velis suadeo. *Idem ibidem.*

De Herniæ aquosæ felicissima sectione.

Hernia aquosa, si ex caussa interna ac latente originem habet, ut plurimum sinistram partem scroti occupat, serosusque ille humor in membrana testem involvente, Erythroidæa dicta colligitur; idque præcipuè fit rene sinistro, ut Dodonæus rectè annotavit, male affecto: quapropter serosos humores non attrahens, & ad vesicam mittens, per venam seminariam, quæ isto in latere ex emulgente procedit, in membranam Erythroidæam delabitur. Sectio autem herniæ aquosæ, si ex hujusmodi caussa originem traxerit, & testiculus simul exemptus fuerit, periculo non vacat, ut idem Dodonæus observat, cap. 39. & 40. annotavit. Itaque ne temere quicquam hac in re tentet Chirurgus, suadeo. Ne tamen Tyrones cum meo in præcedenti observatione exemplo,

tum

tum exemplis à Dodonæo recitatis deterreantur, & ab officio atque instituto abducantur, sequenti exemplo illis animum erigam.

Jacobus Gerbetus, vir pius & illustrissimæ Reipublicæ Bernensis Commissarius dignissimus, quadragenarius, robustus, & bono corporis habitu prædirus (cui & in juventute calculus per incisionem ex vesica extractus fuerat) à multis annis hernia aquosa ex sinistra parte vexabatur. Multa ipsi cum à me, tum ab aliis Medicis doctis præscripta & adhibita, tum interna, tum externa fuere medicamenta; absque fructu tamen omnia: ita ut tandem in maximam molem excresceret scrotum. Cum vero æger tumorem in dies augeri vidisset, denuo me advocandum jussit, petiitque, ut extremum sibi auxilium adhiberem; quod etiamsi periculo omnino non vacaret, experiri tamen potius malui, quàm in hujusmodi miseriis vitam diutius trahere. Quamvis enim dolorem non adeo gravem inferret tumor ille, equitando tamen & ambulando ipsi maximo erat impedimento.

Præparato itaque satis corpore, tum optima victus ratione præscripta, tum purgationibus aliquoties reiteratis, & venæ sectione, septima die Maii Anno 1602. ægrum in sedem collocavi, deinde in superiore parte usque ad tunicam Erythroidæam inciso scroto, ipsum ex anteriori parte ab ipsa membrana aliquantum separavi. At quia tota aqua in tunica illa continebatur, ita ut testiculus ei innataret, ne in posterum denuo descenderet aqua, acu incurvata, ac filo reduplicato universam hanc tunicam (præter vasa seminalia) apprehendi, & mediocriter constrinxi atque ligavi. Posteà ex inferiori parte ligaturæ, membranam jam ante dictam secundum longitudinem incidi, & aquam ad libras aliquot extraxi, paulatim tamen, ne vires deficerent: Deinde turundam satis longam crassamque, ex stupis factam, ex albumine ovi madefactam, ad latus testiculi & inferiorem partem scroti versus infixi. Inguina & imum ventris oleo rosaceo inunxi, & hafpum cannabis vitello atque albumine ovi, cum pauca aqua rosacea conquassatum madefactum applicui. Postero die iterum ventre & inguine inuncto, sequens digestivum applicui.

℞. Terebint. lotæ ℥ij. ceræ novæ ℥ß. gummi elemi ʒj. ol. rosac. & amygdal. dulc. an. ℥ß. ol. de vitellis ovorum ℥ij;

Dissolvatur gummi lentissimo igne cum oleis, terebinthina, & cera separatum cum & pauxillo olei liquefactis, & additis, fiatque unguentum: tum admisce vitellum ovi, croci ℈ß. Unguentum turundis longis & crassis vulneri imposui, & emplastrum Basiliconis applicui. Neque processum hunccce, antequam vulnus probe esset digestum, mutavi. Tum pulverem mundificativum ulceri, & turundis quotidie semel aut bis inspersi, & ulcus per menses duos apertum retinui: interimque scrotum omni diligentia mundificavi, corpus item per intervalla purgavi. Tandem vulnus cicatrice obduxi, bonâ ægri cum valetudine, qua etiam ad hunc usque annum 1608. quo hæc scripsi, fruitur. Ab eo tamen tempore optimam victus rationem observat, & singulis annis aliquoties superfluos humores pharmacis expurgat.

Annotatio.

In hac operatione cautus ut sit Chirurgus atque circumspectus, propter pessima symptomata, quæ supervenire solent, necesse est. Inprimis autem nullo modo operationem hanc, nisi prius bene præparato corpore, incipiat. Quod si intemperiem aut vitium aliquod in rene subesse cognoverit, aut ab ipsa operatione omnino abstineat, aut scrotum in inferiori sua parte tantummodo incidat, ut serosus ille & inclusus humor effluat; via tamen nullo modo (ut fit cum testiculus abscinditur) obstipetur, & serosus humor, qui à rene attrahi non potest, in abdomine retineatur, sed si opus est, denuo illic defluere possit. Vidi ego Bisantiis sexagenarium virum pium ac probum cui Dom. Johannes Griffonius, Chirurgus præstantissimus propter herniam aquosam singulis annis scrotum ex inferiori parte perforabat, & serosum humorem evacuabat, postea ulcus ad cicatricem perducebat. Pervenit homo iste ad summam senectutem. Sin autem in rene vitium non fuerit, & defluxum planè impedire volueris, incisionem superiori parte scroti prope inguina fieri expedit, quandoquidem duplex Chirurgo est scopus, prior evacuare serosum humorem; posterior prohibere, ne rursus de novo aqua in scrotum defluat, coacerveturque. At cum aqua hæc ut plurimum ex corpore in tunicam illam erythroidæam dictam defluat, eamque extendat, necesse est ut incisio in superiori parte scroti fiat: sic enim tunicæ dilatatæ corrugantur, & cicatrix impedit, ne aqua postea facilè in scrotum defluat. Ut autem hæc operatio rectè & majori cum facilitate administretur, non super scamnum ligandus est æger, nec supinus decumbere, sed in sella sedere debet, ut melius aqua deorsum descendat, & tunicæ in inguine facilius separari, & acu apprehendi possint. *Idem ibidem.*

De herniæ aquosæ periculosa sectione.

Hernia aquosa aut simplex est, aut composita. Simplicem appello, in qua sola aqua scrotum extenditur; Compositam, ubi circumcirca testiculum materia putrida collecta, aut denique varices ortæ fuerint. Accedit & nonnunquam, Camerario teste, aquosæ herniæ, prolapsus intestini in scrotum, quod & ego observavi. Caro item sæpissimè testiculis & eorum tunicis adnascitur, serosus enim humor iste nonnunquam acris factus, venas capillares, membranasque leviter erodit: hinc pars illa sanguinis, quæ paulatim exsudat, quæque optima & laudabilis est, beneficio caloris innati in carneam substantiam concrescit. Indurescit autem sensim, propterea quod calor nativus paulatim debilitatur: interim tamen in illam aliquando molem augetur atque accrescit, ut magnitudinem capitis humani, Montagnana consil.227. Foresto lib.27. scholio, observat. 23. attestantibus, accedat. Reliquum vero sanguinis, quod serosum est, paulatim membranas totumque scrotum adeo extendit, ut caro ista, quæ testiculo adhæret, digitis palpari non possit. Hujus rei exemplum memorabile clarissimo, ac longè celeberrimo Viro Dn. Johanni Griffonio, Præceptori meo perpetuo honorando observare contigit.

Quadragenarius quidam, natione Sabaudus, à multis annis hernia aquosa laborans, in Hispania à Medico quodam per scrotum trajecto setaceo, parvo cum negotio primo sanatus fuerat. Post annos vero aliquot, cum in victus ratione peccasset, & in Pharmacis sumendis negligens fuisset, denuo in scrotum delapsus est humor serosus, qui non solum membranas totumque scrotum in maximam magnitudinem extendit; verum etiam carneam substantiam procreavit,

procreavit, quæ tractu temporis supra modum indurata, naturam cancri sapiebat, idque eventus demonstravit clarius. Accedens enim Lausannam, ubi Dn. Griffonius tum temporis degebat, nulla in ipso cognosci potuit hernia carnosa, ita seroso humore extensum erat scrotum. Inciso scroto plurimum effluxit aquæ. Hinc scrotum primò subsedit; post paucos tamen dies sequutus est dolor vehemens, inflammatio & cancrosum ulcus maximeque malignum, quodque adeo impetuosè adjacentes partes occupavit, ut ipsius malignitas nullo modo arceri pôsset. Itaque intra paucos dies maximo cum cruciatu è vita discessit.

Admonitio.

Diligenter itaque Chirurgus signa omnia, quæ de herniis à Celso, Paulo Ægineta, aliisque medicis & Chirurgis describuntur, examinet, essentiamque morbi accurate investiget, antequam manus operi adhibeat, ne malum in pejus ruat. Præterea videat, ne corpus multis humoribus pravis scateat, aut vitium aliquod insigne in renibus subsit, quemadmodum fuerunt in istis viris herniosis, quarum Dodonæus Observat. 39. & 40. mentionem facit. Quotiescunque verò Chirurgus una cum aqua carnem circumcirca testiculum concretam subesse cognoverit, præstat scrotum incidere, testiculum, & quicquid circa ipsum concretum, separare atque excindere, dummodo id radicitus fieri possit: Si enim scirrhosa illa materia processum sive didymum, ut vocant, jam occupat, & abdomini adhæret, frustra tentabitur incisio, & chirurgo infamiam, ægro vero immaturam mortem inferet. *Idem ibidem.*

Ex herniæ aquosæ inepta sectione immatura mors sequuta.

Dominus Petrus Crottesius, Paterniacensis Senator prudentissimus, Vir genere, virtute & pietate verè nobilis, quadragenarius, robustus, & optimo corporis habitu præditus, cum anno 1606. ex equo in terram cecidisset; scrotum & testes sibi adeo contudit, ut inde exorto dolore, sequuta sit inflammatio, scrotum quinetiam & testes mox in tumorem magnum elevati sint. A principio propter verecundiam malum celavit. Tandem cum me in consilium adhibuisset, victus rationem tenuem præscripsi, corpus purgavi, & venam in cubito incidi. Loco vero affecto ab initio anodyna, discutientia & quæ simul aliquo modo repellunt, quale est seq. cataplasma applicui.

℞. Farinæ hordei ℥ij. farinæ fabarum ℥j. Coquantur posca ad formam cataplasmatis, in fine admisce pulveris rosarum odoriferarum ℥ß. & post unicam ebullitionem remotis ab igne, admisce vitellum & albumen unius ovi, olei rosarum parum, fiatque cataplasma, quod scroto per dies tres tepide applicui, bis in die. Deinde quæ magis resolvunt adhibui: quale est sequens cataplasma.

℞. Farinæ fabarum ℥iiij. hordei ℥j. Coquantur vino rubro ad formam cataplasmatis, postea admisce pulveris rosarum, Florum chamomill. meliloti ana ℥ß. Olei rosarum & chamomill. ana ℥j. Vitellum & albumen unius ovi. Misce, fiat cataplasma.

Horum medicamentorum beneficio dolor & inflammatio omnino remiserunt, inflatio quinetiam præcipuè ex dextra parte scroti subsedit. Circumcirca verò testiculum sinistrum in membrana Erythroidæa, tumor quidam ex seroso humore remansit. Denuo itaque corpus per intervalla purgare visum fuit; loco affecto fomentationes & cataplasmata, quæ incidunt, resolvunt, & discutiunt, admovi. Verum enim vero cum frustra hæc omnia esse viderem, suasi ut scalpello aut novacula scrotum incidi permitteret: sic enim inclusum humorem facile & absque periculo evacuari posse, ipsi promittebam. Ille etsi non recusaret, quia tamen tunc præ aliis occupationibus ipsi non licebat totum negotium naturæ tantisper, donec tempus esset aptum, committere voluit. Porro etsi tumor scroti paulatim accresceret, & serosus humor magis magisque in membranam Erythroidæam deflueret eamque distenderet, exiguum tamèn incommodum inde ipsi sequebatur. Quapropter cum hac de re non usque adeo sollicitus esset; res in annum usque 1608. prolata fuit. Tum me absente, plane imperiti in manus empirici incidit. Is nulla habita ratione corporis, neque quod hesterno die in magnifico quodam convivio fuerat, & proximam præcedentem noctem inter pocula cum amicis absumpserat, vigesima tertia Maii, postquam laute jentasset, & vino generoso atque mero iterum incaluisset, ipsum in scamnum collocavit, ac restem vi quadam extraxit. Post operationem mox supervenit & febris ardens atque continua, vigiliæ aliaque symptomata, qui pium ac optimum huncce virum, ad finem usque vitæ suæ continuo ac miserè extorquebant. Et quia artis periti homines in consilium vocati minime fuere, lipothymia quoque & sudores frigidi tandem supervenerunt, ita ut vigesima die morbi animam Deo pie reddiderit, maximo cum luctu civium & reipublicæ dispendio. Post mortem scrotum totumque sinistrum latus supra modum intumuit, nigrum lividumque evasit. *Idem ibidem.*

Pro Hernia Inguinis.

Puella quædam duodecim annorum per dimidium anni hernia inguinali laborans, quum à Medicis quantumvis doctis, quorum opera usa fuerat, sanari non potuerit, ad me accedens, in hunc modum cum ea processi: ut sequentem bolum omnium primo devoraret præcepi.

℞. Cass. rec. extract. ʒvij. sem. dauci. pulv. ℈iß. sacch. asperso. F. bolus. Deinde hoc fotu usi sumus.

℞. Rad. alth. ℥ij. fol. malv. fl. chamæ. melilot. summit. aneth. an. Mj. sem. lini ℥ß. F. decoctio in aq. pro ℔iß. quo fotu sine magno negotio intestina in locum suum reducta fuere. Deinde jussimus, ut quotidie locus affectus inungeretur oleo ovorum, myrteo, & hyperici simul mixtis, & ut mox emplastr. contra rupturam applicaret per plures dies: & ut subligaculis ad hoc aptis utens, recte cincta semper procederet: præterea præcepi, ut interea perpetuo uteretur cerevisia in qua decocta esset radix consolid. maj. adjecto exiguo sacchаro ad saporem: istis continuatis hæc tandem rectè curata fuit. Petrus Forestus. obs. 11. lib. 27. *De Scroti & Testiculorum vitiis.*

Inter arcana Jo. Tiengii Medici quondam amstelodamensis hoc erat, quod quidam potans tribus septimanis ex decocto rad. sigilli Mariæ in vino curatus sit à ruptura. Ego etiam fœlicissime utor rad. sigilli Mariæ vel Solomonis. *Petrus Forestus. obs.* 15. *lib.* 27.

Avenzoar refert de Juvene quodam qui hoc malo laborabat decubuitque duobus mensibus in dorso suo, & cum bono regimine sine medicinarum applicatione liberatus est. *Idem obs.* 10. *lib.* 27.

Danda

Danda opera ut alvus fit lubrica: tumorem totum inungat terebinthina, sed prius foveatur decocto absynth. ex vino: sacculus etiam parvus ex foliis absynthii apponi poterit. *Jo. Crato. consil.* 17. *lib.* 7.

Oleum hyperici compositum, quo utor per se illitum subinde calidum, mirum in modum in hoc effectu efficax atque utile comperi, quemadmodum aliis ruptis, convulsis, recens vulneratis, maxime ubi membranæ aut nervosi generis aliquid oblæsum est. Oleum ita fiat.

℞. Ol. opt. ℔iß. sem. & fl. hyperic. ℥ix. vini Hispan. vel malvat. ℥viij. rad. tormentill. ʒiij. myrrh. gummi elemi, sarcocoll. thur. aloës, an. ʒiß. lumbric. lotor. vino ℥iij. M. S. A. contusa bulliant ad dimidii consumptionem in duplici vase, deinde exprimendo coletur oleum: in eo dissolve croci ℈iiij. ol. abietin. (resinam vel lachrimam abietis ita vocant) vel ejus loco terebinthin. puræ ℔ß. fl. maturor. hyperic. M. j. infunde mista per dies sex aut octo, ad Solem diligenter obturata, Solis calore deficiente, post panem extractum, imponantur furno, deinde diligenter prioribus floribus expressis infundantur secundo, tertio, quarto, alii recentes hyperici flores, prioribus exemptis; atque ita comparatum oleum servetur in usus.

Emplastrum sequens continuo geratur.

℞. Empl. contra ruptur. ℥j. mastich. glutin. piscium, sarcocoll. an. ʒij. pulv. rad. osmund. regal. sang. drac. an. ʒj. thur. alb. pulv. rad. consolid. maj. mumiæ, an. ʒß. gummi dissolvantur in aceto & cum olei hyperic. supradicti, q. s. F. empl. S. A. *Reinerus Solenander. consil.* 14. *sect.* 4.

Pro Hernia intestinali oscheocele.

Novimus Illustriss. principem, qui jam annos circiter viginti & tres intestinorum satis magnum ramicem perfert solius fasciæ aptæ beneficio, & tamen sine ullo valetudinis dispendio, omnes principum actiones etiam vehementes & graves in venationibus, equitatione frequenti etiam in succussante equo, in longis & difficillimis peregrinationibus, in intenso frigore subire solet. Si quando tussiendum erit, item quotiescunque alvus egerenda, maxime si ea durior fuerit, inguen oblæsum retinendum, atque utraque aut saltem altera manu adducendum comprimendumque in cibis cuncta, quæ ventrem flatibus implere nata sunt ac distendunt, vitanda: quod si accedat ut ileum intestinum vel quid aliud procidat & descendat in scrotum, & mora ibidem flatibus aut induratis fæcibus ita distendatur, ut difficulter reduci possit, ex usu erit (quod in ista necessitate subinde factum utile comperi) ut ex stercore ovillo dulci lacte incocto fotus adhibeatur, tum etiam idem cataplasmatis in modum apponatur, reitereturque ut postea blandis manibus contrectatum reducatur. Ego fidem facio me aliquoties isto fotu prædicto, cum res alioqui videretur in præcipiti esse, prolapsa & aliquandiu extra corpus existentia intestina reposuisse, antea tentatis frustra aliis remediis, quapropter hoc te celari nolui: quidam ab hernia sanatus fuit perfoliatæ usu, non tamen sine apta fascia. Ego non paucos hernia affectos juvenes in quiete degentes fasciæ commode ope percuravi, non admodum multis adhibitis medicamentis: ad hernias probantur symphytum majus, sanicula, jacea alba & nigra, sigillum Solom. quinquefolium, tormentilla, filix, pilosella, cujus integræ herbæ pulverem Maio collectæ, infantibus & pueris herniosis continuo in cibis, in lacticiniis, puerilibusque pultibus exhibitum comperi mirum in modum profuisse. Quidam perfoliata ad rupturas sanandas fœliciter utuntur. Novi qui hunc affectum novem ex ordine diebus cinere lactantis leporis in vino rubro vel decocto consolid. maj. exhibito sanarunt.

Caspar Peucerus, Vir & pietate & doctrina insignis narravit D. Adolpho Occonti medico & mihi, se puerorum hernias recentis coagulati & in caseum formati lactis impositione curasse. Scribit Hollerius se herniariæ herbulæ succo expresso affuso vino exhibito novem diebus perfecte hunc morbum curasse, & Antonius Valetius, qui luculentis exercitationibus Hollerii praxin ornavit, testatur aquæ ejus herbæ stillatitiæ unico haustu percur tum Parisiis adolescentem, cui citatior saltus insignem herniam induxerat: adhibito tamen, ut scribit, emplastro. Vocatur hæc herba Holleriana, quod Hollerius primus ejus in hoc affectu efficaciam observaverit. Præscripta hæc omnia ex simplici medicina desumpta remedia tam exterius admota, quam intro assumpta in proprie dictis herniis prodesse mirifice possunt: quæ tamen in præsenti casu maxime profutura arbitror, hæc insequentia ex prænominatis selecta notare placuit: itaque reducto intestino applicetur ceratum hoc triquetrum inguini superposito splenio (quod fasciæ annexum inguen ne dehiscat aut laxetur continere debet) ut totum inguen contegat, prius nudato loco pilis.

℞. Nuc. cupress. gallar. an. ʒj. balaust. hypocist veri, an. ℈ij. mastich. ℈iiij. rad. consolid. mai. pulv. perfoliat. herniar. an. ℈iiß. bdell. ʒjß. boli armen. ʒij. sang. drac. ℈iiij. pic. græc. ℥j resin. pini, ʒvi. cum terebinth. cera & oleo, vitell. ovor. vel hyperic. magistr. q. s. F. ceratum: hoc fœliciter usus sum.

Verum usitatum illud commune Arnoldi de Villa Nova ex pelle arietina dictum mihi præ cæteris omnibus maximopere probatur.

Recordor me Medicum exercitatum vidisse, qui assumpto quantum volebat gummi elemi, affundebat acetum, eo macerabat donec acetum in superficie obduceretur, alba pinguedine, tum affusis olei paucis guttis (oleum è vitell. ovor. vel hyperic. magis probarem) coquebat gummi lento igne liquatum ad formam cerati. Quando ego ipsius usum commodum scio, improbare haud queo. Ego hoc in pueris aliquoties fœliciter sum usus.

℞. Perfoliatæ viridia folia, & rad. consolid. maj. contero ut plane subacta simul sint & lævigata, addo ceræ novæ vel propolis tertiam partem, vel paulo plus: concorporata & bene commixta induco pittatio, ut inguini affecto sub splenio imponi possint: te autem suadeo, ut hoc quod sequitur simplicissimo utaris.

℞. Consolid. maj. radicem solam ab omni sorde ablutam, munda nihil interim abradens, istam exquisite tritam, & lævigatam, calefactam leviter induc pittatio aliquo lineo albo & impone emplastri modo inguini rupto sub splenio: mutetur bis in die, inducto alio. Observavi intra dies quindecim ista ratione coalescere: possunt consolid. maj. radices sacchero condiri, subindeque exhiberi. *Reinerus Solenander. consil.* 13. *sect.* 4.

Ætius jubet papyrum (nos charta emporetica uti poterimus) triduo in aqua macerari atque in globum coactum inguini apponi, reposito prius intestino: Solet enim triduana adhæsione à delapsu vindicare; sed erit efficacius si aqua astringenti, ut puta rosac. myrtac. papyrus vel charta maceretur; hoc remedio ait Paræus se multos sanasse. Rodericus *à Fonseca. tom.* 2. *consult.* 36.

Filiolus cujusdam pharmacopæi hernia intestinali laborans hac ratione fœliciter curatus est.

℞. Beton. auric. muris, veronic. alchymill. pyrol. solidag. sarrac. agrimon. sanicul. an. M.ß. rad. caryophyllat. ℥ß. incis. & contus. coq. in M. ij. aquæ ad consumpt. medietatis: bibat manè & vesperi haustum. postea.

℞. Lapid. magnet. mastich. an. ℨij. lap. calaminar. sang. drac. an. ℨj. ferri ℥ß. bol. armen. ℥ß. vini sublimat. quart. j. M. in hoc pannus duplicatus intinctus herniæ fortiter adligabatur bis quotidie, mane & vesperi cum fascia: brevi convaluit. *Hieronymus Reusnerus. observ.* 95.

Enterocelen adsumpta limatura ferri atque empl. magnetico apposito in seipso sanatam narrat Thom. Campanella, lib. 6. Medicin. cap. 20. art. 2. quam tamen curandi rationem frustraneam doctissimè ostendit Athanasius Kircherus. lib. 3. De Magnete part. 7. c. 2. & contra Paræum urget Vop. Fort. Plempius. schol. in Ebn. Sin. lib. 2. quanquam non magnetismi ratione, sed propter vim siccandi admittat author Enchiridii medic. pract. cap. De Enterocele. qua ratione hic quoque probari debet. Hieronym. Velschius. *notis ad obs.* 95. *Reusneri.*

Generosus quidam Bernensis sexagenarius spatio viginti annorum insigni ac maxima hernia intestinali laboraverat, ad quam curandam, tum me, tum alios in Gallia & alibi expertissimos adhibuerat Medicos & Chirurgos, sed frustra: tandem cum de sanitate recuperanda ne quidem cogitaret amplius, & subligaculis, ne ingravesceret malum, uteretur, incidit in morbum, à quo ultra menses sex lecto affixus fuit. Post morbum hunc ne minimum quidem indicium præcedentis herniæ sensit, nec amplius utitur spleniis aut subligaculis. Ex his manifestum fit, quietem & decubitum in dorso, unicam esse panacæam herniarum. Guil. Fabricius Hildanus obs. 54. cent. 5.

In Enterocele, Bubonocele & Epiplocele valet balsamus salis gemmæ, arcanum summum in rupturis, qui hoc modo fit:

℞. Salis gemmæ ℔ij. fluat in igne (in tigillo) & postea solvatur in aqua pluviali destillata, filtretur, & vicissim coaguletur; has operationes liquefactionis, solutionis, filtrationis, & coagulationis tantisper repete, donec sal gemmæ ad summam subtilitatem fuerit perductum, quod inde cognoscitur, quando ejus particula ad candelam admota, statim liquescit: serva in vitro bene clauso: cura sic fit.

Repositis, si opus est (ut in Enterocele & Epiplocele) partibus prolapsis, locus affectus lavetur cum aceto destillato acerrimo, vel cum spiritu vini, quotidie bis post fomentationes statim inungatur locus cum arcano salis gemmæ: ad intra exhibe singulis diebus mane jejuno ventriculo essentiæ consolid. maj. cochlear unum cum guttis ij. balsami salis gemmæ.

Si intestina & reliqua prominentia difficulter reponi possint, etiamsi emollientia per insessiones & fomentationes fuerint adhibita, ut fœlicius absolvatur cura, cæteris non neglectis, sic procede. Post adhibitas fomentationes quotidianas patienti exhibe per tres aut quatuor dies cor talpæ exsiccatum & pulverisatum (quotidie cor unum) mense Maio collectum cum aq. cinnam. & fœlicem videbis operationem: inungatur locus cum balsamo sulphuris. *Io. Hartmann. practic. chimiatr.*

Pro Hernia intestinali & omentali.

Post universalium & ordinatiorum remediorum usum, exhibeatur cochlear insequentis pulveris, mane & vesperi, hora una ante cibum, continuando usque ad perfectam sanationem.

℞. Cortic. myrobal. indar. chebul. an. ℨjß. nasturt. portulac. plantag. sumach. an. ℨß. corall. rub. lapid. hæmatic. carab. an. ℈j. cinnam. el. ℈iiij. sacch. rosat. ℥iiij. F. pulvis. *Io. Fernelius consil.* 66.

Pro Hernia hydrocele.

Vir quidam herniam aquosam, ὑδροκήλην, vocant Græci, patiebatur, quam citissime removi oleo sulphuris: quo totum ramicem perungebat mane ac vesperi, & applicabat sacculum ex calentibus cineribus factum. Martinus *Rulandus. curat.* 82. *cent.* 8.

Paretur cataplasma ex stercore vaccino rec. & tertia parte pulv. bol. arm. ad idem maxime valet & mihi valde probatum est Cataplasma nunc describendum.

℞. Stercor. capræ ℥jß. cochlear. cum suis testis contusis ℥j. cumin. pulv. sulph. an. ℨij. M. F. cataplasma, parti affectæ applicandum, & sæpe renovandum: quod si hisce non cedat malum, punctione cum phlebotome vel sectione tandem utendum est. Jo. Zecchius. consult. 63.

Infans quidam undecim menses natus, laborabat hernia aquosa dextrum testem occupante, ita ut testis ovi exigui magnitudinem æquare videretur, vocatus ego, sequens præscribo cataplasma.

℞. Farin. ℔ß. decoq. cum vino generoso ad pultis consistentiam, deinde adde oxymel. simpl. ℨiij. F. cataplasma, admovendum sero & mane: intra octo dies hoc solo remedio tumor omnino discussus est. *Lazarus Riverius obs.* 4. *cent.* 2.

℞. Fol. origan. rutæ, absynth. chamæm. an. M. j. bac. lauri, ℥j. sem. anis. fœnic. cumin. an. ℥ß. coq. in s. q. aq. & aceti pro fotu, quo foveatur scrotum ter in die cum spongia. Postea applicetur hoc emplastrum.

℞. Empl. de bacc. lauri, sterc. caprin. an. ℥iß. cochlear. contus. cum testis. ℥ß. sem. cumin. sulph. an. ℨij. malaxentur cum olei rutac. chamæm. an. q. s. F. Emplastrum. Hisce puer convaluit. *Io. Petrus Lotichius. obs.* 10. *cap.* 3. *lib.* 6.

Vir quidam Nobilis hydrocele laborans, ita sanitatem obtinuit, primo, consilio D. Ferrandi peritissimi medici, & meo, jalapio purgatus fuit, postea fotus emollientes & discutientes admoti, & tandem lanceola perforatus, in parte decliviore scroti, vitando testiculum, & lineam interstitium inter testiculos facientem, ictus autem transversi digiti profunditatem attigit antequam aqua exiverit, quæ iteratis vicibus extracta fuit, clara & non fœtida, eaque ad libras duas, cura hæc satis rara fuit, cum paucis post diebus ad negotia iverit. *Petrus Borellus obs.* 4. *cent.* 1.

In Generoso quodam Viro, quam omnis periculi plena sit scroti, & erythroidis membranæ in hydrocele per scalpellum apertio, teste non sublato, compertum est, ab aliquot annis sinistra parte hydrocele huic molesta fuerat; frustra cataplasmatis, ac aliis remediis crebro usus, tandem temerarii Chirurgi consilio acquiescens, aperiri sibi scalpello tumorem permisit: effluxit cito omnis humor; tumor quoque subsedit; sed cum testis ipse omnino esset corruptus, vicinas partes facile infecit; subsecuta mox scroti universi, ac etiam penis cum tumore & ingenti dolore gangræna. Delirium cum vehementi febre propter doloris magnitudinem supervenit, ac non ita multo post mors accessit; rem hujus sinister corruptus fuit,

fuit, & feminalis in erythroiden descendens valde ampla & multum patens. *Rember. Dodoneus. obs.*40. *vide etiam obs.* 39.

De Hernia Omphalocele.

In oppidulo quodam mulierem inspexi, cui ex hernia omphalocele, universa pene intestinorum mole, è peritonæi cavitate procidente, tumor immensus ac velut novus venter, à vero ventre flaccido & depresso, & in hunc tanquam Saccum inanito appensus propendebat, quem & fascia circumducta, ut onus hoc sublevaret, collo suspensum gestabat. *Felix. Platerus. obs. lib.*3. *pag.*759.

Pro Hernia sarcocele.

Juvenem quendam hernia sarcocele laborantem absque incisione facile ita curavi.

℞. Pulv. sen. laxat. ℥ß. vini absynth. ℔jß. macerentur pro infuso. De quotidie bibit ad ℥iij. colatas. Post sufficientem purgationem, utebatur ante & post meridiem balneo aquæ, in qua cogebatur tartarus ad ℥iij. ante & post balneum inungebatur tumor oleo sulphur. nostro, motus rarus erat, quies vero in lecto multa, atque his sine remediis tumor in dies decrevit, & per Dei gratiam spatio quatuor hebdomadum ex toto evanuit. *Martinus Rulandus. curat.* 66. *cent.* 9.

Chirurgus quidam insignis contra herniam tam carnosam quam aquosam emplastro sequenti fœliciter utitur, quod singularis loco secreti mecum communicavit, eoque nobilius aliud in hoc affectu remedium se non habere disertè profitebatur.

℞. Gummi Ammoniac. ℥iß. bdell. ℥j. farin. sem. sinap. sem. urtic. lap. spong. an. ℥j. aristol. rot. ʒvi. sulph. ℥ß. terebint. ℥j. sp. vini ℥iß. ol. olivar. ℥iiij. ceræ ℥vi. M. F. S. A. emplastrum. extend. super alutam, & loco affecto applicetur, continuo gestando. Si hoc non juverit substituatur ceratum de pelle arietina tam à Medicis Augustanis commendatum: intus vero de sequenti pulvere quo alias contra hernias prodesse soleo, aliquot mensibus assumat.

℞. Pulv. rad. consolid. maj. ℥ß. pulv. herniar. ℥j. perfoliat. ʒvi. spong. combust. spongiæ, cynosbat. adnascent. an. ʒiij. lap. spong. ʒij. spod. terr. sigill. an. ʒiß. cinnam. fœnic. d. an. ʒj. F. pulvis.

Aliquando etiam assumpsit de sequenti pulv. contra strumam, qui Arnoldo de Villa Nova ascribitur.

℞. Spong. combust. pilæ marin. tost. ossis sepiæ, piper. long. nigr. zinzib. cinnamom. salis gemmæ, pyrethr. gallar. lap. spongiæ, an. ℥j. M. F. pulvis. Jo. Petrus *Lotichius. obs.* 9. *cap.* 3. *lib.*6.

Vir quidam Sarcocele laborans, quum cataplasma ex althæa, farina fabarum & lacte caprino frustra usurpasset, jussus à Gassero decocto lentium in aceto facto locum fovere, deinde suffire cum thure, & superponere emplastrum de meliloto cum ficubus contusis mixto; cumque non statim resolveretur tumor, thermas ferinas cogitare cœpit, quas ipsi Gasserus dissuadere noluit. Sed his ipsis quoque non satis operantibus, quod unicum supererat remedium, ad sectionem devenit, quam testiculi jactura, tandem admittere cogebatur. Jo. *Udalricus Rimlerus observ.* 91.

Alius quidam hernia carnosa laborans à Chirurgo quodam curatus fuit testiculorum ex vino sublimato, & imposito cataplasmate ex absynth. malo. chamæm. rad. alth. & sect. lini, an. part. æq. conscissis & in lacte caprillo coctis. Alius etiam eodem affectu laborans, sectionem postulavit, sed Chirurgi præsentia territus, mutavit sententiam, & emollientium ac resolventium usu continuato, ramice in abscessum transeunte, & suppurato, fœliciter tandem percuratus fuit. *Idem obs.* 92.

Ileos ex Hernia curatus.

Septuagenarius in scroto vexabatur tumore valde magno ac dolorifico, ejusdem cum cute sana coloris; tormina sentiebat in abdomine ac evomebat quicquid assumebat; jam per viginti quatuor horas hoc in statu constitutus opem meam implorabat.

Æger inter examen à me institutum retulit, se jam per longam annorum seriem laborasse hernia, quæ sæpius eum, intestino in scrotum prolapso, mirum in modum molestabat, ac iterum nullum afferebat incommodum, cum intestinum in locum suum recessisset; intestinum autem hoc nunquam antehac tamdiu extra abdomen exulaverat, quam jam, & quicquid moliebatur æger, illud reponere non potuit.

Morbum hunc satis periculosum esse, amicis prædixi, quia tamdiu extra abdomen permanserat intestinum: (Sic vir 40. annorum Ultrajecto Arenacum pedes profectus incidit in herniam scrotum infestantem, cui antea etiam obnoxius erat, sed tantum in inguine, & tamen adhuc per quatuor horas incessit pedibus, unde tumor valde excrevit, eratque valde durus & dolens; æger interim semper vomebat, ac frigori expositus in stramine per totam noctem jacebat apud rusticum; postero die curru advectus est Arenacum continuo vomens. Mixtura ægro propinabatur flatus discutiens, sed eadem mox vomitu rejiciebatur; tres præterea clysteres injecti sunt, sed sine fructu; æger in bono situ positus est, fotus humidi siccique imponebantur parti affectæ, sed his nihil juvantibus ægrotus quarto ægrotationis die è medio sublatus est pulsu sensim diminuto. Aperto cadavere intestinum ileum inventum fuit gangræna affectum spithamæ longitudine, ac situm in scroto cum flatibus & excrementis duris; præterea magna pars omenti continebatur in scroto convoluta instar pilæ cum vasis sanguiferis valde distentis.) Interea autem amicos ægri admonui, ne animum nimis despondere͏nt, ac eum in finem iis narravi observationem octavam Riverio communicatam à Domino Ozia Aimar Chirurgo Gratianopolitano, in qua post multa remedia per novem dies in cassum usurpata, intestinum per totidem luces in scroto commoratum, repositum fuit feliciter incisione facta usque ad productionem peritonæi quæ intestinum strangulabat.

Sed unde provenit, quod in hernia intestinum prolabatur in scrotum, aliasque partes? Ob relaxationem peritonæi, quæ exoritur ex eo, quod multi ejusdem tubuli obstruantur, inque illis stagnent ac coacerventur humores, qui progressu temporis se insinuant inter fibrillas peritonæi, illudque hoc pacto relaxant.

Cur jam intestinum in scrotum nostri patientis delapsum, non tam facile rediit in abdomen, quam inde egressum est, cum via sit eadem? Hoc præcipuè contigit, quia intestinum tamdiu extra abdomen permanserat, ubi minor est calor; nam pori intestini eo modo aliquatenus obturati

obturati impedivere quo minus vapores ob minorem calorem etiam aliqua ex parte condensati ex intestino in scroto decumbente liberè quaquaversum egrederentur, quapropter illi coacervati sunt in intestino, illudque distenderunt flatibus vulgo nuncupatis.

Hinc igitur manifestum satis evadit, præcipuam hujus mali medelam consistere in eo ut pori intestini extra ventrem exulantis obstructi recludantur iterum, ac vapores aliquousque condensati, majore motus ac agitationis quantitate donentur, ut sic rursus citato gradu circa propria sua centra rotentur.

Utrumque hunc effectum consequutus sum lino nendo recenter contorto ac nondum coctione depurgato, nam ubi hoc prius in lacte dulci coctum calidè per quadrantem horæ fuisset impositum parti affectæ, intestinum blanda manus agitatione, in abdomen ægri in bono situ collocati remigravit.

Æger hoc pacto ex vicinis orci faucibus ereptus postea cum piscatore ictus sapuit, ac gestavit vinculum ferreum externè vestitum ad intestinum intus retinendum; nam homines provectæ ætatis à tali malo prorsus velle sanare, est oleum ac operam perdere; contingit enim admodum raro, quod Fabric. Hildanus refert in lib. suarum observation. nimirum sexagenarium per 20. annos hernia magna laborasse intestinali, quæ à nullo Chirurgorum aut Medicorum potuit sanari; eumque senem posteà sine medicamentis in totum esse restitutum pristinæ sanitati, postquam morbo aliquo periculoso decubuerat in dorso per semestre spatium, ideoque optimum contra herniam remedium citatus Autor esse affirmat quietem & decubitum in dorso.

Hernias verò puerulorum sæpissime sanatas esse vidi, & quidem præsertim circa octavum ætatis annum, bona fascia ex linteo confecta ac emplastro carminante Sylvii extenso super corium, quod reperitur prax. lib. 1. cap. 12. tit. 58. in quo tamen unum errorem, quem neminem secuturum spero, annotare lubet, sc. quod gummi, galbanum, aliaque solvantur in aceto salem volatilem eorum non parum infringente.

Juramentum Medicorum in Academia Ultrajectina jubet, audita vel visa inter curandum, non enuntianda, involvere silentio, hocque strictè observandum puto, in herniis juvenum, quandoquidem hoc malum puellis invisum magis esse solet quam par est, quod, antequam hanc observationem finiam, exemplo declarare mihi proposui.

Recenter nupta virgo, ubi prima vice lectum cum suo sponso esset ingressa intrepida manu mox illas mariti partes contrectat, quas Adamus sibi ficuum foliis statim post lapsum contexisse legitur, atque ita eundem hernia divexari ex vinculo quod gestabat animadvertit, unde ferè in furorem acta, hæc in verba erupit: pudeat te conjux quod Amasiam tuam tam impiè deceperis; quid consilii mihi miseræ? Perii profectò; num tam malè conformatum corpus puellæ in flore ætatis constitutæ, ac annum decimum octavum nondum egressæ satisfacere potest. Minimè, actum est de me; emori mallem, quàm tecum amplius habitare.

Maritus, hac super re interea temporis serio philosophatus, placido sermone tandem respondit; bono animo sis, anima mea, vanam ac supervacuam hanc, meum corculum; depelle sollicitudinem, quoniam polliceor tibi, me pro virili conaturum efficere, ne unquam hac de re conqueraris amplius, ac novem mensibus vix elapsis experientia mariti verba confirmavit gemellis, quos enixa est uxor, postea mutire vix audens de imaginaria conjugis impotentia. *Joh. Muys in prax. Chirurgic. Rationali.*

Hernia inguinalis, cum gangræna.

Thomas Adeler, eques Anglus sexagenarius, herniam in inguine sinistro per multos annos habuerat. Anno 1637. mense Septembri intestinum, quod in herniam inciderat, nimiis flatibus distentum, atque huic disruptum fuit, ita ut stercora in herniæ capacitatem prolaberentur. Hæc proluvies gangrænam cum fœtore intolerabili parti statim induxit, quæ inde cito putrefacta & disrupta fuit, atque ita fæces alvi ordinariè per herniam foras profluxerunt, nunquam per anum. Ego vocatus prædixi ægrum evadere non posse; ne tamen incuria mea perire videretur, per Chirurgum applicare jussi spiritum vini cum melle rosato & unguento ægyptiaco, usque dum partes gangrænosæ à sanis separarentur & deciderent. Tunc intestinum non tantum ruptum, sed omnino transversim abruptum esse, ejusque partem superiorem foras propendere, hincque stercora profluere animadvertimus. Hic intestini finis progressu temporis carnosior evasit, & quasi carneum annulum acquisivit; qui annulus cum vicina carne firmiter coaluit; ita ut postea intestinum hoc loco semper fixum & apertum remanserit, atque inde ægro præter voluntatem alvi fæces semper effluxerint. Huic parti postea cacabum parvum æneum, commode adaptatum, semper appensum gessit, sic reliqua sanus, quocunque vellet deambulans. Nonus jam agitur annus quo huic molestissimo oneri assuetus nunquam ægrotavit.

Rarissimum hoc est & notatu dignum exemplum. Antehac nunquam credideram intestinum abruptum in inguine cum vicina carne coalescere posse, quod tamen in hoc ægro oculatus testis me vidisse testor, nunquam antea à me observatum, licet hujusmodi intestinorum rupturas in aliis aliquoties viderim. Si forte intestinum abruptum inter carnosos abdominis musculos foras erumpat, tale quid aliquando contingere posse verisimile videtur, cujus rei notabilem casum Platerus observat. lib. 3. sic describit. Capitaneus quidam ante annos multos in ventre vulneratus, stercus per fistulam, quæ sanato vulnere illic remanserat, multos annos incolumis alioquin & superstes, excrevit. Cujus causam investigans ex anatomicis observationibus, certis argumentis collegi, intestinorum vulnera, si illis in locis, ubi carneæ musculorum abdominis portiones existunt, ventrem penetrent, agglutinatis tunc utrinque, & intestinorum & musculosæ carnis, vulnerum in ambitu labiis, viam fieri posse, per quam stercus extra corpus educatur, & in abdominis cavum excidere prohibeatur, eaque vulnera licet consolidari nequeant, minimè tamen esse lethalia: quod etsi rarum sit, tamen & in aliis partibus, ut vesica, accidit. Idem Platerus proxime sequenti observatione adhuc alium similem casum enarrat. Joannes Hornung Medicus Heidenheimensis, epist. ad Gregorium Horstium, enarrat historiam rustici cui è vulnere abdominis intestinum rectum vulnere lato apertum exivit, neque à Chirurgo intus reductum est, sed sanato abdominis vulnere, toto vitæ tempore foras propendit, naturalem colorem retinens,

retinens, sed paulatim crassius ac carnosius evadens, per quod propendens intestinum fæces alvi cum magno fœtore excernebantur, neque amplius ab anno prodibant. *Isbrand. de Die merbroeck in Observat. & Curation. Medic.*

Epiplocele cum sarcocele conjuncta, ex erosione omenti complicati, enata carne in spithamæ longitudinem ex inguine propendente.

Quidam Estensis in Patavino Xenodochio habuit prominentiam longam spithamam, instar priapi ex inguine luxuriantem, ubi processus peritonæi, crassam vero duos digitos transversos, adeo ut non inconcinne æmularetur formam alterius membri virilis. Cum vero ab ægro quærerem hujus morbi originem, atque negaret esse intestinum prolapsum, ex ejus verbis conjectura assecutus sum, esse omentum complicatum, cum prius Bubonocele laborasset, postmodum abscessu, quo disrupto prorupit omentum, atque sensim ita convolutum fuit, illique propter erosionem caro quædam inter plicas accreverat in prædictam formam: quem hoc modo curavi. Primo expurgatis humoribus redundantibus, portiunculam dictæ prominentiæ secui, ampliato usque adeo vulnere, ut omentum implicatum se proderet; quod duobus, vel tribus post diebus secui ex toto ad inguina usque, tum digerentibus; demum consuetis exsiccantibus cicatricem obduxi, incolumi adhucnum ægro, & omni molestia vacuo. *Petrus de Marchettis in Observat. Medico-Chirurgicar. Sylloge.*

Bubonocele loco bubonis Venerei ab imperito barbitonsore secta, prodeuntibus alvi fæcibus, brevi temporis spatio sanata.

Villicus quidam Bubonocele laborans, barbitonsorem accersit, qui Venereum bubonem cum existimaret, ejus proinde sectionem suadebat; quanquam æger cum nulla alia muliere, uxore propria excepta, rem se habuisse sancte affirmaret, honesta equidem, ac pudica; cum vero tonsor opinionem suam tueretur mordicus, atque omnino sectione opus esse, eam tandem miser villicus admisit, ex qua cum fæces erumperent, statim in lipothymiam prolapsus est, tonsore obstupescente. Ego vero cum casu illac transirem, vocatus, statim digito compuli intestinum in locum proprium, applicato ovi albumine, cum sanguine draconis, atque linteolo quadruplicato compressione facta arctius nonnihil constrinxi quatuor dies, à quibus cerato demum ad herniam ab Aquapendente usus, spatio decem dierum, sectæ partes coaluerunt. Tandem meo consilio totum vitæ tempus gestato cingulo, multos annos incolumis vixit. *Idem ibidem.*

De Hernia intestinali.

Filiolus nondum bimulus prænobilis Viri S. P. herniosus, prolapsis per peritonæi processus intestinis, catarrhis & tussi molestissima gravissime adfectus, ægrotavit hyeme jam adulta. Adhibita in rem plurima, Concussio corporis à tussi intestina, quamvis, reposita & fasciis ac subligaculis constricta, sede tamen sua contineri non est passa. Accessit Lithotomi uxor, adducta à peregrino Chemiatro, quæ ventri Cobitides barbatulas imposuit, ut nescio qua virtute intestina prolapsa retraherentur, & loco suo firmarentur. Sed puer tamen obiit. Unde contentiones haud leves mixtis conviciis inter Medicos utrinque, parum decoræ, magnetismum hinc illo defendente, illinc autem altero mortis causam interminante, quæ quomodo tandem transactæ fuerint, non satis constat. Nos interim interrogati respondimus, curationem ejusmodi mere empiricam, non quidem lethiferam, sed tamen ineptam, & mutilem fuisse, ipso eventu attestante, dum nugis ejusmodi certiora præsidia intermitti oportebat. *Georg. Hieronymi Velschii.*

Herniæ intestinalis cura temeraria lethalis.

I. B. I. F. de K. hernia intestinali, seu bubonocele per multos annos laboraverat, cui sæpius intestinorum pars, neglectis fortasse fasciis & decente subligamine, in inguine aliquando valde prominens ac refrigerata dolores acerbos causavit, & nullo modo quam fomentis tepidis emollita in ventrem recessit. Sed cum sexagenario ob flatuum abundantiam iterum accideret hoc malum, intermissa deligatione solita, intestinum diu nimis propendens refrigeraretur & induresceret, circumforaneus quidam perseveranter promiserat, se intestinum propendens facilè intrusurum, & herniosum hunc affectum perfectè curaturum; verum ob renixum & contractionem cutis dilaceratæ, ac intestini inflati & indurati magnitudinem, scalpello cutem & peritonæi membranam prolixius dilatavit, intrusoque violenter intestino nec prius emollito nec tepefacto, cutis discissæ ora confibulavit, ab emplastro imposito fasciis deligavit, attamen brevi post patiens febrem ardentem cum animi deliquiis sentiens, & accedente sphacelo intestinorum, paucos intra dies vitam cum morte commutavit. *Helvvigii.*

Scholion Schrockii.] Ut Agyrtarum in decipiendo promptitudo temeritate ubique circumvallatur, sic & in herniis eandem multoties spectandam impune exhibent, quas duriter tractare, & absque necessitate crudeliter secando adgredi sunt paratissimi, necessaria partium, quas incidunt, cognitione vacui, nec symptomatum supervenientium medela instructi, sed unico experimentorum, quam morte aliorum sibi comparant, fulcro cæci incedentes, vilissimoque ut plurimum ab ortu ad opus hoc accedentes: qualem herniotomum Guil. Fabr. Hildanus præfat. Oper. Chirurg. delineat, qui subulcus porcos castrare cum didicisset, in hominibus postea idem tentaverat. Sed præstat unum alterumque exemplum in curando & secando temerariorum hominum ac imperitorum nebulonum indigitasse: Herniæ omentalis in lanione, nec non intestinalis in alio perperam, & cum ægrorum interitu curatæ habet Malach. Geigerus Kelegraph. cap. 3. Adolescenti in præpostera herniæ inguinalis sectione, ab agyrta pennato cujus fallax anima sacco holoserico inclusa fuerat, intestinum vulneratum narrat Philipp. Hochstetterus dec. 10. obs. med. cas. 3. Intestinalem agyrta rusticus, sarcocelen forte reputans, suppuratione curaturus, in exitium deturbaverat ægrum, ceu refert Henr. Salmuth. cent. 1. obs. med. 11. Contra Gallum agyrtam, herniarum curam filo aureo certissimam pollicitum, Henricus ab Heer obs. med. 22. invenitur, quem filo ferreo mercurio crudo oblito, intestinum ileum una comprehendisse, & valida contorsione fecibus per inferiora

exitum

exitum lethaliter præclusisse, memorat. Barbitonsor imperitus villico bubonocele, quam venereum bubonem crediderat, laboranti, ejusdem sectionem persuadens, purulentæ materiæ loco, feces erumpentes obstupuit; ægroto tamen exercitatissimi Petri de Marchettis ope, restituto, quod ipse recenset observat. med. chirurg. 55. Cui consimile exemplum producit Hieron. Fabricius ab Aquapendente tract. de operat. chirurg. cap. de bubonocele. Sic etiam, quodam Naturæ lusu aut errore, testiculum in inguine reconditum habentes, aut tertio insuper præditos, pro herniosis misertimè frustraque diu vexatos scimus: quales vidisse se testatur citatus Geigerus, nec non Ambros. Paræus lib. 7. oper. chirurg. cap. 16. Notabilis quoque est historia, quam Aquapendens cap. de intest. hern. exhibet, adolescentis nimirum, testiculorum naturalem in magnitudine diversitatem ignorantis, atque ex sinistri majore mole herniam pertimescentis; quam cum herniotomo ostendisset, & nisi testis extraheretur, mortem instare, persuaderi sibi passus fuisset, jam legatus castrationem exspectabat, nisi Fabritii consilio à carnificina ista liberatus fuisset. Scilicet quæstuosa cum sit illa sectionis crudelitas, quam præter dolores, testiculi jacturam, ipsiusque vitæ periculum, care satis redimere ægroti coguntur, herniotomi isti inhumani ad persuadendam cum ferro medelam sunt expeditissimi; quamvis plurimi, non pueri tantum, sed adultiores quoque, solo medicamentorum usu, sedulaque deligatione, vel omnino curari, sed saltem minori cum discrimine degere possent. Hinc Bartholinus cent. 4. Epist. med. 22. Herniam, scribit, inguinalem in adultis pro incurabili non habeo; si vel recens sit, non inveterata vel imperfecta tantum sit, tunica vaginali nonnihil dilatata. Utroque enim casu non difficulter primo reponendum est intestinum, deinde pars emplastro adstringente & vinculo munienda. Sic Paulus Ægineta lib. 3. de re med. cap. 53. multos pueros citra manus operam medicaminibus impositis, & convenienti deligatura persanatos refert. Joh. Scultetus innumeros, longo temporis progressu, magna adhibita cura, remediis, bracherio, victusque bona ratione pristinæ sanitati se restituisse; quos vero vel ob adfectus magnitudinem; vel ejusdem diuturnitatem integre, sanare non potuerat, incrementum saltem enteroceles se prohibuisse, testatur part. 1. Armament. chirurg. tab. 39. Hinc male facere, part. 2. obs. 64. judicat, qui malunt à Castratoribus torqueri, quam Medicis mitiora bene consulentibus per mensem obedire; prout nec illos Medicos laudem mereri, qui ab ægro rogati Orchotomis adstant; & Circumforaneos male operantes non corrigunt. Quod etiam de inguinalibus puerorum herniis Ambros. Paræus l. c. cap. 15. fatetur, remediorum ope multos à se sanatos, & castratorum manibus, testiculorum puerilium avidis, ereptos scribens, quin & de adultioris ætatis homine exemplum proferens. Et præfatus Fabricius ab Aquapendente, Horatium de Norsia, operatorem hac in re maxime exercitatum, & qui plusquam ducentos quotannis castrando curaverat, postea nec etiam viginti sectioni huic subjecisse refert, cum bracherio & adstringente medicamento imposito plerosque sanari observasset. Quin & Nicol. Monardus de simpl. medic. ex Novo Orbe delat. cap. 72. solam ligaturam decentem sufficere posse existimans, nulla herba aliave re imposita, cujusdam Cordubensis mentionem facit, qui omnes herniosos eo modo curaverat. Atque Jo. Bapt. Helmontius herniæ bene ligatæ citra exspectationem sanatæ meminit tr. Pueril. humorist. vindict. p. m. 323. cum patiens ex ossifragio diu lumbis decubuisset.

Hernia inveterata periculosa.

Dn. V. C. de W. Ann. 1663. die 29. Aprilis ventris constipationes flatulentas & dolores lancinantes sentiebat, & inquiete dormiverat, ideoque sequente diluculo Medicum accersiri jussit, de iis doloribus, præsertim in lumbis ad latus sinistrum ac in inguine dextro, calculum renalem fore putans, querebundus remedia petiit. Sed cum ex gressus & loquelæ difficultate Medicus jamdudum herniam quamdam suspicatus, quam æger per viginti septem jam annos tolerans, præ pudore celaverat, nulloque unquam medicamine, nec auxilio, nec ligatura ad sublevandum tam grande pondus usus erat, inde omnium medicamentorum successus difficiles fore hic aperte pronunciavit, nihilominus pro morbi statu & qualitate cautè procedens ad ventrem leniendum, ac dolores flatulentos amoliendos, potionem brevem laxativam & carminativam, atque fomentationes externas, itemque alia interna, non omissis cordialibus, præscripsit, per quæ die 21. Aprilis evacuationes tres leves ille habuit, dolorum mitigationem quandam sensit, sine ulla urinæ difficultate, aut suppressione, quapropter patiens bonam revalescendi spem conceperat. Subsequente vero nocte diei 22. Aprilis morbus, seu dolores lancinantes cum corporis in lecto circumjectatione magna, recruduerunt, quocirca inter alia mitigantia, ad instantiam ipsius ægri, insessus balnei ex decocto emollientium & flatus discutientium, cum bono, quamdiu insederat, sublevamine, quod ipse prædicabat, concessus fuit, sed subinde adveniente ob longiorem moram in balneo, virium prostratione & spirandi difficultate, ventre rursus constipato, circa vesperam portionem quandam cassiæ extractæ in jusculo sumpsit, suppositorioque sub nocte applicato, quæ tamen præter spem nullam sedem moverant; nox quidem paululum quietior fuit. Mane autem, die videlicet 23. Aprilis circa horam quartam, coram Medico nihil pene quam anhelitum difficilem querens patiens, maturius levamen desideravit, & cum Medicus vix quicquam scriberet, & ad pharmacopolium mitteret, æger ad alvi secessum se propere commovens, administrantes advocavit, tunc subito illi spiratio deficere videbatur, & lente sic inter suorum brachia occubuit. Post obitum hernia inspecta, quam vivens ille valde pudibundus ab aliis conspici & contrectari unquam noluit, inventa est magnitudine caput viri robustissimi excedens, atque pondere aliquot librarum extra corpus dependens, vixit vero ille ad mortem usque in cælibatu. Helvvigii.

Scholion Schrocki.) Ex incuria, pudore & negligentia maximas tandem oriri posse hernias, non est dubium; intestina enim, via ad scrotum inventa, cum pondere gravia sint, sensim magis magisque eo devolvuntur. Tales amplissimas hernias Olaus Borrichius in centur. 4. epist. medic. Bartholini 92. Joh. Mekeranus cap. 5. observat. Chirurg. Felix Platerus lib. 3. observat. pag. 756. & Johann. Freitagius apud Gregor. Horstium lib. 2. Epistol. medic. sect. 19. &c. descripserunt. Quarum sane cura difficillima & ut plurimum frustranea exsistit; præcipue si quod facile accidit, inflammatione, & quæ eam insequitur, gangræna corripiantur intestina prolapsa sive à frigore externo lædantur, flatibus fæcibusque distenta compressionem patiantur; adeoque

ſanguinis liberior ibi tranſitus inhibeatur; ſive juſto calidiora interna externavè remedia in uſum ducantur, aut etiam violentiori manu tractentur; qua ratione, alias inter animadverſiones, in curatione enterocelces notandas Dominic. Panarolo cent. 2. obſervat. med. 49. primo loco monere placuit, à Chirurgo ſæpius manum haud admovendam eſſe, cum alias dolor, & cum dolore attractio creſcat.

Hernia Curata.

Filium meum Henricum, cum in Patriam meam miſiſſem, ut fugeret peſtem Brigæ graſſantem, ibidem herniofus factus eſt, inteſtinum prominebat in Scroto dimidii digiti longitudine. Poſtquam id digitis intro adegiſſem, præſcripſi pulverem, qui Rec. Fol. Conſol. Sarac. Sem. & fol. perfol. ana. ℥iiß. Fol. Piloſell. rad. Conſol. maj. ana. ℥ß. Sach. penid. ℥v. M. F. Pulvis. De hoc in dies mane uſus eſt in juſculo & quievit aliquot horas. Inunxi etiam inguina Ol. momord. & impoſui Emplaſtrum contra Rupturam. Subligaculo etiam uſus eſt aliquandiu, quod tamen poſtea amovi, & ita integrè Dei beneficio curatus eſt. Egit annum fere quintum.

Scholion.) Fuit Enterocceles, Curatio, quam eventus comprobavit, eſt egregia, & nullus dubito, quin in aliis eundem exitum & emolumentum præſtitura ſit. Æger fuit Avunculus meus, qui in ſenium & ad Mortem uſque nunquam hoc malo amplius fuit afflictus. Ita ut ſane integrè & perfectè reſtitutus fuerit. *Chriſtoph. Roesleri.*

Enterocele deſperata, curata.

Andreas *Nuck*, Gottlavienſis, anno *1661*. d. 8. aug. hernia inteſtinali diu laborans, agros ſulcandi ergo campum adit, ſulcando autem, nimiumque ſe movendo, inteſtina in ſcrotum prolapſa ſentit; domum itaque delatus, varia adhibuit remedia domeſtica. Parum autem iſtis proficientibus, quin potius ſymptomatis aliis pluribus irruentibus, in pejus ruit. Obortus enim deplorandus ille affectus Miſerere mei, ſingultus inſuper vehementiſſimus, à vicinis ultra ſextam etiam domum auditus. Summo itaque in periculo conſtitutus æger meum implorat auxilium. Intuito autem miſero ægri ſtatu, ipſemet expavi, tum, quod remediis convenientibus non ſatis eſſem inſtructus, tum quod ſcirem fruſtraneos eſſe tali in caſu ſæpe conatus. Quo autem adſtantium, ægri imprimis, votis ſatisfacerem, de iis, quæ in pago ad manus erant, medicamentis, fui ſollicitus, ex horto itaque prope ædes ipſemet collegi ſeq. herbas pro clyſtere fomentoque v. g. herb. malv. alth. viol. alſin. chamom. an. M. ii. coq. in ℔iii. lact vacc. & diſſol. butyr. rec. ℥iii. mell. ℥ii. diverſis vicibus injectus eſt clyſter &c. Species autem ſacculis duobus inditas, fomentationis ergo alternatim calidè impoſui, totumque abdomen fovi. Coxi & inſuper potionem ſequentem, quam frequenter aſſumpſit.

℞. Herb. equiſ. M. i. rad. liquirit. ſem. aniſ. carvi, an. ℥ß. Quamvis autem hæc omnia ritè facta ſint, de mortis tamen neceſſitate nemo non cogitabat. Convocatis itaque amicis, Parochoque Dn. Scheffero, voluntatem ſuam intimavit ultimam, viaticoque ſacro accepto, & mihi & adſtantibus cæteris porrecta manu, vale dixit. Continuantibus autem nobis medicamentorum applicationem, fomenta imprimis diligenter adhibendo, inſigni crepitu ac ſtrepitu, inteſtina in abdomen ſunt regreſſa. Hinc fœcum per ſuperiora ejectio, ſingultuſque inhibitus. Æger autem paulo poſt optimè exoptateque reſtitutus eſt. Vivunt autem hujus rei in Gottlavv. hodie num adhuc & æger, aliique adſtantium teſtes veridici plures. *D. Iohannis Friderici Allmacheri.*

Enterocele enormis dextera manu reducta recidivæ metu caſtratione poſt feliciter inſtituta.

Devolvebatur frequenter in ſcrotum inteſtinum Mag. N. B. Horologiopæo Genevenſi: Anno *1670*. tam enormis ſupervenit illi delapſus, ut omnia inteſtina illuc devoluta crediderdiſſes; Scrotum ad capitis biennis pueri magnitudinem intumuerat; Advocati Chirurgi, iique non imperiti, operam inanem ludebant, nec enim reductionis ullum exordium apparebat: Inflammatio tantum progreſſum fecerat ut gangræna in procinctu eſſet, jamque ſpes omnis ſalutis ægro & aſſidentibus excidiſſet. Notus mihi erat peritiſſimus Herniotomus in proximo diſtrictu oberrans, Coletius Filius; Fortuito & fauſte ea die in urbem advenerat; & quanquam de ſucceſſu dubius eſſem; ille tamen repoſitionem inteſtini aggreſſus, tam celeri manu eam abſolvit, ut duodecima horæ pars interim vix effluxerit: Cohibito gangrænæ progreſſu, ſedata inflammatione, ac ſpatio conceſſo ut æger vires collapſas reſumeret, Eunuchiſmus ab eodem Coletio ſuſceptus, cui non invite ſe ſubjecit miſer; eadem felicitate & celeritate perfecto, adeo ut intra octiduum planè convaluerit: Eandem Operationem, in non diſſimili Enterocele, ante biennium in conſanguineo cognomine, eadem induſtria eventuque æque felici præſtiterat: Ut hinc, aliiſque exemplis, colligere liceat affectum hunc hæreditariis adnumerandum eſſe: Neque tamen artis peritia (præ chirurgorum quorundam tumore & κακοζηλία) jus civitatis comparare illi Herniotomo licuit, etſi apud nos endemium ſit id malum. *Th. Boneti.*

Hernia Curata.

Dominus Balthaſar à Rotkirch cum jam 50. & aliquot annorum eſſet, dicebat ſe curatum Subligaculo & crebro uſu Conſolidæ ſaracenicæ & perfoliatæ in juſculo cum axungia gallinæ, melle & butyro majali. Sed per annum his uſus eſt.

Scholion In Pueris quidem cura herniatum non tantum difficultatis habet, quantum in Senibus, cum ipſorum Humidum radicale adhuc inexhauſtum, nec humores tanta acrimonia ſcateant, ut glutinationem impedire poſſint; tamen aliquando hanc curam etiam in ſenibus ſuccedere, ſi in uſu medicamentorum perſeverent, inter alia & hoc Exemplum teſtimonium ſatis luculentum exhibet. Sed in hoc voluptuoſo ſeculo neceſſum eſſet ut Medicus Patientiam, ſi vendibilis eſſet medicamentis admiſceret, nam delicatiſſimi homines, cum adhuc in primoribus labiis medicamentum verſatur, effectum & levamen deſiderant. Ad curam quod attinet, Conſolida ſaracenica vulneraria eſt, & aſtringit, ut & perfoliata: itaque diutiùs uſurpata optimum effectum dederunt. *Chriſt. Rœsleri.*

Enterocele per tiliam fiſſam ſanata.

Puellus annorum octo hernia inteſtinorum laborans cùm aliquandiu hic Chirurgi alioquin ſatis periti, opera fruſtra uſus eſſet, quod ſectionem non admitteret

admitterent parentes, revocatur domum, conferunt consilia vicinæ, exempla narrant felicis tiliæ ad urbem Halmestadium enatæ, cujus ope plures ab ejusmodi malis liberentur. Quid multis? persuadetur sollicita mater, & cum filio istuc excurrit; quæritur in nemore viribus inclyta arbor, & tandem reperitur. Hic puellus exuere se omni vestium apparatu, & in morem Dianæ nudæ (ita enim jusserat arti huic præfecta nescio quæ Canidia) per rimam tiliæ hujus junioris manibus duorum valentulorum juvenum eo ipso temporis articulo diffissæ ter saltu celeri se proripere. Peracta fabula vestitur iterum puer, rimæ arboris cera & terebinthina admistis coëunt, & nobilis effectus sensim promittitur secuturus. Ne longus sim, convalescit paulatim saucia arbor, & cum arbore paulatim æger, utque frondere iterum illa incipit, ita firmari sanitas puelli. Quo audito subiit animum conatus Maroniani illius amatoris Eccl. x.

Certum est in sylvis inter spelæa ferarum
Malle pati, tenerisque meos incidere amores
Arboribus: crescent illæ, crescetis amores.

Similia memini ante paucos annos in Harlemensi nemore attentata fuisse, & tum quidem in fissa quercu successisse experimentum: Scrutentur hic alii occultas rerum abditarum causas, Ego nihil video præter superstitionem. *D. Olai Borrichii.*

Sarcocele ex operatione instituta lethalis.

Vir quidam honestus septuaginta circiter annos natus ad nos non ita pridem adveniebat. Is jam dudum Sarcocelen gestaverat, ejusque grandioris pondus, quantumvis molestum, tacito concluserat pectore; verùm dolores ultimò adjuncti, eum tandem ad opem chirurgicam implorandam compulerunt, idque sanè malô suô fatô; nam cum Chirurgus è nostris alias dexterrimus, ac in ministeriis suæ artis peritissimus, separationem sarcoceles moliretur, nec satis explorasset an hæc separatio intactô testiculo fieri posset, incisione sufficienti factâ, arreptoque tumore per eam extrahendô, testiculus undique adhærens identidem subsequutus est, sicque castratio in decrepitô peragenda fuit à minus ad hanc operationem præparatô artifice, quæ quidem satis bene pro tempore cedere videbatur, at tertiâ die derepente suborta est pessimi ominis raucedo, atque mors quinta subsequuta. Videant itaque quibus talia committuntur negotia, ne temeriùs rem aggrediantur.

Anatome Sarcoceles.

Sarcocelen variè definiunt Auctores. Celsus l. VII. c. XVIII. Raro, inquit, sed aliquando caro quoque inter tunicas (testiculi) increscit σαρκοκήλην Græci vocant. Galenus l. de tumor. præt. nat. testiculos vocat induratos, & l. XIV. meth. med. eandem scirrhis non improvidè comparat. Hodie tamen Medicorum plerique, ut clarius rem exprimant, Sarcocelen interpretantur, quoties carnosum quiddam in scroto testibus adnascitur. Atque id quidem nonnunquam contingere, haud inficiandum, prostantque apud Hildanum, & Lotichium exempla; frequenter tamen sarcocele non tam adnascitur testibus, quam innascitur, hoc est, totum testem, ejusque vasa omnia materiæ novæ accessu ita infarcit, & porrigit, ut aliquando etiam vigecuplo se ipso gravior, ampliorque evadat. Hoc ut sæpè alias, ita superiori quoque hyeme in mercatore Samio mihi observatum, cui ablatus ferro chirurgi ramicosus testis pendebat semuncias XXXIV. durus ille quidem toto corpore, & massæ carneæ nervosis hinc inde gyris distinctæ similis, sed neque ad latus, neque in gremio suo ullum alium testiculum naturalem complexus. Dissecta enim quaquaversum informi mole, ut testiculus verus, quem intus delitescere quidam suspicabantur, in conspectum veniret, deprehensum clarissimè fuit, totum illud enorme corpus testem fuisse, sed testem à sanguine, ut conjicere licet, admisso, verùm propter vel contusionem, vel frigus, vel pituitam nimiam ad superiores partes non remisso, eoque in carnem degenerem coagulato distentum. Proinde non satis providi rei æstimatores mihi videntur, qui confirmatam σαρκοκήλην vel medicamentis discussisse se, vel discuti posse evulgant, quod nimium occalleat massa illa & mille plexibus nervosis, iisque solidis contrahat invictam duritiem. Crediderit Matthiolus in Dioscoridem, crediderit Scultetus in Armam. chirurg. sese sarcocelen pulvere ononidis percurasse, nihil tamen mihi sit verisimilius, quam fuisse hydrocelen duriori cortice circumdatam, atque ideo sarcocelen mentientem. Atque ut id credam, præter jam allata, persuadent tum similia passim exempla apud Forestum, Sennertum, alios, docentia artifices sæpe aqua profundius in testiculorum sinubus latente deceptos pro carnosis æstimasse herniis, quæ fuerint aquosæ; tum docet radix ononidis, quæ cum inter nobilissima diuretica sit, aquas haud dubiè in sinu testium intimo occultatas paulatim eduxit, atque ita concidentibus sensim in se involucris durioribus, sarcocelen æstimata fuit sustulisse. *D. Olai Borrichii.*

Usus Catechu in hernia varicosa.

L. L. Studiosus 24. ann. cum ante aliquot annos laborasset hæmorrhoidibus, Spleniticus, in sinistro latere in vasis spermaticis, ubi ex peritonæi processu in scrotum inseruntur, tumorem varicosum mediocrem duos jam annos passus est, duriusculum & dolorificum, præsertim, si stare diutius cogitur. Adhibitis resolventibus & aperientibus, externis & internis, mollior redditus est tumor, à frigore jam recedens, contractis sc. vasis, quod etiam decumbenti contingit, tandem dato pulvere terræ Japonicæ præp. tam solo, quam cum Antimonio Martiali cachectico remixto, optimum præ reliquis sensit levamen, imminui scilicet eundem referens, & melius habere. Non dubito, si continuaverit, ut est affectus chronicus, & pars corporis remotior, plenariè propediem ipsum restitutum iri. *D. Georg. Wolfgang. Wedelii.*

De Enterocele abscessu inguinis spontaneo sanata.

Operarius quidam enterocele laborans sinistri inguinis, repositis intestinis, gestatoque trium mensium spatio subligaculo, per integrum postea triennium absque ulteriori incommodo vixerat. Quo tempore elapso, à motu vehementiori, laboribusque durioribus, denuo in herniam loci illius, maximis junctam ventris doloribus, inciderat, quos variorum calefacientium fomentorum, ex cumino &c. concinnatorum, applicatione uxor ejus abigere diu, sed frustra tentaverat; tandem à Chirurgo intestinum quidem, difficili licet & multo cum labore repositum, atque subligaculi ope egressui via rursus occlusa fuerat. Paucis tamen post diebus, inguinis illius dolor

dolor & inflammatio supervenit, in abscessum denique terminata; quo brevi, ab imposito pharmaco, rupto, copiosum pus evacuatum vulnusque amplum satis & profundum debite tractatum, labia imprimis ejusdem invicem adducta, & in cicatricem ut abirent, curata fuerunt; quæ partes subjectas duritie sua comprimens, ne delapsuro iterum intestino transitum concederet, præcaverunt. Adeoque, quod antea bracherii solius gestatione effecerat, jam callosa cutis duritie periculum felicius avertit. *D. Lucæ Schroeckii Lucæ Filii.*

Sarcocele.

Sectioni Sarcoceles in milite in vico Aurigarum interfui cum D. Moinichenio & D. Kolichen, à Lithotomo Laurentio Nicolai feliciter & dextre administratæ. Aperta cute inguinis dextri, testiculus dexter, qui ad capitis puerilis magnitudinem excreverat, separato κατὰ σάρκων scroto, extractus & resectis vasis spermaticis, prorsus exemptus fuit, magno militis aliàs cordatissimi ejulatu. Ligatis vasis, consutum scrotum, & cætera, ut vulnus decet, curata. Dissectus hic testiculi dextri tumor, glandulosam substantiam ostendit ea magnitudine auctam, ut oneri esset militi satis valido. Infima vero parte vesiculas intra membranam continebat, sanguine plenas, qua parte de maximo semper dolore, ob distentionem tunicæ sensilis, conquestus fuerat. Tormentorum oblitus ad militares functiones postea rediit. *D. Jacob. Schmid.*

De ossiculis ex Sarcocele suppurata prodeuntibus.

Quàm varia sæpe & insolita reperiantur in corpore humano, & subortis imprimis in eo abscessibus corpuscula, sive aliunde eo translata, sive in ipsis etiam genita, plurimis observationibus passim extantibus docemur: Inprimis vero Calculos in omnibus fere partibus genitos quis nesciat, qui etiam nec partes generationi dicatas immunes abire permittunt, velut in prostatis lapidem infixum fuisse deprehensum refert M. Donatus lib. 4. H. m. mir. cap. 30. Calculum magnitudine pisum fere superantem describit. I. R. Saltzmannus in observ. anat. ultimis: Ex testiculo quoque ulcerato lapides exemtos habet Pachequus in observ. 1. Riverianis 44. Ipsum semen in vasis ejaculantibus petrificatum legitur in Zodiaco Med. Gall. Anni. m. Mart. Obs. 4. Ast ossa etiam in abscessibus quod reperta fuerint, id revera inter rarissima est connumerandum, Cujus tamen fidem faciet sequens, quam communicare libet observatio. D. P. G. aurifaber, per plurimos annos dextri testiculi tumore ad capitis infantilis magnitudinem tandem adaucto, & ipsum inguen, ut hinc brachii crassitiem æquaret, simul occupante, à variis in consilium adhibitis Chirurgis primo Hydrocelem, postea cum testiculum equo insidens durius ephippio impegisset, Sarcocelen pati creditus; randem frustra in usum ductis plurimis remediis, ante septennium à Natura ipsa, optima morborum medicatrice, auxilium invenerat; siquidem in eodem latere sponte aperto scroto, serum primo aliquandiu, tandem plurima, & vel ad quinque uncias quandoque, purulenta materia egressa fuerat, sicque usu mundificantium & traumaticorum per siphonem injectorum, tumore paulatim decrescente, durum quid in orificio ulceris Chirurgis, *Joan. & David Freitagiis*, patri & filio, quorum dexteritate tum curabatur, sese obtulerat; quod volsella extractum, esse ossiculum plurimis eminentiis asperum, & inæqualem comparuerat; cui dein successive plura alia diversæ figuræ & magnitudinis insecuta fuerant; usque dum tandem alterum, etiam non sine magno labore exemtum fuerit, consolidatione vulneris mox sponte succedente, & integra cura intra novem septimanarum spatium ad finem perducta; ita ut nunc salvus adhuc, & senio licet pressus, sat tamen vegetus vivat, testiculumque morbosum bene jam constitutum circumferat.

Scholium.) Adfectum hunc ad nullum alium commodius quam ad Hydrocelen cum Sarcocele conjunctam referri posse, mihi equidem haud est dubium. Quamvis enim (ut de hydrocele, à seroso stillicidio ex vulnere primo observato satis demonstrata, nihil dicam) sarcocele testium & vasorum adnexorum in molem insignem à sanguine in eis subsistente & concrescente, factam extensionem, ac in massam quasi carnosam indurationem, ut plurimum denotet, quam ideo discutientibus posse curari negat Excell. D. Ol. Borrichius Vol. 1. Act. Med. Hafn. observ. 97. & si quæ hoc modo sanata perhibeatur, hydrocelen potius fuisse statuit; sicque etiam per suppurationem, salvo remanente testiculo, tolli haud posse, adserere liceat: hic non tam testiculum auctum, quam potius carnosam tantum quandam substantiam fuisse eidem adnatam, statui posset. Licet fortasse, sanguine extra vasa effuso & in eorum interstitiis subsistente, aut alio quocunque modo incrassato & indurato, per succedentem autem suppurationem evacuato, vascula illa & membranas sensim sic denuo contrahi, & naturalem, quam antea habebant, conformationem adipisci, dici posset. Unde vero ossicula illa in locum istum plane exossem pervenerint, magis intricatum esse videtur. Non enim ab osse aliquo per corruptionem abscedente, & in hunc locum depositas fuisse particulas, sanitas cæteroquin sat integra, juxta cum ossiculorum multitudine, persuadet; nec per fascinationem, cujus nulla hîc suspicio, injecta fuerunt; nec etiam externa saltem forma osseam substantiam referunt, cum solida admodum sint, rasura in osseam scobem abeant, & igni subjecta, præter odorem, ab ossibus crematis aut etiam congenere cervino cornu exhalanti similem, remanens corpus, ustis talismodi ossibus omnino respondens suppeditaverint. Unde à sero extra vasa effuso eorundem ortum deducere opus erit; quod uti in statu naturali consistens, membranæ, cartilaginis, ossisve naturam adsumere aptum esse, sive particulas in ejusmodi corpora coagulari pronas continere, nutritio istarum partium nos edocet: ita & hic gelatinosæ ejus particulæ, discussis aquosioribus, in ossea abire corpuscula potuerunt. *D. Lucæ Schroeckii Lucæ Filii.*

De hydrocele à Catharrho orta.

Inveteratam hydrocelen medicamentis externè impositis uti raro & vix curari, celebriores Practici observant, ita recenter exortam iisdem aliquando cedere, notum est, Sic *Laz. Riverius cent. 2. Observat. 4.* in puerulo herniam aquosam per cataplasma ex farina fabarum cum vino generoso coctum, admixto etiam oxymelite simplici, intra octiduum fuisse discussam, memorat. Ingentem quoque testiculi sinistri tumorem aquosum, adhibito ex convenientibus cataplasmate, sanatum refert *Henr. Salmuth. centur. 3. Observ. 93.* Idem & mihi anno præterito observare contigit in Juvene 17. annos nato, qui dolore capitis insigni & tumore genæ sinistræ, ut & colli, circa mensis Augusti principium correptus, cum ab adhibitis 5. & 6. die dicti mensis, medicamentis

ferum blande per sudorem evacuantibus, externe vero adpositis discutientibus, levamen habuisset, remittente nempe dolore, & subsidente paulatim tumore, eodem tamen tempore per latus sinistrum juxta dorsum descendere aliquid persensit, testiculumque sinistrum non sine dolore in molem ingentem attollere; quod cum vesperi d. 6. mihi anxius indicasset, hydrocelen esse deprehendens, Cataplasma ex mastiche, floribus chamæmeli, sambuci, salviæ, & rosarum rubrarum cum lacte paratum imponere jussi, quod non tantum sopiendo dolorem, sed tumorem etiam notabiliter imminuendo, optimè conduxit, ut, cum insuper 7. die Aug. potiuncula ex resina jalappæ parata purgatus fuisset, paulo post planè convaluerit. Mira hæc serosi humoris, copia & stagnatione peccantis, & hinc tristem capiti sensationem inferentis, nec non tumorem genæ collo inducentis, μετάςασις majorem admirationem parit quod serum discutientibus interne in usum ductis, ob copiam non promte cedere valens, non in vasa sanguinea readsumtum, sicque ad scrotum, sed rectiori via per latus sinistrum sensim eò derivatum fuerit. Quod si consideretur, catarrhosas defluxiones non simpliciter deliramenta in posterum esse dicenda, evidenter satis adstruitur. Vias tamen, per quas fluxio hæc processerit, satis obscuras nobis reliquit Natura; nisi forte nervorum, & quidem, si ordinem à Cl. Willisio nervis adsignatum sequamur, quinti paris, buccarum musculis surculos mittentis, & postea una cum sexti paris ramulis, nervum intercostalem, ad testes etiam abeuntem, producentis, id beneficio accidisse dicere liceat, intra quorum membranulas insinuans se lympha illa extravasata, per latera eorum sensim usque ad testiculum descenderit. *Idem.*

Monstrosa umbilici procidentia.

Superiori anno Bernæ matronam quinquagenariam, robustam, sanam, obesam & pinguem valdè, invisi. Illa ante multos annos in difficili partu relaxationem umbilici contraxerat, ex qua relaxato peritonæo, paulatim exomphalos plane monstrosa facta fuerat, quandoquidem ad magnitudinem uteri, qui fœtum maturum gestat umbilicus propendebat, venter nihilominus suam servabat proportionem. Extuberantia verò illa umbilici, veluti ingens saccus ita propendebat, ut manum facilè inter ventrem & saccum istum imponere possem. Porro tumorem huncce ex omento prolapso, & sensim in istam magnitudinem aucto, prognatum fuisse, verisimile mihi videtur: absque dolore enim tractuque, mollis & undique æqualis erat, à naturali colore non discrepabat, murmur nullum persentiebatur, ut in hernia fit intestinali: in ventrem retrocedebat nunquam, etiamsi alvum exoneraret, vel in dorsum ægra decumberet, sed semper in eodem permanebat statu. Ex quibus apparet, fuisse omentum, idque in illam molem & magnitudinem auctum, sed hæc obiter, quæ si non probabilia, verisimilia tamen esse videntur.

Cæterùm etsi saccus ille ingens & ponderosus esset, ita tamen corpore erat valida atque sana fœmina illa; ut negotia sua domestica ipsamet administraret. De generatione verò tumoris omenti, cujus mentionem facis, nescio quam aliam adferre debeam causam, præterquam illam ipsam, quam tu quoque statuisti. Ludit enim aliquando natura, ut plus nutrimenti ad partem aliquam, quam pro sua nutritione opus, amandet. Hinc accrescentiæ præternaturales & aliquando monstrosæ fiunt. *Guilielm. Fabric. Hildan. Obser. Chirurg. Cent. 3.*

De ingenti umbilici procidentia, historia altera.

Ante aliquot annos de quadam monstrosa extuberantia umbilici ad te scripsi, fœminam illam etiamnunc superstitem esse arbitror. Ab eo tempore similem affectum in Germania, in nobilissima & singulari virtute prædita matrona vidi. In illa tamen non umbilicus ipse, sed paulò supra ipsum peritonæum, & pars quædam abdominis, veluti in saccum maximum dilatata propendit. In isto autem sacco non solùm omentum, sed & intestinum aliquod continetur, aliquando enim murmur in ipso percipitur, & tunc quoque dolor adest; nunc vehemens, nunc verò remissior, pro flatuum copia. Affectum huncce in difficili partu se contraxisse, mihi affirmavit.

Cæterum quia hujusmodi procidentiæ umbilici aut abdominis, rarò in ventrem retrudi possunt, aut si retruduntur, difficulter tamen retinentur, maximasque molestias ægris pariunt, dum propter pondus superiores partes secum deorsum trahunt, fasciam quandam sacculatam excogitavi, quâ extuberantia illa tam commodè sursum retrahitur atque sublevatur, ut nullam ferè molestiam aut incommodum pariat.

Primo autem ex tela reduplicata, parandus atque adaprandus est thorax; ita tamen ut ultra primam costam mendosam non descendat. Thoraci porrò isti in dorso, & quidem è regione homoplatarum, ex utroque latere fascia, duos digitos in latitudine positos lata, & undique perforata, annectenda est. Istis præterea fasciis parvis fascia magna & sacculata, beneficio lororum annectenda est. Elevatur autem & delabitur secundum necessitatem & voluntatem ægri, beneficio lororum & foraminum.

Fabricatur fascia illa, ex duabus particulis telæ, in exteriori parte consutæ; ita ut in medio sacculus efficiatur, *Idem ibidem.*

Hernia umbilicalis monstrosæ prorsus magnitudinis

Nobiliss. Dom. annos circiter 40. nata, constitutionis ex naturâ admodum laudabilis ac obæsissima, Hernia laborabat umbilicali, cujus primordia inde enata fuere quòd jam à 14. annis, dum lecticâ veheretur, fluviolumque extra ripas tum excurrentem transfretaret, non parum contentionis adhibuit ne in medio subverteretur fluento. Statim fabæ magnitudinis tumor visus est, qui subsequentibus annis, tum ob matronæ obæsitatem indeque productam totius habitus corporis mollitiem, extensionibus admodum aptam, tum ob plures advenientes partus, in eam accrescebat molem, ut tandem capite humano duplò major foret; in hoc tantum ab eo quem mox ex Clar. attulimus Fabriciô Hildanô, diversus, quod umbilicus supra illum esset, ac contra hujus medium occuparet. Peritonæum, musculi abdominis, ac cutis ipsa, inde quasi lacera ac monstrosè expansa, facilè permittebant ut contractarentur omentum ac intestina contenta, imò etiam illorum motus peristalticus deprehenderetur. Strangulationem tamen nullam patiebantur intestina in tam amplum devoluta saccum, quia ejus orificium non parum patebat, atque itui & reditui eorum non officiebat; nunquam interim ad dimidiam sui partem decrescebat tumor etiam post longum decubitum, nec omnino in proprium situm reponi valebant intestina, quin ex levi etiam compressione in deliquium animi incurrebat ægra. Continuo præterea dolorem non mediocrem in lumbis persentiebat, quem nec suspensoria Herniam, prout licebat, reprimentia, aliaque artis præsidia, satis mitigare valebant, Propterea

pterea Lutetiam Parisiorum, egregios illic subligaculorum confectores, Herniatiosque celebres consultura ivit, sed nihil inde levaminis retulit. Imò amplior ex itinere factus tumor, doloresque colici qui subinde matronam nobilissimam excruciabant frequentiores facti, tandem in iliacam abiere passionem quâ trium dierum spatio, postquam per 12. horas alvinas evomuisset fæces, magnô nostrûm, omniumque sanè proborum luctu, rari admodum exempli mulier sublata est. Taceo illa omnia quæ adhibuimus auxilia, hicque tantum consultationem adjicio quam Clar. quidam Medicus Germanus Lugduni Gallorum, dum Parisiis reverteretur pro Nobilissima Aegrâ conscripsit.

I. B. Consilium Medicum.

De Nobilissimæ Dom. Morbo & raritate curioso, & curationis difficultate gravi hujusve causâ, amplum ut faciam discursum superfluum duco, de hisce quoniam Judicium illi haut erit difficile, qui vel primis saltem labris delicias degustavit anatomicas; Omissâ proin rari hujus Casus prolixiore delineatione, ad ipsam statim progredior curationem seu potius allevationem, totalis cum curæ omnis spes non sine ponderosa ratione ab Experientiss. Chirurgis sit præcisa, palliativa proin quæ restat Cura in hoc consistit, ut quantum possibile & præsens malum demulceatur, & incrementum modis omnibus impediatur, ad quem scopum pervenire licebit, exquisitâ remediorum appropriatorum selectione, eorumdemve ritâ applicatione; Ordiar ab ipsa Venæsectione, cujus usus non solùm proficuus sed & necessarius videtur, vel ob solam mensium fluxus cessationem, addo Nobilissimæ Dom. Temperamentum sanguineum, ut & corporis obesitatem, unde facillimè accidit ut Vasis sanguiferis à pinguedinis mole valdè coangustatis, motus sanguinis necessarius retardetur, qui hinc circa intestina contorta sensimque majori copiâ collectus, stagnationeve acrior redditus facilè inflammationem causari in illis posset, accedit quod ex ipsâ hac ratione venulæ alicujus capillaris vel in Cerebro vel in Pulmonibus ruptura cum funesto exitu contingere queat, interveniente præprimis à vehementi quadam animi commotione, impetuosiore sanguinis motu, funestus proin hic ne accidat effectus singulis annis ad minimum bis, Vere nempe & Autumno larga Venæsectio celebranda est, ut ita detractâ quadam sanguinis portione sanguinis motus liberior reddatur, hæc verò ut salutaris esse possit, corporis præparatio perquam necessaria, quæ fit vel clystere solummodo, vel purgante leni, si nempe primæ viæ succorum vitiosiorum saburrâ obsessæ sunt, quod fit vel syrup. de cichorio cum rheo ad aliquot uncias in jusculo assumptô, vel si insufficiens sit, infusum rhabarbari convenientissimum erit paratum ex rhabarbaro electo herb. cardui benedicti, cortic. citri siccis, santalo rubro & nitro præparato cum Aqua cichorei, addito sub finem syrup. de cichor. cum rheo, observatâ interim circumspecte rhabarbari dosi, exulent pulveres, extracta, pillulæ &c. utpote quæ sæpe tarde & non sine torminibus operantur, quæ hic omnibus modis evitanda sunt, hanc ob caussam manna, folia sennæ, jalapa &c. mihi sunt suspecta, si verò Nobilissima Domina flatibus admodum divexata sit, non abs re erit ante hujus usum clystere carminativo uti, parato ex radice althææ, fœniculi, Herb. malvæ, violariæ, mercurialis, absynth. floribus hyperici, chamomillæ, semin. lini; anisi, additis melle mercuriali & oleo anethino, omissis omnibus acribus, dissipatis ita flatibus sequentis diei assumptum purgans melius & minore cum dolore operabitur, cavendum tamen probe à frequenti purgantium usu, utpote à quibus Intestinorum tonus destruitur & tota Massa sanguinea acris redditur; Et quia totius hujus curæ palliativæ cardo primario in hoc vertitur ut alvus semper sit libera, hæc proin ut conservetur aperta omni studio allaborandum, quod obtinebitur diligenti Medici in dandis remediis circumspectione, ut & exacta nobiliss. Dom. præscripti regiminis observatione. Medici eapropter ex præsentia molesta & periculosa symptomata pro virili corrigere & mitigare Nobiliss. Dominæ vero exquisita Diætæ observatione impedire ne eadem mitigata recrudescant; Frequentissimum verò & periculosissimum quod in hocce affectu contingere potest symptoma est Colica passio, cujus præprimis contumacioris Pedissequa sæpe est utplurimum funesta iliaca passio; Cùm verò Colica triplicem agnoscat originem, triplici etiam methodo tractanda venit, vel enim provenit à fæcibus induratis, vel ab acido viscido seu Pituita intestinorum tunicæ tenaciter adhærente, vel etiam ab acido acri vitriolico, à vitiosa bilis & succi pancreatici constitutione oborto ac tenellas intestinorum fibras vellicante; Illius signum evidens alvi pertinax obstructio; Istius copiosa flatuum insipidorum eruptio, ructus acidi, appetitus dejectus à ciborum viscidorum esu proveniens &c. Hujus verò ardor in intestinis insignis junctus cum exquisitissimo dolore à vitiosa succi Pancreatici cum bile fermentatione, flatuum acrium ejectio, ructus Saporis cuprei, oris siccitas, sitis magna, appetitus adauctus, prægressa vehemens animi emotio, ut & ciborum acrium & aromatibus nimis conditorum usus. Probe hic attendendum, quænam præsente insultu colico ex dictis tribus peccet species, si prima Fœces sc. induratæ remediis humectantibus & emollientibus internis & externis certandum, quæ inter primatum tenent clysteres emollientes parati ex radicibus lilior. alborum, althææ, herbis, emollientibus, floribus chamæmel. summitar. anethi, seminibus, lini, fœnogræci, additis oleo lilior. albor. & butyro recenti non salito, quod si constipatio adeò pertinax, ut clysterum ejusmodi reiteratorum, ut & interne assumptorum & externe applicatorum remediorum effectum eludat, & metus sit subsequentis passionis iliacæ, dictis clysteribus permiscenda fortiora, ut mell. mercurial. scyllitic. Electuar. lenitiv. simplex, de hiera picra Logadii, sal commune, gemmæ. syrup. emetic. Angeli Sal. vin. emeticum, cum hisce postremis summâ cum prudentia procedendum, quæ non in usum sunt vocanda, nisi urgente extremâ necessitate, ubi extremo morbo extremum adhibendum remedium; suppositoria hoc in casu, experientia teste, sæpissimè magis obsunt quàm prosunt, etenim ab irritatione quam faciunt fibræ intestinorum lacessitæ vehementius constringuntur, fecibus hinc devenientibus magis induratis. Per os quæ dantur remedia varia sunt, maximè jufcula emollientibus herbis alterata frequenter deglutita, Oleum amygdalar. dulc. recenter express. (Si Nobilissima Domina ejusmodi pinguia sufferre potest) ad uncias aliquot in jusculo propinatum, vel cum syrup. de althea Fernel permixtum potatum magni sæpe effectus est, sperma ceti recens & non rancidum ad ℥i. in jusculo dissolutum assumptum, item serum lactis caprill. cum cremore tartari præcipitatum & copiose haustum, sæpe acidularum largus haustus pertinacissimas solvit alvi obstructiones, conducit & butyrum recens assumptum, quoad purgantia, lenia nullius effectus, validiorum

validiorum eventus dubius sæpe auxilio fuerunt, sæpe etiam damno, ego omnibus aliis præferrem mannam Calabrinam elect. ad uncias aliquot in sero lactis caprill. dissolutam, assumptam; externe conducunt linimenta, Fomenta maxime verò Balnea medicata (Gallis demy Bain) hæc parari possunt ex dictis emollientibus, & discutientibus, pro fomentis dictæ herbæ lacti incoquendæ, quo sæpe foveatur pars affecta tepidè imponendo sub finem inter lintea duplicata ipsum malagma; Illa verò parari possunt ex unguento de althæa, martiato, spermate ceti, pulvere florum chamomillæ & oleo lilior. alborum, quibus statim post fomentationes inungatur ventriculi regio calide: si hæc non sufficiant, addi possunt unguentum Agrippæ, de arthanita ol. colocyntid: Si verò secunda colicæ species orta ab acido viscido seu pituita peccet, Discutientia & incidentia remedia locum habent, Clysteres carminativi magni sunt usus, paratis ex radicibus althææ, angelicæ, Herbis malv. parietar. origan. rutæ, floribus lavendulæ, sambuci, hyperici, Baccis lauri, seminibus fœnugr. fœnicul. oleis additis Electuar. de baccis lauri, oleis anethin. & hyperici adjectis, oleo destillato chamomillæ guttis aliquot, & si dolor valde urgeat theriacâ optimâ & castoreo, qui pro ratione durationis reiterari possunt; Per os exhibentur Potiones cordiales, Electuaria & Trageæ, Pulveres, essentiæ &c. Potiones parari possunt ex Aq. menth. meliss. flor. tiliæ, pæoniæ, cinamomi cum aqua destillat. syrupi cortic. arantior. spiritu nitri dulci, confectiones de hyacint. &c. cochleatim sumendæ. Electuarium parabitur ex conservis betonic. menthæ, borragin. meliss. flor. pœoniæ, corticibus arantiorum conditis, radice helenii conditâ, speciebus diarrhodon. abbatis, Oculis cancr. præparatis, succin. albo præparato cum syrup. de cortic. citri, de manè & vesperi duabus horis post cænam magnitudine Nucis moscatæ deglutiendum superbibendo ℥. cohlearia aquæ flor. tiliæ, Tragea stomachica fiat ex pulvere stomachico Birckmanni, herbâ melissæ, flor. arantior. semine pœon. Oculis cancr. præp. cinamom. & saccharo perlato, de quo sub finem prandii & cænæ cocleare unum pani tosto & vino madido inspersum assumat. Pulveres carminativi fiant ex Oculis cancr. ppt. Ebore sine igne præp. Unicornu fossile, antimon. diaphoretic. recenter & bene præparato. corticibus arantiorum siccis, tartaro vitriolato, salibus juniperi, absynth. &c. adjiciendo guttulam unam vel alteram oleorum destillatorum citri vel chamomillæ, vel anis. &c. si materia adeo tenax ut horum remediorum vim respuat, deveniendum ad fortiùs penetrantia, qualia sunt Essent. corticum arantior. Zedoariæ, Tinctura Castorei cum spiritu salis armoniaci parata, Elixir Proprietatis Paracelsi cum spiritu tartari volatili paratum, spiritus salis armoniaci anisatus, maximam vero meretur laudem spiritus nitri anticolicus sequens, Recipe flor. hyperici & chamomillæ recent. & dimidiâ ex parte siccatorum ana quantum vis, affunde spiritus vini optimi ad eminentiam 2. digitorum, stent in infusione in loco calido aliquot horas in vase probe tecto, postmodum eundem spiritum vini affunde aliis floribus repetendo ita tertiâ vice, hujus spiritus Vini & spiritus nitri recipe an. partes æquales, destilla per alembicum lento igne ter repetendo & ita paratus erit spiritus anticolicus; Ejusmodi vero volatilia semper aliis liquoribus permiscenda & cum grano salis præscribenda, probe notandum ne hisce contraria acida scilicet addantur, sæpe enim talia volatilia sinistre exhibita in parva etiam dosi maximo fuere sæpe nocumento, purgantium loco esse possunt pilulæ de ammoniaco & de tartaro Quercetani, externè conveniunt Balsamum stomachicum flatus resolvens paratum ex ol. absynth. anethin. Nucestæ express. destillato cortic. arantior. anis. Balsamo peruviano & cera, item Fomentationes ex carminativis, ut radic. pœon herb. menth. calaminth. meliss. summitatib. anethi, flor. hyperici, Baccis juniperi, Corticibus arantior. sicc. & semin. anethi, quibus in aquâ & vino decoctis linteis quadruplicatis, foveatur ventriculi regio tepidè, imponendo sub finem ipsas herbas; prosunt & Balnea ex iisdem herbis parata; Devenio tandem ad tertiam passionis colicæ speciem, cujus natales sunt acidum acre vitriolicum, quod participat & de bile & de succo pancreatico acidiore, in hocce colico insultu eximium apportat solatium nitrum & omnia quæ nitrosæ sunt virtutis, quæ inter admirandi effectus clyster ex fimo equino adhuc calido paratus v. gr. ℥. Fimi equini adhuc calidi ℥ij. flor. chamomill. ℥ij. affund. aquæ communis q. s. stent in infusione in loco calido 4. horarum spatio, colatur. expressæ ℔i admisce olei violacei & hyperici an. ℥iß. F. clyster, vel si fimus haberi non possit, fiat clysma ex radic. lilior albor. cichor. Herb. violar. malv. endiv. flor. papav. rhæados, chamomill. semin. melon. & fœniculi, fiat decoctio cum sero lactis caprilli, colaturæ admisce olei violac. & chamom. & si uterus compatiatur aliquid de trochiscis de camphora; Interne conducunt juscula alterata herb. violar. cichor. lactuc. flor. papav. rheados, cichor. ut & Julepi parati ex Aquis cichor. violar. flor. tiliæ, cardui bened. syrup. violar. papav. rheados, Corn. cerv. philosophice pp. & nitro perlato per cochlearia sumendi, item Electuarium confectum ex conservis borragin. flor. violar. meliss. radice cichor. condita, corticibus citri conditis, Oculis cancr. pp. Corn. Cerv. philosophicè ppt. & syrup. papav. rheados, de quo manè & vesperi hora somni capiat magnitudine Nucestæ: prosunt & tincturæ violar. cichor. papav. rheados & præprimis si magnus æstus præsens sit, nec non serum lactis caprilli succo citri paratum. si Bilis abundat leni purgante supra indicato educi potest, imo si tota Massa sanguinea valdè æstuet, venæ sectio modica negligi haut debet; Quoad remedia externa, Balnea temperata lenimen afferre poterunt, sed cavendum ne nimis sint frigida, eapropter fomentationes ex frigidis paratæ haut magni æstimo, quia ab insita quadam virtute infrigidante fibræ constringuntur, poris hinc strictioribus existentibus, exhalationibus à continua effervescentiâ obortis exitus intercluditur, & ita æstus adaugetur, accedit quod ejusmodi Fomentationes sæpissimè schirrhos post se relinquant. Si verò duæ ex dictis speciebus simul junctæ sint, malum judiciose examinandum & maximè cavendum, ne à remediis nimis violentis propinatis, excitata convulsio funestam post se trahat passionem Iliacam, Medium proin in tali casu renuere beati; Ut vero Nobiliss. Dom. hujus passionis Colicæ frequentem invasionem evitare possit, ut exactissimum observet vitæ regimen, necessum est; Fugiat proin Aërem calido siccum, ut & nimis frigidum, Tempestatem ventosam, abstineat ab omnibus cibis qui fermentum ventriculi enervare, bilem adaugere, succum pancreaticum corrumpere & flatus progignere valent, ut sunt omnia viscida, dulcia, saccharata, acida & pinguia, ex quorum censu sunt legumina omnia, fructus omnis generis, caseus, lac, pisces, acetaria, placentæ farinaceæ, ut & cibi nimis saliti ac nimis aromatisati, panis nimium fermentatus nec satis coctus &c. econtra alimenta assumat boni succi & facilis digestionis, ut sunt Carnes vitulina, ovina,

ovina, caponum, gallinarum; juscula alterentur cerefol. betonic. petrosel. meliss. violar. &c. hordeata etiam prosunt, brodio carnis parata; conducunt & poma regia (Gallis Renettes) cocta præprimis si alvus adstrictior sit assumpta horâ unâ ante cænam, ut & pruna damascena cocta &c. Potus ordinarius sit Vinum album, vel rubellum tenue aquâ (in qua priùs frustulum panis tosti fuerit extinctum) dilutum nec nimis frigide haustû, post partum Nobiliss. Domina non statim seriis vacet negotiis, quia spiritibus animalibus alio vocatis, digestio in ventriculo non adeo feliciter peragitur. Ad stomachũ confortandũ & flatus dissipandos proficuum nec ingratum remedium erit sequens. Recipe Malum aurantium dulce, quod cruciatim incisum indatur vasi terreo, affundendo vini rubri generosi aquâ parum diluti ad eminentiam unius digiti, in quo dissolve sacchari finissimi quantum placet, coquantur invicem lento igne vase probè cooperto ad consistentiam syrupi tenuis, de hocce pomo ita cocto Nobiliss. Domina singulis diebus & horâ ante prandium & cænam assumat frustulum rotundum superbibendo duo Cochlearia liquoris admixti, quô remediô verò non semper sed certis solummodo temporibus utatur, si nempe flatibus se valde molestatam sentit; Omnes dein violentos Animi & corporis motus cane pejus & angue fugiat; Somnum nimiis vigiliis haut turbet; Alvus semper respondeat, si non, dicto modô sollicitetur; Hisce ita rigide observatis Nobiliss. Domina non opus habebit multis remediorum Præsidiis, nec approbarem frequentem horum usum, quæ tamen urgente necessitate non sunt negligenda; Remedia proin quæ in hocce meo Consilio medico consignata sunt pro lubitu & circumstantiarum varietate in usum vocari possunt. Verùm cum frustra plantet Paulus, & riget Apollos, nisi Deus det r. Benedicere, calidissimum eapropter meum est Votum ut Archiater Cælestis ad cuncta, quibus Nobiliss. Dom. opus habebit, Remedia divinam suam Benedictionem largiri velit; Cujus Divinæ Protectioni Nobilissimam Dominam una cum Tota Nobilissima Familia recommendo.

Periculosa Hernia sanata.

Nihil herniæ intestinali perniciosius est, quam stercus per os reddi. Arguit quippe hæc regurgitatio manifestam motus peristaltici offensam. In quô cum consistat verum intestinorum stabilimentum, mirum non est, si eo labefactato, pessum eat homo. Licet interdum reperiantur nonnulli adeo validi, ut devictâ tam exitiali noxa, adipiscantur iterum pristinam sanitatem. Quod tamen albo corvo rarius.

Nautæ ex hyberno naufragiô diu madido, ac frigido intendebantur tantopere à spiritu intestina, plus æquô refrigerata; ut dilitatô peritonæi processu, descenderint non modo in inguina, verum in ipsum scrotum. Unde difficulter retro compulsa; sive ob distendentem spiritum, sive ob induratum stercus, læsere non parum motum peristalticum. Et cum non possent se infra exonerare, ejecere supra per os, cum bilem flavam, tum sordida alvi excrementa.

Quæ præternaturalis excretio aliquandiu continuans, licet videretur habere certam desperationem: vidimus tamen die tertio decimo intestina hæc à Cornelio Sasboutio ritè in locum suum reducta, & ægrum quantumvis summè debilem, imò morti jam vicinum, præter omnem spem, enavigasse feliciter periculosam hanc charybdim. *Nicolaus Tulpius observationum Medicarum lib. 3.*

Similem sane casum vidimus in viro quinquagenario: is enim post quam ex Hernia grandiori in Ileon misere deductus, & continuis doloribus iisque atrocissimis imo horrendis vomitibus per sex dies excarnificatus fuisset, tandem in totalem ἀσφυξίαν cum stercoraceæ materiæ per os regestione, incurrebat. Cum advocabar jam à 24. horis in tam desperatô statu versabatur æger; nec erat quid consilii illi darem; Quandoquidem tamen opem meam, mente omnino constans, voce admodum languidâ, avidissimè exposcebat, accersiri curavi Celebrem Chirurgum D. Stephanum Dentand, qui cùm arte sibi sanè singulari intestinum promptè ac sine violentiâ, reposuisset; cessavere symptomata, pulsusque & vita tum prorsus fugitiva, sensim reducebantur. Ex hisce addiscant Medici atque Chirurgi prognostico minimè esse dereliquendos ægros etiam desperatissimos.

De Enterocele in viro sene, lethali.

Inter affectus omnes, qui magno numero hominibus molestiam adferre solent, haud infimæ notæ intestinales Herniæ, utpote quæ variis exitiales.

Tilemannus Nieckerken, Pellio, senex, temperamento siccus, per multos annos Enterocele molestâ, insciis omnibus, laboraverat. Anno 1653. refrigeratis pedibus, imo totus frigidus, lectui se commisit, ventris hîc subito corripitur dolore, mox vomitu gravi, undè intestini in scrotum secutus prolapsus.

Vocatus Chirurgus arte nulla efficere potuit, ut in situm restituerentur intestina; in consilium adductus ego, summo mane, inveni hominem dolore ventris, febri, vomitu, suppressioneque excrementorum alvinorum & urinæ, decumbentem, consultum videbatur Enema hoc præscribere.

℞. Rad. Lilior. Alth. an. ℥ii. Fol. Violar. Malv. Pariet. an. M. i. Flor. Chamomil. Melilot. Anethin. an. M. ß. Semin. Lini, Anis. Cumini, Fœnugr. an. ℥ ß. Coquantur in aq. pur. & cerevis. an. part. æqual. q. s. in col. ℥viii. dissolve Elect. Diacarth. ʒv. Vitell. ovi n. i. Ol. chamomil. Verbasc. Aneth. an. ℥i. Anis. g. ii. F. Clyster. Pro fomento Tragæam hanc præscripsimus, in lacte dulci decoquendam.

℞. Fol. Parietar. Malv. Verbasc. an. M. i. flor. Chamomill. Melilot. Aneth. Sambuc. an. M. ß. Sem. Anis. Fœnic. an. ℥ß. Præparata dentur usui in chartâ. Fotus antequam applicaretur Litus hic usurpandus.

℞. Ol. Aneth. Melilot. Chamomill. an. ℥ß. Anis. gr. x. M. F. Linimentum. Mediis hisce exiguo tempore adhibitis, cum in intestino sacculo contento non tantum flatus, sed & alvinas fœces reservari, constaret, leniter intestinum manibus nostris tractare, secundum monitum Hieron. ab Aquapendente quod habetur parte 2. de tumor. præternaturalibus lib. 1. cap. 31. aggressi sumus, quod sic, fœcibus emollitis, sensimque ad interiora protrusis, etiam intestinum ipsum reponi suo loco posset. At irritus omnis labor, eo quod partes omnes, durius justo à Chirurgo nocte præcedente tractatas, inflammatas, & non parum contusas, sine dolore gravi apprehendere haut liceret.

In re ejusmodi gravi nobis jungere placuit consanguineis Virum Ampliss. D. Nicolaum Tulpium qui, ex tempore accedens, habita consideratione affectus perceptisque iis quæ prægresso tempore fuerant peracta, necessarium omnino duxit Enematis admodum à nobis præscriptum præparati injectionem, hinc, pannorum ope Olei sequ. applicationem.

℞. Olei Anethin. Chamomill. an. ℔i. m. Usurpetur calide. Imò quo molliter intestinum reponere nobis liceret, consultum judicavit ægrum eo in situ detinere,

nere, ut pedes fursum sint elevati, caput verò inferiora spectet. At ne quidem hoc tempore de novo ad intestinum prolapsum delatæ fœces ad interiora deduci à nobis potuerunt, quamcunque etiam diligentiam adhiberemus; imo ab opere desisteremus vomitus gravis materiæ pituitosæ, biliosæque, coëgit.

Ita sine ulla doloris in ægro anxietatisve remissione tempora nostra trivimus usque in diem tertium, qui, cum doloris equidem decremento, at vero febris incremento, vomitu fœcum fœtidissimarum gravis valde atque molestus fuit, quod ob angustiam intestini descendere inhiberentur. Considerabile enim in hoc ægro, intestina scroto detenta convoluta aliquomodo fuisse, unde, impossibile stercora per anum evacuari, quin contra, ad gyrum intestini delata, retrogredi necesse habuerunt.

Ad hujus affectus curationem, quo & dolor & anxietas tollatur, medium aliud hactenus haud cognitum, periculosum licet, incertique exitus, quam quod lib.2.cap.40. describit Chirurgus Regius Petrus Pigræus, nec est quod id rejiciat Marcus Aurelius Severinus; nostro sane, imo & Ampl. Dn. Tulpii judicio facilius longe operatio hæc instituitur, quam sectio cæsarea.

Declarata operationis hujus utilitate, incerta licet, periculosaque, consensu ægrotantis, consanguineorumque, die quarto ægrotum accessimus, nil obstare sperantes quo minus eam institueremus. At opus hoc inhibuerunt varia, animi imprimis deliria, sudores frigidiores, imo scroti ipsius gangræna, quæ omnia, ad mortem usque, circa meridiem supervenientem, continuarunt.

Quo vero junioribus constet, qualis operandi modus in desperato ejusmodi casu à Celeberr. Pigræo describatur, cum semper ex sententia Celsi, aliorumque in morbis gravioribus præstet remedium adhibere anceps quam nullum, & necessario ejusmodi herniosus mori debeat, si nullum adhibeatur medium. Verba Authoris hæc sunt.

Si, inquit Vir expertissimus, intestina contorta, fœcesque in iis conclusas esse contigerit, nullatenus proderunt quæcunque manibus factæ contrectationes sive contorsiones, aut cujusvis generis exhibita medicamenta, ita ut ad ultimum remedium, peritonæi nempe sectionem confugere sit necesse.

Quæ quidem ut debito modo perficiatur, primum, secandus facie cœlumversus, sive supinus sternendus est, atque adhibenda scissura duorum circiter digitorum latitudine supra eum locum, qui arcte conclusus est; quoniam ipso hoc loco sine manifesto læsionis discrimine jam peragi nequit.

Factâ ad peritonæum usque apertura, in adversum latus componetur secti corpus, quo facilius intestina ab eo loco, in quo peragenda sectio recedere valeant; immissoque in vulnus digito (qui butyro recenti aut oleo Amygdalarum Dulcium inungendus) intestinum molliter ac pedetentim loco naturali restituetur. At vero si tanta intestinorum copia erupisset, ut opus esset apertura latiori, ad conclusum locum usque ea perducenda foret, supposito interim ad intestinorum tutelam digito aut specillo apto, quod si intestina flatibus referta, unde operatio difficilior, acu (res etenim periculo caret) perforanda, quo eisdem exitus præbeatur. Postremo repositis loco suo intestinis, vulnus, si ita res exigat, consuendum, ea methodo quam nos in ventris vulneribus adhibendam præscripsimus, ac tandem vulneri consueta in aliis admovenda medicamenta.

Hactenus Pigræus, cujus accurata descriptio explicatione nullâ indiget, addemus tamen sequentia.

Locus operationi huic accommodus lucidus sit oportet, detineatur eo mensa pulvinaribus variis instructa, his imponatur æger, dorso incubens, adhibitâ, vel, pro rei exigentiâ, neglectâ, artuum mensæque connexione. Hinc cutim abdominis, ad duorum digitorum transversorum à processibus peritonæi distantiam, pollice digitisque manus sinistræ elevet Chirurgus, altera vero dextrâ manu, loco eo, qui ad latus musculi recti, proximus est parti angustiori constrictæque, vulnus cuti partibusque subjectis infligat, de sanguinis fluxu, qui levior, haud sollicitus; sectione hac institutâ, hamo peritonæum elevet, quod manu levi, sensim dissecet, sedulo cavendo ne intestina subjecta cultello vulnerentur. Foramine in peritonæo facto, cultellum in extremo, ne partes subjectæ lædantur, globo donatum, per illud inserat, ejusque ope, sursum, deorsum, ad latus hoc, illudque, pro placitu, peritonæum dissecet. Pigræus loco cultelli dicti aliô instrumentô utitur, per cujus sinum dum cultrum ducit, læsionis partium subditarum nullus metus.

Peritonæo dissecto indicem suum, imò, si possibile, cum eo pollicem, digitumvè alium, oleo lubricatos, dimittat in ventris cavum, ad usque peritonæi processum, ubi inveniet intestinum contortum, sæpius omento nexum, ad scrotum descendisse; hæc, digitorum incurvatorum ope, leviter trahendo, sursum in ventris cavitatem deducat. Operatio hæc felicius, citiusque absolvetur, si manu alterâ, planiore, scrotum leviter commoveatur, ventrique appropinquetur, sic enim convolutio intestini melius solvetur.

Hisce peractis vulneris habenda ratio; intestina quod si extra vulnus prodierint, adeoque ab externo aëre alterata fuerint, flatu sæpius insuper dilatata, acu acutiore, locis variis, ad flatuum eruptionem promovendam, perforanda, ex doctrina Pigræi, hinc vulnus sutura ea claudendum, quæ Pigræo in vulnerum abdominis curâ usualis est, tandem curatio ea obtinet quæ in vulneribus aliis locum habere solet.

Suturam in ventris vulneribus convenientem, quæ Gastroraphia dici solet his verbis describit *lib. 3. cap. 2.* citatus *Pigræus. Sutura hic instituenda incarnativa etiam est; hic peritonæum una parte acu perforandum est, altera manente integra, mox hac pars perforanda, relicta imperforata ei opposita, & sic procedendum, quo inter quamvis perforationem carnis particula protuberet, sicque incarnatio, interiorque cicatrisatio promoveatur.*

Explicatione prolixâ verba hæc haud indigent, per se satis clara; notari tamen necesse, acum, quæ hic ad vulneris consuitionem usurpatur, falcatam debere esse, filum itidem duplicatum requiri, cera incrustatum.

Carnis cum mentionem facit Pigræus lib. 6. meth. cap. 2. Musculos abdominis intelligit, sutura hic obtinet similis illi quam pelliones instituere solent, ubi alternatim utriusque lateris partes, exteriores, interioresvè, acu perforantur.

Audi quæ Galenus de vulneribus ventris imi proponit. *Ad id*, inquit, *ut intestina reponantur, vulnus amplietur necesse est, hinc sutura eo modo instituatur, ut modo musculi cum peritonæo, modo iterum peritonæum cum musculis connectantur.*

Plura huc facientia qui desiderat legat quæ de gastroraphia habent, inter varios alios, C. Celsus, *Hier. Fabr. ab Aquapend. Jacob. Guillemeau*, aliique, qui suturarum species varias, curiosas, faciles que, in vulnerum abdominis curatione summe necessarias describunt.

Superest, ubi, intestinis prolapsis repositis, gastroraphia hæc instituenda, utrinque ventris partes vulneri adsitæ manu molli ministri comprimantur, quo mi-

nori

nori cum molestiâ sutura perficiatur, eaque sit certior.

Molestam hanc, licet dubiam, operationem ne fugiant Chirurgi, placet, observationem aliquam in canibus annotatam adductis addere. Cl. Henricus Blasii, Medicus, haud ita pridem in cane Lienem exscindere volens, peritonæo illius magnitudinis vulnus inflixit, similiter ac ventris integumentis communibus; ut intromissorum digitorum ope & intestina miris modis loco suo dimovere, & lienem extra id extrahere, potuerit, hoc facto, instituta suturâ ea quæ pellionum est, vulnus clausum, brevique canis curatus, qui etiam postea sanus vixit, impossibile dixisses, si quidem vulnus dictum, miramque intestinorum agitationem manu operatoris peractam, considerare licuisset, animal ullum, ita constitutum, vivere posse.

Capiti huic ut finem imponamus, Author sum, quoties occasio conveniens se offert, operationem hanc instituendi, nunquam eam fugiat Chirurgus, tanti periculi haud est quanti eam habent varii, in morbo per se absolute lethali, præstatne instituere remedium dubium, quo salvari posse ægrotantes ratio & experientia docent, quam nullum. *Job. à Meeckren in Observ. Medico-Chirurg.*

De Enterocele ex processus peritonæi laxitate in Viro.

Nec intestina, nec scrotum Herniæ causa unquam dici haberique possunt, sed tenera constitutio processuum peritonæi; his enim, levi ex corporis motu, dilatatis, antrorsumque extensis, imò, ut volunt alii, omni modo ruptis, facilis intestinorum ad aliena loca prolapsus.

Civis quidam Amstelodamensis, siccioris constitutionis, ex inordinato pedum motu, dum ex sedili surgeret, subitò contraxit bubonocelem, mox, ex prolapsu intestini in scrotum, Enterocelem. Chirurgo se committere non audens, ex Herbario *Remb. Dodonæi*, qui in promptu erat, herbas floresve dolores mitigandi vi pollentes collegit, ex pharmacopœâ petita hæc medicamenta in lacte decoqui curavit, tumorique applicari; benè cessit negotium, dolor remisit, tumor imminutus.

Hoc in statu, sine ullo vinculi s. bracherii usu, solâ oleorum inunctione contentus, aliquandiu vixit. Tandem cùm in convivio quodam cibo potuvè ventriculum plus justo replevisset, in tumorem inguinis non solum sed & scroti incidit, periculosum non minus quam dolorificum, accedente illico intestini in scrotum prolapsu, horrendo adeò, ut & scroto rupturam, & ægrotanti mortem minaretur.

Vocatus inveni hominem pedibus manibusque ædes perreptantem, quod dolores ex rupturâ dictâ intolerabiles, in scrotum prolapsa intestina manibus tractare permittebat; causarant hæc tumorem magnitudinis immensæ.

Misero nostro ægrotanti quo quantum possibile succurreremus, primo Enema aliquod ex emollientibus & anodynis paratum, ita tamen ut decocti minor adsumpta quantitas quam ordinario fieri solet, oleorum contra, ut Amygd. dulc. verbasci &c. major.

Ad inflammationem ex intestino, flatu, fœcibusque causatam, quæ gravis his aderat, cataplasma hoc præscripsimus.

℞. Farin. Tritic. hord. an. ℔ß. Furfur. Tritic. ℥iiii. Flor. Chamomill. Sambuc. an. M i. Ol. Myrtill. Rosar. an. ℥ii. Vini rubr. q. s. M. F. Cataplasma.

Hæc interea dum præparabantur, nostrum fuit molliori manu, adhibitis linteis calidioribus, intestinorum repositionem procurare, quæ etiam benè successit, magna enim intestini hujus portio jam suo loco restituta, antequam præscripta pharmacopœus adferret.

Injecto hinc Enemate, applicatoque Cataplasmate, (quod post horam, duplici quantitate renovari curavimus) repositio intestini longè facilior fuit, integreque absoluta.

Repositum suo loco quo reservetur, consultum vinculum processui peritonæi dilatato applicare ad eum modum formatum, quo patare ea solitus Nicolaus Minnebroeder, Chirurgus hujus loci, qui etiam varios simili malo afflictos curaverat. Vinculum hoc haud differt ab aliis, nisi quod duplex fascia, utrinque una, ad majorem firmitatem, ne deorsum decideret, humero incumbat. *Idem ibidem.*

De Herniâ flatulentâ scroti, seu pneumatocele ex vulnere Thoracis.

Vulnus thoracis non penetrans, Fabr. ab Aquapendente *inquit, curatur ut vulnus simplex. In penetrante autem, præmissa corporis totius procuratione potissimum in id incumbendum, ut evacuetur colluvies, & humiditas, quæ in thoracem è labiis vulneris descendit, ne putrescens mortem inferat. Evacuatur autem per tres vias, per vulneris orificium, per os scil. tussiendo, & per urinæ viam.*

Georgius Stouk, discipulus Notarii cujusdam à condiscipulo vulneratur cultello exiguo pectoris latere dextro. Propter exilitatem foraminis & aëri & sanguini transitus omnis denegabatur.

Vocatus febrem adesse reperiebam gravem, cum asthmate, pectorisque duritie. Ministrorum nostrorum aliquis per vulnus sectione notabilem sanguinis quantitatem extraxit, quo facto ad modum ab Aquapendente præscriptum processimus,

Die tertio quartove scroti pars dextra eam in molem intumuerat, ut caput infantis minoris magnitudine referret. Flatulentus hic tumor, cujus causam cognoscere ut arduum, ita curationem instituere. Haud improbabile nobis videbatur flatus hic collectos ex cavitate pectoris descendere, adeoque diaphragma etiam perforatum esse; in ventre autem hærentes, ubi varii tumores in externis notabiles producere videbantur, per processus peritonæi ad latus vasorum spermaticorum testes accedere.

Curatio difficillima, atrophia aderat, indies magis magisque notabilis, expectoratio materiæ fœdæ continua, cum tussi gravi. Febris continua, cum sudore frigido, vomitus molestus, adsumptorum maximè, vigiliæ diurnæ nocturnæque valdè vexabant.

Tertia septimanâ tussi ejecit materiam quandam crassam, longam, rotundam, porosam, impuram, hanc particulam carnosam diaphragmatis habebamus, quod hic vulneratum conjiciebamus. Ea excreta febris, sudor, respirandi difficultas, debilitas plurimum remiserunt, undè consultum visum naturæ operanti succurrere; in locum adeoque aposemaris ex Rad Chinæ parati, quo hactenus usus, vulnerarium hoc substituere placuit. ℞. Herb. Tussilagin. M j. Capill. Vener. hyssopi, Sanic. Verben. an. M j. Vincæ perv. Mß. Rad. Petroselin. ʒii. Flor. Beton. Liquirit. Oculor. cancri an. ℥ß. Coq. in aq. hord. par. iij. Mulsi parte. Utebatur hoc quotidiè bis terve. Syrupum etiam confici vulnerarium curavimus ex brassicæ rubræ & consolidæ succo.

Et horum usu id effecimus, quod vires corporis indies increverint, purulentæque materiæ per fistulosum pectoris foramen, evacuatio successerit; Hinc plumaceolum planum Oleo ceræ madefactum vulneri impo-

impoſuimus, plumaceolo linteum quadratum, quadruplicatum, linteo verò ferrum ignitum, & hac ratione olei dicti virtus interioribus communicata. Ter quaterve hac methodo ubi in curatione noſtrâ proceſſimus, vulneris foramen claudi permiſimus, & ſanitati reſtitutum ægrum obſervavimus.

De aëris ex thorace per diaphragma apertum in ſcrotum motu in prægreſſis egimus, haud è re erit exemplo aliquo notabili dicta illuſtrare.

Petrus Jacobi, Diemenſis, ruſticus, ebrius cultro interfecit Cognatum, vulneratur interim à cognato. Vulnus erat abdominis inter coſtam ſpuriam ſecundam & tertiam per quod eo impetu aër extrorſum proruebat, ut vix detineri potuerit. Undè hic aër controverſiam inter medicos Chirurgoſvè movebat; erant enim qui non niſi in ventris imi cavum penetrare vulnus credebant, at horum opinioni accedere haud poteram, quod & ratio ſuaderet, & præcedens obſervatio docuiſſet, non niſi Diaphragmate læſo aëri per vulnus viam concedi; undè oblique hoc vulnus ſurſum per diaphragma in thoracis cavitatem penetrare credibile mihi videbatur. Poſt diem tertium quatuorvè aëris per vulnus dictum egreſſus haud amplius notabatur. Hic nova quærendi occaſio, quid cauſæ ſubeſſet quod flatus haud diutius ſe exhiberet? ad hoc reſpondere nobis placuit, probabile omnino nobis haberi, vulnus intra coſtas & hepatis partem exteriorem penetrare in thoracis cavum, hoc autem ab hepate incumbente hoc tempore claudi.

In aperto cadavere (inſidenti enim ſellæ carnificis manu caput ablatum) ſuſpicioni noſtræ correſpondere omnia, viſum. Primò enim hepatis partem convexam ſurſum verſus diaphragma elevatam notavimus, undè vulneris in eo obturatio. Secundò non ſolum vulnus diaphragma penetraſſe, ſed & pulmonis partem inferiorem fuiſſe ablatam, quam ſero in thorace collecto innatantem vidimus.

In gratiam curioſorum hic loci addere placet, in Cordis ventriculo dextro ſanguinis ne guttam à nobis fuiſſe repertam, in ſiniſtro verò ſpumoſum omninò ſanguinem; quod ſententiam ſcriptorum illorum confirmare videtur, qui volunt, in iis, qui violenta morte intereunt, ſanguinem ſpumoſum in venis contineri. *Idem ibidem.*

De Enterocele gravi.

Anno 1652. occurrit nobis vir ſatis annoſus, qui Herniâ ſcroti laborabat enormi, erectus quoties incederet, tumor ſe extendebat ultra genua, evadebatque craſſitiei ſatis notabilis.

Tumor hic quoties in ſcroto appareret, venter adeò detumeſcebat, ut etiam manu planâ premendo vertebras lumborum attingere liceret. Hinc ubi tumorem hunc tollere animus, elevatione leni omnia inteſtina in ſcroto prolapſa, per peritonæi patentem valdè aperturam facillimo negotio ventrem repetebant, nec ullâ in hac reſtitutione moleſtia afficiebatur, niſi quod, ubi inteſtina repoſita diaphragma attingebant, animi deliquium non leve incurreret.

Admirationem omnem ſuperabat, hilari adeò ipſum animo fuiſſe, atque ad opera navalia promptum, ut etiam mal. conſcendere, ea celeritate dexteritateque valuerit, quà nullus ſociorum.

De quo præcipuè conquereretur hoc unum erat, quod urina ad latus ſcroti diſtenti ſtillaret, undè excoriatio gravis & dolor inſignis, membrum etenim virile ſcroto ita arctè unitum erat, ut impoſſibile eſſet urinam ex debito emingere. De curatione hujus affectus videri poſſunt quæ in prægreſſis obſervatione duplici habentur. *Idem ibidem.*

Hernia exulcerata, unde excrementa alvina prodibant, feliciter curata.

Clariſſ. Samuelis Ledelii, Miſcell. Curioſ. Decur. iij. Ann. 2.

Decur. 1. Anno 3. Obſerv. 122. Ephemeridum noſtrarum, legimus de hernia exulcerata; unde excrementa alvina ſine ulla ſanitatis noxa fuêre egeſta. Simile quid mihi exhibuit pagus noſter Wittgenau, in ruſtici uxore quadragenaria. Hæc eandem patiebatur calamitatem: quia verò ipſi moleſtum erat, excrementa videre prodire è loco inconſueto, ergo ex conſilio vicinarum, ſucco abſynthii expreſſo, per longam temporis intercapedinem delinit, tandemque claudit, & excrementa ad conſuetam excluſionem deducit. Hoc tamen mali inde habet, quod, veluti conſtricta in ſinu, procedit, nec corpus ſatis extendere, aut caput debitè extollere, nec onus gravius ſine ſumma moleſtia ſublevare valet. Aliàs mediocriter vivit, non ſana, non ægrota, ſed in ſtatu neutro. Docet hæc hiſtoria, inteſtinorum vulnera poſſe etiam coaleſcere, quanquam difficulter.

Hernia Inguinalis, cum abceſſu, per Naturam curata.

Clariſſ. Alardi Mauritii Eggerdes, Miſcell. Curioſ. Decur. iij. Ann. 4.

Graves ſæpe poſt ſe affectus relinquunt Laborioſi partus, quod Mercatoris cujuſdam noſtratis uxor, non ita pridem eſt experta; hæc per ejuſmodi partum herniam inguinalem contraxerat, cui poſt menſes tres, dolor acerbiſſimus ſupervenit; mulier dolorum pertæſa me vocari fecit, cùm eam acceſſiſſem, de dolore ventris intenſiſſimo conquerebatur, herniam vero ex pudore reticebat, importunis precibus auxilium & levamen flagitanti, mixturam paregoricam, ex v. maſtich. menth. ſyr. Cort. Citr. Spir. Carminat. & paucis gran. Laud. op. præſcripſi; Clyſterem etiam ex decoct. Emoll. & Carminat. Oleo aureo Ruland. & Sale gemm. acuatum injici, & abdomini Cataplaſma anodyn. imponi curavi. Hiſce dolor per noctem ita fuit mitigatus, ut patiens ſibi ſanitatem perſuaſiſſet, niſi odor ſtercoreus, quem ex ſtomacho ad os aſcendere ſentiebat, Ileum jam futurum prænuntiaſſet. Hoc ſigno inductus, ex patiente quæſivi, utrum præter ventris dolorem nullum aliud ſentiret, incommodum? reſpondebat, ſe in ultimo partu per violentiſſimos conatus tumorem durum in inguine ſiniſtro contraxiſſe, quem cùm manu examinaſſem, duas in illo reprehendi particulas inſtar farciminis lucanici, oblongas & duras, quas portiones inteſtinorum illuc in partu per violentam preſſuram protruſas judicabam, quare reductionem ſedulo adhibitis quibuſcunque intrinſecis & extrinſecis, inceſſanter urgebam, ſed eludebat omnem diligentiam pertinax malum. Mulier interim ſummo cum faſtidio fœces alvinas per os continuo rejiciebat, donec die morbi, nî fallor vigeſimâ appareret in tumore illo herniali puſtula nigra, quæ paulò poſt excidua largum relinquebat foramen, per quod, ceſſantibus omnibus aliis ſymptomatibus excrementa alvi cum impetu effluebant, & licèt dirum hoc accidens inſtar monſtri

stri horridi patientem perterrefaceret, recipit illa nihilominus intra paucos dies appetitum & vires, quo viso recordabar feniculæ illius, cujus historiam Ephem. nostratum Decur. 2. An. 6. p. 413. retuli, adductoque ex ea prognostico, mortis proximæ timorem à patiente meâ abegi. Sed ecce miram Metamorphosim, quam quis non male miraculum Medicum dixerit. Postquam enim per tres ferè septimanas ex dicto jam foramine excrementa effluxissent, mulier pristinæ integritatis avida, Clysteribus à me ante præscriptis proprio Consilio, alvum sæpius sollicitare, pristinamque fœcibus alvinis viam adaperire tentat, neque vano effectu aut irrito conatu, redierunt enim relicto foramine ad antiquum canalem excrementa, vulnere interim à Domino *Bauer* eximiæ scientiæ, & experientiæ Chirurgo, ritè deligato percuratoque, Mulier quæ letho jam adjudicata fuerat, per Dei gratiam, integrè convaluit.

Herniæ Sectioni, Spasmus Superveniens lethalis.

Clariss. Eberhardi Gockelii. Miscell. Curios. Decur. iij. Ann. 5. & 6.

Anno 1696. Mense Novembri, Joh. *Bitterloff* Rusticus mediæ ætatis herniosus, ex Pago Pful, propè Ulmam, ad recuperandam per sectionem pristinam suam valetudinem, Ulmam se recepit, ibidemque se manui alicujus exercitati Chirurgi submisit, à quo etiam, in præsentiâ quorundam Medicorum & Chirurgorum feliciter sectus & decenter tractatus est; Hic Patiens ad duodecimam usque diem bene habuit, quibus prætеrlapsis, ex improviso spasmo laborare cœpit, qui etiam in tantum invaluit, nervosque ac musculos gutturis, temporum, ac genarum ita obsedit, ut os ad comedendum vix aperire, nec deglutire vel respirare potuerit, & capite pronus in lecto, ac si fune tensus & ligatus esset, sedêre coactus fuerit.

Cujus causa externa, corporis refrigeratio ab aëre externo algido, per ineuntes & exeuntes tempore hyemali sæpius in angustum hypocaustum immisso, interna verò humores acri-salini, austeri & aluminosi, nervos infestantes & contrahentes, vel sanies nervos vellicans, & sursum versus suum principium contrahens fuit.

Ego ad hunc Patientem vocatus, ipsi sequentia remedia præscripsi. Et quidem internè. ℞.Pulv.lumbr. terr.℥j. C.C.phil.præp.Pulv.Epilept. Marchion.Cephal. Michael August. aa. ℈j. Castor. ℈ß. Ol.macis gutt. iij. M.f. Pulv.subtil. de quo, quantum cultri cuspide capi potest, de die aliquoties in aqua Ceras.nigror.patienti exhibeatur. Et ℞.Aq.Cerasor. nigr. flor.tiliæ, Poeon. aa ℥ß. hirund.cum castor.Epilept.Lang.aa ℥ß.Confect. Alkerm.ʒß. Lapid. Bezoard.Or. gr. V.Margarit. præp. Pulv. Marchion. Cephal. Michael. aa. ℈ß. sacch. perlat. ʒij.M.Dosis Cochleare unum vel alterum, sepius repetendo. Ad hæc Clyster etiam sequens fuit applicatus. ℞. Herbar.5. emoll. flor. Chamomill. Verbasc. Summit. aneth. aa M.ß. Sem. Lini ℥ß.Decocti hord.q. s. fiat l. a. ebullitio, Colatur. ℞. ℥vj. in qua dissolv. Electuar.lenit.Florenz. Diacathol. aa ℥j. ung. Clysmat. ℥j. Axung. anser. Gallin. anatis aa ʒvj. Vitell. ovor. Num.2. M. f. Clyster. Externè, nucha, collum, genæ, spina dorsi, & venter tali linimento calidè fuere inuncta. ℞. Ol. Chamomill. Rosar. Lumbric. terr. de castor. aneth. aa ʒvj. Terebinth. pingued. hominis & Canis aa ʒj. M. d. ad fictile.

Sed omnia hæc remedia sine optato successu fuere adhibita, ac dictus patiens, ingravescente morbo & symptomatibus occubuit, sicque effatum Hippocratis adimpletum est, qui sect. 5. Aphorismorum secundo inquit, Convulsio (vel spasmus) vulneri superveniens lethalis.

Hernia Pubis ab Obstetrice pro Utero habita, pessimè tractata.

Clariss. Joh. Petri Albrechti. Miscell. Curios. Decur. iij. Ann. 9. & 10.

Nocivos inter errores, quos ab imperitis Obstetricibus sæpius committi quotidiana docet Praxis, meritò ille, quem jam referendi animus est, locum habet, dignus sanè, cujus hîc aliqua fiat mentio. Mulier quadraginta circiter annorum, venditione Malorum Citriorum hîc loci victum quærens, Anno 1694. incidit in contumacissimam alvi constipationem ac torminibus colicis miserè torquetur, succedente mox continuo vomendi conatu cum anxietatibus præcordiorum. Prout igitur mos obtinuit, ut mulieres in suis morbis priùs vetulas ac Obstetrices, quam expertos ad auxilium vocent Medicos, sic & illa, de qua nobis sermo est, earundem quandam accersi curat, remedia ex ea anxiè expetens. Obstetrix plurima de utero malè affecto blaterat, ac ipsi unicè causam morbi assignat; id quod audaciùs multò affirmat, dum denudato abdomine in inguine sinistro protuberantiam quandam gallinacei ovi magnitudine advertit; quâ conspectâ, uterum à sede naturali discessisse, eumque ob id indignabundum, tormina & alia symptomata ciere, imprudenter exclamat, addens, sui jam officii esse, ut eundem contrario motu ad naturalem redigat locum, quo facto futurum, ut quævis mala iterum evanescant. Quid fit? Ægrota dictis Obstetricis verbis aures præbens, hujus fidei & curationi se committit, at infausto admodum eventu; illa enim ter quaterve quotidie infirmam accedit, repositionique putatitii uteri operam dans, tumidam partem premit, fricat, vellicat, trudit pellitque versus interiora, nihil interim remittente malo, quin potius eodem magis magisque in deterius ruente. Hinc permotus maritus, meum efflagitat auxilium; utque citò citius ad ejus me conferam uxorem, summopere petit. Adsum statim ac miseram in deplorando invenio statu, fœtidas jam & stercoreas copiosè evomentem sordes. Quæro ex Marito, num in uxore unquam vel umbilici, vel pubis observaverit herniam? Respondet ille, planè sibi ignotum esse, quid herniæ nomine veniat (*Er wisse nicht, was ein Brunch zu sagen sey?*) bene quidem se scire, quòd uxor ab aliquo tempore quendam in pube senserit tumorem, haud tamen se credere, eundem adhuc adesse, cùm adhibita Obstetrix, illum nihil aliud, quàm uterum fuisse perhibuerit, qui sede suâ naturali relictâ, sinistrorsum versus oberraverit; cuncta præterea enarrabat, quæ ab illa ad reponendum uterum hactenus peracta erant, annectens, juratò fermè eandem dixisse, quòd ille jam debitum iterum occupet locum, factisque omnibus quæ sui muneris esse putaverit, Medicus jam sit consulendus, qui cæteris Accidentibus idoneò subveniat consiliò. Impetratâ tunc licentiâ inspiciendi locum affectum, Bubonocele oculis statim occurrit, omnium malorum quæ hactenus Ægrotam excruciârant, vera causa; Ast, quod maximè dolendum erat, Tumor à pessima obstetricis contrectatione, violentis trusionibus, frictionibusque inflammatus, planè ad suppuratio-

purationem tendens, mirum fumferat incrementum ad labia usque pudendorum jam proserpens. Detestor temerariæ hujus vetulæ frivolum omnino facinus, injectisque nonnullis Clysmatibus ac per os exhibitis iis, quæ emolliendi virtute prædita, alvi exonerationem promovere possent: Brevi, Deo sit laus! ejus naturalem iterum obtinuit apertionem; cum vomitus stercorei notabili remissione meliorique paulò post adspirante sanitatis aurâ. Ulceris interim, quod sponte apertum, puris ingentem eructavit copiam, Chirurgo cuidam commissa est curatio, cujus dexteritate & diligentiâ, istud quoque, licet post aliquot demum menses, feliciter consolidatum est. Quot verò molestiæ ac tædia interea Ægrotæ, tum ob dolores exin obortos, tum ob ægritudinem animi, quàm ob partium genitalium quotidie repetitam deligationem, pudor naturalis causabatur, fuerint devorandæ, norunt omnes, qui tum temporis cum illa conversantes, ob puniendam Obstetricis temeritatem, haud adeò fausta huic apprecabantur.

Sarcocele ingens, variis accidentibus stipata.

Clariss. Gustavi Casimiri Gahrliep. Ephemer. Germanic. Centur. 1. *&* 2.

Vir honestus à teneris mihi familiarissimus, dum in Academia Francofurtensi studiis mecum vacaret, ab Ephoro Nobili duorum Comitum Polonorum, quem dicteriis se vexantem, dum aliqualem vindictæ loco, titillando paulò nimis irritarat, jactu crepidæ sinistrum inguen & scrotum graviter non sine insigni dolore læsus, postquam ictus paululum dedoluerat, contusionem illic factam, ut solet juvenilis ætas, susque deque habens, post satis ingens temporis intervallum, testiculum sinistrum læsum sensim ac sine sensu incrementum aliquod notabile coepisse, ac multò majorem suo à dextris vicino factum animadvertit. Quod tamen, cùm inde incommodum notabile nullum adhuc sentiret, patienter tulit. Præsertim cùm postea anno ætatis 33. contracto matrimonio, generationi prolis utriusque sexûs obicem nullum obtrudere, à nativitate filii primogeniti satis grandis, septimo à partu die Epilepsiâ sublati, & filiarum duarum, quarum prior anno ætatis duodecimo, posterior, quintâ à partu septimanâ fatis cessere, deprehenderet. Nihilo tamen minus, augmentum continuari, marcescente interea, ob præreptum à compare suo nutrimentum, didymorum altero. Defunctâ post quindecim annorum conjugium priori uxore, liberis orbus, socero suo superstite septuagenario majore, quem hactenus altum, in ea orbitate deserere religioni sibi ducebat, à biennii viduitate ad secunda vota transire coactus, iterato matrimonio, duorum filiorum ac filiarum duarum prolifero factus pater. Quorum tres, filius nimirum ex illo connubio primogenitus ac filiæ duæ adhuc superstites. Unde, ut in parenthesi quasi hoc addam, incertitudo illius asserri Democritici, cujus Columella lib. 6. c. 28. meminit, satis apertè liquet: quo à dextro testiculo mares, à sinistro fœminas derivari ex Democrito asserit, ac ligato (de Caballis agens) sinistro testiculo mares, dextro ligato fœminas generari contendit, cùm unicus hîc, isque læsus & æger, emarcido altero, ad utriusque sexûs generationem pensum contribuerit sufficiens. Sublatâ demum & post tredecim annorum connubium & hac alterâ uxore, ac substitutâ illi ob liberorum, filiarumque præsertim educationem, post unius & dimidii anni viduatum tertiâ, Sarcocele jam manifesta sui indicia prodens, ob parcius fortè ætate jam provectâ Veneris exercitium, brevi tempore immensum aucta, ut caput infantis propè biennis facilè æquaret, ac ab ulteriori tandem illius usu planè arceret, interim nec mole prægrandi, nec pondere satis gravi, nec gressui aut incessui eâ ætate satis alacri & expedito, incommodum ullum aut impedimentum ultra septuagesimum annum jam provecto adtulerit. Donec 78. ætatis anno, post multas ærumnas simul irruentes corporis animique ægritudines & afflictiones in scorbutum, hypochondriacum malum, febrem quotidianam lentam cum consumtione carnis & spirituum omnimoda incideret, sublato penitus appetitu, cum nauseâ assumendorum omnium ferè invincibili ac virium totali prostratione, facies Hippocratica in procinctu, deque recuperatione sanitatis ferè conclamatum esset. DEO Opt. Max. sic clementer dubio procul, disponente, Natura fidelis ejus serva ac sui conservatrix planè sedula in ipsa Sarcocele abscessum molita, sublato in tumorem coniformem paucis diebus satis grandem monstro illo sarcomatis scroto contenti; verùm (quod sanè mirandum) sine insigni aliquo dolore, nisi forte tensivo satis tolerabili, sine ullâ pulsatione, quæ in abscessibus, dum pus fit, rarissimè abesse solet, fortè quia hîc nullum suberat, sine omni molestia aut incommodo admodum sensibili, nec ullo signo ominis sinistri, nisi quod in apice coni illius macula initio parum, successu magis rubescens, vix pisi circulum magnitudine æquans, sensim in pustulam epidermidem elevans, mutata appareret, quæ post unum alterumve, octava tandem Augusti die circa meridiem, præter omnem expectationem, sponte absque ullo sensu ullius doloris rupta, madore solo linteaminum adjacentium aperturam proderet, ac subitò tantum, non sanguinis meri, nec cruoris nec saniei vel puris propriè dicti, utpote omni odore aut fœtore destituti, nec ichoris, sed humoris crassiusculi copiam eructaret, ut non solùm linteamina circumjacentia omnia contaminaret, sed & ipsas, sit venia verbo, caligas inundaret, & squalore immenso, ut vix esset ferendo, saburraret. Unde tanta illius copia, & qua cavitate collecta, cùm tumor suprà dictus capiendo illi non suffecisset, meum non est determinare. Triduum fluxus ille copiosus continuavit, qui puri nihil analogum, præter aliqualem consistentiam, ab illius plane difformem habebat, miscelæ potiùs similis laticis, cui pollen latericius commixtus, qui linteo exceptus, exhalante paulatim liquore & exsiccato penitus, minutissimis micantibus salinis quasi crystallis scatere videbatur. Consternabat initio patientem inopinatum illud profluvium, hinc cùm diem unum ac alterum continuaret, nec sponte sisteretur, nec plagulis aut Emplastris, nedum difficulter admodum illi plagæ applicandis aut splenüs coërceri posset, vocatur tandem & accersitur in subsidium Chirurgus aliàs non inhabilis, qui attonitus phœnomenon illud contemplatur & nunquam tale antea sibi visum asserit, tandem ampliandam esse aperturam censet, quo materiæ effluenti liberior pateat exitus, ne fortè partes reliquæ scroto contentæ, à putrilagine illâ (ab acrimoniâ tamen omni, quantùm adverti potuit, planè immuni) illic

diutius

diutius morante in partem corruptionis traherentur; turundam itaque applicat paulatim ab humore turgescentem, & foramen ad pisi paulò majoris capacitatem redactum, turundulâ è lino carpto paratâ, ac balsamo Arcæi imbutâ obturat, sicque dietim semel deligatum aliquot hebdomadas tractat, nec quicquam fluore indies continuante proficit, sed palliativè inter spem & metum ægri curat. Materia interim, tam quà consistentiam quàm colorem & copiam subinde variante, ac pulvere illo rufo paulatim magis minusve deficiente, & in liquorem tandem, loturæ carnis aliquatenus similem, mutatâ; quandoque dilutiorem nonnunquam & subflavum, amyli instar diluti linteâ, ubi siccata roborantis colorem & consistentiam induente. Demum Chirurgus à tempore medelam patienter præstolandam præfatus, expectationis curæ malum committit, additô prognosticô ægro nequaquam acceptô, fonticuli vices subiturum illud foramen, ac à multis incommodis ætatem hanc provectam, aliàs sæpius gravaturis, præservaturum censet, sicque cùm nec consilii nec auxilii ulterius nil ab illo expectandum, ab ægro corporis sui Chirurgum posthac acturo dimittitur. Ab eo tempore varias subiit abscessus ille mutationes, nunc fluxum aliquot dies continuos servavit, nunc verso quasi epistomio eundem diem unum alterumve ac si plenam sanitatem promitteret, sufflaminavit, ac ne guttam quidem liquoris stillavit. Interea temporis successu papulæ, una priùs, mox & altera pisum in medio sectum referentes, à cute emerserunt, haud procul à foramine priori, quę rectâ ferè lineâ viciniam prioris occuparunt, calami anserini minoris transversi spatio ab invicem distantes, proxima priori nunc rursus paulum coarctato, paulò major tertiâ, colorem cutis initio non mutantes, humorem tamen nullum adhuc sudantes. Postmodum media illa papilla major cuticulâ, quâ tegebatur, adtritu spoliata liquorem priori similem quoque cœpit fundere, priori quasi obliteratâ, quæ tamen post unum alterumve diem recruduit, madorem priore tenuiorem exsudans; semel etiam lapillum (an osiculum dicam ambigo) semen sinapi magnitudine æquantem, unà cum latice extrusit. Demum & tertia papilla ut ur rarius & parcius lacrymas quasdam sudare cœpit. Nunc quandoque alternant, modò illa, modò altera, raro tertia, modò duæ, modò omnes, licèt rariùs lympham suam, nunc rariùs nunc parciùs aut laticem exstillant, quandoque nunc una, nunc duæ, nunc omnes tres rursus ad tempus clauduntur, sicque ægrum inter spem & metum suspensum tenentes, an unquam an nunquam à fonticulis spontaneis liberandus sit, placidam tandem analysin à divinâ gratiâ expectare jubent.

Cum obligatura vulnerum, quæ spleniis ac vinculis fit, ab initio admodum in hac plagâ molesta, imò ob crebram urinæ redditionem penitus incommoda, coactus est æger loco spleniorum ac vinculorum bursam aut bulgam, aut capsam, vocet quisque, prout ipsi visum, cupream stanno internè obductam, & externè corio molliori vestitam excogitare, sibique comparare, quâ teculas suas, patrimonium istud carnosum, imposito foraminibus Emplastro tribus turundulis balsamo Arcæi pręmunitis, & applicato desuper pulvillo, ab ulteriori deligatione immunis, bis dietim recondere, sicque hoc adminiculo, à cingulo forti coriaceo, ilia ambiente duobus locis connexo ac suspenso, adjutus dies noctesque gestare, ac sic sat commodè tolerare possit. Plurima eaque non indigna circa hunc casum occurrunt. Unde nimirum abscessus ille sine omni dolore, sine pulsatione in parte adeò sensibili, tam subito congestus & ortus, tam properè auctus; tam inopinatò absque ullo doloris prodromo sponte apertus, tantam saburræ copiam (cui capiendæ tumoris capacitas neutiquam suffecisset) eructaverit? An pro evacuatione critica habendus sit ille fluxus, quo morbum præcedentem gravem in marasmum tendentem solvere Natura sit conata? Annon Naturæ conatus ille, præcipuæ indicationi virium instaurandarum, quæ corporis marcescentis nutrimentum potiùs & augmentum efflagitare videtur, quàm tantæ humoris copiæ, in sene præsertim subtractionem, è diametro contrarius sit judicandus? An fluxus ille etiam nunc perseverans, pro infausto an pro salutari indicio sit habendus, an ægro à majoribus incommodis præservando, ut quidam non infimi nominis Medici censuerunt, servire possit? Num verò pro lethifero cum tempore sit habendus perstans ille laticis fluor? Multum humoris, fortassis & nutritii, corpori subtrahendo, eoque exhauriendo potius suoque vigore, satis jam exhausto, ulterius spoliando, aptus sit judicandus? Qualis illa & unde derivanda pulveris illius lateritio pollini similis, russi ab initio tanta copia, & illius per aliquod tempus continuata eructatio, jam verò sensim deficientis paucitas? Quæ inodori illius ac quantum sensuum judicio assequi datum, omni penè acrimonia carentis, laticis, cui pulvis hic immixtus, origo? An vas aliquod lymphaticum in scroto per diæresin, vel diapedesin, aut anostomosin apertum illum sensim excernat aut exsudet; Verùm horum evolutio ac resolutio animi mei ac judicii provectâ hac ætate aliquatenus jam torpentis horizontem transcendunt: Aliis ergo ingenio vegetiori præditis meque sagacioribus lampada trado.

Berolino Augustam Vindel. die 8. Decembr. An. 1708. Missa.

Monuit postea, die 6. Junii An. 1710. Nob. hujus Observationis Author, faciem ulceris descripti quotidie ferè aliam induere faciem, tam quoad exteriorem affectum, quàm quà redundantem materiam, tum consistentiâ, tum colore, tum copiâ semper variam: ab aliquot hebdomadis præter faciem paulò quàm ante crassiorem, frustulatim aliquando cum impetu tanquam è siphone ejaculatas ad distans nonnunquam, prosilire particulas carnulentas, pallide rubentes, diversas tam copiâ quàm magnitudine, seminis papaverini & cannabini, pisi etiam tam majoris quàm minoris, quas ipsam testis esse substantiam suspicatur, paulatim fatiscentem ac secedentem, sed absque omni dolore ac foetore, cum aliqua tamen, sed vix sensibili corporis alteratione, viriumque jactura.

Enterocele magnetica, seu per Sympathiam curata.

Clariss. Joh. Georgii Hoyeri. Ephemer. German. Centur. 3. & 4.

Curas Sympatheticas ad lydium rectæ rationis lapidem

lapidem examinanti; triplicis generis occurrunt. Sunt enim (1.) purè naturales seu rationales, cuivis Medico Christiano & rationali concessæ & usitatæ (2.) Superstitiosæ à Medicis rationalibus negligendæ, quando verba vel preces simul proferuntur (3.) Magicæ, animo nocendi, seu proximo damnum inferendi institutæ. Nullus enim dubito, quin plurima veneficia per sympathias & antipathias explicari possint. Scilicet Cacodæmon cùm supra naturæ vires agere non possit, abstrusioribus his mediis utitur.

De istis Observatione CXVIII. Centuriæ I. & II. Ephemeridum Nat. Cur. currente hoc anno editarum, fusiùs dictum. De his inferiùs nonnihil dicemus. Illarum verò exemplum sequens hæc observatio nobis subministrat. Puer quatuor annorum, tenerioris constitutionis, alterutro peritonæi processu, per casum ab alto disrupto herniosus factus. Itaque parentibus ejusdem non sine summo animi dolore animadvertentibus, scrotum à prolabentibus per rupturam intestinis sæpiuscule, mirum quantùm intumescere, magnasque sibi molestias, & majores filiolo dolores afferre: quin etiam reposita intestina post levissimum motum denuò relabi, variis remediis, cataplasmatibus, emplastris, ligaturis &c. frustra adhibitis. Deliberantibus, an tenerrimum corpus crudeli sectione periclitari velint, venator quidam herniosum magneticè curare spondet. Quare filiolus in proximam Sylvam apportatur, ibidemque fissa, mediante cuneo ligneo, quercu teneriori, eousque donec dictus puellus per fissuram trahi posset, ternis vicibus per dictam fissuram trahitur atque retrahitur, superadditis quibusdan verbis nescio qualibus. Postmodum quercus fissa ligamentis sedulò deligatur, stercus vaccinum vulneri corticis læsi illinitur, cuneusque sub quercu terræ immittitur, superaddito prognostico: Quamprimum quercus fissura fuerit consolidata, & cuneus sub quercu defossus putrefactus, herniosum certò certiùs sanatum iri. Id quod felicissimus eventus plane confirmabat, herniosо post semestre spatium perfectè, superstiose tamen curato, & ab hernia adhuc libero existente. Regerat aliquis: Bona verba fuisse, quæ venator mussitavit, & forsan invocationem nominis divini. Sed Numen divinum in omnibus corporis necessitatibus invocari posse ac debere, dubito. Cujus quidem dubii decisionem Theologis relinquo, qui cum rationalibus Medicis loquor.

Bubonocele periculosa.

Clariss. Gustavi Casimiri Gahrliep. Ephemer. Germanic. Centur. 3. & 4.

Philippina honestorum parentum filia proba, natu Palatina, teneræ constitutionis, sexto forte ætatis anno, Parentibus ob Gallorum, Palatinatum invadentium, tyrannidem, extorribus extra patriam denatis, orba, à cognata quadam Consulis uxore in familiam suscepta, & sat rigide educata, servilibus & pro ætate ac viribus nimis gravibus laboribus exercita, decimo quinto ætatis anno, ab onere nimio, cui tollendo impar, dolorem cum aliquali tumore in inguine sinistro sensit, qui postea in bubonem excrescens, dein inflammatus in apostema transiit, obstructionibus, febri, torminibus, aliisque symptomatis, superveniente quoque interdum Ileo, horrendis stipatum; tandem post unius alteriusve diei moram, perforato bubonis cacumine, tribus successive inde erumpentibus lumbricis, spithamam & ultra longis, exulceratum, quod diu saniem purulentam cum quibusdam excernendorum indiciis fœtidis eructavit. Herâ neglectiùs, licèt illud tractante, remediis quibusdam domesticis, interque ea decocti herbarum quarundam dubio procul vulnerariarum, usu. Dei potissimum gratiâ & ætatis juvenilis, si quid illa contribuere valuit, beneficio, ulcus illud diuturnum ac periculosum tandem coaluit. Ipsa sanitati quidem aliquatenus restituta, variis tamen infirmitatibus ac accidentibus subinde infestantibus obnoxia. Tandem ab herâ illâ severâ dimissa, Berolinum venit, novoque ministerio paulò tolerabiliori mancipata, triennium ferè firmiori valetudine gavisa. A trimestri autem malum illud tamdiu sopitum recrudescere cœpit, occasione nimirum rursus oneris nimii elevati, à quo in dolores colicos aut Iliacos, quantùm recordatur, denuò incidit intolerabiles; quibus sub hypochondrio sinistro ad inguen usque vergentibus, & immensum dies noctesque torquentibus, gravissimè afflicta; obstructionibus quoque alvi pertinacibus, in perniciem simul conspirantibus; eodem, quo ante inguinis loco, prope cicatricem ab ulcere priori relictam, tumor rursus bubonem, aut bubonocelen potiùs, mentitus, emersit. Adhibentur, uti solet, in talibus ab astantibus egenis, graves in Medicos, Pharmacopolas, & Chirurgos, erogandas impensas vitantibus, rursus domestica & euporista tam interne, quàm externe, sed frustra: tumor enim ille neutiquam iis cedens, indies potiùs augetur & altius adtollitur, ac gravia illa symptomata magis ingravescunt, gemente interim & miserandum ejulante ægerrima & miserrima patiente: demum & vomitus fœtidi superveniunt, Ilei instantis prodromi haud obscuri. Solicitor tandem, eousque cùm deventum, ut opem ægræ feram. Symptomati itaque urgentiori, ut aliquomodo saltem occurrerem subventurus, primùm Enema satis validum emolliens ac stimulans, in Pharmacopolio Regio parandum, & protinus applicandum, ordino, sed irrito effectu. Paratur postea, me inscio, à Chirurgo pauperum, ex mera urina, sale & oleo aliud, sed eodem successu; accurritur denuò ad me, præscribo cataplasma, validè admodum emolliens, tumori aliquoties calidè adhibendum, cujus ope cacumen tumoris sub Epidermide aliquatenus attenuatur, quo audito, enemà aliud validius præscribo, paulò post iteratam Cataplasmatis applicationem administrandum, pro alvo pertinaciter adeo adstrictâ, magis lubricanda & ad viam ordinariam sollicitanda. Quo vix dum peracto, Bubo ingenti cum fragore, displosæ instar bombardæ, præsente & assidente Chirurgo, crepat; atque copia insignis stercoris liquidi, cum pure admodum fœtido, tandem & injecti enematis liquore succedente, effluit. Unde mox insigne levamen cruciatuum, quibus miserrima hactenus torta, obortum. Deterso tandem sollicitè squalore, ulcere mundato, ac rite pensato vulnere, ut & propinatis interdum vehiculo commodo guttis aliquot Essentiæ traumaticæ D. Wedelii, alvus demum ad officium debitum rediit, consuetâ viâ recrementa secernens & eliminans. Vulnere itaque medii ferè digiti longitudinem ac transversi latitudinem

æquante,

æquante, ſicque tranſverſim ab inguine ad pubem deſcendente, Chirurgorum duorum dexteritati ac ſolicitudini commiſſo, ſub ſpe recuperandæ propediem ſanationis, ac integrâ tandem valetudinis ulteriori me ejus curâ ſubducens, pene reſtitutum deſtitui.

(Berolino Auguſtam Vend. d. 28. *Junii An.* 1712. *miſſa.)*

Poſteà inaudivi, illam aliquandiu ſatis incolumem vixiſſe; verùm haud ita pridem recidivam eſſe paſſam, ac malum illud recruduiſſe, quo eventu, cùm in auxilium non fuerim vocatus, ignoro. (Idem d. 6. Maji. A. 1713.

Anatomicæ inſpectiones.

Hernia à ruptura Peritonæi.

Anno 1613. Septembris 24. aperui corpus cujuſdam decollati, in quo cùm ruptura inteſtinali laboraret, affectum & peritonæum ruptum oſtendi, quomodo per eam rupturam inteſtina vel omentum decidunt. Modum etiam incidendi & ligandi demonſtravi. Plures idem in utroque latere habebat venas & arterias emulgentes, *Ioh. Rudolphus Saltzmannus Obſerv. Anat. p.* 42.

Enterocele à dilatione ſola proceſſus peritonæi citra rupturam dependens.

In Hernioſo hydropico ſecto poſt mortem, ejuſmodi foramen per quod inteſtinum in ſcrotum deſcendens tranſmittebatur, rotundo margine integrum, nec dum ſciſſum vel ruptum ullo modo deprehendimus. Per quod inteſtini tenuioris portio illa, quæ ſupra cœcum eſt, in ſcroti, aqua pleni, infimam ſedem uſque ferebatur, totoque illo ductu huic proceſſui peritonæi hujus aquæ cauſa, quæ tunicas has erodendo ut conglutinentur facit, firmiter accreverat & adnatum erat, nihilominus ſine incommodo excrementa egerente, nec dum de dolore conquerente. *Platerus Practic. lib.* 3. *cap.* 2.

Vaſa Seminalia Peritonæo obvolvi ex ſectione Anatomica Hernioſorum patet.

Notandum quod quando muſculi obliqui deſcendentis tendo modice relaxatur, fit Herniæ illa ſpecies quæ Bubonocele vocatur: Quando vero valde dilatatur, tunc fiunt Herniarum duæ ſpecies, Inteſtinalis & Omentalis: Valent namq; corpora hæc in ſcrotum deſcendere; Neq; ſi alicui ſit mirum ſi contra opinionem cujuſdam Excell. Medici ſententiam qui cum Fernelio credebat vaſa ſeminalia à Peritonæo non eſſe inducta, neque ita de facili tendinem hujus muſculi perforari poſſe, cùm jam ſæpe, ut vidi, & celeberrimis Medicis oſtendi rem aliter ſe habere, non ſolum in cadaveribus, ſed in vivis, præſertim anno 1596. in quo vidi puerum qui Hernia inteſtinali afficiebatur, & cum à Chirurgo à Nurſia per inciſionem curaretur, Teſticulo cum ſuis vaſis avulſo manifeſte inſpexi, atque oſtendi vaginam ut ita dicam, teſticulo à peritonæo factam, quæ ita erat dilatata in ſuo exortu, uſque ad finem & fundum, ut duo digiti manus meæ facile ingrederentur, quod credo omnibus facile eſſe viſu. *Hippolitus Boſcus de Facult. Anat. Lect* 1. *p.* 9.

Mulieres Herniis eſſe obnoxias oſtendit diſſectio virginis, cui à relaxatô Peritonæô Inguinalis accidit.

Ligamenta uteri Rotunda oriuntur à fundi uteri lateribus, iis præſertim in locis ubi Tubæ Fallopianæ utero committuntur, & inter duplicaturam Peritonæi verſus inguina utrinque aſcendens, & ut vaſa ſpermatica in maribus, ita hæc Ligamenta in mulieribus extra abdominis cavitatem prodeunt; hinc illæ eadem ratione ut viri Herniis ſunt obnoxiæ, quatenus ſcil. Peritonæum eo in loco, ubi ligamenta exeunt, præter modum dilatatur: Quemadmodum hiſce diebus obſervavimus, dum Filiam Hernia laborantem poſt mortem diſſecaremus, eo namque in loco, ubi rotunda uteri ligamenta abdomen deſerunt. Peritonæum adeò relaxatum invenimus, ut integram foveam ſive burſam efformaret, per quam inteſtina in inguen deſcendendo herniam inteſtinalem producebant. *Regnerus de Graaf. de mulier. organis cap.* 10.

Herniæ ope ſubligaculi ſolius curatæ, natura hiatum materia adipoſa offarciente.

Sacrificulus in ædibus S. Andreæ Artium ſacris, nomine Ioan. Moretus, Hernia completa laborans me acceſſit, opem efflagitans, maximo enim ſe dolore affici dicens, præſertim ubi officii cauſa eſſet canendum: Viſo loco laborante, à cantione abſtinendum dixi, munere alteri conceſſo; hinc plurimis morbo congruis præſcriptis, inter cætera ſubligaculo deſcenſum cohibere juſſi, quo & quinquennii vel ſexennii ſpatio uſus eſt; atque ex eo quærens qua valetudine frueretur, ſe ſanum eſſe aſſeruit: Quo de rei veritate conſtaret, in ædes meas eum deduxi, examinatiſq, genitalibus, nullum Herniæ veſtigium comparuit.

Eo autem ſemeſtri poſt ex Pleuritide defuncto, cadaveris apertionis conceſſa, inquiſivi ſedulus quibus repagulis natura deſcenſuris inteſtinis obviam iviſſet: Fidem teſtor me circa foramen productionis peritonæi, inveniſſe ſubſtantiam adipoſam, magnitudinis mediocris globuli ſphæriſterii, tam arctè dicto proceſſui adnexam, ut vix ſine dilaceratione adjacentium locorum divelli potuerit: Quæ ſanationis cauſa fuerat: Multos præterea novi qui à pertinaci ſubligaculi geſtatione, eaque ſola citra aliud præſidium ſanitate conſequuti ſunt; quibus, prius macilentis, poſt obeſis factis, circa inteſtina colligitur pinguedo, à qua intumeſcunt, unde nullus in ſcrotum patet tranſitus, relicto poſtmodum ſine recidiva ſubligaculo: Ex quibus patet temere inſtituendam non eſſe caſtrationem. Res certe admiratione non caret, naturam morbos incurabiles creditos, ſuperare, levi auxilio adjutam. *Pareus Operum lib.* 8. *cap.* 15.

Extraordinariæ Herniarum ſpecies per Anatomen deprehenſæ.

Hæ ſunt ſimplices Herniæ & compoſitæ, prout vulgo deſcribuntur, ſed nobis plures alias praxis demonſtrat, & quæ apud Scriptores non reperiuntur: nam experientia me docuit Peritonæum etiam in parte poſteriori verſus Dorſum poſſe diſrumpi, & ibi Herniam efficere: Inguina ſunt locus Herniis conſuetus, verum noli tibi perſuadere Peritonæum in aliis locis etiam non poſſe dilatari aut diſrumpi, & ibi Herniam efficere: Supra umbilicum contingit, ſed rariſſime: Infra ûbilicũ, & ad ejus Latera, & longe ſupra Inguina,

non duntaxat ego, juxta alios Hernias vidi, sed cum illis tanquam cum abcessu agebatur, & Chirurgus non aliam sui erroris rationem in medium producebat, quam quod ibi Herniis consuetus locus non esset. *Barbette Chirur. parte* 1. *c.* 7.

Bubonocele à descensu Coli in inguen.

Occurrit ante aliquot annos mulier 40. annor. quæ jam à sex annis hernia gravi ex casu laboraverat: sic ut subligaculo forti propendentia, detinere coacta fuerit.

Aperto in cadavere: Intestinum Colon; rupto peritonæo, dilatatis externis, cavitatem ventris magna parte reliquisse observabatur, loco eo ubi ad constituendum Rectum flexuosum valde sinistro in latere detinetur. *Ger. Blasius observ. medic.* 8.

Hernia ab intestini Cæci descensu.

Cum Cæcum intestinum prope renem dextrum peritonæo contumaciter adhæreat, non possum adduci ut credam cum Galeno solum hoc intestinum omni vinculo solutum esse, ob idque facile in scrotum decidere: Experientia docet solum Ileum pubi proximum Enterocelen facere; Inveni tamen in puerulis, quibus tum ossi sacro incubat, in scrotum delapsum. Et nuper in Pharmacopœi cadavere juxta inguen provolutum observavi. *Riolanus Anthropogr. lib.* 2. *cap.* 12.

Hernia à descensu omenti.

In subjecto virili ob cusam monetam strangulato 1638. Parisiis, Omentum in inguen dextrum producebatur: Deinde vero musculo cremasteri ita adnatum visebatur, ut naturalem nexum diceres: Epiplocele enim laboraverat: Uterque quoque Testiculus Hydrocele infectus. *Bartholinus cent.* 2. *observ.* 85.

Hernia à descensu intestinorum inter cutim & musculos.

Experimur etiam processum peritonæi in Inguinibus ita posse disrumpi, ut intestina non in scrotum, sed inter cutim & musculos versus femur sese urgeant. *Barbette l. c.*

Hernia ab intestini & omenti prolapsu.

Pagano cuidam viro robusto cum duobus litiganti, & in terram dejecto, adversariorum alter pedem in inguinis dextri regionem adeo impetuose impegit, ut vehementem inde cruciatum mox sentiens, vix iterum potuerit assurgere: Inde in lectum collocato, statim tumor in eo loco amplus apparuit: Chirurgus & Lithotomus vocati, rupturam in peritonæo factam, atque procidentiam intestinorum sequutam judicabant, aliquotque dies in reponendo intestino laborarunt, fomentis, inunctionibus & manuali operatione adhibitis: Quibus cum nihil proficeretur, dolorque in dies augeretur, & tumor admodum buberet, ad nos advectus fuit: Cum vero cognovissem illum totos octo dies, ex quo læsus fuerat, nihil per alvum dejecisse, vomitumque ea nocte excrementorum alvi sequutum, & postmodum omnino intestina procidisse, uti & omenti portionem tumore in inguine persistente, nec in scrotum descendente, intestina ex læsione inflammata, uti & vicinas partes asseveravi: Et quia tumor mollis, plenus & lividus erat, sanguinem quoque illic collectum ex læsione, eumque ex diutina retensione corruptum esse judicavi. Quibus consideratis, cum nulla alia spes saluti esset & gangrænæ indicia, excitatis jam nigris in inguine pustulis, exsudanteque ichore apparerent, perfectionem cutis viam patefaciendam & per rupturam peritonæi tunc conspicuam, intestina reponenda, Ægro etiam hoc unice rogante, necessarium fuit existimatum. Itaque Chirurgus, cutem tumori instratam attollens digitis, ne dum secaretur, intestina forte læderet, eam novacula aliquousque discidit, ægro nullum inde dolorem sentiente, quod emortuæ carnis è gangræna signum erat, statimque flatus fœtidissimi & corruptus sanguis lividus, cadaverosi & abominandi odoris, per foramen peritonæi scissum, è vulnere erupit, tanta copia ut pelvim pene impleret: Inde sectionem longo vulnere continuans, omentum, quod omnino corruptum erat & prociderat cum intestinis, ab his, amplitudine duarum palmarum abrupit, atque hæc eadem admodum rubentia cruentaque per rupturam intrudere, rursumque erumpentia retinere studuit, quod dolorem ægro pariebat, ut omnino interdum deficeret: Postea pannis duplicatis & involutis, applicatisque cum emplastro, ne erumperent intestina cavit, mortem interim prædicens, uti & ego, cum pulsus in eo deficeret, extremaque frigerent, quare tres tantum horas in agone versatus exspiravit.

Abdomine sectione reserato, intestina intrinsecus livida aliquousque, uti & peritonæi inferior sedes, carnosaque vicina loca contusa apparuerunt, ex quibus ea inflammata gangrænataque fuisse satis apparuit. *F. Platerus observat. lib.* 3. *pag.* 756.

Ob Herniam castrati plerique intereunt, vi illata peritonæi processui, nervo sexti paris, & vasis spermaticis.

Et si ea curandarum Herniarum via; quæ aureo puncto fit, dolore ac periculo non vacet, tutior tamen est quam illa quæ fit per castrationem, quæ ægros remedii crudelitate enectos manifesto mortis periculo exponit: Castratores enim, dum timent ne curatione absoluta superstes fit relaxatio, violento tractu peritonæi processum à partibus quibus adhæret divellunt, unaque nervum à sexta conjugatione, qui ad testem pergit: eandem vim spermaticis vasis inferunt, quibus ex rebus dolor excitatur ingens, convulsio, hæmorrhagia, inflammatio, putredo, ac denique mors, ut ego in multis observavi, quos paucis post diebus quam exacti fuerant, exsecui mortuos: Hæc pericula & damna, etsi nonnulli evadant, illi tamen generandi facultate per omnem dehinc vitam privantur. Quare nunquam exsectioni Testium subscribam, nisi forte sarcocele aut gangræna ipsos invaserit. *Pareus lib.* 7. *cap.* 16.

Entero-Epiplocele lethalis ob sequutam gangrænam. I. Ob Ilei & Epiploi, cum aqua & flatibus. 2. *Ob Epiploon maximam partem devolutum.* 3. *Ob inflammationem Epiploi & intestinorum.* 4.

Accersitus olim fui ad Senem quendam herniosum, cui intestina in scrotum prolapsa erant, & qui variis iisque gravibus ob id molestabatur symptomatibus:

Apud quem Chirurgum reperi illa in suum redigere locum annitentem, applicatione fotuum & unctionum, ex rebus magna ex parte adstringentibus apparatatum: Ego animadvertens eorum usu impediri potius quam promoveri curationem, confestim ex emollientibus & relaxantibus curavi concinnanda remedia, quorum usu intra paucas horas suo loco fuerunt restituta intestina, & dolores quibus acriter infestabatur sublati: Post aliquod autem temporis spatium, quia fasciæ usum aversabatur, relapsa cum essent, denuo ad illum sum vocatus, ac eadem quæ antea per aliquot dies usurpans remedia, nihil profeci, nec ullo modo intestina potuerunt restitui, & sic me præsente bonus senex exspiravit.

Ego hærens qua ratione id potuerit accidere, quod usu convenientium remediorum morbus, quemadmodum antea, non cesserit, petii ex uxore defuncti ut liceret dissecto cadavere ejus contumaciæ investigare causam: Illa non refragante, Ego & Chirurgus opus anatomicum mox aggredimur, & reperimus intestina, unà cum epiploo, admodum livente, in scrotum decubuisse, & eo intestina adeo intricata, ut ob id impossibilis omnino fuerit eorum reductio, Et sic αὐτοψία in veram ejus contumaciæ pervenimus notitiam. *Ex Observationibus Cosmæ Holzachii.*

D. N. herniosus erat; In scrotum pars Ilei devoluta erat cum Epiploo, præter aquæ copiam: Colon flatibus turgidum. *Vide lib. tit. de palpit. cordis.*

3. Dom. du Lac, annos circiter quinquaginta natus, ab incunabulis Entero-epiplocele vexatus, cum Tumorem ad immensam magnitudinem devenisse observaret, Tierrio Arvernorum, patria, Lugdunum medelam quærens concessit: Convocati in consilium D. D. à Claustro, Grassius Ego, Mag. Panthotus & Benoist Chirurgi, exitum lethalem & calamitatis plenum prædiximus, qui sectioni soli cedere possit, evidenti periculo obnoxiæ, ob debilitatem partibus inductam, gangrænæ & sphacelo expositarum: Objecit æger se ab anno bis vel ter volvuloso affectu affectum fuisse, ob quem in exitium pene deductus esset: malle se remedii aleam subire, quum nihil morte funestius ipsi accidere posset, languoribus finem impositura: Masculus ægri animus assensum Medicorum & Chirurgorum obtinuit: præparato ergo corpore Celotomen peregi, atque Omenti uncias octodecim exsecui, membranis tenaciter annexi, immutato quadantenus illius colore: Operatione peracta curam juxta methodum institui: sed Anima ejusmodi domicilii pertæsa, id atrophia consumptum septima die deseruit.

Præsentibus dictis D. D. Medicis & M. Chirurgis cadaver aperui: Omenti vero tantum portiunculam, ovo columbino magnitudine parem intestino Ileo hærentis, reperi, cujus pars gangrænâ erat affecta, convulsionum & mortis causa:

Inde colligo in affectibus qui minus spei quam timoris præbent, non temere ad operationes accedendum esse, sed demum habito consilio, & petito à viris Artis peritis, quo præcedente matura deliberatione & prognostico, libera sit erga Deum & homines conscientia. *Iosephus Covilliard Operationum Iatro-Chirurgic. Gallice editarum* 17.

4. Illust. J. H. Heslerus, ab octodecim annis Herniosus, vehementi correptus tussi, intestinis vi deorsum pulsis & quasi incuneatis, tandem inflammatione & ingentibus doloribus supervenientibus, bis vomuit nigra, cum præ anxietate non posset contineri lecto, & omnibus invitis sæpe surgeret, à loci mutatione remedium dolorum sibi promittens, tandem sedili locatus, lethali animi deliquio correptus placide expirabat.

Aperto cadavere scrotum dextrum omento & aliquibus intestinis plenum inventum, ita erant impacta, ut quamvis corpus adhuc caleret, vix extrahi sine ruptura potuerint: Inflammata erant, tensa erant quasi: inde biduo ante obitum è lecto surgens, erecto non poterat ambulare corpore: ventrem semper pronus curvare cogebatur. *Rolfinkius Epitomes meth. & cur. cap. 26. lib. 3.*

Hernia à prolapsu partis mesaræi & intestinorum in scrotum, cum putredine.

NI. Hernia laborans suasu amicorum agyrtam conducit, qui ad suppurationem illam perducere ausus est, (Existimans, ut credo, esse sarcocelem) itaque ad eam stercore utebatur caprillo destillato: circa 14. diem oborta febre, vocor & ego tum propter febrem, tum propter urinæ difficultatem: Adveniens igitur & omnia diligenter perpendens, periculum existimo agyrtæ cura ægro illi allatum: nimirum ob febrem symptomaticam, itemque dysuriam ex consensu istarum partium ortam, & imprimis quod hernia esset intestinalis, quæ cresceret nonnihil & decresceret: adde decubitum vel ascensum: præterea membranosas illas partes ad suppurationem prorsus esse inhabiles, & rem nonnisi gravissimis intervenientibus symptomatibus in effectum posse deduci: Quin & ut effectus responderet, tamen corruptis illis membris functiones naturales necessario aboleri: Æger contra malle se periclitari quam cœptam curam intermittere, meque rogare ut febris tantum curam habere non gravaret: Pergit itaque adhuc per tres septimanas: tunc redit agyrta iste, rusticus qui erat, & cum phlebotomo incisuras instituit per fundum scroti satis altas, ad materiam exhauriendam, tertio vero die æger moritur.

Aperio cadaver, astante ipsius agnato, & mesaræi partes cum intestinis prolapsas putrescentes jam & corruptas invenio, Itemque in collo vesicæ abcessum quantitatis nucis avellanæ, ut non tantum ratione consensus, sed & abcessus difficultas illa urinæ exorta fuerit. *Phil. Salmuth. centur. I. observat.* 11.

In consultatione referebat nobis I. Dom. Sala vidisse se mesenterium cum intestinis tenuibus omnibus in scrotum delapsum, abdomenque alterum præ se tulisse, qua mole compresso vesicæ collo, urinæque impedito transitu, necessitatem moriendi ægro esse accitam. *Th. Bartholinus cent. 2. histor.* 95.

Hernia vicennalis, solo pondere molesta, ex decubitu Ilei & Epiploi in scrotum.

Anno 1678. 18. Januar. dissectum est cadaver Caroli Ludovici, in Nosodochio Genevensi, à Mag. Bailly Chirurgo, me præsente & Dom. D. de Communis, Nosodochii Medico ac Mag. D. Dentand Chirurgo peritiss. Septuagenarius erat dictus Ludovicus, Vir procerus, vino & veneri, dum juvenis, addictus, qui totam Persiam peragraverat: Obiit autem ex Peripneumonia. Ante 20. annos Hernia laborabat, quam præ pondere & magnitudine subligaculis sustentabat, cæterum immunis omnium affectuum quos hernia comites sibi accersit:

Dissecto scroto, primò se obtulit Omentum eo devolutum, paucula pinguedine obductum, flavescente: hinc intestinum Ileum, cum annexo mesenterio, ad ulnæ

ulnæ noftratis longitudinem devolutum, citra ullas læfionis notas: Peritonæi productio, adeo expanfa & dilatata, ut nequaquam detractis inteftinis & omento, quinque digitos conjunctos admitteret, manum integram, alias excepturum: Omentum autem peritonæo & inteftina arcte invicem cohærebant, ut hinc confpicuum fit operationem fine dilaceratione impoffibilem futuram fuiffe: Teftes exigui, compreffi, flavefcentes, nucis mofchatæ magnitudinem vix æquantes: Stentorea voce erat præditus: Diverforium, cui pro infigni appendebat effigies viri fylveftris, in fuburbio San-Gervafiano, ejus fuerat: Coma autem & barba hirta, effigiei prototypus videbatur. *Theophilus Bonetus in Sepulchreto.*

Enterocele nativa. 1. *Incurabilis ob fubftratum fcroto adipem, & Ileum vaginali tunicæ affixum.* 2. *Ob prolapfum Ilei intorti, cum dilatatione externæ tunicæ vaginæ, interna ruptione* 3. 4. 5.

1. Joh. le Charron volvulo affectus evafit, exactisque aliquot annis alio morbo interiit: Aperto cadavere, obfervatum eft mediam quandam partem inteftinorum & mefenterii rupto peritonæo in fcrotum ampliffimum, & omni fide majus prolapfam, ut etiam inde retrahi nequiret: Et ifta prolapfio erat illi naturalis, inteftinaque tanquam in loco nativo & augebantur in fcroto & nutriebantur: Iac. Thevart Annot. 2. in conf. 24. lib. 2. conf. Ballonii.

2. Cuti fcroti naturaliter nullus intervenit adeps, retulit tamen mihi Chrift. Riedinger fe illum obfervaffe in Dom. Martino Schatio, qui cum inteftinali Herniâ laboraffet, nullus Chirurgorum unquam ea, quæ in fcrotum prolapfa videbantur, ita reducere potuit, quin femper adhuc præter teftem, tumor inftar ovi gallinacei majoris remaneret.

Aperto mortui cadavere obfervarunt in fcroti fundo multùm pinguedinis excreviffe, & inteftinum Ileum vaginali tunicæ plurimarum fibrarum interventu firmiter accreviffe: Regnerus de Graaf, lib. de *virorum organis pag.* 20.

3. Anno 1664. Dn. Chriftoph. Heidenius in Herniam inteftinalem incarceratam in fcroto, cum ftercoris vomitibus, obftructionibus alvinis, torminibus ventris, fingultibus &c. incidit: Elapfo fextiduo in confilium vocor, examinantis ante à Dn. N. adhibitis clyfteribus emollientibus & humectantibus, infeffibus, inunctionibus & aliis remediis, teftor nihil amiffum fuiffe quod ad reftitutionem in integrum requireretur: Sed quam operofæ, imo impoffibiles herniarum iftarum in abdominis cavitatem per hæc media, ut & manualem operationem, fint repofitiones, tot lugubria hactenus facta teftantur exempla & in demortuis αὐτοψία. Quæ caufa etiam eft quod dicta præfidia fuos fæpe deferant authores, ut ægros poftmodum prognoftico cogantur relinquere: Proximam curationis attingit metam qui dislocationem & prolapfum inteftinorum in fcrotum corrigere novit: Hoc me cum Deo & rei veritate gloriari poffum me ope Emplaftri mei magnetici (propria experientia à me inventi, inque pluribus diverfæ ætatis, conftitutionis & fexus fubjectis, eodem etiam malo plures per vices ad defperationem ufque aliorum recurrente, multoties non fine fructu probati, quod fatis dilaudare nequeo, Lumbis applicati, tormina juxta fopiendo ventris atrociffima, intorta, dislocata, & incarcerata in fcroto inteftina, quamprimum incaluerit, ob proximam abdominis transfert fedem, ipfis etiam ægris, non quidem fine moleftia, vim ejus tractricem animadvertentibus.) dicti Domini inteftina convoluta, & in fcroto incarcerata, in priftinum repofuiffe locum: Nam quamprimum die 2. Januar. 1665. hocce Emplaftrum ipfius lumbis circa horam noctis nonam fuit applicatum, vix dimidio horulæ elapfo fpatio tantum exercuit tractum, ut præ cordis angoribus & levibus leipothymiis, nifi adftantes qui tum excubias agerent generofam emplaftri virtutem ipfis quafi manibus palpaffent, vi abrumpere tantum non commoveretur, donec ipfe falutarem extractione εὐφορίαν tandem percepiffet, eo quod inteftina fenfim ac fenfim in abdominis cavitatem ferpendo retrocedere fentiret: Dum hæc ita peragerentur, loco vini meri, id quod Divinus Senex inculcat, internorum confortantium ufus internus & externus cordialium non fuit pofthabitus: hifce per aliquot horas continuatis, optima recuperandæ valetudinis fpes affulfit, dum boni volvuli hujus infequuti fuere exitus, quos Hippocr. 2. Epid. f. 6. in comment. Vallefius recenfet, fcil. fomnus, laffitudo & diarrhœa, quæ ex fæcibus conftabat nigris, gangrænam minitantibus: Ad œfophagi tandem & faucium afperitatem, & læfionem ex ftercoris & aliorum acrium humorum tranfitu caufatam, profuere lenientia mucilaginofa & putredini refiftentia: Sterno dolenti Empl. Oxycroceum levamen attulit, Et fic D. G. præter omnium expectationem tum temporis ex Acherufia quafi palude liberatus eft æger: Sed quid fit? Ne de hujus Emplaftri virtute ab aliis frivole ac temere impugnata, ullus dubitationis relinquatur locus, ecce Idem Herniofus cum anno 1665. 19. Junii, herniam fuam fine fubligaculo geftaffet, in idem malum, fed aliis comitatum fymptomatis incidit: Ille illico, idem etiam Emplaftrum adferri è mea domo juffit, Lumbis ut denuo imponeret: hoc quidem iterum fuam exercuit vim attractivam, fed irrito conatu: Ego elapfo jam dum biduo domum revertens, illico ad ægrum accerfitus, deveni, habito ultro citroque mentis difcurfu, ad impediti effectus caufam, quæ fuit 1. vis emplaftri veteris exantlata; 2. dozis ejus malo expugnando inæqualis, 3. nova fymptomatum fyndrome, qualia, præter obftructiones alvinas & urinarias, vomitus ftercorum, ventris tormina, fuerunt, fumma virium diminutio, dyfpnœa, nephritis, emphyfema ventriculi, cum incipiente tympanitide &c. Ego vero fepofita omnium horum affectuum medela, iterum aggreffus fum dislocationem & prolapfum inteftinorum in fcrotum; fine his enim reliqua non infequuta effent fymptomata. Emplaftro meo renovato, & dozi ejufdem aucta, priftinam inftitui curam femeftrem, quæ licet lente procederet, levibus tamen aliis juxta adhibitis, inteftinorum diftorfio & dislocatio probe fuit correcta, fubligaculis tamen femper coërcenda. Sed tandem anno 1666. 4. Maii dictus D. æger lethalem metam attigit, fuperveniente ex lapfu prono in terram vafis cujufdam ruptura in fcroto eodem affectu defunctus.

Cum corpus ad infpectionem aperiretur, obfervavi prolapfum inteftini Ilei intorti in fcrotum cum dilatatione externæ tunicæ peritonæi, & internæ ruptæ & dilaceratæ: Inteftina inflata cum peritonæo, omento & mefenterio erant inflammata, & tantum non gangrænofa, ob circulationem fanguinis impeditam & fpiritus vitalis oppreffionem: Veficula fellis erat inftar ovi anferini in magnitudine: Ad medioris: Ren dexter fuit minor finiftro: fcroti fectionem menfura una & circiter feri

cruenti

cruentis effluxit; Constitutio Hepatis & Lienis Ulteriorem cultri progressum adstantes prohibuerunt: Emplastri compositionem libens communicarem, nisi retraxisset quorundam objurgandi audacia, fiet tamen si benevolum aliquem offendero. *Fridericus Hofmannus meth. med. lib. 2. cap. 2.*

4 Mense Dec. 1676. obiit famulus Chirurgi Nosodochii Genevensis, Enterocelæ obnoxius: Eâ tum temporis prehensus, præ vehementia doloris, accedente syncope, intra horas 24. extinctus est. Ante apertionem loci affecti, perpendit Mag. Bailly, Chirurgus peritissimus, vix trium digitorum spatium inter umbilicum & pubem intercessisse, Scrotum vero mire tumebat à fæcibus in intestino conclusis; facta autem hypogastrii dissectione, reperit Intestinum Ileum bis, in formam literæ S conduplicatum; adeo in via coarctatum ut neque hinc impellendo, neque inde trahendo, in sedem naturalem compelli potuerit, etiam ablatis in intestino contentis.

5 Anno 1674. Apparitor Genevensis, nomine Dominice, septuaginta quatuor natus annos, ab Enterocele extinctus est, post trium septimanarum languorem: In quo etiamnum Ileum intestinum eodem modo conduplicatum deprehensum, atque tam arcte incuneatum ut nulla vi, etiam remotis impedimentis, in abdomen compelli potuerit. *Theophilus Bonetus in Sepulchreto.*

Epiplocele lethalis ob corruptionem Omenti, Testium & vicinarum partium 1. *A maxima Omenti parte in scroto.* 2. *Epiplocele ab Omenti in Testis seminaliumque vasorum tunicam descensu.* 3.

Anno 1585. robustissimus quidam Faber lignarius Genevensis, quum elevasset pondus ingens, Omentum ei prolapsum est in scrotum, & quia reductum non fuit, intumuit, Inde dolor acutissimus, inflammatio, aliaque gravissima symptomata., denique mors sequuta 7. die.

Ego scrotum incidi, & inveni Omentum, imo etiam Testes vicinasque partes plane corruptas & gangræna infectas: *Fabritius Hildanus cent. 1. observat. 72.*

2. Conspicatus sum Omenti selibram extra umbilicum; Et in scroto Omenti libram & amplius *Columbus de Re Anatom. lib. 15.*

3 Ego non semel sane Omentum in eam testis seminaliumque ipsius vasorum tunicam (cui peritonæum originem præbet) devolutum, ac miris modis mediocrem omenti aliàs constitutionem adauctam deprehendi: Nam cum tota omenti pars alioquin intestinis imcumbens in mediocriter pingui homine vix libræ aut sesquilibræ pondus excederet, Vidi tamen omentum ita p. n. in ea testis tunica auctum, ut quatuor aut quinque librarum pondus penderet, & ventriculum ex sua sede ita deorsum distraheret, ut ventriculi deficiente munere, variisque obortis singultibus id pondus mortis occasionem fuisse inter secandum collegerim, cum in morbo quodam laterali, qui alioquin bene expurgatus fuerat, scrotum ex more ab ægro adstantibusque subligari neglectum fuisset: Quin etiam quo exactius ramicum herniarumque, uti vocamus, rationem perquiro, eo etiam magis omnes illos molles ramices, quos carnosos vulgus appellitat; ac merito à varicosis affectibus distinguit, ex omenti prolapsu incrementoque progigni mihi persuadeo. *Vesalius Anat. lib. 5. cap. 4.*

Hernia triplex lethalis, ob putrefactionem intestinorum in scroto incipientem:

In quodam magni nominis Viro, vitam sedentariam agente, temperie humida prædito, & diu in viduitate vitam transigente, hernia tum aquosa, tum carnosa ac intestinalis (de qua ultima tamen semper fuit dubium cum nullos dolores sentiret vehementes) excreverat in tantam magnitudinem ut ultra 40. libras penderet, & ipse amplius hoc pondus propemodum ferre non posset, propter difficultatem spirandi, cum omnia magna vi deorsum traherentur, semperque lecto affictus decumbere coactus fuit: Tandem cum nulli amplius remedio locus esset relictus, & mors illi brevi immineret, de consilio Medicorum & Chirurgorum, prius tamen prognostico indicato, cùm omnibus copia aquæ adesse videretur, sectio fuit adhibita in loco inferiore, ubi undans aqua percipiebatur, Qua adhibita sine magno dolore, effluxit cum impetu illius ad libram 1. sed foramine obstructo tunc, Medici noluerunt plus excerni: Sequentibus diebus tribus plus illius evacuatum est, & æger non male se habuit. Verum quarto die febris supervenit cum erysipelate, quod alioqui illi fuit sæpe molestum, præsertim in pede altero, qui ob scirrhum œdematosum inusitatæ quoque fuit magnitudinis, ac paulatim vires decreverunt ut paucos post diés placidissime obierit.

Apertum scrotum; quod ex sectione alioqui satis detumuerat, & spem aliquam convalescentiæ præbuerat, Reperta intestina putrescentia, quæ procul dubio mortem accelerarunt. *Observatio Joachimi Camerarii.*

Hernia ex Aquosa, Varicosa & Carnosa conflata.

Nobil. Ramsæus accepit in sinistræ natis partem superiorem & externam introrsum & deorsum leviter tendens vulnus, ex quo statim concidit: Huic accessit vulneri, inter alia symptomata, sinistri testiculi cum tumore & summo dolore inflammatio, quæ tamen post magnam partem sublata, remanente solum levi duritie, rubore & dolore: vocatus deprehendo herniam, non ventosam; ob defectum flatuum; nec simplicem aquosam, quia scrotum nec lucidum, nec aqua turgidum: nec Carnosam simplicem, ob dolorem. Sed Herniam ex Aquosa, Carnosa, & Varicosa conflatam: Aquosam quidem inculcat tumor instar ovi oblongus, cum testiculi occultatione quoad tactum & visum. Accedit & hoc quod sinistro lateri aquosæ herniæ valde sint familiares, quod nempe vena spermatica sinistra oriatur ab emulgente: Carnosæ vulnus ad sinistræ natis partem superiorem vergens ansam dare potuit & causam; generatur enim hæc hernia ex sanguine testes & scrotum obruente, ibique in molem carneam mutato: cui affluxui vulnus potuit, ut dixi, ansam dare, ut non solum in principio statim testiculi sinistri inflammatio, sed & dolor sequutus fuerit: Suppetias fert sanguis adustus melancholicus à vitio lienis oriundus, renisque sinistri debilitas: Varicosam monstrat dolor, qui exacerbatur in distensione vasorum spermaticorum, unde erectionem penis cruciatus intensissimi comitantur: Omnia incassum remedia, nam sequenti mense moritur.

Aperto corpore, Renum loco portionem pinguem quasi, Lienis vero loco ovi gallinacei quantitate nigrum frustum, sanguinis coagulati facie, inveniebamus: Cavitas, (circa vesicam) abdominis, aqua erat repleta, ut & scrotum circa sinistrum testiculum potissimum, dextro longe minorem: Vasa testiculorum varicum modo consistebant; Dextri testiculi substantia spongiosa & putrida, tunicæque adnata erat, In dextra scroti parte caro adiposa. *I. D. Horstius observ. Anatom.6.*

Herniosi calculosa vesica unam scroti partem implebat, Intestina tenuia alteram.

Venetiis quendam Herniosum novit I. Dom. Sala, cui omnia signa calculi vesicæ videbantur adesse, nec tamen cathetere aut candela potuit deprehendi: In mortui cadavere calculus cum ipsa vesica unam scroti partem impleverat, intestina omnia tenuia alteram. *Th. Bartholinus cap.4. observ.* 28.

Hernia à descensu Ilei in scrotum, subsequente Iliaco affectu, irremeabilis ob excrescentiam circa meatum enatam.

Dom. à Chatancon, Senator Camberiacensis, cum quodam die in Vinea aliquid magno cum nisu ageret, repente sibi imum ventrem crepari sensit, atque intestina in scrotum prolabi, quæ cum reponere conaretur, nec posset, in Iliacam passionem incidit, secunda enim die ructibus & vomitibus assiduis vexatus, alvum habuit penitus suppressam; difficultas etiam urinæ illum comitabatur: Sub vesperam febris, sitis, oris amaror ingens, vigiliæ, jactationes, ventriculi subversiones, dolores, seu potius cruciatus, clamores continui illum torquebant, adeo ut nihil per os admittere & retinere posset. Ego accersitus sub vesperam secundæ diei, ex pulsus inæqualitate, inordinatione, parvitate & celeritate etiam, ex tot symptomatum vehementia & subitanea virium dejectione, morbum acutissimum & quartum diem non præteriturum pronuntiavi. Atque præscriptis quibusdam topicis, ne nihil fecisse viderer, cardiacis, anodynis, ad discessum me paravi: Sed victus precibus remansi, & protinus enema emolliens & anodynum parandum & injiciendum curavi, post tres horas iterandum: quæ ambo ante diluculum tertiæ diei per os reddidit: Tertium post meridiem injectum, sub vesperam adhuc sincerum evomuit, & ea nocte fæces ipsas fœtentes, & iterum bilis copiam cum violentia & cruciatu maximo per vomitum rejecit; sicque viribus & spiritibus exhaustis, corpore prorsus inanito, sub vesperam quartæ diei defecit.

Dissecto cadavere, Ileum intestinum, quod in scrotum descenderat, livens invenimus, & supra os pubis, in meatus initio (quod notatu dignum) spongiosam, seu potius fungosam carnositatem reperimus, intestinum circa meatum involventem, membranisque vicinis adeo adhærentem, ut vix manibus & unguibus avelli posset: Eam excrescentiam primo statim die enatam, & à sanguine ob dolorem & rupturam in plagam confluxo, & ad locum laceratum concurrente, genitum fuisse autumo, qua fungositate viam obstruente, facta fuit impossibilis intestini delapsi reductio. *Abel Roscius ad Fabritium Hildanum cent. 6. observ.* 70.

Hernia à vase deferente in scrotum delapso.

Præterea non semel tantum observavimus vas deferens corrugatum in scrotum descendisse & ibi Herniam effecisse, quæ manuum ope facillime reduci poterat: imo quæ, si corpus resupinaveris, sua sponte intro recedit, à qua tamen nihil mali expectandum aut metuendum est. Talis Hernia *Spermatocele improprie à me vocatur. Idem ibidem.*

Hernia ab aqua testiculum replente.

Quidam ex phthisi obiit: Illi Testiculorum alter in magnam molem excreverat, durus, qui aquam fundebat citrinam, ut in hernia aquosa: membrana, quæ aquam continebat, erat plane cartilaginea & quasi cornea: ipse enim testiculus sua propria ab hac diversa cingebatur. *Rumlerus observ. medic.* 52.

Hernia ab aqua inter testiculi tunicas.

Ego in testiculo dextro hydrocelem vidi: Aquosus humor inter nerveam tunicam & erythroidem continebatur: Evidentes erant tres aut quatuor propagines vasis deferentis intra testem vitiatum & sanguine sanioso refertum dispersæ. *Riolanus Anthropog. lib. 2. c. 29.*

Scroti apertio inutilis in hydrocele ob corruptum Testiculum.

In Generoso quodam viro, quam omnis peticuli plena sit scroti & erythroidis membranæ in hydrocele per scalpellum apertio, teste non sublato, compertum est. Ab aliquot annis sinistra parte hydrocele huic molesta fuerat; frustra cataplasmatis ac aliis remediis usus crebro, tandem temerarii Chirurgi consilio acquiescens, aperiri sibi scalpello tumorem permisit: Effluxit cito omnis humor, tumor quoque subsedit: sed cum testis ipse omnino esset corruptus, vicinas partes facile infecit: Subsequuta mox scroti universi, ac etiam penis, cum tumore & ingenti dolore gangræna: delirium cum vehementi febre, propter doloris magnitudinem, supervenit, ac non ita multo post mors successit.

Ren hujus sinister corruptus fuit, & seminalis in erythroidem descendens, valde ampla & multum patens. *Dodonæus observ. medicin.* 40.

Tumor, seu Hernia Umbilicalis, lethalis ob Jecoris lobum alterum, extra Peritonæum prolapsum eidem accretum.

Beaverat Deus Illustr. Mariam Henly prole mascula, in hoc infantulo fausta Junone Lucina recens nato, observavit obstetrix quendam umbilici tumorem, nucis moschatæ magnitudinem æquantem: Uterque Parens Medicum & Chirurgum in consilium adhibent, & me quoque ad octo milliarium distantiam vocari curant: Convenimus omnes intra 30. horarum spatium, jamque tumor ad pugni magnitudinem accreverat: Quo diligenter examinato, candela admota, conspicienda se præbebant intestina versicolora, in eum prolapsa, rupto peritonæo: desuper verò à dextra

tumoris parte, quæ sphacelo correpta erat, nescio quam carneam substantiam, intestina deprimentem deprehendimus: Chirurgus cum altero Medico spem unam in tumoris incisione collocatam esse affirmabant, fore, sic ut intestina in suum locum reponi queant: Ego contra dissuadebam, quod intestina sphacelo correpta viderentur, & infantulum admodum debilem, moriturum dicebam, & præstare eum intactum relinquere, quam artem apud plebem maleficam defamare: Parentes vero, filioli vitæ desideratissimi, iis auscultantes, anceps potius remedium experiundum constituerunt, quam infantulum sine auxilio, etsi dubio, Libitinæ absorbendum relinquere. Facta ergo incisione, cum Chirurgus immisso in vulnus digito intestina in suum locum reponere anniteretur, renitente carnea substantia, ipsis incumbente, eademque deprimente frustra laborabat; infantulo mox vitalem auram, quam vix hauserat, immature effundente.

Aperto à morte corpusculo, ne vestigium quidem omenti conspiciendum erat: Lien præterea exiguus admodum apparebat, intestina tenuia, rupto peritonæo, in umbilicum prolapsa & sphacelo emortua: Hepar verò, quod continuum esse solet, nec in lobos, ut in quadrupedibus, divisum, in duos lobos profunde sectum erat, quorum alter in proprio loco, dextro scil. hypochondrio, sub diaphragmate & costis nothis conspiciebatur: alter vero extra peritonæum prolapsus, eidem adeo firmiter accreverat, ut novacula ab eo separari minime potuerit: Cætera sana. *Fridericus Lossius observat.* 30. *lib.* 2.

Omphalocele ab ortu contracta.

Puella modo nata, tumorem immensum in umbilico propendentem secum in lucem attulit. Quem cum vocatus inspicerem, deprehendi tenuia esse intestina per umbilicum prolapsa, globi magni instar convoluta, tenui membrana pellucida, qualis amnion fœtum involvens existit, investita, in quam chorda umbilicalis desinebat, & vesica ampla humore plena adhærebat; infans cætera bene habitus erat. Cùm autem intestina premendo reponere studeremus, videbantur nonnihil in abdominis cavum ex parte remeare, mox tamen rursum cum murmure egredi: Quæstio erat in vesica aperienda, digitoque immisso, foramen per quod egrediebantur investigandum esset, ut per illud intestina reponerentur? Verum quia mox postea intestina inflammata esse conspiciebantur, atque infans stercora evomens admodum debilis erat, nihil tentare voluimus.

Cum exspirasset, atque abdomen aperiretur, intestina quæ exciderant, membranæ amnio qua ambiebantur, adeo connexa invenimus, ut nulla ratione ab ea avelli potuerint.

An hoc situ in utero fœtu existente & crescente intestina collocata semper fuerint, vel postea antequam nasceretur prociderint, vel in partu, in dubium vocabatur. Ego procidisse diu antequam in lucem ederetur ex eo collegi, quod dum eum mater utero gestabat, ob excrementorum duritiem, conatibus magnis abdomen premere coacta fuit, & quod amnios membrana illi fuerit adnata: Potuisse autem fœtum, dum utero inclusus calore matris fovetur, citra incommoda hoc perferre, quæ postea cum à matre separaretur, supervenerunt, eumque è medio sustulerunt, censui. *Platerus Observ. lib.* 3. *pag.* 75.

Hernia cystica, cui ex terrore juncta bubonocele.

Herniam magis esse expansionem, aut extensionem peritonæi, quàm rupturam, aut dilacerationem ejus, haud dubito, quin inter medicorum filios satis constet. Hic affectus nomen mutuatur à contento; sic hernia dicitur intestinalis ab intestino in ea contento, & omentalis ab omento, &c. Non minus etiam cum vesica urinaria prolabitur in scrotum, hernia cystica dicenda foret, qualis mihi bis occurrit cum Andrea Boë Kelmanno Chirurgo expertissimo. Amplissimus vir, Dom. N. N. Mercator Amstelodamensis, ab aliquot annis in tantam mingendi difficultatem incidit, ut urinam reddere nequiverit, nisi manu scrotum elevando comprimeret. Reticuit hoc malum tamdiu, donec simul, mirum dictu! in Bubonocelen solo terrore incideret: Dolium enim ingens vini de improviso rumpebatur in ejus cella, unde ita obstupuit præsens, ut illico in bubonocelen incideret. Id quod semel mihi adhuc observare contigit in alio, qui solo terrore subito herniosus factus erat, retulitque mihi supra citatus Chirurgus in herniis sanandis versatissimus, se se hoc quoque pluries observasse. Hæc igitur bubonocele coëgit ægrum aliorum manus auxiliares implorare; vocabar ergo cum D. Bellangerio, Medicinæ Doctore eximio, Andr. Boëkelmanno, Petro de la Nou, & Petro Adriani filio, Chirurgis dexterrimis. Verumenimvero bubonocele tam arctè comprimebatur à tendinibus musculorum adsitis, ut nullus nostrum opitulari ægro potuerit, ita ut brevi diem suum obiret. Multiplicis hujus herniæ apertionem concesserunt nobis consanguinei, in qua notavimus bubonocele dissecta, intestini ilei portionem inflammatam, & gangræna (ut sæpius contingit) obsessam, aperturamque (ut vulgo loquuntur) vel potius dilatationem adeo exilem aut arctam circa tendines musculorum abdominis, ut digitus pertransire vix potuerit; unde dicti intestini portio reponi neutiquam potuit. In scroto posthac totam vesicam urinariam prolapsam offendimus. *Fridericus Ruyschius in Observation'bus Anatomico-Chirurgicis.*

Herniæ intestinalis curatæ post mortem dissectio.

Cantor quidam quadragenarius, sæpius cantando in herniam intestinalem incidit, non absque dolore, præsertim inter cantandum. Chirurgus advocatus illum à cantilenis abstinere jussit, & bracherium inguinibus accommodare, quod sex annis gessit, interea temporis se curatum confessus. Post illud tempus, sex mensibus elapsis à pleuritide tollitur.

Aperto cadavere invenit idem Chirurgus multum adipis in eo loci ubi peritonæum fuerat dilatatum, & per quod intestina deorsum premebantur, ad magnitudinem pilæ. Adeps dilatationi ita erat accretus, ut nisi cum laceratione circumjacentium partium divelli quiverit.

Omnia ea quæ peritonæum nimis intumescere cogunt, ad herniam procurandam ansam præbent Hernia nihil aliud sonat quàm dilatatio peritonæi, idque quovis in loco Bracherio postea ita constrictum est, ut dilatatum concreverit: vascula tamen adiposa ob summam dilatationem tantam adipis quantitatem in se collegerunt, ut locum antea

dilatatum repleverint. *Stephanus Blancardus in Anatomia Practica.*

Bubonocele Ileosa.

Puerum curavi quadrimum, dire torminosum, acutè febricitantem & interdiu noctuque ejulantem, necnon susque deque omnia rejicientem alimenta, excrementa, remedia. Quarto die extinctus est. In inguine dextro ileon reperi ab agyrta *bubonoceles curandæ specie*, scuto ita compressum ut gangræna & sphacelo fuerit occupatum. *E Collegiis Clarissimi Caroli Drelincurtii.*

Epiplocele mira.

Puero saltu inguen sinistrum intumuit. Judicatum est, *ileon* eo delapsum, Retrusum & contentum. Sed rursus ludibundo puero cursibus & saltu non unum inguen, sed & scrotum tumidius evasit. Primis mensibus retrusum est denuo epiploon suas in sedes & scuto firmatum. Sed tandem neglectum est ligamen, specie curati morbi. Verum interjecto tempore præparco tumor majorem in molem surrexit, sed quoniam indolens, in cura fuit nulla per menses plurimos. Tandem vero tumor inguinalis dolorem peperit, & ad ligamen prius impulit. At industria nulla prior artifex omentum repellere potuit. Nihil igitur admotum, sed res naturæ commissa. Puer interim & adolevit & virilitatem attigit. Is vero febre synocha putri cadaver evasit, in quo summa cum voluptate omentum detexi intra scrotum tunicæ erythroideæ penitus accretum fibrillis scilicet veluti hederaceis in illam tunicam penitius infixis, singulas autem omenti arterias atque venas non modo crassiores detexi, sed elongatas omnino & per modum vegetationis intra scrotum ita radicatas, ut non nisi filamentis disruptis illud è crypta sua in apertam lucem protrahere valuerim. Quid miri igitur omentum istud reduci non potuisse. *Ex iisdem Collegiis.*

Enteromphalocelè fœminina virilisque.

Mulieri ætat. 35. annor. in laborioso partu ob spiritus contentionem laxatus est umbilici circulus, & ileon leviter erupit. Retrusum est primò facilè & contentum per aliquot annos, sed deinceps conamine quodam altius prorupit ileon, nec amplius ita regestum, ut antea. Mansit ergo tumor, primis quidem mensibus æstivis indolens, sed autumno & hyeme sævus, præsertim borea flante. Deinde autem, non ad unius boreæ flatum, sed ad quemvis imbrem dolor repungebat acutior & acutior, donec tandem interclusо chylo tam enormiter tumuerit, ut nec remediis cesserit. Toto demum ambitu livescente, febris, vomitus, convulsio, sudor frigidus & syncope ægram de medio sustulerunt. Repertum est ileon duplicatum laqueo veluti constrictum intra umbilicalem annulum, livens omnino & sanie olida fluxum.

Id ipsum in Causidico sexagenario vidi qui ventricosus admodum erat, & per multos annos tumorem illum levi scuto compresserat indemnis. Sed venit tandem suprema dies qua umbilicus dirè tortus est, donec accedente sphacelo febrili indolentia supervenerit cum animi deliquiis, sudoribus frigidis & ipsa morte vomitum occupante, aliàs in ptocindu uti patuit è nausea & singultibus. *Ex iisdem Collegiis.*

De Sarcocele & Hydrocele quadam rursus ex iisdem Collegiis.

Lucripetas exector barbitonsores qui sarcomati testiculorum hydrargyrosin adhibent, quæ loculos emungit, sed de causa conjuncta nihil demit, imò majus exinde & dolentius surrectum vidi sarcoma;

In Hydrocele; tunicam inter erythroideam atque testiculi nervaceam, setaceum notavi utilius longè ad recursum morbi arcendum quàm simplex paracentesis. In Physocele autem quam in recens natis millies vidi, neutrum convenit; sed cataplasma admotum è rosis rubris, balaustiis, caphura & salis armoniaci tantillo.

Anatome Mulieris Omphalocele prægrandi, defunctæ.

Clariss. Ioh. Henrici Hottingeri. Miscell. Curios. Decur. iij. Ann. 9. & 10. p. 410.

Mulier triginta sex annos nata, à matrimonio contracto pluribus infestata erat morbis, Febrim acutam, Pleuritis vera altero sublequente anno excipiebat: quas tamen feliciter superabat. Puerperium primùm, in eoque partum laboriosissimum presso, ut aiunt pede, Umbilici ad pomi majoris magnitudinem procidentia sequebatur, Paupercula, tam ob rem angustam quàm etiam malum haud adeo incommodum reticuit ac neglexit. Alterum puerperium nec minus laboriosum ac diu renitens, quod annis ab hinc duobus erat, protuberantiam mirum in modum auxit, ut globum majoris molis superaret, seu si diametrum ipsius considerasses, pedem vel ultra adæquasset. Reddita hinc ad omnia officia peragenda in idonea, emaciata, anhelosa ac hectica; Sumptibus ulteriùs parcere studens, ex linteis, sed minùs dextrè confecit subligaculum, non tamen intestina in locum suum naturalem reprimere valuit. Anno plus hoc contenta, symptomata modò recensita magis increbuerunt, appetitum amisit, sitis accessit, calidos cibos rejecit, frigidos autem in deliciis habuit; Statu miserrimo constituta, malo quotidie magis ingravescente, Opem Chirurgi alicujus experti efflagitare coacta est: Subvenit ipsi statim Emplastro ac subligaculo accommodato, intestina reducere diu, sed frustra laboravit: Levamen hinc haud leve se percipere, ob pondus non amplius ita grave dependens, asseruit. Ob diætam verò minus convenientem (cùm enim Lacti & Lacticiniis frigidis nimis indulsisset, frigidam pro siti fallenda copiosè, ingurgitasset, &c.) omnia in pejus ruebant, lancinationibus ac torminibus abdominis vexabatur, clinica & lecto affixa per duorum mensium decursum permanebat, tandem à doloribus exercitata nostra è vita discessit. Subsequente die defunctæ cadaver perlustravimus, tumorem aliquo modo subsidentem deprehendimus. Cutim cruciatim pro more incisam separavimus, Aponeceroses Musculorum oblique descendentium crassas valde extensas, ipsos verò Musculos planè depressos & in Hypochondriis residentes observavimus: Recti verò mirum! ita expansi & totum abdomen obducentes, duas ferè palmas latitudine utrique superabant, separati verò ordinarios non mentiebantur. Cæteri Musculi Abdominis, ut obliqui descendentes, corrugati, minusque conspicui in

Hypochondr.

Hypochondriis degebant. Peritonæum cutis externæ craſſitiem & denſitatem æmulans ſecatu difficile, apertum, internè inteſtina firmiter adnexa tenebat, liveſcebat grandinibus copioſiſſimis, quaſi glandulis duris ſchirroſis piſum adæquantibus conſperſum apparebat: Omenti nulla ampliùs veſtigia aderant: Omnia inteſtina tenuia, æquè ac craſſa abdominis parietibus adnexa erant. Ventriculus, Hepar, Lien ac Renes ſimilibus grandinoſis prolibus circumdata conſpiciebantur: Cæterum in Hepatis, Lienis, Renumque parenchymatibus, interiorem ipſorum ſubſtantiam concernentibus, nihil deſideravimus. Uterum, qui humoris caſeoſi quaſi micam condebat, valde parvum & corrugatum, ovaria in utroque latere ipſi appenſa putrilaginoſa, bis eum ſeparabant; Veſica urinaria corrugata, omni lotio depauperata erat, ceu quæ aliquot ante ipſius obitum dies, urinam abſque ulla perceptione de ſe miſit. In thorace, veteris Pleuritidis umbram invenimus, Pulmones puto, ſiniſtro lateri accretos, pleuramque materia quædam cartilagini haud abſimilis veſtiebat, ejuſdemque lateris lobus in putredinem incurrebat; Alter etiam ab aliqua labe infectus, à priore tamen diſcrepabat. Pericardium potiùs corium durum, quàm membranam tenuem crediddiſſes, pulmonibus agglutinatum, uti & cordi affixum hærebat, ac carceri quaſi anguſto ita arctè cor detinebatur, ut ab eo ſcalpello manu ſuſpenſa cautè quamvis abſque ipſius ſubſtantiæ læſione ſeparari ac avelli nequiverit, neve guttam quidem liquoris continebat. Cor flaccidum planè molle, ac vel ſolis digitis facile diſcerpi potuiſſet, in utroque ventriculo moleculas polypoſas recondebat.

HERPES

Vid.

CUTIS VITIA.

HORDEOLUM.

Vid.

PALPEBRARUM AFFECTUS.

HYDATIDES.

De Hydatidibus forſan hîc in ſpecie non ageremus, ni de Doctiſſimi Lectoris utilitate crederemus, Exercitationem Anatomicô-Chirurgicam quam in hôc argumentô conſcripſit Clariſſ. Godefridus Bidloo, ſaltem jam tradere: quæ hæc eſt.

Lymphaticorum, qui, cum ortu, diſpoſitionem viciniſque cum partibus, negotium eorumque cum myriadibus, uſum obſervavit, inficias non ibit, vaſa hęc, in magnum Reipublicæ Medicæ commodum, ab celebrandis omni veneratione eorum detectoribus, memoriæ typis tabuliſque tradita eleganter abundanterque, ut totum perreptitant corpus (quod, ductu ligato thoracico in genere; lienis omni conſtricto vaſorum apparatu, ante eorum in ejus molem, in-et egreſſum, in ſpecie liquet) ita ubique locorum, tam reſpectu ipſius machinæ liquoriſque in ea contenti, cum illorum officii, ægritudinibus ſymptomatibuſque ſubjici quàm plurimis concedetque multum nos; ſi non omne id, quod nobis de eorum revera innoteſcit ſtructura, hujus & ſuperioris ſeculi debere diligentiæ affirmabitque tamen mecum, rerum ſi fuerit arbiter æquus, de eorum morbis, machinam ſive, ſive contenta horumque reſpiciat uſum, nondum eſſe dictum diſtinctè; exemplo ſint de aquoſorum (quod aiunt) tumorum, hæc vaſa reſpicientium genere Hydatides & cum iis cæteræ analogæ partium diſtentiones: harum enim de originatione, progreſſu contentique liquidi diſpoſitione ejuſque ab ſtatu naturali mutatione, ea ſententiarum eſt varietas & confuſa doctrina; ut de iis diſſerere utile mihi videatur & neceſſum maximè.

Vaſorum lymphaticorum, perſpectam Etymologiam (hiſtoriamque lectoribus benivolis aſſertaque (ut pinguedine turgere hydatides & quæ porrò de iis hallucinata eſt veterum Medico-Chirurgorum ſchola) jam dudum eſſe & abundè refutata; ne quod dictum ſit prius & ſatis, dicam iterum, ſupponens; contendo; Hydatidum multiplex; ſed verò diſtinctu facile, eſſe genus.

Primum, ex dilatata, inter valvulas, vaſis intercapedine, quę diſtentio, vaſe obſtructo ſuperius, pro liquidi contenti majore, vel minore ex glandulis impetu, citò, vel tardè abſolvitur.

Diſtentionem hanc valvulas inter; non autem in earum fieri regione, demonſtro ipſius ex vaſis diſpoſitione, ſive ſtructura; valvularum enim latera hoc vinculo; ne ab ſeſe invicem recedant nimium, eo ornantur loci atque hoc modo, diſtentioni deeſt opportunitas.

Secundò; etſi lymphæductus, in genere, ab anguſto in anguſtum tubum propagentur abeantque; multis attamen, inter valvulas, locis, varias obtinent, reſpectu latitudinis, dimenſiones ipſæque valvulæ, varia, reſpectu longitudinis, dimenſione, ab ſeſe invicem diſtant; ut Mercurio, aliove, ipſis infundendo liquido, apparet liquidè; quinimò pondere, aut vi infuſionis, quocunque eruperit loco Mercurius, aut aliud ipſis infuſum liquidum, nunquam è regione valvularum vaſorum latera franguntur.

Obſtrui & quo modo, vaſa lymphatica; annitor demonſtrare ſchematibus infra propoſitis. Primò; loco, quo vaſis lymphatici latera, præter ordinem, extenduntur, eo loci excitari quandoque obſtructionem, ipſis patet, tum in vivis, tum demortuis animalibus; digito quippe eo loci, vicinæ partes tumentes, induratæ & ab obſtructionis termino hydatides de majoribus in minores abeuntes, exploratu ſunt faciles. Illæ ſint exemplo, quæ in labiis, palpebris aliiſque tenuioribus, quatuor involucrorum toti corpori communium, velamentis ornatis partibus, obſervantur. Hæ obſtructiones in vaſorum ſi accidant, mox ab glandulis, egreſſu, digito explorari non poterunt eruntque parvi momenti; vas etenim hoc uſu jam nunc deſtitutum, evaneſcit ſuperius, id eſt, oculum fugit &, ut multa vaſa, in formam membranaceæ ſtriæ ligamentive obliterat, deliteſcit; ſi in parte, ab glandulis remotiore, ipſa cum concreti inſpiſſatique liquidi maſſa, hydatidumque ſerie (ut ſupra) extabunt demonſtrabiles.

Secundò; ſi vulneris, ulceriſve cicatrice, vas hoc intercipiatur obtureturque, aut membranæ, cui inhæret (ſunt enim membranæ, quotquot & quo ſint loco, ſingulæ & omnes, tendines) convulſione alibi locorum conſtringatur, vel ipſum vas ab vicinis hoc, illove loco, eum in modum, comprimatur partibus; ut muneri obeundo par non ſit, vel parietum coaleſcentiâ officio deſtituatur; excitari neceſſariò vaſis interioris partis diſtentionem formarique hydatides, nemo negaverit Phyſico-Chirurgus.

Inde

Inde patet; fungente, cum arteriis, glandula suo munere, debere primò; intercapedines prædictas inter valvulas, obturationis termino proximas, deinde & cæteras extendi, mutarique vasis, hac parte, longitudinem, principio in ovalem, posteaque plus minusve rotundiorem figuram.

Cùm autem vasa hæc variam patiantur, respectû latitudinis, ut & distantiæ ab sese invicem, valvularum dimensionem; quinimò eorum corpus substantiâ, fabricâ ubique locorum ejusdem non sit firmitatis, duritiei, mollitiei, tensilitatis &c. fit, ut hæ hydatides quoque magnitudine, figurâ, duritie, tensilitate &c. differant.

Secundum hydatidum genus istis nascitur locis glandosis, in quibus arteriæ finem venæque initium statuo, nutritiaque ab sanguine separatur materia vasaque initium ducunt lymphatica.

Hujus generis ortus progressusque hi videntur. Liquidum in corporis incrementum ab sanguine segregatum in partes, quibus erat destinatum, ægritudine, sive mala dispositione, correptas, non transiens, iisve non oppositum, extendit tractu temporis, (arteriâ huic parti propriâ laticem continuò effundente suum vasisque recipientibus venosis reducendum sanguinem) ista loca & quoniam illa circumseptione non carent, formam munusque obtinent glandulæ, extruitur sacculus membranaceus tumorque hic, qui non rarò multas, primi generis, complectitur hydatides, adeoque tandem incrassatur, ut dimidii digiti quandoque superet latitudinem; membranas autem ægritudine accedentium, ut & contentorum liquidorum, correptas, mole augeri semper, verum, quàm quod verissimum est. Huic hydatidum cœtui sanguifera inhærent vasa copiosè, imo & in parte tumoris interiore conspicienda; quæ in primo genere, ut plurimum, vix deteguntur.

Duorum horum generum tumorum quamvis plurima mihi sint exempla, unum tamen solummodò; sed utrumque comprehendens genus, referre assertaque mea quoque commonstrare practicè deque curatione, juxta animi mei religionem, operæ-pretium credidi, agere apertè.

Monere autem mihi liceat in antecessum, Primò; hasce & similes hydatides non curari, nisi chirurgicè, id est, comprimendo, deligando, exstirpando scalpello, forfice, igne; rejicio enim, ni fallor, jure merito de supellectile instrumentorum, hoc in morbo, acum auream cum ferrea. Secundò; causticis (potentialibus ut vocant) nihil effici tutò; è contrario, digito, quæ explorari possunt hydatides, instrumentis peti posse tractarique cujuscunque sint magnitudinis, loci, aut figuræ, ullo sine vitæ discrimine auferrique probè. Tertiò; glandosa obsidentes viscera hydatides, puta hepar, lienem &c, curari nunquam. Exemplum mox indigitatum, hoc est.

Anno 1699. Octobris 11. post iteratas tumoris uniformis, uni coloris, durioris, parvi doloris, magni tamen oneris: erat enim spithamæ dimensionis, ab auris regione usque in posticam superioremque scapulæ dextræ externam partem, inspectiones atque cum celeb. medico *van Leeuwen*, dexterrim. chirurgis *van Eyk* & *Koeks*, consultationes, abstuli, *Roterodami*, viro mercatori, *Jacobo van Helmont*, statura proceriore & robusta, annorum 32. humero ipsi jam ab sex annis impositam sarcinam, hac methodo.

Dissecui, linea, tumoris parte media, perpendiculari, tria generaliora corporis, manu mea chirurgique *van Eyk* elevata de tumore velamina; verum eo non prodeunte, membranam musculorum, toti systemati universalem perforavi; sed neque & nunc in conspectum assurgente, musculum trapezium, parte qua ab colli vertebrarum spinis descendit, findere non destiti, obliquè hoc modo pertusis recedentibusque hisce fibris motricibus versus tendinum alligationes; erumpit mox tumor, qui, dum eum digito liberum ab vicinis sistere molior partibus, ea rumpitur vi,ut ego & adstantes (inter quos quidam Med. studiosi) ejus latice conspergeremur conspurcaremurque fœdè: eo partim expulso, immitto vulneri digitum experiorque intus monstra ali, tumores, nempe, latitare intus varios; comprimo itaque cloacæ ima, prosiliunt illicò variæ magnitudinis, figuræ & distentionis tumores, quidam soli, quidam connexi inter sese invicem, quidam pellucidi, quidam opaci, ad numerum 36. & plures (abstulerat enim mox clanculum discipulus chirurgus quosdam, quorum octo mihi postea tradidit) hisce sepositis, arripio, cui infarcti erant separoque de vicinis partibus, multa non sine molestia sanguinisque effusione, sacculum impleoque hiantis magnique vulneris cavam, carpto gypso conspersо prospicioque lateribus labiisque compressulis, ligaturis, verbo chirurgicè. Perlustrato ter quaterve postea vulneris statu, committo ejus curationem, cum medico, chirurgis, qui eâ diligentiâ eâque felicitate rem peregere, ut intra quatuor septimanas domo exierit; octavâ autem integerrimè extiterit curatus, fruens in hoc usque momentum, ut hujus anni 1707. septimo Martii mensis, mihi tabellis primò; deinde suâ præsentiâ significavit gratulabundus, valetudine prosperrima.

Concatenatæ hydatides pondere moleque minores, aut motu non agitatæ violentiore sacculo prædicto, aut parti, in qua excitantur, manent affixæ.

Si verò, tractu temporis, pondus & moles ingravescat, aut motu agitenter violentiore, prædictum in sacculum, aut partes inter vicinas, ratione majoris, aut minoris contiguitatis, mollitiei &c. cedentes, loca quærunt fiuntque eruntque suntque hydatides plus, minusve pendulæ. (1)

Quod si pondus, moles & violentior motus ingravescat ulterius, decidunt in prædictum sacculum, aut partes inter vicinas, quibus recedere facta est opportunitas atque hoc casu unà, aut multæ sunt; sed sine sacculo & liquore cui innatent, hydatides deciduæ. (2)

Quod si excitentur in partibus, cavitate donatis, quibus quædam de corpore rejiciuntur. (3) eruntque nuncupandæ rejiciendæ, videlicet, virtute machinæ corporis, aut medicè; rarò chirurgicè.

Trium harum specierum recitaturus exempla, non possum in antecessum non narrare, quid Amstelædami, simili cum Helmontii tumore acciderit.

Similem cum, forte fortuna, ante aliquot annos, aperuisset tumorem Amstelædami, medicaster quidam Valentyn, persuasit ægræ, ex incantatione malum hoc traxisse originem, credulum mox spargitur in vulgum fabulæ rumor impostorque lucripeta, famæ quoque inhians, pendulas deciduasque hasce hydatides ei pro ovis obtrudit, eâ quidem impudentiâ & animi firmitate; ut, non ægra, ut non vulgus tantùm; sed & non inferioris subsellii cives (taceo quosdam medicastros lipposque aliosque imperitos, sed muneribus alias

alias ſpectabiles viros) de tramite rationis prudentiæ & pietatis ſeducerentur figmentoque fidem adhiberent ipſeque ego (fores enim ipſius populi nocte dieque rerum novarum cupidi obſidebat agmen) intrarumpere vix potuerim poſteaque fuerim expertus , eorum multos in hoc uſque momentum,credulitatis hujus , ne dixerim fidei , ſervare reliquias & ſtigmata.

Hæc refero , ut tyrones medico-chirurgi , dum actu quid opus ſit , ſimul & diſcant reſiſtere præjudiciis , fallaciis impoſtoribuſque , quorum turba medicinam chirurgiamque, pro viribus ſuis laceſſere , deprimere , perdere deſiſtet nunquam.

Primò; in membranis quæ naſcuntur hydatides, veſiculas exſtruunt depreſſas , vel fiunt pendulæ tardius, aut citius , magno, aut parvo pedunculo, pro minore , vel majore ſucci lymphatici in eas impetu , aut minore, vel majore teneritudine,vel denſitate ipſius , cui affiguntur , membranæ. Hujus exemplum , ut minora & ab aliis recitata , taceam, vidi ante aliquot annos Amſtelædami, cum famigeratiſſ. Medic. Egb. Veen , in cadavere uxoris lutoris , una quæ hydatis pendula (nulla quippe alia ei erat infarcta) ovario alligata dextro , libras capiebat liquidi non fœtentis ; ſed turbiduli XL. ea cum ventris diſtenſione inferioris , ut imprægnatam juraſſes & non ſine veriſimilitudine, quoniam antea trium liberorum extiterat mater, annoſque ultra 37. non numeraſſet.

Huic obſervationi non imparem videat lect. beniv. quoque apud alios , quibus hæ hydatides, placentæ glandulæ minutiſſimæ videntur , cum probatu ſit facile , eas lymphaticorum ſyſtemati ſuam debere originem.

Secundò ; deciduas hydatides, formicarum ovis ſimillimas, in hepate, multo , variis locis , pure turgente, atque hoc modo locum ipſis in eo laticce cedente, quatuor ante annos , auditoribus meis demonſtravi in noſocomio.

Tertiò; rejiciendarum hydatidum (prædictæ claſſis ſpeciem) acervos in naſo , ſtomacho, inteſtinis, utero , veſica &c. locis excretioni cuidam aptis natis , detexi multoties.

Hæ rejiciendæ hydatides , vel ſi malueris , dejectæ jam nunc per anum , quæ in corpore fractæ quandoque cum intermixtis membranis gluten album albumenque exprimunt ovorum multaſque quandoque expelluntur ad libras.

Quærat quiſpiam , non immeritò , quid obſtet, quo minus teneræ hydatides tumoreſque decidui non frangantur ſuccumque inter & in alias partes non effundant ſuum , multo vicinarum partium motu & alliſione agitati ſemper ?

Reſpondeo : Primò ; hydatidum membranas, morbo correptas , nempè , denſiores fieri tenſilioreſque, atque contentum in iis liquidum , purum, putum diu poſſe reſiſtere motui , mutationi putredini atque proinde non frangi ſemper.

Secundò; fieri & accidere illud ſæpius , medicis , vel chirurgis id non obſervantibus indeque varios latices (reſpectu commiſcendorum , cum hocce vicinarum partium liquorum) forma ſub varia varioque ſub ; ſed non vero nomine , nunc medicè, nunc chirurgicè , nunc & virtute organorum , quæ occupant, de corpore eliminari.

De hydatidum porrò figura nemini non conſtabit , eam ; videlicet, ut plurimum eſſe rotundam, vel ſphæricam ; ſed verò ratione ipſius vaſis lymphatici inter valvulas varia dimenſione (vide pag. 12. lin. 5. 6. 7. 8.) quandoque & debere extare variam, verum globoſam , ex parte , ſemper.

Eſt & aliud hydatidum (tertium) genus, cognitu apprimè dignum , labiis internè ſcorbuticorum familiaris morbus : invadit illa ex albo , nempè, livida , ſine dolore , quantocyus flacceſcens , albeſcens ulceriſque formam fingens induenſque depreſſum tuberculum , quod , ni memoranda mox exceperis methodo , cum labiis genas cumque hiſce oſſa gangræna , ſphacelo , carie corrumpit & non rarò homini vitam adimit.

Eſſe principium hujus mali partemque primò affectam , loci in quo nutritionis negotium abſolvitur , lymphaticorum vaſorum, cum levi eorum eminentia ; ex hiſce liquet phænomenis.

Primò ; prinſquam , hoc tuberculum , vel ejus generis quædam apparent , turget languido ſomnolentoque homini in genere facies, in ſpecie labium , victum reſpuenti alvumque non deponenti, torpent artus omnique totique deeſt corpori vigor.

Secundò ; tuberculum hoc nunquam in puſtulæ formam , rubedine conſperſam , ſequenti quod in claſſe plus , minuſve pro corporum diſpoſitione, obſervatur , aſſurgit ; ſed ab apparitionis tempore brevi flacceſcens , intra biduum ulcuſculi impuri, in fundo albeſcentis , cum labiis duris , obtinet faciem. Fundo pertuſo liquidi aliquid ; ſanguinis verò , niſi profundius ei intruſeris ſcalpellum, emittitur nihil.

Si unquam , jam nunc res agitur magna , chirurgo pertractanda ; ſed confeſtim ; quod ſi etenim moras nectitaverit , peragenda procraſtinaverit, egerit imprudenter : totam itaque hanc , imo & vicinas pertundat , convulneret partes , uſque dum ſanguinis puri , puti inſignior defluat copia , crebris ſcalpelli ictibus (ſcarificationibus dicunt) fricetque *vitrioli cyprini ſolutione*, repetatque hunc actum bis , vel ter ea die agatque , reſpectu totius corporis, remediis volatilibus medicè : crudeſcente jam nunc parte affecta , injiciat ei *chelidonii ſucci ſaccharati*, vel ejus nominis *mel*, largam portionem geniſque maxillæque inferiori ſæpiſſimè iterandum ex herbis ſeminibuſque fragrantibus &c. fotum ; caveat autem ſibi , ne hoc temporis morbique ſtatu *ſpiritu* utatur *vini*; ejus enim inſperſioue ulcuſculi, vel apertæ hydatidis , cum fundo , margines indurantur : abſtineat quoque *mirrha*, *aloë*, &c.

Hac ſervavi methodo , Deo adjutore ! Nobiliſſ. Juvenem annorum tum temporis vix quinque , hoc jam tempore , noſtro in Athenæo Themidem venerantem , in quo hic morbus derepentè , id eſt, duorum dierum ſpatio , ab aciculæ capitis magnitudinis tuberculo , ad digiti latitudinis circulum inferiore in labio exſpatiatum divagatumque vidimus.

Curavi hoc modo, haud ita pridem, Amſtelædami , poſtquam ſexto, aut ſeptimo ab morbi initio die , eum deſeruerat , ut mortis candidatum, chirurgus , puerum 8. annor. Judæum : curavi, inquam ; ſed non ſine ſiniſtri totius oſſis propriè dicti, maxillæ ſuperioris ablatione, quod in rei exemplum poſſideo ; ſed non itidem eo in ſtatu morbi, fœtentibus, nempè , ſquallentibuſque partibus mollioribus oſſeque nigricante , ſine *ſpir. vin. ung. fuſci Felic. Wurtzii* iterata crebertimaque inſperſione. Quod mirabere (lect. beniv.) tota quanta , tanto, quæ juveni jam nunc de vulnere relicta , vix hujus appoſiti circuli circumferentiæ , parva cum faciei deformitate, cicatrix eſt.

Majoris momenti poterit videri tertium , quod

ſequitur

sequitur, exemplum; primarios hac in curatione Amstelædamenses medico-chirurgos eo tempore habui consultores adjutoresque, habeoque & hoc tempore rei gestæ testes.

Filius sartoris annos agens circiter novem, Amstelædami hoc morbo adeo corripiebatur violenter: ut quarto, aut quinto die, livido fœtentique ex ulcusculo, totum ferè inferius vitâ extaret destitutum labium. Præstabam, quod potis eram, medicamentis incisionibusque leviusculis (scarificationibus) sed sine fruge. Hoc in casu dubio; si unquam, chirurgico ausu (absit jactantia) forfice partes resecui correptas atque cicatrice, mediis vulgaribus, obduxi facilè. Inter curandum autem observabam, deficiente labio, parte maxima, salivâ madere conspurcarique pueri pectus de die in diem fœdius; ita ut bracteâ tandem capsulâ, mento appensâ, eam recipere adigeretur osque ipsi ringens, nobilioris in artis dedecus, ab me factum videretur; ut non sine indignatione operationis meæ censores & post ictum cum piscatore sapientes nomothetæ quidam medici & chirurgi increpitabant: hoc, etsi stomacho vitæ stadio illo valebam; concoquere tamen non valebam: aliud propterea quid aggrediebar audebamque, cultello, nempè, myrtiformi, quod in mento labii reliquum erat, ab conhærentiis resolvi unàque cum angulis superioris labii suturâ intercepi confirmavique solidè: en tragœdiæ felicem catastropham liberavi enim puerum memoratis ab molestiis eò quoque usque, ut applaudendo criticis meis extaret exemplo.

In castris hoc grassari morbi genus vehementer, autumnali præsertim tempore regionibus sub jove frigiodore, prætermittendum hic non videtur, ut & prædicto pede curari ritè.

Hisce enarratis perceptu concessuque faciliora erunt mea cogitata rationesque, quare hunc morbum, genus speciemve dixerim hydatidum sphacelumque iis alium aliterque constituerim, quàm cæteris corporis partibus, Ut rem extra omnem dubitationis collocem aleam, audi (lector: beniv:) multa, quæ doceant propositi veritatem ulterius: unicuique parti corporis, pro sua dispositione, esse specificos morbos, in confesso apud omnes est: ex: gr: arteria, vena, nervus &c. ex morbo an laboret? phænomena indigitant specifica, nulli alteri parti tribuenda. Sic in hoc morbo quæcunque apparent, nutritii lymphaticorumque spectitant, cum partis vesiculari elevatione, ut supra & ex ipsa jam liquet curatione, organum.

Moriuntur autem, hoc morbo affectæ partes citius, alio quàm quidem aliæ sphacelo corripiendæ; qui partes hæ in antecessum, stagnante liquido nutritio, partim in organo secretionis partimq; in lymphaticis (sanguinis proinde quoque munere destitutis vasis) jam nunc intus ad mortem, ad sphacelum sunt dispositæ proximè; cum in alias partes, puta carnem, vasa sanguifera, glandulas &c. præ via non sine & in partibus vicinis perseverante inflammatione, sphacelus agat eique vitalis mobiliorque resistat latex sanguineus: esse & sphacelum, ratione dispositionis partium, varium, in nervorum cætu patet distinctè: nervus quippe inferiùs, pone in manu sphacelo exceptus, separatur, vicinis conservatis partibus, usque quandoque in ipsam axillam; hic verò arteriaque venaque &c. conservabuntur sphacelo in totum corrupto musculo eis adhærente quàm proximè.

Ut autem in hoc morbi genere nutritionis lymphaticorumque cum contentis organum & vasa destituuntur munere, sanguifera illaque cum iis perduntur; ità in sequenti genere lymphatica per sanguifera pessundantur.

Sed vide (lect: beniv:) hunc affectum ne cum ulcere virulento, corrosivo, arrodente, neque cum ulcere in genere, quod Græci νομὴν dixere, confundas: omnia enim illa ulcera alia principia, alios progressus, alia phænomena aliamque obtinent curationem, de quibus singulatim dicere unius dissertationis, nec pagellæ est; ne autem de verbis lis & in verbis versari hæc videatur doctrina concedo facilè, lymphatica in hoc morbo, cum organo secretionis succi nutritii, sphacelo vexari sui generis i. e. ab omni sphacelo distinguendo & hac dicendi nuncupandique methodo posse renuntiari, hunc morbum esse lymphaticorum & nutritionis organi sphacelum: esto, modò phænomena descripta curatio sequatur præscripta, juxta rationem, semper, sufficiat. Quare autem hunc lymphaticorum affectum ad hydatidum quoddam retulerim genus, monui supra repetoque verbo; quia in eo mox ab initio vas lymphaticum organumque secretionis succi nutritii turget.

Ubi arteriæ & venæ, latice nutritio in partes detruso lymphaticorum radices, paululum ab earum glandoso de organo (supra descripto) progressu, extus implicant, intricant, obambulant, adeo; ut munere suo debitè fungi nequeant, nascitur tumor hydatico-sarcomaticus, id est, in quo sanguiferis luxuriantibus, lymphatica opprimuntur citissimè eorumque limpidus latex parum, in initio, postea verò nihil augetur: extus itaque sarcomatis ex livido rubentis, intus verò hydatidis, laticem retinentis primum, præbet faciem.

Hoc tumorum genus, labiis genisque frequens, vulgò cancrum; sed malè, vocant; cancer quippe glandularum conglomeratarum, non verò lymphaticorum morbus est.

Horum tumorum, memoriæ mandanda plurima suppeditavit exempla, praxis mihi mea chirurgica; præprimis in viro publicano, Annorum 26. aut 27. cui inferius labium hisce tumoribus, usque adeo intumescebat, claudi, ut nullo potuit modo, horrendo adspectu nudi prostarent dentes salivaque de ore, cum dolore fluitaret acerbiore continuò. Multis incassum ab aliis adhibitis remediis, mihi tandem, de vita jam quasi desperans, curationem committit, quam scalpelli forficisque ope auspicor; quam autem operationem; nisi post integræ horæ intervallum multasque ægri vociferationes, absolvo. Horum tuberculorum, variæ magnitudinis, quædam racematim cohærentia (semina cancri vocant) una vice, quædam verò singulatim, ad insignem numerum, multa sectione atque incisione aufero: omnium maximus tumor, dimensionem nucis avellanæ non excedebat; multitudine, non autem magnitudine, conspicui extant. Hæmorrhagiam, restringuo spongiis, gypso auxiliantisque juvenis digito, carpto obvoluto, vulnerata vasa comprimentis. Peracto negotio omnique singuloque deposito tuberculo, vulneribus lacerationibusque prospicio chirurgicè. Sequenti die, apparatu amoto, pendulum video & quasi sine motu & vita labium; videt sentitque illud & æger, heu! quibus me, impatiens iræ dixerim, an furoris, non lacerat scinditque dicteriis scommatibusque! ut me criminatur? inscitiæ, crudelitatis &c. contumeliosè. Sed expedio rem: curatur; notissimis ex melle spirituque vini remediis labiumque spleniis machinisque ex charta, ligno, linteo, corio, pro re nata, confectis suffultum, corrugatur; ita ut, quòd patulum invitus nuper, jam nunc, si velit, occlusum habeat os.

Non

Non possum satis mirari, Clariss. Solingium, virum mihi amicitiâ quondam conjunctum, cap. 36. Operat. Chirurg. dictitavisse, *forficem, hac in operatione nullius, acum verò multi esse usus hæmorrhagiamque cauterio extare deprimendam actuali.* Crediderim ipsi, veteres, hac in parte, imò & nominis hujus morbi respectu, sequenti, veram non innotuisse hujus tumoris dispositionem, nec extirpationis methodum, ab qua tamen tota & omnis dependet rei exitus; videlicet, labium pollice & digito indice ad ejus extima ora firmissimè arrepto, invertendum extrorsum & nunquam, nisi re peractâ plenè, dimittendum; quinimò quemcunque avulseris tumorem, eum auferendum per alium, cui & sanguinis repressio, ut supra, commendanda. Si æger lassatus tuque digitos remittere cogeris, fac genas intus interim labiumque detergas, perlustres exploresque, an tumoris quid, quod omiseris, transieris, reperiatur & pergas eodem, quo incepisti, modo. Post curationem labium illud tenue cum superiore (& sic vice versa, in superiore si sit) quoniam mole differt, interius solummodò conjungitur clauditurque, eminente atque propendente labiorum altero.

Hisce anatomicè perlustratis tumoribus, eorum, ut supra innui, detexi dispositionem, fabricam, texturam; esse, nempè, hydatides sui generis, habentes, cum tumore *moro*, commune nihil: quod mox tumoribus dissectis ad oculum patet: liquidi in *moro* intus enim nihil, hisce verò in tumoribus pellicula intus duriore obvelatis liquidi purioris, vel post longum temporis intervallum, tenacioris multum; puris tamen, ut hoc obiter moneam, formam induens, nunquam.

Ne postremò vobis (Tyrones medico-chirurgi: quibusdam enim imposuerunt) similitudine cum prædicto aliisque impónant morbis, qui pessima ex consuetudine, irâ, aut furore, ab dentium compressione in labia, exstruuntur tumores, hæc vobis animadvertenda.

Primò; hosce tumores livescere, dolere, extuberare post actum mox; sed secundò; pallescere, non dolere, flavescere itidem mox curatique brevi, adhibitis, tertiò (dentibus carpto obvolutis, ne de novo inter sese collidantur eundemque compriment locum) *spiritu vini tepidâ diluto*, parti affectæ ipsique labio exterius *defens. Vigon.* quod si avulsi quid vix labio cohæreat, forfice auferendum illicò vulnerique primò; *aq. lithar.* deinde *mel* inspergendum *rosaceum.*

Quamvis (lector beniv.) hac exercitatione de generali specificaque Hydrope tumoribusque symptomatibusque chyli limphæque organa porrò spectantibus; dicendi nata mihi proba factaque videatur opportunitas, subsisto (affinitate etenim non ficta, cum hisce & alia conjuncta incedunt tumorum genera, longum quorum dimetiri syrma, non negligam imposterum) ne ab scopo, mihi hoc temporis momento proposito, avertar, quàm oportet, longius.

HYDROCELE Vid. *HERNIA.*

HYDROCELE Vid. *HERNIA.*

HYDROCEPHALUS.

Hydrocephalus Aquosum Capitis Apostema, seu aquositas quæ in Capite reperitur dici consuevit.

„ Congregatur autem interdum, inquit Manardus „ Epistol. Med. lib. 7. Epist. 2. in capitibus præser- „ tim puerorum aqua in medio aut cutis, aut pe- „ ricranii, aut hujus & ossis, quam ὑδροκέφαλον Græci vocant. Pariter Galenus Aquam in capite extra cranium interdum esse admittit, tuncque mollem apparere tumorem; aut quandoque sub cranio existere, neque tum foris conspici; vel nonnunquam utrobique inesse. Asserunt porro nonnulli, ejusmodi morbum nequaquam fieri, neque inchoari, nisi in recens natis puerulis, idque ex morbi hujus causis ritè pensiculatis constare putant; nihilominus tamen observatum fuit, pueros, septem, octo, decem, duodecim annorum hoc Affectu laborasse.

II. Est autem Hydrocephalus Tumor aquosus, vel totam exteriorem capitis partem, vel majorem ejus portionem occupans; hinc quibusdam haud immerito Hydrops Capitis appellatur.

3. Causa itaque hujus Affectus est Humor Aquosus in toto corpore redundans, hinc in capitis partes, exteriores plurimum, effusus, qui nonnunquam serosus, aliquando pituitosus, & subcruentus, semper verò lentus ac subviscidus existit.

4. Cæterum quatuor hujus Affectus enumerari solent differentiæ, desumptæ ex sede diversa. Aliquando namque aquosus humor inter cutem consistit & pericranium, tuncque mollis est tumor, doloris expers, eique impressa digitorum inhærent vestigia. Nonnunquam pericranium inter & cranium humor colligitur, estque Tumor magno cum dolore, neque tam facilè tactui cedit. Aut inter cranium & crassam menyngem; Vel sub menyngibus in ipsius cerebri ventriculis humor continetur, atque tum foris nulla tumoris mollities est, sed futurarum cranii dehiscentia sentitur, quemadmodum visum fuit in bienni puella, cujus meminit Andræas Vesalius, intra cujus cerebri ventriculos novem prope aquæ libræ deprehensæ fuerunt, uti refert *Humani corpor. Fabric. lib.* 1. *cap.* 5.

5. Equidem Aquosus Humor si extra cranium hæreat, Hydrocephalus aliquando curatur, nisi ob tenellam patientis ætatem remedia adhiberi nequeant. Sed sub cranio, vel ipso in cerebro si humor collectus sit, lethalis est affectus: hinc rectè ait J. C. „ Arantius lib. de Tumor. pr. nat. cap. 1. eorum qui „ ab interna causa Hydrocephalo corripiuntur, & præcipue altius latitante malo, neminem evasisse vidi. Si apoplexia aut Lethargus accedat, mors præ foribus est.

6. Ut autem tollatur hic Affectus, Antecedentes Causæ primo sunt removendæ. Quem in finem circa Victum, Resque cæteras Nonnaturales, & circa Remedia Universalia, si ægrotans adultus sit, eadem conveniunt, quæ pro Oedemate curando proposuimus. Sin verò infans sit, Nutrix parce tenuiterque vivat, & siccantibus utatur, humectantia fugiat, ac parum bibat; dein curandum ut tum Infanti tum Nutrici alvus semper libera sit.

7. Sed ad Continentem Causam ex parte læsa tollendam, duplex occurrit Curationis Methodus. Altera est, quæ Topicis convenientibus absque manuali operatione omnem humiditatem absumit. Altera vel unica incisione, vel pluribus scarificationibus aquosam materiem educit. Prima Curationis Methodus sane tutior est; in Puerulis præsertim natu minoribus; atque poros cutaneos Aperientibus, Materiamque Conjunctam Attenuantibus & resolventibus perficitur, sub quacunque forma Capiti applicentur. ex. gr.

℞. Rad. Calami aromat ℥iij. Fol. betonicæ, majoranæ, Salviæ, rosmarini, Summ. Anethi an. Mj. flor. Stæchados Arab. Mß. bacc. Juniperi ℥ß. Sem. Cumini ℥iij. Cerevisiæ tenuis vel vini albi Gallici ℔iiij. S. A. in Diplomate pro fotu. Hoc fomentum cum pannis laneis Capiti calide admoveatur, ac identidem renovetur, exacte interim cavendo. ne unquam refrigeretur. Et quia sæpe id prohiberi nequit, hinc fomenti loco Capiti imponatur cucupha ex folliis majoranæ, Betonicæ, Salviæ, calamenthæ, floribus stæchados, Lavendulæ, rosis Rubris Nuce moschata; &c. quæ sæpius permutetur.

8. Malunt alii totum caput linimento inungere.

℞. Olei cucumeris asinini ℥j. Rutæ, anethini an. ℥ ß. Absynthii stillat. gutt. xv. M. F. Linimentum. eique inunctione facta mappam probe calefactam, vel modo laudatam Cucupham imponere.

In adultioribus haud inutiliter Spiritu vini calido caput fricari solet, quod tamen non temere in Infantibus tentandum.

J. B. Cortesius laudat Unguentum à Foresto descriptum & probatum, quo spatio trium dierum, in puero quindecim dies nato Hydrocephalum se curasse refert.

℞ Pulv. Absynthii. flor. Camomillæ aut meliloti an. ℥ij. butyri recent. Olei camomillæ aut Anethini an. ℥iiij. Ceræ parum q. s. M. F. S. A. Unguentum. Alii Cataplasma ex Cephalicis in vino coctis compositum, & capiti applicatum multum laudant.

Cataplasma ex Cochleis cum Decocto Cephalico minutim contusis extollit Avicenna, eoque Ægram se sanasse refert Carolus Piso.

IX. Sed remediis hisce si morbus non cedat, ad alteram curationis partem, Cheirurgiam puta, deveniendum est, quæ proponitur ab Aetio & Paulo Ægineta, dicendo: " quod ubi aquosa materia " inter cutem & pericranium, vel inter pericrani- " um & cranium continetur, & quando tumor par- " vus est, apex ipsius unica incisione per diame- " tron à parte postica ad anteriorem ducta inciden- " dus. Si vero materia inter pericranium & crani- " um contineatur & tumor major sit, duas per " medium se mutuo secantes, crucis instar incisiones " moliemur, vel triangularis formæ. Sin grandior " adhuc sit tumor; ternas literæ H figuram æmu- " lantes, aut etiam plures juxta tumoris magnitu- " dinis proportionem.

10 Equidem Curatio hæc, quæ per Incisionem fit, quamvis à gravissimis descripta sit Auctoribus, cum vix tuta sit, mihi non probatur; atque de periculosa illa Hydrocephali apertione testatur Fabricius Hildanus Cent. 3. obs. 17. imprudenter illos agere, qui in Hydrocephalis multa promittunt, sectionemque tentant, Si tamen per imposita exsiccantia & resolventia medicamenta aquosus humor absumi nequeat, atque adeo Chirurgia requiratur, præstat in pluribus capitis locis maxime tumidis (cavendo à musculis temporalibus) cum Phleboto mo parvas facere incisuras, quales in Venæsectione, aut partis post appositas cucurbitulas scarificatione fieri solent; Deinde mappæ siccæ ac probe calefactæ imponantur, quæ identidem, quoties à suscepto humore seroso madefactæ sunt, permutentur, usque dum omnis aquositas ablata, & Hydrocephalus sanatus sit.

11 Alii Causticis capitis cutem aperire, vel Actuali Cauterio inurere, quinque, sex, pluribusve in locis suadent: sed videtur talis Chirurgia merito suspecta, & ob Cerebri vicinitatem admodum periculosa. Atqui potius usu venirent Vesicatoria, Fonticuli, Setacea.

12 Si sub cranio, viz. crassam menyngem inter & cranium, vel sub menyngibus ipso in cerebro hæreat aquosus humor, nulla tentanda Chirurgica Operatio, sed per sola Topica procedendum, & reliquum opus naturæ committendum: recte namque inquit Ambrosius Paræus Cheir. lib. 7. cap. 1. ex tumore & humore intus sub cranio contento neminem convaluisse vidi. At de variis, nec non monstrosis Hydrocephalis videantur Scenkius obs. medic. libr. 1. p. m. 10. 11. 12. Fabricius Hildanus Cent. 1. obs. 10. Cent. 3. obs. 17. 18. 19. Cent. 4. obs. 10. *Ioh. Munnicks in Chirurgia ad Praxim hodiernam adornata.*

De Hydrocephalo, sic scribit Clariss. Antonius Nuck in Experiment. Chirurgic.

Datur Hydropis species ὑδροκέφαλον Græcis dicta, ab obstructis aut disruptis Vasis Lymphaticis capitis originem trahens. Hinc Tumores & aquæ collectiones in eo fiunt vel externè vel internè. Externè inter cutim & cranium, Internè inter Cranium & Duram matrem, nonnunquam inter Duram & Piam matrem, subinde inter Piam matrem & cerebri Corticem, vel denique in ipsis cerebri Ventriculis aquæ colliguntur, quibus caput in monstrosam magnitudinem extenditur.

Infantes frequentius hoc malo corripiuntur quàm adulti, quoniam eorum vascula, justò adhuc molliora, levi negotio extendi, nimis verò extensa facilè disrumpi possunt. Sanguine insuper succisque ab eo dependentibus crassioribus & ad obstructionem magis aptis sunt præditi.

Chirurgus prudenter hîc procedat summopere necessarium putamus; Chirurgiâ enim, incisione & perforatione institutâ, nunquam Hydrocephalum restitutum audivimus, sed omnes, in quibus Operatio fuit administrata, extinctos inde fuisse, Practici fide dignissimi unanimiter testantur.

Si malum internè à lympha crassa & viscida, Vasa Lymphatica obstruente, originem traxerit, medicamenta Volatilia atque Sudorifera, Diureticis maritata, internè assumpta, utramque absolvunt paginam.

Externè Cataplasmata, vel Fotus capiti calidè admovenda v. g. Ex *Fol. Artemis. Major. Rorismar. Absint. Caph. & Croco* cum s. q. *Vin. alb. Gall.* quòd bis terve de die renovetur. Vel

℞. *Pulv. Rad. Cucum. Asinin.*
Irid. aa. ℥ß.
Sem. Cumin. ℥j.
Farin. Fabar. ℥ij.
Flor. Meliss.
Anthos. q. pl.

Cum vino F. Cataplasma eodem modo applicandum.

Hoc Cataplasmate Practicus quidam singulari cum successu fuit usus.

Nonnulli fasciæ adminiculo, quam *Capitalem* Latini, *La Capelline* Galli vocant, quaque totum caput obvolvunt, Hydrocephalum restituere conantur, sed irrito planè conatu.

Si verò malum fuerit externum, & in principio, vel si leviore humoris extravasati pressione, Suturæ à se invicem recedant, imposito prius *Emplastro de Cumino*, dictâ fasciâ patientem aliquando restitutum novi.

Quæritur, an Fonticuli, Setacea, & Vesicatoria alicujus utilitatis hoc in affectu esse possint?

Resp.

Resp. Si lympha acrior fuerit, Vasis Limphaticis adhuc integris, præter interna medicamenta, eadem profuisse practicis observatum. *Hæc Clariss. Nuckius. Sequuntur jam Curationes aliæ &c.*

Curationes.

In Hydrocephalo limaces cum suis testis pistentur & reducantur in formam emplastri, quod capiti applicatum & relictum, donec sponte cadat, mirabiliter resolvit. *Iohann. Hartmann. in Prax. Chymiatric.*

Curatio hydrocephali in infantibus adhuc lactantibus admodum difficilis est, quòd infantes sint tenerrimi, & medicamenta purgantia non tolerent, quocirca caute admodum & summa cum prudentia cum his procedendum est. Solis topicis fovendum est caput, ut roboretur calor eorum nativus & sic per insensibilem transpirationem materia hydrocephali evacuetur. Topicum autem medicamentum, quo solo tenellorum infantium caput refocillari, & materia hydrocephali evacuari potest, sic componi debet.

℞ Ess. rorismar. & salv. an. ʒ j. pulv. cinnam. & nuc. moschat. ana ʒß. caryophyll. ℈j. ceræ ℥ ij. picis navalis ℥ iij. fundatur & liquatur cera cum pice, quibus liquefactis adde pulveres, & ultimo infunde essentias, dum materia saltim tepet, ne essentiæ evanescant, & lege artis fac cerotum, quod deraso capillitio semel in die capiti infantium applicetur, donec caput omnino detumeat. Quod si vero infantes sint robusti, ut purgantia medicamenta sustinere possint, mercurio dulci spagyricè præparato purgentur sequenti modo.

℞ Mercurii dulcis ℈ j. diagrid. è succo liquiritiæ dissoluti & rursus exsiccati gr. v. conserv. viol. ʒ j. m. f. bolus, detur mane cum regimine & custodia artis. Per capitispurgium nostrum ac sternutamenta etiam expurgari queunt, ut materia hydrocephali per nares educatur, sicuti pariter per sudores & urinas hæc affectio exterminari potest. Sudores sudorifico nostro cum jove & mercurio parato promoventur.

℞. Milii solis ℥j. saxifrag. & rest. bovis an. m. j. terebinth. Venet. ℥iij. mell. opt. ℥iv. spiritus acet. rectificat. ℔ j., f. omnium destillatio per alembicum vitreum in cineribus ad materiarum siccitatem, ita tamen ut caveas, ne materiæ comburantur: Hujus liquoris destillati ʒß. misceatur cum jusculo pulli, & detur manè semel in die, essent. etiam salv. gutt. 3. aut. 4. in jusculo pulli propinatæ ad hydrocephali curationē valdè cōferunt. *Ioann. Petr. Faber in Patholog. Animal.*

Autor hic docet, quid solicito medico in cura hydrocephali cum primis agendum, ut scopum suum consequi feliciter valeat; Nimirum talia esse adhibenda dictitat, quæ calorem nativum specifica virtute (medicamenta cephalica, eaque calida dubio procul hic subaudit) exhilarare ac recreare ita queunt, ut refocillatus denuo functiones suas exserere, ac potissimum collectam aquosorum recrementorum copiam expellere auspicetur: Hoc enim nisi fiat, prognosticum mali ominis instituit Autor, & infantulis hinc moriendi necessitatem imminere non immeritò prædicit: Exinde enim non tantum calor nativus penitus demum extingui aut suffocari potest, verum etiam tenelli cerebri violenta ob pondus retenti copiosissimi seri compressio, vel lethalis ejusdem obstructio ac per consequens aut apoplexia aut lethargus pertimescendus erit. Duo sunt in Arte Medica juxta Epiphan. Ferdinandum ardua, quæ difficultatibus scatent non contemnendis, ac titubantem proinde Medicum, gravidis nempe & infantibus mederi. Infantes enim quod attinet, ipsi sanè secundum ipsius Galeni confessionem quàm maximè intractabiles existunt, præsertim quod medicamenta convenientia, prout par est, insinuari ipsis nequeant; & quod tanto insuper robore non polleant, ut remedia illa & ex illis quidem purgantia, quæ tunc eaque fortiora medendi methodus requirit, tutò porrigi possint. Ergo ut in dubiam aliam hic utique, itur, & valde anceps propterea infantilium morborum curatio deprehenditur, quapropter cuncta prudenter & caute hic peragenda erunt; ne conscientiæ suæ Medicus injuriam faciat, hoc est neque temerarium nimis, neque formidolosiorem etiam se in hoc casu exhibeat: Hac ratione enim penitus vitanda non adhibebit & usurpanda non expavescet aut abhorrebit. Tutò autem hic tua progredi circa tenellorum lactentiumque hoc malo afflictorum curam se existimat Autor, si ad sola topica tunc refugiat: Unde etiam hujusmodi formulam remedii seu ceroti adposuit, quod tamen ut ut juxta componendi leges se recte omnino habeat, nostro quidem animo nisi universalia hoc est clysteres ad minimum ac sudorifica debite præmittantur, non tantum nequaquam secure, sed cum exitio potius applicabitur, quoniam eo ipso pori potius (qui nil aliud sunt, quàm quædam insensibilis transpirationis ac sensibilis pariter seu sudorum portæ) ob admotam undique cum pice ceram, conglutinabuntur aut obstruentur, adeoque materiæ peccantis vitium quo minùs excerni queat; citius retardabitur, verum etiam quum topicum istud vim calefaciendi ac fundendi habeat, sic confortato calore nativo aut spiritu, ac proinde exstimulata insimul expultrice colluvies serosa deorsum citius pelli, atque ad vitalia seu præcordia præcipitari poterit, ut vehementissima tussis, gravior anhelandi difficultas aut catarrhus suffocativus facilè hinc succrescere valeret. Nos itaque hujusmodi characteris topica, nisi balsamica & secretè habenda virtute (sic namque efficaciam præstabunt aquosam seu serosam hanc colluviem quasi magnete extrahendi) singulariter dotata sint, nisique in forma liquida præscribantur, nullo modo commendare possumus: Aut si nihilominus cuipiam hic curandi modus vel hoc ipsum Autoris topicum arriserit, suademus ut in antecessum clysteres supra à nobis designati & postmodum sudorifica nobiliora pariter superius laudata præmittantur: Hac enim ratione tutius quodammodo Authoris methodum sequi licebit. Quid faciendum cum robustioris constitutionis infantibus hydrocephali sarcina onustis nunc subjicitur, & propterea purgans iis porrigendum, utpote cujus vim sustinere sic valebunt, absque hæsitatione ulla consuadetur. Verum nec forma cathartici illius nec dosis approbanda nobis videtur, siquidem tam in forma boli medicamenta infantibus vix ac ne vix quidem insinuari posse ex praxi constet, quam ipsam dosin mercurii dulcis videlicet ad ℈j. pro hac ætatula esse evidenter nimiam, vel quilibet statim conspiciat. Verum instabit fortassis quispiam primò, remedia ex mercurio præparata tutius exhiberi non posse, quàm in formula pilularum aut boli vel etiam electuarii, quod mercurialia exactius sic subigi ac commisceri queant, ut in degluttiendo faucibus vel œsophago non adhærere, adeoque salivationes aut hujusmodi incommoda alia exinde alioquin provenientia oppido sic præcaveri possint: Deinde in hujus mali

mali cura mercurium dulc. nequaquam negligendum esse, quod is serositates & humores noxios præ reliquis omnibus purgantibus masculè sed sine perturbatione ulla ac blandè educat, & proinde infantibus etiam securè præbeatur. Respondemus his omnibus nos etiam nullatenus contradicere; sed tantummodo in dosi hujus mercurii primò desiderare, quod tunc gr. v. vel vi. ejusdem & diagrid. gran. 3. vel 4. (acuuntur enim mercurialia purgantia non absque ingenio cum fortioribus purgantibus, ut eo citius nacto hoc stimulo operationes suas perficiant, nec diutius in corpore permaneant) sufficere possint: Dein; de quod formam pharmaci concernit; rectius electuarium liquidiusculum hinc conficietur, addendo scilicet conserv. viol. ℈j. & parum insuper de syrupo viol. admiscendo, quo modo sicut nec minus vel cum syrupo solo purgans illud facilius insinuari posse infanti hydrocephalico non desperamus. De caputpurgiis sen sternutatoriis, quorum quidem usus præmissis itidem universalibus in hoc affectu plurimi valoris est, dum materia peccans per nares velut per propiorem viam & confertim sic educi potest, adnotamus, quod infantes valde inepti existant ad applicandum sibi remedii genus, dum fortiter id naribus attrahere, prout requiritur, non calent, nisi pulvis cannulæ beneficio naribus insuffletur, aut si liquidum sit ptarmicum per siphunculum immitatur. Ideoque tunc balsamus majoranæ commodius substituetur, qui narium interioribus inunctus suaviori modo ac pedetentim sternutationem concitabit. Deinde circa sudorificum maximum seu joviale nullum est dubium, quin id cum fausto successu tunc adhiberi poterit, præsertim si ad gran. 3. cum aqua sudorifica ac cephalica propinetur, sicuti etiam diuretica sed pariter præstantiora multum auxilii præstare id poterunt, quorum mentio & catalogus alibi plenius oblata occasione examinabitur. Illud verò diureticum, quod in præsenti ab Autore adscriptum concernimus, tenellorum constitutioni itidem valdè ingratum ac horridum erit, cum primis in tanta dosi ad ʒ ß. nempe cum jusculo porrigendum: Cui accedit, si ingredientia nullo præoccupati affectu æstimare non vereamur, quòd singularis aut nobilis tantoque Chymiatro digni remedii titulus huic diuretico nulla ratione attribui queat. Præstantiora ergo quum habeamus hodierno seculo hujusmodi efficaciæ medicamina, & quum ipse Autor & alibi in hoc tractatu suo excellentiora diuretica nobis communicaverit, quorum dosis ad quasdam guttas dumtaxat aut grana se extendit; non injuriâ levioris conditionis medicamenta proscribimus, aut sicco pede præterimus. Specifica cephalica, quorum numerum adornare etiam possunt essentiæ rorismar. & salv. spagyric. aut peculiari menstruo paratæ non pœnitendam operationem exserent; modo præmissis universalibus curæ hujus primordium fuerit institutum. Quod autem tam frigide hujus affectus curatione tractaverit Autor; forsan deficienti occasioni, & dum malum hoc (prout rarum id est, ac proinde Medicorum paucis hujusmodi observatio contigit,) ipsi curandum non occurrit, non male adscribemus: Unde & nobis consultius videtur hic nostro quoque loco abstinere manum, quod sub scuto experientiæ de hydrocephalo testatum dare parum aut nihil valeamus: Interim tamen hoc saltim adjicimus: Medicos illos non aberraturos, qui ad nobilius emeticum aliquod in pauca dosi datum in principio mali, ubi vires adhuc constant, præmisso tamen convenienti enemate, confugiunt, utpote cujus beneficio ex capite (factam exindè concussionem compatiente) serosa hæc materia commodiusculè & moveri & promoveri, hoc est evacuari poterit: Deinde cum spiritum nostrum cephalicum in percurando hydrope tanquam singulare & probatissimum specificum fuerimus experti, quantò magis is & quidem duplici ut patet vel multiplici potius (viscera enim mirè confortat, calidum innatum recreat, sudorem & urinam suaviter provocat, imò cruditates digerit, ac superfluitates omnes potenter consumit,) nomine ad hydrocephalum ex sententia tollendum conducet, videlicet in aq. quadam cephalica v. g. salv. vel ceras. nigr. vel flor. tiliæ &c. ad gut. vi. vel vii. sedulò exhibitus. Ad extra tandem aquam nostram salutarem nunquam non feliciter in sublevandis omnis generis tumoribus calide adhibitam usurpavimus. *Christianus Langius in Animadversionibus ad Joh. Petri Fabri Pathologiam.*

Medicamentis absumentibus aquosum humorem, simulque etiam affectam partem roborantibus utendum, qualia sunt sequentia.

℞. Ros. rub. furfur. melilot. an. m. j. flor. anth. chamœmel. salv. beton. stœch. an. p. j. bulliant in s. q. aq. addita vini austeri quarta parte, quo decocto modice calente, infantis caput singulis saltem octo horis irrigetur quinque vel septem diebus continuis; dein.

℞. Ol. chamæm. aneth. an. ℥j. pulv. absinth. ros. rub. an. ʒvi. sulphur. exacte pulverat. ℥ij. ceræ, q. s. f. linimentum, quo ter in die caput infantis liniatur, & lanâ succidâ obtegatur: interposito interdum præscribendi nunc cataplasmatis usu.

℞. Mell. ℔ß. origan. m. j. sal. ℥ß. cum modico vini austeri & croci gr. iv. vel v. F. cataplasma capiti infantis de more adhibendum. De Chirurgia nihil proponendum duco, quod tumorem hunc præsidiis præscriptis ex arte administratis omnino cessurum putem; verum si punctione seu incisione pro educenda aqua opus erit, aqua sensim ac paulatim, non autem tota simul evocetur, ne infantis vires dejiciantur. *Jo. Zecchius consult. 64.*

Hier. Fabric. ab Aquapendente, in hydrocephalo infantium maximo, ut remedium efficacissimum, laudat aquam calcis vivæ, si ea calida spongia imbuatur, & capiti imponatur, ac hoc solo remedio se hydrocephalum curasse scribit. Idem commendat spiritum vini primæ destillationis, cum parte quarta aq. scabios. cum spongia impositum. Monet autem hic spongiam novam esse recipiendam, & arctè fasciâ capiti alligandam, ac ne refrigeretur, calido linteo superposito moderate calefaciendam esse. Exsiccant & thermæ sulphureæ, ubi earum est copia, si spongia in iis madefiat, & capiti imponatur; in defectu vero coquantur in aqua sal. sulphur. & alumen, & eodem modo applicentur. Avicennas usurpat cochleas, quas coquit in decocto artemis. stœch. calamenth. vel ebul. easque ita coctas contundit, & calide capiti raso applicat. Sed ante usum discutientium & exsiccantium medicamentorum evacuanda est aqua è toto corpore (si per ætatem fieri possit) hydragogis, sudores & urinam moventibus. Adultioribus pil. coch. exhiberi possunt, vel succus iridis, vel gr. ij. elaterii cum pil. convenientibus: per sudorem serosum humorem evacuant decoctum lign. guajac. sarsaparill. sassafras, vel balneum laconicum, & sudatorium: per urinam evacuant decoct. betonic. rad. fœnicul. asparag. sem. anis. & alia. *Daniel Sennertus pract. lib. 1. part. 1. cap. 28.*

Consultatio.

Puello unius & dimidii anni, per sex menses ablactato, cùm à parentibus pauperioribus fere negligeretur, nec ei alimenta convenientia, sed lac pressum, crudum, fructus horarii crudi, aliaque similia darentur, & caput etiam hyberno tempore non satis tectum servaretur, caput in parte capillata & fronte usque ad oculos cœpit intumescere, qui tumor spatio unius mensis in tantum adauctus est, ut fere ad virilis capitis magnitudinem excreverit: facies tamen non intumuit. Et autem tumor ille mollis & albicans, eique alte impressa digitorum vestigia inhærent. Puer interea mediocriter edit & bibit, non febricitat, sed somniculosus est, & totius corporis membra languide movet. Nares præter consuetudinem scciores sunt & saliva paucior ab ore profluit. Urina & liquidæ alvi dejectiones satis copiosè procedunt.

Hujus pueri affectus Medicis hydrocephalus appellatur, qui est tumor capitis, quo caput à serosi humoris collectione intumescit. Hic serosus & pituitosus humor collectus est extra cranium, & latet sub cute, quod tactu percipitur, quia nulla ossis durities sentitur, sed tantùm mollis tumor. Serosum, pituitosum & copiosum, esse humorem qui colligitur, paret ex colore cutis albicante, & quod alte impressa digitorum vestigia capiti inhæreant sine dolore. Causa antecedens hujus mali sunt humores frigidi & humidi in toto corpore, & imprimis in cerebro collecti, qui extra cranium elati, & sub cute condensati, causam continentem constituunt. Humores hi generati sunt, tum ob pravum victum pituitam crudosque humores producentem, tum ob frigidam & humidam totius corporis constitutionem, quippe horum ratione viscerum coctiones debiliores evasere, unde multi pituitosi & serosi humores generati sunt: qui partim per urinas & alvi liquidas dejectiones evacuati, partim ad caput delati fuerunt, cumque per nares & palatum more solito non effluxerint, à cerebri calore in crassos vapores attenuati, cranii poros & suturas transierunt, atque sub cute rursus condensati, ibidem constiterunt & collecti sunt. Per nares & palatum evacuati non sunt, quia sua crassitie ductus eò tendentes obstruxerunt. Sub cute autem collecti sunt, quia ab externo frigore ejus pori angustiores & humores ipsi densiores evaserunt, ita ut ob crassitiem per contrictos poros permeare non potuerint. Cùmque quotidie novi humores ad priores accesserint, & nulli vel admodum pauci per poros dissipati fuerint, hinc factum quod caput spatio unius mensis in tantam magnitudinem intumuerit. Æger alimenta adhuc assumit, quia ventriculi appetitus à cruditatum saburra non multum impeditur, cùm illa per copiosas urinas & liquidas alvi dejectiones satis evacueretur. Non febricitat, quia humores non putrescunt, nec caloris est nimius excessus aut malignitas. Somniculosus est ob frigidam & humidam cerebri intemperiem, cujus ratione non tantum nervi sensorii flaccidi, & ad spirituum animalium transitum, atque objectorum sensibilium receptionem minus apti sunt, verum etiam pauciores spiritus animales generantur, cùm à frigida humiditate angustiores seu strictiores factæ sint arteriolæ in plexu choroide, atque hinc pauciores spiritus vitales transmittantur, qui quandoquidem materia sunt è qua animales conficiuntur, sequitur si illa materia pauca sit, necessario quod inde generatur paucum esse debere. Hæc spirituum animalium paucitas etiam in causa est, quod æger totius corporis membra languide moveat; cùm enim dicti spiritus pauci ad partes & musculos influant, necessario motus animalis languidus est. Alvus liquida est ob copiam serosorum & pituitosorum humorum, qui in corpore generantur, & magna parte ad intestina defluunt, quorum tenuior pars sanguini permista, & in renibus ab eo separata, urinas quoque facit copiosas.

Hic affectus admodum periculosus est; licet enim collectio seri sit extra cranium, atque hinc magnam sanationis spem promittere videatur, tamen periculo non vacat, cùm capitis intemperies, totiusque corporis cachexia magna sit, serosus humor copiosus, & ætas tenella, quæ fortia remedia non fert. Quia tamen in re dubia adhuc spes apparet, curatio quamprimum est instituenda antequam affectio pejor fiat.

In curatione serosus & pituitosus qui in toto corpore redundat humor, in primis ille qui in capite colligitur, quocunque modo clementer evacuandus, & viscerum corroboratione ac intemperiei sublatione ejus copiosior generatio, & in capite collectio impedienda.

Primò cum cochleari exhibeatur syrupi de cichor. laxativ. ℥ ß. cum pulver. jalappæ gr. v. vel vi. vel passularum solutivarum ʒ v. vel vi. comedendæ dentur. Postea subinde exhibeatur pauxillum theriacæ veteris, & si fieri possit, sudor provocetur. Offeratur etiam ter quaterve de die pauxillum conserv. anthos; melissæ, aut florum salviæ. His præmissis sequenti fomento tepido caput sæpe foveatur.

℞. Herb. betonic. rosmarin. origan. thymi, flor. chamomill. melilot. stœchad. an. m. j. fol. laur. m. ß. sem anis. fœnicul. cumin. an. ʒij. vini alb. q. s. coquantur ad ℔ ij. pro fomento, cum magna spongia aut panno laneo admovendo, diligenter cavendo ne refrigeretur. Postquam usu hujus fomenti tumor capitis maxima ex parte dissipatus est, ad ulteriorem imtemperiei sublationem, inungatur caput mane & vesperi hoc ungento calido.

℞. Olei chamæmel. unguent. alabastrin. an. ℥. j. olei nucis moschatæ express. ℈ iv. pulv. castor. styrac. calam. benzoin. an. ℈ j. misce; f. unguentum. Post inunctionem imponatur capiti tale capitium.

℞. Fol. rosmarin. majoran. flor. chamomill. melilot. an. m. ß. benzoini, gariophyllorum, nucis moschatæ, an. ℈iß. f. pulvis grossus, è quo in serico rubro conficiatur secundum artem capitium intersutum. Postea relicto etiam linimento, hoc solum capitium diu in capite gestare debebit. Interea etiam ad viscerum corroborationem bis terve de die exhibeatur cochleare hujusmodi mixturæ.

℞. Aq. flor. tiliæ, liliorum convallium, ana ℥ ij. aq. cinnam. ʒ vi. syrup. de stœchad. ℥ j. misceantur. Vel hujus loco detur subinde pauxillum mellicrati. Regioni ventriculi, hepatis & lienis hoc linimentum inungatur.

℞. Olei laurini, chamæmelin. unguent. martiat. an. ℥ß olei nucis moschatæ expressi ʒiß. misce fiat linimentum. Si hæc non profuerint, in capitis tribus quatuorve locis maximè tumidis lanceolâ perforatio exigua per cutem facienda est, non major quàm in venæ sectione fieri solet, ut per illa foraminula serum paulatim exstillare possit, quod mappis calidis impositis excipiendum est, usque dum fluere desinat, postea antedictum capitium capiti imponendum est.

In victu sit aër calidus & siccus. Cibi offerantur paulò sicciores quam ordinarie hujusmodi puellis exhiberi solent: ut panis biscoctus masticatus: offæ ex pane albo cum decocto passularum, aut jusculo gallinæ humectatæ, ac cinnamom. & sacchari pauxillo conspersæ: Pulticulæ etiam conficiantur ex farina tritici cum decocto passularum, iisque aliquantulum vini addatur. Bibat æger subinde lac amygdalarum cum pauxillo aquæ cinnamomi. Abstinendum ab usu lactis pressi acidi, seri lactis, cerevisiæ tenuissimæ, fructuum horariorum, & pomorum, licet coctorum. Somnus sit mediocris, non nimis longus. Excreta naturalia si non procedant, arte provocentur. *Isbrand. de Diemerbroeck de morbis Capit. Medicat.* 25.

Observationes.

Quamvis in ventre ut plurimum sese manifestat hydrops, eum tamen in omnibus fere corporis partibus nasci posse experimur. Præter abdominis enim hydropem, sive ascitem, pectoris etiam datur hydrops, capitisque ac testiculorum, tam virilium quàm muliebrium, nec internis tantum, sed & in externis corporis partibus, cujus veritatem demonstrabo obs. 28. hic loci saltem acturus de hydrocephalo, quem mihi videre licuit 4. Decembr. ann. 1685. in filiolo Chirurgi cujusdam Hagiensis bimulo, cujus caput latitudinem adulti capitis multum excedebat, hoc enim totum ambiens, à syncipite videlicet ad occiput, linteum tres spithamas, sive ulnam longitudine æquabat. Infans ille sano quamvis, & bene disposito corpore in lucem fuit morbo, à quo usque tempore caput primo increscere, visusque sensim imminui cœpit, tandem omnino sublatus.

Quemadmodum diversus admodum est abdominis hydrops, ita etiam hydrocephalus, qui tam partium capitis aqua distentarum, quam causarum intuitu multiplex est. Collectio enim aquarum contingit, vel in toto capite vel in aliqua parte; siquidem nonnunquam in externis tantum advertatur partibus, inter cutem videlicet, & pericranium, vel inter pericranium, ac cranium, quandoque & internis tantum partibus inter cranium, & meninges, inter duplicaturam duræ meningis, falcisve, vel ipsas inter cerebri membranas, aut inter piam matrem, & cerebrum, imo aliquando in dimidia tantum capitis parte, interdumque simul tam in internis, quam externis. Atteſtante Vesalio lib. 1. de humani corp. Fabrica cap. 5. Ut & Fabrit.Hildano cent. 1. observ. 10. in ipsa interdum cerebri cavitate reperitur aquæ quantitas, hydrocephali sæpius causa. Dionys. vander Sterre tract. de partu fol. 168. se duos hydropes in embryonum partibus capitum exterioribus vidisse narrat, è quibus, aperta tantum cute, aqua profluxerit. Similis rei mentionem facit Carolus Piso de morb. à serosa colluvie sect. 2. part. 1 c. 1. fol. 49. Puellæ, inquit, cuidam frons, palpebræque supra admirationem tumebant adeo depressæ, & conniventes, ut eas tollere, oculosque aperire nequaquam posset: sed & calanticam, sive redimiculum capitis abjicere à me jussa, universum pariter caput immaniter conspicatus, in eodem sæpiuscule manu contrectato mollitiem deprehendo insignem, & humorem sub cute fluctuantem, qui tactum subterfugiens quidem, sed mox refluens, recurrensque evidenter se proderet. Hoc malum, cum ad menstruam purgationem, hactenus omnino suppressam, tum ob assiduam sub sole moram, cui ejus loci incolæ maximam vitæ in hortorum, vitiumque cultu transigentes vivunt obnoxii, ortum fuisse autumo. Non multum differt quod habet Epiphan. Ferdinand. hist. 21. fol. 66. & Joh. Baptist. à Lamzuveerde append. obs. ad armament. Chirurg. obs. 33. fol. 253. Henricus Regius Prax. med. cap. 13. fol. 57. Pueri meminit trimuli, cujus caput contactum molle erat, & digitis pressum subsidebat in fossulas, radiisque solis, vel candelæ expositum pellucebat; quamvis ille judicaverit malum intus in cerebro latuisse, quia puer sensibus erat stupidioribus, & somnolentus, reliquo corpore, licet sufficienti cibo, potuque frueretur, macilentus, pallidusque. Credidit Riolanus humorem in externis hydrocephalis transire ad cerebri ventriculos, verum Joh. Jacob Wepferus exercitat. de Apoplexia fol. 20. statuit ipsum non primo externe congregari, postteaque versus interiora prorumpere, sed vice versa originem habere in cerebri ventriculis, interdumque versus exteriora adeo expelli, ut ibidem animadverti queat. Andr. Vesalius lib. 1. cap. 5. de non exiguo agens hydrocephalo humorem nonnisi in cerebri ventriculis reperiri ait. Humorem illum omnium primo in iis provenire ventriculis G. Fabrit. Hildan. etiam cent. 3. obs. 17. scribit: alias enim (inquit) nonnullæ post mortem viæ reperirentur, per quas ille è partibus externis deductus fuisset ad cerebri ventriculos, quas tamen, etiamsi diligenter indagaret, reperire non potuit. Zacutus Lusitanus prax. admir. lib. 1. obs. 5. humorem invenit inter duplicaturam duræ meningis. Theoph. Bonet. Anatom. pract. lib. 1. sect. 2. obs. 45. fol. 112. ejusmodi liquorem lymphaticum à Chirurgo Baylly non tantum inter duram meningem, & cranium, sed & in falce, & duræ meningis duplicatura, ad quinque circiter libras Medicas repertum fuisse refert. Expertiss. Steph. Blancardus collect. phis. med. cent. 1. obs. 73. fol. 65. se in septem mensium abortu inter duram, & piam matrem magnam aquæ sanguineæ latentem quantitatem animadvertisse memorat, cujus forsan causa, ut ait, fuerit præcedens matris lapsus: cerebrum autem ejus molle & aquosum erat. Johannes Jacobus Wepferus exercitat. de Apoplexia histor. 13. fol. 376. & histor. 14. fol. 398. se non cavitates tantum cerebri, sed & locum illum inter duas meninges plerunque vacuum sero repleta invenisse narrat.

G. Fallopius obs. à Francisc. Michino edit. indicat se intra pueri cujusdam sexennis piam matrem, & cerebrum, ut & inter hujus gyros aquam conspexisse. Andr. Vesalius lib. 1. de hum. corp. fabrica, bimulæ puellæ meminit in cujus cerebri ventriculis septem mensium spatio novem aquæ libræ collectæ fuerint. Quamvis autem cerebrum ejus juxta verticem ita pressum, & in se contractum reperiretur, ut membranam aliquam crassiorem referret, & genuinæ cerebri membranæ sibi adeo essent contiguæ, ut unum, idemque corpus viderentur, cerebellum nihilo secius, ejusque basis, & nervorum processus naturaliter se habebant, quare puellæ ad finem usque vitæ mens sana fuit. G. Fabrit. Hildan. cent. 1. obs. 10. fol. 19. pueri cujusdam mentionem facit, cui caput in tantam excreverat molem, ut ejus rotunditas ulnam & quartam ejus partem, altitudo autem ab aure ad aurem totidem æquaret longitudine: is autem non ita natus fuerat; sed cum septimum ætatis mensem vix attigisset, caput mirum in modum ei tumescere cœperat. Intra triginta autem menses paulatim ad dictam magnitudinem excreverat, unde puer in lethargum inciderat,

nec

nec ita diu post obierat. Dissecto cranio in duobus anterioribus cerebri ventriculis aqua crystallo lucidior ad libras Colonienses 18. apparuit. Hæc autem non ventriculos tantum, sed & substantiam cerebri distendebat, ita ut totum cerebrum (cerebellum excipit Hildanus) in sacculum extenderetur, unde circumvolutiones, gyrive cerebri, turgentibus omnibus, non apparuere. Dura & pia matres integræ erant, atque ita dilatatæ, ut totum cerebrum coopetirent: cranium similiter dilatatum erat, sed passim membranosum potius, quàm osseum, nec reperiebantur meatus, per quos serosus ille humor ad caput delatus fuerat, quantumvis accurate dispicerentur omnia. Cur autem, dicet quispiam, hoc, quidquid est liquoris, in cerebri ventriculis apoplexiam non producit? Resp. Quia aliquo modo est spirituosa respectu aliarum aquarum, & coagulationis expers, adde quod sensim in cerebro colligatur, & non subito; sensim enim ibi collecta sensim quoque poros, tubulosque cerebri dilatat, & non comprimit, vel obstruit, ut quidem fieret, si uno impetu fuisset collecta. Idem Hildanus cent. 4. obs. 10. fol. 294. pueri cujusdam quintum ætatis annum nondum prætergressi meminit, cujus capitis circumferentia continebat pedes Geometricos duos, cum sesquipede, & pollice, altitudoque eadem erat: cranium utcunque durum erat, & nonnisi quibusdam locis membranosum, reliquæ vero corporis partes proportionem pueri ejus ætatis observabant, non ita, ut hydrocephalorum solent esse corpora, extenuata. Ingenio puer stupidus admodum erat, visu, audituque, nec non loquela destitutus: Id vero malum ex eo provenerat, quod circa annum ætatis suæ primum morbo laborasset gravissimo, & acuto. N. Tulp. obs. med. l. 1. c. 24. fol. 49. de puero memorat quinquenni è cujus capite post mortem eductæ fuerint quinque aquæ libræ, quibus effusis omnia adeò vacua apparuerint, ut plerique Medicorum præsentium, sed præpropere, hic caput sine cerebro conspici judicaverint. Tale autem hydrocephali exemplum affert. Theod. Kerckring. obs. Anat. 46, fol. 102. & Zacut. Lusitan. prax. Med. admir. lib. 1. At oculi acie illuc penitius directa, satis perspicue liquebat non defuisse cerebrum, sed amissa figura globosa, formam convexi fornicis induisse, ut instar membranæ crassioris undique arcuatæ dissolutorum ossium circumferentiæ adhæresceret, quali etiam modo se habuisse puellam Andr. Vesalii, de qua loco adducto, idem affirmat.

Demonstravit an. 1666. D. Joh. Hornius Anat. Professor Leydensis hydrocephalum pueri anni unius è quo aq. ℥ 36. hauriebantur. Th. Bartholin. cent. 1. hist. 20. fol. 40. exemplum habet pueri quinquennis hydrocephalo laborantis, cui caput tantæ molis erat, ut tria adultorum superarit, circumferentia ulnam æquans cum quadrante, duasque spithamas altum, fronte ita elevata, ut oculorum orbitæ mediam faciei partem occupare viderentur. Suturæ laxatæ omnes à summo capite ad occiput, & in utroque capitis latere. Nulla verba articulata proferre, nec cibotum quicquam manducare potuit, quia superior dentium series longè ab inferiori propendebat. Os perpetuò madebat sero copioso affatim è capite profluente. Pedes sustinendo corpori impares erant. Hoc autem malum inde ortum arbitratur Barthol. quod matri paupérculæ, quæ undecim sine labe tali pepererat liberos, quum hunc utero gereret, præter consuetum morem gravia omnia evenissent, uterusque adeò intumuerit, ut prono in terram corpore progredi fuerit coacta. Plura hujusmodi habent M. Aurel. Severinus de noviss. obs. abscess. c. 9. Schenck. pag. 11. & 12. Paulus Æginet. lib. 6. c. 3. Ætius tetrab. 2. serm. 2. c. 1. Philip. Ingrass. lib. de tumor. præter naturam tr. 1. c. 1. fol. 380. Nonnunquam dimidiam tantum capitis partem occupat hic hydrops, cui rei bina profert N. Tulpius obs. Med. lib. 1. c. 25. fol. 50. liquorum, vel in dextro, vel in sinistro cerebri ventriculo hærentium exempla: in quorum alterutro se ultra duas aquæ libras tam strictè uni isti parti inclusas vidisse ait, ut altera illæsa planè esset, & integra.

Differunt autem hydrocephali ratione temporis, vetustatis, & magnitudinis. Nonnulli se ante partum in utero materno manifestant, sive ex imaginatione, sive lapsu matris, aut ipsius fœtus incommodo intra uterum situ orti, vel etiam matre nimis crassis alimentis, aut fructibus, aliisve refrigerantibus utente, unde sanguis ejus nimis evadit crassus, & tardus, vel etiam, quando illa tempore gravidationis aliis obnoxia fuit morbis. Balduinus Ronssæus de extract. fœtus c. 23. Goudæ anno 1562. se puerum quendam vidisse hydrocephalo laborantem scribit, cui mortuo in lucem prodeunti caput toto corpore fuerit gravius; cujusmodi plura extant apud Helvvigium obs. phys. med. 3. fol. 9. Joh. Lechel. ephem. German. decur. 1. ann. 1. pag. 138. necnon Stephan. Blancard. collect. med. phys. ut de morb. pueror. fol. 208. Nonnulli post nativitatem demum serius, citiusve se manifestant hydrocephali, quamvis raro, vel non adeo magni conspiciantur in illis, quorum crania jam omnino clausa sunt, quia ossa tunc solidiora evasere, & per consequens intus contento liquori non facilè cedunt. Hujusmodi autem pueri prius obirent, quàm semel occlusa crania dehiscerent, quamvis G. Fabrit. Hild. cent. 3. obs. 19. exemplum habeat juvenis cujusdam 18. annor. cui monstrosum valdè erat caput; rotunditas enim ejus duos pedes Geometricos, & pollices decem contingebat, altitudo capitis ejusdem erat magnitudinis; reliquum corpus, imprimis pedes (qui contorti erant, & retracti) & crura extenuata erant; cranium autem non membranosum, ut plerumque hydrocephalorum esse solet, sed durum; solidumque Mente non usque adeo constabat: loquebatur tamen satis distinctè, comedebat avidè, & multum; sed mirum in modum ipsum à morbo epileptico vexari referebant Parentes. Caput verò accrescere inceperat tertio ætatis anno, cum morbo quodam liberatus esset acutiore. P. Borellus hist. & obs. rar. cent. 1. obs. 38. fol. 43. de puella quadam 12. ann. nata narrat, quæ maximo continuoque verticis, suturæque coronalis diu laboraverat dolore sine febri tamen, tumoreve, aut rubore, cuique remedia omnia utiliora incassum admovebantur, ita ut tandem mors finem miseriis, & doloribus ejus imposuerit. Aperto autem capite, abscessus repertus fuit naribus, & infundibulo cerebri inhærens, è quo aq. clarissima cum impetu ad libras duas exivit quasi è fonte scaturiens, & in altum prosiliens: causa verò hujus mali fuerat, quod quinque vel sex ante morbum mensibus scabiem capitis, sive achores passa à Monachis quibusdam malè curata fuisset remediis repellentibus, frigidisque unguentis, unde caput refrigeratum, serositatesque in eo cumulatæ fuerint. Zacutus vidit hydrocephalum in puero decem annos nato. Roget quispiam cur magis affectus ille in infantibus quam

adultis observetur? Ratio est, quia tunicæ arteriarum iis sunt molliores, atque pori, tubulique angustiores, nec motus sanguinis tam efficax. Interim quoque arteriarum facilius dilatantur, & particulæ crassiores in cerebrum deponuntur. Quæritur autem, anne & in brutis reperiantur hydrocephali? Eos in vitulis, bobus vaccisque observavit Joh. Jacob. Wepfer. exercit. de Apoplexia fol. mihi 69. & Thom. Barthol. act. Hafn. tom. I. pag. 249. indicat quæ idem Wepferus, Colonos id animadvertere posse in brutis, quando in pratis vertigine corripiuntur, testaturque se audivisse apud Subsylvanos in Helvetia frequentem hunc boum esse morbum, ac se vertigine prodere. Addit & bubulcos esse, qui ipsi medeantur. Hi primo malleolo post cornua pulsant, ubi ex sono aliud vacuum spatium, ac vulgo sunt in craniis bubulis, percipiunt, eumque mox perterebrant, ac foramini pennam inducunt, & attracto spiritu vesicas hujusmodi extrahunt. Si in superficie existat prompte suctioni cedit; si autem profundior, & cerebro immersa sit, successu frustrantur. Ac tum quidem quantocyus bos mactandus est. Idem hoc modo multa animalia curata fuisse ait, memoratque quum juvenca in pascuis crebrius vertigine corriperetur, se mactatæ caput, in quo causa mali latuerat, forte fortuna obtinuisse, quo aperto, ac cerebro denudato, sinistrum latus sub syncipite tumidius & mollius reperisse; quod cum durius attrectasset, prosiliisse aquam limpidissimam, faciemque ei conspurcantem. Post quod, inquit, tumor subsedit. Divulso autem cerebro ad corpus usque callosum ventriculum sinistrum aperuit, invenitque vesicam tenerrimam, totam anteriorem ejus partem occupantem, quam citra ulteriorem lacerationem integram extraxit, ovum gallinaceum magnitudine superantem. In ventriculo, verticem versus superius, & infra, asperitas leviuscula ubi vesica annata erat, apparuit, ac si seminib. papaveris albi aspersus fuisset; Ventriculus autem sinister duplo major erat dextro: in anteriore parte superior ejus pars, & lateralis tempora versus, propter extensionem, tenuis vix cultelli dorsum æquavit: cætera omnia in cerebro sana erant. Similem, at paulo minorem vesicam idem Wepferus in bovino cerebro, dextri ventriculi anteriori parti undique accretam se invenisse ait, in cujus fundo mucus instar sedimenti crassioris, atque candidi lapilli, tanquam creta friabiles, subsederant. Si quis quærat, quo pacto liquor ille in cerebri cavitates perveniat: dicendum est, varias circa illud phænomenon occurrere considerationes, litemque adhuc sub judice esse. Existimant Riolanus, Regiusque poros in dictis cavitatibus existere, humoremque illum à circumferentia cerebri ad punctum, hoc est, ad cerebri cavitates transire, hæc tamen opinio à Wepfero fol. 60. refutatur. Thom. Bartholinus lib. 3. cap. 6. anatom. reform. negat ibidem poros esse conspicuos, & etiamsi darentur, facillime, utpote minimi, obstruerentur, unde hic illic defectus in sensibus, aut etiam apoplexia oriretur. Statuunt alii malum hoc interne ex debili cerebri calore originem ducere, quia hoc valde refrigeratum, humectatumque nutrimentum suum debite præparare, humoresque ab infernis partibus illapsos sufficienter transpirare non potest. Quidam autem arbitrantur vitium hoc externe à quadam violentia, lapsu, allisione, contusione, dura, imperitaque obstetricum contrectatione in partu, vel alio quodam violentiori modo provenire, unde cerebrum puerorum lædatur rumpanturque lymphatica vascula, sicque magna tandem lymphæ colligatur copia, qua nondum occlusum, tenerumque cranium sensim extendatur; unde etiam fiat (ut aiunt) ut morbus iste in pueris magis, quàm adultis reperiatur. Nonnulli etiam vasis lymphaticis obstructis, hydrocephalum produci autumant, unde lympha, cessante circulatione, aquosi causa sit tumoris. Nonnulli quoque opinantur aquam illam ex arteriolarum extremitatibus, vel etiam per modum transudationis ibidem colligi. Hydrocephalus autem externus meo quidem judicio, quod tamen meliori nihil derogare opinioni velim, à superfluo plerumque quodam humore provenit, qui ex arteriarum extremitatibus, vasisque lymphaticis procedit, vel propter illorum abundantiam, vel obstructionem, vel etiam tardiorem sanguinis intra arterias motum à viscoso, crassoque humore sanguini mixto ortum, unde hic necessario minori vi in vasa lymphatica propellitur: quamvis etiam fieri possit; ut tenerum necnon porosum valde infantis caput ab aëre frigido non bene defensum fuerit, unde humores in vasculis lymphaticis facilius condensantur, sicque ad motum evadunt ineptiores vasis ipsis magis, magisque intumescentibus. Hydrocephalum hujusmodi externum provenire posse ab arteriarum extremitatibus vel hinc magis patescit, quod tales hydrocephali non tantùm à violentia, aliave causa externa nascantur, sed & quod in iisdem limosa quædam, vel sanguinolenta, turbulentaque semper reperiatur lympha, cùm tamen in internis hydrocephalis ea clara semper, & limpida appareat, hanc sententiam confirmat præter alios Epiphan. Ferdinandus hist. 21. fol. 66. Si verò quispiam dubius roget, undenam contigerit; ut in cane Richardi Louveri tr. de corde c. 2. pag. 123. ligata vena jugulari, omnes supra sit; musculi, & glandulæ liquido, pellucidoque repleti fuerint sero? Id forsan contigit, quia sanguine per ligatam venam jugularem versus inferiora non retrogrediente, sed in ipsa arteria manente, per poros tunicarum arteriolarum, quæ in extremitatibus non duplices, sed simplices sunt, non nisi purum serum transcolatur; illarum enim arteriolarum textura transcolationi tenuis ejusmodi humoris satis idonea est. Quantum autem ad internum attinet hydrocephalum, lympha in cavitates cerebri, aliamve capitis locum eodem defertur modo, quo ille humor, qui in aliis corporis partibus producit hydropem, ut in tunicis viscera circumcingentibus, testiculis tam virilibus, quàm fœmineis, peritonæo &c. in quibus ultimis partibus multoties quidem centum, & quod excedit, aquæ libræ fuere repertæ. Verosimile est hoc, quidquid est lymphæ, per arteriolas in glandulas cerebri corticales delatum, ibidemque separatum per canaliculos (eodem planè modo, ac in renibus aliisve corporis partibus humores sequestrantur) ad cerebrum deduci, estque hæc hydrocephali lympha ejusdem planè naturæ, cujus est illa, quæ in ventriculis cerebri sanorum hominum semper reperiri solet, quemadmodum abunde è sapore & colore colligitur; qui humor naturaliter semper à subsequente novo inde propelli solet. Verùm quorsum ille, cavitatibus cerebri irrigatis, in sanis deferatur, an scilicet ad nasum, sive oculos, aures've, aut oris cavitatem, non adeo exploratum est. Joh. Lechelius Ephem. Germ. decur. 2. an. 2. obs. 178. fol. 363. exemplum habet pueri masculi, cui recens nato caput hydrocephalo obsidebatur, cujusque non multo post mortui totus cerebri cortex non excedebat

debat calami scriptorii crassitudinem, quo separato, loco ventriculorum offendisse se ait amplam quasi vesicam limpidissima, & insipida aqua repletam, quantitate uncias 50. excedente, neglecta ea, quam spongiæ, & linteamina imbiberant; effusa autem hac collapsi cerebri ventriculi manifesto docuere illam in utrumque ventriculum per corticis quosdam tubulos, à recentioribus Anatomicis passim descriptos destillasse, ac undique sui copia cerebri substantiam, cranium, pericraniumque extendisse, atque capiti illam deformitatem produxisse. Fieri etiam potest, ut abscessus, sive vesiculæ aquosæ in cavitatibus cerebri tam brutorum quàm hominum repertæ primo ex aliis parvis vesiculis plexui choroideo annexis conflentur: quia glandulæ illæ tunc etiam tumidæ sunt & induratæ, quæ successu temporis ita accrescunt, dum superfluus humor propter obstructionem revehi nequit. Ita Willisius glandulas illius plexus sæpe se vidisse testatur tumidas. Scribit etiam Franc. Sylvius disput. 4. se glandulas illas in solis morbosis reperisse; forsan quia tunc temporis superfluo humore tumefactæ melius conspici potuerint. De glandulis hisce agit quoque Wharthon. Adenogr. cap. 24. fol. 142. ut & Theodorus Kerckringius observ. 10. pag. 29. Testatur D. Fred. Ruysch. Medicus, & Anatomicus Amstelodamensis expertissimus se in dissectione cadaveris cujusdam fœminei glandulas copiosas magnitudine sem. milii reperisse plexui illi annexas. Joh. Jacob. Wepferus pag. 375. se non cerebri tantum cavitates humore plenas, sed & ipsum plexum sanguinis ferè expertem vidisse ait, in quo multæ conspectæ fuerint glandulæ, sed albicantes, limosæ, tactuque duræ; fol. autem 415. se observasse tradit varias hydatides tam in sinistro, quam dextro plexu chorideo, necnon fol. 410. se varias in plexu dextro hydatides animadvertisse scribit, quarum quædam piso majores fuerint; ut & pariter in sinistro, quarum una avellanæ nucis magnitudinem excesserit. Quando itaque liquor hic vasculorum lymphaticorum præter consuetudinem, & naturam viscosa quadam sanguinis materia incrassatus est, obstructionemque ibidem produxit, vasa lymphatica continua subsequentis lymphæ pressione tandem rumpuntur, sicque liquorem suum inter membranas effundunt, & receptaculnm quoddam ibidem efficiunt, vel etiam inter vasorum lymphaticorum valvulas hydatides producunt. Contingit etiam, ut extremitates arteriarum à viscoso quodam humore sint obstructæ, vel vasculum quoddam alicubi tumore quodam prematur, unde sanguinis circulum suum per arterias absolvere non valentis tenuis, & aquosus liquor extra ipsas per poros transcolatur, qui ita hydrocephali interni causa est. Sunt qui dubitent an in cerebro vascula dentur lymphatica, verum testatur epistola quadam Steno sæpius se vascula quædam lymphatica circa glandulam pinealem animadvertisse, quæ, ut ait, totidem forsan viæ fuere lymphaticæ humectationi ventriculorum cerebri destinatæ. Et, siquidem eadem in pectore, abdomine, aliisque externis membris reperiuntur, non ita erraverit forte an, qui nec caput ipsis destitui dixerit, hoc enim instar gazophylacei cujusdam humorum, utpote lymphatico liquore, arteriisque liquorem istum advehentibus abunde ditatur. Ita ut dubitare non liceat, quin caput aquæ, ac thorax, venterve, aut alia corporis exteriora membra, suis scateat vasculis lymphaticis. Ac quamvis nulla adhuc cerebro reperta sint hujusmodi vascula, non tamen non existere dicendum erit. Sed quænam quæso? fuit causa, cur infimæ corporis partes illius, de quo retuli, ut & in aliis, quæ adduxi, exemplis, adeo fuerint macilentæ? Nos causam fuisse putamus, quod durante hydrocephali accretione, ille parco admodum, imo sæpe nullo usus fuerit alimento, solo matris lacte contentus. Accrescente itaque capite, reliquæ corporis partes decrescebant, quod nutrimento destituerentur, quemadmodum aliis partibus, nutrimento alio delato, accidit. Conferatur obs. 49. tom. nostri primi, ubi de magno liene. Sic etiam refert Thom. Barthol. Act. Med. Haffn. vol. 1. obs. 92. Quomodo D. Borrichius duarum gallinarum, quas macrescere quotidie & sine manifesta causa, suppetente licet sagina largiori, oppido attenuari videbat, in conspectum prolata viscera omnia flaccida, & exsucca, præsertim quæ in abdomine continebantur, reperit. Solum ibi hepar præter morem imminens, adeo non videbatur imminutum ut plus, quam decuplo auctius cerneretur, & quod accedit, pinguissimum: quale quid etiam observarunt. Joh. Læsel, in renum scrutinio, Olausque Rubecq. obs. anatom. Quod autem in gallinaceo genere vitium deprehendit, id in anseribus delitiarum loco in cænis antiquorum æstimatum fuit. Hinc *Martialis lib. 13. Epigram. 58.*

Aspice quam tumeat magno jecur ansere majus!
Miratus dices, hoc, rogo, crevit ubi?

Juvenalis Satyra. v.

Anseris ante ipsum magni jecur anseribus par.

Certum autem est liquorem hydrocephali è succo quodammodo constare nutritio; idem enim satis lentor, qui post ejus evaporationem animadvertitur, demonstrat. Infirmarum partium marcor forsitan inde quoque ortus fuit, quod sanguis istarum partium crassior plerumq; minusque spirituosus existat quam supremarum, nec non quia ille per secretionem magnæ copiæ tenuis liquoris in capite aliquanto crassior factus, obstructione inde in vasculis suborta, infernas partes tam bene nutrire nequeat, vel denique, quia tubuli nervorum aliquomodo pressione lymphæ sunt obstructi, unde spiritus satis abunde in partes, pro circulatione humorum nutrientium propaganda influere nequeunt. Puer autem ille sensim visum amisit, quod tubuli nervorum opticorum paulatim magis, magisque materia viscosa intus contenta obstruerentur, vel etiam nimia ejus quantitate comprimerentur.

De signis, prognosique hydrocephalorum legi poterunt Paul. Ægineta lib. 6. cap. 3. D. Sennertus lib. 1. prax. part. 1. cap. 28. necnon Ambros. Paræus lib. 7. oper. Chirurg. cap. 1.

Dicendum restat, an hydrocephalus queat curari? externus quidem facilius curatur, sed internus, præsertimque locum habens in ipsis cerebri ventriculis, nulla est sanabilis arte, teste etiam Galeno lib. med. introduct. Quum autem medico consistat in medicamentorum internorum usu, longoq; tempore ea assumi debeant, difficile ad eorum assumptionem adducentur infantes. Balth. Timæus lib. 5. de morb. infant. cas. 5. fol. 144. dicit se puellam bimestrem sanasse, quæ tumore capitis insigni, & pellucido ejusdem undique coloris afficiebatur, tumor in altum elevatus tactui cedebat, rursusque assurgebat; compressus aquæ fluctuantis motum prodebat sine dolore. Ab humore autem seroso extra cranium, inter

ter cutem, & pericranium collecto, tumorem hunc excitatum fuisse signa modo enumerata satis ostendisse ait, sensim autem, & in utero materno coacervatum esse serum exinde collegit, quod mater alioquin valetudinaria, & ad hydropem dispofita, toto gestationis tempore potu cerevisiæ tenuis, sive secundariæ usa, multum aquosi, & serosi humoris cumulavisset. Quare nutricem sanam, & boni habitus substituendam suasit, cumque infanti tenello ex medicamentis internis nihil adhiberi posset, externis agendum esse censuit, imposito sequenti cataplasmate, cujus solius usu aliquandiu continuato sensim dispatuit tumor. ℞. Pulv. rad. cucum. asinini, iridis an. ℥ß. sem. cumini ℥j. far. fab. ℥ij. mell. anthos. q. s. f. cataplasma capiti raso calide applicandum. Laz. Riverius obs. med. à Sam. Formio communicat. pag. 350. infantis recens in lucem editi, hydrocephaloque laborantis meminit, qui totum caput, cum magna suturarum dilatatione occupabat, dicitque sine ullo impedimento, aut alio remedio hunc se curasse, sola scilicet fascia Guidonis in formam cucuphæ concinnata, qua totum caput obvolutum fuerit. Hæc autem fascia, Gallis *Capeline de Guidon*, quotidie renovabatur, & intra 15. aut 20. dies tumorem prorsus evanuisse tradit. Circa hydrocephali curationem inquit Steph. Blancardus lib. de morb. puer. fol. 208. optimum esse existimo, ut caput valde calidum servetur, sique infantes in cunis decumbant, calidus aliquis lapis, vel arena calida circa caput ponatur, unde obstructiones iterum reserantur, & lympha liberum acquirit transitum; sudorifera quoque, ut censet ille, hoc casu utilia sunt. Idem collectan. med. phys. cent. 3. obs. 47. fol. 248. exemplum habet hydrocephali cujusdam in sutura lambdoide siti, magnitudinem æquantis panis albi, quales binos argenteorum nummorum minimo nostrates emunt, qui fotu quodam ab eodem descripto, præmissa corporis debita evacuatione, sublatus fuit. H. Montuus Puer. Pragmat. cap. 8. Opifici cuidam instar bovini caput intumuisse memorat, ita ut eo tota facies, nasusque contegeretur. Huic autem consuluere, ut ligneum in os immitteret frustum, quo facilius respiraret. Atque ita quidem porro avertentibus à capite remediis, sobriaque vivendi lege percuratus est. De puero sexenni sanato vide Ephem. Germ. ann. 1. pag. 137 Quæritur porro, an hydrocephalum, curandi gratia, incidere fas sit? N. Tulpius obs. med. lib. 1. cap. 25. fol. 51. binis hydrocephalis dimidii capitis, de quibus supra, Chirurgum varia inussisse ulcera, cutemque non uno dissecuisse loco, sed utrumque, æquè improspere cessisse ait, exstillante humore magis guttatim, quàm tam effusè, ut levaret cerebrum & exhauriret fontem, vitalem calorem alioquin certo extincturum. Deinde, etiamsi aq. majori copia ex cerebri cavitate simul effluxisset (quod tamen isto modo fieri nequit) alia tamen in effusæ locum successisset: adde, si malum diu duraverit, crania valde distenta, & aucta esse, unde postea collabi nequeunt. Non minus infelicem eventum habuit infans quidam, de quo Schenk. obs. med. lib. de monstros. cap. conformat. Ex Joh. Franc. phys. Camicensi fol. mihi 11. G. Fabrit. Hild. Cent. 3. obs. 17. fol. 198. exemplum habet infantis cujusdam, cui cum tertium ætatis mensem vix absolvisset, caput paulatim accrescere cœperit, ita ut infantuli caput antequam ipse octavum ætatis mensem attigisset, magnitudinem capitis cujusvis hominis longe excederet; usque adeo namque aqua limpidissima extendebatur cranium, ut cutis, omnesque subjectæ partes pellucidæ redderentur, & posita ex adversa parte candela, aut ad radios solares collocato capite, aqua facillime conspiceretur: Interim Chirurgum juvenem, ingeniosum tamen satis, in consilium adhibuerant, qui, inciso bregmate dextro, aquæ claræ ad libram unam circiter, prima vice extraxit, mox turundam imposuit, & emplastro quodam vulnus obturavit, sed quia caput aqua valde turgebat, ita ut ea continue, & copiosè efflueret, vires infanti adeo fuere debilitatæ, ut intra horas 36. è vita discessérit. Periculosa itaque valde est cranii apertio, & aquæ evacuatio, nec sine ratione; continetur enim, inquit ille, aqua ipsis cerebri ventriculis, ideoque si quis illam educere tentet, meninges simul, & substantiam cerebri incidat, necesse est: cerebrum etiam, præsertimque partes ejus internæ, liquore isto, præcipue si diutius ibidem hæreat, adeo debilitantur, ut materia nutriens illuc deducta in laudabile mutari nequeat nutrimentum. Hanc quoque ob rationem Cæs. Arant. lib. de tumor. sectionem in hydrocephalis internis non admittit; ut nec P. Ægineta lib. 6. c. 3. neque M. Aurel. Severinus Chirurg. effic. part. 2. fol. 135. Nonnisi externi itaque incidendi erunt hydrocephali, nec quicquam adhibitis exterioribus, interioribusque remediis, approbante ipsomet Galen. lib. med. introduct. c. 1?. dum dicit hydrocephali pericranium duabus, vel tribus, prout scil. id magnum fuerit, incisionibus aperiendum esse, quæ tres lineæ secundum Æginet. l 6. c. 3. instituendæ sunt ad figuram literæ H. Idem Paræus affirmat lib. 7. c. 1. necnon Epiph. Ferdin. hist. med. 21. fol. 67. ut & M. Aurel. Sever. G Placentinus, Forest. &c. Carol. Piso sect. 2. part. 1. de morb. cap. ext. ab illuvie serosa c. 1. fol mihi 52. se ejusmodi hydrocephalum senis cujusdam mulris tam internis quàm externis remediis incassum adhibitis, fonticulo occipiti inusto percurasse scribit. Joh. Bapt. de Lamzvverde obs. ad armament Chirurg. obs. 33. fol. 253. hydrocephalum quendam in muliere quadragenaria curatum fuisse ait, cui diu crudeli capitis dolore interno detentæ, tandem media hyeme caput extrinsecus tumore œdematoso in tantum excrevit, ut duplo fere majus videretur, & oculi amplius aperiri non possent, aurésque ad pollicis crassitiem intumescerent. Per quam humorum metastasin internus, acutusque dolor externus evasit, multoque levior. In curatione autem caput variis vulnusculis lanceola factis hic illic perforari se jussisse dicit, è quibus serosus liquor copiosè exstillavit, sicque caput paucis diebus multum detumuit; adhibitæ etiam fuere fomentationes, & cucuphæ è cephalicis calidis, ac discutientibus confectæ, & sic ægram convaluisse affirmat. Hoc autem malum infantibus, inquit, raro, sed adultis rarissime accidit. *Cornel. Stalp. obs. rarior. cent. 2.*

De periculosa hydrocephali apertione.

Aquileæ ad Rhodanum fluvium, in ditione Reip. Bernensis superiori anno 1608. puellus ex parentibus honestis, corpore quinetiam satis bene constitutis & temperatis natus fuit, nisi quod mater quæ antea, si recte memini, bis utero gestaverat, etsi natura satis robusta, totum tamen gestationis tempus præter consuetudinem corpore aliquo modo imbe-

imbecillior fuerat. Nihilominus, nato infantulo, nulla deprehensa fuit in ipso deformitas, aut vitium in conformatione, omniaque ut videbantur, secundum naturam sese habebant, præter oculum sinistrum, qui aliquo modo depressior altero videbatur. Quum vero tertium mensem ætatis vix absolvisset, caput paulatim accrescere cœpit, ita ut antequam infantulus octavum mensem ætatis attigisset, magnitudinem capitis cujusvis hominis longe excederet, ita enim aqua limpidissima extendebatur cranium, ut cutis omnesque subjectæ partes pellucidæ redderentur, & posita ex adversa parte candela, aut ad radios solares collocato capite, aqua ista facillime conspiceretur in capite. Interim etsi infans continuo valde morosus esset, lactabat nihilominus, & alimenta infantium more sumebat, quibus tamen corpus minime nutriebatur; sed nutrimentum totum ad caput differebatur. Porro cùm genere & virtute vere nobilissimus vir, Dn. Antonius ab Erlach, ejus loci nomine Reip. Bernensis pro tempore præfectus prudentissimus, fautor meus omnimode observandissimus, hujus rei inspectionem ocularem ipsemet habuisset, meque rerum rararum curiosum agnovisset, mense Martio proxime elapso, ut ad se proficiscerer, per literas me monuit, idque ad eum finem, non solum ut infantulum suum hernia laborantem, quemque tunc sub curatione habebam, inviserem, verum etiam casum huncce infrequentem annotarem, ac consilium imo & auxilium meum adderem. Sed quia Burgum Segusianorum, Galliæ Provinciam; ad nobilem virum Dn. Jacobum Walley ictu Sclopeti graviter læsum, tum vocatus fueram, puerum huncce adire mihi non licuit.

Cæterum, interim dum per menses aliquot Burga & Lugduni hæsi, Chirurgum juvenem, ingeniosum tamen satis, in consilium adhibuerunt. Is inciso bregmate dextro, aquæ claræ ad libram unam circiter pro prima vice extraxit; mox turundam imposuit, & emplastro quodam vulnus obturavit. Sed quia caput turgebat aqua, ita ut & continuo & copiosè effluerer, vires adeo debilitatæ fuere, ut intra horas triginta sex è vita discederet, cum menses novem, & dies quatuor vixisset.

Hæc ex relatione ipsius parentis habeo. Quum enim vicesima die mensis Junii, Aquileam ad prædictum generosum virum vocatus essem, parentem defuncti infantis, Jean Baptiste Petraux nomine, advocari jussit, qui coram generoso viro Dom. Præfecto, omnia quæ acciderant, narravit.

Vides itaque, vir clarissime, quam periculosa sit apertio cranii & evacuatio aquæ hydrocephali, idque non immerito. Continetur enim, ut ego bis in hydrocephalorum dissectionibus observavi, aqua in ipsis cerebri ventriculis, ideoque si quis illam evacuare tentat, meninges simul & substantiam cerebri ut incidat, necesse. Hæc autem absque mortis discrimine fieri non posse, etiam tyrones norunt. Quid igitur, inquies, erit agendum? Profecto ut ingenue fatear, morbum hunc planè incurabilem esse, cum ratio tum etiam experientia mihi suadet. Quoad experientiam, scio clarissimum atque doctissimnm Dn. Johan. Slotanum, apud Colonienses Doctorem Medicum longe celeberrimum, in infantulo suo, cujus ad calcem observat. 10. Cent. 1, fit mentio, non solum omnem curam, diligentiam, industriam, atque scientiam suam adhibuisse, verum etiam aliorum in re medica clarissimorum virorum per Germaniam, consilium auxiliumque implorasse, sed oleum, ut dici solet, & operam perdidit. In altero præterea infantulo, cujus in eadem observatione fit mentio, similiter multa variaque medicamenta à viris doctis frustra adhibita fuere. Quod ad rationes spectat, nullus negare potest, morbum hunc magnum esse, ideoque juxta Hippocratem extremis indigere remediis. Extrema autem remedia sunt sectio, ustio, evacuationes item fortes, & exquisita victus ratio. Sed quis quæso hujusmodi remedia in tenellis istis infantulis adhibere ausus esset? Adest præterea tanta cerebri labefactio atque imbecillitas, ut non solum major pars nutrimenti sui proprii in serum convertatur, verum etiam excrementa serosa ex infimis partibus corporis recipiat: solent enim membra fortiora continuo ad imbecilliora demandare. Hinc accidit, quod reliquum corpus hydrocephalorum minime nutriatur, etsi membra nutritioni inservientia, optime & secundum naturam sese habeant, ut in istis dissectionibus, quarum observ. 10. Cent. 1. fit mentio, observavimus Imprudenter itaque agunt illi, qui in hydrocephalis multa promittunt, sectionemque tentant. Tibi quid videatur rescribe. *Gulielm. Fabric. Hildan. Obs. Chirurg. Cent. 3.*

Artificiosus Hydrocephalus.

Anno 1593. Lutetiæ Parisiorum puer quindecim aut octodecim circiter mensium ætatis visus est, cui capitis ita extensa erat cutis, ut magnitudinem capitum infantulorum, quorum observatione decima Centuriæ primæ fit mentio, excederet, Parentes autem hujus infantuli ipsum de oppido in oppidum circumvehebant, ac ut monstrum videndum exponebant, indeque maximum lucrum quæstumve recipiebant.

Tandem vero cum concursus hominum esset magnus, & magistratus Parisiensis pro singulari sua prudentia dolum malum & fraudem subesse suspicaretur, parentes in vincula conjecit. Quæstione adhibita, delictum crudele atque impium fassi sunt, nimirum se cutem capitis infantuli sui, circa verticem ad musculos usque incidisse foramine parvo, ac per illud ipsum (intra cutem & musculos immissa fistula) inflasse, ac paulatim, & intra menses aliquot (inflando singulis diebus aliquoties) cutem capitis infantuli in istam extendisse altitudinem, cunctisque hinc inde per Galliam, quæstus faciendi gratia, visendum exhibuisse.

Foramen autem ea industria fecerant, ut extracta fistula, cera aut simili aliqua materia illud facile obturare possint. Nefando ac immani scelere satis explorato ac cognito, parentes ambo morte mulctati fuerunt.

Historiam hanc nobilissimus Dn. Ludovicus Wallier, (qui se puerum huncce Parisiis vidisse affirmat) præsente nobilissimo Viro Domino Philippo Destavaye, Domino de Molondins, mihi anno 1609. 23. Maii communicavit, eamque hic adscribere visum est. *Idem ibidem.*

Hydrocephalus Incipiens Curatus.

Anno 1667. Hannoveræ curæ meæ submittebatur puer sex annos natus, huic in tantum caput auctum erat, ut mole vel Juvenis 18. annorum caput æquaret: totam verò cum naso faciem occultaret, artus è contra & venter tabescebant. Ego primò omnium suadeo, ut quantum fieri posset, baculo

baculo in os immisso illud apertum tenerent: hinc capite raso singulis diebus, bis aut ter, caput oleo chamemelino in quo stœchas Arabica, spica, lavendula &c. per aliquot dies infusa erant, inungo, inde aqua vitæ Anhaltina abluo. Nonnunquam quoque aquam St. Elisabethæ Reginæ Hungariæ applico, linteisque madefactis frequenter foveo. Utrique Cruri cauterium applico, corpus quater singulis septimanis cum Syrupo diacnici purgo, in potu semper aliquid, de oleo tartari per deliquium facti exhibeo, in cibo sæpius aniso, cumino, aneto ut utatur suadeo. Hoc modo, sensim caput detumuit, venter & artus nutritionem suam recipiunt, adeo ut intra duos menses puer integræ sanitati fuerit restitutus. *Alardi Herm. Cummii.*

Anatomicæ Inspectiones.

Bogislaa Nicolai, &c. Sexto mense gravida abortum rejecit, cætera non inelegantem, sed à temporibus & fronte nucham versus tumore ingenti deformem, qui mitræ Turcicæ similitudinem gerebat: Mox tamen sponte aperta propè sinistram aurem cute, evacuataque inde aqua loturæ carnium simili, concidit & flaccida cute quasi disparuit, nisi quod immisso flatu eandem figuram turbinatam & ovalem nancisceretur. Resecta ista in particulas membrana crassiore, calvaria ostendebatur naturali forma, sicut in puerulis solet: E jugularibus autem venis, intra processum ossis jugalis temporum, ambiens & suturas mendosas; ad os frontis usque sese ostendebat, proximeque cum pericranio copulatus cernebatur, qui crassitie stilum ferreum intortum referebat: Iconem non addo, illi hydrocephalo similem, quam dedit M. A. Severinus de Abscess. cap. 9. ut ovum ovo similius non sit. Th. Bartholin. tract. de Cometa, pag. 97. ex communicatione Frideric. Hammerici Med. Helsingorensis.

Augustæ Vindelicorum puellæ bienni caput in mensibus plus minus septem ita increverat, ut nullum viri unquam viderim quod non mole illi cederet: fuitque is affectus quem veteres hydrocephalum vocarunt, ab aqua quæ in capite asservatur, sensimque colligitur: Quanquam ea non inter calvariam & exterius ipsam succingentem membranam, aut cutem, (ubi alias aquam reponi Medicorum libri docent) huic puellæ fuerit collecta, verum in ipsius cerebri cavitate, adeoque in dextro sinistroque illius ventriculis, quorum cavitas amplitudoque ita increverat, ut novem fere aquæ libras, aut tres Augustanas vini mensuras continuerint: Adhæc, ut cerebrum in capitis vertice, membranæ quasi modo erat & quodammodo continuum cum tenui sua membrana corpus, ita quoque calvaria fuit prorsus membranea, tantaque duntaxat sede ossea, quanta calvariæ puellæ erat amplitudo, priusquam caput extra modum increscceret: ea ferè ratione qua in nuper natis pueris frontis os & verticis ossa constare cernimus, ubi illa alioquin mutuo sunt contermina, & in admodum pueris insigni intervallo amplitudineque visuntur membranea: Cerebellum interim, cerebrique universa basis secundum naturam habebant, uti & nervorum productiones: dein nullis prorsus sedibus quàm in cerebri ventriculis, adeoque atque dixi adauctis, aquam reperi, & puella ad mortem usque sensibus omnibus integris est usa: Et quoties caput, quum illum paucis ante mortem diebus conspexi, ab adstantibus movebatur; & nonnihil, quantumvis etiam leviter, erigebatur, gravis illico tussis puellæ molesta fuit, cum difficili respiratione & totius faciei miro rubore, sanguinisque suffusione & lacrymarum proventu: Reliquo corpore mediocriter habuit, etsi laxis infirmisque, sed non resolutis tamen fuerit articulis, neque præsenti etiam insigni macie, aut etiam seroso in membris tumore, aut morbo comitiali, aut tremoris alicujus notis. Jecur cum paulo post mortem spectaretur, subpallidum, & nonnihil naturali alias jecore contractius duriusque occurrit: Liene interim maximo & molli conspicuo, perinde ac si jecoris vices aliquandiu obivisset: Adeo ut cum præsentibus Medicis nihil æquè admiratus fuerim ac tantam aquæ vim in cerebri ventriculis, absque majoribus symptomatibus tamdiu collectam fuisse. *Vesalius Fabr. corp. hum. lib. 1. cap. 5.*

Dissecabatur Lugduni Batavorum ann. 1666. Infans unius anni, à puero hydrocephalus: Ex hujus capite D. Van Horne extrahebat uncias 36. aq. limpidæ subsalsæ: quibus extractis adeo apparebant cuncta vacua, ut quis existimare potuisset cerebrum hic planè deficere: sed oculi acie eò penitus directa, apparebat cerebrum nequaquam deesse, sed amissa saltem figura globosa, induisse formam convexi fornicis & ab exuperante aqua sequacem ejus medullam adeo fuisse distentam, ut instar alicujus crassioris membranæ, adhæresceret undique arcuatæ ossium circumferentiæ, ita tamen ut tam exterior cinereus cortex, quàm interior albicans medulla optime discerneretur. Præterea 1. sub cute nulla conspiciebatur pinguedo. 2. In thorace notabilis aquæ quantitas, illi quæ in capite continebatur similis. 3. renes adhuc inæquales. 4. glandulæ pituitariæ & pinealis nullum vestigium, in pavimento tamen cerebri notabantur aliqua filamenta nervorum, materia quadam mucilaginosa obtecta; quæ credita sunt esse filamenta seu propagines nervorum sexti paris. Ex observationibus Alardi Hermanni Cummii, Archiatri Brunsvicensis in Miscell. curios. ann. 1670.

Infantis octimestris hydrocephalo affecti à Cl. Hornio dissecto capitis perimeter erat 1½. ulnæ: Tumor digito prementi cedebat, non remanente vestigio; Cranii ossa, quamvis hiabant ab invicem, eo quo pueris solent loco, solito tamen ampliora erant, magis tenuia, ita ut cultro commode secari possent; non multum absimilia cornubus ex quib. lucernæ fiunt. Dura meninx cranio arctissimè annexa, aqua, nec inter cutem & pericranium & cranium, nec inter hoc & duram meningem, nec, quantum observari poterat, inter meninges, sed intra ventriculos cerebri laterales continebatur; ejus quantitas octo pintas Leidenses, sive 156. uncias medicinales, h.e. tredecim libras excedebat: aqua erat limpidissima, nullo notabili sapore prædita, nisi quod aliquantulum ore detenta, salsugine quadam linguam feriret: Cerebrum amplum, & pueri cerebro densius duriusque. Ejus anfractus omnes penitus obliterati, contra cerebri laminæ egregie distinguebantur, Cerebellum totum cerebro minus affectum, vasa quædam per superficiem cerebri serpentia sanguine turgida, sinus falcis superior planè sanguine vacuus: Cerebri sinus laterales, quibus aqua continebatur, pro quantitate aquæ distenti, adeo ut totum cerebrum nonnisi saccus videretur. Glandula pituitaria flaccida & satis magna; glandula pinealis nulla inventa, nescio an errore dissecta ablatave: In plexu choroïde glandulæ nullæ observatæ: radix spinalis medullæ quasi in filamenta fissa, quod memini in cerebris ovium aliquando observasse. Omnes ferè corporis glandulæ solito majores, mesenterium totum plurimis glandulis rubentibus, lentesque parvas æquantibus consitum. *Matthias Paisenius in miscell. cur. ann. 4. & 5. obs. 197.*

Solutio continui contingit aliquando in cerebro à causis internis &c. Vera autem tanta est aliquando ut capitis juncturæ solvantur magno spatio: quod vidimus an. 1598. in filio Dom. Merindoli Aquensis, è cujus capite dissecto effluxit ingens copia serosi humoris, qui in ventriculis & tota cerebri substantia inclusus manebat: Distabant autem suturæ 4. ferè digitis à se invicem. *Jacobus Fontanus pract. lib.* 1. *cap.* 3.

Vidi quatuor infantes hoc capitis affectu laborantes, è quo numero unum mortuum dissecui: Et sanctè testor cerebrum me reperisse pilam palmariam vix mole æquans: neque sanatum vidi cui aquosus humor partibus internis conclusus est magna copia: si verò partes exteriores obsidet, sanationem non respuit: si ergo humor inter cutem musculosam & pericranium, aut inter hoc & cranium, si pauca insit quantitate, resolventibus tentanda ejus discussio. Si non succedat, ad incisionem transitus fiat, vitato musculo temporali, expresso inde humore loturæ carnium simili: ater aliquando sanguis concluditur: si contusionis soboles fit, sanguinis grumi humori permisti aderunt: humore vacuato, linteis discerptis inflictum vulnus oppleatur, factaque idonea ligatura, eaque arcta ad cicatricem deducatur. *Pareus oper. lib* 8. *cap.* 1.

Decennis puer percussus est cum ense in parte superiore capitis; hic passus est vulnus satis magnum, cum incisione ossis, velaminum, & deperditione substantiæ cerebri, nam hæc exivit quantitate nucis juglandis: curatus convaluit citra noxam. Hic post tres annos, confluentibus succis ad partem debilem, hydrocephalo correptus emoritur.

Apertum caput sine cerebro est inventum: dura meninx in conspectum apparuit duplicata, habebat tamen in se aquam limpidissimam, boniquc odoris, quæ ab adstantibus gustata, insipida videbatur: at in præsentia putrilaginis tantæ jucundum odorem persentiri monstrosum est, cùm ingens corruptio graveolentiam ex se prodat manifestam. *Zacutus prax. admir. lib.* 1.

Coloniæ multoties invisi puerum robustissimis parentibus natum, cui caput in incredibilem molem increverat, ita ut ipsius rotunditas ulnam & quartam partem ulnæ Coloniensis, ejusdemque altitudo, ab una aure ad alteram, ulnam cum quarta parte excederet, non autem sic natus erat, sed cum septimum mensem ætatis vix attigisset, cœperat ei caput monstrosè excrescere: nullus præcesserat morbus, reliquum tamen corpus vitiose nutriebatur: verum caput intra menses 30. paulatim in illam magnitudinem accrevit, ac tandem puer in soporem lethargicum incidit, nec ita multo post obiit.

Cranio dissecto, invenimus in duobus anterioribus cerebri ventriculis aquam crystallo clariorem, ad libras Colonienses 18. illa autem non solùm ventriculos, sed & substantiam cerebri distendebat, ita ut totum cerebrum (cerebellum excipio) in sacculum extenderetur: hinc fiebat ut circumvolutiones & gyri cerebri non conspicerentur, sed turgerent omnia, dura & pia matres integræ erant, atque ita dilatatæ ut totum cerebrum operirent; cranium similiter dilatatum erat, sed passim membranosum, potius quam osseum: tertius ventriculus anterioribus confusus non apparebat: in quarto viscidam quandam materiam, parva tamen quantitate invenimus, reliqua in cerebri basi secundum naturam erant, nec reperiebantur meatus per quos serosus ille humor ad caput delatus fuerat, quantumvis accurate dispiceremus omnia: Partes vitales & naturales perquam sanæ erant, unde earum functiones parum lædebantur, ita ut vix febre unquam laboraverit, quinimò edebat, bibebat, excernebat, & dormiebat ut sanus, ipsa tantum deerat nutricatio; totum enim corpus (excepto capite) perexiguum & extenuatum remansit; actionibus autem animalibus, quæ ex cerebro prodeunt, puta ingenio, loquela, visu, &c. destitutus fuit, brachia autem & tibias, labia, palpebras, oculos voluntarie vix movebat, at involuntariè sæpiùs h.e. contrahebantur & convellebantur continuo, absque tamen dolore. *Fabrit. Hildanus Cent.* 1. *Obs.* 10.

Humor capitis hydropem inducturus, inflat, & extendit interdum tam late nobile hoc mentis palatium, ut in ætate tenella, nonnunquam excedat magnitudinem virilem. Delitescente aqua, non minus extra, quàm intra calvariam: & utrobique, modo supra, modo infra membranas obvolventes, vel cerebrum, vel calvariam ipsi circumpositam.

Puer quinquennis, dissectus in valetudinario publico, congesserat in capite tantum liquoris ut vitiata naturali figura, tantopere inter se desciscerent dissoluta ossa: ut dilatata ipsorum compages, haud parum discreparet à virili magnitudine. Cui oneri impar cum foret exile corpusculum, cogebatur, vel perpetuo desidere; vel assiduo incumbere cubili: saltem eousque, dum finem miseriæ imponeret mors.

Qua defunctus ostendit, in capite suo detineri quinque aquæ libras: quibus effusis, fuere omnia adeo vacua, ac inania, ut plerique Medicorum præsentium, sed præpropere, judicaverint hic conspici, caput sine cerebro. At oculi acie, illuc penitius directa, vidimus satis perspicue cerebrum non defuisse: sed amissa figura globosa, induisse formam convexi fornicis: & ab exuberante aqua, sequacem ipsius medullam adeò fuisse distentam, ut instar alicujus crassioris membranæ, adhæresceret undique, arcuatæ, dissolutorum ossium circumferentiæ. Mirabantur autem summopere, qui sectioni intererant Medici, qui, ex tam deformi cerebro, & medulla adeo extensa, ac irrigua, prodierint (quod tamen sanctè adseverabat pueri pater) integra mentis munia. Quum in aliis, vel solius figuræ vitium, inducat, sive morbum attonitum, sive lethargum, vel fatuitatem, vel insanabilem aliquam amentiam. Aliis vero suggessit, confusa hæc intricati cerebri congeries, inexpugnabile argumentum, adversus distincta illa loca, quæ nonnulli adsignant, cuilibet animæ facultati. Alii vicissim credebant, hic confirmari dogma Aristotelis, asserentis cerebrum, non mentis ergo, sed refrigerandi cordis causa, constructum. Et prout quisque, vel amore, vel studio fuit, in hanc illamve partem, pro eo, etiam extulit ejecitve, vel hujus, vel illius sententiam. Sed exercitatiores, confugiebant ad ingenuum illud: Quantum est quod nescimus! velut namque in aliis, sic certè credibile est, potissimum nos cæcutire, in genuino cerebri regimine: cujus opera multo fortassis sunt diviniora, quàm quispiam hactenus, suo comprehendit captu.

Sicuti autem priori puero, totum caput: ita protuberat aliis, duntaxat media ipsius pars: hærente liquore, vel in dextro, vel sinistro cerebri ventriculo. In quorum alterutro, memini me bis vidisse, ultra duas aquæ libras, inclusas tam strictè uni isti parti; ut altera foret planè illæsa ac integra. Insecuerat quidem hisce capitibus, ulcera chirurgus; & dissecuerat non uno loco, cutem: sed utrumque, æque improspere; exstillante humore magis guttatim, quàm tam effuse, ut levaret cerebrum, & exhauriret fontem;

fontem, vitalem calorem; alias certò extincturum. *Nicol. Tulp. Observ. Med. lib.* 1.

Anno 1676. Calendarum Januarii decimo septimo dissecui Leovardiæ septem mensium abortum. Mater gravida ac paupercula desiderabat comedere carnem vaccinam salitam, quam præ egestate ad lubitum habere non potuit, tandem à vicinis vel ab aliis civibus eandem nacta est. Cùm porrò fere satiebatur, quidam cornice fores pulsat, quas ut aperiat, à mensâ surgit & per gradus descendens, cecidit, frustum istius carnis adhuc bucca tenens. Postea abortivit. Abortum paulo post præsente Augustino Reilnaldo aliisque Chirurgis aperuimus. Caput permagnum, intra spatium crassæ & tenuis meningis duæ circiter libræ lymphæ cruentæ continebantur, glandula pinealis solito major & lympha turgida. Cerebrum aquosum & molle. In ore habebat vesicam lividam & carni salitæ, coctæque, similem: primo intuitu carnosum quid esse putabam, sed incisione facta, lymphę unciæ ferè triginta ad laqueare vi quasi adactæ saliebant: hæc vesica totum os implebat ac linguam adeo premebat, ab interiore gingiva oriri videbatur, cùm alias ortum multo posterius habuit. Cystis aquosa videbatur mihi esse partem œsophagi posteriorem, & hinc liquet cur ventriculus adeo parvus erat, hujus vesiculæ constituendæ gratia, ventriculus sursum trahi debuit.

Porrò quoad hydrocephalon ex lapsu matris ortum, dicimus matrem unà cum fœtu eadem quasi vita frui, eodem modo ac surculus arbori insertus: omne enim quicquid patitur mater gravida, idem patitur embryon; matris terror fuit & embryonis; vascula lymphatica matris, satis rigida ac tenacia erant ne à terrore rumpantur, sed in fœtu nondum excluso mollia admodum, ac facile fragilia, unde vascula lymphatica, cerebro contenta, ruperunt; liquorque effusus, cranium necdum coalitum, immensum dilatarunt, hinc hydrocephalos seu capitis hydrops. Sed unde vesicula ori contenta? Experientia satis docuit, quid non possit matris imaginatio. Fibræ nempe œsophagi adeo à liquore ex ruptis lymphaticorum vasculis dilatatæ fuerunt, ut vesicula extra os quasi propendere coacta fuit: interim vascula quædam sanguinea, cruorem reducere impotentia, rubedinem & livorem vesiculæ induxerunt, eo modo ac si carnem salitam, voraciter à matre ingestam repræsentaret. *Steph. Blancard. Anatom. pract.*

Hydrocephalus cum vesica carnosa circa suturam sagittalem.

Anno Christi nati 1666. die 7. Martii, Noribergæ, uxor J. W. textoris serici, juvencula, & anno præterito nupta, filiolam peperit facie quidem formosam, sed capite monstrosam, in cujus apice, circa suturam sagittalem excrescentia vesicæ instar, aqua repletæ, multò major puellæ capite prominuit, rotunda, rubicunda, tactu mollis & pellucida, maculas aliquot habens nigricantes, putredinis accedentis indices; circa radicem cutis apparuit naturalis & pilosa. Tertio post die noctu vesica hæc multo quam ab initio minor, sponte per vesiculas hinc inde exortas & apertas multum humoris serosi & rubicundi instar loturæ carnis exsudavit: Ideo 10. Martii Fridericus Kuhne, Chirurgus celebris, accersitus statim hanc vesicam monstrosam in parte anteriore versus radicem aperuit, cumque multum humoris serosi instar loturæ carnis effluxisset, totam vesicam jam semiputridam, ad cutem usque naturalem abscidit, absque ullo puellæ ejaculatu, Digito cavitatis superficiem explorans, ad magnitudinem ovi gallinacei, cranium nullum, sed loco illius cuticulam expansam reperit. Adhibitis postea emplastris suppurantibus aliisque remediis convenientibus, effecit ut cutis ad radicem vesicæ abscissæ posita sensim abscesserit. Infans inde lac quidem maternum sugens & pultes pro more comedens, valde tamen debilis, die decima denique vitæ suæ mortem obiit. Posthinc accuratiori facta inspectione in loco concavo excrescentiæ abscissæ, subtus cranium nullum, sed meninges apparuere, nec intus in latere dextro cerebrum, sed loco hujus carnosa & glandulosa moles, in sinistro vero latere cerebri substantia naturalis inventa fuit. Ex communicatione D. Pauli Freheri.

Scholion Helwigianum. Practici communiter statuunt Hydrocephalum esse tumorem, seu collectionem humoris serosi, vel in toto capite, vel in parte aliqua capitis, scilicet nunc inter cutem & pericranium, nunc inter pericranium & cranium, nunc inter cranium & cerebri membranas, nunc inter membranas & cerebrum, itemque, Vesalio attestante lib. 1. de corp. human. fabric. cap. 5. & Fabricio Hildano cent. 1. obs. 10. in ipsa interdum cavitate cerebri. Causam autem hujus morbi constituunt duplicem; internam, nempe cerebri calorem debilem, cum cerebrum nimis refrigeratum ac humectatum, alimentum rectè elaborare, vel humores ab inferioribus partibus transmissos discutere nequit: vel cum vasa capitis rarescunt, & aquosam illam substantiam, quæ sanguini mista, in locum aliquem effundunt; Externam causam atque evidentem, plagam seu contusionem, quæ præsertim ab Obstetricibus fœtui in partu, vel alibi rudius contrectato & appresso capite infertur. Indè morbus hic in infantibus, quàm in adultis, ob calvariæ teneritatem, frequentior, periculosior, ac ut plurimum lethalis. De diagnosi, prognosi, & curatione hujus affectus latè satis scripserunt Daniel Sennertus lib. 1. Prax. part. 1. c. 28. & Ambrosius Paræus lib. 7. Oper. chirurg. c. 1. Hydrocephalum nostrum in utero ex interna causa ortum suum habuisse, historiæ series demonstrat, ac paucos dies vixisse. Alioquin cognovi Ratisponæ uxorem cujusdam vigilum Præfecti, temperamenti frigidi & humidi, corporis obesi, fere quadragenariam, quæ sæpius singulis pene annis, accrescente Luna, calvariæ suturis se dilatantibus & adaucto capitis tumore, hydrocephalæam singularem patitur, sed malo huic mature hydragogis, præsertim gargarismate quodam certo occurrit. Duorum hydrocephalorum etiam meminit Thom. Bartholinus observat. anatomic. cent. 1. observ. 28. Curationem & anatomiam hydrocephali ab Alhardo Hermanno Cummio conscriptam lege in Miscellaneis Anni primi Academ. Naturæ Curiosor. obs. 46. & 47. Nicolaus Tulpius habet etiam lib. 1. observat. medicar. c. 25. historiam hydrocephali, ac ejus curationis infelicis. Jo. Petrus Lotichius lib. 2. consil. & observat. medic. capit. 1. obs. 7. refert, sibi Anno 1633. Mindæ puellum ejusmodi semestrem consilii causa oblatum fuisse, sed noluisse quicquam tentare, ac sub prognostico illum dimisisse.

Additamentum Schrockii. Omnis morbus monstrosi quid in se continet, cum præter Naturę ordinem & intentionem generentur. An verò Hydrocephalus propriè sic dicta inter Monstra referri queat, merito dubitatur. Communiter non monstrorum, sed morborum in catalogo ponitur; & Illustriss. Thom. Bartholinus in tract. de Cometis,

abortum,

abortum Helsingorensem hydrocephalum, quem pro monstro vulgus habuerat, morbis, non monstris, adnumerandum fuisse, decernit. Hydrocephalus utique, dum non nisi hydrops capitis exsistit, semper morbus est. Quandoque tamen revera monstrorum numerum augere probabile est. Id quod patebit, si monstri definitio ei adplicetur, quod juxta Licetum aliosque, est Vivens subcœleste, membrorum constitutione enormi, videntibus horrorem cum admiratione incutiens, raro admodum nascens, ex secundario naturæ instituto genitum, propter aliquod impedimentum in principiis suæ conformationis. Fœtus enim, cujus caput ab ingenti seri copia in immensam molem extensum est, deformi illo & improportionato capite, videntibus, non tantum vulgo, sed & Medicis horrorem cum admiratione facile incutere potest, inprimis cum rarus admodum sit, paucisque Medentibus videre tales contingat, ac fœtum magnopere deformet. Cæterum ex secundario Naturæ instituto semper generatur varias ob causas, interdum etiam propter aliquod impedimentum in principiis suæ conformationis. Hydrocephalum itaque & morbosum, & interdum quoque monstrosum dari, dici posset. Ille non tantum embryonem, sed & adultos invadere valet, collecto nimirum p. n. in capite aquoso humore; præterea intra cranium quandoque consistit, latetque, qualem Petr. Borellus cent. 1. histor. 8. describit: unde nec deformis nec horridus videntibus adparere potest; interdum in fœtu sine errore formatricis in utero, abundantis, & vel ibi sponte stagnantis, vel ob externam aliquam violentiam, ubi percussionem, casum &c. cum primis in partu contrectatam durius & compressam ab incauta vel imperita obstetricis manu tenellulam calvariam, collecti seri soboles esse potest. Hic autem, scilicet monstrosus Hydrocephalus quod detur, ipse Bartholinus laudatus non plane contradicit, dum à morboso illo Helsingorensi actionem sympatheticam excludi haud posse, cum Cl. Friderico Hammerito adfirmat; hæsisse enim, refert, mulieri hoc fœtu gravidæ in fixa memoria infortunium, quod pridem ejus culpa infanti Chirurgi acciderat, qui in lebetem ferventis aquæ demersus paulo post exspiraverat. Sic etiam Guil. Fabric. Hild. cent. 5. obs. 3. puellam ætatis undecim aut duodecim circiter annorum, ob intempestivam curiositatem, continuo circa infantulum hydrocephalicum fuisse versatam, caputque ejus tractasse commemorat, tam altæ memoriæ ejus idea hydrocephali impressa, ut aliquot post annos viro cum nupsisset, toto gestationis tempore monstrosum illud caput continuo ferè ante oculos ipsi observaretur, fœtumque pariter hydrocephalicum enixa fuerit. Imaginationem itaque hujus mali præcipuam fuisse causam apud me, sic Hildanus subjungit, nullum est dubium. Idem confirmare posset historia à Levino Lemnio lib. 1. de occult. natur. miracul. cap. 4. descripta, si internam etiam capitis, stupenda magnitudine, à phantasia matris ex conspecta hydrocephali pictura attonitæ, deformati constitutionem traderet; ubi quidem serum copiosum non defuisse, suspicari licet. Et cur phantasia carnosas, aliasque præternaturales excrescentias embryonis capiti sæpius adnectens, humoris serosi cursui uberiori ad partem illam pariter ansam præbere nequeat? Quidquid sit, præsens casus, ob miram, quæ post mortem comparuit, capitis constitutionem, monstra inter referri utique poterit. *Alardi Hermanni Cummii.*

Hydrocephalus vitio spinæ bifidæ.

Anno 1683. d. 22. Febr. natus est infans masculus Parentibus quibusdam magni nominis; non sine magno gaudio. Sed ubi statim post partum tenelli infantis corpus paulo exactius examinatum, duos tumores, unum in occipite, alterum in spina dorsi offenderunt. Ille in medio occipitis juglandem magnitudine æquavit, tactu mollis, colore fusco, multis pilis obsitus, similibus murium pilis. Mater hujus tumoris causa fuit, uti postea dicetur. Alter tumor in spina dorsi, magnitudinem ovi anserini habuit, initium sumens ab ultima thoracis vertebra, tendens usque ad os coccygis, colore sanguineo, tactu mollis, instar fungosæ carnis. Ad latera vero tumoris spinæ dorsi divisæ, margines utrinque satis luculenter digitis tangi & distingui potuere. Medicos & Chirurgos consuluere, quid circa istum tumorem agendum? Chirurgorum intempestiva suppuratio rejecta, Medicorumque opinio admissa, nempe & naturam tumoris & conditionem corporis infantis requirere lenia exsiccantia ex variis herbis & floribus, quæ etiam adhibita; & sæpe quotidie tumori calide imposita.

Secundo à partu die apparuit totalis utriusque pedis paralysis à coxendice usque ad plantam, non sine suspicione illum morbum ortum vitio spinalis medullæ. Varii spiritus & aquæ spirituosæ membro affecto adhibitæ, sed incassum, uti etiam exsiccantia pro curando tumore.

Interea caput sensim sensimque in molem præternaturalem extensum, ossa calvariæ nec dum ferruminata ad pollicis latitudinem & amplius ab invicem distare observata, pericranium pellucidum & reliquum corpus macie consumi deprehensum. Lacte interea rite tenellus nutritus, excrementa debite reddidit, somno refectus & cæteræ medii & infimi ventris functiones integræ repertæ, nisi quod tussiret quandoque & difficulter respiraret, quæ tussis eo aucta, ut sub initio. Maii usque ad finem vitæ cum stertore & sonitu clangosum duxerit spiritum.

Interea moles capitis adeo aucta, ut truncum corporis præponderaret, cum summa miseri infantis molestia.

Die 28 Maii placidissime hic infans absque motibus convulsivis animam efflavit.

Die 29 Ejusdem, permissu Parentum, corpus exanime disquisitioni anatomicæ subjectum.

Aperto abdomine, nullum fere omentum, nisi tantillum, quod fundo ventriculi adhæsit; intestina verò laudabiliter constituta reperta. Ventriculus, hepar, lien, renes, optimè, in pectore pulmones & cor absque omni culpa.

Exemptis his, spina dorsi ab altera parte tumorem supra descriptum, obtulit.

Quo dissecto duo cochlearia aquæ insipidæ & limpidissimæ, crystalli instar effluxere, nihil cruoris, nihil substantiæ fungosæ vel peregrinæ; nihil, quod magis, spinalis medullæ, repertum, filamenta quædam alba & tenuissima si excipias; rudera potius membranæ investientis spinalem medullam, quam nervorum.

Vertebræ vero ipsæ, ab ultima thoracis usque ad os coccygis supputando, in utramque partem dilatatæ, admodum deformes, quarum structura depravata spinæ bifidæ, quam Tulpius obs. 38 l. 3. exhibet, tam similis est, quam ovum ovo. Per foramen ultimæ thoracis vertebræ hians in apertum tumorem

& explicatas lumborum vertebras, stylo Chirurgus penetravit, usque ad tertiam colli vertebram.

Medullæ spinalis in utrumque crus nulla divisio, quare tota in liquorem limpidum resoluta, cruribus nihil virium afferre potuit.

Porro caput in tantam molem cretum insolita promisit.

Pericranio facili negotio in crucem dissecto, ossa cranii infantum more nullibi conglutinata, in naturali statu omnia apparebant, nisi quod longius quam solent, & latum pollicem ab invicem sejungerentur.

In medio quoque occipitis osse, rotundum foramen, crassum digitum admittens, in conspectum veniebat, omnino præternaturale, pericranio eo in loco, ut principio dictum, in levem tumorem elevato, ac pilis consito.

Meninx dura piaque, ut & cortex cerebri, quoad externam faciem, erant sanissima. Cum vero in cerebri corticem ad ventriculos ejusdem explorandos culter fixus, viderunt corticem non excedere calami scriptorii crassitudinem, quo separato, loco ventriculorum offenderunt amplam quasi vesicam, repletam limpidissima & insipida aqua, quantitate uncias quinquaginta excedente, neglecta ea quam spongiæ & linteamina imbiberunt.

Hac effusa collapsi cerebri ventriculi manifesto docuerunt, illam in utrumque ventriculum per corticem, mediantibus tubulis, à recentioribus Anatomicis passim descriptis, destillasse, undique sua copia cerebri substantiam, cranium, pericranium extendisse, atque capiti illam deformitatem conciliasse.

Reliquas cerebri partes, glandulam pinealem, nates, vulvam &c. examinare non permisit præceps aquarum affluxus, & hunc insecuta partium illarum confusio. Ex cerebello tamen adhuc integro, & naturaliter constituto pars in spinam dorsi pro medulla deferebatur, quæ solummodo unam & alteram thoracis vertebram assecuta in brachia dimittebatur pro motu illis conciliando. In reliquis thoracis vertebris medulla sensim deficiebat, & in prima lumborum erat planè nulla: Altera pars cerebelli in aquarum cerebri per occipitis ossis foramen inusitatum supra descriptum, propulsa, ibi tumorem illum pilis consitum formabat, qui signatura muriformis ante obitum credebatur.

Mater infantis quæsita, an tempore gestationis terrorem ex re aliqua adversa passa sit, unde signaturam illam muriformem fœtus acquisivisset? Respondit, se quidem à muribus ordinario non moveri, sed accidisse ante 4. menses, ut maritus parvulum sacculum herbarum odoriferarum plenum, lusus ergo ipsi ex improviso in occiput jacuerit, quo perterrita sibi imaginatam esse, murem ab alto in occiput cecidisse, & citius locum affectum digitis parum fricuisse.

Cui verò tumorem spinæ adscribere deberet, nescivit: Nisi quod cecidisset aliquoties graviter, & semel cervi cujusdam vertebras ad usum œconomicum in longum diffindere paulo attentius intuita sit. *D. Ioh. Lechelii.*

In Hydrocephalo, qui puerilis & jam pridem natorum, forte etiam nascentium, est morbus, serosa colluvies nunc cerebrum atque membranas, nunc membranas & Cranium, Periostiumque & cutim inter, sæpius tamen in Cerebri cavitatibus, ut quæ natura excipiendo sero sunt destinatæ, deprehenditur. Unam ego Hydrocephali anatomiam, quod rara sit minusque pro sui pretio descripta, curiosius exponam. Anno vertentis seculi sexagesimo sexto à B. D. van Horne, Anatomico celeberrimo, Infantem dissecari vidi fere septimestrem, cujus caput jam inde à nativitate ex Hydrocephalo tumescens tandem cæteri corporis staturam enormi magnitudine infamare & vitam copia inundantis seri obruere cœpit. Utrum septenarius Criticus tantopere nonnullis & ipsi M. A. Severino, in Hydrocephalo Hildani & ipso septimestri, formidatus, an secretior impetus tempus hoc definiverit, superstitiosi ocii cultoribus interpretandum relinquo. Certè Infanti nostro statim à partu secundum omnes dimensiones caput in majus augeri cœpit, invalescente tumore ad mortem usque, adeo ut peripheria capitis æquaret ulnam fere & dimidiam. Reliqui corpusculi & ipsius vultus proportio longè pro isto capitis ossei tumore minima; jurasses universo trunco vultuique detractam humiditatem in unum caput concessisse, adeo macra omnia atque strigosa. Tensa quam maxime capitis cutis, nec Periostium, ullis aquis rigabantur, ubi tum ossium compages alia apparuit, quam esse solet. Hiatus ille rhomboides, Fontanellam vocant, longe patentior quam oportet, continuato etiam per suturas, sagittalem & coronalem, plus quam digitali divortio, satis ostendebat subjectam Cerebri molem in dies auctiorem coalitum impedivisse, atque hinc in illo suturarum divulsarum spatio cutis ipsa cum dura menynge arctissime concreverat, adeo ut laboriose secerni potuerit. Tenuiora adhæc videbantur Bregmatis ossa & cornea fere, in oris etiam quæque suis cartilaginosa ad notabile intervallum; ubi radiantium fibrarum ossearum lusum pulchrè animadvertere licuit. Nulla interim aqua, neque cranium inter & crassam membranam, neque hanc & tenuem, superficies duntaxat cerebri solito humidior; hic vero ingens cerebri tumor complanata undique superficie, mæandrorum, qui alias distinguere corticem solent, vestigia aboleverat, adeo & venæ, quæ copiose irrigare cerebrum debebant, paucæ apparuere, & in ampliata propulsaque Cerebri convexitate exiles. Itaque, cum intus ali monstrum videretur, acum admovit Anatomicus, qua in Paracentesi uti solemus, cerebrumque, cujus passim crassitudo vix digitum æquabat, pertudit. Fluere statim limpidissimi seri rivus cœpit, quem, quod deliquium metuendum non erat, ad uncias Clxiii. non numerato, quod in anfractus cerebrique basin se diffuderat, excepit. Subsidebat interim Cerebrum pro ratione & modo fluentis aquæ, jamque formam & magnitudinem subsidendo amiserat, cum interiora ejus cultro rimari curiosa manus cœpit; reperit autem ipsam illam Cerebri substantiam tenuem admodum, intus etiam rarissimis sanguinis permeantis vestigiis perfusam. In Ventriculorum fundo lenta reliqua erat & pituitosa Lympha, quæ se glutinis instar parietibus cerebri medullaris & ventriculorum limbis applicaverat. Quid quod radix Cerebri à perpetuo illo diluvio & seri incubitu in fibras diffluxisse videbatur, quibus alias constare naturaliter solet. Loco suo quæsita Glandula Pinealis non apparuit, sive avulsa seu deliquio soluta. In plexu Chorioide nullæ etiam glandulæ conspectæ. Cerebellum autem plane integrum & nulla sui parte labefactatum, nulla etiam aqua in Ventriculo ejus, adeo &, quod mirandum, gyri anfractusque illæsi & lætiore sanguinis colore perfusi. Et hæc quidem erat Hydrocephali historia, cujus causam si altius repeto, non ambigendum,

quin sæva Obstetricis manus intempestiva compressione ossium Bregmatis plurimum eo contulerit, & coarctato insimul venarum spatio lentæ Circulationi & hinc ortæ secretioni Aquosæ occasionem dederit, quæ deinde laxatis fibrarum medullarium intervallis se in Ventriculos, ordinarias humidi lymphatici officinas, stillando effuderit. Vulgato experimento jam olim cognovi, ligatis venis jugularibus internis in vitulo semimortuo cerebrum copiosè à restagnante sero inundatum fuisse; adeo & à remissa circulatione lentiusque eunte sanguine idem fieri probabile est. *Ioh. Nicol. Pechlinus in Observat. Physico-medic.*

Hydrocephalicus & hydropicus.

Sigmund Biermann adolescens 27. circiter annor. in tenella ætate, ut sciscitantibus nobis confessus est, motibus convulsivis valde obnoxius, á catarrhis toto reliquæ vitæ decursu nunquam immunis extitit. In Nosotrophium, propter summam imbecillitatem, sex circiter ante obitum septimanis advectus præcipuè tum de diarrhœa querelas movit & appetitu prostrato, cum siti, quæ tantum non ad finem vitæ usque duravit: manus erant tremulæ, pulsus nunquam naturalis, sed tremulus & creber, tractu temporis, seri effusionibus magis magisque urgentibus, & infimo ventre plenius intumescente, æger Creatori spiritum reddidit.

Præsentibus Medicis aliquot inter quos tum erat Clariss. D. D. Stokerus Scaphusianus, sub vesperam operi sectionis nos accinximus Ann. 1677. mens. April. Curæ præcipuè fuit cerebrum, unde cranio ablato illud studiosius lustravimus. Dura mater densissima fuit, & Pia ipsi parum absimilis, si non densior, sanguine præterea corrupto ac putrido penitus spurcata. Cerebrum, quasi mera gelatina obductum esset, per hanc ipsam transparuit, ejus substantia tota flaccida fuit, & aqueis humoribus irrigua, qui pia meninge ablata copiosè in fugam dabantur. Ventriculi anteriores, una cum tertio & quarto, ichore aquoso erant referti; in plexu choroideo glandulam utrinque reperimus duriusculam, nisi magnitudine. Aperto abdomine, aliquot mensuræ seri putridi, summè fœtentis eruperunt. Epiloon putruit, pancreas albicans & durum, hepar parte cava inflammatum & corruptum fuit. Ex vesicula fellis, cujus facies exterior gelatinosa videbatur, discissa effluxit humor, qualis ex ovo putrido prodire consuevit. In Mesenterio lympham in vasculis stagnantem animadvertimus, in quam vero, uti nec in thoracem media urgente nocte, studiosius inquirere non licuit. *Ioh. Iacob. Harderus in Observation. Anatomico-Practicis.*

Jacobi Calvas Mercatoris Nemausensis filius, tertium ætatis annum agens, vegetus & elegans, sine causa manifesta soporatus & torpens, ἀπύρετος, post multa valida & confertim sine fructu adhibita remedia, pulsu & respiratione paulatim deficientibus, è vivis excessit.

Aperto capite cerebrum sero è vasis scaturiente inundabatur.

Filius Causidici Nemausensis primi nominis, in eadem ætate constitutus, acris ingenii, haud multum absimili, verum iniquiore fato functus est; etenim ophtalmia & Lippitudine frequenter laborans, per dies quindecim sustinuit convulsivos motus, quos excepere veternus & mors.

Apertum caput, fontanellam oppido hiantem, suturamque sagittalem os coronale intercindentem, & ad nasi usque radices protensam exhibuit. Dura meninx admodum densa fuit, ejusque vasa, quæ sub osse parietali sinistro sita sunt, fuere turgida sanguine, & inflammatione occupata. Paucissimus adfuit sanguis in vasis cerebri, quod ut & fistula spinalis, vasto seri gurgite restagnabat. Dum viveret misellus, meatulum infra sinistram aurem situm, lympha perpetuo madentem, verum post mortem prorsus obliteratum, gessit. Malè huic se habuere pancreas & mesenterium; magnaque fuit ipsi vesicula fellea, quam limpidus, sed fusci coloris succus adimplebat. Ann. 1679. *Ex communicatione Clarissimi Viri Domini Rivalier Medici Nemausensis &c.*

Sutoris Nemausensis filiolus ab ipso ortu laboravit Hydrocephalo, ex quo caput in molem immensam, & solita quadruplo majorem, creverat, cranii suturis quatuor fermè transversorum digitorum spatio dehiscentibus; Hebes & sensibus propemodum orbatus, oculisque mire inversis, ad omnia, præterquam ad exsiccandas nutricis mammas, male se habens, per sesquiannum victitavit. Tandem motibus convulsivis fractus fatalem diem clausit. Ann. 1680. *Ex eadem communicatione.*

Historia Anatomica Hydrocephali 1665.

Mulier staturæ mediocris, sana, bene colorata, secundò gravida d. 14. Dec. stato tempore & absoluta quadraginta septimanarum periodo mane stimulus ad pariendum pati cœpit, post meridiem nixus increbuerunt, ac vesperi horis tribus vehementissime ipsam afflixerunt; quibus elapsis prodiit fœtus podice & sensim reliquo corpore ad collum usque: caput diu in utero perstitit; post multos & validissimos conatus tandem fœtum mortuum totum exclusit, cujus motum toto hoc die non ampliùs animadverterit. Fœtus erat masculus aspectu monstrosus: caput enim virile æquabat atque in dorso gibbus videbatur. Circa quintam vespertinam. Parens vocatus fœtum hunc cum chirurgo diligenter perlustravit, In capite Frons, Tempora & Occiput protuberabant admodum & Sinciput in fastigium monstrosum attollebatur: Facies reliqua bene conformata & parva erat sc. oculi, nasus, genæ, labia à venustate matrem referente prorsus nihil abscedebant. Omnes suturæ sc. ossis frontis, coronalis, sagittalis, Lamdoides & temporum plurimùm hiabant, adeò ut ossa plerunque ultra unciam distarent: In dextro latere sc. in fronte & bregmate sub cuti capillata, ut & ibi, ubi suturatum hiatus tangebatur, fluctuantem humorem sensit: in sinistro autem latere cutis capillata arctius ossi adhæserat. Totum caput albicans erat, exceptis bregmate dextro & suturarum divulsarum sedibus lividioribus incisa cuti in sincipite dextro prosiliit aqua loturæ carnium similis, fœtoris expers copiosè atque inclinato capite ad libras tres circiter emanavit. Hinc ampliato vulnere & cuti antrorsum usque ad frontem, retrorsum usque ad nucham & in latere usque ad aurem dextram incisa, invenit ossa sincipitis & frontis prorsus non solùm à cute sed etiam pericranio foris denudata ac imprimis os sincipitis avulsum ab osse temporis prominebat inferius pertenue & quasi pectem latis & in acumen desinentibus Stylum dentibus: intus verò ossa hæc dura matre naturali crassitie arctissime obducebantur atq; ea intermedia circa hiantes suturas uniebantur excepto illo loco, ubi os sincipitis pectinatum quasi protuberavit. Dura matre ad latus dextrum corporis falciformis à fronte ad occiput & in latere ad aurem incisa

incisa, reclinatis ossibus occurrit cerebrum, cujus superficies anfractibus ferme destituta, rugosa tamen instar bursæ capacioris semivacuæ atque hinc inde aqua loturæ carnium simili inundata. Spatium inter duram & piam matrem in hoc latere amplissimum erat. Inciso cerebro ad interiora ventriculi dextri, deprehendit illum capacissimum, spatium namque ejus antrorsum, retrorsum atque ad latera expansum fuit ab aqua: Fornix & paries ejus dexter tempus versus crassitie parvi digiti multò minor fuit: continebat adhuc aquam cruentam, & quamvis cerebri substantia intus, extusque ab ista aqua madefiebat & continuè abluebatur, nihilominus tamen multò densior, firmior & tenacior erat quàm aliàs in hac ætate imò adultioribus observatur: speculum lucidum robustiùs erat solito, nec facilè rumpebatur. Plexus choroideus in glomerem quasi contractus, totus posticam partem occupavit, præditus copiosissimis & amplissimis vasis sanguine nigro turgidis, pendebant ex ipso aliquot corpora atro-rubentia, quorum tria papillas unciam semissem longas referebant, gracilia & in apicem acutum desinentia, ex quibus pressis stillavit aqua subcruenta; alia minora insuper aderant. Præter hiatum naturalem hujus ventriculi circa crura medullæ, vidit in latere dextro posteriora versus ipsum lacerum fuisse, adeò ut foramen facile digitum admitteret: quod tamen recenter vel in ipso difficili partu factum fuisse conjecit, quia ejus labia inæqualia & prorsus albicantia erant, similia scilicet illis quæ fecit dum ventriculum istum studiò perrupit.

Tota interna superficies hujus ventriculi lævis subflava & firma fuit ac si membrana debitò densiore investita fuisset. Incisa dura meninge in sinistro latere ad latus corporis falciformis & ad latus secundum ductus suturarum, nullam aquam inter cutim capillatam & ossa invenit, nec uti in dextro latere cutis ab ossibus secesserat, verùm quoque plurimum hujus aquæ subcruentæ in spatio itidem amplo inter duram & tenuem meningem deprehendit, non tamen tam copiosam ut in dextro latere. Aperto ante ejus sinistro ventriculo ac vulnere ad occiput usque dilatato invenit quoque aquam subcruentam absque ullis grumis: parietes itidem medullosi hunc ventriculum constituentes, longè graciliores erant, quam in sanis videtur: Spatium quoque illorum amplum erat, minus tamen quam dextrum, prout quoque aqua in minori copia quam in dextro supererat, quamvis plurimum quoque ad dextrum ventriculum inclinato dextrorsum capite defluxisse videtur. Interna superficies hujus ventriculi undiquaq; lævis & albidior quam dextri fuit. A cruribus plexus choroïdei in parte postica pendebant quoque corpora atro-rubentia papillaria nec pauciora nec minora quam in dextro ventriculo, vasaque ejus sanguine turgidissima erant, adeò ut glandula pinealis his prorsus obvolveretur. In ventriculo tertio eadem aqua, sed minori quantitate pugnavit. Circa glandulam pituitariam quoque vasa sanguifera capillaria conspectiora erant; ipsa verò & Infundibulum à naturali constitutione non multùm desciviſſe videbatur. Cerebellum in suo antro delituit, atque ab aquæ hujus illuvie immune servabatur beneficio sepimenti à dura matre inter cerebrum & cerebellum existentis. Flaccidius multùm erat cerebro uti solet. Spina dorsi ab ultima cervicis vertebra ad os sacrum usque manifestè duplex erat. Vertebræ lumbares in gibbum attollebantur: ibique cutis multò sanguine, ob partum difficilem suffusa erat. Incisa cuti in dorso circa primam vertebram lumbarem sub illâ invenit substantiam medullarem cerebro similem, subflavam ad nucis juglandis magnitudinem: qua remota nullum foramen nullumve aditum alium ad spinalem medullam deprehendere potuit, nihilque aliud quàm cavernula huic substantiæ destinata apparuit. An verò per utramque spinam medullæ descenderit? Per morositatem parentis indagare non licuit. *Ex communicatione Clariss. Viri Antonii Drelincurtii Rerum Publicarum Bernensis & Friburgensis Archiatri Extraordinarii & Antistitis.*

Hydrocephalus apertus.

Clariss. Ambrosii Stegmanni. Miscell. Curios. Decur. iij. Ann. I.

Meretrix quædam infantem Wettmi enitebatur hydrocephalo laborantem, qui post mensem in tantam molem crescebat, ut mater impar esset infantem ex cunis attollere. Hinc, cùm sic in sua miseria periisset infans, ex curiositate & petitis quorundam amicorum aperiebam caput, ex quo plus ultra XII. mensuras vel ℔. XXIV. ichoris profluebat (velut hoc Chirurgi & omnes alii attestantur, qui huic apertioni interfuerunt) Cerebrum exiguum erat, instar oculi bovini ad ℥iß. accedens, & simul totum putrefactum & corruptum.

Hydrocephalô laborantium Anatomiæ. Clariss. Ioh. Conradi Brunneri, Miscell. Curios. Decur. iij. An. I.

Henrici Slatteri filia, nata Beringæ prope Scaphusiam die 24. Febr. Anno 1688. capite bene conformato matri & obstetrici visa fuit. In dorso, ad latus vertebratum dextrum, macula livida apparuit uncias quinque longa & tres lata, quæ in dies aliquantulum augebatur, nunquam tamen ad altitudinem & crassitiem parvi digiti assurgebat; tam splendida evasit ut mater faciem & speciem vestium intueri in ea, ceu in speculo potuerit. Pes dexter à vitæ primordio semper immotus fuit. Circa decimum ætatis diem, cùm aqua per tenuissimam maculæ membranam, transpareret; à Chirurgo vulnusculum inflictum fuit, prosiliit aqua limpidissima, ac si puellus, ut mater loquebatur, mingeret: Vulnusculum brevi coaluit, quod mater sexies adhuc diebus insequentibus refricuit: qualibet vice aqua ex vulnere ad ℥iij. effluxit: hac emissa, sinus amplus, & in hoc caro cruda per cutim conspiciebatur: secedente tenerrima cute ulcus mansit, quòd à Chirurgo paucorum dierum intervallo consolidatum fuit. Quamprimum ulcus cute obductum fuit, nihilque seri amplius exstillavit, sincipur dextrum primum, postea & sinistrum in fastigium attolli cœpit, ac intra quartam ætatis septimanam hydrocephalus vastæ molis emersit. Interea semper edit, suxitque infans, alvi fœces & urinam ritè excrevit; habitus autem qui ante plenus, sensim emaciari cœpit.

Die I. Maii caput vastæ molis apparuit, altum tres palmas & fermè totidem latum; Sinciput mirè in utroque latere fastigiatum, in duos quasi colles divisum, intermedia convalle: tempora summopere prominebant: frons depressa, planè non prominula, & occiput depressum erat. Ossa sincipitis ad duas palmas à se invicem, & temporum palmam à sincipitis ossibus distabant. Attactu

molle

molle totum caput fuit & manifeſtè fluctuatio percipiebatur exceptô ubi oſſa cuti affixa erant. Vaſa ſanguifera in temporibus & ſincipite rutilabant ſanguine diſtenta. Caput tepebat, alicubi frigidum erat. Vertebra prima dorſi magis debito protuberabat;ubi macula olim , ibidem cutis depreſſior , & rubicunda cicatrix remanſit. Famelica & ſiticuloſa mirè linguam vibravit , & labia lambit : Poſtquam mater lac in infantis oſculum emulſit, avidè illud abligurivit, poſteaque ſuxit; ſecus ſi fecit, non ſuxit. Pulticulam avidè comedit & ſitiit. Aiebat mater nycthemeri ſpatio præter lac maternum (quo non abundabat) ad ℥viiij. aquæ bibiſſe. Vagiit, brachiaque movit, oculos item , quorum tamen non niſi album conſpiciebatur, niſi deorſum ductis palpebris inferioribus. Excrementa alvi & urinam ritè excrevit. Diaphragma ordinatè movebatur, hypogaſtrium inæqualiter intumeſcebat, mox iterum ſubſidebat ; intumeſcentibus inteſtinis tormina pati videbatur ; nam præſentibus illis intumeſcentiis ſubinde vagiit. Habitus multùm extenuatus erat,non tamen tantopere, ut in hecticis & tabidis obſervatur. Illam audire ex nullo indicio conſtitit , at tactum integrum eſſe manifeſtò patuit. Mirè lacte materno delectari ex linguæ vibratione & lambiorum lambitione colligere licuit , quæ alacriùs fiebant ex ejus ſuctione, quàm aquâ ori inſtillatâ. Cutis capitis non prorſus depilis erat. Capilli erant ſubfuſci. Inter ſugendum & bibendum inter aliquid convulſivi patiebatur in faucibus,propter quod deglutitio impediebatur. Hæc omnia abundè contemplatus literis conſignavit *Venerandus Wepferus noſter* , parenteſque ut infantis obitum indicarent, præmiis inſtigavit.

Die 15. Maii miſella diem ſuum obiit. Abſente Venerando Wepfero in me ſecandi munus recidit. Percepto nuntio , eodem die ad diſſecandum cadaver properavi , meque è veſtigio ſecutus eſt Excellentiſſimus Dn. D. Screta. Mirati ſumus ambo ſtupendam capitis molem atque figuram inſolitam ; quam cùm ſuperius jam ſit deſcripta, hic repetere ſupervacaneum duco : Anatome autem ſequentia nobis exhibuit : Inciſa decuſſatim cute capillata, quatuor ejus lobos detraxi , inter ſeparandum multum ſeri exſudavit ; ex inciſis autem & diſſectis venis ſanguis aquoſus effluxit. Separata cute, pericranium cum dura matre coaluiſſe obſervavimus : utrumque Cerebri hemiſphærium mirè faſtigiatum erat , corpuſque falciforme intermediam formabat convallem. In ſummitate cerebrum erat pellucidum, ceu veſica aquâ plena eidem incumberet. Oſſa cranii longiſſimè à ſe invicem mira membranatum extenſibilitate abſceſſerant. Sinus longitudinis utrique hemiſphærio arctè immerſus, nonniſi à parte poſtica , qua ſanguis pellucebat , fuit conſpicuus: hunc incidi , ſtylumque immiſi, qui in profundum ibat inter utrumque hemiſphærium ad trium digitorum tranſverſorum longitudinem : Corpus falciforme ſecundum longitudinem & latitudinem extenſum & extenuatum fuit. Abhinc vulnuſculum in ſummitate cerebri papyro madido , quem examuſſim referebat , nec tamen prorupit aqua , donec vulnuſculum alterum inflixi : tunc nempe proſiliit aqua limpidiſſima. Inſtrumentis idoneis deſtituebamur, quibus aqua ponderari potuiſſet , octo autem librarum pondere , tum Excellentiſſimo Dn. D. Scretæ , tum mihi quoque viſa fuit. Ejus in cochleari ferreo nonnihil prunis impoſuimus ; ſenſim evaporavit , & bulliendo ſpumam concitavit; non in gelatinam concrevit ; uti aqua in ventre hydropicorum reperta ſolet., ſed poſt evaporationem ſal acre reliquit ; Effluente aquâ , utrumque cerebri hemiſphærium unà ſubſidit ; tandemque hac penitùs emiſſâ, uſque adeo capitis moles concidit , ut modo conſpici caput ſine cerebro dixiſſes. Dilatato vulnuſculo , intus ſpecus nitidus & ingens caverna apparuit , cujus interiora vaſis ſanguiferis ornabantur. Remoto corpore falciformi, quod profundè cerebrum ſulcabat , corpus calloſum candidiſſimum , ſed mirè extenſum & extenuatum in conſpectum venit : Speculum lucidum & in hoc cavitatem, quàm duplicatura conſtituit , intuiti ſumus. Nullam autem ruptionem ultra modum diſtentarum partium repetimus. Corpora ſtriata depreſſa erant & interiori cerebri ſuperficiei adæquata. Luci expoſita exhibuerunt *innumeras papillas, acicularum capitellorum magnitudine prominentes*; attactu nec aſperæ nec inæquales , nec niſi radianti luci obverſæ conſpiciebantur. Proceſſus, qui crura medullæ oblongatæ conjungit tranſverſus , brevis aliàs ad unciam unam cum dimidia vi aquarum diductus erat. Thalami nervorum opticorum cum protuberantiis orbicularibus ritè ſeſe habuerunt. Glandula pinealis parva & mucaginea inter contrectandum diffluxit. Plexus choroïdeo utrique tuberculum phaſeoli magnitudine erat innexum , teſticulos fœmineos examuſſim referens, circum circa hydatides ceu ovula in ovariis mulierum conſpiciebantur. Proceſſus mammillares dicti, exigui, cæci & impervii fuerunt ; reliqua nervorum paria omni vitio caruêre, niſi quod aquis erant ſubmerſa. Infundibulum reſciſſum inflare fruſtra conatus fui , quippe flatum non tranſmiſit. Glandulam pituitariam diligenter examinavi; nihil tamen præternaturale in hac offendi , niſi quòd humor unctuoſus , pellucidus tamen ſtylo , viſci inſtar adhæſit.

Cerebellum flaccidum fuit ; ventriculus quartus peramplus , emiſſa aqua ſubſidit. Spinalis medulla in meditullio perforata fuit & aquâ referta. Stylus immiſſus mergebatur ſponte ſua ad palmæ longitudinem verſus maculam ; quæ juxta ſpinam dorſi viſa fuit. Hanc incidi ; cavitas adhuc , & ſpinalis medulla nuda apparuit ; vertebræ ibidem ad pollicis diſtantiam hiabant. Tubulo exploravi atque flatu , ſi quis forte meatus exinde verſus cerebrum & vice verſa daretur ; fruſtra autem fui, nullum quippe flatum tranſmiſit. Circa primam dorſi vertebram (de qua ſuprà) tuberculum apparuit; inciſa cute, oſſiculum inæquale & informe ſubfuit. Longiorem perveſtigationem importune muliercularum fletus prohibuerunt ; loculo proin nos, alii terræ mandarunt cadaver.

II. Michaëlis Flor, Civis Heidelbergenſis filius, natus die 24. Octobr. Ann.1688. omnibus bene conformatus viſus fuit ; in dorſo ſupra os ſacrum macula , ſeu ſubſtantia tendinoſa & coriacea apparuit; ſuxit infans & bellè valere viſus fuit ; brachia movit , pedes autem ferè immoti manſerunt ; poſtquam ad eam pervenit ætatem , qua alii infantes, quorum plures peperit mater , pedibus conſiſtere valebant , penduli manſerunt erecto infante. & urina ſponte effluxit ; anus inſuper ad trium unciarum longitudinem excidit , ut repetita repoſitione opus fuerit. Alvus plerumque fuit lubrica. Macula dorſi in dies augebatur , & in majorem molem , quin tumorem ; tandem inſignem excrevit , ut præ hoc nec cubare nec quieſcere liceret infanti niſi in alterutrum latus devoluto. Tandem de abſciſſione tumoris monſtroſi cogitare cœperunt Parentes, vocaruntque

runtque Chirurgum Circumforaneum, qui decimâ quartâ ætatis septimanâ extirpationem ausus fuit. Tumorem circumcidit temerarius, & filo, acu traducta comprehensum protraxit, mox abscidit & extirpavit funditus. Inter abscissionem plus libra aquæ limpidissimæ effluxisse, saporis salsi, relatum fuit, In medio tumoris radix seu pedunculus apparuit cavus, qui inflatus in varias ramificationes, tandemque expansiones membranaceas abiit, ceu cellulas & concamerationes, in quibus dicta stagnavit aqua. Post amputationem caput infantis considere statim & mole minui observatum fuit; indicio haut obscuro, aquam ex ventriculis & cerebri cavitatibus promanasse. Pedunculus nonnisi congeries fuit, seu fasciculus nervorum è spina dorsi exorbitantium, in medio pervius, ut stylum facile admiserit. Circumcirca alii nervi non eodem fasciculo comprehensi ad tumorem tendebant: vasa quoque sanguifera è spina dorsi emergentia eodem appellebant: Subtus membrana spinalem medullam aliàs involvens apparuit inanis; adeò ut vel omnis medulla spinalis hâc exorbitans, in dictum tumorem terminari visa fuerit. Anus propendit ad unciæ unius cum dimidia longitudinem. Caput collapsum fuit eo usque, ut fonticulus pollicem meum facile ceperit, & ossa temporum sibi invicem impenderint. Cæterum nihil vitii foris apparuit; interiora perlustrare vetuit superstitiosæ matris pietas.

Scholium. Qui ventriculos cerebri tantùm levitatis gratiâ conditos esse existimant, nimis leves mihi Naturæ contemplatores; neque ad rem satis attendisse illi videntur, qui non ex primariâ naturæ intentione, sed secundariò tantùm & accidentaliter ex cerebri complicatione hos resultare existimant. Sed & insuper mirari subit eorum sententiam, qui cerebri ventriculos spirituum domicilia statuere non dubitant. Certè si attentiùs penicularent, quæ crebrius dissecanti cerebra obtingunt phænomena, modò aquarum illuvies & stagnationes in hisce cavitatibus, etiam in sanis (uti in capite vituli hodiedum mactati, quod præ manibus est, videre licet) modò earumdem vacuitates glandulæ pinealis (quæ in lepore mira est & visu lepida, in homine etiam sano modò mucaginea, modò sabulosa, modò etiam lapidea; in canibus verò intricatissima) dignitatem non tantopere extollerent, dum in hac ceu solio sedenti animæ circumstans spirituum satellitium famulari, glandulæ motui obedire, mandata audire & fideliter exequi ingeniosè fingunt. Mihi vero pro nobilissima functione stabilis ac certa in microcosmo fabrica, non variâ aquarum illuvie turbata, condita & assignata videtur. Tandem verò qui cerebri ventriculos meram cloacam nominant, minùs decenter de sacra Palladis arce sentire postea patebit. Aliter autem sentiet, qui miram concamerationem cerebri structuram, mirabilem in hisce, Plexuum choroïdeorum expansionem, ipsam denique convallem, qua inclinant & sponte sua ruunt in iis contenta, attentiùs consideraverit; nec potest non horum usum hariolari, & ad experimenta conversus ipsis quasi oculis usurpare. Alibi laticis lymphici, per totum corpus ubertim manantis historiam pro modulo tradidi,& experimentis fretus in ipsa quoque ditione animali hunc contemplatus sum. Spiritus nempe, seu particulæ sanguinis subtilissimæ, sub lymphæ involucro, ceu Schemate fluido ad penitissima cerebri penetralia deducti, crassius involucrum exuunt & diversum ab eo iter instituunt. Probabile est (quod deinceps clariùs patebit) lympham suo functam munere, ceu phlegma spirituum, partim per venas remeare, partim verò ad intima penetralia postquam pervenit venarumque superavit regionem,ubi remeare non datur, ulterius progredi, & in ipsos cerebri ventriculos tanquam in cisternam confluere: Ad quid enim tantus ventriculorum cerebri apparatus & admirabilis structura, nisi humorem quem etiam in sanorum cerebris sat uberem videre est, susciperent, susceptumque aliò derivarent? Nec verò excrementitius censeri debet, quippe per mirabiles vasorum & serpentinos flexus ad ipsam Palladis arcem perductus, purissimus censeri meritò & defœcatissimus audire potest: nobili insuper hoc functus munere, plura adhuc corpori elargiri potest commoda, cujus generis recrementa, natura nunquam immediatè eliminare solet. Quapropter rem minùs attentè pensitasse videntur, qui per processus mammillares hunc in narium cavernas excerni putant; siquidem pro narium humectatione, qui secundarius ipsi tribui posset usus, sat glandularum suppetit, adeoque superfluus & inutilis in his foret. Validum in Doctissimi Lovveri de catharris argumentum, cùm autem non in omnium manibus versetur elegantissimum scriptum (cujus exemplar mihi in Anglia agenti, Author humanissimus dono dedit) textum ipsum apponere, operæ pretium erit: „Humorem, inquit, „intra processus mammillares (de brutis sermo „est) contentum ipsos non permeare aut pertrans- „ire meliùs innotescet, si ipsorum substantiam, „conformationem & usum paulò accuratiùs per- „pendemus: duplici enim substantiâ, non secus „ac reliquæ cerebri partes, medullari scil. & cor- „ticali constant; in medullari autem ipsi spiritus „animales hospitantur, unde in nervos ab ea ex- „ortos, & in nares implantatos excurrunt; si au- „tem aqua in cavitatibus processuum contenta, „per medullarem ipsorum substantiam in nares „transeat & extillet, necesse est ut per nervos „fluat, & ipsorum corpora pervadat. At quid „inde de olfactu fiet, si ipsa ejus organa conti- „nuò humore excrementitio scateant? In humano cerebro processus isti sunt exigui, imò cœci & impervii, nec à ventriculis cerebri, sicut in quadrupedum plerisque, sed à substantia medullari sub corporibus striatis ubi nulla datur cavitas, utrinque oriuntur, nervosque ex amussim, interdum nervorum fasciculum referunt, nervorumque proin, nec alio officio fungi credam tantisper, dum alii me perspicaciores cavos hos mihi ostenderint in homine.

Viam, qua excernantur humores contenti, monstrabit sedulò natura contemplatori, vel unicâ concamerationum structurâ, quæ eò inclinare videtur, ut humor ex omnibus recessibus cerebri confluus versus infundibulum sponte fluat & subjectæ glandulæ instilletur pituitariæ. Huic operi velificantur plexus choroïdei; Alibi demonstratum fuit, quàm facilè lymphicus humor à frigore lentorem contrahat, suamque fluiditatem amittat. Ne id in his cerebri cavitatibus eveniret, mirabili vasorum plexu cautum est, ut igne hoc jugi perpetim calerent ceu hypocausta, & humor in his contentus liquescens commodè in infundibulum devolutus ulteriùs proveheretur; de quo Willis ingeniosè disserit. Accedit motus cerebri succussorius, arteriarum pulsatione & vibratione concitatus Quemadmodum autem cribra artificiosè agitantur, & in molendinis percutiuntur ut materia contenta cribretur & ejiciatur: ita & in cerebro humoris redundantis excretio

excretio ceu mechanicè perficitur. Ipsum denique infundibulum inter binas carotides continuò pulsantes & verberantes reperitur constitutum, quæ motu atque calore suo lympham in infundibulum defluentem liquant, ejusque excretionem promovent. Ex hisce usum retis mirabilis in brutis perdiscere licet. Etenim quæ pendula gestant capita, & ad demetendas herbas in terram defixa, pleraque reti mirabili donantur & in suo genere gaudent bruta animantia. Facilè quippe latex in cerebro stagnaret, lentorem conciperet, & ad excretionem minus aptus fieret: pulsatili autem hac & calorificâ plexûs arteriosi machinâ, tum fluiditati ejus, tum motui atque excretioni consultum videtur. Homini, cui erectus ad sydera vultus, generoso equo, & ut nuper vidi lepori, animali crebro sedenti erecto capite, eodem machinamento fortè opus non erat; humor enim in cerebro resultans, elato capite facilè, quin sponte sua depluit: suffecit proin carotidum, tum verberando, tum calefaciendo lymphæ motum juvantium vicinia.

Diu mihi hîc cum aliis hæsit aqua. Vidi equidem ceu meridianâ luce clariùs humores in ventriculis cerebri collectos in infundibulum confluere, & ad subjectam glandulam pituitariam decumbere, viam autem, qua exeant aut excernantur, nullam reperire potui. Doctissimus Lovverus duplicem describit in homine ductum & icone illustrat: „ Duo, „ inquit, vasa ex utroque sellæ turcicæ latere con- „ sita sunt, quæ hiantibus quasi oculis, aquam om- „ nem à glandula pituitaria destillatam excipiunt, „ quorum ductus facilè patebunt, si aqua aut lac „ è siphone in venam jugularem utramvis propè „ calvariam injiciatur, mox enim conspicietur pro- „ pe glandulam pituitariam erumpere atque scaturire. Idem experimentum Clariss. Thomas Willis ante perfecit, qui cum diligentissimo Lovvero meritò curiosissimus hujus glandulæ scrutator audire potest. Sed pace tantorum virorum dicam, quæ ego circa hanc observavi. Vasa, seu ductus, quos illi detexerunt, certè nonnisi venarum sunt propagines. Foramina quippe in capite vitulino ossi cuneiformi insculpta ducunt ad subjectum ossi ipsi immersum vas sanguiferum, quod in binos rivulos divisum reflectitur utrinque ad venas jugulares. In capitis humani Anatome injeci olim, ope syphonis, ceram rubicundam in alterutram venarum jugularium, penetravit hæc usque ad glandulam pituitariam quam undique alluit & coronavit pulchrè, ipsam verò glandulam non subire, sed tantùm alluere claro hoc experimento didici. In scrutinio glandulæ pituitariæ è calvaria vituli exemptæ, cautissimè membranam qua investitur separavi, nullum autem vasculum excretorium, quod ipsum subingrediatur, bibatque infusum laticem deprehendere, nec vel minimum hujus vestigium observare potui. Adeo, ut ex Anatomia, tum aliorum, tum propriâ, parum mihi de excretionis modo in hac glandula constet. Nec tamen probabilis mihi videtur Clariss. Diemerbrokii sententia, dum glandulam pituitariam penum suum supernè versus cerebrum effundere statuit: quippe per processus mamillares nihil humoris saltem in homine excerni ex suprà dictis abundè constare arbitror; quo autem concederet tandem humor in cerebrum effusus, fateor me non concipere. Quin structura hujus glandulæ contrarium innuere videtur, quippe insigni hæc cavitate prædita est, saltem in homine, quâ humorem supernè infusum excipit. Verisimile est laticem ex omnibus cerebri partibus confluum in infundibulum devolvi, glandulæque pituitariæ infusum ejusdem porulos trajicere ac perreptare, osculis vasorum reducentium ad hoc configuratis hiantibus infundi, juvantibus hoc opus pluribus machinamentis perquam ingeniosis, & ita (more totius corporis lymphæ) in massam sanguinis derivari: hujus enim conservationi, ceu humoris utilissimi naturam mirè studere alibi demonstratum fuit. Ne autem ἀσύμβολος sim in abstruso hoc, sed scitu perquam necessario naturæ artificio; fert sententia, vasa lympham in hâc glandulâ absorbentia non esse sanguifera, qualia depingit ingeniosissimus Lovverus, sed revera lymphatica existere, quæ etsi ob loci asperitudinem Anatomicorum diligentiâ nondum fuerint detecta adeoque invisa, eadem tamen existere nullus dubito.

Quemadmodum nimirum reliquæ glandulæ conglobatæ in capite lympham sive circa nervorum expansiones in membranis (uti dudum observavit Venerandus Senex noster Wepferus) scaturientem & ad glandulas conglobatas per vasa lymphatica transfusam, sive ab ipsis immediatè arteriis iisdem suffusam filtrant, percolant, & per alia in parte sima exorientia vasa lymphatica ad commune lymphæ receptaculum remittunt; ita quoque cùm glandula pituitaria comparatum videtur. Experiundo enim didici, in capitibus præsertim boum, lympham in partibus nutriendis resultantem, glandulas, tum maxillari tum parotidi tum aliis conglobatis, per peculiaria vasa lymphatica advehi, earumque parti convexæ fusis ramificationibus infundi (cujus elegantissimum argento vivo experimentum cepi) quæ posteaquam glandulæ substantiam pervasit, ab aliis parte sima oriundis vasis lymphaticis excipitur, & ad commune lymphæ receptaculum defertur. Cùm itaque glandula pituitaria ex conglobatarum genere videatur, lymphaque supernè instilletur, quid obstat quo minus vasa lymphatica supponamus, quæ percolatam lympham absorbeant, & more aliorum, ad commune receptaculum retrahant? Nec enim fas erat, lympham à cerebro refluam, immediatè in sanguinis massam redire, quin more totius corporis lymphæ suo charactere in glandula conglobata insigniretur, de quibus forsan alias pluribus dicendi erit occasio. Plura sunt in nostro Hydrocephalo, quæ hanc Theoriam confirmant Phœnomena; inter quæ illud in primis enucleandum est, cur in recens natis præcipuè cadat hydrocephalus? Equidem nullum est dubium quin humores in cerebri ventriculis collecti apud plures frustrentur exitu, & alios quoque ætatis homines pessundent; unde meritò Carolus Piso Caput castellum seu labrum seri appellavit. In adultis autem non hydrocephalum sed Apoplexiam, uti subsequens Observatio testatum faciet, aut alium affectum soporosum inducit: nimirum ab exundante perperam sero in adultis corpora medullaria ob soliditatem & resistentiam cranii cedere nescii comprimuntur, spirituumque animalium effluxus per nervos intercipitur: in tenera autem ætate cedit exterior cortex, integumenta membranosa humiditate scatentia dilatantur; & mirum in modum diducuntur. Recens autem natos præcipuè manet hoc fatum (uti videre est apud Fabrit. Hildan. Forestum & alios) quia prono plerumque capite & inclinato, nonnunquam planè demisso, præsertim circa tempus partûs, in utero reperiuntur, quo situ restagnat humor in cerebro: lentorem forsan concipit, hinc percolationi per glandulam

dulam pituitariam minus idoneus; infarctis ejus porulis congeritur in ventriculis & accumulatur, donec caput in immensum excrescat; tandemque obruatur aquis; Præterea dum eluctatur infans per uteri claustra; caput ejus mirè comprimitur, ut interdum vel terrorem incutiat inexpertis primiparis: ex ista coarctatione fibrillæ cerebri non possunt non violari, nec mirum si humorem nimium admittant in cerebri ventriculos exsudantem, minusque proportionatum; quam ut filtri sui porulos trajiciat atque pervadat. Nullum est dubium, quin in memorato casu affectûs primordia jam in utero facta fuerint, antequam lucem aspexit misella, nimirum postquam aqua in ventriculis cerebri collecta exitum per glandulam pituitariam, sive propter lentorem, sive aliud vitium non obtinuit, regurgitavit versus cerebri ventriculos, quos adimplevit, inde versus quartum redundans ventriculum, spinalem medullam perforavit, cuniculumque per medium hunc egit: eò autem loci, quò vertebræ hiant adhuc in tenella hac ætate exitum molita est, cutim autem densam dum perrumpere non potis erat, saltem maculâ lividâ notavit, quæ statim post partum animadversa fuit. Illud verò attentionem meretur, nimirum quòd intra decem dies eousque cumulata fuit aqua in ventriculis cerebri, ut non modò per spinalem medullam cuniculum egerit, cutimque firmam in tumorem elevârit, sed & insuper eousque extenuarit, ut aqua intus conspici potuerit, quæ vulneratâ cute, tantâ vi prosiliit, ac si puellus, ut mater loquebatur, mingeret: sex in sequentibus diebus postquam vulnusculum refricuit mater, qualibet vice ℥iij. aquæ limpidæ effluxerunt. Consolidato ulcere, intra mensem caput in tantam molem excrevit, quanta in Historia morbi describitur. Duplicem autem hujus colluviei in dissectione capitis, videtur mihi videre scaturiginem, Sunt equidem, qui omne seri depluvium glandulis plexuum choroïdeorum tumefactis tribuerunt. At verò ventriculi cerebri, quos ad recipiendos hujus superfluitates conditos esse tantùm non omnibus probatur, non solùm propter hasce glandulas facti videntur; quippe latiùs patent, adeoque etiam aliundè, quàm ex hisce glandulis humores in illos confluere videntur; Dissecui olim caput vituli vertiginosi: inveni in ipsa cerebri substantia tres hydatides, ovi columbini magnitudine, humore limpido plenas: indicio, etiam in ipsa cerebri substantia fluere humores & epidermide obduci posse. Id effecti autem meritò tribuimus papillulis, quæ in corporibus striatis, lævibus aliàs ac perpolitis, capitulorum acicularum magnitudine prominebant numerosissimæ, ut serum copiosius eructarint in cerebri ventriculos: sanè similes in aliis quoque cerebris morbosis observavi, præsertim in colluvie serosa, de quibus in posterum mecum viderint alii, si quidem nascatur occasio; interim admonitos velim, nonnisi ad radios solis conspici hasce papillulas. Nec tamen omni culpæ eximimus glandulas plexuum chorideorum, quippe tumidiores repertæ fuerunt, easque vitiosas ut plurimnm observavit in hydrope cerebri Clariss. Thom. Willis. Utrum primariò & per se, an huic immersæ lacunæ fuerint vitiatæ, dubito. Certum tamen est, in hydropicorum ventre glandulas plerunque corrumpi, tandemque quasi elixari. In plexibus choroïdeis glandulis id muneris delegatur, ut, cùm vix detur immediatus ex arteriis in venas transitus, sanguis arteriosus (qui calore perfundit hasce cavernas) venis per dictas glandulas committatur. Si quis autem has glandulas propterea tantum conditas, & plexibus choroïdeis intertextu existimet, ut serum seu lympham secernant, huic regero, non opus fuisse tantâ venarum & arteriolarum luxurie ac frequentia. Nec ad depurandum sanguinem destinatæ videntur, quippe is ex arteriis plexuum choroïdeorum, non ad substantiam cerebri corticalem, ut spiritus inde elaborentur, progreditur, sed proximis redditur venis ad torcular reducentibus.

Quantâcumque autem copiâ cumulata fuisset aqua in cerebri ventriculis, hydrocephalum non produxisset, nisi viâ, qua aliàs excerni solet aut infarcta, aut alias obstructa fuisset. Sed unctuosus circa glandulam pituitariam humor, qui stylo visci instar adhæsit, index fuit farcientis intus, & colatorium, seu glaudulam pituitariam obstruentis mucilaginis Interceptâ ita & interclusâ excretionis viâ, stagnante & regurgitante versus cerebrum aquâ caput infantis non potuit non brevi temporis spatio in vastam excrescere molem.

Exemplum Hydrocephali, in quo glandnla pituitaria planè defuit, videre est in Colleg. Curios. An. 2. Decad. 1. Observ. 47. Aliud apud Doctissimum Lovverum in tractat. de catharris, ubi glandula pituitaria, qua infundibulum inserebatur gelatinâ quâdam viscidâ ad magnitudinem minoris fabæ penitùs oppleta fuit. Usque adeò verum est, humiditates cerebri per glandulam pituitariam transcolari & in massam sanguinis derivari. Ex hisce quoque infertur, impropriè cerebri excrementa dici, quæ natura nunquam in suum sinum recipere solet. Cur verò non immediatè per apertos tubulos, sed mediante glandula hac lympha in cerebro resultans venis instilletur, ratio videtur, quia quemadmodum lympha ubi in corpore, saltem, quod compertum habeo in capite resultans, antequam in massam sanguinis refunditur, glandulas conglobatas alluit, ut in iis aliquid delibet (nec enim frustra has conditas fuisse existimare fas est) ita etiam cum lympha in cerebro redundante comparatum videtur, nec enim priùs in massam sanguinis reducitur, quàm in glandula pituitaria charactere suo insignita fuerit, de quibus alibi forsan pluribus.

Hydrocephali Anatome.

Clariss. Ioh. Davidis Mauchart. Miscell. Curios. Decur. iij. Ann. 4.

Anno 1691. d. 18. Maii, obiit Mothingæ, Eslingensis Diocœseos pago puer octennis, per annum integrum Hydrocephalus, octiduo ante mortem mihi monstratus, ut si quid opis in me esset, conferrem; Quem tamen cum prognostico brevi moriturum esse, dimiseram. Obtinui verò à parentibus, quibus à veneficis afflictum esse, persuasum erat, ut calvariam saltim aperire liceret, uti adstantibus Chirurgis duobus sequentia à me detecta & observata sunt.

1. Totum corpus ad sceleti formam marte consumptum pustulisque siccis plurimis conspersum.

2. Caput maximum, quatuor spithamarum exten-

extensione circumferentia sua superans, undique durum & tactui nullibi cedens, cutis post capillos ablatos livida, nunquam læsa fuisse videbatur, hac vero cum pericranio sublata.

3. Cranium undique integrum, omnes suturas, sagittalem totam, coronalem & Lambdoideam fere integras duplices exhibebat, ita ut suspicio non vana sit, postquam puer ex alto, per 5. nimirum gradus lapideos, lapsus esset, & suturæ ab invicem ob violentiam externam discessissent, novum os in spatiis ab illis relictum generatum fuisse, & hujus suturarum duplicaturæ, causam extitisse, erat verò binarum sagittalium suturarum distantia sesquipollicaris.

4. Serrâ ablato superiore Cranii hemisphærio, totam hujus cavitatem cerebro repletam, nullam verò aquam inter hoc & matrem duram reperii.

5. Durâ matre, vasis sanguivehis ad rupturam turgidâ dissectâ, inter hanc & cerebrum ne guttulam aquæ inveni.

6. Cùm ergo cerebri magnitudinem admirarer, & ut penitiùs inspicere queam, quod in cadavere fieri incommodus ejus situs prohibebat, extrahere illud anniterer, vi non adeò magnâ adhibitâ, aquæ plurimum, & ultra dimidiam mensuræ Wittembergicæ partem profluxit, quam ex anterioribus cerebri ventriculis oriundam, horum maxima cavitas, & cum dolore nostro ruptura docuit.

7. Cùm verò nihilominus in extractione cerebri pergerem, hoc quidem cessit, cerebellum verò erat immobile & cum dura matre, hæcque cum cranio firmiter coaluerant.

8. In cerebro ergo solo extracto, præter cavitatem anteriorum ventriculorum maximam, cerebrique substantiæ tenuitatem plexus choroideos magnos, tumidos, glandulis plurimis, milii grano non nihil majoribus, duris respersos conspexi.

9. Cerebellum deinde magna vi evulsum, totum induruerat, in dextra tamen parte & majus & durius, ita ut dextra medietas ℥iiij. sinistra ℥iß. saltim pondere æquarent, ad bilancem examinatæ, interim totum cerebellum erat solidum, nullamque cavitatem habebat.

Cætera perlustrare non licuit.

Hydrocephali 24. Annor. Anatome.

Clariss. Viri Riedlini. Ephemer. German. Centur. 1. & 2.

Decem præteriére anni, quòd Augustæ Vind. vocatus fui ad virum quendam ex haud ignobili, quin sic sat clarâ familiâ ortum, qui tum arthritide decumbens meum desideravit consilium; hujus quærelis dum aures præbeo, & medicamenta præscribo, obtutui meo se obtulit puer, horrendæ magnitudinis capite instructus, manuum pedumque usu destitutus, & sedendo decumbendoque tempus consumens. Hydrocephalo itaque hunc laborare statim statui; & vel hac de causa eò curiosiùs in quævis ejusdem facta inquisivi, quia tum multa quidem de hoc morbo laborantibus legeram, hactenus tamen nullum unquam videram; quantùm verò memini, tum mater recensuit, se hunc filium sanum atque incolumem fuisse, nisi quod interdum catharris (quorum originem parietibus tum recens incrustatis & dealbatis adscripserat) laborarit: Hisce verò tum suadente insigni quadam Matrona se unguentum quoddam opposuisse, quod catharrhos quidem exsiccavit, at caput ab illo tempore semper excrevisse sic ut anno ætatis tertio magnitudinem consuetam jam longè excesserit, quæ ab hoc tempore semper majus incrementum sumserit, donec anno ferè septimo increscere desierit, & tam diu quidem puerum incessisse; nec manuum usu destitutum fuisse, ac supervenisse tum apoplexiæ quendam insultum, qui cum sic debilitarit, ut ex illo tempore artuum usu continuò fere destitutum vivat.: intellectu tamen semper sic gaudebat, ut tandem & ad S. Synaxin admitti potuerit: Jam tum verò statim in votis habui, ut aliquando post mortem caput hoc aperire liceret, ut vera tam diu instantis hujus mali causa innotesceret; hocque votum meum non uni solùm amicorum meorum detexi; ex quibus Pharmacopœus industrius, Dn. Joh. *Bierman*, mei memor, cùm nuper Ann. 1703. d. 1. Januar. beatè defunctus fuisset, à matre superstite impetravit, ut hæc sequenti die monstrosi capitis apertionem concesserit, ubi primò quidem circumferentiam externam exploravi, hancque undecies hujus lineæ

---

longitudinem æquasse, inveni; remotis hinc integumentis communibus, uti in aliis hoc morbo defunctis, suturas minus firmiter cohærentes, quin hiantes repertæ fuere ita in hoc cranio tam arctè clausæ conspiciebantur, ut in quibusdam locis illarum vix vestigium quoddam notari potuerit; serrâ mediante hinc non absque labore, remotâ eâ, quæ eminet cranii parte, per felicem Chirurgum Samuëlem Sturmium, hoc duplo crassius ubique ferè comparuit, & quoniam cerebrum arctè eidem conjunctum fuerit, absque hujus læsione, ubique serra penetrare non potuit; unde sub apertione adhuc non parva seri limpidissima copia profluxit, quod vase ad id destinato excepimus; licet verò hujus seri semper plus effluxerit, quo magis cranii superior pars remota fuit, ubi tamen sedem suam habuerit? ea seposita non statim patuit; donec cerebrum in duo sua hemisphæria divisum fuit, ubi statim tanta cavitas in utroque oculis patuit, ut in ea omnem liquorem contentum fuisse nemo dubitavit; qui nempe ventriculos utrinque sic distenderat, ut facillimè duos pugnos quilibet admisisset; cerebrum verò ad cranium sic compresserat, ut nullibi digito transverso crassius extiterit; & seri quidem, quantùm vase subtus posito excipi potuit, mensuræ quatuor cum dimidia evacuatæ fuerunt; utque de cranio insigni extensione judicare possis, pars serrâ resecta duas cum dimidia Augustanarum continebat mensurarum: Ante septem annos, cum & visum perdidisse, mater ejusdem postmodum retulit; & quod notatu dignissimum, eum per aliquot annos, per quinque vel sex hebdomadas alvum obstructam habuisse, & tum quidem nonnisi parum admodum fecum excrevisse; sique vel ex Fol. senn. paratum laxans eidem exhibuerit, hoc statim convulsiones excitasse, eadem narravit: In quorum contingentium causam plus otii me nacti, sine

sine dubio non absque quadam utilitate inquirent: quotquot verò ego hac de re consului Auctores, qui tam diu Hydrocephalo laborantem descripsisset, mihi quidem non obvenit: Natus enim hic noster An. 1678. Mense Maio, & eo tempore, quo supra memini, vivis subtractus fuerat, per integros viginti quatuor annos itaque cum tanto hoc malo conflictatus est; adeoque inter rarissimos hic casus meritò locum obtinebit.

HYDROMPHALOS.

Vid.

HERNIA.

HYDROPHOBIA.

Vid. sub titulô *RABIDI MORSUS.*

HYMEN ejusque Chirurgia.

Hymenis Chirurgia in eô tota est, ut cum hæc membrana in anteriore sinûs pudoris sede posita, solitô crassior, ac densior est, nullôque foramine prædita reperitur, sectione per novaculam incidatur, & immissâ turundâ plumbeâ foramen apertum ad plenam cicatrisationem teneatur. De arctiori tantùm foramine, nihil hîc addimus, quia ipsius dilatandi methodus omnibus satis nota est.

HYPOPIUM. Vid. sub titulô *CORNEÆ VITIA.*

Finis Libri Octavi.

JOH. JAC. MANGETI
BIBLIOTHECÆ CHIRURGICÆ
LIBER NONUS
De Affectibus atque Operationibus Chirurgicis à Literâ I incipientibus.

ICHOR & MELICERIA CELSI.

E hôc morbô articulos variis de causis affligente, tam accurate pro more agit Tractatû speciali Experientissimus Gulielmus Fabricius Hildanus, ut illum integrum hic legendum tradere commodum omnino credamus. Sic autem Vir Eximius.

Cap. I. *Quid sit Ichor & Meliceria, aut Hydrarthros, & quomodo inter se differant.*

QUia affectum, de quo in hoc libro scripturus sum, antiquis & rationalibus Medicis & Chirurgis, imò & qui superiori seculo floruerunt, incognitum fuisse, inde nobis conjicere licet, quod apud Hyppocratem, Galenum, Avicennam, Paulum Æginetam, Oribasium, Aetium, Albucasin, Lanfrancum, Theodoricum, Rogerium, Guidonem, Vigonem, Tangantium, imò ne quidem apud Ambrosium Paræum, quem tamen diligentissimum scriptorem, & longè præstantissimum & exercitatissimum Cheirurgum fuisse scimus, nihil de ipso legimus, quare ut rectè intelligatur, primò quid sit Ichor in corpore humano, dicemus, eumque duplicem, Mitem videlicet & Acrem esse, ostendemus. Postea quid Ichor & Meliceria acris, sive Hydrarthros sit, differemus, causas præterea, signa, pronostica, & curationem, tum Empiricam, tum Methodicam addemus. Tandem quoque quomodo symptomatibus, quæ subsequuntur, occurrendum sit, objiciemus, & sparsim Medicamenta empirica, & quæ in hoc affectu præter rationem applicantur, refutabimus, Omniaque observationibus, exemplis, & historiis utilissimis illustrabimus.

Ichor autem, sive, ut loquitur Hippocrates, serosum excrementum in corpore humano (ut post Aristotelem testatur doctissimus Casparus Hofmannus, libro de Ichoribus) est sanguis crudus, aut quia nondum concoctus est, aut quia feruit. Et alibi, Ichor est aquosum scilicet sanguinis, sive id fiat, quod sanguis nondum perfectè sit coctus, sive quòd post coctionem corruptus sit. Ex quibus colligere licet, duplicem esse Ichorem sive serum in corpore humano, Mitem videlicet & acrem.

Ichor mitis, est excrementum serosum chyli; ab hepate ex venis lacteis attracti, ad nutritionem quidem corporis destinatum, sed à calore nostro innato nondum satis coctum, & in sanguinem conversum. Converteretur tamen paulatim in sanguinem, nisi suum quoque haberet usum, & diutius moram in hepate traheret. A summo itaque Architecto hujus Microcosmi, in hepate à sanguine segregatur, hoc modo, ut quicquid crassum & viscidum est, ad renes & vias urinarias descendat, & excrementitios humores hepatis secum vehat. Hinc plerumque in morbis urinas spissas, turbulentas, multisque excrementis refertas profluere videmus. Subtilissima verò & purissima pars hujus Ichoris, sanguini permiscetur, & ex hepate per venas in totum corpus spargitur, in hunc finem, ut sit veluti vehiculum sanguinis, qui alioquin ad venas capillares, præsertim minutissimas, permeare non posset: in nutrimentum tamen corporis non transit, sed tandem ut excrementum per sudorem exhalat evacuaturque. Est & serum biliosum, amarum & acre, quod in hepate à sanguine segregatur, & in vesicula fellea congregatur, in hunc usum, ut ad intestina descendat, & quotidiè excretionem alvi promoveat. Est etiam quartum genus Ichoris qui in splene, à sanguine, pro nutritione splenis destinato, veluti excrementum (non tamen planè inutile) per vas breve ad ventriculum mittitur. Estque frigidus & austerus, ad appetentiam ventriculi excitandam.

Ex his perspicuum fit, ichorem sive serum (loquor autem de ichore miti, sive mansueto) quamvis sit excrementum sanguinis, ad conservandam tamen optimam valetudinem, non exiguum usum habere. Si verò acrimoniam, aut qualitatem ali-

quam malignam adeptus fuerit ichor ille, harmoniam istius partis, in qua decumbit, destruit. Verbi gratia, si ichor crassus & pituitosus, propter intemperiem aliquam præter modum calidam hepatis, & admixtionem bilis, acrimoniam contraxerit, sequitur incontinentia & stillicidium urinæ, cum maximo ardore & dolore, nonnunquam quoque ulcera renum & vesicæ procreat. Si ichor ille subtilis & purissimus, qui cum sanguine ad venas capillares fluit, acrimoniam & malignitatem aliquam acquisiverit, sequuntur ulcera, scabies, & hujus generis vitia in externis partibus corporis, in quorum numero quoque affectus, de quo in sequentibus acturus sum, collocandus est. Non tamen ubivis corpus infestat, sed articulos nervosasque partes saltem, propter causas, quas posthac recensebo, occupat.

Est autem Ichor & Meliceria Celsi, seri acris ad læsos, & dolore magno & inflammatione tentatos articulos, ex reliquo corpore copiosa affluxio, & cum ingentibus doloribus, inquietudinibus, febre, viriumque prostratione effluxio, aliorumque symptomatum scaturigo. Dixi ab initio, affectum huncce antiquis incognitum fuisse, Celsum tamen, quem meritò Hippocratem Latinum appellamus, ejus notitiam aliquam habuisse ex libr. suo 5. cap. 26. sub titulo de sanguine & sanie & pure, & eorum speciebus, quando meliora deteriorave sint, colligere est, hæc enim habet verba. Est, inquit, quædam sanies, quæ vel Ichor vel Meliceria nominatur. Et paulò post, Ichor tenuis subalbidus ex malo ulcere exit, maximeque ubi nervo læso, inflammatio sequuta est. Meliceria crassior, & glutinosior, subalbida mellique albo subsimilis fertur. Hæc quoque ex malis ulceribus, ubi nervi circa articulos læsi sunt. Et inter hæc loca maximè ex genubus &c. hactenus Celsus. Hæc quia ad institutum nostrum faciunt, & affectum huncce Celso cognitum fuisse indicant, placuit illum Celso adscribere, & Ichorem & Meliceriam Celsi appellare.

Apud Germanos, quià frequens est affectus in articulorum vulneribus, Chirurgi nonnulli de eo scripserunt, inprimis Paracelsus, Felix Wirtzius, Hans von Gersdorf genandt Schilhans / Petrus von der Stille / Christoph Wirsung. Johan. Colerus, forsan & alii, qui mihi ad manus non venerunt, sed pace eorum sit dictum, haud appositè rem tetigerunt, ut posthac fusiùs ostendemus. Cur autem symptoma hoc antiquis & etiamnum rationalibus Medico-Chirurgis veluti incognitum (nullus enim ex professo quicquam de hoc quod sciam scripsit) Lector posthac videre poterit.

Diximus superius, Ichorem & Meliceriam Celsi, serosum, crudum, indigestum esse serum, testatur id Celsus, loco præallegato, & ipsa experientia fidem quoque facit. Est præterea acris Ichor iste, propter doloris vehementiam, inquietudinem & internorum viscerum intemperiem calidam, calor nativus adeò debilitatur, ut serosum huncce humorem in pus laudabile concoqui non possit. Quapropter ab intemperie illa calida acrimoniam acquirit, nervos, ligamenta, imò & plerumque ossa ipsa erodit, & cuniculosa ulcera hinc & inde perfodit. Læsis præterea articulis sequitur Ichor acris, tum propter nervorum abundantiam & exquisitissimum sensum, quo præditi sunt, tum etiam propter caloris nativi imbecillitatem, & sanguinis penuriam, quæ omnia ad concoctionem ichoris desiderantur. Non omnes autem læsi articuli Ichore, & Meliceria acri tentantur, sed hi tantum, in quibus dolor maximus, & inflammatio supervenit: nisi enim superveniret dolor, nulla fieret attractio humorum excrementitiorum & sanguinis, & proinde nulla subsequeretur inflammatio, aut membri læsi intumefactio, multò minùs copiosa illa ichoris profluxio. Calor enim nativus partis læsæ sufficiens esset, ad concoquendum ichorem, qui ab initio mitis est, & cum vulnere proportionem habet. Quia autem propter inflammationem partis affectæ, & totius corporis intemperiem calidam, propter doloris item vehementiam, vigilias, aliaque gravissima symptomata, calor nativus destruitur, & quodammodo extinguitur, ideò affluens ichor in pus converti non potest, sed crudus & indigestus affluit, sed & propter maximam inflammationem acrimoniam acquirit, ex qua symptomata omnia ingravescunt, & plerumque non tantùm partem læsam, sed totum corpus destruunt. Dixi antea, læsis articulis symptomata, hæc præsertim supervenire, vulnera enim, & contusiones carnosarum partium, propter nervorum paucitatem, minus sunt dolorosa, & proinde affluxui humorum, & inflammationibus minus obnoxia. Abundant præterea his in partibus, sanguis & spiritus vitalis & naturalis, simul & humidum radicale, quorum beneficio mox ab initio, nisi error in curatione à Medico & Chirurgo commissus fuerit, affluens ichor in pus laudabile convertitur.

Ex toto præterea corpore ad articulum læsum Ichorem sive serum hoc confluere dixi, contra falsam & ineptam barbitonsorum & Anatomiæ imperitorum hominum opinionem, qui ichorem illum articulo læso ingenitum esse, & nequaquam aliunde profluere statuunt, hancque ob causam ineptissimo, ut Joh. Langius Epistolarum Medicinalium lib. 1. Epist. 3. & alibi testatur, vocabulo, Das Gliedwasser / hoc est, aquam articulorum appellant, & esse arbitrantur. Quod tamen falsissimum esse, etiam mediocriter in dissectionibus Anatomicis versatis Medicis atque Chirurgis, notum est. Sciunt enim, in omnibus articulis totius corporis, non tantùm humoris serosi contineri, quantum ex digito uno vulnerato nonnunquam una die & nocte profluere videmus. Addam exemplum unum aut alterum.

Nobilissimus & Prudentissimus Vir, Dn. Johannes à Watenwil, Inclytæ civitatis & Reipublicæ Bernensis, Consul prudentissimus, Patronus & Amicus meus observandus, felicissimæ memoriæ, cùm vulnus quamvis exiguum in digitum medium recepisset, illudve à barbitonsore malè curatum fuisset, exorto dolore, ichor extillare cœpit, & quidem tam copiosè, ut intra paucos dies plus quam mensuram integram Bernensem effluxisse sæpissimè mihi affirmaverit: idque tanto cum dolore, febre, virium prostratione, aliisque gravissimis symptomatibus, ut parum abfuerit, quin vitam amitteret. Tandem quidem convaluit, sed articulus sauciatus suo motu destitutus fuit: uti hisce meis non rarò vidi oculis: reliqua ex relatione nobilissimi ægri habeo.

Ante annos aliquos, cùm Lausannæ Equestrium Medicinam & Chirurgiam facerem, in suburbio Marteres, civem quendam quadragenarium Claudium nomine, doliarium, curandum habui. Ille findendo ligna sibimet ipsi vulnus ad rotulam dextram secure inflixerat. Id cùm ab initio non usque adeò magni momenti esse arbitraretur, & proinde expertos Chirurgos non adhiberet, sed nescio quo Balsamo semetipsum curare vellet, & labia vulneris intra dies quindecim uniret, collectus fuit ichor in profundo vulneris; quapropter exorto dolore intensissimo me advocare jussit. Tum totum crus supra modum intumefactum inveni, inprimis genu, quod & inflammatione adeò erat obsessum, ut Gangrænam in proximis esse, mihi videretur. Aderat præterea febris continua & ardentissima, capitis & lumborum

rum dolor maximus, sitis inexhausta; nausea, eructationes, cibi fastidium, Inquietudines, Vigiliæ, Lipothymiæ, & tanta virium prostratio, ut sibi vix in alterum diem usque vitam transigere posse putaret, parùmque superesset spei. Ex ipso autem vulnere caro fungosa & livida, ad magnitudinem ovi gallinæ excreverat, quæ pelliculo obducta esse videbatur: In illam cum stylum exploratorium immisissem, (quod facilè & sine ulla violentia præstiti) Ichor tam copiosè effluxit, ut prima illa vice ultra sesquilibram in scutellam colligerem, sequentibus quoque diebus continuò & sine intermissione exstillavit, ita ut sanctè affirmare possim; intra paucos dies ad multas libras effluxisse. Tandem summa à me adhibita diligentia utcunque convaluit, utcunque inquam, genu enim suo motu privatum fuit, totumque corpus propter morbi violentiam & diuturnitatem cacochymicum, languidum, & ad vitæ suæ finem imbecille remansit.

Exempla hæc (quorum nisi Lectori tœdiosum esset, infinita habeo) adscribere placuit, ut barbitonsores eorum ineptiam ex eis videant, continent quidem articuli in se humorem viscosum, & veluti mucilagineum, à natura (ut docet Hippocrates lib. de locis in homine, & libro de fracturis ossium) in hunc finem procreatum, ne continuo motu excrescerent, sed lubrica persisterent: verùm tantam copiam, ut plerumque effluere videmus, in se continere posse, absurdum est dicere. Secundò, ut indigitarem, Ichorem hunc ex reliquo corpore ad articulum læsum confluere. Quod & post Damocratem testatur Langius, loco superiùs allegato, his verbis. Quamvis, inquit, bona pars Medicorum causam phlegmonis vulnerum, in corporis Cacochymiam referunt, Damocrates tamen (me judice) rectiùs in dolorem refert, qui ex musculorum nervis & tendinibus vulneratis, oboritur circa articulos, sensus & arbitrarii motus organa: quæ cum ferè nulla carne sint cooperta, acutiùs sentiunt, & ob id majori dolore quàm Epigastrii musculi carnosi affliguntur: qui velut cucurbitula omnifariam humorum alluviem ad vulnus pellicit, quod tandem vulnus intumescens, tertio aut ad plurimum quinto die phlegmone & aliis symptomatibus corripitur. De his videat Lector plura apud doctissimum Langium loco citato, & in epistola ad Lectorem libri primi Epistolarum. Tertiò patet ex prædictis observationibus & historiis, affectum huncce scaturiginem esse quamplurimorum gravissimorum symptomatum, uti sunt Cacochymia, ictericia, Atrophia, hydrops, & infinita alia, de quibus in fine hujus libri sigillatim & fusiùs agemus.

Distinguit quidem Celsus loco citato affectum huncce in Ichorem & Meliceriam, sed distinctio hæc solummodo in colore & consistentia materiæ, quæ effluit; consistit, nec usque adeò magni momenti esse arbitror. Si quis tamen accuratum observatorem, & diligentem Chirurgum se præbere voluerit, videbit materiam, quæ ab initio morbi effluit, verum & subtilissimum Ichorem plerumque instar aquæ limpidissimæ esse, tandem verò in Meliceriam abire, & crassiorem & glutinosiorem fieri. Mutatio illa materiæ effluentis, optimum signum est, & naturam circa concoctionem ichoris occupatam esse, & in victricem morbi evadere posse, spem facit.

Est alius affectus Meliceris dictus, de quo Galenus libro de tumoribus præter naturam, sed cum Ichore & Meliceria Celsi nullam habet affinitatem. Est enim abscessus mollis, flaccidus, & indolens, ex materia frigida, melli albo non absimilis, & membrana inclusa, genitus. De quo institutum nostrum non est hîc tractare.

Cap. 2. *De Causis Ichoris & Meliceriæ Celsi.*

HActenus quid sit ichor acris, sive hydrops articulorum, breviter exposui, sequuntur nunc causæ. Sunt illæ externæ & internæ, adeò tamen concurrunt, ut una sine altera vix reperiatur. Externa est vulnus aut contusio, fractura vel dislocatio. Interna est Cacochymia, & redundantia pravorum humorum: plerumque etiam plethora. Paracelsus tertiam addit causam, videlicet negligentiam vel potiùs inscitiam Chirurgi, quam ego causæ internæ præfero. Etiamsi enim corpus Cacochymicum, vel etiam plethoricum fuerit, raro tamen Ichorem consequi videmus, si vulnus à rationali Medico aut Chirurgo ex arte curatum fuerit, uti postea fusius dicam.

Non autem omne vulnus hujus mali causa existit, sed illud præcipue, quod aut in ipso articulo, aut prope ipsum infixum est: idque propter sequentes causas, Nervi, qui, ut testatur Galenus de usu partium lib. 12. corpori motum & sensum largiuntur, hinc inde per musculos dispersi, in ipso articulo tam copiosè concurrunt, ut vix detur vulnus in articulo, ubi non sit læsus nervus, aut nervosum quid. Hinc protinus sequitur ingens dolor, dolorem (quia humores ex viciniis locis ut cucurbita ad se trahit, ut idem Galenus docet) sequitur inflammatio, quæ calorem ejus partis ita debilitat; ut influentium humorum impetui resistere non satis sit potens: quapropter tanto cum impetu, tantaque in copia circa vulnus confluunt, ut cum beneficio naturæ in pus laudabile converti non possint humores isti, indigesti & crudi effluant, necesse est. Ichor ille propter maximam intemperiem calidam partis læsæ, mox acrimoniam acquirit, partesque nervosas pungit & erodit: hinc dolor magis magisque exacerbatur, morbusque augetur, donec dolor sedatur.

Sunt præterea juncturæ respectu aliarum partium propter carnis, venarum item & arteriarum penuriam imbecilles, & frigidiores, & proinde minus idoneæ ad digerendos serosos hosce humores. De contusionibus & fracturis, quæ circa juncturas fiunt, idem statuendum est. In his enim si error in curatione commissus fuerit, dolor, affluxus humorum, & inflammatio supervenerit, facilè hydrathros sequetur, ut postea exemplis ostendam.

Non sufficit autem externa sive primitiva illa causa, nisi interna, quam Medici antecedentem vocant, concurrat. Si enim repletio sive ad vires, sive ad vasa, non adfuerit in ægro, non facilè vulnus inflammatione tentabitur. Non facilè meritò adscribendum est: nonnunquam enim affectum huncce in corporibus robustissimis, sanis, & puris accidisse memini; addam exemplum unum aut alterum.

Rusticus quidam sanus optimoque corporis habitu præditus, Hans Schlichter nomine, subditus Nobilissimi Viri Dn. Petri à Watenvuil, Domini in Weil &c. Cùm Anno 1617. ab alio quodam rustico in conflictu, ad secundum articulum medii digiti manus sinistræ morsus fuisset, & ab inexperto quodam barbitonsore curari posse, credidisset, non diu post sequutus est dolor maximus, inflammatio & tantus affluxus humorum serosorum, ut vix credibile sit. Tandem excisis & putrefactis ligamentis & appendicibus, à me, divino aspirante auxilio feliciter restitutus fuit, nisi quod junctura illa rigida & immobilis permanserit, quemadmodum prolixè dictum fuit in quarta Cent. Observ. 87.

Anno 1583. Mercatori cuidam in Langenberg, prope Dusseldorpium, Girhard Munch nomine, post morsum

morsum hominis in dextrum indicem idem accidisse memini. Is quamvis esset Vir juvenis, robustus, & optimo corporis habitu præditus, nihilominus tamen, exorto prius dolore, tanta sequuta est humorum affluxio & inflammatio, ut Chirurgi, quibus curatio commissa fuit, manum ad carpum amputare decreverint. Industria tamen & arte Viri præstantissimi, Dn. Cosmi Slotani p. m. (apud quem ego tum temporis artem meam exercebam) non tantum manus, verum etiam digitus conservatus fuit. Propter erosionem tamen tendinum & ligamentorum primus & secundus articuli rigidi permanserunt. Longa quidem ac laboriosa fuit curatio hæc, adeo tamen ad votum successit, ut in toto isto tractu, tam à nobilibus quàm plebeis, laudibus veluti ad cœlum extolleretur Dn. Slotanus.

Hæc in eum finem scribo, ut manifestum fiat; tantam doloris attrahendi esse potentiam, ut etiam serum & veluti nutrimentum ipsum pro nutritione constitutum, ex toto corpore ad se trahere, & in excrementum convertere possit. Hinc sequitur atrophia illa maxima, quam plerumque hydrarthrum sequitur. Vidi id plenius Novisiæ in Belgio in puella quadam sana, & optimo corporis habitu prædita, Magistri Anthonii ben dem Kan / p. m. barbitonsoris filia. Illa die quodam deambulando per urbem, pedem sibi aliquantum contorsit: verum cum dislocationem nullam adesse, mater, rerum Chirurgicarum non ignara, cognovisset, non usque adeo hac de re sollicita fuit. Post dies aliquot cum pes intumuisset, & dolor accrevisset, accedit ad ipsam barbitonsor quidam, qui antea artem suam apud prædictum M. Anthonium didicerat. Is ultro se offert, se velle & posse intra paucos dies pedem in pristinum statum restituere. Mater itaque concedit, filia patitur, barbitonsor ex parte vino oneratus, crudeliter pedem extendit, & hinc inde detorquet: quid fit? Exoritur dolor immanis, & longè acerbissimus, ut sincere & veluti testis ocularis affirmare ausus sim, intra paucos dies ad multas libras aquæ aut Ichoris ex pede, multis in locis exulcerato, effluxisse; at quis non videt ichorem aut humorem huncce serosum & indigestum ex toto corpore, doloris vehementia attractum fuisse? Reliqua enim membra intra paucos dies ita exaruerunt, ut ossa vix cute obtegerentur. Statim quoque post crudelem ac nullo modo necessariam illam extensionem, febris, lipothymiæ, nausea, inquietudines, delirium aliaque gravissima symptomata supervenerunt. Tandem post infinitos dolores, arte & industria Domini Johannis Duingens, ejus urbis Chirurgi non vulgaris, utcunque restituta fuit, utcunque inquam. Ligamenta enim, cartilagines & appendices articuli, quia ab humore illo acri erosæ fuerant, rigida & immobilis permansit junctura, ita ut per totam vitam claudicaret. Anno 1622. simile exemplum vidi Bernæ in juvene quodam, cujus historiam vide circa finem hujus libri cap. 29. de ulcere cum osse carioso.

Duplicem autem esse materiam effluentem ex articulo hydrarhro obsesso, suo loco dicetur, nimirum aut tenuis aut subtilis, quæ propiè Ichor dicitur, aut aliquantum spissior, & Meliceria appellatur, quæ diversitas ratione humoris, in corpore redundantis, accidit. Si enim pituitosus fuerit æger, materia quæ effluit, ichorosa, alba & veluti serum lactis existet: nonnunquam quoque aliquomodo viscida, glutinosa, ac si albumen ovi concussum permixtum esset, effluit. Si biliosum fuerit corpus, aliquantum flavescet; sin attabilaris, obscurus erit. Rubescet verò, & cruenta erit, si æger plethoricus, aut vena aliqua capillaris erosa fuerit.

Secundum porrò caloris innati partis affectæ conditionem, & humoris effluentis copiam ichor, qui affluit, nunc subtilissimus, nunc verò aliquo modo spissior erit. Si enim ad summam imbecillitatem redactus fuerit calor innatus, tum partis affectæ, tum totius corporis, serum, quod effluit, subtilissimum erit, præsertim si in copia effluxerit. Quantum vero prædictus calor robustior fuerit, tantum ichor erit spissior. Calor enim nativus virulentam illam materiam digerit, concoquit, & paulatim in pus convertit. Hinc evenit, quod in dyd:arthro ichor primò subtilissimus effluit, post impetum verò morbi, & sedatis doloribus, cum natura vires suas recolligit, paulatim incrassatur materia illa acris, fitque instar mellis albi: deinde quoque oleaginosa, donec vi naturæ in op.in.um pus redacta fuerit.

Tertiam causam hydropis articulorum, ignorantiam Chirurgi esse, ab initio hujus capitis diximus. Paracelsus hujus quoque fuisse sententiæ, & synoviam suam sæpissimè propter incuriam & inscitiam Chirurgi accidisse, diversis in locis testatur, Bertheoneæ lib. 1. cap. 7. mihi tomo. 3. pag. 347. inter alia hæc habet verba: Wann das Gliedwasser gehet / so ist es ein Zeichen eines unverständigen Artzes: hoc est, quando aqua articulorum fluit, ignorantiam Medici denotat. Patetur Paracelsus, ignorantiam Chirurgi quidem esse causam, interim tamen quomodo aliquis huic malo præcavere, vel methodice illud amovere & curare possit, suos non ex arte instruere, ex eis, quæ in scriptis suis continentur, satis appatet.

Joh. Langius lib. 1. Epistolar. Medicinalium, Epistola 3. de ineptis & ineruditis Chirurgis scribens, rem veluti acu tetigit, his verbis. *Quam*, inquit, *teste Galeno in curando vulnerum nihil sit prius, providere ne plegmone corripiatur, hi,* (videlicet barbitonsores) *non modo quid phlegmone sit, ignorant, sed nec musculorum aut tendinum, aut articulorum compaginem, aut situm noverunt, &c.* Quibus verbis magnus ille vir, præcipuum illud, quod in Chirurgo rationali desideratur, Theoriam videlicet, sive fundamenta artis Chirurgicæ, comprehendit; ut enim fidelis ac diligens architectus primò fundamentum ponit, deinde superædificat: ita etiam vult Langius, ut Chirurgus primò imbutus sit Theoria, hoc est cognitionem habeat principiorum artis. Ubi enim Theoria deficit, praxis incerta & labilis est, omniaque experimenta Empiricorum periculosa sunt, attestante Hippocrate lib. 1. aph. 1. Contra, si Chirurgus ingeniosus & diligens in Theoria versatus fuerit, facilè in excellentissimum practicum evadet, in gravissimis quin etiam affectibus, quæ facienda, facilè cognoscet.

Theoria autem in se comprehendit cognitionem subjecti Chirurgiæ, hoc est, structuram corporis humani, notitiam item morborum, eorumque causatum, accidentium, & hujusmodi. At quia hæc plerumque in Chirurgis Germanis, proh dolor, desiderantur, ut quorum major pars studiorum, quibus fundamenta artis acquiruntur, contemptores, mirum non est, si symptoma hoc inter ipsos tam frequens est, & vix reperiatur barbitonsor, cui non sit notissimum. Qua methodo verò sit evitandum, aut quibus remediis curandum, ipsos ignorare fidem facit quotidiana experientia, imò & remedia ipsa, ut cap. 12. fusius ostendam.

Vult præterea Langius in prædicto loco, Chirurgus notitiam habeat structuræ corporis humani, & meritò. Quemadmodum enim nullis artifex, quamvis rudis, in sua arte perfectus esse potest, nisi habeat notitiam subjecti suæ artis, ita etiam nemo perfectus esse Chirurgus, nisi Anatomiæ

miæ ſcientiam aliquam habuerit. Præcipuum autem in curatione vulnerum eſt, ſcire ; quænam pars ſit læſa, inde enim quænam ſymptomata exſpectanda, facilè conjiciet Chirurgus. Si enim venæ aut arteriæ ſectæ fuerint, hæmorrhagia exſpectanda eſt, nervo verò aliiſque nervoſis partibus læſis, dolor ingens, inflammatio, convulſio & hujuſmodi ſymptomata metuenda ſunt: quibus omnibus diligens & in Theoria verſatus, Chirurgus; tam victus ratione, quam evacuationibus, aliiſque præſidiis maturè reſiſtere poteſt, hæc verò quia puri Empirici ignorant, mirum non eſt, ſi vulnerati etiam ex minimis vulneribus graviſſimo hocce ſymptomate corripiuntur, Paracelſum quin etiam ignorantiam & inſcitiam Chirurgi ſynoviæ cauſam eſſe, ſtatuiſſe.

Præter prædictos errores alios quoque nonnullos vulgus Chirurgorum, propter inſcitiam committit, dum alii decocto vulnerario, alii Emplaſtro ſtictico, ſive fodicationum Paracelſi, vel balſamis quibuſdam, vulnera omnia, ſine diſtinctione ſtatim ab initio, protinus occludere, & ad cicatricem perducere tentant. In vulneribus carnoſarum partium, ubi neque nervus, neque nervoſum quid ſauciatum, neque contuſio adeſt, etſi id locum habere poſſe videatur, quia tamen periculo non vacat methodus illa Empirica & irrationalis, & doctrinæ Galeni adverſatur, ideò à rationalibus Medicis non probatur, ſed ut periculoſa & incerta rejicitur. Non enim ſufficit, ut citò curemus ægrotum, niſi id tutò quoque & jucundè, hoc eſt, ſine dolore fiat. At hujuſmodi medicamentis, quæ vulnus protinus claudunt, ſine periculo ab initio uti nos non poſſe, docent quotidiana exempla & ratio ipſa. Dum enim ſuperficies vulneris, quæ carnoſa, calida humidaque eſt, & ſanguine abundat, citò coaleſcit. Nervoſæ verò partes, quæ frigidæ & ſiccæ, paucoque ſanguine præditæ ſunt, confeſtim ac ſimul conſolidari nequeunt, colligitur materia ſeroſa in profundo vulneris, quæ mox acrimoniam acquirit, nervos nervoſasque partes pungit & vellicat, hinc dolor graviſſimus, & plerumque hydrarthros ſequitur, ſed de his plenius ſuo loco dicturus ſum. Rectè itaque dicit Seneca: *In morbis nihil magis periculoſum eſt quam immatura Medicina.* Vidi id Anno 1620. Menſe Junio in juvene quodam Bernenſi, 12. circiter annorum, & Magiſtri Matthis Keller Arcularii filio. Is ſibi ipſimet cultro infligens vulnus in ſiniſtri indicis articulum, qui medius eſt in ordine, ubi ſola cutis in tranſverſum inciſa fuit. Superficiem vulneris decocto vulnerario, intra paucos dies conſolidavit. Verum collecta materia in profundo vulneris, digitus totaque manus mirum in modum intumuerunt, dolor maximus exortus, & hydrarthros ſequutus eſt, ut capite 7. fuſius dicam. Quæ incommoda & horrenda ſymptomata ex Emplaſtro ſtiptico, & balſamis ab idiotis & theoriæ artis imperitis, applicatis, ſequuta fuere, Lector ſuo loco quoque videre poterit. Hinc curationes hujuſmodi, quæ citò fiunt, tutò tamen, ſed & multò minus jucundè, fieri non poſſe, videmus. Quapropter doctrinam, quam magnus Hippocrates lib. 1. Aphor. 22. de internis Medicationibus nobis reliquit, ad externa vulnera haud ineptè & malè quoque referre, & accommodare poſſe mihi videtur, de quo plura cap. 6. Deo dante.

Alium & graviſſimum profectò errorem Fælix Wirtz, Chirurgus Baſileenſis, alioquin diligens, ſed in theorica arte parum verſatus, inter Chirurgos Germanos introduxit, qui & plerumque Ichorem & Meliceriam provocat, dum in digitorum & manuum vulneribus, uſum turundarum improbat. Hinc cutis, quia membranoſa eſt, protinus contrahitur, vulnuſque clauditur. Natura enim partes nobiliores, veluti venas, arterias, nervos, nervoſaque omnia, cute ab injuria aëris vindicare ſtudet. Porrò caro, multo magis membranæ, parteſque nervoſæ, quia tam citò coaleſcere nequeunt, colligitur materia in fundo vulneris, (præſertim ſi anguſtum fuerit) incaleſcit, & dolorem, inflammationemque primò, deinde quoque hydropem in articulo ſauciato procreat, uti lector videre poterit in quarta Centuria obſervationum noſtrarum, Obſerv. 76. ubi errorem Wirtzii paulò prolixius refutavimus.

Inter Empiricos, & theoriæ artis imperitos barbitonſores, & hujus farinæ homines, maximo in pretio habetur unguentum, quod vocant armarium, eoque cultrum aut gladium, quo vulnus inflictum fuit, inungunt, ſed ut plurimum parum feliciter, dum enim gladii aut cultri curam habent, vulnus verò negligunt, contrahuntur ipſius labia, graviſſimaque ſubſequuntur ſymptomata, uti capite 10. prolixe ſcripſi.

Nonnulli inter Empiricos & Theoriæ ignaros, ulterius & magis ad Diabolica progrediuntur, & vulnera hi characteribus & ſignaturis, alii conjurationibus diabolicis, aliiſque mediis, Chriſtianis illicitis, ſanare ſtudent, & juſtiſſimam Dei iram provocant, ægroſque ſuos plerumque in maximum periculum deducunt. His omnibus conſideratis & ponderatis, quis quæſo non videt, ignorantiam barbitonſorum, aliorumque imperitorum Empiricorum hominum, ut rectè Paracelſus ſcriptum reliquit, præcipuam eſſe cauſam hydropis articulorum, ſive ſynoviæ.

Cap. 3. *De nomine hujus morbi.*

Apud Methodicos & rationales Medicos Ichorem & Meliceriam rarum quid eſſe, imò & antiquis Medicis, præter Celſum, incognitum fuiſſe morbum, capite primo oſtendi. Ut igitur eſſentia morbi rectè intelligatur, viſum eſt adſcribere nomina, quæ Germani Chirurgi ipſi impoſuerunt. Paracelſus variis in locis hujus affectus mentionem facit, eumque ſynoviam Glidwaſſer appellat. Felix Wirtz eiſdem vocabulis utitur. Vulgus quoque Chirurgorum Germanorum, dictionem Glidwaſſer / aut, ut aliis placet, Glutwaſſer retinuerunt.

Videtur autem Paracelſum appellationem ſuam ab ovo deducere voluiſſe, cùm enim Ichoroſa materia, quæ ex læſis articulis fluit, albumini ovi non multum ſit abſimilis, ſynoviam ex Græco vocabulo ſyn & genitivo ovi, formare voluiſſe (ſimilitudinem quaſi cum ovi albumine habentem (veriſimile eſt. Sic enim alio in loco affectum hunc ce definit: Glidwaſſer / inquit, iſt / wann der Klar deß Geäders außrinnet / zähe wie ein geſchlagen Eyerklar / hoc eſt, ſynovia eſt, quando humidum nervorum viſcidum, veluti albumen ovi concuſſum, effluit. Utitur quoque Paracelſus vocabulo iſto Synovia in alia ſignificatione, ſed de hac inſtitutum noſtrum non eſt hoc loco agere. Videat Lector Scholia ſua in libris Paragraphorum, Commentarium de Gutta, mihi tom. 2. p. 189.

Nonnullos affectum huncce Glutwaſſer appellare diximus, & rectè quidem. Vocabulum enim hocce à prunis & carbonibus accenſis Germanicè Glut / & aqua Germ. Waſſer / deductum eſt. Quemadmodum enim prunæ corpus noſtrum adurunt, dolorem maximum pariunt, partemque; niſi maturè amoveantur, deſtruunt, ita etiam ingentibus doloribus & tormentis affliguntur hi, quibus ichor acris, ſive aqua illa corroſiva ex vulneratis articulis profluit. Deinde quemadmodum Carbones igniti, inſigniter exſiccant, omniaque comburunt, ita etiam ichor

ichor iste, propter acrimoniam, quam habet, non tantum humidum radicale exsiccat, verum etiam ut plurimum venas, arterias, nervos, ipsaque ligamenta & ossa erodit, & sæpissimè calorem nativum penitus exstinguit, ita ut Sphacelus, in quo pars affecta nigra, veluti carbo cernitur, subsequatur. Præterea uti ex carbonibus ignitis, vapores calidissimi sursum tendunt, ita etiam in hoc morbo ex parte affecta vapores calidissimi exsurgunt, partesque nobiles, inprimis hepar, cor & cerebrum feriunt, gravissimaque symptomata excitant, de quibus in sequentibus fusius.

Cæterum quantum ad appellationem Germanicam Glidwasser/ hoc est, aqua articulorum, si simpliciter & in ea significatione ponitur, in qua vulgus Chirurgorum illam sumit, ineptissimum vocabulum esse, cum Joh. Langio, *lib.* 1. *Epist.* 3. sentio. Volunt enim, aquam hancce in articulis naturaliter contentam esse, id verò falsissimum esse, in præcedentibus ostendi. Non potest enim vox illa Glidwasser / quicquam aliud, quam naturalem articulo insitam aquam significare. Adjuncto verò vocabulo Germanico sucht/ perbelle ad hunc morbum accommodari posse existimo. Appellarem itaque affectum huncce Germanicè Glidwasser-sucht / hoc est, morbosa articulorum aqua. Vocabulum enim sucht / dispositionem morbosam denotat. Sic rectè dicitur Germanicè Wassersucht / Geelsucht / Fallendesucht / Lungensucht / ꝛc. Latinè unico vocabulo eleganter appellamus affectum huncce hydrarthrum, hoc est, hydropem articulorum. Etiamsi enim in ipsis juncturis tanta copia aquæ naturaliter non contineatur, ut antea demonstratum est, in ipso tamen articulo læso recipitur, colligiturque. Sic quoque dicimus, hydrocephalus, hydrocardia, hydrops uterinus, quando aqua in capite, circa cor, aut in matrice, præter naturam copiose colligitur. Hujus sententiæ quoque fuisse Dn. Johan. Langium, ex epistola paulò antea allegata apparet. Ubicunque enim Celsus (loquor autem de editionibus Dn. Henrici Stephani, & Dn. Johan. Furnesii, quæ mihi ad manus sunt) Ichorem scribit, Langius hydropem ponit. Adscribam verba Langii, multum enim ad curationem vulnerum rectè instituendam, & hydrarthrum præcavendum faciunt. *Quum* inquit (*teste Galeno*) *in curando vulnere nihil sit prius, quàm providere, ne phlegmone corripiatur. hi* (*videlicet imperiti barbitonsores*) *non modo quid phlegmone sit ignorant, sed nec musculorum & tendinum, aut articulorum compaginem & situm noverunt. Nec principio nervorum, ne spasmo corripiatur, provident: nec febris, qua totum corpus tabescit, rationem habent, quum vulneratis merum bibere vinum, cibariisque aromatum conditura præparatis, liberè vesci permittant: nec vulneris apostemationem agnoscunt, donec pro sanie bene cocta, liquorem fæculentum, oleagineum, & instar seri lactis tenuem, ubertim emanare viderint, quem Democrates perbelle appellat ichorem, trigodynlepton, Cornelius vero Celsus hydropem & Meliceriam appellat. Est*, inquit, *quædam sanies, quæ velut hydrops tenuis, subalbidus, ex malo ulcere exit, maximè ubi nervo læso, inflammatio subsecuta est.* Hactenus Langius.

Non male autem vocabulum hoc hydrarthros, sive hydrops articulorum, & Germanicè Glidwassersucht / huic morbo, propter sequentes rationes, convenire mihi videtur. 1. Quemadmodum in hydrope aqua in partibus carnosis totius corporis, ut in Anasarca, vel in abdomine, scroto, & cruribus tantum, ut in Ascite, colligitur, ita in hydrarthro in hanc vel illam juncturam læsam confluit. 2. Quando calor nativus hepatis ita languescit, ut chylus in sanguinem converti non possit, generatur hydrops, ita quoque ubi in articulis propter doloris vehementiam, inflammationem, & abundantiam humorum excrementitiorum, calor nativus veluti suffocatus, prosternitur, aqua ita concoqui non potest, sed cruda & indigesta effluit. 3. Quotiescunque insignes obstructiones viscerum, præsertim hepatis, adsunt, hydrops plerumque oriri consuevit. Si in articulis vulneratis, Medicamenta quæ insigniter exsiccant, constringunt, & poros claudunt, uti sunt, pili capreolarum, de quibus vide Langium loco citato, aut pulvis Ostreorum, Cranei adulti, ossis sepiæ, spodii &c applicas, aut vulneris labia protinus, & antequam vulnus probè sit digestum, & mundificatum balsamis, potionibus vulnerariis, aut emplastro Stictico, sive fodicationum Paracelsi, claudis, Ichorem acrem sive hydrarthrum excitabis. Clauso enim vulnere in superficie, & putrescente materia in profundo, incalescit, fitque acris, dolorem excitat, & serosos humores ex proximis adjacentibus partibus, vel etiam ex toto corpore attrahit, sequiturque hydrarthros periculosissimus, quemadmodum capite primo de cive Lausannensi dictum fuit.

Cap. 4. *De signis Ichoris & Meliceriæ Celsi, hoc est hydropis articulorum.*

Etiamsi inter Germanos adeò frequens sit hydrops articulorum, ut etiam plebeis hominibus, & ipsis barbitonsorum tyronibus notissimum, antea dictum fuit, & proinde ut de signis aliquid scriberem, superfluum esse videatur. In gratiam tamen aliorum, quibus affectus ille adhuc incognitus, observationem singularem, ex qua omnia ferè signa hujus affectus colligi possunt, adscribam.

Anno 1616. patricio cuidam Bernensi Dn. *Philippo Kilchberger* nomine, in conflictu vulnus ad sinistrum carpum ense inflictum fuit, ubi vix cutis ad ligamentum obliquum usque sauciatum. Advocatur Chirurgus, qui suo more vulnus curat, & ut parvum, parvo quoque spacio temporis cicatricem obducere tentat. Ab initio quidem ex voto succedere omnia, & nullum adfuit symptoma, præterquam quod in digito annulari & auriculari de stupore quodam molesto conquereretur æger, quod in vulneribus nervosarum partium, brachiorum videlicet ac manuum, crurum item pedumque, veluti symptoma inseparabile esse consuevit. Dum enim illico post ictum humores circà partem læsam confluunt, facilè impeditur spiritus animalis, quo minus liberè ad extremitates confluere possit. Ex hoc porro stupore (quod monendum est, antequam ulterius progredior) facilè cognoscet diligens Medicus & Chirurgus, non solum quæ pars sit læsa, verum etiam læsionis magnitudinem. Nervum enim aut nervosum quid læsum esse denotat: &, prout major fuerit stupor, eò majorem quoque nervosarum partium esse læsionem, argumentum est. At si nervus omninò fuerit abscissus, non stupor tantum, verum etiam sensus & motus abolitio sequitur. Sed hæc obiter. Redeo nunc unde paulisper digressus eram. Diximus, vulnus tam exiguum fuisse, ut ligamentum obliquum vix læsum, quapropter ab initio neglectum, & tum in victus ratione, tum in reliquis omnibus erratum est. Porrò circa tertium diem morbi, cum æger ipse simul & Chirurgus omnia jam in tuto esse arbitrarentur, paulatim exortus est dolor, qui intra horas 24. ita adauctus fuit, ut incredibile sit dictu. Ego quinta die morbi advocatus, ægrum præ summo dolore ejulantem, & alta voce exclamantem inveni. Febris maxima, ardens & continua, cum linguæ

linguæ ariditate, capitis dolore continuo, & sitis inexhausta aderat. Vigiliis quoque, inquietudinibus, nausea, eructationibus, cibi fastidio. & vomitu vexabatur, & lipothymiæ frequenter superveniebant cum ventris constipatione, renum & lumborum dolore intensissimo. Manus simul & brachium mirum in modum erant tumefacta & inflammatione obsessa. Vulnus carne spongiosa, & aliquo modo livida, aut ex pallido livescens, repletum: ex quo non pus coctum, sed humor turbidus, & veluti serum lactis copiosissimè extillavit. Hæc etsi gravissima essent symptomata, cum bono Deo tamen feliciter à me restitutus fuit, nullo remanente manus incommodo.

Cæterum etsi ex prædicta historia signa omnia hujus symptomatis colligere possint, in gratiam tamen tyronum paulò prolixius ea explicare visum est. Primum itaque signum est, quod non pus, sed Ichor, hoc est, serosa & viscida materia ex vulnere effluat, ab initio quidem parcè, paulatim tamen copiosior. Sed hic notandum est, in omnibus ferè vulneribus nervosarum partium, ab initio serosum & crudum quid effluere, etiamsi omnia rectè & ad votum succedant, quapropter ex solo isto signo, aquam articulorum ut ita dicam, fluere, nondum est judicandum, donec & alia advenerint symptomata.

2. Circa tertium & quartum diem, pars affecta intumescit, ex reliquo enim corpore humores circa vulnus confluunt.

3. Eodem quoque tempore propter affluentium humorum copiam, inflammatio subsequetur, & æger vapores quosdam calidos, (fliegende Hitz) ex ipsa parte læsa sursum ascendentes, percipit.

4. Oritur dolor intensissimus. Materia enim in parte affecta collecta & acris reddita, nervos nervosasque partes pungit, atque vellicat.

5. Labia vulneris in aliquibus contrahuntur, ut plurimum tamen, & ferè in omnibus, elevantur & intumescunt, & vulnus carne quadam spongiosa, & ex pallido livescente, repletum conspicitur: Quæ omnia ex serosi humoris abundantia & malignitate, nec non caloris nativi ejus partis labefactatione procedunt.

6. Febris adest continua, quæ in aliquibus ardens, in nonnullis remissior existit, prout dolor intensus aut remissior, & abundantia humorum in corpore adfuerit. Ex febre postea linguæ asperitas, sitis, capitis, lumborumque dolor, inquietudines, & vigiliæ, nausea, & cibi fastidium, vomitus, alvi constipatio, aliaque symptomata supervenire consueverunt. Hæc breviter de signis; Quæ præterea symptomata exspectanda, lector ex sequenti capite colligere poterit.

Cap. 5. *De Prognosticis Ichoris, sive Meliceriæ.*

QUid sit hydrops articulorum, ipsiusque causas & signa breviter exposuimus, nunc quæ ante curationem perpendenda, & ægro adstantibusque prædicenda, paucis ut annectam, ordo tractationis postulat. Inprimis autem scire expedit, omnem Hydropem articulorum, gravem atque periculosum esse affectum, etiamsi in minimo fuerit digito. Talem enim esse morbum, ut omnes partes principes ab ipso alterentur, sæpissimè vidi. Idque præcipuè fit ratione doloris. Dolor enim quotiescunque partem aliquam infestat, humores ex toto corpore cum violentia, & veluti cucurbitula ad se trahit: testatur id Galenus multis in locis, & ipsa experientia fidem facit. Inde cacoëthem, ut testatur Gal. meth. medendi lib. 5. statim fieri, quæcunque in articulis accepta vulnera sunt, omnes ferè sciunt. Humores enim serosi, qui ex toto corpore ad articulum confluunt, incalescunt, putrefiunt, maligni & acres fiunt, tandemque ligamenta, appendices, cartilagines, nonnunquam & ipsa ossa erodunt. Porrò cum omnes partes corporis arteriis, venis, & nervis præditæ sint, propter doloris vehementiam, & in parte affecta collectam materiam acrem & malignam, per venas hepar, per arterias cor, inficiuntur & incalescunt, & hepar quidem propter venarum multitudinem & magnitudinem primo, mox quoque cor mediantibus arteriis, sic febris, sitis inexhausta, dolor capitis & lumborum, multaque alia symptomata, quæ febres comitari solent, oriuntur. Si dolor diu duraverit, Lipothymiæ quoque superveniunt, primò, quia dolor vires dissolvit, deinde etiam quia vapor putridus & malignus ex ipsa parte affecta per arterias ad cor ascendit. Delirium quoque nonnunquam supervenire consuevit; Idque tam propter consensum, quem cerebrum cum parte affecta, mediantibus nervis habet, tum etiam, quia vapores multi calidi & sicci, sive biliosi & putridi, ad caput ascendunt. At si delirium diu infestaverit ægrum, phrenesis quoque periculosa consequi solet. Diu durante dolore, spasmus tandem invadit ægrum. Accidit ille ut plurimum aut propter Sympathiam sive consensum, quem pars læsa cum cerebro & spinali medulla habet, aut quia vehementia doloris & continuis vigiliis, nervi præter modum exsiccati & arefacti fuerunt, tum etiam quod præter maximam copiam serosorum humorum, qui ex vulnere effluxerunt, totum corpus, & per consequens nervi extenuati & exsiccati sint.

Gangrænam in aliquibus consequuturam fuisse hydropem articulorum, observavi. Johan. Langius Epist. 3. lib. 1. id quoque testatur. Accidit illa propter ingentem inflammationem, præcipuè si frigida medicamenta, uti mos est quorundam barbitonsorum, applicantur, ulceribus enim frigidum frigiditasque mordax cutem obdurat, substantiam ejus densans & constringens. Dolorem insuppurabilem facit, eò quod nativum calorem, qui suppurationis causa est, extinguat, livorem obducit, & denigrat, rigores febriles; convulsiones, distensiones creat. Hæc faciunt frigida medicamenta, præcipuè in vulneribus nervosarum partium, ut alibi testatur Hippocrates. Est igitur summo studio procuranda & accelerandа suppuratio, sive digestio vulneris, quæ quidem in aliquibus citò, in aliis tardè perficitur ut cap. 6. fusius dicemus.

Ut plurimum autem sic in copia, uti sæpissimè antea dictum fuit, affluentibus humoribus (qui propter intensissimam intemperiem calidam partis affectæ, acrimoniam, & quidem malignam acquirunt) ligamenta & appendices articuli corroduntur, quibus exesis, ossa, mediante callo validissimo connectuntur, & junctura fit rigida atque immobilis, nec ulla arte aut industria (quod tyronibus artis diligenter notandum est, ne inconsideratè ea, quæ nemo præstare potest, ægris aut adstantibus promittant) restitui potest, quod ego in multis observavi, etiam in nobilissimo viro Dom. Johanne à Wattenwil, cujus mentio facta fuit cap. 1. & in rustico quodam, cujus memini cap. 2. Habeo inter rara mea anatomica, ossa brachii sinistri, in sepulchro quodam reperta, quæ in ipso cubito validissimo callo, & quidem tam eleganter sunt connexa, ut an antea ibi fuerit junctura, vix appareat. Accidit id procul dubio propter hydropem istius articuli. Os enim humeri supra cubitum fractum fuisse, etiam nunc ex callo evidentissimè apparet. Hinc conjicio, fra-

cturam non satis rectè curatam, inflammationem & affluxum humorum ad cubitum, ejusque hydropem sequutum fuisse. Hominem autem huncce multos annos cum hoc affectu vixisse, nec unquam brachium sursum elevare potuisse, & ad pectus semper gestasse, ex capite cubiti apparet: illud enim non sphæricam habet figuram, sed obtusum & depressum est.

Anno 1618. Basileæ in Cœmiterio ad S. Elisabetam os femoris sinistri inveni, quod in Musæo meo etiam nunc reservo. In hoc osse caput femoris cum capsula sua callo tam arctè & validè cohæret, ac si unicum esset os, vixque apparet, juncturam ibi fuisse. Vulnus autem globulo plumbeo vel sagitta ossi ipso femoris infixum fuisse, non longè à capite femoris in osse perbellè apparet, sed de his plura cap. 25. Placuit exempla hæc addere, ut ex eis juniores Chirurgi & Medici discant, se oleum & operam perdituros, quotiescunque post hydropem articulorum, amissum motum articuli restituere student.

Sæpissimè quoque in ipsa curatione propter doloris vehementiam & inflammationem, nervi & tendones retrahuntur, & incurvatur membrum, illæsis tamen ligamentis, & appendicibus, quo in casu adhuc aliqua spes restitutionis superest, quemadmodum postea dicemus cap. 26. Cacochymiam quoque, uti & icteritiam & Ascitem, post Meliceriam sequutam fuisse, observavi, fit id præcipuè, quando malum inferiores articulos, veluti pedes, genua & coxas occupat. Tunc enim dolor vehemens est, & ægrum ut plurimum per multos menses vigiliis & inquietudinibus mirum in modum excruciat, vires prosternit, omnesque actiones corporis impedit retardatque. Dormiendo enim concoctiones omnes perficiuntur. Contra si somnus doloribus & inquietudinibus interrumpitur, tunc chylus ex ventriculo & venis mesaraicis semicoctus & veluti crudus ad hepar pervenit. Hinc obstructiones, & labefactatio caloris nativi, & gravissimi morbi sequuntur. Si verò hydrops articulorum manus aut brachia occupaverit, minus est periculum: humores enim in tanta copia, uti ad crura, non adfluunt, & æger postquam impetus mali cessaverit, deambulando corpus exercet, calorem innatum excitat, & concoctionem promovet. Contrarium fit in affectibus crurum, in quibus propter diuturnum decubitum in dorso, renes, præcipuè autem sanguis in vena cava & hepate incalescit, inde internarum partium perpetua intemperies calida, febricula, sitis, vigiliæ, tandemque icteritia & hydrops sequuntur, renum quoque & vesicæ calculi generantur. Interna quoque viscera & ipse sanguis in vena cava & hepate quando ita æstuant, vapores multos ad caput mandant, fitque inde catarrhis obnoxium.

Si æger natura cacochymicus fuerit, aut illam in morbo ipso contraxerit, difficulter sanabitur, præcipuè si humores acres ad ligamenta & ossa pervenerint, eaque carie contaminaverint. Hydrops articulorum (uti & alia gravissima vulnera, quemadmodum Clarissimus ac doctissimus Vir *Dn. Petrus Pavius* Anatomicus & Botanicus longè celeberrimus p. m. amicus meus sincerus ostendit) æstate superveniens, periculosior est, quàm qui hyeme, innatus enim calor alacrior, & plus potest hyeme quam æstate, morbo resistere, siquidem æstivi aëris non ambientis æstus, evocat dissipatque nativum corporis calorem.

Porrò cum in vulneribus magnis & pravis ut tumor adsit, natura ipsa postulat, sequitur, evanescente tumore, protinus circa vulnera articulorum convulsionem, & delirium in proximis esse, uti docet Hippocrates lib. 5. aphor. 65. & 66. Quippe, uti testatur Galenus, indicium est, humores noxios ad principes partes transmitti, qui tamen propter dolorem; quem prava & magna ulcera sequi par est, ad vulnera ipsa potius confluere deberent. Quippe dolor attrahit, & fluxiones concitat. Sæpissimè quoque meliceria in ulcus magnum & insanabile degenerat, quando videlicet ligamenta eroduntur, & caries in osse consequitur. Propter doloris vehementiam & diuturnitatem; propter vigilias item & appetitus prostrationem, in nonnullis vires ita dissolvuntur, & humidum radicale adeò absumitur, ut etiam animam efflent. In iis autem qui morituri sunt, ulcus ante mortem lividum & aridum, aut nigrum & aridum fit, parum aut nihil egerens materiæ. Id autem accidit propter summam alteratricis & expultricis facultatum labefactationem & imbecillitatem. De quo vide Hippocratem prænotionum *lib.* 1. *cap.* 8. & tractatum nostrum de Gangræna & Sphacelo *cap.* 11.

Cap. 6. *De curatione vulnerum in genere, ubi ab initio vulnus cruentum digerendum & suppurandum esse, ostenditur.*

DEbebam nunc recta ad curationem methodicam Ichoris acris, sive hydropis articulorum progredi, sed quia multi Chirurgorum decocto vulnerario, balsamis, emplastro stictico, aut unguento armario, aliisque medicamentis, præter rationem adhibitis, gravissimum hocce symptoma plerumque excitant provocantque, operæ pretium esse duxi, nonnulla de curatione vulnerum in genere, & quibus intentionibus incipienda & absolvenda sit curatio, præponere. Addam quoque suo loco, quid de prædictis Medicamentis sit censendum, & quomodo eis cum fructu & secundum rationem utendum.

Omnem autem solutionem continuitatis, unitionem requirere, etiam idiotis notum est, & post Galenum, Guidonem, omnes, qui de re Chirurgica scripsere, docent. Unitio autem hæc, sive consolidatio vulneris, à natura tanquam à principali agente, à Medico verò veluti Naturæ instrumento & ministro perficitur. Natura enim illa est, quæ per se sufficit consolidare vulnera, modo Medicus obstacula, quæ illam in suis operationibus impediunt atque retardant, auferat. Impeditur autem natura consolidare vulnus, si ossa fracta, & à periostio penitus separata fuerint, si telum, globulus plumbeus, ferrum, lignum, aut simile quid extranei, vulneri inhæserit.

Summa itaque diligentia in hoc laborandum, primò ut sanguis, si profluxerit, sistatur: quia enim thesaurus vitæ est, multos ex ipsius profusione animam simul profundere, videmus. Deinde diligentia adhibenda, ut quicquid extraneum vulneri inhæret, dum adhuc cruentum est, extrahatur. Ossa confracta in locum reponantur, vel si à periostio separata fuerint, extrahantur. Impeditur quoque natura, & sanatio sive unitio vulneris retardatur, si dolor, tumor, vel inflammatio, aut affluxus humorum supervenerint, & partem læsam infestaverint. Hæc omnia diligens ac exercitatus Medicus & Chirurgus facilè avertet, si optimam victus rationem instituerit, corpus à pravis humoribus expurgaverit, venam, si plethora adfuerit, & vires permiserint, inciderit. Sed nec illa omnia sufficiunt, nisi topica ex arte quoque adhibita fuerint.

Porrò doctrinam, quam Magnus Hippocrates de Medicationibus internis, nobis reliquit, ad externa vulnera haud ineptè quoque referri atque accommo-

accommodari posse, mihi videtur. *Concocta*, inquit, *Medicamento purgare ac movere oportet, non cruda neque ineunte morbo, nisi materia turgeat, plurimùm verò non turget.* Vult Hippocrates in hoc aphorismo, materiam peccantem primò concoquendam & digerendam, deinde movendam atque expurgandam esse; non tamen ab initio, dum adhuc cruda & indigesta est. Quandoquidem nihil crudi, in quacunque parte corporis id latuerit, commodè evacuari posse, experientia fidem facit. Hæc quoque in vulnerum curationibus locum habere, exemplis monstrabo.

Anno 1620. Mense Majo Reverendi & doctissimi Dn. Stephani Ecclesiæ Bernensis Ministri primarii filius, decem circiter annorum, vulnus contusum ad dextram palpebram recepit. Chirurgus, cui curatio vulneris demandata fuit, cum digestionis vulneris curam nullam haberet, decocto suo vulnerario & insigniter constringente, vulnus intra paucos dies cicatrice obduxit. Cùm verò durities & tuberculum scirrhosum & deforme remansisset, advocatus fui, purgato priùs corpore, ea quæ insigniter emolliunt, primò per dies aliquot, deinde quæ dissolvunt & discutiunt, simul applicui, quibus & quàm optimè restitutus fuit. Quàm infelix fuerit usus decocti vulnerarii in puella quadam, ad cilium dextrum vulnerata, Lector posthac cap. 7. videre poterit.

In tumoribus præter naturam, si quis materiam peccantem, crudam adhuc, nec satis concoctam & emollitam, in halitum resolvere, & per insensibilem transpirationem, ut loquuntur Medici, evacuare studet, is profectò subtiliores partes quidem resolvet, reliquum autem in scirrhum coagulabit. Addam exemplum. Nobilis quædam puella in arce serenissimi Principis mei, Guilhelmi, Ducis Juliacensium Clivensium & Montensium &c. felicissimæ memoriæ, cùm ab adolescente in transitu ictum digiti ad papillam sinistram accepisset, & exinde dolor, postea quoque intumefactio totius mammæ exorta fuisset, ac puella propter verecundiam malum celasset, & illa ipsamet, quæ inflammationem exstinguunt & insigniter repellunt & discutiunt, nequaquam tamen digerunt, sibi applicuisset, resolutis subtilioribus partibus materiæ peccantis, crassa in scirrhum concrevit. Ego literis nobilissimæ matronæ, Dominæ ab Hal, Architriclinæ Illustrissimę Principissæ, Hildenâ Dusseldorpium accersitus Anno 1590. scirrhum durissimum, dolorosum & cancrosum, magnitudinem nucis juglandis non multum excedentem, ad latus papillæ, versus Sternum inveni. Consului, ut præparato satis corpore, cutis superficietenus (non enim in profundo latebat scirrhus ille) secundùm longitudinem incideretur, & scirrhus cum sua membrana extraheretur, vulnusque, ut artis est, curaretur. Cum verò manualem hancce curationem, longè facilem & securissimam, respuerent, cùm ipsa ægra, tum etiam adstantes, nihil cum ipsa tentare volui; sed ad meos me contuli. Post meum abitum cum alius quidam, ipsam absque manuali operatione sanare vellet, & primò emollientia, deinde erodentia applicuisset; in horrendum cancrum degeneratus est scirrhus ille, ex quo tandem misere periit puella illa. Quod si ab initio morbi, materia circa papillam confluxa, digesta, postea, ut artis est, resoluta fuisset, procul dubio gravissimum hocce malum non supervenisset.

Redeo nunc ad Aphorismum Hippocratis, ex quo Methodica & artificiosa vulnerum curatio quoque colligitur. *Concocta* inquit, *medicare atque movere oportet*, quasi diceret; si tu materiam peccantem probè concoquis, postea moves atque evacuas, omnia, quæ circa ægrum facienda sunt, præstabis, & natura, quæ præterea requiruntur, facilè perficit. Cæterùm etsi ad vulnerum curationem hæc quatuor requirantur, digestio videlicet, mundificatio, carnis generatio, & cicatricis procreatio, priores tamen duæ præcipuè arte, posteriores naturæ beneficio fiunt. Vulnus si statim ab initio probè digestum, deinde mundificatum fuerit, natura facilè per se carnem generat, & cicatricem inducit, modò Medicus illa, quæ naturam in suis operationibus, ut antea quoque dixi, impediunt, amoveat.

In abscessibus eodem ordine procedendum est, ante omnia enim materia in parte affecta contenta, emollientibus & anodynis digerenda & concoquenda est; tum vomica aperienda, & pus evacuandum. Tandem mundificatis sinuositatibus (dummodò Orificium abscessus tutundis apertum retineatur, symptomata quin etiam, si supervenerint, removeantur) natura per se sinuositates carne adimplebit, tandemque cicatricem inducet. A digestione itaque, secundùm doctrinam Hippocratis, Curatio inchoanda est.

Porrò cùm omne vulnus ab initio sit crudum & indigestum, & ex se, præcipuè vulnera nervosarum partium, materiam serosam emittere scimus, statim secundùm mentem Hippocratis digerendum est; Digesto enim vulnere, & optimo ex se emittente pure, non facilè symptomata aliquod ægrum molestabit, nisi error vel à Chirurgo vel ægro commissus fuerit. Quandoquidem humores, qui propter solutionem continuitatis, subitamque mutationem, ad partem læsam decumbunt, & symptomata excitant, digesto vulnere effluunt, non digesto verò, in parte læsa retinentur, pessimaque symptomata excitant. Deinde perpendendum est; vix occurrere vulnus, etiamsi instrumento scindenti factum fuerit; in quo non aliquid sit contusionis, Ecchymosis, quæ sæpissimè in ambitu vulnerum ense factorum conspicitur, satis superque fidem facit. Cùm itaque caro contusa, docente Hippocrate, ut putrescat, & in pus convertatur, necesse sit, iterum manifestum fit, curationem vulnerum ab eorum digestione auspicandam esse. Nisi enim venæ capillares, & meatus in ambitu vulneris, qui statim ab initio propter affluentium humorum copiam occluduntur & adimplentur, reserati fuerint, & materia præternaturalis, in ipsis contenta, digeratur & concoquatur, putrescit in ipsis vasis, & acrimoniam acquirit. Ex qua sequuntur extensiones vasorum, intumefactio, dolor, aliaque commemorata symptomata. Ex quibus satis superque apparet, quàm periculosa sit eorum methodus, qui decoctionibus vulnerariis, balsamis, aliisque similibus medicamentis, vulnera statim ab initio, & antequam digesta fuerint, occludere tentant. De quibus suo loco fusius.

Ut igitur symptomata evitentur, ab initio relaxantia, emollientia & mediocriter calefacientia sunt adhibenda, vulneribusque imponenda, Hujusmodi autem sunt unguenta à practicis Digestiva appellata. Præparantur illa ex Cera, Therebinthina, Colophonia, Gummi Elemi, oleo rosaceo, amygdalarum dulcium, liliorum alborum, oleo de vitellis ovorum, butyro recentissimo, croco, & similibus, ut suo loco dicetur. In universalibus quoque nihil omittatur, & quæ affluentes humores reprimunt, calorem innatum conservant, præter digestiva, loco affecto applicentur.

Cæterùm, antequam hujus capitis finem faciam, monitos esse velim tyrones, de tempore, quo digestio vulneris perficitur, nihil certi statui posse. Vulnerum enim hæc citò, illa verò tardè suppurantur, idque secundùm conditionem vulneris, ac naturam partis

læsæ,

læſæ, conſtitutionemque ægri; Citiùs ſuppurantur vulnera, inſtrumento bene ſcindenti facta, confuſa verò tardè; in illis enim vaſa omnia ita ſunt aperta, ut materia abſque impedimento effluere poſſit, in his verò, propter contuſionem, ſanguis extravenatus, & humores, qui affluunt, diutius retinentur, & propter contuſionem putreſcunt, hinc calor innatus, cujus beneficio digeſtio perficitur, aliquo modo proſternitur. Citò digeruntur & ſuppurantur vulnera carnoſarum partium, propter ſanguinis & caloris nativi abundantiam: tardè verò in juncturis & partibus nervoſis ſuccedit ſuppuratio, propter caloris nativi eis in locis penuriam, & dolorem, qui ſequitur, actioneſque naturales retardat, dum humores noxios ex univerſo corpore ad ſe trahit. Quapropter ſæpiſſimè ex vulneribus articulorum ulcera cacoëthica fieri, Galenus ipſaque experientia teſtantur. Citò ſuppurantur & conſolidantur vulnera, quæ in corporibus puris, & optimo ſucco refertis, occurrunt, tardè verò cacochymicorum, propter caloris nativi imbecillitatem, & humidi radicalis defectum.

Hæc, candide Lector, non ſine graviſſima cauſa adſcribo. Vidi enim Chirurgos non vulgares, qui ſibi certum tempus ac dierum numerum, ad digeſtionem perficiendam, fingebant. Elapſo hoc tempore, ad mundificantia & abſtergentia tranſierunt, etiamſi vulnus non ſatis digeſtum & ſuppuratum eſſet, idque maximo ægrorum cum damno. Non enim in omnibus ſubjectis æquabiliter perficitur digeſtio, ut jamjam dixi, ſed in his citò, in illis verò tardè: Si itaque ante perfectam digeſtionem vulneris, & ſymptomatum remiſſionem, mundificantia & abſtergentia (quæ acrimonia quadam prædita ſunt) applicueris, vulnus irritabis, dolorem excitabis, de novo affluxum humorum ad partem læſam provocabis, tandemque naturam in ſuis operationibus ita perturbabis, ut ex ſimplici vulnere fiat ulcus cacoëthicum & malignum. Hanc ob cauſam digerentibus & dolorem ſedantibus, plerumque ad finem uſque curationis feliciter procedo, præſertim in vulneribus nervoſarum partium. Hoc modo enim ab omnibus ſymptomatibus, modò in univerſalibus nihil omiſſum fuerit, ſecurus ſum.

Cap. 7. *De decoctô Traumaticô, ſive vulnerariô, & an ab initio in vulneribus articulorum conveniat, nec ne?*

QUia permultos atque graviſſimos errores, magnaque ſymptomata, & præcipuè hydropem articulorum, ex uſu decocti traumatici ſive vulnerarii, quotidie conſequi, in præcedentibus dictum fuit, neceſſe eſt inveſtigare, an ſymptomata illa ratione decocti, an potius propter imperitiam barbitonſorum, aliorumque theoriæ artis Chirurgicæ imperitorum hominum, ſuperveniant, nec ne? Omne vulnus cruentum crudum eſſe, & digeſtionem, ſive ſuppurationem requirere, primam & præcipuam intentionem in curatione vulnerum eſſe, proximo præcedenti capite demonſtratum fuit. Suppurationem quoque medicamentis, quæ modicè calefaciunt & humectant, fieri, diximus, quapropter nunc inveſtigandum eſt, an decoctum vulnerarium haſce habeat facultates, anque digeſtio ulla vulnerum ex ipſo petenda aut expectanda ſit? id verò ut commodè & rectè fiat, ipſius ingredientia examinanda ſunt. Decoctum autem Halwilianum, & plerumque omnia, præcipuè ex pyrola, ſanicula, conſolida ſaracenica, Artemiſia (quam rothe Böckeln/ appellant) vinca pervinca (Halvvilianis Streiten vocatur) Alchimilla & fragaria præparantur. Addunt ſabinam, ſi aliquid præter naturam, ſpinæ videlicet, feſtucæ, fragmenta oſſis, globulus plumbeus, aut ſimile quid corpori inhæſerit. Herbas primò in umbra, dein in clibano exſiccatas, in pulverem redigunt, unamquamque ſeorſim. Poſtea æquali pondere ſimul commiſcent, & ad uſum reſervant. Hujus pulveris accipiunt cochleare plenum (ſic enim habet eorum recipe) quem in menſura una vini optimi tam diu coquunt, quantum ad ova duriuſculè coquenda requiritur temporis. De hoc decocto, una cum incocto pulvere prædictarum herbarum, ter in die ægro exhibent. Adultis cyathum unum, hoc eſt, ad quinque aut ſex uncias, pueris verò & delicatioribus minus. Linteum quin etiam in ipſo madefactum vulneri applicant. Hoc ſolo medicamento, neglectis omnibus aliis remediis, imò & univerſalibus, vulnera omnia, quantumvis maxima & periculo plena, ſanari poſſe, ſibi perſuadent, ſed eventus plerumque contrarium oſtendit, uti ex eis, quæ ſequuntur, videre eſt. Sed videamus nunc ordine ingredientia omnia. Pyrola exſiccat, aſtringit, & agglutinat, *Matthiolus in Dioſcor. lib.* 4. *cap.* 16. *Hieron. Tragus lib.* 2. *cap.* 53. Collocatur autem in tertio gradu ſiccitatis, *Fuchſius plantarum hiſtoria cap.* 176. *Trbernæmontanus tom.* 2. *ſect.* 11. *cap.* 39.

Sanicula non eſt ſimplicis naturæ, ſed ut indicio eſt guſtus, aſtringit, ſimul & amara eſt, ut hoc nomine calefactoriam & exſiccatoriam eſſe, nulli dubium ſit. Statuunt autem calidam & ſiccam ordine ſecundo, *Fuchſius plantarum hiſtoria cap.* 261. *Tragus lib.* 1. *cap.* 173. Sanicula refrigerat & ſiccat, cohibet, reprimit, glutinat & roborat. *Matthiol. in Dioſcor. lib.* 4. *c.* 38.

Conſolida Saracenica, ſive conſolida aurea, Germ. Heydniſch Wundkraut/ exſiccat. *Tragus lib.* 1. *cap.* 164. Conſtringendi vim quoque habere Tabernæmontanus teſtatur, *Tom.* 2. *ſect.* 6. *cap.* 18.

Artemiſia calefacit, & modicè deſiccat, quod ad calefactionem attinet, ordinis ſecundi, quod verò ad reſiccationem, aut primi intenſi, aut ſecundi remiſſi, eſt etiam modicè tenuium partium. *Galenus de ſimplicium med. facultatibus lib.* 6. *Dioſcor. & Matthiol. in commentariis lib.* 3. *cap.* 111. *Fuchſius hiſtor. plantar. cap.* 13. *Hieron. Tragus lib.* 1. *capite* 113.

Vinca pervinca ſive Clematis, alvi profluviis & Dyſentericis prodeſſe, *Dioſcorides lib.* 4. *cap.* 6. *Galen. de ſimp. medicamentorum facult.* teſtantur. *Refrigerat*, Matthioli verbis utor, *ſiccat, roborat, cohibet, ſed ſiccitate prævalere reliquis qualitatibus, ex Paulo Aegineta recenſet Fuchſius Hiſtor. plantar. cap.* 135.

Beta nitroſæ facultatis eſt particeps, qua tum digerit, tum extergit, & per nares expurgat, cæterùm cocta nitroſitatem exuit, evaditque leniter digerens, ad detergendum tamen digerendumque calidior eſt beta alba. *Galenus de ſimp. medic. facult. lib* 8. Nigram verò, ſive rubram, adjunctum habere aſtrictionis quippiam teſtatur *Matthiolus in Dioſcor. lib.* 2. *cap.* 116.

Alchimilla exſiccat, cohibet atque conglutinat, *Matthiol. in Dioſcor. lib.* 4. *cap.* 115. Folia & radix adſtrictione vehementi participant, atque adeo exſiccant. Recentiores idipſum in ſecundo efficere ordine tradunt. *Leonhard. Fuchſius hiſtoria plantarum cap.* 234.

Sabina tertii eſt ordinis excalefacientium & deſiccantium, & ex numero eorum, quæ vel maximè tenuium ſunt partium *Gal. lib.* 6. *de ſimp. medicam. facultatibus. Fuchſius hiſtoria plantarum capite* 54.

Fragaria refrigerat ordine primo, ſiccat ſecundo

do *Matthiol. lib.* 4. *cap.* 38. *in Dioscor.* Radices & folia astringunt. *Cordus historia plantarum lib.* 9. *cap.* 186. *Fuchsius historia plant. cap.* 328.

Vinum nostrates eligunt generosum, quale est Valdensium aut Equestrium, de la couste appellant; Germani vino Rhenali aut Neccarino utuntur. Sunt illa plerumque omnia calida & sicca in secundo gradu. Quod si admodum vetus fuerit vinum, ex tertio ordine calefacientium & siccantium erit. Ut *Galen. de simplic. medicam. facultatibus lib.* 8. testatur.

Ex his luce meridiana clariùs elucet, decoctum vulnerarium insignem exsiccandi, constringendi, & agglutinandi facultatem ex præscriptis herbis acquirere, calefacit quoque propter saniculam, Artemisiam, & in primis propter sabinam, quæ in tertio ordine excalefacientium & siccantium, ut antea dictum fuit, collocatur. Vinum præterea calefactoriam vim adauget, estque veluti vehiculum, quo reliquæ facultates ad viscera vehuntur. Non promovet itaque digestionem aut suppurationem vulnerum, sed eam impedit retardatque. Deinde quoque, quia calidum est, uti ex ingredientibus videre licet, sanguinem & humores incendit, & symptomata omnia inprimis verò dolores & inflammationes excitat. Digesto verò & satis suppurato vulnere, nec non ab omnibus symptomatibus liberato, cùm intentio Medici est abstergere, mundificare & consolidare, insigne & longè excellentissimum esse medicamentum, omnibus rationalibus Medicis in confesso est. Hinc videmus, non esse, propriè loquendo, decoctum vulnerarium per se, quod dolores, inflammationes, & hydropem articulorum excitat, sed inscitia atque ignorantia barbitonsorũ aliorumque hujus farinæ hominum, illotis, ut dicitur, manibus, sacrosancta Dei dona sine methodo & contra naturæ ordinem tractare, & ut Plinius loquitur, *experimenta per mortes ducere non erubescunt.* Quàm infeliciter autem hæc aliaque plerumque succedant, exemplis nonnullis declarabo.

Anno 1616. gladiator quidam Bernæ, M. Conradus nomine, gladio acuto in brachium sinistrum inter carpum & cubitum vulneratus fuit: Restricta hæmorrhagia, decoctum Halwilianum ter in die bibit, eoq; per barbitonsorem vulnus abluere jussit. Ab initio curatio ad votum successit, circa tertium verò exorta est inflammatio, dolor ingens, febris, nausea, & appetitus prosttatio. Ego cùm in consilium vocatus essem, manus totumque brachium intumefactum, & ad cubitum usque inflammatum reperi, musculi quoque pectoris per consensum afficiebantur, hinc quoque de angustia pectoris conquerebatur, propter vapores quoque ex inflammato brachio ascendentes, cor nonnunquam veluti lipothymia afficiebatur, vulnus exterius veluti crusta obductum & clausum erat. Accepto stylo exploratorio, cùm anguem in herba latentem detegere vellem, ecce adstantes, qui criminari me incipiunt, meque admonent, ne tale quid tentarem, ne vulnus refricarem, cutem enim superficietenus, tantùmmodò scissam esse, ægrumque decoctum vulnerarium ab initio bibisse. Imaginantur enim sibi nostrates homines, decoctum hoc consolidationem externam vulnerum non concedere, nisi ipsa concavitate prius consolidata. Immisso stylo exploratorio cùm vulnus spithamam ferè profundum esse, & versus cubitum ipsum penetrans vidissent, obstupuerunt ferè, & supra modum admirati fuerunt. Quibus remediis autem ipsum curaverim, Lector in quarta Centuria Obs. 83. videre poterit.

Anno 1619. Nobilissimi ac strenui viri, Dn. Nicolai à Mullinen, inclytæ Reipublicæ Bernensis Consiliarii prudentissimi, & Ducis exercitus apud Rhætos fortissimi, ancillia, cùm vulnusculum contusum ad Cilium inferius dextrum recepisset, illudve intra paucos dies nulla præcedente suppuratione aut digestione vulneris, decocto Halvviliano consolidatum fuisset, iterum in profundo collectum fuit pus. Ego cùm advocatus essem, oculum insigni inflammatione tentatum inveni. Dolor capitis aderat maximus, simul & Febris atque vigiliæ. Suppurativis & pus moventibus per diem unum aut alterum applicatis, in ipsa cicatrice vomicam scalpello incidi, deinde abstergentibus & mundificantibus per dies aliquot adhibitis, ulcus feliciter consolidavi, nulla relicta oculi aus visus læsione.

Anno 1620. Juvenis quidam 13. circiter annorum ætatis, & Magistri Matthis Keller, arcularii filius, cum sibi ipsimet vulnusculum in sinistri indicis articulum, qui medius est in ordine (ubi sola cutis in transversum incisa fuerat) infligisset, & decocto traumatico vulnus, ut videbatur cicatrice obduxisset, iterùm collecta fuit materia in imo vulneris, quapropter exorto dolore intensissimo & acutissimo, in consilium me adhibuerunt parentes. Tum juveni manum & brachium ad cubitum usque intumefactum, febris quoque aliaque cap. 4. commemorata symptomata aderant, inprimis verò Lipothymiæ, quàm primùm vulnus obligare vellem, ipsum infestabant. Dolores adeò erant magni, ut nullis ferè anodynis sedari possent, tandemque propter vigiliarum vehementiam ad soporifera mihi confugiendum fuit. Ex quibus quàm maligna & acris sit materia, in parte hoc morbo affecta contenta, apparet; dum enim non tantùm partes nobiles, veluti cor, hepar, & cerebrum, malignis suis vaporibus afficit, verùm etiam proximas adjacentes partes erodendo invadit. Vidi id in hoc puero, in quo quamvis nihil eorum, quæ facienda erant, prætermitterem, obstare tamen non potui, quin materia sinum, versùs postremum articulum & metacarpum, sibi faceret, Tandem nihilominus feliciter sanitati restitutus fuit, & ita quidem, ut digitus suo motu nullatenus privatus fuerit.

Porrò quemadmodum tempus morbi, quo decocto traumatico usurpari convenit, perpendendum, ita etiam subjectum ipsum, hoc est, corpus ægri, ipsiusque constitutio, diligenter examinanda & investiganda est. Cùm enim insigniter astringant & exsiccent, ut antea quoque dixi, & temperamentis ingredientium videre licet. Omnibus qui obstructionibus viscerum, veluti hepatis, lienis, & venarum lactearum laborant, adversissimum esse medicamentum, nullus in controversiam vocare poterit. Quandoquidem constringendo & exsiccando excrementitios humores in visceribus retinent. Hinc dolores, tormina hypochondriorum, inflationes, scirrhi viscerum, tandemque virium & appetitus prostratio, aliaque incommoda sequuntur, quemadmodum ego in diversis ægris observavi. Inprimis autem in nobilissimo viro Dom. Jacobo Wallier, qui cùm à teneris annis obstructionibus viscerum obnoxius fuisset, & anno 1609. propter gravissima ulcera decocto Halvviliano usus fuisset, omnia illa incommoda, quæ recensui, ex usu decocti prædicti in se expertus est. De his videat lector observationem & curationem singularem, de vulnere gravissimo sclopeti, à nobis editam.

Nobilis quidam prope Lausannam cacochymicus, & obstructionibus viscerum, simul & ulcere circa costas laborans, cum ex consilio imperitorum hominum decocto vulnerario uteretur, in tertianam incidit, quâ diu periculosè laboravit;

ravit. Videat itaque Chirurgus primò, ne decoctum adhibeat nisi vulnus sit digestum, suppuratum, & ab omnibus symptomatibus liberum. Non enim solummodò impedit digestionem & suppurationem vulneris, verùm etiam dolores & inflammationes adauget, dum ratione vini aliarumque herbarum, quæ ingrediuntur calidarum, sanguinem & humores incendit, calidamque intemperiem in visceribus inducit. Deinde prospiciat, ne viscera excrementitiis humoribus sint referta, aut obstructionibus obnoxia. Decoctum enim vulnerarium astringendo & siccando, meatus obstruit, transpirationem prohibet, & proinde putredinem inducit, ex qua cachexia, febris, ictericia, & hujusmodi gravissimi morbi subsequuntur. *Quæ enim perspiratione carent*, inquit Galenus, *facilè putrescunt.* Quapropter ante usum decocti, & dum eis utitur æger, corpus diligenter ab omnibus humoribus excrementitiis expurgandum, & vena, si plethora adfuerit, & vires permiserint, incidenda, optimaque victus ratio observanda est. Hæc verò quia vulgus barbitonsorum, propter inscitiam theoriæ, non observat, quis quæso non videt, eorum ignorantiam, non autem medicamentum, hydropis articulorum, aliorumque gravissimorum symptomatum causam esse præcipuam. Est itaque verissimum divinum oraculum à Galeno prolatum: *Auxiliorum nimirum dextrum usum, partem artis esse præcipuam.* Plura qui de decocto Vulneratio videre cupit, illudque ad Vulnera externarum partium pervenire non posse, & proinde vulneribus non prodesse, internis verò visceribus mirum in modum obesse, scire desiderat, is doctissimum Virum Dom. D. Johannem Matthæum, quæstionum nobilium, qu. 30. legat.

Cap. 8. *De Balsamis, tam naturalibus, quàm artificialibus, num & quando in vulneribus articulorum conveniant?*

QUum ab omni ævo Balsamum veluti singulare donum Dei extiterit, & ad plerosque, tam internarum quàm externarum partium corporis morbos sanandos, medicamentum fuerit laudatissimum, ne dicam planè divinum, factum est, ut eo quoque abutantur empirici & irrationales Chirurgi, quasi medicamentum adeò universale esse possit, ut in omnibus morbis, in omnibus quinetiam ægris, ætatibus, naturis, & temporibus anni aut morbi, tutò & sine ulla distinctione applicari possit. Hinc ex hoc tam optimo & pretioso medicamento, tot tamque gravissima symptomata, & ipsum hydropem articulorum, consequi videmus. Habent morbi interni, ut Medicis notum est, sua tempora, ut vocant: Principium videlicet, augmentum, statum & declinationem. At quis unquam fuit tam insulsus Medicus, ut uno eodemque medicamento per totum cursum morbi uteretur? De vulneribus eadem est ratio. Habent vulnera sua quoque tempora, secundùm quæ medicamenta sunt mutanda. In principio sanguis est sistendus, & quæ res extraneæ, veluti plumbum, ferrum, lignum, festucæ, ac ossa planè separata, vulneri inhæserint, extrahenda sunt. Hæc disertè quoque docet Hippocrates lib. 2. aphor. 29. inquiens: *dum morbi inchoant, si quid movendum videtur, move, dum verò consistunt & vigent, melius est quietem habere.* In augmento cùm propter solutionem continui, subitamque mutationem, humores ex toto corpore, veluti cum impetu affluunt, dolores, inflammationes, aliaque gravissima symptomata excitant, eis, quæ repellunt, refrigerant & astringunt, ad alia loca repellendus est humor affluens, & ex parte affecta repellendus, dolor leniendus & inflammatio sedanda est, id verò ut commodè & ex arte fiat, digerendum est vulnus, quemadmodum capite 6. demonstravimus, in statu, hoc est, non amplius affluentibus humoribus, sedato item dolore, & remissa inflammatione, optimèque digesto vulnere, clementer abstergendum & carne implendum est. Materia quin etiam in parte affecta collecta, emollientibus & resolventibus discutienda est. In declinatione cicatricem inducere, & partem affectam, propter solutionem continui labefactatam, corroborare convenit. At quia scioli, ac ineptissimi barbitonsores, de una eademque fidelia omnes volunt curare ægros, mirum non est, si gravissimos errores circa ægros committant. Hæc autem ut dilucidiora evadant temperamentum ac facultates balsamorum consideremus.

Balsamum hodie habemus duplex, naturale, & artificiale, naturale est aut veterum aut recentiorum. Naturale veterum, cujus *Dioscorides lib. 1. cap. 17. Galenus de simplicium medicament. facult. lib. 6. Plin. lib. 12. cap. 25. Avicenna lib. 2. Tractatu 2. Paulus Aegineta, Oribasius & Aetius* meminere. Olim, ut testatur Dioscorides, in Judæa & Ægypto nascebatur. Hodie an arbores, ex quibus profluebat liquor iste, exstant, & si exstant, ut ut sit, scimus, ex præscriptis aliisque probatissimis authoribus Balsamum antiquorum summè calidum fuisse medicamentum. Sic enim habet Dioscorides. *Efficacissima*, inquit, *vis inest ferro, & quàm maximè calfaciens:* Galenus Balsamum siccare & excalfacere in secundo gradu & tenuium esse partium scribit. Avicenna verò Balsamum in principio tertii gradus esse calidum testatur.

Balsamum recentiorum quadruplex est, Indicum, Americanum, Balsamum novum ex Insula Hispaniola, & Tolutanum. I. Indicum seu Occidentale, quod ex Occidentali India in Hispaniam adfertur liquor est arboris, Indis Xilo dictæ, punico malo majoris foliis urticæ similibus serratis, & tenuibus, cujus cortice, qui tenuis est, vulnerato, liquor tenax subalbidus, paucus, quem incolæ sibi reservant, effluit. Sed ex ramis & truncis assulatim & minutatim concisis, & cum aqua in lebete decoctis, ubi refrixerit, conchis oleum supernatans colligunt, quod ex nigro rubet, odoris suavissimi, gustus acuti & aliquantum amari, calidum & siccum est gradu secundo, sumitur in corpus, foris illinitur, & Chirurgis remediis permiscetur. II. Balsamum Americanum, quod ex Americæ sive novi orbis continente adfertur, seu Peruvianum, liquor est arbori hastæ magnitudinis, ad radicem ramosæ, duplicique cortice, quo vulnerato ex medio spacio alba, lympidissima & odoratissima lachryma effluit. III. Balsamum novum, quod ex Insula Hispaniola adfertur, succus est plantæ sponte nascentis, arboris magnitudine ad duorum hominum proceritatem interdum assurgente, caulibus cinereis, foliis supernè viridioribus, acutis, costa per medium divisis, foliis sex digitorum longis, quatuor cum dimidio latis, pediculis rubescentibus, fructu racemoso longo, acinis rubentibus, ex asparagis & summitatibus, ut etiam racemis, expressus succus in aqua ad medias coquitur, ad mellis crassitudinem, quod ad ulcera & vulnera utuntur Balsamo, efficacius. Plura apud authorem generalis Indorum historiæ. IV. Tolutanum, quod ex continentis quadam provincia inter

Carthaginem & Nomen Dei sita, Tolu ab Indis appellata, liquor est arboris pumilæ pino similis, ramosæ, foliis instar Ceratiæ perpetuò virentibus, cujus cortice inciso, arboris veluti quibusdam cochlearibus è terra nigra confectis, adnexis; liquor colligitur ex rubro ad aureum tendens, dulcis, odore limonum fragrantiam referens, quod præstantius eo, quod ex nova Hispania adfertur; & ad omnia ad quæ & Balsamum Ægyptium efficax. Plura vide apud Bauhinum, Nicolaum Monardem, & in appendice historiæ Lugdunensis.

Cæterùm etsi balsamum sit Medicamentum laudatissimum, & in vulneribus approbatissimum, quemadmodum ab initio hujus capitis diximus, & ego ipsemet à multis abhinc annis in ægris meis expertus sum, & in dies experior, quin tamen adeò universale censeri non potest, ut in omnibus vulneribus & quovis etiam tempore tutò applicari possit. Videndum primò in quibus vulneribus conveniant balsama; deinde etiam quo tempore applicanda. Conveniunt autem in simplicissimis vulneribus, hoc est ubi nullum symptoma, veluti dolor, inflammatio, affluxio humorum, aut simile quid concurrit; testatur id quoque Nicolaus Monardis, in sua, quam de Medicamentis ex novo orbe delatis, sc. ipsit historia. Cum enim calidum sit medicamentum, quemadmodum antea dixi, inflammationem & affluxum humorum, & proinde dolorem adauget, gravissimaque symptomata excitat. Conveniunt præterea, ubi nihil extraneum vulneri inhæret. Quia enim balsamorum vis atque potentia est, protinus labia vulneris contrahere, consolidationemque accelerare, remanente re aliqua extranea & pure in profundo vulneris, suboriuntur mox symptomata gravissima. Sunt itaque in vulneribus carnosarum partium, si simplices & à re incidente facta fuerint, uti etiam in ulceribus, post eorum mundificationem adhibenda. In vulneribus autem contusis non tutum est eis uti, nisi digesto, & satis suppurato & mundificato vulnere. In vulneribus faciei à re incidenti factis, excellentissimum est medicamentum, præcipuè Balsamum Tolutanum, quod mihi familiarissimum est, nullam enim ferè cicatricem post se relinquit. In aliis verò capitis vulneribus nonnisi cautè in applicatione balsamorum procedendum est. Cranium enim si læsum, aut contusio & concussio aliqua cerebri adfuerit, ab initio morbi ab eis abstinendum est, ne propter immaturam consolidationem vulneris, & retentionem sanguinis extravenati aut puris, grave aliquod symptoma incidat. Eadem est ratio, cur in vulneribus juncturarum mihi semper suspectus fuit usus balsamorum, quemadmodum postea, cum de balsamis artificialibus dixero, agam fusiùs. Si quis tamen à principio Balsamo Tolutano (cujus ego præcipuè experientiam habeo, quòd & hodiè præ reliquis ad nos affertur; cum fructu in articulorum vulneribus uti voluerit, ut in universalibus nihil prætermittat, necesse est, deinde etiam ut vulnus, ne ipsius labia protinus contrahantur coalescantque, pulvillis duriusculis ex filamentis paratis, adimpleat, res ipsa postulat.

Sequitur nunc, quo tempore morbi sint applicanda balsama? Nullum enim medicamentum, quod planè sit universale, exstare, Medicis notum est, vulnera quin etiam sua habere tempora, non minus ac morbi, ab initio hujus capitis diximus. Deinde quidnam in unoquoque circa vulnus moliendum sit, adscripsimus, ex quibus satis superque apparet, balsamum neque ab initio, neque in augmento applicandum esse, nisi vulnus fuerit simplex, & in parte planè carnosa. In augmento enim, ut dixi suppurandum est vulnus & pus movendum, suppuratio autem fit calidis & humidis medicamentis, veluti sunt unguenta digestiva, de quibus suo loco, non autem calidis & siccis, ut sunt balsama. Sciunt præterea practici, vulnera ab initio affluxu humorum doloribus, inflammationibusque esse obnoxia, quapropter medicamenta lenientia & anodyna sunt adhibenda, non autem quæ acrimoniam aliquam obtinent, ut sunt balsama. Quantum ad vulnera articulorum, in quibus tantoperè celebrantur balsama, vix reperies quod planè sit simplex, propter exquisitissimum enim sensum, quibus juncturæ sunt præditæ, statim exoritur dolor, dolorem sequitur affluxus humorum; quandoque [illegible] dolor veluti cucurbitula ad se trahit ex toto corpore humores, & sanguinem, hinc inflammatio, abscessus & hydrops articulorum, aliaque gravissima mala. Sed estne in causa Balsamum? Nequaquam. Est enim medicamentum planè divinum, ut antea dixi. Sed in causa est inscitia & ineptia barbitonsorum, aliorumque artis Medicinæ imperitissimorum hominum, qui illud indifferenter & absque judicio in omnibus vulneribus, veluti panacæam applicant. Concludemus itaque, Balsamum in principio & augmento ex arte applicari non posse, nisi vulnera fuerint simplicissima, & nullius ferè momenti. Digesto autem & satis suppurato vulnere, excellentissimum esse medicamentum. Mundificat enim, abstergit, carnem generat, humidum radicale adauget, calidumque innatum refocillat, & partem affectam, propter solutionem continui labefactatam, corroborat, cicatrices quin etiam planas & pulchras efficit. Ossa cariosa & confracta balsamo extrahere volunt aliqui, quod ego tamen non observavi, nec videtur mihi rationi consentaneum esse, medicamentum quod insigniter conglutinat, labiaque vulneris contrahit conjungitque, simul quoque ossa (nisi forsan id facultate quadam occulta fieret) extrahere posse, cum ad ossis excretionem vulnus apertum ac hians requiratur. Hactenus de Balsamis naturalibus, sequitur nunc de artificialibus.

Quum à multis jam annis, ut testantur viri docti, Balsamum illud, quod ex Judæa & Ægypto olim proveniebat, perierit, & Balsamum recentiorum nonnisi superiori seculo ad nos, ex regionibus istis à Christophoro Columbo, Americo Vespucio, Magelano, Francisco Pizardo, Francisco Draco, Thoma Candilo. & aliis noviter inventis, allatum, ac tanto pretio à Mercatoribus æstimatum venditumque sit, ut nonnisi locupletissimi homines eo uti possint, cogitare cæperunt viri docti, quidnam ipsius loco substitui possit: Nec inutilis, profectò, fuit ipsorum labor atque industria. Extant enim balsama artificialia, quæ balsamis naturalibus tam in internarum quàm externarum partium morbis, haud multùm cedere videntur. De quibus lector videre poterit Johannem de Vigo, Andernacum, Gesnerum, Evonymum, Fallopium, Weckerum, Quercetanum, Paracelsum, & alios, apud quos varias & diversas compositiones inveniet. Parantur autem Balsama aut ex vegetalibus, veluti ex radicibus, herbis, floribus, seminibus, corticibus, succis, ex gummis item, Resinis, Terebinthina, Cera & aliis. Aut ex mineralibus, ut Mercurio, Marte, sulphure &c. De quibus vide Quercetanum & alios, qui artem Chymicam excoluerunt. Nos, ne quid hîc desiderare posset lector, compositionem unam aut alteram ex vegetalibus, ex Johanne Vigone, Chirurgo præclarissimo, & æterna laude dignissimo, qui sub Julio secundo Pontifice Max. circa annum 1503. Romæ floruit, hîc adscripsimus, plura qui videre cupit, præscriptos

scriptos authores consulat. Descriptio quæ exstat lib. 18. cap. 19. sic habet.

R. *Ol. Omphacini* ℔ij.
Styracis calamitæ.
Laudani.
Croci.
Olybani.
Gummi Arabici.
Rubiæ tinctorum.
Gummi hederæ.
Aloes.
Mastiicis.
Caryophyll.
Galangæ.
Cinamomi.
Nucis muscatæ.
Cubebæ an. ʒij.
Gummi Elemi ℔j.
Myrrhæ.
Bdellii an. ʒj.ſ.
Galbani ℥vj.
Spicæ.
Ligni Aloës. an. ℥j.
Serapini.
Ammoniaci.
Opoponacis. an. ℥x.

Omnia pulverisanda pulverisentur, & permisceantur cum dicto oleo: deinde ponantur in alembicum cum suo capello & recipienti, & arte & igne elambicentur, & omnia sint bene inlutata & obturata luto sapientiæ. In principio per horas duodecim ponendo alembicum ad ignem lentum, & ipsum meliorando in sex horas, donec elambicatum fuerit, quo facto, statim residuum specierum iterum pulverisetur, & cum prædicto oleo elambicato, iterum ordine ante dicto per tres vices reiterando elambicetur, & tandem habebis oleum, quod verè est sicut balsamum, stat enim ad omnem ballami probationem.

Valet autem (ut idem Vigo testatur sequentibus verbis) *oleum hocce benedictum sive Balsamum, ad multas corporis passiones, videlicet contra spasmum de repletione, contra paralysin, contra juncturarum dolores, à materia mixta causatos, facta universali purgatione, & valet etiam contra discrasiam cerebri, facta à materia frigida. Et propterea cerebrum frigefactum confortat. Valet quoque contra morbum caducum, unctum parum supra coronalem commissuram. Valet præterea ad fistulas desiccandas, facta prius mundificatione cum medicamine forti. Valet insuper ad magnas plagas recentes sanandas, Catarrhum etiam frigidum, & omnem cerebri humiditatem extraneam destruit, & spiritus cerebri confortat, aperit venas oppilatas, causa humorum frigidorum. Et si in aure cum bombyce imponatur gutta una, auditum devastatum emendat, præsertim quando à causa frigida causatur. Item pannum rosatum madefactum cum dicto oleo, & applicatum temporibus, dolorem hemicraneum & vertiginosum tollit, & scothomiam, & venæ oppilationem cerebri multum juvat. Et si bibatur de dicto oleo uncia semis cum modico vini odoriferi, in aurora per tres dies, animam, cor, pulmonemque renovando mirabiliter confortat. Item adversus quartanarios, si sumatur cum modico vini odoriferi, mirum in modum valet, & sit ad quantitatem cochlearii, & hic ordo per qua uor terminos servandus est, sumendo quotidie prædictum oleum per horam ante diem, in diebus, in quibus non exspectatur paroxysmus; item sumptum per triginta dies cum modico vini, & parum pœoniæ, ad quantitatem jam dictam, morbum caducum sanat; item adversus unamquamq; animalium morsuram venenosam mirabiliter valet, denique ad omnem debilitatem nervorum (crede mihi) magna est Medicina. Ulterius adversus dolores morbi Gallici, est præsentaneum remedium, & istud oleum est sicut Balsamum, & tantæ virtutis & potentiæ super jam dictas ægritudines, quod nec Auro nec Argento emi posset.* Hactenus Vigo.

Porrò cum in præparatione hujus balsami aliquo modo obscurus sit author, sciant tyrones, non esse, propriè loquendo, distillationem, de quo loquitur, sed potius fermentationem sive digestionem. Oleum enim Omphacinum, multò minus gummata, per alembicum simplicem, de quo hic utitur Vigo, ascendere non posse, sed remanere in fundo alembici, cum reliquis ingredientibus, & nihil præter phlegma, ut vocant, extillare, eis, qui in arte distillatoria versati sunt, notum est. Ad quid igitur, inquies, labor iste? Respondeo, ipsum summopere necessarium esse. In hac enim distillatione, quæ veluti fermentatio, maceratio, aut digestio est, beneficio caloris activi partes subtiliores à crassis & excrementitiis separantur & utile ab inutili, ut dicunt, ita segregatur, ut postea diversæ qualitates ingredientium sensim ita inter se commisceantur, ut inde fiat medicamentum temperatum, & ad prædictas operationes aptum. Ut enim in ventriculo, beneficio caloris nativi, & facultatis concoctricis, ex diversis, & quidem facultate inter se contrariis, ciborum generibus chylus, pro nutritione corporis aptus, conficitur, ita & in hac distillatione. Rectè itaque ab initio per duodecim horas lento igne procedit. Quemadmodum enim violentus corporis motus, statim post sumptum cibum digestionem destruit retardatque: ita quoque violentus ignis, ab initio admotus, ne diversa corpora probè ad invicem copulari atque conjungi possint, impedit. Tandem verò a gendus est ignis, ut vi caloris tota vis ex medicamento extrahatur.

Cæterum absoluta prima distillatione, quæ spacio 18. horarum perficitur, non protinus aperiendum est alembicum, ne inclusi spiritus evanescant, & in halitum abeant, sed exspectandum usque dum omnia ferè sint refrigefacta; *ferè* inquam: Oleum enim dum adhuc tepidum, percolandum, fortiterque exprimendum est. Residuum quod in colatorio remanet, contusum, denuò in alembicum projiciatur, & affundendo oleo percolato, & phlegmate exstillato, reiteranda est distillatio & expressio, eodem planè modo, ut ab initio, idque tertio repetendum est. Tandem percolatum & expressum oleum in vasis vitreis diligenter clausis, ceu balsamum pretiosum reponendum & conservandum est. Atque hanc esse mentem Vigonis, existimo. Si quis tamen non tantum phlegma, imò & ipsum oleum exstillare voluerit, ille ut loco alembici, de quo loquitur Vigo, retortam accipiat, necesse est, sed balsamum erit acre, insigniterque calidum, ut vix in internis affectibus usurpari possit.

Aliam descriptionem balsami in vulneribus, ulceribus, aliisque externis affectibus nervorum, ex causa frigida ortis, efficacissimi eodem libro & capite describit Vigo hunc in modum.

R. *Terebinthinæ* ℔j.
Thuris albi
Ladani an. ℥iij.
Mastiicis
Galangæ
Garyophyll.
Cinamomi
Zedoariæ
Nucis muscatæ
Cubebæ

Ligni

Ligni aloës an. ℥ij.
Gummi elemi ʒvj.
Olei rosati Omphacini ℔. ſ.
Olei masticini ℥ij. ſ.
Vermium terrestrium lotorum cum vino ℥iij.

Omnia ſimul miſceantur & elambicentur in vaſe vitreo; more jam dicto in ſuperioribus receptis. Hæc Vigo.

Ego ex ſola terebinthina & gummi elemi conficio Balſamum longè excellentiſſimum, cujus præparatio exigui laboris eſt, interim tamen in vulneribus, poſt ipſorum ſuppurationem & digeſtionem: in ulceribus & fiſtulis, poſt ipſarum mundificationem, præſtantiſſimum eſt medicamentum.

Fundo libras tres terebinthinæ puriſſimæ in retortam vitream, diligenter lutatam, eamque in fornacem aptam impoſitam. Primò oleum (ſive ut vocant ſpiritum) limpidiſſimum lentiſſimo igne, ſex circiter horarum ſpatio, quem ſeparatim reſervo. Deinde parum adaucto igne, oleum rubicundum, & veluti rubinus lapis, pellucidum profluit. Tandem ad ſummum ferè gradum accenſo igne, oleum ad mellis circiter ſpiſſitudinem exſtillat. Primo oleo, ſive ſpiritu in internis affectibus utor, ſecundum & tertium oleum in affectibus nervorum, à cauſa frigida ortis, præſtantiſſimum eſt, ſi partes malè affectæ eo inungantur, ſive id per ſe fuerit, ſive cum aliis oleis, veluti lumbricorum, vulpino, & ſimilibus mixtum. Poſtremo, quod veluti balſamum eſt, in vulneribus & ulceribus utor hoc modo. Accipio hujus olei ſive balſami ℥iij. Gummi Elemi puriſſimi & pinguis ℥ß. commiſceo ambo in ſartagine, lentiſſimo igne, donec gummi diſſolutum ſit, tunc percolo, & in vaſe vitreo reſervo. Quod ſi nimis ſpiſſum fuerit balſamum, addo parum de tertio oleo. Etſi autem Balſama præſcripta artificialia, uti quotidiana experientia docet, præſtantiſſima ſint, cautè tamen in vulneribus juncturarum cum eis procedendum eſt, & omnia, quæ de Balſamis naturalibus ſcripſimus, in applicatione eorum obſervanda ſunt. Nequaquam autem, niſi vulnus probè digeſtum fuerit, conveniunt. Si enim ab initio morbi applicentur, graviſſimum hocce ſymptoma, Hydropem videlicet articulorum, excitare ſolent. Vidi id in cive Lauſannenſi, Claudius nomine, de quo lector videat hiſtoriam Capite primo. Poſſem & alia exempla in medium proferre, niſi id forſan lectori eſſet tædioſum. Omnia itaque ſecundum rationem ſunt facienda, quemadmodum docet Hippocrates.

Cap. 9. *De Emplaſtro Stictico, ſive fodicationum, an & quo tempore in vulneribus articulorum conveniat?*

Liberales artes omnes, imò & Mechanicæ, in Germania ad ſummum gradum perfectionis & ſplendoris perveniſſe, omnibus notum eſt. Chirurgia tamen ſuccumbit & planè vileſcit. In cauſa eſt, quod illa imperitis, & plerunque in theoria indoctis barbitonſoribus, ſine contradictione, & examine à Principibus & Magiſtratu, maximo mortalium damno, concreditur. Hinc fit, ut theoriam non tantum ſpernant, verum etiam in ipſa verſatos Medicos atque chirurgos contemnere & flocci facere non erubeſcant. At quia Magiſtratus ampliſſimus illis non interdicit, quin potius connivet & hujuſmodi garrulos & inflatos ſuperbulos præ aliis nonnunquam promovet, mirum non eſt ſi omnia in deterius ruant, & nobiliſſima ars eò perveniat, ut etiam *in multis locis* plerique locorum in Germania (horribile dictu) ipſam carnifices exerceant. Ad hunc autem contemptum artis, & ignorantiam barbitonſorum propagandam & augendam, anſam dederunt nonnulli, qui ſuperiori ſeculo multa variaque remedia Empirica, in medium attulerunt, quibus (ſpreta theoria) mirabilia, ne dicam impoſſibilia, ſe præſtare affirmant. Hinc fit, ut cùm illi decocto vulnerario, ſive balſamo aut Emplaſtro aliquo, vel unguento armario, omnia curare poſſe ſibi imaginentur, ut ſtudium theoriæ negligant, ac juvenilem ætatem in puerilibus ac futilibus rebus conſumant.

Porrò inter Medicamenta empirica, à modernis & præcipuè à Paracelſo aliiſque Germanis inventa, non poſtremum locum obtinet Emplaſtrum Sticticum ſive fodicationum *(Stichpflaſter)* quo nihil præſtantius in rerum natura exſtare, nonnulli affirmant, inter quos etiam fuit *Oſwaldus Crollius*, alioquin in arte Chymica vir excelleus & præclarus. In praxi verò Chirurgica ipſum haud multum verſatum fuiſſe, ex eis, quæ Emplaſtro ſuo Stictico adſcribit, ſatis ſuperque apparet. Scribit enim in Baſilica ſua Chymica, mihi pagina 269. *Vires ſui emplaſtri Stictici innumeras eſſe, nec ſub lunari globo reperiri efficacius.* Præſtantiſſimum eſſe emplaſtrum Sticticum Crollii, uti & alia emplaſtra Stictica, quæ à Paracelſo in Chirurgia ſua, à Felice item Wirtzio & aliis proponuntur, in controverſiam non voco. Sed tantum hoc dico: ſæpiſſimè quoque affectum, de quo hic agitur, Ichorem videlicet acrem, hoc emplaſtro excitari. Non quod emplaſtrum per ſe cauſa ſit, ſed quia ſine ratione applicatur. Eſt enim certa, & firmiſſima regula, ut ſuo loco dicam, nullum eſſe remedium adeò generale, ut in omnibus morbis, omnibuſque ægris, & per totum curſum morbi applicari poſſit. Sed aliud in principio morbi, aliud in augmento, aut Statu & declinatione applicandum eſſe. Quapropter dum Chirurgi ſuo emplaſtro Stictico, ab initio vulnerum nervoſarum partium, & ad finem uſque curationis utuntur, graviſſima ſymptomata excitant. Addam exemplum unum aut alterum. Aulicus quidam Illuſtriſſimi Principis Juliacenſium, Clivenſium, & Montenſium &c. circa annum 1580. vulnus circa cubitum accepit, ubi axillaris vena, & nervi nonnulli abſciſſi fuerunt. Incidit in manus empirici, qui hoc ſolo emplaſtro (acriter tamen diſſuadente Coſma Slotano, ejuſdem Principis Medico-Chirurgo primario, Præceptore meo plurimum honorando) vulnus ſe feliciter curare poſſe gloriabatur. Brevi quidem cicatrice obductum eſt vulnus, ſed brachium mox intumuit ac doluit, tandemque exorta eſt febris, hinc affluxus & inflammatio nova, & collectum fuit pus in profundo vulneris, ex illo demum putrefactio. Exeſa & denuò aperta vena, tanta ſequuta eſt hæmorrhagia, ut vulneratus interierit. Idem & in aliis adveniſſe obſervavi. Juvenis quidam robuſtiſſimus prope Hildenam, in duello vulnus cultro ad dextram ſpinæ dorſi partem, circa quartam vertebram lumborum recepit. Incidit in manus barbitonſoris, qui cum vulnus ſolo emplaſtro Stictico curare vellet, brevi ex vulnere ſatis lato facta eſt fiſtula anguſtiſſima, profunda, & ſummè dolorifica.

Anno 1591. & biennio poſt acceptum vulnus, venit ad me Hildenam, ubi tunc Chirurgiam faciebam. Immiſſo Stylo exploratorio, (*vid. Tab.* VIII. *fig.* 1.) in profundo vulneris corpus quoddam durum ſeſe obtulit, cum verò lateret, an pars eſſet cultri, an verò os ipſum, ſtylum exploratorium fabricandum curavi, cujus cuſpis fabricata eſt in forma torcularis. Inſtrumentum hoc ad fundum uſque vulneris leniter immiſſo & circumducto, cum illud corpori iſti prædurо infigere non poſſem, ægro audacter dixi, cultri cuſpidem vulneri

vulneri adhuc inhærere. Si enim pars vertebræ sese obtulisset Stylo exploratorio sine dubio torcular admisisset. Præparato corpore, tum optima victus ratione, tum purgationibus, & venæ sectione; dilatata fistula, spongiis præparatis, & radicibus gentianæ, aliisque convenientibus remediis in ima ulceris parte cuspidem cultri inveni, cujus longitudinem & formam depictam lector in prima Centuria Observat. 62, videre poterit.

De infelici successu emplastri Stictici aliam historiam, annotatione dignissimam, Lector videre poterit in tertia Centuria Obs. 24. de juvene quodam, qui gladio (non tamen districto) in finistram maxillam prope nasum graviter vulneratus fuit, adeoque ut illum ipsum gladium tanta vi faciei infixum, manubrio atque nodo in terram delapsis, sibi ipsimet ambabus manibus totisque viribus tandem extrahere coactus fuerit. Quo facto & extracto, nullum planè vaginæ vinculum, sed nudum tantummodò gladii mucronem conspicere licuit. Hic quum Chirurgus, qui hoc vulnus solo emplastro nigro, sive fodicationis (Germanicè (*Stichpflaster*) nullis injectis turundis, spatio sex septimanarum cicatrice obduxisset, sequutus est affectus longè gravissimus, qui ægrum in quartum usque annum mirum in modum excruciavit; uti lector prolixè videre poterit loco præallegato.

Cæterum quum emplastra Stictica suum quoque usum habeant in praxi Chirurgica, maximarumque virium sint, si rectè & methodiceè adhibita fuerint, visum fuit hic inserere ea, quæ post Paracelsum *Oswaldus Crollius* de suo emplastro Stictico scriptum reliquit, simul & descriptionem suam, quæ mihi inter reliquas compositiones præstantior esse videtur. *In cujusvis*, inquit Crollius, *salutaris emplastri Stictici compositione, secundum Paracelsum, quatuor diversorum generum ingredientia consideranda veniunt.*

1. Sanatio, quæ fit ratione Ceræ & Colophoniæ. 2. Accidentia, quæ tolluntur & impediuntur beneficio gummatum scilicet Opopon. Galb. Sagap. Bdell. Ammon. Elemi. 3. Putredo (quodlibet enim vulnus, etiam sine accidenti putredini est obnoxium, generat vermes, & carnis malæ excrescentiam) quæ tollitur & præcavetur ope magnorum consolidativorum, Mastiche scilicet, Myrrha & similibus. 4. Ut præservet à mucore, scabie, aridura, contractura, Synovia, & similibus accidentibus, quod fit per mineralia, scilicet, lithargyrum, Minium, Antimonium, Cerussam, Marcasitam, Calaminarem, & similia.

Vulnerum Ulcerumque telo inflictorum, Sticticum emplastrum præstantissimum.

1. R. *Minii*
Calaminaris.
Lythargyrii auri & argenti an. ℥iij.
Ol. *Lini.*
Olivarum an. ℔. 1. ſ.
Laurini ℔ ſ.
Ceræ
Colophoniæ an. ℔. 1.
Vernicis
Terebinth. an. ℔. ſ.
2. R. *Opoponacis*
Galbani
Serapini
Ammoniaci
Bdellii an. ℥iij.
Carabe citrini
Olibani
Myrrhæ Alexandrinæ
Aloë epaticæ
Utriusque Aristolochiæ, longæ & rotundæ an. ℥j.
Mumiæ Transmarinæ
Magnetis
Hæmatitis an. ℥j. ſ.
Corallorum albrorum & rubeorum
Matris perlarum
Sanguinis Draconis
Terræ Medicatæ Strigensis
Vitrioli albi an. ℥j.
Flor. *Antimonii* ʒij.
Croci Martis tantundem.
Camphoræ ℥j.

Modum parandi talem servavi.

1. Gummata quinque in aceto macerata & cocta exprimantur per linteum crassum, bis repetendo colaturam (dosis gummatum potest augeri, propter fæces ab expressione remanentes & abjiciendas) postea super lentum calorem in munda sartagine usque ad consistentiam mediocrem inspissentur.

2. Oleum lini & olivarum imponatur alteri sartagini; & addatur lithargyrium auri & argenti, coquantur agitando; donec oleum coloretur, postea addatur Calaminaris, & paulò post Minium, Omnia illa agitando ferè per duas horas, coquantur simul ad sufficientiam, cujus proba est, si supra unguem gutta concrescat & condensetur, nec amplius diffluat.

3. Tandem etiam addatur circa finem vernix, oleum laurinum, Cera, Colophonia, omnibus benè invicem mistis & liquefactis, & ab igne sepositis, postea da operam, ut sartago cum gummatibus paulatim calefiat, & successive affunde liquorem è secunda sartagine, gummatibus diligentissima agitatione incorporando supra lentissimum calorem (cave ne bulliat, alioquin, gummata in grumos coëunt, & oleo difficulter miscentur) postea agitando addantur pulveres, & diligenter per horam omnia agitentur. Ultimò Camphora resoluta in oleo juniperino addatur; Si fortè nimis durum esset, addatur adhuc aliquid Ceræ & Colophoniæ.

Proba justæ decoctionis hæc est; bacillo intincto guttulas aliquot in aquam stillare finito, si digitis adhæserit materia mollis, coquatur diutiùs, donec durescat. Tum demum ab igne deponatur, & in magnam pelvim aqua plenam infundatur, ac manibus [Oleo Chamomelino, Rosarum, juniperino, lumbricorum, Hypericonis ana q. sufficit, mixto) perunctis pinsere, ac instar malagmatis subigere convenit, horis tribus vel quatuor, servetur ad usum, efformatis inde prius magdaleonibus alutæ includendis.

Vires hujus emplastri, inquit Crollius, sunt innumeræ, sub Lunari globo non reperitur efficacius.

1. Contra inveterata ulcera, nec non recentia vulnera; & ictus, ubicunque sunt in corpore, etiam in capite.

2. Siccat & mundificat vulnera, carnem bonam producit, consolidat, ac sanat una septimana efficacius quam aliud mense integro.

3. Putrescere non sinit bonum, insuper corruptionem, malæque carnis excrescentiam impedit.

4. Nervis truncatis aut contusis optimum est remedium.

5. Ferrum, lignum, plumbum, & alia quæque de vulneribus extrahit, superpositum eis tantum.

6. Venenosorum animalium curat morsus ictusque, attrahit enim venenum.

7. Maturescere facit apostemata cuncta, superpositione sola.

8. Contra Cancrum, fistulam, scrophulas, ignem persicum, est remedium excellens.

9. Mitigat omnes dolores cujuscunque vulneris, aut ictus.

10. Contra

10. Contra rupturam.

11. Ubi caput inflatum est, radantur capilli, & imponatur emplastrum.

12. Dolores dorsi, impositione tollit.

13. Ficus cutis extra & intra sanat imponendo.

Vires suas servat integras annos quinquaginta, quo tempore æquè efficax est ac recens compositum. Eadem ferè verba habet Paracelsus in fragmentis de morbo Gallico, mihi pag. 673. Atque hæc sunt quæ Oswaldus Crollius de suo emplastro Stictico scripta reliquit. Paracelsus & alii sua non minus ad cœlum usque extollunt. Sed quia nudo, hoc est, solo emplastro ista omnia adscribunt, & universalia negligunt, caveant sibi tyrones, ne splendidissimis istis encomiis, & laudibus hujus emplastri seducantur. Si enim tantis virtutibus præditum esset hoc emplastrum, tunc ars Chirurgica non amplius esset ars, imò unusquisque idiota, etiam subulcus hoc emplastro instructus, optimus esset Chirurgus. Olim impudentissimus *Thessalus*, ut refert Galenus, Method. medendi lib. 1. se totam artem Medicam sex tantum mensium curriculo traditurum pollicebatur, citra ullam aliarum artium institutionem. At si illa omnia, quæ huic emplastro adscribuntur, vera essent, non menses sex, imò ne quidem dies sex, ad discendam artem Chirurgicam requirerentur; sed quemadmodum doctrina Thessali olim in perniciem humani generis cessit, ita fit & hodie cum hujusmodi medicamentis empiricis, & præter rationem adhibitis; dum enim horum medicamentorum facilitate alliciuntur barbitonsores, Theoriæ artem respuunt, negliguntque. At cum nullus commodè curare potest, nisi prius naturam corporis universi perspexerit, ut docet Galenus loco præallegato, mirum non est, si hi, qui nudis istis medicamentis empiricis procedunt, gravissimos committant errores.

Porrò omissis reliquis proprietatibus hujus emplastri, videamus, an in vulneribus articulorum, nervisque truncatis & confusis, optimum & securum sit remedium? Ubi illa omnia, quæ in præcedentibus, de Balsamis, & decoctis traumaticis sive vulnerariis, in medium adduximus, in memoriam revocanda sunt. Nimirum circa curationem vulnerum, non minus ac circa internarum partium morbos, quatuor consideranda esse tempora. Diximus præterea, in augmento vulnera affluxui humorum, & inde nascentibus inflammationibus, maximè obnoxia esse. Etenim in incipientibus inflammationibus, referente Galeno libro de venæ sectione, avertere, quod influit, expedit: idque ut alibi docet Galenus, commodè astringentibus & refrigerantibus fieri posse, omnibus in confesso est. Sed videamus nunc, an gummata illa, Opoponax videlicet, Galbanum, Sagapenum, Bdellium, & Ammoniacum, illam habeant facultatem, ut affluentes humores, qui omnium symptomatum causæ sunt, repellere, partemque affectam ab accidentibus, ut Crollius, & alii volunt vindicare possint? Id verò ut commodè fiat, ea quæ Dioscorides & alii de ipsorum facultatibus scripta nobis reliquerunt, ordine perpendemus.

Opoponax, inquit Galenus, de simplicium medicam. facult. lib. 8. tum mollit, tum digerit. At calefacit quidem in tertio ordine, in secundo autem siccat.

Galbanum, docente Dioscoride lib. 3. cap. 81. excalefacit, urit, extrahit, discutit, menses ac partus extrahit, appositu vel suffitu. Galenus Galbanum ordine tertio incipiente, aut secundo completo excalefacere, siccare verò secundo ordine incipiente testatur, de simp. med. facultatibus l. 8.

Serapinum Officinis, sive Sagapenum, ut Dioscorides lib. 3. cap. 79. ferulaciæ herbæ succus est, quæ in Media nascitur, gustu acri. Calidum & tenuium esse partium, Galenus quoque de simplic. Med. facult. lib. 8. testatur.

Ammoniacum tantam vim calefaciendi & attrahendi habet, ut etiam partus extrahat, testatur Dioscorides lib. 3. cap. 82.

Bdellium Lachryma est Saracenicæ arboris, calefacit & emollit, partum quoque extrahit. Dioscorides lib. 1. cap. 69.

Cum itaque prædicta gummata sint calida, & ut jam jam demonstravimus, facultate attrahendi prædita, tantum abest, ut in principio & augmento applicata, partem læsam ab accidentibus vindicare possint, ut potius partem affectam excalefaciendo, & humores copiosè attrahendo, symptomata omnia vehementiora & periculosiora efficiant. Hæc evidenter testatur lumen illud Chirurgiæ, Joh. de Vigo, cum emplastrum oxicroceum in fracturis ossium rejicit, illudque propter accidentia, quæ excitare solet, Diabolicum appellat, *Sunt enim*, inquit, *aliqua ingredientia, quæ virtutem habent attrahendi materiam ad locum, cum mollificatione non parva, veluti sunt Ammoniacum & Galbanum.* Hæc Vigo. Sunt & alia ingredientia hujus emplastri, quæ ipsius facultatem calefaciendi adaugent, Therebinthina nimirum, ol. Laurinum, lini, colophonia &c. Ex quibus perspicuum fit, emplastrum hoc ab initio, & in augmento, è diametro contrarium esse in articulorum vulneribus, quæ quia, propter exquisitissimum sensum partis læsæ, doloribus & affluxui humorum maximè obnoxia, potius anodyna requirunt.

Inprimis autem, ad evitanda symptomata, vulnera ab initio digerenda esse, antea ostensum fuit. Digestio autem & suppuratio non calidis & siccis, veluti gummata prædicta, aut frigidis & siccis, uti minium, lapis calaminaris, lithargyrium, sanguis draconis, terra Strigensis, & quædam alia, sed calidis & humidis perficitur. Ceram quidem & oleum olivarum, lini, & Terebinthinam, vim digerendi, & pus movendi habere scio, sed eorum vis à reliquis ingredientibus, videlicet calidis & siccis, simul & frigidis & siccis, obtunditur. Alius præterea committitur error circa vulnera, cujus erroris autor fuit Paracelsus, & ipsius sectatores, inprimis Felix Wirtz, dum usum turundarum in vulneribus rejiciunt, non sine maximo damno ægrotum. Vulnus enim nisi turundis munitum fuerit, contrahuntur ipsius labia (membranosa enim omnia facilè, & naturaliter quidem, contrahuntur) gravissimaque symptomata inde sequuntur. Pus enim in profundo vulneris colligitur, incalescit, putrescit, ac inflammationes, apostemata, spasmum, gangrænas, aliaque ulcera insanabilia excitat. De quibus lector exempla & observationes singulares, in quarta Centuria observationum nostrarum 66. videre poterit. Hæc verò omnia facilè evitabit rationalis Chirurgus, si turundis aut filamentis contortis, secundum vulneris conditionem, apertum illud conservaverit. Ex his omnibus manifestum fit, emplastrum hoc ab initio & augmento applicatum, symptoma, hydropem videlicet articulorum, provocare posse. Circa finem verò status, uti quoque in declinatione, remissis symptomatibus omnibus, præstantissimum esse medicamentum reor. Partem enim affectam ex vulnere labefactatam corroborat, & si quid humoris præter naturam, aut durities aliqua in ipsa remanserit, resolvit, carnis generationem promovet, tandemque cicatricem inducit.

Cap. 10. *De Unguentô armariô, ejusdemque authore, & quomodo Ichorem & Meliceriam procreet?*

HUc usque de abusu & vero usu decocti traumatici, de Balsamis item naturalibus & artificialibus, uti quoque de emplastro Stictico, quantum ad institutum nostrum necesse esse videbatur, egimus, ubi quoque demonstratum fuit, errores & symptomata, quæ ex usu prædictorum medicamentorum sequuntur, illa non medicamentis, quæ sua natura optima sunt, sed ignorantiæ potius & inscitiæ Chirurgi adscribenda esse. Sequitur nunc de unguento Armario, quod & stellatum, & sympatheticum, Germanicè Waffensalb vocant. Plerumque enim non solum affectum, de quo in hoc libro agitur, verum etiam alia quàm plurima symptomata gravissima excitat, optimamque valetudinem corporis destruit, Conscientiæ quin etiam maculam inurit. Hæc autem ut rectè intelligantur, ejus inventorem & propagatores eorundem, item compositiones & usum, ordine & paucis hic inseram.

Inventorem hujus unguenti esse Diabolum, testantur viri Doctissimi, in primis *Petrus Holtzemius*, Medicus doctissimus, & in Academia Coloniensi Professor Celeberrimus, libro de essentia Ellebori Extracta Capite 2. *Johannes Georgius Godelmannus*, de Sagis & Veneficis lib. 1. cap. 18. *Ioh. quoque Robertus*, in eis, quæ de hoc unguento contra Goclenium scripsit, diversis in locis, præsertim sectione undecima, id manifestè ostendit.

In officina porrò Diaboli unguentum hoc pestiferum nocumentum, non medicamentum, cusum, ex scripto Empirici cujusdam, Germanorum celeberrimi, liquidum est, qui de hujus unguenti compositione, usu, atque præstantia scribens, insania & impietate summa ductus, docere non erubescit, quomodo quis unguento hoc adhibito, ægrum suum possit tormentis, doloribus, ac cruciatibus, lacerare, & eundem ab iisdem liberare vicissim. O hominis inaudita impietas? ô sæva inhumanitas? Diaboli autem instinctu à Paracelso superiori seculo introductum fuisse, nemo negare potest. Quod & ipsemet in libro quodam de Podagra fatetur, his verbis. *Hoc verum est*, inquit, *Multæ sunt in Medicina artes, quæ à Diabolo, & spiritibus patefactæ sunt. Vides*, addit Erastus, *quem habeat sua Medicina authorem?* Vox auditu impia, quæ & sacro S. Scripturæ è directo repugnat. *Omne enim munus bonum, & omne donum perfectum*, inquit Divus Jacobus, *supernè est, descendens à Patre luminum.* Diabolum quoque aliquando per præstigiatores & incantatores, homines & bestias sanare videmus. Fit hoc permittente Deo, *Alioquin* (Libavii verbis, libro de Impostor. vulnerum, per unguentum armarium curatione, utor) *qui malus est; & malorum effectuum causa, aliquid boni per se produceret?* Si quem curat, ad confirmandam de se opinionem curat, id profectò longè pejus est; sublato enim corporis vulnere, animæ inuritur morbus gravissimus, & plerumque extremum interitum afferens. Morbum autem levem, graviore inducto curare, bonum esse nequit.

Cæterum cum virtus eorum, quæ cultro, telo, aut alio aliquo instrumento, quod sauciavit, insperguntur, aut applicantur, naturaliter ad vulnus pervenire non possit, cum inter agens & patiens mutuus contactus requiratur. Et proinde neque vulnus curare, multò minus dilacerare, aut ægrum doloribus doloribus excruciare possint, necesse est, id arte & industria Diaboli fieri, qui cum artifex sit longè astutissimus acutissimusq; & jam à primis seculis exercitatissimus, id perficere difficile sibi non est, ubi apud doctos & fide dignos viros exemplū notatu dignissimum habemus, quod quia ad institutum nostrum magnopere facere video, hic annectendum duxi. Sic enim Godelmannus post Hectorem Boëtium & Cardanum de Duffo Scotorum Rege. *Duffus Scotorum Rex novo affligebatur genere morbi, ita ut quotidie sub primam vigiliam, lecto decumbens, insignes cruciatus per universum corpus sentiret, & in sudorem resolveretur, vigilque totam noctem anxius peragebat, sine ullo aliquo signo, vel febris vel vitiosorum humorum; Interdiu verò à sudore liber quiescebat, & ita sensim quasi tabe consumebatur; plurimis quidem à variis Medicis exhibitis remediis, nihil prorsus juvabatur, tandem populari rumore, incerto tamen authore, increbuit. Regem in Moravia, Regione Scotiæ apud Ferros, à Veneficis mulierculis ita torqueri & cruciari. Distabant autem Ferres quinquaginta milliaribus à regia sede. Hæc cum ad Regis aures pervenissent, misit Rex clancularios exploratores, si quæ mulierculæ veneficiis aut incantationibus essent suspectæ, quæ ubi ex diligenti inquisitione præfecti Ferrorum essent exploratæ, noctu circumdatis ædibus cujusdam vetulæ, fores eruperunt, ac vetulam cum meretricula filia ad ignem sedentes, & ceream imaginem Regis Duffi veru circumligatam, ac ad ignem circumvolventes invenerunt, ac comprehenderunt. Altero die torturæ subjectæ mulierculæ, confessæ sunt, Regis mortem, nisi fuissent raptæ, paucos post dies, sensim torrendo ejus imaginem, continuò subsequuturam fuisse. Ut enim imago ejus certis carminibus admurmuratis, ab igne, quotidie liquefieret, ita ipsum Regem quotidie tabe consumptum fuisse. Exustis his veneficis, unà cum cereâ imagine Regis, protinus Rex pristinæ sanitati restitutus est.* Hactenus Boëtius. Si cerea imagine, quæ prorsus nihil commune cum Rege habuit, arte diabolica hic affectus sequutus, quantò magis id fit cultro, aut instrumento, quo vulnus inflictum. Cum vulnere enim consortii aliquid habet, cum sanguine id aut ichore, ex vulnere profluente, illinitum maculatumque fit. Verum detestanda impietas est, docere, quomodo æger sit torquendus & doloribus afficiendus, cum Medici boni officium sit, ægrum à dolore levare, non excruciare. Vulnus sanare, non novis symptomatibus dilacerare. Dolorem enim vulneri supervenientem, omnium gravissimum esse symptoma, & Ichoris causam primam, jam sæpius ostensum est, itaque mirum non est, si superstitiosam hancce magneticam curationem plerumque sequatur, ut postea fusius. Hæc de inventore ac præcipuo authore unguenti armarii, quod postea industria Paracelsi primò propagatum & à superstitiosis hominibus Diaboli instinctu arreptum. Ante Paracelsum enim unguentum hoc inventum non fuisse, ostendit *Iohannes Robertus* in libro suo de Ungu. Armario contra Goclenium sectione 8. & sect. 11. Post Paracelsum *Oswaldus Crollius*, *Iohannes Ernestus Burgrawius*, & nonnulli alii, miris modis hoc extulerunt. Variæ hujus unguenti apud authores descriptiones. Paracelsus Tom. 2. in Archidoxis Magicis, libro primo, mihi pag. 549. hanc posteritati reliquit.

℞. *Musci cranii humani* ℥ij.
Mumiæ ℥ß.
Pinguedinis humanæ ℥ij.
Sanguinis humani ℥ß.
Ol. lini ʒij.
Ol. rosarum ℥j.
Boli Armeni ℥j.

Misceantur in Mortario & agitentur tam diu, donec redigantur in unguentum.

Eadem

Eadem pagina aliam habet descriptionem, ubi præcedenti compositioni addit Mellis ℥j.

Sævi bovis ℥j.

Rudol. Goclenius hujus Curationis Magneticæ hanc habet descriptionem.

R. Usneæ concretæ in calvaria furis suspensi, & in aëre derelicti.
Mumiæ veræ,
Sanguinis humani adhuc calentis, singulorum unciam unam.
Adipis humani uncias duas
Ol. lini.
Terebinthin.
Boli Armeni sing. ℥ij.

Misceantur omnia simul in mortario, serventurque in vitro, vel urna oblonga & angusta.

Alii, addit, recipiunt usneam abrasam à cranio hominis violenta morte perempti, duarum avellanarum pondere.
Adipis verris aprugni,
Ursini sing. uncias vj.
Lumbricorum terrestrium ex vino lotorum, inque pistoris fornace olla tecta torrefactorum (non adustorum): uncias iij. horum in pulverem redactorum, unciæ uni adjiciunt
Cerebri aprugni siccati,

Santali rubri odorati, Mumiæ, & hæmatitis, singulorum unciam j. omnibusque mixtis cum adipe faciunt unguentum. *Hæc*, inquit, *descriptio optima esset, si succo & nervis, hoc est sanguine & adipe humano (in quibus maximè dominatur spiritus ille vitalis, vegetabilis, & balsamicus) non careret. Itaque in vera hujus unguenti compositione, sanguis & adeps humanus non sunt omittenda, quo etiam modo confectum apud me quovis ut tempore possit haberi (quoniam Chirurgi sæpe vel non sunt præsentes, vel etiam à vulneratis remotiores) nunc operam quantum possum impendo.* Conficiendum autem est, *inquit Goclenius, sole existente in libra, Usnea verò colligetur cum Luna crescente, inque Veneris existente Domo si fieri potest, non Martis aut Saturni. Si in Veneris domo locum habere luna non potest, diligenter attende, ut possit abradi usnea, luna versante in piscibus, hoc enim signum est omnium convenientissimum. Propter Iovis domicilium, & Veneris exaltationem, proximum huic est taurus & libra.* Hactenus Goclenius.

Hæ, quantumvis sufficere possent, descriptiones & compositiones unguenti armarii. Quia tamen *Crollius* maximus habetur patronus Magneticæ hujus curationis, ejus descriptionem, quæ in sua basilica chymica, mihi pag. 278. exstat, quoque hîc apponam.

R. *Adipis Verris aprugni*
Ursini ana lotones octo.

Quo seniora animalia, eo melior adeps. Utriusque animalis adeps prius in vino rubro per dimidiam horam lento igne bulliat, postea effunditur super aquam frigidam & cochleari colligitur pinguedo innatans, quicquid fundum petit, abjiciatur.

Postea recipe lumbricorum ex vino vel aqua lotorum sextarios duos, torrefiant in olla tecta in fornace pistoris, cavendum tamen, ne adurantur, postea terantur in pulverem.

R. *Hujus pulveris*
Cerebri Aprugni siccati.
Sandali rubri odoriferi,
Mumiæ
Hæmatitis ana unciam unam.

Demum accipe usneæ è Cranio hominis, violenta morte perempti, abrasæ, lunâ crescente, & in bona domo existente, Veneris, si fieri possit, non Martis aut Saturni, ad pondus duarum avellanarum circiter. Ex omnibus tritis & invicem mixtis, cum adipe secundum artem unguentum fiat, in vitro clauso, vel pixide, diligenter ad suos usus reservandum.

Si forsan temporis successu unguentum exsiccaretur, dicto adipe vel melle virgineo humectari & emolliri de novo poterit. Paretur unguentum sole in libra existente; Hæc Crollius. Proprias quoque suas descriptiones & deliramenta habet *Iohannes Colerus* lib. 18. cap. 145.

De viribus ac usu hujus unguenti *Goclenius, Crollius* & alii, hæc habent, *sanantur* inquit Goclenius, *hoc unguento sic confecto, omnia vulnera, quæ ferro, ictu, vel jactu infliguntur. Excipiuntur tamen illa vulnera quæ fiunt in arteriis, & uno è membris principalioribus, ut corde, cerebro &c. Modò telum aut instrumentum, quod sauciavit, haberi possit, etiamsi patiens multis milliaribus à nobis absit.*

Usum hujus unguenti docent *Goclenius, Crollius*, & alii, his verbis: *Immergendum ferrum seu telum est, quod sauciavit (vel in hujus defectu lignum, seu ramus salignus in apertura cruenta madefactus) in unguentum & ita relinquendum: æger quotidie suâ urinâ vel purâ aquâ vulnus eluat, deligatque mundo panno lineo semper pus extergendo, vulnusque aurora mundificando, & absque ullo dolore sanabitur. Hoc Maximilianum Imp. comprobasse, in confesso est. Si instrumentum, quo vulnus inflictum est, haberi nequit, aliud ducatur per vulnus, & loco veri teli id inunge utroque latere, reponatur loco mundo & temperato. Si enim aëri vel frigori nimio exponatur, excitabitur dolor. Attendendum est etiam cæsim-ne an punctim factum sit vulnus. In punctura enim telum inungendum est à cuspide Capulam versus, in Cæsura ab acie versus tergum. Meminisse præterea oportet obligare tela. Si non apparet quam altè sint infixa, tota sunt inungenda; sin apparet, pars illa tantùm, quæ fuit in vulnere. Citò sanaturus sæpe illine (præsertim verò si vulnus est magnum & profundum): si maturatione opus non est, necessitasque non urget, intermitti quidam dies poterunt, imò sufficit, si senis diebus id fiat bis, vel ad summum ter, semper tamen vulnus mane abluendo, extergendo, iterumque deligando.*

Hactenus Goclenius. Crollius & nonnulli alii eisdem ferè utuntur verbis: quæ quidem prolixè, & ut apud ipsum leguntur, adscribere volui, non in eum finem, ut Chirurgos in Magica atque superstitiosa curatione erudire aut instruere, meus animus sit, atque intentio mea, quin potius ut cognoscant, à Diabolo esse inventam & ab hominibus superstitionibus addictis, propagatam, & proinde homini Christiano nullo modo licitam. Præterquam enim quod conscientiam piam ac Christianam offendit læditque, cum neglectis naturalibus, & à multis seculis approbatis remediis, ad supernaturalia & superstitiosa transeamus, etiam periculo non vacat, quicquid dicant *Goclenius, Crollius* & alii, uti sequens Exemplum observatione dignissimum fidem facit. Genere & virtute nobilissima matrona, ANNA SIDONIA BREMSERINA de Rôdesheim, Nobilissimi ac Strenui Viri Dn. HERMANNI à CRONBERG, conjunx, cum Anno 1613. feliciter peperisset, nescio quonam infortunio factum, quod decima die post partum, vulnus ad latus papillæ acceperit. Vulnus etsi non usque adeò profundum esset, sanguinis tamen copiosè effluxit. Tentarunt quidem sanguis fluxum beneficio unguenti armarii cohibere, sed frustrà. A Chirurgo itaque restricto sanguine, non vulnus, sed cultrum, quo inflictum fuerat, summâ diligentiâ curabant & tracta-

tractabant quotidie; citò quidem & sine dolore ferè curatum fuit vulnus, verùm vix inducta cicatrice, obtuso in profundo oborto dolore, febre cum rigore, aliisque symptomatibus correpta fuit, & mamma cum tanto dolore intumuit, ut dies noctesque ejulare coacta esset ægra. Tandem 19. Aprilis 1613. cùm ego Wormatiâ (ubi tunc ad Generosum ac strenuum Virum, Dominum Eberardum Kemerer von Wormbs / genannt von Dalberg / vocatus fueram) ad ipsam Oppenhemium accersitus essem, in maximis angustiis ipsam inveni. Mamma enim supra modum tumefacta & indurata fuit. Dolor maximus & pungitivus, & febris ardentissima, nausea, eructationes, & Lipothymiæ aderant, cicatrix tamen præcedentis vulneris vix apparebat. Circa papillam livida erat cutis, ita tamen mollis, ut fluctuatio puris facilè deprehendi posset, quapropter suasi, ut incideretur vomica, id cum à me factum esset, dolor reliquaque symptomata remiserunt, pristinæque sanitati restituta fuit, & per multos annos supervixit. Integram historiam vide Centur. 3. Observat. 25.

Sed objiciet aliquis, quidnam in causa fuerit, cur matrona hæcce curata non fuerit, cum tamen multi alii ex eadem pixide, & ab eodem vulnerario præstigioso curati fuerant? Causa in promptu est. Erat matrona illa pia, fidelis & superstitionibus minimè addicta, ideoque fidem, quæ unà cum fortissima imaginatione in hujusmodi & similibus curationibus (ut multis in locis testatur Paracelsus) requiritur, non habebat: hinc Diabolus, qui potens est in infidelibus, in illa operari, curationemque absolvere non potuit. Contractis itaque & conglutinatis labiis vulneris, pus, quod evacuandum erat, in profundo vulneris collocatum fuit.

Ex hac historia patet, quàm periculosus sit usus hujus unguenti, quomodo autem hydrarthros sive hydrops articulorum ex ipsius usu consequi possit, paucis dicam. In curatione vulnerum diversas intentiones ut habeat Medicus, necesse est, videlicet: 1 Ut fluxus sanguinis sistatur: 2, Ut affluxus humorum & inflammatio arceantur, & dolor evitetur. 3. Ut labia vulneris, si magnoperè inter se disjuncta fuerint, ad mutuum contactum deducantur, relicto tamen foramine, per quod pus commodè evacuari possit: 4. Ut vulnus, si profundum simul & angustum fuerit, apertum retineatur usque dum satis digestum, & à pure mundificatum sit. 5. Ut pus bonum generetur. 6. Ut malignitas vel venenum, si quod vulneri simul illatum, uti fit in morsuris & ictibus bestiarum, extrahatur. 7. Ut caro restituatur & generetur. 8. Ut vulnus cicatrice obducatur.

Porrò ut uno eodemque medicamento omnibus istis intentionibus satisfacere possit Medicus, absurdum & ridiculosum est dicere; Ad sanguinis enim fluxum cohibendum frigida & sicca requiruntur. Talia quidem sunt usnea, hæmatitis, bolus Armenus, & santalum, verùm hæc qualitates suas in mixtione amittere, doctè ac evidenter ostendit *Ioannes Matthæus* Quæstione 29. Id quoque verissimum esse, prædicta matrona experta fuit, ut ex præcedentibus videre licet. Affluxus præterea humorum ut impediatur, quæ restringunt & repellunt, vulneri sunt applicanda, quæque frigida, ut portulaca, sempervivum, lactuca, albumen ovi, acetum, bolus Armenus, terra sigillata, rosæ, & alia quamplurima. Tertia porrò & quarta intentio manum Chirurgi experti requirunt. Id verò quia in nobilissima illa matrona neglectum, vulnus protinus clausum, iterumque pus in profundo collectum fuit, inde dolor ille gravissimus, reliquaque symptomata. Quòd si in articulo aliquo exstitisset vulnus, procul dubio hydrarthros sequutus fuisset. Quintò, ut vulnus digeratur, & pus optimum generetur, sua quoque requirit medicamenta particularia, ea autem modicè sint calida & humida, veluti, cera, colophonia, terebinthina, crocus, oleum Amygdalarum dulcium, vitellum ovi, & ejus oleum, de quibus suo loco plura; Sextæ indicationi ut satisfiat, ea quæ virus potenter extrahunt, & vulneris labia hiantia servant, applicanda sunt, uti cepæ, allium, sal, dictamnus, ruta, Theriaca, Methridatium, radices gentianæ, Angelicæ, & hujusmodi conveniunt. Septimò, ut caro restituatur & generetur, danda est opera, idque fit sarcoticis, hoc est quæ modicè detergunt & siccant, uti sunt Aloës, Thus & Aristologia rotunda, ex quibus cum cera, terebinthina, & gummi Elemi fit unguentum præstantissimum, addito parum olei rosacei. Octava & ultima intentio est, ut cicatrix inducatur, fitque eis, quæ refrigerant & siccant, ut galla immatura, Tutia, Alumen ustum, lapis calaminaris, cerussa, & hujusmodi. Hæc sunt, quæ rationales Medici in curatione vulnerum observant: idque maximo cum fructu ægri. Qui verò aliter faciunt, & prædictis intentionibus omnibus spretis, hocce unico unguento Armario satisfacere putant, ægrum in maximum periculum adducunt, propter ingentia symptomata, quæ empiricam hancce curationem ut plurimum sequuntur, præsertim in vulneribus magnis, profundis, angustis, & quæ circa articulos sunt. Ludibrio præterea piis & bonis sese exponit Medicus, qui neglectis medicamentis, à Deo hominibus concessis, & à majoribus nostris longo usu comprobatis, & ad præstigiosa à Diabolo inventa & introducta confugit.

Sed objiciet aliquis, jam olim experientia & exemplis comprobatum, vulnera multa, tam in brutis quam in hominibus, hoc unguento sanata fuisse; Nihil horum inficior, multa vulnera, præsertim in corporibus sanis, optimoque succo præditis, & in partibus musculosis existentibus, per se, & sine medicamento, si quotidie, ut jubet *Goclenius*, pus panno mundo abstergatur, persanantur. Diabolus autem, ut astutissimus & fraudulentissimus, per suos vulnerarios semper dolo malo agit. Quotidie enim vulnus, ut docet *Goclenius*, vel urina ægri, vel aquâ purâ abluunt, mundoque panno lineo pus abstergunt, deligantque. Porrò urinam extergendi, mundificandi, & consolidandi vim obtinere præter experientiam testantur *Galenus lib.* 10. *de simpl. Medicam. facultatibus*. Ubi inter cætera hæc quoque habet. *Nonnulli*, inquit, *Medici, eâ videlicet urinâ, psoras & lepras detergunt, perfunduntque ulcera præhumida & sordida: multoque magis computrescentia.* Aqua præterea, propter facultatum suam frigidam, cum in nonnullis vulneratis affluentes humores repellere; vulnusque à pravis symptomatibus vindicare sufficiens sit, ac vindicat, natura per se vulnus consolidat: hæc de unguento armario. Plura qui cupit, leget tractatum Clarissimi & Doctissimi Viri D. Andr. Libavii, de Impostoria vulnerum per unguentum armarium sanatione.

Cap. 11. *De dolore, & quibusnam præsidiis sit tollendus; ubi de anodynis in genere; & quibus facultatibus ea prædita esse debeant, agitur.*

Dolorem, qui vulneratis articulis supervenit, præcipuam esse causam Ichoris & Meliceriæ acris, antea persæpe demonstratum fuit; quapropter quàm citissimè tollendus & sedandus est; sic enim ablata causa tollitur quoque effectus ipse. Variis autem præsidiis

præsidiis sedatur dolor, quæ aut interna sunt; aut externa & topica. Internis veluti eis, quæ humores ad partem læsam fluentes per alias vias evacuant, & à membro læso avertant, sive id per alvum, aut per vomitum; sudorem; vel vias urinarias, aut alia loca convenientia, fiat, uti sunt venæ sectio, scarificatio, sanguisugæ. Sedatur præterea dolor per ea, quæ acrimoniam humoris peccantis ex corpore ad locum affectum fluentis temperant atque refrenant. Deinde etiam quæ vires à dolore prostratas instaurant. Nisi enim vires adfuerint, parum aut nihil efficient medicamenta; etiamsi ex arte præscripta & adhibita fuerint. Sunt enim vires, quæ medicamentum ex potentia in actum convertunt. Hæc tamen, propriè loquendo, verè anodyna non sunt, testante Galeno de simpl. medicamentor. facult. lib. 5. cap. 18. Quandoquidem universalia sunt, & in omnibus morbis particularibus externarum partium, à Medicis & Chirurgis rationalibus topicis præmittuntur.

Externa remedia, dolorem lenientia, duplicia sunt: alia enim verè sunt anodyna, alia impropriè ita dicuntur. Sunt illa, referente Galeno, loco præallegato, quæ suo ingente frigore partem stupefaciunt ipsiusque sensum imminuunt, veluti papaver, Solanum, Mandragora, Hyosciamus, Opium, ex quibus unguenta, olea, cataplasmata, & hujusmodi præparantur, de quibus institutum nostrum non est, hoc loco agere. Monitos tamen velim esse tyrones; ut sibi caveant; ne hujusmodi medicamentis narcoticis, facilè, & nonnisi maxima urgente necessitate utantur: quandoquidem summa eorum frigiditate calorem nativum mirum in modum debilitant.

Vera anodyna, ut docent Galenus, Avicenna, & alii, temperatè calida & humida ut sint, necesse est. Sic enim habet Galenus de simplic. Medicam. facultatibus lib. 5. cap. 18. *Quæ itaque*, inquit, *revera sunt anodyna, partium sunt tenuium: & calidiora sunt, est necesse, ut scilicet evacuent, digerant, rarefaciant, extenuent, concoquant, & æquabile reddant, quicquid partibus doloris est causa. Quare nihil prorsus astrictionis habeant oportet. Astringentia siquidem*, ut alibi docet Galenus, *& contrahunt, constipantque & condensant substantiam nostram*, hæc Galenus. Debent itaque anodina esse calida, propterea quod calor temperatus naturæ nostræ familiarissimus, & calorem nostrum innatum similitudine quadam fovet; & demulcet. Humida præterea ut sint, necesse est, ut partes propter inflammationes aut affluxum humorum extensæ, relaxentur; denique ut facultas medicamenti altius penetrate, & ad nervos pervenire possit. Varia autem anodyna ab authoribus ponuntur, Ego sequentibus in meliceria maximo cum fructu utor, ex quibus diversa conficio medicamenta, uti lector postea capite de Curatione videbit.

Rad. *Althea, liliorum alborum,*
Malvæ.
Herb. *Altheæ, Betonicæ, Origani, Calathi.*
Malvæ
Anethi, folior. violarum.
Flor. *Chamomillæ, betonicæ, primulæ veris, salviæ*
Meliloti, croci.
Sambuci
Rosæ.
Sem. *Lini*
Fænigræci
Anethi
Cydoniorum
Meliloti
Ol. *Liliorum alborum*
Anethi, chamomillæ
Lumbricorum
De vitellis ovoruum, Vitellum item ovi,
Croci, Rosarum.
Oleum ex floribus Stolani.
Oleum de Ranis.
Ping. *Humanæ*
Ursi,
Caponis, anseris.
Canis, felis, muris alpini
Butyrum recens, non salitum.
Gummata & similia.
Cera
Terebinthina.
Colophonia
Gummi Elemi.
Farinæ,
Tritici
Hordei
Fabarum.
Lupinorum
Mica panis.
Liquores.
Aqua simplex
Lac muliebre
Vaccinum.
Caprinum
Asininum.

Ex his confici possunt; Emplastra; Unguenta, Linimenta, Cataplasmata, & fomenta, uti Lector suo loco videbit. Nunc ut curationem Empiricam, quâ Paracelsus & vulgus Barbitonsorum in Ichore vel Synovia utitur; videamus, ordo tractationis postulat.

Cap. 12. *De Curatione Empirica Ichoris & Meliceriæ, inter barbitonsores Germanos usitata, ubi eorum Medicamenta examinantur.*

Inscitiam barbitonsorum, aliorumque theoriæ artis Medicæ imperitorum hominum, præcipuam esse causam Ichoris sive hydropis articulorum, testatur Paracelsus, ubi capite secundo & alibi dictum fuit; quibus præterea Medicamentis præcipuè id perficiant, adscripsimus. Sunt illa veluti decoctum traumaticum, balsama, Emplastrum Stricticum sive fodicationum, & similia, perperam & sine ratione Empiricorum more adhibita, de quibus cap. 7. 8. & 9. prolixè. Videamus nunc, quibus medicamentis intempestivum maximumque illum confluxum crudorum & indigestorum humorum compescere, ac gravissimum illud symptoma removere; nervos intendant: quicquid præterea de eorum medicamentis, quibus in Ichore & Meliceria utuntur, censendum sit, anque tutò adhiberi possint; paucis quoque aperiam.

Paracelsus *lib. 1. Tract. 2. cap. 5.* Chirurgiæ suæ magnæ, mihi pag. 6. Meliceriam (*das Gliedwasser*) Emplastro Strictico, & aceto rosaceo calido curandam esse docet. Prælectionum Chirurgicarum de vulneribus *cap. 7.* mihi in Chirurgia magna *pag. 160. & 466.* inter alia hæc quoque proponit medicamenta.

R. *Ostreorum* ℥j.
Cranei adusti,

Ossis

Ossis sepiæ
Mandibulæ lucis ustæ an. ℨij.
Spodii
Terræ Sigillatæ an. ℨj. f. fiat pulvis. *Tollit*, inquit, *aquam articulorum ex imperitia Medici. Stercus porci, si coquatur cum sanguine ex vulnere, & superponatur, tollit aquam articulorum. Item Cochleæ, ut faciunt rasores.* Hæc & quædam alia hujus farinæ medicamenta, hinc inde à Paracelso præscribuntur.

Felix Wirtz Basileensis, unguentum suum fuscum (sein braunes Sälblein) pro summo secreto in Meliceria habet, nec quicquam præstantius inveniri posse, ausus est affirmare. Videat lector lib. suum Chirurgicum, in quarto editum parte 3. cap. 5. & 6. item parte 4. cap. 1. Conficitur autem unguentum hoc ex aceto, in quo per dies octo macerata fuerint sequentia, nimirum radices scrophulariæ, centinodia, Chelidonium, & Veronica. Hujus aceti unciis tribus addit vitrioli calcinati ad rubedinem, & præparati ℥ij. phlegmatis vitrioli tantundem, Mellis despumati ℥vj. florum sulphuris ℥j. f. Omnia simul coquit lento igne ad spissitudinem Electuarii.

[*Hans von Gerszdorff genannt Schylhans*,] Chirurgiam Castrensem Germanica Lingua in lucem dedit, in qua Gualteri Ryffii Argentinensis Doct. Medici longè celeberrimi nomen præfixit. In hoc libro mihi pagina 35. Meliceriam sequentibus curari posse asserit.

R. Alumen, Cineres Isatidis & lithargyrium, combure omnia simul, pulverisa & insperge vulneri, postea de eodem pulvere cum albumine ovi commisce, & vulneri superpone.

Aliud.

R. Vitrioli, hoc est, aquæ vitrioli, coque cum pauco alumine, parumque sulphuris, fiat lavamentum, quo vulnus abluatur.

R. Sandaracam adulterinam, lithargyrium, & acetum, coque omnia simul.

Aliud.

Accipe micam panis siliginis, vinum, mel, & rasuram cornu bovis, coquantur omnia simul in olla nova, extendantur super linteum, & applicentur more cataplasmatis.

Aliud.

Accipe mel, farinam volatilem & fuliginem, ex his confice emplastrum, & applica, cum oleum vulneri instillatum fuerit. Oleum sic confice.

Accipe Olei lini ℔. f. *adde flores verbasci, expone oleum ad radios solares dies* 14. *postea adde pinguedinis taxi ad ovi magnitudinem, & vulneri calidè impone, gossipio oleo madefacto.*

Petrus *von der Stille*, alioquin Chirurgus non ineruditus, in Ichore & Meliceria hæc proponit remedia.

Accipe Albumen ovi, parumque croci, concute, & commisce omnia, addendo aluminis ad magnitudinem nucis avellanæ, & cum filamentis vulneri impone.

Aliud.

R. Olibani, sanguinis Draconis, Boli electi, Terræ sigillatæ an. ℨij. *fiat omnium pulvis tenuissimus, qui cum albumine ovi mixtus, filamentis applicetur vulneri.*

Aliud ejusdem Authoris.

R. Oleum olivarum, & terebinthinam, misceantur in sartagine lento igne, postea adde farinæ lentium exsiccatarum q. sufficit, ut formam unguenti acquirat, quod filamentis vulneri applicetur.

Atque hæc sunt præcipua arcana, quibus barbitonsores gravissimum hocce symptoma debellare tentant. Hisce tamen si curatio ad votum non successerit, suadet *M. Hans von Gerszdorff*, loco antea allegato ex consilio cujusdam *Corn. Jacobs* nomine, nervos & venas causticis erodendas, aut cauterio actuali comburendas esse. Ille omni procul dubio à Paracelso edoctus fuerat, qui tractatu secundo cap. 10. mihi p. 497. Curationem Ichoris sive Synoviæ (*die Heylung desz Gliedwassers*) cum hæmorrhagia eandem esse statuit, eademque adhibenda esse remedia docet. In hunc quoque finem stercus porcinum præscribit Paracelsus in meliceria. Illud enim vim sistendi sanguinem habere, *Christophorus Landreus*, Medicus Gallus asserit, si cum sanguine ex nare aut vulnere coquatur, & ab ægro devoratur. Sed videant Juniores Chirurgi, ne splendidis ac fastuosis istis Encomiis hujus stercoris à Landreo proditis, nimium confidant. Memini enim, olim in vitrico meo, *Petro Krantzio*, cùm hæmorrhagia narium periculosè laboraret, medicamentum hoc ex stercore porcino frustra adhibitum fuisse.

Christophorus Wirsung, ne curatio hujus morbi gravissimi, in libro suo desideraretur, maluit ex aliis Empiricis quædam inserere, quàm planè tacere. Idem de Johanne Colero affirmare possum, qui farraginem medicamentorum Empiricorum, nec ullo ad morbum huncce debellandum accommodatorum, compilavit & Calendario suo perpetuo lib. 18. cap. 172. inseruit. Imò ad illam quoque impudentiam devenit, ut fluxum hujus Ichoris spatio quadrantis unius horæ se restringere posse, ausus sit affirmare, his verbis: *Ut aqua articulorum spacio quadrantis horæ sistatur. R. Medullam panis recentis, & si alicui aqua articulorum cum impetu fluit, accipe guttulam unam vel tres sanguinis, hominis istius, cui aqua profluit, easque pani affunde, ægroque comedendum exhibe, & statim sistetur.* At quis quæso non videt, hæc deliramenta esse, hominèmque nullam habuisse notitiam morbi, sed ex aliis absurda sua compilasse, & sibi adscripsisse. Hæc in eum finem scribo, ut videant Chirurgi, ne Empiricorum scriptis seducantur.

Porrò gravissimè Paracelsum à via recta aberrare, cum curationem Meliceriæ cum restrictione sanguinis eandem esse docet, eademque requirere remedia, scribit, manifestum fiet, si negotium paulò exactiùs examinaverimus & consideraverimus. In hæmorrhagia unicam intentionem habere Medicum, nimirum ut oscula venarum & arteriarum occludantur; Quibus autem remediis, id commode fiet, docet Hippocrates inquiens. *In his frigido uti oportet unde sanguis copiosè profluit, aut profluxurus est.* Quæ enim refrigerant, sanguinem crassiorem adeóque ad profluendum minus idoneum reddunt. Præterea, quæ egregiè exsiccant absque mordicatione, si apertis venarum & arteriarum osculis inspergantur, sanguinem sistunt. At hæc omnia si in Ichore & Meliceria adhibita fuerint malum adaugere, ex præcedentibus facilè colliget rationalis Chirurgus. Quæ enim exsiccant & astringunt dolorem non leniunt, quin potius ipsum exasperant: dum materiam in parte affecta confluxam retinent includuntque. In periculosa hæmorrhagia oscula nervorum & arteriarum (nisi vulnus fuerit prope membrum nobile) causticis, aut etiam ferro candenti obturari posse, Medicis notum est, sed quid quæso hæc in Meliceria efficient? In hæmorrhagia corrigent causam mali, videlicet apertionem vasorum, Meliceriæ verò causam, dolorem nimirum adaugent.

Præterea in hæmorrhagia vulnerum nihil præter solutionem continui, & fluxus sanguinis, considerandasunt. Non solùm enim adest solutio continui

& affluxus crudorum humorum, verùm etiam febris, inflammatio, dolor maximus, labefactatio virium, nausea, vigiliæ, & hujusmodi, quæ omnia diversa requirunt medicamenta, quorum in hæmorrhagia nullum adest. In hæmorrhagia applicamus quidem frigida, juxta doctrinam Hippocratis, non tamen supra ipsas partes, unde profluit, sed juxta ipsas. *Frigidum enim*, ut alibi docet, *ulceribus mordax, cutem obdurat, & dolorem insupportabilem facit.* At Paracelsus ad eam quoque insaniam devenit, ut in Ichore & Meliceria, in qua tot tantaque graviora symptomata, quibus frigida sunt inimicissima, concurrunt, ulceribus ipsis acetum rosaceum applicat, & quia insignis adest inflammatio & intumefactio in Meliceria, propter copiam humorum qui ad partem læsam confluunt, ideò exiguus ille calor innatus facilè à medicamentis istis frigidis ac siccis, uti sunt, acetum, Ostrea, Terra sigillata, bolus, albumen ovi, lithargyrium, & similia, à Paracelso ejusque sectatoribus præscriptis, facilè suffocatur: quapropter Gangræna nonnunquam consequitur Meliceriam, ut testatur Langius Epist. 3. lib. 1. Sequuntur quoque ulcera maligna & insanabilia, propter erosionem ligamentorum & cariem ossium, quæ à materia illa acri contaminantur.

Cæterùm ut ad institutum revertar. Dolorem præcipuam esse causam Meliceriæ, antea persæpè demonstravimus. Est igitur tollendus. Id præterea anodynis, hoc est medicamentis, quæ temperatè calida & humida sunt, fieri debere, ab initio hujus capitis demonstravimus.

Videamus itaque, an medicamenta à Paracelso aliisque prodita, hasce habeant facultates, ut dolorem huncce tam gravissimum lenire possint.

Inter Medicamenta à Paracelso in Ichore & Meliceria celebrata, primum locum obtinet emplastrum Stícticum, sive fodicationum. At nos illud ipsum emplastrum Meliceriam provocare posse, capite nono rationibus & exemplis demonstravimus. In ipso enim, quæ insigniter excalefaciunt, & proinde attrahunt, uti sunt Oppoponax, Galbanum, Ammoniacum, Bdellium, Colophonia, Ol. Laurinum & hujusmodi, aliis ingredientibus præcellunt.

Acetum refrigerare & astringere, tenuiumque esse partium, docent Dioscorides, Galenus & alii, acre quoque est, & proinde ulcera vellicat, mordet, doloremque excitat. Ex quibus videmus, acetum in Meliceria adversissimum esse. Testatur id quoque Avicenna inquiens, *Acetum est ex iis, quæ nervis sunt nocibiliores.* Nervi enim, ut partes spermaticæ, cùm frigidi sint, calida requirunt. Si enim aqua frigida ulceribus inimica & mordax, ut testatur Hippocrates lib. 5. Aphor. 20. ac proinde dolorem excitat, quantò magis id faciet acetum, cùm sit non solùm frigidum, sed & acrimoniâ quadam præditum. Astringit præterea; at anodyna, ut nihil adstrictionis habeant, necesse est, quemadmodum antea ex Galeno lib. 5. de medic. facult. cap. 18. demonstravimus, Gravissimè itaque hallucinatur Paracelsus, dum acetum in Ichore & Meliceria applicat.

Ostrea, etiamsi ulceribus cavis, fistulosis, & humidis conveniant, ut testatur Galenus de simplicium medic. facultatibus lib. 11. Inde tamen non sequitur, in Meliceria quoque ex usu esse posse. Loquitur enim Galenus de ulceribus, ubi sola intentio est exsiccare, quod Ostrea præstare possunt. At in Meliceria prius tollendus est dolor, quàm curatio vulneris instituenda.

Os sepiæ cum Ostreis easdem habere facultates, Dioscorid. lib. 2. cap. 23. & Galenus de simpl. Med. facultatibus lib. 11. testantur.

Mandibulæ lucii, uti reliqua ossa combusta, vim digerendi & exsiccandi habere, quis dubitat?

Spodium, ut docet Cordus in Dioscoridem lib. 5. cap. 81. nihil aliud est quàm extinctæ metallorum favillæ, quæ propter pondus rursus decidunt, & circa fornacem ejusque pavimentum colliguntur: Spodium autem easdem habere facultates cum pompholyge, medicamento omnium, quæ citra morsum exsiccant, præstantissimo, Galenus de simplicium Medicamentorum facultatibus lib. 9. testatur.

Desiccandi vim quamvis terram possidere testatur Galenus, de simplicium medicamentorum facultatibus lib. 9. Ergò & terra sigillata, & bolus Armenus desiccant, & proinde ex numero Medicamentorum, quæ in Meliceria adhibentur, meritò excluduntur.

Quid dicam de vitriolo, alumine, cineribus Isatidis & sulphure, quibus nonnulli in Meliceria quoque utuntur, affectumque adaugent. Hujusmodi enim acrioribus, dolores magis magisque excitant, affluxionemque humorum ad partem læsam.

Felix Wirtz, Basileensis Chirurgus, unguentum suum fuscum (*sein braunes Selblein*) in Meliceria mirum in modum extollit. Conficitur illud ex aceto, vitriolo, ipsiusque phlegmate, melle & floribus æris, uti antea dictum fuit. At hæc omnia, ut acria, in hoc affectu dolores exacerbare, & proinde perniciosa esse, quis non videt? Etiamsi enim in aliis ulceribus putridis & sordidis suum quoque habeat usum prædictum unguentum, in ulceribus tamen articulorum, inprimis tantis doloribus obsessis, propter acetum, vitriolum, & mel, quæ omnia acria sunt meritò rejiciendum est. Morbi enim curantur non eis, quæ ipsorum causam adaugent, sed quæ ipsam tollunt, at dolor causa est Meliceriæ. Ergo eis, quæ ipsam leniunt, est curanda. Atque hæc sunt Medicamenta, quibus morbum huncce tam gravissimum Paracelsus, & post ipsum barbitonsores, & empirici in Germania, debellare volunt. Interim tamen de causa antecedenti, ut vocant Medici, de victus ratione, de evacuationibus per pharmaca & venæ sectionem, multisque aliis symptomatibus removendis, de quibus postea fusiùs nihil adscribunt, præter decocta nonnulla, veluti sequens à Johanne *von Gerszdorff genannt Schylhans*, præscriptum loco præallegato.

R. *Centaurii*
Origani
Radiceis Gariophillatæ
Pimpinellæ
Auriculæ muris
Summitatum Canabis
Brassicæ
Tanaceti
Pentaphylli an. Mj. Coquantur in vino & melle. Hujus decocti exhibent ægro cochleare unum, bis in die, mane videlicet, & vesperi. *Si decoctum*, addit Dn. *Schylhans*, *in corpore remanet, nec per urinam aut vulnus effluit, signum est, ægrum vix evasurum.*

Porrò non possum silentio hîc præter audaciam Gersdorffii aut Schylhans, qui ausus fuit Chirurgiæ suæ Castrensi, in qua inepta hæcce quoque habentur, nomen istius viri tam celeberrimi, tamque docti Dn. Gualterii Ryffii præfigere, procul dubio in eum finem ut libro suo splendorem afferret, eumque vendibiliorem redderet. Cùm tamen verisimile sit, Dn. Ryffium de hujusmodi nugis atque ineptiis ne quidem cogitasse. Cognoscet id facilè, qui reliqua ipsius

ipsius scripta perlegerit. Ex eis enim manifestum fit, ipsum fuisse Medicum & Chirurgum rationalem, & in arte Medica versatissimum. Sed & fucum facilè deprehendet, qui librum Gersdorffii, cum opere illo magno Chirurgico, Dn. Ryffii, ex Guidone & Tagantio excerpto, & Germanico idiomate impresso Francofurti partim Anno 1545. partim quoque 1562. conferre voluerit. De his Lectorem admonere volui, quia ego ipsemet in hac fui opinione, prædictas nugas à Dn. Ryffio prolatas fuisse, tandem verò ex præfatione Gersdorffii Chirurgiæ suæ Castrensi, & collatione Chirurgiæ magnæ Dn. Ryffii, fallaciam cognovi. Simile delictum in Vesalium, Anatomicorum Principem, commisit olim quidam, *Prosperus Borgarutius*, nomine. Ille enim cum mortuo Vesalio, ipsius scripta Chirurgica in lucem emittere vellet, ea, quæ Vesalius propter insperatam & inopinatam mortem nondum absolverat ex Fallopio adscripsit, præcipuè ex libro de humoribus præter naturam ex quo multa de verbo ad verbum descripsisse Borgarutium facilè videbit, qui unius atque alterius librum perlustrare voluerit. Inter alia quoque, ut Lector in tractatu meo de Gangræna cap. 17. videre poterit, Vesalio adscribit longè perniciosissimam illam opinionem, nimirum, Membrum sphacelatum in parte mortua esse abscindendum, Error qui omni procul dubio Vesalio nunquam in mentem venit, & cui acerrimè se opposuisset, si ipso vivente tale quid de ipso prolatum sparsumque fuisset. Borgarutium præterea hæc ex Fallopio decerpsisse, & Vesalio adscripsisse, stylus ipse luculenter indicat.

Non absimile furtum Gallus quidam, Medicus, *Anthoine du Four, Perrotin* nomine, Excellentissimum ac longè humanissimum Virum Dn. Jacobum Aubertum Vindonem, apud Lausannenses Medicinæ doctorem longè celeberrimum, amicum & præceptorem meum æternùm honorandum, perpetravit. Is enim libellum Gallicum de Peste Lausannæ in 8°. impressum, Anno 1571. defuncto D. Auberto de verbo ad verbum descripsit, & Anno 1588. Lugduni sub suo nomine in quarto excudi curavit, syndicisque & consiliariis Cameriacensibus in Sabaudia dedicavit, quibus (vide impudentiam hominis) Epistolam ipsam dedicatoriam, quam Dn. Aubertus Consuli ac Senatoribus Lausannensibus inscripsit, paucis immutatis voculis sibi accommodavit. Hæc profectò & similia furta homini docto, præcipuè Christiano, planè indigna, à Magistratu meritò mulctanda essent.

Cæterum antequam finem faciam hujus capitis, ineptia & inscitia illa Gersdorffii tribus verbis refutanda est. Sunt hæc ipsius verba pagin. 35. *Si decoctum* (videlicet antea ex centaurio, Origano, Rad. Gariophillatæ &c. præscriptum) *in corpore remanserit, nec per urinam aut vulnus effluxerit, signum est, ægrum vix evasurum.* Porrò exhibet singulis diebus cochlearia duo sui decocti, unum manè, alterum vesperi. At quis quæso observare poterit, an exigua illa quantitas, cum urina aut ex vulnere effluat?

In Meliceria enim serosi humores tam copiosè per vulnus effluunt, ut is lynceis oculis opus haberet, qui videre noluerit, sit ne decoctum, aut aliquis alius humor excrementitius, qui per vulnus aut vias urinarias effluit. Per vulnus enim, uti & per vias urinarias, nihil effluit, nisi prius in ventriculo fuerit concoctum, in intestinis quinetiam segregatum, ut si quid excrementitii adfuerit, per alvum evacuatur, partim verò per venas mesaraicas & portam ad hepar deferatur. In hepate præterea iterum fit concoctio atque segregatio, ut inutilis & serosus humor per renes viasque urinarias effluat, utilis verò & laudabilis, qui est sanguis ipse, per venas in totum corpus abeat. Ubi demum tertia & ultima fit concoctio atque segregatio. Purus enim sanguis admiranda atque singulari naturæ industria, in nutritionem partium corporis cedit, excrementum verò per sudores, nec non insensibilem transpirationem evacuatur. Peracta itaque tertia concoctione, saltem ad vulnus perveniet decoctum. Judica itaque, dico iterum, an decoctum sit, quod per vulnus effluit, an aliquis alius humor? Sed respexit Gersdorffius ad eventum eorum, quæ fieri solent, magis quàm ad causam ipsam, Ulcera enim eorum, qui morituri sunt, ut testatur Hippocrates prænotionum lib. 1. ante mortem livida & sicca, aut etiam pallida & sicca fiunt. Facultas enim expultrix adeò est infirma, ut materiam antea per ulcus evacuari solitam, ad partes remotiores propellere non sit potens, remanet itaque in corpore, & partes primarias magis magisque lædit. Hinc ipsum vulnus siccum & aridum conspicitur. Etiamsi hujusmodi, aliaque decocta copiosissimè sorbserit æger.

Cæterùm cum *de mortuis*, ut prudenter monet Solon, *nil nisi bonum*, vitio forsan aliquis mihi vertet animadversiones hasce in Paracelsum, Gersdorffium & alios. Is si perpenderit Errores, qui in perniciem humani generis cedunt; detegendos potius, magisque utilitati viventium, quàm famæ defunctorum consulendum & prospiciendum esse, facilè mihi condonabit.

Cap. 13. *De curatione methodicâ ichoris, sive hydropis articulorum, & primò de victus ratione, quæ prima est intentio.*

CUm varia atque diversa symptomata, & quidem gravissima Ichorem & Meliceriam comitentur, quemadmodum in præcedentibus obiter quoque monui, & posthac capite 16. fusius dicam; necesse est, ut Medicus aut Chirurgus rationalis summam adhibeat diligentiam in curatione, eamque sic instituat, ut omnia ex arte expurgare possit. In primis autem sciat lector, totum negotium curationis Meliceriæ in hoc consistere, ut dolor sedetur. Est enim præcipua & principalis causa omnium reliquorum symptomatum, quemadmodum sæpius dictum fuit. Sic itaque instituenda est curatio. Primò præscribenda est victus ratio. 2. Prospiciendum, ut humor peccans concoquatur & expurgetur. 3. Ut topica convenientia applicentur. 4. Ut symptomata corrigantur: de his ordine & succinctè dicam.

Circa victus rationem considerandum est subjectum; hoc est ægri constitutio, si enim fuerit juvenis & optimo corporis habitu præditus, atque robustus, morbusque gravis, & symptomata peracuta, victus, docente Hippocrate lib. 1. aphor. 7. tenuis & exquisitus convenit. Sin fuerit senex & imbecillis, aliquo modo plenior esse convenit victus ratio, ut vires simul & humidum radicale, quod facillimè doloris vehementia absumitur, conservari possit, sit præterea frigidus & humidus: talis enim febricitantibus, uti sunt, qui ichore aut Meliceria laborant, convenit, ut testatur Hippocrates, talis præterea victus ratio acrimoniam humorum ad partem læsam fluentium obtundit, eosque mansuetiores efficit. Aër sit temperatus ad calorem vergens, frigidus verò diligenter vitandus, frigidum enim cum nervis sit inimicum, facillimè exacerbatur dolor, si vulnus aëri frigido expositum aut in loco aliquo frigido detectum & curatum fuerit. Quapropter aëre existente frigido, interim dum vulnus curo, sartaginem prunis repletam, à ministerio è regione vulneris,

vulneris, aut supra illud ipsum tenendam jubeo. In vulneribus capitis, præcipuè ubi cerebrum detectum est, idem facio. Hoc modo enim aer corrigitur, Frigus præterea digestionem vulnerum, in Meliceria tantoperè necessariam, retardat atque impedit. Aer præterea intense calidus fugiendus est, Æstus enim ambientis nos aeris, calorem nativum corporis nostri evocat dissipatque. Hepar quoque & massam sanguinis, ipsosque spiritus incendit. Hinc humores, qui ad partem læsam fluunt, omniaque symptomata graviora reddunt. Quapropter cubiculum ægri aqua frigida sæpissimè aspergendum, & herbis frigidis, veluti foliis quercinis, salicis, rosis, & similibus, sternendum est.

Cibus sit subtilis & concoctu facilis, pane ex optimo tritico bene fermentato & probè cocto, non calido, neque nimis duro & sicco utatur. Facilè concoquitur caro castratorum, agnina, gallinarum, caponum, perdicum, turdorum, columbarum, avium in arboribus degentium, item ova recentia, aliaque quàm plurima edulia, quæ ex prædictis carnibus & ovis cum butyro parantur. Cum carne coquantur lactuca, portulaca, acetosa, cichorium, endivia, & similia, quæ vim humectandi & nutriendi habent. Ex prædictis quoque herbis, cum aqua parumque butyro & sale parata juscula, summoperè conveniunt, uti quoque ea, quę ex avena & hordeo decorticato fiunt. Ab eis, quæ difficulter concoquuntur, abstineat æger, sunt illa, veluti caro bubula, porcina, ferina, & in genere quicquid sale conditum & fumo exsiccatum est, sive caro aut pisces fuerint. Legumina, veluti lentes, fabæ, pisa, & phaseoli, quia difficulter digeruntur, ventriculum gravant, & obstructiones viscerum pariunt, fugienda sunt. Brodio tamen, in quo lentes & pisa incoxerint, quia abstergit, urinam ducit & obstructiones viscerum tollit, uti poterit æger. Usus piscium rarus sit atque paucus. Eligendi sunt saxatiles & mediocres, veluti truttæ, lucii parvi, percæ, & hujusmodi. Caseus quoque, quia difficilè concoquitur, & ventriculum gravat, fugiendus, uti quoque fructus horarii (citò enim putrescunt & in bilem convertuntur) acetaria & similia. Ab omnibus, quæ insigniter excalefaciunt viscera, sanguinem comburunt, & humorem biliosum augent, abstineat æger, sunt illa veluti aromata, in primis piper, Zinziber, gariophilli, cardamomum, allium, sinapi, raphanus, cæpæ, salsa omnia, & fumo exsiccata, atque hujus generis alia; Cinamomo tamen, croco, nucibus muscatis, & mace, uti poterit æger in cibis.

Quantum ad potum, necesse est, ut interim dum morbus in suo vigore consistit, hoc est, dum Ichor fluit, febris & dolor adest, à vino planè abstineat æger. Vinum enim, præterquam quod natura sua nervis inimicum, etiam interna viscera excalefacit, incendit, & dolores adauget, quapropter ab eo cavendum est, ut monet Galenus ubi phlegmonis suspicio adest. Loco itaque vini utatur æger Cerevisia simplicissima, lacte amygdalarum dulcium, aut sequenti decocto.

R. *Florum & foliorum betonicæ*
Agrimoniæ
Veronicæ an. p. ij. *Liquiritiæ mundatæ & concisæ* ʒ. ß.
Mellis despumati ℥ij.

Coquantur cum libris sex aquæ ad consumptionem tertiæ partis, Decoctum adhuc fervidum in poculum stanneum affundatur, & addatur Cinamomi minutissimè confracti ʒ. ß. quàm diligenter cooperto & tecto poculo relinquatur, donec per se refrigeratum fuerit. De hoc decocto bibat æger ad libitum, & quidem dum dolor est ingens & magnus per se, præcipuè si fuerit juvenis, senes verò quamprimum febris, dolores, inflammationesque remiserint, & vulnus ad optimam digestionem pervenerit, aliquid vini admiscere poterunt. Sitis verò, si ingens & maxima fuerit, ad ea, quæ magis refrigerant, & fervorem humoris biliosi effrenant, transcundum est, de quibus postea capite 16.

Porrò quum morbus in suo vigore consistit, maximique dolores adsunt, diligenter prospiciendum est, ne nimis gravetur corpus cibis, ubi enim morbus peracutus est, statim extremos habet labores, & extremè tenuissimo victu utendum est, inquit Hippocrates lib. 1. aphor. 7. *Melius enim est*, addit Galenus in commentario, *naturam permittere vacare circa morbi coctionem, quam distrahere ipsam ad cibos recenter assumptos conficiendos.* Nutriatur itaque æger, quamdiu dolores fuerint acerbissimi, tantum jusculis ex prædictis herbis paratis, cremore hordei, & avenæ decorticatæ, panatellis, & eis, quæ facilè concoquuntur. Si æger juvenis, robustus, & nondum à morbo absumptus fuerit, imperetur ipsi inedia, juxta illud Hippocr. *extremis morbis extrema conveniunt remedia.* Sin contrario modo omnia sese habuerint, paulò plenior ut sit victus ratio, necesse est, quo vires conservari possint.

Passiones præterea animi sunt fugiendæ, præcipue ira. In ira enim sanguis & spiritus in ipsis visceribus excalefactis, veluti cum impetu ad externas partes, & præcipue ad membrum læsum effunduntur. Humores præterea in ira & excandescentia acres & fluidiores efficiuntur; quapropter cum impetu ad vulnus ruunt, dolores reliquaque symptomata omnia adaugent. De his poterit lector videre observationes singulares in Centuriis nostris. Diligenter quoque prospicere convenit, ut alvus quotidie semel suo fungatur officio. Ex retentis enim excrementis symptomata omnia ingravescunt, ut capite 19. fusius dicemus. Hæc de prima intentione, victus videlicet ratione.

Cap. 14. *Quomodo in Ichore corpus à pravis humoribus sit expurgandum, quæ altera est intentio.*

Quia propter doloris vehementiam humores ad partem affectam trahuntur confluuntque, necesse est, eos per alias vias educere, & à vulnerato membro avertere. Fiet id quamprimum & statim ab initio, quum Chirurgus ad ægrum convocatus fuerit, & quidem antequam vires à doloris vehementia prostrentur, nervique & ligamenta putrilagine contaminata fuerint. Evacuantur autem humores noxii per pharmaca laxativa, per venæ sectionem, cucurbitulas, Menses, hæmorrhoides, & sudorem, de quibus ordine. Et primò de purgatione, prius tamen præparato & concocto humore peccante; Concocta enim medicanda atque movenda sunt, non cruda, ut docet Hippoc. Ante omnia autem alvus si constipata fuerit, movenda est, fiet id suppositoriis, aut clystere. Si æger ab usu clysterum alienus fuerit, dentur ipsi pruna Laxativa, aut sequens minorativum,

R. *Rhabarbari electi* ʒj.
Fol. *Sennæ* ʒj. *s.*
Flor. *Tartari*
Sem. *Anisi an.* ℥ß.

Infundantur in aqua Cinamomi sine vino distillata, & aqua Cichorii ana q. s. Colaturæ fortiter ex-

pressæ

pressæ adde syrupi rosati solutivi simplicis ℥j. Misce; fiat potio. Sic purgatis primis viis præparetur humor peccans sequenti apozemate.

R. Rad. *Cichorii*,
Polypodii
Lapatii acuti
Corticum interiorum
Rad. *Frangulæ*
Asparagi an. ℥j.
Fol. & Flor. *Betonicæ*
Primulæ Veris,
Scabiosæ
Agrimoniæ
Veronicæ
Acetosæ, *an.* Mj.
Trium florum cordialium &
Genistæ Hisp. an. p. 1.
Sem. *Anisi & fœniculi an.* ʒij.
Liquiritiæ mundatæ
Uvarum passularum exacinatarum an. ℥j.

Coquantur in s. q. aquæ ad consumptionem tertiæ partis. De hoc apozemate accipiet æger semel aut bis in die ad uncias tres, quibus admisce unciam syrupi de succo acetosæ, citronum, granatorum, aut berberorum. Vel detur sequens Julepus.

R. Aq. *Cichorii*
Acetosæ
Endiviæ
Primulæ veris
Ivæ artheticæ an. ℥j.
Syrupi de succo citronum & acetosæ ana ℥j.
Syrupi de succo berberorum ℥ß.
Misce, fiat Julapium pro tribus dosib.
Sic præparatis humoribus
Accipe de prædicto apozemate ℥iiij.
Foliorum sennæ ʒij.
Seminis anisi ℥j.

Coquantur ut colatura redeat ad uncias duas, in quibus infunde:

Rhabarbari electi ʒj.
Cinamomi optimi &
Florum tartari an. ℈j.

Maneant in infusione per noctem, & quidem in loco tepido, facta expressione fortissima admisce elect. de succo rosarum ʒj.

Syrupi de Cichorio cum rhabarb. ℥ß.

Misce, fiat potio, detur in aurora cum custodia. Aut detur in forma boli, sequenti modo.

R. *Pulveris de hermodactilis*
Pulv. sennæ Brassavoli an. ℈ij.
Electuarii de succo rosarum ʒj. s. cum suff. q. Syr. de Cichorio cum Rhabarb. fiat bolus, involvendus saccharo. Solus quoque pulvis de hermodactilis mirifice confert in Meliceria affectibusque articulorum, sive cum syrupo de Cichorio aut rosarum in forma boli, sive cum liquore aliquo convenienti exhibitus. Ego sequenti modo ipsum præparare soleo.

R. *Hermodactilorum*
Turbith ana ʒvj.
Diagridii & florum tartari
Foliorum sennæ mundat. an. ʒij.
Zinziberis
Cinamomi
Masticis an. ʒj.
Sacchari ʒvj.

Misceantur fiatque s. a. pulvis tenuissimus, cujus dosis est à ʒj. ad ʒj. & s.

Sic purgato corpore reiteretur apozema per dies aliquot: iterumque expurgetur corpus, si opus fuerit. Frequenter autem propter ingentes dolores, quibus corpus ægri & præsens atque futurum periculum, quo animus extorquetur, etiam flava bilis in atram convertitur. Hanc ob causam quæ humorem atrabilarium respiciunt, præscriptis admiscere convenit; sunt illa veluti fumaria, Tamariscus, scolopendrium, lingua cervina, herbæ capillares, cortic. capparorum, summitates lupuli, cuscuta, epithymum, Syrupus de fumaria, de polypodio, syr. de pomis, capilli veneris, de bizantiis, conf. Hamech. Electuar. diacatholici, pilul. item de fumaria, de lapide lazuli, aggregativarum, de hermodactylis, Extractum quoque Esulæ arborescentis, Ellebori nigri, & hujusmodi infinita alia conveniunt.

Phlebotomia & cucurbitulæ hirudinumque applicatio conducibilis, cum ad revulsionem & derivationem, tum ad humoris peccantis evacuationem, præsertim si affluxus sanguinis ad articulum vulneratum magnus fuerit. Venæ sectionem enim, ut docent celeberrimi Medici, præscribimus, ut morborum incrementum impediamus, inflammationes vitemus, meatum aperiamus, transpirationem liberam reddamus, peccantem materiam minuamus, corpusque refrigeremus. Illa autem vena secanda est, ut Galenus docet, quæ ab ipsa affecta particula sanguinem celeriter avertat, inprimis si præter affectum externum interna inflammatio quoque adfuerit. Rectitudo autem fibrarum in venæ sectione observanda; quapropter si affectus in brachio aut manu fuerit, vena in poplite, aut pede, ejusdem lateris, secanda est, sin pes aut genu vulneratum, venam in cubito secamus; sanguis autem secundum magnitudinem morbi & virium tolerantiam extrahendus est, ubi necesse, ut Chirurgus Medici alicujus eruditi consilio utatur. Uti etiam in reliquis, quæ ad internas medicationes spectant. Cum enim gravissimus sit affectus, temerarius esset Chirurgus sibimetipsi adeo fidere, ut Medici consilia aspernentur. Plura de venæ sectione, hic quoque scitu necessaria, videat lector in tractatu nostro de Gangræna, postrema editione in quarto.

Usus cucurbitularum quoque in hoc affectu minimè aspernendus est. Si enim humor peccans ad partem aliquam cum impetu fluit, cucurbitulis ad alias partes commodè trahitur. De mensibus atque hæmorrhoidibus idem intelligendum est, ubi enim hujusmodi purgationes naturales supprimuntur, vulnera simul & ulcera externarum partium contumacissima efficiuntur: quemadmodum ego sæpissimè in praxi expertus sum, imò & quandoque insanabilia evadunt. Sunt itaque, si fieri potest, provocandæ hujusmodi purgationes suppressæ. Per sudores & frictiones quoque etiamsi evacuantur humores superflui, in Meliceria tamen non temerè sunt provocandi. Cum enim id fieri nequeat, nisi excalefactis visceribus, simul ac massa sanguinea incenditur acriorque fit humor biliosus, omniaque symptomata adaugentur: Quapropter in vigore morbi eos nunquam provocare ausus fui, in fine verò si symptoma aliquod remanserit, in quo sudor proficuus esse possit, audacter provocandus est, de quibus posthac.

Cap. 15. *De topicis medicamentis in Ichore adhibendis, tanquam tertia intentione.*

Etiamsi curationem Melicertiæ, diversis capitibus comprehensi fuerimus, non propterea tamen mens est, præsidium unum post alterum adhibere, hoc modo enim curatio in longum tempus

tempus protraheretur, & occasio, quæ præceps est, amitteretur, uno itaque tempore præcipua præsidia simul præscribenda sunt, ut periculum quod ex mora provenire posset evitemus. Quapropter cum primum Chirurgus ad ægrum Meliceria laborantem vocatus fuerit, eodem tempore dum victus rationem præscribit, de reliquis quoque præsidiis administrandis, sollicitus ut sit, necesse est, ideoque ut humorem peccantem concoquit, evacuat & ad alias partes tam per pharmaca, quàm etiam per venæ sectionem & cucurbitulas trahit: ita quoque in topicorum medicamentorum applicatione nihil prætermittet.

In usu autem horum medicamentorum hæc præcipuè sunt observanda. 1. ut medicamenta, quæ vulneri ipsique parti affectæ (quamdiu dolor infestat) applicantur, omnia sint anodyna & dolorem sedantia. Dolor enim cum præcipuum & principale sit symptoma, inprimis sedandus est. 2. ut intemperiem partis affectæ corrigamus 3. ut materiam ad partem læsam cum impetu fluentem, repellamus. 4. ut confluxam evacuemus, & ulcus mundificemus. 5. ut id carne adimpleamus, tandemque cicatrice obducamus. De quibus omnibus hoc capite breviter differemus. Et primò de anodynis. Cumprimum itaque ad ægrum hoc symptomate laborantem vocatus fuerit Chirurgus, vulneri sequens unguentum filamentis tepidè imponet.

R. *Ceræ novæ*
Colophoniæ ana ℥j.
Gummi Elemi.
Terebinthinæ Venetæ ana ʒiiij.
Ol. lumbricorum
Amygdalarum dulcium
Ol. de vitellis ovorum,
Rosarum ana ʒvj.

Misceantur lentissimo igne in sartagine, & per pannum percolentur, postea admisce pulv. lumbricorum terrestrium tenuissimi ʒij. Croci ʒj. Misceantur, reserveturque unguentum in vase vitreato. Ad uncias duas hujus unguenti admisce vitellum unius ovi, & magis fiet anodynum. Deinde Emplastro basilicone tege vulnus, toti verò membro malè affecto sequens cataplasma anodynum applica.

R. *Farinæ hordei*
Fabarum an. ℥iij.
Pulv. florum chamomillæ, betonicæ, Ivæ artheticæ.
Meliloti
Rosarum an. ℥. ß.
Croci ʒ. ß.

Coquantur cum lacte recens emulcto ad formam cataplasmatis, tum admisce

Vitellos ovorum numero duos
Ol. rosacei &
Butyri recentis an. ℥j. ß. *Misce & applica calidè.* Aut

R. *Micæ panis albi* ℥vj.
Pulveris florum betonicæ
Rosarum
Ivæ arthericæ an. ʒiij.
Pulv. fœnigræci
Seminis cydoniorum, anethi,
Et Meliloti an. ʒij.
Pulveris lumbricorum exsiccatorum ℥. ß.
Croci ℈ij.
Butyri recentis & ol. lumbricorum
Ol. rosarum ℥j.

Cum lacte vaccino aut caprino recens emulcto, fiat cataplasma, addendo vitellos ovorum numero duos, applicetur calidè. In maximis & ingentibus doloribus Ichoris & Meliceriæ sequenti sacculo aliquando cum fructu usus sum.

R. *Radicum altheæ*
malvæ an. ℥j.
Foliorum altheæ
Florum chamomillæ
Meliloti
Sambuci
Hypericonis
Ivæ arthericæ
Rosarum rubearum
Lumbricorum recentium an. Mj.
Foliorum malvæ M. ß.
Seminis anethi ℥j.
Lini &
Fœnigræci an. ℥. ß.

Incidantur & contundantur omnia grosso modo; pro sacculis ejus magnitudinis, ut totam partem affectam cooperire queant. Coquantur in aqua, vel, si dolor ingens fuerit, in lacte vaccino, applicentur calidè, & iterentur quotiescunque necesse esse videbitur. Ante applicationem autem cataplasmatis aut sacculi, totum membrum oleo lumbricorum & rosarum inungendum est. Aut

R. *Ol. rosacei* ℥j.
Ol. lumbricorum
Amygdalarum dulcium
De vitellis ovorum
Pinguedinis humanæ an. ℥. ß.

Misce fiat linimentum, quo tepide inungatur pars affecta. Quod si inflammatio aliqua ingens partem affectam infestaverit, olea & pinguia non temere sunt applicanda, inflammationibus enim sunt adversissima easque adaugent, herpetes & exulcerationes excitant, ut testatur Galenus de simplic. Medicamentorum facultatibus lib. 2. cap. 21.

Ad intemperiem itaque calidam corrigendam præter universaliia sequens applica cataplasma.

R. *Farinæ hordei* ℥iij.
Pulveris florum & foliorum betonicæ
Rosarum rubearum
Myrtillorum
Balaustriorum an. ʒij.

Cum decocto betonicæ, Ivę arthericæ & rosarum fiat cataplasma, addendo sub finem vitellos ovorum numero duos, applicetur calide, aut pręparetur cataplasma ex mica panis hoc modo:

R. *Micæ panis albi* lb. ß.
Pulveris rosarum
Myrtillorum
Balaustriorum an. ʒij.
Seminis cydoniorum
Fœnigræci
Anethi &
Meliloti an. ʒj.
Pulv. lumbricorum exsiccatorum ℥. ß.
Croci ℈j.

Cum aqua betonicæ & lactucæ, vel harum herbarum decocto, fiat cataplasma, applicetur calidè. Si adfuerit herpes miliaris, uti sæpissimè fit in maximis inflammationibus, & post intempestivum usum olei, & pinguedinum, poterunt pustulæ inungi unguento albo Rasis cum camphora. Aut

R. *Seminis cydoniorum subtilissime pulverisati.* ʒj. ß.
Aquæ rosarum
Plantaginis an. ʒij.
Aquæ betonicæ ℥iij.
Cornu cervi usti & præparati
Cerussæ lotæ

Lapidis calaminaris an. ʒij.

Misce, fiat instar collyrii, quod linteis eo intinctis pustulis calidè applicetur, & reiteretur ter aut quater in die, ne exsiccatis pannis præter modum incalescant & majorem copiam humorum ad se trahant. Interim medicamenta, quæ ipsi vulneri imponuntur: quæque superius à nobis præscripta fuere, uti est unguentum ex cera, colophonia, gummi Elemi &c. Item emplastrum Basiliconis, mutanda non sunt, usque dum dolor omninò remiserit, & vulnus quàm optimè digestum fuerit, sed de his posthac prolixius.

Tertiò in usu topicorum observandum est, ut materiam, quæ ex corpore ad partem læsam fluit, aut potius doloris vehementia trahitur, in aliam partem repellamus. A patiente autem loco, inquit Galenus in arte medicinali cap. 19. astringendo atque refrigerando humores affluentes repellemus. Repellentia autem sunt vel frigida & humida, vel frigida & sicca; frigida & humida aqueæ substantiæ sunt succi, & aquæ destillatæ, veluti

Lactucæ, succus granatorum
Portulacæ
Sempervivi
Solani
Plantaginis
Rosarum
Equiseti
Acetum, aqua frigida simplex
Albumen ovi, & infinita alia.

Frigida verò & sicca terreæ substantiæ sunt, veluti
Terrr sigillata
Bolus armenus
Sanguis draconis
Balaustria
Nuces cupressi
Cortices granatorum
Rad. *Bistortæ*
Tormentillæ
Tutia

Alumem, & similia. Ex quibus varia ac diversa componuntur medicamenta, hodie à practicis Defensiva appellata.

Non autem ipsi vulneri applicanda sunt repellentia, aut defensiva, sed regioni suprapositæ ulceri, testatur id quoque Galenus de composi. medic. secundum genera lib. 2. Ulceribus enim sunt inimicissima; primò quia frigida, quandoquidem ulceribus frigiditas mordax, & dolorem facit, inquit Hippocrates. Frigus præterea condensat contrahitque cutem, quæ in melicetia emollienda atque relaxanda estt Quapropter si vulnus in pede fuerit, totum pedem quidem & tibiam oleo rosaceo & lumbricorum inunges, defensivum verò ad poplitem applicabis. Sin genu vulneratum, ad inguen usque crus prædictis oleis inungendum, sed defensivum in medio ferè inter genu & coxam applicandum. Idem etiam de digitis, carpo, cubito, & humero intelligendum est. Applicetur itaque sequens defensivum.

R. *Boli Armeni* ℥iiij.
Terræ sigillatæ ʒij.
Cornu cervi usti, &
Rasuræ eboris an. ʒij.
Caphuræ ʒiij.
Ceræ ℥iij.
Ol. *Rosacei* ℔j.
Aceti ℥iiij.
Aq. *Rosar.* ℥ij.
Album ovorum numero 2.

Misce, fiat unguentum, quod diu servari potest.

Ego sequenti frequenter utor, parabilius est, & minoris pretii, efficax tamen.

R. *Farinæ hordei* ℥iiij.
Boli Armeni albi ℥iß.
Corticum granatorum
Pulv. *Rosarum*
Balaustiorum
Rad. *Bistortæ an.* ℥ij.

Cum posca fiat densensivum in forma cataplasmatis, applicetur tepide. In castris si prædicta medicamenta in promptu non fuerint, Expressus succus sempervivi, portulacæ, plantaginis, foliorum salicis querci, lactucæ, & similia, aut eorum decocta summoperè conveniunt, si parum aceti, & albumen ovi admixtum fuerit Linteum autem reduplicatum prædictis succis intingatur, & tepide applicetur. Si affluxus humorum maximus, æger juvenis & robustus, quinetiam corpus probè expurgatum fuerit, in decocto prædictarum herbarum, vel earum succo aut aqua destillata & acetò, fasciam intingere, & membrum ad truncum corporis ferè involvere soleo. Hoc enim modo affluxus humorum quàm maximè impeditur. Vulnus tamen ipsaque pars affecta unguentis, emplastris, cataplasmate diligenter munienda atque involvenda est, ne humiditas fasciæ vulnu aut ipsius circumferentiam attingat. Acetum enim omniaque frigida hujusmodi vulneribus adversissima esse, antea ostensum fuit. Interim autem dum circa repellentia occupati sumus, corpus, etiamsi ab initio expurgatum fuerit, alvus tamen ut quotidie respondeat, necesse est. Virium præterea diligenter habenda est ratio: Si enim imbecillis, senex aut decrepitus fuerit æger, in usu repellentium prospiciendum est, ne modus excedatur, neve calor nativus intempestivo usu refrigerantium ita labefactetur, ut ex vulnere sequatur ulcus malignum & incurabile. Quapropter prædictis, calida nonnunquam, præcipuè si humor, qui affluit, ex parte pituitosus fuerit, addamus hoc modo.

R. *Farinæ hordei*
Lupinorum ana ℥ij.
Pulv. rosarum rubearum.
Absinthii
Scordii an. ʒij.
Radicum torment. &
Bistortæ an. ʒj.
Salis marini ℥j. cum decocto betonicæ, salviæ, parumque aceti, fiat cataplasma. Cum primum autem affluxus humorum remiserit, ab usu repellentium desistendum est, quo calor nativus liberè affluere, digestionemque ulceris ac curationem promovere possit.

Quartò in usu medicamentorum localium observandum est, ut omnia eò dirigantur, quo materia præter naturam post usum repellentium in ipsa parte affecta relicta, collecta, & impacta, evacuari possit. Idque duobus efficitur modis. Primò medicamentis vulneri impositis, quæ non tantum mundificant, verum etiam proprietate quadam specifica, materiam circa articulum partesque nervosas collectam, attrahunt, & sensibiliter, ut vocant Medici, evacuant. At secundò, quæ materiam circa vulnus impactam resolvunt, in halitum convertunt, & insensibiliter per poros evacuant. De illis primò, de reliquis postea. Hæc tamen simul eodemque tempore applicantur remedia. Illa videlicet vulneri imponuntur, hæc verò toti membro malè affecto applicantur, sive id in forma cataplasmatis, sive fotus &c. fuerit. Diligenter tamen prospicere convenit, ne præposterè, sed decenter & opportunè id fiat. Quapropter in memoriam

moriam revocanda sunt ea, quæ capite 8. monuimus, videlicet vulnera non minus ac morbi interni, sua quoque habere tempora, principium nimirum, augmentum, Statum & declinationem. Circa finem itaque Status abstergentia & mundificantia sunt admovenda, hoc est, non amplius affluentibus humoribus, sedato item dolore & quàm exquisitissimè digesto vulnere, reliquisque remissis symptomatibus pravis, febre nimirum, vigiliis, inquietudinibus, nausea & similibus, antea commemoratis. Abstergentia autem & mundificantia sunt calida, & plerumque amara & nonnihil acria, quapropter in vulneribus ac ulceribus sordes potenter ad se trahunt, expurgantque.

Ne tamen dolores excitent, semper aliquid quod dolorem lenit, uti est crocus, Ol. de vitellis ovorum, & hujusmodi addendum est. Johannes de Vigo, Chirurgus longè celeberrimus, sequens mundificativum præscribit in vulneribus capitis, quo etiam in vulneribus articulorum maximo cum fructu utitur.

R. *Terebinthinæ claræ* ℥ij.
Mellis rosati
Succi Apii ℥ß.

Bulliant simul parum. Deinde additur vitellum unius ovi, farinæ hordei bene cribellatæ ℥ß. croci parum. Et si in prædicta formula, inquit Vigo, adderentur Mirrhæ ℥ij. & tantundem Aloes hepaticæ, parumque sarcocollæ, esset hujusmodi vulneris optimum incarnativum. Legendum autem esse existimo, drachmæ duæ Mirrhæ, & tantundem Aloes, non unciæ, alioquin Mirrha, & Aloes pondus reliquorum omnium excederent, nec sufficerent terebinthina & mel Rosarum, ut medicamentum consistentiam acquireret requisitam. Si præter modum sordidum fuerit ulcus, ex usu esse poterit mundificativum nostrum de succo Apii, cujus sequens est præparatio.

R. *Succi Apii*
Scordii
Arnoglossæ majoris
Rutæ an. ℥iiij.
Mellis rosati ℔ j.

Coquantur ad consistentiam Syrupi, tum admisce farinæ lupinorum
Pulv. radic. Aristoloch. rotundæ
Angelicæ
Vincetoxici
Theriaces an. ℥ß.
Aquæ vitæ ℥j.

Misce, fiat unguentum, quod servetur in vase vitreo. Applicetur per se, vel Unguento anodyno, ab initio hujus capitis descripto, mixtum.

Pulvis præcipitatus, diligenter præparatus & rectificatus præstantissimum esse Medicamentum in vulneribus Articulorum, sæpissimè expertus sum, non solum enim mundificat, verùm etiam materiam viscosam & circa partes nervosas collectam, specifica quadam facultate ex profundo ad præcavendum dolorem ad se trahit, clementer tamen & sine dolore. Materiam præterea Ichorosam & subtilem inspissat, tandemque carnem laudabilem procreat, & ita quidem ut frequenter eo ad finem usque curationis usus fuerim. Non autem ab initio inspergendus est pulvis, sed circa finem status morbi, quemadmodum de reliquis mundificativis paulò ante quoque monui. Poterit autem pulvis ille aut per se inspergi, aut aliis medicamentis permisceri hunc in modum.

R. Unguenti ex cera, colophonia, gummi Elemi, &c. ab initio hujus capitis descripti, unciam 1. pulveris præcipitati ʒjß. Misce & ulceri filamentis impone.

Atque hæc de iis, quæ materiam circa articulum collectam sensibiliter evacuant, sequitur nunc de reliquis.

Interim autem dum hujusmodi mundificativa & viscosam materiam ex profundo attrahentia ulceri imponuntur, Cataplasmata quoque & sacculi, qui dolores leniunt, nervos roborant, materiamque circa partes nervosas collectam resolvunt, applicare licet. Ubi sequens cataplasma convenit.

R. *Farinæ fabarum*
Lentium an. ℥iij.
Pul. rosarum
Camomillæ
Absinthii
Baccarum lauri
Foliorum & florum salviæ
Primulæ veris
Ivæ artheticæ
Sem. Anisi an. ʒiiij.
Pul. lumbricorum ℥j.
Fimi caprini pulverisati ℥ij.

Cum decocto betonicæ, Ivæ Arthéticæ & florum Camomillæ q. s. fiat Cataplasma, sub finem adde olei rosati & lumbricorum an. ℥j. applicetur calidè. Aut fiat sequens sacculus.

R. Fol. & flor. *betonicæ*
Salviæ
Rosmarini
Ivæ Arthetieæ
Primulæ veris
Origani
Hyperici an. M. ß.
Flor. *Camomillæ*
Meliloti
Sambuci an. M. j.
Sem. Anisi
Fœniculi
Carvi an. ℥j.

Incidantur & contundantur omnia grosso modo pro sacculis ejus magnitudinis, ut partem affectam cooperire possint. Coquantur in aqua fontis & applicentur calidè, prius tamen tecto vulnere emplastro aliquo appropriato, veluti est emplastrum de Ranis sine Mercurio, aut Emplastrum Diapalmii, vel (quo ego utor) Emplastrum Slotani, cujus descriptionem postea adscribam.

Antequam autem Cataplasma aut sacculus applicetur, totum membrum malè affectum inungendum est oleis, quæ nervos corroborant & materiam impactam resolvunt, qualia sunt ol. & succus lumbricorum, ol. vulpini, ol. betonicæ, de Ranis, ol. ex floribus Slotani, & hujusmodi. Si durities aliqua insignis circa nervos adfuerit, addatur pinguedo humana, caponis, Ursi, felis, ungu. de althea, ol. liliorum alborum, ol. amygdalarum dulcium, & similia, de quibus sequenti capite fusiùs.

Sic satis mundificato ulcere carne implendum, & cicatrice obducendum est. Etsi autem generatio carnis opus sit naturæ, Chirurgus tamen sua industria aufert ea, quæ naturam in suis actionibus impediunt retardantque. Sarcotica autem, inquit Galenus, detergendi vim, sed sine erosione possident. Prospiciendum tamen, ne eorum vis detergendi & siccandi primum gradum excedat, alioquin excitaretur dolor, & de novo suboriretur affluxus humorum, & inflammatio. Ego, uti antea dixi, sæpissimè ad finem curationis pulvere præcipitato, diligenter præparato & rectificato, ad finem curationis usus fui, diversas enim facultates in se continere pulverem istum sæpissimè expertus sum, dum sordidum ulcus mun-

dificat primò, deinde quoque carne implet. Unguento quoque anodyno, ab initio hujus capitis descripto, frequenter usque ad finem curationis usus sum, aut per se, aut pauco pulvere præcipitato admixto. Nonnunquam quoque ad unciam unam prædicti unguenti, myrrhæ & sarcocollæ an. ʒj. admisceo, & addo vitellum ovi, estque sarcoticum optimum; egregiè quoque hujusmodi ulcera, ex meliceria relicta incarnant, plenissimeque consolidant balsama, tum naturalia tum etiam artificialia, de quibus superius capite octavo satis dictum fuit. Plura qui videre voluerit, legat Galenum, Aëtium, Guidonem, Vigonem, Hollerium & alios. Ego enim nihil præter ea quibus cum successu usus fui, hîc in medium proferre constitui.

Cicatricem generat natura per se, nisi humiditas ulceris obfuerit. Tollatur itaque eis, quæ insigniter exsiccant, sine mordicatione tamen. Hujusmodi sunt Alumen ustum per se, aut cerussa lota, calx decies lota, lapis calaminaris, litargyrium, plumbum ustum, cornu cervi ustum, tutia, corallis præparatis, & similibus mixtum, & ulceri inspersum. Inter unguenta conveniunt ung. album Rhasis, camphoratum, unguentum pompholigos, unguentum de minio, unguentum de cerussa coctum, & diapalma; sequens quoque aqua insigniter exsiccat, & cicatricem inducit, præcipuè si intemperies aliqua calida partem læsam occupaverit.

R. Aq. *Plantaginis*
Rosarum
Caudæ equinæ an. ℥ij.
Tutiæ præparatæ, calcis decies lotæ
Cornu cervi usti & præparati
Lapidis calaminaris an. ʒj.

Misceantur in mortario & linteis reduplicatis, & in ea madefactis applicetur tepidè.

Qui in castris, medicamentis destituti, degunt, sequenti decocto uti poterunt.

R. Fol. & Rad. *Plantaginis*,
Fol. *Salicis*, *Quercûs*
Pruni silvestris
Caudæ equinæ an. Mj.

Incidantur in minutissimas partes, & cum ℔iij. aquæ coquantur ad consumptionem tertiæ partis, applicetur tepidè linteis eo madefactis.

Cap. 16. *De symptomatibus Ichoris & Meliceriæ corrigendis, & primò de Febri.*

Meliceria cum affectus sit adeò gravis, ut plerumque symptomata plus negotii facessant Medico, quàm morbus ipse, operæ pretium esse duxi, si de eorum curatione in gratiam tyronum & præcipuè eorum, qui in locis à Medicis remotis vivunt, aliquid hîc annecterem. Inter symptomata autem nonnulla sunt acuta, reliqua minus acuta & veluti Chronica, & morbum ipsum comitantur, & subsequuntur. Comitantur morbum dolor ingens, inflammatio, febris, vigiliæ, lipothymiæ, constipatio alvi, aut ipsius relaxatio immodica, ardor urinæ, & cacochymia. Externa sunt, veluti fungus ex læso articulo erumpens, atrophia totius corporis, vel partis læsæ, retractio nervorum, ulcera sordida, vel etiam cum carie ossis, labefactatio & imbecillitas partis affectæ, de quibus omnibus ordine & succinctè dicam, & primò de febri, dolor enim quomodo sedandus & inflammationes compescendæ sint, capite undecimo & decimo quinto ostensum fuit. Accidit febris præcipuè propter vehementiam atque diuturnitatem doloris, propter vigilias item, & quæ dolorem sequuntur, inquietudines, quibus de causis paulatim spiritus & humores circa cor incalescunt, intemperiemque calidam & præternaturalem in universo corpore, mediantibus arteriis & venis, excitant. Ex his facilè videre est, quomodo febri sit occurrendum, nimirum si causa ipsius tollatur & dolor sedetur. Sed ut decenti ordine fiant omnia, victus illa ratio capite 13. præscripta, exactè observanda est, corpus quin etiam à pravis humoribus expurgandum, & si plethora adfuerit, venam secare licet, de quibus quia capite 14. satis superque dictum fuit, ne actum agam, nigil hîc addam. A vino, uti in præcedentibus sæpius monuimus, abstineat æger, & bibat pro potu ordinario lac amygdalarum, aut decoctum Agrimoniæ & Veronicæ, Sacchаro & Cinamomo aromatisato, sequenti quoque Julepio ardor febrilis arcetur:

R. *Aquæ boraginis*
Buglossæ
Acetosæ ana ℥ij.
Syrupi de succo Citronum, &
Granatorum ana ℥j.

Misceantur pro duabus dosibus, addendo spirit. Vitrioli guttul. duodecim; in castris loco prædictarum aquarum.

Accipe Agrimoniæ
Veronicæ
Acetosæ an. Mj.
Florum boraginis &
Buglossæ, si haberi poterunt, ana p. j.
Mellis ℥j.

Coquantur in libris VI. aquæ ad consumptionem tertiæ partis, Colaturæ adde succi berberorum ad saporis aciditatem. De hoc Julapio sumat æger bis terve in die. Quod si tussis aut angustia pectoris adfuerint, acidis abstinendum est, præcipuè à spiritu vitrioli, bibat itaque lac amygdalarum, aut sequens decoctum.

R. *Agrimoniæ*
Veronicæ ana M ß.
Flor. scabiosæ &
Tussilaginis ana p. j.
Liquiritiæ ʒiiij.
Mellis despumati ℥j.

Coquantur in ℔.6. aquæ fontanæ ad consumptionem tertiæ partis. Colatura aromatizetur drachmis tribus Cinamomi contusi. Carpis applicetur sequens epithema.

R. *Aquæ buglossæ*
Borraginis.
Melissæ
Rosarum ana ℥j.
Aceti rosacei ℥jß.
Specierum diatrion santali, ʒj.

Caphuræ ℈j. Misce; & linteis reduplicatis & madefactis applica. In castris accipe buglossam, boraginem, portulacam, lactucam & hujusmodi herbas refrigerantes, ex quibus prius cum aceto contusis, succum extrahe, & loco prædicti epithematis carpis applica.

Regio hepatis & renum inungenda est sequenti linimento.

R. Ol. *Nymphææ*,
Rosarum ana. ℥j.
Cerati sandalini ℥jß.
Caphuræ dissol. in aceto rosac. ℈ß.
Misce.

Cap. 17. *De vigiliis & capitis dolore.*

SOlent quoque ægri capitis dolore, & vigiliis torqueri, propter maximum enim æstum febrilem, vapores, qui ad caput ascendunt, membranas cerebri vellicant, dolores excitant, & somnum maximo ægri cum damno impediunt. Vigiliæ enim, ut testatur Hippocrates, si modum excesserint, malum. Quandoquidem intempestivæ vigiliæ concoctionem impediunt, cerebrum siccant, mentem & ingenium perturbant, & debilitant, nativum calorem humidumque radicalem consumunt, & nonnunquam morbos peracutos veluti delirium, phrenesin, mortem quin etiam inducunt. Quapropter summo studio in hoc laborandum est, ut causæ vigiliarum quamprimum tollantur. Ablata enim causa, tollitur etiam affectus, sunt autem illæ inprimis dolor, uti etiam ardor febrilis & acrimonia vaporum. Dolor quomodo sedandus, & æstus febrilis arcendus, antea satis dictum fuit, sequitur nunc quomodo vapores benigniores & mansuetiores reddantur, & deorsum trahantur. Fiet id tam internis quàm externis præsidiis. Internis veluti victus ratione & purgatione humoris peccantis, de quibus in præcedentibus. Vapores præterea benigniores reddunt & incrassant, somnumque clementer provocant sequentia.

R. *Aquæ lactucæ*
Et portulacæ ana ℥j.
Syrupi papaveris &
Syrupi de succo acetosæ ℥ß.
Specierum Diamargar. frigidi ℈j.
Misce, fiat potio, detur per duas horas post Cœnam. Aut
R. *Aquæ Nymphææ*
Cichorii ana ℥j.
Laudani grana tria
Conf. Alkermes ℈j.
Syrupi papaveris Erratici ℥ß.
Misce, fiat potiuncula, detur ut dictum. Acrimoniam quoque humoris peccantis obtundunt & somnum conciliant lac amygdalatum & emulsiones ex seminibus frigidis addito sem. papaveris albi. Item sequens Electuarium
R. *Conservæ flor. Nymphææ*
Buglossæ, Boraginis, violarum an. ℥j.
Seminis papaveris albi
Portulacæ an. ʒß.
Diamargariti frigidi &
Confect. Alkermes an. ℈ij.
Margar. præparatarum ℈j.
Misceantur & cum s. q. Syrupi de papavere, fiat s. a. Electuarium quo æger sæpè utatur ad castaneæ magnitudinem, & superbibat de suo decocto ex agrimonia & Veronica vel lacte amygdalarum. Enematibus præterea & suppositoriis vapores qui ad caput ascendunt, deorsum trahendi sunt, ubi sequens Clyster convenit.
R. *Foliorum Malvæ*
Betæ
Lactucæ
Helxines ana M. j.
Hordei mundati ℥ij.
Sem. anethi &
Anisi
Fœni græci an. ʒij.
Coquantur in s. q. aquæ ad consumptionem tertiæ partis in ℔. 1. colaturæ dissolve.
Elect. Diacath[olici] ℥j.
Vitellos overum numero duos
Salis ʒij. *Olei violarum* ℥ij.
Misce, & fiat Enema. In castris ubi Elect. Diacatholiconis in promptu non est, augetur dosis salis, loco quopue Ol. violarum butyrum recens substituatur. Suppositoria fiant ex melle cocto cum sale aut sapone. Hæc de internis. Si internis istis præsidiis dolor capitis & vigiliæ non remiserint, externa quoque sunt adhibenda, inter quæ venæ sectio, cucurbitulæ & sanguisugæ numerantur. Quapropter si vires permiserint, & plethora adfuerit, secanda est vena, hæmorrhoides & menses si præter naturam suppressi fuerint, provocandi. Scapulis & applicentur cucurbitulæ primò siccæ, ut vocant, deinde etiam cum scarificatione. Ne id tamen fiat in Laconico prospiciendum est. Ad divertendam materiam ad caput ascendentem adhibent nonnulli frictiones, sed malè meo quidem judicio. Sanguis enim & humores, ex frictionibus magis magisque incalescunt, & acriores redduntur. His si dolor capitis non remiserit, inungenda sunt tempora & frons, Oleo Rosaceo. Aut
R. *Unguenti populeonis*
Olei rosacei ana ℥ß.
Opii dissoluti in aceto gran. iiij. *Misce.*

Cap. 18. *De Lipothymia.*

ACcidit lipothymia sive deliquium animi in Ichore & Meliceria, propter doloris vehementiam atque diuturnitatem: propter vigilias item & inquietudines. Hæc enim & spiritus vitales, humidumque innatum absumunt, facultatemque cordis prosternunt. Accidit & nonnunquam lipothymia propter vaporem aliquem malignum & putridum ex parte affecta per arterias ad cor ascendentem facultatemque vitalem labefactantem, vidi id in multis, præcipuè juvene quodam Bernensi, Filio Dn. Matthæi Keller, cujus mentio facta fuit capite septimo.

Curationem quod attinet in primis instituenda est victus ratio ex cibis euchymis & plurimum nutrientibus, uti sunt jusculа ex vitellis ovorum, cum pauco vini albi & generosi, nisi febris vehemens fuerit. Item dentur jusculа carnium recentium, caponum, gallinarum, & pullorum, cum quibus coquantur flores buglossæ, boraginis aut calendulæ, Cinamomum, Macis & hujusmodi. Si propter Cacochymiam totius, vapores putridi ad cor ascenderint, clementer expurgandum est corpus, quibus remediis id fieri debeat, in præcedentibus satis superque dictum fuit. Exhibenda quoque sunt medicamenta quæ cor partesque nobiles roborant, & à malignis vaporibus defendunt, qualia sunt lapis Bezoar, cornu cervi usti & præparati, coralli & margaritæ, confectio Alkermes, de hyacintho, Theriaca, Mithridatium, aqua Cinamomi & similia. Aut paretur sequens potiuncula, de qua exhibetur frequenter ex cochleari.
R. *Aquæ buglossæ*
Melissæ
Rosarum an. ℥j.
Aq. Cinamomi sine vino distillatæ ℥ß.
Confect. Alkermes ℈ij.
Cornu cervi usti & præparati ʒj.
Syrupi papaveris Erratici, (mirum enim in modum vitales spiritus recreat.)
Syrupi de succo citronum ana ℥j.
Misce, fiat potio. Carpis sequens applicetur Epithema.

℞. *Aquarum Calendulæ.*
Boraginis
Melissæ
Rosarum an. ℥iß.
Aceti rosacei, &
Vini Malvatici an. ℥j.
Spec. Diatrion santal.
Diamargariti frigidi an. ʒß.
Caphuræ &
Croci an. ℈ß.
Misce, fiat Epithema.

Libentius enim Epithemata carpis quam regioni cordis applico. Quandoquidem facultas medicamenti carpis applicati, facilius per arterias ad cor pervenit, quàm si regioni cordis, ubi vasa satis sunt exigua, admotum fuerit. Deinde frequenter ex incuria adstantium linteamina Epithemate madefacta refrigescunt, maximo cum damno ægri: præsertim in peste, aliisque morbis venenosis. Frigus enim illud externum præterquam quod pectori adversissimum, etiam materiam acrem, & vapores malignos, ad perspirationem paratos, retrorsum pellit, fontemque caloris facultatisque vitalis destruit. Labia quoque, nares, & tempora eodem Epithemate fricentur. In maximis præterea & frequentibus vitalium spirituum labefactationibus, Regioni cordis & ventriculi sequens Emplastrum applicari poterit.

℞. *Micæ panis triticei* ℥iij.
Pistaciarum &
Amygdalarum dulcium an. ℥j.
Specierum Lætificantis Galeni
Et diamoschi dulcis an. ℈ij.
Croci ℈j.

Misceantur, & probè pistentur in mortario, addendo aquæ Cinamomi & aquæ rosarum ℥j. jusculi caponis q. s. fiat pasta, quæ extendatur super alutam & applicetur tepidè.

Qui in castris artem exercent, & medicamentis destituti sunt, Æstatis tempore sequens Epithema præparare poterunt.

℞. *Foliorum & Florum boraginis*
Buglossæ
Melissæ ana quantum volueris. Incidantur & pistentur, addendo parum aceti & aquæ rosaceæ, si in promptu est. Exprimantur validè, Colaturæ adde parum Cinamomi & nonnihil croci. Applicetur tepidè carpis.

Cap. 19. *De Alvi constipatione.*

Alvus constipatur in ichore & Meliceria laborantibus, tum propter diuturnum decubitum in dorso, & æstum febrilem, tum etiam propter facultatis expultricis imbecillitatem, quæ sæpissimè in hujusmodi ægris concurrere solebant. Propter decubitum enim & calorem maximum febrilem non solùm excrementa exsiccantur, verùm etiam facultas expultrix ita labefactatur, ut suo officio fungi non possit. Porrò cum ex hujusmodi constipatione alvi reliqua symptomata, veluti febris, dolor capitis, vigiliæ, delirium, nausea, cibi fastidium, & hujusmodi, mirum in modum exacerbantur, propterea quod viscera, hepar inprimis, & sanguis in ipsis venis incalescit, & proinde vapores ex infimo ventre sursum elevantur, partesque nobiles feriunt, videat Chirurgus, ut alvus sit lubrica, conveniunt itaque jușcula, in quibus spinachia, atriplex, beta, folia rhabarbari monachorum, mercurialis, & similia coxerint, quibus butyrum recens, & sal q. s. addantur. Aut accipe pruna Damascena numero sex, coquantur in aqua admixto sacchato ad libitum ægri, inter coquendum adde foliorum sennæ in linteo mundo ligatorum drachmam unam, cremoris tartari, & sem. anisi an. ℈j. sumantur cum jusculo suo duabus horis ante prandium. Conveniunt quoque suppositoria ex melle & sale, aut sapone Veneto, vel infundatur Enema sequens.

℞. *Radicum & foliorum altheæ*
Malvæ
Violarum
Mercurialis an. M. ß.
Florum Chamomillæ
Meliloti
Sambuci an. p. j.
Seminis anisi
Fœniculi
Lini an. ℥ß.

Coquantur in aqua ad consumptionem tertiæ partis in ℔. j. Colaturæ dissolve Elect. diacathol. & sacchari rubri ana ℥j.

Vitellos ovorum numero duos
Ol. Chamomill. Et
Anethini an. ℥ij.

Misce, fiat enema, quod iteretur quotiescunque necesse videbitur.

In castris, ubi plerumque medicamenta omnia deficiunt, præsertim hyemali tempore,

℞. *Decocti brassicæ subrubræ* ℔. j.
Butyri aut ejus loco axungiæ porcinæ vel Ol. nucum aut raparum ℥ij.
Salis pugillum unum.

Vitellos ovorum numero duos. Hoc enemate sæpissimè ruri maximo cum fructu usus fui. Quòd si nonnulla ex supra dictis, veluti flores aut semina carminativa, in promptu fuerint, addantur quoque, & præstantius erit medicamentum. Ubique itaque locorum, imò quovis etiam tempore, Deus suppeditat medicamenta, quo urgente necessitate ægris opem ferre possimus. Sed nonnunquam instrumentum, quo infundi possit Clyster, desideratur, uti aliquando mihi contigit. Ubi tamen parvo cum negotio ex ligno sambucino, aut nuceo, mihi cannulam paravi, & vesicæ bovinæ aut porcinæ alligavi.

Cap. 20. *De immodico alvi fluore.*

Propter vehementiam symptomatum, quę ægros excruciare solent, inter quæ præcipuum & omnium maximum est, dolor, quemadmodum antea persæpè dictum fuit, viscera omnia, & inter alia quoque nutritioni inservientia, nonnumquam ita labefactantur, ut cibum, usque dum à calore innato & facultate concoctrice probe sit coctum, retinere non possint, sequiturque fluxus alvi immodicus, qui plerumque in Lienteriam, nonnunquam quoque in Dysenteriam periculosam transit. Propter Febris enim vehementiam, maximamque intemperiem calidam hepatis, major pars sanguinis in flavam bilem convertitur, & singularem acrimoniam acquirit. Si itaque hujusmodi bilis ad intestina decumbit, facultatem expultricem præter modum irritat, intestina quin etiam nonnunquam erodit, & dysenteriam procreat.

Si ab initio morbi, cum vires adhuc constant, fluxus alvi supervenerit, non illicò, nisi in dysenteriam transierit, sistendus est. Hoc enim modo multi humores pravi simul evacuantur, maximo cum fructu ægri. Si verò in statu, aut quovis alio tempore, cum vires propter doloris vehementiam & diuturni-

turnitatem sunt prostratæ, & humidum radicale à calore febrili exhaustum, supervenerit, periculo non vacat; vires enim magis magisque absumuntur; tandemque planè prosternuntur, præcipuè si febris quoque adfuerit. Digestio præterea & consolidatio vulneris retardatur, omniaque symptomata ingravescunt, & ut plurimùm cachexia, Icteritia, vel etiam hydrops sequuntur. Diligentia itaque adhibenda est, ut fluxus ille immodicus sistatur. Fiet id si Principalis, dolor videlicet, ablatus, victus quin etiam ratio conveniens, ac reliqua omnia debito modo adhibita fuerint. Dolor quibus sedandus, capite 15. & alibi satis superque dictum fuit. In victus ratione præter ea, quæ cap. 13. tradidi, hæc sunt observanda; videlicet, si tormina & dolores intestinorum ingentes fuerint, uti fit, si fluxus alvi in Dysenteriam transit, eum sedandum esse addito jusculo butyro recenti, & oleo amygdalarum dulcium, aut pinguedine castratorum liquefacta, lumbricos terrestres, lotos & concisos, cumque carne castratorum coctos; si ægro eorundem juscula exhibita fuerint, mirum in modum dolores & tormina ventris, præcipuè dysentericorum compescere, sæpissimè expertus sum, de quibus videat lector tractatum nostrum de Dysenteria cap. 7. Poterunt quoque cum carne coqui radices tormentillæ, bistortæ vel eryngii marini. Pro potu bibat lac amygdalatum, aut ptisanam, in qua radices tormentillæ, aut bistortæ coxerint, vel

R. *Agrimoniæ* M. j.
Veronicæ M. ß.
Rad. *Bistortæ, Liquiritiæ &*
Rasuræ cornu cervi ana ℥ß.

Coquantur in ℔. 9. aquæ fontanæ, donec tertia pars sit absumpta, idque fortissimo igne & in vase aperto. Herbæ autem & radices ut sint exsiccatæ, necesse est. Recentes enim decoctum reddunt ingratum. Decoctum aromatizetur Cinamomo, in poculo stanneo, quemadmodum dictum fuit cap. 13. Post pastum utetur æger conservâ rosarum antiquâ, aut Mivâ Cidoniorum pro corroboratione ventriculi, & partium nutritioni inservientium, aut paretur sequens Electuarium.

R. *Conservæ rosarum.*
Consolidæ majoris ana ℥j.
Cornu cervi usti præp.
Corallorum præparatorum an. ʒj.
Tormentillæ subtilissimè pulv. ℈j.

Confectionis Alkermes, mirificè enim partes omnes nobiles roborat, & vires instaurat ʒjß. Misceantur in mortario, addendo syrupi de rosis siccis q. s. fiat conditum, de quo sumat æger frequenter ad nucis juglandis magnitudinem. Cum jusculis exhiberi poterit sequens pulvis.

R. *Terræ sigillatæ*
Cornu cervi usti & præparati
Corallorum præparatorum
Radicum bistortæ ana. ʒj.
Genitale Cervi exsiccatum, & scalpro aut lima abrasum & comminutum ʒj.

Misceantur, fiatque pulvis, de quo detur à scrupulo uno ad drachmam, vel drachmam unam & semis.

Si vires permiserint, & fluxus alvi ex materia acri ad intestina delapsa originem traxerit, expurgandus est ante omnia. Ubi sequens potiuncula ex usu esse poterit.

R. *Rhabarbari Electi* ℈ij.
Myrobalanorum Citrinorum ℈ij.
Syrupi de Cottoneis ℥j.
Aquæ Cinamomi ʒij.

Cum decocto radicum & foliorum plantaginis fiat potiuncula.

Si verò fluxus alvi ex prostratione virium, & facultatis retentricis imbecillitate fuerit, purgantia nullum habebunt locum. Dolor ventris si magnus fuerit, emulsiones seminis papaveris albi, & amygdalarum dulcium, syrupus quin etiam de papavere, Laudanum & hujusmodi conveniunt. Venter inungendus est oleo Cydoniorum, rosarum, aut Myrtillorum. Plura videat Lector in Tractatu nostro de Dysenteria.

Cap. 21. *De Ardore urinæ,*

EX maxima illa intemperie calida hepatis, multum humoris biliosi in hepate generari, præcedenti capite dictum fuit. Ille si per Cholodochum ad intestina defluit, fluxum alvi excitat, sin cum sero ad renes & vesicam pervenerit, ardor urinæ, sive mixtio ardens sequitur, quæ intolerabiles quandoque cruciatus, & inter mingendum præcipuè, excitat, & ita quidem, ut febris, vigiliæ, inquietudines, reliquaque symptomata omnia inde adaugeantur; summa itaque adhibenda diligentia, ut ardori isti protinus occurratur. Fiet id tam internis quàm externis medicamentis. Interna sunt, veluti victus ratio, evacuantia; & alterantia, de quibus ordine. In victus ratione omnia illa, quæ cap. 13. commemorata fuerunt, hîc quoque diligenter sunt observanda. Inprimis autem cremor hordei, avena decorticata. Juscula item carnium recentium, in quibus alterantia & refrigerantia, veluti acetosa, borago, buglossa, folia violarum & malvæ, portulaca, lactuca, cichorium, agrimonia, & similia cum butyro recenti) aut oleo amygdalino incoxerint, summopere conveniunt. Interea quæ ardorem urinæ leniunt, vitellum ovi, non infimum locum obtinet, quapropter jusculis admisceri convenit. A vino planè abstineat, cujus loco lac amygdalinum, ptisanam, aut decoctum betonicæ, agrimoniæ, veronicæ & liquiritiæ, antea capite 13. præscriptum, bibat, loco tamen mellis nonnihil syrupi de althea Fernelii admisceri poterit: serum lactis quoque convenit, humorem enim biliosum contemperat & hepar refrigerat. Aër sit temperatus. Figidus enim etsi in hoc symptomate convenire videatur, vulneribus tamen nervorum, ut superius quoque dictum fuit, mirum in modum obest. Interim tamen ab aëre calido, omnibus quæ corpus, humores & sanguinem vehementer possunt accendere, uti & à vehementi motu corporis, omnibusque accidentibus sive perturbationibus animi, & inprimis irâ, abstineat æger. Propter iram enim, calor qui juxta cor est, ut testatur Galenus lib. de causis morborum, & proinde sanguis ipse in venis, effervescit, acrimoniam acquirit, & cum impetu ad partem exulceratam, veluti debiliorem, & proinde defluxionibus magis obnoxiam decumbit. Vidi id Anno 1623. Mense Januario, in Generoso quodam 40. circiter annorum ætatis, constitutione planè bilioso, & ulcere fistuloso in perinæo à longo tempore laborante, cui (cum in tota præscripta victus ratione peccasset) bilis adeò ad vias urinarias defluxit, ut cum ipsi venam in cubito secuissem, & ad uncias sex aut septem sanguinis extraxissem, ne guttula quidem bilis in sanguine conspecta fuerit. Dolor erat maximus, qui inter mingendum incœpit, & ad duas circiter horas post mictionem continuavit, deinde ad proximam usque mictionem nullus ferè erat dolor. Tandem ex infima parte

parte scroti rupta interius vomica, & per priorem fistulam copiosè evacuata materia purulenta, plenissimè convaluit præter fistulam, cujus consolidationem non exposcit. Cum urina enim quotidie multi humores excrementitii, ex superioribus partibus maximo ipsius commodo evacuantur.

Duo autem in hoc casu annotatione digna occurrerunt. Primò, quod diutius, quam in ardenti mictione fieri solebat, urinam retinere potuit, ipsamque nonnisi bis in die, videlicet circa sextam matutinam & quintam vespertinam excernebat. Deinde quoque, quod neque doloris vehementia, neque puris generatione in perinæo ulla excitata fuerit febris.

Porrò evacuantia omnia leviora esse debent, fortiora enim purgantia, uti sunt, qui ex copioso scamonio, colocynthide, & hujusmodi præparantur, qui viscera & humores inflammant, malum exacerbare solent. Laudatur Cassia, reliquisque medicamentis in ardore urinæ à practicis præfertur; verùm propter vim diureticam, qua prædita est, persæpè dolorem augeri, ab ægris observatum est. Retulit mihi aliquoties Illustris ac Generosus *Dn. Zacharias Geitzcoffler* à Geilenbach &c. p m. cum Anno 1610. Haunsheimii in extractione calculi operam meam ipsi præberem, se persæpe Cassiam in affectu suo sumpsisse, sed nunquam cum fructu. Testatur id quoque in epistola quadam ad me scripta, & Centuriæ primæ Epistolarum meatum inserta. *Petrus Pigray* Chirurgus Regius, Vir eruditione & experientia insignis, idem de Cassia observasse, ex capite quarto lib. 7. Chirurgiæ suæ apparet, ubi Cassiam calculosis adversissimam esse scribit, loco itaque Cassiæ ægro sequens potiuncula exhiberi poterit.

R. *Radicum polypodii*, *Acetosæ*,
Liquiritiæ an. ʒij.
Passularum enucleatarum ℥ß.
Prunorum numero 6.
Trium florum cordialium an. p. j.
Seminis anisi ʒj.
Foliorum sennæ ʒij.
Hordei p. j.

Coquantur in aqua, donec colatura redeat ad uncias tres, in quibus infundantur & macerentur per noctem

Rhabarbari electi ʒj.
Turbith Electi &
Cinamomi an. ℈ij.

Mane post unicam aut alteram ebullitionem fortiter exprimantur, addaturque syr. rosati solutivi simpl. ℥j. Misce, fiat potio. Aut

R. *Radicum Cichorii*, *corticum interiorum radicum frangulæ an.* ℥ß.
Foliorum Agrimoniæ
Lactucæ
Cichorii an. p. j.
Tamarindorum &
Passularum enucleatarum an. ℥ß.
Foliorum sennæ ʒij.
Sem. Anisi, &
Sem. Carthami an. ʒj.

Coquantur in aqua, ut colatura redeat ad uncias duas, in quibus infunde Rhabarbari ʒ.ß, Cinamomi & cremoris tartari ℈j, maneant in infusione horas octo, expressione fortiter facta, adde Syrupi de cichorio cum rhabarbaro ℥j.

Pueris & delicatioribus detur syrupus rosatus solutivus, compositus cum rhabarbaro, agarico & senna per se, aut addito scrupulo uno Electuarii de succo rosarum.

Aut

R. *Mannæ Electæ* ʒvj.
Elect. de succo rosarum ℈ij.
Syrupi de Cichorio cum rhabarbaro ℥ß.
cum jusculo carnis rec. fiat potiuncula s. a.

Aut

R. Guttæ Gamand. à granis quatuor usque ad octo, secundum tolerantiam ægri, cremoris tartari subtilissimè pulverisati ʒ ß. coquantur parum in jusculo carnis, aut aquæ lactucæ & cichorii, & fiat potiuncula, addendo parum syrupi rosati solutivi simplicis, ad libitum ægri. Convenit quoque vomitus, præsertim eis, qui ad vomendum parati sunt, potenter enim bilem ad superiora repellit. Provocetur itaque aqua tepida, cum oleo vel butyro, & gulæ immisso digito vel penna.

Aut

R. *Decoctionis radicum raphani* ℥x.
Syrupi acetosi simplicis ℥j. Misce fiat vomitorium, sumatur tepide & provocetur vomitus, gulæ immisso digito, ut dictum.

Aut

R. Rad. *Asari* ʒj.
Agarici ℈j. ß.
Decoquantur parum in aquæ hordei ℥x.
Colaturæ adde oxymelitis simp. ℥j. Sumatur ut dictum.

Prodest etiam venæ sectio, si vires adfuerint. Hippocrates in dysuria interiores venas malleoli incidere jubet. Illud tamen, inquit Varandæus lib. de affect. Renum & vesicæ cap. 7. fit potius vacuationis particularis causa, ex parte jam inflammata, quàm refrigerationis totius corporis, & revulsionis, quæ hic valde est necessaria, fitque ex vena cubiti dextri, propter situm hepatis. Hæmorrhoides quoque in consuetis provocandas esse, suadet Platerus Tract. 3. c. 10. mihi pag. 851.

Purgato corpore alterantia, quæ refrigerando intemperiem calidam hepatis, & acrimoniam humoris biliosi ad renes viasque urinarias defluentis, corrigunt, propinanda sunt.

Laudatur ab aliquibus lac recens emulctum, admodum enim lenit, & si excoriatio aliqua facta sit ab urina, eam sanat. Diligenter tamen in exhibitione lactis observandæ sunt regulæ, quæ Hippocrates nobis reliquit lib. 5. Aphorismo 64. sic inquiens. Lac dare caput dolentibus, malum; malum verò & febricitantibus, & quibus hypochondria suspensa murmurant, & siticulosis, &c. Facilè enim acescit & corrumpitur in ventriculo promptèque in bilem vertitur, & caput ferit. Præstat itaque exhibere lac amygdalarum & seminum frigidorum majorum, quibus addatur sem. papaveris albi. Dolorem enim & ardorem urinæ compescit. Aut:

R. Aq. *Lactucæ*,
Portulacæ
Cichorii an. ℥j. ß.
Syr. *de papavere*, &
Syr. *de althea an.* ℥j. Misce, fiat julapium pro duabus dosibus, in aurora, & duabus horis post cœnam sumendis.

Aliud.

R. Fol. *Agrimoniæ*
Veronicæ an. M ß.
Flor. *Cordialium an. p. j.*
Flor. *Violarum*
Malvæ, &
Altheæ an. p ij.
Coquantur in sero lactis optimè depurato, ad tertiæ partis

partis consumtionem. In libra una colaturæ dissolve syrupi violarum,

Syr. de Althea, &

de Papavere an. ℥j. Misce, fiat Julapium; de quo æger bibat frequenter & quidem ad libitum, in maximo ardore urinæ, ubi dolor intensus est, sæpissime ad narcotica confugere coactus est Medicus, ut

R. *Laudani grana tria*

Syr. *de Althea* ℥ß.

Confectionis Alkermes (spiritus vitales, propter doloris vehementiam labefactatos, instaurat) ℈j. Cum s. q. aquæ lactucæ fiat potiuncula, detur duabus horis post cœnam.

Regio renum ac lumbi inungantur ol. rosaceo, violarum, amygdalarum dulcium, Nymphæ, ungu. rosato & similibus, Aut

R. *Ol. Violacei* &

Nymphea an. ℥j. ß.

Ung. *Rosacei* ℥j.

Mucilag. sem. Cydoniorum. extr. aq. rosac. ℥ß.

Caphura dissol. in aceto rosac. ℈j.

Misceantur in mortario fiatque unguentum, quo regio hepatis & renum inungatur. In maximo ardore hepatis.

R. *Aqua Agrimonia*

Veronica

Cichorii an. ℥ij.

Aqua Absinthii

Aceti an. ℥j.

Specierum Diamargariti frigidi &

Diatrion santali an. ʒj.

Caphura diss. in aceto rosac. ℈j.

Misce, fiat epithema, quod tepide regioni hepatis applicetur linteis in eo madefactis. Carpis quoque, ad temperandum cordis calorem, simul applicari poterit.

In maximo ardore urinæ & cruciatu inter mingendum, ardorem compescit, & dolorem lenit insessio, sive semicupium hunc in modum factum.

R. *Radicum & foliorum malva, althea,*

Violarum, florum Chamomilla,

Meliloti an. m j.

Sem. lini,

Fœnigraci,

Anethi an. ℥j.

Incidantur, contundantur & coquantur in aqua pro semicupio.

Cap. 22. *De Cacochymia, & ejus curatione.*

DUplicia esse symptomata in Ichore vel Meliceria, videlicet acuta & chronica, antea cap. *6.* dictum fuit. Acuta morbum comitantur: subsequuntur Chronica. De illis in præcedentibus breviter dictum fuit, sequitur nunc de reliquis, inter quæ cacochymia primum occurrit. Quæ nihil aliud est, quàm vitiosa humorum qualitas, Testatur id Galenus lib. 13. Meth. Med. c. *6.* Ubi cacochymiam ita describit, ubi inquit, flava bile, vel nigra, vel pituita, vel serosis humoribus refertum corpus est, eum habitum cacochymiam vocant. Non solùm autem in quantitate humores isti in cacochymia abundare; verùm etiam in qualitate, iterum docet Galenus lib. 3. de temperamentis, cùm in multis cacochymiam ex pravis & vitiosis cibis, aliis ex corruptela & putredine fieri scribit.

Causa primaria & principalis hujus mali, est ventriculi summa imbecillitas, item viscerum naturalium, hepatis, lienis, & venarum mesaraicarum obstructio, atque labefactatio, quæ omnia ægro accidunt, in Meliceria præcipuè, proptet doloris vehementiam atque diuturnitatem, inprimis si malum partes corporis quæ sub umbilico sunt, occupaverit, quemadmodum capite quinto dixi. Propter doloris enim vehementiam non tantum vigiliæ, & inquietudines superveniunt, verùm etiam operationes omnes naturales, quæ dormiendo perficiuntur, retardantur. Somnum enim ad concoctionem plurimùm conferre, testatur Galenus multis in locis, præcipuè lib. 1. de alimentis cap. de tritico, ubi hæc habet verba. Quod autem eorum plerique, qui se confecerunt laboribus, minus à pravis cibis læduntur, in causa est, quod iis somni sunt profundiores, quæ res ad coctiones multum ipsis adfert momenti. Et lib. 4. de tuenda sanitate. Nihil æquè concoquit, aut malos succos discutit, ut somnus, inter dormiendum itaque non solùm cibus in ventriculo concoquitur, & in chylum convertitur, verùm etiam fit separatio & transmissio chyli ad hepar. Ubi secunda perficitur concoctio, segregatio item excrementorum & ad omnes partes corporis sanguinis distributio. In quibus demum fit tertia & ultima concoctio & segregatio, ita ut optimus sanguis in nutrimentum partium cedat, excrementitius verò humor veluti excrementum, per poros, emunctoria, aliqua ad id destinata loca expellatur. Ex his manifestum fit, dolorem præcipuam esse causam, cur pravi humores in ægris, Ichore laborantibus generantur. Cùm enim propter ipsius violentiam, & vigiliarum diuturnitatem, concoctiones, segregationes & distributiones non perficiantur, corrumpitur cibus in ventriculo, & Chylus semicoctus ad venas mesaraicas, & hepar ipsum à chylo isto crudo, crasso & semicocto obstruuntur, inde febres, scirrhi hepatis, & lienis, calculi renum, vesicæ, aliarumque corporis partium, icteritia item & hydrops subsequuntur.

Cocochymiam quoque procreat & adauget prava victus ratio. Inprimis autem adversissima sunt omnia, quæ difficulter coquuntur, & chylum viscosum reddunt, qualia sunt extremitates animalium, caro salita & fumo exsiccata, legumina, caseus & similia. Cacochymiam quoque adaugent decocta traumatica sive vulneraria; propter insignem enim vim exsiccandi, quâ prædita sunt, materiam viscidam in visceribus exsiccant & indurescunt, uti cap. 7. fusius dictum fuit.

Cacochymia autem semper præcedit cachexiam, de qua Cœlius Aurelianus lib. 3. de morb. Chron. c. 6. hæc habet verba. Cachexia nomen sumpsit à corporis habitu malo, Cacian enim vitium vel vexationem Græci vocaverunt, hexin habitudinem. Quum enim viscera naturalia ut antea dixi, officio suo fungi non possunt, sanguinem quinetiam ad nutritionem aptum, procreare non possunt, fit ut excrementa & superfluitates quamplurimæ generentur, sequiturque primò Cacochymia, hoc est, humorum vitiosa qualitas, quæ si non tollatur, in cachexiam transit, quæ sic cognoscitur. Calor cutis subalbidus, aliquando etiam plumbeus est, tardus ac piger fit motus corporis, cum inflatione inani. Aliquibus etiam ventris fluor, cum febricula latente, quæ circa vesperam magis augetur, supervenit, pulsus crebet ac densus, angustia pectoris & cibi fastidium adest, & plerumque omnes à carne recenti abhorrere solent. Nonnulli vinum, alii magis aquam puram appetunt. Urinæ ut plurimum crudæ conspiciuntur.

Porrò

Porrò quum cacochymia principium sit gravissimorum morborum, & plerumque in ictеritiam & hydropem transeat, uti superius dictum fuit, videat Chirurgus, ne quicquam eorum, quæ necessaria sunt, intermittat, ut itaque Medicum aliquem doctum, & in operibus Medicis exercitatum, in consilium advocet, etiam atque etiam necesse est. Id tamen quia ubique locorum & præsertim in castris fieri non potest, in gratiam & ægrorum & Chirurgorum pauca hæc adscribere volui, quæ ut benevolus lector benignè interpretari velit, summopere rogo.

A victus autem ratione curatio inchoanda est, quæ talis esse convenit, ut non solùm corpus nutriæ, verùm etiam loco medicamenti inservire possit. Aer, si fieri potest, temperatus sit, ad calorem & siccitatem aliquo modo vergens, adversissimus est frigidus, non solum enim poros claudit, & perspirationem impedit, sed & membrum, nervosaque omnia, quæ antea ab Ichore excruciata fuere, debilitat. Præcipuè si ulcera adfuerint. Testatur id Hippocrates multis in locis, præcipuè l. 5. aph. 17. 18. & 20. Aer præterea summè calidus, quia sanguinem & humores acres efficit, & insitas facultates & vires partium dissolvit, viscidamque materiam visceribus inclusam exsiccat, obstructionesque magis magisque adauget, vitandus est. Quoad cibum, perpendendum est primò, ventriculum, omniaque viscera nutritioni inservientia propter præcedentes dolores, vigilias, & æstum febrilem, ad summam labefactionem & imbecillitatem redacta esse. Abstineat itaque æger ab omnibus, quæ difficulter concoquuntur & succum crudum crassumque generant, qualis est panis sine fermento, omniaque in sartagine, butyro aut oleo frixa. Noxia quoque est caro bubula & porcina sale condita & in fumo siccata, caro item ferina præcipuè leporina, Cervina, Ursina, aprina, & avium in aqua viventium, caseus item, lac & lacticinia omnia, præter butyrum. Pisces salsi, & qui in stagnis & limo vivunt. Adversissima sunt legumina omnia, jure tamen lentium & pisorum uti poterit æger, ut postea dicam. Ab acetariis quoque & fructibus crudis & horariis abstineat. Nutrimenti enim nihil, multùm verò excrementi procreant.

Secundò abstineat æger ab omnibus, quæ insigniter & præter modum sanguinem & humores excalefaciunt & adurunt, hujusmodi enim, sive medicamenta sive alimenta fuerint, non solùm alvum siccam reddunt, verùm etiam humores viscosos in venis mesaraicis, & hepate infarctos exsiccant, omniumque viscerum obstructiones magis magisque adaugent. Sunt autem illa inprimis salsamenta omnia, uti quoque aromata, & præcipuè calida usque in tertium & quartum gradum, qualia sunt piper, zinzibet, garyophylli, cardamomum, piper ut vocant Hispanicum, allium quoque, porrum, cepæ, raphanus, & sinapi, nisi in exigua quantitate fuerint sumpta, nocent, inter aromata conveniunt cinamomum, macis, nux moschata, & crocus.

Tertiò consultè caveat æger, ne glutinosis utatur cibis, ex viscosis enim cibis viscosus provenit chylus, qui postea venis tam Lacteis, quam hepatis includitur, omniumque viscerum obstructiones adauget. Extremitates itaque & intestina animalium omnium, uti quoque caro vitulina & agnina (mucilaginoso enim succo prædita sunt) pisces absque squammis, aut qui in stagnis vivunt, caseus, lac & lacticinia, præter butyrum in omnibus morbis longis, minimè conveniunt. Quapropter non video, quomodo hujusmodi alimenta viscosa, præcipuè extremitates animalium, absque insigni detrimento in fracturis ossium ægris offerri possunt. Ex eis enim chylus viscosus generatur, qui venas Mesaraicas & hepar ipsum obstruit. Sanguis verò, qui ex ipso producitur, quia viscosus est, nonnisi cum difficultate pro nutritione partium distribuitur, imminuto itaque calore nativo propter penuriam alimenti, sanguis ille viscosus in venis putrescit, variaque symptomata procreat. Cujus rei exemplum annotatione dignum vidi. Nobili cuidam Juveni, & optimo corporis habitu prædito, ex familia Helvetica haud obscura oriundo, cum anno 1608. in Galliis os femoris in medio confractum & comminutum fuisset, cum ingenti contusione & dilaceratione musculorum, per multos menses lecto affixus permansit. Interim à Medico quodam docto, Chirurgo quin etiam doctrina & experientia claro, curatus fuit, & quidem ex arte, & eâ quâ potuit, diligentia. Interim tamen, ut de gravissimis symptomatibus, quæ ab initio morbi supervenerunt, taceam, post multos etiam menses, ne dicam annos, propter obstructiones gravissimas hepatis & lienis, quas in morbo contraxerat, diversis & & gravissimis affectibus, scirrhis videlicet hepatis & lienis, febribus tertianis & quartanis, icteritia & similibus excruciatus fuit. Ego tandem cum in consilium adhibitus fuissem, & multa tam externa quàm interna præsidia adhibuissem, & thermis piperinis alia quoties usus fuisset æger, restitutus fuit, & in hunc usque annum 1630. bona valetudine fruitur. Præcipuam autem causam obstructionis viscerum tantorumque gravissimorum symptomatum, ad usum alimentorum viscosorum referendum esse arbitror. Per menses enim novem & decem quotidie cibis viscosis usus fuerat. Quapropter ægris meis nutrimentis viscosis semper interdixi, nihilominus tamen fracturas multas & quidem maximas, etiam in magnatibus, feliciter, & cum laude curavi. Hæc obiter, & præter institutum, in gratiam tyronum monere visum fuit. Plura videat Lector Obs. 92. Cent. 1.

Quartò videat æger, ut ab omnibus cibis, facilè putrescentibus abstineat, uti sunt fructus horarii, videlicet Cerasa dulcia, pruna recentia, persica poma, cucurbitæ, melones, uvæ recentes, mustum, & hujusmodi, qui concoctionem ventriculi impediunt, calorem nativum debilitant & imminuunt, succumque crudum & putridum procreant.

Postremò danda est opera, ne cibus aut potus cacochymicorum sit astringens & exsiccans, hujusmodi enim non solum alvum siccam reddunt, verùm etiam vias constringendo, materiamque viscidam in visceribus exsiccando, obstructiones adaugent, hujusmodi autem sunt legumina, caro ferina, de quibus in prima classe quoque dictum fuit, Nuces quin etiam, amygdalæ, castaneæ, mespila, Corna, pruna sylvestria, sorba, uvæ, & fructus omnis immaturus. Farina quoque avenacea, apud nos usitatissima, propter torrefactionem, quia insigniter exsiccat, minimè convenit. Cotonea autem etsi astringunt, post pastum tamen sumpta summopere conveniunt, Ventriculum enim corroborant, & digestionem promovent. Utatur itaque æger cibis, quæ facilè concoquuntur, succum quin etiam laudabilem procreant, neque excrementorum proventum faciant. Hujusmodi sunt carnes recentes, veluti bovina, vervecina, item caro Gallinarum, pullorum, alaudarum, columbarum, perdicum, ficedularum & avium in arboribus degentium. Conveniunt quoque ova recentia & ex ipsis præparata edulia. Cum carne coquendæ sunt herbæ, quæ intemperiem hepatis corrigunt. Quapropter si intemperies internarum partium adfuerit

fuerit calida, tunc lactuca, endivia, Cichorium, spinachia, Cerefolium, & portulaca conveniunt. Sin calor nativus viscerum propter vehementiam ac diuturnitatem morbi prostratus fuerit, refocillandus est eis, quæ mediocriter calefaciunt, quapropter salvia, rosmarinus, Majorana, folia, & baccæ lauri, mentha, betonica, & hujusmodi cum carne cocta, conveniunt, Macis quoque, Crocus, Cinamomum, nux moschata, cortices arantiorum & citronum cibis additæ, calorem innatum refocillant. Instaurant quoque calorem innatum, & humidum radicale adaugent Vitella ovorum, si in jusculo carnis dissolvantur. Etiamsi legumina nutrimentum crassum reddant, jusculo tamen pisorum & lentium, cum butyro recenti, sale, & nonnihil macis vel croci, cocto, uti poterit æger, uti quoque cremore hordei, & avenæ decorticatæ. Conveniunt & sorbitiunculæ ex vitellis ovorum, cum vino & aquæ præparatæ, addito saccharo, Cinamomo & croco; tempore Veris holuscula herbarum recentium, veluti Cerefolii, fœniculi, spinachiæ, betonicæ, foliorum urticæ, & summitatum sambuci, præparata maximo cum fructu ægro in prima mensa aut (quod magis mihi probatur) per horam unam aut alteram ante prandium exhiberi poterunt. Diuretica enim sine damno cibis vix permisceri posse, alibi demonstravimus. Summopere quoque convenit succus, qui ex perna vervecina, in veru percocta, & cultro hinc inde pertusa & compressa, effluit. Vires enim labefactatas instaurat, & humidum radicale adauget, præcipuè si nonnihil vini, parumque aquæ Cinamomi sine vino distillatæ, admiscueris.

Si æger magnoperè acetaria appetit, poterit per intervalla uti cichorio, cerefolio, fœniculo, asparago, lupulo, mentha, gemmis genistæ conditis, & capparibus. Ab eis verò quæ insigniter refrigerant veluti sunt lactuca, portulaca, & cucumeres & melones abstineat.

Bibat vinum album, tenue & quàm optimè defecatum. Si generosum fuerit, diluatur aquâ aliquâ appropriata, aut quod efficaciùs, decocto veronicæ, saccharo, & Cinamomo aromatizato. Si Cerevisia uti voluerit, aut eis in locis, in quibus nihil præter Cerevisia pro potu utuntur, constitutus fuerit æger, videat ut illa sit bene cocta & defœcata, non nimis generosa, vetusta vel acida. Vinum secundarium, uti quoque potus qui ex prunis & pomis sylvestribus, uvis immaturis, & granis oxyocanthæ fit, propter astrictionem mirum in modum nocet, si sitis maximè & vires prostratæ fuerint bibat æger lac amygdalarum, non tantum enim sitim restinguit, verùm etiam viscera humectat & egregiè nutrit. Renerus Solinander magni nominis Medicus in consilio 6. sect. 3. pro cachectico, vult ut quarta vel quinta, vel etiam sexta pars amygdalarum sit amara, & rectè quidem, ita enim lac magis fiet medicamentosum, quandoquidem abstergit & mundificat præcipuè, si, ut suadet Solinander, cum jure furfurum macrorum præparatum fuerit. In fine mensæ pomis aut piris coctis saccharo, aniso, aut fæniculo aspersis, uti poterit. Conveniunt quoque Cydonia cocta, & saccharo parumque Cinamomo aromatisato aut Miva Cydoniorum sine speciebus, vel sumat cochleare unum pulveris nostri peptici statim à pastu.

R. *Panis albi tosti* ℥ij.
Pulpæ Cydoniorum exsiccatorum
Cinamomi optimi
Pellicularum interiorum ventric. gallinarum
Seminis anisi &
Coriandri præparati an. ʒij.

Misce, & fiat pulvis. Hæc de cibo & potu. Porrò quia exercitatio digestionem promovet, exiguos meatus expurgat, & excrementa expellit; utilius est, teste Galeno de tuenda valetudine lib. 2. eam ante cibum administrare, dummodo mediocris sit, nec laboriosa. Vult autem Galenus duplicem concoctionem, videlicet eam quæ fit in ventriculo, & eam quæ fit in vasis sanguinis peractam esse, ac denuo tempus cibandi instare. Post pastum tamen modicè quoque corpus exercere convenit. Modica enim exercitatio, post sumptum cibum calorem nativum excitat & adauget, & concoctionem promovet. Si verò æger propter debilitationem partium, corpus deambulando aut equitando exercere non potest, frictiones sunt administrandæ. In somno & vigiliis modus quoque est servandus. Intempestivæ enim vigiliæ concoctiones omnes impediunt, cerebrum siccant, mentem perturbant, & humidum radicale absumunt. Contra somnus immoderatus calorem nativum obtundit, & multos humores crudos gignit, corpusque ignavum reddit. Passiones animi quoque veluti sunt ira, metus & mœstitia, æger quantum fieri potest, vitabit. Præter hæc operam quoque dabit, ut alvus quotidie ad minimum semel respondeat, id si naturæ & ciborum beneficio non fiat, sollicitanda est prunis laxativis vel clystere lenitivo cap. 19. præscripto. Vel imponatur suppositorium ex melle & sale coctum. Summoperè quoque conveniunt pilulæ sequentes. Partes enim nobiles corroborant, obstructiones viscerum tollunt, materiam viscidam incidunt, attenuant & alvum lubricam reddunt.

R. *Aloes purissimæ & ter aut quater succo gratiolæ impregnatæ iterumque exsiccatæ* ℥j.
Rhabarbari Electi ʒij.
Turbith. gummosi
Cremoris tartari an. ʒj.
Gummi Amoniaci purissimi & dissoluti in aqua cinamomi ʒiiij.
Confect. Alkermes ʒj.
Ol. Cinamomi ℈ß.

Syrupi rosati solutivi compositi cum Rhabarbaro, Agarico & Senna q. s. Misce fiatque massa, de qua æger (si tantummodo alvum duram lubricam reddere cupit) sumat à granis 12. usque ad ℈j. aut drachmam semis, per duas horas post cœnam. Sin ampliorem evacuationem habere cupit, ad ℈ij. aut ʒj. deglutiet, ut postea dicetur. Hæc de victus ratione.

Sic instituta optima victus ratione corpus quantum fieri potest à pravis humoribus expurgandum est, verùm enimvero quia materia peccans in cacochymia tenacissimè viscetibus inhæret, difficulterque suo loco movetur, juxta mentem Hippocratis lib. 1. Aphorismo 22. coquenda & præparanda est apozemate aliquo convenienti, ante omnia tamen vias communes sequenti lenitivo expurgabis.

R. *Radicum polypodii q. Liquiritiæ*
Cichorii an. ʒß.
Corticum interiorum radicum frangulæ ʒj.
Veronicæ
Florum cordialium. an. p. ß.
Sem. Anisi ℈ij.
Foliorum sennæ ʒi. ß.

Incidantur, contundantur, coquanturque in aqua, ut colatura redeat ad uncias duas in quibus dissolve

Elect. diacarthami, &
Diaphœnici cum Rhabarb. an. ℈ij.
Cremoris tartari ℈j. ß.
Syr. de cichorio cum Rhabarbaro ℥s.

Misce fiat potio, detur in crepusculo matutino, cum custodia.

custodia. Postridie, aut tertio die à purgatione, si plethora adfuerit, & vires permiserint, vena incidenda est, idque ex cubito ejusdem lateris de quo æger præcipuè conqueritur. Si menses, aut hæmorrhoides suppressæ fuerint, venæ ad malleolos incidendæ, aut applicentur sanguisugæ venis hæmorrhoidalibus. Sin tamen maxima adfuerit virium omnium prostratio atque imbecillitas, venæ sectio omittenda, & ad humorum concoctionem progrediendum est, ubi sequens convenit apozema.

R. *Corticum interiorum, & flavarum*
Radicum frangulæ ℥j.
Radicum polypodii q. Liquiritiæ
Lappatii acuti an. ʒiiß
Asparagi
Cichorii
Fœniculi, & petroselini an. ʒij.
Herbarum & florum betonicæ
Veronicæ, Cuscutæ, scabiosæ an. M. ß.
Trium florum cordialium &
Genistæ an. p. j.
Seminis anisi
Fœniculi an. ʒij.

Coquantur in s. q. aquæ purissimæ, ut Colatura redeat ad ℔. iij. Clarificetur & dulcoretur Syrupo de quinque radicibus q. s. hujus apozematis bibat æger per diees tres ad uncias duas in aurora, totidemque per horas duas ante cœnam.

Postea accipe de eodem apozemate ℥xij. In quibus infundantur, macerentur & coquantur s. a. sequentia.

Foliorum sennæ ℥j.
Rhabarbari ʒiij.
Agarici recent. trochiscati
Cremoris tartari ʒj. ß.
Cinamomi electi ℈ij.

Maneant in infusione & loco tepido per horas XII. deinde post unam aut alteram ebullitionem fortiter exprimantur addanturque,

Syrupi de Cichorio cum rhabarb. ℥ij.
Aquæ Cinamomi sine vino destillatæ ʒj.

Misce fiat potio purgans pro quatuor dosibus in aurora sumendis, cum custodia. Si primus haustus sufficienter operatus fuerit, alternis saltem diebus medicamentum sumatur, aut dosis diminuatur, ut vires conservari possint. Quod si nimis segniter successerit operatio, postrema dosis acuenda est drachmâ unâ Diacarthami, aut Diaphœnicone cum rhabarbaro. Sic satis purgato corpore, poterit æger per dies aliquot quiescere, post pastum tamen nonnihil de suo pulvere peptico sumere, deinde apozema præscriptum iterandum est. Quod si apozema ingratum fuerit ægro, soleo sequens præparare jusculum; quod propter singulares operationes tum in morbo regio, tum in reliquis omnibus obstructionibus viscerum, Jusculum Regium appello.

R. *Rad. Apii* ʒij.
Petroselini
Fœniculi an. ʒiiij.
Passularum exacinatarum ℥j.
Croci ℈j.
Macis ℈ß. Incidantur omnia & caponi aut Gallinæ, cui collum, pedes & alæ abscissæ sunt, infarcientur. Coquantur in aqua, donec caro ab ossibus separata, & jusculum ad doses sex consumptum fuerit. Caro cum suo farcimento fortiter exprimatur, & fiat Colatura, addito sale, quantum satis est; sumat æger per duas horas ante prandium, quantum libuerit. Addo quoque nonnunquam nonnihil Cremoris tartari, aut salis nostri deoppilativi, ex Cichorio, fœniculo, petroselino, Hypericone, Eupatorio, & similibus herbis & radicibus aperitivis confecti. Si subacidus sapor ægro gratus fuerit, nonnihil vini aut aceti sambucini admisceri poterit. Si prostratio virium fuerit maxima, addatur nonnihil aquæ Cinamomi sine vino distillatæ. Jusculum hoc Excellentissimum est medicamentum, simul & nutrimentum in cacochymicis, quo ego sæpissimè maximo cum fructu ægrorum usus fui. Sin ægro vinum aliquod aperitivum gratius fuerit, sequenti uti poterit.

R. *Rad. Asparagi*
Brusci
Ebuli
Fœniculi an. ʒj.
Cinamomi electi ʒij.
Macis ℈j.
Herb. Betonicæ
Agrimoniæ &
Veronicæ an. M. ß.
Centaurii minoris,
Absinth. Pontici,
Card. benedicti an. p. j. Incidantur & contundantur fiatque nodulus, cui affunde vini albi & optimè depurati ℔iij. De hoc vino bibat æger ad uncias tres aut quatuor, tribus horis ante prandium. Interim autem dum æger utitur aperitivis prædictis, subinde leniter leviterque expurgandum est corpus. Ubi syrupum de Rhabarbaro à Solinando tantoperè celebratum, convenire, sæpissimè vidi.

R. *Rhabarbari optimi* ʒvj.
Fol. Sennæ Alexandrinæ drach. 10.
Mechoacan. albiss. ℥ß.
Flor. Violarum recentium,
Fl. Prunorum sylvestrium, si haberi possunt, vel cotoneorum an. p. ß.
Cinamomi acuti interioris ʒj.
Zinziberis albi ℈ij. ß.
Aq. Betonicæ
Cichorii
Buglos. distillatæ in balneo Mariæ an. ℥4.
Rhabarb. & Mechoac. pulveribus irroratis aqua Cinamomi, infundantur omnia s. a. per noctem. Manè ebullitione & expressione facta, colentur & cum sacchari albissimi ℥. quinque vel sex Syrupi rosar. solut. ℥ij. Misce fiat s. artem syrupus. Detur ad uncias duas in exiguo haustu juris pulli non pinguis, cui paucæ passululæ demptis gigartis, pauca folia rosmarini & macis tantillum incocta sint, bibat.

Cæterùm præter victus rationem & purgationem pravorum humorum, partes nobiles summo studio corroborandas esse, ratio ipsa suadet. Quia enim in præcedenti morbo propter vehementiam & diuturnitatem doloris, æstum item febrilem, vigilias & decubitum, humidum radicale absumptum, calor quin etiam nativus prostratus, & proinde facultates omnes mirum in modum imminutæ fuerunt, nisi refocillentur, frustra medicamenta adhibentur. Est enim robur naturæ, quod medicamentum ex potentia in actum vertit. Corroborabis autem inprimis viscera, si præscriptam optimam victus rationem, observaveris, & pravos noxiosque humores (ex quibus continuò putridi vapores ascendunt, facultatesque omnes afficiunt) uti antea satis dictum fuit, evacuaveris: sine quibus corroborantia omnia nullius erunt momenti. Corroborat ventriculum & viscera nutritioni inservientia pulvis pepticus, antea præscriptus. Aut:

R. *Diacurcumæ*
Diarrhodonis Abbatis
Aromatici rosati an. ʒj.

Sacchari dissoluti in aqua Cichorii ℥iiij.

Misce, fiantque tabellæ addendo ol. Cinamomi ℈ß. de quibus utatur æger aliquoties in die, præcipuè ante & post prandium & cœnam, ad drachmam unam aut duas. Aut detur sequens Electuarium.

R. *Spec. Aromat. rosati.*
Diacurcumæ an. ʒj.
Cinamomi electi ʒj. ß.
Corticum Citronum &
Rad. *Cichorii conditarum an.* ℥j.

Cum s. q. Syrupi conservæ Corticum Citronum fiat Electuarium, de quo sumat æger ad magnitudinem nucis juglandis, ter aut quater in die,

Aut:

R. *Conservæ florum betonicæ*
Rosmarini
Salviæ,
Majoranæ an. ℥ß.
Specierum Dianthos ℈iiij. cum Syrupo de betonica fiat Electuarium.

Aut:

R. *Spec. de gemmis*
Lætificantis Galeni an. ℈ij.
Confectionis Alkermes &
De hyacinto an. ʒj.
Conservæ florum buglossæ
Borraginis & Melissæ an. ℥ß.

Cum Syrupo Conservæ Corticum Citronum fiat Electuarium. Sumatur ut præcedentia. Hæc de Internis. Nec omittenda sunt externa; ideò si propter dolorem & vigilias caput labefactatum, & defluxionibus obnoxium factum fuerit, præter optimam victus rationem & purgantia, etiam per intervalla cucurbitulæ scapulis applicentur. Quod si catarrhus ut sæpissimè fit, cum impetu ad oculos aut pulmones defluxerit, setaceum in Vertice, aut fonticuli in brachiis efformandi sunt, Cucupha quoque ex sequentibus parari poterit.

R. *Rad. Iridis Florentinæ* ʒij.
Styracis Calamitæ,
Benzoini,
Masticis,
Olibani an. ʒj.
Rosarum rubrarum,
Summitatum Majoranæ &
Flor. *Betonicæ, an.* ℈ij.
Moschi ℈ß.

Incidantur & contundantur omnia grosso modo pro cucupha intertexta, ut artis est.

Corroborat sequens linimentum, si carpi, & regio cordis eo inungantur.

R. *Ol. Rosacei fragrantissimi* ℥ß.
Ol. Cinamomi ℈ß.
Ol. Corticum Citronum ℈j. *Misce. Aut:*

R. *Aq. Boraginis*
Buglossæ, rosarum & Melissæ
Aq. *Cinamomi an.* ℥j.
Acet. rosacei ℥ß.
Confect. Alkermes,
Spec. *Diamoschi dulcis an.* ʒj.
Croci &
Caphuræ an. ℈j. Misceantur, fiatque Epithema, Carpis autem tantummodò in eo imbutis pulvillis, applicetur tepidè. Mediantibus enim arteriis, vis ipsius facilè ad cor perveniet. Si quis tamen de hoc epithemate regioni cordis applicare voluerit, non errabit, videat tamen, ut linteis calidis cooperiatur, frigus enim pectori & spiritibus vitalibus nocentissimum esse, omnes sciunt practici. Ventriculum roborat & concoctionem promovet sequens linimentum.

R. *Olei masticis, & menthæ an.* ʒvj.
Gummi tacamaacæ ʒij.

Terantur lentissimo igne & percolentur. Postea admisce olei nucis Muscatæ per expressionem ʒj. ß.

Ol. Garyophyllorum ℈j.

Misce, fiat linimentum, quo regio ventriculi usque ad umbilicum quotidie bis inungatur, & linteum calidum apponatur, aut applicetur sequens emplastrum supra alutam extensum.

R. *Gummi Tacamaacæ* ℥j.
Ol. menthæ & masticis an. ℥ß.

Dissolvantur lentissimo igne, & per linteum colentur, postea admisce pulv. nucis muscatæ ʒij. Garyophyllorum,

Macis an. ʒj.

Misceantur & cum cera nova q. s. fiat ceratum, applicetur ut dictum est.

Hepar corroborat, obstructionesque insigniter tollit sequens linimentum.

R. Unguenti deoppilativi Foësii, Ol. lumbricorum an. ℥j. Misceantur, fiatque linimentum, quo regio hepatis, totusque venter præter regionem ventriculi inungatur bis in die. Secundam enim concoctionem mirum in modum promovet. Unguentum deoppilativum Foësii sequenti modo præparatur.

Capit. succi Apii,
Endiviæ,
Menthæ,
Absinthii,
Petroselini vulgaris,
Valerianæ an ℥ß.
Olei absinthii,
Menthæ ana semilibram, Ceræ citrinæ quantum satis sit. Misce, & ad ignem fiat unguentum s. a. Viscerum obstructiones liberat, eoque crebrò in jecorariis utimur, additur quandoque pulveris calami Aromatici, spicæ nardi, sing. drachma una & olei cappatum aliquid.

Sunt qui hoc modo etiam parant:

Succi Ebuli ℥viij.
Succi Apii,
Petroselini sing. ℥iiij.
Succi Absinthii, &
Iridis singul. ℥v.
Ol. Communis selibram,
Ol. Absinth. &
Chamomelini sing. ℥vj.
Axungiæ anatis, &
Gallinæ sing. ℥ij.

Fervefiant omnia simul ad consumptionem succorum. Postea colentur, & cum cera alba & pauxillo aceti paretur unguentum. Hæc Foësius de unguento suo aperitivo, quæ hic inserere libuit, tum (expertus loquor) propter medicamenti præstantiam, tum etiam quod optimus ille vir & de re Medica tam bene meritus, olim mihi cognitus fuerit. Ego ceram non addo, ut facilius altiusque ad subjectas partes penetrare possit.

Lien, si propter vehementiam atque diuturnitatem morbi labefactatum, & obstructum fuerit, hypochondrium sinistrum inungendum est sequentibus.

R. *Ol. de capparibus &*
Rutacei an. ʒvj.
Ol. amygdal. dulcium ℥j.
Misceantur.

Aut

R. *Succi cochlearia &*
Nasturtii aquatici an. ℥ij.
Ol. liliorum, amygd. amararum an. ℥ij.
Pinguedinis caponis & ursi an. ℥j.

Coquantur lentissimo igne ad consumptionem ferè succi, in colatura dissolveAmoniaci purissimi,&aceto scillino dissoluti ʒvj. Ol. nucis Moschatæ ℥ß. Misce; si intemperies calida renum adfuerit, inungantur lumbi, os sacrum, & regio renum linimento, antea capite de ardore urinæ descripto. Hæc de cacochymia, de qua nonnihil prolixè agere nolui. Est enim veluti scaturigo, ex qua Ictetitia, febres erraticæ, quartanæ, & quamplurima alia symptomata profluunt, de quibus omnibus si sigillatim agere vellem, opusculum hocce meum in immensum opus excresceret, & multa jam antea dicta, repetenda essent, quod lectori ingratum foret. Itaque ubi diligenter quis curaverit cacochymiam, reliqua symptomata facilè evitabit. Quod si tamen advenerint, Medicus consulendus est.

Cap. 33. *De fungis in vulneribus articulorum crescentibus.*

HActenus de symptomatibus internis, tam acutis quàm minus acutis agimus. Nunc de externis aliquid quoque annectam, inter quæ fungus inprimis sese offert, plerumque enim in ipso vigore morbi accidere solet. Estque corpus carnosum, laxum, & ferè indolens, ex ipso fundo vulneris erumpens. Bruno affectum huncce *Nactam*, Theodoricus *Naptam*, & Bertapalia *Nattam* appellat. Ego cum Galeno *lib.* 1. de locis affectis, & 3. Epidem. affectum huncce fungum rectè appellari posse, existimo. Quemadmodum enim fungi ut plurimum una nocte ex terra prorumpere solent, ita etiam excrescentia hæc subitò, imò etiam plerumque una nocte ex ipso vulnere propullulant atque excrescunt. Præterea quemadmodum fungi sunt laxi, molles & porosi, veluti spongia. Fungi propter maximam humiditatem terræ crescunt, ita etiam excrescentia hæc carnea, propter ingentem affluxum humorum ex toto corpore ad partem læsam subitò propullulat, & quidem in tantam molem, ut plerumque non tantum totum vulnus adimplere, verùm etiam ipsius labia & margines obtegere soleat, uti ego in aliquibus vidi. In hoc. tamen differunt, quod fungi ex putridis & corruptis terræ excrementis, hæc verò excrescentia ex benignis ut plurimùm humoribus nascantur, quemadmodum fusiùs dixi observatione 36. Centur. 2. Porrò nascuntur fungi in vulneribus articulorum, propter maximum quidem confluxum humorum, ex toto corpore, sed summâ naturæ providentiâ & beneficio Dei. Cum enim nihil magis inimicum sit nervis, quàm injuria aëris, præsertim frigidi, natura, quæ semper studet, ut conservare possit suum individuum, excrescentiâ hacce nervos, aliasque partes nervosas sauciatas & detectas, veluti culcitrulâ plumeâ tegit atque cooperit, ne videlicet nervi, uti dixi, tum ab aëre, tum etiam inter curandum & abstergendum vulnus, lædantur. Idem in vulneribus capitis, ubi membranæ cerebri detectæ sunt, sæpissimè accidisse memini, ut lector videre poterit Obs. 14. & 15. Cent. 1. Solent autem fungos hosce comitari dolores ingentes, inflammationes & plura alia symptomata, de quibus antea cap. 4. dictum fuit. Hinc Chirurgi nonnulli commoti (existimantes excrescentias hasce causas esse symptomatum) eas forficibus, aut novaculâ abscidere, vel causticis abrodere, non sine ingenti damno & periculo ægri. Adaucta enim fuerunt symptomata omnia, præcipuè ab erodentibus, quorum acrimonia fungosam hancce substantiam ad nervosas partes detectas, facilè penetrare, easque lædere potuit. Ab initio itaque horum fungorum præscripta Methodus, ratione hujus fungi, non est mutanda. Sed in debellandis reliquis symptomatibus, veluti sunt dolor, inflammatio &c. progrediendum. Cum enim, ut ex præcedentibus colligitur, summo naturæ beneficio excrescentia hæcce in commodum ægri sit procreata, non est absumenda ab initio, donec nervi partesque nervosæ carne satis fuerint tectę, ut amplius ab externis injuriis lædi non possint. Sedato dolore, remissaque inflammatione, reliquisque symptomatibus, si fungosa excrescentia non remiserit, eis quæ exsiccant, deprimenda est, à lenioribus tamen incipiendum. Primò itaque sequens pulvis, qui exsiccat, citra omnem tamen mordicationem, inspergendus est,

R. *Rad. Iridis Florent.*
Angelicæ an. ʒiiij.
Aristoloch. rotundæ, &
Corticum ligni guajaci an. ʒij.

Misce, & in copia fungo insperge, postea sequens applica cataplasma.

R. *Farinæ fabarum & Lupinorum an.* ℥iiij.
Fimi columbini ℥ij.
Pulv. Rosarum rubearum
Myrtillorum
Balaustriorum
Absinthii an. ʒij.
Salis Marini ℥ij. Cum lixivio simplici, fiat cataplasma, applicetur calidè bis in die, insperso prius pulvere prædicto, & filamentis adeò contecto, ut nihil humiditatis à cataplasmate ad fungum pervenire possit, ne propter acrimoniam Cataplasmatis fungus irritetur. Hoc per dies aliquot applicato pulvere, si fungus non flaccescit atque imminuitur, accipe prædicti pulveris ʒij. cui admisce Aluminis usti ℈j. vitrioli usti, & pulv. Mercurii præcipitati, rectificati, & loti an. ℈ß. Misce & insperge, uti dictum, cum applicatione Cataplasmatis. His remediis semper fungos in articulorum vulneribus feliciter sanavi. Quomodo verò in fungis cerebri sit procedendum, videat lector Obser. 15. Centur. 1.

Monitos autem velim esse Juniores Chirurgos, fungos in articulis, uti etiam qui ex denudatis meningibus cerebri prorumpere solent, etiamsi non illicò & subitò, sed pedetentim retrocedant, nequaquam tamen erodentia, multò minus septica applicanda esse, ea enim in vulneribus capitis mortem accelerarent. In vulneribus verò articulorum, dolores, inflammationes, aliaque gravissima symptomata de novo excitarent, curationemque retardarent.

Cap. 24. *De atrophia post Ichorem aut Meliceriam acrem articulorum exulceratorum, ejusque curatione.*

QUia plerumque Ichorem & Meliceriam acrem articulorum exulceratorum, atrophiam sequi videmus, non abs re esse duxi, si in gratiam tyronum Chirurgiæ, de ea hîc quoque aliquid annecterem. Est autem Atrophia, ut docet Galenus, de symptomatum causis libr. 3. privatio circa nutritoriam actionem, ac deficiens nutritio. Estque vel universalis

vel

vel particularis. *Universalis* est, quando totum corpus contabescit, extenuatur & absumitur: *particularis*, quando aliqua saltem pars ita afficitur: utramque post Ichorem accidere posse, sæpissimè mihi in praxi videre contigit, uti postea exemplis demonstrabo. Fit autem quando vel totum corpus, vel saltem pars aliqua, sanguine, succo & spiritibus ad sui nutritionem & vitam requisitis privatur, idque in Ichore acri, ex articulis profluente, hoc modo fit. Quotiescunque propter doloris vehementiam ac diuturnitatem, propter vigilias item, inquietudines & febris vehementiam, interna viscera, intemperie calida vehementer diu (uti sæpissimè fit in hoc morbo) molestantur, afficiunturque, ventriculus, hepar, lien, ac reliquæ partes, concoctioni primæ inservientes, imbecilles fiunt, ita etiam, ut plerumque propter diuturnitatem morbi & prædictorum symptomatum vehementiam, mesenterium, hepar ac lien, non solùm imbecilles fiant, verum etiam plerumque in scirrhum indurescant. Ex imbecillo itaque ventriculo chylus semicoctus, crassus & imperfectus sequitur, is cum ad venas mesaraicas & hepar pervenerit, obstructiones sanguinemque crassum, viscosum, & ad nutritionem partium ineptum gignit, propter crassitiem enim & viscositatem, quam habet, ad vias illas angustissimas, venas capillares, & partes extimas & musculosas permeare non potest; contabescunt itaque partes, sequiturque atrophia universalis, uti videmus accidere cum in morbis Chronicis, tum etiam in acutis, & Ichore acri articulorum, si in longum tempus profluxerit. Vidi id in quadragenario quodam cive Lausannensi, Claudius nomine, cujus mentionem quoque feci capite primo. Ille enim cum ab initio morbum neglexisset, tandem propter doloris reliquorumque symptomatum vehementiam in maximam cacochymiam incidit. Inde sequuta est atrophia universalis, ita ut ossa vix cute obtegerentur. Ex qua nunquam perfectè sanari potuit. Erat enim pauper, non habens unde requisitam victus rationem observare potuisset. Vixit quidem per annos aliquot, sed miserè claudicans per totam vitam.

Anno 1622. juvenem Bernensem 12. annorum, Jacobum, Dn. Jacobi Habreuteri p. m. Filium, Ichore acri circa talum tam graviter laborantem, ut barbitonsor, cui curatio demandata fuerat, ipsum pro deplorato reliquerat, curandum habui. Ille similiter propter symptomatum vehementiam in tantam atrophiam incidit, ut corpusculum suum universum potiùs sceleton, quàm vivum corpus præ se ferret. Maximo cum labore tandem à me sanitati restitutus fuit. Ex atrophia quoque propter juvenilem ætatem, optimamque, quam observare potuit, victus rationem, convaluit, & nunc sine ulla ferè claudicatione incedit, currit ac saltat. Quid non potest juvenilis ætas? Sed de hoc ægro alibi fusius. Fit quoque atrophia universalis, quando pancreas indurescit. Impedit enim quo minus chylus ex mesenterio per venam portam ad hepar pertransire possit, uti Lector videre potest Obs. 70. Cent. 1.

Atrophia particularis propter defectum atque penuriam sanguinis & alimenti, membro quoque alicui peculiari accidere potest, reliquo corpore existente integro, varias ob causas, inprimis verò si dislocationes circa magnas juncturas, veluti coxas & humores, sive ex causa interna, sive externa acciderint, & in situm naturalem repositæ non fuerint. Tunc enim caput ossis, extra locum suum delapsum, venas, per quas sanguis defluere solebat, comprimit, inde brachium aut crus, nutrimento suo destituitur & contabescit. Si tuberculi duri, aut scirrhi circa majora vasa, vel si inflicto vulnere abscissa aut præter modum arctè ligata fuerint, idem accidere solet. Atrophia verò post Ichorem acrem articulorum accidit, non quidem ob dislocationem, sed primò, quia vena aliqua magna ab ichore isto acri, ex vulnere circa coxam aut humerum effluxo, erosa fuerit. Secundò, quando serosa illa materia ex corpore ad genua, pedes aut manus, cum impetu & in copia fluit, fit plerumque ut subtiliores partes ultrò ad pedes, vel manus perfluant, quicquid autem crassum, vel viscosum est, circa humores aut coxas remaneat, viasque, per quas alimentum fluere solet, obstruat. Tertiò fit atrophia post Ichorem acrem, quando pars affecta propter summam imbecillitatem nutrimentum non attrahit, attractum non satis rectè concoquit, minus in nutrimentum convertit. Quartò accidit atrophia, quando pars aliqua corporis, puta brachium, aut crus, uti sæpissimè fit hoc morbo, diu non movetur, motu enim partes corporis impinguescunt. Testatur id Hippocrates lib. de Artic. his verbis; *Omnia quæ in corpore ad usum facta sunt, si quis moderatè ipsis utatur, & in his laboribus exerceat, ad quos singula sunt assueta, sic quidem sana sunt, & augescunt, & probè consenescunt, si verò quis non utatur, sed quiescat, morbosiora fiunt, & non augescunt, & cito consenescunt.*

De signis ut quicquam commemorem, supervacaneum est, Morbus enim per se satis manifestus, omnibusque cognitus est, minimè tamen negligendus, præsertim si atrophia universalis fuerit. Arguit enim, ut ex præcedentibus manifestum fit, internorum viscerum, præsertim ventriculi, partiumque concoctioni inservientium, hepatisque (quod officina & scaturigo & sanguinis & alimenti, quo totum corpus nutritur) summam adesse imbecillitatem atque labefactionem, imò tantam, dico, adesse, labefactationem, ut sanguinem pro nutritione corporis sufficienter generare, multò minus ad partes longinquas mittere, minus sit potens. Si senex post Ichorem acrem fit claudus, vix ab atrophia curabitur, præsertim si victus rationem exactè non observaverit, uti ex præcedenti historia de Lausannensi, colligere est. In juvenibus verò non ita est periculosa.

Atrophia ex inveterata dislocatione in senibus incurabilis est, in juvenibus non item. Vasa enim ab osse compressa, quia nondum induruerunt, paulatim aliquo modo prolongantur, ita quidem, ut sanguis ac spiritus pro nutritione partis commodè perfluere possit.

Atrophia si propter majorum vasorum, arteriarum videlicet & venarum erosionem, uti sæpissimè fit in Ichore, fuerit, insanabilis est. Sin propter tumores duros & scirrhosos, vel denique propter retentam aliquam materiam crassam & viscosam circumcirca vasa majora, aut in ipsismet vasis fuerit; nonnisi maxima cum difficultate sanabitur: præsertim in senibus.

In curatione atrophiæ tam universalis quam particularis, semper ad causam respiciendum est. Ablata enim causa, tollitur quoque effectus. Si itaque propter obstructionem atque labefactationem viscerum, & appetentiam prostratam, fuerit atrophia, ut sæpissimè fit post Ichorem acrem articulorum, viscera sunt reseranda & corroboranda; idque fit medicamentis, tum per os sumptis, tum etiam

etiam exterius adhibitis, non neglecta victus ratione; de quibus omnibus capite præcedenti satis dictum fuit, superest itaque de cibis insigniter nutrientibus, qui in hoc affectu magnopere requiruntur, aliquid adscribam. Ante omnia autem sciant juniores Medici & Chirurgi, dandam esse operam, ut corpus, quantum fieri potest, sit mundum. Impura enim corpora, à cibis etiam optimis & insigniter nutrientibus, non nutriuntur, sed magis magisque pravis humoribus replentur. Quicquid enim boni ingeritur id à pravis & vitiosis humoribus, visceribus inclusis, corrumpitur. Testatur id Hippocr. lib. 2. aphor. 10. quibus autem medicamentis corpus leniter sit expurgandum, capite de cacochymia dictum fuit. Nutrimenta omnia sint talia, quæ concoquantur digeranturque facile, & bonum succum procreant, quò natura eis substantiam corporis exsiccatam atque extenuatam, partes etiam procul à fonte caloris nativi sitas, sine magno negotio irrorare, humectare atque reficere possit. Inprimis conveniunt juscula carnis boum juniorum, vervecum, gallinarum, caponum, perdicum, columbarum & similium, in quibus vitella ovorum dissolvantur, poterunt quoque cum prædictis jusculis amygdalæ aut pistaciæ dissolvi, & veluti amygdalatum exhiberi, hujusmodi juscula facilè concoquuntur, & in nutrimentum transeunt. Cavendum tamen, ne extremitates animalium, sive fuerint quadrupedum, sive volatilium, addantur. Continent enim in se succum ac nutrimentum nimis viscosum, quod obstructiones parit. Capite de cacochymia jusculum, quod Regium appello, præscripsi, quò ego sæpissimè maximo cum fructu in eis, qui propter cacochymiam vel hydropem extenuati erant, usus sum, quod & hic summoperè convenit; non tantum enim nutrit, verùm etiam obstructiones simul aperit, & proinde chylus atque nutrimentum, quod ex eo provenit, facilè etiam ad longinquas partes corporis pervenit. Insigniter nutriunt cremor hordei, & avenæ decorticatæ: præsertim si gallinam, caponem, aut frustum carnis vervecis jusculo simul incoxeris. Cavendum tamen, ne præter modum coquatur hordeum aut avena, ne nimis viscosum reddatur jusculum. Convenit quoque usus lactis in atrophia, inprimis autem lac muliebre, uti & vaccinum, ovium, & asininum. An. 1597. matronam 63. annorum curandam habui, illam, quum propter herniam intestinalem, in gangrænam degeneratam, præter modum extenuata & emaciata fuisset; remissa febre, beneficio lactis muliebris post Deum in integrum restitui, & in 15. usque annum post curationem supervixit. De gravissimo hocce affectu videat Lector Obs. 55. Cent. 1. Singulis autem matutinis, absoluto somno, maximum haustum lactis ex juvencula, & optimo corporis habitu prædita, rustica, ad lectum ægræ emulctum, ægræ propinavi. Deinde circa decimam prandebat. Aliud habeo exemplum memorabile de præstantia lactis muliebris. Dn. Jacobi de Tribus Paterniacensis filiolus, 4. annorum ætatis, post Dysenteriam gravissimam Lyenteria correptus fuit, quam secuta est periculosa atrophia, ita ut ossa vix cute obtegerentur. Juscula & quicquid assumebat, indigestè iterum per secessum excernebat. Suasi ut mater infantem semestrem, quem lactabat, nutrici alicui committeret, periculumque faceret, an atrophiam hancce ac summam extenuationem corporis, cum labefactatione virium, lacte suo reficere posset. Mater consilium, infans verò papillas celeriter arripuit, & cum aviditate exsuxit, omnemque cibum in posterum respuit. Hæc cum ego viderem, & de salute ægri spem aliquam conciperem, singulis diebus regionem ventriculi, totumque abdomen sequenti unguento bis calidè inungere jussi.

R. *Masticis &*
Menthæ an. ℥j.
Ol. nucis Muscat.
Gummi Tacamaaca pinguissimi ʒj.

Terantur omnia lentissimo igne, percolentur & reserventur in vase vitreo. Hisce præsidiis convaluit, & permultos annos supervixit; Egregiè quoque nutriunt vitella ovorum, & quæ ex eis conficiuntur edulia, modò ne sint dura cocta. Instaurativum longè excellentissimum hoc modo præparo, ægrisque ex morbo præter modum extenuatis, maximo cum fructu exhibeo. Accipio caponem, vel eo deficiente gallum aut gallinam exenteratam, extremitatibusque abscissis, carnem ossaque nonnihil contundo, postea in vas stanneum amplum atque spaciosum projicio, addo nonnihil cinamomi, & si in promptu est, perdicem. Poculum sive vas stanneum, vesica bovina madefacta, linteove forti diligenter claudo, & in duplici vase coquo per horas sex; per se refrigerato ferè poculo, sive vase, carnem per pannum colo, succumque carnis ægro exhibeo. Est enim præstantissimum nutrimentum. Adjiciunt nonnulli aurum, corallia, lapidesque pretiosos. Id unicuique integrum est, ea vel adjicere vel omittere. Ego cum doctissimo D. Sennerto & aliis sic sentio, ea ita fixa & compacta esse, ut eorum vis hoc modo extrahi nullo modo possit. Nonnulli quoque carnes, adjectis coralliis, margaritis & auro per alembicum distillant, sed revera parum nutrire aquam, quæ exstillat, expertus sum. Nam alimentosa pars carnium viscola & stabilis est, difficulterque transpirat, ut Galenus lib. de Marcore cap. 9 scribit, quapropter addit Sennertus, glutinis instar habet, seu ut Chymici loquuntur, minus volatilis, sed fixior est, quàm ut calore balnei in altum attolli possit. Quicquid verò in altum balnei illo calore elevatur, maxima ex parte vapores aquei sunt, qui nullam nutriendi vim habent.

Aliud instaurativum longè excellentissimum phthisicis extenuatis, & atrophia laborantibus, hoc modo conficere soleo; Accipio carnem illam musculosam, quæ sternum caponis vel gallinæ opplet, probè coctam, & minutim concisam, projicio illam in mortarium, & adjectis nucleis pinearum, pistacearum, & amygdalar. dulc. ana. ℥ß. Omnia pistillo contundo, cum jure caponis, quantum satis, addo nonnunquam aliquid sacchari, vitellum unum aut alterum ovi, parumque aquæ rosaceæ, & inter duos catillos super carbones coquo ad consistentiam pultis. Nutrit quoque plurimùm caro perdicum, turdorum & avium nemoralium, caro gallinaginis sive rusticulæ, non tantùm nutrit, verùm & in obstructionibus convenit. Pisces parum nutriunt, si quis tamen per intervalla eis uti voluerit, saxatiles, veluti trutam, percam, salmonem, lucium; item carnem caudarum & chelarum, gammarorum, & hujusmodi eligat.

Pro potu utatur æger lacte amygdalarum ducium, aut emulsionibus pistacearum, & pinearum, vel decocto hordei, Liquiritiæ, & uvarum passularum exacinatarum, sacchar o, vel quod melius est, melle despumato, parumque Cinamomi, aromatizato; Vinum, si æger bibere voluerit, subdulce, album, bene defæcatum, vetus, minimeque generosum sit.

Qui

Qui cerevisiâ utuntur, eligant sibi cerevisiam quàm optimè defæcatam, bene coctam. nec nimis recentem, crassam item & spissam. Crassa enim cerevisia quia plurimum frumenti habet, plurimum quoque nutrit. Hæc de cibo ac potu. Quoad exercitium, sit illud modicum; Sin verò propter imbecillitatem corporis deambulando aut equitando æger sese exercere non poterit, fiant frictiones, primò cum linteis calidis, postea cum succo lumbricorum, cujus modum præparandi petat Lector ex tractatu meo de Gangræna & sphacelo capite 13. in fine. Frictiones bis in die fiant, præcipuè tempore matutino, antequam æger Lecto egrediatur. Tunc enim quia pori sunt aperti, medicamentum facilius penetrat. Aër sit temperatus, calidus & humidus; somnus & vigiliæ mediocres conveniunt.

In Atrophia particulari, commemorata omnia, videlicet victus ratio, exercitia & frictiones, inprimis verò succus lumbricorum, & oleum nostrum de ranis, uti & aqua, quæ in præparatione colligitur, mirum in modum conveniunt. Oleum meum de ranis sequenti modo præparo.

R. *Ranarum viventium num. XII.*
Lumbricorum in aqua lotorum M. iij.
Florum & foliorum betonicæ
Ivæ artheticæ an. M. ij.
Rosmarini
Majoranæ
Florum primulæ Veris
Salviæ
Chamomillæ
Meliloti an. M. j.

Omnia cum ranis & lumbricis incidantur, & in mortario conquassentur, projectis postea in cucurbitam affunde.

Aquæ Juniperi sine vino distillatæ ℔. vj.
Olei olivarum ℔. vij.
Axung. humanæ
Felis
Canis &
Muris Alpini an. ℥ij.

Maneant in infusione horas 24. posteà cucurbita suo capitello tecta, ponatur in arenam, & tam diu coquantur, donec tota ferè aqua sit exstillata. Oleum adhuc tepidum per prælum exprimatur, & reservetur ad usum. Odor, qui aliquantum gravis est, additione nunc olei salviæ, nunc Olei granorum Juniperi, spicæ, vel ol. ex floribus Slotani, emendari poterit. Aquæ, quæ exstillavit, & in ampulla spaciosa collecta fuit, sequentia adde.

Cinamomi optimi
Gariophillorum
Nucis Muscatæ
Zinziberis
Curcumæ
Macis
Cardamomi
Piperis ana ʒj.
Croci ʒß.

Contundantur grosso modo; misceantur fiatque infusio in prædicta ampulla, per Mensem integrum. Aqua hæc per inclinationem & expressionem separata, præstantissima est in affectibus nervorum & nervosarum partium: dummodò inflammatio aut intemperies calida non adfuerit. Manifestè enim corroborat, & circa nervos & articulos humores frigidos absumit. Odor ipsius aliquo modo gravis additione aquæ granorum Juniperi, spicæ, aut Cinamomi castigatur. Oleum similiter, ut dixi, coctum, postea per prælum expressum, in articulorum nervosarum partium doloribus, & proinde in Ichore & Meliceria Celsi summum est remedium.

In præparatione autem & coctione hujus olei id observandum est, totam illam aquam Juniperi, quæ herbis affusa, simul & succum ranarum & lumbricorum nequaquam elici posse. Oleum enim, quod aquæ supernatat, & in opere spatula in alembico deturbari & agitari non potui, impedit, quo minus tota aqua exstillet. Post distillationem itaque expressum oleum à subsidentia separandum, & seorsum conservandum est. Idem de subsidentia Olei intelligo, quę separatim quoque in ampulla per annos aliquot conservari potest, dummodò oleum commune sit affusum; Subsidentia hac utor in cataplasmatibus, linimentis, aliisque medicamentis dolorem sedantibus, discutientibus, & resolventibus. Propter succum enim ranarum & lumbricorum, pręstantissimum est medicamentum, quapropter etiam in colicis doloribus, ubi & Dysenteria utiliter Clysteribus admiscetur.

Si oleum de ranis in promptu non fuerit, paretur sequens linimentum.

R. *Ol. lumbricorum* ℥ij.
De piperibus de Euphorbio
Castorii an. ℥j.
Ol. granorum Juniperi ʒij.
Misceantur, vel
R. *Axungiæ Equi* Ramschmaltz
Axungiæ humanæ
Ursi
Muris Alpini an. ʒj.

Misceantur & addantur Lumbricorum exsiccatorum, & subtilissimè pulv. ℥j.

Euphorbii
Piperis longi
Pyretri an. ʒj.

Misceantur, fiatque linimentum; quo tota pars affecta quotidiè bis calidè inungatur, donec ruborem concipiat.

Si durities aliquo in loco partis affectæ adfuerit, & transitum nutrimenti & spirituum retardaverit emollienda & resolvenda est sequenti fomento.

R. *Radicum altheæ*
Liliorum alborum
Bryoniæ &
Ebuli ana ℥ß.
Foliorum altheæ
Malvæ
Betonicæ
Florum Chamomillæ
Meliloti
Sambuci ana M. ß.
Seminis lini
Fœnigraci an. ʒiij.
Anisi ℥j.

Incidantur & contundantur omnia grosso modo pro sacculo intersuto, qui aqua coquendus & calidè applicandus est, ter quaterve in die; post fotum inuncto loco affecto oleo lumbricorum, liliorum alborum & ungu. de althea, emplastrum de

Mucilaginibus, vel Oesypi Philagrii aut de ranis sine Mercurio; convenit & emplastrum de Cicuta, mirum enim in modum emollit & resolvit.

Cap. 25. *De rigidis & in unum concretis articulis, post curatum Ichorem & Meliceriam.*

Frequenter post curationem Ichoris & Meliceriæ, juncturam adeò rigidam & induratam remanere videmus, ut neque in hanc, neque in alteram partem deflecti possit. Hinc plerumque in longum tempus Chirurgus diu multumque laborare vidi, quo juncturam, nervos & ligamenta emolliri possint, sed oleum atque operam perdiderunt. Ichor enim ille, qui ex toto corpore ad articulum vulneratum fluit, & ut antea dixi, acrimoniam contrahit, primò ligamenta & vincula, quæ articulum cingunt, deinde etiam cartilagines, quibus junctura incrustata est, erodit & absumit. Hinc fit, ut ossa à suis cartilaginibus & vinculis denudata, inter se per callum (quod ante me nullus, quod sciam, observavit) tam firmiter coalescant, ac si nunquam ea in parte fuisset articulus. Hoc multis paradoxum esse videbitur. Ego verò expertus loquor. Habeo enim in Musæo meo ossa in Cæmeteriis & ossuariis reperta, in quibus id evidenter apparet: & primò ossa brachii sinistri, hominis consistentis ætatis, quæ in cubito mediante callo tam firmiter & eleganter sunt connexa atque concreta, ac si continuum esset os, ac nunquam adfuisset junctura. Hoc quia, ut dixi, à Medicis nondum, quod sciam, observatum fuit, figuram horum ossium annectere placuit. (*Vid. Tab. VIII. Fig. 2.*)

Hujus connexionis ossium in cubito causam fuisse fracturam ossis brachii, & fracturam non satis rectè repositam fuisse, extuberantiæ, & prominentiæ Calli A. & B. notatæ, fidem faciunt. Propter asperitatem itaque & prominentiam fragmentorum ossis fracti, sequutum fuisse dolorem maximum, inflammationem & affluxum ingentem humorum cubitum versus, verisimile est, inde in cubitu hydrarthros ortus fuit, à quo primò erosa fuerunt ligamenta & vincula, quæ articulum cingunt, ita ut humor ille lentus ac viscidus, qui articulis naturaliter inest, affluxerit. Postea à prædicto Ichore acri crustulæ illæ cartilagineæ, quæ appendices ossium regunt, erosæ quoque fuerunt, & ita quidem, ut partes spongiosæ apophysium tam ossis humeri, quàm etiam radii minoris, & focilis majoris invicem attingerent: inde factum est, ut ex nutrimento, ad utrumque os dilato, callus productus fuerit. De miranda hacce concretione ossium videat lector Obs. 77. Cent. 3. & Epistol. ad Dom. D. Pavium Anatomicum celeberrimum.

Habeo præterea in Musæo meo os ilei, hominis ætate provecti, in ossuario repertum. In hoc osse caput femoris suo acetabulo tam firmiter simul & eleganter innatum est, ac si cum osse coxendicis unum & quidem continuum esset os, ita ut an unquam ibi fuerit junctura, non nisi artis peritis notum sit, uti ex annexa figura apparet. In qua partem sanam ægræ opposui, ut affectus eò melius cognoscatur. (*Vid. Tab. VIII. Fig. 3.*)

Ex oculari autem inspectione etiamnum manifestum fit, femur à majore, sive exteriore processu, usque ad interiorem, sive minorem, ubi os ❋ signatum est, olim glande plumbea trajectum, mirumque in modum confractum, & quamplurima ossicula extracta fuisse, hinc femur brevius altero evasit, ut ex figura apparet. Globulum autem plumbeum prædicto modo os perforasse, inde conjicere licet, quod foramen in osse circa processum majorem parvum, ex adversa verò parte ❋ notata, magnum exstat. Experientia enim docet, globulum in suo ingressu parvum, in egressu verò magnum relinquere foramen. Porrò cum femur tam prope juncturam perforatum, mirumque in modum fractum comminutumque fuisset, dolores ingentes, & affluxus humorum supervenissent, erosa fuerunt ligamenta & cartilagines, ita ut caput femoris cum suo acetabulo mirando quodam modo in unum concreverint. Vidi id quoque in aliis corporis juncturis & præsertim in digitis. Habeo præterea in Musæomeo crus integrum, hominis consistentis ætatis, in quo femur cum osse tibiæ in genu ipso tam eleganter connexum est, ut ne Vestigium quidem juncturæ appareat. Imò & rotula ipsa, mediante callo tam arctè annexa est genu, ut nullo modo separari possit, sed ita incurvatum genu ut certum sit illum gralla incessisse. Addidissem effigiem hujus cruris, sed vereor lectori odiosum esse, librum figuris minus necessariis onerare. Mirum autem, verissimum tamen est, plerumque ex connexione hacce ossium, membrum non debilius, sed robustius, quàm non fuit antea, evadere, dummodò in curatione, membrum, ut postea dicam, insitum aptum collocatum fuerit. Exempla vidi primum in rustico quodam in agro Bernensi, de quo vide Cap. 2. hujus tract. Item Cent. 4. Observ. 88. Ille enim aliquoties sanctè mihi affirmavit, se in hac manu post curationem plus roboris, quàm antea habere. Aliud exemplum annotatione dignissimum vidi Coloniæ Agrippinæ, in nobilissimo quodam viro, ad quem una cum Clarissimo viro Dom. *Henrico Stapedio*, Medicinæ Doctore celeberrimo, & *Renero Slotano*, pharmacopæo excellentissimo, vocatus fui An. 1612. 6. Septembris. Ille ante aliquot annos ad dextrum cubitum vulnus ense receperat. Ex quo gravissima symptomata orta fuere, tandem quoque Ichor gravissimus, ossiumque in cubito connexio sequuta est, & ita quidem, ut junctura rigida & immobilis facta fuerit. Infinitorum propemodum Medicorum, Chirurgorum, atque agyrtarum, consilio usus fuerat, sed frustra. In hunc itaque finem accersitus fui, ut ex me intelligeret, an Medicamento aliquo apto atque idoneo, durities atque rigiditas illa articuli tolli, ac membrum in integrum restitui possit. Quum verò ipsi significarem, ossa ipsa in cubito per callum connexa esse, non tantum ipse æger, verumetiam adstantes omnes non parum admirati fuerunt & de hac connexione articulorum, se nunquam audivisse, neque apud authores legisse, affirmarunt. Commemoratione autem dignum est, nobilem huncce virum hoc brachio aliquanrum incurvato, tam robustum, tamque validum fuisse, ut cuivis etiam robustissimo viro, in certationibus, par propemodum fuisset. Ante omnia autem necesse est, ut Chirurgus perpendat, an articulum prædicto modo coaluerit nec ne? Si enim per callum connexus fuerit, frustra erunt omnia, quæ adhibebit. Vidi id Anno 1618. in Basileensi quodam viro juveni, cui propter Ichorem & Meliceriam cubitus connexus, & ita concretus fuit, ut junctura nullo modo moveri, flecti, aut extendi posset. Ego cum unà cum clarissimo & doctissimo viro Dom. *Joh. Friderico Wartenbergio*, Doctore Medico Celeberrimo, in consilium vocatus essem & coalitionem huncce juncturæ observassem, etsi omnia frustra futura prædiximus,

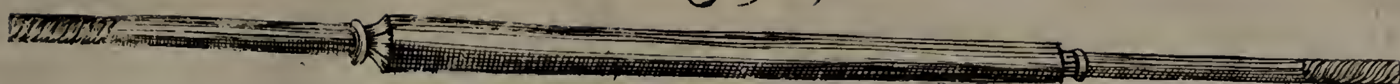
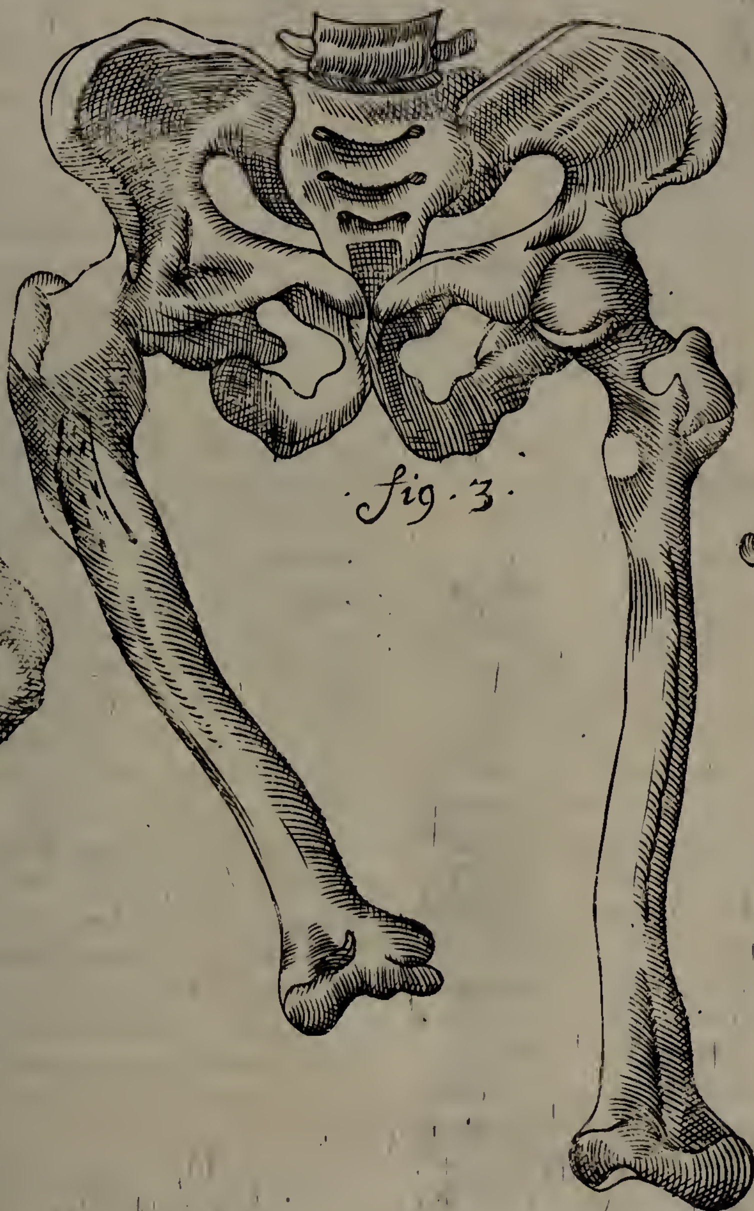
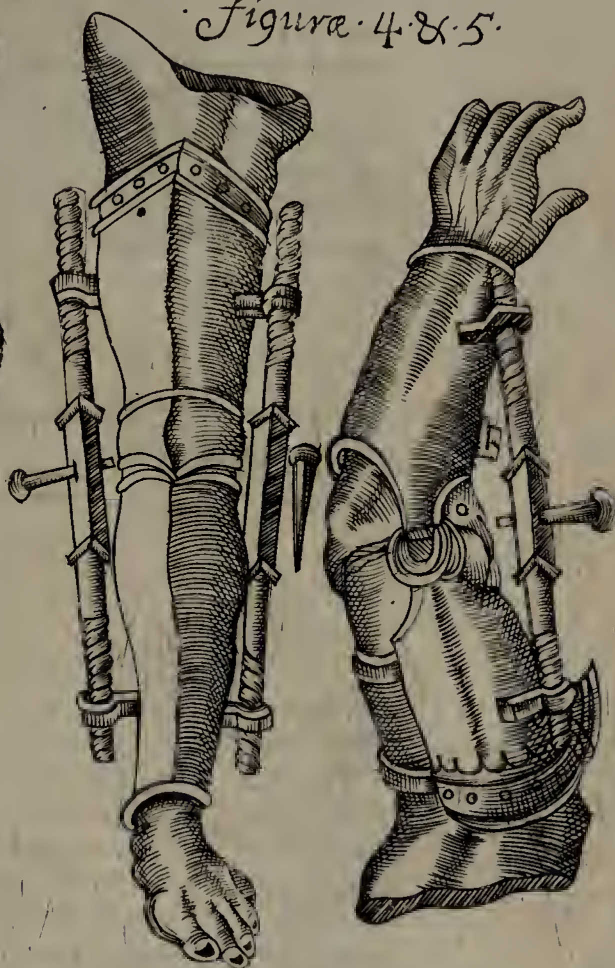
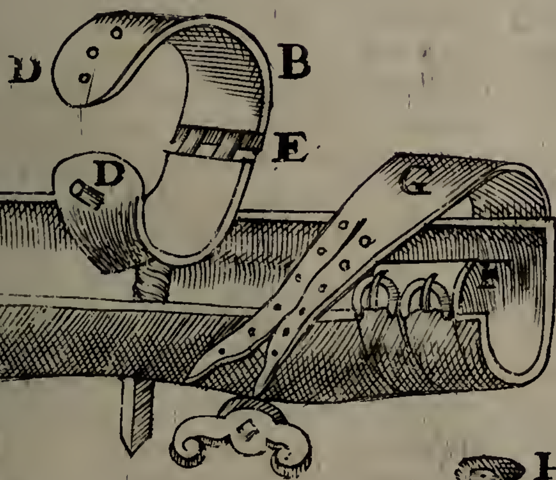
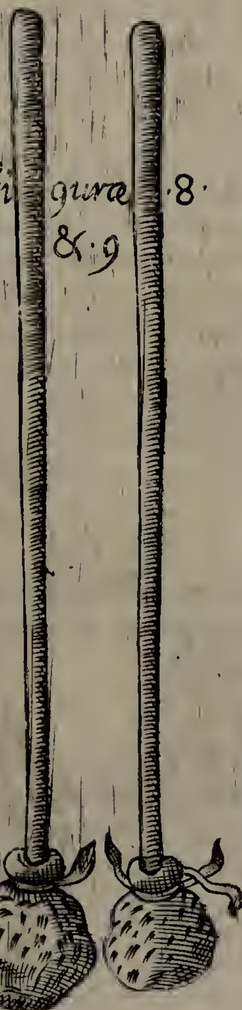

fig · 1 ·

fig · 2 ·
A
B

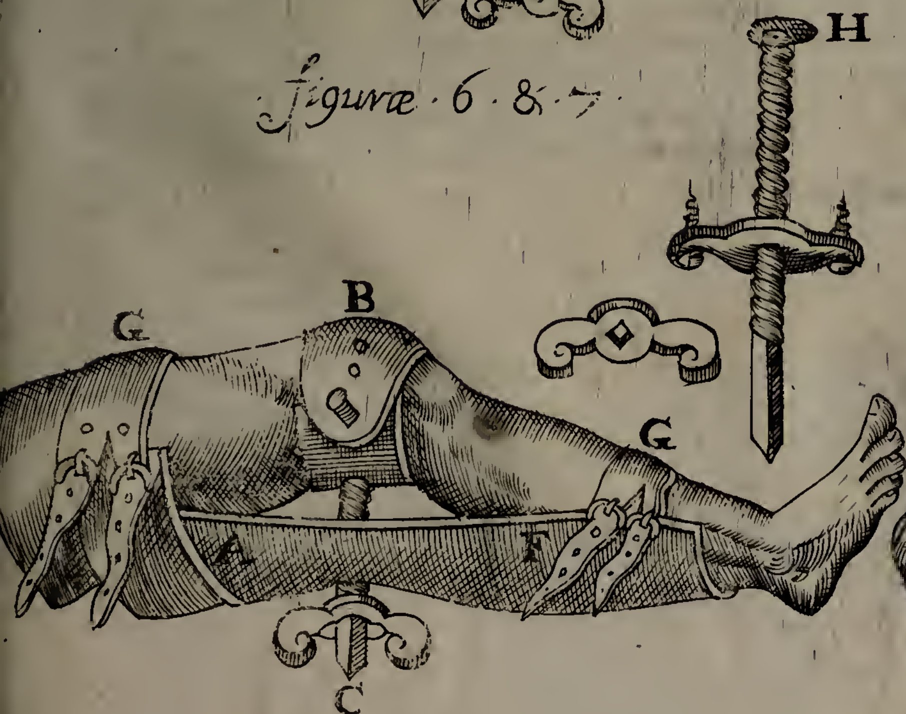

·fig · 3 ·

·figuræ · 4 · & · 5 ·

D
B
G
E
D
G
F

·figuræ · 8 ·
& · 9

· fig · 10 ·
B
A

figuræ · 6 · & · 7 ·
H
B
G
G
A
F
C

mus, rogarunt tamen parentes, ut tentativam, ut vocant, curationem instituerenius. Corpus itaque purgavimus, fomenta, olea, emplastra, & Cataplasmata Emollientia per mensem ferè integrum applicuimus. Deinde ad Instrumenta sequenti capite delineata pervenimus, omnia quæ tentari potuissent, tentavimus, verum laboris nostri fructu & industria privati fuimus. In hujusmodi itaque affectibus nihil aliud tentandum est, quàm ut membrum corroboretur, de quibus posthac capite 30. dicturus sum.

Interim autem dum Chirurgus circa articulos, hoc morbo affectos, occupatus est, si de concretione ac coalitione juncturæ dubitaverit, necesse est, ut maturè perpendat, quisnam situs membri aptior commodiorve futurus sit ægro? Si enim brachium in cubito malè affectum fuerit, præstat ut sit incurvatum potius, quam rectum & extensum. Idem de digitis censendum est. Sciat tamen Chirurgus, digitos hoc modo affectos, non semper incurvari posse. Si enim ulcus ex interna parte digiti; & nervi digitum flectentes erosi & putrefacti fuerint, digitum verò extendentes illæsi permanserint, vix fieri potest, ut digitus incurvetur. Sin verò nervus digitum extendens erosus fuerit, facilè incurvabis digitum. Cum crure verò longè alia est ratio: si enim malum genu, aut coxam infestaverit, longè commodius erit ægro, si crus extensum, quàm si incurvatum fuerit. Incurvato enim crure, æger absque gralla vix incedere potest, uti ego in aliquibus vidi. Apparet id quoque ex præcedenti figura, ubi caput femoris non solum acetabulo suo adhæret, sed & in transversum detorsum est, ita ut ægrum nunquam incedere imò nec gralla uti potuisse, ex situosis satis appareat. Videat quoque Chirurgus ut ossa, interim dum per callum connectuntur, rectè se attingant, ne unum ad latus alterius extuberantiam deformitatemque faciat, & imbecillitas perpetua istius membri sequatur.

Cap. 26. *De retractis nervis, & incurvatis juncturis, post Ichorem & Meliceriam.*

Retrahuntur plerumque nervi in hoc affectu, & incurvantur juncturæ, sine coalitione tamen ossium. Cum enim, propter dolorem maximum ac diuturnum, æger membrum extendere non potest, retrahantur nervi, & à calore isto præternaturali ac inflammatione, quæ membrum læsum infestat, exsiccantur, & aridi fiunt, ita ut postea non nisi maxima cum difficultate extendi possint.

Diligenter autem hic affectus cum præcedenti distinguendus est, ne error in curatione committatur; si enim articulus per callum concretus fuerit, frustra adhibebuntur omnia, sin minus, curatio sequenti modo instituatur. Primò observanda est optima victus ratio. 2. Corpus clementer expurgandum, de quibus in præcedentibus abundè dictum fuit. Tertio, omnibus modis humectandi, & emolliendi sunt nervi, partesque nervosæ, ubi sequens convenit fomentum.

R. *Radicum althea*
Liliorum alborum
Brioniæ &
Ebuli an. ℥ß.
Foliorum & florum betonicæ
Ivæ arthetica
Rosmarini
Majoranæ an. M. ß.
Florum chamomillæ
Meliloti
Sambuci an. M. j.
Seminis lini
Fœnigræci an. ℥.j.
Anisi &
Anethi an. ℥ij.

Incidantur & contundantur omnia grosso modo, coquanturque in jure capitis & pedum vituli aut vervecis; in hoc decoctum immergatur membrum malè affectum bis aut ter in die, per horam unam aut alteram, prout ægro libuerit. Aut fiat sacculus ex præscriptis herbis, qui in prædicto jusculo coquatur, calidè applicetur, & per noctem relinquatur. Abstracto sacculo, & linteis calidis absterso membro, inungatur sequenti linimento calefacto.

R. Olei nostri de ranis, cujus descriptionem habes cap. 24.
Ol. *ex floribus an.* ℥j.
Ol *Lumbricorum*
Vulpini
Amygdalarum dulcium
Pinguedinis Muris Alpini an. ℥ß. *Misce.*
Aut
R. *Ungu. de althea* ℥j.
Pinguedinis humanæ
Anseris & caponis an. ℥ß.
Ol. *Lumbricorum* ℥j.
Ol. Granorum juniperi ʒij. *Misce.*

Post inunctionem applicetur emplastrum aliquod insigniter Emolliens, uti est Empl. de Meliloto, de Mucilaginibus cum gummis, vel Emp. Oesypi Philagrii. Hoc modo bis in die curandus est affectus, donec satis emolliti fuerint nervi, & junctura ipsa. Tum adaptandum est membro unum ex sequentibus instrumentis (*Vid. Tab. VIII. Fig.* 4. & 5.) stupis, gossypio, linteisque munitum, quod dies noctesque relinquatur, & pro arbitrio, & secundum tolerantiam ægri extendatur & incurvetur. Singulis tamen vel alternis diebus instrumentum amovendum, membrum inungendum, Emplastrum quinetiem renovandum est. Horum instrumentorum beneficio membrum incurvatum extendatur, lente tamen, ne dolores oriantur, & gravissima symptomata de novo subsequantur. Omne violentum enim periculosum. Interim autem dum genu appositum est instrumenmentum, deambulando blandè se se, si ullo modo fieri potest, exerceat æger. Sin brachium incurvatum fuerit, nunc antor sum, nunc retrorsum, sursum aut deorsum moveatur.

Cubitos incurvatos nonnunquam, sine prædicto instrumento, in pristinum statum reduxi hoc modo: Jussi ægro, ut præter prædicta Emollientia singulis horis manu ponderosum quid, veluti ahenam lapidibus oneratam, arriperet, & deambulando hinc inde portaret. Est quidem extemporaneum sed non spernendum præsidium, quo in multis felici cum successu usus sum, etiam hoc Anno 1632. in filio nobilissimi ac strenui viri Dom. Jodoci à Diesbach &c.

Instrumenta ad cubitos & genua incurvata, ex magna Chirurgia Gualteri Riff *deprompta.*

Aut utere sequenti Instrumento, ex nostra inventione, quod quivis parvo cum negotio & sumptu habere, & tam ad genua, quàm cubitos incurvatos, adaptare potest: (*Vid. Tab. VIII. Fig. 6. & 7.*)

Instru-

Instrumenti præfigurati Explicatio.

Capsulam ex ligno fabricatam, tam in prima, quam in secunda figura denotat.

Annulus est ex lamina ferrea, ejus latitudinis, ut genu totum possit amplecti, fabricatum. Is autem in prima figura apertus, in altera verò clausus, & genu amplectens conspicitur. Ut autem eò melius adaptari possit, pars illa, quæ rotulam respicit, aliquantum excavata sit, necesse est.

Torcular existit, beneficio cujus annulus capsulam versus trahitur, aut quantum opus est, in altum elevatur.

Tam in primæ quàm secundæ figuræ parte una claviculum, altera verò foramina denotat, quorum beneficio annulus tantum, quantum necesse est, constringitur vel laxatur.

In prima figura cardines, quibus annulus clauditur aperiturque, denotat. Aperto itaque annulo, collocataque tibia in capsulam, annulus circumcirca genu adaptandus est, stupisque undiquaque & linteis muniendus: postea clavis & foraminibus, D. D. D. notatis claudendus. Habet præterea fibulas duas, F. F. F. F. denotatas, & lora duo G.G.G.G. signata, quorum beneficio tibia capsulæ alligatur. Circumducto præterea torculari C.C. notato à dextra in sinistram, annulus, simulque genu, capsulam versus trahitur, extenditurque tibia tantum, quantum Chirurgo opus esse videbitur. Porrò torcular ut liberè in annulo circumvolvatur, necesse est; ideoque ex interiori sua parte nodum habet H. notatum.

I. Lamina est ferrea, quæ capsulæ mediantibus duabus claviculis firmiter annexa est, ut in ea torcular commodè circumvolvatur.

Cap. 27. *De ulcere sordido, post Ichorem & Meliceriam, ejusdemque curatione.*

GRavia sunt symptomata præcedentia, quæ verò sequuntur videlicet ulcus sordidum, putridum, & cum osse corrupro, periculo quoque non vacant; plerumque enim hominem vel interimunt, vel per totum vitæ suæ cursum miserè affligunt. De ulcere sordido, de quo in hoc capiee acturus sum, exemplum singulare habeo.

Nobilis quidam in Ducatu Brunswicensi, *Conradus à Steinberch*, Vir juvenis, robustus, optimoque corporis habitu præditus, cum in Belgio militaret, & quadam die in acie conrra hostem strenuè pugnaret, ictu sclopeti ad sinistram rorulam vulnus recepit. In proximam urbem quidem conductns, ibidemque à Medicis & Chirurgis curatus fuit. Interim tamen propter doloris vehementiam atque diuturnitatem hydrarthros sequutus est, quapropter in patriam deportatus fuit. Ubi per multos annos ingentes dolores & cruciatus perpessus est. Ichor enim acris cùm ad tempus fluxisset, in sordidissimum ulcus degeneravit, cum tanto dolore, ut vix suffulcris incedere posset. Tandem Anno 1582. Dn. Cosmas Slotanus Medico-Chirurgus longè præstantissimus, præceptor meus æternùm honorandus (apud quem tunc temporis artem meam exercebam) in arcem *Bodenberg* in ducatu Brunswicensi, prope *Hildeshemium*, ad prædictum nobilissimum Virum vocatus fuit, ad quem cum pervenissemus, genu mirum in modum intumefactum, reliquum verò crus extenuatum invenimus. Genu variis in locis ulceribus sordidis scatebat, cum ossibus cariosis, & doloribus maximis, qui dies noctesque ipsum exercebant. Hinc viscera omnia interna mirum in modum labefactata & obstructa fuerant. Mansit Dominus Slotanus apud ægrum in arce Bodenberg per menses aliquot, ubi illam adhibuit diligentiam, ut æger non parum sublevatus fuerit, omniaque ad optatum scopum tendere videbantur, quapropter ut in curatione progredi vellet Slotanus, sedulò contendebat æger. Cùm verò Dn. Slotanus à Principe suo Dusseldorpium vocatus esset, nec ægro amplius adesse posset, camerato vehiculo Dusseldorpium se vehi curavit, ubi per menses aliquot in ædibus Dn. Slotani decubuit, interim a tribus istis præstantissimis Medicis, videlicet Dn. Renero Solinandro, Dn. Galeno Wiero, ac prædicto Dn. Slotano, ea qua fieri potuisset, diligentia curatus quidem, non tamen sanatus fuit. Propter maximam enim obstructionem labefactationemque internarum partium, tandem, & quidem in ipsis vigiliis Divi Michaelis, piè placideque obdormivit Anno 1582. Sequenti die, cùm coram prædictis Medicis, item Dn. Hermanno Hagio, Med. Candidato, & Dn. Wilhelmo Flodorpio, cadaver aperuisset Slotanus, interiora viscera omnia, præsertim hepar, mirum in modum à naturali statu decessisse vidimus, & in vesica fellea lapidem nucis muscatæ magnitudine & figura invenimus. Genu cum inspexissemus, ligamenta, cartilagines ipsaque ossa putrilagine infecta & consumpta erant. Cadaver Dusseldorpiæ à nobis conditum, & ad suos in patriam deportatum fuit. Hujus lapidis in vesica fellea reperti, meminit *Renerus Solinander* Consiliorum Medicinalium sect. 5. Consil. 16.

Historiam hancce non tantum in memoriam optimi ac nobilissimi hujus Viri Dn. Conr. à Steinberch adscribere volui, verùmetiam, ut Chirurgus magnitudinem hujus morbi inde videat, eumque præcavere ediscat. Si enim ab initio à Medicis & Chirurgis instituta fuisset, tam gravia symptomata procul dubio non supervenissent. Hydropem enim articulorum, sive Synoviam, ut Paracelsus testatur, ex ignorantia Medici aut Chirurgi provenire, ab initio Cap. secundo demonstratum est, Ichor enim acris non fluit, nisi error in curatione, sive à Medico, sive ab ipso ægro commissus fuerit. Ego jam in quinquagesimum annum ferè usque praxin Chirurgicam exerceo, ac interim sæpissimè articulos sauciatos curandos habui, per Dei tamen gratiam, nunquam symptoma hoc ægris meis supervenit, benedictus sit Jehova. Apud Dom. Slotanum quoque, cui in sextum annum inservivi, neque apud alios rationales Medico-Chirurgos, illud vulneratis supervenisse memini. Nunc, quomodo instituenda sit curatio, annectam.

Ante omnia præscribenda est optima victus ratio, expurgandumque corpus secundum humoris peccantis naturam, partes quin etiam nobiles corroborandæ sunt, de quibus cap. 22. de Cacochymia satis superque dictum fuit. Post hæc ulcus diligenter explorandum est, si enim angustum fuerit, inprimis dilatare operæ pretium est, idque fit turundis, vel ex spongiis præparatis, vel radicibus gentianæ factis, & mundificativo aliquo inunctis. At si citra periculum fieri potest, caustico ex solo capitello facto, cautè tamen agendum est, ne nervi partesque nervosæ lædantur, & dolores de novo excitentur. Satis aperto atque dilatato ulcere, si sordidum saltem & sine carie ossis fuerit, non usque adeò laboriosa erit curatio, imponatur itaque sequens mundificativum.

R. *Mellis*

R. *Mellis rosacei* ℥j.
Terebinth. non lotæ ℥. ß.
Pulv. radicum aristolochiæ rotundæ
Myrrhæ
Aloes
Thuris an. ʒj. ß.

Misceantur in mortario, addendo Croci ℈j. Vitellum unius ovi, ad sedandos dolores, si supervenerint.

Aut:

R. *Pulveris radicum gentianæ*
Iridis Florentinæ
Ligni Guajaci &
Farinæ Lupinorum an. ʒij.
Summitates centaurii, hyperici &
Scordii an. ʒj.
Terebinth. non lotæ ℥ß.

Mellis rosacei q. s. fiat in mortario unguent. Mercurium præcipitatum præstantissimum esse medicamentum in omnibus ulceribus, indies experior; Inspergo ipsum per se, vel hoc modo in forma unguenti filamentis impono,

R. *Mercurii præcipitati, rectificati, & aquâ rosaceâ & plantaginis loti* ʒij.
Unguenti rosati. Mes. ℥j.
Ceræ ʒj.

Misceantur diligenter in vase vitreo, spatulâ ligneâ. Mundificant quoque ulcera sordida ac putrida, unguentum Ægyptiacum nostrum, in tractatu de Gangræna & sphacelo descriptum, uti & ungu. Apostolorum, & Mundificat. de succo Apii. Præter pulverem autem vel unguentum, quod ulceri imponatur, sequens quoque applicatur Cataplasma.

R. *Farinæ fabarum*
Lupinorum
Hordei an. ℥ij.
Pulveris florum betonicæ
Ivæ arthetica,
Origani
Hyperici
Centaurii
Rosarum odoriferar. an. ʒij.
Salis commun. ℥iiij.

Coquantur cum decocto salviæ, Absinthii Vulgaris, & granorum Juniperi, fiatque Cataplasma addendo sub finem sapæ ℥iiij. vel, in ejus penuriam, mellis tantundem. Applicetur calidè.

Aliud.

R. *Farinæ lentium*
Lolii, an. ℥iij.
Fimi caprini ℥iij.
Pulveris florum Chamomillæ,
Sambuci, betonicæ an. ℥ß.
Ligni Guajaci ℥j.
Salis Marini ℥ß.

Cum Lixivio tonsorum fiat Cataplasma, addenda sapæ, vel mellis ℥iiij. Cataplasmata hæc corroborant, & insigniter exsiccant, quapropter diligenter perpendat Chirurgus, adsit ne durities aliqua præter naturam circa nervos, vel in ipso articulo? tale enim quid si adfuerit, plerumque autem adest, non pura exsiccantia, sed quæ simul emolliunt, ex usu sunt, uti est sequens Cataplasma.

R. *Farinæ tritici*
Fabarum
Hordei an. ℥ij.
Pulv. Florum & foliorum betonicæ
Ivæ arthetica,
Origanii, &
Rosarum an. ʒij.
Florum Chamomillæ
Meliloti
Sambuci
Radicum altheæ an. ʒiij.
Farinæ fœnigræci
Lini an. ℥ß.

Coquantur cum decocto radicũm & foliorum malvæ, fiatque Cataplasma, addendo ol. liliorum alb. & lumbricorum ana ℥j. vitellos ovor. num. 2. Aut applicetur Emplastrum ex Mucilaginibus vel de meliloto, aut Oesypi Ph lagrii. Præscriptis remediis plerumque usque ad finem curationis usus sum. Commemorata enim unguenta non solùm mundificant ulcera sordida, verùm etiam incarnant, & cicatricem inducunt. Quod si tamen circa finem caro aliqua laxa atque spongiosa excreverit, alumen ustum inspergito, & Emplastrum Diapalmeum, aut Slotani, vel de cerusa cocta, de minio, vel simile quid, applicato.

Cap. 28. *De ulcere putrido & sphacelato, post Ichorem & Meliceriam.*

INter ulcus sordidum & putridum aut sphacelatum, maximum est discrimen; In ulcere enim putrido, calor nativus, (qui concoctionis humorum in corpore, & digestionis saniei in vulneribus opifex est) propter doloris vehementiam ac diuturnitatem, propter affluentis item humoris serosi copiam, vel ex toto, vel ex parte exstinguitur, de membro actum est, ut videre licet ex historia, quam postea ex Johanne Langio annectam. Si verò ex parte exstinctus fuerit, pars saltem aliqua membri morietur, & in escharam abscedet. Secus accidit in sordidis ulceribus, in quibus calor nativus quidem ad maximum languorem ac imbecillitatem, redactus est, non tamen exstinctus. Humidum quin etiam innatum in sordido ulcere; non absumptum, sed aliis pravis humoribus inquinatum ac depravatum est; hinc fit ut quum operationes naturales circa ulcus segniter perficiantur, excrementitii verò humores (qui sine intermissione affluunt) propter partis læsæ labefactationem, excipiantur, ut ulcus præhumidum ac sordidum sequatur.

De ulcere putrido & sphacelato, post Ichorem & Meliceriam sequuto, exemplum nullum me vidisse memini, facilè tamen membrum Ichore & Meliceria de affectum in sphacelum transire posse, non absurdum est dicere; uti quoque in tractatu nostro de Gangræna & Sphacelo c. 4. demonstratum est. Johannes Langius lib. 1. Epistola. 3. de Ichore vel hydrope articulorum loquens, exemplum singulare habet; illud, quia commemoratione dignum esse censeo, hic annectere non gravabor. *Audi*, inquit, *obsecro illorum*, videlicet Chirurgorum, *dementiam. Ne talis Ichor, quem ipsi congenitum articulis humorem arbitrantur, effluat incassum: pilis capreolarum, quibus Ephippia Equorum infarciuntur, osculum vulneris, apposito spleniorum fasciculo obstruunt, quo fit, ucm sanies illa effluere non possit, ut subtercutanea totum perreptet membrum, tandem hoc semiputridum, obstructis vitalis spiritus meatibus, sphacelo emoritur. Dicere me pudet, sed dicam quod hisce oculis vidi. Ambergæ Chirurgum unguentum populeonis in patella fervefactum, bulliens*

bulliens adhuc; *vulneris osculo infundentem*, *à quo cum remedii rationem sciscitarer*, *malis mala curari oportere*, *respondit*; *tum patiens effusis lachrymis. Certè* inquit, *tua remedia non mala tantum*, *sed pessima esse sentio*; *cui ego post biduum abscisso serra brachio medebar.* Hactenus Langius. Ex quibus colligere est, dolorem omnium esse gravissimum symptomata, & hujus morbi causam præcipuam.

Superesset nunc, ut de curatione quoque aliquid adderem, perficitur illa optima victus ratione, evacuationibus, tum per pharmaca, tum etiam per venæ sectionem, & topicorum administrationem; de quibus omnibus quia in tractatu nostro de Gangræna & Sphacelo satis superque dictum fuit, illa ut hic repetam, supervacaneum esse existimo. Unum tamen lectorem commonefacere volui, videlicet, ut mollius tractet hujusmodi ulcera, quàm si in aliqua parte musculosa essent; ne aucto dolore vires penitus prosternantur.

Cap. 29. *De ulcere cùm osse carioso, ejusdemque curatione historica.*

TAnta est Ichoris, qui ex læsis articulis fluit, acrimonia, ut non tantum carnem partesque molles, verùm etiam cartilagines & ipsa ossa erodat atque contaminet, ut in nobilissimo ac strenuo viro Dom. *Conrado à Steinberch*, & in aliis vidi. Longè præterea lateque serpit, & ulcera subcutanea & cuniculosa fodit, uti ex sequenti historia videre licet, quam in gratiam tyronum hic inserere volui. Est enim veluti compendium atque exemplar totius curationis hujus affectus.

Anno 1622. decima Augusti, Juvenis quidam Bernensis 14. annorum, Reverendi & doctissimi viri Dn. *Jacobi Habereuteri* p. m. quondam hujus urbis verbi divini Ministri filius, cum inter deambulandum pedem dextrum leviter contorsisset, & ab initio malum neglectum fuisset, post dies aliquot exorto dolore, barbitonsor vocatus fuit, qui dislocationem adesse, constanter asseruit; Id tamen falsum fuisse, inde apparet, quod æger in tertium & quartum diem per urbem ambulaverit, scholam visitaverit, & cum condiscipulis suis currendo & saltando se exhilaraverit. Quid fit? temerarius ille tonsor, nulla habita ratione doloris, aut inflammationis, dislocationem à se falso fictam reponere tentat, pedem violenter extendit, & ex una in alteram partem detorquet, ac miserè ægrnm excruciat. Hinc aucta fuit inflammatio, auctus quoque fuit dolor, ita ut dies noctesque ejulare coactus esset. Febris quoque ardentissima, sitis inexhausta, lypothymiæ, eructationes, cibi fastidium, urinæ ardor, omniaque symptomata, quæ affectum huncce comitari solent, supervenerunt. In mortis itaque agonem ferè cum redactus, & à barbitonsore suo pro deplorato derelictus esset æger, ac ego in consilium vocatus essem, pedem totumque crus ad coxam usque mirum in modum intumefactum, omniaque symptomata, quæ capite quarto recensui, adesse observavi. Pes in suo ambitu octo habebat ulcera, sordidissima, quorum nonnulla in ipsam juncturam penetrabant. Ex quibus ichorosa materia tam copiosè effluebat, ut mirum sit, unde in corpore extenuato ac debili tanta colluvies humorum provenire potuerit. In medio tibię ulcus erat profundissimum, & cuniculosum. Ex una enim parte ad poplitem & versus flexuram ferè genu ascendebat: ex altera verò parte ad talum & articulum pedis descendebat.

Vix autem (quod annotatione dignum est) reperitur ulcus in hoc affectu, quod non sit cuniculosum, & maximè circa vasa venarum & arteriarum. Sanguis enim & humores, qui doloris vehementiâ ad locum affectum trahuntur, propter ingentem inflammationem incalescunt, & in ipsis vasis acres fiunt, proximasque partes erodunt: quemadmodum itaque prædicta vasa in diversas partes sparguntur; ita etiam ulcera cuniculosa efficiuntur. Hæc diligens Chirurgus diligenter observare, & cuniculosa hæcce ulcera maturè detegere debet: ne materia in eis retineatur, & adjacentes partes devastentur.

Curationem à victus ratione (quam imperitus & temerarius ille tonsor neglexerat) inchoavi, illamque propter summam imbecillitatem atque extenuationem corporis, insigniter nutrientem, ratione febris aliquo modo refrigerantem institui. Et quia alvus non respondebat, suppositorio ipsam laxavi. Eadem quoque die, circa decimam noctis sequentem potiunculam exhibui.

℞. *Maconii calore solis præparati* ℈ß.
Confectionis Alkermes ℈j.
Syr. *de pomis* ℥j.
De succo citri ℥ß.
Aq. *Cinamomi sine vino distillatæ* ʒij.
Aq. *Buglos. & boraginis q. s. Misceantur*, fiatque potio. Carpis Epithema hoc modo præparatum applicui.

℞. *Aq. Rosarum*
Buglossæ,
Boraginis
Acetosæ an. ℥ij.
Aceti rosacei, &
Aq. *Cinamomi sine vino distillatæ an.* ℥j.
Confectionis Alkermes ʒj.
Caphuræ ℈j.
Misce, fiatque Epichema. Applicetur carpis; & singulis horis renovetur.

Eadem quoque vespera totum crus à genu usque ad coxam sequenti linimento inunxi, pedem verò ac tibiam propter maximam inflammationem inungere ausus non fui.

℞. Ol. *Rosarum*
Violarum, &
Amygdalarum dulcium an. ℥j.
Ol. *ex floribus* ℥ß.
Misceantur.

Tibiam & pedem, ut dixi, non inunxi: Pinguia enim inflammationibus adversissima esse; Galenus docet, & experientia fidem facit. Ulceribus, quorum novem, omniaque angusta erant, filamentis imposui.

℞. *Ceræ novæ* ℥j.
Colophoniæ
Gummi Elemi an. ʒvj.
Therebinth. Aq.
Betonicæ lotæ ℥ß.
Ol. *Lumbricorum*
Amygdalarum dulcium
Ol. *de vitellis ovorum*
Rosarum an. ℥ß.

Misceantur lentissimo igne & percolentur; Postea admisce croci pulverisati ℈j. Vitellos ovorum num. 2. Pedi ac tibiæ usque ad genu sequens cataplasma calidè applicui.

℞. *Farinæ hordei*, &
Micæ panis albi an. ℥iiij.
Pulveris radicum Altheæ &

Sem.

Sem. *Fœni græci an.* ℥ß.
Sem. *Cydoniorum*
Anethi &
Meliloti an. ʒj. Cum lacte vaccino fiat cataplasma; addendo ol. Lumbricorum, butyri recentissimi an. ℥j. Croci ʒß. vitellos ovorum N°. 3. servetur in vase vitreato, bene clauso, applicetutque calidè. Hic error Chirurgorum quorundam notandus est, qui cataplasma, quotiescunque illud applicant, in sartagine ad ebullitionem ferè calefaciunt, sed perperam: dum enim illud secundo vel etiam tertio ebulliunt, virtus ipsiusevanescit, aut saltem multum imminuitur. Hæc cùm ego in juventute mea perpenderem, aliam institui methodum. Antequam enim fascias solvo, & vulnus aut ulcus detego, omnia prius præparo medicamenta necessaria. Cataplasma supra linteum extendo, turundas, aut pulvillos adapto, & unguento inungo. Tandem fascias solvo, Medicamenta abstraho, protinusque ulcera abstergo, non tamen tela, ut vulgus Chirurgorum, sed penicillis ex spongiis, hunc in modum bacillis annexis. (*vid. Tab.* VIII *fig.* 8. & 9.

Tela enim plerumque aspera est, nec sordes ulcerum, uti facit spongia, excipit. Absterso vulnere aut ulcere, protinus turundam aut pulvillam appono, partemque, si opus est, inungo. Interim dum hæc facio, cataplasma impositum typhoro cum prunis sensim & ad libitum calefit, Typhorum si in promptu non fuerit; tegulam vel rutabulum calefacere jubeo, eoque cataplasma impono. Hæc autem ea propter sic instituo, ut vulnus illicò claudatur. Aër enim, præsertim si frigidus fuerit; vulneribus & ulceribus omnibus, inprimis capitis, pectoris, & partibus nervosis, adversissimum esse, docet experientia. Methodum hancce in omnibus ægris meis observo, quam in gratiam tyronum artis, simul & ægrorum, hic annectere visum fuit. Nunc iterum ad institutum.

Prædicta Medicamenta bis in die, epithema verò singulis horis iteratum, renovatumque fuit, & sequens mox quietior exstitit, quapropter cum prædictis medicamentis in decimum quartum usque diem processi, singulis quin etiam, vel alternis diebus, aut de tertio in tertium diem, præscriptam potiunculam cordialem ex Mæconio &c. post cœnam propinavi. Hisce remediis dolor intra paucos dies sedatus fuit, & ulcera ad optimam digestionem pervenerunt: vires quin etiam recolligete cæpit. Erat enim adolescens vividus, & optimo corporis habitu præditus: quapropter sequenti potiunculâ clementer ipsum purgavi.

℞. *Pulveris nostri Laxativi* ℈j.
Syrupi rosati solutivi compositi ℥ß.

Cum decocto pectorali fiat potio, quam in crepusculo matutino sumpsit, & clementer expurgatus fuit. Symptomata quoque ab eo tempore paulatim remiserunt.

Statim autem ab initio (quod notandum, & in omnibus ulceribus ichorosis, si angusta, sinuosa, & cuniculosa fuerint, observandum) superficies ulcerum nonnihil dilatavi, clementer tamen, ne dolores excitarem, Dolor enim cum sit causa hujus morbi, ut antea persæpe dixi, evitandus est, Ulcus verò, ut ichor ille acris, indigestus, & corrosivus, effluere possit, dilatandum. Dilatatio porrò hæc turundis, jam ex carbaso, jam ex spongiis præparatis, & suprascripto digestivo inunctis, facta fuit.

Impetum mali, cum jam devictum esse viderem, & Stylo argenteo ulcera explorarem, bone Deus quot ductus cuniculosos, sinuositates, imò & in ipsam juncturam usque penetrantes inveni? Ex interna parte tibiæ in medio, inter genu & talum, circa ramum venæ cavæ descendentem, ulcus erat sordidum, quod ex una parte ad genu ascendebat, ex altera ad talum & juncturam descendebat, circumcirca juncturam pedis ulcera octo angusta, & ad juncturam penetrantia erant. Hæc omnia spongiis præparatis, & nunc digestivo, antea descripto, nunc mundificativo ex pulvere præcipitato illinitis, paulatim dilatavi.

Dilatatis ulceribus, membranas & ligamenta putrida inveni, quæ quum paulatim beneficio naturæ à partibus sanis separata essent, os calcis ex utraque parte non saltem cariosum, verùm etiam (quod dicam admiratione non vacat) ex uno in alterum latus perforatum inveni, non aliter ac si aliquis terebello hujus ○ magnitudinis illud perforasset. Foramen hoc non statim ab initio, sed successu temporis cùm detectum esset, funem sericum mundificativo, capite de ulcere sordido, ex radicibus gentianæ, Iridis Florent. ligno Guajaco &c. præscripto, insuccatum, ex una parte pedis ad alteram per ipsum os Calcis perforatum traduxi. Quod & multi etiam Medici nostri, & *Dn. D. Ioh. Burgawer* Medicus celeberrimus, qui tunc temporis commensalis meus fuit, non sine admiratione aliquoties viderunt. Funiculis enim istis per multos dies, ne dicam septimanas, ad perfectam ulceris mundificationem usus fui. Tandem squamma ossis in forma tubuli excidit, foramenque ossis callo, & ulcus cicatrice obductum est.

Cæterùm quia perforatio hæcce rara, forsan & à paucis observata, reliqua quæ exempla habeo, hîc annectere non gravabor. In tribus autem diversis ægris illam vidi. Primus fuit æger noster, de quo hîç agitur. Secundò illam vidi in quadragenario quodam Genevensi, *Stephano Iuvenonio.* Ille cùm anno 1602. undecima Decembris, in acie adversus hostem pro patria acriter pugnâret, vulnus ictu sclopeti ad humerum dextrum recœpit. Chirurgus cum ab initio glandem plumbeam ad sinistram homoplatam, ubi cuti erat proxima, excidisset, & nescio quo balsamo artificiali empiricorum more vulnus curare vellet, & intra paucos dies labia vulneris contracta essent, in gravissimum affectum evasit. Ulcus hocce quum in decimum mensem usque Genevæ curatum fuisset, & pro deplorato, ac insanabili haberetur, venit ad me Paterniacum, ubi tunc temporis Medico-Chirurgus ordinarius eram, ubi ipsum feliciter, per Dei gratiam sanitati restitui. Laboriosa quidem ac longa fuit curatio, in qua & varia annotatione digna occurrerunt, & inter alia furculam in medio ferè ex una in alteram partem perforatam inveni; ex hoc foramine squammam ossis quoque in forma tubuli suo tempore extraxi, res profectò mira, cum sit unum ex ossibus totius corporis durissimum.

Tertium exemplum vidi Paterniaci Anno 1605. in puero quodam novem annorum, *Iohanne Dom.* N. Pennini, verbi divini ministri in præfectura Ebrodunensi, filio, qui mihi ex ædibus parentis Paterniacum adductus fuit. Laborabat autem puer iste ulcere fistuloso & inveterato ex interna parte tibiæ dextræ. Illud quum spongiis præparatis dilatatem, (exterius enim angustum, interius verò cavum & cuniculosum erat) & mundificarem, foramen rotundum ac magnum, ad medullam usque penetrans, in focili majori inveni. In hoc foramine, & quidem in ipsa medulla motum arteriarum, quotiescunque ulcus curabam, observare potui. Curatio quamvis laboriosa & longa fuerit, multa enim ossa cariosa extraxi, ad optatum tamen finem ipsam per Dei misericordiam reduxi: neque ab eo tempore usque ad annum 1629. circa festum divi Martini, quo me Bernæ invisit; de hoc malo amplius conquestus est.

Curatio autem hujus ulceris eapropter laboriosa, longa, ac difficilis fuit, quod prope talum extabat. Et proinde ulcus & circumjacentes partes inter deambulandum, currendum & saltandum (puer enim præter modum vividus erat) continuò contrahebantur. Venit mihi tunc in mentem curatio, cujus fit mentio Cent. 1. Obs. 38. quapropter ut pedem immobilem facerem, capsulam inferius depictam ex ligno fabricavi, (*vid. Tab.* VIII. *fig.* 10.) in quam pedem tibiamque ad genu usque linteis, stupis ac fasciis tam concinnè adaptavi, & tam arctè inclusi, ut pedem neque in hanc, neque in illam partem movere posset. Etiamsi propter ipsius vivacitatem, suffulcris incedendo continuò corpus exerceret. Capsulam hancce per menses aliquot dies noctesque gestavit. Interim ulcus ab ossibus cariosis mundificatum & cicatrice obductum fuit. Ex his videat Chirurgus diligens, quàm noxius sit motus in vulneribus & ulceribus articulis proximis.

A. Foramen est in fundo capsulæ excavatum, ad excipiendum calcaneum.

B. Asserculus capsulæ è regione ulceris parum excisus, ne ulcus comprimatur.

Tria hæcce Exempla, uti dixi, in ægris meis vidi. Habeo quoque in Musæo meo ossa nonnulla tibiarum, quæ olim in ossuariis inveni, quæ eodem modo perforata sunt. Ex quibus perspicuum fit, ossa in ulceribus propter Ichoris acrimoniam sæpissimè perforari. Mirum itaque non est, plerumque ulcera ad finem vitæ durare, quando videlicet foramina hæcce cariosa à Chirurgo non deteguntur. Sed hæc obiter, nunc ad institutum.

Dilatatis ulceribus, quæ sordida erant, mundificativo ex Mercurio præcipitato & unguento rosato, Capite de Ulcere sordido descripto, vel etiam pulvere ipso præcipitato, parcè inspersо, mundificavi. Ubi verò os cariosum & denudatum fuit, jam pulverem Euphorbii per se, jam verò sequentem inspersi.

R. *Rad. Aristolochiæ rotundæ*
Angelicæ
Iridis Florent. an. ℥ij.
Ligni Guajaci &
Corticum ejusdem an. ℥iß.

Misce, fiatque pulvis tenuissimus, qui ossibus cariosis copiosissimè inspergatur. Interim tamen danda est opera, ne labia ulcerum concidant, & ulcera claudantur, quapropter spongiis præparatis diligenter aperta sunt conservanda, donec ossa cariosa naturæ beneficio excidant, nullo enim modo vi sunt extrahenda, quemadmodum sæpissimè juniores Chirurgos in scriptis meis monui. Caro si in ulceribus præter modum excreverit, pulvis præcipitatus, rectificatus & lotus, carni inspergendus est; Luxuriantem enim carnem reprimit, & malignitatem ulceris corrigit. Circumcirca juncturam Cataplasma corroborans ex farina fabarum, lupinorum, hordei, betonicæ & similibus, Capite de ulcere sordido descriptum, applicui. Et hoc modo ad finem usque curationis processi. Longa fuit ac laboriosa curatio, & per aliquot menses duravit, ita ut numerus turundarum, tam ex spongiis præparatis, quàm ex carbaso præparatarum, & in usum adhibitarum (ut æger ipse diligenter observavit, notavit, & etiam heri 20. Septembris 1630. coram me & aliis constanter affirmavit) numerum mille & quingentarum excedat: officula quoque multa extracta fuerunt, interim tamen ita convaluit, ut incedendo, deambulando, vix claudicatio ulla appareat. Calcaneus tamen nonnihil retractus est, & junctura pedis planè coaluit, & per callum eodem planè modo, ut antea Capite 25 de coalitione cubiti & coxæ dictum, concrevit. Hac methodo ac Medicamentis in ulceribus cum osse corrupto procedendum est.

Nonnulli ossi carioso oleum vitrioli, vel aquam, quâ aurum ab argento separatur, quam vulgus *fortem* appellat, applicant. Maximam enim exsiccandi vim habere, referunt; Quod quidem verum. Cariem tamen ossis non corrigere, sed adjacentes partes sanas destruere, in juventute mea apud practicos observavi, præsertim Dusseldorpii in nobili quodam viro, cui in levissima & superficiali carie ossis tibiæ, à Chirurgo suo applicatum fuerat oleum vitrioli, hinc tanta sequuta fuit caries in osse, ut Dom. D. *Galenus Wierus*, Medicus longè celeberrimus, illam vix tribus cauteriis benè ignitis castigare atque emendare potuerit, cujus rei ego sum testis ocularis. Quapropter caveant sibi Chirurgi, ne hujusmodi Medicamenta ossi applicent, sunt enim subtilissimarum partium, ita ut ad proximas partes longè latèque perfluant, & quæ sana sunt, destruant. Requirit quidem os cariosum medicamentum, quod insigniter exsiccet, sed necesse est, ut simul sit crassarum partium, tale autem est Euphorbium, quod cariem ossis, ut alibi dixi, & in multis meorum ægris vidi, corrigit, carnem tamen, ut hactenus Practici voluerunt, non adurit, aut inflammationes excitat, quapropter eo etiam in pueris uti possumus.

Pharmacopæi autem, quod notandum, quando Euphorbium in pulverem redigunt, guttulam unam aut alteram olei affundunt, ne eorum nares feriat, aut exulceret, sed malè; oleum enim ossibus denudatis adversissimum esse, sciunt Practici, & facultatem exsiccandi Euphorbii infringit. Loco itaq. olei Euphorbium spiritu vini irrorare convenit. Hæc de ulcere cum osse corrupto, videlicet quando superficie tenus cariosum est.

Si verò corruptio, aut caries ossis in ipso articulo fuerit, ita ut Euphorbium ad cariem pervenire non possit, de salute tamen ægri desperandum non est. In prædicto enim ægro non ubique ossibus cariosis Euphorbium inspergere mihi licuit, nihilominus tamen feliciter sanatus fuit. Ulcera enim beneficio turundarum ex spongiis præparatis aut radicibus gentianæ, aperta retinui, & mundificativum sequens quotidie imposui.

R. *Corticum ligni Guajaci*
Sassafras
Rad. *Angelicæ*
Rad. *Aristologiæ rotundæ an.* ℥iß.
Mirrhæ
Aloes an. ℥j. Fiat omnium pulvis tenuissimus, in mortario admisce extracti scordii ℥j. Mellis rosacei quantum sufficit. Misceantur, fiatque mundificativum, quod præstantissimum est in omnibus ulceribus sordidis, putridis, & cum ossibus corruptis, quo & in nostro ægro tanto cum fructu usus fui, ut natura ligamenta, vincula & cartilagines putridas paulatim ejecerit, & juncturam per callum connexerit, eodem planè modo, ut antea de cubitu & coxa dictum fuit. Interim autem dum circa ulcera, ut illa aperta retinerem, mundificarem, & ossa cariosa extraherem, occupatus eram, in universalibus nihil omissum quoque fuit: optimam victus rationem observavi, corpus per intervalla blandè expurgavi, & ne dolor excitaretur, operam dedi.

Prædicta Methodo & Medicamentis ita restitutus fuit pes, ut inter deambulandum per urbem vix claudicatio observari posset, ulcera etiam clausa permanserint; quapropter

quapropter ſcholam iterum frequentavit, tandemque artificium Mechanicum didicit, idque exercendi gratia, poſt annos aliquot ad exteras regiones profectus eſt. Quum verò Anno 1629. in ipſis turbis bellicis in Germania opificium ſuum exerceret, multoſque labores & moleſtias ſufferret, cibis quinetiam ſale conditis, & fumo exſiccatis veſceretur, & corpus ab eo tempore, quo Bernâ diſceſſerat, purgatum non fuiſſet, uſum quinetiam faſciarum neglexiſſet, humores iterum ad pedem defluxerunt, & inflammationes, pruritum, aliaque incommoda, quæ ulceribus præcedere conſueverunt, excitârunt. Hæc cum iterum flocci faceret, ad utrumque talum exortum eſt ulcus, cum quibus denuò per menſes aliquot occupatus fui, iterum tamen, laus ſit Deo, convaluit.

Cap. 30. *Quomodo pars affecta poſt curationem Ichoris & Meliceriæ, corroboranda?*

POſtremum quidem, ſed non minimum ſymptoma Ichoris, eſt labefactatio & imbecillitas partis læſæ, poſt curationem ulceris; inde fit, ut plerumque haud paucas ægro pariat moleſtias. Propter imbecillitatem enim pars affecta defluxionibus fit obnoxia, præſertim ſi malum in pede fuerit: humores enim ad locum decliviorem facilè decumbunt, facilimè verò propter ſummam imbecillitatem partis malè affectæ recipiuntur.

Imbecillitas autem hæc propter caloris nativi ac humidi innati diminutionem procedit. Quandoquidem intemperies illa maxima & calida, quæ partem læſam non raro per dies multos, ne dicam ſeptimanas, aut menſes, infeſtat, calorem innatum, & humidum radicale abſumit imminuitque, ita ut ad repellendos humores, qui affluunt, non ſatis ſit valida: & præſertim ſi vaſa arteriarum & venarum eroſa fuerint, uti in adoleſcente illo, cujus cap. proximo de ulcere cum oſſe corrupto memini, accidit. Hinc fit, ut plerumque (ſi æger de conſervanda valetudine non ſatis ſollicitus fuerit,) ulcera circa talum ſequantur, quæ & difficulter ſanantur, uti in prædicto adoleſcente vidi. Ille enim quum in quartum annum poſt curationem Bernæ in patria ſubſtitiſſet, ac ego totum illud tempus de ipſius valetudine ſollicitus fuiſſem, ſana ac integra permanſit tibia: quum verò ad exteras regiones profectus fuiſſet, moleſtias atque labores multos ſuſtinuiſſet, in victus quinetiam ratione peccaſſet, & corpus in quartum annum purgatum non fuiſſet, humores frequenter ad tibiam defluxerunt, ac ulcera circa talos excitarunt, quæ mihi, cùm Anno 1630. Menſe Septembri Bernam reverſus eſſet denuò labores multos procrearunt, ut in fine præcedentis capitis dictum eſt.

Ponamus itaque caſum, pedem Ichore fuiſſe affectum, juncturam quin etiam per callum (ut in præcedenti juvene accidit) coaluiſſe, hæc ægro obſervanda ſunt. Primò utatur cibis bene nutrientibus, & optimum ſuccum ac ſanguinem procreantibus, à ſalſis & piperatis abſtineat, ne excalefacto hepate, ſanguis incaleſcat, & ad tibiam præter modum debilitatam defluat. 2. Corpus per intervalla pharmaco aliquo benigno evacuandum eſt. 3. Si plethora adfuerit, venam quoque brachii incidere convenit, de quibus in præcedentibus ſuo loco abundè dictum fuit. Supereſt igitur ut de topicis, quæ calorem nativum corroborant & fovent, aliquid adſcribam. Eorum autem nonnulla ex cap. 24. de atrophia, uti eſt ſuccus lumbricorum, oleum item & aqua ranarum, petenda ſunt. Aut fiat ſequens aqua:

℞. Flor. & Fol. *Betonicæ*
Ivæ arthеticæ
Flor. *Primulæ Veris*
Granorum juniperi an. M. iiij.
Lavendulæ
Hyperici
Calamenti
Roſmarini
Majoranæ an. M. ij.
Oculorum populi arboris ℔. j.

Incidantur & contundantur omnia groſſo modo, quibus affunde aquæ betonicæ, ut ſupernatet quatuor digitos. Maneant in infuſione dies quatuor aut quinque, poſtea deſtillentur per veſicam ſ. artem. Aqua hæc præſtantiſſima eſt in affectibus nervorum ac nervoſarum partium, etiam in defluxionibus ad articulos; modò intemperies calida non adfuerit. Succus lumbricorum ſi cum prædicta aqua præparatus fuerit, præſtantiſſimus erit. Totum autem crus ad dorſum uſque prædicta aqua aut ſucco lumbricorum inungatur. Articulo malè affecto Emplaſtrum Stolani (cujus deſcriptionem alibi in ſcriptis meis habes) applica. Aut

℞. Empl. *Diapalmei* ℥iiij.
Ceræ novæ ℥ij.
Gummi Elemi, &
Tacamahacæ an. ℥j.
Maſticis,
Olibani an. ʒx.
Pulv. *Lumbricorum terreſt.* ℥iß.
Pulv. *Roſarum odoriferarum*
Myrtillorum,
Balauſtiorum
Ivæ arthеticæ, &
Flor. *Hyperici an.* ʒij.

Diſſolvantur gummata lentiſſimo igne, cum Ol. lumbricorum q. ſ. & percolentur per linteum. Poſtea commiſceantur omnia cum Emplaſtro prædicto & cera liquefacta, fiatque maſſa, addendo nonnihil ol. granorum juniperi, aut ſpicæ. Emplaſtrum hoc præſtantiſſimum eſt in affectibus juncturarum & nervoſarum partium, ſi intemperies calida non adfuerit.

Tibia à digitis pedum uſque ad genu faſcia ex tela ſemitrita & ſuavi ſingulis matutinis involvenda eſt, ne ſanguis & humores cum impetu ad pedem defluant. Faſcia hæc, ut majoris ſit efficacię, cerâ hoc modo pręparatâ imbuenda eſt.

℞. *Ceræ novæ,* ℥vj.
Gummi elemi pinguis. ℥ij.
Pulv. Maſticis,
Olibani, an. ℥j.
Olei roſacei q. ſ. Miſceantur lentiſſimo igne in ſartagine.

Si verò affluxus humorum vehemens fuerit, faſciam ſingulis matutinis, antequam æger è lecto ſurgat, ſequenti decocto inſuccare convenit.

℞. *Foliorum & florum betonicæ*
Ivæ arthеticæ
Salviæ
Abſinthii vulgaris.
Roſarum rubearum
Florum chamomillæ, &
Sambuci an. m. ß.
Salis comm. ℥. ß.

Cum ℔viij. fiat decoctio usque ad consumptionem quartæ partis. Fasciâ hoc decocto insuccatâ utimur interdiu, quando necessitas maximè urget, & cœlum est calidum, aut æger lecto vel hypocausto non egreditur. Si verò tempus frigidum fuerit, fascia humida nonnisi noctu utor, interdiu verò siccam applico. Modus ille, fasciis ligandi tibias, mihi frequens est & usitatissimus, eoque maximo cum successu in ulceribus tibiarum utor. Affluentes enim humores retinet, partemque affectam exsiccat corroboratque.

Vulgus, etiam multi ex Chirurgis vulgaribus, methodum hancce improbant, nulloque modo humores ex corpore ad ulcera tibiarum fluentes (quos parvos & corruptos esse dicunt,) fascia repellendos, retardandosque esse volunt. Si enim inquiunt, in corpore retinentur, quidnam exspectandum, quàm totius interitum? Respondeo, humorem, qui ad ulcera fluit, duplicem esse, naturalem & excrementitium. Natura enim sagax atque prudens, etiamsi individuum suum ut conservetur, semper occupata atque sollicita, fieri tamen non potest, quin unà cum excrementitiis humoribus laudabile quid ad ulcera fluat, facit id loci malè affecti declivitas & imbecillitas, quapropter excrementitios simul & bonos recipit, qui cum reliquis in parte affecta corrumpuntur, non aliter ac si in dolium humore aliquo putrido imbutum, generosum vinum infuderis. Sed ponamus casum, partem aliquam humoris excrementitii propter ligaturam in partibus supra genu sitis retineri, id tamen sine ullo incommodo ægri fieri, & quotidiana experientia fidem facit, & ars ipsa medica docet. In partibus enim istis musculosis, supra genu positis, calor nativus vegetus est & fortis, quapropter si quid excrementitii humoris in partibus istis remanserit, non tamen in corpus remeat, sed beneficio caloris nativi corrigitur, & per insensibilem transpirationem evacuatur. Habes candide Lector, meam de gravissimo hocce affectu sententiam, quam ut candidè interpretari, & ad DEI Opt. Max. gloriam, commodumque ægrorum, in usum converti velis, ex corde opto.

IMPERFORATI.

De cura eorum quorum penis podexve clausus, similiter ac earum quarum vagina non aperta.

IN recens natis non rarò podicem imperforatum observari, exclusionem fœcibus denegante membrana quadam crassiore, orificium intestini recti claudente, varia ab authoribus variis proposita exempla declarant, legi hac de materia possunt quæ habent *Fabr. Hildanus parte 1. obs. 3. Antonius Benivenius lib. 1. cap. 30. Ambrosius Pareus lib. 24. cap. 17.*

Membranam hanc anum claudentem unguibus lacerari posse Paulus Ægineta lib. 6. cap. 6. docet Hier. Fabr. ab Aquapendente; orificia clausa instrumento secante aperiri vult, imò unguibus venenatis imperitæ obstetricis apertionem hanc minimè permitti debere; addit insuper monitum hoc: Nullam sectione perficiendam esse aliqua in parte corporis apertionem alio loco, quam ubi veri foraminis vestigium, digito obvium, notari potest: Ubi enim, inquit, vestigium nullum occurrit, cultri usus non obtinet. Exemplum hujus rei apud *Hildanum part. 1. cap. 75. invenire licet.*

Honesta, inquit, quædam Matrona Genevensis filium pepèrit, qui clauso ano excrementa per ductum urinarium simul & urinam excernebat, accersito itaque Medicorum & Chirurgorum collegio, nullus in ea fuit opinione, ut de ani incisione quicquam tentaretur. Tandem cùm excrementa indurescerent, nec per ductum ullum amplum/amplius permeare possent, inflatus est venter, exorta febris, aliaque symptomata, ita ut decimo septimo ætatis die è vita decesserit, aperto cadavere inventum est intestinum rectum vesicæ fundo adnatum. Admonitionem hanc consideravimus in recens nato filio alicujus aurifabri, cujus glans non perforata, nullo præsente meatus vestigio. At subtus glandem insculptũ observabamus foraminis vestigium, membranaceo quodam velamento tectum, hoc loco instrumento à nobis noviter invento, in hypopio usuali, apertionem fecimus, & effluxit urina insigni satis copia, satisque rivulosè.

Infantes nobis occurrerunt varii, quorum anus imperforatus; integumento membraneo incrustatus, similiter ac puellæ diversæ, quarum vagina uterina velamento simili occlusa. In omnibus felici successu instrumentum modò indicatum usurpavimus, nec unquam foramini facto turundas aut alia ejus sortis imponere coacti sumus, cum nullus metus sit modo dicto aperta conglutinari subito iterum posse, quale quid sibi persuadet Paulus, continuus enim materiæ affluxus unionem hanc non potest non impedire; in puellulis tamen cum larga, continuaque adeo; imo nulla excretio humoris excrementive liquidioris per vaginam, non inutile observavimus Emplastrum Diapalma liquefactum plumaceolis exceptum, turundæ forma vaginæ imponere, quo inhibeatur conglutinatio, *Iob. à Meckren in observation. Medico-Chirurgicis.*

De imperforatâ quadam, Epistola ad virum celeberrimum D. Jaannem van Horne, Anatomes Profess. Lugd. Batavum.

Domine; Ultimas nostras ad te missas, quibus dubia quædam curiositatis gratiâ solvebantur his concludebamus verbis:

Quod si quædam rarius occurrentia in arte nostra se exhibuerint, haud intermittam quin eorum te participem reddam.

Accipe ergo, Vir Celeberrime, haud adeo admiratione dignum, quam rarius occurrentibus annumerandum quod civitas nostra mulieres tales qualem hic proponimus rarius exhibeat.

Propositum minime nobis de puellis agere, sed virginem exhibebimus adultiorem.

Rensje Eeltjens, ex Frisia oriunda, Amstelodami licet natá, virgo robusta, annorum viginti duorum, & alvi & urinæ excrementa legitima quantitate, debitoque tempore, deponebat, menstrua vero necdum observaverat, satis licet annosa; urinæ tamen excretio tandem valde interrupta fuit, forsan quod materia serosa ventris cavo colligeretur, brevi enim abdominis tensivo tumore correpta. Accedebant pressiones dolorificæ gravissimæ circa pudenda, vehementes adeo fuerunt, ut vestimenta lacerare, omniaque turbare coacta fuerint, imò desperatione mota violentas sibi intulisset manus, ni soror impedimento fuisset.

Quæcunque ipsi præscripta fuerant medicamenta plus noxæ quam commodi attulerant.

Dissentientium medicorum Chirurgorumque ingens

satis hic numerus, unde factum, quod quæcunque usurparentur nihil omnino effecerint, adeoque ansa data fuerit vulgo, Medicorum Chirurgorumque inscitiam magis accusandi, quàm statum ægrotantis desperatum deplorandi.

Fuerunt qui causam horrendi symptomatis menstruorum suppressionem constituerunt, ex vasorum uterinorum præternaturali angustia ortam.

Alii graviditatem subesse suspicabantur; rari denique veneficio rem totam adscribere haud detrectarunt.

Petrus Potgieter, Chirurgus, publico salario ad id obligatus, ut parturientibus pauperibus in casu necessitatis succurrat, uterum ad orificium externum prolapsum statuebat, quod vitium manuale operatione corrigere tentabat, sic tamen ut capiti insisteret ægrotans.

His aliisque sic frustra usurpatis, vaginam uterinam imperforatam esse, sic ut ingressus æque ac egressus negaretur excludendo æque ac admittendo, eo quod membranâ validâ orificium clauderetur, innotuit.

Membrana hæc Medicis variis excrescentia habebatur carnea, aliis carcinoma, aut aliud incurabile malum, in re adeo dubia certi aliquid quo constitueretur, Medici Chirurgique alii prioribus juncti, inter hos & me accedere voluerunt consanguinei.

Inspectione conveniente habita portam eam angustam per quam Cæsares, reges, mendici, omnisque ordinis homines, mundum hunc intrant membrana quadam incrassata clausam invenimus, cui simile exemplum Hildanus part. 3. observ. 60.& 61. proponit; Clausura hæc arcta adeo observabatur, ut digito nullus concederetur introitus, unde factum quod menstruus sanguis, in dies acrimonia, mense quovis quantitate, auctus, ad locum angustatum fuerit collectus, quæ causa repletionis, tensionis, intumescentiæ, dolorisque summi.

Hoc in casu medium nullum excogitari posse indicabam, quàm instrumento commodo vaginam aperire, & quidem ad modum eum quem in ancilla fere mortua exercuit Fab. ab Aquapendente part. 1. oper. Chir. cap. 82. & Wierus lib. de præst. Dæmon. cap. 38. in virgine Craneburgensi. Assentiebat ægrotans, suadebant idem Chirurgi Medicique præsentes.

Operationis modus quis fuerit, antequam proponamus, duo hæc consideratione nostra digna occurrebant. 1. Annon exiguo quodam foramine membranam dictam perforare necessarium, ne materia intus collecta confertim nimis effluat, cum virium prostratione summa, quale quid in apertione abscessuum magnorum observamus.

2. Annon sectio quædam hic institui debeat, cruciata, quam commendat Corn. Celsus lib.7. cap.28. ne lædatur via urinaria.

Ad primum respondebam, vix eam humoris copiam hic collectam esse, quæ æquiparari queat ponderi fœtus recens nati cum annexis, nec tamen puerperas calore, spiritibus, roboreque præter modum semper destitui.

Ad secundum, sufficere hic sectionem simplicem, quæ à parte inferiore deducatur ad superiorem, quo, etiam jam effluente materia, apertio continuari queat, nec humor exiens eam inhibeat.

Operatio ipsa hoc modo instituta. In dorsum prostratæ virginis crura utrinque primo ad latera depressa, quo labia pudendi magis distarent, hinc lanceola dissectio membranæ obliquo ductu ne orificium vesicæ urinariæ læderetur, peracta, illico materiæ impuræ, aliquomodo fœtentis, colore & consistentia hepati comminuto similis quantitas ea effluxit, quæ librarum quatuor cum dimidia; nocte sequenti ejusdem humoris quantitas major se exhibuit; parcior hinc ast alterius conditionis.

De eventu suo tempore certiorem te faciemus, interim tuum erit Hymen, an membrana incrassata imperforata vitium hoc appellari debeat, determinare. Operationi dictæ adfuerunt. *Arnoldus Tholinx. Franciscus van der Schaagen. Ioannes Deyman. Simon Dilleman; Adriaen Reyniers, Medici. Georgius Van Lotn, Chirurgus.*

Vale vir magne in commodum Reipublicæ Medicæ, & nominis gloriam æternam; favereque perge in nullo non inservire tibi paratissimo Jobo à Meckren. *Idem ibidem.*

Atresia accidentalis, & una menstrua.

Non temerè statim omnem atresiam, quæ infantibus puellisque evenit (pro periculosa habendam esse sequentibus exemplis persuadeor. Puella erat annicula, intertrigine aut excoriatione copiosa ob urinæ acrimoniam, ut fieri solet, affecta, huic tandem Vulvæ oræ coalescunt interveniente membranula alba, nonnihil etiam dura, quippe quæ initio immissi specilli apicem repellere videretur. Mira inde Parentum sollicitudo, non statim in hoc casu ad Medici aut Chirurgi operas properantium; sed, dum interim animi pendent locumque iterum iterumque inspiciunt, veriti, ne longiore mora magis indurescerct valvula & tandem sero negligentiæ pœnam luerent, auxilium Medici implorare constituunt: Nutricula autem, cum Medici Chirurgive manum crudelem ominaretur, effusissimis precibus fere & fletibus Parentum propositum Medicique præsentiam si non avertit, certè dilationem aliquot dierum impetravit. Illa interea locum quotidie diligentius inspectat, nec, quod ante sæpe & liberali manu tentaverat, partes illas sevo obducit. Octavo inde die foraminulum, quod fortè sevum ante occluserat aut occlusum solidaverat, apparet; magna inde Nutriculæ, majora etiam Parentibus tripudia. Jam vero patulum foramen non inspicere tantum sed & tractare ausa Nutricula, balenatiam alterius fœminæ consilio immittit virgam, lenteque ad justæ magnitudinis proportionem dilatat, ex qua nihil tale in adolescente virgine conspectum. Adeo etiam initio leviculis adjuta natura magnos prævertere morbos solet. Crediderim ego hic ab urinæ acrimonia exesos interiores labiorum naturalium margines purulenti quid sudasse; hinc deinde saniem, conjuncta in illo membrorum situ superficie utraque, exsiccatam membranulæ quandam præbuisse speciem, non aliter atque excoriatæ partes coire invicem, aut jungi per lympham saniosam glutinosamque solent. Aliud menstruæ ἀτρησίας genus puellæ jam nubili & octodecim annis majori evenisse memini, cui quoties menstrua fluxere, fluxerant autem ab anno quarto decimo, toties tribus quatuorve diebus ante fluxum nymphæ per membranam coalescebant gelatinosam, adeo ut aditus penitus obstrueretur: hanc illa adventante jam sanguine molliorem digitis facile resolvebat, patente hunc in modum fluxui via. Certè hic etiam à lympha uterina & vaginali, quę sæpe acris & copiosa præire mensibus solet, membranulæ valvulosæ speciem enatam arbitror, sed quæ à sanguine emollita, digitis facile cederet, nec ante rediret quàm eadem illa sanies, quod tribus quatuorve diebus ante menses fieri

fieri solebat, angustias subiret menstruumque φαινόμενον repeteret. *Ioh. Nicol. Pechlinus in observationibus Physico-Medicis.*

Infantis penis non perforatus.

Sicuti puellæ quandoque clausis nascuntur vaginis (quod pluribus probaverim testimoniis) ita pueri interdum occlusis prodeunt virgis. Hujusmodi exemplum vidi cum Chirurgo Adriano van der Cruys; in nautæ cujusdam filiolo, cujus masculi membri anterior pars non erat perforata, vel minimum saltem aperturæ indicium solito gerebat loco, quæ tamen transmittendo lotio non esset apta. Ita ut procedente tempore aliam sibi aperuerit urina prorumpens viam, sub freno videlicet penis. Infans tamen, quoniam recens natus erat, fideli Chirurgi opera hoc incommodo fuit liberatus.

Varia clausarum virgarum exempla passim habent scriptores nostri; quibus, solito deficiente transitu, urina sibi alium aperuit, vel infra glandem penis uti præcedenti observatione patet, ac mox de ad altiore dicetur) vel in media urethra; aut etiam circa penis radicem probe pubem, ipsove quandoque in perinæo.

D. Melchior Fribe obs. 98. Miscell. Medico-Physicorum, Ann. 3. p. 158. virum quendam se novisse tradit, cui penis non solito loco, sed infra prope frenum perforatus esset; per quam aperturam idem non urinas tantum, sed & genituram egereret. Duxerat bis uxorem ille, ac sex genuerat liberos, nec minus quàm alii coitu delectabatur. Nec dissimile est quod tradit G. Samuel Polisius obs. 106. Miscell. Medico-Phys. Decur. I. ann. 9. p. m. 265. de senescente, qui ejusmodi male formato pene prodierat, ac licet hic solito loco foraminis quoddam gereret vestigium, seminis tamen urinæque excretioni non sufficiebat; hæc tamen ille per aperturam infra glandem absque incommodo egerebat. Uxorem duxerat, liberos autem non procreabat.

Apud Benivenium cap. 90. p. m. 259. de puerulo legere est, qui obstructa anteriore penis parte, per angustum foraminulum infra glandem urinas ejiciebat, quod earum vi paulatim eo loci factum erat, quamvis non sine lachrymis, membrique illius tumore procederet ejectio. Idem quoque de puero refert, qui, licet pene perforato, meatum tamen urinarium fune media in virga, insciis parentibus ne noctu lectum permingeret, præcluserat. Ita ut vinculum istud, quanquam impete ferretur, removere nescia urina duobus in locis tumentem admodum aperuerit penem, quæ foramina, nonnisi hac via transeunte urina, atque oris etiam temporis processu callo obductis, sanari nunquam potuere. Meo quidem judicio, nisi cutis forsan fuerit minus tenuis, foraminis labia incidi & abradi potuissent, inducta interim antrorsum in penem plumbea vel argentea cannula, donec medicamentis idoneis cicatrix nata fuisset, remansura.

Simile præclusi fune penis exemplum Bierlingus obs. 204. p. 305. Ephemer. Medico Physic. German. se vidisse ait in puero, cujus virga supra locum quo præclusa erat tota sphacelo corrumpebatur, ac putrefiebat. Ille autem per factam, qua proximè ventri adhæret, penis aperturam, postea semper absque incommodo lotium excrevit.

De infante bimulo scribit Amatus Lusitanus Curat. 27. Cent. 1. p. 42. cui pene non perforato, nec ullo foraminis loco debito existente signo, prope testiculos per aperturam egrederetur urina.

Pueri trimuli meminit Gerh. Blasius obs. Med. 5. p. 39. qui rectè alioquin se habens, locum per foramen in perinæo excreverit prope penis radicem; hic enim nullum omninò permittebat transitum, nec ullo tegebatur præputio.

Casus ejusmodi meminit Theod. Kerckringius obs. 54. p. 115. de egeno quodam, cujus in cadavere infra scrotum fistula fuerit reperta, per quam multos annos, perforata etiam ipsa vesica nec non transitum negante virga, urinas emiserit. *Cornelius Stalpart. observationum rariorum Cent. 1.*

Anus imperforatus, Ejusque Anatome.

Ancilla ex illicito concubitu prægnans, xv. Octobris 1979. Viennæ fœtum; quoad externa masculum ad initium noni mensis, aliàs quidem vivum (sed cum pedibus prius in partu venisset, ac collo diutius inter sinus muliebris latebras hæsisset, deinceps suffocatum, enixa est; Qui cum à Medicinæ Studioso ad me delatus esset, convocatis aliis Collegis studiosis, partes externas, examino, in quibus alias nil præter naturale observatum; nisi quod dextra manus duobus tantum digitis prædita esset, Metacarpus etiam ita contortus, ut potius planam pedis referret, addita portione callosæ pellis circa extremam plicaturæ partem, quæ non inconcinnè calcem repræsentabat. Pedes etiam nisi quod mirè contorti, nil insoliti habebant: converso verò fœtu in abdomen in dorsi spina σκωλίωσις seu obliquatio observata tùm & anus desiderata, loco cujus eminentia quædam callosa ad lineam usque, scrotum dirimentem, protensa erat, contrectatisque à me digitis iis partibus, Meconium per penem prodiit; unde, statim conjectatum, naturam viam pro alvinis excrementis per membrum affectasse: quæ ut melius pateret, abdomen decussatim, illæsis tamen Umbilicalibus vasis, aperio; inter quæ arteria Umbilicalis sinistra, tum & Urachus desiderabantur, dextra etiam non rectà deorsum in iliacum ramum descendentem ferebatur, sed paulo altius ante divaricationem Aortæ inserebatur. Hepar mole vastum, &, uti fieri in nuper natis assolet, utrumque Hypochondrium occupans: sub eodem stomachus latitabat, qui admodum contractus, ac multum protensus potius intestinum quoddam referebat; Scatebat is præterea muco subpallescente, qualis & in ore reperiebatur. Lien naturaliter se habebat, intestinum duodenum verò, ubi cholodochus, seu potius communis ductus inserebatur, summopere dilatatum, ita ut novum quasi ventriculum repræsentaret. In jejuno & ileo nil. p. n. observatum; Cæcum vero, licet protensius, contractum tamen & vacuum. Colon ab initio satis tenue, sed in progressu dilatatum, nec multis cellulis exaratum, versus rectum copiosissimo Meconio turgescebat, ac tandem in rectum terminabatur, quod etiam eo loci, ubi aliàs vesica locari solet, in appendicem vesicæ æmulam (hæc enim etiam in hoc fœtu deficiebat, dilatabatur, ac tandem non per anum, sed antrorsum, membrum virile pendulum præputio suo munitum referens, extra corpus finiebatur, cujus structuram, ut meliùs innotesceret, propria manu delineatam transmittere lubuit. Jam admirabar naturæ industriam, quàm putabam loco vesicæ dilatationem seu appendicem recti substituisse, sicque compendiaria via utrumque excrementi genus excretum voluisse; sed cum in Renes inquirerem, hi non glandulosi reperti, sed eorum loco glandulæ tantùm Renales, irregularis figuræ, substantia solito solidiori præditæ,

præditæ, & compressæ admodum conspectæ, adhærescebant ex insuper ramusculis ex Aorta & cava descendente oriundis, quæ emulgentes venas & arterias supplebant, nulli etiam Ureteres ad appendicem recti, vesicæ æmulam, visebantur: unde in opinione mea superiori me falsum deprehendebam. Ex iisdem Aortæ & cavæ truncis vasa exoriebantur spermatica utrinque in testiculos minutos ciceris magnitudine, & compressos, fœmineos ferè æmulantes, ac vasis seu capreolis suis pampiniformibus insignitos, terminata, qui testiculi non in Scroto, sed ad latera pelvis in abdomine (qui locus aliàs muliebrium est) situabantur. Scrotum verò vacuum erat ac darto crassiori præditum. Inquirebam in testiculorum deferentia vasa, ac vesiculas seminales, & prostatas, sed præter confusionem vasorum quasi gangræna tactorum, ob comprimens rectum meconio admodum turgescens, nil observare licuit, neque aliud in abdomine præternaturale visum. Unde ad examen medii & summi ventris progressum, qui nil p. n. etiam in se recondebant. Dubium tamen ex hisce moveri posset, utrum fœtus hic enixus (in utero enim vixisse supra relatum) supervivere potuisset? & num ad generationem aptus? Putarem ego salvo meliori judicio, nec vivere illum stante hac constitutione partium potuisse, nec enim locus erat pro excretione Urinæ, nec generationi aptum (cum & locus pro excretione seminis desiderabatur) fuisse, tum corpora nervosa penem non constituebant, quæ ad rigiditatem illius in generatione necessaria; involuntariè etiam fœces alvinas deturbasse, inde colligere licuit, quod Musculi ani tum levatores, tum sphincteres deficiebant, *D. Wolffstriegel in Litt. Vienna datis ad D. Sachsium.*

De Ano clauso.

Anno 1672. d. 7. Jan. Vocatus fui ad Civis cujusdam primarii filiolum vix viginti quatuor horas natum, inveni misellum illum fasciis involutum in gremio obstetricis jacentem & quasi animam agentem, ut ab adstantibus etiam mortuus crederetur: à fasciis ergo ipsum liberari jussi, & linteis calidis debile illud & pene emortuum corpusculum involvendum curavi; hoc facto, quamprimum ex proximo pharmacopolio afferri potuit exhibui cochleare aquæ ex typhis C. C. recens destillatæ, inde sensim ad sese rediit pusio, inquisivi postea ulterius in causam istius debilitatis & lypothymię; anum ergo guttur illud inferius impervium esse comperi, observans præterea quoties misellus ille respiraret, materiam excrementosam in ano latentem, exitum vi quadam moliri: meo jussu advocatus fuit Chirurgus expeditæ manus, qui instrumento incisorio tunicam illam quę anum claudebat, perforavit, exiit illico materiæ excrementosæ atramenti crassioris instar satis magna copia; sublevatus inde paulum bonus ille pusio liberius respirare cœpit, sequenti tamen die fatis concessit, quia quamprimum anus pervius esset, etiam per nares materia purulenta effluebat, fortè abscessus ibi latentis signum: sic Ars nisi naturam adjutricem habeat frustra sæpe tentat auxilium. *D. Casp. Kolichen.*

Anus imperforatus.

Anno 1669. Mense Octobri in Suburbana Uratislavia Villa, Fabro cuidam lignario nascebatur puellus cætera optimè conformatus, præterquam quod anus penitissimè clausus esset. Obstetrix id vel ex negligentia non observaverat, vel nescio qua ex timiditate rem parentibus revelare distulerat. Tandem quarta post partum die anxia ad me venit, consilium petens; cui respondi periculum hinc vitę impendere, nisi ocyus a Chirurgo perito clausa porta aperiatur, opus tamen fore ut ante ipse infantulum viderem, quàm certum curationis modum determinare possem; properat obstetrix & patri responsum meum denunciat; qui haut cunctanter filiolum ad me deferri curat, ipse spectator curationis futurus. Sublatis ab infante linteolis comperio anum ritè quidem locatum, nonnihil tamen prominentem præter solitum, & penitus coalitu veluti consutum, nec nisi levissimum, ac vix ab acutiori oculo ritè discernendum indicium Foraminis, quod lineola subtilissima, veluti calamo inscripta, designabat. Digito etsi comprimeretur anus, in intestino tamen recto quicquam detineri excrementum, neutiquam dijudicari poterat. E contra guttatim semel atque iterum, aliquando etiam paulò longius feces alvinas modo tenuiores modo crassiores, prout paucior copiosiorve urina ipsas diluebat, per mentulam excernebantur, ex qua non rari etiam flatus cum sibilo prorumpebant. Jam quoque venter ab excrementis retentis manifestè intumescebat. Interea serio pensitatis, quæ in tali casu, Sennertus, Riolanus, Mercurialis atque Minadous consulunt, atque insuper in consilium adhibitis viris aliquot ex Praxi Medica celebribus, Fautoribus & Amicis meis omni cultu & honore observandis, vitium hoc non sine ratione pro inemendabili habitum est: Nihilominus ut parenti, tam enixè flagitanti ut quodvis auxilium tentaretur, etiamsi frustraneum foret, satisfieret, indultum fuit Chirurgo, aliàs satis solerti, ut periculum faceret, quoad aperiri clausura posset. Hic quidem Lineolæ supra memoratæ, atque ab ipsa natura in prominentem anum inscriptæ, Lanceolam dextrè infigit, verumtamen sive ob profunditatem coalescentiæ, sive ob laxitatem corrugatæ in extimo Sphinctere cutis, acies instrumenti etiam valentius & bis adacta, profundius penetrare non potuit quàm ut locus superficie tenus cum paucarum guttarum sanguinis profusione, vulneraretur, quemadmodum laudatus Sennertus satis claré & fideliter *lib.* 5. *institut. p. m.* 1005. *prædixerat.*

Cum ergo melius esset, ut ab operatione hac manus detraheretur, quàm ut infantulus porro & frustra torqueri deberet, statueretur, patri spe omni curationis excluso filiolus domum reportandus redditus est. Infantulus vero, abdomine toto à Genitalibus usque ad sternum, mirum quantum intumescente, ut tantum non inclusa ibi viscera, præprimis tamen ventriculus, transparerent, die abhinc tertia (quæ septima à partu erat) miserrimo adstantium parentum spectaculo, suffocatus obiit.

Cadaver, sectione dignissimum, nec prece, nec promissis, nec comminationibus à matre nimium superstitiosè obstinata impetrari potuit. Infantulum hunc spectarunt Consilioque & operationi interfuerunt Viri Nob. & Experientiss. DD. *Godofredus Tilesius*, *Physicus Reip.* *DD. Philippus Iacobus Sachs à Lewenheim*, *D. Gasparus Feldnerus*, *D. Ioh. Ianisius*, *Practici Vratislavienses*, *nec non Dn. Daniel Schmied*, *Chirurgus.*

Scholion. Tres occlusorum Podicum potissimum dari species ex practicorum traditione & quotidiana Experientia comprobata facile; videlicet Angustiam sive Conniventiam intestini Recti, Ani Clausuram per membranam, & Coalitum, propter quem

quem patientes propriè Atretæ sive imperforati dicuntur.

Illam observavit Scultetus in Armamentario Chir. obs. 77. (vel 71. secundum exempl. German. Francof. edit.) ibique curationem per immissos penicillos ex radice Gentianæ, ad intestinum dilatandum, exhibet.

Istius descriptionem & curationem Sennert. Instit. l. 5. p. 1. S. 2. c. 7. p. m. 1005. Fabritius Hildanus C. 1. obs. 73. Ronsseus Epist. 14. p. m. 45. nec non Borellus C. 1. obs. 77. & C. 3. obs. 9. fideliter communicarunt; unde elucet Eandem contingere triplicem, videlicet, in aliis inveniri membranam tenuem, quæ facile digito dilacerari potest; in aliis membranam densiorem, quæ scalpello opus habet; quale exemplum Nobiliss. Dom. D. Sachs à Levvenheimb, Fautor & Amicus, inter præcipuos ob singularia benevolentiæ suæ testimonia merito habendus, communicavit; nimirum quod Anno 1663. mense Maio vocatus fuerit ad Fabri cujusdam Lignarii recens natum puellum, cujus anum membranula contectum invenit, subtus latente colostro nigro. Is, sectione membranulæ adhibita, & suppositorio abstersivo & dilatante, operationem faciente Chirurgo Henrico Neugebanero, feliciter restitutus est, & aliquot annos vixit. Similem huic historiam *Oetheus observavit, referente Schenck. lib. 4. pag. m. 383.*

In aliis denique foramen ani membrana prædura, in qua nullum fere vestigium ani, præter maculam (quam lividam in suo infante spectavit Hildan. l. modo citato) apparet. Nec dubito quin ad hanc classem reduci debeat Sculteti obs. 77. ubi refert, se novisse obstetricem Patavinam, quæ anum totaliter occlusum acicula communi perforare, & foramen turundis ex Gentiana ampliare solita est.

In hac ultima, sive tertia specie foramen podicis omninò occluditur sive carne, uti Ronsseus Epist. cit. existimat, sive etiam cute densiore, vel, quod fortasse sæpius contingere potest, utroque modo. Neque etiam à vero absona videtur conjectura naturam in his duplici modo aberrare, vel in Conformatione intestini recti, quando illa hoc vel fundo vesicæ vel ipsius corpori, recto ductu (quemadmodum oblique ureteres inseruntur) implantavit, quod Anatomia pueri Genevensis apud Hildan. C. 1. obs. 75. & filiol. lapicidæ Scaphusiani, ap. Schenck. l. 4. obs. 6. de intest. recto. p. 383. itemque Lauremberg. Process. Anat. l. 1. c. 16. confirmat vel quando collo vesicæ intestinum inseritur, uti in fœmellis in pudendum, ut plurimum solet desinere.

Vel II. in Conformatione Ani, quando intestinum rectum quidem recte conformatum est, Sphincter verò connascitur vel carne oppletur, quod Beniven. c. 30. d. Abdit. observavit. Hinc minimè mirum, si quandoque unà cum fecibus alvinis Urina quoque supprimatur, quale exemplum Garnerius Schenkio communicavit, & ab Hoc recensetur l. 3. obs. p. m. 383. vel etiam si intestinales feces per Urethram excernantur, citra insertionem intestini recti in vesicam; siquidem pluribus exemplis compertum est, materiam retentam sua sponte sibi viam ex intestinis ad vesicam per exulcerationem ac fistulam quæsivisse, videlicet ex morbo intestinali, ut Scirrho, Calculo, Vulnere, Ulceribus venereis, &c.

Hoc tamen miratu dignum videtur adeo tenella infantum corpora tamdiu sub tormento tam atrocis morbi durare posse; nam ut noster infans septimum, sic Ronssei undecimum, Garnerii ap. Schenckium decimum tertium, & Hild. decimum septimum diem attigit. Observatum quoque dignum, quod imperforatis, strictè nobis sic dictis, Puerulis hoc vitium semper lethale sit, quod è Riolano c. 33. lib. 2. Enchir. Anat. p. 220. non obscurè innuitur & plurimis exemplis alibi, præcipuè tamen ap. Tulpium l. 4. c. 35. p. 50. & Plater. l. 3. obs. p. 565. confirmatur; Fœmellis verò non item, certè non tam subito, aut frequenter funesta est ani occlusio, quod à Minadoo lib. 5. d. Ext. Aff. c. 18. p. 27. col. 3. exemplo puellæ, comprobatur, cui cum anus imperforatus esset, & intestinum rectum in pudendum desineret, per id feces nunquam non excernebat, vitam ad annos sex & forte ulterius producens: cum quo conferatur *Fr. Sanchez. obs. p. 375. & alii.*

Denique verbo notamus, quod non aliud exemplum imperforati ani, quod nostro magis simile sit, in lectione Practicorum obtigerit, quam quod Platerus in obs. p. 564. habet, excepto eo, quod ibi præputium quoque coaluerat, & nota in Ruga figuram rotundam obtinuerat. *Henr. Volgnadi.*

De intestini recti perfecta & profunda coalescentia.

Pellionis filiolus altero demum post partum die imperforato ano deprehenditur: instituta proin inspectione, & collecta hinc intima coalescentia, pro deplorato habitus est. Cum autem parentes quidvis experiri vellent prius, quàm innocens pusio propriis excrementis quasi suffocaretur; cordatus quidam Chirurgus interveniens, facto tamen denuo prognostico, lancetta aperturam aggressus est, loco rimulæ non tam oculis, quàm conjectura qualicunque concepto, puello interim, quasi bene secum ageretur, quietissimo, imo conatum fere quendam egerendi adversus Chirurgi manum ostendente. Postquam ad articuli pene longitudinem lente sursum pergendo pervenerat, nil vero exiret, destitimus, donec elapsis aliquot horis, rogantibus denuo parentibus, insertaque iterato lancetta (exigua semper cruentatione) sensim ac sensim ad finem coalitus, qui longitudine sua duos Auricularis digiti articulos (in mediocri viro) facilè æquavit, perveniretur, & excrementa nuper natis consueta, cuspidi occurrerent, satis liquida. Unde inserta turunda prælonga meatus amplius dilatatus, indeque circumcirca usualibus medicamentis cicatrisatus est: infante bene ingerente, bene egerente vegetoque. Demum anniculus, ni fallor, (affectu maligno tum, an epileptico? mihi nunc incertum,) diem suum insperato obiisse dicitur. *Danielis Ludovici.*

De Pudendo Muliebri naturâ clauso, arte adaperto.

Quemadmodum sæpe infantes orificio ani occluso nascuntur: ita nonnunquam & fœminis sinus muliebris in Utero Matris membrana quadam obducitur, ceu plurimi Authores annotarunt, quorum observationes congessit Schenck. lib. 4. observ. Medic. observ. 12. 13. 14. Præter eos Guil. Fabr. Hild. cent. 3. observ. 60. & 61. & Dan. Sennertus Institut. Medic. lib. 5. p. 1. sect. 2. c. 7. similium casuum tractationem proposuerunt. Nos quicquid hac in materia Antonius Stadtlander Chirurg. nobis communicavit, tibi benevole Lector candide impertiemus. Vocatus est prædictus Chirurgus ad Scabinum Veteris Civitatis H. B. mihi bene notum, cujus filiola quatuor annorum à primo statim

ftatim ortu hucufque urinam guttatim & cum fumma difficultate atque maximo dolore reddebat. Parentes calculum fufpicantes ad eum depellendum varia remedia quæfierunt, fed fruftra. Chirurgus autem naturalia puellæ infpiciens, invenit eadem membrana valida obducta, vix confpicua rima, quafi acu leviter facta verfus inteftinum rectum apparente, per quam urina in vagina cumulata non ftillabat, fed vix tranfudabat: Ulterius inftrumento illuc intrufo, invenit membranam admodum craffam, circumcirca cum carnofa parte firmiter connexam, imo cum ipfo meatu conjunctam, unde puella graviffimum dolorem in emiffione urinæ percipiebat. Tum Chirurgus Parentibus indicavit, naturale hoc vitium nullo alio remedio præterquam Sectione corrigi poffe: Sed hæc demum tertia die, illis perterritis, inftituta eft, ubi Chirurgus in præfentia Parentum & Confanguineorum, puella decenter difpofita, fectionem ab inferiore parte verfus fuperiorem aggreffus, benedicente Deo, feliciter peregit, primum quidem fcalpello, dein forcipe acuta ad id fingulariter formata: feparatis itaque fingulis urinæ liberum tranfitum hucufque prohibentibus, partes vulneratæ Medicamentis, partim dolorem, partim fanguinem fiftentibus, à prædicto Chirurgo undique fecundum artem circummunitæ, & tandem unguento Diapompholygos perfectè fanatę funt. Puella ifta per Dei gratiam in totum reftituta in hunc usque diem optime valet. Notandum autem, in ejufmodi operationibus magnam diligentiam adhibendam effe, ne vel partes verfus collum lædantur, vel, quę feparari debent, intactę maneant, neve foramen nimis anguftum fiat, quod pofteà in matrimonio conftitutis nocere poterit, & tandem ne partes divifę iterum coalefcant: Ceu plura exempla talium cafuum apud authores inveniuntur. Singularem cafum de partium Genitalium coalitu videat benevolus Lector apud Gregor. Horft. Epift. Med. lib. I. Sect. 19. Faciliorem Sectionem & Curationem inftituit dictus Chirurgus in Nobili quadam Virgine, cui Genitalia naturaliter membrana, tympani craffitie, obducta erant, relicto à natura foramine ad pifi magnitudinem per quod tamen urina liberè effluebat. Similia exempla & operationes vide apud Hier. Fabr. ab Aquapend. Oper. Chir. pag. 1. cap. 82. 83. & 84. Joh. Andr. à Cruce Offic. Aur. lib. 5. cap. 47. Guid. de Cauliac. Tract. 6. cap. 7. Beverevic. Chirurg. cap. 3. de Paracent. Henr. van Roonhuyfen obf. P. 1. pag. 102. 103. Paul. Barbet. Part. 1. Chirurg. cap. 13. tum etiam apud Franc. Peccet. & Pigræum in Chirurg. &c. *D. Simonis Schultzii.*

Ruftica imperforata.

Par conjugum ex plebe rufticana fe invicem Ratisbonæ coram Confiftorio Epifcopali, de impotentia maritali coarguentes, divortium petebant. Præfes confiftorialis, poft multas altercationes ad certiorem litis decifionem, per certas perfonas, more veteri, utrorumque conjugum infpectionem corporalem decreverat. Qua facta, culpa in uxorem recidit; hæc etenim præter naturam, licet vicennali major ætate fuerit, imperforata inventa eft. Igitur per Chirurgum ex artis lege incifio facta, pofthinc concordes fatis in conjugio ifto vixerunt atque liberos progeneraverunt. *D. Ioh. Helwigii.*

Anus imperforatus.

Clariff. Samuelis Ledelii Mifcell. Curiof. Decur. iij. Ann. 2.

Obftetricum incuriam plures fœtus mortis faucibus intrudere, experientia probat. In acceffu meo Grünbergenfi Obftetrix jurata Puellam, quarto à partu die apportabat in mufæum, & menfæ imponebat, confilium quærens. Perluftro fœtum, & abdominis inflationem intueor, cum levi convulfione faciei & vomitu. Interrogo; an alvus fit aperta? refpondet nondum: applicata fuere fuppofitoria, fed invito conatu. Ano vifo, jubeo per Chirurgum clyfterem applicare, & dum canalem intrudit, refiftere aliquid animadvertit, inde concludo anum effe claufum. Expono parentibus, neceffe effe membranam; aut quicquid fit, lancettâ perforare ut exitus detur ftercoribus: deliberant biduum; & tandem connuunt. Difcindimus membranam, applicamus Clyfterem; hinc aliquid feri excernitur, cum enemate & paucæ fanguinis guttulæ, nulla autem excrementa, id quod pro malo reputabam figno. Propino oleum amygdalarum dulcium ad lubricanda inteftina, verùm omne vomitu rejicit, ut & Clyfteres ano injectos, cum lacte matris cochleatim infufo. Vitam protrahebat hic fœtus ad 12. diem quo obibat. Non dubito, fi ftatim à partu viæ fuiffent referatæ, quin vitam puella protraxiffet ad longius tempus: feptimo namque demum die operatio inftituebatur, fibris inteftinorum jam convulfis. Viam tamen ordinariam fuiffe apertam, monftrabant Clyfteres, ano injecti, & per os exclufi. Sic in tempore venire omnium rerum eft primum. Lege fis Dec. 1. Anni 1. Obfervat. 2. Item ejufdem Decuriæ Anni 3. Obfervat. 2. Pertinet autem ad Obftetricum officium, ftatim à partu omnes fœtus partes examinare, & an aliquid defit, an fuperflue adfit, aut quod debet apertum effe, occlufum deprehendatur, & vice verfa, fine mora parentibus intimare, ut maturè profpiciant, ne fœtui ulla noxa affricetur.

Infans imperforatus natus, cum defectu inteftini recti.

Clariff. Laurentii Heifteri. Ephemerid. Germaniæ, Centur. 3. & 4.

Quamvis non defint Auctores, qui exempla infantum ano claufo natorum (vulgo atretorum) annotaverint, & Amftelodami jam duos ipfe viderim; ob fingulares tamen circumftantias, obfervationem quæ hîc in vicino pago Palatinatus fuperioris, Ehlsbach dicto Anno 1714. d. 24. Febr. fefe obtulit, hic defcribere utile pariter ac curiofum arbitratus fum. Accerfitus fum ad infantem mafculini fexus die quarto à nativitate, de quo obftetrix illius loci ad me tranfmiffa referebat, infantem hunc carere apertura ani, eum jam fœces nigras five meconium vomitu rejeciffe, fummaque virium proftratione laborare, & proptetea parentes auxilium à me defiderare. Qua de caufa me mox cum multis Medicinæ ftudiofis in viam contuli, & offendi infantem debilem vomiturientem, cutis colorem ex viridi & flavo atrum, anum claufum, & loco ani veftigium quoddam firmam cicatricem repræfentans, introtractum, tactui non vel parum cedens. Ex quibus circumftantiis parum fpei infantem

in vita confervandi fupereffe, Parentibus & adftantibus indicavi, quia ex duritie veftigii fufpicabar inteftinum rectum deficere, ficut cum Celeberr. Ruyfchio jam olim Amftelodami obfervaveram, & propterea etiamfi apertura five fectio inftitueretur, tamen ad locum fœcum me pervenire non poffe; Nam in cafibus fanabilibus, ubi inteftinum rectum tantùm cute vel membranâ claufum eft, veftigium molle & protuberans oftendi folet; attamen ne quid in cafu tali ancipiti & defperato, ubi mors certa imminebat, à me omitteretur, unde auxilium adhuc quoddam exfpectari vel fperari poffit, me aperturam moliri velle propofui, quam & parentibus annuentibus tentavi. Nimirum cruribus infantis divaricatis lancettam majorem, quali pro abfceffibus aperiendis Chirurgi utuntur, in cicatrice five veftigio illo ani fenfim ac blandè fecundùm fitum inteftini recti intrufi ad quatuor tranfverforum digitorum longitudinem, fed fine cavitatis fenfu ac fine fœcum effluxu (quæ aliàs cavitate repertâ per vulnus effluunt) verùm perpetuò cultellus in denfa maffa carnea hærebat, nihilque nifi guttæ quædam fanguinis effluebant. Sed ne quid omitterem, quod prodeffe poffe exiftimarem, mox loco lancettæ longiorem acum triangularem (quam Galli *trocar* appellant) immifi profundius, fed fruftra quoque & fine effectu. Immiffis tandem digitis accuratè exploravi, an inteftinum aut cavitas ejus explorari queat, verùm nihil reperiri licebat.

Cùm itaque nihil auxilii fupereffe videbam, fato fuo infantem relinquendum effe annunciavi, & infante mortuo ejus diffectionem à parentibus expetii: Moriebatur nocte fequenti poft multos vomendi conatus & convulfiones horribiles, proximoque die diffectionem & explorationem fufcepi; ubi obfervavi inteftinorum crafforum cavitatem tantùm ufque ad recti principium five ad fupremam offis facri partem fe extendiffe, reliquum ad anum ufque fpatium denfâ quadam carneâ fubftantiâ repletum erat. Ex qua Obfervatione difcere licet, quòd non omnes atreti unius ejufdemque fint naturæ, & quòd illi, quibus anus tenuiori tantùm fubftantiâ claufus eft, curationem facilem, tales autem ficuti hic nofter cafus, nullam admittant.

IMPETIGO Vid. *CUTIS VITIA.*

IMPRÆGNATIO.

De eâ vid. fub titulô *Prægnantium Morbi.*

INFLAMMATIO feu PHLEGMONE.

ANtiqui omnem calorem, naturæ modum excedentem appellabant Inflammationem, & hanc duplicem faciebant, φλόγωσιν καὶ φλεγμονήν. Igitur ficca illa inflammatio, in qua citra ullius humoris defluxum calor parti infitus excitatur, φλόγωσις Græcis, Latinis Exarfio appellatur, eftque prope incipiens inflammatio. Sed Phlegmone dicitur, 1. de quovis tumore calido, & eo refpectu eft calidorum humorum defluxio, fanguinis nempe puri, volatilis, aut biliofi, tenuis, fervidi, ut complectantur eryfipelas, herpes & fimiles tumorum fpecies. 2. De ea inflammationis fpecie, quæ nomine generis abfolutè & ufitate recentioribus dicta eft Phlegmone; tumore nimirum à fanguine puro, eoque mediocri, feu temperato.

Eft ergo Phlegmone feu inflammatio rubefcens, renitens, dolorificufque tumor. Vel potius dicatur, tumor præter naturam è fanguine in cutem & fubjectos mufculos effufo, calorem, rubedinem, dolorem, pulfationem, & tenfionem excitans.

Diftinguitur porro Phlegmone in exquifitam & non exquifitam feu fpuriam. Exquifita dicitur, quando purus fanguis extra fua vafa in aliquod membrum effufus eft, eique inhærens alteratur, & incenditur. Non exquifita appellatur, quæ fit ex fanguine minus puro, fed hoc vel illo humoris genere abundante, unde Phlegmone Eryfipelatodes, Oedematodes, Scyrrhodes.

Ideoque Phlegmonis caufa habita femper fuit, vel purus fanguis extra fua vafa effufus, vel permixtione aliûs humoris inquinatus, qui non folummodo in cutem, fed in fubjectam quoque carnem tandem confluxit. Quum enim venæ arteriæque majores immodica fanguinis copia diftenduntur, gravatæ in minores quafi onus deponunt, atque hæ demum in minimas, tumque per minima illarum ofcula fanguis, qui cohiberi nequit, effluit, ac in vacua illabitur fpatia; quæ inter fibras funt primorum organorum, præcipuè mufculorum, arteriarum, venarum, nervorum, atque membranarum. Quæ partes dum fluxione perfunduntur ac implentur, copia diftentæ quafi divelluntur, ferventifque fanguinis ardore incalefcunt, ac dolorem excitant: fanguis quippe extra vafa collectus, nec libere circulare potens neceffario putrefcit, ac inceditur.

Verum enim verò fanguinem licet veluti caufam tumori huic enodando plerique affignent auctores, tamen fiendi modum plurimi tacent; quem inter veteres aliquatenus exprimit, Doctiffimus Fernelius l. de extern. corpor. affect. c. 2. quando dolorem ex calore, hunc ex vehementi inflammatione, illam à fanguine non in folam cutem, fed & in fubjectam carnem impacto, & ex venis eo confluente oriri contendit, &c. Hic quanquam caufam attribuat fluxioni vafa diftendenti, quæ diftentio à plethora ad vafa oritur; equidem credendum non eft, omnem omnino inflammationem à fola fanguinis copia fieri, cui ratio & experientia quoque contrariantur. Enimvero in plethora cruor tali modo vafa diftendit, permeatque, ut fua fponte carceres fuos non perfringat, nifi aliud quid accedat, quod fanguinis motum retardet, quodque ftagnationem, effufionem, atque adeo inflammationem moliatur. Cl. Sylvius Praxeos Medicæ l. 1. c. 40. incendi fanguinem, & inflammationem oriri arbitratur, quatenus ex ipfo in vafis fuis valde diftentis, & aliis quibufvis partibus fubfiftente, hoc eft, ftagnante mox incipiunt evanefcere partes fpirituofæ, magifque volatiles & fubtiles, tum acidas, tum falinas temperare folitæ, unde utræque acriores factæ acrius in fe mutuo infurgunt, effervefcentiamque ob particulas fanguinis oleofas calidam excitant, quin paulatim fanguinem ita corrumpunt, ut in pus vertatur, & quidem pro fanguinis corrupti varietate plane varium: ubi fatis clarè acidum accufat minus temperatum, partibufque fpirituofis volatilibus illud temperantibus privatum.

Ex dictis itaque conftare videtur, fanguinis in minoribus vafis ftagnationis, hinc ejus effufionis, indeque ortæ inflammationis, primam effe caufam Plethoram ad vafa, vel ex obftructione vel compreffione. Enimvero venæ cum nunc à fanguine, nunc à pituita in ipfis coagulatis ac concretis obftruuntur; vel ab aëris externi frigore, aut potenter adftringentibus, medicamentis admotis conftringuntur, tunc plus fanguinis per arterias influit, quàm per venas nunc obftructas vel compreffas refluere poteft; hinc

cruor paulatim collectus, eadem vascula magis, magisque distendit, & ita quidem, ut reseratis eorundem osculis, exitus ipsi patefiat; unde tunc (quoniam sanguis ex arteriis in venas non per anastomoses, sed per intermediam partium substantiam, hoc est, carnium tubulos seu poros circulatur) is necessario extravasatur, ac in vicinarum partium substantiam effunditur; ubi copia mediocri saltem collectus, modo nunc exposito; mox excandescit, & caloris sensum molestum in parte sensili producit; quæ mutatio inflammatio vocatur.

Sequuntur nunc ordine symptomata pluribus tumoribus communia, qualia sunt dolor, tensio, pulsatio, rubedo, febris, perpendenda. Et sane inflammationi plerumque conjunctus est dolor, propter peccans acidum acidius ac volatilius, effervescentiam inordinatam primo sanguini, dein membranosas partes vellicando dolorem inducens. Dolorem excipit tensio ab affluxu sanguinis in partem subjectam, quem venæ recipere nequeunt effervescentia præternaturali, obstructis vel compressis vasis, incipiente, tandemque ebullitione sanguinem in pus præcipitante, quæ postmodum cessat. Rubedo oritur ab extravasato & excandescente sanguine per cutem ac cuticulam transparente; altius enim impressus per musculos, cutemque vix transparet, ac minorem inducit ruborem, qui tamen pro ratione ebullitionis vel effervescentiæ sanguinis vel accrescit, vel decrescit. Cæterum febris, quæ non raro adest, vel primaria est, vel symptomatica; Viz. à sanguine acido, vel aliter depravato atque hinc in parte inflammata stagnante, unde motus ejus viciatur, ac inordinatior fit.

Signa porro, quibus dignoscitur hic affectus sunt membri inflatio, rubor, calor, dolor, profunda pulsatio, molestaque tensio, & alia ejusmodi, quæ sanguinis abundantiam & extravasationem aperte arguunt.

Hæc verò partium externarum inflammatio à multis morbis liberat partes internas, adeoque salutaris plerumque; nisi extensione gangrænam produxerit. Periculosa equidem & difficilis curationis est inflammatio, quæ Oculos, Fauces, Penem, Muliebre pudendum, Articulosve occupat. In juvene, & Æstate brevius curatur: tardius in corpore pingui, quàm macilento.

Ut autem rectè perfecteque phlegmone curetur, duo imprimis sunt observanda: primum ut causæ antecedenti occurramus: secundum ut causam continentem evacuemus: quibus tertium adjungi potest, ut emendentur symptomata; quæ aliquando tam sæva superveniunt, ut omnem Medentis curam ad se neglecto etiam morbo, convertant.

Repellimus ergo, & corrigimus causam antecedentem recto rerum nonnaturalium usu, & humoris in partem influentis Revulsione.

Rectus rerum nonnaturalium usus in bona Diæta, seu debita ac ordinata illarum rerum dispensatione consistit. Aër eligatur serenus. Cibus Potusque modice sumantur, iique refrigerantes: calida quævis, dulcia, pinguia, ut Zinziber, Piper & similia nocent. Nocet etiam corporis motus, inprimis parti læsæ. Conducit somnus moderatus. Obsunt Alvi durities, Venus.

Quod si bona Diæta, hoc est, recta rerum nonnaturalium dispensatio ad humorem, qui in partem affectam influit advertendum, nec satis idonea, nec satis valida fuerit, venæsectio quamprimum instituatur, utpote summopere necessaria, vel ad evacuandum, vel ad revellendum, vel ad derivandum.

Interim verò dum hæc fiunt, cum ratissime corpus vitiosis non abundet humoribus etiam per clysteres, atque purgantia leviora tire usurpata, sæpe æque ac venæsectio iteranda, multum efficere possumus.

Alterum autem Medici ac Cheirurgi de evacuanda conjuncta materia consilium, versatur in recta Topicorum applicatione, & commoda administratione, hoc est, in debita ac tempestiva eorundem ad partem affectam appositione, diligenter considerando, quod sit tumoris initium, quæ progressio. &c.

Remedia igitur quibus in inflammationis initio uti oportet, sint modice repellentia, quibus aliquid discutientium admisceatur, ut influens materia arceatur, & quæ nunc influxit leviter interim resolvatur. Quem in finem conducunt aq. plantaginis, solatri, spermatis ranarum, rosarum, florum sambuci, acetum rosarum, sambuci, vinum rubrum adstringens, saccharum Saturni, camphora, & similia: abstinendum verò à vehementer adstringentibus, Bolo sc. armeno, sanguine Draconis, Acacia, Gallis, Alumine, omnibusque oleosis & pinguibus, utpote valde noxiis. Quæ omnia poros obstruendo, adeoque difflationem prohibendo dolorem, calorem, hinc & inflammationem augent.

Sed quanquam incipienti inflammationi sint imponenda Repellentia, ab iis tamen abstinendum, 1. ubi juxta partes nobiles est inflammatio, vel in glandulis, 2. Quando humores maligni sunt. 3. Quando critice expelluntur. 4. Quum sit inflammatio in corpore Cacochymico, quumque pars affecta debilis admodum sit.

In incremento, hoc est, increscente Phlegmone, quoniam & repellere, & digerere tum oportet, habenda magis ratio humoris influentis, & ejus qui jam influxit. Sic nimirum repellentia admixtis resolventibus & lenientibus erunt temperanda, ut resolventia prævaleant. Fomentum ver. gr. applicetur ex Malva Althæa, Violaria, Absynthio, Scordio, Ruta, Floribus Camomillæ, Meliloti, Sambuci, Rosarum rubrarum, Baccis juniperi, similibusve in aqua, vel Cerevisia tenui decoctis.

In statu verò resolventium pondus augeatur, admixtis unà anodynis, si dolor molestus admodum sit. Cum autem ad declinationem vergat inflammatio, vehementius discutere convenit, adeoque sola discutientia & resolventia sunt imponenda. Quem in finem applicetur sequens, aut simile Cataplasma.

℞. Fol. malvæ, althææ an. Mj. summ. absynthii, flor. camomillæ, meliloti an. Mß. Coq. in cerevisia tenui ad mollitiem, dein in mortario contundantur; contusis adde farinæ hordei, fœnigræci an. ℥iß. olei anethini ℥ij. pulv. croci ʒß. M. F. Cataplasma. Cataplasmatis loco non minore cum fructu apponatur fomentum ex suprascriptis discutientibus, additis & aliis, decoctum, cui vel Vinum Gallicum, vel spiritus vini, pro re nata, admisceri potest.

Quod si inflammatio ægrè resolvatur, tendatque in suppurationem, promovenda erit & accelerata puris confectio ac generatio. Hoc verò præstant omnia medicamenta emollientia & Maturantia vulgo dicta, Radices puta & folia Althææ, Malvæ, Liliorum alborum, Branca ursina, Flores Camomillæ, Meliloti, Farinæ Lini, Fœnigræci, Fabarum, Caricæ, Cæpæ sub cineribus assatæ, Unguentum Basilicon, Emplastrum Diachylum, & similia. Ex quibus commodissime parari solent cataplasmata, ex. gr.

℞. Rad.

℞. Rad. liliorum albor. recent. ℥iij. cæparum sub cineribus assatar. ℥ij. fol. malvæ, althææ, flor. meliloti an. Mj. Caricarum ping. conscisſ. N.x. coq. in aqua pura vel cerevisia tenui ad mollitiem; tunc in mortario contusis adde farinæ seminis lini, fœnigræc. an. ℥iß. unguenti basilici ℥ij. M. F. Cataplasma.

Si autem Ægris arrideant magis unguenta vel Emplastra, nec à pinguibus lædantur; inungi poterit semel aut sæpius pars dolens litu, ex unguento Agrippæ, Althææ simplici vel composito, Oleo liliorum alborum, similibusve parato; moxque ei imponi emplastrum Diachylum cum gummi, ut & Mucaginum.

Igitur ubi Calor, Febris, & alia accidentia remiserint, quando in mucronem tumor attollitur, quum pressione digitorum fluctuantis velut humoris inundatio percipitur, tum intelligere licet pus confectum esse. Quare sine procrastinatione tumor aperiendus erit, ne pus diutius conclusum mora reddatur acrius, ideoque nocentius, atque ab ipso partes vicinæ magis magisque corrumpantur, sicque ulcus majus, sinuosum, & fistulosum fiat. Aperiendus autem est loco commodissimo, hoc est, in loco tumoris maxime molli & declivi. Fiat vero apertio aut cauterio, aut Scalpro: equidem Scalprum Cauterio præferendum puto, præsertim quum tumori inest rubor, ardor, atque purulenta materies calida est.

Sed patiens si admittere nolit apertionem, danda opera, ut versus corporis superficiem alliciatur pus, quo citius ab ipso perforetur corrosa cutis; cui usui Cl. Sylvius prax. Medic. lib. 1. cap. 40.§. 58.sequens emplastrum valde extollit.

℞. Mellis optimi, farinæ secaliginis an. ℥j. vitellum unius ovi; imponantur blando igni, & agitentur ad emplastri consistentiam. Emplastrum hoc extendatur supra linteum densum, & applicetur parti affectæ, in dies renovando.

Possunt etiam Ficus contundi, & cataplasmatis modo calidè applicari loco tumoris maximè molli & eminenti, quo sic facilitetur ac promoveatur abscessus apertio.

Ubi autem multum puris continetur in abscessu, sedulo cavendum, ne omne una vice educatur, sed partitim; quoniam Ægrorum vires aliàs non parum prosternuntur. Ubi verò parum puris adest, nil nocet omne effluere, quod aptum est paratumque ut effluat; omissa pressione forti & diutina multis Chirurgis familiari, à qua nunquam aliquid commodi Ægris evenit, at sæpius multum incommodi.

Cæterum facta & aperta puri via, ad ulceris mundationem & consolidationem pergendum; in quem finem conducit digestivum ex Therebinthina, Melle, & Ovi Vitello, petiis impositum; vel applicetur unguentum Basilicon, vel unguentum Aureum, vel si magis detergendum sit.

℞. Therebintinæ venet. Mellis optimi, vel Rosacei an. ℥j. Vitellum unius ovi, Farinæ Hordei ʒij. Thuris ℈ij. M. F. S. A. Digestivum. Nonnulli laudibus extollunt Detersivum ex Apio, cujus hæc est descriptio.

℞. Succ. apii, plantaginis, betonicæ an. ℥j. Mellis optimi ℥v Terebinth venet. ℥iiij. farinæ hordei, orobi an. ʒij. pulv. aloës myrrhæ, iridis Florent. an ʒj. Coq atque mel cum succis, quibus consumtis addantur farinę & pulveres, & omnia misceantur ad formam unguenti. Sin adhuc validius detergere fuerit consilium, utendum unguento Apostolorum vel solo, vel unguento Basiliconi admixto.

Ubi verò satis detersum est ulcus, carne oppleatur, & cicatrice obducatur, adhibitis Medicamentis variis nunc expositis, & porro exponendis lib. III. de Ulcerum curatione. Hunc tamen in finem vehementer laudat Balsamum sulphuris therebinthinatum Cl. Sylvius prax. Med. l. 1. c. 40. §. 61. 62. cujus effectus mirabilis ac fere incredibilis est, si ejus aliquid ulceri instilletur, aut illinantur. „ Mox enim, inquit, „ novi puris generatio ita fuit inde diminuta, ut non „ raro hujus unius Balsami ope intra paucos dies plene curata fuerint & in Mammis, & alibi excitata „ post inflammationes Apostemata notabilia.

„ Ex hoc autem experimento, haud parvi pendendo, censui Ulcerum Apostemata consequentium „ Mundationem ac consolidationem consistere in „ Correctione puris acidi, rodentisque ulceratæ parti adhærentis, atque sanguinem ipsi nutriendę dicatum ex parte saltem corrumpentis, ac in novum „ pus vertentis: Corrigi verò illud pus parti affectę „ adhærens à sulphuris Balsamo laudato, imprimis „ ratione Olei Aromatici, adeoque sale volatili oleoso abundantis, à quo spiritus acidus in pure luxurians, quin sanguinem in pus indies corrumpens „ non tantum obtundatur, sed insuper mitigetur, „ emendeturque ita, ut affluens sanguis partes prius „ consumptas brevi reparet, consolidationemque ultimam expediat.

Ultimus tandem curandæ inflammationis scopus est, ut symptomata, illam nonnunquam comitantia placentur. Sunt autem ea ut plurimum quatuor, dolor, Durities, Gangręna, Febris. Inter hæc primum locum dolor obtinet, in eoque sedando diligentem esse Medicum oportet, Nam pręterquam quod vires prosternit, functionesque debilitat, etiam fluxiones ciet, adeoque inflammationem auget. Igitur imponatur cataplasma ex mica panis albi & lacti dulci, addito croci pulvere, confectum. Vel

℞. Flor. camomillę, meliloti, sambuci an. Mj. coctis in lacte dulci, & in mortario contusis adde farinę seminis lini, fœnigręci an. ℥ij. vitellos duorum ovorum, olei rosacei ℥iß. M. F. catapl.

Quod si dolor perseveret, nec his cedat remediis, ad validiora confugiendum erit, usurpatis etiam Narcoticis; ea tamen cautione, ne inde parti inferatur Necrosis. In hoc casu itaque cataplasmati addantur folia Hyosciami, Papaveris, Solani, &c.

Durities vel Gangræna quomodo curari debeant, suis locis sumus dicturi.

Ad curam Febris quod attinet, ea ad Medicum potius, quàm Cheirurgum spectat: Tolli tamen ut plurimum solet Diæta, venę sectione, & Medicamentis, quę in phlegmonis curatione observanda modo docuimus. *Ioh. Munnicks Praxeos Chirurgicæ lib.* I.

Consultatio.

Inflammatio erysipelatodes cubiti in viro quodam Reverendo.

Maximi in Medicina momenti est, Vir Reverende, non tantum similia à dissimilibus secernere atque morborum naturam exploratam penitusque cognitam habere; sed & perspectâ morbi ideâ & vero schemate remedia cuique affectui debita prudenter assignare. Hoc opus, hic labor. Quod affectus qui Te affligit, sit phlegmone erysipelatodes in cubito oborta, ut scribis, facile crediderim. Venarum eminentia & tumor rubeus in parte affecta, atque in tumore fervor ac pulsatilis dolor, quę graphice admodum in

in literis tuis delineasti, id ipsum manifeste evincunt. Methodum vero in curatione susceptam probare nullus possum. Vidi plures ægros periisse magis debitorum remediorum neglectu, quam intempestiva & temeraria sæpe eorundem administratione. Venæsectio, ut fecisti, nullo modo omittenda erat, quæ in corpore plethorico, quale tuum est, omnino requiritur, & præcipuus scopus est in morbis à plenitudine obortis, ne scilicet sanguinis copia ad affectam partem confluens malum adaugeat, dummodo in principio instituatur. Inchoantibus enim morbis ex Hippocratis decreto, si quid movendum videtur, movendum. Gignitur enim phlegmone ex sanguinis copiosioris influxu quàm pars postulat, undecumque etiam influat, aut si qualitate præter redundantiam molestus sit. Requirebat eandem febris; quæ accessit, non quidem acuta, quod materia phlegmones in parte externa, longe à corde dissita, hærebat, magna tamen, quod inflammatio fuerit magna & profunda. Huic generationi in Te proculdubio, si præincipientem causam respexeris, magnam ansam præbuit, nimius concionandi labor & ardor immodicus, quo factum ut per æstum attenuato sanguine & concalefacto, exagitante motu & in fervorem sanguinis massam deducente, propulso foras sanguine è vasis majoribus ad minora; & inde ad minima, donec tandem è venis quasi expressus & ad inania musculorum spacia delatus, in phlegmonem degeneraverit. Ex quibus patet, quàm male & quanto damno tuo neglecta fuerit venæsectso. Nec obstabat, quam prætendis, virium imbecillitas, tanquam contra indicans, cum illa à gravante sanguinis & humorum copia, minime vero resolutione aliqua evenerit. De purgatione omissa itidem es culpandus, præsertim in corpore cacochymo & sedentariæ vitæ assueto. Etsi enim inflammationes maxime à sanguine natales ortus derivent, attamen ansam iis præbent humores vitiosi & calidi qui sæpe sanguinem secum rapiunt. Hi itaque expurgandi, quod commode effeceris infuso rhabarbari cum corrigentibus in decocto tamarindorum, addita uncia una syrupi rosarum solut. & de cichor. cum rhabarb. Quod phlegmonem ipsam attinet, cum jam suppurata sit nihil habeo quod addam. An sponte sua aperta fuerit, an verò ferro vel medicamentis, de eo nihil in literis tuis. Illud tædiosum, diuturnum & sæpe minus tutum. Hoc non sine dolore. Ut ut sit, pus diligenter evacuandum, non una vice, sed pluribus; dolor mitigandus; & si reliquiæ quædam non suppuratæ apparuerint; in pus concoquendæ; vulnus mundificandum, ut ejus fieri possit agglutinatio, & alia, quæ Chirurgo tuo ex artis lege administranda relinquo. Tu his fruere in commodum tuum uberrimum, meque, ut facis, amare perge vale. *Fredericus Lossius in Consilis Medicis.*

Observationes.

Rustica quædam mulier magnam phelgmonem in brachio habebat, huic cùm menstrua deficerent, facta est phlebotomia in crure ex loco opposito. Postea applicuimus parti affectæ quæ repellerent.

℞. Aceti opt. ℥iij. album ovi ℥i. aq. rosar. ℥iß. rosar. rub. pulv. ʒß. M. & petias lineas in hoc liquore madefactas loco affecto applicato. Hoc utebatur Benedictus Faventinus Præceptor meus.

℞. Unguent. de cerussa ℥ii. succi plantag. & semperv. an. ℥i. aq. rosar. ℥ii. M. & cum petiis lineis apponito. At cum hæc valde repellentia ob insignem dolorem minus juvarent, apposui emplastrum ex mica panis cribellati cum oleo rosac. & lacte; quod in omnibus inflammationibus cum rubore sæpe experti sumus, & dolorem sedare, & fluxum materiæ inhibere; dolor vero illo apposito mitigari cæpit, & inflammatio cessare. Interim statim post sanguinis missionem corpus purgavimus.

In alia, ad inflammationem brachii inunximus primò unguento rosaceo. Postea cum dolor intenderetur, cataplasma sequens imposuimus.

℞. Malv. m. iiii. pistentur ad mollitudinem, add. farinæ hordei ℥ß. ol. viol. rof. unguenti popul. an. q. s. F. cataplasma: septies fuit reiteratum. Postea etiam brachium inunximus unguento populeo, oleo viol. amygd. d. rof. an. part. æq. imposito deinde iterum cataplasmate suprascripto, tandem bene habuit & à phlegmone curata est: alteri hoc cataplasma egregie profuit & dolorem sedavit.

℞. Farin. tritic. q. s. coq. in aqua, addendo ol. rosac. q. s. & parum croci; hoc etiam maturat: hoc item emplastro commode sæpe usi sumus ad dolorem sedandum, & tumorem & tensionem remolliendam, & materiam insensibiliter resolvendam.

℞. Farin. sem. lini, fænugr. sem. aneth. fl. chamæm. melilot. bisinal. coq. pistentur & corporentur cum mucilag. sem. althææ & butyro recenti, potest addi in processu farina fabarum. *Petrus Forestus. obs.* 5. *lib.* 1. *obs. Chirug.*

Ubi cognoveris resolventia non complere opus suum, statim debes sollicitare ipsius phlegmones suppurationem, quam complebis sequenti emplastro,

℞. Rad. malv. fol. viol. an. M. iß. rad. alth. minutim incis. ℥ii. rad. lil. alb. ℥iß. bulliant omnia in aq. ad medietat. consumptionem: deinde adde mucil. sem. caulium ℥iß. farin. frumenti ℥i. pingued. porcin. butyr. rec. lact. mulier. an. ℥i. ol. lil. alb. amygd. d. an. q. s. ad impinguandum emplastrum, quod calidum loco dolenti apponatur. Ad idem egregie maturans & suppurans.

℞. Lactis vaccin. ℔i. medull. panis subtiliter trituratæ ℔i. succi caulium ℥iii. croci ʒß. ol. lil. alb. ℥iii. M. & calide apponito: maturata vero phlegmone (cujus indicia erunt mollities cum undositate apparens, carentia doloris, & tensionis privatio;) debes te præparare ad illius disruptionem, quod si patiens ferro vel igne terretur, disrumpatur sequentibus.

℞. Diachyl. simpl. ℥ii. fermenti ℥i. ol. amygd. d. ℥ß. M. grosso modo, extend. supra corium, in medio pone stercor. columb. subtiliter pulver. ʒi. & phlegmoni applicato; stercore apposito in loco in quo habilior erit ejus disruptio: secundum ingenium est hoc ruptorium.

℞. Fermenti ℥ß. salis ℥i. aceti opt. ℥ii. pulv. cantharid. ℈iv. omnia simul bene misce, & in mortario bene ducantur, quousque fiat pasta, cujus ʒß. vel secundum quantitatem phlegmone disrumpendæ applicabis apostemati, superposito emplastro supradicto: rupto apostemate, sic ut plurimum medicaberis.

℞. Terebinth. ℥ii. vitell. ov. numero 1. optime agitentur simul, quousque F. forma unguenti, in quo tentam factam ex pecia vel ejus filis ad quantitatem foraminis affecti intinges, & foramini impones; tum vero ipsum unguentum extendes supra peciam, & totum apostema teges: factaque idonea ligatura non multum stricta, ne prohibeatur eventatio spiritus & caloris ad membrum, & materiæ residuæ maturatio: sic continuabis per dies, donec materia fuerit sufficienter evacuata, & labia

vulneris optime digesta. Postea ad majorem mundificationem & absterſionem, appones unguentum ſequens, & tentam intinctam in eo.

℞. Terebinth. ℥ij. mell. ℥i. M. & uſui ſerva; ſemper ſuperponendo unguentum digeſtivum prius factum: mundificata phlegmone, quod poteris videre ex privatione generationis ſanici & alterius malæ materiæ currentis ex ulcere & ſufficienter abſterſa, indigebit tunc ulcus incarnatione & conſolidatione: ideo cum ſequenti unguento procedes.

℞. Terebinth. ℥ii. mell. ℥iß. thur. maſtich. myrrh. aloes; an. ʒi. ſarcocoll. ʒß. pulverizanda pulver. & omnia in mortario bene ducantur & agitentur, quousque F. unguentum: & ſic continuabis uſque ad veram ipſius conſolidationem: hæc Præceptor meus Faventinus admonebat: ſi vero vehemens dolor inflammationi acceſſerit, modis omnibus is mitigandus eſt, quod ſi anodynis non demulcetur ad narcotica tranſeundum erit: inter hyoſcyamum admirandam opem ſæpe contuliſſe frequenti experimento præter quorundam authoritatem comprobatum eſt: itaque folia ejus ſub calidis cineribus coquito, recenti axungiæ miſceto & admoveto; hoc vehementer dolores mulcet, & phlegmonoſos tumores ad ſuppurationem perducit. Petrus Foreſtus. ſchol. obſ. 5. lib. 1. obſ. Chir.

Vir quidam vexabatur in metacarpio & gibbo manus phlegmone ſeu apoſtemate calido: exhibui balſamum ſulphur. ut eo mane meridie ac veſperi apoſtema probe illiniret, & linteola ſuperimponeret cum levi ligatura; quod feciſſet, ſtatim maturationem, mox diſruptionem & tandem perpaucis diebus conſolidationem & optatam curationem conſecutus eſt. *Martinus Rulandus. curat.* 90. *cent.* 1.

Plurimos, cum paterentur apoſtemata, ſeu phlegmones, ſanos feci intra paucos dies ſolo emplaſtro diaſulph. (cujus deſcriptionem, vide lib. 18. ſect. 22. ſubſect. 4.) admovi autem illud mane & veſperi, unde citiſſime ad ſuppurationem venerunt. Deinceps ultra rupta, & indies his mundificata, mox ad conſolidationem perducta ſunt: quia in hoc emplaſtro miranda & celeris ineſt vis emolliendi, ſuppurandi, rumpendi, abſtergendi & conglutinandi. *Martinus Rulandus. curat.* 94. *cent.* 1.

Cuidam laboranti phlegmone eryſipelatode in facie, folia hederæ arboreæ in aqua quæ à tectis tegulatis cæruleis defluit cocta, & humida ſupra faciem poſuimus: hoc experimentum habuimus à Chirurgo quodam ſeniore, quod in ſeipſo, tum ſua uxore ſæpius, ad guttam quoque roſaceam in facie expertus fuerat: & ego in quamplurimis: ſemper enim mihi fœliciter ſucceſſit applicatio fol. hederæ poſt univerſalia adhibita remedia: eodem modo & fol. tuſſilag. cocta in aqua & appoſita egregie proſunt, ut expertus ſum; quanquam in herpere magis conveniant. *Petrus Foreſtus. obſ.* 6. *lib.* 1. *obſ. Chir.*

Plantæ pedis inflammationes periculoſæ.

Cum plantæ pedis partes ſint nervoſæ, ac proinde exquiſitiſſimo ſenſu prædītæ, atque in parte decliviori ſita, non leviora ſymptomata ex ipſarum inflammatione oriri ſolent, cujus rei exempla aliquot in gratiam tyronum hic in medium adferre non gravabor. Juveni cuidam Coloniæ viginti circiter annorum ætatis, ex domeſticis generoſi Viri Dom. Gulielmi de Flodorff. Dn. in Leud. & Wel. &c. cum ex nimis violenta deambulatione dolor in ipſa planta pedis exortus eſſet, & ab initio remedia nulla adhibita fuiſſent, auctus eſt dolor, & mox ſequuta inflammatio. Ego vocatus totum pedem in tumorem elevatum, & phelgmone occupatum inveni. Dolor aderat maximus, & ad coxas uſque ſe ſe extendens; febris continua & ardens; inquietudines item, delirium & lipothymiæ. In curatione autem hunc in modum proceſſi. Inſtituta victus ratione tenui, ſequenti potiuncula corpus purgavi.

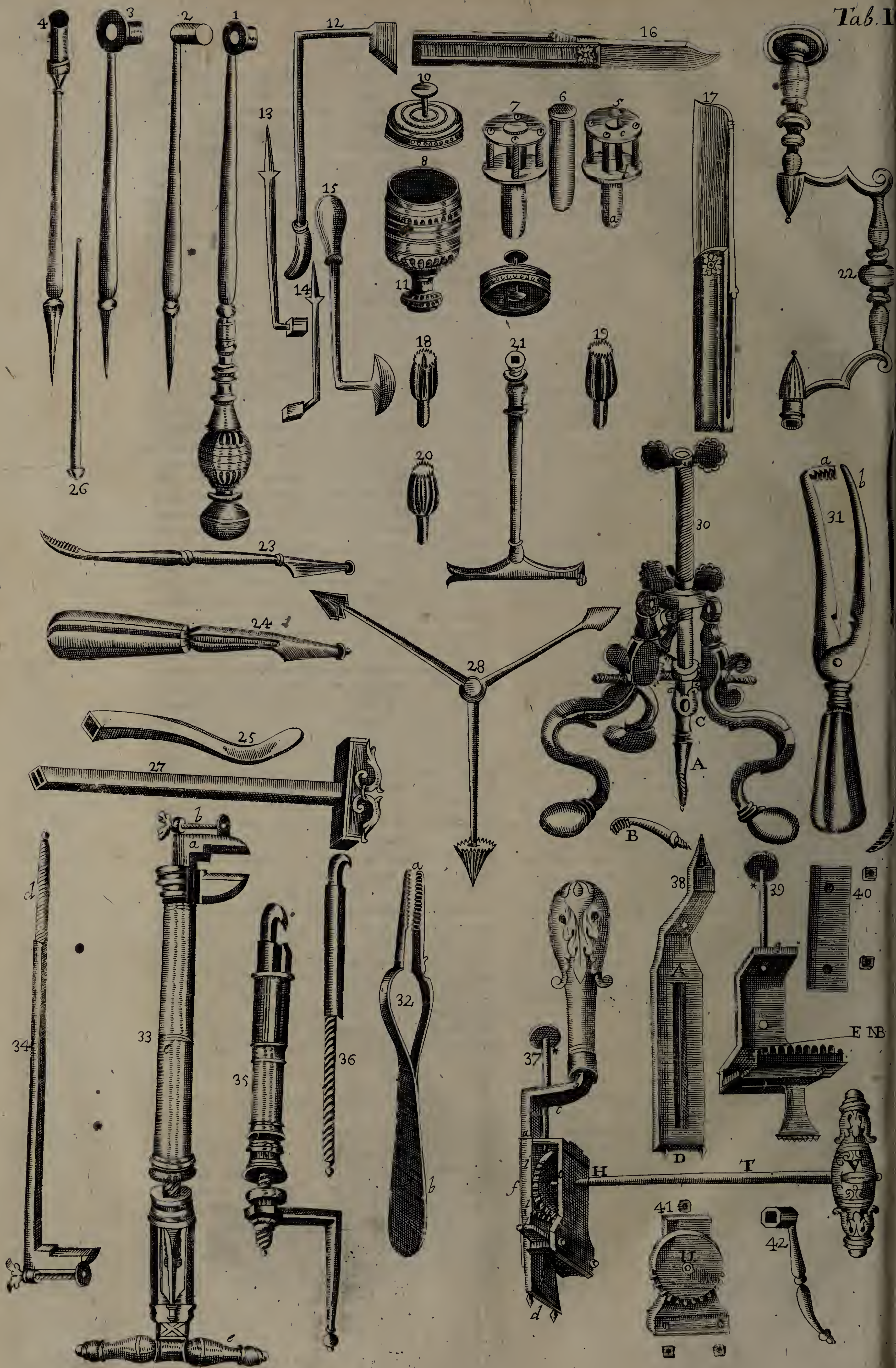
℞. Electuar. de ſucco roſar. ℥ß. pulver. Paſſavanti cum rhabarb. ℈iß. ſyr. roſar. ſol. ℥i. cum decocto agrimon. veronic. radic. lapath. acuti, cortic. inferior. radic. frangul. & ſem. aniſi, fiat potiuncula. Qua clementer expurgatus fuit, Eadem die poſt cœnam per duas horas ipſi ad gr. vi. laudani exhibui; quievit ea nocte, vireſque aliquo modo refocillatæ fuerunt; quapropter poſtridie venam brachii lateris laborantis incidi, & ſanguinem ad ℥x. extraxi, erat enim plethoricus & robuſtus, hinc febris, dolores & inflammatio multum imminuta ſunt. Statim quoque ab initio, coxam, genu, & quicquid ab inflammatione liberum, ſequenti linimento inunxi:

℞. Olei roſac. ℥ii. olei lumbric. & axung. human. an. ʒii. M. loco vero affecto, quia pinguia ex Galen. doctrina lib. 5. de ſimpl. med c. facultatib. admovenda non erant, ſequens applicui cataplaſma:

℞. Sem. cydonior. fænigr. alth. an. ʒii. pulveriſentur & macerentur aqua calida per duas horas, deinde admiſce farinæ hordei ℥iii. pulver. roſar. ℥ß. coquant. cum ſ. q. aq. ad formam, cataplaſmatis, poſtea admiſce vitellum ovi cum albumine; applicetur & renovetur quotieſcunque opus videbitur. His adhibitis medicamentis dolor multum ceſſare cœpit, & locus materiæ apparuit, cui emplaſtrum baſiliconis, toti vero pedi cataplaſma præſcriptum applicui. Et quia pars illa pedis maxime calloſa, lacte calenti, in quo ſemen fænigræci, folia malvæ & violarum incocta erant, diligenter fomentavi; deinde novaculâ calloſitatem illam abraſi, quemadmodùm obſ. 97. cent. 1. in curatione paronychiæ ſcripſimus. Sic brevi in ipſa planta pedis rupta vomica, feliciter evaſit. Interim dum circa curationem atque ſanationem hanc occupatus eram aliquoties mihi narravit Generoſa Dom. de Leud. quendam ex ſuis conſanguineis ex ſimili morbo intra paucos dies extinctum fuiſſe. Quod mirum nemini videri debet; cum locus iſte, ut antea dixi, ſit nervoſus, & exquiſitiſſimo ſenſu præditus, ut proinde graviſſima ſymptomata accerſeret. *Gulielm. Fabr. Hildanus obſervat. Chirurgicar. cent. iii.*

INSTRUMENTA CHIRURGICA.

Plura hinc inde in toto opere diſperſa repetientur. Verùm non ſic minùs præcipuam ipſorum partem ſub hôc ipſô titulô tradere neceſſarium credimus: Ac propterea ſequentes tabulas ſuper iis exhibemus.

Tab. I
1
2
3
4
5
6
7
8
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
A
B
C
D
E NB
H
T

TABULA NONA.

Offert varia instrumenta pro cauteriis inurendis, ut & illa omnia quæ in Tripani Operatione, ut in ossium cranii fractorum lævigatione adhibentur.

Fig. I. Exhibet cannulam ferream, per quam fonticulis loco in suturâ coronali inurendo, & priùs atramentô adnotatô, fortiter impositam, trajicitur subsequens cauterium solidum Figurâ 2. expressum, hocque bene ignitum.

Fig. 3. Denotat itidem cannulam ferream, superiori paulò profundiorem, excipiendo cauteriô Fig. 4. expresso destinatam. Hoc ultimum cauterium non est solidum ut prius, sed cavum ac incidens, adhibeturque cùm animus est in fonticulô prædictô applicando, non tantùm locum applicationis inurere, sed etiam incidere.

Figuræ 5. 6. 7. 8. 9. 10. & 11. Depingunt totam illam machinam quâ utebatur Casserius pro fonticulis applicandis iis qui ad visum ferri, vel cupri ignis perhorrescebant. Hic scilicet stylus ex cuprô solidus 6. immittitur in tubum ab inferiore parte cæcum, qui descendit de lamina superiori ad inferiorem Figurarum 5. & 7. totumque hoc machinamentum in pixidem ligneam, cum suô operculô Figuris 8. & 9. delineatam, & ab inferiore parte apertam reponitur, ut sine adspectû ignis tubuli ignitum stylum continentis extremum loco cui fonticulus inurendus venit immediatè applicari, imò per pistillum 10. per pixidis operculi medium trajectum, fortiter ad validiorem impressionem comprimi queat. Videant jam nostri an operosô ejusmodi instrumentô opus habeant.

Fig. 12. Exhibet cauterium incisorium quô pars aliqua non tantùm rescinditur, sed etiam vi igniti instrumenti in id adhibiti hæmorrhagia sistitur.

Fig. 13. & 14. Sistunt illa cauteria quibus internodia eximuntur, ac putredine accedente commodè uruntur, imò ob gangrænam emortua eradicantur.

Fig. 15. Oblongum ac convexum præbet cauterium, putredini ossium quorundam inurendæ accommodatum.

Alias non addimus cauteriorum figuras, illa enim siquidem variare debent & in formâ, & in magnitudine, ut & etiam in metalli crassitie; pro ratione & figurâ partium quibus applicanda, veniunt, ut & pro amplitudine vulnerum, ulcerum, ac ossium cariosorum quibus imponi debent; item etiam pro ratione gradus ignis in illâ applicatione requisiti. Hæc omnia ingenio ac industriæ operatoris committi debent, qui nosse debet quomodo apta confingenda veniant instrumenta, variis suis applicationibus facientia.

Fig. 16. Est instrumentum, quod ab Hipp. *lib.* 2. *de morb. cap. de suppurata peripneumonia*, μαχαιρὶς ςηθοειδὴς à Celso autem & Paulo passim *Spatha* appellatur: Scalpellus nimirum anceps, utrinque acutus, & in superiore parte paululum latus, qui in extremitate sua unam cuspidem coit. Hoc vulnera capitis in crucem vel triangulum dilatantur, & paracentesis in thorace tutò peragitur.

Fig. 17. Est *culter rasorius*, sive scalpellus rectus, ex una tantùm parte incidens, ex altera verò retusus, quo utuntur, quando partium subjectarum non est habenda ratio, videlicet in cute capitis incidenda usque ad cranium, & gummatibus Gallicis, in tibia præsertim vel alibi, aperiendis: deinde ubi utraque acies aliquid lædere potest, ut in fœtu mortuo intra uterum in plures portiones dissecando, & vulvæ carunculis incidendis. *Italis* vocatur *Scodeghino.*

Fig. 18. Est *Modiolus mas*, seu instrumentum ex optimo chalybe paratum, cavum, teres, imis oris serratum & quatuor alis præditum: Illa scilicet pars Trypani, quæ circa os circumvolvenda est, & dicitur Græcis χοινικίον, Celso verò l. 8. c. 3. *modiolus*: qui in medio clavum habet, ut, in principio circumvolutionis, *calvaria à pericranio denudata*, firmiter insistat, & partes circumpositæ, labia nempè vulneris & pericranium, ut maximè sensibiles, ab offensione tutiores reddantur. Quòd si modiolus in principio adhibendus clavum non haberet, summo cum periculo, & vehementi dolore fieret perforatio calvariæ.

Fig. 19. & 20. Sunt *Modioli fœminæ*, ejusdem magnitudinis cum præcedenti masculo, neque aliter different hi & ille, nisi quod clavo careant, unde *fœminæ* nuncupantur. Antequam his fœminis utimur, beneficio masculi cranio aliquod vestigium imprimendum, ut ei fœminæ firmius insistere possint. *Pro perforatione autem Cranii administrator ad minimum tres, sed exactissimè æquales modiolos in promptu habeat, unum nimirum masculum & duas fœminas*, ut aliquoties mutari, & in aquam frigidam, aut oleum rosaceum immergi queant, ne vel scobe pleni operationem retardent, vel ex crebra circumrotatione calefacti, cranium ipsique subjectas membranas inflamment.

Inventio alarum, quæ modiolos in cerebri membranas, vel propriam substantiam immergi prohibent, summum Hieronymo Fabritii ab Aqu p. ingenium arguit: nam quamvis ex recentioribus nonnulli, ut Vid. Vid. *lib. Chir.* 4. *c.* 10. & Joan. Andr. à Cruce l. 7. *de instrum.* etiam alarum in modiolis mentionem faciant, eas tamen nullus eorum tàm exactè & accuratè fabrefieri curavit, quàm Fabritius. His modiolis nunquam non felici successu sum usus, utunturque hodierna tempestate (omnibus veterum instrumentis, quæ olim ad perforandam calvariam excogitaverunt, & quorum schemata apud citatos modò Autores & Paræum l. 9. c. 18. inveniuntur, rejectis) chirurgi, præcipuè Patavini, Fabritiique in praxi & professione chirurgica successores; inter quos superstes est celeberrimus ille Medicus, Chirurgus & Professor Patavinus, Petrus de Marchettis, Eques Divi Marci Venetorum, meus olim in Anatomia & Chirurgia, per plures annos, respectivè condiscipulus, cujus mirificam operandi dexteritatem (qua ferè omnibus Italis palmam præripit) tota non tantùm Italia, & undique concurrens studiosorum cohors stupet, sed ea innumeri felicissimè restituti quasi ad cœlos usque extollunt.

Fig. 21. Est Trypani altera pars, quæ manubrium seu *vertibulum* appellatur, & excisum habet foramen, quo mediante *modiolorum apex gossipio involutus* promptè excipitur & extrahitur; quotiescunque commutatio τ͂ χοινικίων fuerit necessaria.

Hac ratione ex modiolo & vertibulo componitur *Tripanum*, quò citò, tutò & jucundè perforatur cranium.

Fig. 22. Moderniores Chirurgi aliud manubrii genus adinvenerunt, figurâ hâc notatum. Illud eſt arcuatum, & commodè poſtquam nodô ſeu globô in ſuperiori ſuô extremô poſitô, fronti operatoris fuit applicitum, ejuſdem manû vertitur ſic, ut perforatio promptiùs perfici queat per modiolum inferiori extremo inſertum.

Fig. 23. Eſt inſtrumentum compoſitum ex ſcalpro (ob lenticulam in extremitate) lenticulari dicto, & vecte. In fine perforationis cranii, hic *Vectis* inter labia exciſi oſſis immittitur, ad oſſiculum hinc inde movendum, ut vacillet, & volſellæ (*Tabul. hujus Fig.* 32.) parte dentata auferri poſſit. Confert quoque ad modicas cranii depreſſiones elevandas, firmitatem ſuam in manu ſola chirurgi obtinens. Lenticula inſervit ad aſperitates (*quæ poſt terebrationem, & oſſis exciſi remotionem relinquuntur*) abradendas & lęvigandas, ne cerebri membranæ, ob continuum earum motum, illis alliſæ offendantur.

Fig. 24. Eſt *inſtrumentum Lenticulare* ſolùm, quod oras facti foraminis, veluti modò dictum, lęvigat, ne membranas pungendo, dolorem & inflammationem inferant.

Fig. 25. Eſt lamina argentea (*ex ferro enim nunquam parari debet, ob ipſi ingenitam frigiditatem, quæ tam craſſæ quàm tenui membranæ cerebri nocet*) firma, paulùm reſima, & ab exteriore parte lævis, quâ utimur in magnis cranii depreſſionibus & fracturis, ubi ter quaterve cranii os tripanô perforare; atque foraminum interſtitia excindere neceſſarium eſt; tunc enim lamina inter calvariam & duram matrem demittitur, ut ejus pars exterior cerebro propior ſit, ne acumine forcipum & ferrularum, membranæ cerebri vel pungantur, vel incautè incidantur. Hinc membranæ cuſtos dicitur, Græcis μηνιγγοφύλαξ.

Fig. 26. Eſt inſtrumentum decuſſorium, quô dura mater modicè depreſſa, cranio exactè applicatur, ut purulenta materia inter cranium & membranas collecta, per foramen modiolis factum facilè egrediatur.

Fig. 27. Eſt malleus plumbeus, quem olim uſurpârunt, quando ſcalpris inciſoriis particulam cranii ſeparare voluerunt, ad prohibendum ſtrepitum & cerebri commotionem. Recentiores Chirurgi utuntur ad hanc operationem forcipibus & ferrulis.

Fig. 28. Eſt terebra triformis, inſtrumentum ſcilicet merè ferreum, tribus, iiſque diverſis terebris conſtans, quarum uſus in puncturâ cranii, quæ ambas laminas non penetrat, eſt neceſſarius, ut iis veſtigium calvariæ impreſſum deleatur.

Fig. 29. Eſt vectis qui in depreſſionibus cranii elevandis uſurpatur, quique valentiore attollit robore, quàm qui figurâ 23. delineatur.

Fig. 30. Eſt inſtrumentum, ob triplicem baſim quam habet *Triploides* appellatum. Si depreſſio cranii tam magna eſt, ut præcedentes vectes ob infirmitatem non ſufficiant, *Triploidis* vectem B. (ſi ſpatium adeſt) ſubmitto, & os depreſſum perpendiculariter attollo. Si autem locus huic vecti non conceditur, media depreſſio, triploidis terebrâ A. ultra diploidem perforari debet, & dictô elevari modô, unicè cavendo ne terebra ambas cranii laminas perforet, & duram matrem pungat.

Fig. 31. Eſt vectis, quô utuntur alii in maximis calvariæ impreſſionibus, imitando vietores, qui doliorum aſſulas intùs depreſſas ſimili vecte ſolent extrahere. Inditâ igitur vectis aduncâ extremitate a. ſub os depreſſum, alterum vectis brachium rectum b. oſſi ſano inniti debet, ut, dum manubrium dextrâ deprimitur, aduncâ inſtrumenti parte id quod depreſſum eſt erigatur.

Fig. 32. Eſt inſtrumentum ad operationes manuales valdè neceſſarium, quod Celſus volſellam, Paulus Aegineta ἀκανθάβολον vocat. Hujus parte duplicatâ & dentatâ a. fruſtulum oſſis corruptum ac mobile, ſpicula item & globuli, eorumque fragmenta, turundæ atque pili, & quæ idgenus alia in vulneribus extranea reperiuntur, extrahunt. Famulatur prætereа medicinæ comptoriæ, eâ namque fœminæ pilos in ſuperciliis & aliis corporis partibus radicitùs extirpant. Latiore ſui parte b. ad ceratorum conducit extenſionem, item ad pericranii ab oſſe ſeparationem antequam modiolus admoveatur.

Fig. 33. Eſt forceps exciſoria, cum roſtrô pſittaceô a. cui ſuperiùs cochlea umbellata b. affigitur, quæ roſtrum ad duram matrem immergi vetat. Inferiùs habet manubrium c. quod cochleæ d. fig. 34. circumvolvitur.

Fig. 34. Eſt roſtrum pſittaceum extra ſuam cannulam e. Figuræ 33. poſitum.

Fig. 35. Eſt forceps alia cum roſtrô vulturninô, cannulata, ad cujus cochleam circumducitur clavis.

Fig. 36. Eſt roſtrum vulturninum ſine cannula depictum. His forcipibus oſſis aliquod fruſtulum in curatione vulnerum capitis, partim rumpendo, partim incidendo, aufertur.

Fig. 37. Eſt ferrula verſatilis, tympanis duobus, iiſque dentatis prædita, utilis maximè ad intercidenda duorum vel trium foraminum, modiolis factorum, interſtitia: Ubi enim vectes ob rimæ anguſtiam ſpatium non habent, interdum opus eſt ut in craniô duo vel plura foramina modiolis conficiantur, quorum interſtitium hâc ferrulâ, ſine ullô læſionis periculô interciditur, quò vectis ad elevandum commodius ſubmitti, & oſſis fruſtulum, quod non rarò membranas pungit, eximi poſſit. Hujus inſtrumenti partes conjunctæ literis minuſculis, ſeparatæ verò majuſculis notantur.

Fig. 38. Eſt lamina ferrea A. in mediô ſecundùm longitudinem exciſa, quæ ſuperius manubrium B. habet, & foramen C. in flexurâ laminæ, inferiùs autem utrinque aciem acuminatam D. quibus cranio nudato firmiter inſiſtit.

Fig. 39. Eſt claviculus umbellatus aſteriſcô notatus, per foramen C. Fig. 38. tranſiens, unde capſulæ E. infigitur. Hæc capſula laminæ ferreæ foramini A. Fig. 38. beneficiô orichalceæ lamellæ Fig. 40. regulariter annectitur per duas cochleas quas capſula in parte averſâ obtinet, correſpondentes orichalceæ lamellæ, totidemque nodulos, ut Chirurgus beneficiô claviculi, capſulam in ipſô operandi actû, ſurſùm & deorsùm, pro libitû movere valeat. Foramini H. axis rotulæ imponitur, ut ex Fig. 41. & rotulæ centrô apparet. Lamella I. ſuperiùs dentata eſt, & ibi excipit rotulam; inferiùs L. utrinque æqualis, ut ferrula K. in capſulâ, & Figuræ 41. fiſſuris M. beneficiô rotulæ & capuli, regulariter dextrorſùm & ſiniſtrorsùm moveri apta ſit. Lamina orichalcea N. in mediô cava eſt, & duas habet cochleas O. hujus laminæ beneficiô ferrula, cùm inſtrumentum planè fuerit compoſitum, æqualiter hinc inde ducitur.

Fig. 40. Eſt lamella orichalcea, cum duabus materculis, quæ ſuprà noduli vocantur.

Fig. 41. Eſt rotula ſemidentata P. & dimidia capſula Q. unà cum tribus foraminibus R. quibus tres cochleas Fig. 39. recipit, cum nodis, ſeu materculis S. firmatas.

Hæc

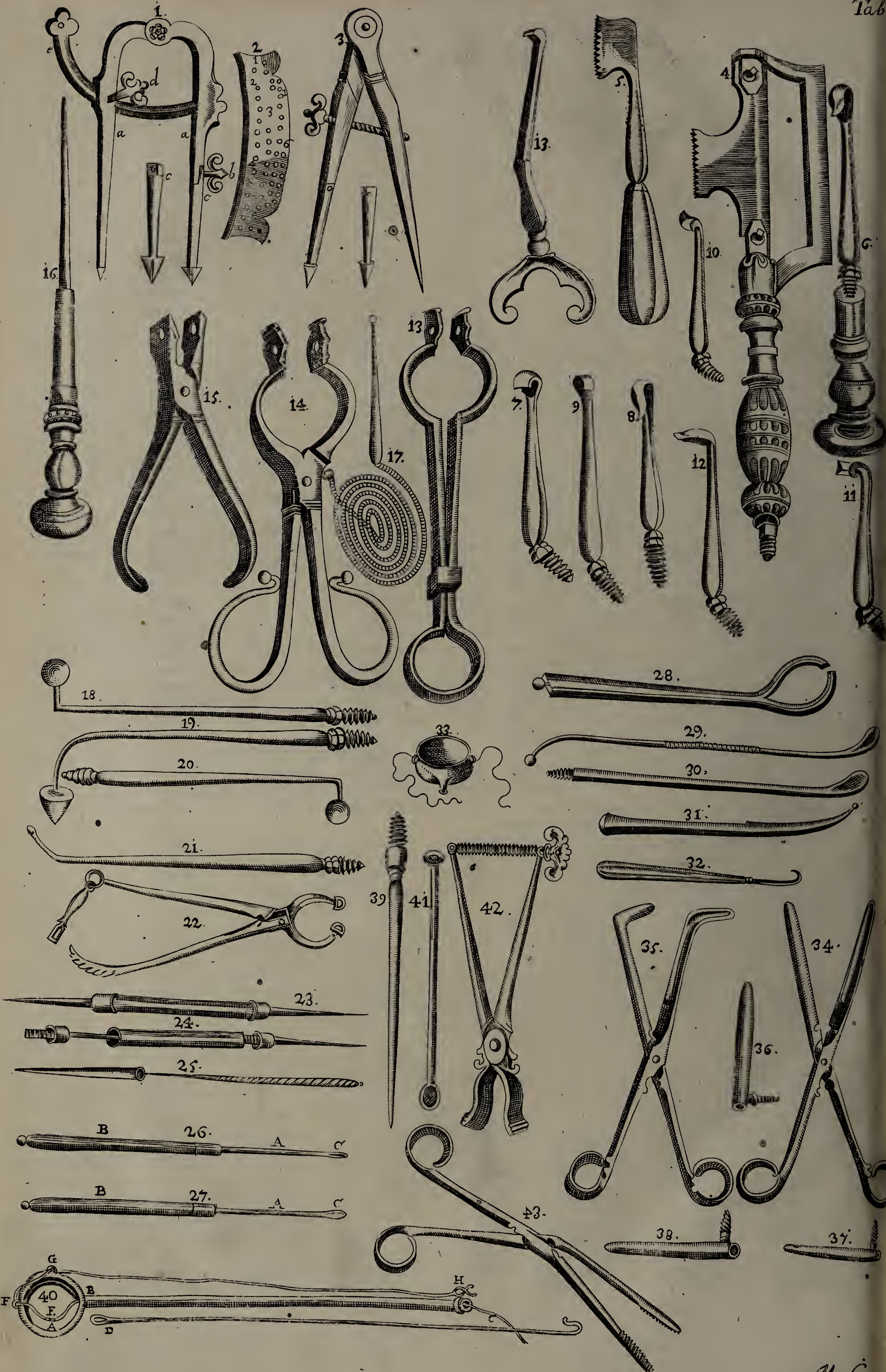

Tab.
1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.
16.
17.
18.
19.
20.
21.
22.
23.
24.
25.
26.
27.
28.
29.
30.
31.
32.
33.
34.
35.
36.
37.
38.
39
40
41
42.
43.
M. fc.

Fig. 42. Est clavis, quâ instrumentum in suas partes dividitur, & iterum ex iis componitur. Litera T. axim notat, quæ capsulam & rotulam in parte aversâ perforat: V. verò ejus manubrium indicat.

Hæc machina à Sculteto excogitata, admodùm operosa est, & paulò obscuriùs explicata; sed ea facilè carere possumus, quandoquidem ad pompam magis quàm veram utilitatem, excogitata videtur.

TABULA DECIMA.

Hâc Tabulâ delineantur rursùs quædam alia instrumenta pro Tripani operatione, ut & alia varia in fracturis Cranii adhibenda: Item pro setaceô in nuchâ conficiendo; Pro diversis oculorum & palpebrarum morbis; ac tandem pro polypô narium extrahendo, uvulâ exscindendâ, cum oris dilatatoriô, & rostrô gruinô obtusô.

Fig. I. DEmonstrat Tripanum minoris apparatus, quod Chirurgi qui Martem sequuntur facilè possunt sibi comparare. Formam habet circini, & commodè contrahi ac dilatari potest, pro vulneris, aut puris super durâ matre collecti majore aut minore extensione. Hic autem,

- a a. Pedem terebelli exhibet.
- b. Parvam cochleam.
- c c. Duas diversas acies quæ pedi a. imponuntur, prout occasio exigit.
- d. Majorem cochleam, quam incurvatus clavus e. sustinet, quô terebellum extenditur & retrahitur, pro occasionum varietate.

Fig. 2. Est defensorium, quod in modum cranii incurvatur: Multis hoc & variis foraminibus 1. 2. 3. 4. 5. 6. non tamen penetrantibus, pertusum est; pes autem tripani in iisdem firmatur. Nam in illius cranio impositi, foramine aptiori, immititur tripani pes alter terebræ a. & postquam locus in nudatô craniô perforandus atramentô delineatus est, terebellum ad eius mensuram per cochleam d. laxatur vel contrahitur: Quibus peractis & acie c. alteri pedi infixa circumvolvitur in circulum donec ossis partem auferendam exciderit.

Fig. 3. Idem quod prior repræsentat, sed simpliciori extructum methodô.

Fig. 4. & 5. Repræsentant ferrulas rectas, quibus interstitia foraminum modiolis in craniô factorum interciduntur, & scissuræ capillares, non penetrantes abolentur, craniique exterior caries abraditur.

Fig. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. Exprimunt scalpra varia, cava scilicet, semilunario, acuminata ac plana, quibus in fissuris capillaribus, & ubi penetratio dubia est, Chirurgus uti potest. Illa itaque semper parata habeat, ne ex indigentiâ occasionem operandi, quam præcipitem esse nemo non ignorat, cum patientis periculô, & famæ propriæ naufragiô, perdat. Cum os cariosum in partibus extremis, femore, tibiâ, humerô & cubitô, deradendum est, scalpra majora & validiora confici debent; eaque omnia ex chalybe optimè depuratô, ut acies promptissimè abradat, parentur necesse est, ac manubriis instruantur ad formam illius, quod in Fig. 6. depingitur.

Fig. 13. Forceps est, cujus extremitates duæ superiores foraminatæ, per annulum mobilem ad inferiora depictum, stringuntur. Quique cum necessarius est quando Chirurgus famulum non habet qui sibi acum optimè ignitam ad parandum in nuchâ setaceum porrigat.

Fig. 14. Alius est forceps qui digitis Chirurgi in annulos inferiùs positos immissis stringitur, quibusque commodè utitur quando pars occipitis perforanda valdè carnosa est ac pinguis: Sic enim cutis apprehensa, cum crassa sit, circulum ingreditur superiorem, unde minimè elabi potest.

Fig. 15. Forceps est qui neque cavitatem habet circularem in superioribus, nec annulos ad sui inferiora, quoque Chirurgus macilentorum nucham facilè apprehendere potest, donec acû candefactâ, sibi à ministrô porrectâ, cutim perforaverit.

Fig. 16. Est acus pro setaceô quæ palmam æquare debet longitudine, & crassitie suâ paulò minor esse foraminibus in superiori forcipis extremitate sitis, ut per ea pro inurendo setaceô facilè transmitti possit.

Fig. 17. Est puntale longum & angustum, funiculum rotundum ex sericô purpureô adstrictum habens, qui ad medieatem traductus in cutis foramine relinquitur. Puntali huic affixus est globulus cereus, ut sine dolore transeat.

Fig. 18. 19. 20. & 21. Sunt ferramenta sine manubriis varia, quibus bene candentibus occipitium in infantibus & puerulis comburitur. Quæ operatio in adultis etiam non raro peragitur.

Fig. 22. Est forceps per se stringens, quâ apprehenditur cutis, si setaceum simplici parandum venit sectione, seu perforatione per acum scindentem.

Fig. 23. Duas monstrat acus ad suffusionem deponendam aptas, quæ manubrio octogono argenteo ab utroque extremô insertæ sunt.

Fig. 24. Exprimit manubrium prædictum ab utrâque parte apertum, & in quô acus in alterô quidem extremô inserta conspicitur, in alterô verò cochleam tantùm exhibet.

Fig. 25. Est acus ad curationem cataractæ accommodata, cum manubriô & vagina argenteis.

Fig. 26. & 27. Exhibent acus, tum ad eandem postea deprimendam utiles, à Clariss. Antoniô Nuckiô inventas. In Fig. 26.

- A. Est acus ex chalybe.
- B. Manubrium ex lignô, argentôve.
- C. Mucro excavatus pro excipiendâ acû sequenquentis Fig. 27. ubi,

- A. B. Repræsentat acum cum suô manubriô
- C. Verò extremitatem ejus obtusam, quam fovea suâ excipit acus prior, ut sic commodè introduci queat in interiora oculi per corneam, & ex eô quòd obtusa est, minùs facile discerpat atque diffringat cataractam.

Fig. 28. Est annulus æneus, quem alii plumbeum volunt, utilis ad firmandum oculum in excisione pterygii, aliisque operationibus in illô peragendis.

Fig. 29. Est specillum oblongum, teres & argenteum, quod pro necessitate inflecti potest. Ejus alterum extremum latius est, alterum verò globulum rotundum & politum. Latâ specilli parte palpebrarum curatur coalitus, & pulveres ac plagulę unguentis illitę earum ulceribus applicantur. Globosam autem aliam

aliam extremitatem Chirurgi adhibent ad perſcrutandum vulnerum & fiſtularum ſtatum.

Fig. 30. Eſt ſpecillum compoſitum ex latâ extremitate ad prædictos uſus; & cochleâ in alterâ ejus parte acuminatâ, quæ goſſipiô obvolvitur, pro deterſione ſordium in vulneribus, ulceribus, ac præſertim fiſtulis oculorum.

Fig. 31. Eſt ſcalpellus falcatus ex unô tantùm latere incidens; cujus mucroni argenteus affixus eſt globulus. Hôc utebantur Veteres pro ſeparatione palpebrarum quæ coiverant cum tunicis oculi.

Fig. 32. Eſt hamulus auctus, ac in mucrone recurvatus, qui tam ad palpebram attollendam, quàm ad oculorum unguem levandum maximè eſt idoneus.

Fig. 33. Eſt vaſculum oculare vitreum, ex cryſtallô ita conficiendum ut exactè oculi orbitæ reſpondeat, & medicamenta per infundibulum de eô exſurgens immiſſa continere valeat ne defluant. Ab Aquapendente inventum eſt hoc inſtrumentum, forſan minùs neceſſarium.

Fig. 34. Eſt inſtrumentum rectum, ſeu potiùs tenacula recta, pro polypô è naribus extrahendô, ex chalybe conſtructa, extrinſecùs convexa, intrinſecùs conceva; aciem habens introrsùm recurvatam, quâ nihil prorsùs incidi poteſt præter apprehenſum polypum.

Fig. 35. Eſt inſtrumentum incurvatum, quô itidem inciditur & extrahitur polypus qui per narium foramina interiora ad fauces tendit & ſuffocationem minatur.

Alia plura inſtrumenta pro eadem polypi extractione excogitata fuere, quæ hîc non recenſemus, quia unusquiſque pro occaſionum varietate, ea facilè uariare novit.

Fig. 36. Cannula eſt ex ferrô ſolida, quæ naribus tam altè immittitur, ut ulceris, quod ozænam vocant, longitudinem adæquet. Poſtea cannulæ huic omnino integræ, nullibique perforatæ, inditur ſtylus ferreus bene ignitus, quô cannula calefit, & ulcus exſiccatur.

Fig. 37. Eſt cannula ad latus perforata, pro callô prædurô ulceris in naribus exiſtentis, per cauterium actuale conſumendô, aut oſſe corruptô maximè exſiccandô, idonea.

Fig. 38. Eſt cannula in ſummitate foramen habens, quæ naribus inditur, quando poſt exciſionem & extractionem polypi, ſanguis nimiùm profluens, Chirurgiâ per inuſtionem ſiſtendus eſt. Præterea uſurpatur, cùm ſummitas narium, pro oſſis corrupti remotione aduri debet.

Fig. 39. Eſt *Stylus* ferreus, qui benè candens dictis cannulis immittitur, ſtatimque retrahitur: quæ immiſſio & retractio toties repetenda eſt, quoties neceſſarium fuerit, Ad operationem hanc citò perficiendam. Chirurgus ad minimum duos in promptu ſtylos habeat, quos alternatim candefactos cannulæ immittat. *Notandum* verò, quod vaſculum oculare atque hæ cannulæ naribus immittendæ, in juſtâ magnitudine depingi nequeant, quoniam pro ratione ægrotum & magnitudine locorum affectorum debent confici.

Fig. 40. Eſt *inſtrumentum, quo abſcinditur uvula*, orichalceum, quod in parte ſuperiore circulum habet nonnihil excavatum *A.* in inferiore fiſtulam *B.* per quam fili (poſtquam in ſeminodum circumvolutum *E.* & in concavum annuli, ne hinc inde vacillet, repoſitum fuerit) extremum *C.* mediante ſtylo ſuperius perforato *D.* trahitur: alterum fili extremnm, per duos circuli annexos annulos ducitur, & inferiori fiſtulæ annulo alligatur. Hoc inſtrumentum primus invenit & deſcripſit Guilhelm. Fabritius Hildanus cent. 2. obſerv. 21. quô correctô uvulam militis Cæſariani, à Lue Gallicâ infectam & corruptam, abſque negotiô ligavit Sculterus, & bonô cum ſucceſſû abſcidit, Ulmæ die 8. Junii anno 1637.

Fig. 41. Eſt *inſtrumentum uvulæ relaxatæ admovendum*, pariter orichalceum, cochlear nempe parvum (*dimidio autem majus debet parari, quam delineatum eſt*) cujus manubrium fiſtuloſum, & novem pollices longum, inferiori cochlearis parti annectitur. Hoc cochlear pulveribus adſtringentibus & digerentibus mixtis repletur, & uvulæ relaxatæ ſubmittitur: deinde Chirurgus ore arripit fiſtulæ baſin, & inflando pulveres collumellæ & palato undique aſpergit.

Fig. 42. Eſt *inſtrumentum oris dilatatorium* cum cochlea, ex Paræi l. 9. c. 25. delineatum, quo dentes conſtricti, valideque commiſſi diducuntur, ut cibus præberi poſſit, ne fame pereat æger.

Fig. 43. Eſt *roſtrum gruinum*, dentatum, & in angulum obtuſum directum, globulis, & peregrinis corporibus, arripiendis, & è vulneribus extrahendis, idoneum.

TABULA UNDECIMA.

De Inſtrumento volſellæ ſimili, cannula faucibus immittenda, forcipe pelicano, roſtro corvino, vectibus trifidis pro dentibus evellendis, infundibulô, item aliis variis in paracentheſi abdominis adhibendis &c.

FIG. 1. Eſt *inſtrumentum Acantabolo ſimile*, forceps nimirum in ſemicirculum recurvata, dentata, & in apice nodulô donata, quâ oſſicula, ſpinæ, aliæve res extraneæ, imis faucibus infixæ ſolent eximi. Quando Clariſſ. Hieron. Fabritius ab Aquap. *in faucium Chirurgia* acantaboli mentionem facit, intelligit inſtrumentum aliquod oblongum & tenue, quod duplex, alterum rectum, alterum recurvum, quale hoc eſt: utrumque tamen ob arripiendi & extrahendi facultatem volſellæ nomen meretur.

Fig. 2. Eſt *cannula* argentea ut faucibus immitti queat, *incurvata*, craſſitie pennæ oloris, & longitudine unius pedis, cum dimidiô vel circiter. Eſt undique perforata, & in ſua extremitate ſpongiam, magnitudine avellanæ, novam & firmiter alligatam habet, quâ ad ſpinas è faucibus & mediô œſophago trahendas felici ſucceſſû utitur Guilhem. Fabritius Hildan. Cent. 1. Obſ. 26. ubi docet operandi modum per cannulam hîc depictam.

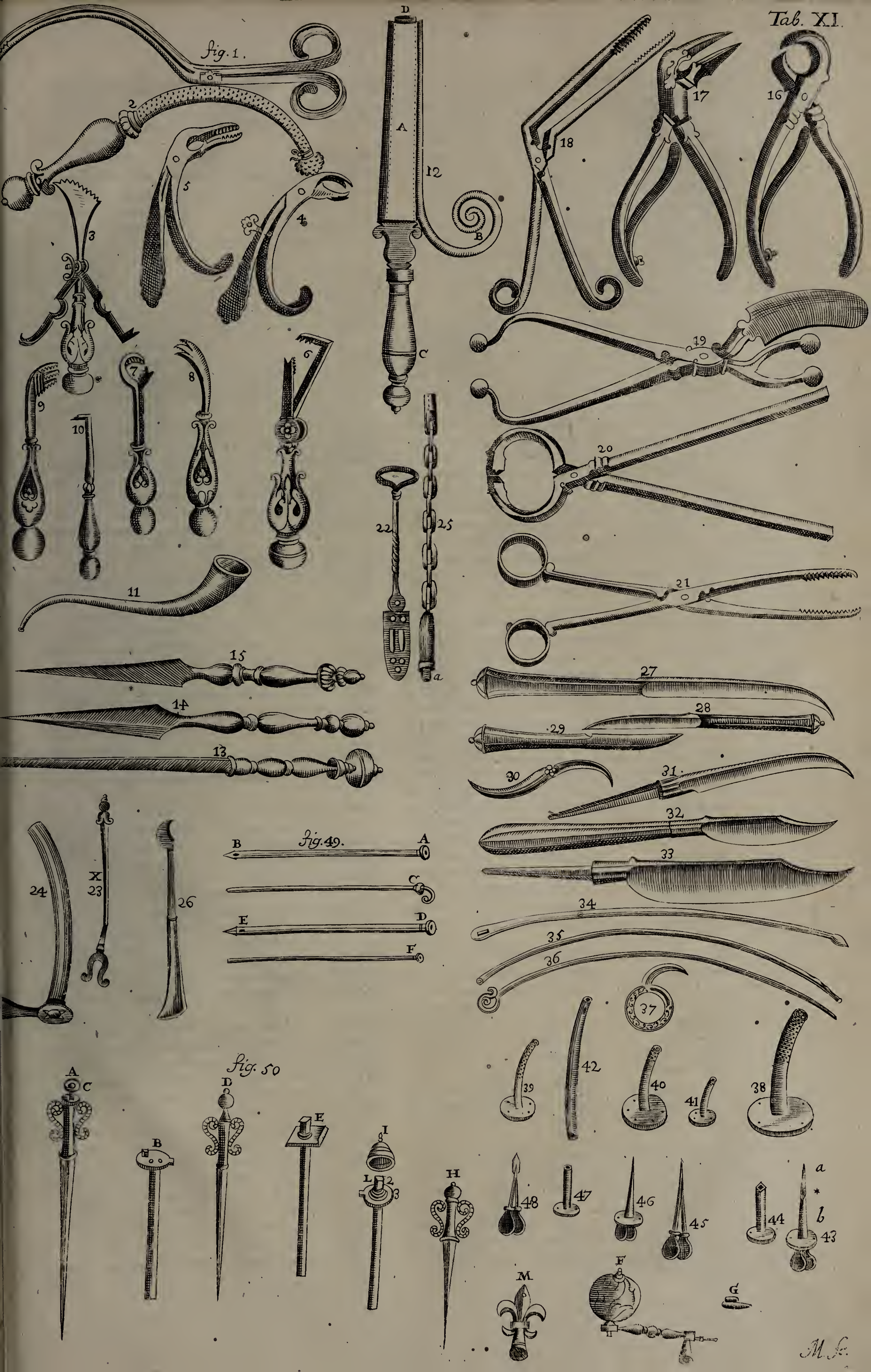
Exhibent ferramenta Figuræ 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. & 10. quæ uſurpantur ad dentes perforatos, aut mobiles, vehementiſſimè per intervalla dolentes, ſub acerbiſſimô doloris paroxyſmô eximendos: unde

Fig. 3. Eſt forceps, *pelicanus* dicta, quonim roſtro pelicani volucris aſſimulatur: eô autem utuntur ad extrahendos dentes molares.

Fig. 4. Eſt *forceps dentaria communis*, Italis *cagnolo* appellata, quod firmum canis morſum imitetur.

Fig. 5. Eſt *forceps roſtrum cervinum* referens: qua dentium radices extrahuntur: de qua Cornel. Celſus (*quem veluti in omnibus Chirurgiis mirabilem, nocturna verſare manu, verſare diurna conſulit Fabrit. ab Aquap.*) l. 7. c. 12. de dentibus ita ſcribit: Quotieſcunque dente exempto radix relicta eſt, protinus ea quoque ad id facta forcipe, quam Græci ῥιζάγραν vocant, eximenda.

Fig. 6. & 7. Sunt *forcipum dentariarum effigies*, quæ

Tab. XI.
fig. 1.
fig. 49.
fig. 50
M. f.

quæ valent ad dentes evellendos, quibus neque pelicani, neque forcipis communis opera poteſt opitulari.

Fig. 8. & 9. Sunt *vectes trifidi* appellati, quod plærumque tres cuſpides habeant ad protrudendos & excutiendos dentes inciſorios, & caninos, qui maxillarum alveolis ſimplici radici infiguntur.

Fig. 10. Eſt *dentiſcalpium*, quo ſeparatur gingiva à dentibus, ut minori cum moleſtia & periculo evellantur.

Fig. 11. Eſt infundibulum ſeu fiſtula argentea; cujus pars anguſtior inter gingivas ægri, qui arctè conſtrictos habet dentes, extremas ponitur: latior verò cibum liquidum & potum excipit, atque ad æſophagum demittit.

Fig. 12. Cauterium ad dentagram demonſtrat ex Clariſſ. Antoniô Nuckiô; in quo

A. Eſt vagina ex cuprô facta.

B. Anſa ejus.

C. Cauterii manubrium.

D. Cauterii extremitas, ad lineæ dimidiæ mathematicæ latitudinem caput exſerens, ne intimiùs, quàm decet, cauterium penetret.

Fig. 13. 14. & 15. Sunt limæ diverſæ aciei & formæ, quibus dentes nimis acuminati ac prominentes abraduntur; putredoque inter eoſdem, interjecta; ne ulteriùs ſerpat, ſeparatur.

Fig. 16. Eſt forceps cum roſtrô pſittacinô, quâ utuntur in fracturis cranii, quando fruſtulum oſſis, quod membranas cerebri vel pungit, vel deprimit, auferendum venit.

Fig. 17. Eſt inſtrumentum, cum roſtrô corvinô in eundem finem affabrè factum.

Fig. 18. Quid ſit ex Tabulæ X. Fig. 43. colligi poteſt.

Fig. 19. Eſt ſpeculum oris, quô deprimitur lingua & maxilla inferior, ut oris vitia exactè perſpici, idoneis tam inſtrumentis, quàm medicamentis tractari poſſint.

Fig. 20. Eſt inſtrumentum inciſorium inſtar forcipis, quô exſcinduntur tumores & carunculæ oris.

Fig. 21. Eſt forceps cum roſtrô gruinô, dentata & recta, quæ volſellæ vices agere poteſt.

Fig. 22. Eſt commune oris ſpeculum, quô lingua à Chirurgis ſæpiſſimè deprimitur, ad affecti oris vitia ſaltem inſpicienda. Hujus ſpeculi annulus acie præditus eſt, quâ abſterguntur craſſiora linguæ excrementa, quæ ipſi in febribus ut plurimùm tenaciter adhærent; quamvis præſtet ea abſtergere linteô imbutô liquore aliquô appropriatô.

Fig. 23. Eſt inſtrumentum argenteum, quô Chirurgi infantum recens natorum linguam facilè elevant, elevatæque vinculum acutiſſimâ forficulâ tutò incidunt.

Fig. 24. Eſt canalis ex ferrô obliquus, & ad extremitatem f. perforatus, qui faucibus immittitur, ne partes vicinæ lædantur, quando poſt abſciſſionem uvulæ corruptæ, vel nimiùm auctæ ſanguis enormiter profluens inuſtione eſt compeſcendus.

Fig. 25. Eſt cauterium actuale, quod præcedenti cannulæ immiſſum, inſtar catenæ pro Chirurgi lubitû & neceſſitate affectûs, poteſt incurvari, vel ad tangendum ſaltem uvulam corruptam, vel ad ſiſtendam diminuere hæmorrhagiam.

Fig. 26. Eſt ſcalpellus ſeparatorius, quô tumores in ore tunicati radicitùs exſcindi queunt.

Fig. 27. Eſt *ſcapellus*, Σκολοπομαχαίριον à Græcis nominatus, ob roſtrum illius avis, quæ Latinis *Gallinago*, & Græcis Σκολόπαξ dicitur, nempe longus, & ad cuſpidem paululum incurvatus veluti roſtrum ſcolopacis. Hoc ſcalpello dilatantur vulnera thoracis nimis anguſta, & aperiuntur abſceſſus magni. Eundem laudat Fabric. ab Aquap. pro apertione abdominis hydropicorum infra umbilicum ad aquam emittendam. Nota, hic ſcalpellus pro dilatatione vulneris in thorace requirit globulum ferreum in mucrone, ne pulmones cuſpide ſcalpelli offendantur.

Fig. 28. & 29. Sunt *ſcalpelli ad mucronem recurvati*; & ſcolopomacherii Græcorum formam referentes; quibus fiſtulæ in habitu corporis mediocres commodè inciduntur, unde etiam συριγγοτόμοι appellati ſolent.

Fig. 30. Eſt *ſcalpellus falcatus*, qui Italis vocatur *gammaut*, & incidit ex parte cava, retuſus in parte gibba eſt. Hoc frequentiſſimè utuntur ad omnem inciſionem, quæ paſſim fit in omni apoſtemate; præcipuè verò in parvis inciſionibus. Hic ſcalpellus habet manubrium oſſeum, quod commmodum eſt, ad dividendum ac ſeparandum aliquid ab aliquo: unde Celſus. l. 7. c. 16. *de tumoribus tunicatis* dicit: cum ſcalpelli manubrio tunica (quæ poſt inciſionem cutis protinus alba & intenta ſe oſtendit) diducenda à cute & carne eſt, ejiciendaque cum eo, quod intus tenet: hôc diducitur quoque pericranium à craniô, & unguis ab oculô.

Fig. 31. Eſt *ſcolopomacharium* ſine manubrio.

Fig. 32. & 33. Sunt *ſcalpelli ancipites*, qui ad extremitatem referunt formam foliorum myrti: iis utimur ad mammas mulierum cancro affectas abſcindendas.

Fig. 34. Eſt *acus acutiſſima*, longa & anceps, quâ mammæ auferendæ trajiciuntur in baſi.

Fig. 35. Eſt *canalis ex auro Ungarico* paratus, & plurimis foraminibus perforatus.

Fig. 36. Eſt *ſtylus* ex eâdem materiâ confectus, qui cannulæ priori immittitur, ut ex duabus figuris unicum fiat inſtrumentum, quod in vulneribus thoracis pro Siphone utiliter applicatur, & ſanguinem ex thorace non concretum, aut pus tenue, trahit. Inſtrumentum hoc tractorium in angulum rectum vel obliquum flecti, & thoraci per vulnus, caſu vel ſtudio factum, immitti poteſt, ut ſanguinem nondum concretum vel ſaniem contingat: Chirurgus extrahat ſtylum ex canali, & ſtatim profluet de canali materia in thorace contenta. Hic trahendi modus ex thorace materiam tenuem, ubi ſectio inter 5. & 6. juxta Paulum, vel inter tertiam & quartam coſtam, juxta Hipp. propter virium debilitatem, vel aliud prohibens non conceditur, optimè ſuccedit.

Fig. 37. Eſt *ſcalpellus* ille recurvus, qui aunulô aureô poteſt abſcondi, inciduntur hoc apoſtemata in facie aut gena puerorum & in mammis fœminarum timidarum, ne conſpicientes ſcalpellum perterreſiant, & ita inciſionem abſceſſus prohibeant.

Fig. 38. 39. 40. & 41. Sunt *cannulæ* magnitudine differentes, *alatæ*, & pluribus foraminibus perforatæ, ut vulnus thoracis teneant apertum. Sunt alatæ, ne vulneri immiſſæ, dum æger ſpirat, thoracem ingrediantur: tot verò foramina habent, ut ea ex omnibus, prout opus erit, poſſit exire colluvies.

Fig. 42. Eſt *fiſtula* ex aurô Ungaricô fabrefacta; *quæ* ante excretionem urinæ *meatui urinario immittitur*. ut per eam exeat urina, atque ita leniatur ſævíſſimus ille dolor & ardor, quem ſentiunt ægri, quando urinam ſine cannula reddunt, ob ulcus ex Gonorrhæa virulenta ſubortum in meatû urinariô.

Fig. 43. Eſt *inſtrumentum acû tricuſpide* (a) & *cannulâ*

nulâ alatâ (*b*) conſtans, quo hydropicorum umbilicus, & in herniâ aquoſâ ſcrotum perforatur, ad emittendam aquam. Hoc inſtrumentum intruditur uſque ad cannulæ aſteriſmum, poſtea acus retrahitur, & cannula ſola ad alam intruſa in abdomine relinquitur, abſque omni periculi metû.

Fig. 44. Eſt cannula ſola, & ſine acû depicta.

Fig. 45. Eſt acus ſola extra cannulam poſita.

Fig. 46. Eſt acus rotunda cum ſuô tubulô, quâ, in defectû acûs tricuſpidis, pari ſecuritate perforatur hydropicorum umbilicus, & hernioſorum ſcrotum aquâ repletum.

Fig. 47. Eſt ſolus acûs rotundæ tubulus.

Fig. 48. Eſt ſola acus rotunda.

Fig. 49. Eſt acus Magiſtri Jacobi Blokii; in quâ

A. Exprimit cannulam argenteam cuſpide rotundâ.

B. Foramen per quod aqua è ventre in cannulam fluit.

C. Stylum, ſive ferramentum, cannulæ mundificationi, poſt operationem inſervientem.

D. Clariſſ. Pauli Barbette, cannulam exhibet chalybeam, cujus cuſpis lanceolæ in modum eſt acuminata.

E. Ejuſdem foramen exprimit, quale videtur in ſuperiori Blokii cannulâ.

F. Idem ferramentum quod ſuprà.

Fig. 50. Ea deſcribuntur acus & cannula à Dnô. Thevenot, in paracentheſis Abdominis inſtituendâ, uſurpatæ. In quâ

A. Prima acus eſt ſimplex, & ex chalybe.

B. Ejuſdem cannula ex argentô, quæ ſuperiùs eſt alata,

D. Eſt ſecunda acus ſimplex rursùs ex chalybe, cum ſuô manubriolô argenteô.

E. Eſt ipſius cannula, cum capite, ſeu alâ in ſuperiori parte, quæ duplici organô elaſticô, & cochleâ eſt munita.

F. Eſt clavis inſerviens occludendo & reſerando magno organo elaſticô.

G. Eſt retinaculum ſecundi organi elaſtici.

Hæc autem cannula confici poteſt ex aurô vel argentô.

H. Eſt acus ſimplex ex chalybe cum ſuô manubriolô argenteô.

I. Eſt præcedentis acûs cannula argentea, cujus caput ab aliis eſt diverſum. Hic etenim reperitur cochlea 3. figuræ peculiaris ſupra quam locatur proceſſus quadratus 2. cujus M. clavis eſt. I. verò in ſpecie operculum ſtriatum, occludendo prædicto capiti 2. & 3. deſtinatum.

TABULA DUODECIMA.

Exhibet Siphones cum tubô rectô, ac incurvatô, matriculari & auriculari: Item fiſtulam enematum, pileolum argenteum pro mammarum papillis, candelas cereas, ſyringotomos; ut & varia in caſtratione, calculi veſicæ extractione, ac glandibus è ſclopetorum vulneribus educendis, uſurpanda inſtrumenta.

Fig. 1. EST ſipho ad extrahendum & infundendum aliquid ſæpe neceſſarius, qui hic tubum annexum habet curvum, ut & rectus Fig. 2. videri poteſt.

Fig. 3. Eſt tubus curvus plurimis foraminibus pertuſus, quem Metrenchytam nominant. Hoc ſiphoni adaptatô utuntur fœminæ quæ negotium injectionum in uterum immittendarum aliis præ pudore facilè non concedunt; quæque ſibi ipſis liquores pro curatione variorum uteri, aut ejus vaginæ affectuum, commode ſatis applicant. Hic tubus confici etiam poteſt capite globoſô, & ad amplitudinem nucis juglandis minoris extensô, per cujus foramina liquores protruſi, vaginam atque uteri interius collum cum impetû irrigant ſicque eas partes eluunt.

Fig. 4. Eſt ſipho auricularis Otenchyta dictus, quô liquores in auditûs organa, pro ulcerum deterſione & conſolidatione, infunduntur.

Fig. 5. Eſt Enterenchyta, canalis nempe orichalceus, in formam catheteris recurvatus, quem parari curent illi qui ſibi ipſis clyſterem infundere malunt, quàm ab alio quôquam accipere, præſertim, ſi ob inteſtinorum, ac præcipuè recti vitia, creber eorum uſus requiritur.

Fig. 6. Eſt dicti canalis, ſeu fiſtulæ incurvatæ clavis, per literam B. in figurâ præcedenti expreſſa: Cujus beneficiô enematis liquor in veſicâ vulgari modô alligatâ, ad ægrotantis libitum retinetur; quandoquidem illius ope canalis vel clauditur, vel aperitur.

Fig. 7. Eſt claviculus umbellatus, in Fig. 5. per literam c. adnotatus, qui clavi B. ejuſdem figuræ intorquetur, ne aliquid de clyſtere in circumrotatione clavis poſſit elabi quod linteamina inquinet.

Fig. 8. Eſt pileolus argenteus, vel etiam plumbeus, undique perforatus, qui exulceratis mammarum papillis applicatur, ut nutrices infantem cum minori moleſtiâ lactare poſſint. Uſurpatur inſuper hic pileolus in thoracis vulneribus: Poſtquam etenim cannularum priùs depictarum aliqua thoraci fuerit immiſſa, & ſpongiæ particula orificio cannulæ propè alam indita, ſuperponitur pileus, ut materia, omni quaſi momento, per ejus foramina paulatim, & ſine vitium jactura, tranſudet.

Fig. 9. & 10. Sunt *candelæ ex* filô forti duplicatô & *cerâ* albâ (cui modicum terebinthinæ additum ſit, ne tàm facilè fragantur) *parandæ*, quæ uſurpantur ad ſuppreſſionem urinæ ex carunculâ in meatû urinariô exiſtente, curandam. *Candela fig. 9. fracta eſt, ne in extractione candelæ fruſtulum ceræ, quæ non nunquam in medio filum non habet, in meatu relinquatur, & iſchuria augeatur:* quare portionem fractam ad ellychnii extremitatem chirurgus forcipe abſcindat, deinde meatui urinario, quantum opus erit, immittat candelam, oleo amygdalarum dulcium illitam.

Fig. 11. Eſt ſcalpellus recurvus, qui parte interna (*a*) aciem habet, & externa (*b*) eſt retuſus, *Syringotomus* ſcilicet, ex altera extremitate (*c*) pungens & incidens, quo utimur in fiſtulâ quâvis unum foramen habente, ut finis fiſtulæ perforetur, & poſtea ab unô ad alterum foramen incidatur inteſtitium: ad hujus cuſpidem infigere oportet globulum ex cera alba formatum, quo fiſtulæ immiſſus ſcalpellus, ſine omni obſtaculo, dolore & noxa, ad fundum perveniat.

Fig. 12. & 13. Sunt ſcalpelli *ſyringotomi*, quorum uterque ex alterâ extremitate obtuſus eſt, & globulum ex ferrô levigatum obtinet: His inciditur fiſtularum penetrantium totus ductus.

Fig. 14. Eſt *ſcalpellus* Syringotomus, quo dilatantur *vulnera abdominis*, ut inteſtina prolapſa & flatibus turgida commodè reponi poſſint. Globum habet in alterô extremô multò majorem, quam ſcalpelli

Tab. XII.

Fig 1. 2 3 4 5 6 7 8 9 B C A

11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40

Morff sc

duo priores, ne vulneri intruſus inteſtina lædat.

Fig. 15. Eſt *acus*, *ſeu inſtrumentum* ferreum, aciem ancipitem habens, quod Nurſini meo tempore in Italiâ hâc in Chirurgiâ (*quæ hernias curat cum exciſione teſticuli*) maximè exercitati, eôque nomine celeberrimi caſtratores, per inguinis vulnus ad ſcroti fundum demiſerunt, quem inſtrumenti cuſpide (*cui perpetuò ceræ albæ exiguum globulum annectere oportet*, ob rationem ſupra allatam) perforant, quo purulenta materia, quæ per inguinis vulnus ad ſcrotum deſcendit, expurgetur. Hæc operatio, quoniam ſatis eſt horribilis, & maximo vitæ periculo non vacat, (*quod illius auctores optimè norunt*, *unde curandos ſuſcipiunt ut mortuos*) Chirurgiæ ſtudioſis alium eumque tutum hujus inſtrumenti uſum aperiam. Inciduntur eo feliciter fines ſinuum declives, quorum cauſâ fiſtulæ expurgari nequeunt, niſi æger ita ſituetur, ut pedes ſurſum & caput deorſum convertat, ac materia dein proprio motu emanet. Notum enim eſt, ſinus illos, qui callum nondum contraxerunt, de quibus etiam hic ſermo eſt, medicamentis ſolum agglutinantibus, & faſcia convenienti poſſe curari, modò materia in ſinû collecta exitum quotidiè habeat. Cùm autem ſitus iſte ſurſùm converſis pedibus & capite deorſùm, ſatis ſit importunus, hôc inſtrumentô, cujus cuſpidi globulus ex cerâ debet annecti, ſinuum fundus perforatur (intactô foraminum interſtitiô) ut pus per inferius foramen egredi poſſit, & ſinuum parietes agglutinari.

Fig. 16. Indigitat forficem quâ filum plumbeum, apprehenditur & circumgiratur in eâ herniæ deſperatæ operatione, quam punctum aureum vocant, & in quâ multò ſatius eſt plumbô quàm aurô uti.

Fig. 17. Eſt forceps quâ filum prædictum abſcinditur: C. autem demonſtrat forcipem ipſam; d. verò arcum quô clauditur.

Fig. 18. Tradit acum lunatam, unâ cum filô plumbeô, quæ pro prædictô filô apprehendendô & tranſmittendo in acumine perforata eſt. Hic a. demonſtrat acum, b. filum plumbeum.

Fig. 19. Eſt ſcalpellus rectus, & inſtar novaculæ ex unâ tantùm parte incidens, ex alterâ verò retuſus, quô ſolô lithotomus quidam Ulmenſis cutim inguinis & ſcroti, ad longitudinem duorum, trium, aut quatuor digitorum tranſverſorum, pro ſeparatione peritonæi, & extractione teſticuli, dexterè ſolebat incidere. Alii prædictam inguinis inciſionem ſcalpellô falcatô tentant, eamque, ſi nimis anguſta fuerit rectô inſtrumentô versùs ſcrotum ſufficienter producunt.

Fig. 20. Eſt inſtrumentum orichalceum, quod caſtratores non immeritò retinaculum vocant: prohibet enim ne inteſtina extra abdomen, in peritonæi proceſſum, à ſcrotô ſeparatum, & acû perforandum, filô conſtringendum, & forfice abſcindendum, prolabantur.

Fig. 21. Eſt acus filum validiſſimum trahens, quô caſtratores in curâ enteroceles, herniarumque aliarum, proceſſum peritonæi, à ſcrotô ſeparatum, ſufficienter attractum, & elevatum, immediatè ſupra applicitum retinaculum tutiſſimè perforant.

Funiculus hic (*a*) non eſt filum ſimplex, ſed ex viginti ad minimum filis ſimplicibus compoſitus, & cerâ leviter obductus, quo proceſſus peritonæi perforatus ante abſciſſionem arctiſſimè conſtringitur.

Fig. 22. Eſt *Forfex communis*, quo proceſſus peritonæi à ſcroto ſeparatus, acu perforatus, filoque conſtrictus, concluſô cum teſticulô abſcinditur.

Fig. 23. Eſt *catheter*, ſeu *Syringa tentativa*, quâ in canalem virgæ & veſicam poſitâ exploramus intimos veſicæ anfractus, in quibus latitare ſolet lapillus, quo humana natura ſæpènumero cruciatur: Græcis appellatur καθετήρ, & uſurpatur ad urinam ſuppreſſam reddendam. Eſt argentea, ut inflecti poſſit, omni aſperitate vacat, ne pars exquiſitiſſimo ſenſu prædita in tranſitu catheteris afficiatur, & ut ſine dolore veſicam ingrediatur. Pluribus in extremo foraminibus perforata eſt, ut retractô ſtylo, urina in veſica contenta, per fiſtulam liberè, & ſine difficultate exeat. Notandum, quòd ſtylus fiſtulæ non immittitur, ut quaſi vi vacui urinam ſuppreſſam ſecum trahat, ſed ne urina ſtatim effluat, dum Lithotomus vel Medicus lapillum expiſcatur occultum.

Fig. 24. Eſt *ſtylus argenteus*, qui inflecti debet, ut fiſſuram, quam in medio ſui uſque ad extremum obtinet, in dorſo vel gibba parte habeat: Latinis vocatur *Itinerarium*, eò quod virgæ immiſſum fideliſſimè collum veſicæ monſtret, & ſuper ipſum inciſio facienda ſit, pro extractione calculi veſicæ.

Fig. 25. Eſt *inſtrumentum* orichalceum, *quo extrahitur calculus*, *qui in meatu urinario reſedit*; ſpecillum ſcilicet, quod parte, qua ad cochlearis auricularis ſimilitudinem excavatum eſt, in canalem colis demittitur, ita ut lapillum prætereat & ſuperet, ipſumque ſuo labro & cavo comprehendat: quo factô, per ſtylum ſpecilli cannulatum, & latô orificiô donatum, uretræ, ut lubrica fiat, immittitur oleum amygdalarum dulcium, poſtea ſpecillum ſenſim extrahitur, & canalis poſt lapillum digitô comprimitur, donec is è meatû urinariô foràs deducatur.

Fig. 26. Eſt forceps prædita roſtrô corvinô, quare hoc inſtrumentum Corvinum roſtrum nominatur, ad excipiendos & trahendos calculos ex veſicâ, paratum. Principium ejus notatum a. eſt forceps, in quâ duæ ſunt cavitates e e. ut calculi commodiùs apprehendantur. b. eſt cochlea armata c. ne calculus apprehenſus in extractione forficis exiliat.

Fig. 27. Eſt inſtrumentum eandem figuram ac nomen habens ac prius; cujus forceps a. dentibus a a a a a. munita eſt: ut calculum, ſi eâ magnitudine foret, ut nec forceps eum apprehendere, nec vulnus ei tranſitum dare poſſet, in minimas partes frangeret. Ala e. ob dictas cauſas, eſt cochleâ f. munita.

Fig. 28. Repræſentat ſpeculum veſicæ apertum, quod in Figurâ 29. clauſum exhibetur, utile ad collum veſicæ (per quod inſtrumentum pro capiendô calculô ad fundum veſicæ tranſmittitur) dilatandum.

Fig. 30. *&* 31. Sunt forfices quarum una clauſa, altera aperta exhibetur, roſtri anſeris ſimilitudinem referentes, unde ipſis nomen. Sunt illæ in dilatandis vulneribus mediocribus aptæ, ut aliis inſtrumentis, ſi quod in cavitatem veſicæ per vulnus tranſmitti debeat, tranſitus præbeatur.

Fig. 32, *&* 33. *Sunt Unci*, *quibus in minori apparatu extrahitur calculus*, digitis ultra veſicæ collum protruſis, & ſcalpellô detectus. Ambo ab externâ parte, quâ corpori junguntur, læves ſunt, ab interiore verò, quâ calculum attingunt, aſperi. Poſterior in medio diviſus poſt immiſſionem beneficiô cannulæ (*f*) retractæ dilatari poteſt, ut calculum eximendum meliùs comprehendat.

Fig. 34. Eſt *Forceps*, *quæ* extrà lævis, & intùs aſpera eſt, & *requiritur*, *quando vulgaris calculi extractio uncis* modò delineatis *perfici nequit*.

Fig. 35.

Fig. 35. Est *Scalpellus instar spathæ anceps*, quo Lithotomus *C. R.* sectionem suam supra calculum, digitis ultra collum vesicæ protrusum, instituere solet.

Fig. 36. Est instrumentum globulis ex vulnere trahendis maximè idoneum, ex optimô chalybe fabrefactum, & tribus constans partibus, duabus nempe cannulis & terebellô. Cannula externa a. cannulam internam, quæ in alterâ sui extremitate in duo divisa est cochlearia serrata b. claudere potest; ut globulum firmet, ne cum terebellô, quod ipsi infigendum est, circumvolvatur. Terebellum autem c. acutissimum est, & duabus suis cannulis paulò longius, quod per foramen capuli d. cannulæ immissum cernitur.

Fig. 37. Est Terebellum extra cannulas suas depictum.

Fig. 38. Est idem instrumentum cum illô quod Figurâ 36. depingitur, nisi quod terebellô careat; & eô extrahuntur globuli minùs inhærentes.

Fig. 39. Est instrumenti præcedentis cannula sola.

Fig. 40. Est instrumenti stylus, ad dimidium solidus, in extremitate alterâ cochlearium dentatorum effigiem referens.

TABULA DECIMA TERTIA.

Varia rursus depingit instrumenta globulis è vulneribus educendis apta, atque illud in specie quod Alphonsinum vocatur. Item cannulas, tum foraminibus destitutas, tum iis ad latera perforatas, cum stylô propriô, quibus in anum immissis exsiccari queunt intestini recti ulcera, ac comburi hæmorrhoides. Hic præterea reperitur vitrum extrahendis mammarum papillis occultatis idoneum, ac describuntur omnia instrumenta, tum quæ pro anô aut uterô explorandô, tum quæ pro fœtû extrahendô adhibentur, additis etiam pessariis variis &c.

Fig. 1. 2. 3. Repræsentant instrumentum quod Alphonsinum vocatur, quodque extrahendis è vulneribus sclopetorum glandibus, accommodatum est. Illud describit Alphonsus Ferrius, Medicus Neapolitanus, lib. 2. de Vulneribus sclopetorum. Ut autem commodiùs ac valentiùs manû teneri possit, atque ita globuli ac cætera extranea in vulnere certiùs explorari valeant, annuli forcipibus adjiciuntur; qualis est ille notatus A. in Fig. 1. qui ad anteriorem instrumenti partem protrusus, illud claudit. B. in Fig. 2. qui ad manubrium retractus, idem instrumentum aperit; quô in Fig. 3. globulus jam apprehensus depingitur.

Fig. 4. Est forceps anserina, quæ circa manubrium cochleam habet, ut globulum firmiter comprehendat.

Fig. 5. Est hamulus ferreus, educendis glandibus inserviens.

Fig. 6. Est forceps anserina, quæ si cochleam haberet, priori similis esset.

Fig. 7. Est terebellum acutissimum, cannulâ munitum, quô educuntur globuli sclopetorum.

Fig. 8. Est idem terebellum extra cannulam positum.

Fig. 9. Est spatula rostrô anserinô prædita, ad excipiendos & trahendos globulos parata.

Fig. 10. Est instrumentum ad resiccandas hæmorrhoides internas, quæ vel tument, vel superficialiter intestinum exulcerant, idoneum; cannula nimirùm ferrea, quæ ano inditur: Est illa alata, & in fundô occlusa, ne ferramentum candens Fig. 13. quod ejus cavitati sæpius immittitur, altiùs quàm oportet perveniat.

Fig. 11. & 12. Sunt tubuli ano pariter immittendi, sed in latere (secundùm situm ulceris callosi, aut profundi, quod topicis non cedit medicamentis) perforati, quibus intruditur ferramentum ignitum Fig. 13. depictum. His tubulis partes sanæ ab immediatô ignis contactû defenduntur, quô solum ulcus tutissimè, bis vel ter, ferrô ignitô tangi possit.

Fig. 13. Est stylus ferreus præmemoratus, qui ignitus in cannulas, ad usus mox assignatos immittitur.

Fig. 14. Est vitrum vacuum ad formam propè cucurbitulæ fabrefactum, cujus altera extremitas os habet papillæ magnitudini respondens: Altera verò foramen parvum cum longâ fistulâ, per quam patiens ipsa suctû foràs trahit papillam occultatam, ut ipsam infans ore postea commodiùs apprehendere, sicque lac maternum sugere queat.

Fig. 15. Est instrumentum, quod speculum ani ac etiam vaginæ uteri appellant, eò quòd hujus beneficiô speculentur ulcera intestini recti, & vaginæ uteri. Pars speculi A. notata aperta, & masculus dicta, maribus applicatur: Pars verò clausa, & B. signata, fæminis adhibetur, unde fæmina appellatur.

Fig. 16. Monstrat ejusdem speculi partem quæ maribus convenit, clausam, ac eam quæ fæminis applicari solet, apertam.

Fig. 17. Est forceps deceptoria, quia ægrorum decipit, dum in dilatandis, juxta antiquorum sententiam finibus impenditur.

Fig. 18. Est magnum matricis speculum, quod mulieribus adhibetur, solùm; quando incidendus est fætus mortuus, aut inspicienda matricis exulceratio. Videant periti an commodè ac tutò ejusmodi speculum ultra vaginam intrudi queat, pro collô interiori uteri dilatandô, & an sic conspici facilè queant uteri exulcerationes &c.

Fig. 19. Est instrumentum duobus uncis donatum, quâ olim utebantur pro extrahendô fætû mortuô, vel in frusta incisô. In hôc autem, quandoquidem unci ex catenis dependent, vix possibile est ut illud satis tutò dirigatur, & in extractione satis firmum sit, ut omnis variatio præcaveatur.

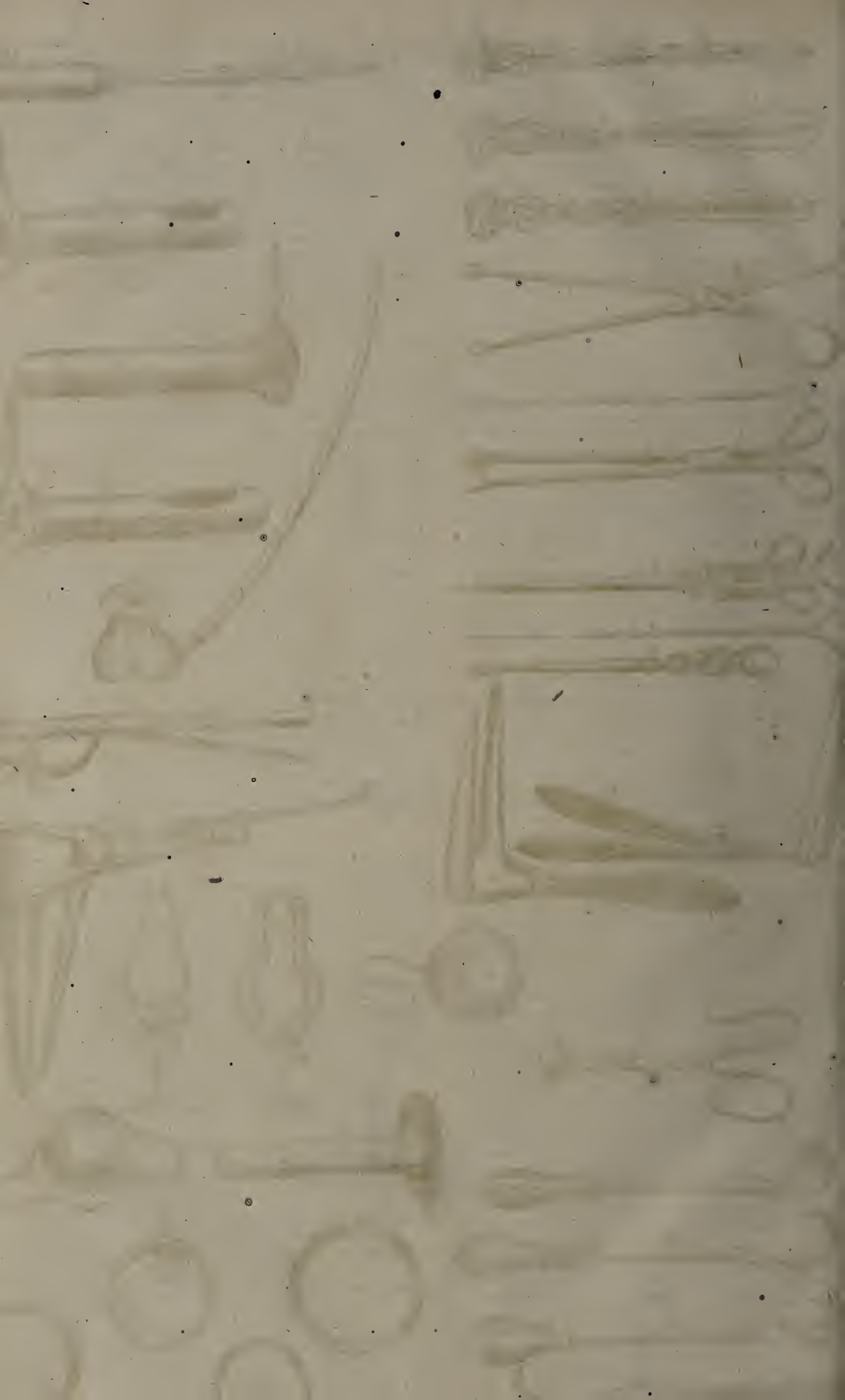
Fig. 20. 21. 22. 23. Exhibent instrumenta quæ hodie in fætus extractione adhibentur: scilicet.

Fig. 20. Cultellum qui in uterum inter digitos occultatus inducitur pro exsectione partium liberam fætus eductionem impedientium.

Fig. 21. Uncum duplici acumine seu cuspide præditum, quique aliàs etiam simplex adhiberi potest. Ille itidem manû coopertus, ne partes per quas trajici debet lædat, in uterum introducitur, & in solidiorem aliquam capitis partem, fætû mortuô existente, ac ad pedes nullatenus convertibili, intruditur, sicque totum illius corpus educitur, in id adhibitô vel unô tantùm unco, vel duobus, ab utrôque scilicet capitis latere unô, si ita requirat necessitas.

Fig. 22. & 23. Cochlearia duo, quorum alterutrum pone caput fætus, ab ejus corpore in eductione separatum, & in utero restitans, demittitur; pro

A
1
2
B
3
4
5
6
7
8
9
13
11
10
12
14
17
18
B
A
15
16
28
24
25
19
26
27
23
22
21
20
32
30
31
29
Morff. Sc.

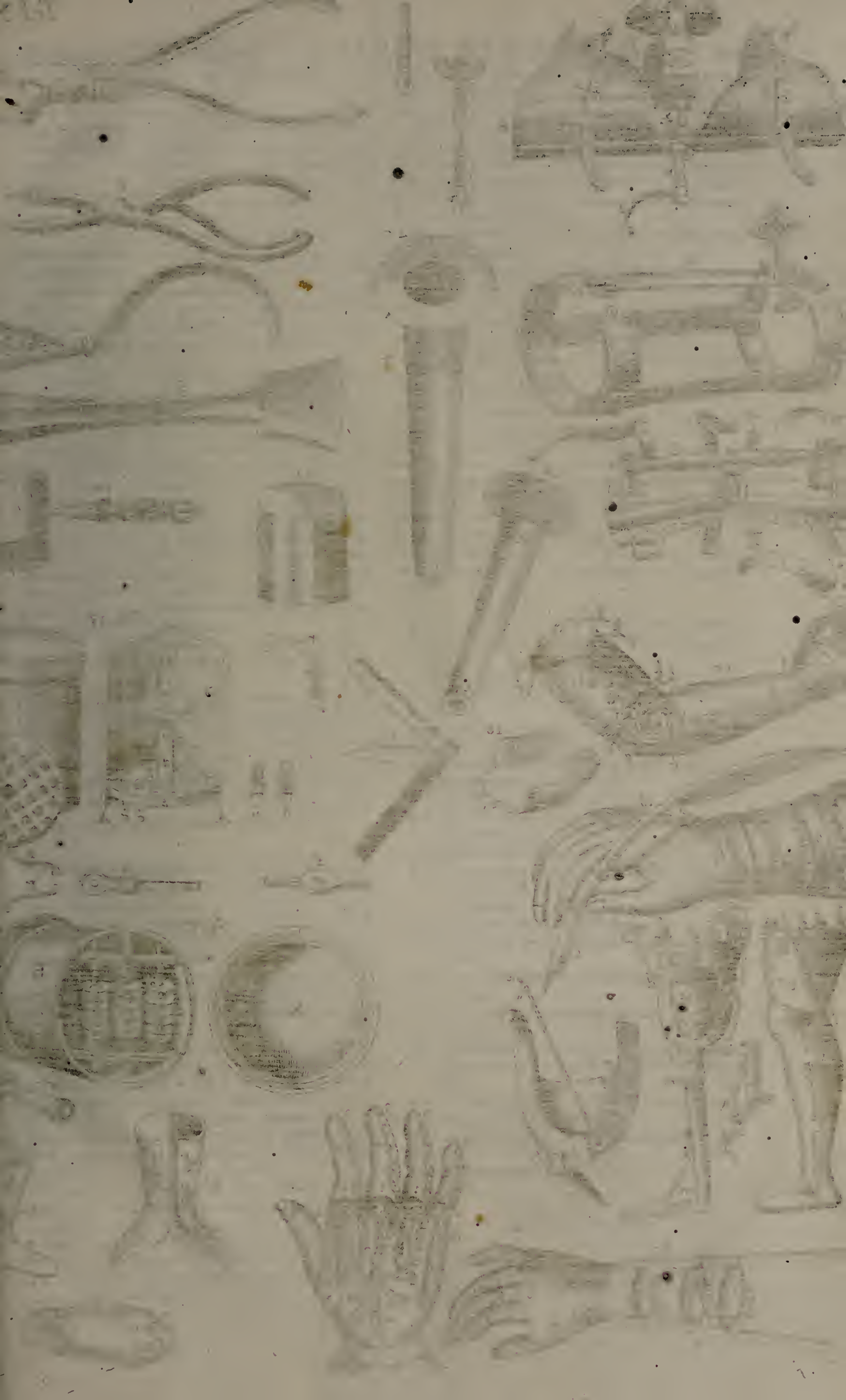

Fig. 13.
Fig. 13.

pro ejus sitû firmando, & impediendo ne variet dum per uncum intrusum educitur.

Fig. 24. Instrumentum nobis depingit quod figuram refert pedis gruis, & inservit extractioni capitis infantis in puerperæ uterô remanentis. Constat autem in sui extremitate quatuor dentibus seu uncis, qui per cochleam in inferioribus positam dilatantur aut contrahuntur, pro commodâ ejusdem capitis apprehensione & eductione.

Fig. 25. Gruis unguem delineat simplicem, quo molæ medicamentis minimé educibiles, detrahuntur. Hic cochlea ut in priori, & in eundem usum adest.

Fig. 26. Candelam ostendit latissimâ basi præditam, ex cerâ flavâ & paucâ assâ fætidâ confectam, crassitie uterinæ respondentem cervici, quâ prolapsus uterus in proprium ac naturalem suum retruditur situm.

Fig. 27. & 28. Exhibent pessaria, quorum primum ex pyriforme, secundum verò simpliciter globosum. Illa ex subere cerâ illitô confecta, & in sui mediô tubulata pro humoris ex uterô stillantis evacuatione, in vaginam ad usque uteri collum intruduntur, pro eô retrusô in propriô sitû firmandô. Iis appenditur funiculus, ut commodè pro detersione identidem repetendâ, retrahi queant.

Fig. 29. 30. 31. & 32. Sunt itidem alia pessaria, seu circuli uterini, ex lignô buxeô fabrefacti, qui in eosdem usus ac priores adhiberi possunt. Hi autem circuli ab ea parte quâ in vaginam introducuntur, debent esse paulô minoris circumferentiæ, quam in aliâ quæ ipsorum quasi basis est, ut sic scilicet commodiùs introduci queant.

TABULA DECIMA QUARTA.

De instrumentis, quibus pes contractus paulatim extenditur; cubitus rigidus sensim & sensim flectitur, arteria carpi vulnerata comprimitur; De Machinâ quâ scarificationes omnes, in cucurbitularum applicatione unô ictû imprimuntur; Et tandem de brachiis, manibus, pedibus, & membro virili arte factis.

Fig. 1. EST *instrumentum* ex ferrô fabricatum, *incurvatô & convulsô crure, genu adaptandum*, quod constat ex diversis partibus, nimirum capsulâ A. ferrea, quam transit cochlea B. & affigitur annulo ex lamina ferrea in latitudinem, ut genu torum complectatur, fabrefactô. C. fibulis D. ut claudi & aperiri possit: foraminibus in extremitate E. ut gossipiô & linteô instruatur: & tandem clavicula ferrea F. cujus beneficio attrahitur annulus, & crus in rectitudinem tendit.

Fig. 2. Est dimidia & inferior pars cochleæ B. Fig. 1. depictæ.

Fig. 3. Est cochlea B. Fig. 1. extra locum, duabus constans partibus, quarum superior (*a*) ppst attractionem annulo affixa relinquitur, altera (*b*) extrahitur. *Hoc instrumentum non parum differt ab eo, quod Guilhelm. Fabritius Hildanus in libellô suô de combustionibus c.* 15. *se invenisse scribit.*

Fig. 4. Est *instrumentum* ex variis è ferrô laminis confectum, plurimisque foraminibus perforatum, ut gossipiô & linteô induci, ac cubito instar manicæ adaptari, claudi atque aperiri possit. Cochleâ umbellatâ, quam habet instrumentum, *comprimitur arteria carpi*, consiliô aut fortuitò aperta, ne vitam cum sanguine profundat.

Fig. 5. Est *instrumentum* [illegible], quo utimur, quando cubitus inflecti nequit: Hôc instrumentô paulatim, mediante cochleâ, flectitur.

Fig. 6. Est forfex, quâ abscinduntur non solùm ossa, quæ in fracturis cum vulneribus eminent, & reponi non possunt: verùm etiam ea quæ suô acumine cerebrum pungunt. Hâc forfice etiam abscinduntur digiti manuum & pedum, superflui, sphacelô & carcinomate affecti.

Fig. 7. Est forceps incisoria, ad partes cartilaginosas & callosas facta.

Fig. 8. Est cultellus falcatus, quô caro usque ad os serrâ resecandum inciditur, ante amputationem cruris, aut brachii necessarius.

Fig. 9. Est scalprum, quô non tantùm digitorum verùm etiam cubiti & radii capita amputantur.

Fig. 10. Est malleus ex lignô durissimô fabrefactus.

Fig. 11. Est truncus ligneus rotundus & altus, in quô partes scalprô auferendæ collocari debent.

Fig. 12. Est scapellus rectus, ex utrâque parte incidens. Lanceolam, seu Lancettam vocant; & est instrumentum Chirurgis omnium maximè usuale, quod in sanguine è venis educendô adhibent. Illius autem cuspis, vel est acutissima, quæ vas cum minori dolore pertundit, vel in modum grani hordei se dilatat, unde icisio venæ paulò amplior efficitur, unde trombi non ita facilè generantur. Verùm manûs dexteritas hæc omnia corrigit, ac commodè prævertit.

Fig. 13. *Machinam Scarificatoriam in partes divisam depingit. In superiori scilicet parte*,

B Operculum est pixidis, quâ machina scarificatoria continetur.

b Pixis.

o o o o Orbis, in quo phlebotomi figuntur, prout se ab inferiori parte visui præbet.

. . . . . . Puncta hæc indigitant foramina circuli, in quo firmantur phlebotomi.

A A A Scarificatoria machina.

d d. Est axis rectus, cui annectitur orbis, in quo lanceolæ hærent.

f f. Lignum transversum.

g Circulus est, quem quadratus axis perforat, atque sub eô Offendiculum, ne axis ulteriùs prolabatur.

h Arcus, quo machina deprimitur.

i Foramen, in quo arcûs globus globo axis infigitur.

k k Duo transversi stili, qui orbem in æquilibrio tenent.

b Orbis, cui imponuntur phlebotomi.

c c Phlebotomi.

n n Phlebotomi extra orbem, quorum numerus augeri & minui potest juxta arbitrium medici.

o o Obstacula, quibus impeditur, ne phlebotomi profundiùs secare possint.

m Arcus extra machinam, ut aliæ Figuræ.

D Axis.

G Lignum transversum,

KK Stili.

In inferiori parte,

B. Depingit machinam quâ pars gangrænata, vel aliâ de causâ scarificanda, unô ictû scarificatur.

poooo Inci-

o o o o o Incidentes rotulas.

C Clavem, quâ rotulæ circumgirantur.

A Operculum.

Hæc omnia non ita distincta sunt, quin ulteriori opus habeant explicatione, quam Lector industrius facilè supplebit.

Fig. 14. Est ferreum brachium, in quô a a. est ferrea corolla, quæ brachii formam exhibet,

b. Est clavus, qui in majore cavitate continetur, quô brachium extenditur.

c. Est major cubiti cochlea; quæ ex chalybe temperatô, & trium pedum longitudine, vel circum circa esse debet.

d. Sunt dentes.

e. Est clavus.

f. Est cochlea, quæ clavum premit.

g. Est pessulus, qui cochleam claudit.

h. Est interior lamina brachii super cubitum.

i. Est apex ferreæ manicæ cum fistula carpi, cujus subsidio manus sursùm deorsùmque movetur.

k k k k. Sunt subligacula, quibus ferreum brachium connectitur.

Fig. 15. Artefactam manum exhibet, quæ imposita trunco deperditæ manus, ita movetur, ut calamô scribat: hæc conficitur ex coctô coriô, quæ, si patiens, cujus manus detruncata est, litteris scribendis se det, per foramina o o o trunco sive brachio alligatur.

a. Manum denotat.

b. Metacarpum, in quem patiens truncum suum, quousque poterit, intrudet, ut motus eò meliùs perficiatur.

c. Est pena ænea, quæ digitis erecta tenetur.

d. Pluma calami est, quæ æneæ imponitur: ut si quis æneâ scribere non posset, ob gravitatem ejus calamum cygni, ad hoc paratum, æneæ imponat.

Fig. 16. Artificiosum pedem exhibet.

a a. Est ligaculum, quô annulus fibulæ sursùm trahitur ad flexuram pedis.

b. Est coxæ ligaculum, cum cochleatis clavis, clavorumque foraminibus, quò coxæ incurvantur vel eriguntur.

c. Est nodus, quem manu comprimendo contorquebimus.

d. Est minor annulus ante coxam, ad motum pedis juxta arbitrium compescendum.

e e. Sunt fibulæ anteriores, & posteriores ad pedem thoraci annectendum.

f. Est minor inferior basis, in qua coxa quiescit.

g. Est cochlea, ad movendum clavum, qui pedem sustinet.

h. Est clavus, qui baculum pedis rectum tenet.

i. Est annulus, cui funis annectitur, ad clavum retrahendum; ut baculus eò meliùs in sessione flexuram suscipiat.

k. Est pars, quæ conducit motui patellæ.

l. Est minor fibula, quæ impedit, ne clavus coxam prætergrediatur.

m. Est ferrea fistula, quâ baculus includitur.

n. Est vertex, in extremitate baculi, qui membrum sustinet, quô pes movetur.

o. Est Clavus, quô pes reducitur.

p. Est metapedium clavi, ad pedem ad inferiora pellendum.

Fig. 17. Est vestis præscripti pedis.

a. Laminas, quæ ornamentum, & motum genuum præstant, demonstrat.

b. Laminam tibiæ, ut pes debitum retineat situm.

c. Laminam suræ.

d. Laminas articulationis pedis, ut situs motusque conservetur.

Fig. 18. Est erector manus, qui, tendonibus & nervis metacarpi præcisis, ægro usu venit, hæc machina ex bractea confecta, & serico, lana aliaque re molli referta manui subponitur, prope primam digitorum conjunctionem. Posteaque aptis ligulis ligatur! Hujus instrumenti præsidio manus erecta tenetur, ut ægro usui veniat: unde huic instrumento Erectoris manus nomen convenit. Rotunda instrumenti extremitas applicanda est a. articulationi primæ digitorum, extremitas altera b. spectet carpum, hocque instrumentum ligulis c. per foramina o o. trajectis magis, aut minus constringatur.

Fig. 19. Interiorem ostendit machinam, quâ manuum digiti moventur, & numerus.

1. Exhibet rotulas singulorum digitorum, motui utiles.

2. Demonstrat ferreum axem, qui dictas pertransit rotulas, & circa quem moventur.

3. Sunt cochleæ, quibus singuli digiti sustinentur.

4. Sunt clavi, quibus singuli clavi sustinentur.

5. Est major cochlea, quâ minores quatuor aperiuntur, pro digitorum clausione procurrandâ.

6. Est globulus in extremitate majoris cochleæ, cujus pressurâ aperitur manus.

7. Est clavus sub magnâ cochleâ situs, quâ manus clauditur.

8. Sunt digitorum axes.

9. Sunt digitorum conchæ.

Fig. 20. Exteriorem manûs apparatum exhibet, & modum quô brachio & thoraci annectuntur.

Nus. 1. Demonstrat conchas digitorum articulos referentes.

2. Sunt laminæ manûs formam exhibentes, in quinque distinctæ, ut motui commodiores sint.

3. Sunt fasciæ.

4. Sunt ferrei stili, quibus fasciæ annectuntur.

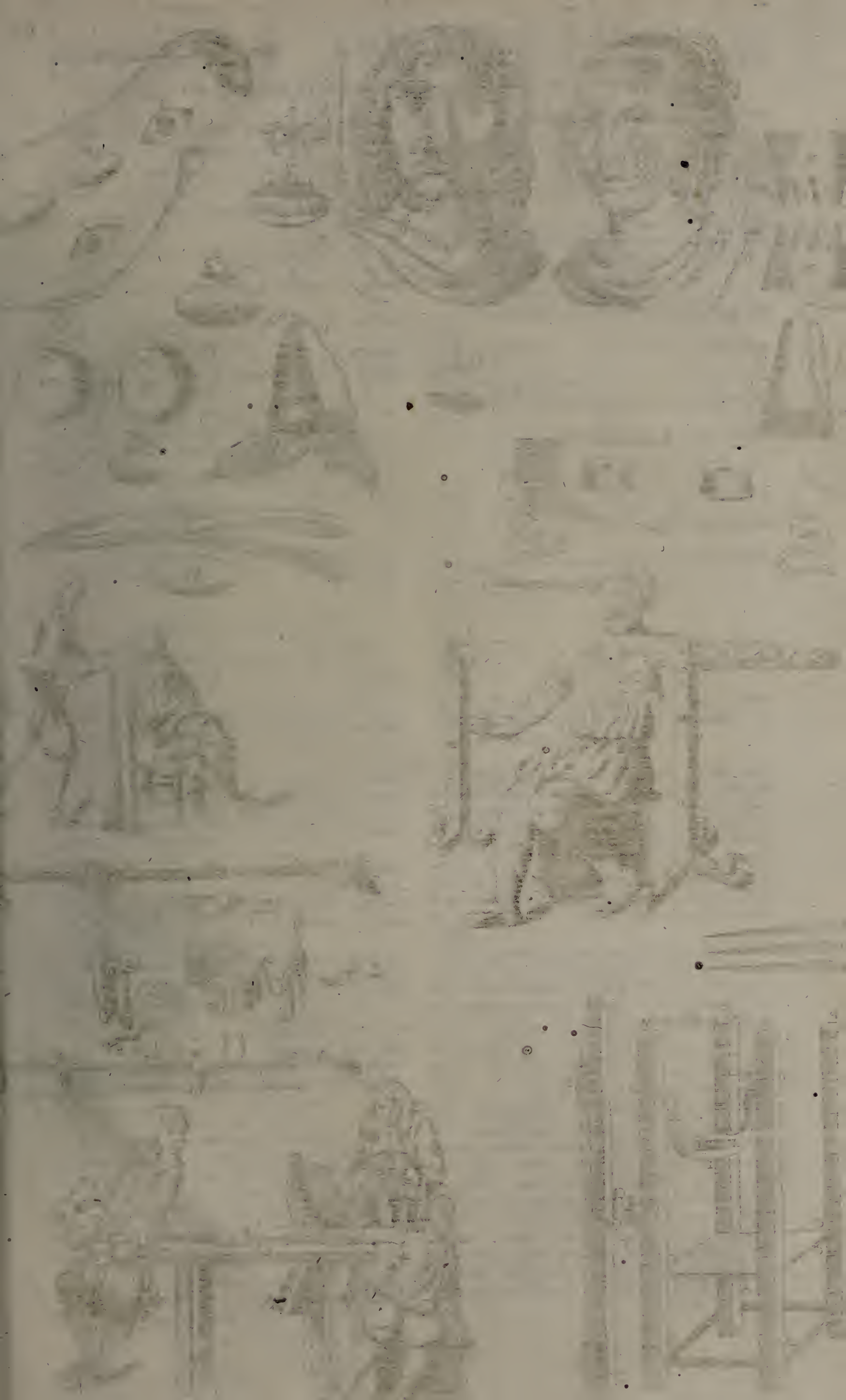
Fig. 21. *&* 22. Ochreas delineant, quibus curvati puerorum pedes, paulatim ad naturalem situm restituuntur. In Fig. 21. apertæ; in Fig. verò 22. clausæ apparent. In illis autem.

a a a. Sunt unci, qui foramina b b b. apprehendendo ochreas claudunt.

Fig. 23. Erectorem pollicis indicat, quô pollex, si tendo aut nervus abscissus sit, in suô situ retinetur; utque manus apta foret digladiationi, aliorumque instrumentorum apprehensioni; hic erector pollicis ex bracteâ conficitur: superiùs in articulatione cum manû coriaceis ligulis a a. firmatur annulis duobus e e.

Fig. 24. *&* 25. Exhibent penes arte compositos, qui usû veniunt stantibus pro urinæ excretione, quando ob tenebrosa furta improbæ Deæ in pœnam membrum virile dederunt, ne more sexûs fæminei incurvati mingere cogerentur. Hæc cannula urinaria principiô notatô d. ductui urinario apponi debet, ex aurô, lignô, laminâ plumbeâ, coriô, vel aliâ materiâ confecta. a. Est corpus cannulæ. c. exterius ejus foramen.

TABULA

Tab. X
fig. 1
Fig. 2
Fig. a. M

TABULA DECIMA-QUINTA.

Hic demonstratur Sutura quam siccam vocant, ac præterea ea sutura quæ in Labiis leporinis curandis adhibetur. Item artificiosi oculi, nasi, & linguæ, ac varia instrumenta in membris luxatis reponendis maximè utilia.

Fig. 1. Exhibet methodum exsiccantis suturæ, in quâ

L L. Denotat longitudinem vulneris, in facie siti.

M M. Lintea glutine instructa quæ ab utraque vulneris parte agglutinari debent.

a a a a a a. Demonstrant fila per illa duo lintea quorumque nodatione vulneris labia invicem approximantur.

N N. Emplastra conglutinantia depingunt, à vulnere abstracta ac separata.

a a. Sunt fila quæ duos ex eorum finibus perforant

O. Est acus per quam filum traducitur.

Fig. 2. Offert caput hominis Labiis Leporinis deforme; in quâ,

E E. Sunt ambo fines acûs.

a a. Sunt Labia acûs beneficiô combinata.

c c. Filum demonstrat, quod circum acum giratur.

In Figurâ, jam explicatæ proximâ.

a a. Exhibet labia separata ac divisa.

b b. Locum inter illa medium, seu locum divisionis.

o o. Designat loca quæ perforari debent.

d d. Extremitates labiorum, postquam acû conjuncta fuere.

f f. Circumvolutionem fili.

Fig. 3. 4. 5. & 6. Repræsentant artificiosos oculos ex aurô, vitrô, cristallôve confectos, naturalem colorem mentientes. Figuræ 3. & 6. exhibent exteriorem seu convexam oculi artificialis partem: 4. & 5. interiorem, seu concavam.

Si oculus artificialis orbitæ imponi non possit; curandum ut ille fiat ad modum qui in Figuræ 7. depingitur: Qui scilicet ferreum filum curvatum habet adnexum, cui appenditur teniola quâ circùm aures giratâ in situ firmatur.

Fig. 8. Demonstrat perspicillum infantibus applicandum, quando in strabismum incidunt. Ejus autem foramina accuratissimè oculis supponi debent, ita ut pupillæ directè respondeant.

Fig. 9. & 10. Delineant artificiosos nasos, ex aurô, argentô, lignô, vel conglutinatô linô compositos, & ita pictos, ut nasum naturalem deperditum aliquatenus reparare queant. In figurâ autem 10. caracteres I I I I. barbam exprimunt, aptam illis qui magnam priùs aluerunt.

Fig. 11. & 12. Designant instrumenta quibus loquela perficitur, si pars linguæ deperdita fit. Superior pars a. quæ crassitiem dimidii imperialis æquat, dentibus incisoribus adhærere debet: inferior verò b. quæ tenuior est, directè ac proximè truncatæ linguæ apponitur. c. autem est filum quô instrumentum collo annectitur.

Fig. 13. 14. & 15. Sunt obturamenta quibus palatum venereâ ulceratione corrosum, pro voce articulatiore faciendâ, obstruitur. Ex argentô conficiuntur, ac crassitiem coronati Gallici, & iis alligatur spongia, quâ palatô adhærere possint.

Fig. 16. Instrumentum itidem præbet ejusdem quæ priora naturæ; sed in quò locô spongiæ reperitur appendicula, seu protuberantia, quæ corvinô rostrô Figurâ 17. expressô, ita giratur ut in palati foramen introducatur pro sustinendô instrumentô.

Fig. 18. Modum depingit, quo luxatus humerus beneficiô communis luxatoriæ machinæ *Hippocratis*, in locum suum repositus, custoditur.

A A A Est extensum brachium.

B Annulus luxatorii Instrumenti.

c c c Sunt sustentacula, quæ brachium in pixide tenent.

D D Columna, in qua luxatoria machina quiescit.

E E E Pedes columnæ.

F F F Cochleæ sunt, quibus pedes columnæ sustinentur.

G Machina luxatoria *Hippocratis*, ambe nominata, dissoluta.

E E Annuli, quibus superior pars brachii interponitur.

I Extremitas Instrumenti luxatorii.

K Sinus seu rima columnæ, cui machina imponitur.

F Stilus, qui Instrumentum & columnam conjungit.

D Columna ipsa.

O O O Ejus pedes.

Fig. 19. Delineat, quâ methodô laxatus humerus reponatur.

Fig. a. Exhibet machinam à Peritissimô Chirurgô Parisiensi, Dno. J. L. *Petit* inventam, pro humeri luxati reductione. In eâ autem.

A A A A. Sunt quatuor columnæ sedilis, quod nullâ dorsuariâ crepidine fixâ donatur, quia pro latere sinistrô æquè ac pro dextrô usurpari debet. Verùm illa tempore usûs conficitur, trajectis ab alterutrâ parte bacillis D D. per columnas scilicet, vel M. N. vel O. P. C C C C. Est ipsius ipsum sedile in quô reponitur æger dorsô ad columnas P. O. conversô, ubi dexter humerus fuerit luxatus: at verò ad columnas oppositas M. N. ubi sinister.

E. Alius est bacillus quô semper trajiciuntur columnæ P. & N. idque altiori, vel minùs altô locô, pro varietate patientis staturæ. Ille culcitulâ laneâ instruitur, ut super eô reponatur ac colligetur brachium sanum, ne suis motibus Chirurgum operationis tempore interturbet.

K K. Est machina ferrea ad modum lunæ crescentis, vel semicirculi, in sui mediô paululùm compressi, efformata, cujus duæ extremitates X X. latissimæ sunt, earumque altera instar manus scapulam complectitur, dum altera anteriorem itidem pectoris partem amplexatur. Illa machina lanâ debet semper esse instructa ac præcipuè in sui mediô, quô luxatum humerum recipit, ne scilicet patientem lædat; & extremitatibus suis inducitur in foramina literis R. & I. designata. Præterea eadem machina, in sui mediô grandiori pertunditur cavô per literam F. expressô, quô cardinem excipit in extremitate ligni S S. situm. Hoc autem lignum trochleis instruitur T T. at-

que instrumentô in earum mediô positô, ac ipsarum cordas versante V. Aeger autem sedebit v. g. si sinister humerus sit luxatus, dorsô ad columnas M. & N. conversô, ponetque prædictum humerum luxatum super medium machinæ K K. quæ est pars ejus crassior, lignumque trochleas concludens cardine suô in cavum ejusdem machinæ inducetur, ut per cordas laqueo brachio injecto connexas pars illa sufficienter extendatur, idque per gradus mediante instrumentô cordas versante quod rotulâ armatur dentatâ, reversionem omnem motûs cordarum præpediente. Postquam autem extensio perfecta est, deprimitur lignum cum suis trochleis, quarum tum cordæ laxantur, & repositio seu reductio facta est.

Fig. 20. Luxatoriam cochleam depingit, absque ligulis, ex ferrô & chalybe fabrefactam.

A A A. Est tota cochlea quâ machina circumgiratur, crassitiem habens unius pollicis.

B. Pixis est cui unitur cochleæ extremitas, & quæ debet habere crassitiem duorum pollicum.

a a. Sunt duo unci divisi, de pixide nati, quibus funes connectuntur.

b b. Sunt funes ipsi, ex densô cannabe confecti.

C. Globum delineat quem bacillus ferreus

D D. Trajicit, ut eô cochlea circumgiretur.

E E. Demonstrat aliam cochleæ machinam, cujus ope tota luxatoria machina mensæ affigitur.

o o. Ultimæ hujus prædictæ machinæ cochleam exhibet.

b. Est globus in hujus cochleæ extremitate positus.

F. Stylus ferreus quô cochlea circumagitur.

G G. Sunt instrumenta duo ferrea, quorum alterum mensæ insidet, alterum verò sub eam firmiter per cochleam inducitur, ut sic tanquam per fabrorum ferrariorum forcipem comprehensa utrinque mensâ cochlea super eam commota seu potiùs vehementius tracta, vacillare nequeat.

H. Est aliud instrumentum annulo in quo cochlea A A A. contorquetur circumvolutum, indeque ad inferiora descendens ac instrumenta G G. ac cochleam o o. priùs descriptam sustinens; ut eô tota machina mensæ firmiter annecti possit.

Fig. 21. Ostendit capsulam, seu pixidem cochleæ suprà descriptæ in operatione quidem unitam; sed jam ab eâ separatam, cum duobus suis uncis, & fune appensô.

Fig. 22. Coriaceum exhibet ligamentum, quòd brachio, aut pedi, pro eorum extensione annectitur. In quo,

A A. Sunt hami prædicto ligamento appensi, quibus connectuntur funes uncis suprà per a a. designatis colligati.

O. Est fibula quâ clauditur coriaceum vinculum.

Fig. 23. Idem vinculum in longum extensum delineat: Ibi autem,

A A. Est prædictum coriaceum vinculum duos pollices latum, ac pedem unum & sex pollices longum. Ex densô hoc confici debet coriô, & ab utraque superficie persui, ut ab earum unâ indicant literæ o o o o. & puncta ipsis interjecta. Sic enim meliùs vim cochleæ in extractione sustinent. Puncta autem crassiora quæ utrinque per totam longitudinem adnotantur, foramina designant, quibus styli 1. 2. affiguntur, ut ferrei hami firmentur, dum per vinculum, unde dependent, membrum extrahendum, stringitur.

O. Est fibula quâ vinculum membro circumvolutum, colligatur.

N N. Sunt ferrei unci mobiles, quibus funes ex uncis pixidis suprà descriptæ prodeuntes, annectuntur.

Fig. 24. Funem depingit uni ex vinculi hamis appensum.

Fig. 25. Est pixis quæ cochleæ luxatoriæ pro membri extractione unitur. Illa autem hic unicô uncô planô donatur, qui secundùm aliquos multò meliùs per lineas parallelas membrum adducit, quàm unci divisi, quandoquidem funes firmiùs in planô quiescunt, nec ita vacillare possunt, ac in uncis divisis facile est. Sic itaque tractio magis ordinata perficitur.

Fig. 26. Patientem offert, cujus humerus luxatus reponitur.

Fig. 27. Chirurgum ostendit, qui molli linteô membrum reponendum, quod cochleæ giratione trahitur, lentè in naturalem suum locum premit.

Fig. 28. Repræsentat famulum, cochleam pro extractione circumgirantem.

Fig. 29. Mensam, aut aliud fulcrum aptum demonstrat, cui cochlea mediante suâ appendice, firmiter annectitur.

TABULA DECIMA SEXTA.

Exhibet Tubam sonoriferam pro gravi auditu; Torquen ad collum incurvatum; Torcularem (Gallis Tourniquet) *ad constringenda vasa sanguinea in membrorum amputatione; Bracherium ad urinæ incontinentiam; Postomen ad eundem affectum. Item applicationem aliquorum ex instrumentis suprà descriptis super corpore humanô: Sed præcipuè totum apparatum, instrumenta, ac fasciationes quæ adhibentur, in illâ Chirurgiâ quæ Curtorum dicitur, & de quâ sub titulô Caro ablata quomodo restituenda, ex Taliacotiô.*

Fig. 1. Tubam sonoriferam proponit, ex Clariss. Nuckiô; ubi,

A. Tuba.

B. Pars illa tubæ quæ meatui auditorio admovetur.

C. Os tubæ amplum, in quod adstans loquitur.

D. Manubrium quod patiens manû alterâ tenet.

Fig. 2. Torquen depingit ad collum incurvatum, ex eôdem. Ibi autem,

A A. Hemisphærium est ex ferrô confectum.

B. Annulus in parte elatiori, per quem trajicitur chorda trabi adalliganda.

C C. Extremitates, quibus alligatur corium crassiusculum lanâ investitum.

Fig. 3. Torcularem ostendit (*Gallis Tourniquet*) pro constringendis vasis sanguineis, ubi membra amputanda veniunt.

A A. Chorda.

B B. Duo bacilli, quibus circumagitur chorda, ut vasa constringantur.

Fig. 4. Bracherium ad urinæ incontinentiam offert, ex eôdem.

A A. Bracherium.

B. Fibula

Tab. XVI.
Fig 1.
Fig 6
Fig 7
Fig. 12
Morff sc.

B. Fibula.
C. Pars pendula corii perforata, quâ conſtringitur bracherium.
D. Cochlea, cujus ope comprimitur pulvillus, cum annexô capitulô E. compreſſulâ inſtructo.
Fig. 5. Poſtomen ex eôdem tradit, ad eundem affectum.
A A. Poſtomis ex argentô cuprôve confectus.
B. Clavis inſtrumento affixa, quâ pro lubitù claudi & aperiri poteſt.

Fig. 6. * *De fundâ Galeni, cancro labiorum, arteria inciſæ compreſſione, pedis contracti diſtenſione, cubiti rigidi inflexione, ſinus in femore magni apertione, locis & faſciis fonticulorum, glandium è vulneribus ſclopetorum extractione, varicum ſectione, labiorum vulneris per fibulas adductione, tibiæ carioſæ abraſione, & deligatura pectoris, quam Galenus* Cataphractam *vocat; agit ex Scultetô.*

A. Eſt *funda Galeni l. de faſc. c. 62.* faſcia ſcilicet in quatuor partes ſciſſa, ad labrum inferius deligandum accommodata, cujus deſcriptionem in gratiam ſtudioſorum chirurgiæ, in primis verò barbitonſorum, quibus raro iſte liber de faſciis eſt ad manus, tranſcribere volui, ut hanc faſciam, ejuſque applicandi modum, ad curandos labiorum affectus, præcipuè verò cancrum exulceratum, utiliſſimum pariter, ac chirurgiam exercentibus ſcitu ſummè neceſſarium, addiſcerent. *Medium, quod integrum eſt, injicito ſuper labium inferius, ſuperiores verò partes ad mentum adducito, atque inde ad occipitium, ibique in ſpeciem literæ X. altera ſuper alteram excedente, ad ſummum caput, & inter ipſum & frontem attrahito, miniſtroque tradito, reliquas verò binas partes ſub infimis auriculis ad occipitium porrigite, atque ad formam literæ X. ad frontem attrahito, & has & quæ à miniſtro continebantur inter ſe devincito.*

Æ. Indicat labium exulceratum, faſcia fundæ ad mentem Galeni deligatum. Patiens erat *Gallus Sigmam*, Ruſticus Langenavienſis, ex Territorio Ulmenſi, cancrô labiorum exulceratô affectus, qui poſtquam à multis chirurgiæ peritis dolens percepiſſet, ſe ab iſtô malô liberari non poſſe, niſi ſectione radicitùs exſtirpetur: patiens ob difficultatem domeſticam, quâ premebatur, ab Inclytô Reip. Patr. Senatû ſupplex impetravit, ut in Xenodochium reciperetur, & cancer ferro ac manu chirurgi exercitati Georgii *Riedlin* abſcinderetur. Abſciſſione per forcipem facta, & ulcere ad cicatricem ferè ductô, malum repullulavit. Senatus Inclytus hujus recidivæ certior factus patientem meæ curæ tradidit. Hic ob dolores capitis & artuum nocturnos, mihi valdè ſuſpectus, in Noſocomium Gallico morbo affectis deſtinatum translatus, decoctum ligni Guajaci ſumpſit, unde dolores capitis & partium extremarum ceſſarunt. Cancer verò interim topicis tractatus nihilominus pauperculum vehementiſſimè cruciavit. Deinde corpus, per ſudorifera nimis calefactum, uſu ſeri caprini depurati refrigerandum, & ab atrabilariis humoribus per epicraſin purgandum exiſtimavi, decocto Magiſtrali ſequenti.

℞. *Aq. fluviatilis lib. XV.*
Hord. integr. p. j.
Bulliant in vaſe obturato ad crepaturam hordei, tunc adde,
Fol. Borragin.
Cichor.
Bethon.
Cardui b.
Sonch. ana Mj. *& iterum bulliant ad remanentiam* ℔xij. *abjectis herbis, in colatura infund. p.* 24. *hor.*
Rad. Polypod. ℥iij.
Pulv. colocynth. in petias ligat. ʒij
Rad. hell. nigr. præp. ℥ß.
Ireos noſtratis.
Agaric. trud. ana ℥j.
Uvar. Paſſar. ʒvj.
Semin. aniſ. ʒß.
Miſce omnia & ebulliant ad conſumptionem medietatis, & in fine pro unica ebullitione adde.
Cinamom. optim. ʒij.
Nuc. Moſch. inciſ. ʒj.
Fol. ſen. ſ. ſtipit. ʒjs.

Colatura dividatur in x. doſes, ut una doſis ſint ℥vij. ſervabatur in phiola quælibet, ſuperaffuſo oleo ad digiti latitudinem, & dabatur alternis diebus ſummo mane, à qua patiens jacuit in lecto benè coopertus, donec madorem corporis ſentiret, atque poſt horam juſculum ſumpſit, & quia, ob colocynthidem decoctum amariuſculum fuit, ſtatim poſt aſſumptionem deglutivit aliquid de pomo aſſo, aut ℥ß. paſſularum. Purgans hoc facilè trahit non ſolum humorem, qui influere poteſt, ſed eum quoque, qui jam influxit. *Et notandum, hujus ſolius decocti crebro uſu, multos ab exulcerati carcinomatis doloribus liberatos, pluresque à nondum exulcerato fuiſſe curatos. Hæc obiter de decocto.*

Præparato corpore, precibus pauperculi devictus labium forfice abſcidi, primo intuitu bono cum ſucceſſu. At ſequenti die obſervavi tuberculum, quod *forfex, utpote quæ ad talem chirurgiam valdè eſt incommoda*, reliquit.

Hoc tuberculum pulvere illo cauſtico, quem ab Empyrico acceptum Aquapend. deſcribit *lib.* 1. *pentateuch. cap. de cancro*, conſumere fruſtra tentavi, indeque de certa curatione dubitare, & imminentem recidivam timere cœpi. Patiens autem meo juſſu, repetiit uſum decocti purgantis, ſingulis quaternis diebus, & cum ulcus beneficio Ung. de Tutia ſequentis

℞. *Ol. roſ. complet.*
myrt. ana ℔.
Sevi vitul. caſtr. ʒvj.
Succi ſolat. hortenſ.
plantagin. ana. ʒx.
Vini granatorum ℥iv.
Bulliant ad ſucc. conſumptionem; factâ colaturâ.
℞. *Ceruſſ. pulver.* ʒx.
Lithargyr. præp. ℥is.
Plumbi uſti & loti, Antimon. præp. ana. ʒv.
Tutiæ Alexandr. ʒ5.
Camphor. ʒ5.
Miſce omnia in mortario plumbeo, &
F. Ung.

fere ad cicatricem duceretur, remanebat enim ſolum illud tuberculum, bona victus regula, internis

externisque remediis instructus, spe citissimæ restitutionis lætissimus domum redire festinavit. At quod supra timui, elapso semestri etiam evenit; recidiva scilicet altera, malum prioribus multò pejus. Has recidivas autem forfici, qua operatio peracta, unice adscribendas existimo. Hæc enim ad tentatam chirurgiam ineptissima fuit: *Si igitur cancer totum labium occupat, Chirurgi, meo & Riedlini erroribus docti eum forfice abscindere caveant, ferè enim impossibile, quin ea aliquod vestigium relinquat ex quo malum recrudescere queat.* Memini quod aliquando in publicis lectionibus ab Excellentissimo Adriano Spigelio, hanc cautionem audiverim, quam tamen pro nihilo habui, usque dum in rustico hoc & alio expertus ea non observata, patientes de vita, & de fama chirurgum periclitari. Æger secundam recidivam passus, etiam tertiam chirurgiam à me petiit, quam moneta ex argento confecta, acuta, & aqua forti intincta, juxta Aquapend. placitum, administrassem absque dubio majori cum fructu, nisi vasa circumcirca maxime tumida, laborem frustraneum fore indicassent.

B. Est usus & *applicatio* illius *instrumenti*, quod in vulneribus, vel potius puncturis, arteriarum carpi, quæ in duello facilè contingunt pro sistendo sanguine, utilissimum expertus sum ut infra ex singulari observatione patebit. Alii sumunt monetam argenteam, quam vulneri superligant: quia tamen ligatura ista satis stricta esse debet (*laxior enim sanguinis fluxum neutiquam cohibet*) ob imminentem manus extremæ gangrænam, & subsequentem sphacelum (*comprimuntur enim vasa ut alimentum & spiritus vitales & animales influere nequeant.*) valdè periculosa videtur; unde hominum saluti melius prospectum judico, si omnes chirurgi simile instrumentum in promptu habeant, ut tempore necessitatis eo uti valeant. Patavii, *ubi exercitium Anatomicum & Chirurgicum à plurimis seculis maximè floruit*, meo tempore reperiebatur exercitatissimus Arteriotomus, qui ad curandos capitis atrocissimos dolores suasu medicorum arteriam carpi non raro incidit, factaque sanguinis evacuatione ordinata, vulnus prædicto instrumento ita compressit, ut ne gutta quidem sanguinis citra chirurgi voluntatem profunderetur neque ullum ex compressione alias metuendum symptoma superveniret. Sæpius Ulmæ accidit, ut ab imperitis balneatoribus, & chirurgi titulo certè indignis, pro vena basilica arteria comes aperiretur, unde plerumque vel nimia sanguinis profusio, vel aneurisma magnum quod malè curatum mortem intulit. Si itaque in futurum præter spem talis error committatur, pro correctione hujus (præter remedium, quod Clariss. Colleg. D D. Gregor. Horstius observationum chirurgicarum prima, lectu certe dignissima proponit) simile instrumentum, quod arteriam comprimendo sanguinis fluxum sistit, aut arteriæ cubiti læsæ adaptetur, meo judicio non erit alienum. In Helvetia arterias temporum casu vel arte ruptas & incisas, parte corticis mediæ nucis juglandis convexa feliciter comprimunt.

C. Indicat *applicationem ferri* inservientis ad genu contracti extensionem. Jacobus *Murdel* Jacobi Lanionis filius 5. annorum, in terram silicibus stratam patrem currendo insequens, & cespitans cecidit, sine doloris querela usque in quartam diem ambulavit, quo claudicare, & de genu contuso conqueri cœpit: Mater de puero satis sollicita vocat barbitonsorem, Johann. Andream, qui statim cataplasma contra cruorem Felicis *Wirzen*, altera die (pro discussione ut reor) linteum triplex ex vino calido expressum applicuit. Puer ita tractatus corripitur febre acutissima; quæ remediis convenientibus à Medico rite adhibitis, die quodam critico per abscessum pedis affecti; inflammationem scilicet erysipelatosam solvebatur, quæ totum crus & femur ad inguina usque occupavit calore, rubore, & dolore puerum vehementer affligens. Curata inflammatione supererat in genu ante febrem contuso tumor ingens, quem, cum omnia resolventia explosisset, ad suppurationem ducere tentarunt, & genu tam in parte domestica quàm externa medicamine caustico aperuerunt, materia nulla, vel certe paucissima effluente. Re ita se habente, Medicus ordinarius discessit, & totum curandi negotium Andreæ Barbitonsori reliquit; hic pro arte & Matre puerum tractavit, ulceraque caustico inusta consolidavit, & tumorem planè induravit. Mater magis quàm unquam sollicita, & observans, bonum virum huic malo esse insufficientem, & propterea etiam anxium, me consilii causa vocavit. Hæc ex relatione. Accedens inveni tumorem in genu haud absimilem iis quos vulgò *Glidschvvam* appellant, puerumque contractum, crus enim extendere non potuit. Facto prognostico, affectum hunc esse ancipitis & quidem diuturnæ curationis, rem ita aggressus; pro emollitione & discussione tumoris, quotidiè per quadrantem horæ cum spongia adhibui fomentationem ex sequentibus.

℞. *Herbar. Malv.*
Verbasci.
Bethon. ana. M j ß.
Flor. malv. M j.
Semin. lini. ℥ j.
Rad. Alth. ʒ ij.
Incis. & contus. ad chartam.

Post fomentationem apposui ceratum diasinapi; quod *Hieron. Fabrit. ab Aquapend.* cap. de meliceid. descripsit, & D. Spigelius ita correxit.

℞. *Salis gemm.*
Lithargyri aur.
Ceruss. ana. ℥ ij.
Ceræ & Terebinth. ana. ʒ iij.
Galbani.
Opopon. ana ℥ ß.
Sinapi pulv. ℥ ij.
Ol. veter. ℥ ix.
acet. acerr. q. s. F. l. a. ceratum molle.
Sub poplite & ad latera inunxi genu seq.

℞. *Unguent. Evæ* ℥ ij. ß.
Nervin. ʒ. vj.
Cerati citrini. ℥ j.
Ol. lumbr. terr. ʒ vj.
vulpini. ʒ ij.
M. pro Unguento.

℞. *Ol. olivar.* ℔ ß.
medul. crur. bovis
ceræ flavæ.
Resin. Pin. ana. ℥ ij.
Butyr. rec. ℥ iij.
M. F. Ung. Evæ. seu Anodynum, quod Foscarinus ex Turcia secum attulit.

℞. *Succ.*

℞. *Succ. Nicotian.* ℥ *vj.*
Ceræ citrin. recentiss. ℥iv.
Resin. ℥iij.
Terebinth. ℥ ij.
Ol. Myrtin. q. s. F. cerat. molle.

cujus descriptionem habeo ex l. 1. Pentateuch. chirurgic. Hier. Fabr. ab Aquapend. cap. de herpet. miliari.

Usu fomentationis & cerati continuato, genu detumuit: ex inunctione verò poplitis pro extensione nullum juvamen patiens percepit; quare instrumentum hoc applicui, quo paulatim crus extendi possit, ferreum: quod patiens (prius applicato genu corroborationis ergo, cerato barbaro, cum Magistrali diasinap. mixto, & facta inunctione poplitis, cum superposito sparadrapo seq.

℞. *Citrini mod. descr.* ℥ij. s.
Ceræ flavæ noviss. ℥ij.
Resin. Terebinthin.
Pin. ana. ℥j.
Misce ad ignem & intingatur tela.)

Continuè, noctes diesque portavit, singulis diebus cochleam instrumenti parum attrahendo, donec crus in rectum duceretur, ut spatio unius anni patiens sine baculo ambularet.

Anno *1636.* Die 10. Octobris vocatus fui ad puerum Martinum Gravium Lepheimensem, qui mihi ostendit crus *ex ganglio in genu* versus posteriora contractum, quod præmissis universalibus, eodem instrumento iisdemque topicis octo mensium spatio, in directum extendi.

D. Instrumenti *Tab. XIV. Fig.* 1. descripti usum ostendit: Nam sicut ad extensionem brachii nil melius, quàm lapidis ponderosi in manu gestatio, ita ad flectendum illud paulatim nihil conducibilius sum expertus, quàm hoc instrumentum: patiens erat puer militis, qui luxationem cubiti passus, ob malam situationem, eum flectere non potuit: hunc ut pueros præcedentes, inunxi quotidie, sparadrappum applicui, & instrumentum gestare jussi: hic duorum mensium spatio convaluit, & pro necessitate cubitum, sine doloris sensu & impedimento, flexit. *Observent igitur juniores chirurgi, ut membra fracta aut luxata commodè collocent*: non rarò enim præter membri contracturam, sequitur inflammatio malam figuram.

E. Anno *1626.* die *19.* Novembris me vocat frater meus Martinus, ad socerum Joann. *Wolventer*, Nautam Ulmensem, & in Danubio navigando versatissimum. Is ipse, quem Clariss. Collega, D. D. Greg. Horstius in suar. observ. Chirurgic. IX. curavit, ostendit mihi *sinum in femore sinistro* (qui ex contusione ad suppurationem ducta, & negligenter tractata, originem duxit) petiitque medelam. Ego sinus magnitudinem specillo explorans superficialem tantùm, at satis longum & latum inveni. Cum autem hujusmodi sinus declives, ut notum, raro agglutinentur, seq. die forfice deceptoria, inscio patiente eum incidere tentavi, postea carne replendum: sed cum nimis tarde per forficem istam fieret operatio, nauta instrumentum animadvertens, femur movit, manibusque mihi dextram repulit. Unde seposita curatione per ferrum parumper (ut ex Figura patet) dilatatum, albumine ovi conquassato & stuppâ pexâ, obligavi: subsistente sanguine tertio & quarto die per siphonem infundebam hydromel pro eluenda cavitate: quinto, sexto & septimo vinum nigrum austerum, in quo coquebantur Baulanstia, cortices granator. &c. injeci, & spongiam novam eodem liquore madefactam & expressam fasciâ longâ, & trium digitorum transversorum latâ, (latior enim non ita stringit) superligavi ligaturam ab inferioribus incipiens, & supra sinum in parte sana finiens; his medicamentis, in quibus magna glutinandi virtus posita, & deligandi modo, intra septimanam, fratris socer felicissimè curatus fuit. Ab eo tempore *nunquam ad Chirurgiam deveni, nisi remedia pharmaceutica frustra fuerint adhibita*: Neque posthac amplius forfice deceptoria (quia Chirurgum, non ægrum decipit) ad sinuum dilatationem sum usus.

F. Indicat *locum fonticulorum in brachio.* Variis in locis conficiuntur fonticuli, hi tamen in brachiis inusti reliquis utiliores, &, accommodatiores esse videntur: Unde etiam à Medicis præ cæteris eliguntur, pro evacuatióne scilicet, omnium eorum humorum, qui caput humanum offendere solent; cum inter partes inferiores superioresque exactè medium situm obtineant, humorum in caput ascensum impediant, eosque influentes à capite, ob convenientem distantiam, commodissimè revellant, atque derivent. Nec solùm in capitis, oculorum, autium, narium, oris, faucium & gulæ vitiis, verùm etiam in thoracis, cordis, & pulmonum affectibus, magnum & mirandum præstant auxilium. Quanquam autem hi fonticuli in prædictis morbis multum juvent, & ægris sint accommodatissimi, idque propterea, quod ipsos videre, propriisque manibus gubernate possint. Nihilominus tamen non pauci repetiuntur, qui fonticulos in genere, ut qui diligentiam & laborem requirunt spernendo sanitatem, planè vituperant: alii ob fœtorem detestantur: reliqui verò ob timorem ignis sibi inuri recusant. His respondeo, quod neque vestimenta sine labore, manè & vesperi, induantur & extrahantur, neque excrementa absque fœtore reddantur. Sicut autem hoc vel illud ad vitam humanam est necessarium; ita hi ad benè vivendum, & integrâ sanitate fruendum, summè utiles. Et quemadmodum nullum pœnitet ullius laboris, quem induendo & exuendo impendet, ita nemo de his conqueritur, imò dum ipsos tractat, magnam voluptatem sentit, sive propter dulcedinem, quam ex pruritu percipit, sive quod de die in diem manifesté cognoscit illius materiæ evacuationem, quæ secundùm errores commissos genita, & in corpore retenta grave malum attulisset: aut potius quod beneficio hujus sanitatem amissam adipiscatur. Unde sæpius uno fonticulo non contentus, sibi facilè duos, interdum etiam plures, prout opus erit, parari curat: adde quod Fonticuli, si arte regantur, non fœteant, & facti in debito loco non doleant.

Locus fonticulorum quatuor conditiones requirit, 1. ut patiens ipsum videat 2. ut ad ligaturam sit idoneus 3. ut habeat venam 4. ut sit in musculorum duorum interstitio, ad prohibendum dolorem, quo impeditur facilè motus.

Locus hic in brachio invenitur, si chirurgus cubitum patientis, vario modo, volvit, flectit, &

& extendit, usque dum debitam musculi deltoidis & bicipitis separationem invenit. Multi conficiunt fonticulum in ipso deltoide, quidam in fine hujus, alii in parte posteriore ipsius. Ego tamen, ob dictas conditiones, locum lit. F. notatum eligo, interstitium scilicet musculi deltoidis & bicipitis, idque potius in parte superiore, quæ minus sensibilis, quàm inferiore, ad quam brevi temporis spatio decurrit.

Invento fonticuli loco, modus erit considerandus. Paratur fonticulus scalpello, caustico potentiali, & ferro ignito. Cum verò ferrum ignitum hujus chirurgiæ inventoribus magis usitatum, caustica potentialia non probo, utpote quæ tardè, & ut plurimum cum dolore magno operantur; nec ita securè adhibentur, quoniam eorum agendi vis nobis non ita exactè est cognita, sed interdum *præter expectationem nostram efficaciora, non raro impotentiora inveniuntur.* Missum quoque facio ferrum secans, sive scalpellum, propter rationes modò recensitas, quibus addo, quod sectio fonticuli sanguinem profundat, quem plures videre nequeunt. Magna dexteritate veteres utebantur ferro ignito, quod erat incurvatum, & longum habebat manubrium: Sed cum vidissent, quod illud insttrumentum non solum carnem à chirurgo signatam inurat, sed etiam partes vicinas calefaciat, præter hoc excocogitarunt aliud instrumentum cannulatum, quod partes vicinas defendat. Per cannulam hanc non ignitam, & cuti fortiter impressam intrudunt solidum candens, ut penetret secundum Medici intentionem nonnunquam magis & minus profunde. Julius Casser. Placentinus invenit instrumentum supra descriptum, & hic Lit. G. signatum, quod ignem occultat, partes vicinas à læsione defendit, & præ cæteris instrumentis *ad omnes fonticulos extra caput inurendos accommodatissimum est.* Hoc me plus quàm sexcentos fonticulos, cum admiratione adstantium, & risu patientis fecisse, testabuntur illi, qui adhuc vivunt, & fonticulos à me paratos gestant.

H. Est *fascia pro fonticulis in brachio* ligandis commodissima, quia facilimè ab ægro adaptatur; utilissima, quoniam conservat fonticulum in suo loco & pulcherrima, eò quod ex tela alba parata potest lavari; neque hæc, ut reliquæ fasciæ, tàm facilè visus aut tactus sensu deprehenditur.

I. *Locus fonticulorum in femore est* (quatuor digitis transversis supra genu, inter musculum sartorium & vastum internum; quætendus) ad ligandum aptissimus, & comitem venam saphenam, ubi fonticulus in hystericis affectionibus efficacissimus, revellendo & derivando. Curavi eo mulieres quorum nomini parco, quæ ob suppressionem mensium, uteri furores, aliaque symptomata sunt passæ: plures etiam quæ ulcera in tibiis habuerunt dysepulotica; illic revellendo, hic intercipiendo & derivando.

K. Est *fonticulus*. quem mihi *inter principia musculi gasterocnemii*; contra dolorem Ischiadicum summo & felicissimo cum successu paravi. Laudat quidem Excellentiss. Adrian Spigel. *in hum. corp. fabric. l.* 5. *c.* 9. ob transitum venæ popliteæ inustionem fonticuli in sura, seu musculi gasterocnemii principiorum coitu; quem Daniel Bucretius *in Jul. Casser. Placentin. Tabul. Anatomic.* (quos ego ære emi Spigeliano ab Hæredib. Casserii) *lib. Tab.* 2. *lit. Græc.* π. notavit. At quoniam locus ille ob suam declivitatem ad deligandum valdè est incommodus, ego juxta Andr. Vesal. *in corp. hum. fabric. l.* 2. *Tabul.* 10. *de musculis* locum paulò superiorem elegi, eumque non sine ratione: habet enim hujus loci fonticulus omnes boni fonticuli, quas supra recensui conditiones; venam popliteam, quam antiqui & recentiores in Ischiade, aliisque morbis pluribus, quos Aurelius Severinus *lib. de angeologia cap.* 26. collegit, magno certè cum successu aperiebant. 2. Interstitium principiorum gasterocnemii: neque enim metuendus ille nervus satis insignis, qui sub genu transcurrit, ut lædatur, nam ubi fonticulus conficitur, nervus progrediendo, jam jam profundiora petiit, ut ferro candente offendi nequeat. 3. Deligaturam firmiter consistentem. 4. Patiens ipse ipsum regere, & gubernare potest. Notissimum est, qui semel Ischiadicis doloribus vexatur, non facilè ab iis liberatur, ita ut sibi polliceri possit, se in posterum ab ejusmodi cruciatibus fore immunem. Sanctè tamen testari possum, memetipsum post usum balnei Thalfengensis, vulgò Gesundbrun / in agro Ulmano, siti, beneficio hujus fonticuli, per novennium, à paraxysmo præservasse, & si vixero forsan ulterius, venæ Ischiadicæ sectioni, omnibusque purgantibus, sudoriferis, & topicis medicamentis, quæ per annum integrum, ex clarissimorum Medicorum consiliis, assumpsi & adhibui, valedicens. Quare si in futurum in tali cruciatu Ischiadis diuturno, tàm interna, quam externa remedia sine successu usurpata fuerint, meo consilio & bona spe salutis ad hanc chirurgiam, tanquam ad sacram anchoram confugiant, inustionem scilicet fonticuli in loco signato; non dubito enim, quin patiens sanitatem, Chirurgus vero maximam laudem deportaturus sit.

L. Est *fascia pro fonticulis in femore & sura deligandis, omnium optima.*

Quomodo fonticuli jam parati conservari, recteque gubernari debeant, ex scheda Aquapendentis, qui ejus mentionem facit *in opere suo operationum chirurgicarum, & titulo de Fonticulis*, discere potuissemus, nisi illa incuria typographi, cui Autor schedam tradidit, ut typis in lucem daret, amissa fuisset. Hac igitur destituti legant elegantissimum tractatum, quem scripsit Hieron. Capivacius, de recta cauteriorum administratione, & Dominicus Galvanus Medicus Athestinus (*cui acceptum refero sparadrapp. meum:*

℞. *Cerati de ceruss. seu Albi coctiAug.* ℥xij.
Pul. ceruss. ℥iiij.
Thuris.
Tragacanthi ana ʒvj.
Ireos. Flor.
Benz. ana ʒv.
Storac. liquid.
Ol. spic. odorati ana ʒij.
Saponis Veneti. ℥ij.
Ceræ q. s. vel ℥ij.

Veronenses Chirurgi, in viris usurpando addunt parum moschi ad gratiorem odorem;

Misce s. art. & cum tela nova F. sparadrappum, quo per annos viginti & duos, plus quam fonticulos mille summa cum utentium admiratione, ab omni symptomatum incursu præservavi) de fontanellis, lib. 2. cap. 13. 14. 15. 16. & 17. quæ ad mentem Aquapendentis, sui Præceptoris, accuratissime scripta esse certus scio, stylo tamen Italico, qui dignus esset, ut Latinitate donaretur.

Nonnulli miris laudibus deprædicant Ceratum, quo Dux Hetturiæ fonticulos suos ab omni symptomatum incursu præservat.

℞. *Succi Hederæ.* ℔iij.
Nicotian. ℔j.

Tere-

Terebinthin.
Resin. pin.
Ung. ros. Mes.
Cer. citrin. ana ℔j.
Ol. N. Mosch. ℥ij.
Pulv. cyper. odor. ℥j.
Ceruss. elect. ℔j.
M. F. Ceratum.

M. Forceps in vulneribus sclopetorum, pro extrahendis globulis in profundo sitis, affabre facta.

N. dictæ *forcipis usum*, & applicandi modum ostendit, qui talis est: extrahatur terebellum, & exterior cannula demittatur versus cochlearia, ita ut instrumentum claudatur: hoc facto exterior cannula oleo rosato inungatur, & instrumentum dextra chirurgi vulneri clementer immittatur, usque dum cochlearium extremitas denticulata globulum amplectatur: tunc pollice atque indice sinistro, instrumentum chirurgus teneat, eoque quantum æger tolerare poterit, globulum premat ne forcipi cedat: postea digitis manus dextræ, terebellum, per foramen capuli rotundi immittat usque ad globulum, illudque circumvolvat, & globulo paulatim infigat. Quam primum vero Chirurgus terebellum globulo sufficienter inhærere cognoverit, cannulam exteriorem sursum parumper & sensim trahat, eamque statim deorsum remittat, ut cochlearia divisa globulum recipiant, & receptum firmissime tenendo terebelli operam adjuvent: quibus ritè peractis, terebellum & ambæ cannulæ, adeoque totum instrumentum cum affixo & recepto globulo, extrahatur eo modo, quem figura designat.

O. Indicat *sectionem varicum*, juxta Aquapend. sententiam, quæ tamen, ut nostris Germanis est horrenda, ita facile ex ea oriri possunt prava symptomata. Dum Patavii literis operam dedi, vidi rusticum in Nosocomio D. Francisci sub Excellentiss. Spigelii manu, summa cum utilitate, chirurgiam delineato modo institutam, sustinere.

Ego, ad imitationem, hunc operandi modum in patria semel tentavi: sed errore patientis, motu scilicet nimio, *qui nullus esse debuisset*, sequebatur inflammatio ægrum vehementer affligens, & prohibens, ut voto non potuerit respondere exitus: unde patiens cum suis parentibus, ea ut me corriperet & torqueret inflammatio, optarunt. Hoc famæ naufragium semel passus, varicibus in extremis affectos, deinceps solis topicis, sub tibialibus ex pelle canina confectis tractavi.

P. Ostendit *vulnus* acinace femori profunde inflictum, *quatuor suturis seu fibulis unitum*, & in decliviori loco foramen habens, cui turunda Q. immittitur, ut, pro materiæ exitu, apertum conservetur.

R. *Ostendit modum deradendi tibiam cariosam scalpris Tabula VI. depictis.*

Martinus Schmidt / Oellingensis, puer undecim annorum conqueritur de vehementissimo dolore tibiæ dextræ, & duobus foraminibus materiem puris fœtidam fundentibus, quorum unum erat circa malleolum internum, alterum circa externum. Hunc affectum Barbitonsor pagi illius ordinarius tractavit pro luxatione pedis. Anno 1640. Die 16. Decembris æger receptus est in Xenodochium Ulmense, quem jussu Inclyti Senatus visitavi, & statim animadverti affectum non esse luxationem, sed corruptionem & erosionem totius tibiæ, quam curare institui. Primis itaque diebus bonam victus rationem præscripsi, & sequentem potiunculam.

℞. *Syrup. ros. sol.* ℥iß.
Elect. lenitiv. ʒvi.
Decoct. fl. & fr. q. s.
M. F. Potio br.

à qua quinquies dejecit materiam valde serosam. 22. *Decembris*, à tibiæ capite usque ad malleolum internum sine læsione venarum, arteriarum, nervorum & tendinum scalpello incidi crus, digitorum unguibus periostium à tibia separavi, vulnusque stuppa cannabina, medicamento stegnotico (ex albumine ovi, aqua rosarum agitato, & pulvere adstringente Galeni) & fascia duobus capitibus prædicta obligavi. *Die* 23. subsistente sanguine, vulnus religatum inspexi & inveni, quod mea me opinio minimè fefellerit: nam non solum pars anterior tibiæ in superficie, verum etiam posterior usque ad medullam corrupta fuit: mox etiam aliquot corruptæ tibiæ particulas volsella exemi, & vulnus denuo, ob vehementem patientis clamorem, medicamentis & fascia obligavi. *Die* 24. os corruptum scalpris derasi, & caput tibiæ inferius integrè corruptum, & valdè fœtens inveni. Quapropter os tibiæ decocto Divino purgavi, ipsique pulverem aristolochiæ & Iridis Florentinæ inspersi, & vulnus cerato diapalmæ contectum fascia obligavi. *Die* 25. & 26. propter magnam corruptionem os derasi, & multas corruptæ tibiæ partes volsella extraxi. *Die* 29. ab inferiori & interno tibiæ capite magnam portionem corruptam forfice abscidi. *Die* 30. fœtor ossis ab usu decocti divini nonnihil remisit. *Die* 31. postquam dolor pedis & fœtor remisit, ægrum glutinosa victus ratione nutrivi ad generandum callum, & vulneri ceratum divinum applicui ad inducendam cicatricem. Ab hinc usque in diem 4. Jan. Anni 1641. ex inferiore tibiæ capite, seu malleolo externo materia purulenta. *Die* 6. circa hoc foramen apparuit caro solida. *Die* 7. vulnus benè habuit & natura os tibiæ, à capite inferiore usque ad mediam partem, erosum, integrè separavit. Osse separato, vulnus mensis spatio consolidatum fuit.

S. monstrat deligaturam cataphractæ, quæ nomen habet à similitudine thoracis Romani, & prodest iis, quibus deligare juxta jugulum convenit latum scapularum os, pectus, dorsum, aut latera. Fascia autem unius capitis ita obvolvitur. Alæ primò circumdatur (Galen. l. de fasciis 79.) tum oblique per pectus ducitur, propè illam regionem, ubi jugulum cum osse pectoris committitur, inde per cervices, ad latum Scapularum os humeri contrarii; atque ad alam subjectam, ab eaque ad cervices, super partem prius injectam, ita ut propè cervices, similitudo X. literæ fiat, posthac obliqua datur, ad latum scapularum os ex altera parte, atque ad alam, ab ala ad cervices, ut in vertebra colli X. liter. figuram accipiat, deinceps sub ala, & oblique propè eam regionem ubi jugulum cum osse pectoris committitur, sic ut hîc quoque similitudo X. literæ fiat, & juxta cervices, & super latum scapularum os, & sub ala, ut quater X. literam repræsentet, nimirum semel à priore parte, semel à posteriore, bis propè jugulum. Ad eandem autem rationem, quoties opus est, circuit, deinde in orbem attrahitur circa pectus & latera sic, ut tota junctura thoracem referat. Numeri autem undique dispersi denotant rationem atque ordinem convolutionum.

Figuræ omnes quæ in hâc Tabulâ ſequuntur, repræſentant inſtrumenta, faſciationes ac totum apparatum, quæ adhiberi debent in eâ Chirurgiâ exercendâ, quam Curtorum vocant, prout à Taliacotiô depinguntur.

Fig. 6. *Bicipitem exhibet forcipem & cultros.*

e. Lamina forcipis.
a a. Labium infernum.
o o. Labium ſupernum.
d d. Linea forcipis.
i i. Arcus biceps.
k. Conjunctio.
f. Conjunctionis clavus.
l. Manubrium ſerratum.
h. Manubrium annulare.
g. Serra Manubrii.
f. Annulus Manubrii ſtatus.
e. Annulus mobilis.
q. Culter.
c c. Cultri acies.
b. Manubrium.

Fig. 7. *Forcipem tricipitem habet, cum delineatione longiori cutis propaginis, & cultros ad id operis neceſſarios.*

R a. Forceps triceps delineationis cutis propaginis.
m m. Lamina forcipis.
d d. Linea ipſius laminæ, per quam cultro admiſſo cutis inciditur.
e e. Laminæ infernum labrum, & brachium tangens.
c c. Laminæ ſupernum labrum, & cutim propaginem reſpiciens.
ö o o. Arcus triceps forcipis, à quo nomen ſumpſit.
i i. Conjunctio forcipis.
S. Conjunctionis clavus.
h h. Manubrium ſerratum.
f. Manubrii ſerra.
n n. Manubrium annulare.
o. Manubrii annulus ſtatus.
g. Manubrii annulus mobilis.
Culter delineandæ cutis propagini neceſſarii, eſt idem qui in præcedenti Figurâ, per literam q. denotatur.

Fig. 8. *Acus, & faſciarum typum habet pro deligatione faciunda.*

a a a. Acus.
b b b. Linum.
o o o. Faſcia, quæ regia dicitur.
e e. Faſcia cubitalis.
f. Faſcia pectoralis.
g. Faſcia brachialis.
c c. Faſcia axillaris.
l l. Foramina funiculorum.
e e e. Funiculi.

Fig. 9. *Forcipem ad inſerendam columnam, & cultros, & incurvas acus continet.*

S S. Forceps columnaris.
t t. Forcipis columnaris laminæ.
a a. Forcipis laminarum complexus. Nam illam clauſam depingimus.
b b. Arcus forcipis.
V. Conjunctio forcipis.
X. Clavus conjunctionis.
c. Manubrium ſerratum.
d. Serra manubrii.
n n. Manubrium annulare.
f. Annulus manubrii ſtatus.
e. Annulus manubrii mobilis.
o. Culter pro excoriatione inſerendæ columnæ.
g g. Cultri acies.
h. Cultri manubrium.
l l. Acus incurvæ.
m m. Funiculi, ut ante.

Fig. 10. *Cultros configurationis habet & tubulos.*

e. Culter in mirthi figuram eductus ad efformandas rythonas.
g. Cultri hujus manubrium.
f. Culter alius inſtar olivæ, peræquè neceſſarius ad excavandas rythonas.
h. Ejuſdem manubrium.
a a a. Tubulorum pars ſuperna longior & nares contingens.
1,2,3. Tubulorum pars inferna brevior & maxillæ injectæ.
g g g. Tubulorum partes laterales.
o o o. Tubulorum cavum ad capita.
S S. Tubulorum cavum ad fines.
d. Tubuli capitis apex interior, quò cavum ſpectat.
e. Tubuli capitis apex, exterior quà globulum & alarum principia amplectitur.

Fig. 11. *Tectoria, annulos & funiculos, ex quibus colligandi modus comprehenditur, continent.*

a a a. Tectorium.
b b b. Tectorii ſumma pars, quæ perforanda eſt, & funiculus ille, quem ajugum dicimus, tranſmittendus. Annulô non opus eſt. Nil enim ex nodô incommodi emergit.
c c. Tectorii dorſum.
o o o. Apex globuli.
à a a. Columna tectorii.
e e. Alæ tectorii.
h h h. Tectorii latera.
d d. Annulus ſuperior pro ſuperna deligatione.
c c. Annulus centralis Regius, pro regia deligatione.
f f. Annuli laterales regii, pro regia & catholica deligatione.
k o. k p. Funiculi deligationis regiæ.
k t. k s. Funiculi catholicæ ſeu obliquæ deligationis.

Fig. 12. *Veſtitum univerſum, præter deligationis faſcias, clariſſimè demonſtrat.*

N L K H. Cucullus.
A. Cuculli pars anterior quæ facies erit.
B B. Cuculli pars dextra.
O O. Cuculli pars ſiniſtra.
C C. Foramen, quà patet auribus exitus.

D D. Tho-

D D. Thoracis, vel diploidis pars anterior.
M M. Thoracis, vel diploidis pars posterior.
E E. Locus quô brachia exeunt.
F F F. Funiculi
G G. Caligæ.

Fig. duæ 13. & 13. *Exhibent ægros, quorum labium inferius & nares decurtatæ sunt. Item propaginem delineat, cum linteolô injectô.*

a a. Curtæ nares ex adversô positæ.
a g. Cutis propago delineata, & à subjectis musculorum corporibus, secundùm domesticam, ac interiorem illius superficiem sejuncta.
H q. Pars illius superior.
D c. Pars illius inferior.
B E. Linteolum.
g. Labium supernum decurtatum.
d a c. Cutis propago ex quâ labium restauratur.
d. Radix propaginis.
a. Corpus ejusdem.
c. Apex illius, & pars insititia.
l. Area, & locus unde propago educta fuit.

Fig. 14. *Anticam, ac dextram deligationis partem ostendit.*

L. Cutanei traducis apex, ubi adest insitio.
I. Cutanei traducis radix.
I y. Areæ vulnus medicamentis obductum & deligatum.
a b c. Fascia regia.
D d. Fascia cubitalis.
c c c. Fascia pectoralis.
m. Fascia brachialis.
b b. Fascia axillaris.
o. Cucullus.
n n. Foramen auriculare cuculli.
g. Thorax, sive diplois anterior.
h. Thoracis disjunctio, insimul funiculis conjuncta.
a. Funiculi, quorum opera fasciæ cum cucullô, vel diploide conjunguntur.

Fig. 15. *Hæc propaginis in supernum labium insitionem jam factam, & ejus deligationem demonstrat.*

C. Cutaneus tradux labio insertus.
n. Insitio ipsa traducis cum labiô.
e g. Area, unde tradux fuit eductus.
a a a. Fascia regia, cui cæteræ innituntur.
D e. Fascia cubitalis.
B. Fascia brachialis.
A. Fascia pectoralis.
F. Fascia axillaris.
O O. Cucullus.
E. Foramen cuculli ad aures.
a e o. Diploidis sive thoracis pars anterior.
b b b. Thoracis divisio, quæ funiculis constringitur.

Fig. 16. *Tum posticam deligationis partem, tum lateralem sinistram exhibet.*

D. Cutaneus tradux.
C. Cutanei traducis radix.
G. Areæ vulnus medicamentis obductum & obligatum.
a e o. Fascia regia.
E. Fascia brachialis.
A A. Fascia cubitalis.
F. Cucullus.
a. Foramen cuculli ad aures.
H H. Thoracis sive diploidis pars postica.
G. Principium fasciæ axillaris.
Q. Subligaria.

Fig. 17. *Nares monstrat deligatas pro consequenda efformatione.*

a a. Fasciarum infra & supra nares applicitarum basis.
B. Fasciæ ductus alter, qui ab imis naribus incipiens, supra per aurem ad occiput decurrit.
D. Fasciæ ductus alter, qui suprà ab narium dorsô, per aurium inferna in cervicem defertur.

Fig. 18. & 19. *Vtriusque labii deligationem, & ea jam efformata demonstrat.*

A B E. Fascia deligans supernum labium.
A. Fasciæ basis.
B. Fasciæ ductus superior.
C. Fasciæ ductus inferior.
E. Finis & innodatio superioris ductus.
F. Finis & innodatio inferni ductus.
A. Deligatio inferni labii uno fasciæ ductu.

Fig. 20. *Aurium deligationem, post insitionem factam ostendit.*

O D E F G. Fascia.
O. Fasciæ basis, quæ gutturi subjicitur.
D. Fasciæ ductus anterior.
E. Fasciæ ductus posterior.
F. Posterioris ductus innodatio.
G. Anterioris ductus innodatio.
Ç. Cutis propago auri decurtatæ jam insita.

Figuræ 21. & 22. *Aures jam efformatas: & traducis aream exhibent.*

A. Area traducis suprà aurem.
B. Auris pars superior ex hâc traduce efformata.
C. Auris pars inferior itidem jam efformata.
D. Area traducis infra aurem, unde pars hujus inferior efformata fuit.

TABULA DECIMA SEPTIMA.

Recollectionem seu repetitionem, quandam proponit aliquorum instrumentorum, eorumque maximé usualium; ac quibus carere minimè potest Chirurgus in Artis suæ exercitiô. Item Turundarum, ac Cannularum; ut & Plumaceolorum, Emplastrorum atque Compressarum; in vulneribus & ulceribus adhibendorum varias Figuras ac formas tradit. Imò tandem Fasciationum præcipuarum super corpore humanô, applicationem exhibet.

Fasciationum aliarum paucarum rationem ac methodum hic adjecissemus. Verùm præterquam

terquam quòd dum illas quas collegit Clariss. Joh. Baptista Lamzvverde, in suâ ad Sculteti Armamentarium Chirurgicum Appendice, pro iisdem huc transferendis, attentiùs consideraremus, vidimus omnes quæ ibi continentur, sine ordine è Tabulis, Tomo XII. Operum Hippocratis & Galeni, Editionis Charterianæ insertis, excerptas esse, ac obscurè nimis, imò prorsùs erroneè ut plurimum explicatas: Unde ab illis consultò abstinuimus: Maxima pars earum aliarumque plurium, jam omnino est obsoleta; quæque verè necessariæ sunt in totô hujus Bibliothecæ decursû identidem occurrunt, aut satis commodè Chirurgi operantis industriæ indicantur.

Fig. 1. *Instrumenta, si ita loqui licet, universaliora, seu omni prorsùs Chirurgo, in Artis suæ exercitiô maximè necessaria ostendit, qualia à Peritiss. Chirurgô Gallô Dom. Dionis depinguntur.*

A. Forfices communes.
B. Forfices pro incisionibus, quarum alter apex, seu cuspis in globulum desinit, pro commodiori & minùs dolorificâ in partes incidendas insinuatione.
G. Forfices incurvæ.
D. Novacula
E. Scalpellus
F. Alterius formæ scalpellus.
G. Instrumentum pes araneæ dictum, quod vasis inter dissecandum sublevandis, inservit.
H. Scalpellus, Gallis *Lancetta.*
I. Scalpellus major, pro abscessibus aperiendis.
K. Specillum, in vulneribus ac ulceribus explorandis adhibendum.
L. Specillum aliud planum.
M. Specillum sinuatum, seu in sui mediô excavatum.
N. Cultellus incisorius, Gallis *Bistouri.*
O. Idem instrumentum rectum.
P. Idem rursùs instrumentum incurvum.
Q. Spatula.
R. Folium mirthi, seu instrumentum Figuræ myrthi folii.
S. Aliud instrumentum ejusdem naturæ: sed paulò aliter conformatum.
T. Elevatorium, per duas suas extremitates, quarum altera rotunda, altera quadrangularis, incurvum ac dentatum, sub ossa elevanda insinuandum.
V. Volsella.
X. Acus recta.
Y. Acus recurva.
Z. Serra.

Fig. 2. *Varias turundas, seu penicilla, ut & cannulas, atque acum ad setaceos conficiendos, seu potiùs vulneribus & ulceribus ab unô extremô ad aliud trajiciendis aptam; ex eôdem exhibet.*

A. Parvula turunda, seu specillum ex linamentô confectum.
B. Turunda major.
C. Turunda rursùs crassior, ex linamentô parata.
D. Specillum majus ex linteô complicatô ac convolutô confectum.
E. Cannula major, tæniolâ per annulos in sui alterâ extremitate positos armata, ut in locum in quem intruditur commodè contineri possit.
F. Cannnula in sui alterâ extremitate alâ latiori donata ut in cavitatem in quam alterô suô extremô intruditur, illabi nequeat.
G. Cannula depressa.
H. Cannula incurva.
I. Minor cannula.
K L. Acus pro setaceis, cujus acumen ad formam capitis allii confectum est, ut scilicet dum adhibetur pro vulneribus aut ulceribus ab unô extremô ad aliud trajiciendis, per eorumque longitudinem linteolis longioribus unguentis imbutis, deducendis inservit, facilè non lædat ac pungat.

Fig. 3. *Plumaceolos variæ formæ & magnitudinis ex eôdem Autore tradit.*

A B C. Plumaceorum oblongorum tres variæ magnitudines.
D E. Duo plumaceoli in sui mediô, filô ad firmiorem consistentiam colligati.
F. Magnus plumaceolus duplici filô ad caput colligatus, ut commodè è vulnere in quod intruditur, retrahi possit.
G H. Duo plumaceoli plani figuræ rotundæ, magnitudinis variæ, pro vulnerum & ulcerum quibus applicantur exigentiâ.
I K. Plumaceoli magni plani ac ovales; qui ad latera vulneris vastioris exteriùs applicantur.

Fig. 4. *Varias emplastrorum formas proponit.*

A. Emplastrum rotundum, quod est omnium maximè commune.
B. Emplastrnm quadratum.
C. Emplastrum figuræ ovalis.
D. Emplastrum quadrangulare longum.
E. Emplastrum ad formam lunæ dimidiatæ, vel crescentis, quod in fistulis ani lateralibus, & in palpebrarum ægritudinibus adhibetur.
F. Emplastrum triangulare, in bubonocele, ut & itidem in lacrymalibus fistulis usurpandum.
G. Emplastrum ad formam crucis Malthensis, quod in vestiendis extremitatibus artuum decurtatorum impenditur.
H. Emplastrum fenestratum, in sui scilicet mediô perforatum, in bronchotomiâ aliisque casibus applicandum, ubi sine ejus sublatione vulnus curandum venit.
I. Emplastrum quod trapesiale dicitur. Utrumque illius extremum per medium est resectum, ut commodè membris inæqualis magnitudinis applicari possit.
K. Emplastrum scutiforme dictum; quod in spatiô inter homoplatas præcipuè adhibetur.
L. Emplastrum ypsiliforme, perinæo præprimis in lithotomiæ operatione applicandum.
M. Emplastrum ad formam T. majoris exsectum, incisionibus ejusdem figuræ imponendum.

Fig. 5.

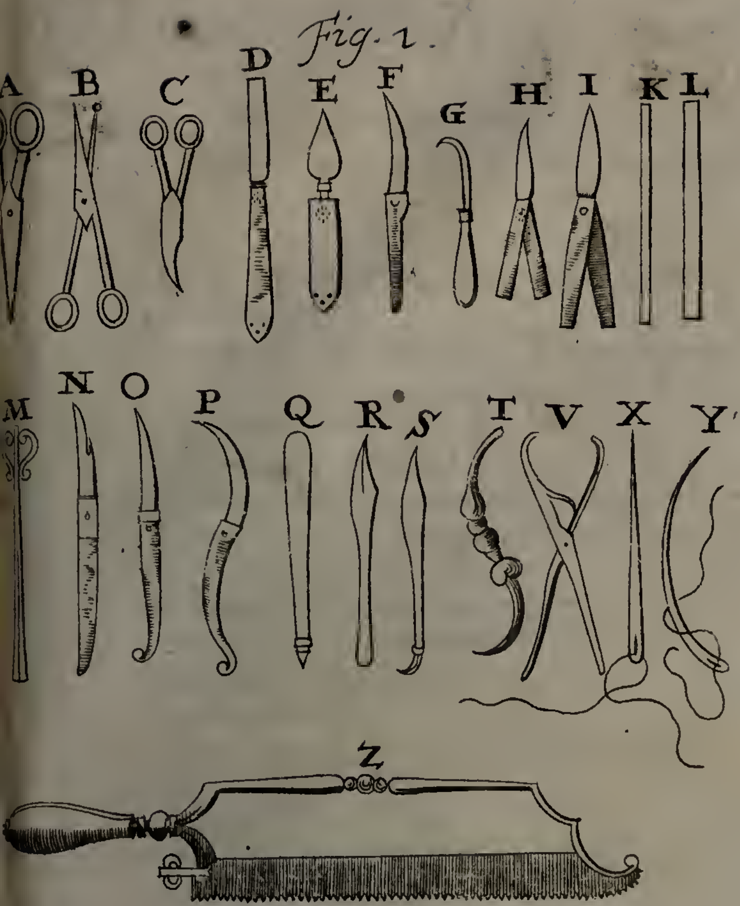
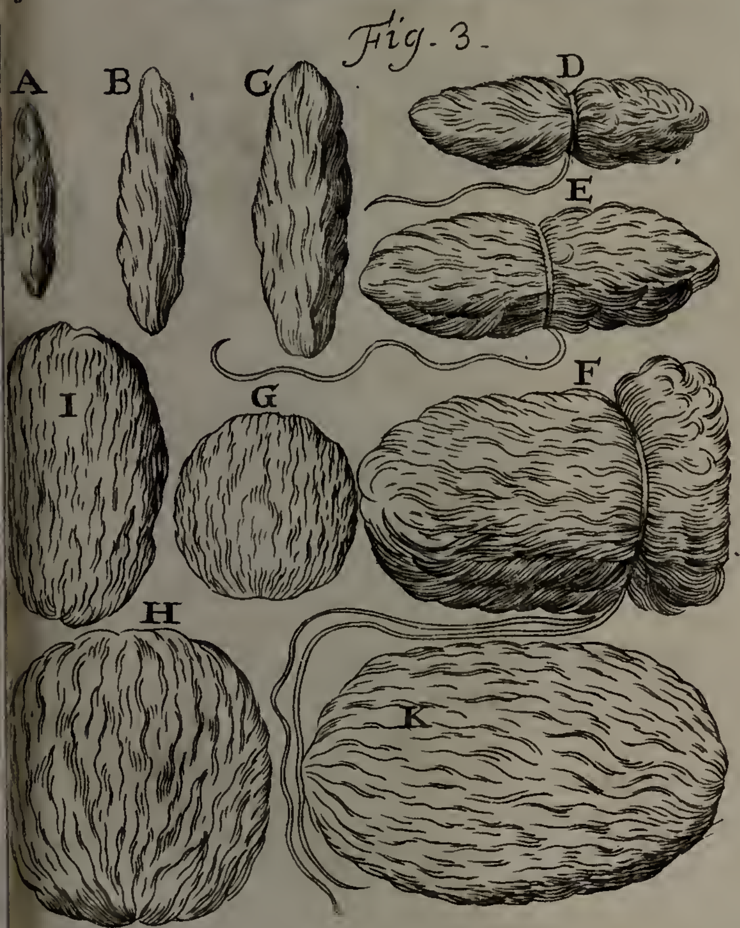
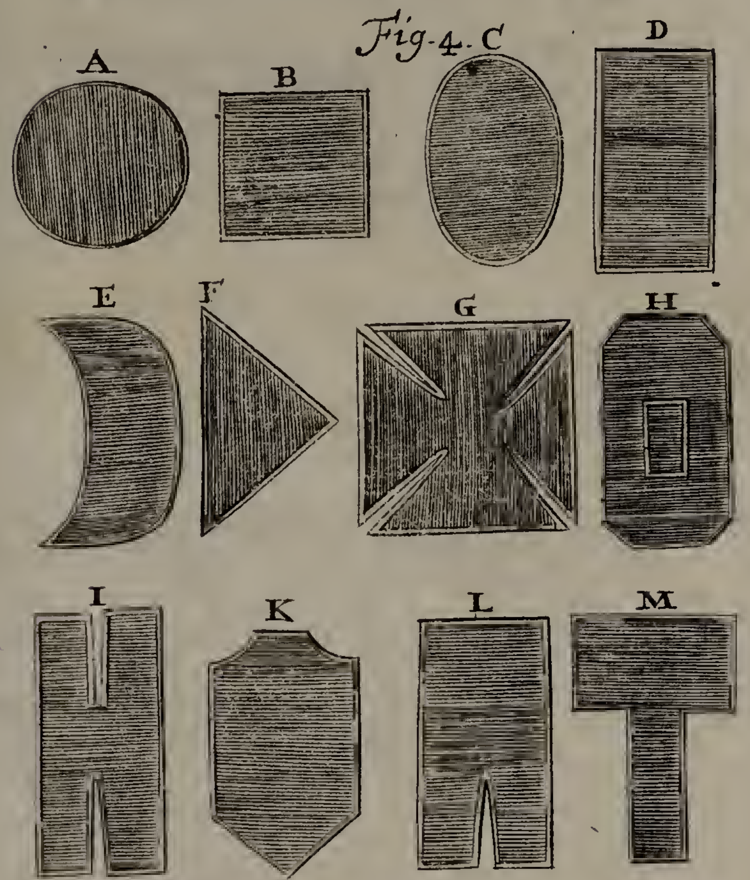
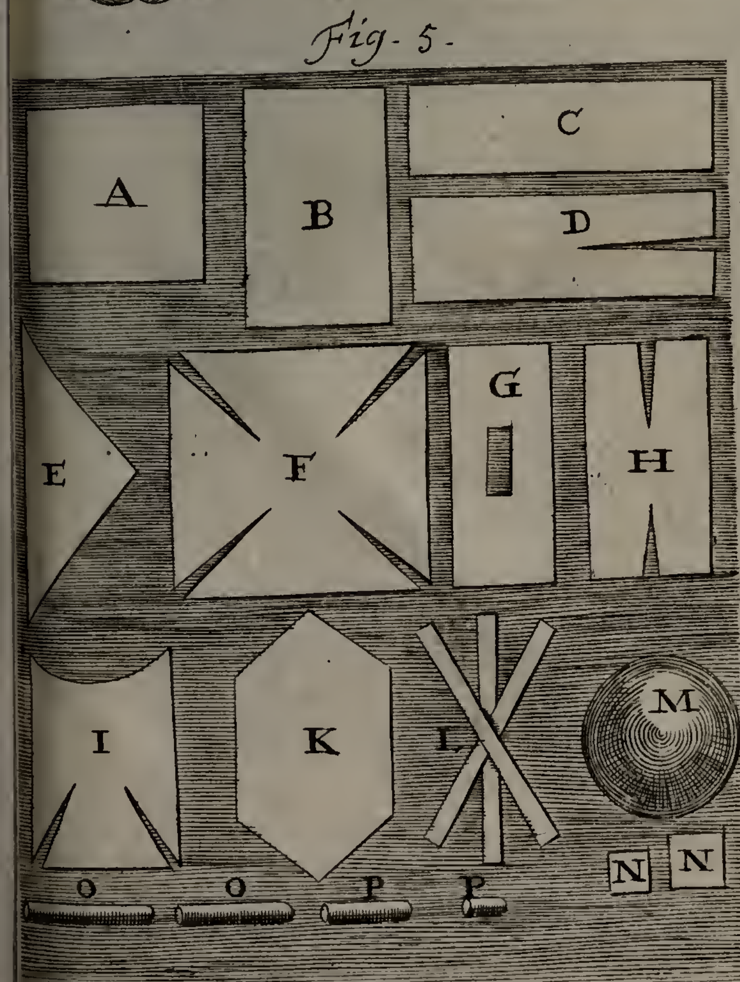

Fig. 1.
A B C D E F G H I K L
M N O P Q R S T V X Y
Z

Fig. 2.
A B C D
E F G H I
K L

Fig. 3.
A B C D E
I G F
H K

Fig. 4.
A B C D
E F G H
I K L M

Fig. 5.
A B C D
E F G H
I K L M
N N
O O P P

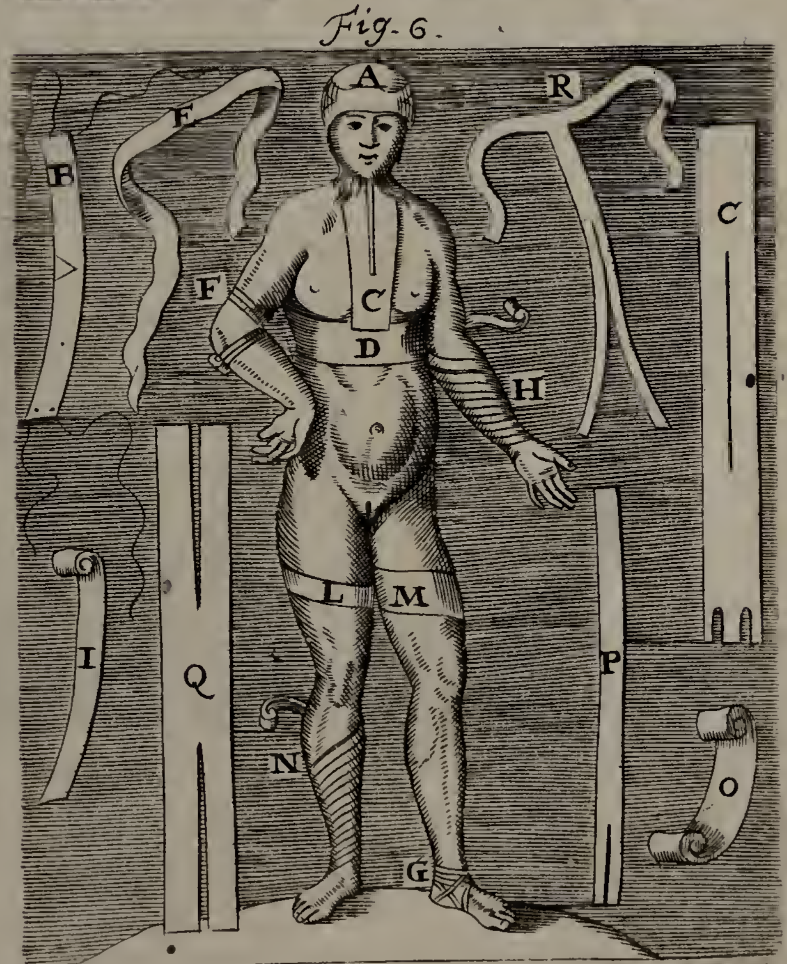

Fig. 6.
A B E R C
F C D H
I Q L M N P O
G

Fig. 5. *Compressas super emplastris applicandas, earumque itidem varias formas delineat.*

A. Compressa quadrata, emplastro quadrato superimponenda.
B. Compressa splenica dicta. Ea si rectà à summis ad ima imponatur, , longitudinalis; si ab unô partis latere ad aliud, transversalis; si oblique, obliqua vocatur.
C. Compressæ longitudinalis alia magnitudo.
D. Compressa quæ circularis vocatur. Illa quandoquidem ad usque sui medium per longitudinem discissa est, faciliùs accommodatur partis cui applicatur inæqualitatibus.
E. Compressa triangularis, quæ semper crassissima fieri debet.
F. Compressa ad formam crucis Malthensis.
G. Compressa fenestrata.
H. Compressa trapesialis.
I. Compressa ad scapulam : quæ in humeri luxationibus adhibetur.
K. Compressa sexangularis : hæc figura rotunditati præfertur, quia partibus quibus imponenda venit, commodiùs multò applicatur.
L. Compressa obliqua, è pluribus compressis longitudinalibus ac angustis, se invicem decussantibus composita. Illa aneurismati præcipuè deligando apta est.
M. Compressa rotunda, quæ ad formam integri globi, vel ejus tantum medietatis conficitur. Illa sub axillis post reductionem humeri luxati præcipuè imponitur, ante ejusdem deligationem.
N. Sunt parvulæ compressæ, quadratæ.
O O. Aliæ compressæ parvulæ, figuræ cylindricæ.
P P. Aliæ itidem rursùs minores, quæ in suturis præcipuè tendinum usurpantur.

Fig. 6. *Varias fasciationum super corpore humanô, applicationem commonstrat.*

A. Fasciatio cucullata, Gallis *Couvrechef*, quia totum caput contegit. Conficitur è parvô mantili duplicatô, cujus medietas super capite; extremorum verò angulorum super facie pendentium, duo ad posteriora reflexi, super nuchâ constringuntur ac nodantur; alii verò sub mentô, colligantur.
B. Fascia frontalis, circum caput, à fronte scilicet ad occiput convolvendo.
C. Scapulare, quod ex linteo longiori & crassô conficitur. Illud in sui mediô discissum est, ut per ejusmodi fissuram caput intromissum, hoc genus fasciæ super humeros devolvatur, ut per extrema suâ ad anteriora ac posteriora dependentia suspendere possit varias fasciationes quæ vel abdomini, vel etiam thoraci applicantur.
D. Mantile quô triplicatô, vel quadruplicatô, totum corpus cingitur in vulneribus tum pectoris, tum imi ventris.
E F G. Sunt fasciolæ & compressæ in venæsectionibus adhibendæ.
H. I. Designant ejus fasciationis genus quod repens dicitur, quodque ab imis ad summa membri deligandi, in spiram deducitur.
L. Fascia simplicissima; eam tantùm longitudinem habens quæ pro unâ aut alterâ membri fasciandi circumvolutione necessaria est.
M. Fascia alia simplex, quæ contentiva vocatur.
N. Delineat eam tibiæ fasciationem quæ validior est, & non propriè differt ab eâ quam repentem mox diximus.
O. Fascia ab utrôque suô extremô ad medium usque convoluta, ut prædictô mediô parti fasciandæ applicatô, fasciatio ad inferiora & superiora produci queat, imò etiam pro necessitate ad suam originem reduci.
P. Fascia in unô extremô discissa, quæ incarnativa vocatur. Extremitas integra post partis circumvolutionem per alterius scissuram traducitur, ut sic commodè vulneris labia ad se invicem adduci queant per extremitatum prædictarum artificiosam retractionem.
Q. Fascia quæ quadriceps vocatur, Gallis *Bandage à quatre chefs.* Si pluribus capitibus donetur, numerus capitum denominationem faciet. Inservit autem ejusmodi fascia reuniendis labiis vulnerum alicujus partis transversalium; ac pro suturis in ejusmodi casibus devitandis non parum facit.
R. Est fascia ad formam literæ T confecta. Hujus autem cauda, seu pars inferior, vel simplex est, vel in duas discissa partes, qualis hic exhibetur. Inservit hæc fascia in variis operationibus, sed præprimis in lithotomiâ, atque ani fistulâ.

INTERTRIGO

Vid.

CUTIS VITIA.

Hic uno tantum verbo de ani intertrigine, quæ nihil aliud est quam partium ano vicinarum, ac inter femora etiam sitarum, attritus ac excoriatio; à motu vehementiori & equitatione orta. Curatur sevo cervino & hircino, nec non pulvere ex floribus Balaust. rof. sant. rubr. & camphora, parato ac inspersо. Alii farinam nucis juglandis inspergunt, sicque dolorem mitigant. Alii partem affectam aqua rof. in qua aliquid salis saturni sit dissolutum fovent. Alii laudant adipem anseris, anatis, gallinæ, chalcitidem aqua subactam, mucilaginem semin. cydonior. & tragacant. ex aqua rosarum, vel malvæ paratam, item oleum amygdalar. dulc. myrtin. rosar. vitel ovor. item plumbaginem cum aceto & vino mistam, pulverem gallarum oleo vitell. ovor. exceptum, mista plumbagine myrrha & alumine, unguentum de cerussa, de lithargyr. cum pauxillo mercur. vivi, item gryseum ac sambucinum. Tandem remedium Foresti est si intertrigini argentina herba contusa apponatur, vel hujus herbæ succo partes affectæ liniantur.

INTESTINORUM MORBI.

De intestinorum fabrica, membranis, vasis, glandulis, de eorundem differentiis, situ, connexionibus, actione ac usibus fuse agitur ex Clar. Glissonio & aliis in Bibliotheca nostra anatomica; & præcipuè in Theatrô nostrô Anatomicô. Morbos

quod

quod attinet; illi ſunt inflammatio, Anguſtia, lævitas, tumores, flatus, motus imminutus, intuſſuſceptio, vermes, hernia, vulnus, ulcus, ac inteſtini recti affectus ſpeciales, qui ſunt inflammatio illius ſpecialis, verrucæ, rhagades, ulcus & fiſtulæ. De inflammatione, anguſtia, tumoribus, intuſſuſceptione actum capite de ileo, ac etiam de colica & de alvo adſtricta, de lævitate, capite de diarrhęa: De vermibus, hernia, vulnere, ulcere, verrucis, rhagadibus, fiſtulis, propriis capitibus. Hic itaque ſpicilegium tantum aliquod eorum prope omnium per conſultationes, obſervationes, & anatomicas inſpectiones hinc inde excerptas, exhibebimus.

Conſultatio.

Pro Illuſtri, & nobili Mirandulano, tumore ſcirrhoſo inteſtini recti à ſanatis hæmorrhoidibus exorto laborante.

Poſtquam ſatis perſpectum eſt tumorem ad ſiniſtram ſedis partem in nobili; & illuſtri viro ab hæmorrhoidibus olim immodice fluentibus per inciſionem, ablationemque ſanatis ſubortum latitare, ipſum idcirco rectum inteſtinum obſidere pro certo habendum; & quoniam tumor durus, ac renitens exiſtit, inter tumores ideo ſcirrhoſos, eoſque potiſſimum qui ex minera melancholica mixta prædominante fiunt, eſt reponendus, in ea ſiquidem parte contextæ ſunt venæ prædictæ ejuſdem mineræ receptacula, patienſque habitus melancholici proponitur: atqui ſuccum pituitoſum ſubeſſe ex his vel facile perſuaderi poteſt, & primo quia occaſione cujuslibet hæmorrhagiæ calor nativus valde depauperatur, unde inſignis pituitæ proventus fiat, neceſſe eſt; ſecundo ubicumque ſucco melancholico pituitoſus commiſcetur, unaque ad cutim demandatur, colorem ſubrubrum ſuboriri contingit, qualis in tumore noſtro conſpici ſcribitur, pituitoſus ergo ſuccus melancholico ſubdominatur, in cujus rei confirmationem facit, & illud, quod pars laborans imbecillior facta quam pro naturæ ſtatu conveniat, proprium haud bene conficit alimentum, proindeque excrementa pituitoſa cruda coacervare cogitur, ut minimè interea dubitandum ſit, ſcirrhum hunc illegitimum eſſe, non ſolum qua ex minera mixta ortum ducit, verùm etiam quatenus ob dolorem adjunctum non eſt immunis à ſenſu, quamvis dolorem partes adjacentes magis, quàm tumidam excruciare putem: ut ex his etiam pateat, ſcirrhum hunc eſſe de genere eorum, qui non incipiendo, ſed qui ex alterius morbi permutatione fiunt, patet adhuc à natura cancri liberum exiſtere, quando neque venoſus, neque lividus, nec inæqualis exiſtat, continuoque non doleat, ſed ubi tantum ab excrementis craſſioribus deſcendentibus, fluxioneque humorum irritatur.

Scirrhus igitur hic (ut modus generationis ejuſdem clarius innoteſcat) à ſucco melancholico peccante, pituitoſoque ſubpeccante ortum ducit, & ex eiſdem incrementum ſuſcipit; an vero ab illis per repletionem, ſiccationem, vel concretionem fiat, & an humores eundem efficientes per fluxionem, vel congeſtionem colligantur, meo judicio non eſt difficile decernere, nam quoad primum cum non ſit dubium, corpus egregii viri ſucco melancholico plurimo ſcatere, minime fieri poteſt quin ſcirrhus per repletionem fuerit ſubortus; pariter quoniam locus affectus, minera morbifica, ac uſus olim medicamentorum adſtringentium in unicam frigiditatem (à qua concretio) conſpirant, ea propter in hujus tumoris generatione concretionem locum habere ſentio, ſiccitas autèm, quoniam cauſæ ipſum inducentes, uti nimis calefacientium, ac diſſipantium uſus, ſimiliaque non præceſſere, meâ ſententiâ omnino ſecludenda. De ſecundo, & poſtremo ſtatuo, ſuccum melancholicum per fluxionem, pituitoſum vero per fluxionem, & congeſtionem (ut ex ſupra dictis liquet) in parte laborante, & per tranſmiſſionem, ac attractionem colligi; Per hanc quidem primum ob maximum in alvo deponenda conatum, qui ab anguſtia inteſtini recti per conſtipans tuberculum facta procedit, deinde ob doloris ſubſequentis acerbitatem: per tranſmiſſionem vero ob partis imbecillitatem tum nativam, tum adſcititiam, & à morbo, & à remediis adhibitis acquiſitam, quam tranſmiſſionem ſicuti reſpectu humoris melancholici à toto, vitio jecoris fervidioris (quod ſucci melancholici ferax eſſe ſolet) necnon forſan lienis haud bene maſſam ſanguineam defœcantis, fieri non dubito, ita & reſpectu pituitoſi ab eodem toto ob errorem fere triplicis coctionis totius nutritioni deſtinatæ prodire certum habeo; Error autem hic non niſi ex caloris nativi jactura, ac labe dependet, merito cujus in parte quoque laborante ſuccus idem, ut ſtatum fuit, ex parte coacervatur.

Doloris vero generatio ſicuti & cujuslibet alterius ex objecto improportionato tactus organo oblato dependet, ex intemperie videlicet frigida inæquali, & ſoluta unitate à copia materiæ partes ſentientes diſtrahente producta. Dolorem autem augeri modo, modo imminui contingit, quoniam minera peccans à debili calore in ſpiritum flatuoſum interdum aliqua ex parte reſoluta majorem infert diſtenſionem, unde doloris augmentum, atque ſævities; at ſpiritu illo diſſipato diſtenſio minuitur, ſicque dolorem miteſcere contingit; idem deinde dolor eſt periodicus, quoniam cauſa illius, fluxio inquam, & ſpiritus flatuoſus quibuſdam intervallis accedunt, & agunt, ubi ſcilicet alvus in proprio fuerit munere; cauſam vero propter quam per unam, vel alteram horam ab excretione, & non ſtatim dolor inſurgat, ac inſæviat, nullam aliam eſſe exiſtimo, niſi quod fluxio ſine temporis aliqua intercapedine materiam in ea copia, quæ vincat, & ob id triſtem ſenſum exciret, ſuppeditare non poteſt, ut non ſit mirum poſt unius, vel alterius horæ ſpatium ab alvi conatu, atque ſecretione dolorem accedere, ad quod etiam ſpiritus illius flatuoſi generatio, quæ ſubito fieri nequit, non parum conducit, tandem dolor eſt uniformis, quia cauſa operatur, & ad operandum uniformiter promovetur.

Ex quibus ita conſtitutis facile ſit intellectu ad Medicum curantem attinere materiam abſorptam, replentem, & concretam evacuare diſcutientibus, ac emollientibus, calefacereque moderate calefacientibus, prius tamen danda opera, ne hæc eadem de novo generetur per alterantia viſcera in contrarium, quod ubi Medicus obtinere non poterit, ſaltem materiam genitam ab affecto loco deflectat, ſed inter cætera caloris nativi jacturam ut reparet omnino conabitur.

Sed ut verum fatear horum vix fœlix eventus eſt expectandus, quoniam ſicuti ſcirrhus illegitimus difficulter admodum ob materiæ pervicaciam curationem admittit, ita ab eodem graviora longe mala ſuperimminent, primum quidem in caſu noſtro

fœcum

fœcum retentio, quæ facile ob ipſius incrementum (ut ego ſæpius vidi) ſuccedere poteſt, unde omnis poſtmodum occaſio volvuli non exquiſiti; ſecundo imminet carcinoma non ſolum propter id, quod ſcirrhi melancholici à medicamentis quàm facile irritati in cancrum degenerant, ſed ea potiſſimum ratione; quod patiens in ea eſt ætate conſtitutus (agit enim trigeſimum ſeptimum annum) in qua ut plurimum ſucci atrabilares gigni conſueverunt; Ac quod curationis difficultatem auget, ut fere ex hoc impoſſibilis evadat, eſt quod ſcirrhus veluti internus exiſtit, atque vix topicorum uſu gaudere poteſt, quibus & illud accedit, quod purgatio ſucci peccantis per medicamentum catharticum ſummopere neceſſaria per locum fit affectum, à quo maxime abhorret vera medendi methodus; In id igitur ſaltem incumbendum, ne aliquid deterius contingat, & quod nunc infeſtat magis quam fieri poteſt imminuatur.

Quod aſſequi materiis præſidiorum Medico licebit, atque primum Chirurgicis, ex quarum ordine præter venæſectionem prius medianæ dextræ, deinde ſalvatellæ ſiniſtræ; hoc tempore adminiſtrandam & fonticulos in brachio dextro, femore ſiniſtro, tandemque ad ſpinæ caudam quamprimum inuſtos propono, atque ut fonticuli magis, ac magis prodeſſent, pilas in iiſdem geſtari juberem ex pulvere hellebori nigri, & agarici ſimplicis cum cera excepto paratas, extrema quoque fricari, vinciri, lavari aqua actu calente, ac jugiter ventoſari vellem.

De pharmacis autem ita ſentio, ut ad univerſalia, ac particularia redigantur, in genere priorum primo occurrunt quæ materiam genitam reſpiciunt, & ſunt præparantia, & evacuantia. Priora erunt; quæ ex betonicæ decocto, boraginis, bugloſſi, fumariæ, lupulorum, agrimonii, cichorii paſſulaiumque & ſyrupis appropriatis fiunt; Poſteriora vero, ſi ſint evacuantia ſenſibiliter, ac primum lenientia, occurrunt tanquam accomodatiora ſyrupus de polypodio magiſtralis, & mel roſatum ſolvens; ſi ſint purgantia per alvum, ab infuſo hellebori nigri, & agarici cum electuario lenitivo, aut decocto Epit, aut ſyrupo de polypodio dicto, non eſt recedendum: quinimmo non ſemel, ſed pluries hoc vel ſimili medicamento uti proderit, quocirca hellebori ejuſdem præparati, tum pulvis ſucco roſarum pluries irrigatus, in umbraque ſiccatus, tum extractum ejuſdem mihi plurimum arrident, huc infuſum myrobolanorum. Indorum, & chebulorum in vino ſubdulci, necnon epitimi in ſero caprino depurato, prout Dioſcorides perhibet, eſt ut referatur.

Nec ab horum uſu me abducit illud, quod, ſcilicet, per locum affectum non ſit evacuandum, quoniam id ipſum in Medicina (ut dicunt) regulari, non autem coacta, qualis eſt, quæ nunc facienda proponitur veritatem habet: Accedit, quod utique per partem affectam evacuare conveniens eſt; ubi materia medicamento purgante deducta in ipſa non detineatur, ſed ſtatim educatur, eo purgantis genere, cui medicamentum aliquod robur addens ſit annexum, & idcirco myrobolanos, Rhabarbarum, ac ſimilia addere ſi opus fuerit, expediet.

Sed purgantia per ſudorem, urinas, ac vomitum non deſpicienda, pro ſudoribus ergo movendis præter ſyrupum Sancti Ambroſii vocatum, extractum cardui benedicti, decoctum chinæ, & ſalſæ, modiciquè guajaci, aliquot ſimplicibus diureticis temperatis, ac emollientibus, cicoreaceiſque temperatum, inſtrumentum ligneum ad ſudores movendos paratum ſummis laudibus extollo: Pro ciendis autem urinis ab uſu ſeri caprini infuſionis aniſorum deſtillati adjecto lacte ſem. melonum non recederem, quo non conferente ad pulverem rubeæ tinctorum, ad ſpecies electuarii Juſtini adſcendere non dubitarem. Vomitus ſi modo ad ipſum pronus, faciliſve patiens fuerit, copia cibi ſæpius moveatur.

At ſi medicamenta evacuanria inſenſibiliter agant, Medicamentum aliquod ex viperis paratum, item jus galli antiquioris, ſimplicibus fere omnibus commemoratis medicatum, necnon ammoniacum cum lacryma terebinthi, utramque antidotum magnam, ac ſalem theriacalem ex conſerva boraginis propinatum omnibus præfero.

Verum ſi medicamenta reſpiciant materiæ morbificæ generationem, potiſſimum ad viſcerum alterationem diriguntur, quare gratia jecoris præter lac aſininum, atque caprinum ſerum cum ſucco cicoreaceorum aſſumptum, thermas etiam frigidas biberas de more probo, ſicuti & perfuſionem factam ad hypochondrium dextrum cum ſucco prædicto adjecto aceto, ac tandem balneum aquæ dulcis non improbo; gratia vero lienis forſan læli uſum tum trociſcorum de capparibus, vel de agno caſto, item & medicamenti ex chalybe aſſumendorum, tum ammoniaci in aceto diſſoluti cum ſucco radicis cyclaminis, & oleo capparorum admovendi propono proficuum; poſtremo gratia ventriculi maſtichem, nucem myriſticam conditam omnibus præfero, urgenteque neceſſitate thermas calidas non vitupero, à quarum uſu ſi aliqua noxa timeatur, licebit ex oleo communi, atque butyro clyſteres injicere; Exterius pro eodem ventriculo convenit ceratum ex maſtiche cum ſpeciebus diambræ, aut etiam ſtillicidium ſtomaticum, prout decet paratum.

Topica poſt hæc occurrunt, & primum ſub forma inſeſſus, qui commode ſatis, vel ex oleo ſem. lini, vel ex lotura lanarum, vel ex decocto herbarum emollientium, adjectis pinguedinibus, ac medullis poterit parari, quibus in progreſſum addere licebit oleum rutaceum, irinum, ac laurinum, licebit & incoquere herbam Nicotianam, radicem peucedani, cucumeris agreſtis: pariter injicere prædicta medicamenta vel primo medicamentum filii Zaccharia, ceratum ex Oeſipo, & diachilone gummatum, deinde ceratum ſacrum diſſoluta in vino decoctionis fœnugræci erit opportunum; ſed mihi maxime placet injectio, quæ fit ex mucilaginibus altheæ, fœnugræci, ſem. lini cum ſucco tabaci: Tentæ etiam ex lana, quam ſuccidam dicunt, prædictis imbuta uti & glandes factæ ex pinguedine capræ, leonis, utſi: Medulla cervina, & gummi ammoniaco, bdellioque, ac pulvere radicum cucumeris agreſtis, & florum tabacci indi, non ſine fructu uſurpari poterunt; luta quoque Patavina, primum Divi Bartholomæi, deinde Sanctæ Helenæ quomodocumque adminiſtrata meo judicio mirifici erunt uſus, quinimmo cum ſciam ex his olea chimicè parari, illa propterea (ſicuti & balſamum verum) injecta maxime efficacia futura prædico. Et quantum ad ſuffitum attinet ſtatuo, dum frequens eſt uſus patienti jam dictorum, licere etiam ſibi per anum fumum recipere, qui tum ex lapide pyrite; vel molari ignitis ac aceto accerrimo aſperſis, tum ex decocto actu calente ſimplicium dictorum facto in lotura lanarum, & aceto,

aceto, in quo lapides igniti fuerint extincti, excitatur.

Vivendi modum appoſitum non propono, quoniam ab excellentiſſimo curante appoſite ſatis ſuperque poterit inſtitui, ſolum illud admoneo, ut continuo patiens bibat vinum aliquod cum china, guajaco, boragine, bugloſſo, ac ſimilibus medicatum, & alvum ſibi lubricam clyſteribus emollientibus, paſſulis, ac prunis præparatis conſervet; Atque hæc ſint ſatis à me nunc propoſita pro ſalute nobilis viri, cui Deus utinam faveat. *Julius Cæſar Claudinus in Conſultationibus Medicinalibus.*

Obſervationes & Anatomicæ Inſpectiones.

De Alvi excrementis per genitalia ejectis.

Martini Jenneri, mercatoris apud nos, filia ſexennis manibus pudenda continuò fricabat, quæ ob rei turpitudinem à parentibus ſæpius corripiebatur, tandem ex fructuum horæorum intempeſtivo uſu in malignam incidit dyſenteriam, qua de cauſa vocor in conſilium, propino contra malignitatem & humorum acrimoniam pugnantia remedia, non neglectis ſubinde cordialibus & roborantibus, enema etiam ex abſtergentibus & conſolidantibus injici curo, quod dum applicatur, liquor enematis per pudenda rurſus effluere conſpicitur, territus ad inſolitæ rei hujus viſum parens, me advocat, & ut inquirerem & edicerem cauſam obnixe rogat; accedens puellam tabulæ imponi jubeo, pudenda inſpicio, & velamento aliquo carnoſo illa ſubducta, ſicque clauſa eſſe animadverto, ita tamen ut ſuperne & inferne ſtilus exilis intromitti poſſit, ubi exilia foramina, per quæ urina impetuoſe extrudebatur, conſpiciebatur; cum autem liberum effluxum urina non haberet, moram circa velamentum trahere opus habebat; acrimonia autem ſeri retenta loca obſcœna rodebat, & vellicabat, quæ cauſa erat frictionis pudendorum, eroſum tandem per moram longam ſine dubio ex illa acrimonia inteſtinum rectum eſt, unde per alvum excernenda, per genitalia communi facto meatu exire conſpiciebantur. Licet autem natura viam apertionis & ſectionis monſtraret, nolui tamen propter inſtantia fata, ne acceleraſſe me eadem jure culpari poſſem: nam ſumma virium debilitas, & extremorum refrigeratio, quam ſudor colliquativus excipiebat, poſtero die in felicem ἀνάλυσιν terminabantur. *Joannis Schmidii.*

De Excretione fecum per umbilicum.

Vocatus Haynam Miſnicorum, & Medicinam ad hunc uſque diem ibi faciens, Anno 1668. ex Gemellis ibidem natis, alter erat maſculus, qui duodecimo à nativitate die inſultu epileptico tentatus, idoneis tamen medicamentis reſtiturus, poſt tres aut quatuor præter propter Septimanas, circa umbilicum rubor quidam inflammationem minitans, ſine tumore tamen, in eo ſe prodidit. Applicarat Chirurgus emplaſtrum quoddam defenſivum, cottidie bis renovatum: Hoc tertio die remoto, umbilicus ſimul excidebat, & poſteà: præprimis alvo ſegniori, ſtercora per umbilici foramen patiens excernebat, nihilque per anum dejiciebat. Externis conſolidantibus umbilico læſo impoſitis, ſimul interna, nempe ſyrupi & clyſteres emollientes, laxantes, & inteſtina rupta conſolidantes alternatim adhibiti, conſociabantur. Hiſce continuo adhibitis, non ſolum excrementa per emunctorium ordinarium dejiciebat, verum etiam intra paucas ſeptimanas, coaleſcente iterum umbilico, infantulus reſtituebatur, excepto, quod cottidie guttulæ quædam aquoſæ in loco affecto ad hunc uſque diem, quo hæc ſcribo, exſudent; ſine ulla tamen læſione, rubore aut dolore. *Melchioris Fribe.*

Lapis in Inteſtinis.

Perilluſtris & Generoſiſſima Matrona Hildeſiæ vivens (cujus nomini conſulto parco) à pridie aſſumptis ex meo præſcripto pilulis è gummatibus Nobiliſſimi Sylvii præceptoris honoratiſſimi; altero mane cum excrementis lapidem exturbat ovi columbini formam referentem, in exteriore ſuperficie ſubcinereum, & dum à me clavo ferreo in duas æquales partes diffringitur interius inſtar cryſtalli albicantem & rutilantem, ita ut qui olim ex Ennii ſtercore aurum, hic colligere potuiſſet gemmas *Joh. Henr. Brechtfeldi.*

Inteſtina Sphacelata.

Viduus quidam literatus, J. S. Uratislaviæ degens, quadragenario major, melancholicæ, & dum viveret, valetudinariæ conſtitutionis, M. Februario Anni 1670. ſolito plus conqueſtus eſt de ructibus auſteris, inappetentia & dolore Ventriculi, nec non Renum & dorſi. Subſecutæ dehinc ſunt obſtructiones alvi, noctes inquietæ & ſæpe inſomnes, doloreſque obſcuri, gravativi circa ilia, iique in ſiniſtro latere ſupra Ventriculum quaſi adſcendentes. Febris apparuit nulla, major tamen nonnunquam ſub veſperam, quam interdiu, Lumborum dorſique incaleſcentia. Urinæ pallidiores plerumque & craſſiores deprehenſæ, cum ſedimento copioſo, nonnunquam tartareo rubro, ſæpius albo, mucoſo, pulſus indies debilior, ab initio tardior, verſus interitum celerior. Supervenit his omnibus Vomitus ſanguinis nigricantis in grumos majores tenaciſſimos maximam partem concreti; qui cum intra triduum copioſior aliquoties rediiſſet, Ægroto, exhauſto virium theſauro, lipothymias frequentiores, ipſamque demum mortem, quam die 6. Aprilis beate obiit, accerſivit.

Ut itaque tot Symptomatum cauſa inquireretur, permiſſu ipſius Agnatorum, cadaver aperire conceſſum fuit, quod etiam factum præſentibus Viris Excell. D. Godofredo Tileſio, Ph. & Med. D. & Phyſico Uratislav. meritiſſimo, & Dn. Phil. Jacobo Sachs à Leuvenheimb, phil. & med. D. & Practico famigeratiſſimo, Amicis meis honoratiſſimis, qui ambo ultimis diebus mecum Ægri curam habuerant, Sectore Dn. Franzio, Chirurgo noſtro induſtrio.

In aperto Corporis demortui Abdomine atque Thorace ſequentia ad partem affectam, cauſaſque morbi & mortis inprimis facientia, occurrerunt notatu digna.

(1) Pinguedo quidem ſat multa ſub cute per totum corpus diffuſa;
(2) Muſculi vero Abdominis & Thoracis excarnes;
(3) Cor nihilominus obeſum ſatis, duriuſculum, compactum, beneque conſtitutum, Sanguine vacuum.

(4) Pul-

(4) Pulmones quoad colorem quidem à naturali ſtatu parum differentes, flavidi tamen & exſangues, horumque lobus dexter interior verſus dorſum Thoraci annexus.

(5) In Ventriculo nullus Sanguis, tunicæ bene conſtitutæ.

(6) Lien juſtæ figuræ, magnitudinis & coloris.

(7) Meſenterium non glanduloſum, ſed una. cum Pancreate naturaliter conſtitutus.

(8) Hepar admodum magnum, totum obvolvens ventriculum, admodum pallidum, totum licet Sanguine vacuum, ponderans tamen ponder. Medic. ℔. iii. ℥. VIII.

(9) Vena portæ verſus hepar Sanguinis exhauſta.

(10) Inteſtina in ſiniſtro latere ferme bene conſtituta, quæ vero in dextro, livida, nigricantia, ſphacelata, Vaſaque meſeraica in inteſtina deſinentia ſanguine nigricante turgida.

(11) Inteſtini coli pars ſuperior in ſiniſtro latere ſupra Ventriculum inflata, qua vero deorſum vergit inciſum, ſanguine concreto fæculento, nigerrimo, inſtar picis, quale vomitu rejecerat Ægrotus, admodum repletum.

(12) Renes pallidi & flavidi, inque dextro horum materia multa tartarea, & circa infundibulum calculus inſtar fabæ minoris:

(13) In ſiniſtro vero major & albicans calculus, prodere ſcrup. V. fig. & magnitudine cordis avium oblongiore tornata, multæ materiæ ſeroſo-lacteæ, quæ una cum plurimis particulis tartareis, inſtar calcis, per totam Renis ſubſtantiam diſperſa erat, quaſi innatans.

Mirum, quod viſcera lienis, pancreatis, Hepatis cum ſuo felle, Ventriculuſque in hoc corpore omnia deprehenſa fuerint ſana & naturaliter conſtituta, cum tamen Ægrotus per totum vitæ ſpatium, pallidus, & triſtis inceſſerit, ſolitariamque & ſedentariam vitam amaverit, omniumque Medicorum conſultorum ſententiâ Hypochondriacus audiverit.

Nec minus mirum, inteſtina illius ſphacelata fuiſſe ſine præviis doloribus Abdominis, ſine prævia Febre manifeſta. Conjectura eſt, Sanguinem melancholicum, acido auſterum inhabilem quidem ineptumque fuiſſe ad concipiendum ſubitam & magnam fermentationem & exæſtuationem febrilem, nihilominus tamen, forte ab errore diætæ excalefaciente intra morbi decurſum commiſſo, in tantum irritari & commoveri potuiſſe, ut per vaſa meſaraica (hæc enim verſus inteſtina repleta, verſus hepar vacuefacta apparuere) ad inteſtina ſucceſſive confluxerit, hiſque ſphacelum, miſello vero mortem attulerit. *Friderici Ortlobii.*

Vulnus Inteſtinale periculoſum feliciter curatum.

Anno 1676. Dominicus Simeoni Patavinus, annos natus XXVII. unus ex palatii apparitoribus, amicum quemdam ſuum litibus obrutum è caſtello Baldo, Patavium inter & Ferrariam ſito, educere cupiens, quem à lictoribus conquiſitum noverat, brevi via ſummaque diligentia eo conceſſit. Supervenientibus lictoribus quatuordecim, incluſi tres, portas apprime obſerarunt, adytumque fortiter negaverunt. Exploſa utrimque ſclopeta lictori uni vitam eripuere, duos alios graviter vulneravere. Caſtelli dominus & ipſe globo transfixus occubuit: Noctis beneficio aufugit amicus ille, ob quem exorta erat rixa. Solus remanſit Dominicus, qui pulvere pyrio deſtitutus, hoſtium numero cedere coactus eſt, in latentis & corpus antrorſum ſubmittentis abdomen, ſclopetum majus (quod archibugio Itali nuncupant) exploſum. Lictores actum eſſe de illo opinabantur, quem paulo poſt ſpirantem adhuc cernentes, in curru collocatum, Patavium reduxerunt. Magiſtratus indulgentia, Dominico ſaucio in ædes ſuas deportari conceſſum eſt, quem brevi in carcere periturum magna erat conjectura. Medicorum habito conſilio, deſperata fere omnia cenſebantur. Vulnus maximum in epigaſtrio dextro non procul ab umbilico, diſrupti, præter tegumenta, tendines muſculique, rectus, tranſverſalis & obliqui, ingens αἱμοῤῥαγία, dejectiones ſupernæ infernæque, frequens ſyncope, proſtratæque vires, ut ægro, ſic Medicis ſpem omnem præſcindere videbantur. Nunquam tamen omnino deſerendum eſſe ægrotantem, dubiamque ſpem certa deſperatione potiorem, & hoc confirmat exemplum. Quippe quinto morbi die, per alvum una cum fæcibus à clyſtere ſollicitatis, in pelvim excidit globulus, tragœdiæ inſtrumentum. Longior non ero in enarranda cura: Sæviora abhinc ceſſavere ſymptomata; atque poſt unius menſis periodum plane liberatus eſt æger. Non deficientibus miraculum eſſe cenſentibus, benefici erga amicum animi pretium: At Medicis opera Naturæ curioſius ſcrutantibus alia via procedere expedit.

Perpendatur imprimis quæ à deciſo globulo oritur maxima difficultas: Quo modo is in inteſtinum penetravit! quo modo & hoc ſanatum eſt? Qui enim fieri poſſet per podicem dejici quod inteſtina non ſubiiſſet? ſi ſubierit, inteſtino perforato quænam fuit Medicina? Hanc cœlo delapſam interpretentur qui ulterius inquirere faſtidiunt. Inteſtinorum qualiacunque illa ſint, ſectionem periculoſiſſimam eſſe docent Authores, ratio & experientia. Craſſa vix ſanantur, Tenuia nunquam; ita Hipp. aph. 18. & 28. ſect. 6. ἢ τῶν ἐντέρων τι τῶν λεπτῶν. Nulla prorſus facta fuit ἐντεροῤῥαφία. Ergo concludere liceret profundum vulnus; Naturæ providentia agglutinatum fuiſſe, ut non immerito corpus noſtrum innato balſamo ſibi proprio refertum credatur. Quod majus eſt, nihil conſutum fuit, neque cutis, neque muſculi, neque tenuis illa membrana, nervoſa atque exanguis, quæ vix araneæ telam mole ſuperat, περιτόναιον nuncupata, ſed omnia tam cito coiere, ut fidem ſuperet. Nihil perinde incommodi reliquum fuit. Obſervatum in omnibus Galeni præceptum, Meth. l. 6. c. 4. excepta ſuitione, quæ inutilis cenſita eſt: Exciſa inteſtina cum omento, in ſuum locum recondita ſunt, medicamenta impoſita, & ne qua præſtantior pars ſimul afficeretur, quantum fieri potuit, proſpectum.

Multos audio dicentes globum præter muſculos non penetraſſe, ac inter adipoſam abdominis molem latuiſſe, donec tum ſuo pondere, tum etiam Naturæ vi, in imas ejus partes collapſus fuerit. Eſto, nec tamen patet ad exitum via: An deinde globulus in capacitatem inteſtini penetravit, abſque ſubſtantiæ deperditione? quo modo reparata illa fuerit? Qui fæces, ne foras proſilirent, coercitæ? Quid factum de ſanguinis copia in abdomine ſparſa, diſrumpentis concutientiſque globuli vi? An & hæc per diſruptum inteſtinum effluxere

effluxerit? Obſervationes huc referat quamtumvis curioſiùs, à Schenckio ſcriptas, l. 3. de acu, cultro, aliiſque per diverſas à naturali vias excretis, aut alienis humoribus per inteſtina deductis: Naturam continuo beneficam innumera producere liquet arti non expectanda, imo ne ſperanda quidem. Hinc Gal. monente, l. 3. de criſibus, Generoſus Medicus neque difficillimis caſibus terreatur. Celſus ad id. temeritatem aliquando efficere docet in morbis, quod prudentia nullo modo tentare deberet.

Ego quidem ad hujus rei conjecturam nec à temeritate præſidium invenio. Si Dominico ſuperſtes fuero, ab eodem vitam adhuc agente, venia jam accepta, ſcrutabor in ejus inteſtinis, ſi forte tam prodigioſæ valetudinis latentem modum dignoſcere potero. Interea ſi vobis, viri Eruditiſſimi, aliquid occurrat quod propoſitæ difficultati ſatisfacere queat, pro veſtra & in Collegam benignitate & in rem medicam ſtudio, mihi palam eſſe facturos & ſpero & rogo.

Inteſtinorum aliquod à globuli exploſi impetu fuiſſe hic læſum, vix dubitandum eſt; neque enim credibile eundem tam parvo temporis ſpatio, nec ſingulari aliqua violentia externa protruſum, cuniculos per tot illæſas partes, etiam ſatis craſſas & membranoſas: agere potuiſſe, ut quinto morbi die jam inteſtinum rectum ingreſſus fuerit: Symptomata etiam graviſſima non levius aliquod vulnus cutem tantum penetrans, ſed altius progreſſum, & in ſpecie dejectiones illæ ſupernæ infernæque &c. ipſorum inteſtinorum aliquod læſum ſatis indicare poſſunt. Neque ullo modo obſtat Hippocratis authoritas, multiplici ejus experientia procul dubio firmata, in aphoriſmo 18. ſect. 6. ab Exc. D. Authore citato: uti enim Coum noſtrum lethalia ſæpe dicere vulnera, quæ utplurimum, non ex neceſſitate & ſemper ſunt talia, alibi in hoc Libro ex Galeno fuit notatum, atque ipſe etiam lib. 2. Prorhet. vulnera, quæ magnam quidem perniciem adferunt; non eam tamen, ut, ceu ipſe ſe explicat, nemo ex his ſervari poſſit, recenſens, inteſtinorum quoque, nullo inter tenuia & craſſa facto diſcrimine, quæ ſunt, eis adnumerat. Dum vero Coac. prænot. 503. & ſect. 6. aphor. 24. ex tenuibus ſi quod diſſectum fuerit, non coaleſcere ſcribit, partim de vulneribus utplurimum, ceu dictum, taliter ſe habentibus, partim etiam de magnis diſciſſionibus interpretari debemus; prout ipſe quoque §. ſeq. 509. Coac. prænot. cùm mortem prædixiſſet in inteſtino aliquo, ſive craſſo ſive tenui, vulneratis, ſi nempe per tranſverſum fiat plaga & magna: ſi vero parva & recta, quoſdam evadere edicit. Nemo itaque amplius, inteſtina vulnerata mortem ſimpliciter inferre ex Hippocrate evincet. Neque aliud nos variorum docent obſervationes, qui tam craſſorum, quam tenuium inteſtinorum, vulnera ſanata viderunt; illorum ex gr. ſpecimen ſuggerentibus Nicol. Tulpio lib. 3. obſerv. Med. cap. 20. & Joh. Riolano in app. Sim. Pauli tr. de febb. horum Ephemeridibus noſtr. Curioſ. Ann. III. obſ. Jacob. Seidelio obſ. Med. 5. Joh. Heurnio in comm. ſect. 6. aph. 18. Hipp. & Jacob. Hollerio obſ. propr. 17. nec non Comm. in cit. aphor. [Conferatur etiam hiſtoria ab Ambroſ. Paræo lib. 24. Oper. cap. 19. memorata, nec non alia huic Authoris admodum ſimilis, quam Franc. Dalleriola lib. 4. obſ. 9. conſignavit. Unde etiam quodcunque tandem inteſtinum in hoc caſu globulus transfixerit, licet vel ipſum jejunum id fuerit, ceu quidem ex denominatione loci percuſſi, ſcil. epigaſtrii dextri non procul ab umbilico, quo nempe in loco illud naturaliter ſitum obtinere ſolet, nobis conjecturare licet; ſalvum evadere potuiſſe ægrum, non adeo eſt incredibile. Videri quidem hîc poſſet, ſcrupulum injicere metuendam chyli ex vulnere iſto in cavitatem abdominis effuſionem; quam olim non nemo pro ſtabilienda ſimilium in tenuibus inteſtinis vulnerum lethalitate publice in medium protulit, ita ut æger neceſſario nutrimento, in ſanguinem & ad ſingulas partes derivando, orbatus petire neceſſe habeat: aſt (ut taceam, quod ipſa læſæ partis glutinatio, de cujus utpote impoſſibilitate nullum penitus argumentum producitur, exitum illum chyli impediat, ſi quem vero egredi detur, ſicque conſolidationem is retardare queat, eandem tamen omnino inhibere minime valeat, cum chylus non continuo à ventriculo ſuppeditetur, perque inteſtina permeet,) ſi in ſuperiori parte inteſtini, & quidem ita in corpore à natura locati, ut tranſverſum ſitum obtineat, plaga infligatur, ille chyli ex cavitate iſtius prolapſus non adeo prompte aut copioſe continget, ut mortis periculum, ob defraudatum corporis alimentum, inde ſit metuendum. Galenus quidem lib. 6. Meth. Med. cap. 4. jejunum omnino incurabile eſſe adſerit, tum propter magnitudinem multitudinemque vaſorum, tum quod tunica ejus prætenuis nervoſaque ſit, bilemque inſuper ſinceram univerſam recipiat, & jecinori omnium maxime ſit vicinum. Verum quod attinet 1. magnitudinem multitudinemque vaſorum, ſcrupulo huic ſatisfecit Heurnius, plerumque calamitoſum eſſe, l. c. ſcribens, ſi inteſtinum tenue ea parte vulneretur, qua meſenterium attingit, ob venarum eo venientium magnitudinem, quæ plurimum ſanguinis fundunt; id quod in parte oppoſita non adeo eſt metuendum. 2. ipſe Galenus Comm. 6. aph. 18. tunicæ tenuitatem & nervoſam naturam quodammodo impugnat, dum verba faciens de omnibus tenuibus, inteſtinorum tenuium naturam non parum participare ait carnoſæ ſubſtantiæ, ideoque in ſumma parte vulnerata ſæpius conglutinari, tota autem diſciſſa uſque ad eorum cavitatem, non quidem nunquam, ſed tantum rariſſime; hoc autem, addens, non tam propter eorum ſubſtantiam mihi videtur accidere, quam quod non poſſimus æque intrinſecus ſicut extrinſecus medicamenta vulneribus imponere. 3. Bilis in inteſtino jejuno jam acredinem ſuam, qua vulneris unionem impedire poſſet, depoſuit, videlicet tam à lympha pancreatica &c. quam ipſo inprimis chylo acidulo alterata, atque ita in ſincera ſua natura multum immutata; ſic ut humorem viſcidum, è glandulis inteſtinalibus egreſſum, aut etiam ſerum nutritium ex diſciſſis arteriolarum oſcillis [illegible] ſtillans impedire minime valeat, quo minus tenacitate ſua vel glutinoſitate, ſive balſamica, ſi ita loqui liceat, virtute, ceu ſarcocolla aliqua, vulneratæ partis labia, ab aere externo improportionato, vulnerum ſanationi non parum contrario, ob intimiorem, quem occupat, in corpore ſitum, ſic ſatis immunia, & poſt vulnerationem, dum aer in cavitate inteſtini prius contentus ex hiatu egreditur, concidentia, ſicque propius ad invicem accedentia, conjungat, iſtamque continui ſolutionem ita reuniat; quod denique 4. de vicinia hepatis dicitur, quomodo in conſiderationem venire hîc queat, penitus non video. *Caroli Patini.*

De Ilei vulnerati curatione.

Vocatus ante decennium ad Sartoris conjugem; cui maritus cultro vulnus inflixerat in hypochondrio dextro ſupra Os Ileon intempeſtiva nocte.

Vulnus

Vulnus obligatum eſt, mane dum Chirurgus, Nicolaus Reinhard, Emplaſtrum removet, fœces alvinæ ſubſequuntur, dilatato parumper vulnere apparet Inteſtinum Ileum læſum, placuit in caſu deſperato periculum facere, nec ægra 25. annorum dolores recuſabat, modo vita donaretur, inteſtinum caute acu alligari curo cuti, recentiſque lardi lamella interpoſita, ut fœcibus alvinis pateret tranſitus cutem jungere jubeo, quod & factum, potiones præſcribo vulnerarias, quibus ad ſtuporem curata eſt, binoſque enixa eſt liberos annis ſequentibus: cum de valetudine ipſius nuper quærerem, fatis ceſſiſſe anno proxime præterito accepi. *D. Maichanquez.*

De Inteſtino Colô vulnerato cum Hypogaſtriô vulnerato coaleſcente.

Quod Natura ſit morborum medicatrix; nemo neſcit, & in hoc exemplo manifeſte apparet. Anno M. DC. LXXII. die 12. Februarii, Servus à ſtabulis Illuſtriſſimi Dn. Dn. Comitis Schillhard, &c. temperamenti ſanguinei in taberna inter compotandum à quodam ſtudioſo, circa tertiam lumborum vertebram ex parte dextra à tergo, gladio quadrangulari per initium inteſtini coli & hypogaſtrium verſus ilia ſiniſtra transfixus, in domo ejuſdem Illuſtr. Dn. decubuit. Curam ejus ſedulam Chirurgus ſuſpiciens illum deligavit: altero die amota ligatura, excrementa per vulnus hypogaſtrii exivere, & hac via alvi inſtar natura ſe per dies novem exonerare conabatur, quod in quavis deligatione apparebat: quo etiam tempore, alvus ſuum; nonniſi per glandes ſolicitata, præſtitit officium; tandem decimo ab accepto vulnere die, per alvum copioſa dejecit, animo alias præſens; ad omnia oblata bene ſe habere viſus eſt, nihilominus decimo ſexto die fatis ceſſit. Ut luſtrationi adeſſem, Chirurgus ex me petiit, quod etiam lubens præſtiti. Apertum abdomen tetrum odorem ſpiravit, nam Fœces per vulnus inteſtini coli in cavitatem illapſæ, inteſtina corrupta & gangrænoſa reddiderant; vulnus vero inteſtini coli, ſive labia illius, cum labiis vulneris abdominis in unum ita concreverant, ut cultello ad ſeparanda ab invicem opus fuerit: & ſi cavitas abdominis ab hac ſentina libera & expurgata primis diebus fuiſſet, ægrum evadere potuiſſe, una mecum adſtantes affirmabant, nec deſunt tales caſus. Similem fere caſum proponit DD. Franciſcus Bouchardi, Anno III. Ephem. German. Obſerv. 8. qui videatur. *Simonis Aloyſii Tudecii.*

Inteſtini coli pars per triennium & amplius ab abdomine pendula, ambulationem non impediens.

Mihi Lutetiæ Pariſiorum anno 1661. degenti, juxtaque Theatinorum Templum fortuito progredienti, Mendicus occurrit quidam, è cujus abdomine prominens inteſtinum cum animadvertiſſem; illum propoſitæ ſtipi plus ſatis audientem, ſeorſum exegi, remque tunc ad libitum explorans, è ſiniſtri Renis & Umbilici loco propemodum intermedio, pendulam inteſtini Coli partem ſemipalmo longiorem comperi, cujus fæcibus identidem excipiendis appenſam ille lateri ſcutellam aptarat; hic periſtalticum ipſius inteſtini motum multoties obſervare licuit, adeo ut palmi longitudine modo protendi, deinde vero craſſiorem in trunculum cogi, fæcibus nimirum excretis; videretur, nulla tamen ex parte (quod ego peculiariter demirabar) introrſum recondebatur. Interrogatus, homo num ullis adhuc muniis anus fungeretur? num multis torminibus afficeretur? peculiare quid aliud in ſe ipſo pateretur? ubinam gentium & quo pacto fuiſſet ita confoſſus; reſpondit, anum quidem omnino vacare; colicis vero doloribus, primo frigidioris alimenti, vel aeris occurſu ſe torqueri, (unde luridus illi, mehercle, vultus) proindeque tegumento quodam ad id effi[c]to ſcutellam ac inteſtinum, pro re nata, accingere & obvallare; nec niſi in dorſum paulo magis erectum commode decumbere poſſe; quoad alias functiones belle ſe ſatis habere. Cæterum in Anglica nave jam ante triennium militantem, majoris catapultæ glande, ſiniſtrum circa Renem (ubi magna ſupererat cicatrix) trajectum ita fuiſſe. Rem hancce Clariſſimo undequaque Viro domino Guidoni Patino Doctori Medico Pariſienſi; Profeſſorii Regio, Præceptori olim meo amiciſſimo; præſentibus, qui mecum viderant, aliis compluribus poſtridie narravi. *Franc. Bouchardi.*

De Gangræna inteſtini recti.

Anno 1673. die Auguſti 10. vocatus ſum una cum Antonio Stattlender, chirurgo ad Magnificum Dn. Burgravium Regium & Proconſulem I. N. annos natum 65. qui de dolore ani ſeu inteſtini recti, maxime circa dejectionem fœcum alvinarum jam à ſeſquiſeptimana continuante conquerebatur: hic autem quotidie intenſior factus, eum prædicta die lecto affixum domi detinuit. Eadem die & 11. Auguſti, hora quarta veſpertina febriculam percepit: urina erat admodum tincta & nonnihil confuſa, pulſus celerrimus, calor ad tactum intenſiſſimus, ſitis maxima, hinc dolor partis affectæ, qui noctes dieſque durans, omnem cibi appetitum proſtravit & ſomnum cum magna inquietudine ademit. Chirurgus affectum locum cum inſpexiſſet, invenit inflammationem inſignem cum tumore ab inteſtini recti parte circa orificium veſicæ ad exteriora vergentem, ſed cum ſpeculum ob dolores Magnificus admittere nollet, iſte omnia manibus tractare neceſſum habuit. Cum vero ante tres ſeptimanas Magnificus Proconſul purgatione ſolita, hucuſque ob publica negotia dilata, uſus eſſet, & ante duodecim dies venæ ſectionem ſatis largam inſtituiſſet, viriumque languor inſignis adeſſet, julepis tantum & aliis alterantibus atque corroborantibus, tam internis, quam externis pro virili optime ei ſuccurrimus: ſed inflammatio indies majus incrementum ſumpſit, viribus interim corporis ſumme deficientibus. Die 14. Auguſti, poſt applicationem enematis (cujus emolumentum jam ſemel expertus eſt, ejuſque repetitionem ideo petiit) gangræna ex interiore inteſtini recti parte verſus ſcrotum; (quam ominabamur) in conſpectum veniebat. Iſta; licet linimento magiſtrali Hildani & ſpiritu vini camphorato ei ſatis proſpiciebatur, in horas creſcente & ſcrotum occupante, naturaque ſuccumbente die 15. Auguſti hora media ſexta veſpertina Magnificus Dn. Burgravius placide in Chriſto expiravit. Notandum hic, quod jam à tribus circiter annis Magnificus Proconſul à dolore atrociſſimo in ſiniſtra parte faciei circa maxillam & oculum maxime infeſtabatur, qui quidem aſſumptis quolibet vere & autumno medicamentis purgantibus ſolitis aliquantiſper remittebat, ſed iterum mox revertebatur: qua de cauſa ipſi

ſuaſi, ut fonticulum in brachio ejuſdem lateris admitteret, ſed fruſtra. Præterea ſæpiſſime eidem moleſtus fuit totius corporis, præſertim autem ſuperiorum partium, pruritus cum puſtulis quibuſdam, cujus gratia frequentes ſcarificationes, & quolibet vere ſemel venæ ſectionem adhibebat: quæ autem ſymptomata, poſt inflammationem in inteſtino exortam, penitus evaneſcebant; ſcilicet metaſtaſi acrium humorum à capite ad inferiora & imprimis inteſtinum rectum facta. De quibus vide ſis Stephanum Rodericum Caſtrenſem in libello. Quæ ex quibus, dicto, cum primis libri 2. cap. 2. 3. &c. pulcre & docte differentem. *Simonis Schultzii.*

De oſſe maxillæ Rhombi piſcis ex inteſtinô viri alicujus extractô.

Jacobus Jooſten, vir mediæ ætatis, dolore ſenſim aucto, afficiebatur circa inteſtini recti extremum, cum ſuppreſſione alvi & febri graviſſima, pluribus, hinc inde miniſtratis, fruſtra uſurpatis, quod hæmorrhoidibus internis ipſum vexari perſuaſiſſent alii, nos advocari voluit.

Accedentes, in parte ipſam, quam doloris, ſummi ſubjectum dicebat, nec inflammationis, nec tumoris indicia ulla obſervabamus, ne, in re licet incerta, nihil egiſſe videremur, linimentum hoc præſcripſimus.

℞. Unguent. popul. roſar. an. ℥ß. olei raparum ℥i. M. F. linimentum.

Nihil hujus uſu effecimus; quod excretio alvina tarda valde atque moleſta, imò materiæ purulentæ cui ſanguinis plurimum commixtum, hoc enema injici curavimus, ad doloris mitigationem valde conveniens.

℞. Decoct. emollient. ℥ix. olei mucag. amygdal. dulc. an. ℥i. unguent. popul. mell. roſac. an. ℥j. M. F. Clyſter.

Podici applicatum hoc cataplaſma.

℞. Micæ panis albi, farin. hord. an. ℥ii. mucagin. cydonior. ℥i. unguent. popul. ℥ß. croc. Britann. gr. xxii. vitell. ovi num. 1. M. F. Cataplaſma.

Tantum hæc profuerunt, quantum profuiſſent ſiquidem pulvinari fuiſſent applicata: Febris interim, dolor, vigiliæque, hinc quærelæ, magis magiſque increſcebant. Pharmacopœi ſervus qui applicaverat Enema, aliquod corpus durum occurriſſe ſibi, ubi fiſtulam arte imponere laborabat, per quam injiciendus clyſter, referebat; hoc audito neceſſarium duximus digito in anum immiſſo an aliquid loco eo hæreret aut præternaturalis quædam conſtitutio inteſtini recti adeſſet, explorare; quamprimum digitus in anum immiſſus occurrebat ſubſtantia illa dura, cujus mentionem fecerat pharmacopœus, hæc extracta mandibula erat piſcis illius quem Belgæ vocant Eenſchol, bronchi ſub branchiis hærens: eam ante octiduum ſe avidius piſces tales comedentem deglutiiſſe, ante actorum jam memor, referebat æger, imo cum dolore ventriculi, inteſtinorumque geſtaſſe.

Ablato hoc oſſiculo (quæ ablatio non ſine dolore peragebatur, eo quod tranſverſum non ſolum ſitum obtineret, ſed & utrinque lateribus inteſtini firmiter inhæreret, unde ſymptomata dicta exorta) illico ſymptomata omnia remiſerunt, febris ſcilicet, dolor, excretionis alvinæ ſuppreſſio, vigiliæ continuæ, ſomnus econtra inductus placidus.

Parti affectæ applicavimus turundam melle roſaceo cui Aloes aliquid mixtum, inunctam. Et integre convaluit.

Similis fere caſus occurrit aliquando Medico hujus loci celeberrimo Dn. Arnoldo Tholinx, niſi quod hic inteſtini recti circa plicaturam exulceratio accederet, & Chirurgus fruſtulatim, duas ſcilicet in partes forficis ope diviſum oſſiculum, extrahere coactus fuerit.

Gravius obvenit ægrotanti illi, qui referente nobis Collega noſtro Dn. Daniele Floriano, curæ Rogerii Bernardi, olim Noſocomii chirurgi ordinarii ſubfuit, in quo oſſiculum ſimile, graviſſimo cum dolore, per lumborum inferiora, ulcere intercedente magno, prodibat. *Joh. à Meekren in Obſervat. Medico Chirurgicis.*

De inteſtini tenuis vulnere.

Anno 1678. Vir nobilis εὔσαρκος & robuſtus, annos circiter natus 21. cum Galli & Lotharingi, aliquandiu excubias contra invicem agerent, gravi vulnere gladii punctim ictus; ex illorum exercitu, ad nos advectus fuit, ut priſtinæ ſanitati reſtitueretur, ſedulam hunc ob finem operam ipſi locante chirurgo ſolerti Claudio Paſſavantio: denudato & ampliato tantiſper vulnere; quod admodum anguſti oris primum fuit, in abdominis cavum illud vergere deprehenſum fuit, medicamentiſque hac convenientibus illi proſpectum: mox ſuſpicio de inteſtini tenuis læſione Medicorum Chirurgorumque, quos ad ejuſmodi vulneris ſpectaculum ille invitavit, animis inhærere cepit, nec fefellit eventus, ſubſequentibus enim diebus quoties fere vulnus denudabat, materia chyloſa evidentiſſime profluxit, & in linteolis vel plumaceolis conſpici poterat, adeo ut una de vaſculi lactei punctura, chylo puro ita extillante, indicia certiſſime depromere potuerimus; Inſtituta exactiſſima diæta, qua Ægrotus ipſe pejorum ſymptomatum adventum eluſit, & adhibitis vulnerariis convenientibus, ſingula feliciter ceſſerunt. *Joh. Jacob Harderus Obſervationum Anatomico-Practicarum libro.*

Inteſtini à lumbricis perforatio cum tumore ſubitaneo in inguine dextro.

Vir 50. & quod excurrit annorum, ſanus & incolumis, uti ſibi quidem videbatur, d. 11. Aug. 1683. cum tota d. ſtrenue deſudaſſet in vineis, domum redux de atrociſſimis torminibus ventris conqueritur, quæ excepit illico horror & calor inguiniſque intumeſcentia, paulatim ita adaucta, ut femoris partem anteriorem & ſuperiorem maximopere occuparet tumor, qui primum renitebatur, aliquot autem dierum ſpatio, inſtar veſicæ humore diſtentæ ſua ſponte ruptus fuit, ichoremque primum ſubatrum, hinc viridem, & deinceps purulentum, ſ. magis fæculentum copioſe fudit, tranſudante primum ſero tenui glandularum, mox hinc viis magis apertis, una materia fæculenta: materia quoque ſaniola inter muſculorum femoris interſtitia collecta, illis preſſis acervatim erupit: accerſitus Chirurgus illius loci, medicamentis putredini reſiſtentibus ac detergentibus ſedulo pugnavit, noſtram autem mox implorare juſſit operam: Vocati d. 25. ejuſd. ſub veſp. mali faciem intuiti ſumus, quam ſatis horridam deprehendimus: ex inguine enim dextro, pone ſcrotum, materia fæculenta, ubi tantillum premebamus, tenuis & graveolens, proſiliit, retulitque

ſatis

Chirurgus, ex eodem antro (quod vulnus dilatatum ſatis non erat) triduo ante lumbricos ſex ſe extraxiſſe: pridie etiam cum uvas comediſſet ægrotus, ſemina earum per foramen dictum excreviſſe, atque ab hoc tempore fæces per alvum dejeciſſe amplius: nec minus femoris inferiora à maſſa ſerpente fuerunt eroſa, foraminibus ſinuoſis hinc inde conſpicuis: Facta inciſione ſcrotum verſus, ut mali exitus pateret magis, fæces liquidæ, cum ſibilo & ſtrepitu ex inteſtino evidentius prorumpebant, hujuſque perforationem labiis vulneris ſenſim remotis, poſtridie magis patulam fore prædiximus, interim ſeq. uſum præcepimus: Chirurgus ter de die vulnus calidiuſcule lavet cremore & ſero lactis caprilli, cui immiſta ſint ſangu. dracon. ſubtiliſſ. & myrrha cum maſtich. inde balſam. vulnerar. quod præſcripſimus, moderato caloris gradu vulneri inſtillet: plumaceoliſque eodem irrotatis inteſtinum obmuniat pro viribus: ægrotus autem ſingulis diebus m. hauriat cyat. lact. caprill. cui ſanicula conſol. ſarac. veron. & alchimill. fuerint incocta: horula v. poſt ut & ſub 4. veſpertin. doſin capeſſat pulv. vulnerar. ex radic. ſymph. fl. hyperic. corall. ſangu. dracon. v. &c. paratum: Extractum quoque veron. cum ſanguin. dracon. in pilul. concinnatum ſæpius exhibuimus. Poſtridie nunciari juſſit Chirurgus vulnus jam magis patere, & poſt diſceſſum meum ſub veſp. lumbricum denuo ſe extrahiſſe: triduo poſt cum ægrum inviſeremus, ſatis bene habebat, appetitus conſtabat, non nauſeabundus erat, nec ſiticuloſus, pulſus blandus & æqualis, fæces etiam per alvum jam excernebantur, at non diu ſubſtiterunt iſta, quiu priſtina ſymptomata ingruerent, ægerque viribus fractis lenta morre conſumeretur.

Notatu digniſſimum eſt Veuerandi Hippocratis l. VI. Aphoriſm. 18. & 24. effatum: κύϛιν διακοπέντι ἢ ἐγκέφαλον, ἢ καρδίαν ἢ φρενας, ἢ ἐντέρων τί τῶν λεπτῶν, ἢ ἧπαρ θανατῶδες: item ἐντερωνῆν διακοπῇ τῶν λεπτῶν τι, οὐ ξυμφύεται quæ ipſa confirmat Coac. 509. iſtius modi autem periculum imminet, non modo quod inteſtina tenuia membraneæ partes ſunt, & nerveæ ſenſiles, quæ facile non conſolidentur, ſed ſubſequentibus graviſſimis ſymptomatis enecent, verùm quia cum vaſis ſanguiferis tenuia copioſe inſtructa ſunt, quibus hinc à vulnere profundiore læſis, hæmorrhagia nociva ſuccedit, tum etiam ob motum periſtalticum, cui ob chyli abſolutionem ſolenniter vacant, latera vulneris difficilius agglutinantur; enim vero uti beneficio ſucci nutritii, ſive particularum balſamicarum agglutinabilium, ceu balſamo quodam partes ſeparatæ reuniuntur, ita viciſſim mora & quies partium ad iſthoc operis feliciter perficiendum requiritur, ne dictæ nutritiæ particulæ diſtrahantur & in cavum inaniter effundantur: atque hinc eſſe poteſt, cur vulnera craſſorum inteſtinorum ita periculoſa non ſint, curamque facilius forte admittanr, craſſiore eorum ſubſtantia non rejecta: nec enim ea vaſorum copia eſt, neque etiam jugis ita ipſorum motus, nonniſi fæcibus blande verſus anum protrudendis emancipatis, cum contra illa motu ſurſum deorſumque officio ſuo defungi neceſſe habeant, iſtis aliquandiu feriantibus: Docet nihilominùs experientia, vulnera tenuium leviora, fuiſſe curata, idque ipſum hiſtoria prior confirmat, quæ vaſculi lactei puncturam ſimul commonſtrat: gravioris certe hæmorrhagiæ, aliorumque ſymptomatum, de quibus in hiſtor. altera) abſentia vulnus ibi ſuperficiarium magis fuiſſe perſuadent: Excellentiſſ. vero Patinus Anni 1. Dec. 2. Ephemerid. Obſerv. 20. meminit Dominici Simeonis Patavini à vulnere inteſtinali, globulo ſclopeti inflicto periculoſiſſimo feliciter liberati, ſolent quoque in gravioribus vulneribus, aliqui ἐντεροραφὴν inſtituere, labiaque inteſtini ſeparata ad invicem adducere: commodum autem iſta non ſemper ſuccedit: attamen ſi de corpore & maſſæ præprimis humoralis εὐθεσία, atque inteſtini craſſi robore certi fuiſſemus, ejuſmodi quid in quinquagenario noſtro tentaſſemus, contrarium verò nobis faciei colore, copioſis lumbricis &c. imperantibus, remedium iſtud reluctantibus adſtantibus ultro adhibere noluimus: Felicior iſthoc fuit Mulieicula, cujus mentionem facit Clariſſ. D. D. Haesbaert, Societ. noſtr. Rhaſes, cui poſt atroces cruciatus ex aperto in inguine tumore, lumbrici duodecim prodiere, & quamvis adjectum non ſit utrum ex inteſtino perforato prorupterint, tormina nihilominus & abdominis cruciatus, de iſtius labe ſatis teſtari poſſe videntur: quandoque etiam labia vulneris exterioris clauduntur, interioris necdum conſolidatis, indeque funeſto cum exitu tumore recrudeſcente; interdum ex tumore in inguine ſuppurato, & materiæ acrimonia, ulcus fiſtuloſum ſubnaſcitur, cujuſmodi hiſtoriam heic inſerere operæ pretium faciemus, puella 14. annor. circiter, quam cum B. m. Glaſero in noſocrophio ſæpius inviſimus, adhuc in tyrocinio conſtituti, tumore in inguine dextro vexata, ex materiæ ſuppurantis acrimonia, tandem ulcus fiſtuloſum incurrit: cum totius corporis cachexia & emaciatione paulatina: plurima tum in uſum vocata fuere remedia vulneraria, antihectica & analeptica, ſed in caſſum: ſæpius quoque de inteſtini craſſi eroſione (quod materia effluens gravi fœtore nares feriebat) præfat. Vir Celeberr. Chirurgo ordinario verba fecit, quia autem fæces ejuſmodi, nec ſemper nec æque diſtinctæ videbantur, lis indeciſa perſtitit, donec rore vitali prorſus abſumpto, ac ſpiritibus exſtinctis, ægra inter vivos eſſe deſiit: ſectioni, cum ob negotia urgentiora Beatus Præceptor noſter adeſſe non poſſet, aliquot noſtrum, è quibus Excellentiſſ. D. D. Matthæum Harderum nominamus Amicum honoratiſſ. cum Chirurgo vacarunt, deprehendimuſque præter viſcerum omnium labem ac corruptelam, inteſtinum dictum, reapſe eroſum, effluente ſimili, cùm premeretur, materiâ, quam cum viveret miſella, ulcus reddidit, Non raro etiam Bubonocele, ejuſmodi ſub tumoris in inguine ſpecie occultatur, cujuſmodi in ancilla quadam vetula notavit ſæpe laudatus Sponius, quæ præ pudore affectum diutius celans, eum tandem Chirurgo communicavit, qui hinc Bubonem præſto eſſe ratus, ſuppurantia imperite adhibuit, locumque paucis poſt diebus imprudentius ſcalpello aperuit, unde ichores & fæces alvinæ ubertim primo eruperunt, ægraque paucos intra dies, ſuperveniente necroſi, è vivis erepta fuit; ejuſdem, ſi non gravioris mali, ſed felici ſucceſſu curati hiſtoriam nobis aliquando perſcripſit Excellentiſſ. Hortingerus Medic. Tigurinus, veteri amicitia junctiſſimus quam ipſiuſmet verbis heic commemorabimus: Digitum, inquit, nuper leviter intendi in curam Viri vel pro deſperato relinquendi, ni charitas Chriſtiana aliud juberet, hic cum annorum 56. herniâ à multis annis affligeretur, curam palliativa certiorem, magno ſuo damno non admiſit, ſed apud artificem de tumore inguinis conqueſtus eſt, qui ſive ex imperitia de tumore inguinis conqueſtus eſt, qui ſive ex imperitia de tumoris ſpecie minus ſollicitus, hunc pro rato habuit, & tanquam materialem bubonem tractavit, medicamentaque emollientia lacti incocta impoſuit, ex quo tumor cum inteſtino intra

ſe contento, vi medicamentorum ad putredinem & ſubſequentem νέκρωσιν tendebat: Ego omnium ignarus & abſens, unice rogatus de remedio ſitim ſedaturo, pro more judicium eouſque ſuſpendi, donec mentione facta tumoris & ſingultus obſervati, non ſine Dei providentia pejora ſuſpicatus ſum, atque ἐντεροσχεῖσολὴν aliquam ab hernia oriundam ſubſequi poſſe & periculum in mora eſſe dixi, ac σωτηρίαν cum manu periti Chirurgi huc requiri ſummopere: Chirurgo viam ineunte & ægrum jam inviſente; graviſſima comperimus; non viſu tantum, ſed etiam olfactu: partes interiores putrefactæ à ſanis protenus erant *liberandæ*: partes adhuc ſanæ à contagio vindicandæ ac defendendæ, cum jam colon ipſum in hoc incendium contribuerit, putredine infectum eatenus, ut per hujus aperturam ex inguine, craſſiora alvi excrementa, neque per unam, neque per duas ſolas hebdomadas fuerint excreta: & tamen tota hæc mali dicta tragœdia tam felici curſu abſoluta eſt, ut poſt ſex ſeptimanatum intervallum, ſanitas fuerit reducta, ſine fiſtula vel alio incommodo poſt relicto: hæc ille. *Idem ibidem.*

Interioris inteſtinorum tunicæ ejectio.

Clariſſ. Godefridi Thomaſii Miſcell. Curioſ. Decur. iij. Ann. 3.

Cùm una jam atque altera in hoc Ephemeridum volumine comprehenſa habeatur Obſervatio de intimâ fiſtulæ inteſtinalis tunicâ fruſtillatim unà cum ſordibus excrementitiis egeſtâ, viſum fuit Exc. Viro, qui Directorium in Academia noſtra munus ſummâ cum laude ſuſtinet, haud incongruum fore; ſi quæ mihi de hac ipſa re ante annos duos, & quod excurrit, comperta fuêre, compendio heic enarrarem. Cujus, conjunctiſſimi Collegæ, Amicique plurimùm merito ſuo æſtimatiſſimi monitis obtemperare, uti jus ipſum atque fas poſtulat, ita veniam mihi abs lecturis ſpondeo ſcriptionis ſubitariæ & ob feſtinationem nullâ limâ expolitæ. Mulier plebeia quinquagenarium egreſſa, cùm variis à victu ſatis tenui neque ſalubri malis fuiſſet conflictata, tum in primis pertinaces alvi obſtructiones ferebat moleſtiùs, quòd cætera inde exaſperari haut leviter viderentur. Cui malo ut remedium quæreret, pilulas dejectorias devorat, neſcio unde acceptas, quarum reliquias cùm mihi poſt oſtenderet, apparebat ex affixo capſulæ titulo pilulas Opilionis apud nos dictas, fuiſſe, quæ ex meris purgantibus crudioribus conſtantes optimum præbent robuſtioribus & biliosa inprimis colluvie divexatis catharticum, quod ad grana præter propter duodecim aſſumptum magnâ vi per inferius guttur exturbat noxias ſordes. Illa igitur abs earum uſu dejectiones habuerat ex voto & expectatione crebras nec ab hypercatharſi multùm abludentes; aſt remanebant poſt eas turbas utcunque ſopitas tormina atrociſſima, quæ & lancinarent continuè inteſtina, maximè circa umbilici regionem, & caloris atque æſtuationis intenſiſſimæ ſenſu miſellam noctu dieque divexarent. Meam igitur ſibi opem expetit, quam paregoricis tam externis quàm internis, & acrimoniam altiùs infixam demulcentibus ad artis normam exhibeo, unde nonnihil quidem ſolatii, pleni tamen auxilii necquidquam ſe fuiſſe expertam referebat: donec poſt aliquot hebdomadarum intervallum; neſcio quas à ſe membranas varie convolutas & in copia inter deſidendum, non ſine moleſtia excerni clamitat; cùm tenaciſſimo quaſi glutini ſint immerſæ; & partim quidem inteſtinis in minora fruſtula diſcerptis videantur ſimiles; partim pelliculæ craſſioris ac magis extenſæ præ ſe ferant ſpeciem. Monita ut ejectiones adeò miras ſervaret curioſiùs, ac ad me deferret probè lotas mundataſque à ſordium adhærentium purgamentis, paret ſine tergiverſatione, atque altero mane bina pelliculatum fibroſarum ac ſpiſſarum ſatis fruſta, quæ præterita nocte excluſerat; offert mihi miranti & attonito. Erant enim quinque pollicum, & ultra, longitudine, binos admodum pollices lata, & in extremitate ſubinde atro colore notata, ut de ſumma, quæ has corroſiones faceret; acrimoniâ conſtare poſſet ſatis. Eas ego membranaceas formas Muſeo Wurffbaimiano; laudatiſſimi noſtri Directoris dedicavi, quòd & naturæ & artis mirabilium copiam in ſe continet, ad ſelectum minimè adſpernandum. Mulierem ipſam jubeo eſſe bono animo, brevi enim futurum, ut eliminatis. quæ ab acore infeſto exeſæ ſeceſſerint, tunicæ inteſtina interius ſuccingentis particulis proxima ſalutis ſpes affulgeat, ſublatis torminum diriſſimorum cauſſis, novâque adeò tunicâ in corruptæ locum excreſcente. Perinde enim uti exterior hominis atque animalium pellis, ſive abſceſſu ſeparata, ſive reſecta cultello; promptè ſatis repullulat denuò, ita uti ſcroti burſam omnem maligni ac viroſi acoris vi conſumptam viderimus, & Chirurgi forfice reſciſſam, teſticulis prorſus nudis miſerabili ſane habitu propendentibus, qui tamen mox perſanato malo nova pelle fuêre veſtiti, ut nullos hac in parte defectus agnoſceres; eodem pariter modo in membranis; quæ corporis cavitates ſuccingunt interius res habere videtur, cùm plura proſtent paſſim exempla neutiquam minùs quàm hoc; quod modo recenſuimus; miranda, & in dyſenteria cumprimis atrociori pelliculatum tenuiorum ex inteſtinis abſcedentium ſpeciem videri teſtentur; quibus commodum eſt laureolas in hoc etiam quærere muſtaceo. Prædictioni eventus reſpondit perquam ſalubris atque exoptatus, nullis enim aliis poſthac uſa mulier præſidiis, niſi ſpermate ceti in lactis calentis hauſtu propinato; decoctiſque cicerum, nonnumquam aut piſorum abſterſivis, & balſamo Saccharo Peruviano pulveribus acidum abſorbentibus atque attemperantibus immixto, de die in diem meliùs habere viſa eſt; donec dejectionibus membranaceis ſenſim imminutis, ſopitiſque torminum & lancinationum doloribus, priſtinæ reſtitueretur ſanitati ad hoc uſque tempus quo hæc ſcribo, vegeta atque incolumis, neque quidquam amplius morbi aut gravioris mali experta. Ejectamenta verò iſta ſiquis conſideret oculis curioſioribus, facilè videbit eſſe membranæ interioris inteſtinorum particulas, quæ intra rugas ſuas recepto ac aſſervato diutiùs humore acri, ſeceſſerunt denique non ſine exquiſitiſſimi doloris ſenſu. Cujus autem inteſtini fuerint ſoboles, haut obſcurum erit perſpectu iis, quibus notus eſt interaneorum ſitus; quique ex ante dictis cognoverint dolores maximè circa umbilicum graves poſt-

hac

hac ad ſiniſtrum hypochondrium tendiſſe in declinatione affectûs graviſſimi.

Graviores inteſtinorum perforationes ſponte naturâ curatæ.

Clariſſ. Alardi Mauritii Eggerdes. Miſcell. Curioſ. Decur. iij. Ann. 4.

Inteſtinorum perforationes, læſioneſque etſi graviores, non omnes, neque ſemper lethales eſſe præter ſuperiùs ennarratam hiſtoriam, ſequentes caſus demonſtrahunt. Ruſticus in Patria Luxenburgenſi poſt ingentem ceraſorum unà cum nucleis devoratam copiam, in alvum tam adſtrictam incidit, ut nullo eam negocio reſolvere poſſet. Et cum ex arte nullum ſupereſſe videretur ſubſidium, illud natura ſuppeditavit. Nuclei enim iſti, hoſpitii ſui pertæſi exitum ſibi inde quærentes, abdomen in inguine dextro perforarunt, atque uno impetu quâ datâ portâ proruperunt: Foramen à lapillorum egreſſu ſponte ſua coaluit, neque ullum inde ruſtico remanſit incommodum. Anno reparatæ ſalutis 1682. ſequens caſus Paduâ Romam, ad congreſſum Medicum, apud D. Braſſavolam ſub protectione Reginæ Sueciæ haberi ſolitum examinandus mittebatur. Homo fortis mediocris poſtquam Paduæ bene jentaſſet, rus tetendit; medio itinere ex inſidiis bombardulâ impetitur, & globus non procul ab umbilico abdomen penetrat, non autem tranſit, ſauciatus ad Chirurgum defertur, qui vulnus ſtylo explorat, globi autem nulla ſentit veſtigia, vulnere deligato patientem quieti & diætæ committit; Die ab hinc tertio infirmus ad ſedem cogitur, globumque unà cum excrementis egerit, ac brevi dein convaleſcit. Poſt varias ſuper hunc caſum agitatas quæſtiones, tandem hæc placebat reſolutio, ſclopetum quo globus fuit jactus, erat parvum, ideoque ad transfodiendum non ſatis efficax, inſtrumentum lædens fuit globus rotundus, qui poſtquam abdomen tranſiit, alliſit ad inteſtinum excrementis ſpiſſioribus refertum, illudque cooperante leni fœcum reſiſtentia non diſrupit, ſed fibras & funiculos ejuſdem nerveos à ſe inuicem disjungendo in illud penetravit, tandemque in craſſioribus excrementis quievit; ac demum cum his per anum exiit, fibris interim ſeſe iterum contrahentibus, factumque foramen abſque ſanitatis diſpendio occludentibus.

Inteſtini tenuis pars per anum excluſa.

Clariſſ. Georgii Franci de Frankenau, Miſcell. Curioſ. Decur. iij. Ann. 5. & 6.

Nihil tam abſurdum, quod Corpori non eveniat humano. In ſolidorum fluidorumque texturis tanta eſt varietas, ut nemo, nec aſſequi, nec recenſere omnia poſſit, ut loquitur Illuſtris, deque re Medica optimè meritus *D. Joh. Nicol. Pechlinus Obſerv. Phyſ. Med. lib. II. Obſ.* 32. mirabilem ibidem corporis tremorem in ruſtico Holſato eleganter exprimens. Et quis eſt, qui neſcit, nova quotidie enata prodigia vel editos caſus mirabiles non fuiſſe à tot ſeculorum decurſu, qui curioſo rerum Naturæ ſcrutatori non præferrent facem, ad penetrandum faciliùs in abſtruſos ejus receſſus, ni plurium injuriâ vel malitiâ potiùs illis omnibus carêre jam & intercidere deberet poſteritas. Idem & ego facilè de funeſto nuper non minùs quàm mirabili caſu ſentire potuiſſem, quando domeſticorum notitiâ vel conſcientiâ potiùs tempeſtivè accitus, ubi agebatur illud novum & quaſi abſurdum, ſimul cum prælaudato D. D. Wagnero non inſoliti ejus phænomeni me conſtituiſſem & teſtem & ſpectatorem; ſingulare enim videre erat prodiiſſe prodigiosè, per conſuetam fœcum alvinarum portam modo integram tenuis inteſtini partem ſpithamæ longitudine & ultra cum annexa meſenterii adhuc portione manifeſtè ſatis conſpicuâ, acerbos inter infimi ventris dolores & multas ſedes cruentas, ita ut animo linqueretur atque exſolveretur æger penitus; cujus & ſupremus vitæ terminus paulò poſt eadem die 22. Auguſti noctu appropinquavit. Suſpicari autem non immerito licet ex plicarum ſeu Valvularum conniventium Anatomicis dictarum; præſentia, quas obtinebar intus materia ſubflava, tenax; quaſi reſtarent ibidem exhibitis purgantis Gummi Gotti (de quo mox acturi) ſplendentes particulæ, fuiſſe rejectam inteſtini jejuni partem illam qua terminatur in Ileum. Ordinariè inteſtinum quidem hoc cæteris paulò rubicundius, ob vaſorum ſanguineorum copiam apparere ſolet, tale tamen nunc non extitit, fortè quod æger in ſella multùm ante ſanguinis perdiderit jam, vel alio modo intra corpus exhauſtus fuerit. Contrà tunicæ inteſtini illius nigricantes & ſublividæ magis viſæ, non corruptæ vel eroſæ, ſed unitæ adhuc; ſolitus inteſtinorum mucus interior ſive villoſa cruſta aberat, alterum ſaltim principium, ubi abruptum vi interna cenſebamus, valde tenue, divulſum & diſcerptum videbatur. Ita verò accidiſſe triſtem hunc in viro juvene, quippe 26. tantùm annorum, exitum, dum ſponſalia contrahere meditabatur, certo comperi. Laborarat is quatuordecim propemodum diebus febre continua, non admodum ſenſibili, contumaci alvi obſtructione & doloribus multis colicis, ſiti &c. an vitio Diætæ, an alio modo contractum fuerit hoc malum? ignoro: Ingraveſcente morbo indies, Medicum prætereuntes, anum Medicaſtram conſulunt; quod genus hominum, uti aliàs nunquam otioſum eſſe ſolet, ità ſtatim operoſam ſe exhibuit, cathartictum ex officina petendo, cujus non minima baſis fuerat Gummi Gottæ, pharmacum potenter hydropicorum aquas evacuans, & colicis doloribus maximè adverſum, iſti cumprimis morbi ſyndrome, tantum ut ipſe ſibi malum cacaret æger, peſſimè ſanitati ſuæ conſulens. Quemadmodum verò malum conſultori peſſimum eſſe ſolet, teſte *Heſiodo*, & ex eo *Gellio*, ita & hîc mentiri potuit minimè regula, nam dato uno abſurdo pharmaco, abſurdi plures & periculoſiores ſubſecuti ſunt errores. Alvus bis; (ut aiunt) commota fortiter & dolenter, ſimul vomitiones continuas, bilioſas enormes accerſivit, vitam & vires in præſentiſſimum adducentes periculum.

Nunc demum Medica implorabatur manus, ubi vires omnes attritæ reſque verſatur in anguſto, ut

ut citiſſimè ferret opem, motuſque illos inteſtinos & hypercatharſes cohiberet; ſed nimis ſerò Medicina parabatur; ægritudo enim auctior omnem Medici eludebat ſpem & operam, cùm vitam poſtero die cum morte commutaret, poſtquam paucis ante obitum horis, dolore Epigaſtrii immani, ſedibus copioſis cruentis, & cum iis abſcedente inteſtini tenuis ſimul parte, affligeretur, unde jam ſe mox liberatum iri clamaret, ſed fruſtra; nam ſuperveniens graviſſimum animi deliquium, optimi ſanguinis & nativi caloris perditio cum motibus convulſivis pauſam vitæ impoſuit.

Jam quæret fortaſſe quiſpiam; nec ſine ratione; quomodo tam notabilem inteſtini tenuioris rupturam vel ſeceſſionem facere potuerit natura in corpore? quomodo, quod magis adhuc ſuſpicio & admiror, factam talem ſeceſſionem ſolidæ partis in alvum demittere, ut per alteram ſuperſtitem inteſtini in corpore oram reſorberi unà cum ſanguine & dein per ordinarium locum excludi potuerit? Quod cùm affirmare omnino quidem auſim, quatenus in ſe verum eſt, modum tamen ejus mirabilem invenire; aut evidentiores circa hunc exponere cauſas prohibeor, donec accuratior accedat internorum perluſtratio & cadaveris apertura, quam multis etiam precibus impetrare à ſponſâ & agnatis non potuimus; ad ſepulturam igitur ocyùs properant, antequam ad Magiſtratum vel publicum impiæ hæ deferantur cædes, felices præ reliquis Veterinatiarum fraudes exiſtimantes, quod adverſos harum caſus tellus; oblivio hominum & taciturnitas tegant.

Inteſtinum Ileum innoxie ulceribus perforatum.

Clariſſ. Reinoldi Wagneri. Miſcell. Curioſ. Decur. iij. Ann. 5. & 6.

Inteſtinorum tenuium vulnera eſſe lethalia: non tantùm *Hippocratis* Sect. 6. Aph. 18. & 24. ſed & *C. Celſi*, Lib. 5. cap. 26. & Lib. 17. cap. 16. *Galen.* Lib. 6. de Meth. Med. 4. aliorumque veterum eſt ſententia. Atque cùm hæ humani corporis partes ſint tenuiſſimæ, minuſque carneæ; præterea; cùm motu periſtaltico perpetuò exerceantur, vulneratæque chylum neceſſariò effundant, facillimè inflammentur, vixque remediorum topicorum admittant applicationem, mirum non eſt cur ejuſmodi læſiones communiter ſint incurabiles atque lethales. Nihilo ſeciùs tamen, non tantùm vulnera, ſed & ulcera ejuſmodi nonnunquam eſſe ſanabilia exempla ſubinde teſtantur. Sic inteſtinum Ileum cultri ſtricturâ læſum per artificioſam ſuturam reſtitutum commemorant Ephem. Germ. Nat. Curios. Dec. I. Ann. 3. Obſ. 176. Item *Glandorpius* Obſ. 32. Ileum quoque, ictu tranſverſim diſſectum, & extra vulnus prolapſum, intercedente tandem ſuturâ cum vulnere conglutinatum refert *Blegny* Zodiaca Med. Gall. Ann. 2. Obſ. 4. M. Junii. Ita & de inteſtinorum tenuium à lumbricis perforatorum curatione conferantur Ephem. Germ. Nat. Curios. Dec. I. Ann. I. Obſ. 145. p. 321. & Dec. II. An. V. Obſ. 45. p. 87. &c. Item *Blegnyus* Ann. I. l. c. Nec hæc, nec alia inteſtinorum gracilium ulcera abſolutè lethalia & incurabilia pronuncianda eſſe, niſi vel majora fuerint, vel cum vaſorum inſignium læſione conjuncta, unâ atque alterâ Hiſtoriâ nuper edoctus, calculum adjicio. Nimirum, mulier quædam quinquagenaria, in oppido Köge in Seelandiâ; quatuor lapidibus à Metropoli. Regiâ Hafniâ: doloribus in ſiniſtra pubis regione, eodemque in loco abſceſſu inguinali corripiebatur, ex quo decimô die ſuâ ſponte ruptô, cùm Chirurgus ejuſdem loci Dn. Fiſcher lumbricum unum atque alterum prodiiſſe audiret, ipſeque unà cum ingenti quantitate materiæ purulentæ & fœtidiſſimæ, ipſiſſima alimenta paulò ante aſſumpta, cruda partim & ſemicocta, imprimis aniſi ſemina integra prodire animadverteret, conſilium meum petiit. Ego verò animum haud abjiciendum, quin potiùs remedia balſamica & aloëtica adhibenda ſuaſi; atque factum, ut ſolius eſſentiæ Myrrhæ, & alterno quandoque Elixirii P. P. dulcis externo & interno uſu; cibi magis digeſti prodirent, ſicque ulcere debito modo mundificato ægra priſtinæ ſanitati; auxiliante Deo; fuerit reſtituta. Simili abſceſſu in Regiâ hac Hafnienſi, Lanionis uxor ſexagenaria; quæ ultra octennium Ompholocelem, tandemque diuturnam & pertinacem alvi ſuſtinuerat obſtructionem, laborabat. Hic abſceſſus circa regionem umbilicalem ſiniſtram ſphacelatus; foramine thaleri magnitudine abdomen perforabat, ubi non tantùm copioſum & fœtidiſſimum pus; ſed & varia alimenta variaque ſemina effluxêre; imprimis autem memorabile, quod e. g. carvi ſemina rarò integra, dimidiatim verò conciſa multâ in copiâ è vulnere egrederentur; ægra intra duorum Menſium ſpatium, per ſolius DEI gratiam ſimiliter reſtitutâ. Hæc igitur cùm dubitare non permittant de eroſione & ulceratione inteſtini cujuſdam, quod ut ut viſu deprehendi haud potuit, Ileum tamen affectum fuiſſe vero videtur ſimillimum. In priori enim Hiſtoriâ Ileum; lumbricorum illud domicilium, perforatum occaſionem dediſſe Apoſtemati inguinali, patet ex variis *Naturâ Curioſorum* obſervationibus. In poſteriori verò Hiſtoriâ, idem Ileum ulcere læſum confirmant partim eſculenta brevi è vulnere rejecta, partim ſitus, partim quoque Anatomica ſectio, quam Regiomonti Boruſſorum Parens Chirurgus Anno 1693. mecum inſtituit: In uxore enim Pellionis cujuſdam Dominâ *Näherin* (ſimili omphalocele ſphacelatâ defunctâ) Inteſtinum Ileon in ipſo hoc loco herniâ affecto ſacculum oſtendebat, in cujus cavitate pugni magnitudine tria vel quatuor prunorum damaſcenorum reperiebantur putamina integra, quibus diffractis nuclei erant omnino carioſi atque foetidi. Atque adſtantes bona fide affirmabant, defunctam jam ultra trium Menſium ſpatium pruna deglutiiſſe integra. Quod verò talis præternaturalis quandoque in Ileo ſtatus contingat, nuperrimum quoque monſtrum biceps in agro Hafnienſi editum, confirmavit, quod prioris Anni Menſe Aug. à Conſiliario & Archiatro Regio, Illuſtri Domino *D. Georgio Franko de Frankenau*, cultro anatomico ſubjectum, conſpicuum ſatis utricularem inteſtini Ilei, exhibuit ſacculum; hujus verò Anatomen prolixiori & eruditiori ſermone Eruditus Orbis propediem expectabit.

Inteſtinalis tunicæ abſceſſus glanduloſus.

Clariſſ. Joh. Ludovici Apini. Miſcell. Curioſ. Decur. iij. Ann. 9. & 10.

Vir annorum quadraginta novem, temperamenti Sanguineo-cholerici, caſtra à prima juventute ſecutus, & Locumtenentis officio functus in turma Equitum Cataphractorum, ſanus aliàs & incolumis, laborum tolerans, ſine dubio ob mutatum vitæ genus, quod olim in Hungaria, Raſcia, Danubii Rhenique tractibus fuit occupatiſſimum, tum temporis autem, feriante Bellona, deſidioſum erat & ignavum, accedente etiam victu crudiore & viliore, paulatim cœpit floridum faciei colorem amittere, oculoſque cavos ac trucem oſtendere vultum, qui mihi juxta ac aliis ſuſpectus erat. Sed ut robore naturæ pollebat, ita nil opis flagitavit, donec d. 5. Februar. 1699. rigore vehementiſſimo & omnimoda virium proſtratione corripitur, ita ut d. 6. ſummo mane vocatus, valde debilem & velut à ſe ipſo mutatum deprehenderim. Non ambigebam ex prægreſſo rigore & ſubſequente caloris intenſiore gradu, febre acuta continua laborare ægrum. Igitur ex methodo mihi familiari ſeq. præſcripſi Mixturam.

R. Aq. flor. ſambuc. cortic. antifebr. n. ana ℥ß. aceti theriac. ʒij. Extr. antifebr. n. ℈j. Theæ bezoar. ʒj. ſirup. de cort. citr. ℥ß. Hinc ſudor erupit, quamvis non ſine anxietate, & peracto ſudore levia quædam intercurrebant animi deliquia, cujus gratiâ ſeq. Epithemate ad pulſus & tempora fuimus uſi.

℞. Spir. Vin. camphor. aceti rutac. aq. carbunc. ana ℥j. Jactabat etiam ob caloris vehementiam hinc inde corpus & haud rarò per axillam dextram puncturas acutiſſimas tranſire ſentiebat, ut univerſum corpus veluti terrore aut Epileptico inſultu comprehenſum elevaretur in altum, hincque facile colligerem, occultum quid ſubeſſe.

Conſumta horis antemeridianis Mixtura Antifebrili. in eundem ſcopum Pilulæ ſeqq. præſcriptæ. ℞. Extr. antifebr. ʒ ß. Camphor. ℈ ß. cum ſ. q. Extr. Myrrh. f Pilul. Numero XL. D. S. *Alle 4. Stunden 5. Stuk zu nehmen*, ſumat 5. ſingulis quatuor horis.

Hinc tamen ex voto ceu aliàs ſolent, æger haud ſudavit, alvus verò bis ſolvitur, quæ qualis fuerit, nemo obſervavit. A meridie igitur horâ tertiâ, cùm ſudor non ſatis reſponderet, dedi ℈j. ſalis cujuſdam Antimonialis bezoardici, utpote quo difficiles ad ſudandum plerumque ſoleo εὖ διαπνεομένυς reddere. Nec eventus fefellit, ſudavit enim εὐφόρως. Horâ nonâ nocturnâ juſſi deinceps binas aſſumere pilulas è jam memoratis, quæ ſine operoſo regimine facilem moverunt ſudorem. Hoc ipſo verò manè multò meliùs habebat æger, pulſum oſtendens vegetiorem cum habitu & vultu pleniore ac rubicundo. Horâ ſeptimâ matutinâ pilulæ binæ iterum præbentur unde jam, ſolutâ ſemel habitûs externi ſtricturâ, & æqualiter circulante Maſſâ humorali, largiter ſudavit. Interim bene ſpirabat, dolorem neque ventris neque pectoris querebatur, nullâ tuſſi vexabatur, & tamen cœpit poſt levem ſcreatum ſputum viſcidum cruore tinctum, lateritium revera, exſpuere ac rejicere ſine laborioſa commotione, ſine ulla tuſſi, quaſi ſponte ſua veluti per ebullitionem in os redundaret & aſſurgeret. Vomicam proin alicubi in pectore ruptam non dubitavi, & proin pectoralia Antifebrilibus remiſcui ſeq. in modum.

℞. Aq. Cort. antifebr. n. Cherefol. an. ʒij. Extr. Antifebr. gr. X. balſ. Sulph. aniſ. gtt. ij. Sirup. flor. pap. errat. ʒij. laud. cydon. gt. ß. M.

Hujus Mixturæ dimidium horâ nonâ nocturnâ dedimus, reſervantes reliquum in craſtini auroram. Nox ſuperioribus quietior. D. 18. 99, æger, quàm aliàs pacatior, jamque ad ſudorem perfacilis, multùm adhuc ſpuens viſcoſi phlegmatici ſanguine tincti. Mixturâ conſumtâ pilulæ pectorales & ſimul Antipyreticæ ſeqq. præſcriptæ.

℞. Succi Liquir. depur. Extr. antifebr. n. ana ʒß. laud. cydon. gr. ß. c. ſ. q. Eſſ. antifebr. F. Pil. num. LX. D. S. *Alle 6. Stund 10. Zu nehmen.* ſumat 10. ſingulis ſex horis.

Sub veſperam etiam Mixturam pectoralem reſolventem talem ordinavimus.

℞. Aq. Veron. Scabioſ. an. ℥ij. cinam. aceti deſtillat. an. ℥ß. ſangu. hircin. pp. Ocul. Cancror. ppt. ana ℈ij. Sir. fl. pap. errat. D. S. *Alle Stund ein Loffel. vol zu nehmen.* ſumat ſingulis horis cochlear unum.

Hæc eo ſumebantur ſucceſſu, ut cum phlegmate ſanguinolento nunc etiam pus rejiceretur. Potus ordinarius erat ex ſpeciebus pectoralibus. Herb. Chærefol. fl. papav. errat. & rad. lapp. maj. D. 9. continuetur expectoratio mixti cum pure cruenti ſputi incredibili copiâ, paulatimque tuſſis nunc accedit & ingraveſcit, quaſi ex profundo majori conatu exantlanda eſſet ſputi materia. Pergitur in iiſdem. Nox autem valde inquieta ob tuſſim perpetuò urgentem, cujus irrequieta ſollicitatione d. 10. mane particula quædam membranacea ſputo rejecta, aquæ, cui injiciebatur, innatans. Omnia hæc Vomicam & abſceſſum intra pulmones loquebantur. Secus tamen fuiſſe eventus docuit. Cùm enim alvus ultimo hoc triduo obſtructa eſſet, & æger tenſionem quandam in abdomine perciperet, Clyſter ex meris emollientibus injectus. Unde alvo ſoluta, pus ſtatim & ſanguis, ſeu materia illi, quæ ἄνω rejiciebatur, ſimilis conſpiciebatur. Sequuntur paulò pòſt tormina & iterum alvi ſolutio, quam cùm d. 11. mane inſpicerem, inter excrementa integras tunicas inteſtinales conſpicari ſibi videbantur, ad quod ſpectaculum ego vocatus, ſanctiſſimè affirmare poſſum, integras tunicas inteſtinales, tubuloſâ formâ exactiſſimè præditas. Hiſce meis manibus me tractaſſe, & ſuper baculum teretem expanſas adſtantibus & ad rei novitatem concurrentibus viciniis monſtraſſe. Erant autem utraque ſine laceræ, pure & ſanguine conſperſæ, alicubi etiam punctulis rubicundis notatæ, quaſi acu factis foraminulis, longitudinis diverſæ, ita ut portio quædam ſpithamæ longitudinem æquaret. Accuratiore inſpectione adhibitâ, patuit fuiſſe fruſta tunicæ interioris glanduloſæ, quam vulgo periſtroma villoſum dicunt, & Malpighius ex glandularum nerveæ tunicæ tanquam baſi inſiſtentium ductibus piloſis excretoriis componi aſſerit. Ruyſchius verò in Epiſtola Problematica XI. oſtendit, nihil aliud eſſe quàm vaſorum ſanguiferorum extremos molliores ſinus & faſciculos, inſtar penicillorum detritorum concipiendos, ſecluſo ſanguine mucidiorem ſaltem lympham & pituitam inteſtinalem transmittentes. Manifeſtè enim rugæ illæ ac plicæ, in tunica interiore aliàs notabiles, conſpiciendæ erant. Clariſſimè,

riſſimè igitur intelleximus, laborare ægrum abſceſſu tunicæ inteſtinalis glanduloſæ, quare curationem dubiâ licet eventûs expectatione ſpemque metumque inter, vulnerariis ſimul in auxilium vocatis continuavimus, & primùm pro febre penitus evincenda ac putredine arcenda, præſcripſi denuò ℥ß. Extr. antifebrilis, hoc addito præcepto, ut quinas mane ac veſperi pilulas acciperet, deinde pro ſcopo vulnerario ſeq. ſpecies in juſculo caponum partitis vicibus decoquendas.

℞. Herb. Chætefol. fl. Verbaſc. Hyperic. an. Mj. roſar. r. Mß. lign. ſaſſafras ſantal. alb. ſem. plantag. an. ℥ij. Conciſ. D. ad Chart.

Sitim ſolabatur ſeq. Julapium. ℞. Aqu. Veronic. Scabioſ. card. bened. an. ℥ij. Tinct. fl. papav. err. ℥j. Conf. alk. compl. ℨj. ſir. fl. pap. err. ℥ß. M.

Dum hæc aguntur, Æger, quod mirum, nunquam animo linquitur, liberè ſpirat, nihil ferè vel parum ampliùs per ſuperiora ſputi cruenti rejicit, nullam circa præcordia anxietatem paſſus, animoque conſtanti & imperterrito præditus, ſuos ſolatio erigebat, pulſu etiam plus quàm ante valens. Febris in horas remiſſior. Nox etiam præter opinionem quieta trahitur, ut ut alvus ſemel iterumque ſolveretur cruenta illa & purulenta ſine tamen tunicaceis excretis.

D. 12. itaque evidens convaleſcentiæ ſpes emicat. Continuata eadem uſque ad 14. Februar. quo tempore alvus bis terve intra Nycthemerum ſoluta cum pure & ſanguine intermixtis. Hinc d. 15. ad abſterſionem & mundificationem tale præſcripſimus.

℞. Ol. Amygd. dulc. ſyr. dialth. an. ℥j. ſperm. ceti ℨß. balſ. Sulph. aniſ. ℈ß. M. D. S. *Heilbalſam alle 6. ſtund 1. Löffel vol zu nehmen.* Balſamus Vitæ de quo ſumat cochlear unum ſingulis ſex horis. Conveniens etiam videbatur ſeq. Emulſio, unguinoſa ſua dulcedine inteſtina abſterſura ac delibatura.

℞. Amygd. dulc. ℥ß. ſem. 4. frig. maj. papav. alb. an. ℨj. c. ſ. q. aq. fl. acac. & veron. F. Emulſio, add. Sacch. perl. ℈ij. aq. cinam. ſpirit. ℥ß. M.

Horum uſu vidimus nihil ampliùs cruoris oſtendiſſe excrementa, quamvis alvus valde lubrica eſſet ob uſurpata ſine dubio oleoſa.

D. 16. igitur, cùm obſervaremus juſculum cum voluptate comeſtum, dicto citius, nihil pene mutatum fuiſſe redditum alvo, ad lientericum fluxum iſtum compeſcendum ſequentes pilulas præſcripſimus.

℞. Extr. tormentill. theriac. cœleſtis ana ℈ß. c. ſ. q. Eſſ. Traumat. Wedel. F. Pil. n. XX. D. ad pyx. p. nuc. m. conſperſ. S. *Stillende-Pillens alle 6. Stund 2. Struck zu nehmen.* Pilulæ Anodinæ quarum duæ ſumantur ſingulis ſex horis.

Hinc per diem non niſi bis alvus depoſita eaque incruenta, ſimul verò mane ac veſperi cochlear unum prædicti balſami ſumitur. D. 17. & 18. alvus moderatè fluit, appetituſque paulatim reſurgit. Conſumto balſamo, cœpit d. 18. in juſculo vulnerario cochlear axungiæ canis junioris caſtrati, qua valde delectabatur. Pilulis verò ſuperioribus tales ſubſtitutæ.

℞. Extr. torment. Liquir. tereb. coct. ana ℈j. c. ſ. q. balſ. peruv. f. Pil. num. LX. D. S. *Balſamiſche Pillen, Früh und Abends 5. Stuck zu nehmen.* Pilulæ Balſamicæ de quibus quinque ſumantur mane & veſperè.

Harum uſu nondum abſoluto conſtitit Lientericus alvi fluxus, & Æger cum viribus appetitum recepit. D. 1. Martii jam tum in publicum prodiens, & ſub cura noſtra à primo morbi inſultu non niſi 19. diebus verſatus.

SCHOLIUM.

Poſſent ad hanc Obſervationem multa utiliſſima notari tam phyſiologica quam pathologica. e. g. Quî factum; quòd ablatâ tunicâ interiore glanduloſâ inteſtinorum, nihilominus mors non ſupervenerit? Cùm tamen carunculatum ſaltem excretionem in Dyſenteria lethalem pronunciaverit Hippocrates 4. Aphor. 26. ubi quæſtioni ſatisfieri poſſe credimus, diſtinguendo inter exulcerationem inteſtinorum benignam & malignam, qualis ultima plerumque accuſanda venit in Dyſenteria. Noſtra in præſenti caſu benigna fuit, orta occaſione abſceſſûs genuini qui ferè ordinariè periculo carent. Item qua de cauſa ruptus intra inteſtina abſceſſus cœperit ſe evacuare per excretionem anotericam, ſuperato valvulæ quæ in Coli principio eſt, robore, & occaſione demùm clyſteris ad inferiorem portam appulerit, quod factum putamus ex inverſo motu periſtaltico, occaſione repentinæ conſternationis in ipſo principio vitali ex rupto intra inteſtina abſceſſu; Ruptiones enim hujuſmodi introrſum factas difficillima conſequuntur ſymptomata uti, jam olim notavit Hippocrates 7. Aph. 8. Ἐπὶ φύματος ἔσω ῥήξιος ἔκλυσις καὶ ἔμετος καὶ λειποψυχίη γίνεται. Ex ſola ſcilicet principii vitalis perturbatione omnes illæ turbæ. Hæc aliaque miſſa nunc facimus, in veram potiùs abſceſſus hujus inteſtinalis cauſam inquirentes. Circa quam inveſtigationem notandum, hunc ægrum, antehac valetudine inculpata gaudentem, diverſis vicibus præſertim in Hungari & Rheni Nicarique oris ob diætam vinoſam Hæmorrhoides externas fluentes ſenſiſſe, quemadmodum mihi in hæc alia multò pòſt inquirenti, faſſus eſt æger. Unde; poſtquam legi, quæ Excellentiſſimus Georg. Erneſt. Stablius in Diſſert. de Motu ſanguinis Hæmorrhoidali rationi ſanè & experientiæ conformiter ſcripſit, non dubitavi, à reſtagnante ſanguine Hæmorrhoidali intra tunicas inteſtinales, intimam ac mediam parvos abſceſſus fuiſſe obortos, & ab his ſenſim tunicam intimam à proxima media muſculoſa fuiſſe ſeparatam, prout in variolis ipſa interdum cutis à ſubjectis reliquis corporis integumentis ſecedit, propter ſaniem ſubtus latentem & fibrillarum intermediarum nexum ſolventem. Vixit ab illo tempore æger perbellè, niſi quod æſtate ſubſequente ſemel iterumque Colicos dolores fuit paſſus, qui nihil erant niſi conatus hæmorrhoidales intentati. Ex quo enim ſubſequentis Anni tempore verno aperire ſe cœperunt Hæmorrhoides triplici oſculo, & non parum ſanguinis inde manavit, vivit noſter pancraticè venæ ſectione prophylactica bis in anno uſus. Patet verò etiam ſingularis efficacia Extracti noſtri febrifugi, tum in febre hac, vulnerariæ affini, profliganda, tum etiam in reſolvendo cruore coagulato, plurium febrium Autore, quem quaſi ad σπασμὸν ducit & tanquam hoſtile quid è vitalitatis dominio proſcribit & expellit, prout idem in ducendis lochiis aliiſque caſibus; ubi cruor extravaſatus & coagulatus præſto eſt, cum admiratione præſtat. Neque reticenda eſt principii & balſami interni vitalis efficacia in reſtaurandis hujuſmodi partibus interioribus læſis. Dummodo enim bene ſit homini in vitæ radice, dummodo balſamicam humores Craſin retineant, nil ita arduum eſt aut læſum, quod non Natura ſit ſanando, quæ una ratio eſt, cur interdum miraculoſa hujuſmodi eveniant in arte Medica, quæ nonniſi gloriator ineptus aut thraſo garrulus

ſuæ

suæ adscripserit arti. Nam & sic αἱ τῶν νουσίων ἰητραὶ φύσιες. Erat in ægro, dum alvi illo fluxu purulento laboraret, facies revera Hippocratica, atque τὰ αὐτὰ præcipuè ψυχρὰ διαφανέα ξυνεσταλμένα non aliter atque folia arborum præ nimia siccitate arentia. Animus tamen semper præsens, respiratio libera & pulsus sibi constans. Unde calamitosissima illa & θανατωδέστατα mortis tamen significationem non habeqant. Sunt enim illa prædicta minùs gravia ἧσσον δεινὰ, eadem Hippocrate teste in Prænot. 11. versic. 13. & 14. Si alvi excrementa valdè liquida fuerint, nec quicquam celeriùs faciei vigorem tollit quàm alvus concitatior quod in Praxi versati non ignorant.

Intestini Coli portio abscissa minimè lethalis.

Clariss. Sylv. Samuelis Anhornii. Ephemer. Germanic. Centur. 1. *&* 2.

Crassorum intestinorum vulnera, quamvis passim occurrant apud Authores vel sponte natu â, vel per suturam consolidata atque curata, intestinum tamen per medium sectum, abscissâ ejusdem portione curam admisisse, inter rariora meretur poni, quæ ocurrere possunt observationum monumenta. Casus hic obtigit in Joanne Kressenbuchur, Turgoviâ Utvillanô, juvene 26. annorum. Hic An. 1694. mente adhuc & corpore sanus, ex annonæ caritate famis miseriam expertus, clibano pistoris adstans, & paniculum inibi relictum videns, jubentibus sociis clàm irrepsit: panem petiturus & stomachum latrantem placaturus: verùm seu vapore seu fornacis calore mox inibi obmutuit: diuturniore morâ perterriti circumstantes, vocato Pistori rem exponunt: hic sine morâ pedibus extractam frigidâ largiter perfudit; ex quo motus convulsivi totum corpus prehenderunt; in habitum exinde Caducus erupit, & per paroxysmos modò semel, etiam bis de die miserum concussit, interdum unius & duarum hebdomadum inducias concessit; perversis tandem cerebri poris fatuitatem induxit. Die 16. Maii 1700. per septimanæ spatium totus amens cum furore fuit, nudus ubicunque aufugere potuit, excursitabat, & ne vim sibi inferret, custodiri debuit. Ex institutâ venæ sectione placabilior factus de dolore in latere hypochondrii sinistro magnas querelas movet; quem atrociùs sævientem paroxysmi Epileptici prodromum expertus est; precibus non raro institit, ut sibi cultro venter aperiretur. Die Mercurii ante Festum Pentecostis Anno 1700. Cuti hoc cum totâ casus historiâ consignatum mihi tradere placuit plurimùm Reverendo loci Parocho, Dn. Joh. Henrico Erni, Tigurino) solus in hypocausto relictus cultrum arripuit; ventrem, palmam supra umbilicum, magno ictu non modo perfodit, sed & portionem intestini trium circiter unciarum è vulnere propendentem abscidit, & ceu quid actum sit celaturus infra mensam projecit, seque ad fornacem proripuit. Pater superveniens conspecto cultro, deteriùs quid sibi illicò ominatus, filii manus cruentas de ventre abripit, & rem attonitus videt. Vocatus loci Chirurgus, Dn. Joh. Conrad Vogt, portione intestini abscissi conspectâ mortis prognosticon tulit, & Cardiacis refocillato Patiente, utramque intestini partem ex vulnere propendere permisit, donec de illa certus esset, per quam sordes exirent. Re satis exploratâ, post plurium dierum decursum, inferius intestinum in ventrem intrusit. Superioris verò extremitatem probè observari jussit, ne simul ad interiora recederet, & excrementa in cavum abdominis deponerentur. Sic tandem solius benignæ conservatricis naturæ providentiâ, nemine hoc per artem intendente factum est, ut extremitas intestini sauciati cum vulneris orificio coalesceret, & sexto jam anno tamquam ex podice equino expressis priùs rutilantibus rugis, excrementa alvina & flatus sine ullâ molestiâ hac viâ reddantur, per anum verò ne minimum quid excernatur, nisi quod primis diebus liquaminis cruenti secessit. Ante quinquennium circiter in viciniam vocatus, nolui occasionem ipsum visendi negligere: fatuus erat, moribus incompositis & vultûs torvi, ligamenta detracta sero maduere; ex mito hoc podice palmam supra umbilicum existente compresso, serum fermentans spumosum & graviter nares feriens, cum granulis hordeaceis & avenaceis exibat. Sic viribus valuit, ut negotia rusticana in campis & pratis obiret; à triennio verò, dum in piscinam suffocaturus sese prosiliit, jussu Magistratus vinculis domi custoditur, ubi fila ducendo vitam agit. Paroxysmum Epilepticum si frequentiùs patiatur, & sitim extincturus largiùs bibat, plurimùm aquæ potæ per locum hunc exit. Jam viribus fractus & emaciatus haud multùm à fati limine abesse dicitur, quod cum ipso Parentes unicè vovent.

Intestinali tunicæ similes pelliculæ excretæ.

Clariss. Ioh. Melchioris Verdries. Ephemer. German. Centur. 1. *&* 2.

Interiorem intestinorum superficiem muco quodam viscidiore oblinirí, nemo Physiologiæ atque Oeconomiæ animalis non planè rudis nescit; atque hunc mucum præternaturali modo in lentam duramque pituitam intestinorum parietes incrustantem, obducentem, gravissimaque hac ratione symptomata producentem, concrescere, plus simplici vice solertes rerum Medicarum Observatores annotarunt. Hinc illæ pelliculæ diarrhæâ excretæ, de quibus lumen ac decus viri Excell. *Heliodorus* noster *Ephem. Dec. III. An.* 9. *&* 10. *Obs. LX.* Nec adeò ignota est de celeb. *Lipsio*. historia, qui quum multùm diu gravi eum malo esset colluctatus, atque pharmaco sumpto materiam cohærentem intestinulo similem excerneret, consternatus atque aliquid intestinorum effudisse se ratus, confestim Medicum vocari jubet, actum esse de vita sua exclamans; cùm tamen re curatiùs perspecta, deprehensum fuerit, esse id ipsum nihil aliud, quàm viscidiorem pituitam in intestinis sensim coacervatam, eorundemque superficiei cohærentem, atque hinc intestini figuram retinentem, insigni corporis emolumento exterminatam, brevi enim pristinæ sanitati restitutus est. Non multùm absimilis fuit sequens quem paucos ante annos hîc locorum observavi, casus satis profectò curiosus. Videlicet Vir quinquagenario paulò major, temperamenti cholerico-melancholici, febri biliosâ sat graviter decumbebat, torminibus eundem simul miris modis excruciantibus, ego cum accersitus nihil non tentarem, quod ratio officii postulare videbatur, brevi meliori loco res ipsius esse cœperunt, utroque malo multum à rigore suo remittente. Vix tamen id, quicquid erat levaminis, bona spe re-

pleverat adſtantes, cùm icturus ex improviſo ſuperveniens novâ eoſdem ſollicitudine, detinere. Ego verò fretus LXV. *Hippocratis* aphoriſmo Lib. IV. bonum id eſſe ſignum pronunciavi, atque huic quoque nodo convenientem cuneum quæſivi. Accidit verò, ut cùm Infuſum Anti-Ictericum laxativum obtuliſſem, poſt dies aliquot me properanter accerſiri juberet, cumque mei feciſſem copiam, & quid rei eſſet interrogarem? hoc quoque medicamine ſe aliquantum quidem levari dicebat, eo tamen loci veniſſe res ſuas, ut ſatiùs ſit medicamentis abſtinere. Nihil ſpei eſſe reliquum, inteſtina atque viſcera putredine eſſe infecta, (*er ſey faul ùn Leibe* quod ſit putridum in corpore) nec audere ſe uſum Medicamenti continuare, integra enim inteſtinorum fruſta id ipſum expuliſſe. Ego facilè ſuſpicabar, quod res erat, atque fruſta hæc aquâ abluta afferri curabam, penitiùs contemplabar nihilque eſſe aliud quàm ejuſmodi pelliculas concretas & ad continentis inteſtini figuram accommodatas manifeſtè deprehendebam, quamobrem bono eundem eſſe animo, jubebam, & ut in uſu optimi Medicamenti pergeret, ſeriò hortabar; ita excretâ ſingulis diebus magnâ fiſtuloſæ pituitæ & pelliculatum copiâ, ex voto tandem convaluit atque poſtea à crebris morborum inſultibus, quibus ſubinde antea divexabatur, immunis vixit.

Plura hôc in argumentô vide in Bibliothecâ noſtrâ Medico-practica, ſub titulô Colica & aliis; ut & in hoc ipſo Opere, ſub titulis variorum *Tumorum, Vulnerum* ac *Ulcerum*.

ISCHIAS.

Iſchias, Barbaris *Schiatica* dicitur, & eſt dolor vehementiſſimus cujus ſedes non eſt propriè aut ſemper in eô articulô qui femur cum oſſe innominatô conjungit; ſed altiùs ad ſummam propè natem, ubi nervi à lumbis & ab oſſe ſacrô emergentes in crura feruntur, ſæpius figitur. Cauſæ non multùm differunt ab iis quæ arthritidem, item quæ rheumatiſmum faciunt: Siquidem oritur à ſerô acerrimô, undecunque demùm illud advehatur, quod partes membranoſas ac nerveas, in quas depluit ac decumbit violentiùs pungit, ac quaſi dilacerat.

Hic morbus à multis cum arthritide confunditur, ac pro unô eôdemque habetur. Verùm præterquam quod multi arthritici iſchiade nunquam infeſtati fuere, & contra maxima iſchiadicorum pars podagrâ immunis vixit: Quis neſcit quod arthritis nunquam in verum eumque purulentum terminetur: Iſchias verò ſæpe: Quòdque præterea in iſchiade, ſicuti in pleriſque aliis juncturarum doloribus, tumor & rubor oculis perſpicui non appareant; in arthritide autem contrà.

Verùm diſceptationes hæ minùs pertinent ad inſtitutum Bibliothecæ noſtræ Chirurgicæ, in quâ practica præcipuè ſectamur, & ad quam pertinet propriè iſchias, quatenus in abſceſſum quandoque abit, ut ex obſervationibus mox adferendis videbitur, poſtquam iis præmiſerimus hiſtoriolam Iſchiadis facili remediô curatæ à Clariſſ. Joſepho Lanſonô, Miſcell. Curioſor. Decur. iij. Anno 1. inſertam, quæ hæc eſt.

Adoleſcens quidam diu iſchiade laborabat, & cùm multis ac diverſis, à variis quoque Medicis, præſcriptis fruſtrà uſus fuiſſet remediis, ruſticum medicaſtrum vocavit ad ſui curam, qui aſſeruit ſalutem ejus ſumi debere ab urticâ, ſi eâ locus affectus ad rubedinem uſque cæderetur, & vinô albô generoſô poſtea ablueretur; quô peractô ſanatus eſt non ſine adſtantium admiratione. Tale verò remedium mihi novum non fuit, nam ſimile quid me legiſſe recordor apud Wolfgang. Hæferum lib. 4. Hercul. Medic.

Scholium Clariſſ. Viri Lucæ Schrœk. Luc. Filii.

Cornel. Celſus lib. 3. cap. 27. membris paralyticis etiam prodeſſe cenſet, ſummam cutem exaſperaſſe urticis cæſam, uſque dum rubere cæperit. Quod num ſali alicui acredine inſigni prædito, quô nempe morboſum illud acidum contemperare, & enervare valeat, adſcribi mereatur, valdè hæreo, cùm præſertim nec linguæ judiciô tale ſal in urticâ ſe manifeſtet; illud verò quod ei ineſt blandum exiſtere per experimentum à Tackeniô in Hippocr. Chimic. cap. 19. adductum, evincatur. Unde potiùs in ſpiculis urticam undique cingentibus, & acumine ſuo dum penetrant fibrulas cutis nerveas pungentibus, medelæ cauſam quærerem; quæ dum à moleſtis his corpuſculis convelluntur, motum etiam ſanguinis pervertunt, ſicque unà ſubſiſtentes in parte adfectâ particulas agitare, atque in naturalem motum reducere poſſunt.

Iſchias cum carie oſſis iſchii & femoris lethalis.

Mulier conſpicua Staviacenſis atroci dolore iſchiadicô diſcruciatur. Varia ac varia à Chirurgis adhibita ſunt auxiliorum genera; calidæ eſſentiæ, emplaſtra validiora parti roborandæ idonea, ut & etiam diſcutientia: verùm omnia ſine fructu. Unde cùm ego adverterem dolorem per ſomnum augeſcere, febremque ſimul ac indefinenter ægram vexare, pus in iſchii parte interiore deliteſcere meritò ſuſpicatus ſum, illudque ſine apertione inde minimè eſſe educibile. Sed cum pulpoſus eſſet clunis ille, nec niſi cum ingentiſſimô dolore ſectio peragi poſſet, conſului ut cauteria aliqua potentialia inibi applicarentur; per quorum eſcharam cùm ſectio inſtitueretur, multum puris cum violentiâ eructabatur, remittentibus inde utcunque & dolore & febre. Verùm cum pus iſtud per diuturniorem moram perioſtium eroſiſſet, & oſſis iſchii partem carie effeciſſet, ſimulque femoris os non parum corrupiſſet, ſphacelus ac mors brevi acceſſit; & doloribus ac vitæ finem dedit. *Ex communicatione Clariſſ. Viri Antonii Drelincurtii Rerumpublicarum Bernenſis & Friburgenſis Archiatri extraordinarii ac Antiſtitis.*

Iſchias refrigerantibus ſanatur.

Vir Illuſtriſſimus, Bernenſis Conſul, ſtaturæ proceræ, macilentus, temperamenti ſanguineo-bilioſi, incidit in violentiſſimum dolorem iſchiadicum, quo cùm per dies multos diſtorqueretur, noctesque inſomnes ageret; urgente præterea ſiti, appetitu proſtrato, viribuſque prorſus dejectis: Medicus clinicus multa adhibuit remedia externa, olea, eſſentias, ac emplaſtra calida iſchiadica dicta, frictiones præterea calidas ac vehementiores. Verùm ſic non lenitur dolor; quin potiùs in dies exacerbatur, & febris accenditur. Vocatus ego in conſilium, reperio Virum Conſulem quaſi de ſalute deſperantem, ac propterea methodum curatoriam in illo infauſtis avibus uſurpatam ex aſſe permutandam

in

in animum induxi. Clyſteres itaque refrigerantes adhibui, emulſiones anodynas propinavi, à quarum vel primâ doſi placidam tranſegit noctem, cùm priùs à quatuordecim diebus ſomno & omni prorsùs requie orbatus fuiſſet. Hinc ſuadeo balneum aquæ tepidæ, illudque ſimplex & nullis medicatum herbis; quo per dies circiter octo uſus, non neglectis interim & emulſionibus & clyſteribus ſuprà memoratis, remittebat febris, minuebatur dolor, ceſſabat ἀποσίτια, viresque in dies reſocillabantur. Tunc ptiſanam præſcribebam laxantem, diætamque ideæ morbi ac ægri temperamento accommodatam inſtituebam. A phlebotomiâ autem, quia ab eâ ſummopere abhorrebat Vir Illuſtris abſtinere coactus fui: Verùm ſic non minùs per curam prædictam intra quindecim dies & ſtare, & etiam ambulare Vir Conſul valuit, indignabundus contra Medicum clinicum mihique gratias dulciſſimas agens. *Ex eâdem communicatione.*

Iſchias Cucurbitulis & Veſicatoriis curatur.

Vir ſtrenuus Bernenſis Dux legionis in Cataloniâ militans ſub diô pernoctare coactus, uvidâ nocte, ſub tegmine fagi humi recubans, primâ aurorâ expergefactus & irrequietus de dolore oſſis ilii & ſacri conqueritur, & vix erectus & ſtans in pede incedere quivit, unde ubi primùm ab exercitu diſcedere ei copia dabatur Monſpelium ſe contulit, opem à Medicis inibi erogitans, variis autem atque variis exquiſitioribus quidem adhibitis ad ſanationem remediis, ſed ſine ſucceſſu, tamque atroci & pertinaci dolore excruciatus rectâ Pariſios tendit.

Ad Medicam dubius confugit æger opem.

Auxilium quæritat à primoribus ibidem Medicis, diverſiſque adductis triplici ab armamentario auxiliis, doloris levamen nullum affertur, & ſic animo deſpondens Nobilis æger, Lutetiâ relictâ, patrios lares repetit, longumque per iter, oſſifragum quaſi dolorem perpeſſus, Medicos Poliatros accerſit

Scilicet ut victus repetit gladiator arenam,
Et redit tumidas naufraga puppis aquas.

Auxilium promittunt junctiſque manibus remedia, ut ipſis videbatur appropriata tùm externa tùm interna citò & diu admovent; ſed incaſſum juſſuque Nobilis patientis à me conſilium expoſtulant; ſed ne crambem recoquere viderer, citò ad externa præſidia confugio, armaque præſcribo ab armamentario Chirurgico deſumpta, ſcilicet hirudines, veſicatoria, cauteria, aut potentialia, aut actualia, ex ferro candente, videlicet ex Hippocratis conſilio, ad extremos quippe morbos extrema exquiſitè remedia conveniunt. Verùm id conſilii Bernenſibus Medicis non arridet, flocci faciunt ſpondentque iterum ſanationem aliundè quæſitam, ſed fruſtaneam, unde æger defatigatus ac tædioſus ab uſu remediorum tam futili, Verbigenum ſe contulit manûs auxiliatrices meas efflagitans. Idcircò ſine morâ, convocato Chirurgo experto, aliquantulâ nobili ægro conceſſâ quiete, ante focum ſedere jubeo, fortibuſque frictionibus in regione ilii, oſſis ſacri, & circumſtantium partium ad rubedinem adhibitis, cucurbitulas tres admoveri curo, duas quidem ſuperiores ad ilii regionem, tertiam verò inferiorem ſuper oſſe ſacro, quibus poſt attractionem detractis, hirudines applicari ſatago, his autem ſanguine ſaturatis, cruoreque plenis, atque ſponte delapſis, iterum cucurbitulæ tres admoventur, removenturque toties quoties ichorem à profundo extrahere valent, hinc veſicatorium forte & peramplum hiſce partibus applicari jubeo, ac reliqui inibi loci aliquot per horas; quo detracto veſicatorio, quaſi à reſerato latice largo, ſerum copioſum erumpit, ad uncias ad minimùm duas; ſerum inquam, ſalſum atque bile tinctum, hinc linimentum dulce applicatur, atque ab illo fortunato momento erectus æger incedere valuit, liber ab atroci cruciatu, atque craſtinâ die ſequenti, eques ad ſuos lætus ſe recepit, immuniſque à tanto dolore exegit vitæ curriculum. *Ex eadem amicâ communicatione.*

Iſchias lethalis, ubi meſenterium purulentum repertum.

Vir incliti ſtemmatis, Bernenſis ordinum militarium Dux, luſtrum vitæ ſextum peragens, Nobilem ducebat ſponſam Lauſannenſem, à menſibus autem nuptiarum aliquot iſchiadico dolore moleſtabatur, conſulebatque & Chirurgum & amicos ad doloris lenimen, quo paululum ſedato, Bernam ſe recipit cum dilectiſſima ſua conjuge, ibique dolore renovato opem expoſtulat à Medicis & Chirurgis, à quorum ope iterum ad tempus dolor obſcuratur. Verum verò cum reviviſceret atrociorque fieret dolor, accerſit à Lauſannâ Chirurgum urbis illius incolam, qui junctis manibus cum Medicis poliatris, Chirurgoque pariter illius urbis primario, auxilia pro virili quæſita admovent ſed ſine ſucceſſu, febris ingruit lenta; dolor in dies acutior excruciat Nobilem patientem, undè nec immeritò abſceſſum in parte latitantem ſuſpicantur, apertionemque ad exitum materiæ judicant ſummoperè neceſſariam, ad quem finem deveniendum, rebus domeſticis conſultis, Lauſannam devehunt Nobilem ægrum lecto penſili, comitantibus & Nobili Matrona uxore, & Chirurgis, tum Bernenſi, tum Lauſannenſi prædicto; ubi ut conſilium ineunt pro caſu tam arduo, accerſunt Genevâ Doctorem Medicum experiſſimum, Philoſophiæ Profeſſorem, ſuadente Nobili ægrotantis fratre D. D. Præfecto Nividunenſi prælaudati Doctoris Medici Mæcenate; convocant & aliunde expertiſſimos Chirurgiæ Magiſtros Gallos è quorum omnium unanimi conſenſu, ſectio inſtituitur à Chirurgo Bernenſi antiquiore, ad ſpithamæ ſemiſſis circiter longitudinem & ultrà, dilatatoque vulnere ex arte viginti poſt quatuor horas ex eo aperto, pus effluit copioſum: vulnus curandum committitur clinico & domeſtico Chirurgo Lauſannenſi: hinc poſt dies aliquot elapſo à prædicto D. Doctore remediis internis & convenientibus, inſiſtentes Nobilem patientem revehunt Bernam, eodem lectulo penſili, iiſdem comitantibus, & Matronâ, & Viris, adjuncto Domino Doctore Genevenſi præfato, ubi cum degerem ego convocatus ante ab ampliſſimo & Nobiliſſimo illius Reipublicæ ſenatore, accerſor à Nobili decumbente ad conſilium ineundum cum ſupra nominatis viris poliatriſque D^nis. D^bus. uno aut altero, qui unanimiter conveniunt febrem quam dicebant hecticam, à materia tam diu hoſpitante ſupra oſſe iſchio, ejuſque perioſtium corrodente, doloremque atrocem diu excitante, originem ducere, in remediiſque antihecticis intus aſſumendis pergendum, ad febris hecticæ dictæ extinctionem non omiſſa præ cæteris à D^no. Doctore præſcriptâ rhei tincturâ, extractâ cum aquâ Cichorii ſtillatitiâ, quâ quotidie utebatur ad laxandam alvum. Ego autem febrem illam non hecticam nominabam,

ſed lentam; non à prædictis cauſis ortam, ſed ex abſceſſu, ut opinabar, in mezenterio latitante, idcircò mutanda fore interna remedia, vinumque tam arctè prohibitum ægro viribus fracto concedendum, ut in dies magis ac magis macileſcens, appetitu dejecto, ejus uſu refocillaretur, alvuſque ſponte excrementa expromeret, ſollicitata à vini biliſque ſimul aculeis, quandoquidem evacuatâ atte bili quotidiana rhabarbari tincturâ, pigreſceret alvus; nullus autem mecum convenit, Nobiliſque æger dejerat ſe ſe ſatis demirari non poſſe me Medicum Gallum & quidem Pariſinum, vini uſum ſuadere poſſe (quanquam non merum dixiſſem, ſed aquâ aut decocto appropriato probè dilutum) Præterquàm quòd ſi in Mezenterio hoſpitaret abſceſſus, de ſuis rebus actum foret: prædictum conſilium igitur prætermittitur, curaque vulneris Chirurgo familiari & domeſtico committitur; hinc prælaudatus D^nus. Doctor Genevam ſe recipit, nulluſque juxta ægrotantem relinquitur quam Chirurgus ille qui ſummo mane me conveniebat die ſequente, ad inviſendum D^um. decumbentem, qui me adveniente exclamabat, bone Deus! quantam noctem turbulentam in me excitaſti, vir amice? Revera etenim amicus erat ille mihi, quem ante annos aliquot à febre quartanâ vindicaveram: quam truculentam, inquiebat, noctem, bone Deus, excitaſti mentionem faciens de febre lentâ meſentericâ ab abſceſſu inibi latitante? Fallar aſt utinam ego reponebam: ſed vini uſum, aiebat, mihi ſuadere hecticâ laboranti? At vereor vehementer dicebam, ſalva ne ſit ſententia mea de mezenterii abſceſſu. Fortè autem fortuitò cum Chirurgus incumberet grabbato ad tractandum vulnus, cubito in abdomen patientis relaxato, inclamat ſubitò, heus me occidiſti, effluebat quippe ſanguis è vulnere, ſtatimque Chirurgus materiam effluentem explorans; videt ſummo cum ſtupore, pus uberantius è vulnere emanare; premitque tunc manu admodum forti abdomen, regionemque potiſſimum mezenterii, undè pus ubertim magis ac magis extrudit, hinc me citius accerſunt, ægerque tunc inclamat ad me, nunc te bonum vatem, me invito ac dolente, te nomino & reapſe, inquit, abſceſſus eſt in mezenterio, indeque tota ad vulnus confluitat materia; cura igitur ſubitò mutanda, traumaticas potiones ad uſum revocant, vinumque exhibent, probè dilutum decocto Chinæ; utuntur & decoctis guajaci, ſarſæ parillæ, chinæ & aliis variis aperientibus & detergentibus remediis; valedicunt uſui decocti rhei; fit alvus libera; remittit in dies febris; paulatim redeunt vires; reviviſcit appetitus, exhilaratur æger; interea per ſedes materia purulenta ejicitur, vulnus perſanatur, ac occluditur; ſtare incipit æger, deambulat ſcipione nixus per cubiculum, & poſt menſes aliquot à ſenatu decernitur Paterniaci præfectus quo rheda devectus dolor utcunque iſchiadicus renovatus meſenteriique ſimul labores obtuſi, proſtratur æger & meſenterii ſordes alvus deponit, totiſque tunc ac univerſis cum meſenterio conſumptis glandulis, langueſcit æger moribundus, ac animam Creatori tandem committit. *Ex eadem communicatione.*

ISCHURIA.

Vid.

URINÆ VITIA.

JUNCTURARUM MORBI.

De Juncturarum varietate vide capite de Oſſibus, in Bibliotheca noſtra Anatomica, idque præcipuè ex præclariſſimo Dom. Havers, qui de Oſſibus tractatum ſanè elegantiſſimum compoſuit, in quo de glandulis ipſis articulationibus adfixis, ſerumque pinguius, ad motus facilitatem vomentibus verba facit; à quo ſucco degenere, non pauca mala derivantur. Atthritis quæ præcipuum ex iis, aliaque quæ ex vulneribus, laxationibus, incurvationibus ac fracturis fiunt, propriis explicantur capitibus. Hîc propterea tantum de apoſtemate ſchirrhoſo digitorum, de contractura, rigiditate ac Synovia articulornm, per Curationes & obſervationes aliquot, pauca trademus.

De Apoſtemate ſcirrhoſo Articulorum digitorum.

Naſcuntur circa juncturas digitorum quandoque apoſtemata phlegmatica ſeu potius ſchirrhoſa, dura, coloris fuſci, in quorum circuitu venæ attolluntur: ulcerantia & corrodentia oſſa, & ligamenta: currentia & mutantia ſedem, aliquando à membro ad membrum. Illorum cauſæ, judicia, & cura ſunt ſicut ſtrumarum malignarum & diffuſarum per corpus: præmiſſa purgatione, diæta ſarſæparillæ, uſu aquar. vitriolatar. & aluminoſar. carnis viperar. & ſerpentium præpar. In principio ungendus eſt tumor oleo de ſpica, & de lilio, & ſuperponendum emplaſtrnm diachilum iteatum. Quod ſi contingat ea ulcerari, mundificentur unguento Apoſtolorum & pulvere aſphodelorum, vel mercurii præcipit. vel trochiſcor. de minio, & ſi neceſſe ſit arſenicum adhibeatur, ut in ſcrophulis dictum fuit. Si autem os fuerit corruptum, uratur & removeatur ab eo corruptum: nam cauterium omnem corruptionem removet, poſtea vero curatione aliorum vulnerum curetur. *Joh. Vigierius Chirurgiæ lib.* 1.

Contractura membrorum.

Manuali opera membra contracta ſi diduci poſſunt, tunc etſi mobilia non rurſum fiant, (quod tamen interdum venit) nihilo ſecius forma alia illis quæ minus in motu impedimentum affert, accommodari poteſt. Ut ſi digiti extenſi ſiſtantur, tunc ſi contrahantur paulo minus in apprehenſione incommodant: Si pes ſurſum tractus hæreat, ad terram uſque retractus, etſi articulus genu fixus maneat, tamen inceſſum, qui ptius ſublatus erat, reſtituit.

Hoc autem manibus, vel inſtrumentis adhibitis, non magna vi, ſed ſenſim in dies aliquantum impellendo, ſucceſſu temporis, aſtricto, tendines & ligamenta ita magis magiſque relaxando, in quibuſdam locis aliquando id poſſumus efficere. Idque pro membri contracti ratione, variis modis. Ut ſi propter genu articulum fixum, ut ſæpe fit pes ſurſum tractus ſit, calceo induto, & alicubi adligato, continuo dum ſedent & aliquid agunt, eum detrahendo; vel pondere appenſo ſæpe eum deprimendo. Quod & eleganter perficitur, ſi laminis duabus oblongis, in medio cavis, tibiæ & coxæ poſteriori ſedi accommodatis, & juxta articulum junctis interpoſita cochlea, eam invertendo quamdiu ferre

ferre poteſt, pes è ſuperioribus deorſum ſenſim propellatur. Uti & in aliis locis, eadem ratione cochlea ſtrias habente, commode perficitur: cum ſi vertatur, ſenſim ex quibus inſeritur premendo membrum fixum impellat, & cum cochlea inverſa ſic immota maneat, eadem membrum quouſque protruſit, ſuſtentet & retineat. Quod ego in multis cum ſucceſſu, ingenioſe fabricatis inſtrumentis tentavi. Sicuti quoque, ſi digitus extenſus maneat, annulo illi inſerto, qui alii annulo, vicino digito adhibito contiguus & affixus ſit, dum hic digitus movetur, alter fixus continuo impulſus, tandem cedere & flecti nonnihil cogitur. *Felix Platerus Praxeos-Medicæ lib. 2.*

De Cubito rigido, immobili, ſubito curato.

Ex incommodo quoties in arte Chirurgica commodum aliquod reſultat & Chirurgo & ægrotanti gaudii anſa ſæpius præbetur; evenit hoc in Helvetio illo, cujus his verbis meminit Hildan. cent. 5. obſ. 89. Helvetius quidam adoleſcens Lauſannæ ſtudiis dans operam, ex arbore cadens, brachium ſibi ad carpum frangit. Ego in conſilium adhibitus fracturam feliciter ſanitati reſtitui.

Ante annos autem aliquot contuſionem talem circa carpum ejuſdem brachii ex caſu quoque contraxerat, ut eo tempore manus veluti reſoluta & impotens permanſerit: poſtrema autem curatio tam feliciter ſucceſſit, ut manus penitus in integrum reſtituta fuerit, cauſam hujus ſanationis hanc eſſe, mihi videtur: Primus affectus ſive contuſio carpi, cum ab imperito male curata eſſet, & imprimis plurima medicamenta refrigerantia applicata fuiſſent, materia quædam viſcida inter oſſa carpi remanſerat, quæ poſt fractum brachium, ab humore affluente veluti irrorata, emollita, & excalefacta eſſet, poſtea medicamentorum emollientium & reſolventium, à me ſumma, qua fieri potuit diligentia exhibitorum beneficio, reſoluta & diſſipata fuit. Quæ exitioſa nobis videntur, frequenter commodum maximum afferunt.

Petrus Jacobi Amſtelodamenſis anno 1661. utriuſque brachii laboraverat aliquamdiu abſceſſibus, ulceribuſque, circa articulationem humeri & ulnæ, Chirurgus, quo uſus fuerat, ad veram eorum figuram, convenientemque uſum haud attendens, non incurvata ſed rigida ea reliquerat; unde ori aliquid iis admovere impoſſibile ipſi.

Curæ noſtræ ubi ſubjectus, Fomenta varia, Cataplaſmata, Emplaſtra, applicata, diverſæ brachiorum fricationes, extenſioneſque inſtitutæ, aſt nihil hæc omnia effecerunt, nec humor glutinoſus articulos fere accedens, nec mucus articularis, articulorum motui dicatus, ullo modo reſolvi potuit, ut mobilitas aliqua adferretur membris dictis.

Cibum ori admovere quod haud valeret, cochlear ipſi parari curavimus ſimiliter ac cultrum excedentis longitudinis. Quid fit, panis diſſecti particulam cultri apici impoſitam ori admovere laborans, ea privatur, procidens enim in terram à cane præſente aufertur, iratus ille pedibus percutere canem dum laborat, in humum prolabitur, hoc ubi fit, eo quod brachiorum uno reſiſtentiam pavimenti lapidei perciperet, ſoluta materia ad dictum articulum hucuſque detenta, & quod hactenus rigidum immobileque fuerat membrum, ex improviſo mobilitatem debitam acquiſivit, ſic ut eo ad modum priſtinum uti potuerit.

Joh. Henrici Wolvegad, bajulus, ex violentia externa pedis utriuſque fracturam non ſolum, ſed omnimodam comminutionem contraxerat. Hujus curatio nobis committitur, quæ etiam ex voto ſucceſſit. Ex lecto ſurgens, non modo fracturam dictam curatam notavit, ſed & herniam inteſtinalem inveteratam, ad cujus tamen curationem nihil à nobis adhibitum.

Plura huc facientia qui deſiderat, quomodo nempe ex incommodis commoda producta, adeat Fabr. Hildanum part. 1. obſ. 29. & part. 2. obſ. 8. *Iob à Meckren in Obſervationibus Medico-Chirurgicis.*

De Synovia.

Synovia nihil aliud eſt quàm liquor chyloſus nutritius in parte vulnerata degenerans in liquorem ſanioſum & aquoſum, ſub qua degeneratione acorem occultum contrahit, & exinde vulnera iſtarum partium inſigniter contumacia ac ſimul periculoſa ſunt: partes vero iſtæ interea, dum deſtituuntur convenienti nutrimento, neceſſario areſiunt. Unde fibræ exſiccatæ & contractæ poros partis internos anguſtant eoſque connivere, ſeu quaſi ſubſidere faciunt. Itaque ſanato licet vulnere nihilominus tamen difficillime & tardiſſime pars denuo nutriri poteſt, quin potius ſæpius pertinax aut contumax aridura ſequatur. Quin & cùm debilitata dicto modo pars minus robuſta ſit, atque alia ipſi reſpondens, (id quod robur inæquale vocat Helmont.) propterea facilius ac ſenſibilius fere externorum objectorum impreſſiones recipit, unde tales ægri reſtituti licet, tamen quaſvis aëris mutationes in loco antea læſo mox præſentiunt.

Ut autem hæc Synovia, periculoſum ſane vulnerum in partibus tendinoſis articulationum ſymptoma compeſcatur.

℞. Oſtrearum, nempe teſtarum, ℥j. cranii aduſti, oſſis ſepiæ, mandib. lucii piſcis calcinat. an. ʒij. ſpodii terræ ſigill. an. ʒiß. quæ miſta inſpergantur: Sic namque cito evaneſcit.

Optimum quoque eſt unguent. fuſc. Wurtzii, quia tamen præparatio eſt laborioſa, & propterea difficulter poteſt parari.

℞. Loco ejus vitriolum toties calcinatum ſpir. vitr. dulc. ſpeciatim ex vitriol. mart. & dicto modo cum hoc procedatur atque vult Autor; nempe immittantur in acetum deſtill. quoddam vulnerarium & ita addatur mel, flores æris, ſicque porro miſceantur.

Vel ℞. Unguent. Ægyptiac. ſimplex, & adde terram vitriolatam Dulcem in aceto deſtillato dicto permixtam, quantum poſtulat ingredientium proportio, hoc poteſt eſſe loco unguenti fuſci Wurtzii, & unguent. Ægyptiac. magiſtr. compoſ.

Alias ſingulare experimentum eſt, ſi ſtercus porcinum cum ſanguine vulneris invicem miſtum coquatur, & ita vulneri externè applicetur inſtar cataplaſmatis; hoc enim compeſcit ſynoviam.

Quin & linteum ſanguine primo menſtruo virginis tinctum humidum ſive ſiccum applicatum certiſſimum habetur remedium ad compeſcendam ſynoviam. Polychreſtum eſt ſi deſtilletur aq. ex cancr. fluviatilib. contuſis: hæc enim cum linteis duplicatis impoſita, non tantum ſynoviam ſiſtit, ſed præterea omnes inflammationes, eriſypelata, dolores partium vulneratarum; ac NB. quod cancri fluviatiles multum proſunt in caſibus Chirurgicis. *Michael Ettmullerus Collegii Practici parte 2. cap. 1. Item in Chirurgia Medica.*

De Synovia Venæ sectionem infaustam in brachio factam subsequente.

Vietori nostri oppidi Barbarossæ venam medianam Balneator scalpello vehementiori cum talitro adacto pertuderat, tendine musculi bicipitis subjacente simul læso, quod ipsum sicuti ab imperitis Chirurgis sæpius magno cum ægrotum periculo fieri jamdudum notavit Adrian. Spigelius lib. IV. de humani corporis fabrica cap. 15. ita eventus in dicto Vietore comprobavit; is namque primo derepente brachii stuporem perpessus est, quem, paulo post redeunte sensatione, dolor insignis & inflammatio exceperunt, post elapsum autem triduum ichor flavescens, sive meliceria aut synovia Paracelsi, ex labiis vulnusculi intumefactis atque ex pallido livescentibus emanare cœpit, cujus fluxione ultra octiduum in notabili copia perennante, miser vietor in febriculam continuam ac totius corporis atrophiam manifestam cum inappetentia & vigiliis continuis incidit, frustra interea à balneatore, quem cum Terentio imprudentem harum rerum ignarumque omnium merito dixero, unguentis emollientibus pinguibus divexatus. Vocatus igitur tandem ego in consilium, exhibitis prius ægro medicamentis internis convenientibus, pulverem stypticum ex sanguine draconis, bolo armena, mastiche. rad. bistortæ & flor. rosar. rubrarum concinnatum cum albumine ovi exceptum Venę sectę admovi, quo facto mox Synovia imminui visa est, ast cum labia vulnusculi unionem admittere adhucdum renuerent, iis ad propiorem contactum adductis Emplastrum sequens admovi, quod ubi per 24. hora um spatium affixum permansisset, desiit emanare Synovia atque consolidatio ex voto successit. Emplastrum tale erat præscriptum.

℞. Empl. de plumbo ℥j. diapalm. ʒij. Pulv. bol. armen. ℈iv. M. F. Magdal. trad. chart. incerat. sgr. *Pflaster zum bevvsten Gebrauch.*

Scalpellum, quo finistrè usus est Balneator, nostratibus communiter dicitur *eine Flitte* frequentissimè olim in universa Germania, & hodie in quibusdam locis, propter vanam securitatis melioris persuasionem, usitatum, idemque depingitur à Botallo in Tr. de modo incidendæ Venæ p. 94. ac verbis describitur sequentibus pag. 87. Autoris ἐπικρασιν simul continentibus Scalpellum aciem habet ad imum spectantem & manubrium, quod inter indicem est, pollicem ministræ manus, dum pulsanda vena & prehenditur, & accommodata acie obliquo modo super locum venæ eminentiorem, dorsum ejus vel pollice illiditur, vel adverso medio vel indice digito talitro intro pulsatur. Quod instrumenti genus & utendi ratio non admodum approbanda sunt: eo quod in in ejus usu fallacia multa sit, & periculum non exiguum feriendi nervi, aut tendinis aut arteriæ, si venis tundendis hæreant; propterea quod ad unguem nulla repentina impulsio moderari possit. *D. Ioh. Mauritii Hoffmanni.*

Quædam rursus hoc in argumento videri possunt sub titulo *Articuli.*

Finis Libri IX.

